LOVASSY LÁSZLÓ GIMNÁZIUM
Lovassy-László-Gymnasium

Pedagógiai Program

40/2002. (V. 24.) OM rendelet
az érettségi vizsga részletes követelményeiről

2013. március 31-én hatályos változata

2013.

A közoktatásról szóló - többször módosított - 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének *g)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján, az érettségi vizsga vizsgaszabályzatáról szóló - többször módosított - 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: vizsgaszabályzat) 2. §-ában foglaltak végrehajtására a következőket rendelem el:

1. § (1) E rendelet mellékleteként kiadom a középiskolai érettségi vizsgák részletes vizsgakövetelményeit.

(2) Az egyes vizsgatárgyak részletes vizsgakövetelményei tartalmazzák az adott vizsgatárgy vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását, továbbá a középszintű, illetve az emelt szintű érettségi vizsga témaköreit.

(3) Az egyes vizsgatárgyak vizsgaleírása - külön a középszinten, illetve külön az emelt szinten tehető érettségi vizsgára - tartalmazza

a) az írásbeli vizsgák kidolgozásához rendelkezésre álló időt, ha az eltér a vizsgaszabályzat 19. §-ának (1) bekezdésében meghatározott időtől,

b) azokat az eszközöket, amelyekről a vizsgaszabályzat 21. §-ának (2) bekezdése alapján az iskolának kell gondoskodnia,

c) több vizsgarész esetén - a vizsgaszabályzat 41. §-ának (2) bekezdése alapján - az egyes vizsgarészeken elérhető pontszámokat.

1/A. § A vizsgabizottságot működtető intézménynek az érettségi vizsgával összefüggő, az általános és részletes követelményekből levezethető, a vizsgaleírásnak megfelelő, a vizsgát érintő tartalmi és eljárásbeli tudnivalókat a május-júniusi vizsgaidőszak kezdete előtt legalább hatvan nappal nyilvánosságra kell hoznia, és a vizsgára jelentkezők számára elérhetővé kell tennie. Az október-novemberi vizsgaidőszakban a május-júniusi vizsgaidőszakra nyilvánosságra hozott tudnivalók érvényesek.

2. § Ez a rendelet a kihirdetését követő 30. napon lép hatályba, rendelkezéseit azonban a 2005-ben szervezett érettségi vizsgáktól kezdődően kell alkalmazni.

Melléklet a 40/2002. (V. 24.) OM rendelethez

ANGOL NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	**Érettségi vizsga**
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	**Emelt szint**
B1 Küszöbszint	**Középszint**
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum az angol nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, B1: - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: - a gondolatmenetet követni, - véleményeket, érvelést követni, - az információkat megfelelő részletességgel megérteni, - a szerző álláspontjára következtetni, - a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
1.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához. A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg

		B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.
1.3. Szövegfajták	- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek, - egyszerű elbeszélő szövegek.	- publicisztikai írások, - (modern) szépirodalmi szövegek.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatokban, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános	A vizsgarészben használt szöveg

	érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához. A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg B2:

		- gondolatmenetét részleteiben is követni, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
3.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű, B1: - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, - normál tempójú, - a standard kiejtés(ek)hez közel álló, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	A vizsgarészben használt szöveg B2: - változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,

		- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.	- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt), A2: - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, = a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, = néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy	A vizsgázó képes

	használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, B1: - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával, összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, - a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	- rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	- olvasói levél, - cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő	A vizsgázó képes

	kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, - ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	B2: - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, - folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, - bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, - elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, - enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfi szerepek - Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások (posta) - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése - Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, reklámok - Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés,	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más

	tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás, szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziovos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltatóegységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Thank you very much/Thanks; emelt szinten: Thank you ever so much. It was so nice of you to do that stb.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Excuse me.

	Pardon? etc.
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Good morning. Hello, Tom. Hi. Hello, how are you? Fine, thank you. And you? Good bye. See you later, etc.
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	My name's ... Have you met Tom? Nice to meet you, etc.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	XYZ, five two double one six eight. Hello, this is Tom Smith speaking. Can I speak to Mr Jones? Speaking. Thanks for calling. Bye, etc.
Magán- és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Dear Tom, Dear Sir/Madam Best wishes Love Looking forward to hearing from you. Yours sincerely, etc.
Szóbeli üdvözletküldés	Give my regards to ..., etc.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	How are you? How are you doing? Fine./OK./ Not very well, I'm afraid. What's the matter? Actually, I'm suffering from..., etc.
Köszönet és arra reagálás	Thank you. Thanks. It's very kind of you. You're welcome. It's all right. My pleasure, etc.
Bocsánatkérés és arra reagálás	I'm sorry. I do apologize. That's all right. Never mind, etc.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Merry Christmas. Happy Birthday.

	Congratulations. Thank you. Have a nice holiday. Thanks, the same to you, etc.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	It was most kind of you, etc.
Sajnálkozás, csalódottság	Sorry to hear that. I regret it, etc.
Öröm	Great I'm so glad, etc.
Elégedettség, elégedetlenség	That's fine. I'm quite happy with that. That wasn't very good. I'm tired of it, etc.
Csodálkozás	I can hardly believe it. Amazig, isn't it? etc.
Remény	I'm looking forward to... I hope... I can hardly wait for..., etc...
Félelem, aggodalom	I'm worried about him. It was really frightening, etc.
Bánat, elkeseredés	I'm sorry to hear that. I'm disappointed, etc.
Bosszúság	Oh, no! I'm fed up with it, etc.
Együttérzés	I am sorry. Oh, dear. I'm sorry to hear that, etc.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa

Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	What do you think? I think it's unfair, etc.
Érdeklődés, érdektelenség	Are you interested in sports? I'm interested in ... I'm not keen on it, etc.
Tetszés, nem tetszés	I think it's great. I don't like it, etc.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	You're right. You're wrong, etc.
Egyetértés, egyet nem értés	I agree. I doubt it. I don't agree with it, etc.
Helyeslés, rosszallás	That was fine. It wasn't very nice of you, etc.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	I don't think so. I'm afraid you are wrong, etc.
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	That was really nice. Well done. Thank you, etc.
Közömbösség	I don't mind, etc.
Ígéret	I promise. I'll do it, etc.
Akarat, szándék, terv	I'd like an ice-cream. I'm going to buy a house, etc.
Kívánság, óhaj	I'd like to travel to ... I want to pay, etc.
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	I can understand French. He may be at home. People must sleep sometimes. I have to leave now. It's time to go, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	She must be tired. I'm not sure, etc.
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	I prefer tea to coffee. I'd rather have a rest. What would you prefer? etc.
Kritika, szemrehányás	You had better stay at home.

	You shouldn't have done it.

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	It's a pen. The boy talking to Jane is my brother, etc.
Dolgok, események leírása	First he talked to his parents, then he phoned his friend. While waiting for the bus he saw an accident, etc.
Információkérés	When will the plane land? At 6.40. How do you spell your name? J-O-N-E-S. Can you tell me the way to the station, please? etc.
Igenlő vagy nemleges válasz	Did you see him? Yes, I did./No, I didn't, etc.
Tudás, nem tudás	Do you know his name? I have no idea, etc.
Válaszadás elutasítása	Can you tell me the way to ...? I'm afraid, I can't, etc.
Bizonyosság, bizonytalanság	He must be at home. He can't be there. Maybe he is right, etc.
Ismerés, nem ismerés	Do you know Peter? Yes, I've already met him, etc.
Feltételezés	I suppose I can come, etc.
Emlékezés, nem emlékezés	I remember saying that. I don't remember where I put it, etc.
Indoklás (ok, cél)	I didn't go walking because it was raining. We left early in order to avoid the traffic jam.

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Could you give me a pen? Would you pass me the sugar, please? I'd like you to ..., etc.
Felszólítás, tiltás, parancs	Keep off the grass.

	You must not smoke here, etc.
Javaslat és arra reagálás	Let's go out tonight. Good idea. Why don't we go to the cinema? I'd prefer to stay at home. I suggest going to Prague. I'd rather not, etc.
Rendelés	I'll have a Coke, please, etc.
Meghívás és arra reagálás	Would you like to come to a party? Yes, I'd love to. Let's meet on Sunday. Sorry, I can't make it ..., etc.
Kínálás és arra reagálás	Have some cheese. Thank you. Would you like another drink? No, thank you, etc.
Reklamálás	This doesn't work. I have a complaint, etc.
Tanácskérés, tanácsadás	What shall I do? Why don't you...? I think you should ..., etc.
Figyelmeztetés	I think you shouldn't ..., etc.
Engedély kérése, megadása, megtagadása	May I go out? Yes, of course./I'm afraid, not, etc.
Segítségkérés és arra reagálás	Will you do this for me? Certainly./Yes, of course, etc.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Shall I carry it for you? That's very kind of you, etc.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Sorry, what did you say his name was? Could you repeat it, please? etc.
Nem értés	Sorry, I don't understand, etc.
Betűzés kérése, betűzés	Can you spell it for me? etc.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Could you speak a little more slowly, please? etc.
Beszélési szándék jelzése	I'd like to say/tell you ... I say..., etc.
Téma bevezetése	I'll tell you what... The question is... The trouble is ..., etc.
Témaváltás	That reminds me...

	Talking of holidays ..., etc.
Félbeszakítás	Sorry to interrupt you. Can I say something? Could I come in here? etc.
Megerősítés, igazolás	Yes, sure... It is, isn't it? etc.
Körülírás	To put it in another way, etc.
Példa megnevezése	A vehicle, for example a bus. A vehicle, like a bus. If I had, say, an hour to wait, etc.
Beszélgetés lezárása	Right ...OK. Well, it's been nice talking to you, etc.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: - megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki	A vizsgázó

gondolatait, kommunikációs szándékait.	B2: - változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, - viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, - szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, - árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A mellékelt lista tájékoztató jellegű, a nyelv természetéből adódóan nem teljes.

Az alábbi táblázatban az egyes nyelvtani szerkezetek azon a szinten jelennek meg, ahol először megtanítjuk őket. A példák a használatnak ezt az egyszerű szintjét illusztrálják. Természetesen magasabb nyelvi szinteken az egyes nyelvi jelenségek összetettebb használata is megjelenik.

Pl. Articles:	A2 szint - He is at school.
	B1 szint - Being a teacher he spends half of his life at the school.
Present Continuous:	A2 szint: I am watching television at the moment.
	B2 szint: She is always complaining about her teachers.

A középszintre vonatkozó táblázatban dőlt betűvel jelöljük azokat a szerkezeteket, amelyeket csak B1 szinttől kell produktívan használni. Ezek is előfordulhatnak azonban az A2 szintű feladatokban, de aktív használatuk nem szükséges a feladatok megoldásához.

Az emelt szintre vonatkozó táblázatban dőlt betűvel szerepelnek azok a szerkezetek, amelyek produktív használata B2 szinten nem szükséges a feladatok megoldásához.

KÖZÉPSZINT

Nyelvtani szerkezet	Példa
Articles (definite, indefinite, zero)	Iron is a metal. I love the seaside. He is at school.
Nouns (singular and plural, countable uncountable)	child, children, people, etc. How many disks have you got? a cup of tea, a piece of cake, etc. There are some pencils in the bag.

	Have you got any brothers? There's some water in the vase. There isn't any milk left. I haven't got much time. He's got a lot of friends.
Adjectives (regular and irregular, comparison)	good, better, best, etc. Tom is younger than Sue. She is the most intelligent of all. The town is less polluted now. I'm as tall as you. It's too difficult. He isn't old enough to drive.
Possession	It's my life. Is this yours? I didn't have many friends at school. He's Kate's brother. the corner of the room etc.
Adverbs	He drives fast. This is a problem everywhere in the world. I always make my bed. She has just arrived.
Prepositions, prepositional phrases	on the left, at the top, at the bottom, in the background, through the forest, along the river, etc.
Conjunctions, linking words	and, or, but, because, so, therefore, that's why, although, etc.
Forms of the verb (infinitives, gerund and participles)	I don't know how to get there. I like reading. Let me see, etc.
Auxiliaries/Modal verbs	I am singing. He has left. Where do you live? You should ask her. I can swim. May I open the window?

	He could swim at the age of two. Did you manage to pass the exam? I must read it. You needn't come. Do we have to be there? Children mustn't smoke.
Present Simple	When do you get up? I don't drink milk.
Present Simple Passive	This car was made in Britain.
Present Continuous	Why is she crying? I am watching television at the moment.
Present Perfect Simple	Have you finished? I've lived here for 10 years.
Present Perfect Passive	The letters have been sent.
Present Perfect Continuous	I have been learning French for 10 years.
Past Simple	Where did you go yesterday?
Past Simple Passive	When was this house built?
Past Continuous	What were you doing at five yesterday?
Past Perfect	He realised what he had done.
Future with will	He'll be 18 next month. OK. I'll take the dog for a walk. I don't think I'll pass the exam.
Passive Future	The exhibition will be closed on Monday.
Going to	What are you going to do on Sunday? Look at the sky, it is going to rain.
Reported Speech (with the reporting verb in the present)	I don't know where he lives. Tell him to stop it.
Reported Speech (with the reporting verb in the past)	She said she was tired. *I asked him if we had met before.* *He told me he was very tired.*
Conditional Clauses 1st	We'll stay at home if it rains. If I had time, I would go to the Zoo.

2nd	
Conditional Clauses *3rd*	If you had come, we would have had a good time.
Relative clauses defining	The book I am reading at the moment is very good.
Relative clauses *non-defining*	Shakespeare, who was a famous playwright, was born in Stratford.
Time clauses with future meaning	When Dad comes home, he'll be angry with you.
Clauses of purpose	I helped him so that he could pass his exam.
Wish	I wish I had a dog.
Question-tags	He is a teacher, isn't he? I'm a good girl, aren't I? They went to the cinema, didn't they?

EMELT SZINT

Nyelvtani szerkezet	Példa
Modal verbs with perfect infinitive	You should have told her. They may have come home. It must have been a very good holiday.
Future Continuous	This time tomorrow I'll be flying over the ocean.
Future Perfect	By the end of this year they will have been married for 20 years.
Past Perfect Continuous	I was tired. I had been working all day.
Present Continuous Passive	Our flat is being redecorated.
Past Continuous Passive	We had to climb the stairs because the lift was being repaired.
Participle clauses	Preparing for my test, I reviewed the last three chapters. Having finished lunch, we went back to work.
Would (past habits)	I would go to the river every day when I was a young girl.
Wish (state verbs/action verbs)	I wish you would help me.

Wish (unfulfilled actions)	I wish I hadn't said that.
Gerund and infinitive in idiomatic expressions,	It's no use talking to him. *There's no point in waiting here.* *If we are to catch the train, we should leave immediately.* *He went there only to find that everybody had left.*
Conditionals - mixed type	If we had bought a map, we would know where we are.
Inversion (for emphasis)	Hardly had he arrived when he had to leave again. *Not only did he arrive late, but he also forgot to bring a present.*
Subjunctive	She insisted that she help her. *It's funny that you should say that.* *I suggest he go home.* *We had better go home now.* *I would rather have some coffee.* *I would rather you didn't do this.* *It's time we went home.*

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben. B1: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem	A vizsgázó

mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	B2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, - a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, - kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai angol köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	NINCS	CD lejátszó a III. részhez	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	15 perc szünet			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az írásbeli vizsgarész egyes vizsgarész-összetevőinek értékelése egymástól független.
- Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak az írásbeli és a szóbeli vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Az írásbeli és a szóbeli vizsgarészek elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség vizsgarész-összetevő és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az írásbeli vizsgarész-összetevőkben, illetve a szóbeli vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:

- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:

- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- egyszerű elbeszélő szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül),
- rövid választ igénylő, nyitott kérdések,
- a szövegből kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
- egymáshoz rendelés, pl.:

= cím, kép, összegző mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
= szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szövegösszefüggés alapján,
= vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
= csoportosítás megadott kategóriák szerint.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 900-1100 szó. A feladatsor 25-33 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:

- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatokban,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos szöveg kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak megfelelően képzett alakjainak vagy a belőlük képzett új szavaknak a szövegbe illesztése.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 18-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 450-600 szó.

A feladatok szövegekre épülnek.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,

B1:
- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.

A felhasznált szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,

- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a hallott szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. hirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes időtartama. 5-8 perc. A feladatsor 18-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt),

A2:

- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,
- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,

B1:

- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:
- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történő szövegalkotás.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladat* egy rövidebb, interakciós és tranzakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtő szöveg létrehozása megadott szempontok alapján. A vizsgázónak az első feladatban 50-80 szót, a második feladatban 100-120 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás és a segédanyagok angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni, és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),

- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,
- egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán a következő feladattípusok fordulnak elő, az alábbi sorrendben:

1. - társalgás,
2. - szituációs feladat,
3. - önálló témakifejtés segédanyagok (vizuális és verbális) alapján.

A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A tétel három feladatból áll. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a második és harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A vizsga rövid *bevezető, bemelegítő kérdésekkel* kezdődik, amelyek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az angol nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladatban, a társalgásban* a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, amelyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A társalgás három témát érint röviden.

A *második feladat, a szituációs feladat* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy a tételben meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különböző kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (interakciót vagy tranzakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelően reagáljon. A vizsgázó számára készült angol nyelvű leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendő célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas angol szöveget, egyszerű képet, rajzot, ábrát.

A *harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben,* a vizsgázónak azt kell megmutatnia, hogy képes-e hétköznapi, élettapasztalatokhoz kapcsolódó témákban gondolatait, véleményét részletesen, összefüggően kifejteni képek és irányítószempontok alapján.

A vizsgázónak ebben a feladatban egy témáról a hozzá kapcsolódó két-három kép (fénykép, rajz) és megadott irányítószempontok alapján kell beszélnie. Ha a vizsgázó elakad, eltér a megadott szempontoktól, vagy mondanivalója elfogy, a vizsgáztató rövid segítő kérdéseket tehet fel. Ezeket a kérdéseket a vizsgáztatói példánynak tartalmaznia kell.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szaktanárnak a szóbeli tételeket úgy kell összeállítani, hogy azok minden témakört (9) lefedjenek. ha a vizsgázók száma 9-nél kevesebb, akkor minimum 9 tételt, ha 9 vagy annál több, akkor minimum 20 tételt kell készítenie. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át a tapasztalatok alapján frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	15 perc szünet			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.

- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben
- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,
- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- publicisztikai írások,
- elbeszélő szövegek,
- (modern) szépirodalmi szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül),
- rövid választ igénylő, nyitott kérdések,
- a szövegből kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
- egymáshoz rendelés, pl.:
  = cím, kép, összegző mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
  = szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szöveg-összefüggés alapján,
  = vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
  = csoportosítás megadott kategóriák szerint.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,

- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető és gyakran használt nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos szöveg kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak megfelelően képzett alakjainak vagy a belőlük képzett új szavaknak a szövegbe illesztése,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-45 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg
- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerű részinformációit megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgán használt szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,

- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. *Emelt szinten* olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, *emelt szinten* pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- térképkövetés,
- űrlapok kitöltése,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ (3-5 szó) igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált felvételek együttes időtartama 7-10 perc. A feladatsor 20-30 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten angol nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok) alapján történő szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Mindkét feladatot megadott szempontok alapján kell kidolgozni. Az *első feladat* egy rövidebb, interakciós és tranzakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtő szöveg létrehozása. A vizsgázónak az első feladatban 120-150 szót, a második feladatban 200-250 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás, és a segédanyagok angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán a következő feladattípusok fordulnak elő, az alábbi sorrendben:

1. - társalgás,
2. - vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
3. - önálló témakifejtés vizuális segédanyagok alapján.

A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A tétel három feladatból áll. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a második és a harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is.

A vizsga rövid *bevezető, bemelegítő kérdésekkel* kezdődik, amelyek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az angol nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladat, a társalgás,* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e olyan témákat érintő beszélgetésben részt venni, amelyek nem hétköznapi tevékenységéhez, hanem elvontabb jelenségekhez kapcsolódnak.

A *második feladat, a vita,* egy adott témához kapcsolódó provokatív állítás megvitatása a vizsgáztatóval. A vizsgázó feladata az, hogy az adott állítás mellett, vagy ellen érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztató a beszélgetés során használhat.

A *harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy problémakörről kell gondolatait és véleményét önállóan, összefüggően és részletesen kifejtenie vizuális segédanyagokból (képek, rajzok, grafikonok stb.) kiindulva. Ha a vizsgázó elakad, vagy mondanivalója elfogy, a vizsgáztató segítő kérdéseket tehet fel. Ezeket a kérdéseket a vizsgáztatói példánynak tartalmaznia kell.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások és a segédanyagok angol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át frissíteni kell, felhasználva a korábbi vizsgaidőszak tapasztalatait.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak. A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgát mindig egy kérdező tanár bonyolítja le, a vizsgáztatói példány előírásainak megfelelően. A másik két vizsgáztató értékel a központi értékelési útmutató alapján. A vitás esetekben a három tanár szótöbbséggel dönt.

BIOLÓGIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

1. Bevezetés a biológiába

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A biológia tudománya Vizsgálati szempontok	Tudja, hogy a rendszerezés alapegysége a faj, de ennél nagyobb rendszertani kategóriák is vannak: ország, törzs, osztály. Értelmezze a természetes rendszert az élővilág fejlődéstörténete alapján.	Fogalmazza meg a különbséget a feltevés (hipotézis) és az elmélet (teória) között. Értelmezzen biológiai kísérletet, ismertesse a szempontokat, ismerje föl a kísérleti változót.
Vizsgáló módszerek	*Tudja használni a fénymikroszkópot: tudjon kaparékot, nyúzatot készíteni, metszetet elemezni.*	Ismertesse a modellalkotás lényegét.
1.2. Az élet jellemzői 1.2.1. Az élő rendszerek		Értelmezze működő rendszerként az élő szervezeteket.
1.2.2. Szerveződési szintek	Ismertesse a szerveződési szint fogalmát és biológiai tartalmát: sejt alatti, sejtszintű, egyed alatti és egyed feletti, szövet, szerv, szervrendszer, egyed, populáció, társulás, biom, bioszféra. Értelmezze, hogy a magasabb szerveződési szintek működései	Fogalmazza meg az élő rendszerek általános tulajdonságait: anyagcsere, homeosztázis, ingerlékenység, mozgás, alkalmazkodás, belső egység, időzítő és irányító mechanizmusok (biológiai óra), növekedés, szaporodás, öröklődés és öröklődő változékonyság,

	magukba foglalják az alacsonyabb szintűekét, de azokból nem vezethetők le (pl. a fizikai kémiai folyamatok az életműködések részjelenségei).	evolúció, halandóság. Hozzon példákat ezekre.
1.3. Fizikai, kémiai alapismeretek	Ismertesse a diffúzió és az ozmózis biológiai jelentőségét. *Végezzen el egyszerű plazmolízises kísérletet hagyma bőrszöveti nyúzatával.* Ismertesse a felületen való megkötődés biológiai jelentőségét (enzimműködés, talajkolloidok, kapillaritás). *Mutassa ki az orvosi szén nagy felületi megkötőképességét festékoldattal.* Tudja az aktiválási energia és a katalizátor fogalmát. Ismertesse az enzimek előfordulását (minden sejtben működnek), az enzimműködés lényegét, optimális feltételeit, utóbbit hozza összefüggésbe szervezete jellemző értékeivel (testhőmérséklet, pH - ozmotikus viszonyok). Ismerjen enzimhibán alapuló öröklődő emberi betegséget (pl. tejcukor-érzékenység), ismerje megnyilvánulásuk megelőzhetőségét.	Ismertesse a szervezet ozmotikusan aktív anyagainak szerepét az életfolyamatokban (vérfehérjék a visszaszívásban, nyirokképzés). Magyarázza a kromatográfia elvi alapját. Hozza összefüggésbe az ATP-bontó enzimeket az energiaigényes folyamatokkal (miozin, Na-K pumpa), illetve az ATP szintézist az egyenlőtlen ioneloszlással (mitokondrium). *Magyarázzon egy olyan kísérletet, amely az enzim működéséhez szükséges optimális kémhatást és hőmérsékletet mutatja be.*

2. Egyed alatti szerveződési szint

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Szervetlen és szerves alkotóelemek		
2.1.1. Elemek, ionok	Ismertesse a C, H, O, N, S, P szerepét az élő szervezetben. Ismertesse a H^+, Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{2+3+}, HCO_3-, a $CO_3$2- ionok természetes előfordulásait. Ismertesse, miért jódozzák a sót, miért tesznek a fogkrémekbe fluort.	Ismertesse az I, F, Si szerepét az élő szervezetben. Ismertesse a Na^+, K^+, Cl^-, NO_2-, NO_3-, $PO_4$3- ionok természetes előfordulásait.
2.1.2. Szervetlen molekulák	Értelmezze a víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentőségét az élővilágban. *Mutasson ki szén-dioxidot meszes vízzel*	
2.1.3. Lipidek	Ismertesse a lipidek oldódási tulajdonságait, hozzon rá köznapi	Tudja, hogy mely mirigyek hormonjai szteránvázasak.

	példákat. Értelmezze, hogy a zsírban oldódó vitaminokat miért nem kell mindennap fogyasztani. Ismertesse és ismerje el a zsírok szerkezetét (glicerin + zsírsavak).	
	Ismertesse a zsírok és olajok biológiai szerepét (energiaraktározás, hőszigetelés, mechanikai védelem), és hozza ezt összefüggésbe a zsírszövet szervezeten belüli előfordulásával. Magyarázza a foszfatidok polaritási tulajdonságai alapján, miért alkalmasak a biológiai membránok kialakítására (hártyaképzés).	Magyarázza, hogy mi az összefüggés a karotinoidok konjugált kettőskötés-rendszere és fotokémiai szerepe között a növényekben (karotin, xantofill) és az ember látási folyamatában (A-vitamin, rodopszin).
	Ismertesse az epesav polaritása alapján az epe zsírokat szétoszlató szerepét. *Végezzen kísérletet az epe zsírokat szétoszlató szerepének bemutatására.*	
2.1.4. Szénhidrátok	Ismertesse a szénhidrátok tulajdonságait (íz, oldhatóság, emészthetőség) az alábbi példákon: szőlőcukor, keményítő, glikogén, cellulóz.	Ismertesse a hidrolízis és a kondenzáció fogalmát, hozzon rá példákat a makromolekula-alapegységek összekapcsolódása és szétbomlása folyamatában. Ismerje az aminosavak általános képletét és a peptidképződést.
	Ismertesse természetes előfordulásukat és az élő szervezetben betöltött szerepüket. Ismerje fel a glükóz, ribóz, dezoxiribóz molekulájának vázát.	
	Tudja a glükóz összegképletét és a poliszaharidok általános képletét. *Végezze el a keményítő kimutatását jóddal, vizsgálatát mikroszkóppal.*	
	Magyarázza, miért édes a sokáig rágott kenyérhéj.	
2.1.5. Fehérjék	Ismertesse és ismerje el a fehérjék általános szerkezetét (peptidlánc). Tudja, hogy a fehérjék alapegységei az aminosavak, s hogy a fehérje térszerkezete függ az aminosavsorrendtől.	
	Jellemezze a fehérjék biológiai szerepét (enzimek, összhúzékony fehérjék, vázanyagok, receptorok, szállítófehérjék, tartalék tápanyagok, antitestek, jelölő fehérjék, véralvadás, szabályozó fehérjék). Mondjon példát ezek előfordulására.	
	Magyarázza, miért elengedhetetlen alkotói étrendünknek az eszenciális aminosavak. Mondjon példákat a mindennapi életből a fehérjék szerkezetének megváltozására (tojás- és hússütés).	Hozza összefüggésbe a stresszfehérjék (hősokkfehérjék) működését a sejt öngyógyító folyamataival.
	Végezzen el fehérjék kicsapódását bemutató kísérleteket (hő, nehézfémek, mechanikai hatás).	
2.1.6. Nukleinsavak,	Magyarázza, hogyan rejlik a DNS szerkezetében az	Ismerje fel a nukleotidok és a nukleinsavak általános, cukorbázis-

nukleotidok	információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerep.	foszfát egységekből felépülő molekulavázát. Ismertesse a nukleotidok (NAD^+, $NADP^+$, ATP) biológiai jelentőségét. Értelmezzen kísérleteket a DNS örökítő szerepének bizonyítására (Griffith és Avery, Hershey és Chase kísérlete).
2.2. Az anyagcsere folyamatai		
2.2.1. Felépítés és lebontás kapcsolata	Hasonlítsa és kapcsolja össze az élőlények felépítő és lebontó folyamatait. Hasonlítsa össze az élőlényeket energiaforrás szempontjából (fototrófok, kemotrófok) és C-forrás szempontjából (autotrófok és heterotrófok). Tudja, hogy minden átépítés energiaveszteséggel jár. Magyarázza az endo- és exocitózis folyamatát.	
2.2.2. Felépítő folyamatok	Ismertesse e folyamatok lényegét (reduktív, energia-felhasználó) és helyét. Magyarázza a növények, a fotoszintézis alapvető szükségességét a földi életben. Értelmezze a fotoszintézis fény- és sötétszakaszának fő történéseit: a víz fényenergia segítségével bomlik, molekuláris oxigén keletkezik, a H szállítómolekulára kerül, ATP keletkezik (fényszakasz); a szén-dioxid redukálódik a H és az ATP segítségével, glükóz, majd más vegyületek keletkeznek (sötét szakasz).	Ismertesse az autotróf és a heterotróf lények nitrogénforrásait.
2.2.3. Lebontó folyamatok	Ismertesse a biológiai oxidáció lényegét, bruttó egyenletét. Magyarázza az erjedés lényegét, ismertesse a mindennapi felhasználását. Tudja, hogy a szerves molekulák szénvázából szén-dioxid keletkezik, a hidrogén szállítómolekulára kerül. Tudja, hogy a végső oxidáció során a szállítómolekulához kötött H molekuláris oxigénnel egyesül, víz és ATP keletkezik. Ismertesse a folyamat helyét a sejtben.	Ismertesse a glikolízis összesített egyenletét, helyét. Értelmezze a citrátkör lényegét: a H szállítómolekulához kötődését, a szén-dioxid keletkezését, a folyamat helyét. Tudja, hogy az aminosavak lebomlásakor és átalakításakor a N ammónia, ill. karbamid formájában kiválasztódik, vagy más aminosavba kerül.
2.3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)	Ismerje fel rajzolt ábrán a sejthártyát, citoplazmát, sejtközpontot, ostort, csillót, endoplazmatikus hálózatot, riboszómát, sejtmagot, mitokondriumot; sejtfalat, zöld színtestet, zárványt. Ismertesse e sejtalkotók szerepét a sejt életében. *Vizsgálja és ismerje föl mikroszkópban a sejtfalat, színtestet, sejtmagot, zárványt.*	

2.3.1. Elhatárolás	Ismertesse a biológiai hártyák (membránok) szerepét (anyagforgalom, határolás, összekötés, jelölés, jelfogás) és felépítésének általános elvét. Hasonlítsa össze a passzív és az aktív szállítás lényegét (iránya, energiaigénye).	Ismertesse a passzív és az aktív szállítás mechanizmusát, végrehajtóit (kettős lipidréteg, membráncsatornák, szállítók, pumpák), hajtóerőit.
2.3.2. Mozgás	Hozzon példákat az állábas, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben.	Hozza kapcsolatba a sejtmozgásokat a sejtvázzal.
2.3.3. Anyagcsere	Magyarázza a sejt belső hártyarendszerének funkcióját. Ismertesse a mitokondrium és a színtest szerepét (biológiai oxidáció, fotoszintézis).	Ismertesse a sejtbe bejutó anyagok vagy belső felesleges anyagok lebontásának lehetőségét (lizoszóma).
2.3.4. Osztódás	Ismertesse a sejtek osztódási ciklusát (nyugalmi szakasz, DNS-megkettőződés, nyugalmi szakasz, osztódás). Ismertesse a kromoszóma fogalmát, az ember testi sejtjeinek és ivarsejtjeinek kromoszómaszámát. Hasonlítsa össze a mitózist és a meiózist. Ismertesse, hogy a meiózis folyamata miért eredményez genetikai változatosságot.	
2.3.5. A sejtműködések vezérlése	Magyarázza, hogy a sejt hogyan válaszolhat külső és belső ingerekre (valamilyen belső anyag koncentrációváltozása, működésének megváltozása: alakváltozás, elválasztás vagy elektromos változás).	Értelmezze a K-Na-pumpa fontosságát. Magyarázza a programozott és nem programozott sejthalál különbségét. Hozzon ezekre példákat.

3. Az egyed szerveződési szintje

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Nem sejtes rendszerek		
3.1.1. Vírusok	Ismertesse a vírusok biológiai, egészségügyi jelentőségét. Ismertesse a vírusok felépítését és a vírusfertőzés folyamatát. Hozzon példát vírus által okozott emberi megbetegedésekre. Legyen tisztában alapvető járványtani fogalmakkal (fertőzés, járvány, higiénia).	Ismertesse a vírusok kialakulására vonatkozó elméletet. Hasonlítsa össze a priont a vírussal.
3.2. Önálló sejtek		
3.2.1. Baktériumok	Hasonlítsa össze a baktérium és az eukarióta sejt szerveződését. Ismertesse a baktériumok környezeti, evolúciós, ipari, mezőgazdasági és egészségügyi jelentőségét; lássa ezek kapcsolatát	Hozzon példát kemo- és fototróf, valamint auto- és heterotróf baktériumokra. Ismertesse a baktériumok DNS-ének jellemzőjét, és a baktériumok ivaros jellegű folyamatait.

	változatos anyagcseréjükkel. Magyarázza, hogy a felelőtlen antibiotikum-szedés miért vezet a kórokozók ellenálló formáinak elterjedéséhez. Hozzon példát baktérium által okozott emberi megbetegedésekre. Ismertesse ezek megelőzését és a védekezés lehetőségét. Ismertessen fertőtlenítési, sterilizálási eljárásokat.	
3.2.2. Egysejtű eukarióták	Az alábbi fajokon mutassa be az egysejtű élőlények változatos testszerveződését és felépítő anyagcseréjét: amőba, a papucsállatka, a zöld szemes ostoros és élesztőgomba faj. *Ismerje fel ezeket az élőlényeket fénymikroszkóppal, és figyelje meg mozgásukat.*	Ismertesse az endoszimbióta elméletet. Elemezzen az egysejtűek életmódjával összefüggő kísérleteket.
3.3. Többsejtűség		
3.3.1. A gombák, növények, állatok elkülönülése	Magyarázza, hogy a testszerveződés és az anyagcsere-folyamatok alapján miért alkotnak külön országot az élőlények természetes rendszerében a növények, a gombák és az állatok. Indokolja, hogy a sejtek működésbeli különbsége miért jár differenciálódással. A zöldmoszatok példáján mutassa be az egysejtű szerveződés és a többsejtű szerveződés típusait (sejttársulás, sejtfonal, teleptest).	Hasonlítsa össze a gombákat, a növényeket és az állatokat (életszakaszok típusa, haploid és diploid szakasz hossza, ivarsejtképzés, spóraképzés).
3.3.2. Sejtfonalak	Ismertesse a gombák fonalas testfelépítését, spórás szaporodását. *Vizsgáljon fénymikroszkóppal penészgombát és fonalas zöldmoszatokat, rajzolja és jellemezze a mikroszkópban látottakat.*	
3.3.3. Teleptest és álszövet	Tudja, hogy ez a szerveződés jellemző a vörös- és barnamoszatok többségére, a zöldmoszatok egy részére (pl. csillárkamoszat), a kalapos gombákra és a mohákra. Ismertesse a szivacsok testfelépítésének főbb jellemzőit. Különböztesse meg a legismertebb ehető, és mérgező kalapos gombákat. Ismertesse a gombafogyasztás szabályait, tudja, hogy a gyilkos galóca halálosan mérgező. Ismertesse a peronoszpóra, a fejespenész, az ecsetpenész, a farontó gombák, az emberi megbetegedéseket okozó gombák és a sütőélesztő gyakorlati jelentőségét. Tudja, hogy a zuzmók a levegőszennyezés indikátorai. *Vizsgáljon kézinagyítóval és mikroszkóppal lombosmohákat, zuzmókat, ismertesse a megfigyeltek alapján testfelépítésüket.*	Rajzolt ábrán tudja értelmezni a mohák kétszakaszos egyedfejlődésének lépéseit. Hozza összefüggésbe a mohák testfelépítését és társulásokban elfoglalt helyét.

3.4. Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak		
3.4.1. A növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából	Tudja, hogy a növényvilág fejlődését befolyásolta a fényért, vízért való verseny, a szárazabb élőhelyeken való szaporodás lehetősége. Tudja ezeket összefüggésbe hozni a szervek megjelenésével, felépítésével. Ismertesse a harasztoknál megjelenő evolúciós „újításokat” (szövetek, szervek), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékony alkalmazkodással. Ismertesse a nyitvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (virág, mag, víztől független szaporodás), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással. Ismertesse a zárvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (takarólevelek, bibe, zárt magház, termés, szállítócsövek, gyökérszőrök) hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással. Ismertesse a termés biológiai szerepét és a magterjesztés stratégiáit. *Tudja használni a növényismeret könyvet a környezetében élő növények megismeréséhez, és élőhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez.*	Rajzolt ábrán tudja értelmezni a harasztok és a zárvatermők kétszakaszos egyedfejlődésében az ivaros és az ivartalan szakaszok arányát, és ennek fejlődéstörténeti jelentőségét. Ismertesse és ábrán ismerje föl a kettős megtermékenyítés folyamatát.
3.4.2. Az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából	Ismerje fel és fogalmazza meg a testfelépítés, az életmód (kültakaró, mozgás, táplálkozás, légzés, szaporodás, érzékelés) és a környezet kapcsolatát az alábbi állatcsoportok példáján: - szivacsok - laposférgek - gyűrűsférgek - rovarok - fejlábúak (lábasfejűek) - a gerincesek nagy csoportjai (halak, kétéltűek, hüllők, madarak, emlősök). Jellemezze önállóan csoportjellemzők alapján a fenti csoportokat.	
3.4.3. A növények szövetei, szervei - Szövetek	Ismertesse, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: osztódó szövet és állandósult szövetek: bőrszövet, táplálékkészítő alapszövet és szállítószövet.	

	Vizsgáljon fénymikroszkóppal növényi szövet preparátumot, készítsen bőrszövet nyúzatot (pl. hagyma allevél). Vizsgáljon sejtüreget és kristályzárványt. Értelmezze a látottakat.	
- Gyökér, szár, levél	Ismertesse a gyökér, a szár és a levél alapfunkcióit.	Jellemezze a gyökér, a szár, a levél felépítését és működését, módosulásait. Mondjon példát módosult szervekre.
	Ismerje fel egyszerű, sematikus rajzon a gyökér hossz- és keresztmetszetét, a kétszikű és egyszikű lágyszár keresztmetszetét, a fás szár keresztmetszetét, a kétszikű levél keresztmetszetét, tudja magyarázni a látottakat.	Kövesse egy talajból felvett vízmolekula atomjainak sorsát a növényben.
	Magyarázza a fás szár kialakulását, az évgyűrűk keletkezését.	Ismertesse a folyadékszállítás kémiai és fizikai hajtóerőit, hozza összefüggésbe a gyökér, szár és levél felépítésével.
	Vizsgáljon mikroszkópban gázcserenyílást és értelmezze a látottakat. Figyelje meg a víz útját színes tintába mártott fehér virágú növényen.	Értelmezze, hogy a gázcserenyílások működése hogyan függ össze a zárósejtek felépítésével, turgorával és az ozmózis jelenségével.
		Kövesse a gázcserenyíláson át felvett szén-dioxid-molekula sorsát a növényben. *Értelmezzen növényi anyagszállítással kapcsolatos kísérletet.*
- Virág, termés	Ismertesse a virág biológiai szerepét és részeit. Ismertesse az egyivarú és a kétivarú virág, az egylaki és a kétlaki növény fogalmát.	Hozza összefüggésbe a nappalhosszúság virágképzésben betöltött szerepét az eredeti élőhely, illetve a megváltoztatott élőhely (pl. honosítás) nappalhosszúságával.
		Tudjon kapcsolatos teremteni a virág és a termés részei között.
	Ismertesse a virágos növények fajfenntartó működéseit (mag-, illetve termésképzés, vegetatív szervekkel történő szaporodás). Ismertesse az ivaros és az ivartalan szaporítás előnyeit és hátrányait. Ismertesse a növények főbb ivartalan szaporítási módjait (tőosztás, dugványozás, oltás, szemzés, klónozás).	Ismertesse a hormonok szerepét a növények életében, értelmezzen az auxin hatására vonatkozó kísérleteket (Paál Árpád).
	Ismertesse a csírázás külső és belső feltételeit egy csírázási kísérlet kapcsán.	
	Ismertessen hormonális hatásra bekövetkező növényi életműködéseket (gyümölcsérés).	
3.4.4. Az állatok szövetei, szaporodása, viselkedése		
- Szövetek	Magyarázza, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: hámszövet (működés és felépítés szerint is), izomszövet, kötőszövet és idegszövet, és ez hogyan tükröződik a felépítésükben.	*Ismerje fel fénymikroszkópi fényképen a következő szöveteket: többrétegű elszarusodott laphám, csillós hám, vázizom, csontszövet, üvegporc, emberi vér.*
	Ismerje fel fénymikroszkópos készítményen a következő szöveteket: többrétegű elszarusodott laphám, vázizom, csontszövet, idegszövet,	

	emberi vér.	
- Szaporodás-egyedfejlődés	Ismertesse a petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalmát. Vonjon párhuzamot példák alapján az életkörülmények és a szaporodási mód között (ivaros, ivartalan, külső és belső megtermékenyítés, szaporodási rendszerek, az ivadékgondozás és az utódszám összefüggése). Tudjon példát az ivartalan szaporodásra és a regenerációra.	
- Viselkedés	Példák alapján ismertesse az önfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (tájékozódás, komfortmozgás, táplálkozási magatartás, menekülés). Példák alapján ismertesse a fajfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (a partner felkeresése, udvarlás-nász, párzás, ivadékgondozás, önzetlenség, agresszió). Jellemezze az alábbi magatartásformákat: reflex, irányított mozgás, mozgásmintázat, társítások, belátásos tanulás. Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.	

4. Az emberi szervezet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Homeosztázis	Ismertesse a homeosztázis fogalmát, jelentőségét.	Értelmezze, hogy a beállított értékek maguk is változnak. Magyarázza az egészséget, mint a normális tartományon belül visszaálló homeosztázist.
4.2. Kültakaró		
4.2.1. Bőr	Ismertesse a bőr funkcióit (védelem, hőszabályozás érzékelés: fájdalom, tapintás, nyomás, hőingerek). Ismertesse a bőr szöveti szerkezetét, mirigyeit és azok funkcióit, és ábrán azonosítsa a bőr részeit. Magyarázza a hám megújulását.	
4.2.2. Szabályozás	Ismertesse a bőr hajszálereinek szerepét a testhőmérséklet szabályozásában és az anyagforgalomban.	
4.2.3. A bőr gondozása,	Ismertesse a bőr festéksejtjeinek működését, a napsugárzás hatását a	

védelme	bőrre, a napozás egészségtani vonatkozásait, a védekezést. Tudja, mit jelent a bőr tisztán tartása, kozmetikázása, a bőrápolás, hajápolás Tudja, mi az anyajegy, a szemölcs, hogyan alakul ki a mitesszer, a pattanás, vízhólyag, vérhólyag és mi a teendő velük. Tudja, hogy miért veszélyes az égési sérülés. Tudjon égési sérülést ellátni.	
4.3. A mozgás		
4.3.1. Vázrendszer	Ismertesse a csontváz biológiai funkcióit. Ismertesse a gerincoszlop tájékait, a mellkas, az agykoponya és az arckoponya csontjait (orrcsontot, járomcsontot, felső és alsó állcsontot), tudjon az arcüreg szerepéről. Rajzolt ábrán ismerje fel ezeket. Magyarázza a gerincoszlop kettős S alakját. Ismertesse a csont kémiai összetételét (szerves és szervetlen alkotók), ezek szerepét, hozza összefüggésbe arányuk változását az életkorral, a fiatalkori és időskori csontsérülésekkel. Ismertesse egy lapos és egy hosszú csöves csont szerkezetét a megfelelő funkciókhoz kötve. Ismerje fel a csigolya részeit. Tudjon példát mondani a csontok összenövésére, varratos, porcos és ízületes kapcsolódására, magyarázza, hogy ezek milyen mozgást tesznek lehetővé az adott helyeken. *Ismerje fel rajzon az ízület részeit.* Tudja, hogy a csigolyák milyen funkciókat töltenek be. Ismertesse a függesztőövek funkcióját, csontjait, a gerincesek ötujjú végtagtípusának csontjait. Hasonlítsa össze a férfi és a női csontvázat, magyarázza a különbséget.	
4.3.2. Izomrendszer	Tudja a helyét és funkcióit a következő izmoknak: gyűrű alakú záróizmok, mimikai izmok, bordaközi izmok, mellizom, hasizmok, gátizmok, rekeszizom, végtagok hajlító- és feszítő izmai, fejbiccentő izom. Ismertesse a vázizom felépítését: izomsejt, izomrost, izompólya, inak. Ismertesse miért fontos a bemelegítés, hogyan szüntethető meg az izomláz.	Magyarázza az izom saját energiatároló és oxigéntároló molekuláinak szerepét. Ábra segítségével magyarázza el a gerinces vázizomrost összehúzódását (aktin és miozin). Értelmezze a Ca^{2+}-ion és az ATP szerepét. Értse az izomláz kialakulásának okait.
4.3.3. Szabályozás	Tudja, hogy a vázizmok akaratlagos mozgásai agykérgi funkciókhoz kötöttek.	Értelmezze, hogy valamennyi izommozgás alapvető háttere az izomtónus.

4.3.4. A mozgás és mozgási rendszer egészségtana	Ismertesse a mozgási szervrendszer gyakoribb betegségeit és ellátásuk módját (elemi elsősegélynyújtás): törés, gerincsérülés, ficam, rándulás, ízületi gyulladás, húzódás, lúdtalp, bokasüllyedés, gerincferdülések, illetve ezek megelőzésének lehetőségei. Ismertesse a csípőficam szűrésének fontosságát és korrigálásának lehetőségeit. Ismertesse az életmód szerepét a betegségek és a sérülések megelőzésében. Ismertesse a testépítés során alkalmazott táplálékkiegészítők káros hatásait. Ismertesse a testedzés jelentőségét, típusait (erőnléti, ügyességi, állóképességet fokozó). Ismertesse a mozgás szerepét a testsúly szabályozásában.	
4.4. A táplálkozás		
4.4.1. Táplálkozás	Tudja a táplálkozás jelentőségét, és értse folyamatait. Tudja, hogy mi a különbség a táplálék és tápanyag között.	
4.4.2. Emésztés	Ismerje fel ábrán az emésztőrendszer részeit, tudja biológiai funkcióit. Ismertesse a máj szerepét az emésztőnedv-termelésben, a fehérje-, glükóz- és glikogénszintézisben, a raktározásban és a méregtelenítésben. Ismerje fel a fog részeit, a fogképletet. Ismertesse a szájápolás higiéniáját, a fogszuvasodás megelőzését, kezelését. Ismertesse a rendszeres fogorvosi szűrővizsgálat jelentőségét. Ismertesse az emésztőnedveket, termelődési helyüket és szerepüket a fehérje, a szénhidrát, a zsír és a nukleinsav emésztésének folyamatában. *Értelmezzen a hasnyál vagy a gyomornedv hatását bemutató kísérletet.*	
4.4.3. Felszívódás	Ismertesse a bélbolyhok helyét, és tudja működésük lényegét. Ismertesse a bélperisztaltika fogalmát.	
4.4.4. Szabályozás	Tudja, hogy mi válthatja ki az éhség-, szomjúságérzetet és a tápcsatorna reflexes folyamatait (nyál- és gyomornedvtermelés, hányás, nyelés). Magyarázza a minőségi és mennyiségi éhezés fogalmát. Ismertesse a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, növényi rostok, ásványi	Kövesse a táplálékkal felvett fehérje, szénhidrát és zsír alkotó részeinek útját a szövetekbe történő beépülésig, illetve a felhasználásig. Ismertesse az egyes vitaminok élettani jelentőségét. (D-, E-, K-, A-, B_{1}-, B_{6}-, B_{12}-C vitamin és folsav). Ismertesse az alapanyagcsere fogalmát.

	anyagok (nyomelemek), vitaminok természetes forrásait, tudja, hogy hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk káros következményekkel jár.	Értelmezze, miért járhatnak a májbetegségek együtt sárgasággal.
4.4.5. Táplálkozás egészségtana	*Figyelje meg az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett összetevőket és magyarázza a lehetséges kockázati tényezőket, táblázat segítségével.* *Megfelelő táblázat segítségével állítsa össze egy könnyű fizikai munkát végző fogyókúrázó napi étrendjét* Elemezze a tápcsatorna megbetegedéseiben kockázati tényezőit (helytelen életmód, helytelen fogápolás, kóros stressz, túlzott alkohol- és gyógyszerfogyasztás, nem az életmódnak-szükségleteknek megfelelő étkezés, túltápláltság és a környezet mikroorganizmusai, vegyszerei, valamint veleszületett hajlam, és a környezet káros hatása). Magyarázza, hogyan változnak az étrendi elvárások tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól (terhesség, szoptatás) függően. Ismertesse az élelmiszer- és ételtartósítás alapvető szabályait.	
4.5. A légzés		
4.5.1. Légcsere	Ismertesse a légzőrendszer funkcióit. Ismertesse a légzőrendszer szerveit, beleértve a légcsövet, hörgőket, hörgőcskéket és a léghólyagocskákat.	Ismertesse a légzési perctérfogat fogalmát. Elemezze a légzési térfogatváltozásokat és a légző-mozgásokkal kapcsolatos nyomásváltozásokat bemutató grafikont. Magyarázza meg a mellkasi és hasi légzést. Soroljon fel légzési segédizmokat, tudja hogy ezek részvétele a nehézlégzésben feltűnő. *A Donders-modell ábráján tudja értelmezni a légzőműködéseket.*
4.5.2. Gázcsere	Magyarázza a légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggéseit. Magyarázza meg a belégzés és kilégzés folyamatát a mellhártya, rekeszizom, bordaközi izmok szerepének feltüntetésével. Ismertesse a vitálkapacitás fogalmát. Hasonlítsa össze aktív sportoló és nem sportoló fiúk és lányok vitálkapacitását bemutató táblázat értékeit. Adjon magyarázatot az eltérésekre. *Határozza meg a légzésszámot nyugalomban és munkavégzés után, magyarázza az eltérést.*	
4.5.3. Hangképzés	Ismerje fel ábrán a gége alábbi részeit: pajzsporc, gégefedő, hangszalagok. Ismertesse a hangszalagok szerepét a hangképzésben.	Tudja, mely porcok között feszülnek ki a hangszalagok. Tudja, mitől függ a keletkezett hang erőssége, magassága, mi befolyásolja a hangszínt.

		Ismertesse a tüdőben és a szövetekben folyó gázcserét a diffúzió alapján (a parciálisnyomás-viszonyok figyelembevételével).
4.5.4. Szabályozás	Magyarázza, hogy a légzés szabályozásában milyen szerepet játszik a vér szén-dioxid koncentrációja.	Ismertesse a légzésszabályozásban a kemoreceptorok és a mechanoreceptorok szerepét.
4.5.5. A légzés és a légzőrendszer egészségtana (elsősegélynyújtás)	Ismertesse az orron át történő belégzés előnyeit a szájon át történő belégzéssel szemben.	Kapcsolja össze fizikai ismereteivel a légmell és a keszonbetegség kialakulását.
	Ismertesse a légzőrendszert károsító tényezőket és a légzőrendszer gyakori betegségeit (légúti és rákos megbetegedések, asztma). Indokolja a tüdőszűrés jelentőségét. Magyarázza, miért jár gyakran együtt a torokgyulladás középfülgyulladással. *Magyarázzon kísérletet a cigarettázás során keletkező anyagok kimutatására.*	Hozza összefüggésbe a tüdő-léghólyagocskák felületi feszültségét a dohányzással.
4.6. Az anyagszállítás		
4.6.1. A testfolyadékok	Ismertesse a vér, szövetnedv, nyirok összetételét, keletkezésüket, kapcsolatukat, a teljes vértérfogat mennyiségét, a sejtes elemek és a vérplazma arányát, a vérplazma fő alkotórészeit és jelentőségüket.	Ismertesse a hemoglobin fő részeit (hem: 4 db N-tartalmú gyűrű, Fe, globin: fehérje). Ismertese, hogy mi okból változhat a vér kémiai összetétele (pH, glükózszint).
	Ismertesse a vörösvérsejtek, a fehérvérsejtek és a vérlemezkék szerepét, keletkezésük helyét, a normál értéktartománytól az eltérés okait, és következményeit.	Ismertesse a sérült érfal, a vérlemezkék, a trombi, a fibrin, a kalciumion szerepét a véralvadás folyamatában, tudja, hogy a folyamathoz K-vitamin szükséges.
	Ismertesse a vérzéscsillapítás módjait.	Hozza összefüggésbe ezeket a vérzékenység kialakulásával.
	Ismertesse a vérszegénység lehetséges okait.	
4.6.2. A szöveti keringés	Ismertesse a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolatát; a szöveti folyadék szerepét, mint a sejtek közötti anyagcsere helyét.	Ismertesse a nyirokrendszer felépítését. Ismertesse, hogy milyen mechanizmus mozgatja a folyadékot a nyirokerekben.
	Magyarázza a hajszálerek keringési jellemzőit, funkcióját az anyagcserében.	Hozzon példát a kapillárisok szerepére a különböző szervekben: vese, vékonybél, agy, máj.
	Értse a nyirokkeringés lényegét, a nyirokcsomók jelentőségét	Ismertesse a szövetnedv áramlási mechanizmusát a vérnyomás és a plazmafehérjék ozmotikus nyomásának viszonya alapján.
4.6.3. A szív és az erek	Ismertesse a szív felépítését és működését.	Grafikonon elemezze a vérnyomás változását, a véráramlás sebességét, az erek keresztmetszetének alakulását ábrázoló görbéket. Ismertesse a szívfrekvencia, verőtérfogat, perctérfogat értékeit. *Végezzen alapvető számításokat ezekkel az adatokkal.* Értelmezze, milyen tényezők segítik a vénás áramlást.

	Ismertesse, hogy mi a koszorúerek feladata, hogy miért életveszélyes ezek elzáródása. Tudja a vérnyomás fogalmát és normál értékét. *Tudjon pulzust és vérnyomást mérni.* Ismertesse a lép helyét és szerepét.	
4.6.4. Szabályozás	Ismertesse, hogy élettanilag milyen hatások emelik, vagy csökkentik a pulzusszámot és vérnyomást. Magyarázza a véreloszlás megváltozásának élettani funkcióját.	Ismertesse a szinuszcsomó és a pitvar-kamrai csomó helyzetét, funkcióját.
4.6.5. A keringési rendszer egészségtana, elsősegélynyújtás	Ismertesse a helytelen életmód hatását az érelmeszesedés, visszértágulat, a trombózis, a vérnyomás-ingadozás, szívritmuszavar és az infarktus kialakulására, ismertesse ezek fogalmát. Értse a testedzésnek és a helyes táplálkozásnak a keringési rendszer egészségére gyakorolt hatását. Tudjon alapvető sebellátási módokat, tudja ellátni a kisebb vérzéssel járó sérüléseket.	
4.7. A kiválasztás		
4.7.1. A vizeletkiválasztó rendszer működése	Hasonlítsa össze a kiválasztás és az elválasztás funkcióját	Ismertesse a bőr, a máj, a tüdő, a végbél és a vese szerepét a kiválasztásban.
	Sorolja fel, és ábrán ismerje fel a vizeletkiválasztó rendszer főbb részeit.	Ismertesse a kiválasztás három fő részfolyamatát: szűrletképzés, visszaszívás, kiválasztás (exkréció).
	Tudja, hogy a vesében víz, glükóz, sók, karbamid visszaszívása; gyógyszerek, ionok (pl. hidrogénion) kiválasztása történik.	Ismertesse a nefron működését: vesetestecske (tok, hajszálérgomolyag), csatornák, a csatorna falát behálózó hajszálerek, funkcióit, a szűrletképzés az aktív és passzív transzport folyamatait.
	Ismertesse a vizelet főbb összetevőit: víz, karbamid, Na^+, K^+, CI^- ionok, gyógyszerek, hormonok.	Elemezze a vizeletképződés folyamatát a vér, a tokban és a csatornában lévő folyadék, valamint a vizelet összetétele alapján.
4.7.2. Szabályozás	Tudja, hogy mi és hogyan befolyásolja a vizelet összetételét és mennyiségét.	Ismertesse a vazopresszin (ADH) és aldoszteron szerepét a folyadéktérfogat és sóháztartás szabályozásában
4.7.3. A kiválasztó szervrendszer egészségtana	Magyarázza, hogy egészséges emberben miért nem lehet fehérje, glükóz és vér a vizeletben. Indokolja a folyadékbevitel jelentőségét a vesekőképződés megelőzésében. Ismertesse a művesekezelés jelentőségét.	
4.8. A szabályozás		
4.8.1. Idegrendszer	Hasonlítsa össze az irányítás két alapformáját, a szabályozást és a vezérlést.	Ismertesse különböző korok elgondolásait, modelljeit az idegrendszer működéséről (viasztábla, mechanikus gőzgép, telefonközpont, számítógép).

- Információelméleti vonatkozások	Értse a visszacsatolások szerepét a szabályozásban	
- Sejtszintű folyamatok	Ismertesse az idegsejt felépítését, változatosságát és funkcióját (az ingerület keletkezését, vezetését, valamint más sejtekre való továbbadását).	Magyarázza a kémiai és az elektromos potenciálok összefüggését az ionmozgásokkal.
	Ismerje, hogy az élő sejtek membránjának két oldalán az ionok koncentrációja nem azonos, és ez potenciálkülönbséget alakít ki. Tudja, hogy az idegsejt membránpotenciáljának változásai az axoneredésnél tovaterjedő csúcspotenciált válthatnak ki.	Értse a helyi (lokális) és a tovaterjedő potenciál kialakulásának feltételeit.
	Ismertesse az inger, az ingerküszöb fogalmát, példával igazolja, hogyan változhat ez meg a külső és belső környezeti hatásokra.	Tudja, hogy az inger erőssége a csúcspotenciál hullámsorozat szaporaságában kódolt.
	Ismertesse a receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger fogalmát, típusait (mechanikai, kémiai, fény, hő).	
- Szinapszis	Ismertesse a szinapszis fogalmát, magyarázza a serkentő vagy gátló hatást az átvivő anyag (vagy más molekulák) és a receptor kölcsönhatásával.	Ismertesse az ingerület átadásának lehetséges típusait (szinaptikus, nem szinaptikus).
		Tudja, hogy a drogok és egyes mérgek hogyan hatnak a szinapszis működésére (jelátvivő anyag működésének fokozása, visszavételének gátlása, receptormódosítás.
- Az idegrendszer általános jellemzése	Ismertesse a központi, környéki idegrendszer, az ideg, dúc, pálya, mag, kéreg, fehér- és szürkeállomány fogalmát, a testi (szomatikus), vegetatív idegrendszer jelentését.	Magyarázza az idegsejt hálózatok spontán aktivitásának funkcióját (biológiai ritmusok).
	Ismertesse az idegrendszer működésének fő folyamatait, és az ezt megvalósító sejttípusokat (receptorsejt, érzőidegsejt, asszociációs sejtek, mozgatóidegsejt)	Tudja, hogy az agytörzsi hálózatos állomány és az agykérgi oszlopok is idegsejthálózatok.
	Készítsen rajzot a gerincvelő keresztmetszetéről és ábrázolja a gerincvelői idegek eredését. Hasonlítsa össze a reflexív és a reflexkör fogalmát. *Ismerje fel ábrán és tudja magyarázni a bőr- és izomeredetű gerincvelői reflexek reflexkörét, funkcióját.*	Ismertesse a gliasejtek és a velőshüvely főbb funkcióit (táplálkozás, szigetelés), hozza összefüggésbe az ingerület vezetési sebességével és az SM (szklerózis multiplex) betegség kialakulásával.
	A mozgatóműködések példáján mutassa be az idegrendszer hierarchikus felépítését.	Tudjon a jobb és bal agyfélteke eltérő funkcióiról.
	Tudja, hogy az idegrendszer központi része csontos tokban, agy-gerincvelői folyadékkal és agyhártyákkal védetten helyezkedik el.	
- Gerincvelő	Ismertesse a gerincvelő főbb funkcióit (izomtónus kialakítása, védekező mechanizmusok, a bőr reflexes érszűkülete, ill. nemi szervek vérbősége).	
	Váltson ki térdreflexet, és magyarázza funkcióját.	
- Agy	Ismerje fel (rajzolt ábrán) az agy nyílirányú metszetén az agy részeit	Ismertesse az agytörzsi hálózatos állomány működéseit, az

	(agytörzs/nyúltvelő, híd, középagy/, köztiagy /talamusz, hipotalamusz/, kisagy, nagyagy).	agykéreggel való kapcsolatát hozza összefüggésbe az alvásébrenléttel és a kómával. Tudja, hogy az álomalvás életszükséglet. Ismertessen elméleteket az alvás funkcióival kapcsolatosan. Értelmezze az agykéreg működését az agykérgi oszlopok fogalmának segítségével.
- Testérző rendszerek	Tudja, hogy az elsődleges érzőkéreg sérülése a tudatosuló érzékelés kiesését jelenti. Ismertesse a bőr (mechanikai, fájdalom, hő, kemoreceptorok) és a belső szervek receptorait. *Értelmezzen* kétpontküszöb térképet.	Tudja, hogy az érzőpályák kéreg alatti központjaiban már előzetes feldolgozás is történik (pl. talamusz = kéreg alatti látóközpont).
- Érzékelés	Értse az érzékszervek működésének általános elveit: (adekvát) inger, ingerület, érzet. Ismertesse az érzékcsalódás (illúzió, hallucináció) fogalmát, és hogy kiváltásukban pszichés tényezők és drogok is szerepet játszhatnak.	
- Látás	Ismertesse és ábrán ismerje föl a szem alapvető részeit, magyarázza ezek működését, a szemüveggel korrigálható fénytörési hibákat, a szürke- és a zöldhályog lényegét. *Ismertessen egyszerű kísérleteket a vakfolt, a színtévesztés, a látásélesség és a térbeli tájékozódás vizsgálatára.* *Próbálja ki és magyarázza a pupillareflexet.* Értse a pupilla akkomodációs és szemhéjzáró reflex funkcióit. Ismertesse a távolságészlelés módjait, támpontjait.	Ismertesse a szem részletes felépítését és működését (sugárizom működése, csapok, pálcikák elhelyezkedése, működése). Ismertesse a kép- és színlátás, a fényerősség-érzékelés fizikai és élettani alapjait. Ismertesse a látórendszer kapcsolatait az egyensúlyérzékkel.
- Hallás és egyensúlyérzés	Ismerje föl rajzon a külső-, a közép- és a belső fül részeit. Értelmezze a dobhártya és a hallócsontocskák működését, a szabályozás lehetőségét. *Értelmezzen kísérletet a hangirány érzékelésének bemutatására.* Ismertesse a zajszennyeződés forrásait, halláskárosító-pszichés hatását.	Ismertesse a hallószerv részletes felépítését és működését (Corti-szerv, alaphártya, szőrsejtek).
	Ismertesse a tömlőcske és zsákocska, a három félkörös ívjárat szerepét.	Ismertesse a helyzetérzékelés receptorainak (tömlő, zsákocska, három félkörös ívjárat, izomorsó, ínorsó) működését.
- Kémiai érzékelés	Ismertesse a nyúltvelői kemoreceptorok szén-dioxid-érzékenységét, hatásukat a légzésre. Ismertesse a szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepét az érzékelésben.	
- Testmozgató rendszerek	Magyarázza, hogy alapvetően motivációs állapotok irányítják és aktiválják magatartásunkat. Ismertesse az akaratlagos mozgások	

	szerveződésében az agykéreg és a kéreg alatti magvak szerepét. Magyarázza a mozgatópályák kereszteződéseinek funkcionális következményeit. Ismertesse a kisagy fő funkcióját (mozgáskoordináció).	
	Tudja, hogy alkohol hatására ez az egyik leghamarabb kieső funkció.	
- Vegetatív érző és mozgató rendszerek	Értelmezze milyen folyamatok szabályozását jelenti a vegetatív működés, hogyan valósul ez meg.	Ismerje fel ábrán a szimpatikus és a paraszimpatikus idegrendszer anatómiai hasonlóságait és különbségeit.
	Ismertesse a szembogár (pupilla), a vázizom, a bél, a szív és a vérerek szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolásának következményeit.	Ismertesse, hogyan valósul meg szervezetünkben a keringés, és a testhőmérséklet szabályozása.
4.8.2. Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai		
- A magatartás elemei	Hasonlítsa össze az öröklött és tanult magatartásformákat.	Ismertesse az emberi viselkedés evolúciós (genetikai), ökológiai, kulturális alapjait.
- Öröklött elemek	Tudja, hogy az öröklött magatartási elemek hátterében feltétlen reflexek is állnak.	
	Hozzon példákat az emberi magatartás öröklött elemeire (szopóreflex, érzelmet kifejező mimika, agresszió).	
- Tanult elemek	Értelmezze a tanulás fogalmát a viselkedés megváltozása alapján.	Ismertessen olyan kísérleti módszereket, amelyek a feltételes reflex, az operáns tanulás és belátásos tanulás kutatására irányulnak. Ismertesse módszerük korlátait. Hozzon példákat ezekre az ember viselkedéséből.
	Feltételes reflexeket hozza összefüggésbe a fájdalmas ingerekre fellépő vérnyomás-növekedéssel, szívfrekvencia-fokozódással, félelemmel, drogtoleranciával. Világítsa meg a tanulás és az érzelmek kapcsolatát (megközelítés-elkerülés, játék, kíváncsiság és unalom).	
	Példákon mutassa be a tanulás kritikus szakaszait az egyedfejlődés során (bevésődés, járás, beszéd).	
	Példákon mutassa be a megerősítés rászoktató vagy leszoktató hatását, a szokás, a rászokás és a függőség kialakulását. *Lássa a család, az iskola, a hírközlés, reklám stb. szerepét a szokások kialakításában. Foglaljon állást a fentiekkel kapcsolatban.*	
- Emlékezés		Ismertesse az emlékezés szakaszait (kódolás, tárolás, előhívás), típusait, a memóriatárakat (szenzoros, rövid távú, hosszú távú memória) és az információfeldolgozás kontrollfolyamatait.

- A társas viselkedés alapjai	Hozzon példákat a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódásra és taszításra (pl. ivadékgondozás, rangsor), ezek formáira (pl. verbális) megnyilvánulására (pl. behódolás, fenyegetés).	Magyarázza a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódás és taszítás lehetséges okait (csoportos kohézió, csoportszelekció, rokonszelekció).
	Hasonlítsa össze a csoportok közötti taszítás (agresszió), alturizmus megnyilvánulásait emberek és állatok esetében.	
- Pszichés fejlődés	Ismertesse az érzelmi fejlődés hatását az értelmi fejlődésre, hozza összefüggésbe a család szocializációs funkcióival.	
4.8.3. Az idegrendszer egészségtana	Értelmezze a fizikai, mentális és szociális jólét fogalmát. Ismertesse az életmód szerepét az idegrendszeri betegségek kialakulásának megelőzésében. Ismertesse a stresszbetegségek kialakulásának feltételeit.	Értelmezze a zsigeri működések kapcsolatát az érzelmi-pszichikus működésekkel, hozza összefüggésbe a pszihoszomatikus betegségek kialakulásával.
	Tudja a fájdalomcsillapítás néhány módját, ezek esetleges veszélyeit.	Magyarázza, hogy személyiségtényezők, társadalmi nyomás, biológiai faktorok is hozzájárulhatnak egy betegség kialakulásához (anorexia, bulémia).
	Ismertesse az idegrendszer néhány betegségét: agyrázkódás, migrén, epilepszia, szélütés, agyvérzés.	Ismertesse az Alzheimer-kór, a Parkinson-kór megbetegedés lényegét.
- Drogok	Ismertesse a pszichoaktív szerek főbb csoportjait, a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességeit.	
	Ismertesse a szülő, a család, a környezet felelősségét és lehetőségét a drogfogyasztás megelőzésében.	
4.8.4. A hormonrendszer	Ismertesse a hormonrendszer működésének a lényegét, a hormontermelést és szabályozását.	Magyarázza, hogy ugyanaz a hormon más szervben más hatást fejthet ki (receptor különbség)
- Hormonális működések	Hasonlítsa össze a hormonrendszer és az idegrendszer működését, tudja, hogy a hormonok hathatnak a viselkedésre is.	Magyarázza, hogyan befolyásolják a hormonok a szervezet szénhidrát-anyagcseréjét (adrenalin, inzulin, glükokortikoidok): só- és vízháztartását, kálcium-anyagcseréjét.
- Belső elválasztású mirigyek	Ismertesse az ember belső elválasztású mirigyeinek elhelyezkedését, az alábbi hormonok termelődési helyét és hatását: inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin.	Ismertesse az alábbi hormonok termelődési helyét és hatását: agyalapi mirigy hormonjai, hipotalamusz hormonjai, mellékvesekéreg hormonjai.
	Ábra alapján értelmezze a női nemi ciklus során végbemenő hormonális, valamint a méhnyálkahártyában, petefészekben és testhőmérsékletben végbemenő változásokat. Értse a hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjait.	
	Magyarázza a belső környezet állandóságának a biztosítását az inzulin, trioxin és az adrenalin termelésén keresztül. Ábra alapján - a pajzsmirigy példáján - elemezze a hormontermelés szabályozásának alapelveit.	Tudja, hogy hormon nem csak belső elválasztású mirigyben jöhet létre, gyakorlatilag minden szerv képes előállítani hormont.
- A hormonrendszer	Ismertesse a cukorbetegség lényegét, tüneteit és kezelési módjait.	Ismertesse a hormonhiányból vagy túltermelésből eredő

egészségtana		rendellenességeket, a növekedési hormon példáján.
4.8.5. Az immunrendszer egészségtana		
- Immunitás	Értelmezze az antitest, antigén, immunitás fogalmát.	Hasonlítsa össze a nem specifikus és specifikus immunválaszt.
	Sorolja fel az immunrendszer jellemző sejtjeit (falósejtek, nyiroksejtek). Ismertesse a memóriasejtek szerepét a másodlagos immunválasz kialakításában.	Magyarázza a rendszer működésének a lényegét: az idegen anyag megtalálásának a módját, felismerését, az immunglobulinok jelentőségét, az idegen anyag megsemmisítését.
	Magyarázza meg a gyulladás tüneteit, kialakulásuk okát.	Ismertesse a vérszérum fogalmát.
	Ismertesse a falósejtek szerepét és a genny eredetét.	Ismertesse az autoimmun betegségek létezéséről és lényegét.
	Ismertesse az immunizálás különböző típusait (aktív, passzív, természetes, mesterséges). Minden típusra mondjon példát. Hozzon példát a Magyarországon kötelező védőoltásokra.	
	Magyarázza a vírus és baktérium által okozott betegségek eltérő kezelésének az okát.	
	Ismertesse Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentőségét.	
- Vércsoportok	Ismertesse az AB0 és Rh-vércsoportrendszert.	
	Ismertesse az anyai Rh-összeférhetetlenség jelenségét.	
	Ismertesse a vérátömlesztés és a véradás jelentőségét.	
	Ismertesse a szervátültetésekkel kapcsolatos gyakorlati és etikai problémákat	
- Az immunrendszer egészségtana	Ismertesse a láz védekezésben betöltött szerepét és a lázcsillapítás módjait.	
	Magyarázza az allergia (pl. asztma) kialakulását, tudjon felsorolni allergén anyagokat, értse az allergiák és a környezetszennyezés közti kapcsolatot.	
4.9. Szaporodás és egyedfejlődés		
4.9.1. Szaporítószervek	Ismertesse a férfi és női nemi szervek felépítését, működését, valamint a megtermékenyítés folyamatát.	
	Ismertesse a nem meghatározottságát (kromoszomális, ivarmirigy általi, másodlagos, pszichés). Ismerjen fel ábráról petesejtet és hímivarsejtet és ezek részeit.	
4.9.2. Egyedfejlődés	Ismertesse az ember magzati fejlődésének és születésének fő szakaszait, a terhesség, szülés, a szoptatás biológiai folyamatait, a méhlepény és a magzatvíz szerepét.	Magyarázza a magzati és anyai vérkeringés kapcsolatát.
	Ismertesse az ember posztembrionális fejlődésének szakaszait, ezek időtartamát és legjellemzőbb változásait (tömeg- és hosszgyarapodás, fogak megjelenése, járás, beszéd, jellemző	

	tevékenység, nemi érés, a gondolkodásmód változása). Ismertesse az akceleráció fogalmát. Ismertesse az öregedés során bekövetkező biológiai változásokat a szervezet, szervek szintjén. Tudjon különbséget tenni a klinikai és a biológiai halál fogalma között. Ismertesse az eutanázia biológiai és etikai vonatkozásait.	
- A szaporodás, fejlődés egészségtana	Ismertesse a családtervezés különböző módjait, terhességi tesztek lényegét, a terhességmegszakítás lehetséges következményeit. Ismertesse a meddőség gyakoribb okait és az ezeket korrigáló orvosi beavatkozások lényegét, valamint a kapcsolódó etikai problémákat (mesterséges ondóbevitel, lombikbébi, béranyaság, klónozás). Ismertesse a várandóság jeleit, a terhesgondozás jelentőségét, a terhesség és szoptatás alatt követendő életmódot, a szoptatás előnyeit a csecsemőre és az anyára nézve. Ismertesse, hogyan előzhető meg a nemi úton terjedő betegségek (szifilisz, AIDS, gombás betegségek). Ismertesse a rendszeres nőgyógyászati szűrővizsgálat jelentőségét.	

5. Egyed feletti szerveződési szintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Populáció	Ismertesse a populáció ökológiai és genetikai értelmezését.	Értelmezze a statisztikus megközelítés, a valószínűség, az előfordulási gyakoriság fogalmát.
	Ismertesse a populáció egyedszámának korlátlan és korlátozott növekedési modelljeit, értelmezze a környezet eltartó képességének fogalmát.	Ismertesse a populáció jellemzőit (egyedszám, egyedsűrűség, koreloszlás, térbeli eloszlás).
	Mondjon példát hirtelen elszaporodó (gradáció) majd összeomló létszámú populációra. Ismertesse ezek mezőgazdasági szerepét (pl. sáskajárás), a védekezés módjait, a biológiai védekezés előnyeit. Értelmezzen emberi korfákat, vonjon le belőlük következtetéseket.	Hozza összefüggésbe az r- és a K-stratégia fogalmát a környezet állandóságával, az élőlény élettartamával és testnagyságával. Magyarázza ezeket grafikus ábrán.
5.1.1. Környezeti kölcsönhatások	Ismertesse a környezet fogalmát (élettelen és élő), a környezet időbeli (periodikus és előrehaladó) és térbeli (horizontális, vertikális) változását.	Ismertesse a környezet kitettségtől függő változását.
	Értelmezzen tűrőképességi görbéket: minimum, maximum,	Ismertesse a niche fogalmát. Magyarázza az élettani és az ökológiai

	optimum, szűk és tág tűrés. Hozza összefüggésbe az indikátor szervezetekkel. *Esettanulmány alapján ismerjen fel összefüggéseket a környezet és az élőlény tűrőképessége között.* Példákkal igazolja, hogy az élettelen környezet legfontosabb tényezői - a fény, a hő, a víz, a levegő és a talaj - hogyan szabják meg az élőlények elterjedését. Ismertesse a talaj kialakulásának feltételeit. Ismertesse a trágyázás jelentőségét, a szakszerűtlen műtrágyázás lehetséges következményeit. Mutassa be példán, hogy egy faj elterjedését több környezeti tényező is befolyásolja. Magyarázza a peszticidek, mérgek felhalmozódását a táplálékláncban.	optimum, az élettani és ökológiai niche különbségét. Ismertesse és magyarázza a hasonló igényű populációk kizáródásának elvét (Gauze elv). Hozza összefüggésbe az elvet a biológiai sokféleséggel és az evolúciós folyamatokkal. Ismertesse a testtömeg, a testfelület és az élőhely átlaghőmérsékletének az összefüggését.
5.1.2. Kölcsönhatások - Viselkedésbeli kölcsönhatások	Ismertesse a territórium, a rangsor, az önzetlen és az agresszív magatartás, a rituális harc, a behódolás fogalmát, a társas kapcsolatok, párosodási rendszerek (csoportszerveződés) szaporodási viselkedés típusait. Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.	Példákon keresztül mutassa be az állatok és az ember kommunikációja közötti különbségeket, az emberi nyelv sajátosságait. Ismertesse az agresszív és az önzetlen viselkedés kialakulásának csoportszelekciós és rokonszelekciós hipotézisét. Alkosson véleményt az emberi agresszivitás eredetéről, szerepéről, kiváltó okairól, megszüntethetőségéről.
- Ökológiai kölcsönhatások	Ismertesse a szimbiózis, a versengés, az asztalközösség (kommenzalizmus,) az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás (predáció) fogalmát, állati és növényi példákkal.	Hozza kapcsolatba a táplálkozási és élősködő kapcsolatokat a populációk létszámváltozásaival. Példákkal igazolja, hogy az egyes élőlénypopulációk közti kölcsönhatások sokrétűek.
5.2. Életközösségek (élőhelytípusok)		
5.2.1. Az életközösségek jellemzői	Értelmezze a szintezettség kialakulásának okát. Magyarázza az életközösségek időbeni változásait.	Ismertesse a mintázat kialakulásának okait, értelmezzen egy ökológiai mintázatot bemutató ábrát. Ismertesse a szukcesszió, az aszpektus, a kezdő (pionír), a zárótársulás és a leromlás (degradáció) fogalmát.

	Értelmezze a változások természetes és ember által befolyásolt folyamatát, ismertesse a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.	*Grafikonon vagy ábra segítségével értelmezze, hogyan változik az életközösség a szukcesszió folyamatában.* Értse, hogy egy életközösség sokfélesége produktivitása és stabilitása összefügg. Értelmezze a szukcesszió tartós megszakadásának lehetséges okait (legeltetés, tavak kotrása).
5.2.2. Hazai életközösségek	*Jellemezzen egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élővilágát (élőhelytípusok, környezeti tényezők, talaj, uralkodó állat- és növényfajok, szintezettség, időbeni változások).* A fajok és életközösségek jellemzésére használja a növényismeret- és állatismeret könyveket.	Hasonlítsa össze az alábbi élőhelytípusokat: cseres-tölgyes, gyertyános-tölgyes, bükkös ligeterdő, nyáras-borókás. Ismertesse és értékelje az ember szerepét átalakításukban (természetes erdők - faültetvények, folyószabályozás, legeltetés). Ismertesse a szikes puszták jellemzőt, a szikes talaj kialakulásának feltételeit, a másodlagos szikesedést.
	Egy tó feltöltődésének folyamatán keresztül mutassa be az életközösségek előrehaladó változásait. Ismertesse a gyomnövény fogalmát, hozzon rá példát.	Ismertesse a sziklagyepek előfordulásait, jellemző környezeti sajátságaikat, az itt élő fajok természetvédelmi jelentőségét. Sorolja fel a sziklagyepeket fenyegető fontosabb károsító hatásokat. Ismertesse a fontosabb gyomtársulás-típusokat (vetési, útszéli, vágástársulások), kialakulásuk okait, jellemző fajait.
5.3. Bioszféra		
- Globális folyamatok	Értelmezze a bioszférát ökoszisztémaként (Gaia). Soroljon fel és magyarázzon civilizációs ártalmakat (helytelen életmód, kábítószer-fogyasztás, túlzott gyógyszerfogyasztás, vegyszerek károsító hatásai.) Tudjon példát mondani a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozásokra (pl. az esőerdők irtása, a monokultúrák hatása, kőolajszennyezés, nemzeti parkok, nemzetközi egyezmények). Hozzon példát hazai lehetőségeinkre és felelősségünkre (pl. vásárlási szokások). Tudja, hogy a globális problémák között tartjuk számon a népességrobbanást, globális felmelegedést, hulladékproblémát, a savasodást, a tengerek-óceánok, édesvizek problémáit, az ózonpajzs csökkenését. Ismertesse, miért lehetnek ezek ökológiai válság tényezői. Magyarázza, hogyan függ össze az ökológiai válság társadalmi és gazdasági kérdésekkel.	Ismertesse a városok ökológiai hatásait. Ismertesse a közlekedés (úthálózat) ökológiai hatásait. Tudja, hogy a mennyiségi növekedésnek a Földön anyagi- és energetikai korlátai vannak. Ismertesse a fenntartható fejlődés fogalmát.
5.4. Ökoszisztéma	Ismertesse az ökoszisztéma fogalmát, értelmezze az életközösséget ökoszisztémaként	
5.4.1. Anyagforgalom	Értelmezze, és példák segítségével mutassa be a termelők, a lebontók és a fogyasztók szerepét az életközösségek	Értelmezze az ökoszisztéma tagjainak kölcsönös egymásra utaltságát, a ragadozók szerepét a társulás stabilitásának

	anyagforgalmában és energiaáramlásában. Fogalmazza meg a táplálkozási lánc és hálózat különbségét. Értelmezze a szén és az oxigén körforgásának útját: az autotróf és heterotróf lények szerepét, a humuszképződés lényegét, a szénhidrogén- és kőszénképződés okát, a karbonát-kőzetek keletkezését. Értelmezze az élőlények szerepét e folyamatokban.	fenntartásában. Elemezzen táplálékhálózatot. Ismertesse a foszfor körforgásában a tengeri madarak szerepét, a biológiai ciklusból való kilépés lehetőségét (foszfátüledék). Ábra segítségével elemezze a lebontó szervezetek, a nitrogéngyűjtő, a nitrifikáló és a denitrifikáló baktériumok szerepét a nitrogén körforgásában.
5.4.2. Energiaáramlás		Hasonlítsa össze a produkció, biomassza és egyedszám fogalmát. Értelmezzen „ökológiai produkció és energia piramist”. Értelmezze a biomassza és a produkció függését a globális éghajlati tényezőktől.
5.4.3. Biológiai sokféleség		Értelmezze a sokféleséget (diverzitást) a gének szintjén (pl. a heterozigótaság mértéke a populációban), a faj szintjén (pl. a fajok száma) és az ökoszisztéma szintjén (pl. a tápláléklánc szintjeinek száma).
5.5. Környezet- és természetvédelem	Ismertesse a természetvédelem fogalmát, a mellette szóló etikai, egészségügyi, kulturális és gazdasági érveket. Ismertesse a biológiai sokféleség megőrzésének etikai, jogi és gyakorlati szükségességét, a természetvédelem lehetőségeit. Tudja, hogyan csoportosítjuk a védett területeket példákkal (természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, nemzeti park) *Térképen ismerje fel hazánk nemzeti parkjait. Ismertesse a lakóhelyéhez legközelebb fekvő nemzeti parkot, ennek fontosabb értékeit.* Ismertesse a környezetvédelem fogalmát, a kibocsátás és ülepedés, a határérték fogalmát.	
- Levegő	Tudja a fontosabb légszennyező anyagokat, ezek eredetét és károsító hatását (CO, CO_2, nitrogén-oxidok, ólom és ólomvegyületek, korom, por, halogénezett szénhidrogének). Ismertesse a savas esők okát és következményeit. Ismertesse az üvegházhatást, a hőszennyezést, a lehetséges következményeket. *Foglaljon állást a teendőkről. Tudjon a teendőkről szmogriadó esetén.*	Tudjon a szennyezés csökkentését ösztönző főbb gazdasági és jogi lehetőségekről (adók, tiltás, határérték, bírság, polgári per). *Fogalmazza meg véleményét ezek hatékonyságáról.* *Magyarázzon kísérletet a környezetszennyezés káros hatásai bizonyítására.*
- Víz	Értelmezze a vizek öntisztuló képességének magyarázatát, korlátait. Ismertesse a fontosabb vízszennyező anyagokat. Ismertesse az ivóvíz	

	nyerésének módjait, az ezeket a forrásokat fenyegető veszélyeket. Értelmezze a „közműolló” fogalmát, a mechanikai és biológiai víztisztítás lényegét, lehetőségeit. *Fogalmazza meg álláspontját a legfontosabb teendőkről.*	
- Energia, sugárzás	Ismertesse a hagyományos és az „alternatív” energiaforrásokat, a megújuló és a nem megújuló energia különbségét. Értelmezze az atomenergia felhasználásának lehetőségét és veszélyeit. Tudjon az energiatakarékosság lehetőségeiről. *Fejtse ki álláspontját a hazai energiagazdálkodás lehetőségeiről.*	
- Talaj	Magyarázza meg a talajerózió okait, csökkentésének lehetőségeit. Értelmezze a talaj romlásának, illetve javításának folyamatát.	
- Hulladék	Ismertesse a hulladék típusait, kezelésük lehetséges módját. Lássa a szelektív gyűjtés előnyét, összefüggését a feldolgozással, újrahasznosítással.	

6. Öröklődés, változékonyság, evolúció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Molekuláris genetika		
6.1.1. Alapfogalmak	Ismertesse a gén és allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalmakat.	
	Fogalmazza meg az általános összefüggést a DNS bázissorendje, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg között. Ábra alapján ismertesse a DNS megkettőződés folyamatát és a DNS → m RNS átírás (transzkripció) és a fehérje leolvasás (transzláció) főbb lépéseit.	Használja a kodonszótárt.
	Ismerje annak jelentőségét, hogy a genetikai kód általános érvényű.	Magyarázza a baktériumok felhasználását emberi fehérje előállítására.
	Kösse a fehérjeszintézis fázisait az eukarióta sejt alkotórészeihez.	
6.1.2. Mutáció	Hasonlítsa össze a mutációt és ivaros szaporodást, mint a genetikai változékonyság forrásait.	A kodonszótár segítségével vezesse le különböző típusú pontmutációk következményeit az aminosavsorrendben.
	Ismertesse a mutáció fogalmát, evolúciós szerepét és lehetséges hatásait (hátrányos, közömbös, előnyös). Hozzon példát ezekre. Ismertessen példát az emberi népességben többféle génváltozat tartós jelenlétére.	Ismertesse a sarlósejtes vérszegénység és az albinizmus genetikai hátterét, hatásait. Ismertesse a fenilketonúria öröklésmenetét, hatását, kezelésének módját (diéta).

	Hasonlítsa össze a mutagén hatásokat (kémiai és sugárzó), hatásuk felismerésének problémáját, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségeit. Tudja, hogy a mutagén és a rákkeltő (karcinogén) hatás gyakran jár együtt.	Hasonlítsa össze a gén-, kromoszóma- és genommutációkat (ploidiák).
	Tudja, hogy a Down-szindróma a kromoszómák számbeli rendellenessége. Ismertesse kialakulásának kockázati tényezőit.	Tudja, hogy a kromoszómamutációk lehetnek szerkezetiek és számbeliek, hozzon ezekre példákat.
6.1.3. A génműködés szabályozása	Indokolja, hogy különböző felépítésű- és működésű testi sejtjeink miért hordoznak azonos genetikai információt. Magyarázza, hogy miért nem mindig aktív minden gén. Értelmezze, hogy a gének megnyilvánulását a hormonális állapot is befolyásolja.	Ismerje fel ábra alapján a laktóz-operon részeit, értelmezze szerepüket.
	Ismertesse a jó és rosszindulatú daganat, az áttétel fogalmát, néhány daganattípusra utaló jeleket (bőr-, emlő-, hereprosztata-, méhnyakrák), korai felismerésének jelentőségét.	Tudja, hogy az eukarióta sejt génműködésének a szabályozásában erősítő és kioltó faktorok vesznek részt.
6.2. Mendeli genetika		
6.2.1. Minőségi jellegek	Ismertesse a haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmakat.	Értelmezze Mendel kutatási módszerét, hozza összefüggésbe a valószínűség és gyakoriság fogalmával.
	Ismertesse az öröklésmenetek alaptípusait (dominánsrecesszív, intermedier és kodomináns). Ismertesse a tesztelő keresztezésből levonható következtetéseket.	Adja meg Mendel következtetéseinek érvényességi korlátait, ennek okait (kapcsoltság, sejtmagon kívüli öröklés).
	Soroljon fel ember esetében dominánsan, illetve recesszíven öröklődő jellegeket.	Magyarázza miért alkalmas alanya az ecetmuslica a genetikai vizsgálatoknak.
	Tudja levezetni a dominanciaviszonyok ismeretében egy egygénes enzimbetegség, az Rh- és AB0-vércsoportok öröklődését.	Tudjon két gén két-két allél, illetve egy gén három-három alléljával, és letális alléllal kapcsolatos számításokat végezni.
	Ismertesse a humángenetikai sajátos módszereit (családfaelemzés).	Legyen képes családfa alapján következtetni egy jelleg öröklésmenetére.
	Magyarázza az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában. Ismertesse a génkölcsönhatás fogalmát, és azt, hogy a legtöbb tulajdonság csak így magyarázható.	Értelmezze és elemezze a nemhez kötött öröklést a vérzékenység és a színtévesztés példáján.
	Ismertesse a génkapcsoltság tényét, magyarázatát (azonos kromoszóma).	Két gén kölcsönhatásának jellegére tudjon következtetni a második utódnemzedék arányaiból.
		Közölt adatok ismeretében következtessen 2 gén két allélos öröklésben a kapcsoltság és a rekombináció tényére.
		Értse a kapcsoltság, a rekombinációs gyakoriság és a genetikai térképezés módszerének összefüggését.
6.2.2. Mennyiségi jellegek	Ismertessen öröklődő mennyiségi tulajdonságokat és hajlamokat az élővilágban és az emberi öröklésben.	Ábrán ismerje fel és magyarázza, hogy a mennyiségi jellegek eloszlása a populációban normáleloszláshoz közelít.
	Hasonlítsa össze a mennyiségi jellegeket és a minőségi jellegeket kialakító gének hatásait (sok gén, jelentős környezeti hatás).	Ismertessen módszereket az öröklött és a környezeti hatások szétválasztására (ikervizsgálat, környezetváltoztatás).

	Hozza kapcsolatba a mennyiségi öröklődést a háziasítással és a hibridvetőmagok elterjedésével.	
6.3. Populációgenetika és evolúciós folyamatok		
6.3.1. Ideális és reális populáció	Tudja, hogy a populációk genetikai szempontból allél- és genotípus gyakoriságokkal jellemezhetők. Értelmezze, hogy a mutációk jelentik a populációk genetikai változatosságának forrását. Ismertesse az irányító, a stabilizáló és a szétválasztó szelekció fogalmát, kapcsolja össze ezeket a fajkeletkezés elméletével. Értse a populáció nagyságának természetvédelmi jelentőségét.	Lássa a matematikai modell és a megfigyelhető biológiai folyamatok összefüggését. Értelmezze az ideális populáció fogalmát, feltételeit. Értelmezze a Hardy-Weinberg összefüggést 1 gén 2 allélos számítások esetén. Értelmezze a születési és halálozási ráta fogalmát, ezek függését a populációsűrűségtől. Értelmezze a kihalási küszöb fogalmát, kapcsolatát a genetikai sodródással és a beltenyészet következtében föllépő leromlással. Magyarázza el ennek természetvédelmi vonatkozásait (fajmegőrzés).
6.3.2. Adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok	Ismertesse a természetes szelekció darwini modelljét. Ismertessen adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatokat, illetve egy példa alapján ítélje meg, hogy a folyamat milyen típusba sorolható. Ismertesse a homológ és analóg szerv fogalmát, a konvergens és divergens fejlődést, tudjon példaként ilyen fejlődésű szerveket, élőlényeket bemutatni. Tudjon példákat említeni az evolúció közvetlen bizonyítékaira (zárvány, kövületek, lenyomat, lerakódás).	Értse a beltenyésztés és a nem véletlenszerű párválasztás biológiai hatásait. Ismertesse a relatív és az abszolút (C^{14}/C^{12}) kormeghatározás fogalmát. Ismertesse az élő kövület fogalmát, hozzon rá példát. Ismertesse a pollenanalízis és az évgyűrűelemzés módszerét, az ebből levonható következtetéseket. Ismertesse az ugrásszerű (pontozott) evolúció tényét az értelmezések lehetőségeit. Értse az evolúció közvetett bizonyítékait (DNS homológia, molekuláris törzsfák, genetikai kód, sejtes felépítés, homológ szervek, az embriók hasonlósága, funkciójukat vesztett szervek léte).
6.3.3. Biotechnológia	Ismertesse a klón fogalmát. Ismertessen néhány példát a genetikai technológia alkalmazására (inzulintermeltetés, génátvitel haszonnövénybe, klónozott fajták a mezőgazdaságban). Ismertessen néhány, a géntechnológia mellett és	*Értelmezze, hogy miért jelenthet a háziasítás genetikai beavatkozást.*

	ellen felsorakoztatható érvet, álláspontot.	
6.3.4. Bioetika	*Lássa a genetikai tanácsadás lehetőségeit, alkosson véleményt szerepéről.* Ismertesse a humángenetika sajátos vizsgálati módszereit, a módszer korlátait (családfaelemzés, magzati diagnosztika), etikai megfontolásait. Lássa a biológiai alkalmasság (fittnes) és az emberi élet értéke közti különbséget. Ismerje a Human Genom Program célját.	
6.4. A bioszféra evolúciója		
6.4.1. Prebiológiai evolúció	Tudja, hogy a biológiai evolúciót fizikai és kémiai evolúció előzte meg. Ismertesse az élőlények anyagainak kialakulására vonatkozó elméleteket.	Indokolja az élő sejt kialakulásához vezető lehetséges lépéseket. Ismertesse Miller kísérletét és annak jelentőségét. Értse, hogy a szerves anyagok kialakulása nem jelenti automatikusan az élő rendszerek kialakulását.
6.4.2. Az ember evolúciója	Tudja összehasonlítani az emberszabású majmok és az ember vonásait. Ismertesse, hogy egy töredékes koponyából következtetéseket lehet levonni az adott emberelőd tulajdonságairól. Értse, hogy az ember evolúciója során kialakult nagyrasszok értékükben nem különböznek; a biológiai és kulturális örökség az emberiség közös kincse.	Ismertesse a korai emberfélék és a Homo nemzetség evolúciójának főbb lépéseire vonatkozó elképzeléseket.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint

	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Állat és Növényismeret c. könyv vagy ezzel egyenértékű információt tartalmazó egyéb kiadvány, illetve kísérlethez szükséges eszközök	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	*A)* feladat témakörei
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 120 perc	Szóbeli vizsga 15 perc	
8-10 feladatból álló feladatsor (80 részfeladat)	*A)* feladat: projektmunka* vagy gyakorlati feladat	*B*) feladat: egy téma kifejtése
100 pont	25 pont	25 pont

*Projektmunka készítését csak az a vizsgázó választhatja, aki érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. Az írásbeli vizsgán szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A vizsgafeladatok a középszintű követelményrendszerben megadott bármely témakört érinthetik. A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül az írásbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- biológiai tények és elvek felidézésének képessége,
- a jelenségek közti kapcsolatok felismerésének képessége,
- a biológiai megfigyelések és kísérletek értelmezésének készsége,
- szakmai szövegek, ill. ábrák értelmezésének a képessége.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

A feladatlap 8-10 feladatból áll. Minden feladat több részfeladatot tartalmaz. Egy feladaton belül szerepelhetnek egyszerű (ismeretet felidéző) és értékelő (problémára irányuló) részfeladatok is. Ez utóbbiak kapcsolódhatnak kísérlet leírásához vagy szöveg, kép értelmezéséhez. A részfeladatok közel 50%-a egyszerű zárt végű feladat.

Feladattípusok

Feleletválasztós feladatok

- igaz/ hamis állítás;
- egyszerű választás;
- összetett választás (a helyes betűk felsorolásával);
- többféle asszociáció;
- struktúra-funkció, illetve ábraelemzés;
- illesztés (párosítás, besorolás - két halmaz közti kapcsolat).

Feleletalkotó feladatok

- rövid válasz (nem meghatározás, hacsak a követelményrendszerben nem szerepel ez egyértelműen);
- ábrakészítés vagy kiegészítés,
- egyszerű számítás.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A középszintű írásbeli vizsgán 100 vizsgapont szerezhető. A vizsgadolgozatot a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján pontszámmal minősíti. A vizsgázó által elért dolgozatpontokat 1,25-tel szorozva kapjuk meg a vizsgapontok számát, pl. a dolgozatban szerzett 80 pont esetén 80 * 1,25 = 100 pont. Ha az így kiszámított vizsgapont nem egész szám, akkor a kerekítés szabályai alapján kell kerekíteni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának és értékelési útmutatójának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Amennyiben a vizsgázó a szóbeli első részében a projektmunkát választja, akkor ez a munka a vizsgázó által önállóan elvégzett és a projektmunkát segítő konzulens szaktanár által ellenőrzött vizsgálat (kísérlet vagy megfigyelés). Ennek eredménye a munkanapló, amely mindig tartalmazza a vizsgált probléma megfogalmazását, az

alkalmazott módszert, a tapasztalatokat, a tapasztalatok értékelését és a felhasznált szakirodalom listáját. A projekt témáját a vizsgázó szabadon választhatja meg, majd konzulens szaktanárával egyezteti. A projektmunkát segítő konzulens szaktanárnak el kell utasítania a témaválasztást, amennyiben az megítélése szerint balesetveszélyes, egészségkárosító, környezetszennyező, törvénysértő vagy az iskolai munkát akadályozza.

A középszintű szóbeli vizsgán a vizsgázó segédeszközként az Állat- és Növényismeret c. könyvet, vagy ezzel egyenértékű információt tartalmazó egyéb kiadványt, ezen kívül a kísérletekhez szükséges eszközöket veheti igénybe, amelyeket a vizsgabizottságot működtető intézménynek kell biztosítania.

A vizsgázó a felkészülési idő alatt - a tételétől függően - elvégzi a vizsgálatot, illetve elemzést, majd - a tétel által megkívánt módon - rögzíti eredményeit. A vizsgázó a felkészülési idő alatt készített vázlatát használhatja.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A vizsgáztatónak lehetővé kell tennie, hogy a vizsgázó gondolatmenetét önállóan fejtse ki, majd - amennyiben a feladat ez - álláspontját is megfogalmazza és megvédje.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A vizsgakövetelményekben megfogalmazott kompetenciák közül a szóbeli vizsga az alábbiakra helyezi a hangsúlyt:

- a rendszeres biológiai megfigyelések, egyszerű kísérletek elvégzésének, értelmezésének készsége,
- az ismeretek alapján az álláspont megfogalmazása, a mellette való érvelés képessége,
- a helyi, ill. regionális problémák ismerete,
- a biológiai ismeretek alkalmazásának képessége a helyes életmód kialakítása, a fontosabb betegségek és megelőzési módjaik, illetve a környezetvédelmi ismeretek összefüggésében.

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 20 tételből áll. Valamennyi tételhez két feladat - *A)* és *B)* - tartozik. Egy tétel két feladata nem vonatkozhat azonos témára.

A tétel jellemzői

Az *A) feladat* a vizsgázó választása szerint lehet

projektmunka bemutatása

vagy

laboratóriumi vizsgálat *(a részletes követelményekben dőlt betűvel szedett lehetőségek közül)* vagy fajismerethez kapcsolódó feladat (ezek a lehetőségek 50-50% arányban szerepeljenek a feladatok között). Ez utóbbi lehet

- növényfaj meghatározása és ökológiai igényeinek jellemzése a Növényismeret könyv segítségével

vagy

- több állat-, illetve növényfaj morfológiai és ökológiai jellemzésének összevetése

vagy

- nemzeti park, természetvédelmi terület, ill. az iskolához közeli életközösség élővilágának jellemzése segédanyag (például képanyag - videofilm, dia, fénykép, fajlista, térkép) alapján.

Ha a vizsgázó a projektmunkát választja, az elkészített munkát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig be kell adnia a vizsgabizottságot működtető intézménynek. Ha határidőre nem adja be, akkor a szóbeli vizsgán *A) feladatot* kell húznia. A leadott projektmunka írásbeli dolgozatként kezelendő.

A *B) feladat* egy életközeli probléma egészségtani, környezetvédelmi, ökológiai vonatkozásairól szóló kifejtés. A *B)* feladatokat az ember szervezete és egészsége, valamint a természet- és a környezet védelme témakörből kell összeállítani. Amennyiben a téma ezt indokolja, a feladat igényelje a vizsgázó véleményének megfogalmazását is.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A két feladatra 25-25 pont adható.

Az A) feladat értékelése

Projektmunka esetén:
A beadott munka értékelése:

A fölvetett kérdés (probléma) pontos megfogalmazása	2 pont
A megfigyelés / kísérlet módszereinek, eszközeinek leírása	3 pont
A megfigyelés/kísérlet eredményeinek rögzítése, megjelenítése	5 pont
Az irodalom (pontosság, célszerűség, hivatkozások)	2 pont
Nyelvhelyesség, tagolás, cím, fejezetcímek pontossága	3 pont
	15 pont
A munka bemutatásának értékelése:	
A munka céljának pontos megfogalmazása	2 pont
A megfigyelés / kísérlet módszereinek, eszközeinek leírása	3 pont
A tapasztalatok lényegre törő összefoglalása	3 pont
Koherens, logikus fölépítés	2 pont
	10 pont
A projektmunkára összesen:	**25 pont**

Az *A)* feladat (amennyiben az nem projektmunka bemutatása) tartalmi összetevőre adható maximum 20 pont részpontjait a feladat jellegének és nehézségének megfelelő felosztásban az egyes tételek összeállításakor kidolgozott részletes értékelési útmutató tartalmazza.
Az A) feladat értékelési szempontjai, ha nem projektmunka:

A feladat megértése és helyes elvégzése	5-10 pont
Az értékelés tartalmi helyessége	15-10 pont
A felelet fölépítése, nyelvi kifejezőkészség	5 pont
Összesen:	**25 pont**

A felelet felépítésének és előadásának értékelése:

- Ha a vizsgázó mondandóját önállóan (segítség nélkül) és logikus gondolatmenetbe illesztve, összefüggően és a nyelvhelyesség szabályainak megfelelően adta elő	5 pont
- Ha a gondolatmenet nem alkot összefüggő egészet, de az elmondott állítások önmagukban helytállók (például a tapasztalatok és a magyarázatok nem kapcsolódnak egymáshoz)	4 pont
- Ha a tényeket és összefüggéseket önállóan nem, de tanári segítséggel pótlólag sikeresen megválaszolta	3 pont
- Ha a tények fölidézése tanári segítséggel is csak részlegesen, pontatlanul sikerült	2 pont
- Ha a tanári segítséggel fölidézett tények közt nem vagy alig volt összefüggés	1 pont
- Ha tanári segítséggel sem tudott hozzászólni a témához	0 pont

A B) feladat értékelése

A *B)* feladat tartalmi összetevőire adható maximum 20 pont részpontjait a feladat jellegének és nehézségének megfelelő felosztásban az egyes tételek összeállításakor kidolgozott részletes értékelési útmutató tartalmazza. A felelet felépítésének és előadásának értékelésében az *A)* feladatban leírtak az irányadók.

A B) feladat értékelésének szempontjai

Az érvelés alapjául szolgáló tények ismerete	15-20 pont
A véleményalkotás módja, ellentétes vélemények összevetése	5-0 pont
A felelet felépítése, nyelvi kifejezőkészség	5 pont
Összesen	**25 pont**

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc
Egy 8-10 feladatot tartalmazó feladatsor	Egy választható esszé- vagy problémafeladat	Egy A és egy B feladat előadása
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgán szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor első része a követelményrendszer egészét lefedő feladatokból áll.

A feladatsor második része, a vizsgázó által választható esszék, illetve problémafeladatok minden évben az alábbi két témakörből kerülnek ki:

A) az ember élettana és szervezettana, egészséges életmód;

B) ökológia, környezet- és természetvédelem, növényélettan.

A vizsgázónak a feladatlap megfelelő helyén jelölnie kell, hogy melyik feladatot választotta.

Az írásbeli vizsga feladatai az alábbi kompetenciák vizsgálatára helyezik a hangsúlyt:

- egyszerű ismeretfelidézés (reproduktív feladat);
- adatértés és -értelmezés, szabályfelismerés (grafikonok, táblázatok);
- szövegértés és -elemzés;
- példamegoldás;
- problémafeladat (a probléma, a választott módszer, az eredmények érvényessége és a hibalehetőségek felismerése, elemzése);
- halmazba sorolás (a felosztás logikai alapjának egyértelmű megjelölésével), ill. fordítottja: a felosztás logikai alapjának keresése (a megadott halmazok értelmezésével);

- képek sorba rendezése, kiegészítése, magyarázata.

Feladattípusok

Feleletválasztós feladatok

- igaz/ hamis állítás;
- egyszerű választás;
- összetett választás (a helyes betűk felsorolásával);
- többféle asszociáció;
- struktúra-funkció, ill. ábraelemzés;
- illesztés (párosítás, besorolás - két halmaz közti kapcsolat).

Feleletalkotó feladatok

- rövid válasz (nem meghatározás, hacsak a követelményrendszerben nem szerepel ez egyértelműen);
- számolásos feladat;
- ábrakészítés vagy -kiegészítés;
- *irányított* esszé (a szempontok - nem feltétlenül a megoldás sorrendjében történő - pontos megadásával, valamint a tartalomra kapható részpontszámok feltüntetésével).

Az írásbeli feladatlap értékelése

A javítás központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 100 pont adható. Az első rész 80 pont, a választható feladat 20 pont.

Ha a vizsgázó nem jelöli a választását vagy az nem egyértelmű, akkor az első választható feladat megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A vizsgáztatónak lehetővé kell tennie, hogy a vizsgázó gondolatmenetét önállóan fejtse ki, majd - amennyiben a feladat ez - álláspontját is megfogalmazza és megvédje.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tárgyi tudásáról, kifejezőkészségéről, problémaérzékenységéről, olvasottságáról tesz bizonyságot.

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsornak a követelményrendszer minden fő témakörét érintenie kell. Valamennyi tételhez két feladat - *A)* és *B)* - tartozik. Egy tétel két feladata nem vonatkozhat azonos témára.

A tételek jellemzői

A) feladat: A közzétett témakörök egyikéhez kapcsolódó feladat kifejtése megadott szempontok alapján.

B) feladat: Biológiai problémát tartalmazó szöveg, illetve az abban leírt kísérlet elemzése, értékelése megadott szempontok alapján.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Mind az „A”, mind a „B” feladat értékelésénél 20-20 pont adható a tartalomra és 5-5 pont a kifejtés módjára. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, a 20-20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. A felelet felépítését és a nyelvi kifejezőkészséget a középszintű szóbeli vizsgánál leírt módon kell értékelni.

DRÁMA

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Színház- és drámatörténet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Az ókori színház és dráma	Az ókor színháza és néhány görög dráma A tanuló legyen képes bemutatni - a görög színházművészet kialakulását, rituális gyökereit és az ókori görög színház felépítését, - Aiszkhülosz vagy Szophoklész vagy Euripidész egy tragédiáján, vagy Arisztophanész egy komédiáján pedig az ókori görög dráma sajátosságait, - Szophoklész Antigoné című művének szereplőit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.	Az ókor színháza, a görög dráma és a római komédia A tanuló legyen képes bemutatni - az ókori görög és római színházművészetet, - Aiszkhülosz vagy Szophoklész vagy Euripidész egy tragédiáján és Arisztophanész vagy Plautus egy komédiáján pedig az ókori görög és római dráma sajátosságait.
1.2. A középkori Európa színháza és drámája		A középkori színjátszás, a commedia dell' arte A tanuló ismerje - a templomi szertartásból, illetve a bibliai szövegekből kibontakozó középkori színjáték és dráma típusait, - a középkori rögtönzéses vígjáték, a commedia dell' arte jellegzetes vonásait.
1.3. Az angol reneszánsz színház és dráma	Shakespeare színháza és néhány drámája A tanuló legyen képes bemutatni - Shakespeare Rómeó és Júlia, illetve Hamlet című művén a shakespeare-i dramaturgia jellegzetességeit *(pl. jelenetépítés, idő- és térkezelés)*, - az elemzett dráma szereplőit és	Az Erzsébet-kor színháza, Shakespeare A tanuló ismerje - Shakespeare egy tragédiáját, egy vígjátékát és az életmű drámatípusait, - az Erzsébet-kori színház társadalmi

	viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.	szerepét, a színház felépítését és működését.
1.4. A spanyol barokk dráma és színház		A tanuló ismerje - a barokk színház szcenikai jellemzőit. A tanuló legyen képes - egy szabadon választott művön *(pl. Lope de Vega vagy Calderon)* bemutatni a barokk dráma dramaturgiai sajátosságait.
1.5. A francia klasszicista dráma	Moliére néhány drámája A tanuló legyen képes bemutatni - Moliére Tartuffe című művén a moliére-i dramaturgia jellegzetességeit, - az elemzett komédia szereplőit, viszonyaikat, valamint a feldolgozott emberi problémákat.	Moliére művei és a klasszicista dráma A tanuló ismerje - Moliére legalább két komédiáját, - a klasszicista dráma sajátosságait.
1.6. A régi magyar dráma néhány alkotása		A tanuló ismerje - a magyar drámairodalom általános jellemzőit, - az alábbi szerzők valamelyikének egy drámáját: Bornemisza Péter, Balassi Bálint, Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály.
1.7. A XIX-XX. századi magyar színház és dráma	A XIX. és XX. századi magyar színház és dráma néhány alkotása A tanuló legyen képes bemutatni - A XIX-XX. század magyar színházi irányzatait vagy műhelyeit vagy alkotóit, - Katona József Bánk bán, illetve Madách Imre Az ember tragédiája című művének színházi megvalósulásán keresztül a dráma és színház sajátos kapcsolatát, jellegzetességeit. A tanuló legyen képes bemutatni - Molnár Ferenc Liliom és Örkény István Tóték című művének szereplőit	A XIX. századi magyar dráma néhány alkotása A tanuló ismerje - az alábbi drámákat és szerzőjük drámaírói munkásságának jelentőségét: Katona József: Bánk bán, Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde, Madách Imre: Az ember tragédiája. **A hazai színjátszás kezdetei** A tanuló ismerje

	és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.	- a magyarországi hivatásos színjátszás kialakulásának jelentős eseményeit, helyszíneit és személyiségeit. **A XX. századi magyar dráma néhány alkotása** A tanuló ismerjen - az alábbi szerzők valamelyikétől egy szabadon választott drámát: Molnár Ferenc, Füst Milán, Lengyel Menyhért, Szomory Dezső, Szép Ernő, Móricz Zsigmond, Tamási Áron, Németh László, Illyés Gyula, Örkény István. A tanuló legyen képes bemutatni - az elemzett dráma szereplőit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.
1.8. A modern polgári dráma és színház kialakulása		A tanuló ismerje - Ibsen vagy Strindberg vagy Shaw egy drámáját. A tanuló legyen képes bemutatni - az elemzett dráma szereplőit és viszonyaikat, valamint a feldolgozott problémákat.
1.9. Csehov és Sztanyiszlavszkij	Csehov néhány drámája és Sztanyiszlavszkij színháza A tanuló legyen képes bemutatni -a Három nővér, illetve a Sirály című művön keresztül a csehovi dráma sajátosságait, - a Sztanyiszlavszkij-módszer jellegzetességeit.	Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza A tanuló ismerje - Csehov legalább két drámáját, - A Sztanyiszlavszkij-módszer egy-egy elemének továbbélését.
1.10. Brecht színháza és drámái	Brecht színháza és néhány drámája A tanuló legyen képes bemutatni - Brecht Koldusopera című drámáján a brechti dramaturgia alapjait,	Brecht drámái és színháza A tanuló ismerje - Brecht drámaírói tevékenységét, legalább két drámáját.

	- az elemzett dráma segítségével az epikus dráma jellemzőit.	
1.11. A XX. század meghatározó színházi irányzatai, jelentős drámairói		A tanuló ismerje - a XX. század meghatározó színházi és drámai irányzatait *(pl. az avantgarde, a politikai színház, a szegény színház, az abszurd, a performance)*, - az alábbi szerzők valamelyikének egy drámáját (Pirandello, García Lorca, Sartre, Camus, O' Neill, Williams, Miller, Beckett, Ionesco, Mrozek, Dürrenmatt, Bulgakov).
1.12. Napjaink legfontosabb színházi irányzatai és a kortárs drámairodalom	A tanuló legyen képes bemutatni - egy látott színházi előadás jellemzőit, - egy szabadon választott mű elemzésével egy kortárs drámát (pl.: Sütő András: Egy lócsiszár virágvasárnapja, Spiró György: Csirkefej, Schwajda György: A csoda, Beremányi Géza: Légköbméter, Parti Nagy Lajos: Mauzóleum, Korniss Mihály: Halleluja, Nádas Péter: Takarítás, Háy János: Gézagyerek, Tasnádi István: Közellenség).	A tanuló ismerje - a mai magyar színházi struktúra jellemzőit *(pl. hivatásos színház, alternatív színház, amatőr színház, diákszínjátszás)*, - a mai színházi élet jelentős alkotóit, műhelyeit.

2. Színház- és drámaelmélet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A drámai műnem sajátosságai	A tanuló legyen képes - az irodalmi alkotások rendszerében elhelyezni a drámai műnemet, - vázolni az epikától és a lírától eltérő sajátosságait, - bemutatni a dráma és a színházművészet kapcsolatrendszerét.	A tanuló ismerje - az arisztotelészi dramaturgia alapfogalmait, - az arisztotelészi drámától eltérő drámaformákat (pl. epikus dráma, konfliktus nélküli dráma).

2.2. A dráma / a színjáték mint kommunikáció		A tanuló ismerje - a dráma és a színjáték sajátos kommunikációs rendszerét, - a verbális és a nonverbális kommunikáció eszközeit *(pl. gesztusok, mimika, testtartás).*
2.3. A dráma szerkezeti felépítése	A tanuló ismerje fel - a dráma felépítésének sajátosságait, tagoltságát *(pl. jelenet, kép, szín, felvonás)*. - a fordulatokat és a drámai csomópontokat.	A tanuló ismerje - a dráma felépítésének kortól és műfajtól függő tagoltságát.
2.4. Dramaturgiai és színházelméleti alapfogalmak	A tanuló legyen képes elemző tevékenysége során alkalmazni a következő fogalmakat: - történet és cselekmény, akció és dikció, szituáció, dialógus és monológ, szerep.	A tanuló legyen képes elemző tevékenysége során alkalmazni a következő fogalmakat: - karakter, jellem, fordulat, konfliktus, feszültség, tér és idő.
2.5. A színházművészet mint összművészet sajátosságai	A tanuló legyen képes bemutatni - hogyan alakítja ki autonóm formanyelvét a színházművészet a különböző művészeti ágak eszközeit felhasználva.	A tanuló legyen képes elemzően bemutatni - egy színházi előadás vizuális, zenei és irodalmi összetevőit.
2.6. Színházi szakmák	Tudják felsorolni - a színházi előadás létrehozásához szükséges mesterségeket *(pl. rendező, díszlettervező, világosító).*	Legyenek képesek - szabadon választott színházi szakmához tartozó tevékenységek ismertetésére (pl. az író, a rendező, a dramaturg, a díszlettervező, a jelmeztervező, a zeneszerző, a világosító, a hangtechnikus, a színpadmester, az ügyelő, a kellékes).

3. Színházi műfajok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A rituális játék /		A tanuló legyen képes

szertartásjáték		- a rituális és/vagy szertartásjáték műfajának azonosítására egy-egy színházi előadásban.
3.2. A tragédia	A tanuló legyen képes - a klasszikus tragédia jellemző jegyeinek azonosítására egy-egy színházi előadásban.	A tanuló legyen képes - a tragédia műfajának változásait felismerni különböző korszakokban.
3.3. A komédia	A tanuló legyen képes - különbséget tenni a vidám műfajú művek között.	A tanuló legyen képes - a vidám műfajú művek változásait felismerni különböző korszakokban.
3.4. A realista színjáték	A tanuló ismerje fel - a realista előadásmódot.	A tanuló ismerje fel - a realizmus és naturalizmus műfaji jegyeit, azokat tudja alkalmazni színházi elemzéseiben.
3.5. Az abszurd és a groteszk		A tanuló ismerje fel - az abszurd és groteszk elemeket a színházi előadásokban.
3.6. Bábjáték		A tanuló legyen képes - az alkalmazott bábtechnikák azonosítására.
3.7. Zenés, tánc- és mozgásszínház	A tanuló legyen képes - különböző zenés műfajú előadásokat *(pl. opera, operetta, musical)* felismerni és azonosítani, - elkülöníteni a tánc- és mozgásszínházi előadásokat a balettől és a tánctól.	A tanuló legyen képes - a zene, a tánc és a mozgás szerepének felismerésére színpadi előadásokban.

4. Drámajáték

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Helyzetgyakorlatok	Legyenek képesek rögtönzések során - a megadott helyzetnek megfelelő alapvető viselkedési sémák megjelenítésére.	Legyenek képesek - hétköznapi típusok jellemzőinek sűrítésére, azok megjelenítésére egyéni és/vagy páros munkában.
4.2. Történet szerkesztése és	Legyenek képesek	Legyenek képesek

megjelenítése	- jelenetek összefűzésére.	- különböző színházi formák és drámatechnikák *(pl. a kontraszt, a különböző időkezelési módok)* alkalmazására.
4.3. Improvizáció	Legyenek képesek - improvizációra, szöveges vagy szöveg nélküli etűdök alkotására egyéni és/vagy páros munkában.	Legyenek képesek - megadott témára és meghatározott stílusban szövegre épülő etűdök alkotására *(pl. versrészlet, kisebb dialógus)*, - etűdsorozat összeállítására önálló munkában.
4.4. Drámajáték		Ismerjék és alkalmazzák - a drámajátékok jellemzőit és különböző típusait.
4.5. Drámapedagógia		Ismerjék - a dramatikus tevékenység alapfogalmait, a leggyakrabban alkalmazott konvenciókat, munkaformákat.

5. Mozgás, tánc- és mozgásszínházi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Szituáció megfogalmazása állóképben, mozdulatsorral	Legyenek képesek - állókép és állóképsorozat létrehozására, - egyszerű mozgássorok különböző tempójú kivitelezésére.	Legyenek képesek - összetett mozgássorok különböző tempójú kivitelezésére.
5.2. Improvizáció zenére vagy témára	Legyenek képesek - a zene hangulatához és tempójához, illetve a megadott téma hangulatához illeszkedő mozgássorok kivitelezésére, - megadott mozgásmotívumok felhasználására.	Legyenek képesek - egy mozgásmotívum kibontására, továbbfejlesztésére, variálására.
5.3. Összetett improvizáció létrehozása és bemutatása	Legyenek képesek - egyéni, páros és/vagy csoportos	Legyenek képesek - a tanult technikák alkalmazásával

	előkészített mozgás- vagy tánc-improvizációk bemutatására.	önálló mozgássor végrehajtására, - különböző összetett technikákat alkalmazó egyéni, páros és/vagy csoportos előkészített mozgás- vagy táncimprovizációk bemutatására.

6. Bábjáték

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A tanulók által a képzés során készített bábok és/vagy maszkok alkalmazása drámamunkában	Legyenek képesek - egy választott báb vagy maszk sajátosságainak megfelelő alkalmazására.	Legyenek képesek - a választott bábtechnika vagy maszktípus alkalmazásával színházi improvizációra.

7. Beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A beszédtechnika alapjai	Legyenek képesek - drámajátékos és színjátékos gyakorlatuk során alkalmazni a légzés, a hangadás és az artikuláció alapvető szabályait.	Legyenek képesek alkalmazni - a légző-, hang- és artikulációs játékokat, gyakorlatokat - hangokkal, mechanikusan sorolható szavakkal és irodalmi szövegekkel.
7.2. Lírai, epikai és drámai alkotások tolmácsolása	Legyenek képesek - a műfajnak megfelelő előadásmód megválasztására, és az ahhoz illő eszközök alkalmazására.	Legyenek képesek - színjátékos gyakorlatuk során alkalmazni a légzés, a hangadás és az artikuláció alapvető szabályait, a hangsúlyszabályokat és a beszéd váltásait *(pl. erő, magasság, tempó)*.
7.3. Pódiumműfajok		Vegyenek részt - versműsorok, ünnepi műsorok, szerkesztett játékok létrehozásában és bemutatásában.
7.4. Egyéni vagy közös daléneklés		Legyenek képesek - dallamot improvizálni, vagy dalt előadni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint			Emelt szint		
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc/fő	15 perc	180 perc	20 perc/fő	20 perc
60 pont	60 pont	30 pont	60 pont	50 pont	40 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint			Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	a produkcióhoz szükséges kellékek	NINCS	NINCS	a jelenethez vagy az előadáshoz szükséges alapdíszletek, kellékek, jelmezek stb.	NINCS
A vizsga-bizottságot működtető intézmény biztosítja	három példány helyesírási szótár	a lebonyolításhoz minimálisan szükséges körülmények (20-25 m^2 alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: világítási és sötétítési lehetőség, magnó vagy	a tételeknek megfelelő technikai segédeszközök	videomagnó vagy DVD-lejátszó, három példány helyesírási szótár	színházszerű körülmények (25-30 m^2 alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: min. 2 reflektor, magnó vagy CD-lejátszó, mikrofon, erősítő, hangfalak, sötétítéshez	a tételeknek megfelelő technikai segédeszközök

		CD-lejátszó, mikrofon)			alkalmas függönyök)	

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint			Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	tételcímek	NINCS	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga		
120 perc		15 perc	max. 15 perc/fő		
Feladatsor megoldása		Egy tétel kifejtése	Háromból két gyakorlati feladat		
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések		kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára	előkészített, egyéni színpadi produkció	előkészített közös színpadi produkció (színielőadás) bemutatása
30 pont	30 pont		30 pont	30 pont	30 pont
60 pont		30 pont	60 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok
Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatlapot kell megoldaniuk.
A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.
Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: három példány helyesírási szótár. Ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői
Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak elméleti ismereteiről és elemzési képességeiről kell számot adnia.
Az írásbeli vizsga témakörei:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- színházi műfajok.

Az írásbeli vizsga egy komplex feladatlap megírása, mely az értékelési arányoknak megfelelően két feladattípust tartalmaz. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatokat és jelenetértelmezéshez, színházi megvalósításhoz stb. kapcsolódó néhány soros elemzést, értelmezést igénylő kérdéseket. A feladatlap egyszerű, rövid választ igénylő feladatai a színház- és drámatörténetből az alábbiakban megadott alkotók és kijelölt műveik mindegyikéhez, a néhány soros elemzést, értelmezést igénylő kérdései pedig a kijelölt művek közül csak egyhez kapcsolódhatnak.

Szophoklész: Antigoné
Shakespeare: Rómeó és Júlia, Hamlet
Moliére: Tartuffe
Katona József: Bánk bán
Madách Imre: Az ember tragédiája
Csehov: Három nővér, Sirály
Molnár Ferenc: Liliom
Brecht: Koldusopera
Örkény István: Tóték

Az írásbeli feladatlapban a jelenetértelmezéshez kapcsolódó műrészlet(ek) idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven áll(nak) a vizsgázók rendelkezésére.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra, a feladatlap megoldására összesen 60 pont adható.

- Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	30 pont
- Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések	30 pont
Összesen:	**60 pont**

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgát a vizsgacsoport szóbeli vizsgájához kapcsolva, azt megelőzően vagy azt követően kell megszervezni.

A gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc felkészülési időt kell biztosítani.

A vizsgatárgy, illetve a művészeti ág jellegéből adódóan a gyakorlati vizsga előre megszerkesztett színházi műsor (előadás) vagy előadásrészlet is lehet. A vizsgázó - a gyakorlati vizsga megszerkesztése és a feltételek biztosítása érdekében - a vizsga előtt legalább egy hónappal a vizsgát szervező intézmény által készített adatlapon jelzi a gyakorlati vizsga választott feladattípusait és a szükséges információkat (szerző, cím, műfaj, időtartam, technikai igények, vendégszereplők stb.).

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézményeknek biztosítaniuk kell a gyakorlati vizsga lebonyolításához minimálisan szükséges körülményeket (20-25 m^2 alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: világítási és sötétítési lehetőség, magnó vagy CD-lejátszó, mikrofon).

A gyakorlati feladatok tartalmi és formai jellemzői

A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak a képzés során szerzett gyakorlati képességeikről és jártasságaikról kell számot adniuk.
A gyakorlati vizsga témakörei:
- drámajáték, színjáték;
- mozgás- vagy táncszínház;
- beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés;
- bábjáték.
Feladattípusok:
- kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára;
- előkészített, egyéni színpadi produkció;
- előkészített közös színpadi produkció (színielőadás) bemutatása.

A drámajátékos improvizációs feladatokhoz a vizsgabizottságot működtető intézmény a részletes vizsgakövetelmények alapján tételsort állít össze. A tételsornak legalább tíz tételt kell tartalmaznia. Az egyes tételekben meg kell adni az eljátszandó jelenet témáját és/vagy konfliktusszerkezetét és/vagy figuráit. Az egyes tételeket annak figyelembevételével kell meghatározni, hogy eljátszásuk nem igényelhet három percnél hosszabb időt. A vizsgázók önállóan vagy a vizsgáztató tanár irányításával 2-3 fős csoportokat alkotnak, és ennek megfelelően a csoportok közösen húznak a 2, ill. 3 szereplőt igénylő tételek közül. A vizsgázók a tételhúzás után maximum 5 perces felkészülési időt kapnak.

Az előkészített, egyéni színpadi produkcióknál a vizsgázó egy szabadon választott verset, monológot, dalt, táncot vagy mozgásetűdöt ad elő. Az előadás időtartama legalább 2, legfeljebb 5-6 perc.

Az előkészített közös színpadi produkció (jelenet[ek] vagy színielőadás vagy színielőadás-részlet) bemutatása során a vizsgázók előadóként lépnek fel egy vizsgaelőadásban és/vagy aktívan részt vesznek annak előkészítésében (pl. rendezőként, dramaturgként, színpadkép-tervezőként vagy kivitelezőként, világosítóként, hangtechnikusként). A vizsgaelőadás lehet bármilyen stílusú színházi előadás, prózai vagy zenés színpadi mű, báb- vagy táncjáték. A vizsgaelőadás a vizsgázók által a vizsga helyszínéhez igazított, minimális színházszerű körülmények között zajlik. Az előadás hossza a vizsgázó szereplők számától függ: egy vizsgázó játékideje átlagosan 5-10 perc lehet. A vizsgaelőadásban részt vehetnek drámából nem érettségizők („mint vendég”), de rájuk nem számolható a vizsgaidő.

A produkcióhoz szükséges kellékekről a vizsgázó gondoskodik.

A gyakorlati vizsga során a vizsgázóknak - választásuk alapján - legalább két feladattípus gyakorlati munkájában kell részt venniük.

A Gyakorlati vizsgarész értékelése

A gyakorlati vizsgán a két feladattípusban összesen 60 pont szerezhető. Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok alapján történik:

Drámajátékos improvizáció:

- A szituáció megértése	8 pont
- Fantázia, ötletesség	12 pont
- Karakterábrázolás	10 pont
	30 pont

Egyéni színpadi produkció:

- Szövegtudás vagy a dallam vagy a lépések memorizáltsága	5 pont
- Értelmezés, szerkesztés	5 pont

- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	8 pont
- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés)	10 pont
- Koncentráció	2 pont
	30 pont

Közös színpadi produkció:

- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	8 pont
- Koncentráció, játékfegyelem	10 pont
- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés stb.)	12 pont
	30 pont

Amennyiben a vizsgázó a közös színpadi produkcióban nem játszóként vesz részt, az előadásmód helyett értelemszerűen az adott feladat színházszakmai megoldásának minőségét kell értékelni.

Ha a vizsgázó három feladattípus megoldásában vesz részt, az általa kiválasztott kettőben nyújtott teljesítményét kell értékelni, így a gyakorlati vizsgára maximálisan 2 x 30 pontot kaphat.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételek 45-55%-ának a színház- és drámatörténet köréből kell kikerülnie.

A tételek tartalmazzák mindazon segédeszközöket, forrásokat stb., melyek a megoldáshoz szükségesek.

A tételsorban szereplő műveknek a tétel kifejtéséhez szükséges részleteit megfelelő (nyomtatott, DVD-n vagy videokazettán rögzített) formában a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani, és lehetővé kell tenni, hogy a 3-5 perces felvételeket fejhallgató használatával a felkészülési időben használhassa. Ha technikai okok miatt erre várakoznia kell, akkor a felkészülési időt meg kell hosszabbítani. A tételeknek megfelelő technikai segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli vizsgák videokazettára, ill. DVD-re rögzített anyagai idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven állnak a vizsgázók rendelkezésére.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételben megfogalmazott feladat lehet

- egy dráma- és/vagy színháztörténeti korszak problémájának elemző bemutatása

vagy

- dráma- és színházelmélethez kapcsolódó feladat megoldása

vagy

- egy meghatározó színházi alkotó tevékenységének elemző ismertetése

vagy

- egy konkrét drámai/vagy színházi mű részletének elemzése.

A tételekben törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az elemzési képességet mérő, valamint az ismeretek alkalmazását vizsgáló feladatok megfogalmazására.

A szóbeli vizsga alapvetően elméleti ismereteket, illetve az elemzési képességek alkalmazását várja a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsga tartalma:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- színházi műfajok.

A középszintű tételcímeket - a hozzájuk kapcsolódó feladatok és mellékletek (idézetek, képek stb.) nélkül - a vizsgáztató intézmény legalább 60 nappal a vizsgaidőszak kezdete előtt nyilvánosságra hozza.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 30 ponttal értékelhető.

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok alapján történik:

- A feladat megértése, a lényeg kiemelése	5 pont
- A megközelítés, az elemzés sokszínűsége	10 pont
- Az ismeretek gazdagsága	10 pont
- Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5 pont
Összesen	**30 pont**

A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és a fenti szempontok alapján az ezekre adható pontszámok felosztásával kialakított maximális részpontszámokat.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="7">Emelt szint</th></tr>
<tr><td colspan="3">Írásbeli vizsga</td><td>Szóbeli vizsga</td><td colspan="3">Gyakorlati vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="3">180 perc</td><td>20 perc</td><td colspan="3">20 perc/fő</td></tr>
<tr><td colspan="3">Feladatsor megoldása</td><td>Egy tétel kifejtése</td><td colspan="3">Háromból két gyakorlati feladat</td></tr>
<tr><td>Általános színház- és drámaelméleti kérdések</td><td>Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések</td><td>Elemzést, értelmezést, reflektálást igénylő esszéfeladat</td><td rowspan="2"></td><td>kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára</td><td>előkészí-tett, egyéni színpadi produkció</td><td>előkészített közös színpadi produkció (színielőadás) bemutatása</td></tr>
<tr><td>20 pont</td><td>20 pont</td><td>20 pont</td><td>25 pont</td><td>25 pont</td><td>25 pont</td></tr>
<tr><td colspan="3">60 pont</td><td>40 pont</td><td colspan="3">50 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán egy feladatlapot kell megoldani, mely az értékelési arányoknak megfelelően három feladattípusból áll: az első rész általános történeti és elméleti kérdéseket tartalmaz, a második rész egy jelenetértelmezéshez, a jelenet színházi megvalósításához kötődő, elemzést és értelmezést igénylő kérdésekből áll (melynek színházi anyagát a vizsgázók videokazettán [vagy DVD-n] vagy szövegesen is kapják meg). A feladatsorban a jelenetértelmezéshez kapcsolódó videokazettán vagy DVD-n rögzített anyag hossza maximálisan 10 perc lehet, a szöveges anyag terjedelme is ezzel arányos. A harmadik rész színházi előadáshoz kapcsolódó elemzést, értelmezést, reflektálást igénylő esszéfeladat. Az esszéfeladat megoldása keretében a vizsgázónak a követelményekben felsorolt színházi előadások közül a feladatlapban kijelölt kettőből egyet kell választania és kidolgoznia.

A vizsga megkezdésekor - a feladatlapok kiosztását követően - a vizsgázók együttesen, kétszer egymás után nézhetik meg a videokazettán vagy DVD-n rögzített anyagot. A megtekintés alkalmával a vizsgázók a kiosztott feladatlaphoz tartozó jelenetszövegekhez jegyzeteket készíthetnek.

Ezt követően a vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A feladatlapon az esszékérdésekhez a vizsgázók 0,5-1 oldalas szöveges (pl.: kritikarészlet, rendezői vallomás) vagy egyéb (pl.: képi, rajzos) forrásokat kaphatnak.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: videomagnó vagy DVD-lejátszó, három példány helyesírási szótár. Ezeket a vizsgáztató intézmény biztosítja.

Az írásbeli vizsga jelenetértelmezéshez kapcsolódó, videokazettára, ill. DVD-re rögzített színházi anyaga, és/vagy azok szöveges változata, az esszékérdésekhez kapcsolódó színházi előadások videokazettára, ill. DVD-re rögzített anyagai idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven állnak a vizsgázók rendelkezésére.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak elméleti ismereteiről és elemzési képességeiről kell számot adnia.

Az általános történeti és elméleti feladatok témakörei:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- színházi műfajok.

A jelenetértelmezést igénylő feladatok témakörei:

- az ókor színháza és a görög dráma;
- az Erzsébet-kor színháza és Shakespeare;
- Moliére néhány műve és a klasszicista dráma;
- a XIX. századi magyar dráma néhány alkotása;
- Csehov drámái és Sztanyiszlavszkij színháza;
- Molnár Ferenc és Örkény István drámái;
- Beckett drámái és az abszurd színház.

A néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdésekhez kapcsolódó feladathoz az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet videotárában lévő anyagok használhatóak fel.

Az esszéfeladatok a következő színházi előadásokhoz kapcsolódhatnak 2008-2012 között:

Plautus: A hetvenkedő katona (Rendező: Taub János) Radnóti Színház, 1988;

Shakespeare: Szentiványéji álom (Rendező: Csányi János) Bárka Színház, 1997;

Csehov: Három nővér (Rendező: Ascher Tamás) Katona József Színház, 1985;

Schiller: Ármány és szerelem (Rendező: Mohácsi János) Kaposvári Csiky Gergely Színház, 1989;

Ibsen: Nóra (Rendező: Valló Péter) Radnóti Színház, 1989;

Csehov: Siráj (Rendező: Schilling Árpád) Krétakör Színház, 2003;

Madách Imre: Az ember tragédiája (Rendező: Ruszt József) Zalaegerszeg Hevesi Sándor Színház, 1983.

Az esszéfeladatok megoldásához szükséges előadások felvételei az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet videotárában előzetes egyeztetés alapján megtekinthetőek, vagy hozzáférhetőek a megyei könyvtárakban.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 60 pont adható. Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

- Általános színház- és drámaelméleti kérdések	20 pont
- Néhány soros jelenetelemzést, -értelmezést igénylő kérdések	20 pont
- Elemzést, értelmezést, reflektálást igénylő esszéfeladat	20 pont
Összesen	**60 pont**

Ha a vizsgázó a 2 választható esszéfeladat közül egynél többet dolgoz ki, akkor az értékelés során csak a feladatlapon szereplő sorrendben első téma kifejtését kell figyelembe venni.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgát a szóbeli vizsgával egyidejűleg - az összes szóbeli tétel kifejtése után - kell megszervezni.

A gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc felkészülési időt kell biztosítani.

A vizsgatárgy, illetve a művészeti ág jellegéből adódóan a gyakorlati vizsga előre megszerkesztett műsor (előadás, előadásrészlet) is lehet. A vizsgázó az írásbeli vizsgán leadja az Oktatási Hivatal honlapjáról letölthető adatlapot, amelyen jelzi a gyakorlati vizsga választott feladattípusait és a szükséges információkat (szerző, cím, műfaj, időtartam, technikai igények, vendégszereplők stb.). Az adatlap előzetesen, vagy az írásbeli vizsgán helyben is kitölthető.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézményeknek biztosítaniuk kell a színházszerű körülményeket (25-30 m^2 alkalmi színpadi tér, alapvető fény- és hangtechnikai eszközök: min. 2 reflektor, magnó vagy CD-lejátszó, mikrofon, erősítő, hangfalak, sötétítéshez alkalmas függönyök), a vizsgázóknak pedig a jelenethez vagy az előadáshoz szükséges alapdíszleteket, kellékeket, jelmezeket stb.

A gyakorlati feladatok tartalmi és formai jellemzői

A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak a képzés során szerzett gyakorlati képességeikről és jártasságaikról kell számot adniuk.

A gyakorlati vizsga témakörei:

- drámajáték, színjáték;
- mozgás- vagy táncszínház;
- beszéd, vers- és prózamondás, egyéni vagy közös daléneklés;
- bábjáték.

Feladattípusok:

- kiscsoportos (2-3 fős) drámajátékos improvizáció a helyszínen megadott témára;
- előkészített, egyéni színpadi produkció;
- előkészített közös színpadi produkció (színielőadás) bemutatása.

A drámajátékos improvizációs feladatokat a részletes vizsgakövetelmények alapján összeállított központi tételsor tartalmazza. A tételsor legalább tíz tételből áll. A tétel szövege megadja az eljátszandó jelenet témáját és/vagy konfliktusszerkezetét és/vagy figuráit és/vagy a játék követendő stílusát. Az egyes tételeket annak figyelembevételével kell meghatározni, hogy eljátszásuk nem igényelhet öt percnél hosszabb időt. A vizsgázók önállóan vagy a vizsgáztató tanár irányításával 2-3 fős csoportokat alkotnak, és ennek megfelelően a csoportok közösen húznak a 2, ill. 3 szereplőt igénylő tételek közül. A vizsgázók a tételhúzás után maximum 5 perces felkészülési időt kapnak. A jeleneten belüli szereposztást a vizsgázók döntik el, vitás helyzetben sorsolás útján kell dönteni.

Az előkészített, egyéni színpadi produkcióknál a vizsgázó öt elemből (versek és/vagy monológok és/vagy dalok és/vagy táncok és/vagy mozgásetűdök) listát állít össze, amelyből a tantárgyi bizottság választ verset vagy monológot vagy dalt vagy táncot vagy mozgásetűdöt. Az egyéni színpadi produkció időtartama minimum 2 perc, maximum 6 perc.

Az előkészített közös színpadi produkció (jelenet[ek] vagy színielőadás vagy színielőadás-részlet) bemutatása során a vizsgázók előadóként lépnek fel egy vizsgaelőadásban, vagy aktívan részt vesznek annak előkészítésében (pl. rendezőként, dramaturgként, színpadkép-tervezőként vagy kivitelezőként, világosítóként, hangtechnikusként). A vizsgaelőadás a vizsgát szervező - a drámatanításban tapasztalatokkal rendelkező és a feltételeket biztosítani képes - intézményben kialakított színházszerű körülmények között zajlik. Az előadás hossza a vizsgázó szereplők számától függ: egy vizsgázó játékideje átlagosan 5-10 perc lehet. A vizsgaelőadásban részt vehetnek drámából nem érettségizők („mint vendég”), de rájuk nem számolható a vizsgaidő. Az előadásban, jelenetben közreműködő nem érettségizők száma nem lehet több, mint az érettségizőké. Az előadáshoz szükséges kellékekről a vizsgázóknak kell gondoskodniuk.

A vizsgaelőadás lehet bármilyen stílusú színházi előadás - prózai vagy zenés színpadi mű, báb- vagy táncjáték - színpadi körülmények között előadott monológja vagy jelenete vagy részlete, illetve a vizsgázó szereplők számától függően a teljes előadás.

A gyakorlati vizsga során a vizsgázónak - választása alapján - legalább *két típusú* gyakorlati munkában kell alkotó módon részt vennie.

A gyakorlati feladatok értékelése

A gyakorlati vizsgán a két feladattípusban nyújtott teljesítmény alapján 50 pontot lehet szerezni. Az értékelés központi értékelési útmutató alapján az alábbi általános szempontok alapján történik:

Drámajátékos improvizáció:

- A szituáció megértése	5 pont
- Fantázia, ötletesség	10 pont
- Karakterábrázolás	5 pont
- Instrukciók követése	5 pont
	25 pont

Egyéni színpadi produkció:

- Szövegtudás vagy a dallam vagy a lépések memorizáltsága	5 pont
- Értelmezés, szerkesztés	5 pont
- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	5 pont
- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés stb.)	8 pont
- Koncentráció	2 pont
	25 pont

Közös színpadi produkció:

- Az alkalmazott technikák (beszéd, mozgás stb.)	8 pont
- Előadásmód (karakterábrázolás, hitelesség, hangulatteremtés, kapcsolatteremtés stb.)	10 pont
- Koncentráció, játékfegyelem	7 pont
	25 pont

Amennyiben a vizsgázó a közös színpadi produkcióban nem játszóként vesz részt, az előadásmód helyett értelemszerűen az adott feladat színházszakmai megoldásának minőségét kell értékelni.

Ha a vizsgázó három feladattípus megoldásában vesz részt, az általa kiválasztott kettőben nyújtott teljesítményét kell értékelni, így a gyakorlati vizsgára maximálisan 2x25 pontot kaphat.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz.

A tételek tartalmazzák mindazon segédeszközöket, forrásokat stb., melyek a megoldáshoz szükségesek.

A tételsorban szereplő művekhez kapcsolódhatnak olyan feladatok is, melyek kifejtéséhez a szükséges részleteket megfelelő (nyomtatott, DVD-n vagy videokazettán rögzített) formában a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani, és lehetővé kell tenni, hogy a kb. 5 perces felvételeket fejhallgató használatával a felkészülési időben használhassa. Ha technikai okok miatt erre várakoznia kell, akkor a felkészülési időt meg kell hosszabbítani. A tételeknek megfelelő technikai segédeszközöket a vizsgáztató intézmény biztosítja.

A szóbeli vizsgák videokazettára, ill. DVD-re rögzített anyagai idegen nyelven történő vizsga esetén is csak magyar nyelven állnak a vizsgázók rendelkezésére.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga alapvetően elméleti ismereteket, illetve az elemzési képességek alkalmazását várja a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsga tartalma:

- színház- és drámatörténet;
- színház- és drámaelmélet;
- előadáselemzés;
- színházi műfajok;
- drámajátékos ismeretek.

A tétel lehet:

- egy dráma- és/vagy színháztörténeti korszak problémájának elemző bemutatása

vagy

- dráma- és színházelmélethez kapcsolódó feladat megoldása

vagy

- egy meghatározó színházi alkotó tevékenységének elemző ismertetése

vagy

- egy konkrét drámai/vagy színházi mű elemzése

vagy

- a drámajátékos gyakorlatokhoz kapcsolódó feladat megoldása.

A tételek kijelölésekor törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az elemzési képességet mérő, valamint az ismeretek alkalmazását vizsgáló feladatok megfogalmazására.

Az emelt szintű tételcímeket - a hozzájuk kapcsolódó feladatok és mellékletek (idézetek, képek stb.) nélkül - a vizsgáztató intézmény legalább 60 nappal a vizsgát megelőzően nyilvánosságra hozza.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 40 ponttal értékelhető.

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján, az alábbi értékelési szempontok szerint történik.

- A feladat megértése, a lényeg kiemelése	5 pont
- Az ismeretek gazdagsága	15 pont
- A megközelítés, az elemzés sokszínűsége	15 pont
- Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5 pont
Összesen	**40 pont**

ÉNEK-ZENE

A részletes követelmények használata és felépítése

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A középszintű érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó teljesíti-e az általános zenei műveltségnek a vizsga követelményeiben megfogalmazott elvárásait. Rendelkezik-e olyan jártasságokkal, készségekkel, képességekkel és ismeretekkel a befogadás és a reprodukálás folyamatában, melyek alkalmassá teszik a mindennapi életben a zeneművészet iránti fogékonyság és kötődés kifejezésére.

Az emelt szintű érettségi vizsga követelményei feltételezik az ének-zene tárgy iránti nagyobb érdeklődést, vonzódást és annak szándékát is, hogy a vizsgázó valamely zenei követelményeket támasztó felsőoktatási intézménybe kíván felvételt nyerni.

Az ének-zene érettségi vizsga azonban nem vállalhatja a hangszeres tudás mérését.

Az emelt szintű tudásnál előtérbe kerül az elért zenei képességekben, az elvárható zenei ismeretekben kimutatható, alaposabb összefüggéseket is feltáró tájékozottság vizsgálata. Az emelt szint emellett új ismereteket is tartalmaz.

A két vizsgaszint viszonyára jellemző, hogy az emelt szint teljesítéséhez a teljes középszintű követelményanyag ismerete szükséges, ezért az emelt szintű követelmények csak a középszintet meghaladó tudásanyagot tartalmazzák.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de bizonyos mértékben meghaladják azt, mivel a kerettanterv ének-zene tantárgyból csak 10. évfolyamig tartalmaz tantervi követelményeket. Az érettségivizsga-követelmények teljesítésének érdekében, a szabadon felhasználható órakeret terhére, a 11-12. évfolyamon az iskolának további - törvénybe foglalt - óraszámokat kell biztosítania az adott tantárgyból az érettségi vizsgára felkészülők számára mind közép-, mind emelt szinten.

A részletes követelményrendszer magába foglalja reprodukálás és a befogadás tevékenységi köreit, melyek mérése különböző vizsgaformák (írásbeli és gyakorlati/szóbeli) keretei között történik.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

1. Reprodukálás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Éneklés	A helyes hangzóformálás - A pontos szövegejtés és ritmus - Az intonációs biztonság - A stílusnak megfelelő, kifejező előadás (Szemelvények a Műjegyzékben)	
1.1.1. Népzene	Huszonnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből. Ezen belül húsz magyar népdal (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött), két különböző nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni. A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható. A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható.	Harmincnégy népdal előadása szöveggel, emlékezetből. Ezen belül harminc magyar népdal (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött), két különböző nemzetiségi és két más nép népdala található. A magyar népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni. A nemzetiségi népdal, ill. a más népek dala eredeti nyelven is előadható.
1.1.2. Műzene	Az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet, tánc, színház) kifejtése.	
Középkor	Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Egy trubadúr dallam előadása szöveggel emlékezetből.	Egy szillabikus és egy melizmatikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Modális hangsorok éneklése szolmizálva. Egy trubadúr és egy Minnesang dallam előadása szöveggel emlékezetből.
Reneszánsz	Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből.	Egy ungaresca dallam éneklése szolmizálva, emlékezetből.
Barokk	Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel.	Egy virágének előadása szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb ária vagy dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Három szemelvény éneklése emlékezetből szolmizálva. Hangközök éneklése adott hangra szolmizálva és hangnévvel decimáig, felismerésük hallás után. Középnehéz moduláló barokk dallam lapról olvasása szolmizálva, dó-váltással.
Bécsi klasszika	Egy dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel.	Haydn, Mozart és Beethoven egy-egy dalának éneklése

	Egy magyar szöveges verbunkos dallam éneklése emlékezetből. Periódus terjedelmű, modulálás nélküli zenei idézet lapról olvasása szolmizálva (2#-2b-ig).	emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Három téma éneklése szolmizálva emlékezetből. Egy magyar hangszeres verbunkos dallam éneklése kottából, szolmizálva. Periódus terjedelmű, hangnemi kitérést tartalmazó vagy moduláló dallam lapról olvasása (3#-3b-ig). Hármashangzatok és megfordításaik ismerete. Alaphelyzetű hármashangzatok éneklése azonos hangmagasságról indítva szolmizálva és hangnévvel (3#-3b-ig). Domináns szeptimakkord és megfordításainak ismerete, éneklése alaphelyzetben szolmizálva és hangnévvel (3#-3b-ig).
Romantika	Egy dal éneklése szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel.	Két szerző egy-egy dalának éneklése szöveggel emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Két szerző egy-egy művéből téma éneklése szolmizálva, kottából. Moduláló középnehéz dallam lapról olvasása szolmizálva (2#-2b-ig).
Századforduló	Egy zenemű részletének éneklése kottából szolmizálva.	Két szemelvény éneklése szolmizálva vagy hangnévvel kottából. Egészhangú skála éneklése hangnévvel.
XX. századi és kortárs zene	Egy-egy téma éneklése szolmizálva kottából Bartók Béla és Kodály Zoltán műveiből. A tanult zeneművekből válogatva, három zenei szemelvény éneklése kottából (szabadon választva: szöveggel vagy szolmizálva 3#-3b-ig).	Egy Bartók kórusmű előadása kottából (kamaraéneklés). Egy Kodály kórusmű előadása kottából (kamaraéneklés). Középnehéz dallam lapról olvasása hangnévvel vagy szolmizálva.
1.2. Műelemzés		
1.2.1. Népzene	Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe.	
1.2.2. Műzene		
Középkor		Egy énekelt világi egyszólamú dallam elemzése kotta alapján (ritmus, dallam, szöveg sajátossága, kapcsolódása).
Reneszánsz		Egy világi vagy egy egyházi kórusmű elemzése kotta alapján (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, műfaji sajátosságok).
Barokk		Az egyik énekelt mű elemzése kotta alapján (szerkesztési mód, ritmikai, dallami, harmóniai, hangnemi érdekességek, műfaji sajátosságok).
Bécsi klasszika		Egy énekelt dal formai elemzése kotta alapján.

2. Befogadás

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Zenetörténet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések).	
2.1.1. Népzene	A magyar népdalok stílusrétegei: a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete (dallamvonal, szerkezet, forma, hangnem). A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete. A furulya, a duda, a tekerőlant, a citera, a cimbalom megnevezése hangzás alapján.	Vikár Béla, Kodály Zoltán, Bartók Béla népdalgyűjtő munkájának bemutatása: gyűjtőhelyek, gyűjtési, lejegyzési módszerek ismerete.
2.1.2. Műzene	A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása.	
Középkor	A gregorián zene általános jellemzése.	A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr, Minnesang).
Reneszánsz	A vokális műfajok felsorolása, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál) A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A reneszánsz korszak jellemző hangszereinek felsorolása.	Lassus és Palestrina életútjának vázlatos ismertetése. A homofon és polifon szerkesztési mód kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.
Barokk	A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), műfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fúga) értelmezése. A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.	J. S. Bach, Händel életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A korál szerepének ismertetése. A da Capo ária formai ismerete.
Bécsi klasszika	A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása.	Haydn, Mozart és Beethoven életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák és a szonátaforma ismerete, egy-egy példával alátámasztva.

	Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése.	A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése.
Romantika	A romantikus dal, jellegzetes vonásainak ismerete. A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.	A romantikus dalciklus jellegzetes vonásainak ismerete. A legjelentősebb romantikus operaszerzők, és főbb műveik felsorolása. Verdi, Muszorgszkij, Wagner életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveiknek felsorolása.
Századforduló	A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés).	
XX. századi és kortárs zene	Bartók Béla és Kodály Zoltán életművének bemutatása (életút, főbb művek). A XX. század főbb zenei irányzatainak megnevezése. Kortárs magyar szerzők és főbb műveik felsorolása. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű bemutatása.	Bartók Béla és Kodály Zoltán műveinek jellemző formái, dallami, ritmikai sajátosságainak ismerete. Komponálási technikák (dodekafónia, aleatória) felsorolása és lényegének ismerete. Az oratorikus és színpadi műfajok változásainak ismerete.
2.2. Zenefelismerés	A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján.	
2.2.1. Népzene	Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése.	
2.2.2. Műzene Reneszánsz	Korszak, műfaj meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén	

		Palestrina, Lassus, Bakfark Bálint
Barokk	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: J. S. Bach, Händel	Monteverdi, Corelli, Esterházy Pál, Purcell, Vivaldi
Bécsi klasszika	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Haydn, Mozart, Beethoven	
Romantika	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Verdi, Muszorgszkij.	Chopin, Wagner, Dvořák, Smetana, Brahms
Századforduló	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Ravel	Debussy
XX. századi és kortárs zene	Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Orff, Gershwin	Sztravinszkij, Honegger, Bernstein, Szokolay Sándor
2.3. Zeneelmélet	A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések).	
	Oktávig terjedő hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkel adott hangra.	Hétfokú hangsorok 4#-4b-ig és az egészhangú skála lejegyzése. Hangközök decimáig, a hármashangzatok és megfordításaik, a domináns szeptim és megfordításai, a szűkített szeptim akkord ismerete, a hangközök és hangzatok leírása megadott hangra. A moduláció fogalma és értelmezése. Minore - maggiore kapcsolat hallási felismerése. A klasszikus funkciós rend (T-S-D) fogalmának ismerete. A teljes kvintkör ismerete. Az autentikus és plagális zárlatok ismerete.
2.4. Dallamírás		
Barokk		Nyolc-tíz ütem egyszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2#-2b-ig).
Bécsi klasszika Stíluskörön kívül	Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2#-2b-ig).	Nyolc-tíz ütem egyszerű kétszólamú dallam diktálás utáni lejegyzése violinkulcsban (2#-2b-ig).

MŰJEGYZÉK

A műjegyzék énekes anyaga és a zenefelismerés hangzó anyaga válogatási lehetőséget kínál. A tételsorok összeállításához egyéb, a követelményeknek megfelelő zenei anyag is felhasználható.

Népdalok

Középszint	Emelt szint
A bolhási kertek alatt...	
	A citrusfa levelestől, ágastól...
	A csitári hegyek alatt...
	A marosi füzes alatt...
A nagy bécsi kaszárnyára...	
A Vidróczki híres nyája...	
Annyi bánat a szívemen...	
	Az én lovam Szajkó...
	Az hol én elmegyek...
Béres legény...	
Beteg asszony...	
	Bújdosik az árva madár...
	Bús a kis gerlice...
	Csordapásztorok...
Duna parton van egy malom...	
Elindultam szép hazámból...	
Erdő mellett estvéledtem...	
Este, este, de szerelmes...	
Gyújtottam gyertyát...	
	Kádár Kata balladája /Gyulainé édesanyám...
	Ha felülök...
Hej rozmaring, rozmaring...	
	Hej, csillag, csillag...
Istenem, Istenem áraszd meg a vizet...	
Katona vagyok én...	
	Kőmíves Kelemen balladája... /Magas Déva várát...
Körösfői kertek alatt...	
	Látod-e te babám...
Magos kősziklának...	
Megkötöm lovamat...	
Megrakják a tüzet...	
Most jöttem Gyuláról...	
	Rákóci kocsmába...

Regőlés

Röpülj páva, röpülj...
Sok Zsuzsánna napokat...
Szép a gyöngyvirág egy csokorba...
Szivárvány havasán...
Tavaszi szél vizet áraszt...
Tiszán innen, Dunán túl...

Kiegészítés: Más népek dalai és a helyi sajátosságoknak megfelelően válogatva különböző nemzetiségi népdalok.

Műdalok, műzenei szemelvények

Középszint	Emelt szint
	Alleluja - választott gregorián dallam
Ut queant laxis.	
	Dies irae... - gregorián dallam
Moniot d' Arras: Nyári ének	
	Neidhardt: Májusi ének
	G. of. Fornsete: Nyárkánon
Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének	
Ungaresca (Édes rózsám ...)	
	Balassi Bálint: Bocsásd meg Úristen...
	Áll előttem egy virágszál...
	Esterházy Pál: Harmonia Caelestis - Jesu dulcedo; Dulcis Jesu
	Apor Lázár tánca
	H. Purcell: Dido és Aeneas (Ne félj... - duett)
J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek - korál dallam	
	J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny - I. tétel téma (8 ütem)
	J. S. Bach: Musikaliches Opfer - téma
	J. S. Bach: 15. Kantáta - duett (Ha köd lepi be a tájat...)
	A. Corelli: La Folia - téma
G. F. Händel: Hímes rétek - első szakasz	
G. F. Händel: Csordul a könnyem	

G. F. Händel: Vízizene (F-dúr szvit) - Air
A. Vivaldi: A négy évszak - Tél II. tétel témája
J. Haydn: Falusi jókedv
J. Haydn: Egykedvűség
J. Haydn: Évszakok - Simon gazda áriája (részlet)

J. Haydn: Szerenád

J. Haydn: D-dúr („Londoni") szimfónia (No. 104) - Menüett - téma
Ej, haj gyöngyvirág.

Ifjúság, mind sólyommadár

Kapuvári verbunk dallama
W. A. Mozart: A-dúr zongoraszonáta (K. 331) I. tétel - téma
W. A. Mozart: Requiem - Lacrymosa

W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után - 1. versszak

W. A. Mozart: Gyermekjátékok

L. van Beethoven: A tarisznyás fiú dala (Mormotás fiú dala)

L. van Beethoven: Százszorszép
L. van Beethoven: Urián földkörüli utazása

L. van Beethoven: D-dúr Hegedűverseny - egy választott téma

L. van Beethoven: IX. szimfónia - IV. tétel - Örömóda

L. van Beethoven: V. („Sors") szimfónia - I., II. és IV. tétel témái

Simonffy Emil: Három a tánc...

F. Schubert: A muzsikához
F. Schubert: Hová? - részlet

F. Schubert: A molnár virágai

F. Schubert: h-moll („Befejezetlen") szimfónia - I. tétel témák

R. Schumann: Zöld hímes rét

Erkel Ferenc: Hunyadi László (Hunyadi téma vagy Gara Mária búcsúja)
Liszt Ferenc: Les Préludes - két választott téma

G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kara

(a téma első része)

G. Verdi: Requiem - Lacrimosa
B. Smetana: Moldva - a folyó témája
J. Brahms: Bölcsődal - 1. versszak

Gaudeamus igitur

A. Dvořák: e-moll („Újvilág”) szimfónia (Op. 95) - II. és IV. tétel témái
C. Debussy: Három noktürn; Felhők - témák

M. Ravel: Bolero - a téma első része
Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus - Zsoltár dallam
Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma
Bartók Béla: Concerto - egy választott téma

Bartók Béla: Cantata profana - témák: „Volt egy öregapó”, „Erdő sűrűjében”
Bartók Béla: Ne menj el
Bartók Béla: Levél az otthoniakhoz

Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára című opera az V. ajtó - téma

I. Sztravinszkij: Petruska - I. és IV. rész témái
C. Orff: Carmina Burana - O, Fortuna, Semper crescis - részletek

G. Gershwin: Porgy és Bess című opera - Porgy dala

A ZENEFELISMERÉS HANGZÓ ANYAGA

Középszint	Emelt szint
Népi hangszerek felismerése, megnevezése (furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom) a tankönyvhöz tartozó hanganyagokról.	
	O. Lassus: Visszhang
Josquin: Ave vera virginitas	
	G. P. da Palestrina: Nigra sum, sed formosa Bakfark Bálint: Lantfantázia
Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének	
	C. Monteverdi: Poppea megkoronázása (Seneca búcsúja) H. Purcell: Dido és Aeneas, - Dido búcsúja

J. S. Bach: h-moll szvit

J. S. Bach: II. Brandenburgi verseny
G.F. Händel: Messiás - Halleluja kórus

J. Haydn: „Oxford” szimfónia (No. 92) IV. tétel
W. A. Mozart: Figaro házassága (F dúr kavatina)

L. van Beethoven: V. szimfónia

Liszt Ferenc: Les Préludes
Erkel Ferenc: Bánk bán (Keserű bordal, Hazám, hazám)

G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kora

M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei

M. Ravel: Bolero
Bartók Béla: Concerto

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus

G. Gershwin: Rhapsody in Blue
C. Orff: Carmina Burana - O, Fortuna

Esterházy Pál: Harmonia Caelestis - részletek: (Dormi Jesu, Jesu dulcedo)
A. Vivaldi: A négy évszak - Tavasz, Tél

J. S. Bach: Máté passió - nyitókórus, vezérkorál

A. Corelli: La Folia

W. A. Mozart: Requiem (Lacrimosa)

L. van Beethoven: D-dúr hegedűverseny - III. tétel
J. Brahms: IV. szimfónia IV. tétel
F. Chopin: a-moll mazurka (Op. 17/4)

G. Verdi: Requiem - Lacrimosa

R. Wagner: A nürnbergi mesterdalnokok - Nyitány
B. Smetana: Moldva

A. Dvorák: e-moll („Újvilág”) szimfónia
C. Debussy: A tenger

Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára - V. ajtó

Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma
I. Sztravinszkij: Zsoltárszimfónia III. tétel
A. Honegger: Jeanne d’Arc a máglyán

L. Bernstein: West Side Story (részlet)
Szokolay Sándor: Vérnász - II. felv. - De szép a menyasszony

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezések és fogalmak a részletes vizsgakövetelmények anyagát képezik.
A **vastagon szedett** kifejezések **az emelt szint** követelményeihez tartoznak.

a capella
a tempo
accelerando
adagio
alaphang
aleatória
alla breve
allegro
allemande
alt
alteráció
álzárlat
ambitus
andante
ária
atonalitás
attacca
autentikus zárlat
ballada
bariton
basso continuo
basszus
bicinium
bitonalitás
bolgár ritmus
bővített hármashangzat
cantus firmus
coda
concerto
concerto grosso
crescendo
da capo
dalciklus
dalforma
daljáték
decrescendo

dinamika
divertimento
dodekafónia
dolce
domináns
dór
duett
duó
dúr
egészhangú skála
egynemű kar
előjegyzés
enharmónia
eol
expozíció
forte
fríg
fűga
giusto
hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor
hangzat
hexachord
homofon
imitáció
improvizáció
induló
intermezzo
kadencia
kamarazene
kánon
kantáta
kidolgozás
korál
Köchel-jegyzék
kromatika
kvartett
kvintett

kvintkör
largo
legato
lento
líd
Lied
lokriszi
madrigál
maggiore
mazurka
melizma
metronóm
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
minore
mise
mixolíd
mixtúra
moderato
moll
motetta
neuma
nőikar
nyitány
opera
opus
oratórium
orgonapont
organum
ostinato
partitúra
passacaglia
passió
pentatónia
periódus
piano
plagális zárlat
polifon

preludium
presto
quodlibet
recitativo
refrén
ritornello
rondó
rubato
scherzo
sostenuto
staccato
szekvencia
szextett
szillabikus
szimfónia
szimfónikus költemény
szonáta
szoprán
szubdomináns
szűkített hármashangzat
szvit
tenor
tercett
tonika
tranquillo
trió
tritonus
tutti
ungaresca
unisomo
variáció
vokális
vonósnégyes
zárlat

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó	Jól hangolt zongora	CD lejátszó	Jól hangolt zongora

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Zenefelismerés	II. Zenetörténeti szövegalkotás, Általános zenei alapismeretek, Dallamátírás.	Éneklés, műelemzés, lapról olvasás.
20 perc	100 perc	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (20 perc) megoldásával kell kezdeni. A vizsgadolgozatokat a 20. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részen belül a rendelkezésére álló időt (100 perc) tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is megváltoztathatja.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatban a hangzó (CD-n rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni, megnevezni. A feladat zenei szemelvény hallás utáni felismerése, megnevezése, a feladattól függően a hangszerek, a korszak, a zeneszerző, a mű vagy a műfaj meghatározása.

A bejátszások időtartama 1-1,5 perc. Valamennyi zenei idézet egyszer szólal meg. A bejátszások között időt kell adni a feladatok megoldására. A hangzó anyag illetve a feladatlap minden esetben tartalmazza a szükséges utasításokat, és a feladat megoldására biztosított időt is meghatározza.

Zenetörténeti szövegalkotás

Feladat egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgázó a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme maximum 4-5 oldal.

A dolgozat témája lehet például:

- egy adott zenetörténetikor, stílus, műfaj, népzenei stíluskör, népszokások jellegzetes vonásainak leírása,
- egy, a részletes követelményben megadott zeneszerző életútjának vázlatos bemutatása, egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművében,
- egy zenetörténetikor és a kapcsolódó társművészetek összefüggéseinek feltárása.

Általános zenei alapismeretek

Összetett feladatokból álló zenetörténeti és zeneelméleti kérdések.

A feladattípusok lehetnek:

- fogalmi meghatározások (pl. zenei formák, műfajok),
- válaszok illesztése (pl. művek - zeneszerzők párosítása),
- rövid válaszokat igénylő feladatok, kiegészítések,
- zeneelméleti ismeretek.

Dallamátírás

A vizsga során egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallamot kell átírni a tanult hangnemekben (2#-2b) betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az írásbeli vizsgarészben 100 pont szerezhető. Az értékelési útmutató rögzíti a szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a részletes vizsgakövetelményeket figyelembe véve a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz egy jól hangolt zongora, mely a műdalénekléshez esetlegesen előírt kíséret megszólaltatásához szükséges.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tétel három altételből áll („A”, „B”, „C”). A vizsgázónak mindhárom altételből kell húznia egyet. Az altételsoroknak legalább 20-20 tételt kell tartalmazniuk, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. Az altételsornak a követelményrendszer minden témakörét (stíluskörét) érintenie kell.

„A” altétel: egy népdal éneklése szöveggel (maximum két versszakkal), emlékezetből, valamint az énekelt népdal elemzése emlékezetből.

„B" altétel: egy műdal éneklése a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szintek alapján, továbbá az énekelt anyaghoz kötődő zenei-, és általános művészettörténeti ismeretek kifejtése.

Az altételben szereplő műdalokat úgy kell kiválasztani, hogy azok a részletes követelményrendszerben szereplő valamennyi stíluskört érintsék. Az altételeknek a megfelelő formában kell tartalmazniuk a szükséges mellékleteket (a „B" altételben szereplő műdalok zongorakísérete megfelelő hangfekvésben).

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

„C" altétel: egy periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó bécsi klasszikus zenei idézet lapról olvasása szolmizálva 2#-2b-ig terjedő hangnemekben.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető. Az értékelés a következő szempontok alapján történik:

„A" altétel: Népdal éneklése és elemzése 15 pont

Feladat: Egy népdal éneklése emlékezetből, szöveggel, maximum két versszakkal

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

„B" altétel: Egy műdal éneklése és a kapcsolódó ismeretek kifejtése 25 pont

Feladat: Műdal éneklése a vizsgakövetelmények meghatározása szerint

Az énekelt műdalhoz kapcsolódó ismeretek kifejtése

„C" altétel: Lapról olvasás 10 pont

Feladat: Egy periódus terjedelmű, modulációt nem tartalmazó bécsi klasszikus zenei idézet lapról olvasása szolmizálva 2 #-2b-ig terjedő hangnemekben.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
I. Dallamdiktálás Zenefelismerés	II. Zeneelmélet, Zenetörténeti szövegalkotás.	Éneklés, műelemzés, zeneelmélet, lapról olvasás.
60 perc	120 perc	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgát az I. feladatlap (60 perc) megoldásával kell kezdeni. A feladatlapokat a 60. perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerülhet sor a II. feladatlap (120 perc) kiosztására és megoldására. A vizsgázó a II. részben a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A II. feladatlapot 120 perc elteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: a feladatsor hanganyagának (I. Dallamdiktálás és Zenefelismerés) lejátszásához szükséges egy CD-lejátszó, amelyet a vizsgát lebonyolító intézmény biztosít. A feladatsor hangzó anyagát a vizsgát szervező intézmény központilag megkapja. A feladatsorok hangzó anyagát a vizsgán a tanulók közösen hallgatják meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Dallamdiktálás

A feladat egy egyszólamú és egy kétszólamú, CD-felvételről zongorán lejátszott barokk vagy bécsi klasszikus zenei részlet lejegyzése. Kiválasztásuk a követelményekben meghatározottak szerint történik. Az egyszólamú dallamokat violinkulcsban, a kétszólamút violinkulcsban, vagy violinkulcs és basszuskulcsban kell leírni a megadott előjegyzéssel. Adott a kezdőhang, a kulcs és a metrum.

A dallamokat mindig teljes terjedelemben hallják a vizsgázók: az egyszólamú dallamot 5-8 alkalommal, a kétszólamú zenei részletet 8-10 alkalommal. A dallamdiktálásokat szünetek tagolják.

Zenefelismerés

A zenefelismerési feladatsorban (CD-n rögzített) zenei szemelvényeket kell felismerni és megnevezni. A feladatsor 16 zenei szemelvényt tartalmaz.

A 16 szemelvényből 9 ismert műrészlet (lásd Műjegyzék) és 7 ismeretlen zenei részlet. A tanult művekből válogatott 9 részletet egyenként 1-1,5 perces időtartamban, egyszer hallja a vizsgázó, ennek alapján kell a szerzőt, a címet, a műfajt, a korszakot megneveznie. A 7 ismeretlen zenei anyagot 1-1,5 perces terjedelemben, egyszer hallja a vizsgázó. Ezen belül 4 ismeretlen műrészlet alapján a hangszert kell megneveznie, felismernie, és 3 ismeretlen műrészlet alapján a mű korszakba helyezése a feladat.

A hangzó anyag tartalmazza a szükséges utasításokat, és meghatározza a feladatok megoldására biztosított időt is.

Zeneelmélet

Ebben a vizsgarészben a vizsgázónak összetett feladatokból álló feladatsorokat kell megoldania. A feladatok a vizsgázó tudását mérik a hangsorok, a hangközök, a hármas- és négyeshangzatok, a funkciós rend és a zárlatok, a formatani ismeretek, a zenei szakkifejezések és a műfajelméleti ismeretek területein.

A feladatok lehetnek:

- hangsorok elméleti ismerete és kottázása,
- hangközök, hármas- és négyeshangzatok elméleti ismerete és kottázása,
- formatani fogalmak, zenei szakkifejezések és műfajelméleti ismeretek meghatározása.

Zenetörténeti szövegalkotás

A vizsgázó feladata egy szöveg önálló kidolgozása, megfogalmazása adott szempontok alapján, amelynek címét a vizsgázó a megadott három téma közül választhatja. A feladat megoldásának terjedelme maximum 5-6 oldal.

A dolgozat témája lehet:

- egy adott zenetörténetikor, stílus, műfaj jellegzetes vonásainak leírása,
- egy zeneszerző életútjának vázlatos bemutatása, esetleg egy mű vagy műfaj elhelyezése a szerző életművén belül,
- egy zenetörténetikor és a kapcsolódó társművészetek összefüggéseinek feltárása.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsgarészben 100 pont szerezhető. Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az értékelési útmutató rögzíti a vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga anyagát az „Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények” mellékleteként megjelent műjegyzékben található népdalok és műzenei szemelvények adják. A felkészülés során a tanuló a közép- és emelt szint anyagából egyaránt készül.

Az Ének-zene részletes érettségi vizsgakövetelmények „szakkifejezések” című fejezetében szereplő fogalmakat el kell sajátítania a tanulónak. Ezek használatáról a diák mind az írásbeli feladatsorok megoldásakor, mind a szóbeli vizsgarészek teljesítésekor számot ad.

A szóbeli vizsga feltételezi a vizsgakövetelményekben megjelölt teljes zenetörténeti és zeneelméleti tudás birtoklását is.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A szóbeli feleletkor a felkészülési idő alatt készített jegyzet használata lehetséges.

Vizsgacsoportonként szükséges segédeszköz: egy jól hangolt zongora, valamint a műdalok előadásához egy zongorakísérő tanár.

A tételsor jellemzői

A vizsgázónak a kétféle tételtípusból, A és B altételekből kell húznia egy-egy tételt. Az „A” altétel összetett, mivel öt feladatot tartalmaz. A „B” altétel maga a 6. feladat.

Minden tételtípusnak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. Az altételsoroknak a követelményrendszer minden témakörét - stíluskörét tartalmazniuk kell.

A tétel jellemzői

Az *„A” altétel* öt feladatot tartalmaz:

1. feladat:

Egy népdal éneklése és elemzése emlékezetből a részletes vizsgakövetelményekben megjelölt szempontok szerint,

2. feladat:

Egy műdal éneklése emlékezetből szöveggel, zongorakísérettel, a dal elemzése kotta alapján,

3. feladat:

Műzenei szemelvény éneklése (vagy hangszeres bemutatása) emlékezetből szöveggel, abszolút névvel vagy szolmizálva,

4. feladat:

Modális hangsorok éneklése szolmizálva,

5. feladat:

Adott hangnem egy-egy alaphelyzetű hármas-, illetve négyeshangzatának éneklése szolmizálva és hangnévvel, oldással.

A műdalt és a szemelvényt a tételsor összeállításakor különböző stíluskorszakból kell választani. A szükséges mellékleteket megfelelő formában a tételeknek tartalmazniuk kell (pl. a műdalok partitúrája, zongorakíséretek közép hangfekvésben).

A *„B” altétel* egy feladatot tartalmaz:

6. feladat:

Egy műzenei részlet lapról éneklése a követelményrendszerben meghatározottak szerint.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik. Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető a következő megosztásban:

„A” altétel:

1. feladat: Népdal 10 pont

Egy népdal éneklése emlékezetből szöveggel, két versszakkal

Az énekelt népdal elemzése emlékezetből

2. feladat: Műdal 10 pont

Egy műdal éneklése emlékezetből, szöveggel, egy versszakkal

Az énekelt műdal elemzése kottából

3. feladat: Műzenei részlet 5 pont

Egy műzenei részlet éneklése emlékezetből, szolmizálva
4. feladat: Modális hangsorok 5 pont
Két modális hangsor éneklése szolmizálva felfelé és lefelé
5. feladat: Hármas- és négyeshangzatok 10 pont
Hármashangzat éneklése szolmizálva és hangnévvel
Négyeshangzat éneklése szolmizálva és hangnévvel
„B" altétel:
6. feladat: Lapról olvasás 10 pont

FILOZÓFIA

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi ismereteit és képességeit kell bizonyítania:
- a hétköznapi és a filozófiai gondolkodásmód megkülönböztetése;
- a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
- a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása;
- a logikus érvelés, a következtetések világos nyelvi formában való előadása;
- eredeti forrásból merített rövid filozófiai szövegek értelmezése;
- a különböző filozófiai álláspontok megkülönböztetése;
- a kiemelt korszakok művészete, tudománya és filozófiája találkozási pontjainak felismerése.

Az emelt szintű filozófia érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi ismeretek és képességek meglétét kell bizonyítania a vizsgázónak:
- hétköznapi problémák filozófiai szinten való megfogalmazása;
- a tartalmi követelményekben meghatározott alapismeretek elsajátítása;
- a tanult filozófiai alapfogalmak, szakkifejezések alkalmazása és többrétegű értelmezése;
- az önálló kérdésfeltevés és véleményalkotás képessége;
- egy meghatározott filozófiai problémára adott különböző válaszok összehasonlítása;
- a válaszok sokféleségében való kronológiai tájékozottság.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. FILOZÓFIAI PROBLÉMÁK

Középszinten kötelező filozófiai problémák	Emelt szinten kötelező filozófiai problémák
Mi a filozófia?	Mi a filozófia?
A létre vonatkozó kérdés	A létre vonatkozó kérdés
A test-lélek probléma	A test-lélek probléma
Megismerhetőség, igazság, bizonyosság	Megismerhetőség, igazság, bizonyosság
Az én problémája	Az én problémája
	Az idő filozófiai értelmezése

A végesség emberi problémája	Végesség és végtelenség
Az érték problémája: a jó és a szép	Az érték problémája: a jó és a szép
A szabadság kérdése	A szabadság kérdése
	Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus
A környezet- és bioetika problémái	A környezet- és bioetika problémái
Globalizáció és társadalom	Globalizáció és társadalom
	Hit és tudás

1. Filozófiai problémák

Emelt szinten csak a középszintet meghaladó követelmények találhatók.
A **Filozófiai problémák** részletes tartalmi követelményeinek leírása során **vastagon szedett dőlt betűkkel** jelöljük **a kötelező filozófusok, korszakok és irányzatok** nevét.
Dőlt betűvel a választható filozófusok nevét és irányzatokat emeltük ki.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Mi a filozófia?		
Filozófusok, irányzatok	***Platón, Arisztotelész, Kant,*** *Jaspers, Wittgenstein*	**Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás,** Marx, Bécsi Kör, **Heidegger**
A probléma megközelítése	*Eltérő felfogások a filozófia mibenlétéről (tudomány, nem tudomány); a filozófia tárgya, a filozófiai gondolkodás sajátosságai. Egy adott téma különböző megközelítési lehetőségei (hétköznapi, művészeti, szaktudományos, filozófiai).* ***Platón:*** a filozófia szerepe a nevelésben, az állami életben; ***Arisztotelész:*** a végső okok önmagáért művelt tudománya; ***Kant:*** a filozófia négy fő kérdése, a kritikai filozófia; *Jaspers:* a filozófia forrásai: rácsodálkozás, kételkedés, bizonytalanságérzet, valódi kommunikációra törekvés; *Wittgenstein:* a filozófia mint a köznapi nyelv elemzése.	***Szent Ágoston:*** a „hiszek, hogy érthessek” elve; ***Aquinói Szent Tamás:*** értelmi és hitigazság; ***marxizmus:*** a világ értelmezésére és megváltoztatására törekvés; *Bécsi Kör:* a természettudományok nyelvének logikai elemzése, ideális tudományos nyelv konstruálása; ***Heidegger:*** a hermeneutikai kör.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Jaspers: Bevezetés a filozófiába (részletek)	Platón: Az állam (részletek). Kant: A tiszta ész kritikája (részletek). Carnap: A metafizika kiküszöbölése... (részletek).
1.2. A létre vonatkozó		

kérdés		
Filozófusok, irányzatok	*Parmenidész, Hérakleitosz,* ***Platón, Arisztotelész,*** *Szent Ágoston,* ***Descartes, Kant,*** *Bécsi Kör, Heidegger*	**Preszókratikusok, Szent Ágoston,** Locke, Berkeley, Schopenhauer, **Heidegger,** Bécsi Kör
A probléma megközelítése	*Preszókratikusok:* az arkhé és a logosz, a létező és a lét; ***Platón:*** az állandó megragadása a változó dolgokban, az ideák világa; ***Arisztotelész:*** a létező és a lényeg szétválasztásának kritikája, a szubsztancia keletkezése és létezése. *Szent Ágoston:* a rossz mint léthiány; ***Descartes:*** Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog mint szubsztanciák; ***Kant:*** a jelenségvilág és a magukban lévő dolgok világa; *Bécsi Kör:* a metafizikai állítások értelmetlensége; *Heidegger:* a metafizika kritikája; a létre vonatkozó kérdés újbóli feltétele.	***Preszókratikusok:*** dinamikus és statikus létfelfogás; *neoplatonizmus:* emanáció, Egy - Szellem - Lélek; *Locke:* a kiterjedt szubsztancia, mint a minőségek megismerhetetlen hordozója; *Berkeley:* a kiterjedt (anyagi) szubsztancia fogalmának kritikája, létezni annyi mint érzékelni vagy érzékelve lenni (esse et percipi); *Schopenhauer:* a magánvaló dolog és a jelenség, akarat, képzet; ***Heidegger:*** a létnek rejtőzködésből való kilépése, az igazság a lét elrejtetlensége, feltárultsága, a létet feltáró művészet; *Bécsi Kör:* a metafizika kiküszöbölése, értelmes látszatállítások.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, lételmélet, tudományfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Hérakleitosz: Töredékek B1; Parmenidész: B8. 1-61. Platón: Állam VII. 514 a-518 b (Barlanghasonlat).	Locke: Értekezés az emberi értelemről (részletek). Heidegger: Mi a metafizika? (részletek). Carnap: A metafizika kiküszöbölése (részletek). Heidegger: A műalkotás eredete (részlet: Van Gogh: Parasztcipők).
1.3. Test-lélek probléma		
Filozófusok, irányzatok	***Platón, Arisztotelész,*** *Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás,* ***Descartes***	Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Spinoza
A probléma megközelítése	A test és lélek dualizmusa, eltérő felfogások a különbségükről és a kapcsolatukról.	*Spinoza:* a test-lélek dualizmus monista megszüntetése; *elmefilozófia:* a test és lélek problematika 20. századi megközelítésben.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, ismeretelmélet, etika, politikai filozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Platón: Állam (részletek). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek).	Spinoza: Etika (részletek). Dennett: Micsoda elmék (részletek).
1.4. Megismerhetőség, igazság, bizonyosság		
Filozófusok, irányzatok	***Preszókratikusok, Platón, Arisztotelész,*** *hellenizmus, Aquinói Szent Tamás,* ***Descartes,*** *Locke,* ***Kant,*** *Comte, Bécsi Kör, K. Popper, Wittgenstein*	**Preszókratikusok, hellenizmus, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás,** Locke, **pozitivizmus,** Mill, Bergson, Husserl, **logikai pozitivizmus,** Bécsi Kör, K. Popper, **analitikus filozófia, Wittgenstein,** Kuhn, **a posztmodern**
A probléma megközelítése	*Herakleitosz, Parmenidész:* vélekedés és igazi tudás; *szofisták:* a világról való beszéd és gondolkodás; ***Platón, Arisztotelész:*** a megismerés és az ismeret mibenléte; *hellenizmus:* biztos ismeret a külvilágról, igazságkritérium; **Aquinói Szent Tamás: hit és tudás viszonya;** ***Descartes,*** *Locke:* biztos ismeretelméleti kiindulópont	***Preszókratikusok:*** a létező nyelvi megközelítése, a létige egzisztenciális és kopulatív használata; ***szkeptikusok, hellenizmus:*** az igazság kritériumának tagadása, az ítéletek felfüggesztése (epokhé), szkeptikus érvelési módok; ***Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás:*** Isten a megismerés és az erkölcsiség alapja; ***skolasztikusok:***

	keresése, tapasztalat és értelem, racionalizmus és empirizmus, a szkeptikus és a módszeres kétely; ***Kant:*** „kopernikuszi fordulat”; *Comte:* az elméletalkotás stádiumai; *Bécsi Kör, K. Popper:* a kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága; *Wittgenstein:* nyelv és valóság, az elmondható és a kimondhatatlan, a beszéd mint tevékenység és az életforma része, nyelvjátékok.	az univerzália-vita; *Comte / **pozitivizmus:*** teológiai, metafizikai és pozitív stádium; *Mill:* a tudományok általános és egységes metodológiája; *Bergson:* a valóság statikus és dinamikus szemlélete, intuitív és fogalmi megismerés, relatív és abszolút ismeret; *Husserl:* a fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány, fenomén, fenomenológiai redukció, intencionalitás; *Bécsi Kör:* a kijelentések igazságértéke, vertifikáció; *K. Popper:* fallibilis tudományfejlődési elméletek, hipotézis, kritikai vizsgálat, falszifikáció; *Th. S. Kuhn:* tudományos fejlődés, a tudományos kutatás metodológiai normarendszere, paradigma, paradigmaváltás, tudományos forradalom; ***posztmodern:*** a tudás mint információ és hatalmi kérdés, a metanarratívák megkérdőjeleződése, diskurzusok integráló szerepe.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, ismeretelmélet, etika, tudományfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Parmenidész: *B 8. 1-61.* Platón: Állam VII. 514 a-518 b (Barlanghasonlat). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek). Kant: A tiszta ész kritikája. Bevezetés.	Gorgiász: A nemlétezőről (részletek). Comte: A pozitív szellem (részletek). Carnap: A metafizika kiküszöbölése... (részletek). Wittgenstein: Logikai-filozófiai értekezés (részletek). Kuhn: A tudományos forradalmak szerkezete (részletek). Lyotard-Habermas-Roty: A posztmodern állapot (részletek).
1.5. Az én problémája		
Filozófusok, irányzatok	***Descartes,*** *Locke*, ***Kant,*** *Schopenhauer, Kierkegaard, Heidegger, Sartre,* ***életfilozófiák***	Hume, **német idealizmus, Heidegger, életfilozófiák**
A probléma megközelítése	Antropológiai fordulat az újkori filozófiában: az ember mint megismerő, gondolkodó lény; ***Descartes:*** gondolkodó és kiterjedt dolog; ***Kant:*** empirikus és transzcendentális én, etikai megközelítés, cselekedni és akarni képes én; *Schopenhauer:* az individuum és a világ viszonya, élet, szenvedés, halál; *Kierkegaard:* az individuum létezése, választás, szorongás, a hit és a létezés paradoxonjai, esztétikai, etikai, vallási stádiumok; *Heidegger:* a létre vonatkozó kérdés újbóli felvetése, a lét és a létező; *Sartre*, ***egzisztencializmus:*** az emberi lét problémáinak megvilágítása az egyéni léten keresztül, egzisztencia és esszencia, szabadság, választás, felelősség.	*Hume:* az Én azonossága melletti filozófiai érvek kritikája és az emlékezet mint a személyiség azonosságának alapja; ***német idealizmus:*** a szubjektum (Én) és a világ viszonya; *Schopenhauer:* az individuum és a világ viszonya; *Kierkegaard:* az egzisztencia egzisztálása, a „szerencsétlen individuum”, az ismétlés; Camus: az emberi lét abszurditása; ***Heidegger:*** jelenvaló lét, világban való lét, szorongás, halálhoz viszonyuló lét, időbeli lét.
Filozófiai diszciplínák	Ismeretelmélet, lételmélet, etika.	
Ajánlott művek/műrészletek	Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek). Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek). Sartre: Mi az egzisztencializmus? Egy vezér gyermekkora. A fal (novellák).	Kierkegaard: Vagy-vagy. Az ismétlés (részletek). Heidegger: Lét és idő. Bevezetés. Camus: A lázadó ember. Sziszüphosz mítosza.

1.6. Az idő filozófiai értelmezése		
Filozófusok, irányzatok		*Zénón,* ***Szent Ágoston, Kant, Nietzsche,*** *Bergson,* ***Heidegger***
A probléma megközelítése		*Zénón* paradoxonai, ***Szent Ágoston:*** a szubjektív idő, idődimenziók, múlt, jelen, jövő - emlékezés, cselekvés, várakozás, az idő a lélek kiterjedése; ***Kant:*** az idő mint a priori szemléleti forma; ***Nietzsche:*** „ugyanannak örök visszatérése"; *Bergson:* mechanikus idő és tartam, ***Heidegger:*** lét és idő, időbeli lét.
Filozófiai diszciplínák		Metafizika, lételmélet, ismeretelmélet.
Ajánlott művek/műrészletek		Szent Ágoston: Vallomások (részletek). Bergson: Idő és szabadság. Heidegger: Lét és idő.
1.7. A végesség emberi problémája		1.7. Végesség és végtelenség
Filozófusok, irányzatok	*Aquinói Szent Tamás,* ***Descartes, életfilozófiák,*** *Heidegger*	**Preszókratikusok, Aquinói Szent Tamás, Kant,** Hegel, Kierkegaard, **Heidegger, életfilozófiák**
A probléma megközelítése	*Aquinói Szent Tamás:* a véges és a végtelen ellentéte, a végtelen lét és a véges létező viszonya, az ember vágyódása a végtelen és a tökéletesség iránt; ***Descartes:*** Isten mint végtelen, örökkévaló, mindenható szubsztancia; az ember mint kiterjedt és gondolkodó szubsztancia; ***életfilozófiák:*** az individuum létezése, az időbeli és az örök az emberi létezésben; *Heidegger:* halálhoz viszonyuló lét.	***Preszókratikusok:*** apeirón; ***Kant*** a világ térben és időben véges és végtelen volta, antinómia; *Hegel:* a véges és a végtelen szellem ellentétének megszűnése (Abszolút Szellem), az ember végessége; *Kierkegaard:* a végtelen és a véges az emberi létezésben; ***Heidegger:*** az ember végessége lételméleti megközelítésben, a halál a létezőnek a végre irányuló léte, a halál színe előtt való lét az ember tulajdonképpeni létformája.
Filozófiai diszciplínák	Természetfilozófia, lételmélet, ismeretelmélet, etika.	
Ajánlott művek/műrészletek	Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (részletek). Descartes: Elmélkedések a metafizikáról (részletek).	Kierkegaard: Vagy-vagy (részletek). Heidegger: Lét és idő.
1.8. Az érték problémája: a jó és a szép		
Filozófusok, irányzatok	***Platón, Arisztotelész, epikureizmus, sztoicizmus,*** *Szent Ágoston*	**Preszókratikusok, Szent Ágoston, Kant, analitikus filozófia**
A probléma megközelítése	Az értékek világa: eltérő megközelítések a léttel való kapcsolatáról; etikai és esztétikai kérdésfelvetések az ítéletekről, a jóságról és a szépségről; ***Platón:*** a jó, a szép ideája, az erények és a lélekrészek; ***Arisztotelész:*** az erkölcsi jó, „két szélsőség közötti közép"; ***apikureizmus, sztoicizmus:*** hédoné, apatheia; *Szent Ágoston:* Isten felé irányuló szeretet, Isten mint a legfőbb jó, a rossz mint léthiány és bűn.	Univerzalizmus és relativizmus; etika és esztétika; *szofisták.* phüszisz, nomosz; ***Kant:*** a szépség megítélésének egyetemes érvényessége, a szépség mint „az erkölcsi jó szimbóluma", erkölcs és esztétika; ***analitikus filozófia:*** az esztétikai ítéletek általános kritériumának vitatása; *metaetika, az emotivizmus:* az értékítéleteknek nincs logikai igazságértéke.
Filozófiai diszciplínák	Metafizika, etika, esztétika.	

Ajánlott művek/műrészletek	Platón: Állam (részletek) Arisztotelész: Nikomakhoszi Etika II. 5-6. Szent Ágoston: Az Isten városáról XII. könyv, 4. F.	Kant: Az ítélőerő kritikája (részletek).
1.9. A szabadság kérdése		
Filozófusok	*Szent Ágoston,* ***felvilágosodás, Kant,*** *Sartre*	**Szent Ágoston,** Spinoza, Hume, felvilágosodás, Rousseau, **Kant,** J. S. Mill
A probléma megközelítése	*Szent Ágoston:* a szabad akarat és a bűn, a cselekvési és döntési szabadság, a felelősség, a rossz mint az emberi szabadság helytelen használatának következménye; *felvilágosodás:* a polgári szabadság; ***Kant:*** az ész nyilvános használatának szabadsága; *Sartre:* az egyéni létezés és a szabadság.	*Spinoza:* a szabad akarat determinista kritikája; *Hume:* a szabad akarat etikai és a szabadság politikai fogalmának elválasztása; *Rousseau:* természetjog, társadalmi szerződés, polgári szabadság; ***Kant:*** a szabad akarat, Isten és a halhatatlan lélek mint erkölcsi posztulátumok, az erkölcsi cselekvés lehetőségi feltételei; J. S. Mill: liberális állam, individuális szabadság és társadalmi pluralitás.
Filozófiai diszciplínák	Etika, metafizika, lételmélet, politikai filozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Szent Ágoston: Vallomások VII. könyv (részletek). Kant: Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás? Sartre: Mi az egzisztencializmus?	Kant: Az erkölcsök metafizikájának alapvetése (részletek). Rousseau: A társadalmi szerződés, I-II. könyv. J. S. Mill: A szabadságról (részletek).
1.10. Erkölcsi univerzalizmus és relativizmus		
Filozófusok, irányzatok		***Preszókratikusok, Platón, Arisztotelész, hellenizmus,*** *Spinoza, Hume,* ***Kant,*** *J. S. Mill,* ***Nietzsche***
A probléma megközelítése		***Preszókratikusok, szofisták:*** phüszisz, nomosz; ***Platón:*** a lélek részei és megfeleltetésük a kardinális erényeknek; ***Arisztotelész:*** az erény mint mérték (közép); ***epikureizmus, sztoicizmus:*** hédoné, apatheia, szabadság; *Spinoza:* racionalista etikája és „Isten értelmi szeretete”; *Hume* törvénye; ***Kant:*** hipotetikus és kategorikus imperatívusz; *J. S. Mill:* utilitarizmus, az erkölcsileg helyes cselekvés; ***Nietzsche:*** morál, erkölcsi jó és rossz, Übermensch, nihilizmus, gonosz, az úri és a szolga morál, ressentiment, aszketikus papi ideál.
Filozófiai diszciplínák		Etika, politikai filozófia.
Ajánlott művek/műrészletek		Arisztotelész: Nikomakhoszi Etika II. 5-6. Nietzsche: Imígyen szóla Zarathusztra (részletek), A morál genealógiájához (részletek).
1.11. A környezet- és bioetika problémái		
A probléma megközelítése	A környezeti problémák vizsgálata (pl. globális felmelegedés,	A probléma emelt szintű megközelítése.

	környezetszennyezés, ózonréteg, atomenergia...) - eltávolodás a tisztán tudományos-technikai megközelítéstől a társadalmi, gazdasági és etikai dimenziók irányába. Bioetikai kérdések: abortusz, eutanázia, klónozás, genetikai beavatkozások. Az ember és környezete viszonyáról alkotott felfogások: a környezet mint az emberi célok és értékek megvalósításának eszköze és színtere, a környezet önmagában való érték, a természet a maga totalitásában erkölcsi értékkel rendelkezik. Környezetvédelem - a természetvédő, fogyasztói és atomellenes mozgalmak szerepe és hatása (helyi, világméretű szintek).	
Filozófiai diszciplínák	Etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Charles Susanne: Bioetikai olvasókönyv (részletek). Tillmann József (Szerk.): A későújkor józansága. Konrad Lorenz: A civilizált emberiség nyolc halálos bűne.	
1.12. Globalizáció és társadalom		
A probléma megközelítése	A globalizáció problémáinak történeti, közgazdasági, szociológiai, politikai és etikai megközelítése; pozitív és negatív hatásai az egyénre, a világ különböző térségeire; optimizmus és félelem a globalizálódó világban; egyéni és kollektív felelősség.	A globalizálás előnyei és hátrányai; a szabadkereskedelem biztosította jólét következményei.
Filozófiai diszciplínák	Etika, politikai filozófia, tudományfilozófia.	
Ajánlott művek/műrészletek	Fukuyama: A történelem vége (részletek). Charles Susanne: Bioetikai olvasókönyv (részletek).	Huntington: A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása (részletek). Hans-Peter Martin-Harald Schumann: A globalizáció csapdája.
1.13. Hit és tudás		
Filozófusok, irányzatok		***Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás, Kant,*** *Kierkegaard,* ***Wittgeustein***
A probléma megközelítése		***Szent Ágoston:*** a „hiszek, hogy érthessek” elve; ***Aquinói Szent Tamás:*** értelmi és hitigazság; ***Kant:*** a tudomány határai, a tiszta ész nem szólhat a tapasztalaton túli dolgokról; *Kierkegaard:* választás, szorongás, az egzisztencia egzisztálása, a hit és a létezés paradoxonai, a hit abszurditása, etikai és vallási stádium; ***Wittgenstein:*** az elmondható és a kimondhatatlan.
Filozófiai diszciplínák		Metafizika, ismeretelmélet, etika, vallásfilozófia.
Ajánlott művek/műrészletek		Aquinói Szent Tamás: Summa Theologiae (részletek). Kierkegaard: Félelem és rettegés (részletek).

2. FILOZÓFUSOK ALAPVETŐ GONDOLATAINAK ISMERETE

FILOZÓFUSOK			
KÖZÉPSZINT		EMELT SZINT	
Kötelező (5)	Választható (4)	Kötelező (9)	Választható (4)
			Egy preszókratikus
Platón		Platón	
Arisztotelész		Arisztotelész	
	Szent Ágoston	Szent Ágoston	
	Aquinói Szent Tamás	Aquinói Szent Tamás	
	Bacon		Bacon
Descartes		Descartes	
	Locke		Locke
			Berkeley
	Hume		Hume
			Spinoza
			Rousseau
Kant		Kant	
	Hegel		Hegel
	Marx		Marx
	Comte		Comte
			Mill
	Schopenhauer		Schopenhauer
	Kierkegaard		Kierkegaard
Nietzsche		Nietzsche	
	Bergson		Bergson
			Husserl
	Heidegger	Heidegger	
	Sartre		Sartre
	Bécsi Kör		Bécsi Kör
			Popper
			Kuhn
	Wittgenstein	Wittgenstein	

			Egy posztmodern
			Egy magyar filozófus

Megjegyzés: Középszinten a középkorból és a 20. századból egy-egy szerző kötelezően választandó.

2. Filozófusok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Platón		
Filozófiai problémák	Az állandó megragadása a változó dolgokban, test és lélek, a lélek halhatatlansága, a lélekrészek megfelelése a kardinális erényeknek, az igazi megismerés lehetősége, a jó ideája, az ideális állam, a dialógus mint módszer.	Metafizikai és antropológiai dualizmus, az igazságosság és az ideális állam, a művészet mimetikus jellege, szerelemfelfogások.
Fogalmak	Idea, részesedés, visszaemlékezés, kardinális erények, boldogság.	Idea (eidosz, ouszia), részesedés (methexis), visszaemlékezés (anamnézis), bölcsesség (phronézis), igazság (alétheia), mimézis.
Ajánlott művek/műrészletek	Állam VII. 514 a-518 b (Barlanghasonlat). Állam X. 596 b-597 d (A lét három formája).	Állam VI. 508 c-511 e (Nap- és Vonalhasonlat), Phaidon Bevezetés 70a-77d, Lakoma, Szókratész védőbeszéde.
Arisztotelész		
Filozófiai problémák	A létező és a lényeg szétválasztásának kritikája, az anyag-forma kettőssége, a szubsztancia keletkezése és létezése, jó és rossz kormányzati formák, az erkölcsi jó, „két szélsőség közötti közép”, erények, fogalom, ítélet, következtetés.	A létező és a lét, mozgás - változás, lehetőség - valóság, mozdulatlan mozgató, a polisz és polgárai, a közjó, praktikus, poétikus és teoretikus tudás
Fogalmak	Metafizika, szubsztancia, erény (areté), boldogság (eudaimónia), zóon politikon, szillogizmus.	Kategória, attribútum, szubsztrátum, univerzálé, genus, potencialitás és aktualitás, katharzis.
Ajánlott művek/műrészletek	Politika (részletek). Nikomakhoszi Etika II. 5-6. 1106 b-1107 a.	Metafizika Z 1029a-1033a (A szubsztancia, a mibenlét, Platón kritikája, a keletkezés és mozgás); Nikomakhoszi Ethika I-II. könyv.
Szent Ágoston		
Filozófiai problémák	A boldogság mibenlétének keresése, Isten felé irányuló szeretet, az igazságot kereső ember, lélek és Isten. A rossz mint léthiány; a szabad akarat és a bűn, a rossz mint etikai	A kereszténység világ- és Isten felfogása; Isten a megismerés és erkölcsiség alapja; lineáris idő- és történetfelfogás, a szubjektív idő.

	kérdés.	
Fogalmak	Patrisztika, boldogság, erkölcsi rossz, szabad akarat.	Illumináció, szeretet etika.
Ajánlott művek/műrészletek	Vallomások VII. könyv III-V., VII., XI-XVI.; (a szabad akarat és a rossz kérdései).	Vallomások XI. könyv (a teremtés és idő problémái).
Aquinói Szent Tamás		
Filozófiai problémák	Hit és tudás, értelmi és hitigazság, az általános fogalmak és az egyedi dolgok, Isten létének öt úton történő bizonyítása, skolasztikus érvelési módszer.	Canterbury-i Szent Anzelm: ontológiai istenérv. A lét és a létező Isten mint végtelen létteljesség, anyag - forma, lehetőség - valóság.
Fogalmak	Skolasztika, univerzális - vita, mérsékelt realizmus, kozmológiai istenérvek, immanens és transzcendens világ, tomizmus.	Létező - lét - lényeg, actus / energeia / valóság - potencia / dünamisz / lehetőség.
Ajánlott művek/műrészletek	Summa Theologiae, Pars I, Questio I, Art. 1-2.	Summa Theologiae, Pars I, Questio I, Art. 3-8; A létezőről és a lényegről 1-2, 6. fejezet.
F. Bacon		
Filozófiai problémák	A természet és az elme újfajta vizsgálata, a megismerés útjában álló akadályok, biztos megismerés, természettudományos módszerek alkalmazása a filozófiában.	
Fogalmak	Empirizmus, racionalizmus, ködképek, indukció.	
Művek/műrészletek	Novum Organum (ködképek).	
Descartes		
Filozófiai problémák	Az ismeretek eredete, tapasztalat és értelem, biztos ismeretelméleti kiindulópont keresése, kételkedés, test és lélek dualizmusa.	Antropológiai fordulat, a tudományos kutatás módszertani problémái, a descartes-i istenbizonyíték; autonóm etika megalapozási kísérlete.
Fogalmak	Racionalizmus és empirizmus, módszeres kétely, szubsztanciák: Isten, a gondolkodó és a kiterjedt dolog, az én mint gondolkodó dolog, velünk született ideák.	A szkepszis és a módszeres kétely, res cogitans és res extensa, autonóm etika.
Ajánlott művek/műrészletek	Elmélkedések a metafizikáról (1-3. Elmélkedés).	Értekezés a módszerről (3-4. rész).
Locke		
Filozófiai problémák	Az ismeretek forrása és igazolásának eszközei, tapasztalat és értelem, a velünk született eszmék kritikája, érzékelés és reflexió. A polgári hatalom és a közjó.	A kiterjedt szubsztancia mint a minőségek megismerhetetlen hordozója; elsődleges és másodlagos minőségek; a társadalmi szerződés és a hatalommegosztás elmélete; vallási tolerancia, az állam és az egyház szétválasztásának elve.
Fogalmak	Empirizmus, idea, tabula rasa, társadalmi szerződés elmélet, liberalizmus.	Percepció és reflexió, idea, absztrakció és absztrakt idea.
Ajánlott művek/műrészletek	Értekezés az emberi értelemről II. könyv, I. fejezet, 1-5. § (az	(Második) Értekezés a polgári kormányzatról, II.; VII.; XI-XII.

	ideákról).	fejezet.
Berkeley		
Filozófiai problémák		Ismereteink forrása, tapasztalat és értelem, az ideák csak az elmében vannak, a külvilág anyagi voltának vitatása. A dolgok és tulajdonságaik egy univerzális isteni elme ideái. A kiterjedt (anyagi) szubsztancia fogalmának kritikája: létezni annyi, mint érzékelni vagy érzékelve lenni, az absztrakt ideák locke-i tézisének kritikája, nominalizmus.
Fogalmak		Idea, empirizmus. Létezni annyi, mint érzékelve lenni: (esse et percipi).
Ajánlott művek/műrészletek		Hülasz és Philonusz három párbeszéde (részletek).
		Tanulmány az emberi megismerés alapelveiről.
		Bevezetés és I. rész 1-24.
Hume		
Filozófiai problémák	Ismereteink forrása a tapasztalat, megszokásokon alapuló hiedelmek és a tudás.	Az Én azonossága melletti filozófiai érvek kritikája; az emlékezet mint a személyiség azonosságának alapja; a szabad akarat etikai és a szabadság politikai fogalmának elválasztása. A kauzalitás mint szubjektív, a megszokáson alapuló asszociációs viszony (a törvények leíró vagy előíró jellege), Hume törvénye.
Fogalmak	Empirizmus, tudás.	Percepció, benyomások és ideák.
Ajánlott művek/műrészletek	Értekezés az emberi természetről (részletek).	Értekezés az emberi természetről I. könyv,
		Az értelemről, III. I. 1.
		Tanulmány az emberi értelemről, 7. Fejezet, 2.
Spinoza		
Filozófiai problémák		Monizmus: Isten: egyetlen szubsztancia (causa sui) és attribútumai (kiterjedés és gondolkodás); a test-lélek dualizmus (Descartes) monista megszüntetése; a kauzalitás, mint mindent determináló, objektív, analitikus viszony; a szabad akarat determinista kritikája; racionalista etikája és „Isten értelmi szeretete”.
Fogalmak		Monizmus, dualizmus, causa sui, szubsztancia, attribútum.
Ajánlott művek/műrészletek		Etika I. Istenről.
Rousseau		
Filozófiai problémák		A civilizáció fejlődése és az ember erkölcsi integritása, radikális szakítás a klasszikus természetjogi tradícióval, a polgári szabadság, a közjó és az egyéni jó.

Fogalmak		Természetjog, társadalmi szerződés, polgári szabadság, a hatalom legitimitása, népszuverenitás, törvényesség.
Ajánlott művek/műrészletek		A társadalmi szerződés I-II. könyv.
Kant		
Filozófiai problémák	A felvilágosodás: az ész és az értelem lehetőségei és korlátai, a filozófia 4 fő kérdése, az empirizmus és racionalizmus egyoldalúságán való túllépés, kopernikuszi fordulat, a jelenségvilág és a magukban való dolgok világa, a morális jó, a szép és a fenséges.	A kritikai filozófia transzcendentális jellege; a metafizika kopernikuszi fordulata; az idő mint szemléleti forma, a végtelenség kérdésének antinomikus volta; a szabad akarat, mint az erkölcsi cselekvés lehetőségi feltétele; az istenérvek kritikája és a morális istenérv.
Fogalmak	Sapere aude!; kopernikuszi fordulat, a priori és a posteriori ismeretek, analitikus és szintetikus ítéletek, a priori szintetikus ítéletek, hipotetikus és kategorikus imperatíviusz.	Ding für uns, Ding an sich, phenomenon, noumenon, transzcendentális filozófia, erkölcsi posztulátumok.
Ajánlott művek/műrészletek	Válasz a kérdésre: Mi a felvilágosodás? A tiszta ész kritikája. Bevezetés.	A tiszta ész kritikája. Előszó az első és második kiadáshoz. Bevezetés. Az ítélőerő kritikája, 43-48.
Hegel		
Filozófiai problémák	Átfogó metafizikai rendszer, a gondolkodás és a lét, a szabadság és a szellem kibontakozási folyamata a világtörténelemben.	A német idealizmus gondolatai az objektum és a szubjektum viszonyáról, egy transzcendentális szubjektum létezése: a fichtei Abszolút Én, a schellingi Abszolútum, a hegeli Szellem.
Fogalmak	Abszolút Eszme, triád-forma: tézis, antitézis, szintézis, dialektika.	Objektum, szubjektum, transzcendentális szubjektum.
Ajánlott művek/műrészletek	Előadások a világtörténet filozófiájáról (részletek).	A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai (részletek).
Marx		
Filozófiai problémák	A hegelianizmus kritikája, a világ értelmezésére, illetve megváltoztatására törekvés, a praxis és a teória viszonya.	A világ anyagi egysége, az elidegenedés és megszüntetése.
Fogalmak	Dialektikus és történelmi materializmus, „tudományos szocializmus”, praxis.	Anyag, tudat, értéktöbblet-elmélet, elidegenedés, társadalmi-gazdasági alakulat.
Ajánlott művek/műrészletek	Tézisek Feuerbachról.	A politikai gazdaságtan bírálatához, Előszó; Gazdasági-filozófiai kéziratok 1844-ből (az elidegenült munka).
Comte		
Filozófiai problémák	A megismerés, az elméletalkotás és a történeti fejlődés stádiumai.	
Fogalmak	Pozitivizmus, teológiai, metafizikai és pozitív stádium.	
Ajánlott művek/műrészletek	Beszéd a pozitív szellemről 1. rész (részletek).	
J. S. Mill		
Filozófiai problémák		A tudományok általános és egységes metodológiája, a természet

		egyformaságának elve, individuális szabadság és társadalmi pluralitás. Az erkölcsileg helyes cselekvés, a cselekedetek hasznosság szerinti értékelése.
Fogalmak		Liberalizmus, utilitarizmus.
Ajánlott művek/műrészletek		A szabadságról (részletek).
Schopenhauer		
Filozófiai problémák	Az ész mindenható szerepének megkérdőjelezése; az egyéni létezés kérdései, a nem racionális szférák felé fordulás a Hegel utáni filozófiában. Az individuum és a világ viszonya, a művészetek és a zseni, élet, szenvedés, halál.	A magánvaló dolog és a jelenség, akarat és képzet.
Fogalmak	Akarat, képzet, idea, pesszimizmus.	
Ajánlott művek/műrészetek	A világ mint akarat és képzet III. 31-33. §.	
Kierkegaard		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, választás, szorongás.	Az individuum választási lehetőségei, az egzisztencia egzisztálása, a „szerencsétlen individuum”, a hit és a létezés paradoxonjai.
Fogalmak	Egzisztencializmus. Esztétikai, etikai, vallási stádiumok.	Egzisztálás, paradoxon.
Ajánlott művek/műrészletek	Félelem és rettegés. Előszó (Ábrahám-történetek).	Félelem és rettegés: Lehetséges-e az etika teológiai felfüggesztése? Az ismétlés. Halálos betegség.
Nietzsche		
Filozófiai problémák	A dionüszoszi, az apollóni és a szókratészi ideál, minden érték „átértékelése”, Isten halott, az értékteremtő ember, „ugyanannak örök visszatérése”, a hatalom akarása.	A morál, az erkölcsi jó és rossz.
Fogalmak	Dionüszoszi, apolloni művészet, Übermensch, morál, nihilizmus.	Jó (gut), rossz (schlecht), gonosz (böse), az úri és a szolga-morál, ressentiment, aszketikus papi ideál.
Ajánlott művek/műrészletek	Imígyen szóla Zarathusztra: Elöljáró beszéd, A három átváltozásról, A felsőbbrendű emberről.	A morál genealógiájához I. rész; Túl jón és rosszon 2. és 5. rész, A tragédia születése.
Bergson		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, az ösztönök béklyóitól való megszabadulás; életakarat, halál, Isten; szabadság és morál. Az idő.	A századvég egyetemes sorskérdései: létezés, halál, Isten, a valóság statikus és dinamikus szemlélete, az intuitív és a fogalmi megismerés, relatív és abszolút ismeret.
Fogalmak	Intuíció, életlendület.	Relatív és abszolút ismeret.
Ajánlott művek/műrészletek		Teremtő fejlődés (részletek).
Husserl		
Filozófiai problémák		A fenomenológia mint leíró módszer és a priori tudomány, a

		megismerés tárgya: az intencionális élményben adott fenomén.
Fogalmak		Fenomén, fenomenológiai redukció, intencionalitás.
Ajánlott művek/műrészletek		A fenomenológia ideája (részletek).
Heidegger		
Filozófiai problémák	A létre vonatkozó kérdés újbóli feltevése, a lét és a létező, a létet feltáró művészet - a létnek rejtőzködésből való kilépése.	Az igazság a lét elrejtetlensége, feltárultsága, a jelenvalólét, mint szorongás, halálhoz viszonyuló lét, időbeli lét. A metafizikai kérdezés.
Fogalmak	Lét (Sein), létező (Seiende), egzisztencia, ittlét / jelenvaló lét (Dasein), világban való lét (in-der-Welt-Sein).	Phüszisz, logosz, alétheia.
Ajánlott művek/műrészletek	A műalkotás eredete (részletek: - Van Gogh: Parasztcipők).	Mi a metafizika?
Sartre		
Filozófiai problémák	Az individuum létezése, lényege, Én és Másik, szabadság, választás, felelősség, szorongás, az ember „szabadságra van ítélve”, „az amivé önmagát teszi”; „lenni nem más mint tenni”.	A tudat és a semmi, a világ mint önmagában létező lét totalitása.
Fogalmak	Egzisztencia, esszencia, szorongás.	A magánvaló, a magáért való és a másokért való lét, tudat, Semmi, semmítés.
Ajánlott művek/műrészletek	Az egzisztencializmus: humanizmus.	A Lét és a Semmi (részletek). In: Tordai Zádor: Egzisztencia és valóság.
		Egy vezér gyermekkora, A fal (novellák).
Bécsi Kör		
Filozófiai problémák	A kijelentések logikai elemzése és igazolhatósága.	A természettudományok nyelvének logikai elemzése, ideális tudományos nyelv konstruálása, a metafizika kiküszöbölése, értelmes- és látszatállítások, értelem és jelentés.
Fogalmak	Logikai pozitivizmus, verifikáció.	
Ajánlott művek/műrészletek	Schlick: A filozófia fordulata (részletek).	Carnap: A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül (részletek).
K. Popper		
Filozófiai problémák		A kijelentések igaz, illetve hamis volta, a kritikai vizsgálat; nyitott és totalitáriánus társadalom.
Fogalmak		Fallibilis tudományfejlődési elmélet, falszifikáció.
Ajánlott művek/műrészletek		A historicizmus nyomorúsága (részletek).
Kuhn		
Filozófiai problémák		A tudományos fejlődés, a tudományos kutatás metodológiai normarendszere.

Fogalmak		Paradigma, paradigmaváltás, tudományos forradalom.
Ajánlott művek/műrészletek		A tudományos forradalmak szerkezete (részletek).
Wittgenstein		
Filozófiai problémák	A filozófia feladata: a természetes, köznapi nyelv elemzése; a nyelv és a világ, az elmondható és a kimondhatatlan.	A kijelentések igaz, illetve hamis volta, igazságérték-táblázatok, a beszéd mint tevékenység vagy életforma része.
Fogalmak	Köznapi nyelv.	Nyelvjátékok.
Ajánlott művek/műrészletek		Logikai-filozófiai értekezés (részletek).

3. KORSZAKOK, IRÁNYZATOK

A Korszakok, irányzatok témakörhöz tartozó filozófusok és filozófiai problémák leírása a megelőző táblázatokban található.

Középszint	Emelt szint
Antik görög filozófia	Antik görög filozófia
	Patrisztika és skolasztika
Felvilágosodás	Felvilágosodás
	Német idealizmus
Életfilozófiák	Életfilozófiák
	Pozitivizmus; Logikai pozitivizmus; Analitikus filozófia
	Posztmodern

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint			
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
180 perc		15 perc	
Feladatsor		Egy tétel kifejtése	
A) Filozófiatörténeti ismeretekre vonatkozó kérdéssor	B) Szövegértelmezés, reflektálás	A) Egy téma kifejtése	B) A filozófiával kapcsolatba hozható alkotás értelmezése
30 pont	70 pont	35 pont	15 pont
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az *A), B)* vizsgarész-összetevő között, illetve az egyes feladatok között. A vizsgázó a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A) vizsgarész-összetevő: 30 pont Kérdéssora a vizsgakövetelmények kötelező ismeretanyagára épül. - filozófiatörténeti alapismeretek - alapfogalmak - korszakok - problémák
B) vizsgarész-összetevő: 70 pont (2x35 pont) - a megadott 3 szövegből 2 szöveg választása kötelező - filozófiai szövegrészletek értelmezése

- reflektálás a felismert filozófiai problémára - önálló vélemény megfogalmazása

Az *A)* vizsgarész-összetevőben a feladatsor a filozófiatörténeti tények ismeretét kéri.

Az *A)* vizsgarész-összetevő kérdéssora olyan ismeretek tudását méri, amelyek a részletes vizsgakövetelmények kötelező ismeretanyagát képezik. A kötelezően választható filozófusok (4 filozófus) esetében a feladatok is választást engednek meg. (Például a középkori filozófia esetében a feladat Szent Ágostonra vagy - választhatóan - Aquinói Szent Tamásra fog vonatkozni, a XX. századi filozófusok esetében is lesz lehetőség arra, hogy a vizsgázó az általa választott filozófushoz kapcsolja a kérdést.)

A kérdések lehetnek zárt- és nyílt végűek.

Feladattípusok

- fogalom értelmezése és alkalmazása
- egy korszak vagy egy irányzat felismerése
- filozófiai művek ismerete
- filozófusok jelentőségének ismerete, bemutatása
- a filozófia alapvető kérdéseinek ismerete
- a műalkotásban rejlő filozófiai és tudománytörténeti utalások felismerése
- filozófiai ábrák elemzése
- a filozófiai problémák hétköznapi aspektusainak megmutatása
- hétköznapi problémák filozófiai aspektusainak megmutatása

A *B)* vizsgarész-összetevő a filozófiai szövegek értelmezését és az arra való reflektálás képességét méri.

A *B)* vizsgarész-összetevő feladatai egyrészt a filozófiai szövegek értelmezési képességét mérik, ez jelenti a filozófiai probléma felismerését és az adott szövegben megjelenő állásfoglalás megértését; másrészt a feladat a reflektálást, az önálló vélemény kifejtését várja el. A szövegekben megfogalmazott (és megértett) filozófiai problémára a reflektálás megmutatja a vizsgázó filozofálási, argumentációs képességét.

Szövegfajták

A vizsgán csak „elsődleges" művekből származó szövegek jelennek meg. A szövegrészletek jellemző gondolatmeneteket mutatnak be, melyekből kitűnik a szerző kérdésfeltevése, a filozófiai problémával kapcsolatos álláspontja. Egy-egy szövegrészlet hossza kb. 4000 karakter.

A *B)* vizsgarész-összetevőhöz tartozó 3 szemelvényt a feladatsor tartalmazza. A 3 szemelvényből kettőt kell a vizsgázónak választania.

Egy szöveg értelmezése és az arra való reflektálás átlagos terjedelme másfél-két oldal.

Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, melynek kidolgozásában az alábbi szempontok érvényesülnek.

A vizsgadolgozatra adható összpontszám 100 pont, melynek 30%-a az „A", 70%-a a „B" vizsgarész-összetevő teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:

- filozófiatörténeti tudás alkalmazása az érvelésben,
- problémafelvetések és válaszok, interpretációk ismeretének terjedelme és mélysége;
- a logikus gondolkodás eljárásainak és az érvelési technikáknak az alkalmazása;
- a szövegértelmezési készség szintje;
- a vizsgázó véleménye, nyitottsága más gondolatrendszerek iránt;

- a filozófiai problémák interdiszciplináris és kultúrtörténeti megközelítése;
- az argumentálás nyelvi színvonala.

Ha a vizsgázó a *B)* vizsgarész-összetevőben található 3 választható szemelvényhez tartozó mindhárom feladatot kidolgozza, akkor az értékelés során csak a feladatlapon szerelő sorrendben első és második feladatra kidolgozott választ kell figyelembe venni.

Az értékelés során csak egész pontszám adható.

Szóbeli vizsga

A vizsgázó vázlatot készíthet, és azt használhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz. Évente a tételek 20%-át meg kell újítani.

A tétel kifejtéséhez szükséges szemelvényeket, képeket stb. a tételnek tartalmaznia kell.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgarész „A" és „B" feladatai az általános érettségi vizsgakövetelményekben szereplő három nagy témakörre épülnek: filozófiai problémák; filozófusok alapvető gondolatainak ismerete; korszakok, irányzatok.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a vizsgázónak legyen lehetősége szóbeli feleletében a filozófia, a tudományok, a művészetek és a hétköznapi gondolkodás találkozási pontjainak bemutatására.

A szaktanár kb. 10%-os arányban beépítheti a helyi tantervben szereplő speciális tartalmakat is (művészettel, természettudományokkal, médiával, környezeti etikával összefüggő filozófiai kérdések stb.). Amennyiben a vizsgázók között olyan is van, aki nem a tételekhez illeszkedő helyi tanterv szerint tanult, következmények nélkül kérheti az ilyen jellegű tételek alóli felmentését.

Minden tétel két feladatot („A" és „B") foglal magába.

Az „A" feladat lehet

- egy filozófiai probléma átfogó kifejtése;
- egy filozófus jellemző gondolatainak bemutatása;
- egy filozófus művének ismert szövegrészleteken alapuló értelmezése;
- egy filozófiatörténeti korszak, ill. irányzat bemutatása.

Minden tételnek legalább két „A" feladatot kell tartalmaznia, amelyek közül a vizsgázó választhat.

A „B" feladat filozófiai, illetve filozófiával összefüggő irodalmi szövegrészlet, fogalom, ábra vagy művészeti alkotás értelmezését foglalja magába.

Az „A" és „B" feladatban a filozófia eltérő területeiről és korszakaiból származó problémafelvetések, álláspontok, érvek, szövegértelmezések szerepeljenek.

A feladathoz szükséges szövegrészleteket, ábrákat stb. a tételnek tartalmaznia kell. A vizsgán csak elsődleges szövegek használhatóak. A szövegrészleteket úgy kell kiválasztani, hogy jellemző gondolatmeneteket mutassanak be, s a szövegből kitűnjenek a szerző kérdésfeltevése, álláspontja, érvei. Egy-egy szövegrészlet nem lehet hosszabb, mint két gépelt oldal, azaz 4000 karakter. A domináns filozófiai szövegek mellett irodalmi vagy jól érthető tudományos ismeretterjesztő szövegek is felhasználhatók egy probléma sokoldalú megközelítéséhez (művelődéstörténeti és interdiszciplináris vonatkozások).

A szóbeli vizsga előtt a szóbeli tételsor témakörei a jogszabály szerint hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgarészen 50 pont érhető el. Ebből 35 pont az „A", 15 pont a „B" feladat teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:

- filozófiatörténeti tudás, problémafelvetések és válaszok, interpretációk ismerete;
- a logikus gondolkodás eljárásainak és az érvelési technikáknak az alkalmazása;
- a szövegértelmezés szintje;

- a filozófiai problémák interdiszciplináris és kultúrtörténeti megközelítése.

A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes tételekhez a fenti értékelési szempontok szerinti részpontszámokat. A felelet minősítése ennek az értékelési útmutatónak az alkalmazásával történik.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint				
Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga	
240 perc			20 perc	
Feladatsor			Egy tétel kifejtése	
A) Feleletválasztós kérdéssor	*B)* Szövegértelmezés, probléma-meghatározás	*C)* Esszé	„A” Egy téma kifejtése	„B” Szemelvény elemzése
20 pont	30 pont	50 pont	35 pont	15 pont
100 pont			50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az *A), B)* és *C)* vizsgarész-összetevő, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatsor 20%-ában elemi filozófiatörténeti tények ismeretét kéri, 30%-ában az olvasottságot, a probléma felismerési és-értelmezési képességet vizsgálja, 50%-ában komplex készségeket mér. Az esszéírási feladat a filozófiai ismereteket, a filozófiai gondolkodásmódot és az argumentációs készséget együttesen vizsgálja.

Az *A)* vizsgarész-összetevő az elemi filozófiatörténeti ismereteket ellenőrző zártvégű kérdésekből áll. Négy feladatot tartalmaz. Az első az ókori vagy a középkori, a második a XVII-XVIII. századi, a harmadik és a negyedik a XIX-XX. századi filozófia történetéhez kapcsolódik.

A *B)* vizsgarész-összetevő az olvasottság és a problémaértelmezési készség mérésére hivatott. Három rövid idézet szerzőjének és az idézetekben taglalt filozófiai kérdéseknek a meghatározását, illetve értelmezését igényli. Az első idézet az ókorból vagy a középkorból, a második a XVII-XVIII. századból, a harmadik a XIX-XX. századból származik.

A *C)* vizsgarész-összetevő egyetlen, kisebb terjedelmű (minimum két oldal) önálló esszé megalkotása. A vizsgázó három téma közül egyet választhat.

A második és a harmadik feladathoz a szemelvényeket a feladatlap tartalmazza.

Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 100 pont adható. Ez a következőképpen oszlik meg a három vizsgarész-összetevő között:

A)	20 pont
B)	30 pont
C)	50 pont

Ha a vizsgázó a *C)* vizsgarész-összetevő 3 választható témája közül egynél többet is kidolgoz, akkor az értékelés során csak a feladatlapon szereplő, sorrendben első téma kifejtését kell figyelembe venni.

Szóbeli vizsga

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz. Évente a tételek 20%-át meg kell újítani.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgarész az általános érettségi vizsgakövetelményekben szereplő három nagy témakörre épül.

A tételsor az alábbi típusú feladatokat tartalmazza:

- egy filozófus legfontosabb gondolatainak kifejtése;
- egy filozófiai probléma több bölcselő segítségével való bemutatása;
- egy irányzat, egy korszak filozófusokon keresztül történő bemutatása;
- fogalmak értelmezése, kifejtése és alkalmazása;
- szövegértelmezés;
- a filozófia és más területek (művészet, vallás, tudomány) találkozási pontjainak a bemutatása;
- a filozófiai problémák hétköznapi aspektusainak a bemutatása;
- szépirodalmi szövegekben rejlő filozófiai gondolatok feltárása.

A tételsor „A” feladataiban az érettségi vizsga általános követelményei szerint kötelezően ismerendő filozófusok valamilyen kontextusban megjelennek. Legalább egy tétel erejéig szerepel a magyar filozófia is (pl. Apáczai Csere János, Bibó István, Hamvas Béla, Lukács György, Polányi Mihály).

Minden tétel két feladatból áll.

Az „A” feladat egy filozófiai problémának vagy egy filozófus alapvető gondolatainak az összefüggő kifejtése, illetve egy korszak vagy irányzat átfogó bemutatása lehet. A tételnek ezt a részét a fenti három megközelítésmód szerinti két-három különböző változatban kell megfogalmazni. Ezek közül kell a vizsgázónak egyet kiválasztania.

A „B” feladat egy - legfeljebb 2-3 gépelt oldal terjedelmű - elsődleges filozófiai szemelvény elemzése. Az elemzés során a vizsgázónak rekonstruálnia kell a szövegben taglalt filozófiai problémát és az argumentáció módszerét. Ismernie kell, és helyesen kell használnia a szövegben előforduló filozófiai szakkifejezéseket. A szemelvényben tárgyalt kérdést el kell helyeznie a vele összefüggő problémák és kérdésfelvetések általánosabb rendszerében.

A tételnek tartalmaznia kell a kidolgozáshoz szükséges szemelvényeket. A vizsgán csak elsődleges forrásból származó filozófiai szövegek használhatóak. A szövegkiválasztás alapvető szempontja, hogy az idézett részből kitűnjön a filozófus kérdésfeltevése és álláspontja. Törekedni kell a művek jellemző részleteinek a kiválasztására.

A szóbeli vizsgarész előtt a szóbeli tételek témakörei és a szemelvények listája hozhatók nyilvánosságra a jogszabály által meghatározott időben.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán 50 pont érhető el. Ebből 35 pont az „A”, 15 pont a „B” feladat teljesítésére adható az alábbi értékelési szempontok szerint:

- filozófiatörténeti tudás;
- logikus gondolkodás, argumentációs készség;
- szövegértelmezési készség;
- a filozófiai problémák kultúrtörténeti és interdiszciplináris vonatkozásainak meglátása;
- a vizsgázó kreativitása, önálló véleményformáló képessége.

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes tételekhez a fenti szempontoknak megfelelő pontszámokat. A felelet minősítése ennek az értékelési útmutatónak az alkalmazásával történik.

FIZIKA

KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök működésével;
- az alapvető természettudományos megismerési módszerek ismerete, alkalmazása;
- alapmennyiségek mérése;
- egyszerű számítások elvégzése;
- egyszerűen lefolytatható fizikai kísérletek elvégzése, a kísérleti tapasztalatok kiértékelése;
- grafikonok, ábrák értékelése, elemzése;
- mértékegységek, mértékrendszerek használata;
- a tanult szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban;
- a napjainkban felmerülő, fizikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése, a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos problémák felismerése;
- időbeli tájékozódás a fizikatörténet legfontosabb eseményeiben.

Az emelt szintű fizika érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok áttekintése, felismerése;
- problémák megoldásában - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása;
- a fizika tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása;
- a tanultak alapján lefolytatható fizikai mérés megtervezése;
- az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban;
- a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése;
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett fizikai feladatok, problémák megoldása;
- időbeli tájékozódás a legfontosabb fizikatörténeti és kultúrtörténeti vonatkozásokban;
- a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák megértése és elemzése.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Emelt szinten csak a középszintet meghaladó követelmények találhatók.

A táblázat első oszlopában *dőlt betűvel* szereplő fogalmak, jelenségek stb. csak az emelt szintre vonatkoznak.

1. Mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Newton törvényei 1.1.1. Newton I. törvénye Kölcsönhatás Mozgásállapot, -változás Tehetetlenség, tömeg Inerciarendszer	Ismerje fel és jellemezze a mechanikai kölcsönhatásokat. Ismerje a mozgásállapot-változások létrejöttének feltételeit, tudjon példákat említeni különböző típusaikra. Ismerje fel és jellemezze az egy kölcsönhatásban fellépő erőket, fogalmazza meg, értelmezze Newton törvényeit. Értelmezze a tömeg fogalmát Newton 2. törvénye segítségével. Ismerje a sztatikai tömegmérés módszerét. Tudja meghatározni a 3. pontban felsorolt mozgásfajták létrejöttének dinamikai feltételét.	Értelmezze a mindennapos mechanikai jelenségeknél az ok-okozati kapcsolatokat. Legyen jártas a sztatikai tömegmérésben. Alkalmazza Newton törvényeit a 3. pontban meghatározott mozgásfajtákra. Legyen jártas az erővektorok felbontásában. Tudja alkalmazni a lendületmegmaradás törvényét feladatmegoldásokban.
1.1.2. Newton II. törvénye Erőhatás, erő, eredő erő támadáspont, hatásvonal Lendület, lendületváltozás, Lendületmegmaradás	Legyen jártas az erővektorok ábrázolásában, összegzésében. Tudja, mit értünk egy test lendületén, lendületváltozásán. Konkrét, mindennapi példákban ismerje fel a lendületmegmaradás törvényének érvényesülését, egy egyenesbe eső változások esetén tudjon egyszerű feladatokat megoldani.	Ismerje a kényszererő és a szabaderő fogalmát.
Zárt rendszer Szabaderő, kényszererő	Konkrét esetekben ismerje fel a kényszererőket.	
1.1.3. Newton III. törvénye *Erőlökés*	Legyen jártas az egy testre ható erők és az egy kölcsönhatásban fellépő erők felismerésében, ábrázolásában.	Értelmezze az erőlökés fogalmát.
1.2. Pontszerű és merev test egyensúlya Forgatónyomaték	Tudja értelmezni dinamikai szempontból a testek egyensúlyi állapotát.	
Erőpár Egyszerű gépek: *Lejtő,* emelő, csiga Tömegközéppont	Tudjon egyszerű számításos feladatot e témakörben megoldani. Ismerje a tömegközéppont fogalmát, tudja alkalmazni szabályos homogén testek esetén.	
1.3. Mozgásfajták		

Anyagi pont, merev test	Tudja alkalmazni az anyagi pont és a merev test fogalmát a probléma jellegének megfelelően.	
Vonatkoztatási rendszer	Egyszerű példákon értelmezze a hely és a mozgás viszonylagosságát.	
Pálya, út, elmozdulás	Tudja alkalmazni a pálya, út, elmozdulás fogalmakat.	
Helyvektor, elmozdulásvektor		
1.3.1. Egyenes vonalú egyenletes mozgás	Legyen jártas konkrét mozgások út-idő, sebesség-idő grafikonjának készítésében és elemzésében.	
Sebesség, átlagsebesség	Ismerje és alkalmazza a sebesség fogalmát.	
Mozgást befolyásoló tényezők: súrlódás, közegellenállás súrlódási erő	Ismerje a súrlódás és a közegellenállás hatását a mozgásoknál, ismerje a súrlódási erő nagyságát befolyásoló tényezőket.	Ismerje a csúszási és tapadási súrlódásra vonatkozó összefüggéseket.
1.3.2. Egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás Egyenletesen változó mozgás átlagsebessége, pillanatnyi sebessége	Ismerje fel és jellemezze az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgásokat. Konkrét példákon keresztül különböztesse meg az átlag- és a pillanatnyi sebességet, ismerje ezek kapcsolatát. Ismerje és alkalmazza a gyorsulás fogalmát.	Az a-t, v-t, s-t grafikon egyikének ismeretében tudja a másik két grafikont elkészíteni. Ismerje az út grafikus kiszámítását a v-t grafikonból.
Gyorsulás	Tudjon megoldani egyszerű feladatokat.	
Négyzetes úttörvény	Értelmezze a szabadesést mint egyenletesen változó mozgást.	
Szabadesés, nehézségi gyorsulás (→ 5.1)	Tudja a nehézségi gyorsulás fogalmát és értékét, egyszerűbb feladatokban alkalmazni is.	
1.3.3. Összetett mozgások		
Függőleges, *vízszintes* hajítás	Értelmezze egyszerű példák segítségével az összetett mozgást.	Tudja meghatározni a függőleges és vízszintes hajítás magasságát, távolságát, időtartamát, végsebességét.
1.3.4. Periodikus mozgások	Jellemezze a periodikus mozgásokat.	
1.3.4.1. Az egyenletes körmozgás		
Periódusidő, fordulatszám		
Kerületi sebesség		
Szögelfordulás,		

szögsebesség		
Centripetális gyorsulás Centripetális erő	Ismerje fel a centripetális gyorsulást okozó erőt konkrét jelenségekben, tudjon egyszerű számításos feladatokat megoldani.	Tudjon kinematikai és dinamikai feladatokat megoldani.
1.3.4.2. Mechanikai rezgések		
Rezgőmozgás	Ismerje a rezgőmozgás fogalmát.	
Harmonikus rezgőmozgás Kitérés, amplitúdó, fázis	Ismerje a harmonikus rezgőmozgás kinematikai jellemzőit, kapcsolatát az egyenletes körmozgással kísérleti tapasztalat alapján.	
Rezgésidő, frekvencia		
Csillapított és csillapítatlan rezgések		
Rezgő rendszer energiája	Ismerje, milyen energiaátalakulások mennek végbe a rezgő rendszerben.	
Szabadrezgés, kényszerrezgés Rezonancia	Ismerje a szabadrezgés, a kényszerrezgés jelenségét. Ismerje a rezonancia jelenségét, tudja mindennapi példákon keresztül megmagyarázni káros, illetve hasznos voltát.	
Matematikai inga Lengésidő	Tudjon periódusidőt mérni.	Ismerje a matematikai inga periódusidejét leíró összefüggést, feladatmegoldásoknál és méréseknél tudja alkalmazni.
1.3.4.3. Mechanikai hullámok (→ 3.6, 3.7)	Ismerje a mechanikai hullám fogalmát, fajtáit, tudjon példákat mondani a mindennapi életből.	
Longitudinális, transzverzális hullám		
Hullámhossz, terjedési sebesség, frekvencia	Ismerje a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségeket.	
Visszaverődés, törés jelensége, *törvényei*	Tudja leírni a hullámjelenségeket, tudjon példákat mondani a mindennapi életből.	
Beesési, visszaverődési, törési szög, törésmutató		
Polarizáció		
Interferencia		Ismerje az interferencia létrejöttének feltételeit.
Elhajlás		
Állóhullám, *duzzadóhely, csomópont*		Ismerje az állóhullám kialakulásának feltételeit.

Húrok Hangforrás, hanghullámok Hangerősség Hangmagasság Hangszín *Ultrahang, infrahang*	A hangtani alapfogalmakat tudja összekapcsolni a hullámmozgást leíró fizikai mennyiségekkel.	Ismerje az ultra- és infrahang jellemzőit, néhány gyakorlati alkalmazást, a zajártalom mibenlétét.
1.4. Munka, energia Munkavégzés, munka Gyorsítási munka Emelési munka Súrlódási munka Energia, energiaváltozás (→ 4.4) Mechanikai energia: Mozgási energia Rugalmassági energia Helyzeti energia *Munkatétel* Energiamegmaradás törvénye (→ 2.5) *Konzervatív erők munkája* Teljesítmény Hatásfok (→ 2.8)	Definiálja a munkát és a teljesítményt, tudja kiszámítani állandó erőhatás esetén. Ismerje a munka ábrázolását F-s diagramon. Tudja megkülönböztetni a különféle mechanikai energiafajtákat, tudjon azokkal folyamatokat leírni, jellemezni. Tudja alkalmazni a mechanikai energiamegmaradás törvényét egyszerű feladatokban. Ismerje az energiagazdálkodás környezetvédelmi vonatkozásait. Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a teljesítmény és a hatásfok fogalmát.	Tudjon munkát, teljesítményt számolni egyenletesen változó erőhatás esetén is. Jellemezze kvantitatív értelemben a különféle mechanikai energiafajtákat. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani a munkatétel segítségével. Mutassa be néhány energiaátalakító berendezés példáján, hogyan hasznosítjuk a természet energiáit. Értelmezze a konzervatív erő fogalmát. Értelmezze a hatásfokot, mint a folyamatok gazdaságosságának jellemzőjét.
1.5. ***A speciális relativitáselmélet elemei (→ 4.2)*** *Az éter fogalmának elvetése, fénysebesség* *Egyidejűség, időtágulás, hosszúságkontrakció* *A tömeg, tömegnövekedés*		Ismerje a speciális relativitáselmélet alapgondolatait. Tudja, hogy a tömeg is relativisztikus mennyiség. Ismerjen az elméletet alátámasztó tapasztalatot.

2. Termikus kölcsönhatások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Állapotjelzők, termodinamikai egyensúly Egyensúlyi állapot Hőmérséklet, nyomás, térfogat Belső energia Anyagmennyiség, mól Avogadro törvénye (→ 4.1)	Tudja, mit értünk állapotjelzőn, nevezze meg őket. Legyen tájékozott arról, milyen módszerekkel történik a hőmérséklet mérése. Ismerjen különböző hőmérőfajtákat (mérési tartomány, pontosság). Ismerje a Celsius- és Kelvin-skálákat, és feladatokban tudja használni. Ismerje az Avogadro-törvényt. Értelmezze, hogy mikor van egy test környezetével termikus egyensúlyban.	
2.2. Hőtágulás Szilárd anyag lineáris, térfogati hőtágulása Folyadékok hőtágulása	Ismerje a hőmérséklet-változás hatására végbemenő alakváltozásokat, tudja indokolni csoportosításukat. Legyen tájékozott gyakorlati szerepükről, tudja konkrét példákkal alátámasztani. Tudjon az egyes anyagok különböző hőtágulásának jelentőségéről, a jelenség szerepéről a természeti és technikai folyamatokban, tudja azokat konkrét példákkal alátámasztani. Mutassa be a hőtágulást egyszerű kísérletekkel.	Feladatok megoldásakor alkalmazza a hőtágulást leíró összefüggéseket.
2.3. Állapotegyenletek (összefüggés a gázok állapotjelzői között) Gay-Lussac I. és II. törvénye Boyle-Mariotte törvénye Egyesített gáztörvény Állapotegyenlet Ideális gáz Izobár, izochor, izoterm állapotváltozás	Ismerje és alkalmazza egyszerű feladatokban a gáztörvényeket, tudja összekapcsolni a megfelelő állapotváltozással. Ismerje az állapotegyenletet. Tudjon értelmezni p-V diagramokat.	Mutasson be egyszerű kísérleteket a gázok állapotváltozásaira. Legyen jártas a p-V diagramon való grafikus ábrázolásban. Tudja alkalmazni az állapotegyenletet.
2.4. Az ideális gáz kinetikus modellje (→ 4.1) Hőmozgás	Ismerje, mit jelent a gáznyomás, a hőmérséklet a kinetikus	

	gázelmélet alapján. Ismerjen a hőmozgást bizonyító jelenségeket (pl. Brown-mozgás, diffúzió).	
2.5. Energiamegmaradás hőtani folyamatokban (→ 1.4) 2.5.1. Termikus, mechanikai kölcsönhatás Hőmennyiség, munkavégzés	Értelmezze a térfogati munkavégzést és a hőmennyiség fogalmát. Ismerje a térfogati munkavégzés grafikus megjelenítését p-V diagramon.	Értse a folyamatra jellemző mennyiségek és az állapotjelzők közötti különbséget.
2.5.2. A termodinamika I. főtétele zárt rendszer Belső energia Adiabatikus állapotváltozás	Értelmezze az I. főtételt, alkalmazza speciális - izoterm, izochor, izobár, adiabatikus - állapotváltozásokra.	Tudja alkalmazni az I. főtételt feladatmegoldásoknál.
2.5.3. Körfolyamatok *Perpetuum mobile*		Tudjon értelmezni p-V diagramon ábrázolt speciális körfolyamatokat. Ismerje, mit jelent az elsőfajú perpetuum mobile kifejezés, értse a megvalósítás lehetetlenségét.
2.6. Kalorimetria Fajhő, *mólhő,* hőkapacitás Gázok fajhői	Ismerje a hőkapacitás, fajhő fogalmát, tudja kvalitatív módon megmagyarázni a kétféle fajhő különbözőségét gázoknál. Legyen képes egyszerű keverési feladatok megoldására.	Tudjon egyszerű kalorimetrikus mérést elvégezni.
2.7. Halmazállapot-változások 2.7.1. Olvadás, fagyás Olvadáshő, olvadáspont 2.7.2. Párolgás, lecsapódás Párolgáshő Forrás, forráspont, forráshő Szublimáció *Cseppfolyósíthatóság* Telített és telítetlen gőz 2.7.3. Jég, víz, gőz A víz különleges fizikai tulajdonságai	Ismerje a különböző halmazállapotok tulajdonságait. Értelmezze a fogalmakat. Tudja, milyen energiaváltozással járnak a halmazállapot-változások, legyen képes egyszerű számításos feladatok elvégzésére. Tudja, mely tényezők befolyásolják a párolgás sebességét. Ismerje a forrás jelenségét, a forráspontot befolyásoló tényezőket. Értse a víz különleges tulajdonságainak jelentőségét, tudjon példákat mondani ezek következményeire (pl. az élet kialakulásában,	Értse a gáz és a gőz fogalmak különbözőségét. Tudja kvalitatív módon magyarázni a gőz telítetté válásának okait, a telített gőz tulajdonságait. Ismerje a nyomás halmazállapot-változásokat befolyásoló szerepét.

	fennmaradásában betöltött szerepe).	
A levegő páratartalma	Ismerje a levegő relatív páratartalmát befolyásoló tényezőket.	
Csapadékképződés	Kvalitatív módon ismerje az eső, a hó, a jégeső kialakulásának legfontosabb okait.	
	Értse, milyen változásokat okoz a felmelegedés, az üvegházhatás, a savas eső stb. a Földön.	
2.8. A termodinamika II. főtétele		
2.8.1. Hőfolyamatok iránya		
Rendezettség, rendezetlenség	Tudjon értelmezni mindennapi jelenségeket a II. főtétel alapján.	Ismerje a reverzibilis, irreverzibilis folyamatok fogalmát.
Reverzibilis, irreverzibilis folyamatok		Értse, hogy mit jelent termodinamikai értelemben a rendezettség, rendezetlenség fogalma.
2.8.2. Hőerőgépek (→ 1.5, 4.4) Hatásfok	Legyen tisztában a hőerőgépek hatásfokának fogalmával és korlátaival.	Ismerje a másodfajú perpetuum mobile megvalósíthatatlanságát. Tudja alkalmazni a hőerőgépek működését leíró fogalmakat konkrét esetekre (pl. gőzgép, belső égésű motor).
Másodfajú perpetuum mobile		Ismerje a hűtőgép működési elvét.

3. Elektromos és mágneses kölcsönhatás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Elektromos mező		
3.1.1. Elektrosztatikai alapjelenségek	Értse az elektrosztatikai alapjelenségeket, és tudja ezeket elemezni és bemutatni egyszerű elektrosztatikai kísérletek, hétköznapi jelenségek alapján.	
Kétféle elektromos töltés		
Vezetők és szigetelők		
Elektroszkóp		
Elektromos megosztás		
Coulomb-törvény		Alkalmazza a Coulomb-törvényt feladatmegoldásban.
A töltésmegmaradás törvénye		
3.1.2. Az elektromos	Alkalmazza az elektromos mező jellemzésére használt fogalmakat.	

mező jellemzése Térerősség *A szuperpozíció elve* Erővonalak, -fluxus Feszültség *Potenciál, ekvipotenciális felület*	Ismerje a pontszerű elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mező szerkezetét és tudja jellemezni az erővonalak segítségével. Tudja alkalmazni az összefüggéseket homogén elektromos mező esetén egyszerű feladatokban.	A pontszerű elektromos töltés által létrehozott és a homogén elektromos mezőt tudja jellemezni az ekvipotenciális felületek segítségével.
Konzervatív mező (→ 1.5) Homogén mező *Földpotenciál*	Tudja, hogy az elektromos mező által végzett munka független az úttól.	Értse, hogy az elektrosztatikus mező konzervatív volta miatt értelmezhető a potenciál és a feszültség fogalma.
3.1.3. Töltések mozgása elektromos mezőben (→ 1.2)		Alkalmazza a munkatételt ponttöltésre elektromos mezőben.
3.1.4. Töltés, térerősség, *potenciál* a vezetőkön Töltések elhelyezkedése vezetőkön Térerősség a vezetők belsejében és felületén Csúcshatás Az elektromos mező árnyékolása Földelés	Ismerje a töltés- és térerősség viszonyokat a vezetőkön, legyen tisztában ezek következményeivel a mindennapi életben, tudjon példákat mondani gyakorlati alkalmazásukra.	
3.1.5. Kondenzátorok Kapacitás Síkkondenzátor *Permittivitás*	Ismerje a kondenzátor és a kapacitás fogalmát. Tudjon példát mondani a kondenzátor gyakorlati alkalmazására.	Ismerje a kondenzátor lemezei között lévő szigetelőanyag kapacitásmódosító szerepét. Ismerje a síkkondenzátor kapacitásának meghatározását.
Feltöltött kondenzátor energiája	Ismerje a kondenzátor energiáját.	Ismerje a feltöltött kondenzátor energiájának meghatározását, és alkalmazza a fenti összefüggéseket feladatok megoldásában.
3.2. Egyenáram		
3.2.1. Elektromos áramerősség Feszültségforrás, áramforrás *Elektromotoros erő, belső feszültség,*	Értse az elektromos áram létrejöttének feltételeit, ismerje az áramkör részeit, tudjon egyszerű áramkört összeállítani.	

kapocsfeszültség		
Áramerősség- és feszültségmérő műszerek	Ismerje az áramerősség- és feszültségmérő eszközök használatát.	
3.2.2. Ohm törvénye Ellenállás, *belső ellenállás, külső ellenállás* Vezetők ellenállása, fajlagos ellenállás Változtatható ellenállás *Az ellenállás hőmérsékletfüggése*	Értse az Ohm-törvényt vezető szakaszra és ennek következményeit, tudja alkalmazni egyszerű feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére.	Alkalmazza az Ohm-törvényt összetett feladat megoldására, kísérlet, illetve ábra elemzésére. Ismerjen ellenállás-mérési módszert.
Telepek soros, fogyasztók soros és párhuzamos kapcsolása Az eredő ellenállás	Ismerje a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggéseket, és alkalmazza ezeket egyszerű áramkörökre.	Ismerje a fémek ellenállásának hőmérsékletfüggését. Értse a soros és a párhuzamos kapcsolásra vonatkozó összefüggések magyarázatát, és alkalmazza ezeket összetettebb áramkörökre is. Alkalmazza ismereteit egyszerűbb egyenáramú mérések megtervezésére, vagy megadott kapcsolási rajz alapján történő összeállítására és elvégzésére.
3.2.3. Félvezetők Félvezető eszközök	Ismerje a félvezető fogalmát, tulajdonságait. Tudjon megnevezni félvezető kristályokat. Tudja megfogalmazni a félvezetők alkalmazásának jelentőségét a technika fejlődésében, tudjon példákat mondani a félvezetők gyakorlati alkalmazására (pl. dióda, tranzisztor, memóriachip).	
3.2.4. Az egyenáram hatásai, munkája és teljesítménye Hő-, mágneses, vegyi hatás (→ 4.2)	Ismerje az elektromos áram hatásait és alkalmazásukat az elektromos eszközökben. Ismerje az áram élettani hatásait, a baleset-megelőzési és érintésvédelmi szabályokat. Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására az elektromos eszközök teljesítményével és energiafogyasztásával kapcsolatos ismereteit.	
Galvánelemek, akkumulátor	Ismerje a galvánelem és az akkumulátor fogalmát, és ezek környezetkárosító hatását.	
3.3. Az időben állandó mágneses mező		
3.3.1. Mágneses alapjelenségek A dipólus fogalma Mágnesezhetőség	Ismerje az analógiát és a különbséget a magneto- és az elektrosztatikai alapjelenségek között.	

A Föld mágneses mezeje Iránytű	Ismerje a Föld mágneses mezejét és az iránytű használatát.	
3.3.2. A mágneses mező jellemzése Indukcióvektor Indukcióvonalak, indukciófluxus	Ismerje a mágneses mező jellemzésére használt fogalmakat és definíciójukat, tudja kvalitatív módon jellemezni a különböző mágneses mezőket.	Tudja kvantitatív módon jellemezni a mágneses mezőket. Ismerje az elektromos áram keltette mágneses mezőnek az elektrosztatikus mezőtől eltérő szerkezetét. Alkalmazza a speciális alakú áramvezetők mágneses mezejére vonatkozó összefüggéseket egyszerű feladatokban.
3.3.3. Az áram mágneses mezeje *Hosszú egyenes vezető, áramhurok,* egyenes tekercs mágneses mezeje Homogén mágneses mező		
Elektromágnes, vasmag *Mágneses permeabilitás*	Ismerje az elektromágnes néhány gyakorlati alkalmazását, a vasmag szerepét hangszóró, csengő, műszerek, relé stb.).	
3.3.4. Mágneses erőhatások A mágneses mező erőhatása áramjárta vezetőre *Két párhuzamos, hosszú egyenes vezető között ható erő*	Ismerje a mágneses mező erőhatását áramjárta vezetőre nagyság és irány szerint speciális esetben.	
Lorentz-erő *Részecskegyorsító berendezés (→ 4.3)*	Ismerje a Lorentz-erő fogalmát, hatását a mozgó töltésre, ismerje ennek néhány következményét.	Tudjon a Lorentz-erővel kapcsolatos feladatokat megoldani. Tudjon megnevezni egy gyorsítótípust és ismerje működési elvét.
3.4. Az időben változó mágneses mező		
3.4.1. Az indukció alapjelensége Mozgási indukció Nyugalmi indukció *Faraday-féle indukciós törvény*	Ismerje az indukció alapjelenségét, és tudja, hogy a mágneses mező mindennemű megváltozása elektromos mezőt hoz létre.	Ismerje az időben változó mágneses mező keltette elektromos mező és a nyugvó töltés körül kialakuló elektromos mező eltérő szerkezetét. Alkalmazza az indukcióval kapcsolatos ismereteit egyszerű feladatok megoldására.
Lenz törvénye (→ 1.4) *Kölcsönös indukció*	Ismerje Lenz törvényét és tudjon egyszerű kísérleteket és jelenségeket a törvény alapján értelmezni.	
Önindukció	Ismerje az önindukció szerepét az áram ki- és bekapcsolásánál.	
Tekercs mágneses	Ismerje a tekercs mágneses energiáját.	

energiája		
3.4.2. A váltakozó áram		
A váltakozó áram fogalma	Ismerje a váltakozó áram előállításának módját, a váltakozó áram tulajdonságait, hatásait, és hasonlítsa össze az egyenáraméval.	Ismerje a feszültség és az áram időbeli lefolyását leíró összefüggéseket.
Generátor, motor, dinamó	Ismerje a generátor, a motor és a dinamó működési elvét.	
Pillanatnyi, maximális és effektív feszültség és áramerősség	Ismerje az effektív feszültség és áramerősség jelentését. Ismerje a hálózati áram alkalmazásával kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat.	
Váltakozó áramú ellenállások: ohmos, induktív és kapacitív ellenállás	Ismerje, hogy a tekercs és a kondenzátor eltérő módon viselkedik egyenárammal és váltakozó árammal szemben.	Értse az eltérő viselkedés okát. Alkalmazza ismereteit egyszerűbb váltakozó áramú kísérletek megadott kapcsolási rajz alapján történő összeállítására és elvégzésére.
Fáziskésés, fázissietés		
3.4.3. A váltakozó áram teljesítménye és munkája	Fáziseltérés nélküli esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását.	Általános esetben ismerje az átlagos teljesítmény és a munka kiszámítását.
Hatásos teljesítmény		
Látszólagos teljesítmény		
Transzformátor	Ismerje a transzformátor felépítését, működési elvét és szerepét az energia szállításában. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani a transzformátorral kapcsolatban.	
3.5. Elektromágneses hullámok		
3.5.1. Az elektromágneses hullám fogalma	Ismerje a mechanikai és az elektromágneses hullámok azonos és eltérő viselkedését.	
Terjedési sebessége vákuumban		
Az elektromágneses hullámok spektruma: rádióhullámok, infravörös sugarak, fény, ultraibolya, röntgen- és gammasugarak (→ 2.9)	Ismerje az elektromágneses spektrumot, tudja az elektromágneses hullámok terjedési tulajdonságait kvalitatív módon leírni. Ismerje a különböző elektromágneses hullámok alkalmazását és biológiai hatásait.	Ismerje, hogy a modern híradástechnikai, távközlési, kép- és hangrögzítő eszközök működési alapelveiben a tanultakból mit használnak fel.
Párhuzamos rezgőkör *zárt, nyitott*	Tudja, miből áll egy rezgőkör, és milyen energiaátalakulás megy végbe benne.	Értse a rezgőkörben létrejövő szabad elektromágneses rezgések kialakulását
Thomson-képlet		
Csatolt rezgések, rezonancia		
Dipólus sugárzása,		Ismerje a gyorsuló töltés és az elektromágneses hullám kapcsolatát.

antenna, szabad elektromágneses hullámok		
3.6. A fény mint elektromágneses hullám		
3.6.1. Terjedési tulajdonságok Fényforrás Fénynyaláb, fénysugár	Tudja, hogy a fény elektromágneses hullám, ismerje ennek következményeit. Ismerje a fény terjedési tulajdonságait, tudja tapasztalati és kísérleti bizonyítékokkal alátámasztani.	
Fénysebesség	Tudja, hogy a fénysebesség határsebesség.	Ismerjen a fénysebesség mérésére vonatkozó klasszikus módszert (pl. Olaf Römer, Fizeau).
3.6.2. Hullámjelenségek		
A visszaverődés és törés törvényei - Snellius-Descartes törvény Prizma, *planparalel lemez*	Tudja alkalmazni a hullámtani törvényeket egyszerűbb feladatokban. Ismerje fel a jelenségeket, legyen tisztában létrejöttük feltételeivel, és értse az ezzel kapcsolatos természeti jelenségeket és technikai eszközöket. Tudja egyszerű kísérletekkel szemléltetni a jelenségeket.	Alkalmazza a hullámtani törvényeket összetett (prizma, planparalel lemez) feladatokban. Tudjon egyszerűbb méréseket tervezni és elvégezni a hullámtani törvényekkel kapcsolatban (pl. törésmutató meghatározása).
Abszolút és relatív törésmutató		
Teljes visszaverődés, határszög (száloptika)		
Diszperzió	Ismerje a színszóródás jelenségét prizmán.	Ismerje, hogy a fény terjedési sebessége egy közegben frekvenciafüggő.
Színképek (→ 4.2)		
Homogén és összetett színek	Legyen ismerete a homogén és összetett színekről.	
Fényinterferencia, *koherencia* Fénypolarizáció, polárszűrő	Ismerje az interferenciát és a polarizációt, és ismerje fel ezeket egyszerű jelenségekben. Értse a fény transzverzális jellegét.	
Fényelhajlás résen, rácson		Ismerje az elhajlást, és ismerje fel ezeket egyszerű jelenségekben. Ismerje és értelmezze a színfelbontás néhány esetét (prizma, rács). Tudja alkalmazni a rácson történő elhajlásra vonatkozó összefüggéseket hullámhossz mérésére.
Lézerfény		Ismerje a lézerfény fogalmát, tulajdonságait.
3.6.3. A geometriai fénytani leképezés		
Az optikai kép fogalma (valódi, látszólagos)	Ismerje a képalkotás fogalmát sík- és gömbtükrök, valamint lencsék esetén. Alkalmazza egyszerű feladatok megoldására a leképezési	Alkalmazza a leképezési törvényt összetettebb feladatok megoldására.

Síktükör Lapos gömbtükrök (homorú, domború)	törvényt, tudjon képszerkesztést végezni tükrökre, lencsékre a nevezetes sugármenetek segítségével. Ismerje, hogy a lencse gyűjtő és szóró mivolta adott közegben a lencse alakjától függ.	Tudja, hogy a lencse gyűjtő és szóró mivolta a környező közeg anyagától is függ.
Vékony lencsék (gyűjtő, szóró) Fókusztávolság, dioptria	Tudjon egyszerűbb méréseket elvégezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban. (Pl. tükör, illetve lencse fókusztávolságának meghatározása.)	Tudjon egyszerűbb méréseket tervezni a leképezési törvénnyel kapcsolatban.
Leképezési törvény Nagyítás Egyszerű nagyító Fényképezőgép, vetítő, mikroszkóp, távcső	Ismerje a tükrök, lencsék, optikai eszközök gyakorlati alkalmazását, az egyszerűbb eszközök működési elvét.	
3.6.4. A szem és a látás		
Rövidlátás, távollátás Szemüveg	Ismerje a szem fizikai működésével és védelmével kapcsolatos tudnivalókat, a rövidlátás és a távollátás lényegét, a szemüveg használatát, a dioptria fogalmát.	

4. Atomfizika, magfizika, nukleáris kölcsönhatás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Az anyag szerkezete (→ 2.4) Atom Molekula Ion Elem Avogadro-szám (→ 2.1, 2.3) Relatív atomtömeg Atomi tömegegység	Tudja meghatározni az atom, molekula, ion és elem fogalmát. Tudjon példákat mondani az ezek létezését bizonyító fizikai-kémiai jelenségekre. Ismerje az Avogadro-számot, a relatív atomtömeg és az atomi tömegegység fogalmát, ezek kapcsolatát.	Tudjon ezekkel a mennyiségekkel számításokat végezni.
4.2. Az atom szerkezete Elektron Elemi töltés Elektronburok	Ismerje az elektron tömegének és töltésének meghatározására vonatkozó kísérletek alapelvét. Tudja értelmezni az elektromosság atomos természetét az	Tudja értelmezni Thomson katódsugárcsöves méréseit, a Millikan-kísérletet.

	elektrolízis törvényei alapján.	
Rutherford-féle atommodell Atommag	Tudja ismertetni Rutherford atommodelljét, szórási kísérletének eredményeit. Ismerje az atommag és az elektronburok térfogati arányának nagyságrendjét.	
4.2.1. A kvantumfizika elemei		
Planck-formula	Ismerje Planck alapvetően új gondolatát az energia kvantáltságáról. Ismerje a Planck-formulát.	Tudja a kilépési munka és a Planck-állandó méréssel való meghatározását.
Foton (energiakvantum) Fényelektromos jelenség	Tudja megfogalmazni az einsteini felismerést a fénysugárzás energiájának kvantumosságáról. Ismerje a foton jellemzőit.	
Kilépési munka		
Fotocella (fényelem)	Tudja értelmezni a fotoeffektus jelenségét. Tudja ismertetni a fotocella működési elvét, tudjon példát mondani gyakorlati alkalmazására.	
Vonalas színkép (→ 3.6, 5.2) *Emissziós színkép* *Abszorpciós színkép* Bohr-féle atommodell Energiaszintek Bohr-posztulátumok	Ismerje a vonalas színkép keletkezését, tudja indokolni alkalmazhatóságát az anyagi minőség meghatározására. Tudja megmagyarázni a Bohr-modell újszerűségét Rutherford modelljéhez képest. Ismerje az alap- és a gerjesztett állapot, valamint az ionizációs energia fogalmát.	Ismerje az emissziós és abszorpciós színképek jellemzőit. Ismerje a színképvonalak hullámhossza és az atomi elektronok energiája közötti összefüggést. Tudja mindezt értelmezni új elemek felfedezése szempontjából.
Alapállapot, gerjesztett állapot		
Ionizációs energia		
4.2.2. Részecske- és hullámtermészet		
A fény mint részecske	Tudja megfogalmazni a fény kettős természetének jelentését.	Tudja felírni a foton tömegére és energiájára vonatkozó összefüggéseket.
Tömeg-energia ekvivalencia (→ 1.5) Az elektron hullámtermészete *de Broglie-hullámhossz* *Heisenberg-féle*	Ismerje a tömeg-energia ekvivalenciáját kifejező einsteini egyenletet. Ismerje az elektron hullámtermészetét.	Tudja megfogalmazni az anyag kettős természetét. Ismerje az elektron de Broglie-hullámhosszát és kiszámítását egy szabadon mozgó részecske esetére. Ismerjen az elektron hullámtermészetét bizonyító kísérletet.

határozatlansági reláció		
4.2.3. Az elektronburok szerkezete		
Fő- és mellékkvantumszám Pauli-féle kizárási elv	Ismerje a fő- és mellékkvantumszám fogalmát, tudja, hogy az elektron állapotának teljes jellemzéséhez további adatok szükségesek.	Tudja értelmezni a fő- és mellékkvantumszám fizikai jelentését. Tudja megfogalmazni a Bohr-modell erre vonatkozó korlátait.
Elektronhéj	Tudja meghatározni az elektronhéj fogalmát. Tudja megfogalmazni a Pauli-féle kizárási elvet.	Tudja alkalmazni Pauli elvét az elektronok betöltési rendjére a periódusos rendszerben.
Kvantummechanikai atommodell		Ismerje az elektron „tartózkodási helyének” jelentését az atomban a kvantummechanikai atommodell szerint.
4.3. Az atommagban lejátszódó jelenségek		
4.3.1. Az atommag összetétele Proton Neutron Nukleon Rendszám Tömegszám	Tudja felsorolni az atommagot alkotó részecskéket. Ismerje a proton és a neutron tömegének az elektron tömegéhez viszonyított nagyságrendjét. Tudja a proton és a neutron legfontosabb jellemzőit. Tudja megfogalmazni a neutron felfedezésének jelentőségét az atommag felépítésének megismerésében. Ismerje a nukleon, a rendszám és a tömegszám fogalmának meghatározását, tudja a közöttük fennálló összefüggéseket.	
Izotóp	Tudja meghatározni az izotóp fogalmát, tudjon példát mondani a természetben található stabil és instabil izotópokra.	
Erős (nukleáris) kölcsönhatás	Ismerje az erős (nukleáris) kölcsönhatás fogalmát, jellemzőit.	
Magerő	Tudja megmagyarázni a magerő fogalmát, természetét.	Tudja kiszámolni a tömegdefektus nagyságát.
Tömeghiány (→ 1.5) Kötési energia *Fajlagos kötési energia*	Tudja értelmezni a tömegdefektus keletkezését. Tudja értelmezni az atommag kötési energiáját a tömegdefektus alapján, ismerje nagyságrendjét.	Tudja meghatározni a fajlagos kötési energia fogalmát, nagyságrendjét MeV-ban kifejezve. Tudja értelmezni a fajlagos kötési energia görbéjét a tömegszám függvényében.
4.3.2. Radioaktivitás		
Radioaktív bomlás	Tudja meghatározni a radioaktív bomlás fogalmát.	
α-, β-, γ-sugárzás	Tudja jellemezni az α-, β-, γ-sugárzást. Tudja értelmezni a bomlás során átalakuló atommagok rendszám- és tömegszám-változását.	
Magreakció Felezési idő Bomlási törvény	Ismerje a magreakció, a felezési idő fogalmát, a bomlási törvényt.	Tudja a bomlási törvényt egyszerű feladatmegoldásban használni.
Aktivitás	Ismerje az aktivitás, a bomlási sor fogalmát, ábra alapján tudjon megadott bomlási sort ismertetni.	
Mesterséges radioaktivitás	Ismerje a mesterséges radioaktivitás fogalmát.	

	Tudjon példákat mondani a radioaktív izotópok ipari, orvosi és tudományos alkalmazására.	
Sugárzásmérő detektorok		Ismerje néhány sugárzásfajta detektálására alkalmas eszköz (GM-cső, Wilson-kamra) működési elvét.
4.3.3. Maghasadás Hasadási reakció Hasadási termék	Ismerje a maghasadás folyamatát, jellemzőit. Tudjon párhuzamot vonni a radioaktív bomlás és a maghasadás között. Ismerje a hasadási termék fogalmát.	Tudja elemezni a ^{235}U-ra megadott hasadási reakció egyenletét.
Lassítás	Tudja ismertetni a láncreakció folyamatát, megvalósításának feltételeit.	
Láncreakció Hasadási energia	Ismerje a maghasadás során felszabaduló energia nagyságát és keletkezésének módját.	
Szabályozott láncreakció Atomreaktor Atomerőmű Atomenergia (→ 2.8, 1.5)	Tudja elmagyarázni a szabályozott láncreakció folyamatát, megvalósítását az atomreaktorban. Ismerje az atomerőmű és a hagyományos erőmű közötti különbség lényegét. Tudja megfogalmazni az atomenergia jelentőségét az energiatermelésben. Ismerje az atomerőművek előnyeit, tudjon reális értékelést adni a veszélyességükről.	Tudja indokolni, hogy miért alkalmas az atomreaktor radioaktív izotóp gyártására.
Szabályozatlan láncreakció Atombomba	Ismerje a szabályozatlan láncreakció folyamatát, az atombomba működési elvét.	
4.3.4. Magfúzió	Tudja elmagyarázni a magfúzió folyamatát és értelmezni az energiafelszabadulást.	Tudjon értelmezni megadott fúziós magreakció egyenletet.
A Nap energiája (→ 5.2)	Ismerje a Napban lejátszódó energiatermelő folyamatot.	
Hidrogénbomba	Ismerje a H-bomba működési elvét.	
4.4. Sugárvédelem	Ismerje a radioaktív sugárzás környezeti és biológiai hatásait.	
Sugárterhelés	Ismerje a sugárterhelés fogalmát.	
Háttérsugárzás	Tudja megfogalmazni a háttérsugárzás eredetét.	
Elnyelt sugárdózis	Tudja ismertetni a sugárzások elleni védelem szükségességét és módszereit.	
Dózisegyenérték	Ismerje az embert érő átlagos sugárterhelés összetételét. Ismerje az elnyelt sugárdózis fogalmát, mértékegységét, valamint a dózisegyenérték fogalmát, mértékegységét.	
4.5. Elemi részek *Stabil és instabil részecske* *Neutrino* *Szétsugárzás-párkeltés*		Tudjon a stabil és instabil elemi részecskére példát mondani. Tudja, mi az antirészecske. Ismerje a neutrino jelentőségét a maghasadás energiamérlegében. Ismerje a szétsugárzás és párkeltés folyamatát.

5. Gravitáció, csillagászat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A gravitációs mező		
Az általános tömegvonzás törvénye	Ismerje a gravitációs kölcsönhatásban a tömegek szerepét, az erő távolságfüggését, tudja értelmezni ennek általános érvényét.	Ismerje a Kepler törvényei és Newton gravitációs törvénye közötti összefüggést. Ismerje a gravitációs állandó mérését.
A bolygómozgás Kepler-törvényei (→ 6.2)	Értelmezze a Kepler-törvényeket a bolygómozgásokra és a Föld körül keringő műholdak mozgására.	
Súly és súlytalanság	Értelmezze a súly és súlytalanság fogalmát.	
Nehézségi erő	Tudjon példát mondani a gravitációs gyorsulás mérési eljárásaira. (→ 1.4)	
Potenciális energia homogén gravitációs mezőben (→ 1.5)	Feladatokban tudja alkalmazni a homogén gravitációs mezőre vonatkozó összefüggéseket.	Problémamegoldásban tudja figyelembe venni a gravitációs gyorsulás tömeg- és távolságfüggését, térerősségjellegét.
Kozmikus sebességek	Tudja értelmezni a kozmikus sebességeket.	
5.2. Csillagászat		
Fényév	Ismerje a fényév távolságegységet.	
Vizsgálati módszerek, eszközök (→ 4.2)	Legyen ismerete az űrkutatás alapvető vizsgálati módszereiről és eszközeiről.	
Naprendszer	Legyen fogalma a Naprendszer méretéről, ismerje a bolygókat, a fő típusok jellegzetességeit, mozgásukat.	
Nap (→ 4.4)	Ismerje a Nap szerkezetének főbb részeit, anyagi összetételét, legfontosabb adatait.	
Hold Üstökösök, meteoritok	Tudja jellemezni a Hold felszínét, anyagát, ismerje legfontosabb adatait. Ismerje a holdfázisokat, a nap- és holdfogyatkozásokat.	
A csillagok (→ 4.4)	Határozza meg a csillag fogalmát, tudjon megnevezni néhány csillagot. Jellemezze a csillagok Naphoz viszonyított méretét, tömegét.	
A Tejútrendszer, galaxisok	Ismerje a Tejútrendszer szerkezetét, méreteit, tudja, hogy a Tejútrendszer is egy galaxis. Ismerje a Tejútrendszeren belül a Naprendszer elhelyezkedését. Legyen tájékozott a galaxisok hozzávetőleges számát és távolságát illetően, legyen ismerete az Univerzum méreteiről.	
Az Ősrobbanás elmélete	Ismerje az Ősrobbanás-elmélet lényegét, az ebből adódó	

A táguló Univerzum	következtetéseket a Világegyetem korára és kiinduló állapotára vonatkozóan.	

6. Fizika- és kultúrtörténeti ismeretek

A fejezethez kapcsolódó kérdések, feladatok az előző fejezetek témaköreiben jelennek meg.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A fizikatörténet fontosabb személyiségei Arkhimédész, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton, Huygens, Watt, Ohm, Joule, Ampere, Faraday, Jedlik Ányos, *Maxwell, Hertz,* Eötvös Loránd, J. J. Thomson, Rutherford, Curie-család, Planck, *Heisenberg,* Bohr, Einstein, Szilárd Leó, Teller Ede, Wigner Jenő, *Gábor Dénes*	Tudja, hogy a felsorolt tudósok mikor (fél évszázad pontossággal) és hol éltek, tudja, melyek voltak legfontosabb, a tanultakhoz köthető eredményeik.	
6.2. Felfedezések, találmányok, elméletek Geo- és heliocentrikus világkép „Égi és földi mechanika egyesítése” Távcső, mikroszkóp, vetítő A fény természetének problémája Gőzgép és alkalmazásai Dinamó, generátor, elektromotor Az elektromágnesség	Tudja a felsoroltak keletkezésének idejét fél évszázad pontossággal, a 20. századtól évtized pontossággal. Tudja a felsoroltak hatását, jelentőségét egy-két érvvel alátámasztani, az elméletek lényegét néhány mondatban összefoglalni. Tudja a felsoroltakat a megfelelő nevekkel összekapcsolni. Legyen tisztában a geo- és heliocentrikus világkép szerepével a középkori gondolkodásban. Tudja, milyen szerepe volt a kísérlet és a mérés mint megismerési módszer megjelenésének az újkori fizika kialakulásában. Tudja példákkal alátámasztani a newtoni fizika hatását a kor tudományos és filozófiai gondolkodásráa. Ismerje az optikai eszközök hatását az egyéb tudományok fejlődésében. Tudja	Ismerje Maxwell és Hertz munkásságának lényegét, jelentőségét. Tudja felsorolni a tanultak alapján a klasszikus fizika és a relativitáselmélet alapvető szemléletmódbeli eltéréseit.

egységes elmélete Belső égésű motorok Az elektron felfedezésének története Radioaktivitás, az atomenergia alkalmazása Röntgensugárzás *Speciális relativitáselmélet* Kvantummechanika Az űrhajózás történetének legfontosabb eredményei Félvezetők *Lézer*	érzékeltetni néhány konkrét következmény felsorolásával az újabb és újabb energiatermelő, -átalakító technikák hatását az adott korgazdasági és társadalmi folyamataira (gőzgépek, az elektromos energia és szállíthatósága, atomenergia). Tudja felsorolni a klasszikus fizika és a kvantummechanika alapvető szemléletmódbeli eltéréseit. Legyen tisztában a nukleáris fegyverek jelenlétének hatásával világunkban. Tudja alátámasztani a modern híradástechnikai, távközlési, számítástechnikai eszközöknek a mindennapi életre is gyakorolt hatását.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
90 pont	60 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Függvénytáblázat, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Függvénytáblázat, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Függvénytáblázat, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem	NINCS	Függvénytáblázat, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem

		alkalmas zsebszámológép, tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök vagy mérőműszerek		alkalmas zsebszámológép, tételeknek megfelelően csoportosított eszközök, mérőműszerek

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	Témakörök, a témakörhöz kapcsolódó kísérletek vagy mérések, valamint az ehhez szükséges eszközök	NINCS	Mérések, ehhez szükséges eszközök, tanári instrukciók, balesetvédelemmel kapcsolatos előírások
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Feleletválasztós kérdéssor	II. Összetett feladatok	Egy téma kifejtése kísérlettel vagy méréssel
40 pont	50 pont	60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép. Ezeket a vizsgázók hozzák magukkal.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap két részből áll:

I. A feleletválasztós kérdéssor tartalmi arányai a következők:

Mechanika:	25%
Hőtan:	20%
Elektromágnesség:	25%
Atomfizika, magfizika:	20%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan kérdések, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak.

II. A négy összetett feladat a követelményrendszer négy különböző fejezetéhez kapcsolódik.

A feladatlap egy 20 kérdésből álló feleletválasztós kérdéssort és négy összetett (nyílt végű) feladatot tartalmaz. Az utóbbiak közül a vizsgázónak hármat kell megoldania; a 3. és 4. feladat közül választhat.

Minden feleletválasztós kérdéshez három válasz adott, amelyek közül pontosan egy helyes. Bár ezek a feladatok formailag azonos szerkezetűek, a megoldásukhoz szükséges képességek, kompetenciák tekintetében nagyon különbözőek lehetnek. A középszintű írásbeli feladatsorban nagyrészt olyan kérdések szerepelnek, amelyek a legalapvetőbb tanult törvényszerűségek közvetlen alkalmazását jelentik lehetőleg a mindennapi életben is tapasztalható jelenségekre. Ezek egyszerű számítást is igényelhetnek. Továbbá olyan jelenségekre, összefüggésekre irányulnak, amelyek mélyebb értelmezésére, problémamegoldásban történő alkalmazására középszinten nincs mód, de a vizsgázónak legalább a felismerés szintjén rendelkeznie kell a kérdésre vonatkozó ismeretekkel.

A nyílt végű kérdések numerikus eljárások alkalmazását vagy rövid szöveges kifejtést egyaránt igényelhetnek. Ezek közül kettő számításos feladat, gyakorlati alkalmazásokkal kapcsolatos egyszerű problémamegoldás. A két értelmezés jellegű feladat közül (jelenség- vagy mérésértelmezés) a vizsgázónak választása szerint egyet kell megoldania.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A feleletválasztós kérdéssorban minden helyes válaszra 2 pont adható, így ebben a részben maximálisan 40 pont szerezhető. A 10-20 ponttal értékelt három összetett feladattal 50 pont érhető el. A választható feladatpár tagjai azonos pontértékűek. A feladatlap megfelelő helyén a vizsgázónak meg kell jelölnie, melyik feladatot választotta. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozatból sem derül ki egyértelműen, akkor minden esetben az első választható feladat megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, továbbá a tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök, mérőműszerek. Ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A felkészülési idő akkor kezdődik, amikor a vizsgázó, a tétele kihúzása után megkapja a szükséges eszközöket. A felkészülési időben elvégzi a kísérletet vagy mérést, a kapott eredményeket rögzíti, illetve vázlatot készíthet a kifejtendő tételrészhez. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A kísérletet vagy mérést nem kell újra elvégeznie, elég, ha elmondja, mit csinált, illetve bemutatja a rögzített eredményeket (táblázat, grafikon stb.). Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. Tartalmi arányai a következők:

Mechanika:	25%
Hőtan:	20%
Elektromágnesség:	25%
Atomfizika, magfizika:	20%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan tételek, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak. Az azonos fejezethez kötődő tételek különböző témaköröket tartalmazzanak.

A tételek legalább kétharmadának tartalmaznia kell ténylegesen kivitelezendő kíséletet vagy mérést.

A tétel jellemzői

A tétel tartalmazzon egy megadott szempontok szerint kifejtendő elméleti részt, egy ehhez kapcsolódó, lehetőség szerint elvégzendő kísérletet vagy mérést, illetve ennek jellegétől függően egy ezzel összefüggő egyszerű számítást. A tétel kifejtéséhez tartozik a fizikatörténeti vonatkozások ismertetése is, erre a tétel szövegének utalnia kell. A tételt lehetőleg úgy kell megfogalmazni, hogy a vizsgázónak lehetősége legyen több altéma közül választania. Ha a téma nem teszi lehetővé ténylegesen elvégezhető kísérlet vagy mérés beiktatását, akkor egy kísérleti vagy mérési eljárás ismertetését vagy értékelését kell feladatul adni valamilyen forrás segítségével (grafikon, táblázat, sematikus rajz, videofelvétel, számítógépes szimuláció stb.).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 60 ponttal értékelhető.

Ebből 55 pont a tartalmi rész minősítése. A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, az 55 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes összetevők jellemzően legfeljebb 10 pontot érnek. Az egyes részpontok a felelet színvonalától függően bontandók. A felelet tartalmi minősítése ennek az értékelési szempontsornak az alkalmazásával történik.

5 pont adható a felelet felépítésére és az önálló kifejtésre. A 0-5 pontig adható pontszám megítélése az alábbi szempontok szerint történik:

- a felelet mennyire alkot összefüggő, logikus egészet;
- nem tartalmaz-e a témától eltérő fejtegetést;
- mennyire önálló a kifejtés (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részeknél segítő kérdésre).

A vizsgázó teljesítményének rögzítése az egyéni értékelőlapon történik, amely tartalmazza a felelet elvárt összetevőit (beleértve a kifejtést is), az ezekre adható maximális részpontszámot és a vizsgázó által kapott részpontszámokat, továbbá az elért összpontszámot.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint

Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
240 perc			20 perc
I. Feleletválasztós kérdéssor	II. Esszé	III. Összetett feladatok	Egy mérés elvégzése

30 pont	23 pont	47 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I., II. és III. rész, illetve az egyes feladatok között, és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép. Ezeket a vizsgázók hozzák magukkal.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap három részből áll.

I. A feleletválasztós kérdéssor tartalmi arányai a következők:

Mechanika:	25%
Hőtan:	20%
Elektromágnesség:	25%
Atomfizika, magfizika:	20%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan kérdések, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak.

II. Esszé

A vizsgázónak három megadott téma közül kell egyet választania. A három téma a követelményrendszer három különböző fejezetéhez kapcsolódik.

III. Számítást igénylő problémák

A feladatsor négy ilyen, különböző nehézségű feladatot tartalmaz. A négy feladat a követelményrendszer négy különböző fejezetéhez kapcsolódik.

Az írásbeli feladatlap jellemzői

I. Feleletválasztós kérdéssor

A kérdéssor 15 kérdést tartalmaz 3-4 válaszlehetőséggel, amelyek közül pontosan egy helyes. Ezek a kérdések a követelményrendszerben leírt törvényszerűségek, összefüggések közvetlen alkalmazását jelentik a megismert jelenségekre, folyamatokra, illetve jelenségek, összefüggések felismerésére vagy értelmezésére irányulnak. Ezek egyszerű számítást is igényelhetnek.

II. Esszé

A vizsgázónak a választott témát kell kifejtenie összefüggő szöveg formájában, megadott szempontok szerint másfél-két oldal terjedelemben. A kifejtés során egy-egy témakör áttekintése, a hozzá tartozó ismeretek rendszerezése, logikus elrendezése szükséges.

III. Számítást igénylő problémák megoldása

A feladatlap négy különböző nehézségű, számítást igénylő feladatot tartalmaz. A feladatok megoldása során a vizsgázónak értelmeznie kell a problémát, fel kell ismernie, milyen törvényszerűségek, összefüggések alkalmazása vezethet a megoldáshoz, használnia kell a fizika következtetési és megoldási módszereit, eljárásait.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 100 pont adható. Ez a következőképpen oszlik meg a három rész között:

I. rész: 30 pont - helyes válaszonként 2 pont.

II. rész: 23 pont, amelyből 18 pont a tartalmi megoldásra, 5 pont a kifejtés módjára adható. A tartalmi megoldás értékelését a konkrét feladathoz kiadott részletes javítási-értékelési útmutató szabja meg. A kifejtés módjának értékelése az alábbi szempontok alapján történik:

Nyelvhelyesség: 0-1-2 pont

- a kifejtés szabatos, érthető, jól szerkesztett mondatokat tartalmaz;
- a szakkifejezésekben, nevekben, jelölésekben nincsenek helyesírási hibák.

A szöveg egésze: 0-1-2-3 pont

- az egész ismertetés szerves, egységes egészet alkot;
- az egyes szövegrészek, résztémák összefüggenek egymással egy világos, követhető gondolatmenet alapján.

Amennyiben a válasz a 100 szó terjedelmet nem haladja meg, a nyelvi megoldásra nem adható pont.

Ha a vizsgázó témaválasztása nem egyértelmű, akkor az utoljára leírt téma kifejtését kell értékelni.

III. rész: 47 pont. Az egyes feladatok pontértéke 10-től 17-ig terjedhet a feladatokhoz kiadott részletes javítási-értékelési útmutató szerint.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, továbbá a tételeknek megfelelően csoportosított eszközök, mérőműszerek. Ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A felkészülési idő akkor kezdődik, amikor a vizsgázó, a tétele kihúzása után, megkapja a szükséges eszközöket. A felkészülési időben elvégzi a mérést, a kapott eredményeket a tétel által megkívánt módon rögzíti, illetve vázlatot készíthet a kifejtendő részhez. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. A mérést nem kell újra elvégeznie, elég, ha elmondja, mit csinált, illetve bemutatja a rögzített eredményeket (táblázat, grafikon stb.). Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak 20 tételt kell tartalmaznia. A tétel két feladatból - *A)* és *B)* feladatokból - áll. Az *A)* feladat a méréshez köthető kompetenciákat kéri számon. (A mérés megtervezése, elvégzése, a mért értékek kezelése, a megfelelő következtetések levonása.)

A *B)* feladatok a fejezetek között az alábbi arányban oszlanak meg:

Mechanika:	25%
Hőtan:	20%
Elektromágnesség:	25%
Atomfizika, magfizika:	20%
Gravitáció, csillagászat:	10%

Ezek az arányok csak hozzávetőlegesek, hiszen lehetnek olyan *B)* feladatok, amelyek több fejezethez is kapcsolódnak. Az azonos fejezethez kötődő *B)* feladatok témakörei között nem lehet jelentős átfedés.

Az *A)* feladatok legalább kétharmadának tartalmaznia kell ténylegesen kivitelezendő mérést.

A tétel jellemzői

A) feladat: egy mérés elvégzése

A mérési feladat a nyilvános anyagban szereplő 20 mérés valamelyike. A mérési feladatnak része a mérés megtervezése is.

A feladat szövege megszabja, hogy a vizsgázónak milyen módon kell rögzítenie a kapott eredményeket, azok alapján milyen további számításokat kell elvégeznie.

A mérési feladatok *legfeljebb 25%-a évenként változhat*

B) feladat: egy tétel kifejtése

A tételkifejtés a vizsgakövetelményben szereplő témakörökhöz kapcsolódó elméleti anyag kifejtése megadott kérdések alapján, illetve amennyiben a követelményrendszer lehetővé teszi - a kapcsolódó fizikatörténeti vonatkozások ismertetése. A feladat szövegének erre utalnia kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 50 ponttal értékelhető.

Ebből 45 pont a tartalmi rész minősítése. A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, a 45 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat. Az egyes összetevők jellemzően legfeljebb 8-10 pontot érnek. Az egyes részpontok a felelet színvonalától függően bontandók. A felelet tartalmi minősítése ennek az értékelési szempontsornak az alkalmazásával történik.

5 pont adható a felelet felépítésére és az önálló kifejtésre. A 0-5 pontig adható pontszám megítélése az alábbi szempontok szerint történik:

- a felelet mennyire alkot összefüggő, logikus egészet;
- nem tartalmaz-e a tételtől eltérő fejtegetést;
- mennyire önálló a kifejtés (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részeknél segítő kérdésre).

A vizsgázó teljesítményének rögzítése az egyéni értékelőlapon történik, amely tartalmazza a felelet elvárt összetevőit (beleértve a kifejtést is), az ezekre adható maximális részpontszámot és a vizsgázó által kapott részpontszámokat, továbbá az elért összpontszámot.

FÖLDRAJZ

(FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK)

A földrajz (Földünk és környezetünk) tantárgy vizsgamodellje több szempontból is lényegesen **különbözik a korábbi földrajzi érettségitől.** A középszintű érettségi vizsgán a jelöltnek - az eddigiektől eltérően **szóbeli vizsga** mellett írásban is számot kell adnia a felkészültségéről. Mind a középszintű, mind pedig az emelt szintű **írásbeli vizsgán** a hagyományos feladatok kiegészülnek újszerű, az ismeretek alkalmazását igénylő feladattípusokkal.

A vizsgán a jelöltnek a földrajzi-környezeti ismeretein kívül számot kell adnia az alábbi **földrajzi kompetenciák** - adott vizsgaszintnek megfelelő - elsajátításáról is:

- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése;
- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében;
- különböző fajtájú térképeken közölt információk olvasása, értelmezése;
- kontúrtérképes feladatok megoldása;
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése;

- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása;
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítése;
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan;
- földrajzi-környezeti szemlélet és gondolkodásmód alkalmazása feladatmegoldások, szóbeli és írásbeli témakifejtések során.

Tartalmi szempontból is vannak új vonásai a vizsgának. A kerettantervben a korábbiakhoz képest nagyobb teret kap a társadalomföldrajzi szemlélet. Ennek megfelelően a feladatok között szerepelhetnek a napi gazdasági folyamatokkal, társadalmi-gazdasági élettel kapcsolatos kérdések is.

A földrajz (Földünk és környezetünk) tantárgy közép- és emeltszintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A **középszintű vizsgán** a jelölt általános földrajzi, környezeti műveltségéről ad számot. A vizsgafeladatok a tananyagban való általános tájékozottságot, az egyszerű összefüggések felismerését, a praktikus ismeretek birtoklását és alkalmazásának képességét mérik. Az **emelt szintű vizsgán** emellett az összetettebb kölcsönhatások felismerését, a földrajzi-környezeti gondolkodás és az ismeretek alkalmazásának képességét várják el a vizsgázótól a különböző földrajzi-környezeti feladatok megoldása során.

Fontos kiemelni, hogy a földrajz érettségivizsga-követelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. Ezért a vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésére. A részletes vizsgakövetelményekben nem került külön felsorolásra a vizsga sikeres teljesítéséhez szükséges topográfiai követelmény, a kerettantervben megadott topográfiai fogalmak egyben a vizsgakövetelményt is jelentik. Az általános fogalmakat csak abban az esetben emeli ki a követelményrendszer, ha az eltér a korábban megszokott gyakorlattól. Az egyes témakörök eltérő részletezettséggel jelennek meg. A részletesebb kifejtés ott szerepel, ahol az eddigi hagyományokhoz képest új ismeretekkel és képességekkel kapcsolatos követelményeket fogalmaztunk meg.

A közép- és emelt szintű részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázatban az emelt szint oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNYEK

1. Térképi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A térképi ábrázolás	Legyen tisztában a térkép és a valóság kapcsolatával, a térképi ábrázolás jelentőségével. Magyarázza a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot.	Következtessen a nagy, a közepes és a kis méretarányú, illetve különböző tartalmú térképek felhasználási lehetőségeire.
A térképek jelrendszere	Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit. Ismerje fel térképen a domborzati formákat. Legyen képes a szintvonal, a magassági számok és a relatív magasság fogalmának használatára. Ismerje a földrajzi fokhálózat jellemzőit. Tudjon térképvázlatot készíteni, és alakítsa ki jelrendszerét.	Értse, hogy a térképek készítésekor a különböző ábrázolási célok érdekében különböző módszereket alkalmaznak.

	Használja feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat.	
1.2. Térképi gyakorlatok	Alkalmazza a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Legyen képes távolságot mérni és meghatározni egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével. Tudja leolvasni a tényleges magasságot, kiszámítani a viszonylagos magasságot térképek alapján. Tudjon tájékozódni, helymeghatározást végezni földgömbön és térképen. Használja ismeretszerzésre a különböző méretarányú és tartalmú térképeket. Olvasson le információkat keresztmetszetről és tömbszelvényről, tudja azokat elemezni, összevetni térképekkel. Legyen képes tematikus térképek összehasonlító elemzésére.	Legyen képes távolság meghatározásra az Egyenlítő vagy valamely hosszúsági kör mentén fokhálózat segítségével. Legyen képes területszámításra arányszám felhasználásával. Tudjon a méretarány használatát igénylő számításos feladatokat megoldani. Tudjon metszetet szerkeszteni a szintvonalas térkép alapján.
1.3. Az űrtérképezés	Legyen tisztában a légi és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeivel, tudjon példát mondani alkalmazásukra. Tudjon azonosítani környezeti elemeket térképvázlattal vagy térképpel történő összevetés alapján légi és űrfelvételeken.	Ismertesse a műholdfelvételek készítésének elvét. Tudjon tényeket leolvasni légi és űrfelvételekről.

2. Kozmikus környezetünk

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A Naprendszer kialakulása, felépítése, helye a világegyetemben	Ismertesse a Naprendszer helyét, a Tejútrendszer alakját, méreteit. Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben. Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.	Mutassa be a naptávolság, a hőmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit. Sorolja fel a csillagászat történeti fejlődésének jelentősebb állomásait.
2.2. A Nap és kísérői	Ismertesse a Nap jellemzőit (mérete, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete). Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit. Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának okait. Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, sorrendjüket,	Ismertesse a Nap gömbhéjas szerkezetét, a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre. Magyarázza meg a holdfázisok és a napfogyatkozás kialakulásának okait. Legyen képes a Naprendszer bolygóiról készült adatsorok

	mutassa be közös és egyedi jellemzőiket. Ismertesse a Hold mozgásának sajátosságát, értse a holdfázisok váltakozásának okát. Magyarázza a meteor és meteorit közötti különbséget.	elemzésére. Jellemezze a Hold felszínét, bizonyítsa a hőmérséklet és a légkörhiány összefüggését. Mutassa be az üstökösök felépítésének jellemzőit, mozgásának jellemzőit, jellegzetes formájuk kialakulását.
2.3. A Föld és mozgásai Tengely körüli forgás Nap körüli keringés	Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítő). Tudja egyszerű rajzzal bemutatni a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést. Magyarázza a nappalok és az éjszakák váltakozását. Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát. Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség Tudja kiszámítani a helyi és a zónaidőt. Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét. Elemezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az őszi napéjegyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.	Bizonyítsa a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést. Számítsa ki a Nap delelési magasságát a nevezetes időpontokban bármely földrajzi helyen. Alkalmazza feladatmegoldásban a dátumválasztó vonalat.
2.4. Űrkutatás az emberiség szolgálatában	Tudjon példákat mondani az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására.	Ismertesse a mesterséges holdak típusait és szerepüket a mindennapi életben. Legyen képes szövegek értelmezésére, a mesterséges égitestek, szondák jelentőségének bemutatására a Naprendszer és más galaxisok megismerésében.

3. A geoszférák földrajza

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A kőzetburok **3.1.1. Földtörténet**	Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit. Tudja időbeli sorrendjüket és hozzávetőleges időtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit.	Ismerje a relatív és az abszolút kormeghatározás elveit. Értelmezze a geoszférák fejlődését és annak kölcsönhatásait (őslégkör, ősóceán, bioszféra).

	Fogalmazza meg a légkör, a vízburok és a bioszféra fejlődésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel.	Ismertesse az őskontinenseket (Pangea, Laurázsia, Gondwana), feldarabolódásuk és összekapcsolódásuk következményeit.
3.1.2. A Föld szerkezete és fizikai jellemzői	Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Ismertesse ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzőit. Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát. Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján.	Ismerje fel a geoszférák közötti kapcsolatokat. Hasonlítsa össze adatok és ábrák alapján az egyes gömbhéjak jellemző kémiai összetételét, hőmérsékleti, nyomás- és sűrűségviszonyait. Ismerje a földmágnesség és a tájékozódás kapcsolatát.
3.1.3. A kőzetburok szerkezete	Ismerje a kőzetlemez és a földkéreg fogalmát, jellemezze a szerkezetét. Jellemezze a kontinentális, az óceáni kőzetlemezt és az asztenoszférát. Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kőzetlemezeket.	Tudjon önállóan ábrát készíteni a kőzetburok felépítéséről. Soroljon fel topográfiai példákat a kőzetlemezhatárokra, és tudja megmutatni, felismerni azokat a térképen
3.1.4. A kőzetlemez-mozgások okai és következményei		
A kőzetlemezek mozgásai	Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit.	
Magmatizmus és vulkánosság	Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kőzetlemezmozgások kapcsolatát. Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképződés folyamatát.	Magyarázza a nehéz-, a színes- és nemesfémércek képződését, és tudja ezt példákkal alátámasztani.
	Csoportosítsa a vulkánokat működésük, alakjuk és a kitörés helye szerint.	Ismertesse a vulkáni működés jellegét és helyét meghatározó tényezőket.
	Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat.	Magyarázza példa segítségével az ún. „forró pontok” feletti vulkánosságot.
	Mondjon példát az utóműködésre és annak gazdasági jelentőségére.	
A földrengés	Magyarázza a földrengés kialakulásának okát, kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Mondjon példákat a pusztítás elleni védekezés lehetőségeire.	Ismerje az erősségmérés elvét, a rengések kísérőjelenségeit. Ismerje a rengésfészek, rengésközpont kapcsolatát.
3.1.5. A hegységképződés	Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Tudjon ezekre példákat mondani. Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, összefüggésüket a gyűrt- és röghegységek kialakulásával. Tudjon példákat mondani típusaikra, formáikra. Legyen képes ábrákon, képeken megkülönböztetni a gyűrt- és a röghegységeket formakincsük alapján.	Mutassa be a hegységképződési szakaszok egymásra épülését és összefüggéseit. Tudjon a hegységképződéshez kapcsolódó egyszerű folyamatábrákat rajzolni, elemezni.

	Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.	
3.1.6. A kőzetburok (litoszféra) építőkövei	Hasonlítsa össze az ásványok és a kőzetek jellemzőit. Ismertesse a kőszenek és a szénhidrogének keletkezését. Tudja keletkezés szerint besorolni, csoportosítani és felismerni az alábbi ásványokat, kőzeteket: kősó, mészkő, dolomit, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, agyag, bauxit, gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tufák, márvány, palás kőzetek. Mondjon példát az előfordulásukra és a felhasználásukra. Tudja jellemezni a bazaltot, az andezitet és tufáikat, a gránitot, a mészkövet és a löszt.	Magyarázza és mutassa be példákon a lemezmozgások, a kőzetek keletkezése és átalakulása kapcsolatát, a kőzetek anyagainak körforgását. Ismerje fel a kéregszerkezet és az ásványkincsek előfordulása közötti kapcsolatokat.
3.1.7. A Föld nagyszerkezeti egységei Ősmasszívumok (ősföld) Röghegységek Gyűrthegységek Süllyedékterületek, síkságok	Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit (ősföld, röghegység, gyűrthegység, süllyedékterület, óceáni medence, óceáni hátság, mélytengeri árok), és tudjon példákat mondani azok előfordulására. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlaton ezeket. Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincs-előfordulások kapcsolatát. Ismertesse az ősmasszívumok szerkezeti típusait (fedett, fedetlen), morfológiai típusait (hegyvidék, lépcsős vidék, letarolt síkság, táblás vidék). Ismertesse a Kaledóniai-, a Variszkuszi-hegységrendszer tagjait, jellemezze a szerkezetüket. Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert. Mutassa be ábra és kép segítségével az ősföldek, a röghegységek és a gyűrthegységek formakincsét. Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát az egyes típusokra. Mutassa be gazdasági jelentőségüket.	Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán. Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a nagy szerkezeti egységeket. Tudja magyarázni a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását.
3.1.8. A földfelszín formálódása	Támassza alá példákkal a külső és a belső erők, valamint az ember szerepét a felszínformálódásban (lepusztulás, szállítás, felhalmozás). Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (mélyföld, alföld, fennsík, dombság, középhegység, magashegység, völgy, medence, hátság).	Legyen képes (képeken, ábrákon) felismerni, megkülönböztetni a felszínformákhoz kapcsolódó tájakat, tudja elhelyezni ezeket a kontinenseken és a földrajzi övezetekben.

	Tudjon ezekre példát mondani a kontinensek és hazánk területéről, tudja megmutatni a térképen és felismerni a térképvázlatban.	
3.2. A levegőburok		
3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete	Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat. Ismertesse a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzőit és a bennük lezajló változások lényegét. Tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni. Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység légszennyező és az ózonréteget károsító hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetőségeit.	Ismertesse a légkör fejlődését, összetételének változását, az ózonréteg kialakulását. Következtessen a levegő minőségére az összetétel változását bemutató adatsorokból.
3.2.2. A levegő felmelegedése	Magyarázza a levegő felmelegedését a földrajzi helyzet, a napsugarak hajlásszöge alapján. Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehűlést módosító tényezők szerepét. Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét. Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehűlés törvényszerűségeit. Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járásának folyamatát és összefüggését a Föld fő mozgástípusaival. Tudja kiszámítani a napi és az évi középhőmérsékletet, a napi hőingást, az évi közepes hőingást, az abszolút hőingást. Ismerje az izoterma fogalmát. Legyen képes hőmérsékleti adatok grafikus ábrázolására és hőmérsékleti tematikus térképek összehasonlítására, elemzésére.	Ismerje a hőmérséklet gazdasági jelentőségével kapcsolatos fogalmakat (tenyészidőszak, hőösszeg, napfénytartam).
3.2.3. A légnyomás és a szél	Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát.	
A szelek	Magyarázza a légnyomás változásának okát.	Nevezzen meg trópusi ciklonokat, helyi szeleket, szélrendszereket (tornádó, parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), mutassa be jellegzetességeiket.
	Magyarázza a szél kialakulását, kapcsolatát a hőmérséklet és a légnyomás változásával; a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlás irányának kialakulásában.	Ismerje a főn kialakulását és jelentőségét.
Ciklon és anticiklon	Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit. Mutassa be hatásukat az időjárásra és az éghajlatra.	
Időjárási frontok	Magyarázza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, mozgásukat, felhőzetüket, csapadékzónáikat. Legyen képes légköri képződmények felismerésére időjárási	

	térképeken és műholdfelvételeken. Elemezzen időjárási térképeket.	
A szél felszínformáló tevékenysége	Mutassa be a szél pusztító, szállító és építő felszínalakító munkáját. Ismerjen fel ábrán, képen a szél által formált képződményeket.	Bizonyítsa az összefüggést a szél felszínformálása és a többi természetföldrajzi tényező között.
3.2.4. Az általános légkörzés		
Az általános légkörzés rendszere	Mutassa be a magas és alacsony légnyomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulásának okait. Ismertesse az állandó szélrendszerek (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) jellemzőit és kialakító tényezőiket. Legyen képes bemutatni az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon.	Mutassa be ábra segítségével a függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatát. Ismerje a futóáramlás fogalmát és szerepét.
A monszun szélrendszer	Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltozását és következményeit a mérsékelt és a forró övezetben.	Ismerje a hőmérsékleti egyenlítő fogalmát és szerepét. Ismertesse a passzát és a forró övezeti monszun szélrendszer kapcsolatát. Tudjon magyarázó ábrát készíteni a monszun szélrendszerek kialakulásáról.
3.2.5. Víz a légkörben	Tudja használni a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges és viszonylagos vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás. Tudja bemutatni ábra segítségével a felhőképződés folyamatát. Magyarázza a csapadékképződés és a különböző csapadékfajták kialakulásának folyamatát. Tudja példákkal alátámasztani a csapadék jelentőségét.	Ismerje fel a főbb felhőtípusokat. Értse, mikor és miért alakulnak ki, milyen időjárást eredményeznek. Tudjon megoldani vízgőztartalom-számítási feladatokat. Tudjon példákat mondani a csapadék felszínformáló hatására (leöblítés, vonalas erózió).
3.2.6. Az időjárás és az éghajlat	Értse az idő, az időjárás, az éghajlat egymáshoz való viszonyát, az időjárási és éghajlati elemek változásainak folyamatát, okait. Ismertesse az időjárás-jelentés és előrejelzés jelentőségét a mindennapi életben és a gazdaságban. Tudjon az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és klímadiagramokat összehasonlítani, adatokból diagramot szerkeszteni, szöveges forrásanyagot feldolgozni.	Tudjon példákat mondani az időjárás-változások biológiai hatásaira. Igazolja példákkal a légkör egységes rendszerként való működését, legyen képes a Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerűségek, szabályok megfogalmazására. Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozások okait és következményeit.
3.3. A vízburok földrajza		
3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása	Mutassa be a vízburok tagolódását, a víz körforgásának folyamatát, az egyes területek vízháztartását meghatározó tényezőket.	Ismertesse a vízburok kialakulását.
3.3.2. A világtenger		
Az óceánok és a tengerek	Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket.	
A tengervíz fizikai és kémiai tulajdonságai	Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehűlésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló	Mutassa be a földrajzi tényezők összefüggéseinek alkalmazásával a sótartalom változását egy hosszúsági kör mentén.

	képességének összefüggéseit. Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással.	
A tengervíz mozgásai	Magyarázza az óceán- és a tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és működését, lássa összefüggését az általános légkörzéssel. Tudjon megmutatni térképen hideg és meleg tengeráramlásokat. Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlat-módosító hatását és mondjon példát azokra. Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti és társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést.	Ismerje fel a légkörzési és a vízkörzési rendszer hasonlóságait, kapcsolatait.
A világtenger társadalmi-gazdasági hasznosítása	Mutassa be példák alapján a világtengert mint természeti erőforrást.	Mondjon példát a tengeri üledék, az üledékes ásványkincsek képződésére. Ismertesse kitermelésük lehetőségeit.
3.3.3. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk		
A tavak	Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait. Tudjon példákat mutatni a térképen az egyes típusokra. Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait. Értékelje az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában. Mondjon példát a tavak hasznosítási módjaira.	Következtessen a térkép segítségével a tavak keletkezésére elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján. Ismerje fel a tavak állapotát fényképeken, ábrákon. Értékelje és alkosson véleményt néhány példa alapján a mesterséges tavak létrehozásának céljairól és környezeti következményeiről.
A folyóvizek	Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízválasztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás. Mutassa be a folyó vízjárásának jellemzőit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal. Tudja kiszámítani a folyó vízhozamát. Ismertesse a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket. Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építő és romboló munkáját. Mutassa be példák alapján az emberi beavatkozások vízfolyásokra gyakorolt hatásait, mondjon véleményt azokról.	Bizonyítsa példákkal térkép alapján a domborzat és a szakaszjelleg összefüggését, térbeli változását. Legyen képes vízállásjelentés értelmezésére.
3.3.4. A felszín alatti vizek	Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását,	Értelmezze a földtani szerkezet és a felszín alatti víztípusok kialakulásának kapcsolatát.

	valamint egymással, a csapadékkal és a párolgással való kapcsolatát. Tudja rendszerezni a felszín alatti vizeket különböző szempontok szerint. Ismerje fel és jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat (víznyelő, dolina, polje, cseppkő, barlang), barlangi patak, karsztforrás.	Mutassa be a kőzetminőség szerepét a felszín alatti vizek elhelyezkedésében és mozgásában. Alkalmazza a geotermikus gradiensről tanultakat a felszín alatti vizek hőmérsékletének magyarázatában. Ábrázolja egyszerű metszeten a karsztformákat. Ismerje a mészkő oldódásának kémiai folyamatát, a talaj- és növényborítottság szerepét a karsztosodásban.
3.3.5. A komplex vízgazdálkodás elemei	Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben. Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és belvízvédelem feladatait. Sorolja fel a víznyerés lehetőségeit. Bizonyítsa példákkal a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetőségeivel. Mutassa be példák alapján a vizek védelmének, a vízzel való takarékosságnak szükségességét.	Következtessen a földrajzi elhelyezkedésből, a természet- és a társadalomföldrajzi jellemzőkből a vízigényekre és azok kielégítésének módjára. Tudja szöveges források alapján bizonyítani a nemzetközi összefogás szükségességét a vízgazdálkodásban, a vizek védelmében. Mutassa be példák segítségével a nagy vízrendszerekbe való emberi beavatkozás helyi és regionális következményeit.
3.3.6. A jég és felszínformáló munkája	Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal. Ismertesse a gleccserek és a belföldi jégtakaró pusztító és építő munkáját. Ismerje fel ábrán, képen a jég által formált képződményeket (pl. jég csiszolta felszín, tóhátság, gleccservölgy, morénasánc, morénasíkság).	Hasonlítsa össze a belföldi és a magashegységi jégképződés folyamatát. Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszínformálásának következményeit.
3.4. A talaj	Jellemezze a leggyakrabban előforduló talajtípusokat, (pl. mezőségi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre. Mondjon példákat a talaj pusztulását előidéző emberi tevékenységekre. Soroljon fel a talaj védelmét szolgáló megoldásokat, művelési módokat.	Ismertesse a talajképződés folyamatát. Bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét a talajok kialakulásában. Mondjon példákat azonális talajokra. Mutassa be tematikus térképek összevetésével az éghajlat, a talajtípusok és a gazdálkodás összefüggéseit. Bizonyítsa a domborzati jellemzők, a gazdálkodási mód és a talajpusztulás összefüggéseit.
3.5. A geoszférák		Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló

kölcsönhatásai		folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit. Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, ezek kiváltó okaira és következményeire, a megelőzés és a megoldás lehetőségeire. Tudjon elemezni a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.

4. A földrajzi övezetesség

Megjegyzés: A vízszintes földrajzi övezetességnél szereplő általános követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek		
Szoláris éghajlati övezetek	Magyarázza egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszöge és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását. Tudja bejelölni térképvázlatba a szoláris éghajlati övezeteket, tudja megfogalmazni helyüket a földrajzi fokhálózatban.	Magyarázza a szoláris övezetek határainak elhelyezkedését.
Valódi éghajlati övezetek	Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot.	Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetesség közötti különbséget.
4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség	Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék). Jellemezze az egyes övezetek, övek, területek/vidék éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élővilágát. Mutassa be, hogyan befolyásolják a természetföldrajzi jellemzők a társadalom lehetőségeit az egyes övezetekben, években, területeken. Sorolja fel az egyes övek, területek/vidék legfontosabb gazdasági növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait. Ismerje fel és jellemezze fényképek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit. Tudja elemezni a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket, diagramokat. Tudjon klímadiagramokat értelmezni és összehasonlítani. Ismertesse a különböző övezetek, övek főbb környezeti problémáit	Mutassa be az összefüggéseket és a törvényszerűségeket a földrajzi övezetesség elemeinek kapcsolatrendszerében (talajképződés folyamata, vízháztartást befolyásoló tényezők, felszínformálódási folyamatok). Tudjon példákat mondani az övezetesség és a táj eltartóképességének kapcsolatára, az övezetesen elrendeződő természeti erőforrásokra. Tudja térképen megmutatni, munkatérképre berajzolni az életközösségek környezetkárosodással leginkább sújtott területeit. Mondjon példákat arra, hogyan kezeli a társadalom az övezetek, övek, területek környezeti problémáit. Ismerjen fel öveket, területeket/vidéket klímadiagramok alapján.

	Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedését.	Tudjon tematikus térképek összehasonlításával komplexen jellemezni éghajlati övezeteket, öveket, területeket/vidéket. Legyen képes az övezetességet bemutató komplex szelvény elemzésére.
4.3. A forró övezet	Mutassa be a környezeti tényezők és a természetföldrajzi jellemzők változását az Egyenlítő és a térítőkörök között.	
Egyenlítői öv	Magyarázza az övezet öveinek elkülönítési szempontjait.	
	Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az egyenlítői éghajlat és a többi természetföldrajzi jellemző kialakulásában.	
	Mutassa be a trópusi erdőirtások és felégetések következményeit.	
Átmeneti öv	Hasonlítsa össze a nedves és száraz szavanna éghajlati sajátosságait, értse a különbségek okát.	
	Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellege között.	
	Értelmezze a száraz és csapadékos időszak váltakozásának hatását az egyes természetföldrajzi tényezőkre.	
	Mutassa be a szavannák túllegeltetésének és a növényzet felégetésének hatásait.	
Térítői öv	Értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét trópusi sivatagi éghajlat kialakulásában.	Tudja magyarázni a sivatagi váztalajok kialakulását.
	Ismertesse az időszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban.	
Monszun vidék	Magyarázza a Hindusztáni-félsziget példáján a trópusi monszun kialakulását, a nyári és a téli monszun, valamint a domborzat szerepét a csapadék térbeli és időbeli eloszlásában.	Mutassa be az összefüggést a forró övezeti monszun éghajlat és a monszungazdálkodás sajátosságai között.
4.4. Mérsékelt övezet	Értelmezze az övezet öveinek elkülönítési szempontjait. Ismertesse a mérsékelt övezeti erdőirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit.	Jellemezze a mérsékelt övezet sajátosságait egy adott hosszúsági vagy szélességi kör mentén készült komplex szelvény alapján.
4.4.1. Meleg-mérsékelt öv		Magyarázza a meleg-mérsékelt övön belüli földrajzi különbségek okait.
Mediterrán terület	Mutassa be a mediterrán éghajlat jellegzetességeinek összefüggését az uralkodó szélrendszer váltakozásával.	
Monszun terület	Hasonlítsa össze különböző források alapján a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot.	Indokolja a mediterrán és a mérsékelt övezeti monszun éghajlat elhelyezkedését, eltérő jellemzőit.
4.4.2. Valódi mérsékelt öv	Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezők NY-K irányú változásaira.	Igazolja éghajlati diagramok és keresztmetszeti ábrák összehasonlító elemzésével a kontinentalitás NY-K irányú változását Eurázsiában.
	Ismertesse a környezeti tényezők szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellemzőinek változásában.	

Óceáni terület	Mondjon példát térkép segítségével az óceánok és a tengeráramlások éghajlat-módosító hatására.	
Mérsékelten szárazföldi terület	Ismertesse a nedves-kontinentális éghajlat átmeneti jellegét.	Mutassa be a hasonlóságokat és a különbségeket a nedves és a száraz kontinentális éghajlat sajátosságai között.
Szárazföldi terület	Mutassa be a száraz-kontinentális éghajlat kialakulásának okait.	Ismertesse a füves puszta, a sztyep, a préri és a pampa területi különbségeit.
	Ismertesse a terület speciális környezeti problémáit (a nem művelt területek feltörése, túlöntözés stb.) kialakulásuk okait.	Tudjon példát mondani a terület környezeti problémáinak lehetséges megoldásaira.
Szélsőségesen szárazföldi terület	Ismertesse a tengerektől való távolság és a domborzat szerepét a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat kialakulásában.	Ismertesse a szikesedés, illetve a másodlagos szikesedés folyamatát, okait.
	Hasonlítsa össze a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlatot.	
	Mutassa be a hő- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét a területen.	
	Ismertesse az időszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait, a vízszerzési lehetőségek szerepét a terület gazdasági hasznosításában.	
4.4.3. Hideg-mérsékelt öv	Hasonlítsa össze a tajga éghajlat kiterjedését az északi és a déli félgömbön.	Mutassa be, mely tényezők befolyásolják az öv gazdasági hasznosítását.
	Bizonyítsa példákkal a gazdasági hasznosítás okozta környezeti problémákat az övben.	Ismertesse a vízháztartás sajátosságait az övben.
4.5. A hideg övezet	Ismertesse a sarkköri és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait.	Magyarázza a nappalok és az éjszakák időtartamának földrajzi szélességtől függő változását.
	Ismertesse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzői a társadalom lehetőségeit.	Mondjon példákat az emberi tevékenység (bányászat, vadászat) kiterjesztésének várható következményeire a hideg övezetben.
Sarkköri öv	Mutassa be a tundra éghajlat hatását a többi természetföldrajzi jellemzőre.	Ismertesse a talajképződés és a felszínformálódás övre jellemző vonásait.
Sarkvidéki öv	Ismertesse az állandóan fagyos éghajlat hatásait a többi természetföldrajzi jellemzőre és az élővilág elterjedésére.	Magyarázza a belföldi jégtakaró kiterjedésének különbségét az északi és a déli félgömbön.
4.6. A függőleges földrajzi övezetesség	Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között.	Mutassa be a külső erők magassággal változó felszínformáló szerepét a magashegységekben.
	Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodási lehetőségek változását. Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezőgazdasági termelés a függőleges övezetességhez igazodik.	Legyen képes függőleges övezetességet bemutató keresztszelvényt készíteni, képeket, ábrákat, szövegeket elemezni. Hasonlítsa össze a növénytermesztés vízszintes és függőleges övezetességgel összefüggő rendszerét.

5. A népesség- és településföldrajz

TÉMÁK	VIZGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A népesség földrajzi jellemzői		
A népesség számbeli alakulása, összetétele	Mutassa be a demográfiai robbanás okait, következményeit. Tudja kiszámítani a természetes szaporodás mértékét. Jellemezze a népesedési szakaszokat. Magyarázza példák alapján a természetes szaporodást befolyásoló tényezőket. Tudja leolvasni és értelmezni a korfa adatait. Mutassa be adatok alapján a népesség kor- és foglalkozási szerkezetét, következtessen abból a gazdaság fejlettségére.	Tudja összekapcsolni a korfán tapasztalható eltéréseket jellemző történelmi eseményekkel. Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését. Ismertesse az elöregedő és a fiatalodó társadalmak korösszetételéből adódó társadalmi-igazdasági következményeket. Tudja példákon bemutatni a népességgyarapodás környezeti következményeit szemelvények felhasználásával. Mutassa be a foglalkozási átrétegződés okait és módjait.
A népesség területi eloszlása	Tudja kiszámítani adatok alapján a népsűrűséget. Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességkoncentrációit. Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének okait és következményeit. Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérő arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel. Ismertesse és tudja megmutatni térképen az emberfajták földrajzi elterjedését.	Bizonyítsa statisztikai adatok alapján az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseit. Mondjon példákat a népességvándorlások típusaira, kapcsolja össze azokat történelmi eseményekkel, illetve a népesség mai eloszlásával. Értse a nagyrasszok kialakulásának földrajzi és környezeti okait.
5.2. A települések földrajzi jellemzői	Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint. Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát. Magyarázza a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket. Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különböző földrészeken. Csoportosítsa a falvakat alaprajzuk és funkciójuk szerint. Ismertesse a tanya változó szerepét és típusait. Mutassa be az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros kialakulásának folyamatát, mutasson példát ezekre a térképen. Mutassa be példákkal a nagyvárosi élettel járó környezeti és társadalmi gondokat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket.	Igazolja példákkal a település szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggést. Ismertesse a városokba áramlás eltérő okait a Föld különböző gazdasági fejlettségű térségeiben. Mutassa be a falvak átalakulási folyamatát, szerepük átértékelődését. Mutassa be a tanyavilág kialakulásának okait. Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot. Ismerje föl ábrákon és képeken a különböző földrajzi övezetek és övek településképének, építkezési módjának sajátosságait.

6. A világ változó társadalmi-gazdasági képe

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A világgazdaság általános jellemzése, szerkezetének átalakulása és jellemző folyamatai		
A világgazdaság felépítése, ágazatai	Mutassa be a világgazdaság ágazati felépítését. Mutassa be az egyes társadalmi tényezők (pl. munkaerő minősége, népesség struktúrája, hagyományok, a rendelkezésre álló tőke stb.) szerepét a gazdasági életben.	
A gazdasági fejlettség és területi különbségei	Nevezze meg a gazdasági fejlettség fő mutatóit. Értelmezze és alkalmazza a gazdasági fejlettség mutatóit, az összehasonlítás módszereit. Tudjon példákat különböző fejlettségű országokra. Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség területi különbségeit, kapcsolatát az életszínvonallal.	Bizonyítsa példákkal, hogy az országok gazdasági fejlettségi csoportokba sorolása csak több mutató alapján megbízható. Mutassa be példákkal az eltartott és a foglalkoztatott népesség arányának, a mezőgazdaság és a külkereskedelem mutatóinak a gazdasági fejlettséggel való összefüggéseit. Alkalmazza konkrét példákban az életszínvonal és az életminőség mérésére szolgáló mutatókat.
A világgazdaság működése és folyamatai	Ismerje föl leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Ismertesse a multinacionális vállalatok működésének elvét példák alapján.	Mutassa be a piacgazdaság működését, elveit. Tudjon példákat mondani a nemzetközi tőke-összefonódásokra. Hasonlítsa össze a piacgazdaság és a tervgazdaság működését. Mutassa be a működőtőke mozgásának legfőbb irányait és hatásait a gazdasági fejlődésben.
6.2. A termelés, a fogyasztás és a kereskedelem kapcsolata	Mutassa be a világkereskedelem legjelentősebb irányait és főbb országcsoportjait, országait. Mutassa be példákkal a külkereskedelem áruszerkezetének összefüggését a fejlettséggel. Nevezzen meg fontos kereskedelmi társulásokat.	Vázolja fel a nemzetközi munkamegosztás és a világkereskedelem kialakulásának folyamatát. Értelmezze a példák bemutatásával a protekcionizmus, a vámok, az export-kényszer, a munkaerőpiac, a tőkepiac szerepét a világgazdaságban. Tudjon példákat mondani a világpiactól való különböző fajtájú és mértékű függőségekre. Készítsen vázlatot az európai integrációs folyamatról.

		Bizonyítsa az egyéb szolgáltatások szerepét és jelentőségét a kereskedelemben.
6.3. A világ élelmiszer-gazdaságának jellemzői és folyamatai		
A mezőgazdaság és az élelmiszer-gazdaság kapcsolata	Értékelje az élelmiszer-gazdaság szerepét a gazdasági életben. Mutassa be példákkal a természeti tényezők és a mezőgazdaság kapcsolatát, az élelmiszer-termelés övenként, területenként eltérő lehetőségeit és a mezőgazdasági termelés módjait. Hasonlítsa össze a mezőgazdasági termelés típusait.	Magyarázza meg az eltartóképesség eltérő alakulását a különböző társadalmi-gazdasági fejlettségű és eltérő természeti adottságokkal rendelkező régiókban. Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen a legnagyobb mezőgazdasági termelők és fogyasztók földrajzi elhelyezkedését.
	Legyen képes az élelmiszer-gazdasággal kapcsolatos tematikus térképek olvasására, adatsorok értelmezésére, az ábrázolt összefüggések feltárására.	Mutassa be az élelmiszertermelést befolyásoló társadalmi tényezők szerepét különböző országcsoportok példáján.
	Mondjon példát a mezőgazdasági termelés következtében fellépő környezetkárosító folyamatokra.	Indokolja az élelmiszer-gazdaság legdinamikusabb ágazatainak fejlődését.
Növénytermesztés	Mutassa meg a térképen a művelésre alkalmas területek földrajzi eloszlását, kapcsolatát a földrajzi övezetességgel.	
	Tudja csoportosítani a termesztett növényeket és megnevezni termesztésük legfontosabb körzeteit.	
Állattenyésztés	Következtessen adatokból, valamint az állattartás feltételeiből az állattenyésztés fejlettségére.	
	Mutassa be példákkal a vallás és a társadalmi szokások szerepét az állattartásban.	Igazolja példákkal az állattartás típusa és a társadalmi-gazdasági fejlettség összefüggését.
Erdőgazdálkodás, hal- és vadgazdálkodás	Nevezze meg az erdőgazdálkodás és a halászat fő területeit a Földön.	
	Mutassa be az erdők ökológiai szerepét és az erdőket veszélyeztető folyamatokat.	
	Mutassa be a túlhalászás okait és veszélyeit.	
6.4. A világ energiagazdaságának és iparának átalakulása		
Energiagazdaság	Mutassa be az energiagazdaság szerepét a gazdasági életben.	Mutassa be a kőolajválság eltérő hatását a különböző országcsoportokra.
	Tudja csoportosítani az energiahordozókat.	
	Ismerje az energiahordozók keletkezésének módját, alkalmazásuk előnyeit és hátrányait.	
	Tudja megmutatni a térképen a világ legfontosabb kőszén-, kőolaj-	Hasonlítsa össze a különböző fejlettségű gazdaságok

	és földgázlelőhelyeit.	energiaigényeit és energiahatékonyságát.
	Tudja összehasonlítani az energiahordozók kitermelésének és felhasználásának területi elhelyezkedését.	Mutassa be a megújuló energiaforrások szerepének várható változását.
	Olvassa le adatsorokból az energiahordozók felhasználásában bekövetkezett változásokat.	
	Mondjon példákat az energiagazdaság okozta környezeti problémákra. Érveljen a környezetkímélő energiatermelés és -felhasználás szükségessége mellett.	Ismertesse az energiatermelésből adódó környezeti gondok megoldására kidolgozott elképzeléseket.
Ipar	Mutassa be adatsorok vagy diagramok alapján az ipar változó jelentőségét a gazdasági életben.	Mutassa be az ipari és a technológiai parkok szerepét, tudjon ezekre példát mondani.
	Tudja használni az ipar fejlettségének jellemzésére alkalmas mutatókat.	Indokolja az ipar 20. századi nagy területi átrendeződéseit.
	Mutassa be a telepítő tényezők szerepét és azok átértékelődését az egyes iparágak és iparvidékek életében.	Értelmezze példák alapján a beszállítói, az alapanyaggyártó és a feldolgozó-összeszerelő szerepkör jelentőségét a világ ipari termelésében.
	Tudjon példákat mutatni a térképen a kitermelő- és a feldolgozóipari körzetekre, valamint a nagy hazai és nemzetközi ipari tömörülésekre.	Magyarázza meg az ipar szerkezete és a gazdasági fejlettség összefüggését, a szerkezetváltás folyamatát.
	Tudjon térképek segítségével bemutatni egy tipikus gazdasági régiót.	
	Ismerje fel képi vagy szöveges források alapján az ipari termelés környezetkárosító hatásait.	
6.5. A harmadik és a negyedik szektor jelentőségének növekedése	Értékelje a közlekedés társadalmi-gazdasági szerepét. Mutassa be a közlekedési hálózat kialakulása és a természeti adottságok közötti összefüggést.	
Az infrastruktúra	Értékelje az egyes szállítási módok előnyeit és hátrányait.	
	Mutassa be a közlekedési ágazatok arányában történt változásokat, ezek okait.	Mondjon európai és hazai példákat a közlekedés fejlesztésének és átalakításának legfontosabb szempontjaira.
	Olvassa le tematikus térképről az áruszállítás legfontosabb irányait.	
	Mutassa be példák segítségével az egyes közlekedési-szállítási módok környezetkárosító hatásait.	Ismertesse a lehetőségeket a közlekedés környezetkárosító hatásainak csökkentésére.
	Indokolja a hírközlés fontosságát a társadalmi-gazdasági élet fejlődésében.	Mutassa be szemelvények és adatsorok összehasonlító elemzésével az infrastruktúra kapcsolatát az életminőséggel.
A harmadik és a negyedik szektor	Mutassa be diagramok, adatok segítségével a harmadik és a negyedik szektor szerepének időbeli átalakulását.	Érzékeltesse példákkal a harmadik és a negyedik szektor jelentőségét a mai világgazdaságban és a társadalmi életben.
	Illusztrálja példákkal a szolgáltatás jelentőségének és belső arányainak változását.	
A működőtőke és a pénz	Mutassa be a szükséglet és a termelés, a fizetőképes kereslet és a	Magyarázza az adósságválság okait és gazdasági következményeit.

világa	gazdasági egyensúly összefüggését. Tudja felsorolni a költségvetés fő összetevőit. Sorolja fel az infláció kialakulásának, növekedésének okait és következményeit.	Tudjon példát mondani inflációt és költségvetési hiányt gerjesztő folyamatokra.

7. A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országcsoportok és országok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A világgazdasági pólusok	Mutassa meg a térképen a világgazdasági pólusokat és azok vezető országait. Mutassa be összehasonlító adatsorok vagy diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét.	Magyarázza meg a világgazdasági pólusok kialakulásának okait, folyamatát és területi átrendeződését.
7.2. A világgazdaság peremterületei	Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria-országok világgazdasági szerepkörét. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen a Föld különböző területeinek periféria-országait.	Magyarázza meg a periféria-térségek kialakulásának okait. Támassza alá példákkal az eltérő fejlettségű periféria-országok felzárkózásának különböző lehetőségeit.
7.3. Egyedi szerepkörű országcsoportok és országok	Mutassa be az egyoldalú gazdasági szerepkörű (pl. „banánköztársaságok”, nyersanyag-kitermelő, főként bérmunkát végző, idegenforgalmi szolgáltatásból élő) országok gazdasági nehézségeit adatsorok, képek, szemelvények segítségével. Értékelje az „olajországok” világgazdasági jelentőségét és a tranzitországok szerepét. Mutassa be példák alapján a társadalmi sajátosságok (pl. vallási és nemzetiségi összetétel, gyarmati múlt) jelentőségét az egyedi szerepkörök kialakulásában.	Vázolja fel a trópusi üdülőszigetek és az adóparadicsomok kialakulásának okait, gazdaságuk jellemzőit. Mutassa be az ENSZ, az EFTA, a NAFTA, az OECD, az Európa Tanács, a WHO, a Vöröskereszt és a Vörös Félhold szervezetek működési területeit.

8. Magyarország földrajza

Megjegyzés: A Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinél, illetve a nagytájak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képénél szereplő követelmények az egyes nagytájakra is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
8.1. A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai	Igazolja a medence-jelleg érvényesülését a Kárpát-medencében. Tudja elhelyezni hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpát-medencében. Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével. Ismertesse a magyarság elhelyezkedését a Kárpát-medencében és a világban.	Elemezze a földrajzilag nyitott határ és a zárt medencehelyzet következményeit. A bizonyításhoz használjon különféle tematikus térképeket. Értékelje a központi fekvés és a tranzithelyzet előnyeit és hátrányait. Tudjon példákat mondani a határainkon átnyúló eurorégiókra és együttműködésekre.
8.2. Magyarország természeti adottságai		
Földtani adottságok	Magyarázza folyamatábra vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit. Nevezze meg és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit. Sorolja fel hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható kőzeteit. Ismertesse területi előfordulásukat, felhasználásuk lehetőségeit.	Mutassa be a Kárpát-medence földtörténeti fejlődésének lemeztektonikai folyamatát. Ismerje az időszakok, korok eseményeit és hazai földtörténeti emlékeit.
Hazánk éghajlata	Mutassa be földrajzi helyzetünk éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket. Tudja jellemezni hazánk éghajlatát.	Ismertesse az egyes éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit.
Hazánk vízrajza	Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét. Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, előfordulásait, hasznosítását. Magyarázza vizeink környezeti problémáit. Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira. Tudja megnevezni kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat.	Legyen képes többtényezős földrajzi összefüggések bizonyítására (medence-jelleg, földtani felépítés, éghajlat felszíni és felszín alatti vízkészlet és jellemzőik). Bizonyítsa szemelvények alapján a vízszennyezés helyi és regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpát-medencében.
Hazánk élővilága és talajai	Mutassa be a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentősebb talajtípusok elhelyezkedését tematikus térképek segítségével.	Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén.
8.3. Magyarország társadalmi-gazdasági jellemzői		
Népesség- és településföldrajzi jellemzők	Ismertesse hazánk fő népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit. Értelmezze hazánk korfáját.	Elemezzen a népesség nemzetiségi összetételét, területi eloszlását bemutató tematikus térképeket, statisztikai adatsorokat, korfákat. Bizonyítsa a népességmozgások összefüggését a gazdasági-politikai

	Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a népességszám, a természetes szaporulat alakulását.	tényezőkkel.
	Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket.	
	Tudja, hogy mely nemzetiségek és hol élnek hazánkban.	
	Mutassa be a hazai foglalkozási szerkezetet, átalakulását, magyarázza az okait.	Ismertesse az összefüggést hazánk társadalmi-gazdasági fejlődése és annak történelmi háttere között.
	Mutassa be hazánk településföldrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.	Értelmezze a munkanélküliség kialakulásának okait, csökkentésének lehetőségeit.
Nemzetgazdaságunk	Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével. Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és a világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására.	Mutassa be példák alapján a piac és a tulajdonformák szerepét, változását a gazdaság működésében. Értékelje forrásanyagok alapján a gazdaság területi és szerkezeti átalakulásának eredményeit és problémáit. Elemezze a külföldi tőke szerepét a gazdasági rendszerváltásban.
	Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait, és magyarázza az eltéréseit.	
A gazdaság ágazatai, ágai	Értékelje hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon adatsorok, ábrák segítségével tényeket, folyamatokat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágak, ágazatok helyzetéről, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepéről.	Tudjon nemzetközi statisztikák alapján tendenciákat, összefüggéseket megállapítani az egyes ágazatok szerepéről, és hasonlítsa össze ezt a hazai jellemzőkkel. Ismertesse a termelés környezetre gyakorolt hatásait.
	Mutassa be az ipar szerkezeti átalakulásának folyamatát, a húzóágazatok szerepét.	Mutassa be konkrét példa alapján az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlődésében.
	Ismertesse az ipar területi elrendeződését, főbb telephelyeit, elemezzen a témához kapcsolódó tematikus térképeket.	
	Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét a művelési ágak megoszlásában, főbb terményeink előállításának területi elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján.	Ismertesse az élelmiszer-gazdaság szerepét a nemzetgazdaságban. Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió mezőgazdasági kapcsolatára.
	Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát.	
	Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét.	
	Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Soroljon fel a világörökség részeként számon tartott hazai értékeket.	Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait.
	Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában.	
	Mutassa be ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem	

	áruösszetételét. Nevezze meg főbb kereskedelmi partnereinket. Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait.	Legyenek aktuális ismeretei hazánk és az Európai Unió kapcsolatainak alakulásáról.
8.4. Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmi-gazdasági képe	Ismertesse térkép segítségével a nagytájakat és résztájaikat, tudja ezeket kontúrtérképen megnevezni. Jellemezze a nagytájak felszínét, éghajlatát, vízrajzát, főbb talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a mezőgazdaságra. Ismertesse a nagytájak természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait. Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a nagytájak főbb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és gazdasági tevékenységeket.	Helyezze el a földtörténeti időegységekben a nagytájak, résztájak kőzetanyagának, ásványkincseinek a kialakulását.
Az Alföld	Magyarázza a résztájak eltérő természeti adottságainak szerepét az élelmiszer-gazdaságban. Ismertesse az Alföld szerepét a szénhidrogén-bányászatban. Mutassa be az Alföld jellemző településtípusait.	Ismertesse példák alapján a folyók és a szél felszínformáló munkáját az Alföldön. Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a nagytáj szerepét az élelmiszer-gazdaság különböző ágazataiban.
A Kisalföld és a Nyugati-peremvidék (Alpokalja)	Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között. Jellemezze a két táj fő ipari ágazatait, azok telepítő tényezőit.	Hasonlítsa össze az Alföld és a Kisalföld természetföldrajzi vonásait, indokolja eltéréseiket. Ismertesse a történelmi múlt, a hagyományok, az infrastruktúra, a szaktudás szerepét a nagytájak gazdaságában. Mutassa be a Szigetköz környezeti problémáit.
A Dunántúli-domb- és hegyvidék	Bizonyítsa éghajlati tematikus térképekkel az óceáni és a mediterrán hatás érvényesülését.	Mutassa be példák alapján a nagytáj jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.
A Dunántúli-középhegység	Nevezze meg a nagytáj tagjait és azok kőzetanyagát. Ismertesse példák alapján a bányászat környezeti hatásait.	Ismertesse a gazdasági szerkezetváltás következményeit a területen.
Az Északi-középhegység	Tudja az Északi-középhegység tagjait elkülöníteni kialakulásuk és kőzetanyaguk szerint.	Értelmezze a Kárpátok és az Északi-középhegység közös kialakulásából adódó természetföldrajzi kapcsolatokat. Ismertesse a térség jellegzetes településtípusait. Mutassa be a gazdasági átalakulás eredményeit és problémáit a térségben.
8.5. Hazánk nagyrégióinak (tervezési-statisztikai régióinak) természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk nagyrégióit. Mutassa be a nagytájakról tanult természeti-társadalmi ismeretek alkalmazásával a régiók jellegzetességeit, erőforrásait, fejlesztésének	Ismertesse a nagyrégiók kialakításának elveit és szerepét hazánkban az Európai Unióhoz történő csatlakozás tükrében. Indokolja a regionális fejlettség különbségeit természeti, társadalmi, gazdasági tényezőkkel.

Budapest	lehetőségeit. Hasonlítsa össze adatsorok segítségével az egyes régiók kedvező és kedvezőtlen mutatóit. Jellemezze a főváros településszerkezetét ábrák segítségével. Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.	Mondjon példákat a nagyrégión belüli és az azok közötti együttműködésekre. Ismertesse példák alapján sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.
8.6. Magyarország környezeti állapota	Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével. Mutassa be a medence- és a tranzit-jelleg szerepét a környezet szennyeződésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére. Tudjon példát mondani a nagyvárosok környezeti ártalmairól, a megoldás lehetőségeiről. Mondjon példákat a környezet védelmében tett intézkedésekről és azok eredményeiről. Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit. Mondjon példát hazánk környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére.	Ismertesse a környezetgazdálkodás hazai elveit, alkalmazásának lehetőségeit, példáit.

9. Európa regionális földrajza

Megjegyzés: Az Európa általános természet- és társadalomföldrajzi képénél megfogalmazott követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Európa általános természetföldrajzi képe	Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést. Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését. Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájait, szerkezeti egységeit, éghajlatait. Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen. Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a	Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével. Magyarázza a lemeztektonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti összefüggést. Ismerje fel kontúrtérképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket.

	növényzet és a talajtípus közötti összefüggést. Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, és jellemezze azokat. Nevezze meg a kontúrtérképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájait. Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezetalakító tevékenységét és annak hatásait.	
9.2. Európa általános társadalomföldrajzi képe	Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát. Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket. Tudja felsorolni, térképen megmutatni, kontúrtérképen megnevezni Európa országait, fővárosait. Tudja megmutatni a térképen és megnevezni a kontúrtérképen a tanult országok legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse jellemzőiket. Nevezze meg a tanult országok jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit és ipari termékeit.	Mondjon példákat a vendégmunkások, a menekültek és a bevándorlók befogadásából adódó problémákra. Támassza alá példákkal a társadalmi fejlődés, a foglalkozási átrétegződés és az urbanizáció kapcsolatát. Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlettségi különbségeket Európában, magyarázza azok okait és következményeit.
9.3. Az Európai Unió földrajzi vonatkozásai	Mutassa be az együttműködés kialakulását, lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére. Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, főbb intézményeit. Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát. Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait. Legyen képes statisztikai adatok elemzésére az Európai Unióval kapcsolatban.	Magyarázza az európai integráció kialakulásához vezető okokat, ismerje fejlődésének történetét, kapcsolatát egyéb tömörülésekkel. Tudja elhelyezni az Európai Uniót a világgazdaság erőközpontjai között statisztikai adatok elemzése alapján. Ismerje az integráció bővítésének lehetőségeit és problémáit. Mutassa be a szervezet mezőgazdasági politikáját, területfejlesztési, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási törekvéseit.
9.4. Észak-Európa	Ismertesse a kontinensrész és országainak gazdasági életében szerepet játszó természeti és társadalmi tényezőket. Mutassa be tematikus térképek segítségével az ipar és a mezőgazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait.	Mutassa be az országok szerepét Európa és a világ gazdaságában.
9.5. Nyugat-Európa Egyesült Királyság	Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében.	Mutassa be példákkal a történelmi és a gazdaságtörténeti múlt hatását a kontinensrész országainak mai gazdasági életében. Mondjon példákat a gazdasági szerkezetváltásra a XX. század második felében, és mutassa be azok következményeit. Ismerje a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlődésében, legyen tisztában világgazdasági szerepe átalakulásának okaival.

	Ismertesse a hagyományos iparvidékek telepítő tényezőit, az ipar területi átrendeződésének okait.	Ismertesse forráselemzés alapján a gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjait.
Franciaország	Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezőgazdaság legfontosabb területi jellemzőit.	Igazolja a gazdaságpolitika és a mezőgazdasági termelés sajátos vonásainak kapcsolatát.
	Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszer-termelésében.	Mutassa be az idegenforgalom szerepét az ország gazdasági életében.
9.6. Dél-Európa	Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzőit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást.	Összegezze a Földközi-tenger jelentőségét a dél-európai országok társadalmi-gazdasági életében.
	Ismertesse a mediterrán mezőgazdaság alapvető típusainak termékeit.	
	Indokolja tények bemutatásával Dél-Európa kétarcúságát, gazdasági megosztottságát.	
Olaszország	Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét.	Tudjon példákat mondani az északi és a déli területek közötti fejlettségi különbség következményeire.
	Ismertesse a főbb gazdasági központokat.	Fogalmazza meg az északi ipari háromszög fejlettségének okait, és mutassa be gazdasági kapcsolatait.
		Mutassa be a mediterrán táj, a történelmi és a kulturális örökség szerepét az ország idegenforgalmában.
Spanyolország		Mutassa be az idegenforgalmi és az egyéb adottságok szerepét az ország gazdasági fejlődésében.
		Mondjon példákat az ipar vezető ágazataira, gazdasági központokra. Tudja megmutatni ezeket a térképen.
Szerbia és Montenegro	Ismertesse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi különbségeket, és sorolja fel az utódállamokat.	Mutassa be tájainak eltérő természeti és társadalmi jellemzőit, és tudjon példákat mondani azok következményeire.
	Ismertesse az ország nemzetiségeit.	Ismertesse az ország iparának és mezőgazdaságának területi elrendeződését, a Vajdaság gazdasági szerepét.
Horvátország	Mutassa be Dalmácia idegenforgalmának szerepét az ország életében, nevezzen meg idegenforgalmi központokat.	Jellemezze az ország eltérő adottságú tájait, a gazdasági fejlődés alapjait, gazdasági központjait.
		Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését.
9.7. Közép-Európa tájainak és országainak természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa be Közép-Európa fekvésének társadalmi-gazdasági és környezeti következményeit. Jellemezze Közép-Európa természeti adottságait. Mutassa be konkrét példákon az eltérő természetföldrajzi környezet társadalmi-gazdasági következményeit.	Hasonlítsa össze Közép-Európa síkságainak, rögvidékeinek és magashegységeinek természeti adottságait, gazdasági lehetőségeit.
Németország	Mutassa be az ország területenként eltérő természeti és társadalmi-gazdasági adottságait, a termelés különbségeit.	Mutassa be az ország szerepét, súlyát a világgazdaságban és az Európai Unióban különböző forrásanyagok segítségével.

	Ismerje az egykori keleti és nyugati országrész eltérő gazdasági-társadalmi fejlődésének útját, az ország újraegyesítését követő eredményeket és problémákat. Mutassa be a Ruhr-vidék példáján a hagyományos iparvidék gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát. Tudja térképen megmutatni és kontúrtérképen megnevezni, továbbá jellemezni az ország nagytájait és gazdasági központjait.	Támassza alá példákkal az ipar területi és szerkezeti átalakulási folyamatát, a déli tartományok gyors gazdasági fejlődését.
Lengyelország		Jellemezze az ország nagytájait, ismertesse a tájak legfontosabb erőforrásait. Ismertesse a mezőgazdaság fejlődésének sajátos vonásait. Nevezze meg kontúrtérképen a fő gazdasági központokat.
Csehország		Jellemezze Csehország nagytájait, mutassa be azok természeti erőforrásait. Nevezze meg kontúrtérképen gazdasági életük fő központjait.
Ausztria	Jellemezze és nevezze meg kontúrtérképen az ország nagytájait és gazdasági központjait. Ismertesse a magashegységi környezet szerepét a gazdasági életben.	Hasonlítsa össze a medence és a magashegyvidéki területek gazdaságának jellemzőit.
Szlovénia		Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődését.
Szlovákia	Mutassa be a Kárpátok és az alföldi tájak eltérő szerepét a gazdaság fejlődésében. Nevezze meg kontúrtérképen a gazdaság fontosabb központjait és magyar vonatkozású városait.	Indokolja az ország természeti erőforrásainak és gazdaságának térbeli elhelyezkedését.
Románia	Nevezze meg kontúrtérképen az ország nagytájait, hasonlítsa össze természeti adottságait és erőforrásait. Tudjon megnevezni iparvidékeket, mezőgazdasági tájakat, kontúrtérképen felismerni gazdasági központokat. Nevezzen meg magyar kulturális központokat.	Jellemezze a gazdasági élet területi elhelyezkedését és ágazati szerkezetét.
9.8. Kelet-Európa természet- és társadalomföldrajzi vonásai	Mutassa be a nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági adottságait.	Ismertesse a volt Szovjetunió társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen az utódállamokat.
Oroszország	Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének természeti adottságait, mutassa be azok kapcsolatát a népesség eloszlásával. Mutassa be a földrajzi övezetesség jellemzőit Oroszország területének példáján. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Oroszország iparvidékeinek földrajzi jellemzőit. Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét.	Sorolja fel a gazdálkodás természeti és társadalmi problémáit Oroszországban. Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzőit, az energiatermelés környezeti következményeit.

Ukrajna	Jellemezze a Donyec-medence gazdaságának földrajzi összefüggéseit. Mutassa be tematikus térképek segítségével Ukrajna mezőgazdaságát. Nevezzen meg magyar vonatkozású településeket.	Mutassa be statisztikai adatok alapján Ukrajna jelentőségét Európa és a világ gazdaságában.

10. Európán kívüli földrészek földrajza

Megjegyzés: A kontinensek általános természet- és gazdaságföldrajzi képénél szereplő követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe	Mutassa be az egyes kontinensek földrajzi sajátosságait. Mutassa meg térképen, nevezze meg kontúrtérképen és jellemezze a nagytájakat, a folyókat, a tavakat. Mondjon példákat az egyes kontinenseken előforduló nagyszerkezeti egységekre. Elemezze tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit. Mondjon példákat a kontinensek főbb erőforrásaira. Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveket, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájait. Ismertesse a népességkoncentrációk kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okát. Magyarázza a kontinensek országcsoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését. Ismertesse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit. Mutassa be a kontinensek világgazdasági szerepét, annak változásait. Tudja felsorolni, térképen megmutatni és kontúrtérképen megnevezni a kontinensek jellegzetes térségeit, tanult országait, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait. Tudjon példát mondani a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira.	Ismertesse a kontinens szerkezeti felépítését és annak lemeztektonikai hátterét. Mutassa be éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével a kontinensek természetföldrajzi adottságait. Ismerje fel diagramok alapján a földrészek egyes éghajlatait és térképvázlatokon az egyes éghajlati öveket. Mutassa be az egyes kontinensekre jellemző példákkal a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszerét. Legyen képes keresztmetszetet elemezni a kontinensek természeti adottságairól. Mutassa be a kontinensek világgazdasági szerepét, annak változásait.
10.2. Ázsia **10.2.1. Általános földrajzi kép**	Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait. Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet	Mutassa be a kontinens vallási-kulturális sokszínűségét, ennek következményeit a társadalom életében.

	jellemzőinek kialakulásában. Mutassa be a népességrobbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és a megoldásukra tett erőfeszítésekre.	Mutassa be a kontinens világgazdasági szerepét, annak változásait. Elemezze az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásukra tett erőfeszítéseket.
10.2.2. Országai		
Kína	Ismertesse a népességszám növekedésének időbeli változásait. Hasonlítsa össze Kelet- és Nyugat-Kína mezőgazdaságát. Ismertesse az ország erőforrásait, az országon belüli területi fejlettségi különbségek okait. Mutassa be statisztikai adatok, diagramok és szöveges források felhasználásával az ország világgazdasági jelentőségét.	Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos vonásait. Ismertesse a külföldi tőke szerepét az ország gazdaságának fejlődésében. Mutassa be Hongkong szerepét Kína és Délkelet-Ázsia társadalmi-gazdasági fejlődésében.
Japán	Mutassa be a szigethelyzet és a természeti erőforrások szűkösségének következményeit a gazdasági fejlődésben. Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos vonásait. Mutassa be a természeti feltételekhez és a társadalmi szokásokhoz alkalmazkodó japán mezőgazdaság vonásait. Nevezze meg az ipar fő ágazatait, termékeit. Tudja tényekkel alátámasztani a Japán gazdaság szerepét a világkereskedelemben.	Mutassa be a gyarmatosítás hatását a térség társadalmi-gazdasági fejlődésére. Támassza alá tényekkel Japán szerepét Ázsia gazdasági fejlődésében. Bizonyítsa a világpiac igényeihez való alkalmazkodás szerepét a gazdaság fejlődésében.
India	Ismertesse az ország népesedési folyamatát és ezek összefüggését az élelmezéssel. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó mezőgazdaságot.	Támassza alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India gazdasági életében. Mutassa be az iparfejlődés eredményeit és ellentmondásait, a külföldi tőke szerepét.
10.2.3. Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai	Nevezze meg a térséghez tartozó országokat. Mutassa be példák alapján a térség országainak sajátos társadalmi-gazdasági fejlődését, azok természeti és társadalmi hátterét.	Ismertesse a felzárkózó országokat, sorolja fel gazdasági fejlődésük okait és jellemzőit. Fogalmazza meg adatok alapján a csoport országainak hasonló és eltérő gazdasági vonásait.
10.2.4. Nyugat-Ázsia, arab világ	Nevezzen meg a területen élő népeket. Mutassa be statisztikai adatok és diagramok alapján a terület kőolajgazdagságának világgazdasági jelentőségét. Ismertesse példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében. Csoportosítsa a térség országait gazdasági fejlettségük alapján.	Bizonyítsa a térség geopolitikai fontosságát. Mutassa be a vallás meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben. Ismerje az arab világ gazdasági jelentőségét, országainak közös és egyedi vonásait. Ismertesse Izrael sajátos gazdasági fejlődését.
10.3. Ausztrália és Óceánia		Mutassa be tematikus térképek segítségével a természeti adottságokban megnyilvánuló összefüggéseket, és az ausztrál gazdaság legfőbb vonásait.

		Értékelje Ausztrália szerepét a világgazdaságban.
10.4. Afrika általános földrajzi képe	Jellemezze Afrika tipikus tájait (sivatag, oázis, éhségövezet). Mutassa be a mezőgazdasági termelés övezetes elrendeződését. Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és fejlődő területekre, országokra.	Hasonlítsa össze trópusi-Afrika különböző természeti földrajzi adottságú tájainak gazdasági életét. Mutassa be a gyarmatosítás következményeit, a társadalmi-gazdasági elmaradottság okait, a népesedési problémákat, a megoldási lehetőségek ellentmondásait.
10.5. Amerika **10.5.1. Általános földrajzi képe**	Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait. Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság éghajlati következményeit Észak-Amerikában. Mutassa be a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség hatását a gazdálkodásra. Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit. Hasonlítsa össze az ültetvényeken és a farmvidékeken folyó termelést. Mondjon példákat az ipar szerkezetének és fejlettségének különbségeire az egyes kontinensrészeken.	Vesse össze a földrajzi övezetességet Dél-Amerikában és Afrikában, indokolja a különbségeiket. Mondjon példákat az amerikai integrációs törekvésekre. Mutassa be példák alapján a népesség városba áramlásának okait és. jellemzőit
10.5.2. Országai Amerikai Egyesült Államok	Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepének kialakulását. Értékelje fejlődésének természeti és társadalmi feltételeit. Jellemezze az ország gazdaságának szerkezetét. Jellemezze tematikus térképek alapján a mezőgazdaság övezetességét. Ismertesse az egyes övek sajátosságait, fő terményeit. Hasonlítsa össze az egyes gazdasági körzetek és a központok természeti és társadalmi adottságait, a jellemző gazdasági tevékenységeket, a fejlődés eltérő ütemét.	Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét a társadalmi-gazdasági fejlődésben. Mutassa be összefüggéseiben és elemezze a nagy gazdasági körzetek fejlődésének tendenciáit.
Mexikó		Mutassa be tematikus térképek felhasználásával az ország társadalmi-gazdasági életének jellemzőit. Mutassa be Mexikó példáján a fejlődő országok városiasodásának jellemző vonásait.
Brazília		Mutassa be a területi gazdasági különbségek természeti és társadalmi okait.

11. A globális válságproblémák földrajzi vonatkozásai

Megjegyzés: A témákhoz kapcsolódó követelmények az egyes geoszféráknál és a gazdasági tevékenységeknél is szerepelnek. Itt csak az ismeretek szintetizálásával kapcsolatos követelményeket soroljuk fel.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. A geoszférák környezeti problémáinak kapcsolatai	Mutassa be példákkal az egyik geoszférában történt beavatkozás hatását más geoszférákra. Ismertesse lakóhelyének környezeti problémáit.	Mutassa be ábrasorok segítségével a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait. Legyen képes konkrét példák, esetelemzések alapján önálló véleményalkotásra, a témához kapcsolódó szemelvények elemzésére.
11.2. A népesség, a termelés és a fogyasztás növekedésének földrajzi következményei	Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére.	
A Föld eltartóképessége	Mutassa be a népességszám növekedésének sajátos társadalmi következményeit és összefüggéseit. Értelmezze, hogy miért van szükség a demográfiai robbanás megfékezésére, a háborús és a katasztrófaveszélyek felszámolására. Mutassa be az összefüggést a környezet állapotának romlása és az életminőség alakulása között.	Mutassa be logikai kapcsolatok feltárásával, hogy a népesség energia-, nyersanyag-, fogyasztási cikk- és élelmiszerigénye hosszú távon a harmonikus, fenntartható fejlődés keretein belül elégíthető ki.
Urbanizációs problémák	Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között. Igazolja példákkal az életminőséget befolyásoló előnyöket és hátrányokat.	
11.3. A környezeti válság kialakulása és az ellene folytatott küzdelem	Legyen képes a témához kapcsolódó adatok, ábrák, szövegek elemzésére.	
A környezeti és a gazdasági problémák globalizálódása	Nevezze meg a világ globális problémáit (túlnépesedés, éhínség, energiahiány, nyersanyaghiány, vándormozgalmak, a tőke egyenlőtlen eloszlása, gazdasági polarizáció, környezeti gondok). Ismerje fel a globális problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk főbb okait.	Értelmezze a környezeti válság kialakulásának okait és folyamatát. Mutassa be a földrajzi környezet társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait.
Nemzetközi összefogás a környezetvédelemben	Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek (UNEP, FAO, UNESCO, WHO) főbb tevékenységeit. Mondjon példákat a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom	Igazolja, hogy a környezet állapotának feltárása, értékelése és egyensúlyának megóvása globális, nemzetközi feladat. Értelmezze a legfontosabb nemzetközi környezetvédelmi egyezményeket. Mutasson meg a világtérképen néhány nemzetközi védelem alá eső területet.

	felelősségét. Ismertesse a megoldásokra irányuló nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét. Mutassa be a természetvédelem céljait, területi egységeinek szerveződését.	Értelmezze szemelvények segítségével a fenntartható fejlődés elméletét és lehetőségeit.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	I. feladatlap megoldásához nem használható segédeszköz! II. feladatlap megoldásához használható segédeszközök: középiskolai földrajz atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz atlasz	NINCS	középiskolai földrajz atlasz

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	Jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. Topográfiai ismereteket, képességeket ellenőrző feladatlap 20 perc	II. Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatlap 100 perc	Egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldania. A vizsgázó az I. (20 perc) és a II. (100 perc) feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 20 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. A dolgozatok összegyűjtésére, illetve kiosztására fordított idő a vizsga időtartamába nem számítható be. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Az I. feladatlap megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható. A II. feladatlaphoz vizsgázónként szükséges segédeszközök: középiskolai földrajzi atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző és vonalzó, amelyeket a vizsgázó biztosít. Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmények valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket. Az írásbeli feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 45%-ban *földrajzi-környezeti ismeretanyag.* Ez a részletes érettségi követelményekre épülő zártvégű vagy rövid választ igénylő nyílt végű feladatokban jelenik meg, amelyek a követelményrendszer arányait figyelembe véve különböző témakörökhöz kapcsolódnak.
- 15%-ban *topográfiai ismeretek*, amelyek a vizsgakövetelményben felsorolt névanyagra épülnek; a megjelölt földrajzi fogalmak megnevezését és a hozzájuk kapcsolódó tartalmak ismeretét várják el a jelölttől.
- 40%-ban *gyakorlati jellegű feladatok* (pl. grafikonelemzés, ábraelemzés, számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés).

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a középiskolai földrajzi atlasz. Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletekről, szemelvényekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A vizsgázó vázlatot készíthet és azt felhasználhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A tételt a vizsgázónak önállóan, a szaknyelv használatával kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni.

1. feladat - Általános természetföldrajz, a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
Kozmikus környezetünk vagy térképi ismeretek	1
A geoszférák földrajza és környezeti problémáik	9
- Kőzetburok, földtörténet	(4)
- Vízburok	(2)
- Levegőburok	(3)
Földrajzi övezetesség	4
A kontinensek természetföldrajza	2
Magyarország és tájainak természetföldrajza	4

2. feladat - Általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
Népesség- és településföldrajz	3
A világ változó társadalmi-gazdasági képe	5
A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országok és országcsoportok Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei	5

Magyarország földrajza. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát- medencében és Európában	6
Globális környezeti problémák	1

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- a tételek első feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozik;
- a tételek második feladata általános társadalomföldrajzi vagy regionális társadalmi-gazdasági földrajzi tartalmakhoz kapcsolódik.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik feladatban kérdezhetők).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az egyes feladatok megoldására 25-25 pont adható.

Az értékelés szempontjai feladatonként:

Tartalmi összetevők	20 pont
Logikus felépítés	2 pont
A szaknyelv, a térkép- és eszközhasználat	3 pont

A tételsor összeállításakor a vizsgáztató tanárnak röviden rögzítenie kell az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, a 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleleteket értékelni kell.

A vizsgázó teljesítményének rögzítésére egyéni értékelő lap készítése javasolt.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga 240 perc	Szóbeli vizsga 20 perc
Földrajzi ismeretek és képességek meglétét vizsgáló feladatsor	Egy természetföldrajzi feladat és egy társadalomföldrajzi feladat kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldania. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz: szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző és vonalzó, amelyeket a vizsgázó biztosít. A megoldáshoz térkép, középiskolai földrajzi atlasz nem használható.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket. Az írásbeli feladatsorban közel azonos arányban jelennek meg a természetföldrajzi és a társadalomföldrajzi tartalmak.

Az írásbeli feladatsor megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 50%-ban *földrajzi-környezeti ismeretanyag***.** Az emelt szintű részletes érettségi követelményekre épülő (a középszint követelményeit is magába foglaló) zártvégű, valamint rövidebb vagy hosszabb választ igénylő nyílt végű feladatok, esszé, illetve rajzos feladatok lehetnek, amelyek lefedik a követelményrendszer valamennyi fő témakörét.
- 20%-ban *topográfiai ismeretek.* A vizsgakövetelményben felsorolt névanyagra épülő feladatok a megjelölt földrajzi fogalmak felismerését, megnevezését, földrajzi tartalmak hozzárendelését, illetve a földrajzi-környezeti ismeretek topográfiai feladatok során történő alkalmazását várják el a vizsgázótól.
- 30%-ban az ismeretek alkalmazását igénylő *gyakorlati jellegű feladatok* (pl. grafikonelemzés, ábraelemzés, számításos feladatok, ábrázolás, mérés a térképen, képfelismerés, forráselemzés, adat- és szöveges vagy képi információ értelmezése, adatok alapján egyszerű prognózis készítése, problémamegoldó feladatok).

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli dolgozat összesen 200 pont értékű feladatot tartalmaz. A vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításához a dolgozatra adott pontszámot 2-vel kell osztani. Ennek megfelelően az írásbeli vizsgarészre maximum 100 vizsgapont adható (pl. ha a dolgozatra 150 pontot kapott a vizsgázó, akkor az 75 pontnak felel meg a vizsgán nyújtott összteljesítmény megállapításakor). Ha az osztás törtszámot eredményez, akkor felfelé kell kerekíteni.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a középiskolai földrajzi atlasz, amelyről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik**.** Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletekről, szemelvényekről a tételsort összeállító vizsgaközpont gondoskodik.

A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A vizsgázó vázlatot készíthet és azt felhasználhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A tételt a vizsgázónak önállóan, a szaknyelv használatával kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételből kell állnia.

A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor összeállítása az alábbi arányok figyelembevételével történik:

1. feladat - Általános természetföldrajz, a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajza

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
Térképi ismeretek	1
Kozmikus környezetünk	1
A geoszférák földrajza és környezeti problémáik	8
- Kőzetburok, földtörténet	(4)

- Vízburok	(2)
- Levegőburok	(2)
Földrajzi övezetesség	4
A kontinensek természetföldrajza	2
Magyarország és tájainak természetföldrajza	4

2. feladat - Általános társadalomföldrajz, regionális társadalmi-gazdasági földrajz

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
Népesség- és településföldrajz	3
A világ változó társadalmi-gazdasági képe	5
A világgazdaságban különböző szerepet betöltő régiók, országok és országcsoportok Európa és a többi kontinens regionális földrajzi jellegzetességei	5
Magyarország földrajza. Hazánk helye és kapcsolatai a Kárpát- medencében és Európában	5
Globális környezeti problémák	2

A tétel jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll:

- a tételek első feladata az általános természetföldrajzra vagy a kontinensek, illetve Magyarország természetföldrajzára vonatkozik;
- a tételek második feladata általános társadalomföldrajz vagy a regionális társadalmi-gazdasági földrajzi tartalmakhoz kapcsolódik.

A két feladat között tartalmi és területi átfedés nem lehet (pl. Magyarországra vonatkozó ismeretek csak az egyik feladatban kérdezhetők).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az egyes feladatok megoldására 25-25 pont adható.
Az értékelés szempontjai feladatonként:

Tartalmi összetevők	20 pont
Logikus felépítés	2 pont
A szaknyelv, a térkép- és eszközhasználat	3 pont

A központi értékelési útmutató rögzíti az egyes feladatok kifejtésének elvárt tartalmi összetevőit és az ezekre adható, feladatonként 20 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

FRANCIA NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	**Érettségi vizsga**
C2 Mesterszint **C1** Haladó szint	
B2 Középszint	**Emelt szint**
B1 Küszöbszint **A2** Alapszint	**Középszint**
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum a francia nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, B1: - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: - a gondolatmenetet követni, - véleményeket, érvelést követni, - az információkat megfelelő részletességgel megérteni, - a szerző álláspontjára következtetni, - a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
1.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg	A vizsgán használt szöveg

	- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.
1.3. Szövegfajták	- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek.	- publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgán használt szöveg B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: - gondolatmenetét részleteiben is követni, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
3.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az	A vizsgarészben használt szöveg

	adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű. B1: - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik, - normál tempójú, - a standard kiejtés(ek)hez közel álló, - tartamilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	B2: - változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, - természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.	- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt), A2: - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, - néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, B1: - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	A vizsgázó képes B2: - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerzetten kifejteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,

		- a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	- rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	- olvasói levél, - cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, rutinszerű beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben szokásos feladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, - ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő	A vizsgázó képes

	feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	B2: - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, - folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, - bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, - elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, - enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése

	- Női és férfi szerepek - Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások (posta) - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése - Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, reklámok - Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra

	- Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, kempingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltatóegységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül. *Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.*

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Merci beaucoup / Merci Madame; emelt szinten: Je vous remercie Madame / Monsieur stb.

A hatodik csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	S'il vous plaît, pardon Madame / Monsieur, Madame, / Monsieur. S'il te laît. Oui?
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Bonjour Paul / Madame / Monsieur. Bonjour. Ça va? Au revoir madame / monsieur. Salut, ça va? Ça va. A demain Paul.
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Je m'appelle..., je suis... Bonjour... Salut. C'est ..., je te / vous présente..., permettez-moi de vous présenter... - Enchanté(e) Madame / Monsieur...
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Bonjour Paul / Madame / Monsieur. C'est Dominique ŕ l'appareil. Pierre est lá? Est-ce que je peux parler ŕ Pierre, s.v.p.? Je vous / te le passe. Il n'est pas lŕ, vous lui laissez un message? Alors ŕ la rochaine fois, au revoir, Paul / Madame / Monsieur.
Magán- és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Cher Paul, Chčre Lucie, ... Grosses bises, ŕ bientőt, ton ami, je t'embrasse bien fort. Monsieur, Madame, ... Veuillez agréer, Monsieur, / Madame, l'expression de mes sentiments distingués.
Szóbeli üdvözletküldés	Mes meilleures pensées ŕ Paul.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Comment allez-vous? Ça va. Et vous? Ça va? Ça va.
Köszönet és arra reagálás	Merci beaucoup, je vous remercie, Madame / Monsieur. Il n'y a pas de quoi, avec plaisir, je vous / t'en prie.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Pardon, excuse-moi / excusez-moi, Madame / Monsieur. Ça ne fait rien, je vous / t'en prie, Madame / Monsieur.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Joyeux anniversaire, bonne fęte de, bon voyage, je te / vous félicite, toutes mes félécitations. Merci beaucoup de tes / vos voeux, je te / vous remercie de, tu es / vous ętes (vraiment) gentil.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Je vous suis trčs reconnaissant(e).
Sajnálkozás, csalódottság	Je regrette, je suis vraiment désolé(e). Je suis tout étonné(e), je m'y attendais pas.
Öröm	Je suis ravi, quel plaisir / quelle joie
Rokonszenv, ellenszenv	J'ai rarement vu quelqu'un d'aussi agréable / désagréable. Il est vraiment sympathi sympathique / antipathique.
Elégedettség, elégedetlenség	Je suis content / trčs heureux, c'est trčs bien. Je ne suis pas trčs content, ce n'est pas trop bien.
Csodálkozás	Tiens, dis donc, vraiment? Alors lí! Quelle surprise!
Remény	J'espčre, tu y crois?
Félelem, aggodalom	Je suis trčs inquiet, j'ai peur, je crains.
Bánat, elkeseredés	Je suis (trčs) triste /désespéré(e).
Bosszúság	Mais enfin! Ça alors! Alors, lá!
Együttérzés	Je suis de tout coeur avec vous, nous partageons votre douleur.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szandékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Tu aimes / veux? Ça te plait? Qu'est-ce que vous en pensez? Super, pas mal / trop intéressant, je préfére, j'adore / je déteste, í mon avis, je pense que...
Érdeklődés, érdektelenség	Qu'est-ce qui vous / t'arrive? Qu'est-ce qu'il y a? Raconte-moi... Ça ne m'intéresse pas trop, ce n'est pas mon problčme.
Tetszés, nem tetszés	J'aime beaucoup /je n'aime pas du tout, j'adore / je déteste, c'est trčs bien, ça me plait pas mal, ça ne me plait pas trop.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Tu as / vous avez raison, c'est justement / exactement ça. Tu as / vous avez tort, tu te trompes, ce n'est pas du tout ça.
Egyetértés, egyet nem értés	Oui, d'accord, bien sűr, comme tu veux, je suis de ton / votre avis, c'est exactement ce que je pense. (Mais) non, (ce n'est) pas ça, pas maintenant, pas question.
Helyeslés, rosszallás	Excellente idée. Alors lí, c'est trés mauvais / mal.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Par contre, au contraire, d'ailleurs, pourtant, tout de méme, surtout pas.
Elismerés kifejezése, dicséret, és arra reagálás	C'est bien / pas mal / génial, je le trouve magnifique, j'aime beaucoup, ça me plaît bien, bravo, félicitation, je vous félicite.

Közömbösség	Ça m'est égal, cela n'a pas d'importance, comme vous voulez.
Ígéret	C'est promis, je te / vous promets
Akarat, szándék, terv	Je veux absolument, je tiens ŕ..., je refuse de..., on pense..., on projette..., on a I'intention de...,
Kívánság, óhaj	Je voudrais bien, j'aimerais, je souhaite que....., je serais content si...
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	On peut, je suis capable de..., il est possible, c'est faisable. Vous devez, il faut absolument, il est indispensable.
Bizonyosság, bizonytalanság	Tout ŕ fait, certainement / je ne sais as, eut-ętre.
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, ill. érdeklődés ezek iránt	Ça te / vous paraît...? Quelle est votre réaction ŕ cela? Lequel vous voulez? Qu'est-ce qui vous intéresse dans la vie?
Kritika, szemrehányás	Il est sans intéręt, ça ne me plait pas vraiment, ce n'est pas trop réussi, c'est nul. Mais c'est scandaleux!

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Voilŕ, ce (ne) sont (pas) mes amis / c'est mon chat.
Dolgok, események leírása	Ils (ne) sont (pas) sympas / il est noir, beau, mais cher, c'est quelque chose qui, c'est quelqu'un qui, ça sert ŕ... Cet a aprčs-midi, il y a une semaine. C'était... Alors, moi, je lui dis...
Információkérés	Comment t'appelles-tu? Qu'est-ce que tu fais? Qui était-ce? Oů est-il? Pourquoi n'est-il pas venu? Ça coűte combien? Ça commence á quelle heure? Je voudrais savoir si..., Dis-moi / dites-moi comment?
Tudás, nem tudás	Je (ne) sais (pas), je (ne) eux (pas) te / vous dire.
Igenlő vagy nemleges válasz	Oui / non, c'est ça / ce n'est pas ça, en effet / pas tout ŕ fait, aucun problčme / pas du tout, c'est entendu / cela n'est pas possible, je ne peux pas vous dire cela.
Válaszadás elutasítása	Je ne peux pas accepter votre réponse, cette réponse ne me convient pas, je n'en ai pas la moindre idée.
Bizonyosság, bizonytalanság	Certainement, sűrement, sans (aucune) doute, ça me parait évident, peutętre, ça se peut, ça m'étonnerait, ce n'est pas si sűr que ça, je doute que cela soit vrai, rien ne le prouve.
Ismerés, nem ismerés	Je vois, je ne vois pas ce que vous voulez dire / de uoi tu parles.

Feltételezés	Je suppose.
Emlékezés, nem emlékezés	Je me rappelle, ça me fait penser...
Indoklás (ok, cél)	Parce que, our que...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Je voudrais, s'il te / vous plaît.
Felszólítás, tiltás, parancs	Il est interdit / défense de..., (ne) fais / faites (pas), veuillez patienter, s.v.p, pričre de ne pas faire..., respectez...
Javaslat és arra reagálás	J'ai une idée, pourriez-vous..., voulez-vous..., que diriez-vous de..., c'est une bonne idée, (mais...) avec plaisir, (mais...)
Rendelés	S'il vous plaît, je voudrais... Est-ce que je pourrais avoir...? Pourriez-vous m'apporter...?
Meghívás és arra reagálás	Tu viens? Ça te dit? Accepteriez-vous de? Si on faisait qch ce soir? Volontiers, malheureusement je ne peux pas, pourquoi pas.
Kínálás és arra reagálás	Tu veux? Prenez-en encore... Je veux bien, non, merci. Tu es / vous ętes gentil, mais ...
Reklamálás	C'est scandaleux / inacceptable / inadmimissible.
Tanácskérés, tanácsadás	Tu devrais/vous devriez peut-étre, á ta/votre place, je...
Figyelmeztetés	Attention!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Je peux.....? Tu me permets / vous me permettez de...? Je vous / t'en prie. Bien sűr, (Madame / Monsieur), si tu veux / vous voulez. Non, vous ne pouvez pas.....
Segítségkérés és arra reagálás	S'il vous / te plaît. Merci beaucoup.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Je te propose de..., veux-tu que je... Merci, (Madame / Monsieur), je suis trčs touché.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	C'est (bien) ça? Peux-tu / pouvez-vous répéter.
Nem értés	Pardon, je ne comprends pas, je n'ai as bien compris.
Betűzés kérése, betűzés	Comment ça s'écrit, s.v.p.? C comme Cécile...
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Parlez un peu plus lentement / haut, s.v.p.

Beszélési szándék jelzése	Čcoute / écoutez ça.
Téma bevezetése	Je pense, ŕ mon avis, ŕ ce propos, j'ajouterais, si vous voulez mon avis.
Témaváltás	Avez-vous vu? Avez-vous entendu? Si on parlait d'autres choses.
Félbeszakítás	Excusez-moi de vous interrompre.
Megerősítés, igazolás	C'est bien ça? Est-ce que j'ai bien compris? C'est celui qui? C'est tout? Tu n'en veux vraiment pas?
Körülírás	Je ne sais pas exactement ça, mais c'est quelque chose.
Példa megnevezése	Tiens / tenez, par exemple, pour vous donner un exemple, c'est le cas de...
Beszélgetés lezárása	D'accord, c'est entendu.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: - megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki	A vizsgázó

gondolatait, kommunikációs szándékait.	B2: - változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, - viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, - szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, - árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A *középszintű és emelt szintű* követelmények egy táblázatban jelennek meg. A csak *emelt szinten* elvárt szerkezeteket csillag (*) jelzi. A leírások Patrick Charaudeau Grammaire du sens et de l'expression (Hachette, Párizs 1992) és Genevičve-Dominique de Salins Grammaire pour l'enseignement / apprentissage du FLE (Didier-Hatier, Párizs 1996.) című munkáinak terminológiáját követik.

A *középszintre* vonatkozó lista a Kerettantervre épül. Ezeknek a szerkezeteknek az aktív használata várható el a vizsgázótól. A receptív készséget mérő vizsgarészekben használt szövegekben előfordulhatnak a listán nem szereplő szerkezetek is, ezek azonban nem képezik a mérés részét.

Emelt szinten a mai francia köznyelvben előforduló valamennyi nyelvi szerkezet ismerete a felismerés szintjén elvárható. A listán szereplő szerkezetek aktív ismeretét célzottan a nyelvhasználati vizsgarészben mérjük.

1. La présentation	
les présentateurs	c'est / ce sont, (le) voici / (la) voilŕ, il y a, il est
la focalisation	c'est ... qui / c'est ... que, ce qui... c'est / ce que... c'est, c'est ce que / c'est ce qui, voilŕ ce que/ voilŕ ce qui
2. La personne	
les pronoms personnels „sujets" du verbe	je, tu / vous, il / elle, ils / elles, on, nous
les pronoms personnels de forme tonique	moi, toi, lui, elle... impératif, affirmatif / négatif
les pronoms personnels „ compléments „ du verbe	me, te, nous, vous, le, l', la, les lui, leur
les ronoms „adverbiaux"	y, en
3. L'actualisation du nom commun	
l'article défini	le genre et le nombre des noms le, l', la, les + nom commun

	article contracté du / des, au / aux
l'article indéfini	un, une, des + nom commun
l'article „zéro"	article „zéro" + nom commun
la désignation	ce, cet, cette, ces + nom commun celui / celle / ceux / celles de + nom celui qui / celui que etc.
la dépendance	mon ma mes, etc. + nom commun le mien, la mienne, les miens, les miennes, etc.
la quantification	du, de l', de la + nom non dénombrable assez / beaucoup / peu de + nom quelques + nom dénombrable autant / plus / moins de + nom commun le plus / moins de + nom commun
4. L'affirmation et la négation	oui, non, si, n'est-ce pas? ne pas, ne... ni... ni, ne... pas... non plus, ne... jamais, jamais / toujours, ne... pas / ne... plus, ne... plus jamais, encore / toujours, pas toujours / toujours pas, ne... pas encore, déjŕ / pas encore quelqu'un / n'importe qui*, ne... personne quelque chose / n'importe quoi* ne... rien, tout, tous, toutes, chacun* quelque part / n'importe oů* / partout ne... nulle part ne... que, seulement sauf, excepté
5. L'interrogation et la forme interrogative	est-ce que...? qui / que...? qui est-ce qui / qui est-ce que...? qu'est-ce qui / qu'est-ce que...? inversion verbe-sujet
L'interrogation indirecte et le disocurs indirect	discours indirect

	„concordance” des temps dire que demander si, demander qui / oů / quand / comment, demander ce qui / ce que, demander de + infinitif demander que + subjonctif*
6. La qualification	
la détermination du nom par le complément du nom	N1 de N2 (le fils du pharmacien)
la détermination du nom par l’adejctif qualificatif	adejctif qualificatif: genre et nombre adverbes en „ -ment comparatif, superlatif
la qualification par les relatives	les propositions relatives qui, que, ou, dont auquel, ŕ laquelle, auxquels, auxquelles, etc.* les relatives et l’indicatif les relatives et le subjonctif*
7. La situation dans l’espace	ou? ici, lí, lí-bas, ŕ / chez, article contracté au / aux au, aux, dans, sur, par, de + nom de lieu pour + nom de lieu entre... et... jusqu’ŕ + nom de lieu en / y (pronoms de reprise d’un lieu)
8. La situation dans le temps et la vision du procés	
les indicateurs de temps liés ŕ l’énonciation (déictiques)	hier, aujourd’hui, demain il y a + expression de la durée dans + expression de la durée depuis + date fixe depuis + expression de la durée
les indicatuers temporels non liés ŕ l’énonciation	il y a... que

(non déictiques)	
	en / pendant en + date ou époque á + époque le + date ŕ partir de / dčs* / depuis avant / aprčs
les autres marqueurs temporels: les adverbes et les conjonctions temporels, le gérondif, les propositions	rarement, toujours, souvent, quelquefois, une fois tout ŕ coup, alors, et puis, etc.
participales ŕ valeur temporelle*	en + participe présent tout en + participe présent* (une fois) le travail terminé... quand, lorsque* avant que, pendant que, aprčs que jusqu'ŕ ce que chaque fois que*, si + présent
les valeurs et les emplois des temps de l'indicatif	présent, passé composé, imparfait, plus-que-parfait (le systčme hypothétique: si + imparfait), passé simple*, futur simple, futur antérieur*
les valeurs et emplois des autres modes	valeurs et emplois du conditionnel valeurs et emplois du subjonctif
le verbe et ses modificateurs	les verbes modaux: pouvoir, vouloir, devoir, savoir + infinitif il est possible de + infinitif, il est vraisemblable que* adverbes de maničre, qualité, quantité plus / autant / moins que le plus / le moins
9. Argumentation et opérations logiques	
l'explication cause / conséquence	pourquoi? parce que si... c'est que*, car* ŕ cause de, grace ŕ

	comme sous prétexte de* / que* étant donné que* / vu que* puisque d'oů* c'est pour cela que, c'est pourquoi alors, donc par conséquent* si, tellement, tant*... que (consécutive) pour + infinitif / pour que + subjonctif de sorte que* + subjonctif
l'explication téléologique	bien que + subjonctif, quoique* tandis que, alors que* mais, en revanche*, par contre
l'opposition et la concession	malgré au lieu de avoir beau + infinitif* cependant, toutefois* d'abord, ensuite, enfin d'une part, d'autre part par ailleurs*
les traces argumentatives et les mots du discours	en effet* quand męme, tout de męme* d'ailleurs, pourtant en tout cas, de toute facon du moins, au moins
10. L'approche sémantique du procčs	le factitif la voix passive

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint

A vizsgázó A2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	A vizsgázó B2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, - a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, - kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai francia köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	NINCS	CD lejátszó a III. részhez	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az írásbeli vizsgarész egyes vizsgarész-összetevőinek értékelése egymástól független.
- Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak az írásbeli és a szóbeli vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Az írásbeli és szóbeli vizsgarészek elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.

- Az Íráskészség vizsgarész-összetevő és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az írásbeli vizsgarész-összetevőkben, illetve a szóbeli vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:
- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:
- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg
- nyomtatott, vagy elektronikus formában megjelent autentikus szöveg, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó a korosztály szintjének megfelelően,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- formanyomtatványok, űrlapok,
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, apróhirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet),
- levelek, internetes fórumok üzenetei,

- személyes feljegyzések, (naplórészletek, blogok)
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 900-1100 szó. A feladatsor 25-33 itemből áll. Az egyes szövegek és feladatok lehetőleg különböző típusúak.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató ezt jelzi a lehetséges válaszok, vagy tartalmi elemek felsorolásával, - ebben az esetben kizárólag az itt felsorolt válaszok fogadhatók el -, illetve a „Minden azonos tartalmú válasz elfogadható” (Toute réponse ayant le męme contenu) megjegyzéssel. A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha a válasz nem egyértelmű, vagy azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:
- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:
- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,

- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó a korosztály szintjének megfelelően,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett /vagy ragozott, egyeztetett alakjainak beillesztése a szövegbe,
- autentikus szöveg transzformációja megadott szempontok alapján.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 18-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 450-600 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,

- legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,

B1:

- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó a korosztály szintjének megfelelően,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- hétköznapi nyelven hangzik el, többségében gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:

- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartamilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),

- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-8 perc. A feladatsor 18-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató ezt jelzi a lehetséges válaszok, vagy tartalmi elemek felsorolásával, - ebben az esetben kizárólag az itt felsorolt válaszok fogadhatók el -, illetve a „Minden azonos tartalmú válasz elfogadható” (Toute réponse ayant le męme contenu) megjegyzéssel. A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha a válasz nem egyértelmű, vagy azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten francia nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),

A2:

- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,
- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,

B1:

- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,

- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- meghatározott szituációban, megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történő szövegalkotás.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, elbeszélő, leíró, esetleg véleménykifejtő szöveg létrehozása. A vizsgázónak az első feladatban 50-80 szót, a második feladatban 100-120 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás, valamint a segédanyagok francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait francia nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,
- egyszerű, rutinszerű beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben szokásos feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt, mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A tételek és a tételsor jellemzői

A feladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek a korosztály szintjének megfelelően.

A feladatok teljesítéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- önálló témakifejtés vizuális vagy verbális segédanyagok alapján,
- szerepjáték feladat.

A szóbeli tétel két feladatból áll. A tételt a vizsgázó húzza. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de végiggondolásukhoz a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A vizsga rövid *bevezető társalgással* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a francia nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladatban* a vizsgázónak azt kell megmutatnia, hogy képes-e hétköznapi, élettapasztalatához kapcsolható témákban véleményét hosszabban, összetett formában kifejteni vizuális vagy verbális segédanyagok alapján (hasonlóságok és különbségek kiemelése stb.).

A *második feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e egy meghatározott cél elérésének érdekében tárgyalni, egyszerű kommunikációs stratégiákat használni, a társalgási szabályokat és szerepeket helyesen alkalmazni, miközben különböző kommunikációs szándékokat valósít meg (egyetértés és ellenvetés kifejezése; javaslattétel; információ kérése és adása stb.). Ebben a feladatban a vizsgázó választhat a felkínált két szerep közül. A feladathoz felhasználható segédanyag lehet kulcsszó, kép, rajz, fénykép, térkép, ábra stb.

A feladatmeghatározás és a szöveges segédanyagok francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szaktanárnak a szóbeli tételeket úgy kell összeállítania, hogy azok minden témakört /9/ lefedjenek. Ha a vizsgázók száma 9-nél kevesebb, akkor minimum 9 tételt, ha 9 vagy annál több, akkor minimum 20 tételt kell készítenie. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
	15 perc szünet			
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutatók alapján történik.

- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben
- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,
- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg
- nyomtatott, vagy elektronikus formában megjelent autentikus szöveg, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó a korosztály szintjének megfelelően,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- utasítások (pl. használati utasítások),
- formanyomtatványok, űrlapok,
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- hirdetés, apróhirdetés
- levelek, internetes fórumok üzenetei,
- személyes feljegyzések, (naplórészletek, blogok)
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- publicisztikai írások.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szöveg-összefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvűek, amelyek nyelvi szintje azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató ezt jelzi a lehetséges válaszok, vagy tartalmi elemek felsorolásával, - ebben az esetben kizárólag az itt felsorolt válaszok fogadhatók el -, illetve a „Minden azonos tartalmú válasz elfogadható” (Toute réponse ayant le męme contenu) megjegyzéssel. A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha a válasz nem egyértelmű, vagy azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítás-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó a korosztály szintjének megfelelően,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett /vagy ragozott, egyeztetett alakjainak beillesztése a szövegbe,
- autentikus szöveg transzformációja megadott szempontok alapján.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-45 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerű információkat megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A vizsgán használt szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó a korosztály szintjének megfelelően,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,

- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. *Emelt szinten* olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg, és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, *emelt szinten* pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 7-10 perc. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatsor 20-30 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató ezt jelzi a lehetséges válaszok, vagy tartalmi elemek felsorolásával, - ebben az esetben kizárólag az itt felsorolt válaszok fogadhatók el -, illetve a „Minden azonos tartalmú válasz elfogadható” (Toute réponse ayant le męme contenu) megjegyzéssel. A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha a válasz nem egyértelmű, vagy azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten francia nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek, és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:

- meghatározott szituációban, megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történő szövegalkotás.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *első feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtő szöveg létrehozása. A vizsgázónak az első feladatban 120-150 szót, a második feladatban 200-250 szót kell írnia.

A feladatmeghatározás és a segédanyagok francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait francia nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,

- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A tételek és tételsorok jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek a korosztály szintjének megfelelően.

A feladatok teljesítéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- bevezető beszélgetés,
- önálló témakifejtés vizuális vagy verbális segédanyag alapján,
- problémamegoldó feladat (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása).

A szóbeli tétel három feladatból áll. A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a második és a harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

Az *első feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e általános társas érintkezésben részt venni olyan témák részletesebb kifejtésével, melyek elvontabb jelenségekhez, nem pedig a vizsgázó hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak, vagy többnyire az általánosítás szintjén értendők. A vizsga első, nyitó kérdése azonban mindig személyes jellegű, hogy a vizsgázó feszültségét oldja. A vizsga ilyen módon kíván bemelegítést biztosítani a vizsgázóknak.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggően kifejtenie. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket is.

A *harmadik feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e egy meghatározott cél elérésének érdekében (problémamegoldás) tárgyalni, változatos kommunikációs stratégiákat használni, a társalgási szabályokat és szerepeket helyesen alkalmazni, miközben különböző kommunikációs szándékokat valósít meg (egyetértés és ellenvetés kifejezése; javaslattétel; információ kérése és adása stb.). Ebben a feladatban a vizsgázó választhat a felkínált két szerep közül. A feladathoz felhasználható segédanyag lehet kulcsszó, kép, rajz, fénykép, térkép, ábra vagy rövid írott szöveg.

A feladatmeghatározás és a szöveges segédanyagok francia nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgát mindig egy kérdező tanár bonyolítja le, a vizsgáztatói példány előírásainak megfelelően. A másik két vizsgáztató értékel a központi értékelési útmutató alapján. A vitás esetekben a három tanár szótöbbséggel dönt.

INFORMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

E dokumentum a kétszintű, egységes informatika érettségi vizsga részletes követelményeit és a vizsga leírását tartalmazza.

Az informatika vizsga - a többi tantárgyhoz hasonlóan - központi kidolgozású részletes vizsgakövetelményekre épül.

E vizsga bármely középiskolában tanuló diák számára szabadon választható vizsga, s az oktatási törvénynek és az érettségi vizsgaszabályzatnak megfelelően kétszintű lehet: közép- és emelt szintű.

A középszintű vizsga a középiskolai tanulmányokat lezáró jellegű.

Az emeltszintű vizsga mindemellett a felvételi vizsgát is kiváltja azokban a felsőoktatási intézményekben, amelyekben a számítástechnika, a programozás vagy az informatika az előírt, illetve választható felvételi tantárgy.

Mindkét vizsga központilag előállított, gyakorlati és szóbeli részekből áll a vizsgaleírásban szereplő jellemzők szerint.

A részletes követelményrendszer felépítése az Érettségi vizsgaszabályzatban foglalt általános követelmények szerkezetét követi.

A középszintű érettségi anyagának meghatározásához elsődleges szempont, hogy a követelmények olyan ismereteket és képességeket tartalmazzanak, amelyek segítik az eligazodást és a munkába állást az információs társadalomban.

Az emelt szintű érettségi anyagát ezen kívül meghatározzák az egyetemek és főiskolák informatikai szakjain várt tudás- és képességigények.

Az emelt szint a középszint követelményeit magában foglalja, de azokat magasabb szinten kéri számon, továbbá kiegészül a felvételihez szükséges tudásanyaggal is.

A) KOMPETENCIÁK

Általános kompetenciák

A tanulóktól elvárjuk, hogy az érettségi vizsgán az alábbi általános kompetenciák meglétét bizonyítsa

- *korszerű alkalmazói készség* (a számítógépek, az informatikai kultúra lehetőségeit kihasználni tudó tanulók képzése)
- algoritmikus gondolkodás (a matematikához hasonló gondolkodásfejlesztő szerep, amely az iskolában, s a hétköznapi életben is alapvető fontosságú);
- *önálló munkavégzés* (a számítógép, mint a tanuló tevékenységére azonnal reagáló eszköz, lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, a tehetségekkel való különleges foglalkozásra, ...);
- *együttműködő-készség, csoportmunka* (nagyobb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást);
- *alkotó munka* (akár programot írunk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot vagy adatbázist, a végeredmény akkor is egy termék lesz, a készítés folyamatának, s a „termékségnek” minden egyes következményével együtt);
- *az informatika és a társadalmi kölcsönhatásának felismerése* (az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat, s azok mozgatóit).

Tartalomorientált kompetenciák

Információs társadalom

- A tanuló legyen tájékozott a jelek és kódok világában;
- értse és tudja használni a gyakorlatban a telekommunikációs eszközöket, rendszereket, képes legyen bekapcsolódni az információs társadalomba;
- képes legyen a korszerű eszközök használatával információt szerezni, feldolgozni, és tudását gyarapítani;
- ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb állomásait;
- ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat veszélyeit;
- ismerje az informatika etikai és jogi vonatkozásait!

Informatikai alapok - hardver

- A tanuló ismerje a jelátalakítás és kódolás jelentőségét és módszereit a korszerű informatikában;
- ismerje és használja a rendelkezésre álló (személyi) számítógépet és perifériáit;
- ismerje a helyi és a távhálózatok alapvető szolgáltatásait;
- legyen tisztában a számítógépes munkakörnyezet munkavédelmi és ergonómiai kérdéseivel!

Informatikai alapok - szoftver

- A tanuló ismerje a tanult operációs rendszer(ek) felhasználói felületét és felépítését;
- tudja kezelni a könyvtárszerkezetet;
- ismerje az állománykezelés, adatkezelés lehetőségeit;
- ismerje a számítógépes hálózat(ok) alapvető kommunikációs szolgáltatásait!

Szövegszerkesztés

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló szövegszerkesztő programot;
- tudja használni a szövegszerkesztő program lehetőségeit;
- tudjon önállóan készíteni egyszerű szöveges dokumentumokat;
- részletes feladatleírás alapján legyen képes bármilyen szöveges dokumentum előállítására;
- ismerje a fontosabb típusdokumentumok (pl. meghívó, levél, ...) lehetséges tartalmát és szerkezetét, tudjon ilyeneket önállóan elkészíteni;
- tudja dokumentumait esztétikus formára hozni;
- tudja kezelni a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit (helyesírás ellenőrző, szinonima szótár), törekedjen a helyes és igényes fogalmazásra;
- tudjon szöveges dokumentumaiba képeket, táblázatokat (más programok által készített objektumokat) beilleszteni!

Táblázatkezelés

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló táblázatkezelő programot;
- tudja használni a táblázatkezelő program lehetőségeit;
- legyen képes adatokat egyszerű táblázatokba rendezni, azokon elemi számításokat végezni;
- legyen képes egyszerű kimutatásokat készíteni;
- tudjon adatokat célszerűen csoportosítani, közülük meghatározottakat kigyűjteni;

- tudja kimutatásait diagramokkal kiegészíteni, a diagramokat esztétikusan megtervezni!

Adatbázis-kezelés

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló adatbázis-kezelő programot;
- legyen képes adatmodellt alkotni egy konkrét feladat alapján;
- az adatmodell alapján tudjon adatbázist definiálni, annak tartalmát folyamatosan karbantartani;
- tudjon egyszerű adatbeviteli sémát (űrlapot) tervezni és alkalmazni;
- tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni;
- nagy adatbázisokból is tudjon lekérdezéssel információt nyerni;
- a nyert adatokat tudja esztétikus, használható formába elrendezni!

Információs hálózati szolgáltatások

- Tudjon interneten információt keresni barangolással, illetve tematikus keresőprogramokkal;
- tudjon elektronikus levelet írni, fogadni, leveleihez különböző dokumentumokat csatolni;
- tudjon hálózaton keresztül közvetlen kapcsolatokat létrehozni;
- tudjon szöveges dokumentumokat, adatállományokat hálózatra elhelyezni;
- tudjon célszerű hiperszöveges dokumentumokat készíteni!

Prezentáció (bemutató) és grafika

- A tanuló tudja kezelni a rendelkezésére álló rajzoló, valamint prezentációs programot;
- tudja használni a rajzoló, valamint prezentációs program lehetőségeit;
- tudjon egyszerű ábrákat rajzolni, azokkal műveleteket végezni;
- tudjon képekkel műveleteket végezni, minőségüket javítani;
- grafikus ábráit, képeit legyen képes szöveges környezetbe esztétikusan elhelyezni;
- képekből, szövegekből tudjon bemutatókat létrehozni!

Könyvtárhasználat

- A tanuló legyen képes az információs társadalom kihívásainak fogadására;
- rendelkezzen a könyvtárra alapozott önművelés képességével;
- a forrásokat komplex és alkotó módon tudja használni;
- ismerje a forrásfelhasználás etikai/formai szabályait!

Algoritmizálás, adatmodellezés

- A tanuló legyen képes egy programozási feladatot szabatosan megfogalmazni;
- tudjon pontos feladatmeghatározás után adatmodellt felállítani;
- tudjon használni legalább 2 algoritmust leíró eszközt;
- tudjon a megoldandó feladathoz algoritmust készíteni;
- legyen képes algoritmusok számítógépes megvalósítására, az elkészült algoritmus helyességének ellenőrzésére!

A programozás eszközei

- A tanuló legyen képes egy programozási feladatot adott programozási nyelven megoldani;
- legyen képes használni egy programozási nyelv fejlesztői környezetét;
- legyen képes tesztelni programját, hibát keresni, majd javítani benne!

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Információs társadalom

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A kommunikáció		
1.1.1. A kommunikáció általános modellje	Ismerje a kommunikáció modelljét és tudjon gyakorlati példákat (kommunikációs rendszereket) bemutatni értelmezni.	
1.1.2. Információs és kommunikációs technológiák és rendszerek	Ismerje a használatos (tele)kommunikációs rendszereket (pl. telefon, tv, ...).	
1.1.3. Számítógépes információs rendszerek az iskolában és a gazdaságban	Ismerjen számítógépes katalógusokat és adatbázisokat.	
1.1.4. Közhasznú információs források	Legyen képes összetett keresésre az interneten, keresőszerverek segítségével.	
1.2. Információ és társadalom		
1.2.1. Az informatika fejlődéstörténete	Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait, eseményeit.	
1.2.2. A modern információs társadalom jellemzői		
1.2.3. Informatika és etika	Legyen elképzelése a legújabb információs és kommunikációs technológiák társadalmi hatásairól.	
1.2.4. Jogi ismeretek	Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatását.	
	Ismerje a helyi és a távhálózatok netikettjét.	
	Tudja, hogy a vírusok a szoftverben és hardverben károkat okozhatnak.	
	Legyen tisztában azzal, hogy az adat, az információ	

	áru, jelentős értéket képviselhet. Ismerje a szerzői jog fogalmát. Tudja csoportosítani a szoftvereket felhasználói szerződés szerint (freeware, shareware, üzleti).	

2. Informatikai alapismeretek - hardver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Jelátalakítás és kódolás 2.1.1. Analóg és digitális jelek 2.1.2. Az adat és az adatmennyiség 2.1.3. Bináris számábrázolás 2.1.4. Bináris karakterábrázolás 2.1.5. Bináris kép- és színkódolás 2.1.6. Bináris hangkódolás	Ismerje az analóg és a digitális jel fogalmát, különbözőségeit. Tudja, hogy minden érzékelhető jel jó közelítéssel digitalizálható.	
2.2. A számítógép felépítése 2.2.1. A Neumann-elvű számítógépek 2.2.2. A (személyi) számítógép részei és jellemzőik: Központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfészek (illesztő), ház, tápegység, alaplap 2.2.3. A perifériák típusai és főbb jellemzőik: bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak 2.2.4. A (személyi) számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése 2.2.5. Hálózatok	Ismerje a Neumann-elvet és azt, hogy más elven felépülő és működő számítógépek is léteznek. Ismerje a számítógép részeinek és perifériáinak funkcióit és fontosabb jellemzőit. Ismerje a helyi és távhálózatok felépítését és fontosabb jellemzőit.	Ismerje a logikai alapműveleteket és tudja alkalmazni feladatok megoldása során.

3. Informatikai alapismeretek - szoftver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az operációs rendszer és főbb feladatai		

3.1.1. Az operációs rendszerek (fajtái) részei és funkciói, az operációs rendszer felhasználói felülete	Ismerje az operációs rendszerek fajtáit, fő részeit és legfontosabb feladatait. Legyen képes egy rendszer megjelenését, néhány paraméterét igényei szerint beállítani.	
3.1.2. Könyvtárszerkezet, könyvtárak létrehozása, másolása, mozgatása, törlése, átnevezése	Ismerje az operációs rendszer felhasználói felületét.	
3.1.3. Állományok típusai, keresés a háttértárakon	Ismerje a könyvtárrendszer felépítését, igazodjon el benne.	
3.1.4. Állománykezelés: létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, megnyitás	Ismerje a könyvtárműveleteket. Tudjon állományokat megkeresni. Ismerje és tudja használni az állománykezelő funkciókat.	
3.1.5. Az adatkezelés eszközei: Tömörítés, kicsomagolás, archiválás, adatvédelem	Értse a tömörítés lényegét, az archiválás és az adatvédelem szükségességét. Tudjon tömöríteni és kicsomagolni.	
3.1.6. A szoftver és a hardver karbantartó (segéd)programjai: víruskeresés és -irtás, víruspajzs, lemezkarbantartás, ...	Ismerje a vírus fogalmát, a leggyakoribb vírusok terjedési módját, valamint a védekezés eszközeit, módszereit.	
3.1.7. A hálózatok működésének alapelvei, hálózati be- és kijelentkezés, hozzáférési jogok, adatvédelem	Tudja ellátni a lemezkarbantartás feladatait: lemez törlése, új lemez használatba vétele. Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni. Ismerje a (helyi) hálózati szolgáltatásokat és a felhasználói jogosultságokat.	

4. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szövegszerkesztő használata		
4.1.1. A program indítása	Tudja az általa tanult szövegszerkesztő programot indítani.	
4.1.2. A munkakörnyezet beállítása	Ismerje a szövegszerkesztő kezelő felületét.	
4.1.3. A szövegszerkesztő menürendszere	Tudjon szöveget bevinni, javítani, törölni.	
4.1.4. Dokumentum megnyitása, mentése, nyomtatása	Tudjon többféle formátumú dokumentumot megnyitni, menteni és nyomtatni.	

	Tudjon fontosabb típusdokumentumokat (pl. meghívó, levél, ...) önállóan készíteni.	
4.2. Szövegszerkesztési alapok 4.2.1. Szövegbevitel, szövegjavítás 4.2.2. Karakterformázás 4.2.3. Bekezdésformázás 4.2.4. Felsorolás, számozás 4.2.5. Tabulátorok használata 4.2.6. Oldalformázás	Ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal). Legyen képes karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét megadni. Tudjon bekezdéseihez behúzást és térközt állítani, szövegbeosztást megadni, szegélyt, mintázatot megadni. Készítsen felsorolást, sorszámozott felsorolást. Tudjon különböző fajtájú tabulátorokat használni. Legyen tisztában az oldalbeállítás alapjaival (élőfej, élőláb, lapszámozás, margók, ...)	
4.3. Szövegjavítási funkciók 4.3.1. Keresés és csere 4.3.2. Kijelölés, másolás, mozgatás, törlés 4.3.3. Helyesírás ellenőrzés, szinonima szótár, elválasztás	Ismerje a szövegszerkesztő keresési, cserélési funkcióit. Tudjon kijelölni betűt, szót, bekezdést, szövegblokkot, legyen képes ezeket másolni, mozgatni, törölni. Tudjon ilyet más dokumentumból is beilleszteni. Használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit.	
4.4. Táblázatok, grafikák a szövegben 4.4.1. Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel, sorba rendezés 4.4.2. Körlevélkészítés 4.4.3. Táblázatok, grafikák, szimbólumok és más objektumok beillesztése a szövegbe, valamint formázásuk	Tudjon szöveges dokumentumokban táblázatokat szerkeszteni (sorokat, oszlopokat, cellákat beszúrni, törölni). Tudja a sorokat adott oszlop szerint sorba rendezni. Tudjon kördokumentumot készíteni. Legyen képes szimbólumokat és egyéb objektumokat beilleszteni a szövegbe, s azokat esztétikusan elhelyezni.	

5. Táblázatkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
5.1. A táblázatkezelő használata 5.1.1. A program indítása 5.1.2. A munkakörnyezet beállítása 5.1.3. A táblázatkezelő menürendszere 5.1.4. A táblázat megnyitása, mentése, nyomtatása	Tudja az általa tanult táblázatkezelő programot indítani. Ismerje a program kezelő felületét. Tudjon adatokat bevinni, illetve azokat törölni. Tudjon a megjelenítési üzemmódok között váltani. Tudjon többféle formátumú táblázatot megnyitni, menteni és nyomtatni.	
5.2. A táblázatok felépítése 5.2.1. Cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap	Ismerje a cella, az oszlop, a sor, az aktív cella és a tartomány, valamint a munkalap fogalmát. Tudjon cellát, sort és oszlopot beilleszteni, illetve, törölni.	
5.3. Adatok a táblázatokban 5.3.1. Adattípusok 5.3.2. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás 5.3.3. A cellahivatkozások használata 5.3.4. Képletek szerkesztése: konstans, hivatkozás, függvény	Ismerje a szöveg, a szám és dátum adattípusokat. Tudjon egyszerű képleteket és függvényeket használni (összeg, átlag, maximum, minimum, darabszám, feltételek a képletben, keresés stb.) Tudja a táblázat összetartozó adatait adott szempont szerint rendezni. Tudjon hivatkozást használni munkalapon belül. Tudjon hivatkozást használni munkalapokon keresztül. Ismerje a címzési módokat: relatív, abszolút és vegyes címzést.	
5.4. Táblázatformázás 5.4.1. Sorok, oszlopok, tartományok kijelölése 5.4.2. Karakter-, cella- és tartományformázások 5.4.3. Cellák és tartományok másolása	Tudja alkalmazni a karakterformázás és a cellaformázás lehetőségeit. Tudja alkalmazni a cellán, illetve a tartományon belüli igazítás lehetőségeit. Tudja beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Tudja alkalmazni a szegélyezés és mintázat készítés lehetőségeit. Tudjon fejlécet és láblécet készíteni.	
5.5. Táblázatok, szövegek, diagramok 5.5.1. Egyszerű táblázat készítése 5.5.2. Formázási lehetőségek	Tudjon egyszerű táblázatot létrehozni. Ismerje a kapcsolatot a táblázatkezelő és a	

5.5.3. Diagramtípus kiválasztása, diagramok szerkesztése	szövegszerkesztő rendszerek között. Tudja alkalmazni az oldalbeállításhoz kapcsolódó formázási lehetőségeket (tájolás, margó). Ismerje a diagramok és grafikonok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő grafikontípust választani (pont, vonal, oszlop, kör). Tudjon grafikont és más objektumot beilleszteni.	
5.6. Problémamegoldás táblázatkezelővel 5.6.1. Tantárgyi feladatok megoldása 5.6.2. A mindennapi életben előforduló problémák	Tudjon statisztikai problémákat megoldani táblázatkezelővel. Tudjon egyszerű és jól áttekinthető nyilvántartást készíteni. Tudjon táblázatot tervezni szöveges feladat alapján.	

6. Adatbázis-kezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai 6.1.1. Az adatbázis fogalma, típusai, adattábla, rekord, mező, kulcs	Tudjon különbséget tenni adattábla és adatbázis között. A rendelkezésére álló adathalmazból tudjon adatrekordokat összeállítani. Legyen tisztában az adattábla és a kulcs fogalmával, tudjon kulcsmezőt kiválasztani.	Ismerje a relációs adatmodell jellemzőit.
6.2. Az adatbázis-kezelő program interaktív használata 6.2.1. Adattípusok 6.2.2. Adatbevitel, adatok módosítása, törlése 6.2.3. Adatbázisok létrehozása, karbantartása	Ismerje az adatbázis-kezelőben használatos fontosabb mezőtípusokat (szöveg, különböző számtípusok, dátum, logikai); milyen adat tárolására alkalmasak, mik a velük végezhető műveletek. Tudjon létező adatbázist megnyitni, abból az adatokat a képernyőn megjeleníteni.	Tudjon adott szöveges feladathoz célszerű adattáblákat és azok közötti kapcsolatokat megtervezni.

	Tudjon rekordokat vagy egyes mezőket kitörölni, vagy a benne levő adatokat újakkal felülírni. Tudja a módosított adatokat kimenteni. Tudjon megadott szerkezetű adattáblát létrehozni. Képes legyen az adattábla mezőit helyesen kiválasztani, a kulcsmezőt meghatározni, az új táblát feltölteni.	
6.3. Alapvető adatbázis-kezelési műveletek 6.3.1. Lekérdezések, függvények használata 6.3.2. Keresés, válogatás, szűrés, rendezés 6.3.3. Összesítés	Tudjon a létező adatbázisban adott feltételeknek megfelelő rekordokat megjeleníteni és azokkal műveletet végezni. Tudja kiválasztani, hogy a kérdéshez mely mezők megjelenítése szükséges.	Ismerje és tudja felhasználni valamely lekérdező nyelv alapvető utasításait.
6.4. Képernyő és nyomtatási formátumok 6.4.1. Űrlapok használata 6.4.2. Jelentések használata	Tudjon az adattáblákból számítandó információkat megjeleníteni. Tudjon adott mezők felhasználásával jelentést kialakítani és nyomtatni.	Tudjon adott szövegnek megfelelő űrlapot és jelentést megtervezni és elkészíteni.

7. Információs hálózati szolgáltatások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Kommunikáció az Interneten 7.1.1. Elektronikus levelezési rendszer használata 7.1.2. Állományok átvitele 7.1.3. WWW 7.1.4. keresőrendszerek 7.1.5. Távoli adatbázisok használata	Ismerje az Internet fontosabb szolgáltatásait, alkalmazza a szolgáltatások fontosabb használati szabályait. Ismerjen egy levelezési rendszert. Tudjon levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzőit. Tudjon a levélhez csatolást készíteni és fogadni. Ismerjen és tudjon alkalmazni egy állomány átviteli a segédprogramot. Ismerje az állomány átvitel szolgáltatást. Tudjon internetről állományokat letölteni. Tudjon egy böngészőt használni. Ismerje a böngésző	

	programok navigációs eszközeit. Tudjon kulcsszavas és tematikus keresőt használni. Tudjon egyszerű és összetett keresési feladatokat megoldani. Tudjon on-line adatbázisokat használni.	
7.2. Web-lap készítés 7.2.1. Hálózati dokumentumok szerkezete 7.2.2. Web-lap készítése Web-szerkesztővel 7.2.3. Formázási lehetőségek	Ismerje a Web-lap jellemző elemeit. A címsor, háttérszín, háttérkép, különböző színű, méretű, igazítású szöveg, listák, táblázatok, képek, animációk, hivatkozások elhelyezése egy grafikus Web-szerkesztővel. Tudjon egyszerű Web-lap szerkesztési feladatot elvégezni.	Tudjon egyszerű Web-lapot készíteni a HTML leíró nyelv segítségével, egyszerű szövegszerkesztővel. ismerje a HTML alapelemeit.

8. Prezentáció és grafika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Prezentáció (bemutató) 8.1.1. A program indítása 8.1.2. A munkakörnyezet beállítása 8.1.3. A program menürendszere 8.1.4. Prezentációs anyag elkészítése (szöveg, táblázat, rajz, diagram, grafika, fotó, hang, animáció, diaminta ...) és formázása	Tudja az általa tanult bemutatókészítő programot indítani. Ismerje a program kezelő felületét. Tudjon bemutatót megnyitni, menteni és lejátszani különböző módokon. Tudjon bemutatót készíteni.	
8.2. Grafika 8.2.1. A program indítása 8.2.2. A munkakörnyezet beállítása 8.2.3. A program menürendszere 8.2.4. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása 8.2.5. Képek beillesztése, formázása	Tudja az általa tanult grafikai programot indítani. Ismerje a program kezelő felületét. Tudjon grafikát, illetve képállományokat megnyitni, menteni és nyomtatni. Tudjon elemi ábrákat rajzolni, javítani, transzformálni. Tudjon képeket képfeldolgozó programmal kezelni, módosítani, minőségét javítani. Grafikus ábráit, képeit tudja szöveges környezetben esztétikusan elhelyezni.	

9. Könyvtárhasználat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Könyvtárak 9.1.1. A könyvtár fogalma, típusai 9.1.2. Eligazodás a könyvtárban: olvasóterem, szabadpolcos rendszer, multimédia övezet 9.1.3. A helyben használható és a kölcsönözhető könyvtári állomány 9.1.4. A könyvtári szolgáltatások	Ismerje a könyvtár fogalmát, típusait: hagyományos és elektronikus könyvtárak. Tudja kiválasztani a dokumentumokat és használni az eszközöket. Ismerje és tudja használni a gyakoribb könyvtári szolgáltatásokat.	
9.2. Dokumentumok 9.2.1. Nyomtatott dokumentumok 9.2.2. Nem nyomtatott dokumentumok, illetve adathordozók (kazetta, diakép, film, CD, mágneslemez, DVD)	Tudja használni a kézikönyveket és a közhasznú információs forrásokat. Tudja használni a gyakoribb nem nyomtatott dokumentumokat.	
9.3. Tájékoztató eszközök 9.3.1. Katalógusok 9.3.2. Adatbázisok 9.3.3. Közhasznú információs források (pl. telefonkönyv, menetrend, térkép)	Tudjon keresni a betűrendes leíró katalógusban. Tudjon adatokat gyűjteni számítógépes adatbázisból. Tudjon információt keresni az interneten, ismert keresőprogramokat használni.	

10. Algoritmizálás; adatmodellezés, programozási ismeretek (csak emelt szinten)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Elemi és összetett adatok, állományszervezés, relációs adatstruktúrák 10.1.1. Egész és valós számok, logikai értékek, karakterek 10.1.2. Szöveg, sorozat, tömb, rekord, halmaz 10.1.3. Állományok		Ismerje az adattípusok osztályozásának lehetséges fajtáit. Tudjon különbséget tenni egyszerű és összetett típusok között. Tudja a felsorolt összetett típusokat definiálni. Ismerje az egyes típusokhoz tartozó műveleteket.

		(Numerikus, logikai, karakter-, ill. szövegműveletek; továbbá tömbből elem kiválasztása indexével, rekordból mező kiválasztása nevével, halmazműveletek; szekvenciális állományokra alkalmazható műveletek)
10.2. Elemi algoritmusok típusfeladatokra 10.2.1. Összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, elemi rendezések		Ismerje a strukturált programozás alapelveit, a lehetséges programszerkezeteket. Tudja a szükséges változókat kiválasztani, és programbeli használatukat szabatosan megfogalmazni. Tudja pontosan leírni az egyes típusfeladatok kiinduló állapotát (azaz felsorolni az értékkel rendelkező változókat és tulajdonságukat) és a várt eredményt (azaz mely változóba, milyen feltételek mellett, milyen értékeket kell visszaadnia a programnak). Tudja leírni a megfelelő algoritmusokat valamely algoritmus-leíró nyelven.
10.3. Rekurzió 10.3.1. Rekurzió a feladatok és az algoritmusok világában		Ismerje a rekurzió fogalmát. Néhány egyszerű rekurziós feladaton tudjon bemutatni a rekurzív algoritmusokat.
10.4. A programkészítés mint termék-előállítási folyamat 10.4.1. A programkészítés lépései: feladatmeghatározás, tervezés, kódolás, tesztelés, hibakeresés, hatékonyság- és minőségvizsgálat, dokumentálás		Világosan lássa a tervezés és a kódolás közötti különbséget. Tisztában legyen a tesztelés szerepével és alapelveivel. Tudjon adott feladathoz olyan tesztadatokat meghatározni, amelyek a hibás működés kiszűrésére alkalmasak.
10.5. Számítógép a matematikában, a természet- és társadalomtudományi tantárgyakban 10.5.1. Matematikai feladatok, egyszerű természettudományos szimulációs problémák, a középiskolai tantárgyakkal kapcsolatos egyszerű feladatok megoldása		Tudjon programot készíteni a felsorolt tantárgyak köréből megfogalmazott probléma megoldására, ha a megoldó módszerről részletes leírást kap.

11. A programozás eszközei (csak emelt szinten)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. Algoritmusleíró eszközök 11.1.1. Feladatmegoldás egy algoritmus-leíró eszköz segítségével 11.1.2. Az algoritmus-leíró eszközök fajtái		Ismerje a struktogramot vagy a folyamatábrát, és a mondatszerű algoritmus-leíró eszközt. Tudjon az egyikkel programot tervezni.
11.2. Programozási nyelv 11.2.1. Egy programozási nyelv részbeni (specialitások nélküli) ismerete		Ismerjen egy programozási nyelven: típusdefiníciót, változódeklarációt, input és output utasításokat, alapvető programszerkezeteket (azaz szekvenciát, elágazást, cik- a lust), eljárásokat, állományból adatbeviteli és -kiviteli műveleteket.
11.3. Programfejlesztői környezet 11.3.1. Kódolási, szerkesztési eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben 11.3.2. Programkipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben		Tudjon egy közepes nehézségű, de összetett feladatot strukturáltan megoldani az ismert programnyelven. Tudjon e felhasználóval kulturáltan kommunikáló adatbevitelt és adatkivitelt írni. Legyen képes a program különböző kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatokat adni. Tudjon nyomkövetéssel programot tesztelni.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
120 pont	30 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga

A vizsgázó biztosítja	vonalzó	NINCS	vonalzó	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	számítógép a megfelelő szoftverekkel	nyomtatott és elektronikus források, internetkapcsolattal rendelkező számítógép	számítógép a megfelelő szoftverekkel	nyomtatott és elektronikus források, internetkapcsolattal rendelkező számítógép

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	szoftverlista	témakörök	szoftverlista	témakörök
Mikor?	A vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga előtt legkésőbb 60 nappal	a vizsga évét megelőző tanév végéig	a vizsga előtt legkésőbb 60 nappal

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
Számítógéppel megoldandó feladatsor	Egy tétel kifejtése, és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgán az érettségizőknek egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Vizsgázónként szükséges vizsgatárgyra jellemző segédeszközök: számítógép a megfelelő szoftverekkel (a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja), vonalzó (a vizsgázónak kell hoznia).

A vizsgázó a vizsgát megelőző tanévben központilag jóváhagyott (az iskola által kihirdetett) szoftverek használatával vizsgázhat. A kormányhivatalok által szervezett vizsgák esetén a vizsgázónak a jelentkezéssel egy időben le kell adnia egy nyilatkozatot, amelyben megjelöli, hogy az érettségi vizsgán az egyes szoftvercsoportokon belül az adott feladattípusok megoldásához az adott vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a feladatlapok kiosztásával egyidejűleg kezdheti használni a számítógépet.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt kb. 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A gyakorlati vizsgarész esetleges összetevőinek lebonyolítási szabályai

Tárgyi feltételek

A terem berendezése

- A géptermet lehetőség szerint a számítógépes munkahelyre vonatkozó előírások figyelembevételével kell berendezni.
- A monitorok elhelyezése olyan legyen, hogy a vizsgázók egymás munkáját ne zavarják, illetve ne tudják segíteni egymást.

A számítógépek

- A megfelelő működés biztosítása érdekében a vizsgakörnyezetet kellő időben (lehetőség szerint már hónapokkal a vizsga előtt) elő kell készíteni. Rendelkezésre kell állni legalább a vizsgázók számának megfelelő számú számítógépnek, valamint tartalékgépeknek. A vizsgakörnyezetet javasolt a korábbi évek gyakorlati vizsgafeladatainak megoldásával tesztelni, mert e nélkül nehezen deríthető ki, hogy valóban felkerült-e minden szükséges szoftverkomponens a gépekre, valamint azok jól működnek-e.
- Csak olyan számítógép használható, amely megfelel az alkalmazott operációs rendszer és egyéb szoftverek optimális hardverigényének, a háttértárolón pedig feltétlenül maradjon kellő szabad terület.
- A vizsga ideje alatt a gépekről nem lehet elérhető egyetlen olyan állomány sem, amely nem tartozik a telepített programokhoz és a várható feladatok megoldását segíti.
- Ha valamelyik eredetileg kiválasztott - számítógép működése a vizsga előtti időszakban bizonytalan, akkor javasolt azt a vizsgáztatásból kivonni.

Lebonyolítás

A vizsga előkészítése

- A vizsga során használható gépeket (a tartalékgépeket is) úgy kell előkészíteni, hogy a vizsgázók a számukra létrehozott egyedi azonosítóval bejelentkezve tudják elkészíteni a munkájukat. A vizsgázó neve és felhasználó azonosító párosokat a vizsgadokumentációval együtt kell kezelni.
- A feladatok megoldásához szükséges forrásállományokat minden vizsgázó mappájába be kell másolni, amint az a központból elérhetővé válik.
- Az internet elérését le kell tiltani a vizsgagépeken a gyakorlati vizsga teljes idejére.

Archiválás

- A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, egyszer írható, kellőképpen elterjedt adathordozóra írja (például CD-R, DVD-R, DVD+R).
- A vizsgabizottságot működtető intézmény az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban az írásbeli dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

A gyakorlati feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

Témakör	Idő
Szövegszerkesztés	60 perc
Prezentáció, grafika, weblapkészítés	40 perc
Táblázatkezelés	50 perc
Adatbázis-kezelés	30 perc

Az adott témakörhöz rendelt idő kitölthető egyetlen nagyobb, több részfeladatot tartalmazó feladattal, vagy legfeljebb 4 kisebb feladattal.

A feladatsor 50%-a egyértelmű utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására, így csak a feladatban szereplő fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot méri.

A gyakorlati feladatlap értékelése

A gyakorlati vizsgadolgozatot a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, annak lehetséges változatait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását.

A témakörök szerinti pontszámarányok a következők:

Témakör	Pontszám
Szövegszerkesztés	40 pont
Prezentáció, grafika, weblapkészítés	30 pont
Táblázatkezelés	30 pont
Adatbázis-kezelés	20 pont

Az egyes témakörök feladatainak, részfeladatainak pontozása feladatfüggő, összpontszámuknak azonban meg kell egyezni a témakörhöz rendelt összpontszámmal.

Archiválásra a vizsgázónak csak azon produktumai kerülnek, melyeket a számára kijelölt könyvtárba elmentett, és értékelni kizárólag ezeket lehet. A javító tanár minden vizsgázó vizsgadolgozatáról értékelőlapot tölt ki. A dolgozat értékelésének megtekintésekor a vizsgázó a saját munkájáról kitöltött értékelőlap, valamint az archivált produktum másolatát kaphatja meg. Az elektronikus megoldások másolása a vizsgázó saját adathordozójára is történhet.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A szóbeli vizsga helyszínén internetkapcsolattal rendelkező számítógépnek kell működőképesen rendelkezésre állnia, amelyet a vizsgázó a felelete során használ. A számítógép működőképességének biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt elérhetőnek kell lennie.

A könyvtárhasználat szóbeli témakör vizsgatételeinek teljesítéséhez szükséges nyomtatott és elektronikus forrásokat (pl. lexikon, enciklopédia, szakkönyv, tankönyv, szépirodalmi mű, CD-ROM) a vizsga helyszínén a vizsgázók rendelkezésére kell bocsátani. E források jellegének, típusának összhangban kell lenniük a szóbeli tételsor feladataival.

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint egy-két perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét tárja föl. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben a szóbeli felelet első részére szánt felelési időbe még belefér.) Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményez a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia.

A tételek a részletes vizsgakövetelmények 1-3. 7.1 és 9. számú témaköreiből jelölhetők ki, így a tételeket az alábbi táblázatban látható arányok figyelembevételével kell összeállítani úgy, hogy egy tétel csak egy témakör elméleti ismeretanyagát kérje számon. Nyilvánosságra ezen témakörök hozandók.

Bármely tétellel kapcsolatban számítógépes szemléltetés is kérhető, melynek várakozás nélküli végrehajtási ideje - a 7.1-es témakör kérdései kivételével - legfeljebb két perc.

Információs társadalom (1)	8-20%
Informatikai alapismeretek - hardver (2)	24-32%
Informatikai alapismeretek - szoftver (3)	20-28%
Kommunikáció az interneten (gyakorlati kivitelezéssel) (7.1)	20-28%
Könyvtárhasználat (9)	8-12%

A tételsor frissítésének szabályai
A tételsor tételeinek 8-28%-a évenként cserélendő.
A tétel jellemzői
A vizsgára megfogalmazott tételek a tételcímeken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.

A szóbeli vizsgarész értékelése
A felelet értékelése a következő szempontok alapján történik:
- Logikai felépítés 6 pont
(Jó időbeosztás; a lényeg kiemelése; követhető gondolatmenet.)
- Kifejezőkészség, szaknyelv használata 6 pont
- Tartalom 12 pont
(Mindent tartalmaz-e, ami a témakörhöz szükséges; vannak-e tárgyi tévedések, rossz magyarázatok.)
- Kommunikatív készség 6 pont
(Lehet-e a vizsgázót a témában vezetni; ha elakad, megérti-e, amit kérdez a bizottság; lehet-e a vizsgázóval a témáról tartalmas párbeszédet folytatni.)

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Számítógéppel megoldandó feladatsor	Egy tétel kifejtése, és párbeszéd a tétellel kapcsolatban
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok
A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is önállóan határozhatja meg.

A gyakorlati vizsgát számítógépteremben kell lebonyolítani. A vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni. Vizsgázónként szükséges segédeszközök: számítógép a megfelelő szoftverekkel (a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja), vonalzó (a vizsgázónak kell hoznia).

A vizsgázó a vizsgát megelőző tanévben központilag jóváhagyott (és a vizsgaközpont által kihirdetett) szoftverek használatával vizsgázhat. A vizsgázónak a jelentkezéssel egy időben le kell adnia egy nyilatkozatot, amelyben megjelöli, hogy az érettségi vizsgán az egyes szoftvercsoportokon belül az adott feladattípusok megoldásához az adott vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvereket kívánja használni.

A gyakorlati vizsga helyszínén a vizsgázónak a vizsga kezdete előtt fél órával kell megjelennie, ahol a rendszergazda által kijelölt helyet kell elfoglalnia. A vizsga megkezdése előtt a rendszergazda írásban tájékoztatja a vizsgázót arról, hogy milyen felhasználói adatai vannak, milyen módon éri el a vizsgához szükséges forrásfájlokat, valamint arról, hogy befejezett munkáját hova mentse el. A vizsga kezdetekor a felügyelő tanár kiosztja a feladatlapot és a lepecsételt piszkozatlapot. A vizsgázó a feladatlapok kiosztásával egyidejűleg kezdheti használni a számítógépet.

A felügyelő tanárnak a vizsga befejezése előtt kb. 10 perccel figyelmeztetnie kell a vizsgázókat, hogy mentsék el a munkájukat.

A vizsga lebonyolításával és a résztvevők feladataival kapcsolatos tudnivalók megegyeznek a középszintű vizsga leírásában találhatókkal.

A gyakorlati feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor tematikailag lefedi a követelményrendszer alábbi témaköreit, és időarányaiban a következőkre törekszik:

Témakörök	Idő
Szövegszerkesztés, prezentáció, grafika, weblapkészítés	60 perc
Táblázatkezelés	30 perc
Adatbázis-kezelés	60 perc
Algoritmizálás, adatmodellezés	90 perc

Az adott témakörhöz rendelt idő kitölthető egyetlen nagyobb, több részfeladatot tartalmazó feladattal, vagy legfeljebb 4 kisebb feladattal.

A feladatsor 50%-a egyértelmű utalásokat tartalmaz a feladat minden részletének megoldására, így csak a feladatban szereplő fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot méri.

A gyakorlati feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, annak lehetséges változatait, az egyes megoldásrészekre adható részpontszámokat, annak lehetséges bontását.

A témakörök szerinti érékelési arányok a következők:

Témakörök	Pontszám
Szövegszerkesztés, prezentáció, grafika, weblapkészítés	30 pont
Táblázatkezelés	15 pont
Adatbázis-kezelés	30 pont
Algoritmizálás, adatmodellezés	45 pont

Az egyes témakörök feladatainak, részfeladatainak pontozása feladatfüggő, összpontszámuknak azonban meg kell egyezni a témakörhöz rendelt összpontszámmal.

Archiválásra a vizsgázónak csak azon produktumai kerülnek, melyeket a számára kijelölt könyvtárba elmentett, és értékelni kizárólag ezeket lehet. A javító tanár minden vizsgázó vizsgadolgozatáról értékelőlapot tölt ki. A dolgozat értékelésének megtekintésekor a vizsgázó a saját munkájáról kitöltött értékelőlap, valamint az archivált produktum másolatát kaphatja meg. Az elektronikus megoldások másolása a vizsgázó saját adathordozójára is történhet.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli vizsga helyszínén internetkapcsolattal rendelkező számítógépnek kell működőképesen rendelkezésre állnia, amelyet a vizsgázó a felelete során használ. A számítógép működőképességének biztosítása érdekében a rendszergazdának a szóbeli vizsga teljes ideje alatt elérhetőnek kell lennie.

A könyvtárhasználat szóbeli témakör vizsgakérdéseinek teljesítéséhez szükséges nyomtatott és elektronikus forrásokat (pl. lexikon, enciklopédia, szakkönyv, tankönyv, szépirodalmi mű, CD-ROM) a vizsga helyszínén a vizsgázók rendelkezésére kell bocsátani. E források jellegének, típusának összhangban kell lenniük a szóbeli tételsor feladataival.

A szóbeli vizsga egyetlen tétel kifejtéséből, valamint egy-két perces beszélgetésből áll, amely a vizsgázónak a témakörhöz kapcsolódó kommunikációs képességét tárja föl.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben a szóbeli felelet első részére szánt felelési időbe még belefér.) Amikor a vizsgázó befejezte a tétel kifejtését, a vizsgáztató párbeszédet kezdeményez a témához kapcsolódóan.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 20 tételből áll.

A szóbeli feladatokat az 1-3., 7.1, 9. számú témakörökből jelölik ki, az alábbi táblázatban látható arányok figyelembevételével. Egy tétel csak egy témakör elméleti ismeretanyagát kéri számon. Nyilvánosságra ezen témakörök hozandók.

Bármely tétellel kapcsolatban számítógépes szemléltetés is kérhető, melynek várakozás nélküli végrehajtási ideje - a 7.1-es témakör kérdései kivételével - legfeljebb két perc.

Információs társadalom (1)	8-20%
Informatikai alapismeretek - hardver (2)	24-32%
Informatikai alapismeretek - szoftver (3)	20-28%
Kommunikáció az interneten (gyakorlati kivitelezéssel) (7.1)	20-28%
Könyvtárhasználat (9)	8-12%

A tételsor frissítésének szabályai.

A tételsor tételeinek 8-28%-a évenként cserélendő.

A tétel jellemzői

A vizsgára megfogalmazott tételek a tételcímeken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet értékelése a következő szempontok alapján történik:

- Logikai felépítés 6 pont
(Jó időbeosztás; a lényeg kiemelése; követhető gondolatmenet.)
- Kifejezőkészség, szaknyelv használata 6 pont
- Tartalom 12 pont
(Mindent tartalmaz-e, ami a témakörhöz szükséges; vannak-e tárgyi tévedések, rossz magyarázatok.)
- Kommunikatív készség 6 pont
(Lehet-e a vizsgázót a témában vezetni; ha elakad, megérti-e, amit kérdez a bizottság; lehet-e a vizsgázóval a témáról tartalmas párbeszédet folytatni.)

KÉMIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon, az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:
- a természettudományos gondolkodás elemeinek alkalmazása a feladatok megoldása során,
- ismereteinek összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel,
- elemek, vegyületek tulajdonságainak, szerepének és jelentőségének felismerése a tanult vagy megadott információk alapján,
- egyszerű kémiai kísérletek elvégzése és értelmezése,
- egyszerű kémiai számítási feladatok megoldása,
- az aktuálisan felmerülő, kémiai ismereteket is igénylő problémák (környezetvédelem, energiagazdálkodás, szenvedélybetegségek, táplálkozás, vegyipari technológiák stb.) lényegének megértése, egyszerűbb logikai összefüggések értelmezése,
- az SI mértékrendszer és a kémiai jelölésrendszer szakszerű használata,
- grafikonok, táblázatok adatainak elemzése, értelmezése,
- szakszerű írásbeli és szóbeli szövegalkotás, -értelmezés.

Az *emelt szintű* kémia érettségin *ezen túlmenően* az alábbi kompetenciák megléte szükséges:
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok felismerése,
- a kémia tanult vizsgálati és következtetési módszereinek alkalmazása,
- egyszerű kémiai kísérletek tervezése,
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett kémiai számítási és elméleti feladatok, problémák megoldása,
- a mindennapi életet befolyásoló kémiai természetű jelenségek értelmezése,
- a környezetvédelemmel és a természetvédelemmel összefüggő problémák értelmezése.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Általános kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
1.1. Atomszerkezet			
Atom	Fogalmi szint	az atom alkotórészei (atommag, elektronfelhő), a legfontosabb elemi részecskék (elektron és nukleonok: proton, neutron) jelölésük, relatív töltésük, relatív tömegük; rendszám, tömegszám.	
	Értse	az atom semlegességét.	
	Tudja alkalmazni	az elemi részecskék száma, a rendszám és a tömegszám közti kapcsolatot.	
Elem	Fogalmi szint	az elem fogalma, jelölése (vegyjel; Berzelius), izotóp fogalma, radioaktív izotópok (Hevesy György, Curie házaspár), alkalmazásuk (pl. a gyógyászatban, a műszaki életben, a kormeghatározásban), relatív atomtömeg.	
	Értse		a tömegszám és a relatív atomtömeg közti kapcsolatot.
Elektronszerkezet	Fogalmi szint	atompálya, s-, p-, d- és f-atompálya, a Pauli-elv és a Hund-szabály kvalitatív ismerete, maximális elektronszám, alhéj és héj; energiaminimum elve, alapállapotú és gerjesztett atom, párosítatlan (pár nélküli) elektron, elektronpár; telített és telítetlen héj, alhéj; vegyértékelektron fogalma, atomtörzs, nemesgáz-szerkezet.	alhéj és héj fogalma; spin.
	Értse, értelmezze		az atompályák elektronjainak maximális számát, az alapállapotú atom elektronszerkezetének kiépülését az alhéjak energetikai sorrendje alapján.
	Tudja		felírni az alapállapotú atom teljes elektronszerkezetét az első *négy* periódus elemeinél, megállapítani a telített héjak és alhéjak számát.
A periódusos rendszer	Fogalmi szint	az elemek csoportosítása (Mengyelejev), periódus és csoport, főcsoport és mellékcsoport.	mezők (s-, p-, d-, f-mező).
	Értse	az egy főcsoportba tartozó elemek hasonlóságának elektronszerkezeti okát.	
	Tudja	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát az s- és p-mezőben, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.	alkalmazni a vegyértékelektron-szerkezet és a periódusos rendszerben elfoglalt hely kapcsolatát a d-mező elemeinél, megállapítani a párosítatlan elektronok számát.
Az atomok mérete	Fogalmi szint	az atommag és az atom méretviszonyai.	

	Értse	az atomméret változásait a periódusos rendszer *főcsoportjaiban.*	az atomméret változásait a periódusos rendszer periódusaiban.
	Tudja összehasonlítani	a periódusos rendszer *azonos főcsoportjában* lévő elemek atomsugarát.	a periódusos rendszer *azonos periódusában* lévő elemek atomsugarát.
Az ionok	Fogalmi szint	kation fogalma, anion fogalma.	ionsugár, ionizációs energia fogalma, jele, mértékegysége; elektronaffinitás, jele, mértékegysége.
	Értse, értelmezze	a kationok képződését atomokból, az anionok képződését atomokból, elnevezésüket (-id).	az atomok és a belőlük képződő anionok, illetve kationok mérete közti kapcsolatot; az ionizációs energia változását a periódusos rendszerben.
	Tudja	jelölni az elemek kationjait, és felírni képződési egyenletüket atomjaikból. jelölni az elemek anionjait, és felírni képződési egyenletüket atomjaikból.	összehasonlítani az egy főcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemeket első ionizációs energiájuk szerint. összehasonlítani az adott nemesgáz szerkezetével egyező elektronszerkezetű ionok méretét.
Elektronegativitás (EN)	Fogalmi szint	elektronegativitás fogalma (Pauling).	
	Értse	az EN változását a periódusos rendszerben.	
	Tudja	összehasonlítani az egy főcsoportba, illetve egy periódusba tartozó elemek EN-át, alkalmazni az EN-t a kötéstípusok eldöntésében.	
1.2. Kémiai kötések			
Elsőrendű kémiai kötések	Fogalmi szint	ionkötés, kovalens kötés, fémes kötés.	
	Értelmezze	az ion- és a kovalens kötés kialakulását egy általa választott példán bemutatva.	
	Értse	mindhárom kötés kialakulásának magyarázatát.	
	Tudja	a tanult ionokból megszerkeszteni ionvegyületek tapasztalati képletét.	
Másodrendű kémiai kötések	Fogalmi szint	diszperziós kölcsönhatás, dipólus-dipólus kölcsönhatás, hidrogénkötés.	
	Értse	a diszperziós kölcsönhatás és a dipólus-dipólus kölcsönhatás kialakulását, a hidrogénkötés kialakulásának feltételeit.	
	Értelmezze	a másodrendű kötések erőssége közti különbségeket.	
1.3. Molekulák, összetett ionok			
Molekula	Fogalmi szint	molekula fogalma, jelölése; kötő és nemkötő elektronpár.	
A kovalens kötés	Fogalmi szint	σ- és π-kötés, egyszeres és többszörös kötés, kovalens	kötéstávolság fogalma.

		vegyérték, kötési energia fogalma, mértékegysége, kötéspolaritás fogalma, datív kötés fogalma, delokalizált π-kötés.	
	Értse, értelmezze	a σ- és a π-kötés szimmetriáját, az egyszeres és a többszörös kötés jellemzőit, a delokalizált π-kötést a benzol molekulája alapján.	a π-kötés kialakulásának feltételeit, a kötéshossz összefüggéseit.
	Tudja	ábrázolni a kötő és nemkötő elektronpárokat a molekulákban, megállapítani a vegyértéket a molekulákban, megállapítani a kötéspolaritást az EN értékek alapján.	
A molekulák térszerkezete	Fogalmi szint	elektronpár-taszítási elmélet, központi atom, ligandum, kötésszög, a molekula polaritása.	
	Értelmezze	egyszerű molekulák téralkatát (pl. H_2O, NH_3, CO_2, SO_2, SO_3, CH_4, CCl_4, CH_2O stb.), a molekula polaritását befolyásoló tényezőket (téralkat és kötéspolaritás).	a molekula alakját meghatározó tényezőket: - a ligandumok száma, - a központi atomhoz tartozó nemkötő elektronpárok száma.
	Tudja	megállapítani a kötésszöget a szabályos molekulákban, megállapítani a molekulák polaritását.	megállapítani a molekulák téralkatát, megállapítani *adott képletű* molekula polaritását.
Összetett ionok	Fogalmi szint	összetett ion fogalma.	komplex ion fogalma.
	Értse	összetett ionok képződésének lehetőségeit: *a)* a NH_4^+ és a H_3O^+ szerkezetét, téralkatát, *b)* az oxosavakból levezethető összetett ionok (karbonát, hidrogén-karbonát, nitrát, foszfát, szulfát) származtatását és összegképletét.	komplex ion képződését a réz(II)ion akva- és ammin-komplexének példáján.
	Tudja		megállapítani az összetett ionok szerkezetét (értelmezés delokalizált elektronokkal), téralkatukat, alkalmazni a komplex ionok, a központi ion és a ligandumok töltése közti összefüggést megadott példák esetében.
1.4. Anyagi halmazok Anyagi halmaz	Fogalmi szint	anyagi halmaz fogalma, elem, vegyület, keverék, komponens, fázis.	
	Tudja	besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a komponensek száma, illetve a komponensek anyagi minősége (elem, vegyület) szerint.	besorolni az anyagi rendszereket, csoportosítani a fázisok száma, illetve homogenitás szerint.
Állapotjelzők	Fogalmi szint	jelük, SI mértékegységük, standard nyomás és 25 °C („standard-állapot”).	standard nyomás és 0 °C.

Halmazállapotok, halmazállapot-változások	Fogalmi szint	gázhalmazállapot, Avogadro törvénye, folyadék halmazállapot, szilárd halmazállapot, amorf és kristályos állapot, halmazállapot-változások.	a folyadékok további általános jellemzői (felületi feszültség, viszkozitás).
	Értse, értelmezze	a gázhalmazállapot általános jellemzőit ideális gázokra (kölcsönhatás, diffúzió, összenyomhatóság), az Avogadro-törvényt, a folyadékok általános jellemzőit (kölcsönhatás, diffúzió, alak és összenyomhatatlanság), az amorf és a kristályos állapot jellemzőit, az olvadáspont és a rácstípus közti kapcsolatot, a másodrendű erők és a molekulatömeg szerepét a molekularácsos anyagok forráspontjának alakításában.	
	Tudja	adatok elemzésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötőerők kapcsolatát.	egyszerű kísérletek értelmezését (a felületi feszültséggel, a viszkozitással és a diffúzióval kapcsolatban); forráspontviszonyok becslésével értelmezni a forráspont és a molekulák közötti kötőerők kapcsolatát.
1.4.1. Egykomponensű anyagi rendszerek			
1.4.1.1. Kristályrácsok	Fogalmi szint	rácsenergia.	elemi cella, koordinációs szám.
	Tudja besorolni	az elemeket és vegyületeket a megfelelő rácstípusba.	
- Ionrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	az ionrácsos anyagok fizikai jellemzőit.	
- Atomrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a gyémánt rácsának szerkezetét, az atomrácsos anyagok jellemzőit.	a SiO_2 rácsának szerkezetét.
- Fémrácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a fémrácsos anyagok jellemzőit.	
	Tudja értelmezni		a fémek fizikai tulajdonságait a megadott fizikai adatok alapján.
- Molekularácsos kristályok	Fogalmi szint	a rácspontokon lévő részecskék, rácsösszetartó erő.	
	Értse, értelmezze	a molekularácsos anyagok jellemzőit.	
	Tudja értelmezni		a másodlagos kötőerők típusa, az olvadás- és forráspontok közti kapcsolatot adatok összehasonlítása alapján.

1.4.1.2. Átmenet a kötés- és rácstípusok között	Értelmezze	a grafit szerkezetét és fizikai tulajdonságait.	a kovalens és az ionkötés közti átmenetet megadott példavegyületek tulajdonságai alapján.
1.4.2. Többkomponensű rendszerek			
1.4.2.1. Csoportosítás	Fogalmi szint	homogén, heterogén és kolloid rendszer.	
	Értse	a többkomponensű rendszerek jellemzőit (a diszpergált részecske mérete).	
1.4.2.2. Diszperz rendszerek	Fogalmi szint	a diszperz rendszerek fajtái a komponensek halmazállapota szerint (köd, füst, hab, emulzió, szuszpenzió).	
	Tudjon értelmezni Tudja besorolni	egyszerű kísérleteket. a kísérletek során képződő diszperz rendszereket a megfelelő típusba.	
1.4.2.3. Kolloid rendszerek	Fogalmi szint	a vizes alapú kolloidok fajtái (asszociációs és makromolekulás kolloid), Zsigmondy Richárd, a vizes alapú kolloidok csoportosítása a részecskék között fellépő kölcsönhatás alapján: szolok és gélek, adszorpció és deszorpció, fajlagos felület.	
	Értse, értelmezze		a vizes alapú kolloidok szerkezetét a szappanoldat és a fehérjeoldat szerkezete alapján; a szol és a gél állapot jellemzőit.
	Tudjon	példákat mondani kolloid rendszerekre a hétköznapi életből.	
	Tudja		értelmezni a szol-gél átalakulást a hétköznapi életből vett példák alapján.
1.4.2.4. Homogén rendszerek	Fogalmi szint	elegy, oldat.	
	Értse		a gázelegyek és a folyadékelegyek tulajdonságai közti eltéréseket (térfogati kontrakció).
- Oldatok	Fogalmi szint	oldószer és oldott anyag, oldhatóság fogalma, telített oldat fogalma, az oldhatóság hőmérsékletfüggése, gázok oldhatóságának hőmérsékletfüggése, anyagok exoterm és endoterm oldódása.	túltelített oldat, oldáshő fogalma.
	Értelmezze	az oldhatóság kapcsolatát az anyagi minőséggel, ionkristályok oldódásának mechanizmusát, az exoterm és az endoterm oldódás tapasztalatait.	a molekuláris anyagok oldódását; az oldhatóság hőmérsékletfüggésének felhasználását az anyagok átkristályosítással történő tisztítására; az oldáshő kapcsolatát a rácsenergiával és a hidratációs energiával.

	Tudja Tudjon Tudja	alkalmazni a „hasonló hasonlót old” elvet, jelölni az ionvegyületek oldódását egyenlettel. elemezni az oldhatósági grafikonokat, használni oldhatósági táblázatokat.	oldhatósági grafikonokat készíteni. megállapítani az oldáshő exoterm, illetve endoterm jellegét a rácsenergia és a hidratációs energia ismeretében.
Egyéb	Tudja használni	az anyagszerkezetről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
1.5. Kémiai átalakulások Kémiai reakció	Fogalmi szint	kémiai reakció fogalma, aktiválási energia.	
	Értse	a kémiai reakciók létrejöttének feltételeit (ütközés, hatásos ütközés).	
	Tudja jelölni	az aktiválási energiát az energiadiagramon.	
Képlet	Fogalmi szint	összegképlet fogalma és fajtái (tapasztalati és molekulaképlet), szerkezeti képlet fogalma és fajtái (elektronképlet, konstitúciós képlet stb.).	
	Tudja megadni	a tanult vegyületek tapasztalati képletét, illetve molekulaképletét.	
Kémiai egyenlet	Fogalmi szint	sztöchiometriai egyenlet, tömegmegmaradás törvénye, ionegyenlet, töltésmegmaradás elve.	
	Értse, értelmezze	a kémiai egyenlet minőségi és mennyiségi jelentéseit, az egyszerű sztöchiometriai egyenletek írásának alapelveit, az egyszerű ionegyenletek írásának alapelveit.	
	Tudja	az egyszerű sztöchiometriai egyenletek rendezését.	felírni a vizes oldatban lezajló reakciók ionegyenleteit.
1.5.1. Termokémia			
1.5.1.1. A folyamatok energiaviszonyai	Fogalmi szint	endoterm és exoterm folyamat, energiadiagram.	
	Értse	a halmazállapot-változást, az oldódást és a kémiai reakciókat kísérő energiaváltozások exoterm vagy endoterm jellegét.	
	Tudja ábrázolni	energiadiagramon a folyamatok energiaviszonyait.	
1.5.1.2. Reakcióhő	Fogalmi szint	reakcióhő fogalma, jelölése ($\Delta_r H$), mértékegysége, előjele; képződéshő fogalma, jelölése, mértékegysége; Hess tétele.	
	Értse	a reakcióhő kiszámításának módját a képződéshő-adatok alapján.	a Hess-tétel érvényességének magyarázatát (energiamegmaradás) és alkalmazásának lehetőségeit.
	Tudja	ábrázolni a reakcióhőt energiadiagramon.	felírni adott képződéshőhöz tartozó reakció egyenletét,

			meghatározni a reakcióhő (képződéshő) értékét energiadiagramon, más energiaértékek alapján.
1.5.2. Reakciókinetika			
1.5.2.1. Reakciósebesség	Fogalmi szint	a reakciók csoportosítása sebességük szerint, a koncentráció változtatásának hatása a reakciósebességre (homogén reakció esetében), a hőmérséklet-változtatás hatása a reakciósebességre.	
	Értelmezze		a reakciósebesség koncentrációfüggését megadott sebességi egyenlet alapján, a hőmérséklet reakciósebességre gyakorolt hatását.
	Tudja elemezni	a reakciósebességgel és a katalízissel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
1.5.2.2. Katalízis	Fogalmi szint	katalizátor fogalma.	
	Értelmezze	a katalizátor hatását.	
	Tudja ábrázolni	a reakció energiaviszonyait katalizátor nélkül és katalizátor alkalmazása esetén.	
1.5.3. Egyensúly			
1.5.3.1. Megfordítható reakciók	Értse	a megfordítható folyamat lényegét.	
1.5.3.2. Egyensúly	Fogalmi szint	dinamikus egyensúly, kiindulási és egyensúlyi koncentráció, a kémiai egyensúly törvénye (a tömeghatás törvénye), az egyensúlyi állandó (K_c), kémiai egyensúlyok, a legkisebb kényszer elve (Le Chatelier-elv).	
	Értelmezze	a dinamikus egyensúly kialakulását, az egyensúlyi állandó és a sztöchiometriai egyenlet, valamint az egyensúlyi koncentrációk kapcsolatát, az egyensúly megzavarásának lehetőségeit (*c, p, T*), a legkisebb kényszer elvét a $N_2 + 3H_2 \leftrightarrow 2NH_3$ és a $H_2(g) + I_2(g) \leftrightarrow 2\ HI(g)$ reakción, a katalizátor és az egyensúlyi folyamatok kapcsolatát.	
	Tudja	felírni a tömeghatás törvényét az egyensúlyi folyamatra megadott reakcióegyenlet alapján.	értelmezni a legkisebb kényszer elvét megadott reakciók esetében.
1.5.4. A kémiai reakciók típusai			
1.5.4.1. Sav-bázis reakciók	Fogalmi szint	sav és bázis fogalma Arrhenius szerint, értékűség, Brönsted-sav, Brönsted-bázis, amfotéria, sav- és báziserősség.	savállandó és bázisállandó (K_s, K_b), disszociációfok.

	Értse, értelmezze	a Brönsted-féle sav-bázis párokat, a víz amfotériáját, kvalitatíve a sav- és báziserősséget.	K_s és K_b kapcsolatát az egyensúlyi koncentrációkkal; a sav- és báziserősség, valamint a K_s és K_b kapcsolatát.
	Tudja felismerni Tudja értelmezni	a Brönsted-féle sav-bázis párokat a tanult egyértékű savak, illetve bázisok, valamint az NH_4^+, a CO_3^{2-} és a víz reakciójában.	a Brönsted-féle sav-bázis párokat többértékű savak és a víz reakciójában, a Brönsted-féle sav-bázis párokat egyéb (pl. $CO_3^{2-} + H_3O^+$) reakciókban, az amfotériát megadott egyensúlyi folyamatok alapján, a nemvizes közegben végbemenő sav-bázis reakciókat megadott példák alapján.
- A vizes oldatok kémhatása	Fogalmi szint	a víz autoprotolízise, a pH definíciója, a vízionszorzat és értéke, savas, lúgos és semleges kémhatás.	
	Értelmezze	az autoprotolízis egyenletét, kvalitatíve a savas, lúgos és semleges kémhatást, kvalitatíve a pH-t (25 °C-ra vonatkoztatva), a sav- és lúgoldatok kerek egész számú pH-értékének kapcsolatát az oldat oxónium-, illetve hidroxidion-koncentrációjával.	a vízionszorzatot (levezetéssel együtt).
	Tudja	megállapítani adott oldat kémhatását (savasság, lúgosság, annak mértéke), összehasonlítani oldatok kémhatását a pH értékük alapján, megbecsülni a sav- és lúgoldat hígításakor, töményítésekor bekövetkező pH-változás irányát.	értelmezni a sav, illetőleg bázis vízbe kerülésekor lejátszódó egyensúlyeltolódást, megbecsülni az erős és gyenge savból, illetve bázisból készült, azonos koncentrációjú oldatok pH-viszonyát.
- Sav-bázis indikátorok	Fogalmi szint	univerzál indikátor és pH-papír, fenolftalein, lakmusz.	metilnarancs.
	Tudjon értelmezni Tudja megadni	egyszerű kémcsőkísérleteket a kémhatás vizsgálatával kapcsolatban (univerzál indikátor és pH papír használatával). a tanult indikátorok várható színét a különböző kémhatású oldatokban.	
- Közömbösítés	Fogalmi szint		semlegesítés.
	Értse	a közömbösítés lényegét ionegyenlettel, a fém-oxidok és savoldatok reakcióit, a nemfém-oxidok és lúgoldatok reakcóit.	a közömbösítés és a semlegesítés közti kapcsolatot, a sav-bázis titrálás elvi alapjait.
	Tudjon jelölni	lúg- és savoldatok, fém-oxidok és savoldatok, nemfém-oxidok és lúgoldatok közötti reakciót *sztöchiometriai* egyenlettel.	
- Sók hidrolízise	Értelmezze	a hidrolízist az NH_4Cl és a Na_2CO_3 példáján.	
	Tudja		megállapítani a sók hidrolízisét, megadni vizes oldatuk

			kémhatását; jelölni a folyamatot ionegyenlettel.
1.5.4.2. Elektron-átmenettel járó reakciók	Fogalmi szint	oxidáció és redukció fogalma, oxidáló- és redukálószer fogalma, oxidációs szám fogalma.	
	Értelmezze	az oxidációt és a redukciót, valamint az oxidálószer és redukálószer fogalmát konkrét példa alapján.	
	Értse	az oxidációs szám kiszámításának szabályait.	az oxidációs szám alapján történő egyenletrendezés elveit.
	Tudja	értelmezni az oxidációt és redukciót, valamint az oxidáló- és redukálószer fogalmát tanult vagy megadott szervetlen kémiai reakciókban, kiszámítani az oxidációs számokat molekulákban, összetett ionokban, megállapítani az oxidáció és redukció folyamatát, valamint az oxidálószert és redukálószert oxidációsszám-változás alapján.	rendezni oxidációs számok alapján a redoxi egyenleteket.
	Tudjon elemezni	egyszerű kísérleteket a redoxireakciókkal kapcsolatban.	
1.5.4.3. Egyéb, vizes oldatban végbemenő kémiai reakciók	Fogalmi szint	csapadék, gázfejlődés.	komplexképződés.
	Értelmezze	a csapadékképződési reakciókat és a gázfejlődési reakciókat konkrét példán.	ionegyenlettel a csapadékképződési reakciókat, a komplexképződési reakciókat konkrét példán, ionegyenlettel a gázfejlődési reakciókat.
	Tudja felírni	a csapadékképződési és a gázfejlődéssel járó reakciók *sztöchiometrai* egyenleteit.	a csapadékképződési reakciók *ionegyenletét* a tanult vagy megadott csapadékok esetében, a komplexképződési reakciók *sztöchiometriai* és *ionegyenletét* a tanult, illetve megadott képletű komplexek esetében, gázfejlődéssel járó reakciók *ionegyenletét.*
	Tudjon elemezni	vizes oldatban lezajló különböző kémiai reakciókkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
1.5.4.4. Egyéb reakciók	Fogalmi szint	egyesülés, bomlás, disszociáció.	
	Tudja besorolni	a tanult kémiai reakciókat a megfelelő reakciótípusba.	
1.5.5. Elektrokémia			
1.5.5.1. Galvánelem	Fogalmi szint	a galváncella felépítése, elektród, anód és katód, elektromotoros erő fogalma, jele, mértékegysége, standardpotenciál, jele, mértékegysége, a standard hidrogénelektród, jelölése, standard fémelektród, jelölése.	standardpotenciál fogalma, elektródpotenciál.
	Jelölje	a Daniell-elemet.	

	Értelmezze és jelölje Értse	az anódon és a katódon lejátszódó folyamatokat a Daniell-elemben. az elektromotoros erő és a standardpotenciálok kapcsolatát, a standard fémelektród felépítését, a galvánelemek környezetvédelmi vonatkozásait.	a standard hidrogénelektród felépítését.
	Tudja jelölni	egyszerű galvánelem felépítését, a pólusok és az elektródfolyamatok kémiai egyenletének, illetve a folyamat bruttó egyenletének felírásával.	
	Tudjon értelmezni		egyszerű kísérleteket a galvánelemekkel kapcsolatban.
	Tudja megbecsülni	a redoxireakciók irányát a standardpotenciálok összehasonlítása alapján.	
1.5.5.2. Elektrolízis	Fogalmi szint	elektrolízis fogalma, pólusok az elektrolizáló cellában, olvadékelektrolízis, vizes oldat elektrolízise.	
	Értse	az elektrolizáló cella felépítését, az anód- és katódfolyamatot az elektrolizáló cellában, az indifferens elektródok között végbemenő (kis feszültséggel történő) elektrolízis folyamatait a sósav, illetve az általa választott vizes oldat elektrolízise esetében.	az indifferens elektródok között végbemenő (kis feszültséggel történő) elektrolízis folyamatait a kénsav-, a NaCl-, a NaOH-, a Na_2SO_4-, a ZnI_2-, és a $CuSO_4$-oldat esetében, valamint az ebből kikövetkeztethető esetekben; a NaCl-oldat Hg-katódos elektrolízisének folyamatait.
	Tudja jelölni	egyenlettel az elektrolízis anód- és katódfolyamatát megadott végtermékek esetében.	
	Tudja megállapítani		az oldatban bekövetkező változásokat (töményedés, hígulás, kémhatásváltozás stb.).
1.5.5.3. Az elektrolízis mennyiségi viszonyai	Fogalmi szint	Faraday I. és II. törvénye.	
	Értelmezze	az elektrolízis mennyiségi törvényeit.	
1.5.5.4. Egyéb	Tudja használni	a kémiai reakciókról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

2. Szervetlen kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
2.1. Hidrogén			

Anyagszerkezet	Fogalmi szint	izotópjai: hidrogén (H), deutérium (D), trícium (T).	
	Értse	a hidrogénatom elektronszerkezetét, a hidrogén molekulaszerkezetét, polaritását, rácstípusát.	
Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság, sűrűség.	
	Értse	az op. és fp. anyagszerkezeti magyarázatát, a hidrogéngáz levegőhöz viszonyított sűrűségét.	a nagy diffúziósebességét, a diffúziósebességgel kapcsolatos (mázatlan agyaghengeres) kísérletet.
	Értse	a reakcióképességének magyarázatát, reakcióit nemfémekkel, fém-oxidokkal, a durranógáz-reakció végrehajtásának módját és annak gyakorlati jelentőségét.	a reakcióit fémekkel.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket a hidrogén sajátságaival kapcsolatban.	
Előfordulás, előállítás, felhasználás	Fogalmi szint Tudja értelmezni	laboratóriumi előállítás (cink + sósav) az előfordulásával, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
Egyéb	Tudja használni	a hidrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.2. Nemesgázok Anyagszerkezet	Értse	a nemesgázok vegyérték-elektronszerkezetét.	a nemesgázok rácstípusát.
Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot.	
	Értse	reakciókészségüket.	
Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, ipari előállításukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.	
	Tudja használni	a nemesgázokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.3. Halogénelemek és vegyületeik 2.3.1. Halogénelemek - Anyagszerkezet	Értse	a *klór* vegyértékelektron-szerkezetét, molekulaszerkezetét, polaritását, rácstípusát.	a vegyértékhéjuk szerkezetét, molekulaszerkezetüket, polaritásukat, rácstípusukat.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	a *klór* színe, szaga, halmazállapota, oldhatósága vízben és egyéb oldószerekben.	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság vízben és egyéb oldószerekben, jódtinktúra, Lugol-oldat (KI-os jódoldat).
	Értse		az op. és a fp., illetve a szín változásának anyagszerkezeti magyarázatát a csoportban.
	Fogalmi szint	a *klór* reakciója vízzel (Semmelweis Ignác), oxidáló hatása.	reakciójuk vízzel, lúgoldattal, oxidáló hatásuk.
	Értelmezze	a *klór* reakcióját fémekkel, hidrogénnel, a halogének	a reakcióikat fémekkel, a reakciójukat hidrogénnel,

		reakcióját más halogenidekkel (a standardpotenciálok alapján).	a reakcióikat más halogenidekkel, a kémiai reakcióikat az oxidációsszám-változás alapján.
	Tudjon értelmezni Tudja megadni	egyszerű kémcsőkísérleteket a leírt tapasztalatok alapján.	 a kísérletek várható tapasztalatait és azok magyarázatát.
- Előállítás	Fogalmi szint	a *klór* laboratóriumi előállítása sósavból.	ipari: elektrolízissel.
	Értse		a sósav és a kálium-permanganát reakciójának egyenletét.
- Felhasználás, előfordulás	Tudja szemléltetni Tudja értelmezni	a *klór* sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján a *klór* előfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	a *halogének* sokoldalú felhasználását a tanult tulajdonságok alapján a *halogének* előfordulásával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
- Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgező hatás, a klór keletkezésének lehetőségei, veszélyei a háztartásban.	
	Értse		a fertőtlenítő hatás magyarázatát.
Egyéb	Tudja használni	a halogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.3.2. Halogénvegyületek - Csoportosítás	 Fogalmi szint	 kötéstípus szerint (ionos és kovalens).	
	Tudja	csoportosítani a tanult kloridokat.	csoportosítani a tanult halogenideket, felismerni az átmeneti kötéstípusú halogenideket fizikai adataik alapján.
2.3.2.1. Hidrogénhalogenidek (HF, HCI, HBr, HI) - Anyagszerkezet	 Értse	 a HCl molekulaszerkezetét, polaritását.	 molekulaszerkezetüket, polaritásukat.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	a HCl színe, szaga, standard halmazállapota.	szín, szag, fp.-viszonyok.
	Értse		a forráspontviszonyok anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sav-bázis jelleg, egyéb reakciók (fémek + sósav).	
	Értse	a HCl reakcióját vízzel, a sósav reakcióit.	a saverősségük változását a csoportban, a hidrogén-halogenidek reakcióit, a HF hatását az üvegre.
	Tudja	értelmezni a hidrogén-kloriddal kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	értelmezni a hidrogén-halogenidekkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.
- Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	a HCl előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	a hidrogén-halogenidek előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
2.3.2.2. Kősó (NaCl) - Halmazszerkezet	 Fogalmi szint	 a kősó rácstípusa.	

	Értse		a kristályrács szerkezetét.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	az op. és az oldhatóság halmazszerkezeti magyarázatát.	
- Előfordulás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával, környezet- és egészségkárosító hatásával kapcsolatos információkat.	
2.3.2.3. Ezüst-halogenidek (AgCl, AgBr, AgI)			
- Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, vízoldékonyság, fényérzékenység
- Felhasználás	Tudja értelmezni		a felhasználásukkal kapcsolatos információkat.
2.3.2.4. Hypo (NaOCl-oldat)	Fogalmi szint	kémhatása; oxidáló hatása, a háztartási alkalmazás veszélyei - környezetvédelmi szempontok.	
	Értelmezze		a folyamatokat reakcióegyenlettel is.
2.3.2.5. Egyéb	Tudja használni	a halogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4. Az oxigéncsoport elemei és vegyületeik			
Az oxigéncsoport elemei (O, S, Se, Te)	Fogalmi szint	Müller Ferenc (tellur).	
	Értse	az oxigén és a kén elektronszerkezetét, a molekula-, illetve a halmazszerkezetüket.	
2.4.1 Oxigén			
- Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotrópia.	
	Értse	az O_2 szerkezetét.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság, oxidáló hatás, égés.	
	Tudja értelmezni	az oxigén reakcióit a tanult fémekkel, nemfémekkel, szerves vegyületekkel; az oxigén reakcióival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
- Előfordulás	Fogalmi szint	elemi állapotban (O_2, O_3), vegyületekben.	
- Élettani szerep	Értse	az O_2 jelentőségét (biológiai oxidáció), az ózon keletkezését és hatását a felső, illetve az alsó légrétegekben.	

- Előállítás, keletkezés (O_2)	Fogalmi szint	ipari és laboratóriumi (termikus bontás, fotoszintézis során, levegőből).	
- Felhasználás, előállítás	Tudja értelmezni	az előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
- Egyéb	Tudja használni	az oxigénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.2. Oxigénvegyületek - Csoportosítás	Fogalmi szint	oxidok, hidroxidok, oxosavak és sóik.	peroxidok.
2.4.2.1. Dihidrogén-peroxid (H_2O_2)			
- Anyagszerkezet	Értse		molekulaszerkezetét, polaritását.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság, redoxi sajátságok, fertőtlenítő szer (hajszőkítés)
	Értse		a vízoldhatóság anyagszerkezeti okait, bomlását, redoxi sajátságait.
	Tudja értelmezni		a felhasználásával, tulajdonságaival kapcsolatos információkat.
2.4.2.2. Oxidok - Csoportosításuk	Tudja	csoportosítani rácstípus szerint a tanult oxidokat.	
Víz (H_2O) - Anyagszerkezet	Értse	molekulaszerkezetét, alakját, polaritását.	
- Tulajdonságai	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sűrűség és annak függése a hőmérséklettől.	
	Értse	az olvadás- és forráspont anyagszerkezeti magyarázatát.	
	Fogalmi szint	amfotéria.	
	Értelmezze	autoprotolízisét.	
	Tudja	a reakcióit savakkal, bázisokkal.	
- Természetes vizek	Fogalmi szint	édes- és tengervíz, csapadékok (hó, esővíz).	
	Értse	a természetes vizek tisztaságát - a környezetvédelmi szempontokat (mérgek, eutrofizáció), a karsztjelenségeket, a savas esők kialakulását.	
- Vízkeménység	Fogalmi szint	állandó és változó keménység.	
	Értse	a vízkeménység okát, a vízlágyítási eljárásokat (forralás,	a vízlágyítási eljárásokat leíró reakcióegyenleteket.

		csapadékképzés, ioncsere).	
- Élettani szerep	Fogalmi szint	oldószer, reakcióközeg, reakciópartner, szerepe a hőháztartásban.	
Fontosabb fém-oxidok	Fogalmi szint	a kalcium-oxid (égetett mész), a magnézium-oxid színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, reakció vízzel, fontosabb felhasználása.	az alumínium-oxid, réz(I)-oxid, a réz(II)-oxid és a vas(III)-oxid halmazállapota, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása.
	Tudja	felírni reakciójukat savakkal.	felírni reakciójukat savakkal.
2.4.2.3. Hidroxidok Fontosabb fém-hidroxidok	Fogalmi szint	a nátrium-hidroxid (lúgkő, marónátron), a kalcium-hidroxid (oltott mész) színe, halmazállapota, rácstípusa, előállítása, fontosabb felhasználása, maró hatása.	az alumínium-hidroxid színe, halmazállapota, fontosabb felhasználása.
	Értse	a kölcsönhatásukat vízzel, a folyamatok energiaviszonyait.	
	Tudja	felírni a reakciójukat savakkal.	felírni a reakcióját savakkal és lúgoldatokkal.
	Fogalmi szint		a kálium-hidroxid, a réz(II)-hidroxid, a vas(II)-hidroxid, a vas(III)-hidroxid színe, halmazállapota, vízoldhatósága.
Egyéb	Tudja használni	az oxigénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.3. Kén - Anyagszerkezet	Fogalmi szint	a kén molekulaszerkezete.	
	Értse	a kénatom elektronszerkezetét, a kénnél előforduló allotrópiát.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse		a kén melegítése közben bekövetkező szerkezeti változásokat (az olvadék viszkozitása, amorf kén).
	Értse	a reakcióját oxigénnel, fémekkel.	
	Tudja értelmezni	a kénnel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
- Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Tudja használni	a kénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.4.4. A kén vegyületei			
2.4.4.1. Dihidrogén-szulfid, kén-hidrogén (H_2S)			

- Anyagszerkezet - Tulajdonságok	Értse		molekulaszerkezetét, polaritását.
	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, vízoldhatóság.
	Értse		a reakcióját vízzel, a tökéletes és nem tökéletes égését, a reakcióját kén-dioxiddal, Fe^{2+}-, Pb^{2+}- és Ag^{+}-ionnal.
	Tudja értelmezni		a kén-hidrogénnel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.
- Élettani hatása	Fogalmi szint		mérgező hatása.
- Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni		az előfordulásával, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.
- Sói	Fogalmi szint		szulfidok.
2.4.4.2. Kén-dioxid (SO_2) - Anyagszerkezet	Értse	molekulaszerkezetét, polaritását.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze		a forráspont és az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint		redukáló és oxidáló hatása.
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, a további oxidációját, a környezetszennyező hatását.	a további oxidációja során kialakuló egyensúlyt.
- Előállítás	Fogalmi szint	kénből.	piritből, szulfitokból.
	Tudja	az előállítás reakcióegyenletét.	az előállítás reakcióegyenleteit.
- Felhasználás	Fogalmi szint	kénsavgyártás, konzerválás.	
- Környezetszennyező hatás	Értse	a savas esők kialakulását és hatását.	
2.4.4.3. Kén-trioxid (SO_3)	Értse	a felhasználásával kapcsolatos tulajdonságokat, reakcióját vízzel.	
2.4.4.4. Kénessav (H_2SO_3) és sói - Tulajdonságok	Fogalmi szint		sav-bázis jelleg, redukáló hatás, szulfitok
	Tudja értelmezni		a vizes oldatban lejátszódó folyamatokat.
2.4.4.5. Kénsav (H_2SO_4) - Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét, polaritását.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, sűrűség, higroszkóposság, elegyedés vízzel, az elegyítés szabályai.	

	Értse Értelmezze		a fp. anyagszerkezeti magyarázatát, az elegyítés közben bekövetkező változásokat.
	Fogalmi szint Értse	sav-bázis jelleg, redoxi sajátság, roncsoló hatás, vízelvonó hatás. a reakcióját vízzel, híg oldatának reakcióját fémekkel, bázisokkal, tömény oldatának reakcióját fémekkel, ill. a fémekre gyakorolt passzíváló hatását, a szerves vegyületekre gyakorolt elszenesítő hatását	
	Tudja értelmezni	a különböző típusú reakciókkal kapcsolatos kísérleteket.	
- Ipari előállítás - Felhasználás	Értse	a kénsavgyártás lépéseit.	
	Fogalmi szint	akkumulátor, vízelvonó szer, roncsolószer, oxidálószer, ipari alapanyag, gyógyszer- és mosószergyártás.	
	Tudja szemléltetni		a kénsav sokoldalú felhasználását a tanult példák alapján.
- Egyéb	Értse	a kénsav kezelésével kapcsolatos balesetvédelmi előírásokat.	
- Sói	Fogalmi szint	szulfátok.	hidrogén-szulfátok.
- Fontosabb szulfátok	Fogalmi szint	a gipsz, a rézgálic és a keserűsó képlete, színe, halmazállapota, vízoldhatósága, főbb felhasználása.	
2.4.4.6. Nátrium-tioszulfát (fixírsó, ($Na_2S_2O_3$)	Fogalmi szint		felhasználása a fényképészetben, a komplexképző sajátsága.
2.4.4.7. Egyéb	Tudja használni	a kénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5. A nitrogéncsoport elemei és vegyületeik 2.5.1. Nitrogén - Anyagszerkezet	Értse	a nitrogénatom elektronszerkezetét, a nitrogén molekulaszerkezetét, polaritását, rácstípusát.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság.	
	Fogalmi szint	reakciókészség.	
	Értse	a reakciókészség molekulaszerkezeti okát, reakcióját hidrogénnel és oxigénnel.	
- Előfordulás, előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
- Egyéb	Tudja használni	a nitrogénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

2.5.2. Nitrogénvegyületek 2.5.2.1. Ammónia (NH_3) - Anyagszerkezet	Értse	a molekula szerkezetét, polaritását, az ammónia rácstípusát.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, cseppfolyósíthatóság, oldhatóság.	
	Értelmezze	az op. és a fp., valamint a cseppfolyósíthatóság anyagszerkezeti magyarázatát, a szökőkút-kísérletet.	
	Tudja értelmezni	az ammónia fizikai sajátságaival kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	sav-bázis sajátsága.	komplexképző sajátsága.
	Értelmezze	reakcióját vízzel, savakkal.	a komplexképző sajátságát.
- Előfordulás	Fogalmi szint	szerves anyagok bomlásterméke.	
- Előállítás	Fogalmi szint	ipari előállítása.	
	Értse	az ipari ammóniaszintézis optimális körülményeit.	a laboratóriumi előállítását ammóniumsókból.
- Felhasználás	Fogalmi szint	hűtés, műtrágya, salétromsavgyártás.	
- Sói	Fogalmi szint	ammóniumsók, halmazállapot, vízoldékonyság, műtrágya, sütőpor (szalalkáli).	
	Értse	az ammóniumion szerkezetét, a sók rácstípusát.	
2.5.2.2. Nitrogén-oxidok Nitrogén-monoxid (NO) - Tulajdonságok, előállítása, élettani hatás	Fogalmi szint		szín, halmazállapot, vízoldékonyság, környezetszennyező hatás
	Értse		a reakcióját oxigénnel, a laboratóriumi előállítását salétromsavból.
Nitrogén-dioxid (NO_2) - Tulajdonságok, élettani hatás	Fogalmi szint	szín, szag, sűrűség, halmazállapot, oldékonyság, mérgező, környezetszennyező hatás	
	Értse		reakcióját vízzel.
- Előállítás	Fogalmi szint	laboratóriumi előállítás.	
	Értelmezze		a laboratóriumi előállítás kísérletét.

2.5.2.3. Salétromossav (HNO_2) - Sói	Fogalmi szint		nitritek, a nitritek élettani hatása.
2.5.2.4. Salétromsav (HNO_3) - Anyagszerkezet	Értse		a molekula szerkezetét.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.	
	Értelmezze		a vízoldhatóság anyagszerkezeti okát.
	Fogalmi szint	sav-bázis jelleg, redoxi sajátság, bomlékonyság (fényérzékenység).	
	Értse	a reakcióját vízzel, bázisokkal, a reakcióját fémekkel, ill. egyes fémekre gyakorolt passzíváló hatását.	az oxidáló hatásának változását a töménységgel (reakcióegyenlettel is).
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a sav-bázis- és a redoxi sajátságával kapcsolatban.	
- Előállítás	Fogalmi szint		ipari előállítás nitrogénből.
	Értse		az ipari előállítás lépéseit.
- Felhasználás	Fogalmi szint	választóvíz, a királyvíz alkotórésze, nitráló elegy, műtrágyagyártás, festékipar, robbanószeripar.	
- Sói	Fogalmi szint	nitrátok.	
	Értse		a nitrátion szerkezetét.
- Fontosabb nitrátok	Fogalmi szint	az ammónium-nitrát színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.	a nátrium-nitrát (chilei salétrom), a kálium-nitrát és az ezüst-nitrát (lápisz, pokolkő) színe, halmazállapota, rácstípusa, vízoldékonysága, fontosabb felhasználása, környezetvédelmi szempontok.
	Értelmezze	a pétisó összetételét.	a lápisz gyógyászati felhasználását.
2.5.2.5. Egyéb	Tudja használni	a nitrogénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.5.3. Foszfor - Anyagszerkezet	Fogalmi szint	allotrópia.	
	Értse		az allotróp módosulatok közti különbség anyagszerkezeti magyarázatát.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	a módosulatok színe, halmazállapota, oldhatósága.	
	Értse		a halmazállapot és az oldhatóság halmazszerkezeti magyarázatát.

	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	gyúlékonyság.	
	Értelmezze	reakcióját oxigénnel.	a módosulatok gyúlékonyságbeli eltéréseit.
- Élettani hatás	Fogalmi szint	a módosulatok eltérő élettani hatása.	
	Értse		az eltérő élettani hatás anyagszerkezeti magyarázatát.
- Felhasználás, előfordulás, előállítás	Fogalmi szint	gyufa (Irinyi János).	
	Tudja értelmezni		a felhasználásával, előfordulásával, előállításával kapcsolatos információkat.
2.5.4. Foszforvegyületek 2.5.4.1. Difoszfor-pentaoxid (P_2O_5)			
- Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, halmazállapot, higroszkóposság.
	Értse		a reakcióját vízzel, a vízelvonó hatását.
2.5.4.2. Foszforsav (ortofoszforsav (H_3PO_4)			
- Anyagszerkezet	Értse		a molekulaszerkezetét.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldékonyság.	
	Értse		az op. és a vízoldékonyság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	sav-bázis jelleg, észterképzés.	
	Értse	a reakcióját vízzel.	disszociációját három lépésben, reakcióját NaOH-dal, különböző anyagmennyiség-arányban.
- Élettani hatás, felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásával, biológiai jelentőségével, ipari előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
- Sói	Fogalmi szint	foszfátok.	hidrogén- és dihidrogén-foszfátok.
- Anyagszerkezet	Értse		a foszfátion szerkezetét.
2.5.4.3. A foszforsav fontosabb sói - Szabályos sók	Fogalmi szint	a trinátrium-foszfát (trisó), a kalcium-foszfát (foszforit) színe, halmazállapota, vízoldékonysága, főbb felhasználása (vízlágyítás, műtrágyák, mosószerek), környezeti hatásuk (eutrofizáció).	
- Savanyú sók	Fogalmi szint		a nátriummal és kalciummal alkotott savanyú sói, színük, halmazállapotuk, vízoldékonyságuk, főbb felhasználásuk,

			környezeti hatásuk.
2.5.4.4. Egyéb	Tudja használni	a foszforról és a foszfor vegyületeiről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6. A széncsoport elemei és vegyületeik 2.6.1. Szén - Előfordulás	Fogalmi szint	gyakoriság, allotrópia (grafit, gyémánt, fullerének), természetes (ásványi) és mesterséges szenek.	
	Értse	a módosulatok halmazszerkezetét.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	a grafit és a gyémánt színe, halmazállapota, keménysége, oldhatósága, elektromos vezetése.	
	Értelmezze	anyagszerkezeti alapon a grafit és a gyémánt tulajdonságait.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátság.	
	Értse	a szén reakcióját szén-dioxiddal, vízgőzzel, oxigénnel.	
	Tudja felírni	a reakció egyenletét különböző fém-oxidokkal.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	redukáló, ötvözőanyag, tüzelőanyag, írószer, vágó- és csiszolóanyag, elektród, szénkefe, ékszer.	
- Egyéb	Tudja használni	a szénről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.2. A szén vegyületei 2.6.2.1. Szén-monoxid (CO) - Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét.	a polaritását.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, vízoldékonyság, redoxi sajátság.	komplexképző sajátság.
	Értse	égését.	a vízoldékonyság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Tudja felírni	szerepét a vasgyártásban.	reakcióját különböző fém-oxidokkal,
- Előfordulás	Fogalmi szint	képződés nem tökéletes égéskor.	
- Élettani hatás	Fogalmi szint	mérgező hatás, teendők szén-monoxid-mérgezés esetén.	
	Értelmezze		a mérgező hatást.
- Előállítás, felhasználás	Tudja értelmezni	előállításával, felhasználásával kapcsolatos információkat.	
	Értelmezze		a laboratóriumi előállítást (hangyasavból).
2.6.2.2. Szén-dioxid (CO_2)			

- Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét, polaritását.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, sűrűség, vízoldékonyság, kondenzálhatóság (szárazjég).	
	Értse	levegőhöz viszonyított sűrűségét.	a forráspont és a kondenzálhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint	éghetőség (nem éghető).	
	Értse	a reakcióját vízzel (a vízoldékonyság magyarázatát), a reakcióját lúgoldatokkal, kimutatását meszes vízzel.	
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.	
- Előfordulás, keletkezés	Fogalmi szint	légkör, biológiai és ipari folyamatok terméke.	
- Élettani és ökológiai hatás	Fogalmi szint	a különböző koncentrációjú CO_2 hatása az élő szervezetekre.	
	Értse	az üvegházhatást.	
- Laboratóriumi előállítás	Fogalmi szint	mészkőből sósavval.	
	Értse	a laboratóriumi előállítás egyenleteit.	
- Felhasználása	Fogalmi szint	hűtés, üdítőitalok, tűzoltás.	
2.6.2.3. Szénsav (H_2CO_3)			
- Anyagszerkezet	Értse	a molekulaszerkezetét.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	sav-bázis jelleg.	
	Értse	bomlékonyságát, reakcióját vízzel.	a kétlépéses disszociációját.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket a szénsavval és sóival kapcsolatban.	
- Sói	Fogalmi szint	karbonátok, hidrogén-karbonátok.	
- Fontosabb karbonátok	Fogalmi szint	a nátrium-karbonát (szóda, sziksó), a kalcium-karbonát (mészkő, márvány), a magnézium-karbonát, a dolomit, színe, halmazállapota, vízoldhatósága, főbb felhasználása.	
	Értse	a szóda reakcióit savakkal, a mészégetést, az égetett mész építőipari felhasználását.	termikus bomlásukat.
- Fontosabb hidrogén-karbonátok	Fogalmi szint	a szódabikarbóna, a kalcium- és magnézium-hidrogén-karbonát színe, halmazállapota, vízoldhatósága, főbb felhasználása, jelentősége.	
	Értse	a cseppkő és a vízkő képződését.	a szódabikarbóna lúgos hidrolízisét, termikus bomlását.

	Tudja értelmezni	a szénsav sóinak felhasználásával kapcsolatos információkat.	
2.6.2.4. Egyéb	Tudja használni	a szénvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.3. Szilícium - Anyagszerkezet	Értse	rácstípusát.	
- Tulajdonságai	Fogalmi szint	félvezető sajátsága.	
	Értse		a reakciókészségét, a reakcióját NaOH-dal.
- Előfordulás	Fogalmi szint	gyakorisága, agyagásványok.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	elektronika, ötvöző elem.	
- Egyéb	Tudja használni	a szilíciumról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.6.4. Szilícium-vegyületek 2.6.4.1. Szilícium-dioxid (SiO_2)			
- Halmazszerkezet	Fogalmi szint	a kvarc rácstípusa.	
	Értse		a rácsszerkezetét.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	a kvarc sajátságai: UV-áteresztőképesség, hőtágulás.	
	Értse		az ömlesztést szódával (vízüveg-képződést), a reakcióját HF-dal.
- Előfordulás	Fogalmi szint	drágakövek, homok.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	üveggyártás, ékszerek, kvarcüveg, óragyártás.	
- Az üveg	Fogalmi szint	összetétele, felhasználása.	
	Értse		a halmazszerkezetével összefüggő sajátságait (olvadás).
2.6.4.2. Szilikonok - Szerkezet	Fogalmi szint		elemi összetétel.
	Értse		a sziloxánkötést és kialakulását.
- Gyakorlati jelentőség	Fogalmi szint		szilikonolaj, -zsír, -gumi.
	Értse		a tulajdonságaik anyagszerkezeti magyarázatát.
2.6.4.3. Egyéb	Tudja használni	a szilíciumvegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.7. Fémek - Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, hő- és elektromos vezetés, sűrűség (könnyű- és	

		nehézfémek).	
	Értelmezze		a szín anyagszerkezeti okát.
- Ötvözetek	Fogalmi szint	ötvözet fogalma.	
	Tudja értelmezni		az ötvözetek típusai, szerkezete és tulajdonságai közti összefüggéseket megadott információk alapján.
- Előállítás	Fogalmi szint	elektrokémiai redukcióval, kémiai redukcióval (termit, szenes).	hidrogénes redukcióval, termikus bontással.
	Értse	az alkalmazott előállítási mód, az anyagi minőség, a tisztaság és a gazdaságosság közti kapcsolatot.	
- Korrózió	Fogalmi szint	a korrózió fogalma, a korrózióvédelem fajtái (bevonatok, eloxálás, katódos fémvédelem).	
	Értelmezze	a rozsdaképződés folyamatát.	a helyi elem képződését, az aktív és a passzív védelmet (horganyzott és fehér bádog).
	Tudjon elemezni	egyszerű kísérleteket a fémek korróziójával, illetve a korrózióvédelemmel kapcsolatban.	
2.7.1. Az s-mező fémei - Anyagszerkezet	Fogalmi szint	alkáli- és alkáliföldfémek, lángfestés.	
	Értelmezze	a vegyértékelektron-szerkezetüket.	a lángfestés anyagszerkezeti magyarázatát.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	sűrűség, halmazállapot, op., megmunkálhatóság.	
	Fogalmi szint	redoxi sajátság (EN, standardpotenciál).	
	Értse	a viselkedésüket levegőn (a tárolási körülményeket), reakcióikat a tanult nemfémekkel, oxigénnel, vízzel, a reakciók körülményeiben megmutatkozó különbségek okát.	peroxid képződését. reakcióikat lúgoldatokkal.
	Tudja értelmezni	a lángfestéssel, a fizikai és kémiai sajátságaikkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	
- Előfordulás	Fogalmi szint	vegyületekben (példákkal).	
- Előállítás	Fogalmi szint		olvadékelektrolízissel.
- Ionjaik	Fogalmi szint	ionjaik töltése, színe.	
	Értse		a szín és az elektronszerkezet kapcsolatát.
- Élettani hatás	Fogalmi szint	K^+, Na^+, Mg^{2+}, Ca^{2+} biológiai szerepe.	Ba^{2+} és Sr^{2+} mérgező hatása.
2.7.2. A p-mező fémei 2.7.2.1. Alumínium - Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos és hővezetés.	
	Értelmezze		a sűrűség és a megmunkálhatóság halmazszerkezeti okait.

	Fogalmi szint	redoxi sajátságai (EN, standardpotenciál), reakció savoldattal, passziválódás.	amfotéria (reakció savval és lúgoldattal), akva- és hidroxokomplex
	Értse	a viselkedését levegőn, a reakcióit nemfémekkel, vízzel (körülményeit) és savoldatokkal.	a reakcióját fém-oxidokkal (termit), lúgoldatokkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket az alumínium tulajdonságaival kapcsolatban.	
- Előfordulás	Fogalmi szint	bauxit, kriolit, agyagásványok.	
- Előállítás	Fogalmi szint	bauxit, timföld.	
	Értse	az alumíniumgyártás főbb lépéseinek kémiai folyamatait.	az alumíniumgyártás lépéseinek reakcióegyenleteit.
- Felhasználás	Fogalmi szint	főbb területei (pl. gépek, eszközök, kábel, szerkezeti elemek).	
- Ionja	Fogalmi szint	színe, élettani hatása (Alzheimer-kór).	
2.7.2.2. Ón és ólom - Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, sűrűség, megmunkálhatóság.	oxidációs számaik.
	Értse	a viselkedésüket szabad levegőn.	az ólom reakcióit oxidáló és nem oxidáló savakkal.
- Egyéb	Fogalmi szint	savas ólomakkumulátor, ötvözőanyag, mérgező hatás.	
2.7.3. A d-mező fémei - Főbb jellemzőik	Fogalmi szint		sűrűség, EN, standardpotenciál.
	Értse		többféle oxidációs állapotukat, az ionok színe és elektronszerkezete közti kapcsolatot, a kationok erős polarizáló hatásának következményeit (rosszul oldódó, színes vegyületek, komplexképzési hajlam).
2.7.3.1. Vascsoport (Fe, Co, Ni) - Anyagszerkezet	Értse	a vas vegyértékelektron-szerkezetét.	vegyértékelektron-szerkezetüket.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	a vas mechanikai tulajdonságai.	ferromágnesség.
	Értse		a vas megmunkálhatósága és a rácstípus közti kapcsolatot.
	Fogalmi szint	redoxi sajátság (EN, standardpotenciál), passziválódás.	
	Értse	a viselkedésüket levegőn, a vas reakcióit nemfémekkel, savakkal.	a nikkel és a kobalt reakcióit nemfémekkel, savakkal.
	Tudjon értelmezni	egyszerű kísérleteket.	
- Az ionok	Fogalmi szint	oxidációs számok, ionjaik színe (hidratált Fe^{2+}, Fe^{3+}) a vasionok élettani szerepe (hem, citokrómok).	oxidációs számok, ionjaik színe (hidratált Ni^{2+}, Co^{2+}, vízmentes Co^{2+}).
- Előfordulás	Fogalmi szint	vasércek.	

- Előállítás - Felhasználás	Értelmezze Fogalmi szint	az ipari vas- és acélgyártás legfontosabb lépéseit, ismerje a szükséges anyagokat és a termékeket. öntöttvas és acél, szerkezeti anyag (Fe).	 ötvözőanyag (Co, Ni).
2.7.3.2. Rézcsoport (Cu, Ag, Au) - Anyagszerkezet - Tulajdonságok	 Értse Fogalmi szint Fogalmi szint	 szín, sűrűség, megmunkálhatóság, elektromos és hővezetés. redoxi sajátságok (EN, standardpotenciál), viselkedés levegőn.	 a vegyértékelektron-szerkezetüket.
       - Előfordulás - Ionjaik - Élettani hatás - Felhasználás	Értse Tudjon értelmezni Fogalmi szint Fogalmi szint Értse Fogalmi szint Fogalmi szint	a reakciójukat oxigénnel, a reakcióképességüket oxidáló és nem oxidáló savakkal. egyszerű kísérleteket. oxidációs számok (Cu^{2+}, Ag^{+}), az ionok színe (Ag^{+}, hidratált és vízmentes Cu^{2+}). biológiai jelentőségük, illetve mérgező hatásuk. elemi állapotban: ékszerek, elektrotechnika, képzőművészet, ötvözetek (sárgaréz, bronz); vegyületeik: permetezés (rézgálic).	az oxidáló és nem oxidáló savakkal végbemenő reakciók egyenleteit. elemi állapotban, illetve vegyületekben (szulfidos ércek). oxidációs számok (Cu^{+}). a réz(II)- és az ezüstionok reakcióját NaOH-, illetve ammóniaoldattal. fényképészet (ezüst), analitikai kémia.
2.7.3.3. Cink - Anyagszerkezet - Tulajdonságok - Egyéb	 Értse Fogalmi szint Értse Tudjon értelmezni Tudja értelmezni	 vegyértékelektron-szerkezetét, oxidációs számát. nehézfém, redoxi sajátságok (EN, standardpotenciál). a viselkedését levegőn, a reakcióját nemfémekkel, savakkal. egyszerű kísérleteket. az előfordulásával, előállításával, felhasználásával, élettani hatásával kapcsolatos információkat.	 amfotéria. a reakcióját tömény, oxidáló savakkal.
2.7.3.4. Higany - Anyagszerkezet	 Fogalmi szint		 oxidációs száma
- Tulajdonságok	Fogalmi szint		halmazállapot, sűrűség, standardpotenciál, redoxi sajátság, oxidjának bomlékonysága.
	Értse		a viselkedését levegőn, a reakcióját kénnel, oxidjának termikus bontását (egyenlettel), a reakcióját oxidáló és nem oxidáló hatású savakkal (reakcióegyenletekkel).

- Élettani hatás	Fogalmi szint		mérgező hatása elemi állapotban, illetve vegyületeiben.
- Felhasználás	Fogalmi szint		elektrotechnika, hőmérők, katalizátor, amalgámok.
2.7.3.5. Egyéb	Tudja használni	a fémekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
2.7.3.6. Egyéb átmenetifém-vegyületek Kálium-permanganát (hipermangán, $KMnO_4$)			
- Tulajdonságai	Fogalmi szint		színe, halmazállapota, vízoldhatósága, redoxi sajátsága, termikus bontása.
- Felhasználás	Fogalmi szint		fertőtlenítés, oxidálószer.
- Egyéb	Tudja használni		a kálium-permanganátról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.

3. Szerves kémia

TÉMÁK		VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
3.1. A szerves vegyületek általános jellemzői			
Szerves anyag	Fogalmi szint	a szerves vegyületek külön tárgyalásának oka (vis vitalis elmélet, Wöhler), organogén elemek.	
	Értse	a szénatom molekulaképző sajátságait.	
A szerves molekulák szerkezete	Fogalmi szint	konstitúció, konfiguráció, konformáció.	konformerek.
	Értse		az etán és a ciklohexán konformációit, az ekvatoriális és az axiális ligandumokat.
	Tudja	megszerkeszteni molekulák konstitúciós képletét.	
Izoméria - Az izoméria típusai	Fogalmi szint	az izoméria fogalma, konstitúciós izoméria, térizoméria (sztereoizoméria), geometriai (cisz-transz) izomerek.	optikai izoméria, kiralitás fogalma, enantiomerpár, diasztereomer-pár.
	Értse	a cisz-transz izomériát a but-2-én példáján.	a geometriai izoméria kialakulásának feltételét, a

			kiralitáscentrum, illetve a kiralitás feltételét, egy konkrét példán az enantiomerpár, illetve a diasztereomer-pár fogalmát.
	Tudja	felírni adott molekulaképletű vegyületek konstitúciós izomerjeit.	felismerni a geometriai izomereket, felismerni a kiralitáscentrumot a molekulában.
Homológ sor	Fogalmi szint	homológ sor fogalma.	
	Tudja meghatározni		az adott homológ sor összegképletét.
Funkciós csoport	Fogalmi szint	funkciós csoport fogalma, nevük, képletük.	
	Tudja felismerni	a tanult funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
A szerves vegyületek csoportosítása	Fogalmi szint	csoportosítás funkciós csoport szerint, csoportosítás szénlánc szerint.	
Tulajdonságok	Értse	az op.-ot, a fp.-ot és az oldhatóságot befolyásoló tényezőket.	
- Reakciótípusok	Fogalmi szint	a π-kötés szerepe, a funkciós csoportok szerepe, szubsztitúció, addíció, polimerizáció, polikondenzáció, elimináció.	
	Tudja felismerni	az egyenlet alapján, hogy a reakció melyik reakciótípusba tartozik.	
3.2. Szénhidrogének 3.2.1. Alkánok, cikloalkánok (Paraffinok, cikloparaffinok) Alkán, cikloalkán (paraffin, cikloparaffin)	Fogalmi szint	Alkán és cikloalkán fogalma, általános összegképlet.	
- Nevezéktan	Fogalmi szint	az első *tíz* normális láncú alkán neve, az első négy cikloalkán neve, alkilcsoportok (normális láncú, izo-propil) nevei, a szénatom rendűsége.	az első *húsz* normális láncú alkán neve, az alkilcsoportok rendűsége.
	Értse	az elágazó alkánok (cikloalkánok) elnevezésének elemi szabályait (leghosszabb szénlánc, sorszámozás).	
	Tudja elnevezni	az egyszerűbb elágazó láncú alkánokat.	az egyszerűbb gyűrűs, oldalláncot tartalmazó alkánokat.
- Izoméria	Értse	a konstitúciós izoméria lehetőségeit.	
- Anyagszerkezet	Értse	a tetraéderes szerkezetet a szénatom körül, a polaritásukat, rácstípusukat.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	

	Értelmezze	az olvadás- és forráspont változását a homológ sorban.	az op. és fp. kapcsolatát a molekula térszerkezetével.
	Tudja összehasonlítani	bármely két, normális láncú alkán fp.-ját.	az azonos szénatomszámú alkánizomerek olvadás- és forráspontját; az alkán és cikloalkán fp., op.-ját.
- Kémiai reakciók	Fogalmi szint	éghetőség, robbanékonyság, szubsztitúció halogénekkel, hőbontás.	krakkolás.
	Hasonlítsa össze Értelmezze	reakciókészségüket a telítetlen vegyületekkel. a reakciókészségüket, a metán klórozását, az etin és korom előállítását metánból.	a nagyobb szénatomszámú szénhidrogének krakkolását, a folyamat termékeit.
	Tudja	kísérlettel igazolni a reakciókészségüket. felírni tökéletes égésük egyenletét. felírni egyenlettel az egyszerűbb alkánok klórozását.	felírni tökéletes égésük egyenletét általános képlettel is.
- Előfordulás	Fogalmi szint	földgáz, kőolaj, a kőolaj-feldolgozás fontosabb frakciói, ólommentes benzin, környezetvédelmi vonatkozások.	benzinreformálás.
	Értelmezze	a kőolaj-feldolgozásának elvi alapjait, a frakciók összetételét, az oktánszámot.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	energiahordozók, oldószerek, szerves vegyületek (szintézisgáz, acetilén, korom, halogénezett és oxigéntartalmú szerves vegyületek) előállítása.	
	Értse	a szintézisgáz előállítását.	
3.2.2. Alkének (olefinek) Alkén (olefin)	Fogalmi szint	alkén, olefin fogalma, általános összegképlet.	
- Nevezéktan	Fogalmi szint	a kettős kötés helye mint új szabály az elnevezésnél, vinilcsoport.	
	Tudja megadni	az egyszerűbb alkének szabályos nevét.	
- Izoméria	Fogalmi szint	konstitúciós izoméria, geometriai izoméria.	
	Értse	az izomériát a butén példáján.	
	Tudja felismerni		a geometriai izomereket más olefinek esetében.
- Molekulaszerkezet	Értelmezze	a térbeli alkatot az etén példáján, az olefinek polaritását.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	az op. és fp. változását a homológ sorban.	az op. és fp. kapcsolatát a molekula térszerkezetével.
	Fogalmi szint	kormozó égés levegőn, addíció (halogén-, hidrogén-halogenid, vízaddíció, telítés), polimerizáció, monomer és polimer, a termék elnevezése.	Markovnyikov-szabály.
	Értelmezze	a reakciókészségüket, az etén példáján a brómos víz elszíntelenítését (reakcióegyenletekkel, a folyamatok	a kormozó égés okait.

		körülményeinek jelölésével), az etén és a propén polimerizációját.	
	Tudja	értelmezni az olefinekkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket, felírni tökéletes égésük egyenletét.	felírni tökéletes égésük egyenletét általánosan is, jelölni az egyszerűbb alkének addíciós folyamatait (alkalmazni a Markovnyikov-szabályt), a termékek elnevezésével, jelölni az egyszerűbb alkének polimerizációs folyamatait.
- Előállítás	Fogalmi szint	iparban kőolajból.	
	Értse	az etén laboratóriumi előállításának egyenletét.	az etén etanolból való előállításának kísérletét.
3.2.3. Több kettős kötést tartalmazó szénhidrogének			
3.2.3.1. Diének	Fogalmi szint	dién fogalma.	általános összegképlet.
- Nevezéktan	Fogalmi szint	buta-1,3-dién, izoprén.	
- Anyagszerkezet	Fogalmi szint	a konjugált kettős kötés fogalma (delokalizáció).	
	Értse		az buta-1,3-dién téralkatát.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szín (butadién, izoprén), addíció	
	Értse	a butadién [1,2] és [1,4]-addícióját brómmal, a butadién és az izoprén [1,4]-polimerizációját.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	műgumi	
3.2.3.2. Természetes poliének	Fogalmi szint	kaucsuk, gumi, ebonit, karotinoidok.	
	Értelmezze		a kaucsuk és a vulkanizált kaucsuk (gumi, ebonit) közötti szerkezeti különbséget, a karotinoidok színének molekulaszerkezeti magyarázatát.
3.2.4. Alkinok Alkin	Fogalmi szint	alkin fogalma.	általános összegképlet.
3.2.4.1. Etin (acetilén) - Molekulaszerkezet	Értse	téralkatát, kötésszögeit, kötés- és molekulapolaritását.	
- Fizikai tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság (vízben, acetonban).	
	Tudja értelmezni	az acetilén fizikai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.	
	Fogalmi szint	robbanékonyság, égés, addíció.	
	Értse, értelmezze	a reakciókészségét, kormozó égésének okát, a tökéletes égését (egyenlettel), hidrogén-, HCl-, bróm-, vízaddícióját és	savi sajátságát, a sóképzését nátriummal.

		körülményeit.	
	Tudja értelmezni	az acetilén kémiai tulajdonságait demonstráló egyszerű kísérleteket.	
- Előállítás	Fogalmi szint	iparban metánból, laboratóriumban kalcium-karbidból (kísérlet, reakcióegyenlet).	
- Felhasználás	Tudja értelmezni	felhasználásával, jelentőségével kapcsolatos információkat.	
3.2.5. Aromás szénhidrogének	Fogalmi szint	aromás vegyület.	
- Nevezéktan	Fogalmi szint		arilcsoportok (fenil, benzil), orto, meta, para helyzet.
	Tudja		a benzol egyszerű származékainak elnevezését.
3.2.5.1. Benzol	Fogalmi szint	hat delokalizált π-elektron.	
- Molekulaszerkezet	Értelmezze	a térszerkezetét, polaritását.	az aromás jelleg energiaviszonyait.
	Tudja összehasonlítani		a kötési energiát és a kötéstávolságot más szénhidrogénekhez viszonyítva.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Fogalmi szint	kormozó égés, szubsztitúció.	
	Értse	a reakciókészségét, a halogén-szubsztitúcióját, nitrálását (a reakciók körülményeivel).	a kormozó égés magyarázatát.
- Előállítás	Fogalmi szint		aromatizációval (benzinreformálás).
- Élettani hatás	Fogalmi szint	rákkeltő hatás.	
3.2.5.2. Toluol, sztirol	Fogalmi szint	képletük, halmazállapotuk.	
	Értse		a sztirol polimerizációját.
- Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (toluol: benzol helyett is), műanyag (poli-sztirol: PS), származékaik: robbanószerek (pl. TNT).	
3.2.5.3. Naftalin			
- Molekulaszerkezet	Fogalmi szint		10 delokalizált pi-elektron.
	Értelmezze		az aromás jelleget és hasonlítsa össze a benzoléval.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, oldhatóság, szublimáció.
	Értse		az op. és az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.
	Fogalmi szint		szubsztitúció.
	Értse		a halogén-szubsztitúcióját és körülményeit.
- Felhasználás	Fogalmi szint		molyriasztó, műanyagok, festékek alapanyaga.
3.2.5.4. Egyéb	Tudja használni	a szénhidrogénekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.3.			

Halogéntartalmú szénhidrogének Elnevezés	Fogalmi szint	alkil-halogenid, szabályos elnevezés.	rendűség.
	Tudja	a tanult szénhidrogénekből származtatott vegyületek elnevezését.	
Anyagszerkezet	Értse	polaritásukat.	
Tulajdonságok	Fogalmi szint	a tanult vegyületek halmazállapota, oldékonysága.	
	Értse		a molekula tömegének és polaritásának kapcsolatát a fizikai tulajdonságokkal.
	Tudja összehasonlítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot az azonos szénatomszámú szénhidrogénekével.
Kémiai reakciók	Fogalmi szint	polimerizáció (vinil-klorid).	szubsztitúció, elimináció, Zajcev-szabály.
	Értelmezze		a Zajcev-szabályt; az elimináció és a szubsztitúció kapcsolatát az alkalmazott körülményekkel.
	Tudja elemezni		egyszerűbb alkil-halogenidek szubsztitúciós és eliminációs reakcióit.
	Tudja		különböző alkil-halogenidek előállítási módjait.
Felhasználás	Fogalmi szint	oldószer (kloroform, szén-tetraklorid), hajtógáz, hűtőfolyadék (freon-12), tűzoltószer (szén-tetraklorid), műanyag (tetra-fluor-eténből teflon, vinil-kloridból PVC).	
Környezetvédelmi vonatkozások	Fogalmi szint	mérgező hatás, ózonlyuk, savas eső.	
Egyéb	Tudja használni	a halogénezett szénhidrégekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.4. Oxigéntartalmú szerves vegyületek Egyszerű funkciós csoportok	Fogalmi szint	hidroxil-, éter-, oxocsoport (karbonilcsoport).	
	Tudja	felismerni a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Összetett funkciós csoportok és származtatásuk	Fogalmi szint	karboxil-, észtercsoport.	
	Tudja felismerni	a funkciós csoportokat a konstitúciós képletben.	
Vegyületcsoportok	Fogalmi szint	alkohol, fenol, éter, aldehid, keton, észter és karbonsav.	
	Tudja	csoportba sorolni az adott konstitúciójú vegyületeket.	
3.4.1.			

Hidroxivegyületek 3.4.1.1. Alkoholok	Fogalmi szint	alkohol fogalma.	
	Értse	a metanol, az etanol, a glikol és a glicerin értékűségét, rendűségét, az egyértékű, telített, nyílt láncú alkoholok általános képletét.	
	Tudja megállapítani	a tanult vegyületek rendűségét, értékűségét.	a rendűséget és értékűséget ismeretlen vegyületekben.
- Nevezéktan	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai (alkil-alkohol, szabályos név), triviális nevek (faszesz, borszesz, glikol, glicerin).	
	Tudja	az egyszerűbb alkoholok elnevezését, a név alapján a konstitúció felírását.	
- Anyagszerkezet	Értse	a polaritásukat.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, sűrűség, halmazállapot, oldhatóság (a tanult vegyületek esetében).	
	Értse	a hidroxil-csoport és a szénlánc szerepét az op., a fp. és az oldhatóság meghatározásában.	
	Tudja	viszonyítani a különböző alkoholok op-ját, fp-ját a megfelelő moláris tömegű alkánokéhoz.	becsülni különböző alkoholok fp- és op.-viszonyait, oldhatóságát.
- Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav-bázis sajátság, reakció nátriummal, reakció szerves és szervetlen savakkal (észterképzés), éterképzés, vízelimináció, égés, a primer és a szekunder alkoholok oxidációja.	
	Értse	az etanol oldatának kémhatását, az alkoholok reakcióit az etanol példáján, az etanol és a propán-2-ol oxidációját.	
	Tudja	értelmezni az alkoholok oldhatóságával, kémiai tulajdonságaival kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	értelmezni az alkoholok kémiai reakcióit a megadott vegyületek esetében, a reakciók jelölését általánosan is.
- Előfordulás	Fogalmi szint	észterekben, kötötten.	
- Élettani hatás	Fogalmi szint	az etanol, a metanol mérgező hatása.	a glikol mérgező hatása.
- Előállítás	Fogalmi szint	a metanol (szintézisgázból), etanol (eténből, illetve erjesztéssel).	
	Értse, ismerje	az előállítási egyenleteket.	
- Felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, előállításukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal (Alfred Nobel) kapcsolatos információkat.	
	Értelmezze		a felhasználással kapcsolatos tulajdonságokat.
3.4.1.2. Fenolok	Fogalmi szint	fenolok fogalma.	
3.4.1.2.1. Fenol	Fogalmi szint	karbolsav.	

- Anyagszerkezet	Értse	polaritását, hidrogénkötésre való hajlamát.	a téralkatát.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szín, szag, oldhatóság.	
- Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav-bázis sajátság, sóképzés.	
	Értelmezze	a reakcióját vízzel, nátrium-hidroxiddal (a termékek elnevezésével).	a savi erősségét az etanolhoz és a szénsavhoz viszonyítva, az oxidációval szembeni érzékenységét.
- Élettani hatás	Fogalmi szint	baktériumölő, mérgező.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	fertőtlenítő szer, műanyaggyártás.	
3.4.2. Éterek			
- Nevezéktan	Fogalmi szint	csoportnevek + éter.	
	Tudja elnevezni		az egyszerűbb étereket.
- Anyagszerkezet	Értse		a polaritásukat.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	oldhatóság, szag, halmazállapot a dietil-éter példáján.	
	Értelmezze	az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a dietil-éter példáján.	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a megfelelő moláris tömegű alkoholokéhoz, alkánokéhoz.
	Fogalmi szint	a dietil-éter gyúlékonysága.	savas hidrolízis.
- Előállítás	Fogalmi szint	szimmetrikus étereké.	vegyes étereké.
	Értse	a dietil-éter előállítását etanolból, a reakció körülményeit.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	a dietil-éter felhasználása.	
3.4.3. Oxovegyületek			
- Csoportosítás	Fogalmi szint	aldehidek (formilcsoport), ketonok (ketocsoport).	
- Nevezéktan	Fogalmi szint	szabályos név (alkanal, alkanon, csoportnevek + keton), triviális név (formaldehid, acetaldehid, aceton).	triviális név (benzaldehid, akrolein).
	Tudja	a tanult triviális nevek szabályos elnevezésének megadását.	az egyszerűbb oxovegyületek elnevezését.
- Anyagszerkezet	Értse	az oxocsoport polaritását.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, oldhatóság a tanult vegyületek esetében.	
	Tudja viszonyítani		op.-ot, fp.-ot, oldhatóságot az azonos szénatomszámú alkoholokéhoz és étereké hez.
- Kémiai reakciók	Fogalmi szint	redukciójuk alkohollá, oxidációjuk.	addíció.
	Értse	a formaldehid, az acetaldehid és az aceton redukcióját, az oxidálhatóságuk közötti különbségeket (ezüsttükörpróba, Fehling-reakció).	a paraformaldehid keletkezését.
	Tudja	értelmezni az oxovegyületekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket, felírni a redoxi sajátságokkal kapcsolatos egyenleteket az acetaldehid és az aceton példáján	értelmezni az egyszerű oxovegyületek redoxi átalakítását, felírni az aldehidek ezüsttükörpróbájának és Fehling-reakciójának egyenletét (általánosan is).

- Előállítás	Fogalmi szint	formaldehid (metanolból).	
- Felhasználás	Fogalmi szint	formaldehid (tartósítás, műanyagipar), aceton (oldószer).	
	Értse		a formalin összetételét.
- Élettani hatás	Fogalmi szint	formaldehid (sejtméreg, baktériumölő hatás), aceton (cukorbetegség, alkoholizmus).	
3.4.4. Karbonsavak - Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás értékűség és szénlánc szerint, a telített, nyílt szénláncú monokarbonsavak általános képlete.	
	Tudja	a tanult karbonsavakat csoportba sorolni.	
- Nevezéktan	Fogalmi szint	szabályos név, triviális név (hangyasav, ecetsav, palmitinsav, sztearinsav, oxálsav, olajsav, benzoesav), karboxilcsoport, acilcsoport, savmaradék, a hangyasav és az ecetsav acilcsoportjának, illetve savmaradékának neve.	triviális név (vajsav).
	Tudja		az egyszerűbb molekulák acilcsoportjának és savmaradékának elnevezését, a szabályos név megadását az adott képlet alapján.
- Anyagszerkezet	Értse	a karboxilcsoport polaritását.	a karbonsavak dimerizációját.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	a hidrogénkötés és a szénlánc szerepét az op., a fp., illetve az oldhatóság meghatározásában.	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, az oldhatóságot a megfelelő moláris tömegű alkoholokéhoz és észterekéhez.
- Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav-bázis jelleg, észterképződés	a hangyasav redukáló sajátsága, redukció primer alkohollá
	Értse	az ecetsav reakcióját nátriummal, nátrium-hidroxiddal, nátrium-hidrogén-karbonáttal, az ecetsavnak a fenolhoz, illetve a hidrogén-kloridhoz viszonyított savi erősségét, az etanol és ecetsav egyensúlyi reakcióját.	a savi erősség változását a homológ sorban, a hangyasav ezüsttükörpróbájának egyenletét, a hangyasav reakcióját brómos vízzel.
	Tudja	értelmezni a karbonsavakkal kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	felírni a karbonsavak sóképzésének egyenleteit, felírni a karbonsavak alkoholokkal való észteresítési reakcióját.
- Előállítás	Értse	az ecetsav előállításának folyamatait.	
- Egyéb	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.1. Egyéb funkciós csoportot tartalmazó	Fogalmi szint	tejsav, borkősav, szalicilsav, citromsav, piroszőlősav, Szent-Györgyi Albert.	

karbonsavak			
	Tudja alkalmazni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal, és tudománytörténeti vonatkozásaikkal kapcsolatos információkat.	
3.4.4.3. A karbonsavak sói	Fogalmi szint	elnevezésük, halmazállapotuk.	
- Felhasználás	Értse	a szappan tisztító hatását.	
3.4.5. Észterek			
- Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás az alkohollal kapcsolódó sav típusa szerint.	
3.4.5.1. Karbonsav-észterek			
- Nevezéktan	Tudja	az egyszerűbb formiátok, acetátok elnevezését.	az egyszerűbb karbonsav-észterek elnevezését.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, szag, oldhatóság (viaszok és gyümölcsészterek).	
	Tudja viszonyítani		az op.-ot, a fp.-ot, oldhatóságot az azonos moláris tömegű karbonsavakéhoz, az oxovegyületekéhez.
- Kémiai reakció	Fogalmi szint	lúgos hidrolízis.	
	Értse	az etil-acetát hidrolízisét.	
	Tudja	értelmezni a karbonsav-észterekkel kapcsolatos egyszerű kísérleteket.	felírni az egyszerűbb karbonsav-észterek hidrolízisét.
- Előállítás	Fogalmi szint	savból és alkoholból.	
- Felhasználás	Tudja értelmezni	az előfordulásukkal, felhasználásukkal kapcsolatos információkat.	
- Zsírok, olajok (gliceridek)	Fogalmi szint	zsír és olaj fogalma, általános szerkezet, halmazállapot, oldhatóság, hidrolízisük, biológiai jelentőségük.	
	Értelmezze	a zsírok, olajok lúgos hidrolízisét (elszappanosítás), a telítetlenség kimutatását.	a zsírok és olajok eltérő halmazállapotát.
	Tudja felírni		tetszőleges glicerid lúgos hidrolízisének egyenletét.
3.4.5.2. Szervetlen-sav-észterek	Fogalmi szint	nitroglicerin (robbanóanyag, gyógyszer), foszfátészterek (biológiai szerep), szulfátészterek (mosószer).	
3.4.5.3. Egyéb	Tudja használni	az oxigéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.5. Nitrogéntartalmú szerves vegyületek			
3.5.1. Aminok	Fogalmi szint	funkciós csoportjuk.	
- Csoportosítás	Fogalmi szint		értékűség, rendűség, az egyértékű, nyílt láncú alkil-aminok

			homológ sorának általános képlete.
	Tudja		felismerni az értékűséget, a rendűséget.
- Elnevezés	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai.	triviális név (anilin).
	Tudja	a C_1-C_3 aminok elnevezését.	az egyszerűbb aminok elnevezését és csoportba sorolását a képlet alapján, a név alapján a képlet felírását.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint		szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze		az op., a fp. és az oldhatóság halmazszerkezeti okait, az anilin oldhatóságát.
	Tudja összehasonlítani		az izomer aminok (primer, szekunder, tercier) fp.-ját, a fp.-ot a megfelelő moláris tömegű alkánokéval.
- Kémiai reakciók	Fogalmi szint	sav-bázis sajátság.	amidképzés.
	Értse	a metil-amin reakcióját vízzel, hidrogén-kloriddal, a keletkezett só elnevezését.	
	Tudja értelmezni		az alkil- és aril-aminok reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal.
3.5.2. Aminosavak	Fogalmi szint	aminosav fogalma.	
- Példák	Fogalmi szint	glicin.	
- Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás az oldalláncok fajtái szerint.	
- Szerkezet	Fogalmi szint	az α-aminosav általános szerkezete.	kiralitásuk, a természetes eredetű aminosavak konfigurációja.
	Értelmezze	az ikerionos szerkezetüket a glicin példáján.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapotuk.	
	Értse	a glicin op.-jának magyarázatát.	
	Fogalmi szint	amfotéria.	
	Értelmezze	a glicin sósavval, nátrium-hidroxiddal való reakcióját.	
	Tudja megbecsülni		a természetes eredetű aminosavak polaritását, sav-bázis tulajdonságát képlet alapján.
- Előfordulás	Fogalmi szint	a fehérjékben, kötötten.	
3.5.3. Savamidok	Fogalmi szint	funkciós csoport.	
- Elnevezés	Fogalmi szint	az elnevezés szabályai, triviális nevek (formamid, acetamid, karbamid).	
	Tudja		elnevezni az egyszerűbb amidokat.
- Anyagszerkezet	Fogalmi szint	delokalizált pi-elektronrendszer.	
	Értse	a polaritásukat, a síkalkatú σ-vázat.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot.	oldhatóság.

	Értse	az op. halmazszerkezeti magyarázatát.	
	Tudja viszonyítani		a hidrogénkötés erősségét a megfelelő moláris tömegű karbonsavakhoz.
- Kémiai reakciók	Fogalmi szint		savas hidrolízis, sav-bázis tulajdonság.
3.5.4. Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek			
3.5.4.1. Piridin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse	a polaritását.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, szag, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze		az op.-ját és az oldhatóságát.
	Fogalmi szint	sav-bázis sajátság.	szubsztitúciós hajlam.
	Értse	a reakcióját vízzel és hidrogén-kloriddal.	a halogén-szubsztitúcióját, a folyamat körülményeit, a benzolhoz viszonyított szubsztitúciós hajlamát.
- Jelentőség	Fogalmi szint	vitamin, enzim, gyógyszer tartalmazza.	
- Felhasználás	Fogalmi szint	alkohol denaturálására.	
3.5.4.2. Pirimidin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse	a polaritását.	
- Tulajdonságok	Fogalmi szint		halmazállapot, oldhatóság, sav-bázis sajátság.
	Értelmezze		az oldhatóságát.
- Jelentőség	Fogalmi szint	a pirimidinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.4.3. Pirrol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse		a polaritását.
- Tulajdonság	Fogalmi szint		halmazállapot, oldhatóság, sav-bázis sajátság, szubsztitúciós hajlam.
	Értse, értelmezze		az oldhatóságát, olvadáspontját piridinéhez viszonyítva, a szubsztitúcióját brómmal, a reakció körülményeit, a szubsztitúciós készségét a benzoléhoz viszonyítva.
- Jelentőség	Fogalmi szint	porfinváz (klorofill, hemoglobin).	
3.5.4.4. Imidazol	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
	Értse		a polaritását.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	amfotéria.	halmazállapot, oldhatóság.
	Értelmezze	amfoter sajátságát.	az oldhatóságát és az op.-ját, az op. pirrolához viszonyított értékét,

			reakcióját savval, bázissal.
- Jelentőség	Fogalmi szint	fehérjealkotó (protonátvivő szerep).	
3.5.4.5. Purin	Fogalmi szint	konstitúció, aromás rendszer.	
- Jelentőség	Fogalmi szint	a purinszármazékok nukleotidalkotók.	
3.5.5. Gyógyszerek, drogok, hatóanyagok	Fogalmi szint	élettani, pszichikai hatásuk.	
3.5.6. Egyéb	Tudja használni	a nitrogéntartalmú szerves vegyületekről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a szenvedélybetegségek) értelmezésében.	
3.6. Szénhidrátok Csoportosítás	Fogalmi szint	mono-, di- és poliszacharidok.	
3.6.1. Monoszacharidok - Összegképlet	Fogalmi szint	$C_nH_{2n}O_n$ $(3 \leq n \leq 7)$.	
- Funkciós csoportok	Fogalmi szint	polihidroxi-oxovegyületek, gyűrűs formában étercsoport.	
	Tudjon felismerni	monoszacharidot megadott konstitúció alapján.	
- Csoportosítás	Fogalmi szint	csoportosítás oxocsoport szerint, csoportosítás szénatomszám szerint.	
- Molekulaszerkezet	Fogalmi szint	nyílt láncú és gyűrűs konstitúció, glikozidos hidroxilcsoport.	
	Értse	a gyűrűvé záródást.	
- Izoméria	Fogalmi szint		D- és L-konfiguráció.
	Tudja megállapítani		a királis szénatomok és az izomerek számát.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, vízoldhatóság.	
	Értse	az op., az oldhatóság anyagszerkezeti magyarázatát.	
	Fogalmi szint	az aldózok redukáló hatása, a ketózok átizomerizálódása, karamellizálódás és elszenesítés.	észteresítés.
	Tudja	értelmezni a monoszacharidokkal kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	a Fehling- és ezüsttükörpróba egyenletét általánosan is.
3.6.1.1. Glicerin-aldehid	Fogalmi szint	összegképlete, konstitúciója, jelentősége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.	
	Értse		az enantiomerpárt.
3.6.1.2. 1,3-dihidroxi-aceton	Fogalmi szint		összegképlete, konstitúciója, jelentősége a szénhidrátok lebontásában és szintézisében.

3.6.1.3. Ribóz és 2-dezoxi-ribóz	Fogalmi szint	összegképletük, a nukleotidok építőkövei.	
	Értse	a nyílt láncú és gyűrűs konstitúciójukat.	a D-konfigurációját, jelölését.
3.6.1.3. Glükóz (szőlőcukor)	Fogalmi szint	összegképlet.	
- Molekulaszerkezet	Értse	a molekula nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját.	a D-konfigurációját, jelölését; a szék-konformációját, az izomerizációját vizes oldatban; α-, ß-anomereket és stabilitásukat.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, íz, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értelmezze	a fizikai tulajdonságait.	
	Értse, értelmezze	az ezüsttükörpróbát (reakcióegyenlettel is), a Fehling-próbáját.	a Fehling-próba reakcióegyenletét.
- Előfordulás, jelentőség	Fogalmi szint	vércukorszint (1 g/dm^3), kötött állapotban a legelterjedtebb szénvegyület.	
3.6.1.4. Fruktóz (gyümölcscukor)	Fogalmi szint	összegképlet, előfordulás gyümölcsök nedvében, kötötten a répacukorban.	
	Értse	a nyílt láncú és gyűrűs konstitúcióját, az izomerizációját szőlőcukorrá.	D-konfigurációját, jelölését.
3.6.2. Diszacharidok - Származtatásuk	Fogalmi szint	monoszacharidokból, összegképletük.	
	Tudja felírni		a konstitúciós képletüket, a hidrolízisüket egyenlettel.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	szín, halmazállapot, oldhatóság.	
	Értse	a halmazállapot és vízoldhatóság magyarázatát, a redukáló sajátság feltételét.	
	Tudjon értelmezni	egyszerű kémcsőkísérleteket.	
3.6.2.1. Maltóz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, előfordulás szabadon, illetve kötött állapotban (keményítő).	konfiguráció, jelölése, konformáció.
3.6.2.2. Cellobióz	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei, konstitúció, halmazállapot, íz, oldhatóság, redukáló hatás, előfordulás kötött állapotban (cellulóz)	konfiguráció, jelölése, konformáció.
3.6.2.3. Szacharóz (répacukor, nádcukor)	Fogalmi szint	összegképlete, alkotórészei.	
- Szerkezet	Fogalmi szint	konstitúció.	konfiguráció, jelölése, konformáció.
- Tulajdonságai	Fogalmi szint	halmazállapot, íz, oldhatóság, nem redukáló.	

	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
- Jelentőség	Fogalmi szint	táplálék, növények.	
3.6.3. Poliszacharidok	Fogalmi szint	általános képletük, származtatásuk.	
	Tudjon		felismerni poliszacharidot konstitúciós képlete alapján.
- Tulajdonságok	Fogalmi szint	nem redukálók.	
	Értse	a redukáló hatás hiányának magyarázatát.	
- Hidrolízisük	Fogalmi szint	enzimes és savas.	
	Értelmezze	a hidrolízis termékeit.	
	Tudja felírni		a hidrolízisük egyenletét.
3.6.3.1. Cellulóz	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, szerepe (vázpoliszacharid), felhasználás (textil- és papíripar).	
	Értse		az oldhatóság szerkezeti magyarázatát.
3.6.3.2. Keményítő	Fogalmi szint	alkotórészei, számuk nagyságrendje, amilóz, amilopektin, lánckonformáció, halmazállapot, oldhatóság, élettani szerep (tartaléktápanyag), felhasználás (textil- és élelmiszeripar, ragasztógyártás).	
	Értse	a kimutatását jóddal.	az oldhatóság szerkezeti magyarázatát, a kimutatás szerkezeti magyarázatát.
3.6.4. Egyéb	Tudja használni	a szénhidrátokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.7. Fehérjék			
Építőelemek	Fogalmi szint	α-aminosavak.	α-L-aminosavak.
Konstitúció	Fogalmi szint	peptidkötés (Emil Fischer), primer struktúra (aminosav-szekvencia, Sanger).	
	Értse	a dipeptid származtatását, a polipeptidlánc általános szerkezetének jelölését.	
Térszerkezet	Fogalmi szint	szekunder struktúra: β-redő (fibroin), α-hélix (keratin); tercier struktúra; fibrilláris és globuláris fehérjék.	kvaterner struktúra.
	Értelmezze		a ß-konformációt és az α-hélixet, a kölcsönhatásokat a polipeptidlánc amidcsoportja, ill. oldalláncai között (a másodlagos, a harmadlagos és a negyedleges szerkezet esetén).
Kimutatás, reakciók	Fogalmi szint	biuretpróba, xantoprotein-reakció, reverzibilis és irreverzibilis koaguláció.	
	Értelmezze	a kicsapódási reakciókat.	a kimutatási reakciókat.

	Tudja	értelmezni a fehérjékkel kapcsolatos egyszerű kémcsőkísérleteket.	
Jelentőség	Fogalmi szint	szerkezeti anyagok, enzimek, hormonok, immunanyagok, transzportmolekulák, mozgásért felelős fonalak, energiahordozók (végső energiatartalék).	
Egyéb	Tudja használni	a fehérjékről tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.8. Nukleinsavak Építőelemek	Fogalmi szint	hidrolízisük termékei.	
Konstitúció	Fogalmi szint	a nukleotid szerkezete, a polinukleotidlánc kialakulása.	
	Értse	az alkotórészek kapcsolódását egy nukleotidban (Sanger), a polinukleotidlánc sematikus jelölését.	
DNS, RNS	Fogalmi szint	eltérés az alkotóelemek összetételében, a purin- és a pirimidinbázisok neve; eltérés a polinukleotidláncok számában, konformációjában; hidrogénkötések a láncban és a láncok között; különbség a biokémiai jelentőségben.	
A DNS kettős hélixe	Fogalmi szint	összefüggés a bázisok számában, komplementer fogalma, Watson és Crick.	
	Tudja megállapítani	a komplementerlánc bázissorrendjét.	
Egyéb	Tudja használni	a nukleinsavakról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk (pl. a mutációk, a mutagén hatások) értelmezésében.	
3.9. Műanyagok Csoportosítás	Fogalmi szint	eredet szerint (természetes, szintetikus, illetve szerves vagy szervetlen láncú), feldolgozás szerint (termoplasztikus, termoreaktív).	
3.9.1. Természetes alapú műanyagok	Fogalmi szint	gumi, ebonit.	
3.9.2. Szintetikusan előállított műanyagok	Fogalmi szint	csoportosítás az előállítás módja szerint (polimerizációs, polikondenzációs).	
3.9.2.1. Polimerizációs műanyagok	Fogalmi szint	polietilén, polipropilén, teflon, PVC, polisztirol, műgumi, felhasználásuk.	plexi és felhasználásuk.
	Tudja felírni		a polimerizáció egyenletét adott monomer esetén.
3.9.2.2. Polikondenzációs	Fogalmi szint	szilikonok, fenoplasztok (bakelit), alapegységeik, felhasználásuk.	aminoplasztok, poliészterek (terilén), poliamidok (nejlon), alapegységeik, felhasználásuk.

műanyagok			
3.9.2.3. Környezetvédelmi szempontok	Fogalmi szint	savas eső, hulladékfelhalmozódás, hulladékégetés és újrahasznosítás, allergia.	
3.9.3. Egyéb	Tudja használni	a műanyagokról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	
3.10. Energiagazdálkodás Hagyományos energiaforrások	Fogalmi szint	kőszén, kőolaj, földgáz.	
	Értse	az egyes energiaforrások használatának előnyeit és hátrányait.	
Megújuló energiaforrások	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. nap-, szél-, vízi és geotermikus energia, biogáz) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.	
Alternatív energiaforrások	Tudja értelmezni	leírás alapján az adott energiaforrás (pl. tüzelőanyagcella) alkalmazását, előnyeit és hátrányait.	
Egyéb	Tudja használni	az energiagazdálkodásról tanultakat a mindennapi jelenségek, információk értelmezésében.	

4. Kémiai számítások

TÉMÁK		VIZSGASZINT	
		Középszint	Emelt szint
4.1. Az anyagmennyiség	Fogalmi szint	relatív atomtömeg, jele; relatív molekulatömeg, jele; anyagmennyiség, jele, mértékegysége; moláris tömeg, jele, mértékegysége; Avogadro-állandó, jele, értéke; sűrűség, jele, mértékegysége.	
	Értse	a moláris atomtömeg kapcsolatát a relatív atom- és molekulatömeggel, a következő összefüggéseket: $M = m/n$, $N_A = N/n$, $\rho = m/V$.	
	Tudja	kiszámítani a relatív molekulatömeget a relatív atomtömegekből a képlet ismeretében, megállapítani és jelölni az anyagok moláris tömegét, alkalmazni a tömeg, a	kiszámítani a relatív atomtömeget az izotópok relatív atomtömegéből és előfordulási arányából.

		részecskeszám, a térfogat és az anyagmennyiség közti összefüggéseket.	
4.2. Gázok	Fogalmi szint	Avogadro törvénye, gázok moláris térfogata; a moláris gáztérfogat jele, mértékegysége, értéke standard nyomáson, 0 °C-on és 25 °C-on; gázok sűrűsége; gázok relatív sűrűsége.	ideális gázok állapotegyenlete.
	Értse	a következő összefüggéseket: $V_m = V/n$, $\rho = M/V_m$, $d = M_1/M_2$.	a következő összefüggést: $pV = nRT$.
	Tudja alkalmazni	Avogadro törvényét, a gázok térfogatával, sűrűségével és relatív sűrűségével kapcsolatos fenti összefüggéseket a kémiai számításokban.	az ideális gázok állapotegyenletét a kémiai számításokban.
4.3. Oldatok, elegyek, keverékek Oldatok, elegyek, keverékek összetétele	Fogalmi szint	tömegszázalék, térfogatszázalék, anyagmennyiség-százalék (mólszázalék); anyagmennyiség-koncentráció, jele, mértékegysége; az oldhatóság megadása tömeg%-ban és 100 g oldószerre vonatkoztatva.	tömegtört, térfogattört, anyagmennyiségtört (móltört), tömegkoncentráció, jele, mértékegysége
	Értse	a következő összefüggéseket: $m_B/m \cdot 100\%$ (m/m), $V_B/V \cdot 100\%$ (V/V), $n_B/n \cdot 100\%$ (= n/n), $c_B = n_B/V_{oldat}$	a következő összefüggéseket: $W_B = m_B/m$, $\varphi_B = V_B/V$, $x_B = n_B/n$, $\rho_B = m_B V_{oldat}$.
	Tudja alkalmazni	a tömegszázalékkal kapcsolatos összefüggést a *folyadékelegyek* és *porkeverékek* összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal kapcsolatos összefüggést a *gázelegyek* összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-százalékkal kapcsolatos összefüggést (és kapcsolatát a térfogatszázalékkal) a *gázelegyek* összetételével kapcsolatban; az anyagmennyiség-koncetrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál.	a tömegszázalékkal, illetve tömegtörttel kapcsolatos összefüggést a folyadékelegyek, porkeverékek és gázelegyek összetételével kapcsolatban; a térfogatszázalékkal, illetve térfogattörttel kapcsolatos összefüggést gáz- és folyadékelegyekkel kapcsolatos számításokban; folyadékelegyeknél a térfogati kontrakciót; az anyagmennyiség-százalékkal, illetve törttel kapcsolatos összefüggést gázelegyek, porkeverékek és oldatok összetételével kapcsolatban; a tömegkoncentrációval kapcsolatos összefüggést az oldatok készítésével és egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok megoldásánál;

	Tudja	átszámítani a kétféle oldhatósági adatot.	alkalmazni az oldhatósági adatokat az oldhatóság hőmérsékletfüggésével kapcsolatos feladatokban, kristályvízmentes és kristályvizes sók esetén.
Egyéb, oldatokkal kapcsolatos feladatok	Tudja	hogyan kell oldatot készíteni: - vízmentes anyagból és oldószerből, - hígítással, töményítéssel, - keveréssel.	hogyan kell oldatot készíteni kristályvíztartalmú anyagból.
Gázelegyekkel kapcsolatos számítások	Tudja alkalmazni		a kémiai számításokban az átlagos moláris tömeg és a gázelegyek összetétele közötti kapcsolatot.
4.4. Számítások a képlettel és a kémiai egyenlettel kapcsolatban Összegképlet	Fogalmi szint	az összegképlet jelentése.	
	Értse	a tapasztalati és a molekulaképlet közötti különbséget.	
	Tudja	alkalmazni az összegképlet és a tömegszázalékos összetétel kapcsolatát a kémiai számításokban, meghatározni a molekulaképletet a tömegszázalékos összetétel és a moláris tömeg ismeretében.	
Sztöchiometria	Fogalmi szint	a kémiai egyenlet, termelési százalék, szennyezettség.	
	Értse	a kémiai egyenlet jelentéseit.	
	Tudja	használni a reakcióegyenleteket a sztöchiometriai számításokban. alkalmazni az oldatok összetételével, a termelési százalékkal és a szennyezettséggel kapcsolatos összefüggéseket a kémiai számításokban.	meghatározni porkeverékek és gázelegyek összetételét, szerves és szervetlen vegyületek összetételének (képletének) meghatározását a reakcióegyenlet alapján.
4.5. Termokémia	Fogalmi szint	reakcióhő, képződéshő fogalma, jele, mértékegysége, Hess tétele.	kötési energia, rácsenergia, hidratációs energia, ionizációs energia, elektronaffinitás
	Tudja	meghatározni a reakcióhőt a képződéshőkből, használni a reakcióhőt az egyszerű sztöchiometriai számításokban.	használni a kötési energia, a rácsenergia, a hidratációs energia, az ionizációs energia és az elektronaffinitás adatokat reakcióhő és képződéshő kiszámításánál; meghatározni a reakcióhőt, a képződéshőt egyszerű körfolyamat segítségével.
4.6. Kémiai egyensúly	Fogalmi szint		egyensúlyi koncentráció, kiindulási koncentráció
	Tudja		kiszámítani az egyensúlyi állandót az egyensúlyi koncentrációkból,

			alkalmazni az egyensúlyi koncentráció és a kiindulási koncentráció, valamint az átalakulási százalék közti kapcsolatot.
4.7. Kémhatás	Fogalmi szint	pH, vízionszorzat.	K_s, K_b, disszociációfok
	Értse	a vízionszorzatot: $K_v = [H^+]\cdot[OH^-]$.	a következő összefüggéseket: $K_s = [H^+]\cdot[A^-]/[HA]$, $K_b = [HB^+]\cdot[OH^-]/[B]$, $\alpha = c$(disszociált)/c(bemérési).
	Tudja	alkalmazni az egész számú pH és az erős savak és bázisok vizes oldatának $[H^+]$-ja és $[OH^-]$-ja közötti kapcsolatot a kémiai számításokban.	az egész számú pH-val kapcsolatos egyszerű számításokat erős és gyenge savak, illetve bázisok esetén; a közömbösítési reakciók alapján történő sztöchiometriai számításokat; a sav-bázis titrálással kapcsolatos feladatokat; a különböző pH-jú erős sav-, illetve lúgoldatok összekeverésével kapcsolatos egyszerű számításokat.
4.8. Elektrokémia	Fogalmi szint	standardpotenciál, elektromotoros erő, elektrolízis.	Faraday-törvények
	Értse	a következő összefüggést: $E_{MF} = \varepsilon+ - \varepsilon+$	a Faraday-törvényt: $m = kI\Delta t$, $Q/n_e = F$, ahol: F = 96 500 C/mol
	Tudja Tudja alkalmazni	kiszámítani az elektromotoros erőt standardpotenciálokból, ill. fordítva. az elektrolízis tanult, illetve megadott elektródfolyamatait egyszerű sztöchiometriai számításokban.	alkalmazni az elektrokémiai ismereteket (redoxi folyamatok irányának becslése) a sztöchiometriai számításokban. a feladatban megadott, illetve a tanultakból kikövetkeztethető elektródfolyamatokat egyszerű sztöchiometriai számításokban, a Faraday-törvényeket a sztöchiometriai számításokban tanult, illetve megadott elektródfolyamatok esetén.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	20 perc

100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök	NINCS	Függvénytáblázat periódusos rendszerrel, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök, kísérletek	NINCS	A és C feladatok témakörei, B feladat kísérletei vagy leírt kísérlet eredményének becslése, elemzése
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Egy írásbeli feladatsor	Egy téma kifejtése; Egy kísérlettel kapcsolatos feladat
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat periódusos rendszerrel és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor általános, szervetlen és szerves kémiai kérdéseket tartalmaz. Az írásbeli feladatsor tartalmi összeállításánál meg kell jelennie a környezetkémiai szemléletmódnak.

Az írásbeli feladatsor a következő típusú feladatokból állhat:

- Feleletválasztásos kérdések (ezen belül egyszerű, akár fejben is megoldható számítási feladat is lehetséges).
- Az elméleti feladatok többi részét a következő feladattípusok teszik ki: táblázatkiegészítés, reakcióegyenletek kiegészítése, elemző feladatok (kísérletelemzés, táblázatok, grafikonok elemzése, anyagok összehasonlítása, a jelenségek magyarázata stb. kis esszé formájában). Az elméleti feladatoknak ismeret-, értés- és alkalmazásszintű kérdéseket is tartalmazniuk kell.
- Számítási feladatok (szöveges feladatok és feleletválasztásos kérdések egyaránt).
- Az írásbeli feladatsor tartalmazhat egy *esettanulmány* típusú problémát, amely valamely kémiai tárgyú szöveg (pl. újságcikk) értelmezésén túl a témához kapcsolódó kémiai kérdéseket is tartalmaz.

A feladatok száma változó, a felsorolt feladattípusok közül lehetőleg minél többféle szerepel az írásbeli feladatsorban. A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók az egyes feladatokon belül, például kísérlet értelmezése és hozzá kapcsolódó számítás. Az írásbeli feladatsor az egyik feladat esetében két alternatívát kínál: az egyik inkább kémiai anyagismeretet, a másik problémamegoldást igénylő feladat (pl. számítási feladat) lehet. A vizsgadolgozat megfelelő helyén a vizsgázónak meg kell jelölnie, hogy a választásra felajánlott részben melyik feladatot választotta.

Az írásbeli feladatsor összeállításában a következő arányok érvényesülnek:

- A számítási feladatokkal elérhető pontszám az összpontszámnak mintegy 20-40%-át teszi ki: annak, aki az alternatív feladat számításos formáját választja, legfeljebb 40%, annak, aki az elméleti jellegű kérdést oldja meg, 20% körüli érték.
- Az elméleti feladatok az elérhető összpontszámnak 60-80%-át teszik ki.
- A feleletválasztásos kérdések pontaránya az elméleti feladatokon belül minimum 15%.
- Az alternatív feladat pontszáma az összpontszámnak legfeljebb 15%-a lehet.
- Egy-egy feladat maximális pontszáma nem haladhatja meg az írásbeli feladatsor összpontszámának 20%-át.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsoron elérhető összpontszám vizsgaidőszakonként változhat. A vizsgadolgozatok pontszámát az elért pontszámokból számított százalékos teljesítmény egész számra kerekített értéke adja meg. Például ha az elérhető összpontszám 112, az elért pontszám 81, akkor a vizsgapontszám 72.

A vizsgadolgozat megfelelő helyén a vizsgázónak meg kell jelölnie, hogy a választásra felajánlott részben melyik feladatot választotta. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozatból sem derül ki egyértelműen, akkor minden esetben az első választható feladat megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat periódusos rendszerrel és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, továbbá a tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor legalább 20 tételt tartalmaz. A tételeknek a követelményrendszer egészét le kell fedniük.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgatétel két feladatot, A és B feladatokat, tartalmaz.

Az A feladat: Egy szerves, szervetlen vagy általános kémiai téma vagy témakör átfogó ismertetése.

A B feladat: Egy kísérlet végrehajtása és a tapasztalatok értelmezése

vagy

leírt kísérlet megadott tapasztalatainak értelmezése.

A két feladatnak eltérő témaköröket (pl. szerves és szervetlen vagy általános és szerves kémia) kell érinteniük. A tételeknek utalniuk kell a használható segédeszközökre.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet összpontszáma az alábbi szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével alakul ki:

	Értékelési szempontok	Max. pontszám
A feladat	*a)* Tartalmi helyesség	20
	b) Előadásmód, logikai helyesség	5
B feladat	*a)* A kísérlet elvégzése, a tapasztalatok megállapítása*	10/0
	b) A kísérlet tapasztalatainak értelmezése	5/15
Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		5
A segédeszközök szakszerű használata		5
Maximálisan elérhető összes pontszám		**50**

*Attól függően, hogy elvégzendő kísérletről van-e szó vagy megadott kísérletet kell-e értelmezni.

Az értékelés az alábbi szempontrendszer alapján történik:
A. feladat *a)* Tartalmi helyesség

0 pont	A vizsgázó nem a témáról beszél, tanári segítséggel sem tér át a kérdésben szereplő témára.
1-3 pont	A vizsgázó megemlít néhány információt a kérdésben szereplő témával kapcsolatban, de alapvetően nincs tisztában a kérdés lényegével.
4-7 pont	A vizsgázó tisztában van a feladatával, hiányos tudása miatt azonban csupán egy szűk részletét tárgyalja.
8-11 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplő téma egyes részeit csak felületesen tárgyalja, illetve a felelet több súlyos szaktárgyi tévedést tartalmaz.
12-15 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplő téma egy nagyobb részletével nincs tisztában, vagy sok apró hibát ejt, vagy csak a tanári kérdésekre adott válaszokkal fejti ki a témát.
16-19 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplő téma legtöbb lényeges részletét önállóan tisztázza. A felelet hiányosságára vagy apróbb pontatlanságra vonatkozó, a tanár által feltett egy-két kiegészítő kérdésre nem tudja a választ.
20 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplő téma minden lényeges részletét önállóan tisztázza, a tanár által feltett egy-két kiegészítő kérdésre helyesen felel.

A. feladat *b)* Előadásmód, logikai helyesség

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A felelet minden része logikus rendszerbe foglalt. A vizsgázó csak ritkán keresi a szavakat mondanivalója megfogalmazásához.	A felelet nagyrészt logikusan felépített, csak néhány logikai hibát tartalmaz. A vizsgázót többször kell kisegíteni a mondanivalója megfogalmazásánál.	A felelet sok súlyos logikai hibát tartalmaz, illetve a megfogalmazások szakszerűtlenek.	A felelet összefüggéstelen, logikai rendszere követhetetlen.

Elvégzendő kísérlet esetén:
B. feladat *a)* A kísérlet elvégzése, a tapasztalatok megállapítása

10 pont	5-9 pont	4-1 pont	0 pont
A vizsgázó szakszerűen	A vizsgázó rendelkezik a	A vizsgázó a feladat	A vizsgázó nem

elvégzi a kísérletet, tapasztalatai helyesek.	feladat megoldásához szükséges gyakorlati ismeretekkel, de a kísérlet végrehajtásakor apró hibákat vét.	megoldásához szükséges gyakorlati ismeretek egy részével rendelkezik, de a kísérletet nem tudja végrehajtani.	rendelkezik a kísérlet elvégzéséhez szükséges gyakorlati ismeretekkel.

B. feladat *b)* A kísérlet tapasztalatainak értelmezése

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

Megadott kísérlet esetén:
B. feladat *b)* A kísérlet tapasztalatainak értelmezése

15 pont	8-14 pont	1-7 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, jelrendszer helyes használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó helyesen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve hibátlanul alkalmazza a fizikai és kémiai jelrendszert.	A vizsgázó többnyire szakszerűen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve a fizikai és kémiai jelrendszert. Hibáit tanári segítséggel korrigálja.	A vizsgázó a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában gyakran téved. Hibáit többször még tanári segítséggel sem tudja korrigálni.	A vizsgázó tájékozatlan a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában.

A segédeszközök szakszerű használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont

A vizsgázó önállóan és helyesen használja a segédeszközöket (periódusos rendszert, táblázatokat, grafikonokat stb.)	A vizsgázó csak felszólításra használja a segédeszközöket a kérdések megoldásához.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes eligazodni a segédeszközök használatában.	A vizsgázó tanári segítséggel sem képes eligazodni a segédeszközök használatában.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Egy írásbeli feladatsor	Egy téma kifejtése; Egy kísérlettel kapcsolatos feladat; Egy problémafeladat
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat periódusos rendszerrel és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsor közel azonos pontszámban tartalmaz általános, szervetlen és szerves kémiai kérdéseket. Az írásbeli feladatsor tartalmi összeállításánál meg kell jelennie a környezetkémiai szemléletmódnak.

Az írásbeli feladatsor a következő típusú feladatokból állhat:

- Feleletválasztásos kérdések.
- Elméleti feladatok, ezen belül táblázatos feladat, egyenletkiegészítés, elemző feladatok (kísérletelemzés, táblázatok elemzése, anyagok összehasonlítása, a jelenségek magyarázata stb. kis esszé formájában), esettanulmány. Az esettanulmány valamely kémiai tárgyú szöveg (pl. újságcikk) értelmezésén túl a témához kapcsolódó kémiai kérdéseket is tartalmaz. Az elméleti feladatoknak ismeret-, értés és alkalmazás szintű kérdéseket is tartalmazniuk kell.
- Számítási feladatok (szöveges feladatok és feleletválasztásos kérdések egyaránt).

A feladatok száma változó, a felsorolt feladattípusok közül lehetőleg minél több fajta szerepel az írásbeli feladatsorban. Egy feladaton belül a feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók, például kísérlet értelmezése és hozzá kapcsolódó számítás.

Az írásbeli feladatsor összeállításában a következő arányok érvényesülnek:

- A számítási feladatokkal elérhető pontszám az összpontszámnak mintegy 40-50%-át teszi ki.
- Az elméleti feladatok az elérhető összpontszámnak 50-60%-át teszik ki.
- Ezen belül: az elméleti feladatok típusainak aránya az elmélet pontszámának százalékában:

- Feleletválasztásos kérdések 15-20%
- Táblázatos feladat, egyenletkiegészítés 25-40%
- Elemző feladatok 30-40%
- Esettanulmány 0-15%

- Az alkalmazás szintű válaszok pontszáma az elméleti pontszámnak minimálisan 20%-a.
- A környezetkémiával kapcsolatos kérdések az elméleti pontszámnak minimum 5%-át teszik ki.
- Egy-egy feladat maximális pontszáma nem haladhatja meg az írásbeli feladatsor összpontszámának 20%-át.
- Az írásbeli feladatsor legalább négy számítási feladatot tartalmaz.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsoron elérhető összpontszám vizsgaidőszakonként változhat. A vizsgadolgozatok pontszámát az elért pontszámokból számított százalékos teljesítmény egész számra kerekített értéke adja meg. Például ha az elérhető összpontszám 112, az elért pontszám 81, akkor a vizsgapontszám 72.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a függvénytáblázat periódusos rendszerrel és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, továbbá a tételeknek megfelelően csoportosított kísérleti eszközök.

A tétel pontos megfogalmazása nem hozható nyilvánosságra.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsor egyenként legalább 20 tételt tartalmaz. A tételeknek a követelményrendszer egészét le kell fedniük.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgatétel három feladatot, A, B és C feladatokat, tartalmaz.

Az A feladat: Egy szerves, szervetlen vagy általános kémiai téma vagy témakör átfogó ismertetése.

A B feladat: Egy kísérlet végrehajtása és a tapasztalatok értelmezése,

vagy

egy leírt kísérlet várható eredményének becslése és elemzése.

A C feladat: Problémamegoldó feladat.

A tétel három feladatának megfogalmazásánál törekedni kell arra, hogy legalább egy-egy szerves, illetve szervetlen kémiai kérdés szerepeljen, amelyben fel kell használni az általános kémiai ismereteket. (Például, ha az A *feladat* általános kémiai témára vonatkozik, akkor a következő két feladat egyikében a szerves, a másikban a szervetlen kémia domináljon.)

Törekedni kell arra, hogy a B és C feladat közel azonos nehézségű legyen. A tételeknek utalniuk kell a használható segédeszközközökre.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján, az alábbi szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével történik:

Értékelési szempontok		Max. pontszám
A feladat:	*a)* Tartalmi helyesség	15
	b) Előadásmód, logikai helyesség	5
B feladat:	*a)* A kísérlet elvégzése, illetve a várható tapasztalatok megadása	5
	b) A kísérlet elemzése	5
C feladat:	*a)* A probléma megoldásához szükséges elmélet ismerete	5
	b) A probléma megoldása	5
Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		5
A segédeszközök szakszerű használata		5
Maximálisan elérhető összes pontszám		**50**

Az értékelés az alábbi szempontrendszer alapján történik:
A. feladat *a)* Tartalmi helyesség

0 pont	A vizsgázó nem a témáról beszél, tanári segítséggel sem tér át a kérdésben szereplő témára.
1-3 pont	A vizsgázó megemlít néhány információt a kérdésben szereplő témával kapcsolatban, de alapvetően nincs tisztában a kérdés lényegével.
4-6 pont	A vizsgázó tisztában van a feladatával, hiányos tudása miatt azonban csupán egy szűk részletét tárgyalja.
7-9 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplő téma egyes részeit csak felületesen tárgyalja, illetve a felelet több súlyos szaktárgyi tévedést tartalmaz.
10-12 pont	A vizsgázó a kérdésben szereplő téma egy nagyobb részletével nincs tisztában, vagy sok apró hibát ejt, vagy csak a tanári kérdésekre adott válaszokkal fejti ki a témát.
13-14 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplő téma legtöbb lényeges részletét önállóan tisztázza. A felelet hiányosságára vagy apróbb pontatlanságra vonatkozó, a tanár által feltett egy-két kiegészítő kérdésre nem tudja a választ.
15 pont	A vizsgázó felelete során a kérdésben szereplő téma minden lényeges részletét önállóan tisztázza, a tanár által feltett egy-két kiegészítő kérdésre helyesen felel.

A. feladat *b)* Előadásmód, logikai helyesség

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A felelet minden része logikus rendszerbe foglalt.	A felelet nagyrészt logikusan felépített, csak	A felelet sok súlyos logikai hibát tartalmaz, illetve a	A felelet összefüggéstelen, logikai rendszere

A vizsgázó csak ritkán keresi a szavakat mondanivalója megfogalmazásához.	néhány logikai hibát tartalmaz. A vizsgázót többször kell kisegíteni a mondanivalója megfogalmazásánál.	megfogalmazások szakszerűtlenek.	követhetetlen.

B. feladat *a)* A kísérlet elvégzése, illetve a várható tapasztalatok megadása

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó szakszerűen elvégzi a kísérletet, tapasztalatai helyesek.	A vizsgázó rendelkezik a feladat megoldásához szükséges ismeretekkel, de a kísérlet végrehajtásakor apró hibákat vét.	A vizsgázó rendelkezik a feladat megoldásához szükséges ismeretekkel, de a kísérletet nem tudja végrehajtani.	A vizsgázó nem rendelkezik a kísérlet elvégzéséhez szükséges ismeretekkel.
vagy			
A vizsgázó önállóan, és helyesen oldja meg feladatát.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes megbecsülni a kísérlet várható eredményét.	A vizsgázó tanári segítséggel is csak a feladat megoldásához szükséges részismeretekkel rendelkezik.	A vizsgázó nem rendelkezik a feladat megoldásához szükséges ismeretekkel.

B. feladat *b)* A kísérlet elemzése
Az alábbi pontok a felismert vagy a tanár által közölt probléma megoldására adhatók.

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait hibátlanul értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait kisebb tanári segítséggel értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel is csak hiányosan értelmezi.	A vizsgázó a kísérlet tapasztalatait tanári segítséggel sem képes értelmezni.

C. feladat *a)* A probléma megoldásához szükséges elmélet ismerete

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó megérti a problémát, és rendelkezik a megoldásához szükséges ismeretekkel.	A vizsgázó rendelkezik a megoldásához szükséges ismeretekkel, de a problémát csak segítséggel ismeri fel.	A vizsgázó segítséggel ismeri fel a problémát, és a megoldásához szükséges összefüggéseket a tanár közli.	A vizsgázó segítséggel sem ismeri fel a problémát.

C. feladat *b)* A probléma megoldása

Az alábbi pontok a felismert vagy akár a tanár által közölt probléma megoldására adhatók.

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó a problémát hibátlanul megoldja.	A vizsgázó a problémát kisebb tanári segítséggel oldja meg.	A vizsgázó a problémát tanári segítséggel is csak hiányosan oldja meg.	A vizsgázó a problémát tanári segítséggel sem képes megoldani.

Szakmai nyelvezet, a mértékegységek, jelrendszer helyes használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó helyesen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve hibátlanul alkalmazza a fizikai és kémiai jelrendszert.	A vizsgázó többnyire szakszerűen használja a szakkifejezéseket, mértékegységeket, illetve a fizikai és kémiai jelrendszert. Hibáit tanári segítséggel korrigálja.	A vizsgázó a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában gyakran téved. Hibáit többször még tanári segítséggel sem tudja korrigálni.	A vizsgázó tájékozatlan a szakkifejezések, mértékegységek, illetve a fizikai és kémiai jelrendszer használatában.

A segédeszközök szakszerű használata

5 pont	3-4 pont	1-2 pont	0 pont
A vizsgázó önállóan és helyesen használja a segédeszközöket (periódusos rendszert, táblázatokat, grafikonokat stb.)	A vizsgázó csak felszólításra használja a segédeszközöket a kérdések megoldásához.	A vizsgázó csak tanári segítséggel képes eligazodni a segédeszközök használatában.	A vizsgázó tanári segítséggel sem képes eligazodni a segédeszközök használatában.

LATIN NYELV

Az élő nyelvek tanulásakor megismerhető más kultúrák a latin esetében térbeli helyett időbeli eltérést mutatnak: saját európai és nemzeti múltunk jelentős kulturális értékeinek felfedezését. Az élő nyelvek köznapi beszédhelyzetekben történő alkalmazásával szemben latin nyelvtudásukat a tanulóknak írott szövegek megértéséhez kell alkalmazniuk, mely szövegek az egyidejű emberi kapcsolatok kialakításának lehetősége helyett általános esztétikai, erkölcsi értékkel vagy történeti fontossággal bírnak.

A tantárgy oktatásának célja és feladata tehát kettős. Ki kell alakítania a latin nyelv elemeinek és szabályainak gyakorlott és tudatos használatát, emellett pedig képet kell adnia Európa latin nyelvű kultúrájának térbeli és időbeli kereteiről, szakaszairól, megjelenési formáiról - elsősorban pedig ennek alapjáról: az antik

Róma műveltségéről és életéről. Közvetett cél a tanulók anyanyelv- és általános idegennyelv-használatának tudatosabbá tétele, antik eredetű köznyelvi és szaknyelvi kifejezéseink helyes és tudatos használatának elősegítése.

A megújuló érettségi vizsga latin nyelvből egyszerre igyekszik megtartani a vizsgáztatás korábbi értékes hagyományait, s igazodni a kerettantervek és az általános követelményrendszer új szempontjaihoz. Megmarad az érettségi szövegközpontúsága, az idegen nyelvről magyarra fordítás hangsúlya, a nyelvtudás mérése mellett a művelődéstörténeti elemek kiemelt szerepe. Változások jelennek azonban meg mind a követelményekben, mind a vizsgáztatás formájában, feladattípusaiban. Megnövekszik az elvont nyelvtani ismeretek számonkérésének, egyúttal azok aktív használatának jelentősége, megszűnik az írásbeli vizsga korábbi egyoldalúsága, a szóbeli rész tisztán reproduktív jellege.

A két szint közötti eltérés sohasem egyazon anyag kétféle mértékű vagy minőségű elsajátításán, illetve számonkérésén alapul. A nyelvtani és kultúrtörténeti tudás területén elsősorban mennyiségi, a fordítási készség mérésekor mennyiségi és minőségi szempontok együtt tesznek különbséget közöttük. A feladatok típusait tekintve középszinten a reproduktív, emelt szinten a produktív elemek túlsúlya jellemző. A középszintű követelmények ugyanakkor emelt szinten nélkülözhetetlenek.

A részletes vizsgakövetelmények felépítése

Az érettségi vizsga követelményeit mindkét szinten a nyelvtudás egyes elemeire bontva határozzuk meg. A *készségek* közül az élő nyelvek kommunikációs formáival ellentétben az *olvasást* és a *beszédkészség* sajátos elemeit, illetve a *szövegértést* és *fordítást* mérjük. A latinnyelv-oktatás nyelvi képzésen túlmutató összetett célrendszere sajátos *témák:* meghatározott *kulturális ismeretek* és az utóbbiak forrásaiként szolgáló *szöveganyag* megadásával jár.

A követelményeket a *nyelvtani ismeretek* területén az I.B. rész *3.* pontjában részletesen is meghatározzuk. Az érettségi követelményekben ismertnek tekintett szavak listáját (alapszókincs) az I.B. rész *4.* pontja tartalmazza.

A latin nyelvi érettségin valamennyi nyelvi készség mérése eredeti latin szövegek szóbeli vagy írásbeli feldolgozásán alapul. E szövegek megfelelnek a vizsgázó életkori sajátosságainak, mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek, témájukban egységes egészt alkotnak.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KÉSZSÉGEK

1. Olvasás és beszédkészség

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó képes - a humanista vagy restituált kiejtési szabályok *egyike* szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg helyes felolvasására, valamint elméletben ismeri a *másik* kiejtési rendszer szabályait is, - megfelelő ritmusban felolvasni *hexameterben,* illetve *disztichonban* írt verses szövegeket, - a *témakörök forrásanyagában* megadott szerzők mindegyikétől legalább egy eredeti szöveg vagy szövegrészlet kiejtés, ritmus és intonáció szempontjából egyaránt helyes memoriter felidézésére.	A vizsgázó képes - a humanista és restituált kiejtési szabályok *bármelyike* szerint tetszőleges klasszikus latin szöveg egyformán helyes felolvasására, - megfelelő ritmusban felolvasni hexameterben, disztichonban, lírai strófákban, iambikus formában vagy hendecasyllabusban írt verses szövegeket.

2. Szövegértés, fordítás

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó képes - *írásban* ismeretlen, egyszerű (a klasszikus nyelvi normáknak megfelelő, bevezetéssel, esetleg kommentárral könnyített vagy az emelt szinthez képest rövidebb) eredeti latin szöveget nyomtatott szótár segítségével kifogástalanul lefordítani, - *szóban* egyszerűbb, középiskolai tanulmányai során megismert, eredeti latin szöveg segédeszköz nélküli, kifogástalan lefordítására és értelmezésére, a szöveg szókincsének pontos ismeretével.	A vizsgázó képes - nyelvileg és tartalmilag összetettebb (esetleg a klasszikus nyelvi normáktól valamelyest eltérő, vagy a középszinten elvárhatónál hosszabb) szövegek fordítására, értelmezésére, - a témakörökben megadott szerzőktől ismeretlen szöveg értelmezésére, segítséggel fordítására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Források

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó nyelvi és tartalmi szempontból egyaránt ismeri *legalább* az alábbi szerzők egyes eredeti műveit vagy azok részleteit: *Marcus Tullius Cicero, Caius Iulius Caesar, Caius Valerius Catullus, Publius Vergilius Maro, Titus Livius, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso, Cornelius Tacitus.* A tanuló alapvető ismeretekkel rendelkezik a fenti szerzők eredeti nyelven megismert szövegein túli irodalmi és egyéb működéséről.	Titus Lucretius Carus, Lucius Annaeus Seneca.

2. Kulturális ismeretek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó ismeri - a fenti források pontos megértéséhez és értelmezéséhez szükséges földrajzi, történelmi, gazdasági és kultúrtörténeti tudnivalókat, - a latin nyelvű műveltség időbeli és térbeli kiterjedésének kereteit, fontosabb szakaszait,	

- a klasszikus antikvitás mindennapi életét, életkörülményeit (lakás, öltözködés, étkezés, család, szórakozóhelyek), a társadalmi érintkezés szokásait (társadalmi rétegek, államszervezet, közigazgatás), az adott társadalom alapértékeit, a fontosabb ünnepeket és rítusokat (áldozatbemutatás, jóslás), - e kulturális értékeknek korunkra és az egyetemes magyar kultúrára gyakorolt hatását, e kapcsolatrendszernek az általa megismert forrásokhoz köthető egyedi elemeit.	

3. Nyelvtani ismeretek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
- A vizsgázó képes az adott latin szövegben előforduló lexikai elemek és nyelvi struktúrák pontos felismerésére, utóbbiak elemzésére, valamint képzésük, szerkesztésük bemutatására. - A vizsgázó ismeri és tudja képezni a latin leíró nyelvtan alaktanának szabályos és rendhagyó alakjait, ismeri és képes alkalmazni a mondattan fontosabb szabályait.	
Alaktan	Alaktan
- Az öt declinatio az i-tövűség általános szabályaival	- Az öt declinatio az i-tövűség általános szabályaival és egyedi eseteivel, a ritkább esetvégződésekkel és a vegyes ragozású szavakkal
- Vocativus	- Locativus (kapcsolódó kötőszó nélküli eseteivel)
- Locativus	- Melléknévfokozás
- Melléknévfokozás (a kivételek közül: -er végűek; 6 -ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus)	- Adverbiumok képzése és fokozása
- Adverbiumok képzése és fokozása (a kivételek közül: -er végű melléknevek; 6-ilis végű; bonus, malus, magnus, parvus, multus adverbiumai)	- Névmások és ragozásuk
- Névmások: személyes, visszaható, birtokos, mutató névmások közül *hic haec hoc, iste ista istud, ille illa illud, is ea id, idem eadem idem, ipse ipsa ipsum,* vonatkozó névmás, kérdő névmások közül *quis quid,*	- Rendhagyó igék közül: nolo, malo, hiányos igék
- Számnevek közül: *unus -a -um, duo duae duo, tres tria, mille (milia)*	
- Névmási genitivusszal és dativusszal járó szavak	
- A négy coniugatio	
- Deponens igék	
- Semideponens igék	
- Körülírt igeragozás	
- Rendhagyó igék közül: *sum, possum, eo, fero, volo*	
- Szóalkotás (prefixumok, suffixumok)	
Mondattan	Mondattan

- Mondatrészek és azok kapcsolatai: állítmány (és „összetett állítmány”), alany, állapothatározó (attributum praedicativum, appositio praedicativa, participium coniunctum) - Az esettan leggyakoribb elemei (az eset használata és nem a terminus felől közelítve): genitivus subiectivus, obiectivus, partitivus; dativus commodi, incommodi, finalis; ablativus loci, temporis, rei efficientis, auctoris, comparationis, mensurae - Az igemódok jelentése - Igenevek és igeneves szerkezetek - A consecutio temporum általános szabályrendszere - Alanyi és tárgyi mellékmondatok: kijelentő, kérdő, célzatos - Célhatározói mellékmondat, következményes mellékmondat - Feltételes mellékmondat - Az *ut* és *cum* kötőszó	- A consecutio temporum teljes szabályrendszere - Oratio obliqua - Vonatkozói mellékmondat - Okhatározói mellékmondat
- A vizsgázó képes ismert latin szövegből kiemelni és bemutatni a szövegek pontos megértését szolgáló stilisztikai fogalmakat és jelenségeket: anakronizmus, archaismus, asyndeton, értelem szerinti egyeztetés (constructio ad intellectum), ellipsis, jelzőcsere (enallage), hendiadyoin, in medias res, metaphora, metonimia, pars pro toto, relatív mondatfűzés, zeugma.	- A vizsgázó képes az érettségi vizsgán fordított szövegből is kiemelni és bemutatni a megértést szolgáló elemek mellett a szövegek esztétikai értékét tükröző stilisztikai eszközöket is: hasonlat, ismétlés (és annak variációi, ritmus, gondolatritmus), halmozás, fokozás, ellentétek, jelzős szerkezetek.

4. Alapszókincs

VIZSGASZINTEK					
Középszint			Emelt szint		
Latinul - alapszó	Latinul - genitivus, szótári alak	Latinul - nem, ragozás	Latinul - alapszó	Latinul - genitivus, szótári alak	Latinul - nem, ragozás
a,ab,abs		praep.	abeo	abire,abii,abitum	
absum	-esse, afui		accedo	accedere,-cessi,-cessum	3.
ac			accendo	-ere,-cendi,-censum	3.
accipio	accipere,accepi,acceptum	3.	accuso	-are,-avi,-atum	1.
ad		praep.	acer	acris, acre	
adeo	adire,adii,aditum		acies	aciei	f.
adsum	-esse, -fui		adventus	-us	m.
ago	agere, egi, actum	3.	adverto	advertere, adverti, adversum	3.
agricola	-ae	m.	aedes	aedis	f.
aio,ait		hiányos ige	aeger	aegra,aegrum	
aliquis	aliquid	névm. decl.	aequo	-are,-avi-atum	1.

alius	alia,aliud	névm. decl.	aequus	-a, -um	
alter	altera, alterum	névm. decl.	aes	aeris	n.
altus	-a, -um		aestimo	-are,-avi,-atum	1.
amicus	-i	m.	aetas	-atis	f.
amo	amare, amavi, amatum	1.	aeternus	aeterna,aeternum	
amor	amoris	m.	ager	agri	m.
an			agito	-are, -avi,-atum	1.
animal	animalis	n.	agnus	-i	m.
animus	-i	m.	alienus	-a, -um	
annus	anni	m.	almus	-a,-um	
ante		praep.	alo	alere, alui, al/i/tum	3.
antiquus	-a,-um		appareo	-ere, -ui, -itum	2.
aperio	-ire, aperui,apertum	4.	appello	-are, -avi, atum	1.
apud		praep.	appeto	-ere, -ivi, -itum	3.
aqua	-ae	f.	ara	arae	f.
arma	-orum	n.	arbitror	arbitrari,arbitratus sum	1.
ars	artis	f.	arbor	arboris	f.
arx	arcis	f.	arceo	arcere,arcui	2.
atque			ardeo	-ere, arsi, arsurus	2.
auctoritas	auctoritatis	f.	armo	armare,-avi,-atum	1.
audeo	audere,ausus sum	2.	ater	atra,atrum	
audio	audire,audivi,auditum	4.	Athenae	-arum	f.
augur	auguris	m.	auctor	auctoris	m.f.
aut			audax	audacis	
auxilium	-i	n.	augeo	-ere,auxi,auctum	2.
avis	avis	f.	augurium	-i	n.
beatus	-a,-um		auris	auris	f.
bellum	belli	n.	avidus	-a,-um	
benignus	-a,-um		barbarus	-a,-um	
bis			bos	bovis	m.f.
bonus	-a,-um		caecus	-a,-um	
brevis	breve		caedes	-is	f.
cado	-ere,cecidi,casurus	3.	caedo	-ere, cecidi, caesum	3.
caelum	caeli	n.	candidus	-a,-um	
campus	campi	m.	careo	-ere, -ui	2.
canis	canis	m.f.	caveo	-ere,cavi,cautum	2.
cano	canere,cecini,cantum	3.	cedo	-ere, cessi, cessum	3.
capio	capere, cepi, captum	3.	celeber	celebris,celebre	
Capitolium	-i	n.	celebro	-are,-avi,-atum	1.

caput	capitis	n.	celer	celeris, celere	
carmen	carminis	n.	cerno	-ere,crevi,cretum	3.
caro	carnis	f.	cibus	-i	m.
castra	castrorum	n.	circum		praep.
causa	causae	f.	circumdo	-dare, -dedi, -datum	1.
censeo	-ere,censui,censum	2.	citus	-a,-um	
centum			clamor	clamoris	m.
certus	-a,-um		claudo	-ere,clausi,clausum	3.
ceterus	-a,-um		cognosco	cognoscere, cognovi, cognitum	3.
civilis	-e		colligo	-ere,-legi,-lectum	3.
civis	civis	m.f.	collis	-is	m.
civitas	civitatis	f.	colonus	-i	m.
clamo	-are,-avi,-atum	1.	color	-is	m.
clarus	-a,-um		comes	comitis	m./f./
coepi	coepisse,coeptum		communico	-are,-avi,-atum	1.
cogito	-are,-avi,-atum	1.	compono	-ponere,-posui,-positum	3.
cogo	cogere,coegi,coactum	3.	concordia	-ae	f.
colo	-ere,colui,cultum	3.	concurro	-ere,concursi,concursum	3.
communis	commune		condicio	-nis	f.
compleo	-ere,complevi,completum	2.	confero	-ferre,-tuli,collatum	
condo	-ere,condidi,conditum	3.	confirmo	-are,-avi,-atum	1.
coniunx	coniugis	m.f.	coniungo	-ere,-iunxi,-iunctum	3.
consilium	consilii	n.	coniuratio	-nis	f.
consul	consulis	m.	coniuro	-are,-avi,-atum	1.
contra		praep.	consto	-are,constiti,constaturus	1.
copia	-ae	f.	consulo	-ere,consului,consultum	3.
cornu	cornus	n.	convenio	-ire,-veni,-ventum	4.
corpus	corporis	n.	convivium	convivii	n.
credo	credere,credidi,creditum	3.	cor	cordis	n.
creo	creare,creavi,creatum	1.	corona	-ae	f.
cresco	-ere,crevi,cretum	3.	cum..., tum...		
crimen	criminis	n.	cupido	-inis	m.
culpa	-ae	f.	custodia	-ae	f.
cum			damno	-are,-avi,-atum	1.
cum			decem		
cum		praep.	decresco	-ere,-crevi,-cretum	3.
cunctus	-a, -um		delecto	-are,-avi-atum	1.
cupidus	-a,-um		denique		
cupio	cupere,cupivi/ii/,cupitum	3.	descendo	-ere,descendi,descendum	3.

cur			desero	-ere, -ui, -tum	3.
cura	-ae	f.	dictator	-is	m.
curo	-are,-avi,-atum	1.	disciplina	-ae	f.
curro	-ere, cucurri, cursum	3.	discipulus	-i	m.
currus	currus	m.	discordia	-ae	f.
de		praep.	dissimilis	-e	
dea	deae	f.	diversus	-a,-um	
debeo	-ere,debui,debitum	2.	doctus	-a,-um	
decet	-ere, -uit		donec		
decus	decoris	n.	dono	-are, -avi, atum	1.
defendo	-ere,defendi,defensum	3.	donum	-i	n.
deus	dei	m.	dubito	-are, -avi, atum	1.
dexter	dextra,dextrum		dubius	-a, -um	
dico	-ere,dixi,dictum	3.	educo	-ere,-duxi,-ductum	3.
dies	diei	m.f.	efficio	-ere,-feci,-fectum	3.
difficilis	-e		egeo	-ere, -ui	2.
dignus	-a,-um		eligo	-ere,-legi,-lectum	3.
diligo	-ere,-lexi,-lectum	3.	ensis	-is	m.
disco	-ere,didici	3.	epistola	-ae	f.
dives	divitis		eques	equitis	m.
divinus	-a,-um		equus	equi	m.
do	dare,dedi,datum	1.	eripio	-ere,-ripui,-reptum	3.
doceo	-ere,docui,doctum	2.	evenio	-ire,-veni,-ventum	4.
doleo	-ere,dolui,doliturus	2.	exemplum	-i	n.
dolor	doloris	m.	exerceo	-ere, -ui, -itum	2.
dominus	-i	m.	existimo	-are, -avi, atum	1.
domus	domus	f.	exitium	exitii	n.
dormio	-ire,dormivi,dormitum	4.	expedio	-ire,-ivi/ii/,-itum	4.
duco	-ere,duxi,ductum	3.	expello	-ere,expuli,expulsum	3.
dulcis	dulce		exspecto	-are,-avi,-atum	1.
dum			extra		praep.
duo	duae, duo		extremus	-a,-um	
durus	-a,-um		fallo	-ere,fefelli, falsum	3.
dux	ducis	m.	falsus	-a,-um	
e,ex		praep.	fames	-is	f.
ego			ferox	ferocis	
enim			festus	-a,-um	
eo	ire,ivi,itum		finis	-is	m.
eo			flamma	-ae	f.

ergo			flos	floris	m.
erro	-are,-avi,-atum	1.	fluctus	-us	m.
et			flumen	fluminis	n.
et... et ...			foedus	foederis	n.
etiam			fons	fontis	f.
exercitus	-us	m.	for	fari,fatus sum	1.
fabula	-ae	f.	forma	-ae	f.
facilis	facile		forte		
facio	-ere,feci,factum	3.	fortis	-e	
fama	-ae	f.	frequens	-tis	
familia	-ae	f.	frons	frontis	f.
fas		n.	fructus	-us	m.
fatum	fati	n.	frumentum	-i	n.
felix	felicis		frux	frugis	f.
femina	-ae	f.	fuga	-ae	f.
fero	ferre,tuli,latum		fundo	-ere, fudi, fusum	3.
ferrum	-i	n.	furor	furoris	m.
fides	fidei	f.	gracilis	-e	
filia	-ae	f.	grex	gregis	m.
filius	-i	m.	habito	-are,-avi,-atum	1.
finio	-ire,-ivi,-itum	4.	haruspex	haruspicis	m.
fio	fieri,factus sum	3.	horreo	horrere,horrui	2.
forum	-i	n.	hortor	hortari,hortatus sum	1.
frango	-ere,fregi,fractum	3.	hospes	hospitis	m.
frater	-ris	m.	humanus	-a,-um	
frigus	frigoris	n.	humilis	-e	
fugio	-ere,fugi,fugiturus	3.	iaceo	-ere,iacui	2.
futurus	-a, -um		iacto	-are,-avi,-atum	1.
gaudeo	-ere,gavisus sum	2.	imitor	-ari,imitatus sum	1.
gemini	-orum	m.	immortalis	-e	
gens	gentis	f.	impello	-ere,-puli,-pulsum	3.
genus	generis	n.	impono	-ere,-posui,-positum	3.
gero	-ere,gessi,gestum	3.	ingenium	-i	n.
gigno	gignere,genui, genitum	3.	ingens	ingentis	
gloria	-ae	f.	inimicus	-a, -um	
gratus	-a,-um		iniquus	-a, -um	
gravis	grave		initium	-i	n.
habeo	-ere,habui,habitum	2.	iniuria	-ae	f.
hic	haec,hoc	névm. decl.	innocens	innocentis	

hic			inopia	-ae	f.
hinc			inquit		hiányos ige
historia	-ae	f.	instituo	-ere,institui,institutum	3.
homo	hominis	m.	integer	integra,integrum	
honor	-oris	m.	invideo	-ere,-vidi,-visum	2.
horribilis	-e		invidia	-ae	f.
hostis	hostis	m.(f.)	itaque		
huc			iter	itineris	n.
humanitas	-atis	f.	iudex	-icis	m.
iam			iussus	-us	m.
ibi			lacrima	-ae	f.
idem	eadem,idem	névm. decl.	lapis	lapidis	m.
igitur			lateo	-ere, latui	2.
ignis	-is	m.	latus	lateris	n.
ignoro	-are,-avi,-atum	1.	laus	laudis	f.
ille	illa,illud	névm. decl.	lavo	-are,-avi,-atum	1.
illustris	illustre		legatio	-onis	f.
imperator	-oris	m.	legatus	-i	m.
imperium	imperii	n.	legio	-onis	f.
impero	-are,-avi,-atum	1.	libenter		
impius	-a, -um		libero	-are, -avi, atum	1.
in		praep.	libertas	-atis	f.
in		praep.	limen	liminis	n.
incipio	-ere,-cepi,-ceptum	3.	litus	litoris	n.
inde			loquor	-i, locutus sum	3.
insula	-ae	f.	lumen	luminis	n.
intellego	-ere,-lexi,-lectum	3.	lyra	-ae	f.
inter		praep.	malo	malle, malui	
interficio	-ere,-feci,-fectum	3.	malum	-i	n.
interrogo	-are,-avi,-atum	1.	mando	-are,-avi,-atum	1.
intro	-are,-avi,-atum	1.	maritus	-i	m.
invenio	-ire,-veni,-ventum	4.	medius	-a,-um	
ipse	ipsa,ipsum	névm. decl.	mensa	-ae	f.
ira	-ae	f.	mensis	-is	m.
is	ea,id	névm. decl.	mercator	mercatoris	m.
iste	ista, istud	névm. decl.	mille		
ita			ministro	-are,-avi,-atum	1.
iubeo	-ere,iussi,iussum	2.	miraculum	-i	n.
iudicium	iudicii	n.	misceo	miscere,miscui,mixtum	2.

ius	iuris	n.	moenia	moenium	n.
iuvenis	iuvene		mollis	-e	
labor	laboris	m.	moneo	-ere, -ui, -itum	2.
labor	labi,lapsus sum	3.	monstro	-are,-avi,-atum	1.
laboro	-are,-avi,-atum	1.	monumentum	-i	n.
latus	-a,-um		mortuus	-a, -um	
laudo	-are,-avi,-atum	1.	mulier	mulieris	f.
lego	-ere,legi, lectum	3.	multitudo	multitudinis	f.
levis	-e		munio	-ire,munivi(ii),munitum	4.
lex	legis	f.	munus	-eris	n.
liber	libri	m.	murus	-i	m.
liber	libera,liberum		muto	-are,-avi,-atum	1.
liberi	liberorum v.liberum	m.	natus	-i	m.
licet	licere,licuit	2.	nauta	-ae	m.
lingua	-ae	f.	ne... quidem		
littera,litterae	-ae,-arum	f.	necesse		Ragoz-hatatlan
locus	-i	m.	negotium	negotii	n.
longus	-a,-um		nimis		
ludus	-i	m.	nosco	-ere,novi,notum	3.
luna	-ae	f.	noto	-are,-avi,-atum	1.
lupus,lupa	-i,-ae	m.,f.	novem		
lux	lucis	f.	nudus	-a, -um	
magis			numen	numinis	n.
magister	magistri	m.	numero	-are,-avi,-atum	1.
magistratus	-us	m.	numerus	-i	m.
magnus	-a,-um		nuntius	nuntii	m.
maiores	-um	m.	ob		praep.
malus	-a,-um		obscurus	-a,-um	
maneo	-ere, mansi, mansum	2.	observo	-are,-avi,-atum	1.
manus	-us	f.	obsto	-are,obstiti,obstaturus	1.
mare	maris	n.	occido	-ere,occidi,occisum	3.
mater	matris	f.	occido	-ere,occidi,occasum	3.
memini	meminisse		occupo	-are,-avi,-atum	1.
mens	mentis	f.	octo		
metuo	-ere, metui	3.	odium	-i	n.
meus	mea,meum		officium	officii	n.
miles	militis	m.	onus	oneris	n.
miror	mirari,miratus sum	1.	opera	-ae	f.

miser	misera,miserum		opinio	opinionis	f.
mitto	-ere, misi,missum	3.	ops	opis	f.
modus	-i	m.	opto	-are,-avi,-atum	1.
mons	montis	m.	opus	operis	n.
morior	mori,mortuus sum	3.	opus est		
mors	mortis	f.	ora	-ae	f.
mortalis	mortale		ordo	ordinis	m.
mos	moris	m.	ostendo	-ere,ostendi,ostentum	3.
moveo	-ere,movi,motum	2.	par	paris	
multus	-a,-um		pasco	-ere, pavi, pastum	3.
nam			pastor	pastoris	m.
narro	-are,-avi,-atum	1.	pateo	-ere,patui	2.
nascor	nasci,natus sum	3.	pauper	pauperis	
natio	nationis	f.	pectus	pectoris	n.
natura	-ae	f.	pecunia	-ae	f.
navis	navis	f.	perdo	-ere,-didi,-ditum	3.
ne			pereo	-ire,perii,periturus	4.
-ne			periculum	-i	n.
nec			perpetuus	-a, -um	
nefas			pes	pedis	m.
nego	-are,-avi,-atum	1.	placeo	-ere,placui,placitum	2.
nemo	neminis		porta	-ae	f.
neque			potens	potentis	
nescio	-ire,nescivi(ii),nescitum	4.	praeda	-ae	f.
nihil			praedico	-are, -avi, atum	1.
nisi			praedico	-ere,-dixi,-dictum	3.
nobilis	nobile		praesum	-esse,-fui	
nolo	nolle,nolui		pretium	pretii	n.
nomen	nominis	n.	prodigium	-i	n.
nomino	-are,-avi,-atum	1.	proelium	-i	n.
non			proprius	-a, -um	
non solum..., sed etiam...			proverbium	-i	n.
nos			provincia	-ae	f.
noster	nostra,nostrum		prudentia	-ae	f.
novus	-a,-um		pulso	-are,-avi,-atum	1.
nox	noctis	f.	purgo	-are,-avi,-atum	1.
nullus	-a,-um	névm. decl.	quam..., tam		
num			quasi		

nunc			quattuor		
oculus	-i	m.	queror	queri,questus sum	3.
odi	odisse,osus sum		quidam	quaedam,quoddam	névm. decl.
omen	ominis	n.	quin		
omnis	omne		quinque		
oportet	oportere,oportuit	2.	quisquam	quidquam v. quicquam	névm. decl.
oppidum	-i	n.	quisquis	quidquid	névm. decl.
oratio	orationis	f.	quomodo		
orbis	-is	m.	radius	-i	m.
origo	originis	f.	ratio	-onis	f.
orior	oriri,ortus sum	4.	recipio	ere,--cepi,-ceptum	3.
oro	orare,-avi,-atum	1.	reddo	reddere,reddidi,redditum	3.
os	oris	n.	redeo	redire,redii,reditum	
os	ossis	n.	refero	referre,rettuli,relatum	
otium	otii	n.	regio	-onis	f.
parco	-ere,peperci,parsurus	3.	relinquo	-ere,reliqui,relictum	3.
parens	-ntis	m.f.	reliquus	-a, -um	
pareo	-ere,parui,pariturus	2.	repetitio	-onis	f.
paro	-are,-avi,-atum	1.	repeto	-ere,repetivi(ii),repetitum	3.
pars	partis	f.	requies	-etis	f.
parvus	-a,-um		requiro	-ere,requisivi,requisitum	3.
pater	patris	m.	res publica	rei publicae	f.
patior	pati,passus sum	3.	restituo	-ere,restitui,restitutum	3.
patria	-ae	f.	ruo	ruere,rui,rutum	3.
paucus	-a, -um		sacerdos	sacerdotis	m.f.
pax	pacis	f.	salus	salutis	f.
per		praep.	sanguis	sanguinis	m.
peto	ere,petivi(ii),petitum	3.	sapientia	-ae	f.
pietas	pietatis	f.	scelus	sceleris	n.
pius	-a,-um		scientia	-ae	f.
plebs	plebis	f.	seco	-are, -ui, sectum	1.
poeta	-ae	m./f.	secedo	-ere,secessi,secessum	3.
pono	-ere,posui,positum	3.	sedes	-is	f.
pons	pontis	m.	septem		
populus	-i	m.	sex		
porto	-are,-avi,-atum	1.	sidus	sideris	n.
possum	posse,potui		silentium	-i	n.
post		praep.	simul		
postea			simulacrum	-i	n.

postquam, posteaquam			simulo	-are,-avi,-atum	1.
potestas	-atis	f.	sino	-ere,sivi,situm	3.
praebeo	-ere,-ui,-itum	2.	societas	-tis	f.
praetor	-oris	m.	sollemnis	sollemne	
primum			spatium	-i	n.
premo	ere,pressi,pressum	3.	species	speciei	f.
primus	-a,-um		spectaculum	-i	n.
princeps	principis		specto	-are, -avi, atum	1.
princeps	principis	m.	sperno	-ere,sprevi,spretum	3.
principium	pincipii	n.	spero	-are, -avi, atum	1.
prius			spiritus	-us	m.
priusquam			studeo	-ere,studui	2.
privatus	-a,-um		studium	studii	n.
pro		praep.	stultus	-a,-um	
proficiscor	poficisci,profectus sum	3.	stupeo	-ere,stupui	2.
publicus	-a,-um		suadeo	-ere, suasi, suasum	2.
puella	-ae	f.	suavis	-e	
puer	pueri	m.	summus	-a,-um	
pugna	-ae	f.	superbus	-a,-um	
pugno	-are, -avi, atum	1.	supero	-are,-avi,-atum	1.
pulcher	pulchra,pulchrum		supersum	-esse,-fui	
purus	-a,-um		superus	-a,-um	
puto	-are,putavi,putatum	1.	supplicium	-i	n.
quaero	-ere,quaesivi,quaesitum	3.	surgo	-ere,surrexi,surrectum	3.
qualis	quale		tacitus	-a,-um	
quam			taurus	-i	m.
quando			tellus	telluris	f.
quantus	-a,-um		telum	-i	n.
quare			terminus	-i	m.
-que			terreo	-ere, -ui	2.
qui	quae,quod	névm. decl.	tertius	-a, -um	
quia			Tiberis	-is	m.
quis	quid	névm. decl.	tot		Ragoz-hatatlan
quo			transeo	-ire,transii,transitum	
quod			triumpho	-are,-avi,-atum	1.
quoniam			triumphus	-i	m.
quoque			tueor	tueri,tuitus sum	2.

rapio	rapere,rapui,raptum	3.	tum		
rarus	-a,-um		turba	-ae	f.
rectus	-a,-um		turbo	-are,-avi,-atum	1.
regina	-ae	f.	tutus	-a, -um	
regno	-are,-avi,-atum	1.	ultra		praep.
regnum	-i	n.	unda	-ae	f.
rego	-ere,rexi,rectum	3.	uva	-ae	f.
religio	-onis	f.	vagor	vagari,vagatus sum	1.
reperio	-ire,repperi,repertum	4.	valeo	-ere,valui,valiturus	2.
res	rei	f.	validus	-a, -um	
respondeo	-ere,-spondi,-sponsum	2.	varius	-a,-um	
rex	regis	m.	vehemens	vehementis	
rideo	ere,risi,risum	2.	velut		
rogo	-are,-avi,-atum	1.	vicinus	-a,-um	
Roma	-ae	f.	victor	victoris	m.
Romanus	-a,-um		vigilia	-ae	f.
Romulus	-i	m.	virens	virentis	
rus	ruris	n.	vix		
rusticus	-a,-um		voluntas	-atis	f.
sacra facere			voluptas	-atis	f.
sacer	sacra,sacrum		volvo	-ere,volvi,volutum	3.
sacrum	sacri	n.	votum	-i	n.
saeculum	-i	n.	vulnero	-are,-avi,-atum	1.
saepe					
salio	-ire,salui	4.			
saluto	-are,-avi,-atum	1.			
sapiens	-entis				
sapio	-ere,sapii	3.			
satis					
scio	-ire,scivi(ii),scitum	4.			
scribo	-ere,scripsi,scriptum	3.			
se					
secundus	-a,-um				
sed					
sedeo	-ere,sedi,sessum	2.			
semper					
senator	-oris	m.			
senatus	-us	m.			
senex	senis				

sententia	-ae	f.			
sentio	-ire,sensi,sensum	4.			
sequor	sequi,secutus sum	3.			
servio	servire,servivi(ii),servitum	4.			
servo	-are,-avi,-atum	1			
servus	-i	m.			
sese					
si					
sic					
signum	-i	n.			
silva	-ae	f.			
similis	simile				
sine		praep.			
sive... sive...					
socius	socii	m.			
sol	solis	m.			
solum					
solus	-a,-um				
soror	sororis	f.			
sors	sortis	f.			
spes	spei	f.			
spiro	-are,-avi,-atum	1.			
statuo	-ere,statui,statutum	3.			
sto	stare,steti,staturus	1.			
sub		praep.			
sub		praep.			
sum	esse,fui				
sumo	-ere,sumpsi,sumptum	3.			
super		praep.			
super		praep.			
suus	-a,-um				
taceo	-ere,tacui,tacitum	2.			
talis	-e				
tam					
tam..., quam...					
tamen					
tango	-ere,tetigi,tactum	3.			
tantus	-a,-um				
tego	-ere,texi,tectum	3.			

templum	-i	n.			
tempus	temporis	n.			
tendo	-ere,tetendi,tentum	3.			
teneo	-ere,tenui,tentum	2.			
terra	-ae	f.			
timeo	-ere, -ui	2.			
tollo	-ere,sustuli,sublatum	3.			
totus	-a,-um	névm. decl.			
trado	-ere,tradidi,traditum	3.			
traho	-ere,traxi,tractum	3.			
trans		praep.			
tremo	-ere,tremui	3.			
tres	tria				
tristis	triste				
tu					
tunc					
turpis	turpe				
tuus	-a,-um				
ubi					
ullus	-a,-um	névm. decl.			
umbra	-ae	f.			
unde					
unus	-a,-um	névm. decl.			
urbs	urbis	f.			
usus	-us	m.			
ut,uti					
uter	utra,utrum	névm. decl.			
utilis	utile				
utor	uti,usus sum	3.			
uxor	uxoris	f.			
vates	vatis	m.f.			
veho	-ere,vexi,vectum	3.			
vel					
venio	-ire,veni,ventum	4.			
ventus	-i	m.			
Venus	-eris	f.			
verbum	-i	n.			
veritas	veritatis	f.			
versus	-us	m.			

verto	-ere, verti, versum	3.			
verus	-a,-um				
vester	vestra,vestrum				
veto	-are,vetui,vetitum	1.			
vetus	veteris				
via	-ae	f.			
victoria	-ae	f.			
video	-ere,vidi,visum	2.			
vinco	-ere,vici,victum	3.			
vinum	-i	n.			
vir	viri	m.			
virgo	virginis	f.			
virtus	virtutis	f.			
vis		f.			
vita	-ae	f.			
vivo	-ere,vixi,victurus	3.			
voco	-are,-avi,-atum	1.			
volo	velle,volui				
volo	-are,-avi,-atum	1.			
vos					
vox	vocis	f.			
vulgus	vulgi	n.			
vultus	-us	m.			

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
75 pont	75 pont	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott latin-magyar szótár (csak az I. részhez)	NINCS	Nyomtatott latin-magyar szótár (csak az I. részhez)	NINCS
A vizsgáztató intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
75 pont		75 pont
I. fordítás	II. feladatsor	Szövegismeret
135 perc	45 perc	Szövegelemzés
40 pont	35 pont	Képelemzés

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak a vizsgaközpont által összeállított feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó az I. (135 perc) és a II. (45 perc) részen belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először a fordítási feladatot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 135 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

A fordításhoz segédeszközként nyomtatott latin-magyar szótár használható. A II. részhez nem használható segédeszköz.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Fordítás

A középszintű érettségi vizsgán a fordítási feladat szövege eredeti, klasszikus latin vagy ahhoz közel álló próza vagy vers, terjedelme 500 karakter (± 10%) szóközökkel, amely témájában nem tér el a középiskolában feldolgozott szemelvényektől.

A fordítási feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e nyomtatott szótár segítségével közepes nehézségű, számára ismeretlen latin szöveget önállóan és szabatosan lefordítani magyar nyelvre. A feladat célja annak mérése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a követelményrendszerben meghatározott nyelvi és művelődéstörténeti ismereteket, és tudja-e ezeket adott latin nyelvű szöveg feldolgozása során mozgósítani. A fordítás és a feladatsor időtartama is jelzi, hogy a fordítási feladat igényel a vizsgázótól nagyobb kreativitást, míg a feladatsor inkább reproduktív jellegű.

Feladatsor

A középszintű érettségi vizsgán a feladatsor 6 leíró nyelvtani és 2 lexikai-szóképzéstani feladatból áll. A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályokon túl csak a gyakoribb kivételek ismerete elvárt. A feladatok között szerepelhet kiegészítés, módosítás, átalakítás, meghatározás, felismerés, általában olyan típusú feladat, amely a vizsgázó részéről önálló latin nyelvű szövegalkotást nem igényel.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli vizsgán összesen 75 pont szerezhető, ebből a fordítási feladatra 40 pont, a feladatsorra 35 pont adható. A feladatsor első 6 leíró nyelvtani feladatának pontértéke mindig legalább 25.

A javítási-értékelési útmutató a fordítási feladat értékeléséhez mintafordítást nyújt, és megadja a feladatsor megoldását, valamint a fordítás tagmondatonkénti és a feladatsor helyes válaszonkénti pontértékét.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A felkészüléshez és a felelethez semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább kétszer annyi tételt kell tartalmaznia, mint a vizsgára jelentkezők száma, de nem lehet kevesebb 5-nél. Ha a vizsgázók száma 10 vagy annál több, akkor minimum 20 tétel kell.

A tétel jellemzői

A tétel első részének feladatai egyazon eredeti latin szövegrészlethez kapcsolódnak, és alapvetően reproduktív jellegűek. A tétel első részének alapjául szolgáló szöveg bármely, a részletes követelményeknek megfelelő szemelvény lehet, amelynek terjedelme 300 karakter (±10%) vers vagy 400 karakter (±10%) próza szóközökkel.

A szemelvényhez kapcsolódó feladatok típusai minden tétel esetében a következők:

- a szöveg *felolvasása;*
- a szöveg *fordítása,* amit kiegészít a benne szereplő
  = 3-5 nyelvtani, stilisztikai jelenség felismerése;
  = 3-5 lexikai elem pontos meghatározása; valamint
  = 3-5, a szöveg keletkezésére, kultúrtörténeti utalásaira, illetve értelmezésére vonatkozó rövid kérdés;
- a *szöveg szerzőjétől* vagy a követelményrendszer forrásanyagában meghatározott szerzők valamelyikétől legalább ötsornyi szöveg emlékezetből történő hibátlan előadása. (Öt különálló szállóige is elfogadható).

A tétel második részében a vizsgázónak egy fénykép, reprodukció alapján az ókori, illetve későbbi latin nyelvű kultúra valamely, napjaink műveltségében számottevő jelentőségű területének ismeretéről kell számot adnia. A képnek egyértelműen kell szemléltetnie egy, a követelmények *(források és kulturális ismeretek)* által meghatározott témát. A képek témája nem feltétlenül kapcsolódik a vizsgán szereplő szöveghez.

A vizsgázó által kihúzott tétel tartalmazza a szöveg felolvasására és fordítására, a memoriterek előadására és a képhez kapcsolódó kultúrtörténeti összefoglalásra vonatkozó feladatot. A felelet során a vizsgázónak önállóan kell számot adnia olvasási és közvetítői készségéről, majd válaszolnia a vizsgáztató tanár 3-5 nyelvtani (stilisztikai), lexikai és tartalmi kérdésére, valamint számot adnia memoritertudásáról. Ezt követően a vizsgázó önállóan fejti ki a képhez kapcsolódó művelődéstörténeti témát. A vizsgáztató kérdéseit a tételsor összeállításával együtt kell rögzíteni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 75 ponttal értékelhető. Ez a következőképpen oszlik meg az egyes feladatok között:

Felolvasás	5 pont
Fordítás	25 pont
Elemző kérdések	20 pont
Memoriter	10 pont
Képelemzés	15 pont

Értékelési szempontok:
- Felolvasás: helyes latin kiejtés; a szöveg értő intonációja; esetleges versritmusának felismerése.
- Fordítás: a szöveg ismerete, értése.
- A nyelvtani, stilisztikai jelenségek felismerésének önállósága, helyessége.
- A lexikai elemek meghatározásának pontossága, önállósága.
- A szöveg keletkezése, kultúrtörténeti utalásai, értelmezése: az ismeretek helyessége, gazdagsága.
- Memoriter: pontosság, helyes latin kiejtés; a szöveg értő intonációja, terjedelem.
- Képelemzés: absztrakciós készség; az előadott ismeretek tartalmi gazdagsága; nyelvi megformáltság; az elsajátított ismeretek adott régészeti vagy művészeti emlékkel történő összekapcsolásának képessége.

A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Emelt szint</th></tr>
<tr><th colspan="2">Írásbeli vizsga</th><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td><td>20 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">75 pont</td><td>75 pont</td></tr>
<tr><td>I. fordítás</td><td>II. feladatsor</td><td rowspan="3">Szövegismeret
Szövegelemzés
Képelemzés</td></tr>
<tr><td>135 perc</td><td>45 perc</td></tr>
<tr><td>40 pont</td><td>35 pont</td></tr>
</table>

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak a vizsgaközpont által összeállított feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó az I. (135 perc) és a II. (45 perc) részen belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először a I. feladatsort oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 135 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

A fordításhoz segédeszközként nyomtatott latin-magyar szótár használható. A II. részhez semmilyen segédeszköz nem használható.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Fordítás

Az emelt szintű érettségi vizsgán a fordítási feladat szövege eredeti klasszikus latin vagy ahhoz közel álló próza vagy vers, amely a részletes érettségi követelményrendszerben meghatározott szerzők műveinek nyelvi megformálásától és témáitól eltérhet. Terjedelme 600 karakter (±10%) szóközökkel. A fordítási feladat azt méri, hogy a vizsgázó képes-e nyomtatott szótár segítségével nyelvileg és tartalmilag összetettebb, számára ismeretlen latin szöveget önállóan és szabatosan lefordítani magyar nyelvre. A feladat célja annak mérése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a követelményrendszerben előírt nyelvtani és művelődéstörténeti ismereteket, és tudja-e ezeket adott latin nyelvű szöveg feldolgozása során mozgósítani. A fordítás és a feladatsor időtartama is jelzi, hogy a fordítási feladat igényel a vizsgázótól nagyobb kreativitást, míg a feladatsor inkább reproduktív jellegű.

Feladatsor

A feladatsor 6 db leíró nyelvtani és 2 db lexikai-szóképzéstani feladatból áll. Ezek között szerepelhet kiegészítés, módosítás, átalakítás, meghatározás, felismerés, általában olyan típusú feladat, amely a vizsgázó részéről aktív nyelvtani és kultúrtörténeti tudást, önálló latin nyelvű szövegalkotást is igényel. A leíró nyelvtani feladatokban az általános szabályok részletes ismeretén túl a kivételek ismerete is elvárt. A feladatok közt produktív jellegű is szerepel.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelést központi javítási-értékelési útmutató alapján a vizsgaközpont végzi. A vizsgadolgozatra összesen 75 pont adható, ebből a fordítási feladatra 40 pont, a feladatsorra 35 pont adható. A feladatsor első 6 nyelvtani feladatának pontértéke mindig legalább 25.

A javítási-értékelési útmutató a fordítási feladat értékeléséhez mintafordítást nyújt, és megadja a feladatsor megoldását, valamint a fordítás tagmondatonkénti és a feladatsor helyes válaszonkénti pontértékét.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A felkészüléshez és a felelethez semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli feladatsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor jellemzői

A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül.

A tétel jellemzői

A tétel első része a vizsgázó számára ismeretlen, de a klasszikus nyelvi normákat követő szövegrészletre épül. A szöveghez kapcsolódó tartalmi kérdések a követelményrendszerben meghatározott irodalmi, stilisztikai és művelődéstörténeti jelenségekre vonatkoznak. A fordítandó szöveg mennyisége 250 karakter (± 10%).

A szemelvényhez kapcsolódó feladatok típusai minden tétel esetében a következők:

- a szöveg *felolvasása;*
- a szöveg *fordítása,* illetve az ezt előkészítő és követő *nyelvi* elemzés;
- a szerzőre és a műre vonatkozó ismeretek bemutatása vagy a szövegben megfogalmazódó információ értelmezése;
- ötsornyi, a tételhez kapcsolódó szöveg emlékezetből történő felidézése és helyes előadása.

A tétel második részében a vizsgázó egy fénykép, reprodukció alapján az ókori, illetve későbbi latin nyelvű kultúra valamely, napjaink műveltségében számottevő jelentőségű területének ismeretéről ad számot. A képek *egyértelműen* szemléltetnek egy-egy, az emelt szintű érettségi követelményrendszerének *(források és kulturális ismeretek)* megfelelően kiválasztott témát. A képek témája nem kapcsolódik feltétlenül a vizsgán szereplő szöveghez. Emelt szinten a vizsgázó ismertetését nem csupán a kép témájához köti, hanem leszűkíti a képen ábrázolt egyedi elemekre, s szól az ábrázolás vagy az információhordozás miként jéről is (régészeti jelentőség, értelmezés stb.).

A vizsgázó által kihúzott tétel szövege a szöveg felolvasására, fordítására és értelmezésére, a memoriterek előadására vonatkozó feladatokat tartalmazza. Tartalmazza továbbá a kép, reprodukció címét és alkotóját (ha az ismeretlen, valamely további segítő információt: lelőhely, rendeltetés stb.), valamint egy-egy, a

kép tartalmára, illetve az információhordozás miként jére vonatkozó kérdést. A felelet során a vizsgázónak önállóan kell számot adnia olvasási és fordítási készségéről, a szöveg értelmezéséről, memoritertudásáról, illetve válaszolnia a vizsgáztató leíró nyelvtani vagy művelődéstörténeti kérdéseire. Ezt követően önállóan fejti ki a kép által megvilágított művelődéstörténeti témát és mutatja be annak adott ábrázolását. A vizsgáztató kérdéseit a tételsor összeállításával együtt kell rögzíteni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet 75 ponttal értékelhető központi értékelési útmutató alapján. Az összpontszám a következőképpen oszlik meg az egyes feladatok között:

Felolvasás	2 pont
Nyelvtani értelmezés	18 pont
Fordítás	25 pont
Tartalmi-történeti kérdések	10 pont
Memoriter	5 pont
Kép bemutatása	15 pont

Értékelési szempontok:

- Felolvasás: helyes latin kiejtés; a szöveg értő intonációja; esetleges versritmusának felismerése.
- Fordítás, illetve az ezt előkészítő és követő nyelvi elemzés: fordítási készség; grammatikai ismeretek alkalmazása.
- Tartalmi, történeti kérdések: az ismeretek helyessége, gazdagsága.
- Memoriter: helyes előadás, terjedelem.
- Kép bemutatása: absztrakciós készség; az előadott ismeretek tartalmi gazdagsága; nyelvi megformáltság; az elsajátított ismeretek adott régészeti vagy művészeti emlékkel történő összekapcsolása.

A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Középszint és emelt szint

1. Szövegértés

1.1. Információk feldolgozása és megítélése

Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrarendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

1.1.1. Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata *(pl. egynyelvű szótár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia, írott és elektronikus sajtó; CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár).*

1.1.2. Nyelvi-nyelvtani, irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.

1.1.3. Gondolatokról, ismeretekről, véleményekről a személyes állásfoglalás kialakítása.

1.2. Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése

Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak, az adott szempontnak megfelelően.

1.2.1. Szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével a gondolatmenet, a kifejezésmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus jelentéshordozó szerepének megfogalmazása.

1.2.2. Annak bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

1.2.3. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások megfogalmazása.

1.2.4. Írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése.

1.2.5. Olvasmányokra való tárgyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódban a műfaji normák és a címzettek figyelembevételével.

2. Írásbeli szövegalkotás

Különböző témákban, különböző műfajokban széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelő szabatossággal.

2.1. Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban *(pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minősége, a mindennapi életvitel döntéshelyzetei; az emberi kapcsolatok, az erkölcsi kérdések, az érzelmek; a mindenkori jelen problémahelyzetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom).*

2.2. Írásbeli és szóbeli műfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a javítás képességét.

2.3. A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

2.4. Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

2.5. Műalkotások *(pl. költészet, szépprózа, színház, film, épített környezet, tári világ, képzőművészet, zene)* keltette hangulat, élmény, vélemény, álláspont, értékelés kifejezése.

2.6. Hivatalos írásművek *(pl. hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény)* szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

3.1. A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.

3.2. A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumainak, zenei eszközeinek - artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet - alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban.

4. Fogalomhasználat

4.1. Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.
4.2. Erkölcsi, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelő önálló alkalmazása.
4.3. Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése - bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten

4.4. Fogalmak értelmezése, meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.
4.5. Fogalmak változó érvényességéből következtetések megfogalmazása *(pl. a köznyelvi norma alakulása, az irodalmiság fogalmának változásai).*

B) ISMERETKÖRÖK

1. MAGYAR NYELV

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Ember és nyelv	A nyelv mint jelrendszer. Nyelv és gondolkodás, nyelv és megismerés viszonya. A nyelv mint az egyén, illetve mint a közösség alkotása. A beszéd mint cselekvés, a nyelv és a beszéd funkciói. A nyelv diakrón és szinkron változásainak jellemzése példákkal.	A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban. A nyelvi változás, a nyelv mint változó rendszer.
1.2. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói, ezek összefüggései a kifejezésmóddal. A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei. A kommunikáció formája: a szóbeliség és az írásbeliség. A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal.	A kommunikáció fogalmának interdiszciplináris jellege.
1.2.1. A jel, a jelrendszer	A jel, jelek, jelrendszerek a nyelvi és nem nyelvi közlésben.	A nyelvi jel sajátosságai.
1.2.2. Nyelvi és vizuális kommunikáció	Az emberi kommunikáció nem nyelvi formái *(pl. gesztusok, mimika, térközszabályozás, tekintet, külső megjelenés, csend).* A vizuális és a nyelvi jel, a vizuális és a nyelvi kommunikáció.	Társadalmak és kultúrák jelrendszereinek történeti eltéréseire egy-két példa *(a folklór, az utca, az elektronikus kommunikáció jelrendszere).*
1.2.3. A nyelvhasználat mint kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői és összefüggésük megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással.	A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkénti eltérései példák alapján.
1.2.4. Kommunikációs	Példák a különböző közlésmódok kommunikációs funkciói	A kommunikációs funkciók fogalma és szerepe.

funkciók és közlésmódok	*(párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, feljegyzés, köszönés, megszólításformák).*	
1.2.5. Személyközi kommunikáció	A közvetlen emberi kommunikáció néhány sajátszerűsége. A mindennapi - nyilvános és magánéleti - élethelyzetek néhány tipikus kommunikációs konfliktusa és lehetséges feloldásuk.	A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és elektronikus tömegkommunikáció különbségeinek felismerése és összehasonlítása.
1.2.6. A tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció hatása a nyelvre és a gondolkodásra.	
1.3. A magyar nyelv története		
1.3.1. A magyar nyelv rokonsága	A magyar nyelvrokonság főbb bizonyítékai néhány példával.	A nyelvrokonság kutatásának módszerei.
1.3.2. Nyelvtörténeti korszakok	A magyar nyelv történetének fő szakaszai: Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése. A nyelvtörténet forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek. A tihanyi apátság alapítólevele, a Halotti beszéd és könyörgés, az Ómagyar Mária-siralom főbb jellemzői.	Az ősmagyar, az ómagyar, középmagyar korszak, az újmagyar kor. A nyelvtörténeti korszakokat jellemző változások néhány példája a hangrendszerből, a nyelvtani rendszerből. Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggése, anyagi és szellemi műveltség megjelenése a szókészletben - néhány példával.
1.3.3. Az írott nyelvi norma kialakulása	A nyelvújítás mibenléte, történelmi, művelődéstörténeti háttere, hatása - példák alapján.	A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, jövevényszók, nemzetközi műveltségszók, idegen szavak. Néhány szöveg bemutatása a régi magyar irodalom köréből *(pl. Pázmány Péter, Mikes Kelemen).* Az egységes írott nyelvi norma kialakulása.
1.3.4. Nyelvművelés	A mai magyar nyelvművelés néhány alapkérdése.	A könyvnyomtatás, a tudományok fejlődésének szerepe. A nyelvművelés szerepe az új nyelvi fejlemények, jelenségek értelmezésében.
1.4. Nyelv és társadalom		
1.4.1. Nyelvváltozatok	A társadalmi és területi nyelvváltozatok és a norma. A főbb nyelvváltozatok: a nyelvi sztenderd, a köznyelv, a regionális köznyelv, a nyelvjárások és a *csoportnyelvek (szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng)*. *Az egynyelvű szótárak ismerete.*	A rétegnyelvi szótárak *(pl. tájszótár, szaknyelvi szótár)*. Legalább egy nyelvjárástípus főbb jellemzői *(pl. nyugati, palóc, déli, tiszai, mezőségi, székely, csángó).* A szókincs szerepének jellemzése nem irodalmi és irodalmi művekben (pl. újságnyelvben, szaknyelvben, szociográfiában).
1.4.2. Kisebbségi nyelvhasználat	A Magyarországon beszélt kisebbségi nyelvek megnevezése. A kisebbségi nyelvhasználat, nyelvi kultúra társadalmi jelentősége.	A főbb nézetek a kétnyelvűségről, a kettősnyelvűségről. Nyelvpolitika, nyelvi tervezés.
1.4.3. A határon túli magyar	A határon túli magyar nyelvhasználat főbb adatai, tendenciái.	

nyelvűség		
1.4.4. Tömegkommunikáció és nyelvhasználat	A nyelvközösség helyzete és nyelvhasználata közötti összefüggés. A tömegkommunikáció leggyakoribb műfajai és hatáskeltő eszközei. Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre *(pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés).*	
1.5. A nyelvi szintek	Szépirodalmi és köznyelvi szövegek hangtani, alak- és szótani, mondattani, jelentéstani elemzése. Grammatikai ismeretek felhasználása a szövegek megértésében és különféle műfajú szövegek létrehozásában.	A leíró grammatika mint a magyar nyelvi rendszer modellje.
1.5.1. Hangtan	A beszéd, a beszédfolyamat, a beszédhang, a hangképző szervek. A magánhangzók és a mássalhangzók rendszere; a hangok találkozása (alkalmazkodása) és helyesírásuk.	A magyar hangállomány. A magyar hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása. A magyar helyesírás rendszere, a helyesírás stilisztikai változatai.
1.5.2. Alaktan és szótan	A morfémák, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szószerkezetek alkotásában. A magyar helyesírás alapelveinek alkalmazása és magyarázata példákkal. A szófajok rendszere és a szóalkotás módjai. Az alapszófajok, a viszonyszók és a mondatszók mondatbeli és szövegbeli szerepének értelmezése.	A szófajváltás jelensége, a többszófajúság.
1.5.3. Mondattan	A mondat szerkezete: teljes és hiányos szerkezetű; tagolt, tagolatlan; egyszerű, összetett. A mondat jelentése: elsődleges és másodlagos jelentés. A modalitás, a mondatfajták elemzése grammatikai és szemantikai eszközökkel. Az egyszerű mondat részei; felépítése. A szintagma mint nyelvi egység, az alárendelő és mellérendelő szintagmatikus szerkezet. Az állítmány és az alany. A tárgy és fajtái. A határozók fogalma és kifejezőeszközei, fajtái, a magyar határozói rendszer, a határozók irányhármassága. A jelzők fogalma és fajtái, használatuk.	
1.5.4. A mondat szintagmatikus szerkezete	A mondat az élőbeszédben és az írott nyelvben. A mondat és a szöveg.	A mondat fogalma, a rendszermondat és a szövegmondat. A szinteződés és a tömbösödés jelenségei. Mondatvariánsok közötti különbségek értelmezése, pl. a *stílusérték szempontjából.*
1.5.5. A mondat a szövegben		

1.5.6. Logikai és grammatikai viszonyok az összetett mondatban	A mellérendelő összetett mondatok mint logikai-tartalmi viszonyok. Az alárendelő összetett mondatok mint a főmondat és a mellékmondatok grammatikai viszonyai. Sajátos jelentéstartalom a mellékmondatokban. A többszörösen összetett *mondatok (utaló- és kötőszók, a központozás használata és értelmezése szövegértésben, szövegmondásban, szövegalkotásban).*	Összetett mondatok elemzése szerkezeti rajzzal.
1.5.7. Szókincs és frazeológia	A szókincs változásának okai, a szókészlet rétegei. A szóalkotás lehetőségei: a szóképzés jelentésmódosító szerepe; a szóösszetétel jelentősége, fajtái; a mozaikszók, az összetett szavak helyesírása.	A szóalkotás ritkább módjai: elvonás, tapadás, jelentésmegoszlása, rövidítések. A szóteremtés jelentősége, az indulatszók, a hangutánzás és hangulatfestés.
1.6. A szöveg	A szöveg egységének tényezői, feltételei, elsődleges és mögöttes jelentés.	Lineáris és globális kohézió a szövegben. Szövegelemzés megfelelő fogalmak alkalmazásával. A szöveg pragmatikai, szemantikai és grammatikai megközelítése.
1.6.1. A szöveg és a kommunikáció	A szöveg szóban és írásban. A szöveget alakító tényezők: a beszédhelyzet, a cselekvés, a szövegkörnyezet, a tudáskeret A tájékoztató, kifejező, érvelő és felhívó szövegfunkciók.	A címzett szerepe a szöveg megszerkesztettségében, a kifejtés mélységében.
1.6.2. A szöveg szerkezete és jelentése	A szöveg felépítése, egységei - külső körülmények: szövegméret, megjelenés. A szövegösszetartó erő: jelentésbeli és grammatikai kapcsolóelemek.	
1.6.3. Szövegértelmezés	A kontextuális jelentés *(pl. előre- és visszautalás, makro- és mikrostruktúra, hiányos mondat, szórend, egyeztetés.)* A téma értelmezése mindennapi, tudományos és szépirodalmi szövegekben. A mindennapi szövegvilágban való eligazodást lehetővé tevő pragmatikai ismeretek alkalmazása a szövegértésben és a szövegalkotásban *(pl. szövegfunkciók, szövegtípusok, befogadói tudáskeret, háttérismeretek).*	
1.6.4. A szöveg szóban és írásban	A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra és a szöveg előadására. A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek értelmes, kifejező alkalmazása. A cél és a téma összefüggéseinek érvényesítése szóban és írásban.	A szöveg dinamikus és statikus összetevői.

	A témaváltás felismerése és jelölése, bekezdések szerkesztése.	
1.6.5. Az intertextualitás	Az ismeretközvetítő CD-ROM és az internet intertextualitásának főbb jellemzői. Az intertextualitás jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben.	
1.6.6. A szövegtípusok	Szövegtípusok kommunikatív, szerkezeti, nyelvi jellemzői. A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok *(pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, meghatalmazás, hozzászólás).* Ismeretterjesztő szövegek jellemzői. A monologikus és a dialogikus szövegtípusok *(pl. előadás, vita).* Ismeretterjesztő szövegek elemzése *(pl. a címzettek, a téma, a szóhasználat, a megszerkesztettség szempontjából).*	A szövegtipológiai elemzés fő szempontjai. A beszéd és az írás összehasonlítása (a beszéd mint többdimenziós rendszer).
1.6.7. Szöveg a médiában	A publicisztikai és a tájékoztató műfajok, valamint az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és új közlésmódjai (e-mail, internet stb.). Az új közlésmódok társadalmi hatása.	Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusait elkülönítő nyelvi és nem nyelvi tényezők. Médiaközlések elemzése *(pl. hír, hírmagyarázat, tudósítás, interjú, cikk, glossza, ismeretterjesztő szöveg)*: tartalmi, szerkezeti és szövegformálási kritériumai, nyelvhasználati, hatásbeli sajátosságai.
1.7. A retorika alapjai	A retorika mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben.	A retorika jelentősége és alkalmazásának társadalmi színterei.
1.7.1. A nyilvános beszéd	A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai. Az élőbeszéd fajtái. A beszéd felépítése, a szövegszerkesztés lépései az anyaggyűjtéstől a megszólalásig.	A retorika mint a szónoklás tudománya. Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása. Hangzó szövegek elemzése, összehasonlítása.
1.7.2. Érvelés, megvitatás, vita	Az érvelés, az érvelés beszédhelyzete és eszközei. A kulturált vitatkozás kritériumai, vita értelmezése. Az írásbeli meggyőzés eljárásai, az érvelés műfajai: a bizonyítás, a cáfolat, néhány érvtípus. Hitelesség, hatás, meggyőzési szándék; a manipuláció felismerése, értékelése.	A jelentésrétegek feltárása, megfogalmazása irodalmi és nem irodalmi szövegekben *(aktuális tagolás, új közlések, implikációk, kontextusok stb.)*
1.7.3. A szövegszerkesztés eljárásai	A spontán megnyilatkozás és a megtervezett szöveg különbsége. A témajelölő cím mint a globális kohézió eszköze. Az összefoglalás funkciója és típusai (pl. vázlat, tartalmi kivonat, tömörítés).	
1.8. Stílus és jelentés		

1.8.1. Szóhasználat és stílus	Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. Stílusjelenségek felismerése, értelmezése, értékelése.	A szóhasználat nyelvtani, jelentésbeli és stiláris kötöttségei. A jelentés fogalmi megközelítései: szóelemek (grammatikai jelentés), lexémák (szótári szavak), szószerkezetek (grammatikai viszonyok) jelentése, állandósult szókapcsolatok, szóértékű nyelvi elemek jelentésviszonyai.
1.8.2. A szójelentés	A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és a jelentés viszonya alapján. A szóhasználati jelentés alapjai - az alapjelentés, mellékjelentés, alkalmi jelentés közti viszony. Egynyelvű szótárak: Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár, valamint kétnyelvű szótárak ismerete.	Nyelv, beszéd, szöveg és stílus összefüggése, a stílusérték fogalma, a konnotatív és a denotatív jelentéssel összefüggésben is. A szójelentés változásai. Stílusvariánsok nyelvi-nyelvtani elemzése és alkalmazása. Következtetések megfogalmazása a nyelvi-stilisztikai eszközök lehetőségeiről.
1.8.3. Állandósult nyelvi formák	Az állandósult szókapcsolatok, szokványos kifejezésmódok stílusértéke *(szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, közhelyek, nyelvi panelek, sztereotípiák).*	
1.8.4. Nyelvi-stilisztikai változatok	A stílus szerepe a jelentésteremtésben *(nyelvi eszközök megválogatása, szerkesztés, hatásosság, többletjelentés, a stílus mint a beszélő attitűdjének kifejeződése stb.).* A stílust létrehozó nyelvi és kommunikációs tényezők értelmezése.	Összetett képrendszerek, képi hálózatok, jelképrendszerek.
1.8.5. Stíluseszközök	A képszerűség stíluseszközei és hatása: képek, képrendszerek felismerése, értelmezése. Az eufemizmus, evokáció, anakronizmus, állandó jelző, archaizálás stb. felismerése, értelmezése. A szövegelrendezés stílushatásának felismerése, értelmezése: az egyszerűbb alakzatok fajtái és hatásuk.	Az alakzatok egyéb fajtái: paradoxon, oxymoron, inverzió
1.8.6. Stílusréteg, stílusváltozat	Tipikus kommunikációs helyzetekben létrejövő, jellemző beszélt és írott nyelvi közlésmódok: a stílusrétegek. A társalgási stílus ismérvei, minősége. A közélet színterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stiláris kötöttségei. A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke *(pl. tipográfia, képi világ).* Objektivitás és szubjektivitás, tény és vélemény stílusbeli különbsége a tömegkommunikációban. A tudományos és a szakmai stílus sajátosságai. Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása. A stíluskorszakokról, stílusirányzatokról szerzett ismeretek	Irodalmi és nem irodalmi szövegek stílushatásának komplex értékelése. A mondatszerkezet stiláris változatai - a verbális stílus, a nominális stílus, hiányos mondat, körmondat. A stílusrétegeket elkülönítő tényezők. Nyelvi-stilisztikai variánsok összehasonlító elemzése különböző stílusrétegekből vett szövegek körében. A stílus és norma koronkénti változatai - néhány példa bemutatásával.

	felhasználásával stílustörténeti összehasonlítások - példák alapján.	

2. IRODALOM

2.1. Szerzők, művek

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
2.1.1. Életművek	Petőfi Sándor, Arany János, Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, József Attila. Az életút, az életmű jelentős tényei. Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői, néhány kortárs megnevezése. A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között *(pl. témák, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok)*, a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. Művekről szóló olvasatok, vélemények értelmezése.	A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. Művek hatása, fogadtatása - egy-két példa alapján. A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. Kritikák, különböző interpretációk.
2.1.2. Portrék	Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály, Berzsenyi Dániel, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Márai Sándor, Pilinszky János. Az életmű néhány jellemzője keretében 2-3 lírai és/vagy értelemszerűen egy vagy néhány epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése *pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.* Memoriterek - legalább három szerzőtől teljes szövegek, összefüggő részletek.	Legalább 3-4 lírai és/vagy 1-2 epikai alkotás szövegismereten alapuló több szempontú értelmezése. Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (pl. Berzsenyi és Kazinczy, Berzsenyi és Kölcsey; Jókai és kora), az irodalmi hagyományban *(pl. az antik hagyomány Berzsenyi, Kosztolányi, Radnóti költészetében).* Műfaji, kifejezésmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
2.1.3. Látásmódok	Zrínyi Miklós, Jókai Mór, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Kassák Lajos, Illyés Gyula, Németh László, Örkény István, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Szilágyi Domokos. Választandó legalább három szerző a felsoroltak közül. (A lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel.) A világlátás és a kifejezésmód sajátosságainak bemutatása egy-két	Választandó legalább 4 szerző a felsoroltak közül. A választott szerző 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai, illetve drámai művének értelmezése a korszak szellemi irányzataival való összefüggésben is. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, esztétikai, filozófiai

	mű lényegre törő értelmezésével.	vonatkozása. A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban - egy-egy példa *(pl. Krúdy Gyula és Huszárik Zoltán Szindbád filmje)*.
2.1.4. A kortárs irodalomból	Legalább egy szerző 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai művének értelmezése az 1980-tól napjainkig tartó időszakból. Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban *(pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét)*. Nyomtatott szöveg, digitális közlés.	Egy költő néhány versének; egy-egy drámaíró, illetve prózaíró 1-2 művének értelmezése.
2.1.5. Világirodalom	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia *(pl. műfajok, témák, motívumok, hőstípusok)*. A romantika, a századfordulós modernség (a szimbolizmustól az avantgárdig) jellemzőinek és egy-két kiemelkedő képviselőjének bemutatása.	Középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a 19. század második fele, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom jellemzőinek ismerete és a és korszakonként legalább két-két mű bemutatása. Művek értelmezése - *pl. műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások* - a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is.
2.1.6. Színház- és drámatörténet	Színház és dráma különböző korszakokban. Az alábbi műveknek, a szerzők/korszakok 1-1 művének értelmezése az adott korszak színházi/irodalmi hagyományainak összefüggésében: Szophoklész, Shakespeare, Moliére, Katona József: Bánk bán, Madách Imre: Az ember tragédiája	Színház és dráma *(pl. színpadi megjelenítések összehasonlítása)*. Egy-egy dráma elemzése a következő szerzőktől/műfajokból: Ibsen, Csehov, epikus dráma, abszurd dráma
2.1.7. Az irodalom határterületei	Az irodalom kulturális határterületei - népköltészet, műköltészet, alkalmi költészet. Az irodalom filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban: az adaptáció, a műfajcsere jelenségei *(pl. irodalom filmen, rádióban, televízióban, digitális közlésben)*. Az olvasmányok iránti tömegszükséglet és a művészi színvonal/minőség összefüggései. A szórakoztató irodalom vonzereje, hatáskeltő eszközei *(pl. sematizált hőstípusok, élethelyzetek, értékvilág, kalandosság, csattanó, szójáték)*. Egy-két tipikus műfaj *(pl. útirajz, detektívregény, kalandregény, képregény, tudományos fantasztikus irodalom, humoros és erotikus irodalom, dalszöveg, sanzon, vicc, reklámvers)* jellemzőinek bemutatása. Mítosz, mese és kultusz. Film- és könyvsikerek, divatjelenségek korunk kultúrájában *(pl. A Gyűrűk Ura, Bridget Jones naplója)*. Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus	Könyvnyomtatás, sajtó, irodalom *(pl. a folytatásos regény jelentősége és példái)*. Egy-egy jellemző nézet az irodalomolvasás szellemi, lelki motivációiról (pl. az olvasásterápia). „Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban.

	műfajai (pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, CD-ROM, internetes könyvkínálat).	
2.1.8. Interkulturális megközelítések és regionális kultúra	Interkulturális jelenségek, eltérő szöveghagyományok. A régió, a tájegység, a település kulturális, irodalmi múltbeli és jelen hagyományainak bemutatása *(pl. nemzetiségi, etnikai kisebbségek irodalma, alkotások a kisebbségekről; folklór, művelődéstörténeti vonatkozások; múzeum, színház, civil társaságok).* A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése. Életmódra, kulturális szokásokra utaló dokumentumok *(pl. tárgyi emlék, fotó, film, hangdokumentum)* alapján következtetések megfogalmazása egyes korok kultúrájára nézve.	

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

TÉMÁK	**VIZSGASZINT**	
	Középszint	Emelt szint
2.2.1. Témák, motívumok	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése *(pl. hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makro-kozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák).*	Műveket összekötő motivikus összefüggések *(pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások)* felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. Néhány téma, motívum, toposz, archetípus hosszmetszetszerű feltárása érvekkel, példákkal. Egy-egy szépirodalmi mű motívumainak továbbélése - bizonyítás példákkal. Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.
2.2.2. Műfajok, poétika	A műnemek és műfajok felismerése. Alapvető versformák felismerése. Poétika fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében.	Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata. Műfajteremtő művek, egy-egy magyar és világirodalmi példa bemutatása. Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változása hosszabb-rövidebb történeti folyamatban *(pl. elégiák a magyar irodalomban; epigrammák Kazinczytól Illyésig, a meseforma változatai, az antik és*

	Azonos műfajú alkotások összehasonlítása.	*a Shakespeare-i tragédia; regényformák, regénytípusok, a posztmodern irodalom poétikai jellemzői)*.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet 2.2.3.1. Irodalomtörténet	A kifejezésmód és világlátás változása a különböző korszakokban a középkortól a szimbolizmusig.	Az irodalom, az irodalmiság történetileg változó hagyományának bemutatása néhány példával. Magyar irodalomtörténet/művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője. Azonosság és változás az irodalomban *(pl. kifejezésmódok, témák, hőstípusok változásai; irányzatok, programok).*

3. FOGALMAK A MAGYAR NYELV ÉS AZ IRODALOM ISMERETKÖREIHEZ

Középszint és emelt szint

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

A) MAGYAR NYELV

beszédtett
diakrónia, szinkrónia
jel, jelrendszer

a nem nyelvi kommunikáció
a kommunikáció, a kommunikációs folyamat funkciói, tényezői
a kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség; magánéleti, nyilvános kommunikáció

a magyar nyelv történeti korszakai: *nyelvemléktelen kor, nyelvemlékes kor; ősmagyar, ómagyar, középmagyar kor,* nyelvújítás, újmagyar kor, mai magyar nyelvhasználat finnugor nyelvcsalád
nyelvemlék: *szórványemlék, vendégszöveg,* kódex, ősnyomtatvány
nyelvi norma
összehasonlító nyelvtudomány

a nyelv vízszintes és függőleges tagolódása: sztenderd, köznyelv, nyelvjárás, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng, argó
kettősnyelvűség, kétnyelvűség
nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvtörvény

a helyesírás alapelvei: a kiejtés, a szóelemzés, a hagyomány, az egyszerűsítés elve
a magánhangzó, mássalhangzó képzésmódja, alkalmazkodása (hangtörvények)
a szóelem (morféma) fajtái

a szójelentés: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szó; rokon- és hasonló alakú, ellentétes jelentésű szó; hangutánzó, hangulatfestő szó
a szókincs rétegei: ősi szavak, belső keletkezésű szavak, jövevény- és idegen szavak
a szószerkezetek fajtái, alá- és mellérendelő szószerkezetek
állandósult szókapcsolat: szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás
egyeztetés a szintagmákban
jelentés: szó-, mondat-, szövegjelentés; *denotatív, konnotatív jelentés,* szótári, kontextuális jelentés
jelentésrétegek mondatban, szövegben
jelentésszerkezet, jelentéselem, *jelentésmező,* jelhasználati szabály
központozás: a gondolatjel, a zárójel, a kettőspont, a pontosvessző, az idézőjel szerepe
mondat- és szövegfonetikai eszközök
mondatfajták: modalitás
mondatszerkezet: egyszerű mondat, összetett mondat, alárendelő, mellérendelő összetett mondat; tagolt, tagolatlan mondat, teljes, hiányos mondat
sajátos jelentéstartalom: feltétel, következtetés, hasonlítás, megengedés
szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó
szófaji rendszerünk, alapszófajok, viszonyszók, mondatszók

a hiány szövegösszetartó szerepe
a tömegkommunikáció tájékoztató, véleményformáló műfajai: hír, tudósítás, kommentár, cikk, interjú, riport, glossza, recenzió, kritika
intertextualitás
szórend: kötött és kommunikatív (szabad) szórend; aktuális tagolás: ismert és újságoló rész *(téma, réma)*
szöveg, szövegmondat, szövegegységek: bekezdés, tömb, szakasz
szövegjelentés: témahálózat, tételmondat, kulcsszó, kontextuális jelentés
szövegkapcsoló elemek: kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás *(rámutatás, anafora, katafora, deixis),* egyeztetés a szövegben
szövegkohézió *(lineáris, globális)*
szövegtípus, szövegfajta: definíció, magyarázat, kisértekezés, értekezés, tanulmány, esszé, pályázat; ajánlás, műelemzés, értelmezés; vita, referátum, előadás; hivatalos levél, meghatalmazás, kérvény, önéletrajz

érvelés: tétel (állítás), érv, ellenérv, cáfolat; *deduktív, induktív módszer*
retorika: szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok; szónoklat részei: bevezetés (az érdeklődés felkeltése, jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, bizonyítás, cáfolás, befejezés (összefoglalás, kitekintés), érzelmi betetőzés

a stílusirányzatok kifejezőeszközei
alakzatok: *ellipszis,* kötőszóhiány, ismétlődés, gondolatritmus, *oxymoron*
állandó és alkalmi stílusérték
expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, *poétizáció*
hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció, áthajlás, figura etimologica
metafora, *metaforizáció*
mondatstilisztikai változatok: verbális stílus, nominális stílus, körmondat
motiváltság, motiválatlanság
stílus, stíluselem, stílushatás

szóképek: metafora, hasonlat, szinesztézia, metonímia, *szinekdoché,* összetett költői kép, allegória, szimbólum

B) IRODALOM

interkulturalitás
irodalmi hagyomány, szöveghagyomány
irodalomtörténet
irodalmiság változó fogalma
mitológia, mítosz
szóbeliség, írásbeliség
könyvnyomtatás, digitális közvetítés
virtualitás
műköltészet, népköltészet, *folklór,* népiesség
színház, színházi konvenciók, a színházi hatás összetevői
tömegkultúra - bestseller, krimi, tudományos-fantasztikus irodalom
téma, motívum, vándormotívum, *archetípus, toposz*
kultusz

esztétika, filozófia, etika
érték, *esztétikai érték, történeti érték*
erkölcs, erkölcsi érték, választás, ítéletalkotás

alkotás, befogadás, megszólított, címzett, olvasat, jelentés, *jelentésrétegek, nyitott mű,* értelmezés, értékelés
katarzis, érzésvilág, érzelmi hatás, képzelet, képzettársítás, fikció

szerkezet, *kompozíció, ciklus, forma, megformáltság,* szimmetria, aszimmetria, *polifónia*
harmónia, diszharmónia, feszültség, feszültségoldás, késleltetés
cím, címadás
idő, időszemlélet, idősíkok, szimultanizmus
tér és térszemlélet
jellem, típus, hőstípus
poétizáció, stilizáltság, allegorikus és szimbolikus ábrázolásmód

művelődéstörténeti korszak, korstílus, stílusirányzat - ókori irodalom, középkor, reneszánsz, barokk, rokokó, klasszicizmus, szentimanetalizmus, romantika, realizmus, *naturalizmus,* szimbolizmus, szecesszió, avantgárd, futurizmus, expresszionizmus, szürrealizmus, modernizmus, *beat-irodalom, posztmodern*
humanizmus, reformáció
műnem, műfaj
epikai műfajok - anekdota, elbeszélés, elbeszélő költemény, *emlékirat,* eposz, komikus eposz, *fabula, históriás ének,* legenda, mese, monda, novella, regény, *széphistória, vallomás, verses regény*
regényváltozatok, regénytípusok - *családregény,* fejlődésregény, életrajzi regény, lélektani regény, próbatételes kalandregény, történelmi regény, *utópia*

epikus közlés - elbeszélő, elbeszélői nézőpont, narráció, belső monológ, cselekmény, dialógus, epizód, leírás; egyenes beszéd, függő beszéd, szabad függő beszéd, *reflexió*
drámai műfajok - tragédia, színmű, commedia del'arte, drámai költemény, analitikus dráma, epikus színház, *abszurd dráma*
dráma - dialógus, dikció, szituáció, bonyodalom, tetőpont, megoldás, prológus, epilógus, deus ex machina, helyzet és jellemkomikum
lírai műfajok - ars poetica, dal, elégia, *elégiko-óda,* himnusz, óda, episztola, jeremiád, rapszódia, epigramma
líra - költői magatartás, szerep, élménylíra, tárgyias költészet, hangulatlíra, *szerepvers,* vershelyzet, lírai én, dallamra írott vers, képvers, verstípusok: önmegszólító, idő- és értékszembesítő, létösszegző
átmeneti műfajok: napló, levél, *fiktív levél,* ballada, leíró költemény, életkép, jellemrajz
a Biblia irodalmi műfajai: *próféciа,* zsoltár, evangélium, példázatos történet, *apokalipszis*

esztétikai minőségek, hangnemek - abszurd, groteszk, komikum, tragikum, humor, irónia, gúny
paródia

ritmus, verselés, hangsúlyos verselés: időmértékes verselés, verslábak, *sorfajták, strófaképletek,* hexameter, pentameter, disztichon, szabad vers, szonett, zeneiség, rím, rímfajták, alliteráció, áthajlás

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	helyesírási szótár (legalább négy példány)	irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó *(pl.*	helyesírási szótár (legalább négy példány)	irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó *(pl.*

		internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album) a tételnek megfelelő részlete		*internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album)* a tételnek megfelelő részlete

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint			
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		15 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap Szövegértési feladatsor	II. feladatlap Szövegalkotási feladat	Egy magyar nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
60 perc	180 perc		
40 pont	60 pont		
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgázó az I. részen (60 perc) belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor helyesírási szótár használható, ebből vizsgacsoportonként legalább négy példány szükséges. A szótárról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását kívánja. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A szövegalkotási feladatokból egyet választ a vizsgázó. A vizsgázó az írásbeli feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Szövegértési feladat

A szövegértési feladat szövege általában 800-1100 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal íródott tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz szöveges kifejtése, esetenként megadott válaszvariációk közötti döntés.

A szövegértést vizsgáló kérdések - az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi jellemzőinek megfelelően - a következőkre irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás azonosítása;
- a szövegbeli érv, álláspont stb. azonosítása;
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői; ezek szövegbeli funkciója;
- a szöveg kommunikatív sajátosságai;
- a cím és a szöveg egészének viszonya;
- a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei;
- a szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok;
- a szerzői álláspont azonosítása, értelmezése;
- a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe;
- a szöveg műfaji jellemzői;
- a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés.

Feladat lehet továbbá

- vázlat, tematikai háló készítése;
- önálló következtetés, álláspont megfogalmazása;
- a szöveg témájához, a szövegben megjelenített álláspontokhoz kapcsolódó önálló rövid írásmű vagy beszédmű megfogalmazása műfaji normák követésével;
- a szöveg rövid, esetleg adott szempontú vagy adott címzetteknek szóló összegzése.

A vázlatírás, illetve az összegzés által kívánt fő képességek: a kulcsszavak feltárása, a tematikus háló [„téma-réma viszony”] követése, a tételmondatok felismerése a különböző szövegegységekben, a szöveg fókuszának megértése, a témaváltás, az előre- és visszautalások követése, a kihagyások érzékelése, a szöveg részletezettségének követése, az ismert és új közlés elkülönítése.

Szövegalkotási feladat

A vizsgázó három, eltérő típusú, műfajú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 500-1500 szó. A feladatok a következők:

- Érvelő fogalmazás nyelvi, irodalmi, általános kulturális, etikai, életmódbeli kérdésekről. A feladat tartalmaz egy gondolatébresztő, az érvelés tematikai hálózatára utaló szöveget, általában szövegrészletet. (E felvezető szöveg lehet kritika, esszé, publicisztikai mű, szépirodalmi mű stb. részlete. A feladat megfogalmazása nem feltételezi a felvezető szöveg egészének ismeretét.)
- Egy mű *(lírai alkotás, rövid szépprózai mű, drámarészlet, esszé)* adott szempontú elemzése, értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontját, szempontjait.
- Két, három szöveg *(szépirodalmi mű, műrészlet)* adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a szövegek összehasonlító elemzésének, értelmezésének kiemelt szempontját, szempontjait, *pl. a tematikus, a poétikai, stílusbeli összevetést.* A feladat lényeges eleme az irodalmi szövegek egymásrautaltságának hangsúlyozása, az intertextualitás, evokáció különböző példái révén.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Szövegértési feladatok

A szövegértési feladatsor megoldásával maximum 40 pontot érhet el a vizsgázó. A szaktanár az írásbeli dolgozatot a központi javítási-értékelési útmutató alapján értékeli. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, és jelzi, hol és mennyiben lehet azoktól eltérni, továbbá a válasz pontértékét, az adható részpontszámokat. Az értékelő az egyes feladatokra adott pontszámot, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladat

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti.

Értékelni csak az adott három téma valamelyikéről szóló dolgozatot lehet. Ha a vizsgázó egynél több (kettő vagy három) szövegalkotási feladatot old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta vagy nem húzza át a szerinte érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

A szövegalkotási feladat pontszámának megoszlása

A fogalmazási feladat megoldásával maximum 60 pontot érhet el a vizsgázó. Az elérhető 60 pont megoszlása a következő:

tartalmi minőség:	20 pont
szerkezet, felépítés:	20 pont
nyelvi minőség:	20 pont

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok

A tartalmi kifejtés minőségének általános kritériumai:

- a feladatnak, a feladatban közölt szempontoknak megfelelő kifejtés, szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;
- tárgyszerűség; az állítások bizonyítása szükség esetén hivatkozással;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése (pl. reflexió, állásfoglalás);
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szöveg megszerkesztettségének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet *(pl. térbeli és időbeli viszonyok; logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; kulcsszavak, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);*
- arányosság és tagolás *(pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya, témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);*
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő szókincs, hangnem, stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat- és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható 20-20-20 pont megoszlását. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszószerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A javítási-értékelési útmutatóban közölt hibajelölési módok, kritériumok és pontszámok figyelembevételével a szaktanár által

megállapított pontszám jelzi a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, továbbá a vizsgázó helyesírását, valamint a dolgozat írásképét.

Az értékelő tanár a dolgozaton feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát, a helyesírási hibapontok összegét, továbbá a helyesírási hibapontok miatt, illetve az íráskép miatt levont vizsgapontok számát, majd a vizsgázó által az írásbeli feladatsor egészében elért összpontszámot. Az összpontszám negatív szám nem lehet. Ha a vizsgadolgozat pontszáma a levonások miatt a negatív tartományba kerülne, az összpontszámot 0-ban kell megállapítani.

Helyesírás, íráskép

A vizsgázó helyesírásának és a dolgozat írásképének értékelése a szövegértési feladatsor, valamint a szövegalkotási feladat megoldásában egységes elv szerint történik.

- Az értékelő tanár a helyesírási hibákat aláhúzza, jelöli, mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában, majd a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.
- A helyesírási hibák miatt összesen 15 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.
- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy magyar nyelvi tételt fejt ki a vizsgázó. Az egyes tételekhez egy-egy feladat tartozik.

A magyar nyelv és irodalom tételsor összességében legalább 20, legfeljebb 25 magyar nyelvi és legalább 20, legfeljebb 25 irodalmi tételből áll. A magyar nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A magyar nyelvi és az irodalmi tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) az előző vizsgáztatási időszakhoz képest módosítani kell.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album) a tételnek megfelelő részlete. A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Magyar nyelvi tételsor

A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Magyar nyelv című fejezetében foglaltak alapján állítja össze a szaktanár. A magyar nyelvi tételek a részletes követelmények következő témáira, illetve a vizsgáztató tanár által kiválasztott altémáira épülnek: Ember és nyelv, Kommunikáció, A magyar nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, A szöveg, A retorika alapjai, Stílus és jelentés. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább két tétel tartozzék. További szóbeli tételek kijelöléséről - ide értve a húszon felüli tételszámot is - a szaktanár dönt.

Irodalom tételsor

A tételsort a részletes vizsgakövetelmény Irodalom című fejezetében foglaltak, a Szerzők, művek, illetve az Értelmezési szintek, megközelítések témáinak lehetséges kombinációiból állítja össze a szaktanár. A Szerzők, művek témáiból összeállított tételek bármelyike meríthet az Értelmezési szintek, megközelítések szempontjaiból, illetve értelemszerűen tartalmazhatja az iskola helyi tantervében szereplő művet, műveket.

A tematikai arányok a következők:

Szerzők, művek	Tételek száma
Életművek	6

Portrék	4
Látásmódok	3
A kortárs irodalomból	1
Világirodalom	2
Színház- és drámatörténet	2
Az irodalom határterületei	1
Interkulturális megközelítések és regionális kultúra	1
Összesen	20

További szóbeli tételek esetleges kijelöléséről a vizsgáztató szaktanár dönt.

A magyar nyelvi tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladatot bevezeti egy megállapítás, idézet, nyomtatott vagy elektronikus dokumentum *(pl. űrlap, használati utasítás, újságoldal, kép, ábra, térkép, internetes oldal, egynyelvű szótár részlete)*.

A tételben kitűzött feladat az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban adott műfajnak megfelelő előadása stb.

Irodalom tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladat tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot *(pl. szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.),* majd közli a kifejtendő vizsgakérdést, annak kiemelt szempontját, esetleg megjelöli a vizsgakérdésnek, illetve a kitűzött szempontnak megfelelő konkrét szerzőt és művet vagy szerzőket és műveket. A kiemelt szempont lehet például bármely műfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai kérdés. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választ a megjelölt szerzők vagy művek közül.

A tételsorból a tételcímeket a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok csak a vizsgán ismerhetőek meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletére a magyar nyelvi és az irodalmi tétel kifejtésének tartalmát és előadásmódját értékelő pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Nyelvtani, irodalmi, kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A MAGYAR NYELVI ÉS AZ IRODALOM FELELET EGYÜTTESEN) 50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
A vizsgázó a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont
A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont
A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes (pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
Feladatsor	Tételkifejtés

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy magyar nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	60 pont		
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli vizsgafeladatok megoldásakor helyesírási szótár használható, amelyből vizsgacsoportonként legalább négy példány szükséges. A példányokról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, definícióját tartalmazhatja, különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányulhat, továbbá tartalmazhat a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

A nyelvi, illetve irodalmi műveltséget vizsgáló kérdések aránya hozzávetőlegesen 40-60%.

Szövegalkotási feladatok

A három szövegalkotási feladat különböző témáról, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcseleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben.
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre (*pl. kor-, kulturális, közéleti*).
- Egy gyakorlati szövegfajta megalkotása *(pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény),* esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú *(pl. irodalmi művet közlő, az esszé, a kifejtés, értékelő érvelés alapjául szolgáló rövid felvezető idézetet tartalmazó)* vagy szövegbázis nélküli.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az értékelő a dolgozaton feltünteti a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorral és a szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot, a helyesírási hibapontok összegét, továbbá a helyesírási hibapontok miatt, illetve az íráskép miatt levont vizsgapontok számát, majd a vizsgázó által az írásbeli feladat

egészében elért összpontszámot. Az összpontszám negatív szám nem lehet. Ha a vizsgadolgozat pontszáma a levonások miatt a negatív tartományba kerülne, az összpontszámot 0-ban kell megállapítani.

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteti a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladatok

Az értékelő a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét, majd feltünteti a dolgozaton az egyes szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot.

A feladattípusok pontértéke a következő:

- Egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcseleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben:	25 pont
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre:	20 pont
- Egy gyakorlati szövegfajta megalkotása *(pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény),* esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban:	15 pont

A megoldás minőségének elbírálásában a következő általános kritériumok érvényesülnek

A tartalmi kifejtés minőségének általános kritériumai:

- a feladat értelmezése, kifejtése; szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, indokolt hivatkozás, idézés;
- tárgyszerűség; az állítások bizonyítása;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése (pl. reflexió, állásfoglalás);
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szöveg megszerkesztettségének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet *(pl. térbeli és időbeli viszonyok; logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; kulcsszavak, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);*
- arányosság és tagolás *(pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya; a témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);*
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő szókincs, hangnem, stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető, mondat- és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

Helyesírás, íráskép

A helyesírás értékelése a központi javítási-értékelési útmutató szerint történik. Az értékelő a helyesírási hibákat aláhúzza, jelöli, mind a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorban, mind a szövegalkotási feladat megoldásában, majd a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.

- A helyesírási hibák miatt összesen 15 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.
- Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsga egy magyar nyelvi és egy irodalmi témához megfogalmazott tétel kifejtése.

A meghirdetett magyar nyelv és irodalom tételsor összességében legalább 20 magyar nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A magyar nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album) a tételnek megfelelő részlete. A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Magyar nyelvi tételsor

A tételsor a részletes vizsgakövetelmények Magyar nyelv című fejezete nyolc témájának mindegyikéből legalább 2 tételt tartalmaz. Az egyes tételekhez egy-egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

Irodalmi tételsor

A tételsor a részletes vizsgakövetelmények Szerzők, művek, valamint az Értelmezési szintek, megközelítések témáinak lehetséges kombinációiból tartalmaz legalább 20 tételt. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak.

A tematikai arányok a következők:

Szerzők, művek	Tételek száma
Életművek	6
Portrék	4
Látásmódok	3
A kortárs irodalomból	2
Világirodalom	2
Színház- és drámatörténet	2
Az irodalom határterületei	1
Összesen	20

A magyar nyelvi tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladatot bevezeti egy megállapítás, idézet, nyomtatott vagy elektronikus dokumentum (pl. űrlap, használati utasítás, újságoldal, kép, ábra, térkép, internetes oldal, egynyelvű szótár részlete).

A feladat az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban megjelölt műfaj előadása stb.

Irodalom tétel

A témának, illetve a tételnek megfelelő feladat tartalmaz egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező próza, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a kifejtendő vizsgakérdést, annak kiemelt szempontját, esetleg megjelöli a vizsgakérdésnek, illetve a kitűzött szempontnak megfelelő konkrét szerzőt és művet vagy szerzőket és műveket. A kiemelt szempont lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stíluskorszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a szerzői életpályára jellemző sajátosság. Bizonyos tételek a szerzők és az elemzendő művek körét a vizsgázó személyes választására bízzák. E tételeket a nyilvánosságra hozott tételsor jelzi. A vizsgázó a szóbeli vizsgára magával viszi, és a bizottság kérésére bemutatja azt az olvasmánylistát, amely az e tételek körében általa választott művek jegyzékét tartalmazza.

A tételsorból a tételcímeket a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. A tételekhez tartozó feladatok nem nyilvánosak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletére a magyar nyelvi és az irodalmi tétel kifejtésének tartalmát és előadásmódját értékelő pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Nyelvtani, irodalmi, kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A MAGYAR NYELVI ÉS AZ IRODALOM FELELET EGYÜTTESEN) 50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont
A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-1 pont
A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes (pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).

MATEMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

Az érettségi követelményeit két szinten határozzuk meg:
középszinten a mai társadalomban tájékozódni és alkotni tudó ember matematikai ismereteit kell megkövetelni, ami elsősorban a matematikai fogalmak, tételek gyakorlati helyzetekben való ismeretét és alkalmazását jelenti;
az *emelt szint* tartalmazza a középszint követelményeit, de az azonos módon megfogalmazott követelmények körében az emelt szinten nehezebb, több ötletet igénylő feladatok szerepelnek. Ezen túlmenően az emelt szint követelményei között speciális anyagrészek is találhatók, mivel emelt szinten elsősorban a felsőoktatásban matematikát használó, illetve tanuló diákok felkészítése történik.

A) KOMPETENCIÁK

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

- Legyen képes a tanuló adott szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, szükség esetén matematikai modellt alkotni, a modell alapján számításokat végezni, és a kapott eredményeket értelmezni.
- Legyen képes kijelentéseket szabatosan megfogalmazni, azokat összekapcsolni, kijelentések igazságtartalmát megállapítani.
- Lássa az eltéréseket, illetve a kapcsolatokat a matematikai és a mindennapi nyelv között.
- A matematika minden területén és más tantárgyakban is tudja alkalmazni a halmaz fogalmát, illetve a halmazműveleteket.
- Legyen jártas alapvető kombinatorikus gondolatmenetek alkalmazásában, s legyen képes ennek segítségével gyakorlati sorbarendezési és kiválasztási feladatok megoldására.
- Ismerje a gráfok jelentőségét, sokoldalú felhasználhatóságuk néhány területét, és legyen képes további felhasználási lehetőségek felismerésére a gyakorlati életben és más tudományágakban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje a halmazelmélet alapvető szerepét a mai matematika felépítésében.

Számelmélet, algebra

- Legyen képes a tanuló betűs kifejezések értelmezésére, ismerje fel használatuk szükségességét, tudja azokat kezelni, lássa, hogy mi van a „betűk mögött".
- Ismerje az egyenlet és az egyenlőtlenség fogalmát, megoldási módszereit (pl. algebrai, grafikus, közelítő).
- Legyen képes egy adott probléma megoldására felírni egyenleteket, egyenletrendszereket, egyenlőtlenségeket, egyenlőtlenség-rendszereket.
- Tudja az eredményeket előre megbecsülni, állapítsa meg, hogy a kapott eredmény reális-e.
- Az *emelt szinten* érettségiző diáknak legyen jártassága az összetettebb algebrai átalakításokat igénylő feladatok megoldásában is.

Függvények, az analízis elemei

- Legyen képes a tanuló a körülötte levő világ egyszerűbb összefüggéseinek függvényszerű megjelenítésére, ezek elemzéséből tudjon következtetni valóságos jelenségek várható lefolyására.
- Legyen képes a változó mennyiségek közötti kapcsolat felismerésére, a függés értelmezésére. Értse, hogy a függvény matematikai fogalom, két halmaz elemeinek egymáshoz rendelése. Ismerje fel a hozzárendelés formáját, elemezze a halmazok közötti kapcsolatokat.
- Lássa, hogy a sorozat diszkrét folyamatok megjelenítésére alkalmas matematikai eszköz, a pozitív egész számok halmazán értelmezett függvény. Ismerje a számtani és mértani sorozatot.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje az analízis néhány alapelemét, amelyekre más szaktudományokban is (pl. fizika) szüksége lehet. Ezek segítségével tudjon függvényvizsgálatokat végezni, szélsőértéket, görbe alatti területet számolni.

Geometria, koordinátageometria, trigonometria

- Tudjon a tanuló síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni.
- Vegye észre a szimmetriákat, tudja ezek egyszerűsítő hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni.
- Tudjon a feladatok megoldásához megfelelő ábrát készíteni.
- Tudjon mérni és számolni hosszúságot, területet, felszínt, térfogatot, legyen tisztában a mérési pontosság fogalmával.
- Ismerje a geometria szerepét a műszaki életben és bizonyos képzőművészeti alkotásokban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudja szabatosan megfogalmazni a geometriai bizonyítások gondolatmenetét.

Valószínűség-számítás, statisztika

- Értse a tanuló a statisztikai kijelentések és gondolatmenetek sajátos természetét.
- Ismerje a statisztikai állítások igazolására felhasználható adatok gyűjtésének lehetséges formáit, és legyen jártas a kapott adatok áttekinthető szemléltetésében, különböző statisztikai mutatókkal való jellemzésében.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudjon egyszerűbb véletlenszerű jelenségeket modellezni és a valószínűségi modellben számításokat végezni.
- *Emelt szinten* ismerje a véletlen szerepét egyszerű statisztikai mintavételi eljárásokban.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

E témakört (különösen a gondolkodási módszereket, a halmazokat és a matematikai logikát) elsősorban nem önállóan számon kérhető ismeretanyagként kell elképzelni, hanem olyan szemléletformáló, a matematikaoktatás egészét átszövő módszerek, illetve eszközök összességeként, amely szinte teljes egészében megjelenik minden további témakörben is.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Halmazok 1.1.1. Halmazműveletek 1.1.2. Számosság, részhalmazok	Ismerje és használja a halmazok megadásának különböző módjait, a halmaz elemének fogalmát. Definiálja és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő fogalmakat: halmazok egyenlősége, részhalmaz, üres halmaz, véges és végtelen halmaz, komplementer halmaz. Ismerje és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő műveleteket: egyesítés, metszet, különbség. Tudjon koordináta-rendszerben ábrázolni egyszerűbb ponthalmazokat. Véges halmazok elemeinek száma.	Ismerjen példát véges, megszámlálhatóan végtelen és nem megszámlálhatóan végtelen halmazra.
1.2. Matematikai logika 1.2.1. Fogalmak, tételek és	Tudjon egyszerű matematikai szövegeket értelmezni. Ismerje és alkalmazza megfelelően a kijelentés (állítás, ítélet) fogalmát. Értse és egyszerű feladatokban alkalmazza az állítás tagadása műveletet. Ismerje az „és”, a „(megengedő) vagy” logikai jelentését, tudja használni és összekapcsolni azokat a halmazműveletekkel. Értse és használja helyesen az implikációt és az ekvivalenciát. Használja helyesen a „minden”, „van olyan” kvantorokat. Tudjon definíciókat, tételeket pontosan megfogalmazni.	Alkalmazza tudatosan a nyelv logikai elemeit. Ismerje az alábbi bizonyítási típusokat és tudjon példát mondani

bizonyítások a matematikában	Használja és alkalmazza feladatokban helyesen a „szükséges”, az „elégséges” és a „szükséges és elégséges” feltétel fogalmát.	alkalmazásukra: direkt és indirekt bizonyítás, skatulyaelv. Tudja megfogalmazni konkrét esetekben tételek megfordítását.
1.3. Kombinatorika	Tudjon egyszerű sorbarendezési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatokat megoldani. Tudja kiszámolni a binomiális együtthatókat.	Ismerje, bizonyítsa és alkalmazza a permutációk, variációk (ismétlés nélkül és ismétléssel), kombinációk (ismétlés nélkül) kiszámítására vonatkozó képleteket. Ismerje és alkalmazza a binomiális tételt.
1.4. Gráfok	Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és egyszerű feladatokat megoldani gráfok segítségével.	Definiálja a következő fogalmakat: pont, él, fok, út, kör, összefüggő gráf, fa. Ismerje az egyszerű gráf pontjainak foka és éleinek száma, valamint a fa pontjai és élei száma közötti összefüggést.

2. Számelmélet, algebra

Az algebra tanításának egyik fő célja annak felfedeztetése és megértetése, hogy egymástól távol állónak tűnő problémák ugyanazon matematikai, algebrai struktúrával rendelkeznek, ezért megoldásuk során hasonló eljárásokat, gondolatmeneteket alkalmazhatunk, s leírásuk formálisan azonos módon történik. (Például különböző témakörökből vett másodfokú egyenletre vezető feladatok.)

Fontos a számolás során megismert műveleti szabályok absztrahálása, a jártasság megszerzése a betűkifejezésekkel végzett műveletekben. Meg kell mutatni a számfogalom bővítésének szükségességét és folyamatát. El kell juttatni a tanulókat a permanencia-elv fontosságának felismeréséhez.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Alapműveletek	Tudjon alapműveleteket biztonságosan elvégezni (zsebszámológéppel is). Ismerje és használja feladatokban az alapműveletek műveleti azonosságait (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás).	
2.2. A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	Ismerje, tudja definiálni és alkalmazni az oszthatósági alapfogalmakat (osztó, többszörös, prímszám, összetett szám). Tudjon természetes számokat prímtényezőkre bontani, tudja adott számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét kiszámítani; tudja mindezeket egyszerű szöveges (gyakorlati) feladatok megoldásában alkalmazni. Definiálja és alkalmazza feladatokban a relatív prímszámokat. Tudja a számelmélet alaptételét alkalmazni feladatokban.	
2.2.1. Oszthatóság	Ismerje a 10 hatványaira, illetve a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 számokra vonatkozó oszthatósági szabályokat, tudjon egyszerű oszthatósági feladatokat megoldani.	Tudja pontosan megfogalmazni a számelmélet alaptételét. Oszthatósági feladatok.

2.2.2. Számrendszerek	Tudjon más számrendszerek létezéséről. Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből 2 alapú számrendszerbe és viszont. Helyiértékes írásmód.	Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből n alapú számrendszerbe és viszont.
2.3. Racionális és irracionális számok	Tudja definiálni a racionális számot és ismerje az irracionális szám fogalmát. Adott n (n∈N) esetén tudja eldönteni, hogy √n irracionális szám-e.	Bizonyítsa, hogy √2 irracionális szám.
2.4. Valós számok	Ismerje a valós számkör felépítését (N, Z, Q, Q^*, R), valamint a valós számok és a számegyenes kapcsolatát. Tudjon ábrázolni számokat a számegyenesen. Tudja az abszolútérték definícióját. Ismerje adott szám normálalakjának felírási módját, tudjon számolni a normálalakkal.	Tudja, hogy mit értünk adott műveletekre zárt számhalmazokon.
2.5. Hatvány, gyök, logaritmus	A hatványozás értelmezése racionális kitevő esetén. Ismerje és használja a hatványozás azonosságait. Definiálja és használja az $\sqrt[n]{a}$ fogalmát. Ismerje és alkalmazza a négyzetgyökvonás azonosságait. Definiálja és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát, valamint a logaritmus azonosságait. Tudjon áttérni más alapú logaritmusra.	Permanencia elv. Irracionális kitevőjű hatvány értelmezése szemléletesen. Bizonyítsa a hatványozás azonosságait egész kitevő esetén. Bizonyítsa a négyzetgyökvonás azonosságait. Bizonyítsa a logaritmus azonosságait.
2.6. Betűkifejezések 2.6.1. Nevezetes azonosságok	Ismerje a polinom fokszámát, fokszám szerint rendezett alakját. Tudja alkalmazni feladatokban a következő kifejezések kifejtését, illetve szorzattá alakítását: $(a + b)^2$; $(a - b)^2$; $(a + b)^3$; $(a - b)^3$; $a^2 - b^2$; $a^3 - b^3$; Tudjon algebrai kifejezésekkel egyszerű műveleteket végrehajtani, algebrai kifejezéseket egyszerűbb alakra hozni (összevonás, szorzás, osztás, szorzattá alakítás kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazása).	Tudja alkalmazni feladatokban az $a^n - b^n$, illetve az $a^{2m+1} + b^{2m+1}$ kifejezés szorzattá alakítását.
2.7. Arányosság 2.7.1. Százalékszámítás	Tudja az egyenes és a fordított arányosság definícióját és grafikus ábrázolásukat. Tudjon arányossági feladatokat megoldani. Százalékszámítással kapcsolatos feladatok megoldása.	
2.8. Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség-rendszerek	Ismerje az alaphalmaz és a megoldáshalmaz fogalmát. Alkalmazza a különböző egyenletmegoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, ekvivalens átalakítások, következményegyenletre vezető átalakítások, új ismeretlen	

	bevezetése stb.	
2.8.1. Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek		
Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Tudjon elsőfokú, egyismeretlenes egyenleteket megoldani. Kétismeretlenes elsőfokú egyenletrendszer megoldása. Alkalmazza az egyenleteket, egyenletrendszereket szöveges feladatok megoldásában.	Tudjon paraméteres elsőfokú egyenleteket megoldani. Két- és háromismeretlenes elsőfokú egyenletrendszerek megoldása. Egyszerű kétismeretlenes lineáris paraméteres egyenletrendszer megoldása.
Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Ismerje az egyismeretlenes másodfokú egyenlet általános alakját. Tudja meghatározni a diszkrimináns fogalmát. Ismerje és alkalmazza a megoldóképletet. Használja a teljes négyzetté alakítás módszerét. Alkalmazza feladatokban a gyöktényezős alakot. Tudjon törtes egyenleteket, másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatokat megoldani. Másodfokú egyenletrendszerek megoldása.	Igazolja a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Igazolja és alkalmazza a gyökök és együtthatók közötti összefüggéseket. Másodfokú paraméteres feladatok megoldása.
Magasabb fokú egyenletek	Egyszerű, másodfokúra visszavezethető egyenletek megoldása.	Tudjon másodfokúra visszavezethető egyenletrendszereket megoldani. Értelmezési tartomány, illetve értékkészlet-vizsgálattal, valamint szorzattá alakítással megoldható feladatok, összetett feladatok megoldása.
Négyzetgyökös egyenletek	Tudjon $\sqrt{ax + b} = cx + d$ típusú egyenleteket megoldani.	Tudjon két négyzetre emeléssel megoldható egyenleteket megoldani.
2.8.2. Nem algebrai egyenletek		
Abszolútértékes egyenletek	Tudjon $\|ax + b\| = c$ típusú egyenleteket algebrai és grafikus módon, valamint $\|ax + b\| = cx + d$ típusú egyenleteket megoldani.	Abszolútértékes egyenletek algebrai megoldása.
Exponenciális és logaritmikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.	
Trigonometrikus egyenletek	Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.	
2.8.3. Egyenlőtlenségek, egyenlőtlenség-rendszerek	Ismerje az egyenlőtlenségek alaptulajdonságait (mérlegelv alkalmazása). Egyszerű első- és másodfokú egyenlőtlenségek és egyszerű egyismeretlenes egyenlőtlenség-rendszerek megoldása.	Tudjon megoldani összetett feladatokat. Tudjon egyszerű négyzetgyökös, abszolútértékes, exponenciális, logaritmikus és trigonometrikus) egyenlőtlenségeket megoldani.
2.9. Középértékek, egyenlőtlenségek	Két pozitív szám számtani és mértani közepének fogalma, kapcsolatuk, használatuk.	Ismerje a szám számított középértékeit (aritmetikai, geometriai, négyzetes, harmonikus), valamint a nagyságrendi viszonyaikra vonatkozó tételeket. Bizonyítsa, hogy képlet $a + b/2 \geq \sqrt{ab}$, *ha* $a, b \in \mathbb{R}^+$. Tudjon megoldani feladatokat számtani és mértani közép közötti

		összefüggés alapján.

3. Függvények, az analízis elemei

A témakör (hasonlóan a geometria, illetve a valószínűség-számítás, statisztika fejezetekhez) különösen alkalmas annak szemléltetésére, hogy egy probléma matematikai megoldása három lépésben történik: a matematikai modell megalkotása, a matematikai feladat megoldása a modellen belül, és az eredmény értelmezése. Fontos terület a függvényábrázolás alkalmazása egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásában.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A függvény	A függvény matematikai fogalma. Ismerje a függvénytani alapfogalmakat (értelmezési tartomány, hozzárendelés, képhalmaz, helyettesítési érték, értékkészlet) Tudjon szövegesen megfogalmazott függvényt képlettel megadni. Tudjon helyettesítési értéket számítani, illetve tudja egyszerű függvények esetén f(x) = c alapján az x-et meghatározni. Ismerje az egy-egyértelmű megfeleltetés fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvényeket gyakorlati problémák megoldásánál. Az inverzfüggvény fogalmának szemléletes értelmezése (pl. az exponenciális és a logaritmus függvény vagy a geometriai transzformációk).	Tudja az alapvető függvénytani fogalmak pontos definícióját. Ismerje és alkalmazza a függvények megszorításának (leszűkítésének) és kiterjesztésének fogalmát. Összetett függvény fogalma.
3.2. Egyváltozós valós függvények	Ismerje, tudja ábrázolni és jellemezni az alábbi hozzárendeléssel megadott (alapvető) függvényeket: $x \to ax + b$; $x \to x^2$; $x \to x^3$; $x \to ax^2 + bx + c$; $x \to \sqrt{x}$; $x \to \lvert x \rvert$; $x \to a/x$; $x \to \sin x$; $x \to \cos x$; $x \to \operatorname{tg} x$; $x \to a^x$; $x \to \log_a x$.	Ismerje és tudja ábrázolni az $x \to x^n$; $n \in N$ függvényt. Tudjon a középszinten felsorolt függvényekből összetett függvényeket képezni.
3.2.1. A függvények grafikonja, függvénytranszformációk	Tudjon értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni, illetve adatokat leolvasni a grafikonról. Tudjon néhány lépéses transzformációt igénylő függvényeket függvénytranszformációk segítségével ábrázolni [$f(x) + c$; $f(x + c)$; $c \cdot f(x)$; $f(xc)$]	Tudja ábrázolni az alapvető függvények (3.2.) transzformáltjainak grafikonját [$c \cdot f(ax + b) + d$]
3.2.2. A függvények jellemzése	Egyszerű függvények jellemzése (grafikon alapján) értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás szempontjából.	Függvények jellemzése korlátosság szempontjából. A függvények tulajdonságait az alapfüggvények ismeretében transzformációk segítségével határozza meg. Használja a konvexség és konkávság fogalmát a függvények

		jellemzésére. Egyszerűbb, másodfokú függvényre vezető szélsőérték-feladatok megoldása.
3.3. Sorozatok	Ismerje a számsorozat fogalmát és használja a különböző megadási módjait.	Sorozat jellemzése (korlátosság, monotonitás), a konvergencia szemléletes fogalma. Egyszerű rekurzív képlettel megadott sorozatok.
3.3.1. Számtani és mértani soroztok	Tudjon olyan feladatokat megoldani a számtani és mértani sorozatok témaköréből, ahol a számtani, illetve mértani sorozat fogalmát és az a_n-re, illetve az S_n-re vonatkozó összefüggéseket kell használni.	Bizonyítsa a számtani és a mértani sorozat általános tagjára vonatkozó összefüggéseket, valamint az összegképleteket.
Végtelen mértani sor		Ismerje a végtelen mértani sor fogalmát, összegét.
3.3.2. Kamatos kamat, járadékszámítás	Tudja a kamatos kamatra vonatkozó képletet használni, s abból bármelyik ismeretlen adatot kiszámolni.	Tudjon gyűjtőjáradékot és törlesztőrészletet számolni.
3.4. Az egyváltozós valós függvények analízisének elemei		
3.4.1. Határérték, folytonosság		Ismerje a végesben vett véges, a végtelenben vett véges és a tágabb értelemben vett határérték szemléletes fogalmát. A folytonosság szemléletes fogalma.
3.4.2. Differenciálszámítás		Tudja a differencia- és differenciálhányados definícióját. Alkalmazza az összeg, konstansszoros, szorzat- és hányadosfüggvény deriválási szabályait. Alkalmazza egyszerű esetekben az összetett függvény deriválási szabályát. Tudja bizonyítani, hogy $(x^n) = nx^{n-1}$, $n \in N$ esetén. Ismerje a trigonometrikus függvények deriváltját. Alkalmazza a differenciálszámítást: - érintő egyenletének felírására, - szélsőérték-feladatok megoldására, - polinomfüggvények (menet, szélsőérték, alak) vizsgálatára.
3.4.3. Integrálszámítás		Ismerje folytonos függvényekre a határozott integrál szemléletes fogalmát és tulajdonságait. Ismerje a kétoldali közelítés módszerét, az integrálfüggvény fogalmát, a primitív függvény fogalmát, valamint a Newton-Leibniz-tételt. Tudja polinomfüggvények, illetve a szinusz és koszinusz függvény grafikonja alatti területet számolni.

4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria

A témakör követelményeit abban a tudatban kell megfogalmaznunk, hogy a geometria szerepe, funkciója, hangsúlyai sokat változtak az elmúlt évtizedekben. Ennek következtében a szintetikus geometria egyes területeken háttérbe szorult. Szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy a geometria oktatása segíti a pontos fogalomalkotást, a struktúraalkotás képességét és fejleszti a térszemléletet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Elemi geometria	Ismerje és használja megfelelően az alapfogalom, axióma, definiált fogalom, bizonyított tétel fogalmát.	
4.1.1. Térelemek	Ismerje a térelemeket és a szög fogalmát. Ismerje a szögek nagyság szerinti osztályozását és a nevezetes szögpárokat. Tudja a térelemek távolságára és szögére (pont és egyenes, pont és sík, párhuzamos egyenesek, párhuzamos síkok távolsága; két egyenes, egyenes és sík, két sík hajlásszöge) vonatkozó meghatározásokat.	Alakzatok távolságának értelmezése.
4.1.2. A távolságfogalom segítségével definiált ponthalmazok	Tudja a kör, gömb, szakaszfelező merőleges, szögfelező fogalmát. Használja a fogalmakat feladatmegoldásokban.	Parabola fogalma.
4.2. Geometriai transzformációk		A geometriai transzformáció mint függvény.
4.2.1. Egybevágósági transzformációk		
Síkban	Ismerje a síkbeli egybevágósági transzformációk (eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás) leírását, tulajdonságaikat. Alkalmazza a feladatokban az eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, egybevágósági transzformációkat. Tudjon végrehajtani transzformációkat konkrét esetekben. Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek egybevágósági alapeseteit. Ismerje fel és használja feladatokban a különböző alakzatok szimmetriáit.	Tudja pontosan megfogalmazni az egybevágósági transzformációk definícióit, a síkidomok egybevágóságának fogalmát, valamint a sokszögek egybevágóságának elégséges feltételét. Pont körüli forgatás alkalmazása.
Térben		Ismerje és alkalmazza a térbeli egybevágósági transzformációkat (eltolás, tengely körüli forgatás, pontra vonatkozó tükrözés, síkra vonatkozó tükrözés).
4.2.2. Hasonlósági transzformációk	Ismerje a transzformációk leírását, tulajdonságait, alkalmazza azokat. Alkalmazza a középpontos nagyítást, kicsinyítést egyszerű, gyakorlati feladatokban.	Ismerje a hasonlósági transzformáció definícióját.

	Szakasz adott arányú felosztása. Hasonló alakzatok felismerése, (pl. háromszögek hasonlósági alapesetei) alkalmazása, arány felírása. Tudja és alkalmazza feladatokban a hasonló síkidomok területének arányáról és a hasonló testek felszínének és térfogatának arányáról szóló tételeket.	
4.2.3. Egyéb transzformációk Merőleges vetítés		Tudja a merőleges vetítés definícióját, tulajdonságait. Legyen képes gyakorlati példákban alkalmazni (pl. alaprajz értelmezése).
4.3. Síkbeli és térbeli alakzatok	Ismerje a síkidomok, testek csoportosítását különböző szempontok szerint.	
4.3.1. Síkbeli alakzatok Háromszögek	Tudja csoportosítani a háromszögeket oldalak és szögek szerint. Ismerje és alkalmazza az alapvető összefüggéseket háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között (háromszög-egyenlőtlenség, belső, illetve külső szögek összege, nagyobb oldallal szemben nagyobb szög van). Ismerje és alkalmazza speciális háromszögek tulajdonságait. Tudja a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó definíciókat, tételeket (oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör). Ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban. Ismerje és alkalmazza a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Ismerje és alkalmazza feladatokban a magasság- és a befogótételt.	Bizonyítsa a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó tételeket (körülírt és beírt kör középpontja; magasságpont, súlypont, középvonal tulajdonságai). Bizonyítsa a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Bizonyítsa a magasság- és a befogótételt.
Négyszögek	Ismerje a négyszögek fajtáit (trapéz, paralelogramma, deltoid) és tulajdonságaikat, alkalmazza ismereteit egyszerű feladatokban. Konvex síknégyszög belső és külső szögeinek összege, alkalmazásuk egyszerű feladatokban.	Húrnégyszög, érintőnégyszög tételének ismerete (bizonyítással) és alkalmazása.
Sokszögek	Ismerje és alkalmazza konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételeket. Tudja a szabályos sokszögek definícióját.	A konvex sokszög átlóinak száma, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tétel bizonyítása.
Kör	A kör részeinek ismerete, alkalmazása egyszerű feladatokban. Tudja és használja, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, s hogy külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. A szög mérése fokban és radiánban. Tudja és alkalmazza feladatokban, hogy a középponti szög arányos a körívvel és a hozzá tartozó körcikk területével.	Bizonyítsa, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, valamint hogy a külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. Igazolja és alkalmazza feladatokban a kerületi és középponti szögek tételét. Ismerje és használja a látókör fogalmát.

4.3.2. Térbeli alakzatok	Tudja és alkalmazza feladatokban a Thalész-tételt és megfordítását. Forgáshenger, forgáskúp, gúla, hasáb, gömb, csonkagúla, csonkakúp ismerete, alkalmazása egyszerű feladatokban.	Bizonyítsa a Thalész-tételt és megfordítását.
4.4. Vektorok síkban és térben	Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket: - vektor fogalma, abszolútértéke, - nullvektor, ellentett vektor, - vektorok összege, különbsége, vektor skalárszorosa, - vektorműveletekre vonatkozó műveleti azonosságok, - vektor felbontása összetevőkre. Skaláris szorzat definíciója; tulajdonságai. Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket: - vektor koordinátái, - a vektor 90°-os elforgatottjának koordinátái, - vektorok összegének, különbségének, skalárral való szorzatának koordinátái, - skalárszorzat kiszámítása koordinátákból. Vektorok alkalmazása feladatokban.	A skalárszorzat koordinátákból való kiszámításának bizonyítása.
4.5. Trigonometria	Tudja hegyesszögek szögfüggvényeit derékszögű háromszög oldalarányaival definiálni, ismereteit alkalmazza feladatokban. Tudja a szögfüggvények általános definícióját. Tudja és alkalmazza a szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggéseket: pótszögek, kiegészítő szögek, negatív szög szögfüggvénye, pitagoraszi összefüggés. Tudjon hegyes szögek esetén szögfüggvényeket kifejezni egymásból. Ismerje és alkalmazza a nevezetes szögek (30°, 45°, 60°) szögfüggvényeit. Tudja és használja a szinusz- és a koszinusztételt. Tudjon számolásokat végezni általános háromszögben.	Tudjon szögfüggvényeket kifejezni egymásból. Függvénytáblázat segítségével tudja alkalmazni egyszerű feladatokban az addíciós összefüggéseket [*sin* $(\alpha \pm \beta)$, *cos* $(\alpha \pm \beta)$, *tg* $(\alpha \pm \beta)$]. Bizonyítsa a szinusz- és a koszinusztételt.
4.6. Koordinátageometria 4.6.1. Pontok, vektorok	$\overrightarrow{AB}$ Tudja $\overrightarrow{AB}$ vektor koordinátáit, abszolútértékét. Két pont távolságának, szakasz felezőpontjának, harmadoló pontjainak felírása, alkalmazása feladatokban. A háromszög súlypontja koordinátáinak felírása, alkalmazása feladatokban.	Szakasz felezőpontja és harmadoló pontjai koordinátáinak kiszámítására vonatkozó összefüggések igazolása. Igazolja a háromszög súlypontjának koordinátáira vonatkozó összefüggést.

4.6.2. Egyenes	Tudja felírni különböző adatokkal meghatározott egyenesek egyenletét. Egyenesek metszéspontjának számítása. Ismerje egyenesek párhuzamosságának és merőlegességének koordinátageometriai feltételeit. Elemi háromszög- és négyszög-geometriai feladatok megoldása koordinátageometriai eszközökkel.	Az egyenes egyenletének levezetése különböző kiindulási adatokból a síkban.
4.6.3. Kör	Adott középpontú és sugarú körök egyenletének felírása. Kétismeretlenes másodfokú egyenletből a kör középpontjának és sugarának meghatározása. Kör és egyenes metszéspontjának meghatározása. A kör adott pontjában húzott érintő egyenletének felírása. Alkalmazza ismereteit feladatokban.	A kör egyenletének levezetése. A kör és a kétismeretlenes másodfokú egyenlet kapcsolata. Két kör kölcsönös helyzetének meghatározása, metszéspontjainak felírása. Külső pontból húzott érintő egyenletének felírása.
4.6.4. Parabola		A parabola $x^2 = 2py$ alakú egyenletének levezetése. Feladatok a koordinátatengelyekkel párhuzamos tengelyű parabolákra.
4.7. Kerület, terület	Ismerje a kerület és a terület szemléletes fogalmát. Háromszög területének kiszámítása különböző adatokból: $t = a \cdot m_a/2$; $t = ab \sin \gamma/2$. Nevezetes négyszögek területének számítása. Szabályos sokszögek kerületének és területének számítása. Kör, körcikk, körszelet kerülete, területe. Kerület- és területszámítási feladatok.	A háromszög területének kiszámítására használt képletek bizonyítása, további összefüggések: t = sr (bizonyítással), $t = \sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)}$ alkalmazása. A területképletek bizonyítása.
4.8. Felszín, térfogat	Ismerje a felszín és a térfogat szemléletes fogalmát. Hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkagúla és csonkakúp felszínének és térfogatának kiszámítása képletbe való behelyettesítéssel.	Térgeometriai feladatok megoldása.

5. Valószínűség-számítás, statisztika

A modern tudományelmélet egyik fontos pillére az a gondolkodásmód, amellyel a sztochasztikus jelenségek leírhatók. A társadalomtudományi, a természettudományi és a közgazdasági törvényeink nagy része csak statisztikusan igaz. A mindennapi élet történéseit sem lehet megérteni statisztikai ismeretek nélkül, mivel ott is egyre gyakrabban olyan tömegjelenségekkel kerülünk szembe, amelyek a statisztika eszközeivel kezelhetők. A sztochasztika gondolkodásmódja a XXI. század elejére az emberi gondolkodásnak, döntéseknek és cselekvéseknek olyannyira alapvető része lesz, hogy elsajátítása semmiképpen sem kerülhető meg.

Ebben a témakörben középszinten csak az alapfogalmak megértését és használatát követeljük meg, míg emelt szinten a téma matematikai felépítésének egyes részeiről is számot kell adni. E fejezet követelményrendszere két ellentétes tendencia közötti kompromisszum jegyében született, mely szerint alapvető társadalmi szükség mutatkozik a téma iránt, miközben a tanításban elfoglalt helye ma még igencsak periférikus.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Leíró statisztika 5.1.1. Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai	Tudjon adott adathalmazt szemléltetni. Tudjon adathalmazt táblázatba rendezni és táblázattal megadott adatokat feldolgozni. Értse a véletlenszerű mintavétel fogalmát. Tudjon kördiagramot és oszlopdiagramot készíteni. Tudjon adott diagramról információt kiolvasni. Tudja és alkalmazza a következő fogalmakat: osztályba sorolás, gyakorisági diagram, relatív gyakoriság.	Tudjon hisztogramot készíteni, és adott hisztogramról információt kiolvasni.
5.1.2. Nagy adathalmazok jellemzői, statisztikai mutatók	Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: - aritmetikai átlag (súlyozott számtani közép), - medián (rendezett minta közepe), - módusz (leggyakoribb érték). Ismerje és használja a következő fogalmakat: terjedelem, átlagos abszolút eltérés, szórás. Szórás kiszámolása adott adathalmaz esetén számológéppel. Tudjon adathalmazokat összehasónlítani a tanult statisztikai mutatók segítségével.	Ismerje az adathalmazok egyesítése és átlaguk közötti kapcsolatot.
5.2. A valószínűség-számítás elemei	Véges sok kimenetel esetén szimmetriamegfontolásokkal számítható valószínűségek (egyenlő esélyű elemi eseményekből) egyszerű feladatokban. Esemény, eseménytér konkrét példák esetén. A klasszikus (Laplace)-modell ismerete. Szemléletes kapcsolat a relatív gyakoriság és a valószínűség között. Valószínűségek kiszámítása visszatevéses mintavétel esetén, binomiális eloszlás.	Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: események egyesítésének, metszetének és komplementerének valószínűsége, feltételes valószínűség, függetlenség, függőség. A nagy számok törvényének szemléletes tartalma (nagyobb n-ekre valószínűbb, hogy $\|k/n - p\| < \delta$). Geometriai valószínűség. A binomiális eloszlás (visszatevéses modell) és a hipergeometriai eloszlás (visszatevés nélküli modell) tulajdonságai és ábrázolása. Várható érték, szórás fogalma és kiszámítása a diszkrét egyenletes és a binomiális eloszlás esetén.

		A binomiális eloszlás alkalmazása. A minta relatív gyakoriságának becslése a sokaság paraméterének ismeretében.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint			Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc	240 perc		20 perc
I. 45 perc	II. 135 perc	Definíció, ill. tétel kimondása Definíció közvetlen alkalmazása Feladatmegoldás	I.	II.	Egy téma összefüggő kifejtése megadott szempontok szerint
30 pont	70 pont	50 pont	51 pont	64 pont	35 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő,	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő,
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	a tételsorban szereplő feladatokhoz kapcsolódó összefüggéseket tartalmazó képlettár,

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	tételcímek, képlettár
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	Jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
I. 45 perc	II. 135 perc	Definíció, ill. tétel kimondása Definíció közvetlen alkalmazása Feladatmegoldás
30 pont	70 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó az I. (45 perc) és a II. (135 perc) feladatlapon belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 45 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Vizsgázónként megengedett segédeszközök: függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, melyekről a vizsgázó gondoskodik. Ezeket az eszközöket a vizsgázók a vizsga során egymás között nem cserélhetik.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői:

A feladatsor két, jól elkülönülő feladatlapból áll.

Az I. feladatlap 10-12 feladatot tartalmaz, amely az alapfogalmak, definíciók, egyszerű összefüggések ismeretét hivatott ellenőrizni. Ebben a feladatlapban előfordulhat néhány igaz-hamis állítást tartalmazó vagy egyszerű feleletválasztós feladat is, de a feladatok többsége nyílt végű. Az első feladatlap megoldására 45 perc áll rendelkezésre, vagyis ezen idő eltelte után e feladatok megoldására nincs tovább mód.

A II. feladatlap megoldási időtartama 135 perc. Ez további két részre oszlik, melynek megoldása folyamatos, az adott időn belül nem korlátozott.

A II/A rész három, egyenként 9-14 pontos feladatot tartalmaz. A feladatok egy vagy több kérdésből állnak.

A II/B rész három, egyenként 17 pontos feladatot tartalmaz, amelyből a vizsgázó választása szerint kettőt kell megoldani, és csak ez a kettő értékelhető. A feladatok a középszintű követelmények keretein belül összetett feladatok, általában több témakört is érintenek és több részkérdésből állnak.

A II. feladatlap megoldására fordított időt a vizsgázó szabadon használhatja fel.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor összeállításakor az alábbi tartalmi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	20%
Aritmetika, algebra, számelmélet	25%
Függvények, az analízis elemei	15%
Geometria, koordinátageometria, trigonometria	25%
Valószínűségszámítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetőlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentős része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes vizsgázók számára - a választásaiktól függően - az arányok eltolódhatnak. Az első témakörbe tartozik a feladatoknak minden olyan részeleme, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modell megalkotását igényeli.

A feladatsor feladatainak 30-50%-a szöveges, a hétköznapi élethelyzetekhez kapcsolódó, esetenként egyszerű modellalkotást igénylő feladat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a szaktanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, esetenként több változatot is, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

A középszintű feladatlap II/B részében kitűzött 3 feladat közül csak 2 feladat megoldása értékelhető. A vizsgázónak az erre a célra szolgáló négyzetben meg kell jelölnie annak a feladatnak a sorszámát, melynek értékelése nem fog beszámítani az összpontszámába. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozatból sem derül ki egyértelműen, akkor a nem értékelendő feladat automatikusan a kitűzött sorrend szerinti utolsó feladat lesz.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik, amennyiben a vizsgázó csoportban van szóbeli vizsgázó.

A szóbeli tételek nem hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli vizsgára kétszer annyi tételt kell készíteni, mint amennyien a szóbeli vizsgázók vannak, de a tételek száma 10-nél nem lehet kevesebb.

Vizsgázónként megengedett segédeszközök: függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, melyekről a vizsgázó gondoskodik. Ezeket az eszközöket a vizsgázók a vizsga során egymás között nem cserélhetik.

A szóbeli tételek tartalmi jellemzői

A tétel tartalmazzon három egyszerű, az elméleti anyag elsajátítását számon kérő kérdést (definíció, illetve tétel kimondását, vagy ezek közvetlen alkalmazását megkívánó egyszerű feladatot), valamint 3 feladatot.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A tétel egyes elemeit más-más témakörből kell kiválasztani.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés szempontjai:

1. Az elméleti kérdések összesen	15 pont
2. A három feladat összesen	30 pont
3. Önálló teljesítményre való képesség, a feladatok logikus előadása, illetve a matematikai kommunikációs képesség	5 pont

Azt, hogy a harmadik szempont szerinti 5 pontból mennyit kap a vizsgázó, annak a mérlegelésével kell eldönteni, hogy a vizsgázó milyen mértékben tudott önállóan megbirkózni a kérdésekkel, illetve a feladatokkal; ha segítő kérdésekre volt szüksége, azokat megértette-e és a feleletében fel tudta-e használni.

A szóbeli vizsgát is tett vizsgázó végső értékelése az írásbeli és a szóbeli vizsga együttes pontszáma alapján történik.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emeltszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
I.	II.	Egy téma összefüggő kifejtése megadott szempontok szerint
51 pont	64 pont	35 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként megengedett segédeszközök: függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, amelyekről a vizsgázó gondoskodik. Ezeket az eszközöket a vizsgázók a vizsga során egymás között nem cserélhetik.

Az írásbeli feladatsor formai jellemzői

Az I. részfeladatsor négy feladatból áll. Ezek az emelt szintű követelmények alapján egyszerűnek tekinthetők, többnyire a középszintű követelmények ismeretében is megoldhatók. A feladatok több részkérdést is tartalmazhatnak.

A II. részfeladatsor öt, egyenként 16 pontértékű feladatból áll. Ezek közül legalább kettőben a gyakorlati életben előforduló szituációból származik a probléma, így a megoldáshoz a vizsgázónak a szöveget le kell fordítania a matematika nyelvére, azaz matematikai modellt kell alkotnia, abban számításokat végeznie, s a kapott eredményeket az eredeti probléma szempontjából értelmezve kell válaszolnia a felvetett kérdésekre. A vizsgázónak az öt feladatból négyet kell kiválasztania, megoldania, és csak ez a négy értékelhető. A feladatok általában egy-két témakör ismeretanyagára támaszkodnak.

A feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor összeállításakor az alábbi arányok az irányadók:

Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok	25%
Aritmetika, algebra, számelmélet	20%
Függvények, az analízis elemei	20%
Geometria, koordinátageometria, trigonometria	20%
Valószínűségszámítás, statisztika	15%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetőlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentős része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes vizsgázók számára - a választásaiktól függően - az arányok eltolódhatnak. Az első témakörbe tartozik a feladatoknak minden olyan részeleme, amely a szöveg matematikai nyelvre való lefordítását, matematikai modellalkotást igényel.

A feladatsor feladatainak 30-40%-a szöveges, a hétköznapi élethelyzetekhez kapcsolódó, modellalkotást igénylő feladat.

A feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldásait, azok lehetséges változatait, az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

Az írásbeli feladatsor II. részében kitűzött 5 feladat közül csak 4 feladat megoldása értékelhető. A vizsgázónak az erre a célra szolgáló négyzetben meg kell jelölnie annak a feladatnak a sorszámát, melynek értékelése nem fog beszámítani az összpontszámába. Ezt a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben ez nem történt meg, és a választás ténye a dolgozatból sem derül ki egyértelműen, akkor a nem értékelendő feladat automatikusan a kitűzött sorrend szerinti utolsó feladat lesz.

Az írásbeli vizsga összpontszáma 115 pont.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsgára legalább húsz tételt kell készíteni. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy tematikailag fedje le a követelményrendszert. A tételek feladatait minden évben frissíteni kell.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz a tételsorban szereplő feladatokhoz kapcsolódó összefüggéseket tartalmazó képlettár, melyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít, továbbá szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, szögmérő, melyekről a vizsgázó gondoskodik.

Az egyes tételek egy-egy témából kerülnek ki. A tétel címében megjelölt témát logikusan, arányosan felépített, szabad előadásban kell kifejtenie a vizsgázónak. A feleletben feltétlenül szerepelniük kell az alábbi részleteknek:

- egy, a témához tartozó, a vizsgázó választása szerinti definíció pontos kimondása;
- egy, a témához tartozó, a vizsgázó választása szerinti tétel pontos kimondása és bizonyítása;
- a kitűzött feladat megoldása;
- a téma matematikán belüli vagy azon kívüli alkalmazása (több felsorolása vagy egy részletesebb bemutatása).

A tételeket úgy kell összeállítani, hogy a nehézségük (az általuk átfogott tananyagrészek nagysága és mélysége) közel azonos legyen. Ügyelni kell arra, hogy a tételben kitűzött feladat nehézsége az egyes tételeket tekintve körülbelül azonos legyen.

A vizsgán használható képlettárat és a tételcímeket nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán elérhető pontszám 35. Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik.

Az értékelési szempontok

A felelet tartalmi összetétele, felépítésének szerkezete		**10 pont**
Ezen belül:		
A témakörbe illő definíció megtalálása	1 pont	
A témakörbe illő tétel megtalálása	1 pont	
A további 8 pont megítélésére az alábbi szempontok javasoltak.		
Logikus felépítés, szerkesztettség, tartalmi gazdagság	4 pont	
A felelet matematikai tartalmi helyessége	4 pont	
A feleletben szereplő, a témához illő definíció helyes kimondása		**2 pont**
Ha több definíciót is elmond, akkor a definícióra adható 2 ponttal a legjobbat kell értékelni.		
A feleletben szereplő, a témához illő tétel helyes kimondása és bizonyítása		**6 pont**
Ezen belül:		
A tétel helyes kimondása	2 pont	
A tétel helyes bizonyítása	4 pont	
A kitűzött feladat helyes megoldása		**8 pont**
Ha a feladatot csak a vizsgáztató segítségével tudja elkezdeni, akkor maximum 5 pont adható.		
Alkalmazások ismertetése		**4 pont**
Egy odaillő alkalmazás megemlítése	1 pont	
Ennek részletes kifejtése vagy további 2-3 lényegesen eltérő alkalmazás említése	3 pont	
Matematikai nyelvhasználat, kommunikációs készség		**5 pont**
Ezen belül:		
Matematikai nyelvhasználat	2 pont	
Önálló, folyamatos előadásmód	2 pont	
Kommunikáció	1 pont	
Ez utóbbi 1 pont akkor is jár, ha a jelölt önálló felelete után nem volt szükség kérdésre.		

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

1. A mozgóképnyelv alapjai, a filmpoétika fogalmai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A képrögzítés és mozgásábrázolás alapjai és jellemzői, a technikai képalkotás és a mozgóképi történetmesélés előtörténete	A mozgókép előtti mozgásábrázolási, történetalkotási törekvések azonosítása (a barlangrajztól a képregényig). A technikai kép létrehozására szolgáló eszközök *(fényképezőgép, videokamera)* kezelői szintű használata.	Különféle képtípusok *(pl. természeti, képzőművészeti és technikai képek)* és a mozgókép előtti mozgásábrázolási-történetalkotási törekvések azonosítása (a barlangrajztól a képregényig). Képalkotás és képrögzítés, mozgásábrázolás és történetmesélés motivációinak felismerése adott esetekben. A technikai képalkotás technikatörténete, meghatározó találmányainak ismerete.
A technikai kép jellemzői	Rögzítés és ábrázolás mozzanatainak elkülönítése és kapcsolatuk értelmezése a mozgóképi szövegek elemzésében.	A mozgókép kettős természetének (reprodukció és ábrázolás) következményei a művészi és köznapi mozgóképi szövegformálásban. A mozgókép utalásos természetének bemutatása, valamint értelmezése alkalmas példákkal.
A látvány mozgóképi megszervezése	A beállítás és a képkivágat fogalmainak pontos használata; a plánfajták felismerése és alkalmazásuk értelmezése mozgóképi szövegek elemzésében. A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések, illetve a kameramozgások és a beállítás elemeinek elrendezésével kapcsolatos jellegzetességek felismerése és magyarázata mozgóképi szöveg értelmezésében.	A kamera térbeli elhelyezésével és optikai beállításával kapcsolatos jelzések (nézet és látószög, térmélység, előtér-háttér) felismerése és magyarázata mozgóképi szöveg értelmezésében. A megvilágítás és a színhasználat szerepének felismerése, leírása és magyarázata mozgóképi szöveg értelmezésében.
Szerepjáték	A szereplőválasztás változatainak *(pl. civil vagy hivatásos)* és a szereplő külső megjelenésének mint metakommunikációs jelzésnek a leírása és elemzése adott mozgóképi szöveg értelmezésében. A viselkedés szóbeli, vokális és metakommunikációs eszközeinek felismerése és értelmezése.	A szereplők dinamikusan változó státushelyzetének értékelése, elemzése adott mozgóképi szövegek értelmezésében.
Montázs	A montázsjelenség felismerése, montázs és gondolkodás, illetve montázs és ábrázolás kapcsolatának *(pl. a tér-idő felbontása és újraszervezése)* ismerete és alkalmazása adott montázsmegoldások leírásában és értelmezésében. A lineáris/narratív, az asszociatív/expresszív, a belső montázs felismerése és a montázshatás értelmezése adott montázsmegoldások elemzésében.	A mozgóképi hanghatások fajtáinak elkülönítése, kombinációik és képekkel történő összekapcsolásuk alapvető megoldásainak (szinkronitás-aszinkronitás, időérzet, hangulatteremtés) leírása és magyarázata a szövegelemzés során.
Mozgóképi elbeszélés	A történetnek mint változássorozatnak az értelmezése; a történet időrendi és okozati láncolatának összeállítása adott mozgóképi	

	szöveg értelmezésében. A történet legfőbb alkotóelemeinek (expozíció, lezárás, fordulat és epizód) felismerése, elkülönítése adott mozgóképi szövegek értelmezésében. A történet, a cselekmény és az elbeszélés fogalmainak helyes használata és alkalmazása a mozgóképi szövegek értelmezésében.	

2. Mozgóképi szövegértés, értelmezési szintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A médiaszövegek és a mozgóképi alkotások rendszerezése	A médiaszövegek rendszerezése néhány fontosabb szempont szerint *(pl. médiumok, a valósághoz való viszony, az alkotói szándék és nézői elvárás, a szöveg keletkezése és stílusa, továbbá televíziós műsortípusok)*. Ezen kategóriák alkalmazása.	A médiaszövegek rendszerezése néhány további fontos szempont szerint *(pl. elbeszélő és nem elbeszélő jelleg; animáció; a kifejezőeszközök kísérleti használata)*. Ezen kategóriák alkalmazása.
A valóság ábrázolásához való viszony	A képi ábrázolás és a mágikus gondolkodás kultúrtörténeti kapcsolatának ismerete. A valóságos és a valószerű fogalmának ismerete. A fikciós és dokumentarista ábrázolásmód megjelenési formáinak felismerése és értelmezése.	A technikai képrögzítés kultúrtörténeti szerepének értelmezése. A televízió valóságfelfogásának értelmezése a médium megjelenésétől a valóságshow műsorokig.
Cselekményelemzés	Történet és cselekmény megkülönböztetése; a cselekmény tér-idő folyamatának és okozati rendjének összeállítása.	A fordulatok és epizódok különválasztása; a műfaji konvenciók és a formanyelv cselekményre gyakorolt hatásának felismerése; a cselekményen belüli és azon kívüli elemek elkülönítése.
A mozgóképi szövegek jelentése	Jelentéstulajdonítás a legfontosabb filmnyelvi kódok (látványszervezés, szerepjáték, montázs, elbeszélés) értelmezésével adott mozgóképi szövegek esetében.	

3. Mozgóképi szövegalkotás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Egyszerű mozgóképi vagy médiaszövegek megszerkesztése	Szövegalkotási ismeretek és képességek bizonyítása (több beállításból álló, értelmes mozgóképi szekvencia vagy rövid terjedelmű alkotás megtervezése és kivitelezése a projektmunka során)	

4. Műfaj- és műismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A filmkultúra kettőssége	A tömeg- és a magas/artisztikus kultúra fogalmának elhatárolása. A műfaji és a szerzői filmalkotások megkülönböztetése és összehasonlítása. Az archetípus fogalmának ismerete, archetípusok felismerése *(pl. archetipikus konfliktusok, karakterek)* és azok adott formáinak értelmezése.	A kultúrahasadás jelenségének, okainak és következményeinek bemutatása és értékelése. A szerzői filmek sajátosságainak (a nemzeti magaskultúrába ágyazottság, elitista alkotás- és befogadásmód, hétköznapiság-dominancia, stílusközpontúság, szoros kapcsolat a társművészetekkel) ismerete.
Műfaji jellemzők	A tömegfilmek sajátosságainak (sztárkultusz, iparszerűség és gazdasági meghatározottság, nézőszám-maximalizálásra törekvés, szórakoztatás-központúság, műfajiság, fogyasztói minták kiváltása és követése, multiplex-terjesztés) felismerése és bemutatása adott közönségfilmek segítségével. Két szabadon választott tömegfilmi műfaj *(pl. burleszk, melodráma, western, thriller, horror, sci-fi)* bemutatása az adott műfajt reprezentáló alkotások jellemzésén keresztül a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján.	A legjellemzőbb műfajok (dráma, melodráma, vígjáték, burleszk, western, akciófilm, krimi, thriller, horror, sci-fi) közül három szabadon választott műfaj részletező ismertetése egy-egy hozzárendelhető film vázlatos elemzésével - a témaválasztásban, a motívumhasználatban és az elbeszélésmódban megfigyelhető hasonlóságok alapján. Egy szabadon választott tömegfilmes alkotói életmű *(pl. Chaplin, Ford, Hitchcock, Spielberg)* bemutatása.

5. Korstílusok, szerzők és művek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Korstílusok	A téma-, szereplő- és környezetválasztás, a filmnyelvi kifejezőeszközök (látvány, montázs, történetmesélés) használata, a filmtörténeti hagyományokhoz való viszony és a film szerepéről való elképzelések szempontjából megfigyelhető stiláris hasonlóságok és különbségek felismerése. A (német) expresszionizmus, a francia és a szovjet-orosz avantgárd, az (olasz) neorealizmus, a francia és a csehszlovák új hullám jellemzőinek azonosítása, közülük két filmstílustörténeti korszak részletező ismertetése a korszakot meghatározó alkotók és művek	A személyes világlátás, az alkotóra jellemző formanyelvi jegyek felismerése és bemutatása. A film stílustörténeti korszakaihoz nehezen besorolható ún. „nagymesterek” *(pl. Antonioni, Bergman, Bunuel, Cassavetes, Fellini, Godarad, Kuroszava, Pasolini, Tarkovszkij, Welles)* közül egy alkotó életművének alaposabb bemutatása a legfontosabb művek

	alapján.	és a szerzőt jellemző témák, stiláris eszközök alapján.

6. Egyetemes filmtörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A filmtörténet kezdetei		A Lumiere-fivérek és Melies munkásságának ismerete.
A némafilmművészet	A német expresszionizmus jellemzése, egy meghatározó művének ismerete. A szovjet-orosz montázsiskola jellemzése, két meghatározó művének ismerete.	Griffith filmművészeti jelentőségének értékelése. A francia filmes avantgárd jellemzése, két meghatározó művének ismerete.
A hangosfilmművészet kialakulása	Az (olasz) neorealizmus jellemzése, két meghatározó művének ismerete.	A lírai realizmus jellemzése, egy meghatározó művének ismerete.
A modern film	A francia és a csehszlovák új hullám jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete.	A fontosabb nemzeti új hullámok *(pl. francia, csehszlovák, angol, német)* jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete. Új Hollywood jellemzése, néhány meghatározó mű ismerete.

7. Magyar filmtörténeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A magyar film a második világháború előtt		A meghatározó műfajok (vígjáték és melodráma) jellemzése, néhány mű ismerete.
Az új magyar film az ötvenes évektől a rendszerváltásig	A magyar film néhány jelentős alkotója közül egy rendező *(pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András)* munkásságának vázlatos bemutatása (az életmű helye és jelentősége a magyar film történetében). Az ún. budapesti iskola jellemzése, két fontosabb alkotás ismerete.	A magyar film néhány jelentős alkotója közül két rendező *(pl. Fábri Zoltán, Makk Károly, Jancsó Miklós, Szabó István, Huszárik Zoltán, Bódy Gábor, Jeles András)* munkásságának vázlatos bemutatása (az életmű helye és jelentősége a magyar film történetében). Az ún. budapesti iskola jellemzése, néhány fontosabb alkotás ismerete.
A kortárs magyar film	Egy - szabadon választott -, a rendszerváltozás után készült, jelentősebb magyar film részletező ismertetése.	

8. Média a mindennapi életben

	VIZSGASZINTEK

TÉMÁK	Középszint	Emelt szint
A társadalmi nyilvánosság	A polgári nyilvánosság fogalmának ismerete; a modern társadalmi nyilvánosság kialakulását elősegítő fontosabb tényezők szerepének kifejtése *(pl. a technikai sokszorosítás, a technikai képrögzítés-képközvetítés, a távközlés).* A nyilvános szereplés során követendő és elvárható etikai szempontok ismerete.	A média napirend-kijelölő szerepének a bizonyítása aktuális médiapéldákkal. A média legfontosabb társadalmi szerepeinek *(pl. tájékoztatás, „őrkutya”-szerep, közösségteremtő szerep, a morális értékrend formálása)* ismerete. A nyilvános szereplés során követendő és elvárható etikai szempontok alkalmazása *(pl. interjúhelyzetben).*
Mediatizált információforrások használata	Az egyes médiumokban használatos szövegtípusok *(pl. újsághírek, riportok és tanulmányok, rádióműsorok, filmek, televíziós műsorok, weblapok, CD-ROM-ok, digitális archívumok)* mint információs források tudatos, szelektív és célirányos használata *(pl. a projektmunkában).*	
A média és az életmód	A médiumok - elsősorban a rádió és a televízió - műsorrendjének, a csatornaimázs kialakításának a befogadók életmódjára, műsorválasztási preferenciáira gyakorolt hatásainak bemutatása.	

9. A médiaszövegek befogadása és a média közönsége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Intertextualitás, sorozatelv	A sorozatelv fogalma, hatása a szövegek megszerkesztésére és befogadására. A sorozatszerű szerkesztés célja és hatása a befogadóra *(pl. szappanoperák, hírek, reklámkampányok esetén).*	Aktuális médiapéldákkal annak a jelenségnek a bemutatása, hogy a médiaszövegek rendszeresen utalnak más médiaszövegekre, s a befogadó olykor csak a megelőző vagy következő szövegek, közlemények alapján értheti meg az adott textust (pl. hírek).
A befogadást befolyásoló tényezők	A befogadásra a szövegen túl hatást gyakorló tényezők: kulturális kompetencia (a befogadó tudása, tapasztalata és ízlése); a közönség kulturális és társadalmi környezete (gazdasági, szociális, etnikai helyzet, életkor és nemi identitás), a befogadás környezete *(pl. újságolvasás, rádiózás, tévézés, szörfözés a világhálón),* illetve ezek hatása az egyes médiaszövegek, szövegtípusok elfogadására vagy elutasítására. A médiaipar globalizálódásának jelei és következményei *(pl. a nemzeti identitás veszélyeztetése és átalakulása)* a médiaszövegek kódolásában és terjesztésében.	A közönség eltérő szerepeinek értelmezése: a befogadó mint fogyasztó, a közönség mint állampolgár, a közönség mint nő vagy férfi. A legfontosabb médiahatás-elméletek *(pl. direkt, korlátozott, használati érték, kultivációs modellek)* ismerete.
A sztár	A sztár szerepének felismerése és értelmezése a filmen és a	A sztárfogalom kialakulása és módosulása.

	médiában néhány film és médiasztár jellemzésével.	
Új médiatechnológiák	A mediatizált közlésmód új jelenségeinek *(pl. interaktivitás, multimédia, hálózati kommunikáció, virtuális valóság)* jellemzése, a befogadási folyamatra gyakorolt hatásuk bemutatása és értékelése.	

10. Médiaintézmények

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A médiaszöveg mint termék	A tömegkommunikációs folyamatra ható főbb gazdasági tényezők bemutatása, az iparszerű és piacelvű működés *(pl. a maximális fogyasztásra késztetés elve, a közönség mint vevő és mint áru, a műsoridő mint tulajdon)* értelmezése.	Néhány jellemző adat *(pl. a hazai film- és televíziós ipar nagyságrendje, a közpénzek és a „reklámtorta" mértéke)* ismerete és értelmezése.
A médiaipar intézményei	A közszolgálati és kereskedelmi médiaintézmények jellemzése néhány példa alapján.	A független és alternatív médiaintézmények, szakosított csatornák és tematikus-specializálódott médiavállalkozások jellemzése alkalmas példák alapján.
A médiaipar ellenőrzése	A médiaipar jogi és etikai szabályozásának alapelvei *(pl. önellenőrzés, a válaszadás lehetősége, a magánélet tiszteletben tartása, a közszereplőkkel kapcsolatos szabályok, a hátrányos megkülönböztetés tilalma).* A törvények és szabályok betartását ellenőrző hazai intézmények megnevezése, beavatkozásuk *(pl. a reklámidő túllépéséért, a fiatalkorúakat károsan érintő műsorokkal kapcsolatos döntések)* jellemző példáinak ismertetése az adott időszakból.	A médiatörvény és a monopóliumellenes törvények legfontosabb szabályozóeszközeinek (pl. a tőkekoncentráció limitálása, kvóták, hírszolgáltatás előírása) ismerete. Az újságíró szabadsága és ennek korlátai; a szerzői jog; az információhoz való jog; a rágalmazással kapcsolatos, a kiskorúak védelmét és a politikai befolyásolástól való védelmet szolgáló főbb szabályozások ismerete.

11. A reprezentáció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Manipuláció, a valóság sztereotip és torzított megjelenítése a médiában	A reprezentáció fogalmának ismerete, a tapasztalati és a médiavalóság eltéréseinek felismerése és bemutatása a nemi szerepek, a kisebbségek és az etnikumok, az eszmék és politikai formációk médiareprezentációjának jellegzetes példáin keresztül, jellemző sztereotípiák bemutatása bizonyos társadalmi csoportok reprezentációjában. Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média tömegbefolyásolási, közönségmanipulációs hatását kívánják	Fontosabb érvek és ellenérvek ismerete és alkalmazása, amelyek a média agresszivizáló hatását kívánják bizonyítani vagy cáfolni.

	bizonyítani vagy cáfolni.	

12. Jellegzetes televíziós műsortípusok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hírműsorok	A hír és a vélemény fogalmainak ismerete és elkülönítésük adott médiaszövegben. A hírműsorszerkesztés elemi normáinak ismerete és érvényesülésük kritikus megítélése.	A hírműsorok show-szerű átalakulásának értékelése.
Reklám	A reklám mint alkalmazott művészeti forma értelmezése adott médiaszöveg esetében. A reklámok címzettjének/célcsoportjának meghatározása. A reklámozásban alkalmazott néhány gyakori befolyásolási technika felismerése és értékelése.	A reklám szerepe a média-intézményrendszer fenntartásában és befolyásolásában játszott szerepének értékelése.
Folytatásos teleregény (szappanopera)	A szériaelv megjelenési formáinak felismerése és jellemzése. A teleregény szerkezeti sajátosságainak ismerete és bemutatása alkalmas példány.	
Showműsorok		A showműsorok forrásainak és rokon műfajainak ismerete *(pl. varieté, cirkusz);* a leggyakoribb showműsor-változatok ismerete és jellemzése. A show külsőségeinek, a közönség és a show műsorvezetője (showman) szerepének jellemzése. A valóság és show viszonyának megfigyelése és értelmezése alkalmas példány.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint		
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	Projekt	180 perc	Projekt	20 perc
50 pont	50 pont	60 pont	60 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	videolejátszó vagy DVD-lejátszó és tv vagy kivetítő	NINCS	videolejátszó vagy DVD-lejátszó és tv vagy kivetítő	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint		
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	projektfeladatok	NINCS	projektfeladatok	tételsor
Mikor?	NINCS	Október 15. (November 1.); Április 15. (Május 1.)	NINCS	Október 15.; Április 15.	Jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint				
Gyakorlati vizsga		Írásbeli vizsga		
		180 perc		
Projekt		Feladatsor		
Médiaszöveg és munkanapló elkészítése („A” feladat)	Esszé elkészítése („B” feladat)	Fogalom- és tárgyismeret	Mozgóképi szövegértés	Média miniesszé
25 pont	25 pont	10 pont	25 pont	15 pont
50 pont		50 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A feladatsor minden esetben tartalmaz egy videokazettára vagy DVD-re rögzített, néhány (kb. 5-15) perc hosszúságú filmrészletet vagy televíziós műsorrészletet. Az írásbeli vizsga során először a feladatlaphoz tartozó film- vagy műsorrészletet kell a vizsgázóknak megtekinteniük, majd a feladatlapok szétosztását követően a vizsgázók három percet kapnak a filmrészlettel kapcsolatos kérdések tanulmányozására. Ezt követően a vizsgázók másodszor is megnézik a részletet, majd megkezdik a munkát.

A részlet megtekintésére még egy alkalommal (a beadást megelőző utolsó fél óra kezdetén) harmadszor is lehetőséget kell biztosítani a vizsgázóknak, amennyiben azt bárki közülük igényli.

Vizsgacsoportonként szükséges eszköz a videolejátszó vagy DVD-lejátszó és tv vagy kivetítő, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A vizsgázók a feladatlapokon levő információkon kívül semmilyen segédeszközt nem használhatnak.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja három részből áll:

- tartalmaz néhány, elsősorban az ismereteket és a tudást mérő feladatot;
- a mozgóképi szövegértés képességének mérésére tartalmaz egy előzetesen nem látott, a vizsga során megtekintett mozgóképi szöveggel (filmrészlettel, televíziós műsorrészlettel) kapcsolatos kérdéssort, illetve a látott részlethez kapcsolódó részletesebben kifejtendő, elemző jellegű kérdést;
- tartalmazza valamely tömegkommunikációval kapcsolatos probléma felvetését, mellyel kapcsolatban rövid esszéisztikus kifejtést vár el a vizsgázótól.

Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsga értékelését központi javítási-értékelési útmutató alapján a szaktanár végzi.

A tesztlap feladatsoraiban megjelenő rövid, kifejtést-érvelést igénylő feladatok értékelése során minősíteni kell:

a) a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során alkalmazott ismeretek mértékét, azok érvényességét;

b) a szöveg áttekinthetőségét (logikus szerkezetét) és érveléstechnikáját, annak stiláris színvonalát;

c) az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét.

A feladatsor első részét képező ismereteket és tudást mérő feladatokra maximálisan 10, a mozgóképi szövegértés mérésére vonatkozó feladatokra hibátlan megoldás esetén maximálisan 25, míg a médiaismerettel kapcsolatos esszé jellegű feladatra további 15 pont szerezhető. A vizsgadolgozat maximális összpontszáma így 50 vizsgapont lehet.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsga önálló munka keretében kidolgozandó két különböző projektfeladat megoldásából áll. A központilag meghatározott hat vizsgafeladatot a szaktanár további két projektfeladattal egészítheti ki.

Az elkészült projektmunkát a vizsgabizottságot működtető intézményben kell legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig beadni, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A gyakorlati projektmunka tartalmi és formai jellemzői

A központilag közzétett feladatok közül három minden esetben valamely médiaszöveg és a hozzá tartozó munkanapló elkészítésére vonatkozik („A” feladat), míg a további három feladat esszé típusú („B” feladat). A vizsgázó a projektfeladatok közül egy „A” és egy „B” típusú feladatot köteles választani oly módon, hogy a választott feladatok legalább egyike a központilag közzétett feladatok valamelyike.

A vizsgázó gyakorlati vizsgamunkájának tartalmaznia kell:

a) egy médiaszöveget („A” feladat), amely lehet pl. rövid videofilm vagy műsorelőzetes, riportázs, reklám, portré, hanganyag kazettán, fotósorozat, animációs munka, plakát, képregény, story-board, számítógépes honlap vagy amely egyéb kreatív formában valósulhat meg;

b) egy esszét, minitanulmányt („B” feladat), amely önálló irodalmazás, kutatás, elemzés alapján készül.

Az „A” feladathoz kötelezően mellékelni kell egy maximum 750 szóból álló munkanaplót, vagyis értelmező kommentárt. Ebben röviden ki kell térni a feladatválasztással kapcsolatos vizsgázói motivációkra, a munka tervezése és kivitelezése során felmerült főbb döntési helyzetekre, a feladatmegoldással kapcsolatos személyes élményekre, továbbá a szöveget a vizsgázó önértékelő megjegyzéseivel kell zárni.

Az esszéjellegű feladatok megoldásaként egy maximum 1000-1500 szóból (4-6 oldal) álló szöveget kell elkészíteni. Ha ebben a vizsgázó kritikai, elméleti szöveget interpretál vagy idéz, akkor a tudományos közleményeknél megszokott hivatkozásokat és irodalomjegyzéket is csatolni kell (ezek a megjelölt terjedelmen kívül esnek).

A tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozó központi vizsgafeladatok minden év október 15-éig, az őszi vizsgaidőszakra vonatkozók április 15-éig kerülnek nyilvánosságra. A szaktanárok által kiadott feladatokat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan legkésőbb november 1-jéig, az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan május 1-jéig kell az adott intézményben a vizsgázók számára közzétenni.

A gyakorlati projektmunka értékelése

Amennyiben a vizsgázó két azonos típusú feladat megoldását adja be, akkor, a nyilvánosságra hozott feladatok sorrendje szerinti első megoldott feladatát kell értékelni, a másik automatikusan 0 ponttal értékelendő.

A projektmunka értékelése során - a munka jellegét figyelembe véve - a szaktanár feladatonként az alábbi szempontok szerint minősíti a megoldásokat:

A gyakorlati (kreatív) feladatnál értékelni kell

a) az elképzelés megtervezettségét, a megvalósítás előkészítettségét és a munka szervezettségét;

b) a munka dokumentáltságának minőségét és az elkészített anyaggal kapcsolatos (ön)reflexió színvonalát;

c) a kivitelezés technikai és esztétikai minőségét, ötletességét, személyességét;

d) a prezentáció formai színvonalát.

Az esszétípusú feladatnál értékelni kell

a) a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során felhasznált háttéranyagok és ismeretek érvényességét,

b) a szöveg áttekinthetőségét (logikus struktúráját) és érveléstechnikáját, stiláris színvonalát,

c) az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét,

d) a prezentáció formai színvonalát.

A központi javítási-értékelési útmutató alapján a fentiekben írt szempontokat érvényesítve feladatonként összesen 25-25 pont adható. A gyakorlati vizsgafeladatokra a jelölt így maximálisan 50 vizsgapontot szerezhet.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
	180 perc	20 perc

Projekt			Feladatsor			Tételkifejtés	
Média-szöveg és munkanapló elkészítése („A” feladat”)	Esszé elkészítése („B” feladat)	„C” feladat elkészítése	Fogalom- és tárgyismeret	Mozgóképi szövegértés	Média miniesszé	Mozgókép altételsor	Média altételsor
20 pont	20 pont	20 pont	15 pont	30 pont	15 pont	15 pont	15 pont
60 pont			60 pont			30 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A feladatsor minden esetben tartalmaz egy videokazettára vagy DVD-re rögzített, néhány (5-15) perc hosszúságú filmrészletet vagy televíziós műsorrészletet. Az írásbeli vizsga során először a feladatlaphoz tartozó film- vagy műsorrészletet kell a vizsgázóknak megtekinteniük, majd a feladatlapok szétosztását követően a vizsgázók három percet kapnak a filmrészlettel kapcsolatos kérdések tanulmányozására. Ezt követően a vizsgázók másodszor is megnézik a részletet, majd megkezdik a munkát.

A részlet megtekintésére még egy alkalommal (a beadást megelőző utolsó fél óra kezdetén) harmadszor is lehetőséget kell biztosítani a vizsgázóknak, amennyiben azt bárki közülük igényli.

Vizsgacsoportonként szükséges eszköz a videolejátszó vagy DVD-lejátszó és tv vagy kivetítő, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A vizsgázók a feladatlapokon levő információkon kívül semmilyen segédeszközt nem használhatnak.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja három részből áll:

- tartalmaz néhány, elsősorban az ismereteket és a tudást mérő feladatot;
- a mozgóképi szövegértés képességének mérésére tartalmaz egy előzetesen nem látott (ismeretlen) mozgóképi szöveggel (filmrészlettel, televíziós műsorrészlettel) kapcsolatos kérdéssort, illetve egy, a látott részlethez kapcsolódó részletesebben kifejtendő, elemző jellegű kérdést;
- tartalmazza valamely tömegkommunikációval kapcsolatos probléma felvetését, mellyel kapcsolatban rövid esszéisztikus kifejtést vár el a vizsgázótól.

Az írásbeli vizsgarészhez kapcsolódó nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A feladatsorban megjelenő rövid, kifejtést-érvelést igénylő feladatok értékelése során minősíteni kell:

a) a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során alkalmazott ismeretek mértékét, azok érvényességét;

b) a szöveg áttekinthetőségét (logikus szerkezetét) és érveléstechnikáját, annak stiláris színvonalát;

c) az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét.

A feladatlap első részét képező, ismereteket és tudást mérő feladatokra maximálisan 15, a mozgóképi szövegértés mérésére vonatkozó feladatokra hibátlan megoldás esetén maximálisan 30, míg a médiaismerettel kapcsolatos esszé jellegű feladatra további 15 pont szerezhető.

A feladatlap maximális összpontszáma így 60 vizsgapont lehet.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsga önálló munka keretében kidolgozandó három különböző projektfeladat megoldásából áll. A közzétett hat középszintű vizsgafeladathoz további három emelt szintű projektfeladat társul.

Az elkészült projektmunkát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadni, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A gyakorlati projektmunka tartalmi és formai jellemzői

A központilag közzétett (a középszintű gyakorlati vizsgáéval azonos) feladatok közül három minden esetben valamely médiaszöveg és a hozzá tartozó munkanapló elkészítésére vonatkozik („A” feladat), további három feladat esszé típusú („B” feladat), míg a csak az emelt szintű vizsgára közzétett három feladat („C” feladat) típusa bármelyik lehet.

A vizsgázó a projektfeladatok közül egy „A”, egy „B” és egy „C” típusú feladatot köteles választani.

A vizsgázó gyakorlati vizsgamunkájának tartalmaznia kell:

a) egy médiaszöveget („A” feladat), amely lehet pl. rövid videofilm, film/előzetes, riportázs, reklám, portré, hanganyag kazettán, fotósorozat, animációs munka, plakát, képregény, story-board, számítógépes honlap stb. vagy amely egyéb kreatív formában valósulhat meg;

b) egy esszét, minitanulmányt („B” feladat), amely önálló irodalmazás, kutatás, elemzés alapján kerül elkészítésre;

c) egy további médiaszöveget vagy esszét („C” feladat).

Az „A”-típusú feladatokhoz kötelezően mellékelni kell egy maximum 750 szóból álló munkanaplót, vagyis értelmező kommentárt. Ebben röviden ki kell térni a feladatválasztással kapcsolatos vizsgázói motivációkra, a munka tervezése és kivitelezése során felmerült főbb döntési helyzetekre, a feladatmegoldással kapcsolatos személyes élményekre, továbbá a szöveget a vizsgázó önértékelő megjegyzéseivel kell zárni.

A „B”-típusú (esszé jellegű) feladatok megoldásaként egy maximum 1000-1500 szóból (4-6 oldal) álló szöveget kell elkészíteni. Ha ebben a vizsgázó kritikai, elméleti szöveget interpretál vagy idéz, akkor a tudományos közleményeknél megszokott hivatkozásokat és irodalomjegyzéket is csatolni kell (ezek a megjelölt terjedelmen kívül esnek).

A tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozó központi vizsgafeladatok minden év október 15-éig, az őszi vizsgaidőszakra vonatkozók április 15-éig kerülnek nyilvánosságra.

A gyakorlati projektmunka értékelése

Amennyiben a vizsgázó három olyan feladat megoldását adja be értékelésre, melyek egyike sem C-típusú feladat, úgy az összes feladatot 0 ponttal kell értékelni..

Amennyiben a vizsgázó két vagy három azonos típusú feladat megoldását adja be, akkor feladattípusonként a nyilvánosságra hozott feladatok sorrendje szerinti első megoldott feladatát kell értékelni, a többi feladat - az adott feladattípuson belül - automatikusan 0 ponttal értékelendő.

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A gyakorlati (kreatív) feladatnál értékelni kell

a) az elképzelés megtervezettségét, a megvalósítás előkészítettségét és a munka szervezettségét;

b) a munka dokumentáltságának minőségét és az elkészített anyaggal kapcsolatos (ön)reflexió színvonalát;

c) a kivitelezés technikai és esztétikai minőségét, ötletességét, személyességét;

d) a prezentáció formai színvonalát.

Az esszé típusú feladatnál értékelni kell

a) a probléma értelmezésének minőségét, a feladat megoldása során felhasznált háttéranyagok és ismeretek érvényességét;

b) a szöveg áttekinthetőségét (logikus struktúráját) és érveléstechnikáját, stiláris színvonalát;

c) az önálló megfigyelések, felvetések előfordulását és minőségét;

d) a prezentáció formai színvonalát.

A központi értékelési útmutató alapján a fentiekben írt tartalmi (a, b, c) szempontokat érvényesítve feladatonként maximálisan 18, a prezentáció formai színvonalára pedig további 2, összesen 20 pont adható. A gyakorlati vizsgafeladatokra a vizsgázó így maximálisan 60 vizsgapontot szerezhet.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. Az altételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.) Ha az altétel önálló álláspont megfogalmazását igényli, akkor a vizsgázónak az ezzel kapcsolatban felmerülő kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli vizsgán a vizsgázónak két altételt kell húznia és kifejtenie.

Az altételsorok legalább 8-8 altételt tartalmaznak.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A két altételsor közül az egyik a mozgóképkultúra, a másik a média világához kapcsolódó ismereteket, értelmezési képességeket ellenőrző altételeket tartalmaz.

Nyilvánosságra hozható a központi tételsor, a jogszabály szerint.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központi értékelési útmutató alapján, a következő szempontok szerint történik:

- a vizsgázó által kifejtettek mennyiben merítik ki tartalmilag az altétel címében megjelölt témát;
- logikusan fölépített-e a vizsgázó előadása, megfelel-e az ilyen típusú szóbeli közléstől elvárható követelményeknek;
- mennyiben önálló a vizsgázó szóbeli teljesítménye (pl. szüksége volt-e segítő kérdésre), mennyire rendszerezett és mély a tudása (pl. hogyan reagált a tantárgyi bizottság által esetlegesen felvetett kérdésekre).

A szóbeli vizsgán a vizsgázó teljesítményét a két altételre adott maximálisan 15-15 ponttal kell értékelni, tehát összesen 30 pont szerezhető.

NÉMET NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum a német nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, B1: - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: - a gondolatmenetet követni, - véleményeket, érvelést követni, - az információkat megfelelő részletességgel megérteni, - a szerző álláspontjára következtetni, - a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
1.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény	A vizsgarészben használt szöveg

	az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.
1.3. Szövegfajták	- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek, - irodalmi szövegek.	- publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,	A vizsgarészben használt szöveg

	- autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: - gondolatmenetét részleteiben is követni, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes

		beszélők álláspontjára, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
3.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű, B1: - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik, - normál tempójú, - a standard kiejtés(ek)hez közel álló, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	A vizsgarészben használt szöveg B2: - változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, - természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),	

	- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.	általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt), A2: - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, B1: - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a	A vizsgázó képes

	helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, - a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	- rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	- olvasói levél, - cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni,	A vizsgázó képes

	és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, - ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	B2: - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, - folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, - bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, - elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, - enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖRÖK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfiszerepek	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése

	- Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások (posta) Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, reklámok - Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	 - Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, kempingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltatóegységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Vielen Dank / Danke schön; emelt szinten: Ich bin Ihnen sehr dankbar. / Ich bedanke mich bei Ihnen dafür.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Hallo! / Entschuldigung! / Herr Krause! - Ja, bitte!
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Guten Morgen / Guten Tag / Guten Abend! / Hallo Markus! - Auf Wiedersehen! Tschüs!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Mein Name ist Peter Klein. / Das ist Karl Sommer. - (Es) freut mich.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Hallo! / Ja, bitte? / (Hier) Kaufmann. - Ich möchte Herrn Müller sprechen. - Auf Wiederhören!
Levélben megszólítás, elbúcsúzás	Lieber Manfred,... / Sehr geehrte Damen und Herren,... - Herzliche Grüße / Mit freundlichen Grüßen
Szóbeli üdvözletküldés	Viele Grüße an Petra.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht es Ihnen? - Danke, gut. Was fehlt Ihnen? - Ich bin erkältet.
Köszönet és arra reagálás	Danke. - Bitte.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigung! - (Das) macht nichts.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Herzlichen Glückwunsch (zum Geburtstag)! / Frohe Weihnachten! Gute Besserung! - Danke.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Vielen Dank.
Sajnálkozás, csalódottság	Schade.
Öröm	Ich freue mich über ... / Toll!
Elégedettség, elégedetlenség	Das finde ich (nicht) gut. / Ich bin damit (nicht) zufrieden.
Csodálkozás	Komisch
Remény	Ich hoffe,...
Félelem, aggodalom	Ich habe Angst, dass...
Bánat, elkeseredés	Ich bin traurig, weil...

Bosszúság	Das ärgert mich sehr.
Együttérzés	Es tut mir Leid, dass...

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Was meinst du dazu? - Ich glaube... / Meiner Meinung nach...
Érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für Sport. - Das finde ich langweilig.
Tetszés, nem tetszés	Das gefällt mir (nicht). / Das mag ich (nicht).
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Du hast (nicht) Recht.
Egyetértés, egyet nem értés	Einverstanden. / Ich bin dafür / dagegen.
Helyeslés, rosszallás	Ich finde das (nicht) gut.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Das stimmt nicht. / Doch! / Sie haben nicht Recht.
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Das ist toll. / Das hast du wirklich gut gemacht. / Der Fisch schmeckt phantastisch. - Danke.
Közömbösség	Das ist mir egal.
Ígéret	Ich mache das schon!
Akarat, szándék, terv	Ich will... / Ich möchte... / Ich habe vor,...
Kívánság, óhaj	Ich möchte... / Ich hätte gern...
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	Ich kann... / Ich muss... / Ich darf... / Ich soll...
Bizonyosság, bizonytalanság	Ich veiß (nicht) genau, ...
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	Ich mag (keinen) Salat. / Ich lese gern. - Was machst du am liebsten?
Kritika, szemrehányás	Das war nicht nett von dir. / Warum hast du nicht angerufen?

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Das ist ein neuer Tisch. / Das ist mein Freund.

Dolgok, események leírása	Meine Wohnung liegt im Zentrum. Am Wochenende habe ich... gemacht.
Információkérés	Wer ist das? / Was weißt du über ihn?
Igenlő vagy nemleges válasz	Ja. / Nein.
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass (ob)...
Válaszadás elutasítása	Ich kann Ihre Frage nicht beantworten.
Bizonyosság, bizonytalanság	Es ist (nicht) sicher, dass / ob...
Ismerés, nem ismerés	Ich kenne... gut / nicht.
Feltételezés	Vielleicht...
Emlékezés, nem emlékezés	Ich erinnere mich (nicht) an ...
Indoklás (ok, cél)	Ich kann nicht kommen, weil... / Ich helfe dir, damit ...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Gib mir bitte... / Kannst du bitte... / Könntest du bitte...
Felszólítás, tiltás, parancs	Öffne (doch) bitte die Tür. / Schreib noch nicht.
Javaslat és arra reagálás	Gehen wir morgen tanzen? - Einverstanden.
Rendelés	Wir möchten bestellen. / Bringen Sie mir bitte einen Kaffee.
Meghívás és arra reagálás	Wollen wir ein Eis essen? / Darf ich Sie zum Essen einladen? - Danke gern.
Kínálás és arra reagálás	Nimm noch ein Stück Kuchen. - Nein danke.
Reklamálás	Guten Tag! Ich habe ein Problem... / Die Suppe ist zu salzig.
Tanácskérés, tanácsadás	Was sagst du dazu? - Ich rate dir,...
Figyelmeztetés	Vorsicht! / Pass auf!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Darf ich...? - Bitte sehr! / Nein, das ist hier verboten.
Segítségkérés és arra reagálás	Kannst du mir helfen? - Natürlich.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Was kann ich für dich tun? - Danke, es geht schon.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? / Wie meinst du das? / Wiederholen Sie bitte.
Nem értés	Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabieren Sie bitte.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Können / Könnten Sie bitte langsamer / lauter sprechen?
Beszélési szándék jelzése	Ich möchte noch sagen,...
Téma bevezetése	Ich wollte noch erzählen,.../ Übrigens, ich habe gehört, dass...
Témaváltás	Könnten wir jetzt noch darüber reden, ... / Ich möchte noch etwas sagen.
Félbeszakítás	Darf ich Sie kurz unterbrechen?
Megerősítés, igazolás	Das ist wahr. / Das stimmt.
Körülírás	Das ist ein Gerät, mit dem man...
Példa megnevezése	Ein Beispiel dafür ist...
Beszélgetés lezárása	Wir können darüber ein anderes Mal sprechen.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait,	A vizsgázó

B1: - megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	B2: - változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, - viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, - szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, - árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következő táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült. Az adott nyelvtani formához hozzárendeltük annak nyelvi funkcióját, illetve ahol az kevésbé megoldható, ott egy-egy példával illusztráltuk azt.

A nyelvtani ismeretek alapvető szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek előfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérő feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A *produktív* ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint		Emelt szint		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
I. MORPHOLOGIE					
1. DAS VERB					Existenz, Besitz, Geschehen, Handlung
1.1. Das finite und infinite Verb; Konjugation (Person, Numerus)	+	+	+	+	
Tempusformen					Zeitverhältnisse:
Präsens	+	+	+	+	Gegenwart,

Präteritum	+	+	+	+	Vergangenheit,
Perfekt	+	+	+	+	Gleichzeitigkeit,
Plusquamperfekt	+	-	+	+	Vorzeitigkeit,
Futur I	+	+	+	+	Zukunft
Futur II	-	-	+	-	
Hilfsverben der Zeitformen	+	+	+	+	(sein, haben, werden)
Modus					
Indikativ	+	+	+	+	Modalität:
Imperativ	+	+	+	+	Behauptung, Wunsch,
Konjunktiv I					Wille, Aufforderung,
Präsens	-	-	+	-	Befehl, Absicht usw.
Perfekt	-	-	+	-	
Konjunktiv II					
Präteritum					
würde-Form, hätte, wäre und Modalverben	+	+	+	+	
weitere Formen	-	-	+	-	
Plusquamperfekt	+	-	+	+	
Hilfsverben der Modalität					(können, dürfen, müssen, wollen, sollen, mögen)
Präsens	+	+	+	+	
Präteritum	+	+	+	+	
Perfekt	+	-	+	+	
Plusquamperfekt	+	-	+	+	
Futur I	-	-	+	-	
Modalverb mit Infinitiv Perfekt	-	-	+	-	
1.2. Trennbare und untrennbare Verben	+	+	+	+	(an/kommen, bekommen) Reziproke Handlungen,
1.3. Reflexive Verben	+	+	+	+	Ausdruck der Freude,

					Sorge, Angst usw.
1.4. Aktiv und Passiv Vorgangs-(Handlurigs)passiv					Beschreibung von Handlungsreihen bzw.
Präsens	+	+	+	+	Zuständen
Präteritum	+	+	+	+	
Perfekt	+	+	+	+	
Plusquamperfekt	-	-	+	+	
Futur I	+	-	+	+	
Futur II	-	-	-	-	
Vorgangspassiv mit Modalverb	+	-	+	+	
Zustandspassiv	+	-	+	+	
1.5. Valenz der Verben	+	+	+	+	
1.6 Funktionsverbgefüge	+	+	+	+	(eine Reise machen, zur Verfügung stehen)
2. PARTIZIPIEN					
Partizip Präsens	+	+	+	+	
Partizip Perfekt	+	+	+	+	
Partizip Futur	-	-	-	-	
3. SUBSTANTIV					Benennung von Lebewesen, Gengenständen, Abstrakta
3.1. Genus, Numerus, bestimmter, unbestimmter, negierender Artikel	+	+	+	+	(der, die, das, ein/e, kein/e)
3.2. Kasus, Deklination					
Nominativ	+	+	+	+	
Akkusativ	+	+	+	+	
Dativ	+	+	+	+	
Genitiv	+	+	+	+	
3.3. Numerus, Pluralbildung	+	+	+	+	
3.4. Substantivierung					

Partizip Präsens als Substantiv	+	+	+	+	(r Reisende)
Partizip Perfekt als Substantiv	+	+	+	+	(r Angestellte)
Adjektiv als Substantiv	+	+	+	+	(r Kranke)
3.5. Valenz der Substantive	+	+	+	+	Abhängigkeiten
4. ADJEKTIV					
4.1. Gebrauch des Adjektivs					Qualitätsverhältnisse,
als Prädikat	+	+	+	+	Meinung,
als Adverb	+	+	+	+	Gefallen/Mißfallen,
als Attribut	+	+	+	+	Charakterisierung
als Apposition	+	+	+	+	(der Junge mit den langen Haaren)
4.2. Adjektivdeklination					
Nominativ	+	+	+	+	(starker Kaffee, der starke Motor, ein starker Mensch)
Akkusativ	+	+	+	+	
Dativ	+	+	+	+	
Genitiv	+	-	+	+	
4.3. Komparation	+	+	+	+	Vergleich
4.4. Valenz der Adjektive	+	-	+	+	Abhängigkeiten
5. NUMERALIEN					Quantitätsverhältnisse Rangverhältnisse, Reihenfolge
5.1. Kardinalzahlen	+	+	+	+	Quantitätsangaben
5.2. Ordinalzahlen	+	+	+	+	Datum, Reihenfolge
5.3. Bruchzahlen	+	+	+	+	Mengenangaben
6. ADVERBIEN					
6.1. Lokalangaben	+	+	+	+	Raumverhältnisse
6.2. Temporalangaben	+	+	+	+	Zeitverhältnisse
6.3. Kausale Adverbien	+	+	+	+	kausale Verhältnisse
6.4. Instrumentale Adverbien	+	+	+	+	(damit, dadurch...)

6.5. Finale Adverbien	+	+	+	+	(dafür, dazu...)
6.6. Modifikative Adverbien	+	+	+	+	(anders, ebenso, gern...)
6.7. Graduative Adverbien	+	+	+	+	(sehr)
6.8. Direktive Adverbien	+	+	+	+	(daher, daran...)
6.9. Frageadverbien	+	+	+	+	(woher, woran...)
7. PRONOMINA					
7.1. Personalpronomen	+	+	+	+	(ich, ...)
unpersönliches „es" am Satzanfang	+	+	+	+	(Es freut mich...)
unpersönliches „es" als formales Subjekt	+	-	+	+	(Es regnet. Es gibt...)
7.2. Possesivpronomen	+	+	+	+	(mein, ...)
7.3. Demonstrativpronomen	+	+	+	+	(der, dieser, derselbe...)
7.4. Interrogativpronomen	+	+	+	+	(wer, was, wie...)
7.5. Indefinitpronomen					
undeklinierbar	+	+	+	+	(man, etwas, nichts...)
deklinierbar	+	-	+	+	(einer, keiner ...)
7.6. Relativpronomen					
Nominativ, Akkusativ, Dativ	+	+	+	+	(der, welcher, wo...)
Genitiv	+	-	+	+	
7.7. Reflexivpronomen	+	+	+	+	(sich...)
7.8. Reziprokpronomen	+	+	+	+	(sich, einander...)
8. PRÄPOSITIONEN					Raum- und Zeitverhältnisse, Abhängigkeiten
Präpositionen mit Akkusativ	+	+	+	+	
Präpositionen mit Dativ	+	+	+	+	
Präpositionen mit Akk. u. D.	+	+	+	+	
Präpositionen mit Genitiv	+	-	+	+	
9. KONJUNKTIONEN					

Konjunktoren	+	+	+	+	(und, oder...)
Subjunktoren	+	+	+	+	(dass, wenn, weil,...)
Doppelkonjunktionen	+	-	+	+	(weder... noch, je... desto)
10. PARTIKELN					
Modalpartikeln	+	-	+	+	
11. WORTBILDUNG					
Grundlegende Wortbildungsregeln	+	+	+	+	
II. SYNTAX					
1. SATZBAU, SATZRAHMEN	+	+	+	+	
2. SATZGLIEDER	+	+	+	+	
3. DER ZUSAMMENGESETZTE SATZ					
Nebenordnung	+	+	+	+	
Unterordnung	+	+	+	+	
Satzwertiger Infinitiv					
Verben mit zu + Infinitiv	+	+	+	+	
Verben mit Infinitiv	+	+	+	+	(hören, sehen, lernen, lassen, brauchen...)
4. SATZTYPEN					
Aussagesatz:					
Subjektsatz	+	+	+	+	Behauptung, Meinung,
Objektsatz	+	+	+	+	Bericht
Fragesatz:					Informationen erfragen,
direkt	+	+	+	+	Entscheidungsfragen,
indirekt	+	+	+	+	Neugier, höfliche Aufforderung
Aufrufesatz	+	+	+	+	Aufforderung, Befehl, Mahnung
Wunschsatz	+	-	+	+	Wunsch
Irrealer Wunschsatz	-	-	+	+	irrealer Wunsch

Relativsatz	+	+	+	+	
Konditionalsatz	+	+	+	+	Bedingungen.
Konzessivsatz	+	+	+	+	Erlaubnis (obwohl)
Komparativsatz	+	+	+	+	Vergleich (als, wie)
Temporalsatz	+	+	+	+	Zeitverhältnisse
Finalsatz	+	+	+	+	Ziele
Kausalsatz	+	+	+	+	Gründe benennen
Modalsatz	-	-	+	+	(ohne dass, als ob)
Der indirekte Satz:					Indirekte Rede
Prädikat im Indikativ	+	+	+	+	
Prädikat im Konjunktiv I	-	-	+	-	
III. ÜBERGREIFENDE (MORPHOSYNTAKTISCHE) PHÄNOMENE					
1. VERNEINUNG	+	+	+	+	
2. KONGRUENZ	+	+	+	+	

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem	A vizsgázó

mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	B2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, - a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, - kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai német köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	NINCS	CD lejátszó a III. részhez	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
	15 perc szünet			
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az írásbeli vizsgarész egyes vizsgarész-összetevőinek értékelése egymástól független.
- Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak az írásbeli és a szóbeli vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Az írásbeli és szóbeli vizsgarészek elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az íráskészség vizsgarész-összetevő és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az írásbeli vizsgarész-összetevőkben, illetve a szóbeli vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:

- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:

- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- irodalmi szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,

- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 900-1100 szó. A feladatsor 25-33 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:

- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzői
A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.
A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.
A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 18-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 450-600 szó.
A feladatok szövegre épülnek.
Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.
A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés
Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.
A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése
A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.
A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet
A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg
A2:
- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,
B1:
- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.
A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,

- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-8 perc. A feladatsor 18-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt),

A2:

- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,
- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,

B1:

- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,

- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra,
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 50-80 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail).

A *második feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban, egy 100-120 szó terjedelmű szöveg (pl. magánjellegű vagy intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia. A második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Ha a második feladatban a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,
- egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A tétel és a tételsor jellemzői

A feladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális segédanyagok alapján.

A szóbeli tétel két feladatból áll. A vizsga rövid *bevezető kérdésekkel* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladat, a szerepjáték* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az előre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különböző kommunikációs szándékok felhasználásával

beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelően reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendő célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerű képet, rajzot, ábrát. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggően kifejtenie. A vizsgázó számára készült feladatlap tartalmazza a témát és négy megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó előre megtanult szövegeket mondjon el. A vizsgáztató szükség esetén segítő kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A tétel összesen három feladatot tartalmaz: egy szerepjátékot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szaktanárnak a szóbeli tételeket úgy kell összeállítania, hogy azok minden témakört (9) lefedjenek. ha a vizsgázók száma 9-nél kevesebb, akkor minimum 9 tételt, ha 9 vagy annál több, akkor minimum 20 tételt kell készítenie. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át a tapasztalatok alapján frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,
- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-45 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg
- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerű részinformációt megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikuson megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. *Emelt szinten* olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, *emelt szinten* pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,

- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 7-10 perc. A feladatsor 20-30 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten német nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban egy 120-150 szó terjedelmű szöveg (pl. intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújtanak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott irányító szempontok alapján 200-250 szó terjedelmű szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Ha a második feladatban a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A tételek és a tételsorok jellemzői

A feladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:
- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A szóbeli tétel két feladatból áll. A vizsgarész rövid *bevezető társalgással* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladat, a vita* során a vizsgázónak egy beszélgetésben kell interaktívan részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az adott témához kapcsolódóan érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A vizsgázó számára készült feladatleírás egy vagy több német nyelvű, egy adott témához kapcsolódó kijelentést tartalmaz. A vizsgázó ezek alapján kifejti a véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztatónak a beszélgetés során használnia kell.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggően kifejtenie. Ehhez verbális és vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A tétel összesen három feladatot tartalmaz: egy vitafeladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások és a verbális segédanyagok német nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át a tapasztalatok alapján frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgát mindig egy kérdező tanár bonyolítja le, a vizsgáztatói példány előírásainak megfelelően. A másik két vizsgáztató értékel a központi értékelési útmutató alapján. A vitás esetekben a három tanár szótöbbséggel dönt.

OLASZ NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből áll,* és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	**Emelt szint**
B1 Küszöbszint	
A2 Alapszint	**Középszint**
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum a olasz nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, B1: - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: a gondolatmenetet követni, - véleményeket, érvelést követni, - az információkat megfelelő részletességgel megérteni, - a szerző álláspontjára következtetni, - a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
1.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény	A vizsgán használt szöveg

	az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb szöveg, - konkrét vagy elvont témájú.
1.3. Szövegfajták	- útasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek, - irodalmi szövegek.	- publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett,	A vizsgán használt szöveg

	- tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg B2: - gondolatmenetét részleteiben is követni, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,

		- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
3.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű, B1: - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik, - normál tempójú, - a standard kiejtés(ek)hez közel álló, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	A vizsgarészben használt szöveg B2: - változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik, - természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),	

	- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.	- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt), A2: - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, - néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, B1: - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	A vizsgázó képes

		B2: - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, - a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	- rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	- olvasói levél, - cikk (diák)újság számára

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,	A vizsgázó képes

	- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	B2: - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, - folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, - bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, - elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, - enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, **család**	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők Személyes tervek	 - A családszerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfiszerepek	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi próblémák és azok kezelése - Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében

	- Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások (posta) - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, reklámok Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a

		társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, kempingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltatóegységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a véleménynyilvánítás lehetséges kifejezése középszinten: secondo me, che ne dici?, sei d'accordo?, sai cosa ti dico?; emelt szinten: Che cosa ti sei messo in testa? / non ci sarebbe quindi da sorprendersi se...!

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Senti!, scusa!, Marina/Giorgio!, per favore!, per piacere!, signore/a!, signorina!, professore!/professoressa!, mamma!, papí!, zio/a!, nonno/a!, cameriere!, amici!, tesoro!, amore! Prego!dimmi! cosa vuoi/ vuole?
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Ciao!, ciao, Angela!, ciao a tutti!, buongiorno! buona sera, signore/a, professore/ professoressa! Arrivederci/La!, ciao, a presto, a domani, a dopo, a lunedě, ci vediamo!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Sono Giulia, mi chiamo Alessandro, il mio nome č Martina, mi permetta di presentarmi Ti presento Giorgio, questo č Giorgio, Piacere, molto lieto/a.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Pronto, sono Valeria, c'č Marco? pronto, con chi parlo, scusi? pronto, parlo con Claudia?, pronto, posso parlare con Maurizio? pronto, puň passarmi il dottor Agnani? Lo/La passo subito, glielo/gliela passo subito, grazie.
Magán- és hivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Caro padre/ papí, Cara madre/ mamma/ mammina, Cari genitori, Caro Mario, Cara Martina, Egregio Signore/ Direttore, Gentile Professore/ Professoressa, A presto! baci e abbracci, tanti/tantissimi baci, un abbraccio, un forte abbraccio, bacione, tanti cari saluti, con amicizia, con tanta amicizia, con affetto, con tanto affetto, con amore, ti saluto affettuosamente, tuo/a, saluti cordiali.
Szóbeli üdvözletküldés	Salutami Marco!, salutami i tuoi!
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Come stai/ sta?, come va?, che c' č di nuovo?, cosa fai di bello?, tutto bene?, come stanno i tuoi? Non c' č male, bene, grazie, e tu/Lei?, abbastanza bene, cosě cosě, niente di speciale, tutto bene, niente di particolare.
Köszönet és arra reagálás	Grazie!, grazie tante!, ti/La ringrazio!, grazie mille!, sei un tesoro!, non so come ringraziarti/La! Non c'č di che!, di

	niente!, prego!
Bocsánatkérés és arra reagálás	Scusami/ mi scusi!, mi dispiace, non volevo farti del male Non c’ č di che, di niente
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Congratulazioni!, auguri!, tanti auguri!, Buon Natale!, Felice Anno Nuovo!, in bocca al lupo!, buon viaggio!buon appetito!, complimenti, tante belle cose! auguroni! Grazie, altrettanto!, grazie mille!, mille grazie!
Együttérzés	Mi dispiace, č veramente molto triste

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Ti sono grato/a, quanto ti sono grato/a!, sei un angelo!
Sajnálkozás, csalódottság	Mi dispiace, mi spiace, che disastro, sono dispiaciuto/a, disperato/a
Öröm	Che gioia!, che piacere!, quanto sono felice!, sono davvero contento/a!
Elégedettség, elégedetlenség	Sono contento/a, mi fa piacere!, per bacco!, complimenti! Non sono contento/a, mi dŕ fastidio
Csodálkozás	Come mai?, che sorpresa!, davvero?, non mi dire!
Remény	Spero di rivederti/La, spero tanto, magari!, fosse vero!
Félelem, aggodalom	Ho paura di, che paura!
Bánat, elkeseredés	Che pena!, che dolore!, mi fa pena!, sono triste
Bosszúság	Che noia!, che fastidio!, mi dŕ ai nervi, mi dŕ fastidio

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, Véleménynyilvánítás	Secondo te/Lei, qual č la tua/sua opinione?, che ne dici/e di?, sei/č d’accordo? Secondo me, secondo la mia opinione, sai cosa li dico?
Érdeklődés, érdektelenség	Che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto? Non m’interessa, non m’importa, che m’importa!

Tetszés, nem tetszés	Mi piace, mi piace tanto, che bello!, č fantastico!, č un amore!, č una delizia!, ti sta bene, Non mi piace, non mi va, che brutto!, che orrore!, mi fa schifo!, mi fa orrore, č brutto!, non mi va, che vergogna!
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Hai/ha ragione, avevi/aveva ragione, ho sbagliato io, la colpa č mia
Egyetértés, egyet nem értés	Hai/ha ragione, d'accordo, sono d'accordo, bene, benissimo, va bene/benissimo, perfetto, ottimo, ottima idea! mi hai/ha convinto Non hai/ha ragione, non sono d'accordo, non va bene, non č il caso, pessima idea!, ci mancherebbe altro!
Helyeslés, rosszallás	Sono d'accordo, non sono d'accordo, non mi piace
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Mica vero, perché poi?, perché dovrei farlo?, macché!, neanche per sogno! non ci pensare nemmeno!, figuriamoci! per caritŕ! ci mancherebbe altro!, questo poi no! gli/le ho detto di no! Perché no?, pensaci un attimo!
Elismerés kifejezése és arra reagálás	Bravo/a/i/e!, bravissimo/a/i/e, come sei carino/a!, quanto siete bravi/e!, che coraggio!, sei un genio! sei un tesoro!, sei un amore! Grazie!, mille grazie!
Közömbösség	Non m'interessa, non m'importa, non m'interessa affatto, č indifferente
Ígéret	Ti/Le prometto di, ti giuro, ti assicuro, ti garantisco
Akarat, szándék, terv	Voglio/vogliamo, vogliamo andare al cinema?, ho/abbiamo deciso di, ho/abbiamo intenzione di
Kívánság, óhaj	vorrei, mi piacerebbe, mi dai un panino?, ho voglia di, avrei voglia di
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	sono capace di, riesco a, č necessario, bisogna, devi studiare di piů, č possibile, posso venire anch'io, puň darsi, c' č la possibilitŕ
Bizonyosság, bizonytalanság, értékítélet	Sono certo, č sicuro che, č chiaro, mi hanno detto, so, ho saputo, ho sentito, č evidente, vedo Non sono certo, non sono sicuro, non sono convinto, dubito, credo, penso, mi pare, direi

Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, ill. érdeklődés ezek iránt	Che ne dici?, che ne pensi?, ti piace?, che impressione ti ha fatto? Non m'interessa, non m'importa, mi piacerebbe di piů, preferirei
Dicséret, kritika, szemrehányás	Bravo! che bello! come sei intelligente! sei un genio! non sei proprio gentile, non č un gran che, č piuttosto bruttino! che schifo! che barba!

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Questo č un fumetto, ecco la pasta!, eccolo/la/li/le!, questa č Maria, č una ragazza dai capelli biondi
Dolgok, események leírása	Č successo due settimane fa durante I'intervallo a scuola.
Információkérés, információadás	Per favore!, per piacere!, come ti chiami?, dov' č il bagno?, che ore sono?, come si dice in italiano?, che cosa vuol dire in ungherese?, come si arriva alla stazione?, sai/sa dove si trova una farmacia?, chi č il medico di turno?, di dove sei? Mi chiamo Sandro, č a destra, sono le tre e mezza, in italiano si dice, in ungherese vuol dire, bisogna andare diritto, poi al primo semaforo gira a sinistra, si trova vicino, in fondo alla strada, č il dottor Magnani, sono di Verona
Igenlő vagy nemleges válasz	Si, certo, come no, ti assicuro, chiaro No, nient'affatto
Válaszadás elutasítása	Non lo so, mi dispiace, ma non lo so, non posso rispondere
Tudás, nem tudás	Lo so, lo so benissimo, ne sono convinto Non lo so, non ne so nulla, non ne so niente, e chi lo sa?
Bizonyosság, bizonytalanság	Certo, di sicuro, ne sono certo/ sicuro, certamente, sono piů che sicuro Forse, non ne sono sicuro/a, puň darsi, chissś!, chi lo sa?, non credo, mah!
Ismerés, nem ismerés	Lo conosco, l'ho giś visto da qualche parte, mi sembra di averlo giś incontrato Non ne so niente, non l'ho mai visto, non so chi sia
Feltételezés	Suppongo, sarś vero

Emlékezés, nem emlékezés	Ricordo che, se non mi sbaglio, se non ricordo male Non mi ricordo bene, non me ne ricordo, non mi viene in mente

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Per favore/ piacere, per cortesia, fammi/ mi faccia il piacere di
Felszólítás, tiltás, parancs	Vieni/venga/venite!, andiamo!, dai!, muoviti!, stai zitto!, calmati!, dammi retta! Non correre, non devi/deve uscire, non esagerare!, corri!, esci!, Fa' presto!, Alzati!
Javaslat és arra reagálás	Ti dico di, ti propongo di, ho un'idea, ho una proposta Volentieri!, va bene/ benissimo!, non posso, preferisco di no
Rendelés	Prego la lista, vorrei per primo un piatto di spaghetti, berrei un quarto di vino rosso, mi porti il conto, er favore
Meghívás és arra reagálás	Vieni a casa mia!, fai un salto da me!, ti aspettiamo per cena, ti offro io la cena domani sera, ti va di andare insieme al cinema stasera?, vuoi venire da noi per il finesettimana? Volentieri!, con piacere!, mi dispiace ma non posso, sarŕ per un'altra volta, neanche per sogno!, scherzi?
Kínálás és arra reagálás	Prego, assaggialo!, vuoi/vuole provare anche questo?, prendi/a un altro pezzettino/ bicchierino!, prova, non fare complimenti!, ti posso offrire un aperitivo?
Reklamálás	Avrei un problema
Tanácskérés, tanácsadás	Secondo te devo farlo?, che ne dici/pensi?, cosa faresti/farebbe nei miei panni?, tu lo faresti/ Lei lo farebbe? Sai che ti dico?, faresti/farebbe meglio non andarci
Figyelmeztetés	Ti dico di non farlo, ti avverto di non andarci, sarebbe meglio restarci
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Posso andare al cinema stasera? mi dŕ il permesso di? Certamente, naturalmente, va bene, vedrň, preferirei di no, direi di no
Segítségkérés és arra reagálás	Ho bisogno del tuo aiuto, mi devi dare/dammi una mano!,

	avrei bisogno di te Puoi contare su di me, dimmi tutto, volentieri
Segítség felajánlása és arra reagálás	Aiuto!, aiutami/ mi aiuti!, vuoi/vuole/potresti/potrebbe darmi una mano?, mi dai/dí una mano? Volentieri, come no, va da sč, certo, ci penso io

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok / kommunikációs stratégiák

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Come hai/ha detto?, compreso?, capito?, dicevi?, me lo puoi/puň ripetere?, scusa/i, non ho capito bene, vuoi/vuole ripetere?
Nem értés	Scusa/i, non capisco, non ho capito, non ho capito bene, non ci capisco niente
Betűzés kérése, betűzés	Potresti/potrebbe compitarlo?, Gyula: G come Genova, ipsilon, U come Udine, L come Livorno, A come Ancona
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Parla/i piů lento/forte!, ti/La prego di parlare piů lento/forte!
Beszélési szándék jelzése	Scusa ma.... posso dirti qualcosa?, scusa se ti interrompo, scusa, hai un minuto per me?, senti un po’
Téma bevezetése	Hai/ha sentito le ultime notizie? ho sentito una storia interessante, vorrei chiedere la tua opinione
Témaváltás	Cambiamo argomento, voltiamo pagina, parliamo d’altro, d’altrone, per quanto riguarda invece, a proposito di
Félbeszakítás	Scusami/ mi scusi di interrompere il discorso
Megerősítés, igazolás	Come no! certo! senz’altro! assolutamente, ovviamente
Körülírás	Come devo dirti, in. altri termini
Példa megnevezése	Per esempio, per farti/Le un esempio, tanto per fare un esempio, č come se fosse
Beszélgetés lezárása	D’accordo, siamo d’accordo finalmente

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS!

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: - megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: - változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, - viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, - szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, - árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következő táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült.!

A nyelvtani ismeretek alapvető szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek előfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérő feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.!

A *produktív* ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint	Emelt szint

	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
I. FONETICA				
1. Suoni vocali, dittonghi, consonanti	+	+	+	+
2. Alfabeto	+	--	+	+
3. Pronuncia	+	+	+	+
4. Accento della parola, accento della frase	+	+	+	+
5. Intonazione	+	+	+	+
6. Ortografia	+	+	+	+
7. Divisione delle parole in sillabe	+	--	+	+
II. MORFOLOGIA				
1. Il VERBO				
1.1. Infinito	+	+	+	+
1.2. Indicativo Presente				
1.2.1. Coniugazione dei verbi regolari (I.II.III.)	+	+	+	+
1.2.2. Coniugazione dei pi? importanti verbi irregolari	+	+	+	+
1.2.3. Coniugazione dei verbi riflessivi	+	+	+	+
1.2.4. Cé, ci sono	+	+	+	+
1.2.5. Coniugazione dei verbi modali	+	+	+	+
1.2.6. Verbi impersonali	+	+	+	+
1.2.7. Forme semplici del soggetto generale	+	+	+	+
1.3. I tempi passati dell' indicativo				
1.3.1. Passato prossimo	+	+	+	+
1.3.2. Imperfetto	+	+	+	+
1.3.3. Trapassato prossimo	+	+	+	+
1.3.4. Passato remoto	+	--	+	+
1.3.5. Trapassato remoto	--	--	+	+
1.4. Futuro				
1.4.1. Semplice	+	+	+	+
1.4.2. Anteriore	--	--	+	+
1.5. Congiuntivo				
1.5.1. Presente	+	--	+	+
1.5.2. Passato	+	--	+	+
1.5.3. Imperfetto	+	--	+	+
1.5.4. Trapassato	+	--	+	+
1.6. Condizionale				
1.6.1. Presente	+	+	+	+
1.6.2. Condizionale passato	+	+	+	+
1.7. Gerundio				
1.7.1. Semplice	+	+	+	+
1.7.2. Composto	+	--	+	+

1.7.3. Stare+gerundio	+	+	+	+
1.8. Imperativo				
1.8.1. Imperativo positivo	+	+	+	+
Ordine diretto (tu, voi, noi)	+	+	+	+
Ordine indiretto (lui, lei, Lei, loro, Loro)	+	+	+	+
1.8.2. Imperativo negativo	+	+	+	+
Ordine diretto	+	+	+	+
1.8.3. Forme pronominali dell' imperativo	+	+	+	+
1.9. Passivo				
1.9.1. Con il verbo essere	+	+	+	+
1.9.2. Con il verbo venire	+	--	+	+
1.9.3. Con il verbo andare	+	--	+	+
1.9.4. Con il verbi modali	--	--	+	+
2. L'ARTICOLO				
2.1. Determinativo	+	+	+	+
2.2. Indeterminativo	+	+	+	+
2.3. Partitivo	+	+	+	+
3. IL SOSTANTIVO				
3.1. Genere e numero	+	+	+	+
3.2. L'uso dell'articolo determinativo e quello dell'articolo indeterminativo davanti al sostantivo	+	+	+	+
3.3. Genere e plurale dei più frequenti sostantivi irregolari	+	+	+	+
4. L'AGGETTIVO				
4.1. Accordo dell'aggetivo con il sostantivo	+	+	+	+
4.2. Troncamento di „bello"	+	+	+	+
4.3. Troncamento di „buono", „grande", „santo" davanti al sostantivo	+	--	+	+
4.4. Gradi di comparazione				
Grado positivo, grado comparativo, grado superlativo	+	+	+	+
4.5. Grado superlativo assoluto	+	+	+	+
4.6. Aggetivo come avverbio	+	--	+	+
4.7. Forme particolari di gradazione (p.es. migliore, peggiore ecc.)	+	+	+	+
5. I NUMERALI				
5.1. Cardinali e ordinali	+	+	+	+
5.2. Età, data	+	+	+	+
5.3. Ora	+	+	+	+
6. I PRONOMI				
6.1. Pronomi personali nominativi	+	+	+	+
6.2. Pronomi personali accusativi e dativi in forma atona	+	+	+	+
6.3. Raggruppamento dei pronomi personali atoni (pronomi combinati)	+	--	+	+

6.4. Pronomi personali accusativi e dativi in forma tonica	+	+	+	+
6.5 Particelle avverbiali e pronominati „ne", „ci", „vi"	+	+	+	+
6.6. Pronomi interrogativi	+	+	+	+
6.7. Pronomi dimostrativi	+	+	+	+
Troncamento del pronome „quello"	+	+	+	+
6.8. Pronomi indefiniti	+	--	+	+
6.9. Pronomi riflessivi	+	+	+	+
6.10. Pronomi possessivi	+	+	+	+
6.11. Forme semplici dei pronomi relativi	+	+	+	+
6.12. Pronomi relativi di specificazione (possesso, appartenenza)	--	--	+	--
6.13. Pronome reciproco	+	--	+	+
7. L'AVVERBIO				
7.1. Avverbi di luogo e tempo	+	+	+	+
7.2. Avverbi di modo	+	+	+	+
7.3. Comparazione degli avverbi qualificati	+	+	+	+
7.4. Formazione degli avverbi qualificati da aggettivi	+	+	+	+
8. LE PREPOSIZIONI				
8.1. Preposizioni semplici	+	+	+	+
8.2. Preposizioni articolate	+	+	+	+
8.3. Verbi e espressioni più frequenti con preposizioni	+	+	+	+
8.4. Altri verbi e espressioni con preposizioni	+	--	+	+
9. LE CONGIUNZIONI	+	+	+	+
10. LE ESCLAMAZIONI	+	+	+	+
III. LA SINTASSI				
1.1. Proposizione semplice, l'accordo del predicato verbale col soggetto	+	+	+	+
1.2. Predicato composto	+	+	+	+
1.3. Proposizione dichiarativa, l'ordine delle parole nella proposizione	+	+	+	+
1.4. Proposizione affermative e negative	+	+	+	+
1.5. Proposizione interrogativa, esclamativa, imperativa	+	+	+	+
1.6. Concordanza dei tempi del modo indicativo	+	+	+	+
1.7. Concordanza dei tempi del modo congiuntivo	+	--	+	+
1.8. Discorso diretto e indiretto del modo indicativo	+	+	+	+
1.9. Discorso diretto e indiretto del modo congiuntivo	+	--	+	+
1.10. Forme implicite con preposizioni „a", „per" e „di" e infinito	+	+	+	+
1.11. Forme implicite con gerundio semplice	+	+	+	+
1.12. Forme implicite con gerundio composto, infinito passato e participio passato	+	--	+	+
1.13. Periodo ipotetico	+	--	+	+

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	A vizsgázó B2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról - a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, - kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai olasz köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	NINCS	CD lejátszó a III. részhez	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsgarész időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgarészé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek (vizsgarész-összetevőinek) megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az írásbeli vizsgarész egyes vizsgarész-összetevőinek értékelése egymástól független.
- Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak az írásbeli és a szóbeli vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Az írásbeli és szóbeli vizsgarészek elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási- értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség vizsgarész-összetevő és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az írásbeli vizsgarész-összetevőkben és a szóbeli vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A feladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:

- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:

- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,

- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- irodalmi szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három-négy szövegből és három-négy feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 900-1100 szó. A feladatsor 25-33 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:

- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor három-négy feladatból, összesen 18-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 450-600 szó.

A feladatok szövegre épülnek.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ. A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A feladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:

- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,

B1:

- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:

- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartamilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),

- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-8 perc. A feladatsor 18-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),

A2:
- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,
- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,

B1:
- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra,
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 50-80 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail).

A *második feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban, egy 100-120 szó terjedelmű szöveg (pl. magánjellegű vagy intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A feladat meghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is. A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,
- egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A tételek és a tételsor jellemzői

A feladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- interjú/társalgási feladat,
- szerepjáték vagy problémamegoldó feladat,
- önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga három feladatból áll. A vizsgarész rövid *bevezető kérdésekkel* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az olasz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladatban, a társalgásban/az interjúban* a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, amelyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A társalgás/interjú három témát érint röviden.

A *második feladat, a szerepjáték vagy problémamegoldás* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az előre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különböző kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelően reagáljon. A vizsgázó számára készült tétel rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendő célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerű képet, rajzot, ábrát. A szóbeli tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A *harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggően kifejtenie. Ehhez verbális és vizuális segédanyagok állnak a rendelkezésére. A vizsgázó számára készült tétel tartalmazza a témát és négy megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó előre megtanult szövegeket mondjon el. A vizsgáztató szükség esetén segítő kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A szóbeli tételt a vizsgázó húzza. A kihúzott tétel összesen három feladatot tartalmaz: egy szerepjátékot vagy problémamegoldó feladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A szóbeli tétel kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a második és harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szaktanárnak a szóbeli tételeket úgy kell összeállítania, hogy azok minden témakört /9/ lefedjenek. Ha a vizsgázók száma 9-nél kevesebb, akkor minimum 9 tételt, ha 9 vagy annál több, akkor minimum 20 tételt. Az előző vizsgaidőszakban felhasznált szóbeli tételsor legalább 15 %-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsga értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgarészé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség vizsgarész és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A feladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,

- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg
- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor három-négy szövegből és három-négy feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák. A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-45 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ. A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A feladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A *közép- és az emelt szint* közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. *Emelt szinten* olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, *emelt szinten* pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 7-10 perc. A feladatsor 20-30 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten olasz nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A *közép- és az emelt szint* közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban egy 120-150 szó terjedelmű szöveg (pl. intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk-részlet, statisztika) nyújtanak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott irányító szempontok alapján 200-250 szó terjedelmű szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Ha a második feladatban a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A tételek és a tételsorok jellemzői

A feladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A beszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsgarész rövid *bevezető társalgással/bemelegítő beszélgetéssel* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az olasz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladat, a vita* során a vizsgázónak egy beszélgetésben kell interaktívan részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az adott témához kapcsolódóan érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A vizsgázó számára készült feladatleírás egy vagy több, olasz nyelvű, egy adott témához kapcsolódó kijelentést tartalmaz. A vizsgázó ezek alapján kifejti a véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell. A tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztatónak a beszélgetés során használnia kell.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggően kifejtenie. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A tételhez készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A tételt a vizsgázó húzza. A kihúzott tétel összesen három feladatot tartalmaz: vitafeladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások olasz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül.

Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15 %-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsga értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgát mindig egy kérdező tanár bonyolítja le, a vizsgáztatói példány előírásainak megfelelően. A másik két vizsgáztató értékel a központi értékelési útmutató alapján. A vitás esetekben a három tanár szótöbbséggel dönt. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

OROSZ NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

	Európa Tanács	**Érettségi vizsga**
C2	Mesterszint	
C1	Haladó szint	
B2	Középszint	Emelt szint
B1	Küszöbszint	Középszint
A2	Alapszint	
A1	Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum az orosz nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, B1: - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: - a gondolatmenetet követni, - véleményeket, érvelést követni, - az információkat megfelelő részletességgel megérteni, - a szerző álláspontjára következtetni, - a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
1.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,	A vizsgarészben használt szöveg

	- tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb szöveg, - konkrét vagy elvont témájú.
1.3. Szövegfajták	- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek, - irodalmi szövegek.	- publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1:	A vizsgázó képes

	- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	B2: - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb szöveg, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni,	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

	- kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.	B2: - gondolatmenetét részleteiben is követni, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
3.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű, B1: - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik, - normál tempójú, a standard kiejtés(ek)hez közel álló, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	A vizsgarészben használt szöveg B2:

		- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.	- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt), A2: - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, - néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, B1: - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok	A vizsgázó képes

	kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, - a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	- olvasói levél, - cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,	A vizsgázó képes

	- egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyán elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	B2: - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, - folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, - bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, - elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, - enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk

	- Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfi szerepek - Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások (posta) - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése - Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, reklámok - Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra

	- Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
megszólítás és arra reagálás	Извините! Можно вас на минутку? - Да, пожалуйста!
köszönés, elköszönés és arra reagálás	Здравствуй/те! Добрый день! Привет! - До свидания! Пока!
bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Разрешите представить/ся... Меня зовут... Это ... Очень приятно.
telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Алло! Да! Это говорит /с вами говорит ... Попросите/позовите, пожалуйста ... Можно ... (к телефону)? Передайте ему/ей, что ... Всего доброго! Вы не туда попали. Вы ошиблись номером.
levélben megszólítás, elbúcsúzás	Здравствуй(те), ...Дорогой/дорогая ...! (Глубоко) уважаемый/ая господин/госпожа ...! До свидания! (Крепко) целую. (Искренне) ваш... С (глубоким) уважением:
szóbeli üdvözletküldés	Передай/те привет ...
érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Как дела? Как поживаешь/-ете? Как жизнь? Нормально. Ничего. Хорошо. Плохо. Так себе.
köszönet és arra reagálás	(Большое) спасибо. Спасибо за... Благодарю тебя/вас. Пожалуйста. Да ладно, пустяки! Не за что. На здоровье!
bocsánatkérés és arra reagálás	Извини/те! Прости/те! Ничего страшного!
gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Поздравляю тебя/вас с ...! Желаю тебе/вам ...! С Новым годом! С праздником! Всего доброго! Тебя/вас тоже! Тебе/вам тоже!

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
hála	Я тебе/вам очень благодарен/благодарна.
sajnálkozás, csalódottság	Очень/Как жаль!
öröm	Как я рад/а! Здорово!
elégedettség, elégedetlenség	Как хорошо! Ужас! Кошмар!
csodálkozás	Неужели? Правда? Что вы говорите!
remény	Надеюсь, ... Будем надеяться, что... Бог даст, ...
félelem, aggodalom	Боюсь, что...
bánat, elkeseredés	Как жаль, что... Я в отчаянии.
bosszúság	Безобразие! Ужас! Возмутительно!
együttérzés	Я тебе/вам сочувствую. Не переживай/те! Не грусти! Ничего страшного!

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Как ты думаешь? Как по-твоему? Мне кажется, ... По-моему, ... Я думаю, ...
érdeklődés, érdektelenség	Меня (не) интересует ... Я (не) интересуюсь ... Интресно, ...?
tetszés, nem tetszés	Мне (не) нравится ... Замечательно! (Просто) фантастика! Отлично! Кошмар!
valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Ты (не) прав/а! Правильно. Я не могу с тобой согласиться.
egyetértés, egyet nem értés	Я (не) согласен/согласна с тобой. Я так не думаю.
helyeslés, rosszallás	Правильно! Зря ты это сделал! Не стоило этого делать
ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Это не так. У меня по этому поводу другое мнение А по-моему, ...
elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Молодец! Умница! Как хорошо ты выглядишь!

	Спасибо за комплимент!
közömbösség	Мне всё равно. Неважно. Какая разница!
ígéret	Я обязательно ... Я обещаю, что... Постараюсь...
akarat, szándék, terv	Мне хочется ... Я хочу ... Я собираюсь...
kívánság, óhaj	Хорошо (было) бы ... Я хотел(а) бы ... Желательно ...
képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	Я могу ... Я умею ... Мне надо ... Я должен/должна ...
bizonyosság, bizonytalanság	Я (не) уверен/а. Сомневаюсь, что...
preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	Я предпочитаю ... Я интересуюсь ... Я люблю ... Тебя интересует ... ?
kritika, szemrehányás	Что ты наделал(а)! Как тебе не стыдно! Ты что!

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
dolgok, személyek megnevezése	Это ...
dolgok, események leírása	Театр находится ... Фотография висит/лежит/стоит ... Это произошло 5 лет назад.
információkérés	Кто/что это? Где находится ... ? Что случилось?
igenlő vagy nemleges válasz	Да. Нет.
tudás, nem tudás	Знаю. Не знаю.
válaszadás elutasítása	Не скажу. Я вам не могу помочь.
bizonyosság, bizonytalanság	Он точно /наверняка/обязательно придет. Он вряд ли придет.
ismerés, nem ismerés	Ты знаешь Ивана? Да, мы уже знакомы.
feltételezés	Предположим, что ... Наверное, он болен.
emlékezés, nem emlékezés	Я (не) помню. Я не могу вспомнить.
indoklás (ok, cél)	Он пришёл, потому что его пригласили. Он пришёл, чтобы попросить совета.

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
kérés, kívánság	Дайте, пожалуйста, ... ! Ты (не) можешь ...? Ты не мог бы... ?
felszólítás, tiltás, parancs	Не курить! Помогите мне! Осторожно!
javaslat és arra reagálás	Ты не хочешь пойти ... ? Давай сходим ... ! Не выпить ли нам ...? Хорошая идея. Я с удовольствием пойду.
rendelés	Принесите, пожалуйста, ...
meghívás és arra reagálás	Приходите к нам в гости! Спасибо за приглашение, с удовольствием приду. К сожалению, не могу.
kínálás és arra reagálás	Угощайтесь! Берите ... ! Спасибо. Очень вкусно. Извините, я больше не могу. Я сыт.
reklamálás	Извините, но суп уже остыл. Эта бритва не работает. В упаковке нет инструкции.
tanácskérés, tanácsadás	Что мне делать? Куда пойти вечером? Вам надо ... Я вам советую/предлагаю ....
figyelmeztetés	Смотри, не упади! Будь осторожен! Осторожно!
engedély kérése, megadása, megtagadása	Можно мне пойти в кино? Можно, я пойду в кино? Конечно, можно. Нет, нельзя! Ни в коем случае.
segítségkérés és arra reagálás	Помогите, пожалуйста! У меня к вам просьба! В чём дело? С удовольствием помогу вам. Конечно, могу.
segítség felajánlása és arra reagálás	Помочь вам? Да, спасибо. Вы очень любезны.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
visszakérdezés, ismétléskérés	Я не расслышал(а). Повторите, пожалуйста! А? Что-что?
Nem értés	Я вас не понял(а).
felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Говорите помедленнее/погромче!
beszélési szándék jelzése	Я хочу вам что-то сказать. ... Послушайте меня!
téma bevezetése	Дело в том, что ... Речь идёт о том, что ...
témaváltás	Кстати, ...
félbeszakítás	Извините, что я перебиваю вас, но ...
megerősítés, igazolás	Да, это так. Да, верно. Я согласен/согласна.
példa megnevezése	Например ...
beszélgetés lezárása	Всё. Понятно. Договорились.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: - megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál,	A vizsgázó

- az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	B2: - változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, - viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, - szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, - árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következő táblázat a nyelvtani követelményeket tartalmazza, és a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült. Az adott nyelvtani formához hozzárendeltük annak nyelvi funkcióját, illetve ahol az kevésbé megoldható, ott egy-egy példával illusztráltuk azt.

A nyelvtani ismeretek alapvető szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek (R) között felsorolt nyelvtani szerkezetek előfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérő feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A *produktív* ismeretek (P) közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint		Emelt szint		Példák
	R	P	R	P	
Фонетика					
Твердость/мягкость согласных	+	+	+	+	
Оглушение согласных на конце слова					
Ударные и безударные гласные					
Интонация					
Основные принципы русского письма					
Основные правила русской орфографии					
Имя существительное					
Род существительных	+	+	+	+	учитель, площадь, время, ...
Число существительных	+	+	+	+	яблоки, каникулы, посуда, ...
Одушевленные и неодушевленные существительные	+	+	+	+	любить рис - любить Бориса, ...
Склонение существительных					
Типы склонения (I-III)	+	+	+	+	стол, окно, картина, тетрадь

Существительные на -мя	+	-	+	+	время, ...
Некоторые случаи склонения существительных I	+	+	+	+	в лесу, друзей, дочерью, с людьми, ...
Некоторые случаи склонения существительных II	+	-	+	+	крестьянам, котят, ...
Словообразование существительных	+	-	+	+	читатель, чтение, глупость
Трудные случаи управления существительных	+	-	+	+	любовь к чтению, …
Имя прилагательное					
Склонение прилагательных (прил. с твердой и мягкой основой, прил. с основой на шипящие)	+	+	+	+	новый, синий, хороший, ...
Притяжательные прилагательные	-	-	+	-	бабье лето, мамина сумка
Согласование прилагательного с существительным	+	+	+	+	с умным учеником
Образование кратких форм прил.	+	-	+	+	красив, красива, ...
Основные случаи употребления кратких форм прилагательного	+	-	+	+	туфли мне малы, ...
Степени сравнения прилагательных					
компаратив	+	+	+	+	интереснее, лучше, богаче, ...
формы превосходной степени	+	-	+	+	интереснейший,
аналитические способы выражения превосходной степени	+	+	+	+	красивее всех, дороже всего, наиболее важный, ...
аналитические способы выражения сравнительной степени	+	+	+	-	более интересный, менее вредный
Сравнительные конструкции	+	+	+	+	Она такая же умная, как и ты. Брат старше меня на 5 лет.
Трудные случаи управления прилагательных	-	-	+	-	богатый нефтью, ...
Местоимения					
Личные местоимения	+	+	+	+	я, ты, он, она, оно, мы, вы, они
Притяжательные местоимения	+	+	+	+	мой, твой, его, её, ... , свой
Вопросительные местоимения	+	+	+	+	кто, что, какой, каков, чей, ...
Относительные местоимения	+	+	+	+	кто, что, который, ...
Указательные местоимения	+	+	+	+	этот, тот, такой, столько, ...

Возвратные местоимения	+	+	+	+	себя, друг друга
Отрицательные местоимения	+	-	+	+	никто, некого, ...
Неопределенные местоимения I	+	+	+	+	что-то, что-нибудь, ...
Неопределенные местоимения II	+	-	+	-	кое-что, что-либо, ...
Определительные местоимения I	+	+	+	+	каждый, весь
Определительные местоимения II	+	-	+	+	сам, самый, всякий, любой
Имя числительное					
Количественные числительные					
падежи, необходимые для выражения временных отношений (им., вин., род., дат.)	+	+	+	+	в два часа, за пять минут, с двух часов, к семи часам, ..
остальные падежные формы	+	-	+	+	двумя, пятью, ...
Сочетание числительного с существительным					
в им. и вин. падежах	+	+	+	+	два мальчика, пять мальчиков, ...
в остальных падежных формах	+	-	+	+	о двух мальчиках, ...
Словосочетания типа числительное + прилагательное + сущ.	+	-	+	+	два умных мальчика, ...
Порядковые числительные	+	+	+	+	первый, двадцать пятый, ...
Собирательные числительные					
основные случаи употребления	+	-	+	+	нас в семье четверо, ...
склонение	+	-	+	-	троих, ...
Неопределенные числительные					
им. и косвенные падежи	+	+	+	+	много друзей, мало воздуха, о многих проблемах ...
Предлоги					
Наиболее употребительные предлоги с различными падежами существительных в отношениях времени, места, причины, цели и т.д. I	+	+	+	+	за пять минут, на стадионе, из-за дождя, за молоком, ...
Некоторые предлоги с различными падежами существительных в отношениях времени, места, причины, цели и т.д. II	+	-	+	+	из-под земли, ради детей, при Петре I, ...
Наречие					
Степени сравнения качественных наречий	+	+	+	+	работать лучше, ...
Глагол					
Инфинитив	+	+	+	+	работать, нести, мочь

Основные образцы спряжения	+	+	+	+	работать, говорить, рисовать, крикнуть
Трудные случаи спряжения I	+	+	+	+	хотеть, дать, класть, идти, ...
Трудные случаи спряжения II	+	-	+	+	умереть, бриться, печь, ...
Образование временных форм	+	+	+	+	буду читать - прочитаю, шёл, нёс, мог, умер, ...
Спряжение глаголов с постфиксом -ся	+	+	+	+	улыбался, улыбалась
Наклонение	+	+	+	+	
Сослагательное наклонение	+	+	+	+	читал бы, ...
Повелительное наклонение.	+	+	+	+	читай, говори, готовь, пей, ... Пусть они
Другие способы выражения побуждения. Частицы в побудительных предложениях	+	-	+	+	работают! Давай работать! Смотри-ка! Вставай же!
Вид глагола (видообразование, видовые пары)	+	+	+	+	мыть-вымыть, решать-решить, зарабатывать-заработать
Основные случаи употребления видов	+	+	+	+	Я всегда встаю в семь часов. Я сегодня встал в семь часов.
Употребление видов в инфинитиве и в повелительной форме	+	-	+	+	нельзя входить-нельзя войти, Смотри, не упади!
Глаголы движения					
бесприставочные гл. дв. и приставочные производные от глаголов идти и ехать	+	+	+	+	прийти, уехать, ...
приставочные производные от остальных гл. дв.	+	-	+	+	приплыть, улететь, ...
Глагольное управление	+	-	+	+	звонить кому, болеть чем, …
Причастие	+	-	+	+	читающий, читаемый, читавший, прочитанный
Деепричастие	+	-	+	+	читая, прочитав
Простое предложение					
Трудные случаи координации подлежащего и сказуемого	+	-	+	+	Мы с тобой пойдем... 21 спортсмен участвовал. Инженер Иванова пришла.

Составное именное сказуемое	+	+	+	+	Папа был врачом.
Некоторые типы односоставных предложений (неопределенно-личные и обобщенно-личные) I	+	+	+	+	Тебя спрашивают. Говорят, что... Тише едешь, дальше будешь.
Некоторые типы односоставных предложений (инфинитивные) II	+	-	+	-	Молчать! Отдохнуть бы! Его не понять. Как пройти...?
Модальность	+	+	+	+	должен, надо, нужно, можно, нельзя, ...
Несогласованное определение	+	+	+	+	высокого роста, в очках, ...
Отрицательные предложения	+	+	+	+	Это не книга. Я этого не знаю. Иры нет дома.
Вопросительные предложения					
Вопросительные предложения с вопросительным местоимением	+	+	+	+	Который час?
Вопросительные предложения без вопросительного слова	+	+	+	+	Он пришёл?
Вопросительные предложения с частицами	+	+	+	+	Разве это он? Знал ли он об этом?
Безличные предложения					
Безличные предл. (состояние человека, модальные отношения) I	+	+	+	+	Мне скучно. Ему надо работать. Меня тошнит.
Безличные предл. (состояние человека, состояние природы) II	+	-	+	+	Теплеет. Мне не спится.
Страдательные обороты	+	-	+	+	Дом строится рабочими. Дом построен рабочими.
Основные правила порядка слов	+	-	+	+	Брат приехал вчера. Вчера приехал брат. Брат вчера приехал.
Сложные предложения					
Сложносочиненные предложения (важнейшие сочинительные союзы)	+	+	+	+	и, а , но
Основные типы сложноподчиненных предложений, выражающие определительные, временные, пространственные, изъяснительные, целевые, причинно-следственные и уступительные отношения	+	+	+	+	...тот человек, который, ...; ...тот, кто, ...; ...пришел, потому что, ...; ...был в школе, когда, ...; ...пришел, чтобы поговорить, ...; ...не

					сделал, хотя, ...
Трансформация прямой речи в косвенную	+	+	+	+	Мама сказала, чтобы сын купил хлеб. Мама спросила, купил ли сын хлеб.
Способы передачи каузативных отношений	+	-	+	-	Мы отремонтировали квар-тиру. Директор приказал /ве-лел/попросил принести документы.

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	A vizsgázó B2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, - a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, - kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai orosz köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	NINCS	CD lejátszó a III. részhez	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		

	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az írásbeli vizsgarész egyes vizsgarész-összetevőinek értékelése egymástól független.
- Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak az írásbeli és a szóbeli vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Az írásbeli és szóbeli vizsgarészek elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség vizsgarész-összetevő és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az írásbeli vizsgarész-összetevőkben illetve a szóbeli vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:

- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:

- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- egyszerű elbeszélő szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 900-1100 szó. A feladatsor 25-33 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:

- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatokban,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 18-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 450-600 szó.

A feladatok szövegre épülnek.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:

- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,

B1:

- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,

- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:

- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitvatartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat, űrlap kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-8 perc. A feladatsor 18-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten orosz nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),

A2:

- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,
- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,

B1:

- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra,
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 50-80 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail).

A *második feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban, egy 100-120 szó terjedelmű szöveg (pl. magánjellegű vagy intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak megadott irányító szempontokat kell tárgyalnia.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait orosz nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,
- egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A tételek és a tételsor jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- szerepjáték vagy problémamegoldó feladat,
- önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsga rövid *bevezető kérdésekkel* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az orosz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladat, a szerepjáték* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az előre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különböző kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelően reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendő célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerű képet, rajzot, ábrát. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggően kifejtenie. A vizsgázó számára készült feladatlap tartalmazza a témát és négy megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó előre megtanult szövegeket mondjon el. A vizuális segédanyagok a megadott témakörhöz kapcsolódnak. A vizsgáztató szükség esetén segítő kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A tételt a vizsgázó húzza. A kihúzott tétel összesen három feladatot tartalmaz: egy szerepjátékot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a második és harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szaktanárnak a szóbeli tételeket úgy kell összeállítania, hogy azok minden témakört /9/ lefedjenek. Ha a vizsgázók száma 9-nél kevesebb, akkor minimum 9 tételt, ha 9 vagy annál több, akkor minimum 20 tételt. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés vizsgázóként pontozó lapon központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési,illetve értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,
- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,

- hiányos szöveg-összefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-45 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg
- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,

- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. *Emelt szinten* olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, *emelt szinten* pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 7-10 perc. A feladatsor 20-30 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák. A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten orosz nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy középszinten a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:

- a vizsgázó irányító szempontok alapján levelet ír,
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó 10 irányító szempont alapján egy 120-150 szó terjedelmű levelet ír.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújtanak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott irányító szempontok alapján 200-250 szó terjedelmű szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Ha a második feladatban a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait orosz nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),

- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A tételek és a tételsorok jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két feladatból áll. A vizsgarész rövid *bevezető társalgással* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az orosz nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékeljük.

Az *első feladat, a vita* során a vizsgázónak egy beszélgetésben kell interaktívan részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az adott témához kapcsolódóan érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A vizsgázó számára készült feladatleírás egy vagy több orosz nyelvű, egy adott témához kapcsolódó kijelentést tartalmaz. A vizsgázó ezek alapján kifejti a véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztatónak a beszélgetés során használnia kell.

A *második feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggően kifejtenie, úgy, hogy két vizuális segédanyagot kell összevetnie. Ehhez a vizsgázó irányító szempontokat kap. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A tételt a vizsgázó húzza. A kihúzott tétel összesen három feladatot tartalmaz: egy vitafeladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások és a verbális segédanyagok orosz nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható. A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgát mindig egy kérdező tanár bonyolítja le, a vizsgáztatói példány előírásainak megfelelően. A másik két vizsgáztató értékel a központi értékelési útmutató alapján. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használunk.

A vitás esetekben a három tanár szótöbbséggel dönt.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A részletes követelmények felépítése és használata

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép- és emelt szinten.

A vizuális kultúra középszintű érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó az általános műveltséghez szükséges vizuális ismeretek birtokában van, megfelelő jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkezik mind a vizuális alkotás, mind a befogadás területén, mely alkalmassá teszi a mindennapi életben szükséges ismeretek felhasználására és azok képesség szintű alkalmazására.

A vizuális kultúra emelt szintű érettségi vizsga követelményei - a tárgy iránt nagyobb érdeklődést feltételezve - a vizsgázónak középszintet meghaladó, komplexebb szakirányú ismereteit, jártasságait, készségeit, képességeit, írja le a vizuális alkotás és befogadás területén. Az emelt szintű tudás az ismeretek mélysége - azaz összefüggések értelmezése, önálló alkalmazás, problémamegoldás - az alkotó képességek és alkotó gondolkodás magas szintű felhasználásának tekintetében arányosan növekszik a középszinthez képest.

A részletes vizsgakövetelmények támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de a rajz és vizuális kultúra tantárgyból meghaladják azt. Az érettségivizsga-követelmények teljesítésének érdekében, a szabadon felhasználható órakeret terhére, 11-12. évfolyamon az iskolának további - törvénybe foglalt - óraszámot kell biztosítania az adott tantárgyból az érettségi vizsgára felkészülők számára.

A rajz és vizuális kultúra részletes követelményrendszer mindkét vizsgaszinten két fő részre tagolódik. Ez a két egység az alkotás és a befogadás tevékenységrendszerek követelményeinek elkülönülése.

Kompetenciák

- A vizuális jelenségek megfigyelése, széles körű elemző vizsgálata, esztétikai és kommunikációs szempontok szerinti megítélése.
- A vizuális nyelv elemeinek ismerete és megfelelő használata, valamint ezen ismeretek segítségével vizuális alkotások elemzése.
- A különböző köznapi és művészi vizuális közlésformák alkalmazása, továbbá sajátos és közös vonásainak bemutatása, sokrétű értelmezése, kritikus megítélése.
- A köznapi vizuális kommunikáció során értelmezhető vizuális közlések létrehozása a közlés céljának megfelelő formában és alkalmas technikával.
- Tárgyak, vizuálisan érzékelhető jelenségek ábrázolása, valamint elképzelt dolgok, elvont gondolatok, érzések kifejezése különböző vizuális eszközökkel.

- Tárgyak, a köznapi vizuális környezet elemző vizsgálata, különböző szempontok szerinti megítélése.
- A képzetekben gazdag vizuális képi látásmód alkalmazása és ennek árnyalt vizuális kifejezése.
- Időben és térben eltérő kultúrák és művészeti korszakok művészi értékeire vonatkozó ismereteinek bemutatása, értelmezése és elemzése.
- Megfelelő szintű pszichomotorikus és technikai készségek használata.
- Leíró, értelmező, elemző munkája során a megfelelő közlésformák kiválasztása.
- A vizuális kultúrához kapcsolódó fogalmak, szakkifejezések helyes használata.
- Vizuális problémák önálló, kreatív megoldása, alkotói folyamat bemutatása.

A) ALKOTÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Vizuális nyelv		
1.1.1. A vizuális nyelv alapelemei - Vonal	A pont, vonal, sík- és térforma, felület adott technikának és adott célnak megfelelő használata. Legalább háromféle minőségű (különböző vastagságú, tónusú, karakterű) a választott eszköznek megfelelő vonal következetes használata szabadkézi rajzban.	A vizuális nyelvi elemek adott technikának és adott célnak megfelelő tudatos használata.
- Sík- és térforma	Modell alapján készített leképező jellegű munkában sík- és térforma pontos visszaadása.	Modell vagy elképzelés alapján sík- és térforma adott célnak (pl. formaredukció) megfelelő leképezése.
- Tónus, szín	Modell alapján készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyes technika) legalább négy különböző tónusfokozat következetes alkalmazása. A megadott színek pontos kikeverése.	Modell alapján vagy emlékezetből készített leképező jellegű munkában (rajz, festés, vegyes technika) legalább hat különböző tónusfokozat következetes alkalmazása.
- Tér	A célnak legmegfelelőbb térábrázolási módok kiválasztása.	A legmegfelelőbb térábrázolási módok egyéni, kombinált alkalmazása.
1.1.2. A vizuális nyelvi elemek viszonyai - Kompozíció, (konstrukció) - Kontraszt, harmónia	Az adott célnak (közlés, kifejezés, alkotás) megfelelő kompozíció létrehozása. Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés használata az értelmező ábrázolásban. Színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) használata.	A kompozíciós eszközök tudatos alkalmazása a vizuális közlés, kifejezés és alkotás során. Kontrasztokkal (szín, tónus, forma, méret, felület) történő kiemelés tudatos használata a kifejező alkotások létrehozása során. Színharmóniák, színkontrasztok tudatos alkalmazása tervezőmunka során.
1.1.3. Vizuális nyelv és	A vizuális nyelv eszközeinek használata különböző kontextusban a	A vizuális nyelv hatáselemeinek jelentésmódosító átalakítása (pl. a

kontextus	kifejező jellegű munkákban.	képi környezet megváltoztatásával).
1.2. Technikák - Rajzolás - Festés - Kollázs - Nyomtatás - Makettezés, modellezés - További technikák	Adott technika adekvát használata. Szabadkézi rajz készítése ceruzával, tollal. Egyszerű műszaki jellegű rajz készítése szabadkézzel, vagy szerkesztve ceruzával és szerkesztőeszközökkel. Festés akvarellel, temperával. Kollázskészítés. Legalább egy kézi sokszorosító eljárás (nyomtatás) alkalmazása (pl. papírmetszet, linómetszet). Egy további szabadon választott technika alkalmazása (pl. mintázás, fotó, videó, számítógép, vegyes technikák, kézműves technikák). Feliratkészítés sablonnal.	Az adott célnak legmegfelelőbb anyagok és technikák kiválasztása. Szabadkézi rajz készítése egy további technikával (pl. szénnel, krétával, pasztellel). Összetettebb műszaki jellegű rajz szerkesztése ceruzával, illetve a szükséges szerkesztőeszközökkel. Modell- vagy makettkészítés. Legalább két szabadon választott technika alkalmazása. Feliratkészítés egy további technikával (pl. betűvágással, számítógéppel).

2. Tevékenységszintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Ábrázolás, látványértelmezés 2.1.1. Formaértelmezés - Arány	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító arányok helyes megfigyelése és visszaadása.	Ábrázoló jellegű rajz készítése során természeti és mesterséges formák karakterét meghatározó arányok pontos, részletekre kiterjedő megfigyelése és visszaadása. Ábrázoló jellegű rajzokban a részletek egymáshoz és az egészhez viszonyított arányainak helyes megítélése és visszaadása.
- Forma, alak, karakter	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó főbb, a felismerhetőséget biztosító jegyek megfigyelése és helyes visszaadása (befoglalóforma, körvonal).	Ábrázoló jellegű rajz készítése során a látvány formáját meghatározó jegyek pontos megfigyelése és helyes leképezése. A formát meghatározó karakterjegyek pontos megragadása emlékezetből.
- Szerkezet, felépítés, működés	Egyszerű tárgyak formakapcsolatait bemutató rajz készítése (pl. szabásrajz, szerkezeti vázlat).	Egyszerű szerkezeti összefüggéseket pontosan értelmező szabadkézi rajz készítése beállítás alapján és emlékezetből (pl. szerkezeti rajz, metszetrajz, folyamatábra).
2.1.2. Térértelmezés - Téri helyzetek	Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása. Tárgyak, objektumok egymáshoz viszonyított téri helyzetének pontos megjelenítése látvány alapján két vagy három dimenzióban.	Téri helyzetek egyszerű, értelmező jellegű ábrázolása szabadkézi rajzban és szerkesztéssel (pl. alaprajz, magyarázó-közlő rajz) szöveges instrukciók alapján is.
- Nézőpont	Látvány alapján tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont	Tárgyak, objektumok ábrázolása során a nézőpont következetes

	következetes megtartása.	megtartása emlékezetből is.
- Térmélység	Beállítás alapján a fény-árnyék hatások segítségével a térmélység érzékeltetése (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	A térmélység megjelenítése különböző eszközökkel emlékezetből.
- Térábrázolási konvenciók	Ábrázoló jellegű szabadkézi rajzban választott térábrázolási rendszer következetes alkalmazása. Egyszerű beállításról a kétiránypontos perspektivikus ábrázolás szabályainak alkalmazása szabadkézi rajzban. Beállításról vagy a látvány axonometrikus képéből az adott tárgy vetületi rajzának elkészítése (Monge-rendszerben) szabadkézi rajzban.	Geometriai térformák perspektivikus és axonometrikus rajzának megszerkesztése. Geometriai térformákból álló összetettebb beállítás vetületi rajza alapján az elképzelt látvány szabadkézi rajzának elkészítése (térrekonstrukció). Adott cél érdekében a megfelelő térábrázolási rendszer kiválasztása és tudatos alkalmazása.
2.1.3. Színértelmezés - Szín- és fényviszonyok	Beállítás alapján szín- és fényviszonyok helyes visszaadása (pl. szabadkézi rajzban, festéssel).	Beállítás vagy elképzelés alapján tárgyak testességének, plasztikus formáinak árnyalt érzékeltetése fény-árnyék hatások segítségével. Beállítás vagy szöveges instrukciók alapján adott szempontok szerint (pl. hideg-meleg kontrasztra épülő) színvázlat készítése.
2.1.4. Mozgásértelmezés		Egyszerű mozgás fázisainak értelmező jellegű ábrázolása (pl. fázisrajz) szabadkézi rajzban.
2.2. Megjelenítés, közlés, kifejezés, alkotás		
- Térviszonyok		Téri helyzetek szubjektív megjelenítése kifejező jellegű alkotásokban.
- Kompozíció	Ornamentális és képi kompozíció létrehozása látvány vagy elképzelés alapján.	Képi igényű kompozíció létrehozása látvány, egy adott téma vagy önálló elképzelés alapján.
- Színhatás		A színek expresszív hatásának felhasználása kifejező jellegű munkákban. Adott cél érdekében (pl. adott hangulati hatás elérésének érdekében) adott színviszonylatok átalakítása.
- Érzelmek	Érzelmek, lelkiállapotok értelmezhető vizuális kifejezése szabadon választott vizuális formában.	Érzelmek, lelkiállapotok, elvont gondolatok értelmezhető vizuális kifejezése síkbeli, térbeli alkotásokban, a kifejezési szándéknak megfelelő megjelenítésben. Elképzelt vagy gyűjtött képi elemekből (pl. montázstechnikával) olyan képi kompozíció összeállítása, amely egy elvont gondolatot, hangulatot vagy lelkiállapotot fejez ki.
- Folyamat, mozgás, idő	Folyamat, történet bemutatása értelmezhető képsorokban (pl. képregény).	Rövid mozgóképi közlés, kifejezés megtervezése (pl. képes forgatókönyv).
- Kép és szöveg	Adott kép(ek) és szövegrészek egymáshoz viszonyított, a célnak megfelelő elrendezése adott képmezőben, hagyományos technikával vagy számítógéppel. Adott tartalomnak leginkább megfelelő betűtípus és kompozíció kiválasztása.	Kép és szöveg együttes alkalmazása adott hatás elérésének az érdekében (pl. amelyben a kép és a szöveg egymás hatását erősíti vagy jelentését módosítja - pl. illusztráció, plakát, illetve képregény formájában).
- Vizuális információ	Vizuális jelek, szimbólumok egyértelmű, következetes használata	Szabadon választott, nem vizuális természetű információk

	(pl. magyarázó-közlő rajzokon). Nem vizuális természetű konkrét információk (pl. számszerű adatok: hőmérséklet-ingadozás, népességváltozás) értelmezhető, képi megjelenítése (pl. grafikonon, diagrammal). Színkódok következetes alkalmazása a magyarázó-közlő ábrázolásban.	értelmezhető képi jellé (pl. embléma, piktogram) tömörítése.
- Tárgyak és környezet	Adott funkcióra csomagolás tervezése. Külső és belső terek különböző funkcióra történő berendezésének, átalakításának megtervezése.	Adott funkcióra egyszerű tárgy, csomagolás tervezése. A tervezéshez szükséges felmérés, kutatás elvégzése. Egyszerű tárgy elkészítése szabadon választott anyagból. A tervezési, megvalósulási folyamat dokumentálása. Adott tárgy, objektum, építészeti tér (felületének, formájának) átalakítása úgy, hogy annak más jelentése legyen, vagy más funkció betöltésére (is) alkalmas legyen - az elképzelés szemléltetése rajzban, festéssel, montázzsal.

B) BEFOGADÁS

1. Vizuális eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Megjelenítés sajátosságai		
- Vizuális nyelvi elemek	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb eszközeinek (pont, vonal, sík- és térformák, felület, tónus, szín, szerkezet/kompozíció, képi motívumok) a vizuális közlésben, kifejezésben betöltött szerepének ismerete és használata az elemzés során.	A képi, zenei, irodalmi alkotásokban egyaránt előforduló adekvát kifejezőeszközök (szerkezet, motívumok, jelkép, ritmus) felismerése és párhuzamok elemzése. A művészettörténet korszakaira jellemző, leggyakoribb kompozíciós formák és ezek kifejező hatásának ismerete.
- Térábrázolási módok	A legjellegzetesebb térábrázolási konvenciók felismerése és lényegének ismerete. A térmélység-megjelenítés különböző módjainak ismerete.	A legjellegzetesebb térábrázolási módok lényegének ismerete és összehasonlítása az elemzés során.
- Vizuális minőségek	Vizuális minőségek differenciált megkülönböztetése szóbeli közlésekben is (pl. tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra megkülönböztetése) .	
- Látványértelmezés	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (pl. nézőpont, arányok, képelemek egymáshoz való viszonya) lényegének, jelentésének ismerete és alkalmazása az elemzés során.	
- Kontraszt, harmónia	A színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi)	A színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, magában való, szimultán, mennyiségi, minőségi) lényegének

	felismerése.	ismerete. A kontrasztok kiemelő szerepének elemző vizsgálata konkrét példákon keresztül.
- Kontextus	A vizuális közlési, kifejezési eszközök jelentését meghatározó összefüggések - kontextus - felismerése és használata, értelmezés, elemzés során.	
1.2. Technikák	A vizuális közlés, kifejezés legfontosabb technikáinak felismerése.	A vizuális közlés, kifejezés alábbi technikáinak leíró jellegű ismerete: grafika (magas-, mély- és síknyomás); festészeti technikák (táblakép és falfestmény; mozaik, üvegablak); szobrászat (kő, agyag, fa; fémöntési technikák). A vegyes technika lényegének ismerete. Az iparművészeti technikák felsorolásszerű ismerete és legalább egy technika részletes, leíró jellegű ismerete.

2. Tevékenységterületek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Vizuális kommunikáció		
- Folyamat, mozgás, idő		Időt, mozgást, változást rögzítő vizuális (álló- és mozgóképi) megjelenítési módok ismerete és összehasonlítása.
- Kép és szöveg		Kép és szöveg kölcsönhatásának elemző vizsgálata.
- Vizuális információ	A köznapi és művészi vizuális közlésekben előforduló legfontosabb jelek, jelzések, jelképek, motívumok megfelelő verbális értelmezése. A köznapi közlésekben (pl. műszaki rajz, folyamatábra) leggyakrabban előforduló vizuális információk értelmezése.	
- Tömegkommunikáció	A tömegkommunikáció legfontosabb (auditív, vizuális, audiovizuális) eszközeinek, leggyakoribb formáinak ismerete és megkülönböztetése.	A tömegkommunikáció jelentőségének, működési hatásrendszerének ismerete.
- Médiakategóriák		A legfontosabb médiakategóriák (nyomtatott és elektronikus médiumok) kommunikatív és esztétikai hatásának ismerete.
- Fotó, mozgókép	Fotóelemzés megadott szempontok szerint. A fotó legfontosabb műtípusainak (emlékfotó, szociofotó, sajtófotó, művészfotó) ismerete. Álló- és mozgóképi reklámanyag képi hatásának elemzése.	A mozgóképi kifejezés legfontosabb eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang- és képkapcsolat) ismerete. A fotó képzőművészeti felhasználásának ismerete. A film műtípusainak ismerete (ismeretterjesztő, dokumentum-játékfilm, kísérleti film, reklám).
2.2. Tárgy- és		

környezetkultúra - Forma- és funkcióelemzés	A tárgyról leolvasható információk ismerete. Különböző korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok (pl. épület, építmény) funkció- és formaelemzése. Tárgyak, épületek stílusjegyek alapján történő besorolása, csoportosítása.	Tárgyak elemzése során minél több vizsgálati szempont alkalmazása.
- Tervezési folyamat	A tervező-, alkotófolyamat lépéseinek (kutatás, motívumgyűjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás, tervdokumentáció-készítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül.	A tárgytervezés szempontjainak ismerete (funkció, ergonómia, anyag, technika/technológia).
- Kézműves és ipari tárgykultúra	A tárgyi néprajz és a népművészet fogalmának ismerete.	A kézműves és ipari tárgykultúra főbb műfajainak, technikáinak ismertetése.
- Népművészet	Egy választott néprajzi tájegység életmódjának, tárgykultúrájának ismertetése.	A magyar népművészet legfontosabb sajátosságainak ismerete.
2.3. Kifejezés és képzőművészet - Művészeti ágak	Művészeti ágak (képzőművészet, építészet és alkalmazott művészetek) legfontosabb jellemzőinek ismerete.	
- Műfajok	A képzőművészet kétdimenziós (festészet, fotó, grafika), háromdimenziós műfajainak (szobrászat, installáció, land art) és időbeli kifejezéssel is bíró műfajainak (mobil szobor, happening, videó, multimédia) ismerete.	
- Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok	A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, transz-avantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolunbián kultúrák) legfontosabb jellemzőinek ismerete.	A művészet nagy stíluskorszakainak, irányzatainak (őskor, ókor, középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, romantika, realizmus, impresszionizmus, posztimpresszionizmus, historizmus, szecesszió, szimbolizmus, fauvizmus, expresszionizmus, futurizmus, kubizmus, dadaizmus, szürrealizmus, absztrakt irányzatok, pop art, konceptuális művészet, transzavantgard/posztmodern, valamint az Európán kívüli kultúrák közül India, Kína, Japán művészete és a prekolunbián kultúrák) jellemzőinek, összefüggéseinek ismerete és összehasonlító, elemző tanulmányozása. A modernizmus és a posztmodern lényegének ismerete.
- Stílusjegyek	Adott műalkotások besorolása vagy csoportosítása stílusjegyeik alapján.	Stílusjegyek alapján ismeretlen mű meghatározása, besorolása.
- Alkotások és alkotók	A legjelentősebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése és stílusmeghatározása (lásd melléklet).	A legjelentősebb alkotók ismerete, és alkotásaik felismerése, stílusmeghatározása és kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd melléklet). Egy-egy szabadon választott hazai és külföldi kortárs alkotómunkáinak elemző bemutatása.
- Műelemző módszerek	Műelemző módszerek ismerete és alkalmazása (pl. stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító és ikonográfiái	Megadott szempontok alapján műalkotás-elemző vázlat (pl. a kompozíciót szemléltető vázlat) készítése.

- A mű tárgyi és kulturális környezete	elemzés). A műalkotások létrehozásában szerepet játszó tényezők és összefüggések ismertetése (pl. kulturális környezet, megrendelői igény, alkotói beállítottság, technikai feltételek).	A kontextus jelentőségének megértése és a művészi értékek viszonylagosságának felismerése. Művész és közönsége kapcsolatának ismerete a fő művészeti korszakokban.

MŰTÁRGYLISTA

A 435 tételből álló jegyzék az érettségi vizsga központi képanyagát tartalmazza. A befogadói ismeretek mérése során minden más, a listában nem szereplő alkotó, műtárgy, tárgy ismerete, konkrét felismerése nem követelmény. Bármely más műtárgy, tárgy is szerepelhet azonban a vizsgafeladatokban, abban az esetben, ha nem konkrét ismeret mérését szolgálja (pl. formaelemzés).

Középszintű követelmény az alábbi listában szereplő, normál betűvel szedett alkotók ismerete, és/vagy az adott művek felismerése és elhelyezése a megfelelő művészettörténeti korban vagy kultúrában (lásd normál betűvel szedett ismeretek).

Emelt szintű követelmény az alábbi listában szereplő, vastag betűvel szedett további alkotók ismerete, az adott művek felismerése és az adott műlistában szereplő művek kormeghatározása évszázados pontossággal (lásd vastagon szedett ismeretek).

Abban az esetben, ha a listában szereplő tétel nem konkrét műtárgy (pl. egy Zsolnay porcelán) az adott tárgy meghatározó jegyei alapján a megfelelő kultúrában vagy korban történő elhelyezése a követelmény. A fotók, továbbá a népművészeti és az Európán kívüli kultúrák műtárgyai, tárgyai esetében emelt szinten sem követelmény a pontos kormeghatározás. Minden ismeret, ami az alábbi listában zárójelben szerepel, nem követelmény, csupán pontosító információ (lásd zárójel). A lista bizonyos elemei időről időre változhatnak, hogy a műtárgylista folyamatosan megújulva őrizze aktualitását.

ŐSKOR

1. Stonehenge, bronzkor
2. **Őskori lakóházak (pl. (Çatal-Hüyük, Jerichó, Harappa, Mohendzso-Daro), Kr. e. 6000 k.**
3. Willendorfi Vénusz, felső paleolitikum, **Kr. e. 30 000 k.** (Bécs, Naturhistorisches Museum)
4. **Lausseli Vénusz (kő dombormű), felső paleolitikum, Kr. e. 30 000 k. (Franciaország)**
5. **Szegvár-Tűzkövesi „Sarlós isten", újkőkor - Tiszai kultúra, (Szentes, Koszta József Múzeum)**
6. Szkíta aranyszarvas **Zöldhalompusztáról,** vaskor **Kr. e. 400 k.** (Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum) (=MNM)
7. Őskori barlangfestmények (lascaux-i, altamirai), felső paleolitikum **Kr. e. 15 000 k.**

ÓKORI EGYIPTOM

8. Gizai piramisegyüttes - kül. Kheopsz fáraó piramisa, óbirodalom, **Kr. e. 2600-2500 k.**
9. Ámon-Ré-templom, középbirodalom, **Kr. e. XVI-XII. sz.** Karnak
10. II. Ramszesz sziklatemploma, újbirodalom, **Kr. e. 1300 k.** Abu-Szimbel
11. Írnok (festett mészkő), óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Párizs, Louvre)
12. Falusi bíró, óbirodalom, **Kr. e. III. ée.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
13. Nofretete fejszobra, **Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen - Charlottenburg)
14. Anubisz szobra, Tutenchamon sírjából, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
15. Echnaton fáraó családjával (kő dombormű), **Aton kultusz, Kr. e. 1360 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
16. **Medumi ludak (falfestmény), óbirodalom, Kr. e. 2550 k. (Kairó, Egyiptomi Múzeum)**
17. Halastó, **thébai** sír (falfestmény), **Kr. e. 1400 k.** (London, British Museum)

18. „Fáraó vadászaton”, **thébai** (falfestmény), **Kr. e. XIV. sz.** (London, British Museum)
19. Tutenchamon arany halotti maszkja, **Kr. e. 1340 k.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)
20. Bútorok Tutenchamon sírleletéből (pl. Tutenchamon fáraó trónusa), **Kr. e. XIV. sz.** (Kairó, Egyiptomi Múzeum)

ÓKORI MEZOPOTÁMIA
21. Zikkurat, **Kr. e. 2000 e.** Ur
22. **Lamassu (kapuőrző démon), Kr. e. VIII. sz.** (Berlin, Staatliche Museen)
23. Babiloni Istaar kapu, **Kr. e. 570 k.** (Berlin, Staatliche Museen)
24. **Alabástrom női fej Urukból, Kr. e. 2800 k. (Bagdad, Irak Múzeum)**
25. Bikafejes hárfa Urból, **Kr. e. 2500 k.** (Bagdad, Irak Múzeum)
26. Gudea, Lagas uralkodója italáldozatot mutat be, **Kr. e. 2120.** (Párizs, Louvre)
27. Sumér ékírásos tábla (vagy pecsételőhenger), **Kr. e. 2000 k.** (London, British Museum)

ÓKORI GÖRÖGORSZÁG
28. Knósszoszi palota, **Kr. e. XVI. sz.** Kréta
29. Mükénei fellegvár (kül.: Oroszlános kapu), **Kr. e XIV-XIII. sz.**
30. Parthenon - **Pheidiasz, Kr. e. V. sz.** Athén
31. Egy görög színház (pl. delphoi vagy epidauroszi színház)
32. Athéni akropolisz, **Kr. e. 447-434.** - kül. Niké-templom, Erechteion
33. **Zeusz oltár, Kr. e. 180. (Berlin, Pergamon Múzeum)**
34. Kurosz-szobor Athénból, **Kr. e. 600 k.** (New York, Metropolitan Museum)
35. Mürón: Diszkoszvető, **Kr. e. 450 k.** (Róma, Museo Vaticano)
36. Polükleitosz: Lándzsavivő, **Kr. e. 450-440 k.** (Nápoly, Museo Nazionale)
37. **Praxitelész: Knidoszi Aphrodité, Kr. e. 350-340. (Róma, Museo Vaticano)**
38. Delphoi kocsihajtó, **Kr. e. 470 k.** (Delphi Múzeum)
39. Szamothrakéi Niké, **Kr. e. 200 k.** (Párizs, Louvre)
40. (Rodoszi Athanadórosz, Agészandrosz és Polüdórosz): Laokoón **Kr. e. II. sz.** (Róma, Museo Vaticano)
41. Egy feketealakos vázakép (pl. Dionüszosz és bacchánsnők ábrázolással, Párizs, Bibliothčque Nationale)
42. Egy vörösalakos vázakép (pl. Orvietói kehelykratér Héraklész és társai, Párizs, Louvre)
43. **Pergamoni Héphaiszteón padlómozaikja, Kr. e. 150 k. (Berlin, Staatliche Museen)**

ETRUSZK, RÓMAI
44. Etruszk sírszarkofág házaspár portréjával, **Kr. e. 625.** (Róma, Museo Nazionale, Villa Giulia)
45. Colosseum, **70-90.** Róma
46. Pantheon, **118-128 k.** Róma
47. **Vettiusok háza, I. sz. Pompei**
48. „Vesta-templom”, **I. sz.** Róma
49. Római vízvezeték (pl. Segovia, Nimes)
50. Forum Romanum rekonstrukció
51. Traianus oszlopa, **110 k.** Róma

52. Constantinus diadalíve, **312-315 k.** Róma
53. Augustus szobra, **I. sz.** Róma
54. **Marcus Aurelius bronz lovasszobra, 170 k. (Róma, Museo Capitolino)**
55. Egy római portrészobor (pl. Caligula, Brutus, Vespasianus, Constantinus)
56. **A Misztérium villa falfestmény (egy részlete), Kr. e. I. sz. 2/3.**

KORAKERESZTÉNY
57. Santa Sabina, **422-432.** Róma
58. San Apollinare in Classe és mozaikjai, **VI. sz.** Ravenna
59. Palotakápolna, **805.** Aachen
60. Jó pásztor, mozaik, **V. sz.** Ravenna, **Galla Placidia**
61. **Durrow-i Kódex, 7. sz. *vagy* a Kellsi kódex, VIII. sz. (Dublin, Trinity College)**

NÉPVÁNDORLÁS KORA
62. Galgóci tarsolylemez, **X. sz.** (MNM)
63. Nagyszentmiklósi kincs, **800 k.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
64. **Sankt galleni kolostor tervrajza 830 k. (Sankt Gallen, könyvtár)**
65. Szarmata korongos fibula, **III. sz.** (MNM)
66. Germán sasfibula, **VI. sz.** (Nürnberg, Germanisches Nationalmuseum)
67. **Avar szíjvég (pl. klárafalvi - Szeged, Móra Ferenc Múzeum)**
68. Fejedelmi szablya markolata (Attila kard) **X. sz.** (Bécs, Schatzkammer)
69. Honfoglaló magyarok öltözete, rekonstrukció (MNM)

BIZÁNC
70. Hagia Sophia, **VI. sz.** Konstantinápoly
71. San Vitale, **532-547.** és mozaikjai, **574 k.** Ravenna
72. Szófia Székesegyház, **XI. sz.** Kijev
73. **Nikopeia Istenanya, X. sz. (Velence, San Marco)**
74. Trónoló Istenanya, **1280 k.** (Washington, National Gallery of Art)
75. (Andrej) Rubljov: Szentháromság, **1430 k.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
76. **Sztaurotéka, X. sz. (Limburg, Székesegyházi Kincstár)**

ROMANTIKA
77. **Maria Laach, bencés templom, XI-XIII. sz. (Koblenz mellett)**
78. Pisai dóm, **XI-XIII. sz.**
79. **Pontigny-i ciszterci templom, 1140-1170.**
80. Szt. Mihály-templom, **1033.** Hildesheim
81. Bencés apátsági templom, **XIII. sz.** Ják
82. Ciszterci templom, **XIII. sz. eleje,** Bélapátfalva
83. **Csempeszkopácsi plébániatemplom, XIII. sz. 2/2**

84. Szent István szarkofágja, **XI. sz.** (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
85. Háromkirályok dombormű, **XII. sz. a pisai dóm bronzkapujáról**
86. **Maiestas Domini, 1123 k. Clemente apszisából (Barcelona, Katalán Múzeum)**
87. Koronázási palást, **XI. sz.** (MNM)
88. **Bayeux-i kárpit, 1080 k. (Bayeux, Bibliothéque Municipale)**
89. Magyar Szent Korona, **XI-XIII. sz.** (Parlament, Budapest)
90. Királyfej Kalocsáról, **XIII. sz.** (Budapest, Magyar Nemzeti Galéria = MNG)
91. **Winchesteri** biblia (H-iniciálé), **1150-1160.** (Winchester, Cathedral Library)

GÓTIKA
92. Párizsi Notre Dame, **1163-1250.**
93. Amiens-i székesegyház, **1236-(1389)**
94. **Chartres-i székesegyház, 1194-1220.**
95. Ca d'Oro palota, **XV. sz.** Velence
96. Cambridge-i King's College Chapel **1446-1515.**
97. Szent Vitus székesegyház, **XIV. sz.** Prága
98. Nyírbátori (ma) református templom, **XV. sz. vége**
99. Veleméri templom, **XIV. sz.**
100. Vajdahunyad vár, **XV. sz.** Vajdahunyad
101. Utolsó ítélet, **XV. sz. 1/2.** Kassa, **Szent Erzsébet-templom északi kapuzata**
102. Uta és Ekkehard szobra, **1250. Naumburg, dóm**
103. Veit Stoss: Mária oltár, **1477-1483 k. Krakkó, Mária-templom**
104. Kolozsvári Márton és György: Szent György, bronz, **1373.** (Prága, Národni Galeri)
105. Chartres-i katedrális üvegablakai (pl. Mária halála), **XIII. sz.**
106. Cimabue: Trónoló Madonna, **XIII. sz. vége** (Firenze, Uffizi)
107. Giotto: Szent Ferenc élete, freskósorozat, **XIII. sz. vége** (Assisi, San Francesco)
108. **Simone Martini, Lippo Memmi:** Angyali Üdvözlet, **1323.** (Firenze, Uffizi)
109. Kolozsvári Tamás: Kálvária, **1427.** (Esztergom, Keresztény Múzeum)
110. M. S. Mester: **Selmecbányai oltárképei, 1508.** kül. Mária és Erzsébet találkozása (MNG)
111. **Lőcsei Pál: Lőcsei Szent Jakab-templom főoltára, 1508-1517.**
112. **Wilton diptichon, 1400 k. (London, National Gallery)**
113. Avignoni Pietŕ, **XV. sz.** (Párizs, Louvre)
114. **Limbourg fivérek: Május, Berry herceg hóráskönyvéből, 1410 k. (Chantilly, Musée Condée)**
115. **Magyar Anjou Legendárium, XIV. sz. 1/2 (Róma, Museo Vaticano; New York, Morgan Library; Szentpétervár, Ermitázs)**
116. Képes Krónika, **1360 k.** (Budapest, Országos Széchényi Könyvtár = OSZK)
117. Szent László fejereklyetartó, **1425 e.** (Győr, Székesegyház)
118. Suki-kehely, **XV. sz. közepe** (Esztergom, Főszékesegyházi Kincstár)
119. **Az egyszarvú legendája, gobelinsorozat, (Párizs, Musée Cluny)**
120. Szent László legenda, **1420-as é.** (Kakaslomnic)
121. **Muránói üvegtárgy (pl. Baldovierik esküvői edénye) XV. sz. (Murano, Üvegmúzeum)**

RENESZÁNSZ
122. Santa Maria del Fiore, **1296-1436.** Firenze
123. **(Filippo) Brunelleschi: Ospedale degli Innocenti, 1421 k. Firenze**
124. **(Benedetto) da Maiano - Cronaca: Palazzo Strozzi, 1498-1508. Firenze**
125. (Donato) Bramante: Tempietto **1502-1505 k.** Róma (San Pietro in Montorio kolostor)
126. (Andrea) Palladio: Villa Rotonda, **1550 u.** Vicenza mellett
127. (Antonio da Sangallo)-Michelangelo: Palazzo Farnese, **1514-1550.** Róma
128. Egy Loire menti reneszánsz kastély (pl. Chenanceaux, Chambord vagy Blois)
129. Vaszilij Blazsennij székesegyház, **XVI. sz.** Moszkva
130. Budai vár és királyi palota, **XIV-XVI. sz. és XVIII. sz., XIX-XX. sz.**
131. Visegrádi királyi palota, **XIV-XV. sz.**
132. Bakócz-kápolna, **1506-1507.** Esztergom
133. Sárospataki vár, **XVI-XVII. sz.**
134. (Lorenzo) Ghiberti: A firenzei Battistero bronzkapuja (Porta del Paradiso), **1430-as é.**
135. Donatello: Gattamelata lovasszobra, bronz, **1447-1453 k.** (Padova)
136. (Andrea del) Verocchio: Colleoni zsoldosvezér lovasszobra, **1480-as é.** (Velence)
137. Michelangelo (Buonarotti): Pietŕ, márvány, **1498.** (Róma, San Pietro)
138. Michelangelo (Buonarotti): Dávid, **1504.** (Firenze, Accademia)
139. Michelangelo (Buonarotti): Lorenzo Medici síremléke, **1525.** (Firenze, San Lorenzo-templom sekrestyéje)
140. Donatello: Dávid, **1430-1435.** (Firenze, Museo Nazionale)
141. Visegrádi Madonna, **1480 k.** (Visegrád, Mátyás Király Múzeum)
142. Massaccio: Szentháromság, freskó, **1427 k.** (Firenze, Santa Maria Novella)
143. Fra Angelico: Krisztus levétele a keresztről, **1437-1440.** (Firenze, Museo San Marco)
144. Piero della Francesca: Krisztus ostorozása, **1470 k.** (Urbino, Palazzo Ducale)
145. (Sandro) Botticelli: Vénusz születése, **1485 k.** (Firenze, Uffizi)
146. **(Carlo) Crivelli: Angyali üdvözlet, 1486. (London, National Gallery)**
147. (Andrea) Mantegna: Pietŕ, **1506.** (Milánó, Brera)
148. Leonardo (da Vinci): Utolsó vacsora, **1495-1497.** (Milánó, Santa Maria delle Grazie kolostor refektóriuma)
149. Leonardo (da Vinci): Szent Anna harmadmagával, **1498.** (London, National Gallery)
150. Leonardo (da Vinci): Mona Lisa, **1503-1505.** (Párizs, Louvre)
151. **Leonardo (da Vinci): Vázlatok az emberalak tanulmányozásához vagy más tanulmányrajz**
152. Raffaello (Santi): Esterházy Madonna, **1507-1508.** (Budapest, Szépművészeti Múzeum = SZM)
153. Raffaello (Santi): Athéni iskola, freskó, **1509-1510.** (Vatikán, Stanza della Segnatura)
154. Michelangelo (Buonarroti): Utolsó ítélet, freskó, **1537-1541.** Vatikán, (Capella Sistina)
155. Giorgione: A Vihar, **1506 k.** (Velence, Accademia)
156. Tiziano (Vecellio): Urbinói Vénusz, **1538.** (Firenze, Uffizi)
157. **(Benvenuto) Cellini: Sótartó, 1543. (Bécs, Hofmuseum)**
158. Nyírbátori stallum, **1511.** (MNM)
159. (Jan) Van Eyck: Arnolfini házaspár, **1433.** (London, National Gallery)
160. (Rogier) van der Weyden: Angyali üdvölet (Párizs, Louvre)

161. **(Hugo) van der Goes: Portinari oltár, 1475 k.** (Firenze, Uffizi)
162. **(Hieronymus) Bosch: Szénásszekér, 1480-1485.** (Madrid, Prado)
163. (Albrecht) Dürer: Önarckép, **1498.** (Madrid, Prado)
164. (Albrecht) Dürer: Melankólia, rézmetszet, **1514.** (Berlin, Staatliche Museen)
165. **(Mathias) Grünewald: Keresztrefeszítés az isenheimi oltárról, 1515. (Colmar, Múzeum)**
166. ifj. (Hans) Holbein: (Jean de Dinteville és Georges de Selve) francia követek képmása, **1533.** (London, National Gallery)
167. **Id. (Pieter) Bruegel: Téli vadászat, 1565. (Bécs, Kunsthistorisches Museum)**
168. Id. (Pieter) Bruegel: Parasztlakodalom, **1567.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
169. El Greco: Krisztus az olajfák hegyén, **1579 u.** (SZM)
170. **(Angelo) Bronzino: Toledói Eleonóra, XVI. sz. vége** (Firenze, Uffizi)

BAROKK
171. **Giacomo della Porta: Il Gesú homlokzata, XVI. sz. vége Róma**
172. (Lorenzo) Bernini: Szent Péter tér, **1656-tól** Róma
173. (Francesco) Borromini: San Carlo alle Quattro Fontane, **1667.** Róma
174. (Jules Hardouin)-Mansart: A Versailles-i palota, **1678 u.**
175. Melki bencés apátság, **1702-től**
176. Drezdai Zwinger, **1711-1722.**
177. Győri karmelita templom, **1721-1729.**
178. Esterházy-kastély, **XVIII. sz.** Fertőd
179. **Santa Maria-templom, XVIII. sz. Mexikó**
180. Fellner Jakab: Líceum **1764.** Eger
181. (Lorenzo) Bernini: Szent Teréz extázisa, márvány, **1647-1652.** (Róma, S. Maria della Vittoria)
182. **(Georg Raphael) Donner: Szent Márton és a koldus, 1735. (Pozsony, Szt. Márton plébániatemplom főoltára)**
183. (Pieter Pauwel) Rubens: Amazonok harca, **1618.** (München, Alte Pinakothek)
184. Rembrandt (Harmensz van Rijn): A lövészegylet kivonulása (Éjjeli őrjárat), **1642.** (Amsterdam, Rijksmuseum)
185. **Rembrandt (Harmensz van Rijn): A három kereszt (rézkarc), 1662.**
186. Rembrandt (Harmensz van Rijn): Önarckép, **1665.** (Köln, Wallraf Richartz-Museum)
187. (Diego) Velazquez: Breda átadása, **1635-1636.** (Madrid, Prado)
188. (Diego) Velazquez: Udvarhölgyek, **1656-1657.** (Madrid, Prado)
189. Vermeer van Delft: Festő és modellje, **1665-1670.** (Bécs, Kunsthistorisches Museum)
190. (Michelangelo da) Caravaggio: Szent Pál megtérése, **1660 k.** (Róma, S. Maria del Popolo)
191. **(Georges de) La Tour: A születés, XVII. sz. 1/2. (Rennes, Musée de Beaux Arts)**
192. **(Andrea) Pozzo: Szent Ignác megdicsőülése, 1691-1694. Róma, San Ignazio mennyezetfreskója**
193. Mányoki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, **1712.** (MNG)
194. (Giovanni Battista) Tiepolo: Freskó a würtzburgi érseki palotából, **1753.**
195. (Franz Anton) Maulbertsch: A pásztorok imádása, **1758.** (Sümeg, r. k. plébániatemplom)
196. **(Franz) Sigrist: A négy fakultás, 1781. Eger, Líceum**
197. Chippendale bútorok **1740-1780.** (pl. könyvszekrény vagy szék fonadékos háttámlával)

KLASSZICIZMUS
198. British Museum, **1823-1844.** London
199. Péchy Mihály: Nagytemplom **1805-1821.** Debrecen
200. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, **1837-1847.** Budapest
201. Hild József: Főszékesegyház, **1839-1856.** Esztergom
202. (Antonio) Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, **1789-1805.** (Bécs, Augustinerkirche)
203. Ferenczy István: A szépmesterségek kezdetei (Pásztorlányka), **1820-1822.** (MNG)
204. (Jacques-Louis) David: A Horatiusok esküje, **1784.** (Párizs, Louvre)
205. (Jean Auguste-Dominique) Ingres: A nagy odaliszk, **1814.** (Párizs, Louvre)
206. Id. Markó Károly: Visegrád, **1828.** (MNG)
207. **Egy Wedgwood kerámia a XIX. sz. elejéről (pl. váza, 1805. London, Victoria & Albert Museum)**
208. Copf stílusú bútorok (pl. kétajtós szekrény 1790 k. vagy felnyitható öltözőasztal XVIII. sz. vége, Budapest, Iparművészeti Múzeum)

ROMANTIKA, REALIZMUS
209. Parlament, **1840-1865.** London
210. **Kristálypalota 1851. - Londoni világkiállítás fotója**
211. **Operaház, 1860-1875. Párizs**
212. (Alexander) Eiffel: Eiffel-torony, **1889.** Párizs
213. Feszl Frigyes: Vigadó, **1859-1865.** Budapest
214. Ybl Miklós: Operaház, **1875-1884.** Budapest
215. Steindl Imre: Országház, **1885-1894.** Budapest
216. A budavári Nagyboldogasszony plébániatemplom (Mátyás-templom), **XIII-XV. sz. - 1874-1896. Schulek Frigyes - restaurálás**
217. (Francois) Rude: Marseillaise, **1836.** Párizs
218. Izsó Miklós: Táncoló paraszt, terrakotta, **1870.** (MNG)
219. (Fancisco) Goya: 1808. május 3. **1814.** (Madrid, Prado)
220. (Caspar David) Friedrich: Vándor a ködtenger felett, **1818 k.** (Hamburg, Kunsthalle)
221. (Théodore) Gérciault: A Medúza tutaja, **1818-1819.** (Párizs, Louvre)
222. **(William) Blake: A teremtő, 1826.** (Manchester, Whiteworth Gallery)
223. (Eugčne) Delacroix: A szabadság vezeti a népet, **1831.** (Párizs, Louvre)
224. (William) Turner: Gőzhajó a hóviharban, **1842.** (London, Tate Gallery)
225. (Pavel Andrejevics) Fedotov: Leánykérőben, **1848.** (Moszkva, Tretyakovszkaja Galerija)
226. (Gustave) Courbet: Bonjour Monsieur Courbet, **1854.** (Montpellier, Musée Fabre)
227. (Jean-François) Millet: Kalászszedők, **1857.** (Párizs, Louvre)
228. (Ilja) Repin: Hajóvontatók a Volgán, **1873.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
229. Borsos József: Nemzetőr, **1848.** (MNG)
230. Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, **1859.** (MNG)
231. Székely Bertalan: Egri nők, **1867.** (MNG)
232. Munkácsy Mihály: Tépéscsinálók, **1871.** (MNG)
233. Szinyei Merse Pál: Majális, **1873.** (MNG)
234. Barabás Miklós: Bittó Istvánné, **1874.** (MNG)

235. Paál László: Út a fontenebleau-i erdőben, **1876.** (MNG)
236. **Zichy Mihály: Illusztráció a „Hídavatás”-hoz, 1877 u. (MNG)**
237. Benczúr Gyula: Buda visszafoglalása, **1896.** (MNG)
238. **Lotz Károly: A zene apoteózisa, 1883-1884. (Budapest, Operaház mennyezetképe)**

IMPRESSZIONIZMUS, POSZTIMPRESSZIONIZMUS
239. (Edouard) Manet: Reggeli a szabadban, **1863.** (Párizs, Louvre)
240. (Edouard) Manet: Claude Monet csónakműtermében fest (A bárka), **1874.** (München, Neue Pinakothek)
241. (Claude) Monet: A felkelő nap impressziója, **1872.** (Párizs, Louvre)
242. (Edgar) Degas: Balettiskola, **1874.** (Párizs, Louvre)
243. (Auguste) Renoir: A Moulin de la Galette, **1876.** (New York, J. H. Whitney Gyűjtemény)
244. (Georges) Seurat: Vasárnap délután, **1884-1886.**
245. **(Paul) Cézanne: Mont-Sainte-Victoire, 1885-1887. (London, Courtauld Institute)**
246. (Paul) Cézanne: Csendélet korsóval és gyümölcsökkel, **1887-1895.** (Oslo, Nationalgalerie)
247. (Vincent) van Gogh: Önarckép, **1890.** (Párizs, Jeu de Paume)
248. (Vincent) van Gogh: Út ciprusokkal (Országút éjjel), **1890.** (Otterlo, Kröller-Müller Gyűtemény)
249. (Paul) Gauguin: Mi újság? (Tahiti nők) **1892.** (Drezda, Gemaldegalerie Neue Meister)

EKLEKTIKA, SZECESSZIÓ, SZIMBOLIZMUS
250. **(William) Morris-(Philip) Webb: Vörös ház, 1859. London**
251. (Antonio) Gaudi: Sagrada Familia, **1884-től** Barcelona
252. (Victor) Horta: Tassel-ház, **1892-1893.** Brüsszel
253. (Charles Rennie) Mackintosh: Glasgow-i Művészeti Iskola, **1898 k.**
254. **(Joseph-Maria) Olbrich: A bécsi szecesszió épülete, 1898-1899. Bécs**
255. Lechner Ödön: Postatakarékpénztár, 1899-1902. Budapest
256. **Schikedanz Albert:** Szépművészeti Múzeum, **1899-1906.** Budapest
257. Kós Károly-**Zrumecky Dezső:** Madárház, **1908-1909.** Budapesti Állatkert
258. **Medgyaszay István: rákosmulyadi r. k. templom, 1910.**
259. (Auguste) Rodin: A csók, **1894.** Párizs, Rodin Múzeum
260. Fadrusz János: Mátyás király emlékmű, **1895-1902.** Kolozsvár
261. Mednyánszky László: Csavargófej, **1908-1910.** (MNG)
262. **(Edward) Burne-Jones: A rémfej, 1887. (Stuttgart, Staatsgalerie)**
263. (Henri de) Toulouse-Lautrec: Ezek a hölgyek, **1895.** (SZM)
264. **(Henri de) Toulouse-Lautrec: Jane Avril (litográfia), 1893.** (Albi, Musée d’Albi)
265. (Gustav) Klimt: Judith, **1901.** (Bécs, Österreichische Galerie)
266. (Edvard) Munch: Sikoly, **1893.**
267. (Amadeo) Modigliani: Leányfej (Jeanne Hébuterne arcképe szemből), **1918.** (Bern, mgt.)
268. Rippl-Rónai József: Kalitkás nő, **1892.** (MNG)
269. Ferenczy Károly: Madárdal, **1893.** (MNG)
270. Gulácsy Lajos: A varázsló kertje, **1904.** (MNG)

271. Csontváry Kosztka Tivadar: Zarándoklás a cédrusokhoz Libanonban, **1907.** (MNG)
272. **Csontváry Kosztka Tivadar: Taormina, (MNG)**
273. Csók István: A keresztapa reggelije, **1932.** (MNG)
274. Rippl-Rónai József-Róth Miksa: Az Ernst Múzeum üvegablaka, **1912.** Budapest
275. Thonet bútorok, **1851-től** (pl. Thonet hajlított hintaszéktípusa 1860 vagy Thonet kerek ülésű standard széke, 1859. évi típus)
276. **Henry van de Velde bútorai (pl. szecessziós szék és asztal 1895-ből)**
277. A pécsi Zsolnay gyár egy tárgya a századfordulóról

XX. SZÁZAD ELSŐ FELE
278. **(Louis) Sullivan: Carson, Pirie és Scott áruház, 1899-1904. Chichago**
279. **(Peter) Behrens: Hoechst festékgyár, 1920-1925. Berlin**
280. (Walter) Gropius: A Bauhaus központi épülete, **1925-1926.** Dessau
281. **(Gerrit Thomas) Rietveld: Schroeder-ház, 1924. Utrecht**
282. (Frank Lloyd) Wright: Vízesésház, **1936.** Bear Run (Pennsylvania)
283. **Hajós Alfréd: Margitszigeti Sportuszoda, 1930. Budapest**
284. Molnár Farkas: Társasház, **1936.** Budapest
285. **(Maurice de) Vlaminck: A vörös fák, 1906. (Párizs, Musée National d'Art Moderne)**
286. (Henri) Matisse: A vörös desszert, **1908.** (Szentpétervár, Ermitázs)
287. (Pablo) Picasso: Az avignoni kisasszonyok, **1907.** (New York, Museum of Modern Art)
288. (Pablo) Picasso: Guernica, **1937.** (Barcelona)
289. (Georges) Braque: A portugál nő, **1911.** (Basel, Kunstmuseum)
290. **(Jean) Gris: Kávéházi csomag, kollázs, 1914. (Ulm, Museum)**
291. (Umberto) Boccioni: Az izmok dinamizmusa, bronz, **1913.** (New York, Museum of Modern Art)
292. (Marcel) Duchamp: Lépcsőn lemenő akt, **1912.** (Philadelphia, Museum of Modern Art)
293. (Marcel) Duchamp: Forrás, **1917.** (elveszett)
294. (Franz) Marc: A kék ló, **1911.** (München, Lenbachhaus)
295. (Constantin) Brancusi: Alvó Múzsa, **1916.** (Párizs, Musée d'Art Moderne)
296. (Vaszilij) Kandinszkij: Sárga, piros, kék, **1925.** (Párizs, Nina Kandinszkij Gyűjtemény)
297. (Paul) Klee: Őszi hely, akvarell, **1921.** (magántulajdon)
298. (Kazimir) Malevics: Vörös négyzet, **1914.** (Szentpétervár, Russzkij Muzej)
299. (Piet) Mondrian: Kompozíció: Szürke struktúra színes síkokkal, **1918.** (Zürich, Max Bill Gyűjtemény)
300. **(Man) Ray: Lautréaumont mondásának illusztrációja, a Minotaure folyóiratból, 1933.**
301. (Marc) Chagall: Az én kis falum, **1911.** (New York, Museum of Modern Art)
302. (René) Magritte: A szóhasználat I. Ez nem pipa, **1928-1929.** (New York, mggy.)
303. (Méret) Oppenheim: Prémes csésze, **1936.** (New York, Museum of Modern Art)
304. (Salvador) Dali: A polgárháború előérzete, **1936.** (Philadelphia Museum of Art)
305. Nemes Lampérth József: Háttal álló női akt, **1916.** (Budapest, MNG)
306. Kassák Lajos: Képarchitektúra, fametszet, **1922.** (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)
307. Moholy-Nagy László: Fényrekvizítum, **1922-1930.** (Eindhoven, Stedelijk van Abbe Museum)
308. Szőnyi István: Zebegényi temetés, **1928.** (Zebegény, Szőnyi Múzeum)

309. Bernáth Aurél: Tél, **1929.** (mgt.)
310. Derkovits Gyula: Viharban, **1931.** (mgt.)
311. Medgyessy Ferenc: Anya, **1932.** (MNG)
312. Vajda Lajos: Ezüst gnóm, **1940.** (MNG)
313. Egry József: Napfelkelte, **1940.** (MNG)
314. Bauhaus-ban tervezett tárgy (pl. Brauer Marcel: „funkcionalista" szék 1922 vagy csőszék 1926)

A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELE
315. Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, **1955.**
316. **(Alvar) Aalto: Községháza, 1949-1953. Säynätsalo**
317. (Pier Luigi) Nervi: Sportcsarnok, **1956-1957.** Róma
318. (Frank Lloyd) Wright: Guggenheim Múzeum, **1946-1958.** New York
319. **(Tange) Kenzo: Olimpiai csarnokok, 1964. Tokio**
320. (Renzo Piano - Richard Rogers): Pompidou központ, **1971-1977.** Párizs
321. (Friedrich) Hundertwasser: Bécsi (Löwengassei) lakóház, **1980-1982.** Bécs
322. Makovecz Imre: A Művelődés Háza, **1976-1982.** Sárospatak
323. **(Marino) Marini: Ló és lovas, fa, 1949-1950. (Zürich, Krayenbühl Gyűjtemény)**
324. (Alberto) Giacometti: Az erdő (bronz), **1950.** (Duisburg, Wilhelm Lehmbruck Gyűjtemény)
325. (Henry) Moore: Kétrészes fekvő alak (bronz), **1959.** (művész tulajdona)
326. **(Jean) Tinguely: Kerekeim, 1960-1961. (Budapest, Ludwig Múzeum-Kortárs Művészeti Múzeum = Ludwig)**
327. (Joan) Miro: A hold fala, kerámia, **1960.** (Párizs, UNESCO Palota kertje)
328. Somogyi József: Martinász, **1953.** (Dunaújváros)
329. Borsos Miklós: Madár tojással, **1968.**
330. Jovánovics György: Részlet a nagy Gilles-ből, **1967-1968.** (mgt.)
331. Schaár Erzsébet: Az utca, **1974.** (székesfehérvári kiállítás)
332. **Varga Imre: Radnóti, 1969. (Mohács)**
333. (Jackson) Pollock: No 14. **1948.** (Westport, Connecticut, mggy.)
334. **(Jean) Dubuffet: Metafizikus, 1950. (Winnetka-Illinois, mggy.)**
335. (Francis) Bacon: Tanulmány Velázquez után: X. Ince pápa. **1953.** (New York, mgt.)
336. (Jasper) Johns: Zászló narancsmezőben, **1957.** (Köln, Wallraf Richart Museum)
337. (Roy) Liechtenstein: Tzing, **1962.** (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
338. (Andy) Warhol: Elvis, **1964.** (Toronto, Art Gallery of Ontario)
339. (Rober) Rauschenberg: Turkey, **1965.** (Darmstadt, Karl Ströher gyűjtemény)
340. Kepes György: Programozott fényjátékterv a bostoni kikötő számára, **1965-1967**
341. (Victor) Vasarely egy op-art műve
342. **(Nam June) Paik: Integrálzongora, 1958-1963. (Bécs, Museum Moderner Kunst)**
343. (Frank) Stella: Lake City, **1960-1961.** (Düsseldorf, Kunstmuseum)
344. **(Allan) Kaprow: Háztartás, 1964. Happening (fotódokumentáció)**
345. (Joseph) Kosuth: Egy és három szék, **1965.**
346. **(Joseph) Beuys: Főáram, 1967. Darmsadt (akció fotódokumentáció)**

347. **Szentjóby Tamás: Hülő víz, 1965.** (mggy.)
348. Keserü Ilona: Forma, **1969.** (mgt.)
349. Kondor Béla: Rajz, **1969.** (Győr, Kolozsváry gyűjtemény)
350. Lakner László: Mosoly, **1969.** (Budapest, Kiscelli Múzeum)
351. **Pauer Gyula: Pszeudo, 1970.** (mgt.)
352. Christo: Völgyzáró függöny, **1970-1972.** (Colorado)
353. Haraszty István: Kalitka, **1973.** (Székesfehérvár, István Király Múzeum)
354. (Claes) Oldenburg: Ruhacsíptető, acél, **1974.** (USA, mggy.)
355. Erdély Miklós: Hűség, **1979.**
356. **(Cindy) Sherman: Cím nélküli állókép 48., 1979.**
357. **Ujházi Péter: Cirkusz, 1980. (Budapest, Ludwig)**
358. Bak Imre: Ismert történet II., **1984.** vagy Tao **1993.** (Budapest, Ludwig)
359. Bukta Imre: Hajnali szabad permetezés, **1985.** (Budapest, Ludwig)
360. ef. Zámbó István: Új magyar népművészet II. **1987.** (Budapest, Ludwig)
361. Mauer Dóra: Hommage ŕ Joseph Hoffmann, **1990.** (Budapest, Ludwig)
362. **(Barbara) Kruger: A tested csatatér, 1989.**
363. **Fehér László: Kútbanéző, 1989. (Budapest, Ludwig)**
364. **(Rebecca) Horn: Concert for Anarchy, 1994 e.**
365. **Németh Ilona: Elementáris objekt, 1996.**
366. **Gerber Pál: Te egy kiválasztott vagy, 1996.**

FOTÓ
367. (Eadward) Muybridge: Lovas fotók **(1888 k.)**
368. Moholy-Nagy László: Önarckép, **(1922)**
369. (Alexander) Rodcsenko: Telefonáló nő **(1923)**
370. **(Man) Ray: Casati grófnő (1928)**
371. **Munkácsi Márton: Gyerekek (1928)**
372. (Edward) Weston: Káposztalevél **(1931)**
373. (Andre) Kertész: Torzulás (sorozat), **(1933)**
374. (Henri) Cartier-Bresson:Vasárnap a Marne partján **(1938)**
375. (Robert) Capa: Kollaboránsnő Chartres-ból, **(1944)**
376. **(Diane) Arbus: Vasárnap Brooklynban sétáló fiatal pár (1966)**
377. **(Richard) Avedon: Apám (1969 u.)**
378. Escher Károly: Szénhordás

MAGYAR NÉPMŰVÉSZET
379. Dél-dunántúli tornácos ház alaprajza (XIX. sz.-ból)
380. Alföldi kontyosház (XIX. sz.-ból)
381. **Egy szabadtéri néprajzi múzeum (pl. Szentendre, Hollókő, Göcsej)**
382. Ácsolt láda Nógrád megyéből, Budapest, Néprajzi Múzeum (= NM) vagy Délkelet-Dunántúlról (Pécs, Janus Pannonius Múzeum)

383. Festett láda Komárom, Csongrád vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
384. Király Zsiga: Tükrös spanyolozással (XIX. sz.) (NM)
385. Egy sárközi, egy somogyi és egy baranyai szőttes (párnahéj, párnavég, abrosz vagy komakendő) (pl. a NM anyagából)
386. „Táblás", vörös-fekete gyapjú szőttes Sóváradról (Románia) (Budapest, NM)
387. „Ábrahámos", hímzett párnavég Csík megyéből (Románia) (NM)
388. Cifraszűr Békés vagy Hajdú megyéből (pl. a NM anyagából)
389. Női ködmön Somogy, Békés vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből (pl. a NM anyagából)
390. Egy csákvári cserépedény (kásástál, nagytál vagy korsó)
391. Egy-egy cserépedény (tál, fazék, butélia vagy butykos) Hódmezővásárhelyről vagy Tiszafüredről
392. Miskakancsó Mezőcsátról (1848.) (NM) vagy Miskakancsó Mezőtúrról (NM)

EURÓPÁN KÍVÜLI KULTÚRÁK
393. **Sziklarajzok Tasziliből (Kr. e. IV. ée.)**
394. **Nagy Zimbabve (XIV-XV. sz.) (Mozambik)**
395. **Táncmaszk Elefántcsontpartról**
396. **Ősszobor Indonéziából (NM)**
397. Húsvét-szigeti kőszobrok (Polinézia)
398. **Auszráliai kéregfestmény (NM)**
399. **Vadkanmaszk fából (Melanézia) (NM)**
400. Bábfigura (Wayang - Indonéziából) (NM)
401. „Nazca vonalak", **Kr. e. 200-Kr. u. 350.** (Peru)
402. Machu Picchu, **XVI. sz.** (Peru)
403. A Nap piramisa, **IV-IX. sz.** (Teotihuacan)
404. Nagy Jaguár-templom (maja), **300-900.** (Tikál)
405. Halotti maszk **IV-V. sz.** (Teotihuacan, Párizs, Musée de l'Homme)
406. A Nap Köve (azték naptár) **XV. sz.** (Mexico City, Nemzeti Antropológiai Múzeum)
407. Totemoszlop Északnyugat-Amerikából (Drezda, Museum für Völkerkunde)
408. Puebló, **350-1300.** Mesa Verde
409. Cordobai nagymecset (IX-X. sz.)
410. Kászim pasa dzsámija (1543-1546. Pécs)
411. Királyfürdő (1566-1587. Buda)
412. Gül Baba türbéje (Buda)
413. **Kethüda-dzsámi, minaret (VIII. sz. Eger)**
414. Ladik imaszőnyeg, 6 oszlopos (XVIII. sz. Budapest, Iparművészeti Múzeum)
415. **Korán-lap (Arany Toll kalligráfiája), (1186. Dublin, Ch. Beatty Könyvtár)**
416. Nagy Sztúpa (Kr. e. III-I. sz. Szancsi)
417. **A 26. adzsantai barlangtemplom belseje (640 k.)**
418. Radzsarani-templom (XI-XIII. sz. Bhuvanesvar, India)
419. Szúrja a Napisten, kősztéle (XIII. sz.)
420. **Buddha Sákjamuni fej Gandharából (himalájai pala) (II-III. sz. Budapest, Hopp F. Keletázsiai Múzeum)**

421. Siva Nataradzsa - Táncoló Siva (bronz) (XII-XIII. sz. Amszterdam, Museum van Aziatische Kunst)
422. Lótuszvirágot tartó bódhiszattva (falfestményrészlet) (az 1. számú adzsantai barlangtemplomból, 600-650 k.)
423. **Rádzsput miniatúra** (Krisna és Rádha a ligetben, XVIII. sz.)
424. **Szteatitpecsételők az Indusvölgyi kultúrából** (Új Delhi, National Museum)
425. Kínai Nagy Fal, Csin-dinasztia (Kr. e. VI-III. sz. 220-ig)
426. A „Tiltott város" - a pekingi császári palotaegyüttes részlete, a nagy csarnokkal, Ming- és Csing-korszak
427. Föld alatti folyosórendszer a kínai „cseréphadsereg"-gel (Csin-si Huang-ti császár sírjához), Kr. e. 220-210. Lintong Hszian mellett
428. **Temetkezési zászlókép selyem alapon** (Ma-vang-tui 1. számú sír, Nyugati Hang-kor Kr. e. 206-Kr. u. 8.) (Peking, Neue archaeologische Funde in China)
429. Buddha és kísérői a Gyémánt szutrából (fametszet) (868.) (London, British Museum)
430. **Csien-lung: Porcelándoboz pecsétfestéknek** (XVIII. sz.) (Budapest, IM)
431. **Hórjudzsi buddhista templom Arany Csarnoka** (VII. sz.) (Nara)
432. **Részletek Kacura Rikju császári villa tavaskertjéből a Sókintei nevű teaházzal (XVII. sz. e.) (Kioto)**
433. Kamakurai Nagy Buddha-szobor (XIII. sz.)
434. **Kacusika Hokusai:** Déli szél és szép idő. A Fudzsijama harminchat képe sorozatból (1823-1829.) (Tokió, Heibonsha Publisher Ltd.)
435. No-maszk (XVI. sz.) (Tokió, Nemzeti Múzeum)

SZAKKIFEJEZÉSEK

Az alábbi szakkifejezés-lista a részletes vizsgakövetelmények részét képezi azáltal, hogy pontosítja, konkretizálja az ismeretek körét. Emelt szinten egyrészt bővül az elvárható szakkifejezések mennyisége, másrészt magasabb az elsajátítás szintje, ebből következően az emelt szintű követelmények magukba foglalják a középszintet. A normál betűvel szedett kifejezések a középszint, míg a vastag betűvel jelölt fogalmak az emelt szint ismeretanyagát képezik. Ezen belül az aláhúzás nélküli kifejezéseknél az ismeret felismerése, megértése a követelmény, míg az aláhúzással megjelöltek esetében az ismeret reproduktív felidézése, definiálása is szükséges. Azon fogalmak esetében amelyek dőlt betűvel kerültek megjelölésre, középszinten elegendő az ismeret felidézése, megértése, de emelt szinten elvárható az adott kifejezés reprodukálása is. A zárójelbe tett információ csak a pontosítást segíti.

ábra
ábrázoló geometria
ábrázolási rendszer
absztrakt
absztrakt expresszionizmus
absztrakt művészet
agora
akadémizmus
akció (műforma XX. sz.)
akciófestészet
akrilfesték
akropolisz
akrotérion
akt
akvarell

alakos és arcos edény
alaprajz
alapsík
alapszínek
álboltozat
alkalmazott grafika
alkalmazott művészet
alla prima" festésmód
altemplom
amfóra/ amphora
amphiteátrum
anamorfózis
anatómia
ankh jel
angolkert
animációs film
animizmus
antikva (tipográfia)
antiművészet
antropomorf
anyagszerűség
apátság
apszis
arány
aranymetszés
archaikus
archetípus
architektúra
architráv
archivolt
árkád
árnyalat
arte povera
aszimmetria
áthidalások (építészet)
atlasz (építészet)
átlós kompozíció
átrium
áttört forma
attribútum

audiovizuális
automatizmus (alkotói módszer)
avantgárd művészet
axonometria

ballusztrád
batikolás
barokk
Bauhaus
bazilikális elrendezés
békaperspektíva
bélletes kapu
belsőépítész
bidermeier
body art
boltív
boltozat
boronafal
bordás keresztboltozat

camera obscura
Capitólium
cinquecento
ciszterna
cizellálás (anyagmegmunkálás)
colosseummotívum
computer art

csarnoktemplom
csegelyeskupola
csendélet
csúcsfény
csúcsív

dagerrotípia
DADA
dekollázs
dekoratívitás
derített szín
derítőfény

design
diagram
diadalív
diadém
diaporáma
diófapác
diszharmónia
díszlet
dísztárgy
dokumentumfilm
dolmen
dombormű
dongaboltozat
dór
döféspont
dramaturgia
dzsámi

ecsetrajz
egyedi grafika
egyiránypontos/centrális perspektíva
egyméretű/izometrikus axonometria
eklektika
elektronikus grafika
elektronikus médiumok
életkép/zsánerkép
ellenfény
embléma
emblematikus ábrázolás
empire
enfilade/anfilád
enkausztika
entázis
enteriőr
environment (műforma XX. sz.)
enyészpont/iránypont
épületszobrászat
éremművészet
ergonómia
értelmező ábrázolás

ex libris
experimentális film
expresszionizmus
expresszív

fakszimile/hasonmás kiadás
faktúra
falfestészet
falikép
falkárpit
famentes papír
fametszet
Fauves
fazekasság
fázisrajz
fedőfesték
fejléc (tipográfia)
féloszlop
fényjáték (műforma)
fénykalligráfia
fénykép
fényreklám
festékszín
festészet
festmény
festői kifejezésmód
fiatorony
fibula
figuratív művészet
figyelemirányítás
filmkocka
filmmontázs
filmtrükk
filmvágás
fix beállítás
fixatív
flash-back
fluxus (műforma XX. sz.)
folklór
folyamatábra

forgástest
forgatókönyv
formaelemzés
formakarakter
fórum
fotóetűd
fotógrafika
fotogram
főfény
főhajó
fotómontázs
fotórealizmus
fővonal (ábrázoló geometria)
főszínek
franciakert
freskó
fríz
frontalitás
frottázs
funkcionalizmus
futurizmus

gádorfal
galéria (építészet)
geometrikus absztrakció
geometrikus forma
gépállás (film)
gesztusfestészet
gobelin
gótika
görög kereszt
graffiti
grafika
grafit
(s)grafittó

használati tárgy
harangtorony
happening
hard-edge

hevederív
hideg-meleg kontraszt
hieroglifa
hímzés
hiperrealizmus
historizmus
homloksík (ábrázoló geometria)
homlokzat
horizont
horizontális elrendezés
horror vacui
hozzáadó/additív színkeverés
hüposztil
huszártorony

ideográfia/ fogalom írás
idol
ikon
ikonográfia
ikonosztáz
illusztráció
illúzionizmus
impresszió
impresszionizmus
informel
iniciálé
installáció
intarzia
interaktív művészet
inzert
ión
ipari formatervezés
iparművészet
irányzat (művészeti)

jel
jelkép
jelmez
jelzésszerű ábrázolás

kalligráfia
kálvária
kamerába vágott (filmtechnika)
kameramozgás
kannelurák
kánon
kariatída
karzat
katakomba
katalógus
katedrális
Kavallier axonometria
kazettás mennyezet
kelengyeláda
kemogram
kép-a-képben
képes forgatókönyv
képi egyensúly
képi elem
képkivágás
képmanipuláció
képmás
képmező
képregény
képrögzítés
képsík
képsor
képvers
képzőművészeti műfajok
kerámia
kerengő
keresztboltozat
keresztelőkápolna
kereszthajó
kertművészet
kétiránypontos perspektíva
kétméretű/dimetrikus axonometria
kevert nézőpontú ábrázolás
kevert szín
kézjegy

kézművesség
kiadványszerkesztés
kiegészítő/komplementer színek
kiemelés eszközei
kifejezőeszköz
kinetikus szobor
kísérleti film
kisplasztika
kivonó/szubtraktív színkeverés
klasszicizmus
klasszikus
klisé (nyomdatechnika)
kockázás (film)
kocsizás (film)
kódex
kollázs
kolostor
kolosszus
komplementer kontraszt
kompozíció
kompozíciós vázlat
kompozíciótípusok
konceptuális művészet
konstrukció
konstruktivizmus
kontaktmásolás
kontextus
kontraposzt
kontraszt
kontraszt illúzió
kontúr
kópia
koré
korintuszi
koronázási jelvények
korongozás
korpusz
korstílus
könyvművészet
környezetalakítás

környezetkultúra
körplasztika
közelkép (film)
kránozás/daruzás
kratér
krétarajz
kroki
kubizmus
kupola
kurosz
kurzív (tipográfia)
kváderkő

land-art
lapdúc
lapos dombormű
latin kereszt
látószög
látványterv
lavírozás (festőtechnika)
layout
lazúrozás
legyezőboltozat
leporelló
lépték
levegőperspektíva
linómetszet
litográfia/kőnyomás
lizéna
lokálszín
lyukkamera

madártávlat
mandala
mandorla
manzardtető
magas dombormű
magasnyomás
magában való kontraszt
magyarázó-közlő rajz

mail-art
makett
manierizmus
maratás (sokszorosító grafika)
margó (kiadványszerkesztés)
márkajel
maszk
maszkolás/kitakarás (fotó, film)
masztaba
matt
mauzóleum
máz (kerámia)
média
mediális művészet
médium
megaron
mellékhajó
mellékszín
mellkép
mélynyomás
mélységélesség (fotó, film)
menhir
menóra
mennyiségi kontraszt
méretarány
méretperspektíva
merőleges vetítés (ábrázoló geom.)
mérmű
mesterséges forma
metakommunikáció
metopé
metszet (grafika)
metszetrajz
metszősík
minaret
miniatúra
minimal art
minőségi kontraszt
mintázás
miskakancsó

mobil (szobrászat)
modellezés
modern
modernizmus
modulor
moire
Monge-féle vetületi ábrázolás
monokróm
monolit
monotípia
montázs
montázselv (film)
monumentális festészet
motívum
mozaik
mozgásfázis
mozgókép
multimédia
murális technikák
műalkotás
műelemzés
műfény
műleírás
műszaki rajz
műtárgy
műtípus
művészeti ágazat
művészeti irányzat
művészeti korszak
művészeti technikák
művészettörténet
művészi ábrázolás

nabis
nagybányai festészet
nagytotál (film)
naiv művészet
naturalizmus
narrátor
negatív forma

negatív kép
nemezelés
neoavantgard
neoimpresszionizmus
népművészet
néprajz
nézetszerű ábrázolás
nézőpont
nonfiguratív művészet

nyeregtető
nyitott fedélszék
nyitott forma
nyomat
nyomódúc
nyomóforma
nyomvonal (ábrázoló geometria)

obeliszk
objekt
ókeresztény művészet
olajfestés
oldalpár (kiadványszerkesztés)
oltár
op art
opeion
optikai csalódás
organikus építészet
origámi
oromzat
ornamentika
oszlopfő
oszloptípusok
önarckép
önárnyék
önkifejezés
öntött szobor
öntvény
öntőforma
összetett forma

ötvösművészet
övpárkány

palást (ábrázoló geometria)
paletta
pannó
panoráma
papírmasé
papírmerítés
papírmetszet
papírnyomat
papírplasztika
papirusz
párta (építészet)
parafrázis
paszpartu
pasztell
peplosz
performance
pergamen
peripterosz
perspektivikus ábrázolás
pigment
piktogram
pilaszter
pillér
pillérköteg
pilon/pülon
piramis
plakát
plakett
plán
plasztika
plasztikus
plasztilin
playback
plein air
pointillizmus
pop art
populáris

porcelán
porfesték
portfólió
portikusz
portré
poszter
posztimpresszionizmus
posztmodern
pozitív forma
predinasztikus
prehisztorikus
premier plán
próbanyomat
profil

quatrocento

rajzszén
rajzfilm
raszter (nyomtatás)
ready made
realizmus
reflex
rekeszzománc
rekonstrukció
relief
reneszánsz
reprodukció
restaurálás
retrospektív
rézkarc
rézmetszet
riportfotó
rizalit
rokokó
romanika
romantika
rövidülés
rózsaablak

sablon
sajtófotó
sámán
sekrestye
semleges szín
sfumato
síkbeli ábrázolás
síkidom
síknyomás
sírkamra
skurc
snitt
sokszorosító grafika
sokszorosító technikák
spanyolozás
spektrum
stilizálás
stílus
stílusirányzat
stílusjegy
struktúra
strukturalizmus
stukkó
surlófény
svenk

szabadkézi rajz
szabályos forma
szabásminta
szabásrajz
számítógépes grafika
szarkofág
származtatás (ábrázoló geometria)
szcenika
szecesszió
székely kapu
szekkó/ secco
szekond plan
szekvencia (film)
szénrajz

szentimentalizmus
szentély
szent kerület
szépművészet
szerigráfia/szitanyomat
szerkesztőrajz
szerkezeti rajz
szfinksz
sziluett
szimbolizmus
szimbólum
szimmetria
szimultán kontraszt
színárnyalat
színdinamika
színreflex
színérzet
színharmónia
színhőmérséklet
színintenzitás
színkontraszt
színkör
szinopszis (film)
színperspektíva
színskála
színszimbolika
szobor
szoborfülke
szobrászat
szórt megvilágítás
szökröny
szőttes
szövés
szövőszék
sztéle
szubjektív nézőpont (film)
szuperközeli plán
szuprematizmus
szürrealizmus
szuszék

táblakép
tabló
tagolatlan forma
tájkép
takarás
tálas
támív
támpillér
tanulmányrajz/ stúdium
tapasztalati távlattan/ látszati ábrázolás
tárgyanimáció
tárgykultúra
tasizmus
technikai kép
telített szín
templomhajó
temperafestés
térábrázolási konvenció
térhatás
térillúzió
térmélység
természetelvű ábrázolás
természetes megvilágítás
természeti forma
térrétegek
térszervezés
tervezési folyamat
tervrajz
testbeszéd
textil
textilplasztika
textúra
tinta
tipográfia
tiszta szín
tojástempera
tollrajz
tónus
tónus/fény-árnyék kontraszt

tornác
totem
totál (film)
többnézetű ábrázolás
tömegkommunikáció
tört szín
transzavantgard
transzformáció
transzparencia
trecento
trifórium
triglif
tükrös
tümpanon/timpanon
tumulus
tusrajz
tűzzománc

utókép

vágás (film)
vakárkád
valőr
varrottas
vázakép
vázlat
vertikális elrendezés
vetett árnyék
vetítés (ábrázoló geometria)
vetítősík (ábrázoló geometria)
vetítősugár (ábrázoló geometria)
vetület (ábrázoló geometria)
vetületi ábrázolás
videoművészet
videoinstalláció
virtuális valóság
viselet
vízfestés
vízjel
vizuális élmény

vizuális képzelet
vizuális kifejezőeszközök
vizuális kommunikáció
vizuális költészet
vizuális kultúra
vizuális minőségek
vizuális művészetek
valuta
vonalas rajz
vonalminőségek
vonalperspektíva

zárt forma
zikkurat
zománcművészet

zsinagóga
zsindely

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (portfolió)*	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
75 pont	75 pont	120 pont	30 pont
	vagy		
	Gyakorlati vizsga (projekt)**		
	75 pont		

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (portfolió)*	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga

A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	az alapvető anyagokat és eszközöket	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	vizsgaanyag rendezett körülmények között történő bemutatását	NINCS	NINCS
	Középszint			
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (projekt)**		
A vizsgázó biztosítja	NINCS	a projektmunka elkészítéséhez szükséges eszközöket		
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS		

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (portfolió)*	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	szükséges anyagok és eszközök listája	témakörök
Mikor?	NINCS	NINCS	jogszabály szerint	jogszabály szerint
	Középszint			
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga (projekt)**		
Anyag	NINCS	legalább két projekttéma megadása		
Mikor?	NINCS	december 1-ig		

* Portfolió: Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van, a korábbi tanulmányai során készült munkáiból megadott szempontok szerint összeválogat egy gyűjteményt, és azt a megfelelő módon, bemutatásra alkalmas formában kiállítja.

** Projekt: Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik vagy nincs tanulói jogviszonyban, egy központilag megadott témájú vizuális projektmunkát készít el.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga **180 perc**	Gyakorlati vizsga 15 perc (az előkészületekre fordítható idő kötetlen)
Művészettörténet-műelemző feladatsor	Portfólió vagy projekt
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgarészben a vizsgázóknak egy központi írásbeli feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor tartalmi arányait több szempontrendszer határozza meg.

- A vizuális kultúra részterületei szerint:

Képzőművészet	50%
Tárgy- és környezetkultúra	40%
Vizuális kommunikáció	10%
Összesen:	100%

- Földrajzi régiók / Kultúrák szerint:

Európai kultúrák	80%
Európán kívüli (klasszikus) kultúrák	20%
Összesen:	100%

- Korszakok szerint:

Őskor-XVIII. Század	60%
XIX.-XX. század	40%
Összesen:	100%

Az írásbeli feladatsor és a feladatok jellemzői

Az írásbeli vizsgarészben a feladat egy képmelléklettel illusztrált művészettörténet, műelemző jellegű, legalább hat feladatból álló feladatsor megoldása. Az írásbeli vizsgarész feladatsora összetett - több részelemet tartalmazó - feladatból áll. A középszintű írásbeli feladatsor 40-50%-a feleletalkotó típusú, amelyből legalább egy elemző vagy összehasonlító jellegű esszéfeladat.

A befogadás folyamatának mérésére alkalmas írásbeli feladattípusok a feleletválasztó és a feleletalkotó feladatok csoportja.

Az adott vizsgatárgy lényegéből következik, hogy mindkét feladattípusban nagy gyakorisággal szerepel képi eszközök segítségével megadott feladat vagy megoldásváltozat is (pl. elemző vázlat készítése vagy képek/reprodukciók párosítása adott szempontok szerint).

Feleletválasztó feladat

A feleletválasztó feladattípusok (pl. alternatív válaszok, többszörös választás, válaszok illesztése-csoportosítása) esetében jellemző feladattípus a kép és szöveg vagy a kép és kép adott szempontok szerinti párba állítása, csoportosítása vagy sorrendbe állítása.

Példák a párosítás szempontjaira:

- alkotó és műve,
- adott mű és korstílus/stílusirányzat,
- mű és mű (pl. azonos stílusirányzat alapján),
- műrészlet és műrészlet,
- alkotó és alkotó (pl. azonos korban),
- mű és „korszakalkotó” művészetelméleti fogalom,
- korstílus/stílusirányzat és „korszakalkotó” művészetelméleti fogalom,
- (mű)tárgy és tulajdonságai, funkciója,
- szakkifejezés és annak pontos jelentése.

Példák a csoportosítás szempontjaira:

- korszakok szerint,
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mű - alkotó - idő),
- földrajzi (kultúrtörténeti) elhelyezkedés szerint (pl. európai, Európán kívüli kultúrák),
- műfajok, műtípusok szerint.

Példák a sorrend felállításának szempontjaira:

- időrend (pl. évszázadok) szerint,
- korstílusok/stílusirányzatok szerint (ezen belül pl. mű - alkotó - idő).

Feleletalkotó feladat

A feleletalkotó típusú, rövid választ (pl. egy szó, egy mondat) igénylő feladatok jellemzően a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. alkotó neve, alkotás címe, stílusa, konkrét fogalmak) felismerését, megnevezését, meghatározását jelentik. A fent említett feladattípus jellemző változata, ha csak részinformáció, információtöredék áll rendelkezésre a felismeréshez (pl. képrészlet, képtöredék).

A hosszabb választ igénylő, esszétípusú feladatok középszinten minden esetben megadják a megfigyelési szempontokat, legyen az akár elemző vagy összehasonlító jellegű feladat. (Pl. Elemezze az adott művet formaalkotás, kifejezés, kompozíció és funkció szerint!) Középszinten mind az elemző, mind az összehasonlító feladatok esetén a feladat tárgya kép (pl. műalkotás) vagy ábra (pl. grafikon).

A feleletalkotó feladatok típusai például:

- művészeti ágak, műfajok, műtípusok felismerése, jellemzése;
- időszakok, korszakok, alkotók, művek, stílusjegyek megnevezése, jellemzése, összehasonlítása, értékelése;
- műtárgyak, tárgyak elemzése, összehasonlítása, értékelése;
- főbb művészettörténeti korszakok leírása, összehasonlítása a művészet változását befolyásoló alapvető kultúrtörténeti összefüggések szempontjából;
- művészeti fogalmak, szakkifejezések felismerése és szakszerű meghatározása, megfelelő használata;
- verbális és vizuális műelemző eszközök, módszerek használata.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelését központi javítási-értékelési útmutató alapján a szaktanár végzi. Az írásbeli vizsgarészben 75 pont szerezhető.

Az írásbeli feladatsor javítási-értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű az elfogadható válasz, ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket (kulcsfogalmakat) és azok pontozási eljárását. A pontozási eljárás alapelve, hogy a jó válasz és válaszelem meghatározott pontot érdemel, azonban rossz, vagy hiányos válasz esetén pontlevonás nem lehetséges.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgarész feladata egy portfolió összeállítása. Az adott vizsgarész produktuma gyakorlati munka eredményeként jön létre, de a vizsgának része az elkészült munkák szóbeli bemutatása is, ezért a portfólió tanári értékelése a szóbeli vizsga keretei között zajlik.

A portfolió összeállításának szempontjai központilag adottak és évről évre ismétlődnek. A vizsgát megelőzően a vizsgaanyag kiválogatásához lehetőséget kell biztosítani a vizsgázó és a szaktanár közötti konzultációra. A vizsga során a vizsgabizottságot működtető intézménynek lehetőséget kell biztosítania a vizsgabizottság számára a vizsgaanyag rendezett körülmények között történő megtekintésére (pl. egy kiállítás formájában).

Minden olyan esetben, amikor a tanulói jogviszony megszűnése miatt nem biztosíthatók a portfolió összeállításának megfelelő feltételei (pl. a vizsgázó által önállóan, ellenőrzött keretek között készült munkák összegyűjtése), a gyakorlati vizsga során a vizsgázók feladata egy központilag megadott témájú vizuális projektmunka elkészítése.

A választhatóság érdekében minden évben legalább két központilag megadott projkettémát kell biztosítani, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az elkészült projektmunkát a vizsgabizottságot működtető intézményben legkésőbb az adott vizsgaidőszak írásbeli vizsgáinak kezdetéig kell beadni. A beadott munkát a továbbiakban írásbeli feladatsorként kell kezelni.

A gyakorlati vizsga feladatának jellemzői

A portfolió/projekt mint a folyamatmérés egyik fontos eszköze kap szerepet a középszintű vizsgában. A portfolió jelentése: a vizsgázó korábbi tanulmányai során készült munkáiból megadott szempontok szerint összeválogat egy gyűjteményt, és azt a megfelelő módon, bemutatásra alkalmas formában kiállítja. Ez a gyűjtemény lehetőséget nyújt arra, hogy ne csupán egy véletlenszerűen kiragadott vizsgamunkát értékeljünk, hanem több munkán keresztül az alkotóképesség folyamatába is betekintést nyerhessünk.

A vizuális projekt egy bőséges asszociációs bázissal bíró téma vizuális feldolgozása szabadon választott eszközökkel. A projektmunka meghatározó vonása, hogy a téma feldolgozása önálló munkafolyamat eredménye. A végeredmény eléréséig vezető gondolatmenetet a vizsgázónak vizuálisan dokumentálnia is kell (pl. munkanaplóban).

A portfolió összeállításának feltételei

A portfolióba kizárólag ellenőrzött keretek között, a vizsgázó által készített és kiválogatott, lehetőleg az utolsó két tanév folyamán készült munkák kerülhetnek be. Ennek természetesen feltétele, hogy az adott időszakban, az iskolában készült munkákat megfelelő körülmények között megőrizzék.

A portfoliónak 8 darab munkát kell tartalmaznia. A munkák mérete nem korlátozott.

A portfolió összeállítása a következő szempontok szerint történik:

Tartalmazzon

1. két olyan munkát, amelyet sikeresnek tart a vizsgázó;
2. egy olyan munkát, amelyet kevésbé tart sikeresnek a vizsgázó;
3. egy olyan munkát, amelyet a legkedveltebb technikájával készített a vizsgázó;
4. egy olyan munkát, amely egy tárgy tervezését dokumentálja (több rajz is lehet egy lapon);
5. egy olyan munkát, amely látvány alapján készült tanulmányrajz, festmény vagy plasztika (fotója);

6. egy olyan munkát, amely képet és szöveget együttesen alkalmazó kompozíció;

7. egy olyan munkát, amely a vizsgázó által szabadon választott téma tetszőleges feldolgozása.

A vizsgára kiválogatott munkákat a hitelesség érdekében a megfelelő jelölésekkel és a szaktanár aláírásával kell ellátni.

A munkák hátoldalán szerepeljen a vizsgázó neve és a készítés dátuma, valamint a fenti listának megfelelő azonosító szám! (Pl. a 3. sorszámmal ellátott munkáról a vizsgáztatók tudni fogják, hogy a vizsgázó legkedveltebb technikájával készült munkájáról van szó.)

Vizsga előtt a saját szaktanár aláírásával hitelesíti a kiválogatott anyagot, igazolva, hogy valóban az iskolában, az adott vizsgázó által készült munkák alkotják a portfólió anyagát.

A portfolió bemutatása

A kiválogatott anyaghoz kapcsolódva a vizsgázó szóban önállóan bemutatja, értékeli, értelmezi munkáját és indokolja a válogatását, ismerteti a munkáját irányító főbb gondolatokat. A bemutatást a vizsgacsoport szóbeli vizsgáinak keretében kell megtartani.

A projektmunka elkészítése

A munka szabadon választott eszközökkel történik, melyekről a vizsgázó önmaga gondoskodik. A munka mérete nem meghatározott.

Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót legkésőbb a vizsgaidőszak megkezdéséig le kell adni a vizsgabizottságot működtető intézménybe a készítő nevének és a választott témának a feltüntetésével. A vizsgaanyag kezelése az írásbeli feladatsorra vonatkozó előírások szerint történik.

A gyakorlati vizsga értékelése

A gyakorlati vizsgarészben **a portfolió esetében szerezhető 75 pontból 60 pont a gyakorlati vizsgaanyagra**, **15 pont pedig annak szóbeli bemutatására adható.**

A portfolió értékelése csak abban az esetben lehetséges, ha megfelel a kiírásban szereplő formai követelményeknek, azaz:

- megfelelő számú munkát tartalmaz,
- a munkák a kiírásnak (a listának) megfelelően kerültek kiválogatásra,
- a munkák hitelesítése megtörtént,
- a munkák számokkal történő azonosítása szintén megtörtént.

A projektmunka esetében szerezhető 75 pontot teljes egészében a gyakorlati vizsgaanyagra kell megítélni.

A portfolió értékelése

A portfolió esetében a rajzi, illetve gyakorlati jellegű munkák értékelését a központi értékelési útmutatóban meghatározott, értékelési kritériumokra bontott szempontsor alapján végzi az értékelő.

Öt (négy plusz egy) különböző szempont alapján kell megvizsgálni a vizsgamunkákat, azaz kizárólag a gyakorlati teljesítményt.

Szempontok:

I. Problémamegoldó képesség

II. Vizuális kommunikációs képesség

III. Kreativitás, tartalmi komplexitás (az alkotás tartalmi árnyaltsága)

IV. Közlés, kifejezés, alkotás technikája

V. Összkép

A fenti szempontokhoz tartozó kritériumrendszer világosan értelmezhető jellemzőkkel írja le az adott szempont szerint teljesülő minőséget, melyekhez pontskála tartozik.

A vizsgázó által az alábbi pontskála alapján elért összpontszámot 2-vel megszorozva megkapjuk a vizsgarész pontszámát. Ha például a vizsgázó 22 pontot ér el a vizsgaanyaga alapján, akkor 22 x 2 = 44 pont a vizsgarész pontszáma.

Értékelési útmutató

I. Problémamegoldó képesség összesen: 6 pont

1.

- A saját élmények, tapasztalatok hasznosítása egyértelmű a munkáiban, és ezeket az élményeket nagyon jól, szuggesztíven beépíti az alkotómunkájába. 3 pont
- Megállapítható saját élmények, tapasztalatok hasznosítása, de ezek érvényesítése nem meghatározó és meggyőző az alkotó munka beépítésébe. 2 pont
- Előfordul saját élmények, tapasztalatok hasznosítása, azonban nem adekvát azok beépülése az alkotó munkába. 1 pont
- Nyilvánvalóan nem támaszkodott saját élményeire, tapasztalataira. 0 pont

2.

- A feladat megoldásához érzékelhetően tanulmányozta mások hasonló problémákra adott megoldásait, és ezeket a tapasztalatokat nagyon jól használta fel saját munkáiban. 3 pont
- A feladat megoldásához érzékelhetően tanulmányozta mások hasonló problémákra adott megoldásait, de ezeket a tapasztalatokat nem megfelelően adaptálja saját munkája során. 2 pont
- A munkájában alig kimutatható az érdeklődés mások megoldásai iránt és/vagy azokat rosszul adaptálja saját munkája során. 1 pont
- Semmilyen érdeklődést nem mutatott mások megoldásai iránt. 0 pont

II. Vizuális kommunikációs képesség összesen: 9 pont

1.

- Vizuális közléseit pontosan, érthetően, nagyon világosan képes dokumentálni. 3 pont
- Vizuális közlései alapvetően világosak, de helyenként nehezen értelmezhetők vagy félreérthetők. 2 pont
- Vizuális közlései alapvetően nehezen értelmezhetők vagy félreérthetők. 1 pont
- A dokumentáció vizuális közlése teljesen zavaros vagy szegényes. 0 pont

2.

- A vizuális kifejezés eszközeit (vonal, szín, forma, kompozíció stb.) a célnak megfelelően, kitűnően alkalmazza. 3 pont
- A vizuális kifejezés eszközeit alapvetően megfelelően alkalmazza. 2 pont
- A vizuális kifejezés eszközeit többször pontatlanul, nem a kifejezés céljának megfelelően alkalmazza. 1 pont
- A vizuális kifejezés eszközeit esetlegesen vagy helytelenül alkalmazza. 0 pont

3.

- A rajzi kifejezése igen árnyalt, érdekes, esetleg egyéni elemeket is tartalmaz. 3 pont
- A rajzi kifejezés árnyalt és/vagy a célnak megfelelő, de szokványos. 2 pont
- A rajzi kifejezés nem elég árnyalt és/vagy gyakran a célnak nem megfelelő. 1 pont
- A rajzi kifejezése igen kezdetleges és/vagy a célnak nem megfelelő. 0 pont

III. Kreativitás, tartalmi komplexitás (az alkotás tartalmi árnyaltsága) összesen: 6 pont

1.

- Tervei, elképzelései vagy előadásmódja igen érdekes, kreatív, innovatív. 3 pont
- Munkáinak vannak érdekes, egyéni vonásai. 2 pont
- Munkái alapvetően szokványosak, de néhol új ötletek nyomai észlelhetők. 1 pont
- Munkái teljesen szokványosak, semmi egyéni vonás nem észlelhető rajtuk. 0 pont

2.

- Munkái tartalmilag komplexek, érzékelhetően igen elmélyültek. 3 pont
- Munkájában vannak értékes, egyéni tartalmi momentumok, de helyenként egysíkú. 2 pont
- Munkáira nem jellemző a tartalmi komplexitás, elmélyülés. 1 pont
- Közhelyszerű, érdektelen munkák. 0 pont

IV. Közlés, kifejezés, alkotás technikai színvonala összesen: 6 pont

1.

- Munkáit a célnak, szándékának megfelelő magas szintű előadásmód jellemzi. 3 pont
- Munkáit alapvetően a célnak, szándékának megfelelő előadásmód jellemzi, de helyenként bizonytalan. 2 pont
- Előadásmódját gyakran jellemzi bizonytalanság. 1 pont
- Ügyetlen, érzéketlen, kezdetleges előadásmód jellemzi. 0 pont

2.

- A bemutatott technikák mindegyikét kiválóan műveli. 3 pont
- A bemutatott technikákat kisebb hibákkal, a célnak megfelelően műveli. 2 pont
- A bemutatott technikák jelentősebb részében nem rendelkezik kellő jártassággal vagy nem mutat érdeklődést a különböző technikák iránt. 1 pont
- A bemutatott technikákban nem rendelkezik kellő jártassággal. 0 pont

V. Összkép összesen: 3 pont

- A mappa koherens, igen színvonalas munkákat tartalmaz. 3 pont
- A mappa alapvetően jó munkákat tartalmaz. 2 pont
- A munkák között van néhány jó. 1 pont
- A munkák többsége felkészületlenségről tanúskodik. 0 pont

Összesen: 30 pont

Maximális pontszám: 30 pont x 2=60 pont

A portfolió szóbeli bemutatásának értékelése

A portfolió szóbeli bemutatásának értékelése az alábbi értékelési útmutató segítségével történik. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képező szempontsort. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhető pontszámokkal együtt.

A szóbeli bemutatást az alábbi szempontok szerint kell értékelni:

I. Önismeret (személyes relevancia, önértékelés)
II. Érvelés
III. Szaknyelv használata
IV. Téma felismerhetősége
V. Nyelvhelyesség

Értékelési útmutató

I. Önismeret (személyes relevancia, önértékelés)	összesen: 3 pont
- A vizsgázó önállóan képes saját munkáját kritikailag szemlélni, értékelése helytálló és érthető.	3 pont
- A vizsgázó kis rávezetéssel képes helytálló, érthető kritikai észrevételeket tenni munkájára vonatkozólag.	2 pont
- Csak részben vagy zavaros formában képes kritika megfogalmazására saját munkáit illetően, ami vagy gyenge önismeretről tanúskodik vagy nem képes annak pontos megfogalmazására.	1 pont
- Nem képes saját munkáját kritikailag szemlélni (pl. a sikeresebb és kevésbé sikeres munkákat megkülönböztetni), és/vagy teljesen téves önképet mutat.	0 pont
II. Érvelés	összesen: 3 pont
- A vizsgázó pontosan és önállóan képes álláspontját megfogalmazni, ezt világosan érthetővé teszi mások számára is.	3 pont
- A vizsgázó alapvetően (kis segítséggel) képes képviselni egy álláspontot, és azt hozzávetőleges pontossággal mások számára is érthetővé tudja tenni.	2 pont
- Nincs határozott álláspontja, érvelése többnyire pontatlan és/vagy zavaros.	1 pont
- Nem képes saját gondolatainak, érveinek megfogalmazására.	0 pont
III. Szaknyelv használata	összesen: 3 pont
- A vizsgázó pontos, megfelelő jelentéssel, megfelelő mértékben és megközelítésből használja a szakmai-tudományos kifejezéseket.	3 pont
- A vizsgázó többnyire pontosan, megfelelő mértékben használja a szakmai-tudományos kifejezéseket, de nem mindig megfelelő szövegkörnyezetben.	2 pont
- A vizsgázó törekszik a szakmai-tudományos kifejezések használatára, de gyakran hibásan és/vagy nem a megfelelő szövegkörnyezetben használja.	1 pont
- A vizsgázó egyáltalán nem használja vagy teljesen pontatlanul, rosszul használja a szakmai-tudományos kifejezéseket.	0 pont
IV. Téma felismerhetősége	összesen: 3 pont
- A vizsgázó minden részletében az adott témáról beszél, és ez könnyen, világosan felismerhető.	3 pont

- A vizsgázó alapvetően az adott témáról beszél, de bizonyos résztémáknál megkerüli a konkrét választ vagy lényegtelen, illetve nem oda illő részleteket érint. 2 pont
- A vizsgázó csak érinti az adott témát, gyakran megkerüli a konkrét választ vagy lényegtelen, illetve oda nem illő részletekről beszél. 1 pont
- A vizsgázó nem az adott témáról beszél, és/vagy megkerüli a konkrét választ, csak lényegtelen, illetve nem oda illő részletekről beszél. 0 pont

V. Nyelvhelyesség összesen: 3 pont

- A vizsgázó felelete koherens, jól felépített, nyelvtanilag helyes és érthető, felelete minden részletében szabatos, lényegre törő és hatásos. 3 pont
- A vizsgázó felelete alapvetően jól felépített, de bizonyos esetekben nem teljesen érthető, logikailag nem pontosan kapcsolódó gondolatmenetet fejt ki, esetleg nyelvtanilag helytelen mondatokat használ, alapvetően lényegre törő, de nem biztos, hogy kellő hatást ér el. 2 pont
- A vizsgázó felelete nem jól felépített, gyakran érthetetlen vagy nyelvtanilag helytelen, nem eléggé lényegre törő és nem éri el vele a kellő hatást. 1 pont
- A vizsgázó felelete rosszul felépített, logikai összefüggések nem vagy csak elvétve lelhetők fel, számtalan érthetetlen vagy nyelvtanilag helytelen mondatot használ. 0 pont

Maximális pontszám: 15 pont

A vizsgán az eredmények rögzítésére egyéni értékelőlap készítését javasoljuk.

A projektmunka értékelése

A projektmunkára összesen 75 pont adható.

A projektmunka esetében az értékelést központilag kidolgozott javítási-értékelési útmutató alapján kell végezni az alábbi szempontok szerint.

I. Problémamegoldó képesség
II. Vizuális kommunikációs képesség
III. Kreativitás, tartalmi komplexitás (az alkotás tartalmi árnyaltsága)
IV. Közlés, kifejezés, alkotás technikája
V. Összkép

A fenti szempontokhoz tartozó kritériumrendszer világosan értelmezhető jellemzőkkel írja le az adott szempont szerint teljesülő minőséget, melyekhez pontskála tartozik.

A vizsgázó által az alábbi pontskála alapján elért összpontszámot 2,5-del megszorozva megkapjuk a vizsgarész pontszámát. Ha például a vizsgázó 22 pontot ér el a vizsgaanyaga alapján, akkor 22 x 2,5 = 55 pont a vizsgarész pontszáma. Törtszám esetén felfelé kell kerekíteni.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Gyakorlati vizsga **240 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Művészettörténet-műelemző és rajzi feladatsor	Két feladat kifejtése
120 pont	30 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgarészben a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A gyakorlati vizsga során az alapvető anyagokról és eszközökről a vizsgázó gondoskodik. A vizsgaközpont az adott évben szükséges anyagok és eszközök listáját nyilvánosságra hozza.

A gyakorlati feladatsor jellemzői

A gyakorlati feladatsort összesen 6 összetett, több részfeladatból álló feladat alkotja. Ebből 3 feladat gyakorlati jellegű, az alkotói, míg további 3 feladat a befogadói ismeretek, készségek és képességek mérését szolgálja. Az összesen 6 feladatból 4 feladatot kell a vizsgázónak kiválasztania és megoldania. Így az egyéni választástól függően jön létre a különböző készségeket, képességeket mérő gyakorlati feladatsor. A vizsgázónak a választását a feladatlapon meghatározott módon jelölnie kell.

Művészettörténet-műelemző feladatok

A befogadói típusú művészettörténet-műelemző feladatok összetett, gyakran képmelléklettel illusztrált részfeladatok összessége. Az emelt szintű feladatsorban - a középszinthez képest - csak a feladatok kisebb részénél szerepelnek a megoldást segítő képek, reprodukciók, így fontosabb szerepet kap az elsajátított ismeretek pontos felidézése és a vizuális emlékezet, továbbá a képzelet és az ítéletalkotás. Az emelt szintű írásbeli feladatok mindegyike tartalmaz elemző vagy összehasonlító jellegű esszé feladatrészt.

A három művészettörténet-műelemző feladat a követelményekben adott különböző témákat fed le (pl. különböző művészettörténeti korokat reprezentál).

Az emelt szintű befogadói ismereteket, készségeket és képességeket mérő feladattípusok megegyeznek a középszinten felsorolt feladattípusokkal, az emelt szinten azonban többségében feleletalkotó feladatok szerepelnek.

Az esszé-feladat megoldásánál alapvető követelmény a szakszókészlet pontos, adekvát, választékos használata. Az elemzések gyakran nem csak kronologikus szempontból történő leíró jellegű megközelítést igényelnek (pl. Röviden mutassa be, jellemezze a reneszánsz festészetet!), hanem az elsajátított ismeretek összetett alkalmazását is (pl. Hasonlítsa össze a reneszánsz és a XX. század festészetében a térszemlélet legdominánsabb elemeit!).

Rajzi feladatok

Az emelt szintű alkotói ismereteket, készségeket és képességeket mérő rajzi feladatok szintén több részből álló, összetett feladatok, melyek egy-egy téma köré csoportosulnak. Egy-egy feladatban minden esetben különböző jellegű rajzi tevékenységek (pl. szabadkézi rajz látvány után, tervezés, színvázlatkészítés) is előfordulnak.

A gyakorlati jellegű rajzi feladatok közül legalább egy feladat a tárgy- és környezetkultúrához vagy a vizuális kommunikációhoz kapcsolódó tervezés.

A rajzi feladatok típusai például:

- látvány megfigyelése alapján vázlat vagy szabadkézi rajz készítése;
- látvány vagy elképzelés alapján tárgyak testességének, plasztikus formáinak visszaadása;
- anyagi minőségek megjelenítése különböző eszközökkel;
- egyszerű tárgyak szerkezetét, felépítését, működését értelmező szabadkézi rajz készítése;
- tárgyak, organizmusok szerkezetét értelmező szabadkézi rajz elkészítése;
- színkombinációs feladat megoldása;
- adott színek pontos kikeverése;
- színvázlat készítése;
- tónusredukció készítése;

- egyszerű geometrikus testek ábrázolása különböző ábrázolási rendszerekben;
- térrekonstrukciós feladat megoldása vetületi rajz alapján;
- geometrikus test kiterítése síkba;
- téri helyzetek megjelenítése csak vonallal;
- téri helyzetek megjelenítése az adott célnak legmegfelelőbb formában;
- mozgást, folyamatot bemutató szabadkézi rajz készítése;
- történet illusztratív megjelenítése vizuális eszközökkel;
- érzelmek, lelkiállapotok megjelenítése vizuális eszközökkel;
- nem vizuális jellegű információk képi megjelenítése, képi jellé alakítása;
- adott felület díszítésének megtervezése;
- adott látványelemekből díszítés tervezése;
- tárgytervezés, tervvázlat készítése;
- egyszerű csomagolásterv készítése;
- tárgy átalakítása adott cél érdekében;
- kép és szöveg együttes használata adott cél érdekében;
- felirat készítése adott feladat betöltésére.

A gyakorlati feladatsor értékelése

Az értékelés részletes központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az emelt szintű gyakorlati vizsgarészben összesen 120 pontot lehet elérni. Minden feladat maximálisan 30 pontot ér.

A vizsgázónak a kiválasztott feladatokat megfelelő módon jelölnie kell, csak a négy megjelölt feladat értékelhető. A nem jelölt, de esetlegesen elkezdett feladatok nem értékelhetők, azok részmegoldásaival további pontszám nem gyűjthető. A vizsga végén a felügyelőtanárnak ellenőriznie kell, hogy megtörtént-e a kiválasztott feladatok megjelölése.

Amennyiben ennek ellenére is hiányos a jelölés, illetve nem dönthető el egyértelműen a választás, hat elkezdett feladat esetében mind az alkotói, mind a befogadói típusú utolsó egy-egy feladat nem értékelendő; öt elkezdett feladat esetében a harmadik alkotói vagy befogadói típusú feladat megoldása nem értékelendő.

A művészettörténet-műelemző feladatok értékelése

A művészettörténet-műelemző feladatok javítási-értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű a válasz, az útmutató ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket (kulcsfogalmakat) és azok pontozási eljárását. A pontozási eljárás alapelve, hogy a jó válasz és válaszelem meghatározott pontot érdemel, azonban rossz, vagy hiányos válasz esetén pontlevonás nem lehetséges.

Rajzi feladatok értékelése

A rajzi, illetve gyakorlati jellegű feladatok esetében az értékelés szintén központi javítási-értékelési útmutató segítségével történik. Minden egyes rajzi feladathoz adott értékelési szempontsor tartozik. A szempontok további értékelési kritériumokra bomlanak. A kritériumok a munka minőségét írják körül, jellemzik az adott értékelési szempont szerint a megítélhető pontszámokkal együtt.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A tételek különböző témakörökre épülnek.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A tétel kifejtéséhez szükséges mellékleteket, színes reprodukciókat a tétel tartalmazza, vagy a vizsgázó megfelelő formában megkapja.

A szóbeli vizsgarész témaköreit a szabályzatnak megfelelő módon és időpontban nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli tételsor jellemzői

A tételsor legalább 15, különböző témakör alapján készült tételt tartalmaz. A témakörök, így a tételsor lefedi a követelményekben megfogalmazott témákat.

Minden tétel két feladatból áll. Az első feladat két alfeladatot tartalmaz, amelyek közül a vizsgázó választhat, és csak a választott alfeladatot kell kidolgoznia és bemutatnia. Az egyik alfeladat minden esetben leíró jellegű (pl. bizonyos stílusirányzat bemutatása), míg a másik mindig műelemzés (pl. összehasonlító műelemzés).

A második feladat minden esetben egy adott alkotótechnika leíró jellegű bemutatása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsga értékelése központi értékelési útmutató segítségével történik. Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 30 pont szerezhető. Az értékelési útmutató tartalmazza a megítélés alapját képező szempontsort. Minden egyes értékelési szempont további kritériumokra bomlik. A kritériumok a szóbeli feleletet jellemzik az adott értékelési szempont tekintetében, a megítélhető pontszámokkal együtt.

A szóbeli feleletet az alábbi szempontok szerint kell értékelni:

I. Elvárható tartalmi elemek (az adott téma szerint részletezve lásd az értékelési útmutatóban)
II. Téma (tartalom) felismerhetősége
III. Szaknyelv használata
IV. Nyelvhelyesség
V. Nyelvi kifejezésmód
VI. Beszédhelyzetnek megfelelő kommunikáció

Értékelési pontskála

I. Elvárható tartalmi elemek összesen: 15 pont

Minden tétel esetében az értékelési útmutatóban konkrét tartalmi elemek (kulcskifejezések) szerepelnek mindkét feladatra vonatkozóan.

- ... ... pont
- ... ... pont
- ... ... pont

II. Téma (tartalom) felismerhetősége összesen: 3 pont

- A vizsgázó minden részletében az adott témáról beszél, és ez könnyen, világosan felismerhető. 3 pont
- A vizsgázó alapvetően az adott témáról beszél, de bizonyos résztémáknál megkerüli a konkrét választ, vagy lényegtelen, illetve nem oda illő részleteket érint. 2 pont
- A vizsgázó csak érinti az adott témát, gyakran megkerüli a konkrét választ, többnyire lényegtelen, illetve oda nem illő részletekről beszél. 1 pont

- A vizsgázó nem az adott témáról beszél, és/vagy megkerüli a konkrét választ, csak lényegtelen, illetve nem oda illő részletekről beszél. 0 pont

III. Szaknyelv használata összesen: 3 pont

- A vizsgázó pontos, megfelelő jelentéssel, megfelelő mértékben és helyes szövegkörnyezetben használja a szakmai-tudományos kifejezéseket. 3 pont
- A vizsgázó többnyire pontosan, megfelelő mértékben, de nem mindig megfelelő szövegkörnyezetben használja a szakmai-tudományos kifejezéseket. 2 pont
- A vizsgázó törekszik a szakmai-tudományos kifejezések használatára, de gyakran hibásan és/vagy nem a megfelelő szövegkörnyezetben használja. 1 pont
- A vizsgázó egyáltalán nem vagy teljesen pontatlanul használja a szakmai-tudományos kifejezéseket. 0 pont

IV. Nyelvhelyesség összesen: 3 pont

- A vizsgázó nyelvtanilag helyes és érthető mondatokban fejezi ki önmagát. 3 pont
- A vizsgázó felelete bizonyos esetekben nem teljesen érthető, mert nyelvtanilag helytelen, érthetetlen mondatokat használ. 2 pont
- A vizsgázó felelete gyakran érthetetlen vagy félreérthető, mert nyelvtanilag helytelen mondatokat használ. 1 pont
- A vizsgázó felelete teljesen érthetetlen vagy félreérthető, mert nyelvtanilag helytelen mondatokat használ. 0 pont

V. Nyelvi kifejezésmód összesen: 3 pont

- A vizsgázó felelete koherens, logikailag jól felépített, felelete minden részletében lényegre törő és hatásos. 3 pont
- A vizsgázó felelete alapvetően jól felépített, de bizonyos esetekben logikailag nem kapcsolódó gondolatmenetet fejt ki, többnyire lényegre törő, de nem biztos, hogy kellő hatást ér el. 2 pont
- A vizsgázó felelete nem jól felépített, logikailag nem kapcsolódó gondolatmenetekre alapszik, nem eléggé lényegre törő, és nem éri el vele a kellő hatást. 1 pont
- A vizsgázó felelete teljesen rosszul felépített, a logikai összefüggések nem, vagy csak elvétve lelhetők fel. 0 pont

VI. Beszédhelyzetnek megfelelő kommunikáció összesen: 3 pont

- A vizsgázó pontosan és önállóan képes mondanivalóját megfogalmazni, ezt világosan érthetővé teszi mások számára is, esetenként bemutatja személyes érintettségét is a témában. 3 pont
- A vizsgázó kis segítséggel képes megfogalmazni a mondanivalóját, és azt hozzávetőleges pontossággal mások számára is képes érthetővé tenni, személyes érintettséget (véleményt) azonban nem tud megfogalmazni. 2 pont
- A vizsgázó kommunikációja többnyire pontatlan és/vagy zavaros, mondanivalóját nehezen tudja megfogalmazni, személyes véleménye nincs. 1 pont
- A vizsgázó nem képes saját gondolatainak, érveinek megfogalmazására. 0 pont

Maximális pontszám: 30 pont

SPANYOL NYELV

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. személyes információ és alapvető élethelyzetek). Tud kommunikálni olyan egyszerű és begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség, ismerős dolgokra vonatkozóan. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum a spanyol nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és készségszintű követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtani szerkezetek felsorolása, valamint a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az emelt szinten megadott követelmények és jellemzők minden esetben magukban foglalják a középszinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségszintű követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, kulcsinformációkat megérteni, B1: - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: - a gondolatmenetet követni, - véleményeket, érvelést követni, - az információkat megfelelő részletességgel megérteni, - a szerző álláspontjára következtetni, - a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
1.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános	A vizsgarészben használt szöveg

	érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.
1.3. Szövegfajták	- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek, - irodalmi szövegek.	- publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2:

		- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	A vizsgarészben használt szöveg B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni, B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni,	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

	- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.	B2: - gondolatmenetét részleteiben is követni, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
3.2. A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű, B1: - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik, - normál tempójú, - a standard kiejtés(ek)hez közel álló, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.	A vizsgarészben használt szöveg B2: - változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, - természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3. Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),	

	- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.	- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt), A2: - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, - néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, B1: - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	A vizsgázó képes

		B2: - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, - a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2. Szövegfajták	- rövid, személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél, - cikk (diák)újság számára.	- olvasói levél.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutinfeladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, - ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,	A vizsgázó képes B2: - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,

	- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyán elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, - bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, - elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, - enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre a Kerettanterv ajánlásainak figyelembevételével. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok . A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfiszerepek - Ünnepek, családi ünnepek - Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások (posta) - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése - Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, reklámok - Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat)	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban

	- Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás, szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet - Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban,	vendég

szállodában	
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a köszönet lehetséges kifejezése középszinten: Gracias. / Muchas gracias; emelt szinten: Le agradezco que.... / Te lo agradezco. Le estoy muy agradecido. / Gracias por todo.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Señor/Señora/Señorita, por favor. Perdone,… Don..., Doña... Mira/mire,… ¡Oye/oiga! Perdona/perdone por molestarte/molestarle...
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Hola. Buenos días. Adiós. Hasta luego. Hasta pronto. Hasta la próxima. Que lo pases/pase bien. ¡Cuídate/cuídese!

	Saludos a ... de mi parte. ¡Sueña con los angelitos!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Permítame/permíteme presentarle/presentarte.... Te presento/Le presento a … Éste es... Tengo el gusto de presentarle... Tenía ganas de conocerle...
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	¿Dígame? ¡Oiga! Aquí habla... Soy... Póngame ... Hasta la otra. Hasta luego.
Magán- és félhivatalos levélben megszólítás, elbúcsúzás	Querido...:, Estimado...:, Muy señor mío…: Un abrazo. Hasta pronto. Besos. Le saluda atentamente.
Szóbeli üdvözletküldés	Saludos a ... de mi parte. Recuerdos para...
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	¿Qué tal? ¿Cómo estás? - Muy bien, gracias. Nada particular. ¿Qué tal estás? - Bien. Regular. ¿Qué te pasa? - Nada importante. ¿Cómo te encuentras? ¡Estupendo!/ Fatal. Voy tirando.
Köszönet és arra reagálás	Gracias. Muchas gracias. Le agradezco que… Te lo agradezco. Le estoy muy agradecido. Gracias por todo. - De nada. Nada, nada. No tiene importancia. No hay de qué.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Perdona/perdone… - No hay de que. Nada.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	¡Felicidades! Mis mejores deseos. ¡Que lo pases bien! ¡Enhorabuena! ¡Que te vaya bien! Que todo salga bien.¡Que aproveche! Buen provecho. - Gracias. Eres / es muy amable.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Te/Le estoy agradecido.
Sajnálkozás, csalódottság	¡Qué lástima que...! ¡Qué pena! Lo siento. Lamento mucho que, ... Le acompaño en su dolor. Le doy mi más sentido pésame.
Öröm	¡Qué alegría! ¡Qué bien! ¡Estoy contento! Me agrada que...
Elégedettség, elégedetlenség	Estoy contento /descontento,… Me complace…

Csodálkozás	¡Qué sorpresa! ¡Qué raro! ¡Qué extraño! ¡Hombre! ¿Tú por aquí?
Remény	Espero que,… ¡Ojalá!
Félelem, aggodalom	Me temo que... Tengo miedo de que… Estoy preocupado. Esto me preocupa. No estoy tranquilo.
Bánat, elkeseredés	¡Qué lástima! Lo siento mucho. Es una pena que...
Bosszúság	¡Qué mala suerte! ¡Caramba! Me da rabia que...
Együttérzés	Lo siento mucho. Gracias.

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	¿Qué piensas? ¿Qué te/le parece? ¿Qué opinas/opina? ¿Qué piensas/piensa usted? ¿Es conveniente? ¿Vale la pena? ¿Y según tu/su parecer? ¿Me aconsejas/aconseja+inf? - Bien/mal. En mi opinión... Desde mi punto de vista ... Yo pienso... De esta perspectiva... Me parece que... Vale. De acuerdo.
Érdeklődés, érdektelenség	¡Qué interesante! Es estupendo. ¡Qué emoción! ¡Fantástico! - ¡Qué aburrido! Es muy aburrido. ¡Qué rollo! No lo encuentro nada interesante. ¡Es insoportable!
Tetszés, nem tetszés	¿Te gusta?/¿Le gusta? - Me gusta. ¿Qué te/le parece? ¿Te/le cae bien...? ¿No te/le parece maravilloso? - Me gusta. Está bien. Muy bien. Bravo. Estupendo. Fantástico. Me encanta. Me cae bien/mal. No lo aguanto. No lo soporto. Me hace ilusión. No me gusta (nada). Eres un loco. ¡Ni hablar! ....no es para mí.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	(No) tienes/tiene razón. (No) es así. Estás/está equivocado.
Egyetértés, egyet nem értés	Sí. No. De acuerdo. Vale. Sí, pero. Está bien. (No) tienes razón. Estás equivocado. ¡Ni hablar! Me sabe mal, pero... ¡Cómo no! ¡No faltaría más! ¿Por qué no?
Helyeslés, rosszallás	Me gusta mucho. Estupendo. Qué bien. Es la

	mejor noticia que he oído en mucho tiempo. No me encanta. Me resulta antipático. ¡Qué poco me gusta!
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	¡No! ¡De ninguna manera! No lo quiero. ¡Que no! De eso, nada. -¡No seas así! Piénsalo.
Elismerés kifejezése és arra reagálás	Está bien. Perfecto. Tienes razón. Genial. Correcto. Muy bien.- Gracias. Es nada de particular. Es muy fácil.
Közömbösség	No me atrae. No me interesa. Ya estoy cansado de...
Ígéret	Prometo que.. Te/Se lo prometo.. Trato de... Intentamos... ¡Prometido!
Akarat, szándék, terv	Quiero... Quisiera... Querría ... Deseo... Tengo el deseo de...Voy a ...
Kívánság, óhaj	Deseo... Me gustaría... Espero...
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	(No) puedo. (No) es posible. Es necesario. Hay que. Sí, seguro que... (No) estoy seguro de que... Tengo previsto,... Yo iría a ... Estoy obligado... Me veo obligado...
Bizonyosság, bizonytalanság	Sí, seguro que... (No) estoy seguro de que... Tengo previsto, yo iría a ... No lo sé. Quizás. Acaso... Tal vez...
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	¿Qué prefieres? ¿Cuáles son tus aficiones? ¿Te divierte...? ¿Te gusta..? ¿No te resulta agradable...? ¿No te parece maravilloso? - Me gusta... Me encanta... Soy aficionado a... Me atrae... Adoro... Disfruto mucho con...
Kritika, szemrehányás	Fatal. No está bien. ¡Qué disgusto! No me gusta. ¡Qué lata! ¡Qué mal!

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	¿Qué es...? Es... Esto es... Es un... Son unos...
Dolgok, események leírása	Es un... Era un... Ocurre... Pasa... Sucede... Tiene lugar...

Információkérés	Perdone. ¿Sabe usted...? ¿Tienes alguna idea de...? Por favor, necesito información sobre... ¿Qué sabes de...? ¿Me dices...? ¿Podría decirme, por favor? ¿Es que...? - Mire usted... Como lo sé... Sí. Sí, ya lo sé. No lo sé. Lo siento, pero no lo sé. ¡Ni idea!
Igenlő vagy nemleges válasz	Sí. Sí, ya lo sé. No lo sé. Lo siento, pero no lo sé. ¡Ni idea!
Válaszadás elutasítása	No quiero. ¡Vete! ¡Márchate! ¡Largo!
Tudás, nem tudás	Sí, sí, ya lo sé. Sí, he oído hablar de eso. Algo de eso he oído. Ésa es la información que tengo. - No lo sé. ¡Y yo qué sé! ¡Ojalá lo supiera!
Bizonyosság, bizonytalanság	Sí, claro. Por supuesto. Desde luego. Seguro. No tengo ninguna duda. ¡Te lo juro! - No lo sé. ¡Qué sé yo! No sé si... ¡Quién sabe! No sé decirte. No estoy convencido. Quizás. A lo mejor... Posiblemente.
Ismerés, nem ismerés	(No) lo sé. (No) lo conozco. (No) estoy (bien) informado.
Feltételezés	Supongo... Yo pienso... Acaso... Tal vez... Quizás... Es posible que...
Emlékezés, nem emlékezés	¿(No) recuerdas...? ¿Te acuerdas..., verdad? Seguramente recordarás... ¿Has olvidado que...? - Me acuerdo de... Recuerdo... ¡Ya me acuerdo! Nunca (jamás) lo olvidaré. ¡Claro que me acuerdo! Si no me equivoco...
Indoklás (ok, cél)	A causa de ... es porque... siendo que... A fin de que... para...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Te pido... Por favor... Me puede... Me podría... ¿Puedes..? ¿Me haría el favor de...? Si fuera tan amable, le agradecería...
Felszólítás, tiltás, parancs	Imperativo, Futuro, Infinitivo, No+ subjuntivo, Te mando... Le ordeno... Usted debe... Tienes que...
Javaslat és arra reagálás	Tengo una idea... Deberías... ¿Te parece que...?

	¿No te importaría...? ¿No se te ha ocurrido...? Quiero hacer una sugerencia... - Muy bien,... ¿Por qué no?
Rendelés	Tráigame... Deme... Me gustaría... Podría... Quisiera ...
Meghívás és arra reagálás	¿Vienes? ¿Vamos a ...? ¿Quieres venir? ¿Qué te parecería si...? - Sí, gracias. ¡Con mucho gusto! Vale, de acuerdo. Me gusta mucho la idea. ¡Qué bien! Claro.
Kínálás és arra reagálás	¿Te apetece? ¿Quieres? Toma... ¿ No quiere? Me gustaría ofrecerte... Te invito para... - Sí. Gracias. ¡Claro que acepto! Encantado. Me encanta.
Reklamálás	Protesto... Me quejo de... Quiero quejarme. ¡Qué barbaridad! No puede ser. ¡Aquí no se puede..! ¡Por favor! ¡Esto es el colmo! Esto es intolerable... Ya estoy harto de ... Oiga, ¿cómo es que..? Parece mentira que... Quisiera expresar mi descontento por...
Tanácskérés, tanácsadás	¿Qué harías tú? ¿Qué me aconsejas? Quiero pedirte un consejo. ¿Tú crees que...? - Te aconsejo. Te lo aconsejo. Pienso que... Creo que... Opino... Debes...
Figyelmeztetés	¡Cuidado! Te lo advierto. ¡Ten cuidado! ¡Ojo! ¡Atención!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	¿Puedo? ¿Se puede? Con permiso. Perdón. Permítame. Por favor, ¿...? ¿Podría...? ¿Le molesta...? ¿Me dejas...? - Sí. Sí, sí. Sí, naturalmente. Sí, pase, pase. Vale. De acuerdo. Claro que puede. Adelante. ¡Por favor! No, no me molesta. No, no me importa.
Segítségkérés és arra reagálás	¿Me ayudas? ¿Puedes ayudarme? Necesito ayuda. ¡Ayúdame! ¡Socorro! ¿Puedo contar contigo..? ¿Puedes echarme una mano? - ¿Qué ayudo? Yo lo haré. ¡Déjeme hacerlo, por favor! ¿En qué puedo ayudarte? - Ya voy. Estoy a su disposición.
Segítség felajánlása és arra reagálás	¿Te ayudo? ¿Puedo ayudarte? ¿Puedo hacer algo por usted? - Sí, gracias. ¡Naturalmente! ¡Qué bien! ¡Qué amable! ¡Sí, ayúdame! Sí, gracias por su

	amabilidad. Sí, se lo agradezco.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Perdón, ¿Puede repetir? Repítalo, por favor. ¿Me lo repite, por favor? ¿Cómo dice? ¿Qué dice? ¿Eh? ¿Qué, cómo? ¿Cómo, cómo? ¿Podría decirlo de nuevo, por favor? ¿Le importaría repetirlo una vez más, por favor? ¡Otra vez, por favor! ¿Qué ha dicho? No he oído bien. ¿De verdad? ¿Qué dices? ¿Has dicho esto?
Nem értés	No comprendo. No escucho bien. No lo he entendido. ¿Qué quiere decir...?
Betűzés kérése, betűzés	¿Cómo se escribe? ¿Puede deletrear?
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	¿Podría hablar más despacio, por favor? ¡Más despacio, por favor! Hable un poco más fuerte, por favor. Habla más alto.
Beszélési szándék jelzése	En cuanto a mí... Yo, por ejemplo... Quisiera decir que... Oye... Escucha... Mira... Yo añadiría... Pido la palabra...
Téma bevezetése	Ahora que lo pienso... Oye... Vamos a lo que importa...
Témaváltás	¡Ah! Otra cosa... ¿Por qué no cambiamos de tema? ¿No sabes hablar de otra cosa? Según yo... Perdone que le interrumpa, pero... Oye, ¿no te importaría que habláramos de otro tema?
Félbeszakítás	Perdón. Oye,... ¡Basta ya! ¡No sigas! Cállate. No quiero oírte más. Cambia de tema.
Megerősítés, igazolás	Sí, sí. Claro que sí. Esto es. Es así. Has comprendido bien. Es evidente. Es cierto. ¡Sí, hombre, sí! ¡Por supuesto!
Körülírás	Es que... Es un... No sé ¿si me explico? Es decir... O sea... Mejor dicho. O, total, lo que es lo mismo. Como acabo de decir…
Példa megnevezése	Por ejemplo... Como ejemplo... o sea... es como decir que...

Beszélgetés lezárása	En fin,... ¡Eso es todo! Para terminar,... Para acabar,...Y ya está. En conclusión,... Bueno, pues no hay más. En resumidas cuentas,...

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - általában megérti és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: - megérti és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	A vizsgázó B2: - változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, - viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, - szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, - árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

A következő táblázat a Kerettanterv spanyol nyelvi mellékletére épül. A nyelvtani követelmények leírása ebben a dokumentumban a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült.

A nyelv ismeretének és a nyelvi kommunikációnak alapfeltétele az alapos nyelvtani ismeret. A spanyol nyelv természetéből adódóan a teljes leíró nyelvtan átfogó ismerete szükséges még a viszonylag alacsonyabb szintű közlendők megfelelő nyelvi megformálásához is. A közép- és emelt szintű vizsga nyelvi követelményeiben egyedül a bonyolultabb szerkezetek előfordulásának gyakorisága tekintetében érdemes különbséget tenni. Természetszerű, hogy a középszinten vizsgázó tanulónak is ismernie kell pl. a kijelentő mód, kötő-, felszólító és feltételes mód összes időit, de a középszintű vizsgafeladatokban a nehezebb és viszonylag ritkábban előforduló nyelvtani jelenségek (*) használatának egyszerűbb esetei, esetleges receptív számonkérése fordul elő. Az emelt szintű érettségin az említett nyelvtani jelenségeket már aktívan is kell tudni alkalmazni, valamint elvárható a bonyolultabb szerkezetek, igei körülírások stb. biztos ismerete is.

	Középszint		Emelt szint	
	Rec.	Prod.	Rec.	Prod.
Hangtan				
- a spanyol ábécé	+	+	+	+
- megegyezések és eltérések a spanyol és magyar hangrendszerben	+	+	+	+
- a kiejtés szabályai	+	+	+	+
- a helyes szó- és mondathangsúly	+	+	+	+
- a helyes hanglejtés	+	+	+	+
- a helyesírás főbb szabályai	+	+	+	+
- az elválasztás	+	+	+	+
- a központozás	+	+	+	+
Alaktan				
A főnév				
- a főnevek neme, egyes és többes száma	+	+	+	+
- főnévképzés, módosító képzők	+	-	+	+
A névelők				
- határozott	+	+	+	+
- határozatlan	+	+	+	+
A melléknév				
- fajtái, többes száma, egyeztetése a főnévvel, helye a mondatban, rövidülése	+	+	+	+

- a melléknévképzés	+	-	+	+
- melléknévként használt más szófajú szavak	+	-	+	+
- a melléknév vonzata	+	+	+	+
- a melléknév fokozása és rendhagyó alakjai	+	+	+	+
- hasonlító szerkezetek	+	+	+	+
A számnév				
- a tőszámnév, sorszámnév, határozatlan számnév	+	+	+	+
- az évszám, életkor, óra-perc, időpont, dátum kifejezése	+	+	+	+
A névmások				
- a személyes névmás, hangsúlytalan és hangsúlyos alakok (a tárgy és részeshatározó kifejezése, használata elöljárókkal)	+	+	+	+
- a visszaható névmás	+	+	+	+
- a birtokos névmás	+	+	+	+
- a mutató névmás	+	+	+	+
- a vonatkozó névmás	+	+	+	+
- a kérdő névmás	+	+	+	+
- a határozatlan és általános névmás	+	+	+	+
A határozószók	+	+	+	+
Az elöljárószók	+	+	+	+
Az igék				
- ragozási típusok	+	+	+	+
- igenevek	+	+	+	+
- létigék és használatuk	+	+	+	+
- a spanyol igeragozás rendszere (igemódok: indicativo, subjuntivo, condicional és imperativo; igeidők: presente, pretérito perfecto, pret. indefinido, pret. imperfecto, pluscuamperfecto, futuro imperfecto, futuro perfecto)	+	+	+	+
A módosítószók	+	+	+	+
A kötőszók	+	+	+	+

Az indulatszók	+	+	+	+
Mondattan				
- a mondatrészek	+	+	+	+
- a spanyol szórend	+	+	+	+
- az egyszerű mondatok	+	+	+	+
- az összetett mondatok	+	+	+	+
- az alárendelés	+	+	+	+
- a kijelentő mód és a kötőmód időegyeztetési rendszere	+	+	+	+
- a feltételes mondat*	+	-	+	+
- a szenvedő szerkezet*	+	-	+	+
- a személytelen szerkezet	+	+	+	+
- a vonzatos igék*	+	+	+	+
- igei körülírások*	+	-	+	+
- a mondatrövidítések	+	+	+	+
- a függő beszéd	+	-	+	+
A szóalkotás	-	-	+	+

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb	A vizsgázó

kifejezőeszközt.	B2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, - a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, - kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a spanyolországi spanyol köznyelv szolgál. Speciális hely nyelvi szavak, csoportnyelvi és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Nyomtatott szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	NINCS	CD lejátszó a III. részhez	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Értékelés

- Az írásbeli vizsgarész egyes vizsgarész-összetevőinek értékelése egymástól független.
- Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak az írásbeli és a szóbeli vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Az írásbeli és szóbeli vizsgarészek elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási- értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség vizsgarész-összetevő és a Beszédkészség vizsgarész értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az írásbeli vizsgarész-összetevőkben, illetve a szóbeli vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:

- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:

- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- irodalmi szövegek.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,

- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 900-1100 szó. A feladatsor 25-33 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:

- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 18-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 450-600 szó.

A feladatok szövegre épülnek.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:
- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,

B1:
- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.

A felhasznált szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,

- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:
- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitvatartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- elhangzott leírás, utasítás alapján rajz készítése, vázlat feliratokkal való ellátása.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-8 perc. A feladatsor 18-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),

A2:

- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,
- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni,
- a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,

B1:

- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,

- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.
- cikk (diák)újság számára.

A feladatok és a feladatsor felépítése

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordul elő:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 50-80 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail, levél).

A *második feladatban* a vizsgázó három megadott cím közül választhat és 100-120 szavas véleménykifejtő írásművet kell létrehoznia. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Ha a második feladatban a vizsgázó egynél több témát dolgozott ki, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,
- egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A tételek és a tételsor jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- társalgás,
- szerepjáték vagy problémamegoldó feladat,
- önálló témakifejtés vizuális és verbális segédanyagok alapján.

Az *első feladatban, a társalgásban* a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, amelyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A vizsgáztató által feltett kérdések csak a vizsgáztató példányán szerepelnek.

A *második feladat, a szerepjáték vagy problémamegoldás* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az előre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különböző kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelően reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendő célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas

szöveget, egyszerű képet, rajzot, ábrát. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett közbeszólásokat, kérdéseket és megjegyzéseket is. A második feladat párbeszédében az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A *harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggően kifejtenie. A vizsgázó számára készült feladatlap tartalmazza a témát, és három megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó előre megtanult szövegeket mondjon el, illetve támpontot adnak az értékeléshez. A vizsgáztató szükség esetén segítő kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A tételt a vizsgázó húzza. A kihúzott tétel összesen három feladatot tartalmaz: egy szerepjátékot vagy problémamegoldó feladatot, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A feladatmeghatározás és a verbális segédanyagok spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szaktanárnak a szóbeli tételeket úgy kell összeállítania, hogy azok minden témakört /9/ lefedjenek. Ha a vizsgázók száma 9-nél kevesebb, akkor minimum 9 tételt, ha 9 vagy annál több, akkor minimum 20 tételt. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is.

A feladatok értékelése egymástól független. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérő képesség- és tudásszintek érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsgázónak mind az öt vizsgarészben külön-külön teljesítenie kell az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át.
- Minden vizsgarész elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési, illetve értékelési útmutatók alapján történik.
- Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarészek javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.
- Az Íráskészség és a Beszédkészség vizsgarészek értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.
- Az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési, illetve értékelési útmutató alapján történik.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,
- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- levelek,

- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szöveg-összefoglalás kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,

- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Középszinten a vizsgázó képes az alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére, illetve helyes használatára. *Emelt szinten* a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-45 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg
- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,

- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Középszinten a vizsgázónak döntően a mindennapi élet helyzeteiben elhangzó szövegeket kell megértenie, amelyek tartalmilag és szerkezetileg egyértelműek. *Emelt szinten* olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, *emelt szinten* pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- táblázatok kitöltése,

- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- nyitott kérdések.

A teszt feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és az adott szöveg értését mérő 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 7-10 perc. A feladatsor 20-30 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladatmeghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten spanyol nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd a *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,

- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érintő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra (pl. hirdetés, grafikon) a megadott irányító szempontok alapján.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához:

A vizsgarész két feladatból áll. Az *első feladatban* a vizsgázó rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál írásban egy 120-150 szó terjedelmű szöveg (pl. intézménynek szóló levél) megírásával. A szövegben a vizsgázónak négy megadott irányító szempontot kell tárgyalnia.

A *második feladatban* a vizsgázó három téma közül választhat. A témákhoz informatív szövegek (pl. újságcikk részlet, statisztika) nyújthatnak gondolati segítséget. A kiválasztott témáról a vizsgázónak a megadott négy irányító szempont alapján 200-250 szó terjedelmű szöveget (pl. olvasói levél, cikk diákújság számára) kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

A feladatmeghatározás, az irányító szempontok és a segédanyagok spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

A feladatok megoldásához nyomtatott szótár használható.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független.

Ha a második feladatban a vizsgázó egynél több témát dolgozott ki, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó el tudja érni, hogy az adott helyzetben kommunikáció jöjjön létre, és ezáltal szándéka megvalósul. Rövid, egyszerű mondatokban fejezi ki magát. *Emelt szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A tételek és a tételsorok jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulnak elő:

- bevezető interjú,
- szerepjáték (szituációs feladat),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga három feladatból áll. Az *első feladat, a társalgás,* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e olyan témákat érintő beszélgetésben részt venni, amelyek nem hétköznapi tevékenységéhez, hanem elvontabb jelenségekhez kapcsolódnak.

A *második feladat,* a szituációs feladat megoldása, amelyben a vizsgázónak interaktívan kell részt vennie, s amelyben partnere a vizsgáztató.

A *harmadik feladatban, az önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggően kifejtenie. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott 3 megadott szemponton túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket és megjegyzéseket is. A vizsgázó két különböző témakörhöz tartozó téma közül választhat.

A tételt a vizsgázó húzza. A kihúzott tétel bevezető kérdések azonosító számát tartalmazza, valamint három feladatot: egy szituációt, továbbá az önálló témakifejtéshez két feladatot különböző témákból. E két feladat közül a vizsgázó választhat. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

Az egységes megfogalmazású feladatmeghatározások spanyol nyelvűek, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A feladatok megoldásához szótár nem használható. A szóbeli vizsgához vizsganaponként 20 szóbeli tétel készül. Az előző évben felhasznált szóbeli tételsor legalább 15%-át frissíteni kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A feladatok értékelése egymástól független.

A vizsgát mindig egy kérdező tanár bonyolítja le, a vizsgáztatói példány előírásainak megfelelően. A másik két vizsgáztató értékel a központi értékelési útmutató alapján. A vitás esetekben a három tanár szótöbbséggel dönt. A vizsgázó feleletének értékeléséhez központilag kidolgozott egyéni értékelő lapot használnak.

TÁRSADALOMISMERET

Néhány szó a *Társadalomismeret* modultantárgy sajátosságairól

A *Társadalomismeret* modultantárgy integráló szerepet tölt be a jelenismereti tárgyak között: felöleli a legszemélyesebb pszichológiai ismereteket, a társadalmi viszonyokat leíró szociológiai megközelítéseket, valamint a gazdasági, jogi és állampolgári ismereteket is. A témák sokféleségéből és a rendelkezésre álló csekély óraszámból nyilvánvalóan következik, hogy ebben az esetben nem hagyományos értelemben vett tantárgyról van szó, amelyben az „egy tudomány - egy tantárgy" elve érvényesül. Az elsődleges cél itt nem az, hogy kis polihisztorokat neveljünk, sokkal inkább az, hogy az iskola közvetlenül is válaszoljon a diákok szocializációs szükségleteire, segítse őket abban, hogy könnyebben elsajátítsák a társadalmi normákat, hogy a későbbiekben könnyebben be tudjanak illeszkedni a társadalomba.

A *Társadalomismeret* esetében tehát különösen fontos kérdés az ismeretátadás és készségfejlesztés „hatékonyan működő" arányának megtalálása - ami persze legfőképpen az órai munka szervezésében jelenik meg. Egy ilyen jellegű tárgynak ugyanis az alapvető társadalomtudományi ismereteken túl politikai és szociális mintákat, készségeket is kell közvetítenie. Szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Ebben az értelemben a *Társadalomismeret* közvetlenül is a jövő tantárgya, az egész életre szóló tanulás része. A tanítás alapvető célja az, hogy kifejlessze a diákokban a készséget és a hajlandóságot, hogy életük további részében is tudatosan és kritikusan foglalkozzanak társadalmi kérdésekkel. A tárgy igazi értékét nem az mutatja, hogy a diákok mit ismernek és tudnak a tanulás idején az iskolában, hanem az, hogy hogyan viselkednek majd további életük során, amikor ismeretlen helyzetbe kerülnek. A *Társadalomismeret* tantárgy módszertani sajátossága tehát az induktivitás, amely tanítás személyességében és a társadalmi gyakorlathoz való közelségben jelenik meg. A diákok társadalmi tapasztalatai ugyanis sok esetben ellentmondanak az iskolában tanult elveknek és fogalmi általánosításoknak, ezáltal könnyen hiteltelenné válhat mind a tanár, mind a tananyag.

A *Társadalomismeret* modultantárgy részletes érettségi követelményeiről

A Társadalomismeret modultantárgy jellege az érettségi követelmények szempontjából azt jelenti, hogy valóságosan két esetben lehet eredményesen felkészülni a tárgy érettségi vizsgájára:

1. Amennyiben az adott iskola a saját szabadon fölhasználható órakereteiből kiegészíti a modultantárgy csekélyke óraszámát.

2. Amennyiben a *Társadalomismeret* más tantárgyakkal, tárgyakkal integrálódik.

a) Az egyik lehetséges típus az, ha az ún. modultárgyak - *Mozgóképkultúra és médiaismeret, Tánc és dráma* - kerülnek egy oktatási és érettségi keretbe

b) A másik lehetséges típus a társadalomtudományi tantárgyakkal - *Emberismeret és etika, Filozófia* - megvalósuló érettségi integráció.

c) A harmadik típus pedig a nagyobb óraszámú, hagyományosabb tantárgyakkal - *Történelem, Irodalom, Osztályfőnöki óra stb.* - való összekapcsolódás az érettségi során.

Fontos azonban leszögezni, hogy Társadalomismeret modultantárgy részletes érettségivizsga-követelményei az első variációra lettek megfogalmazva. Konkrétan mindez azt jelenti, hogy ez a követelményrendszer arra vonatkozik, aki önálló tantárgyként - legalább két éven keresztül heti két órában - tanulja a Társadalomismeretet. Mindez válasz arra a nyilvánvalóan jogos felvetésre is, mely szerint az érettségi követelményrendszer túlzott méretű (teljesíthetetlen) a kerettantervben megadott óraszám alapján. Ez így van. Úgy gondoljuk, hogy ennek a követelményrendszernek a teljesítéséhez minimum dupla annyi óra szükséges, mint amennyit a kerettanterv a modultantárgy számára megfogalmaz. Természetesnek tartottuk azonban, hogy először a bővebb keretet készítsük el. Ebből azonban az is következett, hogy - más tárgyaktól eltérően - a Társadalomismeret modultantárgy részletes érettségivizsga-követelményei (elsősorban a gazdasági ismeretek és a pszichológia terén) a kerettantervi követelményeken túlmutató követelményeket is tartalmaznak.

Az előzőekből szervesen következik, hogy a különböző tantárgyakkal történő integráció kérdései - legalábbis az érettségi vizsga terén - csak a későbbi tapasztalatok, illetve szabályozás nyomán tisztázódhatnak. Az itt megfogalmazott vizsgakövetelmények ugyanis önálló tantárgyként definiálják a Társadalomismeretet. Ezeket nem lehet egyszerűen egy másik tárgy (pl. a történelem tantárgy) „B" tételeként kezelni. Ugyanez vonatkozik bármely más tantárggyal - pl. a hasonló helyzetben lévő modultantárgyakkal - történő összekapcsolódásokra is.

A Társadalomismeret modultantárgy másik sajátossága az, hogy követelményrendszere alternatív jellegű: két olyan tudományterületet tartalmaz - a közgazdaságtant, illetve a pszichológiát -, amelyből az érettségi vizsga során választhatnak a vizsgázók. A részletes érettségi követelményrendszer megfogalmazásakor természetesen mind a két tudományterület esetében megfogalmazódik az érettségi vizsga cél- és követelményrendszere mind írásban, mind a szóbeli terén.

A kerettantervi szabályozás nyomán megjelenő Társadalomismeret modultantárgy többféle tudomány, illetve tantárgyi terület ötvöződéséből jött létre. Jelenlegi formájában ezek a területek még nem értek össze szerves egésszé. A tantárgy jellegéről két fő álláspont alakult ki:

1. A Társadalomismeret több önálló tantárgyi területből áll - társadalomismeret, pszichológia vagy gazdasági ismeretek, valamint jelenismeret -, amelyek mind tartalmukban, mind módszertani téren egymástól függetlenül működnek. A részelemek - különösen a pszichológia - nem kapcsolódnak igazán egymáshoz, a tananyagok eltérő módon építkeznek, más-más tanárt igényelnek stb.

2. A Társadalomismeret hosszú távon egységes tantárgyat alkot majd. A különböző területek egyre kevésbé jelentenek majd önálló tartalmakat, sokkal inkább eltérő megközelítési módokat, szemléleteket képviselnek. A tárgy komplex tartalmakra - pl. család, szocializáció, iskola, helyi társadalom, nemzet, glóbusz - épül, amelyeknek szociológiai, politológiai, szociálpszichológiai, gazdasági, filozófiai stb. oldalait vizsgáljuk meg.

Természetesen a jelenlegi dokumentum - az általános érettségivizsga-követelményeknek megfelelően - az első variációnak megfelelően készült. Itt tehát a tantárgyi elemek elkülönülten szerepelnek, ami persze nem jelenti azt, hogy a gyakorlati bevezetés során ne lehetne integráltabb formában is érvényesíteni a Társadalomismeret érettségivizsga-követelményeit.

A részelemek elkülönülése miatt szólni kell még egy - a tárgy kialakulatlanságából fakadó - terminológiai problémáról is. Nevezetesen arról, hogy a modultárgy egészének elnevezése és egyik alapvető részelemének elnevezése azonos. Ezt a továbbiakban úgy oldjuk fel, hogy

1. ha a modultárgy egészéről beszélünk, akkor nagybetűvel írjuk: Társadalomismeret;

2. ha a 9-10. évfolyamos tananyagról lesz szó, akkor kisbetűvel írjuk: társadalomismeret.

A vizsga általános célja

A *Társadalomismeret* modultantárgy érettségi követelményeiben - mind középszinten, mind emelt szinten - két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyűjtsön az őt körülvevő társadalmi viszonyokról, együttélési szabályokról és mintákról. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában - önálló véleményeként - elmondani. Ez részben azt jelenti, hogy saját élményeit és tapasztalatait mennyiben képes általános formában is megfogalmazni, részben pedig azt, hogy a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani.

A vizsga két szintje

Mind a középszintű, mind az emelt szintű vizsga két részből áll:
1. írásbeliből
2. szóbeliből

A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket - elsősorban fogalmakat - méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a diákok tudatosítsák (megértsék) a körülöttük lévő világot. Az emelt szint vizsgája *tudományosabb* jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a felsőoktatásban továbbtanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el.

Fontos megjegyezni, hogy a középszintű követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is: az emelt szint számára megfogalmazott követelmények a középszinthez képest kiegészítésként értelmezendőek. Ebből az is következik, hogy egy-egy témakör követelményeinek részletező leírását a középszint követelményei tartalmazzák.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNYEK

KOMPETENCIÁK ÉS TÉMAKÖRÖK

Ezek a témakörök a *Társadalomismeret* modultantárgy érettségivizsga-követelményeinek alapjait képezik. Az itt megjelölt kompetenciák mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán megjelennek. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is.

Társadalomismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A társadalmi szabályok	Ismerje a társadalmi együttélés alapvető szabályait, eredetüket és rendeltetésüket. Tudjon különbséget tenni szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog között	Legyen tisztában a szabályok változásainak okaival, a törvények és törvényhozók szerepével.
Jogi alapismeretek	Ismerje az alapvető emberi, gyermeki és diákjogokat, valamint az ezekhez társuló kötelességeket.	Tudjon különbséget tenni a jogos és jogtalan között. Ismerje a szerződések alapvető formai és tartalmi követelményeit, a

	Legyen átfogó képe a bírósági eljárás szereplőiről és főbb szakaszairól. Ismerje a felelősség fogalmát. Legyen tisztában a munkajogi alapismeretekkel. Tudjon önéletrajzot írni.	jogorvoslati lehetőségeket.
Állampolgári ismeretek	Ismerje a Magyar Köztársaság állami és közigazgatásának intézményrendszerét, az alkotmányosság és a demokrácia alapelveit, valamint mindezek működésének fő jellemzőit. Tudjon képet adni a mai Magyarország és az Európai Unió országainak politika intézményrendszeréről. Legyenek ismeretei arról, hogy milyen nemzetközi konfliktusok vannak jelenleg a világban.	Legyen képes felsorolni az alapvető politikai, szociális és kisebbségi jogokat, legyen tisztában ezek tartalmával. Legyen képes konkrét példák segítségével ismertetni az önkormányzatiság elvét. Legyen képes bemutatni egy civil szervezetet, illetve annak működését.
A család és a felnőtté válás	Ismerje a család funkcióit, valamint a nemi szerepeket a családban és a társadalomban. Legyen tisztában a családi munkamegosztás, a háztartás és a családi költségvetés jellemzőivel. Ismerje a szocializáció fogalmát. Tudjon példát mondani a mentálhigiénés, különösen a drogfogyasztás okozta problémákra és beilleszkedési zavarokra a felnőtté válás életszakaszában.	Ismerje a népességszám és a várható életkor alakulásának mai mutatóit és problémáit Magyarországon. Legyen képes példák segítségével bemutatni a fiatalok társadalmi helyzetének sajátosságait a mai Magyarországon.
Kultúra és közösség	Ismerje az egyén, a közösség, a társadalom és a kultúra fogalmait. Ismerje a nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmak jelentését, valamint a magyar nemzettudat fejlődésének sajátosságait.	Legyen tisztában az önazonosság és a társadalmi hovatartozás problémáival.
A társadalmi viszonyok	Legyen tisztában a mai magyar társadalom rétegződésének fő jellemzőivel. Ismerje a helyi társadalom fogalmát.	Legyen képes társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, és a velük kapcsolatos önálló véleményalkotásra. Legyen tisztában azzal, hogy milyen problémák feszülnek a mai magyar társadalom egyes rétegei között. Legyen képes bemutatni a legsúlyosabb hazai urbanizációs és regionális problémákat.

Jelenismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Az új gazdasági és társadalmi világrend	Ismerje a technológiai-gazdasági fejlődés alapvető sajátosságait. Legyen képes bemutatni az állandó növekedésre irányuló racionális gazdasági magatartás sajátosságait és veszélyeit a piacgazdaságban. Lássa a gazdasági fejlődés és a környezetszennyezés alapvető összefüggéseit.	Legyen képes példák segítségével bemutatni napjaink gazdasági és társadalmi változásainak előnyeit és hátrányait. Ismerje fel és legyen képes elemezni a szabadság, a jólét, a társadalmi igazságosság és a technológiai modernizáció közötti összefüggéseket.

	Tudjon példákat mondani azokra a globalizációs kihívásokra, amelyek a mai Magyarországot is érintik. Legyen képes bemutatni az európai integráció legfőbb sajátosságait. Ismerje a legjelentősebb nemzetközi szervezeteket.	Legyen képes példák segítségével bemutatni a mikro- és makroökonómia lehetséges konfliktusait.
Kultúra és globalizáció	Ismerje az információs társadalom fogalmát, valamint az információrobbanás társadalmi hatásait.	Legyen képes bemutatni, miként hatnak a modern informatikai és távközlési rendszerek a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyek közötti érintkezésre. Legyen képes példák segítségével bemutatni a kulturális uniformizálódás világméretű folyamatát. Legyen képes értelmezni, hogy miért fontos a kulturális sokféleség megőrzése.
Az életmód átalakulása	Ismerje a pályaválasztás és a munkába lépés lehetőségeit, a mai Magyarországon. Ismerje az önéletrajzírás és az álláskeresés alapvető „szabályait” (információforrások fajtái, teendők a hirdetés elolvasásától az interjúzás lezárásáig). Ismerje a fogyasztói társadalom fogalmát, legyen képes példák segítségével bemutatni e társadalmi forma előnyeit és hátrányait. Legyen képes bemutatni a család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulását a mai világban.	Legyen képes bemutatni a munka világának átalakulását a globalizáció korában. Értse és legyen képes bemutatni, milyen hatást gyakorol a jóléti államok léte és azok pazarló fogyasztása a világra. Ismerje a női emancipáció fogalmát, és legyen képes bemutatni ezek társadalmi hatásait.
A növekedés határai	Legyen képes bemutatni, hogy milyen hatást gyakorol a természeti környezetre a technikai civilizáció és a gazdasági növekedés. Ismerje a demográfiai robbanás társadalmi és gazdasági okait a „harmadik világban”, a népesség csökkenésének és elöregedésének problémáit hazánkban és más európai országokban. Ismerje a környezetkímélő magatartás elterjedését ösztönző, illetve gátló kulturális, gazdasági és politikai okokat. Legyen képes példákkal bemutatni, mit tehet az egyén és a társadalom az üzleti szemlélet túlzásaiból eredő károk ellensúlyozására (pl. környezetvédő, segélyező programok, szervezetek bemutatása).	Legyen képes röviden összefoglalni a fenntartható fejlődés társadalmi, politikai és gazdasági alapelveit.

Gazdasági ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Vállalkozás, vállalkozó	Ismerje a vállalkozások fő ismérveit (kockázat, innováció, piac- és nyereségorientáció). Meg tudja különböztetni a vállalkozókra jellemző és kevésbé	Megadott információk alapján képes legyen eldönteni, hogy a megadott tevékenység mennyiben vállalkozás.

	jellemző tulajdonságokat.	
A vállalkozások szerepe, jelentősége a magyar gazdaságban	Ismerje a vállalkozások különböző csoportosítási lehetőségeit: különböztesse meg a főbb gazdasági szereplőket (kis-, közép-, nagyvállalatok); tudjon példákat mondani a különböző tevékenységet végző vállalkozásokra. Ismerje a különböző tulajdonformákat. Ismerje a vállalkozási formákat, és tudja jellemezni azokat.	Tudja értelmezni a napi sajtóban megjelenő elemzéseket, előrejelzéseket a makrogazdaság teljesítményéről. Tudjon véleményt formálni a magyar gazdaság állapotáról a hazai növekedési, foglalkoztatottsági, munkanélküliségi, pénzügyi adatok alapján. Ismerje a főbb gazdasági célkitűzéseket. Tudja jellemezni az egyes tulajdonformákat.
A gazdasági környezet	Ismerje a gazdasági körforgás folyamatát (háztartások - cégek - kormányzat). Ismerje a pénz kialakulásának folyamatát, a pénz jellemzőit, valamint a hazai bankrendszer felépülését. Ismerje a fő makrogazdasági mutatókat (GDP, GNP). Ismerje a gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső, belső egyensúly, infrastruktúra fogalmát és tudjon példákat mondani a fogalmakkal összefüggő főbb hazai jellemzőkre, adatokra.	Ismerje a jelentősebb gazdasági törvényeket! Tudjon példákat mondani a különböző banki szolgáltatásokra.
A marketing alapjai	Ismerje a piac fogalmát, jelentőségét, a kereslet-kínálat törvényszerűségeit. Ismerje a marketingszemlélet és a stratégiai gondolkodás lényegét. Ismerje a szegmentáció fogalmát, a célpiac behatárolásának jelentőségét. Ismerje a swot analízis és a marketingmix elemeit.	Tudjon példákat mondani piackutatási eszközökre, ismerje a kérdőív-készítés fő jellemzőit. Tudja értelmezni az információk megjelenítésének egyszerűbb formáit: grafikonok, diagramok
A vállalkozás finanszírozása	Ismerje a saját és idegen forrás meghatározását, tudjon rájuk példákat mondani! Ismerje a hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmakat (kamat, futamidő, fedezet, saját erő). Ismerje a tőzsde, a részvény, a kötvény fogalmát, ismerje a tőkepiac jelentőségét.	
Fogyasztó a piacgazdaságban	Mutassa be egy példabeli háztartáson belül a fogyasztási, beruházási, megtakarítási lehetőségeket. Soroljon fel több megtakarítási formát. Ismertesse a fogyasztók alapvető jogait.	Képes legyen összehasonlítani az egyes megtakarítási formákat.
Nemzetközi kereskedelem	Ismerje a külkereskedelem jelentőségét és sorolja fel a nemzetközi kereskedelem korlátozó eszközeit (vám, kvóták, szubvenció, dömping)	

Pszichológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

A test és a lélek, az emberi én és a tudat	Legyen tisztában a lelki jelenségek organikus alapjaival. Ismerje az egyéni tulajdonságok és a környezeti hatások dinamikus kölcsönhatásait néhány fontos képesség és tulajdonság (intelligencia, temperamentum, személyiségvonások) esetében. Ismerje az én és a tudat legfontosabb értelmezéseit.	Ismerje a test és lélek probléma néhány fontosabb interpretációját. Legyen tisztában az öröklés és a környezet kölcsönhatásainak típusaival és mechanizmusaival, az emberi környezet különlegességével. Mutassa be, milyen álláspontokat képviselnek az ismert pszichológiai irányzatok az én és a személyiség értelmezése terén.
A kognitív funkciók	Ismerje az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságait. Legyen tisztában vele, hogy melyek a legfontosabb megismerő funkciók: (figyelem, emlékezet, gondolkodás), értse ezek működését. Ismerje a megismerés és a motiváció legfontosabb összefüggéseit. Legyen tisztában a kognitív képességek fejlődésének legfontosabb állomásaival.	Legyen tisztában a megismerés kiemelt és irányító szerepével az emberi lelki funkciók körében. Ismerje a megismerőfunkciók belső összefüggéseit. Ismerje a belső és a külső ösztönzők tanulásra gyakorolt hatásait. Legyen tisztában az értelmi fejlődés menetével és más mentális funkciókra gyakorolt hatásával.
A beszéd és a kommunikáció	Legyen tisztában a nyelvnek az emberi társadalomban betöltött szerepével, valamint a nyelv elsajátítási folyamatának a szabályszerűségeivel. Ismerje a verbális és nem verbális kommunikáció néhány fontosabb válfaját. Ismerje a tömegkommunikáció néhány fontosabb sajátosságát.	Ismerje a kommunikáció szerkezetét, az egyes alkotóelemek szerepét az üzenet kialakulásában, a kommunikáció fajtáit és azok összetett jelentéseit. Legyen tisztában a mai tömegkommunikáció fajtáival és az általuk gyakorolt társadalomszervező, illetve szocializációs hatásokkal.
A motiváció, az érzelmek és az akarat	Ismerje a motiváció élettani szerepét és működését, kapcsolatát a szükségletekkel. Ismerje az érzelmek motivációs hatásait. Legyen tájékozott azzal kapcsolatban, hogy milyen motivációs háttere van az emberi szexualitásnak, az utódgondozásnak, valamint az agresszív viselkedésnek.	Legyen tisztában az alapvetően emberi motivációk fajtáival, jellegzetességeivel, az akaratszabadság és a belső, élettani motívumok kölcsönhatásainak nyitott kérdéseivel. Ismerje a legfontosabb érzelem-elméleteket. Legyen képe arról, hogy milyen szerepet játszanak az emberi döntések meghozatalában az érzelem, az akarat és a tudat kölcsönhatásai.
A szocializáció folyamata. A személyiség és a társas jelenségek	Ismerje, hogy milyen szerepet játszanak a családon belüli az intim érzelmi kapcsolatok az emberi fejlődésben. Ismerje a család és a szülői szerep jelenkori sajátosságait. Legyen tisztában a gyermek fejlődésének legfontosabb állomásaival. Ismerje a legfontosabb társas hatásokat (azonosulás, szociális tanulás). Ismerje a társas alakzatok (pár, tömeg, csoport) legfontosabb jellegzetességeit,	Ismerje a szocializáció különféle szintjeit (mikro-, mező- és makroszint), a kultúra és a viselkedés sajátos összefüggéseit. Ismerje a családi élet szakaszait, a családcsoport működésének sajátosságait. Ismerje a csoportszerveződés és -működés alapelveit, a tömegjelenségek (pánik, divat, rohamszerű cselekvés) pszichológiai sajátosságait.
Lelki egészség és betegség	Ismerje a testi és lelki egészség néhány különböző fajta értelmezését. Legyen tudatában annak, hogy a lelki nehézségekkel meg lehet küzdeni, és ebben szakemberek segítségére lehet támaszkodni. Ismerje a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek legfontosabb fajtáit.	Ismerje a lelki betegségek felismerésének legfontosabb módszereit. Ismerje a lelki nehézségekkel való megküzdés tipikus fázisait és az ellenálló képesség kialakulásának feltételeit. Ismerje a devianciák szociológiai és pszichológiai értelmezését.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (tételkifejtés és projektvédés)	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
	15 perc (10 perc és 5 perc)	240 perc	20 perc
80 pont	70 pont (50 pont és 20 pont)	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	vizsgaidőszakonként három projekttéma	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	tavaszi vizsgaidőszakra: előző év december 1. őszi vizsgaidőszakra: adott év május 1.	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Középszint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	tételkifejtés 10 perc	projektvédés 5 perc
	50 pont	20 pont
80 pont	70 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három témakör valamelyikéből választhatja.

A projekttémákat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan előző év december 1-jéig, míg az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan az adott év május 1-jéig kell nyilvánosságra hozni.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan szaktanára.

Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersváltozatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfolióba rendezi. A portfolió az elkészült projektmunka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékelje. Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor a konzulens a projekt készítés folyamatát a megadott szempontok szerint szövegesen értékeli. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A projekt témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle - a helyi viszonyoknak megfelelő - megközelítést is lehetővé tesz (pl. „Környezetszennyezési problémák lakóhelyeden” / „Egy szegénységben élő, kirekesztett család története, helyzete.”).

A három projekttéma egyike szorosabban a gazdasági ismeretekhez és / vagy a pszichológiához kapcsolódhat (pl. „Egy elképzelt üzleti vállalkozás üzleti tervének megtervezése” /„Az agresszió megnyilvánulásai kisgyermekek esetében”).

A vizsga fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét - azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, pszichológia, gazdaságtan, filozófia stb.) ötvöződéséből jött létre - a vizsga keretén belül is érvényesíteni kell. A választott téma kidolgozásakor a tantárgy tartalmi struktúráját - mint megközelítési módot - is figyelembe kell venni. Például egy családra, iskolára, helyi társadalomra vonatkozó téma esetében társadalomismereti, pszichológiai, vagy gazdasági, valamint jelenismereti (általánosabb összefüggéseket is tartalmazó, azokra kitekintő) megközelítéseket is alkalmazni kell.

A projektmunka jellemzői

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység. A vizsgázó - a konzultációkat felhasználva - önállóan választja ki a témáját, önállóan készíti el a dolgozatát, folytatja kutatási tevékenységét.

A projektkészítés lehetséges műfajai

A projektek megvalósulását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg.

- Írásos dolgozat típusú projekt.
- Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt.
- Szervezésen alapuló projekt.

Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, kérdőíves felmérés elemzését, értékelést, publicisztikai típusú riportot, iskolaújságban megjelenő cikksorozatot.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgához méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal, kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekten érjük az audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, fotósorozatot, faliújságon tematikus képsorozatot, faliújság-sorozatot.

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3-5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részből áll, a film legalább 5-20 percnyi, a fotósorozat - bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón - legalább 10-15 képből áll. A projekt elbírálásának feltétele, egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezését (pl. vitasorozat), az iskolán kívüli közéleti akció szervezését (pl. környezetvédelmi akció), a jótékonysági rendezvény lebonyolításában történő részvételt vagy annak megszervezését soroljuk.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő, akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30-35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele, egy 3-5 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Megjegyzés: A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A projektmunka elkészítésének ajánlott menete

- a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,
- a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
- bibliográfia készítése - a fontos irodalmak kiválasztása,
- tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
- részfejezet készítése,
- a nyers változat elkészítése, leadása,
- bírálat,
- korrigálás,
- végleges produktum leadása.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a projektkészítés folyamatát (30 pont), másrészt pedig az elkészült projekt tartalmát (50 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 30 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektkészítés folyamatának (30 pont) értékelési szempontjai:

- A vizsgázó önálló részvétele a projektkészítésben 2 pont

- önálló témafeldolgozás
- A konzultációkon való részvétel 4 pont
- konzultációkon való aktív részvétel
- pontos felkészülés az elemzés,
- értékelés,
- összegzés elkészítéséhez
- Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldás képessége, széles körű alkalmazási ismeretek 14 pont
- munkanapló folyamatos vezetése
- portfolió bemutatása
- hipotézis vagy célkitűzés írásban való megfogalmazása, témaválasztás indoklása
- munka ütemezésére vonatkozó tervezet készítése
- konzultációkon megbeszélt határidők betartása
- nyersváltozat, illetve részfejezet elkészítése
- Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás 10 pont
- személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban
- a konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés
- a szakirodalom megértése, értő feldolgozása
- a munkanapló, a tervezet tartalma logikusan felépített, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat

Az egyes műfajcsoportokba tartozó projektmunkák tartalmáért járó 50 pont megítélése az alábbiak szerint történik:

- Az írásos dolgozat tartalmi követelményének hibátlan teljesítésével maximum 50 pont adható.
- A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (10 pont) és a kész vizsgamunka (40 pont) együtt számít.
- Szervezésen alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (30 pont) és maga a rendezvény (20 pont) szintén együtt értékelendő.

Megjegyzés: Amennyiben a javító tanár és / vagy a vizsgabizottság észreveszi, hogy az elkészült projektmunka más személy szellemi terméke, akkor a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 23. § (2) alapján kell eljárni.

A projektmunka megvédése (20 pont) a szóbeli vizsga egyik részeleme.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgán kerül sor a - tételhúzás mellett - a projektmunka megvédésére.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A vizsgabizottság projektmunkához kapcsolódó kérdéseinek arra kell irányulnia, hogy a vizsgázó milyen következtetéseket tud levonni a témával kapcsolatban.

Az esetelemzési vagy dokumentum-, forráselemzési feladatokat tartalmazó tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembevételével kell összeállítani. Az elemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel megadott szempontok alapján.

A tételek forrása lehet bármilyen, a műveltségi területhez kapcsolódó tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó, szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye.

A tétel az eset rövid leírásán vagy a tétel kifejtését segítő dokumentumon, forráson kívül kérdéseket tartalmaz, amelyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánt irányát.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A projektmunka védésekor a vizsgázónak a feltett kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A középszintű szóbeli vizsga tételsora legalább 20 tételből áll. A tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembevételével kell összeállítani.

A tétel jellemzői

A szóbeli vizsgatétel két feladatot tartalmaz.

1. feladat: tételkifejtés

2. feladat: projektvédés

1. feladat:

A tételkifejtés további két alfeladatot - *A)* és *B)* - tartalmaz.

Az *A)* alfeladat társadalomismereti vagy jelenismereti témát érintő feladat, míg a *B)* alfeladat a vizsgázó tanulmányainak megfelelően vagy egy gazdasági ismeretek témához vagy egy pszichológia témához kapcsolódó feladat.

Az *A),* illetve *B)* alfeladatban a következő tematikai arányokat kell figyelembe venni:

- *A)* alfeladatok a követelményrendszerben szereplő társadalomismereti témák (legalább 14 feladat), és jelenismereti témák mindegyikének felhasználásával (legalább 6 feladat) kell, hogy készüljenek.

- *B)* alfeladat (legalább 20 feladat) a követelményrendszerben meghatározott vagy a gazdasági ismeretek témák vagy a pszichológia témák mindegyikének felhasználásával készül.

Amennyiben a vizsgabizottságot működtető intézménynek nincs tudomása arról, hogy a vizsgázó gazdasági ismeretek vagy pszichológia oktatásában részesült, úgy a tételkifejtés *B)* alfeladatában, a vizsgázó tanulmányainak megfelelően, választ a gazdasági ismeretekhez, illetve a pszichológiához kapcsolódó feladatok közül.

2. feladat:

A vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a bizottság által feltett kérdésekre.

A vizsgabizottság, illetve elnök előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védés alkalmával a portfolióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátorítsa.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli érettségi vizsgán szerezhető 70 pont, a tételkifejtésre adható 50 pont és a projektvédésből szerzett 20 pontból áll össze.

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint, és az ezekre adható, az 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

A tételkifejtés értékelésének szempontjai

Tartalom: 45 pont

Előadásmód: 5 pont

A tartalom (45 pont) értékelésének szempontjai:

- a vizsgázó mennyire rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges elméleti tudással,
- a vizsgázó mennyire képes konkrét esetek, dokumentumok, források értelmezése során alkalmazni az elsajátított ismereteket, fogalmi összefüggéseket és érvelési módokat, képes felismerni az esetlegesen jelenlevő erkölcsi dilemmákat, morális inditékokat
- a vizsgázó milyen mértékben rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges szakszókinccsel, logikus érveléssel,
- képes-e érvelni saját helyzetértékelése és értékválasztásai mellett.

Az előadásmód (5 pont) értékelésének szempontjai:

- rendszerező és lényegkiemelő képesség,
- meggyőző érvelés,
- nyelvhelyesség.

A projektvédés értékelésének szempontjai

A projektmunka megvédésének értékelése - bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendő.

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 20 pont felosztásával kialakított részpontszámokat, ez alapján kell felosztani:

- a vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása 6 pont
- a projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése 4 pont
- szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása 4 pont
- a vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása, tématartás, lényegkiemelés 4 pont
- a felelet felépítettsége, nyelvhelyesség 2 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
feladatsor	tételkifejtés
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a jelölteknek egy központilag készült feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatai 75%-ban a társadalomismeret és jelenismeret, és kb., 25%-ban a gazdasági ismeretek vagy pszichológia témákból kerülnek ki.

A feladatsor két részből áll:

I. rész mindenki által megoldandó feladatokat tartalmaz a társadalomismeret és jelenismeret témakörökből

II. rész két feladatsort tartalmaz:

A. gazdasági ismeretek

B. pszichológia

A tantárgy alternativitásából adódóan a vizsgázó a feladatsoron belül választhat a gazdasági ismeretek vagy pszichológiai feladatok között.

Társadalomismeret és jelenismeret

- fogalmakra vonatkozó teszt jellegű feladatok,
- egy-egy kisebb téma esszészerű kifejtése,
- esettanulmány értelmezése és elemzése,
- forráshasználatot (adatsor, ábra, kép) kívánó feladat,
- érvelést, egyéni véleményt, álláspont megfogalmazását elváró feladat.

Gazdasági ismeretek

- fogalmakra vonatkozó kérdés,
- egy-egy kisebb téma esszészerű kifejtése,
- esettanulmány értelmezése és elemzése,
- adatsorok értelmezése és elemzése.

Pszichológia

- fogalmakra vonatkozó kérdés,
- egy-egy kisebb téma esszészerű kifejtése,
- esettanulmány értelmezése és elemzése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A vizsgadolgozatra összesen 75 pont adható, amely az I. részre adható 55 pont és a II. részre adható 20 pont összegéből jön létre.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A tétel tartalmazhat felvezető szöveget - idézetet, statisztikát, képet stb. - a kérdés, illetve feladat mellett.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.

Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembevételével kell összeállítani. Minden tétel két feladatot tartalmaz.

1. feladat: társadalomismereti és jelenismereti témákhoz kapcsolódik
2. feladat: tartalmaz egy gazdasági ismeretek és egy pszichológiai témához kapcsolódó feladatot

A szóbeli vizsgán minden vizsgázó egy tételt húz, melyen rajta van az 1. feladat és a 2. feladat is.
A vizsgázó, a 2. feladatban szereplő gazdasági ismeretekhez, illetve pszichológiához kapcsolódó kérdések közül attól függően választ, hogy melyiket tanulta.

A szóbeli vizsgarész értékelése
A felelet központi értékelési útmutató alapján 75 ponttal értékelhető.
1. feladat 55 pont
2. feladat 20 pont
A tartalom értékelési szempontjai:
- a feladat megértése, tématartás, lényegkiemelés,
- a szakmai nyelv használata, a szakirodalom felhasználása, a források felhasználása,
- tételének megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése, ismeretek mélysége, tárgyi tudás,
- a megközelítés sokszínűsége és komplex jellege, a jelenségeket, változásokat alakító tényezők feltárása, problémaközpontú bemutatás,
- önálló vélemény megalkotása, életszerű saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása.

Megjegyzés: Az értékelésbe a tartalmi elemek értékelése mellett az előadásmód értékelése is beszámít.
Az előadásmód értékelési szempontjai:
- Az előadásmód önállósága, folyamatossága, érthetősége.
- A kifejtés szerkezete.
- Lényegkiemelő képesség.
- Fogalomhasználat.
- Stílus.

TESTNEVELÉS

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) Elméleti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. A magyar sportsikerek	Legalább 5 magyar olimpiai bajnok megnevezése sportágával együtt. Egy, a választott helyi tantervben szereplő sportágban, az adott év hazai legfontosabb eredményeinek ismerete.	8 magyar olimpiai bajnok megnevezése sportágával együtt. Az adott év egy nemzetközi hazai érdekeltségű eredményének ismerete a helyi tantervben szereplő sportágban. Az olimpiai mozgalom feladata, tartalma (zászló, jelkép, jelmondat stb.).
2. A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés rövid jellemzése általános és középiskolás korban (magasság, testsúly,	A serdülőkor testi fejlődésének specialitásai.

	iskolaérettség mozgásos cselekvések).	
3. Az egészséges életmód	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben. Az egészséges életmód összetevőinek értelmezése: rendszeres testedzés, optimális testsúly, aktív pihenés, testi higiénia, lelki egyensúly, a szabadidő hasznos eltöltése, egészségkárosító szokások (alkohol, dohányzás, drog) hatásai és megelőzésük.	Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges ismeretekben és összefüggésekben.
4. Testi képességek	Az erő, a gyorsaság, az állóképesség értelmezése. A pulzusszám alakulása terhelésre, az erőfejlesztés szabályai.	Az ügyesség és az ízületi mozgékonyság értelmezése. A képességek szerepe a teljesítményben.
5. Gimnasztika	A rendgyakorlatok szerepe a testnevelés órákon. Gyakorlatok javaslata az erő, a gyorsaság, az állóképesség fejlesztésére Nyújtó, lazító és erősítő hatású gyakorlatok 2-3 példa. Légzőgyakorlatok. A bemelegítés szerepe és kritériumai.	1-1 szabad gyakorlati alapformájú gyakorlat értelmezése testrészenként az izomcsoportokra kifejtett hatásuk alapján. Társas, kéziszer- és szergyakorlatok jellemzői. Testtartásjavító gyakorlatok,
6. Atlétika	A tanult atlétikai futó, ugró és dobó versenyszámok ismerete és végrehajtásuk lényege.	A fizika törvényszerűségeinek érvényesülése a tanult atlétikai futó, ugró és dobó versenyszámokban. Ezek összehasonlítása technikájuk, sebességük, lendületszerzésük és a végrehajtáshoz szükséges kondicionális képességek szempontjából.
7. Torna	A női és férfi tornaszerek ismertetése. A legfontosabb baleset-megelőző eljárások. Segítségadás gyakorlásnál.	A tanult technikai elemek végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete. A talajgyakorlat és a tanult szergyakorlatok elemeinek és elemkapcsolatainak megnevezése.
8. Ritmikus gimnasztika	Az RG szerepe a harmonikus mozgás kialakításában. A ritmikus gimnasztika versenyszámainak felsorolása, rövid bemutatása. Mozgás és zene kapcsolata a ritmikus gimnasztika és az aerobik sportágakban.	Az esztétikum szerepe a ritmikus gimnasztika és az aerobik gyakorlatokban.
9. Küzdősportok, önvédelem	Alsó, felső tagozatos és középiskolás tanulók részére 2-2 páros és 1-1 csapat küzdőjáték	3 páros és 1 csapat küzdőjáték felsorolása és ajánlása különböző életkorú gyerekeknek.

	ismertetése és a választás indoklása.	A grundbirkózás szabályainak ismertetése.
10. Úszás	Az úszás higiénéjének ismerete. Az úszás az ember életében.	Egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása.
11. Testnevelési és sportjátékok	Labdaérintéssel, -vezetéssel, -átadással, célfelületre történő továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos három testnevelési játék ismertetése. Egy választott sportjáték alapvető szabályainak ismertetése (pályaméretek, játékosok száma, időszabályok, eredményszámítás, a labdavezetésre, a támadásra és védekezésre vonatkozó szabályok).	Labdaérintéssel, -vezetéssel, -átadással, célfelületre történő továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos testnevelési játékok ismerete, elemenként 1-1 játék. Két választott sportjáték alapvető szabályainak ismertetése. Egy választott sportjáték támadó és védő játék lehetőségeinek bemutatása.
12. Természetben űzhető sportok	Egy választott, természetben űzhető sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés, görkorcsolya stb.) Alapvető ismeretek a táborozások előnyeiről.	A természetben végzett mozgások jelentősége és hatása az emberi szervezetre.

B) Gyakorlati ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Gimnasztika	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással. Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig. A szabadon összeállított 48 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással, ereszkedés függeszkedéssel állásba. A teljes feljutás ideje legfeljebb: 9,7 s. Fiúk: függeszkedés ülésből teljes magasságig. legfeljebb: 8,5 s. A mászókötél hossza 5 méter. Az adott iskolaévre érvényes kötelező 64 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.
2. Atlétika		
Futások	Egyik futószám választása kötelező: 60 méteres síkfutás térdelőrajttal. Lányok: legfeljebb: 9,8 s Fiúk: legfeljebb: 8,8 s 2000 méteres síkfutás Lányok: legfeljebb: 10:30 perc Fiúk: legfeljebb: 9:00 perc	60 méteres síkfutás térdelőrajttal. Lányok: legfeljebb: 9,5 s Fiúk: legfeljebb: 8,4 s 2000 méteres síkfutás Lányok: legfeljebb: 9:20 perc Fiúk: legfeljebb: 8:30 perc

Ugrások	A két ugrószámból egy választása kötelező. Az ugrás technikája egyénileg választható: Magasugrás Lányok: minimummagasság: 110 cm Fiúk: minimummagasság: 125 cm Távolugrás Lányok: minimumtávolság 330 cm Fiúk: minimumtávolság: 410 cm	A kél ugrószámból egy választása kötelező. Magasugrás (flop- vagy hasmánttechnika) Lányok: minimummagasság: 115 cm Fiúk: minimummagasság: 140 cm Távolugrás választott technikával Lányok: minimumtávolság 380 cm Fiúk: minimumtávolság: 480 cm
Dobások	Egy dobószám szabadon választott technikával történő bemutatása. Kislabdahajítás (javasolt a Magyar Atlétikai Szövetség által rendszeresített új típusú kislabda használata) Lányok: minimumtávolság: 20 m Fiúk: minimumtávolság: 30 m. Súlylökés Lányok 4 kg-os súlygolyóval minimumtávolság: 5,5 méter Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval Minimumtávolság: 7,5 méter	Egy dobószám szabadon választott technikával történő bemutatása. Kislabdahajítás Lányok: minimumtávolság: 30 m Fiúk: minimumtávolság: 42 m. Súlylökés Lányok 4 kg-os súlygolyóval minimumtávolság: 7 méter Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval Minimumtávolság: 9 méter Diszkoszvetés Lányok: 1 kg-os diszkosszal Minimumtávolság: 20 méter Fiúk: 1,5 kg-os diszkosszal Minimumtávolság: 28 méter Gerelyhajítás Lányok: 600 g-os gerellyel Minimumtávolság: 20 méter Fiúk: 800 g-os gerellyel Minimumtávolság: 32 méter
3. Torna	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, és egy további szer kötelezően választható. Lányoknál választható: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.	A talaj és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy szer kötelezően választható. Lányoknál: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika választható. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.
Talajtorna	Öt különböző gyakorlatelemből összefüggő gyakorlat összeállítása és bemutatása. Kötelező elemek: gurulóátfordulás, fejállás, tarkóállás, kézállás, mérlegállás.	Az adott iskolaévre érvényes kötelező gyakorlat bemutatása.

	Javasolt elemek: kézen átfordulások, billenések, összekötő elemek.	
Szekrényugrás	Egy tanult támaszugrás bemutatása. Lányok 4 részes széltében, fiúk 5 részes hosszában felállított szekrényen.	Lányok: Guggoló átugrás lebegőtámasszal 5 részes széltében felállított szekrényen vagy 110 cm magas lovon. Fiúk: Terpeszátugrás lebegőtámasszal 5 részes hosszában felállított szekrényen vagy 120 cm magas lovon.
Felemáskorlát	4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: ostorlendület, térdfellendülés, kelepfellendülés a felső karfára, alugrás. Ajánlott elemek: kelepfelhúzódás, támaszhelyzetek, malomforgás, kelepforgás.	Az adott iskolaévre érvényes kötelező gyakorlat bemutatása.
Gerenda	5 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: járás, felugrás, testfordulat, hasonfekvés, leugrás. Ajánlott elemek: szökdelések, térdelés és térdelőtámasz, fekvőtámasz, hanyattfekvés, gurulóátfordulás stb.	Az adott iskolaévre érvényes kötelező gyakorlat bemutatása.
Ritmikus gimnasztika	Különböző elemekből álló szabadgyakorlat zenére történő bemutatása (a gyakorlat ideje 35-45 *s).* Javasolt elemek: érintőjárás, hintalépés, keringőlépés, fordulatok, szökkenő hármaslépés, lebegő- és mérlegállás, lábemelések és lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb. Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél) 3 elem bemutatása.	Különböző elemekből álló kéziszergyakorlat zenére történő bemutatása (a gyakorlat ideje 60 *s).* A kéziszer lehet: labda, karika, ugrókötél, szalag, buzogány.
Gyűrű	4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: alaplendület, zsugorlefüggés, lefüggés, homorított leugrás. Ajánlott elemek: futólagos támaszba kerülés, lebegőfüggés, hátsó függés, vállátfordulás előre, leterpesztés stb.	Az adott iskolaévre érvényes kötelező gyakorlat bemutatása.
Nyújtó	4 különböző elemből álló összefüggő	Az adott iskolaévre érvényes kötelező

	gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: alaplendület, térd fellendülés, kelepforgás, alugrás Ajánlott elemek: malomfellendülés, nyílugrás stb. Az elemek alacsony vagy magas nyújtón is bemutathatóak.	gyakorlat bemutatása.
Korlát	4 különböző elemből álló összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: alaplendület támaszban vagy felkarfüggésben, felkarfüggés, pedzés, kanyarlati leugrás. Ajánlott elemek: billenések, emelések, saslendület, vállállás stb.	Az adott iskolaévre érvényes kötelező gyakorlat bemutatása.
4. Küzdősportok, önvédelem	A grundbirkózás szabályai szerint folytatott egymenetes küzdelem hasonló testsúlyú társ ellen. Dzsúdógurulás előre.	A birkózás alapelemeinek vagy a dzsúdó alapelemeinek bemutatása. A grundbirkózás szabályai szerinti küzdelem.
5. Úszás	A három tanult úszásnemből két választott úszásfajtát kell bemutatni. Az egyik úszásnemben 50 métert a másikban 25 métert kell úszni szabályos rajtolással és fordulóval.	Egyik úszásnemből 50 métert, két másik úszásnemből 25-25 métert kell úszni szabályos rajtolással és fordulóval. A folyamatos és lendületes úszás növeli a teljesítmény értékét. Vízből mentés előgyakorlata: a medence széléről beugorva az 5-10 m-re elhelyezett tárgy partra szállítása.
6. Testnevelési és sportjátékok	Egy sportjáték választása kötelező.	Két sportjáték választása kötelező.
Kézilabda	Kapura lövés gyorsindítás után: saját védővonalról indulva átadás a félpályánál álló társnak futás közben visszakapott labda vezetése után egykezes beugrásos kapura lövés. 3 kísérletből 1 eredményes kapura lövést kell végrehajtani. Távolba dobás kézilabdával tetszőleges lendületszerzéssel (3 kísérlet). Lányok: minimum 15 m. Fiúk: minimum 21 m. 7 méteres büntetődobás 5 kísérlet	Kapura lövés gyorsindítás után: saját védővonalról indulva átadás a félpályánál álló társnak futás közben visszakapott labda vezetése után egykezes beugrásos kapura lövés Büntetődobás a kapu két oldalában elhelyezett zsámolyra. Érvényes a közvetlen találat. Nyolc kísérletből minimum 2 találatot kell elérni. Távolba dobás kézilabdával tetszőleges lendületszerzéssel Lányok: minimum 20 m. Fiúk: minimum 28 m.
Kosárlabda	Félpályáról indulva kétkezes mellső átadás a	Félpályáról a középkörből indulva kétkezes

	büntetővonal magasságában, az oldalvonalnál álló társnak, cselezés után befutás a kosár felé, a visszakapott labdával leütés nélkül fektetett dobás („C” elfutás). A gyakorlatot mindkét oldalra végre kell hajtani. A 3-3 kísérletből minimum 1 sikeres dobást végre kell hajtani. Büntetődobás egy vagy két kézzel. 10 kísérletből minimum 1 sikeres dobást kell végrehajtani.	mellső átadás a büntetővonal előtt álló társnak, rövid csel után futás balra és a visszakapott labdával megállás bal láb elől. Hosszú indulással megindulva labdavezetés az adogató előtt, jobbkezes fektetett dobás. A gyakorlatot bal oldalra is végre kell hajtani. A 2-2 kísérletből a sikeresebb végrehajtást kell értékelni. Büntetővonal sarkánál elhelyezkedés kosárlabda alapállásban: rövid indulás után egy leütés tempódobás
Labdarúgás	Labdaemelgetés váltott lábbal. Lányok: minimum 4 db. Fiúk: minimum 8 db. 10 méter hosszú, 5 egyenlő távolságra lévő kapu között szlalom labdavezetésből kapura lövés 10 méterről, kis kapura. 3 kísérletből egy sikeres találatot kell végrehajtani. Összetett gyakorlat - félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 8 méterre oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrénytetőre, a visszapattanó labda kapura rúgása. 3 kísérlet.	Labdaemelgetés váltott lábbal. Lányok: minimum 4 db. Fiúk: minimum: 10 db. 10 méter hosszú, 5 egyenlő távolságra lévő kapu között szlalom labdavezetésből kapura lövés 10 méterről kis kapura. Összetett gyakorlat: félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 10-12 méterre oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrénytetőre, a visszapattanó labda kapura rúgása.
Röplabda	Kosárérintés folyamatosan fej fölé maximum 2 méteres sugarú körben. Kísérletek száma: 3 db. Minimumkövetelmény: 5 érintés. Alkarérintés folyamatosan fej fölé maximum: 2 méter sugarú körben. Kísérletek száma: 3. Minimumkövetelmény: 4 érintés. Nyitás bemutatása: választott technikával: 8 kísérlet. Minimumkövetelmény: 1 sikeres kísérlet.	Kosárérintés folyamatosan 3 méter magasság fölé a falra. Minimumkövetelmény: 6 érintés. Alkarérintés folyamatosan 3 méter magasság fölé a falra. Minimumkövetelmény: 4 érintés. Felső egyenes nyitás bemutatása váltott oldalra, érvényes a 3 méteres vonal mögötti terület: 8 kísérlet. Minimumkövetelmény: 1 sikeres kísérlet.

Szakszó-, név- és fogalomtár

Az alábbi szakkifejezések a részletes vizsgakövetelmények részét képezik azáltal, hogy pontosítják, konkretizálják az ismeretek körét.

KÖZÉPSZINT

11-es rúgás
aktív pihenés
alakzatok - oszlop, vonal, kör
alkarérintés
álló- és térdelőrajt
alsó egyenes nyitás - nyitásfogadás
átadás - egykezes, kétkezes mellső, kétkezes felső, pattintott
büntetődobás
Coubertin báró
deformitás
döntés
edzésmódszer
edzettség
egészség
egészséges életmód
elhízás
előkészítő gyakorlatok
emelés
emelkedés
ereszkedés
esztétikus mozgás
fejelés
fejlődések, szakadozások
fektetett dobás
fogások
fordítás
forduló
gimnasztikai alapforma
gurulás
gyerekkor
gyors indítás
hajítás, vetés, lökés
hajlékonyság
hajlítás
helyes légzés (mellkasi, hasi, teljes)
ideális testsúly
ízületi mozgékonyság
járás (futás) megindítása, megállítása

kapura lövések - beugrásos, felugrásos
keringési rendszer
kiindulóhelyzet
kisiskoláskor
kosárérintés
küzdelem
labdaátadások lábbal - lapos, félmagas, ívelt
labdaérintések - belső, belső csüd, teljes csüd, külső csüd
labdavezetés
leengedés
légzőrendszer
lendítés
lendületszerzés
magasugrás - flop-, hasmánt-, átlépőtechnika
magyar olimpiai bajnokok - legalább öt név ismerete
mell-, gyors-, hátúszás
motiváció
mozgatórendszer
nyitódás, zárkózás, igazodás, takarás
nyújtás
olimpiai játékok - ókori, újkori játékok
passzív pihenés
prevenció
pulzus
rajtolás
rekreáció
ritmikus gimnasztika szerek - kötél, labda, karika, buzogány, szalag
serdülőkor
sérülés
sikerélmény
sorakozás
szabadgyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kéziszergyakorlatok (babzsák, labda, súlyzó, medicinlabda stb.)
szabadrúgás - közvetett, közvetlen
távolugrás - lépőtechnika, ollózótechnika
teljesítmény
terhelés
természeti erők
testedzés
testfordulatok
testi higiéné

testnevelés - sport
testtartás
tornaelemek: állások, gurulások, fordulatok, ugrások, billenések, forgások, átfordulások, támaszugrások, lebegőtámasz, lendületek, fellendülések, támaszhelyzetek, leugrások, összekötő elemek
tornaszerek - talaj, gerenda, felemáskorlát, ló, nyújtó, gyűrű, korlát, lólengés
váltás
védekezés - emberfogásos, területvédekezés

EMELT SZINT

a szervezet energiaszolgáltató rendszere
akadályfutás
akceleráció
átadások - légátadás, horogátadás, egykezes oldalsó átadás
átlövés
autogén tréning
bedobás
biológiai életkor
biológiai feltételek
cselekvésbiztonság
cselezés
diszkoszvetés
egyéni felelősség
elemkapcsolatok
ellenálló képesség
elzárás-leválás
értékrend
feladás
felső nyitás
fordulatok
genetikai adottságok
gyakorlatok az izmok munkájának jellege szerint: erő-, nyújtó-, lazító-, ernyesztőgyakorlatok
gyakorlatok testrészre, izomcsoportra kifejtett hatás szerint: nyak-, kar-, törzs- (has-, hát-, oldal-), lábgyakorlatok
hármasugrás
húzás
irambeosztás
iskolaérettség
ismeret
izomműködés
jártasság

kalapácsvetés
kapustechnikák - kidobás, kirúgás, vetődés
Kemény Ferenc
képesség
készség
kinesztézia
kondicionális képességek (erő, gyorsaság, állóképesség)
koordinációs képességek (egyensúlyérzék, téri tájékozódóképesség, reakcióképesség, kinesztézis, gyorsasági koordináció, ügyesség)
környezetkímélő tevékenység
kudarckerülés
kudarctűrés
kultúra
lábboltozat
lelki higiénia
les
leütés
megelőzés
monotóniatűrés
mozgáskészség
mozgáskommunikáció
mozgásműveltség
nemi különbségek a testmozgásban
nyugalmi pulzusszám
olimpiai bajnokok - legalább 10 név ismerete
olimpiai eszme, jelképek, bajnokok
ortopédiai elváltozások
önismeret
pillangóúszás
relaxáció
rúdugrás
sánc
sikerorientáció
stressz
stretching
szenvedélybetegségek - alkohol, drog, dohányzás
tápanyagszükséglet
társas gyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kéziszergyakorlatok (babzsák, bot, súlyzó, homokzsák stb.)
tempódobás
terheléses pulzusszám
terhelési tényezők (intenzitás, ismétlésszám, pihenőidő)

testi nevelés
testkultúra
testnevelés
védekezés - letámadás

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
50 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	személyi sportfelszerelés	NINCS	személyi sportfelszerelés	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	A gyakorlati vizsgánál részletezett eszközöket	NINCS	A gyakorlati vizsgánál részletezett eszközöket	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	A gyakorlati vizsga anyaga nyilvános	NINCS	A gyakorlati vizsga anyaga nyilvános	NINCS
Mikor?	6 hónappal a vizsgaidőszak megkezdése előtt	NINCS	6 hónappal a vizsgaidőszak megkezdése előtt	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga

50 perc tiszta bemutatási idő	15 perc
Sportági technikák és önállóan összeállított gyakorlatsorok bemutatása	*A)* Egy téma kifejtése B) Fogalom vagy adat ismerete
100 pont	50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézménynek kell biztosítani a szükséges felszereléseket, de a vizsgázók előre bemutatott saját sportszereiket is használhatják. A gyakorlati vizsga lebonyolításához feltétlenül szükséges felszerelések:

- tornaterem kosárlabdapalánkkal, kézilabdakapuval, kijelölt röplabdapályával, mászókötéllel, tornaszőnyegekkel, ugrószekrénnyel, korláttal vagy/és nyújtóval, gyűrűvel;
- atlétikapálya legalább 200 m-es futókörrel, 60 méteres futóhellyel, távol- és magasugróhellyel, dobóhellyel;
- választás esetén 25 m-es úszómedence;
- sportszerek;
- amennyiben szükséges, a zeneanyag lejátszásához magnetofon és/vagy CD-lejátszó.

A vizsgázónak kell hoznia: személyi sportfelszerelés, a ritmikus sportgimnasztikához kéziszerek, zeneanyag (amennyiben felhasználja a gyakorlatnál).

A vizsgázók részére a gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc általános bemelegítésre szolgáló időt, illetve a sportágváltásnál a speciális bemelegítésre 10-15 percet biztosítani kell.

A vizsgázót a vizsga során - ha mód van rá - a saját testnevelő tanára segíti, biztosítja.

A vizsgázás javasolt sorrendje a fizikai igénybevétel és a teremigény szempontját figyelembe véve a következő:

gimnasztikai gyakorlat,
mászás-függeszkedés,
torna,
küzdősport, önvédelem,
labdajáték,
atlétika,
úszás.

(Az uszodai lehetőség függvényében az úszás elválasztható térben és időben egyaránt.)

A vizsgázóknak testgyakorlati áganként a részletes vizsgakövetelményekben meghatározott gyakorlatokat kell végrehajtaniuk.

A gyakorlati feladatsor tartalmi jellemzői

A középszintű gyakorlati vizsgán a teljesítmény mérése és az adott pszichomotoros sporttevékenység, illetve a sportág technikájára jellemző mozdulatsorok értékelése történik.

A vizsgázók a számukra szervezett versenyszerű tevékenység keretében teljesítik a kapott feladatokat. A vizsga 5 részből áll, amely több különböző sportág mozgásanyagára épül.

A gyakorlati vizsga kötelező és kötelezően választható részekből, ezeken belül elemekből áll. A vizsgázó előzetesen dönthet a követelményrendszerben rögzített választható testgyakorlati ágak közül, melyet az érettségi vizsgára történő jelentkezéskor kell megjelölnie.

- A gyakorlati vizsga kötelező részei a következők:

Gimnasztika: kötélmászás, szabad gyakorlat

- A gyakorlati vizsga kötelezően választható részei és elemei a következők (minden részből egy elemet kell választani):
Atlétika: futás (60 méter vagy 2000 méter)
atlétikai ugrás (távol- vagy magasugrás)
atlétikai dobás (kislabdahajítás vagy súlylökés).
Torna: a szekrényugrás és a talajgyakorlat kötelező,
továbbá a vizsgázónak be kell mutatni egy választott tornaszer (lányok: felemáskorlát vagy gerenda vagy ritmikus gimnasztika; fiúk: gyűrű vagy nyújtó vagy korlát) gyakorlatát.
Testnevelési- és sportjátékok: egy választott labdajáték (kézi- vagy kosár- vagy röplabda vagy labdarúgás).
Úszás vagy küzdősport a követelményrendszerben meghatározott módon. A küzdősporthoz a vizsgázóknak kell gondoskodnia azonos súlycsoportú küzdőtársról.

A Gyakorlati vizsgarész értékelése
A középszintű gyakorlati vizsgarészben 100 pont szerezhető meg.
Ezen belül:

Gimnasztika, mászás-függeszkedés	10 pont
Torna	20 pont
Atlétika	30 pont
Labdajáték	30 pont
Úszás vagy küzdősport	10 pont

A gyakorlati vizsga értékelése értékelési útmutató alapján történik, mely rögzíti az egyes elemekben nyújtott teljesítményekért megítélhető pontértékeket.

Szóbeli vizsga
A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsga tartalmi jellemzői
A tételsor jellemzői
A tételsor legalább 15-15 tételt tartalmaz.
Az „A” altételsorban testnevelés-elméleti, testkultúrával kapcsolatos, egészségtani és szervezési kérdéseket, feladatokat tartalmazó kérdések fordulnak elő. Az altételsornak minden témakört érintenie kell.
A vizsgán „A” és „B” altételsorból húznak a vizsgázók.
A tétel jellemzői
Az „A” altételek egy téma önálló kifejtését, az ismeretek önálló felhasználását, értelmezését, alkalmazását igénylik.
A „B” altételsor a nélkülözhetetlen fogalmi ismeretek megbízhatóságát méri.
Az „A” altételhez kapcsolódó feladatok típusai az alábbiak lehetnek:
- önálló tervek, modellek készítése az egészséges életmód megtervezésére;
- a vizsgakövetelményekben előírt ismeretek értelmezése és felhasználása a mindennapos egyéni testedzés(terv) megtervezéséhez;

- az ismeretek alkalmazása megadott szempontok szerint egy kiválasztott gyakorlatra (feladat, mozgássor, sportág);
- meghatározott sport- és rendezvényszervezési feladatok saját, eredeti megoldásainak bemutatása;
- egy egészségvédelemmel és az egészséges életmóddal kapcsolatos probléma értékelő elemzése a vizsgázó saját véleménye, gondolatai alapján.

A „B” altételhez kapcsolódó feladatok típusai lehetnek:
- felsorolás (nevek, testnevelés-elméleti fogalmak stb.);
- fogalom meghatározása (egészségtani, testnevelés-elméleti stb.);
- adat felidézése (időpontok, sporteredmények stb.).

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető meg. Ezen belül az „A” altételre 40 pont, a „B” altételre 10 pont adható.

Értékelési arányok:

- „A” altétel: tárgyi tudás	24 pont
A megoldás önállósága:	12 pont
A kifejtés stílusa:	4 pont
- „B” altétel: tárgyi tudás	10 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc tiszta bemutatási idő	20 perc
Kötelezően előírt gyakorlatok és technikák teljesítményre törekvő bemutatása	*A)* Egy téma kifejtése *B)* Fogalom vagy adat ismerete
100 pont	50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgán a vizsgázóknak több testgyakorlati ágból központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsga helyszínén a vizsgát szervező intézménynek kell biztosítani a szükséges felszereléseket, de a vizsgázók előre bemutatott saját sportszereiket is használhatják. A gyakorlati vizsga lebonyolításához feltétlenül szükséges felszerelések:
- tornaterem tornaszerekkel (ugrószekrénnyel, korláttal vagy/és nyújtóval, gyűrűvel, gerendával, felemáskorláttal, 5 méteres mászókötéllel, tornaszőnyegekkel) és birkózószőnyeggel;
- tornacsarnok (kosárlabdapalánkkal, kézilabdakapuval, kijelölt röplabdapályával);
- atlétikapálya 400 m-es futókörrel, távolugrógödörrel, szivacsos magasugróhellyel, dobóhellyel;
- legalább 25 m-es úszómedence;
- sportszerek;
- amennyiben szükséges, a zeneanyag lejátszásához magnetofon és CD-lejátszó.

A vizsgázónak kell hoznia: személyi sportfelszerelés, a ritmikus sportgimnasztikához kéziszerek, zeneanyag (amennyiben felhasználja a gyakorlatnál).

A vizsgázók részére a gyakorlati vizsga megkezdése előtt 30 perc általános bemelegítésre szolgáló időt, illetve sportágváltásnál a speciális bemelegítésre 10-15 percet biztosítani kell. A vizsgázók részére biztosítani kell a szükséges segítségadást, biztosítást.

Gyakorlati vizsga 1 vagy két nap alatt bonyolítható le.

A gyakorlati feladatsor tartalmi jellemzői

Az emelt szintű gyakorlati vizsgán az adott pszichomotoros sporttevékenység, illetve a sportág technikájára jellemző mozdulatsorok értékelése történik a teljesítmény mérése alapján.

A vizsgázók a számukra szervezett versenyszerű tevékenység keretében teljesítik a kapott feladatokat.

A vizsga 6 részből áll, amely több különböző sportág mozgásanyagára épül. Minden vizsgázónak kötelező a gimnasztika, a torna, az atlétika, az úszás, két sportjáték és a küzdősport bemutatása.

A gyakorlati vizsga kötelező részekből, ezeken belül választható elemekből áll. A választott elemeket a vizsgázóknak a jelentkezéskor meg kell jelölniük.

- Gimnasztika: kötélmászás, illetve függeszkedés időre; a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt 64 ütemű szabad gyakorlat bemutatása.
- Atlétika: futás (60 és 2000 méter)

atlétikai ugrás (távol- vagy magasugrás)

atlétikai dobás (kislabdahajítás vagy súlylökés vagy gerelyhajítás vagy diszkoszvetés).

- Torna: 3 tornaszer (2 kötelező és 1 választható szer)

Lányok: talajgyakorlat és a szekrényugrás bemutatása kötelező, a gerenda, a felemáskorlát és a ritmikus gimnasztika közül az egyik választható. Ritmikus gimnasztika választása esetén az önállóan készített koreográfia bemutatása, a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt módon. A többi szeren a kötelezően előírt gyakorlat bemutatása történik.

Fiúk: talajgyakorlat és a lóugrás bemutatása kötelező, a korlát, a nyújtó és a gyűrű közül az egyik választható, a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt módon.

- Úszás: 3 úszásnem (50 méter úszás választott úszásnemben; két másik úszásnemben 25 méter leúszása szabályos rajttal és fordulóval. Vízből mentés előgyakorlata, azaz a medencefaltól 10 méterre a medence alján elhelyezett tárgy felhozása a víz alól.).
- Küzdősport: kötelező gyakorlat bemutatása a részletes vizsgakövetelmény-rendszerben előírt módon. (A gyakorlatot hasonló testsúlyú társ segítségével kell bemutatni. A partnerről a vizsgázónak kell gondoskodnia.)
- Testnevelési- és sportjátékok: 2 labdajáték előírt gyakorlati anyagának bemutatása (kézilabda vagy kosárlabda vagy labdarúgás vagy röplabda).

A gyakorlati vizsga anyaga nyilvános. A feladatsorban történő változtatást legalább 6 hónappal a vizsga időszak megkezdése előtt nyilvánosságra kell hozni.

A Gyakorlati vizsgarész értékelése

Az emelt szintű gyakorlati vizsgarészben 100 pont szerezhető meg.

Ezen belül:

Gimnasztika	10 pont
Torna	20 pont
Atlétika	25 pont
Úszás	10 pont
Sportjátékok	25 pont
Küzdősport	10 pont

Értékelési szempontok:
Gimnasztika: pontos, hibátlan végrehajtás;
Mászás, illetve függeszkedés: időeredmény.
Atlétika: technikai kivitelezés; teljesítmény.
Úszás: technikai végrehajtás; időeredmény.
Torna: a torna, illetve a ritmikus gimnasztika elfogadott szabályai szerint.
Sportjátékok: technikai végrehajtás; eredményesség.
Küzdősportok: technikai végrehajtás; eredményesség.
A gyakorlati vizsga értékelése részletes központi értékelési útmutató alapján történik, mely rögzíti az egyes vizsgarészekben szerzett pontok vizsgaponttá történő átalakítását is. A részletes értékelési útmutató az Oktatási Hivatal honlapján megtalálható.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsor minden témakört érint.

A tétel jellemzői

A vizsgázók „A” és „B” altételsorból húznak egy-egy tételt. Az „A” altétel a testkultúra területét átfogóan érintő témát jelöl meg, és a kapcsolódó feladat leíró, elemző, összehasonlító, értékelő jellegű lehet.

A kérdés sporttörténeti, sportpedagógiai, fejlődéslélektani, testgyakorlatokkal és az egészséges életmóddal kapcsolatos témákat tartalmazhat.

A „B” altétel a sport területéről konkrét fogalmakra, tényekre, nevekre, eredményekre kérdez rá. A „B” altételsor a nélkülözhetetlen fogalmi ismeretek megbízhatóságát méri.

Az „A” altételhez kapcsolódó feladatok típusai az alábbiak lehetnek:
- önálló tervek, modellek készítése az egészséges életmód megtervezésére,
- a vizsgakövetelményekben előírt ismeretek értelmezése és felhasználása a mindennapos egyéni edzésterv megtervezéséhez;
- az ismeretek alkalmazása speciális szempontok szerint egy kiválasztott gyakorlatra (feladat, mozgássor, sportág);
- meghatározott sport- és rendezvényszervezési feladatok saját, eredeti megoldásainak bemutatása;
- egy egészségvédelemmel és az egészséges életmóddal kapcsolatos probléma értékelő elemzése a vizsgázó saját véleménye, gondolatai alapján.

A „B” altételhez kapcsolódó feladatok típusai lehetnek:
- felsorolás (nevek, testnevelés elméleti fogalmak stb.);
- fogalom meghatározása (egészségtani, testnevelés elméleti stb.);
- adat felidézése (időpontok, sporteredmények stb.).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az emelt szintű szóbeli vizsgarészben 50 pont szerezhető meg. Ezen belül az „A” altétel 40 pontot, a „B” altétel 10 pontot ér.

A szóbeli vizsga értékelése a részletes vizsgakövetelményekben rögzített központi értékelési útmutató segítségével történik, amely rögzíti a pontszámok bontását és az értékelési szempontokat.

Értékelési arányok:

- „A” altétel: tárgyi tudás	20 pont
Szaknyelv használata	8 pont
Logikus felépítés:	7 pont
Előadás mód	5 pont
- „B” tétel: tárgyi tudás	10 pont

TÖRTÉNELEM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGIVIZSGA-KÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

1. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.) információk gyűjtése, következtetések megfogalmazása	Tudjon válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó egyszerű kérdésekre. Tudja értelmezni a magyar és az egyetemes történelem fontosabb szöveges forrásait, és megadott szempontok szerint tudjon a forrás alapján egyszerű következtetéseket megfogalmazni. Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján korabeli társadalmi és politikai viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni. Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni a forrásból, és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	Az írásos forrásokat tudja típusuk *(pl. törvény, levél, kiáltvány)* alapján csoportosítani, meghatározni jellemzőiket, megadott dokumentumok alapján bemutatni. Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni és azokat a forrás és saját, ismeretei alapján indokolni.
1.2. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése	Tudjon különbséget tenni a múltban lezajlott események egymástól eltérő tartalmú leírásai között. Legyen képes megállapítani két azonos tárgyú történelmi forrás közti tartalmi és formai különbségeket, és tudjon egyszerű feltételezéseket megfogalmazni a két forrás közti különbség(ek) okáról. Legyen képes másodlagos és elsődleges források tartalmi összehasonlítására, a megegyezések és eltérések megállapítására.	Legyen képes különböző típusú források és saját ismeretei összevetésével egy témáról összefoglaló ismertetést írni. Tudja rekonstruálni és bemutatni az álláspontok és cselekedetek mögött meghúzódó szándékokat korabeli források *(pl. újságcikkek, emlékiratok, beszédek, naplók)* segítségével.

1.3. Képi források *(pl. fényképek, karikatúrák, plakátok)* megadott szempont szerinti értelmezése	Legyen Képes képi források leírására, a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerinti csoportosítására. Tudjon megadott vagy saját maga által kiválasztott képzőművészeti alkotásokat felhasználni egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához.	Legyen képes karikatúrák vagy szimbolikus ábrázolások alapján a szerző álláspontját bemutatni. Legyen képes a képi forrásból merített információkat saját ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.
1.4. A történelmi térképek felhasználása ismeretszerzéshez	Ismerje a térképes ábrázolás fontosabb sajátosságait *(pl. színek, perspektíva, szimbólumok).* Tudjon egy történelmi eseménysort, folyamatot történelmi térkép vagy térképvázlat segítségével kérdések alapján vagy önállóan bemutatni.	Különböző térképek összehasonlításával tudjon változásokat vagy folyamatokat *(pl. etnikai, településszerkezeti, gazdasági)* bemutatni.
1.5. Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból	Tudjon statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, kronológiák, sematikus ábrák tartalmára vonatkozó állításokat megfogalmazni, következtetéseket levonni, egyszerű, rövid kifejtést igénylő kérdésekre válaszolni.	Legyen képes statisztikai adatsorok, grafikonok, diagramok, sematikus ábrák, magyarázó ábrák alapján szöveges elemzést készíteni. Legyen képes szöveges forrás, adatsor alapján diagramot, grafikont, sematikus ábrát készíteni.
1.6. A tények és feltételezések megkülönböztetése	Legyen képes tényekre és feltételezésekre példát hozni - megadott szempontok alapján - egyszerűbb forrásokból és ismeretterjesztő szövegekből.	Legyen képes forrásokban és ismeretterjesztő szövegekben megjelenő tények és feltételezések önálló megkülönböztetésére. Tudja indokolni ezzel kapcsolatos állításait.
1.7. Társadalmi viszonyok, kormányzati struktúrák vázlatos ábrázolása		Legyen képes a tartalmi követelményekben szereplő témákhoz kapcsolódó szemléltető ábrák kiegészítésére. Legyen képes megadott kulcsszavak segítségével társadalmi vagy kormányzati struktúrát önállóan ábrázolni.
1.8. Annak bemutatása, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete		Legyen képes megállapítani, hogy a szerző az idézett dokumentum megírásakor a rendelkezésre álló (mellékelt) források közül melyiket használhatta.
1.9. A részletek iránti érzékenység a források feldolgozása és elemzése során		Legyen képes a forrás elemzése és értelmezése során megnevezni a történelmi háttérre utaló tartalmi elemeket, műfaji, nyelvi sajátosságokat.
1.10. Néhány konkrét példán keresztül annak értelmezése, hogy egyes történelmi események és személyek megítélése a különböző történelmi korokban eltérő lehet		Legyen képes megadott források alapján kifejteni, hogy azok hogyan tükrözik a bemutatott személy vagy esemény megítélését. Legyen képes a többféle megítélés közötti különbségeket, valamint azok lehetséges okaira vonatkozó feltételezéseket megfogalmazni.

1.11. Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről		Legyen képes érvekkel alátámasztott vélemények bemutatására az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.

2. A szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Történelmi fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján felismerni. Legyen képes az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni.	Legyen képes a történelmi szakszókincset használni. Forrás alapján legyen képes történelmi fogalmak meghatározására.
2.2. A történelmi fogalmak jelentésváltozásainak ismerete		Tudja, hogy bizonyos fogalmak *(pl. rabszolga, gyarmat, vármegye)* a különböző történelmi korokban eltérő jelentéssel bírtak. Legyen képes e különböző jelentéseket források segítségével értelmezni.

3. Tájékozódás térben és időben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Történelmi helyszínek azonosítása különböző térképeken	Legyen képes a fontosabb történelmi topográfiai neveket a vaktérképen bejelölt pontokhoz vagy területekhez kapcsolni, és alapvető ismereteket gyűjteni.	Legyen képes vaktérképen bejelölt fontosabb történelmi helyszíneket azonosítani.
3.2. A földrajzi környezet szerepe az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában	Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására.	Tudjon feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni a földrajzi környezetnek az egyes civilizációk kialakulásában játszott szerepéről.
3.3. A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken		Történelmi térképvázlat és más segédlet *(pl. forrás, kulcsszavak, szempontok)* alapján legyen képes jellemezni a korszak történelmi régióit.
3.4. Egyszerű történelmi	Tudjon atlasz segítségével egyszerű történelmi térképvázlatot	Tudjon történelmi térképvázlatot készíteni vaktérkép és más források alapján történelmi jelenségek és eseménysorok

térképvázlatok készítése	készíteni.	bemutatására.
3.5. A történelmi tér változásainak ismerete		Legyen képes a történelmi régiók, államok határainak változását indokolni. Legyen képes értelmezni és összehasonlítani az ugyanazon régiót, államalakulatot vagy népet bemutató, különböző korokat ábrázoló térképeket és térképvázlatokat.
3.6. Konkrét történelmi események térben és időben való elhelyezése	Legyen képes a fontos történelmi eseményeket sorrendbe állítani, évszámokkal, nevekkel és helyekkel összekapcsolni. Legyen képes megadott segítséggel *(pl. térképvázlat, kronológiai tábla, forrás)* konkrét eseménysorokat bemutatni.	Legyen képes önállóan konkrét eseménysorokat bemutatni. Legyen képes eseményhez vagy eseménysorhoz kapcsolódó adatokat táblázatba rendezni.
3.7. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek ismerete	Tudja a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét megállapítani, jellemzőiket felsorolásból kiválasztani.	Legyen képes a különböző történelmi korszakokat több szempontból jellemezni.
3.8. Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem legfontosabb eseményei között	Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeiből azokat, amelyek időbeli közelség vagy valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók. Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak.	Tudja felsorolásból kiválasztani az egymáshoz kapcsolható jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségek kortársait. Tudjon magyar történelmi eseményekhez egyetemes, egyetemes történelmi eseményekhez magyar eseményeket rendelni időbeli közelség alapján *(pl. azonos év, évtized, helyszín).*
3.9. Európa történetének (az ókortól napjainkig) többszempontú korszakolása		Tudja az egyetemes vagy a magyar történelmet megadott szempontból korszakokra felbontani *(pl. gazdasági, kulturális fejlődés, tudományos gondolkodás).*

4. Eseményeket alakító tényezők feltárása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	Legyen képes a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket összekapcsolni.	Legyen képes történelmi események okairól és következményeiről feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni.
4.2. Annak bizonyítása, hogy a történelmi eseményeknek általában több oka és	Legyen képes a különböző felsorolt történelmi tényezők közül kiválasztani az adott történelmi esemény okait, következményeit.	Példákkal bizonyítsa, hogy egy történelmi eseménynek egyszerre több oka és következménye van.

következménye van		
4.3. Különböző típusú okok és következmények megkülönböztetése, azok eltérő jelentőségének felismerése	Legyen képes a felsorolt történelmi okok, célok, következmények megadott szempontok szerinti csoportosítására *(pl. politikai, társadalmi, gazdasági).*	
4.4. A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése	Legyen képes alapvető történelmi események lényeges és kevésbé lényeges elemeinek megkülönböztetésére.	Legyen képes a történelmi események, összefüggések lényeges és kevésbé lényeges szempontjainak megkülönböztetésére.
4.5. Példákkal való alátámasztása, hogy nehéz történelmi szituációkban az egyes emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja		Tudjon feltételezéseket megfogalmazni megadott forrás segítségével, hogy az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolhatja.
4.6. Önálló kérdések megfogalmazása, felvetése történelmi események okairól és következményeiről	Tudjon egyszerű kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről.	Tudjon önálló kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről.
4.7. A változás és fejlődés közötti különbség értelmezése konkrét példákon	Példák kiválasztása a változás és a fejlődés bemutatására.	Példák segítségével értelmezze a változás és a fejlődés közti különbséget.
4.8. A különböző történelmi régiók eltérő fejlődésének bemutatása	Gyűjtsön példákat arra, hogy különböző történelmi régiók fejlődése eltérő ütemű lehet. Források segítségével ismerje fel a nagyobb történelmi régiók közötti fontosabb különbségeket.	Mutassa be az egyes korszakok nagyobb történelmi régiói közötti fontosabb különbségeket.
4.9. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása	Megadott felsorolásból tudja kiválasztani valamely aktuális esemény történelmi előzményeit.	Legyen képes valamely jelenkori esemény történelmi előzményeire vonatkozó állításokat megfogalmazni.
4.10. Történelmi analógiák megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése		Legyen képes hasonló történelmi eseményeket *(pl. háborúk, békekötések, forradalmak)* megadott vagy önálló szempontok alapján összehasonlítani. Legyen képes történelmi eseményhez megadott szempontok szerint analógiákat keresni, választását indokolni.
4.11. Szabadon választott példa segítségével hosszabb		Legyen képes szabadon választott történelmi jelenségek változásait hosszabb időtávon végigkísérni.

időtávú történelmi változások bemutatása		Legyen képes egy ország vagy régió történelmét szabadon választott szempontból hosszabb időtávon keresztül bemutatni. Legyen képes a tanult történelmi korokat sokrétűen *(pl. társadalomtörténeti, gazdaságtörténeti, művelődéstörténeti szempontból)* összehasonlítani.
4.12. A magyar történelem sorsfordító eseményeinek többszempontú bemutatása		Hozzon példát arra, hogy a magyar történelem sorsfordító eseményeinek eltérő értékelései léteznek.
4.13. Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése egy-egy történelmi esemény alakulásában	Legyen képes történelmi események és szereplők között kapcsolatot találni. Legyen képes források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét bemutatni.	Legyen képes források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét több szempontból bemutatni.
4.14. Annak megállapítása, hogy miként függhetnek össze a történelmi események okai, következményei és a benne részt vevők szándékai	Legyen képes történelmi események okait, következményeit megkülönböztetni. Legyen képes egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait összevetni.	Legyen képes források alapján történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait összehasonlítani, a közöttük levő összefüggésekre rámutatni.

5. Történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra	Legyen képes megkülönböztetni és bemutatni a gazdaság egyes területeit *(pl. ipar, mezőgazdaság, infrastruktúra)* az adott korban. Jellemezze a termelési technikákat *(pl. nehéz eke, szövőgép)* és technológiákat *(pl. vetésforgó, textilmanufaktúra)* az adott korban. Tudjon különbséget tenni a munkamegosztás különböző formái között. Ismerje fel a termelés új szervezeti formáinak és társadalomformáló hatásának kölcsönhatását. Példákkal bizonyítsa a gazdaság, gazdálkodás és a környezet viszonyának alakulását az egyes történelmi korokban.	Legyen képes több korszakon keresztül végigvezetni a gazdaság változásait. Tudja jellemezni a tulajdonviszonyokat, és bemutatni a gazdaság szereplőit az adott korban. Tudja különböző szempontok alapján összehasonlítani az eltérő gazdasági fejlődésű területeket *(pl. centrum, periféria)*. Legyen képes felismerni és jellemezni egyes korok meghatározó gazdaságpolitikáját. Legyen képes a műveltségi viszonyok és a gazdaság összefüggéseit értelmezni.
5.2. Népesség, település, életmód	Legyen képes felismerni és bemutatni a népesedési folyamatok főbb jellemzőit. Hozzon példát arra, hogy a politikai, társadalmi, etnikai és gazdasági viszonyok hogyan befolyásolják az egyes korszakokban élők	Legyen képes feltárni és értelmezni a felekezeti, társadalmi, politikai és népesedési viszonyok kölcsönhatását.

	életmódját, mentalitását. Ismerje fel és mutassa be az urbanizáció hatásait (életkörülmények javulása, környezetszennyezés). Legyen képes források alapján bemutatni az alapvető társadalmi csoportok *(pl. nemesség, jobbágyság)* életmódját *(pl. lakás, öltözködés)*.	
5.3. Egyén, közösség, társadalom	Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok *(pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet)* szerint. Legyen képes egy-egy kiemelkedő történelmi személy életútját bemutatni, közösségformáló, társadalomalakító tevékenységét felismerni. Legyen képes főbb vonalakban bemutatni a helyi társadalom főbb jellemzőit *(pl. lakóhely, iskolai közösség kiemelkedő személyiségei, eseményei)*. Legyen képes bemutatni a kisebb közösségek és a többségi társadalom együttélését, konfliktusait különböző történelmi korszakokban *(pl. nemzetiségi kérdés, zsidókérdés Magyarországon, a romák integrációja hazánkban)*. Jellemezze a nemek történelmi szerepvállalását a különböző történelmi korokban.	Legyen képes értelmezni az egyén és a közösség érvényesülési *(pl. katonáskodás, hivatal)* és érdekérvényesítési *(pl. céh, pártok)* lehetőségeit és korlátait a különböző történelmi korokban, helyzetekben. Tudja jellemezni a társadalmi viszonyokat különböző szempontok alapján *(pl. társadalmi mobilitás, társadalmi normák, nyitottság, illetve zártság)*. Legyen képes értékelni különböző szempontok szerint egy-egy kiemelkedő történelmi személy életművét.
5.4. A modern demokráciák működése	Legyen képes bemutatni adott parlamenti rendszerek működését és felépítését. Tudja bemutatni az általános, egyenlő és titkos választójogért folyó küzdelem problémakörét egy konkrét példán keresztül.	Ismerje a politikai érdekérvényesítés különböző formáit *(pl. pártok, szakszervezetek, civil szervezetek).* Tudja ismertetni a többpárti parlamentarizmus és az Ún. parlamenti váltógazdaság működését, az ellenzéki pártok szerepét. Legyen képes bemutatni a demokratikus hatalomgyakorlás, a hatalommegosztás és a hatalom-ellenőrzés eszközeit és módszereit.
5.5. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák	Tudja megnevezni és bemutatni a különböző államformákat. Legyen képes a hatalmi ágakat megkülönböztetni, és az egyes ágak funkcióit, szerepét konkrét példákon keresztül különböző korokban bemutatni. Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát *(pl. Magyarország kormányzása a XVI-XVII. században, a reformkorban, a dualizmus korában stb.)* bemutatni. Tudja bemutatni a polgári demokratikus és totális rendszerek közötti különbséget.	Legyen képes az egyes nagy történelmi korokra jellemző néhány kormányzati struktúrát összehasonlítani. Legyen képes a kormányzás szintjeit megkülönböztetni, és formáit különböző korokban *(pl. központi kormányzati intézmények, helyi közigazgatás, megyék, városi önkormányzat)* bemutatni. Legyen képes bemutatni az állam és az egyház viszonyának változásait különböző korokban. Ismerje az emberiség fejlődése során megfogalmazott korszakokat meghatározó eszméket, ideológiákat. Legyen képes a nemzetállamok kialakulásának történelmi körülményeit, jellemzőit bemutatni.
5.6. Nemzetközi konfliktusok és együttműködés	Legyen képes bemutatni egy-egy politikai/katonai szövetségi rendszer kialakulását, célkitűzéseit. Legyen képes különböző korok jellemző hadseregtípusait jellemezni,	Legyen képes bemutatni egy-egy politikai/katonai szövetségi rendszer kialakulását, az egyes országok, szövetségi rendszerek közötti konfliktusok kiváltó okait, a konfliktusban részt vevők

	a fegyverek *(pl. fegyvertípusok, fegyvernemek)* fejlődését ismertetni. Legyen képes a világ- és a magyar történelem egyes sorsfordító csatáit *(pl. Mohács, Waterloo, Sztálingrád)* ismertetni, a győzelem és vereség okairól állításokat megfogalmazni. Érdekütközés és egyetértés az Európai Unióban konkrét példákon keresztül.	célkitűzéseit és az azokat lezáró békeszerződéseket. Legyen képes egy-egy háborút bemutatni, a háború kimenetelét meghatározó tényezőket elemezni. Tudja mérlegelni a háborús terhek és következmények *(pl. vereség, emberveszteségek, gazdasági kimerültség, növekvő hátországi elégedetlenség)* hatásait a hadviselő országokra. Legyen képes bemutatni a második világháború utáni döntő világpolitikai folyamatokat és a nemzetközi együttműködés színtereit. Értse a globalizáció jelenségeit, és értelmezze a globális problémákat. Legyen képes értelmezni az európai integráció alapelveit.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintű érettségi vizsgán a számon kérhető évszámok, személyek, topográfiai adatok és fogalmak megegyeznek az alap- és középfokú történelem kerettantervek évszámokra, személyekre, topográfiai adataira és fogalmaira vonatkozó - az adott témakörhöz rendelhető - tantárgyi követelményeivel.

Az emelt szintű érettségi vizsga egyszerű, rövid választ igénylő feladatainak megoldásához szükséges részletes követelményeket a történelem kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei tartalmazzák.

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli részének szöveges (kifejtendő) feladatai és szóbeli tételei megoldásához szükséges nevek, fogalmak stb. körét a kerettantervek és a vizsgakövetelmények az adott témaköröknél példák segítségével jelzik.

1. Az ókor és kultúrája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Vallás és kultúra az ókori Keleten	Az egyes civilizációk vallási és kulturális jellemzőinek azonosítása.	Egy folyam menti civilizáció jellemzői *(pl. Egyiptom, Kína).* Az egyistenhit a zsidó vallásban.
1.2. A demokrácia kialakulása Athénban	Az athéni demokrácia intézményei, működése.	Az athéni demokrácia kialakulásának folyamata. A spártai állam
1.3. A római köztársaság virágkora és válsága, az egyeduralom kialakulása	A hódító háborúk társadalmi és politikai következményei a köztársaság korában.	Augustus principátusának jellemző vonásai
1.4. Az antik hitvilág, művészet, tudomány	A görög hitvilág néhány jellemző vonása *(pl. többistenhit, halhatatlan istenek),* a legfontosabb istenek nevének ismerete. A klasszikus kor és a hellenizmus kimagasló kulturális emlékei.	A görög tudomány egyes területeinek egy-egy alkotója (történetírás, természettudományok, filozófia). A római történetírás egy-egy jelentős alkotója *(pl. Livius, Tacitus).*

	A római építészet jelentős alkotásainak azonosítása. A római városépítés jellegzetességei és emlékei Pannóniában.	
1.5. A kereszténység kialakulása és elterjedése	A kereszténység főbb tanításai.	A kereszténység történetének néhány állomása az ókorban *(pl. páli fordulat, üldöztetés, milánói ediktum, niceai zsinat).*
1.6. A népvándorlás, az antik civilizáció felbomlása	A Nyugat-római Birodalom bukása és a népvándorlás.	A népvándorlás legfontosabb mozzanatainak és résztvevőinek ismerete, térbeli elhelyezése *(pl. germánok, hunok).*

2. A középkor

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A feudális társadalmi és gazdasági rend jellemzői	A középkori uradalom jellemző vonásai *(pl. vár, majorság, jobbágytelek).* A mezőgazdasági technika fejlődésének néhány jellemző mozzanata a X-XI. században.	A Frank Birodalom történetének főbb állomásai *(pl. Poitiers, Verdun).*
2.2. A nyugati és keleti kereszténység	Az egyház politikai szerepe a nyugati kereszténységben.	A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői *(pl. bencések, ferencesek).* Az ortodox és a nyugati kereszténység főbb jellemzői *(pl. önálló nemzeti egyházak, eltérő liturgia és egyházművészet).*
2.3. Az iszlám vallás és az arab világ; a világvallások elterjedése	Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai. A világvallások civilizációformáló szerepe.	Az arab hódítás, az iszlám elterjesztésének fontosabb szakaszai *(pl. 635 Damaszkusz, 732 Poitiers).*
2.4. A középkori városok	Egy középkori város jellemzőinek bemutatása. A középkori kereskedelem sajátosságai.	A középkori céhes ipar bemutatása.
2.5. Egyházi és világi kultúra a középkorban	Az egyház szerepe a középkori művelődésben és a mindennapokban. A romantika és a gótika főbb stílusjegyei. A lovagi kultúra és értékrend néhány eleme.	Híres egyetemek Nyugat- és Közép-Európában *(pl. Párizs, Oxford, Prága),* az egyetemi oktatás jellemzői, a skolasztika (Aquinói Szent Tamás).
2.6. A humanizmus és a reneszánsz Itáliában	A humanizmus és a reneszánsz főbb jellemzői.	A humanizmus és a reneszánsz jellemzői *(pl. emberközpontúság, antik embereszmény)* és fontosabb itáliai képviselői *(pl. Petrarca, Machiavelli és Raffaello).*
2.7. Az angol és a francia rendi állam működése		A rendi állam kialakulása és működése Angliában és Franciaországban.
2.8. Az Oszmán Birodalom terjeszkedése	Az Oszmán Birodalom katonai rendszerének jellemző vonásai források alapján. Az oszmán hódítás irányai, legfontosabb állomásai a XIV-XVI.	Az Oszmán Birodalom jellemző vonásai és társadalmi háttere *(pl. szolgálati birtok, szpáhi, gyermekadó, janicsár).*

	században.	

3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A magyar nép őstörténete és vándorlása	A magyar nép vándorlása térkép alapján.	A vándorló magyarság képe a korabeli forrásokban *(pl. arab és bizánci források).* Eltérő tudományos elképzelések a magyar őstörténettel kapcsolatban *(pl. eredet, őshaza).*
3.2. A honfoglalástól az államalapításig	A honfoglalás. A honfoglaló magyarság társadalma és életmódja források alapján. Géza fejedelemsége és Szent István államszervező tevékenysége.	A kalandozó magyarok képe a korabeli forrásokban. Szent István törvényalkotó tevékenysége.
3.3. Az Árpád-kor	Az Aranybulla. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején.	Az új rend megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején.
3.4. Társadalmi és gazdasági változások Károly Róbert, Nagy Lajos, Luxemburgi Zsigmond idején	Károly Róbert gazdasági reformjai. A magyar városfejlődés korai szakasza.	Nagy Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom. Zsigmond király külpolitikája *(pl. a nyugati egyházszakadás megszüntetése, a huszita kérdés kezelése, oszmánok elleni védekezés).*
3.5. A Hunyadiak	Hunyadi János harcai a török ellen. Mátyás király uralkodói portréja intézkedései alapján.	Mátyás király bel- és külpolitikája.
3.6. Kultúra és művelődés	Jelentős Árpád- és Anjou-kori művészeti emlékek felismerése.	Mátyás király és a reneszánsz.

4. Szellemi, társadalmi és politikai változások az újkorban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A nagy földrajzi felfedezések és következményei	A nagy földrajzi felfedezések legfontosabb állomásai térkép alapján. Az Európán kívüli civilizációk hatása Európára és a gyarmatosítás.	A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfőbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI-XVII. században Nyugat-Európában.
4.2. Reformáció és katolikus megújulás	A reformáció főbb irányzatai források alapján (lutheránus, kálvinista). A katolikus megújulás, az ellenreformáció kibontakozása.	Nagyhatalmi konfliktusok és vallási ellentétek a koraújkori Európában *(pl. francia-Habsburg vetélkedés, harmincéves háború).*

	A barokk stílus jellemzői.	
4.3. A kontinentális abszolutizmus és a parlamentáris monarchia megszületése Angliában	A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában. Az alkotmányos monarchia működése.	Az angolszász kapitalizálódás, a polgári fejlődés és a mindennapi élet a kora újkori Angliában Nagyhatalmi erőviszonyok, az európai egyensúly a XVIII. században.
4.4. A tudományos világkép átalakulása, a felvilágosodás	A felvilágosodás legjelentősebb gondolatai és főbb képviselői források alapján.	Az új világszemlélet kialakulása *(pl. racionalizmus)*, az újkori természettudományok *(pl. mechanika, newtoni fizika)* és társadalomtudományok *(pl. társadalmi szerződés, államelmélet)* kibontakozása.

5. Magyarország a Habsburg Birodalomban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A mohácsi csata és az ország három részre szakadása	A mohácsi vész és az ország részekre szakadása. Végvári küzdelmek.	Összetartó és elválasztó erők a három országrészben *(pl. törökök elleni védekezés, gazdaság, vallás)*. A rendi és vallási törekvések összekapcsolódása a Bocskai-féle szabadságharcban.
5.2. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora	Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete *(pl. három nemzet, vallási tolerancia).*	Bethlen Gábor kül- és belpolitikája.
5.3. A török kiűzése és a Rákóczi szabadságharc	A Rákóczi szabadságharc fordulópontjai. A szatmári béke.	A török kiűzésének kérdései és Zrínyi Miklós. A spanyol örökösödési háború és a Rákóczi szabadságharc.
5.4. Magyarország a XVIII. századi Habsburg Birodalomban	Demográfiai változások, a nemzetiségi arányok alakulása. Mária Terézia és II. József reformjai.	Az udvar és a rendek viszonyának alakulása.
5.5. Művelődés, egyházak, iskolák	A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai források alapján.	Az állami oktatáspolitika főbb intézkedései.

6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A francia polgári	Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának alapkérdései.	A főbb irányzatok *(pl. alkotmányos monarchisták, girondiak),*

forradalom politikai irányzatai, az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata	Az alkotmányos monarchia válsága és bukása.	valamint képviselőik társadalmi és politikai elképzeléseinek összehasonlítása. A jakobinus diktatúra.
6.2. A napóleoni háborúk és a Szent Szövetség Európája		A napóleoni háborúk fordulópontjai *(pl. Moszkva, Lipcse).* A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.
6.3. A XIX. század eszméi	A korszak főbb eszmeáramlatainak *(liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus)* jellemzői források alapján. A legfontosabb állam- és alkotmányjogi fogalmak *(pl. alkotmány, parlament, képviseleti rendszer, szavazati jog, hatalommegosztás).*	
6.4. Az ipari forradalom és következményei	Az ipari forradalom legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés) és néhány találmánya. Az ipari forradalom teremtette ellentmondások *(pl. környezetszennyezés, életmódváltozás, a nyomor kérdése).*	Az ipari forradalom eredményeinek (pl. városiasodás, demográfiai robbanás) kibontakozása és egymásra hatása.
6.5. Nagyhatalmak és katonai-politikai szövetségek a századfordulón	Az USA kialakulása és nagyhatalommá válása. Németország nagyhatalommá válása. A balkáni konfliktusok okai.	A szövetségi rendszerek kialakulásának okai az első világháború előtt. Gyarmatok és gyarmattartók a századfordulón.
6.6. Tudományos, technikai felfedezések, újítások és következményeik	A második ipari forradalom alapvető vonásainak bemutatása. A technikai fejlődés hatása a környezetre és az életmódra konkrét példák alapján.	Az ipari forradalom legfontosabb találmányainak és felfedezőinek bemutatása *(pl. Benz, Edison, a robbanómotor, telefon).* A tudományos és technikai fejlődés hatása a társadalomra, a gondolkodásra, az életmódra és a környezetre.

7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A reformmozgalom kibontakozása, a polgárosodás fő kérdései	A reformkor fő kérdései. Széchenyi és Kossuth reformprogramja.	A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése. A gazdasági átalakulás jellemzése és elemzése. A magyar társadalom rétegződése és életformái.
7.2. A reformkori művelődés, kultúra	A korszak kulturális életének főbb jellemzői.	A nemzeti érzés megerősödése a magyarság és a nemzetiségek körében.
7.3. A polgári forradalom	A pesti forradalom eseményei. Az áprilisi törvények.	A német, az olasz és ausztriai mozgalmak hatása a magyar szabadságharcra. Nemzetiségi törekvések a Habsburg birodalomban.
7.4. A szabadságharc	A főbb hadjáratok, a katonai erőviszonyok alakulása, a vereség okai. A Függetlenségi Nyilatkozat.	Ausztria és Magyarország közjogi viszonyának alakulása. Nagyhatalmi elképzelések Közép-Európa szerepéről.

7.5. A kiegyezés előzményei és megszületése	A kiegyezés megszületésének okai. A kiegyezés tartalma és értékelése.	A kiegyezés alternatívái, a kiegyezéshez fűződő viták *(pl. dunai konföderáció, Kasszandra levél).*
7.6. Gazdasági eredmények és társadalmi változások a dualizmus korában	Kibontakozó ipar, fejlődő mezőgazdaság, közlekedés. Budapest világvárossá fejlődése. Az átalakuló társadalom sajátosságai. Nemzetiségek a dualizmus korában. A cigányság helye a magyar társadalomban.	A' polgári állam kiépülése Magyarországon *(pl. közigazgatás, közegészségügy, iskolahálózat).* Magyar nemzetiségi politika és nemzetiségi törekvések. A környezet átalakításának következményei *(pl. vasútépítés, városfejlődés, iparosítás).*
7.7. Az életmód, a tudományos és művészeti élet fejlődése	Az életmód változásai a századfordulón. A magyar tudomány és művészet néhány kiemelkedő személyisége.	A tömegkultúra néhány jelensége Magyarországon *(pl. divat, szórakozás, sport, sajtó).*

8. Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Az első világháború jellege, jellemzői; a Párizs környéki békék	Szövetségi rendszerek, frontok, az új típusú hadviselés jellemzői. A Párizs környéki békék területi, etnikai és gazdasági vonatkozásainak elemzése.	A hátország szerepe a háborúban. Nagyhatalmi érdekek és ellentétek a béketárgyalásokon.
8.2. A gazdaság és a társadalom új jelenségei a fejlett világban	A modern életforma néhány jellegzetessége *(pl. mozi, autó).* A nők szerepének változása.	A világgazdaság átrendeződése a háború után. A gyarmati világ szétesésének kezdetei *(pl. India, Közel-Kelet).*
8.3. Tekintélyuralmi rendszerek Közép-Európában és az olasz fasizmus		Az olasz fasizmus jellemzői. Tekintélyuralmi rendszerek bemutatása Közép-Európában és a Balkánon.
8.4. Az USA és az 1929-33-as gazdasági válság	A világválság jelenségei, gazdasági és társadalmi következményei.	Az USA gazdasági fellendülése és nemzetközi szerepe. A válság kezelésének módjai egy adott országban *(pl. USA, Nagy-Britannia).*
8.5. A nemzetiszocializmus hatalomra jutása és működési mechanizmusa	A náci Németország legfőbb jellemzői. A náci ideológia és propaganda.	A totális állam kiépítése Németországban.
8.6. A bolsevik ideológia és a sztálini diktatúra az 1920-30-as években	A bolsevik hatalomátvétel körülményei. A sztálini diktatúra legfőbb jellemzői.	A bolsevizmus ideológiája. A bolsevik propaganda főbb jellemzői. A sztálini gazdaságpolitika.
8.7. A második világháború előzményei jelentős fordulatai	A világháború előzményei, katonai és politikai fordulópontjai. A holokauszt.	A szövetséges hatalmak együttműködésének elemzése. Háborúellenes katonai és polgári erőfeszítések.

8.8. A hidegháború és a kétpólusú világ jellemzői	Az ENSZ létrejötte, működése. Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején *(pl. Korea, Kuba, Szuez).*	Nyugat-Európa újjáépítése és a közös európai intézmények kialakulásának kezdetei. A gyarmati rendszer felbomlása - a „harmadik világ” kialakulása. Gandhi erőszakmentes mozgalma.
8.9. A szocialista rendszerek bukása	A szovjet blokk kialakulása és jellemzői. Rendszerváltozás Kelet-Közép-Európában.	A német kérdés.

9. Magyarország története az első világháborútól a második világháborús összeomlásig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Az Oszrák-Magyar Monarchia felbomlása és következményei	Az Oszrák-Magyar Monarchia felbomlása. Trianon gazdasági, társadalmi és etnikai hatásai.	A Károlyi-kormány bel- és külpolitikai mozgástere és intézkedései. A tanácskormány uralomra kerülése, politikája, bukásának okai. Trianon társadalmi és bel- és külpolitikai következményei.
9.2. A Horthy-rendszer jellege és jellemzői	Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései.	Politikai életpályák bemutatása és elemzése *(pl. Bethlen István, Teleki Pál).* Gazdasági válság és radikalizálódás a belpolitikában (Gömbös és kísérlete).
9.3. Művelődési viszonyok és az életmód	Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években.	A klebelsbergi kultúrpolitika kibontakozása és főbb jellemzői *(pl. kultúrfölény, valláserkölcsi nevelés).* Tudomány és művészet főbb képviselői a két világháború közötti Magyarországon *(pl. Szent-Györgyi Albert, Bartók Béla).*
9.4. A magyar külpolitika mozgástere, alternatívái	A magyar külpolitika céljai és kapcsolatai a két világháború között.	Magyarország a náci birodalom árnyékában *(pl. gazdasági és politikai kényszerek, kitörési kísérletek).* A területi revízió lépései.
9.5. Magyarország részvétele a világháborúban	Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban.	Kállay Miklós miniszterelnöksége. Háborúellenes törekvések *(pl. Magyar Történelmi Emlékbizottság, szárszói találkozó).*
9.6. A német megszállás és a holokauszt Magyarországon	Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. A holokauszt Magyarországon *(pl. zsidótörvények gettósítás, deportálás).*	Az antiszemitizmus és a zsidókérdés Magyarországon.

10. Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
10.1. A szovjet felszabadítás és megszállás	A szovjet felszabadítás és megszállás. Az ország háborús emberáldozata és anyagi vesztesége.	A nemzetközi helyzet hatása a magyar belpolitika alakulására 1945 és 1948 között *(pl. SZEB intézkedései, németek kitelepítése).*
10.2. A határon túli magyarság sorsa	A magyarság helyzetének főbb jellemzői a szomszédos országokban.	
10.3. A kommunista diktatúra kiépítése és működése	Az 50-es évek jellemzői, a rendszer működése a Rákosi-korszakban. Életmód és mindennapok.	Az elnyomás formái és „gépezete”.
10.4. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei. A megtorlás megnyilvánulási formái, áldozatai.	A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései *(pl. szuezi válság szerepe, a magyar kérdés az ENSZ-ben).*
10.5. A Kádár-rendszer jellege, jellemzői	A rendszer jellemzői a Kádár-korszakban. Életmód és mindennapok.	A kádári társadalom- és kultúrpolitika alakulása *(pl. „gulyás- vagy fridzsiderkommunizmus”, három T).*
10.6. A rendszerváltozás	A rendszerváltozás tartalma és következményei *(pl. államforma, szabadságjogok, függetlenség).*	Magyarország a kilencvenes években (pl. jogalkotás, társadalmi változások - vesztesek és győztesek).

11. A jelenkor

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. A közép-európai régió jellemzői, távlatai, a posztszovjet rendszerek problémái	A közép-európai régió sajátos problémái.	A balkáni konfliktusok, Jugoszlávia felbomlása. Nemzeti, etnikai, vallási kisebbségek helyzete néhány országban *(pl. Románia, Magyarország, Ukrajna).*
11.2. Az európai integráció története	Az Európai Unió legfontosabb intézményei.	A „Hatok” Közös Piacától az Európai Unióig (1957-1992), az integráció főbb állomásai. Együttműködés és eltérő érdekek az unióban. Az Európai Unió helye a világgazdaságban.
11.3. A „harmadik világ”	A fejlődő országok főbb problémái *(pl. népességnövekedés, szegénység, élelmezési és adósságválság).*	A demográfiai válság társadalmi és gazdasági okai.
11.4. Fogyasztói társadalom; ökológiai problémák, a fenntartható fejlődés	A technikai civilizáció és a gazdasági növekedés hatása a természeti környezetre.	A környezettudatos magatartás kulturális, gazdasági és politikai feltételei.
1 .5. A globális világ	A tömegkultúra új jelenségei *(pl. film, reklám).*	

kihívásai és ellentmondásai		

12. A mai magyar társadalom és életmód

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
12.1. Alapvető állampolgári ismeretek	Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása. Az állampolgári jogok, kötelességek.	A szociális piacgazdaság jellemzői.
12.2. Etnikumok és nemzetiségek a magyar társadalomban	Nemzetiségek a mai magyar társadalomban *(pl. számuk, arányuk, helyzetük, intézményeik).*	
12.3. A magyarországi romák	A hazai romák helyzete (oktatás, lakhatás, egészségügy, foglalkoztatás). A diszkrimináció fogalma.	
12.4. A parlamenti demokrácia működése és az önkormányzatiság	A választási rendszer. A helyi önkormányzatok feladatai, szervezetei és működésük.	A magyar alkotmányosság elemei *(pl. a konstruktív bizalmatlanság intézménye, népszavazás)* és intézményei *(pl. alkotmánybíróság, ombudsmani intézmény).*
12.5. Társadalmi, gazdasági és demográfiai változások	Demográfiai változások Magyarországon az elmúlt fél évszázadban.	A magyar társadalom szerkezetváltozásai az elmúlt fél évszázadban. Magyarország gazdasága és beilleszkedése az európai, illetve világgazdaságba.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
90 pont	60 pont	90 pont	60 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó	középiskolai történelmi	NINCS	II. részhez vizsgázónként	NINCS

biztosítja	atlasz		szükséges a középiskolai történelmi atlasz	
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	legalább három példány helyesírási szótár	középiskolai történelmi atlasz	legalább három példány helyesírási szótár	középiskolai történelmi atlasz

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tematika	NINCS	tematika
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
Feladatsor		Egy problémaközpontú tétel kifejtése
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
45 pont	45 pont	
90 pont		60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.
A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.
Vizsgázónként szükséges segédeszköz a középiskolai történelmi atlasz, amelyről a vizsgázó gondoskodik; továbbá vizsgacsoportonként legalább három példány helyesírási szótár, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok többségükben zárt végű feladatok. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmakra (pl. név, évszám, topográfia) irányulnak. A legtöbb feladat valamely forrás (szöveg, kép, diagram stb.) feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor kb. 6-12 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Információkeresés források (szöveges, képi) segítségével
2. Források alapján egyszerű következtetések megfogalmazása
3. Különböző típusú (szöveges, képi, diagram) forrásból származó információk összevetése
4. Megadott szempontok szerinti fogalmak gyűjtése forrásokból
5. Fogalmak azonosítása, hozzárendelése egy korhoz vagy egy államhoz
6. Térképekről információk gyűjtése
7. Térképek alapján egyszerű következtetések megfogalmazása
8. Helyszínek azonosítása térképatlasz segítségével
9. Célok és következmények megkülönböztetése
10. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése
11. Következtetések megfogalmazása események, folyamatok, jelenségek, döntések következményeiről

Szöveges (kifejtendő) feladatok

A szöveges feladatok az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy XIX. század előtti egyetemes történelmi anyag (ókori, középkori vagy kora újkori)
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX-XX. század)
3.	Egy középkori vagy kora újkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII-XIX. századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi vagy a mai magyar társadalomra vonatkozó anyag

Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és témakörökre (Az ókor és kultúrája, A középkor, A középkori magyar állam megteremtése és virágkora stb.) irányulnak. Minden feladatnál valamely forrás (szöveg, kép, adat, térkép stb.) segítségével kell a vizsgázóknak megválaszolni a feltett kérdést.

A feladatsor kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. Problémamegoldó (rövid) feladatot, melyet kb. 70-90 szóban, (kb. 10-12 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
2. Elemző (hosszú) feladatot, melyet kb. 150-160 szóban, (kb. 25-30 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

A feladatsor a vizsgaleírásban meghatározott történelmi korszakokra vonatkozóan öt problémamegoldó feladatot (melyek közül kettő egyetemes, három magyar történelemmel kapcsolatos) és három elemző feladatot (melyek mindegyike a magyar történelemmel kapcsolatos) tartalmaz.

A vizsgázónak a *nyolc* feladatból *hármat* kell választania:
- egyet az egyetemes történelemre vonatkozó két problémamegoldó feladat közül;
- egyet a magyar történelemre vonatkozó rövid problémamegoldó feladatok közül;
- egyet a magyar történelemre vonatkozó elemző feladatok közül.

A két választott magyar történelmi feladat nem vonatkozhat ugyanarra a történelmi korszakra. (A vizsgázónak a feladatválasztást a feladatlapon jelölnie kell!)

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsort kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja. A feladatsor egészében az alábbi arányok érvényesülnek:

Politika-, esemény-, állam, jog- és intézménytörténet	kb. 40%
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és művelődéstörténet	kb. 30%
Gazdaság-, technikatörténet és a környezeti kultúra története	kb. 20%
Eszme- és vallástörténet	kb. 10%.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a vizsgabizottságot működtető intézmény szaktanára javítja és értékeli. Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli vizsgán elérhető 90 pont 50%-a az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával, 50%-a a szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

A kifejtendő szöveges feladatok értékelési kritériumait az alábbi táblázat rögzíti.

Problémamegoldó feladat		Elemző feladat	
A feladat megértése	kb. 20%	A feladat megértése	kb. 20%
Kompetenciák szerint pl.: - források használata, - szaknyelv alkalmazása, - tájékozódás térben és időben, - eseményeket alakító tényezők feltárása, - problémaközpontú feldolgozás.	kb. 70%	Kompetenciák szerint pl.: - források használata, - szaknyelv alkalmazása, - tájékozódás térben és időben, - eseményeket alakító tényezők feltárása, - problémaközpontú feldolgozás.	kb. 60%
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 10%	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 20%

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén az alábbiak szerint kell eljárni:
- ha a vizsgázó választása egyértelmű, de rossz, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje;
- ha a vizsgázó választása nem egyértelmű, és négy-öt feladatba is belekezd, akkor az elsőként megoldott feladattól indulva, a jó választási szabályok alapján sorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 1., 3., 6. vagy 2., 5., 8.);
- ha a vizsgázó választása nem egyértelmű, és mindegyik feladatba belekezd, akkor az 1., 3., 8. feladatok megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A vizsgázó vázlatot készíthet és tétele kifejtése közben használhatja.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az a felelési időbe még belefér.)

A tételsor témakörönként *kettő-négy,* összesen 20-25 tételt tartalmaz.

A vizsgabizottságot működtető intézményeknek a szóbeli tételsorokat minden évben legalább 20%-ban módosítaniuk kell (pl.: a címeket, a feldolgozási szempontokat, a forrásokat).

A felkészüléshez és a tételkifejtéshez vizsgázónként szükséges segédeszköz: középiskolai történelmi atlasz, melyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A tételsort a szóbeli vizsgához előírt témakörökbe rendezve kell elkészíteni.

A tétel lehet egy kisebb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása vagy egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A tételek megfogalmazása ösztönözzön a problémamegoldásra, valamint a történeti (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) források és térképek használatára

A szóbeli tételek két-három feldolgozási, értelmezési szempontot jelölnek ki, és különböző típusú források alkalmazásával segítik a vizsgázókat a felkészülésben és a tételek kifejtésében.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
Népesség, település, életmód
Egyén, közösség, társadalom
Modern demokráciák működése
Politikai intézmények, eszmék, ideológiák
Nemzetközi konfliktusok és együttműködés
Szabad (problémaközpontú) témakör

A vizsgabizottságot működtető intézményeknek lehetőségük van a hat kötelező témakörön felül szabad témakör kijelölésére. Ennek követelményeit és tartalmát az egyes vizsgabizottságot működtető intézmények helyi tanterveik alapján határozzák meg (*pl. helytörténeti téma; forradalom - reform - kompromisszum; etnikum - nemzet - nemzetiség).*

A tételsor egészében is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat kb. 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Amennyiben a vizsgázók között olyan vizsgázó is van, aki nem a tételekhez illeszkedő helyi tanterv szerint tanult, következmények nélkül kérheti a szabad (problémaközpontú) témakör alóli felmentését.

Minden vizsgaidőszakban a vizsgabizottságot működtető intézménynek nyilvánosságra kell hoznia a követelmények és a szóbeli témakörök tartalmi szerkezetének megfelelő ún. tematikát, mely a témakörhöz kapcsolható korszakokat és résztémákat határozza meg. A tematikában kb. 20-25 címet kell megfogalmazni és kiadni, mely alapja az egyes tételek kijelölésének.

- pl. témakör: gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
- tematika (résztéma): üzemszervezési formák (céh, manufaktúra, gyár);
- tétel: Hasonlítsa össze a céh, a manufaktúra és a gyár termelésének alapvető jellemzőit a megadott források és szempontok szerint!

- pl. témakör: nemzetközi együttműködés és konfliktusok
- tematika (korszak): Róma világbirodalommá válása.
- tétel: Mutassa be Róma terjeszkedését és a hódítások következményeit a megadott források és szempontok alapján!

A tételsort nem lehet előzetesen kiadni, a tételeket a vizsgázók csak a vizsgán ismerhetik meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az egyes tételekhez - az alábbi szempontok alapján készített - értékelési útmutató alapján történik. A szóbeli tételek értékelési útmutatóit a vizsgabizottságot működtető intézmény készíti el.

A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	12 pont
Tájékozódás térben és időben	6 pont
A szaknyelv alkalmazása	6 pont
Források használata és értékelése	12 pont
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	18 pont
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	6 pont
Összesen	60 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
240 perc		20 perc
Feladatsor		Egy problémaközpontú tétel kifejtése
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása	II. Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása	
90 perc	150 perc	
44 pont	46 pont	
90 pont		60 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó az I. (90 perc) és a II. (150 perc) részen belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

A II. részhez vizsgázónként szükséges segédeszköz a középiskolai történelmi atlasz, amelyről a vizsgázó gondoskodik; továbbá vizsgacsoportonként legalább három példány helyesírási szótár, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok többségükben zárt végű feladatok. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és tartalmakra (pl. név, évszám, topográfia) irányulnak. A legtöbb feladat valamely forrás (szöveg, kép, diagram stb.) feldolgozását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor kb. 8-14 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Példák a lehetséges feladattípusokra
1. Információkeresés források (szöveges, képi) segítségével
2. Források alapján egyszerű következtetések, értékelések megfogalmazása
3. Források egy-egy részletének összehasonlítása, a különbségek okainak értelmezése
4. Különböző típusú (szöveges, képi, diagram) forrásból származó információk összevetése, elemzése
5. Megadott szempontok szerinti fogalmak gyűjtése forrásokból, következtetések levonása
6. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, területhez
7. Térképekről információk gyűjtése, következtetések levonása
8. Térképek alapján egyszerű következtetések megfogalmazása
9. Események közötti sorrendiség
10. Célok és következmények megkülönböztetése, értelmezése
11. Ok-okozati összefüggés felismerése, megkülönböztetése
12. Következtetések megfogalmazása események, folyamatok, jelenségek, döntések következményeiről
13. Különböző jellegű folyamatok és eseménysorozatok közötti kapcsolatok megtalálása

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Az írásbeli vizsga szöveges feladatai az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy XIX. század előtti egyetemes történelmi anyag (ókori, középkori vagy kora újkori)
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX-XX. század)
3.	Egy középkori vagy kora újkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII-XIX. századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi vagy a mai magyar társadalomra vonatkozó anyag

Ezekben a feladatokban a vizsgázóknak néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteniük a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott kompetenciákra (pl. források használata, szaknyelv alkalmazása) és témakörökre (Az ókor és kultúrája, A középkor, A középkori magyar állam megteremtése és virágkora stb.) irányulnak. A feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik forrás (szöveg, kép, adat, térkép stb.).

A feladatlap kétféle típusú kifejtendő feladatot tartalmaz:

1. Problémamegoldó (rövid) feladatot, melyet kb. 90-110 szóban (kb. 12-14 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.
2. Elemző (hosszú) feladatot, melyet kb. 160-180 szóban (kb. 30-40 soros) szerkesztett szövegben kell megoldani.

A feladatlap a vizsgaleírásban meghatározott korszakokra vonatkozóan *öt problémamegoldó* feladatot (melyek közül kettő egyetemes, három magyar történelemmel kapcsolatos) és *öt elemző* feladatot (melyek közül kettő egyetemes, három magyar történelemmel kapcsolatos) tartalmaz.

A vizsgázónak a *tíz* feladatból *négyet* kell választania. Két problémamegoldó (rövid) és két elemző (hosszú) feladatot. A megoldott feladatok között legalább kettőnek a magyar, legalább egynek az egyetemes történelemre kell vonatkoznia. A négy választott feladatnak négy különböző korszakra kell vonatkoznia, tehát egy korszakból csak egy feladat választható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatsort kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat kb. 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja. A feladatsor egészében a következő tartalmi arányok érvényesülnek:

Politika-, esemény-, állam, jog- és intézménytörténet	kb. 40%
Társadalom-, életmód-, mentalitás- és művelődéstörténet	kb. 30%
Gazdaság-, technikatörténet és a környezeti kultúra története	kb. 20%
Eszme- és vallástörténet	kb. 10%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám kb. 50%-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és kb. 50%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

A szöveges jellegű feladatok értékelési kritériumai:

Problémamegoldó feladat		Elemző feladat	
A feladat megértése	kb. 20%	A feladat megértése	kb. 20%
Kompetenciák szerint pl.: - források használata, - szaknyelv alkalmazása, - tájékozódás térben és időben, - eseményeket alakító tényezők feltárása, - problémaközpontú feldolgozás.	kb. 70%	Kompetenciák szerint pl.: - források használata, - szaknyelv alkalmazása, - tájékozódás térben és időben, - eseményeket alakító tényezők feltárása, - problémaközpontú feldolgozás.	kb. 60%
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 10%	Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	kb. 20%

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén az alábbiak szerint kell eljárni:

- ha a vizsgázó választása egyértelmű, de rossz, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje;

- ha a vizsgázó választása nem egyértelmű, és négynél több feladatba is belekezd, de nem mindegyikbe, akkor az elsőként megoldott feladattól indulva, a jó választási szabályok alapján sorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 1.; 4., 5., 8. vagy 3., 6., 7., 10.);
- ha a vizsgázó választása nem egyértelmű, és mindegyik feladatba belekezd, akkor az 1., 4., 7. és 10. feladat megoldását kell értékelni.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A vizsgázó vázlatot készíthet és tételének kifejtésekor használhatja.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az a felelési időbe még belefér.)

A tételsorok minden vizsganapra témakörönként *három-négy* tételt, összesen 20-22 tételt tartalmaznak. Egy-egy vizsgaidőszak minden vizsganapjára más-más szóbeli tételsor készül.

Az országos vizsgaközpontnak a május-júniusi vizsgaidőszakra a témakörök szerinti szóbeli tematikát az előző évihez képest legalább 30%-ban módosítania kell.

A felkészüléshez és a tételkifejtéshez vizsgázónként szükséges segédeszköz a középiskolai történelmi atlasz.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A tételsort a szóbeli vizsgához előírt témakörökbe rendezve kell elkészíteni.

A tétel lehet egy kisebb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása vagy egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A feladatok megfogalmazása ösztönözzön a problémamegoldásra, valamint a történeti (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) források és térképek használatára.

A szóbeli tételek két-három feldolgozási, értelmezési szempontot jelölnek ki, és különböző típusú források alkalmazásával segítik a vizsgázókat a felkészülésben és a tétel kifejtésében.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei:

Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra

Népesség, település, életmód

Egyén, közösség, társadalom

Modern demokráciák működése

Politikai intézmények, eszmék, ideológiák

Nemzetközi konfliktusok és együttműködés

A tételsor egészében is érvényesíteni kell azt, hogy a feladatok kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat kb. 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

A tételsort nem lehet előzetesen kiadni, a tételeket a vizsgázók csak a vizsgán ismerhetik meg.

Minden vizsgaidőszakban az országos vizsgaközpontnak nyilvánosságra kell hoznia a követelmények és a szóbeli témakörök tartalmi szerkezetének megfelelő ún. tematikát, mely a témakörökhöz kapcsolható korszakokat és résztémákat határozza meg. A tematikában kb. 30-40 címet kell megfogalmazni és kiadni, mely alapja az egyes tételek kijelölésének.

- pl. témakör: népesség, település, életmód;
- tematika (korszak): a modern ipari munkásság kialakulása;

- tétel: Mutassa be az angol munkásság helyzetét a klasszikus ipari forradalom korában a megadott források és szempontok alapján!
- pl. témakör: politikai intézmények, eszmék, ideológia;
- tematika (résztéma): a XIX. sz. uralkodó eszméi;
- tétel: Elemezze a marxizmus történelemszemléletét a megadott források és szempontok alapján!

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletek értékelése az egyes tételekhez készített részletes, központi értékelési útmutató alapján történik. Az útmutatók az alábbi szempontok alapján rögzítik a feladatmegoldáskor elvárható műveleteket és tartalmi elemeket.

A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	12 pont
Tájékozódás térben és időben	6 pont
A szaknyelv alkalmazása	6 pont
Források használata és értékelése	12 pont
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	18 pont
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	6 pont
Összesen	60 pont

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK ÉS VIZSGALEÍRÁS

ÉLŐ IDEGEN NYELV

Az alábbi dokumentum az angol, francia, német olasz, orosz és spanyol nyelven kívül minden más élő idegen nyelv érettségi vizsgájának részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	**Érettségi vizsga**
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	

B2 Középszint	**Emelt szint**
B1 Küszöbszint	**Középszint**
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

A dokumentum az élő idegen nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben találhatók a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtákat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtanra és a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti A2, B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Készségek	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben A2: - a lényeget (a szöveg célját) megérteni, - eseménysorokat követni, - kulcsinformációkat megérteni, B1: - a gondolatmenet lényegét megérteni, - véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni, - egyes részinformációkat kiszűrni.	A vizsgázó képes az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben B2: - a gondolatmenetet követni, - véleményeket, érvelést követni, - az információkat megfelelő részletességgel megérteni, - a szerző álláspontjára következtetni, - a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.
1.2 A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű,	A vizsgarészben használt szöveg

	- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.
1.3 Szövegfajták	- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások), - tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet), - levelek, - újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek, - egyszerű elbeszélő szövegek, - irodalmi szövegek.	- publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Készségek	A vizsgázó képes A2: - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten, B1: - gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	A vizsgázó képes B2: - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
2.2 A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett,	A vizsgarészben használt szöveg

	- tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - rövid, egyszerű, - hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, B1: - rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos, - hétköznapi nyelven íródott.	B2: - hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb, - konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg A2: - témáját felismerni, - lényegét megérteni, - kulcsfontosságú szavait megérteni, - legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

	B1: - gondolatmenetét nagy vonalakban követni, - egyes tényszerű részinformációkat megérteni.	B2: - gondolatmenetét részleteiben is követni, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára, - megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
3.2 A szöveg jellemzői	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, A2: - hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,	A vizsgarészben használt szöveg

	- tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű, B1: - hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik, - normál tempójú, - a standard kiejtés(ek)hez közel álló,	B2: - változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, - természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett. - tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3 Szövegfajták	- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitvatartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - műsorrészletek, - riportok, interjúk, - beszámolók.	- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Készségek	A vizsgázó képes - a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd *Témakörök* című részt),	A vizsgázó képes

	A2: - a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni, - a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni, - néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló, B1: - ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni, - meglévő szókincsét változatosan használni, - a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani, - az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	B2: - a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni, - álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni, - a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
4.2 Szövegfajták	- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés), - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.	- olvasói levél, - cikk (diák)újság számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni), A2: - saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni, - egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni, - kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás), - érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni, B1: - az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni, - ismerős témáról folyó társalgásban részt venni, - kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,	A vizsgázó képes B2: - folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet, - gondolatait, álláspontját

	- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről, - érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	következetesen, folyamatosan kifejteni, - a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni, - folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban, - bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani, - elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni, - enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Női és férfi szerepek - Ünnepek, családi ünnepek	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése

	- Öltözködés, divat - Vásárlás, szolgáltatások (posta) - Hasonlóságok és különbségek az emberek között	- Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében - Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, reklámok - Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái - A természet és az ember harmóniája - A környezetvédelem lehetőségei és problémái
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek	- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban - Ételspecialitások hazánkban és más országokban - A kulturált étkezés feltételei, fontossága

	- Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	- A szenvedélybetegségek - A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet Kulturális események	- A szabadidő jelentősége az ember életében - A művészet szerepe a mindennapokban - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár

Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok
Megszólítás és arra reagálás
Köszönés, elköszönés és arra reagálás
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás
Levélben megszólítás, elbúcsúzás
Szóbeli üdvözletküldés
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás
Köszönet és arra reagálás
Bocsánatkérés és arra reagálás
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok
Hála

Sajnálkozás, csalódottság
Öröm
Elégedettség, elégedetlenség
Csodálkozás
Remény
Félelem, aggodalom
Bánat, elkeseredés
Bosszúság
Együttérzés

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás
Érdeklődés, érdektelenség
Tetszés, nem tetszés
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése
Egyetértés, egyet nem értés
Helyeslés, rosszallás
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás
Közömbösség
Ígéret
Akarat, szándék, terv
Kívánság, óhaj
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség
Bizonyosság, bizonytalanság
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt
Kritika, szemrehányás

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok
Dolgok, személyek megnevezése
Dolgok, események leírása
Információkérés
Igenlő vagy nemleges válasz
Tudás, nem tudás
Válaszadás elutasítása
Bizonyosság, bizonytalanság
Ismerés, nem ismerés
Feltételezés
Emlékezés, nem emlékezés
Indoklás (ok, cél)

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok
Kérés, kívánság
Felszólítás, tiltás, parancs
Javaslat és arra reagálás
Rendelés
Meghívás és arra reagálás
Kínálás és arra reagálás
Reklamálás
Tanácskérés, tanácsadás
Figyelmeztetés
Engedély kérése, megadása, megtagadása
Segítségkérés és arra reagálás
Segítség felajánlása és arra reagálás

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)
Visszakérdezés, ismétléskérés
Nem értés
Betűzés kérése, betűzés
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre
Beszélési szándék jelzése
Téma bevezetése
Témaváltás
Félbeszakítás
Megerősítés, igazolás
Körülírás
Példa megnevezése
Beszélgetés lezárása

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - általában megérti, és helyesen használja a legegyszerűbb szerkezeteket szóban és írásban, - rendszeresen elkövethet nyelvtani hibákat és	A vizsgázó

nyelvhasználatában erősen érezhetők az anyanyelv hatásai, - a hibák ellenére többnyire érthetően fejezi ki kommunikációs szándékait, B1: - megérti, és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban, - ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál, - az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	B2: - változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban, - viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát, - szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani, - árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

2. Szókincs

VIZSGASZINTEK	
Középszint	Emelt szint
A vizsgázó A2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon begyakorolt helyzetekben, B1: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével, - jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák, - a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	A vizsgázó B2: - megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról, - a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz, - kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mai köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	nyomtatott szótár csak a IV. részhez (íráskészséghez)	NINCS	nyomtatott szótár csak a IV. részhez (íráskészséghez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD-lejátszó a III. részhez (hallott szöveg értéséhez)	NINCS	CD-lejátszó a III. részhez (hallott szöveg értéséhez)	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint				
Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga
180 perc				15 perc
117 pont				33 pont
I. feladatlap	II. feladatlap	III. feladatlap	IV. feladatlap	

60 perc	30 perc	30 perc	60 perc
33 pont	18 pont	33 pont	33 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő tanulók is le tudják tenni a vizsgát.

Összetevő	Időtartam (perc)
Olvasott szöveg értése	60
Nyelvhelyesség	30
15 perc szünet	
Hallott szöveg értése	30
Íráskészség	60

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség, Íráskészség vizsgarész-összetevőkben a megadott szószám helyett (az egyes nyelvekben - többek között az arab, a japán és a héber esetében - használt eltérő írásjegyek miatt) nyelvspecifikusan a karakterszám értendő.

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie a céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

A2:

- a lényeget (a szöveg célját) megérteni,
- eseménysorokat követni,
- kulcsinformációkat megérteni,

B1:

- a gondolatmenet lényegét megérteni,
- véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni,
- egyes részinformációkat kiszűrni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:
- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:
- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- utasítások (pl. feliratok, használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek,
- egyszerű elbeszélő szövegek,
- irodalmi szövegek.

A feladatok jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés, pl.:
- cím, kép, összegző mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
- kérdés és felelet egymáshoz rendelése,
- szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szövegösszefüggés alapján,
- vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
- csoportosítás megadott kategóriák szerint,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül),
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is (pl. apróhirdetések). A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme (az egyes nyelvek sajátosságaitól függően) 900-1100 szó. A feladatsor 25-33 itemből áll.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

A2:

- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására mondat- és szövegszinten,

B1:

- gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet

- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- rövid, egyszerű,
- hétköznapi nyelven íródott, és főként gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,

B1:

- rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos,
- hétköznapi nyelven íródott.

A feladatok jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- mondatátalakítás (az új mondat eleje vagy eleje és vége van megadva),
- összekevert szavakból mondatalkotás.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 18-30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 450-600 szó.

Az összes feladat szövegre épül.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie a céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg

A2:

- témáját felismerni,
- lényegét megérteni,
- kulcsfontosságú szavait megérteni,
- legalapvetőbb adatszerű információit kiszűrni,

B1:

- gondolatmenetét nagy vonalakban követni,
- egyes tényszerű részinformációkat megérteni.

A felhasznált szöveg

- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)* című rész az irányadó,
- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához,

A2:

- hétköznapi nyelven hangzik el, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmaz,
- lassú, de még normál beszédtempójú,
- a standard kiejtés(ek)nek megfelelő,
- tisztán artikulált,
- tartalmilag kifejezetten egyszerű,

B1:

- hétköznapi nyelven hangzik el, alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik,
- normál tempójú,
- a standard kiejtés(ek)hez közel álló,
- tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók.

A feladatok jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-8 perc. A feladatsor 18-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat meghatározását, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Témakörök* című részt),

A2:
- a személyével, illetve közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni,
- az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni,
- egyszerű mondatokból álló rövid, összefüggő szöveget írni,

- a szöveg mondatai között lévő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel (pl. a leggyakrabban használt kötőszavakkal) kifejezni,
- néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló,

B1:

- ismert, köznapi témákról írni és véleményét is megfogalmazni,
- meglévő szókincsét változatosan használni,
- a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- rövid személyes jellegű közlés (pl. üzenet, naplóbejegyzés),
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek (pl. nyelviskolának) szóló levél.

A feladatok jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök (Részletes követelmények)* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga két feladatból áll. Az *első feladat* interakciós és tranzakciós szöveg. Ebben a feladatban a vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 50-80 szó terjedelmű közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail).

A *második feladatban* a vizsgázó hosszabb leíró, esetleg véleménykifejtő szöveget hoz létre megadott irányító szempontok alapján (pl. magánjellegű vagy egy intézménynek szóló levél). Az írás terjedelme 100-120 szó.

A második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatok meghatározása, az irányító szempontok és a segédanyagok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A feladatsorok elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség vizsgarész-összetevők javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.

Az Íráskészség értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.

Az egyes vizsgarész-összetevőkben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli vizsgarész minden vizsgarész-összetevőjében csak a célzottan mért készséget értékelik.

Olvasott szöveg értése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgadolgozatban szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi Javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgadolgozatban szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi Javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgadolgozatban szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi Javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Íráskészség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független. Ha a második feladatban a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javítótanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

A kihúzott tétel az összes feladatot tartalmazza, amennyiben valamelyik feladatban választási lehetőség van, úgy ebből a feladatból a tétellapon két különböző feladat található. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a feladatok végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A szaktanár a kötelező 9 témakört lefedő mennyiségű tételt állít össze, minimum 9 tételt. 9 vizsgázó feletti létszám esetén minimum 20 db.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben, a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),

A2:

- saját magáról és közvetlen környezetéről egyszerű, begyakorolt nyelvi eszközökkel röviden és többnyire érthetően megnyilatkozni,
- egyszerű, begyakorolt beszélgetésekben részt venni,
- kiszámítható, mindennapi helyzetekben rutin feladatokat megoldani (pl. vásárlás),
- érezhető akcentusa és esetenként akadozó beszédtempója ellenére többnyire érthetően beszélni,

B1:

- az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni,
- ismerős témáról folyó társalgásban részt venni,
- kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani,
- viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről és érzéseiről,
- érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.

A tételsor jellemzői

A tételben előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A szóbeli vizsgán az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- társalgás,
- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két vagy három feladatból áll. A vizsga egy rövid *bevezető társalgással* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az idegen nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékelik.

A *társalgási feladatban* a vizsgázó néhány olyan kérdésre válaszol, amelyek saját személyéhez, közvetlen környezetéhez és hétköznapi tevékenységeihez kapcsolódnak. A társalgás három témát érint röviden. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett kérdéseket is. Ez a feladat el is hagyható, ezt az adott nyelv vizsgaleírása szabályozza.

A *szerepjáték* során a vizsgázónak a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie, amelyben partnere a vizsgáztató. A vizsgázó feladata az, hogy az előre meghatározott helyzetben, a meghatározott cél elérése érdekében különböző kommunikációs szándékok felhasználásával beszélgetést (tranzakciót vagy interakciót) folytasson, azaz szükség esetén megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzottakra megfelelően reagáljon. A vizsgázó számára készült leírás rögzíti a szituációt, a szerepeket és az elérendő célt, továbbá tartalmazhat néhány szavas szöveget, egyszerű képet, rajzot, ábrát. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett kérdéseket is.

Az *önálló témakifejtés feladatban* a vizsgázónak egy adott, hétköznapi témához kapcsolódóan kell gondolatait, véleményét összefüggően kifejtenie verbális vagy vizuális segédanyagok alapján. A vizsgázónak ebben a feladatban vagy két kép (fénykép, rajz) és megadott irányítószempontok alapján kell beszélnie egy adott témáról, vagy csak irányító szempontok alapján. Ezt az adott nyelv vizsgaleírása szabályozza. Ebben az esetben a vizsgázó számára készült tétellap tartalmazza a témát és a négy megadott irányító szempontot. Az irányító szempontok egyrészt segítségül szolgálnak, másrészt megakadályozzák, hogy a vizsgázó előre megtanult szövegeket mondjon el. A vizsgáztató szükség esetén segítő kérdéseket tehet föl. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket is. A vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatok meghatározása és a verbális segédanyagok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő részek nyelvi szintjénél.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A feladatok értékelése egymástól független.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint				
Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga
240 perc				20 perc
120 pont				30 pont
I. feladatlap	II. feladatlap	III. feladatlap	IV. feladatlap	
70 perc	50 perc	30 perc	90 perc	
30 pont	30 pont	30 pont	30 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű vizsga az Európa Tanács skálája B2 szintjének felel meg. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül.

Vizsgarész	Időtartam (perc)
Olvasott szöveg értése	70
Nyelvhelyesség	50
15 perc szünet	
Hallott szöveg értése	30
Íráskészség	90

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség, Íráskészség vizsgarészekben a megadott szószám helyett (az egyes nyelvekben - többek között az arab, a japán és a héber esetében - használt eltérő írásjegyek miatt) nyelvspecifikusan a karakterszám értendő.

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző fajtájú autentikus szövegeket önállóan elolvasni, és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie a céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az olvasási céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szövegben

- a gondolatmenetet követni,
- véleményeket, érvelést követni,
- az információkat megfelelő részletességgel megérteni,
- a szerző álláspontjára következtetni,
- a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A felhasznált szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,
- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)*című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- utasítások (pl. használati utasítások),
- tájékoztató szövegek (pl. műsorfüzet),
- levelek,
- újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport),

- ismeretterjesztő szövegek,
- egyszerű elbeszélő szövegek,
- irodalmi szövegek,
- publicisztikai írások.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A feladatok jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés, pl.:
- cím, kép, összegző mondat szöveg(rész)hez, bekezdéshez rendelése,
- kérdés és felelet egymáshoz rendelése,
- szavak, kifejezések, definíciók, szinonimák egymáshoz rendelése a szövegösszefüggés alapján,
- vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
- csoportosítás megadott kategóriák szerint,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kiemelt mellékmondat, mondat, bekezdés helyének azonosítása a szövegben,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos szöveg kiegészítése (szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül),
- hiányos szövegösszefoglalás kiegészítése,
- (rövid választ igénylő) nyitott kérdések.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 3-4 szövegből és 3-4 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1300-1500 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.

A felhasznált szöveg vagy szövegrészlet
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál,
- autentikus, esetleg szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos,
- hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb,

- konkrét vagy elvont témájú,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)*című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

Emelt szinten a vizsgázó változatos és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének megtalálása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe,
- hibaazonosítás.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 30-45 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 700-900 szó.

Az összes feladat szövegre épül.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy csak kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak képesnek kell lennie az értési céloknak megfelelő stratégiák alkalmazására is.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával a szöveg
- gondolatmenetét részleteiben is követni,
- egyes tényszerű részinformációt megérteni,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára,
- megértésén túl a szövegkörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szöveg
- autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel),
- változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező,
- természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú,
- tartalmilag és szerkezetileg összetett,
- tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök (Részletes követelmények)*című rész az irányadó,

- anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el,
- egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények,
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő),
- utasítások,
- médiaközlemények (pl. rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- műsorrészletek,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

A közép- és az emelt szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Emelt szinten olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg, és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Középszinten a szövegek nyelvileg egyszerűbbek, *emelt szinten* pedig a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- térképkövetés,
- űrlapok kitöltése,
- táblázatok kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- hiányos szöveg kiegészítése,
- (rövid választ igénylő) nyitott kérdések,
- ténybeli hibák azonosítása, javítása.

Az írásbeli feladatlap feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne. A feladatsor a szövegértés alábbi részkészségeit méri: globális, szelektív és részletes értés.

A feladatsor 2-3 szövegből és 2-3 feladatból áll. Egy feladaton belül egy hosszabb szöveg helyett előfordulhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 7-10 perc. A feladatsor 20-30 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgat meg.

A feladatok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat meghatározását, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladatmeghatározások szó szerint megegyeznek.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e magát az adott szinten idegen nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a feladatban megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákhoz kapcsolódó szövegeket írni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Témakörök* című részt),
- a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni,
- álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni,
- a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni,
- a nyelvtani struktúrákat, valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- meghatározott kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- olvasói levél,
- cikk (diák)újság számára.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó személyes nézőpontból ír hozzá közel álló, mindennapi, személyével kapcsolatos vagy őt érdeklő témákról, míg *emelt szinten* az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy *középszinten* a vizsgázó röviden, egyszerűen, összefüggő mondatokban, *emelt szinten* pedig részletesen, változatos szókinccsel, nyelvileg igényesebben és pontosabban ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során meghatározott kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A feladatok a következő feladattípusok egy vagy több elemét tartalmazhatják:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek, képsorok, grafikonok, táblázatok stb.) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsgarész két feladatból áll. Mindkét feladatot megadott szempontok alapján kell kidolgozni. Az *első feladat* egy rövidebb, interakciós és tranzakciós szöveg, a *második feladat* egy hosszabb, véleménykifejtő szöveg létrehozása. A vizsgázónak az első feladatban 120-150 szót, a második feladatban 200-250 szót kell írnia. A második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat.

A feladatok meghatározása, az irányító szempontok és a segédanyagok az adott idegen nyelven vannak megfogalmazva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A feladatsorok elbírálása központilag kidolgozott javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az Olvasott szöveg értése, a Hallott szöveg értése és a Nyelvhelyesség részek értékelési útmutatói tartalmazzák a lehetséges elfogadható válaszokat.

Az Íráskészség értékelése központilag kidolgozott analitikus skálák alapján történik.

Az egyes részekben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Olvasott szöveg értése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Nyelvhelyesség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, az útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat csak akkor veszik figyelembe, ha azok a válasz megértését akadályozzák.

A vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi útmutató alapján történik.

Íráskészség

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik. Az értékelés alapjául szolgáló analitikus skálák magukban foglalják az értékelési szempontok részletes leírását is.

A két feladat értékelése egymástól független. Ha a második feladatban a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte egyértelműen, akkor a javítótanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A tételt a vizsgázó húzza. A kihúzott tétel az összes feladatot tartalmazza. Amennyiben az önálló témakifejtés feladatban választási lehetőség van, úgy ebből a feladatból a feladatlapon két különböző feladat található. A feladatok kidolgozásához felkészülési idő nincs, de a második és a harmadik feladat végiggondolásához a vizsgázónak rövid (körülbelül feladatonként fél perc) gondolkodási idő áll rendelkezésére.

A szóbeli tételsor legalább 15 darab szóbeli tételből áll.

A feladatok megoldásához szótár nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Beszédkészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az adott szinten gondolatait idegen nyelven szóban kifejezni, és a kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben a feladatnak megfelelő kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd Részletes vizsgakövetelmények: *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című részt),
- a megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd Részletes vizsgakövetelmények: a *Témakörök* című részt),
- a kommunikációs stratégiákat a szintnek megfelelően, hatékonyan alkalmazni (pl. beszélgetést elkezdeni, fenntartani és befejezni),
- folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet,
- gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejteni,
- a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni,
- folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban,
- bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani,
- elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni,
- enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

A közép- és az emelt szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A témák megközelítésében az a lényeges különbség, hogy *középszinten* a vizsgázó a megadott témakörökön belül a személyes vonatkozásokat fejti ki. *Emelt szinten* a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani, *ezen a szinten* a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát.

A tételsor jellemzői

A szóbeli vizsgán előforduló helyzetek és szerepek a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladatmeghatározás egyértelműen meghatározza a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A szóbeli vizsgán az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- társalgás,
- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A vizsga két vagy három feladatból áll. A vizsgarész egy rövid *bevezető társalgással* kezdődik, amelynek célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon az idegen nyelv használatára. Az itt elhangzottakat nem értékelik.

A *társalgási feladat* azt méri, hogy a vizsgázó képes-e olyan témákat érintő beszélgetésben részt venni, amelyek nem hétköznapi tevékenységéhez, hanem elvontabb jelenségekhez kapcsolódnak. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett kérdéseket is. Két feladatból álló vizsga esetén ez a feladat nem szerepel.

A *vitafeladat* során a vizsgázónak egy adott témához kapcsolódó provokatív állítást kell megvitatnia a vizsgáztatóval. A vizsgázó feladata az, hogy az adott állítás mellett vagy ellen érveljen, kifejtse álláspontját, és reagáljon vitapartnere álláspontjára. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az adott témához kapcsolódó lehetséges érveket, amelyeket a vizsgáztató a beszélgetés során használhat.

Az *önálló témakifejtésben* a vizsgázónak egy általánosabb témáról kell gondolatait, véleményét részletesen és összefüggően kifejtenie. Ehhez verbális és/vagy vizuális segédanyagok (képek, rajzok, grafikonok stb.) állnak rendelkezésére. A feladathoz készült vizsgáztatói példány a vizsgázónak adott információkon túl tartalmazza az előre megtervezett segítő kérdéseket is.

A feladatok meghatározása és a verbális segédanyagok az adott idegen nyelven vannak meghatározva, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés központilag kidolgozott analitikus skála alapján történik, amely tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását is. A feladatok értékelése egymástól független.

EMBER- ÉS TÁRSADALOMISMERET, ETIKA

Az ember- és társadalomismeret, etika érettségi vizsga sajátosságai

A jelen megismerésére irányuló új modernizációs tartalmak - köztük az *Emberismeret és etika,* valamint a *Társadalomismeret* - a kerettantervek nyomán az ún. modultárgyak formájában kerültek be a magyar közoktatásba. A modultárgyak olyan kis óraszámú (heti egy óránál kisebb órakerettel rendelkező) „fél-tantárgyak", amelyek többnyire csak integrált formában létezhetnek a gyakorlatban.

Az elmúlt évek iskolai gyakorlata azonban azt mutatta, hogy a hagyományos tantárgyak - a *társadalomismeret* esetében a *történelem,* az *emberismeret és etika esetében a filozófia* - oly módon integrálták az új modultárgyak tananyagát (tartalmát és speciális módszertanát), hogy azok sajátos arculata fokozatosan megszűnt, „fölszívódott" az integráló tantárgyakban.

Szükségesnek látszott tehát ezeknek a tartalmaknak olyan oktatási keretben történő megjelenítése is, amely az iskolák egy része számára önálló - „érettségiképes" - tantárgyként írja le ezt a területet. Konkrétan mindez azt jelenti, hogy az *Ember- és társadalomismeret, etika* - bár a két modultárgy tartalmaiból és módszereiből szerveződik - egy új önálló tantárgyként jelenhet meg az iskolában.

Ezen a területen azért is fontos egy új komplex jelenismereti tárgy megjelenjen, mert a két modultantárgy - az *Emberismeret és etika,* valamint a *Társadalomismeret* - kerettanterve, illetve érettségi követelményrendszere meglehetősen túlzsúfolttá és szaktudományos jellegűvé vált. Mindez annak köszönhető, hogy a különböző társadalomtudományok - pszichológia, szociálpszichológia, szociológia, politológia, közgazdaságtan -, illetve a különböző filozófiai megközelítések - etika, humánökológia - minél több tudásanyagot igyekeztek „belepréselni" az amúgy is roppant kis óraszámú modultárgyak keretébe - ráadásul pl. társadalomismeretből két különböző irányú változat összevonásából jött létre a végleges kerettantervi változat, illetve érettségi követelményrendszer. Ugyanakkor nagyon fontos a különböző szaktudományos megközelítések megőrzése is: az új tárgy tehát természetesen megőrzi interdiszciplináris jellegét.

A tananyag rendezőelvét azonban nem a különböző tudományágak egymásmellettisége adja, hanem a tárgy pedagógiai funkciója: a diákok szocializációjának segítése. A társadalomtudományok sokfélesége tehát legfőképpen kereszttantervi formában jelenik majd meg. Például a család témakörénél mindenképpen megjelennek az etikai, pszichológiai, közgazdasági, jogi stb. aspektusok is. Az *Ember- és társadalomismeret, etika* újdonsága tehát nem az egyes elemek fogalmilag megragadható tartalmában van - pl. itt is és a *Társadalomismeret* modultantárgy követelményrendszerében is szó esik a társadalmi rétegződésről -, hanem a funkciójában és az anyag elrendezésében. Az itt megjelenő tananyag célja és jellege megfeleltethető a hagyományosan nevelői feladatokat ellátó osztályfőnöki órák lehetséges tematikájának is. Ebből következően nagymértékben csökkent az elvont, fogalmi jellegű tananyag, hogy hely és idő maradhasson a személyes és élményszerű feldolgozási módok számára.

A vizsga általános céljai

Az *Ember- és társadalomismeret, etika* érettségi követelményeiben - mind középszinten, mind emelt szinten - két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyűjtsön az őt körülvevő társadalmi viszonyokról, együttélési szabályokról és mintákról. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában - önálló véleményeként - elmondani. Ez részben azt jelenti, hogy saját élményeit és tapasztalatait mennyiben képes általános formában is megfogalmazni, részben pedig azt, hogy a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani.

A vizsga két szintje

Mind középszintű, mind emelt szintű vizsga két részből áll:

- írásbeliből
- szóbeliből.

A középszintű vizsga elsősorban az alapvető ismeretek elsajátítását, a készségszintű fogalomhasználatot méri, valamint annak kiderítésére irányul, hogy a diákok mennyire képesek értelmezni a körülöttük lévő világot. Az emelt szint vizsgája *tudományosabb* jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítéletalkotási képességeket vár el.

Fontos megjegyezni, hogy a középszintű követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is: az emelt szint számára megfogalmazott követelmények a középszinthez képest kiegészítésként értelmezendőek. Ebből az is következik, hogy egy-egy témakör követelményeinek részletező leírását a középszint követelményei tartalmazzák.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

- Kompetenciák és témakörök -

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Az ember, mint biológiai, társadalmi és szellemi lény	Mutassa be irodalmi példákon keresztül, hogy mit jelent az ember természeti és társadalmi mivolta. Mutassa be, hogy az embernek milyen lehetőségei és milyen korlátai fakadnak természeti, illetve társadalmi lény mivoltából. Értelmezze az embert, mint egyidejűleg különböző közösségekhez tartozó lényt.	Értelmezze az ember fogalmát biológiai, történelmi, pszichológiai és filozófiai szempontból. Példákon keresztül értelmezze a beszéd, a fogalmi gondolkodás, az emlékezet, a képzelet és a tanulás jelentőségét az öntudatos én kialakulásában.
2. Az ember, mint meghatározott és szabad, értékelő és erkölcsi lény	Világítsa meg különböző példákon keresztül, hogy az ember számára milyen értékek lehetségesek. Életből vett vagy irodalmi példákon keresztül mutasson be néhány olyan szituációt, ahol különböző értékek ütköznek. Legyen tisztában a szabadság, az identitás és a lelkiismeret fogalmával, saját identitásával, önértékelése alapjaival.	A szabadság értelmezése különféle bölcseleti iskolák felfogása szerint. Érveljen meggyőződése szerint „a cél szentesíti az eszközt” kijelentéssel szemben, illetve mellette. Értelmezze a „Választásra vagyunk ítélve” kijelentést. Mutasson rá a szabadság - felelősség összefüggéseire.
3. Szokás, erkölcs és jog	Ismerje és legyen képes megkülönböztetni a társadalmi együttélés alapvető erkölcsi és jogi szabályait. Magyarázza el eredetüket, rendeltetésüket és változásuk okait. Mondjon példát esetleges ütközésükre. Legyen tisztában a gyermeki, a diák- és az emberi jogokkal.	Tudja, hogy milyen alapvető jogágak léteznek, és legyen képes konkrét példákat ezekbe besorolni. Legyen tisztában az alkotmány alaptörvény jellegével, a törvények és törvényhozók társadalmi szerepével, a jogszabályi hierarchia mibenlétével. Tudjon beszélni a bűn erkölcsi és jogi megítéléséről.
4. Az ember közvetlen környezete: család, párkapcsolat,	Értelmezze a családot, mint társadalmi, érzelmi, gazdasági közösséget, és	Példák segítségével tudjon a családdal kapcsolatban néhány lehetséges jogi

barátság, közösségi kapcsolatok	mutasson rá ezek történelmileg változó hangsúly-eltolódásaira. Legyen tisztában a családi munkamegosztás és a családi költségvetés jellemzőivel. Tudjon beszélni a nők és a férfiak társadalmi szerepéről és a párkapcsolat felelősségéről. Az életből vett és irodalmi példák segítségével érzékeltesse: a barátság és a szerelem sajátosságait. Vázolja az iskola szocializációs szerepét.	vonatkozást említeni. Foglaljon állást, mennyiben esik szexuális viselkedésünk erkölcsi és mennyiben jogi megítélés alá. Mit gondol a szerelem és a házasság jövőjéről. A közösségi kapcsolatok milyen típusait tudja megkülönböztetni.
5. A mi kis ügyeink	Tudjon csekket, ajánlott vényt, lakcímbejelentőt, útlevél- és vízumkérelmet kitölteni. Menetrendet, banki számlakivonatot értelmezni, kérvényt, meghatalmazást, fellebbezést írni. Legyen tisztában azzal, hogy hétköznapi ügyeit mely hatóságoknál lehet intézni.	Tudjon különbséget tenni a jogos és jogtalan között. Ismerje a szerződések alapvető formai és tartalmi követelményeit, a jogorvoslati lehetőségeket.
6. Gazdaság, a munka világa, pályaorientáció	Ismerje a gazdasági növekedés, stagnálás, foglalkoztatottság, munkanélküliség, infláció, külső és belső egyensúly fogalmát. Legyen képes bemutatni az alapvető jogokat, szerepeket és konfliktustípusokat a munka világán belül. Ismerje a pályaválasztás és a munkába lépés általános lehetőségeit a mai Magyarországon. Ismerje az önéletrajzírás és az álláskeresés alapvető „szabályait”.	Legyen képes bemutatni a munka világának átalakulását a globalizáció korában. Pénzügyi adatok alapján tudjon véleményt formálni a magyar gazdaság állapotáról.
7. Társadalmi rétegződés és társadalmi mobilizáció	Legyen tisztában a mai magyar társadalom rétegződésének fő jellemzőivel: a lélekszám változásai, a szociális összetétel, etnikai és felekezeti viszonyok, a területi elhelyezkedés	Legyen képes különböző társadalmi problémák azonosítására, összetevőik felismerésére, ezek megvitatására, és a velük kapcsolatos önálló véleményalkotásra.

	kérdései. Ismerje a társadalmi mobilitás, a hátrányos helyzet és a deviancia fogalmát.	
8. A közélet és a politika világa	Ismerje a Magyar Köztársaság állami és közigazgatási intézményrendszerét, az alkotmányosság és a demokrácia alapelveit, valamint mindezek működésének fő jellemzőit. Ismerje a helyi társadalom fogalmát és működését. Ismerje az iskolai érdekérvényesítés néhány módját és a diákönkormányzat lehetőségeit.	Ismerje a magánérdek, közakarat, autonómia és szolidaritás fogalmait. Példák segítségével mutassa be az egyéni és a közösségi jogok viszonyát. Legyen képes felsorolni az alapvető politikai, szociális és kisebbségi jogokat, legyen tisztában ezek tartalmával. Legyen képes konkrét példák segítségével ismertetni az önkormányzatiság elvét. Legyenek ismeretei arról, hogy milyen nemzetközi konfliktusok vannak jelenleg a világban.
9. Hovatartozásaink: szülő- és lakóhelyünk, hazánk és Európa, magyarságunk és európaiságunk	Ismerje a kulturnemzet, politikai nemzet, etnikum, többség és kisebbség fogalmak jelentését. Ismerje a határainkon kívül élő magyarság sajátos helyzetét és területi elhelyezkedését. Ismerje az Európai Unió alapvető intézményrendszerét, és Magyarország helyzetét az Európai Unión belül. Legyen tisztában az „európai polgárság”-ból adódó lehetőségekkel: jogokkal és kötelezettségekkel.	Tudja értelmezni a nemzeti szuverenitás fogalmát és jelentőségét a globalizáció korában. Hasonlítsa össze a magyar nemzettudat sajátosságait más népek önszemléletéről szerzett ismereteivel. Legyen képes bemutatni az európai integráció legfőbb sajátosságait. Legyen képes röviden összefoglalni, hogy az európai integráció milyen előnyökkel és milyen hátrányokkal jár Magyarország számára.
10. Életszínvonal, életmód, az élet minősége, boldogulás és boldogság	Ismerje az életszínvonal, életmód és az élet minősége fogalmak jelentését. Az életből vett és irodalmi példák segítségével érzékeltesse a kellemes, a hasznos és a boldog élet közti különbséget.	Életmódtípusok a mai Magyarországon, értékrendek, életutak. Az életből vett és irodalmi példák segítségével mutassa be az élvezet, az öröm és a boldogság közötti különbségeket.
11. Globális gazdasági, társadalmi és erkölcsi kihívások	Tudjon példákat mondani azokra a globalizációs kihívásokra, amelyek a	Ismerje napjaink demográfiai problémáinak társadalmi és gazdasági

	mai Magyarországot is érintik. Legyen képes bemutatni, hogy milyen hatást gyakorol a természeti környezetre a technikai civilizáció és a gazdasági növekedés. Ismerje a legjelentősebb nemzetközi szervezeteket.	okait és következményeit. Legyen képes bemutatni, miként hatnak a modern informatikai és távközlési rendszerek a tanulásra és a tapasztalatszerzésre, valamint a személyek közötti érintkezésre. Legyen képes értelmezni, hogy miért fontos a kulturális sokféleség megőrzése. Legyen képes röviden összefoglalni a fenntartható fejlődés társadalmi, politikai és gazdasági alapelveit

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (esetelemzés és projektvédés)	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
	15 perc (10 perc és 5 perc)	240 perc	20 perc
80 pont	70 pont (50 pont és 20 pont)	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz és történelem atlaszok	NINCS	középiskolai földrajz és történelem atlaszok

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	vizsgaidőszakonként három projekttéma	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	tavaszi vizsgaidőszakra: előző év december 1. őszi vizsgaidőszakra: adott év május 1.	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	
	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	esetelemzés 10 perc	projektvédés 5 perc
	50 pont	20 pont
80 pont	70 pont	

Írásbeli vizsga (projekt)

Általános szabályok

A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három témakör valamelyikéből választhatja.

A projekttémákat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan előző év december 1-jéig, míg az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan az adott év május 1-jéig kell nyilvánosságra hozni.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan szaktanára.

Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersváltozatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfolióba rendezi. A portfolió az elkészült projektmunka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékelje.

Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor a konzulens a projekt készítés folyamatát a megadott szempontok szerint szövegesen értékeli. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A projekt témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle - a helyi viszonyoknak megfelelő - megközelítést is lehetővé tesz.

A projekt fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét - azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, pszichológia, gazdaságtan, filozófia stb.) ötvöződéséből jött létre - a projekt keretén belül is érvényesíteni kell.

A projektmunka jellemzői

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység. A vizsgázó - a konzultációkat felhasználva - önállóan választja ki a témáját, önállóan készíti el a dolgozatát, folytatja kutatási tevékenységét.

A projektkészítés lehetséges műfajai

A projektek megvalósulását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg.

- Írásos dolgozat típusú projekt.
- Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt.
- Szervezésen alapuló projekt.

Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, kérdőíves felmérés elemzését, értékelést, publicisztikai típusú riportot, iskolaújságban megjelenő cikksorozatot.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgához méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal, kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekten érjük az audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, fotósorozatot, faliújságon tematikus képsorozatot, faliújság-sorozatot.

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3-5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részből áll, a film legalább 5-20 percnyi, a fotósorozat - bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón - legalább 10-15 képből áll. A projekt elbírálásának feltétele, egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezését (pl., vitasorozat), az iskolán kívüli közéleti akció szervezését (pl., környezetvédelmi akció), a jótékonysági rendezvény lebonyolításában történő részvételt vagy annak megszervezését soroljuk.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő, akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30-35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele, egy 3-5 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Megjegyzés: A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A projektmunka elkészítésének ajánlott menete

- a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,
- a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
- bibliográfia készítése - a fontos irodalmak kiválasztása,
- tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
- részfejezet készítése,

- a nyers változat elkészítése, leadása,
- bírálat,
- korrigálás,
- végleges produktum leadása.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a projektkészítés folyamatát (30 pont), másrészt pedig az elkészült projekt tartalmát (50 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 30 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektkészítés folyamatának (30 pont) értékelési szempontjai:

- A vizsgázó önálló részvétele a projektkészítésben 2 pont
  - önálló témafeldolgozás
- A konzultációkon való részvétel 4 pont
  - konzultációkon való aktív részvétel
  - pontos felkészülés az elemzés,
  - értékelés,
  - összegzés elkészítéséhez
- Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldás képessége, széles körű alkalmazási ismeretek 14 pont
  - munkanapló folyamatos vezetése
  - portfolió bemutatása
  - hipotézis vagy célkitűzés írásban való megfogalmazása, témaválasztás indoklása
  - munka ütemezésére vonatkozó tervezet készítése
  - konzultációkon megbeszélt határidők betartása
  - nyersváltozat, illetve részfejezet elkészítése
- Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás 10 pont
  - személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban
  - a konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés
  - a szakirodalom megértése, értő feldolgozása
  - a munkanapló, a tervezet tartalma logikusan felépített, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat

Az egyes műfajcsoportokba tartozó projektmunkák tartalmáért járó 50 pont megítélése az alábbiak szerint történik:

- Az írásos dolgozat tartalmi követelményének hibátlan teljesítésével maximum 50 pont adható.

- A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (10 pont) és a kész vizsgamunka (40 pont) együtt számít.

- Szervezésen alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (30 pont) és maga a rendezvény (20 pont) szintén együtt értékelendő.

Megjegyzés: Amennyiben a javító tanár és/vagy a vizsgabizottság észreveszi, hogy az elkészült projektmunka más személy szellemi terméke, akkor a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 23. § (2) bekezdése alapján kell eljárni.

A projektmunka megvédése (20 pont) a szóbeli vizsga egyik részeleme.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgán kerül sor a - tételhúzás mellett - a projektmunka megvédésére.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A projektmunka védésekor a vizsgázónak a feltett kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A középszintű szóbeli vizsga tételsora legalább 20 tételből áll. Az esetelemzési feladatokat tartalmazó tételsort, a részletes vizsgakövetelmény témaköreit figyelembe véve kell összeállítani .

A középszintű szóbeli érettségi vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: esetelemzést jelentő tételkifejtés

2. feladat: projektvédés

1. feladat

Az esetelemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel a megadott szempontok alapján. A tételek forrása lehet tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye. A tétel az eset rövid leírásán kívül, kérdéseket tartalmaz, melyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánt irányát.

2. feladat

A vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a bizottság által feltett kérdésekre.

A vizsgabizottság, illetve az elnök előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védés alkalmával a portfolióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátorítsa.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli érettségi vizsgán szerezhető 70 pont, a tételkifejtésre adható 50 pontból és a projektvédésből szerzett 20 pontból áll össze.

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint, és az ezekre adható, az 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

A tételkifejtés értékelésének szempontjai

Tartalom: 45 pont

Előadásmód: 5 pont

A tartalom (45 pont) értékelésének szempontjai:

- a vizsgázó mennyire rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges elméleti tudással,
- a vizsgázó mennyire képes konkrét esetek, dokumentumok, források értelmezése során alkalmazni az elsajátított ismereteket, fogalmi összefüggéseket és érvelési módokat, képes felismerni az esetlegesen jelenlevő erkölcsi dilemmákat, morális inditékokat,
- a vizsgázó milyen mértékben rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges szakszókinccsel, logikus érveléssel,
- képes-e érvelni saját helyzetértékelése és értékválasztásai mellett.

Az előadásmód (5 pont) értékelésének szempontjai:

- rendszerező és lényegkiemelő képesség,
- meggyőző érvelés,
- nyelvhelyesség.

A projektvédés értékelésének szempontjai

A projektmunka megvédésének értékelése - bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik - az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendő.

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 20 pont felosztásával kialakított részpontszámokat, ez alapján kell felosztani:

- a vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása	6 pont
- a projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése	4 pont
- szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása	4 pont
- a vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása, tématartás, lényegkiemelés	4 pont
- a felelet felépítettsége, nyelvhelyesség	2 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
feladatsor	tétel kifejtése
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a jelölteknek egy központilag készült feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az emelt szint tartalmi követelménye épít a komplex ember- és társadalomismeret, etika fogalomkészletére. A feladatok középpontjába az elméleti összefüggések felismerése és megértése áll.

A feladatsor és a feladatok jellemzői

A vizsga írásbeli feladatai négy típusba sorolhatóak:

- fogalmakra, meghatározásokra alapvető ismeretekre vonatkozó kérdések;
- egy-egy kisebb téma esszészerű vagy más módon történő kifejtése;
- esettanulmány értelmezése és elemzése;
- statisztikai adatok, grafikonok, források elemzése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsga feladatsorának javítása központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.
Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.
A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.
Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsort a részletes vizsgakövetelmény témaköreinek figyelembe vételével kell összeállítani.
A tétel egy rövid forráshoz, dokumentumhoz, esethez vagy idézethez kapcsolódó, tágabb téma kifejtése.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A felelet központi értékelési útmutató alapján 75 ponttal értékelhető.
Az értékelésbe, a tartalmi elemek értékelése mellett, az előadásmód értékelése is beszámít.

A tartalom értékelési szempontjai:

- a feladat megértése, tématartás, lényegkiemelés,
- a szakmai nyelv használata, a szakirodalom felhasználása, a források felhasználása,
- tételének megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése, ismeretek mélysége, tárgyi tudás,
- a megközelítés sokszínűsége és komplex jellege, a jelenségeket, változásokat alakító tényezők feltárása, problémaközpontú bemutatás,
- önálló vélemény megalkotása, életszerű saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása.

Az előadásmód értékelési szempontjai:

- az előadásmód önállósága, folyamatossága, érthetősége,
- a kifejtés szerkezete,
- lényegkiemelő képesség,
- fogalomhasználat,
- stílus.

EMBERISMERET ÉS ETIKA

BEVEZETÉS

Az érettségi vizsgán számonkérhető tudásanyag mindkét szinten szervesen illeszkedik a kerettantervhez, valamint az általános érettségi követelményekhez. A két szinten azonban a vizsga felépítése lényeges különbséget mutat. Bár mind a két szinten megjelennek írásbeli és szóbeli követelmények, ezek jellege azonban nagymértékben különbözik egymástól.

A középszintű Emberismeret és etika oktatás nem a filozófiai etika fogalomrendszerének vagy az etikatörténet tárgyi ismeretanyagának elsajátíttatását célozza meg. A képzés inkább a szemléletformálásra, a problémaérzékenység elmélyítésére összpontosít. Ezért az értékelésben is arra helyezzük a hangsúlyt, mennyire képes a vizsgázó konkrét élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok értelmezése, elemző feldolgozása során alkalmazni a tanultakat. Ennek megfelelően a vizsgakövetelmények teljesítése önálló munkát, a tárgy kreatív, személyes meggyőződésen alapuló megközelítését igényli. Középszinten a vizsga írásbeli részét a vizsgázók egyéni projektek készítésével teljesítik. A projektvizsga témái központilag kerülnek meghirdetésre, s a vizsgázók e megadott témakörökön belül választhatnak. A vizsgázók ugyanakkor szóbeli érettségin esetelemzések során tesznek tanúbizonyságot az általuk megtanultak alkalmazásáról. A szóbeli érettségi másik eleme az egyéni projekt megvédése a vizsgabizottság előtt.

Lényegében ezek a követelmények jelennek meg az emelt szintű vizsga írásbeli és szóbeli részében is. Itt azonban elvárjuk a vizsgázóktól - akik vélhetően ezen a területen kívánnak továbbtanulni -, hogy a kerettantervi követelményrendszer mélységében ismerjék a filozófia, illetve etika alapvető fogalomrendszerét, valamint az etikatörténet alapvető tárgyi ismeretanyagát. Az emelt szinten az írásbeli vizsga esszékérdésből és kisebb esetelemzésekből áll, míg a szóbelin a megadott tételsor alapján vizsgáznak, mely alkalmat ad elméleti felkészültségük, valamint az antropológia és az etika alapkérdéseiben szerzett jártasságuk bemutatására.

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Az ismeretszerzés és feldolgozás eljárásai

Tematikus tájékozódás a nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő információforrásokban (hol, milyen formában lelhető fel, követhető nyomon egy-egy etikai téma megjelenése). Különböző filmek, fotók, tárgyi emlékek, irodalmi szövegek, műalkotások újságok, történelmi dokumentumok, vallási liturgiák, tudományos nézetek, társas kapcsolatok, metakommunikatív jelzéseink, hagyományok, népszokások, temetkezési kultúrák, öltözködés stb. hogyan mutatják be egyes korok morális viszonyait, szokásait.

Az absztrahálás képessége

- A hétköznapi, mindennapi moralitás és az etikai gondolkodásmód megkülönböztetése, az egyéni, mindennapi probléma általános szintű megfogalmazása.

- Az egyén és a társadalom moralitásának megkülönböztetése.
- A különböző korok tudományának, művészetének, filozófiájának, erkölcsének és etikájának (etikáinak) összehasonlítása, találkozási pontjainak felismerése.

Az értelmezés képessége
- Az információforrások értelmezése, összehasonlítása, megítélése következtetések levonása.
- Szövegértés és értelmezés, szövegalkotás. Ez magában foglalja, hogy a szövegek ismerete és az olvasó előzetes ismerete összekapcsolódik.
- Komplex ismeretek (globalitás, holisztikus szemlélet) alapján elemzés.

Az érvelés képessége, a vitakészség
- Logikus, koherens, lineáris szövegalkotás.
- Különböző erkölcsi álláspontok megkülönböztetése.
- Önálló kérdésfeltevés és véleményalkotás, ítélőképesség.
- Párbeszéd képessége, mások szempontjainak - előismeretének, érintettségének, céljának figyelembe vétele.
- Másokkal való együttműködés.
- A testbeszéd jelentőségének ismerete.

B) RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

- Kompetenciák és témakörök -

Ezek a témakörök az *Emberismeret és etika* tantárgy érettségi vizsgakövetelményeinek alapjai.
Az itt megjelölt kompetenciák mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán megjelennek.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Az emberi természet	Tegyen különbséget a biológia, a történelem, a pszichológia és az etika emberfogalma között. Értelmezze a „gondolkodó lény”, „társas lény”, „alkotó ember” kifejezéseket.	„Az ember: találkozás” - értelmezze ezt a kijelentést. Világítsa meg példákon keresztül *a)* a személyközi kapcsolatok, a másikkal való azonosulás, a kulturális minták és társadalmi szerepek jelentőségét, *b)* a beszéd, a fogalmi gondolkodás, az emlékezet, a képzelet és a tanulás jelentőségét az öntudatos én kialakulásában.
2. Az erkölcsi lény	Ismertesse az erkölcsi személyiség kialakulásának folyamatát az egyén szocializációja során, a példa- és szabálykövetéstől a tudatos	Tegyen különbséget megismerés, megértés és ítélet, illetve tény és érték között. Magyarázza meg, mit értünk az ember

	meggyőződésen alapuló lelkiismereti döntésig.	történetiségén. Ismertessen néhány elméletet az ember szabadsága és meghatározottsága közötti összefüggésre. Tegyen különbséget a szabadság fogalmának politikai és etikai értelme között. Példák segítségével mutasson be különböző szabadság-felfogásokat.
3. Az erkölcsi cselekedet	Értelmezze ezeket a fogalmakat: szokáserkölcs, tekintélyelv, lelkiismereti szabadság, konszenzus. Értelmezze a következő ellentétpárokat a cselekedet erkölcsi megítélése szempontjából: eszköz - cél, szándék - következmény, magánérdek - közjó. Értelmezze a tetteinkért, illetve a másokért viselt felelőssé fogalmát.	Mutassa be, miként jelenik meg az ember bűnössége és jóravalósága a zsidókeresztény hagyományban. Hasonlítsa össze, miként oldják fel a rossz tapasztalata és az erkölcsi világrendbe vetett hit közti ellentmondást a nagy világvallások.
4. Az etika megalapozása	Értelmezze ezeket a fogalmakat: meggyőződés, hit, kétely, nyitottság, türelem, előítélet. Magyarázza meg, miként egyeztethető össze az erkölcsi ítélet egyetemesség-igénye a lehetséges jó életformák sokféleségével.	Ismertesse a modern természetjogi, illetve emberi jogi álláspont lényegét. Ismertesse az utilitarizmus erkölcsfilozófiai álláspontját. Tegyen különbséget kötelesség- és céletikák között. Tegyen különbséget formális és materiális etikai érvelésmód között. Magyarázza el, mi az értelme az univerzalizálhatóság követelményének a kanti kategorikus imperatívusz és a kortárs etikai elméletek esetében. Hogyan jelenik meg az erkölcsi döntés személyessége és a felelősség kérdése az egzisztencialista, illetve fenomenológiai irányzatok felfogásában?
5. Az erények és a jellem	Mutassa be az európai civilizációban legáltalánosabban elfogadott alapértékeket. Ismertesse a velünk született adottságok, a körülmények, a helyes önismeret, az önfegyelem és az önnevelés szerepét a jellem fejlődésében.	Ismertesse az erény és a mérték fogalom jelentőségének megítélésében végbement változásokat az erkölcsi gondolkodás történetében.

	Értékelje az őszinteség erkölcsi jelentőségét.	
6. Társas kapcsolatok	Mutassa be a versengés, illetve a kölcsönös segítség jelentőségét a természetben és a társadalomban. Értelmezze a szülő-gyermek kapcsolat jellegzetes erkölcsi problémáit. Értelmezze az ösztönök, az érzelmek és az erkölcsi tudatosság szerepét a nemi párkapcsolatban. Keressen példákat a házasélet erkölcsi konfliktusaira. Értelmezze az összefüggést az alábbi fogalmak között: barát/ellenfél, szeretet/gyűlölet, béke/harc, következetesség/megbocsátás.	Foglaljon állást, mennyiben jelent önkorlátozást, mennyiben önkiteljesedést a mások iránti kímélet és részvét, a másokért hozott áldozat. Miként szolgálja a szeretetkapcsolat az én felfedezését, illetve meghaladását?
7. Erkölcs és társadatom	Tegyen különbséget erkölcs és jog, illetve erkölcsi és politikai közösség között. Foglaljon állást az emberi alapjogok és kötelességek természetéről folyó vitában. Érveljen a szólás szabadsága, illetve korlátozása mellett és ellen, pl. a gyűlöletkeltő beszéd, a nyilvános rágalmazás, a hazug reklám, a szeméremsértő ábrázolás esetében. Keressen példát az egyéni lelkiismeret, a család és a társadalom/állam illetékessége közötti lehetséges konfliktusokra (pl. családon belüli erőszak). Értelmezze gazdasági szemlélet és etika viszonyát. Ismertesse a hazaszeretet erkölcsi megítélése körüli vitában kialakult főbb álláspontokat és érveket. Jellemezze a más közösségekkel, illetve a társadalmi kisebbségekkel kapcsolatos etikus magatartás főbb vonásait, a többség-kisebbség konfliktusok	Hasonlítson össze a társadalmi igazságosságról alkotott, egymással ellenkező felfogásokat.

	természetét.	
8. Vallás és erkölcs	Értelmezze az ember megkülönböztetett léthelyzetét és felelősségét az Ó- és Újszövetség alapján. Értelmezze a szeretet jelentőségét a zsidó-keresztény hagyományban, és ennek hatását az európai erkölcsi gondolkodásra. Értelmezze a személyes gondviselésbe vetett hit szerepét az individuális etika kibontakozásában.	Mutasson be vallás és erkölcs viszonyával kapcsolatos álláspontokat. Hasonlítson össze a természet feletti uralom, a nemi szerepek, nemzet és egyetemes emberiség, törvénytisztelet/polgári engedetlenség kérdésében kialakult álláspontokat, s foglaljon állást, mennyiben eredeztethetők ezek a zsidó-keresztény tradícióból.
9. Korunk erkölcsi kihívásai	Ismertessen néhány, a tudományos-technológiai haladással kapcsolatos erkölcsi problémát (géntechnológia, atomenergia, eutanázia, abortusz stb.). Mutassa meg, miként vezet a technológia fejlődése és a globalizáció az emberi felelősség megváltozott dimenzióinak felismeréséhez. Ismertesse, milyen tényezők hatására vált a női és férfi szerepek kérdése közéleti témává korunkban. Mutassa be a pazarló gazdálkodás néhány környezeti, társadalmi, és kulturális következményét. Ismertesse, milyen etikai dilemmákat vet fel az ember-állat viszony, értelmezze ezeket az állattartás és az állatok hasznosításának különféle területein.	Foglaljon állást: vannak-e a fenntartható társadalomra való áttérésnek erkölcsi, illetve politikai előfeltételei. Keressen erkölcsfilozófiai és morálteológiai forrásokat, amelyek alkalmas támpontot nyújtanak a mélyökológia kérdéskörében való tájékozódáshoz. Foglaljon állást: összeegyeztethető-e az etika emberközpontúsága más élőlények jogainak vagy jólétének védelmezésével. Fejtse ki véleményét, korunkban miért és mennyiben merült fel a jövő nemzedékek iránti felelősség újraértelmezésének igénye.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (esetelemzés és projektvédés)	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

	15 perc (10 perc és 5 perc)	240 perc	20 perc
80 pont	70 pont (50 pont és 20 pont)	75 pont	75 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlasz	NINCS	középiskolai földrajz, illetve történelem atlasz

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	vizsgaidőszakonként három projekttéma	NINCS	NINCS	témakörök
Mikor?	tavaszi vizsgaidőszakra: előző év december 1. őszi vizsgaidőszakra: adott év május 1.	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
	15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	esetelemzés 10 perc	projektvédés 5 perc
	50 pont	20 pont
80 pont	70 pont	

Írásbeli vizsga (projekt)

Általános szabályok

A projektmunka témáját a vizsgázó a központilag meghatározott három témakör valamelyikéből választhatja.

A projekttémákat a tavaszi vizsgaidőszakra vonatkozóan előző év december 1-jéig, míg az őszi vizsgaidőszakra vonatkozóan az adott év május 1-jéig kell nyilvánosságra hozni.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan szaktanára.

Az elkészült munkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadnia a vizsgát szervező intézményben, és azt a továbbiakban írásbeli vizsgadolgozatként kell kezelni.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A projektkészítés közben készült jegyzeteket, vázlatokat, nyersváltozatot, meghívókat, fényképeket és bármilyen más a vizsgázó által kiválasztott dokumentációt a vizsgázó portfolióba rendezi. A portfolió az elkészült projektmunka mellékletét képezi.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát a megadott szempontok szerint értékelje.

Amennyiben a konzulens és a javító tanár nem azonos, akkor a konzulens a projekt készítés folyamatát a megadott szempontok szerint szövegesen értékeli. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai

A vizsga témája lehet bármely hétköznapi vagy tudományos terület leírása, bemutatása. A központilag megadott téma többnyire általánosabb jellegű, ami többféle - a helyi viszonyoknak megfelelő - megközelítést is lehetővé tesz.

A vizsga fontos jellemzője a komplex megközelítés. A tantárgy komplex jellegét - azt, hogy többféle műveltségi terület (szociológia, politológia, pszichológia, gazdaságtan, filozófia stb.) ötvöződéséből jött létre - a vizsga keretén belül is érvényesíteni kell.

A projektmunka jellemzői

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység. A vizsgázó - a konzultációkat felhasználva - önállóan választja ki a témáját, önállóan készíti el a dolgozatát, folytatja kutatási tevékenységét.

A projektkészítés lehetséges műfajai

A projektek megvalósulását a vizsgázó különböző műfajok választásával oldhatja meg.

- Írásos dolgozat típusú projekt.
- Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló projekt.
- Szervezésen alapuló projekt.

Írásos dolgozat típusú projekten értjük a hagyományos házi dolgozatot, esszét, esettanulmányt, dokumentumelemzést, az írásos formában beadott szociológiai jellegű interjút, kérdőíves felmérés elemzését, értékelést, publicisztikai típusú riportot, iskolaújságban megjelenő cikksorozatot.

Az írásos vizsgamunka terjedelme akkor tekinthető megfelelőnek és a vizsgához méltónak, ha terjedelme mellékletek nélkül, 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal, kb. 10-12 oldal, kézzel írt változatban valamivel több, 12-15 oldal.

Képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekten érjük az audiovizuális produktumot, az iskolai rádió vagy televízió részére készített riport- vagy műsorsorozatot, filmet, egyéb audiovizuális interjút, riportot, fotósorozatot, faliújságon tematikus képsorozatot, faliújság-sorozatot.

A projekt terjedelme akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha az iskolarádió, illetve televízió részére készített műsor legalább 3-5 perc terjedelmű, a műsorsorozat 3-5 részből áll, a film legalább 5-20 percnyi, a fotósorozat - bármilyen megjelenési formában vagy adathordozón - legalább 10-15 képből áll. A projekt elbírálásának feltétele, egy 1-3 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Szervezésen alapuló projekt műfajai közé a közéleti diákrendezvény megszervezését (pl., vitasorozat), az iskolán kívüli közéleti akció szervezését (pl., környezetvédelmi akció), a jótékonysági rendezvény lebonyolításában történő részvételt vagy annak megszervezését soroljuk.

A vizsgázó által a szervezésre, lebonyolításra fordított idő, akkor felel meg a vizsga elvárásainak, ha a dokumentumokból bebizonyosodik, hogy az eléri a 30-35 órát. A projekt elbírálásának itt is feltétele, egy 3-5 oldalas kísérő szöveg mellékelése.

Megjegyzés: A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A projektmunka elkészítésének ajánlott menete

- a téma kiválasztásához szükséges (esetleges) megbeszélés,
- a téma kiválasztása után hipotézis vagy célkitűzés kialakítása,
- bibliográfia készítése - a fontos irodalmak kiválasztása,
- tervezet készítése a munka részeire, illetve a munka ütemezésére vonatkozóan,
- részfejezet készítése,
- a nyers változat elkészítése, leadása,
- bírálat,
- korrigálás,
- végleges produktum leadása.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a projektkészítés folyamatát (30 pont), másrészt pedig az elkészült projekt tartalmát (50 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 30 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektkészítés folyamatának (30 pont) értékelési szempontjai:

- A vizsgázó önálló részvétele a *projektkészítésben* 2 pont
  - önálló témafeldolgozás
- A konzultációkon való részvétel 4 pont
  - konzultációkon való aktív részvétel
  - pontos felkészülés az elemzés,
  - értékelés,
  - összegzés elkészítéséhez
- Információk kezelése, probléma-felismerés, problémamegoldás képessége, széles körű alkalmazási ismeretek 14 pont
  - munkanapló folyamatos vezetése
  - portfolió bemutatása
  - hipotézis vagy célkitűzés írásban való megfogalmazása, témaválasztás indoklása

- munka ütemezésére vonatkozó tervezet készítése
- konzultációkon megbeszélt határidők betartása
- nyersváltozat, illetve részfejezet elkészítése

- Nyelvi kultúra, kommunikáció, értő olvasás, szövegalkotás 10 pont
- személyes élmények megfogalmazása a konzultációk alkalmával és a munkanaplóban
- a konzulenssel és más érintett személyekkel való jó együttműködés
- a szakirodalom megértése, értő feldolgozása
- a munkanapló, a tervezet tartalma logikusan felépített, nem tartalmaznak súlyos nyelvtani, nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat

Az egyes munkacsoportokba tartozó projektmunkák tartalmáért járó 50 pont megítélése az alábbiak szerint történik:
- Az írásos dolgozat tartalmi követelményének hibátlan teljesítésével maximum 50 pont adható.
- A képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információ-forráson alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (10 pont) és a kész vizsgamunka (40 pont) együtt számít.
- Szervezésen alapuló projekt tartalmának értékelésekor a mellékelt írásos mű (30 pont) és maga a rendezvény (20 pont) szintén együtt értékelendő.

Megjegyzés: Amennyiben a javító tanár és/vagy a vizsgabizottság észreveszi, hogy az elkészült projektmunka más személy szellemi terméke, akkor a 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet 23. § (2) bekezdése alapján kell eljárni.

A projektmunka megvédése (20 pont) a szóbeli vizsga egyik részeleme.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgán kerül sor a - tételhúzás mellett - a projektmunka megvédésére.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.

A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A projektmunka védésekor a vizsgázónak a feltett kérdésekre is válaszolnia kell.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői

A középszintű szóbeli vizsga tételsora legalább 20 tételből áll.

A középszintű szóbeli érettségi vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: esetelemzést jelentő tételkifejtés
2. feladat: projektvédés

1. feladat

Az esetelemzési feladatokat tartalmazó tételsort, a részletes vizsgakövetelmény 2., 3., 5., 6., 7., 9. témaköreit figyelembe véve kell összeállítani. (A vizsgázó a többi témakörben szereplő fogalmi ismeretekről és érvelési módok alkalmazásának képességéről az eset feldolgozása közben adhat számot.)

Az esetelemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel a megadott szempontok alapján. A tételek forrása lehet bármilyen, a műveltségi területhez kapcsolódó tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye. A tétel az eset rövid leírásán kívül, kérdéseket tartalmaz, melyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánt irányát.

2. feladat

A vizsgázó röviden bemutatja az általa elkészített projektet és válaszol a bizottság által feltett kérdésekre.

A vizsgabizottság, illetve elnök előzetes engedélyével bemutatható a képi vagy elektronikus ismeretterjesztő információforráson alapuló vizsgadarab. Az erre felhasznált idő nem számít bele az érettségiző szóbeli feleletének vizsgaidejébe. A vizsgadarab közös megtekintése viszont lehetővé teszi, hogy a bizottság tagjai is érdemi kérdéseket tegyenek fel, megismerjék az érettségiző munkáját.

A szóbeli védés alkalmával a portfolióban található anyagok bármelyikét a vizsgázó felhasználhatja szemléltetésre, használatára az értékelő tanár bátorítsa.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli érettségi vizsgán szerezhető 70 pont, a tételkifejtésre adható 50 pontból és a projektvédésből szerzett 20 pontból áll össze.

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit a megadott szempontok szerint, és az ezekre adható, az 50 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleletet értékelni kell.

A tételkifejtés értékelésének szempontjai

Tartalom: 45 pont

Előadásmód: 5 pont

A tartalom (45 pont) értékelésének szempontjai:

- a vizsgázó mennyire rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges elméleti tudással,
- a vizsgázó mennyire képes konkrét esetek, dokumentumok, források értelmezése során alkalmazni az elsajátított ismereteket, fogalmi összefüggéseket és érvelési módokat,
- a vizsgázó milyen mértékben rendelkezik a tételkifejtéséhez szükséges szakszókinccsel, logikus érveléssel,
- felismeri-e az élethelyzetek, történelmi események, irodalmi példák kontextusában rejlő erkölcsi dilemmákat, morális indítékokat,
- képes-e érvelni saját helyzetértékelése és értékválasztásai mellett.

Az előadásmód (5 pont) értékelésének szempontjai:

- rendszerező és lényegkiemelő képesség,
- meggyőző érvelés,
- nyelvhelyesség.

A projektvédés értékelésének szempontjai

A projektmunka megvédésének értékelése - bár a szóbeli érettségi vizsga keretében történik az írásbeli (projekt) vizsga lezárásának tekintendő.

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 20 pont felosztásával kialakított részpontszámokat, ez alapján kell felosztani:

- a vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása 6 pont
- a projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése 4 pont
- szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása 4 pont
- a vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása, tématartás, lényegkiemelés 4 pont
- a felelet felépítettsége, nyelvhelyesség 2 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
feladatsor	tétel kifejtése
75 pont	75 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a jelölteknek egy központilag készült feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az emelt szint tartalmi követelménye épít a filozófiai etika fogalomkészletére. A feladatok középpontjába az elméleti összefüggések felismerése és megértése áll.

A feladatsor és a feladatok jellemzői

Az emelt szintű írásbeli vizsga három jól elkülöníthető feladattípusból áll, ezek az esszé, esetelemzés, érvelés.

Esszé

Az esszé célja, hogy mérje a vizsgázó képességét az etikai problémák, szituációk, több szempontú megértésére, a tett vagy mulasztás egyéni és társadalmi következményeinek elemzésére.

A vizsgázónak képesnek kell lennie a sajátjától eltérő nézetek tárgyszerű bemutatására, az elvi és elméleti problémák gyakorlati alkalmazására.

Egy feladatsorban legfeljebb három esszékérdés szerepelhet.

Esetelemzés

Az esetelemzés írásos formája a történelmi, illetve társadalomismereti források, illetve dokumentumok elemzéséhez hasonlítható.

Az esetelemzés során a vizsgázó a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozza fel megadott etikai szempontok alapján.

A feladatok forrása lehet tankönyv, példatár, művészeti alkotás, fotó szöveggyűjtemény, statisztikai adat, napi hír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseménye. A feladat az eset rövid leírásán kívül kérdéseket tartalmaz, melyek jelzik az elemzés főbb szempontjait és megkívánt irányát.

Érvelés

A vizsgázó egy adott erkölcsi probléma mellett és ellen fogalmaz meg érveket.

Az írásbeli feladatlap értékelése
Az emelt szintű írásbeli vizsga feladatsorának javítása központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.
Vizsgán használható segédeszközök a középiskolai földrajz, illetve történelem atlaszok.
A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie.
Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli feladatsor tartalmi jellemzői
A szóbeli tételsornak legalább 20 tételt kell tartalmaznia. A tételsort a részletes vizsgakövetelményben megadott témakörök figyelembe vételével kell összeállítani.
A tétel egy rövid forráshoz vagy idézethez kapcsolódó téma kifejtése.

A szóbeli vizsgarész értékelése
A felelet központi értékelési útmutató alapján 75 ponttal értékelhető.
Az értékelésbe, a tartalmi elemek értékelése mellett, az előadásmód értékelése is beszámít.
A tartalom értékelési szempontjai:
- a feladat megértése, tématartás, lényegkiemelés,
- a szakmai nyelv használata, a szakirodalom felhasználása, a források felhasználása,
- tételének megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése, ismeretek mélysége, tárgyi tudás,
- a megközelítés sokszínűsége és komplex jellege, a jelenségeket, változásokat alakító tényezők feltárása, problémaközpontú bemutatás,
- önálló vélemény megalkotása, életszerű saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása.

Az előadásmód értékelési szempontjai:
- az előadásmód önállósága, folyamatossága, érthetősége,
- a kifejtés szerkezete,
- lényegkiemelő képesség,
- fogalomhasználat,
- stílus.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Az Univerzum

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
1.1 Az idő 1.1.1 Az idő természete, időmérés	Ismerje a periodikus jelenségek (csillagászati, mechanikai, atomfizikai) és az időmérés kapcsolatát. Ismerje az idő egyirányúságának és a folyamatok irreverzibilitásának kapcsolatát.	Mit tekinthetünk állandó periódusidejű mozgásnak? A Nap és Hold ciklusait? (ókor 1.1.3); az inga lengésidejét? - Galilei; kisugárzott fény hullámhosszát? (1.3.3; 8.1.2 - SI). Milyen biológiai ciklusok ismertek és milyen összefüggésben állnak a csillagászati ciklusokkal? (3.4.1; 4.2.2) Mi a folyamatok egyirányúságának termodinamikai oka?
1.1.2 A mozgások típusai	Ismerje fel a legalapvetőbb mozgástípusokat (egyenes vonalú egyenletes, egyenletesen gyorsuló, egyenletes körmozgás, rezgőmozgás, hullámmozgás), konkrét esetekben tudja jellemezni a megfelelő mennyiségekkel (sebesség, gyorsulás, periódusidő, frekvencia, terjedési sebesség, hullámhossz). Határozza meg és egyszerű példákon (numerikusan és grafikon-elemzéssel) alkalmazza konkrét mozgások esetében (egyenes vonalú egyenletes és egyenletesen gyorsuló mozgás, egyenletes körmozgás) a leíráshoz szükséges fogalmakat, összefüggéseket. Kvalitatív módon tudja leírni a hullámok terjedési tulajdonságait.	Mi a gyorsulás oka? (1.3.1) Milyen (közelítő) körmozgások tapasztalhatók a természetben? (1.1.3) Milyen erő hatására? (1.3.5)
1.1.3 Periodikus mozgások a csillagászatban, naptár	Mutassa be a nap- és a földközéppontú csillagászati világképeket (modelleket), a mellettük és ellenük felhozott legfontosabb érveket (Ptolemaiosz, Kopernikusz, Kepler, Galilei). Magyarázza a napszakok és évszakok váltakozását.	Mi az összefüggés időegységeink és a tapasztalt csillagászati jelenségek között? Hogyan magyarázhatók tapasztalataink a heliocentrikus világleírásban? (1.3.5) Miként függ össze az időmérés a térképezéssel és a földrajzi zonalitással?

	Tudjon a helyi idővel és zónaidővel kapcsolatos feladatokat megoldani. Ismerje a Föld nevezetes szélességi köreit (Egyenlítő, térítők, sarkkörök) és az ezekhez kapcsolódó csillagászati időpontokat (napéjegyenlőségek, napfordulók). Mutassa be a naptárkészítés elvét, nehézségeit.	(1.2.3; 2.5)
1.1.4 Az Univerzum története	Ismertesse a csillagok életének fő szakaszait, az Ősrobbanás elmélet lényegét és lehetséges következményeit.	Mi a feltétele a fúzió megindulásának? (1.3.4) Mi a szerepe ebben az égi test tömegének? (1.3.5) Milyen elemek keletkezhetnek a csillagokban, illetve a szupernovákban? (8.2.3) Hogyan függ ez össze a Földet és az élő szervezetet fölépítő molekulák összetételével? (6.5-6.)
1.2 A tér 1.2.7 A tér természete	Ismertesse az ókori szférikus világmodell (Arisztotelész) és a homogén tér (Newton) különbségét.	Mi a tapasztalt különbség „égi” és „földi” mozgások között (1.1.3), hogyan ad egységes magyarázatot a fizika? (1.2.2; 1.3.1; 1.3.5).
1.2.2 A helyzet meghatározása	Ismerje a távolság, felszín és térfogat mértékegységeit, a tömegközéppont fogalmát és szabályos, homogén testek esetében meghatározásának módját. Tudja, hogy egy pont helyzete hogyan határozható meg a derékszögű koordináta-rendszer segítségével. Ismertessen néhány geometriai módszert nagy távolságok mérésére (pl. háromszögek hasonlósága, Eratoszthenész földátmérő-mérése). Tudja, hogy a mesterséges égitestek révén milyen (csillagászati és időjárási) információkat nyerhetünk.	Mi a kapcsolat a Descartes-féle koordináták és a földrajzi koordináták között? (1.2.3; 2.5)
1.2.3 Térkép	Mutassa be a térkép és a tapasztalati világ kapcsolatát, a térképi ábrázolás jelentőségét. Tudja értelmezni a térkép	Mire használhatók a tematikus térképek? (2.1; 2.3.1; 2.3.3; 2.4.1; 2.5; 3.4.1)

	jelrendszerét, tudjon felhasználni természetföldrajzi jellegű tematikus térképeket. Legyen képes egyszerű méretarány-számítási feladatok megoldására.	
1.2.4 Távolságok és méretek az Univerzumban és a Naprendszerben	Ismerje a legfontosabb csillagászati objektumok (galaktika, Naprendszer, csillag, bolygó, hold, üstökös, meteor) legalapvetőbb jellemzőit (méretük nagyságrendje, fényük, mozgásuk). Ismerje a Nap és a Hold fő jellemzőit, hatásukat a földi életre. Értse a nap- és holdfogyatkozás feltételeit, a holdfázisok okát. Értse a Föld helyzetének és a (földi típusú) élet fönnmaradásának összefüggését.	Mi szabja meg az égi objektumok mozgását (1.3.5), miként látszik pályájuk a Földről? (1.1.1; 1.2.1) Ez milyen földi élettani ciklusokat szabályoz (2.5; 3.4.1; 4.1.1; 4.2.2), és hogyan hat a tengerjárásra? (2.4.1) Mi adja a csillagok fényét (8.2.3), ennek milyen összetevői vannak? (1.3.3) Hogyan melegíti fel a levegőt? (2.3.1). Hogyan hat a Nap a növényekre (fotoszintézis: 1.3.3; 5.2-3; 7.4.2), és melyek a túlzott UV sugárzás hatásai? (3.3.2) Miből állnak (8.3.1), mivé lesznek? (1.1.4)
1.3 Fizikai kölcsönhatások, átalakulások 1.3.1 Mechanikai kölcsönhatások	Konkrét esetekben ismerje föl, hogy minden hatás két dolog kölcsönös viszonyában értelmezhető. Ismerje fel konkrét testek esetében a mechanikai kölcsönhatásokat, tudja ezeket az erővel jellemezni, vektorábrával szemléltetni. Az alapvető mozgástípusokat tudja összekapcsolni a létrehozó erő jellemzőivel. Tudjon egyszerű méréseket (út, idő, erő, tömeg) végrehajtani, ezekből következtetéseket levonni, a mért értékekből egyszerűen származtatott mennyiségeket kiszámítani. Konkrét jelenségekben ismerje fel a lendületmegmaradás törvényének megnyilvánulását. Ismerje a hang jellemzőit, az emberi hangképzés és hallás mechanikai	Milyen mechanikai hatások befolyásolják a levegő mozgását helyi és földi méretekben, a tengeráramlatokat (2.3-4), a külső erők pusztító és építő munkáját? (2.2.3) Milyen mechanikai hatások érvényesülnek az üledékes és átalakult kőzetek képződése során? (2.2.2) Milyen mechanikai hatások befolyásolják az emberi mozgást, keringést és légzést? (4.2.1)

	hátterét. Tudja értelmezni a kölcsönhatás során bekövetkező energia-átalakulásokat (mozgási-helyzeti, mozgási-rugalmas) és a fellépő mechanikai energiaveszteségeket az energiamegmaradás törvényével. Tudja folyamatok jellemzésére alkalmazni a hatásfok fogalmát.	
1.3.2 Termikus kölcsönhatások	A termikus folyamatokban tudja megkülönböztetni az energiacsere két formáját (hőközlés, munkavégzés). Ismerje a hőátadás formáit és ezek jelentőségét. Tudja alkalmazni az I. főtételt mint az energiamegmaradást kifejező törvényt. Kvalitatív módon ismerje a belső energia kinetikus értelmezését, kapcsolatát a hőmérséklettel. Legyen tisztában a folyamatok során a környezetben szétszóródó energia szerepével a folyamatok irányának meghatározásában. Magyarázza a halmazállapot-változások közben tapasztalható energiacseréket, hőmérsékletviszonyokat. Tudja kvalitatív módon értelmezni a gázok speciális állapotváltozásai közben az állapotjelzők kapcsolatát. Végezzen a belső energia, a fajhő és a hőmérséklet összefüggéseit mutató egyszerű számításokat.	Hogyan függ össze a hőmérséklet és a halmazállapotok magyarázata a részecskék (atomok, molekulák) létével és mozgásával? (7.2.1-3). Milyen energiacserék zajlanak a levegő fölmelegedése és lehűlése során? (2.3.1-2). Mi a halmazállapot-változások élettani szerepe? (4.2.1-2) Milyen energiacserék zajlanak le a csapadékképződés során? (2.3-4-5) Milyen más változások zajlanak le halmazállapot változások közben? (7.2.4)
1.3.3 Elektromágneses kölcsönhatás	Tudja, hogyan érzékeljük, illetve mérjük a fény hatását: az emberi szem mint optikai rendszer, fényképezés. Ismerje a fénysugár megtörésén és visszaverődésén alapuló eszközök fölépítésének és működésének alapelveit (lencsék leképezési törvénye).	Milyen objektumokról nyerhetünk ismereteket fénymikroszkóppal illetve távcsövekkel? (1.2.4; 5.1) Mi szab határt teljesítményüknek, hogyan függ ez a felhasznált fény hullámhosszától? (1.3.3) Mi az üvegházhatás oka? (2.3.1)

	Ismerje az elektromágneses hullámok spektrumát, közös és eltérő vonásaikat (terjedési sebesség, hullámjelenségek, kölcsönhatás különböző közegekkel, élettani hatás).	Hogyan hat a Nap a növényekre (fotoszintézis: 1.3.3; 5.2-3; 7.4.2), és melyek a túlzott UV sugárzás hatásai? (3.3.2)
1.3.4 Nukleáris kölcsönhatás	Tudja jellemezni a nukleáris (erős) kölcsönhatást (milyen objektumok között lép fel, hatótávolság, távolságfüggés kvalitatív módon).	Milyen nukleáris folyamatok zajlanak le a csillagok belsejében? (1.2.4). Mi a magfúzió és a maghasadás? (8.2.3) Milyen előnyei és hátrányai vannak a különböző energianyerési módoknak (megújuló és nem megújuló energiaforrások)? (1.3.1-5; 2.3.4; 3.3.1)
1.3.5 Gravitációs kölcsönhatás	Tudja jellemezni a gravitációs kölcsönhatást. Tudja alkalmazni ismereteit az égitestek mozgásának, a Naprendszer szerkezetének magyarázatában. Ismerjen legalább egy módszert a nehézségi gyorsulás mérésére. Ismerje a súly fogalmát. Tudja értelmezni a súlytalanság jelenségét. Ismerje a torziós inga (Eötvös L.) felhasználását érc- és kőolajtelepek feltárására.	Hogyan hat a Nap és a Hold a tengerjárásra? (2.4.1)

2. A Föld

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
2.1 A Föld múltjának megismerő módszerei	Tudja, hogy milyen jelekből következtethetünk az egykori eljegesedésekre (felszínformák, fajok elterjedése). Ismerje a lemeztektonika földtani, őséghajlattani és biogeográfiai bizonyítékait. Értse, minek alapján következtetnek az őslénytani leletekből az egykori élőlények korára, környezetére és életmódjára.	Mi a kapcsolat az éghajlatváltozások és a biomok kiterjedése között? (2.4.2) Hogyan használhatók fel az izotópok az abszolút kormeghatározásra? (8.2.3) Mi az összefüggés a szervek, az életmód és a környezet között? (4.1.1) Mi a kapcsolat a DNS bázissorrendje, a fajok tulajdonságai és a mutációk között? (3.3.2; 6.5-6; 7.3.2)

	Táblázat, grafikon segítségével értelmezze, hogy mai fajok genetikai állományának összevetésével hogyan következtetnek eredetükre, múltjukra (biokémiai törzsfa).	Mi valószínűsíti, hogy az eukarióta sejt szimbiózis útján jött létre? (5.1-2)
2.2 A kőzetburok 2.2.1 Kőzetlemezek	Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, az egyes geoszférák fizikai, kémiai jellemzőinek változásában megnyilvánuló törvényszerűségeket. Ismertesse a kontinentális és az óceáni kőzetlemezek jellemzőit. Mutassa be a kőzetlemezmozgások okát, típusait és azok következményeit. Tudjon a témakörhöz kapcsolódó ábrákat elemezni. Magyarázza a kőzetlemezmozgások és a vulkanizmus kapcsolatát. Jellemezze az ütköző kőzetlemezek alapján a hegységképződés típusait, és tudjon példákat ezekre.	Mi a mechanikai feltétele a földrengés hullámok kipattanásának, s mire következtethetünk irány- és sebességváltozásukból? (1.1.2; 1.3.3; 7.2.3.) Mi a radioaktivitás szerepe a kőzetlemezek mozgásában? (8.2.3)
2.2.2 Kőzetek, ásványok	Különböztesse meg az ásvány, a kőzet, az érc, a fosszília és a talaj fogalmát. Ismertesse a kőszén és a szénhidrogének keletkezését.	A talaj mint környezeti tényező. (3.1.1) Milyen fizikai-kémiai változások zajlanak a magma lehűlésekor? (7.2.4) Mik a szénhidrogének? (6.2) Milyen kőzetek és ásványok vesznek részt a szén körforgásában? (3.1.2)
2.2.3 Külső erők	Jellemezze a külső és belső erők rendszerét. Példák alapján mutassa be a víz a szél és a jég felszínformáló tevékenységét. Képek alapján ismerjen föl felszínformákat.	Milyen mechanikai hatások befolyásolják a külső erők pusztító és építő munkáját? (1.3.1) Mi jellemző az áramló levegő és folyadék viselkedésére? (7.2.2)
2.3. A légkör 2.3.1 Általános jellemzői	Ismertesse a légkör összetételének jellemző vonásait, hozza kapcsolatba az élőlények anyagcsere-folyamataival. Mutassa be a légkör szerkezeti felépítését, az egyes szerkezeti egységek	A fotoszintézis és a légzés jellemzői. (5.2) Mi szabályozza a légkörösszetételét? (Gaia) (3.4.1) Milyen energiacserék zajlanak a levegő

	jellemzőit, a bennük lezajló változások (p, T) legfontosabb vonásait, ezek mérésének módját. Ismertesse az ózonréteg keletkezését és egyensúlyának megbomlását, hatását a földi életre. Mutassa be a levegő felmelegedésének folyamatát, a felmelegedés és a lehűlés törvényszerűségeit, az üvegházhatás okait és következményeit. Tudjon a hőmérsékleti adatokkal kapcsolatos számítási és grafikus ábrázolásai feladatokat megoldani, a témához kapcsolódó tematikus térképeket elemezni.	fölmelegedése és lehűlése során? (1.3.2) Milyen hatások csökkenthetik az ózonréteget? (6.2)
2.3.2 A szél, a szélrendszerek	Bizonyítsa a szél kialakulásának kapcsolatát a hőmérséklet és a légnyomás változásaival. Ismereteit alkalmazva magyarázza a nagy földi légkörzés rendszerének kialakulását. Hasonlítsa össze a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, szerepüket az időjárás alakításában. Ismertesse az összefüggést a levegő hőmérséklete és lehetséges maximális vízgőztartalma között. Mutassa be a legfontosabb csapadékfajták keletkezésének feltételeit és folyamatát.	Mi jellemző az áramló levegő viselkedésére? (7.2.2) Milyen energiacserék zajlanak a légörvények belsejében? (1.3.2)
2.3.3 Az időjárás	Tudjon időjárási térképet olvasni, időjárás-jelentést értelmezni, a témához kapcsolódó tematikus térképeket összehasonlítani, az adatokból diagramot szerkeszteni, és törvényszerűségeket megállapítani. Tudjon példákat mondani az időjárás-változások biológiai hatásaira.	
2.3.4 Levegőszennyezés	Mondjon példákat légszennyező tevékenységekre. Ismertesse azok hatását az élővilágra, az ember	A levegő és az élőlények élettani kapcsolata. (3.1.1; 5.2) Mi a környezeti kár, hogyan

	életminőségére, a többi geoszférára. Legyen képes elemezni és értelmezni a légkör szennyezettségével kapcsolatos adatokat, tematikus térképeket és ábrákat, tudjon azokból következtetéseket levonni. Mondjon példákat a szennyezés csökkentésének lehetőségeire.	csökkenthető? (3.1.3)
2.4. A vízburok 2.4.1 Az óceánok	Ismertesse a víz fizikai és kémiai körforgásának sajátosságait, kapcsolatát a napsugárzással és az élőlények anyagcsere-folyamataival. Ismertesse az óceán és a tengervíz áramlási rendszerének kialakulását, működésének sajátosságait, kapcsolatát az általános légkörzéssel, hatását az éghajlatra. Mutassa be a tengerjárás kialakulását és a vízszintváltozás sajátosságait.	Mi az élőlények szerepe a víz körforgásában? (3.1.2) A fajhő fogalma (1.3.2) és magyarázata. (7.2.2) Mitől függ a tengervíz sűrűsége (sókoncentráció és hőmérséklet)? (7.2.2)
2.4.2 A szárazföld felszíni és felszín alatti vizei	Mutassa be a folyók vízjárásának jellemzői, összefüggéseit az éghajlattal. Ismertesse a folyók építő és romboló felszínátalakító munkáját, a folyó munkavégző-képességét meghatározó tényezőket. Ismerje fel képeken a folyók által kialakított jellegzetes felszíni formákat.	Mi jellemző az áramló víz viselkedésére? (7.2.2) Melyek a tavak feltöltődésének földrajzi okai és szukcessziós következményei? (3.4.1) Mi magyarázza a víz sűrűségváltozásait a hőmérséklet függvényében? (7.2.2)
2.4.3 Emberi hatások	Példák alapján mutassa be az emberi tevékenység nyomán a vízburkot ért környezeti hatásokat, a felszíni és a felszín alatti vízkészlet szennyezésének következményeit, hatását a többi geoszférára. Mondjon példákat a védekezési lehetőségekre. Hazai példák alapján mutassa be a folyószabályozás környezeti hatásait.	Mi a környezeti kár, hogyan csökkenthető? (3.1.3) Hogyan őrizhető meg a biológiai diverzitás? (3.4.2) Az árterek természetes és mesterséges életközösségei. (3.4.1)
2.5. A természetföldrajzi		

övezetesség 2.5.1 Az éghajlati övezetesség	Határozza meg az időjárás és az éghajlat egymáshoz való viszonyát. Összefüggéseiben mutassa be a az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a domborzat és a földfelszín éghajlatmódosító hatását. Ismertesse a természetföldrajzi övezetesség rendszerét. Igazolja az éghajlat meghatározó szerepét a többi természeti tényező (felszínformálás, élővilág, talaj) kialakulásában. Tudjon éghajlati diagramot elemezni, illetve adatok alapján szerkeszteni. Ismertesse az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között. Tudjon példákat mondani a különböző övezetek, övek környezeti/természeti problémáira (esőerdők irtása, elsivatagosodás, élőhelyek megszüntetése, talaj savasodása).	Mi a természetföldrajzi övezetesség csillagászati oka? (1.1.3) Hogyan tükrözik a biomok a természetföldrajzi adottságaikat? (3.4.1.; 3.1.1) Melyek a függőleges övezetesség rendjét meghatározó légkörfizikai tényezők? (1.3.2) A természetvédelem feladatai. (3.4.2)

3. Életközösségek és populációk

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
3.1 Az élettelen környezeti tényezők 3.1.1 Az ökológiai környezet	Értelmezzen a talaj, a víz, a levegő, a fény és az élőlények élettani jellemzőinek kapcsolatát bemutató adatokat. Konkrét példán mutassa be, hogy a környezet-szennyezés hatását hogyan jelzik az élőlények (pl. gyomosodás, betegségek, kipusztulás).	Melyek az élőlények elterjedését befolyásoló éghajlati tényezők? (2.5.1) Hogyan hat egymásra a légkör és az élővilág? (2.3.1; 5.3) Mik a talajképződés éghajlati feltételei? (2.2.2) Mit jelent a szennyezés? (2.3.4; 2.4.3)
3.1.2 Anyagok körforgása	Ismertesse a C, H, O, N alábbi szervetlen vegyületeit, ezek főbb fizikai-kémiai tulajdonságait:	A fotoszintézis és a légzés jellemzői. (5.2) Mi szabályozza a légkör összetételét?

	O_2, O_3, H_2O, CO_2, CO, H_2CO_{3-}, HCO_3, CO_3^{2-}, karbonátsók, Tudja, hogy ezek hogyan keletkeznek természetes úton és emberi hatásra. Értelmezze, hogy mi a szerepük a természetes körforgásban, és miért lehet hiányuk vagy fölöslegük környezeti kár.	(Gaia) (3.4.1) Milyen jellemző reakciók mehetnek végbe a felsorolt elemek és vegyületek között? (7.4.1-2) Hogyan állíthatók elő mesterséges úton elemek? (7.4.2; 8.3.1) Hogyan keletkeznek a karbonátos kőzetek? (2.2.2)
3.1.3 Környezetvédelem	Tudja, hogy milyen eszközök állnak rendelkezésünkre e károk enyhítésére vagy megszüntetésére (technológiák, pl. szennyvíztisztítás, jogi és gazdasági lépések például határérték megszabása, szelektív adózás, illetve életmódváltás). Elemezzen környezetvédelmi eseteket, javasoljon etikai, jogi, gazdasági tartalmú intézkedéseket és tudjon érvelni ezek mellett.	Mi a környezeti kár? (2.3.4; 2.4.3) Hogyan függ össze a betegségek kialakulása a környezetszennyezéssel, a környezet védelme az egészséggel? (4.2.4)
3.2 Az élők mint környezeti tényezők	Jellemezze a populáción belüli (agresszió, altruizmus, kommunikáció, hierarchia) és populációk közti (fogyasztás, versengés, élősködés, szimbiózis) kapcsolatokat, s hozzon ezekre konkrét példákat.	Mi a kapcsolat az állati viselkedés és a populáció létszámának szabályozása között? (3.3.1) Milyen nagyobb egységekké kapcsolják össze a kölcsönhatások a populációkat? (3.4.1)
3.3 Populációk 3.3.1 Populáción belüli kölcsönhatások, etológia	Elemezze a populáción belüli és populációk közti kölcsönhatások szerepét a populáció létszámának, sűrűségének és eloszlásának szabályozásban (például a ragadozók és élősködők szerepe). Vesse össze az állati és emberi társas viselkedést (kommunikáció, agresszió, önzetlenség). Példán mutassa be az emberi hatás szerepét populációk elszaporodásában vagy kipusztulásában.	Hogyan függ egy életközösség stabilitása az alkotó populációk sokféleségétől? (3.4.2) Mi a különbség az öröklött és a tanult viselkedésformák között? (4.1.2) Mi a környezet- (3.1.3) és természetvédelem (3.4.2) feladata?
3.3.2. Genetika	Értelmezze a gén és a jelleg (fén) kapcsolatát és különbségét, a mendeli	Milyen molekula a genetikai információ „hordozója”? (6.6)

	öröklésmenet lényegét. Legyen képes öröklésmenetet elemezni 1 és 2 génes (nem kapcsolt) példákon. Tudja, mi jellemző a hajlam öröklésére. Különböztesse meg a minőségi és a mennyiségi jellegeket, ismertesse ezek öröklésének különbségét. Értelmezzen mennyiségi jellegek eloszlását ábrázoló görbéket. Mondjon konkrét példát arra, hogy a génműködés is szabályozott folyamat pl. egyedfejlődés szakaszai.) Magyarázza az ivaros folyamat szerepét a genetikai változatosság fenntartásában. Sorolja föl a genetikai anyag megváltozásának (mutációk) lehetséges okait és következményeit, a kockázati tényezők csökkentésének módját. Értelmezze a környezetvédelem, a gazdaság, a politika és az emberi felelősség kapcsolatát, fogalmazza meg véleményét (pl. sugárterhelés, mutagén növényvédőszerek alkalmazása).	Hogyan függ össze a DNS bázissorrendje (6.6) a fehérje szerkezetével (6.5), az pedig a tulajdonságokkal (fén)? Hogyan befolyásolja a mennyiségi jellegek eloszlási görbéit a szelekció? (3.3.3) Mitől függ az, hogy egy gén működik-e vagy sem? Hogyan függ össze a génműködés szabályozása a többsejtűek egyedfejlődésével (4.3) és egészségével? (4.2.2-4) Mi a mutációk biokémiai oka (6.6) és milyen emberi hatások fokozhatják valószínűségét? (1.1.4; 6.2; 8.2.3)
3.3.3 Fajfogalom, szelekció	Mutassa be a géngyakoriságot befolyásoló tényezőket. Hasonlítsa össze és elemezze a természetes és mesterséges szelekció hatását. Tudja a faj hagyományos (linnéi) meghatározását és a fajok elkülönülésének evolúciós-ökológiai okát.	Mi a szerepe az életmódjukban különböző fajoknak az életközösségekben (3.4.1), az anyagáramlásban? (3.1.2)
3.3.4 Etikai vonatkozások	Ismertesse a modern genetika lehetőségeit, a fölvetett etikai problémákat, a lehetséges válaszokat (pl. génterápia, klónozás, genetikailag módosított élőlények, családtervezés).	Mi a szexualitás genetikai funkciója? (3.3.2; 4.3) Mi a biológiai diverzitás szerepe? (3.4.2)
3.4 Életközösségek 3.4.1 Az életközösségek jellemzői	Ismertesse az életközösség (társulás, biom, bioszféra v. Gaia) fogalmát, az	Mi a kapcsolat a természetföldrajzi zonalitás és a biomok között? (2.5)

	élővilág szintekre tagoltságának jellemzőit. Jellemezze az élőlénytársulásokat anyag- és energiaáramlásuk, térbeli szerveződésük (szintezettség) és időbeli mintázataik alapján. Vessen össze természetes, természetközeli és mesterséges társulásokat a fenti szempontok alapján.	Milyen érvek szólnak a földi bioszféra önszabályozó tulajdonsága mellett? (Gaia) (2.3.1; 3.1.2) Mi az összefüggés a biológiai, a természetföldrajzi és a csillagászati periódusok között? (1.1.1; 1.1.3; 2.5)
3.4.2 Diverzitás és természetvédelem	Értelmezze a genetikai és a faj-egyed változatosság (diverzitás) megőrzésének fontosságát, az ember veszélyeztető és fenntartó szerepét. Értelmezze a természetvédelem fő feladatait és lehetőségeit, kapcsolatát a környezetvédelemmel. Foglaljon állást hazai teendőinkről, érveljen álláspontja mellett.	Mi a szerepe az életmódjukban különböző fajoknak az életközösségekben (3.4.1), az anyagáramlásban? (3.1.2)

4. Az élő egyed

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
4.1 Az élő egyed és a környezet kapcsolata A viselkedés mint alkalmazkodás	Példán mutassa be, hogy az állat viselkedése is a környezethez való alkalmazkodás eszköze. Különböztesse meg és értelmezze ebből a szempontból az öröklött és a tanult viselkedésformákat. Ismertesse a bevésődést, a feltételes reflexet és az operáns tanulást, illetve az ezt vizsgáló kutatók módszereit (K. Lorenz, Pavlov, Thorndike).	Mi a szerepe a területvédelemnek, a társas viselkedésnek, az utódgondozásnak a populációk fennmaradásában? (3.2) Mi a különbség az öröklött és a szerzett tulajdonságok között? (3.3.2)
4.2 Az emberi életműködések 4.2.1 Önfenntartás: struktúrák és funkciók	Ismertesse az emberi önfenntartó életműködések helyszíneit, az itt zajló folyamatok lényegét, a működés feladatát az egész szervezet fenntartásában, homeosztázisában, az	A homeosztázis mint szabályozott és vezérelt állapot. (4.2.2) Hogyan lesz a táplálékból tápanyag? (6.1-5; 5.3) Milyen szerepet játszik a diffúzió, az

	alábbi szempontok alapján: Táplálkozás, emésztés, felszívás: mit, hol, mivé bontunk? Kiválasztás: funkciója. Keringés: a szívműködés és a véráramlás mechanikája, a hajszálerek anyagforgalma. Légzés: a légzőmozgások mechanikája, a gázok funkciója a sejtben. Mozgás: a csontváz- és izomrendszer mechanikája (emelők), energiaellátása. Ismertesse ezen életműködések gyakoribb zavarait, betegségeit, az egészségmegőrzés módját.	ozmózis és a vérnyomás a szervezet anyagforgalmában? (7.2.2) Mi a légzés kémiai háttere? (5.3; 7.3.1; 7.4.2) Az emelő elve a fizikában. (1.3.1)
4.2.2 Szabályozás és vezérlés	Mutassa be a hormonális szabályozás lényegét az inzulin és cukoranyagcsere példáján. Értelmezze a cukorbetegség kialakulásnak lehetséges okait, gyógymódját. Ábra alapján jellemezze a hormonálisan szabályozott és vezérelt folyamatokat a női nemi működésekben. Értelmezze a hormonális és idegi szabályozás kapcsolatát a szervezet szintjén (szimpatikus és paraszimpatikus idegrendszer - stressz - adrenalin). Ismertesse a rövid és hosszú ideig tartó stressz hatásait (magas vérnyomás, szorongás), a civilizációs betegségeket és ezek megelőzésének módját.	Hogyan jut szőlőcukorhoz a növényi és az emberi sejt? (4.2.1; 5.3) Mi a szőlőcukor lehetséges sorsa, funkciója a szervezetben? (5.1-3; 6.3) Milyen veszélyeket jelent hormontartalmú készítmények ellenőrizetlen fogyasztása (pl. doppingszerek)? (4.1.2; 4.2.1) Mi magyarázza a szerfüggések veszélyességét (pl. alkohol, drogok)? (4.2.4)
4.2.3 Immunrendszer	Ismertesse az immunrendszer részeit, az immunitás funkcióját, a csökkent és túlzott (allergia) immunválasz kockázatát Semmelweis és Pasteur munkásságának ismeretében értelmezze a tudományos kutatás és a tudás alkalmazásának lehetőségeit (higiéné-védőoltások) és a tudós erkölcsi felelősségét.	Mi az egyedek kémiai különbségének genetikai oka (6.5-6; 3.3.2) és ökológiai magyarázata? (3.4.2) Mi az emésztés funkciója? (4.2.1) Mi az egészség feltétele egy kölcsönhatások által fenntartott életközösségen belül? (3.2)
4.2.4 Eletmód, egészség	Hozza kapcsolatba az egészséget a testi-	Mi magyarázza a szerfüggés

	lelki egyensúllyal (homeosztázissal), ennek felborulását pedig a betegségekkel. Ismerje a kábítószerek általános hatását az egyén és a közösség életére.	veszélyességét? (pl. alkohol, drogok) (4.2.2)
4.3 Az egyedfejlődés	Értelemzze, hogy az emberi egyedfejlődés során a szervezet differenciálódik, hozza kapcsolatba ezt génjeink szabályozott működésével. Értelmezze az emberi élet kezdetével és végével kapcsolatos etikai és jogi véleményeket, problémákat (családtervezés és abortusz, illetve euthanázia, szervátültetések), ismertesse az érveket.	Mitől függ az, hogy egy gén működik-e vagy sem? Hogyan függ össze a génműködés szabályozása a többsejtűek egyedfejlődésével? (3.3.2) Mi biztosítja egy ivarosan szaporodó élőlény önazonosságát genetikai (3.3.2) és immunológiai értelemben? (4.2.3; 6.5-6)

5. A sejt

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
5.1 Sejttípusok	Ismertesse a baktérium, a növényi, a gomba és az állati sejtek fő alkotóit, ezek feladatát, hozza kapcsolatba a különbségeket az eltérő életmóddal.	Mit jelent az életmód kémiai szempontból? (6.1; 7.3.1-2; 7.4.2)
5.2 Sejtalkotók és feladatuk	Ismertesse a sejthártya feladatát az elkülönítésben és a kapcsolattartásban, tudja, hogy a sejtmag örökítő anyagot tartalmaz.	A sejthártya kémiai alkotói. (6.4-5) A sejthártya mint félig áteresztő membrán (7.2.2) és mint immunológiai jelek hordozója. (4.2.3)
5.3 A sejtanyagcsere	Határozza meg az autotróf és a heterotróf életmód lényegét, a heterotrófia típusait (ragadozó, növényevő, lebontó, élősködő), az energianyerés két útját (foto- és kemotrófia), a sejtben zajló fontosabb energiaigényes és energiatermelő folyamatokat (izomműködés, felszívás, fehérjeszintézis). Írja fel a fotoszintézis/légzés bruttó egyenletét. Tudja az erjedés és a biológiai oxidáció különbségét, helyszínét,	Mit jelent az életmód kémiai szempontból (6.1; 7.3.1-2; 7.4.2) és ökológiailag? (3.2; 3.3.1) Mi a fő anyagcsere folyamatok energetikai mérlege a sejten belül? (1.3.1-3; 7.3.1-2) Mi zajlik le az óriásmolekulák hidrolízisekor, és mi történik monomerjeik erjedése vagy oxidációja során? (6.1-6; 4.2.1) Mi ezen folyamatok biológiai funkciója? (7.3.1) Mi jellemző az enzimekre mint katalizátorokra (fajlagosság), mi a

	energiamérlegét, gyakorlati jelentőségét.	magyarázata? (6.5-6; 7.3.2)

6. Szerves kémia

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
6.1 Az óriásmolekulák jellegzetességei	Különböztesse meg a polimerizációt és a (poli)kondenzációt, értelmezze a hidrolízist (alkének, monoszaharidok, aminosavak, nukleotidok összekapcsolódása, észterképzés glicerinből zsírsavakból és/vagy foszforsavból).	Részletesebben a továbbiakban: (6.2-6).
6.2 A szénhidrogének	Ismertesse a kőolaj eredetét, fizikai (lepárlás) és kémiai feldolgozásnak legfontosabb termékeit (benzin, petroleum, Diesel-olaj, pakura), ezek fölhasználását a gyakorlatban (energiaforrás, vegyipari alapanyag). Értelmezze a fokozódó kőolaj-felhasználás környezeti veszélyeit. Ismertesse a halogénezett szénhidrogének felhasználását (freon, peszticidek, műanyagok) és ezek környezeti veszélyeit (ózonbontás, mutagén és rákkeltő hatás, biológiai akkumuláció stb.). Foglaljon állást a műanyagok felhasználásával kapcsolatban.	A kőolaj keletkezése. (2.2.2) Hogyan függ a forráspont a molekulamérettől és a kötőerők típusától? (7.1.2-3) Mi az üvegházhatás oka? (2.3.1) Mi az ózonpajzs szerepe? (2.3.1) Mi a mutációk biokémiai oka (3.3.2; 6.6) és milyen emberi hatások fokozhatják valószínűségét? (1.1.4; 6.2; 8.2.3) Mi a környezeti kár, hogyan csökkenthető? (3.1.3)
6.3 A szénhidrátok	Ismertesse a szőlőcukor, a keményítő, a cellulóz és a kitin előfordulását, tulajdonságaikat. Ismertesse ezen anyagok biológiai jelentőségét.	Mi a szőlőcukor szerepe a sejtanyagcserében (5.3), hogyan keletkezik a növényi (5.3) és az állati szervezetben? (4.2.1)
6.4 A lipidek	Ismertesse a lipidek biológiai jelentőségét, előfordulását.	Hogyan magyarázható a molekulák polaritása (7.1.3), miként befolyásolja az oldhatóságot? Mi a membránok szerepe a sejtben? (5.1-3) Mi az epe szerepe? (4.2.1; 6.4)
6.5 Fehérjék, kolloidok	Ismertesse a fehérjék típusait (egyszerű - összetett, enzim - struktúrfehérje,	Miként szabja meg a DNS a fehérjék aminosavsorrendjét? (6.6)

	fibrilláris - globuláris). Határozza meg a kolloid állapotot, ismertessen olyan hatásokat, melyek a kolloidokat kicsapják, értelmezze ezt molekuláris szinten, és fogalmazza meg jelentőségét az életműködések szempontjából (pl. nehézfém-mérgezések, emésztés, talajkolloidok sorsa).	Hogyan jön létre a talaj (2.2.2), mi a víztartó képességének magyarázata (7.2.2) és ökológiai szerepe? (3.1.1)
6.6 A nukleinsavak	Ismertesse a nukleinsavak 3 alaptípusát (DNS, mRNS, tRNS), előfordulását, szerepüket a fehérjeszintézisben. Magyarázza a génmutációk következményeit.	Mi a kapcsolat az öröklődés molekuláris genetikai (bázissorrend, aminosavsorrend) és klasszikus genetikai (tulajdonság) leírása között? (3.3.2)

7. Atomcsoportok (vegyületek, halmazok)

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
7.1 Molekulák, atomcsoportok 7.1. A képlet	Értelmezze a különbséget keverék és vegyület között. Értelmezze a kapcsolatot az összegképlet, a szerkezeti képlet és a térszerkezet között.	Hogyan segítette az Avogadro-törvény a vegyületek összegképletének fölírását? (7.2.1)
7.1.2 A kovalens kötés	Értelmezze a molekulák polaritását, ismertesse ennek gyakorlati jelentőségét.	Mi magyarázza a víz fizikai-kémiai tulajdonságait? (7.2.2)
7.1.3 Molekulák tulajdonságai	Tudjon példát mondani vízben oldódó és oldhatatlan, vizes közegben savas, bázikus és semleges kémhatású vegyületekre. Magyarázza ezeket a tulajdonságokat a molekulák, illetve atomcsoportok polaritásával.	A fehérjék harmadlagos szerkezetét biztosító kötések. (6.5) Hogyan magyarázható a savasság a szó hétköznapi értelmében (Arrhenius), illetve Brönsted szerint? (7.4.1)
7.2 Anyagi halmazok 7.2.1 Gázok	Értelmezze az ideális gáz fogalmát, az Avogadro-törvényt. Ismertesse ennek jelentőségét a kémiában (moláris anyagmennyiség megadása). Tudjon megoldani egyszerű számításos feladatot a periódusos rendszer fölhasználásával. Ismertessen olyan jelenségeket	Mi szabja meg a moláris atomtömeget? (8.3.2) A véráramlás mechanikája. (4.2.1) Mi magyarázza a folyók felszínformáló hatását? (2.2.3)

	(gázokban és folyadékokban), melyek a Bernoulli-törvény segítségével értelmezhetők.	
7.2.2 Folyadékok	Magyarázza az oldódás folyamatát. Magyarázza a diffúzió jelenségét gázokban és folyadékokban. Konkrét példákon mutassa be a felhajtóerő és a hidrosztatikai nyomás hatásait. Értelmezze és alkalmazza a sűrűség, a koncentráció és a százalékos összetétel fogalmát. Értelmezze az ozmózis jelenségét és biológiai fontosságát. Ismerje a víz különleges viselkedését (sűrűség-anomália, nagy fajhő) és ennek biológiai-földrajzi jelentőségét. Ismerjen folyadék és szilárd felületek közt föllépő kölcsönhatásokat (felületi feszültség, nedvesedés, hajszálcsövesség), és legyen tisztában ezek gyakorlati jelentőségével.	Hogyan magyarázható a kősótelepek keletkezése? (2.2.2) Milyen folyamatok játszódnak le a széndioxid, az ammónia, a hidrogén-karbonátok és a nitrogén-oxidok vízben oldódásakor? (3.1.2) Milyen élettani folyamatokat magyarázunk ozmózissal? (4.2.1) Az óceánok éghajlat módosító hatása. (2.5.1) Milyen a jó vízgazdálkodású talaj szerkezete? (3.1.1; 2.2.2) Hogyan hatnak a felületaktív anyagok? (6.4; 7.1.3)
7.2.3 Szilárd anyagok	Írja le a kristályos és az amorf állapot különbségét, gyakorlati jelentőségét, a sűrűn folyó (viszkózus) állapot jellemzőit.	Milyen a Föld belső szerkezete? (2.2.1) A magma lehűlésekor végbemenő szerkezeti változások. (2.2.2)
7.2.4 Halmazállapot-változások	Ismerje és magyarázza a halmazállapot-változások közben tapasztalható jelenségeket (sűrűség- és energetikai változások).	Exo- és endoterm folyamatok a víz körforgása során. (2.3.2) Milyen szerepet játszik a víz halmazállapot-változása a kőzetaprózódásban? (2.2.3)
7.3 Átalakulások 7.3.7 Termokémia	Értelmezze a különbséget fizikai átalakulás és kémiai változás között. Definiálja az exo- és endoterm reakciókat, gyakorlati jelentőségüket (égés, biológiai oxidáció).	Milyen fizikai és kémiai változáson esnek át a kőzetek pusztulásuk során? (2.2.3) Milyen fizikai és kémiai változáson esnek át a tápanyagok emésztésük során? (4.2.1; 6.1-6) A sejtanyagcsere folyamatainak

		energiamérlege. (5.3)
7.3.2 Reakciókinetika	Tudja, milyen tényezőktől függ a reakciók sebessége. Ismertesse a katalízis jelenségét. Különböztesse meg a termodinamikailag zárt és nyílt rendszereket, tudja, hogy a Föld és az élő rendszerek miért nem kerülhetnek a dinamikus egyensúly állapotába.	Hogyan értelmezhető kinetikusan a belső energia? (1.3.2) Az enzimek mint biokatalizátorok. (6.5) A Nap hatása a földi életre. (1.2.4) A légkörzés és az óceáni áramlatok mint energiaszállító rendszerek. (2.3.2; 2.4.1)
7.4 Reakciótípusok 7.4.7 Sav-bázis reakciók	Ismertesse a savasság hétköznapokban használt fogalmát, illetve mérőszámát (pH). Tudja, mik a sav-bázis indikátorok. Ismertesse a Brönsted-féle sav-bázis elméletet és vesse össze a hétköznapokban használttal (Arrhenius). Ismertessen a gyakorlati életben fontos savakat: szénsav (a CO_2 reakcióival) hidrogén-klorid, - gyomornedv, hidrogénfejlesztés ecetsav, - erjedés aminosavak; - fehérjék és bázisokat (nátrium-hidroxid, ammónia). - ammónia gyártás, nitrogén körforgás. Írja fel és értelmezze ezek sav-bázis reakcióit, nevezze meg az így keletkező sókat.	Mi bizonyítja, hogy a semleges oldatban is lehetnek ionok, s hogyan függ ez össze az elemi töltésegységgel (8.1.1) és a mól fogalommal? (7.1.2) Hogyan keletkezik a szénsav? (3.1.2) Mi a HCl szerepe az emésztésben? (4.2.1) A környezetvédelem feladatai. (3.1.3) A nitrogén természetes körforgása. (3.1.2) Milyen ásványok, illetve kőzetek keletkeznek ezekből az ionokból? (2.2.2) Mi az atomcsoportok polaritásának oka? (7.1.3)
7.4.2 Redox reakciók	Ismertesse az oxidáció és a légzés lényegi azonosságát bizonyító kísérleteket (Lavoisier), az égés magyarázatát oxidációval. Ismertesse a redox folyamatok általánosított elméletét (elektronátmenet), a mindennapi életben fontos redox folyamatokat: vas korróziója, kohászat (vas, alumínium),	A légzés és a fotoszintézis biokémiai részlépései. (5.2-3) Hogyan magyarázható a periódusos rendszer elemeinek redukciója, illetve oxidációja? (8.3.2)

	elektrolízis (kősó vizes oldata).	
7.3 Egyéb reakciók	Ismertesse a kondenzáció és a hidrolízis fogalmát, mutassa be e reakciókat a 6. pont példáin.	Lásd 6. pont.

8. Atomok, elemi részek

TÉMÁK	Tantárgyi ismeret és készség	Kapcsolat
8.1 Elemi részek 8.7.7 Az elemi töltés	Ismerje az elektron, proton, neutron legfontosabb tulajdonságait (töltés, tömegeik egymáshoz viszonyított aránya). Ismertesse az ion fogalmát, és olyan jelenségeket, melyek ezzel magyarázhatók.	Hogyan bizonyítható az elektron és a proton léte? (8.2.2-3.) Az atom fölépítése a Rutherford-modellben. (8.2.1)
8.1.2 Az energia kvantáltsága	Tudja, mit jelent az energia kvantáltsága, tudjon példát mondani olyan jelenségekre, amelyek ennek alapján értelmezhetők (pl. vonalas színképek).	Mitől függ a fény (elektromágneses hullám) energiája? (1.3.3) Mit jelent a héj, illetve pálya a periódusos rendszerben? (8.3.2)
8.2 Az atom 8.2.1 Ókori modellek	Ismertessen az atomok léte mellett szóló bizonyítékokat. Tudja, mi a különbség az atom ókori (Démokritosz) és újkori fogalma közt.	Hogyan függ össze a szerkezeti képlet az atomok létével? (7.1.1) Milyen szerepet játszott a tömegmérés (1.3.1) és a mólfogalom (7.1.2) a vegyületek és keverékek elkülönítésében? (7.1.1)
8.2.2 A héj szerkezete	Értelmezze Rutherford szórási kísérletét, és azt magyarázó modelljét. Legyen szemléletes képe az atommag és az elektronburok nagyságrendi viszonyairól. Tudja értelmezni az elektronburok szerkezetét megszabó törvényszerűségeket (diszkrét energiaszintek, fő- és mellékkvantumszám szemléletes jelentése). Ismertesse, hogy az atom szerkezetéről alkotott mai képünk miben tér el	Milyen szerepet játszik a valószínűség fogalma a mendeli genetikában (3.3.2), a termikus kölcsönhatások (1.3.2) és a mutációk keletkezésének magyarázatában (6.6), valamint a genetikai hajlam megnyilvánulásában? (4.2.4) Mit bizonyít a vonalas színkép? (8.1.2; 1.3.3.)

	Rutherford modelljétől (valószínűségi elektroneloszlás, delokalizált pályák lehetősége).	
8.2.3 A mag szerkezete	Ismerje az atommag összetételét. Tudja megkülönböztetni a legfontosabb magreakciókat (radioaktív bomlások, maghasadás, magfúzió). Konkrét, felírt magreakciót tudjon besorolni ezek közé. Ismerje a radioaktív sugárzások fajtáit, fizikai jellemzőit, élettani hatásait, tudjon példákat mondani felhasználásukra. Ismerje a sugárvédelem alapjait. Ismerje az izotóp fogalmát, tudjon példákat mondani gyakorlati felhasználásukra.	Mi történik a csillagokban (1.2.4; 1.3.4) fejlődésük különböző szakaszaiban? (1.1.4) Mi a mutagén és rákkeltő hatás következménye? (6.6; 3.3.2; 4.2.2)
8.3 Kémiai elemek 8.3.1 Elemek előállítása	Különböztesse meg a kémiai elem és az atom fogalmát. Ismertesse az alábbi elemek természetes előfordulását és keletkezésük módját: hélium (csillagokban fúzióval) szén, oxigén, nitrogén (a Földön természetes úton). Tudja, hogy milyen kísérleti eszközökkel lehet előállítani hidrogén- és oxigéngázt (elektromos és vegyi úton), vasat (aluminotermiával és vaskohóban), alumíniumot (elektrolízissel), értelmezze a reakciókat.	Mi történik a csillagokban (1.2.4; 1.3.4) fejlődésük különböző szakaszaiban? (1.1.4) A redox folyamatok általános elmélete. (7.4.2)
8.3.2 A periódusos rendszer	Ismertesse a periódusos rendszer jelöléseit és fölépülésének elvét: teremtsen kapcsolatot az atom héjszerkezete és a periódusok között. Jellemezze egységesen az alkálifémeket, alkáliföldfémeket, halogéneket és	Mit bizonyít a vonalas színkép? (8.1.2; 1.3.3.) Mi a kapcsolat rendszám és a mag szerkezete között? (8.2.3)

	nemesgázokat. Értelmezze az egy oszlopon belüli fizikai/kémiai tulajdonságok változásainak hasonló tendenciáit, értelmezze a jelenséget.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
feladatsor	vagy tételkifejtés	vagy projektmunka bemutatása
120 perc	15 perc	
75 pont	75 pont	

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Függvénytáblázat, középiskolai földrajz atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Függvénytáblázat, középiskolai földrajz atlasz, szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
feladatsor	vagy tételkifejtés	vagy projektmunka bemutatása
120 perc	15 perc	
75 pont	75 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

Vizsgázónként szükséges segédeszköz: függvénytáblázat, középiskolai földrajzi atlasz és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A feladatsor a biológia, a fizika, a kémia és a természetföldrajz tantárgyak ismeretköréből tartalmaz kérdéseket, ezek aránya közelítőleg azonos.

A feladatsor jellemzői

A kérdések kb. 50%-a főként ismeretfölidézésre, szövegértésre, grafikonértelmezésre irányul.

A feladatok másik fele az ismeretek összekapcsolására, alkalmazására, mélyebb értelmezésére, kritikájára, ellenőrzésére, új szempont szerinti rendszerezésére vagy megjelenítésére (pl. grafikonkészítés) vonatkozhat. Ezek között szerepelhetnek véleményalkotást váró feladatok is.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

A véleményalkotást igénylő feladatoknál a vélemény megfogalmazásának módja mellett az alátámasztás, indoklás tartalmi része értékelhető, maga a vélemény nem.

Az egyes tantárgyakkal kapcsolatos feladatok pontszámai közelítőleg azonosak.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli vizsga a vizsgázó választása szerint vagy egy tételkifejtésből vagy egy projektmunka bemutatásából áll.

Projektmunkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik és tanulói jogviszonyban van.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Vizsgázónként szükséges segédeszközök: függvénytáblázat, középiskolai földrajzi atlasz és szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép.

A vizsgázó vázlatot készíthet, és azt használhatja (amennyiben a feladat ezt megköveteli, a vázlat készítése szükséges is).

A vizsgáztatónak lehetővé kell tennie, hogy a vizsgázó gondolatmenetét önállóan fejtse ki, majd - amennyiben a feladat ez - álláspontját is megfogalmazza és megvédje.

Amennyiben a vizsgázó projektmunkát készít, a projekt témája lehetőség szerint olyan legyen, hogy az legalább két természettudományos tárgy ismereteit és készségeit / kompetenciáit érintse. Például a „Kerti fáink virágzása” című munka biológiai és meteorológiai, a „Dunai árvíz pusztítása” című földrajzi és fizikai, a „Műtrágyák hatása” pedig kémiai és biológiai műveltségi köröket kapcsol össze.

A vizsgázó a projektmunkát egy konzulens szaktanár irányításával végezze.

A projekt témáját a vizsgázó szabadon választhatja meg. A konzulens szaktanárnak el kell utasítania a témaválasztást, amennyiben az megítélése szerint balesetveszélyes, egészségkárosító, környezetszennyező, törvénysértő vagy az iskolai munkát akadályozza.

A projektmunkának feltétlenül tartalmaznia kell valamely saját (a vizsgázó által elvégzett) megfigyelést vagy kísérletet, amely a konzulens szaktanár által ellenőrzött és a vizsgázó által munkanaplóban rögzített.

A konzulens szaktanárral legalább kétszer - a téma megbeszélésekor és a munka során legalább egyszer - konzultáljon a projektmunka készítője.

Az elkészült projektmunkát legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell beadni a vizsgabizottságot működtető intézménynek.

Ha a vizsgázó projektmunkáját nem adja be határidőre, akkor a középszintű szóbeli vizsgán tételt húz.

A beadott projektmunka írásbeli dolgozatként kezelendő.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó beszámol saját vizsgálatairól, és válaszol az azzal kapcsolatban föltett kérdésekre. Az elkészült projektmunka nem helyettesíti, hanem kiegészíti és segíti a párbeszédet.

A szóbeli vizsgára adható pontszámot - maximum 75 pontot - ezért két szempont - az írásos dolgozat és a szóbeli beszámoló - együttes figyelembevételével adjuk meg.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsornak legalább 20 tételből kell állnia. A tételsor a vizsgakövetelményeknek megfelelően, valamennyi természettudomány területről közelítőleg azonos arányban tartalmaz kérdéseket.

A szóbeli tétel két feladatból áll:

1. feladat: egy téma kifejtése megadott szempontok szerint

2. feladat: problémamegoldást igénylő feladat

1. feladat

A kifejtő kérdés valamely nagyobb, legalább két tudományágat (pl. biológia-kémia) érintő témára vonatkozik. A téma megnevezése mellett a tétel szövegének a kifejtést segítő szempontokat is tartalmaznia kell.

2. feladat

Valamely konkrét, gyakorlati vagy etikai kérdést is érintő feladat megoldása, mely szintén több területet érint. A szükséges adatokat, ismereteket a feladathoz mellékelt szöveg, grafikon, táblázat, fotó vagy más információhordozó tartalmazza. Amennyiben a problémafeladat megoldásához számolás szükséges, az csak egyszerű, 1-2 perc alatt megoldható műveleteket igényelhet.

A két feladat között jelentős tartalmi átfedés nem lehet (a probléma tehát nem vonatkozhat az 1. feladatban kifejtett témára).

A szóbeli vizsgarész értékelése tételkifejtés esetén

A szóbeli vizsga értékelését jelentő pontszámot legalább két jelen levő szaktanár, megegyezéssel adja.

1. feladat: 40 pont

- tartalom 30 pont
- a felelet felépítésére és a kifejtés önállóságára 10 pont

az alábbi szempontok alapján:

- a felelet mennyire alkot összefüggő, logikus egészet;
- tartalmaz-e a témához nem tartozó részeket;
- mennyire önálló a tétel kifejtése (azaz szükség van-e és milyen mértékben, mennyire lényeges részeknél segítő, illetve kiegészítő kérdésekre).

2. feladat: 35 pont

A tételsor összeállításakor röviden rögzíteni kell az egyes feladatok kifejtésének elvárt összetevőit és az 1. feladat tartalmára adható 30 pont, illetve a 2. feladatra adható 35 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, továbbá az 1. feladatban a felelet felépítésére és a kifejtés önállóságára adható 10 pont felosztását, a megadott szempontok szerint.

A szóbeli vizsgarész értékelése projektmunka bemutatása esetén

A javasolt terv szempontokat ad a pontozáshoz. Minden szempont maximális pontszámának megadásához az összes fölsorolt szempont teljesítése szükséges. Kisebb pontszám - szélső esetben nulla - adandó, ha bármelyik fölsorolt szempontnak nem vagy csak részben felelt meg a projektmunka.

A projektmunka értékelésének szempontjai

Szempontok	Részpontszámok	Maximális pontszám
A projektmunka írásos része		
Tartalmi szempontok	25	45
Formai szempontok	20	
A szóbeli beszámoló		
Az olvasottak ismertetése	10	30
A módszerek bemutatása	10	
Az eredmények értékelése	10	
Összesen	75	75

1. A projektmunka írásos anyaga (a dolgozat) 45 pont
1.1 Tartalmi szempontok 25 pont
1.1.1 Kérdésfölvetés 10 pont
(E részben értékeljük a probléma megfogalmazását és a módszer ismertetését.)
10 pont adható, ha a vizsgázó
- érthetően fogalmazza meg a vizsgálat célját
- pontosan leírja a használt módszert, eszközöket, és
- számba veszi és elemzi a lehetséges hibaforrásokat.

Legfeljebb 5 pont adható, ha a vizsgázó
- nem fogalmaz meg célt, vagy a tárgyalás során eltér a kitűzött céltól, vagy
- a módszerek és hibaforrások leírása hiányos, esetleges

Nem adható pont, ha akár a célok, akár az eszközök leírása hiányzik
1.1.2 Eredmények, következtetések 5 pont
(E részben értékeljük magát a vizsgálatot és az abból levont következtetéseket.)
5 pont adható, ha a vizsgázó
- minden kapott adatot, tényt pontosan rögzített, és
- azokból helyes (releváns, a tényekkel összhangban álló) következtetést vont le

Legfeljebb 3 pont adható, ha a vizsgázó
- az eredmények egy részére csak utal, anélkül hogy azokat rögzítené (a jegyzőkönyv hiányos)
- a következtetések nem kellően megalapozottak

Nem adható pont, ha a vizsgázó
- nem rögzíti eredményeit
- nem von le következtetést, vagy az nem függ össze megfigyeléseivel.

1.1.3 Háttérismeret 10 pont
(E részben értékeljük a tájékozottságot.)
10 pont adható a vizsgázó
- több (legalább három) forrást (pl. szakkönyvet, cikket, internetes forrást) földolgozott
- a források érdemben kapcsolódnak a megfigyelésekhez, segítik azok értékelését.

Legfeljebb 5 pont adható, ha a vizsgázó
- háromnál kevesebb forrást dolgozott föl
- a felhasznált forrásokban levő (vagy abból kiemelt) ismeretek érdemben nem segítik a kitűzött cél elérését
Nem adható pont, ha a vizsgázó
- nem használt forrásmunkákat vagy
- a felhasznált források értelmezése téves, hibás

1.2 Formai szempontok 20 pont
1.2.1 Tagolás 5 pont
(E részben azt értékeljük, hogy a dolgozat fölépítése áttekinthető-e.)
5 pont adható, ha a vizsgázó
- főcíme találó (arról szól, ami a projekt tényleges témája)
- a munka jól tagolt (a fejezetcímek és a fejezetek tartalma egyezik)
- koherens (a fejezetek és a fejezeteken belüli gondolatok egymásra épülnek, egymásból következnek)
Legfeljebb 3 pont adható, ha vizsgázó
- címei tágabb vagy szűkebb tartalomra utalnak, mint ami a fejezetekben valójában szerepel
- sorrendjük zavaros, esetleges
Nem adható pont, ha a vizsgázó dolgozata nem tagolt
1.2.2 Korrekt utalások 5 pont
(E részben a fölhasznált források korrekt megjelölését értékeljük.)
5 pont adható, ha a vizsgázó
- irodalomjegyzéke formailag teljes (a szerző, a könyv / cikk címe, a kiadó és kiadás dátuma / a folyóirat évfolyama / a link elérhetősége) is szerepel, és
- a dolgozaton belül egyértelmű utalások jelzik, hogy mi a saját gondolat, és mi a másoktól (szó szerint vagy lényegét tekintve) átvett idézet
Legfeljebb 3 pont adható, ha a vizsgázó
- irodalomjegyzéke formailag hiányos vagy
- az utalások nem egyértelműek.
Nem adható pont, ha a vizsgázó
- nem tartalmaz irodalomjegyzéket vagy
- nem derül ki, hogy az irodalmat hol és mire használta, nem különülnek az átvett és a saját gondolatok.
1.2.3 Az eredmények megjelenítése 5 pont
(Ebben a részben az eredmények összegzésének célszerű, áttekinthető ábrázolását értékeljük.)
5 pont adható, ha a vizsgázó
- a rajzok, táblázatok, grafikonok stb. pontosak és áttekinthetőek (pl. a mértékegységek helyesen szerepelnek)
Legfeljebb 3 pont adható, ha vizsgázó
- az eredmények megjelenítése hiányos vagy zavaros.
Nem adható pont, ha a vizsgázó
- nem törekedett az eredmények összegző megjelenítésére, vagy
- az ábrázolás elvileg hibás
1.2.4 Nyelvhelyesség 5 pont
(Ebben a részben a helyesírást és a helyes megfogalmazást értékeljük.)

5 pont adható, ha a vizsgázó fogalmazása
- igényes, nyelvileg helyes és találó
- az idegen nyelvű szakkifejezések mellett / helyett tartalmazza azok pontos magyar megfelelőit (is) - amennyiben ezek léteznek

Legfeljebb 3 pont adható, ha a vizsgázó fogalmazása
- igénytelen, dagályos, pontatlan vagy
- szükségtelen szakszavaktól hemzseg

Nem adható pont, ha a vizsgázó
- nyelvileg igénytelen, stílusa nem a tárgyhoz illő, vagy
- nehezen érthető nyelvi pontatlansága miatt

2. A szóbeli beszámoló 30 pont

2.1 Az olvasottak ismertetése 10 pont

A vizsgázó röviden összefoglalja, hogy milyen irodalmat tanulmányozott a vizsgálat sikeres elvégzése érdekében. A címeken kívül emelje ki azt, hogy az olvasottakból mit használt föl, miben segítették munkáját. E vizsgarész végén a vizsgabizottság tagjai kérdéseket tehetnek föl az irodalommal kapcsolatban. E kérdések ne az irodalom részletes ismertetésére vonatkozzanak, hanem az irodalom és a saját projektmunka kapcsolatára.

10 pont adható, ha
- a vizsgázó jól kiemelte az olvasottak kapcsolatát az elvégzett munkával

Legföljebb 5 pont adható, ha
- a források és a munka kapcsolatát nem vagy rosszul világította meg

Nem adható pont, ha
- a források ismertetése elmarad vagy
- a vizsgázó ezeket munkájával nem tudja kapcsolatba hozni

2.2 A módszerek bemutatása 10 pont

A vizsgázó röviden összefoglalja, hogy hogyan tervezte meg a vizsgálatot, milyen eszközöket használt, hol és mikor zajlott, kik és mi módon segítették a tervezésben. Itt térjen ki arra is, hogy a projektmunka során mikor és hogyan támaszkodott a konzulens szaktanár tanácsaira, azokat hogyan vette figyelembe. Amennyiben a munka jellege ezt megkívánja, itt alkalmazhatók segédeszközök is, például a helyszínt bemutató térkép, az eszközöket ábrázoló rajz, a kézírásos vizsgálati jegyzőkönyv stb.

10 pont adható, ha
- a vizsgázó világosan bemutatta, hogy mit, mi célból végzett el
- milyen segítséget kapott, hogyan változott ennek hatására a munka menete

Legfeljebb 5 pont adható, ha
- a beszámolóból nem derül ki a módszer megválasztásának indoka
- saját munkájának történetéről csak töredékesen tud számot adni

Nem adható pont, ha
- a vizsgázó nem tudja fölidézni a választott módszert és eszközöket

2.3 Az eredmények értékelése 10 pont

A vizsgázó tömören bemutatja eredményeit. Ennek szemléltetésére használjon megfelelő segédeszközt (pl. saját készítésű posztert, fóliát, diát, videokazettát, számítógépes prezentációt). E vizsgarész végén a bizottság tagjai tegyenek föl kérdéseket a használt módszerrel és az eredményekkel kapcsolatban. A kérdések vonatkozhatnak az elhangzottak esetleg nem egyértelmű részleteire is (pl. Pontosan mit ábrázolt a bemutatott grafikon függőleges tengelyén?), de mindenképpen térjenek ki arra, ami a munkát egyénivé tette, például az elvégzett munka szépségére, nehézségeire, az esetleges kudarcok okaira, a további vizsgálatok lehetőségére.

10 pont adható, ha
- a vizsgázó világosan bemutatta eredményeit
- meggyőző választ adott a föltett kérdésekre

Legfeljebb 5 pont adható, ha
- az eredmények bemutatása hiányos,
- válaszai zavarosak

Nem adható pont, ha
- nem használ szemléltető eszközt vagy
- nem tud érdemben reagálni a föltett kérdésekre

ANGOL CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Sor-szám	Középszint	Emelt szint
1.	Nagy-Britannia földrajzi fekvése; Nagy Britannia, az Egyesült Királyság és a Brit-szigetek meghatározása; Nagy-Britannia politikai egységeinek bemutatása (Anglia, Skócia, Wales) és Észak-Írország és a fővárosok; Államforma és demográfiai adatok (terület, lakosság); A nemzeti jelképek, védőszentek s a hozzájuk fűződő legendák. **Az Amerikai Egyesült Államok** fekvése, természeti adottságai, földrajzi tájegységeinek jellemzői, természeti kincsei; Politikai adatok (államforma, terület, lakosság, államok száma). A nemzeti jelképek.	**Nagy-Britannia** földrajzi fekvése, *természeti adottságai és gazdasági lehetőségei;* Nagy-Britannia, az Egyesült Királyság és a Brit-szigetek meghatározása; Az Egyesült Királyság politikai egységeinek *összehasonlítása; az Ír Köztársaság és Nagy-Britannia viszonya; politikai értéklés;* Államforma és demográfiai adatok (terület, *lakosság, fővárosok, Anglia megyéi);* A nemzeti jelképek, védőszentek s a hozzájuk fűződő legendák s *azok magyar vonatkozásai.* **Az Amerikai Egyesült Államok** fekvése, természeti adottságai, földrajzi tájegységeinek jellemzői, természeti kincsei, és azok *gazdasági lehetőségei.* Politikai adatok (államforma, terület, lakosság, államok száma, a legjelentősebb államok és fővárosok);

		A nemzeti jelképek, *az amerikai identitástudat mássága; patriotizmus.* **Ausztrália** *fekvése, földrajzi jellegzetességei és tájegységei.*
2.	Nagy-Britannia korai történelme: Stonehenge, a kelták, a rómaiak, az angol-szászok, a vikingek; A normannok hatása; Arthur király mondaköre; Robin Hood legendája. **Az Amerikai Egyesült Államok** kialakulásának előtörténete; Észak-amerika őslakosságának területi eloszlása, a legjelentősebb törzsek, életmódjuk és megélhetési forrásaik.	**Nagy-Britannia** korai történelme: Stonehenge, a kelták, a rómaiak, az angol-szászok, a vikingek. *Albion és Pannonia összehasonlítása, római emlékek, Nagy-Britanniában és Magyarországon.* A normannok hatása; Arthur király mondaköre; Robin Hood legendája. **Az Amerikai Egyesült Államok** kialakulásának előtörténete; Észak-amerika őslakosságának területi eloszlása, a legjelentősebb törzsek és megélhetési forrásaik; *Az indiánok hitvilága, rituálék és kapcsolatuk a természettel.*
3.	Nagy-Britannia történelme a 17. századig: VIII. Henrik és a protestantizmus; I. Erzsébet uralkodása; az angol reneszánsz kora, Shakespeare és a Globe Színház; Az anglikán egyház létrejötte. **Az Amerikai Egyesült Államok** kialakulásának története; Az észak-amerikai kontinens felfedezése és betelepítése; A Mayflower története, az első telepesek; Thanksgiving (a Hálaadás ünnepének története) Az első 13 állam megalakulása. A Függetlenségi Háború és a Függetlenségi Nyilatkozat (Thomas Jefferson, George Washington). Az indiánok harcai a betelepülőkkel;	**Nagy-Britannia** történelme a 17. századig: *(A Canterbury Mesék mint kordokumentum)* *Harc a trónért, A pestisek kora; A Rózsák háborúja;* VIII. Henrik és a protestantizmus; a kétházas parlament kialakulása; I. Erzsébet uralkodása; az angol reneszánsz kora; Shakespeare és a Globe színház; Az anglikán egyház létrejötte. *A londoni Nagy Tűz.* **Az Amerikai Egyesült Államok** kialakulásának története Az észak-amerikai kontinens felfedezése és betelepítése; *a felfedezések Európai előzményei és következményei;* *Az első telepesek* és a Mayflower története; Thanksgiving (a Hálaadás ünnepének története) *Az első 13 állam megnevezése.* A Függetlenségi Háború és a Függetlenségi Nyilatkozat (Thomas Jefferson, George Washington). Az őslakosság harcai a betelepülőkkel,

	Az indiánok visszaszorítása és letelepítése. Élet a rezervátumokban.	*A legnevezetesebb összecsapások.* Az őslakosok visszaszorítása és letelepítése nyugaton. *Az indiánok civilizálása és beilleszkedési problémáik, élet a rezervátumokban.* *Az ősi kultúra üzleti jellegű újjáélesztése.* *Az indián öntudat feléledése a 20. században.*
4.	Nagy-Britannia történelme a 19. században; az ipari forradalom hatása. A brit birodalom kialakulása, virágkora (a Viktorianus kor értékrendje, a brit önelégültség okai); **Az Amerikai Egyesült Államok** a 19. században. Az USA terjeszkedése, területi hódítások, szerződések vásárlások; 19. századi vasútépítések és az aranyláz; Az ország mai területének kialakulása; Az USA nagyhatalommá válása A rabszolgaság kialakulásának gyökerei. Észak és Dél háborúja. A fajgyűlölet alapjai.	**Nagy-Britannia** történelme a 19. században; az ipari forradalom hatása. A brit birodalom kialakulása *(gyarmatbirodalom létrejöttének részletei)*, virágkora (a Viktoriánus kor értékrendje, a brit önelégültség okai; *a kapitalizmus kialakulásának körülményei);* *A 19. századi irodalom a szociális együttérzés tükrözője (Ch. Dickens); Ch. Darwin hatása kora gondolkodására.* **Az Amerikai Egyesült Államok** a 19. században Területszerzés, hódítások, szerződések útján. *A földszerzés feltételei.* *A nyugat-keleti összekötő vasút megépítésének jelentősége.* Az aranyláz. *Feltalálók és az iparosodás hatása; technikai vívmányok, amelyek megkönnyítették a kapcsolattartást (pl. távíró).* Az ország mai területének kialakulása. Az USA nagyhatalommá válása. A rabszolgaság kialakulásának gyökerei. Észak és Dél háborúja. *A megosztottság kihatása az USA további sorsára (Abraham Lincoln szerepe)* A fajgyűlölet alapjai.
5.	Nagy-Britannia a 20. században. A gyarmati birodalom fokozatos széthullása. Nagy-Britannia szerepe a két háborúban. A Brit Nemzetközösség megalakulása. A királyság intézménye: látszat és valóság.	**Nagy-Britannia** a 20. században. A gyarmatbirodalom fokozatos széthullása az *első és a második világháborút követően;* Nagy-Britannia szerepe a két háborúban. A Brit Nemzetközösség megalakulása, tagjai és működése; A királyság intézménye: látszat és valóság. *Az USA és Nagy-Britannia kapcsolata a 20. században, egészen napjainkig.*

	Az Amerikai Egyesült Államok A 20. században. A 20-as évek Amerikája; Az USA szerepe a két világháborúban A hidegháború; a vietnami és koreai háborúk értékelése; Az USA mint szuperhatalom.	**Az Amerikai Egyesült Államok** A 20. században. A 20-as évek Amerikája *és az 1929-es gazdasági válság és következményei.* Az USA szerepe a két világháborúban *Az atombomba.* *A hidegháború; a szovjet blokk és az USA - politikai értékelés* *A vietnami háború és a koreai háború értékelése, hatása a mindennapi életre;* **Ausztrália** Politikai felépítménye.
6.	Nagy-Britannia A modern brit politikai rendszer; a törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalom felépítése és intézményei. A legfontosabb brit politikai pártok jellemzői és történelmi gyökerei. A politikai választások menete. **Az Amerikai Egyesült Államok** politikai rendszere, a demokrácia intézményei; a törvényhozó, a végrehajtó és a bírói hatalom felépítése és feladatköre; a demokrácia biztosítékai: a „checks and balances" rendszere, az elnök szerepe. A két vezető politikai párt jellemzői és történelmi gyökerei. A politikai választások menete.	**Nagy-Britannia** A modern brit politikai rendszer; a törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalom felépítése és intézményei. A legfontosabb brit politikai pártok jellemzői és történelmi gyökerei. *A legjelentősebb brit miniszterelnökök bemutatása.* *Közös és eltérő vonások a magyar, a brit és az amerikai demokratikus intézmények között.(elnök szerepe Magyarországon és az USA-ban.)* **Az Amerikai Egyesült Államok** politikai rendszere; a demokrácia intézményei; *Az Amerikai Alkotmány felépítése és maradandóságának okai:* a törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalom felépítése és feladatköre; a demokrácia biztosítékai: a „checks and balances" rendszere, az elnök szerepe. A két vezető politikai párt jellemzői és történelmi gyökerei. *Kiemelkedő amerikai elnökök bemutatása.* *A választások.*
7.	Nagy-Britannia A nemzeti tudat alakulása: született britek, bevándorlók, (multicultural society). Mit jelent ma britnek lenni? Az ír és skót nemzeti tudat formálódása.	**Nagy Britannia** A nemzeti tudat alakulása: született britek, bevándorlók (multicultural society) Mit jelent ma britnek lenni: a skót és ír nemzeti tudat formálódása. *Az ír konfliktus történelmi háttere, a vallás szerepe.* *Független Írország leválása.*

	Az Amerikai Egyesült Államok a bevándorlók országa A legjelentősebb bevándorlási hullámok felsorolása. Az 'Új haza' fogalma: európai bevándorlók - európai toló- és amerikai húzóerők; Az Ígéret földje: álom vagy valóság? Mozaik vagy olvasztótégely? A feketék beilleszkedése. Diszkrimináció és fajgyűlölet. Fekete Polgárjogi mozgalmak, polgárjogi harcosok és aktivisták (Martin. L. King, Jr.)	**Az Amerikai Egyesült Államok** A bevándorlók országa A legjelentősebb bevándorlási hullámok történelmi háttere és felsorolása; *a WASP fogalma* Az 'Új haza' fogalma: európai bevándorlók - európai toló- és amerikai húzóerők. Az Ígéret Földje: álom vagy valóság? Mozaik vagy olvasztótégely? *Nemzetfogalom és identitástudat; eltérő kultúrák és szokások; asszimiláció és kulturális pluralizmus;* *Magyar bevándorlók Amerikában.* A feketék beilleszkedése. Diszkrimináció és fajgyűlölet. Fekete polgárjogi mozgalmak és aktivisták Martin L. King, Jr., Malcolm *X)* *A Ku Klux Klan.*
8.	Nagy-Britannia A brit gazdaság fejlődésének főbb csomópontjai (bekerítések, ipari forradalom, feltalálók és ipari találmányok, a gyarmatok majd azok elvesztésének szerepe a gazdasági élet alakulásában, brit gazdaság az ezred fordulón, nagy vállalatok, pénzrendszer, GBP vagy EURO, tőzsde). **Az Amerikai Egyesült Államok** gazdasági fejlődésének főbb csomópontjai: az USA gazdaságának növekedése a korai időszakban, feltalálók és ipari találmányok, a nagy gazdasági világválság, a gazdasági konszolidáció: F. D. Roosevelt és a New Deal, az USA gazdasági élete az ezredfordulón, pénzrendszere és a tőzsde.	**Nagy Britannia** A brit gazdaság fejlődésének csomópontjai (bekerítések, ipari forradalom, feltalálók és ipari találmányok; a gyarmatok majd azok elvesztésének szerepe a gazdasági élet alakulásában; A brit gazdaság az ezredfordulón, Nagyvállalatok, a pénzrendszer, GBP vagy EURO, a tőzsde). *Nagy-Britannia és Európa viszonya a 20. században.* *A britek az Európai Unióban.* **Az Amerikai Egyesült Államok** gazdasági fejlődésének főbb csomópontjai az USA gazdaságának növekedése a korai időszakban, feltalálók és találmányok (magyar feltalálók, magyar találmányok az USA-ban), az ipar fejlődése, a nagy gazdasági válság; Gazdasági konszolidáció: F. D. Roosevelt és a New Deal. *Az USA gazdasági élete a 20. század második felétől napjainkig.* A pénzrendszer és a tőzsde. *USA és Magyarország gazdaságának,*

		pénzrendszerének összehasonlítása.
9.	Nagy-Britannia Tradicionális értékek és a brit életszemlélet; Tradiciótisztelet és individualizmus; A britek és mindennapi szokásaik A másság és a privát szféra tiszteletben tartása, tolerancia egymás iránt; A törvény tisztelete, a 'fair play' elve. A természet szeretete, vágyakozás a vidéki életre, állatbarátság **Az Amerikai Egyesült Államok** Tradicionális amerikai értékek A személyi szabadság tiszteletben tartása, az esélyegyenlőség biztosítása, és az önmegvalósítás képessége; Voluntartizmus és jótékonyság, az üzleti életben kemény munka és önfegyelem.	**Nagy-Britannia** Tradicionális értékek és a brit életszemlélet Tradíciótisztelet és individualizmus; A britek és mindennapi szokásaik; A másság és a privát szféra tiszteletben tartása, tolerancia egymás iránt; A törvény tisztelete, a 'fair play' elve. A természet szeretetet, a vidék idealizálása, állatbarátság. *A brit humor ('usderstatement')* *Az önkéntesség elve, a jótékonyság, mint a brit életforma alapeleme.* **Az Amerikai Egyesült Államok** Tradicionális amerikai értékek A személyi szabadság tiszteletben tartása, az esélyegyenlőség biztosítása és az önmegvalósítás képessége (a self-made man), a saját erőből való érvényesülésbe vetett hit; *Voluntarimus és jótékonyság, az üzleti életben kemény munka és önfegyelem,* *A vadnyugati életforma öröksége:* *Önfenntartás, találékonyság, és 'macho'-izmus*
10.	Nagy-Britannia A vallás szerepe a modern brit életben. Az anglikán egyház, a katolikusok és egyéb felekezetek ezredfordulón. **Az Amerikai Egyesült Államok** Az amerikai puritanizmus mai hatása, a mormonok, az amisok, quakerek - protestánsok és katolikusok, zsidók és mohamedánok - vallási tolerancia vagy mégsem?	**Nagy-Britannia** *A vallási tolerancia és intolerancia a történelem során a szigetországban.* A vallás szerepe a modern brit életben. Az anglikán egyház, a katolikusok és egyéb felekezetek az ezredfordulón. *Vallási tolerancia ma - egy multikultúrális társadalom alapeleme.* **Az Amerikai Egyesült Államok** Az amerikai puritanizmus mai hatásai, a mormonok, az amish-ok, a quakerek *A protestantizmus öröksége: stabil, puritán erkölcsi értékrend, a nemzeti értékek, a nemzet tisztelete. Etnikai diverzitás - vallási tolerancia szekták.*
11.	Nagy-Britannia A tömegkommunikáció forrásai: legjelentősebb újságok, és folyóiratok ismertetése, a nemzeti napilapok dominanciája, a rádió, és a televízió: a BBC	**Nagy-Britannia** A tömegkommunikáció forrásai: legjelentősebb újságok, és folyóiratok ismertetése, a nemzeti napilapok dominanciája, a rádió, és a televízió: a BBC

	függetlensége és pártatlansága; a média tömegformáló szerepe. **Az Amerikai Egyesült Államok** A tömegkommunikáció forrásai: legjelentősebb újságok, és folyóiratok ismertetése; A kereskedelmi TV csatornák, a hírcsatornák és a közszolgálati TV helyzete; Pártatlan és független sajtó és média. A tömegkommunikációs konglomerátumok megjelenése.	függetlensége és pártatlansága; a média tömegformáló szerepe, *sajtómágnások A sajtó politikai függetlensége és a sajtószabadság megvalósulása.* **Az Amerikai Egyesült Államok** *Az AOL, a CNN, TNT és TMC csatornák* *Az NBC, az ABC és a CBS* *Egy nemzeti lap: a USA Today* *Az ismertebb nagyvárosi lapok bemutatása.* *Cenzúra vagy teljes szabadság?* *A brit, az amerikai és magyar média összehasonlítása.*
12.	Nagy-Britannia Állami ünnepek (Bank Holidays), vallási ünnepek és fesztiválok; St. Valentine's Day, St. Patrick's Day, The Queen's Official Birthday, Halloween, Guy Fawkes Day, Rememberance Day, Karácsony (Christmas Eve, Christmas Day, Boxing Day), New Year's Eve; **Az Amerikai Egyesült Államok** Állami ünnepek, vallási ünnepek és fesztiválok; New Year's Eve, Valentine's Day, St. Patrick's Day, Memorial Day, Independence Day, Labor Day, Halloween, Thanksgiving, Christmas Day.	**Nagy-Britannia** *London's Easter Parade* *Notting Hill Carnival, Panto, eisteddfod, Edinburgh Festival, etc.* *A skót, a welszi, az ír ünnepek* *A szokások eredete, háttere, a brit és magyar szokások összehasonlítása.* **Az Amerikai Egyesült Államok** *Hannukah, Ramadan, Kwanzaa,* *Chinese New Year, etc.* *Az etnikai közösségek ünnepei,* *Az amerikai ünnepek eredete, háttere.* *Az amerikai és magyar szokások összehasonlítása* **Ausztrália** *A legjelentősebb ünnepek.*
13.	Nagy-Britannia Legkedveltebb turisztikai látnivalók: London és környéke, Oxford és Cambridge, Stradford, York, Manchester, Liverpool stb. Edinburgh, Glasgow, Cardiff **Az Amerikai Egyesült Államok** a keleti part: Washington, New York, Boston, Philadelphia stb. a nyugati part: San Francisco, Los Angeles, Las Vegas etc. nevezetes tájegységek: Niagara Falls, The Great Lakes, Grand Canyon, Death Valley, Alaska.	*Barangolás Wales, Skócia és Észak-Írország nevezetes tájain.* *Az egyes államok legnevezetesebb turisztikai pontjai.*

		Ausztrália *Legfontosabb turisztikai látványosságai.*
14.	Nagy Britannia A jólléti állam 'The Welfare State' Az állami támogatásra, ill. segélyekre jogosultak: Betegek, munkanélküliek, alacsony jövedelműek, gyermektartási támogatásra jogosultak nyugdíjasok stb. Az egészségügyi ellátás helyzete A szociális munkások hálója segíti a rászorulókat, jótékonysági szervezetek, adományozások, önkéntes munka. Társadalmi problémák (bűnözés, munkanélküliség, a nők és a fiatalok helyzete a társadalomban (drog, alkohol stb.). A hontalanok problémája. **Az Amerikai Egyesült Államok** A jóléti állam létrejötte. Az amerikai emberek viszonyulása jóléti államhoz - önállóság és rászorultság; az egészségügy helyzete. Társadalmi problémák: a kisebbségiek helyzete és a munkanélküliség; a női egyenjogúság; a fegyverviselési jog és a bűnözés problémája, a hontalanok helyzete.	**Nagy Britannia** *A jóléti állam létrejöttének történelmi háttere* *A női egyenjogúság fejlődése, a nők mai helyzete a társadalomban.* *A kisebbséghez tartozó etnikumok helyzete, társadalmi beilleszkedésük elősegítése.* **Az Amerikai Egyesült Államok** *A jóléti állam létrejöttének történelmi körülményei, voluntarizmus elve.* *Egyenjogúság a társadalomban: a társadalom perifériájára szorultak kilátástalansága.*
15.	Nagy-Britannia A brit oktatási rendszer sajátosságainak bemutatása (private and public education). Az állami iskolarendszer és a magániskolák a decentralizáció elve, a vizsgáztatás rendje, megszerezhető vizsgák, beiskolázás 16 éves kor fölött a brit diákélet, híres iskolák. **Az Amerikai Egyesült Államok** Az amerikai iskolarendszer sajátosságai. Eltérés az egyes államok között, vizsgák a különböző szinteken, a továbbtanulás lehetőségei, állami és magániskolák.	**Nagy-Britannia** *A tanultság értéke a brit társadalomban.* *A továbbtanulás lehetőségei és körülményei.* *Az angolszász minta összevetése a hazai rendszerrel.* **Az Amerikai Egyesült Államok** *Az iskolázottság megítélése a társadalomban - a tudás létrája - az iskolázottság foka az egyéni siker mércéje: az esélyegyenlőség bizonyítéka, a jobb anyagi helyzet záloga; az 'affirmative action' (hátrányos helyzetűek támogatásának elve).*
16.	Nagy-Britannia	**Nagy-Britannia**

	A brit családmodell gyengülése, a magas válások száma, a családon kívül született gyermekek növekvő száma, lakáshelyzet, az osztálytársadalom jelenlegi állapota (class consciousness) és hatása a mindennapi életre, szokásokra, társadalmi elvárások és etikett az otthon fogalma sajátos brit megközelítésben, szokások, elvárások. **Az Amerikai Egyesült Államok** Az amerikai családmodell - a legfontosabb érték az egyén tisztelete és érdekeinek megőrzése a családon belül, a szűk család fogalma. A nagycsalád jelentősége. Az egyén boldogsághoz való joga - a válás szerepe. Gyermekek a családban - az egyenjogúság elve.	*A brit, amerikai és magyar modellek összehasonlítása.* *Az amerikai családmodell változása a 20. század második felében.* *A család szerepe a társadalomban.* *A vegyes családok működése.*
17.	Nagy-Britannia A sport jelentősége a britek életében; sportélet az iskolában és a lakóközösségekben. A versenyszellem, a sportszerűség, és a veszíteni tudás képessége. A legjellegzetesebb nemzeti sportágak (cricket, futball, golf, rugby és lóverseny). **Az Amerikai Egyesült Államok** A szervezett sportok (futball, kosárlabda és baseball) jelentősége az amerikai társadalomban: a versenyszellem és az esélyegyenlőség megtestesítői. A sport a kiegyensúlyozott élet záloga. A professzionális sportok: a durvaság és a túlzott anyagi ellenérték romboló hatásai. Az egészséges életmód és a sportolás: a rekreáció szerepe.	**Nagy-Britannia** *Legendás nemzeti sportesemények bemutatása Állatok és a sport.* **Az Amerikai Egyesült Államok** *A legjelentősebb nemzeti sportesemények, híres profi csapatok;* *A sport szerepe a diákéletben.* *A csapatszellem és a cheerleader-ek.* **Ausztrália** *Nemzeti sportok.*
18.	**Nagy-Britannia** **Étkezési szokások, az evés szerepe a britek életében.** **Vendéglátóhelyek: a tradicionális étterem, a gyorséttermek és a 'pub' társadalmi funkciói.** **Nemzeti ételek.** **A brit konyha híre.**	**Nagy-Britannia** *Néhány brit ételkülönlegesség leírása,* *Tájjellegű ételek.* *A magyar és a brit étkezési szokások és ételek*

	Az angol sör. **Teáznak vagy kávéznak?** **Az Amerikai Egyesült Államok** Az étkezési szokások és a fogyasztói társadalom kapcsolata; a gyorséttermek, a felmelegíthető készételek és a nassolás; fogyókúrák és diétás ételek; a műanyagok országa; nemzeti ételek, változatos, színes étkezési kultúra; a bőség zavara; etnikai hatások, az ízek kavalkádja; az éttermek szerepe az amerikaiak életében a változatosság igénye. Kávé vagy tea, alkohol vagy ásványvíz?	*összehasonlítása.* **Az Amerikai Egyesült Államok** *Az egészségtelen étkezési szokások szerepe a kóros elhízás és a rák elterjedésében.* *Potenciális lehetőség az egészséges táplálkozásra.* *Az amerikai étkezési kultúra terjedése:* *Pozitív és negatív hatások.* **Ausztrália** *Nemzeti ételek.*
19.	**Nagy Britannia** H. Purcell, a barokk kor, az angol színpadi zene, B. Britten - a 20. század klasszikusa. A 20. század könnyűzenei fejlődése, az Angolszász zene népszerűsége, a beat generáció és zenei irányzatok keletkezése, zene és politika: a protest song szerepe **Amerikai Egyesült Államok** Amerikai klasszikusok: G. Gershwin, L. Bernstein A rádió szerepe a könnyűzene elterjedésében. A könnyűzene százada: a musical, mint műfaj; Hollywood hatása, filmzene, a slágerek nagyjai (Ir. Berlin). Az 50-es évek zenéje, Elvis Presley és a rock korszak. Zenei irányzatok Amerikában: a jazz, country, a gospel.	**Nagy Britannia** *Klasszikus és modern zenei irányzatok.* *Zenei korszakok és legfontosabb képviselőik.* *Híres zeneszerzők, zeneművek.(Egy-egy példa.)* **Amerikai Egyesült Államok** *Magyar zeneszerzők Amerikában.*
20.	**Egy brit és egy amerikai film bemutatása filmművészet kimagasló alkotásainak sorából.**	*A legkiemelkedőbb brit és amerikai filmművészeti alkotások a 20. században.* *Az amerikai filmipar hatása a filmgyártásra;* *Chaplin-től, Spielberg-ig;* *magyarok az amerikai filmiparban.*
21.	**Nagy Britannia**	**Nagy Britannia**

	Híres katedrálisok: Westminster Abbey, York, Winchester, Canterbury stb.; Sir Ch. Wren és a St. Paul Székesegyház A világi építészet: Hampton Court, Oxford, Cambridge stb. A kastélyok világa. Egy kiemelkedő építészeti műalkotás bemutatása. **Amerikai Egyesült Államok** F. L.Wright munkássága Washington, a megtervezett város; A Rockefeller Center és Manhattan; Chicago; a felhőkarcolók világa; Copley, J. M. Whistler, Duchamp és O'Keefe munkái. A pop-art művészei: Oldenburg, Warhol és Liechtenstein. A. Calder mobil szobrai.	*Az angol festészet korszakai: Reynolds, Gainsborough, Turner, Constable.* *A képzőművészeti alkotások tárházai: a leghíresebb múzeumok ill. képtárak bemutatása:* *Tate Gallery, National Portrait Gallery, The British Museum, National Gallery stb.* **Amerikai Egyesült Államok** *Washington D.C. múzeumai és New York City múzeumai.* *Az amerikai építészet fejlődése.* *A legjelentősebb képzőművészeti irányzatok.*
22.	**Egy brit és egy amerikai író vagy költő életének rövid ismertetése és egy mű elemzése.**	*A legjelentősebb 20. századi irodalmi irányzatok, s legismertebb amerikai és brit képviselőik.* Egy brit és egy amerikai író vagy költő életművének rövid ismertetése és egy-egy mű elemzése.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot	Középiskolai célnyelvi,	NINCS	Középiskolai célnyelvi,

működtető intézmény biztosítja	vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár		vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a jelölt tételt húz és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 30, a másodikéra maximum 20 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 5 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.

Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:

1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.

(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése

A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.

Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.

Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:

- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont

FRANCIA CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Az emelt szint követelményeinek részét képezik a középszinten meghatározott követelmények is.

Témakör	Követelmények	
	Közép szint	Emelt szint
1. A célnyelvi országok földrajza 1.1 A célnyelvi országok földrajzi fekvése, felszíne	Franciaország földrajzi fekvése Európán belül, a nagyobb földrajzi egységekhez (pl. az Atlanti-óceán, a Pireneusok) képest. Franciaország területének nagysága. A jelentősebb franciaországi vizek, folyóvizek ismerete, azonosítása térképen. A jelentősebb franciaországi hegységek ismerete, azonosítása a térképen. A nagyobb franciaországi síkságok, medencék ismerete, azonosítása a térképen.	Annak meghatározása, hogy e folyók milyen nagyvárosokat érintenek, hol erednek és hová ömlenek. A jelentősebb franciaországi hegységek típusának meghatározása. Franciaország és Magyarország területének, földrajzi adottságainak rövid összehasonlítása. Egy-két frankofón ország, ill. országrész (Belgium, Québec, francia Svájc, Afrika francia nyelvű országai) földrajzi fekvése, felszínének sajátosságai, vizei. Területük nagysága.
1.2 Nemzeti jelképek (zászlók, címerek)	Franciaország nemzeti jelképeinek ismerete, jellemzése (leírása). A Marseillaise szövege (1. versszak + refrén).	Franciaország nemzeti jelképeinek szimbolikája, története. Franciaország és a francia nép képe, „image”-a a világban. Magyarország jelképei, „image”-unk a világban. A Marseillaise születésének története, jellege (induló). A magyar himnusz eredete, jellege, hangulata.
1.3 A célnyelvi országok tájegységei	Franciaország régióinak azonosítása a térképen. Minden régióról 2-3 jellemző, sajátosság (gazdaság, konyha-művészet,	Egy szabadon választott régió részletesebb bemutatása. Adott esetben egy-egy régió jellemző mentalitásának ismerete.

	turizmus stb.) megjelölése.	
1.4 Közigazgatási régiók, autonómiák	A franciaországi megyék számának meghatározása.	A mai francia közigazgatási beosztás eredete. A DOM-TOM fogalma. A DOM-TOM területek ismerete, elhelyezkedésének meghatározása, azonosítása a térképen.
1.5 Éghajlat, növény- és állatvilág	Franciaország éghajlatának jellemzése. Franciaország jellegzetes növénytársulásai, állatvilága.	A nagyobb francia tájegységek éghajlati sajátosságai. Franciaország és Magyarország éghajlatának összehasonlítása. Egy-két frankofón ország vagy DOM-TOM éghajlatának fő jellemzői. Az éghajlati területekhez kapcsolódó jellegzetes növénytársulások, állatvilág.
1.6 Népesség, nemzeti kisebbségek	Franciaország lélekszáma.	Franciaország népsűrűsége. Összehasonlítás Magyarországgal lélekszám és népsűrűség tekintetében. A Franciaország lakosságának etnikai összetétele, a mai helyzet történelmi gyökerei. A franciaországi nemzeti kisebbségek, azok földrajzi elhelyezkedése. Franciaországi regionális nyelvek, dialektusok. A francia anyanyelvű népesség számaránya és helyzete Belgiumban, Svájcban és Kanadában.
1.7 Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek	Franciaország régió-székhelyeinek, valamint néhány további jelentősebb városának azonosítása a térképen. Párizs nevezetességei, azok rövid bemutatása. Franciaország fő turisztikai központjai, nevezetességek.	Franciaország településhálózata; 100 000 főt meghaladó lakosságú városainak azonosítása a térképen. Párizs nevezetességeinek részletesebb bemutatása. Látványosságok, események (pl. fesztiválok) Franciaországban. Ugyanez egy-két frankofón országra,

		országrészre vonatkozóan.
2. A célnyelvi országok gazdasága		
2.1 Gazdasági adottságok, lehetőségek, jellemzők	Franciaország helye a világ országainak gazdasági rangsorában (pl. GDP, ipari termelés, export vagy más szempont alapján). A Franciaország természetföldrajzi adottságai által kínált gazdasági lehetőségek (pl. a mezőgazdasági termőterületek kiterjedtsége). Franciaországot jelentős agrártermelő országgá teszi; a tengerek lehetővé teszik a tengeri kereskedelmet, a halászatot stb.; az Alpokban jó lehetőség van a villamosenergia-fejlesztésre stb.); Franciaország ásványkincsei és az ezek által nyújtott gazdasági lehetőségek; az ásványkincsek fő lelőhelyei.	A francia gazdaságpolitika alapvető jellemzői. Franciaország és Magyarország természetföldrajzi adottságainak összehasonlítása. Egy-két frankofón ország vagy országrész gazdasági adottságainak jellemzése.
2.2 A célnyelvi országok főbb gazdasági ágazatai	Franciaország alapvető gazdasági profilja, az egyes gazdasági szektorok megjelenése a GDP-ben (arányok). A gazdasági szektorok és e szektorokon belüli speciális ágazatok jellemző területi megoszlása (pl. Normandia, Bretagne, Loire-vidék: tejtermelés és -feldolgozás; Toulouse: repülőgépgyártás, Cőte d'Azur: turizmus stb.).	A II. világháború utáni franciaországi gazdasági fejlődés főbb vonalai (les Trente Glorieuses stb.). A mezőgazdasági kistermelők helyzete, problémái (gépesítés, környezetszennyezés, nagytermelők konkurenciája stb.). Az állam szerepe a gazdasági életben (a legnagyobb munkáltató; termelő és megrendelő). A génmanipuláció problémája. A globalizáció problémája, José Bové mozgalma. Az ipari szerkezet átalakulása (pl. a történelmi iparvidékek válsága, a csúcstechnológiai ágazatok

		megjelenése). Összehasonlítás Magyarországgal a fő gazdasági ágazatok tekintetében. Egy-két frankofón ország vagy országrész fő gazdasági ágazatai.
2.3 Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok	Franciaország fő exportcikkei. Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák említése a gazdaság 4-5 területéről. 4-5 nemzetközi viszonylatban is ismert nagyvállalat, bank említése.	Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák említése a gazdaság 5-6 területéről. 5-6 nemzetközi viszonylatban is ismert nagyvállalat, bank említése. Egy-két frankofón ország vagy országrész nemzetközi viszonylatban is ismert termékei, márkái, nagyvállalatai. A PME/PMI fogalma.
2.4 A célnyelvi országok Magyarországon is jelenlévő nagyvállalatai	4-5 Magyarországon is jelenlévő francia nagyvállalat említése, profiljuk meghatározása, tevékenységük helyszíne Magyarországon belül.	
2.5 Közlekedés	A franciaországi közlekedési hálózat általános jellemzése. Közúti közlekedés Franciaországban: a személygépkocsik elterjedtsége, a közúti közlekedés lehetőségei (pl. autópályák). Közlekedési dugók, nehézségek a hosszabb ünnepekhez, ill. nyári szabadsághoz kapcsolódó el- és visszautazások miatt; a „Bison Futé”. A vasúti közlekedés: vasúti hálózat, a TGV jellemzői. Eurostar, Thalys. Utazás vonattal Franciaországban (pl. helyfoglalás, a jegy érvényesítése stb.) Légiközlekedés: repülőgépgyártás Franciaországban; az Air France. Városi tömegközlekedés A	A repülés történetének nagy francia egyéniségei. A rövid távú légiközlekedés és a TGV konkurenciája. A közlekedés jellemzői Magyarországon (összehasonlítás Franciaországgal). A közlekedés néhány alapvető jellemzője egy-két frankofón országban (pl. Svájc mint tranzitország).

	tömegközlekedési eszközök használata. Az RER. Az egyes tömegközlekedési eszközök előnyeinek és hátrányainak összehasonlítása.	
2.6 Fizetőeszközök		Az euró múltja és jelene, jellemzői.
2.7 A célnyelvi országok és az Európai Unió	Az EU fő céljai, intézményei, intézményeinek székhelye. Az EU bővítésének főbb állomásai. Az EU gazdaságpolitikájának alapvető vonásai.	Franciaország szerepe az EU megalakulásában és történetének alakításában. Aktuális kérdések az EU-ban: aktuális elnökség, újabb csatlakozások, csúcstalálkozók. Belgium szerepe az EU-ban. Magyarország és az EU.
3. Politikai viszonyok 3.1 A célnyelvi országok politikai és választási rendszere	Választási rendszer Franciaországban. A köztársasági elnöki, az országgyűlési képviselői és az önkormányzati választások Franciaországban. A francia köztársasági elnök és a miniszterelnök mandátuma. Egyenes és közvetett választás. A szavazati jog és a választhatóság feltételei.	Az európai parlamenti választások. A szenátorok megválasztási módja, mandátuma. Franciaország külpolitikájának, Európában betöltött szerepének prioritásai napjainkban.
3.2 A törvényhozó és a végrehajtó hatalom működése	Franciaország politikai és közigazgatási rendszerének intézményi felépítése. A franciaországi törvényhozó hatalom hierarchikus felépítése és működése. A francia Nemzetgyűlés összetétele, feladatai.	Az 1958-as francia alkotmány alappillérei; az V. Köztársaság fogalmának értelmezése. A köztársasági elnök, a miniszterelnök, a kormány és a Parlament egymáshoz való viszonya (felelőssége) Franciaországban.

	A francia Szenátus összetétele, feladatai. A francia köztársasági elnök jogköre, megválasztásának módja, székhelye. A francia miniszterelnök jogköre, kijelölésének módja, székhelye.	A hatalom megosztása a közigazgatás szintjein: decentralizáció, regionalizáció.
3.3 Kormány és ellenzéki pártok	Franciaország főbb politikai pártjai. A különböző pártok politikájának legfontosabb alapelvei, céljai.	Franciaország főbb politikai pártjainak kialakulása, működésük főbb állomásai (2-3), meghatározó jelenlegi és történelmi vezetői.
3.4 A célnyelvi országok és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései	Franciaország és Magyarország politikai rendszerének összehasonlítása (Parlament, állam- és kormányfő jogköre és választásuk módja).	Franciaország és Magyarország politikai pártjainak összehasonlítása, párhuzamok és eltérések. A kisebbségek problémája Franciaországban és Magyarországon.
4. Társadalmi viszonyok		
4.1 Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik	A társadalmi rétegződés kategóriái, társadalmi osztályok, rétegek a mai Franciaországban. Társadalmi mobilitás Franciaországban. A francia népesség kiemelt csoportjainak helyzete és jellemzése. A francia ifjúság helyzete, problémáinak összehasonlítása a magyar problémákkal. Az idősek helyzete Franciaországban, a társadalom elöregedése és ennek okai. A család funkciójának változásai, modern és hagyományos párkapcsolat, új családmodellek. A nők társadalomban betöltött szerepe.	 Új szegények Franciaországban. A „Pacs” fogalmának értelmezése. Családtámogatási rendszer Franciaországban. A válás mint társadalmi probléma. A nők emancipációjának fontosabb állomásai Franciaországban (pl. nők választójoga, abortusz legalizálása,

		fogamzásgátló tabletta társadalombiztosító általi visszatérítése stb.). Főbb antirasszista szervezetek.
	Etnikai csoportok, kisebbségek Franciaországban. A bevándorlók helyzete Franciaországban. Rasszizmus, nacionalizmus a mai Franciaországban. A multikulturális társadalom jellemzői.	A bevándorlók második generációja. A francia állampolgárság megszerzésének feltételei. Franciaországi humanitárius és civil szervezetek, az országban vagy a világban betöltött szerepük (pl. Médecins sans Frontiéres, Emmaüs).
4.2 A célnyelvi országok oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok a célnyelvi országok és Magyarország oktatási rendszerében	Az alsó és középszintű oktatási rendszer felépítése Franciaországban. A felsőoktatási rendszer felépítése, egyetemi diplomák. Franciaország és Magyarország oktatási rendszerének összehasonlítása.	Az átlagos iskolai végzettség változásai, ennek társadalmi hatása, a globalizáció hatásai az iskolázottságra. Európai ösztöndíjak említése. 2-3 kiemelt francia egyetem (grandes écoles) említése, rövid jellemzése (bejutási lehetőségek, a képzés profilja, elhelyezkedési lehetőségek a tanulmányok végeztével).
4.3 Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek	A munkavállalás helyzete, a munkanélküliség problémái Franciaországban. A szakszervezetek szerepe, feladatai, 2-3 jelentős vívmányuk.	Munkaerő-politika Franciaországban. Az ANPE, az RMI és a SMIC fogalma. A munkanélküliek támogatása Franciaországban. Az új technológiák hatása a munkaerőpiacra. A nagyobb francia szakszervezetek megnevezése.
4.4 Egészségügy, társadalombiztosítás	A francia társadalombiztosítási rendszer elemei.	Egészségügyi ellátás Franciaországban, alternatív gyógymódok.

4.5 Súlyos társadalmi problémák, bűnözés, droghelyzet	A társadalmi normáktól való eltérés, a deviancia problémái. Bűnözés, fiatalkorú bűnözés, kialakulásának okai. Drogfogyasztás.	A társadalom felelőssége a fiatalkori bűnözés kialakulásában. Lelki betegségek.
4.6 A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban	Vallások Franciaországban.	Vallásosság Magyarországon és Franciaországban. Egyházak, új vallási mozgalmak, szekták.
5. Mindennapi élet, életmód		
5.1 A család szerepe, családi élet, ünnepek, mindennapi rítusok	A francia családok alapvető napi, heti időbeosztásának ritmusa. A legfontosabb családi ünnepek (esküvő, keresztelő, születésnap, anyák/apák napja, Valentin-nap stb.) szokásainak ismertetése. A lakóhely, a lakás típusai, mindennapi és időszakos tevékenységek a háztartásban, a lakás felszereltsége és a hozzájuk kapcsolódó szolgáltatások igénybevétele Franciaországban. A francia életstílus dimenziói: - háztartási, fogyasztási, szokások (étkezés, öltözködés, testápolás) - a lakberendezés, lakáskultúra, tárgyi környezet. A francia családi költségvetés sarokpontjai: lakhatás, étkezés, közlekedés, öltözködés, egészség, szórakozás, ezek arányai a családi költségvetésen belül.	A francia és a magyar családok napi, heti időbeosztása közötti különbségek, a mindennapos tevékenységekre fordított idő. A francia és a magyar lakáskörülmények összehasonlítása. A francia és a magyar családok kiadásainak összehasonlítása.
5.2 A gyerekek helyzete a családban és a társadalomban	A francia fiatalok időbeosztása, szórakozási szokásai életkorok szerint (játékok stb.).	A modern technológia (a számítógép, multimédia, telekommunikáció) hatásai a fiatalok mindennapi életére.
5.3 Városi és vidéki élet,	A nagyvárosok és a vidék közötti	Az urbanizáció hatásai a mindennapi

urbanizáció	életmódbeli különbségek.	életre. A modern infrastruktúra. A városban lakók számának növekedése, a városiasodás: a települések városias jellegének erősödése. A nagyvárosokból való elvándorlás franciaországi jelensége, ennek magyarázata.
5.4 A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások	A franciaországi pihenési, kikapcsolódási szokások a családban és az ifjúság körében. A vásárlási szokások és ezek változásai. Kulturális kikapcsolódási szokások (mozi, színház, koncert, kiállítás, cirkusz). A szabadság/szünidő eltöltésével kapcsolatos szokások (pl. az év mely időszakaiban, időtartama, lehetséges helyei, megszervezésének módjai és lehetőségei, lebonyolódásuk). A fizetett szabadság időtartama, az iskolai szünidők időtartama és eloszlása.	A szabadidő növekedésével járó életmódváltozások. A fogyasztói társadalom jellemzése a szabadidő és a vásárlási szokások szempontjából. A reklámok hatása a vásárlási szokásokra és az életmódra. A francia és magyar iskolai szünetek rendszerének összehasonlítása, a két rendszer előnyeinek és hátrányainak felvázolása. A nyaralási szokások változása (a passzív, strandokon töltött nyaralások helyett aktív programokat kínáló nyaralások).
5.5 A társadalmi érintkezés, etikett	A megismerkedés, a bemutatkozás, a (el)köszönés, a megszólítás (magázás-tegezés) viselkedéskultúrája Franciaországban és a kapcsolódó gesztusok. A társas érintkezéshez kapcsolódó szokások Franciaországban:	

	ajándékozás, telefonálás, meghívás, köszönetmondás stb.	
5.6 Gondolkodásmód, jellemző ideálok, értékek	A mai francia társadalom értékrendszere: - testi-lelki jó közérzet (le bien-étre) - a tolerancia mint érték - a természettel szembeni felelősség vállalása stb.	A média és sztárok által közvetített értékek és a követő magatartás. A nemzeti identitás és a multikulturális társadalom mint értékhordozó. Európai értékőrzés - nemzeti értékőrzés.
6. Hagyományok, szokások, ünnepek		
6.1 A célnyelvi országok nemzeti ünnepei és jelképei	A francia hivatalos nemzeti (ill. Franciaországban is ünnepelt nemzetközi) ünnepek dátumának és a hozzájuk kapcsolódó esemény meghatározása. További ünnepek: Karácsony, Szilveszter, Vízkereszt, Húsvét, Mindenszentek időpontja, ünneplési szokások Franciaországban. Franciaország nemzeti jelképei, ezek leírása, szimbolikája, története.	Az ünneplés módja a hivatalos nemzeti, nemzetközi ünnepeken Franciaországban (pl. május 1-jén gyöngyvirág, július 14-én katonai parádé, bál, tűzijáték). További ünnepek: Gyertyaszentelő, karnevál, Jézus mennybemenetele *(Ascension)*, Pünkösd, a zene ünnepe időpontja, és ahol jellemző, ott az ezekhez fűződő szokások. Az egyes ünnepekhez kapcsolódóan a francia és a magyar ünneplési szokások összehasonlítása. Egy-két frankofón ország legfontosabb nemzeti ünnepeinek dátuma és a hozzájuk kapcsolódó események.
6.2 Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok	2-3 francia népdal megnevezése, esetleg egy-két sorának előadása.	Népszokások: pl. a Szent János-napi falusi ünnepek Franciaországban *(„les feux de la Saint-Jean”)*. *A „Kermesse”.* Babonák; a Katalin-naphoz fűződő hiedelmek. A „pétanqcce”.
6.3 A célnyelvi országok gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai	Tipikus francia ételek (pl. guiche, cog au vin, boeuf bourgignon, tarte aux pommes) és italok (pl. diabolo menthe,	Egy tipikus francia étel receptjének ismertetése.

	grenadine, pastis, kir) megnevezése. Ezen ételek és italok legfontosabb összetevőinek meghatározása.	Régiókhoz, ill. városokhoz kapcsolódó tipikus francia ételek, italok, alapanyagok meghatározása (pl. *tripes á la mode de Caen, cassoulet de Toulouse, salade nicoise;* Dél- Franciaországban az olajbogyó, az olívaolaj, a provanszi fűszerkeverék stb. jellemző használata).
	Annak meghatározása, hogy egy adott tipikus étel melyik fogásként szolgálható fel.	
	A francia reggeli jellemzőinek meghatározása: a reggelire leggyakrabban fogyasztott élelmiszerek felsorolása.	Kulináris különbségek E- és D-Franciaország között.
	A francia főétkezések fogásainak meghatározása, ezek példákkal való illusztrálása.	Előételekre, főételekre külön-külön legalább 8-10, desszertekre legalább 6-8 példa említése.
	Ünnepi ételek: Karácsony, Szilveszter, Vízkereszt.	A sajttál összeállításának szabályai, példák helyesen összeállított sajttálra a sajtfélék (legalább 5-6) konkrét megnevezésével.
		Az egyes ételeket kísérő borok kiválasztásának alapvető szabályai; néhány nagy francia borvidék megnevezése.
		Az *apéritif* és a *digestif* fogalmának meghatározása, példákkal és néhány jellemzővel: pl. régió, történet stb..
		A francia és magyar étkezési szokások összehasonlítása (a magyarok, ill. a franciák által reggelire, ill. főétkezéskor leggyakrabban fogyasztott ételek).
		A francia és magyar ünnepi menük összehasonlítása.
		Egy-két frankofón ország vagy országrész ételspecialitásainak

		megnevezése (pl. Belgium: *moules-frites*).
6.4 Tradicionális és modern konyhaművészet	A hagyományos és a modern konyhaművészet általános jellemzői. Az egészséges táplálkozás követelményeinek megjelenése a konyhaművészetben (pl. kevesebb zsiradék felhasználása). A *„manger équilibré”* kifejezés tartalma, értelmezése. Alternatív (pl. vegetáriánus, bio) táplálkozási módok. A felgyorsuló életmód hatása az étkezési szokásokra (gyorséttermek, fagyasztott készételek).	Jellegzetes francia ételkészítési módszerek (pl. gratin, tarte) megnevezése és rövid jellemzése. Ezek összehasonlítása a jellemző magyar eljárásokkal (pl. paprikás alap készítése). Az étkezési szokások tartalmi összetevőinek változása Franciaországban és Magyarországon (pl. több friss zöldség, kevesebb marhahús, több ásványvíz). A nemzetközi (pl. olasz, kínai, indiai) konyha megjelenése Franciaországban és Magyarországon. A franciaországi etnikai kisebbségek hatása a francia konyhaművészetre (pl. *couscous, kebab*, távol-keleti konyha). A génmódosított élelmiszerek problémája. A modern konyhaművészet néhány további jellemzője (pl. a sós/édes, édes/savanyú ízek vegyítése). Nagy francia séfek (pl. Bocuse, Ducasse, Robuchon) említése.
7. Tömegkommunikáció, média		
7.1 A sajtó, a TV és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban	A franciák újságolvasási, tévénézési, rádióhallgatási szokásai (a legnagyobb közönséget vonzó lapok és műsorok). A médiák kínálata Franciaországban (széles választék, regionális és országos,	A médiák befolyása, hatalma Franciaországban. A francia sajtó történetének jelentősebb állomásai. Az *AFP* betűszó ismerete, az AFP helye a világ hírügynökségei között.

	állami és magánkézben lévő orgánumok). A „negyedik hatalom” fogalma, annak értelmezése.	
7.2 Sajtószabadság		A sajtószabadság fogalma, megvalósulása Franciaországban, a sajtószabadság történelmi gyökerei, garanciája.
7.3 A célnyelvi országok legjelentősebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója	A legjelentősebb országos francia napilapok felsorolása (min. 3) és ezek politikai, esetleg világnézeti orientációja; általános profilú és politikai magazinok felsorolása (min. 3); tudományos népszerűsítő és szaklapok felsorolása (min. 3); fiataloknak szóló francia lapok felsorolása (min. 2); más, meghatározott közönségnek szóló, ill. speciális témájú francia lapok, női és bulvársajtó felsorolása (min. 3). A legfontosabb francia tévécsatornák felsorolása, ezek fő jellemzői (állami vagy kereskedelmi csatorna, előfizetéses csatorna, műsorszerkezet, specialitás - pl. regionális adások, tematikus esték; stb.). A TV5 fő jellemzői.	Egy szabadon választott francia (esetleg más országbeli francia nyelvű) lapbemutatása (periodicitása, profilja, olvasóközönsége, szerkezete, rovatai, és ha az jellemző, politikai orientációja). Egy szabadon választott francia tévéműsor (esetleg rádióműsor) bemutatása. 2-3 francia rádióadó említése, fő jellemzőik (profil, közönség, műsorszerkezet stb.). Egy-két frankofón országbeli médium említése.
7.4 Reklámok		A reklámok szerepe a mai Franciaországban (pl. a hagyományos szerepe mellett napjainkban önálló műfajjá, „művészeti ággá” válik). A reklámok megjelenési felülete (pl. újságban, televízióban, óriásplakátokon).

		A reklámok nyilvánvaló és rejtett üzenetének, alapvető hatásmechanizmusának felismerése egy-egy előre nem ismert, a vizsgán kapott példa alapján.
7.5 Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex	Általános szabályok telefonáláskor (bemutatkozás stb.). A mobiltelefon használatának külön szabályai (pl. mikor, hol kötelező kikapcsolni).	
7.6 A számítógép és az Internet szerepe a célnyelvi országokban, a virtuális világ		A *Minitel* rövid bemutatása, jelentősége, szerepe a franciaországi telekommunikációban. A számítógép elterjedtsége Franciaországban, szerepe a munkahelyeken és otthon; jellemző felhasználási módok (pl. számítógépes játékok). Az Internet használatának lehetőségei, az Internet nyújtotta előnyök.
8. Környezetvédelem 8.1 Globális környezeti ártalmak és problémák	Az éghajlati változások és a hozzájuk kapcsolódó ártalmak (az üvegházhatás és az általános felmelegedés). A légkört érintő ártalmak (az ózonréteg és az ózonlyuk). A vizekhez kapcsolódó környezeti ártalmak (az édesvíz, a tengervíz, az ivóvíz). A mezőgazdaság környezetkárosító hatásai. Az erdők és hatásuk az éghajlatra, a számuk csökkenése miatti ártalmak (pl. savas esők). A fogyasztói társadalom környezetre gyakorolt hatásai (pl. az eldobható termékek).	A francia és a magyarországi környezeti ártalmak (pl. tankhajó-katasztrófák, ill. a tiszai ciánszennyezés). A genetika legújabb eredményeinek veszélyei. A nukleáris energia iránti igény és a radioaktív szemét. A háztartási és az ipari hulladék.
8.2 Környezetvédelem a	Ökológiai szemlélet és	A francia nyelvterület és a

mindennapokban	felelősségvállalás a mindennapi életben: - a szelektív szemétgyűjtés - az energiával való takarékoskodás - az újrahasznosítás - az ivóvíz tisztítása és védelme stb.	magyarországi helyzet összehasonlítása. Az urbanizáció veszélyei ellen való fellépés (pl. környezetkímélő közlekedés).
8.3 A célnyelvi országok környezetvédelmi politikája		Franciaország és az EU környezetvédelmi politikájának fő alapelvei.
8.4 Zöld mozgalmak, állatvédők	Nemzeti parkok (2-3) említése francia nyelvterületen és Magyarországon.	A Zöld társadalom és a biokultúra, José Bové mozgalma. Nemzeti parkok (4-5) említése francia nyelvterületen és Magyarországon.
8.5 A környezetvédelem és a gazdasági helyzet főbb összefüggései	A kedvező, ill. kedvezőtlen gazdasági helyzet hatása a környezetvédelmi előírások betartására (pl. egyes gyáraknak jobban megéri kifizetni a büntetést, mint szűrőket felszereltetni).	
8.6 Építészeti örökség és műemlékvédelem	A világörökség és a nemzeti örökség főbb produktumai Franciaországban és Magyarországon (2-3 említése mindkét országból).	A világörökség és a nemzeti örökség főbb produktumai Franciaországban és Magyarországon (4-5 említése mindkét országból).
9. Sport 9.1 A sport szerepe, a legnépszerűbb sportágak a célnyelvi országokban	A legnépszerűbb, ill. legeredményesebb versenysportok (5-6) Franciaországban. Egy-két jelentősebb francia eredmény említése az aktualitástól függően (pl. aranyérem a legutóbbi olimpián). 3-4 jelentős francia sportegyesület említése. A nagy sportesemények Franciaországban vagy valamely	A sportolás jelentősége a francia közfelfogásban. Egy-két, valamely frankofón országban különösen népszerű vagy eredményes sportág említése. A nagy sportesemények Franciaországban vagy valamely frankofón országban*: Tour de France, Roland-Garros,* Formula-1 stb. bemutatása 4-5 mondatban. A Magyarországon népszerű, ill. eredményes sportágak megemlítése.

	frankofón országban: *Tour de France, Roland-Garros,* Formula-1 stb. bemutatása 2-3 mondatban.	
9.2 Tömegsport, szabadidősport, élsport		A legnépszerűbb szabadidősportok (4-5) Franciaországban (pl. kerék- pározás, túrázás, sí, szörf stb.). Coubertin báró és az újkori olimpiák. Új tendenciák a sportban: a küzdősportok divatja, extrém sportok (pl. *bungee-jumping,* vadvízi evezés). A franciaországi és a magyarországi szabadidősportok összehasonlítása.
9.3 A célnyelvi országok kiemelkedő sportolói	Népszerű, ill. eredményes francia sportolók említése (5-6) (sportáguk megnevezésével).	Egy-két népszerű, ill. eredményes sportoló (és sportága) vagy sportegyesület említése bármely frankofón országból.

A célnyelvi civilizáció vizsgatárgy keretében csak az itt feltüntetett évszámok kérhetők számon.

Témakör	Követelmények	
	Közép szint	Emelt szint
10. A célnyelvi országok történelme, irodalma, művészete		
10.1 A célnyelvi országok történelmi fejlődésének főbb szakaszai, csomópontjai, eseményei	Gallia és a római hódítás: a gall nép jellemzői, Julius Caesar hadjáratai, a római civilizáció emlékei.	Törzsi inváziók: a betelepülő törzsek neve.
	Nagy Károly hódításai, császárrá koronázása (800), jelentősége; a verduni szerződés és Nagy Károly birodalmának szétesése.	A Frank Birodalom kialakulása; Meroving- és a Karoling-dinasztia: Klodvig és a kereszténység felvétele, Kis Pipin, Nagy Károly Nagy Károly hódításai, császárrá koronázása (800), jelentősége; a verduni szerződés Capet Hugó (987-) és a Capeting-dinasztia. Francia részvétel a keresztes háborúkban; IX. (Szent) Lajos. Szép Fülöp szerepe az avignoni pápaság

		(1309-1377) kialakulásában; Szép Fülöp hadjárata a templomosok ellen.
	Jeanne d'Arc fellépése, eredményei, megégetése (1431).	A százéves háború (1339-1453) kitörésének körülményei (trónutódlási konfliktus Angliával, a Valois-dinasztia trónra kerülése), eredménye.
		I. Ferenc itáliai hadjáratai, ill. ezek kulturális hatása (a reneszánsz elterjedése Franciaországban).
	Vallásháborúk Franciaországban: a hugenották és a katolikusok küzdelme, Navarrai Henrik, a Szent-Bertalan-éj (1572), „Párizs megér egy misét", a nantes-i ediktum, IV. Henrik meggyilkolása.	Navarrai Henrik: a Bourbon-dinasztia trónra kerülése (1589).
		Richelieu szerepe a francia abszolutizmus kialakításában.
	XIV. Lajos (1643-1715) abszolutizmusa: a király ellenőrzés nélküli hatalma, az intendáns-rendszer, hozzáértő miniszterek (pl. Colbert).	A colbertizmus. A spanyol örökösödési háború okai, eredménye.
	A francia forradalom: a forradalom okai és céljai, a Bastille lerombolása (1789), az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata (1789), az asszonyok menete, a király szökése, jakobinusok és girondisták ellentéte, a háború, a Tuiléria elfoglalása és a monarchia bukása (1792), a Valmy-i győzelem (1792), a köztársaság kikiáltása (1792; I. Köztársaság, 1792-1804), a király kivégzése (1793), a jakobinus terror (1793-94), a forradalom eredményei, vívmányok.	
	Bonaparte Napóleon hatalomátvétele (1799), császárrá koronázása (1804), belpolitikai intézkedései (pl. *franc germinal, lycées d'Etat,* polgári törvénykönyv, becsületrend, *Banque de*	

	France stb.), háborúi/ csatái: Marengo, Trafalgar, Austerlitz, Jéna, Wagram, oroszországi hadjárat, Lipcse (1813). Napóleon bukása és száműzetése Elba szigetére, visszatérése és „száz napos” uralma, veresége Waterloo-nál (1815), száműzetése Szent Ilona szigetére.	
		A júliusi forradalom (1830) okai, eredménye.
	Az 1848-as forradalom okai, céljai, eredményei; a II. Köztársaság megszületése (II. Köztársaság 1848-1852).	
	III. Napóleon hatalomra jútása. A Második Császárság (1852-70) létrejötte.	
	Porosz-francia háború (1870), Elzász-Lotharingia elvesztése. A kommün (1871) okai, céljai eredményei, hatása.	
		A III. Köztársaság (1870-1940): az állam és az egyház szétválasztása; Jules Ferry - világi, kötelező és ingyenes oktatás; A Dreyfus-ügy.
		A párizsi taxisok a Marne-nál.
	Az első világháború (1914-18), Verdun ostroma (1916), Franciaország és Clemenceau meghatározó szerepe a Párizs környéki béketárgyalásokon (1919-20).	
		A Népfront és vívmányai, Léon Blum.
		A Maginot-vonal.
	A második világháború (1939-45), a kollaboráció és az ellenállási mozgalom.	A második világháború; a Vichy-i rendszer, Pétain marsall; az ellenállási mozgalom, a *maquis* fogalma, Jean Moulin és Charles de Gaulle szerepe az ellenállásban.
		A IV. Köztársaság (1946-58) A francia gyarmatok függetlenné válása (Indokína

		1954, Algéria 1962). Az V. Köztársaság kezdete (1958), de Gaulle visszatérése a politikai életbe (1958), Az V. Köztársaság köztársasági elnökei.
	Az 1968-as megmozdulások okai, céljai, résztvevői, eredményei.	A politikai *„cohabitation”* fogalma. Egy-két frankofón ország, országrész történelmének legjelentősebb eseményei (3-5 fontos információ).
A célnyelvi irodalom történetének főbb korszakai, kiemelkedő alkotók és művek	A középkor és reneszánsz, a klasszicizmus, a felvilágosodás, a romantika, a realizmus, a szimbolizmus, a szürrealizmus, az egzisztencializmus irodalmának általános jellemzői. Minden korszakból, továbbá a jelenkor irodalmából legalább 1-3 szerző ismerete, munkásságuk rövid jellemzése, mindegyiküktől legalább 1-3 mű említése. Minden műfajból (színdarab, novella, episztola, regény) legalább 1-1 mű, versből legalább 3, különböző korszakokból származó mű olvasottságot is igazoló elemzése.	Minden korszakból, továbbá a jelenkor irodalmából legalább 2-5 szerző ismerete, munkásságuk rövid jellemzése, mindegyiküktől legalább 2-5 mű említése Minden műfajból (színdarab, novella, episztola, regény) legalább 2-2 mű, versből legalább 6, különböző szerzőktől és minél több korszakból származó mű olvasottságot is igazoló elemzése. Francia irodalmi díjak, 2-3 díjazott említése. A frankofón országok irodalmából egy-két jelentős alkotó (pl. Simenon, Senghor stb.) megemlítése, műveik műfajának és jellemző témáik megjelölése.
A célnyelvi országok művészettörténetének legfontosabb korszakai, kiemelkedő művészek és műalkotások	A reneszánsz, a klasszicizmus, a barokk, a romantika, az impresszionizmus, a szürrealizmus művészetének általános jellemzői.	A reneszánsz, a klasszicizmus, a barokk, a romantika, az impresszionizmus, az expresszionizmus, a fauvizmus, a kubizmus, a szürrealizmus művészetének általános jellemzői.

	Minden korszakból legalább 1-3 művész említése, munkásságuk rövid jellemzése, mindegyiküktől legalább 1-3 műalkotás ismerete.	Minden korszakból legalább 2-5 művész említése, munkásságuk rövid jellemzése, mindegyiküktől legalább 1-3 műalkotás ismerete.
		A fő építészeti stílusok (román, gótikus, klasszicista, barokk, szecessziós, modern) általános jellemzése, mindegyikhez legalább 2-3 példa említése.
		Le Corbusier építészetének rövid jellemzése.
	Legalább 2-3 francia zeneszerző és mindegyikük 1-2 művének megemlítése, zenei stílusuk, ill. műfajuk megjelölésével.	
	A francia és francia nyelvű sanzon 2-3 jelentős képviselője, dalaik, stílusuk, témáik rövid jellemzése.	A francia és francia nyelvű sanzon 8-10 jelentős képviselőjének említése, közülük 4-5 előadó dalainak, stílusának, témáinak rövid jellemzése, dalszövegeik szerepe.
		A francia könnyűzene új vonásai (új stílusok, pl. rap- McSolaar; más népek zenéje jellemzőinek beépítése, pl. *rai).*
	A képregény műfaj 2-3 jelentős francia vagy francia nyelvű példája, a legismertebb képregénysorozatok témái, alaphelyzete, főszereplői.	
	A mozi kezdetei, a Lumiére-fivérek munkássága.	A francia filmművészet történetének legjelentősebb állomásai: legendás filmek, színészek (legalább 6-8 nagy színész, színésznő és 1-3 jelentős szerepük, valamint legalább 4-5 nagy rendező és 1-3 filmjük említése); A francia Új Hullám rövid jellemzése (sajátosságai, 2-3 rendező, 4-5 film említése).
	A Cannes-i filmfesztivál.	
		A *César*-díj.
		A francia film és Hollywood kapcsolata

		(az amerikai filmek konkurenciája, francia filmek amerikai feldolgozása, Luc Besson amerikai rendezései). Egy-két közelmúltban bemutatott francia vagy frankofón film, színházi előadás, kiállítás vagy egyéb kulturális esemény megemlítése. A frankofón országok művészetéből egy-két jelentős alkotó (pl. Brel) stb.) megemlítése.
A tanult történelmi korszakok főbb művelődéstörténeti, civilizációs jellemzői, általános korrajz	Őskori emlékek Franciaországban (felsorolás: pl. a Lascaux-i barlang, menhirek, dolmenek). Római kori emlékek Franciaországban: 2-3 emlék felsorolása (pl. aréna Arlesban és Nimes-ben, *Pont du Gard).* A középkorhoz kapcsolódó ismeretek: A Loire-menti kastélyok (építtetésük körülményei: I. Ferenc és az itáliai reneszánsz találkozása; 2-3 kastély megnevezése). A Francia Akadémia alapítása. A *Comédie Francaise.* Az udvari élet XIV. Lajos korában. A Versailles-i kastély épületének, kertjének és történetének rövid	Önkori emlékek Franciaországban (felsorolás és a felsoroltakhoz kapcsolódó információk vagy ismert történetek: pl. a Lascaux-i barlang felfedezésének története, a különösen jó állapotban megmaradt barlangrajzok, a Lascaux II; a menhir, a dolmen fogalmának meghatározása, egy-két olyan hely említése, ahol megalitok találhatók - pl. Carnac). Vercingétorix és a gallok harca Caesar ellen, a harc eredménye *Saint Denis* legendája. Sainte Geneviéve legendája. A középkorhoz kapcsolódó ismeretek: A Sorbonne alapítása. A Calais-i polgárok története. A *Collége de France.* 4-5 Loire-menti kastély megnevezése. A Versailles-i kastély épületének, kertjének és történetének részletesebb bemutatása.

	bemutatása. (8-10 információ). Az újkor történetéhez kapcsolódó ismeretek: A forradalom és a „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség” jelszava. A Marseillaise keletkezésének története, szerzője, a *„Marseillaise”* elnevezés magyarázata. A Louvre története, múzeummá történő átalakítása. Párizs a XIX. sz. második felében: Haussmann báró városfejlesztő munkája, a nagy körutak, az első nagy áruházak, az *Opéra Garnier,* a Panthéon, a Sacré Coeur, az Eiffel-torony. A kabarék világa. A tudományok Franciaországban: legalább 2-3 tudós vagy feltaláló említése (pl. a Montgolfier fivérek, Lavoisier, Champollion, Pasteur, Joliot-Curie), egy tudós vagy feltaláló munkásságának, eredményeinek bemutatása.	Az újkor történetéhez kapcsolódó ismeretek: A forradalmi naptár bevezetése, a hónapok és évek számítása, elnevezésük elve (pl. a hónapokat meteorológiai, ill. természeti jelenségekről nevezték el); legalább 4-5 forradalmi hónap említése A guillotine története. A Diadalív építése. A Concorde tér. Az *Obélisque* Franciaországba kerülése. A tudományok Franciaországban: legalább 4-5 tudós vagy feltaláló említése; egy tudós vagy feltaláló munkásságának, eredményeinek bemutatása.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár	NINCS	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a jelölt tételt húz és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.
A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.
A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.
A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 30, a másodikéra maximum 20 pont adható.
Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 5 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.
Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.
Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.
Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:
1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.

(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése

A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.

Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.

Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:

- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont

b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont

NÉMET CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Az emelt szint követelményeinek részét képezik a középszinten meghatározott követelmények is.

KOMPETENCIÁK

Témák	Középszint	Emelt szint
1. Témakörök bemutatása		
1.1 A témák *komplex*, életszerű bemutatása 10-15 perces, *logikusan* felépített *árnyaltan* megfogalmazott, szabadon, *helyes hanglejtéssel* érthetően előadott beszámolókban	Legyen képes a témakörről önállóan, összefüggően egy kb. 10 perces logikusan felépített átfogó beszámolót tartani, érintve a témakörben előforduló számára fontos kérdések negatív és pozitív oldalát is. Legyen képes a német nyelvnek megfelelő szó- és mondathangsúlyozásra, interferencia nélkül.	Legyen képes a témakörnek megfelelő alapos háttérismeret alapján a fellelhető problémák nagy részéről önálló véleménynyilvánításra, logikus érvelésre. Legyen képes az témakört több irányból megközelíteni és a napi aktualitásokat kiemelni, elemezni.
2. Szaknyelv		
2.1 A célnyelvi országokra jellemző fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes a fontos, a célnyelvi országokra jellemző fogalmakat meghatározás ill. szövegkörnyezet alapján azonosítani. Legyen képes az egy témához kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni, használni. Legyen képes az egyes célnyelvi országokban nyelvileg különbözően kifejezett, de tartalmilag azonos jelenségeket leíró fogalmait felismerni.	Legyen képes a célnyelvi országokra jellemző speciális szakszókincset árnyaltan használni. Autentikus szövegek alapján legyen képes a célnyelvi országokra jellemző fogalmak meghatározására. Legyen képes az egyes célnyelvi országokban nyelvileg különbözően kifejezett, de tartalmilag azonos jelenségeket leíró fontos fogalmait helyesen használni.
3. Források		
3.1 Konkrét és *elvont* tartalmú, rövid, a célnyelven írt	Tudjon megfelelő szókinccsel és stílusban válaszolni a forrás tartalmára	Tudjon megfelelő szókinccsel és stílusban válaszolni a forrás tartalmára

forrásokból merített ismeretek megértése, ismeretlen nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, lényeges és *specifikus* információk felismerése, kiemelése és bemutatása folyékony, szabatos, a téma tartalmának megfelelő szókincs felhasználásával	vonatkozó egyszerű kérdésekre. Tudja kikeresni a forrásból megadott szempontok alapján a lényeges információkat, és azokat megfelelő nyelvi szinten bemutatni. Legyen képes a forrásból gyűjtött lényeges információkat korábbi ismereteivel összehasonlítani.	vonatkozó komplex kérdésekre. Tudja kikeresni a forrásból megadott szempontok alapján a lényeges és specifikus információkat, és azokat megfelelő nyelvi szinten bemutatni. Legyen képes a forrásból gyűjtött lényeges és specifikus információkat korábbi ismereteivel összehasonlítani, az esetleges eltéréseket indokolni.
3.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése		Tudja két vagy több forrás tartalmi, formai, nyelvi hasonlóságait és különbségeit kiemelni, szabatosan megfogalmazni és indokolni. Tudja két vagy több forrás felhasználásával az adott témát megfelelő nyelvi szinten, összefoglalóan bemutatni.
3.3 Következtetések, önálló kérdések megfogalmazása tárgyi vagy írásos anyag alapján	Tudjon a forrás alapján egyszerű következtetéseket és kérdéseket megfogalmazni. Tudja a forrás felhasználásával az adott témát megfelelő nyelvi szinten, összefoglalóan bemutatni.	Tudjon a forrás alapján összetettebb következtetéseket is levonni, kérdéseket feltenni, problémákat megfogalmazni. Tudja alkalmazni a forráskritikát, ismertetni a szerző véleményét, szándékát, a témához való viszonyát.
3.4 Információk gyűjtése és következtetések, *elemzések és összehasonlítások* bemutatása (egyszerű) statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, ábrákból	Tudja az egyszerű statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák adatait értelmezni, tudjon az ezekre vonatkozó rövid kérdésekre válaszolni. Tudjon az adatok alapján tényeket és egyszerű következtetéseket megfogalmazni.	Tudja a statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák adatait értelmezni, tudjon az ezekre vonatkozó kérdésekre válaszolni. Tudjon az adatok alapján tényeket és következtetéseket megfogalmazni, összehasonlításokat tenni, a témát összefüggően, megfelelő nyelvi szinten bemutatni.
3.5 Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez	Tudjon földrajzi és történelmi térképekről, térképvázlatokról megadott szempontok alapján információkat gyűjteni, és ezeket megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni. Tudja a térképek adatait az adott téma összefüggő bemutatása során felhasználni.	Tudja két vagy több térkép összehasonlításával a változásokat szabatosan ismertetni.

3.6 Szépirodalmi és képzőművészeti alkotások, filmek és képi források (fényképek, karikatúrák stb.) felhasználása a célországokban élő emberek gondolkodásmódjának, szokásainak, életvitelének megértéséhez és bemutatásához	Tudjon szépirodalmi és képzőművészeti alkotásokat, filmeket és képi forrásokat értelmezni, ezekből megadott szempontok alapján a célországokban élő emberek gondolkodásmódjára, szokásaira, életvitelére vonatkozó lényeges információkat kikeresni és megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni. Tudja az így nyert információkat az adott téma összefüggő bemutatása során felhasználni.	Tudjon szépirodalmi és képzőművészeti alkotásokat, filmeket és képi forrásokat értelmezni, ezekből megadott szempontok alapján a célországokban élő emberek gondolkodásmódjára, szokásaira, életvitelére vonatkozó lényeges és specifikus információkat kikeresni, összehasonlítani és megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni. Tudja az így nyert információkat és következtetéseket az adott téma összefüggő bemutatása során felhasználni.
4. Tájékozódás térben és időben		
4.1 A célországok fejlődése, kultúrája szempontjából *fontos helyszínek azonosítása* a térképen.	Tudja biztosan használni az adott témakörökhöz mellékletként biztosított térképet. Ismerje fel a térképen a fontosabb földrajzi pontokat, gazdasági, politikai és kulturális központokat a gazdasági és politikai fejlődés szempontjából fontos helyszíneket, tudja ezekhez hozzárendelni a megfelelő eseményeket.	Legyen képes kontúrtérképen elhelyezni a gazdasági, politikai fejlődés ill. kultúra szempontjából fontos helyszíneket. Tudja a helyszínt a megfelelő eseményhez hozzárendelni.
4.2 A *földrajzi környezet szerepe* az egyes kultúrák és államok kialakulásában.	Legyen tisztában a földrajzi környezet hatásaival a német nyelvű egyes államok és kultúrák fejlődésére, legyen képes következtetések levonására.	Legyen képes megindokolni a földrajzi környezet által befolyásolt változásokat a célnyelvi országok fejlődésében. Tudja időben követni az adott területen végbe menő változásokat a földrajzi környezet esetleges változása alapján.
4.3 Geopolitikai következmények megfogalmazása		Ismertesse a gazdasági globalizáció hatását a német nyelvű államok gazdaságpolitikájára.
4.4 A célországok fejlődése szempontjából fontos események időrendi sorrendbe állítása	Legyen képes a gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális fejlődés szempontjából fontos eseményeket megnevezni, ezeket időrendben helyesen elhelyezni.	
4.5 A különbségek és egybeesések, a legjellemzőbb párhuzamok felismerése a	Legyen képes segédanyag segítségével egy adott témakörben a célnyelvi országok és Magyarország	Legyen képes az eltérések ill. párhuzamok okainak árnyalt ismertetésére.

célországok és Magyarország fejlődésében	összehasonlítására, a legfontosabb eltérések, ill. párhuzamok fontosabb okainak felsorolására.	Legyen képes egy adott esemény összehasonlításánál a vissza-, ill. előretekintésre.
5. A célországok fejlődését alakító tényezők feltárása		
5.1 A földrajzi adottságok, a gazdasági fejlődés, a politikai felépítmény és a kulturális fejlődés ok-okozati összefüggései, előzményei és következményei. *Önálló kérdések megfogalmazása az okokról és* következményekről	Legyen képes a gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális fejlődés, egyes események és folyamatok okait és következményeit felismerni, megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni és értelmezni. Legyen képes a különböző típusú (földrajzi, gazdasági, társadalmi, politikai, történelmi, kulturális) okokat és következményeket csoportosítani.	Tudjon önállóan kérdéseket felvetni, problémaköröket azonosítani az okok és következmények kapcsán.
5.2 Személyek, pártok, csoportok szerepének fölismerése a fejlődésben		Legyen képes gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális eseményekben, folyamatokban egyes személyek, pártok, csoportok szerepét felismerni és megfelelő nyelvi szinten bemutatni.
5.3 A különböző régiók eltérő fejlődésének bemutatása		Legyen képes felismerni és megfelelő nyelvi szinten bemutatni a célországok egyes régióinak gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális fejlődésében mutatkozó hasonlóságokat és különbségeket. Tudja ismertetni a régiók közötti hasonlóságok és különbségek okait és következményeit.
5.4 Aktuális események és azok előzményeinek, okainak bemutatása	Legyen képes aktuális eseményeket megfelelő nyelvi szinten, logikusan, az ok-okozati összefüggéseket érzékeltetve bemutatni.	Legyen képes az aktuális események előzményeit is megfelelő nyelvi szinten ismertetni.
5.5 A célországok és hazánk gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális viszonyainak összehasonlítása	Legyen képes egy adott gazdasági, társadalmi, politikai vagy kulturális kérdés, illetve témakör bemutatása során a célországok és Magyarország közötti kapcsolatokat, hasonlóságokat és különbségeket megfelelő nyelvi szinten ismertetni.	Legyen képes a célországok és Magyarország közötti hasonlóságok és különbségek okait és következményeit felismerni, és megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni.
	TÉMAKÖRÖK	

1. A célnyelvi országok földrajza		
1.1 A célnyelvi országok földrajzi fekvése, felszíne, tájegységei	Elemezze térkép segítségével a megadott szempontok alapján a célnyelvi országok földrajzi fekvését. Mutassa meg térképen az egyes célnyelvi országok nagytájait és legfontosabb felszíni vizeit. Ismertesse a nagytájak felszínformáit.	Elemezze önállóan a célnyelvi országok földrajzi fekvését. Tudja elhelyezni kontúrtérképen a célországok legfontosabb felszíni vizeit és nagytájait.
1.2 Nemzeti jelképek	Mutassa be az egyes célnyelvi országok nemzeti jelképeit (zászlók, címerek).	
1.3 Közigazgatási régiók, autonómiák	Mutassa be Németország, Ausztria és Svájc közigazgatási rendszerét és annak működését (Németország, Ausztria: tartományi, Svájc: kantonrendszer.) Nevezze meg Németország és Ausztria közigazgatási régióit és azok központjait	Határozza meg az egyes közigazgatási régiók hatásköreit összevetve az államszövetségek központi szerepvállalásával.
1.4 Éghajlat	Jellemezze a célnyelvi országok éghajlatát.	Bizonyítsa példák alapján a domborzat szerepét az éghajlat és a növénytakaró alakulásában. Mutasson be a célnyelvi országok területén honos néhány jellegzetes állat- és növényfajt.
1.5 Népesség, nemzeti kisebbségek	Ismertesse az egyes célnyelvi országok népességére vonatkozó adatokat (lakosságszám, népsűrűség). Jellemezze a népesség eloszlásának területi sajátosságait, tudja megnevezni ennek természeti és társadalmi - gazdasági okait és következményeit. Ismertesse a bevándorlók szerepét az egyes célnyelvi országok népességének alakulásában, valamint a bevándorlás, és a 90-es évektől kezdődően a bevándorlás korlátozásának okait. Nevezze meg a célnyelvi országokban élő kisebbségeket, jellemezze helyzetüket a célnyelvi országok társadalmaiban.	Elemezze a vendégmunkások, bevándorlók befogadásából eredő gazdaságföldrajzi kérdéseket.
1.6 Leghíresebb városok, turisztikai központok,	Mutassa be az egyes célnyelvi országok egy-egy leghíresebb turisztikai	Mutassa be a célnyelvi országok kiemelkedő turisztikai területeinek egy-

nevezetességek	látványosságát szemléltetve a városnéző, a természetjáró és a nyaraló turizmus legismertebb helyszíneivel.	egy turisztikai központját, nevezetességét. (Ausztria: Bécs és környéke, Salzkammergut vagy Salzburg; Németország: Berlin, Weimar vagy az Északi- és a Keleti-tenger partvidéke; Svájc: Luzern, Zürich vagy a Genfi-tó vidéke)
2. A célnyelvi országok gazdasága		
2.1 Gazdasági adottságok, lehetőségek, jellemzők	Németország, Ausztria, Svájc és Liechtenstein földrajzi fekvése, a gazdasági fejlődést meghatározó domborzati, vízrajzi, népességi viszonyaik, főbb ásványkincseik.	
2.2 A célnyelvi országok gazdasági ágazatai	Németország: energiagazdaság kohászat, gépgyártás, vegyipar, elektrotechnika mezőgazdaság kül- és belkereskedelem. Ausztria: energiagazdálkodás, nehézipar mezőgazdaság turizmus. Svájc: energiagazdálkodás, ipar - helyi nyersanyagok hiánya mezőgazdaság turizmus.	Németország: a gazdaság szerkezeti és területi koncentrációja regionális sajátosságok: Észak-nyugat-Németország, Közép-Rajna-vidék, Dél-Németország, az új tartományok Ausztria: regionális sajátosságok: Nyugat-, Délkelet- és Észak-Ausztria Svájc: specializált gazdaság regionális sajátosságok: Alacsony- és Magas-Svájc Liechtenstein mint adóparadicsom
2.3 Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok. *Fogyasztóvédelem*	A német nyelvű országok néhány a vizsgázó által szabadon választott, nemzetközi viszonylatban aktuálisan ismert termékének, márkájának, nagyvállalatának megnevezése, rövid bemutatása.	A fogyasztóvédelem szerepe, működése a német nyelvű országokban.
2.4 A célnyelvi országok Magyarországon is jelenlévő nagyvállalatai	A német nyelvű országok egy-két, Magyarországon aktuálisan jelenlévő nagyvállalatának rövid bemutatása.	Magyarország mint gazdasági telephely előnyei és hátrányai a német nyelvű országok betelepült nagyvállalatainak szempontjából.
2.5 Közlekedés	A német nyelvű országok főbb szárazföldi, vasúti, vízi és légi közlekedési útvonalai, az egyes közlekedési ágak főbb sajátosságai.	A német nyelvű országok helye Európa közlekedési hálózatában.
2.6 *Pénzügyek,* fizetőeszközök, *bankrendszer*	A német nyelvű országok fizetőeszközei a második világháború után.	A német nyelvű országok pénzügyi és bankrendszerének főbb sajátosságai (kétszintű bankrendszer), kapcsolatok az

	Az euro bevezetése Németországban és Ausztriában.	Európai Monetáris Unióval. A svájci bankok nemzetközi szerepe.
2.7 A célnyelvi országok és az Európai Unió, *illetve más gazdasági integrációk* kapcsolatai	Németország és Ausztria helye, szerepe az Európai Unió gazdasági és politikai rendszerében, kulturális programjaiban. Svájc függetlenségi hagyományai.	Svájc és az EFTA. Az Európai Gazdasági Térség.
3. Politikai viszonyok		
3.1 A célnyelvi országok politikai és választási rendszere	A német, az osztrák és a svájci állam felépítése. Állam és közigazgatás összefüggései. Választási rendszerek a német nyelvű országokban, a választójog szabályozása, parlamenti, tartományi, önkormányzati és európai parlamenti választások. A népszavazás szerepe Svájcban. Politikai alapjogok.	A föderalizmus jellege Németországban, Ausztriában és Svájcban.
3.2 A törvényhozó és a végrehajtó hatalom működése	Németország: Bundestag, Bundesrat, Bundesver- sammlung Landtage Bundesregierung, Bundeskanzler, Bundesminister Länderregierungen Gemeinden. Ausztria: Nationalrat, Bundesrat, Bundesver- sammlung Landtage Bundesregierung, Bundeskanzler, Bundesminister Landesregierungen Gemeinden. Svájc: Nationalrat, Ständerat, Bundesversammlung Bundesrat, Departmente Kantone und Gemeinden.	Liechtenstein: Alkotmányos monarchia Landesfürst, Landtag, Regierung.
3.3 Az államfő politikai szerepe		A szövetségi elnök - Bundespräsident - szerepe, jogai Németországban, Ausztriában és Svájcban.
3.4 Kormány- és ellenzéki pártok	A főbb politikai pártok rövid jellemzése: Németország: SPD CDU/CSU Bündnis 90/Die Grünen FDP PDS. Ausztria: ÖVP SPÖ FPÖ Die Grünen	Svájc: a főbb politikai irányzatok rövid jellemzése.
3.5 Kisebbségi problémák, politikai feszültségek		Németország, Ausztria és Svájc nemzeti kisebbségei, a bevándorlók lehetőségei

		és problémái: aktuális politikai viták a kisebbségek jogaival kapcsolatban.
3.6 A célnyelvi országok és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései	A német nyelvű országok és Magyarország politikai rendszerének összehasonlítása a következő szempontok alapján: - az állam felépítése, közigazgatás - választási rendszer, választójog - a törvényhozó hatalom működése - a végrehajtó hatalom működése - főbb politikai irányzatok.	A német nyelvű országok és Magyarország politikai rendszerének összehasonlítása a következő szempontok alapján: - az államfő helyzete, jogai - kisebbségi problémák, feszültségek és a megoldásukra tett erőfeszítések.
4. Társadalmi viszonyok		
4.1 Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik	Legyen képes a társadalom néhány kiemelt rétegének, öregek, fiatalok, nők, kisebbségek vagy bevándorlók aktuális helyzetének ismertetésére, a célnyelvi országokban fellelhető problémák, társadalmi feszültségek bemutatására, az esetleges megoldások, ill. próbálkozások felvázolására.	Legyen képes a társadalom néhány kiemelt rétegének, fiatalok, öregek, nők, kisebbségek és bevándorlók aktuális helyzetének árnyalt bemutatására, a problémák kialakulásának okait tudja kifejteni. Legyen képes a célnyelvi országok és Magyarország e társadalmi csoportjainak helyzetét összehasonlítani, az eltéréseket, ill. párhuzamokat indokolni.
4.2 Célnyelvi dialektusok		Az irodalmi- és köznyelv valamint a dialektusok szerepe a német nyelvű országok nyelvhasználatában, néhány példa említésével.
4.3 A célnyelvi országok oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok a célnyelvi országok és Magyarország oktatási rendszerében.	Tudja ismertetni a német, osztrák, ill. svájci valamint a magyar iskolarendszer felépítését. Legyen képes a rendszerek összehasonlítására, az előnyök és hátrányok bemutatására.	Legyen képes az oktatási rendszer felépítésének összefüggéseit a különböző országokban felismerni, a problémákat, ill. előnyöket kiemelni, az oktatási rendszerek és az országok közötti átjárhatóságról véleményt alkotni.
4.4 Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek	Ismerje a munkavállalás feltételeit a célnyelvi országokban. Tudja felsorolni a munkanélküliség kialakulásának okait. Tudjon példákat felsorolni ezen problémák megoldásának kísérleteire. Legyen képes a szakszervezetek	Legyen képes az Uniós munkavállalási feltételeket ismertetni, a munkanélküliség aktuális helyzetét ismertetni, a változások okait levezetni, a gazdasági összefüggéseket ismertetni. Tudja összehasonlítani Németország,

	társadalmi szerepének bemutatására.	Ausztria és Magyarország nagy szakszervezeteinek társadalmi szerepét.
4.5 Egészségügy, társadalombiztosítás	Legyen képes a célnyelvi országok egészségügyi és társadalombiztosítási rendszerét bemutatni.	Legyen képes az egészségügy és társadalombiztosítás működésének eredményességét elemezni.
4.6 Súlyos társadalmi problémák, bűnözés, droghelyzet	Ismertesse a célnyelvi országok súlyos társadalmi problémáit: bevándorlás, idegen gyűlölet, tolerancia a hátrányos helyzetűekkel és idősekkel szemben, esélyegyenlőség a társadalomban. Tudja felsorolni a kiváltó okokat és legyen képes a lehetséges megoldások közül néhányat felsorolni. Tudja ismertetni a bűnözés főbb irányait, a társadalom ellenreakcióit. Tudja elhelyezni a drogkérdést a társadalmi problémák között.	Tudja a súlyos társadalmi problémákat, bűnözés és drog valamint a prevenciós tevékenység egyéni és társadalmi hatását a célnyelvi országokban és Magyarországon összehasonlítani.
4.7 A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban	Ismertesse a célnyelvi országokban jelenlévő főbb vallási irányzatokat, ezek egyházait és hatásukat a társadalom tagjainak életére.	Tudja elemezni a vallási sokszínűségből adódó aktuális problémákat figyelembe véve az új vallási irányzatokat és a bevándorlás kérdését.
5. Mindennapi élet, életmód		
5.1. A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok	Mutassa be a célnyelvi országokban napjainkban legjellemzőbb családszerkezeteket és családi szereposztásokat. Tudja röviden bemutatni a legelterjedtebb családi ünnepeket és ismerjen néhány hozzájuk kapcsolódó, a magyartól eltérő szokást.	Tudja bemutatni a családi viszonyokban megmutatkozó hasonlóságokat és eltéréseket a célnyelvi országokban és Magyarországon.
5.2. A gyermekek helyzete a családban és a társadalomban		Tudja felsorolni a gyermekek legfontosabb jogait és kötelességeit. Ismerjen néhány esélyegyenlőséget javító, családpolitikai intézkedést. Ismerje és tudja értékelni a gyermekvállalással és a gyermeknevelléssel kapcsolatos közvélekedést.
5.3. Városi és vidéki élet, urbanizáció	Hasonlítsa össze a vidéki és a városi életformát a célnyelvi országokban.	Elemezze a városiasodás és az életminőség alakulásának

		összefüggéseit.
5.4. A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások	Mutassa be a célnyelvi országok fiatal és felnőtt lakosságának jellemző otthoni és házon kívüli szabadidős tevékenységeit. Mutassa be az egyes célnyelvi országok fiatal és felnőtt lakosságának nyaralási és pihenési szokásait (pl. az utazások célja, időtartama, úticélja).	Ismertesse a célnyelvi országokra speciálisan jellemző csoportos, ill. szervezett szabadidős tevékenységeket (pl. egyesületek, népfőiskolák, ifjúsági központok). Soroljon fel és mutasson be röviden néhány európai, ill. világhírű eseményt a célnyelvi országok kulturális életének különböző területeiről (pl. Salzburgi Ünnepi Játékok, Frankfurti Könyvvásár, „documenta" kiállítás).
5.5. Gondolkodásmód, jellemző ideálok, értékek	Hasonlítsa össze a német nyelvű országokban és Magyarországon aktuálisan jellemző értékrendeket. (pl. anyagi javakhoz való viszony, érvényesülés, munka, erkölcs, emberismeret, tolerancia, egészséges életmód, tudományos-technikai fejlődés alapján). Hasonlítsa össze egy német nyelvű ország és Magyarország fiataljainak életérzését és jövőképét. Tudjon bemutatni röviden a célnyelvi országok mindegyikéből egy-két olyan jelentős történelmi vagy kortárs személyiséget, akik munkásságukkal méltán lehetnek a ma fiataljai számára példaképek.	Mutassa be egy német nyelvű ország példáján az értékek változását a nagyszülők, szülők és gyermekek generációinak életében. Tudjon egy-egy példát mondani a célnyelvi országok jellemző ideáljaira, példa- és eszményképeire és tudja értelmezni azok hatását a nemzeti önazonosság tudatára.
5.6. Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek	Ismerje a társadalmi érintkezés alapszituációiban (köszönés, bemutatkozás, megszólítás, tegezés-magázás, érkezés idő-pontra, meghívás, vendéglátás, társalgás) a célnyelvi országokban elvárt magatartásformákat. Legyen képes megfelelően reagálni a célnyelvi országokban használt legfontosabb gesztusokra és tudja tisztázni a számára ismeretlenek jelentését.	

6. Hagyományok, szokások, ünnepek		
6.1 A célnyelvi országok nemzeti ünnepei és jelképei	Ismertesse Németország, Ausztria és Svájc nemzeti ünnepeit / Tag der Deutschen Einheit; 3. Okt. in D.; Österreich: 26. Oktober; Schweiz 1. August / az ehhez történelmi hátteret. Ismertesse a célországok nemzeti jelképeit ezek szimbólum rendszerét és jelentését.	Ismertesse a svájci nemzeti ünnephez kapcsolódó Tell legendát.
6.2 Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok	Ismertessen néhányat az egyik célnyelvi ország történelméhez, vallásához kapcsolódó népszokásai közül, említsen ehhez kapcsolódó népdalt, néptáncot és népviseletet.	Ismertessen néhányat a célnyelvi országok népszokásaiból, mesélje el kialakulásukat, a hozzájuk kapcsolódó hiedelmeket.
6.3 A célnyelvi országok gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai	Ismertessen néhány tipikus táj jellegű ételt és italt. Tudja egy-egy szabadon választott tipikus étel elkészítési módját, receptjét. Tudja összehasonlítani a német, osztrák és magyar konyhát, étkezési szokásokat.	Tudjon beszélni az osztrák és német konyha hatásáról a magyar konyhára.
6.4 Tradicionális és modern konyhaművészet		Tudjon összeállítani egy-egy tipikusan német, osztrák, ill. svájci ünnepi menüt, a tájnak megfelelő ételnevek használatával. Ismertesse az életmód változásának a modern konyhára gyakorolt hatásait a célnyelvi országokban.
7. Tömegkommunikáció, média		
7.1 A sajtó, a TV és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban	Legyen képes a hagyományos és modern médiák megkülönböztetésére, ismertesse a különböző sajtó termékek fajtáit és jelentőségüket az információ szerzés területén.	Ismertesse a különbséget a sajtótermékek között - napilap, hetilap, bulvár sajtó. Tudja megnevezni a vezető német nyelvű műsorszolgáltatókat, fontosabb információs hálózatot. Ismertesse ezek kapcsolatait a magyar műsorszolgáltatókkal.
7.2 A célnyelvi országok legjelentősebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója	Ismerjen néhány német, osztrák és svájci napi lapot, egyéb sajtó terméket. Legyen képes a sajtóban előforduló főbb szövegfajták jellemzésére, ismerje fel ezeket. Nevezze meg a német nyelvű	

	TV-csatornákat, mondjon példát a különböző műsorokra, ismertessen néhányat a német nyelvű és magyar csatornákon is folyó műsorokból. Tudjon felsorolni néhány diáksajtó terméket, ismertesse ezek speciális tartalmát a célcsoporttól függően.	
7.3 Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex	Legyen tisztában a német és magyar telefonálási szokások közti különbségekkel - köszönés, szóhasználat - a mobiltelefon használat szabályozásával és etikai szabályaival.	
7.4 Sajtószabadság		Legyen tisztában a sajtószabadság gyakorlati jelentőségével, előnyeivel és esetleges hátrányaival a német nyelvű országok területén. Például: helyreigazítások, sajtóperek
7.5 Reklám		Legyen tisztában az aktuális törvénykezéssel a német nyelvű országokban és Magyarországon. Például: cigaretta és alkohol reklámozása. Ismertesse a különböző reklámhordozók jelentőségét, a reklám hatását a társadalom tagjaira, a reklámozás előnyeit és hátrányait.
7.6 A számítógép és az Internet szerepe a célnyelvi országokban, a virtuális világ		Értékelje az írott sajtó megváltozott szerepét a televízió és internet korában, ismertesse azok előnyeit és hátrányait. Tudjon árnyalt véleményt nyilvánítani a multimédiás adat, ill. információ szolgáltatás lehetőségeiről, használatáról, előnyeiről és hátrányairól.
8. Környezetvédelem		
8.1. Globális és regionális környezeti problémák a célnyelvi országokban	Tudja felsorolni a célnyelvi országok globális és regionális környezeti problémáit (klímaváltozás, levegő-, talaj- és vízszennyezés, atomenergia-hasznosítás, szemétkezelés) és mutassa be kialakulásuk főbb okait. Ismertesse az egyes országok környezeti	Értelmezze a környezeti problémák kialakulásának összetevőit és folyamatát.

	károk enyhítésére irányuló törekvéseit, azok eredményeit és kudarcait.	
8.2. Környezetvédelem a mindennapokban	Jellemezze a célnyelvi országok polgárainak környezettudatos magatartását alátámasztva a mindennapi életből vett példákkal.	Mutassa be a környezettudatos magatartás kialakulásának néhány elemét a célnyelvi országokban. Tudja kiemelni a Magyarország számára is példaadó magatartásformákat.
8.3. A célnyelvi országok környezetvédelmi politikája		Ismertesse a célnyelvi országok környezetvédelmi politikájának legfontosabb állomásait és aktuális feladatait.
8.4. Zöld mozgalmak, állatvédők	Nevezzen meg egy célországbeli fontos környezetvédő szervezetet és tevékenységi területeit.	Mutassa be a célnyelvi országok részvételét a nemzetközi környezetvédő szervezetekben és szerepét a nemzetközi összefogásban.
8.5. A környezetvédelem és a gazdasági helyzet főbb összefüggései		Mutassa be a célnyelvi országok gazdasági tevékenysége és a környezetvédelmi szempontok érvényesítése közötti ellentmondásokat. Ismertesse a környezetbarát mezőgazdasági, ipari termelésre és szolgáltató tevékenységre irányuló törekvéseket, a fenntartható fejlesztés lehetőségeit.
9. Sport		
9.1 A sport szerepe, a legnépszerűbb sportágak a célnyelvi országokban	A sport szerepe a mindennapi életben Németország, Ausztria és Svájc egy-két népszerű sportágának - pl. sísport, labdarúgás, tenisz - helyzete.	A sport szerepének felértékelődése az utóbbi években a célnyelvi országok társadalmában.
9.2 Tömegsport, szabadidősport, élsport		Az iskolai és szabadidő sport lehetőségei a német nyelvű országokban. Az élsporttal kapcsolatos problémák és ezek társadalmi megítélése a célnyelvi országokban (pl. doppingszerek használata, élsportolók mint példaképek, az élsport és a gazdaság kapcsolata).
9.3 A célnyelvi országok kiemelkedő sportolói	Egy kiemelkedő eredményeket elért, a vizsgázó által szabadon választott német, osztrák vagy svájci sportoló	

	pályájának, közéleti szerepének bemutatása.	
10. A célnyelvi országok történelme, irodalma, művészete		
10.1 A német történelem kezdetei	A germán törzsek és életmódjuk Az ókori római kultúra hatása a germán népek életére.	A germán népvándorlás legfontosabb mozzanatai és résztvevőinek ismerete, térbeli elhelyezkedése. A legrégibb német nyelvemlékek.
10.2 A középkor		
10.2.1. A kora középkor	A Frank Birodalom történetének főbb állomásai. A hűbériség kialakulása. I. Ottó birodalomépítő politikájának lényege.	Püspökség- és kolostoralapítások szerepe, a szerzetesrendek tevékenysége.
10.2.2. A középkori német birodalom fénykora és hanyatlása (XI-XV. századig)	A császár és a pápaság konfliktusa, az invesztitúra-harc és lezárása. A Hohehstaufen-dinasztia Itália-politikája; a német fejedelemségek megerősödése. A rendi társadalom felépítése. Német városalapítások, városszövetségek.	A keresztes hadjáratok hatása a középkori német társadalomra.
10.2.3. Mindennapok a középkorban	Nemesi, polgári és paraszti életformák.	
10.2.4. Ausztria a középkorban (X-XV. századig)		Ausztria útja a határtartományságtól a Habsburg-dinasztia megerősödéséig.
10.2.5. Az Eidgenossenschaft kialakulása és fejlődése a középkorban	A lovagi kultúra és értékrend főbb elemei. Walter von der Vogelweide lírája.	Az Eidgenossenschaft kialakulása és küzdelmei a Habsburg hűbéruralommal szemben.
10.2.6. Művelődés és művészetek a középkorban	A romanika és a gótika stílusjegyeinek bemutatása példákon keresztül.	A Nibelungenlied és egy szabadon választott lovagi eposz rövid bemutató elemzése (pl. Parzival, Tristan und Isolde).
10.3. A reformáció és az ellenreformáció kora (XVI-XVII. század)		
10.3.1. A humanizmus és a reneszánsz	A német humanizmus jellemző jegyei és néhány képviselője. A német reneszánsz stílusjegyeinek bemutatása példákon keresztül.	A festészet új témái (portré, tájfestészet) és néhány képviselője (pl. Albrecht Dürer, Hans Holbein). A német parasztháború és a reformáció népi irányzata.

10.3.2. A reformáció	A reformáció előzményei és főbb irányzatai (lutheránus, kálvinista) és elterjedése a német nyelvterületen. Luther Márton bibliafordításának jelentősége. A könyvnyomtatás felfedezése Az ellenreformáció kibontakozása és hatása. Vallási üldözöttség, művelődés, iskolaalapítások.	
10.3.3. Az ellenreformáció 10.3.4. A barokk művészet	A barokk építészet jellemző jegyeinek ismertetése néhány világhírű építészeti alkotás (pl. Wiener Karlskirche, Dresdner Zwinger) bemutatásán keresztül. A barokk zene egy-két kiemelkedő alakjának (pl. J. S. Bach, G. F. Händel) és azok munkásságának rövid bemutatása.	A 30 éves háború és a vesztfáliai béke hatalmi, politikai, felekezeti, és társadalmi következményei. A barokk irodalom főbb témáinak bemutatása néhány irodalmi alkotás részletének elemzésével (pl. A. Gryphius, H. J. Chr. von Grimmelshausen).
10.4. <u>Az abszolutizmus kora</u> 10.4.1. A felvilágosodás	A német felvilágosodás politikai és társadalmi vonatkozásai.	
10.4.2. A felvilágosult abszolutizmus	A felvilágosult abszolutizmus jellemzői Ausztriában és Poroszországban. A német felvilágosodás alapeszméi.	
10.4.3. A felvilágosodás irodalma	G. E. Lessing egy szabadon választott drámájának elemző bemutatása. J. W. Goethe és F. Schiller munkásságának bemutatása. Életművük jelentős tényei.	G. E. Lessing életművének bemutatása.
10.4.4. A német klasszicizmus	Egy-két főbb művük értelmezése (témák, kérdésfeltevések, műfajok, kifejezésmód, motívumok). A bemutatott művek elhelyezése az adott életműben, az adott korszakban.	Goethe és Schiller pályaképére ható irányzatok, szellemi kötődéseik. Goethe és Schiller helye és hatása a német irodalomra.
10.4.5. A német romantika	A német romantika főbb jellemzői. E. T. A. Hoffmann egy szabadon választott művének elemző bemutatása.	W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának jelentősége a német zenében. A romantika művészetfelfogásának viszonya a megelőző eszmei

		áramlatokhoz. Új tudományágak születése; történelemtudomány, germanisztika, gyűjtő- és fordítói tevékenység.
10.5. Az iparosodás kora		
10.5.1. Az 1848-as forradalmak	Az 1848-as német forradalmak célkitűzései, átmeneti eredményeik és bukásuk. A német nemzetállam kialakulása.	
10.5.2. A német nemzetállam születése	Az ipari forradalom hatása a német nyelvterület gazdaságára és környezetére.	A német egységfolyamat gazdasági, hatalmi és politikai vonatkozásainak elemzése.
10.5.3. Az ipari forradalom	A realizmus főbb jellemzői (műfajai, esztétikai alapelvei, témái, motívumai, ábrázolásmódja). Theodor Storm vagy Theodor Fontane egy szabadon választott művének elemző bemutatása.	Az ipari forradalom társadalmi következményei (urbanizáció, szociális feszültségek, új ideológiai áramlatok). Gottfried Keller egy művének értelmezése (műfaj, téma, kompozíció, a mű kapcsolata a korstílussal).
10.5.4. A realizmus (1850-1890)		
10.5.5. A naturalizmus (1880-1900)		A naturalizmus irodalmi irányzatának bemutatása (műfajok, témák, hősök, élethelyzetek, nyelvezet, ábrázolásmód) és G. Hauptmann munkássága.
10.5.6. A szecesszió		A szecesszió jellemző vonásai és kiemelkedő képviselői az építészetben és a festészetben.
10.6. A német nyelvű országok a XX. században		
10.6.1. Az I. világháborút lezáró békék hatása Németországra és Ausztriára	Az I. világháborút lezáró Versailles-i és St. Germain-i békék területi és etnikai vonatkozásai.	
10.6.2. A Weimari Köztársaság		A Weimari Köztársaság létrejötte, működése és összeomlásának okai.
10.6.3. A nemzetiszocializmus és a II. világháború	A nemzetiszocializmus hatalomra jutásának körülményei. A náci Németország jellemzői. Németország háborús érdekei. A nácizmus bukása.	A nácizmus ideológiájának elemzése (pl. fajelmélet, élettér elmélet).
10.6.4. A két német állam megalakítása és fennállása	A két német állam megalakításának főbb állomásai (1945-49).	A győztes hatalmak elképzelései és hatalmi érdekeik hatása a megszállási

	Az eltérő gazdasági, politikai és társadalmi fejlődés jellemzői.	övezetekben az eltérő gazdasági, politikai és társadalmi rendszerre.
10.6.5. A német újraegyesítés	A német újraegyesítés főbb állomásai. Az egyesítést követő gazdasági és szociális nehézségek.	Az újraegyesítés gazdasági, politikai előzményei.
10.6.6. A XX. század német nyelvű művészetéből	Az expresszionizmus irodalmi irányzatának rövid bemutatása (élményanyaga, életérzése, műfajai, nyelvezete, formai újításai és képviselői). Bertolt Brecht epikus színházának jellemzői egy műve alapján.	Az expresszionista festészet jellemzői és néhány képviselője (pl. „Der blaue Reiter", „Die Brücke", O. Kokoschka, E. Schiele).
	A XX. századi német nyelvű líra főbb irányzatai (szürrealizmus, társadalomkritikai irányzat, konkrét költészet). Egy szabadon választott költő életművének bemutatása.	Az epikus színház továbbfejlesztése Friedrich Dürrenmatt műveiben; a tragikomédia műfaja. R. M. Rilke életművének bemutatása.
	A XX. század kiemelkedő német nyelvű epikai alkotásaiból: Thomas Mann művészetének bemutatása egy választott műve alapján.	A XX. század második felének lírájából egy szabadon választott költő bemutatása.
	Franz Kafka szerepe és hatása a német nyelvű irodalomra egy választott műve alapján.	Alfred Döblin, Robert Musil, Günter Grass, Wolfgang Borchert, Thomas Bernhard vagy Peter Handke egy művének elemző bemutatása.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint

	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár	NINCS	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a jelölt tételt húz és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 30, a másodikéra maximum 20 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 5 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.

Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:

1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.

(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése

A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.

Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.

Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:

- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont

OLASZ CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Olaszország födldrajza		
1.1 Olaszország földrajzi fekvése, felszíne Olaszország tájegységei	Országhatárok, főbb folyók Appenninek, Alpok Vulkánok Nagyobb szigetek A Pó-alföld	Tavak Legmagasabb hegycsúcsok Az Appenninek és az Alpok ismertebb hegycsoportjai (pl. Dolomitok stb.) Az Olaszországhoz tartozó szigetcsoportok A Tavoliere
1.2 Közigazgatási régiók, autonómiák	Olaszország jelentősebb tartományai, ezek rövid bemutatása	Olaszország közigazgatási egységei: regione, provincia, comune
1.3 Éghajlat, növény- és állatvilág	Olaszország éghajlatának főbb jellemzői	A mediterrán vidék jellemző növényzete (pl. macchia) A hegyvidékek különleges állatai (pl. barna medve, hegyi kecske stb.)
1.4 Népesség, nemzeti kisebbségek	Olaszország népességszáma Néhány példa az ország területén élő nemzeti kisebbségekre	A kétnyelvű tartományok (Val d'Aosta, Friuli-Venezia Giulia, Trentino-Alto Adige)
1.5 Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek	Róma, Firenze, Velence, Nápoly főbb nevezetességei Capri, Szicília látnivalói	A tartományok főbb jellemzői turisztikai szempontból
2. Olaszország gazdasága		
2.1 Gazdasági adottságok, lehetőségek, jellemzők	A gazdaságot befolyásoló éghajlati sajátosságok, a fekvés adta lehetőségek rövid ismertetése	Észak és dél gazdasági különbségei és annak főbb okai
2.2 Olaszország főbb gazdasági ágazatai	Fontosabb mezőgazdasági termények Fontosabb iparágak (pl. autógyártás, elektronika)	A termelés területi megoszlásának főbb jellemzői
2.3 Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok. Magyarországon jelenlévő olasz	Olasz autók, háztartási gépek, ruházati termékek; jellegzetes élelmiszerek (pl. olíva olaj, parmezán sajt)	Az olasz termékek esélyei a nemzetközi piacon; A fogyasztói kifogások orvoslásának lehetőségei

nagyvállalatok Fogyasztóvédelem		
2.4 Közlekedés	Az olasz közlekedési hálózat (országúti, vasúti, légi)	Az olasz közlekedési vállalatok; fizetendő díjak, kedvezmények
2.5 Fizetőeszközök, pénzügyek, bankrendszer	Az euró	Az euró bevezetése Nem készpénzes fizetési lehetőségek Az infláció Olaszországban
2.6 Olaszország és az Európai Unió		Az EU tagság előnyei és hátrányai Olaszország számára
3. Politikai viszonyok		
3.1 Olaszország politikai és választási rendszere	Az olasz parlament felépítése és működése Az olasz miniszterelnök Az olasz választási rendszer rövid bemutatása	
3.2 A törvényhozó és végrehajtó hatalom működése	Fontosabb minisztériumok (pl. belügy)	
3.3 Kormány- és ellenzéki pártok	A legnagyobb kormánypárt neve és vezetője A kormány politikai beállítottsága	A kormánykoalíció pártjai Az ellenzéki pártok Jelentős politikai tömörülések
3.4 Olaszország és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései	Olaszország és Magyarország parlamentjének főbb eltérései	Az olasz és magyar politikai pártok rövid bemutatása
3.5 Az államfő politikai szerepe		Az államfő személye
3.6 Kisebbségi problémák, politikai feszültségek		A bevándorlók, illetve a menekültek helyzete A helyzetük rendezésére tett kísérletek A küldő országok
4. Társadalmi viszonyok		
4.1 Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik Nők a társadalomban Bevándorlás	Társadalmi rétegződés A fiatalok helyzete és lehetőségei A nők helyzete a családban A bevándorlók problémái	A női egyenjogúság, a nők megváltozott társadalmi szerepe A bevándorlás okozta feszültségek
4.2 Olaszország oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok Olaszország és Magyarország oktatási rendszerében	Különbségek az alap- és középszintű oktatásban (felosztás, osztályzás, a tanítás szervezése stb.) Eltérő iskolatípusok Iskolai végzettségek	Továbbtanulási lehetőségek Olaszországban
4.3 Munkavállalás,	A munkába állás körülményei	A pályakezdők nehézségei

munkanélküliség, szakszervezetek	A munkanélküliség méretei Olaszországban Országos szintű szakszervezetek	Pályázati rendszer az állami szférában A munkanélküliek helyzete Olaszországban és Magyarországon A munkanélküliség csökkentésére tett lépések A szakszervezetek sajátos helyzete a társadalom életében (sztrájkok, tüntetések stb.)
4.4 Egészségügy, társadalombiztosítás	Az egészségügy aktuális helyzete Olaszországban Betegszabadság, nyugdíj	Kutatások az orvostudomány területén; olasz kutatóorvosok A társadalombiztosítás szerepe, visszaélések
4.5 Társadalmi problémák, bűnözés, droghelyzet	A társadalom perifériájára szorult emberek (pl. hajléktalanok) A maffia A fiatalokra leselkedő veszélyek (alkohol, drog, diszkó-balesetek)	A társadalmi problémák enyhítésére alakult szervezetek (non-profit szervezetek, szeretetszolgálatok, önkéntes szolgálat stb.) A szervezett bűnözés A maffia és a politika összefonódása A különböző maffia-csoportok
4.6 A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban	A Vatikán szerepe az olaszok életében	Az egyház szerepe a családok életében (pl. válás, abortusz) Vallások Magyarországon és Olaszországban
4.7 Dialektusok		Az olasz nyelv és rétegei példákon keresztül (a standard és a regionális olasz nyelvhasználat valamint a dialektusok)
5. Mindennapi élet, életmód		
5.1 A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok	A hagyományos olasz család felépítése és mindennapjai; eltérő napirendek Fontosabb ünnepek a családban	A családmodell megváltozása (pl. gyerekvállalás, több generáció együttélése) Az olasz életstílus és életfelfogás Az anya szerepe a családban
5.2 A gyerekek helyzete a családban és a társadalomban		A gyerekek megváltozott helyzete régen és ma (pl. gyermekmunka, gyermekvédelem)
5.3 Városi és vidéki élet, urbanizáció	A városi és a vidéki élet előnyei és hátrányai	Az urbanizáció hatása az emberek életére Az urbanizációval járó problémák (pl. ingázás, belső vándorlás)

5.4 A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások	A szabadságolások jellegzetességei Olaszországban A Ferragosto Utazási szokások (pl. settimana bianca, Pasquetta)	
5.5 Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek	Az eltérő gesztusnyelvek; néhány ismertebb példa bemutatása	
6. Hagyományok, szokások, ünnepek		
6.1 Olaszország nemzeti ünnepei és jelképei	Az olasz és a magyar nemzeti ünnepek, esetleges összehasonlításuk	
6.2 Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok	Ismert helyi ünnepek Olaszországban (pl. a sienai Palio, a velencei karnevál stb.)	Néhány szabadon választott tartomány népi hagyományai, szokásai
6.3 Olaszország gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai	Az olasz konyha jellegzetes alapanyagai Az étkezési szokásokban jelentkező különbségek Magyarországon és Olaszországban Egy olasz menü összeállítása és elkészítésének módja	A gasztronómiában jelentkező különbségek a földrajzi fekvés következtében Néhány jellegzetes olasz étel elkészítésének módja
6.4 Tradicionális és modern konyhaművészet		A mediterrán konyha sajátosságai A mediterrán diéta Az egészséges táplálkozás
7. Tömegkommunikáció, média		
7.1 A sajtó, a TV- és a rádió és szerepük Olaszországban	A média hatása a nyelvhasználatra A tévéfüggőség kialakulása A filmek által közvetített agresszió	A média és a politika viszonyulása
7.2 Olaszország legjelentősebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója	Az állami és az ismertebb magán televíziók Ismertebb TV-programok típusai Főbb napilapok, heti és havi újságok	A napilapok felépítése és jellegzetességei (pl. terza pagina) A bulvársajtó
7.3 Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex	A legismertebb szolgáltatók	Az olasz emberekre jellemző „telefonmánia”
7.4 Reklámok		Reklámok az újságokban és a televízióban (pl. reklámozott termékek, a reklámok mennyisége, reklámok a műsorok alatt) A reklámok nyelvezete
7.5 A számítógép és az Internet szerepe Olaszországban, a virtuális világ		Az Internet térhódítása Néhány ismertebb honlap (pl. keresők, intézmények honlapjai)

8. Környezetvédelem		
8.1 Globális és regionális környezeti problémák Olaszországban	Az utóbbi évtizedek környezeti problémái (pl. hegycsuszamlások, erdőtüzek)	
8.2 Környezetvédelem a mindennapokban	A szelektív hulladékgyűjtés A kritikus helyzet megszűntetésére tett lépések (pl. targhe alterne)	Környezetbarát energiaforrások Újrahasznosítható anyagok térhódítása
8.3 Zöld mozgalmak, állatvédők	A természetvédő mozgalmak növekvő szerepvállalása a politikai életben	Természetvédő mozgalmak Európában (néhány példával illusztrálva)
8.4 Olaszország környezetvédelmi politikája		Nemzeti parkok, védett területek Olaszországban Az ismertebb nemzeti parkok rövid bemutatása
8.5 A környezetvédelem és a gazdasági helyzet főbb összefüggései		Az állami és a privát szféra szerepe a környezetvédelemben Olaszországban
9. Sport		
9.1 A sport szerepe, a legnépszerűbb sportágak Olaszországban	A legnépszerűbb sport, a labdarúgás; népszerű csapatok, híres személyiségek Az autóversenyzés Az olimpiai játékok	Nagy sportesemények Olaszországban (pl. Giro d'Italia) Történelmi hagyományok a sportban (pl. a velencei Regata, a sienai Palio)
9.2 Olaszország kiemelkedő sportolói	Néhány kiemelkedő sportoló életútja, eredményei	A múlt nagy sportolói (pl. Fausto Coppi)
9.3 Tömegsport, szabadidősport, élsport		A testmozgás az olaszok életében
10. Olaszország történelme irodalma, művészete		
10.1 Olaszország történelmi fejlődésének főbb szakaszai, csomópontjai, és fontosabb eseményei	A signoriak kora A Risorgimento Olaszország az I. világháborúban	A Velencei Köztársaság A Risorgimento meghatározó alakjai és szerepük (pl. Mazzini, Cavour, Garibaldi, II. Viktor Emanuel) Olaszország a II. világháborúban
10.2 Az olasz irodalom történetének főbb korszakai, kiemelkedő alkotók és művek	Dante, Petrarca, Boccaccio Goldoni XX. századi írók a II. világháború előtt - egy szabadon választott szerző és műve(i) bemutatása (pl. Verga, Pirandello) XX. századi írók a II. világháború után - egy szabadon választott szerző és műve(i) bemutatása (pl. Moravia, Buzzati, Carlo Levi, Primo Levi,	Macchiavelli XIX. századi költők (Leopardi, Pascoli) Manzoni: Jegyesek XX. századi költők (Montale, Ungaretti, Penna, Pasolini) Női szerzők (D. Maraini, N. Ginzburg, O. Fallaci)

	Calvino) Az utóbbi évtizedek olasz elbeszélői - egy szabadon választott szerző és műve(i) bemutatása (pl. Baricco, De Carlo)	Az olasz filmművészet főbb korszakai (pl. neorealizmus, a commedia all'italiana) Az olasz filmművészet kiemelkedő alakjai (rendezők, színészek)
10.3 Olaszország művészettörténetének fontosabb korszakai, kiemelkedő művészek és műalkotások	Nagy olasz múzeumok (pl. Vatikáni Múzeumok, Uffizi Képtár) Firenze és a Reneszánsz Leonardo élete és művei	Róma és a Barokk Michelangelo élete és művei Raffaello élete és művei A Futurizmus
10.4 A tanult történelmi korszakok főbb művelődéstörténeti, civilizációs jellemzői, általános korrajz	A társadalom és a gazdaság főbb jellemzői, a kultúra legjelentősebb irányzatai; a legfontosabb történelmi és kulturális személyiségek: - a Risorgimento idején	A társadalom és a gazdaság főbb jellemzői, a kultúra legjelentősebb irányzatai; a legfontosabb történelmi és kulturális személyiségek: - a Reneszánszban - a XX. században

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű	NINCS	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű

biztosítja	földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár		földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a jelölt tételt húz és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 30, a másodikéra maximum 20 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 5 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.
Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok
Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.
Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.
Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői
Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:
1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.
(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése
A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.
Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.
Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:
- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont

OROSZ CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az emelt szint követelményeinek részét képezik a középszinten meghatározott követelmények is.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Oroszország földrajza		
Oroszország földrajzi fekvése, felszíne	Tudja elhelyezni Oroszországot a térképen, a földgömbön. Ismerje a határoló országokat. Ismerje az ország domborzati viszonyait, legjelentősebb folyóit, tavait, főbb szigeteit, azok néhány jellemzőjét. Vaktérképen helyezze el az országot határoló főbb tengereket.	Hasonlítsa össze Oroszország és Magyarország földrajzi fekvését, domborzati viszonyait, főbb folyóit, tavait.
Oroszország főbb tájegységei	Felismerje a térképen és el tudja helyezni a vaktérképen az ország főbb tájegységeit, tudja azok pontos elnevezését. Tudjon tájékozódni a térképen, hogy melyek az országban előforduló legfontosabb ásványkincsek, ismerje területi előfordulásukat.	Össze tudja vetni az Oroszországban és Magyarországon előforduló ásványkincseket.
Oroszország éghajlata	Tudja elemezni Oroszország éghajlatát tematikus térképek alapján, tudja elhelyezni az éghajlati övezetesség rendszerében, ismerje az egyes övezetek főbb vonásait.	
Oroszország élővilága	Mutassa be tematikus térképek alapján a természetes növénytakaró területi változásait, azon jellemző állatvilág képviselőit.	A középszintet meghaladóan fel tudja sorolni a célországban lévő növény és állatvilág több képviselőjét, tudjon mondani néhányról egy-egy jellemzőt.
Oroszország népessége, nemzeti kisebbségek	Ismerje a célország legnépesebb városait. Meg tudjon nevezni a célországban élő kisebbségeket, ismerje az Oroszország területén élő finnugor népeket, tudjon közülük jellemezni egyet, legyenek információi életmódjukról, hitvilágukról, az oroszokhoz fűződő viszonyukról.	Ismerjen a finnugor népeken kívül más Oroszországban élő kisebbségeket, tudja őket jellemezni.
Oroszország leghíresebb városai, turisztikai központok, nevezetességek	Fel tudjon sorolni néhányat a célország legfőbb városai közül, ismerje Moszkva és Pétervár történelmét, nevezetességeit.	Tudjon mondani néhány jellemzőt Moszkva és Péterváron kívül más városokra (pl. az Aranygyűrű némely

		városaira).
Oroszország jelképei	Ismerje a célország zászlóját, címerét, himnuszát, tudjon információkat keletkezésükről, történetükről.	
Oroszország gazdasága		
Oroszország gazdasági adottsága, lehetőségei, jellemzői	Mutassa be a természeti tényezők és a mezőgazdaság kapcsolatát, nevezze meg a legfőbb kultúrnövényeket, háziállatokat. Nevezze meg a célországban található legfontosabb fafajtákat, mondjon példát feldolgozásukra. Mutassa meg a térképen a legfőbb kőolaj- és földgázlelőhelyeket, szerepüket a világgazdaságban.	Mutasson be néhányat a célországban lévő vállalkozási formák közül.
Oroszország gazdasági ágazatai	A gazdasági adottságokból kiindulva fel tudja sorolni a célország legfontosabb gazdasági ágazatait.	Mondjon példákat az elmúlt évek gazdasági változásaira.
Kereskedelem	Soroljon fel import és export termékeket, rendelkezzék a megfelelő információval, hogy mely országokból és milyen termékeket hoznak be a célországba, és mit és hova exportálnak. A tanuló legyen képes kiigazodni az erre vonatkozó grafikonon.	A gazdasági ágazatokból és a kereskedelemből kiindulva vonjon le következtetéseket Oroszországnak a világgazdaságban elfoglalt helyéről.
Gazdasági kapcsolat	Mondjon példákat a Magyarország és Ororszország közötti gazdasági kapcsolatra.	
Közlekedés	Mutassa be röviden a célország tengeri, légi és vasúti közlekedését.	
Pénzügyek, fizetőeszközök, bankrendszer	Jellemezze a Központi Bank tevékenységét, mutassa be a bankrendszer jellemzőit az 1994-es változások után.	
Társadalmi viszonyok		
Az ifjúság helyzete	Tudja elemezni, hogy milyen új lehetőségek (a tanulásban, a szakmaválasztásban, a vállalkozásokban stb.) és új problémák (erkölcsi szabadosság, narkománia, bűnözés stb)	Hasonlítsa össze az orosz és magyar ifjúság helyzetét.

	jellemzőek a mai orosz ifjúságra.	
Oktatási rendszer	Tudja röviden elemezni Oroszország jelenlegi oktatási rendszerét, annak az elmúlt időszakban végbement változásait (például nem állami iskolák és főiskolák, egyetemek létrehozása, tandíj bevezetése stb).	Hasonlítsa össze Oroszország és Magyarország oktatási rendszerét!
Nők az orosz társadalomban	Ismerje a nők szerepét az orosz történelemben Tudja, hogy milyen sok szerep jut a mai nőnek a megváltozott világban Soroljon fel néhány olyan művészt, akiknek orosz nők voltak a múzsái (Salvador Dali, Picasso, Matisse.)	Hasonlítsa össze az orosz és magyar nők helyzetét Próbálja megmagyarázni, miben rejlik az orosz nők vonzereje!
Egészségügy	Ismerje az egészségügy rendszerét Oroszországban. Tudja, hogy milyen változások történtek az orvosi ellátásban. Tudjon példát hozni olyan változásokra, amelyek segítették az egészségügy korszerűsítését, finanszírozhatóbbá tételét (házi-, magánorvosok, prevenció stb.) Tudja felsorolni az orvostudomány néhány világhírű orosz vívmányát (égés-, szív- és szemsebészet).	Tudja összevetni az Oroszországban és Magyarországon az egészségügyi ellátásban történő változásokat Sorolja fel a magyar orvostudomány néhány vívmányát!
Oroszország - soknemzetiségű állam	Tudja bemutatni Oroszországot mint több nemzetiséget magába foglaló föderációt. Tudja elemezni, hogy milyen régi és új feszültségek adódnak egy ilyen soknemzetiségű államban!	Össze tudja vetni a kisebbségek helyzetét Oroszországban és Magyarországon!
Vallás Oroszországban	Legyenek ismeretei a pravoszláv vallás eredetéről, ismerjen néhány különbséget a pravoszlávia és a katolicizmus között. Ismerje a pravoszláv egyház szerkezetét. Mutassa be a legfőbb egyházi ünnepeket (időpontjuk, ünneplésük módja...stb.). Jellemezze a pravoszláv egyház megváltozott helyzetét, szerepét a mai Oroszországban Tudjon felsorolni más vallásokat Oroszországban	Tudjon valamit a pravoszláv egyház helyzetéről Magyarországon!

Oroszországi politikai viszonyok		
Oroszország politikai és választási rendszere	Jellemezze Oroszország politikai rendszerét, felépítését, ismerje az orosz választási rendszert.	Vesse össze az orosz és a magyar választási rendszert.
A jelenlegi kormány, ellenzéki pártok	Nevezzen meg néhány pártot és mozgalmat, amelyek fontos szerepet játszanak az orosz politikai életben. Ismerje a legfőbb pártok vezetőit, be tudja mutatni őket néhány szóban. Tudjon felsorolni néhány politikai feszültséget a mai Oroszországban. Próbáljon magyarázatot találni a politikai feszültségekre a mai Oroszországban	
Az orosz államfő politikai szerepe	Nevezze meg a jelenlegi orosz köztársasági elnököt. Sorolja fel rendelkezési jogait, hatáskörét.	Hasonlítsa össze a magyar és az orosz köztársasági elnök kompetenciáit.
Törvényhozó és végrehajtó hatalom	Tudja megnevezni Oroszország törvényhozó szervét, valamint a végrehajtó hatalmát.	Össze tudja vetni Oroszország és Magyarország törvényhozó és végrehajtó hatalmi rendszerét.
Kisebbségi problémák az Orosz Föderációban	Tudjon néhány olyan problémát mondani, amelyek az Orosz Föderáció 89 tagból álló soknemzetiségű államban adódnak.	Hasonlítsa össze Oroszország és Magyarország kisebbségi problémáit.
Mindennapi élet, életmód		
A család szerepe, családi élet, családi ünnepek	Mutassa be és jellemezze a legfontosabb családi eseményeket: gyerekszületés, születésnap, esküvő, temetés. Hasonlítsa össze az ezekkel az ünnepekkel kapcsolatos orosz és magyar szokásokat.	
Gondolkodásmód, jellemző ideálok, értékek	Tudjon példákat mondani a magyartól eltérő gondolkodásmódra (pl. a mindennapi élet „babonái”, eltérő és egyező frazeologizmusok stb.). Be tudja mutatni az ideálok változását az idők folyamán (pl. női és férfi ideálok, öltözködés stb.). Képes legyen összevetni az orosz és magyar értékeket, rámutatva az egyezésekre és	

	különbségekre.	
Városi, vidéki élet	Tudjon tájékozódni térkép alapján, hogy mely területek lakottak és melyek nem Oroszországban, ismerve ennek okait. Tudja értelmezni az urbanizáció mértékére vonatkozó táblázatot, legyenek információi a városokban és falvakban lakók arányáról. Be tudja mutatni a falvakban lakók munkalehetőségeit, életkörülményeit. Ismerje az egyes várostípusok (nagy-, milliós...stb.) közti különbséget és az ott élő emberek munkalehetőségeit és életkörülményeit.	Fel tudjon sorolni jellemzőket a városi és vidéki élet legújabb tendenciáira (pl. cottage, lakópark stb).
Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelv	Legyen tisztában az etikett magyartól eltérő szabályaival, tudja használni az egyes szituációkban. Ismerje a legfontosabb gesztusokat, tudja a használatukat.	
A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások	Fel tudja sorolni a célország legfőbb színházait, ismerjen néhány színészt, rendezőt. Mutassa be az egyik híres filmrendező (Eizenstein, Klimov, Tarkovszkij, Mihalkov stb.) pályáját, legfőbb alkotásait. Ismerje az Oroszországban található legfőbb múzeumokat, legyen képes bemutatni néhány, ott található, világviszonylatban is elismert műalkotást. Tudja jellemezni néhány szóban az orosz gőzfürdőket, összevetve a finn típusúakkal.	Elemezzen egy orosz filmet és fejtse ki véleményét a film újszerűségéről, a rendező és a színészek játékáról, a film témájáról. Vesse össze a választott filmet más korabeli európai filmekkel, mutasson rá különbségekre. Be tudja mutatni néhány szóban a szabadidő eltöltésének nem kulturális tevékenységeit is (az orosz dácsa, játékok, horgászat...stb). Ismerjen magyar színházakban játszott orosz darabokat, legyen önálló véleménye az eredeti műről, a mű színházi interpretációjáról, a rendezésről, a színészekről.
Hagyományok, szokások, ünnepek		
Oroszország nemzeti ünnepei és jelképei	Mutassa be Oroszország legfőbb nemzeti ünnepeit, ismerje azok eredetét.	
Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok	Ismerjen ünnepekhez kapcsolódó népszokásokat. Ismerje fel és tudja jellemezni a népi	Mutassa be a népművészet néhány ágát és jellemezze röviden (pl. fafaragás, kerámia, csipke, lakkdoboz stb).

	hangszereket, legyen elképzelése az orosz népdalok tematikájáról. Jellemezze az orosz táncokat és a hozzájuk kapcsolódó népviseletet. Ismerje és tudja jellemezni az orosz népviseletet, különbséget téve az ünnepi és a hétköznapi viselet között. Legyen tisztában az egyes ruhadarabok pontos elnevezésével. Tudjon a szamovár és a népinek hitt matrjoska eredetéről. Jellemezze az orosz konyhát, ismerje a legfőbb specialitásokat, azok pontos elnevezését és néhány étel receptjét. Ismerjen néhány népmesét, tudja őket jellemezni. Ismerjen közmondásokat, szólásokat, tudja helyes használatukat.	
Tömegkommunikáció, média		
Sajtó, tv, rádió	Ismerjen napilapokat és különböző tematikájú hetilapokat. Mutassa be a rádiócsatornák alakulását az utóbbi években, tematikájuk változását. Ismerje a legfőbb tévécsatornákat, jellemezze kínálatukat.	
Reklámok	Mutassa be a reklámok alakulását Oroszországban.	
Mobiltelefon	Legyenek ismeretei a mobiltelefon elterjedésének mértékéről Oroszországban, tudja a vele kapcsolatos szakszavakat, legyen tisztában a telefonálási szokásokkal.	
Számítógép, Internet	Legyenek ismeretei a számítógép elterjedésének és az Internet használatának mértékéről, az Interneten beszerezhető orosz vonatkozású információkról.	
Környezetvédelem		
A természet és az ember.	Tudjon felsorolni az ember által okozott	

Környezeti válság A természetnek az emberi tevékenység által okozott ártalmai.	környezeti ártalmakat, környezeti problémákat, amelyekkel Oroszország küzd.	
A környezetet sújtó globális problémák	Mondjon példát az egész világot érintő és közvetlenül az emberi tevékenységből eredő és egyre növekvő környezeti ártalmakra, nevezze meg közülük azokat, amelyek Oroszországra is érvényesek.	
A környezetet védelme, a természetnek okozott károk kiküszöbölésére irányuló erőfeszítések	Mutassa be, hogy milyen erőfeszítéseket tesznek Oroszországban a környezet védelme érdekében. Mutassa be néhány példán át az emberi tevékenység pozitív hatásait a természetre.	
Szervezetek	Nevezzen meg néhány a globális és helyi környezeti problémákkal foglalkozó szervezetet és jellemezze azok tevékenységét.	Ismerje a környezetvédő szervezetek tevékenységét, törekvéseit Oroszországban és Magyarországon.
Sport		
A sport szerepe	Tudja elemezni a sport szerepét és helyzetét Oroszországban korábban és jelenleg.	Tudja összevetni a sport szerepét és helyzetét Oroszországban és Magyarországon.
Tömegsport és élsport a mai Oroszországban	Mondja el a tömeg és profi sportokban történt változásokat. Jellemezze ezen változások okait és következményeit.	
A legnépszerűbb és legsikeresebb sportágak Oroszországban Világhírű orosz sportolók	Tudja felsorolni az Oroszországban legnépszerűbb sportágakat és azok kiemelkedő, világhírű képviselőit. Ismertesse az egyikük pályáját.	
Sakk	Ismerjen híres orosz sakkozókat, ismertesse az egyikük pályáját.	
Szabadidőport, aktív pihenés	Soroljon fel néhány olyan sportot, amelyeket Oroszország lakói szabadidejükben aktív pihenésképpen űznek.	
Irodalom		
Orosz népköltészet (Folklór)	Ismerje, milyen műfajokból áll az orosz folklór gazdag világa (mesék, történeti	Tudja, hogy kik voltak (néhány név) az orosz folklór - a bilinák - hősei.

	énekek stb).	
Orosz irodalom	Tudja, hol és mikor keletkezett az orosz irodalom, milyen műfajok jellemzők rá.	Tudjon az orosz irodalom legismertebb művéről az „Ének Igor hadáról”-ról.
A 18. századi orosz irodalom	Tudjon a 18. századi orosz irodalomra jellemző néhány stílusbeli sajátságot.	
A 19. század az orosz irodalom aranykora		
A 19. század első fele - az orosz klasszikus költészet virágzása	Ismerje a 19. század első fele orosz irodalmának néhány képviselőjét, híres, romantikus költőit. (pl. Puskin, Lermontov) Legyen képes részletesen bemutatni valamelyiknek az életpályáját, műveit (pl. Puskin).	Tudjon kívülről elmondani az orosz klasszikus irodalomból verset vagy prózarészletet.
A 19. század második fele, az orosz realista regények aranykora	Tudja megnevezni a 19. század második fele orosz prózájának képviselőit (Tolsztoj, Dosztojevszkij, Csehov stb.) Ismerje részletesebben valamelyik életpályáját, műveit.	Tudjon az orosz klasszikus irodalmi művek magyarországi sorsáról. Ismerje az orosz klasszikus irodalom hatását a világirodalomra.
Az orosz irodalom a 19-20. század fordulóján	Tudjon megnevezni a 19-20. század fordulójának orosz irodalmából néhány írót (Ahmatova, Blok, Bunyin stb.).	
A 20. század első felének orosz irodalma	Tudja megnevezni a 20. század első fele orosz irodalmának legnagyobb képviselőit. Részletesebben is tudjon beszélni valamelyikről (például Gorkijról, Jeszenyinről - a parasztság költőjéről vagy például Bulgakovról).	Tudjon valamit ezeknek a költőknek, íróknak magyarországi népszerűségéről.
A 20. század második felének orosz irodalma	Ismerje a 20. század második fele orosz irodalmának néhány világhírű költőjét, prózaíróját (pl. Szolzsenyicin).	Ismerje az irodalmi Nobel-díjjal kitüntetett orosz írókat, költőket. (Bunyin, Paszternák, Solohov, Szolzsenyicin, Brodszkij).
Az orosz bárdok és 20. század, 60-as évek költészete	Ismerje a leghíresebb orosz bárdok nevét (Okudzsava, Viszockij, Rozenbaum stb.). Tudja a 60-as években feltűnt lázadó költők neveit (Jevtusenko, Rozsdesztvenszkij, Voznyeszenkij).	
Képzőművészet		

Kereszténység felvétele előtti művészet	Tudjon mondani néhány szót a kereszténység előtti művészet fennmaradásáról.	
A kereszténység felvétele utáni művészet	Tudja jellemezni a kereszténységgel együtt Oroszországba bekerült bizánci templomépítészeti stílust és ikonfestészetet.	
A 14. és 15. században az orosz ikonfestészet aranykor	Ismerje a világhírű orosz ikonfestőket. (Feofan Grek, Andrej Rubljov, Dioniszij)	Tudja bemutatni Andrej Rubljovot és főművét, a „Szentháromság”-ot.
A 16-17. század - a világi művészet megjelenése	Tudja, hogy a 16-17. században az egyházi művészeten kívül (templomok építése és díszítése) megjelennek a világi művészetek (paloták, használati tárgyak, népművészet stb.).	Mutassa be a 16. században épült orosz építészeti remekművet, a Vaszilij Blazsennij Székesegyházat.
A 18. század művészete	Tudja, hogy az I. Péter reformok nyomán Oroszországba bevonult a nyugat-európai művészet.	
19. század - az orosz művészet	Fel tudjon sorolni néhány, a 19. században Oroszországban született, az egész világon ismert, kimagasló alkotást a művészet bármely területéről.	
	Legyenek ismeretei a 19. század orosz festészetéről, benne a „peredvizsnyikek” csoportjáról. Tudja, hogy ki teremtette az orosz operát. Nevezze meg a világhírű orosz zeneszerzőket.	Mutassa be közelebbről valamelyik 19. századi orosz festő életpályáját, művészetét Mutassa be valamelyik kiemelkedő orosz zeneszerzőt
Orosz művészet a 20. század elején	Tudja, hogy a 20. század elején Oroszország volt az avantgárd művészet egyik bölcsője, hogy innen indult sok olyan festőművész, akik később világhírűek lettek.	Beszéljen olyan világhírű festőkről, akiknek Oroszország volt a hazájuk (Malevics, Kandinszkij, Tatlin, Chagall stb.).
Orosz művészet a 20. század 30-as évei után	Tudja jellemezni a 20. század 30-as évei után az orosz (szovjet) művészet egyetlen hivatalosan elfogadott stílusát, a szocialista realizmust.	
Történelem		
A Kijevi Rusz	Tudja, hogy mikor és hol jött létre a Kijevi Rusz. Az orosz nemzetiség bölcsője, kik voltak az első orosz	Ismerje, hogy milyen kapcsolatok voltak a Kijevi Rusz és akkori Magyarország között

	fejedelmek, milyen szerepet játszottak a történelemben (Oleg, Igor, Olga, Szvjatoszlav). Tudja, hogy mikor és hol történt a kereszténység felvétele, és milyen jelenséggel bírt. Tudja, hogy milyen volt Bölcs Jaroszlávnak a Kijevi Nagyfejedelemnek a szerepe a Kijevi Rusz fejlődésében.	
Nagyságos Ur, Novgorod	Ismerje a Novgorodi Köztársaság (Novgorod, Nagyságos Úr) történelmi szerepét. Tudja, hogy ki volt Alekszandr Nyevszkij, mi történt a Néva-menti csatában.	
A Moszkvai Oroszország	Tudja, hogy ki és mikor alapította Moszkvát. Tudja, hogy ki és mikor győzte le a tatárokat (Kukkovi csata). Tudja, hogyan lett Oroszország Moszkva központi egységes állam.	
A „lázongó” 17. század	Tudja, hogy miért nevezik „lázongónak” Oroszország történelmében a 17. századot.	
I. Nagy Péter - a nagy orosz reformátor	Tudja, milyen nagy szerepet játszott az orosz történelemben I. Péter, miért nevezik őt nagy reformátornak.	Ismerje, milyen kapcsolatokat épített ki I. Péter Magyarországgal.
Oroszország a 18-19. században	Tudjon valamit mondani a következő uralkodók valamelyikéről: II. Katalin, I. Pál, I. II. III. Sándor, II. Miklós, valamint az uralkodásuk alatt történt fontos történelmi események egyikéről.	
A Szovjet Oroszország	Ismerje az 1917. februári és októberi forradalmak lényegét. Legyenek ismeretei a Szovjetunió lenini és sztálini korszakairól. Tudja, hogy mikor volt a Nagy Honvédő Háború, milyen áldozatokat követelt a fasizmus felett aratott győzelem. Mutassa be a II. világháború után alakult világot. Tudjon valamit a Varsói Szerződésről és a KGST-ről.	Tudjon arról, hogy milyen szerepet játszott Magyarország a Varsói Szerződésben és a KGST-ben.
Gorbacsov-korszak	Ismerje Gorbacsov szerepét a	Fejtse ki a saját véleményét arról, hogy

	Szovjetunió történetében. Tudja, hogy mit jelent a „glasznoszty” és a „peresztrojka”.	Gorbacsov nagy reformátor volt-e, vagy a Szovjetunió sírásója.
A Szovjetunió szétesése. A Jelcin-korszak	Tudja, hogy Jelcin hatalomra jutása után betiltja a Szovjetunió Kommunista Pártját. Ukrajna és Belorusszia államfőivel együtt bejelentik a Szovjetunió felszámolását. Tudja, hogy ezzel bezárul Oroszországban a rendszerváltás folyamata, megszilárdul az elnöki rendszer, megalakul a FÁK, elkezdődnek a gazdasági és politikai reformok.	
Putyin - a demokratikus Oroszország jelenlegi elnöke	Ismerje és összegezze Oroszországban az utolsó évtizedben véghezment változásokat	Hasonlítsa össze, milyen változások történtek Oroszországban és Magyarországon az utolsó évtizedben.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem	NINCS	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem

	enciklopédikus szótár		enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a jelölt tételt húz és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 30, a másodikéra maximum 20 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM

a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 5 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.
Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok
Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.
Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.
Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői
Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:
1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.
(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése
A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.
Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.
Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:
- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont

SPANYOL CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK

Az emelt szint követelményeinek részét képezik a középszinten meghatározott követelmények is.

TÉMÁK	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1. A célnyelvi országok földrajza 1.1 A célnyelvi országok földrajzi fekvése, felszíne	Spanyolország földrajzi fekvése (a Pireneusi-félsziget, Baleári és Kanári szigetek, észak-afrikai enklávék). Spanyolország területének nagysága, tartományai, felszíne, folyói, hegységei, nagyobb városai. Tájékozódás a térképen. A Pireneusi-félsziget, mint híd Európa és Afrika között. Latin-Amerika spanyolul beszélő országainak földrajza, sajátosságai.	Spanyolország alapvető földrajzi jellemzői, földrajzi fekvése és sajátos helyzete; ellentmondások és különbözőségek az országon belül. Spanyolország helyzete a világban társadalmi, gazdasági és geopolitikai szempontból. Spanyolország stratégiai kilátásai a világban az új nemzetközi rendben. Magyarország területének, földrajzi adottságainak rövid összehasonlítása
1.2 Nemzeti jelképek (zászlók, címerek)	Spanyolország nemzeti jelképeinek ismerete, jellemzése (leírása). A spanyol himnusz (szövege és annak magyarázata, keletkezése).	Spanyolország nemzeti jelképeinek szimbolikája, története. Spanyolország és a spanyol nép képe, image-e a világban összevetve Magyarországéval és Latin-Amerikával.
1.3 A célnyelvi országok tájegységei	Spanyolország régióinak azonosítása a térképen. Minden régióról 2-3 jellemző, sajátosság (gazdaság, konyhaművészet, turizmus stb.) megjelölése.	Egy-egy régió jellemző mentalitásának ismerete. Egy szabadon választott régió részletesebb bemutatása.
1.4 Közigazgatási régiók, autonómiák	A spanyolországi autonóm közösségek meghatározása. Azonosításuk a térképen. Történelmi tájak.	Az Autonóm Közösségek Spanyolországa. A tartományok történelmi kialakulása (Rekonkvista, a fontosabb történelmi régiók sorsa az egységes Spanyolországban). Regionális önállósulási törekvések. Spanyolország területi szervezése az 1978-as Alkotmányban. Az Autonómiák: eredete, folyamata, az autonómiák térképe. Az autonóm tartományok mindegyikének földrajzi jellemzői. Területi egyenlőtlenségek: területi

		ellentmondások az Autonóm Közösségek között, demográfiai eltérések, társadalmi és gazdasági eltérések, regionális egyenlőtlenség Spanyolországban.
1.5 Éghajlat, növény- és állatvilág	Spanyolország éghajlatának jellemzése. Spanyolország jellegzetes növény- és állatvilága. Nemzeti parkok. Táj- és természetvédelmi parkok.	A nagyobb tájegységek éghajlati sajátosságai. Az éghajlati területekhez kapcsolódó jellegzetes növénytársulások, állatvilág. Spanyolország és Magyarország éghajlatának összehasonlítása. Latin-Amerika éghajlati tájegységei.
1.6 Népesség, nemzeti kisebbségek	Spanyolország lélekszáma. Hivatalos nyelvek és dialektusok Spanyolországban.	Spanyolország népsűrűsége. Spanyolország lakosságának etnikai összetétele, a mai helyzet történelmi gyökerei. A spanyolországi nemzeti kisebbségek, azok földrajzi elhelyezkedése. Az Autonóm Közösségek: demográfiai eltérések, társadalmi és gazdasági eltérések, regionális egyenlőtlenség Spanyolországban. Az EU regionális politikája. Spanyolország népességének összehasonlítása Magyarországéval: lélekszám, népsűrűség, kisebbségek helyzete.
1.7 Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek	Spanyolország tartomány-székhelyeinek, valamint néhány további jelentősebb városának azonosítása a térképen. Madrid és egy szabadon választott város nevezetességei, azok rövid bemutatása. Az ország fő turisztikai központjai, nevezetességek.	Spanyolország településhálózata; 100 000 főt meghaladó lakosságú városainak azonosítása a térképen. A spanyol városok morfológiája és szerkezete: az iparosodás előtti város nyomai, az iparváros, a legújabb társadalmi és gazdasági változásokat mutató város. Látványosságok, események. Latin-amerikai fővárosok. Egy

		szabadon választott latin-amerikai ország kiemelkedő nevezetességeinek és látványosságainak bemutatása.
2. A célnyelvi országok gazdasága 2.1 Gazdasági adottságok, lehetőségek, jellemzők	Spanyolország helye a világgazdaságban: rangsor különböző szempontok alapján (GDP, termelés, export). Spanyolország természeti és ásványkincsei, lelőhelyek. Az ország fő ipari és mezőgazdasági régiói. A gazdaság jövője az Európai Unióban.	Spanyolország gazdasági földrajza. A társadalmi és gazdasági tényezők hatása a spanyol gazdaságra: történelmi fejlődés, aktuális körkép és kilátások. A vidék sokszínűsége: a vidékre jellemző gazdasági tevékenységek átalakulása és fajtái, megjelenési formái a különböző tipológiákban, a vidék legújabb mozgatói. Az ipari vidékek: történelmi fejlődés és jellemzői a XX. század második felében lejátszódott iparosodásig. A központosított modell krízise és ipari újrastruktúrálódás; aktuális területi tendenciák a spanyol iparban. Területi egyenlőtlenségek, az Autonóm Közösségek: gazdasági eltérések, regionális egyenlőtlenség Spanyolországban. Spanyolország gazdasági kapcsolata a volt gyarmati országokkal és Magyarországgal. Latin-Amerika, mint nyersanyag-forrás, a feldolgozóipar jellemzése, történelmi okok.
2.2 A célnyelvi országok főbb gazdasági ágazatai	Spanyolország alapvető gazdasági profilja. A nemzetgazdaság szerkezete. A GDP eloszlása gazdasági ágazatok és régiók szerint.	A mezőgazdaság szerepe hagyományosan és napjainkban. A halászat. Az ipar szerepe hagyományosan és napjainkban. A szolgáltatóipar a spanyol gazdaság harmadik alappillére, az ágazat

		fejlődésének folyamata. A szolgáltatások sokszínűsége, a területi elterjedés egyenlőtlensége. Turistavidékek: a spanyol turizmus fejlődésének okai, a turizmussal foglalkozó régiók tipológiája, a turizmus területi térhódítása. Az idegenforgalom szerepe a gazdasági növekedésben. Spanyolország és Latin-Amerika, mint a magyar turizmus célországai, Magyarország, mint célország.
2.3 Nemzetközileg ismert termékek, márkák, nagyvállalatok	Spanyolország fő exportcikkei. Nemzetközileg ismert spanyol termékek, márkák és nagyvállalatok.	Főbb mezőgazdasági és ipari termékek ágazatok szerint. A termelés és a fogyasztás eloszlása. Spanyol importcikkek Magyarországon és magyar exportcikkek Spanyolországban.
2.4 A célnyelvi országok Magyarországon is jelenlévő nagyvállalatai	Magyarországon is jelenlevő spanyol nagyvállalatok (4-5 vállalat megnevezése, profiljuk).	A magyarországi lehetőségek, törvényi szabályozás, adórendszer. A külföldi vállalatok befektetéseinek elősegítése és nehézségek.
2.5 Közlekedés	A spanyolországi közlekedési hálózat általános jellemzése. Fontosabb közlekedési eszközök és csomópontok. Közlekedési lehetőségek: közúti (autópályák) és vasúti (vonattípusok - AVE, TALGO -, osztályok, jegyek, kedvezmények) közlekedés. A városi tömegközlekedés: a tömegközlekedési eszközök és használatuk. Előnyeik és hátrányaik.	A közlekedés jellemzői Spanyolországban és Magyarországon. Madrid és Budapest, mint közlekedési csomópontok összehasonlítása. A közlekedés néhány alapvető jellemzője Latin-Amerikában. A légi közlekedés: vállalatok, az AVE, mint a belföldi légi utasforgalom konkurenciája. Utazási lehetőségek Magyarország és Spanyolország, illetve Latin-Amerika között.
2.6 Fizetőeszközök	Spanyolország pénzneme az euró előtt. A különböző fizetési módozatok és preferenciák (készpénz, csekk és	Az eurora való átállás nehézségei. Bankkártya-használat, készpénzfizetés, csekkek elterjedtsége Magyarországon,

	bankkártya).	Spanyolországban és Latin-Amerikában.
2.7 A célnyelvi országok és az Európai Unió	Az Európai Unióba vezető út. Az uniós tagság hatása a spanyol gazdasági életre.	Spanyolország szerepe Európában. Út az európai integráció felé: az Európai Közösségből - az Európai Unióba, kilátások és kihívások a jövőben. Spanyolország szerepe az EU-ban: az integráció okai, kezdeti következményei. Spanyolország helyzete ma az EU-ban. Spanyolország helye és szerepe az európai integrációs folyamatban. Magyarország integrációja.
3. Politikai viszonyok 3.1 A célnyelvi országok politikai és választási rendszere	Választások Spanyolországban: a szavazati jog és a választási rendszer. Az Autonóm Közösségek kormányai, a spanyol kormány összetétele, mandátuma. A női választójog	A Franco-diktatúra és a demokratikus átmenet. Az 1978-as demokratikus alkotmány. Rendszerváltás Magyarországon. Katonai diktatúrák Latin-Amerikában (közös vonások, általános jellemzők).
3.2. A törvényhozó és a végrehajtó hatalom működése	Spanyolország politikai és közigazgatási rendszerének intézményi felépítése. A spanyol törvényhozás A monarchia és a király szerepének megítélése a társadalomban.	A hatalom megosztása. Centralizáció és autonóm törekvések. A *Cortes* felépítése és feladatai. A Kongresszus és a Szenátus működése. A magyar Parlament felépítése és működése.
3.3. Kormány- és ellenzéki pártok	Spanyolország főbb politikai pártjai (PP, PSOE). Jellemzőik, alapelveik, céljaik.	A történelmi pártok kialakulása és szerepe a fontosabb történelmi csomópontokban (pl. *las Repúblicas, Guerra Civil)* és napjainkban. Az ellenzék szerepe a politikai életben.
3.4. A célnyelvi országok és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései	Eltérő államforma. Választások Magyarországon és	A társadalmat leginkább foglalkoztató kérdésekre (abortusz, halálbüntetés, dohányzás, drogfogyasztás) vonatkozó törvénykezés Magyarországon és Spanyolországban.

	Spanyolországban. Az EU integrációs szerepe.	 Az EU szabványoknak való megfelelés.
4. Társadalmi viszonyok 4.1 Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formák, problémáik	A spanyol társadalom felépítése életkor, nemek, iskolai végzettség szerint. A bevándorlók helyzete a mai Spanyolországban. A rasszizmus és a nacionalizmus megnyilvánulásai. Az autonóm közösségek összevetése a társadalom felépítésének szempontjából. Együttélési problémák. Etnikai csoportok, kisebbségek a mai Spanyolországban. A Spanyolországban élő társadalmi csoportok: kiemelt és marginális csoportok. A társadalom elöregedése: az idősek és a fiatalok helyzete és szerepe a spanyol társadalomban. A spanyol nő szerepe a társadalomban. A család szerepének és helyzetének változásai: hagyományos családmodell és a mai spanyol család. A spanyol és a magyar társadalom összehasonlítása egy választott szempont alapján a fentiek közül (párhuzamok és eltérések).	A spanyol lakosság: a lakosság fejlődése és területi eloszlása, a természetes demográfiai folyamatok, belső és külső migrációs folyamatok, a mai bevándorlási jelenség, a mai társadalmi struktúra. Az állampolgárság megszerzésének feltételei. Területi egyenlőtlenségek: demográfiai eltérések az Autonóm Közösségek között, társadalmi eltérések, regionális egyenlőtlenség Spanyolországban. Az EU regionális politikája. Etnikai kisebbségek. Az urbanizáció Spanyolországban: a jelenség összetettsége humán szempontból, az urbanizáció történelmi fejlődése, a spanyol városok jellemzői; a vidék hanyatlása. Családtámogatási rendszer Spanyolországban. Latin-Amerika lakosságának etnikai felépítése. Jellemző latin amerikai figurák (pl. aucho, criollo, el indio)
4.2 A célnyelvi országok oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok a célnyelvi ország és Magyarország oktatási rendszerében	A spanyol oktatási rendszer. Iskolatípusok (alap-, közép- és felsőoktatás). Osztályozási rendszer.	A magyar és a spanyol oktatási rendszer összehasonlítása. Az oktatásban megjelenő fő problémák (az iskolai kudarc).

	Továbbtanulási lehetőségek. Felnőttképzés.	Oktatási reform Spanyolországban: *la ley de Calidad.* Túljelentkezés és be nem töltött helyek a felsőoktatásban, európai ösztöndíj-lehetőségek. A tanulók által preferált nyelvek. A diákok mindennapjai és problémái, jogai és kötelezettségei. A nem spanyol anyanyelvű Autonóm Közösségek oktatásának helyzete: az anyanyelven való oktatás elterjedtsége.
4.3 Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek	A felkapott szakmák, munkaerőhiány és munkanélküliség. Fekete munka. Az EU nyújtotta lehetőségek. A történelmi szakszervezetek szerepe, céljaik, vívmányaik. Sztrájkok.	Az aktív lakosság jellemzése, szerepe és aránya a társadalomban. Magyarország és Spanyolország összehasonlítása: munkaerőpiac, munkanélküliség, fizetések és egyéb juttatások valamint a különböző levonások, segélyezési lehetőségek.
4.4 Egészségügy, társadalombiztosítás	Az egészségügy jellemzése, állami- és magánorvosok. A társadalombiztosítás nyújtotta lehetőségek, járulékfizetés.	Az egészségügy finanszírozása, problémái, kiemelkedő területei Magyarországon és Spanyolországon. A társadalmat leginkább sújtó betegségek összehasonlítása, védőoltások. AIDS-helyzet. Latin-Amerika: járványok, betegségek, orvoslás, veszélyeztetett területek és társadalmi csoportok.
4.5 Súlyos társadalmi problémák, bűnözés, droghelyzet	A társadalmat leginkább érintő problémák bemutatása, aránya, a megoldásukra tett erőfeszítések. (Munkanélküliség, analfabétizmus, emigráció, terrorizmus, drog, alkoholizmus.)	Emigráció: a bevándorlók életkörülményei, lehetőségei, beilleszkedési problémái. A spanyol és magyar idegenrendészeti törvények összehasonlítása. Magyarország, Spanyolország és Latin-Amerika összehasonlítása: társadalmi egyenlőtlenség, korrupció, bűnözés, droghelyzet szempontjából.
4.6 A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban	A katolikus egyház történelmi jelentősége és meghatározó szerepe a spanyol közéletben és kultúrában. Katolikus rendek és vallásos laikus	Vallásosság és hiedelmek. Népi vallásosság: szentek ünnepei és egyházi ünnepek. Zarándokhelyek (pl. Santiago de Compostela; El Rocío). A nagyobb

	szervezetek (pl. Opus Dei).	ünnepek vallásos eredete és megünneplésük összehasonlítása Magyarországon és Spanyolországban (Húsvét, Karácsony, farsang). Karnevál és Halottak napja Latin-Amerikában. Vallásos szekták jelenléte és veszélyei.
5. Mindennapi élet, életmód 5.1 A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok	A család hagyományos szerepe és megítélése Spanyolországban. A család szerepe napjainkban. Az átlagos spanyol család: életritmusa, napi, heti időbeosztása, munkamegosztás, életkörülmények, lakáshelyzet, bevételek, kiadások. Családi ünnepek (esküvő, keresztelő, születésnap stb.) és a hozzájuk kapcsolódó hagyományok, szokások.	A hagyományos spanyol család. A spanyol család ma. Családsegítő rendelkezések. A főbb családi ünnepek megünneplésének összehasonlítása Magyarországon és Spanyolországban: születésnap, keresztelő, esküvő, évfordulók. A keresztény szokások. Latin-amerikai családmodell.
5.2 A gyerekek helyzete a családban és a társadalomban	A spanyol fiatalok időbeosztása, szabadidős szokásai, az őket foglalkoztató problémák.	A modern technológia (tömegkommunikációs eszközök, Internet) hatásai a mai fiatalok életére.
5.3 Városi és vidéki élet, urbanizáció	A városi és vidéki élet összehasonlítása. Lehetőségek a városban: tanulás, munka, szórakozás. Migráció. Napi időbeosztás. A spanyol és magyar napirend összehasonlítása	Urbanizáció Spanyolországban, a spanyol városok kialakulása, jellegzetes vonások (Plaza Mayor, bárok stb.) a spanyol városok jellemzői. A modern infrastruktúra. Népesség alakulása. A vidék sokszínűsége és hanyatlása. A vidék és a város szerepe Magyarországon és Spanyolországban.
5.4 A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások	A szabadidő hasznos eltöltésének fontossága. A spanyolországi pihenési, kikapcsolódási szokások: hétvége, a különböző nyaralási lehetőségek és szokások összehasonlítása. (A fő	A bár, mint a spanyol élet színtere. A pihenési és szabadidős szokásokból adódó életmódváltás Magyarországon és Spanyolországban.

	nyaralási időpontok, helyszínek és preferenciák. A tengerpart és a hegyvidék.) Szórakozási lehetőségek (mozi, színház, koncertek, múzeumok): lehetőségek, nyitva tartás, árak. A vásárlás, mint időtöltés: vásárlási szokások, a bevásárlóközpontok.	A spanyol és a magyar iskolai szünetek összevetése. A fogyasztói társadalom jellemzése. A reklámok hatása a vásárlási szokásokra és az életmódra.
5.5 Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek	A társadalmi érintkezés színterei. Megismerkedés, bemutatkozás, megszólítás, magázás-tegezés, elköszönés, ajándékozás - eltérések a spanyol és magyar szokásokban. Az illemszabályok és az udvariasság szerepe a modern társadalomban. A gyermek bevezetése a társadalomba.	Beszédstílus, mimika és gesztusok. A bók. A spanyol etikett. A legyező-nyelv. A spanyol és magyar beszélgetési stílus, kultúra összevetése. A spanyol nyelv fejlődése és mai állapota. A spanyol nyelv eredete. A spanyol nyelv fejlődésének szakaszai. A jelenlegi nyelvi helyzet Spanyolországban: spanyol nyelv, katalán, gallego és baszk. A kétnyelvűség. A spanyol nyelv kialakulása, fejlődése és térhódítása. Az amerikai spanyol nyelv. A nyelvhasználat különbözőségei. Nyelvváltozatok: művelt, beszélt és vulgáris nyelvhasználat. A szakzsargonok és az argot nyelvhasználat. Az írott nyelv és használata (jelentések, feljegyzések, összefoglalások, nyomtatványok stb.).
5.6 Gondolkodásmód, jellemző ideálok, értékek	A spanyol gondolkodásmód kialakulása, az azt meghatározó történelmi események és traumák. Az ideálok változása napjainkban. Hagyományos és modern értékrend.	Machizmus és feminizmus Spanyolországban és Latin-Amerikában. A modern kor ideáljai: sztárkultusz. A spanyol, latin-amerikai és magyar gondolkodásmód összehasonlítása.

6. Hagyományok, szokások, ünnepek 6.1 A célnyelvi országok nemzeti ünnepei és jelképei	A spanyol nemzeti (ill. Spanyolországban is ünnepelt nemzetközi) ünnepek dátumának és a hozzájuk kapcsolódó esemény meghatározása (Amerika felfedezése; Alkotmány ünnepe). Az év legfontosabb ünnepei: Vízkereszt, a Nagyhét, Karácsony és Szilveszter. Spanyolország nemzeti jelképei, ezek leírása, szimbolikája, története.	Munkaszüneti és ünnepnapok a spanyol naptárban. További ünnepek: egy szabadon választott régió saját ünnepeinek bemutatása. A nemzeti ünnepek megünneplésének összehasonlítása. A fontos magyar nemzeti ünnepek bemutatása. Egy szabadon választott latin-amerikai ország ünnepeinek bemutatása.
6.2 Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok	A hagyományos kultúra öröksége, regionális sokszínűség. Népi kultúra. Regionális táncok: Flamenco, Sardana, Muneira. A bikaviadal: állatkínzás vagy művészet?	Főbb népszokások bemutatása: Pl. las Fallas; los Sanfermines; el día de San Juan; baszk népi játékok: pelota, favágás. A népi hiedelmek. Magyar népszokások bemutatása.
6.3 A célnyelvi országok gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai	Tipikus spanyol ételek (pl. paella, tortilla, fabada, gazpacho, cocido, empanada) és italok (pl. sangría, cava, horchata, pecharán) megnevezése. Ezen ételek és italok legfontosabb összetevőinek meghatározása. Annak meghatározása, hogy egy adott tipikus étel melyik fogásként szolgálható fel. Mit és mikor esznek a spanyolok? A spanyol reggeli jellemzőinek meghatározása (mit esznek reggelire a spanyolok?). A spanyol főétkezések	Egy tipikus spanyol étel receptjének ismertetése. Régiókhoz, ill. városokhoz kapcsolódó tipikus spanyol ételek, italok, alapanyagok meghatározása (pl. az olívaolaj, a fokhagyma, fűszerek, tengergyümölcsei, halak, olajbogyó stb. jellemző használata). Kulináris különbségek Spanyolország tájegységei között. Előételekre, főételekre külön-külön legalább 8-10, desszertekre legalább 6-8 példa

	fogásainak meghatározása, ezek példákkal való illusztrálása. Ünnepi ételek: Karácsony, Szilveszter, Vízkereszt. A „dieta mediterránea” és a „tapas” jelentése.	említése. Néhány nagy spanyol borvidék megnevezése. A spanyol és magyar étkezési szokások összehasonlítása. Időbeli eltérések. A spanyol és magyar ünnepi menük összehasonlítása. Egy-két latin-amerikai ország ételpecialitásainak megnevezése.
6.4 Tradicionális és modern konyhaművészet	A hagyományos és a modern konyhaművészet általános jellemzői. Az egészséges táplálkozás követelményeinek megjelenése a konyhaművészetben (pl. kevesebb zsiradék felhasználása). Alternatív (pl. vegetáriánus, bio) táplálkozási módok. A felgyorsuló életmód hatása az étkezési szokásokra (gyorséttermek, fagyasztott készételek).	Spanyol és magyar ételkészítési eljárások összehasonlítása (pl. paprikás alap készítése a magyar ételek jelentős részénél). Az étkezési szokások tartalmi összetevőinek változása Spanyolországban és Magyarországon (pl. több friss zöldség és gyümölcs, kevesebb disznóhús, több ásványvíz). A génmódosított élelmiszerek problémája. A modern konyhaművészet néhány további jellemzője (pl. a sós/édes, édes/savanyú ízek vegyítése).
7. Tömegkommunikáció, média 7.1 A sajtó, a TV és a rádió helyzete, szerepe a célnyelvi országokban	A főbb információforrások bemutatása, előnyeik és hátrányaik. TV-nézési, rádióhallgatási és újságolvasási szokások Spanyolországban. Internet, mint hírforrás.	Tévézés, függőség és erőszak. A latin-amerikai teleregény és hatásai (nyelvi hatások Spanyolországra). A reklám szerepe. Műsoridő és programszerkezet Magyarországon és Spanyolországban.
7.2 Sajtószabadság		A sajtószabadság fogalma és megvalósulása Spanyolországban.
7.3 A célnyelvi országok legjelentősebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója	Az országos TV-csatornák, rádióadók és újságok megnevezése.	A spanyol sajtótermékek csoportosítása: napilapok, általános profilú magazinok, tudományos és népszerűsítő szaklapok, fiataloknak szóló magazinok, női lapok)

	Ifjúsági programok TV-ben és rádióban. A gyerekek és a tévézés.	egy-két példával (megnevezés és jellemzők). A tömegkommunikációs eszközök: előnyök és hátrányok. A spanyol és a magyar tv-csatornák, rádióadók és újságok megnevezése és egy-két jellemzője.
7.4 Reklámok		A reklámok működése: meggyőzési technikák. Hatásuk a mindennapi életünkre. Hatásuk a nyelvre (márkanevek). Megjelenési felületek.
7.5 Telefon- és mobiltelefon-használat	Telefonálási szokások. A vezetékes és a mobiltelefon hátrányai és veszélyei. Veszélyes-e a mobiltelefon?	A vezető telefontársaságok megnevezése. A telefonhasználat elterjedtsége Magyarországon és Spanyolországban. Főbb telefonos szolgáltatások bemutatása.
7.6 A számítógép és az Internet szerepe a célnyelvi országokban, a virtuális világ	A számítógép és az internet nyújtotta lehetőségek, előnyök.	A számítógép és az Internet elterjedtsége Spanyolországban (háztartásban, internetes munkavégzés).
8. Környezetvédelem 8.1 Globális és regionális környezeti problémák a célnyelvi országokban	Spanyolországot, ill. az egyes régiókat érintő környezeti problémák. A klímaváltozás (üvegházhatás). Az ózonlyuk. Erdőtüzek és elsivatagosodás. Olajkatasztrófák és ökológiai és turisztikai hatásaik. Atomenergia - veszélyek és lehetőségek. Hulladékkezelés.	A természeti környezet általános jellemzői Spanyolországban: geológiai, morfológiai, éghajlati és vízkészletbeni különbözőségek. A nagy természeti egységek geomorfológiai, szerkezeti, éghajlati és biogeográfiai elemeinek meghatározása. A természet és természeti források Spanyolországban: nyersanyagok, energiaforrások. A víz: vízgyűjtő területek, vízjárások, vízkészletek szabályozása és eloszlása. A spanyol természet és természeti környezet: helyzete, meghatározó faktorok, problémák. A természetes területek védelme.

		Közös és eltérő problémák Magyarországon és Spanyolországban.
8.2 Környezetvédelem a mindennapokban	Környezetvédelem a háztartásban, az iskolában és az utcákon. A „zöld" fogyasztó. A szelektív hulladékgyűjtés és a hulladékhasznosítás. A környezetvédelemre való nevelés. Takarékoskodás.	Hulladék-kezelési lehetőségek. A szelektív hulladékgyűjtés alkalmazása - gyakorlat és lehetőségek Magyarországon és Spanyolországban. A nagyvárosok tisztántartása. Az újrafelhasználás - elmélet és gyakorlat Magyarországon és Spanyolországban.
8.3 A célnyelvi országok környezetvédelmi politikája		Törvényi szabályozások, a fő uniós előírások.
8.4 Zöldmozgalmak, állatvédők	A zöldmozgalmak céljai. A fakitermelés következményei. A természetes élőhelyek pusztulása. Állatvédelem.	A legnagyobb környezetvédelmi megmozdulások Magyarországon és Spanyolországban. Veszélyeztetett állatok Magyarországon és Spanyolországban. A latin-amerikai esőerdők helyzete.
8.5 A környezetvédelem és a gazdasági helyzet főbb összefüggései	A gazdasági érdek hatása a környezetvédelemre: pozitív és negatív hatások.	
8.6 Építészeti örökség és műemlékvédelem	A világörökség és a nemzeti örökség fő produktumai Spanyolországban és Magyarországon (2-3 példa).	Ugyanez kiegészítve néhány latin-amerikai példával.
9. Sport		
9.1 A sport szerepe, a legnépszerűbb sportágak a célnyelvi országokban	A sport szerepe a spanyolok mindennapjaiban. A legnépszerűbb sport a labdarúgás. Néhány jelentős csapat említése. Foci és üzlet. Néhány eredményes spanyol sportág és jelentős sportesemény (Vuelta, Olimpia) említése aktualitástól függően.	A legnépszerűbb sportágak összehasonlítása Magyarországon és Spanyolországban: vízilabda, úszás, kézilabda ill. labdarúgás, bicikli, tenisz. A legismertebb spanyol klubok. Hagyományos spanyol és latin-amerikai sportágak (pelota stb.)
9.2 Tömegsport, szabadidősport, élsport	A sportolók napirendje, étrendje. A sportoló, mint példakép.	Juan Antonio Samaranch, a NOB elnöke 2000-ig. Tömegsport: elterjedtség, lehetőségek Magyarországon és Spanyolországban:

		kedvelt sportolási formák, sportolással töltött idő, anyagi háttér. Új tendenciák a sportban: extrém sportok.
9.3 A célnyelvi országok kiemelkedő sportolói	Kiemelkedő sportolók és eredményeik (néhány, szabadon választott bármely célnyelvi országból).	Egy szabadon választott sportoló bemutatása. Magyar híresség a spanyol labdarúgásban (Puskás Ferenc).
10. A célnyelvi országok történelme, irodalma, művészete		
10.1 A célnyelvi országok történelmi fejlődésének főbb szakaszai, csomópontjai, eseményei	Autentikus és bevándorló népek: ibérek, kelták, keltibérek. A romanizáció: Jelentősége kulturális, nyelvi és történelmi szempontból. A barbár invázió, nyugati gótok. A mór uralom a Pireneusi-félszigeten (711-1492): Al-Andalus. Nyelvi és kulturális hatások. A rekonkviszta. Granada fénykora - az Alhambra építése. 1492 jelentősége: - Granada visszafoglalása - Amerika felfedezése - A zsidók kiűzése - Spanyolországból Az egységes Spanyolország kialakulása és megszilárdítása: A Katolikus királyok: Izabella és Ferdinánd. I. Károly; II. Fülöp.	Gyökerek és Hispánia. **Az Ibériai** - félsziget benépesülése. A legújabb leletek. A rómaiak előtt érkezett népek. A romanizá**ció folyamata.** A nyugati gót monarchia. Középkor. AL-ANDALUS Politikai fejlődés, gazdaság és társadalom. Középkor: a kersztény királyságok. A Rekonkviszta szakaszai és újranépesítési modellek. A középkor vége. A XV. század krízisei. Spanyolország tengeri expanziója a Földközi-tengeren és az Atlanti-óceánon. A Kanári szigetek. A katolikus királyok. A modern állam kialakulása. A dinasztiák egyesülése. A modern állam megalapítása. Területi egyesítés: a nazari királyság meghódítása és Navarra annexiója. Valláspolitika és annak nemzetközi vetületei. Amerika felfedezése.

		XVI. század I. Károly birodalma és II. Fülöp monarchiája. XVIII. század. A Bourbonok. Dinasztiaváltás: a bourbon monarchia. A felvilágosult reformtörekvések: az állam egyesítése és központosítása. III. Károly. Külpolitika. Amerikai gyarmatok.
	A régi rezsim krízise. Az 1812-es alkotmány.	A régi rendszer krízise Háború és forradalom. Az 1812-es Alkotmány. Abszolutizmus és liberalizmus. Amerika emancipációja.
	A spanyol polgárháború (1936-39) és a Franco-diktatúra: Okok, ellenálló felek, következmények.	A liberális állam megalakulása II. Erzsébet uralma Haladók és hagyományőrzők. I. Amadeusz és az Első Köztársaság.
	Demokratikus átmenet: Franco halála és I. János Károly szerepe.	A Restauráció A Restauráció időszakának politikai rendszere. Szembenállás a rendszerrel: regionalizmus és nacionalizmus. A gyarmati birodalom megszűnése. Kuba. XIII. Alfonz kora A megújulásra irányuló törekvések és a parlamentáris monarchia nehézségei. Regeneracionizmus és politikai revisionizmus. Társadalmi és politikai nyomások. Primo de Rivera diktatúrája. A II. Köztársaság A II. Köztársaság politikai fejlődése. A Spanyol Polgárháború A katonai felkelés. A két térség katonai és politikai fejlődése. A konfliktus nemzetközivé válik. A Franco-diktatúra Franco tábornok diktatúrája: a rezsim ideológiai és társadalmi alapjai. Politikai fejlődés és nemzetközi konjunktúra. Az önellátó társadalomból a felvirágoztatásig: társadalmi és gazdasági átalakulások, ellenállás.

		Demokratikus átmenet A demokratikus átmenet. János Károly monarchiája. Az 1978-as Alkotmány az Autonómiák. A demokratikus kormányok: Politikai tendenciák. Az európai integráció és a nemzetközi szervezetek.
10.2 A célnyelvi irodalom történetének főbb korszakai, kiemelkedő alkotók és művek	Középkori irodalom Mester de Juglaría, cantares de gesta, romancero El cantar de Mío Cid. A pikareszk regény. EI Lazarillo. Kapcsolata a társadalommal, amelyben születik. Fejlődése. Cervantes A Don Quijote elemzése. Szereplők. A szó teremtő hatalma. A quijotizáció és az átalakulás folyamatai. A Don Quijote, mint tükör... A barokk A barokk színház. A nemzeti komédia. Segismundo monológja. A felvilágosodás Vita a színházról a XVIII. században: felvilágosultak és hagyományőrzők. A századvégi dráma és Goya. Romantika Don Juan Tenorio. Egy mítosz születése. A személyiség és a romantika új felfogása A modernizmus Gaudí és Rubén Darío. A XX. századi színház A nagy újítók: Valle Inclán és Lorca.	A középkori irodalom Az irodalmi alkotás jelentése a középkorban. A vándor énekes (juglar) jelentősége. Mester de Juglaría: *Cantar de Mío Cid.* X. Alfonz, a kasztíliai próza megalapítója és gallego dalok (cantigas) szerzője. El Mester de Clerecía: Gonzalo de Berceo. A népi irodalom a középkoban: lírika. El Arcipreste de Hita: el *Libro de Buen amor.* Don Juan Manuel: *El Conde Lucnnor* El Romancero: eredete és további élete Spanyolországban és Latin-Amerikában. A lovagregény. A középkori világ krízise. Jorge Manrique: *Coplas* - hatása a spanyol irodalomra. *La Celestina,* a formálódó spanyol színház műremeke a középkor és a reneszánsz határán. Az Aranyszázad (El Sigló de Oro) Mit értünk „Siglo de Oro" alatt. A spanyol reneszánsz. Humanizmus. Líra: Garcilaso de la Vega. *El Lazarillo* és a pikareszk regény. Cervantes, a modern regény atyja. A barokk kultúra. Lope de Vega, az Aranyszázad nemzeti színházának megalapítója. Calderón drámái, a barokk színház csúcspontja: *La vida es sueno.* A barokk vers két stílusirányzata:

		culteranismo és conceptisnto: Góngora és Quevedo.
	XX. századi regény Egy szabadon választott szerző és mű bemutatása.	*Felvilágosodás és romantika* Az európai felvilágosodás és hatása a spanyol kultúrára. A Spanyol Királyi Akadémia megalapítása: irányító, szabályozó és tájékoztató szerepe a nyelv és az irodalom terén. Az esszé fejlődése: Cadalso. A neoklasszikus komédia és Leandro Fernández de Moratín.
	A XX. századi költészet Egy szabadon választott szerző és mű bemutatása.	A spanyol romantika helye az európai történelemben és kultúrában. Színház: egy archetípus végső megszilárdulása: Zorrilla: *Don Juan Tenorio.* Larra és az újságírás gyökerei. A romantikus vers: Espronceda. Bécquer művészete: hatása a mai költészetre.
	Latin-amerikai irodalom Egy szabadon választott szerző és mű bemutatása.	*A realizmustól a 98-as tragédiáig* A spanyol realizmus és kapcsolata az európai realizmussal. Az elbeszélés, mint a realizmus és a naturalizmus fő műfaja. Galdós és Clarín, két nagy elbeszélő és műveik: *Fortuttata y Jacinta és La Regenta,* a XIX. századi európai elbeszélés remekei. A modernizmus: Rubén Darío és más latinamerikai írók, a spanyol nyelvű újítói. Juan Ramón Jiménez és a Machado-testvérek. Valle-Inclán költői prózája. Az 1898-as krízis és hatása az irodalomra. A regény és az esszé uralma: Baroja, Unamuno. A XX. század nagy esszé írói. *Az avantgárd* Az európai avantgárd irányzatok. Bevezetése Spanyolországban: Ramón Gómez de la Serna. Valle-Inclán expresszionizmusa (esperpentos). A spanyol és a latin-

		amerikai avantgard kapcsolata: Neruda, Vallejo és Borges. A 27-es nemzedék. A legfontosabb költők és művek. Közös jellemvonásaik: nyitottságuk az avantgard irányzatokra, de gyökereik a hagyományba nyúlnak. A spanyol szürrealizmus sajátosságaik. Lorca, költő és drámaíró. Kulturális törés: a „két Spanyolország” („dos Espanas”) gondolkodói és drámája. *A XX. század második felének irodalma* A regény újjászületése: Cela, Delibes, két nagy elbeszélő a század közepéből. Az új latin-amerikai elbeszélés győzelme a hatvanas években és hatása a spanyol nyelvű elbeszélés későbbi megújulására: Cortázar, García Márquez, Vargas Llosa. A spanyol színház a XX. sz. második felében. Miguel Mihura: komédia és abszurd színház. Buero Vallejo: művészi érték és korrajz. Költészet. A háború utáni költészet. Az elkötelezett költészet: Blas de Otero és José Hierro. Los „novísimos”. Kísérleti költészet.
10.3 A célnyelvi országok művészettörténetének legfontosabb korszakai, kiemelkedő művészek és műalkotások	Őskori művészet. Az északi és a levantei őskori festészet jellemzői. A római kultúra emlékei. Utak, vízvezetékek és egyéb emlékek. Segovia; Mérida. Mór művészet. Jellemvonások, alapanyagok és formák. Alhambra és Córdoba. Keresztény művészet. A romanika és a	Őskori művészet: megalitikus építészet, festmények. Az ibér kultúra. Művészet Hispániában. A nyugati gót művészet. Al-Andalus: Kultúra és művészet - a mecset és a palota a hispano-muzulmán művészetben. Művészeti megnyilvánulások: az

	gótika összehasonlítása, templomtípusok. A Santiagói Zarándokút. Spanyol festészet El Greco, Velázquez, Goya, Picasso, Dalí	európai kontextus. A preromán művészet: asztúriai és mozarab művészet. A román művészet és Santiago de Compostelai zarándokút. A spanyol gótikus építészet. Képzőművészet a spanyol gótikában. A spanyol reneszánsz: építészet, szobrászat, festészet. El Greco. A barokk Spanyolország: az Aranyszázadban. Építészet és szobrászat. A barokk festészet. Velázquez. Goya A XIX. századi művészet: építészet, Gaudí és a modernizmus. Szobrászat és festészet. A spanyol kultúra az Ezüstkor kezdetétől 1936-ig. Az avantgárd irányzatok, a XX. századi spanyol festészet: Picasso, Dalí és Miró. A mai Spanyolország XX. századi művészet, a legújabb irányzatok: építészet, festészet és szobrászat.
10.4 A tanult történelmi korszakok főbb művelődéstörténeti, civilizációs jellemzői, általános korrajz	Arab-zsidó-keresztény együttélés. A toledói fordítók munkássága és jelentősége. A nagy spanyol gyarmati birodalom. Az aranyszázad. Dicsőség és hanyatlás. A prekolumbián kultúrák Aztékok, inkák és mayák.	Az Ibériai - félsziget a középkorban: egy puláris kultúra. A barokk Spanyolország Mentalitás, kultúra és művészet az Aranyszázadban Az irodalmi nyelv A nyelv irodalmi használata. A nyelv költői használata, az irodalmi alkotás. Stílus: fő retorikai megoldások, vers és próza. A hangsúly, ritmus és rím. Sor-, versszak és verstípusok a spanyol metrikában. Az irodalmi szöveg. A kifejezőeszközök (fonetikai, morfoszintaktikai, lexikoszemantikai és stirális jegyek), a tartalom (téma,

		cselekmény stb.), a felépítés és a szövegalkotási technikák (pl. Elbeszélő szöveg esetén: cselekmény, tér, idő, szereplők, az elbeszélő szándéka stb.) elemzése. Műnemek és megvalósulási formáik: epika-elbeszélés (eposz, hősi ének (cantar de gesta), románc, regény, novella, fabula stb.), líra (dal, ecloga, óda, elégia stb.), dráma (tragédia, komédia, dráma, farsa esperpéntica, és a kisebb művek: entremés, sainete, auto sacramental stb.) y didaktika (esszé, dialógus, levél stb.). Az irodalmi szöveg annak történelmi és társadalmi kontextusában: a társadalom és kulturális értékeinek hatása az irodalmi mű létrejöttére és a szerző és közönsége kapcsolatára. A spanyol irodalom jellemző témái, motívumai és közhelyei.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot	Középiskolai célnyelvi,	NINCS	Középiskolai célnyelvi,

működtető intézmény biztosítja	vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár		vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a jelölt tételt húz és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 30, a másodikéra maximum 20 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 5 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.
Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok
Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.
Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.
Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői
Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:
1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.
(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése
A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.
Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.
Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:
- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont

EVANGÉLIKUS HITTAN

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KÖZÉPSZINT

Témakör	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	A világ teremtése, bűnbeesés, Kain és Ábel, Noé, Bábel története; Az Őstörténet mint hitvallás; Ábrahám, Izsák, Jákob, József története; Izrael népe Egyiptomban, Mózes élete, a kivonulás; A pusztai vándorlás eseményei, a törvény; Honfoglalás, Józsué; Izrael bírái (Gedeon, Sámson, Sámuel); A királyság: Saul, Dávid, Salamon; Nátán próféta; Izrael kettészakadása, a kettős királyság; Próféták: Illés, Ámósz, Hóseás, Ézsaiás, Mikeás; A prófétaság jellemzői; A jósiási reform, Jeremiás próféta; Jeruzsálem pusztulása, a babiloni fogság, a fogság prófétái: Ezékiel, II. Ézsaiás; A fogságból való hazatérés, Ezsdrás, Nehémiás, Haggeus és Zakariás; A zsoltárok könyve, a héber költészet jellemzői; A bölcsességirodalom, Példabeszédek és Jób könyve;
Újszövetség	Jézus születése, a 12 éves Jézus; Keresztelő János személye és szerepe; Jézus megkeresztelése, megkísértése; Tanítványok; Jézus tanítása, gyógyításai, csodái; Hegyi beszéd, Miatyánk, A nagy parancsolat, Példázatok; Péter vallástétele, Jézus megdicsőülése; Jeruzsálemi bevonulás, a nagyhét eseményei, Jézus elfogatása, halála; Jézus feltámadása, mennybemenetel, pünkösd;
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere; Palesztina földrajza, néprajza - a mindennapi élet Jézus korában; A vallási élet;
Alapvető ószövetségi és újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Ószövetség szövegének keletkezése, az ószövetségi történetírás; Az Ószövetségi kánon kialakulása, a héber és az alexandriai kánon; Az Újszövetség szövegének kialakulása, őskeresztény irodalmi formák;

	Az Újszövetségi kánon kialakulása;
	A Biblia mint Isten Igéjét tartalmazó mű;
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának születése	A kereszténység lényege, gyülekezet fogalma;
	A missziós parancs;
	Az első gyülekezetek kialakulása, élete;
	Pál apostol;
	Keresztényüldözések;
	Apostoli atyák és egyházatyák;
A kereszténység államvallássá válása	Nagy Konstantin;
	Egyetemes zsinatok és egyetemes hitvallások;
	A nyugati egyházatyák;
	A pápaság kialakulása;
	Remeteség és szerzetessé kialakulása;
A középkor egyháza	Torzulások és Cluny reform;
	A nagy egyházszakadás;
	Keresztes hadjáratok;
	Szerzetesrendek és lovagrendek kialakulása;
	Skolasztika és misztika;
	A középkori egyház válsága, reformgondolatok;
A magyar egyház kialakulása	A kereszténység felvétele, Szent István államalapítása;
	A magyar egyház a középkorban, a keresztény műveltség;
A reformáció	Luther Márton élete, személyes vívódásai, a Szentírás válasza;
	Luther küzdelme az egyház tanításának tisztaságáért: a 95 tétel, viták, vitairatok,
	Luther teológiájának alapgondolatai, az evangélikus hitvallások;
	Kiközösítés és birodalmi átok;
	Birodalmi gyűlések: Worms, Speier, Augsburg - vallásbéke;
	A reformáció irányzatai: Zwingli, Kálvin;
	Reform a katolikus egyházban: a tridenti zsinat, a jezsuita rend;
A reformáció Magyarországon	A reformáció kezdete és terjedése a három részre szakadt országban;
	Vallásszabadság Erdélyben;
	Jelentős magyar reformátorok;
	Bibliafordítás;

	A helvét irány terjedése;
	A magyarországi ellenreformáció kezdetei;
Értelmes kegyesség	Ortodoxia, pietizmus, felvilágosodás Európában;
	Hit és cselekedet, hit és értelem - a teológia és a tudomány szembeállításának téves volta;
Magyar felvilágosodás és pietizmus	A gyászos évtized, Artikuláris gyülekezetek kora;
	Thököly Imre és II. Rákóczi Ferenc küzdelmei;
	A pietizmus és a felvilágosodás követői Magyarországon;
	II. József türelmi rendelete;
A 19. század: forradalmak és elvilágiasodás	A francia forradalom és következményei, egyház és társadalom különválása; Ébredési mozgalmak az evangélikus egyházban, bel- és külmisszió;
A magyar evangélikus egyház a 19. században	Az egyház és állam viszonya, katolikus restaurációs törekvések; Az egyház belső élete;
	Az evangélikus egyház az 1848-49-es szabadságharcban;
	Az elnyomatás évei, protestáns pátens.
A kereszténység útkeresése a modern világban	Világháborúk és következményeik, egyházak a totális diktatúrákban; A keresztény ökumené a 20. században;
	Egyházak világtanácsa, Lutheránus Világszövetség;
	II. Vatikáni zsinat;
Evangélikus egyház a 20. századi Magyarországon	A hazai evangélikusság megfogyatkozása; Egyházi élet a két világháború között;
	Küzdelem a diktatúrákkal, egyház a „puha diktatúrában
3. Dogmatika	
A hit alapkérdései	Hit, kinyilatkoztatás, Szentírás, hitvallás; Krisztus evangéliuma;
Hit Istenben	Isten személye, a Szentháromság;
	A teremtés, a bűn: a teremtőtől való elfordulás;
	A világot megtartó, gondviselő Isten, az Atya;
Jézus a Krisztus	A testté lett Ige, a Názáreti Jézus;
	Kereszt és feltámadás;
	A megváltó Jézus Krisztus, megbékélés Istennel;
	Megigazulás egyedül kegyelemből, hit által;
	Isten országa, Krisztus örök uralma;
A Szentlélek közössége	A megszentelő Lélek;
	Az egyház közössége;

	A Szentségek: keresztség és úrvacsora;
	Hivatás, egyházi szolgálat;
4. Az egyházi esztendő	
Az egyházi esztendő ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége; Az ünnepek liturgiája;	Ádvent, Karácsony, Óév, Újév, Vízkereszt ünnepe; Böjt, Virágvasárnap, Nagycsütörtök, Nagypéntek, Húsvét vasárnap, Mennybemenetel, Pünkösd;
	Szentháromság ünnepe, Szentháromsági vasárnapok;
	A reformáció ünnepe;
5. Etika	
A jézusi etika	Hit és cselekedetek: a Lélek gyümölcsei;
Az ember helye a világban	Képességek, adottságok, Istentől való meghatározottság, kiválasztás;
	Önismeret, az ember szabadsága és felelőssége önmagáért;
	Lelkiismeret;
	A szeretet parancsa;
	Közösség, elfogadás;
	Önzés, önzetlenség, önmegvalósítás;
	A szentek közössége;
Felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt	Felelősség a természetért; A tudomány lehetőségei és korlátai; génsebészet, klónozás;
	Abortusz, Eutanázia;
A keresztény etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén	A nemek egyenlősége, különbözősége, a nemi szerepek; sexus, eros, agape, filia; A házasság rendje; a válás; A szenvedés és a halál;
	Hivatás, elhívás, szolgálat;
	A lutheri munkaértelmezés
	Az egyén jogai és kötelességei a társadalomban, a társadalom kötelességei az egyén felé;
	Deviáns viselkedésformák;
6. Világvallások	
A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai	A zsidó vallás gyökerei, a judaizmus kialakulása, a zsidó identitás, az élő törvény, az élet ritmusa, a zsinagóga szerepe, szent helyek és jelképek;
	Az iszlám eredete, forrásai, Mohamed személye, tanítása, elképzelések Allahról, a Korán szerepe az iszlám életben, az iszlám törvény: a saría, a hagyomány: a szunna, vallási kötelezettségek, vallásgyakorlat, az iszlám terjedése napjainkban;
	A kereszténység helyzete a világvallások között, keresztény felekezetek;

Az örök világtörvény vallásai	A hinduizmus gyökerei, Védizmus, brahmanizmus, legnépszerűbb istenek és istennők, a vallásos élet, a szent szövegek, kasztok, a karma, halál és újraszületés, a megszabaduláshoz vezető ösvények; A buddhizmus eredete, Buddha személye, mennyei lények, a dharma, a Nirvánához vezető ösvény, szent helyek és ünnepek, a buddhizmus terjedése.
Mai vallási áramlatok	A New Age; Az új vallási irányzatok kialakulásának okai, különbség ökumené és szinkretizmus között;
7. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	A vizsgázó számára ismert ószövetségi vagy újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése, a szöveg műfajának meghatározása; Valamely jelentős egyháztörténeti eseményhez kötődő forrás elemzése; Hitvallási irat részletének értelmezése a bibliai és dogmatikai ismeretek birtokában;
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása a bibliai tanítás fényében;

EMELT SZINT

Témakör	Követelmények
1. Biblia	
Ószövetség	A világ teremtése, bűnbeesés, Kain és Ábel, Noé, Bábel története; Az Őstörténet mint hitvallás; Ábrahám, Izsák, Jákob, József története; Izrael népe Egyiptomban, Mózes élete, a kivonulás; A pusztai vándorlás eseményei, a törvény; Honfoglalás, Józsué; Izrael bírái (Gedeon, Sámson, Sámuel); A királyság: Saul, Dávid, Salamon; Nátán próféta; Izrael kettészakadása, a kettős királyság; Próféták: Illés, Ámósz, Hóseás, Ézsaiás, Mikeás; A prófétaság jellemzői; A jósiási reform, Jeremiás próféta; Jeruzsálem pusztulása, a babiloni fogság, a fogság prófétái: Ezékiel, II. Ézsaiás; A fogságból való hazatérés, Ezsdrás, Nehémiás, Haggeus és Zakariás; A zsoltárok könyve, a héber költészet jellemzői;

	A bölcsességirodalom, Példabeszédek és Jób könyve;
	Apokaliptika: Dániel könyve;
	A bibliai történetírás;
Az intertestamentális kor	Perzsa uralom, Ptolemaioszok és Szeleukidák, Hasmoneus királyság, Júdea a Római birodalomban: Nagy Heródes;
Újszövetség	Jézus születése, a 12 éves Jézus;
	Keresztelő János személye és szerepe;
	Jézus megkeresztelése, megkísértése;
	Tanítványok;
	Jézus tanítása, gyógyításai, csodái;
	Hegyi beszéd, Miatyánk, A nagy parancsolat, Példázatok;
	Péter vallástétele, Jézus megdicsőülése;
	Jeruzsálemi bevonulás, a nagyhét eseményei, Jézus elfogatása, halála;
	Jézus feltámadása, mennybemenetel, pünkösd;
	Az újszövetségi levelek fontosabb témái, tanítása Isten és ember viszonyáról, a megváltásról, a gyülekezet életéről, a keresztény ember életéről, a keresztény reménységről;
Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere;
	Palesztina földrajza, néprajza - a mindennapi élet Jézus korában;
	A vallási élet - a palesztinai zsidóság szellemi irányzatai, a hellenizmus és a rómaiak vallása;
Alapvető ószövetségi és újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Ószövetség szövegének keletkezése, az ószövetségi történetírás; Az Ószövetségi kánon kialakulása, a héber és az alexandriai kánon. Septuaginta;
	A holt tengeri tekercsek felfedezése és jelentőségük;
	Az Újszövetség szövegének kialakulása, őskeresztény irodalmi formák: evangéliumok, levelek, apokaliptika;
	Az Újszövetségi kánon kialakulása, korai kánonok;
	Fontosabb újszövetségi kéziratok;
	Vulgata;
	A Biblia irodalmi műfajai;
	A Biblia mint Isten Igéjét tartalmazó mű;
2. Egyháztörténet	
Krisztus egyházának születése	A kereszténység lényege, gyülekezet fogalma;
	A missziós parancs;

	Az első gyülekezetek kialakulása, élete;
	Pál apostol élete, missziós tevékenysége;
	Zsidókeresztények és pogánykeresztények;
	Kereszténygyüldözések;
	Tévtanok és eretnekségek az I-III. században;
	Apostoli atyák és egyházatyák;
A kereszténység államvallássá válása	Nagy Konstantin;
	Egyetemes zsinatok és egyetemes hitvallások;
	A nyugati egyházatyák, Augustinus;
	A pápaság kialakulása;
	Remeteség és szerzetesség kialakulása, Nursiai Benedek Regulája;
	A pogány népek térítése
A középkor egyháza	Torzulások és Cluny reform;
	A nagy egyházszakadás;
	Invesztitúra háborúk;
	Keresztes hadjáratok;
	Szerzetesrendek és lovagrendek kialakulása;
	Skolasztika (Aquinoi Tamás) és misztika (Clairvaux-i Bernát);
	A középkori egyház válsága, reformgondolatok (Wyclif, Husz, Kempis Tamás, Savonarola);
	Humanizmus és reneszánsz (Erasmus);
A magyar egyház kialakulása	A kereszténység felvétele, Szent István államalapítása;
	A magyar egyház a középkorban, a kereszténység megszilárdítása az Árpád-házi királyok alatt, a keresztény műveltség;
	A huszitizmus Magyarországon;
A reformáció	Luther Márton élete, személyes vívódásai, a Szentírás válasza;
	Luther küzdelme az egyház tanításának tisztaságáért: a 95 tétel, viták, vitairatok;
	Luther teológiájának alapgondolatai, az evangélikus hitvallások;
	Kiközösítés és birodalmi átok;
	Birodalmi gyűlések: Worms, Speier, Augsburg - vallásbéke;
	Luther és a parasztháború;
	Schmalkaldeni szövetség;
	Az istentisztelet és a keresztény élet változásai;
	A reformáció irányzatai: Zwingli, Kálvin, anglikán egyház, anabaptisták,

	antitrinitáriusok;
	Reform a katolikus egyházban: a tridenti zsinat, a jezsuita rend, Loyolai Ignác;
A reformáció Magyarországon	A reformáció kezdete és terjedése a három részre szakadt országban;
	Vallásszabadság Erdélyben;
	Jelentős magyar reformátorok, magyar hitvallások;
	Bibliafordítás, protestáns kultúra (iskolák, nyomdák);
	A helvét irány terjedése, antitrinitarizmus;
	A magyarországi ellenreformáció kezdetei: Telegdi, Pázmány, fegyveres hitvédelem;
Értelmes kegyesség	Ortodoxia, pietizmus, felvilágosodás Európában;
	Hallei pietizmus jelentősebb alakjai;
	Deizmus és ateizmus, a természetes vallás;
	Hit és cselekedet, hit és értelem - a teológia és a tudomány szembeállításának téves volta.
Magyar felvilágosodás és pietizmus	A gyászos évtized, Artikuláris gyülekezetek kora;
	Thököly Imre és II. Rákóczi Ferenc küzdelmei;
	I. Lipót, III. Károly, Mária Terézia;
	A pietizmus és a felvilágosodás követői Magyarországon;
	II. József türelmi rendelete és hatása;
A 19. század: forradalmak és elvilágiasodás	A francia forradalom és következményei, egyház és társadalom különválása; Ébredési mozgalmak az evangélikus egyházban, bel- és külmisszió;
	Schleiermacher;
	A pápai hatalom megerősödése, új dogmák;
A magyar evangélikus egyház a 19. században	Az egyház és állam viszonya, katolikus restaurációs törekvések; Az egyház belső élete, Pesti zsinat, Mária Dorottya;
	Az evangélikus egyház az 1848-49-es szabadságharcban, Haubner Máté, Rázga Pál,
	Székács József;
	Az elnyomatás évei, protestáns pátens;
A kereszténység útkeresése a modern világban	Világháborúk és következményeik, egyházak a totális diktatúrákban; Dietrich Bonhoeffer;
	A keresztény ökumené a 20. században;
	Egyházak világtanácsa, Lutheránus Világszövetség;
	II. Vatikáni zsinat

	A protestáns teológia a 20. században: Barth, Bultmann, Tillich, Schweitzer;
Evangélikus egyház a 20. századi Magyarországon	A hazai evangélikusság megfogyatkozása; Egyházi élet a két világháború között;
	Küzdelem a diktatúrákkal, egyház a „puha diktatúrában”;
	Ordass Lajos;
	A Káldy-korszak, diakóniai teológia;
	Új lehetőségek 1989-től;
3. Dogmatika	
A hit alapkérdései	Hit, kinyilatkoztatás, Isten megismerhetősége;
	Szentírás, hitvallás;
	Krisztus evangéliuma;
	A személyes megtapasztalás szerepe;
Hit Istenben	Isten személye, a Szentháromság;
	A teremtés, a bűn: a teremtőtől való elfordulás;
	A világot megtartó, gondviselő Isten, az Atya;
	Az ember helye, feladata a teremtésben;
	Isten megszólítható;
Jézus a Krisztus	A testté lett Ige, a Názáreti Jézus;
	Kereszt és feltámadás; A kereszt teológiája;
	A megváltó Jézus Krisztus, megbékélés Istennel;
	Megigazulás egyedül kegyelemből, hit által;
	Isten országa, Krisztus örök uralma; Ítélet, üdvösség, kárhozat;
	Isten megtapasztalható szeretete;
A Szentlélek közössége	A megszentelő Lélek;
	Az egyház közössége;
	A Szentségek: keresztség és úrvacsora;
	Hivatás, egyházi szolgálat;
4. Az egyházi esztendő	
Az egyházi esztendő ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége Az ünnepek liturgiája	Ádvent, Karácsony, Óév, Újév, Vízkereszt ünnepe; Böjt, Virágvasárnap, Nagycsütörtök, Nagypéntek, Húsvét vasárnap, Mennybemenetel, Pünkösd;
	Szentháromság ünnepe, Szentháromsági vasárnapok;
	A reformáció ünnepe;
	Passiói istentisztelet, feltámadási istentisztelet;
	Aratási hálaadó ünnep;

	Istentiszteletek nemzeti ünnepeinken;
5. Etika	
A jézusi etika	Hit és cselekedetek: a Lélek gyümölcsei;
Az ember helye a világban	Képességek, adottságok, Istentől való meghatározottság, kiválasztás;
	Önismeret, az ember szabadsága és felelőssége önmagáért;
	Lelkiismeret;
	A szeretet parancsa;
	Közösség, elfogadás;
	Önzés, önzetlenség, önmegvalósítás;
	A szentek közössége;
Felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt	Felelősség a természetért; A tudomány lehetőségei és korlátai; génsebészet, klónozás;
	Abortusz, eutanázia;
A keresztény etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén	A nemek egyenlősége, különbözősége, a nemi szerepek; sexus, eros, agape, filia; A házasság rendje; a válás; A szenvedés és a halál;
	Hivatás, elhívás, szolgálat;
	A lutheri munkaértelmezés
	Az egyén jogai és kötelességei a társadalomban, a társadalom kötelességei az egyén felé;
	Deviáns viselkedésformák;
6. Világvallások	
A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai	A zsidó vallás gyökerei, a judaizmus kialakulása, a zsidó identitás, az élő törvény, az élet ritmusa, a zsinagóga szerepe, szent helyek és jelképek;
	Az iszlám eredete, forrásai, Mohamed személye, tanítása, elképzelések Allahról, a Korán szerepe az iszlám életben, az iszlám törvény: a saría, a hagyomány: a szunna, vallási kötelezettségek, vallásgyakorlat, az iszlám terjedése napjainkban;
	A kereszténység helyzete a világvallások között, keresztény felekezetek;
Az örök világtörvény vallásai	A hinduizmus gyökerei, Védizmus, brahmanizmus, legnépszerűbb istenek és istennők, a vallásos élet, a szent szövegek, kasztok, a karma, halál és újraszületés, a megszabaduláshoz vezető ösvények;
	A buddhizmus eredete, Buddha személye, mennyei lények, a dharma, a Nirvánához vezető ösvény, szent helyek és ünnepek, a buddhizmus terjedése;
	Konfucianizmus és taozimus: az ősi kínai vallás, az ősök kultusza, Jin és Jang, a taoizmus, Konfuciusz tanai;

	Sintoizmus: Ősök kultusza, a természet tisztelete, szent helyek, szertartások, zen buddhizmus;
Mai vallási áramlatok	Jehova tanúi, a Szcientológia egyház, A New Age;
	Az új vallási irányzatok kialakulásának okai, különbség ökumené és szinkretizmus között;
7. Egyházismeret	
Egyházunk mai élete	A Magyarországi Evangélikus Egyház életének főbb változásai a fordulat óta;
	A MEE felépítése, főbb szolgálati területei;
	Egyházunk, gyülekezeteink ifjúsági munkája;
Egyházzene	Az evangélikus egyházzene jelentősége a reformációtól kezdve (Luther, Schütz, Bach);
	Az Evangélikus énekeskönyv legismertebb, vagy történelmi-teológiai szempontból kiemelkedő énekei;
A szűkebb közösség	A tanuló gyülekezetének, iskolájának története, mai élete;
8. Kompetenciák	
Szövegértelmezés	A tanuló számára ismert ószövetségi vagy újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése, a szöveg műfajának meghatározása;
	Valamely jelentős egyháztörténeti eseményhez kötődő forrás elemzése, adott korba illesztése;
	Hitvallási irat részletének értelmezése a bibliai és dogmatikai ismeretek birtokában;
Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása a bibliai tanítás fényében;
Szaknyelv alkalmazása	Vallási, vallástörténeti, egyháztörténeti fogalmak azonosítása, helyes használata
Tájékozódás térben és időben	Vallástörténeti, egyháztörténeti események térben és időben való elhelyezése, események időrendbe állítása;

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia, bibliai atlasz, Evangélikus Énekeskönyv és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlasz.	NINCS	Biblia, bibliai atlasz, Evangélikus Énekeskönyv és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlasz.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	tételcímek	nincs	tételcímek
Mikor?	jogszabály szerint	nincs	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat: 10 perc 30 pont
B feladat: 5 perc 20 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tételben két feladatot húz. Felkészülése során jegyzetet készít magának, feleletében az általa kívánt sorrendben ismerteti a két feladatra adott válaszát.

A 20-25 tételből álló tételsor minden témakörből tartalmaz kérdést. A tételek legalább 30%-át évente frissíteni kell.

A felkészüléshez segédeszközként Bibliát, bibliai atlaszt, Evangélikus Énekeskönyvet és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlaszt használhat. Ezeket a segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az A feladat átfogóbb, a részletes követelményekben meghatározott alábbi témakörökből: Biblia, egyháztörténet, dogmatika, etika. A B feladat egy-egy kisebb, konkrétabb tudásterületre kérdez rá, gyakorlatiasabb megközelítésű. Itt szerepelhetnek az egyház mai életére, a világvallásokra vonatkozó kérdések,

valamint a részletes követelményekben kifejtett kompetenciák ellenőrzését célzó feladatok. A B feladat lehetőség/szükség szerint forrást is tartalmaz. Ezek a források sokszor nem azonosított források, ilyenkor a feladat részét képezi a szemelvény felismerése is.

Az A és B feladatok párosításakor a tételkészítő vegye figyelembe, hogy a két kérdés között ne legyen átfedés, ne ugyanahhoz a témakörhöz kapcsolódjon.

A szóbeli tételcímeket jogszabály szerint kell nyilvánosságra hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A középszintű szóbeli vizsga 50 pontot ér.

A pontozás a tételkészítő által elkészített részletes értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés általános szempontjai a következők:

A feladat: maximum 30 pont

- 3 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.
- 2 pont adható a helyes szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 25 pont adható a tartalomra.

B feladat: maximum 20 pont

- 2 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.
- 1 pont adható a helyes a szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 17 pont adható a tartalomra.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont
feladatlap	A feladat: 12 perc 45 pont
	B feladat: 8 perc 25 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó egy írásbeli feladatlapot old meg.

A vizsgázó a feladatlap megoldásához semmilyen segédeszközt nem használhat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó öt témakörből kap feladatokat: Ószövetség, Újszövetség, egyháztörténet, dogmatika, világvallások. A feladattípusok témakörönként állandóak.

A részletes követelményekben megtalálható további témakörök csak a szóbeli vizsgán szerepelnek.

Feladattípus	Példa	Pontszám
Ószövetség	(összesen:	30)

Megadott esemény, személy, helyszín mellé hozzá társítható esemény, személy, helyszín önálló meghatározása. (6 db)	Próféta Dávid király mellett: *(Nátán)* Illés a Karmel hegyen: *(Istenítélet)*	6 p
Megadott igeszakaszhoz tartozó szerző, bibliai könyv, vagy esemény meghatározása. (4db)	A Sátán így válaszolt az Úrnak: Bőrért bőrt ad az ember, de életéért mindent odaad! Nyújtsd csak ki a kezed, és tedd rá a csontjaira, majd káromol még téged! Az Úr ezt felelte a Sátánnak: A kezedbe adom, csak az életére vigyázz! *(Jób könyve kerettörténete)*	4 p
Egy-egy korszakra jellemző személy vagy esemény részletesebb bemutatása, belehelyezve az adott korszakba.	Mutassa be részletesen Salamon királyt, helyezze el a megfelelő történelmi korban!	20 p
Újszövetség	(összesen:	50)
Palesztina vaktérképén megadott földrajzi nevek valamint helyhez jól köthető megadott történetek elhelyezése. (2 földrajzi név, 2 történet)	Jelölje a térképen az alábbi földrajzi neveket és helyezze el a történeteket helyszínük alapján! Genezáret-tó, Kána; A samáriai asszony, Jézus megkeresztelése;	4 p
Bevezetés-tudományi valamint kortörténeti ismeretekre vonatkozó igaz-hamis állítások. (8 db)	Az újszövetségi kánon kialakulását Marcion tevékenysége siettette *(I)* Mk evangéliuma írásához felhasználta Lk anyagát *(h)*	4 p
Jellemző tárgyak, fogalmak, helyek rövid meghatározása, bibliai előfordulásuk megadása (2 db, 2-2p), meghatározás mellé tárgy, hely, fogalom megjelölése (2 db)	Talentumok: *(Jézus korabeli súlymérték, lehetett arany v. ezüst, kb. 43 kg; előfordul a gonosz szolga példázatában, címadója a talentumokról szóló példázatnak)* Ezen a helyen gyógyít meg Jézus egy 38 éve beteg embert *(Betesda tó)*	6 p
Ismert újszövetségi igék kiegészítése (3 db)	Jöjjetek énhozzám... *(mindnyájan, akik megfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek.)*	6 p
Részletes kifejtése Jézus élete valamely meghatározott eseményének, valamely cselekedetének, tanításának és ennek jelentőségének.	Mutassa be részletesen Nagycsütörtök eseményeit és annak jelentőségét! vagy: Írja le és értelmezze a gonosz szolga példázatát, mutassa be a példázat elhangzásának körülményeit is.	20 p
Egy, az apostoli korra vonatkozó kérdés tömör, kb. 5 mondatos összefoglalása	Mi jellemezte az ősgyülekezet életét?	10 p
Dogmatika	(összesen:	20)

Egy konkrét kérdésre adott válasz kifejtése, támaszkodva a bibliaismereti és egyháztörténeti tanulmányokra is.	Mit tanít az evangélikus egyház az úrvacsoráról? Mi ennek a tanításnak a bibliai alapja, hogyan vetődik fel a kérdés a reformáció korában?	20 p
Egyháztörténet	(összesen:	40)
Fogalommeghatározás. (3 db)	Mit jelentenek az alábbi fogalmak? artikuláris gyülekezet, ortodoxia, szekularizáció, szkizma, kelyhesek	6 p
Megadott események és helyszínek, szerzők és művek, események és dátumok , események és személyek párosítása. (2x4 db)	Keresse meg a párokat! *a)* Ph.J. Spener ... Orthographia Ungarica Dévai B.M. Krisztus követése id. Ács M. ... Zengedező mennyei kar Kempis T. ... Pia Desideria *b)* Husz J. halála ... ... 1534 Luther M. Wartburgban ... 1415 Luther teljes bibliafordítása kész 1539 Loyolai I. rendet alapít ...1521	8 p
Forrásazonosítás: a szemelvény szerzőjének vagy eredetének meghatározása, időben való elhelyezése (3 db)	Mely korból, kitől származnak az alábbi idézetek? „Nem kívánjuk az üldözést, de a türelmet sem. Ebből a szempontból szilárdan ragaszkodunk Házunk alapelveihez.”	6 p
Valamely megadott, a reformációhoz kapcsolódó egyetemes vagy hazai egyháztörténeti esemény részletes kifejtése, egy jellemző személy bemutatása	Mutassa be a wormsi birodalmi gyűlés előzményeit, eseményeit és következményeit! vagy: Mutassa be Dévai Bíró Mátyás személyét, munkásságát!	20 p
Világvallások	(összesen:	20)
Fogalommagyarázat vagy kakukktojás feladat indoklással. (5 db)	Mit jelentenek az alábbi fogalmak? reinkarnáció, sófár, Visnu... vagy: szent háború - Ramadán havi böjt - napi ötszöri ima Mekka felé - reinkarnáció - zarándoklat a Kába kőhöz	10 p
Valamely vallás jellegzetességére vonatkozó konkrét kérdés kifejtése	Hogyan zajlik az élet egy hindu istenség templomában?	10 p
		160/2= 80 pont

Az írásbeli vizsga feladattípusai nyilvánosak, témakörönként állandóak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelése a Javítási-értékelési útmutató alapján készül.

Az emelt szintű *írásbeli vizsgán* 80 pont érhető el. Az írásbeli feladatsor értékelése során kapott összpontszámot (maximum 160 pont) felezni kell, így kapjuk az írásbeli vizsga pontszámeredményét, mely, ha nem egész szám, akkor a nagyobb szomszédos egészhez kerekítjük.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tétellapon két feladatot húz. Felkészülése során jegyzetet készít magának, feleletében az általa kívánt sorrendben ismerteti a két feladatra adott válaszát.

A szóbeli tételsor 24 tételből áll, melyek közül legalább 6 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A felkészüléshez segédeszközként Bibliát, bibliai atlaszt, Evangélikus Énekeskönyvet és egyháztörténeti kérdéshez történelem atlaszt használhat. Ezeket a segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Az első, A feladat átfogóbb, a részletes követelményekben meghatározott alábbi témakörökből: Ószövetség, Újszövetség, egyháztörténet, dogmatika, etika. A második, B feladat egy-egy kisebb, konkrétabb tudásterületre kérdez rá, gyakorlatiasabb megközelítésű. Itt szerepelhetnek egyházismereti, az egyházi esztendőre, a világvallásokra vonatkozó kérdések, valamint a részletes követelményekben kifejtett kompetenciák ellenőrzését célzó feladatok. A második, B feladat lehetőség/szükség szerint forrást is tartalmaz. Ezek a források sokszor nem azonosított források, ilyenkor a feladat részét képezi a szemelvény felismerése is.

A szóbeli tételcímeket jogszabály szerint kell nyilvánosságra hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az emelt szintű szóbeli vizsga 70 pontot ér. A két feladat pontozása az Értékelési útmutató alapján az alábbi szempontok szerint történik:

A feladat: maximum 45 pont

- 5 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.
- 5 pont adható a helyes szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 35 pont adható a tartalomra.

B feladat: maximum 25 pont

- 3 pont adható a logikusan felépített, értelmesen előadott feleletért.
- 2 pont adható a helyes a szaknyelvhasználatért.
- További maximálisan 20 pont adható a tartalomra.

KATOLIKUS HITTAN

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KÖZÉPSZINT

Témakörök/Kompetenciák	Követelmények
I. Biblia	
ÓSZÖVETSÉG	
1. Az Ószövetségi üdvtörténet a kezdetektől a próféták aranykoráig	Őstörténet: a teremtés, Isten elgondolása a teremtett világról és az emberről; a bűnbeesés, a bűn következményei; az ősatyák istenélménye, meghívása, a nekik

	adott ígéret, a velük kötött szövetség.
	Mózes és a mózesi szövetség.
	A Dávidnak tett messiási ígéret.
2. Ószövetségi üdvtörténet a próféták aranykorától a hellenista korig	Illés, Amosz és Ozeás próféta. Izajás, a második Izajás, a harmadik Izajás. Jeremiás próféta.
	Ezékiel próféta.
	Dániel próféta.
Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az ószövetségi üdvtörténet fogalma, az ószövetségi kánon, irodalmi műfajok az Ószövetségben, az Ószövetség szövegtanúi és fordításai, a prófétaság fogalma és a prófétai irodalom jellemzése, a bölcsességi és a lírai irodalom, a zsoltárok fogalma és műfaja.
Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Ószövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése.
Esetelemzés	A bibliai szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének életére.
	Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.
ÚJSZÖVETSÉG	
3. Krisztus misztériuma az evangéliumok alapján	A gyermekségtörténetek értelmezése, Jézus tanítása, Jézus tettei (csodák), Jézus halála és feltámadása, a Szentlélek eljövetele.
4. Az apostolok kora az Újszövetség fényében	Az ősegyház élete, a misszió, az első apostoli zsinat. Péter apostol tanítása az Ap.Csel. és a Péter-levelek alapján. Pál apostol megtérése és missziós útjai.
	János és Jakab apostol tanítása a leveleikben.
Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Újszövetségi üdvtörténet fogalma, az újszövetségi kánon, irodalmi műfajok az újszövetségi Szentírásban, újszövetségi szövegtanúk és fordítások. Az evangéliumok keletkezéstörténete.
	Az Ap.Csel. keletkezéstörténete és műfajai.
	Péter apostol leveleinek keletkezéstörténete.
	Jakab és János apostol leveleinek keletkezéstörténete.
Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése
Esetelemzés	Az újszövetségi szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének életére.
	Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.

II. Egyháztörténelem

5. Az egyház ókora és középkora	Az egyház történelmének kezdete, a keresztényüldözés kora.
	Egyetemes zsinatok az ókorban.
	A szerzetesség kialakulása a remetéktől Assziszi Szent Ferencig.
	A keleti (ortodox) egyház története.
	Szent István és az Árpád-házi szentek Jézus evangéliumának szolgálatában.
	Az egyház történelme mint üdvtörténet.
	Az egyházi állam fogalma.
	Egy egyházatya és/vagy az egyházmegye védőszentje életének és művének bemutatása.
	Két ó- vagy középkori pápa bemutatása.
6. Az egyház újkora és legújabb kora	A reformáció értékeiben és negatívumaiban rejlő isteni üzenet: forradalom helyett belső megújulás.
	A Trentói Zsinat a megújulás szolgálatában.
	Jézus örömhírének hiteles hordozói (néhány kiemelkedő jelentőségi szent életútjának és művének bemutatása).
	Az egyház története a felvilágosodás korától az I. Vatikáni Zsinatig.
	A keleti (görög katolikus) rítus jellemzői.
	Korunk kihívásai és a II. Vatikáni Zsinat.
	A 20. század egy nagy pápájának bemutatása
	Az ökumenizmus törekvései a 20. században az ökumenizmusról szóló zsinati nyilatkozat alapján.

Kompetenciák

Szövegértelmezés	Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentumok elemzése, értelmezése.
Esetelemzés	Az egyháztörténeti események értelmezése és összevetése a mai kor problémáival. Az egyház mai helyzetének elemzése.

III. Dogmatika

7. Ünnepeink liturgiája és dogmatikája (Krisztus megváltó tevékenysége, Mariológia) (A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)	A teremtés, a bűnbeesés és az ígéret dogmatikája - az Advent liturgiája. A megtestesülés dogmatikája (Karácsony). A megváltás és a halálon túli lét dogmatikája (Húsvéti ünnepkör). A Szentlélekről szóló dogmatikai tanítás (Pünkösd). Az üdvtörténet, a misztérium, a liturgia és a misztériumokat értelmező dogmatika fogalma. A Mária-dogmák krisztológiai mondanivalója. A Lélek ajándékai - a karizmák.
8. Az Eukarisztia és a szentségek	A szentmise liturgiája mint az üdvtörténet valamennyi misztériumának

(A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)	emlékezete és megjelenítője. A szentség fogalma. A kegyelem fogalma. A keresztség és a bérmálás szentségének liturgiája és dogmatikája. A kiengesztelődés és a betegek kenetének liturgiája és dogmatikája. A házasság és a papi rend szentségének liturgiája és dogmatikája. A legfontosabb liturgikus jelképek. A szentek tiszteletének dogmatikája. A szentelmények liturgiája és dogmatikája. Az imádság dogmatikája. A szentmisén kívüli igeliturgia dogmatikája.
Kompetenciák	
Esetelemzés	A keresztény életgyakorlat örömei, nehézségei. Állásfoglalás, a vélemény indoklása.
IV. A keresztény erkölcsi élet	
9. Az ember erkölcsi lény	Az ószövetségi ember üdvtapasztalata saját erkölcsi mivoltáról. Jézus tanítása az ember erkölcsi mivoltáról és feladatáról. Az ember erkölcsi mivolta az egyház tanításában. A törvény az ószövetségi üdvtörténetben. A Jézusban beteljesedett ószövetségi törvény. Az üdvtörténeti erkölcstan fogalma. A törvény fogalma és fajtái az erkölcsteológiában. A teológiai erények.
10. Az erkölcsi halál és az erkölcsi feltámadás	A bűn és következménye az ó- és újszövetségi Szentírás alapján. A bűn következménye az egyház teológiai tanításában. Az erkölcsi feltámadás reménye az Ószövetségben, ténye és alapja az Újszövetségben. Az erkölcsi feltámadás az egyház tanításában és gyakorlatában. A születéssel kapcsolatos erkölcsi problémák. A szexualitással kapcsolatos erkölcsi problémák. A házassággal kapcsolatos erkölcsi problémák. A halállal kapcsolatos erkölcsi problémák.
Kompetenciák	
Esetelemzés	Erkölcsi kérdések, mai erkölcsi problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.
V. Vallás - világvallások	

11. A vallás és a Krisztus-esemény bizonyossága	A vallás fogalma és lehetősége a katolikus egyház önértelmezésében. A kereszténység előtti keleti vallások: hinduizmus, buddhizmus. A kinyilatkoztatásból merítő vallások: zsidó vallás, iszlám. Jézus történetisége pogány és zsidó források alapján. Jézus feltámadásának igazolhatósága. A vallásfilozófia fogalma. Az üdvtörténet apológiájának fogalma. Isten létének bölcseleti bizonyítása. A vallásszabadságról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése. A nem keresztény vallásokról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése. Mai vallási áramlatok.
12. Az egyház és a kinyilatkoztatás	Az egyház jézusi eredetének ténye és szükséges volta az újszövetségi iratok alapján. Az egyház négy ismertetőjegye (egy, szent, katolikus és apostoli) és szükséges volta. Az egyház fogalma a katolikus egyház önértelmezése alapján. Az egyház ószövetségi gyökerei. Az egyház és a pápa tévedhetetlenségének fogalma. A kinyilatkoztatás és a sugalmazás fogalma. A hit és a cselekvés összefüggése. A hit mint ésszerű engedelmesség.
Kompetenciák	
Esetelemzés	A vallásos élet értékének, az egyházhűségnek bemutatása, értelmezése. A missziós tevékenység fontossága. Mások megértésének, tiszteletének, elfogadásának alapja a krisztusi szeretet. Állásfoglalás, a vélemény indoklása.

EMELT SZINT

Témakörök/Kompetenciák	Követelmények
I. Biblia	
ÓSZÖVETSÉG	
1. Az Ószövetségi üdvtörténet a kezdetektől a próféták aranykoráig	Őstörténet: a teremtés, Isten elgondolása a teremtett világról és az emberről; a bűnbeesés, a bűn következményei; az ősatyák istenélménye, meghívása, a nekik adott ígéret, a velük kötött szövetség. Mózes és a mózesi szövetség. A Dávidnak tett messiási ígéret.

2. Ószövetségi üdvtörténet a próféták aranykorától a hellenista korig	Illés, Amosz és Ozeás próféta. Izajás, a második Izajás, a harmadik Izajás. Jeremiás próféta. Ezékiel próféta. Dániel próféta.
Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az ószövetségi üdvtörténet fogalma, az ószövetségi kánon, irodalmi műfajok az Ószövetségben, az Ószövetség szövegtanúi és fordításai, a prófétaság fogalma és a prófétai irodalom jellemzése, a bölcsességi és a lírai irodalom, a zsoltárok fogalma és műfaja. A mózesi könyvek keletkezéstörténete. A Tóra. Az épületes irodalom fogalma (Jónás, Tóbiás, Eszter, Judit könyve. A Makkabeus-könyvek történelemszemlélete.
Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Ószövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése.
Esetelemzés	A bibliai szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének életére. Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.
ÚJSZÖVETSÉG	
3. Krisztus misztériuma az evangéliumok alapján	A gyermekségtörténetek értelmezése, Jézus tanítása, Jézus tettei (csodák), Jézus halála és feltámadása, a Szentlélek eljövetele
4. Az apostolok kora az Újszövetség fényében	Az ősegyház élete, a misszió, az első apostoli zsinat. Péter apostol tanítása az Ap.Csel. és a Péter-levelek alapján. Pál apostol megtérése és missziós útjai. Pál apostol tanítása. János és Jakab apostol tanítása a leveleikben.
Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az Újszövetségi üdvtörténet fogalma, az újszövetségi kánon, irodalmi műfajok az újszövetségi Szentírásban, újszövetségi szövegtanúk és fordítások. Az evangéliumok keletkezéstörténete. Az Ap. Csel. keletkezéstörténete és műfajai Pál apostol Rómaiakhoz és Korintusiakhoz írt leveleinek keletkezéstörténete. Péter apostol leveleinek keletkezéstörténete. Jakab és János apostol leveleinek keletkezéstörténete. Az Apokalipszis keletkezéstörténete és műfaji kérdései.
Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Újszövetségi szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének értelmezése, kifejtése.
Esetelemzés	Az újszövetségi szövegek mondanivalójának aktualizálása a ma keresztényének

	életére.
	Véleményének indoklása, állásfoglalásának megalapozása.
II. Egyháztörténelem	
5. Az egyház ókora és középkora	Az egyház történelmének kezdete, a kereszténylüldözés kora.
	Egyetemes zsinatok az ókorban.
	A szerzetesség kialakulása a remetéktől Assziszi Szent Ferencig.
	A keleti (ortodox) egyház történelme.
	Az egyházszakadás, keresztes hadjáratok, inkvizíció.
	A keleti (ortodox) egyház sajátosságainak bemutatása.
	Szent István és az Árpád-házi szentek Jézus evangéliumának szolgálatában.
	Az egyház történelme mint üdvtörténet.
	Az egyházi állam fogalma.
	Egy egyházatya és/vagy az egyházmegye védőszentje életének és művének bemutatása.
	Két ó- vagy középkori pápa bemutatása.
	A skolasztika és a misztika fogalma.
6. Az egyház újkora és legújabb kora	A reformáció értékeiben és negatívumaiban rejlő isteni üzenet: forradalom helyett belső megújulás.
	A Trentói Zsinat a megújulás szolgálatában.
	Jézus örömhírének hiteles hordozói (néhány kiemelkedő jelentőségű szent életútjának és művének bemutatása).
	Az egyház története a felvilágosodás korától az I. Vatikáni Zsinatig.
	A keleti (görög katolikus) rítus jellemzői.
	A 19. vagy a 20. század egy jelentős szentjének bemutatása.
	Az újköri missziók jelentősége az egyház életében.
	A szociális enciklikák jelentősége.
	Korunk kihívásai és a II. Vatikáni Zsinat.
	A 20. század egy nagy pápájának bemutatása
	Az ökumenizmus törekvései a 20. században az ökumenizmusról szóló zsinati nyilatkozat alapján.
Kompetenciák	
Szövegértelmezés	Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentumok elemzése, értelmezése.
Esetelemzés	Az egyháztörténeti események értelmezése és összevetése a mai kor problémáival. Az egyház mai helyzetének elemzése. Az egyház megoldási kísérletei a szociális problémákra.

III. Dogmatika

7. Ünnepeink liturgiája és dogmatikája (Krisztus megváltó tevékenysége, Mariológia) (A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)	A teremtés, a bűnbeesés és az ígéret dogmatikája - az Advent liturgiája. A megtestesülés dogmatikája (Karácsony). A megváltás és a halálon túli lét dogmatikája (Húsvéti ünnepkör). A Szentlélekről szóló dogmatika tanítás (Pünkösd). Az üdvtörténet, a misztérium, a liturgia és a misztériumokat értelmező dogmatika fogalma. A Mária-dogmák krisztológiai mondanivalója. A Lélek ajándékai - a karizmák.
8. Az Eukarisztia és a szentségek (A görög szertartású tanulók saját liturgikus hagyományuk alapján mutatják be a dogmatikai tanítást.)	A Szentháromság ünnepe - a Szentháromság dogmatikája. A szentmise liturgiája mint az üdvtörténet valamennyi misztériumának emlékezete és megjelenítője. A szentség fogalma. A kegyelem fogalma. A keresztség és a bérmálás szentségének liturgiája és dogmatikája. A kiengesztelődés és a betegek kenetének liturgiája és dogmatikája. A házasság és a papi rend szentségének liturgiája és dogmatikája. A legfontosabb liturgikus jelképek. A szentek tiszteletének dogmatikája. A szentelmények liturgiája és dogmatikája. Az imádság dogmatikája. A szentmisén kívüli igeliturgia dogmatikája. A teremtés és az evolúció összeegyeztethetőségének kérdése.

Kompetenciák

Esetelemzés	A keresztény életgyakorlat örömei, nehézségei. A tudomány és a vallás kapcsolata. Állásfoglalás, a vélemény indoklása.

IV. A keresztény erkölcsi élet

9. Az ember erkölcsi lény	Az ószövetségi ember üdvtapasztalata saját erkölcsi mivoltáról. Jézus tanítása az ember erkölcsi mivoltáról és feladatáról. Az ember erkölcsi mivolta az egyház tanításában. A törvény az ószövetségi üdvtörténetben. A Jézusban beteljesedett ószövetségi törvény. Az üdvtörténeti erkölcstan fogalma. A törvény fogalma és fajtái az erkölcsteológiában. A teológiai erények. Az egyházi törvénykönyv mint az erkölcsös élet útmutatója.

10. Az erkölcsi halál és az erkölcsi feltámadás	A bűn és következménye az ó- és újszövetségi Szentírás alapján. A bűn következménye az egyház teológiai tanításában. Az erkölcsi feltámadás reménye az Ószövetségben, ténye és alapja az Újszövetségben. Az erkölcsi feltámadás az egyház tanításában és gyakorlatában. Úton a belső ember feltámadása felé az Ószövetség tapasztalata, az Újszövetség és az egyház tanítása alapján. A születéssel kapcsolatos erkölcsi problémák. A szexualitással kapcsolatos erkölcsi problémák. A házassággal kapcsolatos erkölcsi problémák. A halállal kapcsolatos erkölcsi problémák. A társadalmi léttel kapcsolatos erkölcsi problémák.
Kompetenciák	
Esetelemzés	Erkölcsi kérdések, mai erkölcsi problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása.
V. Vallás - világvallások	
11. A vallás és a Krisztus-esemény bizonyossága	A vallás fogalma és lehetősége a katolikus egyház önértelmezésében. A kereszténység előtti keleti vallások: hinduizmus, buddhizmus, konfucianizmus, taoizmus, sintoizmus. A kinyilatkoztatásból merítő vallások: zsidó vallás, iszlám. Jézus történetisége pogány és zsidó források alapján. A Krisztus-esemény történetileg igazolható oldala az újszövetségi könyvek alapján. Jézus feltámadásának igazolhatósága. A vallásfilozófia fogalma. Az üdvtörténet apológiájának fogalma. Isten létének bölcseleti bizonyítása. A vallásszabadságról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése. A nem keresztény vallásokról szóló zsinati nyilatkozat ismertetése. Mai vallási áramlatok. Alternatív vallási mozgalmak, ezek kialakulásának lehetséges okai.
12. Az egyház és a kinyilatkoztatás	Az egyház jézusi eredetének ténye és szükséges volta az új szövetségi iratok alapján. Az egyház négy ismertetőjegye (egy, szent, katolikus és apostoli) és szükséges volta. Az egyház fogalma a katolikus egyház önértelmezése alapján.

Az ószövetségi kinyilatkoztatás ténye.
Az egyház ószövetségi gyökerei.
Jézus mint a hitet eredményező és feltételező kinyilatkoztatás.
Az egyház és a pápa tévedhetetlenségének fogalma.
A kinyilatkoztatás és a sugalmazás fogalma.
A hit és a cselekvés összefüggése.
A hit mint ésszerű engedelmesség.

Kompetenciák

Esetelemzés

A vallásos élet értékének, az egyházhűségnek bemutatása, értelmezése.
A missziós tevékenység fontossága. Különbségtétel ökumené és szinkretizmus között.
Mások megértésének, tiszteletének, elfogadásának alapja a krisztusi szeretet.
Állásfoglalás, a vélemény indoklása.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	70 pont	80 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek).	Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), valamint a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai.	Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek).

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat tartalom: 30 pont előadásmód: 10 pont
B feladat 10 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A tételsor 24 tételből áll. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A tételsor legalább 30%-át (24 tétel esetén 7 tételt) évről évre módosítani kell.

A felkészülés során a Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek) használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsgán egy **A** és egy **B** feladatot fejt ki a vizsgázó.

A tételsor összeállításáért a vizsgabizottságot működtető intézmény a felelős. A tételsor összeállításához a részletes követelményekben megjelölt témákat kell figyelembe venni. Mindegyik A feladat alapja szövegmagyarázat (bibliai, liturgikus, zsinati vagy egyházi dokumentum, szentek írásai stb.). A bibliai helyet, illetőleg az elemzendő szöveget a szóbeli feleletre való felkészülés során a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint legyen mód a sikeres felkészülésre, illetve a kifejtésre a szóbeli feleletre adható időkeretben.

A tételsort a részletes vizsgakövetelmények *Ismeretkörök* című fejezetében foglaltak témaköreiből állítja össze a szaktanár. Az *Ismeretkörök* című fejezet mind a hat hittani disciplinát (Ószövetség, Újszövetség, Egyháztörténelem, Dogmatika, Erkölcstan, Alapvető hittan) tartalmazza oly módon, hogy valamennyit 2-2 témakörre osztja. Így összesen 12 témakör van. Minden témakörből 2 A és 2 B feladatot fogalmazva állítja össze a szaktanár a tételsort.

Az **A** feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelöljenek ki 2 feladatot, amelyek alapján a vizsgázó bemutathatja alapvető hittani ismereteit, rendszerezési képességét, szövegelemzési készségét és hittani tudása alkalmazásának képességét. A **B** feladatok a 12 témakörhöz szorosan kapcsolódó fogalmakat, rövidebb témákat tartalmazzanak.

Az **A** feladatokhoz csak más teológiai disciplina területéről való B feladatot lehet kapcsolni.

Mivel a hittudományban nagyon szoros a különböző disciplinák közötti kapcsolat (hiszen pl. a biblikum megalapozza a dogmatikát és a morálist), a tételsor összeállításakor a szaktanárnak különös figyelmet kell arra fordítania, hogy ugyanazon témák ne forduljanak elő több különböző tételben. Például nem megfelelő, ha a tételsorban szerepel az Újszövetségben: Jézus halála és feltámadása, a Dogmatikában: a húsvét liturgiája és dogmatikája, vagy az Alapvető hittanban: Jézus feltámadásának igazolhatósága.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik:

A feladat (40 pont)		**B** feladat (10 pont)	
TARTALMI MINŐSÉG	30 pont		10 pont
- tárgyi tudás	max. 8 pont	- tárgyi tudás	max. 5 pont
- szövegértelmezés	max. 8 pont	- teológiai fogalmak pontos használata	max. 5 pont
- teológiai fogalmak pontos használata	max. 7 pont		
- értelmezés, aktualizálás	max. 7 pont		
ELŐADÁSMÓD	10 pont		
- világos, logikus szerkesztés	max. 5 pont		
- megfelelő szóhasználat	max. 5 pont		

Teljesítményszintek az A feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 30 pont

Teljesítményszint: 24-30 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a feladat témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejti ki mondanivalóját.

A szöveg megfelelő kulcsszavait emeli ki és értelmezi. A szöveg értelmezését a téma összefüggésében el tudja helyezni.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét. Ismereteit megfelelően alkalmazza, aktualizálja.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 12-23 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A feladat kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A feladat kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A szöveg néhány kulcsszavát emeli ki, de azokat megfelelően értelmezi.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét, de feleletében felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció is előfordulhat.

Teljesítményszint: 1-11 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak, kulcsszavak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető: 10 pont

Teljesítményszint: 8-10 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Előadásmódja lényegre törő, kerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag.

Teljesítményszint: 4-7 pont

A feladat kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítményszint: 1-3 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, előadásmódja bizonytalan. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes (bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).

Teljesítményszintek a B feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 10 pont

Teljesítményszint: 8-10 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a feladat témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejti ki mondanivalóját.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Ismereteit megfelelően alkalmazza.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 4-7 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A feladat kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A feladatkifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció fordulhat elő feleletében.

Teljesítményszint: 1-3 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

A teljesítményszinteknél adott ponthatárokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.

A vizsgateljesítmény összpontszámának kialakítása:

Az összpontszám az A és a B feladatokból elért teljesítmény pontszámainak összege, így a középszintű szóbeli vizsgán legfeljebb 50 pont szerezhető.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
70 pont	80 pont
Feladatlap	A feladat tartalom: 50 pont

	előadásmód: 10 pont
	B feladat 20 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatlap kidolgozásához a vizsgázó használhatja a Bibliát (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása) és a II. Vatikáni Zsinat dokumentumait.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázó két megadott téma közül választhat. Értekező dolgozat műfajában mutatja be a vizsgázó komplex hittani tudását, összetettebb teológiai kérdések világos megfogalmazási képességét, korszerű bibliai és szövegelemzési ismereteit, önálló vélemény- és ítéletalkotási képességét.

A szövegalkotási feladat két témáját az *Ismeretkörök* című fejezet témakörei alapján fogalmazzák meg. A két írásbeli témát két különböző hittani disciplina területéről választják.

A vizsgadolgozat terjedelme minimum 1300 szó.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli értékelése a Javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az értékelők a vizsgadolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint az írásbeli összpontszámát.

Ha a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte meg egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

A megoldás minőségének elbírálásában a következő általános kritériumok érvényesülnek:

	Maximum		
A TARTALMI KIFEJTÉS MINŐSÉGE		50 pont	70 pont
- a téma és a kifejtés relevanciája	15 pont		
- tárgyi tudás	15 pont		
- hittani fogalmak pontos használata	10 pont		
- értelmezés, aktualizálás	10 pont		
A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTTSÉGE ÉS NYELVI MINŐSÉGE		20 pont	
- világos, logikus szerkesztés	10 pont		
- megfelelő szóhasználat	10 pont		

Teljesítményszintek

A TARTALMI KIFEJTÉS MINŐSÉGE

Elérhető: 50 pont

Teljesítményszint: 30-50 pont

A vizsgadolgozat a választott témáról szól, a vizsgázó megfelelő tájékozottsággal, gondolati érettséggel, tartalmasan fejti ki a címben megjelölt hittani témát.

A téma megközelítése világos, átgondolt, az értelmezés, a kifejtés alapos tárgyi tudásra és a tudás meggyőző alkalmazására utal (pl. a tárgyi elemek, a fogalmak, az utalások helytállóak). A lényegi állítások kifejtettek, a példák, a hivatkozások relevánsak, a gondolatvezetés és az érvelés meggyőző (pl. az állításokat támogató érvek közül egy sem alapul fogalmi, logikai tévedésen).

Az írásmű tartalmaz személyes reflexiókat, állásfoglalást.

Teljesítményszint: 12-29 pont

A vizsgadolgozat lényegében igazodik a megjelölt hittani témához.

Van olyan bekezdés, mely nem a témához tartozó gondolatot fejt ki. A kifejtés tárgyi elemei (pl. fogalmak, utalások, példák) zömükben helytállóak. A vizsgadolgozat mégsem tükrözi írója kellő mélységű és részletességű tudását az adott témáról, ezért nem elég meggyőző. Esetleg előfordul egy-két fogalmi, tárgyi félreértés. Az érvek nem mindig támasztják alá kellő mértékben az állításokat, azok nem elég világosak és megalapozottak.

Teljesítményszint: 1-11 pont

A címben megjelölt hittani témával kapcsolatos logikus kifejtés helyét gyakran az általánosságok, esetenként fogalmi, tárgyi tévedések foglalják el. A vizsgázó állításainak magyarázata és kifejtése helyett ismétlésekbe bonyolódik. Logikai érvelése gyenge vagy hibás; kevés a releváns példa, utalás. Elfogadható önálló véleményt a vizsgadolgozat nem tartalmaz, így nem meggyőző.

A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE ÉS NYELVI MINŐSÉGE

Elérhető: 20 pont

Teljesítményszint: 12-20 pont

A vizsgadolgozat egészének felépítése megfelel a feladatban megjelölt témának, az írásmű műfaji követelményeinek és a témáról közölt gondolatoknak.

A vizsgadolgozatban - a tartalmi kifejtés logikájával összhangban - a bevezetés, a tárgyalás és befejezés szerkezetileg jól elkülöníthető egymástól. A fő szerkezeti részek arányosak.

A vizsgadolgozat felépítése világos, logikusan előrehaladó, az állítások és a gondolategységek világosan kapcsolódnak egymáshoz. A nagyobb gondolatmenetek kisebb egységekre, bekezdésekre tagolódnak.

A vizsgadolgozat megtartja az előírt terjedelmet.

Stílusa gördülékeny, szóhasználata szabatos, pontos.

Teljesítményszint: 5-11 pont

A vizsgadolgozat minden fontos szerkezeti elemet tartalmaz, de azok aránya, egyensúlya nem mindig megfelelő (túl hosszú bevezetés, túl rövid befejezés stb.).

A vizsgadolgozat felépítése olykor következetlen, a gondolatmenetet helyenként indokolatlan váltások, kitérők jellemzik, nem mindig elég világos a részek közötti összefüggés. Nem fektet elég hangsúlyt arra, hogy a fontos dolgokat kiemelje, a kevésbé lényegesektől elválassza.

A szóhasználat általában pontos, szabatos, de olykor a köznyelvi normától eltérő. Mondatszerkesztése helyenként nem eléggé változatos. Nyelvi-nyelvtani hibák (pl. egyeztetés) is előfordulhatnak a vizsgadolgozatban.

Teljesítményszint: 1-4 pont

A vizsgadolgozatban nem ismerhető fel teljes bizonyossággal a három fő szerkezeti egység. A gondolatmenet lényegében zavaros, csapongó, sok az ismétlés. A főbb gondolatok nem különülnek el világosan egymástól. Alapvető szövegösszefüggési hiányosságok mutatkoznak, (pl. logikai hézag, felesleges ismétlés, alanyváltás, túlbonyolított mondatok).

A vizsgadolgozat terjedelme kirívóan rövid.

Szókincse szegényes, mondatszerkesztése igénytelen. Gyakran fordul elő nyelvi-nyelvtani hiba.

Szóbeli vizsga

A felkészülés során a Biblia (a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat kiadása), a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, valamint a tétel kifejtéséhez szükséges szövegrészlet(ek) (forrás) használhatók.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A szóbeli tételsor 24 tételből áll, melyek közül legalább 6 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsgán egy A és egy B feladatot fejt ki a vizsgázó.

A tételsor összeállításához a részletes követelményekben megjelölt témákat kell figyelembe venni. Mindegyik **A** feladat alapja szövegmagyarázat (bibliai, liturgikus, zsinati vagy egyházi dokumentum, szentek írásai stb.). A bibliai helyet, illetőleg az elemzendő szöveget a szóbeli feleletre való felkészülés során a vizsgázó rendelkezésére kell bocsátani.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint legyen mód a sikeres felkészülésre, illetve a kifejtésre a szóbeli feleletre adható időkeretben.

A tételsort a részletes vizsgakövetelmények *Ismeretkörök* című fejezetében foglaltak témaköreiből állítja össze a szaktanár. Az *Ismeretkörök* című fejezet mind a hat hittani disciplinát (Ószövetség, Újszövetség, Egyháztörténelem, Dogmatika, Erkölcstan, Alapvető hittan) tartalmazza oly módon, hogy valamennyit 2-2 témakörre osztja. Így összesen 12 témakör van. Minden témakörből 2 A és 2 B feladatot fogalmazva állítja össze a szaktanár a tételsort.

Az **A** feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelöljenek ki 2 feladatot, amelyek alapján a vizsgázó bemutathatja alapvető hittani ismereteit, rendszerezési képességét, szövegelemzési készségét és hittani tudása alkalmazásának képességét. A **B** feladatok a 12 témakörhöz szorosan kapcsolódó fogalmakat, rövidebb témákat tartalmazzanak.

A szóbeli tételek címét nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 80 pont. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumok szerint történik:

A feladat (60 pont)		**B** feladat (20 pont)	
TARTALMI MINŐSÉG	50 pont		20 pont
- tárgyi tudás	max. 13 pont	- tárgyi tudás	max. 10 pont
- szövegértelmezés	max. 13 pont	- teológiai fogalmak pontos használata	max. 10 pont
- teológiai fogalmak pontos használata	max. 12 pont		
- értelmezés, aktualizálás	max. 12 pont		
ELŐADÁSMÓD	10 pont		
- világos, logikus szerkesztés	max. 5 pont		
- megfelelő szóhasználat	max. 5 pont		

Teljesítményszintek az A feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 50 pont

Teljesítményszint: 30-50 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a tétel témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejti ki mondanivalóját.

A szöveg megfelelő kulcsszavait emeli ki és értelmezi. A szöveg értelmezését a téma összefüggésében el tudja helyezni.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét. Ismereteit megfelelően alkalmazza, aktualizálja.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 12-29 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A tétel kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A szöveg néhány kulcsszavát emeli ki, de azokat megfelelően értelmezi.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Megfogalmazza a téma kívánta értékelő véleményét, de feleletében felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció fordulhat elő.

Teljesítményszint: 1-11 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak, kulcsszavak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető: 10 pont

Teljesítményszint: 8-10 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Előadásmódja lényegre törő, kerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag.

Teljesítményszint: 4-7 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítményszint: 1-3 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, előadásmódja bizonytalan. Nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes (bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).

Teljesítményszintek a B feladat esetén

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető: 20 pont

Teljesítményszint: 12-20 pont

A vizsgázó tárgyi tudása pontos, alapos: jól érti és ismeri a tétel témáját, összefüggéseit, fő kérdéseit. Önállóan, segítő kérdés nélkül fejti ki mondanivalóját.

A témához tartozó teológiai fogalmakat pontosan, szabatosan definiálja és használja.

Ismereteit megfelelően alkalmazza.

A felelet minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítményszint: 5-11 pont

Tárgyi tudása megfelelő. A tétel kifejtése lényegében önálló, főbb megállapításai általában helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos.

A témához tartozó teológiai fogalmak definíciója nem minden esetben pontos, de a legfontosabbakat lényegében jól használja.

Felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció fordulhat elő feleletében.

Teljesítményszint: 1-4 pont

Tárgyi tudása nem kielégítő, de rendelkezik bizonyos összefüggések, tények, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár jelentős segítsége.

A teljesítményszinteknél adott ponthatárokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.

A vizsgateljesítmény összpontszámának kialakítása:

Az összpontszám az írásbeli és a szóbeli (A és B) feladatokból elért teljesítmény pontszámainak összege, így az emelt szintű vizsgán legfeljebb 150 pont szerezhető.

REFORMÁTUS HITTAN

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
I. Bibliaismeret		
1. Ószövetség	Őstörténet: A teremtés, az ember teremtése, proto-evangélium, bűnesetek, az özönvíz; Ősatyák történetei: Ábrahám, Izsák, Jákób, József; A választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei: Mózes elhívása, kivonulás Egyiptomból, szövetségkötés, honfoglalás, bírák kora: Sámson, Gedeon, Jefte, Sámuel, Debora, Saul-Dávid-Salamon királysága; Illés és Elizeus próféta, babiloni fogság, hazatérés a fogságból; Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás: Ézsaiás, Jeremiás, Dániel, Mikeás, Haggeus, Zakariás	Leviticus: léviták, papok, áldozatok az Ószövetségben; Numeri: A 40 éves pusztai vándorlás oka és következményei. Bálám története; Deuteronomium: Izráel kiválasztásának „indoklása”. A nagy törvények és hétköznapi értelmezésük példái; Az asszír fogság, keveredés és annak következményei
2. Alapvető ószövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása: történeti, tanító és prófétai,	A Tóra
3. Újszövetség	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása: születése, megkeresztelkedése, megkísértése, a tanítványok elhívása, hegyi beszéd, az Isten országáról szóló példázatai, az „én vagyok” mondások, gyógyítási csodái, megváltó áldozata, kereszthalála és	Keresztelő János élete és munkássága; Lukács evangéliumának saját anyaga; Találkozások az evangéliumokban: Nikodémus, samáriai asszony;

	feltámadása, mennybemenetele és a missziói parancs; Az apostoli kor: A Szentlélek kitöltetése, a keresztyén egyház születése, Péter és János apostol munkássága, Saulus megtérése, Pál missziói útjai; Apostoli kor a levelekben: Róma, Korinthus I-II, Filippi, Timóteus I-II., Jakab	A nagyhét eseményei a négy evangélium összefüggésében; Galata, Efezus, Filemon, János I.; A jelenések könyve és az apokaliptika
4. Alapvető újszövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai; Az újszövetségi levelek felosztása: páli levelek: tanító és pásztori; egyetemes	Az apostolok cselekedetei; A szinoptikus evangéliumok
5. Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttere: az intertestamentális kor	A palestinai zsidóság vallási élete, vallási mozgalmak, irányzatok: farizeus, esszénus, szadduceus, zélóta
II. Egyháztörténet		
6. Krisztus egyházának története	A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás; Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai: Pünkösd eseményei, a keresztyén egyház születése, őskeresztyénség, az istentisztelet liturgiája, ókatolicizmus, keresztyénüldözések, a keresztyénség, mint államvallás; Szerzetesrendek kialakulása Keleten és Nyugaton; Keresztes háborúk, avignoni fogság; Eretnekmozgalmak és az inkvizíció; Előreformációs törekvések: Wyclif és Husz; A reformáció német és svájci ága; Az ellenreformáció Európában, a jezsuita rend; A protestáns ortodoxia és a pietizmus; A puritanizmus; Az ökumenikus mozgalmak kezdetei;	Nyugat és Kelet eltérő fejlődése, a nagy egyházszakadás; Keleti és nyugati nagy egyházatyák, a korai keresztyénség dogmái; A felvilágosodás, egyházellenes irányzatok Albert Schweitzer Dietrich Bonhoeffer

	A katolicizmus és a protestantizmus a XX. században; Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek példák Krisztus elkötelezett követésére: Augustinus, I. István, Assisi Ferenc, Luther Márton, Zwingli Ulrich, Kálvin János	Teréz anya
7. A saját felekezet története	A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai: A reformáció tanainak elterjedése Magyarországon; Kiemelkedő személyiségei: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály Szegedi Kis István, Kálmáncsehi Sánta Márton, Huszár Gál; A reformáció és a művelődés összekapcsolódása: Méliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert; A bécsi békétől a szatmári békéig (Bocskai István) - a Habsburg udvar valláspolitikája: 1606-1711: ellenreformáció, a gyászévtized, gályarab prédikátorok; Az erdélyi fejedelemség valláspolitikája: 1571-1690. Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Lorántffy Zsuzsánna; Csendes ellenreformáció: A magyar protestantizmus helyzete III. Károly és Mária Terézia uralkodása idején; II. József valláspolitikája, a Türelmi Rendelet; A két világháború közötti egyház története: Makkai Sándor, Baltazár Dezső, Ravasz László, Révész Imre; Állam és egyház viszonya a II. világháború után: Egyezmény 1948, államosítások; Bereczky Albert, Pap László, Ordass Lajos	Magyarországi hitvallások, zsinatok, kánonok, teológiák A debreceni alkotmányozó zsinat 1881.; A belmisszió irányzatai és főbb képviselői: Szabó Aladár, Balogh Ferenc, Kiss Ferenc; A szolgáló egyház teológiája
III. Dogmatika		
8. Az egyház tanítása	A keresztyén egyház tanításának alapvető tételei: Isten megismerése, a kijelentés (Istenérvek); Különös	

	kijelentés, az Ige hármas alakja reformátori felfogásban; Az ember Isten szövetségében; Evangélium a törvényben; A keresztyén hit; Egyetemes hitvallások; Istenről, mint Szentháromságról; A teremtő, Mindenható Atya; Az isteni gondviselés; Jézus Krisztus személye és titka; Jézus Krisztus prófétai, főpapi és királyi tiszte; A Szentlélek személye és munkája; Az anyaszentegyház; A sákramentumok: keresztség és úrvacsora; Az eljövendő világ és az örök élet; A saját felekezet dogmatikai tanítása: A reformátori gondolkodás jellegzetességei: solus Christus, sola gratia, sola fide, sola Scriptura; Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata, Isten mindnyájunkat eggyé tesz Krisztusban: ökumenikus mozgalmak, a II. vatikáni zsinat	A kegyelmi kiválasztás tanítása A látható és láthatatlan egyház A felekezetek kialakulása, a hitvédelem alapjai, a XIX-XX. századi uniótörekvések
IV. Az egyházi esztendő		
9. Ünnepek, ünnepi időszakok	Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége: Advent, karácsony, böjt, virágvasárnap, nagypéntek, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösd, újkenyér, újbor, október 31, a reformáció emléknapja; Az ünnepek liturgiája; A református istentisztelet és kegyesség	Liturgikus szövegek: a református istentisztelet fogalmainak ismerete, apostoli köszöntés, előfohász, lekció, textus, a sákramentumok szereztetési igéi, a kazuálék vonatkozó szövegei
V. A keresztyén erkölcsi élet - etika		
10. A keresztyénség erkölcsi tanítása	Az ószövetségi és a jézusi etika: Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt: Erkölcs, erkölcsi döntés, etika fogalma; Az erkölcs keresztyén megítélése a bűn és kegyelem fényében; Kicsoda az ember?	Az élet transzcendens megalapozásának igénye

	A törvény átka és haszna; A belső törvény: a lelkiismeret; Szabadság és rend; A keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén A Tízparancsolat etikai üzenete: más istenek, az Egy és kiábrázolhatatlan Isten tisztelete, Isten nevével élni és visszaélni, az idő rendje, ünnepek és hétköznapok, a munka és pihenés, a teremtett világ nyugalma, ökológiai etika, kultúra, civilizáció, technika, szülők, gyermekek, szerelem, házasság, válás, szexualitás, család, nemzedékek, szülőföld, haza; Az élet védelme: szenvedélybetegségek, abortusz, eutanázia, géntechnológia, öngyilkosság, halálbüntetés; Keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban	A keresztyén diakónia hétköznapi megélési formái; Hivatás, munka, tulajdon; A média szerepe életünkben, a manipuláció veszélye; Tolerancia és megalkuvás
VI. Világvallások		
11. A nagy világvallások alapvető gondolatai	A vallás fogalma; A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a keresztyénség; Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus stb.; Mai vallási áramlatok	
12. Mai vallási áramlatok		Konfucianizmus, taoizmus, sintoizmus, keresztyén kisegyházak, szekták, pszichovallások; Különbség ökumené és szinkretizmus között
VII. Egyházismeret		
13. A saját egyház mai élete		A MRE jelképei, címere, hitvallásai: II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté; Az egyház felépítése, egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, Zsinat; Főbb szolgálati területei: misszió, diakónia
14. Egyházzene		Az egyház énekkincsének jellemző, kiemelkedő darabjainak ismerete: 23,

		25, 32, 42, 65, 66, 77, 84, 89, 90, 130, 134, 135, 150, 164, 165, 167, 225, 264, 274, 312, 315, 316, 326, 341, 373, 390, 460, 463.
15. A szűkebb közösség		A gyülekezet, az egyházi iskola története, mai élete
VIII. Kompetenciák		
16. Szövegértelmezés	Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése; Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése; Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában	
17. Esetelemzés	Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia, Református énekeskönyv, bibliai atlaszok, az elemzendő források szövegei	Biblia, Heidelbergi Káté, Második Helvét Hitvallás, Református énekeskönyv	Biblia, Református énekeskönyv, bibliai atlaszok, az elemzendő források szövegei

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	A témakörök.	NINCS	A tételcímek
Mikor?	Jogszabály szerint	NINCS	Jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Szóbeli vizsga	
15 perc	
Egy tétel kifejtése	
A feladat	B feladat
10 perc	5 perc
30 pont	20 pont
50 pont	

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli érettségi vizsga 20 tételének tartalma 13 témakört fed le. A tételek 25%-át évente frissíteni kell.
A vizsgázók a szóbeli vizsgán a következő segédeszközöket használhatják: Biblia, Református énekeskönyv, bibliai atlaszok, az elemzendő források szövegei.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői
A szaktanár a jelentősebb, hangsúlyosabb témakörökből 2-2 tételt fogalmazhat meg.
Az érettségi tételek A és B feladatból tevődnek össze. Az A feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelölnek ki egy-egy témát, amelyekben a vizsgázó bemutatja alapvető hit- és erkölcstani ismereteit, rendszerezési képességei, és hit- és erkölcstani tudásának alkalmazását. A B feladatok a 13 témakörhöz szorosan kapcsolódó fogalmakat, rövidebb témákat, ó- és újszövetségi bevezetés-tudományi, valamint liturgikus ismereteket, forrás- és dokumentumelemzési, illetőleg értelmezési feladatokat, korunk etikai problémáinak bemutatását kívánja meg a vizsgázótól. A szaktanár az A feladatokhoz mindig más témakörből illeszt B feladatot.
A vizsgabizottságot működtető intézmény nyilvánosságra hozza a témaköröket.

A szóbeli vizsgarész értékelése
Az A és B feladat kifejtését a vizsgabizottság együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot [maximum 50 pont] kap.

A szóbeli vizsga értékelési kritériumai

	Adható pontok		
	Feladat		
	A	B	Összesen
TARTALOM			

I. Tématartás - a vizsgázó megértette a témát - a témának megfelelően fejti ki - a más témához kapcsoló pontokon megmarad a tétele témájánál	**5**	3	8
II. Tárgyi tudás - ismeri és használja a tételéhez tartozó adatokat - tudja és használja a téma kifejtésében a megfelelő szakkifejezéseket - feleletében kimondja az ún. „kulcsszavakat” - a tételben szereplő neveket használja - ha a tétel szerint szükséges, akkor használja a bibliai ismereteit - ha a tételhez szükséges, használja az egyháztörténeti ismereteit - ha a tételhez szükséges, használja a hittani-erkölcstani ismereteit - általános kulturális tájékozottságot mutat	**10**	3	13
III. Megfelelő szó és fogalom használat - a témának megfelelő általánosan elfogadott fogalmakat használja - ebben tudatos és értő	**3**	2	5
IV. Gondolatgazdagság, problémaérzékenység - a téma tárgyalásában kerüli a szükségtelen egyszerűsítést - jelzi, hogy a téma milyen vonatkozásban van a mai ember problémáival	**1**	1	2
V. A témának megfelelő memoriter szöveghű és tartalmi szempontból indokolt előadása - ha a tétel igényli, használ idézetet - az idézetet pontosan használja	**1**	1	2
Tartalom összesen	20	10	30
ELŐADÁSMÓD			
I. A témának megfelelő világos felépítés - Áttekinthető és tagolt szerkezet (bevezetés, tárgyalás, összefoglalás) - alkalmazkodás a téma belső logikájához	**5**	1	6
II. Logikus érvelés - legyen állítás és bizonyítás - a fentiek logikus rendben álljanak	**5**	2	7
III. Világos nyelvi forma - szabatos fogalmazás a magyar nyelv szabályainak megfelelően - gördülékeny előadásmód	**3**	1	4
IV. Lényegkiemelés, rendszerezés - a témán belül megfelelően tagol - a téma központi gondolata nem sikkad el az előadás során	**2**	1	3
Előadásmód összesen	15	5	20

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
180 perc	20 perc	
Feladatlap	Egy tétel kifejtése	
100 pont	A 15 perc	B 5 perc
	30 pont	20 pont
	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán két téma közül választhat a vizsgázó. A választott témáról értekező dolgozat műfajában fejti ki a megadott cím tartalmát. A vizsgázónak a nem választott címet be kell írnia a kijelölt helyre. Ha a vizsgázó mindkét témát kidolgozta, és választását nem jelölte meg egyértelműen, akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül sorrendben az első megoldást kell értékelnie.

A vizsgázó a nem választott címet írja be a kijelölt helyre.

Az írásbeli vizsgán a következő segédeszközök használhatók: Biblia, Heidelbergi Káté, Második Helvét Hitvallás, Református énekeskönyv.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A vizsgadolgozat terjedelme legalább 1300 szó legyen.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A javító tanár kétféle pontszámmal minősíti az írásbeli dolgozatot. Az első pontszám [maximum 70 pont] minősíti a címben megadott téma szakszerű és alapos kifejtését, tulajdonképpen a hit- és erkölcstani tartalom egzakt és a címnek megfelelő bemutatását. A második pontszám [maximum 30 pont] minősíti a dolgozat logikus felépítését, a szakkifejezések használatát, a nyelvi és stilisztikai megformálását.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételsor 24 tételből áll, melyek közül legalább 6 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A szóbeli vizsgán a következő segédeszközök használhatók: Biblia, bibliai atlasz, Református énekeskönyv, elemezendő források szövegei. A segédeszközök biztosítása a vizsgabizottságot működtető intézmény feladata.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei, az A és B feladat összeállítási lehetőségei és feltételei azonosak a középszintű vizsgáéival, azzal a különbséggel, hogy az emelt szintű érettségi során az érettségi vizsga anyaga 17 témakörből áll.

Az emelt szintű vizsgán különös figyelemmel kell A vagy B feladatokban megfogalmazni azokat a témákat, amelyek a középszintű érettségi témaköreiben nem szerepelnek. Az átfogóbb, tágabb ismeretanyagot és mélyebb értelmezést igénylő tételeket célszerű az emelt szintű vizsgára kiválasztani az A és B feladat esetében egyaránt.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli tételek értékelésére adható összpontszám 50 pont, mely az alábbiak szerint bontható:

A szóbeli vizsga értékelési kritériumai

	Adható pontok		
	Feladat		
	A	B	Összesen
TARTALOM			
I. Tématartás - a vizsgázó megértette a témát - a témának megfelelően fejti ki - a más témához kapcsoló pontokon megmarad a tétele témájánál	**5**	3	8
II. Tárgyi tudás - ismeri és használja a tételéhez tartozó adatokat - tudja és használja a téma kifejtésében a megfelelő szakkifejezéseket - feleletében kimondja az ún. „kulcsszavakat” - a tételben szereplő neveket használja - ha a tétel szerint szükséges, akkor használja a bibliai ismereteit - ha a tételhez szükséges, használja az egyháztörténeti ismereteit - ha a tételhez szükséges, használja a hittani-erkölcstani ismereteit - általános kulturális tájékozottságot mutat	**10**	3	13
III. Megfelelő szó és fogalom használat - a témának megfelelő általánosan elfogadott fogalmakat használja - ebben tudatos és értő	**3**	2	5
IV. Gondolatgazdagság, problémaérzékenység - a téma tárgyalásában kerüli a szükségtelen egyszerűsítést - jelzi, hogy a téma milyen vonatkozásban van a mai ember problémáival	**1**	1	2
V. A témának megfelelő memoriter szöveghű és tartalmi szempontból indokolt előadása - ha a tétel igényli, használ idézetet - az idézetet pontosan használja	**1**	1	2
Tartalom összesen	20	10	30
ELŐADÁSMÓD			
I. A témának megfelelő világos felépítés - Áttekinthető és tagolt szerkezet (bevezetés, tárgyalás, összefoglalás) - alkalmazkodás a téma belső logikájához	**5**	1	6
II. Logikus érvelés - legyen állítás és bizonyítás - a fentiek logikus rendben álljanak	**5**	2	7

III. Világos nyelvi forma - szabatos fogalmazás a magyar nyelv szabályainak megfelelően - gördülékeny előadásmód	**3**	1	4
IV. Lényegkiemelés, rendszerezés - a témán belül megfelelően tagol - a téma központi gondolata nem sikkad el az előadás során	**2**	1	3
Előadásmód összesen	15	5	20

CIGÁNY KISEBBSÉGI NÉPISMERET ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

1. Történeti ismeretek

A roma közösség történetére vonatkozó írott, képi vagy elektronikus források ismerete és felhasználása.

A kapott forrásrészletek, sajtóból vett publicisztika, képi és hangzó történeti források és elektronikus ismerethordozók valamint személyes tapasztalatok alapján kisebbségpolitikai problémák minél pontosabb megfogalmazása, múlt és jelen közötti párhuzam megvonása.

2. Néprajzi ismeretek

Múzeumokból, néprajzi gyűjteményekből, illetve egyéb forrásokból (család, rokonság, helyi roma közösség) információk gyűjtése, ezek felhasználásával a roma közösség hétköznapjainak és ünnepeinek megismerése.

A tárgyi és a szellemi néprajzi hagyaték felhasználása segítségével a roma közösség életének bemutatása.

3. Földrajzi ismeretek

A roma közösség tagjai által lakott települési területeken a földrajzi adottságok, az életviszonyok és a gazdasági kapcsolatok közötti összefüggések felismerése, értelmezése.

Falusi és városi roma közösségek kapcsolatainak és eltérő helyzetének szemléletes bemutatása.

Térképek, történeti, települési, gazdaságföldrajzi és demográfiai adatok kikeresésével, válogatásával és azok felhasználásával egy a roma közösség életére különösen jellemző jelenség sokoldalú bemutatása.

4. Társadalmi kapcsolatok és kötődések

Kérdések megfogalmazása és válaszadás a „Mit jelent ma a magyarországi roma közösség tagjának lenni?” kérdéskörben.

Szociológiai felmérések, publicisztikai részletek válogatásával és felhasználásával az identitásvállalás magatartásformáinak, a kisebbségi egyén és közössége kapcsolatainak bemutatása és értelmezése.

5. Nyelvi ismeretek

A cigány nyelvek kialakulásának bemutatása, a közöttük meglévő lehetséges kapcsolatok felismerése és ismertetése.

Egy hallott cigány nyelvű szöveg megértése, néhány jellegzetességének magyarázata.

6. Zene és tánckultúra

A roma közösség zene-, ének- és tánckultúrája néhány jellegzetességének összegyűjtése és bemutatása.

A zene és tánckultúra kiemelkedő szerepének bemutatása a roma közösség életében.

Műsoros est összeállítása és a válogatás ajánlása magyarázatokkal a leendő közönségnek.

7. Kisebbségpolitikai ismeretek

A kisebbségpolitikai jogszabályi keretek és az intézményrendszer ismerete, a működési mechanizmus elemző bemutatása.

Egy választott helyi cigány önkormányzat vagy egyesület tevékenységének felvázolása, lehetőségeinek feltérképezése, kritikai bemutatása egyéni tapasztalatok és a rendelkezésre álló dokumentumok segítségével.

TÉMAKÖRÖK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Történeti ismeretek		
1.1. A cigányság eredete, vándorlása	Az indiai őshaza elmélete, egyéb elméletek (Perzsia, Egyiptom). A vándorlás kezdete, ben és phen cigányok. A cigány népcsoportok szétválása.	
1.2. A cigányság a középkori és újkori Európában, valamint Magyarországon 1914-ig	A cigányok megjelenése Közép- és Nyugat-Európában a XV. századtól. A fogadtatás, az első cigányellenes intézkedések. A cigányság betelepedése a Kárpát-medencébe. Luxemburgi Zsigmond első oltalomlevele. Mátyás király privilégium levele. A török hódoltság időszaka, cigányok az Erdélyi Fejedelemség területén. Mária Terézia és II. József rendeletei: az összeírás és a letelepítés első kísérlete. Reformkor és a dualizmus időszaka.	A cigányság magyarországi megjelenése a történeti források tükrében. A felvilágosult abszolutizmus korának kísérlete a magyarországi cigányság összeírására és letelepítésére. Az 1893-as első teljes körű cigányösszeírás bemutatása, elemzése. Az 1938-as belügyminiszteri rendelet és következményei.
1.3. A Horthy-korszak és a II. világháború évei Magyarországon	Folyamatos beépülés a társadalomba. Erősödő előítéletek és megkülönböztető intézkedések a Horthy-korszakban. A	Az iparosítás hatása a magyarországi cigány közösségek életében.

	roma holocaust 1944-45-ben. Cigányrazziák, munkásszázadok, deportálás, áldozatok.	
1.4. Változások 1945 után a hazai roma közösség életében	Az asszimiláció-integráció politikája a szocializmus idején. A rendszerváltás alapvető következményei.	Az MSZMP 1961- és 1979-es határozatai. Az 1971-es szociológiai felmérés eredményei.
2. Néprajzi ismeretek		
2.1. A cigányság tárgyi kultúrája	A cigány népviselet, hagyományos öltözetek és a korral változó öltözeti elemek. Hagyományos cigány mesterségek: vályogvetés, kosárfonás, fa- és fémmegmunkálás, lókupec, vásározó zenész. A kézműves tárgyak jellegzetességei.	A vándorláshoz kapcsolódó életmód és szokások jellegzetességei. Az épített környezet sajátosságai. A hagyományos életmód és a modern kor hatásai a cigányság lakáskultúrájában, táplálkozási szokásaiban, életvitelében. A komponálás jellegzetes módjai a cigány képzőművészeti alkotásokban.
2.2. A cigányság szokásrendszere	Lakókörnyezet jellegzetességei, lakásmódok. Az életmód alapvető elemei, életmód és hitélet kapcsolata. A házasság és a gyerek szerepe. A halálhoz kapcsolódó szokások.	
2.3. Cigány mese- és mondavilág	Mesék, balladák, eredetmondák, rigmusok, altatók, mondókák, szájhagyomány.	
2.4. Hagyományápolás és a média	Cigány és magyar nyelvű kiadványok. Írott és elektronikus sajtó. Képzőművészet, naiv alkotások és alkotók Roma művészeti, művelődési csoportok.	
3. Földrajzi ismeretek		
3.1. A Magyarországon élő cigány csoportok és térbeli elhelyezkedésük	Magyar cigány (romungro) oláh cigány, beás, szinto cigányok. Településterületeik, létszámuk, szociológiai és gazdasági ismérveik.	Régió vagy kistérség cigány közösségeinek bemutatása településterületeik, létszámuk, anyanyelvük, foglalkozásaik alapján a fejlődés-felzárkózás lehetőségei. A városi és a falusi cigány lakosság életlehetőségeinek eltérése. Foglalkozási és megélhetési stratégiák a XXI. század elején.
3.2. A településföldrajzi	A különböző csoportok	

viszonyok hatása a cigányság életmódjára	gazdaságföldrajzi meghatározottsága megélhetés és foglalkozás alapján.	
3.3. A jövő lehetőségei, kitörési pontok, esélyek	A földrajzi helyzet és a jövő lehetőségeinek kapcsolata.	
4. Társadalmi kapcsolatok és kötődések		
4.1. A cigányság szociológiai ismérvei	A cigányság a korábbi és a mai társadalomtudományi elemzésekben. A cigányság képe a mai szociográfiákban.	Két szociográfia összehasonlítása (az egyik legyen a régebbi a másik a mai helyzettel foglalkozó).
4.2. A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái	Értékrend, közösséget erősítő szokások, szabályok. Énkép, mikép, a különbözőség tudata. Romani Kris, Patyív. A közösség vezetőinek, védelmező tagjainak szerepe és feladata. Az ünneplés formái.	A közösségi összetartozás tudatának és megnyilvánulási formáinak szerepe a mai roma közösségekben. Társadalmi differenciálódás, társadalmi hierarchia napjainkban.
4.3. Az egyén helye a cigány közösségekben, a többes kötődés szerepe és hatásai	A közösséget alkotó nők, férfiak és gyerekek kapcsolata, a közösségben elfoglalt helyük, feladataik. Idősek és fiatalok közötti kapcsolatok. Csoport, nagycsalád, család szerepe és ezek változása napjainkban. A roma közösség és a többségi társadalom viszonya.	
5. Nyelvi ismeretek		
5.1. A cigány nyelvek eredete és fejlődése	Nép- és önelnevezés. Indoeurópai nyelvcsalád, nyelvrokonság, különböző hatások a nyelvi fejlődésében.	A cigány nyelvek legősibb gyökerei.
5.2. A cigányság beszélt nyelvei és ezek jellemzői Magyarországon	Beszélt nyelvek, nyelvjárások a hazai cigányság körében (romani-lovári, beás). A szókincs, két- vagy többnyelvűség.	A beszélt nyelvek kapcsolatai, hasonlóságok és különbözőségek. Az anyanyelv megőrzésének problematikája, célok és feladatok.
5.3. Írott nyelvi emlékek	Történeti források, nyelvészeti emlékek. Cigányok képe a magyar és a világirodalomban (néhány szerző és mű ismerete).	Egy írott nyelvi emlék elemző bemutatása.
5.4. Szépirodalom	Cigány és magyar nyelvű irodalmi művek, a roma közösség kiemelkedő írói költői.	Egy szabadon választott irodalmi alkotás elemző jellegű bemutatása.
6. Zene és tánckultúra		

6.1. A cigányság zenéje és tánckultúrája	A szokások az életmód és a zene kapcsolata. Autentikus zene, pergetők, hallgatók. Népies és modern cigány műzene. Jellegzetes hangszerek és hangszerpótló eszközök (hegedű, cimbalom, kanál, kanna stb.). Dalok, éneklési és táncszokások.	A modern cigány műzene kialakulása, kapcsolata az ősi zenei hagyományokhoz.
6.2. Hagyományok és újdonságok a cigányzenében	Ismert cigányok a zenetörténetben (Bihari János, Dankó Pista stb.). A zenélés mint életforma és megélhetési lehetőség. A zenetörténet néhány cigány motívumokkal, témákkal foglalkozó alkotója és műveik (Liszt Ferenc, Kodály Zoltán, Johann Strauss). Korunk modern műzenéje pl. dzsessz, populáris műzene.	Híres cigányzenekarok repertoárja. Kiemelkedő zenészek és zenekarok napjainkban.
7. Kisebbségpolitikai ismeretek		
7.1. A kisebbségpolitika jogszabályi keretei	Az 1993-as kisebbségekről szóló törvény alapjai. Cigány önkormányzatiság Magyarországon. Ombudsman	Az 1993-as kisebbségi törvény cigányságra vonatkozó részeinek ismertetése. A jogszabályok alkalmazása a mindennapok során. A felmerülő problémák és ezek kezelése.
7.2. Az önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	Az önkormányzati törvény. Az önkormányzatok felépítése és működése.	
7.3. Az önkormányzatok, egyesületek, civil szervezetek szerepe a cigány önazonosság fenntartásában	Új oktatási és kulturális kezdeményezések.	
7.4. A jelen társadalmi problémái	A komplex problémakezelés feladatai, lehetőségei (oktatás, munkahelyteremtés, szociális háló).	Egy helyi vagy országos program bemutatása és hatása a cigány közösség életére.
8. Szabadon választott témakör		
	Például egy kiemelkedő helyi roma személyiség életútja. Saját önkormányzat tevékenységének bemutatása. Civil szervezetek,	Európai Unió-távlatok, programok, lehetőségek a magyarországi roma közösség számára.

	kulturális-művelődési csoportok szerepe a közösségi élet fenntartásában, fejlesztésében.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc

Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek ill. célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése 30 pont
b) a téma újszerű megközelítése 10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése 5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése 5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése 15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság 8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége 7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, A cigány nyelvekkel kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
- prezentációs technika, előadásmód 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont
- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **180 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoportból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Értékelés

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A" altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B" altételt a Néprajzi ismeretek és A cigány nyelvekkel kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A" altétel:
- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B" altétel:
- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

HORVÁT NÉPISMERET

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Történeti ismeretek
- A vizsgázó ismerje a nemzeti kisebbség történetének alapvető jellemzőit. A népcsoport eredetét, közösséggé formálódásának kezdeteit.
- Tekintse át az ezzel kapcsolatos írásos és íratlan forrásokat, hagyományokat.
- Használja fel a képi, elektronikus forrásokat.
- Ismerje a népcsoportnak a Magyar Királyság társadalmi szervezetében betöltött szerepét.
- Ismerje a közösségi együttélés változásait, mutassa be a jelenkorig érvényes hatásokat.
- Mutassa be az interetnikus kapcsolatokat.
- Tárja fel az anyaország és a hazai kisebbség története közötti összefüggéseket.

- Tárja fel és értelmezze a népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó forrásokat.
- Ismerje a családtörténet kutatásának eredményeit, fogalmazzon meg általános érvényű következtetéseket.
- Legyen képes a kapott forrásrészletek, publicisztikai, képi források és elektronikus ismerethordozók, valamint a személyes tapasztalatok alapján a múlt és a jelen között párhuzamot vonni.

2. Néprajzi ismeretek

- A múzeumokból, néprajzi gyűjteményekből gyűjtsön információkat a horvát nemzetiség hétköznapjainak és ünnepeinek megismeréséhez.
- Ismerje a népcsoport tárgyi hagyatékát. Mutasson be néhány jellegzetes eszközt, a szokásrendszer változását.
- Ismerje a népcsoport családhoz, helyi közösséghez, vallásgyakorláshoz kapcsolódó szokásrendszerét.
- Értelmezze az élő szokás fenntartása és a globalizáció közötti összefüggéseket.
- Vázolja fel jövőstratégiai elképzeléseit.
- Kísérje figyelemmel a szokások, közösségi ünnepek megjelenését az írott és elektronikus médiában.
- Elemezze, hogy milyen szerepet játszik a média a nemzeti kisebbség értékeinek fenntartásában.
- Készítsen projekttervet: 1. a néprajzi hagyaték és családom, helyi közösségem. 2. hogyan tehető vonzóvá a hagyományok ápolása? 3. a hagyomány szerepe a nemzeti-etnikai közösségek fenntartásában. 4. a hagyományteremtés eszköztára.

3. Földrajzi ismeretek

- A vizsgázó ismerje a népcsoport hazai településterületeit.
- Mutassa be a földrajzi környezet és a specifikus kisebbségi jegyek kölcsönhatását.
- Értelmezze az életviszonyokat.
- Mutassa be a népcsoport gazdasági kapcsolatait.
- Elemezze a gazdasági fejlődés felgyorsulásának következményeit.
- Ismertesse a jelenkori gazdaságföldrajzi kihívásokat és az azokra adott kisebbségi válaszokat.
- Ismerje a nemzeti kisebbség számára a természeti és gazdaságföldrajzi környezetben adott alternatívákat.
- Mutasson be és értelmezzen egy, a saját tapasztalatok és kutatások alapján készített modellt.

4. Társadalmi ismeretek

- Értelmezze azokat az ismérveket, amelyek meghatározzák a népcsoporthoz tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatait.
- Mutassa be a közösségi funkciókat.
- Esettanulmányok alapján elemezze a közösségi kapcsolatokat.
- Ismerje a horvát kisebbséget erősítő közösségi szerveződések funkcióit, jellemzőit; értelmezze őket.
- Térképezze fel az egyén lehetőségeit, miként tudja megélni a népcsoporthoz való tartozást.
- Ismerje az identitásvállalás jellemző magatartásformáit.
- Elemezze a lehetőségeket esettanulmányok alapján.

5. A horvát kisebbség nyelvével kapcsolatos ismeretek

- Gyűjtse össze azokat a tényezőket, amelyek a népcsoport nyelvére és a használt nyelvi változatokra hatással voltak.
- Mutassa be a tájnyelvnek a közösségi identitás megőrzésében betöltött szerepét.
- A köznyelv, az államnyelv és a tájnyelv összefüggéseinek számbavételével fogalmazza meg következtetéseit.
- Mutassa be a nyelvi változatok jellemzőit az anyanemzettel való összehasonlításban.

- Mutassa be a helyi közösségben használt nyelvi változat néhány jellegzetességét.
- Mutassa be a hazai népcsoport írásos emlékeit.
- Mutasson be egy szabadon választott nyelvi dokumentumot.
- Tolmácsoljon egy választott nyelvjárásban hallott szöveget, vázolja fel az eltéréseket.
- Ismerjen olyan irodalmi műalkotásokat, amelyek központi problematikája a nyelv.

6. A horvát kisebbség épített környezete
- Ismertesse a népcsoport lakókörnyezetét, közösségi célokat szolgáló épületeit.
- Ismertesse az épületek funkcionális jegyeit.
- Ismerje az építészet formai és funkcionális jegyeit, értelmezze azok kapcsolatát.
- Mutassa be a népcsoport építkezési gyakorlatában érvényesülő általános és kölcsönös jegyeket. Elemezze azokat.
- Dolgozzon ki értékmentő programot a lakóhelyén, figyelembe véve a népcsoport sajátosságait és a modernizáció követelményeit.

7. A horvát kisebbség zenéje és tánckultúrája
- Mutassa be az éneklés, a hangszeres zene és a tánc gyakorlatát a horvát népcsoport körében.
- Adjon történeti áttekintést, vázolja a jelen körülményeit.
- Tervezzen zenés-táncos programot, ismertesse annak lebonyolítását.
- Programjában a hagyományőrzés mellett érvényesüljön a jelenkor igényeinek megfelelő szórakoztatás is.

8. Kisebbségpolitikai ismeretek
- Ismertesse a kisebbségpolitikai törvénykezés alakulását és az elmúlt évtizedekre tett hatását.
- Végezzen esettanulmányt a kisebbségi önkormányzat működéséről.
- Vegye számba a pozitív és negatív jellemzőket, vázolja fel működést javító elképzeléseit.
- Ismertesse az önazonosság fenntartását szolgáló programokat, értékelje végrehajtásukat.
- Fogalmazza meg javaslatait az önkormányzati, egyesületi működésre vonatkozóan.
- Tárja fel és értelmezze a népcsoport helyi és regionális történetére vonatkozó forrásokat.
- Ismertesse a családtörténet kutatás eredményeit.
- Fogalmazza meg következtetéseit a nemzet-nemzetiség elsődleges közösség kapcsolatrendszerében.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Középszinten kisebb elméleti háttérrel a személyes tapasztalatok, megszerezhető ismeretek felhasználása, míg emelt szinten az átfogóbb összefüggéslátás, az információk, tapasztalatok elvontabb, általánosabb, összetettebb kifejezése a cél. Középszinten a vizsgázó az anyaországgal kapcsolatos ismereteit egy hazai régióval való összefüggésben értelmezi. Emelt szinten a régiók közötti kapcsolatok vizsgálata szervesen illeszkedik az anyaországgal kapcsolatos ismeretekhez.

Témakörök	Példák, követelmények
I. A Budapesten és a főváros környékén élő horvátok - Horvátország	
1. Történeti ismeretek	- A legrégebbi arheológiai leletek: homo neandertalis,

	vucedolska golubica. - A horvátok honfoglalása (VII-VIII. sz.). - A horvát királyság: Tomislav és Zvonimir. - Területvesztés a török hódoltság idején. - A nyolc évszázados magyar-horvát államközösség létezése, történelmi jelentősége (Lepa Jelena, Szent László és a zágrábi egyházmegye, Szent István és a zágrábi katedrális, Könyves Kálmán 1102-es biográdi koronázása). - Reformok Mária Terézia és II. József korában. A társadalmi változások előfutára: Maksimilijan Vrhovac, zágrábi püspök. - Az illirizmus kora. Josip Jelacic, horvát bán kormányalakítása. A horvát-magyar kiegyezés (1868). Politikai áramlatok, pártok a XX. század elején. Horvátország a II. világháborúban. Jugoszlávia - a szocializmus időszaka. A „horvát tavasz" A független Horvátország létrejötte (1992).
2. Néprajzi ismeretek	- a tárgyi néprajz jellegzetességei; - népszokások, vallásos élet; - ünnepek: Bartolovo - „Iso je sveti Bartola,/ Nosio je kozicu/ Na svetom ramiscu." - néprajzkutatók, fafaragók, mesteremberek; - a magyarországi horvátok hetilapja: a Hrvatski glasnik; - a magyarországi horvátok kalendáriuma;
3. Földrajzi ismeretek, turizmus	- Zágráb és környéke; A horvát főváros lakosainak száma: 706 800 fő (1991). Gradec és a Kaptol. A székesegyház és a Szent Márk templom. A Népszínház, az Iparművészeti Múzeum, az Akadémia. Sétálóutcák. Kirándulóhelyek. - a régió fekvése, éghajlata, növény- és állatvilága, közlekedése; - turistautak, tájházak, gyűjtemények, kiadványok;
4. Társadalmi ismeretek	- a népcsoport letelepedésével kapcsolatos elméletek;
5. A horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek	- a budai horvát ferences kultúrkör; - Lovro Braculjevic és Stjepan Vilov helyesírási reformja; - a horvát klasszicizmus jeles képviselője: Matija Petar Katancic; - Marijan Jaic imakönyve, a teológus Emerik Pavic;

	- a nyelvjárások (sto, kaj, ca) és az irodalmi nyelv viszonya; - a helyi közösség család- és dűlőnevei; - a kétnyelvűség; - a mai horvát nemzetiségi irodalom helyi képviselői;
6. A horvát nemzetiség épített környezetének ismerete, a festészet	- Julije Klovic, a reneszánsz festő; - a városlakó horvátok lakókörnyezete, középületei;
7. A horvát nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrájának ismerete	- a balkáni népzenei és néptánc dialektus szerepe; - a budapesti Fáklya Néptáncegyüttes; - a tököli horvát kórus és zenekar; - a régió egyesületi keretek között működő folklóregyüttesei;
8. Kisebbségpolitikai ismeretek	- a Délszláv Szövetség (1945-1990) szerepe a horvátság életében; - a kisebbségi törvénykezés alakulása az elmúlt évtizedekben; - a Magyarországi Horvátok Országos Önkormányzata, a Magyarországi Horvátok Szövetsége, a Fővárosi Kisebbségi Önkormányzat, a Kerületi Horvát Kisebbségi Önkormányzatok; - a kisebbségi önkormányzatok testvérvárosi kapcsolatai;
II. A Bács-Kiskun megyében élő horvátok - Horvátország	
1. Történeti ismeretek	- A középkori Dalmácia, a 400 éves velencei uralom, Dubrovnik megőrzi függetlenségét. - Mátyás király boszniai hadjárata, törökellenes harcok. Bosznia és a törökök. A három részre szakadt Magyarország. Dubrovnik aranykora Francia fennhatóság alatt.
2. Néprajzi ismeretek	- a néprajzkutató és tankönyvíró Stjepan Velin; a népmesegyűjtő Balint Vujkov; - a tárgyi néprajz jellegzetességei; - népszokások (materice), vallásos élet; - ünnepek: Duhovi - „Mi kolu idemo,/ Kolo od nas bizi.” - néprajzkutatók, fafaragók, mesteremberek;
3. Földrajzi ismeretek, turizmus	- Zadartól Dubrovnikig: ipar és mezőgazdaság; Tavak, szigetek, a Neretva deltája; - a régió fekvése, éghajlata, növény- és állatvilága, közlekedése; - turistautak, tájházak, gyűjtemények, kiadványok;

4. Társadalmi ismeretek	- a népcsoport letelepedésével kapcsolatos elméletek; a vallás; a gazdasági élet jellemzői a XVII-XX. századig; az oktatásügy;
5. A horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek	- a költő és népművelő Miso Jelic, Antun Karagic drámái és prózája, Mihovil Radnié művei, Grgur Pestalic epikus költészete, a szerkesztő, népművelő, drámaíró Ivan Petres; - a nyelvjárások (sto) és az irodalmi nyelv viszonya; - földrajzi és családnevek a helyi közösségben; - a kétnyelvűség; - a mai horvát nemzetiségi irodalom helyi képviselői;
6. A horvát nemzetiség épített környezetének ismerete, a festészet	- Katica Jasenovic festményei, Stipan Kubatov pasztelljei, Ruza Kukovic akvarelljei; - a városlakó horvátok lakókörnyezete, középületei;
7. A horvát nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrájának ismerete	- a balkáni népzenei és néptánc dialektus szerepe; - a régió egyesületi keretek között működő folklóregyüttesei;
8. Kisebbségpolitikai ismeretek	- a kisebbségi törvénykezés alakulása az elmúlt évtizedekben; - a Horvát Kisebbségi Önkormányzatok, a Bácskai Horvátok Egyesülete (regionális), a falusi egyesületek tevékenysége; - a kisebbségi önkormányzatok testvér-városi kapcsolatai;
III. A Baranyában és a Dráva mentén élő horvátok - Horvátország	
1. Történeti ismeretek	- a Mohácsi csata (1526). A jobbágylázadás és következményei. Zrínyi Miklós, a szigeti hős (1566). A Határőrvidék. Az iszlám térhódítása Boszniában. A ferencesek tevékenysége. Törökellenes népi felkelések.
2. Néprajzi ismeretek	- a mesemondó Andrija Hideg és Kata Razic; - Marko Horvat, a kásádi mesemondó; - a tárgyi néprajz jellegzetességei; - népszokások, vallásos élet; - a mohácsi busójárás; - ünnepek: Uskrs - „Boze nas, vodi nas u taj kraj!” - néprajzkutatók, fazekasok, szövők, hímzők, tamburakészítők és más mesteremberek; - a magyarországi horvátok rádiója, televíziója; - a magyarországi horvátok vallásos lapja;
3. Földrajzi ismeretek, turizmus	- Eszék és Szlavónia, mezőgazdasági termékek: búza,

	kukorica, napraforgó; A baranyai háromszög, Turopolje: a legnagyobb horvát repülőtér, jellegzetes faházak, Sisak és a Bánság; - a régió fekvése, éghajlata, növény- és állatvilága, közlekedése; - turistautak, tájházak, gyűjtemények, kiadványok;
4. Társadalmi ismeretek	- a népcsoport letelepedésével kapcsolatos elméletek; a vallás; a gazdasági élet jellemzői a XVII-XX. századig; az oktatásügy;
5. A horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek	- a pécsi püspök Janus Pannonius - Ivan Cesmicki művelődéstörténeti jelentősége; - August Senoa pécsi diákévei; - Stipan Grdenic imakönyve; - a nyelvjárások (sto, kaj) és az irodalmi nyelv viszonya; - a helyi közösség család- és dűlőnevei; - a kétnyelvűség; - a mai horvát nemzetiségi irodalom helyi képviselői;
6. A horvát nemzetiség épített környezetének ismerete, a festészet	- festők: Josip Fuckar és Duro Sarkic; - a városlakó horvátok lakókörnyezete, középületei;
7. A horvát nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrájának ismerete	- a balkáni népzenei és néptánc dialektus szerepe; - az egyházi zene megújítója: Antun Kanizlic; - a pécsi Néptáncegyüttes, - a pécsi Horvát Színház; - a régió egyesületi keretek között működő folklóregyüttesei;
8. Kisebbségpolitikai ismeretek	- a kisebbségi törvénykezés alakulása az elmúlt évtizedekben; - a Horvát Kisebbségi Önkormányzatok, a Baranyai Horvátok Egyesülete (regionális), a Dráva menti Horvátok Egyesülete (regionális), a pécsi August Senoa Horvát Klub; - a kisebbségi önkormányzatok testvér-városi kapcsolatai;
IV. A Zala megyében élő horvátok - Horvátország	
1. Történeti ismeretek	- A reformáció terjedése Horvátországban. - A Zrínyiek és a Frangepánok.
2. Néprajzi ismeretek	- szalagtelkes utcák (XVIII. sz.), favázas szerkezetű zsúpfedeles, füstöskonyhás házak; - festett bútor: zdreva, zdelnjak, klopa na voglu, stolec, lajca; geometrikus mintázatú hímes textíliák: na korpu robec, zgorna plafta; a népviselet: flajdanka, tokica, frton,

	znora i puculica, lajbec, skerlak; - étkezés: juha z glivame, zele s mesom, kuruzne pipice, zdignjena zlevanka; - népszokások, vallásos élet; - ünnepek: Durdevo - „Sveti Dura kresa kure.” - néprajzkutatók, fafaragók, mesteremberek;
3. Földrajzi ismeretek, turizmus	- Hrvatsko zagorje, Varazdin, Medimurje: sűrűn lakott terület (1 km^2/140 lakos), kastélyok, fürdők. Ipar. Mezőgazdaság: kertészet, borászat, burgonyatermesztés; - a régió fekvése, éghajlata, növény- és állatvilága, közlekedése; - turistautak, tájházak, gyűjtemények, kiadványok;
4. Társadalmi ismeretek	- a népcsoport letelepedésével kapcsolatos ismeretek; a vallás; a gazdasági élet jellemzői a XVII-XX. századig; az oktatásügy;
5. A horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek	- szótárírók: Franjo Susnik és Andrija Jambresic; - a nyelvjárások (kaj) és az irodalmi nyelv viszonya; - család- és dűlőnevek a helyi közösségben; - a kétnyelvűség; - a mai horvát nemzetiségi irodalom helyi képviselői;
6. A horvát nemzetiség épített környezetének ismerete, a festészet	- a városlakó horvátok lakókörnyezete, középületei;
7. A horvát nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrájának ismerete	- a magyar népzenei és néptánc dialektus hatása; - a népzenekutató Vinko Zganec, a népdalgyűjtő Duro Dezelic; - a régió egyesületi keretek között működő folklóregyüttesei;
8. Kisebbségpolitikai ismeretek	- a kisebbségi törvénykezés alakulása az elmúlt évtizedekben; - a Horvát Kisebbségi Önkormányzatok, a Zalai Horvátok Egyesülete (regionális), a falusi egyesületek tevékenysége; - a kisebbségi önkormányzatok testvér-városi kapcsolatai;
V. A Vas- és Győr-Moson-Sopron megyében élő horvátok - Horvátország	
1. Történeti ismeretek	- Horvátország és a Monarchia. A Kőszegi csata és a várvédő kapitány Jurisich Miklós. A XVI. századi népvándorlás: a horvátok letelepedése Itáliában, Nyugat-Magyarországon,

	Dél-Ausztriában, Szlovákiában és Morvaországban.
2. Néprajzi ismeretek	- a tárgyi néprajz jellegzetességei; - népszokások, vallásos élet; - ünnepek: Bozic - „Kod Betlehema trava zelena,/Onde Marija Sinka rodila.” - néprajzkutatók, fafaragók, fazekasok és más mesteremberek;
3. Földrajzi ismeretek, turizmus	- Gorski kotar: faipar, vadászat, medvék; Rijeka és a Horvát tengerpart: a legnagyobb horvát kikötő, Tengerészeti Múzeum, búcsújáróhely. Krk szigete és az első kőbe vésett írásos emlék. Isztria: regionális sajátosságok. Rómaikori emlékek. Lika: állattenyésztés, a Plitvicei tavak. Senj és a bóra; - a régió fekvése, éghajlata, növény- és állatvilága, közlekedése; - turistautak, tájházak, gyűjtemények, kiadványok;
4. Társadalmi ismeretek	- a népcsoport letelepedésével kapcsolatos ismeretek; a vallás; a gazdasági élet jellemzői a XVII-XX. századig; az oktatásügy;
5. A horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek	- a nyelvtudós Bartol Kasic; - a teológus, költő Mate Mersic-Miloradic, a moralista Ivan Muskovic, a néptanító Mihovil Nakovic: tankönyvírás és helyesírási reform; - a nyelvjárások (ca, sto, kaj) és az irodalmi nyelv viszonya; - a helyi közösség család- és dűlőnevei; - a kétnyelvűség; - a mai horvát nemzetiségi irodalom helyi képviselői;
6. A horvát nemzetiség épített környezetének ismerete, a festészet	- templomok, iskolaépületek, parasztházak a barokk és a klasszicizmus jegyében; - Lujo Brigovic grafikái; - a városlakó horvátok lakókörnyezete, középületei;
7. A horvát nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrájának ismerete	- a német, szlovák népzenei és néptánc dialektus hatása; - a népdalgyűjtő Fran Kurelac; - Gaspar Glavanic, az egyházi dalok megújítója; - a régió egyesületi keretek között működő folklóregyüttesei;
8. Kisebbségpolitikai ismeretek	- a kisebbségi törvénykezés alakulása az elmúlt évtizedekben;

	- a Horvát Kisebbségi Önkormányzatok, a Gradistyei Horvátok Egyesülete (regionális), a falusi egyesületek tevékenysége; - a kisebbségi önkormányzatok testvér-városi kapcsolatai;

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc

Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek ill. célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többboldalú megközelítése 30 pont
b) a téma újszerű megközelítése 10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése 5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése 5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése 15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság 8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége 7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
- prezentációs technika, előadásmód 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont
- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **180 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoportból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Értékelés

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A" altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B" altételt a Néprajzi ismeretek és a Horvát nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A" altétel:
- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B" altétel:
- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

HORVÁT NEMZETISÉGI NYELV

(Nyelvoktató oktatási forma)

BEVEZETÉS

A nyelvoktató horvát nemzetiségi nyelv érettségi vizsga célja

Figyelembe véve, hogy a nyelvekre vonatkozó vizsgakövetelmények leírásában, valamint a nyelvi szintek mérésében az Európa Tanács nyelvi szintleírása a mérvadó - középszint: B1-B2, emelt szint: B2-C1 -, a nemzetiségi, így a horvát nyelv esetében is a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei.

A vizsga szerkezete:

A vizsga *szóbeli és írásbeli* részből áll.

Lényegét a 4 alapkészség - olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség - mérése adja.

Az összpontszámon keresztül ad képet a vizsgázó (idegen-) anyanyelvi kommunikatív kompetenciájáról. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókinccsel, ismernie kell a nyelv struktúráját.

A kommunikatív kompetencia lehetővé teszi a nyelvhasználó számára, hogy a valós életben előforduló írott és beszélt nyelvi szövegeket és közléseket megértsen és alkosson. A kommunikáció eredményessége azonban nemcsak a közlés nyelvtani megformáltságán múlik, hanem azon is, hogy az adott közlés a megfelelő helyen, a megfelelő időben, a megfelelő stílusban hangzik-e el:

- nyelvi kompetencia,
- szociolingvisztikai kompetencia,
- szövegkompetencia,
- stratégiai kompetencia,
- szociokulturális kompetencia.

A vizsgázó ismerje a magyarországi horvát nemzetiség kultúrtörténetét, nyelvi sajátosságait, a kisebbséget érintő aktuális kérdéseket.

Olvasói tapasztalatai alapján tudjon önállóan reagálni a különböző korszakok különböző műfajú szépirodalmi szövegeiben megfogalmazott következtetésekre.

A nyelvoktató horvát nemzetiségi nyelv érettségi vizsga: *egynyelvű.*

A vizsga mindkét szinten 5 vizsgarészből áll:

- olvasott szöveg értése,
- nyelvhelyesség,
- hallott szöveg értése,
- íráskészség,
- beszédkészség.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

Tartalom	Követelmények	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Olvasott szöveg értése	*Készségek:* A vizsgázó képes - megérteni a szöveg lényegét, üzenetét, - megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét, - megérteni a kulcsinformációkat (személy, idő, hely, irány, mennyiség), - különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat, - megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket, - megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt, - megérteni a szöveg kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel, - alkalmazni a különböző olvasási	A vizsgázó képes a középszinten felsoroltakat, továbbá - megérteni a szöveg mélyebb, másodlagos értelmét.

	stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére), - megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől, - felismerni és érteni a különböző szövegfajták szerkezetét. *Szövegfajták:* - funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy, feliratok, közlekedési előírások, hirdetések, termékismertetők, utazási ajánlatok, film- és könyvajánlások), - levelek, - újságcikkek, - ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből, - irodalmi szövegek (pl. mese, vers, elbeszélés, útleírás, regény, dráma). - email- és egyéb.	ua., továbbá - kritikai írások.
1.2. Nyelvhelyesség	*Készségek:* A vizsgázó képes - az alapvető nyelvtani szerkezetek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás), - alapvető lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás), - alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.	A vizsgázó képes - változatos nyelvtani szerkezetek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás), - változatos lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás), - a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.
1.3. Hallott szöveg értése	*Készségek:* A vizsgázó képes - megérteni a szöveg lényegét, átfogó üzenetét, - megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét, - megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség,	A vizsgázó képes a középszinten felsoroltakra, továbbá - megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket, - felismerni a szöveg hangnemét, - következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

	ok), - megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat, - alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetben).	
	Szövegfajták: - közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitvatartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron, kikötőben), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, programismeret, rövid hír), - beszélgetések, telefonbeszélgetések, - riportok, interjúk, - beszámolók, előadások, - közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek, - színházi előadások, operák, - játékfilmek, dokumentumfilmek, - koncertek, népdalok, slágerek, - sportközvetítések.	u.a., továbbá - tudományos előadások, - kerekasztal-beszélgetések, - vitaműsorok.
1.4. Íráskészség	*Készségek:* A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész), - különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan, - koherens szöveget létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),	A vizsgázó képes - az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel szöveget alkotni, - a szöveget az összetettebb gondolatmenetnek megfelelően igényesen megszerkeszteni, - gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni, - álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejteni.

	- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajták formai sajátosságain megfelelő írásművet létrehozni, - úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.	
	Szövegfajták: - üzenet, emlékeztető, - rövid személyes jellegű közlés, - naplóbejegyzés, - üdvözlőlap, távirat, - meghívó, - magánlevél, hivatalos levél, - önéletrajz, - pályázat, - kérvény, - cikk diákújság számára, - vitaindító, hozzászólás, - érvelés, értelmező bemutatás.	u.a., továbbá - olvasói levél, - esszé típusú szövegek létrehozása irodalmi és nem irodalmi témák köréből, - műalkotások keltette hangulat, vélemény kifejezése.
1.5. Beszédkészség	*Készségek:* A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, ill. a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész), - megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész), mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,	A vizsgázó képes a középszinten felsoroltakra, továbbá - gondolatait árnyaltan kifejezni, - álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejteni, - az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni, - olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,

	- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést, - egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. beszéd kezdeményezése) fenntartása, információ kérése/adása, egyszerű kompenzációs stratégiák), - beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni, - úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést, - olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, - memoriter szöveghű előadása.	- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. a kompenzációs stratégiák hatékony alkalmazása), - gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni, - erkölcsi, esztétikai, stilisztikai, verstani, nyelvi fogalmak témának megfelelő önálló alkalmazása, - fogalmak meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

2. TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik. A feladatok tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre, a Kerettanterv ajánlásainak figyelembevételével. A lista a teljesség igénye nélkül tartalmazza a régi, a közelmúlt és a kortárs horvát irodalom jelentős szerzőit, jellegzetes témáit, motívumait. A horvát irodalmat, határterületeit, valamint a regionális kultúrát bemutató rövid szemelvények, memoriterek szervesen illeszkednek egy-egy témakörhöz, segítik annak szövegközpontú feldolgozását. A tanuló középszinten dolgozzon fel egy-egy novellát és egy rövidebb regényt eredetiben házi olvasmányként, emelt szinten az adott korszak egy-egy reprezentatív alkotását. A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

Tartalom	Követelmények	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család:	- a vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai), - a családi élet mindennapjai, otthoni teendők, - személyes tervek - a horvát realista regény. (Szemelvények) *Ante Kovacic: U*	- a család szerepe az egyén és a társadalom életében, - családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése, - Josip Kozarac: Mrtvi kapitali című regénye, - részletek Ksaver Sandor Gjalski: Pod starim krovovima című elbeszéléskötetéből,

	registraturi, Josip Kozarac: Mrtvi kapitali, Vjenceslav Novak: Posljednji Stipancici, *- részletek Ivana Brlic-Mazuranic: Price iz davnine című művéből,* *- Zvonimir Balog, Luko Paljetak, Vesna Parun gyermekversei,* - memoriter: *gyermekversek.*	- Ivana Brlic-Mazuranic: Cudnovate zgode segrta Hlapica, - Fran Mazuranic rövidprózájából.
2. Ember és társadalom:	- a másik ember külső és belső jellemzése, - baráti kör, - a tizenévesek világa: kapcsolata a kortársakkal, felnőttekkel, - női és férfi szerepek, - ünnepek, családi ünnepek, - öltözködés, divat, - vásárlás, szolgáltatások, - hasonlóságok és különbségek az emberek között, *- Vladimir Nazor portré, a szerzőnek a gyermekévekkel foglalkozó elbeszélései,* *- a horvát farmernadrágos nemzedék: részletek Alojz Majetic, Zvonimir Majdak regényeiből,* *- Dragutin Tadijanovic versei* - színes családi hetilapok cikkei, - memoriter: *Tadijanovic egyik verse.*	- az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság), - lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése, - előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése, - az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében, - az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése, - a fogyasztói társadalom, a reklámok, - társadalmi viselkedésformák, - Silvije Strahimir Kranjcevic versei, - memoriter: *Kranjcevic egyik verse.*
3. Környezetünk:	- az otthon, a lakóhely környéke (a lakószoba, a lakás, ház bemutatása), - a lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek, - a városi és a vidéki élet összehasonlítása, - növények és állatok a környezetünkben, - környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet	- a lakóhely és környéke fejlődésének problémái, - a természet és az ember harmóniája, - a környezetvédelem lehetőségei és problémái, - August Senoa: Zlatarevo zlato című regénye, - részletek Vladimir Nazor elbeszéléseiből, - Balota, Domajanic, Nazor dialektusban írott versei,

	megóvásáért? - időjárás, - *August Senoa történelmi témájú regényei (részletek),* - *Josip Kozarac tájleírásai,* - *Ksaver Sandor Gjalski elbeszélései (részletek),* - *a magyarországi horvátok irodalma: Stipan Blazetin, Marko Dekic, Jolanka Tisler,* - *a regionális költészet jellemző darabjai.*	- Vladimir Vidric tájversei, - August Cesarec, Tin Ujevic költészete, - a horvát naiv festészet, - memoriter: *népdalok, egy Cesarec vers.*
4. Az iskola:	- saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat), - tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka, - a nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága, - az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok, - *a régió, a település kulturális, irodalmi hagyományai,* - *a regionális televízió, dalszövegek, az adaptáció jelenségei,* - *az irodalmi ismeretterjesztés elektronikus műfajai.*	- iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban, - hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban, - a horvát realista festészet remekei, - a horvát ifjúsági regény (részletek), - a modern képregény.
5. A munka világa:	- diákmunka, nyári munkavállalás, - pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás, - a *horvát felvilágosodás. Részletek Titus Brezovacki, Andrija Kacic Miosic, Matija Petar Katancic, Matija Antun Reljkovic műveiből,* - *Petar Preradovic portréja, versei,* - *August Senoa kisregényei (részletek),* - memoriter: *Preradovic egyik verse.*	- a munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák, - a horvát építészet nagy alkotásai.

6. Életmód:	- napirend, időbeosztás - az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás), - étkezési szokások a családban, - ételek, kedvenc ételek, - étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben, - gyakori betegségek, sérülések, baleset, - gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak), - *a horvát népköltészet,* - *a horvát reneszánsz. Marin Drzic drámái (részletek),* - *a horvát barokk. Részletek Ivan Gundulic műveiből,* - *a kortárs horvát irodalom. Részletek Pavao Pavlicic prózájából,* - memoriter: egy Drzic monológ.	- az étkezési szokások hazánkban és más országokban, - ételspecialitások hazánkban és más országokban, - a kulturált étkezés feltételei, fontossága, - a szenvedélybetegségek, - a gyógyítás egyéb módjai, - *Marin Drzic: Dundo Maroje című komédiája.*
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás:	- szabadidős elfoglaltságok, hobbik, - színház, mozi, koncert, kiállítás stb., - sportolás, kedvenc sport, iskolai sport, - olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, Internet, - kulturális események, - *a horvát reneszánsz. A dubrovniki petrarkisták,* - *a horvát romantika. Stanko Vraz versei,* - *a horvát modernizmus kora. Antun Gustav Matos pontréja és költészete,* - *a szórakoztató irodalom hatáskeltő eszközei,* - memoriter: *egy reneszánsz költemény és egy Vraz vagy Matos vers.*	- a szabadidő jelentősége az ember életében, - a művészet szerepe a mindennapokban, - szabadidősport, élsport, veszélyes sportok, - a könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai, - Antun Gustav Matos egyik elbeszélése - téma és műfaj, műfaj és kompozíció összefüggéseinek elemzése, - az irodalomolvasás szellemi, lelki motivációi, - a tömegkultúra megítélése.

8. Utazás, turizmus:	- a közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés, - nyaralás itthon, illetve külföldön, - utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése, - az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai, *- Marin Drzic portré,* *- az illirizmus irodalma. Ivan Mazuranic Smrt Smail-age Cengica (részletek),* *- tipikus műfajok a horvát irodalomban. Az útleírás. Részletek Antun Nemcic: Putositnice című művéből,* *- Petar Preradovic: Putnik című költeménye,* *- a horvát-magyar irodalmi kapcsolatok néhány kiemelkedő dokumentuma,* - memoriter: *szállóigék Ivan Mazuranic elbeszélő költeményéből.*	- a motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra, - az idegenforgalom jelentősége, - Ivan Mazuranic: Smrt Smail-age Cengica, - az irodalom körébe tartozó jelenségek időrendi áttekintése, - az irodalom története mint az olvasók története, - a horvát rajzfilmesek világhírű alkotásaiból, - az utazással kapcsolatos dokumentumfilmek.
9. Tudomány és technika:	- népszerű tudományok, ismeretterjesztés, - a technikai eszközök szerepe a mindennapi életben, *- a horvát expresszionizmus. Antun Branko Simic versei,* *- Miroslav Krleza életpályája. Részletek Krleza prózájából,* *- kortárs költők versei.*	- a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre, - az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása a posztmodern irodalmából, - Miroslav Krleza egy elbeszélése, - a kortárs horvát dráma.

3. KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

3.1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő

Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltató egységben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útitárs

3.2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Hvala; emelt szinten: Hvala vam lijepa. / Mnogo vam hvala. Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Jeste li vi... - Jesam. O, zdravo/Ej, bog...
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Dobro jutro!/Dobar dan!/Dobra vecer!/Laku noc - Dovidenja! Dobro dosli Zdravo!/Bog!/Pusa.
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Zovem se.../On je... - Drago mi je.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Tko je na telefonu? - Ana ovdje. Nazvati cu te poslije./Nazvali ste pogresan broj.
Levélben megszólítás, elbúcsúzás	Dragi Gospodine.../Draga Gospodo.../Draga Ana, - Srdacan pozdrav/Lijep pozdrav/S postovanjem/Sretno!
Szóbeli üdvözletküldés	Sve vas voli.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	E, zdravo, sto je nova?/Bog, brate, kako si? - Ja sam izvrsno.
Köszönet és arra reagálás	Hvala./Molim.

Bocsánatkérés és arra reagálás	Oprostite, molim vas. - Molim, nema na cemu.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Cestitam! /Sretan rodenda! /Sretan Bozi! /Sretnu Novu godin!

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Mnogo vam hvala.
Sajnálkozás, csalódottság	Zalim./Zao mi je./Nazalost, ja imam problema sa...
Öröm	Jako se radujem./Drago mi je./Veselim se.
Elégedettség, elégedetlenség	Meni se posebno svida./Ne svida mi se.
Csodálkozás	Sto kazes?/Stade mi dah.
Remény	Nadam se.../Mislim da bi moglo biti zabavno./Sve se ipak rjesava.
Félelem, aggodalom	Njih ce najvise.../To mi zadaje brige.
Bánat, elkeseredés	Tuga za...
Bosszúság	Gnjavaza/Opet buka
Együttérzés	Primite sucut.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándék

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Sto vam je mislenje? - Po mom misljenju...
Érdeklődés, érdektelenség	Mene zanima.../Mene ne zanima...
Tetszés, nem tetszés	Jako mi se dopada./Svida mi se. - Ne svida mi se.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	U pravu si. - Nisi u pravu.
Egyetértés, egyet nem értés	Slazem se./Potpuno se slazem s vama. - Ne slazem se s takvim ponasanjem.
Helyeslés, rosszallás	To je lijepo./Pametno./Bas dobro/Tocno. - Ne pravi se...
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Moram priznati./Dosta pricanja. - Nije tako.
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Ukusno./Ukusno je.
Közömbösség	Nije vazno.
Ígéret	Odmah cu provjeriti.
Akarat, szándék, terv	Pozivam vas na pice. Moze?
Kívánság, óhaj	Zelim razgovarati o.../Htjeli bismo se raspitati za.../Povratom poste ocekujem...
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	Mogli bismo...
Bizonyosság, bizonytalanság	I ja sam dobio takav dojam. - Ne mogu o tome govoriti.
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	Volim citati./Zanima me... - Sto vas zanima?

Kritika, szemrehányás	Apsolutno to ne odobravam/Zasto se nisi vratio?/Zasto si zaboravio?

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	To je njegovo racunalo./Ona je moja prijateljica.
Dolgok, események leírása	Stan se nalazi blizu parka u katnici./Zelim iznenaditi svoje
Információkérés	Gdje je.../Sto je.../Koliko je...
Igenlő vagy nemleges válasz	Da./Ne.
Tudás, nem tudás	Nije to jednostavno.
Válaszadás elutasítása	Tu temu ne volim.
Bizonyosság, bizonytalanság	Pa, ja ne znam.
Ismerés, nem ismerés	Znate li...
Feltételezés	Kad bih ja imala...
Emlékezés, nem emlékezés	Sjecam se./Zaboravio sam ti reci.
Indoklás (ok, cél)	Vidis da nije nista strasno.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Dodi na ples
Felszólítás, tiltás, parancs	Nemoj zakasniti./Ne zaboravi napisati zadacu./Zabranjeno parkiranje
Javaslat és arra reagálás	Dolazite sutra na izlozbu? - Vrlo rado.
Rendelés	Ja molim sok./Molim vas, juhu i mijesanu salatu./Zelimo stol za dvoje.
Meghívás és arra reagálás	Idemo na sladoled? - Idemo.
Kínálás és arra reagálás	Zelite li stogod popiti? - Da, svakako.
Reklamálás	Dobar dan Oprostite, ... nije svjeze.
Tanácskérés, tanácsadás	Sto ce biti ako...
Figyelmeztetés	Oprezno.
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Trazim ... dozvolu. - Dajem vam...
Segítségkérés és arra reagálás	Gdje mogu...?/Kako cu najbrze...?
Segítség felajánlása és arra reagálás	Hoces li je poslusati? - Vrlo rado.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa

Visszakérdezés, ismétléskérés	Nismo vas vidjeli. - Niste me vidjeli, je li?
Nem értés	Ne poznajem.../Ne razumijem...
Betűzés kérése, betűzés	Slovo po...
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Ma, govori vec jednom
Beszélési szándék jelzése	Sto mislite.../Digni prst
Téma bevezetése	Bio je to.../Kad je...
Témaváltás	Samo ti pricaj.
Félbeszakítás	Ma pusti to/Molim te najprije...
Megerősítés, igazolás	Ipak nije tako strasno.
Körülírás	Medutim, kako...
Példa megnevezése	Na primjer, cizme ljeti
Beszélgetés lezárása	Brzo, potrcimo/Daj, idemo/Dogovoreno.

4. ISMERETKÖRÖK, NYELVTANI SZERKEZETEK, SZÓKINCS

A következő táblázat a nyelvoktató ill. kétnyelvű Kerettanterv horvát nyelvi mellékletére épül. A lista a felsorolás természetéből adódóan nem lehet teljes. A középszintre vonatkozó ismeretkörök, témák tájékoztató jellegűek. Az adott nyelvtani formákat egy-egy példával illusztráltuk. A leíró nyelvtani szerkezetek aktív használata várható el a vizsgázótól. A receptív készséget mérő vizsgarészekben használt szövegekben előfordulhatnak a listán nem szereplő szerkezetek is, ezek azonban nem képezik a mérés részét.

Emelt szinten a mai horvát köznyelvben előforduló valamennyi nyelvi szerkezet ismerete a felismerés szintjén elvárható. A listán szereplő szerkezetek aktív ismeretét célzottan a nyelvhasználati vizsgarészben mérjük.

KÖZÉPSZINT

Téma, szerkezet	Példa
I. FONETIKA, ÍRÁS, HELYESÍRÁS	
A beszédhangok képzése és csoportosítása.	otvornici, zatvornici; c i c
Hangtani törvények.	palatalizacija, sibilarizacija
Hangsúly, intonáció.	kratki, dugi, silazni, uzlazni
Alapvető helyesírási szabályok.	fonoloski, etimoloski; tiskana i pisana slova
II. A SZÓKINCS	
A szóképzés	*mladost, putic*
A szóösszetétel	*gradonacelnik, jugoistok*
Szórövidülés, mozaikszó	*auto, HNK, PTT, UNESCO/Unesco*
III. A SZÓFAJOK	
A FŐNÉV	
A főnév neme.	imenice muskoga-, zenskoga- i srednjega roda
A főnév száma.	cvijet-cvijetovi; mraz; vrata
A főnév fajtái	

A főnévragozás	
A főnévragozás rendhagyó esetei.	
A MELLÉKNÉV	
A melléknév ragozása.	crven konj - crveni konj
A melléknév fokozása.	lak - laksi - najlaksi
A NÉVMÁSOK	
A személyes névmás.	ja, ti, on...
A visszaható névmás.	*Sebe*
A birtokos névmás.	moj, tvoj, njegov...
A kérdő/vonatkozó névmás.	tko, sto, koji
A határozatlan/tagadó/általános névmás	netko, nesto, nekakav; nitko; itko
A SZÁMNEVEK	
A tőszámnév.	jedan, jedna, jedno
A sorszámnév.	Prvi camac
A gyűjtőszámnév.	*Trojica; troje*
A határozatlan számnév.	
AZ IGE	
Az igenevek világa.	Dati, dici; citao - citala - citalo; ziveci, dozivjevsi
Az igeragozás.	
Az igeidők.	citam, citao sam, (ja) cu citati
Az igemódok.	Citaj, (ja) bih citao
A HATÁROZÓSZÓK	Ovdje, sada, zato, ovako, ovoliko, dakle
AZ ELŐLJÁRÓSZÓK	
Tárgyesettel.	*Mimo*
Birtokos esettel.	*Bez*
Részeshatározós esettel.	*K*
Eszközhatározós esettel.	*Pod*
Elöljárós esettel.	*O*
A KÖTŐSZÓK A MONDATOKBAN	
AZ INDULATSZÓK	*Ej, bum*
A MÓDOSÍTÓSZÓK	
IV. MONDATTAN	
A mondatok írásjelei.	
Az egyszerű mondat.	
Az állítmány és az alany	Hocu uciti. Mladi su sretni.
A tárgy	Djecak pise pismo majci.
A határozó. A határozók helyes használata.	Bio sam s prijateljem u lovu.
A jelzők.	Treci mjesec vratio se Joza.
Az értelmező.	U srcu zemlje Istre ima neko cudno brdo.

A mondat szerkezetei.	
Az alárendelt összetett mondat.	Ispricat cu ti sto sam dozivio.
A mellérendelt összetett mondat.	Nebo se razvedrilo, ali je sunce vec zapalo.
V. SZÖVEGTAN	
Szövegfajták. Közéleti-munkahelyi szövegtípusok.	Zivotopis/autobiografija, prikaz, uputa/instrukcija
VI. STILISZTIKA	
Stílusrétegek. Stílusárnyalatok.	Knjizevnoumjetnicki-, znanstveni-, administrativni-, novinarski-, razgovorni stil
Az ifjúsági nyelv.	Ulicarski-, dacki-, sportski zargon
VII. A HORVÁT NYELV EREDETE	
A nyelvrokonság.	Juznoslavenski jezici
A nyelvjárások.	*Cakavsko, stokavsko i kajkavsko narjecje*
A nyelvújítás.	*Gaj i ilirci*
A horvát nyelv új fejleményei.	Razgovorni jezik

EMELT SZINT

Minden, ami középszinten, továbbá

Téma, szerkezet	Példa
I. EMBER ÉS NYELV	
A nyelvek sokfélesége. A horvát írás története.	Indoeuropski jezici, staroslavenski jezik; glagoljica
II. A HORVÁT NYELV TÖRTÉNETE	
Nyelvemlékek.	Bascanska ploca
A horvát nyelv történetének fő szakaszai. Egy nyelvtörténeti korszak jellemzése.	Jezik hrvatske renesansne knjizevnosti. Jezik barokne knjizevnosti. Jezik kajkavske knjizevnosti.
Írók nézetei a nyelvről.	
III. NYELV ÉS TÁRSADALOM	
A mai horvát nyelv rétegeződése. A nyelvi norma. A köznyelv és a nyelvjárások. Egy magyarországi horvát nyelvjárástípus jellemzése.	zargoni/argo/sleng/satrovacki
Egynyelvű- és rétegnyelvi szótárak ismerete.	*Vladimir Anic: Rjecnik hrvatskoga jezika*
A kisebbségi nyelvhasználat társadalmi jelentősége. A kétnyelvűség.	
A tömegkommunikáció leggyakoribb műfajai.	strip, radio, kazaliste, film, televizija
III. A NYELVI SZINTEK	
Hangtani törvények.	nepostojano a, nepostojano e, vokalizacija, navezak, jotacija, jednacenje sumnika po zvucnosti, jednacenje zatvornika po mjestu tvorbe, gubljenje suglasnika, smjenjivanje -ie-je-e-i

A szóképzés. A szóalkotás ritkább módjai.	Sufiksalna tvorba, refiksalna tvorba trziste, kukuruziste
A főnévragozás egyes rendhagyó esetei.	
Az ige.	Govorih, govorah, govorivsi, govoren, bijah/bjeh/bio sam govorio
A tárgy.	Indirektni-, prijedlozni objekt: Pripovijeda se i o zmaju. U 15. stoljecu zemlje su bile poharane od Turaka.
A határozó.	Prilozne oznake: posljedice, pogodbe, dopustanja i izuzimanja
A mondatok osztályozása.	Neoglagoljena recenica, recenica s neizrecenim subjektom, besubjektna recenica
A mellérendelt összetett mondat.	iskljucne, zakljucne
Az alárendelt összetett mondat.	posljedicne, dopusne
A többszörösen összetett mondat.	
A mondat hangsúly-, szünet-, hanglejtés- és szórendi viszonyai.	
IV. KOMMUNIKÁCIÓ	
A kommunikációs folyamat tényezői.	
A vizuális és a nyelvi kommunikáció.	
A testbeszéd és a szóbeli megnyilatkozás viszonya.	
V. SZÖVEG és SZÖVEGTÍPUSOK	
A szöveg szóban és írásban	
A szöveg jelentése	
Szövegfonetikai eszközök	intenzitet, ton, tempo, pauza
Az ismeretközvetítő CD-ROM és az internet	
VI. KÖZLÉSMÓDOK és MŰFAJOK	
Hagyományos és új műfajok.	ismo, strip, telefon, radio, film, televizija
A tömegkommunikáció nyelvi és nem nyelvi tényezői.	obavijest, vijest, fotovijest, oglas, reklama
A tanulás tipikus szövegei.	problem, rjesavanje, prijedlog tvrdnja, dokazi, prihvacanje
VII. RETORIKAI MŰFAJOK	
A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai	
A megtervezett szöveg	

Szókincs

A szókincs mennyisége és minősége meghatározó eleme a nyelvtudásnak.
A vizsgázó szókincse minőségében és mennyiségében legyen elég ahhoz, hogy az adott szinten elvárt módon és minőségben
- meg tudja valósítani a kommunikációs szándékait szóbeli és írásbeli közlésekben, mindennapi és elvontabb témákban;
- meg tudja érteni a mások által alkotott írásbeli vagy szóbeli közléseket.

A vizsga szókincsének alapjául a horvát standard nyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete csupán a kijelölt irodalmi szemelvények esetében követelménye a vizsgának. A vizsgázónak tudnia kell használni olyan kompenzációs stratégiákat is, melyek a kommunikáció sikeres fenntartása érdekében alkalmazhatók. Például egyes szavak ismeretének hiányában a vizsgázó közlési nehézségeit úgy hidalhatja át, hogy az adott lexikai elemet körülírja vagy a regionális, ill. helyi nyelvjárás birtokában nyelvjárási elemekkel helyettesíti. Hallott és olvasott szövegnél az ismeretlen szavak jelentésének megértése érdekében olyan stratégiákat használ, mint pl. jelentés kikövetkeztetése a szövegösszefüggésből.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Horvát helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Horvát helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveg-gyűjtemény, kötet

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarész-összetevők feladatai és ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarész-összetevők megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvű szótár, valamint a horvát nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít**.**

Értékelés

- Az egyes vizsgarész-összetevők értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarész-összetevőben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó az írásbeli és szóbeli vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át teljesítse (a 12% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A vizsgarész-összetevők feladatlapjainak feladat-meghatározásai horvát nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat**.**

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),

- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

Az olvasott szövegek
- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kivett mondat, bekezdés helyének megtalálása,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- vázlat készítése.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó. A feladatsor 25-30 kérdésből/itemből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.

A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek
- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 300-350 szó.

A feladatok szövegekre épülnek. Egy feladat mondatokra épül, ezzel azonban az elérhető pontszám körülbelül 15%-a szerezhető meg.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).

A felhasznált szövegek
- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,
- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése**,**
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2-4 feladatból áll. Egy feladathoz egy hosszabb szöveg helyett tartozhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-7 perc. A feladatsor 20-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát horvát nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok, próza-, drámarészletek, versek, dalok, stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek - festmények, szobrok, épületek, népviseletek, fotók, képsorok, grafikonok, táblázatok, stb.) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga 2 feladatból áll.

Az *első feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg létrehozása. A vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 40-50 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail, naplóbejegyzés, üzenet, emlékeztető).

A *második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat:* rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál, vagy egy műrészletet elemez adott szempontok szerint vagy képsorokat vet össze egy 200-300 szó terjedelmű szöveg megírásával. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A nyelvtani, lexikai, helyesírási hibákkal szemben magasabb a toleranciahatár, mint emelt szinten.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik.

Szóbeli vizsga

Beszédkészség, horvát nemzetiségi tartalom

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait horvát nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,

- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok horvát nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a horvát nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

A szóbeli vizsgarész tételeit a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján a vizsgáztató tanár állítja össze. A tételsor 15 tételből áll.

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő: 10 perc. A szóbeli vizsga 15 perc időtartamú.

A vizsga rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a horvát nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

A tétel 2 feladatból áll.

Az *első feladatban* a vizsgázónak egy, a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie (ld. Kommunikációs helyzetek és szándékok, Témakörök), amelyben partnere a vizsgáztató. A feladat tehát az, hogy a vizsgázó a beszélgetésben interaktívan vegyen részt, megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzó kérdésekre megfelelő válaszokat adjon.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a horvát nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát (ld. Témakörök, Nyelvtani ismeretek, szerkezetek) kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt szerzők köteteinek, műveinek használata megengedett, amelyekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Értékelés

Az értékelés egyéni értékelőlapon a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik.

Az értékelés négy kritériumon (Kommunikációs hatás: *a)* milyen mértékben tudja gondolatait önállóan kifejezni, *b)* beszédstílusa mennyire folyékony, *c)* megnyilvánulásai mennyire relevánsak a feladatmegoldás szempontjából; Nyelvtan és koherencia; Szókincs; Hangképzés, hangsúly, intonáció) alapul. A kommunikációs hatásra 12, a további három kritériumra (Nyelvtan és koherencia, Szókincs, Hangképzés, hangsúly, intonáció) 7-7 pont adható. A két feladat együtt kerül értékelésre.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

	Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont

Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	20	30
	Íráskészség	90	20	30
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának B2-C1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy a B2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarészek feladatai, valamint ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarészek megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvű szótár, valamint a horvát nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át teljesítse (a 12% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A feladatlapok feladat-meghatározásai horvát nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgarészben a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,

- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

Az olvasott szövegek
- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenhet meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása,
- a cím és a szöveg egészének viszonya,
- a szöveg egészének jelentése,
- a szöveg szerkezete, a felépítés által közvetített jelentés,
- vázlat készítése,
- a szöveg rövid összegzése.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 1-3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1000-1200 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.

A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek
- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztáskor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg. Emelt szinten a vizsgázó változatosabb és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.
A feladatsor 4-5 feladatból, 35-40 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó.
Valamennyi feladat szövegre épül.
Egy feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés).

A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- megérteni a szöveg lényegét,

- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).
- megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,
- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Emelt szinten olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Emelt szinten a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,

- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázó 2-3 szöveget hallgat meg, amelyek együttes terjedelme 8-10 perc. A teszt 2-3 feladatot, 25-30 itemet tartalmaz.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amit a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgapontokká való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát horvát nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejteni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,

- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.
- érvelés nyelvi, irodalmi, kulturális kérdésekről (a feladat tartalmaz egy szövegrészletet),
- két szöveg adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a kiemelt szempontokat (tematikus, stílusbeli). A szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A vizsgázó emelt szinten az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy a vizsgázó emelt szinten részletesen, választékos szókinccsel és igényesebb nyelvi szerkezeteket használva ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:

- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra a megadott irányító szempontok alapján.

A vizsga 2 feladatból áll.

Az *első feladatban* a vizsgázó informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 80-100 szó terjedelmű szöveg megírásával.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A kiválasztott témáról a megadott irányító szempontok alapján a vizsgázónak körülbelül 300-350 szó terjedelmű szöveget kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

Értékelés

Általános kritériumok:

- a tartalmi kifejtés kritériumai: a téma megértése, nyelvi és irodalmi műveltség, kultúrtörténeti asszociációk, személyes állásfoglalás, világismeret, lényegkiemelés,
- a szöveg megszerkesztettségének kritériumai: a kért műfajnak való megfelelés, tagolás, szerkezeti arányosság, a terjedelem megtartása,
- a szöveg nyelvi minőségének kritériumai: a köznyelvi norma biztos ismerete: nyelvtan, szókincs, helyesírás, szabatos előadásmód, olvasható kézírás, rendezett íráskép.

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Beszédkészség, horvát nemzetiségi tartalom

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait horvát nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.
- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejteni,
- olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,
- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok horvát nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a horvát nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

A szóbeli vizsgarészhez a tételek a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján központilag készülnek. A tételsor 20 tételből áll. A tételsor a horvát nemzetiség irodalmát, kultúráját, nyelvét dolgozza fel a *Témakörök* és *a Nyelvtani ismeretek, szerkezetek,* című fejezetek alapján.

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő 10 perc. A szóbeli vizsgarész 20 perc időtartamú.

A vizsgarész rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a horvát nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

Az *első feladatban* a vizsgázó egy vagy több horvát nyelven íródott - a Témakörök c. rész tartalmaihoz kapcsolódó - idézetet értelmez és fejti ki véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a horvát nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg. A vizsgáztató előre meghatározott, további véleménynyilvánításra ösztönző kérdéseket tehet fel.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt szerzők köteteinek, műveinek használata megengedett, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

Emelt szinten a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az a jellemző, hogy a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát. A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok horvát nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a horvát nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

Értékelés

Általános értékelési kritériumok:

- tartalom: tématartás, nyelvi, irodalmi, kulturális tájékozottság, problémaérzékenység,
- előadásmód: a témának megfelelő világos felépítés, lényegkiemelés,
- nyelvi megformáltság.

Az értékelés központilag kidolgozott egyéni értékelőlapon történik. Az értékelési útmutató tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását.

HORVÁT NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

KOMPETENCIÁK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Jártasság a horvát nyelv helyes használatában: a beszédben, szövegértésben és szövegalkotásban. Az írásbeli és élőszóbeli kifejezés legfontosabb formáinak ismerete.

A témának megfelelő nyelvi kifejezés képessége; helyes írás, áttekinthető, olvasható íráskép.

Az irodalom mint művészet és az emberi társadalom kapcsolata. A horvát irodalom helye a világirodalomban; irodalmi műalkotások értelmezése.

I. Szövegértés

- Szövegértés képessége: az írott és beszélt szöveg megértése, az adott szöveg logikai-jelentésbeli szerkezetének ismerete.
- A nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (szótár, lexikon, enciklopédia, antológia, sajtó, internet, CD-ROM).
- Az információk kiválasztása, rendszerezése a megnyilatkozás tárgyának, funkciójának és irányának megfelelően.
- Személyes álláspont kialakítása a különböző módon szerzett információk alapján.

II. Irodalmi és más szövegek értelmezése

- Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak, az adott szempontnak megfelelően: szépirodalmi, publicisztikai, valamint ismeretterjesztő szövegek; szövegek összehasonlítása, értelmezése a műfajnak, kifejezésmódnak, szerkezetnek megfelelően.
- Annak felismerése, megértése és bemutatása, hogyan fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit és gondolatait.

- Olvasmányokra való tárgyszerű, illetve személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódban a műfaji normák és a címzettnek figyelembevételével.

III. Írásbeli szövegalkotás

- Különböző témákban, különböző műfajokban személyes vélemény megfogalmazása megfelelő szabatossággal.
- Tájékoztató, érvelő és esszé típusú szövegek alkotása a megadott témában (a magyarországi horvátok kulturális öröksége; döntéshelyzetek a mindennapi életben; emberi kapcsolatok; erkölcsi kérdések, érzelmek; a jelenkor problématípusai, a tömegkommunikáció).
- Különböző műfajú szövegek alkotása technikájának, stiláris jegyeinek ismerete, azok alkalmazása; a szövegformálási, szövegszerkesztési és helyesírási hibák önálló javítása (önellenőrzési képesség birtoklása).
- A köznyelvi norma alkalmazása, a helyesírási szabályok helyes alkalmazása a helyesírási szabályzat önálló alkalmazásával és a nélkül; rendezett íráskép.
- A műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény, állásfoglalás megfogalmazása (költészet, szépprózа, színházi élmény, film, építészet, zene).
- Hivatalos szövegművek (hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény, stb.) szerkezeti, tartalmi és nyelvi normáinak alkalmazása.

IV. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- A beszédhelyzetnek, a műfajnak, a témának és a címzettnek megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.
- Retorikai képességek bizonyítása memoriterek előadásával (szóhasználat, szó- és mondathangsúly, hanglejtés, szünet, hangerő, hangszín, beszédtempó).

V. Fogalomhasználat

- Nyelvi és irodalmi fogalmak ismerete, azok helyes alkalmazása szóban és írásban.
- Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése, bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten

- Fogalmak meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.

ISMERETKÖRÖK

HORVÁT NYELV

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Az információszerzés és az információk feldolgozása	Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete. Az információk használata a mindennapi életben és az iskolában. Adatgyűjtés, a megfelelő információk kiválasztása, rendszerezése, valamint azok felhasználása adott témában. Pl. könyvismertetés, filmajánlat; CD-ROM, lexikon, enciklopédia, internet.	Az információkban való tájékozottság bizonyítása, az információk célirányos felhasználása nyelvi és irodalmi feladatokban.

2. Szövegértés	A szövegértés képességének bizonyítása a különböző típusú szövegek (irodalmi, publicisztikai, ismeretterjesztő) bemutatásával és összehasonlításával. A hallott és olvasott szövegben a lényeg kiemelésének képessége. A különböző műfajú szövegek gondolatsorának megértése, a kifejezőeszközök szerepének felismerése és megnevezése.	A szerzett ismeretek alkalmazása és önálló felhasználása az olvasott szövegek felhasználásával.
3. Szövegalkotás *A)* Szóbeli nyelvhasználat	A kommunikációban a beszédhelyzethez, a témához, a partnerhez való igazodás képessége, a kulturált nyelvi magatartás. A szövegfonetikai eszközök (szünet, beszédtempó, hangerő) kifejező használata. Szóbeli kommunikációs helyzetek az iskolában és a mindennapi életben, pl. személyek és tárgyak leírása, élmények és hangulatok kifejezése, információ- és tanácskérés, udvariassági formák. Az érvelés technikájának tudatos alkalmazása irodalmi témában és mindennapi kérdések megválaszolásában. A horvát nyelv hangtani, alaktani és mondattani szabályainak megfelelő nyelvhasználat a beszédben. A helyes szóhangsúly követése, a horvát hanglejtés szabályainak való megfelelés. Frazeológiai kifejezések és vonzatok helyes használata a beszédben. Néhány horvát frazeológiai kifejezés megfeleltetése a magyarral. Annak igazolása, hogy a horvát és a magyar állandósult szókapcsolatok nem mindig	A logikus érvelést követő részvétel vitában, személyes állásfoglalás kifejtése különböző témában. Pl. egy irodalmi mű szereplőjének értékrendjéről. A helytelen szó- és mondathangsúly okozta kellemetlenségek (jelentésváltozás) igazolása példák alapján. A frazeológiai kifejezések használatának kötöttsége az egyes funkcionális stílusokban példák alapján. Az állandósult szókapcsolatok stílusértékként való használata.

	fordíthatók le szó szerint, illetve, hogy a horvát és magyar nyelvben eltérhetnek a vonzatok. A magán- és nyilvános nyelvhasználat közti különbségek ismeretének bizonyítása példa alapján. Pl. nyelvhelyességi hibák, töltelékszavak, hiányos és befejezetlen mondatok használata.	
B) Retorika	A szónoklat, a nyilvános beszéd szerepe a meggyőzésben. A nyilvános beszéd főbb nyelvi jellemzőit befolyásoló tényezők: a beszélő és a hallgató viszonya, a beszélő személyisége, a beszédhelyzet, a megnyilatkozás célja, a megnyilatkozás tárgya. A szöveg hangzó erejének és az érzelmek kifejezésének szerepe. Hatáskeltő fogások és gesztusok. Nyilvános beszéd szerkesztése adott témára, pl. ballagás, szalagavató a tanult memoriterek és más idézetek felhasználásával.	Szónoklatok a horvát irodalmi művekben néhány példa alapján. Pl. August Senoa műveiben. Adott szónoklat elemzése a megadott szempontok szerint. A pátosz. Stilisztikai eszközök, költői képek használata és szerepe a szónoklatban.
C) Írásbeli nyelvhasználat	Az írásbeli és a szóbeli megnyilatkozás közti különbségek bemutatása (pl. mondatszerkesztés, szókincs, nyelvhelyesség). A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal. Különböző szövegfajták (leírás, elbeszélés, dialógus) jellemzőinek ismerete és önálló szövegalkotás e műfajokban saját élmények és olvasmányok alapján.	Irodalmi és más példák alapján a középszinten megjelölt szövegtípusok nyelvi elemzése. Következtetések megfogalmazása az újonnan olvasott művek műnemi, műfaji sajátosságaiból, irányzati, egyedi stílusbeli jellemzőkből, előadásmódból, versformákból szakszerű fogalomhasználattal.

	A továbbtanuláshoz és a munkavállaláshoz szükséges szövegtípusok (esszé, ismertetés, jegyzőkönyv, kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, hozzászólás, köszönőlevél, meghívó, részvétnyilvánítás) normái, önálló szövegalkotás e műfajokban. Lényegre törő, világos felépítésű kifejtett szöveg alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző közlésformák valamelyikében. Az idézés technikai szabályainak ismerete és helyes alkalmazása. Az idegen szavak helyesírása főbb szabályainak ismerete és helyes használata.	
4. Ember és nyelv	A nyelv és a beszéd eredete, szerepe az emberi érintkezésben. A kommunikáció tényezői és funkciói. A kommunikáció nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközei. A nyelv és beszéd összefüggése. A nyelv mint változó rendszer. A nyelv mint jelrendszer. A nyelvi jelek (jelölő, jelölt). Anyanyelv, idegen nyelv, kétnyelvűség. A horvát és a magyar nyelv közötti különbségek (pl. nyelvtípusban).	A gesztusok, a mimika, a testbeszéd szerepe az emberi érintkezésben példák alapján. A művészi nyelvhasználat jellemzői (a nyelv esztétikai funkciója). Különböző jelrendszerek (matematikai, közlekedési jelek, piktogramok, szimbólumok).
5. A horvát nyelv története	A szláv nyelvek helye az indoeurópai nyelvcsaládban. A szláv nyelvek osztályozása (ősszláv nyelv, ószláv nyelv; nyugati szláv, déli szláv és keleti szláv nyelvek). A horvát nyelv történetének főbb szakaszai (a latin írásra való áttérés, horvát szótárírás, törekvések az egységes irodalmi nyelv megteremtéséért, a horvát normatív	Az első horvát grammatikák és szótárak.

	nyelv kezdetei, az illír mozgalom jelentősége a horvát nyelv történetében, a horvát nyelv alárendelt szerepe a szerb nyelvvel szemben, „Deklaráció”). Nyelvemlékek: Bascanska ploca, Red i zakon, Sibenska molitva, Mária-siralom. A glagolita, a cirill és a latin írás. Az irodalmi nyelv kialakulása. A mai horvát nyelvművelés legfontosabb kérdései. Purizmus és kultúra (a standard nyelv normái, nyelvi tanácsadó szótárak ismerete és használata).	Változások a horvát nyelv hangállományában. Nyelv, kultúra és politika. Ljudevit Gaj: Kratka osnova.... című művének jelentősége. Helyesírási viták a mai horvát nyelvészeti körökben (pl. etimológikus v. kiejtés szerinti helyesírás).
6. Nyelv és társadalom	A társadalmi és területi nyelvváltozatok és norma (szakszavak, zsargon, regionalizmus). A mai horvát nyelv rétegződése; köznyelv, tájnyelv, regionális köznyelv. Az irodalmi nyelv és a nyelvjárások kapcsolata. Magyarországi horvát nyelvjárások és fő jellemzőik példák bemutatásával.	A változások a mai horvát nyelvben. Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (SMS tömörsége, elektronikus levelezés). A magyar nyelv hatása a magyarországi horvátok anyanyelvére példák bemutatásával. Legalább egy nyelvjárás jellemzői.
7. Nyelvi szintek *A)* Hangtan	A horvát nyelv hangállománya. A hangképzés: a hangképzés menete és a hangképző szervek. A c, c, d, dz, lj és a magánhangzós r helyes képzése és kiejtése. A horvát és a magyar nyelv hangrendszere közti különbségek ismerete. A hangok csoportosítása. Hangváltozások (mozgó a, l/o alternáció, palatalizáció, szibilarizáció, o>e hangváltozás, jotáció, zöngésség szerinti hasonulás, a képzés helye szerinti hasonulás) ismerete, tudatos és helyes használata szóban és írásban. Az ije/je/e/i alternáció helyes használata. A horvát nyelv (szó)hangsúlyrendszerének megfelelő	A nyelvjárások hangrendszerének gazdagsága. A horvát hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása [pl. jer, jor, jat, nazálisok]. Tőváltozatok; hangváltozások az abszolút és relatív tövekben. Az ije/je/e/i alternáció értelmezése a szillabikus verselésben.

	kiejtés, a szóhangsúly jelentésmegkülönböztető szerepe példákon keresztül.	
B) Alaktan	A szóelemek (szótő, toldalékok) osztályozása (jelentésük, helyük, valamint funkciójuk szerint) és szerepük a szóalak felépítésében. Szavak képzése adott szófajokból. A szófajok rendszere. A szófajok felosztása.	A toldalékok rendszere (főnév és igeképzők).
	Az alapszófajok nyelvtani kategóriái (nem, szám, személy, eset, igeidő, igemód).	
	A főnevek csoportosítása és ragozása. A gyűjtőnevek jelentése, ragozása és egyeztetése. A melléknevek fajtái és kétféle ragozásuk. A melléknévfokozás. A névmások fajtái, ragozásuk. A számnevek felosztása, ragozásuk. A számnevek és névszók egyeztetése nyelvtani esetben. Az igék felosztása; az igenemek.	Az aorisztosz (befejezett múlt idő), az imperfektum (folyamatos múlt idő) használatának gyakorisága a mindennapi beszédben és költői nyelvhasználatban.
	A határozószók fajtái és jelentésük. Az elöljárószók szerepe, esetbeli vonzata. A k(a) és a s(a) elöljárószó helyes használata. A kötőszók, indulatszók és partikulák szerepe a mondatban.	
	Különbségek a magyar és a horvát nyelvben a szófajfelosztásban, a mondatrészek, valamint a mondatrészek kifejezőeszközei között.	
	A különböző szófajok helyesírása. Helyesírásbeli különbségek a horvát és a magyar nyelvben.	
C) Szószerkezetek	Paradigmatikus és szintagmatikus viszonyok a mondatban (szószerkezetek).	
D) Mondattan	A mondat szerkezete és felépítése. A mondatok szerkesztettségi fokuk szerint	Az aktuális mondattagolás és a szórend. A fordított szórend (inverzió) stilisztikai

	(teljes és hiányos mondat, tagolatlan mondat). A mondat az élőbeszédben és az írott nyelvben. A mondatfajták (kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító). A mondatrészek (alany, állítmány, tárgy, jelző, értelmező jelző) és kifejezőeszközeik. Szám, személy és nem szerinti egyeztetés. A modalitás. A szófajok mondatbeli és szövegbeli szerepe. Pl. főnevek és melléknevek a leírásban (nominális stílus), igék az elbeszélésben dinamizmus), a névmások helyettesítő szerepe. Az egyszerű és összetett mondatok. Az írásjelek a mondatban és a szövegben.	szerepe. A felszólító módú igealak szerepének megkülönböztetése és helyes alkalmazása a kérés, óhaj, parancs/felszólítás kifejezésében. A jelen és múlt idő szerepe a mondatban: valódi jelen és múlt idő, elbeszélő jelen idő, jövő idő kifejezése jelen és múlt idejű igealakkal, a „mindenidejű” jelen és múlt idő.
8. Szókészlettan	A szókincs fogalma. Aktív és passzív szókincs. A szókincs változásainak okai. A szókincs gazdagításának módjai (szóátvétel, szóhasadás, szóképzés, szóösszetétel). Szóképzési módok (prefixummal, szufixummal, összetett szufixális). A szófajváltás. A nevek világa (személy- és ragadványnevek, népnevek, helynevek). Egynyelvű és kétnyelvű szótárak biztos használata.	A historizmusok, archaizmusok, lokalizmusok, regionalizmusok, tájszavak, kollokvializmusok, zsargonok, vulgarizmusok, idegen szavak és frazémák stilisztikai szerepe.
9. A stílus és jelentés	A stílus fogalma, értelmezése. Stílus a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. A nyelv és a stílus összefüggése. Az irodalmi nyelv és a zsargon viszonya. A horvát nyelv stílusrétegei és jellemzőik. A szépirodalmi, a publicisztikai, a tudományos, a hivatalos, és társadalmi stílus jellemzői. Szóhasználat és stílusérték. A nyelvi jelek csoportjai a hangalak és jelentés viszonya szerint (egyjelentésű	A nyelv és a stílus összefüggése. Az irodalmi nyelv és a zsargon viszonya. Néhány frazeológiai kifejezés eredete példával Frazeológiai kifejezések és szerepük a mindennapi életben valamint a művészi nyelvhasználatban.

	és többjelentésű szavak, szinonimák, homonimák, homográfok). Kétféle névátvitel (metaforikus, metonimikus). Alapjelentés és elsődleges jelentés. Denotatív és konnotatív jelentés. Állandósult és alkalmi jelentés. A szótárak fajtáinak ismerete, és azok használata. A képszerűség stíluseszközei és hatásuk. Stíluskorszakok, stílusirányzatok ismerete alapján tájékozottság a stílustörténetben.	A szójelentés változásai. Stílus és norma koronkénti változatai példa alapján.

A középszint követelményei kötelezőek az emelt szinten is.

FOGALMAK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűk jelzik.
alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, felsorolás, fokozás, túlzás,
állandósult szókapcsolat: szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás
egyeztetés
expresszivitás, eufemizmus, evokáció, archaizálás, egyéni szóalkotás, *poetizmus*
gesztusnyelv
hangutánzás, alliteráció, áthajlás
horvát nyelv történetének korszakai
indoeurópai nyelvek
írásjelek *(interpunkció):* gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző, idézőjel
jel, jelrendszer
jelentés: szójelentés, denotatív és konnotatív jelentés, szótári és kontextuális jelentés
kétnyelvűség
kommunikáció, a kommunikációs folyamat tényezői és funkciói
kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség; magánéleti és nyilvános nyelvhasználat
magánhangzó, mássalhangzó képzésmódja, hangtörvények
mondatfajták: modalitás
mondat- és szövegfonetikai eszközök
mondatszerkezet: egyszerű mondat, összetett mondat, alárendelő és mellérendelő összetett mondat
metafora: szótő, toldalékok és fajtáik

morféma
nyelvemlék
nyelvi norma
nyelvtörvény
nyelv területi, funkcionális és élőnyelvi tagolódása: sztenderd, köznyelv, irodalmi nyelv, nyelvjárás, regionális nyelv, szaknyelv, zsargon
publicisztikai műfajok: hír, tudósítás, interjú, riport, *recenzió,* kritika
stílus, stílusérték (sztiléma), stílushatás
stílusirányzatok kifejezőeszközei
szláv nyelvcsalád: nyugati, déli és keleti szláv nyelvek; ősszláv nyelv, ószláv nyelv
szószerkezetek és fajtáik
szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, szóátvétel, szóhasadás
szófajok
szójelentés: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szó; rokon- és ellentétes jelentésű szó, homográfok
szóképek: metafora, metonímia, hasonlat, allegória, szimbólum
szókincs rétegei: belső keletkezésű szavak, jövevény- és idegen szavak
szórend: egyenes, fordított és mechanikus szórend; aktuális tagolás: ismert és új közléselem
szöveg, szövegegységek: bekezdés; kontextuális jelentés
szövegtípus, szövegfajta: leírás, elbeszélés, magyarázat, párbeszéd, monológ, kérvény, önéletrajz, pályázat, hivatalos levél, hozzászólás, információk, tanácskérés, udvariassági formák, ismertetés, köszönőlevél, meghívó, részvétnyilvánítás

ISMERETKÖRÖK

HORVÁT IRODALOM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Szerzők és művek Életművek	Marin Drzic, Petar Preradovic, August Senoa, Silvije Strahimir Kranjcevic, Antun Gustav Matos, Miroslav Krleza, Tin Ujevic, Josip Gujas Dzuretin. Az életút jelentős tényei. A szerzők jellegzetes regionális és kulturális kötődései. A pályakép főbb jellemzői. Néhány kortárs megnevezése. Kapcsolatok a művek között (témák, élethelyzetek, műfajok, kifejezésmód, jellemző motívumok). A művek bemutatása, elhelyezése az	A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, problémafelvetések. Kötetek (témák, motívumok, rendszerező elvek). A pályaképet befolyásoló irányzatok, egyéb hatások. A művek bemutatásához, értelmezéséhez kapcsolódó tények (meghatározó hatások, világirodalmi párhuzamok). Kapcsolatok a magyar irodalommal. A szerző helye és hatása az irodalmi

	életműben, az adott korszakban. Memoriterek előadása.	hagyományokban.
Egy mű beható ismerete	Ivan Gundulic: Osman Matija Petar Katancic: Vinobera u zelenoj Molbice dolini Petar Preradovic: Rodu o jeziku Ivan Mazuranic: Smrt Smail-age Cengica August Senoa: Zlatarovo zlato Vjenceslav Novak: Posljednji Stipancici A. B. Simic: Preobrazenja Miroslav Krleza: Povratak Filipa Latinovicza, Gospoda Glembajevi, Baraka Pet Be. A művek keletkezésének körülményei. A művek műfaji sajátosságai, témája, motívumok, kompozíciója, nyelvhasználata. A főbb művek beható ismeretén alapuló értelmezése. Memoriterek előadása.	A műnemi, műfaji, stílusbeli sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben. A mű utóélete, hatása az irodalmi hagyományban. A társadalmi és családregény általános jellemzői világirodalmi példákon keresztül is. Krleza és Ady. Az analitikus dráma jellemzői Krleza: Gospoda Glembajevi drámája alapján. Memoriterek felhasználása a művek értelmezése alkalmával.
A közelmúlt irodalmából	Művek bemutatása, lényegre törő értelmezése. A téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok összefüggései. Jure Kastelan: Tvrdava koja se ne predaje Josip Pupacic: Tri moja brata, More Ranko Marinkovic: Ruke Antun Soljan: Luka Egy választás szerinti szerző a közelmúlt magyarországi horvát irodalomból.	A művek összevetése a korszak irányzataival. Ranko Marinkovic: Glorija Vesna Parun: Mati covjekova, Ti koja imas nevinije ruke Dragutin Tadijanovic: Dugo u noc, u zimsku bijelu noc, Prsten
A kortárs irodalomból	Milivoj Slavicek: Moj kriz svejedno gori „Próza farmernadrágban” jellemzőinek bemutatása Zvonimir Majdak: Kuzis, stari moj regényén keresztül. Bozidar Prosenjak: Divlji konj A választott mű értelmező bemutatása.	Ivo Bresan: Predstava Hamleta u selu Mrdusa Donja. Vagy Miro Gavran: Kreontova Antigona Az irodalmi nyelv mai jellegzetességei, példákkal (pl. kollokvializmusok, zsargon, stb. jelenléte a mai horvát irodalomban).
Világirodalom	Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia (műfajok, témák, motívumok,	Korszakok jellemzőinek ismerete; korszakonként két szerző és művének felsorolása.

	élethelyzetek, hőstípusok). Egy korszak jellemzői egy kiemelkedő képviselőjének bemutatásával (középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, realizmus, avantgarde, XX. század). Pl. Balzac: Goriot apó - realizmus. Baudelaire: Albatrosz - francia szimbolista líra.	Megjegyzés: A magyar nyelvet idegen nyelvként tanuló diákoknak, akik a világirodalmat nem a magyar irodalmon belül tanulják kötelező: Két választás szerinti prózai vagy drámai mű elemző bemutatása a korszakok jellegzetes jegyeinek kiemelésével.
Korszakok, stílustörténet	Legalább egy korszak legalább két művészeti ágának tematikus, kifejezésmódbeli hasonlóságainak, különbségeinek bemutatása. Pl. A középkori irodalomvallásossága. A barokk és a romantika stílusjegyei a festészetben és irodalomban. A barokk túldíszítettségének bemutatása az irodalomban és festészetben. A klasszicista kompozíció. A horvát újjászületés mozgalmának eszméi az irodalmi alkotásokban.	Legalább két korszak két-három művészeti ágának tematikus, kifejezésmódbeli hasonlóságainak, különbségeinek bemutatása. Egy-egy korszak összehasonlítása (pl. reneszánsz és barokk). A stílusok egymásra felelése (pl. A romantika és a realizmus különbségei: a múltból a jelen világa felé fordulás, az idealizált hősöket felváltják a mindennapi élet átlagos hősei).
Értelmezési szintek		
Irodalomtörténeti értelmezés	A horvát irodalom főbb korszakainak jellemzői: alkotók, művek, irányzatok: A középkori horvát irodalom jellemzői, a humanizmus, a reneszánsz, a barokk és a felvilágosodás.	A szláv írásbeliség kezdetei (Crnorizac Hrabar: Traktat o pismenima). Az itáliai reneszánsz hatása a horvát reneszánsz irodalmára (pl. Petrarca). Új irodalmi központok kialakulásának okai a barokkban (észak-Horvátország).
	A horvát újjászületés mozgalma (illírizmus) és a horvát romantika. Senoa kora (protorealizmus).	Hasonlóságok a horvát és magyar korabeli törekvések között (pl. nemzeti függetlenség, nemzeti nyelv).
	A horvát realizmus legfontosabb jegyei és témái.	A horvát és magyar történelmi regények születése (August Senoa és Eötvös József). Az orosz realisták hatása (pl. Turgenyev) a horvát realista irodalomra. Eugen Kumicic és a horvát naturalista regény (E. Kumicic: O romanu).
	Modernizmus, modern irányzatok (dekadencia, parnasszizmus, szimbolizmus, impresszionizmus,	A francia szimbolizmus hatása (pl. A. G. Matos). Vladimir Vidric költészete.

	szecesszió) a horvát irodalomban - életfelfogás, költői sors, stílusjegyek, műfajok. Horvát irodalom a modernizmustól az 50-es évekig (avantgarde, expresszionizmus, realista témák, szocialista realizmus, ruralitás, regionalizmus). Második modernizmus a horvát irodalomban (1952-1968): A szülőföld felé való fordulás mint jellemző tematika a Krug folyóirat köré csoportosuló szerzők jellegzetes attitűdje. A magyarországi horvát irodalom történetének állomásai; egy-egy mű bemutatásával.	Dobrisa Cesaric szociális költészete. Ivan Goran Kovacic: Tömegsír poémájának és Radnóti Miklós költészetének kapcsolata. Vesna Krmpotic: Djetetu u utrobi és Mak Dizdar: Modra rijeka költeménye.
Tematikus, motivikus értelmezés	Antik, bibliai és más motívumok a horvát irodalmi alkotásokban: pl. Bibliai motívumok Silvije Strahimir Kranjcevic költészetében. Az elmúlás motívuma Ivan Gundulic epikus műveiben. A virág motívuma Antun Gustav Matos műveiben. A megérkezés motívuma Miroslav Krleza műveiben. A halál motívuma Antun Branko Simic költeményeiben. A szerelem motívuma a horvát petrarkistáktól a modernizmusig. A költészet feladatának megfogalmazása a romantikától napjainkig. A hazaszeretet, a szabadságért folytatott harc témájának megfogalmazása a horvát irodalom különböző korszakaiban.	Az emberi élet értelmének megfogalmazása a különböző korokban. A bűn és bűnhődés motívuma a horvát irodalmi alkotásokban. A fájdalom motívuma Vladimir Vidric költészetében. Örök érvényű témák a horvát irodalomban. Adott téma, illetve motívum kifejezésének különbségei az egyes korokban és költőknél. Szociális témák a horvát költészetben. Horvát tájak a horvát irodalomban. Egyezőségek, hasonlóságok a horvát és a magyar irodalomban a nemzeti nyelvért és nemzeti önállóságért vívott harc tekintetében.
Műfajok, poétika	Különböző korok jellemző műfajai példákkal. Pl. a reneszánsz komédia,	Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások közös és eltérő

	budnica a romantikában, a realista regény, a romantika hazafias költészete. Szépirodalmi művek poétikai szempontú elemzése és összehasonlítása. Téma és műfaj, műfaj és kompozíció alapvető összefüggéseinek megértése és elemzése. Ksaver Sandor Gjalski hangulati novelláinak jellemzői pl. Na Badnjak című novellán keresztül. A diszkurzív műnem (tudományos-irodalmi próza) műfajai (pl. útleírás, életrajz, napló). Jellegzetes költői képek, stíluseszközök a különböző korok horvát irodalmában. Az elbeszélés technikájának bemutatása a horvát novellákban, regényekben egy művön keresztül.	jegyeinek megnevezése, összevetése (pl. a horvát történelmi regény fejlődése Senoától Nehajevig, a XIX. és a XX. századi novellák sokszínűsége). A világirodalmi barokk eposz hatása a horvát eposzra (Tasso - Gundulic). Antun Gustav Matos szonettjei világirodalmi kontextusban. A szabadvers jellemzőinek bemutatása egy szabadon választott mű alapján. A regény eseménysorának kronológiai elbeszélése, és az attól való eltérés példák alapján.
Regionális kultúra; népköltészet	A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők - Dinko Simunovic: Muljika; a horvát dialektális költészet - Dragutin Domjanic: Bele roze; tájak, régiók irodalmi alkotásokban való megjelenítése (pl. Ksaver Sandor Gjalski: Perillustris ac Generosus Cintek, Bölcs Matild egy költeménye, Tislér Jolán: Kajkavska ruza). A népköltészet alapvető jellemzői és műfajai; a népköltészet hatása a műköltészetre; egy-egy jellemző mű bemutatása. Pl. A különböző szokásokhoz kapcsolódó dalok, mondókák, azok verselése, szóképhasználata, motívumok. A népköltészet jegyei a horvát petrarkisták költeményeiben. A magyarországi horvát népköltészet bemutatása egy-egy jellegzetes népköltészeti alkotáson keresztül Memoriter: 1-2 népdal, részletek.	Miroslav Krleza: Balade Petrice Kerempuha. A magyarországi horvát dialektális költészet jellemzői. Népköltészet és romantika. Népi szó- és szóképhasználat Ivan Mazuranic Smrt Smail-age Cengica című eposzában. Magyar hősök (Hunyadiak, Zrínyiek, Szilágyi) a horvát epikus énekekben. Magyarországi horvát népművészet gyűjtői (Frankovics György, Mándity Vitályos, Sárosácz György, Vinko Zganec).

A középszint követelményei kötelezőek az emelt szinten is.

FOGALMAK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűk jelzik.

abszurd

alkotás, befogadás, értelmezés

antikvitás

apokrif

Biblia: Ó- és Újszövetség; mózesi ötkönyv zsoltár, evangélium, példázatos történet, eredendő bűn, özönvíz, Bábel tornya, szövetség, kanonizáció

didaktikusság

dikció, egyenes beszéd, függő beszéd,

diszkurzív műfajok: útleírás, életrajz, napló

dráma: dialógus, dikció, szituáció, konfliktus, tragikus hős, jelenet, felvonás, szerzői utasítás, helyzetkomikum, jellemkomikum, kellékek, színpad, színházi ismertető, dialógus, monológ, expozíció, bonyodalom, tetőpont, megoldás, prológus, epilógus

drámai műfajok: tragédia, komédia, tragikomédia; analitikus dráma, abszurd dráma, *jelenések, misztérium, moralitás,* pásztorjáték, farsza, maszkarád

elbeszélő, elbeszélői nézőpont

epikai közlés formái: elbeszélés, leírás, párbeszéd, belső monológ

epikai műfajok: anekdota, ballada, elbeszélés, *(hangulati elbeszélés),* eposz, poéma, legenda, mese, mítosz, novella, parabola, regény, *vallomás,* verses regény

epikus kompozíció

epikus költészet

esztétikai érték

esztétikai hatás

groteszk

harmónia, diszharmónia, feszültség, késleltetés

hőstípus

humor, irónia, gúny

idő, idősíkok, szimultanizmus

irodalmi hagyomány

irodalmi korszak, *irodalomkritika, irodalomelmélet*

irodalomtörténet

jellem, jellemábrázolás, jellemnovella, jellemdráma

katarzis

képszerűség kifejezőeszközei: trópusok és stilisztikai eszközök: metafora, metonímia, megszemélyesítés, allegória, szimbólum, *eufemizmus,* költői jelző, antitézis, asszonánc, alliteráció, anafora, epifora, fokozás, hangutánzás, hasonlat, hiperbola, inverzió, okszimoron, polisindeton,

képzelet, képzettársítás

képvers

kor, korszak; illírizmus

korstílus, stílusirányzat, antik irodalom, középkori irodalom, humanizmus, reneszánsz, reformáció, ellenreformáció, barokk, *rokokó,* klasszicizmus, szentimentalizmus, preromantika, romantika, realizmus, naturalizmus, parnaszizmus, szimbolizmus, *impresszionizmus, szecesszió,* avantgárd, *futurizmus*, expresszionizmus, *szürrealizmus,* modernizmus költői magatartás, költői szerep

kultusz

látomás, vízió

líra: szubjektivitás, lírai hős

lírai műfajok: hagyományos lírai műfajok: óda, elégia, himnusz, dithürambosz, epigramma, episztola, idill, epitáfium; ars poetica, szabadvers, prózavers, szonett, davoria, budnica, *gazella*

mitológia, mítosz

művem: líra, epika, dráma, diszkurzív; műfaj

művelődéstörténeti korszak

nemzeti eposz

népköltészet, műköltészet

petrarkisták

poétizáció, stilizáltság, allegorikus és szimbolikus ábrázolásmód

regénytípusok *pikareszk regény, eszmeregény*

„próza: családregény, társadalmi regény, történelmi regény, fejlődésregény, *esszéregény,* életrajzi regény, *levélregény,* lélektani regény, kalandregény, farmernadrágban”

rím, rímfajták: páros rím, bokorrím, ölelkező rím, keresztrím

ritmus, zeneiség

szerkezet, kompozíció, forma

színház, a színpadi hatás összetevői

szóbeliség, írásbeliség

téma, motívum

verselés: hangsúlyos verselés, időmértékes verselés; verssor, versszak, sorfajták, strófaképletek, *hexameter, pentameter, disztichon*

trubadúrköltészet

világi irodalom, egyházi irodalom

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	A II. feladatlaphoz helyesírási szótár, egy- és kétnyelvű szótár, valamint szöveggyűjtemény	NINCS	Helyesírási szótár, egy- és kétnyelvű szótár, valamint szöveggyűjtemény	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Irodalmi szöveggyűjtemény, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó	NINCS	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 15 perc	
I. Szövegértési feladatlap 60 perc	II. Szövegalkotási feladatlap 180 perc	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó először a I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga a részletes követelményekre épül. Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A vizsgázó a háromból egyet választ és megoldja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap szövege általában 500-700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal írt tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti döntés, illetve a szövegben található bizonyos kifejezések más szavakkal történő körülírása.

A szövegértést vizsgáló kérdések irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont azonosítására
- a cím és a szöveg egészének viszonyára
- a szerzői álláspontra
- a szövegben található bizonyos kifejezések magyarázatára
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzőire; ezek szövegbeli funkciójára
- a szöveg bizonyos részeinek (bekezdés) összefoglalására, tömörítésére

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó három, eltérő típusú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A választott feladat megoldásának terjedelme minimum 500 szó. Amennyiben a feladatmegadás egy konkrét mű előzetes ismeretét feltételezi, az csak a kánonban kötelezőként szereplő művek egyike lehet.

A feladatok a következők:

- Egy irodalmi mű (pl. vers, rövidebb prózai alkotás) adott szempontú értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontjait.
- Egy aktuális jelenség, emberi, társadalmi probléma bemutatása a vizsgázó által szabadon választott két, esetleg három irodalmi mű összehasonlító elemzése alapján. A feladat megfogalmazása tartalmazza azt a követelményt, hogy a vizsgázó vonatkoztasson el az irodalmi művektől, utaljon a probléma megjelenésére saját korában, környezetében.
- Érvelő szöveg megfogalmazása valamely aktuális jelenséggel kapcsolatban. A feladat alapjául szolgálhat pl. autentikus szöveg, publicisztikai mű, de rövid, találó idézet is. Feladat lehet az adott problémával összefüggésben valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása.

Legalább az egyik feladatnak a horvát nemzetiséghez kell kapcsolódnia.

Értékelés

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap megoldásával 30 pont érhető el. A szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján végzi a feladat értékelését. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, az elvárható válasz pontértékét, illetve az esetlegesen adható részpontszámokat. A szövegértési feladat értékelésekor a nyelvhelyességi hibák figyelmen kívül hagyandók. Az értékelést végző szaktanár ennek alapján az egyes feladatokra adott pontszámokat, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján minősíti. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembe vételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának felépítését, szerkezetét, valamint tartalmi és nyelvi minőségét.

A szövegalkotási feladatlap pontszámának megoszlása

A szövegalkotási feladatlap megoldásával maximum 70 pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő:
a fogalmazás tartalmi minősége 30 pont
szerkezete, felépítése, stílusa 10 pont
nyelvi minősége 30 pont.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:
- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, problémaérzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:
- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A nyelvi minőség megítélése:
- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat-és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, valamint a dolgozat írásképét.

A szaktanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításáért a szaktanár felelős.

A tételsor összeállításához a részletes követelmények horvát nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt jelöl ki. Minden altétel kb. 200-250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi horvátok nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt állít össze. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ.

Az altételt a horvát nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi horvátok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. A vizsgáztató tanár a tétellel kapcsolatos kiegészítő kérdéseket tehet fel.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi altétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont
A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont
A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs)”.*

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc	
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése

30 pont	70 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga egy nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve annak részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor:

- nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza;
- különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányul;
- továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

Szövegalkotási feladatok

A szövegalkotási feladatsor három, különböző témáról adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A feladatok a következők:

- Egy adott irodalmi mű értelmezése megadott szempont szerint
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása

Legalább az egyik feladatnak a horvát nemzetiséghez kell kapcsolódnia: tehát vagy a műveltségi feladatsor alapját képezze a magyarországi horvát irodalomból választott mű, vagy a három szövegfajta egyike legyen ilyen témájú.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú vagy szövegbázis nélküli.

Értékelés

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése témafüggő központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 30 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelők a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladat

- Egy adott irodalmi mű értelmezése min. 300 szó terjedelemben megadott szempont szerint (25 pont)
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre min. 200 szó terjedelemben (15 pont)
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása min. 100 szó terjedelemben (*pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény*), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban (10 pont)

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, a szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, probléma-érzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások igazolása, bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A három szöveg nyelvhelyességét együttesen értékeljük, maximum 20 pont adható.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. Tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével az értékelő által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli tételsorról a következőket kell nyilvánosságra hozni: az egyes irodalmi és nyelvi tételek címei. A tételekhez tartozó feladatok nem nyilvánosak.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor legalább 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításához a részletes követelmények horvát nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Az altételek a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmaz(hat)/nak egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot *(pl. űrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét)*, majd közlik a kifejtendő feladat megjelölését. A feladat-megjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül.

A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi horvátok nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az altételt a horvát nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi horvátok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi altétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód
A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN) 50 pont	

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

NARODOPIS

I. OPIS I DETALJNI ZAHTJEVI MATURALNOG ISPITA

A) KOMPETENCIJE

1. Povijesne spoznaje

- Kandidat mora poznavati osnovne karakteristike povijesti nacionalne manjine, podrijetlo zajednice i pocetke stvaranja zajednice.
- Neka pregleda pisane i nepisane izvore i nasljede u svezi s tim.
- Neka upotrijebi slikovne i elektronske izvore.
- Mora poznavati ulogu (svoje) zajednice u drustvenoj organizaciji Kraljevine Madarske.

- Mora poznavati promjene u zivotu zajednice, neka predstavi utjecaje koje vrijede sve do danas.
- Mora predstaviti interetnicke veze.
- Neka otkrije sveze izmedu povijesti maticne drzave i domace manjine.
- Neka otkrije i interpretira izvore u svezi s mjesnom i regionalnom povijescu zajednice.
- Neka upozna rezultate istrazivanja obiteljske povijesti, neka formulira zakljucke opce vrijednosti.
- Na osnovi dobivenih ulomaka izvornog materijala, publicistike, slikovnih izvora, elektronskih baza podataka, odnosno osobnih iskustava neka bude sposoban povuci paralele izmedu proslosti i sadasnjosti.

2. Etnografske spoznaje

- Za razumijevanje svakodnevice i blagdana hrvatske narodnosti neka sakuplja informacije iz muzeja i etnografskih zbirki.
- Neka poznaje predmete materijalne kulture zajednice. Neka predstavi nekoliko karakteristicnih sredstava i promjene sustava obicaja.
- Neka poznaje sustav obicaja zajednice u svezi s obitelji, mjesnom zajednicom, vjeri.
- Neka analizira suodnos izmedu globalizacije i odrzavanja jos zivih obicaja.
- Neka skicira svoje zamisli o strategiji buducnosti.
- Neka prati prezentiranje obicaja i blagdana zajednice u pisanim i elektronskim medijima.
- Neka analizira koja je uloga medija u ocuvanju vrijednosti nacionalnih manjina.
- Neka izradi plan-projekt: 1. etnografsko nasljede i moja obitelj, moja uza zajednica. 2. Kako se moze uciniti privlacnim njegovanje tradicija? 3. Uloga tradicije u odrzavanju nacionalnih i etnickih manjina. 4. Sredstva stvaranja tradicije.

3. Zemljopisne spoznaje

- Neka kandidat poznaje podrucja naselja domace zajednice.
- Neka predstavi uzajamni utjecaj zemljopisnog okolisa i specificnih manjinskih karakteristika.
- Neka interpretira uvjete zivota.
- Neka predstavi gospodarske veze zajednice.
- Neka analizira posljedice ubrzanja gospodarskog razvoja.
- Neka predstavi gospodarsko-zemljopisne izazove sadasnjice i odgovore manjine na te izazove.
- Neka poznaje alternative manjine u prirodnom i gospodarsko-zemljopisnom okolisu.
- Neka predstavi i interpretira jedan model koji je napravljen na osnovi vlastitih iskustava i istrazivanja.

4. Drustvene spoznaje

- Neka interpretira one kriterije koji determiniraju osnovne i vece kolektivne veze pripadnika zajednice.
- Neka predstavi kolektivne funkcije.
- Na osnovi pojedinacnih studija neka analizira veze zajednice.
- Neka poznaje i interpretira funkcije i karakteristike onih ustrojstava zajednice koje jacaju hrvatsku manjinu.
- Neka razmotri one mogucnosti pojedinca u kojima on moze ocitavati pripadnost nacionalnoj zajednici.
- Neka poznaje karakteristicne oblike ocitovanja nacionalnog identiteta.
- Neka analizira mogucnosti na temelju pojedinacnih studija.

5. Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske manjine

- Neka sakupi one cinitelje koji su utjecali na jezik i na promjene jezika zajednice.
- Neka predstavi ulogu dijalekta u ouvanju nacionalnog identiteta zajednice.
- Evidentiranjem uzajamnih odnosa jezika u javnoj uporabi, sluzbenog jezika i dijalekta neka formulira svoje zakljucke.
- Neka predstavi karakteristike jezicnih varijanti u usporedbi s maticnim narodom.
- Neka predstavi nekoliko karakteristicnih varijanti mjesnog govora.

- Neka predstavi spomenike pismenosti domace zajednice.
- Neka predstavi, po slobodnom izboru, jedan jezicni dokument.
- Neka interpretira jedan poslusani tekst na dijalektu, neka navede odstupanja.
- Neka upozna takva knjizevna djela cija je sredisnja tema jezik.

6. Graditeljstvo hrvatske manjine

- Neka predstavi stambeni okolis i drustvene objekte zajednice.
- Neka prezentira funkcionalne znacajke gradevina.
- Neka prezentira formalne i funkcionalne znacajke graditeljstva, neka interpretira njihov odnos.
- Neka predstavi opce i uzajamne znacajke graditeljstva zajednice. Neka ih analizira.
- Uvazavajuci osobitosti zajednice i zahtjeve modernizacije, neka izradi program za ocuvanje vrijednosti svoga mjesta.

7. Glazba i plesna kultura hrvatske manjine

- Neka prezentira praksu pjevanja, instrumentalne glazbe i plesa domace hrvatske zajednice.
- Neka nacini povijesni pregled, skicira sadasnje prilike.
- Neka planira glazeno-plesni program, neka prezentira njegovu realizaciju.
- U njegovom programu, pored cuvanja tradicija, neka budu i elementi zabave po zahtjevima sadasnjosti.

8. Spoznaje o manjinskoj politici

- Neka prezentira razvoj manjinskog zakonodavstva i njegov utjecaj na protekla desetljeca.
- Neka napise studiju o djelatnosti manjinske samouprave.
- Neka evidentira pozitivne i negativne karakteristike te skicira prijedloge za poboljsanje rada.
- Neka prezentira one programe koji imaju za cilj ocuvanje nacionalnog identiteta i neka ocijeni njihovu ucinkovitost.
- Neka otkrije i interpretira mjesne i regionalne povijesne izvore.
- Neka prezentira rezultate istrazivanja povijesti obitelji.
- Neka formulira svoje zakljucke u primarnoj zajednici sustava veza narod-manjina.

B) SADRZAJNI ZAHTJEVI

Srednji i visi stupanj

Dok je na **srednjem stupnju** cilj s manjim teoretskim znanjem primijeniti rezultate osobnih iskustava i spoznaja, dotle je na visem stupnju cilj slozenije, opcenitije, apstraktivnije prezentiranje sveobuhvatnih pogleda i informacija. Kandidat na srednjem stupnju svoje spoznaje o maticnoj domovini analizira i interpretira u suodnosu s jednom domacom regijom. Na visem stupnju se rasclamba odnosa medu regijama sustavno uklapa u red spoznaja o maticnoj drzavi.

Tematski krugovi	Primjeri, zahtjevi
I. Hrvati u Budimpesti i okolici glavnog grada - Hrvatska	
1. Povijesne spoznaje	- Najstariji arheoloski nalazi: homo neandertalis, vucedolska golubica. - Seoba Hrvata (VII-VIII. st.) - Hrvatska Kraljevina: Tomislav i Zvonimir. - Gubitak teritorija u vrijeme turskih osvajanja. - Postojanje i znacaj osamstoljetne hrvatsko

	- madarske drzavne zajednice (Lijepa Jelena, sv. Ladislav i Zagrebacka biskupija, sv. Stjepan i zagrebacka katedrala, krunidba Kolomana u Biogradu 1102. godine). - Reforme u vrijeme Marije Terezije i Josipa II. Prethodnik drustvenih promjena: Maksimilijan Vrhovac, biskup zagrebacki. - Doba ilirizma, formiranje vlade hrvatskog bana Josipa Jelacica. - Hrvatsko - madarska nagodba (1848.). Politicke struje i stranke pocetkom XX. stoljeca. Hrvatska u II. svjetskom ratu. Jugoslavija - razdoblje socijalizma. „Hrvatsko proljece.” Uspostava neovisne Hrvatske (1992.)
2. Etnografske spoznaje	- karakteristike materijalne kulture; - obicaji, vjerski zivot; - blagdani: Bartolovo - „Iso je sveti Bartola/Nosio je kozicu/Na svetom ramiscu.” - etnolozi, drvodjelci, majstori: - Hrvatski glasnik - tjednik Hrvata u Madarskoj; - Kalendar Hrvata u Madarskoj.
3. Zemljopisne spoznaje, turizam	- Zagreb i njegova okolina; broj stanovnika glavnoga grada je 706800. Gradec i Kaptol. Prvostolnica i crkva sv. Marka. Hrvatsko narodno kazaliste, Muzej primijenjene umjetnosti, Akademija. Setalista, izletista. - Polozaj, klima, biljni i zivotinjski svijet, promet regije; - Turisticke dionice, zavicajne kuce, izdanja;
4. Drustvene spoznaje	- Teorije u svezi doseljenjem Hrvata
5. Spoznaje o jeziku hrvatske manjine	- kulturni krug hrvatskih franjevaca u Budimu; - pravopisne reforme Lovre Braculjevica i Stjepana Vilova; - Matija Petar Katancic, istaknuti predstavnik hrvatskog klasicizma; - molitvenik Marijana Jaica, teolog Emerik Pavic; - odnos narjecja (stokavsko, kajkavsko, cakavsko) i knjizevnog jezika; - obiteljska imena i imena cestica polja (uze) zajednice; - dvojezicnost; - mjesni predstavnici recentne knjizevnosti hrvatske manjine;
6. Graditeljstvo i slikarstvo hrvatske manjine	- Julije Klovic, slikar renesanse; - stambeni okolis i javni objekti Hrvata u radovima;

7. Spoznaje o glazbenoj i plesnoj kulturi hrvatske zajednice	- dijalekticka uloga balkanske narodne glazbe i plesa; - hrvatski folklorni ansambl „Luc" iz Budimpeste; - hrvatski zbor i orkestar iz Tukulje; - folklorni ansambli regije koji djeluju u okvirima udruga
8. Manjinskopoliticke spoznaje	- uloga Demokratskog saveza juznih Slavena u Madarskoj u razvoju hrvatstva u Madarskoj (1945.-1990.); - manjinsko zakonodavstvo u proteklim desetljecima; - Hrvatska drzavna samouprava, Savez Hrvata u Madarskoj, hrvatska samouprava Budimpeste, kvartovske hrvatske samouprave; - prijateljske veze manjinskih samouprava s drugim gradovima-prijateljima
II. Hrvati u Backo-kiskunskoj zupaniji - Hrvatska	
1. Povijesne spoznaje	- Dalmacija u srednjem vijeku, 400-godisnja vladavina Venecije, Dubrovnik sacuvao neovisnost; - pohod kralja Marije po Bosni, protuturske borbe. Bosna i Turci. Madarska u tri dijela. Zlatno doba Dubrovnika. Pod vlascu Francuza;
2. Etnografske spoznaje	- etnolog i autor udzbenika Stjepak Velin, Balint Vujkov, sakupljac narodnih pripovijedaka; - narodni obicaji, (materice) vjerski zivot; - blagdani: Duhovi - „Mi kolu idemo,/Kolo od nas bizi." - etnolozi, drvorezbari, majstori;
3. Zemljopisne spoznaje, turizam	- od Zadra do Dubrovnika: industrija i poljodjelstvo, jezera, otoci, usce Neretve: - polozaj, klima, biljni i zivotinjski svijet, promet regije; - turisticki putevi, zavicajne kuce, zbirke, izdanja;
4. Drustvene spoznaje	- teorije o seobi zajednice, vjerski zivot; karakteristike gospodarstva do XVII-XX. stoljeca; prosvjeta;
5. Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske manjine	- Miso Jelic, pjesnik i prosvjetitelj; drame i proza Antuna Karagica; djela Mihovila Radnica; epsko pjesnistvo Grgura Pestalica; Ivan Petres, urednik, prosvjetitelj i dramaticar; - odnos narjecja (stokavskog) i knjizevnog jezika; - obiteljska imena i toponimi uze okolice, - dvojezicnost; - mjesni predstavnici recentne hrvatske manjinske knjizevnosti;
6. Poznavanje graditeljstva hrvatske narodnosti, slikarstvo	- slike Katice Jasenovic, pasteli Stipana Kubatova, akvareli Ruze Kukovic;

	- stambeni okolis, javni objekti Hrvata u gradovima;
7. Poznavanje glazbene i plesne kulture hrvatske manjine	- dijalekticka uloga balkanske narodne glazbe i plesa; - folklorni sastavi regije koji djeluju u okvirima udruga;
8. Manjinskopolitičke spoznaje	- manjinsko zakonodavstvo u proteklim desetljecima; - udruga (regionalna) bacvanskih Hrvata, djelatnost seoskih udruga; - veze hrvatske manjinske samouporave s gradovima-prijateljima;
III. Hrvati u Baranji i Podravini - Hrvatska	
1. Povijesne spoznaje	- Mohacka bitka (1526.). Pobuna kmetstva i njegove posledice. Sigetski junak Nikola Zrinski (1566. Vojna krajina. Prodor islama u Bosnu. Djelatnost franjevaca. Seljacke bune protiv Turaka.
2. Etnografske spoznaje	- pripovjedaci Andrija Hideg i Kata Rozic; - Marko Horvat, pripovjedac iz Kasada; - osobitosti materijalne kulture; - narodni obicaji, vjerski zivot; - pohod mohackih busara, - blagdani: Uskrs - „Boze nas, vodi nas u taj kraj!” - etnolozi, loncari, tkalci, vezilje, graditelji tambura, i ostali majstori; - radio i televizija Hrvata u Madarskoj; - vjerski casopis Hrvata u Madarskoj;
3. Zemljopisne spoznaje, turizam	- Osijek i Slavonija, poljodjelski proizvodi: psenica, kukuruz, suncokret; Baranjski trokut, Turopolje: najveca hrvatska zracna luka, tradicijska arhitektura, Sisak i Banovina; - polozaj, klima, biljni i zivotinjski svijet, promet regije; - turisticki utevi, zavicajne kuce, zbirke, izdanja
4. Drustvene spoznaje	- teorije o seobi zajednice; vjerski zivot; osobitosti gospodarstva do XVII-XX. stoljeca; prosvjeta;
5. Spoznaje o jeziku hrvatske manjine	- kulturno povijesni znacaj Ivana Cesmickog (Janusa Pannoniusa), biskupa pecuskog; - ucenicke godina Augusta Senoe; - molitvenik Stipana Grdenica; - odnos narjecja (stokavskog, kajkavskog) i knjizevnog jezika; - imena dijelova polja i obiteljska imena uze zajednice; - dvojezicnost; - mjesni predstavnici recentne knjizevnosti hrvatske

	manjine;
6. Poznavanje graditeljstva, slikarstvo	- slikari: Josip Fuckar i Duro Sarkic; - stambeni okolis i javni objekti Hrvata u gradovima;
7. Poznavanje glazbene i plesne kulture hrvatske manjine	- dijalekticka uloga balkanske narodne glazbe i plesa; - Antun Kanizlic, obnovitelj crkvene glazbe - Pecuski folklorni ansambl; - Hrvatsko kazaliste u Pecuhu; - folklorni sastavi regije koji djeluju u okvirima udruga;
8. Manjinskopoliticke spoznaje	- manjinsko zakonodavstvo tijekom proteklih desetljeca; - hrvatske manjinske samouprave, udruga baranjskih Hrvata (regionalna), udruga podravskih Hrvata (regionalna), pecuski Klub Augusta Senoe; - veze manjinskih samouprava s gradovima-prijateljima;
IV. Hrvati u Zaladskoj zupaniji - Hrvatska	
1. Povijesne spoznaje	- sirenje reformacije u Hrvatskoj; - Zrinski i Frankopani;
2. Etnografske spoznaje	- ulice s kucama gradene uz cestu (XVIII. st.) kuce s drvenom konstrukcijom, slamnatim krovom i otvorenim ognjistem; - bojano pokucstvo: zdreva, zdelnjak, klopa na voglu, stolec, lajca; geometrijski motivi na tekstilu: na korpu robec, zgorna plafta; narodna nosnja: flajdanka, tokica, frton, znora i puculica, lajbec, skerlak - prehrana: juha z glivame, zele s mesom, kuruzne pipice, zdignjena zlevanka; - narodni obicaji, vjerski zivot; - blagdani: Durdevo - „Sveti Dura kresa kure.” - etnolozi, drvodjelci, majstori;
3. Zemljopisne spoznaje, turizam	- Hrvatsko zagorje, Varazdin, Medimurje: gusto naseljeno podrucje (140 stanovnika/1 km^2), dvorci, toplice. Industrija. Poljodjelstvo: povrtlarstvo, vinarstvo, uzgoj krumpira; - polozaj, klima, biljni i zivotinjski svijet, promet regije; - turisticki putevi, zavicajne kuce, zbirke, izdanja;
4. Drustvene spoznaje	- spoznaje o seobi zajednice; vjera; karakteristike gospodarstva do XVII-XX. st.; prosvjeta;
5. Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske manjine	- autori rjecnika: Franjo Susnik i Andrija Jambresic; - odnos narjecja (kajkavskog) i knjizevnog jezika; - obiteljska imena i imena dijelova polja uze zajednice;

	- dvojezicnost; - mjesni predstavnici recentne knjizevnosti Hrvata u Madarskoj;
6. Poznavanje graditeljstva, slikarstva hrvatske manjine	- stambeni okolis i javni objekti Hrvata u gradovima;
7. Poznavanje glazbene i plesne kulture hrvatske manjine	- dijalekticki utjecaj madarske narodne glazbe i plesa; - Vinko Zganec, istrazivac narodne glazbe, Duro Dezelic, sakupljac narodnih pjesama; - folklorni ansambli regije koji djeluju u okvirima udruga;
8. Manjinskopoliticke spoznaje	- zakonska regulativa manjina tijekom proteklih desetljeca; - hrvatske manjinske samouprave, udruga zalskih Hrvata (reginalna), djelatnost seoskih udruga; - veze manjinskih samouprava s gradovima-prijateljima;
V. Hrvati u Zeljeznoj i Dursko-mosonsko-sopronskoj zupaniji - Hrvatska	
1. Povijesne spoznaje	- Hrvatska i Monarchija. Bitka kod Kisega i kapetan utvrde Nikola Jurisic. Seoba naroda u XVI. stoljecu: naseljavanje Hrvata u Italiji, zapadnoj Madarskoj, juznoj Austriji, Slovackoj i Moravskoj;
2. Etnografske spoznaje	- osobitosti materijalne kulture; - arodni obicaji, vjerski zivot; - blagdani: Bozic: „Kod Betlehema trava zelena,/Onde Marija Sinka rodila.” - etnolozi, drvodjelci, loncari i drugi majstori;
3. Zemljopisne spoznaje, turizam	- Gorski kotar: drvna industrija, lovstvo, medvjedi; Rijeka i hrvatska obala: najveca hrvatska luka, Pomurski muzej, mjesto hodocasca. Otok Krk i prvi kameni pisani spomenik. Istra: regionalne osobitosti. Rimski nalazi. Lika: stocarstvo, Plitvicka jezera Senj i bura; - polozaj, klima, biljni i zivotinjski svijet, promet regije; - turisticke staze, zavicajne kuce, zbirke, izdanja;
4. Drustvene spoznaje	- spoznaja o seobi zajednice; vjera; karakteristika gospodarstva do XVII-XX. st., prosvjeta;
5. Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske manjine	- filolog Bartol Kasic; - teolog i pjesnik Mate Mersic-Miloradic; moralist Ivan Muskovic; prosvjetitelj Mihovil Nakovic: pisanje udzbenika i pravopisna reforma; - odnos narjecja (cakavskog, stokavskog, kajkavskog) i knjizevnog jezika; - obiteljska imena i imena dijelova polja uze zajednice;

	- dvojezicnost; - mjesni predstavnici recentne knjizevnosti hrvatske manjine;
6. Poznavanje graditeljstva i slikarstva hrvatske manjine	- crkve, skolske zgrade, seoske kuce u znaku baroka i klasicizma; - grafike Luje Brigovica; - stambeni okolis i javni objekti Hrvata u gradovima;
7. Poznavanje glazbene i plesne kulture hrvatske manjine	- dijalekticki utjecaj njemacke i slovacke narodne glazbe i plesa; - Fran Kurelac, sakupljac narodnih pjesama; - Gaspar Glavanic, obnovitelj crkvenih pjesama; - folklorni sastavi regije koji djeluju u okvirima udruga;
8. Manjinskopoliticke spoznaje	- manjinsko zakonodavstvo tijekom proteklih desetljeca; - hrvatske manjinske samouprave, Drustvo gradiscanskih Hrvata (regionalno), djelatnost seoskih udruga; - veze manjinskih samouprava s gradovima-prijateljima;

II. OPIS ISPITA

Dijelovi ispita

Srednji stupanj		Viši stupanj	
Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
projekt	15 minuta	180 minuta	20 minuta
80 bodova	70 bodova	100 bodova	50 bodova

Pomagala koja se mogu koristiti na ispitu

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Osigurava pristupnik	NEMA	NEMA	Jednojezični rječnik	NEMA
Osigurava nadležna institucija ispitnog povjerenstva	NEMA	Pomagala u svezi s označavanjem zadataka (slikovni, tiskani, odnosno elektronski nosači podataka)	NEMA	Pomagala u svezi s označavanjem zadataka (slikovni, tiskani, odnosno elektronski nosači podataka)

Javno se objavljuju

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Materijal	NEMA	naslovi teza	NEMA	naslovi teza
Kada?	NEMA	sukladno pravnoj regulativi	NEMA	sukladno pravnoj regulativi

ISPIT SREDNJEG STUPNJA

Struktura ispita

Pismeni ispit (projekt)	Usmeni ispit 15 minuta	
Samostalna obrada jedne teme tijekom godine	Obrana projektne radnje	Razlaganje jedne teze
80 bodova	20 bodova	50 bodova

Pismeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike pismenog zadatka
Sadržajna struktura
Izrada jednog projekta zamjenjuje pismeni ispit.
Temu projekta pristupnik može izabrati od bilo koje od osam spoznajnih grupa obrađenih tijekom školovanja (Vidi Detaljne zahtjeve!), a koju pristupnik brani na usmenom ispitu.
Zahtjevi u odnosu na projekt:
U obimu od 10-20 stranica čija dužina teksta bez priloga, s veličinom slova od 12 i proreda od 1,5 iznosi najmanje 5 stranica. Opis projekta mora sadržavati: obrazloženje odabira teme, formulaciju hipoteza, odnosno postavljenih ciljeva, bibliografiju, podatke o stručnoj literaturi, opis prikupljanja podataka, razlaganje sadržajnog dijela teme, zaključke, osobne doživljaje.
Rad na projektu je, od izbora teme do njenog konačnog oblika, samostalan rad. Pristupnik tijekom izrade projektne radnje može tražiti pomoć konzulenta. Ako pristupnik više nema status učenika, a traži pomoć konzulenta, onda sam mora brinuti o konzulentu. Pristupnik koji ima status učenika može uzeti za konzulenta i strukovnog profesora. Pristupnik gotovu projektnu radnju predaje najkasnije do početka pismenog ispitnog roka.
Pristupnik za predstavljanje projektne radnje izrađuje zorni materijal ili kratki sažetak poput teza koji koristi tijekom ispita pri obrani projekta.

Vrednovanje
Za projektnu se radnu može dati ukupno 80 bodova. Vrednovanje učinka se obavlja primjenom središnje upute za vrednovanje i ispravljanje koja sadrži sljedeće opće kriterije za vrednovanje.

I. Sadržaj
a) kompleksnost, pristup temi s više strana 30 bodova

b) inovativni pristup temi 10 bodova
c) prikaz bibliografije i stručne literature u svezi s temom 5 bodova

II. Proces izrade projekta
a) prikaz faza projekta 5 bodova
b) prikaz pojedinačnog istraživačkog rada 15 bodova

III. Forma
a) jezična uobličenost 8 bodova
b) struktura, kvaliteta konačnog izgleda 7 bodova
Ukoliko je tekst znatno kraći od minimalne količine teksta (manje od 4 stranice), projektna radnja se ne može vrednovati.

Usmeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike niza teza usmenog ispita

Sadržajna struktura
Pristupnik u roku od 5 minuta predstavlja svoju projektnu radnju. U tu svrhu donosi sa sobom zorni materijal, sažetak teza. Nakon toga ima na raspolaganju 10 minuta za razlaganje svoje teze.

Sastavljanje niza teza ispita je zadaća nadležne institucije ispitnog povjerenstva. Niz teza se sastoji od 20 teza koje su sastavljene od četiriju obveznih spoznajnih grupa. (Povijesne spoznaje, Spoznaje o manjinskoj politici, Etnografske spoznaje, Spoznaje u svezi s jezikom hrvatske manjine). Omjeri tematskih krugova određuju se na osnovi težišnih točaka koje su afirmirane tijekom priprema za ispit, ali teze u cijelosti moraju pokriti sva četiri spoznajna kruga. Svaka od teza neka sadrži i jedan izvor u svezi s temom čija analiza također čini dio odgovora.

Vrednovanje
Najviša bodovna vrijednost ispitnog učinka iznosi 70 bodova. Unutar toga se za prezentiranje projekta može dati 20, a za razlaganje teze 50 bodova. Vrednovanje učinka se obavlja primjenom središnje upute za vrednovanje i ispravljanje koja sadrži sljedeće opće kriterije za vrednovanje.

Predstavljanje projekta - ukupno 20 bodova
- sažimanje projektne radnje s težnjom k bitnom 7 bodova
- tehnika prezentacije, način predstavljanja 5 bodova
- jezična uobličenost 5 bodova
- zornost 3 boda

Vrednovanje usmene teze - ukupno 50 bodova
- sadržaj 25 bodova
- analiza izvora 10 bodova
- jezična uobličenost 10 bodova
- struktura, gradnja odgovora 5 bodova

ISPIT VIŠEG STUPNJA

Struktura ispita

Pismeni ispit	Usmeni ispit
180 minuta	20 minuta
Esej	Razlaganje teze
100 bodova	50 bodova

Pismeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike pismenog zadatka

Sadržajna struktura

Na pismenom dijelu ispita višeg stupnja pristupnik mora na osnovi središnjih zadataka (birajući od tri zadana naslova) napisati esej od 600-700 riječi.

Pismeni ispit je zasnovan na detaljnim ispitnim zahtjevima. Pismeni dio ispita sadrži zadatak koji je zasnovan na osam spoznajnih grupa (Vidi Detaljne zahtjeve!) u svezi s kojima pristupnik suvislo razlaže o temi, potkrijepivši to svojim mišljenjem i reagirajući na izvore koji su zadani zadatkom.

Vrednovanje

Za cijeli se odgovor može dati najviše 100 bodova. Uputu za bodovanje sadrži uputa za vrednovanje i ispravljanje pismenog dijela ispita.

Usmeni ispit

Sadržajne i formalne karakteristike usmenog niza teza

Sadržajna struktura

Za usmeni ispit se izrađuje 10 središnje definiranih teza. Svaka se teza sastoji od dviju podteza. Podtezu „A" pristupnik izvlači iz tematskih krugova Povijesnih spoznaja i Spoznaja o manjinskoj politici, a tezu „B" izvlači iz tematskih krugova Etnografskih spoznaja i Spoznaja u svezi s jezikom hrvatske manjine. Unutar pojedinih nizova teza omjer tematskih krugova nije 50-50%, poneki tematski krug može biti naglašeniji. Za razlaganje tema dvaju izvučenih zadataka pristupnik ima na raspolaganju dva puta po deset minuta.

Vrednovanje

Najviša bodovna vrijednost učinka usmenog ispita iznosi 50 bodova. Na dvije podteze se može dati po 25 bodova. Vrednovanje učinka se obavlja primjenom središnje upute za vrednovanje i ispravljanje koja sadrži sljedeće opće kriterije za vrednovanje.

1. Podteza „A":

- sadržaj 15 bodova
- struktura, gradnja odgovora 5 bodova
- jezična uobličenost 5 bodova

2. Podteza „B":

- sadržaj 15 bodova
- struktura, gradnja odgovora 5 bodova
- jezična uobličenost 5 bodova

HRVATSKI JEZIK

(Nastava jezika u predmetnoj nastavi)

UVOD

Cilj maturalnog ispita iz hrvatskog narodnosnog jezika u predmetnoj nastavi

Buduci da je glede opisa ispitnih zahtjeva u svezi s jezicima, odnosno u svezi s mjerenjima jezicnih razina mjerodavan jezicni opis Europskog savjeta - za srednji stupanj: B1 - B2, za visi stupanj: B2 - C1, za narodnosni - pa tako i hrvatski jezik su na oba stupnja odlucujuci elementi razumijevanje teksta te djelatnosti i sposobnosti pismenog i usmenog stvaranja teksta.

Struktura ispita

Ispit se sastoji od *pismenog i usmenog* dijela.

Glavninu ispita cini mjerenje 4 osnovne sposobnosti: razumijevanje procitanog teksta, razumijevanje slusanog teksta, vjestina govorenja i vjestina pisanja.

Sveukupan broj bodova daje sliku o kandidatovoj komunikativnoj kompetenciji u materinskom (stranom) jeziku. Za primjenu komunikativne kompetencije korisnik mora imati odgovarajuci fond rijeci i mora poznavati strukturu jezika.

Komunikativna kompetencija omogucuje korisniku da razumije i stvara pisane i govorne tekstove i priopcenja koji se srecu u stvarnom zivotu.

Uspjesnost komunikacije, medutim, ne ovisi samo o gramatickom oblikovanju priopcenja, vec o tome da li je dato priopcenje ucinjeno na odgovarajucem mjestu, u odgovarajucem vremenu, u odgovarajucem stilu:

- jezicna kompetencija
- sociolingvisticka kompetencija
- tekstualna kompetencija
- strateska kompetencija
- sociokulturna kompetencija.

Kandidat mora poznavati kulturnu povijest Hrvata u Madarskoj, osobitosti njihovog jezika, aktualna pitanja manjine. Na osnovi procitanog mora znati samostalno reagirati na zakljucke koji su formulirani u beletristickim tekstovima razlicitih vrsta i realistickih razdoblja.

Ispit se na oba stupnja sastoji od 5 dijelova:

- razumijevanje procitanog teksta
- jezicna pravilnost
- razumijevanje slusanog teksta
- vjestina pisanja
- vjestina govorenja.

I. OPIS I DETALJNI ZAHTJEVI MATURALNOG ISPITA

1. Sposobnosti i vrste tekstova

	ZAHTJEVI	
	Srednji stupanj	Visi stupanj
1.1 Razumjevanje procitanog teksta	Sposobnosti: Kandidat je sposoban - razumjeti bit, poruku teksta, - razumjeti i slijediti misaoni slijed teksta - razumjeti kljucne informacije (osobe, vrijeme, mjesto, smjer, kolicina) - razdvojiti bitne od nebitnih informacija, - razumjeti argumente za i protiv datog stanovista, - potraziti podatak-informaciju za razumijevanje cilja, - razumjeti tekst do komunikativne funkcionalnosti detalja, - primijeniti razne strategije citanja (npr. prepoznati znacenje nepoznatih rijeci), - razlikovati cinjenicno priopcenu informaciju od misljenja, - prepoznati i razumjeti kompoziciju razlicitih tekstova.	Kandidat je sposoban za ono sto je navedeno kod srednjeg stupnja, nadalje - sposoban je razumjeti sekundarni smisao teksta
	Vrste tekstova: - funkcionalni tekstovi (npr.: jelovnik, red voznje, programi, uputstvo za uporabu, tiskanica, katalog, vozna karta, natpisi, prometni propisi, oglasi, opisi proizvoda, turisticke ponude, preporuke za film i knjige), - pisma, - novinski clanci, - znanstveno-popularni tekstovi opcepoznatih tema, - knjizevni tekstovi (npr.: pripovijetka, pjesma, pripovijest, putopis, roman, drama),	isto, nadalje - kriticki napisi.

	- e-mail i ostalo	
1.2 Jezicna pravilnost	Sposobnosti: Kandidat je u stanju - ukljuciti osnovne gramaticke konstrukcije u recenicu (prepoznavanje, dopuna, ostvarenje), - ukljuciti osnovne leksicke elemente u recenicu (prepoznavanje, dopuna, ostvarenje), - tocno upotrijebiti osnovne gramaticke i leksicke konstrukcije u jednostavnijim tekstovima.	Kandidat je u stanju - ukljuciti raznovrsne gramaticke konstrukcije u recenice (prepoznavanje, dopuna, ostvarenje), - ukljuciti raznovrsne leksicke elemente u recenice (prepoznavanje, dopuna, ostvarenje), - tocno jezicno upotrijebiti gramaticke i leksicke konstrukcije i u kompleksnijim tekstovima.
1.3 Razumijevanje slusanog teksta	Kandidat je u stanju - razumjeti bit, cjelovitu poruku teksta, - razumjeti i slijediti misaoni slijed teksta, - razumjeti kljucne informacije (npr.: lica, vrijeme, mjesto, smjer, kolicina, razlog), - razumjeti potrebne cinjenicne informacije za razumijevanje cilja, - primijeniti razlicite strategije razumijevanja (npr.: zakljucivanje o znacenju nepoznatih rijeci na temelju konteksta).	Kandidat je u stanju izvrsiti navedeno kod srednjeg stupnja, nadalje - razumjeti argumente za i protiv datog stajalista, - prepoznati ton teksta, - zakljuciti o odnosu medu govornicima.
	Vrste tekstova: - javna priopcenja, priopcenja (npr: na kolodvoru, u zracnoj luci, u robnoj kuci), - na telefonu snimljeni tekstovi (npr.: telefonska sekretarica, sluzbe informiranja: stanje na cestama, radno vrijeme, red voznje), - uputstva (npr.: na ulici, u zracnoj luci, na kolodvoru, u pristanistu), medijska priopcenja (npr.: vremenska prognoza, najava programa, kratka vijest), - razgovori, telefonski razgovori,	isto, nadalje - znastvena predavanja, - okrugli stolovi, - diskusije.

	- reportaze, intervjui, - izvjesca, predavanje, - znanstveno-popularni tekstovi o opcim temama, - kazalisne predstave, opere, - igrani filmovi, dokumentarni filmovi, - koncerti; narodne pjesme, slageri, - sportski prijenosi.	
1.4 Sposobnosti (vjestina) pisanja	Sposobnosti: Kandidat je u stanju - u datim situacijama i ulogama ocitavati se, odnosno ostvariti date komunikacijske namjere (Vidi dio s naslovom Komunikacijske situacije i namjere!) - pisati tekstove razlicitih vrsta na teme koje su date u poglavlju Tematski krugovi, - napisati koherentne tekstove (s ukazivanjem prema naprijed i nazad, osnovnim sinonimama i veznicima), - svoje misljenje logicno i sukladno zahtjevima date vrste teksta sloziti, odnosno svoj pismeni uradak prikladno sagraditi i rasclaniti, - sukladno vrsti teksta, namjeri priopcenja i odnosa prema onome kome se upucuje - izabrati odgovarajuci stil i ton, - stvoriti pismeni tekst koji je u skladu s formalnim zahtjevima date vrste teksta, - tako se izraziti da njegove eventualne gramaticke netocnosti i uporaba rijeci ne sputavaju razgumijevanje.	Kandidat je u stanju - stvoriti tekst zahtjevnijih recenicnih konstrukcija pogodne za priopcenje slozenijeg misaonog slijeda, - sukladno slozenijem misaonom slijedu zahtjevno sloziti tekst, - svoje misli jezicno tocno formulirati, - svoje stajaliste, sustav argumenata dosljedno, slozeno, nijansirano obrazloziti.
	Vrste tekstova: - puroka, podsjetnik.	isto, nadalje - pisma citatelja,

	- kratko priopcenje osobne naravi, - zabiljeska u dnevnik, - cestitka, brzojav, - pozivnica, - privatno pismo, sluzbeno pismo, - autobiografija, - natjecaj, - zamolba, - clanak za skolske novine, - pokretanje rasprave, istupanje u raspravi, - argumentiranje, prikaz-komentar.	- stvaranje tekstova tipa eseja knjizevne i neknjizevne tematike, - izrazavanje raspolozenja i misljenja iniciranih umjetnickim djelima
1.5 Govorne svjestine	Sposobnosti Kandidati je u stanju - ocitovati se u datim situacijama i ulogama, odnosno ostvariti date komunikacijske namjere (Vidi poglavlje *Komunikacijske situacije i namjere)*, - sudjelovati u razgovoru o zadanim temama (vidi dio teksta pod naslovim *Tematski krugovi!)* - svoje misljenje iznijeti razumljivo i suvislo, - govoriti tako da njegova artikulacija, intonacija i tempo govora ne sputavaju razumljivost, - primijeniti jednostavne komunikacijske strategije, (npr.: iniciranje/nastavak razgovora; primanje/predaja informacija, jednostavne kompenzacijske strategije), - primijeniti u govoru osnovna pravila uljudenosti u jeziku (formalan/informalan), - tako se izraziti da njegove eventualne gramaticke i leksicke netocnosti ne	Kandidat je u stanju uciniti navedeno kao kod srednjeg stupnja, nadalje - svoje misli izraziti nijansirano, - svoja stajalista, sustav argumentacije priopciti dosljedno, kontinuirano, slozeno, - adekvatno slozenijem misaonom slijedu govoriti zahtjevnijim recenicnim konstrukcijama, - govoriti takvom artikulacijom, intonacijom i tempom da govor bude razumljiv, - primijeniti raznovrsne komunikacijske strategije (npr.: djelotvorna primjena kompenzacijskih strategija), - svoje misli s gramatickog gledista priopcit tocno, - temi adekvatna samostalna primjena moralnih, estetskih, stilistickih, metrickih i jezicnih pojmova, - definiranje i usporedba pojmova i u povijesnim kontekstima.

	sputavaju razumijevanje, - formalno ispravan prikaz dozivljaja procitanog, osobnog stava, - tekstu vjerna izvedba napamet naucenog.	

2. TEMATSKI KRUGOVI

Sadrzajni dio maturalnog ispita cine dolje navedeni tematski krugovi. Zadaci se tematski zasnivaju na njima. Taj je popis, respektirajuci preporuke Okvirnog programa, sadrzi detaljnu razradu tematskih krugova navedenih u opcim zahtjevima maturalnog ispita za srednji i visi stupanj. Bez namjere da bude cjelovit i konacan, popis sadrzi istaknute autore, karakteristicne teme i motive starije, novije i recentne hrvatske knjizevnosti. Kratki izvodi i memoriteti koji predstavljaju hrvatsku knjizevnost, njena rubna podrucja, odnosno regionalnu kulturu - organski se nadovezuju na pojedine tematske cjeline i pomazu obradu u cijem je sredistu tekst. Neka ucenik na srednjem stupnju za domacu lektiru obradi po jednu novelu i jedan kraci roman u izvorniku, a na visem stupnju po jedno reprezentativno djelo datog razdoblja. Tematski krugovi navedeni kod srednjeg stupnja vrijede i za visi stupanj.

	ZAHTJEVI	
	Srednji stupanj	Visi stupanj
2.1 Osobne veze i odnosi, obitelj:	- osoba, autobiografija i vaznije zivotne postaje (prekretnice) kandidata - svakodnevica obiteljskog zivota, kucni poslovi - osobni planovi - roman hrvatskog realizma (izvodi) *Ante Kovacic: U registraturi,* *Josip Kozarac: Mrtvi kapitali,* *Vjenceslav Novak: Posljednji Stipancici.* *- dijelovi iz djela Ivana Brlic-Mazuranic: Price iz domovine* *- djecje pjesme Zvonimira Baloga, Luke Paljetka, Vesne Parun* - napamet: *djecje pjesme*	- uloga obitelji u zivotu pojedinca i u drustvu - podjela poslova u obitelji, uloge u obitelji, suzivot generacija - roman Josipa Kozarca: Mrtvi kapitali - dijelovi iz zbirke pripovjedaka Ksavera Sandora Gjalskog: Pod starim krovovima - Ivana Brlic-Mazuranic: Cudnovate zgode segrta Hlapica - iz kratke proze Frana Mazuranica
2.2 Covjek i drustvo	- vanjska i unutarnja karakterizacija druge osobe - krug prijatelja - svijet onih iznad deset godina: veze s vrsnjacima, sa starijima - zenske i muske uloge - blagdani, obiteljski blagdani - odijevanje, moda - kupovina usluge	- kvalitet i vaznost ljudskih odnosa (prijateljstvo, ljubav, brak) - pobuna ili prilagodba; trazenje putova onih iznad 10 godina - predrasude, drustveni problemi i njihovo rjesavanje - znacaj blagdana u zivotu pojedinca i u drustvu - odijevanje kao izraz drustvene

	- slicnost i razlicitost medu ljudima - *portret Vladimira Nazora, njegove pripovijesti na temu mladosti* - *hrvatska generacija u trapericama: dijelovi iz romana Alojza Majetica, Zvonimira Majdaka* - *pjesme Dragutina Tadijanovica* - clanci obiteljskih tjednika u boji - napamet: *jedna Tadijanoviceva pjesma*	pripadnosti - potrosacko drustvo, promidzbene poruke - drustvene norme ponasanja - pjesme Silvija Strahimira Kranjcevica - napamet: *jedna Kranjceviceva pjesma*
2.3 Nasa okolica	- dom, mjesto prebivalista (prikaz sobe, stana, kuce) - znamenitosti u mjestu prebivalista, usluge, mogucnosti razonode - usporedba gradskog i seoskog nacina zivota - biljni i zivotinjski svijet nase okolice - zastita okolice nase uze sredine: Sto mozemo ciniti za nasu okolinu, kako ocuvati prirodu? - vrijeme - *odlomci povijesnih romana Augusta Senoe* - *opis krajolika Josipa Kozarca* - *odlomci pripovijesti Ksavera Sandora Gjalskog* - *knjizevnost Hrvata u Madarskoj: Stipan Blazetin, Marko Dekic, Jolanka Tisler* - *karakteristicni primjerci regionalnog pjesnistva*	- problemi razvoja mjesta prebivalista i njegove okolice - sklad covjeka i prirode - mogucnosti i problemi zastite okolisa - roman Augusta Senoe: Zlatarevo zlato - odlomci iz pripovijesti Vladimira Nazora - dijalektalna pjesma Balote, Domjanica i Nazora - pejzazne pjesme Vladimira Vidrica - pjesnistvo Augusta Cesarca i Tina Ujevica - hrvatsko naivno slikarstvo - napamet: *narodne pjesme, jedna pjesma A. Cesarca*
2.4 Skola	- predstavljanje svoje skole (osobitosti, npr.: strucno usavrsavanje, odjeli) - nastavni predmeti, raspored sati, interes, skolski rad - ucenje jezika, uloga i vaznost znanja jezika - dogadaj skolskog zivota koji se ne vezuju uz ucenje, skolske tradicije - *kulturno i knjizevno nasljede mjesta i regije*	- tipovi skola i skolskih sustava u Madarskoj i u drugim drzavama - slicni dogadaji i tradicije u inozemnim skolama - biseri slikarstva hrvatskog realizma - hrvatski omladinski roman (ulomci) - moderni strip

	- *regionalna televizija, tekstovi pjesama, pojavnost adaptacije* - *elektronske vrste populiziranja knjizevnosti*	
2.5 Svijet rada	- ucenicki rad, zaposljavanje preko ljeta - izbor zanimanja, nastavak skolovanja ili zaposlenje - *prosvjetiteljstvo u Hrvata. Ulomci iz djela Titusa Brezovackog, Andrije Kocica Miosica, Matije Petra Katancica, Matije Antuna Reljkovica* - *portret i pjesme Petra Preradovica* - *kratki romani Augusta Senoe (ulomci)* - napamet: *jedna pjesma P. Preradovica*	- mogucnosti i uvjeti zaposljavanja u domovini i u drugim drzavama, popularna zanimanja - istaknuta djela hrvatskog graditeljstva
2.6 Nacin zivota	- dnevni red, dnevni raspored poslova - zdrav nacin zivota (pravilna i nepravilna ishrana, uloga tjelesne aktivnosti u ocuvanju zdravlja, njega tijela) - obicaji u obitelji u svezi s ishranom - jela, omiljena jela - ishrana u skolskom restoranu, u restoranima; samoposlugama - cesta oboljenja, povrede, nesrece - lijecenje (kucni lijecnik, specijalist, bolnice) - *hrvatska narodna poezija* - *hrvatska renesansa. Drama Marina Drzica (ulomci)* - *hrvatski barok. Fragmenti djela Ivana Gundulica* - *suvremena hrvatska knjizevnost. Ulomci iz proze Pavla Pavlicica* - napamet: jedan monolog Marina Drzica	- obicaji uz jelo u nasoj domovini i u drugim drzavama - specijaliteti u nasoj domovini i u drugim drzavama - uvjeti i vaznost kulturne ishrane - bolesti ovisnika - alternativno lijecenje - komedija Marina Drzica: Dundo Maroje
2.7 Slobodno vrijeme, obrazovanje, razonoda	- zanimanje u slobodno vrijeme, hobiji - kazaliste, kino, koncert, izlozba itd. - sport, omiljeni sport, sport u skoli - citanje, radio, televizija, video, racunalo, Internet	- znacaj slobodnog vremena u zivotu covjeka - uloga umjetnosti u svakodnevici - rekreacijski sport, vrhunski sport, opasni sportovi

	- dogadaji u kulturi *- hrvatska renesansa. Dubrovnicki petrarkisti* *- hrvatski romatizam. Pjesme Stanka Vraza* *- razdoblje hrvatskog modernizma. Portret i pjenistvo Antuna Gustava Matosa* *- sredstva za postizanje efekata u djelima popularne knjizevnosti* *- napamet: jedna renesansna pjesma i jedna pjema S. Vraza ili A. G. Matosa*	- uloga i utjecaj knjiga, medija, Interneta - jedna pripovijest Antuna Gustava Matosa - rasclamba suodnosa tema i knjizevne vrste, odnosno knjizevne vrste i kompozicije - intelektualne i duhovne motivacije citanja knjizevnosti - ocjena masovne kulture
2.8 Putovanje, turizam	- prometna sredstva, mogucnosti prometa, javni promet - ljetovanja u domovini, u inozemstvu - pripreme za putovanje, planiranje i organiziranje putovanja - prednosti i nedostaci pojedinacnog i grupnog putovanja *- Portret Marina Drzica* *- knjizevnosti ilirizma. Ivan Mazuranic: Smrt Smail-age Cengica (ulomci)* *- Tipicne knjizevne vrste hrvatske knjizevnosti. Putopis. Fragmenti iz djela Antuna Nemcica: Putositnice* *- Petar Preradovic: Putnik* *- nekoliko istaknutih dokumenata hrvatsko-madarskih knjizevnih veza* *- napamet: krilatice iz djela Ivana Mazuranica*	- utjecaj motorizacije na okolis i drustvo - znacaj turizma - Ivan Mazuranic: Smrt smail-age Cengica - kronoloski pregled pojava iz kruga knjizevnosti - povijest knjizevnosti kao povijest citatelja - izbor iz djela svjetski poznatih hrvatskih autora animiranih filmova - dokumentarni filmovi na temu putovanja
2.9 Znanost i tehnika	- popularne grane znanosti, znanstveno-popularna djelatnost - uloga tehnickih sredstava u svakodnevici *- hrvatski ekspresionizam. Pjesme Antuna Branka-Simica* *- zivotni put Miroslava Krleze. Ulomci iz proze M. Krleze* - pjesme suvremenih pjesnika	- pozitivni i negativni utjecaji razvoja znanosti i tehnologije na drustvo i covjecanstvo *- prikaz po jednog primjera intertekstualnosti postmoderne knjizevnosti* *- jedna pripovijest Morislava Krleze* - suvremena hrvatska drama

3. KOMUNIKACIJSKE SITUACIJE I NAMJERE

3.1 Komunikacijske situacije

Kandidat se u sljedecim situacijama, odnosno ulogama na obje razine moze ocitovati usmeno i/ili pismeno.

Situacija	Uloga
U robnoj kuci, u trgovini, na trznici	kupac
U obitelji, kod obitelji, u drustvu pijatelja	domacin, gost
U restoranu, u kavani, u gostionici	gost, clan drustva
U uredima, na policiji	stranka, gradanin
U hotelu za mlade, u kampu,	gost
U pansionu, u hotelu	
U skoli	ucenik, skolski kolega
U kulturnoj ustanovi	gost, posjetitelj, clan drustva
Na sportskom objektu, u klubu	
Na granicnom prijelazu	turist
Kod lijecnika	bolesnik, medicinsko osoblje
U objektu za usluznu djelatnost (frizer, turisticka agencija, blagajna, benzinska crpka, banka, posta, postolar, ljekarna itd.)	stranka
Na radnom mjestu u vrijeme raspusta	uposlenik
Orijentiranje na ulici, na putu	stanovnik mjesta, turist
Telefonski razgovor	osoba koja zove, osoba koja je nazvana
Na sredstvima javnog prijevoza (na vlaku, u autobusu, na tramvaju, u taksiju, na zrakoplovu, na brodu	putnik, suputnik

3.2 Popis komunikacijskih namjera

Tabela sadrzi one komunikacijske namjere cija se jezicna realizacija moze ocekivati na ispitu srednjeg stupnja. Popis se nadovezuje na komunikacijske namjere nabrojene u Okvirnom planu. Primjere za pojedine komunikacijske namjere sakupili smo bez namjere da to bude cjelovito i konacno.

Izmedu dviju razina postoji razlika u kvaliteti i kvantiteti. Kandidati na visoj razini moraju, u odnosu na srednju razinu, ostvariti vise komunikacijskih namjera, odnosno moraju se izrazavati zahtjevnije i nijansiranije. Na primjer izrazavanje hvala na srednjem stupnju: Hvala; a na visem stupnju: Hvala vam lijepa./Mnogo vam hvala.

Niz komunikacijskih strategija navedenih u posljednjoj grupi nije cjelovit, treba ga tretirati samo kao prijedlog.

Komunikacijske strategije potrebite za ostvarivanje drustvenih veza

Komunikacijske namjere	Primjer
Oslovljavanje i reagiranje na oslovljavanje	Jeste li vi ... - Jesam. O, zdravo! /Ej, bog ...
Pozdravljanje, otpozdravljanje i reagiranje na to	Dobro jutro!/Dobar dan!/Dobra vecer!/Laku noc! - Dovidenja! Dobro dosli! Zdravo!/Bog!/Pusa.
Predstavljanje sebe, predstavljanje nekog drugog i reagiranje na to	Zovem se.../On je ... - Drago mi je.
Oslovljavanje pri telefoniranju, predstavljanje, molba druge osobe, otpozdravljanie i reagiranje na to	Tko je na telefonu? - Ana ovdje. Nazvati cu poslije./Nazvali ste pogresan broj.
Oslovljavanje u pismu, oprastanje	Dragi Gospodine.../Draga Gospodo../Draga Ana, - Srdacan pozdrav/Lijep pozdrav/S postovanjem/Sretno!
Slanje usmenog pozdrava	Sve vas voli.
Propitivanje o tome kako je netko i reakcija na to	E, zdravo, sto je novo?/Bog, brate, kako si? - Ja sam izvrsno.
Zahvala i reagiranje na to	Hvala./Molim.
Trazenje oprostenja i reagiranje na to	Oprostite, molim vas. - Molim, nema na cemu.
Cestitke, dobre zelje i reagiranje na to	Cestitam!/Sretan rodendan!/Sretan Bozic!/Sretnu Novu Godinu!

Komunikacijske namjere za izraz osjecaja

Komunikacijske namjere	Primjer
Zahvala	Mnogo vam hvala.
Zaljenje, razocarenje	Zalim./Zao mi je./Nazalost, ja imam problema sa ...
Radost	Jako se radujem./Drago mi je./Veselim se.
Zadovoljstvo, nezadovoljstvo	Meni se posebno svida./Ne svida mi se.
Cudenje	Sto kazes? Stade mi dah.
Nada	Nadam se.../Mislim, da bi moglo biti zabavno./Sve se ipak rjesava.
Strah, zabrinutost	Njih ce najvise.../To mi zadaje brige.
Tuga, ogorcenost	Tuga za ...
Srditost	Gnjavaza!/Opet buka!
Sucut	Primite sucut.

Komunikacijske namjere koje sluze za osobno drzanje i izrazavanje misljenja

Komunikacijske namjere	Primjer
Trazenje misljenja i reagiranje na to, izrazavanje misljenja	Sto vam je misljenje? - Po mom misljenju ...

Interes, indiferentnost	Mene zanima.../Mene ne zanima...
Dopadanje, nedopadanje	Jako mi se dopada./Svida mi se. - Ne svida mi se.
Priznavanje i nepriznavanje necije istine	U pravu si. - Nisi u pravu.
Suglasnost, neslaganje	Slazem se./Potpuno se slazem s vama. - Ne slazem se s takvim ponasanjem.
Odobravanje, zamjeranje	To je lijepo./Pametno./Bas dobro!/Tocno. - Ne pravi se ..
Zamjeranje, odbijanje zamjeranja	Moram priznati./Dosta pricanja. - Nije tako.
Izrazavanje priznanja, pohvale i reagiranje na to	Ukusno./Ukusno je.
Indiferentnost	Nije vazno.
Obecanje	Odmah cu provjeriti.
Volja, namjera, plan	Pozivam vas na pice. Moze?
Zelja	Zelim razgovarati o.../Htjeli bismo se raspitai za.../Povratom poste ocekujem...
Sposobnost, mogucnost, potreba, obveza	Mogli bismo...
Izvjesnost, neizvjesnost	I ja sam dobio takav dojam. - Ne mogu o tome govoriti.
Preferencija, izrazavanje podrucja interesa, odnosno iskazivanje interesa za njih	Volim citati./Zanima me... . Sto vas zanima?
Kritika, prigovor	Apsolutno to ne odobravam! /Zasto se nisi vratio?/Zasto si zaboravio?

Komunikacijske namjere u svezi s razmjenom informacija

Komunikacijske namjere	Primjer
Imenovanje stvari, osoba	To je njegovo racunalo./Ona je moja prijateljica.
Opis stvari, dogadaja	Stan se nalazi blizu parka u katnici./Zelim iznenaditi svoje..
Trazenje informacija	Gdje je .../Sto je.../Koliko je...
Potvrdan ili negativan odgovor	Da./Ne.
Znanje, neznanje	Nije to jednostavno.
Odbijanje odgovora	Tu temu ne volim.
Izvjesnost, neizvjesnot	Pa, ja ne znam.
Poznavanje, nepoznavanje	Znate li...
Pretpostavka	Kad bih ja imala...
Sjecanje, zaboravljanje	Sjecam se./Zaboravio sam ti reci.
Argumentiranje (razlog, cilj)	Vidis da nije nista strasno.

Komunikacijske namjere koje utjecu na postupke partnera

Komunikacijske namjere	Primjer

Molba, zelja	Dodi na ples!
Poziv, zabrana, zapovijed	Nemoj zakasniti./Ne zaboravi napisati zadacu./Zabranjeno parkiranje!
Prijedlog i reagiranje na to	Dolazite sutra na izlozbu? - Vrlo rado.
Narudzba	Ja molim sok./Molim vas, juhu i mijesanu salatu./Zelimo stol za dvoje.
Poziv i reagiranje na to	Idemo na sladoled? - Idemo.
Nudenje i reagiranje na to	Zelite li stogod popiti? - Da, svakako.
Primjedba	Dobar dan! Oprostite, ... nije svjeze.
Trazenje savjeta, davanje savjeta	Sto ce biti ako...
Upozorenje	Oprezno
Trazenje dozvole, davanje i odbijanje davanja dozvole	Trazim .. dozvolu. - Dajem vam...
Trazenje pomoci i reagiranje na to	Gdje mogu...?/Kako cu najbrze...?
Nudenje pomoci i reagiranje na to	Hoces li je poslusati? - Vrlo rado

Komunikacijske namjere (komunikacijske strategije) karakteristicne u interakcijama

Komunikacijske namjere	Primjer
Ponavljanje, trazenje ponavljanja	Nismo vas vidjeli. - Niste me vidjei, je li?
Nerazumijevanje	Ne poznajem.../Ne razumijem...
Trazenje sricanja, sricanje	Slovo po...
Molba za sporije, glasnije govorenje	Ma, govori vec jednom!
Najava namjere govorenja	Sto mislite.../Digni prst!
Uvodenje teme	Bio je to.../Kad je...
Promjena teme	Samo ti pricaj.
Prekidanje	Ma pusti to!/Molim te najprije...
Osnazenje, potvrda	Ipak nije tako strasno.
Opis	Medutim, kako...
Navodenje primjera	Na primjer, cizme ljeti!
Zakljucenje razgovora	Brzo, potrcimo!/Daj, idemo!/Dogovoreno.

4. SPOZNAJNA PODRUCJA, GRAMATICKI SUSTAVl, RJECNICKO BLAGO

Sljedeca tabela se nadovezuje na hrvatski privitak Okvirnog programa za predmetnu i dvojezicnu nastavu. Zbog prirode nabrajanja popis nije potpun. Spoznajna podrucja i teme za srednji stupanj su informativnog karaktera. Date gramaticke forme ilustrirali smo po jednim primjerom. Od kandidata se ocekuje aktivna primjena deskriptivnih gramatickih sklopova. U dijelovima teksta koji sluze za mjerenje receptivnih sposobnosti, mogu se naci i takvi sklopovi koji nisu na popisu, oni, medutim, ne predstavljaju dio mjerenja. Na ispitu viseg stupnja se od kandidata ocekuje da na razini prepoznavanja zna sve jezicne konstrukcije koje sadrzi suvremeni hrvatski jezik u javnoj uporabi. Ciljano aktivno poznavanje konstrukcija koja su na popisu, mjerimo u dijelu ispita uporabe jezika.

SREDNJI STUPANJ

Tema, sklop	Primjer
I. FONETIKA, PISMO (grafija), PRAVOPIS	
Artikulacija i dioba glasova	otvornici, zatvornici; c i c
Glasovna promjena	palatalizacija, sibilarizacija
Naglasak, intonacija	kratki, dugi, silazni, uzlazni
Osnovna pravopisna pravila	Fonoloski, etimoloski; tiskana i pisana slova
II. RJECNICKO BLAGO	
Tvorba rijeci	mladost, putic
Slaganje rijeci	gradonacelnik, jugoistok
Pokracivanje rijeci, kratice	auto, HNK, PTT, UNESCO/Unesco
III. VRSTE RIJECI	
IMENICE	
Rod imenica	imenice muskoga-, zenskoga- i srednjega roda
Broj imenica	cvijet - cvjetovi; mraz, vrata
Vrste imenica	
Sklonidba, deklinacija imenica	
Nepravilna sklonidba imenica	
PRIDJEVI	
Sklonidba, deklinacija pridjeva	crven konj - crveni konj
Stupnjevanje pridjeva	lak - laksi - najlaksi
ZAMJENICE	
Osobne/licne zamjenice	ja, ti, on ...
Povratne zamjenice	sebe
Posvojne zamjenice	moj, tvoj, njegov
Upitne/odnosne zamjenice	tko, sto, koji
Neodredene zamjenice	netko, nesto, nekakav; nitko; itko
BROJEVI	
Glavni brojevi	jedan, jedna, jedno
Redni brojevi	prvi camac
Zbirni brojevi	trojica, troje
Neodredeni brojevi	
GLAGOLI	
Svijet glagolski pridjeva	dati, dici, citao - citala - citalo, ziveci, dozivjevsi
Sprezanje (konjugacija) glagola	
Glagolska vremena	citam, citao sam, (ja) cu citati
Glagolski nacin	citaj, (ja) bih citao
PRILOZI	ovdje, sada, zato, ovako, ovoliko, dokle

PRIJEDLOZI	
S akuzativom	mimo
S genitivom	bez
S dativom	k
S instrumentalom	pod
S lokativom	o
VEZNICI U RECENICI	
UZVICI	ej, bum
CESTICE	
IV. SINTAKSA	
Interpunkcijski znakovi u recenici	
Jednostavna recenica	
Subjekt i predikat	Hocu uciti. Mladi su sretni.
Objekt	Djecak pise pismo majci.
Prilozna oznaka, pravilna uporaba priloznih oznaka	Bio sam s prijateljem u lovu.
Atribut	Treci mjesec vratio se Joza.
Apozicija	U srcu zemlje Istre ima neko cudno brdo.
Sastav recenice	
Zavisno slozena recenica	Ispricat cu ti sto sam dozivio.
Nezavisno slozena recenica	Nebo se razvedrilo, ali je sunce vec zapalo.
V. TEKSTOLOGIJA	
Vrste tekstova. Javni - poslovni tipovi teksta.	Zivotopis/autobiografia, prikaz, uputa/instrukcija
VI. STILISTIKA	
Stilisticki slojevi. Stilisticke nijanse	Knjizevnoumjetnicki-, znastveni-, administrativni-, novinarski-, razgovorni stil
Jezik mladezi	Ulicarski-, dacki-, sportski zargon
VII. POVIJEST HRVATSKOG JEZIKA	
Jezicno srodstvo	Juznoslavenski jezici
Narjecja	Cakavsko, stokavsko, kajkavsko narjecje
Reforme jezika	Gaj i ilirci
Novine hrvatskog jezika	Razgovorni jezik

VISI STUPANJ

Sve kao i na srednjem stupnju, nadalje

Tema, sklop	Primjer
I. COVJEK I JEZIK	
Raznolikost jezika. Povijest hrvatske pismenosti.	Indoeuropski jezici, staroslavenski jezik; glagoljica

II. POVIJEST HRVATSKOG JEZIKA	
Spomenici hrvatske pismenosti	Bascanska ploca
Glavni periodi povijesti hrvatskog jezika. Karakteristike jedno razdoblja poviesti hrvatsko jezika.	Jezik hrvatske renesansne knjizevnosti. Jezik barokne knjizevnosti. Jezik kajkavske knjizevnosti.
Stavovi i pogledi pisaca o jeziku.	
III. JEZIK I DRUSTVO	
Slojevitost suvremenog hrvatskog jezika. Jezicna norma. Jezik u javnoj uporabi i narjecju. Karakteristike jednog narjecja Hrvata iz Madarske.	zargoni/argo/sleng/satrovacki
Poznavanje jednojezicnih i specijalnih rjecnika	Vladimir Anic: Rjecnik hrvatskog jezika
Drustvena uloga koristenja manjinskog jezika. Dvojezicnost.	
Najcesce vrste masovne komunikacije	strip, radio, kazaliste, film, televizija
III. JEZICNE RAZINE	
Glasovne promjene	nepostojano a, nepostojano e, vokalizacija, navezak, jotacija, jednacenje sumnika po zvucnosti, jednacenje zatvornika po mjestu tvorbe, gubljenje suglasnika, smjenjevanje -ie-je-e-i
Tvorba rijeci. Rjedi nacini tvorbe rijeci.	sufiksalna tvorba, prefiksalna tvorba, *trziste, kukuruziste*
Neke od nepravilnih vrsta deklinacija imenica	
Glagol	*govorih, govorah, govorivsi, govoren, bijah/bjeh/bio sam govorio*
Objekt	*Indirektni-, prijedlozni objekt: Pripovijeda se i o zmaju. U 15. stoljecu zemlje su bile poharane od Turaka.*
Prilozne oznake	Prilozne oznake: posljedice, pogodbe, dopustanja i izuzimanja
Podjela recenica	Neoglagoljena recenica, recenica s neizrecenim subjektom, besubjektna recenica
Nezavisno slozene recenice	iskljucne, zakljucne
Zavisno slozene recenice	posljedicne, dopusne
Visestruko slozene recenice	
Odnos izmedu naglaska, stanke, intonacije i reda rijeci u recenici.	
IV. KOMUNIKACIJA	
Cimbenici tijeka komunikacije	
Vizualna jezicna komunikacija	
Odnos govorna tijela i usmenog priopcavanja	
V. TEKST I TIPOVI TEKSTA	
Govoreni i pisani tekst.	

Znacenje teksta.	
Tekstualno-foneticka sredstva	intenzitet, ton, tempo, pauza
Znanstveno - popularni CD i Internet	
VI. NACIN I VRSTE PRIOPCIVANJA	
Tradicionalne i nove vrste	pismo, strip, telefon, radio, film, televizija
Jezicni i nejezicni cimbenici masovne komunikacije.	obavijest, vijest, fotovijest, oglas, reklama
Tipicni tekstovi ucenja.	problem, rjesavanje, prijedlog, tvrdnja, dokazi, prihvacanje
VII. RETORICKE VRSTE	
Glavniji jezicni kriteriji i kriteriji ponasanja javnog nastupa i javnog govorenja.	
Planirani tekst.	

Fond rijeci

Broj i kvaliteta rijeci odlucujuci su elementi jezicnog znanja. Broj i kvaliteta rijeci ispitnika dostatna da na datom stupnju na pozeljan nacin i kakvoci

- moze ostvariti komunikacijske namjere u govoru i pismu - u svakodnevnim i apstraknijim temama;
- moze razumjeti usmena i pismena priopcenja drugih.

Fond rijeci ispita temelji se na standardnom obliku hrvatskog jezika. Produktivno poznavanje dijalektalizma, rijeci manjih jezicnih grupa i strucnih izricaja se zahtjeva samo u slucaju naznacenih ulomaka knjizevnih djela. Ispitanik je duzan znati koristiti i takve komunikacijske strategije koje se mogu primijeniti radi uspjesnijeg odrzavanja komunikacije. Naprimjer, problem nepoznavanja pojedinih rijeci ispitnik moze premostiti tako da datu leksicnu jedinicu opise, odnosno ako zna ekvivalent mjesnog govora, zamijeni ga njime. U cilju razumijevanja nepoznatih rijeci govorenog i procitanog teksta primjenjuje npr. strategiju prepoznavanja znacenja rijeci iz konteksta.

II. OPIS ISPITA

Struktura ispita

Srednji stupanj		Viši stupanj	
Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
180 minuta	15 minuta	240 minuta	20 minuta
117 bodova	33 boda	120 bodova	30 bodova

Pomagala koja se mogu koristiti na ispitu

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Osigurava pristupnik	Pravopis hrvatskog jezika, odnosno	NEMA	Pravopis hrvatskog jezika, odnosno	NEMA

	dvojezični rječnik (samo za IV. dio)		dvojezični rječnik (samo za IV. dio)	
Osigurava nadležna institucija ispitnog povjerenstva	CD-player za III. dio	Čitanka, svezak	CD-player za III. dio	Čitanka, svezak

Javno se objavljuje

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Materijal	NEMA	NEMA	NEMA	naslovi teza
Kada?	NEMA	NEMA	NEMA	sukladno zakonskoj regulativi

ISPIT SREDNJEG STUPNJA

Vrijeme trajanja pismenog ispita je 180, a usmenog ispita 15 minuta.
Sljedeća tabela sadrži dijelove i redoslijed obavljanja ispita, vrijeme trajanja pojedinih dijelova ispita te njihov približni omjer u ocjenjivanju.

		Trajanje (min.)	Omjer (%)	Bodova
Pismeni dio ispita	Razumijevanje pročitanog teksta	60	22	33
	Jezična pravilnost	30	12	18
		stanka od 15 minuta		
	Razumijevanje slušanog teksta	30	22	33
	Vještina pisanja	60	22	33
Usmeni dio ispita	Vještina govorenja	15	22	33
Sveukupno:		-	100	150

Ispit srednjeg stupnja obuhvaća dvije jezične razine: razine A2-B1 ljestvice Savjeta Europe. Radi mjerenja različitih razina sposobnosti i znanja u nizovima zadataka pismenog dijela ispita vrijedi načelo postupnosti. Središnji nizovi zadataka su tako sastavljeni da i učenici koji su na razini A2 mogu položiti ispit.

Pismeni ispit

Opća pravila

Zadaci dijelova ispita Razumijevanje pročitanog teksta (I. test), Jezična pravilnost (II. test), a Razumijevanje slušanog teksta (III. test) i Vještina pisanja (test)i njihove upute za vrednovanje i ocjenjivanje rade se u središnjici.

Pri rješavanju zadataka dijelova ispita Razumijevanja pročitanog teksta, Jezične pravilnosti i Razumijevanja slušanog teksta se ne smije koristiti nikakvo pomagalo, a pri rješavanju zadataka dijelova testa Vještine pisanja smiju se koristiti dvojezični rječnik i Pravopis hrvatskog jezika koje je pristupnik dužan osigurati.

Vrednovanje

- Dijelovi ispita vrednuju se neovisno jedan od drugog.
- U svakom ispitnom dijelu ocjenjujemo samo ciljano mjerenu vještinu i sposobnost.
- Preduvjet uspješnog apsolviranja ispita je da pristupnik u pismenom i usmenom dijelu ispita postigne najmanje 12% od maksimalnog broja bodova. (rezultat od 12% nije donja granica ocjene zadovoljio).
- Definicije zadataka testova dijelova ispita napisani su na hrvatskom jeziku, a njihova je razina niža od one koja je potrebita za rješavanje zadataka.

Sadržajne i formalne karakteristike pismenog testa

Razumijevanje pročitanog teksta

Cilj ispita je da se provjeri je li pristupnik sposoban izvorne tekstove različitih tipova i tekstove svakodnevice samostalno pročitati i ciljevima čitanja sukladnoj razini dubine razumjeti.

Možemo razlikovati više razina sposobnosti čitanja (npr.: globalno, selektivno i detaljno razumijevanje). Na ispitu se može mjeriti više razina razumijevanja teksta. Pri rješavanju ispitnih zadataka kandidat mora biti sposoban primijeniti ciljevima razumijevanja odgovarajuće strategije.

Sadržajna struktura

Ispitom se provjerava da li je kandidat sposoban:

- razumjeti bit teksta
- slijediti misaoni slijed teksta
- razumjeti ključne informacije (npr.: lica, vrijeme, mjesto, smjer, količina)
- odijeliti važne od nevažnih informacija
- razumjeti argumente za i protiv danog gledišta
- potražiti činjenične informacije potrebne za dati cilj razumijevanja
- razumjeti tekst do detalja njegove komunikacijske funkcionalnosti
- primijeniti različite strategije čitanja (npr.: donositi zaključke o značenju nepoznatih riječi)
- razlikovati činjenično priopćenu informaciju od mišljenja

Pročitani tekstovi (su):

- takvi (ponekad skraćeni) izvorni tekstovi koji su sastavljeni s istinskom namjerom priopćenja
- čine jedinstvenu cjelinu
- i sadržajno i jezično imaju jasnu kompoziciju
- pri izboru su mjerodavni tekstovi s naslovom „Tematski krugovi”
- tematski su u skladu sa životnim iskustvom i općim interesima te generacije
- za njihovo razumijevanje nisu potrebne spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita

- polazeći od njihove autentičnosti sadrže takve riječi i izričaje čije poznavanje nije zahtjev na datom stupnju ispita. Razumijevanje tih riječi i izričaja međutim nije potrebit uvjet za uspješno rješavanje danoga zadatka.

Moguće vrste tekstova na ispitu su sljedeće:
- funkcionalni tekstovi (npr.: jelovnik, red vožnje, TV-program, kino-program, programi, uputa za uporabu, obrasci, katalozi, vozna karta)
- informativno-instruktivni tekstovi (npr.: bilješka, priopćenje, poziv, oglas, plakat, preporuka za knjigu)
- privatno pismo, službeno pismo
- novinski članci (novinska vijest, izvješće, reportaža)
- znanstveno-popularni tekstovi općepoznatih tematskih krugova
- književni tekstovi (npr.: ulomci romana, ulomci drama, novela, pjesme, pripovijetka)

Karakteristike zadataka i niza zadataka

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:
- odabir odgovora
- istinita/neistinita tvrdnja
- spajanje (naslova i teksta, pitanja i odgovora, osobe i izjave itd.)
- postavljanje redoslijeda slika, događaja - temeljem teksta
- pronalaženje mjesta rečenice i stavka iz teksta
- slaganje u red dijelova teksta
- dopunjavanje nepotpunih rečenica - temeljem teksta
- otvorena pitanja koja zahtijevaju kratak odgovor
- pisanje skice

Niz zadataka je glede tipova zadataka nevezane konstrukcije, tj. bilo koji tip zadatka može biti sadržan u njemu.
Kandidat mora riješiti 3 zadatka, zajednički broj riječi rabljen u zadacima je otprilike 500-600 riječi. Niz zadataka se sastoji od 25-30 pitanja/itema.

Vrednovanje

Vrednovanje, odnosno pretvaranje bodova osvojenih u dijelu ispita obavlja se na osnovi središnje upute za vrednovanje i ispravljanje. Ako je više mogućih odgovora, uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži iz teksta moguće odgovore, odnosno one sadržajne elemente koji moraju biti sadržani u pravilnim odgovorima.

Zadaci se ocjenjuju isključivo po sadržajnim kriterijima, tj. gramatičke i pravopisne pogreške se ne uzimaju u obzir.

Jezična pravilnost

Cilj ove procjene je da se ustanovi, raspolaže li kandidat takvim leksičkim, gramatičkim, semantičkim i pragmatičnim spoznajama koje ga osposobljavaju za samostalnu komunikaciju.

Sadržajna struktura

Ispitom se provjerava da li je kandidat sposoban:
- uklopiti u rečenicu osnovne gramatičke sklopove i leksičke elemente (prepoznavanje, dopuna, ostvarenje)
- u jednostavnim tekstovima jezično točno koristiti osnovne gramatičke i leksičke sklopove

Korišteni tekstovi ili ulomci tekstova (su):
- izvorni ili manjim dijelom adaptirani
- pri njihovom izboru mjerodavan je dio pod naslovom „Tematski krugovi”
- tematski odgovaraju životnom iskustvu i općim interesima danog uzrasta
- za njihovo razumijevanje nisu potrebite spoznaje koje nadilaze opću razinu obrazovanosti maturalnog ispita
- razina težine mu je niža od onih zadataka koje služe za provjeru razumijevanja pročitanog teksta
- zbog njihove prirode izvornosti sadrže i takve riječi i izričaje čije poznavanje nije zahtjev na datom stupnju ispita. Njihovo znanje, međutim, nije potrebiti uvjet uspješnog rješavanja danoga zadatka.

Karakteristike zadataka i nizova zadataka

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:
- nepotpune rečenice ili dopuna tekstova s mogućnošću izbora odgovora (od četiri mogućnosti odabir jednog pravilnog)
- sredstvima kohezije teksta identifikacija mjesta iz teksta izdvojenog dijela rečenice
- dopuna nepotpunih rečenica samostalno ili unaprijed datim riječima
- ugradnja u tekst izvedenih i/ili dekliniranih, konjugiranih oblika datih riječi.

Tekst je, obzirom na tipove zadataka nevezanog sastava, tj. bilo koji od nabrojenih tipova zadataka može biti sadržan u tekstu.

Niz zadataka sastoji se od 3-4 zadatka, od sveukupno 30 itema. Sveukupni broj riječi koje su rabljene u zadacima iznosi otprilike 300-350 riječi.

Zadaci su zasnovani na tekstovima. Jedan je zadatak zasnovan na rečenicama, njegovim se rješavanjem, međutim, postiže otprilike 15% od ukupnog broja bodova.

Jednim se zadatkom može propitivati više jezičnih pojava.

Vrednovanje

Vrednovanje, odnosno pretvaranje bodova osvojenih u dijelu ispita obavlja se na osnovi središnje upute za vrednovanje i ispravljanje, a koji sadrži sve odgovore koji se mogu prihvatiti.

Razumijevanje slušanog teksta

Cilj ispita je da se izmjeri je li kandidat, sukladno stvarnim ciljevima razumijevanja, u stanju razumjeti govor na materinskom jeziku koji ili ne odstupa od uobičajeno prihvaćenog jezika komunikacije ili samo malo odstupa od njega.

Ispitom se mjere sljedeće razine razumijevanja teksta: globalno razumijevanje osnovnih komunikacijskih namjera teksta (globalno razumijevanje), izdvajanje informacija iz teksta prema datim kriterijima (selektivno razumijevanje). Na ispitu nije zahtjev razumijevanje teksta u detalje.

Pri rješavanju zadataka kandidat mora znati primijeniti ciljevima razumijevanja odgovarajuće strategije.

Sadržajni sastav

Ispitom se provjerava da li je kandidat sposoban:
- razumjeti bit teksta
- razumjeti i slijediti misaoni slijed teksta
- razumjeti ključne informacije (npr.: lica, vrijeme, mjesto, smjer, količina, razlog)
- razumjet činjenične informacije potrebite za dati cilj razumijevanja
- primijeniti različite strategije razumijevanja (npr.: donositi zaključak o značenju riječi na osnovi konteksta)

Korišteni tekstovi(su):
- takvi izvorni ili u manjoj mjeri prilagođeni tekstovi koji su stvoreni radi stvarne namjene usmenog priopćavanja
- čine jedinstvenu cjelinu
- dužina i sadržaj ne opterećuju suvišno memoriju kandidata
- besprijekorne akustične kvalitete
- priopćuju ih govornici čiji je on materinski, normalnim tempom govorenja
- pri izboru tekstova je mjerodavan dio pod naslovom „Tematski krugovi"
- tematski su u skladu sa životnim iskustvom i općim interesom te generacije
- za njihovo razumijevanje nisu potrebne spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita
- polazeći od njihove izvornosti sadrže takve riječi i izričaje čije poznavanje nije zahtjev na datom stupnju ispita Razumijevanje tih riječi i izričaja, međutim, nije potrebiti uvjet za uspješno rješavanje datog zadatka.

Moguće vrste tekstova na ispitu su sljedeće:
- službene najave priopćenja (npr.: na kolodvoru, zračnoj luci, u robnoj kući)
- tekstovi snimljenih telefonskih razgovora (npr.: tel. sekretarica, službe informiranja: stanje na cestama, radno vrijeme, red vožnje)
- upute (npr.: na ulici, u zračnoj luci, na kolodvorima)
- medijska priopćenja (npr.: vremenska prognoza, promidžbena poruka, najava programa, kratka vijest)
- razgovori, telefonski razgovori
- reportaže, intervjui
- izvješća
- znanstveno- popularni tekstovi o općepoznatim temama
- tekstovi beletristike: ulomci proze, pjesme (recitacije), uglazbljeni stihovi.

Karakteristike zadataka i niza zadataka

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:
- izbor odgovora
- istinita/neistinita tvrdnja
- spajanje (npr.: osobe i izjave, izbor slike uz tekst)
- određivanje redoslijeda događaja
- popunjavanje tiskanica, obrazaca
- popunjavanje tabele
- dopunjavanje nepotpunih rečenica
- otvorena pitanja koja zahtijevaju kratak odgovor

Tekst je glede tipova zadataka nevezane konstrukcije, tj. bilo koji tip zadatka može biti sadržan u njemu.

Niz zadataka se sastoji od 2-4 zadatka. Uz zadatak, umjesto jednog dužeg teksta može stajati i više kraćih tekstova. Sveukupna dužina svih zadataka korištenih za zadatke je 5-7 minuta. Niz zadataka se sastoji od 20-25 itema.

Kandidat svaki tekst posluša dva puta.

Tonski zapis sadrži definiciju zadataka, tekstove dva puta, odnosno stanke potrebne za čitanje i rješavanje zadataka. Definicije zadataka na tonskom zapisu i u pismenom obliku u tekstu identični su od riječi do riječi.

Pomagalo potrebito za rješavanje zadataka: CD-player koji osigurava institucija nadležna za ispitno povjerenstvo.

Vrednovanje

Vrednovanje, odnosno pretvaranje bodova osvojenih u dijelu ispita obavlja se na osnovi središnje upute za vrednovanje i ispravljanje. Ako je više mogućih odgovora, uputa za ispravljanje sadrži iz teksta moguće odgovore, odnosno one sadržajne elemente koji moraju biti sadržani u ispravnim odgovorima.

Zadaci se ocjenjuju isključivo po sadržajnim kriterijima, tj. gramatičke i pravopisne greške se ne uzimaju u obzir.

Vještina pisanja

Cilj ispita je da se provjeri na kojoj je razini kandidat u stanju pismeno se izraziti na hrvatskom jeziku, odnosno riješiti pismene zadatke radi ostvarenja različitih komunikacijskih ciljeva.

Sadržajni sastav

Ispitom se provjerava da li je kandidat sposoban:

- u datim situacijama se očitavati, odnosno ostvariti date komunikacijske namjere (vidi poglavlje „Komunikacijske situacije i namjere")
- napisati različite vrste tekstova na teme koje su date u poglavlju „Tematski krugovi"
- stvoriti koherentne tekstove (pozivajući se unaprijed i unazad, s osnovnim istoznačnicama i veznicima)
- svoje mišljenje logično i sukladno zahtjevima date vrste teksta organizirati, odnosno svoj pismeni uradak adekvatno sagraditi i raščlaniti
- sukladno vrsti teksta, namjeri priopćavanja i svom odnosu prema kojem je tekst upućen, izabrati odgovarajući stil i ton
- sukladno formuliranim osobitostima danoga teksta stvoriti odgovarajući tekst
- tako se izražavati da eventualne gramatičke netočnosti i izbor riječi ne ometaju razumijevanje

Kandidat mora napisati takve tekstove koji/čiji:

- su nastali iz stvarne komunikacijske namjere
- su za čitatelja jasni, razumljivi i pogodni za postizanje komunikacijskog cilja
- je vrsta teksta određena
- tematski odgovaraju životnom iskustvu i općem interesu toga uzrasta
- za njihovu realizaciju nisu potrebite spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita

Na ispitu se moraju napisati sljedeće vrste tekstova:

- poruka, podsjetnik
- kratka poruka osobnog karaktera
- bilješka u dnevnik
- čestitka
- pozivnica
- privatno ili službeno pismo
- analiza jednog književnog djela - ulomaka drame, lirike - po datim kriterijima
- opis i usporedba slika i nizova slika

Struktura zadataka i niza zadataka

Zadaci su zasnovani na popisu koji su sadržani u poglavljima pod naslovima „Komunikacijske situacije i namjere" i „Tematski krugovi".

Tijekom provjere vještine pisanja stvaramo stvarnu komunikacijsku situaciju, tj. zadajemo situaciju u kojoj se stvara pismeno djelo, za to prikladnu vrstu teksta, nadalje definiramo cilj, temu i adresanta pismenog uradka, odnosno određujemo karakter odnosa između autora i čitatelja djela. Svi ovi elementi određuju stil i ton teksta.

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:
- stvaranje teksta u datim situacijama i po određenim kriterijima
- stvaranje teksta na osnovi verbalnih pomagala i/ili reagiranja na njih (npr.: osobne bilješke, poruke, pisma, članci, pozivi, oglasi, letci, prozni i dramski odlomci, pjesme itd.)
- stvaranje teksta na osnovi vizualnih pomagala (npr.: prikazi, slike, skulpture, zgrade, narodna nošnja, fotografije, nizovi slika, grafikoni, tabele itd.).

Važniji kriteriji služe kao poglavlja teme, a verbalna i vizualna pomagala pak pružaju jezičnu i/ili misaonu pomoć za obradu date teme.

Ispit se sastoji iz dva dijela.
Prvi je zadatak stvaranje jednog kraćeg transakcijskog i interakcijskog teksta. Kandidat reagirajući na verbalna i/ili vizualna pomagala napiše jedno priopćenje od 40-50 riječi (npr.: čestitka, e-mail, bilješka u dnevniku, poruka, podsjetnik).

U drugom zadatku pristupnik može birati između dviju tema: reagirati na kratko pismo, oglas ili sličan informativni tekst ili analizira dio umjetničkog djela po zadanim kriterijima ili uspoređuje nizove slika pisanjem teksta dužine 200-300 riječi.

Kandidat u tekstu mora pisati razmatrajući pet datih glavnih kriterija. Redoslijed razrade glavnih kriterija je po vlastitom izboru.

U odnosu na gramatičke, leksičke i pravopisne pogreške, granica tolerancije je viša od one na višem stupnju.

Vrednovanje
Vrednovanje se obavlja na osnovi središnje upute za ispravljanje i ocjenjivanje.

Usmeni ispit

Vještina govora, hrvatski narodnosni sadržaj
Cilj ispita je provjeriti da li je kandidat na jezičnoj razini koja je definirana za maturalni ispit sposoban usmeno se izražavati na hrvatskom jeziku i sukladno komunikacijskim namjerama voditi razgovor.
Na ispitu se provjerava u kojoj je mjeri i kvaliteti kandidat sposoban za usmenu transakciju i interakciju, čije podjednake dijelove čine receptivne i produktivne (razumijevanje, vještina govorenja) sposobnosti. Kandidat mora biti sposoban i za samostalno izlaganje o temi i za interaktivno sudjelovanje u razgovoru.

Sadržajne i formalne karakteristike usmenog niza teza

Sadržajni sastav
Ispitom se provjerava je li kandidat u stanju:
- očitovati se u datim situacijama i ulogama, odnosno ostvariti date komunikacijske namjere (Vidi dio s naslovom „Komunikacijske situacije i namjere”!)
- sudjelovati u razgovorima na zadane teme (književnost, kultura, jezik) (Vidi dio pod naslovom „Tematski krugovi”!)

- svoje mišljenje priopćiti razumljivo i suvislo
- tako govoriti da njegova artikulacija, intonacija i tempo govorenja ne ometaju razumljivost
- primijeniti jednostavne komunikacijske strategije
- u svome govoru primijeniti osnovna pravila jezične uljuđenosti i stil datog jezika
- tako se izražavati da njegove eventualne gramatičke i leksičke netočnosti ne ometaju razumijevanje

Karakteristike zadataka i teza

Situacije i uloge koje su sadržane u ispitnim zadacima zasnovane su na popisima iz poglavlja „Komunikacijske situacije i namjere", „Tematski krugovi" i „Krugovi spoznaja, gramatičkih skupovi, fond riječi".

Zadaci tematski odgovaraju životnom iskustvu i općem interesu datog uzrasta te za njihovo rješavanje nisu potrebite spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita.

Definiranjem zadataka nedvosmisleno su dati i situacija i opis uloge kandidata.

U ispitnom razgovoru kandidat ima aktivnu ulogu.

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:

- igra uloga
- samostalni prikaz tema na osnovi verbalnih i/ili vizualnih pomagala

Jezik definicije zadataka i verbalnih pomagala je hrvatski čija je jezična razina niža od jezične razine onih dijelova ispita kojima se mjere receptivne sposobnosti. Vizualnim pomagalima se predstavlja kultura hrvatske manjine.

Teze usmenog dijela ispita, na osnovi Detaljnih zahtjeva maturalnog ispita, sastavlja profesor-ispitivač. Niz teza se sastoji od 15 teza.

Zadatke izvlači kandidat, vrijeme za pripremu iznosi 10 minuta. Usmeni ispit traje 15 minuta.

Ispit započinje uvodnim razgovorom. Cilj je pitanja da se kandidat uvede u komunikaciju na hrvatskom jeziku. Ono što je tu rečeno ne ubraja se u rezultat ispita.

Teza se sastoji od 2 zadatka.

U prvom zadatku kandidat mora biti sudionik u jednoj situaciji koja je slična svakodnevnoj, a partner mu je ispitivač. Zadatak je, dakle, da kandidat interaktivno sudjeluje u razgovoru, da postavlja odgovarajuća pitanja, odnosno na postavljena pitanja daje adekvatne odgovore.

U drugom zadatku kandidat mora po zadanim kriterijima, detaljno i suvislo izložiti temu koja je u svezi s hrvatskom kulturom. Pomagala koja se mogu koristiti su slika, fotografija, prikaz, zemljovid ili kratki tekst.

Tijekom pripreme za odgovor se ne smije koristiti rječnik, međutim dozvoljeno je korištenje čitanke i svezaka te djela onih autora navedenih u zahtjevima ispita, a o čijem osiguravanju brine nadležna institucija izbornog povjerenstva.

Vrednovanje

Vrednovanje se obavlja na pojedinačnom obrascu za vrednovanje i na osnovi središnje upute za vrednovanje i ispravljanje.

Ocjena se obavlja na osnovi četiriju kriterija (Komunikacijski učinak: *a)* u kojoj mjeri je kandidat u stanju samostalno izraziti svoje misli, *b)* u kojoj mjeri mu je govor tečan, *c)* koliko su njegova očitovanja relevantna u odnosu na rješenje zadatka; Gramatika i koherencija; Fond riječi; Artikulacija, naglasak, intonacija).

Za Komunikacijski učinak se može dati 12, a za ostale kriterije se može dati po 7 bodova. (Gramatika i koherencija, Fond riječi). Dva se zadatka skupno ocjenjuju.

ISPIT VIŠEG STUPNJA

Sastav ispita

Vrijeme trajanja pismenog ispita je 240 minuta, a usmenog 20 minuta.

Sljedeća tabela sadrži dijelove i redoslijed obavljanja ispita, trajanje pojedinih dijelova ispita te njihov približni omjer u ocjenjivanju.

		TRAJANJE (min.)	OMJER (%)	BODOVA
Pismeni dio ispita	Razumijevanje pročitanog teksta	70	20	30
	Jezična pravilnost	50	20	30
stanka 15 od minuta				
	Razumijevanje slušanog teksta	30	20	30
	Vještina pisanja	90	20	30
Usmeni dio ispita	Vještina govorenja	20	20	30
Sveukupno		---	100	150

Pismeni ispit

Opća pravila

Ispit višeg stupnja obuhvaća dvije jezične razine: B2-C1 razine ljestvice Savjeta Europe. Radi mjerenja različitih razina sposobnosti i znanja u nizovima zadataka pismenog ispita afirmirano je načelo postupnosti. Nizovi zadataka sastavljeni su tako da ispit mogu položiti i oni učenici čija je razina znanja B2.

Zadaci dijelova ispita iz Razumijevanja pročitanog teksta (I. test), Jezične pravilnosti (II. test), Razumijevanja slušanog teksta (III. test) i Vještine stvaranja teksta (IV. test), odnosno njihove upute za vrednovanje i ispravljanje rade se u središnjici. Pri rješavanju zadataka Razumijevanja pročitanog teksta, Jezične pravilnosti i Razumijevanja slušanog teksta se ne smije koristiti nikakvo pomagalo, a pri rješavanju testa Vještine stvaranja teksta može se koristiti Pravopis hrvatskog jezika koji osigurava pristupnik.

Vrednovanje

- Vrednovanje pojedinih dijelova ispita je neovisna jedna od druge.
- U svakom dijelu ispita ocjenjuju se samo ciljane sposobnosti.
- Preduvjet uspješnog polaganja ispita je da kandidat u svih 5 dijelova ispita osvoji najmanje 12% svih osvojivih bodova. (rezultat od 12% nije donja granica ocjene zadovoljio)
- Jezik definicije zadataka je hrvatski čija je razina niža od one koja je potrebita za rješavanje zadataka.

Sadržajne i formalne karakteristike pismenog testa

Razumijevanje čitanog teksta

Cilj ispita je da se provjeri je li kandidat sposoban samostalno pročitati i ciljevima čitanja sukladnoj razini dubine razumjeti autentične tekstove različitih tipova i tekstove svakodnevice.

Možemo razlikovati više razina sposobnosti čitanja (npr.: globalno, selektivno i detaljno razumijevanje). Na ispitu se može mjeriti više razina razumijevanja teksta. Pri rješavanju ispitnih zadataka kandidat mora biti sposoban primijeniti ciljevima razumijevanja odgovarajuće strategije.

Sadržajna struktura

Ispitom se provjerava da li je kandidat sposoban:

- razumjeti bit teksta
- slijediti misaoni slijed teksta
- razumjeti ključne informacije (npr.: lica, vrijeme, mjesto, smjer, količina)
- odijeliti važne od nevažnih informacija
- razumjeti argumente za i protiv datog gledišta
- potražiti činjenične informacije potrebne za dati cilj razumijevanja
- razumjeti tekst do detalja njegove komunikacijske funkcionalnosti
- primijeniti različite strategije čitanja (npr.: donositi zaključke o značenju nepoznatih riječi)
- razlikovati činjenično priopćenu informaciju od mišljenja

Pročitani tekstovi (su)

- takvi (ponekad skraćeni) autentični tekstovi koji su sastavljeni s istinskom namjerom priopćavanja
- čine jedinstvenu cjelinu
- i sadržajno i jezično imaju jasnu kompoziciju
- pri izboru su mjerodavni tekstovi s naslovom „Tematski krugovi"
- tematski su u skladu sa životnim iskustvom i općim interesima te generacije
- za njihovo razumijevanje nisu potrebne spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita
- polazeći od njihove izvornosti sadrže takve riječi i izričaje čije poznavanje nije zahtjev na datom stupnju ispita. Razumijevanje tih riječi i izričaja međutim nije potrebit uvjet za uspješno rješavanje datoga zadatka.

Moguće vrste tekstova na ispitu su sljedeće:

- funkcionalni tekstovi (npr.: jelovnik, red vožnje, TV-program, kino-program, programi, uputa za uporabu, obrasci, katalozi, vozna karta)
- informativno-instruktivni tekstovi (npr.: bilješka, priopćenje, poziv, oglas, plakat, preporuka za knjigu)
- privatno pismo, službeno pismo
- novinski članci (novinska vijest, izvješće, reportaža)
- znanstveno-popularni tekstovi općepoznatih tematskih krugova
- književni tekstovi (npr.: ulomci romana, ulomci drama, novela, pjesme, pripovijetka)

Razlike između dviju razina se mogu pojavljivati u načinima pristupa datoj temi, u obimu teksta, u njihovoj sadržajnoj i jezičnoj kompleksnosti, odnosno u različitom stupnju težine zadataka.

Karakteristike zadataka i niza zadataka

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:

- izbor odgovora
- slaganje po redu slika i događaja na osnovi teksta
- identificiranje činjenice, podataka, konstatacije, argumenata, stajališta itd. u tekstu
- struktura teksta, značenje koje se prenosi putem sastavljanja teksta
- pisanje skice

- kratko rezimiranje teksta

Niz zadataka je glede tipova zadataka nevezane konstrukcije, tj. bilo koji tip zadatka može biti sadržan u njemu. Kandidat mora riješiti 1-3 zadatka, sveukupni broj riječi koje su rabljene u tekstovima zadataka iznosi od 1000-1200 riječi. Niz zadataka sastoji se od 25-30 itema.

Vrednovanje

Vrednovanje, odnosno pretvaranje bodova osvojenih u dijelu ispita obavlja se na osnovi središnje upute za vrednovanje i ispravljanje Ako je više mogućih odgovora, uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži iz teksta moguće odgovore, odnosno one sadržajne elemente koji moraju biti sadržani u ispravnim odgovorima.

Zadaci se ocjenjuju isključivo po sadržajnim kriterijima, tj. gramatičke i pravopisne pogreške se ne uzimaju u obzir.

Jezična pravilnost

Cilj ispita je da se provjeri raspolaže li kandidat onim leksičkim, gramatičkim, semantičkim i pragmatičnim spoznajama koje ga čine sposobnim za samostalnu komunikaciju.

Sadržajna struktura

Ispitom se provjerava da lije kandidat u stanju:

- različite gramatičke i leksičke sklopove prilagoditi rečenici (prepoznavanje, dopuna, ustrojenje)
- i u kompleksnim tekstovima jezično točno rabiti gramatičke i leksičke sklopove

Korišteni tekstovi ili ulomci tekstova (su):

- izvorni ili manjim dijelom adaptirani
- pri njihovom izboru mjerodavan je dio pod naslovom „Tematski krugovi”
- tematski odgovaraju životnom iskustvu i općim interesima datog uzrasta
- za njihovo razumijevanje nisu potrebite spoznaje koje nadilaze opću razinu obrazovanosti maturalnog ispita
- razina težine mu je niža od onih zadataka koje služe za provjeru razumijevanja pročitanog teksta
- zbog njihove prirode izvornosti sadrže i takve riječi i izričaje čije poznavanje nije zahtjev na datom stupnju ispita. Njihovo znanje, međutim, nije potrebiti uvjet uspješnog rješavanja datoga zadatka.

Razlike između dvaju ispita javljaju se u kompleksnosti gramatičkih i leksičkih sklopova i u stupnju težine zadataka. Na višem stupnju je kandidat sposoban pravilno prepoznati i rabiti kompleksnije gramatičke i jezične sklopove.

Karakteristike zadataka i nizova zadataka

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:

- nepotpune rečenice ili dopuna tekstova s mogućnošću izbora odgovora (od četiri mogućnosti odabir jednog pravilnog)
- sredstvima kohezije teksta identifikacija mjesta iz teksta izdvojenog dijela rečenice
- dopuna nepotpunih rečenica samostalno ili unaprijed datim riječima
- ugradnja u tekst izvedenih i/ili deklinirani, konjugiranih oblika datih riječi

Niz zadataka je, obzirom na tipove zadataka nevezanog sastava, tj. bilo koji od nabrojenih tipova zadataka može biti sadržan u tekstu.

Niz zadataka sastoji se od 4-5 zadataka, od sveukupno 35-40 itema. Sveukupni broj riječi koje su rabljene u zadacima iznosi od 500-600 riječi.

Zadaci su zasnovani na tekstovima. Jednim se zadatkom može propitivati više jezičnih pojava.

Vrednovanje

Vrednovanje, odnosno pretvaranje bodova osvojenih u dijelu ispita u osvojene ispitne bodove obavlja se na osnovi središnje upute za ispravljanje i vrednovanje koje sadrži sve prihvatljive odgovore.

Razumijevanje slušanog teksta

Cilj ispita je da se izmjeri je li kandidat, sukladno stvarnim ciljevima razumijevanja, u stanju razumjeti govor na materinskom jeziku koji ili ne odstupa od uobičajeno prihvaćenog jezika komunikacije ili samo malo odstupa od njega.

Ispitom se mjere sljedeće razine razumijevanja teksta: globalno razumijevanje osnovnih komunikacijskih namjera teksta (globalno razumijevanje), izdvajanje informacija iz teksta prema datim kriterijima (selektivno razumijevanje). Na ispitu nije zahtjev razumijevanje teksta u detalje.

Pri rješavanju zadataka kandidat mora znati primijeniti ciljevima razumijevanja odgovarajuće strategije.

Sadržajni sastav

Ispitom se provjerava da li je kandidat sposoban:

- razumjeti bit teksta
- razumjeti i slijediti misaoni slijed teksta
- razumjeti ključne informacije (npr.: lica, vrijeme, mjesto, smjer, količina, razlog)
- razumjet činjenične informacije potrebite za dati cilj razumijevanja
- primijeniti različite strategije razumijevanja (npr.: donositi zaključak o značenju riječi na osnovi konteksta)
- razumjeti argumente za i protiv datog stajališta
- prepoznati ton teksta, izvesti zaključak o međusobnom odnosu sugovornika

Korišteni tekstovi (su):

- takvi izvorni ili u manjoj mjeri prilagođeni tekstovi koji su stvoreni radi stvarne namjene usmenog priopćavanja
- čine jedinstvenu cjelinu
- dužina i sadržaj ne opterećuju suvišno memoriju kandidata
- besprijekorne akustične kvalitete
- priopćuju ih govornici čiji je on materinski, normalnim tempom govorenja
- pri izboru tekstova je mjerodavan dio pod naslovom „Tematski krugovi"
- tematski su u skladu sa životnim iskustvom i općim interesom te generacije
- za njihovo razumijevanje nisu potrebne spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita
- polazeći od njihove izvornosti sadrže takve riječi i izričaje čije poznavanje nije zahtjev na datom stupnju ispita Razumijevanje tih riječi i izričaja, međutim, nije potrebiti uvjet za uspješno rješavanje datog zadatka.

Moguće vrste tekstova na ispitu su sljedeće:

- službene najave priopćenja (npr.: na kolodvoru, zračnoj luci, u robnoj kući)
- tekstovi snimljenih telefonskih razgovora (npr.: tel. sekretarica, službe informiranja: stanje na cestama, radno vrijeme, red vožnje)
- upute (npr.: na ulici, u zračnoj luci, na kolodvorima)
- medijska priopćenja (npr.: vremenska prognoza, promidžbena poruka, najava programa, kratka vijest)
- razgovori, telefonski razgovori
- reportaže, intervjui

- izvješća
- znanstveno popularni tekstovi o općepoznatim temama
- tekstovi beletristike: ulomci proze, pjesme (recitacije), uglazbljeni stihovi.

Razlika između dvaju stupnjeva se javlja u načinu pristupa datoj temi, u obimu tekstova, u sadržajnoj i jezičnoj kompleksnosti, odnosno u stupnju težine zadataka.

Na stupanj težine razumijevanja teksta mogu utjecati čimbenici kao što su tempo govora, broj sugovornika, artikulacija i pozadinski šumovi.

Na višem stupnju su mogući i takvi tekstovi u kojima je pristup temi općenit te sadrže nijansirane poruke, mišljenja i suprotna mišljenja.

Na višem stupnju su zastupljene i složenije, profinjenije forme razgovornog jezika.

Karakteristike zadataka i niza zadataka

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:
- izbor odgovora
- istinita/neistinita tvrdnja
- spajanje (npr.: osobe i izjave, izbor slike uz tekst)
- određivanje redoslijeda događaja
- popunjavanje tiskanica, obrazaca
- popunjavanje tabele
- dopunjavanje nepotpunih rečenica
- otvorena pitanja koja zahtijevaju kratak odgovor

Nizovi zadataka su glede tipova zadataka nevezane konstrukcije, tj. bilo koji tip zadatka može biti sadržan u njemu.

Kandidat posluša 2-3 teksta čija je ukupna dužina trajanja otprilike 8-10 minuta. Niz zadataka sadrži 2-3 zadatka od 25-30 itema.

Kandidat posluša svaki tekst dva puta.

Tonski zapis sadrži definicije zadataka, tekstove dva puta, odnosno stanke koje su potrebite za čitanje i rješenje zadataka. Definicije zadataka tonskog zapisa i pismenog teksta su identične od riječi do riječi.

Za rješavanje zadatak potrebit je CD-player koji osigurava institucija nadležna za ispitno povjerenstvo.

Vrednovanje

Vrednovanje, odnosno pretvaranje bodova osvojenih u dijelu ispita u osvojene ispitne bodove obavlja se na osnovi središnje upute za ispravljanje i vrednovanje. Ako je više prihvatljivih odgovora, uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži moguće odgovore temeljem teksta, odnosno one sadržajne elemente koji moraju biti sastavni elementi ispravnog odgovora.

Zadaci se ocjenjuju isključivo po sadržajnim kriterijima, tj. gramatičke i pravopisne pogreške se ne uzimaju u obzir.

Vještina pisanja

Cilj ispita je da se provjeri na kojem je stupnju kandidat sposoban izražavati se, odnosno riješiti pismene zadatke u cilju ostvarenja različitih komunikacijskih ciljeva.

Sadržajni sastav

Ispitom se provjerava da li je kandidat sposoban:
- u datim situacijama se očitavati, odnosno ostvariti date komunikacijske namjere (vidi poglavlje „Komunikacijske situacije i namjere")
- napisati različite vrste tekstova na teme koje su date u poglavlju „Tematski krugovi"

- stvoriti koherentne tekstove (pozivajući se unaprijed i unazad, s osnovnim istoznačnicama i veznicima)
- svoje mišljenje logično i sukladno zahtjevima date vrste teksta organizirati, odnosno svoj pismeni uradak adekvatno sagraditi i raščlaniti
- sukladno vrsti teksta, namjeri priopćenja i svom odnosu prema kojem je tekst upućen, izabrati odgovarajući stil i ton
- sukladno formuliranim osobitostima datoga teksta stvoriti odgovarajući tekst
- tako se izražavati da eventualne gramatičke netočnosti i izbor riječi ne ometaju razumijevanje
- svoje misli po kriterijima jezične pravilnosti točno priopćiti
- svoje stajalište, sustav argumentiranja dosljedno, složeno i nijansirano obrazložiti

Kandidat mora napisati takve tekstove (koji/čiji):
- su nastali iz stvarne komunikacijske namjere
- su za čitatelja jasni, razumljivi i prigodni za postizanje komunikacijskog cilja
- je vrsta teksta određena
- tematski odgovaraju životnom iskustvu i općem interesu toga uzrasta
- za njihovu realizaciju nisu potrebite spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita

Na ispitu se moraju napisati sljedeće vrste tekstova:
- poruka, podsjetnik
- kratka poruka osobnog karaktera
- bilješka u dnevnik
- čestitka
- pozivnica
- privatno ili službeno pismo
- analiza jednog književnog djela - ulomaka drame, lirike - po datim kriterijima
- opis i usporedba slika i nizova slika
- argumentiranje o jezičnim, književnim i kulturnim temama (zadatak sadrži i jedan odlomak teksta)
- usporedba dvaju tekstova po datom kriteriju. U zadatku su definirano istaknuti (tematski, stilistički) kriteriji. Među tekstovima se mogu naći i predstavnici suvremene književnosti.

Razlike između dvaju stupnjeva se pojavljuju u pristupu temama, u obimu tekstova koji se moraju napisati i u karakteristikama jezičnog oblikovanja.

Kandidat je na višem stupnju u stanju i na općenit pristup datoj temi te raspravljati o njoj kao o sveobuhvatnoj temi.

Za njegovo jezično oblikovanje je karakteristično da kandidat na višem stupnju piše biranim rječnikom i zahtjevnijim jezičnim sklopovima.

Struktura zadataka i niza zadataka

Zadaci su zasnovani na popisu koji su sadržani u poglavlju pod naslovima „Komunikacijske situacije i namjere" i „Tematski krugovi".

Tijekom provjere vještine pisanja stvaramo stvarnu komunikacijsku situaciju, tj. zadajemo situaciju u kojoj se stvara pismeno djelo, za to prikladnu vrstu teksta, nadalje definiramo cilj, temu i adresanta pismenog uradka, odnosno određujemo karakter odnosa između autora i čitatelja djela. Svi ovi elementi određuju stil i ton teksta.

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:
- kandidat po datim kriterijima i na dana verbalna i/ili vizualna pomagala reagira pismeno

Ispit se sastoji od dva dijela.

U *prvom zadatku* kandidat u jednom tekstu od otprilike 80-100 riječi reagira na informativan tekst.

U *drugom zadatku* kandidat može birati između dviju tema. O izabranoj temi kandidat mora, po zadanim kriterijima, napisati tekst od otprilike 300-350 riječi tako da u njemu obrazloži svoje mišljenje.

Vrednovanje

Opći kriteriji:

- sadržajni kriteriji izlaganja: razumijevanje teme, jezična i književna obrazovanost, kulturno-povijesne asocijacije, osobni stav, spoznaje o svijetu, izdvajanje bitnoga
- kriteriji složenosti teksta: adekvatnost traženoj književnoj vrsti, raščlanjenost, omjer sastavnih dijelova, zadržavanje obima
- kriteriji jezične kakvoće teksta: sigurno poznavanje razgovorne norme, gramatika, fond riječi, pravopis, precizan način predstavljanja, čitljiv rukopis, sređenost rukopisa

Ocjena se obavlja na osnovi središnjeg upute o ispravljanju i ocjenjivanju.

Dva se zadatka skupno ocjenjuju.

Usmeni ispit

Vještina govorenja, hrvatski manjinski sadržaj

Cilj ispita je provjeriti da li je kandidat na jezičnoj razini koja je definirana za maturalni ispit sposoban usmeno se izražavati na hrvatskom jeziku i sukladno komunikacijskim namjerama voditi razgovor.

Na ispitu se provjerava u kojoj je mjeri i kvaliteti kandidat sposoban za usmenu transakciju i interakciju, čije podjednake dijelove čine receptivne i produktivne (razumijevanje, vještina govorenja) sposobnosti. Kandidat mora biti sposoban i za samostalno izlaganje o temi i za interaktivno sudjelovanje u razgovoru.

Sadržajne i formalne karakteristike usmenog niza teza

Sadržajni sastav

Ispitom se provjerava je li kandidat u stanju:

- očitovati se u datim situacijama i ulogama, odnosno ostvariti date komunikacijske namjere (Vidi dio s naslovom „Komunikacijske situacije i namjere”!)
- sudjelovati u razgovorima na zadane teme (književnost, kultura, jezik) (Vidi dio pod naslovom „Tematski krugovi”!)
- svoje mišljenje priopćiti razumljivo i suvislo
- tako govoriti da njegova artikulacija, intonacija i tempo govorenja ne ometaju razumljivost
- primijeniti jednostavne komunikacijske strategije
- u svome govoru primijeniti osnovna pravila jezične uljuđenosti i stil datog jezika
- tako se izražavati da njegove eventualne gramatičke i leksičke netočnosti ne ometaju razumijevanje
- svoje misli nijansirano priopćiti, svoje stajalište i argumente dosljedno, kontinuirano i složeno iznijeti
- takvom artikulacijom, intonacijom i tempom govoriti da bude dobro razumljiv
- primijeniti različite vrste komunikacijskih strategija
- svoje misli sa stajališta jezične pravilnosti točno priopćiti
- sukladno složenijem slijedu misli govoriti zahtjevnijim rečeničnim konstrukcijama

Karakteristike zadataka i teza

Situacije i uloge koje su sadržane u ispitnim zadacima zasnovane su na popisima iz poglavlja „Komunikacijske situacije i namjere”, „Tematski krugovi” i „Krugovi spoznaja, gramatičkih skupovi, fond riječi”.

Zadaci tematski odgovaraju životnom iskustvu i općem interesu datog uzrasta te za njihovo rješavanje nisu potrebite spoznaje koje nadilaze opću obrazovnu razinu maturalnog ispita.

Definiranjem zadataka nedvosmisleno su dati i situacija i opis uloge kandidata.

U ispitnom razgovoru kandidat ima aktivnu ulogu.

Na ispitu su mogući sljedeći tipovi zadataka:

- rasprava (isticanje i premošćivanje razlika u mišljenju)
- samostalno izlaganje o temi na osnovi verbalnih i/ili vizualnih pomagala

Jezik definicije zadataka i verbalnih pomagala je hrvatski čija je razina niža od one razine dijela ispita kojima se mjere receptivne sposobnosti. Vizualnim pomoćnim materijalima se predstavlja kultura hrvatske manjine.

Za usmeni dio ispita se na osnovi Detaljnih zahtjeva maturalnog ispita rade u središnjici. Niz teza se sastoji od 20 teza. Nizom teza su na osnovi poglavlja Tematskih krugova, Gramatičkih spoznaja i struktura obrađeni književnost, kultura i jezik hrvatske manjine. Tezu izvlači pristupnik, vrijeme trajanja pripreme za odgovor iznosi 10 minuta. Usmeni dio ispita traje 20 minuta.

Ispit započinje uvodnim razgovorom. Cilj je pitanja da se kandidat uvede u komunikaciju na hrvatskom jeziku. Ono što je tu rečeno ne ubraja se u rezultat ispita.

U prvom zadatku pristupnik interpretira i razlaže svoje mišljenje o jednom ili više navoda na hrvatskom jeziku, a koji se vezuju uz sadržaj dijela s naslovom Tematski krugovi, te u isto vrijeme mora reagirati i na izjave ispitivača koji ga potiču na raspravu. U drugom zadatku pristupnik mora na osnovi zadanih kriterija detaljno i suvislo razložiti jednu temu u svezi s književnošću ili jezikom ili kulturom hrvatske manjine. Pomoćni materijal koji se koristi može biti slika, fotografija, prikaz, zemljovid ili kratak pisani tekst. Ispitivač može postavljati unaprijed definirana pitanja koja potiču na dodatno iskazivanje mišljenja.

Tijekom pripreme se ne smije koristiti rječnik, ali je dozvoljeno korištenje čitanke i djela te svesci autora određenih ispitnim zahtjevima koje osigurava nadležna institucija ispitnog povjerenstva.

Razlike između dviju razina javljaju se u pristupu temama i njihovoj jezičnoj razini, tj. očituju se u karakteristikama jezičnog oblikovanja. Pristupnik je na višem stupnju sposoban o zadanim temama govoriti i iznijeti mišljenje na razini uopćavanja.

Za jezično oblikovanje je karakteristično da se kandidat izražava probranim rječnikom, nijansirano iznosi svoje mišljenje. Jezik definicije zadataka i verbalnih pomagala je hrvatski čija je razina niža od one razine dijela ispita kojima se mjere receptivne sposobnosti. Vizualnim pomoćnim materijalima se predstavlja kultura hrvatske manjine.

Vrednovanje

Opći kriteriji vrednovanja

- sadržaj: držanje teme, jezična, književna i kulturna informiranost, odgovarajući izbor riječi, senzibilnost na probleme, sukladno temi teksta vjerna interpretaciji naučenog
- jezična oblikovanost
- način predstavljanja: temi sukladno jasno strukturiranje, jasna jezična forma, izdvajanje bitnoga

Vrednovanje se obavlja na osnovi središnje analitičke ljestvice koja sadrži detaljan opis kriterija ocjenjivanja.

Vrednovanje zadataka je neovisno jedno od drugog.

HRVATSKI JEZIK I KNJIZEVNOST

I. OPIS I DETALJNI ZAHTJEVI MATURALNOG ISPITA

KOMPETENCIJE

SREDNJI STUPANJ I VISI STUPANJ

Vjestina pravilne uporabe hrvatskog jezika: u govoru, razumijevanju i stvaranju teksta.

Poznavanje najznacajnijih oblika pismenog i usmenog izrazavanja.

Sposobnost jezicnog izrazavanja prilagodenog temi; pravilno pisanje, pregledni i citki rukopis.

Veza izmedu knjizevnosti kao umjetnosti i ljudskog drustva. Mjesto hrvatske knjizevnosti u svjetskoj knjizevnosti; interpretacija knjizevnih djela.

I. Razumijevanje teksta

- Sposobnost razumijevanja teksta: razumijevanje pisanog i govorenog teksta, poznavanje logicke i semanticke strukture odredenog teksta.
- Poznavanje i uporaba tiskanih i elektronickih informacijskih izvora (rjecnik, leksikon, enciklopedija, antologija, tisak, Internet, CD-ROM).
- Odabir i sistematizacija informacija adekvatno predmetu, funkciji i smjeru izrazavanja.
- Stvaranje osobnog stava na temelju informacija stecenih na razne nacine.

II. Interpretacija knjizevnih i inih tekstova

- Uporaba raznih postupaka razumijevanja teksta prilagodeno vrsti (knjizevnoj vrsti) i aspektu: knjizevnoumjetnicki, publicisticki, znanstvenopopularni tekstovi; usporedivanje i interpretacija tekstova prilagodeno vrsti (knjizevnoj vrsti), nacinu izrazavanja i strukturi.
- Prepoznavanje, razumijevanje i prezentiranje kako knjizevnost izrazava iskustva, dozivljaje i misli raznih ljudi i razdoblja.
- Objektivno, odnosno i unosenjem subjektivnih crta, reagiranje u raznim pismenim i usmenim oblicima na procitano, uzimajuci u obzir norme vrste teksta i adresata.

III. Pismeno stvaranje teksta

- Formuliranje osobnog misljenja o raznim temama i vrstama, odgovarajucom precizno scu.
- Stvaranje tekstova tipa obavijesti, argumentacije, eseja, o zadanoj temi: kulturno nasljede Hrvata u Madarskoj, donosenje odluka u svakidasnjem zivotu, ljudske veze, moralna pitanja, osjecaji, tipovi problema danasnjice, masovna komunikacija).
- Poznavanje tehnike stvaranja raznih tekstova i njihovih obiljezja te njihova uporaba; samostalno ispravljanje pravopisnih pogresaka i gresaka u formuliranju i konstruiranju teksta (posjedovanje sposobnosti samokontrole).
- Primjena normi standardnog jezika, pravilna primjena pravopisnih pravila koristenjem pravopisa i bez njega. Citko pisanje.
- Formuliranje dojma, dozivljaja, misljenja, osobnog stava nastalog na temelju umjetnickog djela (poezija, proza, kazalisni dozivljaj, film, graditeljstvo, glazba).
- Primjena sadrzajnih i jezicnih normi sluzbenih tekstova (istupanje, natjecaj, pismo, autobiografija, zamolba i sl.).

IV. Govor, usmeno stvaranje teksta

- Jasno gradeno i na bitno svedeno samostalno izlaganje prilagodeno jezicnoj normi govorne situacije, vrste, teme i adresata.
- Dokazivanje retoricke sposobnosti izvodenjem memoriranog teksta (leksik, rijecni i recenicni naglasak, intonacija, stanka, jacina tona, boja tona, tempo govora).

V. Koristenje pojmova

- Poznavanje jezicnih i knjizevnih pojmova, njihova pravilna primjena u usmenom i pismenom izrazavanju.
- Dokazivanje primjerima da ucenik razumije povezanost pojmova i promjenu njihovog znacenja.

Samo na visoj razini

- Odredivanje i usporedivanje pojmova i u povijesnom kontekstu.

TEMATSKI KRUGOVI

HRVATSKI JEZIK

TEME	RAZINA ISPITA	
	Srednji stupanj	Visi stupanj
1. Pribavljanje i obrada informacija	Poznavanje tiskanih i elektronickih informacijskih izvora. Koristenje informacija u svakodnevnom zivotu i u skoli. Prikupljanje podataka, odabir, sistematizacija informacija i njihova uporaba u odredenoj temi. Npr. prikaz knjige, filma; CD-ROM, leksikon, enciklopedija, Internet.	Dokazivanje upucenosti u informacije, uporaba informacija u jezicnim i knjizevnim zadacima.
2. Razumijevanje teksta	Dokazivanje sposobnosti razumijevanja teksta na temelju tekstova raznih vrsta i njihovim usporedivanjem. Sposobnost izlucivanja bitnog u slusanom i citanom tekstu. Razumijevanje misaonog slijeda tekstova raznih vrsta, prepoznavanje uloge izrazajnih sredstava i njihovo imenovanje.	Primjena usvojenih spoznaja i njihova samostalna primjena na temelju procitanih tekstova.
3. Stvaranje teksta *A)* Usmena uporaba jezika	U komunikaciji sposobnost prilagodavanja govornoj komunikaciji, temi, sugovorniku; govorna kultura. Izrazajna uporaba fonetickih sredstava: stanka, tempo govora, jacina tona). Usmene komunikacijske situacije u skoli i u svakodnevnom zivotu, npr. opisivanje osoba i predmeta, izrazavanje dozivljaja i raspolozenja, trazenje informacije i savjeta, oblici pristojnosti. Svjesna primjena tehnike argumentacije u knjizevnim i svakodnevnim temama. Usmena uporaba jezika koja odgovara fonetickim, morfoloskim i sintaktickim pravilima hrvatskog jezika. Pravilno naglasavanje rijeci, pravilna intonacija hrvatske recenice.	Logicna argumentacija u raspravi, izricanje osobnog stava u raznim temama. Npr. o etickom stavu lika u knjizevnom djelu. Neugodnosti prouzrocene nepravilnim rijecnim i recenicnim naglaskom (promjena u znacenju), na temelju

	Pravilna uporaba frazeoloskih izraza i rekcije u govoru. Navodenje nekoliko primjera za frazeoloske izraze u hrvatskom i madarskom jeziku. Dokaz kako se hrvatski i madarski ustaljeni izrazi ne mogu svaki put prevesti doslovce, odnosno da se rekcije u hrvatskom i madarskom jeziku cesto ne poklapaju. Dokazivanje razlike izmedu privatne i javne uporabe jezika primjerima. Npr. jezicne nepravilnosti, jezicne postapalice, uporaba nepotpunih recenica.	primjera. Ogranicena uporaba frazeoloskih izraza u raznim funkcionalnim stilovima, na temelju primjera. Ustaljeni izrazi kao stilemi.
B) Retorika	Uloga govornistva i javnog govora u uvjeravaju. Cinitelji koji odreduju glavna obiljezja javnog govora: odnos govornika i slusatelja, licnost govornika, govorna situacija, cilj izlaganja, tema. Uloga govornih vrednota i izrazavanja osjecaja. Postupci i geste za izazivanje dojma. Stvaranje javnog govora na zadanu temu, npr. oprastanje, predaja vrpci - primjenom naucenih citata.	Govori u hrvatskim knjizevnim djelima na osnovi nekoliko primjera. Npr. u djelima Augusta Senoe. Analiza govora na osnovi zadanih aspekata. Patos. Uporaba i uloga stilskih sredstava i pjesnickih slika u govornistvu.
C) Pismena uporaba jezika	Prikazivanje razlika izmedu pisanog i usmenog izrazavanja (npr. komponiranje recenice, leksik, jezicne pravilnosti). Veza sadrzajnih i formalnih karakteristika tipova teksta s komunikacijskim procesom. Poznavanje karakteristika raznih tipova tekstova (opis, pripovijedanje, dijalog) i samostalno stvaranje teksta u tim vrstama - na temelju osobnih dozivljaja i procitanih djela. Norme tekstova potrebnih prilikom daljnjeg skolovanja i pri zaposljavanju (esej, prikaz, zapisnik,	Jezicna analiza tipova tekstova oznacenih na srednjem stupnju na temelju knjizevnih i inih primjera. Formuliranje zakljucaka na temelju specificnosti karakteristika knjizevnih rodova, vrsta, stilskih smjerova, osobnih stilova i izraza, oblika pjesme na temelju novoprocitanih knjizevnih djela, sluzeci se strucnim pojmovima.

	zamolba, zivotopis, natjecaj, sluzbeno pismo, istupanje, zahvalnica, pozivnica, sazalnica), samostalno stvaranje teksta tih knjizevnih vrsta. Formuliranje jasno gradenog i na bitno svedenog teksta u jednom od sljedecih vrsta: obavijest, argumentacija, uvjeravanje. Poznavanje tehnike navodenja i njena pravilna uporaba. Poznavanje i primjena najvaznijih pravila pravopisa stranih rijeci.	
4. Covjek i jezik	Postanak jezika i govora, njegova uloga u ljudskim kontaktima. Cinitelji i funkcije priopcavanja. Jezicni i nejezicni kod komunikacije. Jezik i govor. Jezik kao sustav koji je u stalnoj promjeni. Jezik kao sustav znakova. Jezicni znakovi (oznacitelj/izraz, oznacenik/sadrzaj). Materinski jezik, strani jezik, dvojezicnost. Razlike izmedu hrvatskog i madarskog jezika (npr. drugi tip jezika).	Uloga gesta, mimike i ostalih tjelesnih znakova u ljudskim kontaktima, na temelju primjera. Karakteristike umjetnickog jezika (estetska funkcija jezika). Razni znakovni sustavi (matematicki i prometni znakovi, piktogrami, simboli).
5. Povijest hrvatskog jezika	Mjesto slavenskih jezika u porodici indoeuropskih jezika. Podjela slavenskih jezika (praslavenski i staroslavenski jezik; zapadnoslavenski, juznoslavenski i istocnoslavenski jezici). Glavna razdoblja povijesti hrvatskog jezika (prijelaz na latinicno pismo, hrvatska leksikografija, rad na jedinstvenom knjizevnom jeziku, poceci hrvatskog standardnog jezika, zalaganje iliraca da hrvatski jezik postane sluzbenim jezikom, podredenost hrvatskog jezika srpskomu, „Deklaracija”). Pisani spomenici: Bascanska ploca, Red	Prve hrvatske gramatike i rjecnici. Promjene u glasovnom sustavu hrvatskog jezika. Jezik, kultura i politika.

	i zakon, Sibenska molitva, Marijin plac. Glagoljica, cirilica i latinica. Razvoj knjizevnog jezika. Skrb za jezicnu cistocu i pravilnost. Jezicni purizam i jezicna kultura (norme standardnog jezika, jezicni savjetnik).	Znacaj Kratke osnove.....Ljudevita Gaja. Pravopisne rasprave medu suvremenim jezikoslovcima (npr. etimologijski ili foneticki pravopis).
6. Jezik i drustvo	Drustvena (vremenska) i podrucna raslojenost leksika (strucno nazivlje, zargonizmi, regionalizmi). Raslojenost suvremenog hrvatskog jezika: razgovorni jezik, narjecja, regionalni jezik). Odnos knjizevnog jezika i narjecja. Hrvatska narjecja u Madarskoj.	Promjene u suvremenom hrvatskom jeziku. Utjecaj informacijskog drustva na jezicnu uporabu (jezgrovitost kratkih pisanih poruka (SMS), elektronicno dopisivanje). Utjecaj madarskog jezika na jezik Hrvata u Madarskoj. Glavne znacajke najmanje jednog narjecja.
7. Jezicne razine *A)* Fonetika	Glasovni sustav hrvatskog jezika. Tvorba glasova: nastanak glasova i govorni organi. Pravilna tvorba i izgovor glasova c, c, d, dz, lj i samoglasnickog r. Razlike u glasovnom sustavu hrvatskog i madarskog jezika. Podjela glasova. Poznavanje glasovnih promjena (nepostojano a, alternacija l/o, palatalizacija, sibilarizacija, prijeglas, jotacija, asimilacija po zvucnosti, asimilacija po mjestu tvorbe), njihova svjesna i pravilna primjena u usmenoj i pismenoj uporabi jezika. Pravilna uporaba alternacije ije/je/e/i. Pravilno naglasavanje rijeci. Dokazivanje razlikovne funkcije naglaska na temelju primjera.	Bogatstvo glasovnog sustava narjecja. Neke promjene u glasovnom sustavu hrvatskog jezika u njegovom povijesnom razvoju (npr. jer (b), jor (b), jat (e), nazali). Alterniranost osnove; glasovne promjene u osnovi i korijenu rijeci. Alternacija ije/je/e/i u silabickoj versifikaciji.
B) Morfologija	Razdioba morfema (korijen, osnova, nastavci) po znacenju, polozaju i funkciji; njihova uloga u gradenju oblika. Tvorba rijeci od odredenih vrsti.	Osnovni i oblicni nastavci (nastavci za tvorbu imenica i glagola).

	Vrste rijeci. Podjela rijeci po vrstama. Gramaticka obiljezja punoznacnih rijeci (rod, broj, padez, lice, vrijeme, nacin). Podjela imenica i njihova deklinacija. Znacenje zbirnih imenica, njihova deklinacija i srocnost. Vrste pridjeva i njihova dvojaka deklinacija. Komparacija pridjeva. Vrste brojeva i njihova promjena. Srocnost brojeva i imenskih rijeci u padezu. Podjela glagola; vrste glagola. Vrste priloga i njihovo znacenje. Uloga prijedloga i njihova rekcija. Pravilna uporaba prijedloga *k(a)* i *s(a).* Uloga veznika, usklika i rijecca u recenici. Razlike u podjeli vrsta rijeci, u recenicnim dijelovima i njihovim izrazajnim sredstvima. Pravopis pojedinih vrsti rijeci. Razlike u hrvatskom i madarskom pravopisu.	Ucestalost uporabe aorista i imperfekta u svakidasnjem govoru i u knjizevnoumjetnickom stilu.
C) Spojevi rijeci	Paradigmatski i sintagmatski odnosi u recenici (spojevi rijeci).	
D) Sintaksa	Gramaticko ustrojstvo recenice. Clanjivost recenice (rasclanjene i nerasclanjene recenice, potpune i elipticne recenice). Recenica i iskaz. Ciljna usmjerenost recenica (izjavna, upitna, usklicna, zapovjedna). Recenicni dijelovi (subjekt, predikat, objekt, atribut, apozicija) i njihova izrazajna sredstva. Srocnost (prema broju, licu i rodu). Modalnost. Recenicna uloga pojedinih vrsta rijeci. Npr. imenice i pridjevi u opisu (nominalni stil), glagoli u pripovijedanju (dinamizam), uloga zamjenica (zamjenjivanje imenskih rijeci).	Obavijesno ustrojstvo iskaza i red rijeci. Stilisticka uloga obrnutog reda rijeci (inverzija). Znacenje prezenta i perfekta u recenici: prava i sadasnjost i pripovjedacki prezent, pravi perfekt, izrazavanje buducnosti prezentom i perfektom, svevremenski prezent i perfekt.

	Proste i slozene recenice. Interpunkcijski znakovi u recenici i tekstu.	
8. Leksikologija	Pojam rjecnickog blaga. Aktivno i pasivno rjecnicko blago. Razlozi promjene leksika. Nacini obogacivanja rjecnickog blaga (leksicko posudivanje, raspad viseznacnosti, tvorba rijeci, srastanje i preobrazba). Tvorbeni nacini (prefiksalna, sufiksalna, prefiksalno-sufiksalna i slozeno-sufiksalna tvorba). Onomastika (osobna imena, nadimci, etnonimi i toponimi). Sigurnost u uporabi jednojezicnih i visejezicnih rjecnika.	Stilisticka vrijednost historizama, arhaizama, lokalizama, regionalizama, dijalektizama, kolokvijalizama, zargonizama, vulgarizama, stranih rijeci i frazema.
9. Stil i znacenje	Pojam stila. Stil u svakodnevnoj uporabi jezika, u strucnom jeziku i lijepoj knjizevnosti. Funkcionalni stilovi hrvatskog jezika i njihove karakteristike. Glavne znacajke knjizevnoumjetnickoga, publicistickoga, znanstvenoga, administrativno i razgovornoga stila. Uporaba rijeci i njihova stilska vrednota (stilemi). Jednoznacnost i viseznacnost rijeci (jednoznacnice, viseznacnice, sinonimi, homonimi, homografi). Dva nacim postanka prenesenoga znacenja (metafora, metonimija). Osnovno i prvotno znacenje. Denotativno/osnovno i konotativno/izvedeno znacenje. Podrustvljeno i individualno znacenje. Poznavanje rjecnika i njihovih znakova. Stilska sredstva slikovitog izraza i	Veza jezika i stila. Odnos knjizevnog jezika i zargona. Frazeoloski izrazi i njihova uloga u svakodnevici i umjetnickoj jezicnoj uporabi. Objasnjenje postanka nekoliko frazeoloskih izraza s navodenjem primjera. Promjena znacenja rijeci. Varijante stila i norme u pojedinim

	njihovo djelovanje. Upucenost u povijest stilova na temelju poznavanja stilskih razdoblja i smjerova.	razdobljima na temelju primjera.

Zahtjevi srednjeg stupnja su obvezatni i na visem stupnju.

POJMOVI

SREDNJI I VISOKI STUPANJ

Pojmovni zahtjevi visokog stuprja istakhuti su kurzivom.
ciljna usmjerenost recenica, modalnost
dvojezicnost
ekspresivnost, eufemizam, evokacija, arhaizacija, nekrotizam, *poetizam* gesta
indoeuropski jezici
interpunkcijski znakovi: crtica, zagrada, dvotocje, tocka sa zarezom, navodnici
intonativna sredstva recenice i teksta
izrazajna sredstva stilskih smjerova
jezicna norma
jezicni zakom
jezicni znak, znakovni sustav
komunikacija, cinitelji i funkcije komunikacijskog procesa
metafora
morfem: korijen, osnova, nastavci
onomatopeja, aliteracija, anzabman
pisani spomenici, publicisticke vrste: vijest, izvjestaj, intervju, reportaza, *recenzija*, kritika
raslojenost leksika: podrucna, funkcionalna i vremenska; standard, razgovorni jezik, knjizevni jezik, narjecje, regionalni jezik, strucni jezik, zargon
razdoblja povijesti hrvatskog jezika
recenicno ustrojstvo: prosta recenica, slozena recenica, zavisno i nezavisnoslozena recenica
red rijeci: osnovni, obiljezeni, automatizirani; obavijesno ustrojstvo recenice: poznati i novi elemem propcenja samoglasnik, suglasnik, njihova tvorba; glasovne promjene
slavenski jezici: zapadnoslavenski, juznoslavenski, istocnoslavenski; praslavenski i staroslavenski jezik
slojevi rijeci: rijeci nastale od hrvatskih, usvojenice, tudice
spojevi rijeci i njihove vrste
srocnost
stil, stilem
stilske figure: ponavljanje, lirski paralelizmi, antiteza, nabrajanje, gradacija, hiperbola
tekst, jedinice teksta: ulomak, kontekstualno znacenje
tip teksta: opis, pripovijedanje, objasnjenje, dijalog, monolog, zamolba, autobiografija, natjecaj, sluzbeno pismo, istupanje, informacija, trazenje savjeta, oblici uctivosti, prikaz, zahvalnica, pozivnica, sazalnica

tropi: metafora, metonimija, poredenje, alegorija, simbol
tvorbeni nacini: tvorba rijeci, leksicko posudivanje, raspad viseznacnosti
usmeno i pismeno izrazavanje, javna i privatna jezicna uporaba
ustaljeni izrazi: izreka, poredbena izreka, krilatica, poslovica
vrste rijeci
znacenje: znacenje rijeci, denotativno i konotativno znacenje, osnovno/rjecnicko i kontekstualno znacenje
znacenje rijeci: jednoznacnice, viceznacnice, homonimi, sinonimi, antonimi, homografi

TEMATSKI KRUGOVI

HRVATSKA KNJIZEVNOST

TEME	RAZINA ISPITA	
	Srednji stupanj	Visoki stupanj
Autori i djela Zivotna djela	Marin Drzic, Petar Preradovic, August Senoa, Silvije Strahimir Kranjcevic, Antun Gustav Matos, Miroslav Krleza, Tin Ujevic, Josip Gujas Dzuretin. Glavne Cinjenire zivota spisatelja. Karakteristicne tocke privrzenosti spisatelja regiji/podrucju i kulturnom uzoru. Glavne znacajke knjizevnog opusa. Imenovanje nekolicine suvremenika spisatelja. Veze izmedu knjizevnih djela (teme, zivotne situacije, vrste, nacin izrazavanja, karakteristicni motivi). Interpretacija glavnih umjetnickih djela. Smjestaj odredenog knjizevnog djela u knjizevni opus i u razdoblje. Izvodenje memoritera.	Glavne teme i problemi pojedinih razdoblja. Zbirke (teme, motivi, aspekti raspodjele/odabira). Smjerovi i drugi utjecaji koji su odredivali knjizevni opus spisatelja. Cinjenire (utjecaji, paralele svjetske knjizevnosti) vezani uz prikaz, interpretaciju. Veze s madarskom knjizevnoscu. Mjesto i utjecaj autora u knjizevnoj tradiciji.
Reprezentativno djelo iz opusa	Ivan Gundulic: Osman Matija Petar Katancic: Vinobera u zelenoj Molbice dolini Petar Preradovic: Rodu o jeziku Ivan Mazuranic: Smrt Smail-age Cengica August Senoa: Zlatarovo zlato Vjenceslav Novak: Posljednji Stipancici	Veza knjizevnog roda, vrste, stila knjizevnog djela sa stilskim, idejnim smjerovima i epohalnim stilom odredenog razdoblja. Utjecaj knjizevnog djela u knjizevnoj tradiciji. Karakteristike drustvenog i obiteljskog romana i preko primjera iz svjetske

	A. B. Simic: Preobrazenja Miroslav Krleza: Povratak Filipa Latinovicza, Gospoda Glembajevi, Baraka Pet Be Okolnosti nastanka knjizevnog djela. Knjizevna vrsta, tema, motivi, kompozicija, jezik knjizevnog djela. Interpretacija djela na temelju detaljnog poznavanja knjizevnog djela. Izvodenje memoriranog teksta.	knjizevnosti. Krleza i Ady. Karakteristike analiticke drame na temelju Krlezine drame *Gospoda Glembajevi.* Uporaba memoriranih jedinica prilikom interpretacije djela.
Iz knjizevnosti nedavne proslosti	Prikaz knjizevnih djela isticanjem bitnih karakteristika. Knjizevna vrsta, tema, motivi, kompozicija, jezik knjizevnog djela. Ure Kastelan: Tvrdava koja se ne predaje Josip Pupacic: Tri moja brata, More Ranko Marinkovic: Ruke Antun Soljan: Luka Po slobodnom izboru jedan spisatelj iz nedavne proslosti knjizevnosti Hrvata u Madarskoj.	Usporedba knjizevnog djela sa smjerovima razdoblja. Ranko Marinkovic: Glorija Vesna Parun: Mati covjekova, Ti koja imas nevinije ruke Dragutin Tadijanovic: Dugo u noc, u zimsku bijelu noc, Prsten
Iz suvremene knjizevnosti	Milivoj Slavicek: Moj kriz svejedno gori Najvaznije karakteristike proze u trapericama na temelju romapa Zvonimira Majdaka: Kuzis, stari moj. Bozidar Prosenjak: Divlji konj	Ivo Bresan: Predstava Hamleta u selu Mrdusa Donja. Ili: Miro Gavran: Kreontova Antigona Karakteristicnost knjizevnog jezika na temelju primjera (prisutnost kolokvijalizama i zargonizama i sl. u suvremenoj hrvatskoj knjizevnosti). Interpretacia izabrano djela.
Svjetska knjizevnost	Tradicija europske knjizevnosti: anticka knjizevnost i Biblija (knjizevne vrste, teme, motivi, zivotne situacije, tipovi junaka). Karakteristike jednog razdoblja predstavljanjem njegovog tipicnog predstavnika (srednji vijek, renesansa, barok, prosvjetiteljstvo, romantika,	Poznavanje karakteristika razdoblja. Navodenje po dva spisatelja po razdobljima. **Napomena: Ucenici koji madarski jezik uce kao strani jezik stoga ne uce strapa knjizevnost unutar madarske obvezatni su predstaviti po slobodnom izboru dva prozna ili dramska djela i**

	realizam, avangarda, XX. stoljece). Npr. Balzac: Otac Goriot - realizam. Baudelaire - francuska simbolisticka poezija.	**navesti karakteristike razdoblja u kojem su nastala.**
Razdoblja, povijest stilova	Prikaz slicnosti i razlicitosti u tematici i nacinu izrazavanja barem dviju grana umjetnosti barem jednog razdoblja. Npr. religioznost srednjovjekovne knjizevnosti. Stilska obiljezja baroknog slikarstva i knjizevnosti. Prikazi barokne kicenosti u knjizevnosti i slikarstvu. Klasicisticka kompozicija. Ideje hrvatskog preporoda u knjizevnim djelima.	Prikaz slicnosti i razlicitosti u tematici i nacinu izrazavanja barem u dvije-tri grane umjetnosti. Komparacija pojedinih razdoblja (npr. renesansa i barok). Reakcija razdoblja na prethodno (npr. razlike izmedu romantizma i realizma: okretanje iz proslosti prema sadasnjosti, umjesto izdvojenih pojedinaca u knjizevna djela ulazi svakodnevni obicni covjek).
Interpretacijska razina Povijest knjizevnosti	Glavne znacajke razdoblja hrvatske knjizevnosti: Karakteristike hrvatske knjizevnosti, humanizam, renesansa, barok i prosvjetiteljstvo. Hrvatski preporod (ilirizam) i hrvatski romantizam. Senoino doba (protorealizam). Glavne karakteristike i teme hrvatskog realizma. Modernizam, modernisticki smjerovi u hrvatskoj knjizevnosti (dekadenca, parnasizam, simbolizam, impresionizam, secesija) - nacin zivota, pjesnicka sudbina, pjesnicki izraz, knjizevne vrste. Hrvatska knjizevnost od modernizma do 50-ih godina XX. stoljeca (avangarda, ekspresionizam, realisticke	Poceci hrvatske pismenosti (Crnorizac Hrabar: Traktat o pismenima). Utjecaj talijanske renesanse na hrvatsku renesansnu knjizevnost (npr. Petrarca). Razlozi nastanka novih knjizevnih sredista u baroku (sjeverna Hrvatska). Slicnosti izmedu hrvatskih i madarskih nastojanja (nacionalna neovisnost, nacionalni jezik). Hrvatski i madarski povijesni roman (August Senoa i Eötvös József) Utjecaj ruskih realistickih spisatelja (npr. Turgenjev) na hrvatski realizam. Eugen Kumicic i hrvatski naturalisticki roman (Eugen Kumicic: O romanu). Utjecaj francuskog simbolizma (npr. na A. G. Matosa). Pjesnicko stvaralastvo Vladimira Vidrica. Socijalno pjesnistvo Dobrise Cesarica. Slicnosti izmedu Jame Ivana Gorana Kovacica i pjesnistva Miklósa

	teme, socrealizam, ruralitet, regionalizam). Druga moderna u hrvatskoj knjizevnosti (1952.-68.): Usmjeravanje na zavicaj kao karakteristicna tematika, obiljezja djela pisaca okupljenih oko casopisa Krugovi. Periodi povijesti knjizevnosti Hrvata u Madarskoj prikazivanjem po jednog knjizevnog djela.	Radnótija. Vesna Krmpotic: Djetetu u utrobi Mak Dizdar: Modra rijeka
Tematsko-motivska interpretacija	Anticki, biblijski i drugi motivi u hrvatskoj knjizevnosti: npr. biblijski motivi u pjesmama Silvija Strahimira Kranjcevica. Motiv prolaznosti u epskim djelima Ivana Gundulica. Motiv cvijeca u Matosevom stvaralastvu. Motiv dolaska u Krlezinim djelima. Motiv smrti u pjesmama A. B. Simica. Motiv ljubavi od petrarkizma do modernizma. Zadatak pjesnistva od romantizma do suvremene knjizevnosti. Domoljublje i borba za slobodu u pojedinim razdobljima hrvatske knjizevnosti.	Smisao ljudskog zivota u raznim razdobljima. Motiv grijeha i kajanja u djelima hrvatske knjizevnosti. Motiv bola u Vidricevoj poeziji. Tradicionalne (opceljudske) teme u hrvatskoj knjizevnosti. Razlika izmedu nacira izrazavanja odredenih tema u pojedinim razdobljima kod pojedinih knjizevnika. Socijalna tematika u hrvatskoj knjizevnosti. Hrvatski krajevi u djelima hrvatskih knjizevnika. Slicnosti i razlike u hrvatskoj i madarskoj knjizevnosti u temama: borba za nacionalni jezik i nacionalnu neovisnost.
Knjizevne vrste, poetika	Tipicne knjizevne vrste pojedinih razdoblja, navodenjem primjera. Npr. renesansna komedija, budnica u romantizmu, realisticki roman, domoljubna poezija romantizma. Analiza knjizevnih djela iz poetskog aspekta, komparacijska analiza djela. Analiza knjizevnog djela na temelju povezanosti teme i knjizevne vrste, knjizevne vrste i kom kompozicije.	Imenovanje i usporedba djela iste knjizevne vrste nastalih u raznim razdobljima (npr. razvoj hrvatskog povijesnog romana od Senoe do Nehajeva, raznolikost novela u XIX. i XX. stoljecu). Utjecaj svjetskog baroknog epa na hrvatski ep (Tasso - Gundulic) Soneti Antuna tustava Matosa u kontekstu svjetske knjizevnosti.

	Karakteristike novela ugodaja Ksavera Sandora Dalskog npr. preko analize novele Na Badnjak. Oblici diskurzivnog knjizevnog roda (putopis, zivotopis, dnevnik). Karakteristicne pjesnicke slike i stilisticka sredstva u pojedinim razdobljima hrvatske knjizevnosti. Prikaz pripovjedne tehnike u hrvatskim novelama i romanima pomocu jednog knjizevnog djela.	Prikaz karakteristika slobodnog soha preko djela po slobodnom izboru. Kronoloski slijed dogadaja i njegovo razbijanje na temelju primjera.
Regionalna kultura, usmena knjizevnost	Autori privrzeni lokalnoj sredini, regiji, rodnom mjestu: - Dinko Simunovic: Muljika; hrvatsko dijalektalno pjesnistvo - Dragutin Domjanic: Bele roze; prikazi hrvatskih predjela i regija u knjizevnim djelima (npr. Ksaver Sandor Dalski: Perillustris ac Generosus Cintek, jedna pjesma Matilde Bölcs, Jolanka Tisler: Kajkavska ruza). Osnovne karakteristike i knjizevne vrste usmene knjizevnosti; utjecaj usmene knjizevnosti na umjetnicku knjizevnost; prikaz po jednog karakteristicnog djela. Npr. pjesme uz razne obicaje, brojalice, njihova versifikacija, karakteristicne pjesnicke slike, motivi. Karakteristike usmene knjizevnosti u pjesmama hrvatskih petrarkista. Prikaz usmene knjizevnosti Hrvata u Madarskoj na osnovi jednog karakteristicnog djela. Za memoriranje: 1-2 narodne pjesme, odlomci.	Karakteristike dijalektalnog pjesnistva Hrvata u Madarskoj. Usmena knjizevnost i romantizam. Narodni izrazi i pjesnicke slike usmene knjizevnosti u epu Ivana Mazuranica: Smrt Smail-age Cengica. Madarski junaci (Hunjadijevi, Zrinski, Svilojcvic) u hrvatskim narodnim epskim pjesmama. Sakupljaci narodne bastine Hrvata u Madarskoj (Duro Frankovic, Zivko Mindic, Duro Sarosac, Vinko Zganec).

Zahtjevi srednjeg stupnja su obvezatni i na visem stupnju.

POJMOVI

SREDNJI I VISOKI STUPANJ

Pojmovni zahtjevi visokog stupnja istaknuti su kurzivom.

absurd

antika

apokrifi

Biblija: Stari i Novi zavjet; Petoknjizje, psalam, evandelje, parabola, prvi grijeh, potop, babilonska kuli, savez, kanonizacija

didakticnost

dikcija, upravni i neupravni govor

diskurzivne vrste: putopis, zivotopis, dnevnik

drama: dikcija, situacija, konflikt, tragicni junak, prizor, cin, didaskalije, komedija situacije, komedija karaktera, rekviziti, pozornica, kazalisni oglas, dijalog, monolog, ekspozicija, zaplet, kulminacija, rjesenje, prolog, epilog dramske vrste: tragedija, komedija, tragikomedija; analiticka drama, absurdna drama, *prikazanja, moralitet*, pastorala, farsa, maskerata

epohalni stil, stilski smjer, anticka knjizevnost, srednjovjekovna knjizevnost, humanizam, renesansa, reformacija, protureformacija, barok, rokoko, klasicizam, sentimentalizam, preromantika, romantizam, naturalizam, parnasizam, simbolizam, *impresionizam*, *secesija*, avangarda, *futurizam*, ekspresionizam, *nadrealizam*, modernizam

epska kompozicija

epsko pjesnistvo

epske vrste: anegdota, balada, pripovijetka, *(novela ugodaja)*, ep, poema, legenda, narodna pripovijetka, mit, novela, parabola, roman, *ispovijest*, roman u stihovima

estetska vrednota

estetsko djelovanje

groteska

harmonija (sklad), disharmonija, napetost, retardacija

humor, ironija, podrugljivost

kaligram

karakter, karakterizacija, novela karaktere, drama karaktere

katarza

kazaliste, cinitelji kazalisnog dojma

knjizevna tradicija

knjizevni rod: lirika, epika, drama, diskurzivni; knjizevna vrsta

knjizevno razdoblje, *knjizevna kritika*, *teorija knjizevnosti*

kult

kulturnopovijesno razdoblje

lirika: subjektivnost, lirski subjekt

lirske vrste: stare lirske vrste: oda, elegija, himna, ditiramb, epigram, epistola, idila, epitaf; programska pjesma (arspoetika), slobodni stih, pjesma u prozi, sonet, davorija, budnica, *gazela*

masta, asocijacija

mitologija, mit

nacionalni ep

oblici pjesnickog izraza: tropi i figure: metafora, metonimija, personifikacija, alegorija, simbol, *eufemizam*, epitet, antiteza, asonanca, aliteracija, anafora, epifora, gradacija, onomatopeja, poredba, hiperbola, inverzija, oksimoron, polisindeton

oblici pripovjedackog postupka: pripovijedanje, opis, dijalog, unutarnji monológ
petrarkisti
pjesnicki stav, pjesnicka uloga
poetizacija, stiliziranost, alegorijsko i simbolicno prikazivanje
povijest knjizevnosti
pripovjedac, aspekt pripovjedaca
proza u trapericama
razdoblje; ilirizam
rima, vrste rima: parna rima, nagomilana rima, obgrljena rima, ukrstena rima
ritam, melodioznost
struktura, kompozicija, forma
svjetska knjizevnost, crkvena knjizevnost
tema, motiv
tipovi junaka
tipovi romana: obiteljski romana, drustveni romana, povijesni romana, zivopisni romana, *roman eseja*, roman u pismima, psiholoski roman, pustolovni roman, *pikareskni roman, idejni roman*
trubadursko pjesnistvo
umjetnicko djelo, primanje umjetnickog djela, interpretacija
usmena knjizevnost, umjetnicka knjizevnost
usmenost, pismenost
versifikacija: kvantitativna i silabicko-tonska versifikacija; stih, strofa, vrste stihova, vrste strofa, *heksametar, pentametar, distih*
pjesnistvo trubadura
svjetovna knjizevnost, crkvena knjizevnost

II. OPIS MATURALNOG ISPITA

Struktura ispita

Srednji stupanj		Viši stupanj	
Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
240 minuta	15 minuta	240 minuta	20 minuta
100 bodova	50 bodova	100 bodova	50 bodova

Pomagala koja se mogu koristiti na ispitu

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Osigurava pristupnik	Za rješavanje II. testa	NEMA	Pravopis, jedno i	NEMA

	mogu se koristiti pravopis, jedno i dvojezični rječnik, odnosno čitanka		dvojezični rječnik, odnosno čitanka	
Osigurava institucija nadležna za izborno povjerenstvo	NEMA	Čitanka ili drugi tiskani, odnosno elektronski nosači informacija koji su označeni u svezi sa zadacima	NEMA	Čitanka, svezak ili drugi tiskani, odnosno elektronski nosači informacija koji su označeni u svezi sa zadacima

Javno se objavljuju

	Srednji stupanj		Viši stupanj	
	Pismeni ispit	Usmeni ispit	Pismeni ispit	Usmeni ispit
Materijal	NEMA	naslovi teza	NEMA	naslovi teza
Kada?	NEMA	sukladno pravnoj regulativi	NEMA	sukladno pravnoj regulativi

ISPIT SREDNJEG STUPNJA

Struktura ispita

Pismeni ispit		Usmeni ispit	
240 minuta		15 minuta	
I. Test iz razumijevanja teksta 60 minuta	II. Test iz zadataka sastavljanja teksta 180 minuta	Razlaganje teze (podteze) iz jezika	Razlaganje teze (podteze)iz književnosti
30 bodova	70 bodova	50 bodova	

Pismeni ispit

Osnovna pravila

Pristupnici na pismenom ispitu moraju riješiti jedan niz zadataka koji je sastavljen u središnjici. Pristupnik prvo rješava zadatke I. testa. Testove ispita nakon isteka od 60 minuta skuplja profesor koji nadzire ispit. Nakon toga može uslijediti podjela i rješavanje II. testa.

Sadržajna struktura

Pismeni ispit je sazdan na detaljnim ispitnim zahtjevima. Pismenim ispitom se zahtijeva razumijevanje ispitnih tekstova, odnosno pisanje jednog samostalnog sastavka. Pismeni ispit dakle sadrži jedan niz zadataka razumijevanja teksta, nadalje definira tri zadatka stvaranja teksta. Pristupnik bira i rješava jedan od tri.

Sadržajne i formalne karakteristike pismenog testa

Test iz razumijevanja teksta

Tekst iz razumijevanja teksta čini cijeli tekst ili jedan ulomak eseja, znanstveno-popularne studije, publicističkog djela od 500-700 riječi. Rješenje zadaće je obično odgovor na pitanje u obliku kratkog tekstualnog izlaganja ili odlučivanje za odgovarajući pravilni odgovor od ponuđenih rješenja.

Pitanja kojima se propituje razumijevanje teksta mogu se odnositi na:

- identifikaciju činjenice, podatka, konstatacije, argumenta, stajališta koje se u tekstu neposredno mogu pronaći
- odnos naslova i cijelog teksta
- autorovo stajalište
- objašnjenje nekih izričaja koji se mogu pronaći u tekstu
- gramatičke i stilističke karakteristike teksta; na njihove funkcije u tekstu
- rezimiranje, sažimanje nekih dijelova (stavaka) teksta

Zadatak iz stvaranja teksta

Pristupnik ima mogućnost izabrati jedan od triju zadataka stvaranja teksta koji su različitih tipova i različitih tema.

Rješenje izabranog zadatka je obima od najmanje 500 riječi. Ukoliko rješenje zadatka pretpostavlja prethodno poznavanje jednog konkretnog djela, to može biti samo jedno od onih obvezatnih djela koja su navedeni u kanonu

Zadaće su sljedeće:

- Analiza, interpretacija jednog djela *(primjerice lirskog, kratkog proznog, dramskog ulomka).* Zadaća sadrži istaknuti aspekt interpretacije.
- Prezentiranje jednog aktualnog ljudskog, društvenog problema na osnovi usporedne analize dvaju, eventualno triju književnih djela - po slobodnom izboru pristupnika. Definicija zadatka sadrži i zahtjev da pristupnik apstrakcijom književnih djela upućuje na pojavu problema u svome vremenu i u svojoj sredini.
- Formuliranje teksta s argumentiranjem u svezi s nekom od aktualnih pojava. Kao osnova zadatka može poslužiti npr. izvorni tekst, publicistika, ali i jedan kratak uspjeli navod. Zadatak može biti stvaranje teksta praktične vrste u svezi s danim problemom.

Najmanje jedan zadatak mora biti u svezi s hrvatskom manjinom.

Vrednovanje

Test iz razumijevanja teksta

Rješavanjem zadataka testa iz razumijevanja teksta može se postići 30 bodova. Strukovni profesor pismenu zadaću vrednuje na temelju središnje upute za vrednovanje.

Uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži moguće odgovore zadataka razumijevanja teksta, njihovo bodovnu vrijednost, odnosno parcijalne bodove koji se eventualno mogu dati. Pri vrednovanju zadatka razumijevanja teksta se jezične pogreške ne uzimaju u obzir. Na osnovi toga strukovni profesor na radnju zapisuje broj bodova danih za pojedine zadatke te ukupni broj bodova za rješenje niza zadataka razumijevanja teksta.

Zadatak iz stvaranja teksta

Sastavak koji je izabrao pristupnik, profesor koji je zadužen za ispravak, ocjenjuje sukladno uputi za ispravljanje i ocjenjivanje.

Uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži opće kriterije vrednovanja sastavaka, neovisno o temi. Uvažavajući kriterije i prijedloge bodovanja navedene u uputi za ispravljanje i vrednovanje, brojem bodova koje je ustanovio strukovni profesor vrednuje se gradnja, struktura, odnosno sadržajna i jezična kakvoća radnje pristupnika.

Podjela bodova sastavka iz stvaranja teksta
Rješavanjem zadataka iz stvaranja teksta pristupnik može postići najviše 70 bodova čija je podjela sljedeća:
Sadržajna kvaliteta sastavka: 30 bodova
Konstrukcija, gradnja, stil: 10 bodova
Jezik: 30 bodova

Opći kriteriji koji se primjenjuju pri vrednovanju zadataka iz stvaranja teksta:
Kriteriji vrednovanja sadržaja
- temeljito poznavanje zadanog, odnosno izabranog djela, stvaranje kulturno-povijesnih veza
- razumijevanje teme, primjerenost u odnosu na tekst u tekstualnim zadacima
- jezična i književna naobrazba, informiranost, opravdano upućivanje, navođenje
- objektivnost
- samostalnost u rješavanju problema, osobni stav
- isticanje bitnoga, sposobnost sistematizacije
- informiranost, senzibilnost u odnosu na društvene probleme, kultiviran način razmišljanja
- kvaliteta argumentacije, dokazivanje tvrdnji

Kriteriji uređenja teksta, gradnje i stila:
- udovoljavanje elementima književne vrste u zadatku
- jedinstvo poruke, proporcionalnost sastavnih dijelova
- odijeljenost
- tečan, egzaktan i zadatku adekvatan stil
- održavanje zadanog obima

Vrednovanje jezične kvalitete:
- sigurno poznavanje razgovorne norme
- adekvatna i raznovrsna uporaba leksika, zadaći i komunikacijskoj situaciji prilagođen stil
- jasna i jezgrovita, precizna dikcija
- tečno i razumljivo stvaranje rečenica i teksta
- čitki rukopis, uređen izgled radnje

Uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži podjelu bodova koji se mogu dati za sadržaj, strukturu i jezičnu kvalitetu. U uputi za ispravljanje i vrednovanje navedeni su mogući sadržajni elementi formulirani u natuknicama (to jest, nerazrađeni) u svezi s temom zadanih zadataka. Može se prihvatiti svako dobro rješenje koje odstupa od toga. Uvažavajući kriterije i prijedloge bodovanja koji su navedeni u uputi za ispravljanje i vrednovanje, brojem bodova koje je ustanovio strukovni profesor vrednuje se gradnja, struktura, odnosno sadržajna i jezična kakvoća i uređenost radnje pristupnika.

Strukovni profesor na kraju radnje navodi broj bodova sadržajne, strukturne, odnosno jezične kakvoće zadatka stvaranja teksta.

Usmeni ispit

Sastavljanje niza ispitnih teza usmenog ispita na srednjem stupnju dužnost je ustanove u čijoj nadležnosti djeluje ispitni odbor.

Sadržajna struktura

Kandidat na usmenom ispitu obrađuje po jednu temu iz književnosti i jezika. Niz teza sastoji se od 20 jezičnih i 20 književnih teza.

Za sastavljanje niza teza odgovoran je strukovni profesor.

Pri sastavljanju teza treba uzeti u obzir detaljne zahtjeve tema hrvatskog jezika i književnosti

Sadržajne i formalne karakteristike niza teza usmenog ispita

Niz teza treba sastaviti tako da zadaci navedeni tezama, uvažavajući osobitosti tema, budu po mogućnosti sličnih težina, odnosno da pristupnik ima mogućnosti u zadanom vremenu uspješno se pripremiti i razložiti tezu.

Jezični niz podteza

Tijekom ispita provjeravamo u kojoj je mjeri i u kojoj je kvaliteti pristupnik sposoban za usmenu transakciju i interakciju čiji dio podjednakoj mjeri čine receptivne i produktivne sposobnosti (razumijevanje govora, govorna vještina). Pristupnik mora biti sposoban kako za samostalno razlaganje teme, tako i na interaktivno sudjelovanje u razgovoru.

Strukovni profesor za ispit određuje 20 podteza. Svaka se podteza sastoji od teksta čiji obim iznosi otprilike 200-250 riječi i zadataka koji su u svezi s njim (jezična transformacija, leksički, stilistički zadatak itd). Jezične podteze neka sadrže 25% takvih tekstova koji su u svezi s jezikom, običajima, tradicijom, manjinskom politikom itd. Hrvata u Mađarskoj.

Niz podteza iz književnosti

Strukovni profesor sastavlja 20 teza za ispit Svakoj podtezi pripadaju dva zadatka od kojih pristupnik bira jedan.

Pristupnik mora uz djelo koje je navedeno u detaljnim zahtjevima iz hrvatskog jezika i književnosti ili na osnovi jednog fragmenta djela samostalno razložiti podtezu. Najmanje dvije podteze neka sadrže zadatke koji su u svezi s književnošću Hrvata u Mađarskoj. Profesor koji ispituje može postaviti dodatna pitanja u svezi s tezom.

Vrednovanje

Maturant na usmenom dijelu ispita može postići najviše 50 bodova. Profesor zajedno vrednuje izlaganje teze iz hrvatskog jezika i književnosti. Maturant za svoj odgovor dobije zbir bodova. Vrednovanje uspjeha maturanta se na usmenom ispitu obavlja na osnovi sljedećih kriterija vrednovanja.

Sadržaj 25 bodova	Način interpretiranja 25 bodova
- gramatička, književna i kulturna obaviještenost - predmetno znanje - bogatstvo misli - sustavnost	- jasno, odijeljeno sklapanje rečenica i teksta - isticanje bitnoga - logično argumentiranje - odgovarajuća uporaba riječi - razumljiv način interpretiranja
GOVOR ODGOVOR IZ JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI UKUPNO 50 bodova	

SADRŽAJNA KAKVOĆA

Mogući broj bodova: 25

Učinak: 25-20 bodova

Samostalnim i sveobuhvatnim priopćavanjem uzajamnih povezanosti, misli i konstrukcija u svezi s tezom kandidat dokazuje da poznaje i razumije temu teza (uzajamne povezanosti i glavna pitanja). Formulira svoje mišljenje koje iziskuje tema teze. Svoje jezične i književne spoznaje primjenjuje uvjerljivo, razlaganje podupire relevantnim primjerima. U svakom bitnom elementu rješavanja zadataka je uvjerljiv.

Učinak: 19-10 bodova

Razlaganje teze je uglavnom samostalno, važnije konstatacije su uglavnom na mjestu. Razlaganje teži ka sistematizaciji, ali je nekoliko sadržajnih elemenata nesigurno, možda nepotpuno. Odgovorom je iskazano mišljenje kandidata u svezi s temom. Može biti malo površnosti, pretjeranog uopćavanja, irelevantne naracije.

Učinak: 9-0 bodova

Kandidatove spoznaje o temi teze nisu zadovoljavajuće, ali raspolaže djelomičnim spoznajama o činjenicama, o uzajamnim povezanostima, o djelima i o pojmovima potrebitih za rješavanje zadataka. Za odgovor je potrebna pomoć ispitivača.

NAČIN INTERPRETIRANJA

Mogući broj bodova: 25

Učinak: 25-20 bodova

Način interpretiranja je samostalan, kontinuiran i razumljiv. Tijek razmišljanja je sređen i očit. Struktura argumentiranja i razlaganja je uvjerljiva, kandidat izbjegava nevažne elemente i stranputice. Njegova primjena pojmova je jasna i precizna, fond riječi bogat koji u cijelosti odgovara jezičnom i stilističkom registru ispitne situacije.

Učinak: 19-10 bodova

Razlaganje teze, raspored priopćenog i linija razmišljanja je uglavnom primjetna i očita. Način interpretiranja je možda ponegdje dugotrajan i zapinje. Njegova uporaba pojmova i fond riječi sukladni su temi, dozvoljen je samo manji broj jezičnih, stilističkih i sintaktičkih pogrešaka.

Učinak: 9-0 bodova

Slijed razmišljanja se samo djelomično ili nikako ne može identificirati. Odgovor nije dovoljno kontinuiran, argumentiranje je nesigurno, jedva prihvatljivo. Jezični i stilistički način izražavanja su nezahtjevni (npr.: nesigurno sklapanje rečenica, siromašan fond riječi).

ISPIT VIŠEG STUPNJA

Struktura ispita

Pismeni ispit		Usmeni ispit	
240 minuta		20 minuta	
Niz zadataka iz jezika i književnosti koji pokazuje stupanj obrazovanosti	Zadaci formuliranja teksta	Izlaganje jedne podteze iz jezika	Izlaganje jedne podteze iz književnosti
30 bodova	70 bodova	50 bodova	

Pismeni ispit

Pristupnici na pismenom ispitu moraju riješiti jedan središnji niz zadataka. Pristupnik samostalno raspoređuje raspoloživo vrijeme za rješavanje zadataka, a sam može odrediti i redoslijed rješavanja zadataka.

Sadržajna struktura

Pismeni ispit se sastoji od jednog književno-obrazovnog niza zadataka i od tri različita zadatka stvaranja teksta.

Sadržajne i formalne karakteristike niza zadataka pismenog ispita

Jezično-književno-obrazovni niz zadataka

Jezično-književno-obrazovni niz zadataka vezuje se uz jedno djelo (lirsko djelo, prozno djelo, odnosno odlomak, esej, raspravu ili uz njihov odlomak).

Niz zadataka sadrži:

- primjenu znanja iz jezika i književnosti, prepoznavanje, poistovjećivanje i eventualno definiciju pojmova
- otkrivanje raznih povijesnih, tematskih, motivskih povezanosti književnih vrsta
- pitanja koja se odnose na jezične, gramatičke, retoričke, stilističke, tekstualne, pravopisne karakteristike zadanog teksta

Zadaci iz stvaranja teksta

Niz zadataka iz stvaranja teksta sadrži stvaranje triju tekstova raznih tema, prema određenim aspektima i vrsti

Zadaci iz stvaranja teksta su sljedeći:

- interpretacija, vrednovanje jednog određenog književnog djela
- formuliranje argumentacije: reflektiranje na jednu pojavu, pojavu epohe
- stvaranje jednog teksta praktične vrste

Najmanje jedan zadatak mora biti u svezi s hrvatskom manjinom, dakle osnovu obrazovnog niza zadataka čini djelo iz književnosti Hrvata u Mađarskoj ili jedan od triju vrsta tekstova neka bude takve teme.

Bilo koji od zadataka može biti na bazi teksta ili bez njega.

Vrednovanje

Jezično-književno-obrazovni niz zadataka

Vrednovanje jezično-književno-obrazovni niz zadataka vrši se na temelju tematske upute za vrednovanje. Najviši broj za bodova niza zadataka iznosi 30 bodova. Izbor prihvatljivih odgovora i bodove koji se mogu dati za djelomično rješenje sadrži uputa vrednovanja. Profesori koji vrednuju zadaću na radnji naznačuju bodove koje je maturant postigao te ukupan broj bodova koje je maturant postigao rješavanjem niza zadataka.

Zadaci iz oblasti formuliranja teksta

- interpretacija određenog književnog djela prema zadanom kriteriju u obimu od 300 riječi (25 bodova);
- formuliranje argumentacije: reflektiranje na jednu pojavu, pojavu epohe, obim najmanje 200 riječi (15 bodova);
- stvaranje jednog praktičnog teksta obima najmanje 100 riječi (npr. *tekst za poticanje rasprave, istupanje, zamolba*) eventualno određenom adresantu, u naznačenoj komunikacijskoj situaciji, odnosno u određenoj književnoj vrsti (10 bodova)

Opći kriteriji pri vrednovanju zadataka stvaranja teksta:

Kriteriji kakvoće sadržajnog dijela izlaganja

- temeljito poznavanje zadanog, odnosno izabranog djela, stvaranje kulturno-povijesnih veza
- razumijevanje teme, primjerenost u odnosu na tekst u tekstualnim zadacima
- jezična i književna naobrazba, informiranost, senzibilnost na probleme
- objektivnost
- samostalnost u rješavanju problema, osobni stav
- isticanje bitnoga, sposobnost sistematizacije
- informiranost, senzibilnost u odnosu na društvene probleme, kultiviran način razmišljanja
- kvaliteta argumentacije, dokazivanje tvrdnji

Kriteriji uređenja teksta, gradnje i stila

- udovoljavanje elementima književne vrste u zadatku
- jedinstvo poruke, proporcionalnost sastavnih dijelova
- odijeljenost
- tečan, egzaktan i zadatku adekvatan stil
- održavanje zadanog obima

Kriteriji pri vrednovanju kakvoće jezika teksta:

- sigurno poznavanje normi razgovornog jezika
- adekvatna i raznovrsna uporaba leksika, zadaći i komunikacijskoj situaciji adekvatan stil
- jasna i jezgrovita, precizna dikcija;
- tečno stvaranje teksta
- čitki rukopis, uređen izgled radnje

Jezičnu pravilnost triju tekstova vrednujemo zajedno, može se dati najviše 20 bodova.

Uputa za ispravljanje i vrednovanje sadrži podjelu bodova koji se mogu dati za sadržaj, strukturu i jezičnu kvalitetu. U uputi za ispravljanje i vrednovanje navedeni su mogući sadržajni elementi formulirani u natuknicama (to jest, nerazrađeni) u svezi s temom zadanih zadataka. Može se prihvatiti svako dobro rješenje koje odstupa od toga. Na vrednovanje učinka pristupnika ne može utjecati ni činjenica da osobni stav osoba koje sudjeluju u vrednovanju o pitanjima, problemima, pojavama odstupa od općeprihvaćenih stavova, niti to ako mišljenje pristupnika odstupa od općeprihvaćenog pristupa.

Uvažavajući kriterije i prijedloge bodovanja navedene u uputi za ispravljanje i vrednovanje, brojem bodova koje je ustanovio strukovni profesor vrednuje se gradnja, struktura, odnosno sadržajna i jezična kakvoća radnje pristupnika.

Usmeni ispit

Usmeni ispit višeg stupnja odvija se na bazi središnjeg niza teza.

O nizu teza pismenog ispita treba javno objaviti sljedeće: naslovi pojedinih teza iz jezika i književnosti. Zadaci u svezi s tezama nisu javni.

Sadržajna struktura

Pristupnik na ispitu razlaže jednu tezu (podtezu) iz književnosti i jednu podtezu iz jezika. Niz teza se sastoji od najmanje 20 jezičnih teza (podteza) i 20 književnih podteza. Pri sastavljanju niza teza treba uzeti u obzir teme iz hrvatskog jezika i književnosti detaljnih zahtjeva.

Sadržajne i formalne karakteristike niza teza usmenog ispita

Niz teza treba sastaviti tako da zadaci navedeni tezama, uvažavajući osobitosti tema, budu po mogućnosti sličnih težina, odnosno da pristupnik ima mogućnosti u zadanom vremenu uspješno se pripremiti i razložiti tezu.

Jezični niz podteza

Tijekom ispita provjeravamo u kojoj je mjeri i u kojoj je kvaliteti pristupnik sposoban za usmenu transakciju i interakciju čiji dio podjednakoj mjeri čine receptivne i produktivne sposobnosti (razumijevanje govora, govorna vještina). Pristupnik mora biti sposoban kako za samostalno razlaganje teme, tako i na interaktivno sudjelovanje u razgovoru.

Za usmeni ispit treba odrediti 20 podteza.

U skladu s tematskim krugovima, odnosno u skladu sa zadatkom konkretiziranim u podtezi, podteze sadrže (mogu sadržati) jednu konstataciju, navod, uvodnu misao, tiskani ili elektronički dokument (*npr. obrazac, uputu za uporabu, stranicu novina, fotografiju, sliku, zemljovid, stranicu Interneta, ulomak iz rječnika*) te označavanje zadatka koji treba razložiti. Određivanje zadaće se temelji na detaljnim ispitnim zahtjevima.

Jezične podteze neka sadrže 25% takvih tekstova koji su u svezi s jezikom, običajima, tradicijom, manjinskom politikom itd. Hrvata u Mađarskoj.

Niz podteza iz književnosti

Za usmeni ispit treba odrediti 20 podteza. Svakoj podtezi pripadaju dva zadatka od kojih pristupnik bira jedan. Pristupnik mora uz djelo koje je navedeno u detaljnim zahtjevima iz hrvatskog jezika i književnosti ili na osnovi jednog fragmenta djela samostalno razložiti podtezu. Najmanje dvije podteze neka sadrže zadatke koji su u svezi s književnošću Hrvata u Mađarskoj.

Vrednovanje

Maturant na usmenom dijelu ispita može postići najviše 50 bodova. Ispitni odbor zajedno vrednuje izlaganje teze iz hrvatskog jezika i književnosti. Za odgovor maturant dobije zbir bodova. Vrednovanje uspjeha maturanta na usmenom ispitu obavlja se primjenom sljedećih općih kriterija za vrednovanja koji su sadržani u uputi za vrednovanje.

Sadržaj 25 bodova	Način interpretiranja 25 bodova
- gramatička, književna i kulturna obaviještenost - predmetno znanje - bogatstvo misli - sustavnost	- isticanje bitnoga - logično argumentiranje - odgovarajuća uporaba riječi - razumljiv način interpretiranja
GOVOR ODGOVOR IZ JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI UKUPNO 50 bodova	

SADRŽAJNA KAKVOĆA

Mogući broj bodova: 25

Učinak: 25-20 bodova

Samostalnim i sveobuhvatnim priopćavanjem uzajamnih povezanosti, misli i konstrukcija u svezi s tezom kandidat dokazuje da poznaje i razumije temu teza (uzajamne povezanosti i glavna pitanja). Formulira svoje mišljenje koje iziskuje tema teze. Svoje jezične i književne spoznaje primjenjuje uvjerljivo, razlaganje podupire relevantnim primjerima. U svakom bitnom elementu rješavanja zadataka je uvjerljiv.

Učinak: 19-10 bodova

Razlaganje teze je uglavnom samostalno, važnije konstatacije su uglavnom na mjestu. Razlaganje teži ka sistematizaciji, ali je nekoliko sadržajnih elemenata nesigurno, možda nepotpuno. Odgovorom je iskazano mišljenje kandidata u svezi s temom. Može biti malo površnosti, pretjeranog uopćavanja, irelevantne naracije.

Učinak: 9-0 bodova

Kandidatove spoznaje o temi teze nisu zadovoljavajuće, ali raspolaže djelomičnim spoznajama o činjenicama, o uzajamnim povezanostima, o djelima i o pojmovima potrebitih za rješavanje zadataka. Za odgovor je potrebna pomoć ispitivača.

NAČIN INTERPRETIRANJA

Mogući broj bodova: 25

Učinak: 25-20 bodova

Način interpretiranja je samostalan, kontinuiran i razumljiv. Tijek razmišljanja je sređen i očit. Struktura argumentiranja i razlaganja je uvjerljivo, kandidat izbjegava nevažne elemente i stranputice. Njegova primjena pojmova je jasna i precizna, fond riječi bogat koji u cijelosti odgovara jezičnom i stilističkom registru ispitne situacije.

Učinak: 19-10 bodova

Razlaganje teze, raspored priopćenog i linija razmišljanja je uglavnom primjetna i očita. Način interpretiranja je možda ponegdje dugotrajan i zapinje. Njegova uporaba pojmova i fond riječi su sukladni temi, dozvoljen je samo manji broj jezičnih, stilističkih i sintaktičkih pogrešaka.

Učinak: 9-0 bodova

Slijed razmišljanja se samo djelomično ili nikako ne može identificirati. Odgovor nije dovoljno kontinuiran, argumentiranje je nesigurno, jedva prihvatljivo. Jezični i stilistički način izražavanja su nezahtjevni (npr.: nesigurno sklapanje rečenica, siromašan fond riječi).

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

A középszint és emelt szint kompetenciái azonosak, eltérés csupán a témák megközelítésének konkrét, illetve elvont módjában van.

- A német nemzetiségre vonatkozó írott, képi vagy elektronikus források felhasználása.
- A kapott forrásrészletek, napi sajtóból vett publicisztika, képi és hangzó történeti források és elektronikus ismerethordozók, valamint a személyes tapasztalatok alapján kisebbségpolitikai problémák megfogalmazása, a múlt és jelen között párhuzam megvonása.
- A múzeumok, néprajzi gyűjteményekből információk gyűjtése, ezek segítségével a német nemzetiség hétköznapjainak és ünnepeinek megismerése.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyaték felhasználásával a nemzetiség életének szemléletes bemutatása.
- A német nemzetiség települési területén a földrajzi adottságok, az életviszonyok és gazdasági kapcsolatok közötti összefüggések felismerése és értelmezése.
- A kistérségi közösségek közötti kapcsolat szemléletes bemutatása különös tekintettel a német nemzetiségre.
- Térképek, történeti, települési, gazdaságföldrajzi és demográfiai adatok kikeresésével, válogatásával és azok felhasználásával, egy, a német nemzetiségre különösen jellemző (pl. települési szokások) jelenség sokoldalú bemutatása.
- Szociológiai felmérések, publicisztikai részletek válogatásával és felhasználásával az identitásvállalás magatartásformáinak, a nemzetiségi egyén és közössége kapcsolatainak bemutatása és értelmezése.
- Egy választott nyelvi változat, beszélt nyelvjárás és a köznyelv kapcsolatának bemutatása, az eltérések felismerése konkrét szöveg példáján.
- **Egy** hallott **nyelvjárási** szöveg megértése, köznyelvi tolmácsolása, **néhány nyelvi jellegzetességének** magyarázata.
- Egy jellegzetes épület funkcionális elemeinek bemutatása, értelmező ismertetése.
- Párhuzamok vonása az ugyanazon településen élő közösségek hasonló funkciójú épületei között, a hasonlóságok és eltérések leíró bemutatása.
- A magyarországi német nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrája néhány jellegzetességének összefoglalása és néhány helyben élő jellegzetesség bemutatása vagy leírása.
- Műsoros est tervezése, összeállítása, szöveges műsorajánló készítése különböző közönségcsoportnak.
- A kisebbségpolitikai jogszabályi keretek ismerete, tájékozódás a központi és a helyi jogi szabályozás forrásaiban, gyakorlati kérdéseinek magyarázó bemutatása.
- Egy választott helyi német kisebbségi önkormányzat kritikai bemutatása, egy egyesület tevékenységének felvázolása egyéni tapasztalatok és konkrét dokumentumok alapján.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

EMELT SZINT ÉS KÖZÉPSZINT

Az emelt és a középszinten a vizsgakövetelmények ismeretanyaga lényegében nem különbözik. Középszinten kisebb elméleti háttérrel a személyes tapasztalatok, megszerezhető ismeretek felhasználása, míg emelt szinten az átfogóbb összefüggéslátás, az információk, tapasztalatok elvontabb, általánosabb, összetettebb kifejezése a cél. Ezt a vizsgázónak írásban és szóban egyaránt tanúsítania kell.

1. Történeti ismeretek

Ismeretek	Követelmények
Eredet, közösséggé válás, korai kapcsolatok **Középszint** **Emelt szint**	A vizsgázó: - Ismerje a hazai németség magyarországi megjelenésének történeti szakaszait és emlékeit - Tudjon válogatni a különböző források között - Vázolja fel a nemzetiségi közösségi tudat kialakulásának folyamatát - Értelmezze az írott források, térképek fontosabb üzeneteit - Magyarázza a közösséggé válást elősegítő tényezőket - Mutasson rá a más korai etnikai közösségekkel kialakított kapcsolatok jellemző vonásaira
Együttélés, életmód, értékrendszer **Középszint** **Emelt szint**	- Ismerje a német közösségeket összetartó, együttélési formákat - Mutassa be a rendelkezésére álló forrásanyag alapján a közösség életmódját, értékrendszerét - Értelmezze történetiségében a bekövetkezett változásokat
Sorsfordulók a nemzetiség történetében napjainkig **Középszint** **Emelt szint**	- Tudja megfogalmazni azokat az okokat, amelyek elősegítették a politikai „mi-tudat” kialakulását a német ajkú népesség körében - Vessen össze különböző szemléletű forrásanyagot a XX. századból - Vonjon le következtetéseket azokból
Németország, Ausztria és a magyarországi németek **Középszint** **Emelt szint**	- Tárjon fel összefüggéseket a német-osztrák történelem és a hazai németség történetének sorsfordulói között - Mutassa ki és magyarázza a „nagypolitika” hatását a német nemzetiségre
Életképek a hazai németek regionális történetéből **Középszint** **Emelt szint**	- Értelmezze saját családtörténetében az életmód változásának okait - Tárja fel a változások legfőbb mozgatóit - Fogalmazzon meg általános érvényű következtetéseket a közösségi sajátosságokra vonatkozóan a helyben

	rendelkezésre álló források alapján

2. Néprajzi ismeretek

Ismeretek	Követelmények
A német kisebbség tárgyi kultúrája, hagyatéka és települési szokásai	
Középszint	- Ismerje a német anyanyelvű lakosság települési szokásait, a települések szerkezetét - Ismerje a rokoni kapcsolatokat, nevezze meg őket a nyelvjárásban is, térjen ki a rokoni összetartás fontosságára régen és ma, nevezze meg a különbségek okait - Ismerje a parasztudvar beosztását, az egyes épületek rendeltetéseit - Ismerjen néhány használati és munkaeszközt, azok működését, hasonlítsa össze a ma használatos eszközökkel - Ismerjen tipikus kézművesmesterségeket, azok települések szerinti elhelyezkedését, kialakulásuk okait
Emelt szint	- Térjen ki a generációk együttélésének problematikájára, elemezze azt, és vetítse ki a mára - Mutassa be néhány kézműipari termék jellemzőit, térjen ki a mesterségek mai helyzetére - Tudjon projekttervet készíteni tárgyi gyűjtésre (használati eszközök, ruhadarabok, iskolaszerek), azok kiállítására és funkciójuk bemutatására.
A német kisebbség szokásrendszere	
Középszint	- Ismerje a naptári év szokásait, tudjon róluk összefüggően beszélni, ismerje kialakulásuk okait, a szokások hatásait a közösségi életre és szerepüket ma - Ismerje a családi élet szokásait és az emberi élet sorsfordulóihoz kapcsolódó szokásokat, tudjon róluk összefüggően beszélni - Ismerjen különböző népi gyógymódokat, azokhoz fűződő babonákat, helyezze el őket a mában, értékelje őket és térjen ki újraélesztésük lehetőségeire
Emelt szint	- Elemezze a szokások hiedelemtartalmát, értékelje azokat, és vonatkoztasson a mára

	- Ismerje a szokások megszűnésének okait, illetve újraélesztésük lehetőségeit - Tudjon projekttervet készíteni a szokások gyűjtésére, dokumentálására és bemutatására
A német kisebbség népviselete **Középszint** **Emelt szint**	- Ismerje a gyermek, női és férfi népviselet főbb jellemzőit általánosságban a népcsoportra vonatkozóan (színek, anyagok, formák) - Részletesen ismerje lakóhelye népviseletét, tudjon megnevezni ruhadarabokat nyelvjárásban is, ismerjen anyagokat és motívumokat - Tudjon projekttervet készíteni a még meglévő ruhadarabok, illetve anyagok gyűjtésére, leírására és a gyűjtött anyag bemutatására - Tudja bemutatni a különbségeket a hétköznapi és ünnepi viselet között, értékelje a viselet jelentőségét a társadalom egésze és a népcsoport szemszögéből - Térjen ki a mai helyzetre, és mutassa be a változás folyamatát és okait
A német kisebbség étkezési szokásai **Középszint** **Emelt szint**	- Ismerje általánosságban a német kisebbség főzési és étkezési kultúráját, annak főbb jellemzőit és a felhasznált nyersanyagokat - Ismerje a német kisebbség mai főzési és étkezési szokásait, tudja néhány étel elkészítésének módját - Ismerje a hétköznapi konyha régi és mai jellemzőit - Hasonlítsa össze a német kisebbség étkezési szokásait más kisebbségekével, illetve a többségi nemzetével - Ismerje az ünnepek speciális szokásait, értékelje azokat, és hasonlítsa össze a mai szokásokkal
A német kisebbség médiája **Középszint** **Emelt szint**	- Ismerje a magyarországi németek írott és elektronikus médiumait, azok tevékenységi körét - Tudjon véleményt nyilvánítani és kritikát gyakorolni a médiumok által tolmácsolt tartalmakkal kapcsolatban

3. Földrajzi ismeretek

Ismeretek	Követelmények
A magyarországi németek települései **Középszint**	- Ismerje a fontosabb településterületeket - Mutassa be és értékelje azok földrajzi adottságait
A földrajzi adottságok és az életmód összefüggései **Emelt szint**	- Fedezze fel az összefüggéseket egy adott kistérség és az ott lakók életmódja között, és részletesen mutassa be azt a németek példáján - Értelmezze a fejlődési lehetőségeket
A hazai németek gazdasági kapcsolatai **Középszint** **Emelt szint**	- Tárja fel és magyarázza a német nemzetiség gazdasági kapcsolatait - Vonjon le következtetéseket egy rövid történeti időszak példáján a felgyorsult gazdasági fejlődés hatásaira vonatkozóan
A megmaradt hazai német települések jelene és jövője a földrajzi meghatározottságok szemszögéből **Emelt szint**	- Elemezze egy németek lakta település fejlődési kilátásait megadott szempontok és forrásanyag alapján
Ismeretek az anyaország(ok) földrajzáról **Középszint**	- Legyenek alapvető ismeretei az anyaország(ok) földrajzi és településszerkezeti adottságairól - Mutassa be a hazai népcsoport származási területeinek elhelyezkedését és adottságait

4. Társadalmi ismeretek

Ismeretek	Követelmények
A német nemzetiség közösségi kapcsolatai **Középszint**	- Tárja fel és értelmezze azokat az ismérveket, amelyek meghatározzák a német nemzetiséghez tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatait
A közösségi összetartozás tudatának jellemző megnyilvánulási formái **Középszint** **Emelt szint**	- Elemezze a közösségi kapcsolatokat - Tárja fel és értelmezze a német nemzetiséget erősítő

	kisközösségi szerveződések funkcióit, jellemzőit
A német nemzetiségi egyén helye és a többes közösségi kötődések hatásai **Emelt szint**	- Mutassa be és értékelje az identitásvállalás jellemző egyéni és csoportos magatartásformáit egy alapvetően többes közösségi kötődésekre épülő társadalmi környezetben

5. A német nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek

Ismeretek	Követelmények
A hazai németség nyelvi fejlődésére ható tényezők **Középszint**	- Ismerje fel azokat a tényezőket, amelyek alakították a német nemzetiség nyelvét és a használt nyelvi változatokat
A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe **Középszint** **Emelt szint**	- Értsen meg és tolmácsoljon egy (saját környezetéből) választott nyelvjárásban hallott szöveget - Vázolja fel az eltéréseket
A nemzetiség nyelvének megjelenése a magyarországi német irodalomban **Középszint** **Emelt szint**	- Ismerjen olyan irodalmi műalkotásokat, amelyek központi témája a nyelvhasználat - Tudja elemezni, értelmezni a fent említett műveket

6. A német nemzetiség épített környezetének ismerete

Ismeretek	Követelmények
A hazai németek építészeti kultúrája **Emelt szint**	- Mutassa be történeti fejlődésében a német nemzetiség lakókörnyezetét, középületeit
Az épített környezet formai és funkcionális sajátos vonásai **Középszint**	- Tudjon vázlatot készíteni egy település alaprajzáról, ismerjen néhány régi utcanevet és azok kialakulásának okait

Emelt szint	- Ismerje a település legfontosabb épületeit, azok elhelyezkedését, illetve rendeltetését - Készítsen alaprajzot egy jellemző lakóházról, ismerje a helyiségek funkcióját - Ismerje a helyiségek berendezését, emeljen ki néhány nagyon jellemző berendezési elvet, szokást - Szemléltesse a hazai német nemzetiség építészetének formai jegyeit - Értelmezze az épületek funkcionális jegyeit, eszközeit és kapcsolatait - Ismertesse a parasztudvar egyes épületei rendeltetésének változásait, vonatkoztasson a második világháború előtti és a mai időre.
Kölcsönhatások és sajátosságok német nemzetiségi településeken **Emelt szint**	- Ismertesse a különböző népcsoportok együttéléséből következő jellegzetességek érvényesülését
A német nemzetiségi építészeti örökség védelme **Középszint** **Emelt szint**	- Ismertessen egy értékmentő programot lakóhelyén - Vegye figyelembe az értékmentő programban az építészeti sajátosságokat és a modernizáció követelményeit

7. A német nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrájának ismerete

Ismeretek	Követelmények
A hazai németek szokásai: a zene-, ének- és tánckultúra kapcsolata **Középszint**	- Vázolja fel az éneklés, a hangszeres zene és a tánc szerepét a hétköznapok és ünnepek szokásrendszerében - Adjon vázlatos történeti áttekintést ennek változásairól
A hagyományőrzés és a jelen követelményei a hazai németek zenekultúrájában **Emelt szint**	- Tervezzen olyan énekes, zenés, táncos műsorajánló programot, amelyben a hagyományőrzés mellett érvényesül a jelenkor igényeinek megfelelő szórakoztatás is

8. Kisebbségpolitikai ismeretek

Ismeretek	Követelmények
A kisebbségpolitika jogszabályi keretei **Középszint**	- Ismertesse és elemezze a kisebbséget érintő törvénykezés alakulását és hatását az elmúlt ötven évben
A kisebbségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata **Középszint** **Emelt szint**	- Mutassa be néhány példán keresztül egy település német kisebbségi önkormányzatának működését - Fogalmazzon meg hagyomány- és identitásőrző javaslatokat a helyi önkormányzat számára
A német nemzetiségi önkormányzatok, egyesületek szerepe az önazonosság fenntartásában **Középszint** **Emelt szint**	- Ismertessen olyan helyi vagy egyesületi programokat, amelyek az önazonosság fenntartását segítik - Fogalmazzon meg javaslatokat a regionális vagy az országos politika számára a kisebbségi identitás megőrzésének támogatására

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető	NINCS	A feladatok megjelölésével	NINCS	A feladatok megjelölésével

intézmény biztosítja		összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)		összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek ill. célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többboldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Német nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása 7 pont
- prezentációs technika, előadásmód 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont
- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **180 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoportból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Értékelés

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Német nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

NÉMET NEMZETISÉGI NYELV

(Nyelvoktató oktatási forma)

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI KÖVETELMÉNYEK NÉMET NYELVBŐL A NYELVOKTATÓ KÖZÉPISKOLÁBAN

BEVEZETÉS

A vizsga célja

A német nemzetiségi nyelvi és irodalmi érettségi vizsga célja:

- egyrészt **a kommunikatív nyelvtudás** és **kompetencia** mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e valós kommunikációs céljait a négy nyelvi alapkészség terén (olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédkészség és íráskészség) megvalósítani,
- másrészt annak figyelembevétele, hogy mennyire sikerült a tanulóknak elsajátítaniuk **a sajátos nemzetiségi oktatási és nevelési tartalmakat.**

A vizsgakövetelményekben a vizsga mindkét szintjén meghatározó szerepet töltenek be a szövegértés, az írásbeli és szóbeli szövegalkotás képességei és tevékenységei.

A képzés sajátos jellegéből adódóan, az érettségi vizsgán meg kell jelennie mindannak a nevelési és oktatási tartalomnak, ismeretanyagnak, ami a nemzetiségi nyelvoktató programra jellemző.

Fontos, hogy a diákok képesek legyenek önálló tájékozódásra, a kisebbségeket érintő aktuális hazai, ill. külföldi események megítélésére, érzelmi, szociális, intellektuális élmények megélésére és kifejezésére.

A nemzetiségi német nyelvi érettségi vizsga során hangsúlyosak az irodalmi ismeretek és mindaz, ami a hazai nemzetiségi kulturális hagyomány mellett az anyaországi kultúrát is jellemzi. Mindezek az ismeretek a témakörök számonkérésében jelennek meg.

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri a magyarországi nemzetiség történelmét, kultúráját, nyelvi sajátosságait, valamint a kisebbségeket érintő aktuális kérdéseket,
- képes gondolatait a vizsgafeladatoknak megfelelő műfajban, szerkezetben és stílusban előadni,
- önállóan tud reagálni különböző korszakok különböző műfajú szépirodalmi és köznapi szövegeinek következtetéseire.

A vizsgaszintek

A középszintű vizsga célja köznapi, egyszerű írott vagy hallott szövegek értésének, ill. alkotásának mérése. A középszintű követelmények nélkülözhetetlenek az emelt szinten.

Az emelt szint mennyiségében, minőségében más nyelvtudást kíván mérni. Az emelt szintű vizsga célja az elvontabb, összetettebb, hosszabb szövegek értésének, alkotásának mérése, valamint annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e a felsőfokú oktatásban való részvételre.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, gerincét *a négy nyelvi alapkészség* mérése alkotja, és az összesített pontszámon keresztül ad képet a vizsgázó idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájáról.

A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő mennyiségű szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját.

A nyelvi elemek értését az olvasott és hallott szövegértési feladatokban közvetett módon, a beszéd- és íráskészséget mérő feladatokban pedig közvetlenül mérjük. *A nyelvtani és lexikai kompetenciát* egy külön vizsgarész keretében célzottan is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények figyelembe veszik a NAT fejlesztési követelményeit, a *„Német nemzetiségi nyelvoktató középiskolák kerettantervének követelményeit”*, a *„Német nemzetiségi nyelv és irodalom érettségi vizsga általános követelményeit”*, a *„Német, mint idegen nyelvi érettségi vizsga általános és részletes követelményeit”*, *„A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga részletes követelményeit”*, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásait a *„Gemeinsamer Europcischer Referenzrahmen für Sprachen”* és a *„Kontaktschwelle Deutsch als Fremdsprache”* kiadványok alapján.

A nyelvoktató német nemzetiségi nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai is igazodnak az Európa Tanács skálájához, amely szerint

a vizsga középszintje az A2-B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	**Érettségi vizsga**
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	**Emelt szint**
B1 Küszöbszint	
A2 Alapszint	**Középszint**
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács A2, B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.
A2	Megért olyan mondatokat és rövid szövegeket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak. Tud kommunikálni olyan mindennapi, begyakorolt helyzetekben, amelyekben egyszerű és közvetlen információcserére van szükség. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni önmagáról, családjáról és szűkebb környezetéről.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Készségek	A vizsgázó képes A2 - megérteni a szöveg lényegét, - olyan egyszerűbb szövegek olvasására és megértésére, = amelyek a mindennapi nyelvhasználat, ill. a társalgási témák gyakran előforduló szóelemeit tartalmazzák, = amelyben a nemzetközi szókincsben is meghonosodott szavak és kifejezések is előfordulnak, - megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét, - megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség), - különválasztani a lényeges és a	A vizsgázó képes B2 - megérteni a szöveg mélyebb, másodlagos értelmét, - érdeklődésének megfelelő, ill. szakirányú szakszövegek értelmezésére, - önálló szótárhasználatra megfelelő olvasási tempó kialakításával, - hosszabb, összetett szövegek részleteinek értelmezésére

	lényegtelen információkat, B1 - megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket, - megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt, - megérteni egyszerű használati utasítások, előírások, biztonsági előírások szövegét, - megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel, - alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére), - megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.	- megérteni összetettebb témákról szóló értekezések érveléseit, következtetéseit - megérteni bonyolultabb használati utasítások, előírások nyelvezetét, - szakirányú utasításokat, előírásokat értelmezni.
1.2 Szövegfajták	A vizsgarészben használt szövegek A2 - funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy, térkép, utcajegyzék), - levelek, magánjellegű levelek B1 - informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás), - a hivatalos közlésben rutinszerűen használt levelek, faxszövegek, - újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport), - ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből, - irodalmi szövegek (pl. mese, elbeszélés).	- brosúrák, hivatalos dokumentumok - részletes, érzelmeket, kívánságokat kifejező eseményeket leíró levél megbízások, megrendelések, kérelmek stb. B2 - komplex szövegek, - konkrét vagy elvont témájú szövegek, - publicisztikai szövegek, - terjedelmes újságcikkek, - kritikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Készségek	A vizsgázó képes A2 - az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás) B1 - gyakran használt nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.	A vizsgázó képes B2 - változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás) - a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illetve a feladatnak megfelelő stratégiák alkalmazásával A2 - megérteni a szöveg lényegét, - megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok), - megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat, B1 - megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét, - alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).	 B2 - összetettebb, elvont témájú szövegek, beszédek, előadások, viták egészének, valamint részleteinek, egyes, fontos információinak megértésére, - a lényeges és lényegtelen információk szétválasztására, - megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket, - felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára, - konkrét és absztrakt témák megértésére, - közéleti és szakirányú témákról szó előadások értelmezésére,

		- interjúk, beszélgetések során zavaró hangeffektusok ellenére a hallott szöveg lényegének megértésére.
3.2 Szövegfajták	A vizsgarészben használt szöveg - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre. A2 - hétköznapi beszélgetések, párbeszédek személyes és köznapi témákban, - hétköznapi nyelven elhangzó, szinte kizárólag gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmazó, - lassú, de még normál beszédtempójú, - a standard kiejtésnek megfelelő, - tisztán artikulált, - tartalmilag kifejezetten egyszerű szöveg. B1 - hétköznapi nyelven elhangzó, alapvetően gyakran használt szavakat és nyelvi szerkezeteket tartalmazó, - normál tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg mérsékelten összetett Szövegfajták: - egyszerű, tömör közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban), - rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, nyitva tartás, menetrend), - utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron), - médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),	B2 - változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező, - természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú, - tartalmilag és szerkezetileg összetett. - a hétköznapi beszélgetések egyéb témái: a tanulás, - szakirányú érdeklődés, szabadidő, - általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek - szakmai előadások, viták - anyanyelvűek által folytatott párbeszédek, viták, - szakirányú, műszaki közlemények, utasítások, - használati utasítások (pl. vásárlás

	- beszélgetések, telefonbeszélgetések, - személyes jellegű riportok, interjúk, - beszámolók, - közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek., - riportok, tv-hírek, műsorok.	során), - dokumentumműsorok, - a hanghatások miatt nehezebben érthető interjúk, - megérteni a tv-híradásokat, riportokat, interjúkat, játékfilmeket, rövidebb elbeszélések.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Készségek	A vizsgázó képes - a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész). A2 - a személyével, illetve a közvetlen környezetével kapcsolatos témákról írni, - az adott témáról egyszerű kifejezéseket használva írni, - a szöveg mondatai között levő alapvető logikai kapcsolatokat egyszerű nyelvi eszközökkel, pl. kötőszavakkal kifejezni, - néhány egyszerű szerkezetet és alapvető helyesírási szabályt úgy használni, hogy a hibák ellenére érthető legyen a mondanivaló. B1 - különböző fajtájú szövegeket írni a	A vizsgázó képes B2 - a kreativitásra, - különböző műfajú és stílusú szövegek írására, - az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel szöveget alkotni, - a szöveget az összetettebb gondolatmenetnek megfelelően igényesen megszerkeszteni, - a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával tagolt, összefüggő, logikusan felépített szöveget létrehozni, a szöveg bizonyos pontjait kiemelni, - álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejteni. - gondolatait nyelvhelyességi

	Témakörök című részben megadott témákhoz kapcsolódóan, - koherens szöveget létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal), - mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni, - a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani, - az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni, - úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.	szempontból pontosan kifejezni, - könyvek, filmek, színdarabok tartalmát bemutatni, - az egyéni vélemény kifejezésére, - meggyőző, egyéni stílus kialakítására, - önálló szövegalkotás, tanulmányírás során kézikönyveket, szakirodalmat használni, - az ellenőrzés és önértékelés fejlesztése révén egyre kifejezőbb szövegek alkotására.
4.2 Szövegfajták	- üzenet, emlékeztető, - rövid személyes jellegű közlés, - naplóbejegyzés, - üdvözlőlap, - meghívó, - magánjellegű vagy intézménynek szóló levél.	- nyomtatványok kitöltése, - plakátok írása, - beszámolók, jelentések, közlemények tanulmányok iskolai, szakirányú témákban, - referátumok, előadások, jegyzetek készítése, - olvasói levél, - hivatalos levél - cikk diákújság, regionális lapok, a nemzetiségi újságok számára.

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Készségek	A vizsgázó képes - spontán szóbeli megnyilatkozásra, - a megadott helyzetekben és	A vizsgázó képes B2 - folyékonyan, helyesen és hatékonyan

	szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész), A2 - megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni, - köznapi eseményekről, dolgokról, szokásokról beszélni, információkat felsorolni (lásd a *Témakörök* című rész), - mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni, - úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést, - egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. beszéd kezdeményezése/fenntartása, információ kérése/adása, egyszerű kompenzációs stratégiák), - beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus (formális/informális) alapszabályait alkalmazni, - úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést. B1 - mondanivalójának nagy részét egyszerű nyelvi elemekkel kifejezni, - kevésbé gyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani, - viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet, beszámolni élményeiről, érzéseiről	használni a nyelvet, - gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejteni, - olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen, - változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni (pl. a kompenzációs stratégiák hatékony alkalmazása), - történetet elmesélni, - valós és kitalált eseményeket bemutatni, - álmokat, vágyakat leírni, - tudósítani egy eseményről, pl. balesetről, - filmek, könyvek tartalmát elmesélni, véleményt hozzáfűzni, - tapasztalatokról, érzelmekről beszélni, - az érdeklődésnek megfelelő v. szakirányú témát kifejteni, - gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni, - az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni, - hallgatóság előtt felszólalni, beszélni, bejelentést tenni - előadást, referátumot tartani - képek, ábrák, grafikonok alapján témát értelmezni, - betanult szerepet eljátszani - vita során érvelni - tényállást ismertetni

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik.

Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre, a *„Kerettanterv”* ajánlásainak figyelembevételével, a *„Nyelvoktató nemzetiségi nyelvi és irodalmi érettségi vizsga általános követelményei”* és a *„Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen”* alapján.

A középszinten felsorolt témakörök természetesen az emelt szintre is érvényesek.

I. TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes vonatkozások, család	- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai) - Családi élet, családi kapcsolatok - A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi ünnepek - Családi körben ápolt nemzetiségi szokások - A családi élet mindennapjai, otthoni teendők - Személyes tervek	- A család szerepe az egyén és a társadalom életében - Családi események, közös együttlétek - Családi munkamegosztás, szerepek a családban - Generációk együttélése - Régi és mai családmodellek, életformák - A nemzetiség hagyományos faluközösségeinek bemutatása
2. Ember és társadalom	- A másik ember külső és belső jellemzése - Baráti kör - Női és férfi szerepek - A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel - Hasonlóságok és különbségek az emberek között - Ünnepek, társadalmi ünnepek - Öltözködés, divat	- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság) - A hagyományos és a modern nő, Családanya vagy karrier? - Megváltozott erkölcsök, a házasság krízise - Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése - Életformák, különböző társadalmi rétegek - Társadalmi viselkedésformák - Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése - Tolerancia - Intolerancia - Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében, egyházi ünnepek, állami ünnepek - Az öltözködés, mint a társadalmi

		hovatartozás kifejezése - A fogyasztói társadalom, a reklámok - A közélet / az aktuális politika szerepe az egyes ember életében - Manipuláció a médiák, a politikusok, a pénz, a reklám segítségével - Az emberek manipulálása a diktatúrákban - Németország XX. századi története (nemzeti szocializmus, újrakezdés, gazdasági csoda - Utalás az egyesületek szerepére, hagyományápolás, német hagyományőrző együttesek
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, ház bemutatása) - A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek - A városi és a vidéki élet összehasonlítása - A nemzetiség lakókörnyezete, falvai, házai - Szolgáltatások (Bank, Posta, rendőrség, önkormányzatok, vásárlás...) - Növények és állatok a környezetünkben - Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért? - Időjárás, évszakok	- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái, infrastruktúra - A német nemzetiség helyzete városainkban, falvainkban, településeik, házaik jellegzetességei - A német nyelvterület országismereti tudnivalóit kiemelni - Szolgáltatások, közigazgatás, önkormányzatok - Utalás a nemzetiségi önkormányzatok szerepére - Vásárlási szokások itthon és külföldön - A természet és az ember harmóniája - Veszélyeztetett növények és állatok a környezetünkben - A környezetvédelem lehetőségei és problémái - Környezeti katasztrófák - Utalás az évszakokhoz kötődő népszokásokra
4. Az iskola	- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat) - Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör,	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és a német nyelvű országokban - Nemzetiségi iskolák Magyarországon

	tanulmányi munka - A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága - Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	- A német nyelv és általában az idegen nyelvek ismeretének fontossága - Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban
5. A munka világa	- Diákmunka, nyári munkavállalás - Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban - Divatszakmák - Hagyományos, kézműves foglalkozások a német nemzetiségi falvakban
6. Életmód	- Napirend, időbeosztás - Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás) - Étkezési szokások a családban - Ételek, kedvenc ételek - Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben - Gyakori betegségek, sérülések, baleset - Gyógykezelés (háziorvos, szakorvos, kórházak)	- Az étkezési szokások, ételspecialitások hazánkban és német nyelvterületen - Utalás a német nemzetiségi ételspecialitásokra - A kulturált étkezés feltételei, fontossága - A gyógyítás egyéb módjai - A szenvedélybetegségek
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik - Színház, mozi, koncert, kiállítás stb. - Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, Internet - Kulturális események Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport	- A szabadidő jelentősége az ember életében - Az olvasás jelentősége - A német nyelvű sajtó és médiák bemutatása - Utalás a német nemzetiségi sajtó és médiák szerepére - A művészet szerepe a mindennapokban - Utalás az ismertebb német nemzetiségi művészek munkásságára, alkotásaira - A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai - Szabadidősport, élsport, veszélyes sportágak
8. Utazás, turizmus	- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a	- A motorizáció hatása a környezetre és

	tömegközlekedés - Nyaralás itthon, illetve külföldön - Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése - Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	a társadalomra - Az idegenforgalom jelentősége - A német nyelvű országok - országismereti jellegzetességek - A kettéosztott Németország (NSZK-NDK) A fal, a Stasi - emberi sorsok Az újraegyesítés következményei, Ossik és Wessik - a fejekben lévő fal - Az EU szerepe, jelentősége
9. Tudomány és technika	- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés - A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	- A híradástechnikai és a telekommunikációs eszközök jelentősége - A számítógép és az internethasználat jelentősége - A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre, globalizáció

II. TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Irodalom és szövegismeret **1. Szerzők és művek kronologikus megközelítése**	Lessing fabuláinak ismerete	Lessing és más szerzők fabuláinak összehasonlítása, írása
	Goethe, Schiller - a két költő pályája Goethe - ifjúkori költemények: Mailied, Willkommen und Abschied	- Néhány korai és a klasszicista költemény elemzése: Goethe: pl. Seefahrt, Wanderers Nachtlied, Grenzen der Menschheit Schiller: An die Freude Balladák: Goethe vagy Schiller egy balladája Dráma: Goethe: Faust, Teil I. - tartalmának ismerete, részletek olvasása
		E.T.A. Hoffmann egyik elbeszélő műve Der goldene Topf vagy Das Fräulein von Scuder - tartalmának ismerete, részletek

	Lenau - néhány költeménye, pl. Schilflieder, Meeresstille	Lenau életrajz, magyar vonatkozások - egy-két költeményének elemzése
	Heine - Lorelei	Heine - egy-két részlet a „Das Buch der Lieder” c. gyűjteményből
		Fontane: Effi Briest - a regény tartalma, részletek olvasása
	Th. Mann egy novellájának ismerete	Th. Mann novelláinak elemzése „Tonio Kröger” vagy a „Mario und der Zauberer”
		Rilke verselemzések: „Herbsttag” vagy „Der Panther”
		Brecht egyik drámájának ismerete, részletek olvasása
	Dürrenmatt: Die Physiker tartalom	Dürrenmatt: „Die Physiker” vagy Max Frisch: „Andorra” vagy „Biedermann und die Brandstifter” tartalmának ismerete, részletek olvasása
	H. Böll egyik novellájának ismerete A magyarországi német írók, költők egy-egy művének ismerete	W. Borchert drámája: „Draußen vor der Tür” részletek Böll: egy novella elemzése A magyarországi német írók, költők egy-egy műve (G. Fath, J. Mikonya, E. Rittinger, E. Áts, V. Koch, J. Michelis...) művei alapján összefüggések kiemelése a magyarországi németek múltjából és jelenéből
	A mai német sajtó, médiák figyelemmel kísérése (újságok, tv-csatornák)	újságcikkek, dokumentumműsorok, internet - információk feldolgozása
2. Értelmezési szintek, megközelítések	Irodalmi alkotások értelmezése	- Egy-egy korszak jellemzőinek kiemelése, összehasonlítása: = klasszicizmus = romantika = realizmus = a 20. sz. - Dráma és színpadi megjelenítésének

		összehasonlítása (videó v. német színházi előadás alapján)
a) **Témák, motívumok**		A klasszikus német irodalmi alkotásokban - a természet szerepe a költészetben, - szerelem, mint motívum - a művészet és a művész helye a polgári társadalmakban - erkölcsi példázatok (Lessing, Brecht) - aktuális politikai események a német sajtóban - a német kisebbség hagyományai a médiákban
		A mai német (osztrák/svájci ...) közélet aktuális témái (pl. die Wende, Migration, Globalisation, die Wahlen, Umwelt...) - a német sajtóban, - a német kulturális életben - filmekben, művészi vizuális megjelenítésben
	A régió jellegzetes német nemzetiségi kulturális és irodalmi hagyományainak megismerése - irodalmi alkotások közvetítésével	A nemzetiségi szerzők alkotása segítségével folklór, hagyományőrző társaságok, faluházak, múzeumok, színház, irodalomtörténeti vonatkozásainak felkutatása
b) **Kompetenciák**	A tanuló képes biztosan tájékozódni a tömegkommunikációs műfajokban, (riport, tudósítás, interjú)	A tanuló képes - ilyen műfajú alkotások létrehozása
	állásfoglalás, véleménynyilvánítás kialakítására	- írásban, szóban
	rövidebb terjedelmű epikai művek értelmezésére, elemzésére, a konkrét költészet műfajkörébe tartozó alkotásokat	az epikai, lírai, drámai művek tartalmi jegyeinek felismerésére, - művek elemzésére, - versek egymással való összehasonlítására, - vizuális és akusztikus szempontok alapján nyelvi elemekből szerkesztett

		versek elemzésére, - mondanivalójuk megvitatására, - önálló alkotás létrehozására
	rövidebb epikai művek mondanivalójának interpretálására	- hosszabb epikus és drámai művek önálló feldolgozására
		- verselemzésre a tartalom és a forma egységében
		- különböző korokban keletkezett, hasonló témájú versek összehasonlítására
		- ábrázolásmódok, stílusjegyek vizsgálatára
		- különböző korszakok stílusjegyeinek elemző megfigyelésére lírai és prózai művekben
		- szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek lényegét megragadni és írásban, szabatos formában megfogalmazni
		- prózai szövegek tartalmi és formai elemzésére,
		- szövegek kreatív átalakítására, folytatására, új befejezés létrehozására
		- a magyarországi nemzetiségi irodalom = korszakai = képviselői = jellegzetes témái megkülönböztetésére

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég

Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen, a városházán	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben (színház, mozi, hangversenyterem, múzeum, kiállítás ... stb.)	vendég, látogató, egy társaság tagja néző, szereplő
Sportlétesítményben, klubban	résztvevő
Országhatáron	turista
Orvosnál, kórházban	beteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón), pályaudvaron, repülőtéren	utas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázatok kiegészített változatai az „Idegen nyelvi érettségi vizsga” kommunikációs szándékait tartalmazó fejezetének.

A lista a Kerettantervben felsorolt kommunikációs szándékokra épül.

Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Például a hála lehetséges kifejezése középszinten: Vielen Dank/Danke schön; emelt szinten: Ich bin Ihnen sehr dankbar./Ich bedanke mich bei Ihnen dafür.

Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Megszólítás és arra reagálás	Hallo! / Entschuldigung! / Herr Krause! - Ja, bitte!
Köszönés, elköszönés és arra reagálás	Guten Morgen! / Guten Tag! / Guten Abend! / Hallo Markus! - Auf Wiedersehen! Tschüs! Alles Gute! Machs gut!

	Ich wünsche Ihnen alles Gute! Viel Glück! Viel Vergnügen! Viel Spaß! Schöne Ferien! Bis bald! Bis dann! Bis morgen!
Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás	Mein Name ist Peter Klein. / Das ist Karl Sommer. - (Es) freut mich. Ich möchte Ihnen x vorstellen... Darf ich.... vorstellen? Darf ich Sie bekannt machen? - angenehm... freut mich... ... es freut mich, Sie kennen zu lernen.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás	Hallo! / Ja, bitte? / (Hier) Kaufmann. - Ich möchte Herrn Müller sprechen. - Auf Wiederhören!
Levélben megszólítás, elbúcsúzás	Lieber Manfred,... / Sehr geehrte Damen und Herren,... - Herzliche Grüße / Mit freundlichen Grüßen, Viele Grüße!
Szóbeli üdvözletküldés	Viele Grüße an Petra! Liebe Grüße an Ihre Familie! - Ja, das mach ich gern.
Érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás	Wie geht es Ihnen? - Danke, gut. Was fehlt Ihnen? - Ich bin erkältet. Wie geht's? Wie geht's Ihrer Frau zu Hause? Was macht Ihre Frau?
Köszönet és arra reagálás	Danke. - Bitte.
Bocsánatkérés és arra reagálás	Entschuldigun! - (Das) macht nichts.
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás	Herzlichen Glückwunsch (zum Geburtstag)! / Frohe Weihnachten! / Gute Besserung! Guten Appetit! Mahlzeit! Gute Reise! Gute Fahrt! - Danke.

2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Hála	Vielen Dank.
Sajnálkozás, csalódottság	Schade.
Öröm	Ich freue mich über ... / Toll! Das macht Spaß! Ich bin froh, dass..., Ich freue mich, dass..., Ich freue mich darauf / darüber..., das ist aber schön, nett, prima, gut, schön, dass ihr gekommen seid!
Elégedettség, elégedetlenség	Das finde ich (nicht) gut. / Ich bin damit (nicht) zufrieden. Es gefällt mir da nicht! Ich habe mir das ganz anders vorgestellt! Das Hotel ist zu teuer! Das ärgert mich!

Csodálkozás	Komisch! Komisch, dass er noch nicht da ist! Es ist doch nicht möglich! Es kann nicht wahr sein! Ich hätte nicht gedacht! Das ist mir völlig neu! Was ist das denn? Hat er dir nichts gesagt?
Remény	Ich hoffe,... hoffentlich..., doch - Inge kommt doch auch?
Félelem, aggodalom	Ich habe Angst, dass.. Ich mache mir Sorgen... Ich habe Sorgen. Das macht mir Sorgen. Ich hab Probleme.
Bánat, elkeseredés	Ich bin traurig, weil...
Bosszúság	Das ärgert mich sehr.
Együttérzés	Es tut mir Leid, dass...

3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás	Was meinst du dazu? - Ich glaube... / Meiner Meinung nach... ich finde es..., ich halte es für...ich bin der Meinung..., ich bin der Ansicht
Érdeklődés, érdektelenség	Ich interessiere mich für Sport. - Das finde ich langweilig. Ich interessiere mich nicht dafür. Erzählen Sie, das ist sehr interessant!
Tetszés, nem tetszés	Das gefällt mir (nicht). / Das mag ich (nicht). Die Bilder finde ich toll! Ich tue etwas gern.
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése	Du hast (nicht) Recht.
Egyetértés, egyet nem értés	Einverstanden. / Ich bin dafür / dagegen.
Helyeslés, rosszallás	Ich finde das (nicht) gut. Das ist einfach schlecht. Das könnte besser sein. Wie das aussieht! Wie das lange geht! So ein Unsinn! Das ist nicht in Ordnung.
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása	Das stimmt nicht. / Doch! / Sie haben nicht Recht. Sie sind schuld! Sie hätten das tun sollen! Du warst das doch..., Sie haben doch gesagt... Hast du es ihm denn nicht gesagt?
Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás	Das ist toll. / Das hast du wirklich gut gemacht. / Der Fisch schmeckt phantastisch. - Danke.
Közömbösség	Das ist mir egal.
Ígéret	Ich mache das schon

Akarat, szándék, terv	Ich will... / Ich möchte... / Ich habe vor,...
Kívánság, óhaj	Ich möchte... / Ich hätte gern... Ich würde gern etwas tun! Ich täte etw. gern! Ich käme gern mit. Ich hätte gern mit dir gesprochen. Könnten Sie etwas ... tun? Kann ich was zu essen haben? Kann ich da rein. Die Tür ist zu. Wenn... Ich möchte was essen. Wenn noch was da ist. Wenn möglich.... Ich möchte gern früh aufstehen. Wenn möglich vor eins. So ... wie möglich Wenn es geht... Geht das? ...würde das gehen? Ginge das? Ich habe einen Wunsch Ich habe eine Frage: Könntest du mich abholen?
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség	Ich kann... / Ich muss... / Ich darf... / Ich soll...
Bizonyosság, bizonytalanság	Ich weiß (nicht) genau, ...
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt	Ich mag (keinen) Salat. / Ich lese gern. - Was machst du am liebsten? Wofür/ für was interessieren Sie sich,
Kritika, szemrehányás	Das war nicht nett von dir. / Warum hast du nicht angerufen?

4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Dolgok, személyek megnevezése	Das ist ein neuer Tisch. / Das ist mein Freund.
Dolgok, események leírása	Meine Wohnung liegt im Zentrum. Am Wochenende habe ich... gemacht.
Információkérés	Wer 1st das? / Was weiBt du über ihn?
Igenlő vagy nemleges válasz	Ja. / Nein.
Tudás, nem tudás	Ich weiß (nicht), dass (ob)... ohne dass / zu weder...noch nicht /kein/ nichts/ nie/ niemand/

	nirgends/nirgendwo/ nirgendwohin Ich bin nicht mode. Hier gibt's kein Schwimmbad. Er ist nirgendwo.
Válaszadás elutasítása	Ich kann Ihre Frage nicht beantworten.
Bizonyosság, bizonytalanság	Es ist (nicht) sicher, dass / ob... Es ist ganz sicher.. Es ist (ganz) bestimmt.. auf jeden Fall / auf keinen Fall natürlich - natürlich kommt er dann nicht. doch / ja - Die Geschäfte sind doch / ja nicht zu. Es ist klar, dass... Es steht fest, dass...
Ismerés, nem ismerés	Ich kenne... gut! / nicht.
Feltételezés	vielleicht... Es scheint so.../ zu sein... scheinbar, anscheinend offenbar, wahrscheinlich es ist wahrscheinlich, dass.. höchstwahrscheinlich... es ist ziemlich sicher... voraussichtlich... es ist möglich, dass... Möglich, dass er es vergessen hat. Es ist unklar.. Man weiß nicht.. Es steht nicht fest ...es ist ungewiss.... irgendwann - Er kommt irgendwann nächste Woche. Es ist ungewiss, wann er kommt.
Emlékezés, nem emlékezés	Ich erinnere mich (nicht) an... Ich erinnere mich daran... Ich erinnere mich, dass... Jetzt weiß ich wieder, wie er heißt... Vergessen Sie nicht...? Denken Sie daran, dass...! Sie wissen, dass,...? Haben Sie die Karten?
Indoklás (ok, cél)	Ich kann nicht kommen, weil... / Ich helfe dir, damit...

5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példa
Kérés, kívánság	Gib mir bitte... / Kannst du bitte... / Könntest du bitte...
Felszólítás, tiltás, parancs	Öffne (doch) bitte die Tür. / Schreib noch nicht. Sehen Sie mal! Schauen Sie mal! Gucken Sie mal
Javaslat és arra reagálás	Gehen wir morgen tanzen? - Einverstanden. Haben Sie Lust schwimmen zu gehen? Hätten Sie Lust dazu? Möchten Sie ins Theater? Wollen wir nicht ins Kino gehen? Könnten wir...? Wie wäre es...? warum gehen wir nicht mal ins Kino? Wir können / könnten dock / mal / zum Beispiel / vielleicht...tun. Ich schlage vor... Ich möchte / ich würde vorschlagen

Rendelés	Wir möchten bestellen. / Bringen Sie mir bitte einen Kaffee.
Meghívás és arra reagálás	Wollen wir ein Eis essen? / Darf ich Sie zum Essen einladen? - Danke gern.
Kínálás és arra reagálás	Nimm noch ein Stock Kuchen. - Nein danke.
Reklamálás	Guten Tag! Ich habe ein Problem... / Die Suppe ist zu sahig.
Tanácskérés, tanácsadás	Was sagst du dazu? - Ich rate dir... Empfehlen - Sie tun am besten... Können / könnten Sie mir helfen? Helfen sie mir bitte mat! Komm hilf mal! Würden Sie mir helfen den Koffer zu tragen? Wissen Sie, wie man das macht? Es ist besser... Sie tun besser / Sie täten am besten, Sie fahren, Sie führen liber Frankfurt. Es wäre besser, wenn Sie hier blieben. Das sollten sie unbedingt when. Ich würde an Ihrer Stelle zum Arzt gehen! Ich würde raten .... zu tun. Es empfiehlt sick ...es ist zu empfehlen...es wird empfohlen zu tun. empfehlenswert... / es Johnt sich...zu...tun
Figyelmeztetés	Vorsicht! / Pass auf! Achtung! Sei vorsichtig! Das ist gefährlich! Da kommt jemand!
Engedély kérése, megadása, megtagadása	Darf ich...? - Bitte sehr! / Nein, das ist hier verboten.
Segítségkérés és arra reagálás	Kannst du mir helfen? - Natürlich. Helfen Sie mir bitte mal! Ich brauche Ihre Hilfe. Ich weiß, wie man das macht.
Segítség felajánlása és arra reagálás	Was kann ich for dich tun? - Danke, es geht schon.

6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)

Kommunikációs szándékok	Példa
Visszakérdezés, ismétléskérés	Wie bitte? / Wie meinst du das? / Wiederholen Sie bitte.
Nem értés	Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
Betűzés kérése, betűzés	Buchstabieren Sie bitte.
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Können / Könnten Sie bitte langsamer / lauter sprechen?
Beszélési szándék jelzése	Ich möchte noch sagen,...
Téma bevezetése	Ich wollte noch erzählen,.../ Übrigens, ich habe gehört, dass...
Témaváltás	Könnten wir jetzt noch darüber reden, ... / Ich möchte noch etwas sagen.
Félbeszakítás	Darf ich Sie kurz unterbrechen?
Megerősítés, igazolás	Das ist wahr. / Das stimmt.

Körülírás	Das ist ein Gerät, mit dem man...
Példa megnevezése	Ein Beispiel dafür ist...
Beszélgetés lezárása	Wir können darüber ein anderes Mal sprechen.

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

A következő táblázat néhány kiegészítéstől eltekintve, megegyezik az „Idegen nyelvi érettségi vizsgakövetelményekben” kidolgozott nyelvtani követelményrendszerrel, ami a Kerettanterv német nyelvi mellékletére épül. A Kerettanterv a nyelvi szerkezeteket a funkcionalitás elve alapján csoportosítja, ezzel szemben a nyelvtani követelmények leírása ebben a dokumentumban a könnyebb kezelhetőség érdekében a leíró nyelvtan kategóriái alapján készült. Az adott nyelvtani formához hozzárendeltük annak nyelvi funkcióját, illetve ahol az kevésbé megoldható, ott egy-egy példával illusztráltuk azt.

A nyelvtani ismeretek alapvető szerepet játszanak mind a receptív, mind a produktív készségekben. A *receptív* készségek között felsorolt nyelvtani szerkezetek előfordulhatnak az olvasott vagy hallott szöveg értését mérő feladatokban, de ezekre a nyelvhelyességi vizsgarész nem kérdez rá.

A *produktív* ismeretek közé sorolt nyelvtani szerkezetekre lehet feladatot készíteni a Nyelvhelyesség vizsgarészben.

A táblázat terjedelmi okból nem törekedhetett teljességre.

FORMA	Középszint A2-B1		Emelt szint B2-C1		TARTALOM, FUNKCIÓ, PÉLDA
	rec.	prod.	rec.	prod.	
I. MORPHOLOGIE					
1. DAS VERB	+	+	+	+	Existent, Besitz, Geschehen, Handlung
1.1. Das finite und infinite Verb; Konjugation (Person, Numerus)	+	+	+	+	
1.1.1. Tempusformen					Zeitverhältnisse:
Präsens	+	+	+	+	Gegenwart,
Präteritum	+	+	+	+	Vergangenheit,
Perfekt	+	+	+	+	Gleichzeitigkeit,
Plusquamperfekt	+	-	+	+	Vorzeitigkeit,
Futur I	+	+	+	+	Zukunft
Futur II	-	-	+	-	
Hilfsverben der Zeitformen	+	+	+	+	(sein, haben, werden)
1.1.2. Modus					
Indikatív	+	+	+	+	Modalität:
Imperatív	+	+	+	+	Behauptung, Wunsch,

Konjunktív I	+	-	+		Wille, Aufforderung,
Präsens	+	-	+	-	Befehl, Absicht usw.
Perfekt	+	-	+	-	
Konjunktiv II	+	+	+	+	
Präteritum					
würde-Form, hätte, wäre	+	+	+	+	
alle Formen	-	-	+	-	
Plusquamperfekt	+	+	+	+	
Hilfsverben der Modalität					
Präsens	+	+	+	+	
Präteritum	+	+	+	+	(können, dürfen, müssen,
Perfekt	+		+	+	wollen, sollen, mögen)
Plusquamperfekt	+	-	+	+	
Futur I			+	-	
Weitere Ausdrücke der Modalität (Futur II)	-	-	+	-	
Futur I und II tum Ausdruck der Vermutung	-	-	+	+	
1.2. Trennbare und untrennbare Verben	+	+	+	+	(an/kommen, bekommen) Reziproke Handlungen,
1.3. Reflexive Verben	+	+	+	+	Ausdruck der Freude, Sorge, Angst usw.
1.4. Aktív und Passiv Vorgang- (Handlungs-) bzw.	+	+	+	+	Beschreibung von Handlungsreihen bzw. Zuständen
Zustandpassiv,	+	-	+	+	
Passiv mit Modalverben,	+	-	+	+	
Modalverben zur subjektiven Aussage,	-	-	+	+	
Passiv in der Infinitivkonstruktion	-	-	+	+	
Zeitformen des Vorgangpassivs und	+	+	+	+	
des Zustandspassivs:	+	+	+	+	
Präsens	+	+	+	+	
Präteritum	-	-	+	+	
Perfekt	-	-	+	+	
Plusquamperfekt	-	-	+	-	
Futur I					
Futur II					
1.5. Valenz der Verben*	+	+	+	+	

2. PARTIZIPIEN					
Partizip Präsens	+	-	+	+	
Partizip Präsens all Nomen	+	+	+	+	(r Reisende)
Partizip Perfekt	+	+	+	+	
Partizip Perfekt all Nomen	+	+	+	+	(r Angestellte)
Partizip Futur	-	-	+	-	
3. SUBSTANTIV	+	+	+	+	Benennung von Lebewesen, Gegenständen, Abstrakta
3.1. Genus, Numerus, bestimmter, unbestimmter, negierender Artikel (der, die, das, ein/e, kein/e)	+	+	+	+	Benennung u. Unterscheidung von konkreten und nicht konkreten Sachverhalten
3.2. Kasus, Deklination					
Nominativ	+	+	+	+	
Akkusativ	+	+	+	+	
Dativ	+	+	+	+	
Genitiv	+	+	+	+	
3.3. Numerus, Pluralbildung	+	+	+	+	
3.4. Valenz der Substantive*	+	+	+	+	Abhängigkeiten
4. ADJEKTIV					
Gebrauch des Adjektivs					Qualitäts verhältnisse,
als Prädikat	+	+	+	+	Meinung,
als Adverb und	+	+	+	+	Gefallen/Mißfallen,
als Attribut	+	+	+	+	Charakterisierung
4.1. Adjektivdeklination	+	+	+	+	(starker Kaffee, der starke Motor, ein starker Mensch)
4.2. Komparation	+	+	+	+	Vergleich
4.3. Valenz der Adjektivs*	+	-	+	+	Abhängigkeiten
5. NUMERALIEN	+	+	+	+	Quantitätsverhältnisse Rangverhältnisse, Reihenfolge
5.1. Kardinalzahlen	+	+	+	+	Quantitätsangaben
5.2. Ordinalzahlen	+	+	+	+	(Datum, Reihenfolge)
5.3. Bruchzahlen	+	-	+	+	Mengenangaben
6. ADVERBIEN					
6.1. Lokalangaben*	+	+	+	+	Raumverhältnisse
6.2. Temporalangaben*	+	+	+	+	Zeitverhältnisse

6.3. Kausale Adverbien*	+	+	+	+	kausale Verhältnisse
6.4. Instrumentale Adverbien*	+	+	+	+	(damit, dadurch...)
6.5. Finale Adverbien*	+	+	+	+	(dafür, dazu...)
6.6. Modifikative Adverbien*	+	+	+	+	(anders, ebenso, gern...)
6.7. Graduative Adverbien*	+	+	+	+	(sehr)
6.8. Direktive Adverbien*	+	+	+	+	(daher, daran...)
6.9. Frageadverbien	+	+	+	+	(woher, woran...)
7. PRONOMINA					
7.1. Personal pronomen	+	+	+	+	(ich, ...)
7.2. Possesivpronomen	+	+	+	+	(mein, ...)
7.3. Demonstrativpronomen	+	+	+	+	(der, dieser, derselbe ...)
7.4. Interrogativpronomen	+	+	+	+	(war, was, wie ...)
7.5. Indefinitpronomen*	+	-	+	+	(einer, keiner ...)
7.6. Relativpronomen					
Nominativ, Akkusativ, Dativ	+	+	+	+	(der, welcher, wo ...)
Genitiv	+	-	+	+	
7.7. Reflexivpronomen	+	+	+	+	(sich...)
7.8. Reziprokpronomen	+	+	+	+	(sich, einander ...)
8. PRÄPOSITIONEN*					
Gebrauch der Präpositionen in Nominalphrasen					Raum- und Zeitverhältnisse, Abhängigkeiten
Präpositionen mit Akkusativ	+	+	+	+	
Präpositionen mit Dativ	+	+	+	+	
Präpostitionen mit Akk. u. D.	+	+	+	+	
Präpositionen mit Genitiv	+		+	+	
9. KONJUNKTIONEN*					
Konjunktoren	+	+	+	+	(und, oder ...)
Subjunktoren	+	+	+	+	(class, warm, weil, ...)
Doppelte Konjunktoren	+		+	+	(weder ... noch, je ... desto)
10. PARTIKELN					
10.1. Modalpartikeln	+	-	+	+	
11. WORTBILDUNG Grundlegende Wortbildungsregeln*	+	+	+	+	
II. SYNTAX					

1. SATZBAU, SATZRAHMEN	+	+	+	+	
2. SATZGLIEDER	+	+	+	+	
3. DER ZUSAMMENGESETZTE SATZ					
Nebenordnung	+	+	+	+	
Unterordnung	+	+	+	+	
satzwertiger Infinitiv	+	+	+	+	(hören, when, lernen Inf., zu+Inf.)
„haben" und „sein" mit „zu"	-	+	+	+	
4. ANGABEN (Nominalphrasen usw.) und ihre Stellung im Satz	+	+	+	+	
5. SATZTYPEN					
Aussagesatz:					
Subjektsatz	+	+	+	+	Behauptung, Meinung,
Objektsatz	+	+	+	+	Bericht
Fragesatz:					Informationen erfragen,
direkt	+	+	+	+	Entscheidungsfragen,
indirekt	+	+	+	+	Neugier,
Fragesätze als Nebensätze			+	+	höfliche Aufforderung
Aufrufesatz	+	+	+	+	Aufforderung, Befehl, Mahnung
Wunschsatz	+	+	+	+	Wunsch
Irrealer Wunschsatz	+	+	+	+	irrealer Wunsch
Attributsatz (Relativsatz)	+	+	+	+	
Konditionalsatz	+	+	+	+	Bedingungen
Konsekutive Nebensätze	-	+	+	+	Nebensätze der Folge (so dass)
Konzessivsatz	+	-	+	+	Erlaubnis (obwohl) Zeitverhältnisse:
Temporalsatz	+	+	+	+	Vorzeitigkeit, Gleichzeitigkeit
Finalsatz	+	+	+	+	Ziele
Sinngerichtete Infinitivkonstruktionen mit „Urn ...zu",ohne...zu", „anstatt...zu"					
Kausalsatz	+	+	+	+	Gründe benennen
Modalsatz	+	+	+	+	Modalität (wie, als)
Partizipialsätze	+	+	+	+	
Das Gerundivum					*z.B.: ein nicht zu erledigende Angelegenheit*
Der indirekte Satz:					Indirekte Rede
Prädikat im Indikatív	+	+	+	+	

Prädikat im Konjunktív I	+	-	+	-	
III. ÜBERGREIFENDE (MORPHOSYNTAKTISCHE) PHANOMENE					
1. VERNEINUNG	+	+	+	+	
2. KONGRUENZ	+	+	+	+	
3. APPOSITION	+	-	+	+	

2. Szókincs

A nyelvoktató német nemzetiségi érettségi vizsgán a tanuló képes köznapi és irodalmi témákat, az adott vizsgaszintnek megfelelően, mind szóban, mind írásban változatos szókinccsel kifejezni.

A vizsgázó szókincse minőségében és mennyiségében legyen elég ahhoz, hogy az adott szinten elvárt módon és minőségben

- meg tudja valósítani a kommunikációs szándékait szóbeli és írásbeli közlésekben, mindennapi és elvontabb témákban;
- meg tudja érteni a mások által alkotott írásbeli vagy szóbeli közléseket;
- tudja alkalmazni a közléshez szükséges szavak ismeretének hiányában a kompenzációs stratégiákat.

A vizsga szókincsének alapjául a német standard nyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Német helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Német helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS

A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveg-gyűjtemény, kötet

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	NINCS	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	22	33
Szóbeli vizsgarész	Íráskészség	60	22	33
	Beszédkészség	15	22	33
Összesen:		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarész-összetevők feladatai és ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarész-összetevők megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvű szótár, valamint a német nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít**.**

Értékelés

- Az egyes vizsgarész-összetevők értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarész-összetevőben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó az írásbeli és szóbeli vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át teljesítse (a 12% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A vizsgarész-összetevők feladatlapjainak feladat-meghatározásai német nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat**.**

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

Az olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,

- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegből kivett mondat, bekezdés helyének megtalálása,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- vázlat készítése.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó. A feladatsor 25-30 kérdésből/itemből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.

A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek
- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,

- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.
A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 300-350 szó.
A feladatok szövegekre épülnek. Egy feladat mondatokra épül, ezzel azonban az elérhető pontszám körülbelül 15%-a szerezhető meg.
Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).

A felhasznált szövegek
- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,

- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,
- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése**,**
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2-4 feladatból áll. Egy feladathoz egy hosszabb szöveg helyett tartozhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-7 perc. A feladatsor 20-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát német nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,

- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok, próza-, drámarészletek, versek, dalok stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek - festmények, szobrok, épületek, népviseletek, fotók, képsorok, grafikonok, táblázatok, stb.) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga 2 feladatból áll.

Az *első feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg létrehozása. A vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 40-50 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail, naplóbejegyzés, üzenet, emlékeztető).

A *második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat:* rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál, vagy egy műrészletet elemez adott szempontok szerint vagy képsorokat vet össze egy 200-300 szó terjedelmű szöveg megírásával. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A nyelvtani, lexikai, helyesírási hibákkal szemben magasabb a toleranciahatár, mint emelt szinten.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik.

Szóbeli vizsga

Beszédkészség, német nemzetiségi tartalom

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait német nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok német nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a német nemzetiség kultúrkörét reprezentálják**.**

A szóbeli vizsgarész tételeit a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján a vizsgáztató tanár állítja össze. A tételsor 15 tételből áll.

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő: 10 perc. A szóbeli vizsga 15 perc időtartamú.

A vizsga rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

A tétel 2 feladatból áll**.**

Az *első feladatban* a vizsgázónak egy, a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie (ld. Kommunikációs helyzetek és szándékok, Témakörök), amelyben partnere a vizsgáztató. A feladat tehát az, hogy a vizsgázó a beszélgetésben interaktívan vegyen részt, megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzó kérdésekre megfelelő válaszokat adjon.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a német nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát (ld. Témakörök, Nyelvtani ismeretek, szerkezetek) kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt szerzők köteteinek, műveinek használata megengedett, amelyekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Értékelés

Az értékelés egyéni értékelőlapon a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik.

Az értékelés négy kritériumon (Kommunikációs hatás: *a)* milyen mértékben tudja gondolatait önállóan kifejezni, *b)* beszédstílusa mennyire folyékony, *c)* megnyilvánulásai mennyire relevánsak a feladatmegoldás szempontjából; Nyelvtan és koherencia; Szókincs; Hangképzés, hangsúly, intonáció) alapul. A kommunikációs hatásra 12, a további három kritériumra (Nyelvtan és koherencia, Szókincs, Hangképzés, hangsúly, intonáció) 7-7 pont adható. A két feladat együtt kerül értékelésre.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

	Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont

Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
			15 perc szünet	
	Hallott szöveg értése	30	20	30
Szóbeli vizsgarész	Íráskészség	90	20	30
	Beszédkészség	20	20	30
Összesen:		-	100	150

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának B2-C1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy a B2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarészek feladatai, valamint ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarészek megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvű szótár, valamint a német nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át teljesítse (a 12% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A feladatlapok feladat-meghatározásai német nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgarészben a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,

- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

Az olvasott szövegek
- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenhet meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása,
- a cím és a szöveg egészének viszonya,
- a szöveg egészének jelentése,
- a szöveg szerkezete, a felépítés által közvetített jelentés,
- vázlat készítése,
- a szöveg rövid összegzése.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 1-3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1000-1200 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.

A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek

- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztáskor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg. Emelt szinten a vizsgázó változatosabb és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 4-5 feladatból, 35-40 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó.

Valamennyi feladat szövegre épül.

Egy feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés).

A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).
- megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szövegek

- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,
- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Emelt szinten olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Emelt szinten a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítés**e,**
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázó 2-3 szöveget hallgat meg, amelyek együttes terjedelme 8-10 perc. A teszt 2-3 feladatot, 25-30 itemet tartalmaz.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amit a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgapontokká való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát német nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,

- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejteni.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek
- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.
- érvelés nyelvi, irodalmi, kulturális kérdésekről (a feladat tartalmaz egy szövegrészletet),
- két szöveg adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a kiemelt szempontokat (tematikus, stílusbeli). A szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

A vizsgázó emelt szinten az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.

A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy a vizsgázó emelt szinten részletesen, választékos szókinccsel és igényesebb nyelvi szerkezeteket használva ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra a megadott irányító szempontok alapján.

A vizsga 2 feladatból áll.

Az *első feladatban* a vizsgázó informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 80-100 szó terjedelmű szöveg megírásával.

A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A kiválasztott témáról a megadott irányító szempontok alapján a vizsgázónak körülbelül 300-350 szó terjedelmű szöveget kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

Értékelés

Általános kritériumok:

- a tartalmi kifejtés kritériumai: a téma megértése, nyelvi és irodalmi műveltség, kultúrtörténeti asszociációk, személyes állásfoglalás, világismeret, lényegkiemelés,
- a szöveg megszerkesztettségének kritériumai: a kért műfajnak való megfelelés, tagolás, szerkezeti arányosság, a terjedelem megtartása,
- a szöveg nyelvi minőségének kritériumai: a köznyelvi norma biztos ismerete: nyelvtan, szókincs, helyesírás, szabatos előadásmód, olvasható kézírás, rendezett íráskép.

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Beszédkészség, német nemzetiségi tartalom

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait német nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.
- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejteni,
- olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,
- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok német nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a német nemzetiség kultúrkörét reprezentálják**.**

A szóbeli vizsgarészhez a tételek a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján központilag készülnek. A tételsor 20 tételből áll. A tételsor a német nemzetiség irodalmát, kultúráját, nyelvét dolgozza fel a *Témakörök* és *a Nyelvtani ismeretek, szerkezetek,* című fejezetek alapján.

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő 10 perc. A szóbeli vizsgarész 20 perc időtartamú.

A vizsgarész rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a német nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

Az *első feladatban* a vizsgázó egy vagy több német nyelven íródott - a Témakörök c. rész tartalmaihoz kapcsolódó - idézetet értelmez és fejti ki véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a német nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg. A vizsgáztató előre meghatározott, további véleménynyilvánításra ösztönző kérdéseket tehet fel.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt szerzők köteteinek, műveinek használata megengedett, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

Emelt szinten a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az a jellemző, hogy a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát. A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok német nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a német nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

Értékelés

Általános értékelési kritériumok:
- tartalom: tématartás, nyelvi, irodalmi, kulturális tájékozottság, problémaérzékenység,
- előadásmód: a témának megfelelő világos felépítés, lényegkiemelés,
- nyelvi megformáltság.

Az értékelés központilag kidolgozott egyéni értékelőlapon történik. Az értékelési útmutató tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását.

NÉMET NEMZETISÉGI NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

1. Szövegértés

1.1 Információk feldolgozása és megítélése

Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrarendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.

1.1.1 Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata (pl. egynyelvű és kétnyelvű szótárak, antológia, lexikon, írott és elektronikus sajtó, CD-ROM stb.).

1.1.2 Nyelvi-nyelvtani, irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.

1.1.3 Gondolatokról, ismeretekről, véleményekről a személyes állásfoglalás kialakítása.

1.2 Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése

1.2.1 Szépirodalmi, publicisztikai, gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével a gondolatmenet, a kifejezésmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus szerepének felismerése és megfogalmazása.

1.2.2 Annak felismerése, megértése és bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.

1.2.3 Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli egymásra utalások felismerése.

1.2.4 Írott közlésekben, megnyilatkozásokban a cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, a mondanivaló magvasságának, koherenciájának megítélése, értékelése.

1.2.5 Olvasmányokra való tárgyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás adott szempontok alapján.

2. Írásbeli szövegalkotás

Különböző témákban, különböző műfajokban széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása.

2.1 Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban.

2.2 Írásbeli és szóbeli műfajok nyelvhasználati jellemzőinek, fogalmazástechnikai lépéseinek önálló alkalmazása „az ötlettől a kidolgozásig”; ideértve az önellenőrzés és javítás képességét.

2.3 A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

2.4 Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

2.5 Hivatalos írásművek (pl. levél, önéletrajz, pályázat) szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

3.1 A beszédhelyzetnek és a témának megfelelő nyelvi norma követésével önállóan kifejtett közlés.

3.2 A fonetikai, nyelvtani, nyelvhelyességi szabályok betartásával változatos kommunikációs stratégiák alkalmazása.

4. Fogalomhasználat

4.1 Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.

4.2 Erkölcsi, esztétikai, poétikai, stilisztikai fogalmak beszédhelyzetnek, témának megfelelő önálló alkalmazása.

B) ISMERETKÖRÖK

EMELT SZINT ÉS KÖZÉPSZINT

Az emelt és a középszint tartalmilag kevésbé, minőségi és értékelési szempontból viszont jelentősen különbözik egymástól.

Az emelt szint elsősorban abban különbözik a középszinttől, hogy más minőségű tudást kíván mérni, vagyis a nyelvhasználati képességek nagyobb biztonságát feltételezi a nyelvi, irodalmi ismeretek befogadásában és interpretálásában.

1. NÉMET NYELV

1.1 Nyelvhelyesség

Témák	Középszint	Emelt szint
1.1.1 A szó	A német nyelvtan alapvető terminusainak ismerete. Alapos morfológiai ismeretek (névmási és igeragozás, igeidők, igemódok). Igei és melléknévi vonzatok helyes használata. A német helyesírás és központozás szabályainak használata nagy biztonsággal.	A német nyelvtan fontos terminusainak ismerete és használata. A magyar interferencia hatásainak tudatos kerülése.
1.1.2 A mondat	Szintaktikai jelenségek felismerése szépirodalmi és köznapi szövegekben. Mondatrészek és tagmondatok mondatrészszerepének felismerése. Az Objekt fogalmának felismerése és helyes használata, különböző határozók megfelelő használata. Különböző kötőszavak segítségével helyes összetett mondatok képzése.	Az Objektek és más mondatrészek helyes sorrendben történő használata. A mondatszerkezet megváltoztatása különböző szempontok szerint.
1.1.3 Szóképzés/ Jelentés	A szóképzés fontos struktúrái (összetétel, rag, toldalék, képző), ezek alkalmazása a saját nyelvhasználatban. Alá- és fölérendelt kifejezések. Fogalmak nyelvileg megfelelő definiálása. Az egy- és kétnyelvű szótárak gyakorlott használata. Többjelentésű, rokon- és ellentétes értelmű szavak. A jelentések közötti különbségek felismerése és helyes használata. Az idiómák az írott és a beszélt nyelvben, jelentésük és szövegbéli felhasználási lehetőségeik felismerése.	Sokrétű szóképzési módszerek a saját nyelvhasználatban. Helyesírási és szinonimaszótárak gyakorlott használata. Idiómák önálló használata.

1.1.4 Nyelv és stílus	Alapvető stilisztikai ismeretek használata szóban és írásban, helyes szóhasználatra törekvés. A német nyelvben előforduló idegen szavak stilisztikai értékének ismerete. A nyelvhasználat különböző szintjei (irodalmi nyelv, köznyelv, fiatalok nyelve) - megkülönböztetésük autentikus szövegekben. Nyelvjárásból származó kifejezések és stilisztikai értékük felismerése. Az igék modális jelentése (feltételezés, valószínűség, távolságtartás stb.). A függő beszéd különböző kifejeződési formáinak és ezek funkciójának felismerése irodalmi művekben és a médiák nyelvében. Az írott és a beszélt nyelv közötti különbségek felismerése szövegekben. A saját szóbeli és írásbeli nyelvhasználat ennek megfelelő alakítása.	Idegen szavak használata megfelelő szövegösszefüggésben. A különböző nyelvi szinteknek megfelelő kifejezések megfelelő használata. A fontosabb módosítószavak jelentése és hatása. A függő beszéd különböző kifejeződési formáinak önálló használata. Az írott és a beszélt nyelv jellemzőinek biztos használata szóban és írásban.
1.1.5 Szöveg, beszéd, kommunikáció	Autentikus szövegekben a nyelvi jelenségek jelentésének és funkciójának felismerése. A köznyelvben használatos szövegtípusok (kérvény, önéletrajz, pályázat) normái. A meggyőzés, a vita, az érvelés beszédhelyzete és kritériumai. Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusainak megkülönböztetése.	Médiaközlések, ismeretterjesztő szövegek összehasonlítása pl. a szóhasználat, a stílus szempontjából.

1.2 Témakörök

A német nyelv írásbeli és szóbeli vizsgáin előforduló szövegek és az ezeken alapuló kommunikáció a következő témakörök valamelyikéhez hozzárendelhetők. A témakörök nagyrészt a „Deutsches Sprachdiplom der KMK - Stufe II.” vizsgájához kiadott listáról származnak.

Míg az emelt szinten a témák megközelítési módja általános, elvont és összetett, addig a középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét és egyszerű.

Mindennapok és a család

A fiatalok és a felnőttek világa

Iskola és művelődés

Sport és szabadidő
Az egyén és a társadalom
Férfi és női szerepek
Kultúra és tudomány
Technika és fejlődés
Természet és környezet
A munka világa
Találkozás a mássággal
A médiák világa
Politika, Európa
Múlt és jelen
Jövőképek

1.3 Fogalmak (Az emelt szintű fogalmi követelményeket dőlt betűvel jelezzük.)
Grammatische Termini
Das Verb
- Tempus (Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur)
- Modus (Indikativ, Imperativ, Konjunktiv I. u. II.)
- Genus (Aktiv, Vorgangspassiv/Zustandspassiv)
- Modalverb
- sich-Verb, unpersönliches Verb
- Konjugation, konjugieren
- Infinitiv, Partizip Präsens/Perfekt
Das Substantiv
- Genus (maskulin, feminin, neutral)
- Numerus (Singular, Plural)
- Kasus (Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv)
- Deklination, deklinieren
Der (bestimmte/unbestimmte) Artikel
Das Adjektiv
- Deklination
Komparation (Positiv, Komparativ, Superlativ)
Das Pronomen
- Personal-, Possessiv-, Demonstrativ-, Relativ-, *Reflexiv-, Interrogativ-, Indefinitpron.*
- Pronominaladverb
Das Adverb - Lokal-, Temporal-, Modaladverbien
Das Numerale
Die Konjunktion
Die Präposition
Das Modalwort

Die Wortbildung - Zusammengesetztes Wort *(Kompositum)*, Ableitung, *Präfigierung/Präfix*
Das Satzglied (Subjekt, Prädikat, Akkusativ-, Dativ-, Genitiv-, Präpositionalobjekt, Attribut, Lokal-, Temporal-, Modalbestimmung)
Die Rektion, *Valenz* von Verben, Substantiven, Adjektiven
Die Satzverbindung, das Satzgefüge
Der Gliedsatz - Hauptsatz/Nebensatz (Subjekt-, Objektsatz, Temporal-, Lokal-, *Kausal*-, Finalsatz, Relativsatz, *Konditionalsatz, Konzessivsatz*)
Infinitivkonstruktion
Indirekte Rede
Das Homonym, das Synonym, das Antonym
Das Idiom
Der Nominal-/Verbalstil
Der Kontext
Der Dialekt, die Umgangssprache, die Hochsprache
Die Zweisprachigkeit

2. NÉMET IRODALOM

Témák	Középszint	Emelt szint
2.1 Szerzők és művek 2.1.1 Különböző irodalmi korszakokból származó szerzők műveinek ismerete	Lessing: Fabeln Nathan der Weise (részletek) Goethe: Prometheus, Mailied, Willkommen und Abschied Balladák Faust I. (részletek) Schiller: Balladák Kabale und Liebe Hoffmann: Das Fräulein von Scuderi Heine: Buch der Lieder (szabadon választott versek) Deutschland. Ein Wintermärchen (Caput I.) Lenau: Schilflieder Eichendorff: Szabadon választott versek	 Goethe: Szabadon választott versek Faust II. (a mű vége) Die Leiden des jungen Werthers (ajánlott, nem kötelező mű) Schiller: Szabadon választott versek Deutschland. Ein Wintermärchen (további részletek) Lenau: Szabadon választott versek

	Keller: Romeo und Julia auf dem Dorfe Fontane: Effi Briest Hauptmann: Bahnwärter Thiel Rilke: Der Panther, Herbsttag Kafka: Die Verwandlung vagy Vor dem Gesetz és más példázatok Brecht: Mutter Courage und ihre Kinder vagy Leben des Galilei vagy Der gute Mensch von Sezuan vagy Der kaukasische Kreidekreis Th. Mann: Mario und der Zauberer Borchert: Kurzgeschichten, elbeszélések Draußen vor der Tür Böll: Die verlorene Ehre der Katharina Blum Dürrenmatt: Die Physiker vagy Der Besuch der alten Dame Frisch: Andorra vagy Biedermann und die Brandstifter A művek beható szövegismereten alapuló értelmezése. A tartalmi, szerkezeti és nyelvi sajátosságok közötti összefüggések	Büchner: Woyzeck (ajánlott, nem kötelező mű) Storm: Der Schimmelreiter (ajánlott, nem kötelező mű) Rilke: Szabadon választott versek Th. Mann: Tonio Kröger (ajánlott, nem kötelező mű) Böll: Szabadon választott elbeszélések Műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció, a nyelvhasználat, a motívumok, az alkotói nézőpont összefüggései.

	felismerése, bemutatása. A művekben felvetett főbb kérdések etikai vonatkozása, aktualizálása.	
2.1.2 Magyarországi német szerzők és műveik	V. Koch, J. Michaelis, E. Rittinger, R. Becker, J. Mikonya, C. Klotz stb. szabadon választott művei. A háború utáni magyarországi német irodalom jellemző témái (anyanyelv, kétnyelvűség, haza, szülőföld, identitás, hagyományok stb.) és tendenciái.	
2.2 Értelmezési szintek 2.2.1 Korszakok, stílusok	A felsorolt korszakok főbb jellemzőinek bemutatása adott irodalmi művek alapján. Felvilágosodás, Sturm und Drang, klasszika, romantika, Vormärz, realizmus, naturalizmus, a századforduló irodalma, emigráció és fasizmus, a háborús időszak irodalma, a háború utáni korszak.	Különböző ábrázolási módok jellemzőinek és hatásának bemutatása adott művek alapján.
2.2.2 Témák, motívumok	Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése. Különböző korszakokból választott hasonló témájú és motívumú versek (pl. szerelem, természet, évszakok, hazaszeretet stb.) összehasonlítása.	Különböző művek gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.
2.2.3 Műfajok	Az epika, líra, dráma formai és tartalmi jegyeinek felismerése és adott művek alapján történő bemutatása. Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások közös és eltérő jegyeinek megnevezése,	

	összevetése (pl. fabula, ballada, Kurzgeschichte, novella, elbeszélés, példázat, dráma, regény). Az epikus színház jellemzői.	

2.3 Fogalmak (Az emelt szintű fogalmi követelményeket dőlt betűvel jelezzük.)

Gattungen: Epik, Lyrik, Drama

Epische Gattungen: Roman (*Entwicklungsroman*, Briefroman, *Gesellschaftsroman*, Familienroman, Kriminalroman), Novelle, Erzählung, Kurzgeschichte, Anekdote, Sage, Fabel, Parabel, *Gleichnis*, Märchen

Lyrische Gattungen: *Elegie*, Hymne, Lied, Ode, Sonett, konkretes Gedicht/konkrete Poesie

Dramatische Gattungen: Komödie/Lustspiel, Tragödie/Trauerspiel, dramatisches Gedicht, Hörspiel Ballade

Erzählsituation, Erzählperspektive, Ich-Erzählung, Monolog, Dialog, direktehndirekte Rede, Handlung, Beschreibung, Bericht, Episode, Kapitel, Rahmen

Erlebnislyrik, Gelegenheitslyrik

Vers/Strophe/Reim (Paarreim, Kreuzreim, umarmender Reim), Strophenbau, Rhythmus, Klang, Refrain, Alliteration, Zeilensprung, Personifizierung, Vergleich, Metapher, Allegorie, Ausruf, *lyrisches Ich*

Dramatische Handlung, Exposition, Entwicklung der Handlung, Spannung/Steigerung, Höhepunkt, Lösung, Katharsis

Inszenierung, Bühnenbild, Mimik, Gestik

Dramentheorie, episches Theater, V-(Verfremdungs) Effekt, Narrator, Distanz(ierung)

absurd, grotesk, paradox

Symbol, Schlüsselwort

Humor, Ironie, Satire, Spott

Charakter

Literarische Epochen, Stilrichtungen - Minnesang, Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik

Romantik, Vormärz/Junges Deutschland, bürgerlicher/kritischer Realismus, Naturalismus, Jahrhundertwende,

Expressionismus, Symbolismus, Weimarer Republik, Exilliteratur, Nachkriegsliteratur, Gegenwartsliteratur Kunstpoesie, Volkspoesie

Trümmerliteratur, Stunde O

Interpretation, Kritik, Wertung, Zensur

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	A II. feladatlaphoz helyesírási szótár, egy- és kétnyelvű szótár, valamint szöveggyűjtemény	NINCS	Helyesírási szótár, egy- és kétnyelvű szótár, valamint szöveg-gyűjtemény	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Irodalmi szöveggyűjtemény, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó	NINCS	Irodalmi szöveg-gyűjtemény, kötet, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **240 perc**		Szóbeli vizsga 15 perc	
I. Szövegértési feladatlap 60 perc	II. Szövegalkotási feladatlap 180 perc	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó először a I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga a részletes követelményekre épül. Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A vizsgázó a háromból egyet választ és megoldja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap szövege általában 500 - 700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal írt tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti döntés, illetve a szövegben található bizonyos kifejezések más szavakkal történő körülírása.

A szövegértést vizsgáló kérdések irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont azonosítására
- a cím és a szöveg egészének viszonyára
- a szerzői álláspontra
- a szövegben található bizonyos kifejezések magyarázatára
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzőire; ezek szövegbeli funkciójára
- a szöveg bizonyos részeinek (bekezdés) összefoglalására, tömörítésére

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó három, eltérő típusú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A választott feladat megoldásának terjedelme minimum 500 szó. Amennyiben a feladatmegadás egy konkrét mű előzetes ismeretét feltételezi, az csak a kánonban kötelezőként szereplő művek egyike lehet.

A feladatok a következők:

- Egy irodalmi mű (pl. vers, rövidebb prózai alkotás) adott szempontú értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontjait.
- Egy aktuális jelenség, emberi, társadalmi probléma bemutatása a vizsgázó által szabadon választott két, esetleg három irodalmi mű összehasonlító elemzése alapján. A feladat megfogalmazása tartalmazza azt a követelményt, hogy a vizsgázó vonatkoztasson el az irodalmi művektől, utaljon a probléma megjelenésére saját korában, környezetében.
- Érvelő szöveg megfogalmazása valamely aktuális jelenséggel kapcsolatban. A feladat alapjául szolgálhat pl. autentikus szöveg, publicisztikai mű, de rövid, találó idézet is. Feladat lehet az adott problémával összefüggésben valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása.

Legalább az egyik feladatnak a német nemzetiséghez kell kapcsolódnia.

Értékelés

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap megoldásával 30 pont érhető el. A szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján végzi a feladat értékelését. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, az elvárható válasz pontértékét, illetve az esetlegesen adható részpontszámokat. A szövegértési feladat értékelésekor a nyelvhelyességi hibák figyelmen kívül hagyandók. Az értékelést végző szaktanár ennek alapján az egyes feladatokra adott pontszámokat, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján minősíti. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembe vételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának felépítését, szerkezetét, valamint tartalmi és nyelvi minőségét.

A szövegalkotási feladatlap pontszámának megoszlása

A szövegalkotási feladatlap megoldásával maximum 70 pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő:

a fogalmazás tartalmi minősége	30 pont
szerkezete, felépítése, stílusa	10 pont
nyelvi minősége	30 pont.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:
- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, problémaérzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:
- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A nyelvi minőség megítélése:
- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat-és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, valamint a dolgozat írásképét.

A szaktanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításáért a szaktanár felelős.

A tételsor összeállításához a részletes követelmények német nemzetiségi nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt jelöl ki. Minden altétel kb. 200 - 250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25 %-a a magyarországi németek nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt állít össze. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ.

Az altételt a német nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi németek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. A vizsgáztató tanár a tétellel kapcsolatos kiegészítő kérdéseket tehet fel.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi tétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Tárgyi tudás	- Lényegkiemelés
- Gondolatgazdagság	- Logikus érvelés
- Rendszerezés	- Megfelelő szóhasználat
	- Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc	
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga egy nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve annak részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor:

- nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza;
- különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányul;
- továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

Szövegalkotási feladatok

A szövegalkotási feladatsor három, különböző témáról adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A feladatok a következők:

- Egy adott irodalmi mű értelmezése megadott szempont szerint
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása

Legalább az egyik feladatnak a német nemzetiséghez kell kapcsolódnia: tehát vagy a műveltségi feladatsor alapját képezze a magyarországi német irodalomból választott mű, vagy a három szövegfajta egyike legyen ilyen témájú.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú vagy szövegbázis nélküli.

Értékelés

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése témafüggő központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 30 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelők a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladat

- Egy adott irodalmi mű értelmezése min. 300 szó terjedelemben megadott szempont szerint (25 pont)
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre min. 200 szó terjedelemben (15 pont)
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása min. 100 szó terjedelemben (*pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény*), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban (10 pont)

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, a szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, probléma-érzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások igazolása, bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A három szöveg nyelvhelyességét együttesen értékeljük, maximum 20 pont adható.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. Tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével az értékelő által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli tételsorról a következőket kell nyilvánosságra hozni: az egyes irodalmi és nyelvi tételek címei. A tételekhez tartozó feladatok nem nyilvánosak.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor legalább 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításához a részletes követelmények német nemzetiségi nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altétel kb. 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi németek nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az altételt a német nemzetiségi nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi németek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi altétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM 25 pont	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs)*.

ABITURPRÜFUNG IM FACH LANDES- UND VOLKSKUNDE DER DEUTSCHEN MINDERHEIT

I. DETAILLIERTE ANFORDERUNGEN

A) KOMPETENZEN

Die Kompetenzen in der Oberstufe und Mittelstufe sind gleich, die Behandlung der Themen ist jedoch in der Mittelstufe konkret, in der Oberstufe abstrakt.

- Anwendung geschriebener, bildlicher oder elektronischer Quellen, die sich auf die Geschichte der deutschen Volksgruppe beziehen.
- Formulierung von nationalitätenpolitischen Problemen anhand der erhaltenen Quellenauszüge sowie anhand von Zeitungsartikeln aus der Tagespresse, Bild - und Tonquellen bzw. anhand persönlicher Erfahrungen. Eine Parallele zwischen der Gegenwart und der Vergangenheit ziehen.
- In Museen oder volkskundlichen Ausstellungen Informationen sammeln, mit deren Hilfe die Wochen - und Festtage der deutschen Nationalität kennenlernen.
- Schilderung des Lebens der Nationalität anhand des geistigen und materiellen Nachlasses.
- Die Zusammenhänge zwischen den geographischen Gegebenheiten, Lebensumständen und Wirtschaftsverhältnissen auf dem Siedlungsgebiet der deutschen Minderheit erkennen und interpretieren.
- Bildhafte Darstellung der Beziehungen zwischen Gemeinschaften kleinerer Regionen bezüglich der deutschen Minderheit.
- Darstellung einer, für die deutsche Minderheit typischen Erscheinung mit Hilfe von Landkarten und historischen, wirtschaftsgeographischen sowie demographischen Angaben.
- Mit Hilfe von soziologischen Ermessungen und publizistischen Auszügen die Erscheinungsformen der Identität sowie die Beziehungen der Einzelperson zur Gemeinschaft darstellen und interpretieren.

- Die Beziehung zwischen einer angegebenen Sprachvariante, einer gesprochenen Mundart und der Standardsprache erkennen und darstellen.
- Einen Hörtext in der Mundart verstehen, in der Standardsprache wiedergeben, einige Charakteristika erklären.
- Die funktionalen Elemente eines typischen Gebäudes darstellen und interpretieren.
- Parallelen ziehen zwischen Gebäuden ähnlicher Funktion, die innerhalb einer Gemeinde verschiedenen Volksgruppen gehören.
- Einige Charakteristika der Musik-, Gesang- und Tanzkultur der deutschen Minderheit zusammenfassen, einige örtliche Spezifika darstellen oder beschreiben.
- Ein Kulturprogramm planen und zusammenstellen, die ausgewählten Programmpunkte dem fiktiven Publikum empfehlen.
- Den minderheitenpolitischen gesetzlichen Rahmen kennen, sich in den zentralen und lokalen gesetzlichen Quellen auskennen, den funktionierenden Mechanismus darstellen und erklären.
- Die Tätigkeit einer gewählten lokalen Minderheitenselbstverwaltung, eines Vereins skizzieren, die Möglichkeiten erforschen und kritisch darstellen anhand von eigenen Erfahrungen und entsprechenden Dokumenten.

B) INHALTLICHE ANFORDERUNGEN

OBERSTUFE UND MITTELSTUFE

In der Ober- und Mittelstufe unterscheiden sich in den Prüfungsanforderungen die Kenntnisse im Wesentlichen nicht. In der Mittelstufe ist das Ziel die Anwendung von Kenntnissen, die sich die Kandidaten weniger durch theoretischen Hintergrund als durch persönliche Erfahrungen angeeignet haben, in der Oberstufe muss das Erkennen von Zusammenhängen sowie eine abstrakte, allgemeine, differenzierte Darstellung von Informationen und Erfahrungen unter Beweis gestellt werden. Davon muss der Kandidat sowohl schriftlich als auch mündlich Zeugnis ablegen.

1. Historische Kenntnisse

Kenntnisse	Anforderungen
Herkunft, Entwicklung zur Gemeinschaft, frühe Beziehungen	Der Prüfungskandidat soll
Mittelstufe	- Die historischen Etappen und Denkmäler (emlék) des Erscheinens des ungarländischen Deutschtums kennen - Von den verschiedenen Quellen wählen können - Den Prozess der Entstehung des Gemeinschaftsbewusstseins schildern
Oberstufe	- Die wichtigsten Botschaften der schriftlichen Quellen und Landkarten deuten - die Fakoren, die zur Entstehung einer Gemeinschaft beigetragen haben, erklären - auf charakteristische Züge in den Beziehungen zu anderen frühen ethnischen Gruppen hinweisen
Zusammenleben, Lebensweise, Wertordnung	
Mittelstufe	- die Formen des Zusammenlebens, die die

	deutschsprachigen Gemeinschaften zusammenhalten, kennen - die Lebensweise, Wertordnung der Gemeinschaft anhand der dem Kandidaten zur Verfügung stehenden Quellen darstellen
Oberstufe	- die eingetretenen Änderungen in ihrem historischen Prozess betrachten
Wendepunkte in der Geschichte der Nationalität bis heute	
Mittelstufe	- die Ursachen, die zur Herausbildung eines politischen Wir-Bewusstseins bei der deutschen Nationalität beigetragen haben, formulieren können
Oberstufe	- verschiedene Quellen aus dem 20. Jh. vergleichen können - aus dem Ergebnis Schlüsse ziehen können
Deutschland, Österreich und die Ungarndeutschen	
Mittelstufe	- Zusammenhänge zwischen der deutschen, österreichischen Geschichte und den Wendepunkten in der Geschichte des Ungarndeutschtums aufdecken
Oberstufe	- Die Wirkung der „großen" Politik auf die Deutsche Volksgruppe in Ungarn zeigen und deuten
Bilder aus der regionalen Geschichte der Ungarndeutschen	
Mittelstufe	- Anhand der Familiengeschichte die Ursachen für die Veränderungen in der Lebensweise darstellen - Die Beweggründe der Änderungen erläutern
Oberstufe	- Allgemeine Schlüsse anhand der Quellen - auf die Gemeinschaftseigentümlichkeiten bezogen ziehen

2. Volkskundliche Kenntnisse

Kenntnisse	Anforderungen
Gegenständliche Kultur, Nachlass und Siedlungsangewohnheiten der deutschen Nationalität	
Mittelstufe	- die Siedlungsgewohnheiten und die Siedlungsstruktur der deutschen Volksgruppe kennen - die Verwandtschaftsbezeichnungen kennen, sie auch in

	der Mundart angeben können. Über die Wichtigkeit des Zusammenhaltes in der Verwandtschaft früher und heute sprechen können bzw. die Unterschiede begründen - die Einteilung des Bauernhofes und die Funktion der einzelnen Gebäuden kennen - Einige Gebrauchsgegenstände und Werkzeuge sowie deren Verwendung kennen, sie mit heute gebrauchten Gegenständen und Werkzeugen vergleichen - Typische Handwerke kennen, deren regionale Verbreitung und die Gründe der Herausbildung
Oberstufe	- Die Problematik des Zusammenlebens mehrerer Generationen darstellen, interpretieren und auf unsere Zeit Bezug nehmen - Die Charakteristika einiger Handwerkserzeugnisse/Handwerksprodukte, den heutigen Stellenwert dieser Berufe darstellen - Ein Projekt zum Sammeln und Ausstellen von Gegenständen (Gebrauchsgegenständen, Kleidungsstücken, Schulsachen usw.) entwerfen können
Bräuche der deutschen Minderheit	
Mittelstufe	- Die Bräuche des Kalenderjahres nennen, über sie zusammenhängend sprechen, die Gründe der Herausbildung und die Wirkung der Bräuche auf das Gemeinschaftsleben früher und heute kennen - Die Bräuche des Familienlebens und der Wendepunkte im menschlichen Leben nennen, über sie zusammenhängend sprechen können - Verschiedene Heilmittel kennen, die an sie knüpfenden abergläubischen Bräuche nennen, ihren Stellenwert im heutigen Leben angeben und eine mögliche Neubelebung dieser alten Mittel finden
Oberstufe	- Die abergläubischen Motive der Bräuche interpretieren, sie bewerten und Bezug auf Heute nehmen - Das Verschwinden der Bräuche begründen und Möglichkeiten einer Neubelebung finden - Anhand der Bräuche ein Projekt entwerfen, das das Sammeln, Aufzeichnen und Darstellen der Bräuche beinhaltet
Tracht der deutschen Volksgruppe	

Mittelstufe *Oberstufe*	- Die wichtigsten Charakterzüge der Kinder-, Frauen- und Männertracht im Allgemeinen kennen (Farben, Formen, Stoffe) - Die Tracht des Wohnortes eingehend kennen, einige Kleidungsstücke auch in der Mundart nennen, über Stoffe, Farben und Motive sprechen - Ein Projekt entwerfen, das sich auf das Sammeln, Beschreiben und Ausstellen von heute noch vorhandenen Trachten bzw. Stoffen bezieht - Die Unterschiede in der Werktags- und Sonntagstracht nennen, die Bedeutung der Tracht vom Gesichtspunkt der Volksgruppe bzw. Der ganzen Gesellschaft darstellen - Die heutige Situation aufzeigen, den Prozess und die Gründe der Änderung schildern
Essgewohnheiten *Mittelstufe* *Oberstufe*	- die frühere Koch- und Esskultur der Ungarndeutschen, deren wichtigste Charakteristika und die verwendeten Rohstoffe im Allgemeinen kennen - die heutige Koch- und Esskultur der Ungarndeutschen kennen, die Zubereitung einiger Speisen erklären können - die Charakteristika der Werktagsküche früher und heute darstellen - die Essgewohnheiten der deutschen Volksgruppe mit denen anderer Minderheiten bzw. der Mehrheitsnation vergleichen - die speziellen Gewohnheiten an Festtagen kennen, sie bewerten und mit den heutigen vergleichen
Medien der deutschen Minderheit *Mittelstufe* *Oberstufe*	- die Medien der Ungarndeutschen und ihren Wirkungsbereich kennen - Meinung und Kritik über die Themen und deren Darstellung durch die Medien äußern

3. Geographische Kenntnisse

Kenntnisse	Anforderungen
Siedlungen der Ungarndeutschen *Mittelstufe*	- die wichtigsten Siedlungen kennen

	- die geographischen Gegebenheiten dieser Siedlungen aufzeigen und bewerten
Zusammenhang zwischen den geographischen Gegebenheiten und der Lebensweise *Oberstufe*	- Die Zusammenhänge zwischen einer gegebenen Region und der Lebensweise der dort Lebenden entdecken und am Beispiel der Deutschen detailliert darstellen - Die Entwicklungsmöglichkeiten deuten
Wirtschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen *Mittelstufe* *Oberstufe*	- Die Wirtschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen erkunden und erklären - anhand einer kurzen geschichtlichen Periode über die Wirkung der wirtschaftlichen Entwicklung Schlüsse ziehen
Die Gegenwart und Zukunft der erhalten gebliebenen ungarndeutschen Ortschaften vom Gesichtspunkt der geographischen Bestimmungen aus gesehen *Oberstufe*	- Die Entwicklungschancen einer ungarndeutschen Gemeinde anhand gegebener Gesichtspunkte und Quellen interpretieren
Kenntnisse über die Geographie des Mutterlandes/der Mutterländer *Mittelstufe*	- Grundlegende Kenntnisse über die peographischen und siedlungsstrukturellen Gegebenheiten des Mutterlandes - Die Herkunftsgebiete der ungarndeutschen Volksgruppe kennen und charakterisieren können

4. Gesellschaftliche Kenntnisse

Kenntnisse	Anforderungen
Gemeinschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen *Mittelstufe*	- jene Charakterzüge aufdecken und erklären, die die grundlegenden und größeren Gemeinschaftsbeziehungen der Ungarndeutschen bestimmen
Typische Erscheinungsformen des Gemeinschaftsbewusstseins *Mittelstufe*	- die Gemeinschaftsbeziehungen analysieren

Oberstufe	- die Funktionen und Charakteristika der kleingemeinschaftlichen Organisationen/Organisierungen, die das Ungarndeutschtum stärken, aufdecken und interpretieren
Stellung der Einzelperson und Wirkung der mehrfachen Identität *Oberstufe*	- die grundlegenden Formen des Identitätsbekenntnisses in einer solchen Gesellschaft darstellen und analysieren, die auf mehrfache Bindungen aufbaut

5. Kenntnisse über die Sprache der Ungarndeutschen

Kenntnisse	Anforderungen
Faktoren, die auf die sprachliche Entwicklung der Ungarndeutschen eingewirkt haben *Mittelstufe*	- Jene Faktoren erkennen, die auf die Sprache und die gebrauchten Sprachvarietäten der Ungarndeutschen eingewirkt haben
Rolle der Standardsprache und der Sprachvarietäten *Mittelstufe* *Oberstufe*	- Einen aus der eigenen Umgebung gewählten Mundarttext verstehen und „dolmetschen" - auf die Unterschiede der beiden Sprachvarianten hinweisen
Erscheinen der Mundart in der ungarndeutschen Literatur *Mittelstufe* *Oberstufe*	- solche literarische Werke kennen, deren zentrales Problem der Sprachgebrauch ist - die oben erwähnten Werke interpretieren und deuten

6. Baukultur der deutschen Minderheit

Kenntnisse	Anforderungen
Baukultur der Ungarndeutschen *Oberstufe*	- die Gemeinschaftsbauten und Siedlungsumgebung der Ungarndeutschen in ihrer historischen Entwicklung darstellen
Formale und funktionelle Züge der Baukultur	

Mittelstufe *Oberstufe*	- über den Grundriss einer Gemeinde eine Skizze anfertigen können, einige alte Straßennamen kennen und deren Entstehung erkunden - die wichtigsten Bauten eines Dorfes, ihre Lage und Funktion kennen - den Grundriss eines typischen Wohnhauses zeichnen können, die Funktion der Räume kennen - die Einrichtung der Räume kennen, einige typische Einrichtungsprinzipien, Gewohnheiten nennen - die formalen Merkmale der einheimischen deutschen Baukunst darstellen - die funktionalen Merkmale, Mittel und Beziehungen der Gebäuden erklären - die Veränderungen in der Funktion der Gebäude im Bauernhof aufzeigen, dabei auf die Zeit vor und nach dem II. Weltkrieg Bezug nehmen
Wirkungen und Spezifika in den deutschen Siedlungen *Oberstufe*	- die gegenseitige Wirkung der zusammenlebenden Volksgruppen auf die Baukultur aufzeigen
Schutz des Bauerbes *Mittelstufe* *Oberstufe*	- über ein Programm sprechen, durch das Wertvolles im Wohnort gerettet wird - in diesem Programm die baulichen Spezifika und die Anforderungen der Modernisation in Betracht ziehen

7. Die Musik-, Gesang- und Tanzkultur der Ungarndeutschen

Kenntnisse	Anforderungen
Verhältnis der Musik-, Gesang- und Tanzkultur *Mittelstufe*	- die Rolle des Singens, der instrumentalen Musik und des Tanzes im Brauchtum der Wochen- und Feiertage aufzeigen - einen skizzenhaften historischen Überblick über die Entwicklung der oben erwähnten Rolle geben
Traditionspflege und Anforderungen der Gegenwart in der Musikkultur der Ungarndeutschen *Oberstufe*	- ein Gesang-, Musik- oder Tanzprogramm entwerfen, in dem neben der Traditionspflege auch eine Unterhaltung

	vorkommt, die den Ansprüchen der Gegenwart entspricht

8. Minderheitenpolitische Kenntnisse

Kenntnisse	Anforderungen
Rechtsverordnungen in Bezug auf die Minderheitenpolitik *Mittelstufe*	- die Entwicklung und Wirkung der Minderheitengesetzgebung in den letzten 50 Jahren darstellen und analysieren
Grundlagen und Praxis der Minderheitenselbstverwaltung *Mittelstufe* *Oberstufe*	- durch eine Fallstudie die Tätigkeit einer Minderheitenselbstverwaltung vorführen - Vorschläge für die örtliche Minderheitenselbstverwaltung formulieren, die die Identität stärken und die Bräuche bewahren
Die Rolle der Minderheitenselbstverwaltungen, Vereine bei der Identitätserhaltung der deutschen Minderheit *Mittelstufe* *Oberstufe*	- Örtliche oder Vereinsprogramme vorstellen, die der Identitätserhaltung dienen - Vorschläge für die regionale oder Landespolitik zur Unterstützung der Identitätsförderung formulieren

II. Beschreibung der Prüfung

Prüfungsteile

Mittelstufe		Oberstufe	
Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Projekt	15 Minuten	180 Minuten	20 Minuten
80 Punkte	70 Punkte	100 Punkte	50 Punkte

Hilfsmittel

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche	Mündliche Prüfung	Schriftliche	Mündliche Prüfung

	Prüfung		Prüfung	
Vom Prüfling gesichert	KEINE	KEINE	Einsprachiges Wörterbuch	KEINE
Von der Institution gesichert, an der die Prüfungs-kommission tätig ist	KEINE	Mit der Aufgabenstellung zusammenhängende Hilfsmittel (bildliche, gedruckte, bzw. elektronische Medien)	KEINE	Mit der Aufgabenstellung zusammenhängende Hilfsmittel (bildliche, gedruckte, bzw. elektronische Medien)

Zu veröffentlichen

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Stoff	NICHTS	Titel der Thesen	NICHTS	Titel der Thesen
Wann?	NICHTS	Laut Verordnung	NICHTS	Laut Verordnung

MITTELSTUFE

Struktur der Prüfung

Schriftliche Prüfung (Projekt)	Mündliche Prüfung 15 Minuten	
Selbstständige Erarbeitung eines Themas während des Schuljahres	Verteidigung der Projektarbeit	Erörterung einer These
80 Punkte	20 Punkte	50 Punkte

Schriftliche Prüfung

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

Inhaltliche Struktur

Die schriftliche Prüfung wird durch eine Projektarbeit ausgelöst.

Das Thema der Arbeit ist ein während der Schulzeit erarbeitetes Projekt, das von den acht Kenntnisgruppen der detaillierten Abituranforderungen gewählt und in der mündlichen Prüfung verteidigt wird.

Anforderungen an das Projekt:

Der Umfang der Arbeit soll 10-20 Seiten betragen, von denen der Textteil (ohne die Anlagen) mindestens 5 Seiten beträgt (Buchstabengröße: 12, Zeilenabstand: 1,5). Die Projektbeschreibung muss die einzelnen Phasen der Durchführung enthalten: die Begründung der Themenwahl, die Formulierung der Hypothesen bzw. Zielsetzungen, die Bibliographie, Fachliteraturbezüge, Beschreibung der Sammeltätigkeit (Feldarbeit), Ausarbeitung der inhaltlichen Bezüge, Schlussfolgerungen und persönliche Erlebnisse.

Die Projektarbeit ist von der Auswahl des Themas bis hin zur Endfassung eine selbstständige Arbeit. Während der Anfertigung der Arbeit kann der Prüfling die Hilfe eines Lehrers in Anspruch nehmen. Wenn er kein Schüler der Prüfungsinstitution ist und einen Lehrer um Hilfe bitten möchte, so muss er selbst dafür sorgen. Unterstützt werden kann der Prüfling auch vom eigenen Fachlehrer.

Der Prüfling reicht seine fertige Arbeit spätestens bis zum Anfang der Prüfungszeit ein. Er fertigt zur Präsentation Veranschaulichungsmaterial oder eine kurze, thesenartige Zusammenfassung des Projekts an, die er in der mündlichen Prüfung bei der Verteidigung des Projekts verwendet.

Bewertung

Für die Projektarbeit können insgesamt 80 Punkte vergeben werden. Die Bewertung erfolgt anhand der folgenden allgemeinen Bewertungskriterien, die im zentralen Hinweis zur Korrektur und Bewertung enthalten sind:

I. Inhalt

a) Komplexität des Themas, Herangehensweise	30 Punkte
b) Neuartiges Herangehen	10 Punkte
c) Fachliterarische Bezüge und Bibliographie	5 Punkte

II. Prozess der Erstellung der Projektarbeit

a) Klare Darstellung der Projektphasen	5 Punkte
b) Eigene Recherchen	15 Punkte

III. Form

a) Sprachliche Gestaltung	8 Punkte
b) Aufbau, Qualität der Endfassung	7 Punkte

Wenn der Text wesentlich kürzer ist, als die Vorschrift (kürzer als 4 Seiten), kann die Projektarbeit nicht bewertet werden.

Mündliche Prüfung

Inhaltliche und formale Merkmale der mündlichen Thesen

Inhaltliche Struktur

Im Rahmen der mündlichen Prüfung wird vom Kandidaten die Arbeit in 5 Minuten verteidigt, wobei er auf die Bewertung des Lehrers eingeht und sein Thema veranschaulicht. Es stehen ihm weiterhin 10 Minuten zur Verfügung, um seine These zu erörtern.

Die Thesen für die mündliche Prüfung werden von der Institution zusammengestellt, an der die Prüfungskommission tätig ist. Die Thesenreihe besteht aus 20 Thesen, die Kenntnisse aus den vier Pflichtbereichen (Historische Kenntnisse, Minderheitenpolitik, Volkskunde, Sprache der Ungarndeutschen) abfragen. Die

Proportionen der einzelnen Themen hängt davon ab, mit welchem Schwerpunkt sie im Unterricht behandelt worden sind. Die Thesen müssen alle vier Pflichtbereiche abdecken! Alle Thesen enthalten eine Quelle, die in ihrem Thema der Aufgabenstellung entspricht und deren Interpretation in die mündliche Antwort eingebaut werden muss.

Bewertung

Die mündliche Leistung wird mit max. 70 Punkten bewertet. Davon können 20 für die Verteidigung der Projektarbeit und 50 für die Erörterung der These vergeben werden. Die Bewertung der mündlichen Leistung erfolgt anhand des folgenden zentralen Kriterienkatalogs, der die allgemeinen Bewertungskriterien enthält.

Darstellung des Projekts - insgesamt 20 Punkte

- zielgerichtete Zusammenfassung der Projektarbeit	7 Punkte
- Präsentationstechniken, Vortragsweis	5 Punkte
- sprachliche Gestaltun	5 Punkte
- Veranschaulichung	3 Punkte

Erörterung der These - insgesamt 50 Punkte

- Inhalt	25 Punkte
- Quellenanalyse	10 Punkte
- sprachliche Gestaltung	10 Punkte
- Aufbau der Antwort, Struktur	5 Punkte

OBERSTUFE

Struktur der Prüfung

Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
180 Minuten	20 Minuten
Essay	Erörterung einer These
100 Punkte	50 Punkte

Schriftliche Prüfung

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

Inhaltliche Struktur

In der Oberstufe muss der Prüfling auf Grund zentral erstellter Aufgaben (er kann unter drei Aufgaben wählen) ein Essay im Umfang von 600-700 Wörtern schreiben.

Die schriftliche Prüfung basiert auf die detaillierten Prüfungsanforderungen und beinhaltet Aufgaben aus den acht Bereichen der Kenntnisse, die auf Quellen aufgebaut sind. Der Prüfling erörtert selbstständig seine These, untermauert seine Ausführungen durch seine eigene Meinung und reagiert auf die Quellen.

Bewertung
Auf die schriftliche Arbeit können max. 100 Punkte vergeben werden. Die Bewertungskriterien enthält der zentrale Kriterienkatalog.

Mündliche Prüfung

Inhaltlicher und formaler Charakter der mündlichen Thesen

Inhaltliche Struktur
Für die mündliche Prüfung werden 10 zentral bestimmte Thesen erstellt. Eine jede These besteht aus zwei Teilen. Die These „A" zieht der Prüfling aus den Bereichen Minderheitenpolitik und Historische Kenntnisse; die These „B" aus den Bereichen Volkskunde und Sprache der Ungarndeutschen. Innerhalb der Thesenreihe ist das Verhältnis der jeweils zwei Kenntnisbereiche nicht je 50%, der eine Bereich kann mit mehr Gewicht vertreten werden, als der andere. Dem Prüfling stehen zweimal 10 Minuten zur Verfügung, um beide Aufgaben zu erörtern.

Bewertung
Für die mündliche Leistung kann der Prüfling max. 50 Punkte bekommen (für jede These 25 Punkte).
Die Bewertungskriterien enthält der folgende zentrale Kriterienkatalog:

1. *These „A"*

- Inhalt	15 Punkte
- Aufbau der Antwort, Struktur	5 Punkte
- sprachliche Gestaltung	5 Punkte

2. *These „B"*

- Inhalt	15 Punkte
- Aufbau der Antwort, Struktur	5 Punkte
- sprachliche Gestaltung	5 Punkte

DEUTSCH ALS NATIONALITÄTENSPRACHE

DETAILLIERTE BESCHREIBUNG DER ABITURANFORDERUNGEN IN MITTELSCHULEN MIT DEUTSCH ALS NATIONALITÄTENSPRACHE

EINFÜHRUNG

Ziel der Prüfung

Ziel der Abiturprüfung Deutsch als Nationalitätensprache und -literatur:

- Zum einen sollen **die kommunikativen Sprachkenntnisse und die Kompetenz** gemessen werden, d. h. es gilt festzustellen, ob der Prüfling in der Lage ist, in simulierten Kommunikationssituationen seine Kommunikationsabsichten mithilfe der vier Grundfertigkeiten (Leseverstehen, Hörverstehen, Sprechfertigkeit und Schreibfertigkeit) zu verwirklichen,
- Zum anderen ist zu beachten, inwiefern es dem Prüfling gelungen ist, sich **die spezifischen Bildungs- und Erziehungsinhalte des Nationalitätenunterrichts** anzueignen.

Innerhalb der Prüfungsanforderungen kommen auf beiden Prüfungsstufen dem Fertigkeiten und Handlungen im Leseverstehen sowie bei der schriftlichen und mündlichen Textproduktion eine determinierende Funktion zu.

Aus der Spezifik der Ausbildung ergibt sich, dass all die Erziehungs- und Bildungsinhalte sowie Kenntnisse, die für das Nationalitätenausbildungsprogramm charakteristisch sind, bei der Abiturprüfung beachtet werden.

Wichtig ist, dass die Abiturienten in der Lage sind, sich selbstständig zu informieren, die Minderheiten betreffende aktuelle in- und ausländische Ereignisse zu beurteilen sowie emotionale, soziale und intellektuelle Erlebnisse zu erfassen und auszudrücken.

Im Verlaufe der Abiturprüfung in Deutsch als Nationalitätensprache werden die Literaturkenntnisse akzentuiert sowie all das, was die Kulturtraditionen ungarländischen Minderheit als auch die Kultur des Mutterlandes kennzeichnet. Demzufolge stehen diese Themenkreise im Prüfungskatalog als zu überprüfende Kenntnisbereiche.

Ziel der Abiturprüfung ist festzustellen, ob der Prüfling

I. die Geschichte der ungarländischen Nationalität, deren Kultur und sprachlichen Spezifika sowie die die Minderheiten betreffenden aktuellen Fragen kennt,

II. fähig ist, seine Gedanken in Gattung, Struktur und Stil, den Prüfungsaufgaben entsprechend, vorzutragen

III. selbstständig auf Schlussfolgerungen aus belletristischen und alltagssprachlichen Texten verschiedener Gattungen und Literaturepochen reagieren kann.

Die Prüfungsstufen

Ziel der **Mittelstufenprüfung** ist zu ermessen, wie der Prüfling alltagssprachliche, einfach formulierte Lese- und Hörtexte versteht und schafft.

Die Anforderungen der Mittelstufe sind für die Oberstufe unerlässlich.

Die **Oberstufe** misst bezüglich Quantität und Qualität ein anderes Sprachwissen. Ziel der Oberstufenprüfung ist zu ermessen, wie der Prüfling abstraktere, komplexere und umfangreichere Texte versteht und schafft, als auch festzustellen, ob er die Hochschulreife besitzt.

Die Prüfung besteht auf beiden Stufen aus einem schriftlichen und einem mündlichen Teil, ihr Grundgerüst bildet die Überprüfung der vier Grundfertigkeiten und die zusammengezogene Punktzahl widerspiegelt die kommunikative Fremdsprachenkompetenz des Prüflings.

Zur Anwendung der kommunikativen Fertigkeiten muss der Prüfling über einen entsprechenden Wortschatz verfügen und die Sprachstruktur kennen.

Die Aufgaben zum Lese- und Hörverstehen messen auf indirekte Art und Weise das Verstehen sprachlicher Einheiten, die Aufgaben zum Sprechen und Schreiben sind dagegen direkte Messverfahren.

Die grammatischen und lexikalischen Kompetenzen werden gezielt mithilfe eines eigens dafür konzipierten Prüfungsteiles gemessen. Die Prüfung ist einsprachig, d. h. besondere Fertigkeiten werden nicht geprüft.

Die Anforderungen berücksichtigen die des Nationalen Grundlehrplanes (NAT), die „Anforderungen des Rahmenlehrplanes für die Mittelschulen mit Minderheitenunterricht", die „Allgemeinen Abituranforderungen für Deutsch als Nationalitätensprache und -literatur", die Allgemeinen und detaillierten Abituranforderungen für Deutsch als Fremdsprache", die „Allgemeinen und detaillierten Abituranforderungen für das Fach ungarische Sprache und Literatur" sowie die Empfehlungen des Europarates hinsichtlich des Fremdsprachenunterrichts anhand der Dokumente „Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen" und „Kontaktschwelle Deutsch als Fremdsprache".

Die Leistungsstufen bei der Bewertung des Abiturs im Fach Deutsch als Nationalitätensprache richten sich auch nach der Skala des Europarates, laut dieser Einteilung entspricht die Mittelstufe der Kategorie A2-B1, die Oberstufe jedoch der Kategorie B2.

Europarat		Abiturprüfung
C2	Meisterstufe	
C1	Fortgeschrittenenstufe	
B2	Mittelstufe	Oberstufe
B1	Übergangsstufe	
A2	Grundstufe	Mittelstufe
A1	Minimalstufe	

Allgemeine Beschreibung der Prüfungsstufen A2, B1 und B2 seitens des Europarates:

B2	Er versteht den Hauptgedankengang abwechslungsreicher, konkreter und abstrakter Texte und kann auch längeren, zusammengesetzteren Argumentationen folgen. Er kann in der Zielsprache fliessend und auf natürliche Weise Interaktionen führen. Er kann klare und detaillierte Texte zu verschiedenen Themen schaffen. Er kann seine Meinung begründen und sich aus verschiedenen Möglichkeiten ergebende Vor- und Nachteile detailliert ausführen.
B1	Er ist im Stande, die wichtigsten Informationen in einfachen Alltagstexten zu verstehen, die mit häufigen Lebenssituationen (z. B. Schule, Freizeit, Arbeit). Er ist fähig, sich in der Zielsprache mit Ausländern über alltägliche Situationen zu unterhalten. Er kann einfache, zusammenhängende Texte zu ihm bekannten oder ihn interessierende Themen schaffen. Er kann über Ereignisse, seine Erlebnisse, Gefühle und Bestrebungen berichten. Er kann kurze Erklärungen zu Ereignissen und Erscheinungen geben sowie verschiedene Standpunkte und Pläne begründen.
A2	Er versteht Sätze und kurze Texte, die mit seinem unmittelbaren Umfeld zusammenhängen. Er kann über alltägliche und eingeübte Situationen kommunizieren, für die er einfache und unmittelbare Informationen braucht. Er kann mithilfe einfacher Sprachmittel über sich, seine Familie und seine nähere Umgebung sprechen.

I. DETAILLIERTE BESCHREIBUNG DER ABITURANFORDERUNGEN

A) FERTIGKEITEN UND TEXTARTEN

1. Leseverstehen

	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
1.1. Fertigkeiten	Der Prüfling ist fähig, A2 - das Wesen des Textes zu erfassen, = einfachere Texte zu lesen und zu	Der Prüfling ist fähig, B2 - Texte tiefgründig und in ihrer sekundären Bedeutung zu verstehen

	verstehen, die die den häufig frequentierten Wortschatz der Alltagssprache bzw. von Gesprächsthemen enthalten = in denen auch Wörter und Wendungen aus dem internationalen Wortschatz auftreten - dem Gedankengang des Textes zu folgen - Schlüsselinformationen zu verstehen (z. B. Personen, Zeit, Ort, Richtung, Mengen) - wesentliche Informationen von nebensächlichen zu trennen B1 - Argumente, in Stellungsnahmen, die pro und contra ausdrücken, zu identifizieren - einem Text die zu einem gegebenen Verstehensziel nötigen datenartigen Informationen zu entnehmen - einfache Gebrauchanweisungen, Vorschriften und Sicherheitsanordnungen im Text zu verstehen - die kommunikative Funktion des Textes in entsprechender Detailliertheit zu verstehen, - die verschiedenen Lesestrategien zu gebrauchen (z. B. die Bedeutung unbekannter Wörter erschließen) - sachliche Informationsvermittlung von Meinungsäußerungen trennen	- entsprechend seines Interesses bzw. fachorientierte Texte zu analysieren - sein Lesetempo mithilfe der selbstständigen Wörterbuchbenutzung zu gestalten - längere und zugleich komplexere Textpassagen zu analysieren - Interpretationen, Argumentationen, Schlussfolgerungen eines komplexeren Themas zu verstehen - die Ausdrucksweise komplizierter Gebrauchsanweisungen und Vorschriften zu verstehen - fachorientierte Anweisungen und Vorschriften zu erklären
1.2. Textarten	Die im Prüfungsteil vorkommenden Texte A2 - funktionale Texte (z. B. Speisekarte, Fahrplan, Fernseh- und Kinoprogramm, Programme, Gebrauchsanweisung, Formular, Katalog, Fahrschein und	- Broschüren, offizielle Dokumente

	Stadtplan) - Briefe, Privatbriefe B1 - informativ-instruktive Texte (z. B. Notizen, Mitteilungen, Aufrufe, Annoncen, Plakate, Buchempfehlungen) bei offiziellen Mitteilungen generell verwendete Faxvorlagen und Briefe, Zeitungsartikel (Zeitungsnachricht, Bericht, Reportage) - populärwissenschaftliche Texte zu allgemein bekannten Themenkreisen - literarische Textsorten (Märchen, Erzählung)	- ausführliche Briefe, die Gefühle und Wünsche zum Ausdruck bringen Aufträge, Bestellungen, Anträge ...usw. B2 - komplexe Texte - Texte mit konkret oder abstrakterem Inhalt - publizistische Texte - umfangreiche Zeitungsartikel - Kritiken

2. Sprachrichtigkeit

	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
2.1. Fertigkeiten	Der Prüfling ist fähig, A2 - grundlegende grammatischen Strukturen und lexikalische Einheiten in Sätze einzusetzen (Erkennen, Ergänzen, Schaffen) B1 - oft gebrauchte grammatische und lexikalische Verbindungen in einfachen Texten sprachlich korrekt anzuwenden	Der Prüfling ist fähig, B2 - variationsreich grammatische Strukturen und lexikalische Einheiten in Sätze einzusetzen (Erkennen, Ergänzen, Produzieren) - grammatischen und lexikalischen Strukturen auch in komplexen Texten exakt anzuwenden

3. Hörverstehen

	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
3.1. Fertigkeiten	Der Prüfling ist fähig, die entsprechenden Strategien für die Verstehensziele bzw. Aufgaben anzuwenden A2 - das Wesen des Textes zu verstehen - Verstehen der Schlüsselinformationen - (z. B. Personen, Zeit, Ort, Richtung, Menge, Grund/Ursache) - Verstehen der zu einen gegebenen Verstehensziel notwendigen datenartigen Informationen B1 - den Gedankengang verstehen und folgen - Gebrauch unterschiedlicher Verstehensstrategien (z. B. Erschließen der Bedeutung unbekannter Wörter aus dem Kontext heraus)	B2 - versteht komplexere, abstraktere themen-bezogene Texte, Gespräche, Vorträge, Diskussionen im Ganzen bzw. ihre Teile, d. h. einzelne, wichtige Informationen - Unterscheidung von wesentlichen und nebensächlichen Informationen - versteht Pro- und Kontrapositionen innerhalb einer Argumentation - erkennt des Textstils, schlussfolgert auf die Beziehung unter den Gesprächpartnern - versteht konkrete und abstrakte Themen - Analyse von Vorträgen zu fachorientierten und Themenkreisen aus dem Alltag - versteht das Wesen eines Interviews und von Gesprächen, d. h. gehörter Texte trotz „störender Nebengeräusche”
3.2. Textarten	Im Prüfungsteil vorkommende Texte: - Authentische oder authentisch klingende (Studioaufnahme) - Zum Verstehen des Textes sind keine Kenntnisse, die ein über das allgemeine Bildungsniveau des Abitur hinausgehen, erforderlich A2 - Gespräche über Alltägliches, Dialoge über persönliche und Alltagsthemen - in der Alltagssprache benutzte, fast ausschließlich oft verwendete Wörter	

	und grammatische Strukturen beinhaltende Texte - langsam, aber noch im normalen Tempo gesprochene Texte, - der Standardsprache entsprechende Texte - klar artikulierte und - inhaltlich ausgesprochen einfache Texte B1 - in der Alltagssprache benutzte, grundsätzlich häufig gebrauchte Wörter und grammatische Strukturen beinhaltende Texte - im normalem Sprechtempo gesprochene Texte - inhaltlich wie auch strukturell leichterer zusammengesetzter Texte Textarten: - einfache, gedrängte von allgemeinem Interesse geprägte Ankündigungen und Mitteilungen (z. B. auf Bahnhöfen, Flughäfen, in Kaufhäusern) - aufgezeichnete Telefontexte (z. B. Anrufbeantworter, Telefonauskünfte: Straßenverkehr, Öffnungszeiten, Fahrplan) - zu Straßenverhältnissen - zu Öffnungszeiten - zu Fahrplaninhalten - Anweisungen (z. B. auf der Straße, im Flugzeug, auf dem Bahnhof) - Informationen aus Medien (z. B. Wetterbericht, Werbung, Programmhinweise, Kurznachrichten) - Gespräche, Telefongespräche - Berichte - populärwissenschaftliche Texte zu Themen von allgemeinem Interesse - Reportagen, TV-Nachrichten,	B2 - variationsreiche sich aus grammatischen Strukturen sowie lexikalischen Einheiten aufbauender, - im natürlichen Sprechtempo gesprochener, d. h. seinem Inhalt nach korrekt akzentuierter und intonierter - inhaltlich und vom Textaufbau her zusammengesetzter Text - Alltagsgespräche über sonstige Themen: das Lernen - fachorientiertes Interesse, Freizeit - populärwissenschaftliche Texte, die Themen von allgemeinem Interesse behandeln - fachgebundene Referate, Diskussionen - von Mutersprachlern geführte Gespräche und Diskussionen - fachbezogene, technische Mitteilungen und Anweisungen Gebrauchsanweisungen (z. B. während eines Einkaufes) Dokumentarsendungen - aufgrund von Toneffekten schwerer verständliche Interviews - Verstehen von Fernsehnachrichten, Reportagen, Interviews, Spielfilmen - kürzere Erzählungen

	Programme	

4. Schreibfertigkeit

	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
4.1. Fertigkeiten	Der Prüfling ist fähig, - sich in vorgegebenen Situationen und Rollen zu äußern bzw. die gegebene Kommunikationsabsicht zu verwirklichen *Is. Teil Kommunikationssituationen und -absichten* A2 - über seine Person bzw. über Themen seiner unmittelbaren Umgebung zu schreiben - mithilfe einfacher, Ausdrücke über ein gegebenes Thema zu schreiben - grundsätzlich logische Verbindungen zwischen den Sätzen mit einfachen, sprachlichen Mittel, z. B. Konjunktionen herzustellen - einige einfache Strukturen und elementare Orthografieregeln so anzuwenden, dass trotz eventueller Fehler die Aussagen verständlich sind B1 - verschiedene Textarten zu den unter dem Teil Themenkreise angegebenen Themen zu produzieren - kohärente Texte herzustellen (mit kataphorischen und anaphorischen Verweisen, unter Anwendung wichtiger Synonyme und Konjunktionen) - seine Aussagen logisch und den Anforderungen der jeweils vorgegebenen entsprechend anzuordnen sowie sein Textprodukt richtig aufzubauen und zu gliedern	Der Prüfling ist fähig, B2 - zur Kreativität - zum Schreiben von Texten verschiedener Gattungen und Stile - Texte produzieren - den komplexeren Gedankengang entsprechend Texte mit anspruchsvoller Satzstruktur zu schaffen - den Text entsprechend seines komplexen Inhaltes anspruchsvoll zu strukturieren - unter vielseitiger Anwendung von sprachlichen Mitteln einen gegliederten, zusammenhängenden, logisch aufgebauten Text zu produzieren - gewisse Aspekte des Textes zu akzentuieren - seinen Standpunkt, seine Argumente prinzipiengetreu, vielgestaltig und nuanciert auszudrücken - unter dem Aspekt der Grammatikalität seine Gedanken korrekt zu formulieren - den Inhalt von Büchern, Filmen und Theaterstücken wiederzugeben - seine eigene Meinung zum Ausdruck zu bringen - einen überzeugenden individuellen Stil zu präsentieren - bei der Erarbeitung von eigenen Texten und Studien selbstständig Nachschlagewerke und Fachliteratur zu benutzen - durch die Herausbildung von Kontrolle

	- der Textsorte, der Mitteilungsabsicht und dem Verhältnis zum Adressaten entsprechenden Stil und Tonfall zu wählen - seinen Text den formalen Kriterien der angegebenen Textsorte gemäß zu erarbeiten - sich so auszudrücken, dass bei eventuellen grammatischen und lexikalischen Ungenauigkeiten oder im Wortgebrauch das Textverständnis nicht gefährdet ist	und Selbstbewertung kontinuierlich ausdrucksstärkere Texte zu produzieren
4.2. Textarten	- Nachricht, Merkzettel - kurze persönliche Notiz - Tagebucheintrag - Glückwunschkarte - Einladung - privater Brief oder Brief an eine Institution	- Ausfüllen von Formular - Anfertigen von Plakat - Berichte, Meldungen, Mitteilungen - Studien zu schulischen und fachbezogenen Themen - Referate, Vorträge - Notizen - Leserbrief - offizieller Brief - Artikel für Jugendzeitschriften, regionale Presseorgane und für Nationalitätenzeitungen

5. Sprechfertigkeit

	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
5.1. Fertigkeiten	Der Prüfling ist fähig, - sich spontan mündlich zu äußern - sich in der vorgegebenen Situation und Rolle zu äußern, oder seine vorgegebene Kommunikationsabsicht mündlich zu verwirklichen *(s. Teil Kommunikationsabsichten und -ziele)* A2 - an Gesprächen zu vorgegebenen Themen teilzunehmen	Der Prüfling ist fähig, B2 - die Sprache fließend, sprachlich korrekt und wirkungsvoll zu gebrauchen - seine Gedanken nuanciert auszudrücken, seine Stellungnahme und Argumente folgerichtig, fließend und komplex darzulegen - mit solche einer Aussprache, Betonung und in solch einem Tempo zu sprechen, dass er gut verstanden werden kann

	- alltägliche Ereignisse, Angelegenheiten und Gesprächsroutinen mündlich anwenden, Informationen aufzählen *Is. Teil Themenkreise* - seine Aussagen verständlich und zusammenhängend zu formulieren - sich so ausdrücken, dass seine Aussprache, Intonation und sein Sprechtempo das Verstehen nicht behindern - einfache Kommunikationsmittel anzuwenden (z. B. Gespräche zu initiieren und in Gang zu halten, Informationen einholen und geben, einfache Kompensationsstrategien) - im Gespräch die Grundregeln der sprachlichen Höflichkeit und im entsprechenden Stil (formell, informelle) anzuwenden - sich so auszudrücken, dass eventuelle grammatische und lexikalische Ungenauigkeiten das Verstehen nicht behindern B1 - den Großteil seiner Aussagen mithilfe einfacher sprachlicher Mittel auszudrücken - in seltener geübten Alltagssituationen auftretende Aufgaben zu lösen - einigermaßen fließend eine Geschichte zu erzählen, über Erlebnisse und Gefühle erzählen	- Kommunikationsstrategien (z. B. die Kompetenzstrategien) variationsreich anzuwenden - Geschichten zu erzählen - wahre und fiktive Ereignisse darzustellen - Träume und Wünsche zu beschreiben - über Ereignisse zu berichten, z. B. über einen Unfall - den Inhalt von Filmen und Büchern wiederzugeben und auch seine Meinung dazu zu äußern - über seine Erfahrungen und Gefühle sprechen - seine Interessen entsprechende oder fachorientierte Themen darzulegen - unter grammatikalischem Aspekt seine Gedanken korrekt auszudrücken - komplexerer Gedankenzusammenhänge entsprechend sich in anspruchsvollen Satzkonstruktionen auszudrücken - vor einem Publikum frei zu sprechen und Ankündigungen bekannt zu geben - Vorträge und Referate zu halten - ein Thema anhand von Bildern, Abbildungen und graphischen Darstellungen zu erörtern - eine einstudierte Rolle zu spielen - im Verlauf einer Diskussion zu argumentieren - eine Sachlage wiederzugeben

B) THEMENKREISE

Die unten angeführten Themenkreise bilden den inhaltlichen Teil des Abiturs.

Diese Liste enthält die in den allgemeinen Abituranforderungen zusammen gestellten Themenkreise für die Mittelund Oberstufe. Sie berücksichtigt die Empfehlungen des „Rahmenlehrplans" und beruht auf den „Allgemeinen Abituranforderungen Deutsch als Nationalitätensprache und -literatur"

sowie auf den Richtlinien des „Gemeinsamen Europäischen Referenzrahmen für Sprachen".

Die für die Mittelstufe aufgelisteten Themenkreise gelten selbstverständlich auch für die der Oberstufe.

I. Themen	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
1. Persönliches und Familie	- die Personalien des Prüflings, sein Lebenslauf, diesbezüglich wichtige Stationen (Wendepunkte) - Familienleben, familiäre Beziehungen - die Rolle der Familie im Leben eines Individuums und für das Leben in der Gesellschaft - Familienfeste - Nationalitätenbräuche, die im Familienkreis gepflegt werden - das Alltagsleben in der Familie und häusliche Aufgaben - persönliche Pläne	- die Rolle der Familie im Leben eines Individuums und für das Leben in der Gesellschaft - Ereignisse im Familienleben, das familiäre Zusammenleben - Arbeitsteilung in der Familie, Rollenverteilung innerhalb der Familie - Zusammenleben von Generationen - traditionelle und moderne Familienmodelle, Lebensformen - Präsentation ungarndeutscher Traditionen in Dorfgemeinschaften
2. Mensch und Gesellschaft	- Charakterisierung innerer Eigenschaften und äußerer Merkmale von Personen - Freundeskreis - Die Rolle des Mannes und die der Frau - Die Welt der Teenager: Beziehungen zu Altersgenossen und Erwachsenen - Ähnlichkeiten und Unterschiede unter den Menschen - Feste, gesellschaftliche Ereignisse - Kleidung. Modetrends	- Die Qualität und Bedeutung von zwischenmenschlichen Beziehungen (Freundschaft, Liebe, Ehe) - Die traditionelle und moderne Rolle der Frau, Familienmutter oder Karrierefrau? - Veränderte Moralvorstellungen (Ehekrisen) - Rebellion oder Anpassung, die Suche von Teenagern nach einem Lebensweg - Lebensweisen, unterschiedliche gesellschaftliche Schichten - Gesellschaftliche Verhaltensnormen - Vorurteile, gesellschaftliche Probleme und deren Handhabung - Toleranz - Intoleranz - Bedeutung von Festen im Leben eines Menschen und in dem der Gesellschaft, kirchliche und staatliche Feiertage - Die Kleidung als Ausdruck für die

		Zugehörigkeit zu gesellschaftlichen Schichten - die Verbrauchergesellschaft, Werbungen - Das öffentliche Leben, die Rolle der Politik im Leben des Individuums - Manipulationen mithilfe der Medien, der Politiker, des Geldes und der Werbung - Manipulation von Menschen in Diktaturen - Deutschlands Geschichte im 20. Jahrhundert (Nationalsozialismus, Neubeginn, Wirtschaftswunder) - Hinweise auf die Rolle von Vereinen, Traditionspflege und auf traditionsbewahrende deutsche Vereine
3. Unsere Umgebung/Umwelt	- Das eigene Heim, der Wohnort und seine Umgebung (Beschreibung von Wohnzimmer, Wohnung, Haus) - Die Sehenswürdigkeiten im Wohnort, Dienstleistungen, Unterhaltungsmöglichkeiten - Vergleich von Stadt- mit Landleben - Die ungarndeutschen Wohngebiete, Dörfer und Häuser - Dienstleistungen (Bank, Post, Polizei, Selbstverwaltungen, Einkauf ...) - Pflanzen und Tiere in unserer Umgebung - Umweltschutz in unserer näheren Umgebung: Was können wir für unsere Umwelt oder für den Naturschutz tun? - Wetter, Jahreszeiten	- Entwicklungsprobleme im Wohnort und der Umgebung, Infrastruktur - Die Situation der deutschen Nationalität in unseren Städten und Dörfern, Charakterzüge ihrer Siedlungen und Häuser - Hervorheben von Kenntnissen in Landeskunde der deutschen Sprachgebiete - Dienstleistungen, Verwaltung und Selbstverwaltungen - Verweise auf die Rolle Minderheitenselbstverwaltungen - Einkaufsgewohnheiten im In- und Ausland - Die Harmonie von Mensch und Natur - Gefährdete Tiere und Pflanzen in unserer Umgebung - Umweltprobleme und Möglichkeiten sie zu lösen - Umweltkatastrophen - Hinweise auf die mit den Jahreszeiten in Verbindung stehenden Bräuche

4. Die Schule	- Vorstellung der eigenen Schule (ihr Profil hinsichtlich Fachausbildung, Nationalitätenklassenzüge) - Fächer, Stundenplan schulische Interessenkreise, Schulleistungen - Spracherwerb, Rolle und Wichtigkeit von Sprachwissen und -können - Außerschulische Ereignisse, Schultraditionen	- Schultypen und Schulsystem in Ungarn und in den deutschsprachigen Länder - Nationalitätenschulen in Ungarn - Die Bedeutung der deutschen Sprachkenntnisse und der Fremdsprachenkenntnisse im Allgemeinen - Ähnliche Ereignisse und Traditionen in Schulen im Ausland
5. Die Arbeitswelt	- Schülerarbeit, Schülerjobs im Sommer - Berufswahl, Studium oder Einstieg ins Berufsleben	- Umstände und Möglichkeiten für Arbeitnehmer in Ungarn und im Ausland - Modeberufe - Traditionelle Handwerkerberufe in ungarndeutschen Dörfern
6. Lebensweise	- Tagesablauf, Zeiteinteilung - Die gesunde Lebensweise - (gesunde und ungesunde Ernährung, die Rolle des Sports für die Erhaltung der Gesundheit, Körperpflege) - Essgewohnheiten in der Familie - Speisen, Lieblingsspeisen - Essen in der Schulmensa, im Restaurant und Schnellimbissgastsstätten - Häufige Krankheiten, Verletzungen und Unfälle - Heiltherapien (Hausarzt, Fachärzte, Krankenhäuser)	- Essgewohnheiten und Spezialitäten in Ungarn und im deutschsprachigem Raum - Hinweise auf Spezialitäten der ungarndeutschen Nationalität - Voraussetzungen für eine gute Esskultur und deren Bedeutung - Einzelne Therapiemethoden - Suchterkrankungen
7. Freizeit, Bildung, Unterhaltung	- Freizeitbeschäftigungen, Hobbys - Theater, Kino, Konzert, Ausstellung usw. - Lesen, Radio, Fernsehen, Video, Computer, Internet - Kulturereignisse	- Bedeutung der Freizeit im Leben der Menschen - Bedeutung des Lesens - Vorstellen deutschsprachiger Zeitungen und Medien - Hinweis auf die Rolle der ungarndeutschen Presse und Medien - Rolle der Kultur im Alltag - Hinweise auf das Schaffen und die Werke bekannter ungarndeutscher

	- Sporttreiben, Lieblingsport, Schulsport	Künstler - Rolle der Bücher, Medien und des Internets, deren Auswirkungen - Freizeitsport, Leistungssport und gefährliche Sportarten (Extremsport)
8. Reisen, Tourismus	- Verkehrsmittel, -möglichkeiten, Massenverkehrsmittel - Urlaub im In- und Ausland - Reisevorbereitungen, Reiseplanung und Organisation - Vorteile und Nachteile von Privat- und Gesellschaftsreisen	- Die Auswirkungen der Motorisierung auf Umwelt und Gesellschaft - Die Bedeutung des Fremdenverkehrs - Die deutschsprachigen Länder, ihre Wahrzeichen - Das geteilte Deutschland (BRD-DDR) - die Mauer, Stasi - Menschenschicksale - Folgen der Wiedervereinigung, Ossis, Wessis - die Mauer in den Köpfen - Die Rolle der EU, ihre Bedeutung
9. Wissenschaft und Technik	- beliebte Wissenschaften - Rolle der technischen Geräte im Alltagsleben	- Bedeutung von Geräten der Nachrichtentechnik und der Telekommunikation - Bedeutung von Computer- und Interneteinsatz - Positive und negative Auswirkungen des wissenschaftlich-technischen Fortschritts auf die Gesellschaft und Menschheit sowie Globalisation

II. Themen	PRÜFUNGSSTUFEN	
	Mittelstufe	Oberstufe
Literatur und Lektürekanon		
1. Autoren und Werke, chronologische Betrachtungsweise	- Kenntnis von Lessings Fabeln	- Vergleich von Lessings Fabeln mit denen anderer Autoren
	- Goethe, Schiller: Lebenswege, Schaffensprozess beider Dichter - Goethe: ..., Jugendwerke Mailied, Willkommen und Abschied	- Analyse einiger früher und klassizistischer Gedichten - Goethe: z. B. Seefahrt, Wanderers Nachtlied, Grenzen der Menschheit - Schiller: An die Freude

		- Balladen: je eine von Goethe und von Schiller - Dramen: Faust Teil I - Kenntnis des Inhalts; Lesen von Auszügen - E. T. A. Hoffmann: eine Erzählung Der goldene Topf oder das Fräulein von Scuderi Kennen des Inhalts, Auszüge
	- Lenau: einige Gedichte - Schilflieder, *Meeresstille* - Heine: *Loreley* - Th. Mann: Kenntnis einer Novelle - Dürrenmatt: Die Physiker (Inhalt)	- Lenau: Lebenslauf, ungarische Bezüge; Analyse von ein o. zwei Gedichten - Heine: ein, zwei Ausschnitte aus dem Buch der Lieder - Fontane: Effi Briest (Romanhandlung, Lesen von Auszügen) - Th. Mann: Analyse einer Novelle: Tonio Kröger o. Mario, der Zauberer - Rilke: Gedichtanalyse: Herbsttag o. Der Panther - Brecht: Kenntnis eines Dramas, Lesen von Auszügen Ausschnitten - Dürrenmatt: Die Physiker o. - M. Frisch: Andorra, Der Biedermann und die Brandstifter
	- Böll: Kenntnis einer Novelle	- W. Borchert. Draußen vor der Tür, Auszüge - Böll: Analyse einer Novelle - Ungarndeutsche Schriftsteller und Dichter - W. Borchert: Draußen vor der Tür (Ausschnitte)
	- Kenntnis je eines Werkes eines ungarndeutschen Schriftstellers und Dichters	- je ein Werk eines ungarndeutschen Schriftstellers und Dichters (G. Fath, J. Mikonya, E. Rittinger, E. Ats, V. Koch, J. Michaelis ...) - Herausarbeiten von Zusammenhängen zwischen Vergangenheit und Gegenwart der Ungarndeutschen auf der Basis von Werken
	- aufmerksames Verfolgen der heutigen	- Zeitungsartikel,

	deutschen Presse und Medien (Zeitungen, Fernsehsender)	Dokumentarsendungen - Internet - Verarbeitung von Informationen
2. Interpretationsebenen und Betrachtungsweisen	Interpretation literarischer Werke	- Hervorheben und Vergleichen je eines Epochemerkmales: - Klassizismus - Romantik - Realismus - 20. Jahrhundert - Vergleich von Dramen und Bühnenaufführungen (anhand von Videoaufnahmen und Aufführungen deutscher Bühnen)
***a)* Themen, Motive**		- In den klassischen deutschsprachigen Werken: - die Rolle der Natur in der Dichtung - die Liebe als Motiv - Platz der Kunst und der Künstler in den bürgerlichen Gesellschaften - moralisierende Parabelstücke (Lessing, Brecht) - Ereignisse aus der aktuellen Politik in der deutschen Presse - Traditionen der deutschen Minderheit in den Medien
		- Aktuelle Themen im öffentlichen Leben in Deutschland, Österreich und der Schweiz,) (z. B.: die Wende, Migration, Globalisation, Wahlen, Umweltproblematik) = in der deutschen Presse = im deutschen Kulturleben = in Filmen u. anderen visualisierten Kunstwerken
	Kennen der typischen ungarndeutschen Kultur- und Literaturtraditionen in der Region und deren Darstellung in Werken	Erforschung literaturgeschichtlicher Bezüge zur Folklore, traditionsbewahrenden Vereinen, Museen, Theater mithilfe von Autoren ungarndeutscher Werke
***b)* Kompetenzen**	Der Prüfling ist fähig,	Der Prüfling ist fähig,

	- sich in den Gattungen der Massenkommunikationsmittel sicher zu informieren (Reportagen, Berichte, Interviews)	- die Werke solcher Gattungen zu erarbeiten
	- Erarbeitung von Stellungnahmen und Meinungsäußerungen	- mündlich und schriftlich
	- Interpretation und Analyse kurzer epischer Werke - Werk, die zur Gattung der konkreten Dichtung zu interpretieren	- Die inhaltlichen Kriterien für epische, lyrische und dramatische Literaturwerke zu erkennen - Werke zu analysieren - Werke miteinander zu vergleichen - Aufgrund visueller und akustischer Merkmale die aus sprachlichen Einheiten aufgebauten Gedichte zu analysieren - ihren Aussagegehalt zu diskutieren - eigenständig Werke zu schaffen
	- den Aussagegehaltes kürzerer epischer Werke zu interpretieren	- selbstständig längere epische und dramatische Werke zu bearbeiten - Gedichte unter dem Aspekt der Einheit von Inhalt und Form zu analysieren - thematisch ähnliche Gedichte aus verschiedenen Epochen zu vergleichen - Stilmerkmale lyrischer und Prosawerke verschiedener Epochen zu analysieren - das Wesen von belletristischen und populärwissenschaftlichen Texten zu erfassen und schriftlich in korrekter Form niederzuschreiben - Inhalt und Form in Erzähltexten zu analysieren - Texte kreativ zu gestalten, sie fortzusetzen und einen neuen Schlussteil zu formulieren - Der Prüfling kennt ungarndeutsche Literatur unter den Gesichtspunkten: Epoche, Vertreter, typische Themen und deren Unterscheidungsmerkmale.

C) KOMMUNIKATIONSSITUATIONEN UND ABSICHTEN

1. Kommunikationssituationen

Der Prüfling kann sich auf beiden Stufen sowohl mündlich als auch schriftlich in den unten angeführten Situationen bzw. Rollen äußern.

Situation	Rolle
Warenhaus, Geschäft, Markt	Käufer
in der Familie, bei der Familie, im Freundeskreis	Gastgeber, Gast
Restaurant, Kaffeehaus, Gasthof	Gast, Mitglied einer Gesellschaft
auf Ämtern, bei der Polizei, im Rathaus	Klient, Staatsbürger
in der Jugendherberge, auf dem Campingplatz, in der Pension, im Hotel	Gast
in der Schule	Schüler, Mitschüler
in einer Kulturinstitution (Theater, Kino, Konzertsaal, Museum, Ausstellung usw.)	Gast, Gastgeber, Mitglied einer Gesellschaft
in einer Sportanlage, im Klub	Teilnehmer
beim Arzt, im Krankenhaus	Patient, Begleiter
im Dienstleistungseinheiten (Frisör, Reisebüro, Kartenvorverkaufkasse, Tankstelle, Bank, Post, Schuster, Apotheke usw.)	Kunde
Saisonarbeitsplatz	Arbeitnehmer
Orientierung auf der Straße, unterwegs	Einheimischer, Tourist
Bei einem Telefongespräch	Anrufer, Angerufener
In Massenverkehrsmitteln: (Zug, Bus, Straßenbahn, Taxi, Flugzeug, auf dem Schiff) Am Bahnhof, im Flughafen	Fahrgast, Mitreisender

2. Liste für die Kommunikationsabsichten

Die ergänzte Variante der Liste ist der die Kommunikationsabsichten des Fremdsprachenabiturs beinhaltende Abschnitt und baut auf die im Rahmenlehrplan aufgelisteten Kommunikationsabsichten auf. Ohne Anspruch auf Vollständigkeit wurden diese Beispiele für die jeweiligen Kommunikationsabsichten zusammengetragen.

Die zwei Stufen unterscheiden sich quantitativ wie auch qualitativ.

Im Vergleich zur Mittelstufe muss der Prüfling auf der Oberstufe mehr Kommunikationsabsichten verwirklichen und sich nuancierter und anspruchsvoller ausdrücken: z. B. kann Dank auf der Mittelstute wie folgt formuliert werden:

Mittelstufe: Vielen Dank/Danke schön; Oberstufe: Ich bin Ihnen sehr dankbar. /Ich bedanke mich bei Ihnen dafür.

Die in der letzten Gruppe aufgelisteten Kommunikationsstrategien sind nicht vollständig und lediglich als Empfehlung gedacht.

1. Kommunikationsabsichten, die im gesellschaftlichen Leben gebräuchlich sind

Kommunikationsabsichten	Beispiel
Ansprechen und Reaktion darauf	Hallo!/ Entschuldigung!/Herr Krause!- Ja, bitte!
Sich vorstellen, jemanden vorstellen und Reaktion darauf	Mein Name ist Peter Klein./Das ist Karl Sommer. - (Es) freut mich. Darf ich Ihnen x vorstellen... Darf ich ... vorstellen? Darf ich Sie bekannt machen? - angenehm .... freut mich ... Es freut mich, Sie kennen zu lernen.
Anredeformen bei Telefongesprächen sich vorstellen, nach einer Person erkundigen Verabschiedung und Reaktion darauf	Hallo! /Ja, wie bitte?/ (Hier) Kaufmann.- Ich möchte Herrn Müller sprechen.- Auf Wiederhören!
Anredeformen und Verabschiedung in Briefen	Lieber Manfred, .../ Sehr geehrte Damen und Herren, ...- Herzliche Grüße/ Mit freundlichen Grüßen, Viele Grüße!
Mündlich Gruß übermitteln	Viele Grüße an Petra! Liebe Grüße an Ihre Familie! - Ja, das mach ich gern.
Sich nach dem Befinden erkundigen und Reaktion darauf	Wie geht es Ihnen? - Danke, gut. Was fehlt Ihnen? - Ich bin erkältet. Wie geht’s? Wie geht’s Ihrer Frau zu Hause? Was macht ihre Frau?
Dank und passende Erwiderung	Danke. - Bitte.
Begrüßung und Verabschiedung und Reaktion darauf	Guten Morgen/Guten Tag/Guten Abend! /Hallo Markus! - Auf Wiedersehen! Tschüs! Alles Gute! Machs gut! Ich wünsche Ihnen alles Gute! Viel Glück! Viel Vergnügen! Viel Spaß! Schöne Ferien! Bis bald! Bis dann! Bis morgen!
Sich entschuldigen und Reaktion darauf	Entschuldigung! - (Das) macht nichts.
Gratulieren, Glückwünsche und Reaktion darauf	Herzlichen Glückwunsch (zum Geburtstag)! - Frohe Weihnachten! Gute Besserung! Guten Appetit! Mahlzeit! Gute Reise! Gute Fahrt! - Danke.

2. Kommunikationsabsichten zum Ausdruck von Gefühlen

Kommunikationsabsichten	Beispiel

Danke	Vielen Dank
Freude	Ich freue mich über .../ Toll! Das macht Spaß! Ich bin froh, dass...., Ich freue mich, dass..., Ich freue mich darauf/darüber..., das ist aber schön, nett, prima, gut, Schön, dass ihr gekommen seid!
Zufriedenheit, Unzufriedenheit	Das finde ich (nicht) gut. /Ich bin damit (nicht) zufrieden. Es gefällt mir da nicht! Ich habe mir das ganz anders vorgestellt! Das Hotel ist zu teuer! Das ärgert mich!
Verwundern	Komisch! Komisch, dass er noch nicht da ist! Es ist doch nicht möglich! Es kann nicht wahr sein! Ich hätte nicht gedacht! Das ist mir völlig neu! Was ist das denn? Hat er dir nichts gesagt?
Hoffnung	Ich hoffe, ... hoffentlich ..., Doch - Inge kommt doch auch?
Angst, Sorge	Ich habe Angst, dass... Ich mache mir Sorgen... Ich habe Sorgen. Das macht mir Sorgen. Ich hab Probleme.
Reue, Verbitterung	Ich bin traurig, weil...
Ärger	Das ärgert mich sehr.
Mitleid	Es tut mir Leid, dass...
Leid, Enttäuschung	Schade

3. Kommunikationsabsichten zur persönlichen Einstellung und Meinung

Kommunikationsabsichten	Beispiel
Frage nach der Meinung, Reaktion darauf, Meinungsäußerung	Was meinst du dazu? - Ich glaube.../ Meiner Meinung nach... ich finde es..., ich halte es für ... ich bin der Meinung.., ich bin der Ansicht
Interesse, Desinteresse	Ich interessiere mich für Sport. - Das finde ich langweilig. Ich interessiere mich nicht dafür. Erzählen Sie, das ist sehr interessant!
Gefallen, Nichtgefallen	Das gefällt mir (nicht). / Das mag ich (nicht). Die Bilder finde ich toll! Ich tue etwas gern.

jemandem Recht geben, nicht Recht geben	Du hast (nicht) Recht.
Einverständnis, Nichteinverständnis	Einverstanden. / Ich bin dafür/dagegen.
Billigung, Missbilligung	Ich finde das (nicht) gut. Das ist einfach schlecht. Das könnte besser sein. Wie das aussieht! Wie lange das geht! So ein Unsinn! Das ist nicht in Ordnung.
Widersprechen, Ablehnen des Widersprechens	Das stimmt nicht. / Doch! / Sie haben nicht Recht. Sie sind schuld! Sie hätten das tun sollen! Du warst das doch..., Sie haben doch gesagt... Hast du es ihm denn nicht gesagt?
Ausdruck der Erkenntnis, Lob, Reaktion darauf	Das ist toll. / Das hast du wirklich gut gemacht. / Der Fisch schmeckt phantastisch. - Danke.
Gleichgültigkeit	Das ist mir egal.
Versprechen	Ich mache das schon!
Wille, Absicht, Vorhaben	Ich will... / Ich möchte... / Ich habe vor,...
Wunsch	Ich möchte... / Ich hätte gern ... Ich würde gern etwas tun! Ich täte etw. gern! Ich käme gern mit. Ich hätte gern mit dir gesprochen. Könnten Sie etwas ... tun? Kann ich was zu essen haben? Kann ich da rein. Die Tür ist zu. Wenn...Ich möchte was essen. Wenn noch was da ist. Wenn möglich... Ich möchte gern früh aufstehen. Wenn möglich vor fünf. So ... wie möglich Wenn es geht... Geht das? ...würde das gehen? Ginge das? Ich habe einen Wunsch. Ich habe eine Frage: Könntest du mich abholen?
Fähigkeit, Möglichkeit, Bedürfnis, Verpflichtung	Ich kann... / Ich muss... / Ich darf... / Ich soll...
Gewissheit, Unsicherheit	Ich weiß (nicht) genau, ...
Präferenz, Ausdruck des Interessenkreises bzw. Interesses daran	Ich mag (keinen) Salat. /Ich lese gern. - Was machst du am liebsten? Wofür/für was interessieren Sie sich?
Kritik, Vorwurf	Das war nicht nett von dir. / Warum hast du nicht angerufen?

4. Kommunikationsabsichten zum Informationsaustausch

Kommunikationsabsichten	Beispiel
Benennung von Dingen, Personen	Das ist ein neuer Tisch. /Das ist mein Freund.
Beschreibung von Dingen, Geschehnissen Informationsbitte	Meine Wohnung liegt im Zentrum. Am Wochenende habe ich ... gemacht. Wer ist das? / Was weißt du über ihn?
Bejahende, verneinende Antwort	Ja. / Nein.
Wissen, Nichtwissen	Ich weiß (nicht), dass (ob)... Ohne dass/zu Weder... noch Nicht /kein /nichts /nie /niemand /nirgends /nirgendwo /nirgendwohin Ich bin nicht müde. Hier gibt's kein Schwimmbad. Er ist nirgendwo.
auf etwa nicht antworten können	Ich kann Ihre Frage nicht beantworten.
Gewissheit, Unsicherheit	Es ist (nicht) sicher, dass/ob... Es ist ganz sicher... Es ist (ganz) bestimmt... auf jeden Fall/auf keinen Fall natürlich - Natürlich kommt er dann nicht. Doch/ja - Die Geschäfte sind doch/ja nicht zu. Es ist klar, dass... Es steht fest, dass...
Kennen, Nichtkennen	Ich kenne ...gut/nicht.
Zumutung	vielleicht... Es scheint so../zu sein... scheinbar, anscheinend offenbar, wahrscheinlich es ist wahrscheinlich, dass... höchstwahrscheinlich... es ist ziemlich sicher... voraussichtlich... es ist möglich, dass... Möglich, dass er es vergessen hat. Es ist unklar.. Man weiß nicht.. Es steht nicht fest..., es ist ungewiss... irgendwann - Er kommt irgendwann nächste Woche. Es ist ungewiss, wann er kommt.
Erinnerung, sich nicht erinnern können	Ich erinnere mich (nicht) an... Ich erinnere mich daran...

	Ich erinnere mich, dass... Jetzt weiß ich wieder, wie er heißt... Vergessen Sie nicht...? Denken Sie daran, dass... Sie wissen, dass...? Haben Sie die Karten?
Begründung (Grund/Ursache, Ziel)	Ich kann nicht kommen, weil... /Ich helfe dir, damit....

5. Kommunikationsabsichten, die die Handlung des Partners beeinflussen

Kommunikationsabsichten	Beispiel
Bitte, Wunsch	Gib mir bitte.../ Kannst du bitte.../Könntest du bitte...
Aufforderung, Verbot, Befehl	Öffne (doch) bitte die Tür! /Schreib noch nicht! Sehen Sie mal! Schauen Sie mal! Gucken Sie mal!
Vorschlag, Reaktion darauf	Gehen wir morgen tanzen? - Einverstanden. Haben Sie Lust schwimmen zu gehen? Hätten Sie Lust dazu? Möchten Sie ins Theater? Wollen wir nicht ins Kino gehen? Könnten wir..? Wie wäre es ...? Warum gehen wir nicht mal ins Kino? Wir können/könnten doch /mal/zum Beispiel/vielleicht ... tun. Ich schlage vor... Ich möchte /ich würde vorschlagen!
Bestellen	Wir möchten bestellen./ Bringen Sie mir bitte einen Kaffee
Einladung und Reaktion darauf	Wollen wir ein Eis essen? /Darf ich Sie zum Essen einladen? - Danke gern.
Anbieten und Reaktion darauf	Nimm noch ein Stück Kuchen! - Nein danke.
Reklamieren	Guten Tag! Ich habe ein Problem... /Die Suppe ist zu salzig.
Um Rat bitten, Ratgeben	Was sagst du dazu? - Ich rate dir, ... Empfehlen - Sie tun am besten.... Können/könnten Sie mir helfen? Helfen Sie mir bitte mal! Komm hilf mal! Würden Sie mir helfen den Koffer zu tragen? Wissen Sie, wie man das macht?

	Es ist besser... Sie tun besser /Sie täten am besten, Sie fahren, Sie führen über Frankfurt. Es wäre besser, wenn Sie hier blieben. Das sollten Sie unbedingt sehen. Ich würde an Ihrer Stelle zum Arzt gehen! Ich würde raten ... zu tun. Es empfiehlt sich ... es ist zu empfehlen ... es wird empfohlen zu tun! Empfehlenswert.../ es lohnt sich ... zu ... tun!
Warnung	Vorsicht! /Pass auf! Achtung! Sei vorsichtig! Das ist gefährlich! Da kommt jemand!
Bitte um Erlaubnis, deren Erfüllung und Verweigerung	Darf ich...? - Bitte sehr! Nein, das ist hier verboten.
Um Hilfe bitten, Reaktion darauf	Kannst du mir helfen? - Natürlich. Helfen Sie mir bitte mal! Ich brauche Ihre Hilfe. Ich weiß, wie man das macht.
Hilfe anbieten, Reaktion darauf	Was kann ich für dich tun? - Danke, es geht schon.

6. Kommunikationsabsichten in Interaktion (kommunikative Strategien)

Kommunikationsabsichten	Beispiele
Rückfrage, Wiederholungsbitte	Wie bitte? /Wie meinst du das? / Wiederholen Sie bitte!
Nichtverstehen	Entschuldigung, ich habe das nicht verstanden.
Um buchstabieren bitten, buchstabieren	Buchstabieren Sie bitte!
Aufforderung um langsameres, lauteres Sprechen	Können /könnten Sie bitte langsamer/lauter sprechen?
Redeabsicht signalisieren	Ich möchte noch sagen, ...
Einleitung des Themas	Ich wollte noch erzählen, ... Übrigens, ich habe gehört, dass...
Themenwechsel	Könnten wir jetzt noch darüber reden, ... /Ich möchte noch etwas sagen.
Unterbrechen	Darf ich Sie kurz unterbrechen?
Bestätigung, Beweis	Das ist wahr. /Das stimmt.
Umschreibung	Das ist ein Gerät, mit dem man...
Angabe von Beispielen	Ein Beispiel dafür ist...
Beenden eines Gesprächs	Wir können darüber ein anderes mal sprechen.

D) GRAMMATISCHE STRUKTUREN UND WORTSCHATZ

1. Grammatische Strukturen

Die folgende Tabelle

- abgesehen von einigen Ergänzungen - ist mit dem grammatischen „Detaillierten Abituranforderungen für Fremdsprachen" identisch, die auf der deutschsprachigen Beilage des Rahmenlehrplans basiert. Der Rahmenlehrplan gruppiert die Sprachstrukturen auf Grund der Funktionalität, dem gegenüber erfolgt die Beschreibung der sprachlichen Anforderungen im Dokument, um sie einfacher handhaben zu können, auf Grund Kategorie der beschreibenden Grammatik. Einer gegebenen sprachlichen Form wurde deren sprachliche Funktion hinzugefügt, bzw. wo es nicht zu lösen war, wurde ein Beispiel angegeben.

Die grammatischen Kenntnisse spielen sowohl in den rezeptiven, als auch in den produktiven Fähigkeiten eine grundlegende Rolle. Die unter den rezeptiven Fähigkeiten aufgezählten Strukturen können in den Verstehensaufgaben für Lesen oder Hören vorkommen, diese Aufgaben müssen aber im Prüfungsteil für Sprachrichtigkeit nicht beantwortet werden. Für die zu den produktiven Kenntnissen gehörenden grammatischen Strukturen können im Prüfungsteil Sprachrichtigkeit Aufgaben angefertigt werden.

Des Umfanges wegen erhebt die Tabelle keinen Anspruch auf Vollständigkeit.

FORM	Mittelstufe A2-B1		Oberstufe B2-C1		INHALT, FUNKTION, BEISPIEL
	rez.	prod.	rez.	prod.	
I. MORPHOLOGIE					
1. DAS VERB	+	+	+	+	Existenz, Besitz, Geschehen, Handlung
1.1. Das finite und infinite Verb; Konjugation (Person, Numerus)	+	+	+	+	
1.1.1.Tempusformen					Zeitverhältnisse:
Präsens					Gegenwart
Präteritum	+	+	+	+	Vergangenheit
Perfekt	+	+	+	+	Gleichzeitigkeit
Plusquamperfekt	+	+	+	+	Vorzeitigkeit
Futur I.	+	-	+	+	Zukunft
Futur II.	+	+	+	+	
Hilfsverben der Zeitformen	-	-	+	-	
	+	+	+	+	(sein, haben, werden)
1.1.2. Modus					
Indikativ	+	+	+	+	Modalität:
Imperativ	+	+	+	+	Behauptung, Wunsch, Wille,
Konjunktiv I.	+	-	+	-	Aufforderung, Befehl, Absicht
Präsens	+	-	+	-	usw.
Perfekt	+	-	+	-	

Konjunktiv II.	+	+	+	+	
Präteritum					
würde- Form, hätte, wäre	+	+	+	+	
alle Formen	-	-	+	-	
Plusquamperfekt	+	+	+	+	
Hilfsverben der Modalität					(können, dürfen, müssen, wollen,
Präsens	+	+	+	+	sollen, mögen)
Präteritum	+	+	+	+	
Perfekt	+	-	+	+	
Plusquamperfekt	+	-	+	+	
Futur I.	-	-	+	-	
Weitere Ausdrücke der Modalität (Futur II.)	-	-	+	-	
Futur I. und II. zum Ausdruck der Vermutung	-	-	+	+	(an/kommen, bekommen)
1.2. Trennbare und untrennbare Verben	+	+	+	+	Reziproke Handlungen, Ausdruck der Freude, Sorge, Angst usw.
1.3. Reflexive Verben	+	+	+	+	
1.4. Aktiv und Passiv					
Vorgangs- (Handlungs-) bzw.	+	+	+	+	Beschreibung von Handlungsreihen bzw.
Zustandspassiv	+	-	+	+	Zuständen
Passiv mit Modalverben,	+	-	+	+	
Modalverben zur subjektiven Aussage,	-	-	+	+	
Passiv in der Infinitivkonstruktion	-	-	+	+	
Zeitformen des Vorgangspassivs und des	+	+	+	+	
Zustandspassivs:	+	+	+	+	
Präsens	+	+	+	+	
Präteritum	-	-	+	+	
Perfekt	-	-	+	+	
Plusquamperfekt	-	-	+	-	
Futur I.					
Futur II.					
1.5. Valenz der Verben*	+	+	+	+	
2. PARTIZIPIEN					
Partizip Präsens	+	-	+	+	
Partizip Präsens als Nomen	+	+	+	+	(r Reisende)

Partizip Perfekt	+	+	+	+	
Partizip Perfekt als Nomen	+	+	+	+	(r Angestellte)
Partizip Futur	-	-	+	-	
3. SUBSTANTIV	+	+	+	+	Benennung von Lebewesen, Gegenständen, Abstrakta
3.1. Genus, Numerus, bestimmter, unbestimmter, negierender Artikel (der, die, das, ein/e, kein/e)	+	+	+	+	Benennung u. Unterscheidung von konkreten und nicht konkreten Sachverhalten
3.2. Kasus, Deklination					
Nominativ	+	+	+	+	
Akkusativ	+	+	+	+	
Dativ	+	+	+	+	
Genitiv	+	+	+	+	
3.3. Numerus, Pluralbildung	+	+	+	+	
3.4. Valenz der Substantive*	+	+	+	+	Abhängigkeiten
4. ADJEKTIV					
Gebrauch des Adjektivs					Qualitätsverhältnisse,
als Prädikat	+	+	+	+	Meinung,
als Adverb und	+	+	+	+	Gefallen, Missfallen,
als Attribut	+	+	+	+	Charakterisierung
4.1. Adjektivdeklination	+	+	+	+	(starker Kaffee, der starke Motor, ein starker Mensch)
4.2. Komparation	+	+	+	+	Vergleich
4.3. Valenz der Adjektive*	+	-	+	+	Abhängigkeiten
5. NUMERALIEN	+	+	+	+	Quantitätsverhältnisse, Rangverhältnisse, Reihenfolge
5.1. Kardinalzahlen	+	+	+	+	Quantitätsangaben
5.2. Ordinalzahlen	+	+	+	+	(Datum, Reihenfolge)
5.3. Bruchzahlen	+	-	+	+	Mengenangaben
6. ADVERBIEN					
6.1. Lokalangaben*	+	+	+	+	Raumverhältnisse
6.2. Temporalangaben*	+	+	+	+	Zeitverhältnisse
6.3. Kausale Adverbien*	+	+	+	+	kausale Verhältnisse
6.4. Instrumentale Adverbien*	+	+	+	+	(damit, dadurch...)
6.5. Finale Adverbien*	+	+	+	+	(dafür, dazu...)

6.6. Modifikative Adverbien*	+	+	+	+	(anders, ebenso, gern...)
6.7. Graduative Adverbien*	+	+	+	+	(sehr)
6.8. Direktive Adverbien*	+	+	+	+	(daher, daran...)
6.9. Frageadverbien	+	+	+	+	(woher, woran...)
7. PRONOMINA					
7.1. Personalpronomen	+	+	+	+	(ich, ...)
7.2. Possessivpronomen	+	+	+	+	(mein,...)
7.3. Demonstrativpronomen	+	+	+	+	(der, dieser, derselbe, ...)
7.4. Interrogativpronomen	+	+	+	+	(wer, was, wie, ...)
7.5. Indefinitpronomen*	+	-	+	+	(einer, keiner,....)
7.6. Relativpronomen					
Nominativ, Akkusativ, Dativ,	+	+	+	+	(der, welche, wo, ...)
Genitiv	+	-	+	+	
7.7. Reflexivpronomen	+	+	+	+	(sich, ...)
7.8. Reziprokpronomen	+	+	+	+	(sich, einander, ..)
8. PRÄPOSITIONEN*					
Gebrauch der Präpositionen in Nominalphrasen					
Präpositionen mit Akkusativ	+	+	+	+	Raum- und Zeitverhältnisse,
Präpositionen mit Dativ	+	+	+	+	Abhängigkeiten
Präpositionen mit Akk. u. D.	+	+	+	+	
Präpositionen mit Genitiv	+	-	+	+	
9. KONJUNKTIONEN*					
Konjunktoren	+	+	+	+	(und, oder, ..)
Subjunktoren	+	+	+	+	(dass, wenn, weil, ...)
Doppelte Konjunkturen	+	-	+	+	(weder ... noch, je ... desto)
10. PARTIKELN					
10.1. Modalpartikeln	+	-	+	+	
11. WORTBILDUNG	+	+	+	+	
Grundlegende Wortbildungsregeln*					
II. SYNTAX					
1. SATZBAU, SATZRAHMEN	+	+	+	+	
2. SATZGLIEDER	+	+	+	+	

3. DER ZUSAMMENGESETZTE SATZ					
Nebenordnung	+	+	+	+	
Unterordnung	+	+	+	+	
satzwertiger Infinitiv	+	+	+	+	(hören, sehe, lernen + Inf., zu+Inf.)
„haben" und „sein" mit „zu"	-	+	+	+	
4. ANGABEN (Nominalphrasen usw.) und ihre Stellung im Satz	+	+	+	+	
5. SATZTYPEN					
Aussagesatz:					
Subjektsatz	+	+	+	+	Behauptung, Meinung, Bericht
Objektsatz	+	+	+	+	Informationen erfragen,
Fragesatz:					
direkt	+	+	+	+	Entscheidungsfragen, Neugier,
indirekt	+	+	+	+	höfliche Aufforderung
Fragesätze als Nebensätze					
Aufrufesatz	+	+	+	+	Aufforderung, Befehl
Wunschsatz	+	+	+	+	Mahnung
Irrealer Wunschsatz	+	+	+	+	Wunsch
Attributsatz (Relativsatz)	+	+	+	+	Irrealer Wunsch
Konditionalsatz	+	+	+	+	Bedingungen
Konsekutive Nebensätze	-	+	+	+	Nebensätze der Folge(so dass)
Konzessivsatz	+	-	+	+	Erlaubnis (obwohl)
Temporalsatz	+	+	+	+	Zeitverhältnisse: Vorzeitigkeit, Gleichzeitigkeit
Finalsatz	+	+	+	+	Ziele
Sinngerichtete Infinitivkonstruktionen mit „um...zu", „ohne...zu", „anstatt...zu"	+	+	+	+	Gründe benennen
Kausalsatz	+	+	+	+	Modalität (wie, als)
Modalsatz	+	+	+	+	z. B.: ein nicht zu erledigende
Partizipialsätze	+	+	+	+	Angelegenheit
Das Gerundivum					
Der indirekte Satz:	+	+	+	+	indirekte Rede
Prädikat im Indikativ	+	+	+	+	
Prädikat im Konjunktiv	+	-	+	-	

III. ÜBERGREIFENDE (MORPHO-SYNTAKTISCHE) PHÄNOMENE					
1. VERNEINUNG	+	+	+	+	
2. KONGRUENZ	+	+	+	+	
3. APPOSITION	+	-	+	+	

2. Wortschatz

Der Schüler soll im Fach Deutsch als Minderheitensprache fähig sein, sich in Alltags- und Literaturthemen, der Prüfungsstufe entsprechend, sowohl mündlich als auch schriftlich mit einem abwechslungsreichen Wortschatz auszudrücken.

Der Wortschatz des Prüflings soll in Qualität und Quantität ausreichen, in der für die gegebene Stufe erwartenden Weise und Qualität

- seine Kommunikationsabsichten über alltägliche und abstrakte Themen in mündlichen und schriftlichen Mitteilungen zu verwirklichen;
- mündliche und schriftliche Mitteilungen anderer zu verstehen;
- Kompensationsstrategien verwenden zu können, wenn ihm die zur Redeabsicht nötigen Wörter fehlen.

Die Basis der Prüfungswortschatzes dient die deutsche Standardsprache. In der Prüfung werden produktive Kenntnisse von Wörtern spezieller Dialekte, Gruppensprachen, Fachsprachen nicht erwartet. Ähnliche Wörter dürfen ausschließlich in Texten vorkommen, in denen ihre Kenntnis keine Voraussetzung zum Verstehen des gegebenen Textes ist.

II. BESCHREIBUNG DER PRÜFUNG

Teile der Prüfung

Mittelstufe		Oberstufe	
Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
180 Minuten	15 Minuten	240 Minuten	20 Minuten
117 Punkte	33 Punkte	120 Punkte	30 Punkte

Hilfsmittel

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Vom Prüfling gesichert	Deutsches Wörterbuch zur Rechtschreibung, sowie zweisprachiges Wörterbuch (nur zum IV. Teil)	KEINE	Deutsches Wörterbuch zur Rechtschreibung, sowie zweisprachiges Wörterbuch (nur zum IV. Teil)	KEINE

Von der Institution gesichert, an der die Kommission tätig ist	CD-Player zum III. Teil	Anthologie, Band	CD-Player zum III. Teil	Anthologie, Band

Zu veröffentlichen

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Stoff	NICHTS	NICHTS	NICHTS	Titel der Thesen
Wann?	NICHTS	NICHTS	NICHTS	Laut Verordnung

MITTELSTUFE

Die schriftliche Prüfung dauert 180 Minuten, die mündliche 15 Minuten.
Die folgende Tabelle zeigt die Prüfungsteile in der Reihenfolge, sowie die Dauer der einzelnen Prüfungsteile und deren etwaiges Verhältnis in der Auswertung.

		Dauer (Min.)	Verhältnis (%)	Punkte
Schriftliche Prüfung	Leseverstehen	60	22	33
	Sprachrichtigkeit	30	12	18
			15 Minuten Pause	
	Hörverstehen	30	22	33
	Schreibfertigkeit	60	22	33
Mündliche Prüfung	Sprachfertigkeit, Inhalt	15	22	33
Insgesamt:		-	100	150

Die Mittelstufenprüfung beinhaltet zwei Sprachstufen: Stufen A2-B1 der Skala vom Europarat.
Im Interesse der Auswertung unterschiedlicher Fertigkeits- und Kenntnisstufen kommt in den schriftlichen Aufgabenreihen das Prinzip des Aufeinanderfolgens zur Geltung. Die Aufgabenreihen werden so zusammengestellt, dass die Prüfung auch von den Schülern der Stufe A2 abgelegt werden kann.

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

Die Aufgaben und die Lösungen des Leseverstehens, der Sprachrichtigkeit, des Hörverstehens und der Schreibfertigkeit werden zentral erstellt und sind in der Korrektur-und Bewertungsanweisung enthalten.

Zur Lösung des Leseverstehens, der Sprachrichtigkeit und des Hörverstehens dürfen keinerlei Hilfsmittel, zur Lösung der Schreibfertigkeit ein zweisprachiges Wörterbuch sowie ein deutsches Rechtschreibwörterbuch benutzt werden, die der Prüfer zur Verfügung stellt.

Bewertung

- Die einzelnen Prüfungsteile werden voneinander unabhängig ausgewertet.
- In jedem Prüfungsteil wird nur die geprüfte Fertigkeit bewertet.
- Vorbedingung einer erfolgreichen Prüfung ist, dass der Prüfling sowohl im schriftlichen als auch im mündlichen Prüfungsteil mindestens 12% der Punkte erreicht (12% sind nicht die untere Grenze der Note „ausreichend").
- Die einheitlich formulierten Aufgabendefinitionen werden in Deutsch geschrieben, ihr Sprachniveau ist aber niedriger als das zur Lösung nötige Sprachniveau.

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

LESEVERSTEHEN

Das Ziel dieses Prüfungsteiles ist festzustellen, ob der Prüfling fähig ist, die in Alltagstexten vorkommenden authentischen Texte verschiedener Art selbstständig zu lesen, sie dem Zweck entsprechend zu verstehen.

Man unterscheidet mehrere Stufen des Leseverstehens (z.B. globales, selektives und ausführliches Verstehen). In der Prüfung können mehrere Stufen des Verstehens ermessen werden. Zur Lösung der Prüfungsaufgaben muss der Prüfling auch fähig sein, die Strategien der Verstehenszwecke zu verwenden.

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling
- das Wesen des Textes versteht und
- den Gedankengang des Textes verstehen und ihm folgen kann,
- die Schlüsselinformationen versteht (z.B. Personen, Zeit, Ort, Richtung, Menge),
- wichtige Informationen von unwichtigen trennen kann,
- Argumente für und gegen einen gegebenen Standpunkt versteht,
- für ein gegebenes Auffassungsziel die notwendigen datenartigen Information suchen kann,
- den Text seiner Kommunikationsfunktion entsprechend ausführlich versteht,
- die verschiedenen Lesestrategien verwenden kann (z.B. auf die Bedeutung unbekannter Wörter schlussfolgern),
- die tatsächliche Information von der Meinung unterscheiden kann.

Die in der Prüfung gelesenen Texte:
- sind authentische Texte (manchmal gekürzt), die zum Zweck einer wahren Mitteilung entstanden sind,
- bilden ein Ganzes,
- sind sowohl inhaltlich als auch sprachlich von klarer Struktur,
- bei ihrer Auswahl ist der Teil *Themenkreise maß*gebend,

- entsprechen thematisch den Lebenserfahrungen und dem Allgemeininteresse des Lebensalters
- zum Verstehen braucht man keine Kenntnisse, die über das allgemeine Bildungsniveau der Abiturprüfung hinausgehen,
- Sie können wegen ihrer Authentizität Wörter, Ausdrücke beinhalten, deren Kenntnis auf der gegebenen Prüfungsstufe nicht gefordert werden. Ihr Verstehen ist aber zur erfolgreichen Lösung der gegebenen Aufgabe keine nötige Vorbedingung.

In der Prüfung können folgende Textarten vorkommen:
- funktionale Texte (z.B. Speisekarte, Fahrplan, Fernsehprogramm, Kinoprogramm, Gebrauchsanweisung, Formulare, Katalog, Fahrschein usw.),
- informativ-instruktive Texte (z.B.: Aufzeichnung, Mitteilung, Aufruf, Anzeige, Plakate, Buchempfehlung),
- Privatbrief, offizieller Brief,
- Zeitungsartikel (z.B. Nachricht, Bericht, Reportage)
- populärwissenschaftliche Texte aus allgemein bekannten Themenkreisen,
- literarische Texte (z.B.: Auszüge aus Romanen und Dramen, Novellen, Gedichte, Märchen).

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

In der Prüfung können folgende Aufgabentypen vorkommen:
- Auswahl der Antwort
- Behauptung richtig/falsch
- Aneinanderreihung (Titel und Text, Frage und Antwort, Person und Aussage usw.)
- Ordnen von Bildern, Ereignissen in der richtigen Reihenfolge auf Grund des Textes,
- Die Stelle eines aus dem Text herausgenommenen Satzes, Abschnittes finden
- Teile des Textes der Reihenfolge nach ordnen,
- Lösen eines Lückentextes auf Grund des Textes,
- kurze Antwort auf offene Fragen,
- Anfertigen von Skizzen.

Der Test hat der Aufgabentypologie nach eine ungebundene Struktur, d.h. jeder aufgezählte Aufgabentyp kann darin vorkommen.

Der Prüfling muss 3 Aufgaben lösen, die zu den Aufgaben verwendeten Texte beinhalten insgesamt 500-600 Wörter. Die Aufgabenreihe besteht aus 25-30 Fragen/Items.

Bewertung

Sie erfolgt auf Grund der zentralen Korrektur- und Bewertungsanweisung. Die in diesem Prüfungsteil erhaltenen Punkte werden mit Hilfe einer zentralen Anweisung in Prüfungspunkte umgewandelt.

Wenn mehrere Antworten akzeptierbar sind, beinhaltet die Anweisung die durch den Text möglichen Antworten bzw. die Inhaltselemente, die für die richtige Antwort unentbehrlich sind.

Die Aufgaben werden ausschließlich nach inhaltlichen Gesichtspunkten bewertet, d.h. grammatische und Orthographiefehler werden nicht berücksichtigt.

SPRACHRICHTIGKEIT

Ziel der Prüfungsteils ist das Ermessen, ob der Prüfling über lexikalische, grammatische, semantische und pragmatische Kenntnisse verfügt, die ihn zur selbstständigen Kommunikation befähigen.

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling fähig ist
- grundsätzliche grammatische Konstruktionen und lexikalische Elemente in Sätze einzufügen (Erkennen, Ergänzung, Schaffen),
- grundsätzliche grammatische Konstruktionen und lexikalische Strukturen in einfachen Texten sprachlich genau zu gebrauchen.

Im Prüfungsteil verwendete Texte oder Textteile
- authentische oder in kleinem Maße adaptierte Texte,
- bei der Auswahl ist der Teil *Themenkreise* maßgebend,
- thematisch entsprechen sie den Lebenserfahrungen und dem allgemeinen Interesse - dieser Altersstufe,
- zum Verstehen braucht man keine das allgemeine Bildungsniveau des Abiturs überschreitende Kenntnisse,
- der Schwierigkeitsgrad ist niedriger als der der Leseverstehensaufgaben,
- sie können wegen ihrer Authentizität Wörter, Ausdrücke beinhalten, deren Kenntnis auf der gegebenen Prüfungsstufe nicht verlangt wird. Ihr Verstehen ist aber zur erfolgreichen Lösung der gegebenen Aufgabe keine nötige Vorbedingung.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

In der Prüfung können folgende Aufgaben vorkommen:
- Ergänzen von Lückensätzen oder Texte durch Antwortwahl (Auswahl der einen richtigen Lösung von vier Möglichkeiten),
- Identifizieren der Stelle des aus dem Text herausgenommenen Satzteiles mit Mitteln der Textkohäsion,
- selbstständiges Ergänzen eines Lückentextes oder aus angegebenen Wörtern,
- Einfügen gegebener, weitergebildeter Wörter und/oder deren konjugierter oder deklinierter Form in den Text.

Der Test hat laut Aufgabentypologie eine ungebundene Struktur, d.h. jeder angegebene Aufgabentyp kann darin vorkommen.
Die Aufgabenreihe besteht aus 3-4 Aufgaben, insgesamt aus 30 Items. Die zu den Aufgaben verwendeten Texte machen 300-350 Wörter aus.
Die Aufgaben basieren auf Texten. Eine Aufgabe basiert auf Sätzen, damit können aber etwa 15% der erreichbaren Punkte erlangt werden.
Eine Aufgabe kann auch nach mehreren sprachlichen Erscheinungen fragen.

Bewertung
Sie erfolgt auf Grund der zentralen Korrektur- und Bewertungsanweisung, die alle möglichen richtigen Antworten beinhaltet.
Die in diesem Prüfungsteil erhaltenen Punkte werden mit Hilfe einer zentralen Kriterienliste in Prüfungspunkte umgewandelt.

HÖRVERSTEHEN

Ziel des Prüfungsteils ist zu ermessen, ob der Prüfling fähig ist, auf dem gegebenen Sprachgebiet das allgemein angenommene oder davon wenig abweichende Sprechen den Verstehenszielen entsprechend zu verstehen.

Die Prüfung misst die folgenden Stufen: globales Verstehen der Kommunikationsabsichten des Textes (globales Verstehen), nach gegebenen Gesichtspunkten Informationen aus dem Text suchen (selektives Verstehen). Die Prüfung misst das detaillierte Verstehen des Textes nicht.

Zur Lösung der Prüfung muss der Prüfling auch fähig sein, die den Verstehenszielen entsprechenden Strategien gebrauchen zu können.

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling fähig ist,
- das Wesentliche des Textes zu verstehen,
- den Gedankengang des Textes zu verstehen und ihm zu folgen,
- die Schlüsselinformationen zu verstehen (z.B. Personen, Zeit, Ort, Richtung, Menge, Grund/Ursache),
- die zum Verstehensziel nötigen Angabeninformationen zu erfassen,
- die verschiedenen Strategien zu verwenden (z.B.: Folgerung auf die Bedeutung der unbekannten Wörter aus dem Kontext).

Texte in der Prüfung
- authentische oder in kleinem Maße adaptierte Texte, die zum Zweck normaler mündlicher Mitteilung zustande gekommen sind,
- Texte, die ein Ganzes bilden,
- Texte, deren Länge und Inhalt das Gedächtnis des Prüflings nicht überflüssigerweise belasten,
- Texte, deren akustische Qualität einwandfrei ist,
- Texte, die in normalem Sprechtempo von Muttersprachlern vorgetragen werden,
- bei ihrer Auswahl ist der Teil *Themenkreise* maßgebend,
- thematisch entsprechen sie den Lebenserfahrungen und dem allgemeinen Bildungskriterien,
- zu ihrem Verständnis sind keine Kenntnisse erforderlich, die über das Bildungsniveau der Abiturprüfung hinaus gehen,
- sie können wegen ihrer Authentizität Wörter, Ausdrücke beinhalten, deren Kenntnis auf dem gegebenen Niveau nicht verlangt wird. Ihr Verstehen aber ist zur erfolgreichen Lösung der gegebenen Aufgabe keine nötige Voraussetzung.

Textarten, die in der Prüfung vorkommen können:
- öffentliche Ankündigungen, Mitteilungen (z.B. auf dem Bahnhof, auf dem Flughafen, im Warenhaus),
- aufgenommene Telefontexte (z.B.: Anrufbeantworter, Informationsdienste: Verkehrinformation, Öffnungszeiten, Fahrplan),
- Anweisungen (z.B.: auf der Straße, auf dem Flughafen, auf dem Bahnhof),
- Mitteilungen durch Medien (z.B. Wetterbericht, Werbung, Programme, Kurznachricht),
- Gespräche, Telefongespräche,
- Reportage, Interviews,
- Berichte,
- populärwissenschaftliche Texte über allgemeine Themen,
- belletristische Texte: kurze Prosaauszüge, Gedichte (vorgelesen), vertonte Gedichte.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen
In der Prüfung können die folgenden Aufgabentypen vorkommen:
- Antwortauswahl
- Behauptung richtig/falsch
- einander zuordnen (z.B. Person und Aussage, Auswahl von Bildern zum Text),
- Feststellen der Reihenfolge von Ereignissen,
- Ausfüllen von Formularen,
- Ausfüllen von Tabellen,
- Ergänzen von Lückensätzen,
- offene Fragen mit kurzer Antwort.

Der Test hat gemäß Aufgabentypologie eine ungebundene Struktur, d.h. jeder angegebene Aufgabentyp kann darin vorkommen.

Der Test enthält 2-4 Aufgaben. Eine Aufgabe kann statt eines längeren Textes auch mehrere kürzere Texte beinhalten. Die Zeitdauer der Texte macht insgesamt 5-7 Minuten aus. Die Aufgabenreihe besteht etwa 20-25 Items.

Der Prüfling hört sich jeden Text zweimal an.

Die Tonaufnahme enthält die Aufgabendefinition, zweimal die Texte sowie die zum Lesen und zur Lösung der Aufgaben nötigen Pausen. Die Aufgabendefinitionen auf der Tonaufnahme und auf dem Aufgabenblatt stimmen wortwörtlich überein.

Hilfsmaterial zur Lösung der Aufgaben: CD-Player, der von der Institution gesichert wird, an der die Kommission tätig ist.

Bewertung

Sie erfolgt auf Grund der zentralen Korrektur- und Auswertungsanweisung. Die Umrechnung der in diesem Teil erreichten Punkte in Prüfungspunkte erfolgt mit Hilfe der zentralen Anweisung.

Wenn mehrere Antworten akzeptierbar sind, beinhaltet die Anweisung die sich aus dem Text ergebenden möglichen Antworten bzw. die Inhaltselemente, die in der richtigen Antwort unentbehrlich sind.

Die Aufgaben werden ausschließlich nach inhaltlichen Gesichtspunkten bewertet, d.h. grammatische und Orthographiefehler werden nicht berücksichtigt.

SCHREIBFERTIGKEIT

Ziel dieses Prüfungsteiles ist zu ermessen, auf welchem Niveau sich der Prüfling in der deutschen Sprache schriftlich ausdrücken bzw. wie er schriftliche Aufgaben zur Verwirklichung verschiedener Kommunikationsziele lösen kann.

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling fähig ist

- sich in den gegebenen Situationen und Rollen zu äußern bzw. die gegebenen Kommunikationsabsichten zu verwirklichen (siehe *Kommunikationssituation und absichten*),
- Texte verschiedener Art über Themen aus dem Teil *Themenkreise* zu schreiben,
- kohärente Texte zu schreiben (mit Voraus- und Rückweisung, grundsätzlichen Synonymen und Konjunktionen),
- seine Aussage logisch und den Anforderungen der gegebenen Textart entsprechend zu ordnen sowie das Schriftwerk entsprechend aufzubauen und zu gliedern,
- der Textsorte, der Mitteilungsabsicht, dem Verhältnis zum Adressaten entsprechenden Stil und Ton zu finden,
- ein den Formeigenschaften der gegebenen Textart entsprechendes Schriftwerk zu schaffen,
- sich so auszudrücken, dass durch eventuelle grammatische Ungenauigkeiten, Wortgebrauch das Verstehen nicht behindert wird.

Der Prüfling soll Texte schaffen,

- die mit wahrer Kommunikationsabsicht entstehen,
- die für den Leser klar und verständlich sowie geeignet sind, das Kommunikationsziel zu erreichen,
- bei denen die Textart festgelegt ist,
- die thematisch den Lebenserfahrungen und dem Interesse dieses Alters entsprechen,
- die zum Schreiben keine das Abitur überschreitenden Kenntnisse erfordern.

In der Prüfung sind folgende Textarten zu schaffen:
- Nachricht, Merkzettel,
- kurze, private Mitteilung,
- Tagebucheintragung,
- Ansichtskarte,
- Einladung,
- privater oder offizieller Brief,
- Analyse - nach gegebenen Gesichtspunkten - eines Werkes: Prosaauszug, Auszug aus einem Drama, lyrisches Werk
- Beschreibung, Vergleich von Bildern, Bilderreihen.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

Die Aufgaben basieren auf den Listen Kommunikationssituationen sowie Themenkreise.

Beim Messen der Schreibfähigkeit werden wahre Kommunikationssituationen geschaffen, d.h. die Situation, in der das Schriftwerk entsteht, wird angegeben, die dazu passende Textsorte genannt, ebenso das Ziel, das Thema und der Adressat des Schriftwerkes sowie die Art des Verhältnisses zwischen Schreiber und Leser. All dies bestimmt Stil und Ton des Textes.

In der Prüfung können folgende Aufgabentypen vorkommen:

- Textproduktion auf Grund einer gegebenen Situation nach gegebenen Gesichtspunkten,
- Textproduktion auf Grund verbaler Hilfsmittel (z.B. persönliche Notizen, Nachrichten, Briefe, Artikel, Aufrufe, Inserate, Werbeblätter, Prosa- und Dramenauszüge, Gedichte, Lieder usw.) und/oder Reaktion darauf,
- Textproduktion auf Grund visueller Hilfsmittel (z.B. Abbildungen, Bilder, Gemälde, Statuen, Gebäude, Volkstracht, Fotos, Bilderreihen, Graphiken, Tabellen usw.).

Die Gesichtspunkte zur Orientierung geben die Unterpunkte des Themas an, die verbalen und visuellen Hilfsmittel bieten Gedanken- und/oder sprachliche Hilfe zur Ausarbeitung des Themas.

Der Prüfungsteil besteht aus zwei Aufgaben.

Die erste Aufgabe ist ein kürzerer Trans- und Interaktionstext. Der Prüfling formuliert - auf verbale und/oder visuelle Hilfsmittel reagierend - eine Mitteilung von 40-50 Wörtern (z.B.: Ansichtskarte, e-Mail, Tagebucheintragung, Nachricht, Merkzettel).

In der zweiten Aufgabe kann der Prüfling unter zwei Themen wählen: der Prüfling reagiert schriftlich in einem Text von 200-300 Wörtern auf einen kurzen Brief, ein Inserat oder auf einen ähnlichen informativen Text, oder er analysiert einen Werkteil nach angegebenen Gesichtspunkten oder er vergleicht Bilderreihen. Im Text soll der Prüfling fünf gegebene Richtungspunkte erörtern. Diese können in beliebiger Reihenfolge ausgearbeitet werden.

Die Toleranzgrenze grammatischen, lexikalischen und Rechtschreibfehlern gegenüber liegt höher als bei der Oberstufe.

Bewertung

Sie erfolgt auf Grund der zentralen Korrektur- und Bewertungsanweisung.

Mündliche Prüfung

Sprechfertigkeit, Nationalitäteninhalt

Der Prüfungsteil hat das Ziel festzustellen, ob der Prüfling fähig ist, seine Gedanken auf dem sprachlichen Niveau, das in den Abituranforderungen festgelegt ist, in deutscher Sprache mündlich auszudrücken und ein den wahren Kommunikationsabsichten entsprechendes Gespräch zu führen.

In der Prüfung wird gemessen, in welchem Maße und in welcher Qualität der Prüfling zur mündlichen Trans- und Interaktion fähig ist, deren Teile sowohl rezeptive als auch produktive Fertigkeiten (Sprechverstehen, Sprechfertigkeit) sind. Der Prüfling soll fähig sein, sowohl ein Thema selbstständig auszuführen als auch am Gespräch interaktiv teilzunehmen.

Inhaltlicher und formaler Charakter der mündlichen Aufgaben

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling fähig ist,

- sich in den gegebenen Situationen und Rollen zu äußern bzw. die angegebenen Kommunikationsabsichten zu verwirklichen (siehe Teil *Kommunikationssituationen und - absichten*),
- an Gesprächen über gegebene Themen (Literatur, Kultur, Sprache) teilzunehmen (siehe Teil *Themenkreise*),
- seine Aussage verständlich und zusammenhängend auszudrücken,
- so zu sprechen, dass seine Aussprache, Intonation und sein Sprechtempo das Verstehen nicht behindern,
- einfache Kommunikationsstrategien zu verwenden,
- beim Sprechen die Grundlagen der Höflichkeitsritualen des Zielsprachenlandes und des entsprechenden Stils zu verwenden,
- sich so auszudrücken, dass eventuelle grammatische und lexikalische Ungenauigkeiten das Verstehen nicht hindern.

Charakteristika der Aufgaben und Thesen

Die Situationen und Rollen der Prüfungsaufgaben basieren auf den Listen Kommunikationssituationen und -absichten, Themenkreise, Kenntniskreise, grammatische Strukturen, Wortschatz.

Die Aufgaben entsprechen thematisch den Lebenserfahrungen und dem Interesse des Alters, ihre Lösung verlangt keine das Abitur überschreitende Kenntnisse.

Die Aufgabendefinition gibt die Situation und die Beschreibung der Rolle des Prüflings eindeutig an.

Im Prüfungsgespräch spielt der Prüfling die aktive Rolle.

In der Prüfung können folgende Aufgabentypen vorkommen:

- Rollenspiel,
- selbstständige Themenausführung auf Grund verbaler und/oder visueller Hilfsmittel.

Die Aufgabenbestimmung und die verbalen Hilfsmittel werden in deutscher Sprache geschrieben, ihr Sprachniveau ist niedriger als das Niveau der Prüfungsteile für rezeptive Fertigkeiten. Die visuellen Hilfsmittel repräsentieren den Kulturkreis der deutschen Minderheit.

Die mündlichen Thesen werden auf Grund zentraler Anweisungen von den prüfenden Lehrern erarbeitet.

Die Thesenreihe besteht aus 15 Thesen.

Die Aufgaben werden von Prüfling gezogen, die Vorbereitungszeit beträgt 10 Minuten. Die mündliche Prüfung dauert 15 Minuten.

Der Prüfungsteil beginnt mit einem kurzen Einführungsgespräch. Ziel der Fragen ist, den Prüfling auf den Gebrauch der deutschen Sprache einzustimmen. Das hier Gesagte zählt nicht zur Prüfungsleistung.

Eine These besteht aus zwei Aufgaben.

In der ersten Aufgabe soll der Prüfling an einer, dem Alltagsleben ähnlichen Situation teilnehmen, in der sein Partner der Prüfer ist. Die Aufgabe besteht also darin, dass der Prüfling am Gespräch interaktiv teilnimmt, entsprechende Fragen stellt bzw. auf die gestellten Fragen entsprechende Antworten gibt.

In der zweiten Aufgabe soll der Prüfling auf Grund gegebener Gesichtspunkte ein literarisches oder sprachliches Thema oder ein mit der Kultur der Ungarndeutschen zusammenhängendes Thema ausführlich und zusammenhängend erörtern. Das verwendbare Hilfsmaterial kann ein Bild, ein Foto, eine Abbildung, eine Landkarte oder ein kurzer geschriebener Text sein.

Zur Lösung der Aufgabe darf kein Wörterbuch verwendet werden. Zur Vorbereitung dürfen aber literarische Textsammlungen, Bände benutzt werden, die von der Institution, an der die Kommission tätig ist, gesichert werden.

Bewertung

Sie erfolgt auf Grund einer auf vier Kriterien basierenden, achtstufigen, analytischen Skala (Kommunikation: a) in welchem Maße kann er seine Gedanken selbstständig ausdrücken, b) wie fließend ist sein Sprachstil c) wie relevant sind seine Äußerungen vom Gesichtspunkt der Aufgabenlösung her; Grammatik und Kohärenz; Wortschatz; Lautbildung, Akzent, Intonation).

Für die Kommunikation kann man 12, für die anderen drei Kriterien (Grammatik und Kohärenz, Wortschatz, Lautbildung, Akzent, Intonation) kann man 7-7 Punkte geben. Die zwei Aufgaben werden zusammen bewertet.

OBERSTUFE

Die schriftliche Prüfung dauert 240 Minuten, die mündliche 20 Minuten.

Die folgende Tabelle zeigt die Prüfungsteile in der Abwicklungsreihe, sowie die Dauer der einzelnen Prüfungsteile und deren etwaiges Verhältnis bei der Bewertung.

	PRÜFUNGSTEIL	DAUER (Minuten)	ANTEIL (%)	PUNKTE
Schriftliche Prüfung	Leseverstehen	70	20	30
	Sprachrichtigkeit	50	20	30
15 Minuten PAUSE				
	Hörverstehen	30	20	30
	Schreibfähigkeit	90	20	30
Mündliche Prüfung	Sprachfähigkeit	20	20	30
Insgesamt:		-	100	150

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

Die Oberstufenprüfung beinhaltet 2 Sprachstufen: B2-C1 der Skala des Europarates. Zum Messen voneinander abweichender Fähigkeiten- und Wissensebenen wird das Prinzip des Aufeinanderfolgens verwendet. Die Aufgabenreihen werden so zusammengestellt, dass auch die Schüler der Stufe B2 die Prüfung ablegen können.

Die Aufgaben des Leseverstehens, der Sprachfertigkeit, des Hörverstehens, der Schreibfertigkeit, sowie das Messen der Sprechfertigkeit werden zentral zusammengestellt.

Zur Lösung des Leseverstehens, der Sprachrichtigkeit und des Hörverstehens dürfen keinerlei Hilfsmittel, zur Lösung der Schreibfertigkeit ein zweisprachiges Wörterbuch sowie ein deutsches Rechtschreibwörterbuch benutzt werden, die der Prüfer zur Verfügung stellt.

Bewertung

- Die einzelnen Prüfungsteile werden voneinander unabhängig bewertet.
- In jedem Prüfungsteil wird nur die gemessene Fertigkeit bewertet.
- Vorbedingung einer erfolgreichen Prüfung ist, dass der Prüfling in allen fünf Prüfungsteilen mindestens 12% der erreichbaren Punktzahl erlangt (12% sind nicht die untere Grenze der Note „ausreichend").
- Die einheitlich formulierten Aufgabendefinitionen werden in Deutsch geschrieben, ihr Sprachniveau ist aber niedriger als das zur Lösung nötige Sprachniveau.

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

LESEVERSTEHEN

Das Ziel des Prüfungsteiles ist festzustellen, ob der Prüfling fähig ist, die in den Alltagstexten vorkommenden authentischen Texte verschiedener Art selbstständig zu lesen und das wahre Leseziel in entsprechender Tiefgründigkeit zu verstehen.

Man unterscheidet mehrere Stufen des Leseverstehens (z.B. globales, selektives und ausführliches Verstehen). In der Prüfung können mehrere Stufen des Verstehens gemessen werden. Zur Lösung der Prüfungsaufgaben muss der Prüfling auch fähig sein, die Strategien des Verstehens zu verwenden.

Inhaltsstruktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling

- das Wesen des Textes versteht und
- den Gedankengang des Textes verstehen und ihm folgen kann,
- die Schlüsselinformationen versteht (z.B. Personen, Zeit, Ort, Richtung, Menge),
- wichtige Informationen von unwichtigen trennen kann,
- Argumente für und gegen einen gegebenen Standpunkt versteht,
- für ein gegebenes Auffassungsziel die notwendigen datenartigen Information suchen kann,
- den Text seiner Kommunikationsfunktion entsprechend ausführlich versteht,
- die verschiedenen Lesestrategien verwenden kann (z.B. auf die Bedeutung unbekannter Wörter schlussfolgern),
- die tatsächliche Information von der Meinung unterscheiden kann.

Die in der Prüfung gelesenen Texte:

- sind authentische Texte (manchmal gekürzt), die zum Zweck einer wahren Mitteilung entstanden sind,
- bilden ein Ganzes,
- sind sowohl inhaltlich als auch sprachlich von klarer Struktur,
- bei ihrer Auswahl ist der Teil *Themenkreise* maßgebend,
- entsprechen thematisch den Lebenserfahrungen und dem Allgemeininteresse des Lebensalters

- zum Verstehen braucht man keine Kenntnisse, die über das allgemeine Bildungsniveau der Abiturprüfung hinausgehen,
- Sie können wegen ihrer Authentizität Wörter, Ausdrücke beinhalten, deren Kenntnis auf der gegebenen Prüfungsstufe nicht gefordert werden. Ihr Verstehen ist aber zur erfolgreichen Lösung der gegebenen Aufgabe keine nötige Vorbedingung.

In der Prüfung können folgende Textarten vorkommen:
- funktionale Texte (z.B. Speisekarte, Fahrplan, Fernsehprogramm, Kinoprogramm, Programme, Gebrauchsanweisung, Formulare, Katalog, Fahrschein),
- informativ-instruktive Texte (z.B.: Aufzeichnung, Mitteilung, Aufruf, Anzeige, Plakate, Buchempfehlung),
- Privatbrief, offizieller Brief,
- Zeitungsartikel (z.B. Nachricht, Bericht, Reportage)
- populärwissenschaftliche Texte aus allgemein bekannten Themenkreisen,
- literarische Texte (z.B.: Auszüge aus Romanen und Dramen, Novellen, Gedicht, - Dichtung, Märchen).

Der Unterschied zwischen den zwei Ebenen liegt in der Art der Annäherung an das gegebene Thema, im Umfang der Texte, in der inhaltlichen und sprachlichen Komplexität sowie im unterschiedlichen Schwierigkeitsgrad der Aufgaben.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

In der Prüfung können folgende Aufgaben vorkommen:
- Antwortauswahlaufgaben,
- Bilder, Ereignisse auf Grund vom Text der Reihenfolge nach ordnen,
- Identifizierung einer Tatsache, Angabe, Feststellung, eines Argumentes, Gesichtspunktes usw., die im Text direkt zu finden sind,
- das Verhältnis des Ganzen von Text und Titel,
- Deutung der Ganzheit des Textes,
- Textstruktur, durch den Aufbau vermittelte Bedeutung,
- Notizen machen,
- kurze Zusammenfassung des Textes.

Der Test hat der Aufgabentypologie nach eine ungebundene Struktur, d.h. jeder aufgezählte Aufgabentyp kann darin vorkommen.

Der Prüfling muss 1-3 Aufgaben lösen, die zu den Aufgaben verwendeten Texte beinhalten insgesamt 1000-1200 Wörter. Die Aufgabenreihe besteht aus 25-30 Items.

Bewertung

Sie erfolgt auf Grund der zentralen Korrektur- und Auswertungsanweisung. Die in diesem Prüfungsteil erhaltenen Punkte werden mit Hilfe einer zentralen Anweisung in Prüfungspunkte umgerechnet. Wenn mehrere Antworten akzeptierbar sind, beinhaltet die Anleitung die sich aus dem Text ergebenden möglichen Antworten bzw. die Inhaltselemente, die in der richtigen Antwort unentbehrlich sind.

Die Aufgaben werden ausschließlich nach inhaltlichen Gesichtspunkten bewertet, d.h. grammatische und Orthographiefehler werden nicht berücksichtigt.

SPRACHRICHTIGKEIT

Ziel des Prüfungsteiles ist festzustellen, ob der Prüfling über lexikalische, grammatische, semantische und pragmatische Kenntnisse verfügt, die ihn zur selbstständigen Kommunikation befähigen.

Inhaltliche Struktur

Durch die Prüfung wird ermessen, ob der Prüfling fähig ist
- abwechslungsreiche grammatische Konstruktionen und lexikalische Elemente in einen Satz einzufügen (Erkennen, Vervollständigung, Bildung),
- grammatische und lexikalische Elemente auch in komplexen Texten sprachlich kompetent zu verwenden.

Im Prüfungsteil verwendete Texte oder Textteile
- authentische oder in kleinem Maße adaptierte Texte,
- bei der Auswahl ist der Teil *Themenkreise* maßgebend,
- thematisch entsprechen sie den Lebenserfahrungen und dem allgemeinen Interesse dieser Altersgruppe,
- zum Verstehen braucht man keine, das allgemeine Bildungsniveau des Abiturs überschreitende Kenntnisse,
- der Schwierigkeitsgrad ist niedriger als der der Leseverstehensaufgaben,
- sie können wegen ihrer Authentizität Wörter, Ausdrücke beinhalten, deren Kenntnis auf der gegebenen Prüfungsstufe nicht verlangt wird. Ihr Verstehen ist aber zur erfolgreichen Lösung der gegebenen Aufgabe keine nötige Vorbedingung.

Der Unterschied zwischen den zwei Ebenen liegt in der Komplexität der grammatischen und lexikalischen Strukturen und im unterschiedlichen Schwierigkeitsgrad der Aufgaben. In der Oberstufenprüfung ist der Prüfling fähig, abwechslungsreichere und komplexere grammatische und lexikalische Strukturen zu erkennen und sie genau zu verwenden.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

In der Prüfung können folgende Aufgaben vorkommen:
- Ergänzen von Lückensätzen oder Texte durch Antwortwahl (die Auswahl der einen richtigen Lösung von vier Möglichkeiten),
- Identifizieren der Stelle des aus dem Text herausgenommenen Satzteiles mit Hilfe von Textkohäsionsmitteln,
- Ergänzen eines Lückentextes selbstständig oder aus den im voraus angegebenen Wörtern,
- Einfügen gegebener, weitergebildeter Wörter und/oder deren konjugierter oder deklinierter Form in den Text.

Der Test hat laut Aufgabentypologie eine ungebundene Struktur, d.h. jeder angegebene Aufgabentyp kann darin vorkommen.
Die Aufgabenreihe besteht aus 4-5 Aufgaben, insgesamt aus 35-40 Items. Die zu den Aufgaben verwendeten Texte machen 500-600 Wörter aus.
Die Aufgaben basieren auf Texten.
Eine Aufgabe kann auch nach mehreren sprachlichen Erscheinungen fragen.

Bewertung

Sie erfolgt auf Grund der zentralen Korrektur- und Auswertungsanweisung. Die in diesem Prüfungsteil erhaltenen Punkte werden mit Hilfe einer zentralen Kriterienliste in Prüfungspunkte umgerechnet.

HÖRVERSTEHEN

Ziel des Prüfungsteils ist zu ermessen, ob der Prüfling fähig ist auf dem gegebenen Sprachgebiet das allgemein angenommene oder davon wenig abweichende Sprechen entsprechend den normalen Verstehenszielen zu verstehen.

Die Prüfung misst die folgenden Stufen: globales Verstehen der Kommunikationsabsichten des Textes (globales Verstehen), nach gegebenen Gesichtspunkten Informationen aus dem Text heraus suchen (selektives Verstehen). Die Prüfung misst das detaillierte Verstehen des Textes nicht.

Zur Lösung der Prüfung muss der Prüfling auch fähig sein, die Strategien des Verstehens gebrauchen zu können.

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling fähig ist,
- das Wesentliche des Textes zu verstehen,
- den Gedankengang des Textes zu verstehen und ihm zu folgen,
- die Schlüsselinformationen zu verstehen (z.B. Personen, Zeit, Ort, Richtung, Menge, Grund/Ursache),
- die zum Verstehensziel nötigen Angabeninformationen zu erfassen,
- die verschiedenen Strategien zu verwenden (z.B.: Folgerung auf die Bedeutung der unbekannten Wörter aus dem Kontext).
- Pro- und Kontraargumente eines gegebenen Standpunktes zu verstehen,
- den Ton des Textes zu erkennen, auf das Verhältnis der Sprechenden zueinander zu schlussfolgern.

Texte in der Prüfung
- authentische oder in kleinem Maße adaptierte Texte, die zum Zweck normaler mündlicher Mitteilung zustande gekommen sind,
- Texte, die ein Ganzes bilden,
- Texte, deren Länge und Inhalt das Gedächtnis des Prüflings nicht überflüssigerweise belasten,
- Texte, deren akustische Qualität einwandfrei ist,
- sie werden in normalem Sprechtempo von Muttersprachlern vorgetragen,
- bei ihrer Auswahl ist der Teil *Themenkreise* maßgebend,
- thematisch entsprechen sie den Lebenserfahrungen und dem allgemeinen Bildungskriterien,
- zu ihrem Verständnis sind keine Kenntnisse erforderlich, die über das Bildungsniveau der Abiturprüfung hinaus gehen,
- sie können wegen ihrer Authentizität Wörter, Ausdrücke beinhalten, deren Kenntnis auf dem gegebenen Niveau nicht verlangt wird. Ihr Verstehen aber ist zur erfolgreichen Lösung der gegebenen Aufgabe keine nötige Voraussetzung.

In der Prüfung können folgende Textarten vorkommen
- öffentliche Ankündigungen, Mitteilungen (z.B. auf dem Bahnhof, auf dem Flughafen, im Warenhaus),
- aufgenommene Telefontexte (z.B.: Anrufbeantworter, Informationsdienste: Verkehrinformation, Öffnungszeiten, Fahrplan),
- Anweisungen (z.B.: auf der Straße, auf dem Flughafen, auf dem Bahnhof),
- Mitteilungen durch Medien (z.B. Wetterbericht, Werbung, Programme, Kurznachricht),
- Gespräche, Telefongespräche,
- Reportage, Interviews,
- Berichte,
- populärwissenschaftliche Texte über allgemeine Themen,
- belletristische Texte: kurze Prosaauszüge, Gedichte (vorgelesen), vertonte Gedichte.

Der Unterschied zwischen den zwei Ebenen liegt in der Weise der Annährung an das gegebene Thema, im Umfang der Texte, in der inhaltlichen und sprachlichen Komplexität sowie im unterschiedlichen Schwierigkeitsgrad der Aufgaben.

Der Schwierigkeitsgrad kann auch durch weitere Faktoren beeinflusst werden, wie das Sprechtempo, Zahl der Sprechenden, Artikulation, Hintergrundgeräusche.

Bei der Oberstufe können auch Texte vorkommen, die sich dem gegebenen Thema verallgemeinert nähern, eventuell nuancierte Mitteilungen und Gegenmeinungen beinhalten.

In der Oberstufenprüfung können auch differenziertere Formen der Standardsprache vorkommen.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

In der Prüfung können die folgenden Aufgabentypen vorkommen:
- Antwortauswahl
- Behauptung richtig/falsch
- einander zuordnen (z.B. Person und Aussage, Auswahl von Bildern zum Text),
- Feststellen der Reihenfolge von Ereignissen,
- Ausfüllen von Drucksachen und Formularen,
- Ausfüllen von Tabellen,
- Ergänzen von Lückensätzen,
- offene Fragen mit kurzer Antwort.

Der Test hat der Aufgabentypologie gemäß eine ungebundene Struktur, d.h. jeder aufgezählte Aufgabentyp kann darin vorkommen.

Der Prüfling hört sich 2-3 Texte an, deren Gesamtdauer 8-10 Minuten ausmacht. Der Test beinhaltet 2-3 Aufgaben, etwa 25-30 Items.

Der Prüfling kann sich jeden Text zweimal anhören.

Die Tonaufnahme enthält die Aufgabendefinition, zweimal die Texte, sowie die zum Lesen und zur Lösung der Aufgaben nötigen Pausen. Die Aufgabendefinitionen auf der Tonaufnahme und auf dem Aufgabenblatt stimmen wortwörtlich überein.

Hilfsmaterialien zur Lösung der Aufgaben: CD-Player, der von der Institut gesichert wird, an der die Kommission tätig ist.

Bewertung

Sie erfolgt auf Grund der zentralen Korrektur- und Auswertungsanweisung. Die Umrechnung der in diesem Teil erreichten Punkte in Prüfungspunkte erfolgt mit Hilfe der zentralen Anweisung. Wenn mehrere Antworten akzeptierbar sind, beinhaltet die Anleitung die sich aus dem Text ergebenden möglichen Antworten bzw. die Inhaltselemente, die in der richtigen Antwort unentbehrlich sind.

Die Aufgaben werden ausschließlich nach inhaltlichen Gesichtspunkten bewertet, d.h. grammatische und Orthographiefehler werden nicht berücksichtigt.

SCHREIBFERTIGKEIT

Ziel des Prüfungsteiles ist festzustellen, auf welcher Ebene sich der Prüfling in deutscher Sprache schriftlich ausdrücken bzw. schriftliche Aufgaben zur Verwirklichung verschiedener Kommunikationsziele lösen kann.

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung misst, ob der Prüfling fähig ist
- sich in den gegebenen Situationen und Rollen zu äußern bzw. die gegebenen Kommunikationsabsichten zu verwirklichen (siehe *Kommunikationssituation und Absichten*),
- Texte verschiedener Art über Themen aus dem Teil *Themenkreise* zu schreiben,
- kohärente Texte zu schreiben (mit Voraus- und Rückweisung, grundsätzlichen Synonymen und Konjunktionen),

- seine Aussage logisch und den Anforderungen der gegebenen Textart entsprechend zu ordnen sowie das Schriftwerk entsprechend aufzubauen und zu gliedern,
- der Textsorte, der Mitteilungsabsicht, dem Verhältnis zum Adressaten den entsprechenden Stil und Ton zu finden,
- ein den Formeigenschaften der gegebenen Textart entsprechendes Schriftwerk zu schaffen,
- sich so auszudrücken, dass durch eventuelle grammatische Ungenauigkeiten, Wortgebrauch das Verstehen nicht behindert wird.
- seine Gedanken sprachlich richtig und genau auszudrücken,
- seinen Standpunkt und seine Argumente konsequent, kompakt und nuanciert auszuführen.

Der Prüfling muss folgende Textarten produzieren:
- die mit echter Kommunikationsabsicht entstehen,
- die für den Leser klar und verständlich sowie geeignet sind, das Kommunikationsziel zu erreichen,
- bei denen die Textart festgelegt ist,
- die thematisch den Lebenserfahrungen und dem Interesse dieses Alters entsprechen,
- die zum Schreiben keine das Abitur überschreitenden Kenntnisse erfordern.

In der Prüfung sind folgende Textarten zu produzieren:
- Nachricht, Merkzettel,
- kurze, private Mitteilung,
- Tagebucheintragung,
- Ansichtskarte,
- Einladung,
- privater oder offizieller Brief,
- Analyse - nach gegebenen Gesichtspunkten - eines Werkes: Prosaauszug, Auszug aus einem Drama, lyrisches Werk
- Beschreibung, Vergleich von Bildern, Bilderreihen.
- Argumentieren über sprachliche, literarische und kulturelle Fragen (die Aufgabe beinhaltet einen Textauszug),
- Vergleich zweier Texte nach gegebenen Gesichtspunkten. Die Aufgabe gibt die hervorgehobenen Gesichtspunkte (thematische, stilistische) an.

Unter den Texten können auch Werke der zeitgenössischen Literatur vorkommen.

Der Unterschied zwischen den zwei Ebenen liegt in der Weise der Annährung an die Themen, im Umfang der zu schaffenden Texte, in den Charakterzügen der sprachlichen Formulierung.

Der Prüfling in der Oberstufenprüfung ist fähig, sich dem gegebenen Thema auch im Allgemeinen zu nähern und es als umfassendes Problem erörtern.

Für die sprachliche Formulierung ist charakteristisch, dass der Prüfling in der Oberstufe ausführlich, mit einem gewählten Wortschatz und anspruchsvollen sprachlichen Strukturen schreibt.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

Die Aufgaben basieren auf den Listen der *Kommunikationssituationen* sowie *Themenkreise.*

Beim Messen der Schreibfertigkeit werden wahre Kommunikationssituationen geschaffen, d.h. die Situation, in der das Schriftwerk entsteht, wird angegeben, die dazu passende Textsorte genannt, ebenso das Ziel, das Thema und der Adressat des Schriftwerkes sowie die Art des Verhältnisses zwischen Schreiber und Leser. All dies bestimmt Stil und Ton des Textes.

In der Prüfung kann folgender Aufgabentyp vorkommen:

- Der Prüfling reagiert auf gegebene verbale und/oder visuelle Hilfsmittel nach angegebenen Gesichtspunkten. Der Prüfungsteil besteht aus 2 Aufgaben.

In der ersten Aufgabe reagiert der Prüfling schriftlich auf einen informativen Text, indem er einen Text im Umfang von etwa 80-100 Wörter schreibt.

In der zweiten Aufgabe kann der Prüfling unter zwei Themen wählen. Über das ausgewählte Thema hat er einen Text mit etwa 300-350 Wörtern nach gegebenen Gesichtspunkten zu schreiben, er muss auch seine Meinung anführen.

Bewertung

Allgemeine Kriterien:

- Kriterien der inhaltlichen Darstellung: Verstehen des Themas, sprachliche und literarische Allgemeinbildung, kulturgeschichtliche Assoziationen, persönliche Stellungnahme, Weltkenntnis, Hervorheben des Wesentlichen,
- Kriterien der Textstrukturiertheit: Entsprechung der verlangten Gattung, Gliederung, strukturelle Proportionalität, Einhalten des Umfanges,
- Kriterien der sprachlichen Qualität des Textes: sichere Kenntnis der Standardsprache: Grammatik, Wortschatz, Rechtschreibung, korrekter Vortrag, leserliche Handschrift, ordentliches Schriftbild.

Die Bewertung wird mit Hilfe der zentralen Korrektur- und Bewertungsanweisung durchgeführt.

Mündliche Prüfung

Sprechfertigkeit, Nationalitäteninhalt

Der Prüfungsteil hat das Ziel festzustellen, ob der Prüfling fähig ist, seine Gedanken auf dem sprachlichen Niveau, das in den Abituranforderungen festgelegt ist, in deutscher Sprache mündlich auszudrücken und ein den wahren Kommunikationsabsichten entsprechendes Gespräch zu führen.

In der Prüfung wird ermessen, in welchem Maße und in welcher Qualität der Prüfling zur mündlichen Trans- und Interaktion fähig ist, deren Teile sowohl rezeptive als auch produktive Fertigkeiten (Sprechverstehen, Sprechfähigkeit) sind. Der Prüfling soll fähig sein, sowohl ein Thema selbstständig auszuführen als auch am Gespräch interaktiv teilzunehmen.

Inhaltlicher und formaler Charakter der mündlichen Aufgaben

Inhaltliche Struktur

Die Prüfung ermisst, ob der Prüfling fähig ist,

- sich in den gegebenen Situationen und Rollen zu äußern bzw. die angegebenen Kommunikationsabsichten zu verwirklichen (siehe Teil *Kommunikationssituationen und - absichten*),
- an Gesprächen über gegebene Themen (Literatur, Kultur, Sprache) teilzunehmen (siehe Teil *Themenkreise*),
- seine Aussage verständlich und zusammenhängend auszudrücken,
- so zu sprechen, dass seine Aussprache, Intonation und sein Sprechtempo das Verstehen nicht behindern,
- einfache Kommunikationsstrategien zu verwenden,
- beim Sprechen die Grundlagen der Höflichkeitsrituale des Zielsprachenlandes und des entsprechenden Stils zu verwenden,
- sich so ausdrücken, dass eventuelle grammatische und lexikalische Ungenauigkeiten das Verstehen nicht behindern.
- seine Gedanken nuanciert ausdrücken, seinen Standpunkt, seine Argumente fließend, konsequent und kompakt ausführen,
- mit einer Aussprache, einem Akzent und Tempo sprechen, damit seine Rede gut verstanden werden kann,
- abwechslungsreiche Kommunikationsstrategien zu verwenden,
- seine Gedanken hinsichtlich Sprachrichtigkeit genau ausdrücken,

- mit einer anspruchsvollen Satzkonstruktion sprechen, die einer differenzierten Gedankenweise entsprechen.

Charakteristika der Aufgaben und Aufgabenreihen

Die Situationen und Rollen der Prüfungsaufgaben basieren auf den Listen der *Kommunikationssituationen und -absichten, Themenkreise, Kenntniskreise, grammatische Strukturen, Wortschatz.*

Die Aufgaben entsprechen thematisch den Lebenserfahrungen und dem Interesse des Alters, ihre Lösung verlangt keine das Abitur überschreitende Kenntnisse.

Die Aufgabendefinition gibt die Situation und die Beschreibung der Rolle des Prüflings eindeutig an.

Im Prüfungsgespräch spielt der Prüfling die aktive Rolle.

In der Prüfung können folgende Aufgabentypen vorkommen:

- Diskussion (Meinungsunterschiede zeigen und überwinden),
- Selbstständige Themenerörterung auf Grund verbaler und/oder visueller Hilfsmittel.

Zum mündlichen Prüfungsteil werden die Thesen zentral erstellt. Die Thesenreihe besteht aus 20 Thesen. Die Thesenreihe bearbeitet die Literatur, Kultur und Sprache der ungarndeutschen Minderheit auf Grund des Kapitels *Themenkreise, Wissenskreise, grammatische Strukturen, Wortschatz.*

Die Aufgaben werden vom Prüfling gezogen, die Vorbereitungszeit beträgt 10 Minuten. Die Prüfung dauert 20 Minuten.

Der Prüfungsteil beginnt mit einem kurzen *Einführungsgespräch*. Ziel der Fragen ist, den Prüfling auf den Gebrauch der deutschen Sprache einzustimmen. Das hier Verlautete zählt nicht zur Prüfungsleistung.

In der ersten Aufgabe interpretiert der Prüfling ein oder mehrere deutschsprachige Zitate und führt seine Meinung dazu aus, dabei muss er auch auf die die Diskussion stimulierenden Bemerkungen des Prüfers reagieren.

In der zweiten Aufgabe hat der Prüfling ein Thema über Literatur, Sprache oder über Kultur der ungarndeutschen Minderheit ausführlich und zusammenhängend zu erörtern, und zwar auf Grund gegebener Gesichtspunkte. Als Hilfsmittel können Bilder, Fotos, Abbildungen, Landkarten oder kurze geschriebene Texte dienen. Der Prüfer kann im Voraus bestimmte weitere Fragen stellen, die die Meinungsäußerung stimulieren.

Zur Lösung der Aufgabe darf kein Wörterbuch verwendet werden. Zur Vorbereitung ist aber die Verwendung von literarischen Textsammlungen, Bänden erlaubt, die von der Institution, an der die Kommission tätig ist, gesichert werden.

Der Unterschied zwischen den zwei Ebenen liegt in der Weise der Annährung an die Themen und im Niveau der sprachlichen Leistung, d.h. in den Charakterzügen der sprachlichen Umformung.

In der Obenstufenprüfung kann der Prüfling über das gegebene Thema auch allgemein sprechen und seine Meinung ausführen.

Für die sprachliche Formulierung ist charakteristisch, dass sich der Prüfling ausgewählter und nuancierter ausdrückt.

Die Aufgabenbestimmung und die verbalen Hilfsmittel werden in deutscher Sprache geschrieben, ihr Sprachniveau ist niedriger als das Niveau der Prüfungsteile für rezeptive Fertigkeiten. Die visuellen Hilfsmittel repräsentieren den Kulturkreis der deutschen Minderheit.

Bewertung

Allgemeine Bewertungskriterien:

- Inhalt: Themenentfaltung, Orientiertheit in Sprache, Literatur und Kultur, Problemempfindlichkeit, genauer Vortrag eines dem Thema entsprechenden Textes
- Vortragsweise: dem Thema entsprechender klarer Aufbau, klare sprachliche Form, Hervorheben des Wesentlichen.
- Sprachliche Formulierung, der Situation entsprechender Wortgebrauch.

Die Bewertung erfolgt auf Grund einer zentral ausgearbeiteten analytischen Skala, die auch die ausführliche Beschreibung der Gesichtspunkte enthält.

DEUTSCHE NATIONALITÄTENSPRACHE UND -LITERATUR

I. DETAILLIERTE BESCHREIBUNG DER PRÜFUNGSANFORDERUNGEN

A) KOMPETENZEN

MITTELSTUFE UND OBERSTUFE

1. Leseverstehen

1.1 Informationsverarbeitung und Beurteilung

Zielgerichtete und kritische Nutzung von Informationen: Auswahl und Neugestaltung in Bezug auf das Thema und das Leseziel

1.1.1 Kenntnisse über Printmedien und elektronische Informationsquellen und deren Nutzung (z. B. ein- und zweisprachige Wörterbücher, Anthologien, Lexikon und elektronische Presse usw.)

1.1.2. Nutzung von lexikalisch-grammatischen und literarischen Kompetenzen zur Analyse, Produktion und zum Vergleich und zur Beurteilung von Texten in Printmedien und elektronische Informationsquellen

1.1.3 Entwicklung von persönlichen Stellungnahmen zu Gedanken, Wissensbeständen und Meinungen

1.2 Analyse von literarischen und nichtliterarischen Texten

1.2.1 Anhand von Analyse, Vergleich und Wertung belletristischer, journalistischer und Übungstexte Beschreiben von Gedankengängen, Ausdrucksweisen und die Kennzeichnung der Gattung, Textgestalt, grammatischen Struktur und des Stils sowie deren Funktionen

1.2.2 Die Identifizierung dessen, das Verständnis und die Präsentation dafür, dass Literatur Träger und Ausdruck für unterschiedliche Epochen und menschliche Erfahrungen/Wahrnehmungen, Denkweisen und ethische Überlegungen ist

1.2.3 Erkenntnis des aufeinander verweisenden Bedeutungsunterschieden innerhalb und zwischen Texten

1.2.4 Erfassung des kommunikativen Kontextes als Ziel von geschriebenen Mitteilungen und Veröffentlichungen

Erkenntnis und Rekonstruierung von Autorauffassungen und -meinungen, Einschätzung und Wertung von des Grundgedankens und der Kohärenz der Aussagen

1.2.5 Sachliche oder individuelle Reaktion zur Lektüre anhand vorgegebener Gesichtspunkte zum Ausdruck bringen

2. Schriftliche Textproduktion

Ausdruck von persönlicher Meinung; Orientiertheit und Kenntnisse in verschiedenen Themenbereichen und Gattungen beruhend auf einem umfangreichen Lektürewissen;

2.1 Anfertigung von Berichten, argumentierenden und essayartigen Texten zum angegebenen Thema

2.2 Selbstständige Textproduktion anhand von formulierungstechnischen Schritten um Erstellen eines Aufsatzes „von der Idee bis zur Ausführung", inbegriffen Selbstkontrolle und Fehlerkorrektur

2.3 Ziel ist eine dem Gegenstand angemessene und stilgerechte Darlegung unter Anwendung der Normen der Standardsprache und sicherer Orthografiekenntnisse bei übersichtlichem, lesbarem Schriftbild

2.4 Schriftliche Erörterung von Fragen und Problemen, eigenständige Meinungsäußerung, Formulierung von Standpunkten und Schlussfolgerungen anhand argumentativer Methoden

2.5 Anfertigung offizieller Textsorten (z. B. Brief, Lebenslauf, Bewerbung) unter Anwendung struktureller, inhaltlicher und sprachlicher Normen

3. Kommunikation/mündliche Textproduktion

3.1 Der Gesprächssituation und dem -thema entsprechend unter Einhaltung der sprachlichen Normen selbstständig ausgedrückte Äußerung

3.2 Anwendung von vielfältigen Kommunikationsstrategien unter Einhaltung der phonetischen, grammatischen bzw. grammatikalischen Regeln

4. Umgang mit Begriffen

4.1 Formell stichhaltiges Vorstellen und zutreffender Vortrag von Textanalysen, Leseerlebnissen und persönlichen Stellungnahmen

4.2 Selbstständiger Gebrauch von moralischen, ästhetischen, poetischen und stilistischen Begriffen entsprechend der Gesprächssituation

B) WISSENSBEREICHE

OBERSTUFE UND MITTELSTUFE

Die Ober- und Mittelstufe unterscheiden sich weniger hinsichtlich ihrer inhaltlichen Aspekte, allerdings bedeutend in Bezug auf Qualitätsanspruch und Bewertung.

Die Oberstufe unterscheidet sich in erster Linie dadurch von der Mittelstufe, dass sie ein andere qualifizierteres Wissen misst, anders ausgedrückt setzt sie eine höhere Sicherheit bezüglich der Aneignungen und Interpretation sprachlicher und literarischer Kenntnisse voraus.

1. DIE DEUTSCHE SPRACHE

1.1. Sprachrichtigkeit

Themen	Mittelstufe	Oberstufe
1.1.1. Das Wort	- Kenntnis grundlegender grammatischer Termini - gründliche Morphologiekenntnisse (Deklination von Pronomina, Verbkonjugation, Tempusformen, Modi der Verben) - korrekter Gebrauch von Verbrektionen; - sichere Anwendung der deutschen Rechtschreib- und Interpunktionsregeln	- Kenntnis und Anwendung von wichtigen Termini der deutschen Grammatik - bewusste Vermeidung des Einflusses ungarischer Interferenzen
1.1.2. Der Satz	- Identifizieren von syntaktischen Phänomen in belletristischen und Alltagstexten - Erkennen der Rolle von Satzgliedern und Gliedsätzen - Erkennen des Objekt-Begriffs und sein richtiger Gebrauch, Einsatz unterschiedlicher Adverbialbestimmungen - Bildung korrekter Satzverbindungen und Satzgefüge mithilfe verschiedener	- Verwendung der Objekte und anderer Satzglieder in der korrekten Reihenfolge - Transformationen von Satzstrukturen anhand unterschiedlicher Gesichtspunkte

	Konjunktionen	
1.1.3. Die Wortbildung und -bedeutung	- Wichtige Struktureinheiten der Wortbildung (Zusammensetzung, Präfix, Infix, Suffix) deren Einsatz im eigenen Sprachgebrauch - Begriffe der Unter- und Überordnung - sprachlich korrekte Definition von Termini - geübter Umgang mit ein- und zweisprachigen Wörterbüchern - polyseme, verwandte und antonyme Wörter - Erkennen der Bedeutungsunterschiede und deren korrekter Gebrauch - Idiome in der gesprochenen und geschriebenen Sprache, ihre Bedeutung und Einsatzmöglichkeiten im Text	- vielseitige Wortbildungsmethoden im eigenem Sprachgebrauch - routinierte Verwendung von Rechtschreibungsbüchern und Synonymwörterbüchern - selbstständige Verwendung von Idiomen
1.1.4 Sprache und Stil	- grundlegenden stilistische Kenntnisse und deren Anwendung mündlich und schriftlich, Bemühen um korrekten Sprachgebrauch - Wissen über den stilistischen Wert der im Deutschen vorkommenden Wörter und deren Gebrauch - die unterschiedlichen Ebenen des Sprachgebrauchs (Literatursprache, Standardsprache, Jugendsprache) - deren Unterscheidung in authentischen Texten - Erkennen von Dialektausdrücken und deren stilistischem Wert - die modale Bedeutungen der Verben (Bedingung, Wahrscheinlichkeit, Einhalten der Distanz usw.) - verschiedene Ausdrucksformen der indirekten Rede und das Erkennen ihrer Funktion in literarischen Werken und in der Mediensprache - Erkennen von Unterschieden zwischen	- Verwendung von Fremdwörtern in entsprechenden Textzusammenhängen - den verschiedenen Stilebenen entsprechend angemessener Einsatz von Ausdrücken - Bedeutung und Wirkung wichtiger modaler Ausdrücke - eigenständiger Gebrauch der verschiedenen Formen der indirekten Rede - sichere Beherrschung der Kriterien der gesprochenen und geschriebenen Sprache, im mündlichen wie schriftlichem Sprachgebrauch

	geschriebener und gesprochener Sprache. Den eigenen mündlichen und schriftlichen Sprachgebrauch dementsprechend umformen.	
1.1.5. Text, Sprache, Kommunikation	- Erkennen der Bedeutung und Funktion von sprachlichen Erscheinungen in authentischen Texten - Normen der in der Umgangssprache gebräuchlichen Textsorten (Gesuch, Lebenslauf, Bewerbung) - Sprachsituation und Kriterien der Überzeugung, Diskussion und Argumentation - die Unterscheidung von Textsorten der gedruckten und elektronischen Massenkommunikationsmittel	- Vergleich von Mitteilungen in Medien und populärwissenschaftlicher Texte z. B. unter dem Aspekt des Wortgebrauchs, des Stils

1.2 Themenkreise

Die in den mündlichen und schriftlichen Prüfungen Verwendung findenden Texte und die darauf beruhende Kommunikation können den nachfolgend angeführten Themenkreisen zugeordnet werden. Die Themen stammen zum Großteil von der Prüfungsliste des „Sprachdiploms der KMK-Stufe II".

Während die Behandlung der Themen auf der Oberstufe allgemein, abstrakt und in komplexer Weise erfolgt, ist die Vermittlung auf der Mittelstufe auf individuelle, konkrete bzw. einfache Ziele ausgerichtet.

Alltag und Familie
Die Welt der Jugendlichen und die der Erwachsenen
Schule und Bildung
Sport und Freizeit
Das Individuum und die Gesellschaft
Die Rolle des Mannes und die der Frau
Kultur und Wissenschaft
Technik und Fortschritt
Natur und Umwelt
Arbeitswelten
Begegnung mit dem Anderssein
Die Medienwelt
Politik und Europa
Vergangenheit und Gegenwart
Zukunftsvorstellungen

1.3 Termini (kursiv gedruckt: grammatische Termini für die Oberstufe)

Grammatische Termini
Das Verb
- Tempus (Präsens, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur)
- Modus (Indikativ, Imperativ, Konjunktiv I, II)
- Genus (Aktiv, Vorgangspassiv/Zustandspassiv)
- Modalverb
- sich-Verb, unpersönliches Verb
- Konjugation, konjugieren
- Infinitiv, Partizip Präsens/Perfekt
Das Substantiv
- Genus (maskulin, feminin, neutral)
- Numerus (Singular/Plural)
- Kasus (Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv)
- Deklination, deklinieren
Der (bestimmte/unbestimmte) Artikel
Das Adjektiv
- Deklination
- Komparation (Positiv, Komparativ, Superlativ)
Das Pronomen
- Personal-, Possessiv-, Demonstrativ-, Relativ-, *Reflexiv-, Interrogativ-, Indefinitivpronomen*
- *Pronominaladverb*
Das Adverb - Lokal-, Temporal-, Modaladverbien
Das Numerale
Die Konjunktion
Die Präposition
Das Modalwort
Die Wortbildung - zusammengesetztes Wort (Kompositum), Ableitung, *Präfigierung/Präfix*
Das Satzglied (Subjekt, Prädikat, Akkusativ-, Dativ-, Genitiv-, Präpositionalobjekt, Attribut, Lokal-, Temporal-, Modalbestimmung)
Die Rektion, *Valenz von Verben, Substantiven, Adjektiven*
Die Satzverbindung, das Satzgefüge
Der Gliedsatz - Hauptsatz/Nebensatz (Subjekt-, Objektsatz, Temporal-, Lokal-, *Kausal-*, Final-, Relativ-, *Konditionalsatz, Konzessivsatz)*
Infinitivkonstruktion
Indirekte Rede
Das Homonym, das Synonym, das Antonym
Das Idiom
Der Nominal-/Verbalstil
Der Kontext
Der Dialekt, die Umgangssprache, die Hochsprache
Die Zweisprachigkeit

2. DEUTSCHE LITERATUR

Themen	Mittelstufe	Oberstufe
2.1. Autoren und Werke 2.1.1. Kenntnisse über Werke von Autoren in verschiedenen Literaturepochen	Lessing: Fabeln Nathan, der Weise (Auszüge) Goethe: Prometheus Willkommen und Abschied Balladen Faust I. (Auszüge) Schiller: Balladen Kabale und Liebe Hoffmann: Das Fräulein von Scuderi Heine: Buch der Lieder (frei gewählte Gedichte) Deutschland. Ein Wintermärchen (Caput I.) Lenau: Schilflieder Eichendorff: (frei gewählte Gedichte) Keller: Romeo und Julia auf dem Dorfe Fontane: Effi Briest Hauptmann: Bahnwärter Thiel Rilke: Herbsttag Der Panther Kafka: Die Verwandlung oder Vor dem Gesetz und andere Parabeln Brecht: Mutter Courage und ihre Kinder oder Leben des Galileo Galilei Der gute Mensch von Sezuan oder Der kaukasische Kreidekreis Th. Mann: Mario und der Zauberer Borchert: Kurzgeschichten, Erzählungen	Goethe: (frei gewählte Gedichte) Faust II. (Schlussteil) Die Leiden des jungen Werther (empfohlene, keine Pflichtliteratur) Schiller: (frei gewählte Gedichte) Heine: Deutschland. Ein Wintermärchen (weitere Auszüge) Lenau: (frei gewählte Gedichte) Büchner: Woyzeck (empfohlene, keine Pflichtlektüre) Storm: Der Schimmelreiter (empfohlene, keine Pflichtliteratur) Rilke: (frei gewählte Gedichte) Th. Mann: Tonio Kröger
	Draußen vor der Tür Böll: Die verlorene Ehre der Katharina Blum Dürrenmatt: Die Physiker oder Der Besuch der alten Dame Frisch: Andorra oder Biedermann und die Brandstifter	(empfohlene, keine Pflichtliteratur) Böll: Frei gewählte Erzählungen

	Interpretierung der Werke auf Grund tiefer Textkenntnis. Erkennen und Aufzeigen der Zusammenhänge zwischen sprachlichen, inhaltlichen und strukturellen Spezifika. Äthischer Bezug, Aktualisierung in den Werken aufgeworfenen Hauptfragen	Gattungsspezifika, Zusammenhänge von Thema, Komposition, Sprachgebrauch, Motiven und Gesichtspunkt des Autors.
2.1.2. Ungarndeutsche Autoren und ihre Werke	Frei gewählte Werke von V. Koch J. Michaelis, E. Rittinger, R. Becker, J. Mikonya, C. Klotz usw. Charakteristische Themen in der ungarndeutschen Literatur nach dem Zweiten Weltkrieg (Muttersprache, Zweisprachigkeit, Heimat, Vaterland, Identität, Traditionen usw.) und deren Tendenzen	
2.2. Interpretationsstufen 2.2.1. Epochen, Stile	Aufzeigen der wichtigeren Charakteristika der aufgezählten Epochen auf Grund der gegebenen literarischen Werke. Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik, Romantik, Vormärz, Realismus, Naturalismus, Literatur der Jahrhundertwende, Emigration und Faschismus, Kriegsliteratur, Nachkriegsliteratur	Aufzeigen der Charakteristika und Wirkung verschiedener Darstellungsmethoden auf Grund gegebener Werke
2.2.2. Themen, Motive	Erkennen und Interpretieren der Varianten von Motiv und Thema in den gelesenen Werken Vergleich von Gedichten mit ähnlichem Thema und Motiv aus verschiedenen Epochen (z. B.: Liebe, Natur, Jahreszeiten, Heimatliebe usw.)	Vergleich der Gedanken-, Motiv- und thematischen Übereinstimmung und Unterschiede verschiedener Werke
2.2.3. Gattungen	Erkennen der Form und Inhaltscharakteristika der Epik, Lyrik, Drama, Aufzeigen derer auf Grund der	

	gegebener Werke Angabe und Vergleich von gleichen und verschiedenen Charakteristika von Werken in verschiedenen Epochen (z. B. Fabel, Ballade, Kurzgeschichte, Novelle, Parabel, Drama, Roman) Charakterisierung des epischen Theaters.	

2.6. Begriffe (Erwartungen für die Oberstufe werden kursiv gedrückt)

Gattungen: Epik, Lyrik, Drama

Epische Gattungen: Roman (*Entwicklungsroman*, Briefroman, *Gesellschaftsroman*, Familienroman, Kriminalroman), Novelle, Erzählung, Kurzgeschichte, Anekdote, Sage, Fabel, Parabel, Gleichnis, Märchen

Lyrische Gattungen: *Elegie*, Hymne, Lied, Ode, Sonett, konkretes Gedicht/ konkrete Poesie

Dramatische Gattungen: Komödie/ Lustspiel, Tragödie/ Trauerspiel, dramatisches Gedicht, Hörspiel, Ballade *Erzählsituation*, Erzählperspektive, Ich-Erzählung, Monolog, Dialog, direkte/ indirekte Rede, Handlung, Beschreibung, Bericht, Episode, Kapitel, Rahmen

Erlebnislyrik, Gelegenheitslyrik

Vers/Strophe/Reim (Paarreim, Kreuzreim, umarmender Reim), Strophenbau, Rhythmus, Klang, Refrain, Alliteration, Zeilensprung, Personifizierung, Vergleich, Metapher, Allegorie, Ausruf, *lyrisches Ich*

Dramatische Handlung, Exposition, Entwicklung der Handlung, Spannung/Steigerung, Höhepunkt, Lösung, Katharsis

Inszenierung, Bühnenbild, Mimik, Gestik,

Dramentheorie, episches Theater, V-(Verfremdungs-) Effekt, Narrator, Distanz(ierung)

absurd, grotesk, paradox

Symbol, Schlüsselwort

Humor, Ironie, Satiere, Spott

Charakter

Literarische Epochen, Stilrichtungen-Minnesang, Aufklärung, Sturm und Drang, Klassik, Romantik, Vormärz/Junges Deutschland, bürgerlicher/kritischer Realismus, Naturalismus, Jahrhundertwende, Expressionismus, Symbolismus, Weimarer Republik, Exilliteratur, Nachkriegsliteratur, Gegenwartsliteratur

Kunstpoesie, Volkspoesie

Trümmerliteratur, Stunde 0

Interpretation, Kritik, Wertung, Zensur

II. Beschreibung der Prüfung

Teile der Prüfung

Mittelstufe		Oberstufe	
Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
240 Minuten	15 Minuten	240 Minuten	20 Minuten

100 Punkte	50 Punkte	100 Punkte	50 Punkte

Hilfsmittel

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Vom Prüfling gesichert	Zur II. Aufgabe Rechtschreib-wörterbuch, einsprachiges bzw. zweisprachiges Wörterbuch, Anthologie	KEINE	Rechtschreib-wörterbuch, einsprachiges bzw. zweisprachiges Wörterbuch, Anthologie	KEINE
Von der Institution gesichert, an der die Kommission tätig ist	KEINE	Anthologie und andere gedruckte bzw. elektronische Medien, die mit der Aufgabenstellung zusammenhängen	KEINE	Anthologie, Bände und andere gedruckte bzw. elektronische Medien, die mit der Aufgabenstellung zusammenhängen

Zu veröffentlichen

	Mittelstufe		Oberstufe	
	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung	Schriftliche Prüfung	Mündliche Prüfung
Stoff	NICHTS	Titel der Thesen	NICHTS	Titel der Thesen
Wann?	NICHTS	Laut Verordnung	NICHTS	Laut Verordnung

MITTELSTUFE

Struktur der Prüfung

Schriftliche Prüfung		Mündliche Prüfung	
240 Minuten		15 Minuten	
I. Aufgaben zum Textverständnis 60 Minuten	II. Textproduktionsaufgaben 180 Minuten	Erörterung einer sprachlichen Subthese	Erörterung einer literarischen Subthese
30 Punkte	70 Punkte	50 Punkte	

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

In der schriftlichen Prüfung muss der Prüfling eine zentral gestellte Aufgabenreihe lösen. Der Prüfling löst zuerst die I. Aufgabenreihe. Nach Ablauf von 60 Minuten sammelt der Lehrer, der die Aufsicht hat, die Prüfungsarbeiten ein.

Danach werden die Blätter für die II. Aufgabenreihe verteilt und vom Prüfling ausgearbeitet.

Inhaltliche Struktur

Die schriftliche Prüfung basiert auf den detaillierten Prüfungsanforderungen. Damit im Zusammenhang wird das Verstehen der Texte der schriftlichen Prüfung bzw. die selbstständige Formulierung eines Textes verlangt.

Die schriftliche Prüfung beinhaltet also eine Aufgabenreihe im Bereich Textverstehen, und drei Aufgaben im Bereich Textproduktion. Von den Textproduktionsaufgaben wählt sich der Prüfling eine und löst sie.

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

Aufgaben zum Textverstehen

Im Allgemeinen basiert die Textverstehensaufgabe auf einem Text im Umfang von 500-700 Wörtern, der ein Essay, ein publizistischer Text (ein Auszug oder Ganztext) oder ein Sachtext ist. Die Lösung der Aufgabe besteht im Allgemeinen in kurzen, erklärenden Antworten auf die Fragen, in Entscheidungen zwischen Antwortvarianten, bzw. in der Umschreibung oder Erklärung von bestimmten Ausdrücken aus dem Text.

Die Fragen für das Textverstehen können ausgerichtet sein auf:

- das Identifizieren von einer direkt im Text vorhandenen Tatsache, Feststellung,
Stellungnahme
- das Verhältnis von Titel und Gesamtheit des Textes
- den Standpunkt des Autors
- die Erklärung von Ausdrücken im Text
- grammatische und stilistische Merkmale des Textes und deren textliche Funktion
- die Zusammenfassung und Komprimierung bestimmter Absätze des Textes

Aufgaben zur Textproduktion

Der Prüfling wählt von drei, voneinander im Thema und Typ abweichenden Aufgaben eine aus. Der Umfang der ausgewählten Aufgabe umfasst min. 500 Wörter. Wenn die Lösung der Aufgabe das vorherige Kennen eines konkreten Werkes voraussetzt, darf das nur eines der im Kanon als Pflichtlektüre angegebenes Werk sein.

Die Aufgaben sind die Folgenden:

- Interpretation eines Werkes nach angegebenen Gesichtspunkten (z.B.: Gedicht, kurzes Prosastück, Teil eines epischen oder dramatischen Werkes.) Die Aufgabenstellung enthält die wichtigsten Gesichtspunkte der Interpretation.

- Darstellung einer aktuellen Erscheinung, eines menschlichen, gesellschaftlichen Problems auf Grund von zwei, eventuell drei, vom Prüfling ausgewählten literarischen Werken. Die Aufgabenstellung soll die Anforderung beinhalten, dass der Prüfling auf das Problem in seiner eigenen Zeit und Umgebung hinweisen soll.

- Formulierung eines argumentierenden Textes im Zusammenhang mit einer aktuellen Erscheinung. Als Basis der Aufgabe können ein authentischer Text, ein publizistischer Text oder ein kurzes, treffendes Zitat dienen. Die Aufgabe kann auch die Erstellung einer praktischen Textsorte sein.

Mindestens eine der drei Aufgaben muss mit der Sprache, Kultur etc. der deutschen Volksgruppe in Ungarn zusammenhängen!

Bewertung

Aufgaben zum Textverstehen

Mit der Lösung der Textverstehensaufgaben können max. 30 Punkte erreicht werden. Der Fachlehrer führt die Bewertung mit Hilfe der zentralen Bewertungskriterien durch. Die Bewertungskriterien beinhalten die möglichen Antwortmodelle, sowie die Punktzahl der Antworten und die eventuellen Teilpunkte. Bei der Bewertung werden grammatische Fehler außer Acht gelassen. Dementsprechend vermerkt der Fachlehrer die Punktzahl für die einzelnen Aufgaben sowie die Gesamtpunktzahl auf der Arbeit.

Textproduktionsaufgabe

Die Lösung der Textproduktionsaufgabe wird durch den Fachlehrer mit Hilfe der zentralen Bewertungskriterien bewertet. Diese beinhalten die allgemeinen, vom Thema unabhängigen Kriterien der Lösung. Der Fachlehrer bewertet anhand der Lösungsvorschläge den Aufbau, die Struktur, den Inhalt und die sprachliche Richtigkeit der Arbeit.

Aufteilung der Punkte:

Für die Textproduktionsaufgabe kann der Prüfling insgesamt 70 Punkte erreichen, die folgender Weise aufgeteilt sind:
Inhalt 30 Punkte
Aufbau, Stil, Struktur 10 Punkte
Sprachliche Qualität 30 Punkte

Allgemeine Kriterien zur Bewertung der Textproduktionsaufgabe:

Kriterien der inhaltlichen Qualität:
- Gründliche Kenntnis des gegebenen bzw. ausgewählten Werkes, Schaffen kulturhistorischer Zusammenhänge
- Verstehen des Themas, bei Aufgaben, die auf einem Text basieren, Richtigkeit in Bezug auf den Text
- Sprachliche und literarische Bildung, Bewandertheit im Thema, Problemorientiertheit
- Objektivität
- Selbstständige Problembehandlung, persönliche Stellungnahme
- Hervorheben des Wesentlichen, Fähigkeit zum Systematisieren
- Kenntnis gesellschaftlicher Probleme, kultivierte Denkweise
- Qualität der Argumentation, Beweis der Behauptungen

Kriterien für Struktur, Aufbau und Stil:
- Entsprechung der in der Gattung angegebenen Elementen
- Einheit der Aussage, Proportionen in der Struktur
- Gliederung
- Fließender, präziser, der Aufgabe und der Situation entsprechender Stil
- Einhalten des gegebenen Umfanges

Bewertung der sprachlichen Qualität:
- Sichere Kenntnis der Standardsprache
- Adäquater und abwechslungsreicher Wortgebrauch, der Aufgabe und der Kommunikationsabsicht entsprechender Stil
- Klare, sich auf das Wesentliche konzentrierende, differenzierte Vortragsweise
- Fließender, klarer Satz- und Textbau
- Leserliche Schrift, geordnetes Schriftbild

Die Bewertungsanweisung beinhaltet die Aufteilung der Punkte in Bezug auf Inhalt, Struktur und Sprachrichtigkeit. Die Bewertungsanweisung beinhaltet (skizzenhaft, nicht ausformuliert!) die möglichen inhaltlichen Elemente der einzelnen gestellten Aufgaben. Alle davon abweichenden richtigen Lösungen sind zu akzeptieren. Unter Beachtung der in der Bewertungsanweisung angegebenen Kriterien und Punkte gilt die vom Fachfehler festgelegte Punktzahl für Inhalt, Aufbau, Struktur und Sprachrichtigkeit, sowie das Schriftbild der Arbeit.

Der Fachlehrer gibt unter der Arbeit die Punkte für Inhalt, Struktur, Sprachrichtigkeit der Textproduktionsaufgabe an, und insofern erforderlich, die wegen des Schriftbildes abgezogenen Punkte.

Mündliche Prüfung

Für das Zusammenstellen der Thesen für die mündliche Prüfung in der Mittelstufe ist die von der Institution ernannte Prüfungskommission zuständig.

Inhaltliche Struktur

In der mündlichen Prüfung erörtert der Schüler eine literarische und eine sprachliche Subthese. Die Thesenreihe besteht aus 20 sprachlichen und 20 literarischen Subthesen. Für die Zusammenstellung der Thesenreihe ist der Fachlehrer zuständig.

Beachtet werden müssen dabei die detaillierten Anforderungen für die Themen in Deutsch als Nationalitätensprache und Literatur.

Inhaltlicher und formaler Charakter der mündlichen Thesen

Die Thesen müssen so zusammengestellt werden, dass die Aufgaben möglichst den gleichen Schwierigkeitsgrad haben. Der Prüfling muss die Möglichkeit haben, sich in der gegebenen Zeit erfolgreich vorzubereiten und seine Gedanken auszuführen.

Sprachliche Subthesen

In der Prüfung wird beurteilt, in welchem Maße und welcher Qualität der Prüfling zur mündlichen Trans- und Interaktion fähig ist, wobei auch rezeptive und produktive Fähigkeiten (Sprechverstehen, Sprechfähigkeit) bewertet werden. Der Prüfling muss fähig sein, das Thema sowohl selbstständig auszuführen, als auch interaktiv am Gespräch teilzunehmen.

Der Fachlehrer stellt für die mündliche Prüfung 20 Subthesen zusammen. Jede Subthese besteht aus einem Text im Umfang von 200-250 Wörtern und den dazu gehörenden Aufgaben (grammatische Transformationsaufgaben, lexikalische, stilistische Aufgaben usw.). 25% der Subthesen sollen Texte über die Sprache der Ungarndeutschen, ihren Sprachgebrauch, ihre Kultur, ihre Bräuche bzw. die Minderheitenpolitik beinhalten.

Literarische Subthesen

Der Fachlehrer stellt für die mündliche Prüfung 20 Subthesen zusammen. Zu jeder Subthese gehören je 2 Aufgaben, von denen der Prüfling eine frei wählen kann.

Die Subthesen basieren auf den Werken bzw. Auszügen, die in den detaillierten Anforderungen enthalten sind, sie müssen vom Prüfling selbstständig ausgeführt werden. Mindestens zwei Subthesen müssen mit der Literatur der deutschen Nationalität in Ungarn verbunden sein. Nach der Ausführung kann der Lehrer zum Thema Zusatzfragen stellen.

Bewertung

Die mündliche Prüfungsleistung wird mit max. 50 Punkten bewertet. Die Ausführung der sprachlichen und der literarischen Subthese wird vom Fachlehrer gemeinsam bewertet. Der Prüfling bekommt für sie eine gemeinsame Punktzahl. Die Bewertung der Prüfung erfolgt mit Hilfe der folgenden allgemeinen Kriterien.

Inhalt 25 Punkte	Vortrag 25 Punkte
- Kenntnisse in Literatur, Sprache und Kultur - Sachwissen - Gedankenreichtum - Systematisierung	- Klarer, strukturierter Satz- und Textbau - Hervorhebung des Wesentlichen - Logisches Argumentieren - Adäquater Wortschatz - Verständliche Vortragsweise

DIE MÜNDLICHE LEISTUNG (SPRACHE UND LITERATUR ZUSAMMEN)

50 Punkte

INHALT

Erreichbare Punktzahl: 25 Punkte

Leistungsbereich: 25-20 Punkte
Der Prüfling beweist - seiner These entsprechend - durch selbstständiges Vortragen seiner Gedanken, Zusammenhänge, Behauptungen, dass er das Thema seiner These versteht und sich darin gut auskennt. Er formuliert seine, von der These geforderte, wertende Meinung. Er verwendet seine sprachlichen und literarischen Kenntnisse überzeugend, untermauert seine Ausführungen mit relevanten Beispielen. Die Lösung der Aufgabe ist in allen wesentlichen Elementen überzeugend.

Leistungsbereich: 19-10 Punkte
Die Ausführung der These ist im Wesentlichen selbstständig, die wichtigsten Aussagen treffen zu. Der Prüfling strebt nach einer Systematisierung, aber manche inhaltliche Elemente sind unsicher bzw. mangelhaft. Der Prüfling bringt in seiner Antwort seine Meinung zum Thema zum Ausdruck, es kommen aber Oberflächlichkeiten, übertriebene Verallgemeinerungen und irrelevante Inhalte vor.

Leistungsbereich: 9-0 Punkte
Der Prüfling kennt das Thema seiner These nicht zufriedenstellend, verfügt jedoch über ein fragmentarisches Wissen, was die Zusammenhänge, Werke und Begriffe betrifft. Zur Ausführung benötigt er die Hilfe des Lehrers.

VORTRAGSWEISE

Erreichbare Punktzahl: 25 Punkte

Leistungsbereich: 25-20 Punkte

Der Vortrag verläuft selbstständig, er ist fließend und verständlich. Der Gedankengang ist geordnet, übersichtlich. Die Struktur der Ausführung und Argumentation ist überzeugend; der Prüfling meidet überflüssige Elemente und Ausschweifungen. Der Gebrauch der fachlichen Termini ist klar, genau; sein Wortschatz differenziert; im Ganzen entspricht die Antwort dem sprachlichen und stilistischen Register des Themas und der Prüfungssituation.

Leistungsbereich: 19-10 Punkte

Die Ausführung der These, die Systematisierung des Inhalts und der Gedankengang sind im Allgemeinen übersichtlich. Die Vortragsweise ist an manchen Stellen stockend, umständlich. Der Gebrauch der fachlichen Termini und der Wortschatz entsprechen dem Thema, es kommen nur einige kleinere sprachliche, stilistische und syntaktische Fehler vor.

Leistungsbereich: 9-0 Punkte

Der Gedankengang des Vortrags ist nur in geringem Maße oder nicht nachvollziehbar. Die Antwort ist nicht fließend, die Argumentation unsicher, kaum akzeptierbar. Der sprachliche und stilistische Ausdruck ist anspruchslos (unsicherer Satzbau, bescheidener Wortschatz).

OBERSTUFE

Struktur der Prüfung

Schriftliche Prüfung		Mündliche Prüfung	
240 Minuten		20 Minuten	
Aufgaben zur Überprüfung sprachlicher und literarischer Kenntnisse	Aufgaben zur Textproduktion	Erörterung einer sprachlichen Subthese	Erörterung einer literarischen Subthese
30 Punkte	70 Punkte	50 Punkte	

Schriftliche Prüfung

Allgemeine Regelungen

In der schriftlichen Prüfung muss der Prüfling eine zentral gestellte Aufgabenreihe lösen. Er kann die zur Verfügung stehende Zeit selbst einteilen und die Reihenfolge der Aufgaben selbst bestimmen.

Struktur des Inhalts

In der schriftlichen Prüfung müssen eine Aufgabenreihe zur Überprüfung der sprachlichen und literarischen Kenntnisse, sowie drei verschiedene Aufgaben zur Textproduktion gelöst werden.

Inhaltlicher und formaler Charakter der schriftlichen Aufgaben

Aufgaben zur Überprüfung sprachlicher und literarischer Kenntnisse

Die Aufgabenreihe knüpft sich an ein Werk (ein lyrisches, belletristisches Werk, bzw. ein Auszug, ein Essay, eine Erörterung, ein Drama).

Die Aufgabenreihe beinhaltet Aufgaben:
- zur Anwendung von literarischen und sprachlichen Kenntnissen, dem Erkennen, Identifizieren und Definieren von Begriffen
- zur Formulierung von verschiedenen historischen, gattungsspezifischen, thematischen und motivischen Zusammenhänge
- zu sprachlichen, grammatikalischen, rhetorischen, orthographischen, kontextuellen und stilistischen Eigenheiten des Textes

Aufgaben zur Textproduktion

Die Aufgabenreihe beinhaltet das Verfassen von drei, im Thema und in der Textsorte verschiedener Texte nach angegebenen Gesichtspunkten.

Die Aufgaben sind die folgenden:
- Interpretation eines literarischen Werkes nach einem gegebenen Gesichtspunkt
- Erörtern eines Problems bzw. Reflektieren auf ein Phänomen
- Erstellung einer allgemein gebräuchlichen Textsorte

Wenigstens eine Aufgabe der schriftlichen Prüfung muss im Zusammenhang mit der deutschen Volksgruppe in Ungarn stehen: also entweder der Ausgangstext bei der Aufgabenreihe zur Überprüfung der sprachlichen und literarischen Kenntnisse oder eine der Aufgaben zur Textproduktion.

Alle drei Aufgaben zur Textproduktion können einen Text als Ausgangspunkt haben, oder aber ohne einen Text formuliert werden.

Bewertung

Aufgaben zur Überprüfung sprachlicher und literarischer Kenntnisse

Die Bewertung erfolgt auf Grund zentraler Bewertungskriterien. Es können max. 30 Punkte erreicht werden. Die Bewertungskriterien beinhalten die möglichen Antwortmodelle, sowie die Punktzahl der Antworten und die eventuellen Teilpunkte. Der bewertende Lehrer vermerkt die Punktzahl für die einzelnen Aufgaben sowie die Gesamtpunktzahl unter der Arbeit.

Aufgaben zur Textproduktion
- Interpretation eines literarischen Werkes nach einem gegebenen Gesichtspunkt im Umfang von min. 300 Wörtern (25 Punkte)
- Erörtern eines Problems bzw. Reflektieren auf ein Phänomen im Umfang von min. 200 Wörtern (15 Punkte)
- Erstellung einer allgemein gebräuchlichen Textsorte im Umfang von min. 100 Wörtern (Brief, Diskussionsbeitrag, Gesuch usw.), gegebenenfalls an angegebene Adressaten, in gegebenen Situationen und Gattungen. (10 Punkte)

Allgemeine Bewertungskriterien zu den Textproduktionsaufgaben

Kriterien der inhaltlichen Qualität:
- Gründliche Kenntnis des gegebenen bzw. ausgewählten Werkes, Schaffen kulturhistorischer Zusammenhänge
- Verstehen des Themas, bei Aufgaben, die auf einem Text basieren, Richtigkeit in Bezug auf den Text
- Sprachliche und literarische Bildung, Bewandertheit im Thema, Problemorientiertheit
- Objektivität
- Selbstständige Problembehandlung, persönliche Stellungnahme
- Hervorheben des Wesentlichen, Fähigkeit zum Systematisieren
- Kenntnis gesellschaftlicher Probleme, kultivierte Denkweise
- Qualität der Argumentation, Beweis der Behauptungen

Kriterien für Struktur, Aufbau und Stil:

- Entsprechung den in der Gattung angegebenen Elementen
- Einheit der Aussage, Proportionen in der Struktur
- Gliederung
- Fließender, präziser, der Aufgabe und der Situation entsprechender Stil
- Einhalten des gegebenen Umfanges

Bewertung der sprachlichen Qualität:

- Sichere Kenntnis der Standardsprache
- Adäquater und abwechslungsreicher Wortgebrauch, der Aufgabe und der Kommunikation entsprechender Stil
- Klare, sich auf das Wesentliche konzentrierende, differenzierte Vortragsweise
- Fließender, klarer Satz- und Textbau
- Leserliche Schrift, geordnetes Schriftbild

Die sprachliche Richtigkeit der drei Texte wird zusammen mit max. 20 Punkten bewertet.

Die Bewertungsanweisung beinhaltet die Aufteilung der Punkte in Bezug auf Inhalt, Struktur und Sprachrichtigkeit. Die Bewertungsanweisung enthält (skizzenhaft, nicht ausformuliert!) die möglichen inhaltlichen Elemente der einzelnen gestellten Aufgaben. Alle davon abweichenden richtigen Lösungen sind zu akzeptieren. Unter Beachtung der in der Bewertungsanweisung angegebenen Kriterien und Punkte gilt die vom korrigierenden Lehrer festgelegte Punktzahl für Inhalt, Aufbau, Struktur und Sprachrichtigkeit, sowie für das Schriftbild der Arbeit.

Der bewertende Lehrer gibt unter der Arbeit die Punkte für Inhalt, Struktur, Sprachrichtigkeit der Textproduktionsaufgabe an, und insofern erforderlich, die wegen des Schriftbildes abgezogenen Punkte.

Mündliche Prüfung

Die mündliche Prüfung in der Oberstufe erfolgt auf Grund einer zentralen Thesenreihe. Im Zusammenhang mit den mündlichen Thesen (in Literatur und Sprache) müssen deren Titel veröffentlicht werden. Die zu den Thesen gehörenden Aufgaben sind geheim.

Inhaltliche Struktur

In der mündlichen Prüfung erörtert der Schüler eine literarische und eine sprachliche Subthese. Die Thesenreihe besteht aus mindestens 20 sprachlichen und 20 literarischen Subthesen. Die Prüfung erfolgt nach der zentral angegebenen Thesenreihe. Zur Zusammenstellung der Thesenreihe müssen die detaillierten Anforderungen für das Fach Deutsche Sprache und Literatur beachtet werden.

Inhaltlicher und formaler Charakter der mündlichen Thesen

Die Thesen müssen so zusammengestellt werden, dass die Aufgaben möglichst den gleichen Schwierigkeitsgrad haben. Der Prüfling muss die Möglichkeit haben, sich in der gegebenen Zeit erfolgreich vorzubereiten und seine Gedanken auszuführen.

Sprachliche Subthesen

In der Prüfung wird beurteilt, in welchem Maße und welcher Qualität der Prüfling zur mündlichen Trans- und Interaktion fähig ist, wobei auch rezeptive und produktive Fähigkeiten (Sprechverstehen, Sprechfähigkeit) bewertet werden. Der Prüfling muss fähig sein, das Thema sowohl selbstständig auszuführen, als auch interaktiv am Gespräch teilzunehmen.

Für die mündliche Prüfung müssen 20 Subthesen zusammengestellt werden. Jede Subthese besteht aus einem Text im Umfang von 250-300 Wörtern und den dazu gehörenden Aufgaben (grammatische Transformationsaufgaben, lexikalische, stilistische Aufgaben usw.). 25% der Subthesen sollen Texte über die Sprache der Ungarndeutschen, ihren Sprachgebrauch, ihre Kultur, ihre Bräuche bzw. die Minderheitenpolitik beinhalten.

Literarische Subthesen

Für die mündliche Prüfung müssen 20 Subthesen zusammengestellt werden. Zu jeder Subthese gehören je zwei Aufgaben, von denen der Prüfling eine frei wählen kann. Die Subthesen basieren auf den Werken bzw. Auszügen, die in den detaillierten Anforderungen enthalten sind, sie müssen vom Prüfling selbstständig ausgeführt werden. Mindestens zwei Thesen müssen mit der Literatur der deutschen Nationalität in Ungarn verbunden sein.

Bewertung

Die mündliche Prüfungsleistung wird mit max. 50 Punkten bewertet. Die Ausführung der sprachlichen und der literarischen These wird vom prüfenden Lehrer gemeinsam bewertet. Der Prüfling bekommt für sie eine gemeinsame Punktzahl. Die Bewertung der Prüfung erfolgt mit Hilfe der folgenden allgemeinen Kriterien.

Inhalt 25 Punkte	Vortrag 25 Punkte
- Kenntnisse in Literatur, Sprache und Kultur - Sachwissen - Gedankenreichtum - Systematisierung	- Klarer, strukturierter Satz- und Textbau - Hervorhebung des Wesentlichen - Logisches Argumentieren - Adäquater Wortschatz - Verständliche Vortragsweise

DIE MÜNDLICHE LEISTUNG (SPRACHE UND LITERATUR ZUSAMMEN)

50 Punkte

INHALT

Erreichbare Punktzahl: 25 Punkte

Leistungsbereich: 25-20 Punkte

Der Prüfling beweist - seiner These entsprechend - durch selbstständiges Vortragen seiner Gedanken, Zusammenhänge, Behauptungen, dass er das Thema seiner These versteht und sich darin gut auskennt. Er formuliert seine, von der These geforderte, wertende Meinung. Er verwendet seine sprachlichen und literarischen Kenntnisse überzeugend, untermauert seine Ausführungen mit relevanten Beispielen. Die Lösung der Aufgabe ist in allen wesentlichen Elementen überzeugend.

Leistungsbereich: 19-10 Punkte

Die Ausführung der These ist im Wesentlichen selbstständig, die wichtigsten Aussagen treffen zu. Der Prüfling strebt nach einer Systematisierung, aber manche inhaltliche Elemente sind unsicher bzw. mangelhaft. Der Prüfling bringt in seiner Antwort seine Meinung zum Thema zum Ausdruck, es kommen aber Oberflächlichkeiten, übertriebene Verallgemeinerungen und irrelevante Inhalte vor.

Leistungsbereich: 9-0 Punkte

Der Prüfling kennt das Thema seiner These nicht zufriedenstellend, verfügt jedoch über ein fragmentarisches Wissen, was die Zusammenhänge, Werke und Begriffe betrifft. Zur Ausführung benötigt er die Hilfe des Lehrers.

VORTRAGSWEISE

Erreichbare Punktzahl: 25 Punkte

Leistungsbereich: 25-20 Punkte

Der Vortrag verläuft selbstständig, er ist fließend und verständlich. Der Gedankengang ist geordnet, übersichtlich. Die Struktur der Ausführung und Argumentation ist überzeugend; der Prüfling meidet überflüssige Elemente und Ausschweifungen. Der Gebrauch der fachlichen Termini ist klar, genau; sein Wortschatz differenziert; im Ganzen entspricht die Antwort dem sprachlichen und stilistischen Register des Themas und der Prüfungssituation.

Leistungsbereich: 19-10 Punkte

Die Ausführung der These, die Systematisierung des Inhalts und der Gedankengang sind im Allgemeinen übersichtlich. Die Vortragsweise ist an manchen Stellen stockend, umständlich. Der Gebrauch der fachlichen Termini und der Wortschatz entsprechen dem Thema, es kommen nur einige kleinere sprachliche, stilistische und syntaktische Fehler vor.

Leistungsbereich: 9-0 Punkte

Der Gedankengang des Vortrags ist nur in geringem Maße oder nicht nachvollziehbar. Die Antwort ist nicht fließend, die Argumentation unsicher, kaum akzeptierbar. Der sprachliche und stilistische Ausdruck ist anspruchslos (z.B.unsicherer Satzbau, bescheidener Wortschatz).

ROMÁN NÉPISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

A vizsgázó:

- ismerje Románia földrajzi elhelyezkedését, hegységeit és vizeit;
- legyen jártas a térképhasználatban;
- legyen képes Románia gazdasági és természetföldrajzának szöveges bemutatására;
- legyen képes a különböző régiók földrajzi, történelmi, kulturális sajátosságainak a bemutatására;
- rendelkezzen alapismeretekkel a hazai románság földrajzi elhelyezkedéséről, településtörténetéről, mindennapi életkörülményeiről;
- mutassa be a településföldrajzi viszonyok hatását a nemzeti kisebbség életmódjára;
- tudjon önállóan is információkat gyűjteni tárgyi és írásos történelmi forrásokból, magazinokból, tanulmányokból és filmekből;
- legyen képes a román, a magyar és az egyetemes történelmi ismeretek összekapcsolására;
- ismerjen fejedelmekről szóló történelmi legendákat, filmeket és más művészi alkotásokat;
- legyen képes jelentős román, magyar és egyetemes történelmi események térben és időben való elhelyezésére, nevek és helyek összekapcsolására;
- ismerje a román kisebbség történetének legfőbb jellemzőit, hazai településterületeit, természet és gazdaságföldrajzi meghatározóit;
- rendelkezzen alapismeretekkel a történelmi és a mai Magyarország románságának (művelődés) történetéből;
- értse a(z) (újra)telepítések okait és körülményeit;
- legyen képes tárgyi (archív fotók, muzeális értékű tárgyak) és írásos emlékek (régi levelek, anyakönyvek) alapján felvázolni a saját faluja (hely)történetét;
- rendelkezzen alapvető kisebbségjogi és állampolgári ismeretekkel;
- legyen képes azoknak a szociológiai sajátosságoknak a bemutatására, amelyek meghatározzák a népcsoporthoz tartozók kapcsolatrendszerét;
- tudja ismertetni a román nyelvjárások és a tájnyelvi változatok főbb sajátosságait;
- legyen önálló véleménye a kétnyelvűségről;
- legyen képes ok-okozati összefüggésekben megérteni az egyházszakadás közvetlen és közvetett okait;
- legyen képes a magyarországi románság tárgyi és szellemi értékeinek többszempontú jellemzésére;
- fedezzen fel párhuzamokat a román és a magyar népi kultúrában; ősi motívumok vándorlásában;
- legyen képes a különböző nemzetiségi kultúrák kölcsönhatásának a felismerésére, azonosságok és különbözőségek lényeglátó bemutatására szóban és írásban egyaránt;
- ismerje az ortodox templomok főbb építészeti stílusjegyeit;
- értse a hagyomány és újítás kölcsönhatását, az értékmentés és teremtés filozófiáját;
- legyen véleménye a média szerepéről a hagyományőrző és teremtő tevékenységben.
- legyen képes a földrajzi, történelmi, művelődéstörténeti, etnológiai és művészeti ismeretek ötvözésére;
- legyen tájékozott a színház, a zene, a filmművészet, a tudományok, a technika és a sport világában.

Emelt szinten

Minden témakörben (részterületen) az ok-okozati összefüggések komplexebb megértése, a tudásanyag integrált szemléleten alapuló elsajátítása, igényes írásos és élőszavas feldolgozása.

B) ISMERETKÖRÖK

I. Földrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

Románia földrajzi elhelyezkedése	Románia földrajzi fekvése; jelentősebb régiói; szomszédos országai. Helye Európában. Természeti adottságai és gazdasága, népessége. Hegységei és vizei. Növény- és állatvilágának jellemzői.	Románia összehasonlítása Európa és a Föld hasonló országaival. Társadalmi - gazdasági jellemzői.
Tájak a (nép)művészeti alkotásokban	Románia specifikus jelképei néhány földrajzi legendában és népi költeményben *(pl. az Olt folyó legendája, Ceahlaul, Retezatul)*	Tájak román irodalmi és képzőművészeti alkotásokban.
A magyar-román határ menti települések földrajzi helyzete	Településföldrajzi viszonyok elemzése. Hatásuk a románság életmódjára.	

II. 1. A románok története

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A kezdetek	Az élet első jelei a mai Románia területén. A román nép kialakulásának tényszerű ismerete.	Különböző elméletek. Elméletek a románság etnogeneziséről.
A román államok létrejötte	A feudális államok berendezkedésének feltételei. A vajdaságok mint az első politikai formációk Moldovában és Havasalföldön.	Gazdasági, társadalmi és politikai struktúrák a román feudalizmusban.
A török veszély	A román fejedelemségek és a török terjeszkedése. Havasalföld és Moldova helyzetének megszilárdulása, fejlődése.	A fanarioták helye, szerepe a románok történetében.
A nemzeti újjászületés kora	Az erdélyi románok a XVIII. században. Az erdélyi és a magyarországi parasztság helyzete. Horea, Closca és Crisan felkelése és annak következményei. Tudor Vladimirescu forradalmi mozgalma. A „Szervezeti Szabályzat” és a fejedelemségek.	Az erdélyi iskola törekvései, korifeusainak túlzásai a római eredettel kapcsolatban. A román történetírás kezdetei. A délkelet-európai népek forradalmi mozgalmai és azok belső okai. Együttműködési tárgyalások Kossuth és

	Az erdélyi és a magyarországi románok a reformkorban és az 1848-as forradalomban. Az 1848-as forradalom a román fejedelemségekben.	a román forradalmárok között. Az erdélyi és a hazai románok programjának eltérő vonásai.
A modern állam kiépítése	A fejedelemségek egyesülése. A román nemzeti állam megszületése. Cuza reformjai. Az 1867-es kiegyezés és az erdélyi románok helyzete. România és a függetlenségi háború. A királyság kikiáltása. A románok a dualizmus kori magyar államban, nemzetiségi politika. Az erdélyi kérdés Romániában. România és az első világháború.	Az emigránsok forradalmi propagandája. Az unionista mozgalom a fejedelemségekben. Cuza bukásának okai. Az Osztrák-Magyar Monarchia nemzetiségi politikája.
România az első világháború után	România a párizs környéki békék után. A királyi diktatúra. A Vasgárda kormányra kerülése. Antonescu és a légionárius nemzeti állam létrehozása.	A két világháború közötti román külpolitika. Az egységes román állam megteremtésének nehézségei. A II. bécsi döntés.
A második világháború és hatásai	România hadba lépése és a harctéri események. România és a szovjet érdekszféra. A *Vörös hadsereg* România területén. Rendszerváltás.	
A kommunista diktatúra Romániában	Társadalmi, gazdasági változások a második világháború után. A kommunista diktatúra kiépítése. A személyi kultusz következményei.	A szocialista rendszerre való áttérés romániai körülményei. România új külpolitikai orientációja.
A romániai rendszerváltozás	A temesvári és bukaresti forradalom. A szocialista rendszer megszűnése és a demokratikus többpártrendszer kialakulása.	A mai România társadalmi, gazdasági és kulturális helyzete.

II. 2. A magyarországi románok története

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
A XVIII. század előtti múlt nyomában	A hazai románság életének színtere, a Körösök és a Maros közti vidék ismerete. A család- és helységnevek szerepe az eredet feltérképezésében. Történelmi tények adatok tükrében.	Történeti áttekintés román és magyar történelmi és nyelvészeti tanulmányok alapján. Diakron nyelvvizsgálat: családnevek, helynevek etimológiája (néhány példa alapján). Földrajzi, történelmi, nyelvészeti ismeretek ötvözése.
A török hódoltság korában	Letelepedés, földrajzi elhelyezkedés. Evlia Celebi feljegyzéseiből (gyulai vár, 1666.). E régió elnéptelenedésének okai és következményei.	A románok által is lakott települések helyzetrajza a török hódoltság idején *(átfogó bemutatás).* Körkép Gyula városáról a XVII. században *[várostörténet, lakosság, felekezetek, fürdők, közigazgatás, divat, nyelv(ek), épületek stb.]*.
A XVIII. század az újratelepítés időszaka (1718-1746)	Az újratelepítések okai, folyamata és eredményei. Bihar, Békés és Csanád megye újjászerveződése. A túlélés alaptényezőinek *(nyelv, ortodox vallás, szokások, művészetek)* ismerete.	A XVIII. század első felének történései levéltári dokumentumok, írásos emlékek tükrében. Kitekintés más nemzetiségek *(németek, szlovákok)* betelepítésére.
Helytörténet	Elek, Battonya, Békéscsaba, Kétegyháza, Méhkerék, Pusztaottlaka, Gyula, Körösszakál, Körösszegapáti, Bedő, Pocsaj, Magyarcsanád helytörténete. Első megjelenése történelmi dokumentumban, alapítólevélben. Tulajdonosai *(híres magyar és német családok felsorolása)*. Lakossága: etnikai, felekezeti összetétele. Hitélete; oktatása; művelődésszervezése. Endogámia-exogámia kérdésköre.	Egyéni anyaggyűjtésen alapuló helytörténeti ismertető. Helytörténeti, művelődéstörténeti; hitéleti és etnológiai ismeretek összekapcsolása. Egy település *(hely)története* a kezdetektől napjainkig.
Nemzeti - kulturális törekvések	Az Erdélyi Iskola szerepe. Az Osztrák-Magyar Monarchia macedo-román közösségeinek jellemzése.	Az európai felvilágosodás hatása az Erdélyi Iskola gondolkodóira. Samuil Micu-Clain, Gheorghe Sincai és

	Kiemelkedő személyiségek. Szerepvállalásuk a gazdasági és a kulturális életben.	Petru Maior jelentősebb műveinek ismerete.
Neves személyiségek	Moise Nicoara, Gheorghe Pomut, Iosif Vulcan, Iosif Ioan Ardelean, David Voniga, Stefan Rusu és mások a magyarországi románság szolgálatában. Hitvallásuk, mecénási szerepük, küldetéstudatuk jellemzése. A Petru Maior egyesület szerepe.	Egy-két neves személyiség *komplex pályarajza.*
Kulturális intézmények, iskola, oktatás, alapítványok	Az egyházi iskolák. Román állami iskolák. Felsőoktatás. Az alapítványok szerepe a magyarországi románok kulturális életében. Alapítványok: Gozsdu, Ghiba-Birta Elena, Pap Teodor, Tegle Petru.	A Gozsdu-hagyaték „életútja" történeti kontextusban.
A román nyelvű sajtó és kiadványok	Sajtótörténeti alapismeretek 1918-ig. A *Familia* és a *Lumina* című lap(ok) jelentősége. Egyéb sajtótermékek, évkönyvek, kiadványok.	A legújabb publikációk felsorolása. A mai *Lumina* bemutatása.
Kulturális élet a XX. század második felében.	A társadalmi-kulturális kontextus fejlődése. A magyarországi románság művelődéstörténetének főbb szakaszai. A jelentősebb román intézmények rövid története (pl. iskolatörténet). A Magyarországi Románok Kutató Intézete. Kiadványok *(Simpozion, Annales, Izvorul, Din traditiile populare ale románilor din Ungaria* stb.*).*	A határon belüli és azon kívüli kisebbségek kulturális életéből *(kiemelkedő személyiségek, jelentősebb kiadványok, művészeti produktumok stb.).* Történelmi, nyelvészeti, etnológiai, szociológiai tanulmányok a hazai románságról.

III. Kisebbségpolitikai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Kisebbségi jogi és állampolgári	Nép, nemzet, nemzetiség, nemzeti	Az *endogámia-exogámia* kérdésköre a

ismeretek, alapfogalmak	kisebbség, etnikum. Identitás, kettős (hármas) kötődések (kisebbséghez, a többségi nemzethez, az anyaországhoz). Az asszimiláció *(okai, jellemzői, fokozata, iránya)*.	magyarországi románok életében (átfogó bemutatás).
A kisebbségpolitika jogszabályi keretei	Kisebbségi nyelv-iskola. Nemzetiségi nyelv-közigazgatás.	A kisebbségpolitikai törvénykezés alakulása a XX. század közepétől napjainkig.

IV. A román nyelv

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A román nyelv egy neolatin nyelv	A neolatin nyelvek. A román nyelv rövid keletkezéstörténete. Román nyelvterületek bemutatása.	A neolatin nyelvek nyomában (*térképhasználattal*).
Az irodalmi nyelv	A román nyelv irodalmi változata. Stílusfajták.	Stílusfajták jellemzése; különböző népismereti témájú szövegtípusok elemzése.
Nyelvjárások, tájnyelvi változatok	A román dialektusok sajátosságai.	A román nyelvjárások területei *(részletesebb feltérképezés)*.
A hazai románok nyelve Nyelvcsere	A magyarországi román nyelvjárások jellemzői. A nyelvcsere típusai. A nyelvcserét előidéző faktorok. A kétnyelvűvé válás körülményei. A magyarországi sztenderd román. Nyelvválasztási szokások.	A bihari és a körös-marosi tájszólás jellemzése nyelvi példákkal. Szociolingvisztikai kutatások a magyarországi románok közösségében *(egy-két jelentősebb tanulmány ismerete)*. A nyelvcsere jelei a nyelvtudásban és a nyelvválasztásban. A román nyelvválasztást meghatározó tényezők.
Nyelv-identitás	Ifjú nemzedék - iskola - nyelv	A nyelv mint az identitásőrzés egyik kulcstényezője.

V. A vallások és az egyházak szerepe a románok kultúrájában

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Kereszténység, a keresztény egyház, a Nagy Egyházszakadás, ortodoxizmus (1054)	Az egyházszakadás okai és következményei. A keleti és a nyugati kereszténység elkülönülése. Főbb dogmatikai, egyházfegyelmi és liturgikus eltérések az ortodox és a római katolikus szertartás között.	A Biblia a művészetekben *(néhány példa bemutatása)*.
A szent építmények stílusjegyei	Külső és belső építészeti stílusjegyek, freskókompozíciók.	
A protestantizmus, (neo)protestáns egyházak	A protestantizmus lényege. Hatása a (román) kultúra fejlődésére.	A protestantizmusról egyetemes, magyar-román történelmi ismeretek összekapcsolásával.

VI. A magyarországi románok népi kultúrája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Román és más ajkú (paraszti) közösségek együttélése	Kölcsönhatások a magyar és a román népi kultúrában. Elődeink alkalmazkodása a földrajzi és kulturális környezethez.	Kölcsönhatások a magyar, a román és más kisebbségek népi kultúrájában.
A tradicionális típusú család	A család felépítése, kapcsolatrendszere, hierarchiája.	A család hajdan és ma (generációk együttélése; szereposztásaik).
Ősi tevékenységek és mesterségek	A magyarországi románok ősi tevékenységei és mesterségei.	
Lakókörnyezet, lakóház	A falu képe *(utcák, épületek)*. Az alföldi jellegű lakóházak típusai. A gazdasági építmények jellege, rendeltetése. A lakóház belső elrendezése, díszítőelemei. Bútorzata *(jellegzetes geometriai formák, díszítőelemek)*.	A lakókörnyezet és a lakóház régen és ma.
Népi textíliák	A szőtt, hímzett textíliák mint a paraszti lakásbelső legjellegzetesebb román elemei. A szőttesek rendeltetése,	A munkafolyamat leírása a len- és kendertermesztéstől a népi textíliákig. Egyes textíliák szerepe a tradicionális

	esztétikája. A vászonszövés művészete *(textíliák, eljárások, hímzésminták).*	összejöveteleken (pl. a tradicionális táncmulatságokon vagy az átmeneti rítusokban.)
Ruházkodás	A magyarországi románok ruházata. Etikai jellege, rendeltetése.	Románia különböző tájegységeinek népviselete. Egy vegyes nemzetiségű település *(pl. Elek vagy Battonya)* népi viselete.
Népi étkezési szokások, speciális ételek	A hazai románok hétköznapokhoz és ünnepekhez kötődő speciális ételei.	Étkezési szokások a múltban és ma.
Naptári ünnepek és szokások	A naptári ünnepek szokásköltészete.	A magyar és román szokások kölcsönhatásai.
Tradicionális összejövetelek	A vasár- és ünnepnapi táncház. A bihari táncok jellemzői. A rigmusköltészet szerepe, téma- és formavilága.	
Az átmeneti rítusok	Születési szokások, hiedelmek és népi alkotások. Az ortodox keresztelő jelképrendszere. A lakodalom előtti (nép)szokások. Lakodalmi szokások, folklóralkotások, szimbólumok. Ősi hiedelmek és jelképek a temetési szertartásban. Szokásköltészet. A halál mint a menyegző Szentsége a román költészetben *(pl. Miorita).*	Az emberi élet nagy eseményei a művészetekben (néhány szabadon választott alkotás tükrében). A halál mint a házasságkötés misztériuma világirodalmi alkotásokban.
Népi hiedelmek, babonák	Pozitív és negatív (elő)jelek. Mítikus lények.	
Népi gyógyászat	Mágikus eljárások. Ráolvasások. A népgyógyászat költészete.	A természetgyógyászat szerepe a modern ember életében.
A gyermek helye és szerepe a tradicionális közösségekben	A gyermek jogai és kötelességei. Gyermekjátékok, -színház, -folklór. Játékszerkészítés a tradicionális faluban.	A gyermek a román irodalomban *(néhány szabadon választott alkotás tükrében).* Kitekintés a világirodalomra és a társművészetekre.
Népi líra	A *„Doina”* téma- és formavilága. A *vágy,* a *táj* és a *szerelem* élménye öt-hat népi alkotás tükrében.	Hét-nyolc „doina” értelmezése *(képi, érzelmi, filozófiai motívumok* feltárása*).*
Népi epika	Négy-öt földrajzi és történelmi legenda. Egyetemes, nemzeti és helyi motívumok	Hét-nyolc földrajzi és történelmi legenda.

	V. Gurzau, T. Simonca, M. Purdi meséiben. (Öt-hat mese ismerete).	Mesemondók-mesegyűjtemények a magyar a román és a honi kisebbségek irodalmából.
Népi dráma (színjátszás)	Paraszti karnevál: turkajárás, maszkos alakoskodások. Betlehemezés, misztérium- és egyéb népi színjátékok.	Szokásvándorlás a magyar, a román és más ajkú nemzetiségek népi kultúrájában.
Népzene és néptáncművészet	Román népdalgyűjtemények, bihari táncok.	Dalok és táncok a magyar, a román, a szomszédos népek és a *(honi) kisebbségek* népi kultúrkincséből.

VII. Tájak, korok, alakok találkozása a művészet és tudomány alkotásaiban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Tudományok, művészetek	Földrajzi, történelmi, vallástörténeti, művészeti ismeretek integrált bemutatása. Tájegységek, történelmi korok és alakok találkozása a művészet és a tudomány alkotásaiban (pl. Olt völgye, Cozia kolostor, Mircea cel Batrin, G. Bogza Curtea Oltului, Goga Oltul, I. Minulescu Pe malul Oltului). Építészeti és képzőművészeti stílusok (pl. a bizánci, brincoveanui, argesi, moldvai stílus stb.). A román építészet és képzőművészet remekműveiből (öt-hat mű bemutatása). A magyarországi románok képzőművészete (átfogó bemutatás).	Kitekintés egyetemes és magyar alkotásokra *(néhány műre)*. C. Bancusi három-négy művének elemzése. A szülőföldélmény kifejezése hazai román képzőművészek munkáiban (pl. jelképek, motívumok feltárása szabadon választott alkotások tükrében)
Színház- és filmművészet	Színháztörténeti alapismeretek. Román (film)színészek, (film)rendezők, dramaturgok.	Európai hírnevű (film)színészek, (film)rendezők, a román, a magyar és a szomszédos népek kultúrájából (néhány alkotó és művének ismerete).
Tudományok	A különböző tudományok (matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem, filozófia, nyelvészet) román	Egy-két életút részletesebb bemutatása.

	származású világhírű tudósai.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek ill. célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többboldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Román nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása	7 pont
- prezentációs technika, előadásmód	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont
- szemléltetés	3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom	25 pont
- a forrás elemzése	10 pont
- nyelvi megformáltság	10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **180 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoportból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Értékelés

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Román nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom 15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont
- nyelvi megformáltság 5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

ROMÁN NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

1. Szövegértés

1.1. Különböző műfajú és tematikájú szövegek lényegének megértése.
- 1.1.1. Információk értelemszerű szelektálása, célirányos kiválasztása és újraalkotása.
- 1.1.2. Önálló véleményformálás az új ismeretek, gondolatok befogadásakor.
- 1.1.3. Megfelelő tájékozottság és jártasság a nyomtatott és elektronikus információforrásokban, a médiaműfajokban.
- 1.1.4 Grammatikai és irodalmi ismeretek alkalmazása írott és elektronikus formában közvetített szövegek megértésében és megformálásában.

1.2 Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése.
- 1.2.1. Szövegértelmezési eljárások alkalmazása a különböző szövegfajták köréből.
- 1.2.2. Az irodalom nevelő-, ismeret- és élményközvetítő szerepének megértése és bemutatása.
- 1.2.3. Különböző szövegfajták *(szépirodalmi, tudományos, hivatalos, publicisztikai)* összevetése, nyelvi, stilisztikai, szerkezeti sajátosságainak felismerése.
- 1.2.4. Az írott közlés kohéziójának, logikai kapcsolatainak feltárása, a cél és a kommunikatív kontextus meghatározása.
- 1.2.5. Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli, ok-okozati összefüggések felismerése és megértése.
- 1.2.6. A címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő írásos és élőszavas szövegek helyes megformálása.

2. Írásbeli szövegalkotás

2.1. Irodalmi és nem irodalmi témák feldolgozása különböző típusú szövegekben. (Pl. a kisebbségek helye és szerepe az Európai Unióban; kétnyelvűség, a nyelvcsere; a globalizáció; a kulturális örökség; az emberi kapcsolatok, az érzelmi intelligencia megnyilatkozási formái; a számítógépes újvilág.)

2.2. Címnek, címzettnek, témának megfelelő tartalmú, stílusú, felépítésű írásmű megformálása a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban. (Pl. jegyzet, ajánlás, kronologikus beszámoló, úti napló, beszámoló színházi vagy filmélményről, értekezés, esszé, műértelmezés.)

2.3. Probléma írásos megvitatása az önálló érvelés és a meggyőzés módszerével.

2.4. Olvasmányélmény kifejezése tartalmi, nyelvi és szerkezeti szempontból egyaránt.

2.5. Művészi alkotással kapcsolatos esztétikai élmény kifejezése szabatos stílusban és logikus felépítésben.

2.6. Hivatalos iratok megalkotásához szükséges tartalmi és formai követelmények készségszintű elsajátítása és alkalmazása (pl. kérvény, önéletrajz, pályázat, jegyzőkönyv).

2.7. A szövegszerkesztés normáinak, technikai lépéseinek alapos ismerete, biztos helyesírás, jó arányérzék és esztétikus íráskép.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

3.1. Önálló közlés megformálása, alkalmazkodva a nyelvi normához, az adott beszédhelyzethez, témához, illetve műfajhoz.
3.2. Jól összefogott, lényegre törő, logikus felépítésű szóbeli előadás *(megfelelő artikuláció, helyes hangsúly, hanglejtés, beszédtempó)*.

4. Fogalomhasználat

4.1. Az olvasmányélmények értő-érző befogadása, fogalmilag helytálló bemutatása.
4.2. Etikai, esztétikai, költészettani, nyelvi fogalmak megfelelő alkalmazása.
4.3. Fogalmak megvilágítása gyakorlati példák alapján.

Csak emelt szinten
4.4. Fogalmak összefüggéseinek értelmezése, összevetése történeti kontextusokban.

B) ISMERETKÖRÖK

1. Román nyelv

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.2. Nyelvek Európában	Különböző nyelvcsaládok. Neolatin nyelvek. A diakrón és a szinkrón nyelvvizsgálat.	Agglutináló (ragozó), izoláló (elszigetelő) és flektáló (hajlító) nyelvtípusok. A nyelv mint változó rendszer. Mozaikok az írás történetéből.
1.3. A román nyelv története	A román nyelv neolatin nyelv. Keletkezéstörténetének főbb szakaszai. Érintkezés idegen népekkel, azok hatása a nyelv alakulására, változására.	Egy szöveg(részlet) elemzése a régi román irodalomból (két-három nyelvtörténeti példa bemutatása). Nyelv- és művelődéstörténeti összefüggések felismerése. A szókészlet rétegeződése.
1.3.1. Nyelvtörténeti korszakok	A történelmi-kulturális kontextus és a szókincsformálás összefüggései. A nyelvrokonság mibenléte, kritériumai. Nyelvtörténeti források: nyelvemlékek (írott, nyomtatott). A román nyelvű írás kezdetei:	Nyelv és helyesírás.

	Scrisoarea lui Neacsu din Cimpulung.	
1.3.2. Az írott nyelvi norma kialakulása	A máramarosi szövegek jelentősége. A protestantizmus hatása a román kultúrára. A vallásos irodalom hatása a román nyelv fejlődésre. A Bukaresti Biblia. A nagy történetírók szerepe a román kultúra terjesztésében. A történetírás hozzájárulása a román irodalmi nyelv és az irodalom fejlődéséhez. A könyvnyomtatás terjedése. Román nyelvterületek.	
1.3.3. Nyelvművelés	Költők-írók vallomásai a nyelvről. A mai román nyelvművelés alapkérdései *(pl. neologizmusok, idegen szavak, közhelyek)*.	A műfordítások szerepe, jelentősége. Az írott és az elektronikus információforrások szerepe a nyelvművelésben.
1.4. Nyelv és társadalom **1.4.1. Nyelvváltozatok**	Dialektusok: dákoromán *(munténiai, moldovai, bánáti, körösvidéki, máramarosi)*; aromán; meglenoromán; isztroromán. A mai román nyelv tagolódása. Főbb nyelvváltozatok: köznyelv, nyelvjárások, csoportnyelvek. A földrajzi és társadalmi rétegeződés megnyilvánulása a szókincsben: regionális köznyelv, szaknyelv, rétegnyelv, ifjúsági nyelv, szleng. A magyarországi románok nyelvi változatai. A bihari nyelvjárás, körös-marosi nyelvjárás.	A mai román nyelv vertikális és horizontális rétegződése. Különböző nyelvjárási szövegek elemzése. Kisebbségi nyelvhasználat, *kétnyelvűség, nyelvcsere*.
1.4.2. Kisebbségi nyelvhasználat	Egynyelvű szótárak rendeltetésszerű használata. Magyarországon beszélt más kisebbségi nyelvek megnevezése.	A társadalmi-kulturális kontextus és a nyelv változásának összefüggései.
1.5. A nyelvi szintek	Irodalmi és nem irodalmi szövegek hang-, alak-, mondat- és jelentéstani	

	elemzése. Ismeretek alkalmazása a különböző szövegtípusok megformálásában.	
1.5.1. Hangtan	Hangtani alapismeretek. Magán- és mássalhangzótörvények. Hangcsoportok *(diftongus, triftongus, félhangzó)*. Hiátus. Hangsúlyos és hangsúlytalan szótagok.	A román és a magyar hangállomány összevetése.
1.5.2. Szóalaktan	A szuffixumok és prefixumok szerepe a szóalak felépítésében és jelentésében. Nyelvhelyesség a szóképzésben. Szó- és szövegkörnyezet.	Alapszavak, képzett szavak, szócsaládok. Szavak értelmének meghatározása szövegkörnyezetben. A román helyesírás alapelvei.
1.5.3. Szófajtan	Szófajtani alapismeretek. A szófajok rendszere. Átmeneti szófajok helyesírása.	Egy szöveg(részlet) szótani elemzése. Szófajváltás példákkal illusztrálva.
1.5.4. A mondat szintagmatikus felépítése	A mondat felépítése, fő részei. Az állítmányi szerkezet és a bővítmények elemzése. Az állítmány és az alany egyeztetése. Az alárendelő és a mellérendelő szintagma.	Alaki és értelmi egyeztetés. Az alany és az állítmány viszonyának értelmezése. Mondatok szintagmatikus szerkezeteinek készségszintű meghatározása és ágrajzainak megformálása.
1.5.5. Mondattan	Mondattani fogalmak ismertetése. A mondat az élőszavas és az írásos közlésben. Az összetett mondat. A mellérendelés és alárendelés.	
1.5.6. A mondat a szövegben	A mondat és a szöveg. A mondat jelentése szövegkörnyezetben. A mondat denotatív és konnotatív jelentése.	A mondat és a szöveg kapcsolatának bemutatása. A szinteződés és a tömbösödés jelenségei.
1.5.7. Logikai és tartalmi viszonyok	Nyelvi és nem nyelvi jelek szerepe a kijelentő, kérdő, óhajtó, felkiáltó és felszólító mondatok megkülönböztetésében. A mondatok modalitása. Mondatfajták elemzése nyelvtani,	

	jelentéstani eszközökkel.	
1.5.8. Szókincs és frazeológia	A szókincs változásának okai. A szókészlet bővülése; az átvétel és a belső keletkezés. Szócsaládok. Antonimák, szinonimák, homonimák, frazeológiai egységek. Az összetett szavak helyesírása.	A szóalkotás ritkább módjai. *(Pl. mozaikszavak, népetimológia.)*
1.6. Szöveg és szövegtípusok	A szöveg természete. A szöveg nyelvi és nem nyelvi jelei. Szövegkohézió; globális és lineáris kohézió.	Szövegelemzési gyakorlatok, logikai-jelentéstani összefüggések felismerése.
1.6.1. Szövegfunkciók	A szöveg és a kommunikáció. A szöveg két alapformája *(az élőbeszéd és az írás).* A különböző szövegtípusok jellemzői. A szöveghasználati szabályok ismerete. A kommunikáció kódja *(nyelvi és nem nyelvi összetevői).*	A szövegösszetartó erő és összetevői (nem nyelvi tényezői; jelentésbeli kapcsolatai; nyelvtani kapcsolatai).
1.6.2. A szöveg szerkezete	A szövegértést és a szövegalkotást meghatározó kommunikációs körülmények. A tájékoztató, a kifejező és a felhívó szövegfunkciók. A szöveg szerkezeti egységei. A (prózai) szöveg- és makroszerkezeti egységei. Rendszermondat, szövegmondat. A szöveg szerkezettípusai: Időrendi *(lineáris)*, térbeli, logikai. Más szerkesztésmódok *(párhuzamosság, ellentétezés, keretes, mozaikszerű, képzettársításos).*	A szövegszintek és a szövegösszetartó erő összefüggései. Prózai szöveg szerkezeti elemzése (mikro- és makroszerkezeti egységei; szerkezettípusai).
1.6.3. A szöveg jelentése	A szöveg *globális* kohéziójának eszközei: A szöveg témahálózata, az izotópia, tartalmi-logikai kapcsolatok *(térbeli, időbeli, logikai viszonyok, ok-okozati kapcsolatok);* a témajelölő cím. Jelentésbeli kapcsolóelemek a	Egy szöveg lokális, temporális, kauzális szegmentumainak feltárása. Témahálózatok jelölése.

	szövegben *(kulcsszavak, rokon jelentésű szavak, többjelentésű szavak, azonos alakú szavak, ellentétes jelentésű szavak).* A *téma-réma* kapcsolatok.	
1.6.4. A szöveg grammatikája	Grammatikai kapcsolóelemek, előre- és visszautalások. A mondat szórendje. A szöveg ritmusa.	A grammatikai kapcsolóelemek szerepe a szövegösszefüggés megteremtésében.
1.6.5. Szövegértelmezés	Témahálózat felismerése a különböző szövegtípusokban.	Szövegértelmezési feladatok megoldása *(témahálózatok mikro- és makrostruktúrák követése, egyeztetés, szórend).*
1.6.6. Az intertextualitás	Az intertextualitás értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben. A CD-ROM és az internet intertextualitásának főbb jellemzői.	
1.7. Kommunikáció	A kommunikációs folyamat tényezői és funkciói; nyelvi és nem nyelvi kódjai.	A gesztusnyelv. A különböző kommunikációtípusok alapos ismerete.
1.7.1. A jel, a jelrendszer	Jel, jelentés, jeltárgy. A nyelvi jelek rendszere. Morfémák, lexémák, szintagmák, mondatok. Hangalak és jelentés kapcsolata. Hangutánzó, hangulatfestő szavak *(a jelölő és jelölt között valós összefüggés).* A jelentésmező.	
1.8. Közlésmódok és műfajok	A nyelvi kódok beszélt és írott formái.	
1.8.1. Szövegtípusok és kommunikációs szintek szerint	A kommunikáció célja. A közlés logikai-szemantikai felépítése. A szövegösszefüggés három síkja *(nyelvtani, jelentésbeli, nyelven kívüli).* Különböző szövegfajták *tartalmi* és *formai* kapcsolata a kommunikációs folyamattal. A tömegkommunikáció. Szövegtípusok és viselkedési szokások. Kommunikáció iránya: *dialogikus* és	A különböző szövegtípusok tartalmi, nyelvi és szerkezeti jegyeinek ismerete. Egy téma megjelenítése különféle szövegtípusokban.

	monologikus szövegek. Kommunikációs funkciók: *elbeszélő, leíró* és *érvelő* szövegek. *Szóbeli* és *írásbeli* szövegtípusok. Szövegtípusok a kommunikációs szintek szerint *(szépirodalmi, tudományos, hivatalos, magánéleti, közéleti).* Szövegalkotás módja: *tervezett* vagy *spontán* szövegek. A szövegtípusok és a stílusrétegek.	
1.8.2. A média, elektronikus kommunikáció	Tömegközlési és tájékoztatási eszközök *(a sajtó, a rádió és a televízió).* Tájékoztató és véleményközlő sajtóműfajok. A rádiós műfajok. Előre rögzített műsorok *(nemzetiségi adás, dokumentumműsor).* Az elektronikus média új műfajai *(az e-mail, az internet).* Az *iskolarádió* és *-újság* jellemző műfajainak bemutatása.	Néhány példa megformálása a legjellemzőbb sajtóműfajokból. A *nemzetiségi rádió- és tévéműsorok,* valamint a *román nyelvű hetilap* bemutatása önálló véleményformálással. A nemzetiségi műsorok jelentősége.
1.9. Retorikai alapismeretek	A szónoklattan jellemzői.	Alapismeretek a retorika történetéből. Néhány történeti értékű szöveg(rész) összevetése, értékelése.
1.9.1. A retorika	Retorika és kommunikáció.	
1.9.2. A nyilvános megszólalás szövegtípusai	A nyilvános beszéd és a kommunikációs folyamat tényezői. A szónoki beszéd fajtái: a tanácsadó és alkalmi beszéd. A szövegszerkesztés logikus menetének ismerete *(témaválasztás, címadás, szövegtípus kiválasztása).* Az érvelő szöveg helyes felépítése szóbeli és írásos formában egyaránt.	
1.9.3. Érvelés, vita	Az érvek fajtái és az érvelés módszerei. Az érvelés műfajai: bizonyítás és cáfolat. A kulturált vitatkozás kritériumai.	Különböző érvelő típusú szövegek megformálása és bemutatása. Írásos és élőszavas érvelések tárgyszerű értékelése tartalmi és nyelvi szempontból.

1.10. Nyelv és stílus	A stílus fogalma és jelentősége. Stíluselem, stílusérték.	
1.10.1. Stílusrétegek	A román nyelv beszélt és írott nyelvű stílusrétegeinek jellemzése; a társalgási, a hivatalos, a publicisztikai és a tudományos stílus ismérvei.	
1.10.2. Stíluseszközök	A képszerűség stíluseszközei: képek, képrendszerek felismerése.	Képek és összetett képrendszerek értelmezése.
1.10.3. Az állandósult szókapcsolatok stílusértéke	A román szólások és közmondások etikai és esztétikai sajátosságai.	Román-magyar szólások és közmondások összehasonlítása, kölcsönhatások felismerése.

2. Irodalom

2.1. Szerzők, művek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1.1. Életművek a román irodalomból	Mihai Eminescu, George Cosbuc, Octavian Goga, George Bacovia, Tudor Arghezi, Lucian Blaga Az életút főbb állomásai, a költői életmű sajátossága. Helyi és időbeni tájékozottság, társadalmi - kulturális kontextus, természet- és szülőföldélmény. Pályarajz főbb időrendi adatokban, néhány román és magyar kortárs megnevezése. A jelentősebb alkotások értelmezése. Kapcsolatok költők (*pl. O. Goga - Ady E.*) és művek között *(pl. témák, motívumok, létélmények, műfajok, kifejezési módok).* A művek helye az adott korszakban. Memoriterek élőszavas és írásos közlésben.	Komplex pályarajz, az életmű jellemzése. A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdések, ihletforrások, hitvallások. Eszmeáramlatok és stílusirányzatok hatása a költői életműre (pályaszakaszokra). Kötetek, kötetkomponáló elvek *(ciklusok, témák, motívumok).* Román, magyar, (világ)irodalmi párhuzamok. A mű korabeli fogadtatása, utóélete. A költő helye és szerepe a román irodalomban, (egy-egy életmű esetén) a világirodalomban.

	Kritikák értelmezése.	Recenziók értelmezése, önálló véleményalkotás.
2.1.2. Portrék	Dimitrie Cantemir, Nicolae Balcescu, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski, Barbu Stefanescu Delavrancea, Ion Creanga, Ion Luca Caragiale, Ioan Slavici, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, George Calinescu, Nichita Stanescu, Ana Blandiana. Az életmű főbb sajátosságainak kiemelése. 2-3 lírai és/vagy néhány epikai alkotás bemutatása. Művek értelmezése az eszmei és esztétikai irányzatok, a téma, a műfaj, a kompozíció, a témahálózatok, jelentésmezők alapján. Tematikai, formai, tér- és időbeli, ok-okozati, műfaji összefüggések keresése, felismerése az értelmezett művekben. Némi kitekintés a társművészetekre és a magyar irodalmi alkotásokra. Memoriterek - mindegyik költőtől egy-egy költemény, továbbá összefüggő szövegrészlet, jellemző szállóigék.	2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai alkotás szövegközpontú elemzése, többletjelentéseinek megfejtése. Jártasság a társadalmi-kulturális közegben, a művészeti életben, a kortársak között *(pl. '48-asok a román és a magyar történelem színpadán)*, barátságok *(Ion Creanga, I. L. Caragiale, Mihai Eminescu)*, közös „ihletforrás" *(pl. a folklórhagyomány)*, tematikai párhuzamok *(pl. Miorita, M. Sadoveanu: Baltagul, Móricz Zs.: Barbárok)*. Műfaji, tematikai, nyelvi sajátosságok bemutatása a korszak eszmei áramlataival és stílusirányzataival összefüggésben. Világirodalmi és társművészeti párhuzamok. Műfordítások, román-magyar irodalmi kapcsolatok.
2.1.3. A XX. század román irodalmából	Mircea Eliade, Emil Cioran, Geo Bogza, Vasile Voiculescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Fanus Neagu, St. Augustin Doinas, Marin Sorescu, Theodor Mazilu. Választandó legalább négy szerző a felsoroltak közül. Hat mű ismerete a XX. század román irodalmából szabad választás szerint. Az adott szerző 2-3 költeményének értelmezése és/vagy 1 epikai vagy drámai művének bemutatása. Memoriterek.	Legalább hat szerző a XX. század román irodalmából. A választott alkotó 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai, illetve drámai művének lényeglátó elemzése. Hitvallások, élethelyzetek, kérdésfelvetések, létértelmezések, motívumok bemutatása. Műfaji, stílusbeli sajátosságok felismerése a korstílussal összhangban. Párhuzamok a román és a magyar irodalmi alkotásokban. Román-magyar irodalmi kapcsolatok, fordítások, színház, film.

2.1.4. Román származású alkotók művei a világirodalomban	Tájékozódás a román származású, de más népek irodalmában ismertté vált alkotók világában *(pl. Panait Istrati, Eugen Ionescu, Vintila Horia).* Legalább egy szerző 2-3 lírai és/vagy 1-2 epikai vagy drámai alkotásának elemzése. Memoriterek.	Tartalmi és műfaji sajátosságok, jelképrendszerek, motívumok. A művek ihletforrásai. A szerzők helye a világirodalomban.
2.1.5. A magyarországi románok irodalmából	Moise Nicoara, Iosif-Ioan Ardelean, David Voniga, Iustin Popfiu, Iosif Vulcan. Tájékozódás az életműben. Küldetéstudatuk bemutatása 1-2 jellemző írásuk alapján. Tájékozódás a magyarországi románok irodalmában. Szülőföldélmény, gyökerek, származástudat *(pl. Magdu Lucian, Ilie Ivanus 1-1 művében).*	A szellemi háttér leírása, kultúrtörténeti áttekintés. Szerepük a magyarországi románság szellemi felemelkedésében. Összefüggések az értelmezett alkotások között. Közös témák és motívumok, műfaji, poétikai sajátosságok. A magyarországi román nemzetiségi irodalom helye a román irodalomban. Kapcsolatok a magyar irodalommal, kölcsönhatások, kétnyelvűség.
2.1.6. Kölcsönhatások és párhuzamok a világ- és a román irodalom között.	Irodalmi témák: világegyetem *(pl. M. Eminescu: Luceafarul, Vajda J.: Üstökös)*; természetélmény: *(pl. V. Alecsandri: Baraganul, Petőfi S.: Az Alföld, M. Eminescu: Lacul, Lamartine: Lacul)*; szerelem: *(pl. V. Alecsandri: Steluta, M. Eminescu: Floarea albastra, Vajda J.: Húsz év múlva)*; az emberi élet nagy eseményei *(születés-házasságkötés) (pl. L. Blaga: Nastere, G. Cosbuc: Nunta Zamfirei, Nagy L.: Menyegző)* család: *(pl. B. St. Delavrancea: Bunica, Bunicul, G. Cosbuc: Mama, Petőfi Sándor: Egy estém otthon).* művészi sors *(pl. Mesterul Manole, M. Eminescu: Luceafarul, L. Blaga: Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, H. Lovinescu: Moartea unui artist, Babits M.: Jónás könyve, Ch. Baudelaire:*	Alaptémák az irodalomban és a társművészetekben. Néhány téma mélyreható kifejtése kitekintve magyar és más világirodalmi művekre is, témánként 2-3 alkotás (pl. világegyetem: Biblia Genezis, M. Eminescu: Scrisoarea I., Vörösmarty M.: Csongor és Tünde, Berzsenyi D.: Fohászkodás). Tematikus-motivikus kapcsolatok, filozófiai, etikai és esztétikai vonatkozások. Fordítások, román-magyar irodalmi kapcsolatok.

	Albatros), emberi gyengeségek: *(pl. B. St. Delavrancea: Hagi Tudose, I. Slavici: Moara cu noroc, Moliére: Avarul)*; választás szerint legalább öt alaptéma bemutatása *(témánként 3 mű a különböző korok szerzőinek alkotásaiból)*. Művek átfogó bemutatása *(tematikai, szemléletbeli, tér- és időbeli, műfaji összefüggések)*. Memoriterek *(3 teljes mű és néhány idézet, szállóige).*	
2.1.7. Színház- és drámatörténet	Színháztörténeti alapismeretek. A dráma fejlődése. Színházi és irodalmi hagyományok bemutatása az alábbi drámák értelmezésekor. *Ion Luca Caragiale:* O noapte furtunoasa *Lucian Blaga:* Mesterul Manole *Horia Lovinescu:* Moartea unui artist *Marin Sorescu:* Iona	Két dráma elemzése a kortárs román irodalomból.

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.2.1. Témák, motívumok	Párhuzamosságok, tematikus, motivikus összefüggések felismerése és kifejtése *(pl. az áldozati motívum: a Manastirea Argesului és a Kőműves Kelemenné című balladákban, valamint a L. Blaga: Mesterul Manole c. drámájában)*. További témák, motívumok értelmezése *(pl. hegy, erdő, folyó, tenger, ember és természet, természet és szerelem, bűn és bűnhődés, pénz, hegy-völgy, fény-sötétség, háború-béke, szeretet-elidegenedés, élet-halál, ifjúkor-*	A térben és időben közeli, ill. távoli román-, magyar- és világirodalmi műveket összekötő témák, motívumok szerepének megértése. Jelentésmezők, témahálózatok, motívumok feltárása különböző korok táj- és szerelmi költészetéből (koronként egy-egy alkotás alapján). Az irodalom alaptémái és főbb motívumai az élőszavas és az írásos közlésben.

	öregkor, falusi és nagyvárosi életformák).	
2.2.2. Műfajok, poétika	Különböző korok műfajai *(koronként egy-két irodalmi példával).* Különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások összehasonlítása, közös és eltérő jegyeinek bemutatása. A műfaj történeti változásainak felismerése. *(Pl. „a doina" a népköltészetben és Eminescu lírájában.)* Népköltészeti és műköltészeti műfajok megfelelése *(pl. doina-elégia, a táncszó-epigramma, népballada, műballada, népmese-műmese).* Művek többszempontú elemzése *(pl. tematikai, műfaji, szerkezeti és poétikai szempontból).*	Műfaji hagyomány és újítás. A műfaj történeti változásainak okai, a hagyományos formák fölbomlásának indokai. Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai jellemzői. Egy-egy román, magyar és világirodalmi műfajteremtő alkotás értelmezése, poétikai sajátosságainak a felismerése. Egy-egy műfaj változásainak figyelemmel kísérése a kezdetektől napjainkig (pl. ódák, balladák a román irodalomban, mese- és regényformák).
2.2.3. Korszakok, stílustörténet	Az irodalom és a társművészetek kapcsolata: legalább egy korszak két művészeti ágának megjelenítése néhány szabadon választott alkotásban.	Egy-egy korszak összehasonlítása *(pl. romantika és realizmus, impresszionizmus és expresszionizmus).* Példák *a román, a magyar és az egyetemes* művészetből.
2.2.4. Irodalomtörténet	A román irodalom és kultúra főbb korszakainak bemutatása az ószláv nyelvű román kultúra és a román nyelvű írás kezdeteitől napjainkig. Művelődéstörténeti korszakok, filozófiai és esztétikai irányzatok, életművek ismerete. Egy írói életút részletes bemutatása. Egy-egy alkotás értelmezése egy korszakból, egy szerző munkásságából. Szerzők és művek bemutatása történeti, kronológiai tények kontextusában. Irodalmi ismeretterjesztés nyomtatott és elektronikus formában *(pl. recenzió, CD-ROM, internet).*	Kultúrtörténeti és román irodalomtörténeti korszakok időrendi és ok-okozati összefüggésekben való bemutatása. *(Pl. A vallásos irodalom hozzájárulása a román nyelv fejlődéséhez; a történetírás hozzájárulása a román irodalmi nyelv és román irodalom fejlődéséhez; a humanizmus, a felvilágosodás, a modern román kultúra kialakulásának társadalmi, politikai, kulturális keretei.)* Korszakok, folyamatok, történetileg változó hagyományok. Folyamatosság és egyidejűség bizonyítása szerzők és művek tükrében.

FOGALMAK A ROMÁN NYELV ÉS AZ IRODALOM ISMERETKÖREIHEZ

Középszint és emelt szint

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

1. ROMÁN NYELV

állandósult és alkalmi stílusérték
állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, szállóige, közmondás
beszédaktusok
diakrónia, szinkrónia
diftongusok, triftongusok
egyeztetés a szintagmákban
érvelés: tétel (állítás), érv, ellenérv, cáfolat
expresszivitás, eufemizmus
neolatin nyelvcsalád
főbb nyelvtípusok
grammatikai szinonimitás
hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció
jel, jelrendszer
jelentés(rétegek) szóban, mondatban, szövegben
jelentésszerkezet, jelentéselem, *jelentésmező*, jelhasználati szabály, *kevert nyelvűség*, kétnyelvűség
kommunikáció, a kommunikációs folyamat funkciói, tényezői
kommunikáció létformái: szóbeliség, írásbeliség, magánéleti, nyilvános kommunikáció
központozás: gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző, idézőjel szerepe
mondatfajták: modalitás, *elsődleges, másodlagos*
mondat- és szövegfonetikai eszközök
mondatszerkezet: egyszerű mondat, összetett mondat (alárendelő, mellérendelő)
mondatábrázolási modell
nyelv vízszintes és függőleges tagolódása: nyelvjárás, sztenderd, köznyelv, regionális köznyelv, csoportnyelvek, szleng
nyelvjárások (körösvidéki nyelvjárás)
retorika: szónoklat, alkalmi beszéd, meggyőző szövegműfajok
stílus, stíluselem, stílushatás
szóelem (morféma) fajtái
szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel, mozaikszó
szófaji rendszer
szójelentés: egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú szó; rokon- és ellentétes jelentésű szó, hangutánzó, hangulatfestő szó
szóképek: metafora, hasonlat, *szinesztézia,* allegória, szimbólum
téma, réma
szöveg, szövegmondat, szövegegységek: bekezdés, tömb, szakasz
szövegjelentés: témahálózat, tételmondat, kulcsszó
szövegkapcsoló elemek: kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás

szövegkohézió (lineáris, globális)
szövegtípus, szövegfajta
pályázat; *ajánlás, műelemzés*-értelmezés; *vita*, referátum, előadás, hivatalos levél, meghatalmazás, kérvény, önéletrajz
testbeszéd (nem nyelvi kommunikáció fajtái, szerepe)
tömegkommunikáció tájékoztató, véleményformáló műfajai: hír, tudósítás, kommentár, cikk, interjú, riport, *glossza, recenzió*

2. IRODALOM

reneszánsz, humanizmus
barokk
felvilágosodás
klasszicizmus
romantika
realizmus
naturalizmus
impresszionizmus
szimbolizmus
samanatorismul
poporanismul (népiesség)
modernizmus
tradicionalizmus
avantgárd
expresszionizmus
szürrealizmus
dadaizmus
futurizmus
(poszt)modernizmus

Műnemek és műfajok

líra, lírai műfajok
szonett
glossza
ars poetica
elégia
óda
dal, himnusz
átmeneti műfajok: napló, levél, fiktív levél, ballada, leíró költemény
epika, epikai műfajok: elbeszélő költemény, elbeszélés, eposz
fabula, krónika, legenda, mese, mítosz, monda, novella, *parabola*
karcolat
regény, regénytípusok: kalandregény, verses regény, családregény, történelmi regény, fejlődésregény, *esszéregény*, életrajzi regény, *lélektani regény*

dráma: tragédia, komédia, színmű
Biblia: a Biblia irodalmi műfajai: prófécia, zsoltár, evangélium, példabeszéd

Kifejezési módok, szerző-narrátor-hős
szerző, narrátor, hős, jellemábrázolás, típus
mű, kompozíció, *szegmentumok (localis, temporalis, persona, cauzalis, actionis)*
jelentés, jelentésrétegek, nyitott mű, téma, motívum, témahálózat, jelentésmező
cselekmény
mondanivaló
expozíció
konfliktus
bonyodalom
tetőpont
végkifejlet
prológus
epilógus
leírás
portré
antitézis
dialógus
(belső) monológ
katarzis
harmónia, diszharmónia, feszültség, feszültségoldás, késleltetés, helyzet- és jellemkomikum

Stilisztika, szóképek, stilisztikai eszközök
stilisztika, stílus
élőszavas stílus
direkt és indirekt (közvetlen és közvetett) stílus
szépirodalmi stílus
publicisztikai stílus
tudományos stílus
hivatalos stílus
szóképek
jelző
metafora
megszemélyesítés
hiperbola
allegória
stilisztikai eszközök
költői kérdés

alliteráció
hasonlat
esztétikai minőségek
fantasztikum
fenség
groteszk
szép
rút
komikum
tragikum
tragikomikum
humor, irónia, gúny, *szarkazmus*

Verstani (alap)fogalmak
verselés - hangsúlyos, időmértékes, verslábak, *sorfajták, strófaképletek*
rím(fajták)
ritmus

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Helyesírási szótár, szöveg-gyűjtemény. Csak a szövegalkotási feladathoz egy-, illetve kétnyelvű szótár.	Irodalmi szöveggyűjtemény, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve	Helyesírási szótár, szöveg-gyűjtemény, egy-, illetve kétnyelvű szótár.	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve

		elektronikus ismerethordozó (a tételnek megfelelő részlete)		elektronikus ismerethordozó (a tételnek megfelelő részlete)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 15 perc	
I. Szövegértési feladatlap 60 perc	II. Szövegalkotási feladatlap 180 perc	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgarészben a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó az I. (60 perc) és II. (180 perc) vizsgarész-összetevőn belül a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja. A vizsgázó először a I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

A Román helyesírási szótárból, valamint az egy- és kétnyelvű szótárból vizsgacsoportonként négy példány, a szöveggyűjteményből, ha azt az írásbeli feladathoz tartozó utasítás jelzi, vizsgázónként egy példány szükséges. A szótárról és a szöveggyűjteményről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatlapot, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A szövegalkotási feladatokból egyet választ a vizsgázó. A vizsgázó az írásbeli feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet áthúzza.

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladat szövege általában 500-700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal íródott tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti ö döntés.

A szövegértést vizsgáló kérdések az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása;
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői; ezek szövegbeli funkciója;
- a szöveg kommunikatív sajátosságai;
- a cím és a szöveg egészének viszonya;
- a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei;
- a szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok;
- a szerzői álláspont;
- a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe;
- a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés.

Feladat lehet továbbá

- vázlat, tematikai háló készítése;
- önálló következtetés, álláspont megfogalmazása;
- a szöveg témájához, a szövegben megjelenített álláspontokhoz kapcsolódó önálló rövid írásmű, vagy beszédmű megfogalmazása a műfaji normák követésével, a mindennapi, esetleg a hivatalos írásbeliség, illetve szóbeliség műfajainak köréből;
- a szöveg rövid, esetleg adott szempontú vagy adott címzetteknek szóló összegzése (tömörítése).

A vázlatírás, illetve az összefoglalás által kívánt fő képességek: a kulcsszók feltárása, a tematikus háló [„téma-réma viszony”] követése, a tételmondatok felismerése a különböző szövegegységekben, a szöveg fókuszának megértése, a témaváltás, az előre- és visszautalások követése, a kihagyások érzékelése, a szöveg részletezettségének követése, az ismert és új közlés elkülönítése.

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó három, eltérő típusú, műfajú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának terjedelme 500-1500 szó. A feladatok a következők:

- Érvelés nyelvi, irodalmi, általános kulturális, etikai, életmódbeli kérdésekről. A feladat tartalmaz egy gondolatébresztő, az érvelés tematikai hálózatára utaló szöveget, általában szövegrészletet. (E felvezető szöveg lehet kritika, esszé, publicisztikai mű, szépirodalmi mű stb. részlete. A feladat megfogalmazása nem feltételezi a felvezető szöveg egészének ismeretét.)
- Egy mű (*pl. lírai alkotás, rövid szépprózai mű, drámarészlet, esetenként esszé*) adott szempontú elemzése, értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontját.
- Két, esetenként három szöveg (*pl. szépirodalmi mű, műrészlet*) adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a szövegek összehasonlító elemzésének, értelmezésének kiemelt szempontját, *pl. a tematikus, a poétikai, stílusbeli összevetést*. A feladat lényeges eleme az irodalmi szövegek egymásrautaltságának hangsúlyozása, az intertextualitás, *evokáció* különböző példái révén. (Az összehasonlítandó szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.)

Értékelés

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az értékelő a dolgozaton feltünteti a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorral és a szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot, a helyesírási hibapontok összegét, továbbá a helyesírási hibapontok miatt, illetve az íráskép miatt levont vizsgapontok számát, majd a vizsgázó által az írásbeli feladat egészében elért összpontszámot. Az összpontszám negatív szám nem lehet. Ha a vizsgadolgozat pontszáma a levonások miatt a negatív tartományba kerülne, az összpontszámot 0-ban kell megállapítani.

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap megoldásával maximum 30 pontot érhet el a vizsgázó. A szaktanár az írásbeli dolgozatot a központi javítási-értékelési útmutató alapján értékeli. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát (a válaszmodellt), esetenként a válasz műfaji normáit, továbbá a válasz pontértékét, valamint az adható részpontszámokat. Az értékelő az egyes feladatokra adott pontszámot, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján minősíti. Az értékelésben a vizsgázó által kidolgozott feladat megoldását kell figyelembe venni.

A fogalmazási feladat pontszámának megoszlása

A fogalmazási feladat megoldásával maximum 70 pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő:

tartalmi minőség:	30 pont
szerkezet	10 pont
nyelvi minőség	30 pont

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének általános kritériumai:

- A feladat értelmezése, kifejtése; szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, indokolt hivatkozás, idézés;
- tárgyszerűség; az állítások bizonyítása;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése *(pl. reflexió, állásfoglalás);*
- világismeret, gondolkodási kulturáltság.

A szöveg megszerkesztésének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet *(pl. térbeli és időbeli viszonyok; logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; kulcsszók, előre- és visszautalások, nyelvtani, jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);*
- arányosság és tagolás *(pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya, témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);*
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete,
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat- és szövegalkotás;

- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

Helyesírás, íráskép

A vizsgázó helyesírásának és a dolgozat írásképének értékelése a szövegértési feladat, valamint a szövegalkotási feladat megoldásában egységes elv szerint történik.

- Az értékelő tanár mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában fellelhető helyesírási hibákat aláhúzza, majd a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.
- A helyesírási hibák miatt összesen 15 pont vonható le az összteljesítményből.

Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy román nyelvi tételt fejt ki a vizsgázó. Az egyes tételekhez egy-egy feladat tartozik.

A román nyelv és irodalom tételsor összességében 20-25 román nyelvi és 20-25 irodalmi tételből áll. A román nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A román nyelvi és az irodalmi tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) az előző vizsgáztatási időszakhoz képest módosítani kell.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album) a tételnek megfelelő részlete. A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Román nyelvi altételsor

Az altételsort a részletes vizsgakövetelmény Román nyelv című fejezetében foglaltak alapján állítja össze a szaktanár. A román nyelvi altételek a részletes követelmények következő témáira épülnek: Nyelvek Európában, A román nyelv története, Nyelv és társadalom, A nyelvi szintek, Szöveg és szövegtípusok, Kommunikáció, Retorikai alapismeretek, Stilisztika és stílustörténet. Az altételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább két altétel tartozzék. További szóbeli altételek kijelöléséről - ideértve a húszon felüli altételszámot is - a szaktanár dönt.

Irodalom altételsor

Az altételsort a részletes vizsgakövetelmény Román Irodalom című fejezetében foglalt témák (a Szerzők és művek, illetve az Értelmezési szintek, megközelítések) kombinációiból állítja össze a szaktanár. A Szerzők, művek témáiból összeállított altételek bármelyike meríthet az Értelmezési szintek, megközelítések szempontjaiból, illetve értelemszerűen tartalmazhatja az iskola helyi tantervében szereplő művet, műveket.

A tematikai arányok a következők:

Szerzők, művek	Témakörök száma
Életművek	6
Portrék	4
A XX. sz.-i román irodalom	3

Román származású alkotók más népek irodalmában	1
A magyarországi románok irodalma	1
Kitekintés a világirodalomra	3
Színház és dráma	2
Összesen	20

További szóbeli altételek kijelöléséről a vizsgáztató szaktanár dönt.

A román nyelvi altétel

Az altétel a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmazhat egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd a kifejtendő feladat megjelölését.

Az altételben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, érvek megfogalmazása, a feladatban adott műfajnak megfelelő előadása stb.

Irodalom altétel

Az altétel tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező prózát, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően konkrét művek megjelölését. A kiemelt szempont lehet például bármely műfaji, tematikus, stíluskorszakbeli, poétikai, esztétikai, etikai kérdés. Ha azt az altétel kifejtése igényli, illetve lehetővé teszi, a vizsgázó választ az altételben megjelölt Szerzők vagy művek közül.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletre a nyelvi és az irodalmi altétel kifejtésének tartalmát és előadásmódját értékelő pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

Az egyes vizsgarészekből elért teljesítmény összeadódik, így a középszintű írásbeli és szóbeli vizsgán összesen 150 pont szerezhető.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc	
Feladatlap		Tételkifejtés	
Nyelvi-irodalmi műveltségi	Szövegalkotási feladatok	Egy román nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése

feladatsor			
30 pont	70 pont		
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

A Román helyesírási szótárból, valamint az egy- és kétnyelvű szótárból vizsgacsoportonként négy példány, a szöveggyűjteményből, ha azt az írásbeli feladathoz tartozó utasítás jelzi, vizsgázónként egy példány szükséges. A szótárról és a szöveggyűjteményről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve annak részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor:

- nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza
- különböző történeti, műfaji, tematikus, motívikus összefüggések feltárására irányul
- továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

A nyelvi, illetve irodalmi műveltséget vizsgáló kérdések aránya általában 40-60%.

Szövegalkotási feladatok

A szövegalkotási feladat három, különböző témáról adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcseleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése.
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre.
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása *(pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény),* esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú *(pl. irodalmi művet közlő, az esszé, a kifejtés, értékelő érvelés alapjául szolgáló rövid felvezető idézetet tartalmazó)* vagy szövegbázis nélküli.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha

az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az értékelő a dolgozaton feltünteti a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorral és a szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot, a helyesírási hibapontok összegét, továbbá a helyesírási hibapontok miatt, illetve az íráskép miatt levont vizsgapontok számát, majd a vizsgázó által az írásbeli feladat egészében elért összpontszámot. Az összpontszám negatív szám nem lehet. Ha a vizsgadolgozat pontszáma a levonások miatt a negatív tartományba kerülne, az összpontszámot 0-ban kell megállapítani.

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése témafüggő központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 30 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelők a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladatok

A vizsgáztatók a központi javítási-értékelési útmutató alapján minősítik a vizsgázó teljesítményét, majd feltüntetik a dolgozaton az egyes szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot.

A feladattípusok pontértéke a következő:

- Egy adott mű vagy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcseleti, etikai kérdés értelmezése, értékelése adott terjedelemben	35 pont
- Érvelés megfogalmazás: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre	20 pont
- Egy, valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása (pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban	15 pont

A megoldás minőségének elbírálásában a következő általános kritériumok érvényesülnek:

A tartalmi kifejtés minőségének általános kritériumai:

- a feladat értelmezése, kifejtése; szövegbázisú feladatokban a gondolatébresztő szövegre vonatkoztatás;
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, indokolt hivatkozás, idézés;
- tárgyszerűség; az állítások bizonyítása;
- problémaérzékenység; a témához való személyes viszonyulás kifejezése *(pl. reflexió, állásfoglalás);*
- világismeret, gondolkodási kultúráltság.

A szöveg megszerkesztésének általános kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés;
- a témának, a címzettnek, a műfajnak, a tartalmi mondandónak megfelelő szerkezet kialakítása;
- koherens szövegszerkezet (pl. térbeli és időbeli viszonyok; logikai és jelentésszintű kapcsolatok létrehozása; kulcsszók, előre- és visszautalások, nyelvtani jelentésbeli és pragmatikai kapcsolatok megteremtése);
- arányosság és tagolás *(pl. a felvezetés, tárgyalás, lezárás aránya; a témaváltás jelölése, bekezdések szerkesztése);*
- az adott terjedelem megtartása.

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete,
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő szókincs, hangnem, stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny; érthető mondat- és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

Helyesírás, íráskép

A helyesírás értékelése a központi javítási-értékelési útmutató szerint történik. Az értékelő tanár mind a szövegértési, mind a szövegalkotási feladat megoldásában talált helyesírási hibákat aláhúzza, majd az útmutatóban feltüntetett módon kialakítja a vizsgázó helyesírási hibáinak összpontszámát.

- A helyesírási hibák miatt összesen 15 pont vonható le az összteljesítményből.

Az íráskép rendezetlensége, illetve a nehezen olvasható kézírás miatt összesen 3 vizsgapont vonható le az összteljesítményből.

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. Az útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő jó megoldás is elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az értékelő a dolgozat végén feltünteti a nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorral, majd a szövegalkotási feladatok megoldásával elért pontszámot, a helyesírási hibapontok összegét.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt. (Ez esetben segítő kérdést lehet feltenni, amennyiben az még a felelési időbe belefér.)

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi témához megfogalmazott tétel kifejtése.

A meghirdetett román nyelv és irodalom tételsor összességében legalább 20 román nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó. (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album - a tételnek megfelelő részlete). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga egy román nyelvi és egy irodalmi témakörhöz megfogalmazott altétel kifejtése. Minden témakörhöz legalább két altétel tartozik, a vizsgázó önállóan dönt, hogy melyik altételt fejti ki. A témakörök arányát, illetve az azokhoz rendelt altételeket a vizsga évében egy szakmai bizottság határozza meg. A témakörök, illetve az altételek évről évre változhatnak. A meghirdetett nyelvi, illetve irodalmi témakörök száma legalább 20.

Román nyelvi altételsor

A tételsor a részletes vizsgakövetelmények Román nyelv című fejezete nyolc témakörének mindegyikéből legalább 2 altételt tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Minden tétellapon két, azonos témakörhöz tartozó altétel van. A vizsgázó dönt, hogy melyik altételt fejti ki.

A szóbeli vizsga tételeit összeállító testület a részletes vizsgakövetelmények *Szerzők, művek,* valamint az *Értelmezési szintek, megközelítések* témáinak lehetséges kombinációiból jelöl ki és hirdet meg legalább 20 altételpárt.

A tematikai arányok a következők:

Szerzők, művek	Témakörök száma
Életművek	6
Portrék	4
A XX. sz.-i román irodalom	3
Román származású alkotók más népek irodalmában	1
A magyarországi románok irodalma	1
Kitekintés a világirodalomra	3
Színház és dráma	2
Összesen	20

A román nyelvi altétel

Az altétel tartalmaz egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közli a kifejtendő feladatot.

Az altételekben kitűzött feladat lehet az idézet, illetve a mellékelt dokumentum adott szempontú elemzése, értelmezése, a szempontban megfogalmazott nyelvi probléma, jelenség, szabály bemutatása, kifejtése, fogalom értelmezése, érvek megfogalmazása, a feladatban megjelölt műfaj előadása stb.

Irodalom altétel

Az altétel tartalmazhat egy felvezető nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. szépirodalmi idézetet, értekező prózát, esszé rövid részletét, illusztrációt, képzőművészeti alkotást, színpadképet, filmképet, ábrát, térképet stb.), majd közli a bemutatandó témát, annak kiemelt szempontját, a témának, illetve a kitűzött szempontnak megfelelően esetleg Szerző és mű megjelölését.

Az altételben kiemelt szempont (feladat) lehet bármely poétikai, irodalomtörténeti, stílus-korszakbeli, esztétikai, etikai kérdés, valamely életprobléma, motívum, a műre, a Szerzői életpályára jellemző sajátosság.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A vizsgázó a feleletére a nyelvi és az irodalmi tétel kifejtésének tartalmát és előadásmódját értékelő pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Nyelvtani, irodalmi, kulturális tájékozottság	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Tárgyi tudás	- Lényegkiemelés
- Gondolatgazdagság	- Logikus érvelés

- Rendszerezés
- Megfelelő szóhasználat
- Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A ROMÁN NYELVI ÉS AZ IRODALOM FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont
A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont
A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

CULTURA SI CIVILIZATIE ROMANEASCA

I. CERINTE DETALIATE DE BACALAUREAT

A) COMPETENTE

NIVEL MEDIU SI RIDICAT

Candidatul trebuie

- sa cunoasca asezarea Romaniei, muntii si apele tarii;
- sa stie sa se foloseasca de harta;
- sa prezinte geografia economica si fizica a Romaniei;
- sa fie capabil sa prezinte trasaturile caracteristice de natura geografica, istorica si culturala ale diverselor regiuni;
- sa aiba cunostinte de baza despre asezarea geografica a romanilor din Ungaria, despre istoricul asezarilor si conditiile lor de viata;
- sa prezinte influenta ambiantei asezarii geografice exercitata asupra modului de viata al minoritatii;
- sa fie capabil de a culege - si in mod independent - informatii din izvoare scrise istorice si nescrise, din reviste, studii de specialitate si filme;
- sa gaseasca legaturi intre evenimente istorice din istoria popoarelor roman si maghiar, precum si din istoria universala;
- sa cunoasca legende istorice, filme si alte opere artistice despre voievozi;
- sa fie capabil sa plaseze in timp si spatiu evenimentele din istoria romanilor, maghiarilor si din istoria universala, precizind nume si locuri;
- sa cunoasca caracteristicile importante ale istoriei minoritatii romane, asezarile cu populatie romaneasca din Ungaria, factorii naturali si geografici;
- sa aiba cunostinte de baza cu privire la istoria (culturii) romanilor din Ungaria de ieri si de azi;
- sa inteleaga cauzele si imprejurarile colonizarilor si recolonizarilor;
- sa fie capabil sa schiteze istoricul localitatii natale pe baza unor documente nescrise (fotografii vechi, obiecte de valoare muzeala) si pe baza surselor scrise (scrisori din trecut si matricole);
- sa aiba cunostinte de baza despre drepturile civile si minoritare;
- sa fie capabil sa prezinte trasaturile specifice sociologice care determina relatiile dintre cei ce apartin aceleiasi etnii;
- sa fie capabil sa prezinte principalele particularitati ale dialectelor romane si ale variantelor de grai;
- sa aiba parere personala despre bilingvism;
- sa fie capabil sa inteleaga cauzele directe si indirecte - intr-un context de cauza-efect - ale unirii bisericii (din 1701);
- sa fie capabil sa caracterizeze in mod complex valorile materiale si spirituale ale romanilor din Ungaria;
- sa descopere paralelisme intre cultura populara romana si maghiara in circulatia motivelor stramosesti;
- sa fie capabil sa identifice influentele reciproce in diferitele culturi etnice, prezentind oral si in scris esenta identitatilor si diferentelor;
- sa cunoasca principalele trasaturi caracteristice ale arhitecturii bisericilor ortodoxe;
- sa inteleaga influenta reciproca dintre traditie si inovatie, precum si filozofia pastrarii si crearii valorilor;
- sa aiba parere despre rolul mediilor de informare in activitatea de pastrare si de creare a traditiilor;
- sa fie capabil sa faca legatura intre cunostintele de geografie, istorie, cultura, etnologie si arte;
- sa fie orienteze in mod adecvat in lumea teatrului, muzicii, filmului, stiintelor, tehnicii si a sportului.

La nivel ridicat

Sa inteleaga in mod complex relatia cauza-efect; sa-si insuseasca in mod coerent cunostintele si sa le prelucreze cu exigenta in scris si oral.

B) DOMENII DE CUNOSTINTE

I. Geografie

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Asezarea geografica a Romaniei	Asezarea geografica a Romaniei; regiunile sale mai importante; tarile vecine. Locul ei in Europa. Conditiile geografice si sursele naturale, populatia. Muntii si apele. Caracteristicile florei si faunei.	Compararea Romaniei cu alte tari Asemanatoare din Europa si de pe alte continente. Caracteristici socio-economice.
Peisajul in opere de arta (folclorica)	Simboluri specifice ale Romaniei in citeva legende toponimice si poezii populare (de ex. Legenda Oltului, Ceahlaul, Retezatul).	Peisaje zugravite in opere literare si de arta.
Asezarea geografica a localitatilor aflate de-a lungul frontierei maghiaro-romane	Analiza conditiilor geografice ale asezarilor. Impactul lor asupra modului de trai al romanilor.	

II. 1. Istoria romanilor

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Inceputurile	Primele semne ale vietii de pe teritoriul actual al Romaniei	Conceptii diverse. Teorii cu privire la etnogeneza romanilor.
Formarea statelor romane	Conditiile in care s-au format statele feudale. Voievodatele ca primele formatiuni politice in Moldova si Tara Romaneasca.	Structuri economice, sociale si politice feudale in tarile romane.
Pericolul turcesc	Principatele romane expansiunea turceasca.	Locul si rolul fanariotilor in istoria romanilor.

	Consolidarea si dezvoltarea Tarii Romanesti si Moldovei.	
Epoca renasterii nacionale	Romanii din Transilvania in secolul al XVIII-lea. Situatia taranimii din Transilvania si Ungaria. Rascoala sub conducerea lui Horea Closca si Crisan. Consecintele ei. Miscarea revolutionara condusa de Tudor Vladimirescu. Principatele si Regulamentele Organise. Romanii din Transilvania si din Ungaria in epoca refomelor si in timpul revolutiei de la 1848. Revolutia de la 1848 in principate.	Nazuintele Scolii Ardelene, exagerarile corifeilor in legatura cu originea latina. Inceputurile istoriografiei romane. Miscarile revolutionare ale popoarelor din sud-estul Europei si cauzele interne ale miscarilor. Tratative de colaborare intre Kossuth si revolutionarii romani. Deosebiri in programul romanilor din Transilvania si al celor din Ungaria.
Constituirea statului modern	Unirea Principatelor. Formarea statului roman national. Reformele lui Cuza. Pactul dualist din 1867 si situatia romanilor din Transilvania. Romania si razboiul de independenta. Proclamarea regatului. Románii in epoca statului dualist maghiar, politica fata de nationalitati. Problema Transilvaniei in Romania. Romania si primul razboi mondial.	Propaganda revolutionara a emigrantilor. Miscarea unionista din principate. Cauzele caderii lui Cuza. Politici fata de minoritati in Austro-Ungaria.
Romania dupa primul razboi mondial	Romania dupa pacea de la Trianon. Dictatura regala. Ajungerea la putere a Garzii de fier. Antonescu si constituirea statului national- legionar roman.	Politica externa a Romaniei intre cele doua razboaie. Dificultatile formarii statului roman unitar. Al doilea arbitraj (dictat) de la Viena.
Cel de-a1 doilea razboi mondial si urmarile sale	Intrarea in razboi a Romaniei si evenimentele de pe front. România si sfera de interes sovietica. Armata Rosie pe teritoriul Romaniei. Schimbarea regimului.	
Dictatura comunista in România	Sczhimbari sociale si economice dupa cel dé-a1 doilea razboi mondial. Instalarea dictaturii comuniste. Urmarile cultului personalitátii.	Trecerea la sistemul socialist in România. Noi orientari in politici externa a Romaniei.
Schimbarea regimului in	Revolutiile din Timisoara si Bucuresti.	Situatia sociala, economica si culturala

România	Rasturnarea sistemului socialist si formarega partidelor democratice.	in România coritemporana.

II. 2. Istoria romanilor din Ungaria

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Pe urmele trecutului din perioada premergatoare secolului al XVIII-lea	Cunoasterea regiunii dintre Crisuri si Mures (cu folosirea hartii), a zonei asezarilor populate de romani din Ungaria. Rolul numelor de familie si de localitati cu privire la originea romanilor. Fapte istorice in oglinda datelor.	Privire generala istorica pe baza unor studii istorice si lingvistice in romana si maghiara. Analiza diacronica: etimologia unor nume de familie si asezari. Imbinarea cunostintelor de geografie, de istorie si de lingvistica.
In epoca dominatiei turcesti	Stabilirea romanilor si conditiile geografice ale asezarilor lor. Din insemnarile lui Evlia Celebi (cetatea din Giula, 1666). Cauzele si urmarile depopularii acestei regiuni.	Situatia asezarilor populate de romani in epoca dominatiei turcesti. (Prezentare generala.) Giula in secolul al XVII-lea. (Istoricul orasului, locuitorii, confesiuni, bai, administratie publica, moda, limbi, edificii etc.)
Secolul al XVIII-lea, perioada recolonizarii (1718-1746)	Cauzele, procesul si urmarile recolonizarii. Reorganizarea judetelor Bihor, Bichis si Csanád. Factorii de baza aj supravietuirii (limba, religie ortodoxa, datini, arte).	Evenimente din prima jumatate a secolului al XVIII-lea in oglinda documentelor din arhive si a altor acre scrise. Privire generala asupra colonizarii altor minoritati (germani, slovaci).
Istorie locala	Istoricul asezarilor Aletea, Batania, Bichiscia-ba, Chitighaz, Micherechi, Otlaca-Pusta, Giula, Sacal, Apateu, Bedeu, Pocei, Cenadul Unguresc. Prima aparitie in documents istorice, fundatii. Proprietarii (numele renumitelor familii maghiare si germane). Etnia si confesiunea locuitorilor. Viata religioasa, invatamint, culturalizare, obiceiurile de endogamie si de exogamie.	Expunere despre istoricul unei asezari, bazata pe culegerea materialului in mod individual. Imbinarea cunostintelor de istorie locala, de cultura locala, de viata a confesionala si de etnologie.

Nazuinte nationale si culturale	Rolul Scolii Ardelene. Caracterizarea comunitatilor macedoromane din Monrahia Austro-Ungara. Personalitati de seama. Rolul lor in viata economica si culturala.	Influenta iluminismului european exercitata asupra corifeilor Scolii Ardelene. Cunoasterea unor opere mai insemnate ale lui Samuil Micu-Clain, Gheorghe Sincai, Petru Maior.
Personalitati de seama	M. Nicoara, Gh. Pomut, I. Vulcan. I. I. Ardelean, D. Voniga, St. Rusu si altii in slujba romanilor din Ungaria. Caracterizarea crezului, rolului de mecenat si a misiunii lor. Rolul Societaii Petru Major.	Prezentarea complexa a activitatii unor personalitati de seama (de ex. Gh. Pomut: anii de la Giula si Budapesta, in America, in Rusia; pasoptistii in viata culturala si politica romaneasca, maghiara si universala (de ex. Balcescu, Kossuth, Heine).
Institutii culturale, scoli, invatamint, fundatii	Scoli confesionale, Scoli romanesti de stat. Invatamintul superior. Rolul fundatiilor in viata culturala a romanilor din Ungaria. Fundatii infiintate de E. Gojdu, Ghiba-Birta Elena, Pap Teodor, Tegle Petru.	Mostenirea Gojdu in context istoric.
Presa in limbo romana, publicatii	Cunostinte despre istoria presei pina in avul 1918. Insemnatatea revistelor Familia si Lumina. Alte publicatii, almanahuri.	Publicatiile noi. Prezentarea revistei Lumina.
Viata culturala in a doua jumatate a secolului al XX-lea	Dezvoltarea conditiilor socio-culturale. Perioadele mai importance ale istoriei culturii romanilor din Ungaria. Scurt istoric al unor institutii romanesti (de ex. istoricul scolilor). Institutul de cercetari al romanilor din Ungaria. Publicatii (Simpozion, Annales, Izvorul, Din traditiile populare ale romanilor din Ungaria etc.).	Din viata culturala a minoritatilor din tara si de peste hotare (personalitati de seama, publicatii mai importante, opere artistice etc.). Studii istorice, lingvistice etnologice si sociologice despre romanu din Ungaria.

III. Cunostinte cu privire la politica fata de minoritati

TEME	NIVELUL EXAMENULUI

	Nivel mediu	Nivel ridicat
Cunostinte juridice privind minoritatile si cunostinte de drept civil. Notiuni fundamentale	Popor, natiune, nationalitate, minoritate, etnie. Identitate, relatii duble (triple) cu alte minoritati, cu natiunea majoritara cu patria-mama. Procesul de asimilare (cauzele, caracteristicile, masura, directia).	Problema endogamiei si exogamiei in viata romanilor din Ungaria. (Prezentare generala.)
Limitele normelor de drept in politica fata de minoritati	Limba - scolile minoritatii. Limba minoritatii, administratia.	Procesul de formare a legislatiei cu privire la politica fata de minoritati de la a doua jumatate a secolului al XX-lea pina in zilele noastre.

IV. Limba romana (Vezi cerintele la limba si literatura romana)

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Limba romana este o limba romanica	Limbile romanice. Scurt istoric al formarii limbu romane. Prezentarea teritoriilor unde se vorbeste limba romana.	Pe urmele limbilor romanice (folosindu-se de harta).
Limba literara	Varianta literara a limbii romane. Stilurile.	Caracterizarea stilurilor; analiza unor texte cuprinzind diverse teme folclorice.
Dialecte, graiuri	Particularitatile dialectelor romane.	Zonele dialectelor limbii romane.
Limba romanilor din Ungaria	Particularitatile dialectelor romane din Ungaria. Tipuri ale schimbului de limba Factorii care genereaza aceste schimburi. Imprejurarile formarii bilingvismului. Limba romana standarda din Ungaria. Obiceiuri de alegere a limbii.	Prezentarea graiurilor bihorean si crisean cu exemple potrivite. Cercetari socio-lingvistice in comunitatile romanilor din Ungaria (cunoasterea unor studii mai importante). Semne ale schimbului de limba in vorbire si in alegerea limbii Factori determinanti in alegerea limbii.
Limba - identitate	Generatia noua, scoala, limba.	Limba - un element fundamental in pastrarea identitatii.

V. Rolul religiei si al bisericii in cultura romanilor

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Crestinismul, biserica crestina, Schisma produsa in sinul bisericii, ortodoxismul (1054)	Cauzele si urmarile schismei. Ruptrura dintre crestinismul din est si din occident. Diferente mai importante la nive canonic, disciplinar si liturgic dintre slujba ortodoxa si cen catolica.	Prezentarea Bibliei in arte (demonstrare prin citeva exemple).
Arhitectura locasurilor sacre	Arhitectura interioara si exterioara, compozitii ale frescelor.	
Protestantismul, Biserici (neo)protestante.	Esenta protestantismului. Influenta sa asupra dezvoltarii culturii (romane).	Cunostinte despre protestantism corelind cunostintele de istorie universala si cele de istorie maghiara si romana.

VI. Cultura populara a romanilor din Ungaria

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Convietuirea comunitatilor (taranesti) romanesti si cu celelalte etnii	Interactiuni in cultura populara maghiara si romana. Acomodarea inaintasilor nostri la mediul geografic si cultural.	Interactiuni intre cultura popular maghiar, romana si a altor minoritati.
Familia de tip traditional	Structura familiei, sistemul ei de relatii si ierarhia ei.	Familia in trecut si in zilele noastre (coabitarea generatiilor; obligatiile).
Activitatile stramosesti si mestesugurile	Activitati si mestesuguri vechi la romanii din Ungaria.	
Mediul ambiant, case de locuit	Aspectul satului (strazi, edificii). Tipuri de case de cimpie. Caracterul si destinatia acareturilor. Interiorul casei de locuit. Mobilierul (forme geometrice caracteristice, elemente ornamentale).	Aspectul din trecut si de azi al mediului ambiant si al casei de locuit.
Textile populare	Tesaturi, textile brodate ca cele mai caracteristice elemente romanesti ale	Descrierea proceselor de la cultivarea cinepii si inului pina la produsele textile.

	locuintei. Arta tesutului (textile, procese, modele de broderie).	Rolul unor textile in cadrul intilnirilor traditionale (de ex. jocul duminical si riturile de trecere: nasterea, cununia, decesul).
Imbracamintea	Portul romanilor din Ungaria. Particularitati etnice.	Costumele nationale in diverse regioni ale Romaniei. Portul in asezarile cu mai multe minoritati (de ex. Aletea, Batania).
Obiceiuri privind mesele, mincaruri specifice.	Mincaruri specifice ale romanilor din Ungaria servite in zilele de lucru si cu prilejul sarbatorilor.	Obiceiuri vechi si noi privind mesele.
Sarbatori calendaristice. Tesaturi, datini	Poezii legate de sarbatorile calendaristice.	Influente reciproce ale datinilor maghiare si romane.
Intilniri traditionale	Jocul duminical si de sarbatori. Caracteristicile dansurilor bihorene. Rolul, tema si forma strigaturilor.	Prezenta evenimentelor decisive din viata omului in opere artistice.
Riturile de trecere	Obiceiuri, credinte si creatii populare legate de nastere. Simboluri ale botezului ortodox. Obiceiuri populare predicate inainte de nunta. Obiceiuri legate de nunta, creatii folclorice, simboluri. Credinte si simboluri stramosesti in riturile de inmormintare. Moartea - sacralitatea nuntirii in poezia populara romaneasca (de ex. Miorita).	Moartea ca misterul cununiei in literatura universala.
Credinte populare, superstitii	Semne (premonitorii) pozitive si negative. Fiinte mitice.	
Medicina popular	Procedee magice. Descintatul. Descintece. Poezia legata de medicina populara.	Rolul medicinii populare in viata omului modern.
Locul si rolul copilului in comunitatile traditionale	Drepturile si obligatiile copilului. Jucarii, teatru pentru copii, folclorul literar al copiilor. Confectionarea jucariilor in satul traditional.	Copilul in literatura romana (in oglinda unor opere la alegere). Privire generala asupra literaturii universale si asupra alton opere artistice.
Poezia populara	Tematica si forma doinei. Oglindirea	Analiza a sapte-opt doine (prezentarea

	dorului, peisajului si a dragostei in cincisase poezii populare.	imaginilor, sentimentelor si motivelor filozofice).
Proza populara	Patru-cinci legende toponimice si istorice. Elemente universale, nationale si locale in povestile lui Vasile Gurzau, Teodor Simonca, Mihai Purdi. (Cunoasterea a cinci-sase povesti.)	Sapte-opt legende toponimice si istorice. Povestitori, culegeri de povesti din literatura maghiara, romana si a altor minorita i din tara (cu exemple).
Drama populara	Teatru folcloric: turca, Vicleimul, alte piese populare.	Obiceiuri transmise si preluate reciproc in cultura populara maghiara, romana si a altor minoritaji.
Muzica populara, dansuri populare	Culegeri de cintece populare romane, dansuri bihorene.	Cintece si dansuri din folclorul maghiar, roman, al popoarelor vecine si al minoritatilor din tara.

VII. Regiuni, epoci, personalitati in opere artistice si stiintifice

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivel mediu	Nivel ridicat
Stiinte, arte	Prezentarea in mod coerent a cunostintelor din domeniile geografiei, istoriei, istoriei bisericii, artelor. Regiuni, epoci si personalitati istorice in opere de arta si stiintifice (de ex. valea Oltului, manastirea Cozia, Mircea cel Batrin; Geo Bogza: Cartea Oltului, Octavian Goga: Oltul, Ion Minulescu: Pe malul Oltului). Stiluri in arhitectura si in artele plastice (de ex. stilul bizantin, brincovenesc, argesean, moldovenesc etc.). Capodoperele arhitecturale si de arta plastica romanesti (cinci-sase exemple). Privire generala asupra artei plastice a romanilor din Ungaria.	Privire asupra creatiilor universale, maghiare si romane (citeva opere). Analiza a tref-patru opere ale lui C. Brancusi. Revelatii despre meleagurile natale in operele artistilor plastici romani din Ungaria (prezentarea simbolurilor, motivelor in opere la alegere).
Teatru, cinematografie	Cunostinte de baza despre istoria teatrului. Actori, regizori, dramaturgi romani.	Actori, regizori cu renume european in viata culturala romana, maghiara si a popoarelor vecine (numele unor creatori

		si opere).
Stiinte	Savanti de origine romana cu renume mondial in stiintele: matematica, fizica, chimie, biologie, geografie, istorie, filozofie, lingvistica.	Expunerea mai detaliata a vietii si activitatii citorva savanti.
Sport	Sportivi romani renumiti.	

II. Descrierea examenului

Fazele examenului

Nivel mediu		Nivel ridicat	
Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Proiect	15 minute	180 minute	20 de minute
80 de puncte	70 de puncte	100 de puncte	50 de puncte

Materiale auxiliare acceptate în cursul examenului

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Asigurarea îi revine candidatului	NU SE DĂ	NU SE DĂ	Dicţionar explicativ	NU SE DĂ
Asigurarea îi revine instituţiei în care are loc examenul	NU SE DĂ	Materiale ajută- toare referitoare la temele date (surse scrise,vizuale, electronice	NU SE DĂ	Materiale ajută- toare referitoare la temele date (surse scrise,vizuale, electronice

Se vor publica

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Material	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor
Când?	NU SE PUBLICĂ	Conform normelor juridice	NU SE PUBLICĂ	Conform normelor juridice

EXAMENUL DE NIVEL MEDIU

Structura examenului

Examen în scris (proiect)	Examen oral	
	15 minute	
Elaborarea individuală a unei teme în cursul anului.	Susţinerea proiectului	Expunerea unei teze
80 de puncte	20 de puncte	50 de puncte

Examenul în scris

Caracteristicile de conţinut şi de formă ale temei în scris

Structura conţinutului

Elaborarea unui proiect are valoare egală cu examenul în scris.

Subiectul proiectului poate fi ales dintre oricare din cele opt domenii de cunoştinţe (Vezi Cerinţele detaliate) care au fost studiate în timpul anului şcolar, subiect care va fi susţinut de către candidat în cadrul examenului oral.

Cerinţele referitoare la proiect:

Un text de 10-20 de pagini care să conţină, fără ilustraţii, cel puţin 5 pagini dactilografiate cu litere de 12 puncte mărime şi cu o distanţă de 1,5 între rânduri. Descrierea proiectul trebuie să conţină fazele elaborării: motivarea alegerii subiectului, precizarea ipotezelor, respectiv a scopurilor, bibliografia, referirile la literatura de specialitate, descrierea muncii de cercetare, procesul elaborării conţinutului, concluziile, impresiile personale.

Elaborarea proiectului să fie muncă individuală de la alegerea subiectului până la forma lui definitivă. În cursul elaborării, candidatul are voie să-i ceară ajutorul vreunui consultant. Întrucât candidatul nu este elevul ordinar al şcolii şi are nevoie de consultant, el însuşi şi-l va alege. Consultantul elevului ordinar poate fi însuşi profesorul lui de specialitate. Candidatul îşi va preda proiectul cel mai târziu până la data începutului sesiunii examenului în scris.

Candidatul va prezenta alături de proiect materialul ilustrativ sau un rezumat al aspectelor fundamentale de care se va folosi în cadrul examenului susţinându-şi proiectul.

Evaluarea

Proiectul poate fi evaluat în total cu maximum 80 de puncte. Evaluarea realizării proiectului se va face pe baza directivelor centrale de corectare şi evaluare care conţin următoarele criterii:

I. Conţinutul

a) complexitate, aspectul multilateral al prezentării temei	30 de puncte
b) prerzentarea temei sub aspecte noi	10 puncte
c) prezentarea bibliografiei şi a referirilor la literatura de specialitate	5 puncte

II. Procesul elaborării proiectului

a) prezentarea fazelor proiectului	5 puncte
b) descrierea muncii individuale de cercetare	15 puncte

III. Forma

a) elasticitatea limbajului	8 puncte
b) structura, calitatea aspectului final	7 puncte

Întrucât textul proiectului ar fi mai scurt decât volumul minim, adică ar cuprinde mai puţin de 4 pagini, lucrarea nu poate fi evaluată.

Examenul oral

Caracteristicile de conţinut şi de formă ale blocului de teze

Structura conţinutului

Candidatul îşi va prezenta proiectul în timp de 5 minute. Pentru examenul oral, candidatul va aduce cu sine materialul ilustrativ adunat în prealabil ori un rezumat scurt al proiectului. Examenul va continua cu expunerea tezei în 10 minute.

Blocul de teze al examenului oral la nivelul mediu va fi stabilit de către instituţia în care îşi desfăşoară activitatea comisia de examen. Blocul de teze cuprinde cel puţin 20 de teze compuse din cele patru domenii de cunoştinţe obligatorii. (Cunoştinţe de istorie, Cunoştinţe cu privire la politica faţă de minorităţi, Cunoştinţe etnografice, Cunoştinţe referitoare la limba naţionalităţii române) Proporţia temelor va fi determinată de punctele centrale accentuate în cursul pregătirii în aşa fel ca tezele să atingă subiecte din toate cele patru domenii de cunoştinţe. Fiecare teză să conţină şi o oarecare sursă referitoare la temă, analiza căreia se integrează în examenul oral.

Evaluarea

Calitatea expunerii candidatului la examenul oral poate fi evaluată cu maximum 70 de puncte. Din acestea 20 de puncte se pot da pentru prezentarea proiectului, iar 50 de puncte pentru expunerea tezei. Evaluarea examenului oral se va face pe baza îndrumătorului central de evaluare care conţine următoarele criterii de evaluare.

Prezentarea proiectului - în total 20 de puncte

a) rezumarea esenţialului proiectului	7 puncte
b) tehnica prezentării, modul expunerii	5 puncte
c) limbajul	5 puncte
d) demonstraţii cu ajutorul materialului intuitiv	3 puncte

Evaluarea expunerii tezei - în total 50 de puncte

a) conţinutul	25 de puncte
b) analiza surselor	10 puncte
c) limbajul	10 puncte
d) structura expunerii, compunerea răspunsului	5 puncte

EXAMENUL DE NIVEL RIDICAT

Structura examenului

Examenul în scris	Examenul oral
180 de minute	20 de minute
Eseu	Expunerea tezei
100 de puncte	50 de puncte

Examenul în scris

Caracteristicile de conţinut şi de formă ale examenului în scris

Structura conţinutului

În cadrul examenului în scris la nivelul mediu, candidatul trebuie să elaboreze un eseu conţinând 600-700 de cuvinte pe baza temelor centrale (alegând unul din cele trei titluri date).

Examenul în scris se bazează pe cerinţele centrale detaliate ale examenului în scris. Examenul în scris conţine teme bazate pe surse din cele opt domenii de cunoştinţe (vezi: Cerinţe generale). În legătură cu acestea, candidatul va expune în mod coerent tema în cauză, exprimându-şi totodată părerea personală, reacţionând la sursele legate de temă.

Evaluarea

Pentru compunere se pot da în total 100 de puncte. Modul atribuirii punctelor se află în îndrumătorul central de corectarea-evaluarea temelor examenului în scris.

Examenul oral

Caracteristicile de conţinut şi de formă ale blocului de teze orale

Sturctura conţinutului

Pentru examenul oral se stabilesc în mod central 10 teze. Fiecare teză constă din partea A" şi partea „B". Partea „A" conţine teze cu subiecte din domeniile Cunoştinţe istorice şi Cunoştinţe cu privire la politica faţă de minorităţi, iar partea „B" subiecte din domeniile Cunoştinţe etnografice şi Cunoştinţe referitoare la limba naţionalităţii române, teze dintre care candidatul va trage câte un titlu. Proporţia subiectelor din cadrul blocului de teze nu este 50%-50%, proporţia poate fi schimbată, punând accentul pe unul sau altul din domeniile de cunoştinţe. Candidatului îi stau la dispoziţie câte 10 minute pentru expunerea fiecărei teze.

Evaluarea

Expunerea tezelor valorează maximum 50 de puncte. 25 de puncte pentru teza „A", 25 de puncte, pentru teza „B". Evaluarea examenului oral se va face pe baza îndrumătorului central de evaluare care conţine următoarele criterii de evaluare.

1. Teza „A"

a) conţinutul	15 puncte
b) structura compunerii şi a răspunsului	5 puncte
c) limbajul	5 puncte

2. Teza „B"

a) conţinut	15 puncte
b) structura compunerii şi a răspunsului	5 puncte
c) limbajul	5 puncte

LIMBA SI LITERATURA ROMANA

I. CERINTE DETALIATE DE BACALAUREAT

A) COMPETENTE

NIVEL MIJLOCIU SI NIVEL RIDICAT

1. Intelegerea textului

1.1. Intelegerea esentei textelor ce difera in functie de gen si de tematica.
1.1.1. Selectarea rationala (logica) a informatiilor, alegerea si realcatuirea lor in functie de obiectivele propuse.
1.1.2. Formarea opiniilor personale deodata cu receptarea noilor cunostinte si notiuni.
1.1.3. Formarea orientarii adecvate si a unor deprinderi corecte in folosirea surselor de informatii din presa scrisa si electronica, in genurile publicistice.
1.1.4. Aplicarea cunostintelor de gramatica si de literatura in intelegerea si alcatuirea textelor transmise prin presa scrisa si electronica.
1.1.5. Interpretarea textelor fictionale si non-fictionale.
1.2.1. Procedee de intelegere a textului si exercitii pe baza diverselor tipuri de texte; receptarea organica a ideilor, argumentatiei si opiniilor din textele respective.

1.2.2. Intelegerea si promovarea rolului educativ al literaturii.
1.2.3. Compararea diverselor tipuri de texte *(beletristice, stiintifice, oficiale, publicistice)*, identificarea trasaturilor lingvistice, stilistice si structurale specifice.
1.2.4. Definirea coeziunii mesajului scris si a raporturilor sale logice, stabilirea obiectivelor si a contextului de comunicare.
1.2.5. Identificarea si intelegerea raporturilor semantice si cauzale in interiorul textului si intre diverse texte.
1.2.6. Formularea corecta a textelor scrise si orale in functie de destinatar, tematica si mesaj.

2. Producerea de texte scrise

2.1. Prelucrarea temelor fictionale si non-fictionale in cadrul diverselor tipuri de texte (de ex. locul si rolul minoritatilor in Uniunea Europeana; bilingvismul, schimbarea de cod; mondializarea; nivelul de trai de calitate, comportamentul uman; formele de manifestare a culturii afective; lumea calculatoarelor.)
2.2. Formarea textelor in scris in functie de continutul, de stilul si de structura titlului, a destinatarului si a temei (de ex. insemnari, recomandare, relatare cronologica, prezentarea impresiilor in urma vizionarii unei piese de teatru sau a unui film, disertatie, eseu, interpretarea operei).
2.3. Dezbaterea in scris a unei teme date cu metoda argumentatiei individuale si a convingerii.
2.4. Prezentarea impresiilor de lectura sub forma de compunere bine conceputa din punct de vedere al continutului, limbii si structurii.
2.5. Exprimarea impresiilor estetice legate de opere de arta, intr-un stil bine conturat cu o structura logica distincta.
2.6. Elaborarea unui jurnal de calatorie despre o excursie memorabila, peisaje pitoresti, mostenire culturala.
2.7. Insusirea si aplicarea la nivel de deprinderi ale cerintelor de continut si de forma legate de formularele oficiale *(cerere, autobiografie, dosar pentru concurs, proces verbal)*.
2.8. Cunoasterea aprofundata a normelor si a mijloacelor tehnice de redactare; siguranta in scrierea corecta, simt corect al masurii si aspect estetic al grafiei.

3. Vorbirea, producerea de texte orala

3.1. Formularea unei comunicari individuale potrivit normelor limbii, situatiei de comunicare, temei si genului.
3.2. Comunicarea orala coerenta, de evidentiere a esentei, construita logic *(articulare potrivita, accent corect, intonatie potrivita, ritm corect in vorbire)*.

4. Folosirea conceptelor

4.1. Receptarea rationala si afectiva a impresiilor de lectura, prezentarea cu concepte adecvate.
4.2. Folosirea motivata a conceptelor etice, estetice, poetice si lingvistice.
4.3. Clarificarea conceptelor pe baza exemplelor.

Numai la nivel ridicat
Interpretarea si compararea notiunilor in diferite contexte istorice.

B) DOMENII DE CUNOSTINTE

1. Limba romana

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat

1.2. Limbile in Europa	Diverse familii de limbi. Limbile neolatine. Analiza limbii din perspectiva diacronica si sincronica.	Limbi aglutinante (cu afixare), izolante (determinate de topica) si fliexionare (cu flexiune). Limba ca sistem in schimbare. Aspecte din istoria scrierii.
1.3. Istoria limbii romane	Limba romana este o limba neolatina (romanica). Etapele mai importante ale genezei limbii. Legaturile cu alte popoare, influenta lor asupra formarii si schimbarii limbii. Raportul intre contextul istorico-cultural si formarea vocabularului. Esenta, criteriile inrudirii limbilor.	Analiza unui (fragment) text din epoca veche a literaturii romane (prezentarea a doua-trei exemple din istoria limbii). Identificarea raporturilor intre lingvistica si istoria culturii. Stratificarea vocabularului.
1.3.1. Epoci ale istoriei limbii	Izvoare ale istoriei limbii: monumente de limba (scrise, tiparite). Inceputurile scrierii in limba romana: *Scrisoarea lui Neacsu din Cimpulung.* Importanta textelor maramuresene. Influenta protestantismului asupra culturii romane.	Limba si ortografia.
1.3.2. Formarea normelor limbii scrise	Influenta literaturii religioase asupra dezvoltarii limbii romane. Biblia de la Bucuresti (Biblia lui Serban Cantacuzino, 1688) Rolul marilor cronicari in raspindirea culturii romane. Contributia istoriografiei la dezvoltarea limbii literare si a literaturii romane. Raspindirea tiparirii cartilor. Aria limbii romane.	
1.3.3. Cultivarea limbii	Confesiuni ale poetilor si scriitorilor despre limba. Probleme fundamentals ale cultivarii actuals a limbii romane *(*de ex. *neologisme, cuvinte straine, locuri comune).*	Rolul si importanca traducerilor literare. Rolul informatiilor scrise si electronice in procesul cultivarii limbii.
1.4. Limba si societatea	Dialectele: daco-roman *(muntenesc,*	

1.4.1. Variantele de limba	*moldovenesc, banatean, crisean, maramuresean)*; aroman; meglenoroman; istroroman. Stratificarea limbii romane. Principalele variante ale limbii: limba comuna, dialectele, limbaje de grup. Manifestarea stratificarii geografice si sociale in vocabular: limba comuna regionala, limbaje speciale, limbaje de grup, limbaj al tineretului, argoul (jargonul). Variantele lingvistice ale romanilor din Ungaria. Dialectul bihorean. Dialectul crisean-muresean.	Startificarea orizontala si verticala a limbii romane actuale. Analiza diverselor texte dialectale.
1.4.2. Folosirea limbii de catre minoritati	Folosirea curenta a dictionarelor explicative. Denumirea altor limbi apartinind minoritatilor din Ungaria.	Folosirea limbii de catre minoritati, *bilingvismul, schimbareade cod.* Legaturile intre contextul socio-cultural si schimbarile la nivelul limbii.
1.5. Nivelurile limbii	Analiza textelor fictionale si non-fictionale din punct de vedere fonetic, morfologic, sintactic si semantic. Aplicarea cunostintelor in formarega diverselor tipuri de texte. Cunostinte fonetice.	Analiza comparata a sunetelor romanesti si maghiare.
1.5.1. Fonetica	Regulile vocalelor si consoanelor. Grupuri fonetice *(diftongul, triftongul, semivocala).* Hiatul. Silabele accentuate si	
1.5.2. Morfematica	neaccentuate. Rolul sufixelor si prefixelor in compozitia formei cuvintelor si semnificatia lor. Corectitudinea in formarea cuvintelor. Cuvintele si textele in context. Cunostinte de morfologie.	Cuvinte din fornul principal, cuvinte derivate, familii de cuvinte. Definirea sensului cuvintelor in context. Principiile fundamentale ale ortografiei.
1.5.3. Morfologie	Sistemul partilor de vorbire. Ortografia partilor de vorbire de tranzitie.	Analiza morfologica a unui text sau a unui fragment.

1.5.4. Structura sintagmatica a propozitiei	Structura propozitiei, principalele parti ale propozitiei. Analiza structurii predicative si a complementelor. Acordul intre predicat si subiect. Sintagma de subordonare si de coordonarea. Prezentarea conceptelor sintactice.	Schimbarea valorii gramaticale cu exemple. Acordul formal si cel logic. Interpretarea raportului subiect-predicat. Definirea la nivel de deprinderi a structurilor sintagmatice ale propozitiei si alcatuirea schemei arborescente.
1.5.5. Sintaxa	Propozitia in comunicarea orala si scrisa. Fraza. Coordonarea si subordonarea.	
1.5.6. Propozitia in context	Propozitia si textul. Semnificatia propozitiei in context. Semnificatii denotative si conotative ale propozitiei. Rolul semnelor lingvistice si extralingvistice in diferentierea propozitiilor enuntiative, interogative, optative, exclamative si imperative.	Prezentarea raportului intre propozitie si text. Fenomenul coeziunii lineare si al coeziunii globale.
1.5.7. Raporturi logice si de continut	Relatia intre vorbitor si sensul propozitiilor. Analiza felului propozitiilor din punct de vedere gramatical si semantic. Cauzele schimbarii vocabularului. Mijloace de imbogatire a vocabularului; imprumutul si constructiile interne.	
1.5.8. Vocabularul si frazeologia	Familii de cuvinte. Antonime, sinonime, omonime, unitati frazeologice. Ortografia cuvintelor compuse.	Modalitati mai putin cunoscute ale formarii cuvintelor. *(*de ex. *abrevierile, etimologia populara)*.
1.6. Textul si tipuri de texte	Natura textului. Semnele lingvistice si extralingvistice ale textului. Coeziunea textului; coeziunea globala si	Exercitii de analiza textului, identificarea raporturilor logico-semantice.

	lineara.	Forta de coeziune a textului si componentele ei *(factorii de natura extralingvistica; relatiile semantice; relatiile gramaticale)*.
1.6.1. Functiile textului	Textul si comunicarea. Cele doua forme fundamentale ale textului *(vorbirea curenta si scrierea)*. Caracteristicile diverselor tipuri de texte. Cunoasterea regulilor de folosire a textului. Codul comunicatiei *(componentele lingvistice si extralingvistice)*.	
1.6.2. Structura textului	Contexte de comunicare care determina intelegerea textului si producerea de text. Functiile de orientare, de exprimare si de scoatere in evidenta ale textului. Unitatile structurii textului. Unitatile structurii textului (de proza) si ale macrostructurii. Propozitia in contextul structurii, propozitia in text. Tipuri de structurare a textului: temporala *(lineara)*, spatiala, logica. Alte modalitati de structurare *(paralelism, opozitie, constructii in cadru, ordonare armonioasa a elementelor eterogene, asociatii de idei)*.	Raportul intre nivelurile textului si forta de coeziune a textului. Analiza structurala a textului in proza *(unitatile de micro- si macrostructura; tipurile de structura)*. Scoaterea la iveala a segmentelor saptiale, temporale, cauzale. Delimitarea retelelor tematice.
1.6.3. Semnificatia textului	Mijloacele coeziunii *globale* ale textului: reteaua tematica a textului, izotopie, raporturi de continut si logice *(raporturi spatiale, temporale, logice, raporturi cauza-efect)*; titlul pentru marcarea temei. Elemente semantice de relatie in context *(cuvinte-cheie, sinonime, polisemnatism, omonime, antonime)*. Raporturi *tema-rema.*	
1.6.4. Gramatica textului	Elemente gramaticale de legatura, conexiuni si retroactiuni (feed-back).	Rolul elementelor de legatura in realizarea contextualitatii.

	Topica frazei. Ritmul textului. Identificarea retelei tematice in diverse tipuri de texte.	
1.6.5. Interpretarea textului **1.6.6. Intertextualitatea**	Interpretarea intertextualitatii in textele fictionale si non-fictionale. Prineipalele carateristici ale intertextualitatii intre CD-ROM si internet.	Rezolvarea temelor de interpretare a textului *(retelele tematice, urmarirea micro- si macrostructurilor, acordul, topica).*
1.7. Comunicarea **1.7.1. Semnul linguistic, sistemul de semne**	Factorii si functiile procesului de comunicare; semnele lingvistice si extralingvistice. Semnul linguistic, semnificatia, obiectul semnului. Sistemul semnelor lingvistice. Morfeme, lexeme, sintagme, fraze. Raportul intre aspectul fonetic semnificatie. Cuvinte onomatopeice, evocative *(raportul real intre semnificant si semnificat).* Cimpurile semantice.	Limbajul gesturilor. Cunoasterea aprofundata a tipurilor de comunicare.
1.8. Moduri si genuri ale comunicarii **1.8.1. In functie de tipuri de texte si de niveluri de comunicare**	Codul linguistic oral si cel scris. Scopul comunicatiei. Compozitia logico-semantica a comuncarii. Cele trei secvente ale contextualitatii *(gramaticala, semantica, extralingvistica).* Raportul la nivelul continutului si al Formei intre diversele tipuri de texte si procesul de comunicare. Comunicarea in masa. Tipuri de texte si deprinderile de comportament. Directia comunicarii: texte *dialogice si monologice*. Functiile de comunicare: texte *narative, descriptive si argumentative*. Tipuri de texte orale si scrise.	Cunoasterea caracteristicilor de continut, de limba si de structura ale diverselor tipuri de texte.

	Tipuri de texte in functie de nivelurile comunicarii *(beletristica, stiintifica, oficiala, din sfera particulara si publica)*. Modul de producere de text: texte *planificate sau spontane*. Tipuri de texte si straturi de stiluri.	
1.8.2. Mijloace de comunicare in presa, mijloace de comunicare electronica	Mijloace de comunicare in masa si de informace *(presa, radioul si televiziunea)*. Genuri de presa de informare si de prezentare a opiniilor. Genuri radiofonice. Programe inregistrate *(emisiunile pentru minoritati, programe de documentare)*. Genurile noi ale presei electronice *(e-mailul, internetul)*. Prezentarea genurilor caracteristice emisiunilor de radio pentru scolari.	Prezentarea citorva exemple ale genurilor de presa caracteristice. Prezentarea *emisiunilor de radio si televiziune ale minoritatilor*, respectiv prezentarea *saptaminalului romanesc* pe baza opiniilor personale. Importanta emisiunilor minoritatilor.
1.9. Cunostinte de retorica **1.9.1. Retorica** **1.9.2. Tipuri de texte ale comunicarii oficiale** **1.9.3. Argumentatia, dezbaterea**	Trasaturile caracteristice ale retoricii. Retorica si comunicare. Comunicarea oficiala si factorii procesului de comunicare. Genurile discursului retoric: discursul consultativ si discursul ocazional. Cunoasterea demersului logic al compozitiei textului *(alegerea temei, a titlului, a tipului de texte)*. Elaborarea corecta a textului argumentativ sub forma orala si scrisa. Felurile argumentelor si modalitatile argumentatiei. Genurile argumentatiei: demonstrarea si combaterea cu argumente. Criteriile dezbaterii civilizate.	Cunostinte fundamentale din istoria retoricii. Analiza contrastiva si aprecierea unor texte (sau fragmente) cu valoare istorica. Elaborarea si prezentarea diverselor texte argumentative. Evaluarea concreta a argumentatiei scrise si orale din punct de vedere linguistic si al continutului.
1.10. Limba si stilul **1.10.1. Niveluri stilistice**	Notiunea de stil si importanta ei. Elemente de stil, valoarea stilistica. Caracterizarea nivelurilor stilistice ale limbii vorbite si scrise. Indiciile stilului de conversatie, ale	

	stilului official, publicistic si stiintific.	
1.10.2. Mijloace de realizare a stilului	Mijloacele de realizare a plasticitatii: recunoasterea figurilor de stil si a sistemelor de tropi. Trasaturile etice si estetice ale zicalelor si proverbelor romanesti.	Interpretarea figurilor de stil si a sistemelor de tropi.
1.10.3. Valoarea stilistica a legaturilor permanentizate intre cuvinte		Compararea dictoanelor si proverbelor romanesti si maghiare, identificarea interdependentelor.

2. Literatura

2.1. Autori, opere

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
2.1.1. Opere ale literaturii romane	Mihai Eminescu, George Cosbuc, Octavian Goga, George Bacovia, Tudor Arghezi, Lucian Blaga. Etapele mai importante ale vietii, trasaturile operei poetice. Orientare in timp si in spatiu, contextul socio-cultural, experienta traita in mijlocul naturii si impresiile asupra locului natal. Activitatea literara in date cronologice, indicarea citorva nume de scriitori contemporani maghiari si romani. Interpretarea creatiilor mai importante. Relatii intre poeti *(*de ex. *O. Goga - Ady E.)* si opere *(*de ex. *teme, motive, experiente fundamentale, genuri, moduri de expresie)*. Locul operelor in perioada respectiva. Texte invatate pe de rost prezentate oral si in scris. Interpretarea scrierilor critice.	Prezentarea complexa a activitatii caracterizarea operei. Teme, probleme, surse de inspiratie, arte poetice caracteristice pentru diferitele etape ale creatiei. Influenta curentelor de idei si a directiilor stilistice asupra operei poetice (etapelor de creatie). Volumele, principii de ordonare a volumelor *(cicluri, teme, motive)*. Paralelisme literare romano-maghiare si din literatura universal Receptarea de catre contemporani a operei si destinul ulterior al cartii. Locul si rolul poetului in literatura romana (in cazul operelor in parte) si in literatura universala. Interpretarea recenziilor, formularea opiniilor proprii.
2.1.2. Portrete	Dimitrie Cantemir, Nicolae Balcescu,	Analiza textuala a 2-3 creatii poetice

	Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski, Barbu Stefanescu Delavrancea, Ion Creanga, Ion Luca Caragiale, Ioan Slavici, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, George Calineseu, Nichita Stanescu, Ana Blandiana. Evidentierea trasaturilor principale ale operei. Prezentarea a 2-3 creatii poetice si/sau a citorva creatii epice. Interpretarea operelor in functie de curentele ideologice si estetice, de tematica, gen, compozitie, retele tematice si cimpurile semantice. Cautarea corelatiei in functie de tematica, forma, spatiu si timp, cauza-efect, gen, si recunoasterea lor in opera de analizat. Privire generala asupra artelor inrudite si asupra creatiilor literare maghiare. Texte memorizate - cite o poezie de la fiecare poet -, un fragment de text coerent, maxime specifice.	si/sau a 1-2 creatii epice, identificarea conotatiilor acestora. Capacitatea de a se orienta in mediile socio-culturale, in viata artistica, printre contemporani *(*de ex. *pasoptisti in istoria romaneasca si maghiara), prietenii literare (I. Creanga, I. L. Caragiale, M. Eminescu),* surse comune de „inspiratie” *(*de ex.: *traditiile folclorice),* paralelisme tematice *(*de ex.: *Miorita - Baltagul -Barbarii* de Móricz Zs.). Realismul (naturalismul) lui M. Sadoveanu si al lui Móricz Zs. Prezentarea trasaturilor genului, tematicii si ale limbii in contextul curentelor ideologice si stilistice ale epocii. Paralelisme din literatura universala si din domeniul artelor inrudite. Traduceri literare, relatii literare romano-maghiare.
2.1.3. Aspecte ale literaturii romane a sec. XX.	Mircea Eliade, Emil Cioran, Geo Bogza, Vasile Voiculescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Fanus Neagu, St. Augustin Doinas, Marin Sorescu, Teodor Mazilu. De ales cel putin patru autori din cei mentionati mai sus. Cunoasterea a sase opere din literatura romana a sec. XX, la alegere. Interpretarea a 2-3 poezii si/sau prezentarea unei opere epice sau dramatice. Texte invatate pe din afara.	Cunoastarea a cel putin sase autori din literatura romana din sec. XX. Analiza aprofundata a 2-3 opere poetice si/sau a 1-2 opere epice, respectiv a unei opere dramatice apartinind autorului ales. Prezentarea artelor poetice, atitudinii fata de anumite situatii in viata autorului, expunerii unor probleme, a unor motive. Identificarea trasaturilor ale genului si stilului in consens cu stilul specific epocii. Paralelisme in creatiile literare romane si maghiare. Relatii literare romano-maghiare, traduceri, teatru, film.

2.1.4. Operele autorilor de origine romana in literatura universala.	Capacitatea de a se orienta in lumea autorilor de origine romana care s-au remarcat in literatura altor popoare *(*de ex. *Pannit Istrati, Eugen Ioneseu, Vintila Horia).* Analiza a cel pulin 2-3 creatii lirice si/sau a 1-2 opere epice sau dramatice ale unui autor. Texte memorizate.	Trasaturi specifice de continut si de gen, sisteme de simboluri, motive. Sursele de inspiratie ale operelor. Locul autorilor in literatura universala.
2.1.5. Aspecte ale literaturii romanilor din Ungaria	Moise Nicoara, Iosif-Ioan Ardelean, David Voniga, Justin Popfiu, Iosif Vulcan. Orientarea in opera. Prezentarea promovarii misiunii lor pe baza a 1-2 scrieri caracteristice. Orientarea in literatura romanilor din Ungaria. Experienta locului natal, radacinile, constiinta de apartenenta *(*de ex. *in cite o opera a lui Magdu Lucian si Ilie Ivanus).*	Descrierea fondului spiritual, prezentare cu caracter de istorie a culturii. Rolul lor in ridicarea spirituala a romanilor din Ungaria. Raporturi intre operele interpretate. Teme si motive comune, caracteristicile poetice si de gen. Locul literaturii romane din Ungaria in literatura romana. Raporturi, influente reciproce cu literatura maghiara, bilingvismul.
2.1.6. Influente reciproce si paralelisme intre literatura romana, maghiara si cea universala.	Teme literare: universal *(*de ex. *M. Eminescu: Luceafarul, Vajda J. Üstökös)*; natura: *(*de ex. *V. Alecsandri: Baraganul, Petőfi S.: Az Alföld, M. Eminescu: Lacul, Lamartine: Lacul*); iubirea: *(*de ex. *V. Alecsandri: Steluta, M. Eminescu: Floarea albastra, Vajda J.: Húsz év múlva)*; marile evenimente ale vietii omenesti nastereanunta: *(*de ex. *L. Blaga: Nastere, G. Cosbuc: Nunta Zamfirei, Nagy L: Menyegző)* familia: *(*de ex. *B. St. Delavrancea: Bunica, Bunicul, G. Cosbuc: Mama, Petőfi S.: Egy estém otthon)*. Destinul artistului *(*de ex. *Mesterul Manole, M. Eminescu: Luceafarul, L. Blaga: Eu nu strivesc corola de minuni a lumii, H. Lovinescu: Moartea unui artist, Babits M.: Jónás könyve, Ch.*	Teme fundamentale in literatura si in artele inrudite. Prezentarea complexa a citorva teme, realizind legaturi asemanatoare cu opere din literatura maghiara si universala, cite 2-3 opere din functie de fiecare tema. (de ex.: *universul: Biblia: Geneza, M. Eminescu: Scrisoarea I, Vörösmarty M.: Csongor és Tünde, Berzsenyi D.: Fohászkodás)*. Raporturi tematice si motivice, referinte, filozofice, etice si estetice. Traduceri, relatii literare romano-maghiare.

	Baudelaire: Albatros), Slabiciuni ale omului: *(*de ex. *B. St. Delavrancea: Hagi Tudose, I. Slavici: Moara cu noroc, Moliére: Avarul)*. Prezentarea a cinci teme fundamentale laa alegere *(3 opere in functie de fiecare tema din creatiile autorilor din diverse epoci)*. Prezentarea generala a operelor *(raportura tematice, de viziune, spatiale, si temporale, de gen)*. Texte memorizate *(3 creatii intregi si citeva citate, maxime).*	
2.1.7. Istoria teatrului si a dramaturgiei	Cunostinte fundamentale in domeniul istoriei teatrului. Evolutia dramaturgiei. Prezentarea traditiilor teatrale si literare la analiza urmatoarelor drame: *Ion Luca Caragiale:* O noapte furtunoasa *Lucian Blaga:* Mesterul Manole *Horia Lovinescu:* Moartea unui artist *Marin Sorescu:* Iona	Analiza a doua opere din dramaturgia contemporana romaneasca.

2.2. Nivel de interpretare, moduri de abordare

TEME	NIVELUL EXAMENULUI	
	Nivelul mijlociu	Nivelul ridicat
2.2.1. Teme, motive	Identificarea si prezentarea paralelismelor, raporturilor tematice si motivice *(*de ex.: *motivul jertfei: in baladele Manastirea Argesului - Mesterul Manole si Kőműves Kelemenné, respectiv in drama lui L. Blaga: Mesterul Manole)*. Interpretarea altor teme si motive *(*de ex. *munte, padure, riu, mare, omul si natura, natura si iubirea, crima si pedeapsa, banii, deal-vale, lumina-intuneric, razboi-pace, iubire-*	Intelegerea rolului temelor si motivelor ce leaga opere - apropiate sau indepartate in time si spatiu - romanesti, maghiare sau din literatura universala. Identificarea cimpurilor semantice, retelelor tematice si motivelor din poezia naturii si din poezia de dragoste din epoci diferite *(pe baza unei creatii din fiecare epoca).*

	instrainare, viata-moarte, tinerete-batrinete, forme de viata rustice si orasenesti).	Teme fundamentale literare si principalele ei motive in comunicarea orala si scrisa.
2.2.2.Genuri, poetica	Genurile in epoci diferite *(1-2 exemple literare din fiecare epoca).* Compararea creatiilor de acelasi gen concepute in epoci diferite, prezentarea trasaturilor lor comune si deosebite. Identificarea schimbarilor istorice ale stilului *(*de ex. *doina in creatia populara si in poezia lui M. Eminescu).* Corespondenta genurilor de folclor si literatura culta *(*de ex. *doma - elegia, strigaturi - epigrame, balada populara - balada culta, basmul - basmul cult).* Analiza complexa a operelor *(*de ex. *din perspective tematica, a genului, compizitiei si poeticii).*	Traditie si inovatie la nivelul genului. Cauzele schimbarilor istorice, motivele desfiintarii formelor traditionale. Trasaturile poetice ale creatiilor concepute in epoci diferite, de acelasi gen. Interpretarea unei creatii fundamentale, creatoare de gen din literatura romana, maghiara si universala, Identificarea trasaturilor sale poetice. Examinarea schimbarilor unui gen de la inceputuri pina in zilele noastre. *(*de ex.: *ode si balade in literatura romana, forme ale basmului si romanului).*
2.2.3. Epoci ale evolutiei literaturii, istoria stilurilor	Relatia intre literatura si artele inrudite: prezentarea a cel putin doua domenii artistice dintr-o epoca data pe baza unor creatii liber alese de catre candidati.	Compararea a doua epoci *(*de ex.: *romantism si realism, impresionism si expresionism, modern si postmodern).* Exemple din arta *romaneasca, maghiara si universala.*
2.2.4. Istoria literaturii	Prezentarea principalelor epoci ale literaturii si cuiturii romanesti incepind de la cultura in limba slava (veche) si de la scrierea in limba romana pina in zilele noastre. Cunoasterea epocilor din istoria culturii, a curentelor filosofice si estetice, a operelor. Prezentarea detaliata a unei cariere scriitoricesti. Interpretarea unei creatii literare a unui scriitor dintr-o epoca data. Prezentarea autorilor si operelor intr-un contextul istoric si cronologic. Raspindirea literaturii sub forma tiparita si electronica: *(*de ex. *recenzie, CD-ROM, internet).*	Prezentarea epocilor din istoria culturii si a literaturii romane in relatia *ordine cronologica si cauza-efect (*de ex.: *Contributia literaturii religioase la evolutia limbii romane; contributia istoriografiei la dezvoltarea limbii literare si a literaturii romane; umanismul, iluminismul, cadrul social, politic si cultural al formarii culturii romane moderne).* Epoci, procese, traditii in transformace istorica. Demonstarea continuitatii si sincronismului pe baza autorilor si operelor lor.

NOTIUNI SPECIFICE LIMBII SI LITERATURII ROMANE

Nivel mijlociu si nivel ridicat

Cerintele pentru nivelul ridicat sint marcate cu litere *cursive*.

1. LIMBA ROMANA

valoarea stilistica permanenta si ocazionala
legatura permanenta intre cuvinte, locutiunea, expresia, maxima (dictonul), proverbul
actele de vorbire
diacronia, sincronia
diftongii, triftongii
acordul in sintagme
argumentatia: teza (afirmatia), argumentul, contraargumentul, combaterea cu argumente (dezmintirea)
expresivitatea, eufemismul
familia limbilor neolatine (romanice)
tipurile principale de limbi
sinonimia gramaticala
simbolismul fonetic, onomatopeele, plasticizarea, aliteratia
semnul, sistemul de semne
(straturi) de semnificatii in cuvint, in propozitie, in text
structura semantica, elementul semantic, *cimpul semantic*, regula de folosire a semnului, *limba amestecata*, bilingvismul
comunicarea, functiile, factorii procesului de comunicare
formele fundamentale ale comunicarii: orala, scrisa, particulara, oficiala
punctuatia: cratima, paranteza, doua puncte, *punct si virgula*, ghilimele
felul propozitiilor: modalitate, *primar, secundar*
mijloacele fonetice la nivelul propozitiei si textului
structura frazei: propozitia simpla, fraza (subordonata, coordonata)
modelul de prezentare a frazei
structurarea orizontala si verticala a limbii: limba standard, limba comuna, dialectul, limba comuna regionala, limbaje de grup, argoul (jargonul)
dialectele (dialectul crisean)
retorica: oratoria, discursul ocazional, genurile textelor de persuasiune
stilul, element de stil, efectul stilului
felul elementelor cuvintului (morfema)
crearea de cuvinte: derivarea, cuvintele compuse, abrevierile (initiale)
sistemul partilor de vorbire
semnificatia cuvintelor: monosemantice, polisemantice, omonime; sinonime si antonime, onomatopee, plasticizante
figurile de stil: metafora, comparatie, *sinestezie*, alegorie, simbol
tema, rema

textul, fraza in text, unitati ale textului: alineatul, blocul de text, sectiunea de text
semnificatia textului: reteaua tematica, teorema, cuvintul cheie
elementele de legatura a textului: conjunctia, pronumele, articolul, adverbul, conexiunile si retroactiunile (feed-backul)
coeziunea textului (lineara, globala)
tipul de text, felul textului
concursul; *recomandarea*, *analiza literara*- interpretarea; *dezbaterea*, referatul, disertatia, scrisoarea oficiala, imputernicirea, cererea, autobiografia
limbajul corpului (felul si rolul comunicarii extralingvistice)
genurile mijloacelor de comunicare in masa, de formare a opiniei publice: stirea, corespondenta, comentariul, articolul, interviul, reportajul, *glosa*, *recenzia*

2. LITERATURA

renasterea, umanismul
barocul
iluminismul
clasicismul
romantismul
realismul
naturalismul
impresionismul
simbolismul
samanatorismul
poporanismul
modernismul
traditionalismul
avantgarda
expresionismul
suprarealismul
dadaismul
futurismul
(post)modernismul

Genurile literare

lirismul, genurile lirice
sonetul
glosa
arta poetica
elegia
oda
cintul, imnul
genuri de tranzitie: jurnal, scrisoare, pseudo-scrisoare, balada, poemul descriptiv
epicul, genuri epice: poezia epica, povestirea, epopeea

fabula, cronica, legenda, basmul, mitul, legenda, nuvela, *parabola*
schita
romanul, tipuri de romane: romanul de aventuri, romanul in versuri, Bildungsroman, *romanul istoric*, romanul de initiere, *romanul-eseu*, romanul autobiografic, romanul psihologic
drama: tragedia, comedia, piesa de teatru
Biblia: genurile literare ale Bibliei: profetia, psalmul, evanghelia, parabola

Modurile de exprimare, autor-narator-erou
autorul, naratorul, eroul, portretul, tipologia
opera, compozitia, *segmentul (local, temporal, personal, cauzal, de actiune)*
semnificatia, structuri de semnificatii, opera deschisa, tema, motivul, reteaua tematica, cimpul semantic
actiunea
mesajul
expozitiunea
conflictul
punctul culminant
deznodamintul
prologul
epilogul
descrierea
portretul
antiteza
dialogul
monolog interior
catharsisul
armonia, discordanta, tensiunea (suspansul), rezolvarea tensiunii, intirzierea, comicul de situatie si de caracter

Stilistica, figurile de stil, mijloacelele stilistice
stilistica, stilul
stilul oral
stilul direct si indirect (mijlocit si nemijlocit)
stilul beletristic
stilul publicistic
stilul stiintific
stilul oficial
figurile de stil
epitetul
metafora
personificarea
hiperbola

alegoria
mijloacele stilistice
interogatia poetica
aliteratia
comparatia
calitatea estetica
fantasticul
maretia (sublimul)
grotescul
frumosul
uritul
comicul
tragicul
tragicomicul
umorul, ironia, sarcasmul

Notiuni fundamentale de poetica
versificatia - accentuata, metrica -, picioarele metrice, felul versurilor, felul srtofei
felul ritmului
ritmul

II. DESCRIEREA EXAMENULUI

Fazele examenului

Nivel mediu		Nivel ridicat	
Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
240 de minute	15 minute	240 de minute	20 de minute
100 de puncte	50 de puncte	100 de puncte	50 de puncte

Materiale auxiliare acceptate în cursul examenului

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Asigurarea îi revine candidatului	NU SE DĂ	NU SE DĂ	NU SE DĂ	NU SE DĂ
Asigurarea îi revine instituţiei în	Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic	Antologie de texte, surse scrise, vizuale,	Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic	Antologie de texte, volum, sau surse

care are loc examenul.	al limbii române, antologie de texte. Numai la subiectul de producere de text dicţionar bilingv şi dicţionar explicativ.	electronice referitoare la temele date.	al limbii române, antologie de texte, dicţionar bilingv şi dicţionar explicativ.	scrise, vizuale, electronice referitoare la temele date.

Se vor publica

	Nivel mediu		Nivel ridicat	
	Examen în scris	Examen oral	Examen în scris	Examen oral
Material	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor	NU SE PUBLICĂ	Titlurile tezelor
Când?	NU SE PUBLICĂ	Conform normelor juridice	NU SE PUBLICĂ	Conform norme lor juridice

EXAMEN DE NIVEL MEDIU

Structura examenului

Examen în scris		Examen oral	
240 minute		15 minute	
I. Subiect de înţelegere a textului 60 de minute	II. Subiect de producere de text 180 de puncte	Expunerea unui subiect de gramatică	Expunerea unui subiect literar
30 de puncte	70 de puncte	50 de puncte	

Examenul în scris

La examenul în scris candidatul trebuie să rezolve o temă centrală cu mai multe subiecte.

Candidatul are la dispoziţie 60 de minute pentru rezolvarea subiectului de înţelegere a textului şi 180 de minute pentru subiectul de producere de text. Candidatul se va folosi liber de timpul acordat şi poate stabili în intervalul dat ordinea de rezolvare a temelor. După 60 de minute profesorul va strînge lucrările.

La examen, se asigură cîte patru dicţionare ortografice, câte patru dicţionare bilingve, câte patru dicţionare explicative pentru fiecare grupă, şi cîte un exemplar din antologia de texte pentru fiecare candidat. Dicţionarele şi antologiile de texte sînt puse la dispoziţie de instituţia examinatoare.

Structura conţinutului

În conformitate cu cerinţele formulate, la examenul în scris se solicită înţelegerea textelor, respectiv producerea individuală a unui text. Examenul în scris cuprinde deci, un subiect *de înţelegere a textului, şi trei subiecte de producere de text,* din care candidatul va alege unul.

Subiectul de înţelegere a textului

Caracteristicile subiectului

Lucrarea la subiectul de înţelegere a textului este în general un eseu de *500-700* de cuvinte, un *studiu* întreg, sau un fragment, o *lucrare de publicistică* întreagă sau un fragmente. Rezolvarea subiectelor se limitează în general la expunerea scurtă în cadrul răspunsului dat la întrebare, după caz, sau alegerea unuia dintre răspunsurile date.

Întrebările referitoare la înţelegerea textului, conform caracteristicilor tematice, structurale şi de limbă se pot rezuma la următoarele:
- identificarea faptelor, datelor, constatărilor, argumentelor, poziţiilor etc. aflate în text în mod direct;
- caracteristicile gramaticale şi stilistice ale textului; funcţia lor în text;
- caracteristicile textului din punct de vedere al comunicării;
- raportul între titlu şi textul integral;
- sensul textului integral şi straturile de semnificaţii;
- raporturile logice şi de conţinut în text;
- poziţia autorului;
- rolul referinţelor, trimiterilor din text;
- structura textului, modul de redactare a textului, semnificaţia reflectată prin structură.

Alte subiecte posibile
- elaborarea unui plan, a unei scheme tematice;
- formularea unor concluzii individuale, a unor puncte de vedere;
- formularea individuală a unui text scurt, scris sau oral, la tematica textului sau a opiniilor exprimate în text, urmărind normele specifice ale genului, din aria genurilor care se referă la texte scrise în limbajul cotidian sau oficial, sau exprimate în limbajul oral;
- rezumarea (sinteza, prescurtarea) concisă a textului pe baza criteriilor precizate sau cu specificarea destinatarilor.

Principalele competenţe cerute la elaborarea planului sau a sintezei sînt următoarele: descoperirea cuvintelor-cheie, urmărirea schemei tematice, „raportul temă şi temă secundară”, recunoaşterea în diverse unităţi de texte a frazelor specificate în subiect, înţelegerea focarului textului, urmărirea schimbării temei, a conexiunilor şi a retroacţiunilor (feed-back), sesizarea omisiunilor, urmărirea detaliilor în text, despărţirea comunicării cunoscute de cea nouă.

Subiectul de producere de text

Candidatul va alege unul din cele trei subiecte la producere de text, diferite după tipul, genul şi tematica lor. Extinderea elaborării subiectului ales de către candidat este cel mult de 500-1500 de cuvinte. La acest subiect se cere:
- Argumentaţie referitoare la probleme de limbă, de literatură, de cultură generală, de etică, de mod de viaţă. Subiectul cuprinde un text, în general un fragment de text sugestiv, sau referitor la schema tematică a argumentaţiei. (Acest text ilustrativ poate fi un fragment de critică, de eseu, publicistică, sau beletristică, etc. Redactarea subiectului nu presupune cunoaşterea întregului text ilustrativ.)
- Analiză după criterii date, interpretarea unei opere *(de ex. creaţie lirică, operă scurtă de proză literară, fragment dintr-o dramă, sau dintr-un eseu după caz).* Subiectul cuprinde criteriul principal al interpretării.
- Compararea după criterii date a două, sau după caz, a trei texte *(de ex. o operă beletristică, un fragment dintr-o operă).* La subiect se va menţiona criteriul principal (de ex. *analiza comparată din punct de vedere tematic, poetic, stilistic)* al analizei comparate, al interpretării textelor. Un element important al

subiectului este accentuarea conexiunii interne a textelor, a inter-textualităţii, prin exemplele diverse ale *evocării.* (Textele pentru analiza comparată pot fi luate şi din literatura contemporană).

Evaluare

Subiectul de înţelegere a textului

Prin rezolvarea subiectelor de înţelegere a textului candidatul va putea obţine cel mult 30 de puncte. Profesorul de specialitate va corecta lucrarea scrisă în funcţie de indicatorul de puncte stabilit la nivel central. În acest indicator se va publica modelul de răspunsuri (posibile), după caz, normele de gen ale răspunsului, punctajul pentru fiecare răspuns, respectiv fracţiunile de puncte posibile. Profesorul va trece pe lucrare punctele obţinute la fiecare răspuns în parte, precum şi punctajul obţinut pentru rezolvarea subiectului de înţelegere a textului.

Subiectul de producere de text

Rezolvarea subiectului de producere de text ales de candidat se va evalua de către profesorul de specialitate după indicatorul de puncte. Indicatorul de puncte cuprinde criteriile generale ale evaluării lucrărilor.

Repartizarea punctajului la subiectul de compunere

Candidatul va putea obţine cel mult 70 de puncte pentru rezolvarea subiectului la compunere. Împărţirea celor 70 de puncte este următoarea:

Calitatea conţinutului:	30 de puncte
Compoziţia:	10 de puncte
Calitatea cunoştinţelor de limbă:	30 de puncte

Criterii generale în aprecierea subiectelor la producere de text:

Criterii generale pentru aprecierea calităţii conţinutului:
- Interpretarea, expunerea subiectului; referirile la text în cazul subiectelor, avînd la bază un text;
- cultură literară şi de limbă, orientare, referire întemeiată, citat;
- prezentarea obiectivă a conţinutului; argumentarea afirmaţiilor;
- sensibilitatea faţă de o problemă; raportul candidatului la tema respectivă *(de ex. reflecţii, luare de poziţie);*
- cunoaşterea problemelor globale, nivelul intelectual al reflectării.

Criterii generale ale redactării unui text:
- să corespundă elementelor genului indicat;
- să formeze o structură adecvată temei, destinatarului, genului, mesajului, privind conţinutul;
- să exprime o structură coerentă a textului *(de ex. raporturi temporale şi spaţiale; raporturi logice şi semantice adecvate; cuvinte cheie, conexiuni şi retroacţiuni (feed-back), stabilirea relaţiilor gramaticale, semantice şi pragmatice);*
- proporţia şi structurarea *(de ex. proporţia introducerii, tratării subiectului, şi a încheierii, indicarea schimbării temei, folosirea alineatelor);*

- încadrarea în dimensiunea precizată.

Criterii pentru aprecierea calităţii cunoştinţelor de limbă:
- stăpînirea cu siguranţă a normelor limbii standard;
- folosirea adecvată şi variată a cuvintelor, stilul adecvat subiectului şi situaţiei de comunicare;
- claritate, profunzime şi exactitate în modul de prezentare;
- construirea frazei şi a textului în stil curgător şi inteligibil;
- scris citeţ, imagine ordonată a scrisului.

Ortografie şi caligrafie

Ortografia şi caligrafia candidatului se vor evalua după criterii unitare de-a lungul expunerii în scris a subiectului de înţelegere a textului, respectiv de producere de text.

- Profesorul va sublinia greşelile de ortografie atît la subiectul de înţelegere a textului cît şi la cel de producere de text, stabilind punctajul global al ortografiei candidatului pe baza indicatorului de puncte.
- Din cauza greşelilor de ortografie din punctajul global se vor putea scădea în total 15 puncte.
- Din cauza grafiei dezordonate şi a scrierii cu deficienţe se vor putea scădea în total 3 puncte din punctajul global.

Examenul oral

Subiectele examenului oral la limba şi literatura română la nivel mediu vor fi întocmite de instituţia examinatoare.

Temele din subiect vor fi comunicate candidaţilor numai la examen. Candidatul va putea folosi la examen antologii de texte, alte surse de cunoştinţe, tipărite sau electronice.

Structura de conţinut

Caracteristicile subiectelor, redactarea lor

La examenul oral candidatul va expune un subiect de literatură şi unul de limbă. La examen se vor prezenta 20-25 de subiecte la literatură şi 20-25 de subiecte la limbă.

În fiecare an se va schimba cel puţin 30% din subiecte (din 20 de subiecte se vor modifica 6).

Subiecte la limba română

Subiectele vor fi redactate de către profesorul de specialitate pe baza temelor expuse la capitolul Limba română din Cerinţele detaliate de bacalaureat. Subiectele se vor referi la următoarele teme din cerinţele dezvoltate: *Limbile din Europa, Istoria limbii române, Limbă şi societate, Nivel de limbă, Textul şi tipologiile de text, Comunicarea, Cunoştinţe fundamentale de retorică, Stilistică şi istoria stilurilor.* Subiectele vor fi compuse în aşa fel, încît fiecare temă să fie reprezentată de către cel puţin un subiect. Profesorul de specialitate va decide asupra indicării altor subiecte, peste numărul de douăzeci obligatorii.

În funcţie de tematică, respectiv de problema concretă indicată, subiectul poate cuprinde o constatare, un citat, o reflecţie de dezvoltat, un document tipărit sau electronic (de ex. *formular, mod de întrebuinţare, pagină de ziar, imagine, schemă, hartă, pagină de Internet, fragment dintr-un dicţionar explicativ),* pe urmă menţionarea temei de rezolvat.

Tema precizată în subiect poate fi analiza şi interpretarea unui citat, respectiv a unui document alăturat, o temă de limbă, un fenomen lingvistic formulat, prezentarea şi expunerea unei definiţii, definirea argumentelor, expunerea în funcţie de genul indicat în subiect etc.

Subiecte la literatură

Subiectele vor fi redactate de către profesorul de specialitate avînd în vedere capitolul *Literatură* din Cerinţele detaliate de bacalaureat, respectiv prin îmbinarea temelor din capitolul *Autori, opere,* precum şi din capitolul *Niveluri de interpretare, abordări.*

Subiectele se vor alcătui pe baza temelor din capitolul *Autori, opere,* avînd în vedere criteriile din capitolul *Niveluri de interpretare, abordări* prin exprimarea criteriului adecvat de abordare şi de interpretare al autorului, al operei sau operelor şi al obiectului subiectului.

Ponderea temelor este următoarea:

Autori, opere	Numărul de tematici
Opere integrale	6
Portrete	4
Aspecte ale literaturii române din sec. XX.	3
Autori de origine română din literatura altor popoare.	1
Aspecte ale literaturii românilor din Ungaria	1
Privire asupra literaturii universale	3
Teatru şi dramaturgie	2
Total	20

La examenul oral profesorul de specialitate va putea indica şi alte subiecte, peste numărul obligatoriu (douăzeci).

Evaluarea

Punctajul maxim la examenul oral este 50 de puncte. Punctajul întrunit de candidat va reflecta evaluarea conţinutului şi modului de expunere în răspunsurile date la subiectele de limbă şi literatură. La evaluarea răspunsului se vor folosi următoarele criterii generale:

CONŢINUT: 25 de puncte	MOD DE EXPUNERE: 25 de puncte
- Cunoştinţe de limbă, de literatură şi de cultură - Cunoştinţe la temă - Bogăţia de idei - Mod de sistematizare	- construcţie clară, bine articulată a textului şi a frazei. - Scoaterea în evidenţă a ideilor principale - O argumentare logică - Folosirea adecvată a cuvintelor - Un mod clar de prezentare
MODUL DE EXPUNERE ORAL	

50 de puncte
ÎN ANSAMBLU, LA RĂSPUNSURILE DE LIMBĂ ŞI LITERATURĂ ROMÂNĂ

EVALUAREA CONŢINUTULUI

Punctaj maxim: 25 de puncte

Între 25-20 de puncte:
Prin comunicarea corelaţiilor, ideilor, a constatărilor proprii (de ordin general), candidatul demonstrează cunoştinţele pe care le are la tema din subiectul tras (raporturile inerente, problematicile principale). Formulează o judecată de valoare asupra temei. Foloseşte în mod convingător cunoştinţele de limbă, de literatură şi ilustrează expunerea prin exemple relevante. Rezolvarea tuturor elementelor temei este convingătoare.

Între 19-10 puncte:
Candidatul face o prezentare autonomă a temei, considerentele generale pe care le expune sînt de fapt corecte. Expunerea temei este la subiect, dar anumite cunoştinţe sunt deficitare, sau lipsesc. Candidatul îşi exprimă părerea faţă de tema dată. Câteodată este superficial, prezentarea este prea generalizată, naraţia puţin relevantă.

Între 9-0 puncte:
Candidatul nu cunoaşte satisfăcător subiectul tras, dar are anumite cunoştinţe incomplete despre repere, fapte, opere, noţiuni în materie, care ajută la rezolvarea temei. Profesorul examinator trebuie să intervină prin întrebări pentru a-i veni în ajutor.

MOD DE PREZENTARE

Punctaj maxim: 25 de puncte

Între 25-20 de puncte:
Prezentarea este autonomă, curgătoare, inteligibilă. Prezentarea logică a temei este bine ordonată, clară. Argumentarea şi expunerea sunt bine structurate, candidatul evită elementele neesenţiale, divagaţiile nesemnificative. Foloseşte corect noţiunile, are un bagaj mare de cuvinte, răspunsul său corespunde întru totul registrului lingvistic, stilistic cerut la examen.

Între 19-10 puncte:
În general, prezentarea subiectului, structurarea logică a prezentării, dezvoltarea ideii sunt clare. Foloseşte noţiunile

corect, bagajul de cuvinte la temă este satisfăcător, nu face decât câteva greşeli de limbă, de construcţie a frazei, sau de stil.

Între 9-0 puncte:
Linia logică a expunerii nu este prea clară, sau este greu de identificat. Răspunsul nu este destul de fluent, argumentaţia este nesigură şi nu prea acceptabilă. Nu satisface exigenţele legate de modul de exprimare (de ex. construcţia frazei nesigură, nu cunoaşte destule cuvinte).

Punctajul obţinut la diferitele aspecte se adună, astfel, candidatul poate întruni un total de 150 de puncte la examenul în scris şi la examenul oral de nivel mediu.

EXAMEN DE NIVEL RIDICAT

Structura examenului

Examenul în scris 240 de minute		Examenul oral 20 de minute	
Subiecte de limbă, literatură şi de cultură generală	Subiecte de producere de text	Expunerea unui subiect de limbă	Expunerea unui subiect de literatură
30 de puncte	70 de puncte	50 de puncte	

Examenul în scris

La examenul în scris candidaţii vor avea de dezvoltat teme determinate la nivel naţional. Timpul acordat pentru examen poate fi utilizat după plac de candidaţi şi ordinea de rezolvare a temelor este de asemenea la liberă alegere.

La examen, se asigură cîte patru dicţionare ortografice, câte patru dicţionare bilingve, câte patru dicţionare explicative pentru fiecare grupă, şi cîte un exemplar din antologia de texte pentru fiecare candidat. Dicţionarele şi antologiile de texte sînt puse la dispoziţie de instituţia examinatoare.

Structura de conţinut

Examenul scris se compune din subiecte de cunoştinţe de limbă şi literatură şi din diverse subiecte de producere de text.

Caracteristicile subiectelor

Subiecte de limbă, literatură şi de cultură generală

Subiectele de limbă, literatură şi de cultură generală se leagă de o creaţie literară *(operă lirică, beletristică, respectiv de un fragment din acestea, de eseu, proză eseistică, respectiv de un fragment din acestea).*

Subiectele cuprind aplicarea cunoştinţelor de limbă şi literatură, identificarea lor, cunoaşterea, după caz, a definiţiei lor, subiectele solicită în continuare revelarea corelaţiilor din domeniul istoriei literaturii, a genurilor, a tematicii şi a motivelor, respectiv, ele includ întrebări referitoare la caracteristicile gramaticale, retorice, stilistice, textuale şi ortografice ale textului de analizat.

Ponderea întrebărilor de cunoştinţe de limbă şi de literatură este în general de 40-60%.

Subiectele la producere de text

Subiectele la producere de text se compun din producerea a trei texte de către candidaţi legate de trei teme, conform unor criterii şi genuri indicate.

Subiectele la producere de text sînt următoarele:

- Interpretarea şi aprecierea în dimensiunile cerute a unei opere date, sau a unei teme literare, culturale, estetice, filozofice şi etice.
- Elaborarea unei argumentări: reflecţii în legătură cu un fenomen dat, sau cu o problemă de actualitate.
- Producerea unui text cu caracter practic (de ex. *text polemic, observaţii, cerere*), adresat, după caz, unor anumiţi destinatari, într-o situaţie de comunicare dată, adoptînd genul indicat în subiect.

Oricare din teme poate avea la bază un text ilustrativ (de ex. *un scurt citat dintr-o operă literară, dintr-un eseu, prezentat ca text de referinţă pentru o analiză pe bază de argumente*) însă poate fi şi fără text ilustrativ.

Evaluarea

Subiecte de limbă, literatură şi de cultură generală

Evaluarea subiectelor de limbă, literatură şi de cultură generală se face pa baza unui indicator de puncte pentru evaluarea temelor. Punctajul maxim care se poate la aceste subiecte este de 30. Indicatorul de puncte prezintă punctajele pentru evaluarea nivelului răspunsurilor, respectiv punctajul fracţionat. Cei care evaluează lucrările vor trece pe fiecare lucrare punctele fracţionate obţinute de către candidat, precum şi punctajul final atins.

Subiecte de producere de text

Examinatorii vor aprecia rezultatele obţinute de către candidaţi pe baza indicatorului de puncte, şi vor trece pe lucrări punctajul pentru fiecare subiect la producere de text.

Punctajul pe tipuri de subiecte:

- interpretarea şi evaluarea unei opere date, sau a unei teme literare, culturale, estetice, filozofice şi etice într-o dimensiune fixă. (35 de puncte);
- Elaborarea unui text argumentativ: reflecţii în legătură cu un fenomen, cu o problemă de actualitate (20 de puncte);
- Producerea unui text cu caracter practic *(de ex. un text cu caracter polemic, observaţii, cerere),* adresat după caz unor anumiţi destinatari, într-o situaţie de comunicare dată, adoptînd un gen specificat în subiect (15 de puncte).

În evaluarea calităţii de rezolvare a temei se va ţine cont de următoarele criterii:

Criterii generale de evaluare a calităţii conţinutului:

- Interpretarea şi expunerea subiectului; raportare la ideile importante ale textului în cazul subiectelor cu text ilustrativ;
- Cunoştinţe generale de limbă şi de literatură, referinţe întemeiate, citate;
- Obiectivitate în tratarea problemei; argumentarea afirmaţiilor;
- Gradul de identificare a problemelor; exprimarea atitudinilor personale faţă de problema respectivă (de ex. *reflecţii, poziţie personală*);
- Cunoştinţe despre lume, mod de gîndire la un nivel acceptabil.

Criterii generale de evaluare a nivelului de redactare a textului:

- conformitate cu elementele genului dat în subiect;
- redactarea textului în conformitate cu tema, destinatarul, genul şi mesajul cerut;
- structură coerentă *(de ex. raport spaţial şi temporal; corelaţii logice şi semantice; cuvinte-cheie, conexiuni şi retroacţiuni -feed-back -, relaţii gramaticale semantice şi pragmatice);*
- proporţii corecte, îmbinarea justă a materialului (de ex. *ponderea expoziţiei, a tratării şi a încheierii în redactare; indicarea schimbării temei, respectarea alineatelor*);
- respectarea dimensiunilor fixate.

Criterii pentru evaluarea calităţii de limbaj al textului

- cunoaşterea temeinică a normelor limbii standard,
- folosirea adecvată şi variată a cuvintelor, stilul şi tonul adecvat subiectului, potrivit situaţiei de comunicare;
- claritate, profunzime şi exactitate în modul de prezentare;
- stilul curgător şi inteligibil al frazei şi al textului;
- scris citeţ, imagine ordonată a grafiei.

Ortografie, caligrafie

Evaluarea ortografiei se va face conform indicatorului.

- Profesorul va sublinia greşelile de ortografie atît la subiectul de înţelegere a textului cît şi la cel de producere de text, pe urmă el va stabili punctajul global al ortografiei candidatului pe baza indicatorului de puncte.
- Greşelile de ortografie valorează 15 puncte din punctajul global.
- Grafia dezordonată şi scrierea deficientă valorează în total 3 puncte din punctajul global.

Examenul oral

Examenul oral la limba şi literatura română nivel ridicat se va da în faţa unei comisii externe.

Timpul de pregătire a subiectului la examenul oral este de 30 minute.

Timpul de examinare a candidatului este de 20 minute.

În timpul pregătirii subiectului la examen se va permite folosirea antologiei de texte literare, a unor volume, sau materiale tipărite, respectiv a mijloacelor electronice cu informaţii legate de rezolvarea problemei.

Structura de conţinut

Caracteristicile temei.

La examenul oral candidatul va prezenta un subiect de literatură şi unul de limbă. Din fiecare arie tematică se vor da cîte două subiecte, iar candidatul va alege unul dintre ele. Ponderea ariilor tematice, respectiv a subiectelor vor fi stabilită de o comisie, în anul examenului. Ariile tematice, precum şi subiectele de examen se vor /putea/ schimba anual. Vor fi cel puţin 20 arii tematice de limbă, respectiv de literatură, anunţate dinainte.

Subiecte de limba română

Subiectele vor cuprinde cel puţin două subiecte din fiecare din cele 8 capitole de Limbă romînă din cerinţele detaliate de bacalaureat.

Subiecte de literatură

Pe fiecare subiect de examen se vor găsi cîte două teme din aceeaşi arie tematică. Candidatul va putea alege. Grupul de redactare a subiectelor de examen va identifica şi va publica cel puţin 20 de arii tematice, pe baza cerinţelor detaliate de bacalaureat, folosind îmbinarea posibilă a temelor din capitolul *Autori, opere,* precum şi din capitolul *Niveluri de interpretare, abordări.*

Ponderea tematică este următoarea:

Autori, opere	Numărul ariilor tematice
Opere	6
Portrete	4
Aspecte ale literaturii române din sec. XX	3
Autori de origine română din literatura altor popoare.	1
Aspecte ale literaturii românilor din Ungaria	1
Privire asupra literaturii universale	3
Teatru şi dramaturgie	2
Total	20

Caracteristicile temelor:

Tema de limbă română:

Tema cuprinde o constatare, un citat, o idee sugestivă, un document imprimat sau electronic, (de ex: formular, îndrumar de folosire, pagină de ziar, imagine, figură, hartă, pagină Internet, fragment de dicţionar explicativ în limba maternă), şu prezintă problema de rezolvat.

Tema precizată în subiectul tras poate fi analiza citatului sau a textului ilustrativ, după criterii determinate, rezolvarea unor probleme legate de limbă, prezentarea unor reguli, explicarea unor noţiuni, reguli, a unor argumente, o prezentarea a genului precizat în subiect, etc.

Tema de literatură:

Fiecare arie tematică cuprinde cel puţin două subiecte. Subiectul cuprinde/poate cuprinde o reflecţie de dezvoltat sau un document electronic (de ex. *un citat din literatura beletristică, proză eseistică, un scurt fragment dintr-un eseu, o ilustraţie, o creaţie de artă plastică, o scenă dintr-o piesă de teatru, dintr-un film, o schemă, o hartă etc.*), pe urmă se indică tema de dezvoltat, criteriul de prezentare a acesteia, respectiv un autor şi o operă, conform criteriilor evidenţiate. La expunerea subiectului candidatul se foloseşte de bibliografia întocmită de el pe care o pune la dispoziţia comisiei de examen.

Un criteriu important poate fi oricare problemă de poetică, istorie literară, gen, de istoria stilurilor, de estetică, de etică, sau o problemă de viaţă de actualitate, motiv, o caracteristică a operei, a activităţii autorului.

Evaluarea

Punctajul maxim de obţinut la examenul oral este 50 de puncte. Candidatul va primi un punctaj care apreciază conţinutul şi modul de expunere a răspunsului la subiectele la limbă şi la literatură. Aprecierea răspunsului se va desfăşura prin aplicarea criteriilor generale următoare:

CONŢINUT 25 de puncte	MOD DE EXPUNERE: 25 de puncte
- Cunoştinţe de gramatică, de literatură şi de cultură - Cunoştinţe la temă - Bogăţia de idei - Mod de sistematizare	- Construcţie clară, bine articulată a textului şi a frazei. - Scoaterea în evidenţă a ideilor principale - O argumentare logică - Folosirea adecvată a cuvintelor - Un mod clar de prezentare

EVALUAREA CONŢINUTULUI

Punctaj maxim: 25 de puncte

Între 25-20 de puncte:
Prin comunicarea corelaţiilor, ideilor, a constatărilor proprii (de ordin general), candidatul demonstrează cunoştinţele pe care le are la tema din subiectul tras (raporturile inerente, problematicile principale). Formulează o judecată de valoare asupra temei. Foloseşte în mod convingător cunoştinţele de limbă, de literatură şi ilustrează expunerea prin exemple relevante. Rezolvarea tuturor elementelor temei este convingătoare.

Între 19-10 puncte:
Candidatul face o prezentare autonomă a temei, considerentele generale pe care le expune sînt de fapt corecte. Expunerea temei este la subiect, dar anumite cunoştinţe sunt deficitare, sau lipsesc. Candidatul îşi exprimă părerea faţă de tema dată. Câteodată este superficial, prezentarea este prea generalizată, naraţia puţin relevantă.

Între 9-0 puncte:
Candidatul nu cunoaşte satisfăcător subiectul tras, dar are anumite cunoştinţe incomplete despre repere, fapte, opere, noţiuni în materie, care ajută la rezolvarea temei. Profesorul examinator trebuie să intervină prin întrebări pentru a-i veni în ajutor.

MOD DE PREZENTARE

Punctaj maxim: 25 de puncte

Între 25-20 de puncte:

Prezentarea este autonomă, curgătoare, inteligibilă. Prezentarea logică a temei este bine ordonată, clară. Argumentarea şi expunerea sunt bine structurate, candidatul evită elementele neesenţiale, divagaţiile nesemnificative. Foloseşte corect noţiunile, are un bagaj mare de cuvinte, răspunsul său corespunde întru totul registrului lingvistic, stilistic cerut la examen.

Între 19-10 puncte:
În general, prezentarea subiectului, structurarea logică a prezentării, dezvoltarea ideii sînt clare. Foloseşte noţiunile corect, bagajul de cuvinte la temă este satisfăcător, nu face decât câteva greşeli de limbă, de construcţie a frazei, sau de stil.

Între 9-0 puncte:
Linia logică a expunerii nu este prea clară, sau este greu de identificat. Răspunsul nu este destul de fluent, argumentaţia este nesigură şi nu prea acceptabilă. Nu satisface exigenţele legate de modul de exprimare *(de ex. construcţia frazei nesigură, nu cunoaşte destule cuvinte).*

La examenul în scris la nivel ridicat punctajul maxim este 100 de puncte, la examenul oral 50, astfel la examenul de limba şi literatura română la nivel ridicat se pot obţine în total 150 de puncte.

SZERB NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

KOMPETENCIÁK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Kommunikatív és nyelvtani kompetenciák birtoklása, illetve a szerb nyelvi rendszer törvényszerűségeinek biztos használata szóban és írásban.
A szerb irodalom áttekintése világirodalmi kontextusban, az irodalmi mű és általában az irodalom értelmezése, irodalmi műveltség és kultúra elsajátítása.

1. Szövegértés

- Információk megértése, feldolgozása és értékelése.
- Az információk szelektálása a téma és a szövegolvasás céljának függvényében, az információk tudatos és kritikus használata.
- Személyes álláspont információk útján szerzett ismeretekről és véleményekről.
- Tájékozottság nyomtatott és elektronikus információforrásokban (szótárak, antológiák, kézikönyvek, lexikonok, CD-ROM, internet).

2. Irodalmi és egyéb szövegek értelmezése

- Különböző szövegértelmezési eljárások műfajnak, adott szempontnak megfelelő alkalmazása: lírai, epikai, drámai szöveg, vers és próza, publicisztikai és ismeretterjesztő szövegek.
- Az irodalom társadalmi jelenségek tükörképeként való megértése és bemutatása, annak tudatosulása, hogy az irodalom az életnek, az emberek történelem útján szerzett tapasztalatainak és gondolatainak művészi megjelenítése.
- A szépirodalmi, tudományos, publicisztikai, ismeretterjesztő és egyéb szövegek gondolatfűzésének, kifejezésmódjának, műfajának, szerkezetének, nyelvének és stílusának értelmezése.
- Írott közlésekben a cél és a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzők véleményének, álláspontjának felismerése, a mondanivaló magvasságának, koherenciájának megítélése.
- Olvasott és hallott szövegekre való tárgyszerű reagálás a szöveg fajtájának és céljának függvényében, személyes érintettség megfogalmazása.

3. Írásbeli szövegalkotás

- Informatív, érvelő és más esszé típusú szövegek alkotása irodalmi és egyéb témákban (pl. a magyarországi szerbek kulturális öröksége, emberi kapcsolatok, a civilizáció ellentmondásai, erkölcsi kérdések, napjaink problématípusai, tömegkommunikáció).
- Fontos kérdések, problémák, aktuális témák írásbeli megvitatása érveléssel, önálló vélemény kifejtése.
- Műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény megfogalmazása (pl. építészet, képzőművészet, zene, prózai és verses irodalmi mű, film, színházi élmény).
- Különböző műfajú szövegalkotások technikájának ismerete, a műfajnak megfelelő stílus használata (vita, beszámoló, hivatalos levél, kérvény, pályázat, önéletrajz).
- Világos, precíz, tömör, a lényeget kiemelő írásbeli szövegek alkotása, a szerb köznyelvi és helyesírási norma következetes alkalmazása, tiszta, jól olvasható külalak.

4. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- Kulturált kapcsolat a beszédpartnerrel. A megfelelő stílus megválasztása. A mondat fonetikai megfelelő használata; szó- és mondathangsúly, mondatlejtés, szünetek, ritmus, hangszín és hangerő, világos és meggyőző beszéd.
- Az értelmes, értelmező szövegmondás képessége.
- Autentikus és fontos információk közlése a téma és szituáció függvényében: bizonyítás, kommentár, érvelés, részvétel vitában.
- A szerb köznyelvi norma következetes használata: kifogástalan artikuláció, hangsúly és mondatlejtés.

5. Fogalomhasználat

- Nyelvi és irodalmi fogalmak, kategóriák ismerete, azok alkalmazása szóban és írásban.
- Fogalmak összefüggéseinek, változó jelentésének megértése, bizonyítása példákkal.

Csak emelt szinten
Fogalmak meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusban is.

Megjegyzés: A középszintű követelmények kötelezőek az emelt szinten, a többletet az emelt szintű követelmények oszlopa tartalmazza.

TÉMÁK	VIZSGASZINT

	Középszint	Emelt szint
1. Az információszerzés és az információk feldolgozása	Tájékozottság bizonyítása a nyomtatott és elektronikus információforrásokban. Információk továbbításának képessége a mindennapi életben való gyakorlati felhasználásra. Adatok, érvek gyűjtése irodalmi és más témák interpretálásához. Pl. könyv bemutatása, ajánlás, interjú. Szótárhasználat, CD-ROM, internet.	Az információkban való tájékozottság bizonyítása, az információk célirányos felhasználása nyelvi és irodalmi feladatokban és a mindennapi kommunikációs gyakorlatban. A tömegkommunikációs műfajok értő és kritikus vizsgálata.
2. Szövegértés	A szövegértés képességének bizonyítása különböző műfajú szövegek bemutatásával és összehasonlításával (ismeretterjesztő, publicisztikai, irodalmi szöveg). A különböző műfajú szövegek gondolatsorának és a kifejezőeszközök funkciójának megértése, a nyelvi szerkezet a műfaji és stíluseszközöknek a szöveg tartalmával összefüggő vizsgálata.	A szerzett ismeretek alkalmazása és önálló felhasználása az olvasott szövegekre való reagálással.
3. Szövegalkotás ***A)* Szóbeli nyelvhasználat**	Különböző kommunikációs szituációkban való részvétel képessége. Részvétel vitában érveléssel. Világos, logikus és érvelő hozzászólás különböző témákhoz, aktuális témák megvitatása. Kulturált beszédkapcsolat a partnerrel. A nyelvhelyesség következetes alkalmazása a beszédben, helyes hangsúlyozás. Állandósult szókapcsolatok és nyelvi fordulatok használata a beszédben. A sajtó követése, az olvasott szövegek tartalmának elemző bemutatása. Irodalmi mű, film elemző bemutatása.	Logikus érvelést magában foglaló részvétel vitában, személyes álláspont kifejtése különböző témákról. A hangsúlyeltolódással járó jelentés változásának megfigyelése. A hangsúly jelentéstani funkciója. A sajtó követése és az olvasott szövegek kommentálása. Az irodalmi mű személyes, kritikus interpretálása, személyes álláspont kifejtése. Egyéni olvasat megfogalmazása.
***B)* A retorika alapjai**	Szónoklat, beszéd és szerepük	A retorika mint etikai érték, mint a

	különböző célhelyzetekben. Nyilvános beszéd, a beszélő és a hallgatók közötti kontaktus, a meggyőző beszéd kritériumai.	meggyőzés művelete a gondolatközlésben.
	Jellegzetes, konkrét és pontos adatok közlése.	A beszéd tárgyát képező téma részleteinek logikus kötése és élethű előadása.
	A beszéd témájának érdekes, tetszetős és erőteljes kifejtése. Pl. kisebb monológ, ballagási beszéd, beszéd iskolai ünnepségen, pl. Szt. Száva ünnepén, kiállítás megnyitása.	Stíluseszközök, költői képek használata beszédben: pl. hasonlat, metafora, allegória, ellentét...
	Ismert szónoklatok és beszédek. Pl. Ivo Andric beszéde a Nobel-díj átvétele alkalmából. Ünnepi beszéd elmondásának képessége memoriterek elmondásával és idézetek alkalmazásával.	Beszéd Vuk Karadzic tabáni emlékművénél, a koszovói hősök emlékműve előtt. Emlékbeszéd ismert író, költő, tudós életéről, illetve történelmi esemény kerek évfordulója alkalmából.
***C)* Írásbeli nyelvhasználat**	Különböző műfajú írásbeli fogalmazások készítése (elbeszélő, leíró, értekező), a megfelelő funkcionális stílusok használata. Összetettebb jelenségek, emberi cselekedetek, érzések leírása. Az írásbeli fogalmazás szerkezetének ismerete. Könyv, film írásbeli bemutatása. A szűkebb és tágabb társadalmi közösség eseményeinek leírása. Különböző témák érvelő bemutatása.	Irodalmi alkotások és más művek bemutatásának képessége, magyarázat, összefoglalás, ajánlás esszé és más műfajú szövegek írása. (Pl. kulturális örökség a nemzeti kisebbségek életéből, a civilizáció kérdései, emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések és más témák). Személyes álláspont kifejtése, érvelés, cáfolat.
	Hivatalos levél, meghívó, kérvény, önéletrajz, pályázat, jegyzőkönyv írása. A nyelvtani és helyesírási ismeretek következetes használata.	Hivatalos műfajú szövegek írása megfelelő stílusban és formában. Önálló alkotás: cikk, riport írása. Hibátlan helyesírás.
4. Nyelvi ismeretek	A nyelv helye az ember életében, a nyelv keletkezése és fennmaradása; nyelvi evolúció.	A nyelv mint az emberi kapcsolatok tanulmányozásának tárgya. A nyelv szinkronikus és diakronikus tanulmányozása.
***A)* Általános**	A nyelv mint társadalmi és	Összehasonlító nyelvészet.

nyelvészet	pszichológiai jelenség. Leíró nyelvészet. Teoretikus és alkalmazott nyelvészet. A nyelv alapvető jegyei. A nyelv mint jelrendszer, annak szerkezete, az emberek közötti kapcsolattartás egyik eszköze; A nyelv produktivitása; Az életmód és a nyelv változása közti kapcsolat. A szókincs gyarapodása és változása. Általános tájékozottság a témában (az ismeretek bizonyítása példákkal).	A helytelen nyelvi alakok és hungarizmusok kiküszöbölése. A nyelv diszlokációs jellemzői - téren és időn kívüliség. A nyelv állandó változása. A nyelv, az írás és az irodalom fejlődése közötti összefüggés.
A nyelv és a beszéd	A nyelv eredete, a nyelv és a beszéd fejlődése. A beszéd, mint üzenet. Verbális jelek. Társadalmi kommunikáció kifejezés és közlés formájában. A nyelv és valóság.	A nyelv materializációja - érzékszervi hozzáférhetősége. A kommunikációs csatorna. A nyelv funkciója - közlés, kifejezés.
A nyelv és az írás	A nyelv funkciói: kommunikációs, kulturális. A beszéd mint akcióban levő nyelv - üzenetek. Az írás keletkezése és fejlődése A beszéd és az írás; a civilizáció alappillérei. Az írás történelmi fejlődése. Általános tájékozottság bizonyítása a témáról.	A nyelv és a gondolkodás A költői nyelv esztétikai értéke, esztétikai funkciója. Az írás és a civilizáció. A szerb írásbeliség fejlődése. Cirill és Metód munkássága. A témában való tájékozottság bizonyítása.
A világ nyelvei	Az első írásmódok - glagolita cirill és latin betűsor. Az egy nyelv fogalma (a nyelven belüli érthetőség). Holt és élő nyelvek. A nyelvek csoportosítása a beszélők száma szerint. A nyelvek rendszerezése eredetük szerint.	Az első nyelvemlékek ismerete: A baskai tábla, Miroslav - evangélium. A nyelv stílusrétegek szerinti osztályozása. Ősnyelv - nyelvcsaládok, rokon nyelvek jellemző jegyei. Agglutináló és flektáló nyelvek.

	Nyelvcsaládok Indoeurópai nyelvek] *Alapvető különbség* Finnugor nyelvek] *a szerb és a magyar*] *nyelv összevetésével* Délszláv nyelvek Egynyelvűség, többnyelvűség a mindennapi életben A negatív hatások kiküszöbölése kétnyelvűség esetében.	Világnyelvek és szerepük a népek közötti kommunikálásban. Fordítás - különböző témájú szövegek fordítása. A nyelvi interferencia megjelenése és a hatások kiküszöbölése.
A szerb nyelv	A szerb nyelv helye a szláv nyelvek sorában. A szerb nyelv fejlődésének jelentős állomásai. Köznyelv, nyelvjárások. Irodalmi nyelv. Vuk Karadzic, a szerb nyelv megújítója, szerepe a szerb nyelv fejlődésében. Nyelv és helyesírás. Az irodalmi nyelv standardizációjának kezdete. Ező és ijező kiejtésmód, a szerb nyelv két ábécéje. A nyelv fejlődésének útja: könyvnyomtatás, kiadói tevékenység. A nyelv fejlődésének megtorpanása. A szerb nyelv az anyanemzeten kívül, a Magyarországon beszélt szerb nyelv jellemző jegyei példák bemutatásával.	Standard nyelv. A tájékozottság bizonyítása szövegeken. A dialektus fogalma, példák bemutatása. A magyarországi szerb nyelvjárások példák alapján. Az új nyelvi fogalmak, szavak, kifejezések a sajtó olvasása alapján. Avram Mrazovic, Sava Mrkalj, Luka Milovanov szerepe a szerb nyelv megújításában. A helyesírás reformja. A nyelvek szerepe más népek kulturális értékeinek megismerésében. A nyelv és a tömegtájékoztató eszközök. A média hatása a mindennapi nyelvhasználatban.
***B)* Nyelvtan** **Hangtan**	A hangok keletkezése, hangképzés A hangképzés szervei A hangok felosztása	A hang mint artikulációs hangzás. Artikulációs és auditív fonetika. Diftongusok a beszédben.

	Hangváltozások A szó és a szótag A szótagképző r hang A hangváltozások helyes használata szóban és írásban. Az idegen nevek cirill és latin betűs átírása.	A nazálisok fogalma A c, c, d, dz és h hangok képzése a szerb és a magyar nyelvben. A különbség érzékelése és érzékeltetése a beszédben. Az interferencia kerülése. A fonetikus és a szóelemző helyesírási alapelvek. A transzkripció fogalma és helyes alkalmazása.
Alaktan **Szófajok és ragozásuk** **Ragozható szavak**	A ragozható és ragozhatatlan szavak megkülönböztetése és helyes használata. Nyelv: a nyelvtani nem, szám és eset. A névszók ragozása. A deklináció fogalma. A főnevek deklinációja és helyesírása. A melléknevek felosztása, ragozása és fokozása. A fokozás helyesírási vonatkozásainak ismerete. A számnevek fajtái és helyesírásuk. A névmások fajtái, ragozásuk és helyes használatuk. A nyelvi kategóriák ismerete, helyes alkalmazása és szótani elemzés. Az igék felosztása, az igeszemlélet helyes használata. Igeidők, igemódok, igeragozás. Egyszerű és összetett igealakok, gyakoriságuk a köznyelvben (modális alakok).	A duális fogalma és rendhagyó esetekben való fennmaradása. Biztos felismerés és helyes alkalmazás. Egyenes és függő esetek. Singularia tantum és plurália tantum. A határozott és határozatlan melléknevek használatának ismerete. Rendhagyó esetek a fokozásban. A melléknevek jelzői és állítmányi szerepe a mondatban. Gyűjtőszámnevek és számnévi főnevek. A visszaható névmás funkciója és helyes alkalmazása. Főnévi, melléknévi és határozói igenevek helyes használata szóban és írásban. Az impertívusz fogalmának ismerete, alkalmazása. A kérés, felszólítás, óhaj megkülönböztetése. A prézens igealak különböző jelentései irodalmi szövegekben.
Ragozhatatlan szavak és nyelvi funkciójuk	A határozószók fajtái és jelentésük. Az elöljárószók nyelvi szerepe és vonzataik. Kötőszók, módosítószók, partikulák és szerepük a mondatban.	Az elöljáró és a vonzat viszonya.

A szavak morfológiai szerkezete	Alapszó, szótő, végződés. Összetett szavak. Képzett szavak. Prefixum, sufixum, infixum. Idegen szavak, jövevényszavak, szófordítások. Felismerés és alkalmazás.	A szóképzés készségfokú ismerete. Szavak alkotása rövidítéssel. Akronomok A leggyakoribb alakok ismerete pl. fax. telex, OUN, UNICEF, SRJ
Szintaktikai egységek	A szintagmák funkciójuk szerint; tárgyi, határozói, jelzői - szövegek alapján. Mondatrészek: a fő mondatrész és bővítményei. Az állítmány fajtái. Az alany fajtái. A tárgy fajtái. Jelzők, határozók. A szófajok és a mondatrészek. A szófajok mondatbeli szerepe. A tájékozottság bizonyítása szövegek vizsgálata alapján.	A szintagmák szófaji jellegük szerint: főnévi, igei, melléknévi. Felismerés és megkülönböztetés. A személytelenség fogalmának ismerete és használata. Értelmező jelző a mindennapi beszédben és irodalmi szövegekben. A szintagmán belüli függőség példák alapján.
A mondat	A mondat szerkezete szerint. Az összetett mondat interpunkciójának helyes használata. A mondatok tartalmuk szerinti ismerete. Kijelentő (az állító és tagadó mondat helyes használata). Kérdő mondat. A felszólító és felkiáltó mondat megkülönböztetése. A helyes szórend a mondatban. Önálló mondatelemzés.	Alárendelő és mellérendelő mondatok és helyesírási vonatkozásaik. Inverzió az összetett mondat esetében.
5. Lexikológia és jelentéstan	Szavak és lexémák. Frazeológiák és szerepük a beszédben. Idiómák; frazeológiai és szociolingvisztikai jelentésük. Lexikográfia, szótárak, lexikonok A szótár és lexikon közötti különbség. Egynyelvű és kétnyelvű szótárak használata.	Aktív és passzív szókincs. A költői nyelv gazdagsága Hangutánzás, etnonímiák és toponímiák. Nyelvi terminológia A szótárak fajtái: nyelvi és tematikus. A szótár alapvető jegyeinek ismerete és biztos használata.

A mondatok jelentése	Jelentéstani ismeretek. A szavak és mondatok jelentése. Lexikai és nyelvtani jelentés. Azonos alakú szavak, szinonímák, ellentétes jelentésű szavak. Denotatív és konnotatív jelentés. Állandósult szókapcsolatok felismerése, megkülönböztetése és alkalmazása szóban és írásban. Azonos alakú szavak, szinonimák, ellentétes jelentésű szavak. Deminutívok, augmentatívok mint a stílusgazdagság jegyei. Csoportosítás, jelentésbeli viszonyok. A mondatok szinonímiája. Tautológia a mondatban. Idiómák	A hangulatfestő és hangutánzó szavak szerepe a nyelvben. Az eufemizmusok szerepe a kommunikációban. Tájékozottság és alkalmazás. Hipokrisztoszok. Pejoratív jelentésű szavak. Alárendelés a szavak jelentésében (ovca - ovan - jagnje). Poliszémia - a mondatok többértelműsége.
Beszédhelyzetek	A mondat a közlés szerepében, annak szórendi megvalósulása: állítás, kijelentés, információ, utasítás, ígéret, fenyegetés - különböző szituációkban. Expresszív helyzetek. Bocsánatkérés, köszönetnyilvánítás a kommunikációban.	A gesztusok üzenethordozó szerepe a kommunikációban.
6. A beszéd és a szöveg szerkezete	A megfelelő magatartás a kommunikációban; együttműködés, udvariasság. A szövegfolyamat tagolása, linearitás és a szöveg megszerkesztettsége. A szöveg elemzése: jelentésbeli stilisztikai nyelvtani A szöveg szerkezete: egység teljesség, a részek közötti összefüggés - konkrét példák alapján.	A beszélő és a beszédpartner kapcsolata a kommunikációban. A szövegrészek logikai és tartalmi összefüggése. A tájékozottság bizonyítása példákkal.

	Általános tájékozottság a témakörben.	
7. Tömegtájékoztatási eszközök	A klasszikus tömegtájékoztatási eszközök és a legújabb változatok nyelvi sajátosságainak ismerete. Rádió, televízió, internet, e-mail A média szerepe a nyelv fejlődésében, és hatása a kommunikációra és a nyelvi tisztaságra.	Publicisztikai szövegfajták elemzése: hír, közlemény, interjú, kommentár, tudósítás. Tömörség és egyértelműség mint a megfogalmazás alapvető jegyei. A szövegfajták pontos ismerete, megkülönböztetése és rövid terjedelmű szöveg önálló alkotása a felsorolt műfajok közül.
8. A nyelvhez való személyes viszonyulás	A tájékozottság bizonyítása A beszélő és a nyelv kapcsolata, a nyelven belüli pozitív és negatív jelenségekre utaló reagálás. A szóbeli és írásbeli nyelvhasználat reális megítélése (tartalom-stílus, kompozíció, kifejezőerő, stílusbeli és helyesírási hibák). A nyelvi norma mint a nyelv erőssége, a mindenkori nyelvhelyességre való törekvés.	A nyelvi normán alapuló köznyelv és állandó változása. A köznyelvtől eltérő változatok; dialektusok, zsargon, szleng. A költői nyelv autonómiájának magyarázata. A korszerű nyelvi kultúra - kommunikatív képesség, sokoldalú nyelvi műveltség.

FOGALOMISMERET

Ismeretkörök

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűvel jelezzük.

A nyelv és a beszéd
A kommunikáció három csatornája: szó, intonáció, nyelvi jelek
A nyelv mint rendszer
A nyelv kifejező ereje
Denotatív és konnotatív jelentés
A kommunikáció műfajai: vita, beszámoló, hozzászólás, érvelés
Beszédkultúra
Idiómák
Vonzatok

Kongruencia

A nyelv esztétikai funkciója

Kétnyelvűség, többnyelvűség
Nyelvrokonság
Fonetikus és szóelemző helyesírás

Fonetika és fonológia

Magánhangzó, mássalhangzó
Hangutánzás, hangfestés alliteráció, *asszonánc*
Hangsúly
Szó-mondat-szöveg
Írás
Irodalmi nyelv
Kiejtésváltozat
Dialektikus
Stílus
Interpunkció

Alaktan

Morfológiai stilisztika

Ragozás és ragozhatatlanság
Egyszerű szavak, összetett és képzett szavak; szótő
Toldalék, prefixum, sufixum, infixum
Eset, nem, szám
Lexéma
Deklináció
Igeragozás
Fokozás
Jelentéstan
Szinonimák, homonimák, antonimok
Igeszemlélet
Igeidő
Igemód
Aktívum, passzívum
Szintaxis

Személytelenség
Egyszerű mondat
Körmondat
Szöveg, szövegfajták, szövegtan
elbeszélés, vita, esszé, magyarázat, pályázat, ajánlás *referátum,* életrajz
Szókincs
Összehasonlító nyelvtan
Funkcionális nyelvészet
Média: hír, *kommentár,* interjú, riport, kritika, beszámoló
Retorika
Szónoklat, beszéd. Bizonyítás, érvelés, cáfolat.
Programnyelv
Nyelvi kultúra

SZERB IRODALOM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<u>Szerzők és művek</u> **Életművek a szerb irodalomból**	Vuk St. Karadzic, J. Jovanovic Zmaj, Jakov Ignjatovic, Borisav Stankovic, Jovan Ducic, Ivo Andric Az író/költő életének jelentős adatai, azok összefüggései az életművel (pl. témák, életszituációk, jellemző motívumok). Irodalmi művek ismerete és bemutatása, elhelyezésük a szerző életművében és az irodalomtörténeti korszakban. Olvasat, különböző értelmezések magyarázata. Memoriterek. Teljes versek, illetve részletek, idézetek használata szóban és írásban.	A szerző élete és műve közötti kapcsolatok, meghatározó tényezők, regionális kötődés. Az életművet meghatározó irányzatok és tendenciák. Irodalmi kapcsolatok, párhuzam a világirodalommal és a magyar irodalommal. Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. A kötetek, ciklusok komponálását meghatározó eljárások, elvek. A szerző és életművének utóélete, jelentősége és helye a szerb irodalomban. Az újabb és kortárs irodalomra tett hatás, az egész szerb kultúrához való hozzájárulás.
A szerző és művének beható ismerete	P. P. Njegos: Gorski vijenac, B. Radicevic: Dacki rastanak, P. Preradovic: Rodu o jeziku, B. Nusic: egy komédia Milos Crnjanski: Seobe, Ivo Andric: Na Drini cuprija,	Marin Drzic: Dundo Maroje Laza Kostic: Santa Maria della Salute Mesa Selimovic: Dervis i smrt Az irodalmi mű helyének meghatározása az adott korszak irányzatainak

	Egy-egy vers és egy prózai mű a kortárs irodalomból. A mű megszületésének körülményei; a keletkezés jellemző tényei; forrásvidék, motiváció, történelmi háttér. Nyelvi, műfaji és stílussajátosságok. A választott mű elemző bemutatása. Memoriterek: versek, idézetek, aforizmák.	kontextusában. Etikai, filozófiai kérdések, esztétikai érték. A mű fogadtatása keletkezésének idején, későbbi hatása, helye az európai irodalomban, hatása a szerb irodalmi hagyományban. Jellegzetes műfajok, műnemek, stílusjegyek és nyelvi megkomponálás a kor irodalmi irányzatainak összefüggésében.
Szerzők és néhány jelentős művük	Dositej Obradovic, J. Sterija Popovic, B. Radicevic, Dura Jaksic, Laza Lazarevic, Vojislav Ilic, Borisav Stankovic, Milan Rakic, Aleksa Santic, Petar Kocic, Sima Pandurovic. A legfontosabb művek elmélyültebb ismerete. Tájékozottság a művek szerkezeti felépítésében, tartalmában, az esztétikai értékek felismerése, többszempontú műelemzés. Különböző műnemek és műfajok ismerete, a nyelvi kifejezés, stílushasználat értelmezése. Memoriterek: három költő teljes verse, részletek, idézetek, aforizmák	Simo Matavulj, Radoje Domanovic, Vladislav Petkovic Dis Periodizáció, irodalmi irányzatok ismerete. Világirodalmi összefüggések felismerése. 3-4 lírai és 1-2 epikai/prózai mű komplex elemzése. Nyelv és stílus a tartalom és lokáció kontextusában. Műnemek és műfajok világirodalmi összevetésben is. A művek tartalmának, fő gondolatainak etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai.
A XX. század és a kortárs szerb irodalom alkotóinak művei	Desanka Maksimovic, Dusan Vasiljev, Vasko Popa, Danilo Kis, Stevan Raickovic, Milorad Pavic. A szerb irodalom legújabb áramlatai egy szabadon választott mű alapján. A magyarországi szerb írók, költők munkássága. A felsorolt szerzők egy-egy művének ismerete és értékelő elemzése. Jellemző témák, motívumok, nyelvi kifejezésmód, stíluseszközök.	Dobrica Cosic, Branko Miljkovic, Borislav Pekic. Legalább 1 mű többszempontú elemzése. A téma, a motívumok és a stílus közötti kapcsolat felismerése. Kortárs szerzők és műveik az európai és a magyar irodalommal való összevetés alapján. A klasszikus és kortárs szerb irodalom

		kapcsolódási pontjai. Irodalmi intézmények, folyóiratok, irodalmi lapok.
Népköltészet	A szerb népköltészet felosztása. Néhány lírai vers (népdal) motívumok alapján. Lírai-epikus versek: Hasanaginica, Smrt Omera i Merime. Hősi énekek, ciklusok szerint. Prózai művek. A legjellemzőbb témák, motívumok, mondanivalók. 2-3 lírai vers ismerete és 1-1 hősi ének elemző bemutatása a koszovói és a Kraljevic Markóról szóló ciklusból. A versek történelmi háttere. A rigómezei tragédia a hősi énekekben. Népi énekesek, gyűjtők. Vuk Karadzic gyűjtőmunkája. A népköltészet nyelvezete és stílusa. Verselés: népi tizes és a szláv antitézis. Memoriter: 1-2 népdal, részletek, idézetek, aforizmák a hősi énekekből. Közmondások	A népköltészet hatása a műköltészetre. A szerb népköltészet európai visszhangja és jelentősége, hatása a magyar költőkre. Pl. Vörösmarty Mihály: Földi menny, Petőfi S.: Sz. J. kisasszony emlékkönyvébe
Világirodalom	Az európai kultúra alapvető hagyományainak ismerete: az antikvitás és a Biblia. Műfajok, témák, motívumok, élethelyzetek, hősök, esztétikai elvek. Egy-egy szerző, illetve mű bemutatása a következő korszakokból: középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, romantika, a XIX. sz. második fele és a kortárs irodalom. A korszakok jellemzőinek ismerete. Két-három drámaíró, illetve dráma ismerete; dráma és színház Európában. A választott irodalmi művek átfogó bemutatása, elhelyezésük az irodalomtörténeti korszakban és stílusirányzatban.	Humanizmus és reneszánsz Dubrovnikban és a Kotori Öbölben. Összehasonlítás az európai reneszánsszal. Két irodalmi mű bemutatása. A korszakok jellemző jegyeinek ismerete, tájékozottság a stílusirányzatokban. A szerb és a világirodalom alapvető találkozási pontjainak ismerete. Európai rangú szerzők és művek a horvát irodalomban. Szerb-magyar irodalmi kapcsolatok. A művek etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozásai.

	Egy jelentős magyar irodalmi mű szerb fordításban. Memoriter: rövidebb versek (1-2 szonett), ismert idézetek, aforizmák.	
<u>Értelmezési szintek, megközelítések</u> **Időrendi, irodalomtörténeti értelmezés**	A régi szerb irodalom. Humanizmus, reneszánsz, barokk. Az újabb szerb irodalom kezdetei a történelmi Magyarországon. Felvilágosodás. Az európai és a szerb romantika. A szerb realizmus jellemző jegyei. A francia parnasszizmus és szimbolizmus. A szerb irodalom alakulása a romantikától a parnasszizmusig. A szerb „Moderna”. A két világháború közötti szerb irodalom. Expresszionizmus és szürrealizmus. Az I. világháború utáni szerb irodalom. A költészet modern tendenciái. A szerb próza modernizálódása. Egy-egy korszak és stílusirányzat bemutatása, irodalmi művek elemzése a korszakok és irányzatok kontextusában. Kronológiai, topológiai tájékozottság szerzők és műveik bemutatásával.	A szláv írásbeliség kezdetei. A lengyel, az orosz és ukrán barokk hatása a 18. sz. közepének szerb irodalmára. Klasszicizmus és szentimentalizmus mint a felvilágosodás irányzatai. Szvetozar Markovic az irodalomról. Vojislav Ilic „naturalista” parnasszizmusa. Kiút a sematizmusból (Mihailo Lalic, Dobrica Cosic, Branko Copic). Hagyományos és modern eljárások pl. Mesa Selimovic művében. A legújabb irányzatok. Az irodalmi alkotás kontinuitásának bizonyítása egy-egy korszak összehasonlításával: hasonlóságok és különbségek megfogalmazása. Az irodalmi irányzatok kronológiai áttekintése, érintkezési pontok és kapcsolódások bemutatása művek alapján.
Tematikus motivikus értelmezés	Az európai irodalom alapvető hagyományai mint ihletforrás. Antik és biliai motívumok a szerb irodalomban. Néhány példa (pl. Vojislav Ilic költészetének antik motívumai, dubrovniki motívumok Ducic verseiben). A híd mint a tájak és emberek közötti kapocs.	Bűn, bűnhődés, bosszú, háború és béke mint motívumok és témák a szerb irodalomban. Az egyes motívumok ismétlődése irodalomtörténeti korszakonként. Az örök érvényű témák és motívumok kontinuitásának bemutatása példákkal.

	Migrációk és vándorlások. A motívumok bemutatása egy-egy mű elemzésével. Gondolati témák: pl. a felvilágosodás új szellemi irányzatai, Njegos gondolatai az ellentétek örökös harcáról. Gondolatok a költészet feladatáról. Élet és halál mint motívum, illetve téma. Hősiesség, szabadság, harc a szabadságért témák a népköltészetben. Tematikus megközelítés: (pl. hazafias, szerelmi, gyermekköltészet; Bosznia és élet Boszniában, szociális témák, a patriarchális család a szerb realistáknál; az anya és nő alakja, Kosovo, kolostorok, Szentendre... A motívumok, illetve témák bemutatása legalább egy mű alapján, két azonos vagy hasonló témájú, motivációjú mű összehasonlító elemzése.	Vallásos témák. Az ún. „nagy” témák feltárása a kortárs szerb irodalomban Pl. Dobrica Cosic: Vreme smrti, Danilo Kis: Enciklopedija mrtvih, Branko Miljkovic: Vatra i nista. Szentendre Jakov Ignjatovic és Milorad Pavic műveiben. A szerb és a magyar irodalom rokon motívumainak felismerése és bemutatása egy-egy mű alapján.
Műfaji, poétika megközelítés	Az irodalomtörténeti korszakok jellemző műfajainak, stílusirányzatainak áttekintése. A líra és az epika jellemző kifejező- és stíluseszközei. A szerb népköltészet felosztása műfajok szerint. A lírai versek; fajtái. Egy-egy óda, elégia, gondolati, tájleíró, szociális és szatirikus vers bemutatása. Két hazafias és két szerelmi témájú vers összehasonlító elemzése. Novellák és elbeszélések. Regényfajták: történelmi, társadalmi, naturalista és lélektani regény. Dráma és vígjáték: egy-egy mű ismerete. Egy prózavers a szerb irodalomból. Költői képek és stílus. A szerb költészet jellemző költői képei	Jellemző stíluseszközök a szerb és a világirodalomban. Kölcsönösségek és hasonlóságok. Összehasonlítás a magyar irodalommal. A középkori szerb irodalom műfajainak ismerete műfajonként egy mű interpretációjával. Életírások, apokrifok, dicsőítő és hálaversek. A legújabb irányzatok: pl. valóságpróza, farmernadrágos próza, posztmodern regény. Az univerzális témák és a történelmi témakör idő- és szemléleteltolódással. Idő- és szemléleteltolódás. Egy-egy mű bemutatása a felsorolt szempontok alapján.

	és verselés egy-egy vers elemzése alapján. A novella és a regény műfaji sajátosságai egy-egy példa bemutatásával.	
Kultúrtörténet I.	A művészetek közötti kölcsönös kapcsolatok és hatások, azonos vagy hasonló motívumok. Pl. Rigómező a költészetben és Ivan Mesrovic szobrászatában.	Uros Predic Na kladencu (A kútnál) c. festménye B. Radicevic verse alapján.
	Szerb kolostorok és helyük az irodalomban. Színház és dráma: Drzic - Sterija - Nusic - Krleza.	B. Stankovic Kostana c. drámája és P. Konjovic azonos című operája. Abszurd dráma, rádió-és tv-dráma.
	Irodalmi mű és a filmművészet. Dusan Kovacevic: A balkáni kém.	A színpadi nyelv, drámai szituáció, vizuális és akusztikus színpadi hatások.
	Közönség, színház, színművészet, rendezés, dramaturgia.	A Szerb Matica magyar vonatkozásai.
	Irodalmi és kulturális élet. Harc a szerb nyelvújításért, Vuk Karadzic nyelvi reformjának jelentősége. Matica srpska - a Szerb Matica. Betekintés a témákba és a tájékozottság bizonyítása 1-1 példával.	Irodalomkritika. Svetozar Markovic és Jovan Skerlic. Irodalomkritika a magyarországi szerb sajtóban. Általános tájékozottság és a témák iránti tudatos érdeklődés bizonyítása.
Kultúrtörténet II.	Szerb-magyar irodalmi kapcsolatok. A szerb irodalom a történelmi Magyarországon. A szerb nyelvű irodalom Magyarországon. Általános tájékozottság.	Vitkovits Mihály jelentősége. A kétnyelvű költő két életműve. Vitkovits fordítói tevékenysége.
	Zmaj J. Jovanovic és a Kisfaludy Társaság. Zmaj irodalomközvetítő szerepének bemutatása egy fordítás, illetve átköltés alapján. Jakov Ignjatovic irodalomtörténeti jelentősége. Szentendre a szerb irodalomban.	A „szerbus manir” a magyar irodalomban.
	A magyarországi szerb írók és költők jellemző témái, motívumai, regionális aspektusok felismerése.	Az irodalmi avantgárd érintkezései: Veljko Petrovic, Milos Crnjanski, Dusan Vasiljev és Ady Endre költészete.

		Színház. Joakim Vujic, a modern szerb színház megteremtésének úttörője. Általános tájékozottság a szerb-magyar irodalmi kapcsolatok körében.

FOGALOMISMERET

Ismeretkörök

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit dőlt betűvel jelezzük.

Műfaji ismeretek
Műnemek és műfajok
epika, líra
elbeszélő költemény (a népköltészetben hősi ének)
lírai vers (a népköltészetben nőversek)
a lírai versek műfajai: epigramma, dal, elégia, óda; témájuk szerint tájleíró költemény, szerelmes vers, hazafias, szociális, szatirikus vers, ars poétika;
elbeszélő költemény, eposz, epikus hős, *narráció,*
belső monológ
tárgyias költészet
lírai-epikus versek: balladák, románcok
regény, a regény fajtái
történelmi, családregény, életrajzi, lélektani, kalandregény
utópisztikus regény, *valóságpróza*
elbeszélés, novella
mítosz, szájhagyomány, tündérmese, realisztikus mese,
életrajz
dráma, drámai műfajok
antik dráma
tragédia, komédia, a szűkebb értelemben vett dráma
(dialógus, szituáció, prológus, konfliktus, tetőpont, megoldás, epilógus
reneszánsz komédia, farce)
humor, irónia, gúny, komikum, tragikum
átmeneti műfajok: *életírások, apokrifok, hála- és dicsőítő versek,* önéletrajz, útleírás, emlékirat, levél

Korszakok, irányzatok
Antik irodalom; görög és római:
Biblia: Ószövetség, Újszövetség

középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika és illirizmus, realizmus, modernizmus, „naturális” parnasszizmus, szürrealizmus
avantgárd

Kulturológia
mitológia, mítosz, kultusz
A Biblia műfajai; próféciák, evangéliumok, zsoltárok
parabola, apokalipszis
mitológiai és bibliai világszemlélet
kanonizáció
irodalmi hagyomány, irodalomtörténet
irodalomkritika
az irodalmi kommunikáció jellemzői
civilizáció, könyvnyomtatás, tömegkultúra, színház
a színpadi hatás tényezői, filmműfajok

Poétika
versszak, ritmus, verselés, verssor, cezura
időmértékes, hangsúlyos, szillabikus verselés
szillabikus-hangsúlyos verssor a szerb költészetben
népi tízes, szláv antitézis
költői képek és alakzatok: állandó jelző, hasonlat, metafora, anafora, epifora
szimploha és *palilógia,* megszemélyesítés, hiperbola, allegória, szimbólum
etikai datívusz
szonett

Esztétika
irodalomesztétika
az irodalmi mű szerkezete
kompozíció, motívumok, esztétikai érték
evokáció, stilizáció
denotáció, konnotáció
jelentésrétegek
polifónia

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	A II. feladatlaphoz helyesírási szótár, valamint szöveggyűjtemény	NINCS	Helyesírási szótár, valamint szöveg-gyűjtemény	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Irodalmi szöveggyűjtemény, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó	NINCS	Irodalmi szöveg-gyűjtemény, kötet, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **240 perc**		Szóbeli vizsga 15 perc	
I. Szövegértési feladatlap 60 perc	II. Szövegalkotási feladatlap 180 perc	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése

30 pont	70 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó először a I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga a részletes követelményekre épül. Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A vizsgázó a háromból egyet választ és megoldja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap szövege általában 500-700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal írt tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti döntés, illetve a szövegben található bizonyos kifejezések más szavakkal történő körülírása.

A szövegértést vizsgáló kérdések irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont azonosítására
- a cím és a szöveg egészének viszonyára
- a szerzői álláspontra
- a szövegben található bizonyos kifejezések magyarázatára
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzőire; ezek szövegbeli funkciójára
- a szöveg bizonyos részeinek (bekezdés) összefoglalására, tömörítésére

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó három, eltérő típusú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A választott feladat megoldásának terjedelme minimum 500 szó. Amennyiben a feladatmegadás egy konkrét mű előzetes ismeretét feltételezi, az csak a kánonban kötelezőként szereplő művek egyike lehet.

A feladatok a következők:

- Egy irodalmi mű (pl. vers, rövidebb prózai alkotás) adott szempontú értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontjait.
- Egy aktuális jelenség, emberi, társadalmi probléma bemutatása a vizsgázó által szabadon választott két, esetleg három irodalmi mű összehasonlító elemzése alapján. A feladat megfogalmazása tartalmazza azt a követelményt, hogy a vizsgázó vonatkoztasson el az irodalmi művektől, utaljon a probléma megjelenésére saját korában, környezetében.
- Érvelő szöveg megfogalmazása valamely aktuális jelenséggel kapcsolatban. A feladat alapjául szolgálhat pl. autentikus szöveg, publicisztikai mű, de rövid, találó idézet is. Feladat lehet az adott problémával összefüggésben valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása.

Legalább az egyik feladatnak a szerb nemzetiséghez kell kapcsolódnia.

Értékelés

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap megoldásával 30 pont érhető el. A szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján végzi a feladat értékelését. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, az elvárható válasz pontértékét, illetve az esetlegesen adható részpontszámokat. A

szövegértési feladat értékelésekor a nyelvhelyességi hibák figyelmen kívül hagyandók. Az értékelést végző szaktanár ennek alapján az egyes feladatokra adott pontszámokat, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján minősíti. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembe vételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának felépítését, szerkezetét, valamint tartalmi és nyelvi minőségét.

A szövegalkotási feladatlap pontszámának megoszlása

A szövegalkotási feladatlap megoldásával maximum 70 pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő:

a fogalmazás tartalmi minősége	30 pont
szerkezete, felépítése, stílusa	10 pont
nyelvi minősége	30 pont.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:
- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, problémaérzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:
- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A nyelvi minőség megítélése:
- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat-és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó

megoldás elfogadható. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, valamint a dolgozat írásképét.

A szaktanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításáért a szaktanár felelős.

A tételsor összeállításához a részletes követelmények szerb nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt jelöl ki. Minden altétel kb. 200-250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A szerb nyelvi altételek a részletes követelmények következő témáira épülnek: Szövegértés, Szövegalkotás, Retorika, Nyelvi ismeretek (A nyelv és a beszéd, A nyelv és az írás, A világ nyelvei és a szerb nyelv), Leíró nyelvtan, Lexikológia és jelentéstan. Az altételsort úgy kell összeállítani, hogy a jelzett témák mindegyikéhez legalább egy altétel tartozzék.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt állít össze. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ.

Az altételt a szerb nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. A vizsgáztató tanár a tétellel kapcsolatos kiegészítő kérdéseket tehet fel.

A szóbeli vizsga irodalom altételeinek tematikai aránya

A vizsgaleírás 18 altétel kijelölésére közöl kötelezettséget. Ezek a következők:

A *Szerzők és művek* témáiból összesen 12 altétel állítandó össze.

- 6 megjelölt életmű
- 4 altétel a *Szerzők és művek* más témáiból (a szerző és művének beható ismerete, népköltészet, a közelmúlt irodalma, a kortárs irodalom)
- 2 altétel a magyarországi szerb irodalomból

Az *Értelmezési szintek* mindegyik témájából kötelező altétel.

- Irodalomtörténet 2 altétel
- Motivikus, tematikus megközelítés 2 altétel
- Műfaj, poétika 1 altétel

- Kultúrtörténet 1 altétel

A további altételek kijelöléséről a szaktanár dönt.

A Szerzők és művek témáiból összeállított altételek bármelyike meríthet az Értelmezési szintek szempontjaiból, az Értelmezési szintek témáiból összeállított altételek bármelyike tartalmazhatja a Szerzők és művek témáiban megjelölt alkotókat.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi tétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tét el témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont
A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc	
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga
Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Tartalmi szerkezet
Az írásbeli vizsga egy nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor
A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve annak részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.
A feladatsor:
- nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza;
- különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányul;

- továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

Szövegalkotási feladatok

A szövegalkotási feladatsor három, különböző témáról adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A feladatok a következők:

- Egy adott irodalmi mű értelmezése megadott szempont szerint
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása

Legalább az egyik feladatnak a szerb nemzetiséghez kell kapcsolódnia: tehát vagy a műveltségi feladatsor alapját képezze a magyarországi szerb irodalomból választott mű, vagy a három szövegfajta egyike legyen ilyen témájú.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú vagy szövegbázis nélküli.

Értékelés

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése témafüggő központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 30 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelők a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladat

- Egy adott irodalmi mű értelmezése min. 300 szó terjedelemben megadott szempont szerint (25 pont)
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre min. 200 szó terjedelemben (15 pont)
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása min. 100 szó terjedelemben (*pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény*), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban (10 pont)

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, a szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, probléma-érzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások igazolása, bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus

- az adott terjedelem megtartása

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A három szöveg nyelvhelyességét együttesen értékeljük, maximum 20 pont adható.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. Tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével az értékelő által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli tételsorról a következőket kell nyilvánosságra hozni: az egyes irodalmi és nyelvi tételek címei. A tételekhez tartozó feladatok nem nyilvánosak.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor legalább 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításához a részletes követelmények szerb nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az altételek a témakörnek, illetve az altételben konkretizált feladatnak megfelelően tartalmaz(hat)nak egy megállapítást, idézetet, felvezető gondolatot, nyomtatott vagy elektronikus dokumentumot (pl. űrlapot, használati utasítást, újságoldalt, képet, ábrát, térképet, internetes oldalt, egynyelvű szótár részletét), majd közlik a kifejtendő feladat megjelölését. A feladat-megjelölés a részletes vizsgakövetelményekre épül.

A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szerbek nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az altételt a szerb nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi szerbek irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi altétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

„СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИ'ЖЕВНОСТ

ДЕТАЉНИ МАТУРКИ ЗАХТЕВИ

А/КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Стицање комуникативне компетенције као и граматичке, тј. сазнања о законитостима по којима функционише српски језик као систем, сигурна примена граматичких знања у говору и писму. Преглед српске књижевности у контексту светске књижевности, разумевање књижевног дела и књижевности уопште, стицање књижевне културе и књижевног образовања.

1. Разумевање текста
- Разумевање, обрада и просуђивање информација.
- Селекција информација у односу на тему и намеру читања текста, свесно и критично коришћење информација.
- Формирање личног става у вези са разним сазнањима и мишљењима стеченим путем информација.
- Сналажење у штампаним и електронским изворима информација /речници, антологије, приручници, лексикони, интернет, ЦД-РОМ/.

2. Интерпретација књижевних и других текстова
- Примена разних начина интерпретације према врсти текста: лирски, епски, драмски текст, поезија и проза, публицистички и научнопопуларни текстови.
- Схватање и приказивање књижевности као одраза друштвених појава, сазнање да је књижевност сликовита прича о животу, о људима, о човековим искуствима и мислима на историјском путу.
- Разумевање низања мисли, начина изражавања, жанра, структуре, језика и стила у белетристичким, научним, публицистичким и другим популарним текстовима.
- Одређивање циља и комуникативног контекста у писаним саопштењима, препознавање ауторовог мишљења и става, вредновање кохеренције и језгровитости поруке текста.
- Објективно реаговање на прочитане и слушане текстове с обзиром на врсту и намену текста, као и изражавање личног доживљаја.

3. Писмено изражавање и формулисање састава

- Формулисање информативних, аргументативних састава у виду есеја на књижевне и друге теме /нпр. културна баштина Срба у Мађарској, људски односи, противречности цивилизације, морална питања, разни проблеми данашњице, масовна комуникација/.
- Писмена дискусија о неком важном питању, проблему, актуелној теми, лично мишљење, заузимање става уз аргументе.
- Писмено исказивање расположења, доживљаја, мишљења о неком уметничком делу /нпр. архитектура, ликовна уметност, музика, прозно и песничко књижевно дело, филм, позоришни комад/.
- Познавање технике израде разних врста писмених састава, примена разних функционалних стилова /расправа, реферат, званично писмо, молба, расписивање конкурса, аутобиографија/.
- Јасност, прецизност, сажетост у писменим саставима, примена норме стандардног српског језика, доследно коришћење ортографске норме српског језика, чист, читак рукопис.

4. Комуникација, усмено изражавање

- Култура контактирања са саговорником. Одабирање одговарајућег стила, обука у остваривању говорних вредности у говору и читању, наглашавање речи и реченица, интонација, паузе, темпо, чујност и висина гласа, природност и убедљивост.

- Говорничка способност казивањем напамет учених текстова у прози и стиховима.
- Излагање аутентичних и важних информација у зависности од карактера теме или ситуације: доказивање, коментар, аргументовање, учешће у дискусији.
- Доследно коришћење ортоепске норме: беспрекорна артикулација гласова, интонација и акценат.

5. Коришћење појмова

- Разумевање језичких и књижевних појмова и категорија, њихова примена у говору и писму.
- Разумевање узајамне повезаности и вишезначности појмова, доказивање на примерима.

Само на вишем степену
- Дефиниција појмова, знања о варијацијама појмова у историјском контексту.

Захтеви из језика

Напомена: Теме за средњи степен обавезне су и на вишем степену,
одне се проширују садржајима у другом ступцу

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
1. Начин стицања информација и обрада информација	Доказивање информисаности у штампаним и електронским изворима информација. Способност за достављање информација за практичну употребу стечених обавештења у свакодневном животу. Сакупљање података, аргумената за интерпретацију књижевних и других тема. Нпр. приказ књиге, препорука, интервју. Коришћење речника, ЦД-РОМ, интернет.	Доказивање информисаности у изворима информација, целисходна употреба информација у језичким и књижевним задацима као и у свакодневној комуникацији. Врсте масовне комуникације, разумевање информација и критички приступ.
2. Разумевање текста	Доказивање способности за разумевање текста интерпретацијом и упоређивањем текстова разних врста /научно-популарни, публицистички, књижевни/. Разумевање тока мисли и улоге изражајних средстава у текстовима различитих врста, способност за схватање језичке структуре, жанровских и стилских средстава са аспекта садржаја текста.	Примена и самостална употреба стечених знања у усменом и писменом реаговању на прочитане текстове.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	***Виши***
3. Стварање текста ***А/ Усмено изражавање***	Способност за сналажење у разним комуникацијским ситуацијама. Учествовање у дискусији – аргументовани допринос. Разговетно, логично и аргументовано излагање на различите теме, расправљање о разним актуелним темама. Култура контактирања са саговорником. Доследна примена ортоепске норме, правилна употреба акцента. Коришћење устаљених израза и језичких обрта у говору. Праћење штампе, препричавање прочитаног текста. Самостална обрада књижевног дела, филма и њихово приказивање.	Способност за учествовање у полемици, за логичну аргументацију и излагање личног става о разним питањима. Померање реченичног нагласка и уочавање значењских последица. Уочавање семантичке функције акцента. Праћење и коментарисање штампе. Лични, критички приступ књижевном делу, излагање свог виђења. Читаочка рецепција.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	***Виши***
Б/ Реторика	Говорништво, беседништво и њихова улога у животним ситуацијама. Јавни говор, контакт између говорника и слушалаца, критеријуми убедљивог говора. Саопштавање карактеристичних, конкретних, тачних чињеница. Интересантно, лепо и снажно излагање теме. Нпр. краћи монолог, говор на опроштајној свечаности, на школској свечаности, говор поводом празника Св.Саве, уводна реч на отварању изложбе. Истакнути говори и беседе. Нпр. говор Иве Андрића при примању Нобелове награде. Доказивање говорничке способности казивањем напамет и коришћењем цитата.	Логично повезивање и живо приказивање теме о којој се говори. Коришћење стилских фигура као: поређење, метафора, алегорија, антитеза… Говор пред Вуковим спомеником, пред спомеником на Гази-Местану, говор поводом неке округле годишњице значајног књижевника, научника или историјског догађаја. Тон, наглашавање, гестови и мимика као средства убедљивости.

Тематика	Степен	
	Средњи	Виши
В/ Писмено изражавње	***Израда разних врста писмених састава /дескрипција, расправа, реферат/, примена разних функционалних стилова.*** Описивање сложенијих појава, људских поступака и осећања. Познавање композиције писмених састава. Приказ књиге, филма. Извештавање о различитим појавама и догађајима у животу уже и шире друштвене заједнице. Способност за аргументовано излагање на различите теме. Писање службеног писма, молбе, позивнице, аутобиографије, пријаве на конкурс, писање записника. Доследна примена граматичких знања и ортографске норме.	***Способност за приказ, тумачење, репутацију, препоруку, за писање есеја и других врста текстова.*** /Нпр. на теме: културно наслеђе, из живота националних мањина, питања цивилизације, међуљудске везе, морална питања.../ Излагање личног става, аргументовање, демантовање. Писање службених текстова у одговарајућем стилу и с уважавањем стандарда форме. Самостално стваралаштво: писање чланка, репортаже... Беспрекоран правопис.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
4. Знања о језику ***А/ Општа лингвистика и њен предмет***	***Место језика, у људском животу, настанак, опстанак, еволуција језика.*** Језик као друштвена и психичка појава. Дескриптивна лингвистика. Теоријска и примењена лингвистика. Решавање практичких проблема. Основно обележје језика. Језик као систем знакова – његова структура, споразумевање. Продуктивност језика Повезаност начина живота са развојом језика степеном- фонд речи, богатство – речима. Основне информације: доказивањем на примерима.	***Језик као предмет проучавања у људским контактима.*** Синхронијско и дијахронијско проучавање језика. (описни и историјски приступ) Компаративна лингвистика Отклањање хунгаризама и ванстандардних облика. Дислокационо обележје језика – невезаност за време и простор. Стална променљивост у језику. Повезаности између развојног степена језика – писма – књижевности. Општа оријентисаност доказивањем на примерима.

Тематика	***Степен***	
	Средњи	***Виши***
Језик и говор	***Порекло и развој*** Говор као порука Вербални знакови Друштвена комуникација у виду саопштавања и изражавања Језик и стварност – оријентација Функције језика: комуникацијска, културна Говор као језик у акцији – поруке	***Материјализација језика – доступност чулним органима*** Комуникацијски канал Функција језика – изражавање и саопштавање Језик и стварност Језик и мисао – естетика песничког језика Естетска функција језика – проучавање
Писмо и језик	***Настанак и развој писма:*** Говор и писмо као основа цивилизације Историјски развој писма Основне информације Прве азбуке /глагољица,ћирилица, латиница/	***Писмо и цивилизација*** Развојни пут српског писма Рад Ћирила и Методија Информисаност и сведочење на примерима Представа старих писаних споменика: Башчанска плоча, Мирослављево јеванђеље

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Језици у свету	Шта се сматра једним језиком? (разумљивост унутар језика) Изумрли и живи језик Разликовање језика по броју говорника Класификације језика: -Генетска – језичке породице -Језичка сродност по корену -Етимологија (по значењу) Основна разлика на примерима из српског и мађарског језика: -Индоевропска језичка породица -Угро-фински језици -Јужнословенски језици Једнојезичност, вишејезичност у свакодневном животу. Избегавање утицаја мађарског језика на српски у говору ученика.	Функционална класификација Прајезик, језичка породица, Гране – обележја Аглутинативни и флективни језици: угро-фински индоевропски Светски језици и њихова улога у сарадњи разних народа Превођење – кратки преводи различитих садржаја Појава језичке интерференције и отклањање негативних утицаја

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Српски језик	Место српког језика у породици словенских језика. Главне етапе развоја српског језика. Народни језик, говорни језик Књижевни језик Вук Караџић – реформатор српког језика и његова улога у развоју Језик и правопис Почетак стандардизације књижевног језика. Екавски и ијекавски изговор, два писма српског језика. Развојни пут, штампање књига, издавачке делатности. Језичка чистота Развој и застој у развоју језика. Српски језик изван матице, главна обележја у Мађарској, регије	Стандардни језик, представа на основу текста Појам дијалекта, примери Обележја српског језика у Мађарској Наречја, праћење нових појава из штампе Улога: Аврама Мразовића, Саве Мркаља, Луке Милованова, Вука Стефановића Караџића у развоју српског језика Реформе правописа Улога језика у преношењу културних достигнућа других народа – преводи. Језик и медији – позитивни и негативни утицај на свакодневни говор.

Тематика	***Степен***	
	Средњи	***Виши***
Б/ Граматика Фонетика	Настанак, творба гласова Говорни органи Гласови, њихова подела Гласовне промене Слог, реч Познавање и правилно коришћење гласовних промена у говору и писму. Писање страних имена ћирилицом и латиницом	Глас као артикулисани звук Артикулациона фонетика Аудитивна фонетика Дифтонзи у говору Појам назала Паралела између творбе неких гласова у мађарском и српском језику (ч, ћ, ђ, џ, х …) - отклањање интерференције Фонетски и етимолошки правопис у примењивању Појам транскрипције.
Морфологија (врсте речи и њихова промена) Променљиве речи	Променљивост и непроменљивост речи Граматичка категорија: род, број, падеж у врстама речи Промена именичких категорија, деклинација Именске речи, њихова подела и промена Именице, врсте и деклинација, правопис именица.	Појам морфема Двојина или дуал, остатак у облицима Независни и коси падежи Сингуларија тантум и плуралија тантум код именица

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
	Придеви, врсте, компарација, деклинација придева Бројеви и њихове врсте Промена и правопис бројева Заменице, врсте, промена и употреба заменица, улога у сложеним реченицама Препознавање и анализа Глаголи, подела по виду, прелазности Глаголска времена, начини, коњугација Прости и сложени глаголски облици, њихова учесталост у стандардном језику (модални облици)	Вид придева – одређени, неодређени у преводу Одступања у компарацији придева Атрибутивна и предикативна улога придева Збирни бројеви и бројне именице Функција повратне заменице Глаголске именице, глаголски придеви, глаголски прилози у говору и писму Проблематика императива у говору и писму, разликовање молбе, заповести, жеље. Различито значење презента у књижевним текстовима.
Непроменљиве речи и њихова улога у језику	Прилози, значење прилога, врсте Предлози и њихова функција и рекција Однос предлога и падежа Везници, узвици, партикуле и њихова улога у реченици	Улогу везника у сложеним реченицама (зависни, независни) представити на примерима

Тематика	***Степен***	
	Средњи	***Виши***
Морфолошка структура речи	Основа, корен, наставак Сложенице Изведенице Афикс: префикс, суфикс, инфикс Туђице, позајмице, преведенице	Творба речи скраћивањем (факс, профа – жаргон) Акрономи: (ОУН, УНИЦЕФ, СРЈ) Телекс
Синтаксичке јединице	Синтагме по функцији: предикатске, објекатске, одредбене. На основу текстова препознавање. Реченички делови: главни и додаци Предикат, врсте Субјекат, врсте Објекат, врсте Атрибут, врсте Прилошке одредбе, врсте прилошких одредби Врсте речи и реченички делови – функција у реченици, доказати на актуелном тексту.	Синтагме по карактеру односа према врстама речи (именичке, глаголске, придевске) Препознавање и разликовање категорије Субјекат – тема Предикат – коментар Безличност Апозиција – представљање на књижевним текстовима Зависност у синтагми (доказати у анализи)

Тематика	***Степен***	
	Средњи	***Виши***
Реченица	Реченица према клаузи: -просте -сложене: зависне – врсте независне – врсте -реченички низ Реченице према функцији: изјавне (потврдне-одричне) упитне, заповедне, узвичне Конгруенција у реченици -код глагола -код именских речи Самостална анализа.	Подређене, напоредне реченице Клауза: субјекат+предикат Интерпункција у сложеним реченицама Инверзија и обичан ред у сложеној реченици Ред речи у реченици
5. Лексикологија и семантика	Речи и лексеме Фразеологизми и њихова улога у говору Идиоми, њихово социолингвистичко и фразеолошко значење	Активна и пасивна лексика Богатство песничког језика Ономастика, етнонимија, топоними… Терминологија као појава присутна у језику.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
	Лексикографија Писање речника, речници у настави Коришћење речника у свакодневним ситуацијама Разлика између речника и лексикона Семантика речи и реченица Лексичко и граматичко значење нпр: читати: глагол; инфинитив књига: именица; ж.род, једнина ном. Конкретно и апстрактно значење нпр: камен, камено срце Препознавање и примена у говору и писму. Основно и пренесено значење Хомоними, синоними, антоними Деминутиви, аугментативи у језику као одреднице богатства стила	Врсте речника: по језику по тематици Представити основна обележја речника. Ономатопејске речи и њихова улога у језику Еуфемизми и њихова функција у говору Хипокористици Речи пејоративног значења Подређеност у значењима (овца – ован – јагње)

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Значење реченица	Основа груписања, значењски односи Синонимија на нивоу реченице нпр: Саградили смо мост. Мост је сграђен. Таутологија на нивоу реченице нпр: Овај нежења је неожењен. Обрао бостан, пошао грлом у јагоде, отегао папке, као врсте идиома који се користе у скраћивању.	Двосмисленост у реченици (полисемија)
Говорни чинови	Реченица у улози типа исказа, остварење типа у конгруенцији Врсте говорних чинова: тврђења, извештаји (истинитост),упутства, наредбе (одређени учинак се постиже), обећања (обавеза за будућност), претње (у разним ситуацијама)	Експресивни чин: извињење, захвала у комуникацији Гестови као врсте порука у комуникацији Примена у говору и писму.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	***Виши***
6. Структура разговора и текста	Вербално понашање, сарадња, учтивост Одреднице говора: квалитет, квантитет однос, начин Организација текста: Јединственост, целовитост, Повезаност, као основна обележја (пронаћи на конкретном примеру)	Говорник – саговорник – слушалац и њихови односи у комуникацији Анализа текста: значењска стилистичка лингвистичка Логичка и садржајна повезаност у тексту
Код усменог изражавања	Општа информисаност	Информисаност и сведочење на примерима
7. Медији	Разлике између писаног, говорног текста и језика медија. Вести и рекламе Класичне врсте медија и нови проналасци нпр: радио, телевизија, имејл и Интернет Улога медија у развоју језика, позитивни и негативни утицаји на усмену комуникацију и језичку чистоту. Доказивање информисаности	Анализа врсте текстова: Вест, саопштење, интервју, коментар, извештај, њихове одреднице у обликовању сажетости једносмислености. Тачно одређивање приликом анализе и самостално састављање краћих текстова ових врста.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
8. Лични став према језику	Повезаност субјекта са језиком, реаговање на различите позитивне и негативне појаве унутар језика. Реална процена усменог и писменог изражавања (садржај, стил, композиција, изражајност, стилистичке и правописне грешке) Језичка норма, као чврстина у једном језику, исправност свагда, за свакога и свугде.	Стандардни језик заснован на језичким нормама. Нестандардне варијантте, дијалекти, жаргон, сленг Објаснити појам аутономности у језику поезије. Језичка култура данас (комуникативна способност, вишеструко језичко образовање)

СРПСКИ ЈЕЗИК
Средњи и виши степен

Познавање појмова

Захтеви за виши степен истакнути су масним словима.
Језик и говор. Три говорна канала комуникације: реч
интонација
нејезични знаци
Језик као систем
Изражајна способност језика
Дословно и фигуративно значење
Врсте комуникације – ***извештај, учешће у дискусији***
Реферат, излагање, аргументовање
Говорна култура
Идиоме
Конгруенција
Рекција
Естетска функција језика
Двојезичност, вишејезичност
Језичко сродство
Фонетски правопис, етимолошки правопис
Фонетика, фонологија
Гласови, ономатопеја, ***алитерација, асонанца***
Самогласник
Сугласник
Акценат
Реч-реченица-***текст***
Писмо
Књижевни језик
Изговори
Дијалекти
Стил

Морфологија – морфостилистика
Променљивост и непроменљивост речи
Просте речи, сложенице, изведенице
Наставак, префикс, суфикс, инфикс
Лексеме
Основа, корен
Падеж, број, род
Коњугација
Деклинација
Компарација
Семантика
Синоними, хомоними, антоними
Вид глагола
Прелазност
Време
Начин

Актив, пасив
Синтакса
Безличност
Проста реченица
Сложена реченица
Реченични низ
Врсте текстова: нарација, дискусија, есеј, објашњење, конкурс, препорука,
реферат, биографија

Лексика
Компаративна граматика, функционална граматика
Медији: вест, ***коментар,*** интервју, репортажа, ***критика,*** извештај.

Реторика
Беседа, говор, доказивање, аргументовање, демантовање
Програмски језик
Језичка култура

Захтеви из књижевности

Напомена: Теме за средњи степен обавезне су и на вишем степену,
одне се проширују садржајима у другом ступцу

Тематика	***Степен***	
	Средњи	***Виши***
Аутори и дела Животна дела из српске књижевности	Вук Ст. Караџић, Змај Јован Јовановић, Јаков Игњатовић, Борисав Станковић, Јован Дучић, Иво Андрић Значајни подаци пишчеве /песникове биографије који су у вези са делима /нпр.теме, животне ситуације, карактеристични мотиви/. Познавање и интерпретација појединих књижевних дела, њихово место у животном делу аутора и у књижевноисторијској епохи. Казивање напамет, целе песме и фрагменти, цитати у говору и писму. Читаочка рецепција, тумачење ставова.	Чињенице и везе између живота и дела, локална и регионална привржености. Струјања и тенденције које карактеризују животно дело. Књижевне везе, паралеле са светском и мађарском књижевношћу. Збирке, циклуси, теме, мотиви. Уметнички поступак при компоновању циклуса и збирки. Накнадно дејство, значај и место аутора у целокупној српској књижевности. Утицај на новију и савремену књижевност, допринос српској култури.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Аутор и темељно познавање ***једног његовог дела***	Петар Петровић Његош: Горски вијенац Бранко Радичевић: Ђачки растанак Петар Прерадовић: Роду о језику Бранислав Нушић: Једна комедија Милош Црњански: Сеобе Иво Андрић: На Дрини ћуприја Једна песма и једно прозно дело из савремене српске књижевности. Околности и услови у којима је дело створено, извори, мотивација, историјска основа. Језичке, стилске, жанровске карактеристике. Интерпретација дела, казивање напамет: песме, цитати, афоризми.	Марин Држић: Дундо Мароје Лаза Костић: Санта Мариа делла Салуте Књижевно дело у оквирима струјања дате епохе. Мотивске везе у књижевном тексту. Етичка, филозофска питања, естетска вредност и пријем дела у времену када је писано, каснији ефекат, место дела у европској књижевности, допринос целокупној српској књижевности. Меша Селимовић: Дервиш и смрт Карактеристични књижевни родови, жанрови, језичко обликовање у контексту књижевних струјања дате епохе.

Тематика	***Степен***	
	Средњи	***Виши***
Аутори и неколико њихових ***значајних дела***	Доситеј Обрадовић, Јован Стерија Поповић, Бранко Радичевић, Ђура Јакшић, Лаза Лазаревић, Војислав Илић, Борисав Станковић, Милан Ракић, Алекса Шантић, Петар Кочић, Сима Пандуровић. Детаљније познавање најважнијих дела. Сналажење у композицији, садржају, откривање естетских вредности књижевних дела, анализа са разних аспеката. Препознавање разних књижевних родова и врста, разликовање језичког израза и стилова. Напамет: целе песме од три песника, фрагменти, цитати, афоризми.	Симо Матавуљ, Радоје Домановић, Владислав Петковић Дис Периодизација, књижевни правци. Однос према светској књижевности. Комплексна анализа 3-4 лирска и 1-2 епска/прозна дела. Језик и стил у контексту садржаја и локалитета. Књижевни родови и врсте у оквирима светске књижевности. Етичке, естетске, филозофске релације основних мисли у књижевним делима. Сведочење знања комплексном анализом.

Тематика	Степен	
	Средњи	Виши
Дела стваралаца 20.века и из ***савремене књижевности***	Десанка Максимовић, Душан Васиљев, Васко Попа, Данило Киш, Стеван Раичковић, Милорад Павић. Најновија стремљења у српској књижевности. Једно дело по избору. Дела српских писаца у Мађарској. Интерпретација најмање једног дела од наведених аутора. Карактеристичне теме, мотиви, језик, стилски израз.	Добрица Ћосић, Бранко Миљковић, Миодраг Павловић, Миодраг Булатовић, Борислав Пекић. Анализа дела са разних аспеката. Веза између теме, мотива и стилског обликовања. Савремени аутори и њихова дела у контексту европске и мађарске књижевности. Однос класичне и савремене књижевности. Књижевне институције, часописи, новине.

Тематика	***Степен***	
	Средњи	***Виши***
Народна ***књижевност***	Подела народне књижевности. Неколико лирских песама према мотивима. Лирско-епске песме: Хасанагиница, Смрт Омера и Мериме. Епске песме, циклуси, подела. Народно стваралаштво у прози. Основне теме, мотиви, поруке. Познавање 2-3 лирске песме и интерпретација по једне епске песме из Косовског циклуса и из циклуса о Краљевићу Марку. Историјска основа песама. Косовска трагедија у епским песмама. Народни певачи, записивачи и сакупљачи. Вуков сакупљачки рад. Језик и стил народне књижевности. Версификација. Епски десетерац и словенска антитеза. Напамет: 1-2 лирске песме, фрагменти, цитати и афоризми из епских песама. Пословице.	Сви циклуси епске поезије. Утицај народне на уметничку књижевност. Одјек, значај српске народне поезије у Европи и утицај на мађарске песнике.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Светска ***књижевност***	Познавање основа европске културе: антика, библијска традиција. Књижевни родови и врсте, теме, мотиви, животне ситуације, јунаци, естетски принципи. Приказ једног до два дела, односно аутора и основних карактеристика стваралаштва из следећих епоха: средњи век, ренесанса, барок, просветитљство, романтизам, друга половина 19.века и савремена књижевност. Неколико /2-3/ драмских писаца – драма и позориште у Европи. Интерпретација књижевног дела, место у књижевноисторијској епохи и у стилским струјањима. Једно дело из мађарске књижевности у преводу. Напамет: краће песме /нпр.сонети/, познати цитати, афоризми.	Хуманизам и ренесанса посебно у Дубровнику и Боки Которској. Упоређење са европском ренесансом. Приказ по два књижевна дела по епохама наведеним у захтевима. Основне карактеристике појединих епоха, стилских струјања. Узајамни утицаји светске и српске књижевности. Српско-мађарски књижевни додири. Етичке, естетске, филозофске релације у репрезентативним делима светске књижевности.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	***Виши***
Алтернативе интерпретирања и приступа књижевном делу ***Хронолошки, књижевноисторијски приступ***	Стара српска књижевност. Хуманизам и ренесанса, барок. Почеци новије српске књижевности у Угарској. Рационализам и просветитељство. Романтизам у европској и српској књижевности. Реализам. Особености реализма. Парнасизам и симболизам у француској књижевности. Од романтизма ка парнасизму у српској књижевности. Српска модерна. Српска књижевност између два рата. Експресионизам и надреализам. Српска књижевност после другог светског рата. Модерна стремљења у поезији. Традиционално и модерно нпр. у делу Меше Селимовића. Модернизација српске прозе. Приказ појединих епоха, стилских струјања, интерпретација, анализа књижевних дела у контексту појединих епоха и тенденција. Хронолошка, топографска оријентисаност приказивањем књижевника и њихових дела.	Почеци словенске писмености. Утицај пољског, руског и украјинског барока на српску књижевност средином 18.века. Класицизам и сентиментализам као књижевни правци просветитељства. Светозар Марковић о књижевности. “Натурални” парнасизам Војислава Илића. Излазак из шематизма /Михаило Лалић, Добрица Ћосић, Бранко Ћопић/. Најновија стремљења. Доказивање континуитета књижевног стварања, сличности и разлике из доба у доба. Хронолошки преглед књижевних стремљења, тумачење веза и узајамних односа анализом књижевних дела.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Мотивски и тематски приступ	Основне традиције европске књижевности као извор и инспирација. Антички и библијски мотиви у српској књижевности. Неколико примера. /Нпр.антички мотиви у поезији Војислава Илића, дубровачки мотиви код Дучића/. Мост као спона између предела и људи, мотив сеоба и миграција – интерпретација по једног дела. Мисаоне теме /нпр.нове идејне струје просветитељства, Његошева размишљања о вечној борби и супротности. Мисли о задацима поезије. Живот и смрт. Јунаштво, слобода и борба за слободу у народној поезији. Тематски приступ /нпр.родољубива, дечја, љубавна поезија, Босна и живот у Босни, социјалне теме, патријархална породица код српских реалиста, лик жене и мајке, Косово, манастири, Сентандреја… Анализа, интерпретација бар једног до два књижевна дела, компаративна анализа два дела на исту тему и сличним мотивима.	Злочин, казна, освета, рат и мир. Понављање појединих мотива и тема у разним књижевним епохама. Приказивање континуитета "вечитих" тема и мотива на примерима. Религиозне теме. Способност за откривање "великих" мотива у савременој српској књижевности. Нпр.Добрица Ћосић: Време смрти, Данило Киш: Енциклопедија мртвих, Бранко Миљковић: Ватра и ништа Сентандреја код Јаше Игњатовића и Милорада Павића /Седам звоника у Сент-Андреји/. Сродни мотиви у српској и мађарској књижевности.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Жанровски и поетски приступ	Преглед књижевних родова, врста и струјања у појединим епохама. Карактеристични стилски изрази у песништву и прози. Према књижевним родовима: Народна поезија-подела. Врсте лирских песама у српској поезији. Приказ једне оде, елегије, рефлексивне, дескриптивне, социјалне и сатиричне песме. Компаративна анализа две родољубиве и две љубавне песме. Новеле и приповетке. Врсте романа: историјски, друштвени, натуралистички и психолошки роман. Драма и комедија. Песма у прози. Уметничке слике и стил. Језик и стил. Карактеристичне уметничке слике и версификација у српској поезији. Техника приповедања у српској новелистици и роману. Приказ на по једном књижевном делу.	Карактеристични стилски изрази у српској и светској књижевности. Узајамности и сличности. Упоређење с мађарском књижевношћу. Књижевне врсте старе српске књижевности: житија, апокрифи, похвале. Познавање једног дела. Најновија стремљења, нпр. стварносна проза, проза у траперицама. Постмодерни роман. Тежња ка универзалним темама, сагледавање конкретног, савременог и историјског из ванвременске перспективе. Померање гледишта и времена. Доказивање информисаности на једном делу.

Тематика	Степен	
	Средњи	Виши
Културолошки **приступ И**	Узајамности између разних грана уметности, исти или слични мотиви. Нпр. Косово у књижевности и у Мештровићевом вајарству. Српски манастири и њихово место у српској књижевности. Позориште и драма: Држић-Стерија-Нушић-Крлежа. Књижевно дело и филм. Душан Ковачевић: Балкански шпијун. Публика, глумац, глума, режија, сценограф. Књижевни и културни живот. Борба за увођење народног језика у књижевност. Значај Вукове револуције. Матица српска. Увид у наведене теме и доказивање оријентисаности једноставним приказом.	Слика Уроша Предића На кладенцу према песми Бранка Радичевића. Коштана Боре Станковића и опера Коштана Петра Коњовића. Драма апсурда, радио и ТВ-драма. Сценски језик, драмска ситуација визуелни и акустични сценски знакови. Књижевна критика. Светозар Марковић и Јован Скерлић. Књижевне критике у Српским народним новинама. Мађарске релације Матице српске Општа информисаност и интерпретативно доказивање свесног интересовања за тему.

Тематика	*Степен*	
	Средњи	*Виши*
Културолошки приступ ИИ	Српско-мађарске књижевне везе. Књижевност Срба у Угарској. Књижевност на српском језику у Мађарској. Змај и Кишфалудијево друштво. Змајеви препеви и преводилачки рад. Значај Јакова Игњатовића. Сентандреја у српској књижевности. Најчешће теме, предели и мотиви у делима српских писаца и песника у Мађарској	Значај Михаила Витковића. Двојезичност – два књижевна дела. Витковићеви преводи. Српски манир у мађарској књижевности. Додири књижевне авангарде: Вељко Петровић, Милош Црњански, Душан Васиљев и Адијева поезија Позориште. Јоаким Вујић утирач пута модерном српском позоришту. Општа информисаност о српско-мађарским књижевним везама.

КЊИЖЕВНОСТ

Појмови /Захтеви за виши степен истакнути су масним словима/

Књижевни родови и врсте. Књижевни род, жанр
проза, поезија, драма
епска песма /у народној књижевности мушка песма/
лирска песма /у народној књижевности женска песма/
врсте лирских песама: елегија, дескриптивна, љубавна, патриотска, социјална, сатирична, арспоетика
епска песма, еп, епопеја, епски јунак, ***нарација, унутрашњи монолог***
објективна поезија
лирско-епске песме: балада, романса
роман, врсте романа
историјски, породични, биографски, психолошки, авантуристички, утопистички, ***стварносна проза***
приповетка, новела
мит, предање, бајка, прича, биографија
драма и драмске врсте
античка драма
трагедија, комедија, драма у ужем смислу
дијалог, ситуација, пролог, заплет, кулминација, расплет, епилог
ренесансна комедија, фарса
хумор, ирониј а, подсмех, руга, комичност
прелазне врсте: ***житија, апокрифи, похвале***, аутобиографија, путопис, мемоари, писма
епохе, струјања
стари век
антика, хеленска и римска књижевност

Библија: Стари и Нови завет
средњи век, ренесанса, барок, рационализам, класицизам, ***сентименталзам***
романтизам и илиризам, реализам, модерна, ***"натурални" парнасизам,***
надреализам
културологија
митологија, мит, култ
књижевне врсте Библије: пророчанство, јеванђеље, псалми, ***парабола,***
апокалипса
митолошки и библијски поглед на свет
канонизација
књижевна традиција, историја књижевности
књижевна критика
карактеристике књижевне комуникације
штампање књига, цивилизација, масовна култура, позориште,
чиниоци сценског ефекта, врсте филмова
поетика
стих, ритам, версификација, строфа, рима, цезура
метрички, акценатски и силабички систем
силабичко-акценатски стих у српској поезији
епски десетерац, словенска антитеза
стилске фигуре: епитет, поређење, метафора, анафора, епифора,
симплоха и палилогија, персонификација, хипербола, ***алегорија,***
симбол, ***етички датив***
сонет
естетика
књижевна естетика
структура књижевног дела
композиција, мотиви, естетски квалитети
евокација, стилизација
оригинално и пренесено значење
слојеви значења
полифонија

II. ОПИС ИСПИТА

Структура испита

Средњи степен		Виши степен	
Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
240 минута	15 минута	240 минута	20 минута
100 бодова	50 бодова	100 бодова	50 бодова

Средства која се могу користити на испиту

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Обезбеђује кандидат	За решавање II. теста могу се користити правопис, једно и двојезични речник и читанка	НЕМА	Правопис, једно идвојезични речник и читанка	НЕМА
Обезбеђује надлежна институција	НЕМА	Читанка или други штампани или електронички извори у вези задатка	НЕМА	Читанка, штампани или електронички материјали у вези датог задатка

Јавно саопштење

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Градиво	НЕМА	Наслови теза	НЕМА	Наслови теза
Када?	НЕМА	У складу са правним регулисањем	НЕМА	У складу са правним регулисањем

Испит средњег степена

Писмени испит	Усмени испит

240 минута		15 минута	
I. Тест из разумевања текста 60 минута	II. тест из састава 180 минута	Разрада тезе (подтезе) из језика	Разрада тезе (подтезе) из књижевности
30 бодова	70 бодова	50 бодова	

Писмени испит

Основна правила

Кандидати на писменом испиту морају решити низ задатака који је централно одређен. Кандидат прво решава задатке I. теста. Тестове испита након 60 минута скупља професор који надзире испит. Након тога следи подела и решавање другог теста.

Садржајна структура

Писмени испит је описан на детаљним испитним захтевима. На писменом испиту захтева се разумевање текста, односно писање једног самосталног састава. Писмени испит дакле садржи један скуп задатака разумевања текста и три задатка писања текста. Кандидат бира једну од три могућности.

Садржајне и формалне карактеристике писменог теста

Тест из разумевања текста

Текст из разумевања текста чини цели текст или један одломак есеја, научно-популарне студије, публицистике од 500-700 речи. Решавање задатка је обично одговор у неколико реченица или одлучивање о одговарајућем и правилном одговору.

Питања којима се испитује разумевање текста могу се односити на:

- идентификација чињенице, података, констатације,аргумента, стања која се у тексту непосредно могу пронаћи
- однос наслова и целог текста
- ауторов став
- објашњење неких израза који се могу пронаћи у тексту
- граматичке и стилске карактеристике текста; на њихову функцију у тексту
- сумирање неких делова текста

Задатак из састава

Кандидат има могућност да одабере један од три задатка састава који су различитих типова и различитих тема.

Састав је најмање од 500 речи. Уколико решење задатка захтева предходно познавање једног конкретног дела, то могу бити назначена дела у опису.

Задаци су следећи:

- Анализа, интерпретација једног дела *(например лирског, кратког прозног, драмског одломка) Задатак садржи истакнути аспект интерпретације.*

- Приказивање једног актуалног људског, друштвеног проблема на основу упоредне анализе два евентуално три књижевна дела - по слободном избору кандидата. Дефиниција задатка садржи захтев да кандидат апстракцијом књижевног дела укаже на појаву у свом времену и својој средини.

- Формирање текста са аргументима у вези са неком од актуелних појава. Као основа задатка може послужити нпр. изворни текст, публикација или један кратак цитат. Задатак може бити и састав текста практичне врсте у вези датог проблема.

Најмање један задатак мора бити у вези са српском мањином.

Оцена

Тест из разумевања текста

Решавањем теста из разумевања текста може се достићи 30 бодова.Стручни професор писмени задатак бодује на основу доле описаног упутства за бодовање.

Упутство за исправак и бодовање садржи могуће одговоре за разумевање текста, а такође садржи и вредност одговора у бодовима односно максимално и детаљно додељиве бодове. Током исправка задатка о разумевању текста, језичке грешке се не узимају у обзир. На основу тога стручни професор одређује број бодова који се додељују за поједине задатке и укупни број бодова.

Задатак из састава

Састав који је кандидат одабрао, професор који је задужен за исправак, оцењује у складу са упутством за исправак и оцену.

Упутство за исправак и бодовање садржи основне критеријуме бодовања састава, независно од теме. Уважавајући критеријe и предлоге бодовања који су наведени у упутству за исправак, бројем бодова оцењује стручни професор, који оцењује градњу, структуру односно садржај, језичку исправност.

Подела бодова из састава

Решавањем задатка из састава текста кандидат може постићи 70 бодова чија је подела следећа:
Квалитет садржаја: 30 бодова
Конструкција, стил: 10 бодова
Језик: 30 бодова

Општи критеријум који се примењују при оцењивању задатака из састава текста:

Критеријум оцењивања садржаја
- темељито познавање задатог, односно изабраног дела, стварање културно-повесних веза
- разумевање теме, усмереност у односу на текст у задацима
- језичка и књижевна образованост, информираност, оправдано упућивање, навођење
- објективност
- самосталност у решавању проблема, сопствени став
- истицање битнога, способност систематизације
- информисаност, осетљивост у односу на друштвене проблеме, образован начин размишљања
- квалитет аргументације, доказивање тврдњи

Критеријум уређења текста и стила:
- узадовољавање елементима књижевне врсте у задатку
- јединственост текста, пропорционалност саставних делова
- одељеност
- континуиран, компактан и задатку адекватан стил
- одржавање датог обима

Оцена језичне квалитете:
- сигурно познавање разговорне норме

- адекватна и разноврсна употреба лексике, задатку и комуникацијској ситуацији прилагођен стил
- јасна и сажета, прецизна дикција
- непрекидно и разумљиво стварање реченица и текста
- читљив рукопис, уређен изглед састава

Упутство за исправак и бодовање садржи поделу бодова који се могу доделити за садржај, структуру и језичку исправност. У упутсву за исправак и бодовање наведени су могући садржајни елементи формулисана скица тј.(неразрађено) у вези са датом темом. Може се прихватити свако добро решење које одступа од тога. Уважавањем критеријума и предлога који су наведени у упутству стручни професор бодује задатак односно бодује се градња, структура, садржа и језичка исправност, предатог рада.

Стручни професор на крају радње наводи број бодова за садржај, структуру, односно језичку исправност.

Усмени испит

Састављање испитних теза усменог испита на средњем стапену дужност је установе под чијој надлежности ради испитни одбор.

Садржајна структура

Кандидат на усменом испиту обрађује по једну тему из књижевности и језика. Постоје 20 језичних и 20 књижевних теза.

За састављање теза одговоран је стручни професор.

При састављање теза треба узети у обзир детаљне захтеве тема српског језика и књижевности.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци, уважавајући одлике тема, по могућности буду исте тежине, односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању, разради тему.

Језичке подтезе

Током испита проверавамо у којој је мери и на ком нивоу је кандидат способан за усмену комуникацију, интеракцију чијој део чине рецептивне и продуктивне способности (разумевање говора, говорна вештина). Кандидат мора бити способан како за самостално разлагање теме, као и за интерактивну сарадњу у разговору.

Стручни професор за испит одређује 20 подтеза. Свака се подтеза састоји од текста чији обим износи отприлике 200-250 речи и задатака који су у вези са њим (језична трансформација, лексички, стилистички задатак итд). Језичке подтезе нека садрже 25% таквих текстова који су у вези са језиком, обичајима, традицијом, мањинском политиком итд. Срба у Мађарској.

Подтезе из књижевности

Стручни професор саставља 20 теза за испит. Свакој подтези припадају два задатка од којих кандидат бира један.

Кандидат мора уз дело које је наведено у детаљним захтевима из српског језика и књижевности или на и основу једног фрагмента дела самостално израдити подтезу. Најмање две подтезе морају да садрже задатке који су у вези са књижевношћу српске мањине у Мађарској. Професор који испитује може поставити додатна питања у вези са темом.

Оцена

Матурант на усменом испиту може постићи највише 50 бодова. Професор заједно оцењује израду тезе и излагање тезе из српског језика и књижевности. Матурант за свој одговор добива суму бодова. Оцена успеха матуранта се на усменом испиту обавља на основу следећих критеријума:

Садржај 25 бодова	Начин интерпретације 25 бодова
- граматичка, књижевна и културна обавештеност - објективност - богатство мисли - систематизација	- јасно, одељено склапање реченица и текста - истицање битнога - логично аргументисање - одговарајућа употреба речи - разумљив начин интерпретације
ГОВОР ОДГОВОР ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ И ЈЕЗИКА УКУПНО 50 бодова	

САДРЖАЈ

Могући број бодова: 25

Постигнут успех: 25-20 бодова

Свеобухватним и самосталним излагањем мисли и конструкција у вези са датом тезом кандидат доказује да познаје и разуме тему тезе (узајамне повезаности и главна питања).
Формира своје мишљење које инспирише тема тезе. Своје језичке и књижевне могућности припознаје и убедљиво користи. У сваком битном елементу решавања задатака је убедљив.

Постигнут успех:19-10 бодова

Израда тезе је углавном самостално, важније констатације су углавном тачне. Обрада тежи ка систематизацији, али неколико детаља може бити несигурно или непотпуно. Одговором је исказано мишљење кандидата у вези са темом. Може бити мало површности, сувише уопштавања , ирелевантна нарације.

Постигнут успех: 9-0 бодова

Кандидатова знања о теми тезе нису задовољавајуће, али располаже делимичним знањем о чињеницама, о повезаностима, о делима и појмовима за решавање задатака.За одговор је потребна помоћ испитивача.

НАЧИН ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ

Могући број бодова: 25

Постигнут успех: 25-20 бодова

Начин интерпретације је самосталан, континуиран и разумљив. Ток размишљања је сређен и очигледан. Структура аргументације и разлагања је уверљива, кандидат избегава неважне елементе. Његова употреба појмова је јасна и прецизна, фонд речи је богат који у целости одговара језичком и стилском карактеру испитне ситуације.

Постигнут успех: 19-10 бодова

Разлагање тезе, распоред и линија размишљања је углавном приметна и очигледна. Начин интерпретације је можда понегде дуготрајан и застаје. Његова употреба појмова и фонд речи је у складу са темом, дозвољен је само мањи број језичких, стилских и синтактичких грешака.

Постигнут успех: 9-0 бодова

Ток размишљања се само делимично или никако не може пратити. Одговор није довољно континуиран, аргументи су несигурни, једва прихватљиви. Језички и стилски начин изражавања није довољно израђен (на пр. несигурно склапање речи, мали фонд речи).

ИСПИТ ВИШЕГ СТЕПЕНА

Структура испита

Писмени испит 240 минута		Усмени испит 20 минута	
Низ задатака из језика и књижевности који показује степен образованости	Састав	Интерпретација једне подтезе из језика	Интерпретација једне подтезе из књижевности
30 бодова	70 бодова	50 бодова	

Писмени испит

Кандидати на писменом испиту морају решити један централно издат задатак. Кандидат самостално располаже временом за решавање задатака, а сам може одредити и редослед решавања задатака.

Структура садржаја

Писмени испит се састоји од једног књижевно образовног задатка и од три различита задатка састава.

Садржајне и формалне карактеристике писменог испита

Језичко-књижевно-образовни задаци

Језичко-књижевно-образовни задаци везују се за једно дело (лирско, прозно, односно одломак, есеј, расправу уз њихов одломак).

Задаци садрже:

- провера знања из језика и књижевности, препознавање, поистовећавање и евентуалну дефиницију појмова
- откривање разних историјских, тематских, мотивских повезаности књижевних епоха
- питања која се односе на језичке, граматичке, реторичке, стилске одлике.

Задаци из састава

Задаци из састава текста садрже стварање три текста разних тема, према аспектима и врсти.

Задаци из састава су следећи:

- интерпретација, оцена једног одређеног књижевног дела
- формирање аргументације: указивање на једну појаву, на појаву нове епохе
- састав једног текста практичне врсте

Најмање један задатак мора бити у вези са српском мањином, дакле основу образовног задатка чини једно књижевно дело Срба из Мађарске, или један од три врсте текста нека буде такве теме.

Било који од задатака може бити на бази текста или без њега.

Оцена

Језички-књижевни-образовни задаци

Оцена језичких.књижевних-образовних задатака врши се на основу тематског упутства. Највиши број бодова је 30. Избор прихватљивих одговора и бодове који се могу дати за делимично решење садржи упутство оцена. Професори који оцењују задатке на радњи назначују бодове које је матурант постигао те укупан број бодова које је матурант постигао решавањем задатака.

Задаци из области формирања текста

- интерпретација одређеног књижевног дела према заданом критерију у обиму од 300 речи (25 бодова);
- формирање аргументације: указивање на једну појаву, појаву епохе, обим најмање 200 речи (15 бодова);
- стварање једног практичног текста обима најмање 100 речи (на пр. текст за покретање расправе, коментар, молба) евентуално одређеној особи, у назначеној комуникацијској ситуацији, односно у одређеној књижевној врсти (10 бодова).

Општи критеријум при бодовању састава:

Критеријум садржајног дела разраде

- основно познавање задатог, односно изабратог дела, стварање културно-историјских веза
- разумевање теме, усмереност према тексту и задатку
- језичка и књижевна образованост, информисаност, осетљивост на проблеме

- објективност
- самосталност у решавању проблема, лични став
- истицање битнога, способност систематизације
- информисаност, осетљивост на друштвене проблеме, образован начин размишљања
- квалитет аргументације, доказивање тврдње

Критерији градње и стила
- узадовољавање елементима књижевне врсте у задатку
- јединственост поруке, пропорционалност саставних делова
- одељеност
- непрекидан, егзактан и задатку адекватан стил
- одржавање одређеног обима

Критерији током бодовања језика текста:
- сигурно познавање норми разговорног језика
- адекватна и разноврсна употреба лексике, адекватан стил задатку и комуникацијској ситуацији
- јасна и сажета, прецизна дикција;
- непрекидно стварање текста
- читљив рукопис, уредан изглед радње

Језичку исправност три задатка оцењује се заједно и може се дати највише 20 бодова.

Упутства за исправу и бодовање садржи поделу бодова који се могу дати за садржај, структуру и језичку исправност. У упутству за исправку и бодовање скицирани су могући садржајни елементи (не израђено) у вези с темом задатка. Може се прихватити свако добро решење које одступа од тога. На оцењивање кандидата не може утицати ни чињеница да лични став одступа од општеприхваћених ставова, нити ако мишљење кандидата одступа од општеприхваћеног приступа.

Уважавањем критеријума и предлога бодовања наведени у упутству за исправку и бодовање, бројем бодова које је установио стручни професор оцењује се градња, структура, односна садржајна и језичка исправност.

Усмени испит

Усмени испит вишег степена одвија се на бази централног низа теза.

О низу теза писменог испита треба јавно објавити следеће: наслови појединих теза из језика и књижевности. Задаци у вези с тезама нису јавни.

Садржајна структура

Кандидат на испиту разрађује једну тезу (подтезу) из књижевности и једну подтезу из језика. Теза се састоје од најмање 20 језичких теза (подтеза) и 20 књижевних подтеза. При састављању низа теза треба узети у обзир теме из српског језика и књижевности детаљних захтева.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци наведени у тезама, уважавајући особитости тема, буду сличних тежина односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању припреми задату тему.

Језичке подтезе

Током испита се проверава у којој мери и у ком квалитету кандидат је способан за усмену комуникацију, интеракцију чији део подједнако чине разумевање говора и говорна вештина. Кандидат мора бити способан за самостално излагање теме, тако и за интерактивну сарадњу у разговору.

За усмени испит треба одредити 20 подтеза.

У складу са тематским круговима, односно у складу задатком објашњеном у подтези, подтезе садрже (могу садржати) једну констатацију, навод, уводну мисао, штампани или електронички документ(нпр. Обрзац, упутство за употрбу, страницу новина, фотографију,слику, географску карту, интернет страницу, одломак из речника) у вези задатка којег трба израдити. Одређивање задатка се темељи на детаљним испитним захтевима.

Језичке подтезе нека садрже 25% таквих текстова који су у вези с језиком, обичајима, традицијом, мањинском политиком итд. Срба у Мађарској.

Подтезе из књижевности

За усмени испит треба одредити 20 подтеза. Свакој подтези припадају два задатка од којих кандидат бира један. Кандидат мора уз наведено дело у детаљним захтевима из српског језика и књижевности или на основи једног фрагмента дела самостално израдити подтезу. Најмање две подтезе нека садрже задатке који су у вези са књижевношћу Срба у Мађарској.

Оцена

Матурант на усменом делу испита може постићи највише 50 бодова. Испитни одбор заједно оцењује излагање тезе из српског језика и књижевности. За одговор матурант добија суму бодова. Бодовање успеха матуранта на усменом испиту обавља се помоћу следећих општих критеријума које садржи упутство за исправку и бодовање.

Садржај 25 бодова	Начин интерпретације 25 бодова
- граматичка, књижевна и културна обавештеност - објективно знање - богатство мисли - систематизација	- истицање битнога - логично аргументирање - одговарајућа употреба речи - разумљив начин интерпретације
ГОВОР ОДГОВОР ИЗ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ УКУПНО 50 бодова	

САДРЖАЈ

Могући број бодова: 25

Постигнут успех: 25-20 бодова

Самосталним и свеобухватним саопштавањем узајамних повезаности, мисли и конструкција у вези са тезом кандидат доказује да познаје и разуме тему тезе(узајамне повезаности и главна питања). Формирање свог

мишљења које инспирише тема тезе. Своје језичке и књижевне могућности уверљиво примењује, излагање подупире релевантним примерима. У сваком битном елементу решавања задатака је самоповерен.

Постигнут успех: 19-10 бодова

Интерпретација тезе је углавном самостална, важније констатације су тачне. Излагање тежи ка систематизацији, али је неколико садржајних елемената несигурно, можда непотпуно. Одговором је исказано мишљење кандидата у вези са темом. Може бити мало површности, сувише уопштавања, ирелевантне нарације.

Постигнут успех: 9-0 бодова

Кандидатово знање о теми није узадовољавајуће, али располаже делимичним знањем о шињеницама, о узајамним везама, о делима и о појмовима потребних за решавање задатака.За одговор је потребна помоћ испитивача.

НАЧИН ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ

Могући број бодова: 25

Постигнут успех: 25-20 бодова

Начин интерпретације је самосталан, непрекидан и разумљив.Ток размишљања је сређен и очигледан. Структура аргументације и излагања је самоповерено, кандидат избегава неважне елементе. Његова примена појмова је јасна и прецизна, фонд речи богат који потпуно одговара језичном и стилском карактеру испитне ситуације.

Постигнут успех: 19-10 бодова

Разлагање тезе, распоред и линија размишљања је углавном приметна и уочита. Начин интерпретације је можда понегде дуготрајан и застаје. Његова употреба појмова и фонд речи је у складу са темом, дозвиљен је само мањи број језичких, стилских и синтактичких грешака.

Постигнут успех: 9-0 бодова

Ток размишљања се само делимично или никако не може пратити. Одговор није довољно континуиран, аргументи су несигурни, једва прихватљиви. Језички и стилски начин изражавања није довољно израђен (на пр. несигурно склапање речи, мали фонд речи).

SZLOVÁK NÉPISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Vizsgaforma: középszinten: írásbeli és szóbeli vizsga
emelt szinten: írásbeli és szóbeli vizsga

A vizsga nyelve: szlovák

A szlovák népismeret érettségi vizsga általános célja

A szlovák népismeret érettségi vizsga követelményeiben két alapvető cél fogalmazódik meg.

Egyrészt a vizsga azt hivatott mérni, hogy a vizsgázó birtokában van-e a vizsgatárgy interdiszciplináris jellegű ismeretanyagának, alapvető tényeinek. A vizsgatárgy követelményrendszere tartalmazza a szlovák nemzet és a magyarországi szlovák nemzeti kisebbség történelmének, néprajzának, földrajzának, nyelvtörténetének és nyelvjárástanának építészetének, szociológiájának, irodalomtörténetének, zenetörténetének elemeit, illetve az alapvető politológiai ismereteket.

Az érettségi vizsgakövetelmények annak megmutatását kérik számon a vizsgázótól, hogy milyen mértékben jutott el a magyarországi szlovák kisebbséget meghatározó kérdések és problémák megismeréséhez és értelmezéséhez.

Másrészt a vizsgán alapvető követelmény annak bemutatása, hogy a vizsgázó milyen mértékben sajátította el a vizsgatartalmakat, mennyire képes megszerzett ismereteit általános formában is megfogalmazni, illetve a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat, tényeket felhozni, azokat érvekkel alátámasztani.

Az érettségi vizsga két szintje

A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket, tényeket - főleg fogalmakat kéri számon. Az alapismeretek számonkérésén túl azt méri, hogy a vizsgázók tudatosították, megértették-e a magyarországi szlovák kisebbség múltját, jelenét, anyagi-szellemi kultúráját, társadalmi-politikai helyzetét meghatározó kérdéseket, problémákat.

Tudják-e azokat értelmezni és általánosabb formában megfogalmazni. Meghatározó jelentőségű az alapvető kompetenciák mérése (források, statisztikák elemzése, szaknyelv alkalmazása, általánosítás képessége, analógiák, okozati viszonyok használata). Fontos a kommunikációs készségek mérése, egyszerűbb ismeretszerzési eljárások, a rendszerező képesség, az ítéletalkotás alapvető formáinak készségszintű alkalmazásának elvárása.

Az emelt szintű vizsga általánosabb jellegű, legfőképpen a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó ismereteit és képességeit vizsgálja.

A vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó, összetettebb ismeretszerzési eljárásokat, önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, ítéletalkotási és kifejező készségek kialakulását várja el.

A középszint és emelt szint kompetenciái azonosak, különbség csupán a témák megközelítésének konkrét, illetve absztrakt módjában, összetettségében, önállóságában van.

A) KOMPETENCIÁK

- A szlovák nemzetre és nemzetiségre vonatkozó források (anyagi, írott, képi, elektronikus) felhasználása, elemzése.
- Források alapján történeti, kisebbségpolitikai problémák megfogalmazása, ok-okozati viszonyok felismerése, törvényszerűségek felismerése, analógia megvonása múlt és jelen között.

- Múzeumok, néprajzi gyűjtemények, műemlékek, emlékművek megismerése, információgyűjtés, rendszerezés, elemzés. A gyűjtött és elemzett információk segítségével a szlovák kisebbség hétköznapjainak és ünnepeinek megismerése.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyaték megismerése, felhasználása a szlovákok lakta kistérségek szemléletes bemutatásánál, leírásánál.
- Természetföldrajzi és gazdaságföldrajzi adottságok, életviszonyok, életmód, és kultúra összefüggésrendszerek felismerése és értelmezése.
- Térképek elemzése, történeti, gazdasági, statisztikai, demográfiai adatok, gráfok, grafikonok kikeresése, elemzése, összehasonlítása egy-egy településsel, jelenséggel, eseménnyel kapcsolatosan. Folyamatok komplex bemutatása.
- Publicisztikai írások, zsánerek, szociológiai felmérések tanulmányozása, válogatása, azok felhasználásával egyén és közösség viszonyának bemutatása, értelmezése.
- Interjúkészítés az identitásvállalás formáinak vizsgálatához.
- Beszélt nyelvjárások, köznyelv és irodalmi nyelv összehasonlítása, az eltérések felismerése konkrét szöveg alapján.
- Nyelvjárási szöveg értelmezése.
- A szlovák kisebbség településtípusainak összehasonlítása, épített környezetének funkcionális szempontból történő bemutatása, értelmezése.
- A szlovák kisebbség zene-, ének- és tánckultúrájának jellemzése, összefoglalása, összehasonlítása a magyar zene- és tánckultúrával. A regionális és helyi jellegzetességek kiemelése, leírása.
- A kisebbségpolitika kereteit meghatározó jogszabályok ismerete, elemzése, esettanulmányok készítése, a jogalkalmazás gyakorlati kérdéseinek bemutatása.
- Esettanulmány készítése a kisebbségi önkormányzat és egy civil szervezet, egyesület működéséről.
- A kisebbségpolitikai törvénykezés alakulása, az elmúlt évtizedekre gyakorolt hatásának felvázolása.
- Készítsen projektterveket. Például: a család, a helyi közösség, a szlovák kisebbség történetével, szellemi-tárgyi hagyatékával, jelenével kapcsolatos bármely témakörben (Például: településem „útikönyve” szlovák szemmel.).

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

1. Történeti ismeretek

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A szlávok etnogenezise közösséggé formálódásának kezdetei	A szlávok őshazájának geográfiai - természetföldrajzi jellemzői. A szlávok gazdasági élete, társadalma, anyagi és szellemi kultúrája, életmódja és vallása. Az indoeurópai nyelvcsalád. A szlávok és a népvándorlás. A szlávok szétvándorlásának okai, etnikai és nyelvi differenciálódásának folyamata, szláv nyelvcsaládok kialakulása.	Írott források elemzése, archeológiai jellemzők ismertetése. A szlávok anyagi-szellemi kultúrájának összehasonlítása más civilizációkkal (pl. finnugor népek kultúrája). A földművelő és a nomád civilizáció összevetése. A szlávok széttelepedésének térbeli és időbeli rekonstrukciója.
Szlávok a Kárpát-medencében (V-IX. század)	A szláv törzsek bevándorlása a Kárpát-medencébe, annak irányai. Szláv-avar szimbiózis. A társadalmi szerveződés változásai:	A Kárpát-medence a szlávok betelepedése előtt. Írott és régészeti források a szlávok megtelepedéséről, gazdasági-társadalmi-politikai

	Az első törzsek feletti katonai-politikai jellegű törzsszövetség létrehozása - Szamo birodalma (623-658). A törzsszövetség jellege, területi kiterjedése, jelentősége.	viszonyairól. Hatalmi viszonyok Közép-Kelet-Európában a Frank és Bolgár birodalom érdekszférájának határán.
Nagymorávia a nyugati szlávok első protofeudális állama (IX. század)	Nagy Károly győzelme az avarok felett. Szláv fejedelmi központok kialakulása a Frank és Bolgár birodalom határán: Mojmír morváiai és Pribina nyitrai fejedelemségének létrejötte a kereszténység felvétele. Rasztiszlav fejedelem kísérlete a frank befolyás kiegyensúlyozására. Kísérlet az önálló fejedelmi hatalom kiépítésére, az önálló egyházi provincia, írásbeliség megteremtésére. Cirill és Metód missziós tevékenysége, az önálló püspökség, érsekség kialakítása. Az ószláv (szlovien) nyelv elismertetése a glagolikus írás megalkotása. Fordítói és irodalmi tevékenységük. Rasztiszlav bukásának belső és külső okai.	A Megale Morabia (Porfyrogenetos) fogalom értelmezése. A Morva birodalomra vonatkozó források és irodalom ismertetése. A Frank állam és a dunai szlovienok viszonya. Az ószláv (szlovien) nyelv, az azbúka és a korabeli irodalom jellemzése. Konstantin és Metód élete, Proglasz.
A Morva birodalom Szvatopluk fejedelem korában (870-894)	Szvatopluk hatalomra jutása. A latin civilizációhoz való visszatérés, a frank befolyás növekedése. Harc az önállóságért, hűbéri függés, területi növekedés. Gazdaság, társadalom, kultúra a Morva birodalomban (építészet, fémművesség, ékszerkészítés). Nagymorávia szétesésének belső és külső okai.	Polémia a Morva birodalom kiterjedéséről, a társadalom törzsi, illetve feudális jellegéről, a lakosság etnicitásáról. A Nagymorva birodalom hagyományának szerepe a szlovák nemzeti ideológiában. A Fehér ló mondájának értelmezése.
Szlovákok a középkori Magyar Királyságban (X-XIV. század)	A magyarok honfoglalása, társadalma, életmódja. A szlovien-magyar akkulturáció jellemzői, a szlovienok fokozatos betagolódása a Magyar Királyságba. A szlovien civilizáció hatása a feudális magyar államra (gazdasági érintkezés,	A nyitrai dukátus stratégiai szerepe a magyar államban. A részfejedelemség, illetve Csák Máté szerepe a XVIII. századi nemzetébresztők és a XIX. századi romantikus történetírók érvrendszerében.

	egyház és államépítés, a szlovien közigazgatási, államszervezeti előzmények hatása, a szláv-szlovien településtség folytonossága, helynevek). A szlovák nyelv önállósodása. Etnikai viszonyok Észak-Magyarországon, a vlach és német kolonizáció. A középkori városok és etnikai arculatuk. A szlovákok kollektív etnikai megnyilvánulásai. A szlovák etnikum társadalmi struktúrája. A szlovák kézműves polgárság jelentősége. A szlovák nemesség kérdése. A rendi nemzet fogalma. Etnikum és rendi nemzet.	Az írott források elemzése: a Sebavus, Sclavus nitriensis nomonímiái a Slovenska, Slovak, Slováky elnevezések megjelenése. Királyi privilégiumok. A zobori, garamszentbenedeki járási apátságok és a nyitrai püspökség egyházi, adminisztratív, kulturális szerepköre. A történelmi Magyarországon élő etnikumok társadalmi struktúrájának összehasonlító elemzése. A korszak anyagi és szellemi kultúrája.
Szlovákok az újkor küszöbén	Magyarország az érett feudalizmusban és a Habsburg-birodalom keretei között. A husziták hatása a szlovák népre, a cseh nyelv szerepe a vallásban és a kultúrában. A szlovakizáló biblikus cseh nyelv. A reformáció hatása, a szlovák etnikum nyelvi és vallási tagozódása. Nyelvjárások. Az ellenreformáció kulturális hatásai.	A protestáns egyházszervezet kialakulása, az oktatás, könyvkiadás intézményesülése. A korszak jelentős szlovák evangélikus személyiségei. Az ellenreformáció térnyerése, intézményei, személyiségei.
A felvilágosodás és a szlovák nemzeti ébredés kora (XVIII-XIX. sz. első fele)	Magyarország a felvilágosodás korában. A felvilágosodás eszmei tartalma és fogalma. Új nemzet koncepciók: a kultúrnemzet és az államnemzet fogalma. A szlovák nemzet apológiái. Az 1791-92, 1830, 1834, 1840-es törvények hatása a formálódó szlovák nemzetre. Az irodalmi nyelv kérdése. A felvilágosodás és a nemzeti ébredés korának jeles képviselői, gyakorlati tevékenységük.	Az evangélikus és katolikus értelmiség nemzetfelfogása. Anton Bernolák és műve. Ján Kollár és Pavol Jozef Safárik jelentősége, művei.
Az 1848-49-es forradalom	Magyarország gazdasága és társadalma a reformkorban.	A korszak jeles személyiségeinek, műveinek bemutatása.

	A Stúr-iskola tevékenysége, céljai, nemzetfelfogása. A szlovák irodalmi nyelv kodifikálása. Nemzeti és demokratikus programjuk összefoglalása a Liptószentmiklóson elfogadott nemzeti követelésekben. (Ziadosti slovenského národa.) A magyar és szlovák álláspont eltérő vonásai. A nemzeti szembenállás okai, következményei. A szlovák nemzet memoranduma.	Az 1848-as szlovák nemzeti program és a Memorandum összehasonlítása.
A szlovák nemzet a dualizmus korában	A kiegyezés, a nemzetiségi törvény. Szlovák politikai irányzatok a 60-as, 70-es években. Matica slovenská jelentősége. A dualizmus korának asszimilációs nemzetiségpolitikája. Modernizáció, kivándorlás. Politikai passzivitás a XIX. sz. végén. A politikai élet aktivizálódása és polarizációja a XX. sz. elején. A csehek és szlovákok politikai elitjének közeledése, tervei. A csehszlovák állameszme. 1918. október 28. Csehszlovákia kikiáltása. 1918. október 31. Túrócszentmárton: Mártoni deklaráció.	A Stará skola és a Nová skola programja, irodalmi és publicisztikai tevékenysége. Az asszimiláció a források tükrében. Asszimiláció és urbanizáció. A Szlovák Nemzeti Párt a Hlaszisták, a Néppárt és a Szociáldemokrata párt társadalmi-politikai profiljának megrajzolása. Stefánik és Hodza politikai profilja.
Szlovákia a két háború közötti Csehszlovákiában	A szlovákok gazdasági-társadalmi-politikai fejlődése az 1920-1929. közötti években. Az 1920-as alkotmány, a közös állam problémája. A polgári demokratikus berendezkedés jellemző vonásai, nemzetiségpolitika. A náci fenyegetés árnyékában, a gazdasági válság és következményei, autonomista törekvések. A szlovákiai magyar pártok politikája.	A Csehszlovák Köztársaság berendezkedésének polgári és demokratikus jegyei, nemzetiségi politikájának hiányosságai. A csehszlovák állameszme gyökerei. Anton Hlinka autonomista programja. A Tiso-féle állam totalitárius jegyei.

	Az I. bécsi döntés okai, következménye. A Tiso-féle bábállam jellemzése. A szlovák nemzeti felkelés.	
Szlovákia a II. világháború után	A kassai kormányprogram: Csehszlovákia függősége a Szovjetuniótól, a centralizált Csehszlovákia felújítása, a benesi dekrétumok, kitelepítések. A csehszlovák-magyar lakosságcsere egyezmény (1946), reszlovakizáció. A politikai élet kétpólusúvá válása. 1948. februári kommunista fordulat. Prágai tavasz, reformkísérletek a 60-as években. A Varsói Szerződés hadseregeinek intervenciója. A husáki „konszolidáció” évei. A „bársonyos forradalom”. Az önálló Szlovák Köztársaság kikiáltása. Magyarország szerepe a Közép- és Kelet-Európai rendszerváltozásokban. Szlovákok a világban.	A kassai kormányprogram elemzése. A benesi dekrétumok és a kollektív bűnösség elve. A lakosságcsere céljai, módszerei, nemzetközi háttere, következményei a magyarországi szlovákokra és a szlovákiai magyarokra. A mai Szlovákia gazdasági, társadalmi és politikai viszonyai.
Szlovák migráció és kolonizáció a XVII-XVIII. században	A belső migráció okai Magyarországon (török expanzió, rendi felkelések és hatásuk, a magyar nemesség koncentrációja, növekvő adóterhek, rossz gazdasági-földrajzi viszonyok, majorgazdálkodás, második jobbágyság kialakulása, a bányászat és kézművesipar válsága, barokk ellenreformáció). A török alól felszabadított területek földrajzi-gazdasági viszonyai.	A szlovák kisebbség településterületei, azok természeti és gazdaságföldrajzi meghatározói. A Kollonich-féle terv.
A szlovák migráció formái és szakaszai, irányai	Jobbágyszökések, egyházi és földesúri telepítések mint a telepítések fő formái. A telepítés három fő szakasza 1690-1711, 1711-1740, 1740-1780. Elsődleges és másodlagos telepítések. Az ipari kolonizáció (huták pl.) a XVIII-XIX. században.	Telepes szerződések elemzése. Az egyes nyelvjárások jellemzése, a beszélt nyelv változatai.

	Telepes szerződések. A három nagy nyelvsziget kialakulása: - Dunántúl - Alföld - Északkelet-Magyarország Szlovákok Pest-Budán (illetve Budapesten)	
Szlovákok az új lakhelyükön	Az újraalapított települések típusai. Az új földrajzi-gazdasági-társadalmi környezet leírása. Az egyes szlovákok lakta régiók komplex leírása: - Szlovákok a Dunántúlon (Bakony, Gerecse, Pilis) - A Nógrád-Pest megyei szlovákok - Budapesti szlovákok - Dél-alföldi szlovákok (Miskével, Kiskőrössel, Nyíregyházával) Szlovákok a mai Észak-Magyarországon (Mátra, Bükk-hegységben és Zempléni hegységben). A tipologizálás főbb szempontjai: származás, nyelvjárás, vallás, életmód-foglalkozás, településtípusok (hegyvidéki falu, alföldi falu, tanyás település, mezőváros stb., ipari települések - huták stb.)	A migráció rekonstruálása térben és időben, térkép segítségével.
Az egyes régiók néprajzi leírása	Az adott, letelepedés utáni időszak anyagi-szellemi kultúrájának leírása, neves személyiségei. A tanulók összegezzék a szlovákok migrációjának okait. Olvassanak ehhez megfelelő forrásokat és irodalmat. Elemezzék a magyarországi jobbágytelepítések összes formáját, hasonlítsák össze a többi kisebbség betelepülési formáival. Készítsenek statisztikai kimutatást Magyarország nemzetiségi összetételéről az 1850-es népszámlálás adatai alapján.	Források elemzése, történeti, néprajzi tanulmányok, portrék tanulmányozása, bibliográfia készítése.

	A források alapján határozzák meg a telepítés és letelepülés alapformáit. A térképen kövessék a migráció irányait, sorolják fel a szlovák telepesek által betelepített régiókat, településeket. Ismerkedjenek meg a három nagy régió nyelvjárásával, rögzítsenek nyelvjárási szövegeket településükön. Készítsenek térképvázlatot a migrációról. A tanulók emeljék ki az egyes régiók jellegzetességeit, gyűjtsenek fotókat, dokumentumokat szlovák lakta vidékekről. Írjanak beszámolót saját településük nemzetiségtörténetéről, családjuk történetéről. Látogassanak meg tájházat, múzeumot, népi iparművészt stb. Tanuljanak meg jellegzetes népdalokat. Készítsenek „útikönyvet” településükről „szlovák szemmel”. Gyűjtsenek településükön jellegzetes szlovák neveket. Mutassák be környezetük jeles szlovák személyiségeit. Ismerkedjenek településük népi szokásaival.	
Helytörténet: szlovákok az én (választott) településemen	Az adott település helytörténetének feldolgozása. Az alapítók, betelepedők származási helye, vallása, népnyelve, az alapítás jellege, története, az alapítók tipikus szlovák nevei, foglalkozása, anyagi kultúrája és szellemi kultúrája (szerszámok, népviseletek, kézműves termékek, tipikus házak, népszokások, jeles napok, népköltészet stb. Az ifjúságot érintő népszokások, szórakozás stb.	Történeti, néprajzi tanulmányok bemutató elemzése.

	Saját család, illetve más szlovák család családfájának kutatása. Turisztikai bedekker (útikönyv) elkészítése „szlovák Szemmel” (településről vagy régióról).	
Az etnikai területen kívül élő szlovákok művelődése, szellemi kultúrája	M. Markovitz, Tessedikek, Wallaszki P., A. Skolka, M. Hamuljár szellemi alkotásai, gyakorlati tevékenysége. Az evangélikus poétizmus lényege.	A jeles személyiségek műveinek tanulmányozása, gyakorlati tevékenységük ismertetése.
Az alföldi szlovákság gazdasági-társadalmi helyzete a forradalom előtt, viszonya a forradalomhoz (1848/1849)	A parasztság differenciálódása, áttérés az intenzív mezőgazdálkodásra. Mezővárosok kialakulása, örökváltság. Szlovákok részvétele a forradalomban. A forradalom emlékei szülőhelyemen, régiómban. Haán L. és Jancsovics I. munkássága, viszonya a forradalomhoz. Az adott időszak nagy személyiségei: pl. D. Bocko, J. Kollár, Janko Král’ stb.	Források, történeti munkák elemzése, olvasása.
Szlovákok mint szórvány nemzetiségi a dualizmus korában	Gazdasági változások - differenciáció - agrárproletariátus kialakulása, mozgalmai. Urbanizáció. Kivándorlás. Az alföldi szlovákok professzionális szerveződései, olvasókörei, művelődése, iskolái, amatőr színjátszás. Tudományos-felvilágosító irodalom, tankönyvek, egyházi kiadványok. A kor jeles képviselői: pl. B. Tablic, K. Jesensky, K. Straka, S. Mokry, St. Leska, D. Bachát. A szlovák értelmiség tevékenysége Budapesten (Új iskola, Bobula hírlapkiadói tevékenysége, Pesbudínske vedomosti). Magyarosodás és magyarosítás, polgárosodás, magyarosító állami és egyházpolitika. Az asszimiláció gazdasági-társadalmi okai. Politikai irányzatok a XX. század elején (Áchim L. András, K. Hrdlicka stb.).	Kordokumentumok, sajtótermékek, tanulmányok ismerete.

	Saját régiónk történelmi-társadalmi változásai, jellemzői.	
Szlovákok a Horthy-rendszerben	A szlovákok létszáma a trianoni Magyarországon. Autonómiakísérletek, -tervezetek a kisebbségi jogok érdekében (K. Hrdlicka, J. Kvasz). Iskolarendszer és művelődés, erőszakos asszimiláció. Kalendáriumok, színjátszás, népi írók (J. Gerci, J. Sekerka, St. Hudák). A Szlovák Nemzeti Egység Pártjának tevékenysége. Slovenská rodina, Evanjelicky hlásnik. A Szlávok Antifasiszta Frontjának megalakulása, tevékenysége.	A magyarországi szlovákok népszámlálási adatai a Horthy-rendszerben. Nemzetiségi és iskolapolitika a Horthy-rendszerben. A magyarországi szlovák kisebbség helyzetének összehasonlítása más országok kisebbségeivel.
Szlovákok Magyarországon 1945 után	A lakosságcsere mérlege. Az asszimiláció felgyorsulásának gazdasági-társadalmi-politikai okai. Az iskolák államosítása és ennek következményei. Az egyesületi élet megszűnése, az egyházak üldözése. A nemzetiségi iskolarendszer és művelődés. A Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének tevékenysége. Az asszimiláció és a szövetkezetesítés, nagyipari fejlődés, urbanizáció. Az egynyelvű oktatás megszüntetése. Kultúra, irodalom, publikációk.	A Kádár-rendszer formalista nemzetiségpolitikája.
Szlovákok a mai Magyarországon	A népszámlálások adatai, a szlovákok becsült száma, szociális és korösszetétele. A Magyarországi Szlovákok Szövetsége és más országos hatáskörű társadalmi szervezetek. A nemzetiségi jogok az alkotmányban. Az 1993. évi törvény a nemzeti és etnikai kisebbségekről - kísérlet a kulturális autonómia megvalósítására. A civil szerveződések szerepe,	Cikkek, tanulmányok, irodalom, sajtó a magyarországi szlovákokról. A magyarországi szlovákok politikai-társadalmi-kulturális szerveződései. A nemzeti és etnikai kisebbségekről szóló törvény pozitív és negatív vonásai.

	jelentősége. Az oktatás és művelődés lehetőségei Magyarországon. A mai szlovák tudományos élet, irodalom, kultúra, média helyzete. Kapcsolatok Szlovákiával és a határon túli szlovák közösséggel. Továbbélő hagyományok: szlovák szokások, néphagyomány, szellemi és tárgyi kultúra a mai Magyarországon. Önkormányzati rendszer, szervek.	

2. Néprajzi ismeretek

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A szlovák kisebbség tárgyi kultúrája, szokásai	A szlovák lakta települések szerkezete, típusai, lakóházak. Lakberendezési tárgyak, használati tárgyak a paraszti életmódban. Tipikus kézműves mesterségek. Rokoni kapcsolatok, azok megnevezése.	Projektterv készítése tárgyi gyűjtésre, kiállításra és funkciójuk bemutatására.
A szlovák kisebbség szokásrendszere	A naptári év szokásai, a családi élet szokásai, népi gyógyászat, hiedelmek.	Projektterv készítése szokások gyűjtésére.
A szlovák kisebbség népviselete	A férfi-női népviselet jellemzői. A lakóhely népviseletének részletes ismerete.	Az ünnepi és hétköznapi viselet összehasonlítása, annak változásai.
Étkezési szokások	A szlovákok étkezési és főzési kultúrája. A konyha bemutatása, ünnepi és hétköznapi konyha régen és ma.	Az ünnepek speciális szokásai.

3. Földrajzi ismeretek

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Az anyaország földrajzi leírása	Szlovákia földrajzi, településszerkezeti,	A magyarországi szlovákok

	gazdaságföldrajzi adottságai. A magyarországi szlovákok származási területeinek bemutatása.	településterületeinek földrajzi adottságai és az életmód összefüggései.

4. Társadalmi ismeretek

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A szlovák kisebbség közösségi kapcsolatai, identitástudatának jellemzői	A szlovák kisebbség identitástudatának jellemzői, közösségi szerveződései.	Az identitásvállalás megnyilvánulási formái.

5. A szlovák kisebbség nyelve

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A magyarországi szlovákok nyelvjárásai	A nyelvjárások jellemzése, elterjedtsége.	A nyelvjárások, a köznyelv és az irodalmi nyelv használatának területei, összefüggése a vallási hovatartozással.

6. A szlovák kisebbség épített környezetének ismerete

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A magyarországi szlovákság építészeti kultúrája	A szlovák kisebbségre jellemző lakókörnyezet.	Az épületek funkcionális és esztétikai jellemzői.

7. A szlovák nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrája

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A hazai szlovákok zene-, ének- és tánckultúrájának jellemzése	A szlovák lakta régiók zene-, ének- és tánckultúrájának áttekintése, összehasonlítása.	Énekes, zenés, táncos műsorajánló projekt készítése.

8. Kisebbségpolitikai ismeretek

Témakörök	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A kisebbségpolitika jogi keretei	A kisebbségeket érintő törvénykezés alakulása, hatása.	
A kisebbségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	Egy adott település kisebbségi önkormányzatának működése.	A kisebbségi önkormányzati választási rendszer jellemzése.
A kisebbségi egyesületek szerepe az identitás megtartásában	A régió egyesületeinek, civil szerveződéseinek programjai, működési elvei.	Az önkormányzatok és az egyesületek civil szerveződések működési körének összevetése.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek ill. célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többboldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Szlovák nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása	7 pont
- prezentációs technika, előadásmód	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **180 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoportból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Értékelés

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Szlovák nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az

egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A" altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

2. „B" altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

SZLOVÁK NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

1. Szövegértés

- A szöveg lényegének felismerése, megítélése
- A cél, a beszédszándékok, érvelések, különböző vélemények felismerése a szóbeli és írásbeli szövegfajtákban
- A szóbeli és írásbeli szövegekből nyert információk használata; kiválasztás, újrarendezés a téma és cél összefüggésében
- A különböző témájú és műfajú szóbeli és írásbeli szövegfajták (pl. publicisztikai, ismeretterjesztő, elektronikus sajtó, szépirodalomi stb.) gondolatmenetének követése, a szövegösszefüggések felismerése a kifejezés és a tartalom síkján
- A nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és önálló használata (pl. egynyelvű és kétnyelvű szótárak, lexikonok, szöveggyűjtemények, CD-ROM stb.)
- Kritikai, személyes állásfoglalás kialakítása az olvasott, ill. hallott információk kapcsán
- Különböző témájú és műfajú szóbeli és írásbeli szövegfajták összehasonlítása adott szempontrendszer alapján
- A szépirodalmi szöveg értelmezése és értékelése a műfaj, a szerkezet, a stílus felismerése, megfogalmazása, kifejtése
- A különböző korokban és korszakokban született szépirodalmi művek/szövegek bemutatása, a korra és korszakra jellemző sajátos életérzések, életszemlélet, erkölcsi megfontolások láttatása

- Sajátos életformára, kulturális szokásokra utaló információk felismerése és megfogalmazása

2. Szövegalkotás szóban és írásban

- Kritikai, személyes hangvételű vélemény, állásfoglalás megfogalmazása és kifejtése a különböző témájú és műfajú szóbeli és írásbeli szövegek kapcsán
- Különböző műfajú és témájú önálló szövegek létrehozása (elbeszélés, leírás, jellemzés, értekezés, előadás) szóban és írásban a műfaji és fogalmazástechnikai ismeretek alkalmazásával
- A szóbeli és írásbeli megnyilatkozás céljának és tárgyának megfelelő stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, megbízható helyesírás, rendezett, kulturált íráskép
- Hivatalos jellegű írásművek (pl. levél, önéletrajz, pályázat) szerkezeti, tartalmi normáinak betartása, ill. alkalmazása
- Információátadás képessége (pl. felvilágosítás, tudósítás) a szituációnak megfelelő formában
- Olvasott szövegekkel, szépirodalmi művekkel kapcsolatban érvek és ellenérvek összegyűjtése, megfogalmazása és kifejtése
- Változatos kommunikációs stratégiák alkalmazása a szlovák nyelv fonetikai, nyelvtani és nyelvhelyességi szabályainak betartásával
- Önellenőrzés és javítás képessége
- Képesség a kölcsönös megbecsülésen alapuló, a partner véleményét figyelembe vevő kulturált vitatkozásra
- Beszámoló olvasott, ill. hallott szövegekről, lényeget kiemelő, kulturált előadásmód írásban és szóban

B) NYELVI ÉS IRODALMI ISMERETEK

KÖZÉPSZINT ÉS EMELT SZINT

1. Nyelvi ismeretek

- A szlovák nyelv rendszerének és szabályainak ismerete, megbízható, korrekt alkalmazásuk szóban és írásban
- Tájékozottság a szlovák nyelv eredetéről, a szlovák irodalmi nyelv kialakulásáról, a szlovák nyelv helyéről a világ nyelvei között, a rokon nyelvekről
- Tájékozottság a szlovák nyelvjárásokról, ideértve a hazai szlovák nyelvjárásokat is
- A szó jelentéstani és stilisztikai árnyalatainak megbízható ismerete, ill. az ismeretek alkalmazása a legfrekventáltabb szókincs tekintetében
- Jártasság a szlovák nyelv leíró nyelvtanában (hangtan, alaktan, mondattan), az összefüggések felismerése
- A szlovák nyelvtani terminológia ismerete és használata

2. Irodalmi ismeretek

- A megismert irodalomelméleti fogalmak megbízható, korrekt használata, a szépirodalom eszköztárának fogalmi ismerete
- Kronológiai ismeretek, egy adott mű korba, korszakba helyezése
- A szlovák irodalom egyes alkotásainak világirodalmi, ill. szlovák-magyar kontextusba helyezése
- Adott életművek bemutatása az elsajátított ismeretek alapján, az életút jelentős tényei, kapcsolatok az egyes művek között
- Annak felismerése, megértése, bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki a szlovák irodalom a különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, társadalmi-erkölcsi megfontolásait
- Szépirodalmi alkotások adott szempontok alapján történő értelmezése, elemzése, bemutatása

C) TARTALMI RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

EMELT SZINT ÉS KÖZÉPSZINT

Az emelt és középszinten a témakörök lényegében nem különböznek egymástól, de különböző a témák megközelítési módja. Míg az emelt szinten a megközelítési mód általános, elvont és összetett, addig a középszinten a megközelítési mód személyes, konkrét és egyszerűbb.

Az emelt szint a magasabb nyelvi készségek mellett a nyelvhasználati képességek biztonságát feltételezi a nyelvi, irodalmi ismeretek befogadásában és interpretálásában.

1. Szlovák nyelv és kommunikáció

1.1. Ismeretek a nyelvről

ISMERETEK	KÖVETELMÉNYEK
A szlovák nyelv hangtana	- Tagolt, tiszta kiejtés, helyes intonáció, korrekt hanglejtés - Ismerje fel és tudatosan kerülje a magyar interferencia hatását (a, h-ch, ejtése, a hangok hosszúsága - A hanghasonulás és neutralizálás szabályainak ismerete, korrekt betartása
Morfológia	- Ismerje és használja a szlovák nyelvtan fontos terminusait - Rendelkezzen alapos ismeretekkel a szlovák ragozható és nem ragozható szófajok tárgykörében és szóbeli, valamint írásbeli megnyilatkozásaiban megbízhatóan alkalmazza is azokat - Ismerje és megbízhatóan használja a szlovák helyesírás és központozás szabályait - Ismerje és tudatosan használja a magyar nyelvtől eltérő igevonzatokat a frekventáltabb szókincs tekintetében
Mondattan	- Ismerje fel a mondatrészeket - Ismerje fel a tagmondatok mondatrészszerepét - Tudjon különböző kötőszók segítségével helyesen összetett mondatokat képezni - Tudja a mondatszerkezeteket különböző módon transzformálni
A szlovák nyelv szókincse	- Ismerje és használja helyesen a szlovák szóképzés szabályait, tudja ezeket saját nyelvhasználatában sokrétűen alkalmazni - Tudjon fogalmakat körülírni és definiálni - Legyen képes gyakorlottan használni az egy- és kétnyelvű, valamint a helyesírási, szinonima- és frazeológiai szótárakat - Ismerje fel a szövegekben a többjelentésű, rokon és ellentétes értelmű szavakat, a jelentések közötti különbségeket és saját nyelvhasználatában alkalmazza ezeket helyesen

	- Ismerje fel a frazeologizmusokat a beszélt és írott nyelvben és értse jelentésüket és felhasználási lehetőségeiket
A szlovák nyelv története	- Ismerje a szlovák irodalmi nyelv kialakulásának főbb állomásait - Legyen tájékozott a szlovákok által használt irodalmi nyelvekről - Legyen tájékozott a szlovák nyelv három fő nyelvjárási csoportjáról, ideértve a hazai szlovák nyelvjárásokat is, néhány jellegzetesség felsorolásával - Helyezze el a szlovák nyelvet a világ nyelvei és a rokon nyelvek között

1.2. Kommunikáció/nyelvhasználat

ISMERETEK	KÖVETELMÉNYEK
Szöveg/Stílus	- Morfológiai és szintaktikai ismeretei alkalmazásával nyelvhasználata legyen helyes, stílusa választékos - Rendelkezzen alapvető stilisztikai ismeretekkel, tudja ezeket saját nyelvhasználatában szóban és írásban helyesen használni - Ismerje fel és nyelvhasználata során helyesen alkalmazza a szlovák nyelvben előforduló idegen eredetű szavakat - Ismerje fel az írott és a beszélt nyelv közötti különbséget, törekedjen saját írásbeli és szóbeli nyelvhasználatát ennek megfelelően alakítani - Ismerje fel a szövegekben a nyelvjárásokból származó kifejezéseket, legyen tisztában azok stilisztikai értékével - Ismerje fel a szövegkörnyezet okozta jelentéskülönbségeket - Értse a szlovák nyelvben előforduló módosítószók jelentését és hatását, törekedjen azok helyes használatára - Ismerje fel a függő beszéd különböző kifejeződési formáit és ezek funkcióját, tudja ezeket bizonyos helyzetekben önállóan használni - Értse és törekedjen az igék modális jelentésének helyes használatára a szituációnak és a beszédszándéknak megfelelően (pl. feltételezés, távolságtartás, bizonytalanság, bizonyosság) - Ismerje és saját nyelvhasználatában helyesen alkalmazza a szlovák nyelv különböző udvariassági kifejezéseit a szituációnak és a beszédszándéknak megfelelően - Legyen képes beszélgetést kezdeményezni, abba bekapcsolódni a kulturált társalgási normák betartásával

1.3. Témakörök

A szlovák nyelv írásbeli és szóbeli vizsgáin előforduló szövegek és az ezeken alapuló kommunikáció a következő témakörök valamelyikéhez hozzárendelhetők:

Emberi kapcsolatok
Életmód
Iskola és művelődés
Természet és környezet
A művészetek világa
Gyökereink
Jövőképek
Utazás, turizmus
A mindennapok világa
Szabadidő és sport

1.4. Fogalmak

- Hláskoslovie: hlásky; znelé, neznelé, zvucné spoluhlásky, samohlásky, slabikotvorné spoluhlásky, slabikotvorné spoluhlásky, dvojhlásky, slabika, dlzka slabiky, rytmicky zákon

- Ohybné slovné druhy:

slovesá, cinnostné a stavové slovesá, predmetové, bezpredmetové slovesá, plnovyznamové a pomocné slovesá, zvratné slovesá, slovesny vid, slovesné tvary: prítomník, rozkazovací sposob, prechodník, cinné prícastie minulé, trpné prícastie, slovesny cas: prítomny, minuly, budúci cas;
sposob: oznamovací, podmienovací; slovesná vazba

podstatné mená:
konkrétne, abstraktné podstatné mená sklonovanie podstatnych mien, vzory podstatnych mien, pád, císlo podstatnych mien

prídavné mená
sklonovanie prídavnych mien, sklonovacie vzory prídavnych mien, akostné a privlastnovacie prídavné mená,
stupnovanie prídavnych mien: pozitív, komparatív, superlatív

zámená
sklonovanie zámen, druhy zámen: osobné, privlastnovacie, ukazovacie, opytovacie, vymedzovacie a neurcité zámená

císlovky:
sklonovanie císloviek, základné, radové, druhové, násobné císlovky, zlomky

- Neohybné slovné druhy

príslovky, príslovky miesta, casu, sposobu, príciny, miery, stupnovanie prísloviek

predlozky, prvotné a druhotné predlozky

spojky, prirad'ovacie a podrad'ovacie spojky

castice

- Skladba

druhy viet podl'a obsahu: oznamovacie, opytovacie, ziadacie a zvolacie vety, kladné a záporné vety, gramatické usporiadanie vety; sklady: urcovací sklad, prisudzovací sklad, prirad'ovací sklad; spájanie vetnych clenov do skladu: zhoda, vazba, primkynanie

vetné cleny: hlavné vetné cleny: podmet, prísudok, rozvíjacie vetné cleny: predmet, prívlastok, doplnok, príslovkové urcenie

- Vyvin slovnej zásoby

neologizmy, archaizmy, cudzie slová

- Slovenské nárecia

Tri vel'ké skupiny slovenskych nárecí, slovenské nárecia v Mad'arsku

1.5. Szlovák irodalom követelmények

- Szerzők, művek

Proglas
Moravsko - panónske legendy (részletek)
Ján Kollár: Slávy dcera (részletek)
Ján Holly: Svätopluk (részletek)
Ludovít Stúr: Rozzehnání
Rec na uhorskom sneme 21. dec. 1847
Andrej Sládkovic: Marína (részletek)
Detvan (részletek)
Nehante l'ud moj
Janko Král': Orol vták
Krajinská piesen
Jarná piesen
Zakliata panna vo Váhu a divny Janko
Kvet,
Ján Botto: Zltá l'alia
Margita a Besná
Smrt' Jánosíkova (részletek)

Lucijny stolcek
Svetozár Hurban Vajansky: Na Basnárovom kopci,
Od Silvestra do Troch král'ov
Pavol Országh - Hviezdoslav:
Priadka
K l'udu
Krvavé sonety (részletek)
Hánjnikova zena (részletek
Martin Kukucín: Rysavá jalovica,
Ked' bácik z Chochol'ova umrie
Mladé letá
Dom v stráni
Jozef Gregor-Tajovsky:
Do konca, Maco Mliec, Mamka Postková, Horky chlieb
Bozena Slancíková-Timrava:
Tapákovci
Hrdinovia
Ivan Krasko: Selest hory
Topole
Vesper dominicae
Zivot
Otcova rol'a
Ivan Gall: Szabadon választott 3-4 vers
Ján Smrek: Neslychané
Triumf
Básen o krásnej matke
Básnik a zena
Emil Boleslav Lukác: Taedium urbis
Pokoj zemi tejto
Vecná parabola
Rudolf Dilong: Mrtvej matke
Vecerná modlitba
Zem pod nebom
Ján Hrusovsky: Muz s protézou
Prípad porucíka Seeborna, Dolorosa
Janko Jesensky: Slnecny kúpel', Pani Rafiková,
Demokrati (részletek)
Jozef Cíger - Hronsky: Jozef Mak
Milo Urban: Za Vysnym mlynom
Zivy bic

Margita Figuli: Tri gastanové kone
Frantisek Svantner: Malka
Dominik Tatarka: Démon súhlasu (részletek)
Panna zázracnica (részletek)
Kohútik v agónii
Milan Rúfus: Chryzantémy
Tazká hodina
List jednej zene

Magyarországi szlovák szerzők és műveik (szabadon választott versek, elbeszélések)

A felsorolás további szabadon választott szerzőkkel és művekkel bővülhet, ezek azonban csak a szóbeli vizsga irodalmi tételsorában szerepelhetnek.

1.5.1. Korszakok

Ószláv hagyományok a szlovák irodalomban, a középkor irodalma, a humanizmus és a reneszánsz, a szlovák barokk irodalom, a felvilágosodás irodalma, a szlovák klasszicizmus, romantika; a Stúr iskola költészete, a realista próza, a modern irodalom: szimbolizmus, neoszimbolizmus, vitalizmus, a 20-as, 30-as évek prózairodalma, a naturizmus, a háború utáni időszak

- A korszakok főbb jellemzőinek ismerete
- Ábrázolási módok jellemzőinek felismerése a szépirodalmi művekben

1.5.2. Témák, motívumok

Különböző korokban keletkezett hasonló témájú és motívumú művek összehasonlítása (pl. hazaszeretet, szerelem, faluábrázolás, életérzések stb.)

1.5.3. Műfajok

A különböző korokban keletkezett azonos műfajú alkotások közös és eltérő jegyeinek összevetése (pl. ballada, elbeszélés)
Az epika, líra, dráma formai jegyeinek felismerése és a műveknek ezen jegyek alapján történő megkülönböztetése

1.5.4. Fogalmak

literárna kommunikácia
faktickost' a fikcia v texte
jazyková struktúra textu
estetická funkcia textu
tragickost', komickost'
téma, dej, dejová línia
monológ, dialóg
rozprávac, postava
kompozícia, konflikt
metafora, prirovnanie, epiteton, personifikácia, metonymia,
synekdocha, hyperbola, aliterácia
symbol

rym, rytmus, refrén, vers
literárne druhy
lyrické, epické, dramatické zánre
sonet, elégia, epigram, balada,
piesen, l'udová piesen
lyrizovaná próza/naturizmus
epos, historická piesen, legenda,
anekdota, rozprávka, povest', novela,
poviedka, román
dráma

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	A II. feladatlaphoz helyesírási szótár, egy- és kétnyelvű szótár, valamint szöveggyűjtemény	NINCS	Helyesírási szótár, egy- és kétnyelvű szótár, valamint szöveg-gyűjtemény	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Irodalmi szöveggyűjtemény, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó	NINCS	Irodalmi szöveg-gyűjtemény, kötet, vagy a feladatok megjelölésével összefüggő más nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 15 perc	
I. Szövegértési feladatlap 60 perc	II. Szövegalkotási feladatlap 180 perc	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó először a I. feladatlapot oldja meg. A vizsgadolgozatokat a 60 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti. Ezután kerülhet sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására.

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli vizsga a részletes követelményekre épül. Az írásbeli vizsga szövegek megértését, illetve egy szöveg önálló megfogalmazását igényli. Az írásbeli vizsga tehát tartalmaz egy szövegértési feladatsort, továbbá megjelöl három szövegalkotási feladatot. A vizsgázó a háromból egyet választ és megoldja.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap szövege általában 500 - 700 szó terjedelmű esszé, ismeretterjesztő céllal írt tanulmány, publicisztikai mű egésze vagy részlete. A feladatok megoldása általában a kérdésre adott válasz rövid szöveges kifejtése, esetenként a megadott válaszvariációk közötti döntés, illetve a szövegben található bizonyos kifejezések más szavakkal történő körülírása.

A szövegértést vizsgáló kérdések irányulhatnak:

- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont azonosítására
- a cím és a szöveg egészének viszonyára
- a szerzői álláspontra
- a szövegben található bizonyos kifejezések magyarázatára
- a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzőire; ezek szövegbeli funkciójára

- a szöveg bizonyos részeinek (bekezdés) összefoglalására, tömörítésére

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó három, eltérő típusú és témájú szövegalkotási feladatból választ egyet. A választott feladat megoldásának terjedelme minimum 500 szó. Amennyiben a feladatmegadás egy konkrét mű előzetes ismeretét feltételezi, az csak a kánonban kötelezőként szereplő művek egyike lehet.

A feladatok a következők:

- Egy irodalmi mű (pl. vers, rövidebb prózai alkotás) adott szempontú értelmező bemutatása. A feladat tartalmazza az értelmezés kiemelt szempontjait.
- Egy aktuális jelenség, emberi, társadalmi probléma bemutatása a vizsgázó által szabadon választott két, esetleg három irodalmi mű összehasonlító elemzése alapján. A feladat megfogalmazása tartalmazza azt a követelményt, hogy a vizsgázó vonatkoztasson el az irodalmi művektől, utaljon a probléma megjelenésére saját korában, környezetében.
- Érvelő szöveg megfogalmazása valamely aktuális jelenséggel kapcsolatban. A feladat alapjául szolgálhat pl. autentikus szöveg, publicisztikai mű, de rövid, találó idézet is. Feladat lehet az adott problémával összefüggésben valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása.

Legalább az egyik feladatnak a szlovák nemzetiséghez kell kapcsolódnia.

Értékelés

Szövegértési feladatlap

A szövegértési feladatlap megoldásával 30 pont érhető el. A szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján végzi a feladat értékelését. A javítási-értékelési útmutató közli a szövegértési feladatok lehetséges választartományát, az elvárható válasz pontértékét, illetve az esetlegesen adható részpontszámokat. A szövegértési feladat értékelésekor a nyelvhelyességi hibák figyelmen kívül hagyandók. Az értékelést végző szaktanár ennek alapján az egyes feladatokra adott pontszámokat, majd a szövegértési feladatsor megoldásával elért összpontszámot feltünteti a dolgozaton.

Szövegalkotási feladatlap

A vizsgázó által választott szövegalkotási feladat megoldását a szaktanár a központi javítási-értékelési útmutató alapján minősíti. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza a fogalmazások értékelésének a témától független általános kritériumait. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámjavaslatok figyelembe vételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának felépítését, szerkezetét, valamint tartalmi és nyelvi minőségét.

A szövegalkotási feladatlap pontszámának megoszlása

A szövegalkotási feladatlap megoldásával maximum 70 pontot érhet el a vizsgázó, melynek megoszlása a következő:

- a fogalmazás tartalmi minősége	30 pont
- szerkezete, felépítése, stílusa	10 pont
- nyelvi minősége	30 pont.

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok:

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, problémaérzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás

- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:
- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A nyelvi minőség megítélése:
- a köznyelvi norma biztos ismerete;
- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny, érthető mondat-és szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A javítási-értékelési útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével a szaktanár által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét, valamint a dolgozat írásképét.

A szaktanár a dolgozat végén feltünteti a szövegalkotási feladat tartalmi, szerkezeti, illetve nyelvi minőségének pontszámát.

Szóbeli vizsga

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításáért a szaktanár felelős.

A tételsor összeállításához a részletes követelmények szlovák nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt jelöl ki. Minden altétel kb. 200 - 250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25 %-a a magyarországi szlovákok nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára a szaktanár 20 altételt állít össze. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ.

Az altételt a szlovák nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi szlovákok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. A vizsgáztató tanár a tétellel kapcsolatos kiegészítő kérdéseket tehet fel.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi tétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Tárgyi tudás	- Lényegkiemelés
- Gondolatgazdagság	- Logikus érvelés
- Rendszerezés	- Megfelelő szóhasználat
	- Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont

A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont
A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga 240 perc		Szóbeli vizsga 20 perc	
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok	Egy nyelvi altétel kifejtése	Egy irodalmi altétel kifejtése
30 pont	70 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga
Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja.

Tartalmi szerkezet
Az írásbeli vizsga egy nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsorból és három különböző szövegalkotási feladatból tevődik össze.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői
Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor
A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy alkotáshoz (lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve annak részletéhez, esszéhez, értekező prózához vagy annak részletéhez, egy drámához vagy annak részletéhez) kapcsolódik.
A feladatsor:
- nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását, fogalmak felismerését, azonosítását, esetenként definícióját tartalmazza;
- különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárására irányul;
- továbbá tartalmaz a vizsgálandó szöveg nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzőire irányuló kérdéseket.

Szövegalkotási feladatok

A szövegalkotási feladatsor három, különböző témáról adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását tartalmazza.

A feladatok a következők:

- Egy adott irodalmi mű értelmezése megadott szempont szerint
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása

Legalább az egyik feladatnak a szlovák nemzetiséghez kell kapcsolódnia: tehát vagy a műveltségi feladatsor alapját képezze a magyarországi szlovák irodalomból választott mű, vagy a három szövegfajta egyike legyen ilyen témájú.

A feladatok bármelyike lehet szövegbázisú vagy szövegbázis nélküli.

Értékelés

Nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése témafüggő központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 30 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelők a dolgozaton feltüntetik a vizsgázó által elért részpontszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontszámot.

Szövegalkotási feladat

- Egy adott irodalmi mű értelmezése min. 300 szó terjedelemben megadott szempont szerint (25 pont)
- Érvelő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy jelenségre, korjelenségre min. 200 szó terjedelemben (15 pont)
- Egy valamely gyakorlati szövegfajta megalkotása min. 100 szó terjedelemben (*pl. vitaindító, hozzászólás, kérvény*), esetenként adott címzetteknek, megjelölt kommunikációs helyzetben, illetve adott műfajban (10 pont)

A szövegalkotási feladatok értékelésében alkalmazott általános kritériumok

A tartalmi kifejtés minőségének kritériumai:

- a megadott, illetve választott mű alapos ismerete, kultúrtörténeti összefüggések megteremtése
- a téma megértése, a szövegalapú feladatokban a szövegre vonatkoztatás helyénvalósága
- nyelvi és irodalmi műveltség, tájékozottság, probléma-érzékenység
- tárgyszerűség
- önálló problémakezelés, személyes állásfoglalás
- lényegkiemelés, rendszerező képesség
- tájékozottság, fogékonyság a társadalmi problémák iránt, kulturált gondolkodásmód
- az érvelés minősége, az állítások igazolása, bizonyítása

A szerkesztés, felépítés, stílus kritériumai:

- a feladatban megjelölt műfaj elemeinek való megfelelés
- a mondanivaló egysége, szerkezeti arányosság
- tagolás
- gördülékeny, szabatos, a feladatnak megfelelő stílus
- az adott terjedelem megtartása

A szöveg nyelvi minőségének értékelésében alkalmazott kritériumok:

- a köznyelvi norma biztos ismerete;

- adekvát és változatos szóhasználat, a feladatnak és a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus;
- világos és lényegre törő, szabatos előadásmód;
- gördülékeny szövegalkotás;
- olvasható kézírás, rendezett íráskép.

A három szöveg nyelvhelyességét együttesen értékeljük, maximum 20 pont adható.

A központi javítási-értékelési útmutató közli a tartalomra, a szerkezetre és a nyelvi minőségre adható pontok megoszlását. Tartalmazza az egyes kitűzött feladatok témafüggő, címszerűen megfogalmazott (azaz nem kifejtett) lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás elfogadható. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

Az útmutatóban közölt kritériumok és pontszámok figyelembevételével az értékelő által megállapított pontszám minősíti a vizsgázó dolgozatának tartalmi minőségét, a dolgozat felépítését, szerkezetét és nyelvi minőségét.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli tételsorról a következőket kell nyilvánosságra hozni: az egyes irodalmi és nyelvi tételek címei. A tételekhez tartozó feladatok nem nyilvánosak.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgán egy irodalmi és egy nyelvi altételt fejt ki a vizsgázó. A tételsor legalább 20 nyelvi és 20 irodalmi altételből áll. A tételsor összeállításához a részletes követelmények szlovák nyelv és irodalom témáit kell figyelembe venni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altétel kb. 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.) A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szlovákok nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmazzon.

Irodalmi altételsor

A szóbeli vizsgára 20 altételt kell kijelölni. Minden altételhez két feladat tartozik, amelyek közül a vizsgázó egyet választ. Az altételt a szlovák nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi szlovákok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A nyelvi és irodalmi altétel kifejtését a szaktanár együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot kap. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó értékelési útmutató alkalmazásával történik:

TARTALOM **25 pont**	ELŐADÁSMÓD 25 pont
- Irodalmi, nyelvtani és kulturális tájékozottság - Tárgyi tudás - Gondolatgazdagság - Rendszerezés	- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés - Lényegkiemelés - Logikus érvelés - Megfelelő szóhasználat - Érthető előadásmód

A BESZÉDMŰ (A NYELVI ÉS IRODALMI FELELET EGYÜTTESEN)
50 pont

TARTALMI MINŐSÉG

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
A vizsgázó - a tételének megfelelő (átfogó) összefüggések, gondolatok, megállapítások önálló közlésével bizonyítja, hogy jól érti és ismeri a tétel témáját (összefüggéseit, fő kérdéseit). Megfogalmazza a tétel kívánta értékelő véleményét. Nyelvi, irodalmi ismereteit meggyőzően alkalmazza, kifejtését releváns példákkal támasztja alá. A feladat megoldása minden lényeges elemében meggyőző.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont
A tétel kifejtése lényegében önálló, a főbb megállapítások lényegében helytállóak. A tétel kifejtése rendszerezésre törekvő, de néhány tartalmi elem bizonytalan, esetleg hiányos. A felelet kifejezi a felelő témával kapcsolatos véleményét. Előfordulhat némi felületesség, túlzott általánosítás, irreleváns narráció.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont
A vizsgázó a tétel témáját nem ismeri kielégítően, de rendelkezik a feladatmegoldáshoz tartozó összefüggések, tények, művek, fogalmak töredékes ismeretével. A felelethez szükséges a kérdező tanár segítsége.

ELŐADÁSMÓD

Elérhető pontszám: 25 pont

Teljesítménytartomány: 25-20 pont
Az előadásmód önálló, folyamatos, érthető. A felelet gondolati íve rendezett, átlátható. Az érvelés, kifejtés szerkezete meggyőző; a vizsgázó elkerüli a lényegtelen elemeket, kitérőket. Fogalomhasználata világos, pontos, szókincse gazdag, egészében megfelel a téma és a vizsgahelyzet nyelvi, stiláris regiszterének.

Teljesítménytartomány: 19-10 pont

A tétel kifejtése, a mondandó elrendezése, gondolati íve általában átlátható. Az előadásmód esetleg néhol akadozó, körülményes. Fogalomhasználata, szókincse a témának megfelelő, csak néhány kisebb nyelvi, stilisztikai, mondatszerkesztési hiba fordulhat elő benne.

Teljesítménytartomány: 9-0 pont

A felelet gondolatmenete nem vagy kevéssé azonosítható. A felelet nem eléggé folyamatos, érvelése bizonytalan, kevéssé elfogadható. A nyelvi, stilisztikai kifejezésmódja nem igényes *(pl. bizonytalan mondatszerkesztés, szegényes szókincs).*

PODROBNÉ POZIADAVKY MATURITNEJ SKÚSKY ZO SLOVENSKEJ VZDELANOSTI

OPIS SKÚSKY

Formy skúsky: písomná a ústna skúška na strednom stupni
písomná a ústna skúška na vyssom stupni

Jazyk skúsky: slovensky

Vseobecné ciele maturitnej skúsky zo slovenskej vzdelanosti

V poziadavkách maturitnej skúsky zo slovenskej vzdelanosti sú zdoraznené dva základné ciele:

Prvym základnym ciel'om maturitnej skúsky je zistit', nakol'ko si studenti osvojili poznatky, základné fakty interdisciplinárneho maturitného predmetu. Ide o poznatky z dejín, národopisu, zemepisu, jazykovedy, dialektológie, architektúry, sociológie, literárnej histórie, hudby slovenského národa a slovenskej národnej mensiny v Mad'arsku, respektíve základné poznatky z politológie.

Skúska je zameraná na zistenie toho, nakol'ko si maturanti osvojili základné otázky a problémy slovenskej mensiny v Mad'arsku a nakol'ko sú schopní interpretovat' ich a orientovat' sa v nich.

Na druhej strane základnou poziadavkou maturitnej skúsky je zistenie toho, do akej miery sú maturanti schopní osvojeny obsah uciva sformulovat' do vseobecnej formy, respektíve ci na nadhodené otázky a problémy sú schopní uviest' konkrétne príklady, fakty a podlozit' ich argumentmi.

Dva stupne maturitnej skúsky:

Skúska stredného stupna: je zameraná na skúsanie poznatkov, faktov - najmä pojmov. Okrem pozadovania základnych poznatkov, je zameraná aj na zistenie toho, nakol'ko maturanti pochopili otázky a problémy ktoré urcujú minulosti a prítomnosti slovenskej mensiny v Mad'arsku, jej hmotnú a duchovnú kultúru, jej spolocensko-politické postavenie.

Na skúske stredného stupna treba zistit', ci sú maturanti schopní vysvetlit' a sformulovat' tieto otázky aj vo vseobecnej forme. Základnou poziadavkou je, aby na skúskach boli hodnotené kompetencie studentov. (Schopnost' analyzovat' pramene, tvorba analógií, spoznávanie kauzálnych vzt'ahov, zákonitostí.)

Maturanti majú byt' zbehlí v komunikácii, zrucní v základnych postupoch osvojovania si informácií, v systematizácii a v usudzovaní.

Skúska vyssieho stupna: má vseobecnejsí charakter. Je zameraná predovsetkym na hodnotenie zrucností, schopností a poznatkov tych maturantov, ktorí chcú pokracovat' v stúdiu na vysokych skolách.

Na skúske vyssieho stupna sa od maturantov vyzadujú zlozitejsie kompetencie. Maturanti majú byt' zbehlí v pouzívaní zlozitejsích postupov a metód získavania vedomostí. Majú byt' samostatnejsí v kompetenciách, pri vybere tém, hl'adísk analyzy a systematizácie, pri aplikácii usudzovaní a vyjadrovaní sa.

Kompetencie skúsok stredného a vyssieho stupna sa zhodujú.

Rozdiel je v konkrétnosti, respektíve abstraktnosti prístupu k danej téme, zlozitosti odpovede a v miere jej samostatnosti.

A) KOMPETENCIE

- Narábanie s pramenmi, analyza dokumentov (hmotnych, písomnych, obrázkovych, elektronickych) tykajúcich sa dejín slovenského národa a slovenskej národnosti
- v Mad'arsku.
- Nastolenie historickych, národnostno-politickych problémov na základe stúdia pramenov. Spoznanie kauzálnych vzt'ahov, objavenie zákonitostí, nacrtnutie analógie medzi minulost'ou a prítomnost'ou.
- Poznávanie múzeí, národopisnych zbierok, historickych pamiatok, pamätníkov, zbieranie informácií, systematizácia faktov, ich analyza. Na základe nahromadenych faktov, prostredníctvom ich analyzy nacrtnutie kazdodenného zivota a sviatkov slovenskej mensiny.
- Poznávanie hmotného a duchovného národopisného dedicstva. Pouzitie poznatkov pri názornom predstavení, opise regiónov obyvanych Slovákmi.
- Odhalenie súvislostí zemepisného, prírodného prostredia, zivotnych pomerov, zivotného sposobu a kultúry, interpretácia ich vzájomnych súvislostí.
- Analyza máp, zbieranie historickych, ekonomickych, statistickych demografickych údajov, grafov, grafikonov, ich analyza, komparácia v súvislosti s danou osadou, javom, procesom alebo udalost'ou. Komplexny opis procesov.
- Stúdium publicistickej literatúry, zánrov, sociologickych prieskumov. Ich pouzitie pri interpretácii vzt'ahu jednotlivca a kolektívu.
- Zostavenie interview k skúmaniu roznych foriem mensinovej identity.
- Porovnávanie zauzívanych nárecí, hovorového jazyka a spisovnej slovenciny. Identifikácia rozdielov na konkrétnych textoch.
- Interpretácia nárecového textu.
- Porovnávanie, typológia Slovákmi obyvanych osád, funkcionálny opis architektonického dedicstva Slovákov v Mad'arsku.
- Charakteristika, krátky súhrn hudobnej a tanecnej kultúry, spevov slovenskej mensiny. Porovnanie s mad'arskou hudobnou a tanecnou kultúrou. Zdoraznenie miestnych a regionálnych zvlástností.
- Poznanie, analyza národnostného zákona a predpisov, urcujúcich rámce národnostnej politiky. Napísanie stúdií o praktickom uplatnovaní právnych predpisov.
- Napísanie stúdie o fungovaní mensinovej samosprávy a spolocenskej organizácie resp. spolku.
- Prehl'ad národnostno-politickej legislatívy, jej dopad na národnostno-politickú prax minulych desat'rocí.
- Zostavenie projektov. Napr. na tému dejiny rodiny, miestneho kolektívu slovenskej mensiny, resp. z hociktorej témy, tykajúcej sa hmotného a duchovného dedicstva slovenskej mensiny. (Napr. Zostavenie „sprievodcu" danou osadou, slovenskymi ocami.)

B) POZIADAVKY NA OBSAH UCIVA

1. Historické vedonaosti

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen
Etnogenéza Slovanov, pociatky ich spolocenského vyvinu	Geograficky opis pravlasti Slovanov. Hospodárska cinnost' spolocnosti,	Rozbor písomnych pramenov, stúdium archeologickych nálezov.

	materiálna a duchovná kultúra, zivotny sposob a nábozenstvo Slovanov. Indoeurópska jazyková skupina. Slovania a st'ahovanie národov. Príciny st'ahovania sa Slovanov, proces ich etnickej a jazykovej diferenciácie, vznik troch skupín slovanských jazykov.	Porovnanie materiálnej a duchovnej kultúry Slovanov s inymi kultúrami (napr. s kultúrou ugrofínskych národov. Porovnanie rol'níckych a kocovníckych kultúr. Rekonstrukcia rozmiestnenia Slovanov z topografického a chronologického hl'adiska.
Slovania v Karpatskej kotline (V-IX. storocie)	Príchod slovanskych kmenov do Karpatskej kotliny, smery príchodu. Slovansko-avarská symbióza. Zmeny spolocenskej organizácie. Zalozenie prvého nadkmenového vojensko-politického útvaru, kmenového zväzu: Samova rísa (623-658) Charakteristika kmenového zväzu, jeho teritoriálny rozsah a význam.	Karpatská kotlina pred príchodom Slovanov. Písomné a archeologické pramene o usadení sa Slovanov, o ich ekonomickych a politickych pomeroch. Mocenské pomery v Strednej a Vychodnej Európe na hraniciach franskej a bulharskej záujmovej sféry.
Prvy protofeudálny stát západnych Slovanov (IX. storocie)	Vít'azstvo Karola Vel'kého nad Avarmi. Vznik slovanskych kniezacích centier na hraniciach Franskej a Bulharskej ríse: vznik moravského kniezatstva pod vedením Mojmíra. Vznik nitrianskeho kniezatstva pod vedením Pribinu. Prijatie krest'anstva. Pokus kniezat'a Rastislava o vyvázenie franského vplyvu. Pokus o vybudovanie nezávislej kniezacej moci, o vytvorenie samostatnej cirkevnej provincie a písomnosti. Misijná cinnost' Cyrila a Metóda, zalozenie samostatného biskupstva a arcibiskupstva. Uznanie starosloviencinу, ako liturgického jazyka, vytvorenie hlaholiky. Ich literárna a prekladatel'ská cinnost' vnútorné a vonkajsie príciny pádu Rastislava.	Interpretácia pojmu Megale Morabia (Porfyrogenetos). Prehl'ad pramenov a odbornej literatúry o Vel'kej Morave. Vzt'ahy podunajskych Slovienov s Franskou rísou. Staroslovienský jazyk. Príznacné znaky azbuky a súdobej literatúry. Cyrilova a Metodova zivotná dráha. Proglas

Vel'komoravská rísa za Svätopluka (870-894)	Nástup kniezat'a Svätopluka. Návrat k latinskej civilizácii, vzrast franského vplyvu. Boj o nezávislost', vazalsky vzt'ah k Frankom, teritoriálny vzrast. Vnútorné a vonkajsie príciny zániku Vel'kej Moravy.	Polemika o rozsahu Vel'komoravskej ríse, o jej charaktere (kmenová spolocnost', feudálna spolocnost') a etnicite obyvatel'stva. Vyznam vel'komoravskej tradície v slovenskej národnej ideológii. Interpretácia mad'arskej povesti o bielom konovi.
Slováci v stredovekom Uhorskom král'ovstve (X-XIV. storocie)	Príchod Mad'arov do Karpatskej kotliny. Spolocnost' a zivotny sposob Mad'arov. Sloviensko-mad'arská akulturácia, vclenenie sa Slovienov do Uhorského král'ovstva. Vplyv slovienskej civilizácie na feudálny uhorsky stát. (ekonomické styky, cirkev a státna, verejná správa, toponymiá) Vznik slovenského jazyka. Etnické pomery v Severnom Uhorsku. Valasská a nemecká kolonizácia. Stredoveké mestá a ich etnické zlozenie. Kolektívne etnické prejavy Slovákov. Spolocenská struktúra slovenského etnika. Vyznam slovenského mestianskeho elementu. Otázka slovenskej sl'achty. Pojem stavovského národa. Etnikum a stavovský národ.	Strategicky vyznam nitrianskeho údelného kniezatstva v rámci Uhorského král'ovstva. Údelné kniezatstvo a Matús Čák v dielach obrodencov 18. storocia a v dielach romantickych autorov a historikov 19. storocia. Rozbor písomnych pramenov, Nomonímiá Sclavus, Sclavus nitriensis, pomenovania Slovenka, Slovák, Slováky. Král'ovské privilégiá pre mestá. Opátstva na Zbore a v Hronskom Benadiku, biskupstvo v Nitre, ich vyznam. Porovnanie
Slováci na prahu novoveku	Uhorsko v období zrelého feudalizmu, v Habsburskej rísi. Vplyv husitov na slovensky l'ud, vyznam ceského jazyka v nábozenstve a kultúre. Slovakizovaná biblická cestina. Vplyv reformácie na Slovákov. Konfesionálne zlozenie slovenského etnika. Nárecia. Vplyv ' protireformácie na slovenskú	Vznik protestantskych cirkví, zakladanie skol a kníhtlaciarní. Vyznamné evanjelické osobnosti obdobia. Nástup protireformácie, institúcie, katolícke osobnosti doby.

	kultúru.	
Osvietenstvo a slovenské národné obrodenie (XVIII.stor.-zac. XIX.stor.)	Uhorsko v dobe osvietenstva. Ideovy odkaz a pojem osvietenstva. Nové ponatie koncepcie národa. Apológie slovenského národa. Vplyv zákonov z rokov 1791-92, 1830, 1834, 1840. na formujúci sa slovensky národ. Otázka spisovného jazyka. Vyznamné osobnosti osvietenstva a národného obrodenia, ich praktická cinnost'.	Koncepcia národa evanjelickej a katolíckej inteligencie. Dielo A. Bernoláka. Vyznam a diela Jána Kollára a P. J. Safárika.
Revolúcia 1848/49	Ekonomika a spolocnost' v Uhorsku v prvej polovici XIX. storocia. Cinnost', ciele Stúrovej skoly. Koncepcia, ponímanie národa. Ziadosti slovenského národa. Odlisné crty slovenského národného programu a mad'arskych programov. Príciny a dosledky konfliktov medzi Mad'armi a národnost'ami. Memorandum slovenského národa.	Vyznamné osobnosti obdobia, ich cinnost' a diela. Porovnanie Mikulásskych ziadostí s Memorandom slovenského národa.
Slovensky národ v období dualizmu	Vyrovnanie a národnostny zákon (1868). Slovenské politické smery v 60.-70. rokoch XIX. storocia. Národnostná politika v období dualizmu. Modernizácia, vyst'ahovalectvo. Politická pasivita na konci XIX. storocia. Aktivizácia politického zivota zaciatkom XX. storocia. Zblizovanie sa ceskej a slovenskej politickej elity, ich politické programy. Plán vytvorenia ceskoslovenského státu 28. okt. 1918. Vyhlásenie Ceskoslovenskej republiky 31. október 1918 Turciansky Sväty Martin: Martinská deklarácia	Program Starej a Novej skoly. Publicistika a literárne diela. Asimilácia v zrkadle pramenov. Asimilácia a urbanizácia. Slovenská národná strana, Hlasisti, Ludová strana, Sociálnodemokratická strana. Politicky profil a spolocenská báza strán. Politicky profil Stefánika a Hodzu.

Slovensko v Ceskoslovenskej republike	Ekonomicky, spolocensky politicky vyvin na Slovensku v r. 1920-1929. Ústava z roku 1920. Otázky vzt'ahov medzi Cechmi a Slovákmi. Národnostná politika. Ceskoslovenská republika, ako demokraticky stát V tieni nacizmu. Hospodárska kríza a jej dosledky. Boj za autonómiu Slovenska. Politika mad'arskych strán na Slovensku. Príciny a dosledky I. viedenskej arbitráze. Charakteristika tzv. Slovenského státu (Tisovho rezimu) Slovenské národné povstanie	Obcianske a demokratické crty prvej republiky. Nedostatky národnostnej politiky. Korene cechoslovakizmu. Autonomisticky program A. Hlinku. Totalitárne crty slovenského státu za J. Tisu.
Slovensko po II. svetovej vojne	Kosicky vládny program. Závislost' Ceskoslovenska od ZSSR. Obnovenie centralizovaného Ceskoslovenska Deportácie. Ceskoslovensko-mad'arská dohoda a vymene obyvatel'stva (1946). Reslovakizácia. Dvojpólovitost' politického zivota 1948: februárovy komunisticky prevrat. Prazská jar, pokusy o reformy v 60. rokoch. Intervencia armád Varsavskej zmluvy. Roky Husákovskej, konsolidácie „Zamatová revolúcia" Vyhlásenie samostatnej zvrchovanej Slovenskej republiky. Rola Mad'arska v procese rozkladu socializmu v Strednej a Vychodnej Európe. Slováci vo svete.	Analyza Kosického vládneho programu. Benesove dekréty, zásada kolektívnej viny. Analyza Kosického vládneho programu. Ciele vymeny obyvatel'stva. Propaganda, metódy vymeny. Jej dosledky.
Slovenská migrácia a kolonizácia v XVII-XVIII. storocí	Príciny vnútornej migrácie v Uhorsku (turecká expanzia, stavovské povstanie, koncentrácia uhorskej sl'achty na severe, stúpajúce dane, nevyhodné	Opis regiónov, do ktorych smerovala migrácia Slovákov z geografického a ekonomického hl'adiska. Kollonichov plán.

	zemepisné a ekonomické podmienky, majerové hospodárene, druhé nevol'níctvo, kríza baníctva a remesla, baroková protireformácia). Geograficko-hospodársky a demograficky opis území, oslobodenych spod tureckej nadvlády.	
Formy, smery a etapy migrácie Slovákov	Úteky poddanych, cirkevná a zemepanská kolonizácia ako hlavné formy kolonizácie. Tri hlavné etapy kolonizácie: 1690-1711, 1711-1740, 1740-1780. Primárna a sekundárna kolonizácia. Priemyselná kolonizácia (huty) v 18. a 19. storocí. Osadnícke zmluvy Vznik troch vel'kych jazykovych ostrovov - Zadunajsko - Dolná zem - Severovýchodné Mad'arsko Slováci v Pest'-Budíne (resp. v Budapesti).	Analyza osadníckych zmlúv. Charakteristika nárecí, podoby hovorového jazyka.
Slováci v novej domovine	Typy znovuzalozenych a zalozenych osád. Opis nového geograficko-ekonomického prostredia. Komplexny opis jednotlivych regiónov, obyvanych Slovákmi. - Slováci v Zadunajsku (Bakony, Gerecse, Pílis) - Slováci v pestiansko-novohradskej oblasti Slováci v Budapesti - Slováci na Dolnej zemi (vrátane Miske, Maly Keres a Nired'háza) - Slováci v severovychodnom Mad'arsku (Matra, Bukové hory, Zemplínske hory) Hlavné princípy typologizácie: povod osadníkov, nárecie, konfesia, zivotny	Rekonstrukcia migrácie v priestore a case pomocou mapy

	sposob, zamestnanie. Typy osád (dediny v horách, kopcoch, dolnozemská dedina, agrárne mestecko, sálase, priemyselná osada atď.)	
Opis regiónov z národopisného hľadiska	Opis hmotnej a duchovnej kultúry osád a regiónov. Vyznamné osobnosti regiónov. Studenti majú zhrnúť príciny migrácie. Majú k tomu cítať pramene a patricnú literatúru. Majú analyzovať vsetky formy kolonizácie poddanych v Uhorsku porovnať ich s kolonizáciou inych národností. Majú zhotovit' statisticky prehľad o národnostnom zlození Uhorska podľa údajov scítania ľudu z r. 1850. Na základe pramenov majú urcit' základné formy kolonizácie a typy vzniknutých osád. Na mape majú sledovať smery migrácie a opísať regióny a osady, zalozené Slovákmi. Majú sa oboznámit' s nárecím troch vel'kych regiónov, mali by nahrať nárecové texty z vlastnej osady. Majú zhotovit' mapku o migrácii. Majú vyzdvihnúť príznacné crty regiónov, majú zbierať fotky, dokumenty. Ziaci majú napísať referát z dejín národnosti, vlastnej rodiny. Majú navstívit' pamiatkové domy, múzea, národopisné a iné zbierky. Majú sa naucit' typické ľudové piesne. Majú zhotovit' „sprievodcu" po vlastnej osade „slovenskymi ocami". Majú zbierať slovenské mená vo svojej osade. Majú predstavit' vyznamné osobnosti.	Rozbor pramenov historickych stúdií zostavenie bibliografie.

	Majú sa oboznámit' s l'udovymi zvykmi svojej domoviny.	
Miestna história: Slováci v mojej osade	Spracovanie miestnej histórie danej osady. Povod zakladajúcich predkov, ich nábozenstvo, nárecie, forma zalozenia, typické mená, zamestnania zakladatel'ov ich hmotná a duchovná kultúra (nástroje, kroje remeselnícke vyrobky, typické domy, l'udové zvyky, tykajúce sa mládeze, zábava. Genealógia vlastnej rodiny.	
Vzdelávanie a duchovná kultúra Slovákov, zijúcich mimo etnického územia	M. Markovitz, Tesedíkovci, P. Vlasky, A. Skolka, M. Hamaljar ich duchovny odkaz, diela a praktická cinnost'	Stúdium diel vyznamnych osobností referát v ich praktickej cinnosti
Spolocensko-ekonomické postavenie dolnozemskych Slovákov pred revolúciou a ich postoj k revolúcii v r. 1848/49.	Diferenciácia rol'níctva, prechod na intenzívne pol'nohospodárstvo. Vznik agrárnych mesteciek, vecity vykup. Úcast' Slovákov v revolúcii. Pamiatky revolúcie v mojom rodisku. Cinnost' a dielo L'. Haána a St. Jancovica, vzt'ah k revolúcii. Vel'ké osobnosti doby: D. Bocko, J. Kollár, J. Král' atd'.	Rozbor, cítanie pramenov a povodnych prác, stúdií.
Slováci, ako sporadická národnost' v období dualizmu	Hospodárske zmeny - vznik agrárneho proletariátu, rol'nícke hnutia. Urbanizácia, emigrácia. Profesionálne zdruzenia a citatel'ské krúzky dolnozemskych Slovákov. Vzdelávanie, skoly, divadelníctvo. Odbomo-náucná literatúra, ucebnice cirkevná literatúra. Vyznamné osobnosti doby: B. Tablic, K. Jesensky, K. Straka, S. Mokry, St. Leska, D. Bachat. Cinnost' slovenskej inteligencie v Budapesti (Nová skola, Bobul'a vydavatel'ská cinnost' - Pestbudínske	Poznanie dobovych dokumentov, tlace.

	vedomosti). Mad'arizácia a pomad'arcovanie sa vznik novodobého mestianstva (obcianskej spolocnosti), mad'arizacná státna a cirkevná politika. Ekonomicko-spolocenské príciny mad'arizácie. Politické smery na zaciatku XX. storocia (Ondrej L. Áchim, K. Hrdlicka). Zmeny spolocnosti a ekonomiky v mojom regióne.	
Slováci v horthyovskom rezime	Pocet Slovákov v potrianonskom Mad'arsku. Pokusy o autonómiu v záujme uplatnenia národnostnych práv (K. Hrdlicka, J. Kvasz). Skolstvo a vzdelávanie. Násilná asimilácia. Kalendáre, divadelníctvo, l'udoví písmami (J.Gerci, J. Sekerka, St. Hudák). Cinnost' Strany slovenskej jednoty. Slovenská rodina, Evanjelicky hlásnik. Zalozenie Antifasistického frontu Slovanov a jeho cinnost'.	Vysledky scítania obyvatel'stva v horthyovskom Mad'arsku. Skolská a národnostná politika. Porovnanie postavenia Slovákov v Mad'arsku s národnost'ami inych krajín.
Slováci v Mad'arsku po roku 1945.	Bilancia vymeny obyvatel'stva. Hospodárske, spolocenské a politické príciny zrychlenia asimilácie. Zostátnenie skol a jeho dosledky. Zánik spolkového zivota, potlácanie cirkevného zivota. Skolsky systém a vzdelávanie. Cinnost' DZSM. Kolektivizácia, vznik vel'kopriemyslu a ich vplyv na národnost'. Urbanizácia. Zrusenie jednojazycného skolstva. Kultúra, literatúra, publikácie.	Formalizmus v národnostnej politike Kádárovho rezimu.
Slováci v dnesnom Mad'arsku	Údaje zo scítania l'udu, odhad poctu Slovákov, ich vekové a sociálne	Clánky, stúdie, literatúra o Slovákoch v Mad'arsku.

	zlozenie. Zväz Slovákov v Mad'arsku a iné spolocenské organizácie. Národnostné práva v Ústave MR. Zákon o národnych a etnickych mensinách z r. 1943 - pokus o vybudovanie kultúrnej a mensinovej autonómie. Úloha a vyznam spolkov a zdruzení. Moznosti stúdia a vzdelávania sa. Vedecky zivot, literatúra, kultúra, média. Vzt'ahy so Slovenskom a slovenskymi komunitami v zahranicí. Prezívajúce tradície v Mad'arsku: slovenské zvyky, tradície, hmotná a duchovná kultúra v dnesnom Mad'arsku. Systém mensinovych samospráv a ich orgány.	Politické, spolocenské profesionálne spolky a zdruzenia. Rozbor Zákona o národnych a etnickych mensinách: klady a nedostatky.

2. Vedomosti z národopisu

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen
Materiálna kultúra, zvyky slovenskej mensiny	Struktúra, typy Slovákmi obyvanych osád, typy domov. Nábytok, úzitkové predmety v rol'níckej domácnosti. Typické remeslá. Rodinné a príbuzenské vzt'ahy, ich pomenovania.	Projekt na zbieranie národopisného materiálu vystava a prezentácia, opis jeho funkcie.
Zvykoslovie, obycaje slovenskej mensiny. Kroje slovenskej mensiny	Kalendárne obycaje, rodinné zvyky, l'udové liecenie, povery.	Projekt na zbieranie zvykov a obycají. Porovnanie vsedného a sviatocného oblecenia. Zmeny v kultúre obliekania.
Gastronómia	Slovenská kuchyna, kultúra stravovania Slovákov. Opis kuchyne, jedál. Gastronómia vsednych a sviatocných dní. Jedlá v	Speciálna kuchyna v sviatocné dni.

	minulosti a dnes.	

3. Zemepisné poznatky

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen
Zemepisné poznatky	Geograficky opis materskej krajiny. Opis regiónov, z ktorych Slováci v Mad'arsku pochádzali.	Zemepisné danosti, prírodné a hospodárske danosti Slovákmi obyvanych regiónov. Zemepisného súvislost' prostredia a zivotného sposobu.

4. Vedomosti o spolocnosti

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen
Systém spolocenskych vzt'ahov a stykov slovenskej mensiny. Charakteristika jej povedomia, identity	Príznacné crty identity slovenskej mensiny, spolocenské organizácie, základné komunity.	Formy prejavu povedomia.

5. Jazyk slovenskej mensiny

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen
Nárecia Slovákov v Mad'arsku	Charakteristika nárecí, ich lokalizácia.	Pouzívanie nárecí, hovorového a spisovného jazyka. Jazyk a konfesia.

6. Vedomosti o architektúre slovenskej mensiny

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen
Dedicstvo slovenskej mensiny v architektúre	Architektúra, príznacná pre slovenskú mensinu	Charakteristika stavitel'stva z funkcionálného a estetického hl'adiska

7. Hudba, tanec a spev v kultúre Slovákov v Mad'arsku

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen

Charakteristika hudby, tancov a spevov Slovákov v Mad'arsku	Prehl'ad spevov, hudobnej a tanecnej kultúry regiónov, jej porovnávanie	Zhotovenie projektu k hudobnym, tanecnym, kultúrnym akciám a koncertom.

8. Vedomosti o národnostnej politike

Tematické okruhy	Stredny stupen	Vyssí stupen
Právne rámce národnostnej politiky	Proces vznikania národnostnej legislatívy, jej dosledky.	
Základy a prax cinnosti samospráv	Posobenie mensinovej samosprávy danej lokality.	Charakteristika mensinového volebného systému
Úloha mensinovych spolkov v zachovaní slovenskej identity	Programy, zásady fungovania spolocenskych organizácií a spolkov daného regiónu.	Porovnanie okruhu posobnosti mensinovych samospráv a spolocenskych organizácií.

II. OPIS SKÚŠKY

Časti skúšky

Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Projekt	15 minút	180 minút	20 minút
80 bodov	70 bodov	100 bodov	50 bodov

Povolené pomőcky

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Zabezpečuje maturant	žiadne	žiadne	Jednojazyčný slovník	žiadne
Zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky	žiadne	Pomőcky súvisiace so zadanými úlohami (obrazové, tlačené, respektíve elektronické)	žiadne	Pomőcky súvisiace so zadanými úlohami (obrazové, tlačené, respektíve elektronické)

Uverejnené materiály

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Materiál	žiadne	názvy otázok	žiadne	názvy otázok
Kedy?	žiadne	podľa právnych predpisov	žiadne	podľa právnych predpisov

SKÚŠKA STREDNÉHO STUPŇA

Štruktúra skúšky

Písomná skúška (projekt)	Ústna skúška 15 minút	
Samostatné vypracovanie zvolenej témy (počas školského roku)	Obhajoba projektu	Vypracovanie otázky
80 bodov	20 bodov	50 bodov

Písomná skúška

Obsahové a formálne parametre písomnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Formou písomnej skúšky na strednom stupni je vypracovanie projektu a jeho prezentácia na ústnej skúške.

Tému projektu možno voliť zo všetkých ôsmych tematických okruhov (pozri Podrobné požiadavky maturitnej skúšky zo slovenskej vzdelanosti).

Požiadavky, ktoré má projekt spĺňať:

Rozsah práce 10-20 strán, z ktorých dĺžka konkrétneho textu bez ilustrácií s veľkosťou písmen 12 a riadkovaním 1,5 má byť minimálne 5 strán. Projekt musí obsahovať pracovné fázy: odôvodnenie výberu témy, sformulovanie hypotéz resp. cieľov, bibliografiu, odkazy na odbornú literatúru, opis spôsobu zbierania materiálov, vypracovanie obsahovej časti témy, závery (konklúzie), osobné zážitky.

Projekt má byť od výberu témy až po konečnú formu vypracovania samostatnou prácou maturanta. Maturant sa môže počas práce na projekte obrátiť o pomoc na konzulanta. Maturanti bez právneho pomeru na riadnom dennom štúdiu si musia konzulanta - v prípade, že potrebujú jeho pomoc - zabezpečiť sami. Konzulantom maturanta s právnym pomerom na riadnom dennom štúdiu môže byť aj jeho odborný profesor. Maturant musí hotový vypracovaný projekt odovzdať najneskôr do začiatočného termínu písomných maturitných skúšok.

Na prezentáciu projektu sa maturant pripraví vypracovaním názorného materiálu alebo krátkeho súhrnu, ktorý použije na ústnej skúške počas jeho obhajoby.

Hodnotenie

Za projektovú prácu možno udeliť maximálne 80 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

I. Obsah

a) komplexita, mnohostranné zobrazenie témy	30 bodov
b) nové prvky v zobrazovaní témy	10 bodov
c) bibliografia a predstavenie zdrojov odbornej literatúry	5 bodov

II. Proces prípravy projektu

a) predstavenie jednotlivých fáz projektovej práce	5 bodov
b) predstavenie vlastnej výskumnej činnosti	15 bodov

III. Forma

a) náročnosť jazykového prejavu	8 bodov
b) štruktúra, kvalita konečného produktu	7 bodov

Ak je dĺžka vypracovaného textu podstatne kratšia ako vyžadovaná minimálna dĺžka (menej ako 4 strany), projektová práca nemôže byť pozitívne hodnotená.

Ústna skúška

Obsahové a formálne parametre ústnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Maturant prestaví vypracovaný projekt v časovom rozsahu 5 minút. Použije k tomu vopred pripravený názorný materiál alebo krátky súhrn. Potom má k dispozícii 10 minút, aby podal samostatnú odpoveď na otázku.

Maturitné otázky stredného stupňa zostavuje inštitúcia, ktorá je poverená organizáciou maturitnej skúšky. 20 maturitných otázok musí byť zostavený zo štyroch povinných tematických okruhov (historické vedomosti, vedomosti o národnostnej politike, vedomosti z národopisu a vedomosti o jazyku slovenskej menšiny). Pomer tematických okruhov stanovujú ťažiskové body podľa celoročnej prípravy, ale témy otázok musia pokrývať všetky štyri tematické okruhy. Každá otázka musí obsahovať aj tematicky spojený zdroj, ktorého analýza je taktiež súčasťou skúšky.

Hodnotenie

Za výkon na ústnej skúške možno udeliť maximálne 70 bodov. V rámci toho za prezentáciu projektovej práce 20 bodov, za vypracovanie otázky 50 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

Prezentácia projektu - celkovo 20 bodov

- zhrnutie podstaty projektovej práce	7 bodov
- technika prezentácie, prednes	5 bodov
- náročnosť jazykového prejavu	5 bodov
- názornosť	3 body

Hodnotenie odpovede na otázku - celkovo 50 bodov

- obsah	25 bodov
- analýza zdroja	10 bodov
- náročnosť jazykového prejavu	10 bodov
- kompozícia, zostavenie odpovede	5 bodov

SKÚŠKA VYŠŠIEHO STUPŇA

Štruktúra skúšky

Písomná skúška 180 minút	Ústna skúška 20 minút
Esej	Vypracovanie otázky
100 bodov	50 bodov

Písomná skúška

Obsahové a formálne parametre písomnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Formou písomnej skúšky na vyššom stupni je napísanie eseje podľa ústredne stanoveného zadania (maturant si vyberá z troch možných tém) s rozsahom 600 - 700 slov.

Písomná skúška je založená na podrobných požiadavkách maturitnej skúšky zo slovenskej vzdelanosti. Obsahuje úlohy opierajúce sa o zdroje z ősmich tematických okruhov (pozri Podrobné požiadavky), v súvislosti s ktorými maturant na základe vlastných znalostí a schopností súvislo vyjadrí mienku a zároveň reaguje aj na uvedené zdroje (analyzuje ich).

Hodnotenie

Za celú písomnú prácu možno udeliť maximálne 100 bodov. Spősob udeľovania bodov je uvedený v ústredne vypracovanej príručke na opravy a hodnotenia, ktorá je súčasťou písomnej maturitnej práce.

Ústna skúška

Obsahové a formálne parametre ústnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Na ústnu skúšku je ústredne zostavených 10 otázok Každá otázka sa skladá z dvoch podotázok. Podotázka „A" obsahuje tematiku z okruhu historické vedomosti a vedomosti o národnostnej politike, podotázka „B" vedomosti z národopisu a vedomosti o jazyku slovenskej menšiny. Pomer tematických okruhov v

rade jednotlivých podotázok nemusí byť 50-50%, niektoré tematické okruhy môžu byť viac frekventované. Maturant má k dispozícii dvakrát desať minút na to, aby podal samostatnú odpoveď na témy z obidvoch vytiahnutých podotázok.

Hodnotenie

Za výkon na ústnej skúške možno udeliť maximálne 50 bodov, v rámci toho za každú podotázku 25-25 bodov. Hodnotenie výkonu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravy a hodnotenie, ktorá obsahuje nasledujúce všeobecné kritériá hodnotenia.

1. podotázka „A":

- obsah	15 bodov
- kompozícia, zostavenie odpovede	5 bodov
- náročnosť jazykového prejavu	5 bodov

2. podotázka „B":

- obsah	15 bodov
- kompozícia, zostavenie odpovede	5 bodov
- náročnosť jazykového prejavu	5 bodov

PODROBNÉ POŽIADAVKY MATURITNEJ SKÚŠKY ZO SLOVENSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY

OPIS SKÚSKY

I. PODROBNÉ POZIADAVKY MATURITNEJ SKÚSKY

A) KOMPETENCIE

STREDNY A VYSSÍ STUPEN

1. Porozumenie textu

- Spoznanie a posúdenie textu
- Rozpoznanie odlisnych názorov, zdovodnenie zámeru a ciel'a pri ústnom aj písomnom texte
- Pouzitie z textu získanych informácií ich vyber a znovuusporiadanie v súlade s danou témou a ciel'om
- Sledovanie myslienkovych postupov a tematicky a zánrovo roznorodych textoch (publicistika, vzdelávanie, elektronické noviny, krásna literatúra a pod.) a pochopenie súvislostí v obsahovej a vyrazovej rovine
- Znalosť a samostatné pouzitie elektronickych a tlacenych informácií (napr. jedno a dvojjazycné slovníky, lexikóny, zbierky, CD-ROM a pod.)
- Zaujatie vlastného, kritického stanoviska na základe precítanych alebo vypocutych informácií
- Porovnanie tematicky a zánrovo roznorodych textov, ústnych aj písanych, na základe daného hodnotiaceho kritéria
- Rozbor literárného textu, rozpoznanie zánru, jeho struktúry a literárného stylu

- Ukázka literárnych diel/textov z roznych casovych období s poukázaním na vystiznú dobrú charakteristiku zivota v citovej, mravnej a spolocenskej oblasti
- Rozpoznanie a stylizácia informácií, ktoré poukazujú na osobitosti zivotného stylu a kultúrne zvyklosti

2. Tvorba textu v ústnej aj písomnej podobe
- Formulácia a vyjadrenie kritického, subjektívne ladeného názoru v súvislosti s ústnym ci písanym textom rozlicnej témy a zánru
- Samostatná tvorba zánrovo a tematicky roznorodych textov (poviedka, opis, charakteristika, hodnotenie, prednáska) v ústnej aj písomnej podobe, vyuzijúc poznatky stylistickej techniky a zánrov
- Informácia stylisticky vyhovujúca ciel'u a predmetu ústneho a písomného prejavu, vyuzívanie normy hovorového jazyka, zodpovedajúci pravopis, usporiadané a kultivované písmo
- Úradné texty (napr. list, zivotopis, dotazník, prihláska do konkurzu) a dodrzanie ich obsahovych noriem, resp. správne pouzitie
- Schopnost' podania informácie (napr. objasnenie, oznámenie) vo forme vyhovujúcej danej situácii
- Zozbieranie, skoncipovanie a rozvinutie argumentov a protiargumentov v súvislosti s precítanym textom, literárnym dielom
- Vhodné pouzitie rozmanitych komunikacnych stratégií pri dodrziavaní fonetickych, gramatickych a pravopisnych noriem slovenského jazyka
- Schopnost' sebareflexie a opravy
- Schopnost' viest' kultúrny dialóg zalozeny na vzájomnej úcte, berúc ohl'ad na názory partnera
- Referát, vyzdvihujúci podstatu precítaného alebo pocutého textu, kultivovany písany príp. ústny prejav

B) JAZYKOVÉ A LITERÁRNE SKÚSENOSTI, ZRUCNOSTI

STREDNY A VYSSÍ STUPEN

1. Jazykové schopnosti
- Spol'ahlivé poznanie a korektné pouzívanie systému a pravidiel slovenského jazyka v ústnej a písomnej forme
- Prehl'ad o povode slovenského jazyka, vyvine spisovnej slovenciny, postavení a jazykovej príbuznosti v rámci, svetovych jazykov
- Prehl'ad o slovenskych náreciach, vrátane tunajsích nárecí
- Poznanie resp. vyuzitie poznatkov o vyznamovych a stylistickych odtienoch slov, s dorazom na najfrekventovanejsiu slovnú zásobu
- Zbehlost' v gramatike slovenského jazyka (fonetika, morfológia, syntax), rozpoznanie súvislostí
- Poznanie a pouzívanie slovenskej jazykovednej terminológie

2. Literárne poznatky
- Spol'ahlivé a korektné pouzívanie spoznanych literárnovednych termínov, poznanie pojmovych prostriedkov krásnej literatúry
- Chronologické poznatky, zaradenie diela do daného obdobia
- Zaradenie jednotlivych diel slovenskej literatúry do svetového resp. slovensko-mad'arského kontextu
- Predstavenie celozivotného diela na základe osvojenych poznatkov, dolezitejsie fakty zivota, vzt'ahy medzi jednotlivymi dielami
- Rozpoznanie, pochopenie a predstavenie toho, ako slovenská literatúra obsahuje a vyjadruje skúsenosti, zázitky, myslienky a spolocenskú morálku l'udí roznych období
- Pochopenie, rozbor a predstavenie literárneho diela na základe daného hl'adiska

C) PODROBNÉ OBSAHOVÉ POZIADAVKY

STREDNY A VYSSÍ STUPEN

Tematické okruhy stredného a vyssieho stupna sa v podstate nelísia, ale prístup k jednotlivym témam je rozdielny. Zatial', co na vyssom stupni je sposob priblízenia témy vseobecny, komplexny a abstraktny, na strednom stupni ide o jednoduchsí, konkrétny a subjektívny prístup.

Vyssí stupen popri jazykovych zrucnostiach predpokladá istotu v pouzívaní jazykovych schopností pri prijímaní a interpretácii jazykovych a literárnych znalostí.

Slovensky jazyk a komunikácia

1.1. Znalosti o jazyku

POZNATKY	POZIADAVKY
Fonetika slovenského jazyka	- Artikulovaná, cistá vyslovnost', správna a korektná intonácia reci - Nech rozpozná a vedome obchádza vplyv mad'arskej interferencie (vyslovnost' a, e, h - ch a dlzky samohlások) - Poznanie a dodrziavanie pravidiel znelostnej asimilácie, korektné dodrziavanie neutralizácie
Morfológia	- Nech pozná a pouzíva dolezitejsie termíny slovenskej gramatiky - Nech má dokladné poznatky o slovenskych ohybnych a neohybnych slovnych druhoch a nech ich vie spol'ahlivo pouzívat' v ústnom aj písomnom prejave - Nech pozná a spol'ahlivo pouzíva pravopisné a interpunkcné pravidlá slovenského jazyka - Nech pozná a vedome pouzíva slovesné väzby odlisujúce sa od mad'arského jazyka, s ohl'adom na frekventovanú slovnú zásobu
Syntax	- Nech dokáze rozpoznat' casti vety - Nech pozná úlohy vetnych clenov - Nech je schopny vytvárat' pomocou vhodnych spojok súvetia - Nech dokáze vhodnymi sposobmi transformovat' vetné konstrukcie
Slovná zásoba	- Nech pozná a správne pouzíva pravidlá tvorby slov v slovencine a dokáze tieto znalosti mnohostranne vyuzit' vo svojej reci - Nech je zbehly v pouzívaní jedno, dvojjazycnych a pravopisnych slovníkov, ako aj synonymickych a frazeologickych slovníkov - Nech dokáze v texte rozoznat' viacvyznamové, príbuzné a vyznamovo protikladné slová, rozdiely medzi jednotlivymi vyznammi a musí ich vediet' vhodne pouzívat' - Nech dokáze rozpoznat frazeologizmy v ústnom aj písanom jazyku, pozná ich

	vyznam a moznosti pouzitia
Dejiny slovenského jazyka	- Nech pozná najdolezitejsie etapy vyvinu spisovnej slovenciny - Nech je informovany o Slovákmi pouzívanych spisovnych jazykoch - Nech má prehl'ad o troch hlavnych nárecovych skupinách slovenciny vrátane tunajsích slovenskych nárecí, s vymenovaním ich niektorych osobitostí - Nech vie, do ktorej jazykovej rodiny a skupiny patrí slovensky jazyk

1.2. Komunikácia/pouzitie jazyka

POZNATKY	POZIADAVKY
Text/Styl	- Nech je jeho jazykovy prejav správny a stylisticky vyberavy pri vhodnom vyuzití morfologickych a syntaktickych poznatkov - Nech má základné poznatky zo stylistiky, nech ich vie vo svojom ústnom a písomnom jazykovom prejave vhodne pouzívat' - Nech pri pouzívaní slovenského jazyka rozpozná a vhodne uplatnuje slová cudzieho povodu - Nech pozná rozdiel medzi písanou a ústnou formou jazyka a nech ich vie vhodne pouzívat' - Nech rozpozná v texte nárecové prvky a nech dokáze posúdit' ich stylistickú hodnotu - Nech rozpozná vyznam a vplyv slovenskych castíc a dokáze ich pouzívat' - Nech rozpozná vyznamové rozdiely v kontextoch - Nech dokáze rozpoznat' rozne vyjadrovacie formy a funkcie súvislej reci a vie ich pouzívat - Nech chápe a pokúsi sa správne pouzit' modálny vyznam slovies s ohl'adom na situáciu a zámer (napr. predpoklad, dodrzanie odstupu, neistota, istota) - Nech pozná a správne pouzíva zdvorilostné frázy slovenciny s ohl'adom na situáciu a zámer - Nech je schopny zacat', zapojit' sa a viest' kultivovany rozhovor s dodrziavaním noriem konverzácie

1.3. Tematické okruhy

Texty vyskytujúce sa na ústnej a písomnej maturitnej skúske zo slovenského jazyka a komunikácie postavené na tychto textoch, sú priradené k nasledovnym tematickym okruhom:

Medzil'udské vzt'ahy
Zivotospráva
Skola a vzdelávanie
Príroda a prostredie
Svet umenia
Nase korene
Pohl'ady do budúcnosti
Cestovanie, turistika
Kazdodenny zivot
Sport a vol'ny cas

1.4. Pojmy

- Hláskoslovie: hlásky; znelé, neznelé, zvucné spoluhlásky, samohlásky, slabikotvorné spoluhlásky, slabikotvorné spoluhlásky, dvojhlásky, slabika, dlzka slabiky, rytmicky zákon

- Ohybné slovné druhy:

slovesá, cinnostné a stavové slovesá, predmetové, bezpredmetové slovesá, plnovyznamové a pomocné slovesá, zvratné slovesá, slovesny vid, slovesné tvary: prítomník, rozkazovací sposob, prechodník, cinné prícastie minulé, trpné prícastie,
slovesny cas: prítomny, minuly, budúci cas; sposob: oznamovací, podmienovací; slovesná väzba

podstatné mená:
konkrétne, abstraktné podstatné mená sklonovanie podstatnych mien, vzory podstatnych mien, pád, císlo podstatnych mien

prídavné mená
sklonovanie prídavnych mien, sklonovacie vzory prídavnych mien, akostné a privlastnovacie prídavné mená, stupnovanie prídavnych mien: pozitív, komparatív, superlatív

zámená
sklonovanie zámien, druhy zámien: osobné, privlastnovacie, ukazovacie, opytovacie, vymedzovacie a neurcité zámená

císlovky: sklonovanie císloviek, základné, radové, druhové, násobné císlovky, zlomky

- Neohybné slovné druhy

príslovky, príslovky miesta, casu, sposobu, príciny, miery, stupnovanie prísloviek

predlozky, prvotné a druhotné predlozky

spojky, prirad'ovacie a podrad'ovacie spojky

castice

- Skladba druhy viet podl'a obsahu: oznamovacie, opytovacie, ziadacie a zvolacie vety, kladné a záporné vety, gramatické usporiadanie vety; sklady: urcovací sklad, prisudzovací sklad, prirad'ovací sklad; spájanie
  vetnych clenov do skladu: zhoda, väzba, primkynanie
  vetné cleny: hlavné vetné cleny: podmet, prísudok, rozvíjacie vetné cleny: predmet, prívlastok, doplnok, príslovkové urcenie

- Vyvin slovnej zásoby
  Neologizmy, archaizmy, cudzie slová

- Slovenské nárecia
  Tri vel'ké skupiny slovenskych nárecí, slovenské nárecia v Mad'arsku

1.5. Poziadavky zo slovenskej literatúry

Autori, diela

Proglas
Moravsko - panónske legendy (úryvky)
Ján Kollár: Slávy dcera (úryvky)
Ján Holly: Svätopluk (úryvky)
L'udovít Stúr: Rozzehnání
  Rec na uhorskom sneme 21. dec. 1847
Andrej Sládkovic: Marína (úryvky)
  Detvan (úryvky)
  Nehante l'ud moj
Janko Král': Orol vták
  Krajinská piesen
  Jarná piesen
  Zakliata panna vo Váhu a divny Janko
  Kvet
Ján Botto: Zltá l'alia
  Margita a Besná
  Smrt' Jánosíkova (úryvky)
  Lucijny stolcek
Svetozár Hurban Vajansky: Na Basnárovom kopci
  Od Silvestra do Troch král'ov
Pavol Országh - Hviezdoslav:
  Priadka
  K l'udu
  Krvavé sonety (úryvky)
  Hájnikova zena (úryvky)

Martin Kukucín: Rysavá jalovica
Ked' bácik z Chochol'ova umrie
Mladé letá
Dom v stráni
Jozef Gregor-Tajovsky:
Do konca, Maco Mliec, Mamka Postková, Horky chlieb
Bozena Slancíková-Timrava:
Tapákovci
Hrdinovia
Ivan Krasko: Selest hory
Topole
Vesper dominicae
Zivot
Otcova rol'a
Ivan Gall:
Ján Smrek: Neslychané
Triumf
Emil Boleslav Lukác: Taedium urbis
Pokoj zemi tejto
Rudolf Dilong:
Ján Hrusovsky: Muz s protézou
Janko Jesensky: Slnecny kúpel', Pani Rafiková
Demokrati (úryvky)
Jozef Cíger - Hronsky: Jozef Mak
Milo Urban: Za Vysnym mlynom
Zivy bic
Margita Figuli: Tri gastanové kone
Frantisek Svantner: Malka
Dominik Tatarka: Démon súhlasu (úryvky)
Panna zázracnica (úryvky)
Milan Rúfus:

Diela slovenskych autorov zijúcich v Mad'arsku
(vol'ny vyber básní a poviedok)

Vybrané diela sa mozu rozsírit' o slobodne zvolenych autorov a ich tvorbu, mozu vsak byt' zaradení iba v literárnych otázkach ústnej skúsky.

1.5.1. Obdobia: Staroslovienske tradície v slovenskej literatúre, literatúra stredoveku, baroková literatúra, osvietenská literatúra, slovensky klasicizmus, romantizmus, literatúra stúrovskej skoly, symbolizmus, neosymbolizmus, vitalizmus, próza 20. a 30.

rokov, naturizmus, povojnové obdobie.

- Poznanie hlavnych charakteristickych znakov daného obdobia
- Rozpoznanie metód zobrazovania v dielach krásnej literatúry

1.5.2. Témy, motívy: Porovnanie diel podobnej tematiky a motívov, ktoré vznikli v rozlicnych obdobiach (napr. láska k vlasti, láska, zobrazenie dediny, zivotné pocity, atd'.)

1.5.3. Zánre: Porovnanie spolocnych a odlisnych prvkov v dielach rovnakého zánru vytvorenych v rozlicnych obdobiach (napr. balada, poviedka).
Rozpoznanie formálnych prvkov epiky, lyriky a drámy a rozlísenie diel na tomto základe.

1.5.4. Pojmy:

literárna komunikácia
faktickost' a fikcia v texte
jazyková struktúra textu
estetická funkcia textu
tragickost', komickost'
téma, dej, dejová línia
monológ, dialóg
rozprávac, postava
kompozícia, konflikt
metafora, prirovnanie, epiteton, personifikácia, metonymia,
synekdocha, hyperbola, aliterácia
symbol
rym, rytmus, refrén, vers
literárne druhy
lyrické, epické, dramatické zánre
sonet, elégia, epigram, balada,
piesen, l'udová piesen
lyrizovaná próza/naturizmus
epos, historická piesen, legenda,
anekdota, rozprávka, povest', novela,
poviedka, román
dráma

II. OPIS SKÚŠKY

Časti skúšky

Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
240 minút	15 minút	240 minút	20 minút
100 bodov	50 bodov	100 bodov	50 bodov

Povolené pomôcky

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Zabezpečuje maturant	K II. úlohe (tvorenie textu) slovník slovenského pravopisu, jednojazyčný a dvojjazyčný slovník, respektíve antológia slovenskej literatúry	žiadne	Slovník slovenského pravopisu, jednojazyčný a dvojjazyčný slovník, respektíve antológia slovenskej literatúry	žiadne
Zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky	žiadne	Antológia slovenskej literatúry alebo iné tlačené, respektíve elektronické pomôcky súvisiace so zadanými úlohami	žiadne	Antológia slovenskej literatúry alebo iné tlačené, respektíve elektronické pomôcky súvisiace so zadanými úlohami

Uverejnené materiály

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Materiál	žiadne	názvy otázok	žiadne	názvy otázok
Kedy?	žiadne	podľa právnych predpisov	žiadne	podľa právnych predpisov

SKÚŠKA STREDNÉHO STUPŇA

Štruktúra skúšky

Písomná skúška 240 minút		Ústna skúška 15 minút	
I. Úloha na pochopenie textu 60 minút	II. Úloha na tvorenie textu 180 minút	Vypracovanie jazykovej podotázky	Vypracovanie literárnej podotázky
30 bodov	70 bodov	50 bodov	

Písomná skúška

Všeobecné pravidlá

Na písomnej skúške musí maturant vyriešiť ústredne stanovené a vydané úlohy. Najprv vypracuje I. úlohu a po 60 minútach ju odovzdá dozorom poverenému profesorovi. Potom budú vydané zadania II. úlohy a maturant ich môže začať riešiť.

Obsahová štruktúra skúšky

Písomná skúška je založená na podrobných požiadavkách maturitnej skúšky zo slovenského jazyka a literatúry. Vyžaduje sa na nej pochopenie textu, respektíve samostatná tvorba textu. Obsahom písomnej skúšky je teda úloha na pochopenie textu a tri úlohy na tvorenie textu, z ktorých si maturant zvolí a vypracuje jednu.

Obsahové a formálne parametre písomných úloh

Úloha (test) na pochopenie textu

Text úlohy tvorí spravidla esej, štúdia napísaná so vzdelávacím cieľom alebo publicistické dielo (prípadne iba úryvok z neho) s rozsahom 500 - 700 slov. Riešením jednotlivých úloh testu môže byť vypracovanie krátkej odpovede, výber z daných možností, respektíve nahradenie určitých výrazov z textu inými slovami alebo ich opisom.

Otázky týkajúce sa pochopenia textu môžu byť zamerané na:

- identifikáciu faktov, údajov, zistení, argumentov a postojov z daného textu
- vzťah názvu a obsahu textu
- postoj autora
- vysvetlenie určitých pojmov (výrazov) z textu
- gramatické, štylistické znaky textu a na ich funkciu v texte
- zhrnutie, zostručnenie určitých častí (odsekov) textu

Úloha na tvorenie textu

Maturant si vyberie jedno z troch zadaní úloh na tvorenie textu rozličného typu a témy. Rozsah vypracovania zvolenej úlohy je minimálne 500 slov. Ak riešenie úlohy predpokladá znalosť konkrétneho diela, toto dielo smie byť iba jedno z povinných literárnych diel z „kánonu".

Úlohy sú nasledovné:

- Predstavenie literárneho diela (napr. báseň, kratší prozaický útvar) podľa zadaného hľadiska. Úloha zahŕňa pochopenie zdôraznených (vyzdvihnutých) hľadísk.
- Predstavenie aktuálneho javu, ľudského, spoločenského problému na základe porovnávacej analýzy dvoch, troch literárnych diel podľa vlastného výberu. Stanovenie úlohy obsahuje požiadavku voľnej interpretácie literárnych diel a vyjadrenie vlastnej mienky o danom probléme v súčasnosti.
- Zaujatie postoja v súvislosti s aktuálnym javom. Podkladom môže byť napr. autentický text, publicistické dielo, alebo aj krátky, výstižný citát. Úlohou je vytvorenie niektorého praktického písomného prejavu v súvislosti so zadaným problémom.

Aspoň jedna z úloh sa musí viazať k slovenskej národnosti.

Hodnotenie

Úloha na pochopenie textu

Za vyriešenie úlohy na pochopenie textu možno udeliť maximálne 30 bodov. Riešenie testu je hodnotené podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné riešenia jednotlivých úloh, hodnotu očakávanej odpovede vyjadrenú v bodoch, respektíve možnosť prípadných čiastkových bodov. Pri hodnotení riešení úloh na pochopenie textu sa jazykové chyby neberú do úvahy. Získané body za jednotlivé úlohy, ako aj celkový počet bodov za pochopenie textu zapíše opravujúci do písomnej práce.

Úloha na tvorenie textu

Zvolená a vypracovaná téma je hodnotená podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje všeobecné kritériá hodnotenia nezávisle od témy.

Počet bodov stanovený na základe vyše uvedených všeobecných kritérií a odporúčaní na prideľovanie bodov z príručky na opravu a hodnotenie je klasifikáciou kompozície, štruktúry, obsahovej a jazykovej kvality písomnej práce maturanta.

Bodové ohodnotenie úlohy na tvorenie textu

Za vyriešenie úlohy na tvorenie textu možno udeliť maximálne 70 bodov, ktoré sú rozdelené nasledovne:

- kvalita obsahu	30 bodov
- štruktúra, kompozícia, štýl	10 bodov
- kvalita jazykového prejavu	30 bodov

Všeobecné kritériá hodnotenia úlohy na tvorenie textu:

Kritériá hodnotenia kvality obsahu:
- dôkladné poznanie zadaného alebo zvoleného diela, vytvorenie kultúrnohistorických súvislostí
- pochopenie témy, v úlohách podložených textom správne odkazy na text
- jazykové a literárne vzdelanie, rozhľad, schopnosť citlivo riešiť problémy
- vecnosť
- samostatné riešenie problémov, osobný postoj
- vyzdvihnutie podstaty, schopnosť syntetizovať
- informovanosť, vnímavosť v oblasti spoločenských problémov, kultivovaný spôsob myslenia
- kvalita argumentácie, odôvodňovanie postojov

Kritériá hodnotenia štruktúry, kompozície, štýlu:
- prvky žiadaného žánru

- jednotný prejav, rovnomerná kompozícia
- členenie
- plynulý, pútavý štýl, ktorý zodpovedá úlohe
- dodržanie daného rozsahu

Kritériá hodnotenia kvality jazykového prejavu:
- bezpečná znalosť hovorového jazyka
- adekvátna a pestrá slovná zásoba, štýl zodpovedajúci úlohe a komunikačným situáciám
- jasný, vynachádzavý, pútavý prejav
- plynulé, zrozumiteľné tvorenie viet a textu
- čitateľné písmo, úhľadný písomný prejav

Ústredne vypracovaná príručka na opravu a hodnotenie obsahuje rozdelenie bodov za obsah, kompozíciu a jazykovú kvalitu písomnej práce. Taktiež obsahuje stručne sformulované možné, očakávané (teda nie vypracované) riešenia jednotlivých úloh.. Všetky správne riešenia, teda aj tie, ktoré nie sú uvedené v očakávaných riešeniach, sú prijateľné. Počet bodov stanovený na základe kritérií uvedených v príručke na opravu a hodnotenie a odporúčaní na prideľovanie bodov z príručky na opravu a hodnotenie je klasifikáciou obsahovej kvality, kompozície, štruktúry a jazykovej kvality písomnej práce maturanta.

Výsledný počet bodov za obsahovú kvalitu, kompozíciu, respektíve za jazykovú kvalitu zapíše opravujúci do tabuľky na poslednej strane maturitnej písomnej práce.

Ústna skúška

Maturitné otázky stredného stupňa zostavuje inštitúcia, ktorá je poverená organizáciou maturitnej skúšky

Obsahová štruktúra skúšky

Na ústnej skúške rieši maturant jednu jazykovú a jednu literárnu otázku. Súbor otázok tvorí 20 jazykových a 20 literárnych podotázok. Za zostavenie súboru otázok je zodpovedný odborný profesor.

Pri zostavovaní otázok treba postupovať podľa tém podrobných požiadaviek zo slovenského jazyka a literatúry.

Obsahové a formálne parametre súboru ústnych otázok

Otázky majú byť zostavené tak, aby úlohy jednotlivých otázok - so zreteľom na osobitnosti jednotlivých tém - boli približne rovnako obtiažne a aby sa maturanti boli schopní v danom časom intervale úspešne pripraviť a otázky vypracovať.

Súbor podotázok z jazyka

Počas skúšky sa hodnotí miera a kvalita ústneho vyjadrovania sa maturantov (transakcia a interakcia), čo je súčasťou receptívnych a produktívnych schopností (porozumenie a schopnosť hovoriť). Maturanti majú byť schopní samostatného rozboru danej témy ako aj všestranne aktívnej komunikácie.

Na ústnu skúšku pripraví odborný profesor 20 podotázok. Každá podotázka sa skladá z textu v rozsahu približne 200 - 250 slov a z úloh súvisiacich s textom (jazyková transformácia, lexikálne, štylistické úlohy, atď.). 25% textov jazykových podotázok sa musí viazať k jazyku, zvykom, tradíciám, kultúre, menšinovej politike, atď. Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Súbor podotázok z literatúry

Na ústnu skúšku pripraví odborný profesor 20 podotázok. Každá podotázka sa skladá z dvoch úloh, z ktorých si maturant zvolí jednu.

Podotázky sa viažu buď k celému dielu alebo k časti diela uvedeného v podrobných požiadavkách zo slovenského jazyka a literatúry a maturant ich má podľa zadaných úloh samostatne vyriešiť. Aspoň dve podotázky musia obsahovať úlohy súvisiace s literatúrou Slovákov žijúcich Maďarsku. Skúšajúci profesor môže položiť maturantovi doplňujúce otázky, ktoré sa viažu k téme.

Hodnotenie

Maximálny počet bodov, ktorý maturant môže na ústnej skúške dosiahnuť je 50 bodov. Riešenie úlohy zo slovenského jazyka a zo slovenskej literatúry je hodnotené spoločne a prebieha podľa nasledujúcich všeobecných kritérií hodnotenia:

OBSAH 25 bodov	Interpretácia 25 bodov
- Orientácia v literatúre, gramatike, znalosť kultúrneho pozadia	- Jasná, členená tvorba viet a celého textu
- Odborné vedomosti	- Zdôraznenie podstaty
- Bohatstvo myšlienok	- Logická argumentácia
- Systematizácia	- Používanie správnych (vhodných) výrazov
	- Zrozumiteľnosť

ÚSTNY PREJAV (JAZYK A LITERATÚRA SPOLOČNE)

50 bodov

OBSAH

Maximálny počet bodov: 25 bodov

Výkonnostná oblasť: 25 - 20 bodov

Maturant počas riešenia úlohy - samostatným formulovaním myšlienok, nachádzaním súvislostí, presvedčivým vyjadrením tvrdení - dokazuje, že pochopil danú tému a dobre ju pozná. Zoštylizuje aj vlastný názor na danú otázku. Jazykové, literárne vedomosti je schopný presvedčivo použiť, tvrdenia podopiera relevantnými príkladmi. Vo všetkých podstatných elementoch úlohy je presvedčivý.

Výkonnostná oblasť: 19 - 10 bodov

Maturant rieši úlohu v podstate samostatne, jeho najdôležitejšie tvrdenia sú v podstate výstižné. Vo vyjadrení témy sa usiluje o systematizáciu, ale v niektorých obsahových prvkoch je neistý, prípadne má medzery. Odpoveď odzrkadľuje, aký názor má maturant na tému otázky. Zriedka sa v odpovedi objaví určitá povrchnosť, prílišné zovšeobecňovanie, irelevantné vysvetlenie.

Výkonnostná oblasť: 9 - 0 bodov

Maturant tému otázky síce nepozná dostatočne, ale disponuje určitými neucelenými vedomosťami o súvislostiach, faktoch, dielach a pojmoch, ktoré sú potrebné k riešeniu úlohy. K úspešnej odpovedi je potrebná pomoc skúšajúceho.

INTERPRETÁCIA

Maximálny počet bodov: 25 bodov

Výkonnostná oblasť: 25 - 20 bodov

Prednes odpovede je samostatný, priebežný, zrozumiteľný. Myšlienkový postup odpovede je systematický, prehľadný. Štruktúra argumentov, vysvetlení je presvedčivá, maturant nevyužíva nepodstatné prvky, neprechádza k nedôležitým odchýlkam. Používa presné pojmy a výrazy, má bohatú slovnú zásobu, ktorá odpovedá téme úlohy a jazykovému a štylistickému prejavu pri skúške.

Výkonnostná oblasť: 19 - 10 bodov

Vypracovanie otázky, systematizácia obsahových prvkov, myšlienkový postup je v podstate prehľadný. V interpretácii sa niekedy objavuje neistota, nepresvedčivosť. Používanie pojmov a výrazov, slovná zásoba síce odpovedá téme úlohy, ale niekedy sa v odpovedi objavujú menšie jazykové chyby, štylistické alebo kompozičné nedostatky.

Výkonnostná oblasť: 9 - 0 bodov

Myšlienkový postup nie je jasný, alebo nie je dostatočne jasný. Odpoveď nie je dostatočne plynulá, argumentácia je neistá, nie vždy prijateľná. Jazykové a štylistické vyjadrovacie prostriedky maturanta nie sú primerane náročné *(napr. neistota pri tvorení viet, chudobná slovná zásoba...).*

SKÚŠKA VYŠŠIEHO STUPŇA

Štruktúra skúšky

Písomná skúška 240 minút		Ústna skúška 20 minút	
Jazykovo-literárny test	Úlohy na tvorenie textu	Vypracovanie jazykovej podotázky	Vypracovanie literárnej podotázky
30 bodov	70 bodov	50 bodov	

Písomná skúška

Na písomnej skúške musí maturant vyriešiť ústredne vypracované a stanovené úlohy. Čas, ktorý má k dispozícii na riešenie úloh si môže samostatne rozdeliť a samostatne si môže stanoviť aj poradie, v ktorom bude úlohy riešiť.

Obsahová štruktúra skúšky

Písomná skúška sa skladá z jazykovo-literárneho testu a troch rôznych úloh na tvorenie textu.

Obsahové a formálne parametre písomných úloh

Jazykovo-literárny test

Jazykovo-literárny test sa viaže k nejakému dielu (lyrickému, prozaickému dielu, respektíve k úryvku z diela, eseji, náukovej próze respektíve k úryvku z nej, k dráme alebo k úryvku z drámy).

Test sa sústreďuje:

- na používanie jazykových a literárnych poznatkov, na znalosť, stotožňovanie pojmov, prípadne na ich definíciu;
- odhalenie rôznych historických, žánrových, tematických, motivických súvislostí;

- ďalej obsahuje otázky orientované na jazykové, gramatické, rétorické, štylistické a pravopisné parametre rozoberaného textu.

Úlohy na tvorenie textu

Súbor úloh na tvorenie textu tvoria tri texty na rôznu tému a rôzneho žánru.

Úlohy sú nasledovné:

- Predstavenie literárneho diela podľa zadaného hľadiska
- Postoj k aktuálnym otázkam (argumentácia)
- Praktická písomnosť

Aspoň jedna z úloh sa musí viazať k slovenskej národnosti: to znamená alebo podkladový text z jazykovo-literárneho testu má byť dielo z literatúry Slovákov žijúcich v Maďarsku, alebo zadanie niektorého z troch žánrových textov má mať takúto tému.

Všetky úlohy môžu mať za podklad text alebo môžu byť bez podkladového textu.

Hodnotenie

Jazykovo-literárny test

Hodnotenie jazykovo-literárneho testu prebieha podľa ústredne vypracovanej príručky na opravu a hodnotenie. Maximálny počet bodov, ktorý možno za test udeliť je 30 bodov. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné riešenia jednotlivých úloh, hodnotu očakávanej odpovede vyjadrenú v bodoch, respektíve možnosť prípadných čiastkových bodov. Získané body za jednotlivé úlohy, ako aj celkový počet bodov za vyriešenie testu zapíše opravujúci profesor do písomnej práce.

Úlohy na tvorenie textu

- Predstavenie literárneho diela podľa zadaného hľadiska, rozsah minimálne 300 slov (25 bodov)
- Postoj k aktuálnym otázkam (argumentácia), rozsah minimálne 200 slov (15 bodov)

Praktická písomnosť (*napr. úvodný prejav pred diskusiou, príhovor, žiadosť*) so stanovením adresáta, prípadne komunikačnej situácie alebo žánru, rozsah minimálne 100 slov (10 bodov)

Všeobecné kritériá hodnotenia úloh na tvorenie textu:

Kritériá hodnotenia kvality obsahu:

- dôkladné poznanie zadaného alebo zvoleného diela, vytvorenie kultúrnohistorických súvislostí
- pochopenie témy, v úlohách podložených textom správne odkazy na text
- jazykové a literárne vzdelanie, rozhľad, schopnosť citlivo riešiť problémy
- vecnosť
- samostatné riešenie problémov, osobný postoj
- vyzdvihnutie podstaty, schopnosť syntetizovať
- informovanosť, vnímavosť v oblasti spoločenských problémov, kultivovaný spôsob myslenia
- kvalita argumentácie, odôvodňovanie postojov

Kritériá hodnotenia štruktúry, kompozície, štýlu:

- prvky žiadaného žánru
- jednotný prejav, rovnomerná kompozícia
- členenie

- plynulý, pútavý štýl, ktorý zodpovedá úlohe
- dodržanie daného rozsahu

Kritériá hodnotenia kvality jazykového prejavu:
- bezpečná znalosť hovorového jazyka
- adekvátna a pestrá slovná zásoba, štýl zodpovedajúci úlohe a komunikačným situáciám
- jasný, vynachádzavý, pútavý prejav
- plynulé, zrozumiteľné tvorenie viet a textu
- čitateľné písmo, úhľadný písomný prejav

Správnosť jazykového prejavu je hodnotená pre všetky tri úlohy na tvorenie textu spoločne, maximálne možno udeliť 20 bodov.

Ústredne vypracovaná príručka na opravu a hodnotenie obsahuje výkonnostné oblasti udeliteľných bodov za obsahovú stránku, kompozíciu a kvalitu jazykového prejavu. Obsahuje aj stručne sformulované očakávané (teda nie vypracované) obsahové prvky riešení jednotlivých úloh. Všetky správne riešenia, teda aj tie, ktoré sa odlišujú od očakávaných riešení, sú prijateľné. Hodnotenie výkonu maturanta nesmie byť ovplyvnené ani vtedy, ak sa osobný postoj hodnotiacich odlišuje od všeobecne uznávaného postoja k problému, otázke riešenej v úlohe, ani vtedy, ak sa odlišuje od všeobecne uznávaného postoja postoj maturanta.

Počet bodov stanovený na základe kritérií uvedených v príručke na opravu a hodnotenie a odporúčaní na prideľovanie bodov z príručky na opravu a hodnotenie je klasifikáciou obsahovej kvality, kompozície, štruktúry a jazykovej kvality písomnej práce maturanta.

Ústna skúška

Všeobecné pravidlá

Ústna skúška vyššieho stupňa prebieha podľa ústredne vypracovaných otázok. V súvislosti so súborom ústnych otázok sa uverejňuje nasledujúce: názvy jednotlivých otázok z literatúry a z jazyka. Úlohy k jednotlivým otázkam nie sú verejné.

Obsahová štruktúra skúšky

Na ústnej skúške rieši maturant jednu jazykovú a jednu literárnu otázku. Súbor otázok tvorí aspoň 20 jazykových a 20 literárnych podotázok. Pri zostavovaní otázok treba postupovať podľa tém podrobných požiadaviek zo slovenského jazyka a literatúry.

Obsahové a formálne parametre súboru ústnych otázok

Otázky majú byť zostavené tak, aby úlohy jednotlivých otázok - so zreteľom na osobitosti jednotlivých tém - boli približne rovnako obtiažne a aby sa maturanti boli schopní v danom časom intervale úspešne pripraviť a otázky vypracovať.

Súbor podotázok z jazyka

Počas skúšky sa hodnotí miera a kvalita ústneho vyjadrovania sa maturantov (transakcia a interakcia), čo je súčasťou receptívnych a produktívnych schopností (porozumenie a schopnosť hovoriť). Maturanti majú byť schopní na samostatný rozbor danej témy ako aj na všestranne aktívnu komunikáciu.

Na ústnu skúšku treba pripraviť 20 podotázok. Každá podotázka sa skladá z textu v rozsahu približne 250 - 300 slov a z úloh súvisiacich s textom (jazyková transformácia, lexikálne, štylistické úlohy, atď. 25% textov jazykových podotázok sa musí viazať k jazyku, zvykom, tradíciám, kultúre, menšinovej politike, atď. Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Súbor podotázok z literatúry

Na ústnu skúšku treba pripraviť 20 podotázok. Každá podotázka sa skladá z dvoch úloh, z ktorých si maturant zvolí jednu.

Podotázky sa viažu buď k celému dielu alebo k časti diela uvedeného v podrobných požiadavkách zo slovenského jazyka a literatúry a maturant ich má podľa zadaných úloh samostatne vyriešiť. Aspoň dve podotázky musia obsahovať úlohy súvisiace s literatúrou Slovákov žijúcich Maďarsku.

Hodnotenie

Maximálny počet bodov, ktorý maturant môže na ústnej skúške dosiahnuť je 50 bodov. Riešenie úlohy zo slovenského jazyka a zo slovenskej literatúry je hodnotené spoločne a prebieha podľa nasledujúcich všeobecných kritérií hodnotenia:

OBSAH 25 bodov	Interpretácia 25 bodov
- Orientácia v literatúre, gramatike, znalosť kultúrneho pozadia - Odborné vedomosti - Bohatstvo myšlienok - Systematizácia	- Jasná, členená tvorba viet a celého textu - Zdôraznenie podstaty - Logická argumentácia - Používanie správnych (vhodných) výrazov - Zrozumiteľnosť

ÚSTNY PREJAV (JAZYK A LITERATÚRA SPOLOČNE)

50 bodov

OBSAH

Maximálny počet bodov: 25 bodov

Výkonnostná oblasť: 25 - 20 bodov

Maturant počas riešenia úlohy - samostatným formulovaním myšlienok, nachádzaním súvislostí, presvedčivým vyjadrením tvrdení - dokazuje, že pochopil danú tému a dobre ju pozná. Zoštylizuje aj vlastný názor na danú otázku. Jazykové, literárne vedomosti je schopný presvedčivo použiť, tvrdenia podopiera relevantnými príkladmi. Vo všetkých podstatných elementoch úlohy je presvedčivý.

Výkonnostná oblasť: 19 - 10 bodov

Maturant rieši úlohu v podstate samostatne, jeho najdôležitejšie tvrdenia sú v podstate výstižné. Vo vyjadrení témy sa usiluje o systematizáciu, ale v niektorých obsahových prvkoch je neistý, prípadne má medzery. Odpoveď odzrkadľuje, aký názor má maturant na tému otázky. Zriedka sa v odpovedi objaví určitá povrchnosť, prílišné zovšeobecňovanie, irelevantné vysvetlenie.

Výkonnostná oblasť: 9 - 0 bodov

Maturant tému otázky síce nepozná dostatočne, ale disponuje určitými neucelenými vedomosťami o súvislostiach, faktoch, dielach a pojmoch, ktoré sú potrebné k riešeniu úlohy. K úspešnej odpovedi je potrebná pomoc skúšajúceho.

Interpretácia

Maximálny počet bodov: 25 bodov

Výkonnostná oblasť: 25 - 20 bodov

Prednes odpovede je samostatný, priebežný, zrozumiteľný. Myšlienkový postup odpovede je systematický, prehľadný. Štruktúra argumentov, vysvetlení je presvedčivá, maturant nevyužíva nepodstatné prvky, neprechádza k nedôležitým odchýlkam. Používa presné pojmy a výrazy, má bohatú slovnú zásobu, ktorá odpovedá téme úlohy a jazykovému a štylistickému prejavu pri skúške.

Výkonnostná oblasť: 19 - 10 bodov

Vypracovanie otázky, systematizácia obsahových prvkov, myšlienkový postup je v podstate prehľadný. V interpretácii sa niekedy objavuje neistota, nepresvedčivosť. Používanie pojmov a výrazov, slovná zásoba síce odpovedá téme úlohy, ale niekedy sa v odpovedi objavujú menšie jazykové chyby, štylistické alebo kompozičné nedostatky.

Výkonnostná oblasť: 9 - 0 bodov

Myšlienkový postup nie je jasný, alebo nie je dostatočne jasný. Odpoveď nie je dostatočne plynulá, argumentácia je neistá, nie vždy prijateľná. Jazykové a štylistické vyjadrovacie prostriedky maturanta nie sú primerane náročné *(napr. neistota pri tvorení viet, chudobná slovná zásoba...).*

SZLOVÉN NÉPISMERET

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Történeti ismeretek

A vizsgázó ismerje a szlovén kisebbség történetének alapvető jellemzőit.
Ismerje Szlovénia történelmének sorsfordulóit.
Tárja fel az anyaország és a hazai kisebbség története közötti összefüggéseket.
Ismerje meg a Kárpát-medence népei együttélésének történeti jellemzőit.

2. Néprajzi ismeretek

A vizsgázó ismerje a szlovén kisebbség tárgyi hagyatékát.
Ismerje a szlovén kisebbség szokásrendszerét, szemléltesse a szokásrendszer változását.
Múzeumokból, néprajzi gyűjteményekből gyűjtsön információkat a szlovén nemzetiség múltbeli és jelenkori életmódjáról, hétköznapjairól, ünnepeiről; szemléltesse a változások okait.
Tárja fel a hagyományok, a szokásrendszer megtartásának jelentőségét a globalizáció korában.
Elemezze a kisebbségi média szerepét a kisebbségi értékek fenntartásában.

3. Földrajzi ismeretek

A vizsgázó ismerje a szlovén kisebbség településterületeit.
Mutassa be a kisebbség - földrajzi környezetből adódó - életviszonyait.
Mutassa be a szlovén kisebbség lakta területek gazdaságföldrajzát, s annak változásait.
Elemezze a gazdasági fejlődés jelenkori alternatíváit.

4. Társadalmi ismeretek
Értelmezze a szlovén kisebbség szociológiai ismérveit.
Mutassa be a különböző közösségi szerveződéseket, a közösségek funkcióját, jelentőségét.
Tárja fel az egyén lehetőségeit a szlovén kisebbséghez tartozás megélésére, kifejezésére.

5. A szlovén kisebbség nyelvével kapcsolatos ismeretek
Ismerje és tárja fel a szlovén kisebbség nyelvi fejlődésére ható tényezőket.
Mutassa be a tájnyelvnek a szlovén közösség identitásának megőrzésében betöltött szerepét.
Mutassa be a magyarországi (Rába-vidéki) nyelv jellemzőit összehasonlítva az anyaországi szlovén nyelv jellemzőivel.
Tárja fel a Rába-vidéki nyelvjárás nyelvváltozatainak főbb különbözőségeit. Ismerje a szlovén kisebbség írásos emlékeit.
Mutasson be egy szabadon választott dokumentumot.

6. A szlovén kisebbség épített környezete
Mutassa be a szlovén kisebbség épített környezetének sajátos jellemzőit.
Ismertesse az épületek formai jellemzőit és funkcionális jegyeit, értelmezze azok egymásra gyakorolt hatását.
Állítson össze projektet a Rába-vidéki szlovének építészeti örökségének megmentésére.

7. A szlovén kisebbség zene- és tánckultúrája
Mutassa be a magyarországi szlovének ének-, zene- és tánckultúráját.
Tárja fel a hazai szlovénség hagyományai és zenéje, tánckultúrája közötti kapcsolatokat.
Ismerje az identitás megőrzésében fontos szerepet játszó kulturális csoportokat.

8. Kisebbségpolitikai ismeretek
A vizsgázó ismertesse a kisebbségpolitikai törvénykezés alakulását, mutassa be hatását a szlovén kisebbségre.
Ismertesse és értékelje a kisebbségi önkormányzat működését.
Mutassa be és értékelje a nemzeti öntudat fenntartását szolgáló programokat.
Tervezzen egy - a kor szórakozási igényeinek megfelelő - hagyományőrző programot.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

1. Történeti ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 A Rába-vidéki szlovénség eredete, megjelenése a Kárpát-medencében	Alapvető ismeretek a Rába-vidéki szlovénség eredetéről. Betelepítésük a 12. sz. során a történelmi Magyarország nyugati határán húzódó Rába és Mura	A szlovénség megjelenése a 6. sz. második felében a Rába és a Dráva közötti területen. Pribina fejedelemsége Alsó Pannóniában (847-861) - Zalavár.

	közötti területekre. A Rába-vidéki szlovénség szerepe a Magyar Királyság társadalmában.	Kocelj fejedelem által Ciril és Metód Meghívása Moráviából. Szerepük a szláv írás, a kereszténység terjesztésében. A 11. sz. végétől a Rába és a Mura közötti terület magyar királyi birtok. 1094-ben állami és egyházi igazgatási keretet kap. Közigazgatásilag Vas-vármegyéhez tartozik. A szlovének lakta vidéket a magyarok Tótságnak hívták.
1.2 A Rába-vidéki szlovénség közösséggé szerveződésének fontosabb állomásai, kapcsolatrendszere	A Rába-vidéki szlovénség közösségi együttélési formáinak, azok változásainak ismerete. A Szentgotthárd környéki szlovén községek létrejötte a 13. és 16. század között. A szlovén népcsoport életmódtörténetének, értékrendszerének ismerete, a változások történetének megítélése és bemutatása. Kisparaszti gazdálkodás, föld nélküli zsellérek - idénymunka a magyarországi majorokban (summások), a későbbiekben németországi munkalehetőség.	1183: A szentgotthárdi apátság megalapítása. A szlovén települések létrehozása (munkaerő). A két nagybirtokhoz tartozás (Batthyány és egyházi) hatása az itt élő szlovének életmódjára, nyelvjárásuk alakulására, gazdasági és szociális fejlődésükre. Török harcok a vidéken. Az 1664-es szentgotthárdi csata eseményeinek ismerete. Az 1867-es kiegyezés negatív hatása a szlovén nemzetiségre, magyarosítási törekvések felerősödése.
1.3 A nemzeti kisebbséggé válás története és alakulása a jelenkorig	A politikai tényezővé válás ismertetése. Az interetnikus kapcsolatok bemutatása, a hatásrendszerek megítélése. A trianoni egyezmény következménye: Murántúl (Slovenska krajina) Jugoszláviához csatolásával egységének megszüntetése. A Magyarországon maradt szlovének „Rába-menti szlovének” (porabski Slovenci) és a „Rába-mente” (Porabje) elnevezése. A Rába-vidéki szlovének tömeges kivándorlása a nagy gazdasági válság idején. Családok kitelepítése az 1950-es évek elején. Kivándorlás 1956-ban.	1918: A magyarországi szlovének nemzeti öntudatra ébredése. Párizsi békekonferencia: a mai Rába-vidéki szlovének önálló történelmi útra lépése. A vidék helytelen magyar elnevezése a „Vendvidék”, lakossága a „vendek”. II. Világháború után: A „Vend-vidék”, „vendek” kifejezés törlése Vas megye Tanácsa által határozatilag 1981-ben.

1.4 Az anyaország története és a hazai szlovén kisebbség sorsfordulói	Összefüggések az anyaország, azon belül is a hazai szlovén kisebbséggel határos terület, Mura-vidék története és a hazai szlovénség története között. A protestantizmus kultúrtörténeti szerepének jelentősége: az első Murán-túli könyvek megjelenése a 18. sz. kezdetén (Murán-túli irodalmi nyelven). Használatuk 1919-ig, ill. még a 20. sz. első évtizedeiben is Jelentőségük a magyarországi szlovének nemzeti öntudatának megőrzésében.	Török támadások a késői középkorban. A protestantizmus egyházi és kultúrtörténeti szerepe. Az osztrák-magyar monarchiához tartozás. 1848 a forradalom éve a szlovéneknél. A nemzetek önállósodási törekvései. Az „Egyesült Szlovénia” programja. A jugoszláv népek függetlenségi törekvései. Jugoszlávia szétesésének okai. A szlovén önállóság kikiáltása. Háború Szlovéniáért. A Szlovén Köztársaság, mint önálló állam, kapcsolatai a Rába-vidékkel.
1.5 A szlovén kisebbség regionális történetének jellemző fejlődési vonulatai	A szlovén kisebbség regionális történetére vonatkozó források. A nemzeti tudat elmélyülése a két világháború között (a Szent Mohor Társulat könyveinek elterjedése - ismerkedés a szlovén irodalmi nyelvvel).	11. sz.: Vasvármegyéhez (tótsági járáshoz) tartozás. 1920 (trianoni békeszerződés) után Szentgotthárd-muraszombati járáshoz, majd a szentgotthárdi járáshoz. Népiskolák létrejötte az ellenreformáció idején, hatásuk a szlovén nemzetiségre. Történelmi események (a két világháború, az 1950-es évek eseményei), hatásuk és azok lecsapódása a szlovén nemzetiség életére. Szentgotthárd iparosításának hatása a hatvanas évek végétől.

2. Néprajzi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A szlovén kisebbség tárgyi kultúrája, hagyatéka	A szlovén kisebbség tárgyi hagyatéka, néhány jellegzetes eszköz bemutatása, elemzése a közösségre jellemző értékek szemszögéből. Pável Ágoston Múzeum (Szentgotthárd) és a Múzeumfalu (Szombathely) jelentősége.	Régi mezőgazdasági eszközök, azok elnevezése és használata. A fazekas- és szövésmesterség, a tökmagsajtolás munkafolyamatai, szerszámai, termékei. Téli elfoglaltságok (kukoricafosztás, tökmagköpesztés, tollfosztás, fonás, kötés, kosárfonás, virágkötés stb.).
2.2 A szlovén kisebbség szokásrendszere	A szlovén kisebbség családhoz, helyi közösséghez, vallásgyakorláshoz	A család egy napjának folyamata régen. Tavaszi szokások (Pünkösd, búcsú).

	kapcsolódó szokásrendszere. Az emberi élet sorsfordulóihoz kapcsolódó szokások: keresztelő, lakodalom, temetés. A naptári év szokásai: karácsony, újév, háromkirályok, húsvét, pünkösd. Néphagyományok: farsangi szokások, kiemelten a rönkhúzás, mint a magyarországi szlovének egyik leglátványosabb dramatikus népszokása.	Lakodalmi szokások. Legfontosabb hétköznapi ételei, ünnepnapok ételei. Régi ételreceptek. Az élő szokások fenntartása (lucázás, betlehemezés, korbácsolás, újévi, húsvéti, téli elfoglaltságok).
2.3 A média és a hagyományápolás	A tárgyi hagyaték és a szokások, közösségi ünnepek megjelenése az írott és elektronikus médiában. Porabje c. újság, Szlovén naptár, Szlovén Rádió. Slovenski utrinki c. szlovén adás a TV1-en.	A média szerepe a szlovén kisebbség hagyományos értékeinek fenntartásában.
2.4 A hagyományápolás szerepe az egyén közösséghez való tartozásának erősítésében	A néprajzi hagyaték: a család, a falu hagyományai régi családi fotók, nagyszülőkkel, falubeli öregekkel való beszélgetés alapján.	Szlovének és más etnikai csoportok (németek, romák) a lakóhelyen. A magyarsággal való együttélésből eredő kölcsönhatások (gazdasági, nyelvi, kulturális).

3. Földrajzi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 A szlovén kisebbség települései hazánkban	A szlovénség hazai településterületei: aprófalvas sajátosság, agyagos dombhátak, magas erdősültség, rét- és gyepterület, savanyú, mészszegény talaj, szerény hozamok.	A településterületek alakulása a történelem során.
3.2 A településföldrajzi viszonyok hatása a szlovén kisebbség életmódjára	A településterületekből adódó életviszonyok. A terület alacsony népességeltartó képessége. Jobbágyi, kisparaszti életmód. Zsellérek, idénymunkások.	A vidék periférikus fekvése, határok (szlovén, osztrák) közé való beékelődés, a „határmentiség” ténye, a határsáv hatásai domborzati viszonyok és ezek hatásai. A települések elhelyezkedése a déli lankákon. Erdővel borított, lakatlan északi lankák. Szórványtelepülések kialakulása Nyugat-Magyarországon szlovén

		hatásra.
3.3 Gazdaságföldrajzi meghatározottságok a szlovén kisebbség életében	A hazai szlovénség gazdasági kapcsolatainak feltárása és értelmezése. Fejlett gazdasági ágazatok a múltban. Gyümölcstermesztés, pálinkafőzés, tökmagolaj-sajtolás, fazekasság, szövés. Állattenyésztés. Borjú- és sertéshússal kereskedés Ausztriában. Gombakereskedés, erdei termékek (fenyőtoboz, tölgyfagubacs) értékesítése. Szakszövetkezeti gazdálkodás a 60-as, 70-es években: állattenyésztés, erdei termések gyűjtése, fakitermelés. A kétlakiság (munkavállalás a szentgotthárdi gyárakban és gazdálkodás a meglévő földeken) mint gazdasági fejlődési tényező.	Paraszti önálló gazdálkodás. Jellegzetes termelési mód a bakhátas szántás. Vasúti pálya építésének terve Szentgotthárd és Muraszombat között 1907-ben. A terv meghiúsulása a földtulajdonosok tiltakozása miatt. (Megismétlődése az 1990-es években.) Negatív hatása a kisebbség megmaradása szempontjából (fiatalok elvándorlása).
3.4 A földrajzi helyzet és a kisebbség távlatai	Modellek és alternatívák a szlovén kisebbség számára. Őrség-Rábavidék tájvédelmi terület kettős hatása: iparosítás visszaszorítása, turizmus és biotermesztés elősegítése.	PHAR projekt. Euroregio-Nyugat Pannon régió.

4. Társadalmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 A szlovén kisebbség szociológiai ismérvei	A hazai szlovénséghez tartozók alapvető ismérvei és nagyobb közösségi kapcsolatait meghatározó ismérvek (az emberek szociális helyzete és problémái, munkához való viszony, családi viszonyok) értelmezése.	Rossz természeti adottságú földek - nehéz megélhetés. Elhelyezkedési gondok az 1960-as évek közepéig, majd a rendszerváltás után. Mezőgazdasági idénymunka (summásság) a II. világháború előtt és az 1950-es években. Az iparosítás visszaszorításából fakadó munkanélküliség. A paraszti gazdálkodás visszafejlődése felvásárlási gondok miatt. Demográfiai változások: népességcsökkenés, a lakosság

		elöregedése, ezek okai.
4.2 A közösségi összetartozás tudata és jellemző megnyilvánulási formái	A közösségek funkciói. A közösségi kapcsolatok. A szlovén kisebbséget erősítő kisközösségi szerveződések funkciói, jellemzői. [Rokonsági viszonyok, leány- és fiúegyletek, majd klubok, egyesületek (sport, tűzoltó, nyugdíjas) és kultúrcsoportok.]	Testvérkapcsolatok kidolgozására irányuló projekt.
4.3 Az egyén helye a szlovén kisebbségi közösségben	Az egyén lehetőségeinek feltérképezése és bemutatása a népcsoporthoz való tartozás megélése szempontjából: anyanyelv és kultúra ápolása, fejlesztése.	Az identitásvállalás jellemző magatartásformái: az anyanyelv megőrzése, tudatos ápolása, a szokások, hagyományok ápolásában való részvétel.

5. A szlovén kisebbség nyelvével kapcsolatos ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 A szlovén kisebbség nyelvi fejlődésére ható tényezők	A hazai szlovénség nyelvét, a használt nyelvi változatok alakítását befolyásoló alapvető tényezők: kétféle birtokhoz, ill. egyházközséghez való tartozás.	A nyelvjárás sajátos fejlődésének történelmi és egyháztörténeti okai.
5.2 A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe	A tájnyelv szerepe az identitás megőrzése szempontjából. A Rába-vidéki tájnyelv mint a Mura-vidéki szlovén nyelvjárás egyik változata. Küzmics István, a jelentős Mura-vidéki szlovén író, pedagógus, bibliafordító.	A köznyelv, az államnyelv és a tájnyelv összefüggésében ható tényezők számbavétele: nyelvhasználat a családon belül és kívül. A szlovén nyelv otthon és az iskolában. A kisebbségi nyelvhasználat lehetőségei. Az anyanyelv tanulásának jelentősége.
5.3 A szlovén kisebbség beszélt nyelvének jellemzői	Nyelvi változatok jellemzőinek bemutatása az anyanemzet nyelvével történő összehasonlításban: a Rába-vidéki szlovén tájszólás a szlovén nyelv része, a felsőszölnöki és apátistvánfalvi nyelvjárás főbb ismertetőjegyei.	A helyi nyelvjárás legfontosabb morfológiai és szintaktikai jellemzői.
5.4 A szlovén kisebbség írott nyelvi emlékei	A hazai szlovénség írásos emlékei: Kossics József irodalmi és néprajzi munkássága. Pável Ágoston író, néprajzkutató és muzeológus	Egy szabadon választott nyelvi dokumentum bemutatása.

	tevékenysége. Drávecz Alajos néprajzi írása, Teleki Vendel: Rönkhúzás, Pavlics Irén: Ajándékkérés, Szlovén háznevek c. anyagok. Jelenkori kutatások: Vilko Novak, M. Kozár Mária, dr. Eperjessy Ernő, Mukics Ferenc, Hirnök Katalin, Krajczár Károly. A ma élő Rába-vidéki szlovén alkotók.	Műveik ismerete, ill. bemutatása.

6. A szlovén kisebbség épített környezete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1 A szlovén kisebbség építészeti kultúrája	A hazai szlovénség lakókörnyezetének, közösségi célokra szolgáló épületek a múltban és jelenben. A szlovén települések jelentősebb épületei.	A Rába-vidéki szlovén települések alapformája. A régi konyha berendezése, régi konyhai eszközök, azok használata és nyelvjárási neve. A szoba hagyományos berendezése.
6.2 Sajátos vonások a szlovénség által használt épületekben formai-stílusbeli és funkcionális szempontból	Az építészet formái és funkcionális jegyei, eszközei, azok kapcsolatának értelmezése. A régi parasztházak alaprajza. A lakóház és a melléképületek elrendezése a telken.	A Szlovén-vidék népi építészetének jellemzői.
6.3 A szlovén kisebbségi építészeti örökségének ápolása	A hazai szlovénség lakáskultúráját reprezentáló boronafalu ház és gazdasági épületek a szombathelyi Szabadtéri Néprajzi Múzeumban.	

7. A szlovén kisebbség zenéje és tánckultúrája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1 A hazai szlovénség szokásai és a zene-, tánckultúra kapcsolata	Az éneklés, a hangszeres zene és a tánc jellegzetességei, hagyományai és mai gyakorlata a szlovén nemzetiség körében.	
7.2 Hagyományőrzés és a jelen követelményei a hazai szlovénség zenekultúrájában	A hagyományőrzés és a jelenkor igényeinek megfelelő szórakoztatás megvalósításának a lehetőségei.	

8. Kisebbségpolitikai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1 A kisebbségpolitika jogszabályi keretei	A kisebbségpolitikai törvénykezés alakulásának és hatásának ismertetése és elemzése az elmúlt ötven évben.	
8.2 A kisebbségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata	Szlovén kisebbségi helyi és országos önkormányzatok működése.	
8.3 A szlovén kisebbségi önkormányzatok, egyesületek szerepe a szlovének önazonosságának fenntartásában	Az önazonosság fenntartását szolgáló programok (helyi és Országos Szlovén Önkormányzat, a Magyarországi Szlovének Szövetsége által rendezett) ismertetése, végrehajtásának értékelése. A szlovén kisebbség történelemadta helyzetéből eredő összekötő és közvetítő szerepe a két ország gazdasága és kultúrája között.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek ill. célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többboldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak megjelenítése	5 pont

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Szlovén nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása	7 pont
- prezentációs technika, előadásmód	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

- szemléltetés 3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom 25 pont
- a forrás elemzése 10 pont
- nyelvi megformáltság 10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **180 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoportból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Értékelés

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Szlovén nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

SZLOVÉN NEMZETISÉGI NYELV

(Nyelvoktató oktatási forma)

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése és értelmezése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Készségek	A vizsgázó képes - megérteni, követni a szöveg gondolatmenetét - kiemelni a szöveg lényegét, mondanivalóját	A vizsgázó képes - a szöveg másodlagos értelmének megértésére

	- megérteni a kulcsinformációkat - a lényeges és lényegtelen információkat különválasztani - a szöveg kommunikációs funkciójának megértésére (pl. meg tudja különböztetni a tényszerűen közölt információkat a véleménytől, egy adott álláspont mellett szóló érveket és az ellenérveket) - alkalmazni az olvasási stratégiákat (pl. következtet az ismeretlen szavak jelentésére) - irodalmi művek/részletek/ által közvetített gondolatok, megfogalmazására - olvasmányélmények, esztétikai értékek kifejezésére	- az irodalmi művek által közvetített gondolatok, esztétikai értékek kifejezésére
1.2 Szövegfajták	- funkcionális, informatív szövegek pl. értesítés, meghívó, felhívás, felirat, hirdetés, menetrend, műsorismertető, könyv- és filmajánlások, utazási ajánlatok, útleírások - magán és hivatalos levelek, üdvözlőlapok, üzenetek - újságcikkek - ismeretterjesztő szövegek - rövid irodalmi szövegek (pl. vers, mese, elbeszélés, kisregény-, regényrészlet)	- hosszabb terjedelmű irodalmi szövegek

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Készségek	A vizsgázó legyen képes a szlovén nyelv rendszerének és szabályainak ismeretében - a szlovén nyelv hangjait helyesen kiejteni - a szlovén köznyelv normáinak	A vizsgázó képes - a szlovén köznyelv normáinak megfelelő helyes hangsúlyozásra - a hangok és hangváltozások hibátlan

	megfelelő hangsúlyozásra a beszédben - a hangok helyesírási vonatkozásainak alkalmazására - az igeidők, igemódok helyes használatára a beszédben és írásban - a főnevek ragozásában a nemek megkülönböztetésére és helyes használatára - a főnevek és melléknevek egyeztetésére, a melléknév fokozására - a tőszámnevek és sorszámnevek helyes alkalmazására - a ragozható és ragozhatatlan szavak megkülönböztetésére - az elöljárószók helyes vonzatainak alkalmazására - a mondatok tartalom szerinti és szerkezeti megkülönböztetésére és mondatalkotásra - a helyes szórend alkalmazására a mondatban - az alárendelő és mellérendelő mondatok helyesírására vonatkozó ismeretek alkalmazására	helyesírására - a helyes igeszemlélet alkalmazására - a rendhagyó ragozású főnevek felismerésére és alkalmazására - az egyenes és függő beszéd megkülönböztetésére

3. Hallott szöveg értése

	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Készségek	A vizsgázó képes - a hallott szöveg gondolatmenetét folyamatosan figyelemmel kísérni, s eközben megkülönböztetni a lényeges és lényegtelen információkat - a szöveg lényegének, üzenetének megértéséhez szükséges kulcsinformációkat megérteni, kiemelni - alkalmazni a különböző értési stratégiákat	A vizsgázó képes - következtetni a beszéd szituációra: a beszélgetés hangnemére, a beszélők egymáshoz való viszonyára, a beszélőknek az adott témához való viszonyulására
3.2 Szövegfajták	- rögzített telefonos szövegek	- beszámolók, előadások

	- közérdekű közlemények - médiaközlemények (hírek, időjárás-jelentés, műsorismertetés, műsorajánlat) - beszélgetések, riportok, interjúk - ismeretterjesztő szövegek - színházi előadások, filmek stb.	- vitaműsorok

4. Íráskészség

	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Készségek	A vizsgázó képes - az írásos kommunikációs helyzetek, szándékok megvalósítására - különböző koherens szövegfajták alkotására a szövegalkotási szabályok figyelembevételével - az adott szöveg logikus felépítésére és tagolására - az adott szövegfajta formai követelményeinek is megfelelni - a szövegfajtának megfelelő stílust, hangnemet - választani	A vizsgázó képes - különböző hosszabb terjedelmű, bonyolultabb lexikai és nyelvtani szerkezeteket tartalmazó szövegeket létrehozni
4.2 Szövegfajták	- levél, üdvözlőlap, meghívó - önéletrajz, pályázat - különböző fogalmazási műfajok/elbeszélő fogalmazás, leírás, jellemzés - irodalmi mű bemutatása	- hosszabb terjedelmű irodalmi művek elemző bemutatása

5. Beszédkészség

	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Készségek	A vizsgázó képes - a Témakörök című részben megadott témákról szóló beszélgetésekben részt venni, azokba bekapcsolódni, illetve a	A vizsgázó képes

	beszélgetést megszakítani - a beszélgetésben részt vevő személyek cselekvését befolyásolni - információt adni és kapni - véleményt nyilvánítani - mondanivalóját érthetően, összefüggően megfelelő kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban kifejezni - beszédében a szituációnak megfelelő stílust alkalmazni - a nyelv udvariassági formuláit betartani - a megjelölt művekkel kapcsolatban olvasmányélményeiről összefüggően beszélni - memoritereket szöveghűen előadni	- véleményét érvekkel alátámasztani - mondanivalóját választékosan, bonyolultabb lexikai és nyelvtani szerkezetekkel hibátlanul kifejezni - a megjelölt irodalmi művek irodalomtörténeti jelentőségéről összefüggően, választékosan beszélni

B) TÉMAKÖRÖK

Közép- és emelt szinten a témakörök hasonlók, de különböző azok megközelítése módja. Középszinten a megközelítés személyes, konkrét, emelt szinten pedig általános, absztrakt és igényesebb.

A Témakörök fejezetben az irodalmi anyag is megtalálható, hiszen a nemzetiségi irodalomnak (olvasás, olvasási élmények) fontos szerepe van a nyelvtanulásban. A kötelező olvasmányok és a tárgyalt szerzők, művek alapján a vizsgázó számot ad szlovén irodalmi tudásáról. A középszinten ez a műrészletek, versek tartalmának, főszereplőinek ismeretét, a szöveg értésére vonatkozó kérdésekre való válaszadást, a szöveg értelmezését jelenti. Az emelt szinten pedig a cselekvés színhelyeinek, fő- és mellékszereplőinek meghatározását, a mű szerkezetének, valamint irodalomelméleti fogalmak elsajátítását jelenti. A vizsgázó mindkét szinten be tudja sorolni az adott művet az adott irodalomtörténeti korszakba.

TÉMAKÖR	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1. Személyes adatok, család	A vizsgázó bemutatkozása, a családi élet jellemzői, mindennapjai Munkamegosztás a családban. *Modernizmus* Ivan Cankar: Skodelica kave *Irodalom a két világháború között* Prezihov Voranc: Solzice	A család szerepe az egyén életében és a fogyasztói társadalomban, a társadalmi körben ünnepelt nemzetiségi szokások. *Realizmus* Josip Jurcic: Deseti brat *Modernizmus* Ko dobrave se mrace *Romantika* France Preseren: o, Vrba *Irodalom a II. világháború után* Ivan Minatti: Nekoga moras imeti rad

2. Ember és társadalom	Az emberek külső és belső jellemzése. Emberi kapcsolatok - a barátság. Családi és társadalmi ünnepek. *Romantika* France Preseren: Zdravljica	Az ünnepek szerepe az egyén és a társadalom életében, fogyasztói társadalom, reklámok. A Európai Uniós csatlakozással kapcsolatos ismeretek.
3. Közvetlen környezet	Lakóhely, környezetünk, lakókörülmények, városok, falvak, szlovén specifikumok. Szolgáltatás (bank, posta, rendőrség, bevásárlás). Vásárlási szokások. Időjárás, évszakok, naptárhoz kötött hiedelmek, szlovén népszokások Környezetünk „élővilága”. Környezeti változások napjainkban, környezetvédelem közvetlen környezetünkben *Realizmus* Fran Levstik: Nasa vas Simon Gregorcic: Nazaj v planinski raj Janez Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih *Modernizmus* Oton Zupancic: Na Jurjevo	A lakóhely infrastrukturális fejlesztésének problémái. A szlovén nemzetiség helyzete falvainkban, városainkban, a települések jellemzői Közigazgatás, önkormányzatok, a kisebbségi önkormányzatok szerepe, tevékenysége, Életkörülmények az anyaországban (házak, falvak, városok). A környezetszennyezés problémái (ismert esetek a hazai környezetben és az anyaországban), környezeti katasztrófák. Környezetvédelem a Földön *Realizmus* Simon Jenko: Na Sorskem polju Ivan Tavcar: Cvetje v jeseni *Irodalom a két világháború között* Kajetan Kovic: Moje mesto
4. Iskola	Iskola, tantárgyak, órarend Továbbtanulás - tervek a jövőre nézve Az iskolai élet tanórán kívüli eseményei - érdeklődési kör. *Modernizmus* Ivan Cankar: Mater je zatajil	Iskolatípusok, a hazai oktatási rendszer. Az anyaország oktatási rendszere. Továbbtanulás, folyamatos képzés, szakmai továbbképzés, szemináriumok, pályázatok, ösztöndíjak. A nyelvtudás fontossága (anyanyelv, idegen nyelv). *Kortárs irodalom* Tone Pavcek: Nova faca
5. A munka világa	Foglalkozások, új, modern és hagyományos foglalkozások bemutatása. Pályaválasztás. A külföldi munkavállalás lehetősége.	A szlovén nemzetiség hagyományos kézműipara, népművészet. A külföldi munkavállalás előnyei és hátrányai. A munkanélküliség hatása az egyénre és

	Realizmus Srecko Kosovel. Jesen	a társadalomra. *Modernizmus* Oton Zupancic: Zebljarska
6. Életmód (minőség)	Időbeosztás, napirend a rohanó világban. Egészséges/egészségtelen életmód. Táplálkozás, hagyományos ételek, a nemzetiségek hagyományos ételei. Kedvenc ételek/egészséges ételek. Gyakori betegségek *Népköltészet* Danes malo, jutri malo in Mravlji pravljici *Realizmus* Anton Askerc: Anka, Brodnik Oton Zupancic: Zlata pticka *Irodalom a két világháború között* Sreéko Kosovel: Starka za vasjo	Étkezési szokások, „bio” ételek - a vegetáriánus táplálkozás. Szlovénia ételspecialitásai A 20. század „betegségei”: túlzott gyógyszerfogyasztás, kábítószer élvezete, a kábítószerrel való visszaélés, a túlzott mértékű alkoholfogyasztás, a dohányzás. *Felvilágosodás* Valentin Vodnik: Dramilo *Irodalom a két világháború között* Misko Kranjec: Povest o dobrih ljudeh Niko Grafenauer: Zivljenje *Irodalom a II. világháború után* Janez Menart: Kmecka balada
7. Szabadidő, képzés, sport	A szabadidő hasznos eltöltése: olvasás, színház, film, zene. Tömegtájékoztatási eszközök, azok szerepe a családban és a társadalomban: televízió, rádió, újságok. A sport szerepe mindennapjainkban. *Irodalom a II. világháború után* Miroslav Kosuta: Deklica in ples	A szlovén nemzetiségi média jellemzői. Kulturális események a szlovének lakta nemzetiségi területen. *Kortárs irodalom* Karolina Kolmanic: Lotosov cvet
8. Utazás, turizmus	Közlekedés, közlekedési eszközök. Felkészülés az utazásra, egzotikus úti célok *Modernizmus* Ivan Cankar: Najino potovanje	A turizmus, az idegenforgalom jelentősége. Az Európai Unió jelentősége, határok nélkül, globalizáció. *Modernizmus* Oton Zupancic: Hodil po zemlji-Duma
9. Tudomány, technika	A műszaki eszközök szerepe a mindennapi életben, a számítógép, az internet szerepe.	Tudomány és technika a mai társadalomba. Egyénre és társadalomra gyakorolt pozitív és negatív hatások.

	Irodalom a két világháború között Alojz Gradnik: Delavec in stroj	*A nemzeti felszabadító háború irodalma* Matej Bor: Sel je popotnik

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs szituációkban és szerepekben nyilvánulhat meg szóban és írásban.

Szituáció	Szerep
Találkozás	ismerős, idegen
Családban, baráti körben	vendég, vendéglátó, baráti társaság tagja
Áruházban, boltban, piacon	eladó, vásárló
Étteremben, kávézóban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Diákszállón, campingben, hotelben	lakó, lakótárs, turista, vendég
Az iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményekben, sportlétesítményekben, klubokban	vendég, látogató, valamely közösség tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, orvos, kísérő
Rendőrségen, hivatalokban	állampolgár, ügyfél
Szolgáltató egységekben (fodrásznál, utazási irodában, benzinkútnál, bankban, postán, gyógyszertárban stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló, munkaadó
Tájékozódás utcán, utazás közben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetés	a telefonbeszélgetés résztvevői
Közlekedési eszközökön (vasútállomáson, autóbuszon, villamoson, taxiban, repülőgépen, hajón)	utas, utastárs

2. Kommunikációs szándékok listája

A lista azokat a kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek az érettségi vizsgán számon kérhetők. A két vizsgaszint között minőségi és mennyiségi különbség van. Az emelt szintű vizsgán a vizsgázónak pontosabban, igényesebben kell kifejeznie magát.

Az ismerkedéshez, bemutatkozáshoz szükséges kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példák
Megszólítás, reagálás a megszólításra	Gospa, prosim.../Gospod, prosim... Draga prijateljica, Dragica.../Dragi prijatelj, Dusan! Spostovani profesor! Prosim.../Izvolite...
Köszönés, búcsúzás, reagálás ezekre	Dober dan! Zdravo! Zivijo! Na svidenje! Adijo! Tudi tebi!
Bemutatkozás, reagálás	Pisem se.... / Ime mi je Dovolite, da Vam predstavim... To je moj prijatelj, Ivan. Veseli me, da sem vaju spoznal.
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, elköszönés, reagálás ezekre	Halo, gospa profesorica? Ne, sem dijakinja profesorice za matematiko. Lahko bi jo poklicali k telefonu? Seveda, takoj!
Megszólítás és elbúcsúzás magán- és hivatalos levelekben	Draga sestra! Ljubi Peter! Spostovani! S spostovanjem. Prisrcno te/Te pozdravlja
Szóbeli jókívánságok, üdvözletek	Veseli me, da sem se srecala z Vami. Pozdravljam tudi vaso hcerko. Prosim, predajte ji moje pozdrave.
Hogylét felől érdeklődés, reagálás	Kako ste? Kako se pocutite? Hvala, dobro!
Köszönet kifejezése, reagálás	Hvala lepa za Vaso pomoc! Z veseljem, tudi drugic!
Bocsánatkérés, reagálás	Oprostite, da sem zamudila, toda zaspala sem! Opravicujem se... Nic hudega V redu, toda drugic...
Gratulációk, jókívánságok, reagálás ezekre	Cestitam ti/vam za uspesni izpit! Zelim Vam vesele praznike! Srecno novo leto! Tudi jaz Vam zelim vse najboljse.
Részvétnyilvánítás	Ob izgubi prijatelja ti izrekam sozalje.

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példák
Hála	Najlepsa hvala!
Sajnálkozás, csalódottság	Zal, ne morem na izlet. Zelo sem razocarana, da me nisi povabil na ples!
Öröm	Hura! Jutri ne bo pouka! Oj, kako sem vesela! Veseli me/nas....
Elégedettség, elégedetlenség	Zadovoljen/zadovoljna sem s tabo. Nisem zadovoljen/zadovoljna...
Csodálkozás	O, kak lep fantek! Kako si zrasel, odkar te nisem videl/a!
Remény	Upam, da bos cimprej ozdravel!
Félelem, aggodalom	Strah me je! Bojim se...
Bánat, kétségbeesés	Zalostna sem, ker je mama zbolela. Ozaljen/a sem ...
Harag, bosszúság	Kako si nesramen! Pojdi proc/stran!

Vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példák
Véleményt kérni és a véleményre reagálni	Po vasem/tvojem mnenju... Kaj recete vi? Strinjam se z Vami. Imate prav. Mislim, da je tako prav!
Érdeklődés, érdektelenség	Si slisal/a kaj novega? Zanima me... Ne zanima me... Rad/a/ se ukvarjam s/z... Z veseljem...
Tetszés, nemtetszés	Vsec mi je... Ugaja mi... Ni mi vsec, ker... To obnasanje ni lepo!
Igazat adni valakinek, ill. nem elismerni igazát	Prav imas! Res je tako! Nimas prav! Ne poznas dovolj razmere.
Egyetértés, egyet nem értés	Ta ucenec je pohvale vreden. Strinjam se z Vami. Nismo enakega mnenja!

Véleménnyel egyetértés, véleménykülönbség, rosszallás	Dosegli smo lepe uspehe. Da, tako je! Danes niste bili pridni. Zamerim ti...
Fenntartás, kikötés és ezek elutasítása	Ta predlog ne sprejmemo! S pridrzkom... Brez pridrzkov... Odklonimo Vas predlog. Uveljavili bomo svojega!
Érdeklődési kör kifejezése	Zanima me slikarstvo. Ne zanima me... Moj konjicek je... Rad/a/ se ukvarjam s/z....
Dicséret, kritika, szemrehányás	Priden/pridna si bil/a/ Lepo, da si pomagala starcu! Ta roman je slab/dober, zanimiv/dolgocasen... Ni bilo lepo, da nisi prisel na sestanek, ceprav si obljubil

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példák
Dolgok, személyek megnevezése	Ta aparat je kuhinjski robot. Tista lepotica se imenuje Marija.
Dolgok, események leírása	V soli smo imeli zanimivo prireditev. Dijaki so recitirali, peli in plesali.
Információkérés, információadás	Ali bi mi lahko povedali ...? Seveda... Zanima me, koliko stane prenocisce v vasem hotelu.
Igenlő és nemleges válasz	Da, verjetno pridem zvecer. Ne, ne pisem se Bajzek.
Válaszadás megtagadása	Oprosti, nocem odgovoriti/odgovarjati. Zaman me sprasujes, ne bom odgovarjal/a/.
Tudás, nem tudás	Temeljito poznam pesmi Franceta Preserna, manj pa njegovo zivljenje. Vem, da si me iskal. Dobro obvladam/znam matematiko.
Bizonyosság, kételkedés	Preprican sem, da je to skodo storil vas sin. Ne vem, ce bom lahko sla vecer v opero. Mogoce pridem jutri.

Ismerés, nem ismerés	Da, to knjigo poznam tudi jaz. Vase hcerke ne poznam.
Feltételezés, kételkedés	Domnevam, da ... Mogoce, da mi prijateljica posodi kaseto, ker je radodarna.
Emlékezés, nem emlékezés	Se danes se spominjam tistih lepih dni. Mogoce, si mi ze rekla, naj kupim darilo za brata, vendar se ne spominjam tega.

A partner viselkedését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példák
Kérés, kívánság	Prosim te ... Zelim ... Zelo me boli glava. Imas kaksno tableto zame? Da bi le nasli najboljso resitev!
Felszólítás, tiltás, parancs	Pozor! Kajenje je prepovedano! Prepovedujem ti, da... Tukaj ne smes glasno govoriti! Tukaj se ne pogovarja glasno. Prosim te, utihni! Bodi tiho! Molci!
Javaslat, reagálás a javaslatra	Brala sem zelo zanimivo knjigo. Predlagam ti, preberi jo! Bila bi hvalezna, ce bi mi jo posodila.
Rendelés	Prosim, prinesite mi kozarec mineralne! Jaz bi palacinko z orehi.
Meghívás, reagálás a meghívásra	Vabimo vas/Vas ... Vljudno vabljeni na predstavo novega filma. Hvala za vabilo, vsekakor bomo tam.
Kínálás és arra reagálás	Imamo poceni obleke, izvolite, kupite jih!
Reklamáció és arra reagálás	Vceraj sem kupila bratu brivski aparat. Doma se je izkazalo, da ne dela. Prosim zamenjajte ga. Seveda, takoj!
Tanácskérés, tanácsadás	Prosim nasvet ... Kaj mi svetujes ...? Svetujem ti ....

Figyelmeztetés	Pozor! Zelo glasni ste! Zadnjic vas opozarjam!
Engedélykérés, annak megadása, megtagadása	Ali lahko vstopim? Kar izvolite! Malo pocakajte!!
Segítségkérés és arra reagálás	Pomagajte mi prosim ... Ali bi mi lahko pomagali? Lahko vas/Vas prosim, da bi mi pomagali ... Seveda, z veseljem. Zal, nikoli nisem delal/a kaj takega.
Segítség felajánlása, reagálás	Lahko vam/Vam pomagam? Ja, zahvalim. Lahko Vam priskocim na pomoc? Zahvalil/a bi se.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Kommunikációs szándékok	Példák
Visszakérdezés, ismétléskérés	Sem prav razumela? Prosim, ponovite mi zadnji stavek! Prosim se enkrat!
Nem értés	Ne razumem. Oprostite, zame to ni razumljivo.
Betűzés	Kaksen priimek! Prosim crkovati! Fasching: F kot figa, a kot Anica, s kot sliva, c kot cmok, h kot Helga, i kot ime, n kot noc, g kot gosli
Felkérés lassúbb, hangosabb beszédre	Prosim, govorite bolj razlocno!
Beszélési szándék jelzése	Rada bi povedala, da ... Lahko tudi jaz povem svoje mnenje?
Téma bevezetése	Spoznali smo razmere pri fevdalizmu. Poglejmo, kako se to obdobje pojavlja v slovenski knjizevnosti.
Témaváltás	O tem toliko. Zdaj gremo naprej!
Félbeszakítás	Nehaj, prosim! Oprostite, po mojem to ni tako!
Megerősítés, indoklás	Tocno tako je. Tudi jaz tako mislim.

Körülírás	Ucenje je delo dijakov.
Példa megnevezése	Na primer. Lahko bi mi povedali primer? Za vzgled vzamemo ...
Beszélgetés befejezése	Zaenkrat toliko, drugic pa bolj obsirno.

D) NYELVTANI TARTALMAK, SZERKEZETEK

A szlovén nyelv rendszerét, törvényszerűségeit a vizsgázónak elsősorban funkcionálisan kell ismernie A szlovén nyelv struktúrájára jellemző, bemutatott példák a leíró nyelvtan alapján készültek. Az adott nyelvtani alakhoz, illetve kategóriához nyelvtani példák társulnak.

KÖZÉPSZINT

Nyelvtani tartalmak, szerkezetek	Példák
A szlovén nyelv hangtana A szlovén abc A szlovén nyelv hangjai Hangsúlyozás A helyesírás alapvető	
Alaktan Szófajok Ige Igeragozás (szám, személy) Igeidők: jelen, múlt, jövő idő Igemódok: kijelentő, feltételes és felszólító mód Igeszemlélet: folyamatos, befejezett cselekvő, szenvedő szerkezet Melléknévi igenév Határozói igenév Az igéből képzett főnevek Főnévi igenév A szupinum A módbeli segédigék A „biti” segéd ige Tárgyas és alanyi ragozású igék	delam, delas, dela; delava, delata, delata, delamo, delate, delajo delam, sem delal, bom delal delam, bi delal, delaj pisati, napisati so ustanovili, je bil ustanovljen kazati-kazoc, dremati-dremaje, prebrati-prebravsi ponositi-ponosen, podreti-podrt, ogoreti-ogorel, vzhajati-vzhajajoc pisati-pisanje pogledati sel je pogledat mora, treba, lahko, vedeti-znati biti, ne biti

	zida hiso, orje njivo; stoji pred tablo, plava, spi, itd.
Főnévi szavak Főnév A főnév neme Főnévragozás A főnévragozások jellemzői Köz- és tulajdonnevek Főnévként állandósult melléknevek Főnévi névmások	 korak, lipa, dete bog, clovek oce, mati, dete, otrok, sin dekle, hci, gospa sin, Vera mineralna voda-mineralna mi, on, nekdo, nihce, itd.
Melléknévi szavak A melléknév és fajtái A melléknév ragozása A melléknév fokozása Határozott és határozatlan melléknévi alak Melléknévi névmás A számnév: tő-, sor- és határozatlan számnevek A számnevek ragozása	 sladek, Anicin, listnat lep, lepsi, najlepsi; bel, bolj bel, najbolj bel zelen, zeleni njen, svoj, marsikateri, noben pet, deseti, mnogo ...
Határozószó és fajtái: helyhatározószó, időhatározószó stb.	 dalec, zgodaj, zato, ostro
Elöljáró Indulatszó fajtái: érzelmeket kifejező, hangutánzó felszólító Módosítószó Kötőszó fajtái: mellérendelő, alárendelő	na, v, po, pri, ob, itd. au, joj, ku-ku, na - nate itd. samo, celo, ze, itd. in, ter; da, ce, itd.
Mondattan A mondat Egyszerű mondat Mondatrészek: alany, állítmány, tárgy, határozó: hely idő mód eszköz cél, ok Összetett mondat Alárendelés alanyi alárendelés tárgyas alárendelés jelzős alárendelés határozói alárendelés: helyhatározói	 Decek se sprehaja. Decek je privezel psa. Pred vrati pocakaj. Po praznikih se oglasi. Lepo zna govoriti. Na delo se vozimo z vlakom. Od veselja se je jokal. Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. Cas ozdravi, kar boli. Ne kupuj stvari, ki niso potrebne. Kjer se prepirata dva, tretji dobicek ima.

időhatározói okhatározói módhatározói feltételes határozói Mellérendelés kapcsolatos fokoz választó ok ellentétes Mondatok a közlés szándéka szerint kijelentő kérdő felszólító óhajtó felkiáltó	Ko je susa, zemlja poka. Ker je susa, zemlja poka. Odsel je, ne da bi se poslovil. Ce se bos ucil, bos znal. Zima je pritisnila in sneg je naletaval. Zgodovina ne kaze samo lepih in slavnih dejanj, ampak tudi strasti in hudobije. Ali se pridno uci, ali pusti solo. Ne sramuj se delati, zakaj delo je cast. Rad bi me prevaral, pa me ne bos. Krpan je Brdavsu odsekal glavo. Ali je Krpan Brdavsu odsekal glavo? Odsekaj Brdavsu glavo. Naj Brdavsu odseka glavo. Odsekaj ze Brdavsu glavo!
Egyenes és függő beszéd	Ucitelj me je vprasal: „Koliko ur na dan se ucis?”; Ucitelj me je vprasal, koliko ur na dan se ucim.
Helyesírás Nagy kezdőbetű Vesszőhasználat Írásjelek az egyenes beszédben Egybeírás, különírás	Novo mesto; Zidani Most Bos potoval z vlakom ali z avtobusom? Ali sva prijatelja, Danilo, ali nisva? „Kaaaj?” je zarohnel Kocmur. za to - zato; ne bo - nebo; po zimi - pozimi ...
Szótan és képzés	

EMELT SZINT

Nyelvtani tartalmak, szerkezetek	Példák
Alaktan Ige Visszaható igék Kölcsönös igék Két igeszemlélettel bíró igék Igetípusok: *a)* folyamatos igék: hosszan tartó és ismétlődő cselekvést kifejező	 smeje se, ubije se, govori se, umiva se, srecati se Otava se kosi v avgustu. Bal se je smejati. pomagati si, misliti si rodim, ubogam, darujem, zrtvujem, telefoniram ipd. nesti, iti - skakati, sedati

igék	nesem - nosim, peljem - vozim
határozott és határozatlan igék	sedem, lezem - sedim, lezim
a cselekvést és a csel.-ből adódó helyzetet	pijem - pojim, tecem - tocim
kifejező igék	gledam - vidim, poslusam - slisim
a cselekvést és a cselekvés okát kifejező igék	
cselekvést és a cselekvés érzékelését kifejező igék	zaigrati, zapeti
	posedeti, pocakati
b) befejezett igék:	pociti, suniti
a cselekvés kezdetét kifejező igék	dovecerjati
rövid ideig tartó cselekvést kifejező igék	blisniti...
pillanatnyi cselekvést kifejező igék	
a cselekvés befejezését kifejező igék	
mozzanatos igék	
	tla, vrata, uho, oko, ime, drevo, usta, dan,
Főnév	zobje, prosnja, taksi...
Rendhagyó alakok a főnévragozásban	narezati kruha in slanine
A főnév használata mértékegységek, számnevek után	petero sinov, troji ljudje, dvojno dno, dvojna morala
	Soparno je bilo.
Számnév	
Osztó- és gyűjtőszámnév	
Predikatív	
Mondattan	
Határozók	
szándék	Decek je sel ven privezat psa.
feltételes állapot	V takih razmerah ni mogoce delati.
hasonlító mérték	To je tehnicno nemogoce.
eredmény	Dekle je bilo lepo kot roza.
	To mora v celoti ven.
	Delal je do onemoglosti.
Értelmező tagmondat	Trubar, prvi slovenski pisatelj se je rodil na Rascici.
Megszólító mondat	
Határozói mellékmondatok:	Ti v modri jopici, pridi sem.
időhatározói	Pocakaj, dokler se ne najem.
hasonlítóhat	Bil sem zmucen, kot da celo noc ne bi bil spal.
okhatározói	Bilo je tako mraz, da je drevje pokalo.
állapothatározói	Kar se tice hrane, bodite mirni.
szándékhatározói	Prisel sem, da bi ti pomagal.
Mellérendelés:	

következtető magyarázó	Bolan je, zato ga ni v solo. Vrnil se je pozno, in sicer sele ob polnoci.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
117 pont	33 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Szlovén helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS	Szlovén helyesírási szótár, valamint kétnyelvű szótár (csak a IV. részhez)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet	CD lejátszó a III. részhez	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Nyilvánosságra hozandó anyag	NINCS	NINCS	NINCS	tételcímek
Nyilvánosságra hozandó anyag időpontja	NINCS	NINCS	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 180 perc, a szóbeli vizsgáé 15 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az írásbeli vizsgarész egyes részeinek megoldására szánt időtartamot és ezek arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	60	22	33
	Nyelvhelyesség	30	12	18
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	22	33
	Íráskészség	60	22	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	15	22	33
Összesen		-	100	150

A középszintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának A2-B1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsőzetesség elve érvényesül. A központi feladatsorokat úgy állítják össze, hogy az A2 szinten lévő vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarész-összetevők feladatai és ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarész-összetevők megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvű szótár, valamint a szlovén nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít**.**

Értékelés

- Az egyes vizsgarész-összetevők értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarész-összetevőben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó az írásbeli és szóbeli vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át teljesítse (a 12% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A vizsgarész-összetevők feladatlapjainak feladat meghatározásai szlovén nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgán a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat**.**

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

Az olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),
- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (cím és szöveg, kérdés és felelet, személy és kijelentés stb.),
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,

- a szövegből kivett mondat, bekezdés helyének megtalálása,
- szöveg részeinek sorrendbe rakása,
- hiányos mondatok kiegészítése a szöveg alapján,
- rövid választ igénylő nyitott kérdések,
- vázlat készítése.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó. A feladatsor 25-30 kérdésből/itemből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- az alapvető nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- alapvető nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára egyszerű szövegben.

A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek
- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztásakor a Témakörök című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 3-4 feladatból, összesen 30 itemből áll. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 300-350 szó.

A feladatok szövegekre épülnek. Egy feladat mondatokra épül, ezzel azonban az elérhető pontszám körülbelül 15%-a szerezhető meg.

Egy adott feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik, amely tartalmazza az összes elfogadható választ.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés). A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).

A felhasznált szövegek
- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,
- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,

- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítése**,**
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A feladatsor 2-4 feladatból áll. Egy feladathoz egy hosszabb szöveg helyett tartozhat több rövidebb szöveg is. A feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 5-7 perc. A feladatsor 20-25 itemből áll.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amelyet a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarész-összetevőben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát szlovén nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést.

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:
- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.

Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- meghatározott szituációban megadott szempontok alapján történő szövegalkotás,
- verbális segédanyagok (pl. személyes feljegyzések, üzenetek, levelek, cikkek, felhívások, hirdetések, szórólapok, próza-, drámarészletek, versek, dalok, stb.) alapján történő szövegalkotás és/vagy azokra való reagálás,
- vizuális segédanyagok (pl. ábrák, képek - festmények, szobrok, épületek, népviseletek, fotók, képsorok, grafikonok, táblázatok, stb.) alapján történő szövegalkotás.

Az irányító szempontok a téma alpontjait adják meg, a verbális és vizuális segédanyagok pedig gondolati és/vagy nyelvi segítséget nyújtanak az adott téma kidolgozásához.

A vizsga 2 feladatból áll.

Az *első feladat* egy rövidebb, tranzakciós és interakciós szöveg létrehozása. A vizsgázó verbális és/vagy vizuális segédanyagra reagálva 40-50 szavas közlést hoz létre (pl. üdvözlőlap, e-mail, naplóbejegyzés, üzenet, emlékeztető).

A *második feladatban a vizsgázó két téma közül választhat:* rövid levélre, hirdetésre vagy hasonló informatív szövegre reagál, vagy egy műrészletet elemez adott szempontok szerint vagy képsorokat vet össze egy 200-300 szó terjedelmű szöveg megírásával. A szövegben a vizsgázónak öt megadott irányító szempontot kell tárgyalnia. Az irányító szempontok kidolgozási sorrendje tetszőleges.

A nyelvtani, lexikai, helyesírási hibákkal szemben magasabb a toleranciahatár, mint emelt szinten.

Értékelés

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutatók alapján történik.

Szóbeli vizsga

Beszédkészség, szlovén nemzetiségi tartalom

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait szlovén nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),
- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- szerepjáték,
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok szlovén nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a szlovén nemzetiség kultúrkörét reprezentálják**.**

A szóbeli vizsgarész tételeit a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján a vizsgáztató tanár állítja össze. A tételsor 15 tételből áll**.**

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő: 10 perc. A szóbeli vizsga 15 perc időtartamú.

A vizsga rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a szlovén nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

A tétel 2 feladatból áll.

Az *első feladatban* a vizsgázónak egy, a mindennapi élet helyzeteihez hasonlító szituációban kell részt vennie (ld. Kommunikációs helyzetek és szándékok, Témakörök), amelyben partnere a vizsgáztató. A feladat tehát az, hogy a vizsgázó a beszélgetésben interaktívan vegyen részt, megfelelő kérdéseket tegyen fel, illetve az elhangzó kérdésekre megfelelő válaszokat adjon.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a szlovén nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát (ld. Témakörök, Nyelvtani ismeretek, szerkezetek) kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt Szerzők köteteinek, műveinek használata megengedett, amelyekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

Értékelés

Az értékelés egyéni értékelőlapon a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik.

Az értékelés négy kritériumon (Kommunikációs hatás: *a)* milyen mértékben tudja gondolatait önállóan kifejezni, *b)* beszédstílusa mennyire folyékony, *c)* megnyilvánulásai mennyire relevánsak a feladatmegoldás szempontjából; Nyelvtan és koherencia; Szókincs; Hangképzés, hangsúly, intonáció) alapul. A kommunikációs hatásra 12, a további három kritériumra (Nyelvtan és koherencia, Szókincs, Hangképzés, hangsúly, intonáció) 7-7 pont adható. A két feladat együtt kerül értékelésre.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Az írásbeli vizsga időtartama 240 perc, a szóbeli vizsgáé 20 perc.

A következő táblázat bemutatja a vizsga részeit a lebonyolítás sorrendjében, továbbá az egyes vizsgarészek időtartamát és arányát az értékelésben.

		Időtartam (perc)	Arány (%)	Pont
Írásbeli vizsgarész	Olvasott szöveg értése	70	20	30
	Nyelvhelyesség	50	20	30
		15 perc szünet		
	Hallott szöveg értése	30	20	33
	Íráskészség	90	20	33
Szóbeli vizsgarész	Beszédkészség	20	20	33
Összesen		-	100	150

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű vizsga két nyelvi szintet fog át: az Európa Tanács skálájának B2-C1 szintjeit. Az eltérő képesség- és tudásszintek mérése érdekében az írásbeli feladatsorokban a lépcsozetesség elve érvényesül. A feladatsorokat úgy állítják össze, hogy a B2 szinten lévo vizsgázók is le tudják tenni a vizsgát.

Az Olvasott szöveg értése (I. feladatlap), a Nyelvhelyesség (II. feladatlap), a Hallott szöveg értése (III. feladatlap) és az Íráskészség (IV. feladatlap) vizsgarészek feladatai, valamint ezek javítási-értékelési útmutatói központilag készülnek.

Az Olvasott szöveg értése, Nyelvhelyesség és Hallott szöveg értése vizsgarészek megoldásakor semmilyen segédeszköz nem használható, az Íráskészség feladatlapjának megoldásakor kétnyelvu szótár, valamint a szlovén nyelv helyesírási szótára használható, amelyet a vizsgázó biztosít.

Értékelés

- Az egyes vizsgarészek értékelése egymástól független.
- Minden vizsgarészben csak a célzottan mért készséget értékeljük.
- A vizsga sikeres teljesítésének előfeltétele, hogy a vizsgázó mind az öt vizsgarészben az elérhető pontszámnak legalább a 12%-át teljesítse (a 12% nem az elégséges osztályzat alsó határa).
- A feladatlapok feladat-meghatározásai szlovén nyelven íródnak, nyelvi szintjük azonban alacsonyabb a feladatok megoldásához szükséges nyelvi szintnél.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Olvasott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e a mindennapi életben előforduló, különböző típusú autentikus szövegeket önállóan elolvasni és az olvasási céloknak megfelelő mélységben megérteni.

Az olvasási készség több szintjét különböztetjük meg (pl. a globális, a szelektív és a részletes értést). A vizsgarészben a szövegértés több szintje mérhető. A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség),
- különválasztani a lényeges és a lényegtelen információkat,
- megérteni egy adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- megkeresni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információt,
- megérteni a szöveget kommunikációs funkciójának megfelelő részletességgel,
- alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére),
- megkülönböztetni a tényszerűen közölt információt a véleménytől.

Az olvasott szövegek

- olyan (esetenként rövidített) autentikus szövegek, amelyeket valós közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- mind tartalmilag, mind nyelvileg világos szerkezetűek,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:

- funkcionális szövegek (pl. étlap, menetrend, tv-műsor, moziműsor, programok, kezelési útmutató, nyomtatvány, katalógus, menetjegy),
- informatív-instruktív szövegek (pl. jegyzet, közlemény, felhívás, hirdetés, plakát, könyvajánlás),
- magánlevél, hivatalos levél,
- újságcikkek (pl. újsághír, beszámoló, riport),

- ismeretterjesztő szövegek általánosan ismert témakörökből,
- irodalmi szövegek (pl. regényrészlet, drámarészlet, novella, költemény, mese).

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenhet meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- képek, események sorrendbe rakása a szöveg alapján,
- a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás, érv, álláspont stb. azonosítása,
- a cím és a szöveg egészének viszonya,
- a szöveg egészének jelentése,
- a szöveg szerkezete, a felépítés által közvetített jelentés,
- vázlat készítése,
- a szöveg rövid összegzése.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázónak 1-3 feladatot kell megoldania, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 1000-1200 szó. A feladatsor 25-30 itemből áll.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe**.**

Nyelvhelyesség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó rendelkezik-e azokkal a lexikai, grammatikai, szemantikai és pragmatikai ismeretekkel, amelyek képessé teszik az önálló kommunikációra.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai elemek mondatokba illesztésére (felismerés, kiegészítés, létrehozás),
- a nyelvtani és lexikai szerkezetek nyelvileg pontos használatára komplex szövegekben is.

A felhasznált szövegek vagy szövegrészletek
- autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek,
- kiválasztáskor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoké,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A két szint közötti különbség a nyelvtani és lexikai szerkezetek komplexitásában és a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg. Emelt szinten a vizsgázó változatosabb és komplexebb nyelvtani és lexikai szerkezetek helyes felismerésére és pontos használatára is képes.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- hiányos mondatok vagy szövegek kiegészítése feleletválasztással (négy válaszlehetőség közül egy helyes kiválasztása),
- a szövegből kivett mondatrész helyének azonosítása a szövegkohéziós eszközök segítségével,
- hiányos szöveg kiegészítése önállóan vagy előre megadott szókészletből,
- megadott szavak képzett és/vagy ragozott alakjainak beillesztése a szövegbe.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.
A feladatsor 4-5 feladatból, 35-40 itemből áll, a feladatokhoz felhasznált szövegek együttes terjedelme 500-600 szó.
Valamennyi feladat szövegre épül.
Egy feladat több nyelvi jelenségre is rákérdezhet.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgaponttá való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Hallott szöveg értése

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e megérteni az adott nyelvterületen általánosan elfogadott nyelvhasználattól nem vagy kissé eltérő anyanyelvi beszédet az értési céloknak megfelelően.

A vizsga a szövegértés alábbi szintjeit méri: a szöveg alapvető kommunikációs szándékainak globális megértése (globális értés), a szövegből adott szempontok szerinti információk kiszűrése (szelektív értés).

A vizsga a szöveg részletes értését nem méri.

A vizsgafeladatok megoldásához a vizsgázónak arra is képesnek kell lennie, hogy alkalmazza az értési céloknak megfelelő stratégiákat.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- megérteni a szöveg lényegét,
- megérteni és követni a szöveg gondolatmenetét,
- megérteni a kulcsinformációkat (pl. személyek, idő, hely, irány, mennyiség, ok),
- megérteni egy adott értési célhoz szükséges adatszerű információkat,
- alkalmazni a különböző értési stratégiákat (pl. következtetni az ismeretlen szavak jelentésére a szövegkörnyezetből).
- megérteni az adott álláspont mellett és ellen szóló érveket,
- felismerni a szöveg hangnemét, következtetni a beszélők egymáshoz való viszonyára.

A felhasznált szövegek
- olyan autentikus vagy kismértékben adaptált szövegek, amelyeket valós szóbeli közlési szándékkal hoztak létre,
- egységes egészet alkotnak,
- hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját,
- akusztikai minősége kifogástalan,

- anyanyelvi beszélők közvetítésében, normál beszédtempóban hangzanak el,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- autentikus jellegükből adódóan tartalmazhatnak olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten. Ezek megértése azonban nem szükséges feltétele az adott feladat sikeres megoldásának.

A vizsgán az alábbi szövegfajták fordulhatnak elő:
- közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban),
- rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: Útinformáció, nyitva tartás, menetrend),
- utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron),
- médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír),
- beszélgetések, telefonbeszélgetések,
- riportok, interjúk,
- beszámolók,
- közérdekű témáról szóló ismeretterjesztő szövegek,
- szépirodalmi szövegek: rövid prózarészletek, versek (szavalatok), megzenésített költemények.

A két szint közötti különbség az adott téma megközelítési módjában, a szövegek terjedelmében, tartalmi és nyelvi komplexitásában, valamint a feladatok eltérő nehézségi fokában jelenik meg.

A szövegértés nehézségi fokát további tényezők is befolyásolhatják, mint például a beszédtempó, a beszélők száma, az artikuláció, a háttérzajok.

Emelt szinten olyan szövegek is előfordulhatnak, amelyek az adott témát az általánosítás szintjén közelítik meg és árnyalt közléseket, véleményeket és ellenvéleményeket is tartalmaznak.

Emelt szinten a művelt köznyelv összetettebb, választékosabb formái is előfordulnak.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- feleletválasztás,
- igaz/hamis állítás,
- egymáshoz rendelés (pl. személy és kijelentés, képek kiválasztása szöveghez),
- események sorrendjének megállapítása,
- nyomtatványok, űrlapok kitöltése,
- táblázat kitöltése,
- hiányos mondatok kiegészítés**e,**
- rövid választ igénylő nyitott kérdések.

A feladatsor feladattipológiailag kötetlen szerkezetű, azaz bármelyik felsorolt feladattípus szerepelhet benne.

A vizsgázó 2-3 szöveget hallgat meg, amelyek együttes terjedelme 8-10 perc. A teszt 2-3 feladatot, 25-30 itemet tartalmaz.

A vizsgázó minden szöveget kétszer hallgathat meg.

A hangfelvétel tartalmazza a feladat-meghatározást, a szövegeket kétszer, valamint a feladatok elolvasásához és megoldásához szükséges szüneteket is. A hangfelvételen hallható és a feladatlapon olvasható feladat-meghatározások szó szerint megegyeznek.

A feladatok megoldásához szükséges eszköz: CD lejátszó, amit a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít.

Értékelés

Az értékelés, valamint a vizsgarészben szerzett pontok vizsgapontokká való átalakítása központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Ha többféle válasz is elfogadható, a javítási-értékelési útmutató tartalmazza a szövegből adódó lehetséges válaszokat, illetve azokat a tartalmi elemeket, amelyeket a jó válasznak tartalmaznia kell.

A feladatokat kizárólag tartalmi szempontok alapján értékelik, azaz a nyelvtani és a helyesírási hibákat nem veszik figyelembe.

Íráskészség

A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó milyen szinten képes magát szlovén nyelven írásban kifejezni, illetve írásbeli feladatokat végrehajtani különböző kommunikációs célok megvalósítása érdekében.

Tartalmi szerkezet

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó

- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- különböző fajtájú szövegeket írni a *Témakörök* című részben megadott témákhoz kapcsolódóan,
- koherens szövegeket létrehozni (előre- és visszautalással, alapvető szinonimákkal és kötőszavakkal),
- mondanivalóját logikusan és az adott szövegfajta követelményeinek megfelelően elrendezni, valamint írásművét megfelelően felépíteni és tagolni,
- a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet választani,
- az adott szövegfajták formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani pontatlansága, szóhasználata ne akadályozza a megértést
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- álláspontját, érvrendszerét következetesen, összetetten, árnyaltan kifejteni**.**

A vizsgázónak olyan szövegeket kell létrehoznia, amelyek

- valós kommunikációs szándékkal jönnek létre,
- az olvasó számára világosak, érthetőek és alkalmasak a kommunikációs cél elérésére,
- szövegfajtája meghatározott,
- tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megírásához nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A vizsgán az alábbi szövegfajtákat kell létrehozni:

- üzenet, emlékeztető,
- rövid személyes jellegű közlés,
- naplóbejegyzés,
- üdvözlőlap,
- meghívó,
- magánjellegű vagy intézménynek szóló levél,
- egy mű: prózarészlet, drámarészlet, lírai alkotás adott szempontú elemzése.
- kép, képsorok leírása, összevetése.
- érvelés nyelvi, irodalmi, kulturális kérdésekről (a feladat tartalmaz egy szövegrészletet),
- két szöveg adott szempontú összehasonlítása. A feladat megjelöli a kiemelt szempontokat (tematikus, stílusbeli). A szövegek között megjelenhet a mindenkori kortárs irodalom.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében, a létrehozandó szövegek terjedelmében, a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.
A vizsgázó emelt szinten az adott témát általánosabban is képes megközelíteni, és átfogó problémaként tárgyalni.
A nyelvi megformálásra az jellemző, hogy a vizsgázó emelt szinten részletesen, választékos szókinccsel és igényesebb nyelvi szerkezeteket használva ír.

A feladatok és a feladatsor jellemzői
A feladatok a *Kommunikációs helyzetek és szándékok,* valamint a *Témakörök* című listákra épülnek.
Az íráskészség mérése során valós kommunikációs helyzetet teremtünk, azaz megadjuk a szituációt, amelyben az írásmű keletkezik, az ehhez illeszkedő szövegfajtát, továbbá meghatározzuk az írásmű célját, témáját és címzettjét, valamint a szöveg írója és olvasója közötti kapcsolat jellegét. Mindezek meghatározzák a szöveg stílusát és hangnemét.
A vizsgán az alábbi feladattípus fordulhat elő:
- a vizsgázó írásban reagál a megadott verbális és/vagy vizuális segédanyagokra a megadott irányító szempontok alapján.
A vizsga 2 feladatból áll.
Az *első feladatban* a vizsgázó informatív szövegre reagál írásban egy körülbelül 80-100 szó terjedelmű szöveg megírásával.
A *második feladatban* a vizsgázó két téma közül választhat. A kiválasztott témáról a megadott irányító szempontok alapján a vizsgázónak körülbelül 300-350 szó terjedelmű szöveget kell írnia, amelyben ki kell fejtenie véleményét is.

Értékelés
Általános kritériumok:
- a tartalmi kifejtés kritériumai: a téma megértése, nyelvi és irodalmi műveltség, kultúrtörténeti asszociációk, személyes állásfoglalás, világismeret, lényegkiemelés,
- a szöveg megszerkesztettségének kritériumai: a kért műfajnak való megfelelés, tagolás, szerkezeti arányosság, a terjedelem megtartása,
- a szöveg nyelvi minőségének kritériumai: a köznyelvi norma biztos ismerete: nyelvtan, szókincs, helyesírás, szabatos előadásmód, olvasható kézírás, rendezett íráskép.
Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga
Beszédkészség, szlovén nemzetiségi tartalom
A vizsga célja annak mérése, hogy a vizsgázó képes-e az érettségi követelményekben megfogalmazott nyelvi szinten gondolatait szlovén nyelven szóban kifejezni és valós kommunikációs szándékoknak megfelelő beszélgetést folytatni.
A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkészség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet
A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó
- a megadott helyzetekben és szerepekben megnyilatkozni, illetve a megadott kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd *Kommunikációs helyzetek és szándékok* című rész),
- megadott témákról (irodalom, kultúra, nyelv) szóló beszélgetésekben részt venni (lásd a *Témakörök* című rész),

- mondanivalóját érthetően és összefüggően kifejezni,
- úgy beszélni, hogy kiejtése, hanglejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést,
- egyszerű kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- beszédében a célnyelvi udvariasság és a megfelelő stílus alapszabályait alkalmazni,
- úgy kifejezni magát, hogy esetleges nyelvtani és lexikai pontatlansága ne akadályozza a megértést.
- gondolatait árnyaltan kifejezni, álláspontját, érvrendszerét következetesen, folyamatosan, összetetten kifejteni,
- olyan kiejtéssel, hanglejtéssel és tempóban beszélni, hogy beszéde jól érthető legyen,
- változatos kommunikációs stratégiákat alkalmazni,
- gondolatait nyelvhelyességi szempontból pontosan kifejezni,
- az összetettebb gondolatmenetnek megfelelő igényes mondatszerkesztéssel beszélni.

A feladatok és a tételek jellemzői

A vizsgafeladatokban előforduló helyzetek és szerepek a Kommunikációs helyzetek és szándékok, a Témakörök valamint az Nyelvtani ismeretek, szerkezetek című listákra épülnek.

A feladatok tematikusan megfelelnek ezen korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, és teljesítésükhöz nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre.

A feladat-meghatározás egyértelműen megadja a szituációt és a vizsgázó szerepének leírását.

A vizsgabeszélgetésben az aktív szerepet a vizsgázó játssza.

A vizsgán az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:

- vita (véleménykülönbség megjelenítése és áthidalása),
- önálló témakifejtés verbális és/vagy vizuális segédanyagok alapján.

A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok szlovén nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a szlovén nemzetiség kultúrkörét reprezentálják**.**

A szóbeli vizsgarészhez a tételek a Részletes érettségi vizsgakövetelmények alapján központilag készülnek. A tételsor 20 tételből áll. A tételsor a szlovén nemzetiség irodalmát, kultúráját, nyelvét dolgozza fel a *Témakörök* és *a Nyelvtani ismeretek, szerkezetek,* című fejezetek alapján.

A tételt a vizsgázó húzza, a felkészülési idő 10 perc. A szóbeli vizsgarész 20 perc időtartamú.

A vizsgarész rövid *bevezető társalgással* kezdődik. A kérdések célja az, hogy a vizsgázó ráhangolódjon a szlovén nyelv használatára. Az itt elhangzottak nem számítanak be a vizsgaeredménybe.

Az *első feladatban* a vizsgázó egy vagy több szlovén nyelven íródott - a Témakörök c. rész tartalmaihoz kapcsolódó - idézetet értelmez és fejti ki véleményét, miközben a vizsgáztató vitára serkentő kijelentéseire is reagálnia kell.

A *második feladatban* a vizsgázónak egy irodalmi vagy nyelvi, vagy a szlovén nemzetiség kultúrájával kapcsolatos témát kell részletesen és összefüggően kifejtenie, megadott szempontok alapján. A felhasználandó segédanyag lehet kép, fénykép, ábra, térkép vagy rövid írott szöveg. A vizsgáztató előre meghatározott, további véleménynyilvánításra ösztönző kérdéseket tehet fel.

A felkészülés során szótár nem használható, azonban irodalmi szöveggyűjtemény, a vizsgakövetelményekben megjelölt Szerzők köteteinek, műveinek használata megengedett, ezeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A két szint közötti különbség a témák megközelítésében és a nyelvi teljesítmény színvonalában, azaz a nyelvi megformálás jellemzőiben jelenik meg.

Emelt szinten a vizsgázó az adott témákról az általánosítás szintjén is tud beszélgetni és véleményt nyilvánítani.

A nyelvi megformálásra az a jellemző, hogy a vizsgázó választékosan, árnyaltabban fejezi ki magát. A feladat-meghatározás és a verbális segédanyagok szlovén nyelvűek, nyelvi szintjük alacsonyabb a receptív készségeket mérő vizsgarészek nyelvi szintjénél. A vizuális segédanyagok a szlovén nemzetiség kultúrkörét reprezentálják.

Értékelés
Általános értékelési kritériumok:
- tartalom: tématartás, nyelvi, irodalmi, kulturális tájékozottság, problémaérzékenység,
- előadásmód: a témának megfelelő világos felépítés, lényegkiemelés,
- nyelvi megformáltság.
Az értékelés központilag kidolgozott egyéni értékelőlapon történik. Az értékelési útmutató tartalmazza az értékelési szempontok részletes leírását.

PODROBNE ZAHTEVE IN OPIS MATURITETNEGA IZPITA POZNAVANJE SLOVENSTVA

I. PODROBNE ZAHTEVE

A) KOMPETENCE

1. Znanje o zgodovini
Kandidat naj pozna glavne znacilnosti zgodovine slovenske manjsine.
Naj pozna kljucne dogodke slovenske zgodovine.
Naj predstavi povezave med zgodovino maticne domovine in zgodovino slovenske manjsine na Madzarskem.
Naj pozna zgodovinske znacilnosti sozitja narodov v Karpatskem bazenu.

2. Znanje o etnologiji
Kandidat naj pozna materialno dediscino slovenske manjsine. Naj pozna navade slovenske manjsine, zna predstaviti spreminjanje navad.
Naj iz muzejev, etnoloskih zbirk zbira informacije o nacinu zivljenja slovenske narodnosti v preteklosti in sedanjosti, o vsakdanjikih in praznikih; in predstavi razloge za spremembe.
Naj predstavi pomen ohranjanja tradicije in navad v casu globalizacije.
Naj analizira vlogo manjsinskih medijev pri ohranjanju manjsinskih vrednot.

3. Znanje o geografiji
Kandidat naj pozna naselja slovenske manjsine.
Naj predstavi z geografskimi danostmi pogojene zivljenjske razmere manjsine. Naj predstavi ekonomsko geografijo obmocja na katerem zivi slovenska manjsina in spremembe le-te.
Naj analizira sodobne alternative gospodarskega razvoja.

4. Znanje o druzbi
Naj razlozi socioloske znacilnosti slovenske manjsine.
Naj predstavi razlicne organizacije slovenske skupnosti, funkcijo in pomen teh skupnosti.
Naj predstavi moznosti za dozivljanje in izrazanje pripadnosti k slovenski manjsini.

5. Znanje povezano z jezikom slovenske manjsine
Naj pozna in zna predstaviti dejavnike, ki vplivajo na jezikovni razvoj slovenske manjsine.

Naj predstavi vlogo narecja pri ohranjanju identitete slovenske skupnosti.
Naj predstavi znacilnosti porabskega jezika v primerjavi z znacilnostmi slovenscine v maticni domovini.
Naj navede glavne razlike med razlicicama porabskega narecja.
Naj pozna pisne spomenike slovenske manjsine.
Naj predstavi en prosto izbrani dokument.

6. Arhitektura slovenske manjsine
Naj predstavi posebnosti arhitekture slovenske manjsine.
Naj spregovori o oblikovnih in funkcionalnih znacilnostih zgradb in razumeva njun sovpliv.
Naj sestavi projekt za ohranitev slovenske arhitekturne dediscine v Porabju.

7. Glasbena in plesna kultura slovenske manjsine
Naj predstavi pevsko, glasbeno in plesno kulturo Slovencev na Madzarskem.
Naj razgrne povezavo med glasbeno in plesno kulturno tradicijo Slovencev na Madzarskem.
Naj pozna kulturne skupine, ki igrajo pomembno vlogo pri ohranjanju identitete.

8. Znanje o manjsinski politiki
Maturant naj pozna nastajanje zakonov s podrocja manjsinske politike, naj predstavi njihov vpliv na slovensko manjsino.
Naj predstavi in oceni delovanje manjsinske slovenske samouprave.
Naj predstavi in oceni programe za ohranjanje narodne zavesti.
Naj nacrtuje program za negovanje tradicij, ki je primeren zahtevam sodobnega casa.

B) VSEBINSKE ZAHTEVE

1. Znanje o zgodovini

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
1.1 Poreklo porabskih Slovencev in njihov prihod v Karpatski bazen.	Temeljna znanja o poreklu porabskih Slovencev. Naselitev v 12. stoletju na zahodu takratne Madzarske, na obmocju med Rabo in Muro. Vloga porabskih Slovencev v druzbi Kraljevine Madzarske.	Naselitev Slovencev v 6. stoletju na obmocju med Rabo in Dravo. Pribinova knezevina v Spodnji Panoniji (847-861) - Zalavár. Knez povabi Cirila in Metoda iz Moravske. Njuna vloga pri siritvi krscanske vere. Obmocje med Rabo in Muro je bilo od konca 11. stoletja madzarsko kraljevo posestvo. Leta 1094 je dobilo okvire drzavne in cerkvene uprave. Upravno je spadalo pod Zeleznisko zupanijo. Obmocje, na

		katerem so ziveli Slovenci, so Madzari imenovali Tótság.
1.2 Pomembnejse postaje porabskih Slovencev pri organiziranju svoje skupnosti.	Oblike druzbenega zivljenja porabskih Slovencev, poznavanje spreminjanja le-teh. Nastanek naselij v okolici Monostra med 13. in 16. stoletjem. Poznavanje zgodovine nacina zivljenja in vrednostnega sistema slovenske skupnosti, ocena in predstavitev zgodovinskih sprememb. Kmetovanje na majhnih kmetijah, bajtarji brez zemlje, sezonsko delo na madzarskih pristavah, kasneje moznosti zaposlovanja v Nemciji.	1183: Ustanovitev opatije v Monostru. Nastanek porabskih vasi (delovna sila). Vpliv pripadnosti k dvema zemljiskima gospodoma (druzina Batthyány in cerkev) na nacin zivljenja tukaj zivecih Slovencev, na oblikovanje njihovega narecja in socialni razvoj. Turski boji na tem obmocju. Poznavanje dogodkov povezanih z monostrsko bitko iz leta 1664. Negativen vpliv nagodbe iz leta 1867 na slovensko manjsino, okrepitev tezenj madzarizacije.
1.3 Zgodovina in sedanjost narodne manjsine	Predstavitev okoliscin, v katerih je narodna manjsina postala politicni dejavnik. Predstavitev interetnicnih stikov in vplivov. Posledice trianonskega sporazuma: Prenehanje enotnosti Slovenske krajine po prikljucitvi vecjega dela k Jugoslaviji. Slovence, ki so ostali na Madzarskem, so poimenovali porabski Slovenci, obmocje na katerem so ziveli pa Porabje. Mnozicno izseljevanje porabskih Slovencev v casu velike gospodarske krize. Deportiranje druzin na zacetku 50. let. Izseljevanje leta 1956.	1918: Prebujanje narodne zavesti Slovencev na Madzarskem. Mirovna konferenca v Parizu: zacetek samostojne zgodovinske poti porabskih Slovencev. Nepravilno poimenovanje pokrajine „Vendvidék” in prebivalstva„vendek” v madzarscini. Po drugi svetovni vojni je Zeleznozupanijski svet s sklepom odpravil izraza„Vend-vidék” in„vendek”.
1.4 Zgodovina maticne domovine in pomembni dogodki slovenske manjsine na Madzarskem.	Povezave med zgodovino maticne domovine, predvsem Prekmurja, ki meji z obmocjem, kjer zivi slovenska manjsina na Madzarskem in zgodovino Slovencev na Madzarskem. Kulturnozgodovinski pomen protestantizma: na zacetku 18. stoletja so objavili prve prekmurske knjige (v prekmurskem knjiznem jeziku).	Turski napadi v poznem srednjem veku. Cerkvena in kulturnozgodovinska vloga protestantizma. Pripadnost k Avstro-Ogrski monarhiji. Leto 1848 je bilo leto revolucije pri Slovencih. Osamosvojitvene teznje narodov. Program Zedinjene Slovenije. Teznje jugoslovanskih narodov po neodvisnosti. Razlogi za razpad

	Uporabljale so se do leta 1919 oziroma tudi v prvih desetletjih 20. stoletja. Njihov pomen pri ohranjanju narodne zavesti Slovencev na Madzarskem.	Jugoslavije. Razglasitev slovenske samostojnosti. Vojna za Slovenijo. Republika Slovenija kot samostojna drzava, odnosi s Porabjem.
1.5 Zgodovina regionalnega razvoja slovenske manjsine.	Viri o zgodovini regionalnega razvoja slovenske manjsine. Razvoj narodne zavesti med dvema vojnama (siritev knjig Mohorjeve druzbe, seznanjanje s slovenskim knjiznim jezikom).	11. st.: Pripadnost k Zelezni zupaniji (okraj Tótság). Po 1920 (trianonska mirovna pogodba) k okraju Monoster-Murska Sobota, kasneje pa k okraju Monoster. Nastanek ljudskih sol v casu protireformacije, njihov vpliv na slovensko manjsino. Zgodovinski dogodki (dve svetovni vojni, dogodki v 50. letih 20. stoletja), njihov vpliv na zivljenje slovenske narodnosti. Ucinki razvoja industrije v Monostru od konca 60. let 20. stoletja naprej.

2. Narodopisna znanja

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
2.1. Materialna kultura, dediscina slovenske manjsine.	Materialna dediscina slovenske manjsine, predstavitev nekaterih znacilnih predmetov in analiza iz zornega kota njihove vrednosti pri skupnosti. Pomen Muzeja Avgusta Pavla (Monoster) in Muzejske vasi (Szombathely).	Staro kmecko orodje, njihovo poimenovanje in uporaba. Loncarstvo, tkalstvo, delovni postopki, orodja in izdelki pridelovanja bucnega semena. Zimska opravila (lickanje koruze, cesanje perja, luscenje bucnic, pletenje, pletenje kosar, izdelovanje papirnatih roz, itn.)
2.2 Obicaji slovenske manjsine.	Obicaji povezani z druzino, lokalno skupnostjo, verskim zivljenjem. Obicaji povezani s pomembnimi dogodki cloveskega zivljenja: krst, poroka, pogreb. Koledarske sege: bozic, novo leto, trije kralji, velika noc, binkosti. Ljudski obicaji: pustni obicaji, borovo gostiivanje kot najbolj atraktiven obicaj	Potek dneva v druzini nekoc in danes. Spomladanski obicaji: (proscenje ob binkostih). Porocni obicaji. Najpomembnejse vsakdanje jedi, praznicne jedi. Stari recepti. Ohranjanje se zivih obicajev (dan svete Lucije, bozicni koledniki, novoletna, velikonocna, zimska opravila)

	porabskih Slovencev.	
2.3 Mediji in negovanje tradicij.	Prisotnost materialne dediscine in obicajev, praznikov skupnosti v tisku in elektronskih medijih. Casopis Porabje, Slovenski koledar, Slovenski radio, Slovenski utrinki na TV1.	Vloga medijev pri ohranjanju tradicionalnih vrednot slovenske manjsine.
2.4 Vloga negovanja tradicij pri krepitvi pripadnosti posameznika k skupnosti.	Narodopisna dediscina: dediscina druzine, vasi, na podlagi starih druzinskih slik, razgovora s starimi starsi, starejsimi iz vasi.	Slovenci in druge narodne in etnicne skupnosti (Nemci in Romi) v naselju. Sovplivi iz sozitja z Madzari. (gospodarski, jezikovni, kulturni).

3. Znanje o geografiji

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
3.1 Naselja slovenske manjsine na Madzarskem.	Za naselja Slovencev na Madzarskem je znacilno: majhne vasi, ilovnati grici, velike gozdne povrsine, pasniki in travniki, kisla tla, skromni pridelki.	Razvoj naselij skozi stoletja
3.2 Vpliv naselbinskih in geografskih razmer na nacin zivljenja slovenske manjsine	Vpliv naselbin na nacin zivljenja. Nizka naseljenost obmocja. Podlozniski, kmecki nacin zivljenja. Bajtarji, sezonski delavci.	Pokrajina lezi na periferiji, je vklenjena med meje (slovensko, avstrijsko), zivljenje ob meji, vplivi mejnega pasu, vplivi reliefnih razmer. Naselja na juznih pobocjih. Gozdnata, nenaseljena severna pobocja. Slovenski vpliv na nastanek razprsenih naselij na zahodnem delu Madzarske.
3.3 Ekonomskogeografski vplivi na zivljenj slovenske manjsine.	Predstavitev in razumevanje gospodarskih stikov Slovencev na Madzarskem. Razvite gospodarske panoge v preteklosti. Sadjarstvo, zganjarstvo, pridelovanje bucnega olja, loncarstvo, tkalstvo. Zivinoreja. Trgovanje s telecjim in svinjskim mesom z Avstrijo. Trgovanje z gobami, prodaja gozdnih plodov (smrekovi storzi, siske). Zadruge v 60., 70. letih 20. stoletja:	Samostojno kmetovanje. Znacilnost poljedelstva je oranje na sloge. Leta 1907 nacrt za izgradnjo zeleznice med Monostrom in Mursko Soboto. Nacrt se ni uresnicil zaradi protesta lastnikov zemlje. (Isto se je ponovilo v 90. letih 20. stoletja.)

	zivinoreja, nabiranje gozdnih sadezev, gozdno gospodarstvo. Zaposlovanje v monostrskih tovarnah in obdelovanje domace zemlje kot dejavnik gospodarskega razvoja.	Negativen vpliv na obstoj manjsine (odseljevanje mladih).
3.4 Geografski polozaj in perspektive za manjsino.	Modeli in alternative za slovensko manjsino. Dvojni ucinek Narodnega parka Őrség-Porabje: ovirani industrijski razvoj, podpora turizmu in pridelovanju ekoloske hrane.	Projekti Phare. Euroregija-Regija zahodna Panonija.

4. Znanje o druzbi

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
4.1 Socioloske znacilnosti slovenske manjsine.	Glavne znacilnosti pripadnikov Slovencev na Madzarskem in znacilnosti, ki dolocajo njihove odnose s skupnostjo. (socialni polozaj in problemi ljudi, odnos do dela, druzinske razmere).	Tezke okoliscine za prezivetje zaradi slabe kvalitete zemljisc. Tezave pri zaposlovanju do 60. let 20. stoletja in po spremembi sistema. Sezonstvo pred drugo svetovno vojno in v 50. letih. Tezave pri zaposlovanju v 50-ih letih. Brezposelnost zaradi oviranega industrijskega razvoja. Nazadovanje kmetovanja zaradi tezav pri odkupu pridelkov. Demografske spremembe: zmanjsevanje stevila prebivalcev, staranje prebivalstva in razlogi za to.
4.2 Zavest o pripadnosti k skupnosti in njene znacilne oblike.	Funkcije skupnosti. Stiki znotraj skupnosti. Funkcije, znacilnosti organizacij, ki krepijo slovensko manjsino. (Sorodstveni odnosi, dekliska in fantovska zdruzenja, klubi, drustva (sportna, gasilska, upokojenska) in kulturna drustva.	Projekti za sodelovanje med pobratenimi organizacijami.
4.3 Polozaj posameznika v skupnosti slovenske manjsine.	Odkrivanje in predstavitev moznosti posameznika za dozivljanje pripadnosti	Znacilne oblike vedenja pri zamenjavi identitete: ohranjanje maternega jezika,

	k skupnosti: negovanje in razvoj maternega jezika in kulture.	zavestno negovanje jezika, sodelovanje pri negovanju obicajev in tradicij.

5. Znanje, povezano z jezikom slovenske manjsine

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
5.1 Dejavniki, ki vplivajo na razvoj jezika slovenske manjsine.	Glavni dejavniki, ki so vplivali na jezik, na razlicice narecja Slovencev na Madzarskem: pripadnost k dvema zemljiskima gospodoma oziroma cerkvenima zupnijama.	Zgodovinski in cerkvenozgodovinski razlogi za znacilen razvoj narecja.
5.2 Vloga pogovornega jezik in jezikovnih razlicic.	Vloga narecja pri ohranjanju identitete. Porabsko narecje kot razlicica prekmurskega slovenskega jezika. Stevan Küzmic pomemben prekmurski slovenski pisatelj, pedagog, prevajalec Biblije.	Dejavniki, ki vplivajo na uradni jezik, drzavni jezik in narecje: uporaba jezika v druzini in zunaj nje. Slovenski jezik doma in v soli. Moznosti uporabe jezika manjsine. Moznosti ucenja maternega jezika.
5.3 Znacilnosti slovenskega jezika, ki ga govori slovenska manjsina.	Predstavitev znacilnosti jezikovnih razlicic v primerjavi z jezikom maticnega naroda: glavne znacilnosti porabskega slovenskega narecja, ki ga sestavljata gornjeseniski in stevanovski govor.	Najpomembnejse morfoloske in sintakticne znacilnosti lokalnega narecja.
5.4 Pisani jezikovni spomeniki slovenske manjsine.	Pisani spomeniki Slovencev na Madzarskem: literarno in etnolosko ustvarjanje Jozefa Kosica. Delovanje Avgusta Pavla pisatelja, etnologa in muzeologa. Etnolosko delo Alojza Dravca, Vendel Teleki: Borovo gostüvanje, Irena Pavlic: Podaraj, Slovenska hisna imena. Sedanje raziskave: Vilko Novak, Marija Kozar Mukic, dr. Ernő Eperjessy, Francek Mukic, Katarina Hirnök, Karel Krajczar. Sodobni porabski ustvarjalci.	Predstavitev poljubno izbranega jezikovnega spomenika. Poznavanje oziroma predstavitev del.

6. Arhitektura slovenske manjsine

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
6.1 Arhitektura slovenske manjsine.	Bivalno okolje Slovencev in zgradbe za druzbene namene Slovencev na Madzarskem v preteklosti in danes. Pomembnejse zgradbe slovenskih naselij.	Oblika porabskih naselij. Oprema stare kuhinje, stari kuhinjski predmeti, njihova uporaba in poimenovanje v narecju. Tradicionalna oprema sobe.
6.2 Stilne in funkcionalne znacilnosti zgradb, ki jih uporabljajo Slovenci.	Oblikovne in funkcionalne znacilnosti arhitekture. Tloris starih kmeckih his. Razporeditev stanovanjske hise in stranskih poslopij na parceli.	Znacilnosti porabske ljudske arhitekture.
6.3 Negovanje arhitekturne dediscine slovenske manjsine na Madzarskem.	Lesena hisa in gospodarska poslopja, ki predstavljajo stanovanjsko kulturo Slovencev na Madzarskem, v Etnoloskem muzeju na prostem v Szombathelyu.	

7. Glasba in plesna kultura slovenske manjsine

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
7.1 Povezava med obicaji, glasbeno in plesno kulturo Slovencev na Madzarskem.	Znacilnosti in tradicija petja, instrumentalne glasbe in plesa ter izvajanje teh danes v krogu Slovencev na Madzarskem.	
7.2 Negovanje tradicij in glasbena kultura Slovencev na Madzarskem v sodobnem casu.	Negovanje tradicije in zagotavljanje zabave po zahtevah sodobnega casa.	

8. Znanje o manjsinski politiki

TEME	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
8.1 Pravni okviri manjsinske politike.	Predstavitev nastajanja manjsinske zakonodaje v preteklih 50. letih, vplivi in analiza le-te.	
8.2 Temelji in praksa manjsinskega samoupravljanja.	Delovanje slovenskih lokalnih manjsinskih samouprav in drzavne samouprave.	
8.3 Vloga slovenskih manjsinskih samouprav, drustev	Predstavitev in ocena programov za ohranjanje identitete (prireditve lokalnih samouprav in Drzavne slovenske samouprave, Zveze Slovencev na Madzarskem).	

pri ohranjanju slovenske identitete.	Vloga slovenske manjsine pri povezovanju in posredovanju med gospodarstvom in kulturo dveh drzav.

II. OPIS IZPITA

Deli izpita

Srednja raven		Višja raven	
Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
projekt	15 minut	180 minut	20 minut
80 točk	70 točk	100 točk	**50 točk**

Dovoljeni pripomočki na izpitu

	Srednja raven		Višja raven	
	Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
Kandidat zagotavlja	NI	NI	Enojezični slovar	NI
Ustanova, kjer deluje izpitna komisija zagotavlja	NI	Pripomočki, ki so povezani z nalogami (slikovni, tiskani oziroma elektronski nosilci znanja)	NI	Pripomočki, ki so povezani z nalogami (slikovni, tiskani oziroma elektronski nosilci znanja)

Za javnost

	Srednja raven		Višja raven	
	Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
Gradivo	NI	Naslovi vprašanj	NI	Naslovi vprašanj
Kdaj?	NI	Po pravnih pravilih	NI	Po pravnih pravilih

IZPIT NA SREDNJI RAVNI

Struktura izpita

Pisni izpit (projekt)	Ustni izpit

	15 minut	
Samostojna obdelava neke teme med šolskim letom	Zagovor projektnega dela	Obrazložitev ene teme
80 točk	20 točk	50 točk

Pisni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti pisne naloge

Vsebinska struktura

Projekt nadomečša pisni izpit.

Tema projekta se lahko izbere iz katerekoli od osmih vsebinskih sklopov, ki so jih obravnali med študijem (glej Podrobne zahteve), maturant jo zagovarja na ustnem izpitu.

Zahteve, ki jih mora projekt izpolnjevati:

Projekt naj obsega 10-20 strani, od česa mora biti dolžina besedila 5 strani, brez ponazoritev, z velikostjo črk 12 pt., razmik med vrsticami 1,5. Opis projekta mora vsebovati faze dela: utemeljitev izbire teme, hipoteze oz. cilje, bibliografijo, strokovno literaturo, opis raziskovalnega dela, vsebinsko izdelavo teme, sklep in osebna doživetja.

Projektno delo je od izbire teme do nastanka dokončne oblike samostojno delo. Kandidat lahko ob pripravi projektnega dela prosi pomoč strokovnega svetovalca. Če kandidat že nima status dijaka in prosi pomoč strokovnega mentorja, potem si ga poskrbi sam. Strokovni mentor kandidata, ki ima status dijaka, je lahko tudi njegov profesor. Kandidat najkasneje do začetka pisnega izpitnega roka odda svoje projektno delo.

Kandidat za predstavitev projektnega dela pripravi gradivo za ponazoritev ali kratek povzetek, ki ga bo uporabil pri ustnem izpitu ob zagovoru projekta.

Ocenjevanje

Projektno delo se lahko oceni s 80 točkami. Delo se ocenjuje z upoštevanjem centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebujejo naslednje splošne ocenjevalne kriterije.

I. Vsebina

a) kompleksnost, večsplastno približevanje k temi	30 točk
b) približevanje teme s strani novosti	10 točk
c) navedba bibliografije in strokovne literature	5 točk

II. Priprava projekta

a) opis projektnih faz	5 točk
b) opis samostojnega raziskovalnega dela	15 točk

III. Oblika

a) jezikovno oblikovanje	8 točk

b) struktura, kvaliteta končnega izdelka 7 točk

V primeru, če je besedilo znatno krajše od minimalnega besedila (manj kot štiri strani) se projektno delo ne oceni.

Ustni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti seznama vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Kandidat v petih minutah predstavi svoje projektno delo. Za predstavitev prinese s sabo vnaprej pripravljeno gradivo za ponazoritev ali kratek povzetek projekta. Potem ima na razpolago 10 minut za obrazložitev vprašanja.

Seznam vprašanj ustnega izpita na srednji ravni poskrbi ustanova, pri kateri deluje izpitna komisija. Seznam vprašanj sestoji iz 20-ih vprašanj, sestavljenih iz štirih obveznih sklopov znanj (Znanja iz zgodovine, Znanja iz manjšinske politike, Znanja iz etnologije, Znanja iz jezika slovenske manjšine). Sorazmerje med vsebinskimi sklopi določijo težišča, ki so bila uveljavljena pri pripravi, vendar vprašanja morajo pokriti vse štiri sklope znanj. Vsako posamezno vprašanje mora vsebovati tudi vir, ki se nanaša na vsebino teme, analiza le-tega je prav tako del izpita.

Ocenjevanje

Ustni del izpita se lahko oceni maksimalno s 70 točkami. Znotraj tega se lahko projekt oceni z 20 točkami, za predstavitev teme lahko kandidat dobi 50 točk. Vrednotenje izpita poteka z upoštevanjem centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebujejo naslednje splošne ocenjevalne kriterije.

Predstavitev projekta - skupaj 20 točk

- jedrnat povzetek projekta	7 točk
- prezentacijska tehnika, način predstavitve	5 točk
- jezikovna oblikovanost	5 točk
- ponazoritev	3 točke

Ocenjevanje ustnega vprašanja - skupaj 50 točk

- vsebina	25 točk
- analiza virov	10 točk
- jezikovna oblikovanost	10 točk
- struktura, zgradba odgovora	5 točk

IZPIT NA VIŠJI RAVNI

Struktura izpita

Pisni izpit 180 minut	Ustni izpit 20 minut
Esej	Obrazložitev teme
100 točk	50 točk

Pisni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti pisne naloge

Vsebinska struktura

Na višji ravni mora maturant na pisnem izpitu napisati esej (600-700 besed) po centralno sestavljenih nalogah (izbira lahko med tremi naslovi).

Pisni del izpita temelji na podrobnih izpitnih zahtevah.. Pisni izpit vsebuje nalogo iz 8 sklopov znanj, ki temelji na virih (glej Podrobne zahteve), v zvezi s temi kandidat predstavi posamezno temo in jo podpre z lastnim mnenjem, reagira na vire, podane v nalogi.

Ocenjevanje

Celotna naloga se lahko oceni maksimalno s 100 točkami. Točkovne smernice vsebujejo centralna navodila za popravljanje in ocenjevanje nalog pisnega dela izpita.

Ustni izpit

Vsebinske in oblikovne značilnosti seznama vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Za ustni izpit se centralno pripravi 10 izpitnih listkov. Vsako vprašanje sestoji iz dveh podvprašanj. Podvprašanje „A" kandidat potegne iz vsebinskih sklopov Znanja iz zgodovine in Znanja iz manjšinske politike. Podvprašanje „B" pa potegne iz vsebinskih sklopov; Znanja iz etnologije, Znanja iz jezika slovenske manjšine. Sorazmerje znotraj posameznih seznamov vprašanj ni 50-50%, določeni vsebinski sklopi lahko dobijo večji poudarek. Kandidat ima na razpolago dvakrat 10 minut, da razloži določene teme pri dveh nalogah.

Ocenjevanje

Ustni del izpita se lahko maksimalno oceni s 50 točkami. Obe podvprašanji lahko ocenimo z 25-25 točkami. Vrednotenje izpita poteka z upoštevanjem centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebujejo naslednje splošne ocenjevalne kriterije.

1. Podvprašanje „A" :

- vsebina	15 točk
- struktura, zgradba odgovora	5 točk
- jezikovna oblikovanost	5 točk

2. Podvprašanje„B”:

- vsebina	15 točk
- struktura, zgradba odgovora	5 točk
- jezikovna oblikovanost	5 točk

PODROBNE ZAHTEVE IN OPIS MATURITETNEGA IZPITA SLOVENSKI JEZIK

(Slovenski jezik kot ucni predmet)

I. PODROBNE ZAHTEVE

A) SPOSOBNOSTI IN ZVRSTI BESEDIL

1. Razumevanje prebranega besedila

	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
1.1 Sposobnosti	Maturant je sposoben - razumeti, sledeti miselni tok besedila - poudariti bistvo, sporocilnost besedila - razumeti kljucne informacije - lociti pomembne in nepomembne informacije - razumeti komunikacijsko funkcijo besedila (npr. zna lociti informacije, ki so sporocene kot dejstvo od mnenja, argumente od protiargumentov) - uporabljati bralne strategije (npr. sklepati o neznanih besedah) - povzeti vsebino literarnih del /odlomkov/, dozivetij v zvezi s prebranim	Maturant je sposoben - razumeti sekundarni pomen besedila - izraziti misli, estestske vrednote, ki jih posredujejo literarna dela
1.2 Zvrsti besedila	- funkcionalna, informativna besedila - npr. obvestilo, vabilo, poziv, napis, oglas, vozni red, obvestilo o programih, priporocila za knjige in filme, ponudbe za potovanja, potopisi	

	- zasebna in uradna pisma, cestitke, sporocila - casopisni clanki - poljudnoznastvena besedila - kratka literarna besedila - (npr. pesem, pravljica, pripovedka, kratek roman, odlomek iz romana)	- daljsa literarna besedila

2. Jezikovna pravilnost

	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
2.1 Sposobnosti	Maturant naj s pomocjo poznavanja sistema in pravil slovenskega jezika - pravilno izgovarja glasove slovenskega jezika - pravilno naglasa besede, kakor to zahtevajo norme slovenskega zbornega jezika - pri pravopisu uporablja pravila, ki se nanasajo na glasove in glasovne spremembe - v govoru in pisavi pravilno uporablja glagolski cas in naklon - loci spole in jih pravilno uporablja pri sklanjatvi samostalnikov - pozna ujemanje samostalnikov in pridevnikov, stopnjevanje pridevnikov - pravilno uporablja glavne in vrstilne stevnike - loci pregibne in nepregibne besede - pravilno uporablja predlozne zvez - loci povedi po vsebini in strukturi ter tvori povedi - uporablja pravilen besedni red v povedi - pozna pravopis podrednih in prirednih stavkov	Maturant je sposoben - naglasevati po normah slovenskega zbornega jezika - pravilno zapisovati glasove in glasovne spremembe - pravilno uporabljati glagolski vid - prepoznati in uporabljati samostalnike, ki odstopajo od sklanjatvenih vzorcev - lociti premi in odvisni govor

3. Razumevanje slisanega besedila

	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
3.1 Sposobnosti	Maturant je sposoben - sproti spremljati miselni tok slisanega besedila in lociti bistvene in nebistvene informacije - razumeti, poudariti bistvo besedila in kljucne informacije, ki so bistvene za razumevanje sporocilnosti besedila - uporabljati razne strategije razumevanja	Maturant je sposoben - sklepati o situaciji govora: na ton razgovora, odnos med govorci, odnos govorcev do teme razgovora
3.2 Zvrsti besedila	- posneto telefonsko sporocilo - sporocila javnega interesa - medijska sporocila (vesti, vremenska napoved, napoved programov, priporocilo programov) - pogovori, reportaze, intervjuji - poljudnoznanstvena besedila - gledaliske predstave, filmi, itn.	- porocila, predavanja - debate

4. Pisna sposobnost

	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
4.1 Sposobnosti	Maturant je sposoben - uresniciti pisne komunikacijske polozaje, smotre - sestaviti razlicne koherentne zvrsti besedila z upostevanjem pravil oblikovanja besedila - logicno zgraditi in razcleniti doloceno besedilo - odgovarjati oblikovnim zahtevam dolocenih zvrsti besedila - za zvrst besedila izbrati primeren stil in ton	Maturant je sposoben - sestaviti razlicna daljsa besedila, ki vsebujejo zahtevnejse leksikalne in slovnicne strukture
4.2 Zvrsti besedila	- pismo, cestitka, vabilo	- analizirati daljsa literarna dela

	- zivljenjepis, razpis - razne stalne oblike sporocanja (pripoved, opis, oris) - predstavitev literarnega dela	

5. Govorna sposobnost

	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
5.1 Sposobnosti	Maturant je sposoben - sodelovati v razgovoru o temah, ki so dolocene v poglavju Tematski sklopi, se vkljucevati v razgovor oziroma prekiniti razgovor - vplivati na dejanje oseb, ki sodelujejo v razgovoru - nuditi in prejemati informacije - izraziti mnenje - izraziti custva - svoje sporocilo izraziti razumljivo, povezano s primerno izgovorjavo, naglasom in tempom - v govoru uporabljati stil, ki je primeren govorni situaciji - upostevati vljudnostne formule govora - tekoce govoriti o dozivetjih v zvezi s prebranimi deli, ki so bila dolocena - verodostojno predstaviti memoriterje	Maturant je sposoben - svoje mnenje argumentirati - svoje sporocilo izraziti z izbranimi besedami, zahtevnejsimi leksikalnimi in slovnicnimi strukturami, brez napak - tekoce govoriti o literarnozgodovinskem pomenu literarnih del, ki so bila dolocena, govoriti izbrano

B) TEMATSKI SKLOPI

Na srednji in visji ravni so tematska podrocja podobna, vendar se razlikuje nacin priblizanja tem. Na srednji ravni je nacin priblizanja oseben in konkreten, na visji ravni pa splosen, abstrakten in bolj zahteven.

V tematska podrocja je uvrscena snov iz knjizevnosti, saj je tudi knjizevnost (branje-pridobitev dozivetij) sredstvo sporocanja. Na podlagi obveznega branja in po obravnavanih avtorjih in besedilih kandidat dokaze znanja literarnozgodovinskega pregleda slovenske knjizevnosti. To pomeni, da se na srednji ravni seznanijo z vsebino prebranega, spoznajo glavne osebe odlomkov oz. motive pesmi, odgovarjajo na vprasanja v zvezi z razumevanjem in interpretirajo besedilo.

Na visji ravni podrobneje spoznajo prizorisca dogajanj, glavne in stranske osebe, zgradbo literarnega dela ter pojme iz literarne teorije.

Hkrati s tem pa na obeh nivojih uvrstijo besedila v ustrezno literarnozgodovinsko obdobje.

Tematski sklopi	RAVEN IZPITA	
	Srednja raven	Visja raven
1. Osebni podatki, druzina	Predstava kandidata Znacilnosti druzinskega zivljenja. Delitev dela v druzini *Moderna* Ivan Cankar: Skodelica kave *Knjizevnost med obema vojnama* Prezihov Voranc: Solzice *Realizem* Josip Jurcic Deseti brat *Romantika* France Preseren: O Vrba	Vloga druzine v zivljenju posameznikov in potrosniske druzbe. Narodnostne navade in obicaji v druzini. *Moderna* Josip Murn-Aleksandrov: Ko dobrave se mrace *Knjizevnost po drugi svetovni vojni* Ivan Minatti: Nekoga moras imeti rad
2. Clovek in druzba	Znacilnosti posameznika. Cloveski odnosi - prijateljstvo. Prazniki v druzini in druzbi. *Romantika* France Preseren: Zdravljica	Pomen praznikov v zivljenju posameznika in druzbe, potrosniska duzba, reklame. Priprave za prikljucitev k Evropski uniji
3. Neposredno okolje	Prebivalisca, okolje, stanovanjske razmere, mesta, vasi, bivalno okolje, vasi in hise slovenske narodnosti. Oskrba (banka, posta, policija, nakupovanje). Nakupovalne navade. Vreme, letni casi, s koledarjem povezane sege, obicaji. Spremembe okolja. Varstvo okolja v neposrednem okolju. *Realizem* Fran Levstik: Nasa vas; Simon Gregorcic: Nazaj v planinski raj; Janez Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih *Moderna* Oton Zupancic: Na Jurjevo	Problemi razvijanja infrastrukture posameznih naselij v porabskih vaseh. Polozaj slovenske narodne skupnosti v porabskih vaseh, mestih, znacilnosti naselij. Zivljenjske razmere v maticni dezeli (hise, vasi, mesta) Javna uprava, samouprave, vloga in dejavnost manjsinskih samouprav. Problemi onesnazenja okolja (znacilni primeri v domacem okolju in v maticni drzavi), ekoloske katastrofe. Varstvo okolja na Zemlji. *Realizem* Simon Jenko: Na Sorskem polju; Ivan Tavcar: Cvetje v jeseni *Knjizevnost po drugi svetovni vojni* Kajetan Kovic: Moje mesto
4. Sola	Sola, solski predmeti, urnik. Nadaljevanje solanja - nacrti za bodocnost Krog zanimanja - konjicki.	Solski tipi, solski sistem na Madzarskem. Solski sistem v maticni drzavi. Nadaljevanje solanja, kontinuitetno

	Moderna Ivan Cankar: Mater je zatajil	izobrazevanje, strokovno izpopolnjevanje, seminarji, tecaji, stipendije. Pomembnost znanja jezikov (materni in tuji jeziki). *Sodobna knjizevnost* Tone Pavcek: Nova faca
5. Svet dela	Poklici, novi, „moderni" oz. popularni in tradicionalni poklici. Izbira poklica. Moznosti zaposlitve v tujini *Moderna* Oton Zupancic: Zebljarska	Tradicionalne obrti v krogu slovenske narodnosti, ljudska umetnost, Moznosti zaposlitve v tujini, prednosti, slabe strani. Brezposelnost. Vpliv brezposelnosti na posameznika in druzbo. *Realizem* Srecko Kosovel: Jesen
6. Nacin zivljenja	Razporeditev casa, dnevni red. Zdrav/nezdrav nacin zivljenja. Uzivanje hrane, prehranjevanje, tradicionalne jedi, tradicionalne jedi manjsine. Priljubljene hrane/zdrave hrane. Bolezni. *Ljudsko pesnistvo* Danes malo, jutri malo in Mravlji pravljici *Realizem* Anton Askerc: Anka, Brodnik *Moderna* Oton Zupancic: Zlata pticka *Knjizevnost med obema vojnama* Srecko Kosovel: Starka za vasjo	Navade uzivanja hrane, ekoloska hrana, vegetarijansko uzivanje hrane. Jedi v Sloveniji. „Bolezni" 20. stoletja: uporaba in zloraba zdravil, zloraba mamil, cezmerno uzivanje alkohola, kajenje. *Razsvetljenstvo* Valentin Vodnik:Dramilo *Knjizevnost med obema vojnama* Misko Kranjec: Povest o dobrih ljudeh; Niko Grafenauer: Zivljenje *Knjizevnost po drugi svetovni vojni* Janez Menart: Kmecka balada
7. Prosti cas, izobrazba, sport	Koristno prezivljanje prostega casa: branje, gledalisce, film, glasba. Sredstva javnega obvescanja in njihova vloga v zivljenju posameznika in druzbe: televizija, radio, casopisje. Vloga sporta. *Knjizevnost po drugi svetovni vojni* Miroslav Kosuta: Deklica in ples	Znacilnosti medijev slovenske narodnosti. Kulturna dejavnost na narodnostnem obmocju. *Sodobna knjizevnost* Karolina Kolmanic: Lotosov cvet
8. Potovanje, turizem	Promet, prometna sredstva.	Pomembnost turizma.

	Priprave na potovanje, nenavadni potniski cilji. *Moderna* Ivan Cankar: Najino potovanje	Pomembnost Evropske unije, brezmejnost, globalizacija. *Moderna* Oton Zupancic: Hodil po zemlji -Duma
9. Znanost, tehnika	Vloga tehnicnih sredstev v vsakdanjem zivljenju, vloga racunalnika, interneta. *Knjizevnost med obema vojnama* Alojz Gradnik: Delavec in stroj	Znanost in tehnika v sodobni druzbi. Pozitivni in negativni vplivi na druzbo. *Knjizevnost NOB* Matej Bor: Sel je popotnik

C) KOMUNIKACIJSKE SITUACIJE IN NAMENI

1. Komunikacijske situacije

Kandidat se lahko v sledecih komunikacijskih situacijah oz. vlogah izraza ustno ali pisno.

SITUACIJA	VLOGA
Srecanje	znanec, tujec
V druzini, v prijateljskem krogu	gost - gostitelj, clan prijateljske druzbe
V blagovnici, trgovini, na trznici	prodajalec - nakupovalec
V restavraciji, kavarni, gostilni	gost, clan neke druzbe
V studentskem naselju, v kampu, v hotelu	stanovalec - sostanovalec, turist, gost
V soli	ucenec, sosolec
V kulturnih ustanovah, v sportnih dvoranah, v klubih	gost, obiskovalec, clan neke druzbe
Na drzavni meji	turist
Pri zdravniku	bolnik - zdravnik, spremljevalec
Na policiji, v uradih	drzavljan, stranka
V storitvenih enotah (frizer, turisticna agencija, bencinska crpalka, banka, posta, lekarna, itd.)	stranka
Delovno mesto v pocitnicah	delojemalec - delodajalec
Poizvedovanje na ulici, med potjo	domacin, turist
Telefonski pogovor	udelezenca telefonskega pogovora
Prometna sredstva (zeleznica, avtobus, tramvaj, taksi, letalo, ladja)	potnik, sopotnik

2. Seznam komunikacijskih namenov

Tabela vsebuje tiste komunikacijske namene, ki jih zahtevamo na izpitu srednje ravni. Med dvema ravnema je kvalitetna in kvantitetna razlika. Pri izpitu na visji ravni mora kandidat uresniciti vec komunikacijskih namenov ter se izraziti bolj natancno in zahtevno.

Komunikacijski nameni s spoznavno-predstavitveno vlogo

Komunikacijski nameni	Primeri
nagovor in reagiranje nanj	Gospa, prosim... Gospod, prosim... Draga prijateljica, Dragica! / Dragi prijatelj Dusan! Spostovani profesor! Prosim.../Izvolite...
pozdrav, poslovitev in reagiranje nanju	Dober dan! Zdravo! Zivijo! Na svidenje! Adijo! Tudi tebi
predstavitev in reagiranje nanj	Pisem se.... / Ime mi je Dovolite, da Vam predstavim... To je moj prijatelj Ivan. Veseli me, da sem vaju spoznal.
nagovor pri telefonskem pogovoru, predstavitev, poslovitev in reagiranje nanje	Halo, gospa profesorica? Ne, sem dijakinja profesorice za matematiko. Lahko bi jo poklicali k telefonu? Seveda, takoj!
nagovor in poslovitev v zasebnih in uradnih pismih	Draga sestra! Ljubi Peter! Spostovani! S spostovanjem. Prisrcno te pozdravlja...
ustni pozdravi	Veseli me, da sem se srecala z Vami. Pozdravljam tudi vaso hcerko. Prosim, predajte ji moje pozdrave.
poizvedovanje o pocutju in reagiranje nanj	Kako ste? Kako se pocutite? Hvala, dobro
zahvala in reagiranje nanjo	Hvala lepa za Vaso pomoc! Z veseljem, tudi drugic!
prositi odpuscanje in reagirati nanj	Oprostite, da sem zamudila, toda zaspala sem! Opravicujem se... Nic hudega V redu, toda drugic...
cestitke, voscila in reagiranje nanje	Cestitam ti/vam za uspesni izpit! Zelim Vam vesele praznike! Srecno novo leto! Tudi jaz Vam zelim vse najboljse.
socustvovanje	Ob izgubi prijatelja ti izrekam sozalje.

Komunikacijski nameni z izrazno-custveno vlogo

Komunikacijski nameni	Primeri
hvaleznost	Najlepsa hvala!
obzalovanje, razocaranje	Zal, ne morem na izlet. Zelo sem razocarana, da me nisi povabil na ples!
veselje	Hura! Jutri ne bo pouka! Oj, kako sem vesela! Veseli me/nas...
zadovoljstvo, nezadovoljstvo	Zadovoljen/zadovoljna sem s tabo. Nisem zadovoljen/zadovoljna...
zacudenje	O, kak lep fantek! Kako si zrasel, odkar te nisem videl/a
upanje	Upam, da bos cimprej ozdravel
strah, zaskrbljenost	Strah me je! Bojim se ...
otoznost, obup	Zalostna sem, ker je mama zbolela. Uzaljen/a sem ...
izrazanje jeze	Kako si nesramen! Pojdi proc/stran

Vzorci za navezovanje stikov z ljudmi, izrazanje svojega mnenja

Komunikacijski nameni	Primeri
prositi mnenje in reagirati nanj	Po vasem/tvojem mnenju ... Kaj recete vi/Vi? Strinjam se z Vami. Imate prav. Mislim, da je tako prav
zainteresiranost, nezainteresiranost	Si slisal/a kaj novega? Zanima me... Ne zanima me Rad/a/ se ukvarjam s/z ... Z veseljem ...
vsecnost, nevsecnost	Vsec mi je...; Ugaja mi... Ni mi vsec, ker ... To obnasanje ni lepo!
prav dati komu oz. ne dati prav	Prav imas! Res je tako! Nimas prav! Ne poznas dovolj razmere.

sloznost, nesloznost	Ta ucenec je pohvale vreden. Strinjam se z Vami. Nismo enakega mnenja!
soglasje, nesoglasje, zamera	Dosegli smo lepe uspehe. Da, tako je! Danes niste bili pridni. Zamerim ti...
pridrzek, odklonitev pridrzka	Ta predlog ne sprejmemo! S pridrzkom... Brez pridrzkov... Odklonimo Vas predlog. Uveljavili bomo svojega!
krog zanimanja	Zanima me slikarstvo. Ne zanima me... Moj konjicek je ... Rad/a/ se ukvarjam s/z ...
pohvala, kritika, ocitanje	Priden/pridna si bil/a/. Lepo, da si pomagala starcu! Ta roman je slab/dober, zanimiv/dolgocasen... Ni bilo lepo, da nisi prisel na sestanek, ceprav si obljubil

Komunikacijski nameni v zvezi z izmenjavo informacij

Komunikacijski nameni	Primeri
poimenovanje stvari, oseb	Ta aparat je kuhinjski robot. Tista lepotica se imenuje Marija.
opis stvari, dogodkov	V soli smo imeli zanimivo prireditev. Dijaki so recitirali, peli in plesali.
povprasevanje po informacijah, dajati informacije	Ali bi mi lahko povedali ... ? Seveda... Zanima me, koliko stane prenocisce v vasem hotelu.
pritrdilni in nikalni odgovor	Da, verjetno pridem zvecer. Ne, ne pisem se Bajzek.
odklonitev odgovora	Oprosti, nocem odgovoriti/odgovarjati. Zaman me sprasujes, ne bom odgovarjal/a/.
znanje, neznanje	Temeljito poznam pesmi Franceta Preserna, manj pa njegovo zivljenje. Vem, da si me iskal. Dobro obvladam/znam matematiko.

gotovost, negotovost	Preprican sem, da je to skodo storil vas sin. Ne vem, ce bom lahko sla vecer v opero. Mogoce pridem jutri.
poznanje, nepoznanje	Da, to knjigo poznam tudi jaz. Vase hcerke ne poznam.
domneva	Domnevam, da ... Mogoce, da mi prijateljica posodi kaseto, ker je radodarna.
spominjanje, nespominjanje	Se danes se spominjam tistih lepih dni. Mogoce, si mi ze rekla, naj kupim darilo za brata, vendar se ne spominjam tega.

Komunikacijski nameni z vplivanjsko vlogo na partnerja

Komunikacijski nameni	Primeri
prosnja, zelja	Prosim te ... Zelim ... Zelo me boli glava. Imas kaksno tableto zame? Da bi le nasli najboljso resitev!
poziv, prepoved, ukaz	Pozor! Kajenje je prepovedano! Prepovedujem ti, da... Tukaj ne smes glasno govoriti! Tukaj se ne pogovarja glasno. Prosim te, utihni! Bodi tiho! Molci!
predlaganje in reagiranje nanj	Brala sem zelo zanimivo knjigo. Predlagam ti, preberi jo! Bila bi hvalezna, ce bi mi jo posodila.
narocanje	Prosim, prinesite mi kozarec mineralne! Jaz bi palacinko z orehi.
povabilo in reagiranje nanj	Vabimo vas/Vas ... Vljudno vabljeni na predstavo novega filma. Hvala za vabilo, vsekakor bomo tam.
ponujanje in reagiranje nanj	Imamo poceni obleke, izvolite, kupite jih!
reklamacija in reagiranje nanjo	Vceraj sem kupila mozu brivski aparat. Doma se je izkazalo, da ne dela. Prosim zamenjajte ga. Seveda, takoj!
prosnja za nasvet, svetovanje	Prosim nasvet ...

	Kaj mi svetujes ...? Svetujem ti ....
opozorilo	Pozor! Zelo glasni ste! Zadnjic vas opozarjam!
prosnja dovoljenja, odobritev, odklonitev	Ali lahko vstopim? Kar izvolite! Malo pocakajte!
prosnja za pomoc in reagiranje nanjo	Pomagajte mi prosim ... Ali bi mi lahko pomagali? Lahko vas/Vas prosim, da bi mi pomagali ... Seveda, z veseljem. Zal, nikoli nisem delal/a kaj takega.
ponuditi pomoc in reagirati nanjo	Lahko vam/Vam pomagam? Ja, zahvalim. Lahko Vam priskocim na pomoc? Zahvalil/a bi se.

Komunikacijski nameni, znacilni za interakcijo

Komunikacijski nameni	Primeri
ponovno vprasanje, prositi ponovitev	Sem prav razumela? Prosim, ponovite mi zadnji stavek! Prosim se enkrat!
nerazumevanje	Ne razumem. Oprostite, zame to ni razumljivo.
crkovanje	Kaksen priimek! Prosim crkovati! Fasching: F kot figa, a kot Anica, s kot sliva, c kot cmok, h kot Helga, i kot ime, n kot noc, g kot gosli
prosnja po pocasnejsem, glasnejsem govoru	Prosim, govorite bolj razlocno!
oznaka govornega namena	Rada bi povedala, da ... Lahko tudi jaz povem svoje mnenje?
uvod teme	Spoznali smo razmere pri fevdalizmu. Poglejmo, kako se to obdobje pojavlja v slovenski knjizevnosti.
menjava teme	O tem toliko. Zdaj gremo naprej!
prekinitev	Nehaj, prosim! Oprostite, po mojem to ni tako!

potrditev, utemeljitev	Tocno tako je. Tudi jaz tako mislim.
parafraza	Ucenje je delo dijakov.
poimenovanje zgleda	Na primer. Lahko bi mi povedali primer? Za vzgled vzamemo ...
zakljucek pogovora	Zaenkrat toliko, drugic pa bolj obsirno.

D) JEZIKOVNE RAVNINE IN STRUKTURE

Sistem slovenskega jezika in zakonitosti njegovega delovanja mora dijak poznati predvsem funkcionalno.

Predstavljeni vzorci, ki so znacilne strukture za slovenski jezik, so pripravljeni po opisni slovnici. K doloceni slovnicni obliki oz. kategoriji so dodani slovnicni primeri.

SREDNJA RAVEN

Jezikovne ravnine in strukture	Primeri
Glasoslovje slovenskega knjiznega jezika Slovenska abeceda Glasovi v slovenskem knjiznem jeziku Naglasevanje Glavne zakonitosti pravopisa	
Oblikoslovje ***Besedne vrste*** Glagol Spreganje (oseba, stevilo) Glagolski casi: sedanjik, preteklik, prihodnjik Glagolski nakloni: povednik, pogojnik, velelnik Glagolski vid: nedovrsni, dovrsni Glagolski nacin: tvornik, trpnik Neosebne glagolske oblike: delezja na -c, -e, -si deleznik na -n, -t, -l, -c glagolnik nedolocnik namenilnik Modalni glagoli Pomozni glagol	 delam, delas, dela; delava, delata, delata,; delamo, delate, delajo delam, sem delal, bom delal delam, bi delal, delaj pisati, napisati so ustanovili, je bil ustanovljen kazati - kazoc, dremati - dremaje, prebrati - prebravsi ponositi- ponosen, podreti - podrt, ogoreti - ogorel, vzhajati - vzhajajoc pisati- pisanje pogledati sel je pogledat mora, treba, lahko, vedeti - znati

Prehodnost glagola: prehodni, neprehodni	biti, ne biti zida hiso, orje njivo;stoji pred tablo, plava, spi, itd.
Samostalniska beseda Samostalnik Spol samostalnikov Sklanjatev samostalnikov Posebnosti samostalniskih sklanjatev Obcna in lastna imena Posamostaljena pridevniska beseda Samostalniski zaimek Pridevniska beseda Pridevnik Vrste Sklanjatev pridevnikov Stopnjevanje pridevnika Dolocna in nedolocna oblika pridevnika Pridevniski zaimek Stevnik Vrste stevnika: glavni, vrstilni, nedolocni Sklanjatev stevnikov	 korak, lipa, dete bog, clovek oce, mati, dete, otrok, sin dekle, hci, gospa sin, Vera mineralna voda-mineralna mi, on, nekdo, nihce, itd. sladek, Anicin, listnat lep, lepsi, najlepsi; bel, bolj bel, najbolj bel zelen, zeleni njen, svoj, marsikateri, noben pet, deseti, mnogo ...
Prislov Vrste: prostorski, casovni, vzrocnostni, lastnostni Predlog Medmet Vrste:razpolozenjski, posnemovalni, velelni Clenek Veznik Vrste: priredni, podredni	 dalec, zgodaj, zato, ostro na, v, po, pri ob, itd. au, joj, ku-ku, na - nate itd. samo, celo, ze, itd. in, ter; da, ce, itd.
Skladnja Poved Enostavcna poved Stavcni cleni: osebek, povedek, predmet, prislovno dolocilo prostora (kraja) casa lastnosti - pravega nacina sredstva in orodja vzrocnosti - vzroka Zlozena poved	 Decek se sprehaja. Decek je privezel psa. Pred vrati pocakaj. Po praznikih se oglasi. Lepo zna govoriti. Na delo se vozimo z vlakom. Od veselja se je jokal.

Podredje	
osebkov odvisnik	Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.
predmetni odvisnik	Cas ozdravi, kar boli.
prilastkov odvisnik	Ne kupuj stvari, ki niso potrebne.
prislovni odvisniki:	Kjer se prepirata dva, tretji dobicek ima.
prostorski	Ko je susa, zemlja poka.
casovni	Ker je susa, zemlja poka.
vzrocni	Odsel je, ne da bi se poslovil.
nacinovni	Ce se bos ucil, bos znal.
pogojni	
Priredje	
vezalno	Zima je pritisnila in sneg je naletaval.
stopnjevalno	Zgodovina ne kaze samo lepih i slavnih dejanj, ampak
locno	tudi strasti in hudobije.
vzrocno	Ali se pridno uci, ali pusti solo.
protivno	Ne sramuj se delati, zakaj delo je cast.
	Rad bi me prevaral, pa me ne bos.
Povedi glede na skladenjski naklon	
pripovedne	Krpan je Brdavsu odsekal glavo.
vprasalne	Ali je Krpan Brdavsu odsekal glavo?
velelne	Odsekaj Brdavsu glavo.

VISJA RAVEN

Jezikovne ravnine in strukture	Primeri
Oblikoslovje	smeje se, ubije se, govori se, umiva se, srecati se
Glagol	Otava se kosi v avgustu. Bal se je smejati.
Glagoli in oblike s se/si	pomagati si, misliti si
Dvovidski glagoli	rodim, ubogam, darujem, zrtvujem, telefoniram ipd.
Vrste glagolskih dejanj:	
a) pri nedovrsnih glagolih	
trajni in ponavljalni glagoli	nesti, iti - skakati, sedati
dolocni in nedolocni glagoli	nesem - nosim, peljem - vozim
glagoli dejanja in stanja	sedem, lezem - sedim, lezim
glagoli za dejanje in povzrocanje dejanja	pijem - pojim, tecem - tocim
glagoli za dejanje in zaznavanje dejanja	gledam - vidim, poslusam - slisim
b) pri dovrsnih glagolih	
zacetek dejanja	zaigrati, zapeti
kratkotrajnost	posedeti, pocakati

trenutnost	pociti, suniti
konec dejanja	dovecerjati
manjsalnost	blisniti...
Samostalnik	tla, vrata, uho, oko, ime, drevo, usta, dan,
Posebnosti v samostalniski sklanjatvi	zobje, prosnja, taksi...
	narezati kruha in slanine
Delni rodilnik	
Stevnik	petero sinov, troji ljudje, dvojno dno, dvojna morala
Locilni in mnozilni stevniki	Soparno je bilo.
Povedkovnik	
Skladnja	
Prislovno dolocilo namena	Decek je sel ven privezat psa.
pogoja	V takih razmerah ni mogoce delati.
ozira	To je tehnicno nemogoce.
primere	Dekle je bilo lepo kot roza.
mere	To mora v celoti ven.
izida	Delal je do onemoglosti.
Pristavek	Trubar, prvi slovenski pisatelj se je rodil na Rascici.
Zvalniski stavek	Ti v modri jopici, pridi sem.
Prislovni odvisniki:	
kolicine casa	Pocakaj, dokler se ne najem.
primerjalni	Bil sem zmucen, kot da celo noc ne bi bil spal.
posledicni	Bilo je tako mraz, da je drevje pokalo.
ozirni	Kar se tice hrane, bodite mirni.
namerni	Prisel sem, da bi ti pomagal.
Priredje:	Bolan je, zato ga ni v solo.
posledicno/sklepalno	Vrnil se je pozno, in sicer sele ob polnoci.
pojasnjevalno	

II. OPIS IZPITA

Deli izpita

Srednja raven		Višja raven	
Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit

180 minut	15 minut	240 minut	20 minut
117 točk	33 točk	120 točk	30 točk

Dovoljeni pripomočki na izpitu

	Srednja raven		Višja raven	
	Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
Kandidat zagotavlja	Slovenski pravopis ter dvojezični slovar (samo za IV. del)	NI	Slovenski pravopis ter dvojezični slovar (samo za IV. del)	NI
Ustanova, kjer deluje izpitna komisija zagotavlja	CD player za III. del	Zbirka književnih besedil, zvezek	CD player za III. del	Zbirka književnih besedil, zvezek

Za javnost

	Srednja raven		Višja raven	
	Pisni izpit	Ustni izpit	Pisni izpit	Ustni izpit
Gradivo	NI	NI	NI	naslovi vprašanj
Kdaj?	NI	NI	NI	po pravnih pravilih

IZPIT SREDNJE RAVNI

Pisni izpit traja 180 minut, ustni izpit 15 minut.
Naslednja tabela predstavlja izpitne enote v svojem zaporedju ter trajanje posameznih izpitnih enot in okvirni delež pri ocenjevanju.

		Čas trajanja (minut)	Delež pri oceni (%)	Točke
Pisni del izpita	Bralno razumevanje	60	22	33
	Slovnična pravilnost	30	12	18
15 minut odmora				
	Slušno razumevanje	30	22	33
	Pisno izražanje	60	22	33
Ustni del izpita	Govorno izražanje	15	22	33
Skupaj:		-	100	150

Izpit na srednji ravni obsega dve jezikovni ravni: raven A2-B1 Sveta Evrope. V interesu vrednotenja različnih ravni sposobnosti in znanja se pri nalogah pisnega izpita uveljavlja načelo postopnosti. Centralne naloge so sestavljene tako, da lahko izpit opravijo tudi učenci na ravni A2.

Pisni izpit

Splošna pravila

Naloge sestavnih delov izpita, Razumevanje bralnega besedila (I. delovni list), Jezikovna pravilnost (II. delovni list), Razumevanje slišanega besedila (III delovni list) in Pisno izražanje (IV. delovni list) in navodila za popravljanje in ocenjevanje le-teh se pripravijo centralno.

Pri reševanju nalog sestavnih delov izpita Razumevanje bralnega besedila, Jezikovna pravilnost in Razumevanje slišanega besedila uporaba pripomočkov ni dovoljena, pri reševanju delovnega lista Pisno izražanje se lahko uporablja dvojezični slovar in slovenski pravopis, ki jih zagotovi kandidat.

Ocenjevanje

- Ocena posameznih izpitnih enot je neodvisna druga od druge.
- V vsakem izpitnem delu ocenjujemo le vrednotene sposobnosti.
- Predpogoj za uspešno opravljeni izpit je, da kandidat v pisnem in ustnem delu izpita doseže vsaj 12% možnih točk (12% ni spodnja meja zadostne ocene).
- Navodila za naloge sestavnih delov so pisana v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost, potrebna pri reševanju nalog.

Vsebinske in oblikovne značilnosti delovnih listov pisnega dela

Bralno razumevanje

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali je kandidat sposoben samostojno prebrati besedilo iz vsakdanjega življenja, avtentično besedilo različnega tipa in razumeti do globine, ki odgovarja dejanskemu cilju branja.

Razlikujemo več ravni bralnega razumevanja (npr. globalno, selektivno in podrobno razumevanje). Na izpitu je mogoče ovrednotiti več ravni bralnega razumevanja. Kandidat mora med reševanjem izpitnih nalog znati uporabljati tudi strategije razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben
- razumeti bistvo besedila,
- razumeti in spremljati miselni tok besedila,
- razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina),
- ločiti pomembne in nepomembne informacije,
- ob določenem stališču razumeti argumente in protiargumente,
- za določeni cilj razumevanja najti potrebno podatkovno informacijo,
- besedilo razumeti do podrobnosti, ki odgovarja komunikacijski funkciji besedila,
- uporabljati različne strategije branja (npr. sklepati o pomenu neznanih besed),
- ločiti informacijo, ki je bila sporočena kot dejstvo, od mnenja.

Prebrana besedila
- so avtentična besedila (tudi skrajšana), ki so bila sestavljena z namenom pravega sporočila,
- tvorijo enotno celoto,

- so jasne strukture tako vsebinsko kot jezikovno,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:
- funkcionalna besedila (npr. jedilni list, vozni red, televizijski program, program kina, programi, navodilo za uporabo, obrazec, katalog, vozovnica),
- informativna-instruktivna besedila (npr. beležka, sporočilo, poziv, oglas, plakat, posvetilo v knjigi),
- zasebno pismo, uradno pismo,
- časopisni članki (npr. časopisna vest, poročilo, reportaža),
- poljudnoznanstvena besedila iz splošno znanih tematskih krogov,
- literarna besedila (npr. odlomek iz romana, odlomek iz drame, novela, pesem, pravljica)

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:
- izbira odgovora,
- pravilna/nepravilna trditev,
- povezovanje (naslov in besedilo, vprašanje in odgovor, oseba in izjava itn.),
- postavljanje slik, dogodkov v vrstni red na podlagi besedila,
- določitev mesta povedi v odstavku, ki je bil izvzet iz besedila,
- postavitev delov besedila v pravilno zaporedje,
- dopolnjevanje stavka na podlagi besedila,
- odprta vprašanja s kratkimi odgovori,
- priprava sheme.

Test je tipološko nevezane strukture, torej v njem je lahko kateri koli tip naloge.

Kandidat mora rešiti 3 naloge, obseg besedil, ki se uporabijo za naloge znaša 500-600 besed. Serija nalog je sestavljena iz 25-30 vprašanj/itemov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje. Če je pravilnih več možnih odgovorov, navodila za popravljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravilen odgovor vsebovati.

Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Slovnična pravilnost

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali kandidat razpolaga z leksikalnimi, slovničnimi, semantičnimi in pragmatičnimi znanji, ki ga usposobijo za samostojno komunikacijo.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben

- iz osnovnih slovničnih struktur in leksikalnih elementov tvoriti povedi (spoznanje, dopolnitev, postavitev),
- osnovne slovnične in leksikalne strukture jezikovno pravilno uporabiti v enostavnem besedilu.

Uporabljena besedila in besedilni odlomki
- so avtentična ali pa v manjši meri adaptirana besedila,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- te naloge so lažje kot naloge, ki merijo bralno razumevanje,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:
- dopolnjevanje povedi ali besedil z izbiro odgovora (od štirih možnih odgovorov je potrebno izbrati en pravilen odgovor),
- identifikacija dela povedi, ki je bil izvzet iz besedila, s pomočjo sredstev besedilne kohezije,
- dopolnjevanja pomanjkljivega besedila samostojno ali pa s pomočjo vnaprej določenega besedišča,
- vstavljanje pravilnih oblik besed v besedilo.

Test je tipološko nevezane strukture, v njem je lahko kateri koli našteti tip naloge.

Serija nalog je sestavljena iz 3-4 nalog, skupaj iz 30 itemov. Obseg besedil, ki se uporabijo za naloge, znaša 300-350 besed.

Naloge temeljijo na besedilih. Ena naloga temelji na stavkih, z njo pa je mogoče pridobiti okrog 15% vseh točk.

Ena naloga lahko obravnava tudi več jezikovnih elementov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebuje vse možne odgovore.

Slušno razumevanje

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat zmožen razumeti govor v materinem jeziku, ki se ne razlikuje ali pa le v majhni meri od jezikovne rabe na določenem jezikovnem območju.

Izpit vrednoti naslednje ravni razumevanja besedila: globalno razumevanje osnovnih komunikacijskih namenov (globalno razumevanje), filtriranje informacij iz besedila po določenih vidikih (selektivno razumevanje). Izpit ne vrednoti razumevanje besedila do podrobnosti.

Kandidat mora pri reševanju izpitnih nalog uporabljati tudi strategije, ki odgovarjajo ciljem razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben
- razumeti bistvo besedila,
- razumeti in spremljati miselni tok besedila,
- razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina, razlog),
- razumeti podatkovne informacije, ki so potrebne za cilj razumevanja,
- uporabljati razne strategije razumevanja (npr. iz besedila sklepati pomen neznanih besed).

Uporabljena besedila
- so avtentična ali v majhni meri adaptirana besedila, ki so bila sestavljena s pravim ustnim sporočevalnim namenom,
- tvorijo celoto,
- njihova dolžina in vsebina ne obremenjuje kandidatov spomin,
- njihova akustika je odlična,
- posredujejo jih govorci materinega jezika, v normalnem tempu govora,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:
- najave, sporočila splošnega interesa (npr. na kolodvoru, letališču, nakupovalnem centru),
- posneta telefonska besedila (npr. telefonski odzivnik, informacije: informacije o cestah, obratovalnem času, vozni red),
- navodila (npr. na cesti, letališču, kolodvoru),
- medijska sporočila (npr. vremenska napoved, oglasi, programi, kratka vest),
- pogovori, telefonski pogovori,
- reportaže, intervjuji,
- poročila,
- poljudnoznanstvena besedila o temah javnega interesa,
- leposlovna besedila: npr. kratki prozni odlomki, pesmi (recitacije), uglasbene pesmi.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:
- izbira odgovora,
- resnična/neresnična trditev,
- povezovanje (npr. oseba in izjava, izbira slik k besedilu),
- ugotavljanje zaporedja dogodkov,
- izpolnjevanje obrazcev, tiskovin,
- izpolnjevanje tabel,
- dopolnjevanje pomanjkljivega stavka,
- odprta vprašanja, ki zahtevajo kratek odgovor.

Test je po tipologiji nalog nevezane strukture, torej v njem je možen kateri koli tip naloge.

Test vsebuje 2-4 naloge. Obseg besedil, ki se uporabijo za naloge je 5-7 minut. Serija nalog je sestavljena iz 20-25 itemov.

Kandidat besedila posluša dvakrat.

Zvočni posnetek vsebuje navodilo, dvakrat posneto besedilo in tudi potrebne odmore za branje in reševanje nalog. Posnete naloge se dobesedno ujemajo z nalogami na izpitni poli.

Potrebna sredstva pri reševanju nalog : CD player, ki ga zagotovi ustanova, pri kateri deluje izpitna komisija.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje. Če je pravilnih več možnih odgovorov, navodila za popravljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravilen odgovor vsebovati.

Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Pisno izražanje

Namen izpita je ovrednotiti pisno izražanje kandidata v slovenskem jeziku, oziroma reševanje pisnih nalog za uresničevanje različnih komunikacijskih namenov.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben

- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določene komunikacijske namene (glej del z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni*),
- pisati različne zvrsti besedila povezane s temami določenimi v delu Tematski sklopi,
- sestaviti koherentna besedila (sklicevanje vnaprej in nazaj, z osnovnimi sopomenkami in vezniki),
- svojo misel urediti logično po pravilih določene zvrsti besedila ter svoje pisno delo primerno zgraditi in razčleniti,
- izbrati stil in ton, ki odgovarjata zvrsti besedila, sporočevalnemu namenu in odnosu do naslovnika,
- sestaviti pisno delo, ki odgovarja oblikovnim značilnostim določene zvrsti besedila,
- se izraziti tako, da morebitne jezikovne, besedne nepravilnosti ne ovirajo razumevanja.

Kandidat mora sestaviti besedila, ki

- so nastala z resničnim komunikacijskim namenom,
- so jasna, razumljiva bralcu in primerna za doseganje komunikacijskega cilja,
- imajo vnaprej določeno zvrst besedila,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.

Na izpitu je potrebno sestaviti naslednje zvrsti besedila:

- sporočilo, opomnik,
- kratko osebno sporočilo,
- zapis v dnevnik,
- čestitka,
- vabilo,
- zasebno ali uradno pismo,
- analiza nekega dela: proznega, dramskega odlomka, lirske stvaritve iz določenega vidika,
- opis in primerjava slik, serije slik.

Značilnosti nalog in serije nalog

Naloge so zgrajene na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni ter Tematski sklopi.*

Ob vrednotenju pisnega izražanja ustvarimo resnično komunikacijsko situacijo, torej določimo situacijo, v kateri bo pisni izdelek nastal, primerno besedilno zvrst ter določimo namen, temo, naslovnika pisnega izdelka in značaj odnosa med piscem in bralcem besedila. Vse to določi stil in ton besedila.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- ustvarjanje besedila v določenem položaju in na podlagi določenih vidikov,

- ustvarjanje besedila s pomočjo verbalnih pripomočkov (npr. osebni zapiski, sporočila, pisma, članki, pozivi, oglasi, letaki, prozni in dramski odlomki, pesmi, itn.) in/ali odziv na njih,
- ustvarjanje besedila s pomočjo vizualnih pripomočkov (npr, slike, kipi, zgradbe, ljudske noše, fotografije, serije slik, grafi, tabele, itn.).

Navodila določajo podtočke teme, verbalni in vizualni pripomočki pa nudijo miselno in/ali jezikovno pomoč pri izdelavi določene teme.

Izpit sestoji iz dveh nalog.

Prva naloga je krajše, transakcijsko in interakcijsko besedilo. Kandidat se odzove na verbalne in/ali vizualne pripomočke in ustvari besedilo iz 40-50 besed (npr. čestitka, e-mail, zapis v dnevnik, sporočilo, opomnik).

Pri drugi nalogi kandidat lahko izbira med dvema temama: se odzove na kratko pismo, oglas ali podobno informativno besedilo ali pa analizira krajše literarne delo iz določenega vidika, ali pa primerja serijo slik v besedilu, ki vsebuje 200-300 besed. Kandidat mora v besedilu razpravljati o petih določenih vidikih. Zaporedje izdelave posameznih vidikov je poljubno.

Kar se tiče slovničnih, leksikalnih in pravopisnih napak je meja tolerance večja kot na višji ravni.

Ocenjevanje

Ocenjevanje poteka na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje.

Ustni izpit

Govorna sposobnost, slovenske narodnostne vsebine

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat sposoben svoje misli izraziti v slovenskem jeziku na ravni, ki je določena v maturitetnih tahtevah in se pogovarjati primerno resničnim komunikacijskim namenom.

Izpit vrednoti v kolikšni in kakšni meri je kandidat sposoben izvesti ustne tranzakcije in interakcije, katerih del so tako receptivne kot tudi produktivne (govorno razumevanje, govorna sposobnost) sposobnosti. Kandidat mora znati temo samostojno razviti in interaktivno sodelovati v razgovoru.

Vsebinske in oblikovne značilnosti vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben
- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določeni komunikacijski namen (glej del *Komunikacijske situacije in nameni*),
- sodelovati v pogovorih o določenih temah (književnost, kultura, jezik) (glej del *Tematski sklopi*),
- svojo misel izraziti razumljivo in povezano,
- tako govoriti, da izgovor, intonacija, tempo govora ne ovirajo razumevanje,
- uporabljati enostavne komunikacijske strategije,
- v svojem govoru uporabiti osnovna pravila vljudnosti ciljnega jezika in primeren slog,
- se tako izraziti, da morebitne slovnične in leksikalne nepravilnosti ne ovirajo razumevanje.

Značilnosti nalog in vprašanj

Situacije in vloge izpitnih nalog temeljijo na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni, Tematski sklopi,* ter *Jezikovne ravnine, strukture.*

Naloge tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti, za njihovo reševanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.

Navodilo za nalogo jasno določa položaj in kandidatovo vlogo.

Na izpitnem razgovoru aktivno vlogo igra izpraševanec.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:
- igranje vlog,
- samostojna predstavitev tem s pomočjo verbalnih in/ali vizualnih pripomočkov.

Navodila za nalogo in verbalni materiali so v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost izpitnih enot, ki vrednotijo receptivne sposobnosti. Vizualni pripomočki predstavljajo kulturo določene narodnosti.

Vprašanja za ustni del izpita sestavi profesor spraševalec na podlagi Podrobnih maturitetnih izpitnih zahtev. Seznam vprašanj sestoji iz 15 vprašanj.

Vprašanje potegne kandidat, čas za priprave je 10 minut. Ustni izpit traja 15 minut.

Izpit se začne s *kratkim uvodnim razgovorom.* Namen teh vprašanj je, da se kandidat stimulira na uporabo slovenskega jezika. V tem delu povedano se ne šteje v izpitni rezultat.

Vprašanje sestoji iz dveh nalog.

V *prvi nalogi* mora kandidat sodelovati v vsakdanjem položaju (glej *Komunikacijske situacije in nameni, Tematski sklopi)*, v katerem sodeluje izpraševalec. Naloga je torej ta, da kandidat interaktivno sodeluje v razgovoru, postavi primerna vprašanja, oziroma primerno odgovori na postavljena vprašanja.

V *drugi nalogi* mora kandidat podrobno in povezano predstaviti eno literarno ali jezikovno temo ali pa temo povezano z kulturo slovenske narodnosti (glej *Komunikacijske situacije in nameni, Tematski sklopi)* na podlagi določenih vidikov. Kot pripomoček se lahko uporabi slika, fotografija, zemljevid ali pa kratko pisano besedilo.

Pri pripravi uporaba slovarja ni dovoljena, vendar uporaba zbirke literarnih del, ter knjig avtorjev, ki so navedeni v *Zahtevah*, je dovoljena, za kar poskrbi ustanova, kjer deluje izpitna komisija.

Ocenjevanje

Ocenjevanje poteka na posameznem ocenjevalnem listu na podlagi centralno sestavljenih ocenjevalnih navodil.

Ocenjevanje temelji na štirih kriterijih (Komunikacijski učinek: *a)* v kolikšni meri je sposoben samostojno izraziti svoje misli, *b)* v kolikšni meri govori tekoče, *c)* v kolikšni meri so relevantne njegove rešitve glede reševanja naloge; Slovnica in koherenca; Besedni zaklad; Izgovor, naglas, intonacija).

Komunikacijski učinek se lahko oceni z maksimalno 12 točkami, ostali kriteriji (Slovnica in koherenca, Besedni zaklad in Izgovor, naglas, intonacija) pa z maksimalno 7 točkami. Nalogi sta ocenjeni skupaj.

IZPIT VIŠJE RAVNI

Pisni izpit traja 240 minut, ustni izpit pa 20 minut.

V spodaj navedeni tabeli so predstavljene izpitne enote v zaporedju izvedbe ter čas posameznih izpitnih enot in približni delež v oceni.

		Čas trajanja (minut)	Delež v oceni (%)	Točke
Pisni del izpita	Bralno razumevanje	70	20	30
	Slovnična pravilnost	50	20	30
15 minut odmora				
	Slušno razumevanje	30	20	30
	Pisno izražanje	90	20	30
Ustni del izpita	Govorna sposobnost	20	20	30
Skupaj:		-	100	150

Pisni izpit

Splošna pravila

Izpit na višji stopnji vsebuje dve jezikovni ravni: lestvici B2-C1 Sveta Evrope. V interesu vrednotenja različnih sposobnosti in ravni znanj v seriji nalog velja načelo postopnosti. Serije nalog so sestavljene tako, da jih lahko opravijo tudi učenci na ravni B2.

Naloge izpitnih enot Razumevanje bralnega besedila (I. delovni list), Jezikovna pravilnost (II. delovni list), Razumevanje slišanega besedila (III delovni list) in Pisno izražanje (IV. delovni list), in navodila za popravljanje in ocenjevanje le-teh se pripravijo centralno.

Pri reševanju nalog izpitnih enot Razumevanje bralnega besedila, Jezikovna pravilnost in Razumevanje slišanega besedila uporaba pripomočkov ni dovoljena, pri reševanju delovnega lista Pisno izražanje se lahko uporablja dvojezični slovar in slovenski pravopis, ki jih zagotovi kandidat.

Ocenjevanje

- Ocena posameznih izpitnih enot je neodvisna druga od druge.
- V vsakem izpitnem delu ocenjujemo le ciljno vrednotene sposobnosti.
- Predpogoj za uspešno opravljeni izpit je, da kandidat v vseh petih izpitnih enotah doseže vsaj 12% možnih točk (12% ni spodnja meja zadostne ocene).
- Navodila za nalogo so pisana v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost, potrebna pri reševanju nalog.

Vsebinske in oblikovne značilnosti delovnih listov pisnega dela

Bralno razumevanje

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali je kandidat sposoben samostojno prebrati besedilo iz vsakdanjega življenja, avtentično besedilo različnega tipa in razumeti do globine, ki odgovarja dejanskemu cilju branja.

Razlikujemo več ravni bralnega razumevanja (npr. globalno, selektivno in podrobno razumevanje). Na izpitu je mogoče ovrednotiti več ravni bralnega razumevanja. Kandidat mora med reševanjem izpitnih nalog znati uporabljati tudi strategije razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben
- razumeti bistvo besedila,
- razumeti in spremljati miselni tok besedila,
- razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina),
- ločiti pomembne in nepomembne informacije,
- ob določenem stališču razumeti argumente in protiargumente,
- za določeni cilj razumevanja najti potrebno podatkovno informacijo,
- besedilo razumeti do podrobnosti, ki odgovarja komunikacijski funkciji besedila,
- uporabljati različne strategije branja (npr. sklepati o pomenu neznanih besed),
- ločiti informacijo, ki je bila sporočena kot dejstvo, od mnenja.

Prebrana besedila
- so avtentična besedila (tudi skrajšana), ki so bila sestavljena z namenom pravega sporočila,
- tvorijo enotno celoto,
- so jasne strukture tako vsebinsko kot jezikovno,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,

- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:
- funkcionalna besedila (npr. jedilni list, vozni red, televizijski program, program kina, programi, navodilo za uporabo, obrazec, katalog, vozovnica),
- informativna-instruktivna besedila (npr. beležka, sporočilo, poziv, oglas, plakat, posvetilo v knjigi),
- zasebno pismo, uradno pismo,
- časopisni članki (npr. časopisna vest, poročilo, reportaža),
- poljudnoznanstvena besedila iz splošno znanih tematskih krogov,
- literarna besedila (npr. odlomek iz romana, odlomek iz drame, novela, pesem, pravljica)

Razlika med dvema ravnema je v načinu pristopa k določeni temi, v obsegu, vsebinski in jezikovni kompleksnosti besedil ter v različni težavnosti nalog.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:
- izbira odgovora,
- razporeditev slik, dogodkov po vrstnem redu na podlagi besedila,
- identifikacija dejstev, podatkov, ugotovitev, argumentov, stališč itn., ki se nahajajo neposredno v besedilu,
- razmerje naslova in celotnega besedila,
- pomen celotnega besedila,
- struktura besedila, pomen, ki ga posreduje zgradba besedila,
- priprava skice,
- kratek povzetek besedila.

Test je tipološko nevezane štrukture, torej v njem je možen kateri koli tip naloge.

Kandidat mora rešiti 1-3 naloge, obseg besedila, ki se uporabi za naloge, znaša 1000-1200 besed. Serija nalog je sestavljena iz 25-30 itemov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje. Če je pravilnih več možnih odgovorov, navodila za popravljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravilen odgovor vsebovati.

Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Slovnična pravilnost

Namen te izpitne enote je ovrednotiti ali kandidat razpolaga z leksikalnimi, slovničnimi, semantičnimi in pragmatičnimi znanji, ki ga usposobijo za samostojno komunikacijo.

Vsebinska struktura

Izpit ovrednoti ali je kandidat sposoben
- različne slovnične štrukture in leksikalne elemente vgraditi v povedi (spoznanje, dopolnitev, postavitev),
- jezikovno pravilno uporabiti osnovne slovnične in leksikalne štrukture tudi v kompleksnem besedilu.

Uporabljena besedila, besedilni odlomki
- so avtentična ali pa v manjši meri adaptirana besedila,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- te naloge so lažje kot naloge, ki merijo bralno razumevanje,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Razlika med ravnema je v kompleksnosti slovničnih in leksikalnih struktur in različni težavnostni stopnji nalog. Kandidat je na višji ravni sposoben prepoznati in pravilno uporabljati raznolike in kompleksnejše slovnične in leksikalne strukture.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:
- dopolnjevanje povedi ali besedil z izbiro odgovora (od štirih možnih odgovorov je potrebno izbrati en pravilen odgovor),
- identifikacija dela povedi, ki je bil izvzet iz besedila, s pomočjo sredstev besedilne kohezije,
- dopolnjevanja pomanjkljivega besedila samostojno ali pa s pomočjo vnaprej določenega besedišča,
- vstavljanje pravilnih oblik besed v besedilo.

Test je tipološko nevezane strukture, v njem je možen kateri koli našteti tip naloge.
Serija nalog je sestavljena iz 4-5 nalog, iz 35-40 itemov, obseg besedila, ki se uporabi za naloge, znaša 500-600 besed.
Vse naloge temeljijo na besedilih.
Ena naloga lahko obravnava tudi več jezikovnih elementov.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri sestavnih delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje, ki vsebuje vse možne odgovore.

Slušno razumevanje

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat zmožen razumeti govor v materinem jeziku, ki se ne razlikuje ali pa le v majhni meri od jezikovne rabe na določenem jezikovnem območju.

Izpit vrednoti naslednje ravni razumevanja besedila: globalno razumevanje osnovnih komunikacijskih namenov (globalno razumevanje), filtriranje informacij iz besedila po določenih vidikih (selektivno razumevanje). Izpit ne vrednoti razumevanje besedila do podrobnosti.

Kandidat mora pri reševanju izpitnih nalog uporabljati tudi strategije, ki odgovarjajo ciljem razumevanja.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben
- razumeti bistvo besedila,
- razumeti in spremljati miselni tok besedila,
- razumeti ključne informacije (npr. osebe, čas, kraj, smer, količina, razlog),
- razumeti podatkovne informacije, ki so potrebne za cilj razumevanja,
- uporabljati razne strategije razumevanja (npr. iz besedila sklepati pomen neznanih besed),

- ob določenem stališču razumeti argumente za in proti,
- spoznati ton besedila in sklepati na odnos med govorcema.

Uporabljena besedila

- so avtentična ali v majhni meri adaptirana besedila, ki so bila sestavljena s pravim ustnim sporočevalnim namenom,
- tvorijo celoto,
- njihova dolžina in vsebina ne obremenjuje kandidatov spomin,
- njihova akustika je odlična,
- posredujejo jih govorci materinega jezika, v normalnem tempu govora,
- pri izbiri se upošteva del z naslovom Tematski sklopi,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita,
- zaradi avtentičnega značaja lahko vsebujejo besede, izraze, poznavanje katerih ni zahteva na določeni izpitni ravni. Razumevanje le-teh pa ni pogoj za uspešno rešitev določene naloge.

Na izpitu so možni naslednji tipi besedil:

- najave, sporočila splošnega interesa (npr. na kolodvoru, letališču, nakupovalnem centru),
- posneta telefonska besedila (npr. telefonski odzivnik, informacije: informacije o cestah, obratovalnem času, vozni red),
- navodila (npr. na cesti, letališču, kolodvoru),
- medijska sporočila (npr. vremenska napoved, oglasi, programi, kratka vest),
- pogovori, telefonski pogovori,
- reportaže, intervjuji,
- poročila,
- poljudnoznanstvena besedila o temah javnega interesa,
- leposlovna besedila: npr. kratki prozni odlomki, pesmi (recitacije), uglasbene pesmi.

Razlika med ravnema je v pristopu k določeni temi, v obsegu besedil, v kompleksnosti slovničnih in leksikalnih struktur in različni težavnostni stopnji nalog.

Na težavnostno stopnjo besedila lahko vplivajo tudi dejavniki kot npr. tempo govora, število govorcev, izgovor, hrup iz ozadja.

Na višji ravni se lahko pojavijo tudi besedila, ki se določeni temi približajo na ravni posploševanja in vsebujejo tudi niansirana sporočila, mnenja in proti mnenja.

Na višji ravni se lahko pojavijo tudi kompleksnejše, izbrane oblike knjižnega jezika.

Značilnosti nalog in serije nalog

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- izbira odgovora,
- resnična/neresnična trditev,
- povezovanje (npr. oseba in izjava, izbira slik k besedilu),
- ugotavljanje zaporedja dogodkov,
- izpolnjevanje obrazcev, tiskovin,
- izpolnjevanje tabel,
- dopolnjevanje pomanjkljivega stavka,
- odprta vprašanja, ki zahtevajo kratek odgovor.

Test je po tipologiji nalog nevezane štrukture, torej v njem je možen kateri koli tip naloge.
Kandidat posluša 2-3 besedila, katerih obseg je 8-10 minut. Test vsebuje 2-3 naloge, 25-30 itemov.
Kandidat besedila posluša dvakrat.
Zvočni posnetek vsebuje navodilo, dvakrat posneto besedilo in tudi potrebne odmore za branje in reševanje nalog. Posnete naloge se dobesedno ujemajo z nalogami na izpitnih polah.
Potrebna sredstva pri reševanju nalog : CD player, ki ga zagotovi ustanova, pri kateri deluje izpitna komisija.

Ocenjevanje

Ocenjevanje ter pretvorba točk, ki si jih je kandidat pridobil pri delih izpita, se odvija v izpitne točke na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje. Če je pravilnih več možnih odgovorov, navodila za popravljanje in ocenjevanje vsebujejo vse možne odgovore oziroma tiste vsebinske prvine, ki jih mora pravilen odgovor vsebovati.
Naloge bodo ocenjene izključno le iz vsebinskega zornega kota, torej ne bodo upoštevali slovnične in pravopisne napake.

Pisno izražanje

Namen izpitne enote je ovrednotiti pisno izražanje kandidata v slovenskem jeziku, oziroma reševanje pisnih nalog za uresničevanje različnih komunikacijskih namenov.

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben
- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določene komunikacijske namene (glej del z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni*),
- pisati različne zvrsti besedila povezane s temami določenimi v delu Tematski sklopi,
- sestaviti koherentna besedila (sklicevanje vnaprej in nazaj, z osnovnimi sopomenkami in vezniki),
- svojo misel urediti logično po pravilih določene zvrsti besedila ter svoje pisno delo primerno zgraditi in razčleniti,
- izbrati stil in ton, ki odgovarjata zvrsti besedila, sporočevalnemu namenu in odnosu do naslovnika,
- sestaviti pisno delo, ki odgovarja oblikovnim značilnostim določene zvrsti besedila,
- se izraziti tako, da morebitne jezikovne, besedne nepravilnosti ne ovirajo razumevanja,
- svoje misli jezikovno pravilno izraziti,
- svoja stališča, argumente dosledno, kompleksno, niansirano izraziti.

Kandidat mora sestaviti besedila, ki
- so nastala z resničnim komunikacijskim namenom,
- so jasna, razumljiva bralcu in primerna za doseganje komunikacijskega cilja,
- imajo vnaprej določeno zvrst besedila,
- tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti,
- za njihovo razumevanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.

Na izpitu je potrebno sestaviti naslednje zvrsti besedila:
- sporočilo, opomnik,
- kratko osebno sporočilo,
- zapis v dnevnik,
- čestitka,

- vabilo,
- zasebno ali uradno pismo,
- analiza nekega dela: proznega, dramskega odlomka, lirske stvaritve iz določenega vidika,
- opis in primerjava slik, serije slik,
- utemeljiti vprašanja iz jezika, književnosti in kulture (naloga vsebuje odlomek besedila),
- primerjava dveh besedil na podlagi določenih vidikov. Naloga določa pomembnejše vidike (tematske, stilistične). Med besedili so lahko tudi odlomki iz sodobne književnosti.

Razlika med ravnema je v pristopu k posameznim temam, obsegu sestavljenih besedil in značilnostih jezikovnega oblikovanja.

Na višji ravni je kandidat sposoben določeno temo predstaviti, splošno in jo obravnavati tudi kot celosten problem.

Za jezikovno oblikovanje je značilno, da kandidat na višji ravni piše o temi obširneje, z izbranim besednim zakladom in uporablja zahtevnejše jezikovne strukture.

Značilnosti nalog in serije nalog

Naloge temeljijo na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni* ter *Tematski sklopi.*

Ob vrednotenju pisnega izražanja ustvarimo resnično komunikacijsko situacijo, torej določimo situacijo, v kateri bo pisni izdelek nastal, primerno besedilno zvrst ter določimo namen, temo, naslovnika pisnega izdelka in značaj odnosa med piscem in bralcem besedila. Vse to določi stil in ton besedila.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:

- kandidat se pisno odzove na določene verbalne in/ali vizualne pripomočke s pomočjo določenih navodil.

Izpit sestoji iz dveh nalog.

Kandidat se *v prvi nalogi* pisno odzove na informativno besedilo in sicer v besedilu, ki obsega 80-100 besed.

Pri *drugi nalogi* lahko kandidat izbira med dvema temama. O izbrani temi mora kandidat s pomočjo navodil napisati besedilo, ki obsega 300-350 besed in v njem predstaviti tudi lastno mnenje.

Navodila za nalogo, usmeritveni vidiki in pripomočki so pisani v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost izpitnih enot, ki vrednotijo receptivne sposobnosti.

Ocenjevanje

Splošni kriteriji:

- kriteriji vsebinskega dela: razumevanje teme, jezikovna in književna omikanost, kulturnozgodovinske asociacije, osebna stališča, poznavanje svetovnih povezav, poudarek bistva,
- kriteriji strukture besedila: besedilo mora odgovarjati zahtevani zvrsti, členitev, strukturna sorazmernost, primeren obseg,
- kriterij jezikovne pravilnosti: zanesljivo poznavanje knjižne norme: slovnica, besedni zaklad, pravopis, precizno izražanje, čitljiv rokopis, urejena pisna podoba.

Ocenjevanje poteka na podlagi centralnih navodil za popravljanje in ocenjevanje.

Ustni izpit

Govorna sposobnost, slovenske narodnostne vsebine

Namen izpita je ovrednotiti ali je kandidat sposoben svoje misli izraziti v slovenskem jeziku na ravni, ki je določena v maturitetnih tahtevah in se pogovarjati primerno resničnim komunikacijskim namenom.

Izpit vrednoti v kolikšni in kakšni meri je kandidat sposoben izvesti ustne tranzakcije in interakcije, katerih del so tako receptivne kot tudi produktivne (govorno razumevanje, govorna sposobnost) sposobnosti. Kandidat mora znati temo samostojno razviti in interaktivno sodelovati v razgovoru.

Vsebinske in oblikovne značilnosti vprašanj za ustni izpit

Vsebinska struktura

Izpit vrednoti ali je kandidat sposoben
- spregovoriti v določenih položajih in vlogah, oziroma uresničiti določeni komunikacijski namen (glej del *Komunikacijske situacije in nameni*),
- sodelovati v pogovorih o določenih temah (književnost, kultura, jezik) (glej del *Tematski sklopi*),
- svojo misel izraziti razumljivo in povezano,
- tako govoriti, da izgovor, intonacija, tempo govora ne ovirajo razumevanje,
- uporabljati enostavne komunikacijske strategije,
- v svojem govoru uporabiti osnovna pravila vljudnosti ciljnega jezika in primeren slog,
- se tako izraziti, da morebitne slovnične in leksikalne nepravilnosti ne ovirajo razumevanje,
- niansirano izraziti svoje misli, stališča, argumente izraziti dosledno, tekoče, celostne,
- govoriti razločno, intonirano in v tempu, da bo njegov govor dobro razumljiv,
- uporabljati raznolike komunikacijske strategije,
- svoje misli točno, slovnično pravilno izraziti,
- uporabljati zahtevnejše stavčne strukture, ki odgovarjajo kompleksnejšemu miselnemu toku.

Značilnosti nalog in vprašanj

Situacije in vloge izpitnih nalog temeljijo na listah z naslovom *Komunikacijske situacije in nameni, Tematski sklop,* ter *Jezikovne ravnine, strukture.*

Naloge tematsko odgovarjajo življenjskim izkušnjam in splošnemu zanimanju te starosti, za njihovo reševanje ni potrebno znanje, ki presega splošno izobrazbeno raven maturitetnega izpita.

Navodilo za nalogo jasno določa položaj in kandidatovo vlogo.

Na izpitnem razgovoru aktivno vlogo igra izpraševanec.

Na izpitu so možni naslednji tipi nalog:
- debata (predstavitev in premostitev razlike v mnenju),
- samostojna predstavitev tem s pomočjo verbalnih in/ali vizualnih pripomočkov.

Navodila za nalogo in verbalni materiali so v slovenskem jeziku, njihova jezikovna zahtevnost je nižja kot jezikovna zahtevnost izpitnih enot, ki vrednotijo receptivne sposobnosti. Vizualni pripomočki predstavljajo kulturo slovenske narodnosti.

Za ustni del izpita se vprašanja pripravljajo centralno na podlagi Podrobnih maturitetnih izpitnih zahtev. Seznam vprašanj sestoji iz 20 vprašanj

Vprašanje potegne kandidat, čas za priprave je 10 minut. Ustni izpit traja 20 minut.

Izpitna enota se začne s *kratkim uvodnim razgovorom.* Namen teh vprašanj je, da se kandidat stimulira na uporabo slovenskega jezika. V tem delu povedano se ne šteje v izpitni rezultat.

V *prvi nalogi* kandidat obravnava enega ali več citatov (glej Tematski sklopi) pisanih v slovenskem jeziku in izrazi svoje mnenje, med tem pa se mora odzvati tudi na pripombe izpraševalca, ki spodbuja debato.

V *drugi nalogi* mora kandidat podrobno in povezano predstaviti eno literarno ali jezikovno temo ali pa temo povezano z kulturo slovenske narodnosti na podlagi določenih vidikov. Kot pripomoček se lahko uporabi slika, fotografija, zemljevid ali pa kratko pisano besedilo. Izpraševalec lahko postavi nadaljnja vnaprej določena vprašanja za spodbujanje razprave.

Pri pripravi uporaba slovarja ni dovoljena, vendar uporaba zbirke literarnih del, ter knjig avtorjev, ki so navedeni v Zahtevah, je dovoljena, za kar poskrbi ustanova, kjer deluje izpitna komisija.

Razlika med ravnema je v pristopu k posameznim temam, obsegu sestavljenih besedil in značilnostih jezikovnega oblikovanja.

Na višji ravni je kandidat sposoben določeno temo predstaviti splošno in jo obravnavati tudi kot celosten problem.

Za jezikovno oblikovanje je značilno, da se kandidat na višji ravni izraža o temi obširneje, z izbranim besednim zakladom.

Ocenjevanje

Splošni kriteriji:

- vsebina: govoriti o temi, književna, kulturna razgledanost, dovzetnost do določene teme
- nastop: temi primerna jasna struktura, jasna jezikovna oblika, poudarek bistva
- jezikovna oblikovanost

Ocenjevanje poteka na centralno izdelanem posameznem ocenjevalnem listu. Navodila za ocenjevanje vsebujejo podroben opis ocenjevalnih smernic.

EGÉSZSÉGÜGYI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Egészséggel kapcsolatos fogalmak gyűjtése	Legyen képes válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó egyszerű kérdésekre.	
1.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése	Legyen képes különbséget tenni az egymástól eltérő tartalmú leírások között.	Legyen képes különböző típusú források és a saját ismeretei összevetésével egy bizonyos témáról összefoglaló ismertetést adni.
1.3 Képi források megadott szempontok szerinti értelmezése	Legyen képes a megadott szempontok szerinti képi források leírására Legyen képes a képi forrásokat megfelelően csoportosítani.	
1.4 Részletek iránti érzékenység		Legyen képes összefüggések meglátására, ok-okozati összefüggések elmagyarázására.

1.5 Érvekkel alátámasztott vélemény kialakítása az egészségügy területén	Legyen képes érvekkel alátámasztott véleményének bemutatására.	

2. Szakkifejezések alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Egészséggel, betegséggel kapcsolatos fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes az egészséggel kapcsolatos fontosabb fogalmakat meghatározás alapján felismerni. *Legyen képes alkalmazni az emberi testtel kapcsolatos szakkifejezéseket.* Legyen képes egy témához vagy korcsoporthoz kapcsolódó fogalmakat kiválasztani.	Legyen képes alkalmazni az emberi testtel kapcsolatos szakkifejezések latin megfelelőit.

3. Humánus szemlélet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Egészséggel, betegséggel kapcsolatos humánus szemlélet kialakítása	Legyen képes az emberrel kapcsolatosan a humánus, empatikus szemlélet közvetítésére.	

4. Összefüggések bemutatása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Egészség, egészségkultúráltság	Legyen képes az egészségi állapottal kapcsolatos jelenségek problémaközpontú bemutatására.	Legyen képes bemutatni az egészség és az egészségkultúráltság összefüggéseit. Legyen képes elmagyarázni az egyes szervrendszerek közötti összefüggéseket.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintű szóbeli vizsgán a követelmények a kerettantervben meghatározott tantárgyi követelmények alapján kerültek megfogalmazásra. Az emelt szintű vizsga írásbeli és szóbeli tételei a középszintű vizsga követelményeit és az összefüggések konkrét felismerését várja el a vizsgázótól.

1. Egészségfejlesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Egészségkultúráltság	Ismertesse az egészségkultúra lényegét, alapfogalmait, elemeit. Határozza meg az egészségkultúra fejlesztéséhez szükséges tényezőket. Ismertesse az egészségi állapotot befolyásoló tényezőket. Magyarázza meg az egyén kultúráltsága és az egészségi állapot közötti kapcsolatot.	Ismertesse a holisztikus egészségszemléletet. Magyarázza meg az egészségi állapot és az azt befolyásoló tényezők közötti összefüggést. Jellemezze Magyarország lakosságának egészségi állapotát. Magyarázza el, hogy másoknak hogyan lehet segítséget nyújtani egészségük megőrzésében és fejlesztésében. Ismertesse a család szerepét, az egészséges életvitel kialakításában, valamint a nevelés szerepét az egyén szokásainak kialakításban.
1.2. Az egészség értékjellege	Értelmezze és jellemezze az egészséget, mint dinamikus egyensúlyi állapotot. Határozza meg a „pozitív” egészségfogalmat. Jellemezze a család egészsége és az utódvállalás közötti kapcsolatot. Magyarázza meg az egészségi állapot és az azt befolyásoló tényezők közötti összefüggést.	Ismertesse az egészséges életvitellel kapcsolatos teendőket és értékeket. Ismertesse a várandós nő életvitelével kapcsolatos teendőket. Ismertesse a nemzeti egészségfejlesztési program célkitűzéseit. Jellemezze az egészségfejlesztő programok lényegét. Ismertesse a magyar egészségügy szervezeti felépítését.
1.3 Az egészséges életvitel	Határozza meg a személyi higiéné szerepét a társas kapcsolatokban, valamint a betegségek megelőzésében. Jellemezze a külső megjelenés és az egyén belső világának összefüggéseit. Magyarázza meg a tisztaság és az testápolás jelentőségét az egészség megőrzése szempontjából.	Ismertesse a szükségletek hierarchiáját. Ismertesse az egészséges szervezetet felépítő anyagokat, tápanyagok összetételét. Jellemezze a tápanyagpiramist, az egészséges szervezet tápanyagszükségletét. Ismertesse az egészséges táplálkozás ismérveit, diétákat.

	Ismertesse a megfelelő haj-, száj-, fog-, kéz- és lábápolás fontosságait. Ismertesse a nemi szervek tisztántartását, a menstruáció alatti higiéné jelentőségét. Jellemezze az alkalomhoz illő kozmetikákat. Ismertesse az egészséges táplálkozás és öltözködés fontosságát az egészség megőrzésében. Magyarázza meg a testtartás és a rendszeres testedzés jelentőségét a mindennapi életben és a foglalkozási helyzetekben. Jellemezze az egészséges és harmonikus életvezetést.	Ismertesse a leggyakoribb környezetszennyezési forrásokat (levegő, víz, talaj) Ismertesse a szexuális úton terjedő betegségeket és azok megelőzését.
1.4 Az egészség fenntartását hátrányosan befolyásoló tényezők	*Ismertesse a betegségek kialakulását és a megelőzési lehetőségüket.* Határozza meg a betegség fogalmát, jeleit, a tünetek formáit, jellemezze a korai felismerését szolgáló lehetőségeket. Ismertesse a védőoltás és a szűrővizsgálatok fontosságát az egészségmegőrzésében. Ismertesse a természetes gyógymódokat. Láz, székletürítés és magas vérnyomás esetén ajánlott természetes gyógymódok Sorolja fel a gyógyszerformákat és beszéljen az alkalmazási módjukról.	Ismertesse az egészséget veszélyeztető tényezőket. Magyarázza meg a betegségek kialakulását és az elkerülésüket célzó magatartást. Ismertesse az életkorok szerinti szűrővizsgálatok formáit. Jellemezze betegség esetén a gyógyulás elérésének módjait, együttműködés lehetőséget a kezelőorvossal, szakorvosokkal. Ismertesse az emlő és a here önvizsgálatát.
1.5 Egészségre káros szenvedélyek	Jellemezze az egészségre káros szenvedélyeket. Magyarázza meg a legális drogok hatását az ember egészségi állapotára, különös tekintettel testi, szellemi és szociális szempontból. Ismertesse a káros szenvedélyekhez kapcsolódó megelőzési és segítségnyújtási formákat.	Ismertesse a káros szenvedélyek formáit, kialakulásuk okait, valamint a betegséget előidéző káros hatásukat. Sorolja fel a kábítószer fogyasztásra utaló vészjeleket. Ismertesse a dohányzás elleni küzdelem lényegét. Ismertesse az alkohol káros hatásait a szervezetre.
1.6 Kábítószer	Ismertesse az illegálisan használatos kábítószereket. Jellemezze az illegális kábítószer hatására	Magyarázza meg az illegális kábítószer-fogyasztás és az életmód közötti összefüggést.

	létrejött módosult tudatállapotokat. Ismertesse a túladagolás tüneteit, a drog és alkoholfüggőség megelőzésének lehetőségeit.	Ismertesse az egészségtudatos életvitel, az életminőség és a káros szenvedélyek elkerülésének fontos szempontjait.

2. Anatómia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Az ember az ökoszisztéma része	Határozza meg az ember helyét és szerepét az ökoszisztémában. Ismertesse az ember és környezete kölcsönhatásait, valamint a holisztikus szemlélet alapelveit.	Magyarázza meg a környezeti változások hatását az életfolyamatokra. Magyarázza meg hogyan befolyásolja az emberi tevékenység a környezetet.
2.2 Az emberi test főbb szerkezeti elvei	Ismertesse az emberi test jellemzőit: a kétoldali szimmetriát, a szelvényezettséget, a test síkjait és irányait.	Magyarázza meg az emberi szervezet részarányosságát Nevezze meg a test síkjait és irányait magyarul és latinul.
2.3 Mozgásrendszer	Jellemezze a csontvázrendszert és az ízületeket. Ismertesse a végtagok főbb csontjait és ízületeit. Ismertesse a törzs és a koponya főbb csontjait és ízületeit. Jellemezze az izomrendszert Ismertesse a testrészek főbb izmait.	Magyarázza meg a mozgásrendszer felépítése és működése közötti összefüggéseket. Magyarázza meg az életmódnak az ízületekre gyakorolt hatását. Csoportosítsa az ízületeket működésük szerint Hasonlítsa össze az egytengelyű és a háromtengelyű ízületet szerkezet és működés szerint. Magyarázza el az izomműködés élettanát. Nevezze meg latinul és magyarul a törzs csontjait , ízületeit és izmait. Mutassa be szemléltető eszközökön az egyes testtájak nagyobb csontjait és izmait.
2.4 Keringési rendszer	Ismertesse a vér alkotóelemeit. Jellemezze az erek fajtáit és működésüket. Ismertesse a vércsoportokat és az RH faktort. Jellemezze a nyirokrendszert.	Ismertesse a vér alkotóinak kóros elváltozásait. Ismertesse a szívműködés szabályozását és leggyakoribb kóros elváltozásait. Magyarázza el a szívciklust, nevezze meg a

	Jellemezze a kis- és nagyvérkört.	benne résztvevő anatómiai képleteket latinul és magyarul Mutassa be a véralvadás folyamatát és jelentőségét. Ismertesse az életmódnak a keringési szervekre gyakorolt hatását. Ismertesse a szív felépítését és működését.
2.5 Légző rendszer	Ismertesse a légző rendszer felépítését és működését. Magyarázza meg a légzés mechanizmusát és szabályozását.	Ismertesse az életmód és a légző rendszer elváltozásai közötti összefüggéseket. Ismertesse a keringési rendszer és a légző rendszer működése közötti összefüggést. Mutassa be szemléltetőeszközökön a légző rendszer részeit.
2.6 Emésztőrendszer	Magyarázza el a tápanyagok, vitaminok és enzimek szerepét az emésztésben. Ismertesse az emésztőrendszer felső szakaszának részeit és működését. Ismertesse az emésztőrendszer középső szakaszának részeit és működését. Ismertesse a máj, a hasnyálmirigy felépítését és működését. Sorolja fel az emésztőrendszer alsó szakaszának részeit és magyarázza el működését. Ismertesse a hashártya részeit és működését.	Magyarázza el a táplálkozás, az életmód és az emésztőrendszer elváltozásai közötti összefüggéseket. Csoportosítsa a tápanyagokat funkciójuk szerint. Magyarázza el a gyomornedv kiválasztásának folyamatát Hasonlítsa össze a tápanyagok emésztését és felszívódását a vékonybélben és a vastagbélben. Magyarázza el a vitaminok szerepét az egészséges táplálkozásban. Mutassa be szemléltetőeszközön az emésztőrendszer részeit.
2.7 Vizeleti szervek	Ismertesse a vizeletkiválasztó rendszer felépítését és működését. Ismertesse a vese szerkezetét és felépítését.	Magyarázza meg a vizelet összetétele és a betegségekre utaló jelek közötti kapcsolatot. Magyarázza el az elsődleges és a másodlagos vizeletképzést. Magyarázza el a vese szerepét a homeostasis fenntartásában. Mutassa be szemléltetőeszközön a vizeleti szervek részeit.
2.8 Szaporodás szervrendszere	Magyarázza el az elsődleges és a másodlagos nemi jelleget. Ismertesse a férfi és női nemi szervek	Ismertesse a szaporodás élettanát. Magyarázza el a petefészek és a méhnyálkahártya ciklusos változását.

	felépítését és működését.	Ismertesse a fogamzásgátlási lehetőségeket. Mutassa be szemléltetőeszközökön a nemi szerveket
2.9 Belső elválasztású mirigyek	Ismertesse a feedback mechanizmust Nevezze meg az hypophysis hormonjait. Ismertesse a pajzsmirigy és a mellékpajzsmirigy felépítését, működését. Magyarázza el a mellékvese működését.	Hasonlítsa össze a szénhidrát anyagcserét szabályozó hormonok működését. Ismertesse az agyalapi mirigyet, mint a többi belső elválasztású mirigy irányítóját. Ismertesse a mellékvese és a pajzsmirigy hormonjainak hatását az életfolyamatokra.
2.10 Idegrendszer	Határozza meg az idegműködés alapfogalmait. Ismertesse a gerincvelő szerkezetét és nevezze meg részeit. Sorolja fel az agyidegeket és feladatukat.	Sorolja fel az idegrendszer leggyakoribb, az élettanitól eltérő elváltozásait. Nevezze meg az agy és gerincvelő főbb részeit és az egyes részek működésére. Hasonlítsa össze a szimpatikus és a paraszimpatikus idegrendszer működését. Ismertesse az agy és gerincvelői folyadék helyét és szerepét. Magyarázza el, hogy agyi sérülésnél miként változhatnak az életfunkciók.
2.11 Érzékszervek	Ismertesse a látószerv felépítését és működését. Ismertesse a bőr, valamint az emlő élettani szerepét és működését. Ismertesse a halló- és egyensúlyozó szerv felépítését és működését. Ismertesse a szagló és ízlelőszerv felépítését és működését.	Magyarázza el, hogy a középfül gyulladása hogyan befolyásolja a hallás és az egyensúlyozás élettani folyamatát. Magyarázza el, hogy a szemüveg hogyan segíti az éleslátást.

3. Pszichológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Az általános pszichológia fogalma, tárgya, jelentősége	Határozza meg a pszichológia fogalmát, tárgyát, és helyét a tudományok rendszerében.	Ismertesse a tudományos pszichológia kialakulásának körülményeit. a pszichológia irányzatait.
3.2 Az érzékelés, és az észlelés	Jellemezze a megismerési folyamatokat. Ismertesse az érzékelés, és az észlelés fogalmát, és fiziológiai alapjait.	Magyarázza meg a tér és nagyság, észlelés konstanciákat, valamint a mozgás, és az idő észlelés sajátosságait. Ismertesse az érzéki

		csalódásokat.
3.3 Figyelem, álom	Ismertesse a figyelem fogalmát, fajtáit, és tulajdonságait.	Jellemezze az alvás fázisait. Jellemezze a figyelmi működés zavarait.
3.4 Emlékezés, képzelet	Határozza meg az emlékezés fogalmát, és folyamatát.	Magyarázza meg a felejtés okait, és az emlékezés zavarait.
3.5 Motiváció	Ismertesse és jellemezze a szükségletek hierarchiáját. Jellemezze az érzelmi és a szociális motívumokat.	Jellemezze a motivációval kapcsolatos alapfogalmakat. Ismertesse a táplálkozási regulációval kapcsolatos kórós folyamatokat: anorexia, bulimia
3.6 Érzelem	Magyarázza el az érzelmi állapot lényegét és fiziológiáját. Csoportosítsa az érzelmeket.	Ismertesse a félelem típusait. Jellemezze az érzelem zavarainak okait, és megnyilvánulási formáit. Jellemezze az érzelmekhez kötődő lelki jelenségeket: ambivalencia, konfliktus, tolerancia, empátia.
3.7 Személyiség-temperamentum, jellem	Határozza meg a személyiség lélektan fogalmát. Jellemezze a Hyppokrátészi személyiség-tipológiát.	Jellemezze az összes személyiség-tipológiát Ismertesse az érett, és éretlen személyiség kritériumait.
3.8 A fejlődés-pszichológia fogalma, és törvényszerűségei	Ismertesse a fejlődés menetét, és alapfogalmait. Határozza meg az érés, és fejlődés törvényszerűségeit.	Jellemezze a személyiség érésének, és fejlődésének biológiai, pszichés, és szociális összefüggéseit. Ismertesse az emberi pszichikum fejlődésének folyamatát.
3.9 A szenzoros, és a kognitív mechanizmusok fejlődése	Ismertesse a mozgástér szerepét, valamint a szenzomotoros fejlődés menetét. Ismertesse a verbális, és a nonverbális kommunikáció fejlődését.	Ismertesse a kreativitás fejlődésének kezdeteit. Ismertesse az énkép, és az éntudat fejlődésének menetét.
3.10 Az érzelmi, és akarati élet fejlődése	Magyarázza el az érzelmi, és akarati fejlődést, és ezek összefüggéseit. Értékelje a játék, a rajz, és a mese szerepét a fejlődésben.	Ismertesse a pszichoszexuális fejlődés folyamatát. Jellemezze a korai anya-gyermek, és apa-gyermek kapcsolatot, és annak jelentőségét. Magyarázza el az Ödipusz komplexus lényegét.
3.11 A szociálpszichológia fogalma, tárgya, és jelentősége	Határozza meg a szociálpszichológia fogalmát, tárgyát, és helyét a tudományok rendszerében.	Ismertesse, milyen tudományos elméleteket ismer az emberi érintkezésről.
3.12 Az előítélet	Ismertesse az előítélet fogalmát. Ismertesse az előítéletes személyiség fő jellemvonásait.	Magyarázza el a „bűnbak” elmélet lényegét. Ismertesse részletesen az összes gondolkodási sztereotípiát.

3.13 Szerep	Magyarázza meg a szerep lényegét. Határozza meg a szerepelvárás fogalmát. Sorolja fel, milyen szerepeket ismer.	Ismertesse, mi a szerepkonfliktus lényege. Jellemezze a szerepkonfliktusból való menekülés módozatait. Magyarázza el, a szerepek milyen módon teljesíthetők.
3.14 Konfliktus	Magyarázza meg a konfliktus lényegét. Ismertesse a konfliktusok fajtáit, tartalmát.	Ismertesse a konfliktusok szerkezetét. Magyarázza el a konfliktusok lejátszásának módjait.

4. Kommunikáció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Kommunikáció alapfogalmai, dinamikai alapelvei, törvényszerűségei	Ismertesse a kommunikációs alapfogalmakat.	
4.2 Kommunikációs zavarok	Ismertesse a kommunikációs zavarokat. Ismertesse a kommunikációs zavarok leküzdésének lehetőségeit.	
4.3 Verbális és nonverbális csatornák	Ismertesse a verbális és nonverbális kommunikáció összefüggéseit.	
4.4 Az érintkezés kultúrája	Magyarázza el a metakommunikációs jelzéseket. Ismertesse a társas érintkezés szabályait.	

5. Gondozástan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Gondozás, mint integrált tevékenység, és az egyedfejlődés testi és lelki szakaszai	Jellemezze az egyedfejlődés szakaszait. Jellemezze az életkori szakaszokat. Ismertesse a gondozás fogalmát, formáit és folyamatát. Határozza meg a mentális, szociális és egészségügyi gondozás kapcsolódási pontjait.	
5.2 Szülők leszünk	Ismertesse a pozitív és a negatív	

	családtervezés jelentőségét. Ismertesse a modern fogamzásgátlás eszközeit és módjait. Ismertesse a terhes nő életmódját és a terhes gondozás célját és feladatát. Magyarázza el a családközpontú szülészet lényegét, a szülést és a születést.	
5.3 Újszülött a családban	Ismertesse az egészséges újszülött jellemzőit. Ismertesse az újszülött kori átmeneti működészavarokat. Ismertesse az újszülött ellátását. Sorolja fel az újszülött egészséges fejlődéséhez szükséges feltételeket. Magyarázza el az anyatejes táplálás fontosságát.	
5.4 Az első év	Jellemezze az egészséges csecsemő élettani sajátosságait. Ismertesse a testi, szellemi és szociális fejlődés sajátosságait. Ismertesse a természetes, kevert és mesterséges táplálás jellemzőit. Magyarázza el az elválasztás helyes menetét. Ismertesse a beteg csecsemő ápolásának elveit.	
5.5 A kisdedkor	Jellemezze az 1-3 éves kisgyermek fejlődési sajátosságait. Magyarázza el a kisgyermek fürösztésének és öltöztetésének a menetét. Ismertesse a helyes szokások kialakításának folyamatát. Jellemezze a kisgyermek optimális fejlődését élősegítő tényezőket.	
5.6 Óvodáskor	Jellemezze az óvodáskorú gyermek fejlődési sajátosságait. Sorolja fel az iskolaérettség kritériumait.	
5.7 A kisiskolás gyermek	Ismertesse a helyes életmód kialakítását	

	kisiskoláskorban. Jellemezze a kisiskoláskorú gyermek fejlődési sajátosságait. Értelmezze a megváltozott emberi kapcsolatok alakulását kisiskolás korban. Ismertesse a biztonságos élet és közlekedés feltételeit.	
5.8 A serdülőkor	Jellemezze a perpubertás és a pubertás kor élettani és életkori sajátosságait. Magyarázza meg a mozgás fontosságát az egészség megőrzésében. Ismertesse a társas kapcsolatok jellemzőit és problémáit. Ismertesse a pozitív viselkedési mintákat.	
5.9 Ifjúkor	Jellemezze az ifjúkor élettani és életkori sajátosságait. Magyarázza meg az egészséges életvitel jelentőségét ebben a kórban. Magyarázza meg a higiéné szerepét a társaskapcsolatokban, valamint a nemi betegségek megelőzésében. Jellemezze az ifjúkori célokat és feladatokat. Ismertesse a rákszűrés fontosságát és formáit.	
5.10 Felnőttkor	Jellemezze a felnőttkor szakaszait. Fogalmazza meg a fittség és az aktív élet jelentőségét.	
5.11 Időskor	Jellemezze az időskor szakaszait és az öregedéssel összefüggő változásokat. Ismertesse az idősek gondozási lehetőségeit és az idős emberek életmódját. Fogalmazza meg a haldoklás, a halál és a gyász hatását a családra.	

6. Állapot megfigyelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
Állapot megfigyelés		
6.1 Alkat	Határozza meg a habitus fogalmát. Jellemezze a három alapkategóriát: atlétát, piknikust, astheniást.	Ismertesse a piknikus, atléta és astheniás alkat közötti különbséget. Magyarázza el az alkat és egészség közötti összefüggéseket.
6.2 A testtömeg, testkörfogat, testmagasság	Sorolja fel az egészséges felnőtt ember testsúlyának állandóságát biztosító feltételeket. Magyarázza meg a táplálkozás mennyiségi és minőségi zavarainak kockázati tényezőit és következményeit.	Magyarázza meg a táplálkozás és a testsúly közötti összefüggéseket. Ismertesse a fejlődő világban az alultápláltság, az éhezés okozta gondot, és hazánkban az elhízást, mint népbetegséget.
6.3 Mozgás, járás	Jellemezze kóros járás és a nevelés, szokás, testalkat főösszefüggéseit.. Ismertesse az átlagtól eltérő abnormális mozgásokat: a járás bizonytalan, nehézkes, sántítás, lúdtalp okozta járási rendellenesség.	Magyarázza meg a normál és a bizonytalan, nehézkes mozgásra utaló jelek közötti eltéréseket. Magyarázza meg az életmódnak az ízületekre gyakorolt hatását.
6.4 A bőr és nyálkahártyák	Jellemezze a fiziológiás bőrt az arcon, törzsön, kezeken, lábakon, hajlatokban, a nemi szervek körül. Ismertesse a bőrelváltozás okait, és megnyilvánulási formáit (verejtékes, meleg, hideg, piros, sápadt bőr). Ismertesse a különböző bőr elváltozásokat (pattanásos, festékhiányos, kiütéses bőrről és a striák, bőr alatti vizenyők).	Ismertesse a lázas beteg, a vízszegény vagy kivérzett és a sárgás (icterusos) bőr elváltozásait és kialakulásának okait.
6.5 A tudatállapot, eszméleti állapot	Jellemezze a különböző tudati állapotokat. Jellemezze a zavart viselkedést, a kóros tudatállapotok formáit.	Jellemezze a tudat éberségének zavarait és a tartalmi tudatzavarokat.
Testtájankénti megfigyelés		
6.6 Az arc, nyak	Ismertesse az emberi viselkedést tükröző arckifejezéseket. Sorolja fel az arckifejezés leggyakoribb, az élettanitól eltérő változásait. Ismertesse a nyakon a legfeltűnőbb eltéréseket (pajzsmirigy	Jellemezze a "hippokrateszi-arc", a Cushing-kóros, a "holdvilágarc" (Myxoedémás), a kiszáradt típusú ("Kachexiás") egyén arckifejezését. Jellemezze a pajzsmirigy túlműködésének vagy alulműködésének problémáit az

	megnagyobbodása, a nyirokcsomók duzzanata).	anyagcsere folyamatokban.
6.7 A mellkas	Ismertesse a leggyakoribb fejlődési rendellenességek okozta elváltozásokat (tyúkmellkas, cipész mellkas, hordó alakú mellkas).	Magyarázza meg a mellkasi deformitásokból adódó működési problémákat.
6.8 A gerincoszlop	Magyarázza meg a mozgásszegény, helytelen életmódnak a gerincre gyakorolt hatását. Ismertesse a kóros elferdüléseket: oldalirányú ferdülés (scoliosis), (kyphosis, lordosis).	
6.9 Érzékszervek működése	Ismertesse a szaglást és ízlelést mint érzékelést. Jellemezze a látási fogyatékosok, vakok életminőségét. Ismertesse a siketek és nagyothallók társadalmi helyzetét.	Magyarázza meg a kóros érzékszervi működés és a betegségek közötti összefüggéseket. Vázolja fel az akadálymentesítés jelentőségét. Fogalmazza meg a fogyatékkal élők és az akadálymentesített környezet jelentőségét.
Váladék megfigyelés		
6.10 Köhögés	Ismertesse az ember légzését: ismertesse a normál légzésszámot, ritmust a felnőtt embernél, beszéljen a légzés hangjáról. Határozza meg a köhögés fogalmát, a köhögés jellegzetes típusait (köhécselés, rekedt, ugató hangú, izgatott). Jellemezze a köhögéstípusokat: száraz (improduktív) és produktív köhögés közti különbséget, melynek következménye a köpet.	Ismertesse a helytelen életmód (dohányzás) és egészségtelen környezet légzőszervekre gyakorolt negatív hatását.
6.11 Köpet	Ismertesse az ürített köpet jellegét (véres, gennyes, üvegszerű).	Magyarázza el az ürített köpet és a légzőszervi betegségek közötti összefüggéseket.
6.12 Hányadék	Határozza meg a hányás fogalmát, mint a szervezet védekező reflexét. Sorolja fel a hányás okait, bevezető tüneteit, Ismertesse a hányadék tartalmát, mennyiségét.	Magyarázza meg a hányások okait és a hányással járó betegségek összefüggéseit.
6.13 Széklet	Ismertesse a széklet mennyiségi mutatóit,	

	összetételét. Ismertesse a széklet kóros anyagait.	
6.14 Vizelet	Ismertesse a vizeletürítés mennyiségi mutatóit, összetételét. Sorolja fel a vizelet kóros anyagait.	
Életjelenségek, alapvető életjelek megfigyelése		
6.15 Légzés	Ismertesse a szervezet gázcseréjét biztosító fiziológiás jelenséget a légzés élettani értékeit felnőtt és gyermekkorban, és annak kóros változásait (szapora, csökkent, légzéshiány).	Ismertesse, hogy milyen tüneteket mutatnak egyes légzőszervi megbetegedések. Magyarázza el a nehézlégzés okait megbetegedések esetén (légzőszervi és szív eredetű).
6.16 Pulzus	Ismertesse a pulzus fogalmat számát mérésének módjait. Magyarázza meg a kóros pulzusváltozásokat (szapora, gyér, elnyomható, ritmustalan eltérések). Ismertesse a pulzus számának, ritmusának és elnyomhatóságának változásait.	Magyarázza meg az egészségtelen életmód hatásait a szív és a keringési rendszerre (angina pectoris, infarctus veszélye). Magyarázza el az extraszisztoliák okait (dohányzás, stressz, alkohol).
6.17 Vérnyomás	Határozza meg a vérnyomás fogalmát, értékeit (szisztolé, diasztolé) Jellemezze a magas és alacsony vérnyomást és ezek kiváltó okait.	Ismertesse azokat az okokat, amelyek a magas vérnyomás kialakulásához vezethetnek.
6.18 Hőmérséklet	Határozza meg a hőmérséklet fogalmát, értékét. Ismertesse a normál és kóros hőmérsékleteket (alacsony és élettanitól magasabb). Határozza meg a hőmérsékletmérés szabályait és helyeit.	Ismertesse az állandó testhőmérséklet idegi és hormonális szabályozását.
6.19 Gyermekbántalmazás	Határozza meg a mentális egészséget. Határozza meg, hogy kit nevezünk veszélyeztetettnek. Ismertesse a gyermekbántalmazás eseteit: szexuális bántalmazást ("molesztálás") és a testi bántalmazást (erőfölény miatt). Ismertesse a bántalmazás következményeit	Magyarázza meg a deviáns viselkedések és a gyermekbántalmazások közötti összefüggéseket.

	(például: szorongás, depresszió, helytelen felnőttkori életvezetés).	

7. Elsősegélynyújtás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1 Az elsősegélynyújtás és a mentés kialakulásának története Magyarországon	Ismertesse az elsősegélynyújtás fogalmát, szervezett formájának kialakulását és történetét.	Ismertesse a különleges mentőket, azok tevékenységét (légi, vizi ...).
7.2 Az elsősegélynyújtási kötelezettség	Hasonlítsa össze a laikus elsősegélynyújtó tevékenységeit.	Ismertesse a betegjogokat a sürgősségi ellátásban. Ismertesse az idevonatkozó fontosabb törvényi előírásokat és jogszabályokat.
7.3 Az elsősegélynyújtás általános szabályai	Magyarázza el az elsősegély szintű ellátás alapelveit. Határozza meg az elsősegélynyújtóval szembeni magatartási szabályokat. Ismertesse az elsősegélynyújtás alapszabályait.	
7.4 Életveszélyes állapotok	Határozza meg az életveszélyes állapot fogalmát, tüneteit és okait Határozza meg a klinikai és biológiai halál fogalmát. Ismertesse a betegségek korai felismerését, a megelőzések lehetőségeit, a betegségek rizikófaktorainak elkerülését.	Magyarázza meg az életveszélyes állapotok kialakulásának ok-okozati összefüggéseit. Szívizom elhalás, légzés bénulás, artériás vérzés.
7.5 Tájékozódás a helyszínen a beteg állapotáról	Ismertesse a sérült állapotát, tudjon a helyszínen tájékozódni a történtekről. Magyarázza el az elsősegélynyújtó teendőit.	Magyarázza el az életveszély kivédését szolgáló teendőket, a helyszín veszélyeit és veszélyforrásait.
7.6 Sérülések	Ismertesse a leggyakoribb sérüléseket és ellátásukat. Magyarázza el a sebek fajtáit, a vérzéseket, a vérzések fajtáit. Ismertesse a hő okozta ártalmak, a kémiai ártalmak, a törés, a rándulás és ficam	Magyarázza el a helyszíni sérültellátást (termikus traumák, amputációk esetén).

	elsődleges ellátását.	
7.7 Testtájéki sérülések	Magyarázza el a különböző testtájéki sérülések fajtáit és azok ellátását (mellkas, has).	
7.8 Rosszullétek	Magyarázza el az eszméletlenség állapotát, formáit és elsődleges ellátását. Ismertesse a légzési rendellenességeket, a szívizom-infarktusos beteg elsődleges ellátását.	
7.9 Görcsökkel járó belgyógyászati balesetek	Ismertesse az áramütést, a villámcsapást szenvedett sérült elsődleges ellátását. Ismertesse a görcsökkel járó állapotokat.	
7.10 Mérgezések	Ismertesse a mérgezéseket (maró, étel, gáz). Magyarázza el mérgezéskor az elsödleges elsősegély-nyújtási feladatokat.	
7.11 Shock	Magyarázza el a shock folyamatát és ellátását.	Ismertesse a shock előidéző okait lezajlásának folyamatát, szövődményeit.
7.12 Újraélesztés	Ismertesse az alapvető életjelenségek, életműködések vizsgálatát, a klinikai halál és biológiai halál jeleit. Ismertesse az újraélesztés szabályait.	Ismertesse a kiterjesztett újraélesztést (ALS).
7.13 Sérült mozgatása és fektetése	Ismertesse a fekvés és fektetés alapfogalmait. Ismertesse az elsősegélynyújtásban alkalmazható terápiás fektetési módokat.	Magyarázza el a szakszerű kimentés egyes lépéseit eszközzel és eszköz nélkül. Ismertesse a betegszállítás módjait, lehetőségeit és szabályait.
7.14 A tömeges baleset, katasztrófa medicina	Ismertesse a tömeges baleset fogalmát és az ellátás sorrendjét.	Ismertesse a természeti katasztrófákat.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
100 pont		50 pont
Feladatlap		Az egészségügyi alapismeretek tételsor alapján témakörök bemutatása.
180 perc		
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
50 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról ismeretek és képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek és hozzájárul ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben legyen mérhető.

Az írásbeli vizsga az alábbiakra helyez hangsúlyt:

- az emberi test felépítésének és működésének a felidézésére,
- az egészséges életmóddal, az egészség megőrzésével, a prevencióval kapcsolatos tények felidézésére,
- a szomatikus, szociális és pszichés jelenségek közötti kapcsolatok felismerésére,
- az egészséges ember életkorok szerinti gondozásának leírására,
- az elsősegélynyújtás fontos lépéseinek a leírására.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői:

Feladattípusok

A feladattípusok formai szempontból a következők:

Feleletválasztó feladatok (teszt jellegű)

- egyszerű választás (Húzza alá!)
- illesztés (Párosítás csoportosítás!)
- sorrend meghatározása

Feleletalkotó feladatok (rövid választ igénylő)
- rövid válasz (meghatározás)
- több jellemző felsorolása / megnevezése
- adatok kiegészítése

Tartalmi szerkezet

A vizsga tematikája a középszintű követelményredszerben megadott bármely témakört érintheti.

Az érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám fele-fele arányban a tesztjellegű feladatok és a rövid válaszokat igénylő feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 10-15 feladatból álló teszt jellegű feladatokban és a 10-15 feladatból álló, rövid választ igénylő feladatokban különböző arányban jelennek meg az egészségügyi alapismeretek témakörei.

Arányok:

Egészségfejlesztés	30%
Anatómia	40%
Gondozástan	20%
Elsősegélynyújtás	10%

Feladatok jellemzői:

A feladatok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

A rövid választ igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

	Kompetenciák	%
Teszt jellegű feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása	10
	Összefüggések ismerete, megértése	20
	Tájékozódás az ember szomatikus felépítésében, működésében	20
Rövid választ igénylő feladatok	Alapfogalmak használat	10
	Összefüggések értelmezése	10
	Tájékozódás az ember szomatikus felépítésében, működésében	20
	Szakkifejezések használata	10
	Összesen	100

Lehetséges feladattípusok

1. Fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz
2. Folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása
3. Ok-okozati összefüggések felismerése
4. Ábrák felismerése, ábraelemzés
5. Tényadatok rendezése megadott szempontok szerint

Az írásbeli feladatlap értékelése

A teszt jellegű feladatok és a rövid válaszokat igénylő feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alkalmazása. A javítás során a meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően az egészségügyi alapismeretek követelményeiben megadott témák bemutatását és egyben az elsajátítottak alkalmazását várja el a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, fogalmakat, törvényszerűségeket szabatosan definiálni, a megszerzett ismeretei felhasználásával képes-e megmagyarázni az összefüggéseket.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott „A" és „B" altétel kérdéseire válaszol.

A szóbeli tételek száma minimum 20 darab

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga témakörei és arányai:

„A"		
	Egészségfejlesztés	30%
	Anatómia	40%
	Általános megfigyelés	30%
„B"		
	Gondozástan	40%
	Elsősegélynyújtás	30%
	Pszichológia	20%
	Kommunikáció	10%

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel két altételből („A" és „B") áll.

Az „A" altétel: egészségfejlesztés, anatómia , általános megfigyelés témaköreiből áll.

A „B" altétel: pszichológia, elsősegélynyújtás, gondozástan és kommunikáció témaköreiből áll.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címe az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kerül megfogalmazásra. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

Tételcím példák:
„A" altétel: Mutassa be a légzőrendszert és beszéljen részletesen a tüdőről! Magyarázza el a légzés mechanizmusát!
„B" altétel: Magyarázza el a szoptatás fontosságát, beszéljen a szoptató nő életmódjáról, az anyatej összetételéről és termelődéséről!

A szóbeli vizsgarész értékelése
Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10	10	20
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	5	5	10
Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége	5	5	10
Összefüggések problémaközpontú bemutatása	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
100 pont		50 pont
Feladatlap		Az egészségügyi alapismeretek tételsor alapján témakörök bemutatása.
180 perc		
Teszt jellegű feladatok	Rövid válaszokat igénylő feladatok	
60 pont	40 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok
Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról az ismeretek és képességek tekintetében egyaránt.

A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek és hozzájárul ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben legyen mérhető.

Az írásbeli vizsga az alábbiakra helyez hangsúlyt:
- az emberi test szerkezetének és működésének a felidézésére az életműködések jellemzésérére latin szakkifejezések használatával,
- az egészséges életmóddal, az egészség megőrzésével, a prevencióval kapcsolatos tények felidézésére,
- a szomatikus és pszichés jelenségek közötti kapcsolatok felismerésére, ok-okozati összefüggések elemzésére,
- az egészséges ember életkorok szerinti gondozásának leírására, alkalmazás szintű feladatok megoldására,
- az elsősegélynyújtás fontos lépéseinek a leírására, alkalmazás szintű feladatok megoldására,
- az egészséges és beteg ember általános megtekintésének leírására, ok-okozati összefüggések elemzésére, alkalmazás szintű feladatok megoldására.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői:

Tartalmi szerkezet

A vizsga tematikája az emelt szintű követelményrendszerben megadott bármely témakört érintheti.

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg.

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 60%-ában tesztjellegű feladatok és 40%-ában a rövid válaszokat igénylő feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 10-18 feladatból álló teszt jellegű feladatokban és a 10-12 feladatból álló, rövid választ igénylő feladatokban különböző arányban jelennek meg az egészségügyi alapismeretek témakörei.

Az írásbeli vizsga témakörei és arányai:

Egészségfejlesztés	20%
Anatómia	40%
Gondozástan	10%
Elsősegélynyújtás	10%
Általános megfigyelés	20%

Az egyes képességjellegű követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

A feladatok jellemzői:

A feladatok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

A rövid választ igénylő feladatok esetenként egy-egy részfeladatot is tartalmazhatnak.

	Kompetenciák	%
Teszt jellegű feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	10
	Szakkifejezések használata (latin)	10

	Összefüggések ismerete, értelmezése	20
	Tájékozódás az ember szomatikus működésében	20
Rövid választ igénylő feladatok	Alapfogalmak szakkifejezések használata (latin)	10
	Összefüggések ismerete, értelmezése	10
	Tájékozódás az ember szomatikus működésében	20
	Összesen	100

Lehetséges feladattípusok

1. Fogalmak meghatározása, magyarázata, hozzárendelése állításokhoz
2. Folyamatszakaszok sorrendjének megállapítása
3. Ok-okozati összefüggések felismerése
4. Ábrák felismerése, ábraelemzés
5. Tényadatok rendezése megadott szempontok szerint

Feladattípusok

A feladattípusok formai szempontból a következők:

Feleletválasztó feladatok (teszt jellegű)
- egyszerű választás (húzza alá)
- illesztés (párosítás, csoportosítás)
- sorrend meghatározása

Feleletalkotó feladatok (rövid választ igénylő)
- rövid válasz (meghatározás)
- több jellemző felsorolása/megnevezése
- adatok kiegészítése

Az írásbeli feladatlap értékelése

A teszt jellegű feladatok és a rövid válaszokat igénylő feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alkalmazása. A javítás során a meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga alapvetően az egészségügyi alapismereteknek a követelményekben megadott témák bemutatását és egyben az elsajátítottak alkalmazását várja el a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, fogalmakat, törvényszerűségeket szabatosan definiálni, a megszerzett ismeretei felhasználásával képes-e megmagyarázni az összefüggéseket.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott „A” és „B” altétel kérdéseire válaszol.

A szóbeli tételek száma minimum 20 darab

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei és arányai:

„A”

Egészségfejlesztés	30%
Anatómia	40%
Általános megfigyelés	30%

„B”

Gondozástan	40%
Elsősegélynyújtás	30%
Pszichológia	20%
Kommunikáció	10%

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel két altételből áll:

- „A” altétel: egészségfejlesztés, anatómia , általános megfigyelés téma.
- „B” altétel: pszichológia, elsősegélynyújtás, gondozástan és kommunikáció.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címe, az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján, központilag kerül megfogalmazásra. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

Tételcím példák:

„A” altétel: Ismertesse a keringési rendszer és a légzőrendszer működése közötti élettani kapcsolatot! Magyarázza meg az összefüggést a légzőrendszer és a szív működése, valamint a kis- és nagy vérkör működése között.

„B” altétel: Mutassa be az öregedés biológiai folyamatát és az egyes szervrendszerek - belső szervek, mozgásrendszer, érzékszervek - működésének az öregedéssel összefüggő változásait!

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10	10	20
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	5	5	10
Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége	5	5	10
Összefüggések problémaközpontú bemutatása	5	5	10

SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

SZOCIÁLIS ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. A társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 A társadalom és a társadalmi viszonyok megismerési módszereinek felsorolása, jellemezése	Soroljon fel, és jellemezzen adatgyűjtési technikákat.	
1.2 Információk gyűjtése	Gyűjtsön információkat megadott módszerek, megadott segédanyagok segítségével környezet szociális helyzetével és egészségügyi állapotával kapcsolatban.	Foglaljon össze különböző módszerekkel szerzett információkat egységes ismertetésként.
1.3 Összegyűjtött adatok ábrázolása	Készítsen sematikus ábrát társas helyzetekről. Készítsen genogramot, szociogramot szöveges forrás, adatsor alapján.	Készítsen rövid elemzést statisztikai adatsorok, szociogramok, sematikus ábrák alapján.

2. A szakmai nyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 A társadalmi és az emberi viszonyok megnevezésére használatos fogalmak azonosítása	Értelmezze a szociális alapismeret tantárgy során tanított pszichológiai, szociálpszichológiai és társadalomismereti fogalmakat. Válassza ki, rendszerezze az egy témához kapcsolható fogalmakat.	Határozzon meg és helyezzen megfelelő szövegkörnyezetbe szakkifejezéseket. Észlelje, értelmezze egy szakkifejezés jelentésárnyalatait.

3. A folyamatokat alakító tényezők felismerése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Az ok és okozati összefüggések felismerése	Soroljon fel ok-okozati összefüggéseket az ember fizikai és lelki állapotával kapcsolatban. Különböztesse meg, és kapcsolja össze a felsorolt pszichés és társas tényezők közül az okokat és a következményeket. Sorolja fel egy adott lélektani, vagy társadalmi jelenség néhány okát, lehetséges következményeit.	
3.2 Az időtényező hatása	Fogalmazza meg a fejlődés és a változás lényegét. Gyűjtsön példákat a társadalom területén a változás és fejlődés közötti különbség érzékeltetésére. Sorolja fel az emberi élet fejlődési szakaszait. Határozza meg a társadalom főbb fejlődési állomásait. Értelmezze az emberek társadalomban elfoglalt helyének időbeli változását.	Példák segítségével értelmezze a változás és a fejlődés közti különbséget. Határozza meg az érés és fejlődés törvényszerűségeit. Jellemezze az emberi élet fejlődési szakaszait. Jellemezze a társadalom főbb fejlődési állomásait. Értelmezze a társadalmi mobilitás fő tendenciáit.
3.3 Az emberek társadalmi és élethelyzetének hatása nézeteikre, döntéseikre és cselekedeteikre	Gyűjtsön példákat a társadalom rétegződésének bemutatására. Ismerje fel szociokulturális leírások alapján a társadalom különböző helyzetű csoportjait.	Mutassa be példaszerűen az egyén élethelyzetének befolyásoló hatását nézeteire, döntéseire és cselekedeteire. Értelmezze a társadalmi mobilitás befolyásoló szerepét az emberek nézetére, viselkedésére.
3.4 Társadalmi értékek és problémák hatása a szociálpolitikára	Sorolja fel a legfontosabb humanista társadalmi értékeket, az azokat valló mozgalmakat, csoportokat. Ismerje fel, és mutassa be a mai magyar társadalomban előforduló szociális problémákat. Fejtse ki egy mai magyar társadalomban előforduló szociális probléma okait, összefüggéseit.	Ismerje fel, és értelmezze az értékek és a világnézetek közötti összefüggést.

4. Az ember és a társadalom értékalapú megközelítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 A humanisztikus értékek, az emberi élet tisztelete	Mutassa be, hogyan hat az ember empatikus, toleráns, előítélettől mentes megközelítése a társas kapcsolatokra. Igazodjon a világ emberközpontú szemléletéhez. Magyarázza meg a kongruens kommunikáció jelentőségét. Értelmezze az érték fogalmát.	Értelmezze a legáltalánosabb humanisztikus értékek fogalmát.
4.2 Az ember előítélet-mentes megközelítése	Értelmezze az előítélet fogalmát. Ismerje és példákon keresztül mutassa be a hétköznapi előítéleteket. Jelöljön meg néhány okot, amelyek az előítélet keletkezéséhez vezetnek. Dokumentumok alapján ismerje fel a legjellemzőbb előítéleteket.	

5. Az ember holisztikus megközelítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Szocializáció komplex értelmezése	Értelmezze a szocializáció fogalmát. Értelmezze a család, az iskola, a kortárscsoportok és a társadalom szerepét a szocializációban. Mutassa be a szocializációs folyamat nehézségeit, a lehetséges problémákat.	Magyarázza meg a környezet és az ember kölcsönhatásának, a szocializáció folyamatának törvényszerűségeit.
5.2 Az emberi életszakaszok biológiai, pszichológiai, és szociálpszichológiai jellemzői	Jellemezze a különböző életkori szakaszok biológiai, pszichológiai és szociálpszichológiai sajátosságait. Mutassa be az összefüggést az egészségügyi és a szociális ellátás rendszere között, valamint a humán szolgáltatás kapcsolatát az ellátásban szereplő szakmákkal a	Jellemezze a lelki egyensúly megőrzésének egyik módját.

	problémamegoldó folyamat során.	
5.3 Az ember társadalmi helyzetének hatása a testi, lelki egészségre	Ismerje fel a hátrányos szociális tényezők testi, lelki hatásait. Hozzon ezekre hétköznapi példákat. Ismertesse az egészségügyi és a szociális ellátás szerepét, az ellátásban szereplő szakmák funkcióját.	Mondjon példákat a társadalom ártó-védő hatásaira. Jellemezze a testi-lelki egyensúly megőrzésének egyik módját.

6. Problémaközpontúság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1 Az ember testileg	Azonosítsa az emberi szükségletek hierarchikus rendjét. Ismerje fel a fizikai hiányokat, és mutassa be a ki nem elégített szükségletekből származó szociális problémákat. Nevezze meg az emberek fizikai szükségleteinek kielégítését szolgáló egészségügyi és szociális ellátásokat.	Magyarázza meg a szükségletek hierarchikus elrendeződését. Ismerje fel és mutassa be az emberek fizikai vagy értelmi fogyatékosságaiból származó különleges szükségleteit
6.2 Intraperszonális szint	Sorolja fel a lelki egyensúly hiányának néhány következményét.	
6.3 Interperszonális szint	Jellemezze az egyes életszakaszokat a társas kapcsolatok iránti igény szempontjából.	Indokolja az emberek megfelelő társas kapcsolatainak fontosságát, és az azokat létrehozó képesség kiemelkedő szerepét.
6.4 A család és kis csoportok szintje	Sorolja fel a család támasznyújtási szerepét az egyén számára. Nevezzen meg, és példákkal támasszon alá néhány olyan helyzetet, amikor a probléma forrása a család.	Sorolja fel olyan intézményeket, melyek a problémával küzdő családok számára nyújtanak segítséget. Mutassa be ezen intézmények munkáját/feladatát.
6.5 A helyi közösség szintje	Mutasson be néhány, saját települése szociális igényeinek kielégítésére szolgáló intézményt, módszert.	
6.6 Az adott kultúra szintje	Határozza meg a kultúra és a szubkultúra fogalmát. Soroljon fel az adott térségben megfigyelhető hagyományokat.	Különböztesse meg a kultúra és a szubkultúra fogalmát

6.7 A nemzet, az állam, a társadalom szintje	Ismerje fel a hétköznapi erkölcsi elvek érvényesülésének jelentőségét a társadalom biztonságérzete szempontjából.	Nevezze meg a társadalom biztonságérzete szempontjából legfontosabb hétköznapi erkölcsi elveket és jogi szabályokat. Nevezzen meg néhány, szociális biztonságot garantáló törvényt, a vonatkozó részek magyarázatával.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Társadalomismeret

Témák	Középszint	Emelt szint
1.1 Szociológiai alapismeretek	Ismerje a szociológia alapfogalmait és összefüggéseit. Ismertesse a társadalom fogalmát, működésének alapelveit, az egyén társadalmi meghatározottságát. Ismertesse a különböző életmódú és életvitelű emberekhez való toleráns és előítélet-mentes közelítés fontosságát.	
1.2 Szociológiai gyakorlat	Ismertesse a társadalom megismerésének legfontosabb módszereit (pl. megfigyelés dokumentumelemzés, kérdőív, interjú stb.). Írja le az egészséges életmód fogalmát, jellemzőit. Elemezze az életmód és életvitel összetevőit (szükségletek, indítékok, körülmények, szokások). Soroljon fel életmódkutatás technikákat.	
1.3 Társadalmi struktúra	Ismerje a társadalom szerkezetét, rétegződését. Azonosítsa az egyéni és társadalmi különbségeket.	
1.4 Társadalmi egyenlőtlenség és szegénység	Mutasson be néhány egyenlőtlen társadalmi helyzetet, például a fogyatékosság, a hajléktalanság,	Ismerje fel a mai magyar társadalomban kialakult egyenlőtlenségek dimenzióit (pl. iskolázottság, lakóhely, jövedelem

	nagycsalád, szegénység vagy valamelyik kisebbség esetén. Mutasson rá az egyenlőtlen helyzetek okára, következményére.	stb. mentén). Értelmezze az egyenlőtlenségek okait.
1.5 Család és életmód	Ismertesse a család fogalmát (nukleáris család, nagycsalád) és szerepét a társadalomban. Ismerje a család szerkezetét, a családi szerepeket, a család funkcióit, működését és ezek változásait az egyes történelmi korszakokban. Értelmezze a kultúra, szubkultúra, hagyományok, életmód, szokás, életvitel fogalmát, meghatározó tényezőit, összetevőit. Határozza meg a gyerek, az idős, a beteg és a fogyatékos ember helyét a családban, a magányt a családban. Mutassa be a családot, mint támogató rendszert és a családot támogató rendszereket. Egy megadott egyszerű, rövid esetleírást ábrázoljon egy genogram vagy öko-térkép segítségével. Készítsen időmérleget.	Értelmezze a család szerkezetének és funkcióinak történelmi változásait. Mutassa be a családokat és szerepeiket az egyes történelmi korszakokban. Határozza meg a család működési zavarait, az egyén és a család alkalmazkodási stratégiáit, a társadalom ártó-védő hatását.
1.6 A mai magyar társadalom	Ismerje a mai magyar társadalom szerkezetét, térbeli jellemzőit, a társadalmi mobilitás formáit és jellemzőit. Határozza meg az értékek, normák, szankciók fogalmát; a normáktól való eltérés jellemzőit, a különbözőséget, a másságot, a deviancia fogalmát, formáit.	Határozza meg a deviancia méreteit, kialakulásának okait és szociológiai jellemzőit a mai Magyarországon.

2. Szociálpolitika

Témák	Középszint	Emelt szint
2.1 Szociálpolitikai alapok	Határozza meg a szociálpolitika fogalmát, feladatát, intézményrendszerét, célját, eszközeit.	Jellemezze a legfontosabb társadalompolitikai értékeket. Keressen összefüggést a társadalom

	Ismerje a legfontosabb társadalompolitikai értékeket (szabadság, egyenlőség, szolidaritás, tolerancia, igazságosság), amelyek meghatározzák az adott társadalom szociálpolitikáját. Ismerje a szociális biztonságot szolgáló támogatások nyújtásának alapelveit, technikáit és formáit.	jelenségei és a szociálpolitika között. Jellemezze a szociális biztonságot szolgáló támogatásokat.
2.2 Szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák	Ismerje az emberi szükségletek rendszerét, a szükségletkielégítés hiányait, a szükségletfelmérési technikákat a különböző hátrányos esetekben (pl. hajléktalanság, fogyatékosság, munkanélküliség stb.) Ismerje fel a mai magyar társadalomban előforduló szociális problémákat és az azokra adott alapvető válaszokat (pl. szegénység, munkanélküliség, hajléktalanság, nagycsalád stb.).	
2.3 Szociálpolitika intézményrendszere	Ismertesse az egészségügyi és a szociális ellátás rendszerét. Ismerje az egészségügyi és a szociális ellátásokban rejlő együttműködés lehetőségeit. Ismerje a szociális biztonságot szolgáló támogatások nyújtásának alapelveit, technikáit és formáit.	Ismerje a szociális szolgáltatások rendszerét, feladatait, a jóléti pluralizmus formáit (állami, piaci és civil szervezetek). Határozza meg a profitorientált, és nonprofit szervezetek közötti különbséget.

3. Pszichológia

Témák	Középszint	Emelt szint
3.1 Általános lélektani ismeretek, a pszichológiai ismeretszerzés módszerei	Használja felelete során az általános lélektani alapfogalmakat. Mutassa be az egyes pszichikus folyamatok lényegét, jellemzőit. Hasonlítsa össze a tanulás különböző formáit. Ismerje a motiváció alapfogalmait.	Ismerje a pszichológia vizsgálati módszereit (megfigyelés, kísérlet, esettanulmány, statisztikai módszerek), alkalmazásuk jelentőségét a gyakorlatban. Értelmezze a humánspecifikus motiváció, és a környezethez való

	Mutassa be az érzelmek viselkedésre gyakorolt hatását.	alkalmazkodás kapcsolatát. Mutasson rá az érzelmek kifejeződésének szerepére a hiteles kommunikációban.
3.2 Személyiség-lélektani ismeretek	Mutassa be a személyiség alakulás folyamatát. Ismerje a humanisztikus személyiségelmélet jelentését. Sorolja fel az érett személyiség kritériumait	Definiálja a személyiség fogalmát, sorolja fel összetevőit. Jellemezze a főbb személyiségelméleteket, és értékelje azok egy csoportját. Ismerje a veszteségek pszichikus hatását.
3.3 Fejlődéslélektani ismeretek	Határozza meg az érés és fejlődés törvényszerűségeit. Ismertesse a különböző életkori szakaszok pszichikus jellemzőit, a szenzomotoros és a kognitív fejlődés menetét. Értékelje az anya-gyermek kapcsolat jelentőségét. Ismerje a lelki fejlődés krízispontjait és azok lehetséges okait.	Ismerje a krízisek hatását.
3.4 Szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok	Definiálja a szociálpszichológia fogalmát. Ismerje a szociálpszichológia alapfogalmait. Mutassa be a kommunikáció sémájának ábrázolásán keresztül a kommunikáció elemeit. Sorolja fel a verbális és nonverbális kommunikáció formáit. Jellemezze a metakommunikáció fogalmát. Magyarázza el a hiteles kommunikáció összetevőit, jellemzőit. Felelete kapcsán derüljön ki a kongruencia fontossága a segítő szakmákban. Tudjon példát mondani eltérő kultúrájú emberek eltérő kommunikációs jelzéseire. Ismertesse az empátia, kongruencia, feltétel nélküli elfogadás	Elemezze és értékelje társas kapcsolataiban előforduló társas helyzeteket (az ifjúkorban előforduló szerepek). Elemezzen egy szerepfeszültségből adódó konfliktust, és annak megoldását példa segítségével. Értékelje és példákkal igazolja a kongruencia jelentőségét a segítő kapcsolatban. Magyarázza meg a csoportdinamikai jelenségeket és folyamatokat.

	jelentőségét a segítő kapcsolatban. Legyen képes a társas kapcsolatok értelmezésére egy meghatározott feladat megoldása során. (Pl. egy ötszereplős társas szituáció leírásából értelmezze a szereplők közötti kapcsolatokat, rajzoljon fel egy szociogramot.) Ismertesse a csoportmunka szabályait, a csoportfejlődés fázisait Mutassa be a társas kapcsolatokban előforduló társas helyzeteket, a társas kapcsolatokat segítő és gátló tényezőket. Ismertesse a különböző társas szerepeket (adott szerepek, kivívott és spontán szerepek). Határozza meg a konfliktus fogalmát. Sorolja fel a konfliktusok fajtáit (külső és belső konfliktusok; érdek, érték, intim konfliktusok). Soroljon fel néhány konfliktuskezelési technikát (pl. harc, játszma, vita, menekülés stb.). Magyarázza el a csoportban előforduló sztereotípiák és előítéletek egyénre gyakorolt hatását. (Pl. fogyatékosokkal, szegényekkel, kisebbséggel szembeni sztereotípiák.)	
3.5 A szocializáció folyamata	Értelmezze a szocializáció fogalmát. Sorolja fel a szocializáció folyamatának spontán és tudatos elemeit, legfontosabb jellemzőit. Mutassa be a szocializációs színtereket és hatásokat: család, anya-gyermek kapcsolat, kortárscsoport, gyermekintézmények, kiemelten az iskola, munkahely, társadalmi szervezetek és intézmények szerepét, a kulturális minták és normák hatását. A szociális identitás fogalmát. Értékelje a család szerepét a	Mutassa be a szocializációra ható társas helyzeteket. Értelmezze a tanulás szocializációban betöltött szerepét (spontán és tudatos tanulás). Magyarázza meg a környezet és az ember kölcsönhatásának, a szocializáció folyamatának törvényszerűségeit.

	szocializáció folyamatában.	

4. Gondozástan

Témák	Középszint	Emelt szint
4.1 Gondozási ismeretek	Ismerje a gondozás fogalmát, célját, feladatait és tevékenységi formáit; a gondozó szerepeit. Határozza meg a gondozás célcsoportjait (családok, idős, fogyatékos emberek, peremhelyzetű személyek és csoportok, gyógyíthatatlan betegek és haldoklók).	Mutassa be az aktivitás fontosságát, fenntartásának néhány lehetőségét
4.2 Szükségletek és erőforrások komplex értelmezése	Jellemezze a gondozás komplexitását, mint a szükséglet-kielégítés és az autonómia megőrzésének eszközét. Ismerje a szükséglet-kielégítés és az életminőség javításának kereteit, tervezhetőségét.	Határozzon meg néhányat az életminőséget javító tárgyi eszközökből és szolgáltatási lehetőségekből Tervezze meg a gondozási folyamat alapvető lépéseit.

5. Egészségtan

Témák	Középszint	Emelt szint
5.1 Elsősegélynyújtás	Ismerje az elsősegélynyújtás szabályait, a veszélyeztető állapotokból következő elsősegélynyújtási feladatokat (újraélesztés, eszméletlen beteg elsődleges ellátása). Mutassa be a törések, vérzések ellátását. Ismerje a teendőket, ha idegentest a szembe, a légutakba kerül. Ismerje a termikus trauma elsődleges ellátását, a belgyógyászati megbetegedések, belgyógyászati balesetek, a mérgezések elsődleges ellátását. Ismerje a teendőket tömegbalesetek, tömegkatasztrófák esetén. Mutassa be a mentőhívás lépéseit.	Különböztesse meg az epilepszia és lázas eklampszia tüneteit.
5.2 Közegészség	Rendelkezzen alapvető társadalom-	

	egészségtani ismeretekkel. Ismerje a meghatározó népegészségügyi mutatókat. Ismerje az Egészség Évtizedének Nemzeti Népegészségügyi Programot, a népbetegségnek számító megbetegedéseket. Ismerje a járványok megelőzésének és lokalizálásának teendőit, a leggyakoribb fertőző és járványt okozó betegségeket, azok tüneteit és járványtanát, a fertőzőbetegek alapvető ellátását Használja az alap fertőtlenítőszereket és eljárásokat a fertőzések elhárítása céljából, a védőfelszereléseket. Mutasson egészégtudatos magatartást.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli	Szóbeli	Írásbeli	Szóbeli
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli	Szóbeli	Írásbeli	Szóbeli
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

biztosítja				

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	Szociális alapismeretek tételsor alapján témakörök bemutatása
180 perc	
Szociális alapismeretek központi írásbeli feladatsor megoldása	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szociális alapismeretek tantárgyi tudásáról az ismeretek, a megértés és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám egyrészt a szociális alapismeretek írásbeli központi kérdéssor egyszerű, rövid választ igénylő (teszt jellegű) kérdéssorának megválaszolásával, másrészt a szociális alapismeretek szöveges (kifejtendő írásbeli) feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladatsorban a tanult modulok fogalmai, törvényszerűségei, jelenségei és összefüggései a pszichológia (30%), a társadalomismeret (30%), a szociálpolitika (20%), a gondozástan (10%), az egészségtan (10%) arányában jelennek meg. A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Szociális alapismeretek írásbeli szöveges feladatainak megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek.

Feladatok és a feladatok jellemzői

Kompetenciák	%
Problémaközpontú gondolkodás	20
A szaknyelv alkalmazása	25

A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	25
Az ember elhelyezése társas környezetében	30
Összesen	100

Lehetséges feladattípusok

1. Dokumentumok egy-egy részletének összehasonlítása, a különbségek okainak értelmezése
2. Dokumentumok alapján következtetések, értékelések megfogalmazása
3. Fogalmak magyarázata, értelmezése, hozzárendelése korhoz, területhez, személyekhez
4. Események, feladatok közötti sorrendiség megállapítása
5. Ok-okozati összefüggések feltárása, az eltérések bemutatása, elemzés
6. Célok és következmények megkülönböztetése
7. Tényadatok rendezése megadott szempontok szerint
8. Egyszerű ábra, séma, táblázat készítése, kiegészítése
9. Esszé készítése
10. Döntési helyzetek elemzése
11. Teszt jellegű feladatok: egyszerű választásos, hibakereső, relációanalízis stb.
12. Egyéb

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelésnél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni. A tételek összeállításánál törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönző feladatok megfogalmazására.

A szóbeli vizsga tételei komplex témákat ölelnek fel, így lehetőség nyílik egy téma több oldalról történő megközelítésére.

A szóbeli vizsga tételei alapvetően négy témakört ölelnek fel. A négy témakör mindegyikének ismerete fontos a szociális szakképesítésre készülő érettségizők számára, ezért minden tétel *A) és B)* feladatból áll. Az *A)* feladat pszichológiából vagy gondozástanból, a *B)* feladat a társadalomismeret vagy a szociálpolitika témaköreiből épül fel.

A tételek tartalmazhatnak életszerű feladatokat, egyszerű esetleírásokat. A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel kérdéseire válaszol.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei

Pszichológia:

Általános lélektani ismeretek, a pszichológiai ismeretszerzés módszerei

Személyiség-lélektani ismeretek

Fejlődéslélektani ismeretek
Szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok
A szocializáció folyamata
Gondozástan:
Gondozási ismeretek
Szükségletek és erőforrások komplex értelmezése
Társadalomismeret:
Szociológiai alapismeretek
Társadalmi struktúra
Társadalmi egyenlőtlenség és szegénység
Család és életmód
A mai magyar társadalom
Szociálpolitika:
Szociálpolitikai alapok
Szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák
Szociálpolitika intézményrendszere
Tételtípusok
Minden szóbeli tétel két témakört ölel fel.

A szóbeli vizsgarész értékelése
A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	5	5	10
Az ember holisztikus megközelítése, a téma megközelítésének sokszínűsége	5	5	10
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége A szakmai nyelv használata	5	5	10
Az ember és a társadalom értékalapú megközelítése A téma problémaközpontú bemutatása	10	10	20
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc

100 pont	50 pont
Feladatlap	Szociális alapismeretek központi tételsor alapján témakörök bemutatása
180 perc	
Szociális alapismeretek központi írásbeli feladatsor megoldása	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szociális alapismeretek tantárgyi tudásáról az ismeretek, a megértés és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám egyrészt a szociális alapismeretek írásbeli központi kérdéssor egyszerű, rövid választ igénylő (teszt jellegű) kérdéssorának megválaszolásával, másrészt a szociális alapismeretek szöveges (kifejtendő írásbeli) feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladatsorban a tanult modulok fogalmai, törvényszerűségei, jelenségei és összefüggései a pszichológia (30%), a társadalomismeret (30%), a szociálpolitika (20%), a gondozástan (10%), az egészségtan (10%) arányában jelennek meg. A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Szociális alapismeretek írásbeli szöveges feladatainak megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek.

Feladatok és a feladatok jellemzői

Kompetenciák	%
Problémaközpontú gondolkodás	20
A szaknyelv alkalmazása	25
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	25
Az ember elhelyezése társas környezetében	30
Összesen	100

Lehetséges feladattípusok

1. Dokumentumok egy-egy részletének összehasonlítása, a különbségek okainak értelmezése
2. Dokumentumok alapján következtetések, értékelések megfogalmazása
3. Fogalmak magyarázata, értelmezése, hozzárendelése korhoz, területhez, személyekhez
4. Események, feladatok közötti sorrendiség megállapítása
5. Ok-okozati összefüggések feltárása, az eltérések bemutatása, elemzés

6. Célok és következmények megkülönböztetése
7. Tényadatok rendezése megadott szempontok szerint
8. Egyszerű ábra, séma, táblázat készítése, kiegészítése
9. Esszé készítése
10. Döntési helyzetek elemzése
11. Teszt jellegű feladatok: egyszerű választásos, hibakereső, relációanalízis stb.
12. Egyéb

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelésnél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga tételei komplex témákat ölelnek fel, így lehetőség nyílik egy téma több oldalról történő megközelítésére.

A szóbeli vizsga tételei alapvetően négy témakört ölelnek fel. A négy témakör mindegyikének ismerete fontos a szociális szakképesítésre készülő érettségizők számára, ezért minden tétel *A) és B)* feladatból áll. Az *A)* feladat pszichológiából vagy gondozástanból, a *B)* feladat a társadalomismeret vagy a szociálpolitika témaköreiből épül fel.

A tételek tartalmazhatnak életszerű feladatokat, egyszerű esetleírásokat. A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel kérdéseire válaszol.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei

Pszichológia:
Általános lélektani ismeretek, a pszichológiai ismeretszerzés módszerei
Személyiség-lélektani ismeretek
Fejlődéslélektani ismeretek
Szociálpszichológiai jelenségek és folyamatok
A szocializáció folyamata
Gondozástan:
Gondozási ismeretek
Szükségletek és erőforrások komplex értelmezése
Társadalomismeret:
Szociológiai alapismeretek
Társadalmi struktúra
Társadalmi egyenlőtlenség és szegénység
Család és életmód
A mai magyar társadalom
Szociálpolitika:
Szociálpolitikai alapok

Szociálpolitikai beavatkozást igénylő problémák
Szociálpolitika intézményrendszere
Tételtípusok
Minden szóbeli tétel két témakört ölel fel.
A tételcímek jellemzői, összeállításuk
A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni.
A tételek összeállításánál törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönző feladatok megfogalmazására.

A szóbeli vizsgarész értékelése
A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	5	5	10
Az ember holisztikus megközelítése, a téma megközelítésének sokszínűsége	5	5	10
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége A szakmai nyelv használata	5	5	10
Az ember és a társadalom értékalapú megközelítése A téma problémaközpontú bemutatása	10	10	20
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

OKTATÁSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. A pszichológiai ismeretek tematikus bemutatása

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
1.1. Általános lélektan	Értékelje a pszichológiatanulásnak jelentőségét példák segítségével a felelősségteljes szakmaválasztás szempontjából. Értelmezze az általános lélektani alapfogalmak jelentését.	Ismertesse a viselkedés biológiai alapjait

	Ismertesse a pszichológia tárgyát. Jelölje meg helyét a tudományok rendszerében. Mutassa be kialakulásának történetét, főbb képviselőjét, alap és alkalmazott tudományait, vizsgálati módszereit. Mutassa be a vizsgálati módszerek jellemzőit Jellemezze a pszichológia főbb nézőpontjait, nevezze meg főbb képviselőit, azonosuljon valamelyikkel. Mutassa be az egyes pszichikus folyamatok lényegét, jellemzőit példák segítségével. Értékelje a pszichikus működés funkcióját példákkal illusztrálva.	
1.2. Személyiség-lélektan	Ismertesse a személyiséggel kapcsolatos alapfogalmakat. Mutassa be a személyiség alakulás folyamatát, az érett személyiség kritériumait. Soroljon fel személyiségvizsgáló módszereket.	Jellemezze a főbb személyiségelméleteket, és értékelje azok egy csoportját
1.3. Szociálpszichológia	Mutassa be konkrét példával a társas kapcsolatokban előforduló társas helyzeteket és azok jellemzőit. Jellemezze a szereptanulás folyamatát néhány példa segítségével. Ismertesse a konfliktusok fajtáit. Mutassa be a kommunikáció folyamatát. Jellemezze a hatékony kommunikáció feltételeit. Mutasson rá a tanári kommunikációban a kongruencia jelentőségére. Elemezze a szereptanulás folyamatát saját szerepeiből vett példákkal. Az önismeretei kerék és a Johari-ablak felhasználásával mutassa be az önismeret forrásait. Mutassa be saját csoportélmény alapján a csoportmunka szabályait, a kis csoport fejlődésének szakaszait. Értékelje saját csoportja norma- és	Mutassa be példák segítségével napjaink pedagógus szerepelvárásait.

	értékrendszerét.	
1.4. Fejlődéslélektan	Mutassa be példák segítségével a fejlődés törvényszerűségeit. Sorolja fel és jellemezze a fejlődési eltéréseket. Mutassa be az életkori szakaszokat a korszakhatár és a legjellemzőbb változások megnevezésével. Mutassa be az egyes életszakaszok általános és speciális jellemzőit. Jellemezze az iskolaérettség kritériumait, az írás-olvasás megtanulásának pszichológiai alapjait. Ismertesse az öregedés biológiai és szociális jellemzőit, a magány elkerülésének lehetőségeit.	Jellemezzen néhány fejlődéselméletet a képviselők és a jellemző jegyek bemutatásával. Jellemezze példákkal illusztrálva a rajz/ábrázolás fejlődésének főbb állomásait! Értelmezze a felnőttkori érzelmi és akarati elkötelezettséget.
1.5. Pedagógiai pszichológia	Ismertesse a pedagógiai hatás lényegét, törvényszerűségeit példák segítségével. Értelmezze, hogy a család a szocializáció elsődleges közege. Jellemezze a szokás kialakítás pszichológiai kérdéseit a bölcsődei és az óvodai nevelésben. Mutassa be az óvodai, iskolai gyermek, és nevelőközösség pszichológiai jellemzőit. Jellemezze a nevelés különleges eseteit, tudja felsorolni tüneteit. Mutasson rá a hospitálási tapasztalatok alapján a leggyakrabban előforduló nevelési nehézségekre.	

2. Pedagógiai ismeretek tematikus bemutatása

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
2.1. Általános pedagógia	Ismertesse a pedagógia tárgyát, funkcióját. Mutassa be interdiszciplináris kapcsolatait. Szakszerűen használja a nevelés fogalmát, rokon fogalmait (kultúra, műveltség, művelődés, oktatás, képzés)	

	Értelmezze a fogalmak tartalmát. Mutassa be a fogalmak tartalma közötti különbséget. Mutassa be a nevelés feladatrendszerét Gyűjtsön példát a nevelési célban érvényesülő értékekre napjainkban. (XXI. századi pedagógiában) Mutassa be a nevelés jelentőségét az egyén és a társadalom szempontjából példák segítségével. Mutassa be a nevelhetőségről szóló álláspontok jellemzőit.	
2.2. A pedagógus és a gyermek a nevelés folyamatában	Különböztesse meg a nevelési folyamat szűkebb-tágabb értelmezését. Értelmezze a nevelés folyamatát. Jellemezze a nevelési folyamat sajátosságait, összetevőit példákkal illusztrálva. Jellemezze a nevelési módszereket.	Példák segítségével mutassa be, hogy képes különböző szociális technikák, készségfejlesztő módszerek alkalmazására.
2.3. A nevelés mint a viselkedés alakítása	Mutassa be a szokás és a hagyomány kialakításának lépéseit példákkal illusztrálva. Ismerje az alapvető biológiai szükségletek életkor szerinti változását. Elemezze a kívánt viselkedés megerősítésének és a nemkívánatos viselkedés kezelésének folyamatát példák segítségével.	
2.4. A szocializáció színterei	Mutassa be a család szerkezetét, funkcióját, típusait, az együttnevelés formáit példák segítségével. Mutassa be a különböző nevelési intézmények szocializációban betöltött szerepét. Mutassa be a kortársak szerepét a szocializációban. Mutassa be a különböző életkorú gyerekek megismerésére alkalmas módszereket, nevezze meg milyen pedagógiai-pszichológiai tartalmú információkat	Mutassa be, milyen feladatai, lehetőségei vannak az egyes nevelési/oktatási intézményeknek az egyéni és társadalmi különbségek, egyenlőtlenségek csökkentése érdekében. Hospitálási tapasztalata alapján elemezze a csoport húzó vagy visszahúzó erejét az egyén fejlődésére.

	szerezhet használatukkal.	
2.5. A nevelés eszközei	Mutassa be a játék jellemző sajátosságait, kialakulásának objektív és szubjektív feltételeit. Mutassa be konkrét példák segítségével a játék sajátosságait, szervezésének, irányításának lehetőségeit.	
2.6. Az oktatás mint a neveléseszköze	Ismertesse a didaktika tárgyát, fő kérdéseit. Mutassa be kapcsolatát a tudományokkal. Mutassa be az oktatási tartalmak rendszerét, a NAT műveltségtartalmát! Sorolja fel az oktatás tartalmát, követelményeit meghatározó tényezőket. Ismertesse a tantervek fajtáit, jellemzőit példák segítségével. Példák segítségével szakszerűen elemezze az oktatás személyiségfejlesztő hatását. Gyűjtsön példákat különböző tananyag elrendezési módokra tanult tantárgyi köréből. Értelmezze az oktatási folyamat fogalmát. Mutassa be az oktatási folyamat mozzanatait példák segítségével. Jellemezze az oktatás szervezeti és munkaformáit példák segítségével. Mutassa be a tanulás típusait. Ismerje a tanulás hatékonyságát befolyásoló tényezőket. Jellemezze az oktatás módszereit és eszközeit, kiválasztásának szempontjait. Ismertesse az értékelés funkcióját, jelentőségét és formáit az oktatási/nevelési folyamatban.	Ismerje a közoktatási törvény állásfoglalását a tanulók értékelésével kapcsolatban

3. A pszichológiai ismeretek problémacentrikus bemutatása

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten

3.1. Általános lélektan	Mutassa be a módszerek alkalmazásának lehetőségét a gyakorlatban. Osztályozza megadott szempont alapján a lelki jelenségeket. Mutasson rá a lelki jelenségek közötti összefüggésekre (érzékelés-észlelés, észlelés-képzelet, emlékezet-tanulás). Különböztesse meg a megismerési folyamatok általános és speciális jellemzőit példákkal illusztrálva. Hasonlítsa össze a különböző tanulási formákat (az „S" és „R" típusú tanulás hasonlósága és különbözősége). Ismertesse a tanulási törvényeket, alkalmazási lehetőségeit, illusztrálja példával. Elemezze az aktiváció, emóció, motiváció kapcsolatát a harmonikus fejlődés szempontjából. Mutassa be az érzelmek viselkedésre gyakorolt hatását. Mutasson rá az érzelmek kifejeződésének szerepére a hiteles kommunikációban.	Értékelje az egyes vizsgálati módszerek alkalmazásának jelentőségét a pedagógiai gyakorlatban Mutasson rá a lelki jelenségek és a magasabb idegműködés összefüggésére. Értelmezze az egyes lelki jelenségek közötti összefüggést megadott szempontok alapján. Példák segítségével elemezze a hatékony tanulás és a lelki működés összefüggését Értelmezze a humán-specifikus motiváció és a környezettel való hatékony alkalmazkodás kapcsolatát példák segítségével.
3.2 Személyiség-lélektan	Mutasson rá a személyiségdefiníciók sokaságára. Ismerje fel, hogy a személyiséget a biológiai tényezők és a környezeti nevelési hatások együttesen, egymással szoros kölcsönhatásban határozzák meg. Csoportosítsa a főbb személyiségelméleteket.	Értelmezze a személyiség definícióit, és hasonlítsa össze saját személyiségének jellemzőivel. Igazolja, hogy a személyiséget a biológiai tényezők és a környezeti nevelési hatások együttesen, egymással szoros kölcsönhatásban határozzák meg.
3.3. Szociálpszichológia	Mutasson rá a fizikai és a szociális észlelés különbözőségére példák segítségével. Ismerje fel a társas kapcsolatok humanista értékeit a helyzetnek megfelelően. (tolerancia, bizalom, másokra figyelés, empátia stb.) Csoportosítsa és jellemezze az emberi kapcsolatokat segítő és gátló tényezőket. Mutassa be a konfliktusok fajtáit, a	Ismerje fel az interperszonális konfliktusok keletkezésének okait, káros következményeit. Elemezzen egy szerepfeszültségből adódó konfliktust és annak megoldását példa segítségével. Alkosson véleményt a megoldásról. Magyarázza meg a hatékony pedagógiai tevékenység és a társas kapcsolatokat segítő

	hátterükben meghúzódó okok szerint. Mutasson rá az egyes konfliktuskezelő stratégiák előnyeire és hátrányaira. Értelmezze a konfliktusok szerepét az interperszonális kapcsolatokban. Elemezze a kommunikáció folyamatát! Értelmezze a verbális és nonverbális közlés viszonyát. Nevezze meg a kommunikációs zavarok okait. Az önismeretei kerék és a Johari-ablak felhasználásával mutassa be az önismeret forrásait, a hiányos önismeret okait és következményeit.	tényezők összefüggését hospitálási élmények felhasználásával. Elemezzen konfliktusokat a lehetséges kiváltó ok és a beavatkozás formáinak összefüggéseiben példák felhasználásával. Értékelje és példákkal igazolja a kongruencia jelentőségét a tanári kommunikációban. Személyes példákkal illusztrálva értékelje testkép-énkép-énideál kapcsolatát és az önértékelés fejlődését. Igazolja az önismeret és társismeret összefüggését. Azonosítsa a másik emberre adott reakciók sokszínű hátterét!
3.4. Fejlődéslélektan	Mutasson rá a fejlődés hatótényezőinek komplex kapcsolatára egy-egy életszakaszon belül. Értelmezze példák segítségével a viselkedés és az életkori jellemzők összefüggését. Értékelje az anya-gyermek kapcsolat kiemelt szerepét a csecsemőkorban. Értse az éntudat kialakulása és a környezettel való kapcsolat összefüggését kisgyermekkorban. Mutasson rá az akarat, az önkontroll és a feladattudat fejlődését meghatározó tényezőkre. Mutasson rá az akarat az önkontroll és a feladattudat összefüggésére óvodás és kisiskoláskorban. Elemezze a serdülőkor testi diszharmóniából adódó frusztráció oldásának lehetőségét. Értelmezze a pályaválasztási érettség mutatóit, a házasság érettség kritériumait példák segítségével.	Gyakorlati példákkal értelmezze a fejlődés törvényszerűségeit. Magyarázza meg az összefüggést a fejlődés tényezői és a személyiség tulajdonságainak kialakulása között példák segítségével. Elemezze a megismerés- és mozgásfejlődés kölcsönhatását példákkal illusztrálva Mutassa be a kisgyermekkorban a nyelvelsajátítás folyamatának jellemzőit, a beszédfejlődést Értelmezze a játék/szabadidős tevékenység és a személyiségfejlődés összefüggését óvodás és kisiskolás korban példák segítségével. Értelmezzen serdülőkori konfliktusokat. Mutasson rá az adott konfliktuskezelő stratégia előnyeire, hátrányaira. Elemezze példákkal illusztrálva saját pályaválasztási érettségét befolyásoló tényezőket. Értelmezze és példákkal illusztrálja az időseket ért szociális és társadalmi

	Értelmezze az agy funkcionalitása és a szellemi frissesség összefüggését a felnőttkorban. Értse az életmód és az életkor kapcsolatát.	hatásokat és azok következményeit.
3.5. Pedagógiai pszichológia	Jellemezze a nevelési feladatok és a motiválás összefüggését hospitálási tapasztalatok segítségével. Magyarázza meg a hospitalizáció lényegét, és mutasson rá elkerülésének lehetőségeire. Mutassa be az összefüggést a gyermekközösség hatása és az egyén fejlődése között az óvodai, bölcsődei, iskolai nevelés köréből vett példák segítségével. Osztályozza a nevelés különleges eseteit, tudja felsorolni tüneteit, megnevezni okait és a problémakezelés módjait. Mutasson rá a hospitálási tapasztalatok alapján a leggyakrabban előforduló nevelési nehézségekre.	Elemezzen nevelési helyzeteket a lehetséges óvodai/iskolai, családi hatások összefüggés-rendszerének feltárásával. Értelmezze konkrét példák felhasználásával a családi nevelés hatásának és a gyermek személyiségfejlődésének összefüggését. Indokolja érvekkel alátámasztva a gyermek megismerésének kiemelt szerepét a nevelő/oktató munkában. Értelmezze - hospitálási tapasztalatainak illusztrálásával az óvodai/iskolai gyermekközösségek alakulásának folyamatát, a gondozási tevékenység és a helyes magatartási szokások kialakításának pszichológiai, egészségügyi kérdéseit.

4. Pedagógiai ismeretek problémacentrikus bemutatása

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
4.1. Általános pedagógia	Indokolja, hogy a nevelési célmeghatározások kiinduló pontjai a szükségletek. Jellemezze az egyes szükségletek életkor szerinti változását a nevelési feladatok összefüggésében példák segítségével. Mutasson rá az érték és az értékorientáció megjelenésére a nevelésben. Csoportosítsa és jellemezze példák bemutatásával a képességeket. (testi, értelmi, szociális) Mutasson rá az öröklés, a környezet és a nevelés kölcsönhatására a személyiség fejlesztésében kísérleti bizonyítékok felhasználásával.	Értelmezze példák segítségével a nevelés és a rokon fogalmak közötti kapcsolatot. Indokolja, hogy a nevelhetőség kérdésének eldöntése csak több tényező komplex vizsgálatával lehetséges. Mondjon példákat a nevelés korlátait képező külső vagy belső zavarokra, elemezze azokat a kiváltó okok komplex vizsgálatával.

	Értelmezze a nevelhetőség kérdését konkrét példák bemutatásával. Jellemezze a nevelés korlátait, azok forrásainak, megnyilvánulásainak megjelölésével.	
4.2. A pedagógus és a gyermek a nevelés folyamatában	Érvekkel alátámasztva értékelje a pedagógus szerepét a nevelés folyamatában. Mutassa be az általa fontosnak tartott pedagógus személyiségjellemzőket, érveljen mellettük oktatás szakmacsoportos ismereteit felhasználva. Mutasson rá milyen elvárásoknak kell megfelelni a nevelőnek a nevelési folyamat szervezése, irányítása közben. Példákkal bizonyítsa a nevelési stílus közösségre és egyénre gyakorolt hatásának összefüggését. Értelmezze a pedagógus etikát. Mutassa be az összefüggést az alapvető értékek (általános emberi jog, gyermekjog) és a pedagógus kompetenciája között. Rendszerezze és jellemezze a nevelési módszereket. Magyarázza meg alkalmazásuk általános követelményeit. Ismerje fel, hogy a nevelési módszerek alkalmazása érdekében figyelembe kell venni a gyermek egyéni sajátosságait, a nevelési célokat, feladatokat. Gyakorlati példával mutassa be valamely módszer eredményes vagy eredménytelen voltát, elemezze okait. Példák segítségével mutassa be a leggyakrabban előforduló nevelési nehézségeket és eredményüket.	Értelmezze példák segítségével, hogy milyen szerepet tölt be a nevelő az értékközvetítésben. Mutassa be a pedagógusokkal szemben támasztott társadalmi követelményeket. Értelmezze konkrét példák segítségével a pedagógus-szerepelvárásokat. Elemezze példák segítségével a módszerek inadekvát használatának következményeit, hatásukat a személyiség alakulására.
4.3. A nevelés mint a viselkedés alakítása	Értékelje a szokások, hagyományok szerepét a viselkedésminták elsajátításának folyamatában. Ismerje fel a nevelési feladatok és a motiválás összefüggését az egyes	Magyarázza meg az összefüggést a társas/tárgyi környezetben való hatékonyság és a fejlődési, nevelési tényezők között. Értelmezze a környezettudatos magatartást.

	szükségletek vonatkozásában. Értelmezze, mit jelent az egészséges életmód, és hogyan nevelhetjük a gyermeket egészséges életmódra. Mutassa be a biztonságszükséglet és a gyermek életritmusa közötti összefüggést. Értelmezze a rend szerepét az ember életmódjában, környezetében, mindennapi tevékenységében példa bemutatásával. Mutasson rá a pedagógus esetében a renddel kapcsolatos magatartásminták elsajátításának értékére. Értelmezze, hogy a szeretet nem csak szükséglet, hanem a nevelőhatás alapja is. Mutassa be saját példáján az empátia, tolerancia és a hatékony együttműködés összefüggését a társas kapcsolataiban. Mutassa be a tisztelet, a szabadság és a fegyelem szükséglet kielégítésének jellemzőit. Példa segítségével értelmezze a frusztráció és az agresszív viselkedés kapcsolatát. Értelmezze példákkal illusztrálva, hogy az udvariasságnak, a tiszteletnek, a fegyelemnek és a szabadságnak mi a szerepe a társas kapcsolatokban. Mutassa be példa illusztrálásával, hogyan segíthetjük a tudásvágy, az esztétikai és önmegvalósítási szükséglet kielégítését.	Értelmezze az empátia és tolerancia szerepét a csecsemő, a kisgyermek az óvodás és a kisiskolás gyermek nevelésében. Mutasson rá példák segítségével az agresszió elleni nevelés lehetőségeire
4.4. A szocializáció színterei	Értékelje a család szerepét a személyiségfejlődésben. Elemezze különböző családi nevelési hatások személyiségfejlődésre gyakorolt hatását Mutassa be a családi és intézményes nevelés kapcsolatát, az együttműködés lehetőségét Osztályozza a nevelés különböző eseteit,	Elemezze a család szociális, társadalmi, intellektuális helyzetének hatását a gyermek személyiségfejlődésére példák felhasználásával. Mutasson be és elemezzen olyan családi szerepeket, magatartásmintákat, melyek nevelési problémahelyzeteket okozhatnak. Tárja fel, és magyarázza meg az ok/okozati összefüggést.

	ismertesse az egyes esetek tüneteit, azok okait és a problémakezelés lehetséges módjait.	
4.5. A nevelés eszközei	Csoportosítsa a játékfajtákat fejlesztő hatásuk szempontjából. Elemezzen egy konkrét játékhelyzetet a tevékenység fejlesztő hatásának, nevelőértékének bemutatásával. Indokolja, hogy a társadalom és benne az egyén fejlődésének fontos tényezője a munka. Tárja fel a különbséget a gyermek és a felnőtt munkatevékenysége között. Mutassa be a munka megszervezésének feltételeit és lehetőségeit az egyes életkorokban példák segítségével. Elemezze, hogyan befolyásolják az egyéni és életkori sajátosságok a munka feltételeinek, a munka lehetőségeinek alakítását és a nevelő magatartását.	Értékelje a játék, a mese, a báb szerepét a gyermek személyiségfejlődése szempontjából példákkal illusztrálva. Hasonlítsa össze pedagógiai és pszichológiai szempontból a gyermek játék- és munkatevékenységét Gyakorlati példán keresztül mutassa be, hogyan tervezné meg adott gyerekcsoport (óvodás/kisiskolás) játék és/vagy munkatevékenységét. Indokolja a választott szervező-, irányító- és értékelő tevékenységet pszichológiai szempontból
4.6. Az oktatás mint a nevelés eszköze	Magyarázza meg az oktatási célok komplex jellegét, hierarchiáját. Hospitálási tapasztalatai alapján elemezze az oktatási folyamat szubjektív tényezőinek hatását a gyermek tanulási tevékenységére. Példák segítségével mutassa be, különböző tanulási helyzetekben milyen tanulási-tanítási stratégiákat alkalmazna. Értelmezze a munkaformák és az életkori sajátosságok összefüggését. Magyarázza meg a differenciálás szükségességét és lehetőségét a tanulók közötti különbségek megjelölésével konkrét példa alapján. Csoportosítsa és jellemezze az oktatás módszereit és eszközeit, kiválasztásának szempontjait. Példák segítségével mutassa be az egyes módszerek előnyeit, hátrányait. Foglalja össze a különböző értékelési	Példák segítségével szakszerűen elemezze az oktatás személyiségfejlesztő hatását. Mutassa be és értelmezze a tanítástanulás rendszerszemléletű modelljét. Gyűjtse össze milyen tényezők indokolják a differenciált tanulásszervezést. Példák segítségével elemezze saját tanulási tevékenységének hatékonyságát. Magyarázza meg hogyan oldható fel a tanuló teljesítményének értékelésében az objektivitás (egységes követelmények) és az egyéni sajátosságok figyelembevétele közötti ellentmondás. Gyűjtsön példákat pedagógiai döntéshozatalra, elemezze és értékelje a döntés előzményeit és hatását pedagógiai szempontból.

	módok előnyeit, hátrányait. Elemezze az oktatás hatékonyságát befolyásoló pszichológiai-nevelési tényezőket	

5. Pedagógiai gyakorlati feladatok logikai feldolgozása

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
5.1. Gondozási tevékenység elemzése	Elemezzen gondozási tevékenységet pedagógiai/pszichológiai szempontok alapján	
5.2. Gyakorlati példákban gyermektevékenység elemzése	Elemezzen gyermektevékenységet - játék, munka, tanulás - pedagógiai/pszichológiai szempontok alapján pedagógiai forrásanyag vagy saját hospitálási élmény felhasználásával Ismerje fel a gyermek fejlettségének mutatóit Ítélje meg, fejlettsége megfelel-e életkorának Tervezze meg az elemzés után a téma, a társas kapcsolatok, a légkör, az aktivitás és beleélés alapján a nevelési feladatokat	Megadott gyermekrajzok segítségével elemezze a gyermek rajz-ábrázolás tevékenységének fejlődését. Állapítsa meg a rajzok alapján a gyermek fejlettségének mutatóit. Elemző véleményét szakszerűen indokolja meg!
5.3. Vizsgálati módszerek jellemzőinek szakszerű leírása, pedagógiai hasznosítása	Válassza ki, milyen vizsgálati módszert alkalmazna a forrásrészletben leírt pedagógiai folyamat/jelenség vizsgálatára, a gyermek megismerésére Mutassa be a kiválasztott módszer jellemzőit. Mutasson rá az adott módszer használhatóságára pedagógiai és etikai szempontból.	Adott gyermekcsoportra vonatkozóan tervezzen meg szociometriai vizsgálatot Mutassa be a vizsgálat menetét konkrét csoportra vonatkoztatva. Végezzen szöveges elemzést a pedagógiai vizsgálati módszerek dokumentumai alapján: statisztikai adatsorok, diagramok, grafikonok, sematikus ábrák. Értékelje a szociometriai módszer használhatóságát pedagógiai és etikai szempontból.
5.4. Pedagógiai problémahelyzetek, szituációk megoldásának elemzése, véleményezése	Ismerje fel a problémát, a viselkedést kiváltó/fenntartó okokat. Elemezze a jelenségek mögött álló tényezőket (tények, érzelmek) Elemezze a szereplők közötti kapcsolatokat,	

	viszonyokat. (beosztott-felnőtt, pedagógus-gyermek-szülő, gyermek-felnőtt, testvér-kortárskapcsolat, felnőtt-felnőtt közötti kapcsolat). Az ítéleteket és döntéseket azok helyességének valószínűsége alapján mérlegelje Alkosson érvekkel alátámasztott véleményt az adott problémahelyzet megoldásáról A problémamegoldónak szóló véleményét a humanista értékek (tisztelet, felelősségvállalás stb.) közvetítésével fogalmazza meg.	
5.5. „Mit tenne, ha" - döntés szituáció megoldása	Pontosan értelmezze a feladatot Tárja fel a helyzet különböző nézőpontjait! Élje bele magát a „problémahordozó" szerepébe a megértés érdekében. Fogalmazza meg annak érzéseit Dolgozzon ki többféle alternatívát a megoldásra a lehetséges (feltételezhető) okok és következmények figyelembevételével Értékelje az összegyűjtött alternatívákat, és válassza ki a megfelelőt a helyzet, a szereplők és saját maga ismeretében Válassza ki a lehetséges cselekvési módot Érveljen meggyőzően döntéshozatala mellett	
5.6. Konfliktusmegoldások elemzése, véleményezése	Értelmezze a feladatot, ismerje fel és elemezze a helyzet körülményeit. Mutassa be a konfliktus közvetlen és közvetett okait. Ismerje fel a konfliktusok gyökereit (érdek-szükséglet-érzelem-kapcsolat zavara személyiségbeli probléma - kommunikációs probléma). A lehetséges kiváltó ok ismeretében nevezze meg a konfliktus fajtáját! Ismerje fel a megoldásban alkalmazott	

	konfliktuskezelő stratégiát! Alkosson véleményt a megoldásról!	
5.7. Pedagógiai problémahelyzetek, konfliktusszituációk megoldása		Értelmezze a feladatot, fogalmazza meg, mi a konfliktus. Határozza meg, az adott szituációban kinek, mi a problémája. Készítsen problémahálót. Tárja fel a helyzet különböző nézőpontjait. Mutassa be a konfliktus/probléma közvetlen és közvetett okait. Dolgozzon ki többféle alternatívát a megoldásra. Ismerje fel a konfliktus gyökereit (érdek-szükséglet-érzelem-kapcsolat zavara, személyiségbeli probléma, kommunikációs probléma). A lehetséges kiváltó ok ismeretében nevezze meg a konfliktus fajtáját. Fogalmazza meg, hogyan oldaná meg a konfliktust, nevezze meg milyen konfliktuskezelő stratégiát alkalmazna. Érveljen meggyőzően a választott megoldás mellett pedagógiai, pszichológiai ismeretei alapján.

6. A szaknyelv alkalmazása

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
6.1. Pszichológiai/pedagógiai fogalmak azonosítása, használata	Meghatározás alapján ismerje fel a témához kapcsolódó pszichológiai/pedagógiai fogalmakat. Határozza meg a téma legfontosabb alapfogalmait. Válassza ki, rendszerezze és szakszerűen használja a témához kapcsolódó fogalmakat. Értse az alapfogalmak jelentésének tartalmát.	Határozzon meg adott témához kapcsolódó pedagógiai, pszichológiai fogalmakat. Értse a szakkifejezések jelentésének tartalmát. Értelmezze a szakkifejezések jelentésárnyalatait.

	Használja a szakszókincset a gyakorlati feladatok pedagógiai/pszichológiai szempontú elemzésében.	

B) TÉMAKÖRÖK

A pszichológiai modul témakörei

1. Általános lélektan

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
1.1. A pszichológia tudománya	A pszichológia fogalma, tárgya, helye a tudományok rendszerében A pszichológia alap- és alkalmazott tudományainak, vizsgálati módszereinek bemutatása Rövid pszichológiatörténet főbb képviselőkkel	A pszichológia és a filozófia viszonya A tudományközi kapcsolatok értelmezése A vizsgálati módszerek alkalmazása a pedagógiai gyakorlatban A különböző pszichológiai irányzatok megközelítései
1.2. A szervezet felépítése és működése (csak emelt szint)		A viselkedés biológiai alapjai A szervezeten belüli alrendszerek működése A környéki és központi idegrendszer Az agy működési szintjei, az aktiváló rendszer és az alkalmazkodás
1.3. Érzékelés	A megismerési folyamat jelentősége, fajtái Az analizátor rendszer működése és az ingerküszöbök Az érzékletek jellemzői, fajtái Az érzékelés és észlelés különbségei	Az analizátor rendszer működése és belső összefüggései
1.4. Észlelés	Az észlelés alapja, szerveződése Az észlelés folyamata, konstanciák, érzéki csalódások	Az észlelés komplex jellege
1.5. Figyelem	A figyelem funkciója, működési mechanizmusa A figyelem fajtái, tulajdonságai (tartósság, terjedelem, megosztás, átvitel) A figyelem zavarai	A figyelemkoncentráció és a terjedelemnövelés lehetőségei és gyakorlati hasznosítása (tanulás, gyorsolvasás) A megfigyelés komplex jellege
1.6. Alvás, álom, ábránd	Az alvás és ébrenlét ciklikus változása	Az alvás közben megváltozott testi és

	Az alvás funkciója, fázisai Az álom, ábrándozás megkülönböztetése	vegetatív működés leírása
1.7. Emlékezet	Az emlékezet folyamata A kettős emlékezet modellje Az emlékezet fajtái Az emlékezet és a tanulás kapcsolata Az emlékezetet segítő és gátló tényezők	Az emlékezet és a tanulásvizsgálatok összefüggései
1.8. Képzelet	A képzelet kialakulása, jellemzői, fajtái A képzelet és az észlelés, emlékezet összefüggése	Az alkotó képzelet gyakorlati alkalmazása
1.9. Gondolkodás	A gondolkodás feltétele, fogalma, fajtái A problémamegoldó gondolkodás folyamata A gondolkodási műveletek bemutatása, a gondolkodás és a beszéd összefüggése Az intelligencia és a kreativitás Jellemzői	A gondolkodás és a beszéd szerepe az egyén és a társadalom fejlődésében. A kreativitás, az intelligencia és a problémamegoldás összefüggései Gondolkodási stratégiák Az intelligencia és az iskolázottság kapcsolódási pontjai Az intelligencia összefüggése más pszichikus működésekkel. Az IQ mérése
1.10.Tanulás	A tanulási folyamat értelmezése A klasszikus és operáns kondicionálás alapfogalmai, jellemzői. Tanulástörvények. A verbális tanulást befolyásoló tényezők. A humanisztikus tanulásfelfogás	A feltételes idegkapcsolatok és a tanulás összefüggései A tanulási törvények és alkalmazási lehetőségeik
1.11. Motiváció	A motiváció alapfogalmai - a motívumok differenciált rendszere A motívumtanulás alapvető formái A humán motiváció jellemzői	A motiváció biológiai alapjai A motivált viselkedés csoportjai, jellemzésük A szociális motívumok szerepe a személyiségfejlődésében
1.12. Érzelem	Az érzelem fogalma, fiziológiai alapjai Az érzelem jellemzői, fajtái, kifejeződései Az aktiváció, emóció, motiváció összefüggése Az érzelmek kialakulásának kísérleti bizonyítékai	Az érzelmi működés fiziológiája Az érzelmek hatása a magatartásra, a viselkedésre Az érzelmi élet zavarai

2. Személyiséglélektan

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
2.1. Személyiség	A személyiség fogalma, értelmezése A személyiségalakulás folyamata, az érett személyiség kritériumai A személyiségelméletek lényege, fő képviselői Személyiségzavarok, legfontosabb személyiségvizsgáló módszerek	A személyiségelméletek jellemzése, értékelése

3. Szociálpszichológia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
3.1. A szociálpszichológia mint tudomány	A szociálpszichológia tárgya, helye a tudományok rendszerében Vizsgálódási területei	Az ember és a környezet kölcsönhatásának magyarázata a szocializáció folyamatában a szocializáció főbb területeinek bemutatásával
3.2. A társas kölcsönhatások világa	Az interakció, a kommunikáció értelmezése A metakommunikáció jelentősége, formái A kommunikációs folyamat összetevői A hatékony kommunikáció feltételei A pedagógiai kommunikáció-kongruens viselkedés A kommunikációs zavarok	A kommunikáció és metakommunikáció viszonya a kongruencia szempontjából
3.2. Önismeret	Az önismeret forrásai A tanulás és az önismeret összefüggése Az önismereti kerék és a Johari-ablak bemutatása	Az énkép alakulását befolyásoló tényezők összefüggésrendszere
3.3. Személyközi kapcsolataink	A társas kapcsolatokat segítő tényezők: tolerancia, empátia együttműködés és altruizmus A társas kapcsolatokat gátló tényezők: sztereotípia, előítélet, stigmatizálás, bűnbak címke. A szerep, a szereptanulás A konfliktusok gyökerei A konfliktusok fajtái Konfliktuskezelő stratégiák	A szerepfeszültség és a szerepkonfliktus különbségei A szerep-összeütközések okháttere

	A kreatív konfliktuskezelés	
3.4. A csoport szerepe a társas kapcsolatokban	A csoport kritériumai. Csoportformák A kis csoport fejlődésének szakaszai A csoportmunka szabályai A kis csoport rokonszenvi struktúrája A csoport norma- és értékteremtő világa	A formális és informális csoportstruktúra összefüggései A szociometria jelentésvilága, felhasználási lehetőségei

4. Fejlődéspszichológia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
4.1. A fejlődéspszichológia mint tudomány	A fejlődéspszichológia tárgya, feladata A pszichikum filogenezisének és ontogenezisének kérdése A pszichés fejlődés törvényei és értelmezésük Az egyedfejlődést meghatározó tényezők Az érés-tanulás viszonya, a fejlődés értelmezése Az életkori periodizáció A fejlődés zavarai	Fejlődéselméletek A fejlődés törvényszerűségeinek értelmezése példákkal illusztrálva
4.2. Az újszülött- és csecsemőkor	A korszak általános jellemzői A születés, a veleszületett és tanult reflexek A csecsemő testi- és mozgásfejlődése A megismerő folyamatok jellemzői A csecsemő érzelmei Az anya-gyermek kapcsolat jelentősége A beszédfejlődés	A megismerés és a mozgásfejlődés szoros kapcsolata, kölcsönhatásai
4.3. A kisgyermekkor	A korszak általános jellemzése A testi jellemzők és a mozgásfejlődés A megismerési folyamatok jellemzői A beszédfejlődés Az érzelmi-akarati élet jellemzése Az én-tudat kialakulása és a környezettel való kapcsolat összefüggésének bemutatása	A nyelvelsajátítás folyamatának pszichológiai összefüggései
4.4. Az óvodáskor	A korszak általános jellemzése Az óvodás testi és mozgásfejlődése A megismerési folyamatok. - Sajátos	A személyiségváltozás és a játéktevékenység/egyéb tevékenységi formák összefüggése

	szemléletmód az észlelésben. A fantázia hazugságok háttere, magyarázata Az érzelmi-akarati élet jellemzői, a beszéd fejlődése A játék és egyéb tevékenységi formák Az iskolaérettség szempontjai	
4.5. A kisiskoláskor	Az életkor általános jellemzői Az iskolaérettség problémaköre A megismerési folyamatok jellemzői A beszédfejlődés, az írás, olvasás megtanulásának, a számfogalom kialakulásának pszichológiai alapjai Az érzelmek belső kontrollja. Az akarat és az önfegyelem	Az iskolaérettség kritériumainak komplex jellege
4.6. A serdülőkor	A pubertáskor szakaszai, jellemzői A pszicho-szexuális fejlődés A megismerő folyamatok jellemzői Az érzelmi-akarati élet ellentmondásossága A szociális kapcsolatok alakulása A testkép, énkép, önértékelés fejlődése	A serdülőkori konfliktusok hátterének elemzése Az érzelmi-akarati élet ellentmondása; a kritikai gondolkodás és az önkritika szintjének összefüggése
4.7. Az ifjúkor	Az ifjúkor általános jellemzői Az érdeklődés alakulása Az ifjú pálya- és párválasztása A pályaválasztási érettség mutatói, a házasságérettség kritériumai	Az akarati tevékenység és az érdeklődés viszonyának összefüggése a pályaválasztási érettséggel
4.8. A felnőttkor	A társadalmi érettség A fizikai és szellemi teljesítmény viszonya Az életmód, életstílus alakulása, kritériumai A perspektíva rendszer A klimax testi és pszichés zavarai, okháttere A panaszok megszüntetésének lehetőségei.	Az érzelmi-akarati elkötelezettség és a társadalmi érettség értelmezése
4.9. Az öregkor és az aggkor	Az öreg- és aggkor időhatárai Az öregkor biológiai, testi és szociális jellemzői Az öregedés problémái A család és az idős ember kapcsolata Az életmód és az életkor összefüggése	Az időseket ért mai társadalmi hatások és következményeik értelmezése

5. A pedagógiai pszichológia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
5.1. A pedagógiai pszichológia	A pedagógiai pszichológia tárgya, jelentősége A pedagógiai hatás jellemzői A pedagógiai hatás pszichológiai törvényszerűségei Válaszlehetőségek a pedagógiai hatásra	Válaszlehetőségek pedagógiai hatásra konkrét nevelési helyzetekben
5.2. A családi nevelés	A család szerepe a szocializációban A családi légkör és a nevelési stílusok összefüggése A családi nevelés hibái, kedvezőtlen hatásai A családi nevelési alapfelfogások A családi és intézményes nevelés kapcsolata	A családi nevelés hatása és a gyermek személyiségfejlődése közötti összefüggés feltárása példák illusztrálásával
5.3. A bölcsődei nevelés	A gondozás, szokás-kialakítás pszichológiai feltételei A gyermekközösség hatása az egyén fejlődésére A gondozónő személyisége A feladatellátás pszichológiai problémái Hospitalizáció elkerülése	
5.4. Az óvodai nevelés	Az óvónő személyisége Az óvodai gyermekközösség-alakulás folyamata A magatartási szokások kialakítása A játék és egyéb tevékenységek pszichológiai elemzése	A gyermekközösségek alakulásának folyamata és a helyes magatartási szokások elsajátításának pszichológiai kérdései hospitálási tapasztalatok tükrében
5.5. Az iskolai nevelés	Az iskolába lépés pszichológiai hatása A pedagógus személyisége, szerepe A tanulóközösség, a tanulók megismerésének lehetőségei, módjai A nevelés különleges esetei - tünetek, okok, problémakezelés	Társadalmi változások és beilleszkedési zavarok összefüggései

A pedagógiai modul témakörei

1. Általános pedagógia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten

1.1. A pedagógiai tudománya	A pedagógia tárgya, feladata, felosztása A pedagógia interdiszciplináris kapcsolatai Az általános pedagógia tárgya, feladata A pedagógiai kutatás módszerei	
1.2. A nevelés fogalomrendszere, nevelés és társadalom	A nevelés és rokon fogalmai, tartalmi jegyei Elképzelések a nevelés céljáról A nevelés jelentősége az egyén és a társadalom szempontjából A nevelés mint értékközvetítés; mint társadalmi beilleszkedési folyamat Individualizáció - szocializáció A nevelés feladatai a szükségletek rendszerében- feladatok és részcélok Az alapvető szükségletek tartalma	A nevelés rokon fogalmai közötti kapcsolat értelmezése
1.3. A nevelés szükségessége	A probléma történeti áttekintése A személyiség fejlődését befolyásoló tényezők: öröklés - környezet - nevelés (Az érés, tanulás, tudatos pedagógiai hatások és időzítés elve) A nevelhetőség kérdésköre, a nevelés korlátai, ezek forrásai, megnyilvánulásai	A nevelhetőség komplex kérdésköre A nevelés korlátait előidéző okok feltárása

2. A gyermek és a pedagógus a nevelés folyamatában

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
2.1. A nevelés folyamata	A nevelés folyamata (szűkebb-tágabb), értelmezése A nevelési folyamat sajátosságai, összetevői A pedagógus szerepe, személyisége A pedagógus vezetési stílusa, hatása a gyermekközösségre és az egyénre A pedagógus etika	A pedagógus szerepelvárásainak értelmezése
2.2. A nevelési módszerek	A nevelési módszerek szerepe a nevelés folyamatában A nevelési módszerek osztályozása, elemzése Az értékelés (jutalmazás, büntetés) szerepe	A módszerek inadekvát használatának következményei Szociális technikák, készségfejlesztő módszerek megválasztásának tudatossága a nevelés folyamatában

	a gyermeki tevékenységek rendszerében A szociális technikák alkalmazása a nevelési folyamatban A gyakori nevelési nehézségek, kezelésük: agresszió, indulat, szorongás, félelem, gátlásosság	

3. A nevelés mint a viselkedés alakítása

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
3.1. Szokások, hagyományok a viselkedésminták elsajátításának folyamatában	A viselkedésminták alakítása Biológiai szükségletek kielégítésének feladatai az egyes életkorok vonatkozásában: táplálkozás, folyadékbevitel, pihenés, aktivitás, kényelem. Az egészség kulturáltság - egészségmegőrzés. Az egészséges életvitel Az egészséget befolyásoló tényezők A magatartásminták értékközvetítő és társadalmi szerepe A szükségletek és kielégítésük: biztonság, szeretet, tisztelet, önbecsülés, tudásvágy, megértés, szépség, önmegvalósítás A rend az ember életmódjában, a környezetében, a mindennapi tevékenységében A szeretet, a derű, a nyitottság, őszinteség a viselkedésben, az emberi kapcsolatokban A tisztelet, a szabadság, a fegyelem, az agresszió, a frusztráció a viselkedésben	Nevelés az agresszió ellen
3.2. A szociális képességek és fejlesztésük	Az empátia kialakulása és fejlődése Az empátia a csecsemő-, a kisgyermek-, a serdülő- és a felnőttkorban A nonverbális kommunikáció és az empátia kapcsolata A toleranciára nevelés a példa erejével A viselkedés konfliktushelyzetben	Az empátia és a tolerancia szerepe a különböző életkorú gyermekek nevelésében Konfliktuskezelés hétköznapi/iskolai élethelyzetben

	A konfliktusmegoldási képesség fejlesztése A konfliktus építő megoldása, feltételei, lépései	

4. A szocializáció színterei

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
4.1. A családi nevelés	A család fogalma, szerkezete, funkciója, típusai A megváltozott család - szerepek a családban és ennek hatásai	A család szerepe a szocializációban
4.2. Az intézményes nevelés	Az óvoda, bölcsőde feladatai, szerepe a szocializációban A gyermekek felügyelete és gondozása Az iskola funkciói A szocializáció és az iskolai eredmények Az iskolai légkör, társas környezet hatása a gyermek személyiségfejlődésére A nevelési intézmények szerepe a társadalmi beilleszkedésben A nevelés különleges esetei A kortárscsoport szerepe a személyiségfejlődésben	Az egyes nevelési/oktatási intézmények szerepe az esélyegyenlőtlenség csökkentésében
4.3. Egyén, csoport, közösség	A csoport fogalma, típusai, jellemzői A gyermekközösség megismerésének lehetőségei, módszerei Az átlagtól való eltérés tünetei, a problémakezelés módjai	A csoport hatása az egyén fejlődésére

5. A nevelés eszközei

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
5.1. A játék	A játék fogalma, jellemző sajátosságai, történeti kialakulása Játékelméletek A játék fajtái A játék személyiségfejlesztő hatása	A játék (egyéb tevékenységi formák) és a személyiség fejlettségének összefüggése

	Az egyes életkorok játékai A játék kialakulásának szubjektív (nevelő személyisége, pedagógiai magatartása, légkör élmény) és objektív (hely, idő, eszköz) feltételei A játék szervezésének lehetőségei A játék (mese, báb) felhasználása a gyermek megismerésében	
5.2. A munka	A munka mint társadalmi és egyéni szükséglet A munka és a játék mint tevékenység összehasonlítása A felnőtt és a gyermek munkájának összehasonlítása A munka végzésének objektív és szubjektív feltételei A munka szerepe a gyermek életében, személyiségfejlődésében Az egyes életkorokra jellemző munkafajták 3-6; 6-10 és 10-14 éves korban	Az egyes tevékenységformák (játék, tanulás, munka) pedagógiai/pszichológiai szempontú összehasonlítása

6. Az oktatás mint a nevelés eszköze

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények emelt szinten
6.1. A didaktika tudománya, alapfogalmai	A didaktika fogalma, tárgya, fő kérdései A didaktika kapcsolata a tudományokkal A didaktika alapfogalmai	
6.2. Az oktatás célja, tartalma	Az oktatási cél funkciója, fajtái, céltaxonómiák Az oktatás tartalmát meghatározó tényezők Korszerű művelődési ismeretek Tantervek: NAT, kerettanterv, helyitanterv A tananyag elrendezése	
6.3. Az oktatás folyamata	Az oktatási folyamat értelmezése, jellemzői Az oktatási folyamat mozzanatai, fázisai, a tanulás pszichikus feltételei Tanulási- tanítási stratégiák A felfedezéses és az irányított tanulás	A tanítás-tanulás rendszerelméletű modellje Az oktatás és a személyiségfejlesztés összefüggése

6.4. Az oktatás szervezeti és munkaformái	Szervezeti formák az oktatás folyamatában A munkaformák fajtái, jellemzői, eredményességük a személyiségfejlesztésben A differenciálás oka, szükségessége és lehetőségei	Az adaptív oktatás szerepének értelmezése
6.5. Az oktatás módszerei és eszközei	Az oktatási módszer fogalma, fajtái, jellemzői A módszerek kiválasztásának, alkalmazásának szempontjai Az oktatási eszköz fajtái, kiválasztásuk követelményei Az oktatási módszerek és eszközök alkalmazásának megteremtése	Az oktatási cél - tartalom-módszerek-eszközök összefüggése
6.6. Az oktatási folyamat tervezése, értékelés	Az oktatási folyamat eredményességének elemzése Az értékelés szerepe, formái, funkciója az oktatási folyamatban. A pedagógiai döntés	Saját tanulási eredményességének elemzése Objektív-szubjetív elemek a pedagógiai értékelésben A pedagógiai döntéshozatal pedagógiai, pszichológiai elemzése

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

<table>
<tr><td colspan="2">180 perc</td><td>15 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="4">Pedagógiai gyakorlati feladatok logikai feldolgozása</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása</td><td>Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása</td></tr>
<tr><td>50 pont</td><td>50 pont</td></tr>
</table>

A vizsga célja

A középszintű vizsgán meghatározó jelentőségű azon kompetenciák feltárása, mérése, melyből megállapítható, hogy a vizsgázó

- tájékozott-e az oktatás szakmacsoportos tárgy ismeretanyagában
- tudja-e használni a pedagógiai, pszichológiai fogalmakat, a szaknyelvet
- rendelkezik-e korszerű pedagógiai szemlélet- és gondolkodásmóddal, mely lehetővé teszi számára a különböző életkori szakaszokban felmerülő alapvető testi, lelki, szociális gondozási igények, a nevelés körébe tartozó különböző alapproblémák felismerését
- képes-e a pedagógiai szituációkban szerzett tapasztalatai és elméleti ismeretei integrálására
- fel tudja-e használni ismereteit önmaga és mások viselkedésének elemzésére
- képes-e ismeretei meggyőző kommunikálására, önálló véleményalkotásra, kulturált nyelvhasználattal érvei kifejezésére és megvédésére

Alapelvek

A középszintű vizsga a vizsgázóktól az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőképességeket, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáit, valamint az érettségi utáni oktatás szakmacsoportos szakképzés megalapozásához szükséges motívumok és képességek meglétét kéri számon.

A feladatokban megjelenő kompetenciák arányai

Az itt felsorolt kompetencia arányok a feladatok összeállítására, nem pedig a tanulói tevékenységek értékelésére vonatkoznak.

Kompetenciák	Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok (%)	Szöveges (kifejtendő) feladatok (%)	Szóbeli
Pszichológiai ismeretek tematikus bemutatása	20%	10%	
Pszichológiai ismeretek problémacentrikus bemutatása	15%	30%	
Pedagógiai ismeretek tematikus bemutatása	20%	10%	
Pedagógiai ismeretek problémacentrikus bemutatása	15%	30%	
Pedagógiai gyakorlati feladatok logikai feldolgozása			80%
A szaknyelv alkalmazása	30%	20%	20%

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és az ismeretek tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák eredményei összemérhetők legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyes követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

Arányok

Az írásbeli feladatait 50%-ban a pszichológiai, 50%-ban a pedagógiai modul témaköréhez kapcsolódó feladatok alkotják, az egyes témakörökhöz tartozó témák arányainak figyelembevételével.

Feladattípusok

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50%-ban egyszerű, rövid választ igénylő (teszt jellegű) feladatok megoldásával és 50%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el. A feladatlapok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására és megértésének mérésére, valamint az alábbi kompetenciák meglétére irányulnak.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	alapfogalmak ismerete, definiálása, alkalmazása	15
	név, adat, ábra felismerése	15
	összefüggések ismerete és alkalmazása	20
Szöveges (kifejtendő) feladatok	ismeretelemző- értékelő, önálló gondolkodás	20
	tématartás, lényegkiemelő és rendszerező képesség	30

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól.

Lehetséges feladattípusok

1. Tényadatok rendezése megadott szempont szerint (tartalmi szempontból igaz-hamis, helyes-helytelen állítás kiválasztása)
2. Egyszerű ábra, séma, táblázat készítése
3. Képfelismerés, képelemzés, ábraelemzés
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Összefüggések felismerése, kiegészítése (ok-okozat)
6. Célok és következmények megkülönböztetése
7. A megegyezés és különbség feltárása
8. Összetartozó fogalmak kiválasztása
9. A különbségek okainak feltárása, értelmezése

10. Egyéb
A tesztjellegű feladatcsoport 12-15 feladatból áll.
Szöveges (kifejtendő) feladatok
Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteni a válaszokat.
Feladattípusok
1. Szöveges, problémamegoldó (rövidebb) feladat
E feladattípusban néhány mondatban 8-10 sorban (kb. 50-60 szó) kell megoldani a kitűzött feladatot.
2. Hosszabb szöveges, elemző feladat
A feladatot 20-25 soros szövegben (kb. 100-120 szóban) kell megoldani.
A szöveges feladatok száma 4-6, a témakörök közötti arányt a szöveges feladatoknál is be kell tartani.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

A szöveges jellegű feladatok értékelése az alábbi táblázat alapján történik.

	Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		Kifejezőképesség	
	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
Problémamegoldó (rövidebb)	Az ismeretek mennyisége	70%	A feladat megértése A szaknyelv használata A lényeg kiemelése	20%	Áttekinthetőség, rendezettség Nyelvhelyesség Helyesírás	10%
Elemző (hosszabb)	Az ismeretek mennyisége	60%	A feladat megértése A lényeg kiemelése A téma kidolgozottsága Az ismeretek mélysége A szaknyelv használata Kreativitás	30%	Áttekinthetőség, rendezettség Nyelvhelyesség Helyesírás Szövegalkotás	10%

Az előírásoknak nem megfelelő feladatválasztás esetén a megoldás nem értékelhető.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételek száma minimum 20 darab.
A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.
A konkrét gyakorlati feladatot a vizsgázók előre nem ismerhetik.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga az elsajátított oktatási alapismeretek alkalmazását várja el a vizsgázótól. A gyakorlati feladatok logikai feldolgozása az ismeretelemző-értékelő, önálló gondolkodást, a lényegkiemelő és rendszerező képességet, a kreativitást kívánja meg a vizsgázótól. A különböző életkori szakaszokban felmerülő alapvető testi, lelki, szociális, gondozási igények, a nevelés körébe tartozó alapproblémák felismerése, a pedagógiai helyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések értelmezése során megmutatkoznak a vizsgázó jövőbeni szakmai munkájához szükséges személyes, kognitív, szociális és speciális kompetenciák motívumai.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga témakörei

- Gondozási tevékenység, pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése. - Javasolt tételszám: 1-2
- Gyakorlati példákban gyermektevékenység (játék, munka, tanulás) pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése. - Javasolt tételszám: 7-9
- Vizsgálati módszerek jellemzőinek szakszerű leírása, pedagógiai hasznosításuk bemutatása. - Javasolt tételszám: 1-2
- Pedagógiai problémahelyzetek, szituációk megoldásának pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése. - Javasolt tételszám: 5-7
- „Mit tenne, ha” - döntés szituáció megoldása. - Javasolt tételszám: 1-2
- Konfliktusmegoldások pedagógiai-pszichológiai szempontú elemzése, véleményezése - Javasolt tételszám: 1-2

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli vizsga tételei komplexek. Részletes kifejtésük forrás használatával a „Részletes követelmények” című fejezet a „Pedagógiai gyakorlati feladatok logikai feldolgozása” című rész alatt található. A komplex elemzés során lehetőség nyílik egy téma több oldalról történő bemutatására a pedagógiai, pszichológiai alkalmazott ismeretek alapján. Az elemzés során alkalmazott ismeretek témakörei.

Általános lélektan
Személyiséglélektan
Szociálpszichológia
Fejlődéslélektan
Pedagógiai pszichológia
Általános pedagógia
A pedagógus és a gyermek a nevelés folyamatában
A nevelés mint a viselkedés alakítása
A szocializáció színterei
A nevelés eszközei
Az oktatás mint a nevelés eszköze

A tételcímek megfogalmazása

1. a szituáció leírása
2. a feladat meghatározása

A Részletes követelmények 5. pont alapján.

A tételek életszerű feladatokat, főképp az óvodai, iskolai nevelés folyamatában előforduló szituációkat, eseteket, problémahelyzeteket tartalmazhatnak. A feladatokat úgy kell összeállítani, hogy a részletes követelményekben megfogalmazott képesség- és tartalmi követelmények a feladat megoldása során megjelenjenek (pl. eltérő életkorú szereplők: szülő-gyermek, gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt, testvér-testvér kapcsolatok; különböző szituációk, különböző tevékenységformák, különböző családi-társadalmi hátterek).

A szóbeli vizsgarész értékelése
Az értékelés a vizsgakövetelmények alapján az alábbi kompetenciák figyelembevételével történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10
A pedagógiai, pszichológiai ismeretek mélysége, komplexitása, problémacentrikus bemutatása	15
Összefüggések értelmezése, magyarázata, pedagógiai érzékenység	10
A megközelítés sokszínűsége, a téma kidolgozottsága	5
Önálló véleményalkotás, szakszerű érvelés	5
A szaknyelv alkalmazása, igényes nyelvhasználat, nyelvhelyesség	5
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Emelt szint</th></tr>
<tr><th colspan="2">Írásbeli vizsga</th><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td><td>20 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="4">Pedagógiai problémák, konfliktusszituációk megoldása, komplex elemzése</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása</td><td>Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása</td></tr>
<tr><td>40 pont</td><td>60 pont</td></tr>
</table>

Az emelt szintű vizsga célja annak megállítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e rendszerezett oktatás szakmacsoportos ismeretekkel
- képes-e ismeretelemző-értékelő, önálló gondolkodásra
- kifejeződik-e teljesítményében lényegkiemelő képessége, kreativitása, igényessége, pedagógiai érzékenysége
- képes-e tudását írásban és szóban választékosan, igényes nyelvi formában kommunikálni
- képes-e önmaga és mások viselkedésének reális értékelésére, tudatos pályaválasztásra
- rendelkezik-e a sajátjától eltérő értékek, normák, életmódok elfogadásához szükséges ismeretekkel

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról az ismeretek és a képességek tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti az egyes iskolák vizsgázóinak összemérhető vizsgateljesítményét és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok az előírt képesség jellegű követelményeknek felelnek meg. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is.

Arányok	%
Pedagógiai témakörök	50
Pszichológiai témakörök	50

A feladatok és a feladatok jellemzői

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40%-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával, 60%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól. A feladatlapok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (név, fogalom, adat, ábra) tudására és megértésének mérésére (összehasonlítás, lényegkiemelés) irányulnak.

Az emelt szintű egyszerű, rövid választ igénylő feladatcsoport 8-12 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Lehetséges feladattípusok

1. Tényadatok rendezése megadott szempont szerint (tartalmi szempontból igaz-hamis, helyes-helytelen állítás kiválasztása)
2. Egyszerű ábra, séma, táblázat készítése
3. Képfelismerés, képelemzés, ábraelemzés
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Összefüggések felismerése, kiegészítése (ok-okozat)
6. Célok és következmények megkülönböztetése
7. A megegyezés és különbség feltárása
8. Összetartozó fogalmak kiválasztása
9. A különbségek okainak feltárása, értelmezése
10. Egyéb

Szöveges (kifejtendő) feladatok

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteni a válaszokat.

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Problémaközpontú gondolkodás	20
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	20

A szaknyelv alkalmazása	20
Pedagógiai források tartalmának komplex elemzése, értékelése	20
A megközelítés sokszínűsége, önálló véleményalkotás, pedagógia érzékenység	20

Feladattípusok	Feladat száma
1. Szöveges, problémamegoldó (rövidebb) feladat. E feladattípusban néhány mondatban 8-10 sorban (kb. 50-60 szó) kell megoldani a kitűzött feladatot	4
2. Hosszabb szöveges, elemző feladat. A feladatot 20-25 soros szövegben (kb. 100-120 szóban) kell megoldani Az egyik feladatot pedagógiai forrásanyag segítségével 20-25 soros szerkesztett szövegben kell megoldani	2

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik.

Szöveges jellegű feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés.

	Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		Kifejezőképesség	
	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
Problémamegoldó (rövidebb)	Az ismeretek mennyisége	70%	A feladat megértése A szaknyelv használata A lényeg kiemelése	20%	Világosság Nyelvhelyesség Helyesírás	10%
Elemző (hosszabb)	Az ismeretek mennyisége	60%	A feladat megértése A lényeg kiemelése A téma kidolgozottsága Az ismeretek mélysége A szaknyelv használata A megközelítés sokszínűsége	30%	Világosság Nyelvhelyesség Helyesírás Szövegalkotás	10%

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a megoldás nem értékelhető. A többletmegoldások a végső pontszámba nem számítanak bele.

Szóbeli vizsga

Általános szabály
A szóbeli tételek száma minimum 20 darab.
A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.
A konkrét gyakorlati feladatokat a vizsgázók előre nem ismerhetik.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői
A szóbeli vizsga célja, hogy a tanítási gyakorlatban érvényesülő újító szándékok, újszerű megközelítések a számonkérés során is megjelenjenek. Így a vizsga során a témák gyakorlatias megközelítése, az elsajátított ismeretek alkalmazása kap hangsúlyt.
Tartalmi szerkezet
A szóbeli vizsga tételei komplexek. A pedagógiai problémák, konfliktusszituációk megoldása, komplex elemzése során lehetőség nyílik egy téma több oldalról történő bemutatására a pedagógiai, pszichológiai alkalmazott ismeretek alapján.
Az elemzés során alkalmazott ismeretek témakörei:
Általános lélektan
Személyiség lélektan
Szociálpszichológia
Fejlődéslélektan
Pedagógiai pszichológia
Általános pedagógia
A pedagógus és a gyermek a nevelés folyamatában
A nevelés mint a viselkedés alakítása
A szocializáció színterei
A nevelés eszközei
Az oktatás mint a nevelés eszköze
A tételcímek jellemzői, összeállításuk
1. A szituáció (problémahelyzet) leírása
2. A feladat meghatározása
A Részletes követelmények 5. pontja alapján.

A tételek életszerű feladatokat, főképp az iskolai/óvodai nevelés folyamatában előforduló konfliktus-szituációkat, problémahelyzeteket tartalmazhatnak. A problémahelyzeteket a vizsgaközpont által felkért szóbeli bizottságok határozzák meg. A feladatokat úgy kell összeállítani, hogy a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képesség és tartalmi követelmények a feladat megoldása, elemzése során megjelenjenek. (pl. eltérő életkorú szereplők - óvodás - kisiskolás - serdülő közötti konfliktusok; különböző családi, társadalmi problémahátterek; különböző szituációk).

A szóbeli vizsgarész értékelése
Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése, a felelet felépítése	15

A megközelítés sokszínűsége, pedagógiai érzékenység	
A pedagógiai, pszichológiai ismeretek mélysége, komplexitása, problémacentrikus bemutatása, szakszerű okfeltárás A szaknyelv alkalmazása, igényes nyelvhasználat, nyelvhelyesség	25
Önálló véleményalkotás, szakszerű érvelés a megoldás mellett	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50

MŰVELŐDÉSI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

ÖSSZETETT SZAKMAI INFORMATIKAI ÍRÁSBELI FELADAT MEGOLDÁSA

1. Feladatértelmezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Összetett írásbeli feladat értelmezése	Legyen képes szakirányú ismereteit rendezni és önállóan alkalmazni. Legyen képes a részfeladatokhoz kiválasztani és használni az informatikai eszközöket.	

2. Szövegfeldolgozás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hivatalos iratok tartalmi sajátosságainak érvényesítése	Legyen képes felismerni a hivatalos irat részegységeit (pl. címzett, tárgy, tartalmi szöveg). Legyen képes meghatározni, az önálló tartalmi egységeket, a fontos ismereteket a kevésbé lényegestől elkülöníteni. Ismerje a hivatalos levelezés alapvető szakszókincsét.	Legyen képes önállóan megfogalmazni egy hivatalos irat szövegét, 4-5 megadott tartalmi útmutatás alapján. Legyen képes alkalmazni a tanult hivatalos iratfajtákhoz illeszkedő szakszókincset és mondatpaneleket. Legyen képes érvényesíteni a szakszöveg elkészítésekor a

	Legyen képes érvényesíteni a helyesírási követelményeket a hivatalos irat szövegének elkészítésekor. Legyen képes használni a helyesírási, az értelmező és az idegen szavak szótárát.	nyelvhelyességi követelményeket.
Adatbevitel	Legyen képes másolni 10 perc alatt, 750 leütést max. 5 hibaponttal. Legyen képes beszúrni, tartalmilag a megfelelő helyre illeszkedően szöveget, táblázatot, grafikont.	Legyen képes legépelni kéziratból tízujjas vakírással - a számítógép nyelvi ellenőrző programjának alkalmazásával - hibátlan szöveget.
Hivatalos iratok formai sajátosságai	Legyen képes iratot készíteni megfelelő formában. Legyen képes megfelelő helyen szerepeltetni az irat részegységeit (pl. fejléc, dátum, címzett, tárgy stb.) a tanult - piaci szokások szerint. Legyen képes jelölni az iratban bekezdéseket, kiemeléseket, mellékleteket stb. a tanult - piaci szokásoknak megfelelő - módon.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Legyen képes továbbítani iratot e-mailen. Legyen képes számítógéppel körlevelet, borítékot, címkét készíteni.	Legyen képes iratot továbbítani elektronikusan (pl. körlevél, fax, körfax)

3. Informatikai alkalmazások használata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Alapfogalmak helyes használata	Ismerje az informatikai alapfogalmakat.	
Informatikai eszközök kezelése	Legyen képes az informatikai eszközöket a munka-egészségügyi, adatvédelmi, szerzői jogi előírások betartásával használni. Legyen képes adott feladattípushoz az optimális perifériákat megnevezni.	
Szoftverismeret-használat	Ismerje a tanult operációs rendszer felhasználói felületét, alapvető funkcióit. Legyen képes kezelni könyvtárszerkezetet, állományokat	

	Legyen képes vírusellenőrzést végezni. Legyen képes adott feladat megoldásához megfelelő felhasználói programokat kiválasztani.	
Gépírás, szövegszerkesztés	Legyen képes használni a tanult szövegszerkesztő program lehetőségeit. Legyen képes egyszerű szöveges dokumentumot begépelni, önállóan formázni. Legyen képes részletes leírás alapján bármilyen szöveges dokumentumot elkészíteni. Legyen képes szöveges dokumentumaiba képet, táblázatot, diagramot beilleszteni. Legyen képes használni a program nyelvi segédeszközeit.	
Táblázatok, diagramok szerkesztése	Legyen képes használni a tanult táblázatkezelő program lehetőségeit. Legyen képes adatokat egyszerű táblázatokba rendezni, azokon elemi számításokat elvégezni. Legyen képes adatokat megadott szempont szerint rendezni. Legyen képes táblázatot esztétikusan formázni. Legyen képes egyszerű kimutatást elkészíteni. Legyen képes a táblázat megadott adatait adott típusú diagramon ábrázolni, a diagramot esztétikusan megtervezni.	Legyen képes meghatározott adatokat kigyűjteni. Legyen képes egyszerű kimutatást elkészíteni. Legyen képes egy táblázat adataiból önállóan szemléletes diagramot készíteni.
Adatbázis-kezelés		Legyen képes adatbázis-kezelő program interaktív használatára (adatbevitel, adatok módosítása, törlése).
Prezentáció és számítógépes grafikai alkalmazások	Legyen képes az általa tanult bemutatókészítő programot indítani. Ismerje a program kezelőfelületét. Legyen képes bemutatót megnyitni, menteni és lejátszani különböző módokon.	

	Legyen képes egyszerű bemutatót, elektronikus faliújságot, elektronikus hirdetőtáblát készíteni. Legyen képes az általa tanult grafikai programot indítani, ismerje a program kezelőfelületét. Legyen képes grafikát, illetve képállományokat megnyitni, menteni és nyomtatni. Legyen képes elemi ábrákat rajzolni, javítani, transzformálni. Legyen képes képeket bevinni a számítógépbe, azokat képfeldolgozó programmal kezelni, módosítani, minőségét javítani. Grafikus ábráit, képeit tudja szöveges környezetben esztétikusan elhelyezni.	
Információs hálózati szolgáltatások	Legyen képes hatékonyan használni az internet nyújtotta lehetőségeket (levelezési rendszerek, állományok átvitele, hírcsoportok, www, keresőrendszerek, távoli adatbázisok használata). Legyen képes tematikus keresőprogramokkal-barangolással az interneten információt keresni Legyen képes elektronikus levelet írni, fogadni, leveleihez állományokat csatolni. Legyen képes egy korszerű html-szerkesztőt kezelni, home-page-t készíteni.	

SZÓBELI VIZSGA

1. A társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Alapfogalmak helyes használata	Legyen képes a pszichológiai,	

	szociálpszichológiai alapfogalmakat értelmezni, helyesen használni. Ismerje, értelmezze a néprajzi területen használatos fogalmakat.	
Információk gyűjtése és következtetések levonása	Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján társas viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni. Legyen képes különböző forrásokból adott szempontok alapján információkat gyűjteni, az információkat korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni. Ismerje a társadalom és az ember megismerésének módszereit.	
Kultúra és közösség, társadalmi viszonyok	Ismerje a mai magyar társadalom rétegződésének fő jellemzőit, a nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmak jelentését, a helyi társadalom fogalmát.	

2. Problémaközpontúság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Törvényszerűségek, összefüggések felismerése	Ismerje az önazonosság és a társadalmi hovatartozás megnyilvánulásának jellemzőit, problémáit. Legyen képes felismerni, értelmezni társas szituációkban az egyéni élethelyzet befolyását, hatását a személyiség nézeteire, döntéseire és cselekedeteire. Legyen képes jellemezni, értelmezni szociológiai és pszichológiai szempontból a legproblémásabb devianciákat.	Legyen képes elemezni és értelmezni a pszichés és társas megnyilvánulás markáns jelenségeiből az okokat és a következményeket.
A személyiségmegismerés módszereinek alkalmazása	Ismerje, értelmezze a kommunikációs gát oldására szolgáló eszközöket, a	

	verbális és nonverbális jelzéseket.	
A tanultak okok és következmények szerinti rendezése	Jellemezze a legfontosabb pszichés és társas jelenségek meghatározó tényezőit.	Legyen képes értelmezni a kiemelkedő jelentőségű társadalmi események okait és következményeit.
A társas és társadalmi események okai és következményei	Értelmezze korosztálya társas és társadalmi megnyilvánulásainak okait. Ismerje a szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog fogalmait.	
Az egyén élethelyzetének befolyása	Elemezze, hogy az egyéni élethelyzet hogyan hathat egy-egy döntő jelentőségű társas szituációban.	
A nevelési folyamat sajátosságai	Értelmezze a személyiség alakulásában nevelés legfontosabb színtereinek feladatait, jelentőségét	Jellemezze a személyiségformálás hatékony és kevésbé hatékony lehetőségeit.
A csoporton belüli tényezők hatása a kapcsolatokra	Értelmezze a társas kapcsolatokat segítő, illetve zavaró tényezőket.	
A változás és fejlődés közötti különbség	Ismerje az emberi érés és fejlődés törvényszerűségeit.	Értelmezze a társadalmi változás és fejlődés közötti különbséget.
A társadalom szerkezetében előforduló eltérések bemutatása	Ismerje a társadalmi rétegződés jellemző okait, jegyeit.	

3. Néprajzi, népművészeti jártasság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Nemzeti, nemzetiségi, etnikai közösségek	Ismerje a magyarországi népcsoportokat, a nemzeti és etnikai kisebbségek táji-történelmi egységeit, határait, alakulását, jellemzőit. Ismerje, mutassa be az egyes népcsoportokra, nemzetiségekre, etnikai kisebbségekre jellemző tárgyi kultúrát, népművészeti jellemzőket.	

4. Kommunikáció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Beszéd, kommunikáció	Legyen képes a mondanivalóját	

	egyértelműen, egyszerűen, világosan közvetíteni. Legyen képes segíteni beszédtempójával, artikulációjával a hatékony kommunikációt. Legyen képes megjeleníteni a valós kommunikációs szándékot. Legyen képes reagálni a munkavégzés során előforduló helyzetekre. Legyen képes információt szolgáltatni. Legyen képes információk továbbadására, rögzítésére, különválasztva a lényeges és kevésbé lényeges információkat.	

B) TÉMAKÖRÖK

ÖSSZETETT SZAKMAI INFORMATIKAI ÍRÁSBELI FELADAT

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Gépírás	Legyen képes egyszerű tartalmú iratszöveget másolni kb. 750 leütés/10 perc írássebességgel, tízujjas vakírással, a javítási lehetőségek használatával, az előírt hibahatárokon belül.	
Hivatalos irat fajtája	Legyen képes jegyzőkönyvet készíteni. Legyen képes emlékeztetőt készíteni. Legyen képes beszámolót készíteni.	
A szövegfeldolgozás tartalmi sajátosságai	Ismerje a hivatalos irat egyes részegységeit (pl. címzett, tárgy, tartalmi szöveg). Legyen képes az önálló tartalmi egységek meghatározására, a fontos ismeretek elkülönítésére a kevésbé lényegestől. Ismerje a hivatalos levelezés alapvető szakszókincsét. Legyen képes érvényesíteni a helyesírási követelményeket a hivatalos irat	

	szövegének elkészítésekor. Legyen képes használni a helyesírási, értelmező és idegen szavak szótárát.	
Hivatalos iratok formázása	Legyen képes az egyes iratfajtákat a tanult formában elkészíteni. Legyen képes az iratszövegben megjeleníteni bekezdéseket, kiemeléseket a tanult módon.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Legyen képes továbbítani az iratot e-mailen.	
A szövegszerkesztő program kezelése	Legyen képes az általa tanult szövegszerkesztő programot indítani. Legyen képes azonosítani a program kezelőfelületének elemeit. Legyen képes nézetet, nagyítást módosítani. Legyen képes többféle formátumú dokumentumot megnyitni, menteni és nyomtatni. Legyen képes pontosan azonosítani a szöveg egységeit (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal).	
A szöveg kialakítása	Legyen képes szöveget bevinni, javítani, törölni. Legyen képes a szövegben keresést, cserét elvégezni. Legyen képes kijelölni betűt, szót, bekezdést, szövegblokkot, legyen képes ezeket másolni, mozgatni, törölni. Legyen képes használni a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit.	
Formázási műveletek	Legyen képes karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét megadni. Legyen képes bekezdéseihez behúzást és térközt beállítani, szövegbeosztást megadni. Legyen képes szegélyt, mintázatot beállítani. Legyen képes felsorolást, sorszámozott és többszintű felsorolást készíteni. Legyen képes különböző fajta	

	tabulátorokat használni. Legyen képes szakaszt hasábozni. Legyen képes az oldalbeállításokat megtenni (élőfej, élőláb, lapszámozás, margók stb).	
Táblázatok, grafikák a szövegben	Legyen képes szöveges dokumentumokban táblázatokat létrehozni, szerkeszteni (sorokat, oszlopokat, cellákat beszúrni, törölni). Legyen képes táblázatot formázni (sorok magasságát, oszlopok szélességét beállítani, cellát, sort, oszlopot, táblázatot szegélyezni, mintázattal ellátni). Legyen képes kördokumentumot készíteni. Legyen képes grafikus objektumokat a szövegbe beilleszteni, s azokat esztétikusan elhelyezni.	
A táblázatkezelő program kezelése	Legyen képes a tanult táblázatkezelő programot elindítani. Legyen képes azonosítani a program kezelőfelületének elemeit. Legyen képes táblázatot megnyitni, menteni és nyomtatni. Legyen képes pontosan azonosítani a táblázat egységeit (cella, sor, oszlop, tartomány, aktuális cella) Legyen képes nézetet, nagyítást módosítani.	
Formázási műveletek	Legyen képes használni a karakterformázás és a cellaformázás lehetőségeit. Legyen képes tartományon belüli igazítást beállítani. Legyen képes beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Legyen képes cellát, tartományt szegélyezni, mintázattal ellátni. Legyen képes fejlécet és láblécet	

	készíteni. Legyen képes oldalbeállítást elvégezni (tájolás, margó), nyomtatási beállításokat (nyomtatási méret, ismétlődő sorok, oszlopok) megtenni.	
Diagram, grafika a táblázatban	Legyen képes táblázatai meghatározott adataiból megadott típusú diagramot (pont, vonal, oszlop, kör) előállítani. Legyen képes táblázataiba grafikus objektumot (kép, szimbólum) beilleszteni.	
Nyilvántartások készítése	Legyen képes a tanult határidő-nyilvántartó programmal események időpontjait nyilvántartani, az időpontokhoz emlékeztetőt beállítani. Legyen képes címlistákat összeállítani, használni, aktualizálni.	
Prezentáció és grafika	Legyen képes prezentációs anyagot készíteni (szöveg, rajz, fotó stb.) formázni, elemi alakzatokat megrajzolni, módosítani, képeket beilleszteni.	
Internet, intranet	Legyen képes helyi hálózaton állományt megkeresni, megnyitni, menteni. Legyen képes használni az internet legfontosabb szolgáltatásait. Legyen képes a tanult levelezési programmal levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Legyen képes a levélhez csatolást készíteni és fogadni. Legyen képes egy böngészőt használni. Legyen képes internetről állományokat letölteni. Legyen képes egy keresőt használni.	

SZAKMAI INFORMATIKAI SZÓBELI

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
Informatikai alapfogalmak (hardver, szoftver)	Ismertesse a számítógép, illetve a kapcsolódó perifériákat, a perifériák típusait (monitor, szkenner, nyomtató, háttértárolók), főbb jellemzőit és feladataikat. Ismertesse az operációs rendszert és főbb feladatait, az adatkezelés szoftver- és hardvereszközeit, adott feladathoz a hardver és szoftver kiválasztási szempontjait.	
Hálózatokkal kapcsolatos alapfogalmak	Jellemezze a hálózati be- és kijelentkezési programok indítását. Ismertesse a hozzáférési jogok, adatvédelem kérdéseit, feladatait, a kezelői parancsokat, a hálózatos üzemeltetéssel kapcsolatos információk lekérdezését.	
Az információs társadalom	Ismertesse az információs és kommunikációs technológiák alkalmazását és hatását a mindennapi életben, munkában, szórakozásban stb. Ismertesse az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait. Értelmezze, hogy az információ miért áru, hogy az információs rendszerekben mi az érték. Ismertesse a közhasznú magyar információs adatbázisokat.	
Adatbiztonság, szerzői jogok, törvények	Értelmezze az adatbiztonság, a szerzői jog, az etika követelményeit.	

PSZICHOLÓGIAI, SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI, PEDAGÓGIAI, MŰVELŐDÉSI ALAPISMERETEK SZÓBELI VIZSGA

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A pszichológia alapfogalmai	Ismerje a lelki jelenségek és a személyiség organikus alapjait. Ismerje az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságait, hogy melyek	Ismerje az egyéni tulajdonságok és a környezeti hatások dinamikus kölcsönhatását az intelligencia, a temperamentum, a személyiség néhány

	a legfontosabb megismerő funkciók. Ismerje az emlékezés fajtáit, a gondolkodás stratégiáit, a fogalomalkotás menetét, az intelligencia jellemzőit, a motiváció alapjait, a motiváció szociális motívumait, az érzelmek kifejeződését, az érzelmekhez kötődő lelki jelenségeket. Legyen képes értelmezni, hogy miben hasonlít és miben különbözik egymástól az emberi és állati tanulás.	fontos képesség és tulajdonság alakulásában
Személyiség-lélektan	Ismerje az egyén, egyéniség, karakter fogalmakat. Értelmezze a személyiség fogalmát, sorolja fel összetevőit. Értelmezze a jellem fogalmát. Sorolja fel az érett személyiség kritériumait.	Ismerje a humanisztikus személyiségelméletet
Fejlődéslélektan	Elemezze az érés és fejlődés törvényszerűségeit. Ismerje a különböző életkori szakaszok pszichikus jellemzőit. Értelmezze a szenzomotoros és a kognitív képességek fejlődésének legfontosabb állomásai jelentőségét.	
Szociálpszichológia	Értelmezze az emberi élet és fejlődés társas környezetének jelentőségét Ismerje a fontosabb társas hatásokat (azonosulás, szociális tanulás stb.). Ismerje a csoportszerveződés és -működés alapelveit.	
Az interakciók pszichológiája	Ismerje a tömegjelenségek (pánik, divat, rohamszerű cselekvés) pszichológiai sajátosságait.	
Lelki egészség és betegség	Értelmezze, hogy egy társadalom bizonyos viselkedési formákat miért tekint normálisnak vagy abnormálisnak. Ismerje a testi és lelki egészség különböző értelmezéseit. Ismerje a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek	Értelmezze, hogy a lelki nehézségekkel miként lehet küzdeni, és ebben szakemberek segítségére hogyan lehet hatékonyan támaszkodni.

	legfontosabb fajtáit. Ismerje, hogy milyen társadalmi, családi- környezeti és örökletes tényezők meghatározók a deviancia kialakulásában.	
Nevelés	Értelmezze a nevelési folyamat színtereit, fázisait, sajátosságait, a szokások kialakulásának folyamatát. Értelmezze, hogy a nem tudatos környezeti hatás miként érvényesül a személyiség alakulásában.	
A beszéd és a kommunikáció	Ismerje a nyelv emberi társadalomban betöltött szerepét. Ismerje a verbális és nem verbális kommunikáció néhány válfaját. Jellemezze a metakommunikáció fogalmát. Ismerje a kóros kommunikációs zavarokat.	Ismerje a kommunikációs gátakat és a kommunikációs zavarok leküzdésének módjait.

TÁRSADALOMISMERET, NÉPRAJZ, NÉPMŰVÉSZET, NÉPI KISMESTERSÉGEK SZÓBELI VIZSGA

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Közösségek	Ismerje a mai magyar társadalom rétegződésének fő jellemzőit. Értelmezze az egyéni és társadalmi különbségeket.	
Társadalmi szabályok	Elemezze az életmód és életvitel összetevőit (szükségletek, indítékok, körülmények, szokások). Értelmezze a toleráns magatartás és előítélet-mentes együttélés módjait. Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok (pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet, régió) szerint. Legyen képes bemutatni és elemezni az egyén, illetve egyes közösségek beilleszkedési problémáit.	Legyen képes bemutatni a hazánkban élő etnikumokat, nemzetiségeket (számuk, arányuk, helyzetük, céljaik, problémáik, szervezeteik, intézményeik alapján).

Néprajz, népművészet, népi kismesterségek	Értelmezze az írásbeli és az íratlan, szájhagyomány útján terjedő műveltség fogalmát. Ismertesse a néprajztudomány ágait, feladatait. Jellemezze a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek életmódjára jellemző hagyományokat. Ismerje az egyes népcsoportokra, nemzetiségekre jellemző tárgyi kultúrát, népművészeti jellemzőket.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	számítógépterem, szoftverek (szövegszerkesztő, előadástervező), adathordozók, vizsgázói útmutató személyi feltétel: rendszergazda	NINCS	számítógépterem, szoftverek (szövegszerkesztő, előadástervező), adathordozók, vizsgázói útmutató személyi feltétel: rendszergazda	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	Tájékoztató a vizsgaszervezőnek	NINCS	Tájékoztató a vizsgaszervezőnek	NINCS
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint				
Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga
180 perc				15 perc
100 pont				50 pont
I. feladatlap		II. feladatlap	III. feladatlap	Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás
90 perc		10 perc	80 perc	
Egyszerű, rövid választ igénylő teszt jellegű feladatok megoldása	Szöveges, kifejtendő feladatok megoldása	Másolás szövegszerkesztéssel	Összetett feladat megoldása számítógépen	
40 pont	20 pont	20 pont	20 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról az ismeretek és képességek tekintetében egyaránt. A vizsga hozzájárul ahhoz, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető, valamint a különböző iskolák vizsgázóinak teljesítménye összehasonlítható legyen.

Az írásbeli feladatsornak tartalmaznia kell a feladatok megoldásához szükséges szöveges és képi anyagokat.

Az írásbeli vizsgára a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja a számítógéptermet, szoftvereket, adathordozókat, a vizsgázói útmutatót, továbbá a rendszergazdát.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

I. feladatlap

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40%-a teszt jellegű, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 20%-a szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Arányok:

- Informatikai ismeretek 10%
- Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapismeretek 50%
- Társadalomismeret, néprajz, népművészet, népi kismesterségek 40%

II-III. feladatlap

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40%-ában a vizsgázó két feladatot old meg számítógépen:

II: feladatlap A vizsgázó egy korrektúrázott, nyomtatott kb. 1000 leütés terjedelmű iratszöveget másol. A rendelkezésére álló idő 10 perc.

III. feladatlap A vizsgázó összetett feladatot old meg, amely során a szövegszerkesztő program mellett a prezentáció és a számítógépes grafikai alkalmazások is számonkérésre kerülnek. (pl. plakáttervezés, a plakát elkészítéséhez árajánlatkérés, meghívókészítés stb.). A hivatalos iratot a szokásoknak megfelelő tartalmi és formai sajátosságok szerint elkészíti.

A feladatlapok és a feladatok jellemzői

I. feladatlap

A teszt jellegű, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok:

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Informatikai alkalmazások használata	30
A társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság	50
Néprajzi, népművészeti jártasság	20

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok száma 10-15, amelyből maximum 10 pont az informatikai alkalmazások használatát, maximum 10 pont a szókincset, maximum 10 pont pedig a pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapfogalmak ismeretét, definiálását kéri számon.

Az informatikai alkalmazások és a szókincs (szómagyarázatok) esetében a feleletadás módja alternatív vagy többszörös választás, a pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapfogalmak esetében a feleletválasztás mellett feleletalkotás, vagy relációanalízis is lehet.

Szöveges kifejtendő feladatok:

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol a vizsgázónak esszészerűen kell kifejtenie a válaszokat.

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak ismeretére és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Néprajzi, népművészeti jártasság	40
Források használata és értékelése	30
Szakkifejezések használata, logikus, koherens szövegalkotás	30

A középszintű szöveges (esszé) feladatcsoport két feladatból áll.
Az első feladat egy néprajzi fogalom, a második feladat egy népszokás, néphagyomány rövid ismertetése.

Az írásbeli feladatlap értékelése

I. feladatlap
Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit főleg a szöveges, problémamegoldó feladatok tekintetében a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik.
Az informatikai teszt jellegű feladatok értékelésénél a hibás válaszok pontlevonással járnak.
Szöveges kifejtendő feladatok:
1. típusú feladat
Maximálisan 5 pontot kaphat a vizsgázó, ha a néprajzi fogalom pontos ismertetése mellett a tájegységet, etnikai-, nemzetiségi népcsoportot, a dátumot is megjelöli.
2. típusú feladat
Mennyire képes logikus, koherens szövegalkotásra?
Mennyire tájékozott a témakörben?
Milyenek tárgyi ismeretei?
Milyen mértékűek az ismeretei a helyi hagyományokról?
II-III. feladatlap
Az adott feladatmegoldás értékelését az elektronikus dokumentum alapján kell végezni, a feladathoz tartozó javítási útmutató szerint.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételek száma minimum 20.
A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet
A szóbeli vizsga az önálló tájékozódást, az ítélőképességet, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények kifejezését, az élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.
A szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet, hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.
A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó a témakörök alatt megadott témák kifejtése során hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban előadni, feleletében mennyire tükröződnek a humanisztikus értékek, az ember tisztelete.

A szóbeli témakörei
A szóbeli vizsga tételei két feladatból állnak.
A) Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapismeretek
B) Társadalomismeret, néprajz, népművészet, népi kismesterségek

Tételtípusok
A tételek egy-egy téma önálló és átfogó kifejtése, érvelő bemutatása.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk
A szóbeli tételek az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kerülnek megfogalmazásra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Tartalom - a téma bemutatásában érvényesülő tájékozottság - tárgyi ismeretek - fogalomhasználat	15	15	30
Előadásmód - a felelet világos, témának megfelelő felépítése - a logikus érvelés - megfelelő szakmai szókincs - ?helyes beszédtechnika	5	5	10
Meggyőző erő - lényegkiemelő képesség - rendszerező képesség - problémaérzékenység → ?kreativitás	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

Az értékelés arányai

A szóbeli felelet	A szóbelin belüli százalékarány
Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapismeretek	50%
Társadalomismeret, néprajz, népművészet, népi kismesterségek	50%

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint				
Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga
240 perc				20 perc
100 pont				50 pont
I. feladatlap		II. feladatlap	III. feladatlap	Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás
150 perc		10 perc	80 perc	
Egyszerű rövid választ igénylő teszt jellegű feladatok megoldása	Szöveges kifejtendő feladatok megoldása	Másolás szövegszerkesztéssel	Összetett feladat megoldása számítógépen	
25 pont	35 pont	20 pont	20 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról az ismeretek, és képességek tekintetében egyaránt. A vizsga hozzájárul ahhoz, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető, valamint a különböző iskolák vizsgázóinak teljesítménye összehasonlítható legyen.

Az írásbeli vizsgára a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja a számítógéptermet, szoftvereket, a vizsgázói útmutatót, adathordozókat, továbbá a rendszergazdát.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Arányok:

- Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapismeretek 70%
- Társadalomismeret, néprajz, népművészet, népi kismesterségek 30%

A feladatok és a feladatok jellemzői

I. feladatlap

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 25%-a egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 35%-a szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok:

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Informatikai alkalmazások használata	40
A társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság	40
Kommunikációban való tájékozottság	20

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok száma 10-15, amelyből maximum 10 pont az informatikai alkalmazások használatát, maximum 5 pont a szókincset, maximum 10 pont pedig a pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapfogalmak ismeretét, definiálását kéri számon.

1. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése állításokhoz
2. Folyamatszakaszok sorrendjének a megállapítása
3. Ok-okozati összefüggések felismerése
4. Ábrák felismerése, ábraelemzés
5. Tényadatok rendezése megadott szempontok szerint

Szöveges kifejtendő feladatok:

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol a vizsgázónak néhány összefüggő mondatban kell kifejtenie a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak ismeretére és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Források használata és értékelése	30
Szakkifejezések használata	30
A probléma emberközpontú megközelítése	30
Néprajzi, népművészeti jártasság	10

Az emelt szintű szöveges (problémamegoldó) feladatok száma 3-5. Az első feladat egy néprajzi fogalom, a második egy néphagyomány vagy népművészeti alkotás rövid ismertetése. Kifejtendő feladat lehet még a kommunikációval kapcsolatos alapfogalmak bemutatása, vagy a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteinek feldolgozása. Forrásuk lehet népművészeti tárgy, napihír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseményei.

E feladatoknál esetenként valamilyen forrás (szöveges, képi) felhasználásával kell néhány mondatban, 4-6 sorban megoldani a kitűzött feladatot.

II.-III. feladatlap

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40%-ában a vizsgázó két feladatot old meg számítógépen:

a) II: feladatlap A tanuló vizsgázó egy korrektúrázott, nyomtatott kb. 1000 leütés terjedelmű iratszöveget másol. A rendelkezésére álló idő 10 perc.

b) III. feladatlap A vizsgázó egy összetett feladatot old meg, amely során a szövegszerkesztő program mellett a prezentáció és a számítógépes grafikai alkalmazások is számonkérésre kerülnek. (pl. plakáttervezés, a plakát elkészítéséhez árajánlatkérés, meghívókészítés stb.). A hivatalos iratot a szokásoknak megfelelő tartalmi és formai sajátosságok szerint elkészíti..

Az írásbeli feladatlap értékelése

I. feladatlap

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit főleg a szöveges, problémamegoldó feladatok tekintetében a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik.

Szöveges kifejtendő feladatoknál lehetséges értékelések:

1. feladattípus értékelési szempontjai

maximálisan 5 pontot kaphat a vizsgázó, ha a néprajzi fogalom pontos ismertetése mellett a tájegységet, etnikai-, nemzetiségi népcsoportot, a dátumot is megjelöli.

2. feladattípus értékelési szempontjai

- Mennyire képes logikus, koherens szövegalkotásra?
- Mennyire tájékozott a témakörben?
- Milyenek tárgyi ismeretei?
- Milyen mértékűek az ismeretei a helyi hagyományokról?

3. feladattípus értékelési szempontjai

- Mennyire képes logikus, koherens szövegalkotásra?
- Mennyire képes a megadott témához (problémához) a tématól függően pszichológiai, szociálpszichológiai, stb. fogalmakat kapcsolni?
- Mennyire képes a témát (problémát) az életből vett példákkal megjeleníteni?
- Mennyire képes rendszerezésre, lényegkiemelésre?
- Mennyire képes önálló kérdésfelvetésre, véleményalkotásra, állítása mellett érvelésre?
- Mennyire tájékozott a témakörben?
- Milyenek a tárgyi ismeretei?
- Milyen mértékű a problémaérzékenysége?
- Milyen mértékű a kreativitása?
- Mennyire képes az eset komplex (elsősorban pszichológiai, szociálpszichológiai) megközelítésére, vagyis a tárgy keretében tanultak gyakorlati alkalmazására?
- Mennyire képes etikai vonatkozású kérdésekben a történeti, szociológiai, kulturális és lélektani szempontok érvényesítésére?
- Mennyire képes elkerülni a vulgarizáló redukciókat: a közhelyes, lapos pszichologizálást, szociologizálást, a közhelyeket, valamint az erkölcsi ítélkezést és a lapos moralizálást?
- Mennyire képes különböző erkölcsi felfogások felismerésére és értelmezésére?

II.-III. feladatlap

Az adott feladatmegoldás értékelését az elektronikus dokumentum alapján kell végezni, a feladathoz tartozó javítási-értékelési útmutató szerint.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételek darabszáma minimum 20.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga az önálló tájékozódást, az ítélőképességet, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények kifejezését, az élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

A szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet, hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó a témakörök alatt megadott témák kifejtése során hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban előadni, feleletében mennyire tükröződik a humanisztikus értékek, az ember, az emberi élet tisztelete.

A szóbeli témakörei

A szóbeli vizsga tételei két feladatból állnak.

a) Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapismeretek

b) Társadalomismeret, néprajz, népművészet, népi kismesterségek

Tételtípusok

Az *A)* és a *B)* egy-egy téma (feladat) önálló és átfogó kifejtése, érvelő bemutatása

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kerülnek megfogalmazásra. Egy-egy tételben a témakörök azonos hangsúllyal szerepelnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó a témakörök alatt megadott témák kifejtése során a szintje szerinti követelményeknek megfelelni. A vizsgázó számot ad arról, hogy mennyiben ismeri a társadalomra vonatkozó alapvető fogalmakat, értelmezési kereteket, megközelítési módokat, mennyire tudja értelmezni a körülötte lévő világ eseményeit. Meghatározó jelentőségű az alapvető kompetenciák - a szaknyelv alkalmazása, az általánosítás képessége, szemléletes példák, analógiák, okozati viszonyok használata, kommunikációs készségek stb. - mérése, azok az elemzési és értelmezési szempontok, kommunikációs ismeretek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Tartalom - a probléma értékalapú megközelítése - a társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság - tárgyi ismeretek - fogalomhasználat	10	10	20
Előadásmód - a felelet világos, témának megfelelő felépítése	6	6	12

- a logikus érvelés - megfelelő szakmai szókincs használata - helyes beszédtechnika			
Meggyőző erő - lényegkiemelő képesség - rendszerező képesség - problémaérzékenység - kreativitás	9	9	18
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

Az értékelés arányai

A szóbeli felelet	A szóbelin belüli százalékarány
Pszichológiai, szociálpszichológiai, pedagógiai, művelődési alapismeretek	50%
Társadalomismeret, néprajz, népművészet, népi kismesterségek	50%

GÉPÉSZETI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A Gépészeti alapismeretek szakmai előkészítő tantárgy érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeinek kidolgozása a műszaki szakterület Gépészeti szakmacsoportjába tartozó szakközépiskolák számára készült. A tantárgy az érettségi vizsgán, a szabadon választható vizsgatárgyak körét bővíti.

A Gépészeti alapismeretek komplex vizsgatárgy, részletes követelményei alapvetően a Gépészeti szakmacsoportos alapozó ismeretek témaköreire épülnek.

A részletes vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten egyaránt kompetencia elv alapján készültek. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket. Középszinten alapvetően az ismeret és a megértés szintje a jellemző, emelt szinten fokozottabban előtérbe kerül az alkalmazási és integrálási képesség.

A középszintű vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai előkészítő érettséginek azt a lehetőségét, hogy vizsgával megtörténjék a szakmai alapozás lemért lezárása, segítse a szakirány szerinti felsőfokú szakképző intézményekben történő továbbtanulást, elősegítse a tanulók szakmaválasztását, valamint előkészítse bekapcsolódásukat a specializáló szakmai képzésbe.

Az emelt szintű vizsgakövetelmények figyelembe vették a szakmai előkészítő érettségi azon célját is, hogy bizonyos technikus szakokhoz, vagy egyes akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképesítésekhez - az intézmény pedagógiai programjában rögzített előírásokkal összhangban - szükségessé válhat az emelt szintű vizsga letétele.

A középszintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e műszaki szemlélettel és a műszaki műveltség részét képező gépészeti alapismeretekkel,
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt fizikai jelenségekkel, technikai eszközök működésével összekapcsolni,
- elsajátította-e a gépészet alapfogalmaihoz kapcsolódó összefüggések alkalmazását,
- rendelkezik-e a fizikai alapmennyiségek mértékegységeinek és mértékeinek ismeretével, átszámítási mechanizmusával,

- képes-e a gépészet alapvető fontosságú tényeinek, fogalmainak és alaptörvényeinek szabatos definiálására, jellemzésére,
- képes-e megszerzett ismeretei felhasználásával műszaki összefüggéseket megmagyarázni és folyamatokat összehasonlítani,
- tudja-e a műszaki ábrázolás szabályait és eszközrendszerét helyesen alkalmazni.

Az emelt szintű vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a fentiekben felsoroltakon túlmenően
- elsajátította-e a speciális szakmai tantárgyak tanulásához szükséges műszaki feladatmegoldó képességet,
- tudja-e levezetni, igazolni, ábrázolni és értékelni a gépészeti összefüggéseket és folyamatokat,
- tudja-e a vonatkozó szabványelőírásokat alkalmazni,
- rendelkezik-e az alapfogalmak, a folyamatok, a jelenségek és törvényszerűségek integrálási képességével.

A) KOMPETENCIÁK

1. A szakmai nyelv alkalmazása

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A fogalmak felismerése szövegben A szakmai fogalmak lényegesebb elemeinek kiemelése Az összetartozó fogalmak együttes használata A fogalmak teljes mondatokba foglalása	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A gondolatok tömör, teljes mondatokban történő kifejezése A mondatok egymáshoz való illesztése	Önálló előadásmód

2. Az ismeretanyag differenciálása

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Az ismeretanyag legfontosabb bemutatása A bemutatás időkorlátainak betartása	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése Információk szétválogatása
2.2. Modellalkotás	Összefüggéseket mutató elemek felismerése Ábrázolások bemutatása Adatok és ábrák közötti összefüggések	Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése

	értelmezése Egyszerűbb következtetések	

3. Problémaközpontú gondolkodás

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A probléma felismerése	A feladat helyes értelmezése A megoldandó probléma kiemelése A szakmai feladat pontos felismerése, precíz végrehajtása	A feladatok elvárásainak megfogalmazása
3.2. A problémamegoldás folyamata	A megoldási lépések vázlatának elkészítése	A szükséges információk feldolgozása A felismert és megfogalmazott vázlatok összevetése
3.3. A problémamegoldás értékelése	A várható eredmények műszaki értékelése	Következmények felismerése, megfogalmazása

4. Jelenségek, összefüggések használata és értékelése

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A műszaki szemlélet kialakulása	A műszaki probléma tartalmának felismerése és megfogalmazása Különböző területek közötti kapcsolatok bemutatása	A műszaki feladatok elvárásainak megfogalmazása
4.2. A számítások, szerkesztések folyamata	A megoldási lépések vázlatának elkészítése, összefüggések felismerése és használata	A felismert és megfogalmazott vázlatok összevetése, megoldása Állítások és következtetések levonása
4.3. Következtetések levonása	A számított eredmények műszaki értékelése	Tartalmi és formai különbségek kiválasztása

B) TÉMAKÖRÖK

1. Műszaki ábrázolás

Témakörök	Vizsgaszintek

	Középszint	Emelt szint
1.1 Ábrázoló geometriai alapismeretek 1.1.1 Síkmértani alapfogalmak	Mutassa be a szerkesztő rajzolás alapjait (rajzlapméretek, vonalfajták, vonalvastagságok, feliratmező, szabványírás jellemzői). Ismertesse és vázlattal mutassa be a méretmegadás négy alapelemét és azok jellemzőit. Ismertesse a méretszámok előtt használatos jeleket és rajzoljon példákat az alkalmazásukra. Ismertesse a méretarányokat. Ismertesse a síkmértani szerkesztéseket. Végezzen műveleteket síkelemekkel (szerkesztéssel és derékszögű vonalzókkal való rajzolással). Mutassa be a csavarvonal szerkesztését és az evolvens származtatását.	Végezzen műveleteket síkelemekkel (szerkesztéssel és derékszögű vonalzókkal való rajzolással). Szerkesszen szabályos 3, 4, 5, 6, stb. szöget. Definiálja az ellipszist, parabolát, hiperbolát, mint mértani helyet, magyarázza el szerkesztésük módját. Szerkesszen ellipszist. Szerkessze meg a kosárgörbét. Mutassa be az evolvens származtatását, szerkesztését. Készítse el lemeztárgy szerkesztett rajzát, lássa el mérethálózattal
1.1.2 Térmértani alapfogalmak	Rajzvázlatok készítése során alkalmazza helyesen a térmértani alapfogalmakat: Sorolja fel a térelemek fajtáit. Ismertesse a térmértan alaptételeit illeszkedés, merőlegesség, párhuzamosság, kitérő helyzet, metszés. Sorolja fel sík- és a térmértan közös alapfogalmait. Osztályozza a síklapú és görbelapú testeket, ábrázolja ezeket. Mutassa be a forgástesteket (egyenes körhenger, kúp, gömb, tórusz) és magyarázza el származtatásukat. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Mutassa be az egyszerűbb síklapú testeket (hasábok, gúla), és magyarázza el származtatásukat.
1.1.3 Vetületi ábrázolás	Mutassa be a merőleges vetítést. Értelmezze az európai és az amerikai vetítést. Ismertesse az egy- és kétképsíkos ábrázolást, a háromképsíkos képsíkrendszer felépítését. Mutassa be a térelemeket (pont, egyenes, sík) és ábrázolásukat.	Ismertesse a vetületi ábrázolás fajtáit. Hasonlítsa össze a középpontos-, a ferde- és a merőleges vetítés lényegét. Ismertesse a térnegyedek, térnyolcadok fogalmát és mutassa be ezek értelmezését. Ábrázoljon térelemeket képsíkon: pont, különböző helyzetű egyenesek, kölcsönös helyzetű egyenesek.

	Ábrázoljon egyszerű csonkított hasábot három képsíkban és mutassa be a nézetrendet hat nézettel. Mutassa be a három képsíkon a sík és egyenes döféspontjának, síkok metszésvonalának, profilegyenesnek, vetítősíknak, profilsíknak az ábrázolását. Vázolja fel egy mértani test megadott axonometrikus ábrájáról a vetületeit. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Szerkessze meg egy általános helyzetű egyenes valódi hosszát. Definiálja és ábrázolja a különleges helyzetű egyeneseket (vetítőegyenes, profilegyenes). Mutassa be az egyenesek kölcsönös helyzetét Határozza meg a vetítősík és a nyomvonal fogalmát, mutassa be ezt a képsíkrendszerben. Ábrázoljon általános helyzetű síkot a képsíkrendszerben. Keresse meg mértani testek felületén a fedőpontokat és a fedőegyeneseket, magyarázza el ezek jelentőségét a láthatóság megszerkesztésében. Mutassa be a három képsíkon a sík és egyenes döféspontjának, síkok metszésvonalának, profilegyenesnek, vetítősíknak, profilsíknak az ábrázolását. Magyarázza el a segédképsík felvételének szükségességét és okát.
1.1.4 Axonometrikus és perspektivikus ábrázolás	Mutassa be a perspektivikus ábrázolást. Mutasson be rajzvázlattal izometrikus, dimetrikus, frontális axonometriában ábrázolt egyszerű mértani testet (pl. hasáb). Mértani test vetületi ábráiról készítsen axonometrikus szabadkézi vázlatot Szerkessze meg adott vetületek alapján egyszerű csonkolt szögletes test axonometrikus képét. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Szerkesszen egyszerűbb síklapú testről egypontos és kétpontos perspektivikus képet. Szerkesszen izometrikus, dimetrikus vagy frontális axonometriában ábrázolt összetett mértani testeket. Szerkessze meg egyszerű, tengelyszerű gépalkatrész axonometrikus képét izometrikus axonometriában.
1.1.5 Síkmetszés	Határozza meg a beforgatás és a leforgatás szerepét a síkmetszéskor keletkező metszetidomok valódi nagyságának meghatározásában. Ismertesse vázlatokkal a síkmetszések alapeseteit hasábok és gúlák esetében. Sorolja fel, hogy milyen metszetidomok keletkezhetnek henger és kúp síkmetszése	Szerkessze meg a vetítősíkkal képzett jellegzetes metszetidomokat síklapú testek (hasábok, gúlák) esetében. Definiálja a metszetidom valódi nagyságát és szerkessze meg (rotáció, transzformáció). Magyarázza el általános helyzetű síkkal való metszés szerkesztésének módját.

	esetén. Mutassa be a síkkal metszett egyszerű mértani testek palástkiterítésének módszerét. Készítsen szerkesztett ábrákat.	
1.1.6 Áthatások	Határozza meg az áthatás fogalmát. Sorolja fel, milyen kombinációban fordulnak elő síklapú és forgástestek közötti áthatások. Ismertesse a síklapú és forgástestek áthatás szerkesztésének menetét. Vázolja fel közös tengelyvonalú és egymást merőlegesen metsző tengelyvonalú, henger-henger, kúphenger esetén keletkező jellegzetes áthatási vonalakat. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Osztályozza az áthatásokat. Szerkessze meg síklapú testek áthatásait a láthatóság megállapításával együtt. Ismertesse a síklapú és forgástest Áthatás szerkesztésének menetét. Szerkessze meg sík- és görbelapú testek áthatásait: hasáb-kúp, henger-gúla stb. esetében. Sorolja fel, hogy áthatáskor milyen viszonyban lehetnek a forgásfelületek tengelyhelyzetük szerint. Végezze el merőlegesen metsződő helyzetű görbelapú testek áthatás szerkesztését szeletelő módszerrel: henger-kúp, henger-henger, kúp-gömb esetében. Szerkessze meg az áthatásokat segédgömbös módszerrel, hasáb-henger/gömb esetében.
1.1.7 Metszeti ábrázolás	Ismertesse a metszeti ábrázolás célját és elvét. Ismertesse a metszet és a szelvény fogalmát. Sorolja fel a metszetek fajtáit és mutassa be a metszősík nyomvonalának jelölését. Mutassa be a többsíkos metszeteken az egyes metszetek azonosításának módját. Rajzvázlaton mutasson be egy-egy példát teljes metszetre, a félnézet félmetszetre, lépcsős és befordított metszetre, valamint a részmetszetre (kitörés). Mutassa be a szelvények elhelyezésének lehetőségeit, rajzoljon példát metszősík nyomvonalára, középvonalra, tetszőleges	Vázlatokkal mutassa be a metszetek származtatását. Ismertesse a vonalzat (sraffozás) szerepét és kialakítását. Szerkessze meg az egy és többsíkos metszeteket egyszerű gépalkatrészeken, megadott feladatlapon. Elemezze, hogy mi a jelentős különbség a lépcsős és a befordított lépcsős metszet között. Hasonlítsa össze a szelvényt és a metszetet, soroljon fel példákat az alkalmazásaik közötti különbségre.

	helyre helyezett szelvényre. Sorolja fel, milyen esetekben nem szabad metszetben ábrázolni az elmetszett tárgyat (metszési tilalmak). Mutassa be a metszetfelület jelölésének általános módját. Rajzoljon példát néhány nemfémes anyag metszetben történő jelölésére (fa, műanyag, üveg, folyadék stb.). Készítsen szerkesztett ábrákat.	
1.2 Géprajzi alapismeretek alkalmazása 1.2.1 Felvételi vázlatkészítés	Ismertesse a géprajzfajták rendszerét. Ismertesse a vázlatkészítés szerepét, szabályait. Mutassa be egyszerű gépalkatrész axonometrikus rajza alapján a vázlatkészítés technikáját. Készítsen vázlatot makettről, alkatrészről, gépelemről.	Ismertesse a mérőeszközök szerepét a vázlatkészítésben. Ismertesse az összeállítási rajzok jellemzőit, készítési szabályait. Mutassa be a darabjegyzék készítési szabályait. Osztályozza a rajzszámozási rendszereket, majd magyarázza el felépítésük lényegét és eltéréseit. Készítsen valós gépalkatrészről szabadkézi (felvételi) vázlatot. Készítsen egyszerű összeállítási rajzokat.
1.2.2 Egyszerűsített és különleges ábrázolások	Mutassa be vázlatkészítés folyamán a következő ábrázolási módokat: vetületi rendtől eltérő elhelyezés, törés, nem teljes vetületek, szimmetrikus tárgy, félvetület, a helyi nézet, kiemelt részletek, ismétlődő alakzatok, hajlítás előtti alak, síkfelület jelölése. Készítsen szerkesztett ábrákat.	Mutassa be vázlatkészítés folyamán a következő ábrázolási módokat: ferde síkú és elfordított vetületek, mozgó alkatrész szélső állása, csatlakozó alkatrészek, eredeti körvonal (közbenső gyártási alak), felületi kialakítások, alkatrészek felfekvő felülete, metszősík előtti rész ábrázolása.
1.2.3 Mérethálózat	Ismertesse a méretmegadás általános előírásait. Mutassa be a méretek elhelyezésének legfontosabb ismérveit a rajzokon: szögek és körosztások, szimmetrikus alkatrészek, sorozatos kis méretek, recézés, közös alapvonalra támaszkodó méretek, lekerekítés, éltompítás, szabványos részletek, kúposság, lejtés. Mutassa be a mérethálózat kialakítását,	Ismertesse vázlatkészítés révén a következő ábrázolási lehetőségeket, illetve szabályokat: húr, ív, nagy sugarak megadása, szabálytalan görbe vonal, magától értetődő méretek, táblázatos méretmegadás, furatok egyszerűsített megadása, szabványos alkatrészek méretei.

	felépítésének elveit, a bázisvonal, alapvonal fogalmát, alkalmazását. Egészítse ki adott feladatlapon, forgácsolt tengely vagy tárcsa jellegű alkatrész rajzát merethálózattal. Ismertesse a géprajzokon leggyakrabban előforduló szöveges előírásokat. Készítsen szerkesztett ábrákat.	
1.2.4 Mérettűrések	Ismertesse a tűrés fogalmát. Mutassa be szemléltető ábra segítségével a tényleges, a névleges-, az alsó- és a felső határméretek értelmezését. Értelmezze az alsó és a felső eltérés, valamint a tűrés fogalmát. Ismertesse az illesztés fogalmát, sorolja fel fajtáit, és mindegyikre mondjon egy-egy példát. Mutassa be, hogy a szabványos tűrésválasztékból hogyan adhatók meg csap és furat jellegű tűrések. Adjon meg rajzon tűréseket.	Ismertesse a tűrésezetlen méretek esetén alkalmazandó pontosságára vonatkozó előírásokat. Írja fel és értelmezze a tűrés kiszámítására szolgáló összefüggést. Értelmezze az illesztési rendszert. Mutassa be vázlattal az egyes illesztésfajtákat. Végezze el alaplyuk rendszerben egy illeszkedő tengely és tárcsaillesztés megadását. Használja a gépipar számára ajánlott illesztés-választék táblázatokat. Végezzen illeszkedő alkatrészek kapcsolódására vonatkozó számításokat (határméretek, határeltérések, tűrés).
1.2.5 Alak- és helyzettűrések	Sorolja fel a leggyakoribb alak- és iránytűréseket. Kiadott alkatrészrajzon értelmezze az adott alak- és helyzettűréseket. Értelmezze és adja meg a szóban forgó tűréseket.	Definiálja az alak- és helyzettűrés fogalmát. Sorolja fel a leggyakoribb alak- és helyzettűréseket, mutassa be rajzjeleit. Mutassa be a tűréskeret kialakítását, adatait és elhelyezését géprajzon adott feladat esetében.
1.2.6 Felületminőség	Határozza meg az átlagos felületi érdesség és az egyenetlenségmagasság fogalmát. Rajzolja fel a felületi érdesség megadására szolgáló rajzjeleket (kötetlen eljárással megmunkált, forgácsolással megmunkált, forgácsolás nélkül megmunkált felület). Mutassa be, milyen esetben lehetséges a rajzon kiemelt felületi érdességi jelet	Mutassa be rajzvázlattal az érdességi profil geometriai jellemzőit. Határozza meg a felületi egyenetlenség fogalmát, sorolja fel fajtáit. Írja fel a felületi érdesség és az egyenetlenségmagasság kapcsolatát leíró összefüggést. Mutassa be, milyen összefüggés van a tűrés és az érdesség között.

	alkalmazni. Adjon meg felületi minőséget forgácsolt alkatrészek rajzain. Sorolja fel, milyen jellemzőbb hőkezelési és felületkikészítési előírások fordulnak elő munkadarabrajzokon.	Adjon meg felületi minőséget öntött, kovácsolt, alkatrészek rajzain. Mutasson példákat hőkezelés és felületkikészítés megadására (bevonatok stb.).
1.2.7 Jelképes ábrázolások	Mutassa be a jelképes ábrázolási szabályokat: csavarmenetek, fogazott alkatrészek, kapcsolódó fogazott elempárok, ék- és reteszkötések, csapszegkötés, bordás tengely és -furat, rugók, gördülőcsapágy, siklócsapágy, hegesztett, forrasztott, ragasztott és szegecskötések, csövek, csőszerelvények. Értelmezze a csavarmenetek egyszerűsített méretmegadását	Készítsen rész összeállítási rajzokat: csavarkötések, ék- és reteszkötések, bordás kötések (barázda és evolvens fogazat), rugós szerkezetek, fogaskerék, lánc- és szíjhajtások, csövek, csőszerelvények. Mutassa be csavarkötések tűrés megadásának formáját. Adja meg egy rajzon a bordás kötés szabványos jelölését. Mutassa be a hegesztett kötés jelképeit. Mutassa be a hegesztési eljárás géprajzi jelölését és a kiegészítő jelöléseket. Ábrázoljon forrasztott, ragasztott kötést.
1.2.8 Munkadarabrajz készítése	Rajzolja meg egy gépalkatrész munkadarabrajzát axonometrikus ábra alapján, szabadkézi vázlat és CAD formájában. Adjon meg munkadarabrajzon mérettűréseket, felületi érdességet és egyéb előírt jellemzőt (anyagminőség, hőkezelés stb.).	Szerkessze meg összeállítási rajzról, kijelölt alkatrész munkadarabrajzát. Határozzon meg a csatlakozó felületeken illesztéseket, használja a tűrés és illesztés szabványait.

2. Mechanika

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Merev testek statikája 2.1.1 Statikai alapfogalmak.	Ismertesse az erő fogalmát, jellemzőit. Határozza meg az erőrendszer fogalmát. Mutassa be a vektorokkal végezhető alapműveleteket (erők felbontása, összegzése).	Mutassa be az erőátadást közvetlen érintkezéskor. Határozza meg az erőrendszerek eredőjét szerkesztéssel és számítással párhuzamos hatásvonalú erőrendszerek esetében.

	Ismertesse az erőrendszer eredőjének fogalmát, meghatározását számítással és szerkesztéssel. Számítsa ki a forgatónyomatékot. Határozza meg az erőpár fogalmát, számítsa ki forgatónyomatékát. Ismertesse a statika alaptételeit. Határozza meg az erőrendszerek eredőjét szerkesztéssel és számítással: közös hatásvonalú, közös pontban metsződő erőrendszerek esetében. Mutassa be három erő egyensúlyát szerkesztéssel és számítással. Határozza meg számítással és szerkesztéssel síkbeli erők eredőjét és egyensúlyát. Mutassa be a megoszló erőrendszert. Számítsa ki megoszló erőrendszer eredőjét. Ismertesse a súlypont és a súlyvonal fogalmát. Ismertesse tetszőleges síkidom statikai nyomatékának kiszámítási elvét. Számítsa ki egyszerű síkidom statikai nyomatékát. Mutassa be a síkidomok súlypont meghatározásának elvét. Számítsa ki egyszerű síkidom súlypontját. Ismertesse a stabilitást.	Határozza meg az erőrendszerek eredőjét általános hatásvonalú erőrendszernél szerkesztéssel: részeredők módszerével és kötélábra módszerrel. Ismertesse a nyomatéki tétel szerepét a súlypont meghatározásban. Írja fel és magyarázza el a nyomatéki tételt. Határozza meg szerkesztéssel tetszőleges síkidom súlypontját. Számítsa ki tetszőleges síkidom statikai nyomatékát. Számítással és szerkesztéssel határozza meg egy egyszerű és összetett síkidom súlypontját. Definiálja a megoszló erőrendszer fogalmát, mutassa be jelölését és rajzolja be eredőjét. Ismertesse, hogy milyen eddig megismert módszer elvén szerkeszthető meg a megoszló erőrendszer eredője. Szerkessze meg megoszló erőrendszer eredőjét kötélsokszög módszerrel. Írja fel a stabilitás kiszámítására alkalmas összefüggést.
2.1.2 Síkbeli egyensúlyi szerkezetek	Sorolja fel a kényszerek fajtáit és jellemzőit. Ismertesse, hogy a reakcióerő támadáspontja, nagysága és értelme (irányítása) milyen módon alakul a statikai kényszereknél. Ismertesse három, közös síkban fekvő erő egyensúlyának feltételeit. Írja fel az egyensúly feltételét számítás esetén. Mutassa be szerkesztéssel három erő egyensúlyának meghatározási módszerét.	Mutassa be rajzvázlatokkal, hogy a reakcióerő támadáspontja, iránya és értelme (irányítása) milyen módon alakul az egyes statikai kényszerek esetében. Ismertesse általában az egyensúlyban lévő összetett síkbeli szerkezetek vizsgálatának módját. Határozza meg szerkesztéssel és számítással az összetett síkbeli szerkezetek reakcióerőit.

2.1.3 Tartók statikája	Osztályozza a tartókat kialakítás és terhelés szempontjából. Definiálja a kéttámaszú tartót, mutassa be a szabványos jelöléseit. Mutassa be, milyen igénybevételek terhelhetik az egyes tartókat. Sorolja fel, milyen feladatokat kell megoldani a tartók vizsgálata során. Sorolja fel a reakcióerő számításának fő lépéseit kéttámaszú tartónál: a terhelés koncentrált erőkből áll és a tartó szimmetria tengelyére merőleges. Ismertesse rajzvázlat alapján, hogyan számítható ki a tartót adott keresztmetszetében terelő hajlítónyomaték. Definiálja a pólustávolság fogalmát, ismertesse szerepét a nyomaték meghatározásában. Mutassa be a nyomatéki ábra szerkesztésének menetét: a terhelés koncentrált erőkből áll és a tartó szimmetria tengelyére merőleges. Ismertesse, hogy mi a nyíróerő ábra és mi a szerepe a maximális nyomaték helyének meghatározása szempontjából. Mutassa be lépésenként, hogyan kell megszerkeszteni a nyíróerő ábrát. Ismertesse, hogy mi határozza meg a veszélyes keresztmetszet helyét, és hogyan határozható ez meg a szerkesztésből leolvasott adatokkal. Definiálja az egyik végén befogott tartót. Végezze el szerkesztéssel és számítással a kéttámaszú és a befogott tartók statikai vizsgálatát: a terhelés koncentrált erőkből áll és a tartó szimmetria tengelyére merőleges. Mutassa be a megoszló terhelést. Végezzen számításokat a maximális hajlítónyomaték és nyíróerő	Osztályozza a tartókat erőhatás szempontjából. Elemezze a kötélsokszöget. Határozza meg a reakcióerőket szerkesztéssel és számítással, az adott koncentrált erőkkel terhelt kéttámaszú tartónál. A koncentrált erő hatásvonala a tartó szimmetria tengelyére tetszőleges helyzetű lehet. Vezesse le, hogyan határozható meg számítással egy kéttámaszú tartó adott keresztmetszetében a nyomaték nagysága a pólustávolság segítségével. Mutassa be szerkesztéssel és számítással a hajlító nyomaték meghatározásának módját. Szerkesztéssel határozza meg egy adott befogott tartónál adódó reakcióerőket, a veszélyes keresztmetszet helyét, a maximális hajlító nyomaték nagyságát, majd ellenőrizze számítással a szerkesztés helyességét. Ismertesse, hogy az egyik végén befogott tartó milyen igénybevételekkel terhelhető a befogás kényszere miatt. Ismertesse, hogy az egyik végén befogott tartó befogási helyén hogyan számítható ki a reakcionyomaték. Magyarázza el, hogyan számítható az egyik végén befogott tartó tetszőleges helyén a nyomaték. Határozza meg számítással és szerkesztéssel egy adott, egyik végén befogott tartó reakcióerőit és reakcionyomatékát. Definiálja a megoszló terhelésű tartót. Mutassa be vázlaton a megoszló terhelésű tartók reakcióerőinek és hajlító nyomatékának megszerkesztését. Ismertesse a nyomatéki parabola

	meghatározására.	szerkesztésének menetét. Mutassa be vázlaton a megoszló terhelésű tartó nyíróerő ábrájának megszerkesztését, határozza meg a veszélyes keresztmetszet helyét és a maximális hajlító nyomatékot. Számítsa ki a megoszló terhelésű tartó veszélyes keresztmetszetének helyét és a maximális hajlító nyomatékot. Szerkesztéssel határozza meg egy adott megoszló terhelésű tartónál a reakcióerőket, a veszélyes keresztmetszet helyét, a maximális hajlító nyomaték nagyságát, majd ellenőrizze számítással a szerkesztés helyességét. Vázolja fel a vegyes terhelésű tartót. Számítással és szerkesztéssel határozza meg egy adott vegyes terhelésű tartó reakcióerőit, nyíróerő ábráját, a veszélyes keresztmetszet helyét és a maximális hajlító nyomatékot.
2.2 Szilárdságtan 2.2.1 Igénybevételek	Ismertesse a szilárdságtan tárgyát, feladatát. Adja meg az igénybevétel fogalmát. Sorolja fel az egyszerű igénybevételeket. Mutassa be az igénybevételek meghatározásának módját tetszőleges keresztmetszetben. Határozza meg a normális feszültség és a csúsztatófeszültség fogalmát. Az anyagjellemzők ismertetése érdekében elemezze a lágy, szívós és rideg acél szakítódiagramját, értelmezze a feszültségeket és az alakváltozást. Mutassa be a Hooke-törvényt.	Egy adott kéttámaszú tartó, adott erőrendszerrel terhelt esetében, határozza meg az igénybevételeket átmetsző módszerrel. Ábrán mutassa be a normál- és a csúsztatófeszültség kialakulását. Értelmezze a mértékadó igénybevétel és keresztmetszet fogalmát. Mutassa be a Hooke törvény alkalmazását. Definiálja a mértékadó szilárdsági jellemzőt és a megengedhető feszültséget. Írja fel, hogyan határozható meg a megengedhető feszültség a szakítószilárdságból, illetve a folyáshatárból. Hasonlítsa össze a méretezés és az ellenőrzés elveit és hozzon rá példákat. Mutassa be ábrán, hogy hányféle módon változhat a feszültség az időfüggvényében. Ismertesse a fáradt törés jellegét, okát.

		Ismertessen a fáradt törés elkerülésére alkalmas szerkezeti megoldásokat
2.2.2 Méretezés egyszerű igénybevételre	Mutassa be a méretezést és az ellenőrzést, a terhelhetőség meghatározását húzó igénybevétel esetén. Számítsa ki megadott adatok alapján egy húzó igénybevétellel terhelt állandó keresztmetszetű rúd szilárdságilag szükséges keresztmetszetét, átmérőjét. Számítsa ki ismert szilárdsági tulajdonságú és ismert keresztmetszetű rúdszerű alkatrész megengedhető terhelését húzó igénybevétel esetén. Végezze el a rúdszerű alkatrész ellenőrzését. Definiálja a nyomó igénybevételt, és írja fel feszültség kiszámítására szolgáló összefüggést. Határozza meg a felületi nyomás és a palástnyomás fogalmát. Mutassa be, hogyan számítható ki a felületi nyomás és a palástnyomás. Számítsa ki megadott adatokkal gépszerkezeti elemen létrejövő felületi nyomást, illetve palástnyomást, majd ellenőrizze a gépszerkezeti elemet. Ismertesse a kazánképletet és mutassa be, hogy mire alkalmazható. Számítsa ki vékony falú, belsőnyomással terhelt tartály falvastagságát ismert adatok esetén. Definiálja a tiszta hajlító igénybevételt. Mutassa be egyszerű tartókon a hajlító igénybevételkor elvégezhető méretezést, ellenőrzést és terhelhetőség meghatározást. Értelmezze a másodrendű nyomatékot és a keresztmetszeti tényezőt. Számítsa ki a másodrendű nyomatékot és a keresztmetszeti tényezőt kör keresztmetszetnél.	Számítsa ki megadott adatok alapján egy húzó igénybevétellel terhelt rúdszükséges keresztmetszetét és az ehhez tartozó legkisebb átmérőjét. Számítsa ki ismert szilárdsági tulajdonságú és geometriájú kötőcsavar megengedhető terhelését húzó igénybevételkor. Számítsa ki a lineáris hőtágulást feltételezve a hőmérséklet csökkenés hatására létrejött hosszváltozást. Számítsa ki alakváltozás gátlása esetén egy rúdban a hőmérséklet-változáshatására keletkező feszültséget. Mutassa be, és értelmezze a fellépő alakváltozást és feszültségeloszlást húzó igénybevétel esetén. Értelmezze a másodrendű nyomatékot és a keresztmetszeti tényezőt. Számítsa ki a másodrendű nyomatékot és a keresztmetszeti tényezőt kör és téglalap valamint körgyűrű keresztmetszeteknél. Méretezzen, ellenőrizzen egyszerű gépalkatrészt hajlításra, határozza meg a terhelhetőséget. Mutassa be az alakváltozást nyíró igénybevétel esetén, és számítsa kiismert alapadatokkal az alakváltozási szöget. Mutassa be a Hooke törvény analógiáját. Végezzen méretezést, ellenőrzést, terhelhetőségi számítást tiszta nyírásesetén. Ábrázolja vázlaton és indokolja a kör keresztmetszetű rúdban keletkező csavaró feszültség eloszlását. Definiálja a poláris másodrendű nyomatékot. Számítsa ki a poláris másodrendű nyomatékot és a keresztmetszeti tényezőt kör- és körgyűrű szelvényeknél.

	Ismertesse a nyíró igénybevételt és a feszültség kiszámításának módját. Végezzen méretezést, ellenőrzést, terhelhetőségi számítást tiszta nyírású egyszerű alkatrészek esetén. Vázlattal ismertesse a tiszta csavaró igénybevételt. Írja fel a csavaró feszültségkiszámítására szolgáló összefüggést. Mutassa be a csavaró igénybevételkor elvégezhető ellenőrzést. Ismertesse a csavaró nyomatékkiszámítását az erő és erőkar, illetve az átvitt nyomaték esetében. Definiálja a poláris másodrendű nyomatékot. Számítsa ki a poláris másodrendű nyomatékot és a keresztmetszeti tényezőt kör keresztmetszetnél. Számítsa ki a csavaró nyomatékot ismert szögsebesség és teljesítmény esetén. Számítsa ki egyszerű, kör keresztmetszetű tengelynél alapadatok ismeretében a szükséges tengelyátmérőt. Végezzen ellenőrzést.	Számítsa ki ismert nagyságú csavaró nyomatékkal terhelt, ismert méretű, körgyűrű keresztmetszetű tengelyen fellépő legnagyobb és legkisebb csavaró feszültséget. Mutassa be az alakváltozáskor fellépő szögelfordulás kiszámításának módszerét. Számítsa ki állandó keresztmetszetű, adott hosszúságú rúd elcsavarodásának mértékét a terhelő nyomatékismeretében.
2.2.3 Méretezés összetett igénybevételre	Definiálja az összetett igénybevételt. Ismertesse az összetett igénybevételek fajtáit.	Értelmezze az egyirányú összetett igénybevételt, és ábrázolja az egyirányú feszültségi állapotot. Értelmezze a többirányú összetett igénybevételt, ábrázolja a feszültségi állapotot. Definiálja az eredő (redukált) feszültség fogalmát. Mutassa be az eredő feszültségkiszámításának módszerét egyirányú összetett igénybevétel esetén. Mutassa be a Mohr elmélet szerinti eredő feszültég- és eredő nyomatékszámítást többirányú igénybevétel esetén. Méretezzen egyszerű alkatrészt, illetve

		végezze el a méretellenőrzést hajlításra és húzásra, hajlításra és csavarásra, hajlításra és nyírásra. Válassza ki a helyes anyagminőséget.

3. Gépelemek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Kötőgépelemek, kötések	Ismertesse a különféle szegecskötési megoldásokat Mutassa be a szegecskötések geometriai és szilárdsági méretezési, illetve ellenőrzési eljárásait. Ismertesse a hegesztett, forrasztott, ragasztott kötések kialakítását. Ismertesse azokat a műszaki követelményeket, amelyek a zsugorkötés alkalmazását indokolják. Mutassa be a különböző technológiákkal kialakított zsugorkötéseket és a kötésben részt vevő elemek igénybevételeit. Ábrázolja és jellemezze a csavarmenet modelljét, a különféle szabványos orsó és anyameneteket. Mutassa be az önzárást. Mutassa be a különféle csavarbiztosítási eljárásokat. Mutassa be a csavarkötés méretezési és ellenőrzési eljárásait. Ismertesse az ékkötések jellemzőit, alkalmazásuk korlátait. Méretezzen és ellenőrizzen ékkötést. Ismertesse a reteszkötés elemeit terhelő erők irányát és nagyságát. Méretezze szilárdsági szempontból, válassza ki és ellenőrizze a szabványos reteszkötések elemeit. Ismertesse a bordástengely kötések	Mutassa be a szegecskötések geometriai és szilárdsági méretezési, illetve ellenőrzési eljárásait. Végezze el hegesztett, forrasztott, ragasztott kötés szilárdsági ellenőrzését, méretezését. Határozza meg zsugorkötésnél a szükséges túlfedés értékét, a kialakítandó hőmérséklet-különbséget, a felsajtolás erőszükségletét. Ellenőrizze a palástnyomás értékét zsugorkötésnél. Ismertesse a zsugorkötési eljárás technológiáját. Méretezze szilárdsági szempontból adott rendeltetésű és elrendezésű menetes szerkezetek elemeit (orsó, anya). Ismertesse a reteszkötéseknél biztosítandó illesztés jellegét. Ismertesse a poligon kötések jellemzőit, alkalmazásuk célszerűségét. Ismertesse az axiális helyzetbiztosító elemeket, mutassa be a kiválasztásukat adott feladatra. Ismertesse a csapszeg- és szegkötések illesztési előírásait.

	jellemzőit, alkalmazásukat. Végezze el a csapszeg- és szegkötések szilárdsági méretezését, ellenőrzését. Alkalmazza a vonatkozó szabványok előírásait.	
3.2 Rugók és lengéscsillapítók	Ismertesse a rugók feladatát. Jellemezze és vázolja fel a jellegzetes rugótípusokat. Végezze el adott terhelés és a megengedett legnagyobb deformáció mértéke alapján a laprugó szilárdsági méretezését. Ismertesse a lengéscsillapítók feladatát, mutasson be egy típust.	Jellemezze karakterisztikájuk alapján az egyes rugókat. Ismertesse az adott feladatnak legjobban megfelelő rugó kiválasztásának elvét. Mutassa be a csillapítatlan rezgések káros következményeit és a rezgés, illetve a lengéscsillapítás lényegét. Vázolja fel a mechanikus-, hidraulikus és pneumatikus lengéscsillapítók kialakítását és ismertesse a mozgási energia átalakításának módját.
3.3 Csövek, csőszerelvények	Számítsa ki a térfogatáram, illetve a tömegáram és az áramlási sebesség ismeretében a szükséges névleges átmérőjű cső átmérőjét, és a szabványból válassza ki a szabványos méretét. Számítsa ki adatok ismeretében, kazánképlettel, a cső szükséges falvastagságát. Ellenőrizze a kötést. Vázlattal mutassa be a különböző anyagú és rendeltetésű csővezetékeknél alkalmazott csőkötési megoldásokat. Ismertesse a csőkiegyenlítő, alátámasztó és felfüggesztő szerkezetek kialakítását, a velük szemben támasztott követelményeket. Ismertesse a folyadékok áramlását csővezetékekben. Számítsa ki a csővezetékekben keletkező áramlási veszteségeket. Mutassa be a közeg áramlását szabályozó, szerelvények (csapok, szelepek, tolózárak) szerkezetét, működését.	Ismertesse a különböző halmazállapotú, hőmérsékletű, vegyi hatású és nyomású anyagok szállítására alkalmas csővezeték anyagának kiválasztási elveit. Mutassa be a különböző anyagú és rendeltetésű csővezetékeknél alkalmazott tömítő- és hőszigetelő anyagokat, ismertesse kiválasztásuk elveit. Ismertesse vázlatosan a különféle közegeket szállító csővezetékek zavartalan üzemét biztosító egyéb szerelvények (légtelenítő, víztelenítő, hőmérséklet- és nyomásmérő, víz- és porleválasztók, biztonsági szelepek stb.) feladatát, működését. Jellemezze a közeg áramlását szabályozó, szerelvényekkel elérhető szabályozhatóság mértékét (csapok, szelepek, tolózárak). Ismertesse a tömítések funkcióját, a nyugvó- és mozgó alkatrészek tömítéseinek típusait, jellemzőit, alkalmazásukat.
3.4 Tengelyek, csapágyazások	Mutassa be szilárdsági számításokkal a tengely egyes keresztmetszeti méreteinek	Mutassa be a tengely rendeltetésének és igénybevételének ismeretében a célnak

	meghatározását. Határozza meg szilárdsági számításokkal a tengely egyes keresztmetszeteinek méretét. Rajzolja meg a szabványok előírásai szerint az optimális tengelyalakot. Ismertesse a siklócsapágyak jellegzetes szerkezeti kialakításait. Ismertesse a fellépő palástnyomásnak a siklócsapágy helyes működésére gyakorolt hatását. Ismertesse a siklócsapágyak kenési rendszereit, a tömítési és porvédelmi megoldásokat. Mutassa be vázlatokkal, és ismertesse a különböző irányú terhelések felvételére alkalmas gördülőcsapágy szerkezeteket. Válassza ki a célnak megfelelő csapágyat katalógusból. Ismertesse a leggyakoribb csapágy beépítési és rögzítési megoldásokat. Mutassa be a gördülőcsapágyak kenési, tömítési és porvédelmi megoldásait.	leginkább megfelelő anyag, alak és keresztmetszet megválasztását. Ismertesse a tengely és a csapágyazás kapcsolatának kiválasztási elvét. Ismertesse a tengely terhelésének, üzemi viszonyainak ismeretében az alkalmazható csapágy típusának megválasztási elveit. Vázlatokkal mutassa be, és ismertesse az érintkező felületeken kívánatos teherbíró olajfilm kialakulásának feltételeit és folyamatát. Ismertesse a használatos persely- és bélésanyagok kiválasztását. Ismertesse a csapágykatalógusok belső rendszerét. Sorolja fel a megfelelő csapágy kiválasztásához felveendő jellemzőket. Ismertesse a csapágy beépítési és rögzítési megoldásokból az adott esetre leginkább megfelelő típus kiválasztásának elvét, írja elő a megrajzolt tengely csapágyazott és hordozó felületeinek alak-, helyzet- és mérettűréseit, valamint felületminőségét.
3.5 Tengelykapcsolók és fékek	Ismertesse az alábbi tengelykapcsoló csoportokból egy-egy típusnak a működését: merev tengelykapcsolók (tárcsás, tokos, héjas), rugalmas tengelykapcsolók (bőr- és gumidugós, acéltűs, acélszalagos), kiegyenlítő tengelykapcsolók, súrlódó tengelykapcsolók (súrlódó tárcsás, lemezes, kúpos), önműködő tengelykapcsolók (biztonsági, indító, szabadonfutó). Számítsa ki a legfontosabb működési jellemzőket. Ismertesse az egyes tengelykapcsolók nyomatékátvivő szerkezeti elemeinek méretezési elvét. Méretezze az egyes tengelykapcsolók	Ismertesse az összekötendő tengelyek viszonylagos helyzetének, a kialakítandó kapcsolat jellegének és az átviendő nyomaték nagyságának függvényében a célnak leginkább megfelelő tengelykapcsoló-szerkezet kiválasztását. Készítsen elvi vázlatot az egyes tengelykapcsoló csoportokból, egy-egy kiválasztott tengelykapcsolóról. Válassza ki a nyomatékátvitelkor igénybe vett szerkezeti elemeket. Elemezze az adott szerkezetű fékberendezésen a mozgó tömegek fékezésekor végbemenő energiaátalakulás folyamatát. Mutassa be vázlatokkal, és ismertesse a fékek rendeltetését (rögzítőfék, üzemi fék,

	nyomatékátvivő szerkezeti elemeit. Ismertesse a fékek fő szerkezeti kialakításait (pofás fékek, szalagfékek, tárcsafék, kúpos fék, villamos fékek), megoldásait. Mutassa be vázlatokkal és ismertesse a fékezésben közvetlenül résztvevő elemeket (fékdob, fékpofa, fékszalag, sík-, illetve kúpos tárcsa, fékkarok stb.). Méretezze, illetve ellenőrizze szilárdsági szempontból a fékezésben közvetlenül résztvevő szerkezeti elemeket.	süllyesztő fék, vészfék). Ismertesse a fékek működtetésének megoldásait (mechanikus, hidraulikus, pneumatikus és elektromágneses). Számítsa ki a fékezés erő-, illetve nyomatékszükségletét.
3.6 Hajtások	Ismertesse a különböző súrlódásos és kényszerkapcsolatú hajtások nyomatékátszármaztató elemeinek anyagát, igénybevételét, méretezési elvét, az áttételt befolyásoló geometriai jellemzőit. Számítsa ki a legfontosabb működési jellemzőket. Mutassa be vázlatokkal és ismertesse a dörzshajtások jellemző elrendezéseit, alkalmazási területeit. Számítsa ki dörzskerékhajtásnál a csúszásmentes nyomatékátvitelhez szükséges minimális összeszorító erő nagyságát. Mutassa be a laposszíj hajtás méretezési módszerét. Ismertesse az ékszíjhajtás szerkezeti kialakítását, és mutassa be működését. Vázlatokkal mutassa be az ékszíjak típusait és az ékszíjtárcsák kialakítását. Méretezzen táblázatok és diagramok felhasználásával ékszíjhajtást. Ismertesse a lánchajtások jellemzőit, alkalmazási területeit. Mutassa be a különféle lánc- és lánckerék kialakításokat. Mutassa be a lánchajtások elrendezéseit, gépelemeit, a lánc kiválasztásának módját. Ismertesse a fogaskerekek kapcsolódásának	Ismertesse az összekötendő tengelyek viszonylagos helyzete, a megvalósítandó áttétel, az átviendő nyomaték és az üzemi viszonyok ismeretében a célnak leginkább megfelelő hajtástípus kiválasztásának főbb szempontjait. Számítsa ki laposszíj hajtásnál a szíj szükséges hosszúságát és keresztmetszeti méreteit. Ismertesse az üzemszerű szíjcsúszás (slip) hatását, befolyásolását és a szíjfeszítő alkalmazásának szükségességét. Ellenőrizze a láncokat húzó igénybevételre. Ismertesse a fogasszíj hajtások jellemzőit, alkalmazási területeit, a hajtás katalógusból való kiválasztásának módját. Ismertesse hengeres egyenes- és ferdefogazatú, valamint kúpkerék hajtásnál a kompenzált fogazás jellemzőit és célját. Számítsa ki a hengeres fogaskerékpár geometriai méreteit kompenzált fogazat esetén.

	feltételeit. Mutassa be vázlaton az evolvens fogazat fő jellemzőit. Ismertesse hengeres egyenes elemi fogazás jellemzőit. Mutassa be az elemi evolvens fogaskerekek geometriai méreteinek számítását. Ismertesse a kúpkerék hajtást. Vázlaton mutassa be egy jellegzetes csigahajtás szerkezetét.	
3.7 Hajtóművek	Ismertesse a hajtóművek funkcióit, csoportosításukat. Ismertesse a mechanizmusok alaptörvényeit. Mutassa be a forgattyús és a kulisszás mechanizmust.	Sorolja fel a hajtóművek adott feladatra való kiválasztásának szempontjait. Mutassa be a jellegzetes hajtóműtípusok szerkezeti felépítését, működését, a teljesítménynyomaték és fordulatszám átvitel törvényszerűségeit.

4. Műszaki mérések

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Egyszerű méret és felületellenőrzés	Mutassa be az egyszerű hosszmérés mérőeszközeit Ismertesse a hosszmérést. Vázlatokkal mutassa be a szögmérést Mutassa be a kúpok mérését Ismertesse a műhelymikroszkóp, furatmérő- és felületi érdesség mérőeszközeit. Vázlaton mutassa be az alakellenőrzést Ismertesse a felületi érdesség mérését Mutassa be a furatok mérését Ismertesse a sorozatmérést	Ismertesse a méréssel meghatározható jellemzőket hosszmérés, szögmérés, kúpmérés, sorozatmérés esetén. Adja meg a mérés eredményét Magyarázza meg a felületi érdesség és az alakellenőrzés műszaki követelményeit.
4.2 Anyagvizsgálati mérések	Ismertesse és mutassa be az anyagvizsgálati mérések mérőeszközeit Vázlatokkal mutassa be a szakítóvizsgálatot Ismertesse a keménységvizsgálatokat Mutassa be a technológiai vizsgálatokat	Sorolja fel a szakítóvizsgálattal meghatározható jellemző mért értékek eredményének értékelését Adja meg a keménységvizsgálatok mérési eredményeinek értékelését Értékelje a technológiai vizsgálatok mérési eredményét és az alakíthatóság kapcsolatát

		Vázlaton mutassa be az anyagelemzést. Sorolja fel az anyagelemzésből következő jellemzőket.

5. Anyagismeret

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Fémtani alapfogalmak	Sorolja fel a gépészetben gyakorta használatos anyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai, technológiai tulajdonságait. Ismertesse a nyersanyag, alapanyag, előgyártmány, segédanyag fogalmakat. Ismertesse a fémek kristályrendszereit. Mutassa be a színfémek kristályosodásának főbb jellemzőit: kristályosodási sebesség- és képesség polikrisztallin dermedés, rácshibák, diszlokáció. Mutassa be a vas allotrop átalakulását lehűlési és hevítési görbéjével. Ismertesse az ötvözet fogalmát, az ötvözés módját, az ötvözetet alkotó fémek kapcsolatát. Mutassa be a kétalkotós ötvözettípusok lehűlési folyamatát. Határozza meg a kétalkotós egyensúlyi diagram fogalmát, lényegét. Ismertesse a lehűlési görbe felvételének módszerét. Mutassa be a kétalkotós egyensúlyi diagram szerkesztését lehűlési görbékből. Ismertesse a kétalkotós egyensúlyi diagramok olvasási szabályait. Mutassa be két fém egyensúlyi diagramjait, ha a képződő szövetelem: szilárd oldat, eutektikum, szilárd oldat és eutektikum. Mutassa be egy kiválasztott egyensúlyi diagramon, kijelölt koncentrációban a	Elemezze a lehűlés során lejátszódó folyamatokat, a kristályosodás folyamatát. Magyarázza el az ideális kétalkotós állapotábrák (Tamman-ábrák) kezelését. Definiálja az allotrop átalakulást. Definiálja a diffúziót és magyarázza el hatását. Elemezze az Fe-Fe3C, illetve az Fe-C állapotábrát (ikerdiagramot), mutassa be a jellegzetes szövetszerkezeteket. Rajzolja le az ikerdiagramot, és jellegzetes koncentrációkban vezesse végig a lehűlést, nevezze meg a szövetelemeket. Elemezze az acélok hőmérsékletváltozásakor lejátszódó folyamatokat, az ausztenit-perlit, illetve perlit-ausztenit átalakulás mechanizmusát. Mutassa be a diffúziós átalakulás jelenségét. Ismertesse az acél gyors lehűtésekor fellépő martenzites és a bainites átalakulás jelenségét, a keletkező szövetszerkezeteket. Definiálja a kritikus hűtési sebességet. Indokolja a széntartalom befolyását a keménységre. Magyarázza meg a visszamaradó ausztenit okát és hatását. Mutassa be az acél gyors hűtésekor bekövetkező változásokat, ismertesse a C-görbét. Hasonlítsa össze az izotermikus és a folyamatos hűtésre érvényes C-görbéket.

	lehűlés menetét, és nevezze meg a keletkezett szövetelemeket. Rajzolja le a lehűlési görbéket. Kiadott állapotábrán ismertesse a metastabilis vas-karbon rendszert, és a jellegzetes koncentrációkban vezesse végig a lehűlést, nevezze meg az egyes szövetelemeket.	Ismertesse az izotermikus, illetve a folyamatos hűlés során létrejövő szövetszerkezeteket.
5.2 Fémes szerkezeti anyagok	Osztályozza a nyersvasakat és ismertesse jellemző összetételüket. Csoportosítsa az acélokat összetétel és felhasználás szerint. Mutassa be az ötvözetlen acélokat a szövetszerkezet és a szilárdsági tulajdonságok összefüggése alapján. Osztályozza az ötvözött acélokat, mutassa be jelölésrendszerüket és főbb felhasználási területüket. Ismertesse az ötvözés célját és a jellemző acélötvözők hatásait. Ismertesse a nyersvas és az öntöttvas közötti különbséget. Mutassa be az öntészeti szürkevas, fehérvas szövetszerkezetét, tulajdonságait, alkalmazási területeit, jelölését. Ismertesse a különleges öntöttvasak szövetszerkezetét, tulajdonságait, alkalmazási területeit, jelölését. Jellemezze az alumínium tulajdonságait, a szennyező- és ötvözőanyagok hatását, az alumíniumötvözetek csoportosításának alapját, felhasználási területüket. Ismertesse a réz tulajdonságait, előállítását, ötvözeteit, felhasználási területeit. Hasonlítsa össze az ón és az ólom tulajdonságait, ötvözeteit, ismertesse jellemző felhasználási területeiket.	Ismertesse a leggyakoribb ötvözőanyagok és szennyezőanyagok hatását az acél tulajdonságaira. Jellemezze az öntöttvasak szövetszerkezetét. Ismertesse a szilícium és a hűtési sebesség hatását, a szilárdságnövelés lehetőségeit, a grafit méretének, illetve alakjának megváltoztatási módjait. Mutassa be a használatos acél és öntöttvas anyagok főbb fizikai, mechanikai és technológiai jellemzőit, az acél és öntöttvas szabványok rendszerét. Ismertesse az alakítható, valamint az önthető alumíniumötvözeteket, ötvözőanyagaik hatását a hőkezelhetőségre, valamint szabványos jelölésüket. Mutassa be a magnézium és ötvözeteinek tulajdonságait, az alakítható és az önthető magnéziumötvözeteket, felhasználási területüket. Jellemezze a titánt és ötvözeteit, felhasználási területüket. Mutassa be a horganyt és ötvözeteit, jellemző felhasználási területeiket. Mutassa be az alakítható, valamint az önthető rézötvözetek (sárgarezek) tulajdonságait, jelölésüket, felhasználási területüket. Ismertesse az egyéb rézötvözeteket (bronzokat), az óntartalomtól függő felhasználási területüket, a különleges

		bronzfajtákat (alumínium-, ólom-, foszforbronz). Vesse össze a nemesfémek (arany, ezüst, platina) tulajdonságait, mutassa be jellemző felhasználási területüket.
5.3 Nemfémes szerkezeti anyagok	Sorolja fel a műanyagok előnyös és hátrányos tulajdonságait. Sorolja fel a műanyagok fő csoportjait, és ismertesse legjellemzőbb tulajdonságaikat: temoplasztok, duroplasztok, elasztomerek. Jellemezzen, és mutasson be az alábbiak közül egy kijelölt nemfémes anyagfajtát, tulajdonságaik és felhasználási területük alapján: kerámiák, üveg, fa, papír, textilanyagok, bőr, kenőanyagok.	Határozza meg a műanyag fogalmát és ismertesse a monomerek átalakítási folyamatát. Vázolja fel a polimerek szerkezetét. Csoportosítsa a műanyag késztermékek fontosabb előállítási eljárásait. Ismertesse elvi vázlattal a következő forgács nélküli műanyag megmunkálások berendezései közül egy kiválasztottat: vákuum- és préslégformázás, fóliafúvás, kalanderezés, szálképzés.

6. Megmunkálások

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
6.1 Forgács nélküli megmunkálások	Jellemezze az öntési eljárásokat az alkalmazott minta, a forma jellege, a forma anyaga, valamint a formázás módja szerint. Ismertesse a homokformába történő öntés gépeit, berendezéseit, felhasznált anyagait. Ismertesse a héjformázást és a precíziós öntést. Mutassa be az öntészet területéről az állandó formába öntések elveit, berendezését alkalmazási területeit: gravitációs öntés, nyomásos öntés, a centrifugál öntés. Csoportosítsa a melegalakító eljárásokat. Ismertesse a szabadonalakító kovácsolás szerszámait, műveleteit. Mutassa be a süllyesztékes kovácsolást. Ismertesse a hengerlés berendezéseit, anyagait, technológiáját.	Értelmezze az öntészeti minta, a ráhagyások, a forma és a mag fogalmát. Ismertesse az öntvénytisztítás feladatát, eljárásait, a jellemző öntvényhibákat. Definiálja a képlékenység fogalmát és az alakítási szilárdságot. Jellemezze a különféle képlékenyalakító eljárásokhoz alkalmazott anyagok fő tulajdonságait. Ismertesse az alakítás hatását az anyag szerkezetére a képlékenyalakító eljárások során. Jellemezze a kovácsoló eljárásokat, méretpontosság és sorozatnagyság szempontjából. Ismertesse a süllyeszték kialakításának szempontjait. Jellemezze a hengerlési folyamatot

	Ismertesse a sajtolás berendezéseit, anyagait, technológiáját.	hőmérséklet, gyártmány és berendezése alapján. Jellemezze a sajtolási folyamatot gyártmány és berendezése alapján.
6.2 Hőkezelések	Csoportosítsa az ipari vasötvözetek hőkezelő eljárásait. Ismertesse az acél hőkezelési eljárások célját, a hőkezelő eljárások szakaszait. Definiálja az edzhetőség és az átedzhetőség fogalmát. Ismertesse a hevítés, a hőntartás, valamint a hűtés jellemzőit, az alkalmazott berendezéseket, anyagokat. Jellemezze a gyakorlati hőkezelő eljárásokat (feszültségoldó izzítás, lágyítás, újrakristályosítás, normalizálás, diffúziós izzítás, edzés, nemesítés), az alkalmazásukkal elérhető anyagtulajdonság változásokat, alkalmazási területüket. Ismertesse az ötvöző anyagok befolyását az anyag hőkezelhetőségi tulajdonságaira. Ismertesse a dekarbonizációs jelenség hatásait.	Csoportosítsa az öntészeti vasak hőkezelését. Rajzolja fel a technológiai diagramokat, és ezek segítségével ismertesse a szürkevas hőkezelését: a feszültségcsökkentő izzítást, a lágyítást, a keményítő hőkezelést és a szívósságfokozó hőkezelést. Mutassa be a réz és rézötvözetek hőkezeléseit, a feszültségcsökkentést és az újrakristályosító lágyítást. Ismertesse az alumínium és ötvözeteinek jellegzetes hőkezeléseit, a lágyítást és a nemesítést. Magyarázza el az önnemesedés jelenségét és jelentőségét. Hasonlítsa össze és magyarázza el, hogy miben, illetve miért különböznek az acéloknál megismert azonos vagy hasonló célú technológiáktól a színes és könnyűfémek hőkezelései. Jellemezze az anyagtulajdonság-változtatás módjait anyagrészecskék bevitelekor (cementálás, nitridálás, alitálás, kromálás stb.). Mutassa be a kérgesítő eljárásokat (lángedzés, indukciós edzés, betétedzés) és felhasználási területüket.
6.3 Hegesztés	Jellemezze a hegesztést, és definiálja a hegeszthetőség fogalmát. Csoportosítsa a hegesztő eljárásokat. Jellemezze a lánghegesztést, az égő gázok fajtáit, felhasználási területüket, a hegesztőégők felépítését, a hegesztőláng részeit és fajtáit. Ismertesse a lánghegesztés technológiáját. Ismertesse a hegesztés előkészítő	Ismertesse a hegesztési varrat és a kötés kialakulását, a varratfém kristályosodását. Sorolja fel a hegesztési feszültségek keletkezésének okait. Ismertesse a hegesztő ívben lejátszódó folyamatokat. Ismertesse a hegesztő áramforrásokat, a hegesztés szerszámait és segédberendezéseit.

	műveleteit, az utólagos munkálatokat. Ismertesse a nyíltívű kézi villamos ívhegesztés technológiáját. Csoportosítsa és jellemezze a fedettívű hegesztési eljárásokat, felhasználási területüket. Ismertesse a hegesztés során fellépő hibákat.	Hasonlítsa össze az egyenáramú és a váltakozó áramú hegesztés jellemzőit. Jellemezze a védőgázas ívhegesztésnél alkalmazott védőgázok szerepét, fajtáit. Ismertesse az AWI, az AFI, valamint a CO_2 védőgázas hegesztő eljárásokat. Ismertesse az ellenállás-hegesztések fizikai alapjait. Csoportosítsa a sajtolóhegesztési eljárásokat.
6.4 Forrasztás	Definiálja a forrasztást. Osztályozza a forrasztási technológiákat a forrasztás hőmérséklete szerint. Ismertesse a lágy, valamint a keményforrasztás forraszanyagait és jellemző alkalmazási területeiket. Ismertesse a folyasztószer feladatát, jellemző tulajdonságait. Ismertesse a forrasztópákával végzett forrasztó eljárást. Ismertesse a lángforrasztást (lágy- és keményforrasztás).	Ismertesse a forrasztás fizikai folyamatát. Sorolja fel a forrasztás előnyeit, hátrányait. Definiálja a forraszanyag fogalmát, és sorolja fel a forraszanyag megválasztásának szempontjait. Sorolja fel, és röviden ismertesse a folyasztószer bevitelének módjait. Ismertesse a különleges forrasztási eljárások közül az indukciós forrasztást, az ellenállásforrasztást és a mártóforrasztást.
6.5 Műanyagok megmunkálása	Ismertesse a duroplaszt termékek előállítására szolgáló eljárásokat, a készített termékeket és jellemző felhasználási területeiket: sajtolás, fröccsöntés.	Rajzolja le vázlatosan és ismertesse a termoplaszt termékek előállítására szolgáló extrudálást. Ismertesse az extrudálás alapanyagait, a készített termékeket és jellemző felhasználási területeiket.

7. Munka-, tűz- és környezetvédelem

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
7.1 Munka- és tűzvédelem	Adja meg az ergonómia szerepét a munkavédelemben Ismertesse a munkavédelem területeit Definiálja a munkabalesetet Ismertesse a munkabalesetek ügyvitelét	Ismertesse a munkabaleseti jegyzőkönyv elemeit Mutassa be az elsősegélynyújtást Ismertesse a színlátást és rendellenességeit. Sorolja fel a színek hangulat- és közérzet-befolyásoló hatásait.

	Mutassa be az elsősegélynyújtást Sorolja fel a megvilágítási elveket. Definiálja a klíma fogalmát. Sorolja fel a klíma közérzetre gyakorolt hatásának okait. Ismertesse a zaj fogalmát és a zaj hatásfok-befolyásoló hatását. Ismertesse a gépek, berendezések biztonságtechnikáját (Külön emelje ki a villamos berendezéseket). Ismertesse az anyagmozgatás emberekre gyakorolt hatását. Sorolja fel az általános tűzvédelmi ismereteket. Mutassa be a tűzoltó eszközöket, a tűz elleni védekezést.	Ismertesse a szociális kölcsönhatás fogalmát. Értelmezze a személyes tér fogalmát. Elemezzen ergonómiai szempontból egy kijelölt témát: iskolai bútorzat, tanterem megvilágítás, tantermi klíma, iskolán belüli közlekedés. Ismertesse az anyagmozgatás emberekre gyakorolt hatását Sorolja fel az általános tűzvédelmi ismereteket Ismertesse a tűzoltó eszközöket, a tűz elleni védekezést
7.2 Környezetvédelmi alapfogalmak	Indokolja a természetvédelem, a környezetvédelem lényegét. Jelölje meg a természetvédelem céljait és feladatait. Értékelje a talaj védelmének fontosságát, különös tekintettel az üzemi eljárások és módszerek hatásaira. Definiálja az emisszió, transzmisszió és immisszió fogalmát. Sorolja fel a természetes vizek és az ivóvíz minőségét jellemző tényezőket és a vízszennyezés legfontosabb forrásait. Ismertesse a szennyvizek kezelésének és tisztításának lehetőségeit. Sorolja fel a levegőszennyezés legfontosabb forrásait. Nevezze meg az ipari és a kommunális hulladék ártalmatlanításának leggyakoribb módjait, mutasson rá a hulladékhasznosítás lehetőségeire. Ismertesse a zaj, a rezgés, az infrahang	Határozza meg a WHO egészség fogalmát. Ismertesse az egészségünket befolyásoló legfontosabb tényezőket. Definiálja a rizikófaktorok fogalmát. Ismertesse az etilalkohol, a dohányzás, a kábítószerek szervezetre gyakorolt hatását. Ismertesse a stressz lelki egészségünkre gyakorolt hatását.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei:

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzók, körző, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is)	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzók, körző, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A részletes követelményekhez igazodó szemléltető anyagok a tételsorba építve	NINCS	A részletes követelményekhez igazodó szemléltető anyagok a tételsorba építve

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint			
Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			15 perc
100 pont			50 pont
Feladatlap			A tétel tematikus bemutatása
180 perc			
Választást, rövid választ igénylő feladatok	Szerkesztést igénylő feladat	Számítást igénylő feladatok	

30 pont	20 pont	50 pont	

A középszintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.
A vizsgázó a Gépészeti ismeretek központi írásbeli és szóbeli tételek kidolgozásával ad számot felkészültségéről.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a tanuló gépészeti alapismeretek tudásáról, az ismeretek, a képességek, az alkalmazás, az integrálás és a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a tanulók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetők legyenek és hozzájárul ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Általános szabályok

Az írásbeli feladatsor három feladatcsoportból (választást, rövid választ igénylő feladatok és számítást, szerkesztést igénylő feladatokból) áll. A szerkezeti bontást a feladatok eltérő jellege indokolja. A vizsgázó a rendelkezésére álló időkeretet csak az adott részfeladatra használhatja fel.

A választást, rövid választ igénylő feladatok (teszt kérdések) száma 15-20, egy-egy feladat több részfeladatból is állhat. A kérdéssor az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg. A kérdéssor tartalmazhat egyszerű számolást és rajzolást igénylő kérdéseket is.

A számítást, szerkesztést igénylő feladatok megoldásai az alkalmazás jellegű követelményekre építenek. A számolást (méretezést) is igénylő feladatsor 4-5 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Választást, rövid választ igénylő feladatok aránya: 30%, a megoldásra javasolt idő 60 perc
Szerkesztést igénylő feladat aránya: 20%, a megoldásra javasolt idő: 30 perc
Számítást igénylő feladatok aránya: 50%, a megoldásra javasolt idő 90 perc
A választást, rövid választ igénylő feladatok a részletes érettségi követelmények valamennyi témaköréből adható.
A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása a témakörhöz tartozó részletes követelményeken alapul.
Témakörök a szerkesztést igénylő feladatokra:
- Ábrázoló geometriai alapismeretek
- Géprajzi ismeretek alkalmazása

Témakörök a számítást igénylő feladatokra:
- Mechanika
- Gépelemek méretellenőrzése egyszerű- és összetett igénybevételek esetén
- Oldható gépelemkötések méretezése, méretellenőrzése
- Nem oldható gépelemkötések méretezése, méretellenőrzése
- Csövek geometriai és szilárdsági méretezése, anyagmegválasztás
- Tengelyek, tengelykapcsolók
- Fogaskerekek geometriai méretei
- Hajtóművek

Kompetenciák		%
Tesztjellegű kérdéssor	A szakmai nyelv alkalmazása	25

	Az ismeretanyag differenciálása	25
Feladatsor (szerkesztés, számítás)	Problémaközpontú gondolkodás	25
	Jelenségek, összefüggések használata és értékelése	25
Összesen	100	

Az írásbeli feladatlap értékelése

A kérdéssor értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés.

Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza.

A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a Gépészeti alapismeretek vizsgatárgy témáinak alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó törvényekre és összefüggésekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott egy tétel kifejtéséből áll. A vizsgázó a feleleténél a tételbe épített szemléltető forrásanyagot felhasználhatja.

A felhasználható forrásanyagok a következők:

Grafikonok, táblázatok

Szabványok

Bonyolultabb műszaki ábrák (felirat nélkül)

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsgázó a rendelkezésére álló felkészülési idő alatt a kihúzott tétellel kapcsolatban vázlatot készíthet, amelyet a felelet során felhasználhat.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva, önállóan kell felelnie.

A szóbeli témakörei:

A középszintű érettségi vizsga részletes követelmények témakörei, amelyek a középszinten megfogalmazott kompetenciákhoz igazodnak.

Tételtípusok:

A tételsor legalább 20 tételből áll. Minden szóbeli tétel két altételből *A)* és *B)* tevődik össze.

Az *A)* altétel mechanika és gépelemek,

a *B)* altétel a többi témakörből kerül ki.

A tételek tartalmazhatnak egyszerű számításos vagy rajzos feladatokat.

Minden altétel egy témakör általános bemutatását és meghatározott részeinek alaposabb kifejtését igényli

A tételcímek jellemzői, összeállításuk:

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni, s legalább ötévenként fel kell frissíteni. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, korrekt megfogalmazásokra, az egyszerű és egyértelmű értékelhetőségre.

A szóbeli vizsgarész értékelés

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján a kérdező tanár értékeli:

Szempontok, kompetenciák	%	Pont

Tartalom Feladat megértése, a lényeg kiemelése A témakör problémaközpontú feldolgozása az alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	40	20
Felépítés Törvények ismerete és alkalmazása, jelenségek, összefüggések értelmezése Szemléltetőeszközök használata és értékelése A műszaki ábrázolás alkalmazása	40	20
Előadásmód A műszaki nyelv alkalmazása Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	20	10
Összesen	100	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint			
Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			20 perc
100 pont			50 pont
Feladatlap			A tétel tematikus bemutatása
180 perc			
Választást, rövid választ igénylő feladatok	Szerkesztést igénylő feladat	Számítást igénylő feladatok	
20 pont	20 pont	60 pont	

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll, a vizsgázó a gépészeti alapismeretek központi írásbeli és szóbeli vizsgatételek alapján ad számot felkészültségéről.

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a tanuló gépészeti alapismeretek tudásáról, az ismeretek, a képességek, az alkalmazás, az integrálás és a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a tanulók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetők legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Általános szabályok

Az írásbeli feladatsor három feladatcsoportból (választást, rövid választ igénylő feladatok és számítást, valamint szerkesztést igénylő feladatokból) áll. A szerkezeti bontást a feladatok eltérő jellege indokolja. A vizsgázó a rendelkezésére álló időkeretet csak az adott részfeladatra használhatja fel.

A választást, rövid választ igénylő feladatok (teszt kérdések) száma 15-20, egy-egy feladat több részfeladatból is állhat. A kérdéssor az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg. A kérdéssor tartalmazhat egyszerű számolást és rajzolást igénylő kérdéseket is.

A számítást, szerkesztést igénylő feladatok megoldásai az alkalmazás jellegű követelményekre építenek. A számolást (méretezést) is igénylő feladatsor 4-5 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Választást, rövid választ igénylő feladatok aránya: 20%, a megoldásra javasolt idő 30 perc

Szerkesztést igénylő feladat aránya: 20%, a megoldásra javasolt idő 30 perc

Számítást igénylő feladatok aránya: 60%, a megoldásra javasolt idő 120 perc

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 15-20 kérdésből álló tesztjellegű kérdéssorban a Gépészeti alapismeretek témáival arányosan jelennek meg az egyes fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések. A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg. A kérdéssor tartalmazhat egyszerű számolást és rajzolást igénylő kérdéseket is.

A Gépészeti alapismeretek vizsgatárgy feladatainak megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek. A feladatok a műszaki ábrázolás alapjai, a mechanika és a gépelemek témaköréből kerülnek ki, közel azonos arányban.

A számolást (méretezést) is igénylő feladatsor 4-5 feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

A választást, rövid választ igénylő feladatok a részletes követelmények valamennyi témaköréből adható.

Témakörök a szerkesztést igénylő feladatokra:

- Ábrázoló geometriai alapismeretek
- Géprajzi ismeretek alkalmazása

Témakörök a számítást igénylő feladatokra:

- Mechanika
- Egyszerű gépelemek méretellenőrzése egyszerű- és összetett igénybevételek esetén
- Oldható gépelemkötések méretezése, méretellenőrzése
- Nem oldható gépelemkötések méretezése, méretellenőrzése
- Csövek geometriai és szilárdsági méretezése, anyagmegválasztás
- Acélrugó méretezése
- Tengelykapcsolók és fékek elemeinek szilárdsági méretezése, ellenőrzése
- Fogaskerekek geometriai méretei
- Hajtóművek

Kompetenciák		%
Tesztjellegű kérdéssor	A szakmai nyelv alkalmazása	25
	Az ismeretanyag differenciálása	25
Feladatsor (szerkesztés, számítás)	Problémaközpontú gondolkodás	25
	Jelenségek, összefüggések használata és értékelése	25
Összesen		100

A feladatokra, részfeladatokra javasolt maximális pontszámok tükrözik a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A kérdéssor értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza.

A javítás során az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsga a Gépészeti alapismeretek témáinak alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó törvényekre és összefüggésekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával az összefüggéseket megmagyarázni, alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani, a feleletét képes-e megfelelő színvonalú rajzokkal illusztrálni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli témakörei:

- A műszaki ábrázolás alapjai
- Mechanika
- Gépelemek
- Anyagismeret
- Megmunkálások
- Műszaki mérések
- Munka-, tűz-, és környezetvédelem

Tételtípusok:

A tételsor legalább 20 tételből áll.

Minden szóbeli tétel két altételből *A)* és *B)* tevődik össze.

Az *A)* altétel mechanika és gépelemek,

a *B)* altétel a többi témakörből kerül ki.

Minden altétel egy témakör általános bemutatását és meghatározott részeinek alaposabb kifejtését igényli. A témakörtől függően az *A)* és a *B)* altétel is tartalmazhat egyszerű számításos vagy rajzos feladatokat.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk:

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni, s legalább ötévenként fel kell frissíteni. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, korrekt megfogalmazásokra, az egyszerű és egyértelmű értékelhetőségre.

A szóbeli vizsga értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján a tantárgyi bizottság tagjai értékelik:

Szempontok, kompetenciák	%	Pont
Tartalom Feladat megértése, a lényeg kiemelése A témakör problémaközpontú feldolgozása az alapfogalmak ismerete,	40	20

definiálása és alkalmazása		
Felépítés Törvények ismerete és alkalmazása, jelenségek, összefüggések értelmezése Szemléltetőeszközök használata és értékelése A műszaki ábrázolás alkalmazása	40	20
Előadásmód A műszaki nyelv alkalmazása Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	20	10
Összesen	100	50

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan előadva, a szaknyelv szabályait betartva, önállóan kell felelnie.

ELEKTRONIKAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Az Elektronikai alapismeretek szakmai előkészítő tantárgy érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeinek kidolgozása a műszaki szakterület elektrotechnika-elektronika szakmacsoportjába tartozó szakközépiskolák számára készült. A tantárgy az érettségin a szabadon választható vizsgatárgyak körét bővíti. A részletes követelmények természetesen az előírt kerettantervekhez illeszkednek, s nem tartalmazzák az egyes intézmények helyi tanterveiben megfogalmazott kiegészítő témakörök követelményeit.

Az Elektronikai alapismeretek komplex vizsgatárgy, részletes követelményei alapvetően az *Elektrotechnika-elektronika szakmacsoport érettségire épülő szakképesítéseinek* központi programjainak elektrotechnika és elektronika alapjai témaköreire épülnek.

A részletes vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten egyaránt kompetencia elv alapján készültek. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is. Középszinten alapvetően az ismeret és a megértés szintje dominál, emelt szinten fokozottabban előtérbe kerül az alkalmazási és integrálási képesség is. Az ismeretek és készségek legnagyobb része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik.

A középszintű vizsgakövetelmények figyelembe veszik a szakmai előkészítő érettségi azon céljait, hogy vizsgával is megtörténjék a szakmai alapozás lezárása, segítse a szakirány szerinti felsőfokú intézményekbe történő továbbtanulást, kövesse és elősegítse a tanulók szakmaválasztását, valamint előkészítse bekapcsolódásukat a specializáló szakmai képzésbe. A középszintű célok elsősorban az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokat, kifejező készséget, a rendszerezés és az alkalmazás, valamint az alapfeladatok megoldásának legalapvetőbb formáit várják el.

Az emelt szintű vizsgakövetelményekben elsősorban az igényesebb felépítésre törekvés, az alkalmazás és integrálás összetettsége, a feladatok nehézségi fokának erősödése jelentkezik. A követelmények figyelembe veszik továbbá, hogy bizonyos technikus szakokhoz, vagy egyes akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképesítésekhez - az intézmény pedagógiai programjában rögzített előírásokkal összhangban - szükségessé válhat az emelt szintű érettségi vizsga letétele is.

A középszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó
- rendelkezik-e műszaki szemlélettel és a műszaki műveltség részét képező elektrotechnikai-elektronikai alapismeretekkel,
- képes-e ismereteit a mindennapokban tapasztalt villamos jelenségekkel, egyszerű technikai eszközök működésével összekapcsolni,
- elsajátította-e az elektrotechnika és az elektronika alapfogalmaihoz kapcsolódó összefüggések alkalmazását,

- rendelkezik-e az elektrotechnikai-elektronikai alapmennyiségek mértékegységeinek és mértékeinek ismeretével, átszámítási mechanizmusával, elektrotechnikai és elektronikai alapfeladatok megoldási készségével,
- képes-e az elektrotechnika-elektronika alapvető fontosságú tényeinek, fogalmainak és alaptörvényeinek szabatos definiálására, jellemzésére,
- képes-e megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai-elektronikai jelenségeket, összefüggéseket megmagyarázni, és folyamatokat összehasonlítani.

Az emelt szintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó a fentiekben felsoroltakon túlmenően
- elsajátította-e a speciális szakmai tantárgyak tanulásához szükséges műszaki feladatmegoldó képességet,
- tudja-e levezetni, igazolni, ábrázolni és értékelni az elektrotechnikai-elektronikai összefüggéseket és folyamatokat,
- képes-e elemezni és méretezni a legfontosabb elektrotechnikai-elektronikai alapáramköröket,
- rendelkezik-e az alapfogalmak, a folyamatok, a jelenségek és törvényszerűségek összehasonlító, integrálási képességével.

A részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázat emelt szintű oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

A) KOMPETENCIÁK

A vizsgázónak a követelményrendszerben és a vizsgaleírásban meghatározott módon az alábbi kompetenciák meglétét kell bizonyítania:

Középszinten:
- ismeretei összekapcsolása a mindennapokban tapasztalt jelenségekkel, a technikai eszközök működésével;
- a természettudományos gondolkodás, megismerési módszerek alapvető sajátosságainak felismerése;
- alapmennyiségek definiálása és értelmezése;
- az összetartozó fogalmak együttes használata;
- törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása;
- egyszerű és összetett számítások elvégzése - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása;
- a műszaki nyelv megfelelő és pontos használata;
- grafikonok, ábrák, rajzok, katalógus adatok értékelése, elemzése, magyarázata;
- áramkörök, áramköri elemek jellemző diagramjainak, karakterisztikáinak rajzolása;
- összefüggések ábrázolása és értelmezése;
- mértékegységek, mértékrendszerek használata;
- a tanult szakkifejezések szabatos használata szóban és írásban;
- a napjainkban felmerülő, elektrotechnikai, elektronikai ismereteket is igénylő problémák lényegének megértése;
- a természet-, az egészség és környezetvédelemmel kapcsolatos problémák felismerése.

Emelt szintű érettségi vizsgán ezen túlmenően az alábbi kompetenciák szükségesek:
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek, az egyes témakörök közötti kapcsolatok áttekintése, felismerése;
- problémák megoldásában - a megfelelő matematikai eszközöket is felhasználva - az ismeretek alkalmazása összetettebb áramkörök esetén;
- áramkörök, alkatrészek felépítésének, működésének értelmezése, összehasonlítása;
- az alapvető fontosságú tények és az ezekből következő alaptörvények, összefüggések szabatos kifejtése, magyarázata szóban és írásban;
- a mindennapi életet befolyásoló fizikai természetű jelenségek értelmezése;
- több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett elektrotechnikai-elektronikai feladatok, problémák megoldása;
- a környezetvédelemmel és természetvédelemmel összefüggő problémák ismerete és elemzése.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Villamos alapfogalmak

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Feszültség, áram töltés, ellenállás, vezetőképesség	Definiálja a feszültség, az áram, a töltés, az ellenállás és a vezetőképesség fogalmát és jellemzőit. Ismertesse a feszültség, az áram, a töltés, az ellenállás és a vezetőképesség mértékegységeit (V, A, As, O, S). Értelmezze az áram és a töltés közötti összefüggést. Végezzen átszámításokat a mértékegységekkel a prefixumok szerint (μV, mV, μA, mA, Kω, μS, mS).	Mutassa be az elektrotechnika, mint műszaki tudomány kapcsolatait a fizikával és az elektrotechnikával.
1.2 Ellenállásokkal kapcsolatos számítások Ellenállások hőfokfüggése (NTK, PTK)	Értelmezze a fizikai és geometriai paraméterek alapján az ellenállás kiszámítására vonatkozó összefüggést. Végezzen ellenállás számításokat az ellenállás megadott fizikai és geometriai paraméterei segítségével. Értelmezze az ellenállások hőfokténye zőjét, a negatív és a pozitív hőfokfüggést. Végezzen hőmérsékletfüggésre vonatkozó számításokat.	Értelmezze a fajlagos ellenállás és a fajlagos vezetés anyagszerkezeti alapjait. Mutassa be az ellenállások hőfokfüggésének gyakorlati vonatkozásait. Mutassa be szerkezeti felépítése alapján az ellenállást, mint alkatrészt.
1.3 Ellenállások a gyakorlatban, rajzjelek	Ismertesse az ellenállások fajtáit és katalógusadatait. Mutassa be a legfontosabb ellenállások szabványos jelölésmódjait.	Hasonlítsa össze és jellemezze a vezető és a szigetelő anyagokat (energiaszintek). Mutassa be a vezető és a szigetelő anyagok felépítéséből adódó különbségeket.

2. Egyenáramú hálózatok alaptörvényei

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
2.1 Az áramkör fogalma, egyenáramú hálózatok alaptörvényei (Ohm, Kirchhoff) Ellenállás-hálózatok, eredő ellenállás számítások	Mutassa be az egyszerű áramkör felépítését, jellemzőit. Definiálja az egyenáramú hálózatok Ohm törvényét. Definiálja az egyenáramú hálózatok csomópontokra és hurkokra vonatkozó Kirchhoff törvényeit. Alkalmazza a Kirchhoff törvényeket egyszerűbb hálózatok jellemzőinek számításánál. Határozza meg az ellenállások soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásainál az eredő ellenállás kiszámítására vonatkozó összefüggéseket. Végezzen eredő ellenállás számításokat soros, párhuzamos és vegyes kapcsolások esetén.	Értelmezze a generátort, mint töltésszétválasztót és a fogyasztót, mint töltés kiegyenlítőt. Ábrázolja az ellenállások jelleggörbéjét. Legyen képes a Kirchhoff törvényeket alkalmazni összetettebb egyenáramú hálózatokban. Vezesse le az ellenállások soros és párhuzamos eredőjének meghatározására szolgáló összefüggéseket. Vezesse le a csillag-delta átalakítást.
2.2 Az alaptörvények igazolása		Rajzolja fel az alaptörvények igazolására szolgáló mérési elrendezéseket, és ezek alapján ismertesse a mérések menetét.
2.3 Nevezetes hálózatok: feszültségosztó, áramosztó, Wheatstone-híd	Definiálja a feszültségosztás törvényét. Definiálja az áramosztás törvényét. Végezzen számításokat egyszerű feszültség- és áramosztó áramkörökön. Határozza meg a Wheatstone-híd kiegyenlítésére szolgáló összefüggést.	Igazolja a feszültségosztás törvényét. Igazolja az áramosztás törvényét. Értelmezze a változtatható és a beállítható ellenállások gyakorlati felépítését (potenciométer, trimmer). Vezesse le a Wheatstone-híd kiegyenlítését igazoló összefüggést.
2.4 Méréshatár-kiterjesztés: előtét- és söntszámítások	Ismertesse az áram- és feszültségmérő méréshatár kiterjesztésére vonatkozó megoldásokat. Értelmezze az alapműszer jellemzőit. Határozza meg az előtét- és a söntellenállás kiszámítására szolgáló összefüggéseket. Számítson ki előtét- és söntellenállásokat.	Méretezzen alapműszerek méréshatár kiterjesztésére szolgáló előtét- és söntellenállásokat.

3. A villamos áram hatásai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Hőhatás	Ismertesse a villamos- és a hőenergia közötti kapcsolatot. Magyarázza el az áram hőhatásának okait. Értelmezze a fajhő fogalmát. Soroljon fel hőhatáson alapuló jellemző gyakorlati alkalmazásokat (fűtés, melegítés, izzólámpák, biztosítók, hűtőbordák).	Végezzen számításokat a fajhő segítségével. Mutassa be a hőhatás gyakorlati alkalmazásait és a káros hőhatás elleni védekezést.
3.2 Vegyi hatás	Ismertesse a folyadékok vezetési mechanizmusát, az anyagok kiválasztásának folyamatát. Definiálja Faraday törvényét. Mutassa be az elektrolízis jellemző gyakorlati alkalmazási lehetőségeit (fémek kiválasztása, galvanizálás, galvanoplasztika, eloxálás).	Mutassa be a Faraday törvény anyagszerkezeti hátterét. Végezzen számításokat Faraday törvényének felhasználásával. Értelmezze a galvánelemek és az akkumulátorok működését és jellemzőit. Mutassa be a korrózió fajtáit és az ellene történő védekezés gyakorlati lehetőségeit.
3.3 Élettani hatás	Ismertesse az áram emberi ideg- és izomrendszerre vonatkozó hatásait. Sorolja fel az áramütés mértékét befolyásoló tényezőket és az áramütés elleni védekezés lehetőségeit.	Fejtse ki részletesen az áram élettani hatásait. Mutassa be az áramütés mértékét befolyásoló tényezőket és az áramütés elleni védekezés lehetőségeit.
3.4 Mágneses hatás	Értelmezze az állandó mágnes, ill. az árammal átjárt vezető mágneses tere közötti kapcsolatot. Sorolja fel a mágneses hatással kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.	Elemezze a mágneses tér mozgó töltéshordozókra gyakorolt hatásának következményeit. Mutassa be a mágneses hatással kapcsolatos gyakorlati alkalmazásokat.

4. Energiaforrások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 A villamos munka, a teljesítmény, a hatásfok és a terhelhetőség	Értelmezze a villamos munka és a villamos teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Számítással határozza meg a villamos munkát és teljesítményt. Értelezze a hatásfok fogalmát. Végezzen számításokat a berendezések	Elemezze néhány gyakorlatban alkalmazott villamos berendezés, készülék, eszköz jellegzetes hatásfokait. Mutassa be az egyenáramú teljesítmény és munka mérésének lehetőségeit. Értelmezze a gyakorlatban fellépő

	hatásfokának figyelembevételével. Ismertesse az ellenállások szabványos terhelhetőségeit.	disszipációt.
4.2 Ideális és valódi generátorok A feszültség- és áramgenerátorok helyettesítő képei, soros és párhuzamos kapcsolása (Norton, Thevenin)	Értelmezze a belső ellenállás, a forrásfeszültség és a kapocsfeszültség fogalmát. Különböztesse meg az ideális és a valóságos generátorokat. Rajzolja fel a feszültség- és áramgenerátorok helyettesítő képeit (Thevenin, Norton). Számítással határozza meg az egyszerűbb aktív kétpólusok helyettesítő elemeit. Határozza meg a sorosan, a párhuzamosan és a vegyesen kapcsolt generátorok jellemzőit. Végezzen számításokat generátorok soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásaira.	Mutassa be a Norton és a Thevenin helyettesítő képek közötti kapcsolatot. Elemezze a kapocsfeszültség terhelő áramtól való függését.
4.3 A szuperpozíció tétele	Definiálja a szuperpozíció tételét.	Elemezze a szuperpozíció tételét. Végezzen számításokat a tétel segítségével.
4.4 Generátorok teljesítményviszonyai és hatásfoka, az illesztés fogalma és gyakorlata	Ismertesse a generátorok lehetséges terhelési állapotait. Értelmezze a generátorok teljesítményviszonyait és hatásfokát. Magyarázza el az illesztést, s mutasson rá gyakorlati jelentőségére.	Ábrázolja a teljesítmény- és a hatásfok-görbét a terhelő ellenállás függvényében a jellemző értékek feltüntetésével. Értelmezze generátoroknál a hatásfok és a teljesítmény, ill. a hasznosítható teljesítmény és a terhelés kapcsolatait.

5. Villamos erőtér

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 A villamos tér fogalma, jellemzői és szemléltetése, Coulomb törvénye	Ismertesse a villamos tér fogalmát és értelmezze jellemzőit (töltés, erőtér, erő, térerősség, feszültség). Értelmezze a villamos töltések egymásra gyakorolt taszító és vonzó hatását. Definiálja Coulomb törvényét.	Fejtse ki részletesen a kisülés, a csúcshatás az elektromos megosztás és az árnyékolás gyakorlati jelentőségét.

	Végezzen számításokat a Coulomb törvény segítségével. Ábrázolással szemléltesse a villamos erőteret. Értelmezze a homogén erőteret.	Ábrázolja Q töltésű fémgömb esetén a villamos térerősséget a távolság függvényében.
5.2 Anyagok viselkedése villamos térben	Mutassa be a villamos térerősség és az anyagok kapcsolatát. Ismertesse a dielektromos állandó fogalmát. Értelmezze a polarizációt, az átütést, az átütési szilárdságot, a dielektromos veszteséget és a piezovillamos jelenséget.	Fejtse ki részletesen a polarizáció, az átütés, a dielektromos veszteség és a piezovillamos jelenség belső okait, gyakorlati jelentőségét.
5.4 Töltés, kisütés, energia	Ismertesse a kondenzátor feltöltési és kisütési folyamatát. Értelmezze az időállandó fogalmát. Értelmezze a kondenzátorok energiáját. Ismertesse a kondenzátorok veszteségeit.	Ábrázolja a kondenzátorok töltési és kisütési görbéit, s tüntesse fel a jellemző értékeket. Elemezze a kondenzátorok gyakorlatban fellépő veszteségeit.

6. Mágneses erőtér

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1 A mágneses erőtér jellemzői és szemléltetése, erőhatások mágneses erőtérben	Ismertesse a mágneses erőtér fogalmát és értelmezze jellemzőit (térerősség, indukció, fluxus, gerjesztés). Szemléltesse ábrázolással a mágneses teret. Értelmezze a mágneses erőtér erőhatásait. Határozza meg a mágneses tér és az áram kölcsönhatásánál fellépő erőhatás összefüggését.	Mutassa be az állandó mágnes mágnesességének anyagszerkezeti okait. Értelmezze a gerjesztési törvényt. Számítsa ki egyszerű mágneses körök alapjellemzőit. Mutassa be a mágneses erő irányának meghatározását.
6.2 Anyagok viselkedése mágneses térben	Mutassa be az anyagok viselkedését mágneses erőtérben (elemi mágnesek, domének). Mutassa be a mágnesezési görbéket, értelmezze a mágneses permeabilitást.	Értelmezze a diamágneses, a paramágneses és a ferromágneses anyagok fogalmát, gyakorlati jellemzőit. Hasonlítsa össze a keménymágneses és a lágymágneses anyagokat.

	Értelmezze a hiszterézist.	Mutassa be a hiszterézis gyakorlati szerepét.
6.3 Elektromágneses indukció	Értelmezze az indukált feszültség nagyságát meghatározó indukciótörvényt. Értelmezze az indukált feszültség irányát meghatározó Lenz törvényt. Ismertesse a mozgási-, a nyugalmi-, az ön- és a kölcsönös indukciót. Ismertesse az önindukciós tényező (induktivitás) fogalmát és mértékegységét. Ismertesse az induktivitás be- és kikapcsolásánál fellépő jelenségeket. Ismertesse az induktivitás energiáját meghatározó tényezőket.	Mutassa be a szkinhatás gyakorlati vonatkozásait. Magyarázza el az örvényáram létrejöttének okait. Mutassa be az örvényáram gyakorlati vonatkozásait.

7. Szinuszos mennyiségek - Váltakozó áramú áramkörök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1 A szinuszos váltakozó mennyiségek jellemzői	Ismertesse és értelmezze a szinuszos váltakozó jel amplitúdóját, frekvenciáját, körfrekvenciáját, periódus idejét, pillanatnyi értékét és fázisszögét. Ismertesse a váltakozó mennyiségek ábrázolási módszereit (vonal diagram, vektor diagram). Értelmezze és számítsa ki a váltakozó jel középértékeit.	Értelmezze a szinuszos váltakozó jel alakténye zőit (csúcstényezőt és formatényezőt) az egyenirányítatlan, az egyutasan és a kétutasan egyenirányított szinuszos jelek esetén. Értelmezze a szinuszos váltakozó jel középértékei közötti kapcsolatokat.
7.2 Egyszerű váltakozó áramú áramkörök	Értelmezze a tisztán ohmos, a tisztán induktív és a tisztán kapacitív fogyasztó jellemzőit. Ismertesse az induktív és a kapacitív reaktancia fogalmát.	Mutassa be az ideális ellenállás, tekercs és kondenzátor viselkedését váltakozó áramkörökben (fázis sietés és késés).
7.3 Összetett váltakozó áramú áramkörök Valóságos tekercsek, kondenzátorok és veszteségeik	Értelmezze a tekercsek és a kondenzátorok veszteségeit. Mutassa be a valóságos ohmos ellenállás és a valóságos reaktanciák jellemzőit. Értelmezze az impedancia és az admittancia	Értelmezze a tekercs és a kondenzátor jóságát. Ábrázolja a soros és a párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök impedanciájának és

	fogalmát és kapcsolatait. Határozza meg vektorábrák segítségével a soros R-L, R-C és R-L-C, ill. a párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök jellemzőire vonatkozó összefüggéseket. Végezzen számításokat soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörökön.	fázisszögének frekvenciafüggését. Szerkessze meg vegyes kapcsolású R-L-C áramkörök vektorábráit.
7.4 Rezgőkörök	Értelmezze a rezgőkörök fogalmát. Rajzolja fel a rezgőkörök rezonanciagörbéit. Definiálja a határfrekvenciákat, a rezonancia frekvenciát és a jósági tényezőt.	Fejtse ki részletesen a rezgőkörök gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit. Végezzen soros és párhuzamos rezgőkörrel kapcsolatos számításokat.
7.5 Váltakozó áramú teljesítmények	Értelmezze a látszólagos, a hatásos és a meddő teljesítmény fogalmát és mértékegységeit. Ismertesse a váltakozó áramú teljesítmények közötti kapcsolatot. Értelmezze a teljesítménytényező fogalmát.	Elemezze a fázisjavítás (fáziskompenzálás) szükségességét és mutassa be jellemző megoldásait.

8. Többfázisú hálózatok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1 A többfázisú rendszer fogalma		Mutassa be a többfázisú rendszer előnyeit az egyfázisúval szemben.
8.2 A háromfázisú rendszer lényege, jellemzői, csillag- és háromszögkapcsolások, teljesítmények, terhelések	Ismertesse a háromfázisú rendszer fogalmát, jellemzőit (fázistekercsek, fázis feszültségek, vonali feszültségek, teljesítmény, láncolás, csillagpont, csillagkapcsolás, deltakapcsolás, szimmetrikus és aszimmetrikus terhelés).	Hasonlítsa össze jellemzői alapján a csillag- és a háromszögkapcsolást. Mutassa be a háromfázisú rendszer gyakorlati alkalmazásait.
8.3 A villamos energia előállítása szállítása és elosztása	Ismertesse a villamos energia szállításának és elosztásának gyakorlatát. Ismertesse a villamos energia előállításának szállításának és elosztásának gyakorlati	Térjen ki a villamos energia szállításánál és elosztásánál fellépő áramütés veszély elhárítására. Mutassa be a hagyományos és alternatív

	lehetőségeit.	energiaforrások alkalmazásának lehetőségét.

9. Villamos gépek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1 Transzformátorok	Csoportosítsa a villamos gépeket. Ismertesse a transzformátor felépítését, működését és fajtáit. Hasonlítsa össze az ideális és a valóságos transzformátorokat. Ismertesse a transzformátorok veszteségeit, szórását és hatásfokát. Értelmezze a transzformátor feszültség-, áram és impedancia-áttételeit. Rajzolja le a transzformátor rajzjelét.	Mutassa be a transzformátor veszteségeinek okait és a csökkentésére szolgáló eljárásokat. Mutassa be a transzformátorok legfontosabb műszaki jellemzőit és azok méréssel történő meghatározásait.
9.2 A villamos forgógépek felosztása és jellemzői	Ismertesse a forgó mágneses mező fogalmát és jellemzőit. Csoportosítsa a villamos forgógépeket és ismertesse jellemzőiket (kommutátor, armatúra, kapocsfeszültség, fordulatszám, nyomaték).	Hasonlítsa össze és rendszerezze a villamos forgógépeket.
9.3 Egy- és háromfázisú generátorok	Ismertesse az egy- és háromfázisú váltakozó áramú generátorok felépítését, működését.	Mutassa be az egy- és háromfázisú generátorok gyakorlati alkalmazásait.
9.4 Egyenáramú generátorok és motorok	Ismertesse az egyenáramú generátorok felépítését, gerjesztési megoldásait és működését. Ismertesse az egyenáramú motorok felépítését, gerjesztési megoldásait és működését.	Mutassa be az egyenáramú generátorok és motorok jelleggörbéit, gyakorlati alkalmazásait.
9.5 Váltakozó áramú motorok	Ismertesse a háromfázisú motorok felépítését és működését.	Mutassa be a váltakozó áramú motorok jelleggörbéit, jellemzőit, gyakorlati alkalmazásait.

10. Passzív elektronikai áramkörök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1 A kétpólusok felosztása és jellemzői	Definiálja az aktív, a passzív, a lineáris és a nemlineáris kétpólusok fogalmát Értelmezze a passzív kétpólusok jellemzőit (impedancia, admittancia, fázisszög, helyettesítő kép). Ismertesse az aktív kétpólusok helyettesítésének lehetőségeit Norton, ill. Thevenin helyettesítő képpel.	Jellemezze a kétpólusok egyes csoportjainak jelleggörbéit.
10.2 A négypólusok felosztása és jellemzői	Definiálja az aktív, a passzív, a lineáris, a nemlineáris, a szimmetrikus és a földszimmetrikus négypólusok fogalmát. Értelmezze a passzív négypólusok jellemzőit impedancia és admittancia (Z, Y) paraméteres egyenleteik alapján. Értelmezze a passzív négypólus csillapítását és a szint fogalmát. Számítsa ki a passzív négypólus csillapítását. Határozza meg számítással a négypólusok átviteleit dB-ben.	Határozza meg számítással egyszerűbb négypólusok impedancia, admittancia és hibrid paraméteres egyenletrendszereit.
10.3 Szűrő áramkörök	Értelmezze az aluláteresztő, a felüláteresztő és a sávszűrők határfrekvenciáit és sávszélességét. Ábrázolja a szűrők frekvenciaátvitelét a nevezetes frekvenciák bejelölésével	Méretezzen egyszerű szűrőáramköröket. Mutassa be a szűrő áramkörök gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.

11. Félvezető áramköri elemek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1 Félvezető diódák	Ismertesse a félvezetők fizika alapjait. Értelmezze a félvezető dióda felépítését és működését. Értelmezze a félvezető dióda jellemzőit. Rajzolja fel a félvezető dióda	Fejtse ki részletesen a félvezetők működésének elektronfizikai és elektrokémiai vonatkozásait. Értelmezze az egyenáramú és a differenciális ellenállást.

	karakterisztikáját és jelképét. Mutassa be a félvezetők hőfokfüggését. Mutassa be félvezető dióda működését egyenirányító kapcsolásokban (egyutas és kétutas egyenirányítás).	Mutassa be a félvezető dióda karakterisztikájának jellegzetes szakaszait. Méretezze a puffer- és a szűrőkondenzátort. Értelmezze a szűrés jóságát. Térjen ki részletesen a hídkapcsolású (Graetz) kétutas egyenirányító felépítésére, működésére és jellemzőire.
11.2 Speciális diódák	Ismertesse a Zener-, a varicap-, az alagút-, a Schottky-, a tűs- és a LED-dióda felépítését, jellemzőit és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit. Rajzolja fel a speciális diódák karakterisztikáját és jelképi jelöléseit.	Elemezze a speciális diódák karakterisztikáinak jellegzetes szakaszait.
11.3 Bipoláris tranzisztorok	Értelmezze a bipoláris tranzisztor felépítését, működését, feszültség-, áramviszonyait és a tranzisztorhatást. Mutassa be a bipoláris tranzisztor jellemzőit és alapkapcsolásait. Ismertesse a bipoláris tranzisztor közös emitteres áramegyenleteit. Rajzolja fel a legfontosabb közös emitteres jelleggörbéket és a h-paraméteres helyettesítő képet. Rajzolja le a tranzisztor jelképeit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert. Értelmezze a bipoláris tranzisztor műszaki katalógusadatait és határértékeit. Mutassa be a tranzisztor hőfokfüggését és gyakorlati hűtési lehetőségeit. Rajzolja fel közös emitteres kapcsolás h-paraméteres helyettesítő képét, és jelleggörbéit.
11.4 Unipoláris tranzisztorok	Értelmezze az unipoláris tranzisztorok felépítését, működését, feszültség- és áramviszonyait. Mutassa be az unipoláris tranzisztorok jellemzőit és alapkapcsolásait. Rajzolja fel a legfontosabb source-u jelleggörbéket Rajzolja le a FET-ek és a MOSFET-ek jelképeit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert. Mutassa be a bipoláris és az unipoláris tranzisztorok felépítése, működése és alkalmazása közötti különbözőségeket, emelje ki a tervezérlés szerepét. Értelmezze az unipoláris tranzisztor műszaki katalógusadatait és határértékeit. Rajzolja fel a legfontosabb közös source-u jelleggörbéket és az y-paraméteres helyettesítő képet.
11.5 Egyéb félvezetők	Ismertesse a négyrétegű dióda, a tirisztor, a diac, a triac, az UJT és a lézerdióda felépítését, működését, és karakterisztikáját.	Értelmezze az egyéb félvezetők műszaki katalógusadatait és határértékeit.

	Mutassa be az egyéb félvezetők gyakorlati alkalmazásait. Rajzolja fel jelképi jelöléseiket.	

12. Tranzisztoros alapáramkörök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
12.1 Munkapont-beállítás	Definiálja a lineáris és a nemlineáris működést, a sztatikus és a dinamikus üzemmódot. Értelmezze a munkapont, a munkaegyenes szerepét, és mutassa be a munkapont beállítására szolgáló kapcsolásokat. Ismertesse a kapcsolások egyes elemeinek szerepét és méretezze a munkapontbeállító alkatrészeket.	Hasonlítsa össze a munkapont stabilitása szempontjából az egyes munkapont beállító kapcsolásokat. Mutassa be a munkapont beállítására szolgáló kapcsolásokat bipoláris és unipoláris tranzisztoroknál.
12.2 Erősítő áramkörök alapjellemzői	Értelmezze a feszültségerősítést, az áramerősítést, a teljesítményerősítést, a bemeneti ellenállást és a kimeneti ellenállást.	Mutassa be a feszültség-, az áram- és a teljesítményerősítés közötti kapcsolatokat.
12.3 Bipoláris tranzisztoros alapkapcsolások	Rajzolja fel a bipoláris tranzisztoros alapkapcsolásokat, és magyarázza el működésüket. Határozza meg a közös emitteres alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzőire vonatkozó összefüggéseket. Számítsa ki az erősítő alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzőit.	Vezesse le a közös emitteres erősítő alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzőit a h-paraméteres helyettesítő kép alapján. Méretezze az erősítő alapkapcsolásokat.
12.4 Unipoláris tranzisztoros alapkapcsolások	Rajzolja fel a közös sorce-u unipoláris tranzisztoros alapkapcsolást. Magyarázza el az áramkör működését. Számítsa ki a közös source-u alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzőit.	Vezesse le a közös source-u alapkapcsolás váltakozó áramú jellemzőit az és y-paraméteres helyettesítő kép alapján. Méretezze az unipoláris tranzisztoros alapkapcsolásokat.
12.5 Többfokozatú erősítők, csatolások	Ismertesse a többfokozatú erősítők csatolási lehetőségeit, s azok alkalmazási korlátait. Definiálja az előerősítő, a főerősítő és a	Rajzolja fel a többfokozatú erősítők helyettesítő képeit. Hasonlítsa össze a közvetlen, az RC és a transzformátoros csatolás gyakorlati

	teljesítményerősítő fogalmát. Értelmezze a többfokozatú erősítők váltakozó áramú jellemzőit.	vonatkozásait. Számítsa ki a többfokozatú erősítők váltakozó áramú jellemzőit.
12.6 Frekvenciafüggés, határfrekvenciák	Mutassa be az erősítők frekvenciafüggésének okait. Definiálja az erősítők alsó és felső határfrekvenciáját, sávszélességét. Rajzolja fel az erősítők tipikus amplitúdó- és fáziskarakterisztikáját a nevezetes pontok feltüntetésével.	Elemezze az erősítők frekvenciafüggésének okait. Mutassa be az alsó határfrekvencia csökkentésének és a felső határfrekvencia növelésének céljait és lehetőségeit.
12.7 Zajok és torzítások	Értelmezze a zajok és a torzítások okait, fajtáit és jellemzőit. Ismertesse a zajok és a torzítások csökkentésének lehetőségeit.	Mutassa be a zajok és a torzítások gyakorlati szerepét. Értelmezze a torzítási tényezőket.
12.8 Visszacsatolások	Ismertesse a visszacsatolás elvét és céljait. Értelmezze a visszacsatolás alapegyenletét, a visszacsatolási tényezőt és a hurokerősítést. Mutassa be tömbvázlatok alapján a negatív- és a pozitív-, a soros- és a párhuzamos-, ill. a feszültség- és az áram-visszacsatolást. Ismertesse az egyes visszacsatolás fajták váltakozó áramú jellemzőkre gyakorolt hatásait. Mutasson példát a visszacsatolás alkalmazására a munkapont stabilizálásában.	Rajzoljon fel egy jellemző visszacsatolású egyszerű erősítőt és helyettesítő képét, s számítsa ki váltakozó áramú jellemzőit. Mutassa be a negatív visszacsatolás az erősítők sávszélességére, zajára és torzítására gyakorolt hatásait. Mutasson be jellemző gyakorlati visszacsatolás megoldásokat. Mutasson be egy jellemző visszacsatolást a közös emitteres erősítőben.

13. Alapáramkörök alkalmazásai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
13.1 Szélessávú erősítők	Értelmezze a szélessávú erősítők működését és jellemzőit (erősítés, sávszélesség, sávjóság). Mutassa be a szélessávú erősítők gyakorlati	Mutassa be a sávszélesség növelésének módszereit, a kis- és nagyfrekvenciás kompenzálást.

	alkalmazási lehetőségeit.	
13.2 Hangolt (szelektív) erősítők	Értelmezze a hangolt erősítők működését és jellemzőit (rezonancia frekvencia, jósági tényező, sávszélesség, feszültségerősítés). Mutassa be a hangolt erősítők gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.	Számítsa ki a hangolt erősítő váltakozó áramú jellemzőit. Mutassa be a hangolt erősítő sávszűrős csatolásának gyakorlati szerepét.
13.3 Nagyjelű erősítők	Értelmezze a kivezérelhetőség, a hatásfok és a nagyjelű erősítés fogalmát. Ismertesse a nagyjelű erősítők fajtáit és munkapont-beállítási lehetőségeiket. Ismerje fel a korszerű teljesítményerősítő kapcsolásokat. Mutassa be a nagyjelű erősítők gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.	Ismertesse az egyes erősítőosztályok hatásfokát meghatározó tényezőket. Mutassa be a teljesítményerősítők túlterhelés elleni védelmi lehetőségeit.
13.4 Oszcillátorok	Ismertesse a szinuszos rezgések előállítására szolgáló módszereket. Értelmezze az oszcillátoroknál alkalmazott pozitív visszacsatolást. Ismertesse a berezgés fázis- és amplitúdó-feltételeit. Csoportosítsa az oszcillátorokat. Ismertesse egy-egy tipikus kis- és nagyfrekvenciás oszcillátor működését.	Mutassa be az oszcillátorok gyakorlati alkalmazási lehetőségeit. Hasonlítsa össze előnyei és hátrányai alapján az LC-, az RC- és a kvarcoszcillátorokat.
13.5 Stabilizátorok	Értelmezze a feszültség- és áramstabilizátor kapcsolások felépítését, működését és jellemzőit. Mutassa be a soros és a párhuzamos stabilizálás elvét. Elemezze az áteresztő tranzisztoros feszültségstabilizátor működését. Ismertesse a stabilizátorok gyakorlati alkalmazási lehetőségeit.	Hasonlítsa össze az áteresztő-tranzisztoros, a visszacsatolt és a kapcsoló üzemű stabilizátorok elvi működését. Méretezzen egyszerű stabilizátor kapcsolásokat. Mutassa be a stabilizátorok túláramvédelmi lehetőségeit.
13.6 A műveleti erősítők alapjai, felépítése, alapkapcsolások	Ismertesse a műveleti erősítők tömbvázlatos felépítését, jelképi jelöléseit, és jellemzőit. Ismertesse a differenciálerősítők, az áramgenerátorok, a fázisösszegzők és a szinteltolók felépítését és működését. Rajzolja fel a műveleti erősítős	Mutassa be a műveleti erősítők műszaki katalógus adatait. Méretezzen műveleti erősítős

	alapkapcsolásokat, értelmezze jellemzőiket (feszültségerősítés, bemeneti ellenállás, kimeneti ellenállás). Ismertesse a műveleti erősítők munkapont-beállítási lehetőségeit. Határozza meg a műveleti erősítős alapkapcsolások méretezésére szolgáló összefüggéseket. Számítsa ki az invertáló és a nem invertáló műveleti erősítős alapkapcsolások váltakozó áramú jellemzőit.	alapkapcsolásokat. Értelmezze a műveleti erősítők egyéb alkalmazási céljait, és mutasson be jellemző alkalmazásokat. Mutassa be a műveleti erősítők ofszet feszültség, ofszet áram és frekvencia kompenzálásait.

14. Impulzustechnikai alapáramkörök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
14.1 Az impulzus fogalma és fajtái, az impulzusformák jellemzői	Értelmezze az impulzus fogalmát és fajtáit. Értelmezze az impulzusok jellemzőit, az amplitúdót, a periódusidőt, az impulzus időt, a felfutási- és visszafutási időt, a felfutási és visszafutási meredekséget, a felfutási és visszafutási sebességet, a tetőesést, a túllövést és a kitöltési tényezőt. Rajzolja fel a legfontosabb impulzus fajtákat.	Értelmezze a négyszögjelekhez is alkalmazható Fourier-elvet.
14.2 Passzív jelformálás: differenciáló, integráló és vágó áramkörök	Mutassa be a passzív jelformáló áramköröket. Magyarázza el a differenciáló-, az integráló- és a vágóáramkör működését. Ismertesse a passzív jelformálók gyakorlati alkalmazási területeit.	Értelmezze diagramok alapján a differenciálást és az integrálást meghatározó időviszonyokat. Mutassa be a szórt kapacitások és a diódák kapcsolási idejének hatásait a vágóáramkör működésére.
14.3 Impulzusok előállítási módjai: a félvezetőelemek kapcsoló üzemmódja, multivibrátorok, aktív jelformálók, Schmitt-trigger áramkör, fűrészjelek előállítása	Értelmezze a félvezető elemek és a műveleti erősítő kapcsoló üzemmódját, a stabil- és a kvázistabil állapotot. Magyarázza el a tranzisztoros vagy műveleti erősítővel felépített bistabil, monostabil és astabil multivibrátor működését és értelmezze jellemzőiket. Ismertesse a Schmitt-trigger és a fűrészjel	Mutassa be az impulzus-előállító áramkörök gyakorlati szerepét. Méretezzen egy műveleti erősítővel felépített astabil multivibrátort.

	előállító áramkörök működését és értelmezze jellemzőiket. Ismertesse az időzítő áramkör működését.	

15. Digitális alapáramkörök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
15.1 Logikai alapfogalmak	Definiálja a digitális és az analóg jelek fogalmát és jellemzőit. Ismertesse a kettes és a tizenhatos számrendszer jellemzőit és az átszámítási algoritmusokat. Mutassa be az információ kódolásának elvét és a leggyakrabban alkalmazott numerikus és alfanumerikus kódokat. Mutassa be a logikai függvények leírási módjait: szövegesen, igazság táblázattal, logikai vázlattal, algebrai alakban. Értelmezze az egy-, a két- és a többváltozós logikai függvényeket. Ismertesse a logikai (Boole) algebra alaptörvényeit és alaptételeit, az algebrai és a grafikus (Veitch-Karnough táblás) egyszerűsítés szabályait. Értelmezze a logikai függvények mintermes és maxtermes szabályos alakjait. Mutassa be egyszerű feladaton keresztül a szabályos alakú logikai függvények grafikus egyszerűsítését.	Ismertesse a hibafeltáró kódokat és a hibajavítás elvét. Hasonlítsa össze a minterm- és a maxterm táblák felépítésének elvét. Mutassa be a szabályos alakok közötti átalakítást és a függvények szabályos alakra hozását. Végezze el logikai feladatok alapján logikai függvények minimalizálását.
15.2 Logikai alapáramkörök	Ismertesse a kombinációs és a szekvenciális hálózatok jellemzőit. Ismertesse az alapfüggvényeket megvalósító TTL és CMOS kapuáramkörök jellemzőit és kimeneti megoldásait. Rajzolja le a logikai kapuk rajzjeleit. Ismertesse a funkcionálisan teljes rendszereket, a NÉV, a NAND és a NOR rendszert.	Magyarázza el egy TTL vagy CMOS technológiával készült NAND kapu működését a belső kapcsolási rajz alapján. Mutassa be a két- és többszintű logikai hálózatok realizálásának módszerét. Realizáljon logikai feladat alapján

	Realizáljon egyszerűsített logikai függvényeket NÉV, NAND és NOR rendszerben. Mutassa be a tároló áramkörök alaptípusait, az R-S, a J-K, a T és a D tárolót. Írja fel az egyes tároló típusok vezérlési táblázatait. Mutassa be egy egyszerű feladaton keresztül a szinkron szekvenciális hálózatok megvalósításának módszerét. Ismertesse a funkcionális áramkörök (multiplexer, demultiplexer, számláló, összeadó, regiszter) működését, jellemzőit. Mutassa be az A/D és D/A átalakítás szükségességét, megvalósításának lehetőségét.	minimalizált logikai függvényeket kétbemenetű logikai kapukkal NÉV, NAND és NOR rendszerben. Magyarázza el a kapuzott mester-szolga és az élvezérelt tárolók működését. Magyarázza el a funkcionális áramkörök (multiplexer, demultiplexer, számláló, összeadó, regiszter) felépítését, működését, ismertesse jellemzőiket, jellemzőit. Értelmezze az A/D és D/A átalakítás fogalmát, szükségességét, magyarázza el a működésüket

16. Információátvitel, modulációs eljárások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
16.1. Információátvitel,	Ismertesse az információ fogalmát. Mutassa be az információ átvitelének lehetséges módjait.	Ismertesse az átviteli közegek jellemző tulajdonságait. Ismertesse az optikai átvitel jellemzőit.
16.2.Modulációs eljárások	Mutassa be az analóg modulációs és demodulációs eljárásokat, azok alkalmazási lehetőségeit. Ismertesse az idő és frekvencia multiplex rendszerek jellemzőit. Ismertesse a leggyakrabban alkalmazott kódmodulációs eljárásokat és jellemzőiket.	Magyarázza el a modulációs eljárások szükségességét. Értelmezze az idő és frekvenciaosztásos átviteli rendszer jellemzőit. Ismertesse az optikai átvitel jellemzőit. Mutasson példát a kódmodulációs eljárások alkalmazására.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, sablonok, vonalzók	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, rajzeszközök, sablonok, vonalzók	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	áramköri rajzok, táblázatok, katalógus lapok csatolhatók a tételsorba építve	NINCS	áramköri rajzok, táblázatok, katalógus lapok csatolhatók a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Középszint</th></tr>
<tr><th colspan="2">Írásbeli vizsga</th><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td><td>15 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="4">Elektronikai alapismeretek tételsor
alapján témakörök bemutatása</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű, rövid feladatok</td><td>Összetett feladatok</td></tr>
<tr><td>40 pont</td><td>60 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó elektrotechnika-elektronika tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárul ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40% arányban az egyszerű, rövid, 60% arányban az összetett feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 10-15 egyszerű, rövid feladatban közel azonos arányban jelennek meg elektrotechnikai és az elektronikai fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések. A feladatok elektronikai részében az elektrotechnikai és analóg, illetve a digitális témakörök aránya kb. 2/3-1/3. A feladatok megoldása legfeljebb egy elektrotechnikai-elektronikai összefüggés (képlet) alkalmazását igényelheti, ennél bonyolultabb példák csak az összetett feladatok között kérhetők számon. A feladattípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Az összetett feladatok megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek. A számolást igénylő feladatoknál az elektrotechnika és az elektronika témakörei közel azonos arányban jelennek meg. Az összetett feladatok száma 4-5.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	30
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	20
Összetett feladatok	Pontos számolás, feladatmegoldás	20
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	30
Összesen		100

Lehetséges feladattípusok

1. Ellenállás meghatározása paramétereiből és ellenállás hőfokfüggés számítások
2. Az Ohm- és a Kirchhoff-törvények alkalmazása egyszerűbb egyenáramú hálózatokban
3. Egyszerűbb ellenállás-hálózatok feszültség- és áramosztásának számítása
4. Méréshatár-kiterjesztés, előtét- és söntellenállás számítások
5. Villamos munka, teljesítmény, hatásfok és terhelhetőség számítások
6. Egyszerű számítások villamos és mágneses erőtérben
7. Szinuszos váltakozó jel középértékeinek kiszámítása, váltakozó mennyiségek ábrázolása
8. Egyszerű soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök jellemzőinek számítása, ábrázolása
9. Passzív négypólusok csillapításának számítása, szűrők frekvencia-átvitelének ábrázolása
10. Erősítő alapkapcsolások munkapont-beállító elemeinek, váltakozó áramú jellemzőinek számítása
11. Műveleti erősítők munkapont-beállító elemeinek és váltakozó áramú jellemzőinek számítása
12. Logikai függvények grafikus egyszerűsítése, egyszerű logikai áramkörök megvalósítása

A feladatokra, részfeladatokra javasolt maximális pontszámok tükrözzék a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az egyszerű, rövid és az összetett feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni. Az egyszerű, rövid feladatoknál 40, az összetett feladatoknál 60 pontos pontszám skálát kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgára minimum 20, maximum 30 tételt kell összeállítani.

A tételek 20%-a az iskola pedagógiai programjában és helyi tantervében szereplő speciális ismereteket is tartalmazhat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel két altételből („A” és „B”) áll. Az „A” altétel elektrotechnikai és alapvető elektronikai alapfogalmakat megfogalmazó, a „B” altétel elektronikai témakörű. Minden altétel egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. Az „A” és a „B” altételt a vizsgázó egymástól függetlenül húzza ki.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények, alapján kell összeállítani. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra. A tételek elkészítésénél alkalmazni lehet a helyi tantervben található speciális követelményeket is.

A szóbeli vizsga alapvetően az elektrotechnika-elektronika alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó villamos jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki ismeretek bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai-elektronikai jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni, a folyamatokat összehasonlítani és a törvényszerűségekkel integrálni.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga ajánlott témakörei:

Villamos alapfogalmak
Egyenáramú hálózatok alaptörvényei
A villamos áram hatásai
Energiaforrások
Villamos és mágneses erőtér
Indukciós jelenségek
Szinuszos mennyiségek - Váltakozó áramú áramkörök
Többfázisú hálózatok
Villamos gépek
Passzív elektronikai áramkörök
Félvezető áramköri elemek
Tranzisztoros alapáramkörök
Alapáramkörök alkalmazásai
Impulzustechnikai alapáramkörök
Digitális alapáramkörök
Információátvitel, modulációs eljárások

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	5	5	10
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	5	5	10
Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása Törvények, szabályok, összefüggések értelmezése	5	5	10
Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége A műszaki nyelv alkalmazása	5	5	10
A jelenségek megmagyarázása, összefüggések alkalmazása	5	5	10
ÖSSZESEN:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Emelt szint</th></tr>
<tr><td colspan="2">Írásbeli vizsga</td><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">240 perc</td><td>20 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="4">Elektronikai alapismeretek tételsor
alapján témakörök bemutatása</td></tr>
<tr><td colspan="2">240 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű, rövid feladatok</td><td>Összetett feladatok</td></tr>
<tr><td>40 pont</td><td>60 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó elektrotechnikai-elektronikai tudásáról az ismeretek, a képességek, az alkalmazás és az integrálás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárul ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40% arányban az egyszerű, rövid, 60% arányban az összetett feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 10-15 egyszerű, rövid feladatban közel azonos arányban jelennek meg elektrotechnikai és az elektronikai fogalmak, törvényszerűségek, jelenségek és összefüggések. A feladatok elektronikai részében az elektrotechnikai és analóg, illetve a digitális témakörök aránya kb. 2/3-1/3. Az egyszerű, rövid feladatok legfeljebb egy elektrotechnikai-elektronikai összefüggés (képlet) alkalmazását igényelhetik. A feladattípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Az összetett feladatok megoldásai alkalmazás és integrálás jellegű követelményekre is építenek. A számolást (méretezést) is igénylő feladatoknál az elektrotechnika és az elektronika témakörei közel azonos arányban jelennek meg. Az összetett feladatok száma 4-5.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	20
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	20
Összetett feladatok	Pontos számolás, feladatmegoldás, precíz méretezés	30
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	30
Összesen		100

Lehetséges feladattípusok

1. Ellenállás meghatározása paramétereiből és ellenállás hőfokfüggés számítások
2. Az Ohm- és a Kirchhoff-törvények alkalmazása egyenáramú hálózatokban
3. Összetett ellenállás-hálózatok méretezése, feszültség- és áramosztás számítása
4. Méréshatár-kiterjesztés, előtét- és söntellenállás számítások
5. Villamos munka, teljesítmény, hatásfok és terhelhetőség számítások
6. A Norton-, a Thevenin- és a szuperpozíció-tétel alkalmazása
7. Egyszerű számítások villamos és mágneses erőtérben
8. Indukciós jelenségekkel kapcsolatos egyszerű számítások
9. Szinuszos váltakozó jel középértékeinek kiszámítása
10. Soros és párhuzamos R-L, R-C és R-L-C áramkörök jellemzőinek számítása, ábrázolása
11. Négypólusok paramétereinek meghatározása számítással
12. Egyszerű szűrőáramkörök méretezése
13. Bipoláris és unipoláris tranzisztoros alapkapcsolások paramétereinek kiszámítása
14. Többfokozatú erősítők paramétereinek számítása
15. Hangolt erősítők méretezése, frekvencia-átvitel ábrázolása
16. Elemi stabilizátor méretezése
17. Műveleti erősítők méretezése
18. Logikai függvények szabályos alakra hozása, átalakítása, minimalizálása
19. Logikai függvények megvalósítása két- és többszintű hálózattal, NEM-ÉS-VAGY, ÉS-NEM, valamint VAGY-NEM rendszerben.
20. Funkcionális áramköröket tartalmazó áramkörök működésének vizsgálata

A feladatokra, részfeladatokra javasolt maximális pontszámok tükrözzék a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát.

A felsorolt lehetséges feladattípusokból összetett feladatok is összeállíthatók.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A teszt jellegű kérdéssor és a feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni. Az egyszerű, rövid feladatokra összesen 40, az összetett feladatokra összesen 60 pontot lehet adni.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgára minimum 20, maximum 30 tételt kell összeállítani.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel két altételből („A” és „B”) áll. Az „A” altétel elektrotechnikai és alapvető elektronikai alapfogalmakat megfogalmazó, a „B” altétel elektronikai témakörű. Minden altétel egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. Az „A” és a „B” altételt a vizsgázó egymástól függetlenül húzza ki.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga alapvetően az elektrotechnika-elektronika alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó villamos jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával elektrotechnikai-elektronikai jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni, a folyamatokat összehasonlítani és a törvényszerűségekkel integrálni.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga témakörei (megegyeznek a középszint témaköreivel):

Villamos alapfogalmak
Egyenáramú hálózatok alaptörvényei
A villamos áram hatásai
Energiaforrások
Villamos és mágneses erőtér
Indukciós jelenségek
Szinuszos mennyiségek - Váltakozó áramú áramkörök
Többfázisú hálózatok
Villamos gépek
Passzív elektronikai áramkörök
Félvezető áramköri elemek
Tranzisztoros alapáramkörök
Alapáramkörök alkalmazásai
Impulzustechnikai alapáramkörök
Digitális alapáramkörök
Információátvitel, modulációs eljárások

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	5	5	10
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	5	5	10
Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása Törvények, szabályok, összefüggések értelmezése	5	5	10
Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége A műszaki nyelv alkalmazása	5	5	10
A jelenségek megmagyarázása, összefüggések alkalmazása	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	**25**	25	50

INFORMATIKAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Hardver alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Fogalmak helyes használata	- Ismerje és szakszerűen értelmezze a fontosabb hardver elemeknek az informatikai rendszerben betöltött szerepét. - Alkalmazza az informatikai szakkifejezéseket. - Értse a fontosabb hardver fogalmakat, és meghatározás alapján ismerje fel őket.	- Értse a hardver folyamatokat. - Elemezze a hardver folyamatok jellemzőit, legyen képes az általánosításra, a jellemző összefüggések felismerésére.
1.2. Eszközök ismerete	- Ismerje a tipikus hardver elemeket, eszközöket és tulajdonságaikat. - Értse egy minimális számítógépes konfiguráció hardver elemeinek a kiválasztási szempontjait. - Integrálja ismereteit a rendelkezésre álló	- Ismerje a buszrendszerek jellemzőit - Elemezze a nagykapacitású tárolóeszközök működését

	eszközök közül a megfelelő kiválasztásához. - Ismerje az archiváló eszközöket és adathordozókat. - Ismerje a multimédiás eszközöket	

2. Szoftver alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Fogalmak helyes használata	- Értse a fontosabb szoftver elemeknek az informatikai rendszerben betöltött szerepét. - Alkalmazza az informatikai szakkifejezéseket. - Értse a fontosabb szoftver fogalmakat, és meghatározás alapján ismerje fel őket. - Értse a fontosabb BIOS beállításokat.	- Értse a szoftver folyamatokat. - Elemezze a szoftver folyamatok jellemzőit, legyen képes az általánosításra, a jellemző összefüggések felismerésére.
2.2. Programok telepítése	- Ismerje a partíciók létrehozását és formázását. - Ismerje a tanult operációs rendszer telepítésének feltételeit. - Alkalmazza az operációs rendszer működését kiegészítő segédprogramok telepítését. (Víruskezelő, tömörítő stb.) - Értse egy operációs rendszer szolgáltatásainak kiegészítő telepítését. - Alkalmazza a könyvtárrendszer sajátosságait a programok telepítésénél. - Alkalmazza egy felhasználói program telepítését.	- Elemezze, hasonlítsa össze egy adott operációs rendszernél az alkalmazható fájlrendszereket.
2.3. Operációs rendszer használata	- Alkalmazza a használt operációs rendszerben az alapvető katalóguskezelési műveleteket. (Könyvtárszerkezet kialakítása, másolás, átnevezés, törlés, tulajdonságok módosítása) - Értse az adott operációs rendszer betöltési folyamatát. - Ismerje az adott operációs rendszer memóriakezelésének alapjait. (Működési	- Alkalmazza az egy gépen két operációs rendszer közül bármelyik elindítását és működtetését. - Értse két operációs rendszer megléte esetén ugyanazon adatok elérési módját. - Ismerje a rendszerleíró adatbázis(ok) jelentőségét. - Alkalmazza az operációs rendszer felhasználói felületének beállítási funkcióit.

	feltételek) - Alkalmazza az adott operációs rendszer alapvető rendszer-információinak lekérdezését. (Jogosultságainak figyelembe vétele mellett) - Alkalmazza a használt operációs rendszer működési jellemzőinek lekérdezését, illetve beállítását. (Jogosultságainak figyelembe vétele mellett.) - Ismerje a szabályos és a szabálytalan kilépés következményeit. - Ismerje fel a meghibásodott operációs rendszert.	- Ismerjen fel egy meghibásodott operációs rendszert - Ismerje a hiba elhárításának módjait.
2.4. Állományok kezelése	- Alkalmazza az állománykezelő parancsokat (létrehozás, másolás, törlés, átnevezés, nyomtatás, helyreállítás, megnyitás). - Alkalmazza az állomány attribútumokat (lekérdezés, illetve megváltoztatás). - Alkalmazza az állománykeresést.	
2.5. Segédprogramok használata	- Ismerje a tömörítő programok általános jellemzőit. - Alkalmazzon tömörítő programot (tömörítés, archiválás, kicsomagolás, adatvédelem). - Értse egy víruskereső program működésmódjának beállítását. - Alkalmazzon víruskereső programot egy meghatározott helyen. (Kötet, könyvtár, vagy fájl ellenőrzés) - Alkalmazza a lemez-karbantartási feladatokat (töredezettség-mentesítés, lemez törlése, új lemez használatba vétele). Ismerje az alapértelmezés szerinti nyomtató váltását. Ismerje a multimédiás eszközök kiszolgálására alkalmas szoftverek használatát	- Értse a háttértárak karbantartásának szükségességét. - Ismerje az archiválást és a visszaállítást - Alkalmazza külső adattároló eszközre a biztonsági mentést. - Alkalmazza az indítólemez készítést a rendszer indításához.

3. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Szövegszerkesztő használata	- Alkalmazza típusdokumentumok elkészítésére (levél, tanulmány, meghívó, önéletrajz, kérelem stb.) - Alkalmazza a karakter, bekezdés és szakasz-formázásokat. - Értse a különböző típusú formázások közötti különbségeket. - Alkalmazza a dokumentumban a táblázatok készítését, formázását. - Értse a csatolás és a beillesztés közötti különbségeket. Legyen képes objektumok csatolására, illetve beillesztésére. - Alkalmazzon stílusokat és sablonfájlt. - Alkalmazzon hasábokat. - Alkalmazza a nyelvi ellenőrzést (helyesírás, elválasztás). - Alkalmazza a dokumentum beállításokat (laptájolás, papírméret, margó stb.). - Értse az Interneten leggyakrabban előforduló állományformátumokat. - Értse a HTML leíró nyelv alapelemeit.	- Alkalmazza a HTML leíró nyelv alapelemeit. - Ismerje a saját stílus létrehozásának módját - Alkalmazza a körlevél-adatbázisból történő boríték és címke nyomtatást - Értse az űrlapkészítés módját - Értse a különböző forrásból származó objektumok csatolásának és illesztésének módját
3.2. Grafikai kiegészítő ismeretek	- Értse az elemi ábrák rajzolási, javítási funkcióit. - Értse a grafikus elemek használatát (kép, grafika, alakzatok, szövegdoboz). - Értse egy adott kép, fénykép stb. digitalizálását és annak a kívánt formátumban történő elmentését. - Értse egy adott formátumú képfájl valamilyen képfeldolgozó programmal történő módosítását (levágás a képből; fényerő-, kontraszt megváltoztatása; képbe szöveg beírása). - Alkalmazza képek szövegkörnyezetben történő elhelyezését. - Alkalmazza a képletszerkesztést.	
3.3 Weblapok kezelése	- Ismerje a HTML leíró nyelv alapelemeit	- Alkalmazzon egy grafikus

	- Értse egy grafikus Webszerkesztő használatát egy egyszerű Weblap-szerkesztési feladat elvégzéséhez.	Webszerkesztőt egy egyszerű Weblap szerkesztési feladat elvégzéséhez. - Alkalmazza a szövegszerkesztőt a HTML leíró nyelv használatával egy egyszerű Weblap készítéséhez.

4. Táblázatkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Táblázatkezelő használata	- Alkalmazzon rutinszerűen egy táblázatkezelő programot (táblázatot tartalmazó állomány előírt helyről történő beolvasása - szükség esetén konvertálása -, a kész anyag elmentése). - Értse a munkakörnyezet megfelelő beállításait. - Értse a cellahivatkozásokat (abszolút, relatív és vegyes). - Alkalmazza a szövegformázásokat (szövegforgatás, igazítás stb.). - Ismerjen néhányat a haladó függvények közül (adatbázis, statisztikai, pénzügyi szövegkezelő). - Értse a függvények egymásba ágyazását. - Ismerje a célérték keresést. - Ismerje a kimutatás készítést. - Ismerje a szűrők használatát (autoszűrő, irányított szűrő). - Értse az összegfokozatos lista készítését. (Részösszeg képzés, csoportképzés.) - Értse a cellavédelem használatát. (Sorok, oszlopok elrejtése, munkalapok, képletek védelme.) - Értse a diagramkészítést. (A kiválasztott adatokhoz megfelelő grafikon választásával.) - Ismerje összetett, nagy táblázatok	- Alkalmazza az összetett, nagy táblázatok elkészítési módját (több munkalap használata). - Értse az alapvető statisztikai függvényeket és a hozzájuk kapcsolódó fogalmakat (középérték, szórás, gyakoriság). - Értse a statisztikai kimutatások elkészítését. - Alkalmazzon diagramokat. (Haladó használat: adatsorok kezelése, perspektíva váltás.) - Értse a táblázatkezelő rendszer adatbázis kezelő funkcióit. (Rendezés, keresés, kigyűjtés.)

	elkészítési módját (több munkalap használata).	

5. Prezentáció és multimédia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Prezentációkészítő program kezelése	- Alkalmazzon rutinszerűen egy prezentációkészítő programot diasorozat készítésére - Értse a prezentációkészítés alapfogalmait - Ismerje a sablon, a tervezősablon, a színséma, az egyéni háttér fogalmát és alkalmazását. - Alkalmazza a diamozgatást, a szövegek-kel, a képekkel és más objektumokkal való műveleteket. - Értse az animációk és különböző effektusok létrehozásának módját - Értse a hiperhivatkozások kezelésének módját - Alkalmazza a feladathoz illeszkedő vetítési és nyomtatási formát - Alkalmazza a szokványos hang- és képformátumokat, a közöttük lévő konvertálási lehetőségeket.	- Alkalmazza az akciógombokat. - Ismerje az akciógombokkal vezérelt bemutatót készítésének módját. - Ismerje az időzítés jelentőségét, alkalmazásának szerepét.
5.2. Multimédia	- Alkalmazzon egy egyszerű hangrögzítő és rajzkészítő szoftvert - Értse a szokványos hang- és képformátumok használatát, a közöttük lévő konvertálási lehetőségeket.	- Alkalmazzon konvertálásokat az egyes formátumok között. - Értse az egy adott feladathoz megfelelő hang és képformátum kiválasztásának módját.

6. Informatikai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Számábrázolás, számrendszerek	Értse a bináris, hexadecimális, oktális és BCD számábrázolást	- Ismerje a számítógépes számábrázolásból eredő hibákat

	- Alkalmazza segédeszköz használata nélkül a 8 bites bináris számok oda-vissza alakítását bináris, decimális, hexadecimális számok esetében. - Értse az aritmetikai és logikai műveletek végrehajtását kettes számrendszerben	- Alkalmazza egy megadott számra a fixpontos, vagy lebegőpontos ábrázolást.
6.2. Kódolás	- Értse a kód és a kódolás fogalmát. - Ismerje a leggyakoribb numerikus és alfanumerikus kódokat.	- Ismerjen legalább két hibafelderítő kódot. - Értse a titkosítás alapjait

7. Hálózati ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Hálózati alapok	- Ismerje a helyi és a távoli hálózatok *Netikett*-jét - Ismerje a hálózati bejelentkezést és kijelentkezést. - Ismerje az ügyfél-kiszolgáló és az egyenrangú hálózati architektúrák fontosabb jellemzőit. - Ismerje a megfelelő felhasználói jelszó kiválasztásának ismérveit (hosszúság, „megjegyezhetőség” stb.).	- Ismerje a kliens oldali operációs rendszer kialakítását.
7.2. Bejelentkezési környezet kialakítása	(A módosítás végrehajtása, bemutatása: csak a kizárólag oktatási célra szolgáló hálózaton történhet!) - Alkalmazza a jelszómódosítást. - Ismerje a felhasználói profilt. - Ismerje saját felhasználói profilját. - Ismerje saját felhasználói profiljának módosítási lehetőségeit. - Ismerje fel a rendellenes hálózati bejelentkezést.	(A módosítás végrehajtása, bemutatása csak a kizárólag oktatási célra szolgáló hálózaton történhet!) - Értse saját felhasználói profiljának a megváltoztatási lehetőségeit. - Ismerje a felhasználók létrehozását, a nekik megfelelő jogadást.
7.3. Hálózati operációs rendszer használata	- Ismerje a biztonsági hierarchiát (azonosító, jelszó, jogosultságok). - Ismerje a felhasználói csoportokat. - Ismerje saját hálózati környezetében a	- Ismerje az adott hálózati környezet fontosabb segédprogramjait. - Értse a megfelelő hálózati segédprogramok szolgáltatásait.

	felhasználói adatbázis jellemzőit. - Alkalmazza a hálózati nyomtatást. - Ismerje az adott hálózati környezet alapvető segédprogramjait és azok szolgáltatásait. - Alkalmazza egy fájl vagy mappa tulajdonságainak a lekérdezését, illetve megváltoztatását. - Értse a kijelentkezés szükségességét és módjait.	- Alkalmazza a hálózati és az egyedi gépek adatállományainak, mappáinak az attribútumait. - Ismerje a külső perifériák csatlakoztatását. - Ismerje a külső perifériák installálását. - Ismerje a külső perifériák szabályos eltávolítását.
7.4. Kommunikáció a hálózaton	Ismerje az Internet felépítését, szolgáltatásait, használatát - Ismerje a levelezés szabályait. (Etikett) - Alkalmazza a hálózati levelezést. - Értse a levelezőprogram saját igényei szerinti beállítását. - Alkalmazza a levelezési címlistát. - Alkalmazza a fájlcsatolást. - Alkalmazza a javító csomagok, szoftver kiegészítések letöltését. - Ismerjen levelezési listákat. Ismerje a böngészőprogramokat, a keresőgépeket és azok használatát. - Ismerje a kereső szoftverek legfontosabb tulajdonságait (heurisztikus és tematikus keresőprogramok). - Alkalmazza keresésnél a logikai operátorokat. - Értse a keresés eredményének az értékelését a forrás alapján (megbízható, nem megbízható). - Ismerje a Web oldalak mentését, nyomtatását. - Ismerje a portál fogalmát. - Ismerjen magyar portálokat fontosabb információk eléréséhez. - Ismerje az információk megjelentetésének újabb generációs eszközeit. (Keret, Java applet, VRML, Flash stb.) - Ismerje az Interneten történő adatátvitel	- Ismerje a kommunikációban közreműködő alhálózatokat és hostokat. - Értse a kliens oldali operációs rendszer komponenseinek a frissítését, a javító csomagok installálását. - Alkalmazzon összetett keresést. - Értse a file-ok le-, ill. feltöltését. - Értse az FTP használatát.

	lehetőségeit, és a kommunikációs csatornákat (FTP, Chat stb.)	

8. Programozási alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Programozási alapismeretek	- Ismerje a programozási lépéseket. - Ismerjen egy programfejlesztő környezetet. - Ismerje a programozási környezet alapvető beállításait. - Értse egy egyszerű feladat algoritmusának az elkészítését és leírását valamilyen algoritmus leíró eszköz használatával. - Alkalmazza az algoritmus szerinti program készítését. (*A további követelmények erre a programra vonatkoznak!)* - Értse egy félkész program folytatását, illetve javítását. - Értse a hibakeresést és a hibajavítást. - Alkalmazza az eredménynek képernyőn, vagy nyomtatón történő megjelenítését.	
8.2. Algoritmusok	- Értse az algoritmus-leíró eszközök használatát. - Alkalmazza az algoritmus-leíró eszközöket egyszerű feladatok elkészítéséhez és leírásához. - Ismerje a rekurzió fogalmát.	- Értse a szövegesen megfogalmazott feladat megoldásának megjelenítését egy algoritmus-leíró eszköz segítségével
8.3. A programkészítés környezete	- Ismerje a használt fejlesztői környezetet és követelményeit.	
8.4. Programnyelv ismerete	*Értékadás, változók, konstansok* - Alkalmazza az elemi adattípusokat (egész- és valós számok, logikai, karakteres, és mutató típusok). - Értse az összetett adatszerkezetek közül a tömböt.	- Értse az összetett adatszerkezeteket. (Halmaz, tömb, rekord, fájl.) - Ismerje a verem, a sor és a lista struktúrákat.

	- Ismerje a szövegek (string, karakterlánc) kezelését. - Alkalmazza a megfelelő adattípust. *Vezérlési szerkezetek (Szekvenciák, elágazások, ciklusok):* - Alkalmazzon szekvenciákat. - Alkalmazzon elágazásokat. - Alkalmazzon különböző ciklusokat. (Tesztelés helye, feltételes elágazás tervezése.) *Függvények, eljárások* - Alkalmazza a programkönyvtár fontosabb eljárásait. (Alkalmazási feltételek, paraméter átadás.) - Értse a függvények hívását. *Adatállományok:* - Ismerje a típusos állományokat (létrehozás, írás, olvasás, módosítás). - Alkalmazzon szöveges állományokat. (Írás, olvasás, hozzáfűzés szabványos eszközökkel.)	- Értse a rekurzív algoritmusokat. - Alkalmazzon saját függvényeket és eljárásokat. - Értse a szöveges állományok kezelését. - Értse a programmodulok beépítési lehetőségét
8.5. Programozási tételek	- Ismerje a programozási tételek tartalmát, alkalmazási körét. - Értse egyszerű feladatok programjainak az elkészítésénél az összegzés, eldöntés, szekvenciális keresések, szélsőérték kiválasztás, megszámlálás, belső rendezések, egyesítés, szétválogatás, kiválogatás, összefuttatás tételeinek alkalmazását. - Tudja alkalmazni a programozási alaptételeket feladatok megoldásához.	
8.6. Az objektum-orientált programozás alapjai	- Ismerje az objektum-létrehozást valamilyen vizuális nyelven. - Ismerjen egy vizuális fejlesztő eszközt egy elemi program létrehozására.	- Tudjon form- és kontrolltulajdonságokat meghatározni. - Legyen képes formot létrehozni és azon eszközöket elhelyezni. - Értse az eseményfigyelést és -kezelést. - Ismerje az objektumokhoz rendelt metóduskészletből való kiválasztást. - Ismerje a különböző metódusok és események hatását.

9. Adatbázis-kezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Az adatbázis kezelés alapfogalmai	- Értse a relációs adatbázis fogalmát. - Ismerjen egy adatbázis modell leírást. - Ismerje az adathalmazból adatbázis készítést. - Ismerje a kulcsmező kiválasztását.	- Értse az adathalmazból adatbázis készítést.
9.2. Adatbázis-kezelő használata	- Ismerje a fontosabb mező típusokat (szám, szöveg, dátum, logikai, pénznem), valamint azok jellemzőit. (alkalmazás, hossz, műveletvégzési lehetőségek). - Ismerje az adatbázis kezelő által használt állományokat. - Értse a létező adatbázis megnyitását. - Értse adatbázis adattáblájának a létrehozását adott mezőkkel, adott tulajdonságokkal, elsődleges kulccsal. - Alkalmazza a rekordokat törlését, vagy új adatokkal történő felülírását. - Értse a mezők módosítását. - Értse egy előírt kapcsolatokkal rendelkező adatbázis létrehozását (mezők helyes kiválasztása, kulcsmező meghatározása, tábla feltöltése, elmentése). - Értse az adatbázis logikai rendezését.	
9.3. Alapvető adatbázis kezelési műveletek	- Alkalmazza egy létező adatbázisból (egy vagy több adattáblából) az adott feltételeknek megfelelő rekordok megjelenítését. - Alkalmazza az adatok az űrlap segítségével történő adatbevitelét. - Alkalmazza adattábla alapján egy egyszerű jelentés készítését, a jelentésben az adatok csoportosítását. - Alkalmazza meghatározott jelentésformák kialakítását és nyomtatását. - Alkalmazza a különböző szempontok	- Értse egy egyszerű relációs adatmodell létrehozásának módját - Alkalmazza az adatbázis adattábláiból számított információk megjelenítését. - Ismerje a paraméteres lekérdezést.

	szerinti keresést és irányított lekérdezést. - Alkalmazza a szűrővel kombinált táblázatos böngészőket és a segédprogramok lekérdező utasításait.	
9.4. Adatbázis elmélet		- Ismerje az adatbázis megalkotására használatos normál formákat (1NF, 2NF, 3NF) - Ismerje a táblák közötti kapcsolatokat (1:1, 1:N, N:M)
9.5. Az SQL nyelv használata	- Ismerje az SQL nyelv elemeit. - Legyen képes adatbázis létrehozására, átszerkesztésére SQL utasításmondat segítségével. - Ismerje az adatbázis rekordok azonos adatokkal, sorozatokkal, dátumértékekkel történő feltöltését SQL mondatok megadásával. - Ismerje az SQL lekérdezéseket (záradékok és operátorok alkalmazásával).	- Értse az adatbázis lekérdezési feladatok programozását - Alkalmazza az adatdefiniciós- adatkezelő utasításokat - Értse a csoportosított keresés, szűrést. - Ismerje a nagy adatbázisok kezelésének problémáit (sok adat, sok felhasználó).
9.6. A térinformatika alapfogalmai	- Ismerje a térinformatika alapjait - Ismerje az adatbázisok és a térképek összekötési lehetőségeit - Ismerje az útvonalkeresők és térképi keresők használatát	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Hardver alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A számítógépek felépítése	- Ismerje a Neumann-elvű számítógépek elvi felépítését és a tárolt program elvét. - Ismerje, hogy más elven működő számítógépek is vannak. (Pl. analóg.)	
1.2. Funkcionális egységek	- Ismerje az alapvető hardver elemek feladatait és legfontosabb tulajdonságait. - [Ház, tápegység, alaplap (processzor,	- Értse és indokolja egy számítógépes konfiguráció összeállításához szükséges hardver elemek, eszközök kiválasztásának

	memória, buszrendszer, integrált szolgáltatások), háttértárak, optikai meghajtók, videó vezérlő (videokártya), audió vezérlő (hangkártya), hálózati csatoló (NIC), modem, monitor, nyomtatók, digitalizáló eszközök] - Ismerje és tudja felsorolni egy minimális számítógépes konfiguráció összeállításához szükséges eszközöket, szerszámokat, szabályokat. - Ismerje a nagykapacitású tárolóeszközöket. - Ismerje a nagykapacitású tárolóeszközök előnyös és hátrányos tulajdonságait.	szempontjait. - Értse a nagykapacitású tárolóeszközök működése között levő elvi különbségeket.

2. Szoftver alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A rendszer előkészítése	- Ismerje a partíciók jelentőségét, fajtáit és kialakításuk módját - Ismerje a tanult operációs rendszer fájlrendszerének legfontosabb jellemzőit. Ismerje az informatikai tevékenység dokumentálását	- Elemezze, hasonlítsa össze egy adott operációs rendszernél az alkalmazható fájlrendszereket. - Ismerje a partíciómenedzser program feladatait
2.2. Programok telepítése	- Ismerje a szoftver fogalmát és fajtáit. - Ismerje a szerzői jog fogalmát. - Ismerje az adatvédelmi törvények előírásait. - Értse a szoftverek felhasználói jogosultság szerinti csoportosítását és jellemzését (freeware, shareware, kereskedelmi). - Ismerje a korszerű telepítő programok jellemzőit. - Értse egy szoftver telepítésének menetét (előkészítés, végrehajtás, utómunkálatok).	- Értse egy gépen több operációs rendszer használatának feltételeit. - Értse és ismerje egy operációs rendszer telepítésének a feltételeit. - Ismerje egy gépen két operációs rendszer telepítésének feltételeit.
2.3. Operációs rendszer használata	- Alkalmazza a használt operációs rendszerben az alapvető katalóguskezelési műveleteket. (Könyvtárszerkezet kialakítás,	- Értse, hogy két operációs rendszer megléte esetén hogyan lehet bármelyik operációs rendszerből ugyanazokat az

	másolás, átnevezés, törlés, tulajdonságok módosítása.) - Ismerje az adott operációs rendszer memóriakezelésének alapjait. (Működési feltételek.) - Értse az adott operációs rendszer betöltési folyamatát. - Ismerje az operációs rendszer felhasználói felületét. - Alkalmazza a munkafelület módosítási lehetőségeit (dátum, idő, hangerő, elhelyezés stb.). - Alkalmazza az operációs rendszer területi beállításait (pénznem, számforma, dátumforma stb.). - Alkalmazza a grafikus felület testre-szabását (képernyővédő, felbontás, megjelenítési stílus stb.). - Ismerje az elvégzendő műveleteket, amelyek a tanult operációs rendszer meghibásodásakor a hiba elhárításához szükségesek.	adatokat elérni.
2.4. Állományok kezelése	- Alkalmazza a katalógusok és az állományok jellemzőit (attribútumok). - Alkalmazza az állománykezelő parancsokat. - Alkalmazza az állományok különböző ismérvek szerinti keresésének lehetőségeit.	
2.5. Segédprogramok használata	- Értse a tömörítés lényegét. - Értse a veszteséges és a veszteség nélküli tömörítések sajátosságait. - Ismerje a veszteséges és a veszteség nélküli tömörítések alkalmazási területeit. - Értse az archiválás és adatvédelem szükségességét és megoldási módjait. - Értse az archiválás és a frissítő archiválás közötti különbségeket. - Elemezze a lemez karbantartások szükségességét és megoldási módjait. - Értse a lemezkarbantartás rendszerességét	- Elemezzen egy veszteséges tömörítéses alkalmazást. - Értékelje a veszteséges és a veszteség nélküli tömörítések előnyös és hátrányos tulajdonságait, valamint azok alkalmazási feltételeit.

	és szükségességét. - Értse a vírusok leggyakoribb támadási módjait. - Alkalmazza a vírusok elleni védekezések lehetőségeit.	

3. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Szövegszerkesztő használata	- Alkalmazzon egy szövegszerkesztőt. - Alkalmazza a karakter, bekezdés és oldalformázásokat, valamint a tabulátor beállításokat. - Alkalmazza a szövegbe különböző objektumok csatolását, vagy beillesztését. - Alkalmazza az élőfejet, élőlábat, és a tartalomjegyzék generálást. - Alkalmazza a helyesírás ellenőrzőt, automatikus elválasztást. - Alkalmazza az oldal, szakasz és hasáb szövegelemek különböző tulajdonságainak beállítását. - Alkalmazza a körlevél szolgáltatást különböző forrásból származó adatok és törzsdokumentumok felhasználásával.	- Alkalmazzon saját stílusokat. - Alkalmazza a körlevél adatbázisát különböző méretű borítékok és szabványos címkék nyomtatásához. - Alkalmazza az űrlap készítés szolgáltatásait.
3.2. Grafikai kiegészítő ismeretek	- Értse a vektoros és a pixeles grafikák jellemzőit. - Alkalmazza a grafikák szövegbe illesztését. - Ismerjen alapvető kép-manipulációs eljárásokat. (Forgatás, nagyítás, kicsinyítés, kivágás, fényerő, kontraszt módosítás.)	- Ismerje egy képszerkesztő program fontosabb szolgáltatásait
3.3. Weblapokkal kapcsolatos ismeretek	- Ismerje a HTML nyelv alapelemeit - Értse egy grafikus Webszerkesztő használatát egy egyszerű Weblap-szerkesztési feladat elvégzéséhez.	- Ismerjen egy grafikus Webszerkesztőt Weblapok előállításához, szerkesztéséhez

4. Táblázatkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Táblázatkezelő program kezelése	- Ismerje a különböző adattípusokat; az adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cellahivatkozások különböző lehetőségeit. - Alkalmazza egyszerű gyakorlati feladatok kapcsán a konstansokat, hivatkozásokat, függvényeket. - Ismerje a célérték keresést. - Ismerje a kimutatás készítést. - Ismerje a szűrők használatát (autoszűrő, irányított szűrő). - Alkalmazza az elkészült táblázatokon a formázási előírásokat. - Alkalmazza az oldalbeállításhoz kapcsolódó formázásokat (tájolás, margó). - Értse összetett diagramok készítését és nyomtatását.	- Értse a bonyolultabb (egymásba ágyazott, több paraméteres, különböző kategóriájú) függvények használatát.

5. Prezentáció és multimédia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Prezentációkezelő program	- Ismerje egy adott témát bemutató diasorozat elkészítésének módját. - Ismerje a prezentáció készítés alapfogalmait (a kevesebb több, a kontraszt, a struktúra, és az egységesség szabály - Ismerje a sablon, a tervezősablon, a színséma, az egyéni háttér fogalmát és alkalmazását. - Ismerje a diamozgatást, a szövegekkel, a képekkel, és más objektumokkal való műveleteket. - Ismerje az animációk, és különböző effektusok létrehozását.	- Ismerje az akciógombokat. - Értse az eseményvezérelt bemutató elkészítésének szempontjait - Ismerje az időzítés jelentőségét, alkalmazásának szerepét.

	- Ismerje a hiperhivatkozások kezelését - Ismerje a helyes vetítési formát (pl. időzítés), valamint a nyomtatást.	
5.2. Multimédia	- Ismerje a Multimédia fogalmát, összetevőit - Ismerje a Multimédiás alkalmazások használatához szükséges szoftvereket - Értse egy multimédiás anyag összeállításának főbb irányelveit	- Ismerje a Multimédiás alkalmazásokban előforduló kép, hang formátumokat, ezek jellemzőit - Ismerje a megfelelő file formátumok előállításának lehetőségeit

6. Informatikai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Számábrázolás, számrendszerek	- Ismerje a bináris, decimális és hexadecimális számrendszereket. - Ismerje az aritmetikai és logikai műveletek végrehajtását kettes számrendszerben.	- Értse a számítógépes számábrázolásból adódó hibákat. - Ismerje a fix- és lebegőpontos ábrázolás sajátosságait.
6.2. Kódolás	- Ismerje a kód, kódolás fogalmát. - Ismerje a binárisan kódolt decimális számábrázolást. - Ismerjen különböző kódolási módszereket. - Ismerje a hibafelismerő és a hibajavító kódolást.	- Ismerjen legalább kétféle hibafelismerő. - Ismerje a tikosítás alapjait.

7. Hálózati ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Hálózati alapok	- Ismerje a lokális hálózatok építőelemeit, és legfontosabb tulajdonságaikat (szerver, munkaállomás, NIC, repeater, HUB, switch). - Ismerje a leggyakrabban használt fizikai közegeket, tulajdonságaikat (koaxiális, UTP, optikai kábelek). (A rendelkezésre álló eszközök közül	- Értse (az adott hálózati környezetben) a kliens oldali operációs rendszer beállítását, konfigurálását. - Értse a kliens oldali operációs rendszer komponenseinek a frissítését, a javító csomagok installálását. - Értse az egyenrangú hálózat kialakítását. - Ismerje a modemes kapcsolat

	történő kiválasztással.) - Ismerje a topológia, a protokoll, a hálózati struktúra és architektúra, a sávszélesség fogalmát. - Ismerje a helyi hálózatok topológiájának legfontosabb megvalósítási módjait (csillag, gyűrű, sín). - Ismerje a legfontosabb LAN hálózati szabványok konkrét megvalósításait. - Ismerjen fel egy IP címzést. - Ismerje a jelismétlő, a HUB és a kapcsoló eszközök funkcióját. - Ismerje a modemes kapcsolat megvalósítását. - Ismerje a tanult hálózati környezetben a kliens oldali operációs rendszer beállítását, konfigurálását. - Ismerje a kliens oldali operációs rendszer komponenseinek a frissítését, a javító csomagok installálását. - Ismerje az OSI és a TCP/IP modellek alap összefüggéseit (rétegek és feladatok - részletezés nélkül.)	megvalósítását. - Értse a különböző hálózati topológiákat. - Ismerje az ISO/OSI és a TCP/IP modellek alapvető sajátosságait.
7.2. Bejelentkezési környezet	- Ismerje a hálózati felhasználók rendszerét. - Ismerje a felhasználói profilokat. - Ismerje saját hálózati környezetében a felhasználói adatbázis jellemzőit. - Ismerje a felhasználói profil kialakításának fontosabb elemeit, eszközeit a saját környezetben. - Ismerje a megfelelő felhasználói jelszó megválasztását.	- Értse a felhasználói profil létrehozásának az elemeit.
7.3. Hálózati operációs rendszer használata	- Ismerje a biztonsági hierarchiát (azonosító, jelszó, jogosultságok). - Ismerje a hálózati tárolás sajátosságait. (Hálózati meghajtók megosztott használata jogokkal.) - Ismerje a jogok, a jogosultsági szintek, az öröklődés és az effektív jog fogalmakat.	- Értse a hálózati és az egyedi gépek adatállományainak az attribútumait. - Ismerje az adott hálózati környezet segédprogramjait.

	- Ismerje a nyomtatási sor fogalmát és használatát. - Ismerje a hálózatban használt adatállományok, mappák legfontosabb attribútumait.	
7.4. Kommunikáció a hálózaton	- Ismerje részletesen a hálózati levelezés lehetőségeit (több személynek küldés, fájlok csatolása, idézetek a válaszban, címjegyzék stb.). - Ismerje a levelezés veszélyeit (vírusos, túlságosan nagy, kéretlen stb. levelek). - Ismerje a Web lap jellemzőit.	

8. Programozási alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. A feladatmegoldás lépései, módszerei	- Ismerje a hagyományos programozás lépéseit. (Feladat meghatározása; Specifikációk, változók és típusok, a kiinduló és a végső állapot rögzítése; algoritmus készítése és rögzítése valamilyen módszerrel; kódolás; tesztelés, hibakeresés javítás; hatékonyság vizsgálat; dokumentálás.) - Ismerje a fordítás és szerkesztés folyamatát. - Ismerje a strukturált programozás alapelveit.	- Ismerje a verem, a sor, a lista és a rekord srtuktúrákat.
8.2. Algoritmusok	- Ismerjen az algoritmus-leíró eszközöket - Értse programok tervezéséhez az algoritmus leíró eszközök használatát. - Ismerje a rekurzió fogalmát.	- Alkalmazza az algoritmus leíró eszközöket programok tervezéséhez. - Alkalmazza szövegesen megfogalmazott feladat megoldásához valamelyik algoritmus-leíró eszközt. - Ismerje a programelemzést.
8.3. A programkészítés környezete	- Ismerje a programkönyvtárak szerepét.	- Értse a program használójával kultúráltan kommunikáló adatbevitelt és adatkivitelt.
8.4. Programnyelv	- Ismerje a programkód és programnyelv	- Értse a rekord, sor és lista

ismerete	fogalmát. - Ismerje a kódolás és a forrásprogram fogalmát. - Ismerje a programnyelvek generációit, típusait. - Alkalmazza az alapvető programszerkezeteket a tanult programozási nyelven (szekvencia, elágazás, ciklus). - Ismerje az utasítás, az adatok, a függvények, az eljárások fogalmát, célját a tanult programnyelvi környezetben. - Alkalmazza az elemi adattípusokat (egész számok típusa, valós számok, logikai adattípus, karaktertípus, mutató típus, felsorolás típus). - Értse a változók élettartamának és érvényességi körének fogalmát. - Ismerje a fontosabb alapfüggvényeket, a paraméter-átadás alapjait és a hívási szabályokat. - Értse az összetett adatszerkezetek használatát (szöveg és tömb). - Ismerje az egyes típusokhoz tartozó műveleteket. (Numerikus, logikai, karakter- és szövegműveletek, tömbből elem kiválasztása az indexével.) - Ismerje a strukturált feladatmegoldást	adatszerkezeteket. - Értse az állományok definiálását. - Ismerje az egyes típusokhoz tartozó műveleteket (rekord elemének kiválasztása a nevével, halmazműveletek, szekvenciális és direkt állományokra alkalmazható műveletek). - Ismerje a szöveges állományok kezelését. - Értse a külső programmodulok beépítését. - Ismerje az adattípusok osztályozását.
8.5. Programozási tételek	- Értse a legfontosabb programozási tételeket: (összegzés, eldöntés, szekvenciális keresések, kiválasztás, szélsőérték kiválasztás, megszámlálás, metszetképzés, belső rendezések, egyesítés, szétválogatás, kiválogatás, összefuttatás). - Ismerje valamely algoritmus leíró nyelven a kiválasztott algoritmus leírását. - Értse a programok előfeltételének és utófeltételének fogalmát. - Értse a szükséges változók kiválasztását és a programban történő szabatosan	- Alkalmazza a strukturált feladatmegoldást a tanult programnyelven. - Ismerjen rekurziót bemutató algoritmust.

	megfogalmazását.	
8.6. Az objektumorientált programozás alapjai	- Ismerje a modern vizuális programozás alapjait, a vizuális objektumok fogalmát.	- Ismerje az objektumorientált programozás elvét, az objektum fogalmát, szerkezetét. - Ismerje az adatmező, a metódus és az osztály fogalmát és jelentőségét. - Értse az objektumokhoz kapcsolódó metódusokat. - Ismerje a függvényt, és az eljárást. - Ismerje az objektumok általános felépítését, kialakításuk elvét, tartalmát, az öröklődés fogalmát. - Ismerje az objektumok azonosítását, a jellemző közös tulajdonságokat kiemelését, kapcsolatok kialakítását. - Ismerje a modern vizuális programozás alapjait, a vizuális komponensek fogalmát, főbb típusait. - Ismerje az eseményvezérlést.

9. Adatbázis-kezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai	- Értse a relációs adatbázis fogalmát. - Értse a rekord, a mező és a kulcs fogalmakat. - Ismerje az adattábla és a kulcs kapcsolatát. - Ismerje a kulcsmező kiválasztását. - Ismerjen egy adatbázis modell leírást.	
9.2. Adatbázis-kezelő használata	- Ismerje az adatbázis kezelő programok általános jellemzőit. - Ismerje az adatbázis kezelőben használatos mező típusokat és jellemzőiket. - Ismerje az adatbázis kezelő által használt állományok típusait. - Legyen képes új adattábla létre-hozására (mezők helyes kiválasztása, kulcsmező meghatározása, tábla feltöltése, elmentése). - Ismerje és értse a fizikai és logikai	

	állomány-rendezés közötti különbséget, az adatbázisban való adatkeresés célját, és módszereit. - Ismerje az adattábla szűrését és a lekérdező állomány létrehozását. - Ismerje az adattáblák módosítási lehetőségeit az adott környezetben.	
9.3. Adatbázis elmélet		- Ismerje a relációs adatmodell megalkotására használatos normál formákat (1NF, 2NF, 3NF). - Ismerje a táblák közötti kapcsolatokat (1:1; 1:N; N:M).
9.4. Adatbázis használat	- Értse az adatbázisban adott feltételeknek megfelelő rekordok megjelenítését. (Egy vagy több táblából egyszerre.) - Értse egy lekérdezéshez a megfelelő mezők kiválasztását. - Értse az adattáblák nyomtatását. - Ismerje adott jelentésformák kialakítását és nyomtatását.	- Értse egy szövegesen megfogalmazott igénynek megfelelő jelentés megtervezését és elkészítését. - Legyen képes adott szövegnek megfelelő jelentést megtervezni.
9.5. SQL nyelv használata	- Ismerje az SQL nyelv elemeit. - Értse az SQL programnyelv szükségességét, célját, működési elvét. - Értse a lekérdező SQL-mondat felépítését, az adatdefiníció és az adatmanipuláció lényegét. - Értse az adatrekord pozícionálást. - Ismerje a záradékok, csoportképzők megfogalmazását. - Ismerje az adatbeviteli űrlap tervezését, az űrlapon vezérlők elhelyezését.	- Értse az adatbázis lekérdezési feladatok programozását. - Értse a csoportosított keresés, szűrést. - Ismerje a nagy adatbázisok kezelésének problémáit (sok adat, sok felhasználó).
9.6. A térinformatika alapfogalmai	Ismerje a térinformatika alapjait Ismerje az adatbázisok és a térképek összekötési lehetőségeit Ismerje az útvonalkeresők és térképi keresők használatát	

10. Elektronikai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
10.1. Villamos alapfogalmak	- Ismerje az anyagszerkezet és a kölcsönhatások áramvezetésben betöltött szerepét. - Értse az áram, a feszültség és az ellenállás fogalmát. - Alkalmazza az ellenállás értékének és hőmérsékletfüggésének kiszámítására szolgáló összefüggést.	
10.2. Egyenáramú elektrotechnika	- Alkalmazza az egyenáramú elektrotechnika alaptörvényeit. - Értse az egyenáramú hálózatok alkatelemeinek jellemzőit - Alkalmazza egyszerű áramköri számításokban az alaptörvényeket - Értse a villamos munka, a teljesítmény és hatásfok számítását. - Ismerje a villamos és mágneses térben lejátszódó, gyakorlati jelentőséggel bíró, fontosabb jelenségeket. - Ismerje a kondenzátor és az induktivitás jellemzőit.	- Ismerje a folyadékkristályok működési elvét. - Értse a kapacitás és az induktivitás töltődési és kisütési jellemzőit. - Ismerje a villamos gépek és a transzformátorok működési elvét
10.3. Váltakozóáramú elektrotechnika	- Ismerje a váltakozó mennyiségek jellemzőit. - Értse az ellenállás, a kondenzátor, és az induktivitás viselkedését váltakozóáramú körökben. - Ismerje az impedancia számításának módját. - Ismerje a soros és párhuzamos RL, RC és RLC körök legfontosabb alkalmazási területeit. - Ismerje a két- és négypólusok jellemzőit - Értse az egyszerű kétpólusok helyettesítését Norton és Thevenin helyettesítőképükkel. - Ismerje a négypólusok átvitelekkel történő jellemzését.	- Értse az RC, RL és RLC körök frekvenciafüggő viselkedését és legfontosabb jellemzőinek számítását.
10.4. Analóg	- Ismerje a félvezető dióda, a bipoláris-, a	- Értelmezze a tranzisztoros kapcsolók

alapáramkörök	térvezérlésű tranzisztor és az optoelektronikai eszközök használati jellemzőit. - Ismerje az alkatrészek alkalmazásához szükséges gyakoribb kapcsolási megoldásokat. - Értse a kapcsolóüzemű és az analóg alapkapcsolások működését. - Ismerje az impulzusjellemzőket jelformáló áramköreiket.	jellemzőit Ismerje a multivibrátorok működését
10.5. Digitális alapáramkörök	- Alkalmazza a logikai algebrai ismereteit a logikai függvények egyszerűsítésére, szabályos alakra hozására és átalakítására. - Ismerje a kapuáramkörök és a tárolók gyakorlati jellemzőit és felhasználási területüket - Értse a kombinációs hálózatok analízisét és funkcionálisan teljes rendszerekkel történő realizálását. - Értse a szinkron szekvenciális hálózatok analízisét és egyszerűbb áramkörök realizálását. - Ismerje a funkcionális áramkörök jellemzőit és alkalmazási területüket	- Értse a funkcionális áramkörök kaszkádosítását, számlálók ciklusának rövidítését és a frekvenciaosztó készítését.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga leírása

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó	vonalzók, szöveges	NINCS	vonalzók, szöveges	NINCS

biztosítja	adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép		adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Számítógép a megfelelő szoftverekkel	Számítógép a megfelelő szoftverekkel	Számítógép a megfelelő szoftverekkel	Számítógép a megfelelő szoftverekkel

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	szoftverlista	szoftverlista	szoftverlista	szoftverlista
Mikor?	A vizsga évét megelőző tanév végéig	A vizsga évét megelőző tanév végéig	A vizsga évét megelőző tanév végéig	A vizsga évét megelőző tanév végéig

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
100 pont		50 pont
I. Feladatlap	II. Feladatlap	
30 perc	150 perc	Elméleti tételek kifejtése
Tesztfeladat megoldása	Számítógépes feladat és számítógéppel végzett interaktív gyakorlat / papíron megoldandó feladat	informatika szakmai gyakorlati alapismereteinek bemutatása
15 pont	85 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó szakmai informatikai alapozó ismereteiről az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetők legyenek, és hozzájárul ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

A tesztfeladatot papíralapon, kikapcsolt számítógép mellett kell megoldani.

A központi feladatsor második részét számítógépen, illetve a feladat utasításának megfelelően papíron kell megoldani. A számítógépeket az iskolának a kiadott lista szerint az írásbeli vizsga megkezdése előtt elő kell készíteni.

Az előkészítés lehetséges folyamata Tájékoztatóban kerül közzétételre. A feladat megoldásához szükséges segédanyagot a vizsgát szervező intézmény előzetesen megkapja.

A középszintű vizsgára jelentkező vizsgázó abban az esetben nyilatkozik a választásáról amennyiben a vizsgaszervező azt lehetővé teszi. Középszintű vizsga esetén a vizsgát szervező intézmény dönthet úgy, hogy a vizsgát az általa meghatározott szoftverkomponensek használatával lehet letenni.

Az írásbeli és szóbeli vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az írásbeli vizsga további szabályai:

A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, egyszer írható, kellőképpen elterjedt adathordozóra írja (például CD-R, DVD-R, DVD+R)

A vizsgaszervező az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban az írásbeli dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsgán az I. Feladatlap hardver alapismeretek, szoftver alapismeretek, hálózati ismeretek és az informatikai alapismeretek, illetve az elektronikai alapismeretek témakörökből; a II. Feladatlap a vizsgázó választásától függően szövegszerkesztés, táblázatkezelés, prezentáció és multimédia, programozási alapismeretek és adatbázis-kezelés, illetve az elektronikai alapismeretek témakörökből tartalmaz feladatokat.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

	Kompetenciák	Pont
I. Teszt jellegű, illetve egyszerű, rövid szöveges választ igénylő feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása, alkalmazása, összefüggések ismerete és alkalmazása	15
II. Gyakorlati jellegű feladatok	Szövegszerkesztési, táblázatkezelési, prezentáció készítési ismeretek	25
	Adatbázis alapismeretek	25
	Programozási alapismeretek/ Elektronikai ismeretek	35
	Összesen:	100

I. Feladatlap

Az I. Feladatlap teszt jellegű, illetve egyszerű, rövid szöveges választ igénylő feladatokat tartalmaz.

Tartalmi szerkezet

A számítógép használatot igénylő feladatsor a programozási/elektronikai és az adatbázis kezelési ismeretek alkalmazási jellegű követelményeire épít. A feladatsor 4 feladatból áll, amelyek részfeladatokat is tartalmazhatnak. A vizsgázónak a 3. és 4. feladat közül vagy az „A” jelűeket, vagy a „B” jelűeket kell megoldani. Választását a feladatlap megfelelő részén jeleznie kell, amit a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell.

Feladattípusok	Pont

1. Szövegszerkesztési, táblázatkezelési, prezentáció készítési ismeretek gyakorlati alkalmazása	25
2. Egy adott adattábla létrehozása és feltöltése a megadott adatokkal. Lekérdezés.	25
3. A Algoritmus kódolása/3.B elektrotechnika feladat.	13
4. A Input adatsoron dolgozó program elkészítése/4.B analóg, illetve digitális elektronikai feladat	22

A számítógépen megoldandó feladatok megoldását adathordozóra kell menteni.

A központi írásbeli feladatok az egyes témakörökhöz tartozó ismeretanyag részletes követelményein alapulnak.

A 10-15 kérdésből álló teszt jellegű kérdéssorban az informatikai alapozó ismeretekhez kapcsolódó fogalmak, törvényszerűségek és összefüggések szerepelnek. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól. A kérdéstípusok az előírt ismeret- és képességjellegű követelményeknek felelnek meg, így alkalmasak arra, hogy az egyes kompetenciákhoz tartozó elméleti ismeretek elsajátítását mérni lehessen.

II. Feladatlap

Minden vizsgázó rendelkezésére külön számítógépet kell bocsátani. Gondoskodni kell továbbá tíz vizsgázónként legalább egy tartalék konfigurációról. Az egyes konfigurációkon telepítve kell lenniük a feladatok megoldásához szükséges szoftvereknek. A vizsgát szervező intézményeknek gondoskodniuk kell arról, hogy a vizsga időtartama alatt a vizsga lebonyolításában szerepet kapó konfigurációk ne érhessék el egymást, illetve az internetet. Az egyéb közös iskolai szintű erőforrásokhoz legfeljebb olvasási joguk legyen, amennyiben az valamely vizsgaanyag vagy szoftver eléréséhez szükséges lehet.

A feladatok megoldásához csak olyan konfiguráció használható, amely tartalmazza a vizsga letételéhez szükséges szoftverkomponenseket és az ezek futtatására alkalmas hardvert.

A vizsga letételéhez szükséges szoftverkomponensek:

- a szoftverlistában szereplő általános célú programozási nyelvhez lehetőség szerint fejlesztői és futtató környezet
- a szoftverlistában szereplő általános célú relációs adatbázis-kezelő rendszer
- szövegszerkesztő program
- esetlegesen: programtervező CASE eszköz, rajzoló program stb.
- a fenti eszközök használatát lehetővé tevő operációs rendszer és kiegészítő szoftverek (pl. vírusirtó stb.)

A feladattípusok értelmezése:

1. feladat:

Egy összetettebb, szövegszerkesztési és táblázatkezelési ismereteket is számonkérő feladat, amelynek a forrása szöveges állomány. A feladat tartalmazhatja egy rövid prezentáció elkészítését. Az elvárás az előírt műveletek elvégzése, az esetleges kiegészítések elvégzése és a kész dokumentum(ok) elmentése. Beadandó: a kész dokumentum(ok).

2. feladat:

A feladat kitűzője által megadott nevű adatbázis létrehozása. Egy adott adattábla létrehozása és feltöltése a megadott adatokkal. (A tábla mérete: 3-4 attribútum és 8-10 konkrét adatsor.)

Lekérdezések az adattáblából.

Beadandó: A táblát tartalmazó adatbázis és a lekérdezések.

(Azon adatbázis-kezelőknél, ahol adatbázisokat nem tudunk létrehozni, csak táblákat, ott adatbázis helyett alkönyvtárt készítsünk, és ebben hozzuk létre a táblát megvalósító fájlt. Ekkor a beadandó a kérdéses alkönyvtár és tartalma.

Amennyiben az adatbázis létrehozása és feltöltése nem az adott keretrendszerből, hanem valamilyen programnyelvi kóddal történik, beadandó a használt forrásnyelvű kód is.)

3. A feladat:

Algoritmus kódolása. (Valamely a tantervben szereplő algoritmus leíró eszközzel megadott „rövid” program kódolása adott programozási nyelven. A nyelvet a tantervben meghatározott lehetséges nyelvek közül a vizsgát szervező intézmény határozza meg.)

Beadandó: Az elkészített forráskód.

3. B feladat:

Az elektrotechnika feladat részfeladatai az alábbi ismereteket kérik számon:

- az elektrotechnika egyenáramú alaptörvényei és összefüggései
- az alkatelemek és a belőlük felépülő egyszerű körök frekvenciafüggő viselkedésének vizsgálata és jellemzése
- a kétpólusok helyettesítőképének meghatározása, a négypólusok jellemzése átvitellel. Beadandó: A megoldás menete és az eredmények

4. A feladat: Nem túl hosszú, (maximum 10-15 elemből álló) input adatsoron dolgozó program elkészítése a vizsgát szervező intézmény által megadott (a tantervben szereplő) programozási nyelven. A feladat magába foglalja a bemeneti adatok alapján, az eredmény kiszámítását és kiíratását.

Beadandó: Az elkészített forráskód.

4. B feladat:

Az analóg, illetve digitális elektronikai feladat részfeladatai az alábbi ismereteket kérik számon:

- az analóg és kapcsolóüzemű alapáramkörök működésének elemzése, jellemzőinek számítása,
- a logikai függvények algebrai és grafikus módszerrel való kezelése.
- kombinációs hálózatok és egyszerű szekvenciális hálózatok analizálása és realizálása
- funkcionális áramkörök alkalmazása.

Beadandó: A megoldás menete és az eredmények.

Az írásbeli feladatok értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a teljes felkészülési időnek kb. a felét kell biztosítani a számítógépes feladat előkészítésére. A számítógépes feladat előkészítésekor ügyelni kell arra, hogy felkészülés közben az internetről, illetve a hálózatról szerzett információk ne juttassák a vizsgázót jogosulatlan előnyhöz.

Az összeállított szóbeli tételsorok legalább 20, maximum 30 tételt tartalmaznak.

A vizsga feltétele: A vizsga helyén álljon rendelkezésre legalább az egyszerre felkészülő vizsgázóknak megfelelő számú, hálózatba kapcsolt számítógép az előzetesen kiadott szoftverlista szerint felkészítve.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Szóbeli tételek:

Minden tétel két feladatból („A” és „B”) áll: Az „A” feladat az adott témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A „B” feladat egy számítógéphez kapcsolódó téma általános bemutatását és a problémamegoldás módjának ismertetését igényli.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A tételeknek valamennyi témakört le kell fedniük.

A vizsgázónak az „A” feladatot szóban, a „B” feladatot pedig szóban vagy számítógép használatával kell megoldania.

A szóbeli feleletek értékelésnél az „A” és a „B” feladatok súlyozását a központi témaköröknél megadott útmutató szerint kell figyelembe venni.

A számítógépes feladatok a várt megoldáshoz egyértelmű utalásokat tartalmazzanak. Az értékelésnél a feladatban szereplő fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot kell értékelni.

Az informatika gyakorlatorientált jellegű, ezért a szóbeli vizsgáztatásban is meghatározó szerepe van a számítógépen végzett munkának, illetve feladatmegoldásnak. Szakmai gyakorlati ismereteket még nem lehet a vizsgázóktól elvárni, azonban ennek alapelemei egy gyakorlatorientált tantárgy esetén már a szakmai alapozásnál is számon kérhetők. A szóbeli vizsga „B" feladatához ezért a helyi sajátosságoknak megfelelő, számítógéphez kapcsolódó feladat tartozik.

A tételsort úgy kell elkészíteni, hogy a vizsgázó tudjon választani a szoftveres/hardveres ismereteket számonkérő feladat közül. A tétellapon jelölni kell, ha a feladat a szoftveres/hardveres irányultságnak megfelelően választható.

A szóbeli témakörei

A szóbeli vizsgarész kiemelt területei

A) Szóbeli számonkérés - Hardver eszközök jellemzése
- Szoftver eszközök jellemzése
- Hálózati fogalmak
- Hálózati módszerek, eljárások
- Hálózati kommunikáció
- Rendszeradminisztrációs feladatok
- Algoritmus-leíró eszközök ismerete / egyen- és váltakozóáramú hálózati ismeretek
- Programnyelvi tájékozottság, programozási tételek ismerete / analóg kapcsolóüzemű áramkörök jellemzése
- Adatbázis ismeretek, térinformatikai alapismeretek/ kombinációs és szekvenciális hálózatok ismerete

B) Számítógépen történő számonkérés
- Általános szoftverek haladó alkalmazása
- Operációs rendszer jellemzőinek lekérdezése
- Operációs rendszer fontosabb segédprogramjainak az ismerete
- Képek grafikai jellemzőinek módosítása
- Számítógépes kommunikáció ismerete (levelezés)
- Információ keresése az Interneten
- Weblap-készítési ismeretek
- Hálózati jellemzők és paraméterek lekérdezése, módosítása
- Programozás fejlesztői környezet alkalmazása, paraméterezése / áramkörök elemzése és feladatmegoldások.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	9	6	15
Fogalmak, illetve eszközök ismerete, definiálása és alkalmazása, a szaknyelv alkalmazása	12	8	20
A felelet felépítettsége, a téma teljessége, világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése	6	4	10
Kommunikatív készség	3	2	5

SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30	20	50

A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése
Hogyan tudja hangsúlyozni a lényeges dolgokat?
Elveszik-e a részletekben, vagy tisztában van a téma súlyponti részeivel?
Tartalmaz-e minden lényeges elemet, ami az adott témakörhöz szükséges?

Fogalmak (ill. eszközök) ismerete, definiálása és alkalmazása
A fogalmak (ill. eszközök) ismerete
A fogalmak definiálása és alkalmazása
A szaknyelv alkalmazása
Mennyire pontos a fogalmazása?
Szakkifejezések korrekt használata.
Milyen súlyúak a betanult, de meg nem értett tananyagok?

A felelet felépítettsége, a téma teljessége
Milyen az időbeosztása?
A tárgyi tévedéseket hiányosságként kell figyelembe venni

Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése
A vizsgázó egész mondatokban, folyamatosan fejti ki a gondolatait
Szabatosan fogalmaz
A felelet szerkezete alkalmas a téma kifejtésére. (A felelet logikai felépítésének értékelése.)

Kommunikatív készség
A vizsgázónak az adott témakörben akkor is kell egy kérdést feltenni, ha egyébként a folyamatos feleletével erre nem adott okot. A kérdésre adott válasz alapján a vizsgázó kommunikatív készségét, rugalmas gondolkodását, alkalmazkodóképességét kell értékelni.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
100 pont		50 pont
I. Feladatlap	II. Feladatlap	Elméleti tételek kifejtése, az informatika szakmai gyakorlati alapismereteinek bemutatása
30 perc	150 perc	
Tesztfeladat megoldása	Számítógépes feladat és számítógéppel végzett interaktív gyakorlat / papíron megoldandó	

	feladat	
15 pont	85 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt. Ez a vizsgaforma elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, valamint az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetők legyenek.

A tesztfeladatot papíralapon, kikapcsolt számítógép mellett kell megoldani.

A központi feladatsor második részét számítógépen, illetve a feladat utasításának megfelelően papíron kell megoldani.

A számítógépeket a vizsgaszervezőnek a kiadott szoftverlista szerint az írásbeli vizsga megkezdése előtt elő kell készíteni. Az előkészítés irányelvei Tájékoztatóban kerülnek közzétételre. A feladat megoldásához szükséges segédanyagot a vizsgahelyszín előzetesen megkapja.

A vizsgázó az emelt szintű vizsgára jelentkezésekor nyilatkozik, hogy az adott vizsgaidőszakra érvényes szoftverlistából mely szoftvereket választja ki.

Az írásbeli és szóbeli vizsga időtartama alatt a rendszergazdának elérhetőnek kell lennie. A rendszergazda a vizsgaterembe csak gép- vagy szoftverhiba esetén hívható be. Jelenlétéről és az általa végzett tevékenységről jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az írásbeli vizsga további szabályai:

A rendszergazda a vizsga után a lehető legrövidebb időn belül a vizsgázók által használt mappákat két példányban, egyszer írható, kellőképpen elterjedt adathordozóra írja (például CD-R, DVD-R, DVD+R)

A vizsgaszervező az egyik adathordozót bélyegzővel ellátva elzárja mint biztonsági másolatot, a másikat pedig a továbbiakban az írásbeli dolgozatokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kezeli.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladat ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelmények szerint történik, a feladatok típusai pedig az előírt képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Az írásbeli vizsgán az I. Feladatlap hardver alapismeretek, szoftver alapismeretek, hálózati ismeretek és az informatikai alapismeretek, illetve az elektronikai alapismeretek témakörökből; a II. Feladatlap a vizsgázó választásától függően szövegszerkesztés, táblázatkezelés, prezentáció és multimédia, programozási alapismeretek és adatbázis-kezelés, illetve az elektronikai alapismeretek témakörökből tartalmaz feladatokat.

Az írásbeli feladatsor és a feladatok jellemzői

I. Feladatlap

Az I. Feladatlap tesztjellegű feladatokból áll és 10-15 feladatot tartalmaz.

Az egyszerű rövid válaszokat igénylő, főleg feleletválasztásos, teszt jellegű feladatok pontosan körülírható ismereteket várnak el a vizsgázóktól.

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. meghatározások, fogalmak értelmezése, informatikai elemek ismerete, illetve kapcsolatai) tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak:

Kompetenciák	%
Hardver és szoftver eszközök (általános és hálózati) ismerete	25
Alapvető működési összefüggések ismerete (mindkét területen)	25
Algoritmus leíró eszközök ismerete / elektronikai ismeretek	25
Adatbázis-kezelési ismeretek	25

II. Feladatlap

A számítógép használatot is igénylő II. Feladatlap a programozási/elektronikai és az adatbázis kezelési ismeretek alkalmazási jellegű követelményeire épít. A feladatsor 4 feladatból áll. A vizsgázónak a II. feladatlap feladatai közül vagy az „A” jelűeket, vagy a „B” jelűeket kell megoldani. Választását a feladatlap megfelelő részén jeleznie kell, amit a felügyelő tanárnak a vizsgadolgozat beszedésekor ellenőriznie kell. Amennyiben a választás nem derül ki egyértelműen, a II. feladatlapra nem kap pontot.

„A” jelű - alkalmazói szoftverekkel kapcsolatos feladatok, programozási feladatok

A feladatokat a vizsgázók számítógépen oldják meg. Minden vizsgázó rendelkezésére külön számítógépet kell biztosítani. Gondoskodni kell továbbá tíz vizsgázónként legalább egy tartalék konfigurációról. Az egyes konfigurációkon telepítve kell lenniük a feladatok megoldásához szükséges szoftvereknek. A vizsgaszervezőnek gondoskodni kell arról, hogy a vizsga időtartama alatt a vizsga lebonyolításában szerepet kapó konfigurációk ne érhessék el egymást, illetve az internetet. Az egyéb közös, iskolai szintű erőforrásokhoz legfeljebb olvasási joguk legyen, amennyiben az valamely vizsgaanyag vagy szoftver eléréséhez szükséges lehet.

A feladatok megoldásához csak olyan konfiguráció használható, amely tartalmazza a vizsga letételéhez szükséges szoftver komponenseket és az ezek futtatására alkalmas hardvert.

A vizsga letételéhez szükséges szoftverkomponensek:

- a szoftverlistában szereplő általános célú programozási nyelvhez lehetőség szerint fejlesztői és futtató környezet
- a szoftverlistában szereplő általános célú relációs adatbázis-kezelő rendszer
- szövegszerkesztő program
- táblázatkezelő program
- prezentáció készítő szoftver
- esetlegesen: programtervező CASE eszköz, rajzoló program stb.
- a fenti eszközök használatát lehetővé tevő operációs rendszer és kiegészítő szoftverek (pl. vírusirtó stb.)

Feladattípusok	Százalékos arány
1. A Szövegszerkesztési, táblázatkezelési, prezentáció készítési ismeretek gyakorlati alkalmazása	30
2. A Algoritmus kódolása.	15
3. A Szöveges fájlban adott input adatsoron dolgozó program elkészítése	25
4. A Egy adott adattábla létrehozása és feltöltése a megadott adatokkal. Lekérdezés.	30

A feladatok megoldását adathordozóra kell menteni.

A feladattípusok értelmezése:

1. feladat:

Egy összetett, nehezebben megvalósítható formázási feladatokat ill. bonyolultabb táblázatkezelő függvények használatát számon kérő szövegesen megfogalmazott és text típusú forrásállományt használó feladat megoldása, amelyhez kapcsolódhat egy rövid prezentáció készítése is.

Beadandó: kész dokumentum(ok).

2. feladat:

Algoritmus kódolása. (Valamely a tantervben szereplő algoritmus leíró eszközzel megadott „rövid” program kódolása adott programozási nyelven. A nyelvet a tantervben meghatározott lehetséges nyelvek közül a vizsgát szervező intézmény határozza meg.) Beadandó: Az elkészített forráskód.

3. feladat:

Szöveges állományt input adatsorként kezelő néhány modulból álló program elkészítése a vizsgát szervező intézmény által megadott (a tantervben szereplő) programozási nyelven.

Nem túl hosszú, (maximum 10-15 elemből álló) input adatsoron dolgozó program elkészítése a vizsgát szervező intézmény által megadott (a tantervben szereplő) programozási nyelven. A feladat magába foglalja a bemeneti adatok alapján, az eredmény kiszámítását és kiíratását.

Beadandó: Az elkészített forráskód.

4. feladat:

A feladat kitűzője által megadott nevű adatbázis létrehozása. Szöveges állományból adatok importálása legalább két táblába, új mezők felvétele, kulcsok kezelése. Egy adott adattábla létrehozása és feltöltése a megadott adatokkal.

(A tábla mérete: 3-4 attribútum és 8-10 konkrét adatsor.)

Lekérdezés az adattáblából.

Többfajta lekérdezés készítése a táblákból (pl. frissítő, törlő, paraméteres, összesítő stb.).

Beadandó: A táblát tartalmazó adatbázis és a lekérdezések.

(Azon adatbázis-kezelőknél, ahol adatbázisokat nem tudunk létrehozni, csak táblákat, ott adatbázis helyett alkönyvtárt készítsünk, és ebben hozzuk létre a táblát megvalósító fájlt. Ekkor a beadandó a kérdéses alkönyvtár és tartalma.

Amennyiben az adatbázis létrehozása és feltöltése nem az adott keretrendszerből, hanem valamilyen programnyelvi kóddal történik, beadandó a használt forrásnyelvű kód is.)

A szoftverlistát a vizsgát megelőző tanév végéig nyilvánosságra kell hozni.

„B” jelű - elektronikai ismereteket számonkérő feladatok

Feladattípusok	Százalékos arány
1. B Áramköri számítások egyenáramú áramkörökben	20
2. B RL, RC és RLC körök vizsgálata, két- és négypólusok jellemzőinek meghatározása	20
3. B Analóg alapáramkörök működésének elemzése, jellemzőik számítása	30
4. B A logikai algebra alkalmazása, kapuáramkörök, tárolók, funkcionális áramkörök használata, kaszkádosítás	30

A feladatokra, részfeladatokra javasolt maximális pontszámok tükrözzék a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát. A feladattípusok értelmezése:

1. feladat:

Az elektrotechnika egyenáramú alaptörvényeinek és alapvető összefüggéseinek ismeretét és alkalmazási szintjét felmérő feladat.

Beadandó: A megoldás menete és az eredmények

2. feladat:

Az alkatelemek és a belőlük felépülő egyszerű körök frekvenciafüggő viselkedésének vizsgálata és jellemzése. A kétpólusok helyettesítőképének meghatározása, a négypólusokjellemzése átvitellel.

Beadandó: A megoldás menete és az eredmények

3. feladat:

Az analóg és kapcsolóüzemű alapáramkörök működésének elemzése, jellemzőinek számítása.

Beadandó: A megoldás menete és az eredmények

4. feladat:

A logikai függvények algebrai és grafikus módszerrel való kezelése. Kombinációs hálózatok és egyszerű szekvenciális hálózatok analizálása és realizálása. Funkcionális áramkörök alkalmazása, kaszkádosítása, ciklus módosítás

Beadandó: A megoldás menete és az eredmények.

Az írásbeli feladatok értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Az informatika gyakorlatorientált jellegű, ezért a szóbeli vizsgáztatásban is meghatározó szerepe van a számítógépen végzett munkának, illetve feladatmegoldásnak. Szakmai gyakorlati ismereteket még nem lehet a vizsgázóktól elvárni, azonban ennek alapelemei egy gyakorlatorientált tantárgy esetén már a szakmai előkészítésnél is számon kérhetők.

A szóbeli vizsga „B" feladatához ezért számítógépen megoldandó feladat tartozhat.

A szóbeli vizsga a szaknyelv megfelelő használatával az adott informatikai témakör bemutatását és a kapcsolódó összefüggések feltárását várja el. Ez egyaránt érvényes a témakör szóbeli kifejtésére és a számítógépes feladat bemutatására.

A szóbeli vizsgán a teljes felkészülési időnek kb. a felét kell biztosítani a számítógépes feladat előkészítésére.

A számítógépes feladat előkészítésekor ügyelni kell arra, hogy felkészülés közben az internetről, illetve a hálózatról szerzett információk ne jutassák a vizsgázót jogosulatlan előnyhöz.

Az összeállított szóbeli tételsorok legalább 20, maximum 30 tételt tartalmaznak.

A vizsga feltétele: A vizsga helyén álljon rendelkezésre legalább az egyszerre felkészülő vizsgázóknak megfelelő számú, hálózatba kapcsolt számítógép az előzetesen kiadott szoftverlista szerint felkészítve.

Tételtípusok:

Minden tétel két feladatból („A" és „B") tevődik össze.

Az „A" feladat az adott témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli.

A „B" feladat egy számítógéphez kapcsolódó feladat általános bemutatását és a problémamegoldás módjának ismertetését igényli.

A vizsgázónak az „A" feladatot szóban, a „B" feladatot pedig szóban vagy számítógép használatával kell megoldania.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A tételeknek valamennyi témakört le kell fedniük.

A számítógépes feladatok a várt megoldáshoz egyértelmű utalásokat tartalmaznak. Az értékelésnél a feladatban szereplő fogalmak és a feladatot megoldó eszköz ismeretét, valamint az eszköz kezelésében való jártasságot kell értékelni.

A tételsort úgy kell elkészteni, hogy a vizsgázó tudjon választani a szoftveres/hardveres ismereteket számonkérő feladat közül. A tétellapon jelölni kell, ha a feladat a szoftveres/hardveres irányultságnak megfelelően választható.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgarész kiemelt területei

A) Szóbeli számonkérés

- Hardver eszközök jellemzése
- Szoftver eszközök jellemzése
- Hálózati erőforrások, hálózati környezet használata

- Hálózati fogalmak, módszerek, eljárások ismerete
- Hálózati kommunikáció
- Rendszeradminisztrációs feladatok ismerete
- Algoritmikus gondolkodás alapjai / az elektronika alkalmazási területeinek áttekintő ismerete
- Algoritmus leíró eszközök ismerete / kapcsolóüzemű áramkörök ismerete
- Programozási tételek ismerete /funkcionális áramkörök ismerete
- Adatbázis ismeretek

B) Számítógépen történő számonkérés
- Általános szoftverek emelt szintű használata
- Operációs rendszer jellemzőinek lekérdezése
- Operációs rendszer fontosabb segédprogramjainak az ismerete
- Képek grafikai jellemzőinek módosítása
- Számítógépes kommunikáció ismerete (levelezés)
- Információ keresése az interneten
- Weblap-készítési ismeretek
- Hálózati jellemzők, paraméterek lekérdezése, módosítása
- Fejlesztői környezet gyakorlati alkalmazása, paraméterezése / kombinációs, szekvenciális hálózatok realizálása
- Térinformatikai alapismeretek / egyen- és váltakozóáramú áramkörök számítása

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	9	6	15
Fogalmak, illetve eszközök ismerete, definiálása és alkalmazása, a szaknyelv alkalmazása	12	8	20
A felelet felépítettsége, a téma teljessége, világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése	6	4	10
Kommunikatív készség	3	2	5
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	30	20	50

A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése

Hogyan tudja hangsúlyozni a lényeges dolgokat?

Elveszik-e a részletekben, vagy tisztában van a téma súlyponti részeivel?

Tartalmaz-e minden lényeges elemet, ami az adott témakörhöz szükséges?

Látja-e az összefüggéseket a téma egyes részelemei között?

Fogalmak (illetve eszközök) ismerete, definiálása és alkalmazása

A fogalmak (illetve eszközök) ismerete

A fogalmak definiálása és alkalmazása

A szaknyelv alkalmazása
Mennyire pontos a fogalmazása?
Szakkifejezések korrekt használata
Milyen súlyúak a betanult, de meg nem értett tananyagok?

A felelet felépítettsége, a téma teljessége
Milyen az időbeosztása?
A tárgyi tévedéseket hiányosságként kell figyelembe venni

Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése
A vizsgázó egész mondatokban, folyamatosan fejti ki a gondolatait
Szabatosan fogalmaz
A felelet szerkezete alkalmas a téma kifejtésére. (A felelet logikai felépítésének értékelése)

Kommunikatív készség
A vizsgázónak az adott témakörben akkor is kell egy kérdést feltenni, ha egyébként a folyamatos feleletével erre nem adott okot. A kérdésre adott válasz alapján a vizsgázó kommunikatív készségét, rugalmas gondolkodását, alkalmazkodóképességét kell értékelni.

VEGYIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A vegyipari alapismeretek érettségi részletes követelményei tartalmazzák az elemek, vegyületek fizikai, kémiai és élettani tulajdonságait, kémiai és fizikai kémiai számításokat, fizikai kémiai folyamatokat, valamint a mintavételezést, a laboratóriumi minőségi és mennyiségi elemzéseket, szerves, szervetlen preparátumok előállítását.

A témakörökhöz kapcsolódó középszintű követelmények mellett megjelenik a követelmények kiegészítése emelt szinten. Az emelt szintű követelményeket, a közép szintű követelményeken túl az ismeretanyag belső összefüggésének a megkeresése, valamint az összetett számítási és gyakorlati feladatok jellemzik.

A) KOMPETENCIÁK

1. A műszaki nyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A szakmai fogalmak azonosítása, a fogalmak helyes használata	A fogalmak felismerése meghatározás alapján. A fogalmak felismerése a műszaki szövegben.	

	A szakmai fogalom lényegesebb elemeinek kiemelése. Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása. Az összetartozó fogalmak együttes használata. A mondanivaló megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata. A fogalmak teljes mondatba foglalása. A mondatok egységes szöveggé fűzése.	
A fogalmak jelentésváltozatainak ismerete		A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
Az ismeretanyag bemutatása műszaki nyelven	A gondolatok tömör, kerek mondatokba történő kifejtése. A mondatok egymáshoz illesztése, egységes szöveg alkotása.	Önálló állásfoglalás.

2. Az ismeretanyag differenciálása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Lényegkiemelés	Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása. A bemutatás terjedelmi (idő) korlátainak betartása.	A lényeges és a kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmailag meghatározott szempontok alapján. Megfigyelési szempontok kiválasztása.
Különbségek és azonosságok felismerése	A dolgok közös és eltérő tulajdonságainak megállapítása, felsorolása. A hatások és a kölcsönhatások felismerése, bemutatása.	A tulajdonságok értékelése különböző szempontok szerint.
Az elvonatkoztatás képessége	Egy vizsgálat szempontjából a fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése. A vizsgálat szempontjából nem fontos elemek és összefüggések elhagyása. Eseménysorok bemutatása. Egy rendszeren belüli alrendszerek értelmezése. Adatokból táblázatok, ábrák, grafikonok	Konkrét példákból az általános következtetés megfogalmazása. Az általános következtetésre konkrét példák felsorolása. A tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése.

	készítése. Ábrákból, grafikonokból adatok felismerése és egyszerűbb értelmezése.	

3. A problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A probléma felismerése	A feladat helyes értelmezése. Az ismeretanyagból a megoldandó probléma kiemelése. Esettanulmányokban, példaesetekben a tanult szakmai probléma felismerése és megfogalmazása	Esettanulmányokban és példaesetekben igények és elvárások megfogalmazása.
A problémamegoldás keresése	Az ok-okozati összefüggések felismerése. A megoldási lépések felsorolása	A megoldások információ szükségleteinek meghatározása. A megfogalmazott probléma többféle megoldása, a változatok értelmezése. A különböző megoldások összevetése, előnyök, hátrányok megállapítása.
A probléma megoldás értékelése	A várható eredmények becslése, a kapott értékek rövid, szöveges elemzése.	Az okok és következmények felismerése, megfogalmazása.

4. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A forrásokból információk gyűjtése, következtetések levonása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása	Megadott szempontok szerint a források tartalmára vonatkozóan következtetések levonása. Állítások megfogalmazása
Információk összevetése		Két azonos témájú forrásból a tartalmi és formai különbségek megállapítása.
Információk gyűjtése statisztikai forrásokból	Táblázatok, grafikus ábrák, statisztikák tartalmára vonatkozó állítások megfogalmazása.	

5. Szakmai kompetenciák

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Elemek, vegyületek fizikai, kémiai és élettani tulajdonságai	Elemek vegyületek tulajdonságainak, szerepének és jelentőségének felismerése a tanult, ill. megadott információk alapján	Az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése A környezetvédelemmel összefüggő problémák értelmezése
Halmazállapot-változások folyamatai	Halmazállapot változások legfontosabb elemeinek bemutatása, a fogalmak helyes használata	Konkrét példákból következtetések levonása, összehasonlítások végzése
Heterogén és homogén rendszerek fizikai kémiai tulajdonságai Összetett anyagi rendszerek szétválasztása	Heterogén és homogén rendszerek fizikai és kémiai tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak kiválasztása a fogalmakhoz jelenségek kapcsolása, a vonatkozó természettudományos törvények ismerte Összetett anyagi rendszerek szétválasztására vonatkozó fogalmak, ismerete Egyszerű számítások elvégzése	A képletek, összefüggések között kapcsolat létrehozása, következtetések levonása Az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése Grafikonok, táblázatok adatainak elemzése, értelmezése, összetett kémiai számítások megoldása
Termokémia	A termokémiával kapcsolatos fogalmak felismerése, lényegesebb elemeinek kiemelése, egyszerű termokémiai számítás elvégzése	A témakör logikai összekapcsolását igénylő összetett kémiai számítások megoldása
Egyensúlyi rendszerek	Egyensúlyi rendszerekkel kapcsolatos fogalmak kiválasztása a fogalmakhoz jelenségek kapcsolása, a vonatkozó természettudományos törvények ismerte Egyszerű kémiai számítási feladatok megoldása	A témakör logikai összekapcsolását igénylő összetett kémiai számítások megoldása
Elektrokémia	Elektrokémiai fogalmak kiválasztása, lényegesebb elemeinek kiemelése Elektrokémiai jelenségek összekapcsolása a mindennapokban használt termékekkel	Az ismeretanyag bővebb a műszeres analitikát megalapozó fogalmainak ismerete, összefüggéseinek felismerése
Reakciókinetika	A kémiai reakciókkal kapcsolatos fogalmak felismerése, kiválasztása és használata A kémiai reakciók és a katalizátorok gyakorlati jelentőségének felismerése	A vizsgálati és következtetési módszerek alkalmazása a reakciókinetikában Összetett kémiai számítások elvégzése
Korróziós folyamatok	A korrózió szerepének és jelentőségének	A vegyiparra vonatkozó problémák

	felismerése a tanult, ill. megadott információk alapján	megértése, logikai összefüggések értelmezése
Szilárd-, folyadék- és gázfázisban végrehajtott folyamatok Szerves, szervetlen preparátumok készítése	A szerves és szervetlen anyagok előállításához szükséges reakciók ismerete A laboratóriumi eszközök használata A laboratóriumi munka védőeszközeinek használata	Összetettebb ismereteket igénylő preparátumok előállítása
Fizikai és kémiai mérések és az eredmények értékelése Mintavételezés, minta-előkészítés Gravimetria Térfogatos analízis Műszeres analízis	Az analitikában használatos fogalmak ismerete, az észlelt jelenségek értelmezése A laboratóriumban használatos eszközök és műszerek használata A laboratóriumi munka védőeszközeinek használata A mérési eredmények kiszámítása	Összetettebb analitikai vizsgálatok megtervezése, kivitelezése A mérési eredmények kiszámítása megfelelő pontossággal, a mérési eredményből következtetések levonása
Hazai és nemzetközi szabványok, műszaki dokumentációk alkalmazása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása Egyszerű dokumentáció (mérés leírás) alkalmazása	A források tartalmára vonatkozó következtetések levonása, a dokumentáció alkalmazása

6. Személyes, társas és módszer kompetenciák

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Személyes kompetenciák	Döntésképesség Megbízhatóság Precizitás Stabil kéztartás Kézügyesség	
Társas kompetenciák	Kapcsolatfenntartó készség	
Módszer kompetenciák	Logikus gondolkodás Módszeres munkavégzés Gyakorlatias feladatértelmezés	Rendszerező képesség Absztrakt (elméleti) gondolkodás

B) TÉMAKÖRÖK

1. Kémia és fizikai kémia

Kémia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Kémiai számítások	Tudja elvégezni az anyagmennyiséggel kapcsolatos számításokat Tudja elvégezni a sztöchiometriai számításokat	Tudjon elvégezni összetett sztöchiometriai számításokat!
2. Kémiai elemek	Ismertesse a nemfémes elemek: a hidrogén, a nemesgázok, a halogének, az oxigén, a kén, a nitrogén, a foszfor, a szén, a szilícium atom-, molekula- és halmazszerkezetét Ismertesse a fémes elemek: az alkáli- (nátrium, kálium), az alkáliföldfémek (kalcium, magnézium), az alumínium, a vascsoport (vas, kobalt, nikkel), a rézcsoport (réz, ezüst, arany, a cink, higany halmazszerkezetét Mutassa be a megismert elemek fizikai tulajdonságait és értelmezze ezek anyagszerkezeti magyarázatát Jellemezze a tanult elemek reakciókészségét és kémiai sajátságait Ismertesse a megismert elemek előfordulását, laboratóriumi és ipari előállítását Mutassa be a tanult elemek legfontosabb felhasználási területeit Jellemezze a tanult elemek élettani hatását, gyógyító, károsító hatását	Ismertesse és értelmezze a kén melegítése közben bekövetkező szerkezeti változásokat! Ismertese a foszfor allotróp módosulatok közti különbségek anyagszerkezeti magyarázatát! Ismertesse az ötvözetek fogalmát! Jellemezze az ötvözetek típusait! Ismertesse a klór, és az s-mező fémeinek ipari elektrolízissel történő előállítását!
3. Szervetlen kémiai vegyületek	Adja meg az oxid, és a peroxid fogalmát Ismertesse és jellemezze az oxidok csoportjait: I. bázisos: (kalcium-, magnézium-, nátrium-, kálium-, lítium-oxid), savas:(kén-dioxid, kén-trioxid, nitrogén-dioxid, foszfor-pentoxid, szén-dioxid), amfoter: (alumínium-oxid, cink-oxid) semleges:	Ismertesse a hiper- (szuper) oxidokat! Ismertesse a Na és a K égésének reakcióegyenletét!

	(szén-monoxid, nitrogén-monoxid, dinitrogén-oxid) oxidokat II. peroxidok: hidrogén-peroxid Ismertesse a hidroxidok csoportosításnak lehetőségeit: Erős bázis: nátrium-hidroxid, és kálcium-hidroxid gyenge bázis: ammónia vizes oldata, amfoter hidroxidok: alumínium-hidroxid Ismertesse a savak csoportjait: nem oxosavak: hidrogén-fluorid, hidrogén-klorid, kén-hidrogén, oxosavak: salétromossav, salétrom-sav, kénessav, kénsav, szénsav, foszforsav Ismerje a savak csoportosítását erősségük és redoxi tulajdonságaik alapján Ismerje a felsorolt savak sóit és tulajdonságait Mutassa be a megismert vegyületek fizikai tulajdonságait Jellemezze a tanult vegyületek kémiai sajátságait a vonatkozó reakcióegyenletekkel Tudja felírni a megismert vegyületek előállítását reakcióegyenlettel Mutassa be a tanult vegyületek legfontosabb felhasználási területeit Jellemezze a megismert vegyületek élettani hatását Ismertesse a felsorolt szervetlen anyagok környezetre gyakorolt hatását	Ismertesse a hidroxidok csoportosításának lehetőségeit: értékűség, vízoldhatóság Ismertesse a kálium-hidroxid, magnézium-hidroxid, cink-hidroxid jellemzőit! Hasonlítsa össze a hidrogén-halogenidek saverősségét!
4. Szénhidrogének	Ismertesse a telített szénhidrogének: az alkánok, cikloalkánok, telítetlen szénhidrogének: az alkének, alkadiének, alkinek, fizikai-, kémiai tulajdonságait, jellemző reakciótípusaikat, előfordulásukat, felhasználásukat Ismertesse az aromás szénhidrogének fizikai, élettani, kémiai tulajdonságait (benzol, toluol, sztirol), jellemző	Mutassa be a Markovnyikov- és Zajcev-szabályt! Jellemezze az acetilén savi sajátságát! Ismertesse benzin pirolízis termékeit!

	reakciótípusaikat, előfordulásukat, előállításukat és felhasználásukat	
5. Halogénezett szénhidrogének	Ismertesse a halogénezett szénhidrogének (kloroform, szén-teraklorid, vinil-klorid, freon-12, tetrafluor-etilén), fizikai-, élettani, kémiai tulajdonságait, jellemző reakcióikat, előállításukat felhasználásukat	
6. Oxigéntartalmú szerves vegyületek		
Hidroxivegyületek	Ismertesse az alkoholok és fenolok fizikai, élettani, kémiai tulajdonságait, jellemző reakcióikat, előfordulásukat, előállításukat és felhasználásukat	Mutassa be az alkoholok savas jellegét! Becsülje meg különböző alkoholok forrás- és olvadáspontját, oldhatóságát szerkezetük alapján!
Éterek	Mutassa be az éterek fizikai, élettani, kémiai tulajdonságait, előállításukat és felhasználásukat	
Oxovegyületek	Ismertesse az aldehidek, a ketonok, fizikai, élettani, kémiai tulajdonságait, jellemző reakcióikat, előfordulásukat, előállításukat és felhasználásukat Tudja felírni az aldehidekre jellemző ezüsttükör próba reakcióegyenletét	Hasonlítása össze az olvadáspontjukat, forráspontjukat és az oldhatóságukat a megfelelő moláris tömegű alkoholokéval Tudja felírni az aldehidekre jellemző Fehling próba reakcióegyenletét! Ismerje a redoxi átalakítások reakcióegyenleteit
Karbonsavak és származékaik	Ismertesse a karbonsavak tulajdonságait Ismerje az alábbi helyettesített karbonsavakat: tejsav, borkősav, szalicilsav, citromsav, piroszőlősav, glicin Ismerje a karbonsavszármazékokat: savhalogenidek, savanhidridek, savamidok, savnitrilek, észterek egyszerű képviselőit	Tudja a karbonsavak ipari előállításának lehetőségeit!
7. Nitrogéntartalmú szerves vegyületek	Mutassa be a nitrogéntartalmú szerves vegyületek csoportjait Ismertesse a nitrovegyületek, és az aminok csoportosítását, fizikai, élettani, kémiai tulajdonságait, jellemző reakcióikat, előfordulásukat, előállításukat és felhasználásukat	Ismertesse a nitrogéntartalmú, heterociklusos (piridin, pirimidin) szerves vegyületeket!
8. Élettanilag fontos szerves vegyületek		

Fehérjék Szénhidrátok	Ismertesse a fehérjék elsődleges és másodlagos szerkezetét tulajdonságait, reakcióit és jelentőségét Ismertesse a szénhidrátok, csoportosítását (monoszacharidok: glicerin-aldehid, ribóz, dezoxiribóz, glükóz, fruktóz), diszacharidok: maltóz, cellobióz, szacharóz, poliszacharidok: keményítő, cellulóz) elnevezését, fizikai, élettani, kémiai tulajdonságait, jellemző reakcióikat, előfordulásukat, előállításukat és felhasználásukat	Ismertesse a fehérjék harmadlagos és negyedleges szerkezetét! Jellemezze a glükóz D- és L-konfigurációját!
9. Alkalmazott kémia A víz kémiája	Ismerje a kémiailag tiszta víz fizikai és kémiai tulajdonságait Tudja a természetben található vizek összetételét és tulajdonságait Ismerje a vízkémiai alapfogalmakat: lúgosság, keménység Ismerje a vízlágyítási módokat: forralás, vegyszeres lágyítás, ioncsere Tudja felírni a forralás során lejátszódó reakciókat	Értse a víz természetes körforgása során bekövetkező változásokat! Tudjon különbséget tenni a vízlágyítási módok hatásossága között! Tudja megmagyarázni reakció-egyenlet felírásával bármelyik vízlágyítási mód elvét!
A tüzelőanyagok kémiája	Ismerje a tüzelőanyagok kémiáját Mutassa be a természetes szilárd gáznemű és folyékony tüzelőanyagokat: szén, földgáz, kőolaj	Ismerje a biogáz előállítását! Mutassa be a mesterségesen előállított tüzelőanyagokat (koksz, kőolaj feldolgozási termékek: fűtőolaj, pakura, nagyolvasztói torokgáz, generátorgáz)!
Műanyagok kémiája	Ismerje a természetes és mesterséges alapú műanyagokat Ismerje a polimerizációs (polietilén, polipropilén, a poli(vinil-klorid), polisztirol, teflon) és polikondenzációs műanyagok (bakelit) felhasználását Tudja felírni a polietilén, a polipropilén, a poli(vinil-klorid), polisztirol előállítását Ismerje a gumigyártás természetes alapanyagát és annak vulkanizálását Ismerje a műanyagok környezetvédelmi	Ismerje egyéb polimerizációs, polikondenzációs műanyagok jellemzőit: szilikonok, aminoplasztok, poliészterek, poliamidok: nejlon, plexi! Ismerje a cellulóz ipari felhasználását!

	vonatkozásait	
A robbanóanyagok kémiája	Ismerje a robbanóanyagként használt vegyületeket: salétromsavas észterek: glicerin-trinitrát szénhidrogének nitroszármazékai: TNT salétromsav sói: nitrátok	Ismerje a klórsav és perklórsav sóinak robbanóhatását!

Fizikai kémia

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Alapfogalmak	Ismertesse az állapothatározók fogalmát és mértékegységeit Ismertesse az anyagi rendszerek csoportosítását Magyarázza a nyitott-, zárt-, izolált rendszer fogalmakat	
2. Homogén egykomponensű, gázfázisú rendszerek	Ismertesse a gázok jellemző tulajdonságait Hasonlítsa össze a reális és az ideális gázokat Ismertesse a gázok állapotváltozásának leírására szolgáló gáztörvényeket (Boyle-Mariotte-, Gay-Lussac törvények, az egyesített gáztörvény) Magyarázza az ideális gázok állapotegyenletét Ismertesse a gázok abszolút és relatív sűrűségét Magyarázza a gázok állapothatározói, a moláris tömege és a sűrűsége közötti összefüggést Határozza meg a gázok paramétereiből a moláris tömeget Végezzen egyszerű számításokat a gázok állapotváltozásaira vonatkozóan	Mutassa be, milyen eltérések vannak az általános gázegyenlettől reális gázok esetében Végezzen összetettebb számításokat gázok állapotváltozásaival kapcsolatosan Végezzen számításokat az ideális gázok abszolút- és relatív sűrűségére vonatkozóan Magyarázza a gázmolekulák sebességét meghatározó tényezőket Értelmezze a Maxwell-féle sebességeloszlást Ismertesse a Graham-törvényt
3. Homogén többkomponensű, gázfázisú rendszerek	Magyarázza a parciális nyomás fogalmát Ismertesse a gázelegyek összetételét a móltörttel és a parciális nyomásokkal Végezzen számításokat a parciális	Végezzen számításokat a gázelegyek átlagos moláris tömegére és a sűrűségére vonatkozóan

	nyomásokkal és a móltörttel Ismertesse a gázelegyekre vonatkozó Dalton-törvényt	
4. Homogén egykomponensű, folyadékfázisú rendszerek	Ismertesse a folyadékok legjellemzőbb tulajdonságait Magyarázza a folyadékok belső szerkezetét Mutassa be a felületi feszültség kialakulását, ismertesse a felületi feszültséget befolyásoló tényezőket Magyarázza a kapilláraktív, ill. -inaktív anyagok működését, gyakorlati alkalmazásukat Ismertesse a folyadékok belső súrlódásának kialakulását, a viszkozitás fogalmát, jelentőségét	Ismertesse a folyadékok belső szerkezetét meghatározó másodlagos kötéseket
5. Homogén többkomponensű, folyadékfázisú rendszerek	Ismertesse az elegyek és az oldatok fogalmát, az elegyek csoportosítását Ismertesse az elegyek (oldatok) összetételének megadási módját Végezzen számításokat az elegyek (oldatok) összetételével, koncentrációival kapcsolatosan Értelmezze a folyadékelegyek felett a tenzió fogalmát Magyarázza a folyadékelegyekre vonatkozó Raoult-törvényt Ismertesse az ideális és a reális folyadékelegyek tenzió- és forráspontgörbéit Magyarázza a Konovalov-törvényeket Ismertesse a desztilláció fogalmát és fajtáit Ismertesse a kíméletes desztillációkat	Végezzen grafikonelemzéseket a folyadékelegyek szétválasztására Mutassa be a folyadékelegyek szétválasztását szolgáló egyszerű- és frakcionált desztillációt Értelmezze a likvidusz- és a vapor-görbéket
6. Homogén egykomponensű, szilárd fázisú rendszerek	Jellemezze a szilárd halmazállapotú anyagokat Ismertesse a szilárd anyagok szerkezetét, a rácstípusokat Magyarázza az amorf anyagok fogalmát, szerkezetét	Magyarázza a polimorf, izomorf anyagok fogalmát Tegyen összehasonlítást a folyadékok amorf anyagok szerkezete között

7. Halmazállapot-változások	Mutassa be a folyadékok nyitott- és zártterű párolgását, illetve a kondenzációját Ismertesse a párolgás sebességét meghatározó tényezőket Magyarázza a tenzió fogalmát, kialakulását, a tenziót befolyásoló tényezőket Határozza meg a párolgáshő és kondenzációs hő fogalmát Ismertesse a forrás jelenségét, a forráspont fogalmát, meghatározó paramétereit Mutassa be a szilárd anyagok olvadásának, illetve a folyadékok fagyásának folyamatát Határozza meg az olvadáspont és fagyáspont fogalmát, ismertesse az olvadáspontot és fagyáspontot befolyásoló tényezőket Határozza meg az olvadáshő és a fagyáshő fogalmát Ismertesse a szublimáció jelenségét, a szublimációs pont fogalmát, a szublimáció gyakorlati jelentőségét	Tegyen összehasonlítást a tenzió, a forráspont és a folyadékok szerkezete között Hasonlítsa össze a párolgást és a forrást Ismertesse a folyadékok túlhevítését és a gőzök túlhűtését Végezzen egyszerű számításokat a halmazállapot változásokkal kapcsolatosan Ismertesse a folyadékok túlhűtést
8. Híg oldatok	Ismertesse a híg oldatok tulajdonságait Ismertesse a relatív tenziócsökkenés, a fagyáspontcsökkenés, forráspont-emelkedés törvényeket Ismertesse az ozmózis jelenségét, és az ozmózisnyomás számításának módját Ismertesse a híg oldatok szerepét az élő szervezetekben Végezzen egyszerű számítási feladatokat a híg oldatok törvényeinek alkalmazására	Magyarázza a relatív tenziócsökkenés, a fagyáspontcsökkenés, forráspont-emelkedés kialakulását Végezzen összetett számítási feladatokat a híg oldatok törvényeinek alkalmazására Értelmezze a van't Hoff tényezőt és alkalmazza a híg oldatok törvényeiben
9. Heterogén rendszerek	Ismertesse a fázis, komponens fogalmakat Ismertesse a víz fázisdiagramját	Értelmezze a szabadsági fok fogalmát Fogalmazza meg a Gibbs-féle törvényt Magyarázza a víz fázisdiagramján a Gibbs-féle törvényt Értelmezze a kétkomponensű heterogén rendszerek fázisdiagramját Magyarázza az eutektikum fogalmát, mutassa be gyakorlati jelentőségét

10. Reakciókinetika	Magyarázza a kémiai reakciók létrejöttének feltételeit Értelmezze az aktív állapot és az aktiválási energia fogalmakat Értelmezze a katalizátorotok szerepét, gyakorlati jelentőségét Magyarázza az exoterm és az endoterm reakciók kialakulását Határozza meg a reakciósebesség fogalmát Magyarázza a reakciósebességet befolyásoló tényezőket Ismertesse az első- és másodrendű reakciók fogalmát Ismertesse az összetett reakciókat	Magyarázza a különböző kémiai reakciók mechanizmusát Csoportosítsa a katalitikus folyamatokat Ismertesse a keverékkatalizátor fogalmát és működését Magyarázza a katalizátormérgek hatását Magyarázza a katalizátor szelektivitását és annak jelentőségét Végezzen számításokat a kinetikailag elsőrendű folyamatokra
11. Kémiai egyensúlyok	Ismertesse az egyensúlyok kialakulását, a dinamikus egyensúly fogalmát Értelmezze és alkalmazza a tömeghatás törvényét, az egyensúlyi állandót (K_c) Magyarázza az egyensúly befolyásolásának lehetőségét és ennek gyakorlati jelentőségét Értelmezze a konverzió fogalmát Végezzen egyszerű számításokat kémia egyensúlyokra Ismertesse a gázok termikus disszociációját	Végezzen számításokat kémia egyensúlyok befolyásolására
12. Heterogén egyensúlyok	Ismertesse a szilárd anyagok oldásának mechanizmusát Magyarázza a szolvatáció és a hidratáció fogalmakat Ismertesse az oldást energetikai szempontból Magyarázza az oldhatóság fogalmát és befolyásoló tényezőit Ismertesse az oldás sebességét befolyásoló tényezőket Értelmezze az oldhatósági szorzatot Magyarázza a folyadékok kölcsönös oldhatóságát Ismertesse a megoszlás jelenségét Jellemezze és csoportosítsa az extrakciós	Értelmezze az oldhatósági görbéket Végezzen számításokat a különböző anyagok oldhatóságával kapcsolatosan Ismertesse az oldhatósági szorzat analitikai jelentőségét Magyarázza a megoszlási hányados fogalmát és a Nernst-féle megoszlási

	folyamatokat Ismertesse az extrakció gyakorlati jelentőségét Ismertesse az abszorpciót és a Henry-Dalton törvényt Ismertesse a deszorpció folyamatát	törvényt Végezzen számításokat az extrakcióra vonatkozóan
13. Elektrolit egyensúlyok	Értelmezze az elektrolit, az elektrolitos disszociáció és a disszociáció fogalmakat Végezzen számításokat a disszociációfok meghatározására Ismertesse az elektrolit erősség fogalmat, az erős és a gyenge elektrolitok tulajdonságait Magyarázza a víz autoprotolízisét, a pH fogalmát Számítsa ki adott koncentrációjú oldat pH-ját erős és gyenge savak, illetve bázisok esetén Magyarázza a sók hidrolízisét Ismertesse a pufferoldatok összetételét, működését, a pufferkapacitás fogalmát Ismertesse a pufferek gyakorlati jelentőségét	Ismertesse a hidrolízis fogalmát Végezzen számításokat a hidrolizáló sók pH-jának meghatározására Végezzen számításokat a pufferek pH-jának megállapítására
14. Elektrokémia	Magyarázza az első- és másodfajú vezetők vezetési mechanizmusát Magyarázza az elektrolitok fajlagos vezetését és a befolyásoló tényezőit Magyarázza az elektródpotenciál kialakulását, ismertesse a Nernst-féle összefüggést Értelmezze és használja a standardpotenciál táblázatot Ismerje és tudja felírni az elektródfolyamatokat Ismertesse az első- és másodfajú elektródok fogalmát, működését Magyarázza a galvánelemek felépítését, működését Végezzen számításokat az elektródpotenciál és a galvánelemek elektromotoros erejének	Magyarázza az elektrolitok moláris vezetését és a befolyásoló tényezőit Magyarázza a határvezetés fogalmát Ismertesse az erős és a gyenge elektrolitok vezetését Ismertesse a redoxi elektródok és a gázelektródok fogalmát, működését

	meghatározására Ismertesse az akkumulátor fogalmát és az ólomakkumulátor működését Magyarázza az elektrolízis folyamatát, az elektródokon végbemenő folyamatokat Ismertesse a leválási potenciál, a túlfeszültség, a bomlásfeszültség és a kémiai valamint a koncentrációs polarizáció fogalmát Magyarázza az elektrolízis mennyiségi törvényeit Mutassa be az elektrolízis gyakorlati jelentőségét Végezzen egyszerűbb számításokat az elektrolízis mennyiségi törvényeinek alkalmazására	Végezzen összetett számításokat az elektrolízis törvényeinek alkalmazására
15. Termokémia	Magyarázza a reakcióhő, illetve az átalakulási hő fogalmakat Ismertesse a termokémiai egyenletek felírásának szabályait Ismertesse a képződéshő fogalmát Ismertesse a termokémia főtételét Végezzen termokémiai számításokat a reakcióhő meghatározására vonatkozóan	Végezzen termokémiai számításokat a képződési hők meghatározására vonatkozóan
16. Kolloid rendszerek, diszperz rendszerek	Ismertesse a kolloid állapot fogalmát Ismertesse a diszperz rendszereket Csoportosítsa kolloid rendszereket Ismertesse a fajlagos felület fogalmát, szerepét Ismertesse az adszorpció fogalmát Magyarázza az adszorpciót befolyásoló tényezőket Ismertesse az adszorpció gyakorlati jelentőségét Értelmezze az adszorpciós jelenségeket	Ismertesse az adszorpcióval kapcsolatos mennyiségeket Ismertesse az adszorpciós egyensúlyt Ismerje a szol-gél átalakulást Ismerje a vizes alapú kolloidok szerkezetét Értelmezze az adszorpciós izotermákat
17. Korrózió	Ismertesse a korrózió fogalmát, csoportosítását Magyarázza a kémiai és az elektrokémiai korrózió jellemzőit	Ismerje a korrózióvédelem vegyipari jelentőségét

	Ismertesse a korrózió elleni védelem lehetőségeit	

2. Laboratóriumi gyakorlat

Témakörök	Követelmények középszinten	Követelmények kiegészítése emelt szinten
1. Fizikai mennyiségek mérése	Ismerje és alkalmazza a laboratórium munkarendjét, a laboratóriumi munkák veszélyeit, és azok elhárítását, a munkavédelmi és balesetvédelmi utasításokat Ismerje a munkájához szükséges vegyszerek biztonságos kezelésének módjait, R-, S-mondatait Ismerje és alkalmazza az anyagok tömegének, sűrűségének, térfogatának, olvadáspontjának, forráspontjának mérési lehetőségeit, eszközeit Tudjon készíteni adott koncentrációjú oldatot tiszta anyagból, kristályvizes sóból, oldatból hígítással, töményítéssel keveréssel Tudja a koncentrációszámításokat elvégezni	Ismerje a térfogatmérés hitelesítésének módját
2. Szervetlen preparátumok előállítása és szervetlen ionok minőségi elemzése	Ismerje a szervetlen anyagok előállításának reakcióit Ismerje a felhasznált és előállított anyagok tulajdonságait Ismerje a kitermelést befolyásoló tényezőket Tudja elvégezni a sztöchiometriai számításokat a szervetlen anyagok előállításával kapcsolatosan Ismerje és tudja alkalmazni a laboratóriumi alapműveleteket adott szervetlen vegyületet előállítása során Tudja eljárási utasítás alapján az adott szervetlen vegyületet előállítani Képes legyen a kiindulási anyagok és a termékek tisztítását elvégezni Tudja a termék tisztaságát ionreakcióval	Tudja preparátum készítésnél a műveleti sorrendet megválasztani Tudja elvégezni néhány kation (ezüst, ólom, vas(III), kobalt, nikkel, króm(III), alumínium, mangán, kálium, nátrium, magnézium, bárium) és anion (klorid, jodid, szulfát, nitrit, foszfát) minőségi meghatározását jellemző reakcióikkal Tudjon összetett munkaműveleteket és magasabb szintű ismereteket igénylő preparátumokat előállítani

	kimutatni Legyen képes szakszerű, precíz munkavégzésre Tudja és tartsa be a munka- és balesetvédelmi szabályokat	
3. Szerves preparátumok előállítása és minőségi elemzése	Ismerje a szerves alapfolyamatok reakcióit (halogénezés, nitrálás, észterezés, hidrolízis, oxidálás, redukálás, acilezés, diazotálás) Ismerje a munkájához szükséges vegyszerek biztonságos kezelésének módjait, R-, S-mondatait Ismerje a felhasznált és előállított anyagok tulajdonságait Ismerje a kitermelést befolyásoló tényezőket és ez alapján végezze a munkáját gazdaságosan Tudja kiválasztani, összeállítani, működtetni és lerajzolni a szükséges készülékeket Tudjon recept alapján adott mennyiségű anyagból szerves vegyületet előállítani Képes legyen a reakcióelegyből a termék kinyerésére és annak a tisztítására Legyen képes szakszerű, precíz munkavégzésre Tudja a kapott termék tisztaságát olvadáspont mérésével, refraktometriás méréssel, vékonyréteg kromatográfiával ellenőrizni Tudja és tartsa be a munka- és balesetvédelmi szabályokat	Tudjon összetett munkaműveleteket és magasabb szintű ismereteket igénylő preparátumokat előállítani
4. Mintavétel és mintakezelés	Tudja alkalmazni a mintavétel, az anyag előkészítés, a bemérés az anyag oldatba vitelének módjait	
5. Mennyiségi elemzés: gravimetria, titrimetria	Tudja alkalmazni az adott anyag mennyiségi vizsgálatára alkalmas módszert Tudjon mennyiségi és minőségi következtetéseket levonni és számításokat végezni az analízis során észlelt jelenségekből	Ismerje az indikátorok működését Ismerje a titráláskor előforduló hibalehetőségeket Tudja a közvetett és visszatitrálásos módszereket alkalmazni Tudja az összetettebb analitikai

	Tudja az észlelt kémiai változást reakcióegyenlettel leírni Tudja szakszerűen használni a munkájához szükséges laboratóriumi eszközöket Ismerje a gravimetria módszereit és műveleteit Tudja alkalmazni ezeket a műveleteket egy konkrét tömegszerinti mérés kivitelezése során Ismerje a térfogatos elemzések alapelveit, alapfogalmait Ismerje az indikátorok megválasztásának szempontjait Tudja csoportosítani a titrimetriás eljárásokat Tudja mérési utasítás alapján a sav-bázis titrálást, csapadékos titrálást, komplexometriás titrálást, permanganometriás titrálást, jodometriás titrálást elvégezni Tudja az egyszerűbb vízanalitikai vizsgálatokat elvégezni (lúgosság, keménység) Tudja az analízishez szükséges számításokat elvégezni, a titrálást eredményét kiszámítani	vizsgálatokat elvégezni leírás alapján Tudja az analízishez szükséges számításokat elvégezni, a titrálás eredményét kiszámítani és megfelelő pontossággal megadni
6. Mennyiségi elemzés, műszeres mérés	Tudjon fotometriás mérést látható tartományban elvégezni, oldatsorozatból kalibrációs görbét felvenni, a minta mennyiségi meghatározását elvégezni Tudjon műszeresen pH-t mérni Legyen képes szakszerű, precíz munkavégzésre Tudja és tartsa be a munka- és balesetvédelmi szabályokat	Tudjon összetettebb fotometriás mérést látható tartományban elvégezni, oldatsorozat készíteni, kalibrációs görbét felvenni számítógéppel, adott minta mennyiségi meghatározását elvégezni
7. Dokumentálás, értékelés	Legyen képes a gyakorlati feladatot dokumentálni hagyományos módon vagy számítógép használatával	Legyen képes a gyakorlati feladatot dokumentálni számítógép használatával

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga
180 perc	Felkészülési idő 180 perc Bemutatási idő 15 perc	240 perc	Felkészülési idő 240 perc Bemutatási idő 20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is)	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is)	függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is), szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Védőfelszerelés, mérési leírások, laboratóriumi eszközök és műszerek, R és S táblázatok	NINCS	Védőfelszerelés, mérési leírások, laboratóriumi eszközök és műszerek, R és S táblázatok

Nyilvánosságra hozandó anyag:

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli	Gyakorlati	Írásbeli	Gyakorlati
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor	NINCS	Az írásbeli vizsgát	NINCS	Az írásbeli vizsgát

		megelőző 90. napig		megelőző 90. napig

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga
180 perc	Felkészülési idő 180 perc Bemutatási idő 15 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	Laboratóriumban végzett gyakorlati feladat és hozzá kapcsolódó elméleti kérdés
180 perc	
Feladatlap megoldása	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű írásbeli vizsgán a vizsgázóknak központi írásbeli feladatsort kell megoldani. A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a tanuló vegyipari alapismeretek tudásáról az ismeretek, képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor szervetlen, szerves és fizikai kémiai feladatokat tartalmaz az elemek, vegyületek fizikai, kémiai és élettani tulajdonságairól, valamint fizikai kémia folyamatokról és számításokról. A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

Az írásbeli feladatsor a következő típusú feladatokból állhat:

Az elméleti feladatok között lehetnek anyagismeretet igénylő táblázat-kiegészítő, valamint fizikai kémiai folyamatokat, diagramokat, adatokat értelmező és elemző feladattípusok, feleletválasztásos feladatok. Az elméleti feladatoknak ismeret-, értés- és alkalmazásszintű kérdéseket is tartalmazniuk kell. A kérdésekben meg kell jelenni a vegyipari alkalmazásoknak és környezetvédelmi vonatkozásoknak.

A számításos feladatsor 3-4 feladatból álló kémiai és fizikai kémiai számításokat tartalmazhat.

A feladatok általában több részfeladatból tevődnek össze.

A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók az egyes feladatokon belül.

Az írásbeli feladatsor összeállításában a következő arányok érvényesülnek:

Egy-egy feladat maximális pontszáma nem haladhatja meg az írásbeli feladatsor összes pontszámának a 20%-át.

	Feladattípusok	Feladatlap összpontszáma
Számításos feladatok	Kémiai és fizikai kémiai számítások Számítást igénylő feleletválasztásos kérdések egyszerű választással	30-40
Elméleti feladatok	Táblázatok kiegészítése Reakcióegyenletek Grafikonok, diagramok helyes értelmezése, elemzése, szerkesztése Elemző feladatok Feleletválasztásos feladatok: egyszerű választás, négyféle asszociáció, relációanalízis Feleletválaszolós kérdések rövid vagy kifejtős válaszokkal	60-70
Összesen		100

Az elméleti feladatok lehetséges témakörei
Elemek és szervetlen vegyületek
Szerves vegyületek
Élettanilag fontos vegyületek
Alkalmazott kémiai ismeretek
Homogén egykomponensű rendszerek
Homogén többkomponensű rendszerek
Heterogén rendszerek
Halmazállapot-változások
Híg oldatok
Reakciókinetika
Kémiai egyensúlyok
Heterogén egyensúlyok
Elektrolit egyensúlyok
Elektrokémia
Termokémia
Kolloid rendszerek
Korrózió

A számítási feladatok lehetséges témakörei
Anyagmennyiséggel kapcsolatos számítások
Sztöchiometriai számítások
A tökéletes gázok állapotváltozásai
A tökéletes gázok állapotegyenlete
Elegyek, oldatok összetétele, koncentrációik
Híg oldatokkal kapcsolatos számítások
Gázelegyekkel kapcsolatos számítások
Termokémiai számítások
Kémiai egyensúlyok, konverziószámítás
Erős és gyenge savak és bázisok pH-ja
Galvánelemek elektromotoros erejének meghatározása, elektródpotenciál számítása
Az elektrolízis mennyiségi törvényei

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a javító tanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat (részpontokat) a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást és javítási elveket kell alkalmazni.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsga során a vizsgázó számot ad a szerzett ismereteiről a mintavételezés, laboratóriumi minőségi és mennyiségi elemzések, az eredmények értékelése, szerves, szervetlen preparátumok előállítása terén. A vizsgázó számot ad továbbá a munkaműveletek szakszerű és balesetmentes végrehajtásáról, a laboratóriumi és környezetvédelmi szabályok betartásáról és a vegyipari szakképesítésekre jellemző szakmai-, személyes-, társas- és módszer kompetenciákról.

A középszintű gyakorlati vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor nem hozható nyilvánosságra.

A gyakorlati tételek száma legalább 20.

A gyakorlati vizsgán a szóbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A vizsgázó tételt húz, majd vizsgafeladatát a tétellap alapján, az abban meghatározott segédanyagok használata mellett végzi.

A gyakorlati vizsga helyszínén a szakszerű laboratóriumi körülményeket a vizsgát szervező intézménynek kell biztosítani. A gyakorlati vizsgarész a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek - ideértve a munkavédelmi, tűzvédelmi és egészségvédelmi feltételeket is - megléte esetén kezdhető meg.

A felkészülési idő alatt folyamatosan jelen kell lenni a technikai feltételek biztosításáért és a kémiai biztonságért felelős szakembernek.

A gyakorlati tételsor tartalmi és formai jellemzői

A gyakorlati tételsor feladatlapja „A” és „B” feladatból áll.

Az „A” feladat a gyakorlati feladathoz kapcsolódó elméleti kérdést, a „B” feladat a gyakorlati feladatot tartalmazza. Minden tétel „B” feladatának tartalmazni kell a feladat leírását, a receptet, vagy a mérési eljárást.

A tételeket a részletes vizsgakövetelmények alapján kell összeállítani, a feladatokat egyértelműen kell megfogalmazni, figyelembe kell venni, hogy a rendelkezésre álló időben a feladat elvégezhető és dokumentálható legyen.

A gyakorlati vizsga menete

A vizsga felkészülési idejének megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a gyakorlati vizsga rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a gyakorlati vizsga helyére és a munkavégzésre vonatkozó munkavédelmi, tűzvédelmi, egészségvédelmi előírásokról.

A felkészülés megkezdése után további útmutatás csak baleset megelőzése céljából adható.

A felkészülési idő alatt a vizsgázó elvégzi a tételben megfogalmazott „B” feladatot, felkészül az „A” feladatban meghatározott elméleti ismeretekből. Ez idő alatt áttekinthető, logikus, bemutatásra alkalmas formában feljegyzi a feladat végrehajtásának körülményeit, tapasztalatait, eredményeit, a használt anyagok R és S mondatait.

A bemutatási időben a vizsgázó választ ad az „A” feladat elméleti kérdéseire. Ismerteti a „B” feladatban megfogalmazott gyakorlati feladat végrehajtását, a tapasztalatokat, az eredményeket és azok értelmezését, magyarázatát. Bemutatja a gyakorlati feladat végrehajtása során készített feljegyzéseit.

Gyakorlati feladatok témakörei
Fizikai jellemzők mérése
Oldás, oldatkészítés
Mintavétel és mintakezelés
Szervetlen preparátumok készítése és minőségi vizsgálata
Szerves anyagok előállítása és minőségi vizsgálata
Gravimetria
Titrimetria
Műszeres mérések: fotometria, pH, törésmutató

A gyakorlati vizsgarész értékelése

A gyakorlati feladat összpontszáma maximum 50 pont lehet, amely az alábbi értékelési szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével alakul ki:

	Értékelési szempontok	Maximális pontszám
A feladat	*a)* Szakmai tartalom helyessége	10
	b) Logikai helyesség	5
B feladat	*a)* A gyakorlati feladat végrehajtásának ismertetése, a tapasztalatok megállapítása	5
	b) A gyakorlati feladat	15

	tapasztalatainak értelmezése, a mérés eredményessége	
	c) A gyakorlati feladat végrehajtása során készült feljegyzések	10
Szakmai nyelv, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		5
Elérhető maximális pontszám		50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Gyakorlati vizsga
240 perc	Felkészülési idő 240 perc Bemutatási idő 20 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	Laboratóriumban végzett gyakorlati feladat és hozzá kapcsolódó elméleti kérdés
240 perc	
Feladatlap megoldása	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a tanuló vegyipari alapismeretek tudásáról az ismeretek, képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor szervetlen, szerves és fizikai kémiai feladatokat tartalmaz az elemek, vegyületek fizikai, kémiai és élettani tulajdonságairól, valamint fizikai kémia folyamatokról és számításokról. A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

Az írásbeli feladatsor a következő típusú feladatokból állhat:

Az elméleti feladatok között lehetnek anyagismeretet igénylő táblázat-kiegészítő, valamint fizikai kémiai folyamatokat, diagramokat, adatokat értelmező és elemző feladattípusok, feleletválasztásos feladatok. Az elméleti feladatoknak ismeret-, értés- és alkalmazásszintű kérdéseket is tartalmazniuk kell. A kérdésekben meg kell jelenni a vegyipari alkalmazásoknak és környezetvédelmi vonatkozásoknak.

A számításos feladatsor 3-4 feladatból álló kémiai és fizikai kémiai számításokat tartalmazhat.

A feladatok általában több részfeladatból tevődnek össze.
A feladattípusok vegyesen is alkalmazhatók az egyes feladatokon belül.

Az írásbeli feladatsor összeállításában a következő arányok érvényesülnek:
Egy-egy feladat maximális pontszáma nem haladhatja meg az írásbeli feladatsor összes pontszámának a 20%-át.

	Feladattípusok	Feladatlap összpontszáma
Számításos feladatok	Kémiai és fizikai kémiai számítások Számítást igénylő feleletválasztásos kérdések egyszerű választással	40-50
Elméleti feladatok	Táblázatok kiegészítése Reakcióegyenletek Grafikonok, diagramok helyes értelmezése, elemzése, szerkesztése Elemző feladatok Feleletválasztásos feladatok: egyszerű választás, négyféle asszociáció, relációanalízis Feleletválaszolós kérdések rövid vagy kifejtős válaszokkal	50-60
Összesen		100

Az elméleti feladatok lehetséges témakörei
Elemek és szervetlen vegyületek
Szerves vegyületek
Élettanilag fontos vegyületek
Alkalmazott kémiai ismeretek
Homogén egykomponensű rendszerek
Homogén többkomponensű rendszerek
Heterogén rendszerek
Halmazállapot-változások
Híg oldatok
Reakciókinetika
Kémiai egyensúlyok
Heterogén egyensúlyok
Elektrolit egyensúlyok
Elektrokémia

Termokémia
Kolloid rendszerek
Korrózió

A számítási feladatok lehetséges témakörei
Anyagmennyiséggel kapcsolatos számítások
Sztöchiometriai számítások
A tökéletes gázok állapotváltozásai
A tökéletes gázok állapotegyenlete
Elegyek, oldatok összetétele, koncentrációik kiszámítása
Híg oldatokkal kapcsolatos számítások
Gázelegyekkel kapcsolatos számítások
Termokémiai számítások
Kémiai egyensúlyok, konverziószámítás
Erős és gyenge savak és bázisok pH-ja
Oldhatósággal kapcsolatos számítások
Reakciókinetikai számítások
Hidrolizáló sók pH-jának számítása
Pufferek pH-jának számítása
Galvánelemek elektromotoros erejének meghatározása, elektródpotenciál számítása
Az elektrolízis mennyiségi törvényeinek alkalmazása

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a javító tanár javítja és értékeli. Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat (részpontokat) a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást és javítási elveket kell alkalmazni.

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsga során a vizsgázó számot ad a szerzett ismereteiről a mintavételezés, laboratóriumi minőségi és mennyiségi elemzések, az eredmények értékelése, szerves, szervetlen preparátumok előállítása terén. A vizsgázó számot ad továbbá a munkaműveletek szakszerű és balesetmentes végrehajtásáról, a laboratóriumi és környezetvédelmi szabályok betartásáról és a vegyipari szakképesítésekre jellemző szakmai-, személyes-, társas- és módszer kompetenciákról.

Az emelt szintű gyakorlati vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A tételsor nem hozható nyilvánosságra.

A gyakorlati tételek száma legalább 20.

A gyakorlati vizsgán a szóbeli vizsgára vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A vizsgázó tételt húz, majd vizsgafeladatát a tétellap alapján, az abban meghatározott segédanyagok használata mellett végzi.

A gyakorlati vizsga helyszínén a szakszerű laboratóriumi körülményeket a vizsgaszervezőnek kell biztosítani. A gyakorlati vizsgarész a vizsgafeladatok elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételek - ideértve a munkavédelmi, tűzvédelmi és egészségvédelmi feltételeket is - megléte esetén kezdhető meg.

A felkészülési idő alatt folyamatosan jelen kell lenni a technikai feltételek biztosításáért és a kémiai biztonságért felelős szakembernek.

A gyakorlati tételsor tartalmi és formai jellemzői

A gyakorlati tételsor feladatlapja „A" és „B" feladatból áll.

Az „A" feladat a gyakorlati feladathoz kapcsolódó elméleti kérdést, a „B" feladat a gyakorlati feladatot tartalmazza. Minden tétel „B" feladatának tartalmazni kell a feladat leírását, a receptet, vagy a mérési eljárást.

A tételeket a részletes vizsgakövetelmények alapján kell összeállítani, törekedni kell a feladatokat egyértelműen kell megfogalmazni, figyelembe kell venni, hogy a rendelkezésre álló időben a feladat elvégezhető és dokumentálható legyen.

A gyakorlati vizsga menete

A vizsga felkészülési idejének megkezdése előtt a vizsgázókat tájékoztatni kell a gyakorlati vizsga rendjéről és a vizsgával kapcsolatos egyéb tudnivalókról, továbbá a gyakorlati vizsga helyére és a munkavégzésre vonatkozó munkavédelmi, tűzvédelmi, egészségvédelmi előírásokról.

A felkészülés megkezdése után további útmutatás csak baleset megelőzése céljából adható.

A felkészülési idő alatt a vizsgázó elvégzi a tételben megfogalmazott „B" feladatot, felkészül a „A feladatban meghatározott elméleti ismeretekből. Ez idő alatt áttekinthető, logikus, bemutatásra alkalmas formában feljegyzi a feladat végrehajtásának körülményeit, tapasztalatait, eredményeit, a használt anyagok R és S mondatait.

A bemutatási időben a vizsgázó választ ad az „A" feladat elméleti kérdéseire. Ismerteti a „B" feladatban megfogalmazott gyakorlati feladat végrehajtását, a tapasztalatokat, az eredményeket és azok értelmezését, magyarázatát. Bemutatja a gyakorlati feladat végrehajtása során készített feljegyzéseit.

Gyakorlati feladatok témakörei
Fizikai jellemzők mérése
Oldás, oldatkészítés
Mintavétel és mintakezelés
Minőségi elemzés
Szervetlen preparátumok készítése és minőségi vizsgálata
Szerves anyagok előállítása és minőségi vizsgálata
Gravimetria
Titrimetria
Műszeres mérések: fotometria, pH, törésmutató

A gyakorlati vizsgarész értékelése

A gyakorlati feladat összpontszáma maximum 50 pont lehet, amely az alábbi értékelési szempontok szerint megállapított részpontszámok összegzésével alakul ki:

	Értékelési szempontok	Maximális pontszám
A feladat	*a)* Szakmai tartalom helyessége	10
	b) Logikai helyesség	5
B feladat	*a)* A gyakorlati feladat végrehajtásának ismertetése, a tapasztalatok megállapítása	5
	b) A gyakorlati feladat tapasztalatainak értelmezése, a mérés eredményessége	15
	c) A gyakorlati feladat végrehajtása során készült feljegyzések	10
Szakmai nyelv, a mértékegységek, a jelrendszer helyes használata		5
Elérhető maximális pontszám		50

ÉPÍTÉSZETI ÉS ÉPÍTÉSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A részletes követelményrendszer felépítése

Középszinten a mai társadalomban tájékozódni és alkotni tudó ember építészeti alapismereteit kell megkövetelni, ami elsősorban az építészeti alapfogalmak, az építés során általánosan használatos legelterjedtebb anyagok, szerkezetek, építési eljárások gyakorlati helyzetekben való ismeretét és alkalmazását jelenti.

Az emelt szint tartalmazza a középszint követelményeit, de az azonos módon megfogalmazott követelmények körében az emelt szinten nehezebb, több ismeretet, magasabb szintű képességeket igénylő feladatok szerepelnek. Ezen túlmenően - mivel emelt szinten elsősorban a felsőoktatásban is szükséges építészeti és építési alapismereteket alkalmazó, illetve tanuló diákok felkészítése történik - az emelt szint követelményei között speciális anyagrészek is találhatók.

Az építészeti és építési alapismeretek oktatása közös alapozást jelent a magas-, a mély-, és a vízépítő technikusok számára. Mindezek figyelembevételével e szakképesítési csoportokban az építési ismeretek témakörében részben eltérő követelményeket kell támasztani.

A) KOMPETENCIÁK

Általános kompetenciák

Építészeti probléma- és feladatmegoldó, valamint analizáló és szintetizáló képesség.
Kreativitás, kombinatív gondolkodási képesség.
Szakmai nyelv és szakkifejezések, meghatározások helyes használata.
Számolási, mérési technikák és műszaki becslési készség alkalmazása az építészet területén.
Vizuális kommunikáció, a 2 és 3 dimenzió közötti kapcsolat alkalmazása, térbeli tájékozódás.

Szakirodalom és segédeszközök (táblázatok, zsebszámológép, katalógusok, prospektusok) célszerű alkalmazása.
A tanult ismeretek alkalmazása alkotó módon gyakorlati feladatok megoldására.

Tartalomorientált (kompetenciák)

Közép- és emelt szint

1. Építési anyagok
- Ismerje az építési anyagok tulajdonságait
- Ismertesse a természetes köveket
- Ismertesse az agyagféleségeket
- Jellemezze az agyaggyártmányokat
- Jellemezze a kötőanyagokat, az adalékanyagokat és az építési vizet
- Jellemezze és hasonlítsa össze a különféle betonokat
- Ismertesse és jellemezze a habarcsokat
- Jellemezze az építőipari faárukat
- Sorolja fel a fémgyártmányokat
- Sorolja fel a műanyag gyártmányokat
- Mutassa be az építési üvegeket
- Hasonlítsa össze a szigetelőanyagokat
- Sorolja fel a segédanyagokat és felületképzőket
- Készítse elő a laboratóriumi vizsgálatokat
- Mutassa be az építési anyagok általános tulajdonságainak vizsgálatát
- Értékelje az építőanyagok szilárdsági vizsgálatát
- Ismerje a munkahelyi anyagvizsgálatokat

2. A műszaki ábrázolás alapjai
- Ismertesse az alapfogalmakat
- Alkalmazza a rajzi alapismereteket
- Alkalmazza az ábrázolási módokat
- Ismertesse a síkmértani alapfogalmakat
- Ismertesse térmértani alapfogalmakat
- Osztályozza a testeket
- Alkalmazza a vetületeket
- Alkalmazza az axonometrikus ábrázolás szabályait
- Rajzoljon rekonstrukciót
- Szerkesszen síkmetszéseket
- Alkalmazza a szabványos jelöléseket a műszaki rajzokon
- Szerkesszen vázlatok alapján helyszínrajzot
- Szerkessze meg az építmények jellemző részletrajzait
- Mutassa be az építési tervdokumentációt
- Ismertesse a tervek sokszorosítását, dokumentálását

- Tudjon síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni
- Vegye észre a szimmetriákat, tudja ezek egyszerűsítő hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni
- Tudjon a számításokhoz, bizonyításokhoz megfelelő ábrát készíteni

3. Az építési ismeretek
- Ismertesse a természetes és épített környezet kapcsolatát
- Ismertesse az építmény fogalmát, fajtáit
- Ismertesse az építési tevékenységet, az építés folyamatát
- Osztályozza az épületszerkezeteket
- Ismertesse a földmunkákat
- Ismertesse az alapozásokat
- Ismertesse a talajvíz, talajnedvesség és talajpára elleni szigeteléseket
- Ismertesse a helyszíni beton és vasbeton munkákat
- Ismertesse az előregyártás módjait, az előregyártott beton és vasbeton szerkezeteket
- Ismertesse a zsaluzatokat, dúcolásokat

Magasépítő szakképesítési csoportban:
- Ismertesse és rajzolja meg a függőleges teherhordó és térelhatároló szerkezeteket
- Ismertesse és rajzolja meg a falazatokat
- Ismertesse és rajzolja meg a vízszintes teherhordó és térelhatároló szerkezeteket
- Értelmezze egy hagyományos szerkezetű családi ház födémterveit

Mély- és vízépítő szakképesítési csoportban:
- Ismerje a talajok alkotórészeit, ezek arányait, a talajok fizikai szilárdsági jellemzőit
- Ismertesse a talajok állapotjellemzőit: víztartalom, vízmozgás a talajban, sűrűség, konzisztencia
- Ismertesse a talajok alakváltozását, a feszültségeket a talajban, süllyedést és annak hatásait
- Ismertesse a talajmechanikai szakvélemény tartalmát, értelmezze azt

4. Építésszervezés
- Legyen képes organizációs helyszínrajzot értelmezni
- Ismertesse a szerkezetépítés folyamatát
- Tudjon idomtervet, méretkimutatást készíteni
- Tudjon anyagmennyiségeket meghatározni
- Ismertesse a segédüzemeket, azok kialakítását

5. Munkavédelem
- Ismertesse a munkavédelem célját és feladatait
- Ismertesse a baleset bekövetkezésének megelőzését, a teendőket a balesetek bekövetkezésekor
- Ismertesse a foglalkozási ártalmakat, betegségeket
- Ismertesse a kollektív és egyéni védőeszközöket
- Ismertesse az elsősegélynyújtás különböző módjait

6. Statika

- Magyarázza el a statikai alapfogalmakat
- Egyensúlyozza a síkbeli erőrendszereket
- Rajzolja meg a vízszintes helyzetű, határozott tartók belsőerő ábráit
- Csoportosítsa a tartókat
- Ismertesse a tartószerkezetek terheit

Emelt szinten:
Képesnek kell lenni a vizsgázónak az ok-okozati összefüggések felismerésére és elmagyarázására.
A szerkesztést és számítást igénylő összetett feladatokat önállóan kell elvégeznie.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Építési anyagok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Az építési anyagok tulajdonságai.	Fizikai, hidrotechnikai, hőtechnikai, akusztikai tulajdonságok. Az építőanyagok szilárdsági tulajdonságai.	
1.2 Építőanyagok.		
1.2.1 A természetes kövek.	A kövek keletkezés és felhasználás szerinti csoportosítása. A kövek legfontosabb fizikai és mechanikai tulajdonságai.	Az építő kövek felismerése.
1.2.2 Kerámiák.	Kerámiák csoportosítása. Vályogtermékek. Az agyaggyártmányok minőségi előírásai és a szabványos követelményei.	Kerámiatermékek értékelése.
1.2.3 A kötőanyagok, az adalékanyagok és az építési víz.	A kötőanyagok fajtái, jellemzői, alkalmazásuk. Adalékanyagok csoportosítása, tulajdonságai, vizsgálata. Szemmegoszlási görbe értékelése, adalékanyag összetételének javítása. Építési víz.	
1.2.4 A betonok.	Beton fogalma, fajtái, jelölésük. Frissbeton jellemzői. A megszilárdult beton jellemzői.	
1.2.5 A fémgyártmányok.	Fémek tűz és korrózió elleni védelme. Fém- és acéltermékek és szerkezetek.	

	Egyéb fémek, fémtermékek, fémszerkezetek.:	
1.2.6 A műanyag gyártmányok.	A műanyag gyártmányok csoportosítása előállításuk alapján. A műanyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Műanyag termékek építőipari alkalmazása.	
1.2.7 A habarcsok.	Habarcsok csoportosítása kötő-, adalékanyagaik, és felhasználásuk szerint. Habarcsok tulajdonságai, azok vizsgálata	
1.2.8 Az építőipari faáruk.	A fa szerkezete, felépítése. Az építőfa Fontosabb hazai fafajták és azok jellemzői. A fa szárítása, kezelése, a fa hibái, faanyagok védelme. A fa feldolgozása, szállítása, raktározása. Faáruk.	
1.2.9 Az építési üvegek.	Az üvegek alapanyaga, gyártása. Építőipari üvegfajták, felhasználásuk, szállításuk.	
1.2.10 A szigetelőanyagok.	Hőtechnikai fogalmak, hőszigetelő anyagok. A zaj elleni védelem, hangszigetelő anyagok. Hangszigetelések. Talaj-, üzemi, használati és csapadékvíz, talajnedvesség és talajpára elleni szigetelések anyagai.	A szigetelőanyagok jellemzése.
1.2.13 A segédanyagok és felületképzők.	Felületi bevonatok, védőbevonatok anyagai. Felületkiegyenlítő masszák, pótlások, kiegészítések anyagai. Ragasztók, festékek, színezők, tartósítók, oldók és égetők. Meghatározásuk, felhasználásuk, tárolásuk, védelmük.	
1.3. Építőanyagok vizsgálata.		
1.3.1 A laboratóriumi vizsgálatok előkészítése.	A laboratóriumi vizsgálatok célja, módszerei. A mérés eszközei, módszerek, mértékegységek.	A laboratóriumi vizsgálati módszerek bemutatása.
1.3.2 Az építési anyagok általános tulajdonságainak vizsgálata.	Sűrűség mérése. Sűrűség mérése areométerrel, piknométerrel és Le Chatelier-Candlot készülékkel. A testsűrűség meghatározása Arkhimédész-mérleggel. Halomsűrűség mérése. Tömörség és hézagosság, hidrotechnikai tulajdonságok vizsgálata. Nedvességtartalom vizsgálata. Nyomó, húzó, nyíró, hajlító és kopásállósági tulajdonságok.	

	Brinell és Rockwell keménységvizsgálatok. Poldi-kalapács és Schmidt-kalapács használata. Kőzetek, faanyag, égetett agyagáruk, műanyagok vizsgálata. Fémek és betonok vizsgálata.	A friss beton vizsgálata.
1.3.3 Az építőanyagok szilárdsági vizsgálatának értékelése.	Anyagvizsgálati jegyzőkönyv. Az építőanyagok szilárdsági vizsgálatának értékelése.	

2. A műszaki ábrázolás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 A műszaki ábrázolás alapjai.		
2.1.1 Alapfogalmak.	A műszaki rajz feladata. Rajzeszközök és alkalmazásuk.	
2.1.2 Rajzi alapismeretek.	A rajzlapok jellemzői, feliratmező. A kis- és nagybetűk rajzolása. Vonalgyakorlatok és méretezési gyakorlatok: Méretarányok alkalmazása. Méretmegadás alkalmazása. Rajzi szabványok (vonalak, feliratmező, méretmegadás stb.). A műszaki rajz formai követelményeinek alkalmazása.	
2.1.3 Ábrázolási módok.	Vetületi ábrázolás. Perspektivikus és axonometrikus ábrázolás.	
2.2 Ábrázoló geometria.		
2.2.1 Síkmértani alapfogalmak.	Síkmértani alapfogalmak. Szög, szögpárok szerkesztése. Pont és egyenes, párhuzamos egyenesek távolságának szerkesztése. A kör és részeinek szerkesztése. Síkidomok szerkesztése.	
2.2.2 Térmértani alapfogalmak.	Térelemek: pont, egyenes, sík. Térelemek kölcsönös helyzete. Egyenes valódi hossza.	

2.2.3 A testek osztályozása.	Egyszerűbb síklapú testek és származtatásuk. Forgástestek és származtatásuk.	
2.2.4 Vetületek.	Vetítési módok alkalmazása. Képsíkrendszer. Képsíkok egyesítése.	
2.2.5 Az axonometrikus ábrázolás szabályai.	Az axonometrikus ábrázolás tengelyei. Különböző axonometriák (izometrikus, frontális, dimetrikus.)	
2.2.6 Rekonstrukció.	Vetületi ábráról síklapú és forgástestek rekonstrukciója. Hiányos vetületi ábrák pótlása és vetület-összeválogatás utáni rekonstrukció.	
2.2.7 Síkmetszések.	Sík és egyenes döféspontja. Általános helyzetű egyenes és testek döféspontjainak szerkesztése. Két sík metszésvonala. Valódi nagyság meghatározása, a metszett idom valódi nagysága.	Síklapú testek síkmetszése: - általános helyzetű síkkal való metszés szerkesztése. Forgástestek síkmetszése (gömb, henger, kúp).
2.3 Építészeti műszaki rajz alapjai.		
2.3.1 Szabványos jelölések a műszaki rajzokon.	Építészeti rajzok jelölései: anyagjelölések, falak jelölése, nyílászárók jelölése, kémények, hornyok, fal- és födémáttörések jelölése.	
2.3.2 Helyszínrajz szerkesztése.	Átnézeti helyszínrajz. Beépítési terv. Engedélyezési helyszínrajz. Közmű helyszínrajz.	
2.3.3 Építmények tervrajzai.	Az építészeti rajzok fajtái. Alaprajz szerkesztésének menete. Metszet szerkesztése. Homlokzatok szerkesztésének lépései. Részletrajzok szerkesztése.	
2.3.4 Az építési tervdokumentáció.	Az építési tervdokumentáció részei. Tervrajzok: - építésztervek, statikai (szerkezet-) tervek, - épületgépészeti munkák tervei, - közműtervek, - organizációs tervek. Terviratok: - műszaki leírás, - költségvetés (költségvetés-kiírás).	Az építési tervdokumentáció elkészítése. A tervkészítés szabványai, tervezési jogosultság feltételeinek ismerete.

	Építési engedély. Tervmellékletek.	
2.3.5 A tervek sokszorosítása, dokumentálás.	Tervek összeállítása, dokumentálása. Tervek tárolása.	

3. Építési ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az épületszerkezetek.		
3.1.1 Az épületszerkezetek osztályozása.	Az épületszerkezetek osztályozása helyzetük, szerepük és a teherviselés szerint.	
3.2. Alépítményi munkák.		
3.2.1 Földmunkák. 3.2.2 Alapozások. 3.2.3 A talajvíz és talajnedvesség elleni szigetelések.	Irtási munkák. Föld- és sziklamunkák. A talajok osztályozása. Talajvíz, talajnedvesség, talajpára. Talajjavítás, víztelenítés. Biztonsági követelmények. Munkaárkok, munkagödrök. Tömörítés. Dúcolás, szádfalazás. Síkalapozások. Mélyalapozások. Talajnedvesség elleni szigetelések. Talajvíznyomás elleni szigetelések.	
3.3. Segédszerkezetek.	Zsaluzatok.	
	Dúcolások. Munka- és balesetvédelmi előírások.	
Magasépítési szakképesítési csoportban		
3.4 Felépítményi munkák.		
3.4.1 Függőleges teherhordó szerkezetek.	A falazatok szerkezeteinek ismertetése. A falazatok csoportosítása. Pillérek, oszlopok. Falazási munkák munkavédelmi előírásai.	
3.4.2 Vízszintes teherhordó és térelhatároló szerkezetek.	Kiváltók, gerendák. Boltövek. Födémszerkezetek osztályozása, fajtái, kialakításuk. Födémek építésének biztonsági előírásai.	

	Boltozatok csoportosítása.	
Mély- és vízépítési szakképesítési csoportban		
3.4 Talajmechanika.	Talajok alkotórészei, alkotórészeinek arányai. Talajok állapotjellemzői: víztartalom, vízmozgás a talajban, sűrűség, konzisztencia Talajok alakváltozása, feszültségek a talajban, süllyedés. A talajmechanikai szakvélemény tartalma, értelmezése.	

4. Építésszervezési ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Organizációs tervek.	Organizációs tervek fogalma, értelmezése	Organizációs tervek készítése.
4.2 Anyagmennyiség meghatározása.	Kiviteli tervek alapján idomtervek készítése. Normagyűjtemények. Kiviteli tervek alapján méretkimutatás összeállítása	
4.3 Anyagrendelés.	Építési ütemterv és anyagbiztosítás összehangolása, anyagszükségletek. Helyszínre érkező építési anyagok, valamint szerkezetek fogadása, dokumentálása, deponáltatása.	
4.4 Segédüzemek működtetése.	A kivitelezés segédüzemei és működtetési előírásai (út, víz, energia). Betonkeverő-telep létesítése. Habarcsüzem telepítése. Ácstelep telepítése. Vasszerelő-telep az építés helyszínén.	Építési terület berendezése.

5. Munkavédelem

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 A munkavédelem feladata.	A munkavédelem fogalma, területei és feladatai.	
5.2 A balesetek megelőzése.	A baleset és a munkabaleset fogalma. A baleset bekövetkezése. A baleset kivizsgálása.	
5.3 Foglalkozás egészségügy.	A foglalkozás egészségügy tárgyköre. Foglalkozási ártalmak, betegségek.	
5.4 A munkavégzés tárgyi és személyi feltételei.	A munkavállalók jogai és kötelességei. Munkahelyek munkavédelmi követelményei. Az egyéni (személyi) védelem	A munkáltató munkavédelmi feladatai.

5.5 Elsősegélynyújtás.	Újraélesztés. Vérzéses balesetek. Csonttörések. Koponyasérülés. Gerincsérülés. Égési sérülések. Mérgezések. Áramütés.	

6. Statika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK **Középszint**	Emelt szint
6.1 Alapfogalmak.		
6.1.1 Statikai alapfogalmak.	Alapfogalmak Az egyensúly fogalma. Az erő nyomatéka. A statika alaptételei. Az erő felbontása merőleges komponensekre.	
6.2 Erők, erőrendszerek.		
6.2.1 Síkbeli erőrendszerek összetétele. 6.2.2 Síkbeli erőrendszer egyensúlyozása.	Eredő meghatározása. Síkbeli erők összetételének különleges esetei. Egyensúlyozás egy erővel. Egyensúlyozás két erővel.	
6.3 Tartók vizsgálata.		
6.3.1 A tartók csoportosítása. 6.3.2 Határozott tartók belsőerő ábrái.	Síkbeli tartószerkezetek csoportosítása, támaszelemei, kialakítása. Vízszintes helyzetű, határozott tartók belsőerő ábráinak szerkesztése számított értékek alapján.	
6.4 Tartók terhei.	A tartószerkezetekre ható terhek csoportosítása, hatása.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is); körző; vonalzók: léptékvonalzó, derékszögű vonalzópár, párhuzamvonalzó.	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is); vonalzók: párhuzamvonalzó, léptékvonalzó, derékszögű vonalzópár,	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
100 pont		50 pont
Feladatlap		Építészeti és építési alapismeretek szóbeli tételsor alapján témakörök bemutatása.
180 perc		
Egyszerű, rövid feladatok	Összetett feladatok	
40 pont	60 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó építészeti és építési alapismereti tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás, valamint a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

A középszintű érettségi vizsga írásbeli feladatsora két feladattípusból áll.

Az első rész rövid tesztjellegű feladatokból áll, amely az összes pontszám 40%-át jelenti.

A második rész és összetett feladatok megoldását igényli, amely az összes pontszám 60%-át adja.

A vizsgázónak az összetett feladatok esetében a statika témaköréből és az építési ismeretek és az építésszervezési ismeretek témakörből is csak az egyik feladatot kell megoldania. Csak a vizsgázó által egyértelműen kiválasztott 1-1 feladat értékelhető.

A vizsgázó szabadon használhatja fel a két feladattípus megoldására a 180 percet.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A 15 kérdésből álló egyszerű, rövid feladatokban közel azonos arányban jelennek meg az építési anyagok, a műszaki ábrázolás, az építési ismeretek, a munkavédelem, a statika, és az építésszervezési ismeretek témaköreinek fogalmai, törvényszerűségei, jelenségei és az összefüggések. A kérdéstípusok az előírt ismeret, és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg. 10 kérdés egyenként 3 pontot, 5 kérdés pedig 2 pontot ér helyes megoldás esetén.

Az összetett feladatok megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek. A hat feladaton belül a számolást és a rajzolást-szerkesztést igénylő feladatok közel azonos arányban jelennek meg. A számolást is igénylő feladatoknál egy feladat az építési anyagok témakörből, két feladat a statika témakörből jelenik meg. A rajzolást-szerkesztést igénylő feladatoknál egy feladat a műszaki ábrázolás alapjai, két feladat az építési ismeretek és az építésszervezési ismeretek témakörből jelenik meg.

A központi írásbeli feladatsor ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	20
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	20
Összetett feladatok	Pontos számolás, feladatmegoldás	30
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	30
Összesen		100

Számolást igénylő lehetséges feladattípusok
1. Sűrűség, testsűrűség, halmazsűrűség, tömörség, porozitás számítása
2. Víztartalom, vízfelvétel számítása
3. Hő okozta alakváltozás, hőátbocsátási tényező számítása
4. Acélok húzó- vagy szakító-, hajlító-húzó-, nyomó- és nyírószilárdság vizsgálata
5. Agyag-iszaptartalom meghatározása
6. A beton adalékanyag finomsági modulusának meghatározása
7. Adott szemszerkezetű beton adalékanyag összetételének javítása
8. A beton adalékanyag szemmegoszlási görbéjének számítása, értékelése
9. Habarcs tapadó-szilárdságának számítása
10. Erő felbontása merőleges komponensekre
11. Síkbeli erőrendszer egyensúlyozása, számítással
12. Vízszintes tengelyű, statikailag határozott tartók N, T, M ábráinak megrajzolása számított értékek alapján.

Rajzolást-szerkesztést igénylő lehetséges feladattípusok
1. Síkmértani alapszerkesztések, építészeti ívek szerkesztése
2. Térelemek vetületi ábrázolása
3. Sík és egyenes döféspontja
4. Általános helyzetű egyenes és testek döféspontjainak szerkesztése
5. Két sík metszésvonala
6. Valódi nagyság meghatározása, a metszetidom valódi nagysága
7. Valódi nagyság szerkesztése vetületi ábrák alapján
8. Hiányos vetületi ábrák pótlása és vetület-összeválogatás utáni rekonstrukció
9. Szerkesztési feladatok különböző axonometriákban (izometrikus, frontális, dimetrikus)
10. Síklapú és forgástestekről vetületi ábrák rajzolása
11. Vetületi ábráról síklapú és forgástestek rekonstrukciója
12. Engedélyezési helyszínrajz szerkesztése és rajzolása
13. Idom terv készítése
14. Méretkimutatás készítése
15. Síkalapozások részletrajzainak szerkesztése
16. Talajnedvesség és talajvíznyomás elleni szigetelések részletrajzainak szerkesztése
17. Téglafalazatok rétegeinek szerkesztése a téglakötési szabályok alkalmazásával
18. Zsaluzatok szerkesztése
19. Dúcolások szerkesztése
Magasépítési szakképesítési csoportban:
20. Kiváltók, gerendák, koszorúk, boltívek szerkesztése
21. Födémszerkezetek (pincefödémek, emeletközi födémek, padlásfödémek, síkfödémek, fafödémek, acélgerendás födémek, vasbeton födémek, vázkerámiás födémek) részletrajzainak szerkesztése

Az írásbeli feladatlap értékelése

A teszt jellegű kérdéssor és a feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

A javítási-értékelési útmutató összeállításánál a számolást (méretezést) is igénylő feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés:

Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		A feladat megoldásának dokumentálása	
Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
- a megoldottság szintje	70%	- a megoldás logikája - kreativitás - pontosság - a mértékegységek használata	20%	- rendezettség - áttekinthetőség - szabványos jelölések alkalmazása - műszaki, formai és esztétikai	10%

				elvárásoknak megfelelés	

Az útmutató összeállításánál a rajzolást-szerkesztést igénylő feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés:

Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		A feladat megoldásának dokumentálása	
Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
- a megoldottság szintje	70%	- a megoldás szakszerűsége - kreativitás - pontosság	20%	- rendezettség - áttekinthetőség - szabványos jelölések alkalmazása - műszaki, formai és esztétikai elvárásoknak megfelelés	10%

Szóbeli vizsga

A tételt a vizsgázónak önállóan, a szaknyelv használatával kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvalóan elakadt. Ebben az esetben segítő kérdést lehet a témával kapcsolatban feltenni, ha az a szóbeli időkeretébe még belefér.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A szóbeli tételek száma minimum 20, maximum 25 darab.

A tételsor frissítésének szabálya: A tételsor tételeinek 8-28%-a évenként cserélendő.

A tétel jellemzői: A vizsgára megfogalmazott tételek a tételcímeken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll. Az „A” feladat az építési ismeretek és építésszervezési ismeretek a „B” feladat építési anyagok, és munkavédelem témakörökből áll. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A témakörtől függően mindkét feladat („A” és „B”) tartalmazhat egyszerű rajzos feladatokat.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételsor összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga alapvetően az építési ismeretek, az építésszervezés, a munkavédelem és az építési anyagok fogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával az építéssel összefüggő ismereteit megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani.

A szóbeli témakörei „A” kérdés
Építészeti ismeretek
Természetes és épített környezet
Építmények kialakítása, funkciói
Az építési tevékenység, az építés folyamata
Építészeti alapfogalmak
Épületszerkezetek és csoportosításuk
Földmunkák
Alapozások
Talajnedvesség, talajvíz elleni szigetelések

Magasépítő szakképesítési csoportban:
Függőleges teherhordó szerkezetek
Íves teherhordó szerkezetek
Nyílásáthidalások
Födémek
Lépcső szerkezetek

Mély- és vízépítő szakképesítési csoportban:
Talajok alkotórészei, ezek arányai
A talajok fizikai, szilárdsági jellemzői
Talajok állapotjellemzői: víztartalom, vízmozgás a talajban, sűrűség, konzisztencia
Talajok alakváltozása, feszültségek a talajban, süllyedés
Talajmechanikai szakvélemény tartalma, értelmezése

Építésszervezési ismeretek
A szerkezetépítés folyamata
Idomtervek, méretkimutatások
Anyagmennyiség meghatározása
Anyagrendelés
A kivitelezés segédüzemei.

A szóbeli témakörei „B” kérdés
Építési anyagok
Az építési anyagok tulajdonságai
Természetes kövek
Agyaggyártmányok, kerámiaipar
Kötőanyagok
Adalékanyagok, építési víz
Betonok, betontermékek, habarcsok

Építőipari faáruk
Acél- és fémgyártmányok
Az építési üveg
Szigetelő anyagok

Munkavédelem
A munkavédelem célja és alapfogalmai
A balesetek megelőzése
Foglalkozás-egészségügy
Egyéni és kollektív védőeszközök
Elsősegélynyújtás

A szóbeli vizsgarész értékelése
A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint, továbbá az alábbi szempontok, kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	10	10	20
Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázása Törvények, szabályok, összefüggések értelmezése	10	10	20
Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége A műszaki, az építészeti szaknyelv alkalmazása	5	5	10
ÖSSZESEN:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Emelt szint</th></tr>
<tr><th colspan="2">Írásbeli vizsga</th><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">240 perc</td><td>20 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="4">Építészeti és építési alapismeretek szóbeli tételsor alapján témakörök bemutatása</td></tr>
<tr><td colspan="2">240 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű, rövid feladatok</td><td>Összetett feladatok</td></tr>
<tr><td>40 pont</td><td>60 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó építészeti és építési alapismereti tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás és a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli feladatsora két feladattípusból áll.

Az első rész rövid tesztjellegű feladatokból áll, amely az összes pontszám 40%-át jelenti.

A második rész és összetett feladatok megoldását igényli, amely az összes pontszám 60%-át adja.

A vizsgázó szabadon használhatja fel a két feladattípus megoldására a 240 percet.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintű érettségi vizsga hasonló a középszintű vizsgához, de a feladatok nehézségi szintje magasabb követelményeket támaszt a vizsgázókkal szemben, továbbá kibővülnek az emelt szinten előírt további követelményekkel.

A 240 perces feladatsor tartalmi arányaiban törekszik a következőkre:

Építési anyagok	20%
A műszaki ábrázolás alapjai	20%
Építési ismeretek	20%
Építésszervezési ismeretek	20%
Statika	20%

Ezek az arányok természetesen csak hozzávetőlegesek lehetnek, hiszen a feladatok egy jelentős része több témakörbe is besorolható, összetett ismeretkörre épül, továbbá a feladatsor választható feladatokat tartalmazó részei miatt az egyes vizsgázók számára - a választásaiktól függően - az arányok eltolódhatnak.

Az írásbeli feladatsor két, jól elkülönülő részből áll. Az első rész 20 egyszerű, rövid feladatból áll, amely az alapfogalmakat, definíciókat, egyszerű összefüggéseket hivatott számon kérni. A feladatok többsége nyílt végű feladat, de ebben a részben megjelenhet néhány igaz-hamis állítást tartalmazó, vagy egyszerű feleletválasztós feladat is. A feladatok egyenként 2 pontot érnek, összesen tehát az első rész 40 pont.

A második rész 6, egyenként 10 pontos feladatot tartalmaz. A feladatok több témakört is érintenek, összetett feladatok. A vizsgázónak minden feladatot meg kell oldania.

	Kompetenciák	%
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	20
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	20
Összetett feladatok	Pontos számolás, feladatmegoldás	30
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	30
Összesen		100

Számolást igénylő lehetséges feladattípusok
1. Sűrűség, testsűrűség, halmazsűrűség, tömörség, porozitás számítása
2. Víztartalom, vízfelvétel számítása
3. Hő okozta alakváltozás, hőátbocsátási tényező számítása
4. Acélok húzó- vagy szakító-, hajlító-húzó-, nyomó- és nyírószilárdság vizsgálata
5. Agyag-iszaptartalom meghatározása
6. A beton adalékanyag finomsági modulusának meghatározása
7. Adott szemszerkezetű beton adalékanyag összetételének javítása
8. A beton adalékanyag szemmegoszlási görbéjének számítása, értékelése
9. Síkidomok keresztmetszeti jellemzőinek számítása
10. Erő felbontása merőleges komponensekre
11. Síkbeli erőrendszer egyensúlyozása, számítással
12. Vízszintes tengelyű, statikailag határozott tartók N, T, M ábráinak megrajzolása számított értékek alapján
Rajzolást-szerkesztést igénylő lehetséges feladattípusok
1. Síkmértani alapszerkesztések, építészeti ívek szerkesztése
2. Térelemek vetületi ábrázolása
3. Sík és egyenes döféspontja
4. Általános helyzetű egyenes és testek döféspontjainak szerkesztése
5. Két sík metszésvonala
6. Síklapú testek síkmetszése: metszési alapfeladatok vetítősíkkal (síklapú testek, hasábok, gúlák)
7. Valódi nagyság meghatározása, a metszetidom valódi nagysága
8. Forgástestek síkmetszése (gömb, henger, kúp) általános vetítősíkkal
9. Valódi nagyság szerkesztése vetületi ábrák alapján
10. Forgástestek síkmetszése (gömb, henger, kúp)
11. Hiányos vetületi ábrák pótlása és vetület-összeválogatás utáni rekonstrukció
12. Szerkesztési feladatok különböző axonometriákban (izometrikus, frontális, dimetrikus)
13. Síklapú és forgástestekről vetületi ábrák rajzolása
14. Vetületi ábráról síklapú és forgástestek rekonstrukciója
15. Engedélyezési helyszínrajz szerkesztése és rajzolása
16. Idom terv készítése
17. Méretkimutatás készítése
18. Síkalapozások részletrajzainak szerkesztése
19. Talajnedvesség és talajvíznyomás elleni szigetelések részletrajzainak szerkesztése
20. Téglafalazatok rétegeinek szerkesztése a téglakötési szabályok alkalmazásával
21. Zsaluzatok szerkesztése
22. Dúcolások szerkesztése
Magasépítési szakképesítési csoportban:
23. Kiváltók, gerendák, koszorúk, boltívek szerkesztése
24. Födémszerkezetek (pincefödémek, emeletközi födémek, padlásfödémek, síkfödémek, fafödémek,

acélgerendás födémek, vasbeton födémek, vázkerámiás födémek) részletrajzainak szerkesztése

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Az útmutató összeállításánál a számolást (méretezést) is igénylő feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés:

Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		A feladat megoldásának dokumentálása	
Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
- a megoldottság szintje	70%	- a megoldás logikája - kreativitás - pontosság - a mértékegységek használata	20%	- rendezettség - áttekinthetőség - szabványos jelölések alkalmazása - műszaki, formai és esztétikai elvárásoknak megfelelés	10%

Az útmutató összeállításánál a rajzolást-szerkesztést igénylő feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés:

Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		A feladat megoldásának dokumentálása	
Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
- a megoldottság szintje	70%	- a megoldás szakszerűsége - kreativitás - pontosság	20%	- rendezettség - áttekinthetőség - szabványos jelölések alkalmazása - műszaki, formai és esztétikai elvárásoknak megfelelés	10%

Szóbeli vizsga

A tételt a vizsgázónak önállóan, a szaknyelv használatával kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvalóan elakadt. Ebben az esetben segítő kérdést lehet a témával kapcsolatban feltenni, ha az a szóbeli időkeretébe még belefér.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A szóbeli tételek száma minimum 20.

A tétel jellemzői: A vizsgára megfogalmazott tételek a tételcímeken túl a kifejtéshez konkrét tartalmi szempontokat is felsorolnak.
A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

Tételtípusok
Minden szóbeli tétel két feladatból („A" és „B") áll. Az „A" feladat az építési ismeretek, és az építésszervezési ismeretek a „B" feladat építési anyagok és munkavédelem témakörökből áll. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A témakörtől függően mindkét feladat („A" és „B") tartalmazhat egyszerű rajzos feladatokat.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk
A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni. A szóbeli tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.
A szóbeli vizsga alapvetően az Építészeti és építési alapismeretek témái alapfogalmainak, az építési ismeretek és az építési anyagok fogalmainak, az építésszervezési ismeretek, és a munkavédelem alapfogalmainak, az ezekhez kapcsolódó jelenségeknek, összefüggéseinek és törvényeinek, az azokra épülő műszaki szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával az építési és építésszervezés alapismereteit, az építési anyagokat és a munkavédelem ismeretanyagát megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni és a folyamatokat összehasonlítani.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei „A" kérdés

Építészeti ismeretek
Természetes és épített környezet
Építmények kialakítása, funkciói
Az építési tevékenység, az építés folyamata
Építészeti alapfogalmak
Épületszerkezetek és csoportosításuk
Földmunkák
Alapozások
Talajnedvesség, talajvíz elleni szigetelések

Magasépítő szakképesítési csoportban:
Függőleges teherhordó szerkezetek
Íves teherhordó szerkezetek
Nyílásáthidalások
Födémek
Lépcső szerkezetek

Mély- és vízépítő szakképesítési csoportban:
Talajok alkotórészei, ezek arányai.
A talajok fizikai, szilárdsági jellemzői
Talajok állapotjellemzői: víztartalom, vízmozgás a talajban, sűrűség, konzisztencia
Talajok alakváltozása, feszültségek a talajban, süllyedés
Talajmechanikai szakvélemény tartalma, értelmezése

Építésszervezési ismeretek
A szerkezetépítési folyamata
Idomtervek, méretkimutatások
Anyagmennyiség meghatározása
Anyagrendelés
A kivitelezés segédüzemei.

A szóbeli témakörei „B" kérdés

Építési anyagok
Az építési anyagok tulajdonságai
Természetes kövek
Agyaggyártmányok, kerámiaipar
Kötőanyagok
Adalékanyagok, építési víz
Betonok, betontermékek, habarcsok
Építőipari faáruk
Acél- és fémgyártmányok
Az építési üveg
Szigetelő anyagok

Munkavédelem
A munkavédelem célja és alapfogalmai
A balesetek megelőzése
Foglalkozás-egészségügy
Egyéni és kollektív védőeszközök
Elsősegélynyújtás

A szóbeli vizsgarész értékelése
A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint, továbbá az alábbi szempontok, kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen

A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	10	10	20
Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása, magyarázata Törvények, szabályok, összefüggések értelmezése	10	10	20
Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége A műszaki, az építészeti szaknyelv alkalmazása	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

KÖNNYŰIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

I. ÖLTÖZKÖDÉSKULTÚRA

1. VISELETTÖRTÉNET

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Az öltözet kialakulása	Önállóan legyen képes a viselettörténeti alapfogalmakat a kezdetleges öltözetek kialakulását a jellegzetes alapanyagokat bemutatni.	Önállóan legyen képes elmondani, hogyan alakultak ki a kezdetleges öltözetek és tudja mely korszaktól létezik a szabás alkalmazása. Legyen képes bemutatni a viselettörténeti korszakok jellegzetességeit.
1.2. Az öltözködéstörténet főbb szakaszai	Önállóan legyen képes az öltözködéstörténet korszakait, férfi-, női öltözeteket, jellemző formajegyeket bemutatni.	Önállóan legyen képes az egyes korok, kultúrák jellegzetes alapanyagainak, mintázatainak jellemző öltözék elemeinek ismertetésére.
1.3. Viselettörténeti korszakok bemutatása	Legyen képes bemutatni a természeti népek, ősi kultúrák öltözeteit, jellegzetességeit (pl. testfestés, szimbólumok).	Önállóan legyen képes ismertetni a kezdetleges öltözékek formai jegyeit, sajátosságait, elkészítésük menetét, jellegzetes anyag használatukat.
Ókori öltözetek	Legyen képes ismertetni az ókori Egyiptom viselettörténeti emlékeit.Legyen képes bemutatni az ókori görög viseleteket, lábbeliket és fejfedőket.Legyen képes az ókori római viseleteket, lábbeliket és fejfedőket ismertetni.	Önállóan legyen képes ismertetni az ókori egyiptomi öltözékeket és kiegészítőket, az öltözetek alapanyagait. Önállóan tudja bemutatni az ókori görög lepelruhákat, alapanyagaikat, kiegészítőiket,

		valamint az ókori görög katonai öltözeteket. Önállóan legyen képes ismertetni az ókori római öltözeteket, katonai öltözeteket, alapanyagokat és kiegészítőket,
Középkori öltözetek	(A kora-középkori öltözetek.) Legyen képes képanyag segítségével ismertetni a román kori jellegzetes viseleteket lábbeliket és fejfedőket.Tudja képanyag segítségével bemutatni a gótikus viseleteket lábbeliket és fejfedőket.	Önállóan tudja a román kor jellegzetes stílusjegyeit női-, férfi öltözeteit, textíliáit ismertetni. Önállóan legyen képes ismertetni a gótika jellegzetes forma világát, a gótikus textíliák díszítőelemeit, a francia, olasz, német textilközpontokat.
Újkori öltözetek	Legyen képes képanyag segítségével ismertetni a reneszánsz öltözeteket, lábbeliket és fejfedőket.Tudja képanyag segítségével bemutatni a barokk korszak jellegzetes öltözékeit, lábbeliket és fejfedőket.Legyen képes ismertetni a rokokó jellemző udvari öltözeteit, kiegészítőit.	Önállóan tudja a reneszánsz korszak stílusjegyeit, női-, férfi öltözeteket, alapanyagokat, mintázatokat ismertetni. Legyen képes beszélni a reneszánsz kárpit és csipkekészítő központokról. Önállóan legyen képes ismertetni a barokk textilgyártás fő központjait, a textilek mintázatát, díszítését, barokk korszak spanyol, francia udvari öltözeteit.
19. századi öltözetek	Legyen képes képanyag segítségével ismertetni a biedermeier öltözeteit. Tudja képanyag segítségével bemutatni a klasszicista korszak öltözeteit, cipőit, táskáit, egyéb kiegészítőit.	Önállóan tudja ismertetni klasszicizmus formajegyeit, jellegzetes alapanyagait, női- és férfi öltözeteit, fontos kiegészítőit.
20. századi öltözetek	Legyen képes képanyag segítségével ismertetni a századforduló jellegzetes öltözeteit, cipőit, táskáit, egyéb kiegészítőit. Tudja képanyag segítségével bemutatni az 1920-30-as évek öltözeteit, kiegészítőit, cipőit és táskáit Legyen képes képanyag segítségével ismertetni az 1940-50-es évek öltözeteit cipőit, táskáit.	Önállón legyen képes bemutatni a századforduló szellemiségét, jellegzetes kelméit és mintázatokat, női- és férfi öltözeteket. Önállóan tudja ismertetni az 1920-30-as évek újításait, a film világának hatását a női- és férfi öltözetekre, tudja bemutatni a nappali, esti és strand viseleteket. Önállóan tudja ismertetni az 1940-es évek öltözetei, táskák, cipői és egyéb kiegészítői. Legyen képes elmondani a II. vh. hatását a 40-es évek öltözetére. Önállóan legyen képes elmondani az 1950-es évek öltözeteit, táskáit, cipőit, a katonai öltözetek megjelenését a 40-es évek viseletében. Önállóan tudja ismertetni az 50-es évek II. vh.

		utáni öltözeteit, new look megjelenését, cipőket, táskákat.
	Legyen képes képanyag segítségével ismertetni az 1960-70-es évek öltözeteit cipőit, táskáit, az 1960-70-es évek hippi öltözeteit, az antidivat megjelenését.	Önállóan tudja ismertetni az 1960-as évek öltözeteit, táskákat, cipőket és egyéb kiegészítőket. Önállóan tudja ismertetni az 1970-es évek öltözetet, táskákat, cipőket és egyéb kiegészítőket.
	Legyen képes képanyag segítségével ismertetni az 1980-90-es évek öltözeteit cipőit, táskáit. Az 1980-90-es évek új formavilága, haute couture és pret-a-porter kollekciók, táskák, kiegészítők.	Önállóan tudja ismertetni az 1980-as évek öltözetet, táskákat, cipőket és egyéb kiegészítőket. Önállóan tudja ismertetni az 1990-es évek öltözetet, táskákat, cipőket és egyéb kiegészítőket.

2. NÉPMŰVÉSZET

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A magyar népművészet tájegységei	Források segédeszközök igénybevételével legyen képes a magyar népművészet általános jellegzetességeit, a magyar népművészet kiemelt tájegységeit, magyar népművészet kiemelt tájegységeinek öltözeteit felismerni.	Legyen képes ismertetni a magyar népművészet kiemelt tájegységeinek jellemző forma- és szimbólumvilágát, viseleteit.
2.2. Az alföldi, a dunántúli, a felföldi és az erdélyi viseletek jellemzői.	Források igénybevételével legyen képes az alföldi viseletet, dunántúli jellegzetes viseleteket, felföldi viseleteket, erdélyi női és férfi viseleteket felismerni.	Legyen képes ismertetni a jellegzetes alföldi viseletet és a hozzá tartozó kiegészítőket. Legyen képes ismertetni jellegzetes erdélyi viseleteket és kiegészítőket.

3. DIVATISMERET

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A divat fogalma, jelentősége a kulturált öltözködés kialakulásában	Önállóan legyen képes meghatározni a divat fogalmát, ismertetni a divat fejlődését a 19-20. században.	Önállóan legyen képes a divat és a divatipar kapcsolatát, viszonyait, a trend és a piac kapcsolatát. Önállóan tudja ismertetni a divatszakma információs csatornáit, forrásait. Legyen képes bemutatni a 20. század

		meghatározó tervezőit, divatházait (pl. Chanel, Dior, Givenchy).
3.2. A szak- és divatlapok szerepe a divat alakulásában	Legyen képes bemutatni a szak-, trend- és divatlapok jelentőségét, felépítését.	Legyen képes ismertetni a szaklapokban megjelenő adott szezonra vonatkozó alapanyag-, szín-, forma- és minta trendeket. Önállóan tudja bemutatni a szak- és divatlapok szerepét a tervezési folyamatban.
3.3. A divattervezés fogalma, a divattervezők feladatai	Önállóan legyen képes ismertetni a divattervezés fogalmát, feladatköreit. Tudja bemutatni a tervezéshez szükséges szakmai információk beszerzésének módjait.	Legyen képes ismertetni a tervezés folyamatát, fázisait.
3.4. A divattrend fogalma,szerepe, jelentősége	Önállóan legyen képes ismertetni a divattrend fogalmát. Legyen képes az aktuális trendcsoportok, szempontok bemutatására, ismertetésére. A 2000-es évek trendvonulatai, Haute-Conture és Pret-A-Porter kollekciók.	Önállóan tudja bemutatni a divattrend szerepét, jelentőségét a divatiparban.

B) TÉMAKÖRÖK

I. ÖLTÖZKÖDÉSKULTÚRA

1. VISELETTÖRTÉNET

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Az öltözet kialakulása	Viselettörténeti alapfogalmak. A kezdetleges öltözetek kialakulása. Viselet- és textiltörténeti alapismeretek.	A kezdetleges öltözetek kialakulása, a szabás alkalmazásának megjelenése. Viselettörténeti korszakok jellegzetességei.
1.2. Az öltözködéstörténet főbb szakaszai	Az öltözködéstörténet fejlődésének, korszakának ismertetése, férfi-, női öltözetek jellemző formajegyek.	Az egyes korok, kultúrák jellegzetes alapanyagainak, mintázatainak jellemző öltözék elemeinek ismertetése korabeli képzőművészeti források alapján.
1.3. Viselettörténeti korszakok bemutatása	A természeti népek, ősi kultúrák öltözeteit, jellegzetességei (pl. testfestés, szimbólumok).	A kezdetleges öltözetek elkészítése és jellegzetes alapanyagai.
Ókori öltözetek	Az ókori Egyiptom viselettörténeti emlékei. Az ókori görög viseletek, lábbelik és fejfedők. Az ókori római viseletek, lábbelik és fejfedők.	Az ókori egyiptomi öltözékek kiegészítőinek bemutatása. Az ókori görög alapanyagok, lepelruhák, színviláguk, kiegészítőik, valamint az ókori görög

		katonai öltözetek. Az ókori római katonai öltözetek. Az ókori római öltözetek jellegzetes kiegészítői, alapanyagai.
Középkori öltözetek	(A kora-középkori öltözetek.) A román kori jellegzetes viseletek lábbelik és fejfedők. A gótikus viseleteket lábbelik és fejfedők.	A románkor jellegzetes stílusjegyei, női és férfi öltözetei, textíliái. A gótika jellegzetes formavilága, a textíliák díszítőelemei. A francia, olasz, német textilközpontok.
Újkori öltözetek	A reneszánsz öltözetek, lábbelik és fejfedők. A barokk korszak jellegzetes öltözéke, lábbelik és fejfedők. A rokokó jellemző udvari öltözetei, kiegészítői.	A reneszánsz korszak stílusjegyei, női és férfi öltözetei, textíliái, alapanyagok, mintázatok, reneszánsz kárpit és csipkekészítő központok. A barokk textilgyártás fő központjai, a textilek mintázata, díszítése, a barokk korszak spanyol, francia udvari öltözetei.
19. századi öltözetek	A biedermeier öltözetei. A klasszicista korszak öltözetei, cipői, táskái, egyéb kiegészítői.	Klasszicizmus formajegyei, jellegzetes alapanyagai, öltözékei, kiegészítői.
20. századi öltözetek	A századforduló jellegzetes öltözetei, cipői, táskái, egyéb kiegészítői. Az 1920-30-as évek öltözetei, kiegészítői, cipői és táskái. Az 1940-50-es évek öltözetei cipői, táskái. Az 50-es évek újításai, új sziluettjei, cipői, táskái. Az 1960-70-es évek öltözetei cipői, táskái. Az 1960-70-es évek hippi öltözetei, az antidivat megjelenése. Az 1980-90-es évek öltözetei cipői, táskái. Az 1980-90-es évek új formavilága, haute couture és pret-a- porter kollekciók, táskák, kiegészítők.	A századforduló szellemisége, jellegzetes kelméi és mintázatuk, női és férfi öltözetek. Az 1920-30-as évek újításainak hatása a XX. századi öltözetekre, a film világának hatása az öltözetekre, nappali, esti és strand viseletek. Az 1940-as évek öltözetei, táskák, cipői és egyéb kiegészítői. A II. vh. hatása a 40-es évek öltözetére Az 1950-as évek öltözetei, táskák, cipői. A katonai öltözetek megjelenése a 40-es évek viseletében. Az 50-es évek II. vh. utáni öltözetei, new look megjelenése, cipők, táskák. Az 1960-as évek öltözetei, táskák, cipők és egyéb kiegészítői. Az 1970-as évek öltözetei, táskák, cipők és egyéb kiegészítői. Az 1980-as évek öltözetei, táskák, cipői és egyéb kiegészítői. Az 1990-as évek öltözetei, táskák, cipői és egyéb kiegészítői. Nagy divatházak, tervezők kollekciói.

2. NÉPMŰVÉSZET

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A magyar népművészet tájegységei	A magyar népművészet általános jellegzetességei. A magyar népművészet kiemelt tájegységei. A magyar népművészet kiemelt tájegységeinek öltözetei.	A magyar népművészet kiemelt tájegységeinek jellemző forma- és szimbólumvilága viseletei.
2.2. Az alföldi, a dunántúli, a felföldi és az erdélyi viseletek jellemzői.	Az alföldi viselet. A Dunántúl jellegzetes viseletei. Felföldi viseletek. Erdélyi női és férfi viseletek.	Jellegzetes alföldi viselethez tartozó kiegészítők. Jellegzetes erdélyi viseletek és kiegészítők.

3. DIVATISMERET

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A divat fogalma, jelentősége a kulturált öltözködés kialakulásában	A divat fogalmának meghatározása. A divat alapfogalmai. A divat fejlődésének üteme a 19-20. században.	A divat és a divatipar kapcsolata, viszonyai. A trend és a piac kapcsolata. A divatszakma információs csatornáinak, forrásainak elemzése, értelmezése. A 20. század meghatározó tervezői, divatházai (pl. Chanel, Dior, Givenchy).
3.2. A szak- és divatlapok szerepe a divat alakulásában	A szak-, trend- és divatlapok megismertetése, felépítésük, használatuk módja szakemberek számára.	A trendek leolvasása a szak- és divatlapokból - hogyan szűrjük le, mi lesz az adott szezonra vonatkozó alapanyag, szín, mintázat és forma trend? A szak- és divatlapok szerepe a tervezési folyamatban, a kollekciók megszületésében.
3.3. A divattervezés fogalma, a divattervezők feladatai	A divattervezés fogalma, feladatkörei. A tervezéshez szükséges szakmai információk beszerzése.	A tervezés folyamata, fázisai.
3.4. A divattrend fogalma, szerepe, jelentősége	A divattrend fogalma. Az aktuális trendcsoportok, szempontok bemutatása, ismertetése. A 2000-es évek trendvonulatai, Haute-Conture és Pret-A-Porter kollekciók.	A divattrend szerepe, jelentősége a divatiparban.

II. KÖNNYŰIPARBAN ALKALMAZOTT ANYAGOK

1. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLT ANYAGOK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A könnyűiparban használt alapanyagokkal kapcsolatos alapfogalmak	Ismerje, és szakszerűen alkalmazza a szakkifejezéseket Rendszerezze a könnyűiparban használt alapanyagok fajtáit.A szokásos munkahelyi körülmények között segítséggel, hibátlan ismeretalkalmazás.	Ismerje, és rendszerezze a könnyűiparban alkalmazott anyagok eredetét, szerkezeti jellemzőit, alkalmazási területeit. A szokásos munkahelyi körülmények között hibátlan ismeretalkalmazás.
1.2. Az alapanyagok kémiai felépítése		Képes legyen a nyersanyagok eredetének meghatározására. Rendelkezzen az anyagok kémiai szerkezetének jellemzőire vonatkozó ismeretekkel. Ismerje a szerkezeti jellemzők hatását a tulajdonságokra, a feldolgozhatóságra. A szokásos munkahelyi körülmények között, források, segédeszközök igénybevételével történő ismeret alkalmazás.

2. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS NYERSANYAGOK CSOPORTOSÍTÁSA

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az alapanyagok fizikai jellemzői	Rendelkezzen alapanyagok fizikai jellemzőinek meghatározása, mértékegységeire, értelmezése, szakszerű használatára vonatkozó ismeretekkel. A szokásos munkahelyi körülmények között segítséggel, tudja meghatározni, értelmezni, alkalmazni a fizikai jellemzőkre vonatkozó ismereteket.	Ismerje fel, és alkalmazza az alapanyagok fizikai jellemzőik összefüggéseit az alapanyagok feldolgozása, felhasználása során. Képes legyen vizsgálni az alapanyagok szerkezei jellemzőit, és hatásukat az anyagok tulajdonságaira. Önállóan megfelelő ismeretek alkalmazása.
2.2. Az alapanyagok mechanikai tulajdonságai, alakíthatósága	Rendelkezzen az alapanyagokra gyakorolt mechanikai hatásokra: húzásra, hajlításra, nyomásra, koptatásra vonatkozó ismeretekkel. Ismerje az alapanyagok alakíthatósági feltételeit. A szokásos munkahelyi körülmények között segítséggel, ismerje fel a mechanikai hatásokat, és az alakíthatóságot.	Képes legyen szakszerűen értelmezni az alapanyagok alakváltozásait, tudjon következtetni az alakíthatóság feltételeire. Önállóan megfelelő ismeretek alkalmazása.

2.3. Az alapanyagok kémiai tulajdonságai	Ismerje az alapanyagok kémiai felépítését, és rendszerezze az alapanyagokat a kémiai felépítésük alapján. A szokásos munkahelyi körülmények között segítséggel, a feladatra célzott segítség lehetősége mellett megfelelő ismeret alkalmazás.	Ismerje a kémiai hatásokat, és tudjon következtetni az alapanyagok vegyszerekkel, fénnyel és hő hatással szembeni érzékenységére, a vegyszerek hatására. Önállóan megfelelő ismeretek alkalmazása.

3. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS NYERSANYAGOK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A textilipari szálas anyagok csoportosítása	Ismerje a szálasanyag, elemi szál, rost, selyem, filament, kábel fogalmát. Tudja csoportosítani a textiliparban használt nyersanyagokat eredetük szerint. Képes legyen a természetes eredetű és a vegyi szálak fajtáinak, jellemzőinek megnevezése, a szálas anyagok szakszerű besorolása. Önálló, gyors, hibátlan ismeretalkalmazás.	
3.2. A textilipari szálas anyagok fajtái, tulajdonságai, feldolgozása	Ismerje a textilipari szálas anyagok fajtáit. Méretek: hosszúság, vastagság. Sűrűség és lineáris sűrűség. Ismerje a szálas anyagok fizikai, kémiai tulajdonságait, és a szálas anyagok jellemzőinek hatása a feldolgozhatóságra, a viselési tulajdonságokra. Önállóan megfelelő ismeretek alkalmazása.	Rendelkezzen a természetes szálak (pamut, len, gyapjú, hernyóselyem) elsődleges megmunkálására vonatkozó ismeretekkel. Ismerje a vegyi szálak gyártási elvét. Szakmai irányítás mellett ismerje fel a szálak gyártási elvét.
3.3. A bőripari nyersanyagok, a nyersbőr felépítése, a legismertebb bőrfajták tulajdonságai, felhasználása	A bőripari nyersanyagok fajtáinak ismerete. A nyersbőr szerkezeti felépítése. A nyersbőr kémiai felépítése. A nyersbőr területi felosztása, topográfiája. Önálló ismeretek alkalmazása.	A nyersbőr minőségét befolyásoló tényezők ismerete, hatásuk a minőségre. Önállóan, megfelelő, hibátlan ismeretek alkalmazása.
3.4. A szőrmeipar nyersanyagai, a prémes állatok fajtái, a szőrme topográfiája	A szőrmeiparban használt nyersanyagok fajtáinak ismerete. A prémes állatok fajtái. A szőrme-konfekcionálásban felhasznált prémfajták feldolgozás szerinti csoportosítása A szőrmésbőr topográfiája.	A szőrmék minőségét befolyásoló tényezők ismerete, rendszerezése, hatásuk a minőségre. Önállóan, megfelelő, hibátlan ismeretek alkalmazása.

	Önálló ismeretek alkalmazása.	

4. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS RAGASZTÓK ÉS KELLÉKANYAGOK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A könnyűiparban használatos ragasztók fajtái	Ismerje a könnyűiparban alkalmazható ragasztók fajtáit, a ragasztók jellemző tulajdonságait, alkalmazási területeit. Értelmezze, és tudja alkalmazni a ragasztási kötések kialakításának feltételeit. Megfelelő eredménnyel tudja alkalmazni az ismereteket.	Képes legyen a ragasztási körülmények hatásainak értelmezésére. I smerje a ragasztási kötés szilárdságát befolyásoló tényezőket. Problémamegoldás, értelmezés, hibafeltárás.
4.2. A könnyűiparban használatos kellékanyagok fajtái	A könnyűiparban alkalmazható kellékanyagok legfontosabb jellemzői. A megfelelő kellékanyagok kiválasztásának értelmezése. A kellékanyagok alkalmazási területeinek meghatározása. A kellékek jellemzőinek hatása a késztermékek tulajdonságaira. Megfelelő eredménnyel tudja alkalmazni a formázást javító betéteket, közbéléseket.	Rendszerezze a kellékek fajtáit, az alkalmazásuk feltételeit. Tudja szakszerűen kiválasztani a megfelelő kellékeket. Önálló ismeretek alkalmazása.

5. FONÁS, CÉRNÁZÁS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A fonás fogalma, a fonalak legfontosabb jellemzői	Ismerje a fonás fogalmát, a fonalkészítés elvét. Képes legyen értelmezni a fonalak jellemzőinek hatását a belőlük készült textiltermékek tulajdonságaira. Értelmezze, és tudja alkalmazni a fonalak jellemzőit.	Ismerje a fonalak jelölését. Értelmezze a számozási rendszereket. Önállóan, megfelelő ismeretek alkalmazása.
5.2. Fonalfajták		Ismerje a kártolt-, nyújtott-, fésűs fonási eljárással, turbinás fonással készült fonalak fajtáit. Rendelkezzen ismeretekkel a korszerű fonalakról. A szokásos munkahelyi körülmények között önállóan alkalmazni tudja a korszerű fonalakra

		vonatkozó ismereteit
5.3. A cérnázás fogalma	Ismerje a cérnázás fogalmát, a cérnakészítés elvét, a cérnák jellemzőit. Értelmezze, és tudja alkalmazni a fonalak jellemzőit.	
5.4. Cérnafajták	Ismerje a varrócérnák alapanyagait, fajtáit, jellemzőit, alkalmazási területeit. Önálló ismeretek alkalmazása.	Rendszerezze a cérnák fajtái, szerkezet és a felhasználás szerint. Rendelkezzen ismeretekkel a korszerű cérnafajtákról. A szokásos munkahelyi körülmények között önállóan alkalmazni tudja a korszerű cérnákra vonatkozó ismereteit

6. A SZÖVÉS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A szövés alapfogalmai, a szövés menete, technológiája	Ismerje a szövéssel kapcsolatos alapfogalmakat, szakkifejezéseket. Rendelkezzen ismeretekkel a láncfonalak és vetülékfonalak előkészítéséről a szövéshez. Képes legyen bemutatni a szövetkészítés elvét. Ismerje a szövés menetét, tudja egyszerűsített ábra alapján bemutatni. Ismerje a korszerű szövetfajták jellemzőit. Legyen tájékozott a szövéssel kapcsolatok alapfogalmakról, szakkifejezésekről, a lánc- és vetülékfonalak előkészítéséről a szövéshez. Források, segédeszközök igénybevételével legyen képes bemutatni a szövetkészítés elvét. Szakmai irányítás közreműködésével ismerje a korszerű szövetfajták jellemzőit.	Rendelkezzen ismeretekkel szövőgépek működésére vonatkozóan. Szakmai irányítás nélkül legyen tájékozott a szövőgépekről.
6.2. A szövet szerkezete	Tudja rendszerezni az alapkötések fajtáit, jellemzőit. Ábrázolja a szövetek szerkezetét. Ismerje a szövetek szerkezetének hatását a feldolgozhatóságra, a belőle készült termék tulajdonságaira. Önálló ismeretek alkalmazása.	

7. A KÖTÉS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A kötés és a hurkolás alapfogalmai	Ismerje a kötött kelme fogalmát, a szem részeit, a szemkapcsolatok fajtáit. Értelmezze a kötött és a hurkolt kelmék jellemzőit, felhasználási területeit. Legyen tájékozott a kötött és hurkolt kelmékkel kapcsolatos alapfogalmakról, szakkifejezésekről, jellemzőkről, és felhasználásukról.	Ismerje fel a kötött kelmék szerkezetét, ábrázolja egyszerűsített ábra segítségével. Rendelkezzen ismeretekkel láncrendszerű és a vetülékrendszerű kötések felismerésére vonatkozóan. Szakmai irányítás nélkül legyen tájékozott a vetülék és láncrendszerű kötött kelmékről.

8. NEMSZŐTT-KELME GYÁRTÁSA

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. A nemszőtt-kelmékkel kapcsolatos alapfogalmak, fajtáik, jellemzőik, felhasználási területeik	Ismerje a nemszőtt-kelmékkel kapcsolatos alapfogalmakat, a nemszőtt-kelmék fajtáit: filceket, rétegelt textíliákat, fátyollapokat, varrva-hurkolt textíliákat. Tudja a nemszőtt-kelmék szerkezeti jellemzőit és rögzítési módjait. Ismerje a nemszőtt-kelmék könnyűipari alkalmazási területeit.	Ismerje a fátyolkelmék és a varrva-hurkolt kelmék gyártási elvét. Rendelkezzen ismeretekkel a korszerű nemszőtt kelmékről. Szakmai irányítás nélkül legyen tájékozott a fátyol-kelmékről, varrva-hurkolt kelmékről, nemszőtt textíliákról.
8.2. A varrva-hurkolt kelmék fajtái, jellemzői		Ismerje fel a varrva-hurkolt kelmék (malimó, maliwatt, malipol, malivlies, voltex) fajtáit, jellemzőit. Képes legyen a könnyűipari alkalmazási területek meghatározására. Önálló ismeretek alkalmazása.
8.3. A fátyolkelmék fajtái, jellemzői	Ismerje a fátyolkelmék fajtáit, jellemzőit, a könnyűipari alkalmazási lehetőségeit, területeit. Önálló ismeretek alkalmazása.	

9. BŐRGYÁRTÁS, SZŐRMEGYÁRTÁS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. A bőrgyártás	Ismerje a bőrgyártás technológiai folyamatát:	

folyamata	előkészítő műveletek, cserzés, kikészítés. A szokásos munkahelyi körülmények között segítséggel, ismerje a bőrgyártás műveleteit.	
9.2. Szőrmegyártás	Ismerje a szőrmekészítés folyamatát. A szokásos munkahelyi körülmények között segítséggel, ismerje a szőrmekikészítés műveleteit	

10. MŰBŐRGYÁRTÁS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Műbőrök fajtái, alapanyagai, műbőrgyártási technológiák	Rendszerezze a műbőröket szerkezet és alapanyag szerint. Ismerje a műbőrök előállítási technológiáit. Tudja rendszerezni a műbőröket, legyen tájékozott előállításukról.	Rendszerezze a műbőröket felhasználási területek szerint. Ismerje a műbőrök alkalmazási lehetőségeit a könnyűiparban. Önállóan tudja rendszerezni a műbőröket, ismerje alkalmazási területeiket.

11. CIPŐIPARI TALPANYAGOK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. Cipőipari talp anyagai és jellemzői	Ismerje a cipőipari talp fajtáit, alapanyagait, jellemzőit. A szokásos munkahelyi körülmények között segítséggel, ismerje a cipőipari talpak fajtáit, alapanyagait, jellemzőit.	Rendelkezzen ismeretekkel a talp alapanyag előállítási technológiáiról. Szakmai irányítás nélkül ismerje a talpak előállítását.

II. KÖNNYŰIPARBAN ALKALMAZOTT ANYAGOK

1. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLT ANYAGOK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A könnyűiparban használt alapanyagokkal kapcsolatos	A szakkifejezések ismerete, szakszerű meghatározása, megfelelő használata. Könnyűiparban használt alapanyagok fajtái.	Könnyűiparban alkalmazott nyersanyagok alapanyagának, eredetének, szerkezeti jellemzőinek, alkalmazási területeinek ismerete,

alapfogalmak		rendszerezése.
1.2. Az alapanyagok kémiai felépítése		Nyersanyagok eredetének meghatározása, az anyagok kémiai szerkezetének jellemzői. A szerkezet hatása a tulajdonságokra, a feldolgozásra.

2. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS NYERSANYAGOK CSOPORTOSÍTÁSA

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az alapanyagok fizikai jellemzői	Az alapanyagok fizikai jellemzőinek meghatározása, értelmezése, szakszerű használata. A fizikai jellemzők mértékegységeinek ismerete szakszerű alkalmazása.	A fizikai jellemzőik összefüggéseinek felismerése, megfelelő alkalmazása. Az alapanyagok feldolgozása felhasználása során. Az alapanyagok szerkezeti jellemzőinek ismerete, hatásuk vizsgálata a tulajdonságokra.
2.2. Az alapanyagok mechanikai tulajdonságai, alakíthatósága	Az alapanyagokra gyakorolt mechanikus hatások, húzás, hajlítás, nyomás, koptatás ismerete. Az alapanyagok alakíthatósági feltételeinek ismerete.	Az alapanyagok alakváltozásainak szakszerű ismerete.
2.3. Az alapanyagok kémiai tulajdonságai	Az alapanyagok kémiai felépítésének ismerete. Az alapanyagok rendszerezése a kémiai felépítésük alapján.	A kémiai hatások ismerete. Az alapanyagok vegyszerekkel, fény és hő hatással szembeni érzékenységének ismerete, következtetés a vegyszerek hatására.

3. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS NYERSANYAGOK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A textilipari szálas anyagok csoportosítása	A szálas anyag elemi szálrost filament, kábel fogalma. A textiliparban használt nyersanyagok csoportosítása eredetük szerint. A természetes eredetű és vegyi szálak fajtáinak, jellemzőinek megnevezése. A szálas anyagok szakszerű besorolása	
3.2. A textilipari szálas anyagok fajtái, tulajdonságai, feldolgozása	A szálasanyagok fajtáinak ismerete. Méretek, hosszúság, vastagság. Sűrűség és lineáris sűrűség. A szálasanyagok fizikai kémiai tulajdonságainak	Természetes szálak (pamut, len, gyapjú, hernyóselyem) elsődleges megmunkálása. A vegyi szálak gyártási folyamata.

	ismerete. A szálasanyagok jellemzőinek hatása a feldolgozhatóságra a viselési tulajdonságokra.	
3.3. A bőripari nyersanyagok, a nyersbőr felépítése, a legismertebb bőrfajták tulajdonságai, felhasználása	A bőripari nyersanyagok fajtáinak ismerete. A nyersbőr szerkezeti felépítése. A bőr kémiai felépítése. A nyersbőr felületi felosztása, topográfiája.	A nyersbőr minőségét befolyásoló tényezők ismerete, hatásuk a minőségre.
3.4. A szőrmeipar nyersanyagai, a prémes állatok fajtái, a szőrme topográfiája	A szőrmeiparban használt nyersanyagok fajtáinak ismerete. A prémes állatok fajtái. A szőrme-konfekcionálásban felhasznált prémfajták feldolgozás szerinti csoportosítása A szőrmésbőr topográfiája.	A szőrmék minőségét befolyásoló tényezők ismerete, rendszerezése, hatásuk a minőségre.

4. A KÖNNYŰIPARBAN HASZNÁLATOS RAGASZTÓK ÉS KELLÉKANYAGOK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A könnyűiparban használatos ragasztók fajtái	A ragasztók fajtáinak ismerete. A ragasztó jellemző tulajdonságai, alkalmazási területei. A ragasztási kötések alakításának értelmezése, feltételeinek alkalmazása.	Ragasztási szilárdságot befolyásoló tényezők ismerete. Ragasztási körülmények hatásainak értelmezése.
4.2. A könnyűiparban használatos kellékanyagok fajtái	A könnyűiparban alkalmazható kellékanyagok legfontosabb jellemzői. A megfelelő kellékanyagok kiválasztásának értelmezése. A kellékanyagok alkalmazási területeinek meghatározása. A kellékek jellemzőinek hatása a késztermékek tulajdonságaira.	A kellékek fajtáinak rendszerezése. Az alkalmazási feltételek ismerete. A megfelelő kellékek szakszerű kiválasztása.

5. FONÁS, CÉRNÁZÁS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A fonás fogalma, a fonalak legfontosabb	Fonás fogalmának, fonalkészítés elvének ismerete. A fonalak jellemzőinek értelmezése	A fonalak jelölése és a számozási rendszerek értelmezése.

jellemzői	hatásuk a belőlük készült textiltermékek tulajdonságaira.	
5.2. Fonalfajták		A kártolt-, nyújtott-, fésűs fonási eljárással, turbinás fonással készült fonalak fajtáit. A korszerű fonalak ismerete.
5.3. A cérnázás fogalma	Cérnázás fogalma, a cérnakészítés elvének ismerete. A cérnák jellemzői.	
5.4. Cérnafajták	A varrócérnák alapanyagai, fajtái, jellemzői, alkalmazási területei.	A cérnák fajtái, szerkezet és a felhasználás szerint.

6. A SZÖVÉS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A szövés alapfogalmai, a szövés menete, technológiája	A szövéssel kapcsolatos alapfogalmak, szakkifejezések ismerete. A láncfonalak és vetülékfonalak előkészítéséről a szövéshez. A szövetkészítés elvének bemutatása. Szövés menetének ismerete egyszerűsített ábra alapján. A korszerű szövetfajták jellemzői.	A szövőgépek működésének ismertetése szemléltető ábra alapján.
6.2. A szövet szerkezete	Alapkötések, fajtáinak jellemzői. A szövetek szerkezetének ábrázolása, szövetek szerkezetének hatása a feldolgozhatóságra a belőlük készült termékek tulajdonságaira.	

7. A KÖTÉS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A kötés és a hurkolás alapfogalmai	A kötött kelme fogalma, a szem részei, a szemkapcsolatok fajtái. A kötött és a hurkolt kelmék jellemzőinek, értelmezése, felhasználási területei.	A kötött kelmék szerkezetének felismerése egyszerűsített ábra segítségével. A láncrendszerű és a vetülékrendszerű kötések felismerése.

8. NEMSZŐTT-KELME GYÁRTÁSA

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. A nemszőtt-kelmékkel kapcsolatos alapfogalmak, fajtáik, jellemzőik, felhasználási területeik	A nemszőtt-kelmékkel kapcsolatos alapfogalmak ismerete. A nemszőtt-kelmék fajtáit: filceket, rétegelt textíliákat, fátyollapokat, varrva-hurkolt textíliákat. A nemszőtt-kelmék jellemzői. A nemszőtt-kelmék könnyűipari alkalmazási területeinek ismerete, meghatározása	A fátyolkelmék és a varrva-hurkolt kelmék gyártási elvének ismerete. A korszerű nemszőtt-kelmék ismerete.
8.2. A varrva-hurkolt kelmék fajtái, jellemzői	A varrva-hurkolt kelmék fajtáinak felismerése, előállítási módszerei, jellemzői. A könnyűipari alkalmazási lehetőségek.	
8.3. A fátyolkelmék fajtái, jellemzői	A fátyolkelmék fajtái, jellemzői, a könnyűipari alkalmazási lehetőségei, területei.	

9. BŐRGYÁRTÁS, SZŐRMEGYÁRTÁS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. A bőrgyártás folyamata	A bőrgyártás technológiai folyamata: előkészítő műveletek, cserzés, kikészítés.	A bőrtípusok csoportosítása: kikészítés, fogás, bőr felületi jelleg, felületi kiképzés és felhasználás szerint.
9.2. Szőrmegyártás	A szőrmekészítés folyamatának ismerete.	

10. MŰBŐRGYÁRTÁS

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Műbőrök fajtái, alapanyagai, műbőrgyártási technológiák	A műbőrök fajtáinak szerkezet és alapanyag szerinti csoportosítása. A műbőrök előállítási technológiái.	A műbőrök felhasználási területek szerinti csoportosítása. A műbőrök alkalmazási lehetőségei a könnyűiparban.

11. CIPŐIPARI TALPANYAGOK

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. Cipőipari talp anyagai és jellemzői	Cipőipari talp fajtái, alapanyagai, jellemzői.	A talpalapanyag előállítási technológiái.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Szemléltető anyag	NINCS	Szemléltető anyag

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
180 perc	15 perc	
100 pont	50 pont	
Feladatlap		

180 perc			
Teszt jellegű Könnyűipari alapismeretek (Öltözködéskultúra és Könnyűiparban alkalmazott anyagok) központi kérdéssor megválaszolása	Könnyűipari alapismeretek (Öltözködéskultúra és Könnyűiparban alkalmazott anyagok) központi feladatok megoldása	Könnyűipari alapismeretek tételsor alapján a témakörök bemutatása „A” feladat: Öltözködéskultúra	„B” feladat: Könnyűiparban alkalmazott anyagok
50 pont	50 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó Könnyűipari alapismeretek tantárgyi (Öltözködéskultúra és Könnyűiparban alkalmazott anyagok) tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázó teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetők legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

A Könnyűipari alapismeretek feladatok megoldásához szemléltető anyag használható. A szemléltető anyagot a feladatsornak kell tartalmaznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A központi írásbeli vizsga ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

Az írásbeli vizsga két részből tevődik össze, a 15-20 kérdésből álló teszt jellegű feladatokból és a számolást igénylő, illetve összefüggéseket elemző kérdéskörből. Az írásbeli vizsgán megközelítőleg 50-50%-ban jelennek meg a Könnyűipari alapismeretek vizsgatárgy témakörei, az Öltözködéskultúra és a Könnyűiparban alkalmazott anyagok.

A kérdéstípusok az ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

A témakörök jellegéből adódóan az összefüggéseket elemző feladatok az Öltözködéskultúra, míg a számolást és összefüggést igénylő feladatok a Könnyűiparban alkalmazott anyagok témakörben jelennek meg az írásbeli vizsgán.

A számolást igénylő, illetve összefüggéseket elemző vizsgarész-összetevő 4-7 feladatból áll.

	Kompetenciák	%
Teszt jellegű kérdéssor	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	25
	Összefüggések ismerete és alkalmazása	25
Feladatok	Feladatmegoldás	25
	Összefüggések értelmezése és ábrázolás	25
	Összesen	100

A feladatokra javasolt maximális pontszámok tükrözzék a feladatok nehézségi fokát.

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám fele-fele arányban teszt jellegű Könnyűipari alapismeretek (Öltözködéskultúra és Könnyűiparban alkalmazott anyagok) kérdéssor megválaszolásával, illetve Könnyűipari alapismeretek (Öltözködéskultúra és Könnyűiparban alkalmazott anyagok) feladatok megoldásával érhető el.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A teszt jellegű kérdéssor és a feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató figyelembevétele. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Az útmutató összeállításánál a számolást is igénylő feladatoknál az alábbi táblázat alapján történik az értékelés:

Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		A feladat megoldásának dokumentálása	
Elemei	Aránya	Elemei	Aránya	Elemei	Aránya
- A megoldottság szintje	70%	- A megoldás logikája - Kreativitás - Pontosság - A mértékegységek használata	20%	- Rendezettség - Áttekinthetőség - Szabványos jelölések alkalmazása - Műszaki, formai és esztétikai elvárásoknak megfelelés	10%

Szóbeli vizsga

A szóbeli tétel minimum 20 tételből áll.

A szóbeli tételekre való felkészüléshez, illetve a feleletek során szemléltető anyag használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A Könnyűipari alapismeretek szóbeli vizsgatétel „A” része az öltözködéskultúra, „B” része a könnyűiparban alkalmazott anyagok központi követelményekben meghatározott ismereteinek bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán ad képet a vizsgázó arról, hogy képes-e az egyes témarészeket szabatosan előadni, értelmezni, megmagyarázni, az összefüggéseket alkalmazni, és a szükséges összehasonlításokat elvégezni.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel kérdéseire válaszol.

A szóbeli vizsga témakörei:

Öltözködéskultúra:

A divattal kapcsolatos alapfogalmak.

Szakmai információk, divattrendek beszerzési forrásai.

A divattervezés fogalma, feladatai.

Az öltözet kialakulási folyamata.

Az öltözködéstörténet főbb szakaszai.

A természeti népek, az őskor öltözete.

Az ókori egyiptomi, görög, római öltözetek.

A románkori viseletek.

A gótika korának öltözetei.

Reneszánsz viseletek.

Barokk és rokokó viseletek.

Klasszicizmus korának öltözetei.

A francia forradalom és direktórium korszakának öltözetei.

A romantika öltözetei.

A biedermeier kora.

A szecesszió és art deco öltözetei.

Az 1920-as évek öltözetei.
A XX. század viseletei, divatirányzatai.

Könnyűiparban alkalmazott anyagok:
A könnyűiparban használt alapanyagok fajtái.
Az alapanyagok fizikai és kémiai jellemzői.
A textilipari szálas anyagok csoportosítása.
A szálas anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai.
A bőripari nyersanyagok fajtái, a nyersbőr szerkezeti felépítése, topográfiája.
A szőrmeiparban használt prémfajták, a szőrme topográfiája.
A könnyűiparban használt ragasztók fajtái, jellemzői, ragasztási kötések kialakítása.
A könnyűiparban használt kellékek fajtái, jellemzői, kiválasztási szempontok.
A fonás fogalma, fonalak jellemzői.
A cérnázás fogalma, a cérnázás jellemzői, a varrócérnák alkalmazása.
A szövetkészítés elve, a szövés menete.
Alapkötések fajtái, jellemzői.
A kötött-hurkolt kelmék jellemzői.
A nemszőtt-kelmék fajtái, jellemzői.
A bőrgyártás folyamata.
A szőrmekészítés folyamata.
A műbőrök fajtái, előállítása.
A cipőipari talpműbőrök fajtái, alapanyagai.

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel két részből („A” és „B”) tevődik össze. Az „A” feladat az Öltözködéskultúra, a „B” feladat a Könnyűiparban alkalmazott anyagok témakörei. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az alkalmazó tudás bemutatását elősegítő, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	5	5	10
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	5	5	10

Törvények, szabályok, összefüggések értelmezése Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége	5	5	10
A szakmai (műszaki) nyelv alkalmazása A tények, jelenségek, folyamatok, összefüggések ismerete, megmagyarázása és alkalmazása	10	10	20
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
100 pont		50 pont
Feladatlap		
180 perc		
Az Öltözködéskultúra és a Könnyűiparban alkalmazott anyagok írásbeli központi kérdéssor megválaszolása	Az Öltözködéskultúra és a Könnyűiparban alkalmazott anyagok központi írásbeli feladatok megoldása	Az Öltözködéskultúra és a Könnyűiparban alkalmazott anyagok központi tételsor alapján témakörök bemutatása
50 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó a Könnyűipari alapismeretek tantárgyi (Öltözködéskultúra és a Könnyűiparban alkalmazott anyagok) tudásáról az ismeretek, a képességek, az alkalmazás, az integrálás és a rajzi kommunikáció tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen. A szemléltető anyagot a feladatsornak kell tartalmaznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatlap jellegű központi írásbeli kérdéssor ismeretanyagának kiválasztása a témakörhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A kérdéstípusok az előírt követelményeknek felelnek meg.

A központi írásbeli feladatok ismeretanyagának kiválasztása szintén az adott témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

Az írásbeli vizsga két részből tevődik össze, a 15-20 kérdésből álló teszt jellegű feladatokból és a számolást igénylő, illetve összefüggéseket elemző kérdéskörből. Az írásbeli vizsgán megközelítőleg 50-50%-ban jelennek meg a Könnyűipari alapismeretek vizsgatárgy témakörei, az Öltözködéskultúra és a Könnyűiparban alkalmazott anyagok.

A kérdéstípusok az ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

A témakörök jellegéből adódóan az összefüggéseket elemző feladatok az Öltözködéskultúra, míg a számolást és összefüggést igénylő feladatok a Könnyűiparban alkalmazott anyagok témakörben jelennek meg az írásbeli vizsgán.

A számolást igénylő, illetve összefüggéseket elemző vizsgarész-összetevő 4-7 feladatból áll.

A feladatok jellemzői

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50%-ban teszt jellegű kérdéssor megválaszolásával, 50%-ban pedig feladatok megoldásával érhető el.

Kompetenciák	%
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	30
Törvények ismerete és alkalmazása	20
Feladatmegoldás	30
Jelenségek, összefüggések ábrázolása és értelmezése	20

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelése a javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

A tételsor legalább 20 tételből áll.

A szóbeli tételekre való felkészüléshez, illetve a feleletek során szemléltető anyag használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A Könnyűipari alapismeretek szóbeli vizsgatétel „A” része az öltözködéskultúra, „B” része a könnyűiparban alkalmazott anyagok központi követelményekben meghatározott ismereteinek bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán ad képet a vizsgázó arról, hogy képes-e az egyes témarészeket szabatosan előadni, értelmezni, megmagyarázni, az összefüggéseket alkalmazni, és a szükséges összehasonlításokat elvégezni.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó a kihúzott tétel kérdéseire válaszol.

A szóbeli témakörei megegyeznek a középszint témaköreivel, azon túl összefüggések, elemzések bemutatása.

A szóbeli vizsga témakörei:

Öltözködéskultúra:

A divattal kapcsolatos alapfogalmak.
Szakmai információk, divattrendek beszerzési forrásai.
A divattervezés fogalma, feladatai.
Az öltözet kialakulási folyamata.
Az öltözködéstörténet főbb szakaszai.
A természeti népek, az őskor öltözete.
Az ókori egyiptomi, görög, római öltözetek.
A románkori viseletek.
A gótika korának öltözetei.

Reneszánsz viseletek.
Barokk és rokokó viseletek.
Klasszicizmus korának öltözetei.
A francia forradalom és direktórium korszakának öltözetei.
A romantika öltözetei.
A biedermeier kora.
A szecesszió és art deco öltözetei.
Az 1920-as évek öltözetei.
A XX. század viseletei, divatirányzatai.

Könnyűiparban alkalmazott anyagok:
A könnyűiparban használt alapanyagok fajtái.
Az alapanyagok fizikai és kémiai jellemzői.
A textilipari szálas anyagok csoportosítása.
A szálas anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai.
A bőripari nyersanyagok fajtái, a nyersbőr szerkezeti felépítése, topográfiája.
A szőrmeiparban használt prémfajták, a szőrme topográfiája.
A könnyűiparban használt ragasztók fajtái, jellemzői, ragasztási kötések kialakítása.
A könnyűiparban használt kellékek fajtái, jellemzői, kiválasztási szempontok.
A fonás fogalma, fonalak jellemzői.
A cérnázás fogalma, a cérnázás jellemzői, a varrócérnák alkalmazása.
A szövetkészítés elve, a szövés menete.
Alapkötések fajtái, jellemzői.
A kötött-hurkolt kelmék jellemzői.
A nemszőtt-kelmék fajtái, jellemzői.
A bőrgyártás folyamata.
A szőrmekészítés folyamata.
A műbőrök fajtái, előállítása.
A cipőipari talpműbőrök fajtái, alapanyagai.

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel két feladatból (A és B) áll. Az „A” feladat: Öltözködéskultúra, a „B” feladat: Könnyűiparban alkalmazott anyagok. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli. A témakörtől függően az „A” és a „B” feladat is tartalmazhat egyszerű számításos vagy rajzos feladatokat.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján központilag kell meghatározni.

A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra, az egyszerű és egyértelmű értékelhetőségre.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása. A jelenségek, összefüggések megmagyarázása, alkalmazása, a folyamatok analizálása	10	10	20
Törvényszerűségek ismerete és alkalmazása, jelenségek, összefüggések értelmezése	5	5	10
Világosság, szabatosság, a felelet felépítése	5	5	10
Műszaki nyelv alkalmazása és rajzos illusztrációk alkalmazása	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

FAIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmaspecifikus ábrázolási ismeretek

TÉMÁK	**Vizsgaszintek**	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
1. Faipari szakrajz alapfogalmai	Alkalmazza a vetületi ábrázolás szabályait, ennek megfelelően tudják lerajzolni és alkalmazni a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait! Alkalmazza a három nézetet (az elölnézetet, felülnézet, oldalnézet) a vízszintes, függőleges és homlokmetszetet a faipari szakrajzban! Ismerje a fa és fahelyettesítő anyagok	

	metszeti jelöléseit Alkalmazza a faipari szakrajzban használatos vonalfajtákat, vonalvastagságokat! Ismerje az alkalmazott méretarányokat, a méretezés szabályait! Ismerje a faipari szakrajzban alkalmazott ábrázolási rendszereket, a formaterv, jellegrajz, csomóponti rajz, alkatrészrajz, műhelyrajz fogalmát!	
2. Forgácsolás elmélete	Tudja lerajzolni és azonosítani a forgácsolás jellemző szögeit!	

2. Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	**Vizsgaszintek**	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
1. Az élő fa, a fa makroszkópiája	Ismerje a sejtfal fogalmát, jelentőségét a faanyagban! Ismerje az iparban használatos fafajok makroszkopikus jellemzőit! (A bél, geszt, álgeszt, szíjács, kambium, háncs, kéreg fogalmát, definiálja, a legfontosabb ipari fafajok egyes metszetein (a bütü, húr és sugármetszet) látható rajzolatot! Ismerje a növényi sejt alkotórészeinek, szöveteknek, szövetrendszereknek megnevezését. (A faanyag különféle sejtjeinek megnevezését edény, áledény, parenchima stb.)	
2. A faanyag nedvességtartalma	Ismerje a fa nedvességtartalmának előfordulási formáit és megoszlását a fatesten belül. Sorolja fel és definiálja a nedvességtartalmi fokokat! Ismertesse a faanyag nedvességtartalmának változása következtében a faanyagban fellépő méret- és alakváltozások (zsugorodás,	Magyarázza meg a szabad és kötött víz, a nettó és bruttó nedvességtartalom fogalmát, a különböző anatómiai irányokban bekövetkező alak- és méretváltozások eltérő mértékének okait!

	dagadás) fogalmát!	
3. Az iparban használt legfontosabb fafajok	Ismerje a magyar iparban használt tűlevelű és lombos fák nevét!	Ismerje a magyar iparban leggyakrabban használt tűlevelű és lombos fák tudományos (latin) nevét. Ismerje a faiparban használt fontosabb egzota (trópusi) fafajok nevét.
4. A fa hibái és betegségei	Ismerje fel, és szakszerűen nevezze meg a fatörzs alaki, fejlődési rendellenességeit, és kezelési (helytelen technológia, helytelen szállítás és tárolás okozta) hibáit! Ismerje a leggyakoribb farontó rovarokat, gombákat, ezeknek a faipari szaknyelvi megnevezését.	
5. A fából készült fontosabb ipari választékok	Ismerje a fűrészipari termékek, furnérok (hámozott, hasított), rétegelt lemezek, bútor-, forgácslapok és farostlemezek fogalmát!	
6. Bútoripari szerelvények	Ismerje a bútoriparban alkalmazott szerelvényeket.	
7. Faipari ragasztóanyagok	Ismerje a faiparban alkalmazott természetes és mesterséges ragasztóanyagokat.	
8. Faipari szakrajz alapfogalmai	Értse az elölnézet, a felülnézet, oldalnézet, a vízszintes, függőleges és homlokmetszet fogalmát a faipari szakrajzban!	Ismerje a formaterv, jellegrajz, csomóponti rajz, alkatrészrajz, műhelyrajz fogalmát!
9. Fakötések	Tudja megnevezni az egyes szélesbítő toldásokat, szélesbítő toldások merevítéseit, a hosszabbító toldásokat, vastagító toldásokat, keretkötéseket, kávakötéseket.	Ismerje az egyszerű bútorok alkatrészeinek szaknyelvi megnevezését (pl. kisasztal, konyhai ülőke, fiókos szekrényke alkatrészeire vonatkozóan).
10. A fa és fahelyettesítő anyagok megmunkálása	Tudja definiálni a faanyag megmunkálásának fogalmát, fajtáit, megmagyarázni a forgácsoló és forgácsmentes alakítások fogalmát!	
11. Forgácsolás elmélete	Definiálja az egyenes és körpályán mozgó forgácsoló szerszámok jellemzőit! Tudja lerajzolni és definiálni a	Definiálja forgácsolási és előtolási sebességet, az egy élre eső előtolás, és a forgácsteljesítmény fogalmát! Definiálja a fajlagos forgácsoló erőt, a

	forgácsolás jellemző szögeit! (Jellemző szögek megnevezése a felületi finomság fogalma, a forgácsolás során szükséges mozgások: főmozgás, mellékmozgás definiálása.)	fajlagos forgácsolási ellenállás fogalmát! Definiálja a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítmény fogalmát!
12. Fűrészáru természetes és mesterséges szárítása	Szárítás fogalma, máglya és alkotóelemeinek fogalma máglyanyilvántartás fogalma. Ismerje a mesterséges szárítás definícióját.	
13. Fűrészüzemi technológiák	Ismerje a fűrészáru termelés legfontosabb (keret-, szalag- és körfűrészes) technológiáit.	
14. Munka- tűz és környezetvédelem	Ismerje a munka- tűz és környezetvédelem fogalmait.	

3. Szintetizáló képesség

TÉMÁK	**Vizsgaszintek**	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
1. Az élő fa, a fa makroszkópiája	Ismertesse az iparban használatos fafajok makroszkopikus jellemzőit! [A bél, geszt, álgeszt, szíjács, kambium, háncs, kéreg fogalmát, definiálja, a legfontosabb ipari fafajok egyes metszetein (a bütü, húr és sugármetszet) látható rajzolatot, és a látvány magyarázatát adja meg az adott fafajra jellemző szerkezeti felépítés alapján.]	Értelmezze az anatómiai felépítés és a faanyag tulajdonságai közötti összefüggéseket!
2. A faanyag nedvességtartalma	Ismertesse a faanyag nedvességtartalmának változása következtében a faanyagban fellépő méret- és alakváltozásokat (zsugorodás, dagadás)! Hozza összefüggésbe a rosttelítettségi határ, és méretváltozás fogalmát!	Magyarázza meg a különböző anatómiai irányokban bekövetkező alak- és méretváltozások eltérő mértékének okait!
3. Az iparban használt legfontosabb fafajok		Indokolja az egyes fafajok legfontosabb, legjellemzőbb

		felhasználási területeit!
4. A fa hibái és betegségei		Magyarázza el a fa vegyi összetétele és az egyes farontó gombák károsításának módja közti összefüggéseket! Elemezze a növényi és rovarkárok következményeit!
5. Bútoripari szerelvények		Vegye figyelembe a bútoripari szerelvények beépítési helyigényét illetve szabályait!
6. Faipari ragasztóanyagok		Ismerje a felhasználási terület és a ragasztóanyag típusa közötti összefüggéseket.
7. Faipari szakrajz alapfogalmai	Alkalmazza a vetületi ábrázolás szabályait, értelmezze az elölnézet, a felül- és oldalnézet, a vízszintes, függőleges és homlokmetszet fogalmát a faipari szakrajzban! Ismertesse a fa és fahelyettesítő anyagok metszeti jelöléseit! Alkalmazza a faipari szakrajzban használatos vonalfajtákat, vonalvastagságokat! Ismerje az alkalmazott méretarányokat, a méretezés szabályait!	Ismerje a faipari szakrajzban alkalmazott ábrázolási rendszereket, rajzfajtákat! Tudja lerajzolni és alkalmazni a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait!
8. Fakötések	Tudja önállóan megrajzolni a faiparban alkalmazott legfontosabb fakötéseket, alkalmazza a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait, a megfelelő vonalfajtákat, vonalvastagságokat!	Tudjon példát mondani az egyes szerkezeti kötések alkalmazására. Szerkessze meg az egyes fakötések léptékhelyes, axonometrikus ábráit is! A fakötések ismerete alapján tudja megtervezni az egyszerű bútorok szerkezeti megoldásait (pl. kisasztal, konyhai ülőke, fiókos szekrényke).
9. Egyszerű bútorok szerkezetei	Tudjon megrajzolni alapvető bútorszerkezeteket (egyszerű kávás asztal, konyhai ülőke, kávaszerkezetű szekrényke, keretszerkezetű fronttal konyhai ülőke, fiókos szekrényke, természetes faanyagokból). Ezek jellegrajza, rövid műszaki leírása alapján legyen képes az adott szerkezeti	A bútor fő méretei, rövid műszaki leírása és látványterve alapján legyen képes a megfelelő számú vetületben a jellegrajzot megrajzolni, illetőleg a szükséges vagy előírt számú szerkezeti csomópontot (M1:1) megszerkeszteni, vagy bonyolultabb termék esetén, a jellegrajzon kijelölt szerkezeti

	csomópontokat M1:1 léptékben megszerkeszteni!	csomópontot (M1:1) megszerkeszteni.
10. Forgácsolás elmélete	Értse a forgácsolás jellemzői és a forgácsolt felület finomsága közti összefüggéseket!	Számítsa ki a faiparban előforduló egyes megmunkálásokhoz szükséges optimális műszaki paramétereket! A forgácsolás paramétereiből tudjon következtetni a forgácsolt felület várható finomságára!
11. A fűrészüzemi technológiák		
12. Munka- tűz és környezetvédelem		

4. Célirányos műszaki feladatmegoldó képesség

TÉMÁK	**Vizsgaszintek**	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
1. A faanyag nedvességtartalma	Ismertesse a faanyag nedvességtartalmának változása következtében a faanyagban fellépő méret- és alakváltozásokat (zsugorodás, dagadás)!	Magyarázza meg a különböző anatómiai irányokban bekövetkező alak- és méretváltozások eltérő mértékének okait! Tudja kiszámítani a nedvességtartalom változása okán várható méretváltozás mértékét!
2. Fakötések	Tudja önállóan megrajzolni a faiparban alkalmazott legfontosabb fakötéseket, alkalmazza a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait, a megfelelő vonalfajtákat, vonalvastagságokat!	Szerkessze meg az egyes fakötések léptékhelyes, axonometrikus ábráit is!
3. Egyszerű bútorok szerkezetei	Az alapvető bútorszerkezetek (egyszerű kávás asztal, konyhai ülőke, kávaszerkezetű szekrényke, keretszerkezetű fronttal konyhai ülőke, fiókos szekrényke, természetes faanyagokból) jellegrajza, rövid műszaki leírása alapján legyen képes az adott szerkezeti csomópontokat M1:1 léptékben megszerkeszteni!	A bútor fő méretei, rövid műszaki leírása és látványterve alapján legyen képes a megfelelő számú vetületben a jellegrajzot megrajzolni, illetőleg a szükséges vagy előírt számú szerkezeti csomópontot (M1:1) megszerkeszteni, vagy bonyolultabb termék esetén, a jellegrajzon kijelölt szerkezeti csomópontot (M1:1) megszerkeszteni!

4. Forgácsolás elmélete	Definiálja az egyenes és körpályán mozgó forgácsoló szerszámok jellemzőit! Értelmezze a forgácsolás jellemzőit, a forgácsolás folyamán fellépő jelenségeket! Sorolja fel a forgácsolószerszámra ható erőket, forgácsoló erőket! Ismerje a forgácsolás kinetikáját és ezek alapvető számításait! Értse a forgácsolás jellemzői és a forgácsolt felület finomsága közti összefüggéseket!	Határozza a faiparban előforduló egyes megmunkálásokhoz szükséges optimális műszaki paramétereket! Ennek során számítsa ki a fajlagos forgácsoló erőt, a fajlagos forgácsolási ellenállást, a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítményt, forgácsolási és előtolási sebességet, egy élre eső előtolást, és a forgácsteljesítmény! Definiálja a fajlagos forgácsoló erőt, a fajlagos forgácsolási ellenállás fogalmát! Definiálja a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítmény fogalmát! Valamennyi feladatnál használja helyesen a fizikai mértékegységeket! A forgácsolás paramétereiből tudjon következtetni a forgácsolt felület várható finomságára!

B) TÉMAKÖRÖK

TÉMÁK	**Vizsgaszintek**	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
1. A fa mint ipari nyersanyag, a nyersanyagok között elfoglalt helye, jövője	Ismerje Magyarország faalapanyag helyzetét. Ismertesse a faanyaghelyzet javítási lehetőségeit (nyersanyagkészlet gazdaságos felhasználása, fa és faalapú melléktermékek, illetve hulladékhasznosítás).	
2. Az élő fa	Ismertesse a fát mint növényt. Ismertesse a növények rendszerezését, a nyitva- és zárvatermők közötti különbségeket. Mutassa be a növényi sejt felépítését, alkotórészeit, szöveteket,	

	szövetrendszereket. (A faanyag különféle sejtjeinek megnevezését edény, áledény, parenchima stb.) Ismertesse a sejtfal szerepét, jelentőségét a faanyagban! Ismertesse a fa vegyi összetételét!	
3. A fa makroszkópiája	Ismertesse az iparban használatos fafajok makroszkopikus jellemzőit! [A bél, geszt, álgeszt, szíjács, kambium, háncs, kéreg fogalmát, definiálja a legfontosabb ipari fafajok egyes metszetein (a bütü, húr és sugármetszet) látható rajzolatot, és a látvány magyarázatát adja meg az adott fafajra jellemző szerkezeti felépítés alapján.]	Értelmezze az anatómiai felépítés és a faanyag tulajdonságai közötti összefüggéseket!
4. A faanyag nedvességtartalma	Ismertesse a fa nedvességtartalmának előfordulási formáit és megoszlását a fatesten belül. Sorolja fel a nedvességtartalmi fokokat, és a nedvességtartalom mérésének különféle módjait! Ismertesse a faanyag nedvességtartalmának változása következtében a faanyagban fellépő méret- és alakváltozásokat (zsugorodás, dagadás)!	Magyarázza meg a különböző anatómiai irányokban bekövetkező eltérő mértékű alak- és méretváltozások okait! Tudja kiszámítani a nedvességtartalom változása okán várható méretváltozás mértékét!
5. Az iparban használt legfontosabb fafajok	Ismertesse a magyar iparban leggyakrabban használt tűlevelű és lombos fák legfontosabb tulajdonságait!	Mutassa be, indokolja a legfontosabb európai fafajok legfontosabb, legjellemzőbb felhasználási területeit!
6. A fa hibái és betegségei	Sorolja fel a fatörzs alaki, fejlődési rendellenességeit, és kezelési (helytelen technológia, helytelen szállítás, tárolás okozta) hibáit! Ismertesse a rovarok, gombák, baktériumok által okozott meghibásodásokat és a lehetséges megelőzési és védekezési módokat!	Magyarázza el a fa kémiai összetétele és az egyes farontó gombák károsításának módja közti összefüggéseket. Elemezze a növényi és rovarkárok következményeit!
7. A fából készült fontosabb ipari választékok	Ismerje a fűrészipari termékek, furnérok (hámozott, hasított) rétegelt lemezek, bútor-, forgácslapok és farostlemezek	

	fogalmát, tulajdonságaikat, felhasználási területeiket!	
8. Bútoripari szerelvények	Ismerje a bútoripari (mozgatást, zárást biztosító) szerelvények, valamint a kötőelemek fajtáit, tulajdonságait, felhasználási területeit.	
9. Faipari ragasztóanyagok	Ismerje a ragasztás fogalmát. Ismerje a bútoriparban alkalmazott ragasztóanyagok fajtáit, tulajdonságait, felhasználási területeit.	Ismertesse a ragasztás minőségét befolyásoló tényezőket, a ragasztóanyagok minőségének és a ragasztási szilárdságnak vizsgálati módszereit.
10. Faipari szakrajz alapfogalmai	Alkalmazza a vetületi ábrázolás szabályait, értelmezze az elölnézet, a felülnézet, az oldalnézet, a vízszintes, függőleges és homlokmetszet fogalmát a faipari szakrajzban! Ismertesse a fa és fahelyettesítő anyagok metszeti jelöléseit! Alkalmazza a faipari szakrajzban használatos vonalfajtákat, vonalvastagságokat! Ismerje az alkalmazott méretarányokat, a méretezés szabályait!	Ismerje a faipari szakrajzban alkalmazott ábrázolási rendszereket, rajzfajtákat! Tudja lerajzolni és alkalmazni a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait! Ismerje a formaterv, jellegrajz, csomóponti rajz, alkatrészrajz, műhelyrajz fogalmát.
11. Fakötések	Ismerje a szélesbítő toldásokat, szélesbítő toldások merevítéseit, a hosszabbító toldásokat, vastagító toldásokat, keretkötéseket, kávakötéseket. Tudja önállóan megrajzolni a faiparban alkalmazott legfontosabb fakötéseket, alkalmazza a faipari szakrajz anyagjelöléseit, méretezés szabályait, a megfelelő vonalfajtákat, vonalvastagságokat!	Tudjon példát mondani az egyes szerkezeti kötések alkalmazására. Szerkessze meg az egyes fakötések léptékhelyes, axonometrikus ábráit is! Ismerje az egyszerű bútorok szerkezeti megoldásait (pl. kisasztal, konyhai ülőke, fiókos szekrényke).
12. Egyszerű bútorok szerkezetei	Ismerje az alapvető bútorszerkezeteket (egyszerű kávás asztal, konyhai ülőke, kávaszerkezetű szekrényke, keretszerkezetű fronttal konyhai ülőke, fiókos szekrényke, természetes faanyagokból). Ezek jellegrajza, rövid	A bútor fő méretei, rövid műszaki leírása és látványterve alapján legyen képes a megfelelő számú vetületben a jellegrajzot megrajzolni, illetőleg, a szükséges vagy előírt számú szerkezeti csomópontot (M1:1 léptékben)

	műszaki leírása alapján legyen képes az adott szerkezeti csomópontokat M1:1 léptékben megszerkeszteni!	megszerkeszteni, vagy bonyolultabb termék esetén, a jellegrajzon kijelölt szerkezeti csomópontot (M1:1) megszerkeszteni!
13. A fa és fahelyettesítő anyagok megmunkálása	Tudja definiálni a faanyag megmunkálásának fogalmát, fajtáit, megmagyarázni a forgácsoló és forgácsmentes alakítások közti különbségeket, az egyes megmunkálási módokat rendszerezni!	
14. Forgácsolás elmélete	Definiálja az egyenes és körpályán mozgó forgácsolószerszámok jellemzőit! Tudja lerajzolni és azonosítani a forgácsolás jellemző szögeit! (Jellemző szögek hatása a felületi finomságra, a forgácsolás során szükséges mozgások: főmozgás, mellékmozgás.) Értelmezze a forgácsolás jellemzőit, a forgácsolás folyamán fellépő jelenségeket! Sorolja fel a forgácsolószerszámra ható erőket, forgácsoló erőket! Ismerje a forgácsolás kinetikáját és ezek alapvető számításait! Értse a forgácsolás jellemzői és a forgácsolt felület finomsága közti összefüggéseket!	Határozza meg a faiparban előforduló egyes megmunkálásokhoz szükséges optimális műszaki paramétereket! Ehhez számítsa ki a fajlagos forgácsoló erőt, a fajlagos forgácsolási ellenállást, a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítményt, forgácsolási és előtolási sebességet, egy élre eső előtolást és a forgácsteljesítményt! Definiálja a fajlagos forgácsoló erőt, a fajlagos forgácsolási ellenállás fogalmát! Definiálja a forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítmény fogalmát! A forgácsolás paramétereiből tudjon következtetni a forgácsolt felület várható finomságára!
15. A fűrészáru természetes szárítása	Ismertesse a fűrészáru természetes szárításának fogalmát, jelentőségét, célját!	
16. A fűrészáru máglyázása	Jellemezze a máglyázás célját, módjait, eszközeit, technológiáit!	
17. A fűrészáru mesterséges szárítása	Ismertesse a fűrészáru mesterséges szárításának fogalmát jelentőségét, célját!	
18. A fűrészüzemi technológiák	Ismertesse a fűrészelés gépeit, technológiáit	

	Ismertesse a rönktéri technológiákat, a fűrészáru termelésének módjait. Ismertesse a fűrészcsarnokok elrendezését keretfűrészgépes, rönkhasító szalagfűrészes illetve vegyes technológiák esetén.	
19. Munka- tűz és környezetvédelem	Ismertesse a szakmára, a munkahelyre érvényes munkavédelmi előírásokat. Ismertesse a baleseteknél és tűzeseteknél alkalmazandó intézkedéseket, valamint az elsősegélynyújtás szabályait. Ismertesse a tűz megelőzésére vonatkozó intézkedéseket és a tűzoltás szabályait, a tűzoltó készülékek kezelését. Ismertesse a mérgező anyagok, gyúlékony anyagok tárolására, kezelésére vonatkozó előírásokat. Ismertesse az elektromos áram élettani hatásait, az áramütés elleni védekezés szabályait, az elektromos áram által okozott baleseteknél foganatosítandó intézkedéseket. Ismertesse a szakmára, a munkahelyre jellemző környezetkárosító hatásokat és a környezetszennyezést csökkentő eljárásokat.	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	300 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emeltszint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; rajztábla; vonalzók: léptékvonalzó, derékszögű vonalzópár, fejesvonalzó; „Faipari szakmai táblázatok és képletgyűjtemény” (Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet)	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; rajztábla; vonalzók: léptékvonalzó, derékszögű vonalzópár, fejesvonalzó; „Faipari szakmai táblázatok és képletgyűjtemény” (Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	A4-es és (vagy) A3-as műszaki rajzlap	NINCS	A4-es és (vagy) A3-as műszaki rajzlap	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
100 pont		50 pont
I. feladatlap	II. feladatlap	Az egyes témakörökből összeállított tételek tematikus bemutatása.
120 perc	60 perc	
Fakötések szakrajzának önálló elkészítése, egyszerű bútor csomóponti rajzának elkészítése.	A faanyag nedvességtartalom változásával kapcsolatos számítások. A forgácsoláselmélet alapjainak rajzi számonkérése, jellemző szögek, erők ábrázolása. Az anyagismereti és	

	forgácsoláselméleti témakörökből tesztfeladatok.	
60 pont	40 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy lehetőleg teljes, és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt, különös tekintettel a faipari szakrajz alapjainak ismeretére. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, és az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, valamint hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az I. feladatlap fakötéscsoportokból, illetve egyszerű bútorok (jellegrajzon kijelölt!) csomóponti rajzaiból tartalmazhat feladatokat (maximum 6 ábra).

A II. feladatlap a faanyag nedvességtartalmával kapcsolatosan 1 feladatot, 1 forgácsoláselméleti ábrát valamint anyagismeret és forgácsoláselmélet témakörökből maximum 15 tesztkérdést tartalmaz.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Kompetenciák	%
Szakmaspecifikus ábrázolási ismeretek	25
Szaknyelv alkalmazása	25
Szintetizáló képesség	25
Célirányos műszaki feladatmegoldó képesség	25
Összesen	100

Lehetséges feladattípusok:

1. Szélesbítő toldások (max. kétféle egy feladatlapon) három vetületben, (lehet metszet és nézet is vegyesen) méretezve.
2. Szélesbítő toldások erősítései (ha ilyen feladatot tartalmaz a feladatlap, akkor csak egy szélesbítő toldást írjon elő) három vetületben.
3. Hosszabbító toldások (max. kétféle egy feladatlapon) három vetületben, méretezve.
4. Keret sarokkötések (max. kétféle egy feladatlapon) három vetületben, méretezve.
5. „T” kötések (max. kétféle egy feladatlapon) három vetületben, méretezve. (Ha sarokkötés már elő van írva, akkor mindegyikből csak 1-1 db).
6. Keresztkötések (max. kétféle egy feladatlapon) három vetületben, méretezve. (Ha sarokkötés vagy T kötés már elő van írva, akkor mindegyikből csak 1-1 db).
7. Káva sarokkötések (max. kétféle egy feladatlapon) három vetületben.
8. Egyszerű kávás asztal, vagy konyhai ülőke jellegrajzán kijelölt (max. két db) M 1:1-es csomópont megrajzolása, méretezve.
9. Kávaszerkezetű kisszekrény, keretszerkezetű fronttal, jellegrajzán kijelölt (max. két db) M 1:1-es csomópont megrajzolása, méretezve.
10. A nettó nedvességtartalom fogalmával összefüggő számítások. Tömegváltozás, (maximum 1 feladat).
11. Forgácsoláselméleti alapfogalmakkal összefüggő ábrák (maximum 1 darab).
12. Anyagismeret és forgácsoláselmélet témakörökből maximum 15 tesztkérdés.

Az írásbeli feladatlap értékelése
A rajzi és számításos jellegű, illetve tesztfeladatok értékelése a javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga
Szóbeli tételből minimum 25 db-ot kell összeállítani. Minden tétel A) B) C) D) feladatból áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői
A szóbeli vizsga témakörei:
- A fa, mint ipari nyersanyag, a nyersanyagok között elfoglalt helye, jövője
- Az élő fa
- A fa makroszkópiája
- A faanyag nedvességtartalma
- Az iparban használt legfontosabb fafajok
- A fa hibái és betegségei
- A fából készült fontosabb ipari választékok
- Bútoripari szerelvények
- Faipari ragasztóanyagok
- Faipari szakrajz alapfogalmai
- Munka- tűz és környezetvédelem anyagok megmunkálása
- Forgácsolás elmélete
- A fűrészáru természetes szárítása
- A fűrészáru máglyázása
- A fűrészáru mesterséges szárítása
- A fűrészüzemi technológiák
- Munka- tűz és környezetvédelem

A szóbeli tételek az alábbi négy témakörhöz tartozó kérdésekből állnak.
a) anyagismereti témakör
b) technológiai témakör
c) szerkezettani témakör
d) munka- tűz és környezetvédelem témakör
Az *a), b), c), d)* feladatok esetén az adott témakörök leíró jellegű tananyagrészeinek számonkérése kell, hogy megvalósuljon (pl. szerkezettanból az egyes dokumentációtípusok ismertetése, az anyagjelölések ismertetése vagy egy gyorsan megoldható feladatlap, egy, vagy két vetületből egy fakötés harmadik vetületének megrajzolása (szabadkézi rajz), az adott fakötés felismerése stb.).

A szóbeli vizsgarész értékelése

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok				
	A	B	C	D	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	5	5	5	5	20

Szaknyelv alkalmazása Szintetizáló képesség Célirányos műszaki feladatmegoldó képesség	8	8	7	7	30
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	13	13	12	12	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
300 perc		20 perc
100 pont		50 pont
I. feladatlap	II. feladatlap	Az egyes témakörökből összeállított tételek tematikus bemutatása
180 perc	120 perc	
Egyszerű bútor jellegrajzának és kijelölt csomóponti rajzainak elkészítése. Egy fakötés vetületeinek vagy axonometrikus ábrájának elkészítése.	A faanyag nedvességtartalom változásával kapcsolatos számítások. A forgácsoláselmélet alapjaival kapcsolatos számítási feladatok. Az anyagismeret és a forgácsoláselmélet témakörökből tesztfeladatok.	
50 pont	50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy lehetőleg teljes, és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt, különös tekintettel a faipari szakrajz alapjainak ismeretére. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, és az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, valamint hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Az I. feladatlapon az adott egyszerű bútorok formaterve és rövid műszaki leírása alapján a jellegrajz szükséges számban előírt vetületeiből, és a kijelölt csomóponti rajzaiból található feladat, vagy bonyolultabb termék esetén, a jellegrajzon kijelölt szerkezeti csomópontokat (M 1:1 léptékben) kell megszerkeszteni, vagy adott fakötések vetületi és axonometrikus ábráit kell elkészíteni.

A II. feladatlapon a faanyag nedvességtartalmával, méretváltozásával, a forgácsoláselmélet alapjaival kapcsolatosan maximum 3 feladat és maximum 2 forgácsoláselméleti ábra, továbbá maximum 15 tesztkérdés lehet.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Lehetséges feladattípusok:

1. Kávaszerkezetű szekrényke, fűrészáru alapanyagból, keretszerkezetű közézáró ajtókkal, egy vízszintes válaszfallal, és egy db közécsúszó fiókkal. Fő méretek alapján a jellegrajz M 1:10-ben, esetleg M 1:5-ben (fél elölnézet, fél homlokmetszet, függőleges metszet, fél vízszintes metszet) és 3 db kijelölt M 1:1-es csomópont. A csomópontok alapján számonkérhető alkatrészek alkatrészjegyzéke.

2. Kávaszerkezetű szekrényke, a korpusz furnérozott faforgácslapból, keretszerkezetű rátakaró ajtókkal, egy vízszintes válaszfallal, és egy db rátakaró fiókkal. Fő méretek alapján a jellegrajz M 1:10-ben, esetleg M 1:5-ben (fél elölnézet, fél homlokmetszet, függőleges metszet, fél vízszintes metszet) és 3 db kijelölt M 1:1-es csomópont. A csomópontok alapján számonkérhető alkatrészek alkatrészjegyzéke.

3. Kávaszerkezetű szekrényke, fűrészáru alapanyagból, fejelőléccel merevített rátakaró ajtólapokkal, egy vízszintes válaszfallal, és egy db rátakaró fiókkal. Fő méretek alapján a jellegrajz M 1:10-ben, esetleg M 1:5-ben (fél elölnézet, fél homlokmetszet, függőleges metszet, fél vízszintes metszet) és 3 db kijelölt M 1:1-es csomópont. A csomópontok alapján számonkérhető alkatrészek alkatrészjegyzéke.

4. Kávaszerkezetű szekrényke, a korpusz furnérozott faforgácslapból, táblásított, belső oldalukon laphevederrel merevített, közézáró ajtókkal, egy vízszintes válaszfallal, és egy db közézáró függesztett fiókkal. Fő méretek alapján a jellegrajz M 1:10-ben, esetleg M 1:5-ben (fél elölnézet, fél homlokmetszet, függőleges metszet, fél vízszintes metszet) és 3 db kijelölt M 1:1-es csomópont. A csomópontok alapján számonkérhető alkatrészek alkatrészjegyzéke.

5. Egyszerű kávás asztal (alapanyag fűrészáru) formaterve és rövid műszaki leírása alapján a jellegrajz elkészítése a szükséges számú vetületben (általában fél elölnézet, fél homlokmetszet, függőleges metszet, fél lap nélküli felülnézet, vagy fél vízszintes metszet), és két kijelölt csomópont elkészítése. A csomópontok alapján számonkérhető alkatrészek alkatrészjegyzéke. Az ilyen típusú feladathoz feltétlenül elő kell írni egy fakötést, három vetületben, méretezve vagy axonometrikus ábrájának elkészítését.

6. Konyhai ülőke (alapanyag fűrészáru) formaterve és rövid műszaki leírása alapján a jellegrajz elkészítése a szükséges számú vetületben (általában fél elölnézet, fél homlokmetszet, függőleges metszet, fél lap nélküli felülnézet, vagy fél vízszintes metszet), és két kijelölt csomópont elkészítése. A csomópontok alapján számonkérhető alkatrészek alkatrészjegyzéke. Az ilyen típusú feladathoz feltétlenül elő kell írni egy fakötést, három vetületben, méretezve vagy axonometrikus ábrájának elkészítését.

7. Dohányzóasztal (furnérozott lappal, él vagy „T”-lécezve, fűrészáru alapanyagú kávaszerkezettel) formaterve és rövid műszaki leírása alapján a jellegrajz elkészítése a szükséges számú vetületben (általában fél elölnézet, fél homlokmetszet, függőleges metszet, fél lap nélküli felülnézet, vagy fél vízszintes metszet), és két kijelölt csomópont elkészítése. A csomópontok alapján számonkérhető alkatrészek alkatrészjegyzéke. Az ilyen típusú feladathoz feltétlenül elő kell írni egy fakötést, három vetületben, méretezve vagy axonometrikus ábrájának elkészítését.

8. A nettó nedvességtartalom fogalmával összefüggő számítások. Tömegváltozás, méretváltozás meghatározásával kapcsolatos számítási feladatok.

9. Fajlagos forgácsolóerő, fajlagos forgácsolási ellenállás meghatározását számonkérő számítási feladatok. Ilyen típusú feladathoz értelemszerűen ábra készítése is előírható.

10. A forgácsolási sebességgel, az egy élre eső előtolással, a várható felületi finomsággal, a forgácsteljesítménnyel kapcsolatos számítási feladatok. Ilyen típusú feladathoz értelemszerűen ábra készítése is előírható.

11. A forgács leválasztásához szükséges mechanikai teljesítmény meghatározásával kapcsolatos számítási feladatok.

12. Anyagismeret és forgácsoláselmélet témakörökből 10-15 tesztkérdés.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A rajzi és számításos jellegű, illetve tesztfeladatok értékelése a javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Szóbeli tételből minimum 25 db-ot kell összeállítani. Minden tétel A) B) C) D) feladatból áll.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei:
- A fa, mint ipari nyersanyag, a nyersanyagok között elfoglalt helye, jövője
- Az élő fa
- A fa makroszkópiája
- A faanyag nedvességtartalma
- Az iparban használt legfontosabb fafajok
- A fa hibái és betegségei
- A fából készült fontosabb ipari választékok
- Bútoripari szerelvények
- Faipari ragasztóanyagok
- Faipari szakrajz alapfogalmai
- Munka- tűz és környezetvédelem anyagok megmunkálása
- Forgácsolás elmélete
- A fűrészáru természetes szárítása
- A fűrészáru máglyázása
- A fűrészáru mesterséges szárítása
- A fűrészüzemi technológiák
- Munka- tűz és környezetvédelem

A szóbeli tételek az alábbi négy témakörhöz tartozó kérdésekből állnak.

a) anyagismereti témakör

b) technológiai témakör

c) szerkezettani témakör

d) munka- tűz és környezetvédelem témakör

A feladatok és feladatsor jellemzői

Az A), B), C), illetve D) feladatok esetén az adott témakörök leíró jellegű tananyagrészeinek számonkérése kell, hogy megvalósuljon (pl. szerkezettanból az egyes dokumentációtípusok ismertetése, az anyagjelölések ismertetése, egy vagy két vetületből egy fakötés harmadik vetületének megrajzolása (szabadkézi rajz), az adott fakötés felismerése stb.).

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó az egyes tételekben szereplő témakörök alatt megadott kérdések kifejtése során hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban előadni, a szakkifejezéseket használni.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok				
	A	B	C	D	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	5	5	5	5	20
Szaknyelv alkalmazása Szintetizáló képesség Célirányos műszaki feladatmegoldó képesség	8	8	7	7	30
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	13	13	12	12	50

NYOMDAIPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. A szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakmai szöveg megértése	Legyen képes hallott és olvasott szakmai szöveget megérteni.	Tudja, hogy bizonyos fogalmak eltérő jelentéssel bírnak. Legyen képes e különböző jelentéseket értelmezni.
1.2. Fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes a fontosabb fogalmakat meghatározás alapján felismerni. Legyen képes az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni, használni.	Legyen képes a szakszókincset használni. Forrás alapján legyen képes fogalmak meghatározására.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes szakmai nyelvezetű mondanivalóját megfogalmazni közérthetően. Legyen képes kapcsolatot teremteni és fenntartani.	Kapcsolatkialakításban kezdeményező legyen.

2. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Internet használat	Megadott szempontok alapján tudjon információkat gyűjteni a forrásból, és tudja az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni, indokolni.	Legyen képes a forrás szerzőjének szándékára, álláspontjára utaló megállapításokat tenni, és azokat a forrás és saját ismeretei alapján indokolni.
2.2. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése	Legyen képes másodlagos és elsődleges források tartalmi összehasonlítására, a megegyezések és eltérések megállapítására.	Legyen képes bemutatni, hogy a vizsgált forrásban miként tükröződik a szerző személyes helyzete.

2.3. Képi források *(pl. fényképek, karikatúrák, plakátok)* megadott szempont szerinti értelmezése	Legyen képes képi források leírására.	Legyen képes a képi forrásból merített információkat saját ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.
2.4. Információk gyűjtése és következtetések levonása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, kronológiákból	Tudjon statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, kronológiák, sematikus ábrák tartalmára vonatkozó állításokat megfogalmazni, következtetéseket levonni, egyszerű, rövid kifejtést igénylő kérdésekre válaszolni.	Legyen képes statisztikai adatsorok, grafikonok, diagramok, sematikus ábrák, magyarázó ábrák alapján szöveges elemzést készíteni.
2.5. A tények és feltételezések megkülönböztetése	Legyen képes tényekre és feltételezésekre példát hozni megadott szempontok alapján egyszerűbb forrásokból és ismeretterjesztő szövegekből.	Legyen képes forrásokban és ismeretterjesztő szövegekben megjelenő tények és feltételezések önálló megkülönböztetésére, tudja indokolni állításait.

3. A problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A probléma felismerése	Legyen képes a figyelem összpontosításra: a feladat helyes értelmezésére. Legyen képes az ismeretanyagból a megoldandó probléma kiemelésére. Esettanulmányokban, példaesetekben ismerje fel a tanult szakmai problémát.	Legyen képes esettanulmányokban és példaesetekben az igények és elvárások megfogalmazására.
3.2. A problémamegoldás keresése	Legyen képes az ok-okozati összefüggések felismerésére. Tudja felsorolni a megoldási lépéseket.	Legyen képes a megoldások információszükségleteinek meghatározására. A megfogalmazott problémát tudja többféleképpen megoldani, a változatokat értelmezni. A különböző megoldások összevetése, előnyök, hátrányok megállapítása.
3.3. A problémamegoldás értékelése	Legyen kreatív, ötletgazdag, rendelkezzen tervezési képességgel: a várható eredményeket tudja	Legyen képes a hibaelhárításra problémamegoldással.

	megbecsülni, a kapott értékeket elemezni.	

4. Az ismeretanyag differenciálása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Lényegkiemelés	Képes legyen az ismeretanyag legfontosabb elemeit bemutatni. Legyen képes a bemutatás terjedelmi (idő) korlátait betartani.	Legyen képes a kritikus gondolkodásra: a lényeges és a kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetésére. Tudja az információkat szétválogatni szakmailag meghatározott szempontok alapján. Legyen képes megfigyelési szempontok kiválasztására.
4.2. Különbségek és azonosságok felismerése	Legyen képes a dolgok közös és eltérő tulajdonságainak megállapítására, felsorolására. Tudja a hatásokat és a kölcsönhatásokat felismerni, bemutatni.	Legyen képes a tulajdonságok értékelni különböző szempontok szerint.
4.3. Az elvonatkoztatás képessége	Rendelkezzen az egy vizsgálat szempontjából a fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése képességével. Legyen képes a vizsgálat szempontjából nem fontos elemek és összefüggések felismerésére. Tudjon eseménysorokat bemutatni. Rendelkezzen a rendszerben való gondolkodással, rendszerező képességgel: egy rendszeren belül legyen képes az alrendszerek értelmezésére. Adatokból tudjon táblázatokat, ábrákat, grafikonokat készíteni. Legyen képes az ábrákból, grafikonokból adatok felismerése és egyszerűbb értelmezése.	Legyen képes a konkrét példákból az általános következtetés megfogalmazására. Az általános következtetés lapján tudjon konkrét példákat felsorolni. Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére.

5. Gyakorlati tevékenységek végzése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Munkavégzés	Legyen képes feladatait önállóan végezni Munkáját szorgalmasan, precízen, felelősségtudattal, megbízhatóan, körültekintéssel, elővigyázatosan végezze. Képes legyen munkafolyamatokat megszervezni.	Rendelkezzen a helyzetfelismeréssel, áttekintő képességgel. Legyen képes az új ötletek, megoldások kipróbálására.
5.2. Környezettudatosság	Legyen tisztában a nyersanyagok és az alapanyagok - természeti erőforrásaival, - eredetével, - a szállítási tényezőkkel, - a termelés során keletkező kibocsátások kezelésével.	Legyen tisztában az anyagok újrahasznosítás lehetőségeivel

B) TÉMAKÖRÖK

1. Nyomdászat történelme

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Művészettörténet	Ismerje a művészettörténet fogalmát Ismerje az egyetemes művészettörténet korszakait Ismerje a művészeti ágak felosztását (képzőművészet, iparművészet). Ismerje a tipográfiát, mint az iparművészet részét	Ismerje az emberiség által felhalmozott vizuális kultúra jelentőségét, hatását az emberiség fejlődésére.
1.2. A nyomdászat előzményei	Ismerje a gondolatrögzítés kezdeteit Ismerje az írás kialakulását, fejlődését Ismerje a könyv formájának kialakulását	Ismerje a könyv elődjét, a kódexet Ismerje a kódex készítésének folyamatát
1.3. A könyvnyomtatás feltalálása	Ismerje Gutenberg találmányait Ismerje az ősnyomtatvány fogalmát	Ismerje Gutenberg találmányának hatását az emberiség fejlődésére

1.4. A tipográfia fejlődése	Ismerje a tipográfia kialakulását, történetét Ismerje a barokk és a rokokó nyomdászatát Ismerje a klasszicizmus nyomdászatát	Ismerje a különböző stílusok hatását a tipográfia fejlődésére
1.5. A magyarországi nyomdászat története	Ismerje jelentős nyomdászaink munkásságát (Hess András, Tótfalusi Kis Miklós, Kner Imre, Tevan Andor) Ismerje jelentősebb középkori hazai nyomdáinkat	Jellemezze a híres nyomdászaink munkásságának hatását az ország életére
1.6. Korunk nyomdaipara	Ismerje korunk nyomdaiparának termékeit, a technológiák jellegzetességeit	Ismerje a nyomdaipar fejlődésének főbb tendenciáit
1.7. A nyomdaipari technológiák fejlődése	Ismerje a nyomtatási eljárások fejlődésének történetét Ismerje a nyomógépek fejlődésének történetét Ismerje a formakészítési eljárások fejlődésének történetét	

2. Mértékrendszerek, számítások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Tipográfiai mértékrendszerek	Ismerje a Didot-Berthold-féle mértékrendszert Ismerje az angol-amerikai pontrendszert Tudja elvégezni az átszámításokat Ismerje a betűnagyságok elnevezéseit	Ismerje az aranymetszet (és egyéb arányok) fogalmát, tudja felosztani az oldal(aka)t ezek alapján
2.2. Szabványos papírméretek	Ismerje a szabvány fogalmát, jelentőségét Ismerje az „A” és a „B”, „BB” papíralakok szabványos méretsorozatait (0-tól 6-ig)	Ismerje a nyersméret és a vágott méret közötti különbséget Ismerje a „C” és a „Fr” papíralakok szabványos méretsorozatait (0-tól 6-ig)
2.3. Terjedelemszámítás	Megadott adatok segítségével tudja meghatározni a kiadvány terjedelmét kötészeti ívekben, nyomtatott oldalszámokban	Megadott adatok segítségével a kiadvány terjedelmének meghatározása kötészeti ívekben, nyomtatott oldalszámokban (legyen benne 8 oldal színes melléklet is)

2.4. Papírmennyiség- és tömegszámítás	A papírminőség, terjedelem, formátum, példányszám ismeretében tudja meghatározni a kiadványhoz szükséges belívpapír mennyiségét és tömegét	A papírminőség, terjedelem, formátum, példányszám, hozzálék ismeretében tudja meghatározni a kiadványhoz szükséges belívpapír mennyiségét és tömegét
2.5. Könyvtábla anyagainak számítása	Ismerje a táblalemez, borítóanyag, gerincvászon méreteinek kiszámítsa lépéseit a példányszám és formátum ismeretében	Ismerje a táblalemez, borítóanyag, gerincvászon méreteinek kiszámítsa lépéseit a példányszám és formátum ismeretében a könyvnyílás, a peremek és a beütés meghatározásával

3. Műszaki ábrázolás alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Alapfogalmak	Ismerje a műszaki ábrázolás legfontosabb területeit Ismerje a műszaki rajzban leggyakrabban alkalmazott szabványos jelöléseket (vonalak, feliratmező, méretmegadás stb.). Ismerje a rajzeszközöket és alkalmazásukat	Ismerje a műszaki ábrázoláshoz szükséges térszemléleti alapokat Ismerje a síkmértani szerkesztéseket Ismerje a vizuális nyelvi összetevőket
3.2. Térmértan	Ismerje a térelemeket (pont, egyenes, sík, test) Ismerje a térelemek kölcsönös helyzetét Ismerje az egyenes valódi hossza megállapítása módszerét Ismerje az egyszerűbb síklapú testek származtatását	Ismerje a forgástestek származtatását
3.3. Ábrázolási módok	Ismerje az egy képsíkos ábrázolást Ismerje a második képsík értelmezését Ismerje a vetületi ábrázolást Ismerje a perspektivikus és az axonometrikus ábrázolást Ismerje a képsíkrendszer, a képsíkok egybeforgatását Ismerje a térelemek ábrázolását Ismerje a különleges helyzetű	Tudjon vetületi, axonometrikus, metszeti ábrákat szerkeszteni a vetületi ábrázolás szabályainak alkalmazásával

	egyeneseket Ismerje az egyenesek kölcsönös helyzetét, a láthatóságot Ismerje az általános helyzetű sík ábrázolását Ismerje a metszeti ábrázolást	

4. Nyomdaipari gépek, technológiák

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Kiadványszerkesztés	Ismerje a tipográfia szerepét a nyomdászatban Ismerje a könyv és a főbb nyomtatványtípusok tartalmi, tipográfiai szerkezetét Ismerje a kézirat fogalmát, fajtáit, a kéziratszabványt, és a kézirat-előkészítés lényegét Ismerje a szövegfeldolgozás folyamatát Ismerje a nyomdai eredeti fogalmát, fajtáit Ismerje a képfeldolgozás folyamatát Ismerje a számítógépes képfeldolgozás berendezéseit Ismerje a szöveg és kép integrálásának mai technológiáit Ismerje a levilágított film kidolgozásának menetét Ismerje az összeadó és a kivonó színkeverés fogalma, elsődleges és keverékszíneit	Ismerje a tipográfia építőelemeit Ismerje a nyomtatott oldal(pár) szerkezetét, részeinek megnevezését Ismerje a korrektúra fogalmát, fajtáit, gyakori jeleit Ismerje a szövegfeldolgozás fejlődését és mai technológiáit Ismerje a képfeldolgozás fejlődését, és mai technológiáit Ismerje a szöveg és kép integrálásának fejlődését Ismerje a látens kép kialakulását Ismerje a színek reprodukálásának elvét négyszínnyomtatás esetén
4.2. Formakészítés	Ismerje a proofkészítés szükségességét Ismerje a másolóeredetik csoportosítását és tudja jellemezni azokat Ismerje a ofszetnyomó formák jellemzőit Ismerje a flexonyomó formák	Ismerje a proofkészítés technológiáit Ismerje a ofszetnyomó formák készítési technológiáit Ismerje a flexonyomó formák

	jellemzőit Ismerje a mélynyomó forma típusok jellemzőit	készítésének folyamatait Ismerje a rácscsészék kialakításának korszerű technológiáit
4.3. Íves nyomógépek rendszerezése, szerkezeti elemei	Ismerje a nyomógépek rendszerezését Ismerje a nyomógépek fő szerkezeti részeit, feladataikat Ismerje a nyomógépek rendszerezését a nyomtatási eljárások alapján Ismerje a nyomógépek rendszerezését nyomathordozó kiszerelése szerint Ismerje a nyomógépek rendszerezését nyomóművük szerint Ismerje az íves nyomógépek rendszerezését az alkalmazott technológia szerint	Ismerje az íves ofszetnyomó gépek típusait, felépítésüket Ismerje a szitanyomó gépek típusait, szerkezeti elemeit Ismerje a digitális nyomógépek fajtáit, szerkezeti elemeit
4.4. Tekercsnyomó gépek rendszerezése, speciális szerkezeti elemei	Tudja a tekercsnyomó gépeket csoportosítani az alkalmazott technológia szerint Ismerje az ofszet tekercsnyomó gépek szerkezeti elemeit Ismerje a flexonyomó gépek speciális szerkezeti elemeit Ismerje a tekercs mélynyomó gépek speciális szerkezeti elemeit Ismerje a digitális tekercsnyomó gépeket	Ismerje a vegyes technológiájú gépeket
4.5. Nyomtatás technológiái	Ismerje a flexonyomtatás technológiája műveletcsoportjait: - gépelőkészítés, - beigazítás és jóváhagyás, - továbbnyomtatás. Ismerje az ofszetnyomtatás technológiáját: - gépelőkészítés, a forma beemelése - festék-nedvesítőfolyadék egyensúly beállítása - beigazítás - példányszámnyomtatás. Ismerje a szitanyomtatás technológiáját:	Ismerje a nyomóformák felragasztását Ismerje a jóváhagyás szempontjait Ismerje a nyomtatás sajátosságait a

	- szitanyomó forma elkészítése, - beigazítást, illeszkedés beállítása, - nyomatszárítási módok a szitanyomtatásnál. Ismerje a digitális nyomtatás technológiáit.	különböző nyomathordozók esetén
4.6. Könyvkötészet	Ismerje a könyvek felépítéseit Ismerje a kötésfajták jellemzőit Ismerje az ügyviteli nyomtatványok fogalmát, felosztását és készítését Ismerje a kasírozások technológiáit Ismerje a nagyüzemi könyvgyártás folyamatait: - könyvtest-készítés módszerei, műveletei - könyvtábla-készítés műveletei - könyvkikészítés műveletei gépekkel, gépsorral Ismerje a brosúragyártás, folyóiratgyártás technológiáit: - ragasztókötés fogalmát, fajtái - késztermék minőségellenőrzése - folyóiratgyártás műveleteit Ismerje a csomagolóanyag-gyártás területén: - az alkalmazott nyomtatási technológiákat, és ezek együttes megjelenését egy termék gyártásához - a nyomathordozók típusait - a nyomat speciális kidolgozását (stancolás, tekercselés, kasírozás stb.)	Ismerje a darabolós nyomtatványok jellemzőit Ismerje a hamisbetáblázott kötés készítése folyamatait kézi műveletekkel: - a könyvtest készítését - a könyvtábla készítését - a könyv kikészítését Ismerje a késztermék minőségellenőrzését Ismerje a brosúragyártás, folyóiratgyártás technológiáit: - brosúragyártás gépsorral - folyóiratgyártás gépsorral Ismerje a garnitúra-, tömb-, félkemény kötés készítését Ismerje a nyomtatás, nyomtatvány-feldolgozás egy menetben való megvalósításának eszközeit

5. Minőségügyi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Minőségügyi ismeretek	Ismerje a minőség-ellenőrzés szerepét a nyomdaiparban Ismerje a szabvány alkalmazásának előnyeit a nyomdákban Ismerje a minőség-ellenőrzés szervezeteit és felépítését Ismerje a minőség-ellenőrzés folyamatát az alap-és segédanyagoktól a késztermékig Ismerje a gyártás közbeni ellenőrzés módszereit és eszközeit a nyomdaiparban	Ismerje az ISO 9001 minőségirányítási rendszert és a tanúsítás feltételeit
5.2. Formakészítés minőségi követelményei	Ismerje a jó nyomóforma minőségi jellemzőit	Ismerje a denzitásmérést a formakészítésben
5.3. Nyomtatás minőségi követelményei	Ismerje a denzitásmérést és színmérést a nyomtatásban Ismerje a jó nyomat minőségi jellemzőit	Ismerje az ellenőrzőskálák használatát a formakészítéstől a késztermékig Ismerje az ellenőrzőskálák fajtáit, felépítésüket és használatukat Ismerje az ellenőrzőskálák kiértékelésének módszereit
5.4. Könyvkötészet minőségi követelményei	Ismerje a könyvek, folyóiratok, ügyviteli nyomtatványok, csomagolóanyagok minőségének jellemzőit	Ismerje a könyvek, folyóiratok, ügyviteli nyomtatványok minőség-ellenőrzésének módszereit: pullteszter, méretellenőrzés

6. Nyomdaipari anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Papírgyártás	Ismerje a papíráruk osztályozását: a papír, a karton és a papírlemez Ismerje a papírgyártás alapanyagait Ismerje a rostanyagok gyártását: - facsiszolat - cellulóz	Osztályozza a nyomópapírtípusokat Ismerje a segédanyagok fajtáit, szerepüket: - töltőanyag - fehérítők - színezőanyag - ragasztóanyag

	Ismerje a pépkészítést: - az adalékanyagokat és azok szerepét a kész papírban - a pépkészítés gépeit - az automata gépsorokat Ismerje a lapképzést: síkszitás és hengerszitás papírgépeken Ismerje a papír utófeldolgozását, a nemesítését	Ismerje az őrlésfok ellenőrzésének módját, eszközét Ismerje a lapképzést: kombinált papírgépeken
6.2. Papírtulajdonságok	Ismerje az összetételbeli tulajdonságokat - rostanyag - hamutartalom - pH érték Ismerje a papír szálirányának vizsgálatának módszerei Ismerje a papír vízzel szembeni viselkedését: - kontakt nedvességfelvétel - légnedvesség és a papír nedvességtartalma közötti összefüggés Ismerje a papír mechanikai tulajdonságait: - a papír alakváltozásai - szakítószilárdság - tépési szilárdság - kettős hajtogatások száma Ismerje a papír optikai tulajdonságait: - fehérség - szín - fényesség - átnézet (opaciás, felhőzet) Ismerje a papír felületi tulajdonságait: - simaság - felületi szilárdság Ismerje a papírokkal szemben támasztott minőségi követelményeket: - futtathatóság - nyomtathatóság	Ismerje a tulajdonságok vizsgálata műszereit Ismerje a papír szálirányának szerepét a termékek tervezésénél, tulajdonságainak alakulásánál Ismerje a papír vízzel szembeni viselkedését: - a hiszterézis - az akklimatizálás jelentősége Ismerje a tulajdonságok vizsgálata műszereit Ismerje a tulajdonságok vizsgálata műszereit Ismerje a tulajdonságok vizsgálata műszereit Ismerje a papírokkal szemben támasztott minőségi követelményeket a könyvkötészeti feldolgozás során

	Ismerje az egyéb nyomathordozókat: - kartonok, papírlemezek - fémfóliák - műanyag fóliák	Ismerje a speciális nyomathordozókat
6.3. Nyomdafesték fogalma, alkotó elemei	Ismerje a pigmenteket: - fekete pigmentek - fehér pigmentek - színes pigmentek Ismerje a kötőanyagokat: - lenolajszármazékok - szintetikus kötőanyagok alkotórészei Ismerje a nyomdafesték gyártását: - nagy viszkozitású festékek gyártása - kis viszkozitású festékek gyártása	Ismerje a fémpigmenteket Ismerje az adalékanyagokat: - a lágyítókat - a száradási sebességet befolyásoló adalékokat
6.4. Nyomdafesték tulajdonságai	Ismerje az optikai tulajdonságokat: - szín - színerő - áttetszőség, fedőképesség Ismerje a szerkezeti, mechanikai tulajdonságokat: - szemcsenagyság - viszkozitás - szálhúzó képesség, tack Ismerje a száradási tulajdonságokat: - kémiai - beivódásos - párolgásos - fagyásos - fizikokémiai - UV, IR száradás	Ismerje az optikai tulajdonságokat vizsgáló műszereket Ismerje a tixotrópia fogalmát, a vizsgáló műszereket Ismerje a heat-set, cold-set festék fogalmát, alkalmazását, száradási sajátosságait
6.5. A nyomdafesték alkalmazása	Ismerje az ellenállási tulajdonságokat különféle behatásokkal szemben Ismerje a nyomdafestékekkel szemben támasztott minőségi követelményeket	Ismerje a nyomtatvány minőségét befolyásoló tulajdonságokat
6.6. Formakészítési anyagok	Ismerje az ezüst-halogenid tartalmú fényképészeti rendszereket: - felépítésük - gyártásuk - a kidolgozás anyagai	Ismerje a fényérzékeny anyagok szenzitometriai tulajdonságait (érzékenység, színérzékenység, gradáció, felbontóképesség)

	- filmek optikai, mérettartósági tulajdonsága - filmek alkalmazási területei Ismerje a diazo típusú fénymásoló és fényképező rendszereket: - összetétel, tulajdonság, alkalmazási terület Ismerje a fotopolimer rendszereket: - összetétel, tulajdonság, alkalmazási terület Ismerje a nyomóformák anyagait: - a flexográfiai nyomóforma anyagai - az ofszet alaplemezek fajtái, tulajdonságai - a mélynyomóforma-készítés alapanyagai	Ismerje a CTP lemezek fajtáit
6.7. Nyomtatás segédanyagai	Ismerje a nyomtatás segédanyagait: - nedvesítőfolyadék-adalékok - nyomókendő-kezelő szerek: lemosó- és regenerálószerek Ismerje az ofszet nyomókendőket	Ismerje a nyomtatás segédanyagait: - festékadalékok (hígítók, oldószerek, szárítók, száradásgátlók, ülepedésgátlók, zselék, stb.)
6.8. Speciális kötészeti anyagok	Ismerje a papíranyagokat: - papírok (író- és nyomópapírok, borítópapírok, különleges papírok, műszaki papírok) - kartonok - papírlemezek Ismerje a ragasztás fogalmát Ismerje a ragasztóanyagok felosztását: - növényi eredetűek - állati eredetűek - műanyag eredetűek: vizes diszperziós, hőre lágyuló, hőre keményedő Ismerje a textilanyagok felosztását és jellemzéseit: - könyvkötő vászon - fűzőcérna - fűzőszövet - oromszegő - jelzőszalag	Ismerje a ragasztás elméleteit Ismerje a kötészeti textíliák gyártásának főbb mozzanatait

	Ismerje a nyomóanyagokat: - nemesfémek - bronz és egyéb ötvözettel rétegelt fóliák - színes pigmenttel rétegelt fóliák Ismerje a fűzőanyagok (fűzőcérna, fűződrót, fűzőspirál) tulajdonságait és felhasználási területüket	Ismerje a különleges fóliákat Ismerje a bőr fajtáit és tulajdonságait

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga leírása

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS
A vizsgabizott-ságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	Nyomdaipari alapismeretek tételsor alapján témakörök bemutatása
180 perc	
Nyomdaipari alapismeretek központi írásbeli feladatsor megoldása	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó nyomdaipari alapismeretek tantárgyi tudásáról az ismeretek, a megértés és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám egyrészt a nyomdaipari alapismeretek írásbeli központi feladatok egyszerű, rövid választ igénylő (teszt jellegű) kérdések megválaszolásával, másrészt a nyomdaipari alapismeretek szöveges (kifejtendő írásbeli) feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A feladatok és feladatsor jellemzői

A középszintű érettségi írásbeli vizsga az alábbi témakörökből összeállított teszt jellegű és leíró jellegű felada- tokból áll.

Témakörök:

1. Nyomdaipari gépek, technológiák
2. Minőségügyi ismeretek
3. Műszaki ábrázolás alapjai
4. Nyomdászat történelme
5. Mértékrendszerek, számítások
6. Nyomdaipari anyagismeret

A teszt jellegű írásbeli feladatokra maximálisan 50 pont adható.

A leíró jellegű írásbeli feladatokra maximálisan 50 pont adható.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételsor 25-30 tételből áll.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga alapvetően a nyomdászat alapjai és a nyomdaipari anyagok fogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre épülő műszaki és minőségtudatos szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a fogalmakat szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával összefüggéseket alkalmazni és folyamatokat összehasonlítani.

Tételtípusok:

Minden szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek címét a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott vizsgaszintek kompetenciáinak és témaköreinek, tartalmi követelményei alapján kell összeállítani.

Témakörök:

1. Nyomdászat történelme (7 téma)
2. Mértékrendszerek, számítások (5 téma)
3. Műszaki ábrázolás alapjai (3 téma)
4. Nyomdaipari gépek, technológiák (6 téma)
5. Minőségügyi ismeretek (4 téma)
6. Nyomdaipari anyagismeret (8 téma)

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	20	20	40
Önálló teljesítményre való képesség és feladat logikus előadása A szakmai nyelv helyes használata	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	Nyomdaipari alapismeretek központi tételsor alapján témakörök bemutatása
240 perc	
Nyomdaipari alapismeretek központi írásbeli feladatsor megoldása	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó nyomdaipari alapismeretek tantárgyi tudásáról az ismeretek, a megértés és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatok megoldásánál használható eszközök, amelyeket a vizsgázók hoznak magukkal: szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám egyrészt a nyomdaipari alapismeretek írásbeli központi kérdéssor egyszerű, rövid választ igénylő (teszt jellegű) kérdéssorának megválaszolásával, másrészt a nyomdaipari alapismeretek szöveges (kifejtendő írásbeli) feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

Az emelt szintű érettségi írásbeli vizsga az alábbi témakörökből összeállított teszt jellegű és leíró jellegű feladatsorból áll.

Témakörök:

1. Nyomdászat történelme
2. Mértékrendszerek, számítások
3. Műszaki ábrázolás alapjai
4. Nyomdaipari gépek, technológiák
5. Minőségügyi ismeretek
6. Nyomdaipari anyagismeret

A teszt jellegű írásbeli feladatokra maximálisan 50 pont adható.

A leíró jellegű írásbeli feladatokra maximálisan 50 pont adható.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A teszt jellegű kérdéssor és a feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételsor 25-30 tételből áll.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga alapvetően a nyomdászat alapjai és a nyomdaipari anyagok fogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre épülő műszaki és minőségtudatos szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a fogalmakat szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával összefüggéseket alkalmazni és folyamatokat összehasonlítani.

Tartalmi szerkezet

Minden szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll. Minden feladat egy témakör általános bemutatását és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A központilag összeállított szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni. A tételek összeállításánál törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönző feladatok megfogalmazására.

Témakörök:

1. Nyomdaipari gépek, technológiák (6 téma)
2. Minőségügyi ismeretek (4 téma)
3. Műszaki ábrázolás alapjai (3 téma)
4. Nyomdászat történelme (7 téma)
5. Mértékrendszerek, számítások (5 téma)
6. Nyomdaipari anyagismeret (8 téma)

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	20	20	40
Önálló teljesítményre való képesség és a feladat logikus előadása A szakmai nyelv helyes használata	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

KÖZLEKEDÉSI ALAPISMERETEK (KÖZLEKEDÉS - ÜZEMVITEL, KÖZLEKEDÉS-TECHNIKA)

KÖZLEKEDÉSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

a) KÖZLEKEDÉS-ÜZEMVITEL

TÉMAKÖRÖK

1. Közlekedési ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Közlekedési alapfogalmak	Ismertesse a közlekedési alapfogalmakat: közlekedés, szállítás, fuvarozás, szállítmányozás, bérlet fogalma, elemei, ismérvei. Mutassa be a közlekedés gazdasági jelentőségét, sajátosságait, a közlekedés szerepét. Ismertesse a közlekedés felosztását: szárazföldi közlekedés (közút, vasút), vízi közlekedés, légi közlekedés, csővezetékes szállítás. Ismertesse a közlekedés történetét: általános történeti áttekintés, közúti közlekedés története, (utak, járművek fejlődése), vasúti közlekedés története, vízi közlekedés történeti áttekintése, a repülés története.	Ismertesse a közlekedés és környezete közötti összefüggést: - a közlekedési szükségletek felmerülési helyét - az igények és szükségletek keletkezését, megszűnését - az áruáramlatokat - a közlekedés és a környezet kapcsolatát
1.2 Közúti közlekedés technikai elemei	Mutassa be a közlekedés technikai elemeit, a pálya és a jármű kapcsolatát. Ismertesse a közúti közlekedés járműveinek jellemző paramétereit, személyszállító járművek fajtáit, teherszállító járművek fajtáit, típusait, azok jellemzőit és alkalmazásukat, egyéb gépjárműveket (darus kocsik, rakodógépek stb.).	Sorolja fel a gépjárművek főbb részeit és ismertesse működésüket. Ismertesse a belső égésű két- és négyütemű motorok működési elvét, üzem- és kenőanyagait. Határozza meg számítással a gépjárművek vonóerőigényét, a motorok fő méreteit és teljesítményét, a fajlagos tüzelőanyag-fogyasztását. Ismertesse a fékezéssel kapcsolatos fogalmakat, a

		fékezéssel kapcsolatos hazai és nemzetközi előírásokat. Ismertesse a gépjármű stabilitását befolyásoló tényezőket ívmenetben és fékezéskor.
1.3 Vasúti közlekedés	Ismertesse a vasúti vontató és vontatott járművek jellemzőit, használatukat és az egyes típusok alkalmazási területét.	Ismertesse a vasúti vontató járműveket: dízel-mozdonyok, motorkocsik, villamos mozdonyok. Ismertesse a személyszállító kocsik és teherkocsik típusait, jellemzőit, alkalmazási területeit.
1.4 Vízi közlekedés	Ismertesse a vízi közlekedés járműveinek típusait, a hajók főbb méreteit és szerkezeti felépítését.	Ismertesse a vízi közlekedés járműveit: belvízi hajók (önjáró hajók és gépnélküli uszályok), tengeri és folyam-tengeri hajók, halászhajók, üzemi hajók, különleges hajók. Ismertesse a hajók méreteit és szerkezeti felépítését.
1.5 Légi közlekedés	Ismertesse magyar légi közlekedés technikai eszközeit.	Ismertesse a repülőgépek típusait, felhasználás szerinti csoportosítását, helikoptereket és felhasználás szerinti csoportosítását. Ismertesse a merevszárnyú és a forgószárnyú légijárművek szerkezetei egységeinek feladatát. Számítással határozza meg a légellenállás értékét. Rendszerezze a repülőgép hajtóműveket.
1.6 Csővezetékes szállítás	Ismertesse a csővezetékes szállítás technikai berendezéseit és a szállítás folyamatát.	Ismertesse a csővezetékes szállítás sajátos területeit (kőolaj és származékai, földgázszállítás, egyéb anyagok szállítása).
1.7. Munka- és környezetvédelmi alapfogalmak	Ismertesse a munkahely környezeti tényezőit, egészségkárosító hatásokat, védekezési lehetőségeket.	Sorolja fel az ergonómia legfontosabb fogalmait. Ismertesse a munkahellyel szemben megfogalmazható legfontosabb ergonómiai követelményeket.

2. Közlekedés-üzemviteli ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 A közlekedés forgalmi folyamatai		
2.1.1	Ismertesse a vasúti személyszállítás folyamatát,	Elemezze a személyszállítást illetve az

A vasúti közlekedés forgalmi folyamatai	mutassa be a befolyásoló tényezőket Ismertesse a vasúti áruszállítási folyamatot, mutassa be a befolyásoló tényezőket.	áruszállítást befolyásoló tényezők folyamatra gyakorolt hatását. Mutassa be, a logisztikai elvek érvényesülését a folyamatszervezésben.
2.1.2 A közúti közlekedés forgalmi folyamatai	Ismertesse a közúti személyszállítás folyamatát és befolyásoló tényezőit Ismertesse a közúti áruszállítási folyamatát és befolyásoló tényezőit	Elemezze a személyszállítást illetve az áruszállítást befolyásoló tényezők folyamatra gyakorolt hatását. Mutassa be, a logisztikai elvek érvényesülését a folyamatszervezésben.
2.1.3 A városi közlekedés forgalmi folyamatai	Ismertesse a városi közlekedés sajátosságait a személy és az áruszállításban. Mutassa be a városi közlekedés környezetre gyakorolt hatásait.	Elemezze a városi közlekedés logisztikai feladatait és esetleírással mutassa be a közlekedésszervezés korszerű módszereit.
2.1.4 A vízi közlekedés forgalmi folyamatai	Ismertesse a vízi (folyami, tavi, tengeri) személyszállítás folyamatát Ismertesse a vízi (folyami, tavi, tengeri) áruszállítási folyamatot	Elemezze a személyszállítást illetve az áruszállítást befolyásoló tényezők folyamatra gyakorolt hatását. Mutassa be, a logisztikai elvek érvényesülését a folyamatszervezésben.
2.1.5 A légi közlekedés forgalmi folyamatai	Ismertesse a légi személyszállítási folyamatot Ismertesse a légi áruszállítási folyamatot	Elemezze a személyszállítást illetve az áruszállítást befolyásoló tényezők folyamatra gyakorolt hatását. Mutassa be, a logisztikai elvek érvényesülését a folyamatszervezésben.
2.1.6 A csővezetékes szállítás	Ismertesse a csővezetékes szállítás módszereit.	Elemezze a csővezetékes szállítás gazdasági jelentőségét.
2.1.7 Kombinált forgalom	Ismertesse a kombinált forgalom szervezésének módszereit. Ismertesse a kombinált forgalom környezetre gyakorolt hatásait.	Mutassa be a kombinált forgalom logisztikáját, elemezze a szervezési módszereket.
2.2 A fuvarozási folyamat		
2.2.1 A fuvarozás előkészítése (közlekedési áganként)	Ismertesse az áruk csomagolásának célját és a csomagolás feladatait. Ismertesse a fuvareszközök megrendelését és kiállítását és a rakodás műveleteit	Készítsen csomagolási illetve rakodási tervet adott fuvareszközre. Értelmezze a rakodási és árurögzítési követelményeket.
2.2.2 A fuvarozás	Ismertesse az áru- és személyfuvarozás végrehajtásának feltételeit közlekedési áganként,	Értelmezze a fuvarozás végrehajtásának jogszabályi feltételeit esetleírásokon keresztül.

végrehajtása (közlekedési áganként)	úgymint - fuvarozás útvonala, - fuvarokmány kezelés, - határidő, - fuvarozási akadály, - utólagos rendelkezés.	
2.2.3 A fuvarozási folyamat befejezése (közlekedési áganként)	Ismertesse az áru- és személyfuvarozás befejezésének feltételeit közlekedési áganként, úgymint - kiszolgáltatás (árunál), - okmánykezelés, - kiszolgáltatási akadály, - igényérvényesítés, biztosítás.	Értelmezze a fuvarozás végrehajtásának jogszabályi feltételeit esetleírásokon keresztül.
2.3 Árufuvarozás		
2.3.1 Vasúti árufuvarozás	Ismertesse a belföldi és a nemzetközi vasúti árufuvarozás alapfogalmait és jellemzőit	Mutassa be a vasúti árufuvarozás szabályozását, a nemzetközi egyezmények lényegét. Elemezze esetleírásokon keresztül a vasúti árufuvarozás logisztikai feladatai az egyes árutípusok vonatkozásában.
2.3.2 Közúti árufuvarozás	Ismertesse a belföldi és a nemzetközi közúti árufuvarozás alapfogalmait és jellemzőit	Mutassa be a közúti árufuvarozás szabályozását, a nemzetközi egyezmények lényegét. Elemezze esetleírásokon keresztül a közúti árufuvarozás logisztikai feladatai az egyes árutípusok vonatkozásában.
2.3.3 Vízi árufuvarozás	Ismertesse a belföldi és a nemzetközi vízi árufuvarozás alapfogalmait és jellemzőit	Mutassa be a vízi árufuvarozás szabályozását, a nemzetközi egyezmények lényegét. Elemezze esetleírásokon keresztül a vízi árufuvarozás logisztikai feladatai az egyes árutípusok vonatkozásában.
2.3.4 Légi árutovábbítás	Ismertesse a belföldi és a nemzetközi légi árufuvarozás alapfogalmait és jellemzőit	Mutassa be a légi árufuvarozás szabályozását, a nemzetközi egyezmények lényegét. Elemezze esetleírásokon keresztül a légi árufuvarozás logisztikai feladatait az egyes árutípusok vonatkozásában.
2.4. Személyszállí-tási technológia		
2.4.1 Közúti	Ismertesse a helyi, helyközi és a távolsági	Mutassa be a tervezés lépéseit esetleírás

személyszállítás	autóbusz-közlekedés tervezésének folyamatát, a meghatározó tényezőket. Ismertese a nem menetrend szerinti járatok közlekedésének feltételeit.	segítségével. Mutassa be a nemzetközi menetrendszerű és nem menetrendszerű autóbusz közlekedés logisztikai feladatait. Elemezze a menetrendkészítés folyamatát.
2.4.2 Vasúti személyszállítás	Ismertesse a belföldi vasúti személyszállítás feladatait. Ismertesse a nemzetközi vasúti személyszállítás feladatait.	Elemezzen és értékeljen egy személyszállítási ajánlatot (nemzetközi v. belföldi).
2.4.3 Vízi személyszállítás	Ismertesse a belföldi vízi személyszállítás feltételeit.	Értelmezzen egy esetleírást vízi személyszállítás esetére.
2.4.4 Légi személyszállítás	Ismertesse az utaskategóriákat, az átszállási lehetőségeket, a speciális egyezményeket Ismertesse a különféle beszállókártyákat, a címkézés szabályait. Ismertesse a poggyászkezelés szabályait.	Mutassa be és esetleírásokon alkalmazza az utasterveket, a speciális utasok ültetését. Esetleírásokon keresztül mutassa be a poggyászok kezelésének szabályait.
2.5 Személyszállítás szervezése		
2.5.1 A személyszállítási szerződés	Ismertesse a személyszállítási szerződések jogi hátterét közlekedési áganként.	Értelmezzen és elemezzen személyszállítási szerződéseket.
2.5.2 A személyszállítás tervezése	Ismertesse a személyszállítás tervezésének szempontjait és értelmezzen egy adott tervet.	Készítsen megadott adatok alapján személyszállítási tervet.
2.6 Díjszámítási ismeretek		
2.6.1 A fuvarozás költségei	Ismertesse az áru és a személyszállítás költségeinek elemeit.	Értelmezzen és elemezzen egy adott költségkimutatást.
2.6.2 A díjszabások szerkezete	Ismertesse a díjszabások készítésének alapelveit és módszereit.	Értelmezzen és elemezzen különféle díjszabásokat.
2.6.3 Ágazati díjszabások	Ismertesse az ágazati díjszabások sajátosságait.	Készítsen összehasonlító elemzést az egyes ágazatok díjszabások vonatkozásában.

3. Jogi és gazdasági ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Közlekedés-gazdaságtani alapismeretek		
3.1.1 A közlekedés teljesítőképes-sége	Ismertesse az áru és személyszállítási szükségletek keletkezését. Ismertesse az áru- és személyszállítási teljesítmények mutatóit.	Elemezze a szállított mennyiség és a szállítási távolság összefüggéseit. Elemezze az utasszám és az utasok által megtett távolság összefüggéseit.
3.1.2 A közlekedés gazdasági elemzése	Ismertesse a gazdasági elemzés alapvető eszközeit.	Végezzen esetleírás alapján gazdasági elemzést adott közlekedési vállalkozásra vonatkozóan.
3.1.3 A közlekedési vállalkozás	Ismertesse a közlekedési vállalkozás létrehozásához szükséges alapvető feltételeket	Elemezzen egy közlekedési vállalkozást esetleírás alapján.
3.2 Jogi ismeretek		
3.2.1 A magyar jogrendszer	Ismertesse a magyar jogrendszer felépítését.	Mutassa be az egyes jogágak szerepét a társadalom és a gazdaság működése szempontjából.
3.2.2 Kötelmi jog	Ismertesse a kötelmi jog lényeges elemeit.	Elemezze és esetleírásokkal mutassa be a kötelmi jog érvényesülését a közlekedés területén.
3.2.3 A szállítmányozás szabályozása	Ismertesse a szállítmányozásra vonatkozó jogi és egyéb szabályozást.	Elemezze a szállítmányozási tevékenység jogszabályi hátterét.
3.3 A fuvarozási szerződések		
3.3.1 Belföldi szabályozások	Ismertesse a fuvarozás hazai szabályozásának lényeges elemeit. Ismertesse a fuvarozási szerződésre vonatkozó fontosabb előírásokat közlekedési ágazatok szerint.	Esetleírás segítségével elemezzen egy fuvarozási szerződést. Hasonlítsa össze az egyes közlekedési ágakban létrehozott szerződéseket.
3.3..2 Nemzetközi szabályozások	Ismertesse a fuvarozás nemzetközi szabályozásának lényeges elemeit. Ismertesse a fuvarozási szerződésre vonatkozó fontosabb előírásokat közlekedési ágazatok	Esetleírás segítségével elemezzen egy nemzetközi fuvarozási szerződést. Hasonlítsa össze az egyes közlekedési ágakban létrehozott szerződéseket.

	szerint.	

4. Közlekedési földrajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Közlekedés-földrajzi alapismeretek		
4.1.1 Térképismeret	Ismertesse a térképek fajtáit, alkalmazási területeiket.	Számítógép segítségével mutassa be az interaktív térképek használatát.
4.1.2 Gazdaságföldrajzi alapfogalmak	Ismertesse a természeti és a gazdasági tényezők szerepét közlekedési hálózatok kialakulásában.	Elemezze a gazdaság változásainak a közlekedési hálózatra gyakorolt hatását interaktív térkép segítségével.
4.2 Magyarország közlekedési földrajza		
4.2.1 A közlekedési hálózat kialakulása	Mutassa be a hazai közlekedési hálózat kialakulásának történetét.	Mutassa be, hogy az egyes korokban milyen tényezők alakították a közlekedési hálózatot.
4.2.2 A közlekedési hálózatok jellemzői alágazatok szerint	Ismertesse a hazai közút- és vasút hálózat jellemzőit és rendszerét. Ismertesse a hazai víziutakat és gazdasági jelentőségüket. Ismertesse a magyarországi légifolyosókat.	Mutassa be a hálózatfejlesztések lényegesebb szempontjait. Tervezzen megadott szempontok szerint útvonalat számítógépen interaktív térkép felhasználásával.
4.3 Európa közlekedési földrajza		
4.3.1 Közlekedési ágazatonkénti földrajzi hálózatok	Ismertesse az európai közút- és vasút hálózat jellemzőit és rendszerét. Ismertesse az európai víziutakat és gazdasági jelentőségüket. Ismertesse az európai légi útvonalakat.	Mutassa be a hálózatfejlesztések lényegesebb szempontjait. Tervezzen megadott szempontok szerint útvonalat számítógépen interaktív térkép felhasználásával.
4.3.2 Az	Ismertesse az Európai Unió közlekedéssel	Mutassa be és elemezze az irányelveknek a

Európai Unió közlekedési irányelvei	kapcsolatos irányelveinek lényeges elemeit.	gazdaságra gyakorolt lehetséges kihatásait.
4.4 A világ közlekedési földrajza		
4.4.1 A földrészek közlekedési hálózatainak jellemzése	Ismertesse földünk közlekedési hálózatának lényegesebb jellemzőit. Jellemezze az egyes földrészek közlekedési hálózatát.	Elemezze az egyes földrészek közlekedési hálózatának és gazdaságának egymásra gyakorolt hatásait.
4.4.2 Szállítási útvonalak a földrészek között	Mutassa be a földrészek közötti jelentősebb szállítási útvonalakat.	Elemezze a szállítási útvonalak gazdasági jelentőségét.

b) KÖZLEKEDÉSTECHNIKA

TÉMAKÖRÖK

1. Közlekedési ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Közlekedési alapfogalmak	Ismertesse a közlekedési alapfogalmakat: közlekedés, szállítás, fuvarozás, szállítmányozás, bérlet fogalma, elemei, ismérvei. Mutassa be a közlekedés gazdasági jelentőségét, sajátosságait, a közlekedés szerepét. Ismertesse a közlekedés felosztását: szárazföldi közlekedés (közút, vasút), vízi közlekedés, légi közlekedés, csővezetékes szállítás. Ismertesse a közlekedés történetét: általános történeti áttekintés, közúti közlekedés története, (utak, járművek fejlődése), vasúti közlekedés története, vízi közlekedés történeti áttekintése, a repülés története.	Ismertesse a közlekedés és környezete közötti összefüggést: - a közlekedési szükségletek felmerülési helyét - az igények és szükségletek keletkezését, megszűnését - az áruáramlatokat - a közlekedés és a környezet kapcsolatát
1.2 Közúti közlekedés	Mutassa be a közlekedés technikai elemeit, a pálya és a jármű kapcsolatát.	Sorolja fel a gépjárművek főbb részeit és ismertesse működésüket. Ismertesse a belső

technikai elemei	Ismertesse a közúti közlekedés járműveinek jellemző paramétereit, személyszállító járművek fajtáit, teherszállító járművek fajtáit, típusait, azok jellemzőit és alkalmazásukat, egyéb gépjárműveket (darus kocsik, rakodógépek stb.).	égésű két- és négyütemű motorok működési elvét, üzem- és kenőanyagait. Határozza meg számítással a gépjárművek vonóerőigényét, a motorok fő méreteit és teljesítményét, a fajlagos tüzelőanyag-fogyasztását. Ismertesse a fékezéssel kapcsolatos fogalmakat, a fékezéssel kapcsolatos hazai és nemzetközi előírásokat. Ismertesse a gépjármű stabilitását befolyásoló tényezőket ívmenetben és fékezéskor.
1.3 Vasúti közlekedés	Ismertesse a vasúti vontató és vontatott járművek jellemzőit, használatukat és az egyes típusok alkalmazási területét.	Ismertesse a vasúti vontató járműveket: dízel-mozdonyok, motorkocsik, villamos mozdonyok. Ismertesse a személyszállító kocsik és teherkocsik típusait, jellemzőit, alkalmazási területeit.
1.4 Vízi közlekedés	Ismertesse a vízi közlekedés járműveinek típusait, a hajók főbb méreteit és szerkezeti felépítését.	Ismertesse a vízi közlekedés járműveit: belvízi hajók (önjáró hajók és gépnélküli uszályok), tengeri és folyam-tengeri hajók, halászhajók, üzemi hajók, különleges hajók. Ismertesse a hajók méreteit és szerkezeti felépítését.
1.5 Légi közlekedés	Ismertesse magyar légi közlekedés technikai eszközeit.	Ismertesse a repülőgépek típusait, felhasználás szerinti csoportosítását, helikoptereket és felhasználás szerinti csoportosítását. Ismertesse a merevszárnyú és a forgószárnyú légijárművek szerkezetei egységeinek feladatát. Számítással határozza meg a légellenállás értékét. Rendszerezze a repülőgép hajtóműveket.
1.6 Csővezetékes szállítás	Ismertesse a csővezetékes szállítás technikai berendezéseit és a szállítás folyamatát.	Ismertesse a csővezetékes szállítás sajátos területeit (kőolaj és származékai, földgázszállítás, egyéb anyagok szállítása).
1.7. Munka- és környezetvédelmi alapfogalmak	Ismertesse a munkahely környezeti tényezőit, egészségkárosító hatásokat, védekezési lehetőségeket.	Sorolja fel az ergonómia legfontosabb fogalmait. Ismertesse a munkahellyel szemben megfogalmazható legfontosabb ergonómiai követelményeket.

2. Műszaki rajz

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Síkmértani alapfogalmak	Mutassa be a szerkesztő rajzolás alapjait (rajzlapméretek, vonalfajták, vonalvastagságok, feliratmező, szabványírás jellemzői). Ismertesse, és vázlattal mutassa be a méretmegadás négy alapelemét és azok jellemzőit. Ismertesse a méretszámok előtt használatos jeleket és rajzoljon példákat az alkalmazásukra.	Végezzen műveleteket síkelemekkel (szerkesztéssel és derékszögű vonalzók használatával). Szerkesszen szabályos sokszöget. Definiálja az ellipszist, parabolát, hiperbolát mint mértani helyet és szerkessze meg. Készítse el összetettebb, egyenesekből és ívekből álló lemeztárgy szerkesztett rajzát, lássa el méréthálózattal.
2.2 Térmértani alapfogalmak	Rajzvázlatok készítése során alkalmazza helyesen a térmértani alapfogalmakat. Ismertesse a térmértan alaptételeit.	Osztályozza a síklapú és görbelapú testeket, ábrázolja ezeket és nevezze meg felületelemeiket. Ismertesse a forgástesteket (egyenes körhenger, kúp, gömb, tórusz) és magyarázza el származtatásukat. Készítsen szerkesztett ábrákat.
2.3 Vetületi ábrázolás	Ismertesse a merőleges vetítést. Ismertesse az egy- és kétképsíkos ábrázolást, a három képsíkos képsíkrendszer felépítését. Ábrázoljon egyszerű csonkított hasábot három képsíkban és mutassa be a nézetrendet hat nézettel. Vázolja fel egy mértani test megadott axonometrikus ábrájáról a vetületeit.	Ismertesse a vetületi ábrázolás fajtáit. Hasonlítsa össze a középpontos-, a ferde- és a merőleges vetítés lényegét. Ismertesse a térnegyedek, térnyolcadok fogalmát és mutassa be ezek értelmezését. Ábrázoljon térelemeket képsíkon: pont, különböző helyzetű egyenesek, kölcsönös helyzetű egyenesek. Szerkessze meg egy általános helyzetű egyenes valódi hosszát.
2.4 Axonometrikus és perspektivikus ábrázolás	Mutassa be a perspektivikus ábrázolást, azon belül az egypontos és a kétpontos ábrázolás lényegét alkalmazási területét. Mutasson be rajzvázlattal izometrikus, dimetrikus, frontális axonometriában ábrázolt egyszerű mértani testet (pl. hasáb). Mértani test vetületi ábráiról készítsen axonometrikus szabadkézi vázlatot (síklapú testek).	Szerkesszen egyszerűbb síklapú testről egypontos és kétpontos perspektivikus képet. Szerkesszen izometrikus, dimetrikus vagy frontális axonometriában ábrázolt összetett mértani testeket. Szerkessze meg egyszerű, tengelyszerű gépalkatrész axonometrikus képét izometrikus axonometriában.
2.5 Síkmetszés	Határozza meg a beforgatás és a leforgatás	Szerkessze meg a vetítősíkkal képzett jellegzetes

	szerepét a síkmetszéskor keletkező metszetidomok valódi nagyságának meghatározásában. Ismertesse vázlatokkal a síkmetszések alapeseteit hasábok és gúlák esetében.	metszetidomokat síklapú testek (hasábok, gúlák) esetében. Definiálja a metszetidom valódi nagyságát és szerkessze meg (rotáció, transzformáció). Magyarázza el általános helyzetű síkkal való metszés szerkesztésének módját.
2.6 Áthatások	Határozza meg az áthatás fogalmát. Vázolja fel közös tengelyvonalú és egymást merőlegesen metsző tengelyvonalú, henger-henger, kúp-henger esetén keletkező jellegzetes áthatási vonalakat.	Osztályozza az áthatásokat. Szerkessze meg síklapú testek áthatásait a láthatóság megállapításával együtt. Ismertesse a síklapú és forgástest áthatás-szerkesztésének menetét.
2.7 Metszeti ábrázolás	Ismertesse a metszeti ábrázolás célját és elvét. Ismertesse a metszet és a szelvény fogalmát. Sorolja fel a metszetek fajtáit és mutassa be a metszősík nyomvonalának jelölését. Sorolja fel a metszési tilalmakat Példákon keresztül mutassa be néhány nemfémes anyag metszetben történő jelölését (fa, műanyag, üveg, folyadék stb.).	Vázlatokkal mutassa be a metszetek származtatását. Ismertesse a vonalkázás szerepét és kialakítását. Szerkessze meg az egy és többsíkos metszeteket egyszerű gépalkatrészeken, megadott feladatlapon. Elemezze, hogy mi a jelentős különbség a lépcsős és a befordított lépcsős metszet között. Hasonlítsa össze a szelvényt és a metszetet, soroljon fel példákat az alkalmazásaik közötti különbségre.
2.8 Felvételi vázlatkészítés	Ismertesse a géprajzfajták rendszerét. Ismertesse a vázlatkészítés szerepét, szabályait. Mutassa be egyszerű gépalkatrész axonometrikus rajza alapján a vázlatkészítés technikáját. Készítsen vázlatot makettről, egyszerű alkatrészről, gépelemről.	Ismertesse az összeállítási rajzok jellemzőit, készítési szabályait. Mutassa be a darabjegyzék készítési szabályait. Osztályozza a rajzszámozási rendszereket, magyarázza el felépítésük lényegét és eltéréseit. Készítsen valós gépalkatrészről szabadkézi (felvételi) vázlatot. Készítsen egyszerű összeállítási rajzokat.
2.9 Egyszerűsített és különleges ábrázolások	Mutassa be vázlatkészítés folyamán a következő ábrázolási módokat: vetületi rendtől eltérő elhelyezés, törés, nem teljes vetületek, szimmetrikus tárgy, félvetület, a helyi nézet, kiemelt részletek, ismétlődő alakzatok, hajlítás előtti alak,	Mutassa be vázlatkészítés folyamán a következő ábrázolási módokat: ferde síkú és elfordított vetületek, mozgó alkatrész szélső állása, csatlakozó alkatrészek, eredeti körvonal (közbenső gyártási alak), felületi kialakítások, alkatrészek felfekvő felülete, metszősík előtti rész ábrázolása.

	síkfelület jelölése.	Készítsen szerkesztett ábrákat.
2.10 Mérethálózat	Ismertesse a méretmegadás általános előírásait. Mutassa be a méretek elhelyezésének legfontosabb ismérveit a rajzokon: szögek és körosztások, szimmetrikus alkatrészek, sorozatos kis méretek, recézés, közös alapvonalra támaszkodó méretek, lekerekítés, éltompítás, szabványos részletek, kúposság, lejtés.	Ismertesse vázlatkészítéssel a következő ábrázolási lehetőségeket illetve szabályokat: húr, ív, nagy sugarak megadása, szabálytalan görbe vonal, magától értetődő méretek, táblázatos méretmegadás, furatok egyszerűsített megadása, szabványos alkatrészek méretei. Ismertesse a géprajzokon leggyakrabban előforduló szöveges előírásokat. Készítsen szerkesztett ábrákat.
2.11 Mérettűrések	Ismertesse a tűrés fogalmát. Értelmezze az alsó és a felső eltérés valamint a tűrés fogalmát. Ismertesse az illesztés fogalmát, sorolja fel fajtáit és mindegyikre mondjon egy-egy példát. Ismertesse a szabványos tűrésválasztékból adható csap és furat jellegű tűréseket. Adjon meg rajzon tűréseket.	Írja fel és értelmezze a tűrés kiszámítására szolgáló összefüggést. Értelmezze az illesztési rendszert. Mutassa be vázlattal az egyes illesztésfajtákat. Végezze el alaplyuk rendszerben egy illeszkedő tengely és tárcsa illesztés megadását. Végezzen illeszkedő alkatrészek kapcsolódására vonatkozó számításokat (határméretek, határeltérések, tűrés).
2.12 Alak és helyzettűrések	Határozza meg az alak- és helyzettűrés fogalmát. Sorolja fel a leggyakoribb alak- és iránytűréseket.	Sorolja fel a leggyakoribb alak- és helyzettűréseket, mutassa be rajzjeleit. Kiadott alkatrészrajzon értelmezze az adott alak és helyzettűréseket.
2.13 Felületminőség	Határozza meg az átlagos felületi érdesség és az egyenetlenségmagasság fogalmát. Rajzolja fel a felületi érdesség megadására szolgáló rajzjeleket (kötetlen eljárással megmunkált, forgácsolással megmunkált, forgácsolás nélkül megmunkált felület). Mutassa be, milyen esetben lehetséges a rajzon kiemelt felületi érdességi jelet alkalmazni.	Mutassa be rajvázlattal az érdességi profil geometriai jellemzőit. Határozza meg a felületi egyenetlenség fogalmát, sorolja fel fajtáit. Írja fel a felületi érdesség és az egyenetlenségmagasság kapcsolatát leíró összefüggést. Mutassa be a tűrés és az érdesség közötti összefüggést. Adjon meg felületi minőséget öntött, kovácsolt alkatrészek rajzain.
2.14 Jelképes ábrázolások	Mutassa be a jelképes ábrázolási szabályokat: csavarmenetek, fogazott alkatrészek,	Készítsen rész összeállítási rajzokat: csavarkötések, ék és reteszkötések,

	kapcsolódó fogazott elempárok, ék és reteszkötések, csapszegkötés, bordás tengely és -furat, rugók, gördülőcsapágy, siklócsapágy, hegesztett, forrasztott, ragasztott és szegecskötések csövek csőszerelvények esetében.	bordás kötések (barázda és evolvens fogazat), rugós szerkezetek, fogaskerék, lánc- és szíjhajtások, csövek, csőszerelvények esetében. Mutassa be csavarkötések tűrés megadásának formáját. Adja meg egy rajzon a bordás kötés szabványos jelölését. Mutassa be a hegesztett kötés jelképeit. Ábrázoljon forrasztott, ragasztott kötést.
2.15 Munkadarabrajz készítése	Rajzolja meg egy gépalkatrész munkadarabrajzát axonometrikus ábra alapján, szabadkézi vázlat formájában. Adjon meg munkadarabrajzon mérettűréseket, felületi érdességet és egyéb előírt jellemzőt.	Szerkessze meg összeállítási rajzról kijelölt alkatrész műhelyrajzát. Határozzon meg a csatlakozó felületeken illesztéseket, használja a tűrés és illesztés szabványait.

3. Mechanika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Statikai alapfogalmak, síkbeli erőrendszerek	Határozza meg az erő és az erőrendszer fogalmát. Mutassa be a vektorokkal végezhető alapműveleteket (erők felbontása, összegzése). Ismertesse az erőrendszer eredőjének fogalmát. Számítsa ki a forgatónyomatékot. Határozza meg az erőpár fogalmát, számítsa ki forgatónyomatékát. Ismertesse a statika alaptételeit: erőháromszög tétele, két erő egyensúlyának feltétele, egyensúlyi erőrendszer hozzáadása, eltávolítása, hatás-ellenhatás törvénye. Határozza meg az erőrendszerek eredőjét szerkesztéssel és számítással: közös hatásvonalú, közös pontban metsződő	Határozza meg az erőrendszerek eredőjét szerkesztéssel és számítással párhuzamos hatásvonalú erőrendszerek esetében. Határozza meg az erőrendszerek eredőjét általános hatásvonalú erőrendszernél szerkesztéssel: részeredők módszerével és kötélábra módszerrel. Ismertesse a nyomatéki tétel szerepét a súlypont meghatározásban. Írja fel és magyarázza el a nyomatéki tételt. Határozza meg szerkesztéssel tetszőleges síkidom súlypontját. Számítsa ki tetszőleges síkidom statikai nyomatékát. Számítsa ki összetett síkidom súlypontját. Definiálja a megoszló erőrendszer fogalmát, mutassa be jelölését és rajzolja be eredőjét.

	erőrendszerek esetében. Ismertesse a súlypont és a súlyvonal fogalmát. Ismertesse tetszőleges síkidom statikai nyomatékának kiszámítási elvét. Számítsa ki egyszerű síkidom súlypontját.	Ismertesse a megoszló erőrendszer eredőjének meghatározási módszereit. Szerkessze meg megoszló erőrendszer eredőjét kötélsokszög módszerrel. Írja fel a stabilitás kiszámítására alkalmas összefüggést.
3.2 Síkbeli egyensúlyi szerkezetek	Sorolja fel a kényszerek fajtáit és jellemzőit. Ismertesse a reakcióerő támadáspontjának nagyságát és értelmét: támasz, kötél, statikai rúd, csukló és befogás esetén. Ismertesse három, közös síkban fekvő erő egyensúlyának feltételeit.	Mutassa be rajzvázlatokkal, hogy a reakcióerő támadáspontja, iránya és értelme (irányítása) milyen módon alakul az egyes statikai kényszerek esetében. Ismertesse általában az egyensúlyban lévő összetett síkbeli szerkezetek vizsgálatának módját. Határozza meg szerkesztéssel és számítással az összetett síkbeli szerkezetek reakcióerőit.
3.3 Kéttámaszú tartók és egyik végükön befogott tartók	Osztályozza a tartókat kialakítás szempontjából. Definiálja a kéttámaszú tartót, rajzvázlaton mutassa be a szabványos jelöléseit. Mutassa be az egyes tartók igénybevételeit. Sorolja fel a tartók vizsgálata során megoldható feladatokat. Sorolja fel a reakcióerő számítás fő lépéseit koncentrált erőkkel terhelt kéttámaszú tartónál. Ismertesse rajzvázlat alapján a tartót adott keresztmetszetében terelő nyomaték számítását. Ismertesse a nyíróerő ábra szerepét a maximális nyomaték helyének meghatározása szempontjából. Mutassa be lépésenként a nyíróerő ábra szerkesztését. Ismertesse a veszélyes keresztmetszet meghatározásának helyét a szerkesztésből leolvasott adatokból. Végezze el szerkesztéssel és számítással koncentrált erőkkel terhelt kéttámaszú és befogott tartók statikai vizsgálatát.	Ismertesse a kötélsokszöget és a vektorábrát, elemezze kapcsolatukat. Határozza meg a reakcióerőket szerkesztéssel adott, koncentrált erőkkel terhelt kéttámaszú tartónál. Mutassa be szerkesztéssel a hajlító nyomaték meghatározásának módját. Határozza meg szerkesztéssel és számítással adott, koncentrált erőkkel terhelt kéttámaszú tartónál a maximális hajlító nyomatékot. Szerkesztéssel határozza meg egy adott befogott tartónál adódó reakcióerőket, a veszélyes keresztmetszet helyét, a maximális hajlító nyomaték nagyságát, majd ellenőrizze számítással a szerkesztés helyességét. Határozza meg számítással és szerkesztéssel egy adott, egyik végén befogott tartó reakcióerőit és reakcionyomatékát. Szerkessze meg egy adott, egyik végén befogott tartó nyomatéki- és nyíróerő ábráját. Mutassa be vázlaton a megoszló tehelésű tartók reakcióerőinek és hajlító nyomatékának megszerkesztését.

		Mutassa be vázlaton a megoszló terhelésű tartó nyíróerő ábrájának megszerkesztését, határozza meg a veszélyes keresztmetszet helyét és a maximális hajlító nyomatékot. Számítsa ki a megoszló terhelésű tartó veszélyes keresztmetszetének helyét és a maximális hajlító nyomatékot.
3.4 Igénybevételek	Ismertesse a szilárdságtan tárgyát, feladatát. Határozza meg az igénybevétel fogalmát. Sorolja fel az egyszerű igénybevételeket. Mutassa be az igénybevételek meghatározásának módját tetszőleges keresztmetszetben. Határozza meg a normálfeszültség és a csúsztatófeszültség fogalmát. Ismertesse és elemezze a lágy, szívós és rideg acél szakítódiagramját, értelmezze a feszültségeket és az alakváltozást. Mutassa be a Hooke törvényt. Értelmezze a biztonsági tényezőt.	Határozza meg a kéttámaszú tartó igénybevételét átmetsző módszerrel. Ábra segítségével mutassa be a normál- és a csúsztatófeszültség kialakulását. Értelmezze a mértékadó igénybevétel és keresztmetszet fogalmát. Mutassa be a Hooke törvény alkalmazását. Definiálja a mértékadó szilárdsági jellemzőt és a megengedhető feszültséget. Ismertesse a megengedhető feszültség meghatározását a szakítószilárdságból illetve a folyáshatárból. Ismertesse a fáradt törés jellegét, okát. Ismertessen a fáradt törés elkerülésére alkalmas szerkezeti megoldásokat.
3.5 Méretezés egyszerű igénybevételre	Mutassa be a méretezést és az ellenőrzést, a terhelhetőség meghatározását húzó igénybevétel esetén. Számítsa ki megadott adatok alapján a húzó igénybevétellel terhelt állandó keresztmetszetű rúd szilárdságilag szükséges keresztmetszetét. Definiálja a nyomó igénybevételt és írja fel feszültség kiszámítására szolgáló összefüggést. Határozza meg a felületi nyomás és a palástnyomás fogalmát. Definiálja a tiszta hajlító igénybevételt. Mutassa be egyszerű tartókon a hajlító igénybevételkor elvégezhető méretezést, ellenőrzést és terhelhetőség meghatározást. Ismertesse a nyíró igénybevételt és a feszültség kiszámításának módját. Vázlattal ismertesse a tiszta csavaró	Számítsa ki megadott adatok alapján egy húzó igénybevétellel terhelt rúd szükséges keresztmetszetét és az ehhez tartozó legkisebb átmérőjét. Számítsa ki ismert szilárdsági tulajdonságú és geometriájú kötőcsavar megengedhető terhelését húzó igénybevételkor. Számítsa ki lineáris hőtágulást feltételezve a hőmérséklet csökkenés hatására létrejött hosszváltozást. Számítsa ki alakváltozás gátlása esetén egy rúdban a hőmérsékletváltozás hatására keletkező feszültséget. Mutassa be és értelmezze a fellépő alakváltozást és feszültségeloszlást húzó igénybevétel esetén. Méretezzen, ellenőrizzen egyszerű gépalkatrészt

	igénybevételt. Írja fel a csavaró feszültség kiszámítására szolgáló összefüggést. Ismertesse a csavarónyomaték kiszámítását a az erő és erőkar illetve az átvitt nyomaték esetében.	hajlításra és határozza meg a terhelhetőséget. Mutassa be az alakváltozást nyíró igénybevétel esetén és számítsa ki ismert alap adatokkal az alakváltozási szöget. Végezzen méretezést, ellenőrzést, terhelhetőségi számítást tiszta nyírás esetén. Ábrázolja vázlaton és indokolja a kör keresztmetszetű rúdban keletkező csavaró feszültség eloszlását. Definiálja a poláris másodrendű nyomatékot. Számítsa ki a poláris másodrendű nyomatékot és a keresztmetszeti tényezőt kör- és körgyűrű szelvénynél. Számítsa ki ismert nagyságú csavaró nyomatékkal terhelt, ismert méretű, körgyűrű keresztmetszetű tengelyen fellépő legnagyobb és legkisebb csavaró feszültséget. Mutassa be az alakváltozáskor fellépő szögelfordulás kiszámításának módszerét.
3.6 Méretezés összetett igénybevételre	Definiálja az összetett igénybevételt. Ismertesse az összetett igénybevételek fajtáit.	Értelmezze az egyirányú összetett igénybevételt és ábrázolja az egyirányú feszültségi állapotot. Definiálja az eredő (redukált) feszültség fogalmát. Mutassa be az eredő feszültség kiszámításának módszerét egyirányú összetett igénybevétel esetén.

4. Gépelemek-géptan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Kötőgépelemek, kötések	Válassza meg és ábrázolja a különféle szegecskötési megoldásokat Ismertesse a hegesztett, forrasztott, ragasztott kötések kialakítását. Ábrázolja és jellemezze a csavarmenet modelljét, a különféle szabványos orsó- és anyameneteket. Mutassa be a különféle csavarbiztosítási eljárásokat. Ismertesse az ékkötések jellemzőit, alkalmazásuk	Végezze el hegesztett, forrasztott, ragasztott kötés szilárdsági ellenőrzését, méretezését. Határozza meg zsugorkötésnél a szükséges túlfedés értékét, a kialakítandó hőmérsékletkülönbséget, a felsajtolás erőszükségletét. Ismertesse a zsugorkötési eljárás technológiáját. Méretezze szilárdsági szempontból adott rendeltetésű és elrendezésű menetes szerkezetek

	korlátait. Ismertesse a reteszkötés elemeit terhelő erők irányát és nagyságát. Ismertesse a bordástengely kötések jellemzőit, alkalmazásukat.	elemeit (orsó, anya). Ismertesse a reteszkötéseknél biztosítandó illesztés jellegét. Ismertesse az axiális helyzetbiztosító elemeket. Ismertesse a csapszeg- és szegkötések illesztési előírásait.
4.2 Rugók és lengéscsillapítók	Ismertesse a rugók feladatát. Jellemezze és vázolja fel a jellegzetes rugótípusokat. Ismertesse az adott feladatnak legjobban megfelelő rugó kiválasztásának elvét. Ismertesse a lengéscsillapítók feladatát, szerkezeti részeit és működésének elvét.	Jellemezze karakterisztikájuk alapján az egyes rugókat. Végezze el adott terhelés és a megengedett legnagyobb deformáció mértéke alapján a laprugó szilárdsági méretezését. Mutassa be a csillapítatlan rezgések káros következményeit és a rezgés, illetve a lengéscsillapítás lényegét.
4.3 Csövek, csőszerelvények	Vázlattal mutassa be a különböző anyagú és rendeltetésű csővezetékeknél alkalmazott csőkötési megoldásokat. Ismertesse a csőkiegyenlítő, alátámasztó és felfüggesztő szerkezetek kialakítását, a velük szemben támasztott követelményeket. Mutassa be a közeg áramlását szabályozó, szerelvények (csapok, szelepek, tolózárak) szerkezetét, működését.	Ismertesse a különböző halmazállapotú és hőmérsékletű, vegyi hatású és nyomású anyagok szállítására alkalmas csővezeték anyagának kiválasztási elveit. Mutassa be a különböző anyagú és rendeltetésű csővezetékeknél alkalmazott tömítő- és hőszigetelő anyagokat, ismertesse kiválasztásuk elveit. Jellemezze a közeg áramlását szabályozó, szerelvényekkel elérhető szabályozhatóság mértékét (csapok, szelepek, tolózárak). Ismertesse a tömítések funkcióját, a nyugvó- és mozgó alkatrészek tömítéseinek típusait, jellemzőit, alkalmazásukat.
4.4 Tengelyek, csapágyazások	Határozza meg szilárdsági számításokkal a tengely egyes keresztmetszeteinek méretét. Ismertesse a siklócsapágyak jellegzetes szerkezeti kialakításait. Ismertesse a siklócsapágyak kenési rendszereit, a tömítési és porvédelmi megoldásokat. Mutassa be vázlatokkal és ismertesse a különböző irányú terhelések felvételére alkalmas gördülőcsapágy szerkezeteket. Válassza ki a célnak megfelelő csapágyat katalógusból.	Mutassa be a tengely rendeltetésének és igénybevételének ismeretében a célnak leginkább megfelelő anyag, alak és keresztmetszet megválasztását. Ismertesse a tengely és a csapágyazás kapcsolatának kiválasztási elvét. Ismertesse a tengely terhelésének, üzemi viszonyainak ismeretében az alkalmazható csapágy típusának megválasztási elveit. Vázlatokkal mutassa be és ismertesse az érintkező felületeken kívánatos teherbíró olajfilm kialakulásának feltételeit és folyamatát.

	Ismertesse a leggyakoribb csapágy beépítési és rögzítési megoldásokat. Mutassa be a gördülőcsapágyak kenési, tömítési és porvédelmi megoldásait.	Sorolja fel a megfelelő csapágy kiválasztásához felveendő jellemzőket. Ismertesse a csapágy beépítési és rögzítési megoldásokból az adott esetre leginkább megfelelő típus kiválasztásának elvét.
4.5 Tengelykapcsolók	Ismertesse az alábbi tengelykapcsoló csoportokból egy-egy típusnak a működését: merev tengelykapcsolók rugalmas tengelykapcsolók, kiegyenlítő tengelykapcsolók, súrlódó tengelykapcsolók önműködő tengelykapcsolók	Ismertesse az összekötendő tengelyek viszonylagos helyzetének, a kialakítandó kapcsolat jellegének és az átviendő nyomaték nagyságának függvényében a célnak leginkább megfelelő tengelykapcsoló-szerkezet kiválasztását. Készítsen elvi vázlatot az egyes tengelykapcsoló csoportokból, egy-egy kiválasztott tengelykapcsolóról. Válassza ki a nyomatékátvitelkor igénybevett szerkezeti elemeket.
4.6 Fékek	Ismertesse a fékek fő szerkezeti kialakításait (pofás fékek, szalagfékek, tárcsafék, kúpos fék, villamos fékek), megoldásait. Mutassa be vázlatokkal és ismertesse a fékezésben közvetlenül résztvevő elemeket (fékdob, fékpofa, fékszalag, sík-, illetve kúpos tárcsa, fékkarok stb.).	Elemezze az adott szerkezetű fékberendezésen a mozgó tömegek fékezésekor végbemenő energiaátalakulás folyamatát. Mutassa be vázlatokkal és ismertesse a fékek rendeltetését (rögzítőfék, üzemi fék, süllyesztő fék, vészfék). Ismertesse a fékek működtetésének megoldásait (mechanikus, hidraulikus, pneumatikus és elektromágneses). Számítsa ki a fékezés erő-, illetve nyomatékszükségletét.
4.7 Nyomatékátszármaztató hajtások, súrlódó- és kényszerhajtások	Ismertesse a különböző súrlódásos és kényszerkapcsolatú hajtások nyomaték átszármaztató elemeinek anyagát, igénybevételét, méretezési elvét, az áttételt befolyásoló geometriai jellemzőit. Mutassa be vázlatokkal és ismertesse a dörzshajtások jellemző elrendezéseit, alkalmazási területeit. Számítsa ki dörzskerékhajtásnál a csúszásmentes nyomatékátvitelhez szükséges minimális összeszorító erő nagyságát. Ismertesse az ékszíjhajtás szerkezeti kialakítását és mutassa be működését.	Ismertesse az összekötendő tengelyek viszonylagos helyzete, a megvalósítandó áttétel, az átviendő nyomaték és az üzemi viszonyok ismeretében a célnak leginkább megfelelő hajtástípus kiválasztásának főbb szempontjait. Számítsa ki laposszíj hajtásnál a szíj szükséges hosszúságát és keresztmetszeti méreteit. Ismertesse az üzemszerű szíjcsúszás (slip) hatását, befolyásolását és a szíjfeszítő alkalmazásának szükségességét. Ellenőrizze a láncokat húzó igénybevételre. Ismertesse a fogasszíj hajtások jellemzőit, alkalmazási területeit, a hajtás katalógusból való

	Vázlatokkal mutassa be az ékszíjak típusait és az ékszíjtárcsák kialakítását. Méretezzen táblázatok és diagramok felhasználásával ékszíjhajtást. Ismertesse a lánchajtások jellemzőit, alkalmazási területeit. Mutassa be a különféle lánc és lánckerék kialakításokat. Mutassa be a lánchajtások elrendezéseit, gépelemeit, a lánc kiválasztásának módját. Ismertesse a fogaskerekek kapcsolódásának feltételeit. Mutassa be vázlaton az evolvens fogazat fő jellemzőit. Ismertesse hengeres egyenes- és ferdefogazatú, valamint kúpkerék hajtásnál az elemi fogazás jellemzőit. Vázlaton mutassa be egy jellegzetes csigahajtás szerkezetét.	kiválasztásának módját. Ismertesse hengeres egyenes- és ferdefogazatú, valamint kúpkerék hajtásnál a kompenzált fogazás jellemzőit és célját. Számítsa ki a hengeres fogaskerékpár geometriai méreteit kompenzált fogazat esetén.
4.8 Hajtóművek	Ismertesse a hajtóművek funkcióit, csoportosításukat. Mutassa be egy jellegzetes hajtómű típus működését.	Sorolja fel a hajtóművek adott feladatra való kiválasztásának szempontjait. Mutassa be a jellegzetes hajtómű típusok szerkezeti felépítését, működését, a teljesítmény-nyomaték és fordulatszám átvitel törvényszerűségeit.

5. Technológiai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Anyagismereti alapfogalmak	Sorolja fel a gépészetben gyakorta használatos anyagok alapvető fizikai, kémiai, mechanikai, technológiai tulajdonságait. Ismertesse a nyersanyag, alapanyag, előgyártmány, segédanyag fogalmakat.	
5.2 Fémtani alapfogalmak	Ismertesse a fémek kristályrendszereit. Mutassa be a színfémek kristályosodásának főbb jellemzőit. Mutassa be a vas allotróp átalakulását lehűlési és hevítési görbéjével.	Elemezze a lehűlés során lejátszódó folyamatokat, a kristályosodás folyamatát. Magyarázza el az ideális kétalkotós állapotábrák (Tamman-ábrák) kezelését. Rajzolja le az ikerdiagramot és jellegzetes

	Ismertesse az ötvözet fogalmát, az ötvözés módját, az ötvözetet alkotó fémek kapcsolatát. Határozza meg a kétalkotós egyensúlyi diagram fogalmát, lényegét.	koncentrációkban vezesse végig a lehűlést, nevezze meg a szövetelemeket. Elemezze az acélok hőmérsékletváltozásakor lejátszódó folyamatokat, az ausztenit-perlit, illetve perlit-ausztenit átalakulás mechanizmusát. Mutassa be a diffúziós átalakulás jelenségét. Ismertesse az acél gyors lehűtésekor fellépő martenzites és a bainites átalakulás jelenségét, a keletkező szövetszerkezeteket. Indokolja a széntartalom befolyását a keménységre. Hasonlítsa össze az izotermikus és a folyamatos hűtésre érvényes C-görbéket. Ismertesse az izotermikus, illetve a folyamatos hűlés során létrejövő szövetszerkezeteket.
5.3 Fémes szerkezeti anyagok	Osztályozza a nyersvasakat és ismertesse jellemző összetételüket. Csoportosítsa az acélokat összetétel és felhasználás szerint. Mutassa be az ötvözetlen acélokat a szövetszerkezet és a szilárdsági tulajdonságok összefüggése alapján. Osztályozza az ötvözött acélokat. Ismertesse az ötvözés célját és a jellemző acélötvözők hatásait. Ismertesse a nyersvas és az öntöttvas közötti különbséget. Jellemezze az alumínium tulajdonságait, a szennyező- és ötvözőanyagok hatását, az alumíniumötvözetek csoportosításának alapját, felhasználási területüket. Ismertesse a réz tulajdonságait, előállítását, ötvözeteit, felhasználási területeit.	Ismertesse a leggyakoribb ötvözőanyagok és szennyezőanyagok hatását az acél tulajdonságaira. Jellemezze az öntöttvasak szövetszerkezetét. Mutassa be a használatos acél és öntöttvas anyagok főbb fizikai, mechanikai és technológiai jellemzőit, az acél és öntöttvas szabványok rendszerét. Ismertesse az alakítható, valamint az önthető alumíniumötvözeteket, ötvözőanyagaik hatását a hőkezelhetőségre, valamint szabványos jelölésüket. Mutassa be a magnézium és ötvözeteinek tulajdonságait, az alakítható és az önthető magnéziumötvözeteket, felhasználási területüket. Jellemezze a titánt és ötvözeteit, felhasználási területüket. Mutassa be a horganyt és ötvözeteit, jellemző felhasználási területeiket. Mutassa be az alakítható, valamint az önthető rézötvözetek (sárgarezek) tulajdonságait, jelölésüket, felhasználási területüket. Ismertesse az egyéb rézötvözeteket (bronzokat), az óntartalomtól függő felhasználási területüket,

		a különleges bronzfajtákat (alumínium-, ólom-, foszforbronz).
5.4 Nemfémes szerkezeti anyagok	Határozza meg a műanyag fogalmát. Sorolja fel a műanyagok előnyös és hátrányos tulajdonságait. Sorolja fel a műanyagok fő csoportjait és ismertesse legjellemzőbb tulajdonságaikat: temoplasztok, duroplasztok, elasztomerek. Jellemezzen és mutasson be az alábbiak közül egy kijelölt nemfémes anyagfajtát, tulajdonságaik és felhasználási területük alapján: kerámiák, üveg, fa, papír, textilanyagok, bőr, kenőanyagok.	Ismertesse a monomerek átalakítási folyamatát. Vázolja fel a polimerek szerkezetét. Csoportosítsa a műanyag késztermékek fontosabb előállítási eljárásait.
5.5 Forgácsnélküli megmunkálások	Jellemezze az öntési eljárásokat az alkalmazott minta, a forma jellege, a forma anyaga valamint a formázás módja szerint. Csoportosítsa a melegalakító eljárásokat. Ismertesse a szabadonalakító kovácsolás szerszámait, műveleteit. Mutassa be a süllyesztékes kovácsolást. Ismertesse a hengerlés berendezéseit, anyagait, technológiáját. Ismertesse a sajtolás berendezéseit, anyagait, technológiáját.	Értelmezze az öntészeti minta, a ráhagyások, a forma és a mag fogalmát. Ismertesse az öntvénytisztítás feladatát, eljárásait, a jellemző öntvényhibákat. Definiálja a képlékenység fogalmát és az alakítási szilárdságot. Jellemezze a különféle képlékenyalakító eljárásokhoz alkalmazott anyagok fő tulajdonságait. Ismertesse az alakítás hatását az anyag szerkezetére a képlékenyalakító eljárások során. Jellemezze a kovácsoló eljárásokat, méretpontosság és sorozatnagyság szempontjából. Ismertesse a süllyeszték kialakításának szempontjait. Jellemezze a hengerlési folyamatot hőmérséklet, gyártmány és berendezése alapján. Jellemezze a sajtolási folyamatot gyártmány és berendezése alapján.
5.6 Hőkezelések	Csoportosítsa az ipari vasötvözetek hőkezelő eljárásait. Ismertesse az acél hőkezelési eljárások célját, a hőkezelő eljárások szakaszait. Definiálja az edzhetőség és az átedzhetőség fogalmát. Ismertesse a hevítés, a hőntartás valamint a hűtés jellemzőit, az alkalmazott berendezéseket,	Csoportosítsa az öntészeti vasak hőkezelését. Rajzolja fel a technológiai diagramokat és ezek segítségével ismertesse a szürkevas hőkezelését: a feszültségcsökkentő izzítást, a lágyítást, a keményítő hőkezelést és a szívósságfokozó hőkezelést. Mutassa be a réz és rézötvözetek hőkezeléseit a feszültségcsökkentést és az újrakristályosító

	anyagokat. Jellemezze a gyakorlati hőkezelő eljárásokat (feszültségoldó izzítás, lágyítás, újrakristályosítás, normalizálás, diffúziós izzítás, edzés, nemesítés), az alkalmazásukkal elérhető anyagtulajdonság-változásokat, alkalmazási területüket. Ismertesse az ötvöző anyagok befolyását az anyag hőkezelhetőségi tulajdonságaira.	lágyítást. Ismertesse az alumínium és ötvözeteinek jellegzetes hőkezeléseit, a lágyítást és a nemesítést. Jellemezze az anyagtulajdonság-változtatás módjait anyagrészecskék bevitelekor (cementálás, nitridálás, alitálás, kromálás stb.). Mutassa be a kérgesítő eljárásokat (lángedzés, indukciós edzés, betétedzés) és felhasználási területüket.
5.7 Hegesztés	Jellemezze a hegesztést és definiálja a hegeszthetőség fogalmát. Csoportosítsa a hegesztő eljárásokat. Jellemezze lánghegesztést, az égőgázok fajtáit, felhasználási területüket. Ismertesse a lánghegesztés technológiáját. Ismertesse a nyíltívű kézi villamos ívhegesztés technológiáját. Csoportosítsa és jellemezze a fedettívű hegesztési eljárásokat, felhasználási területüket. Ismertesse a hegesztés során fellépő hibákat.	Ismertesse a hegesztési varrat és a kötés kialakulását, a varratfém kristályosodását. Sorolja fel a hegesztési feszültségek keletkezésének okait. Ismertesse a hegesztő ívben lejátszódó folyamatokat. Ismertesse a hegesztő áramforrásokat, a hegesztés szerszámait és segédberendezéseit. Hasonlítsa össze az egyenáramú és a váltakozó áramú hegesztés jellemzőit. Jellemezze a védőgázas ívhegesztésnél alkalmazott védőgázok szerepét, fajtáit. Ismertesse az AWI, az AFI valamint a CO_2 védőgázas hegesztő eljárásokat. Ismertesse az ellenállás-hegesztések fizikai alapjait. Csoportosítsa a sajtolóhegesztési eljárásokat.
5.8 Forrasztás	Definiálja a forrasztást. Osztályozza a forrasztási technológiákat a forrasztás hőmérséklete szerint. Ismertesse a lágy, valamint a keményforrasztás forraszanyagait és jellemző alkalmazási területeiket. Ismertesse a folyasztószer feladatát, jellemző tulajdonságait.	Ismertesse a forrasztás fizikai folyamatát. Sorolja fel a forrasztás előnyeit, hátrányait. Sorolja fel, és röviden ismertesse a folyasztószer bevitelének módjait. Ismertesse a különleges forrasztási eljárások közül az indukciós forrasztást, az ellenállásforrasztást és a mártóforrasztást.
5.9 Műanyagok megmunkálása	Ismertesse a duroplaszt termékek előállítására szolgáló eljárásokat, a készített termékeket és jellemző felhasználási területeiket: sajtolás,	Rajzolja le vázlatosan és ismertesse a termoplaszt termékek előállítására szolgáló extrudálást. Ismertesse az extrudálás alapanyagait, a készített termékeket és jellemző felhasználási területeiket.

	fröccsöntés.	

6. Elektrotechnikai-elektronikai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1 Alapfogalmak	Sorolja fel az egyenáramú áramkörök alaptörvényeit. Ismertesse a szinuszos váltakozó feszültség előállításának elvét, valamint az áram és feszültség jellemzőit. Ismertesse a háromfázisú feszültség előállításának elvét. Mutassa be a csillagkapcsolást és a háromszögkapcsolást. Értelmezze az áramkörökben a teljesítmény a munka és a hatásfok fogalmát, valamint a látszólagos-, a meddő- és a hatásos teljesítmény fogalmát. Számítsa ki a teljesítményt, a munkát és a hatásfokot, valamint a látszólagos-, a meddő- és a hatásos teljesítményt.	Végezzen számításokat egyenáramú áramkörökben az alaptörvények alkalmazásával (az Ohm- és a Kirchhoff-törvények). Értelmezze a szinuszos váltakozó feszültség és áram ábrázolását. Végezzen ellenállásokkal kapcsolatos alapszámításokat (az ellenállás függését a vezető adataitól, az ellenállások soros, párhuzamos és vegyes kapcsolásának számításait). Végezzen R, L és C elemekkel kapcsolatos alapszámításokat.
6.2 Áramköri elemek	Ismertesse a villamos áramköri elemek működési elvét, felépítését, fajtáit. Definiálja az elektronikai elemek fogalmát. Ismertesse egy kijelölt félvezető elvi működését (dióda, tranzisztor, tirisztor, diac, triac) és jellemző gyakorlati alkalmazási területét.	Ismertesse a fontosabb félvezetők működésének fizikai alapjait (p-n átmenet). Rajzolja le és elemezze a félvezetők U-I karakterisztikáit. Mutassa be az elektronikai építőelemek legjellemzőbb ipari alkalmazási területeit.
6.3 Transzformátorok	Indokolja a transzformátor alkalmazásának szükségességét és sorolja fel fő alkalmazási területeit. Az indukció jelenségét alkalmazva, magyarázza el a transzformátor elvi felépítését és működését. Ismertesse transzformátor-törvényeket, értelmezze a feszültség áttételt, az áram áttételt, menetszám áttételt, végezzen ezekkel kapcsolatos alapszámításokat. Sorolja fel a jellegzetes transzformátortípusokat és ismertesse főbb alkalmazási területeiket.	Rajzolja fel a transzformátor U-I jelleggörbéjét. Magyarázza el a transzformátorok működését üresjáráskor, terheléskor és rövidzáráskor. Ismertesse transzformátor veszteségeit: a réz- és vasveszteség lényegét. Ismertesse a transzformátorok veszteségeinek csökkentési lehetőségeit. Számítsa ki a transzformátor hatásfokát.
6.4	Ismertesse az egy- és a háromfázisú	Ismertesse a háromfázisú transzformátorok

Transzformátor - típusok	transzformátorok szerkezeti felépítését és alkalmazási területeit. A különleges transzformátorok közül ismertesse a hegesztő transzformátor szerkezeti felépítését és sorolja fel jellemzőit.	kapcsolási módjait. Mutassa be a takarékkapcsolású transzformátorok működési elvét, felépítését, alkalmazását. Sorolja fel a mérő transzformátorok jellemzőit és ismertesse alkalmazásukat.
6.5 Egyenáramú villamos forgógépek	Ismertesse az egyenáramú gépek működési elvét és szerkezeti felépítését, vázolja fel a mechanikai jelleggörbéiket. Sorolja fel és ismertesse kapcsolási rajzokkal az egyenáramú motorok és generátorok gerjesztésének kapcsolási módjait és jellemzőit.	Az egyenáramú motorok és generátorok mechanikai jelleggörbéi alapján elemezze ezek működését. Magyarázza el mechanikai jelleggörbe alapján az egyenáramú gépek motor és generátor üzemmódjait.
6.6 Váltakozó áramú villamos forgógépek	Ismertesse az aszinkronmotorok felépítését és működési elvét. Sorolja fel az aszinkronmotorok típusait a forgórész megoldása szerint. Értelmezze a szlip fogalmát. Végezzen alapszámításokat. Ismertesse az aszinkronmotorok üzemi viszonyait. Rajzolja le a mechanikai jelleggörbéket. Értelmezze a billenő nyomatékot, a terhelő nyomatékot és az indítónyomatékot. Sorolja fel az aszinkronmotorok alkalmazási területeit.	Az aszinkronmotorok mechanikai jelleggörbéi alapján elemezze ezek működését. Magyarázza el mechanikai jelleggörbék alapján az aszinkron gépek motor és generátor üzemmódjait.
6.7 Félvezető diódák	Ismertesse a félvezetők fizika alapjait. Értelmezze a félvezető dióda felépítését és működését. Értelmezze a félvezető dióda jellemzőit. Rajzolja fel a félvezető dióda karakterisztikáját és jelképét. Mutassa be a félvezetők hőfokfüggését. Mutassa be félvezető dióda működését egyenirányító kapcsolásokban (egyutas és kétutas egyenirányítás).	Fejtse ki részletesen a félvezetők működésének elektronfizikai és elektrokémiai vonatkozásait. Értelmezze az egyenáramú és a differenciális ellenállást. Mutassa be a félvezető dióda karakterisztikájának jellegzetes szakaszait. Méretezze a puffer- és a szűrőkondenzátort. Értelmezze a szűrés jóságát. Térjen ki részletesen a hídkapcsolású (Graetz) kétutas egyenirányító felépítésére, működésére és jellemzőire.
6.8 Speciális diódák	Ismertesse a Zener-, a varicap-, az alagút-, a Schottky-, a tűs- és a LED-dióda felépítését, jellemzőit és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit. Rajzolja fel a speciális diódák karakterisztikáját és jelképi jelöléseit.	Elemezze a speciális diódák karakterisztikáinak jellegzetes szakaszait.

6.9 Bipoláris tranzisztorok	Értelmezze a bipoláris tranzisztor felépítését, működését, feszültség-, áramviszonyait és a tranzisztorhatást. Mutassa be a bipoláris tranzisztor jellemzőit és alapkapcsolásait. Rajzolja le a tranzisztor jelképeit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert. Értelmezze a bipoláris tranzisztor műszaki katalógusadatait és határértékeit. Mutassa be a tranzisztor hőfokfüggését és gyakorlati hűtési lehetőségeit.
6.10 Unipoláris tranzisztorok	Értelmezze az unipoláris tranzisztorok felépítését, működését, feszültség- és áramviszonyait. Mutassa be az unipoláris tranzisztorok jellemzőit és alapkapcsolásait. Rajzolja le a FET-ek és a MOSFET-ek jelképeit.	Elemezze a jelleggörbék, a paraméterek és a helyettesítő képek közötti kapcsolatrendszert. Mutassa be a bipoláris és az unipoláris tranzisztorok felépítése, működése és alkalmazása közötti különbözőségeket, emelje ki a tervezérlés szerepét. Értelmezze az unipoláris tranzisztor műszaki katalógusadatait és határértékeit.
6.11 Egyéb félvezetők	Ismertesse a négyrétegű dióda, a tirisztor, a diac, a triac, az UJT és a lézerdióda felépítését, működését, és karakterisztikáját. Mutassa be az egyéb félvezetők gyakorlati alkalmazásait. Rajzolja fel jelképi jelöléseiket.	Értelmezze az egyéb félvezetők műszaki katalógusadatait és határértékeit.
6.12 Logikai alapfogalmak	Definiálja a digitális és az analóg jelek fogalmát és jellemzőit. Ismertesse a kettes és a tizenhatos számrendszer jellemzőit és az átszámítási algoritmusokat. Mutassa be az információ kódolásának elvét és a leggyakrabban alkalmazott numerikus és alfanumerikus kódokat. Mutassa be a logikai függvények leírási módjait: szövegesen, igazság táblázattal, logikai vázlattal, algebrai alakban. Értelmezze a logikai függvények mintermes és maxtermes szabályos alakjait.	Ismertesse a hibafeltáró kódokat és a hibajavítás elvét. Hasonlítsa össze a minterm- és a maxterm táblák felépítésének elvét. Mutassa be a szabályos alakok közötti átalakítást és a függvények szabályos alakra hozását. Végezze el logikai feladatok alapján logikai függvények minimalizálását.
6.13 Logikai alapáram-körök	Ismertesse a kombinációs és a szekvenciális hálózatok jellemzőit. Ismertesse az alapfüggvényeket megvalósító TTL és CMOS kapuáramkörök jellemzőit és kimeneti megoldásait. Rajzolja le a logikai kapuk rajzjeleit. Ismertesse a funkcionálisan teljes rendszereket, a NÉV, a NAND és a NOR rendszert.	Magyarázza el egy TTL vagy CMOS technológiával készült NAND kapu működését a belső kapcsolási rajz alapján. Mutassa be a két- és többszintű logikai hálózatok realizálásának módszerét. Realizáljon logikai feladat alapján minimalizált logikai függvényeket kétbemenetű logikai kapukkal NÉV, NAND és NOR rendszerben.

	Mutassa be a tároló áramkörök alaptípusait, az R-S, a J-K, a T és a D tárolót. Írja fel az egyes tároló típusok vezérlési táblázatait.	Magyarázza el a kapuzott mester-szolga és az élvezérelt tárolók működését.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

***a)* Közlekedés-üzemvitel**

Középszint	
Írásbeli	Szóbeli
180 perc	15 perc
100 pont	50 pont

Feladatlap	„A” feladat	„B” feladat
180 perc	Közlekedési ismereteket	Közlekedés-üzemviteli feladatot
Teszt jellegű illetve rövid szöveges választ igénylő írásbeli feladatok megoldása Közlekedés-üzemviteli írásbeli feladatok megoldása	tartalmazó téma kifejtése	tartalmazó téma kifejtése
100 pont	15 pont	35 pont

b) **Közlekedéstechnika**

Középszint		
Írásbeli	Szóbeli	
180 perc	15 perc	
100 pont	50 pont	
Feladatlap	„A” feladat	„B” feladat
180 perc	Közlekedési ismereteket	Közlekedéstechnika feladatot
Teszt jellegű illetve rövid szöveges választ igénylő írásbeli feladatok megoldása Közlekedéstechnikai írásbeli feladatok megoldása	tartalmazó téma kifejtése	tartalmazó téma kifejtése
100 pont	15 pont	35 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatsoroknak tartalmazniuk kell a feladatok megoldásához szükséges diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 30-70% arányban teszt jellegű írásbeli kérdéssor megválaszolásával, illetve közlekedés-üzemviteli vagy közlekedéstechnikai írásbeli feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul.

A 15 kérdésből álló teszt jellegű kérdéssorban közel azonos arányban jelennek meg a szakmacsoportban általánosan alkalmazott és ismert fogalmak, törvényszerűségek, összefüggések. A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

	Kompetenciák	Pont
Teszt jellegű kérdéssor	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása.	15
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	15
Feladatok	Pontos számolás, feladatmegoldás	35
	Összefüggések, ismeretek értelmezése, kifejtése	35
Összesen		100

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelésénél kötelező a javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Az útmutató összeállításánál a számolást is tartalmazó feladatoknál az alábbi táblázat szerint történik az értékelés:

Mennyiségi szempontok		Minőségi szempontok		A feladat megoldásának dokumentálása	
elemei	aránya	elemei	aránya	elemei	aránya
- A megoldottság szintje	70%	- A megoldás logikája - Kreativitás - Pontosság - A mértékegységek használata	20%	- Rendezettség - Áttekinthetőség - Szabványos jelölések alkalmazása - Műszaki, formai és esztétikai elvárásoknak megfelelés	10%

Szóbeli vizsga

A tételsor legalább 30 tételből álljon!

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli tételsorban az egyes témakörök az alábbi arányban szerepelnek:

a) **Közlekedés-üzemvitel**

Témakörök	%
Közlekedési ismeretek	10
Közlekedésüzemviteli ismeretek	45
Jogi és gazdasági ismeretek	20
Közlekedési földrajz	25

***b)* Közlekedéstechnika**

Témakörök	%
Közlekedési ismeretek	10
Műszaki rajz	15
Mechanika	20
Gépelemek	20
Technológia	15
Elektrotechnika-elektronika	20

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok alapján történjen:

Szempontok, kompetenciák	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	10
Tények, jelenségek, folyamatok ismerete és alkalmazása	5
Tények, szabályok, összefüggések értelmezése	5
Világosság, szabatosság, a felelet felépítettsége	5
A szakmai nyelv használata	5
A jelenségek, összefüggések, megmagyarázása, alkalmazása, a folyamatok törvényszerűségek összehasonlítása	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
100 pont	50 pont

Feladatlap		Szöveges (kifejtendő) feladatok megoldása Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás
240 perc		
Számítási feladatok	Rövid választ igénylő szöveges feladatok	
75 pont	25 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról a képességek és ismeretek tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatsornak tartalmaznia kell a feladatok megoldásához szükséges diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatok ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladat típusok pedig az előírt képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

A feladat ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok pedig az előírt képesség jellegű követelményeknek feleljenek meg. Az egyes képesség jellegű követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Az emelt szintű érettségi vizsga az írásbeli összpontszám 75%-ban számítási feladat, 25%-ban rövid választ igénylő szöveges feladatok megoldásával teljesíthető.

Kompetenciák	%
A számítási feladatok szakszerű és pontos megoldása	75
A rövid választ igénylő feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	15
A szaknyelv alkalmazása	10

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak (pl. név, adat, ábra) tudására és a fenti képességek mérésére irányulnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatsor értékelésénél kötelező a javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik.

Szóbeli vizsga

A tételsor legalább 30 tételből áll.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga tételei komplex témákat ölelnek fel, így lehetőség nyílik egy téma több oldalról történő megközelítésére.
A szóbeli tételsorban az egyes témakörök az alábbi arányban szerepelnek:

a) **Közlekedés-üzemvitel**

Témakörök	%
Közlekedési ismeretek	10
Közlekedésüzemviteli ismeretek	45
Jogi és gazdasági ismeretek	20
Közlekedési földrajz	25

b) **Közlekedéstechnika**

Témakörök	%
Közlekedési ismeretek	10
Műszaki rajz	15
Mechanika	20
Gépelemek	20
Technológia	15
Elektrotechnika-elektronika	20

A tételcímek jellemzői, összeállításuk
A tételcímeket a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képesség és tartalmi követelmények alapján kell összeállítani. A tételcímek kijelölésekor törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönző feladatok megfogalmazására.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	
	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	30
A megközelítés sokszínűsége	5
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5
A szakmai nyelv helyes használata	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50

KÖRNYEZETVÉDELMI-VÍZGAZDÁLKODÁSI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

Az érettségi vizsgán számon kérhető témakörök tartalma és terjedelme nem lépi túl a környezetvédelmi-vízgazdálkodási szakmacsoportos alapozó oktatás kerettantervének - az adott témakörhöz rendelhető - tantárgyi követelményeit.

A középszintű érettségi vizsga témaköreinek nagyobb részét tartalmazza a szakmacsoportos elméleti alapozó oktatás kerettantervének két tantárgya: a környezetvédelmi alapismeretek és a vízgazdálkodási alapismeretek. A méréstechnikai jellegű témakörök követelményei megfelelnek az alapozó oktatás alapgyakorlatok tantárgya kapcsolódó követelményeinek, ezért még a középszint teljesítéséhez is szükséges az elméleti tantárgyak és a szakmacsoportos gyakorlati tantárgy megfelelő témaköreinek összekapcsolása.

Az emelt szintű követelmények oszlopa csak a középszintet kiegészítő követelményeket tartalmazza.

A) KOMPETENCIÁK

1. Az ember és a természeti környezet

- Értse, hogy a természet, benne az emberek, összetett kapcsolatokat tartalmazó rendszert alkot.
- Ismerje fel a természetvédelmi tevékenység szükségességét.
- A nemzetközi és hazai előírásoknak megfelelően tudja rendszerezni a természetvédelem eszközeit, a védelem fokozatait és a védett természeti értékeket.

Kiegészítés az emelt szinthez:

- Ismeri a természetvédelmi értékelés alapelveit.
- Tudja a különbséget a természetvédelmi kezelés alapvető formái között.

2. Környezeti elemek

- Ismerje a környezeti elemeket, azok egymásra hatását.
- Ismerje fel az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatását.
- Tudja a környezetre vonatkozó információk szerzésének módját.
- Az információk alapján legyen képes megítélni a környezet állapotváltozásának tendenciáját.

Kiegészítés az emelt szinthez:

- Ismeri a környezeti elemeket károsító hatások megelőzésének, mérséklésének és megszüntetésének lehetőségeit.
- Érti az analitikai mennyiségi elemzési módszerek alapelveit.

3. Települési alapismeretek

- Képes műszaki szövegeket és rajzi részeket értelmezni.
- Felismeri a települések fejlődésének irányát, a települések és a természeti környezet viszonyát.
- Érti a települések környezeti hatásainak egészségügyi vonatkozásait.

Kiegészítés az emelt szinthez:

- Ismeri a területhasználatokra vonatkozó főbb előírásokat.
- Tud anyagforgalmi diagramot értelmezni és készíteni.
- Ismeri a zaj- és a háttérsugárzás mérés célját és végrehajtási módját.

4. Tájékozódás és mérés a terepen

- Ismerje a terepi pontok helyének megadási módjait és a műszaki terveken szereplő létesítmények pontjainak terepi megjelölési eljárásait.
- Ismerje fel, hogy ugyanazon mérési eljárások alkalmazása szükséges a helymeghatározási, ill. kitűzési munkák végrehajtásakor.
- Tudja kiválasztani az egyes mérési munkákhoz szükséges eszközöket, műszereket, ismerje ezek használatának, kezelésének módját és a mérések végrehajtásának szabályait.

Kiegészítés az emelt szinthez:

- Képes a terepi mérések rajzi feldolgozására.

5. Vízgazdálkodási alapismeretek

- Ismerje a víz természetes körforgásának folyamatát, a folyamat elemeinek, ill. az ezeket befolyásoló időjárási elemeknek a mérési módjait.
- Tudja kiválasztani az egyes mérési munkákhoz szükséges eszközöket, műszereket, ismerje ezek használatának, kezelésének módját és a mérések végrehajtásának szabályait.
- Tudja rendszerezni a vízminőségi jellemzőket és a vízszennyező forrásokat.
- Ismerje fel a vízminősítési rendszerek közötti elvi és gyakorlati különbségeket.
- Ismerje fel a vízháztartás elemei közötti összefüggéseket és a vízkészletváltozás okait.
- Tudja alkalmazni és eszközként használni a más, kapcsolódó tárgyakban (különösen matematika, fizika) szerzett ismereteit a hidrosztatikai és hidrodinamikai problémák kezelése során.
- Lássa meg a hidraulikai törvényekben, összefüggésekben az általános természettudományos törvények speciális megjelenési formáját.

Kiegészítés az emelt szinthez:

- Képes alkalmazni az alapvető matematikai statisztikai ismereteit.
- Önállóan készít vázlatrajzokat, ábrákat.
- Tud vezetékeket méretezni és ellenőrizni.
- Tudja a számítási és mérési eredményeket előre megbecsülni, és megállapítani, hogy a kapott eredmény reális-e.

6. Környezettechnikai eljárások (a víz- és szennyvíz-technológiában)

- Tudjon eljárást, műveletet megválasztani az adott feladatra.
- Értse az eljáráshoz, művelethez tartozó berendezések, műtárgyak üzemeltetésének általános szándékát és működési eljárásait.
- Legyen képes a lejátszódó folyamatok összefüggéseinek matematikai jellegű leírására, bemutatására (képletek, egyenletek, grafikonok, kémiai reakcióegyenletek).

Kiegészítés az emelt szinthez:

- Tud a technológiai berendezések, műtárgyak szerkezetének, ill. működésének bemutatásához megfelelő ábrákat készíteni.

- Alapvető víz- és szennyvíz-technológiai terhelési- és méretezési számításokat végez.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Az ember és a természeti környezet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A természeti környezet mint rendszer	Ismertesse a környezetvédelem fogalmát, mutassa be fő területeit. Definiálja a környék, környezet és tolerancia fogalmát. Jellemezze a környezeti tényezőket. Ismertesse a biológiai organizáció szintjeit. Jellemezze a bioszférát mint életteret és mint organizációs szintet. Értelmezze az ökoszisztémát mint ökológiai rendszert. Mutassa be példákon keresztül a természetes, a félkultúr és kultúr ökoszisztéma jellemzőit.	
1.2. Természetvédelem	Ismertesse a természetvédelem fogalmát, alapelveit. Jellemezze a természetvédelem tárgyköreit Sorolja fel a természetvédelmi területek típusait, az IUCN kategóriarendszert. Ismertesse a védetté nyilvánítás folyamatát, a védelem fokozatait. Ismertesse a táj fogalmát, alkotóit, a táj típusait. Értelmezze a tájpotenciál fogalmát.	Ismerje a természetvédelmi értékelés alapjait. Tudja elvégezni adott mintaterület növénytársulásának ismeretében a természetvédelmi értékelést. Ismerje a természetközeli állapotot tükröző és a degradációra utaló fajok jellemzőit. Mutassa be a természetvédelmi kezelés formáit (megőrzés, állapotrögzítés, helyreállítás, felújítás, létesítés). Magyarázza el a tájfoltok, ökológiai folyosók szerepét a természetvédelmi kezelés folyamatában.

2. Környezeti elemek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A talaj kialakulása, fontosabb tulajdonságai	Ismertesse a talaj fogalmát, keletkezésének folyamatát. Sorolja fel a talajképző tényezőket, mutassa be hatásukat a talajképződés folyamatában. Magyarázza el milyen anyag- és energiaátalakítási folyamatok játszódnak le a talajban. Ismertesse a talaj legfontosabb fizikai, kémiai, biológiai tulajdonságait. Mutassa be a talajtulajdonság és talajtermékenység közötti összefüggéseket. Sorolja fel a talajképző tényezőket és a kilenc fő talajtípust.	Ismerje a káros antropogén hatások megelőzésének, mérséklésének, megszüntetésének lehetőségeit: - a kemikáliák helytelen használata, - a helytelen öntözés, - a helytelen talajművelés, - a helytelen erdőgazdálkodás.
2.2. Természeti erők hatásai	Ismertesse a talajvédelem célját. Sorolja fel a természeti erők által okozott talajkárosodási folyamatokat. Definiálja az erózió fogalmát, sorolja fel az erózió kiváltó és befolyásoló tényezőit. Mutassa be az eróziós folyamatok káros következményeit. Ismertesse a defláció fogalmát, szakaszait, megjelenési formáit. Sorolja fel a defláció kiváltó és befolyásoló tényezőit.	Magyarázza el a felületi erózió elleni védekezés módjait (agrotechnikai és műszaki megoldások). Mutassa be egy vízmosás rendezésének megoldását (fejmegkötés, hordalékvisszatartás, rézsübiztosítás).
2.3. Felszíni vizek jellemzői	Jellemezze a felületi és mélységi erózió formáit. Demonstrálja a meder kialakulásának folyamatát. Ismertesse a folyóvizek fajtáit, jellegzetességeit. Mutassa be a természetes vízfolyások mederjellemzőit helyszínrajzon és keresztszelvényeken (sodorvonal, középvonal, homorú, domború, jobb és	Elemezze a szakaszjelleg és a hordalékmozgás kapcsolatát. Mutassa be a különböző jellegű szakaszokon jellemző hordalékmozgató erő, a hordalékmennyiség és -összetétel, valamint a hordalékszállítási módok közötti összefüggéseket. Mutassa be a sebességeloszlást egy keresztszelvényben. Egy függély

	bal part). Ismertesse az állóvízi kategóriákat.	sebességeloszlási ábráján magyarázza el a sebesség és a mélység közötti kapcsolatot.
2.4. A levegő minősége	Ismertesse a légkör szerkezetét, a levegő összetételét. Ismertesse a főbb légszennyező anyagokat, azok keletkezését, környezeti hatásait. Mutassa be és értelmezze a légszennyezés folyamatát. Ismertesse a szmog keletkezésének okait, típusait, károsító hatásait. Értelmezze az egészségügyi és az ökológiai határértékeket.	Ismerje az emissziós forrásokat (helyhez kötött: pontforrás, diffúz forrás, mozgó forrás, vonalforrás), az emissziós és imissziós mérési lehetőségeket. Elemezze a mért adatokat: - tudja alkalmazni a légszennyezettségi határértékeket, - ismerje a határérték túllépési gyakoriság számítását, - határozza meg a légszennyezettségi irányszámot.
2.5. Környezeti elemek vizsgálata	Csoportosítsa a környezeti elemek vizsgálati módszereit (terepi, laboratóriumi, mennyiségi, minőségi). Ismertesse a talajminták típusait, a mintavételezés szabályait. Ismertesse a vízminták típusait, a mintavételezés szabályait. Magyarázza el a levegő mintavételezést. Ismertesse az ülepedő por mintavételezését.	Magyarázza el a mennyiségi elemzés módszereit: - gravimetria, - térfogatos elemzés: sav-bázis egyensúly, argentometria, komplexometria, permanganometria - fotometria, - konduktometria.

3. Települési alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Település-gazdálkodási alapfogalmak	Ismertesse a település fogalmát, típusait. Jellemezze az urbanizáció folyamatát, környezeti hatásait. Ismertesse az infrastruktúra fogalmát, sorolja fel a fogyasztói és termelő jellegű ágazatait. Sorolja fel a település funkcionális területi egységeit, mutassa be környezeti hatásait.	Ismerje az OTÉK területgazdálkodásra és használatra vonatkozó főbb előírásait, a települési rendezési tervekből nyerhető fontosabb információkat: - a különböző területhasználatokra vonatkozó előírások, - a beépítési módokra vonatkozó előírások.

3.2. A települések hálózatai	Ismertesse a közművek fogalmát. Sorolja fel és jellemezze a településeket ellátó közműveket. Értelmezze a közműolló fogalmát.	Mutassa be a közművek nyilvántartásának módját és elemezze a nyilvántartásból szerezhető információkat: - a közműhelyszínrajzok tartalma, - a kivitelezők, beruházók adatszolgáltatási kötelezettsége.
3.3. Hulladékgazdálkodás	Ismertesse a hulladék fogalmát, típusait. Mutassa be a hulladékkezelés technológiai folyamatát. Jellemezze a hulladékgyűjtés, -szállítás rendszereit, eszközeit. Ismertesse a hulladéklerakó típusokat és a lerakási technológiákat. Magyarázza el a termelési technológia és a hulladékminőség közötti összefüggést. Ismertesse a hulladékgazdálkodás fogalmát, célkitűzéseit. Mutassa be a megelőzés, hasznosítás és ártalmatlanítás terén elvégzendő feladatokat.	Készítse el egy egyszerűbb technológiai folyamat anyagforgalmi diagramját, anyagmérlegét. Számítsa ki a hulladékfajlagosokat (főtermékmutató, hulladékmutató, melléktermék-mutató, komplexitási mutató). Mutassa be az előkezelési, a fizikai, kémiai, biológiai és termikus hulladékkezelési eljárásokat. Sorolja fel a hulladéklerakó helykiválasztásának, létesítésének és üzemeltetésének követelményeit. Ismerje a lerakók szigetelő, gázgyűjtő- és monitoring rendszerét. Ismerje a lerakók rekultiválási folyamatát.
3.4. A zaj	Ismertesse a hang fogalmát, a hangérzet keletkezésének folyamatát. Definiálja a hangsebesség, hangmagasság, hullámhossz, hangnyomás, hangteljesítmény, hangintenzitás, hangnyomásszint, hangteljesítményszint, hangintenzitásszint fogalmát. (A hangtani alapfogalmak mellé rendelje a megfelelő mértékegységet) Ismertesse a zaj fogalmát, sorolja fel a zajforrásokat. Csoportosítsa és jellemezze a zajszinteket élettani hatásuk alapján.	Ismerje a zajmérés lehetőségeit, magyarázza el a mérésük elvét: az egyenértékű A - hangnyomásszint (LeqA) mérése, számítása. Magyarázza el, hogy a különböző tevékenységek megengedett zajterhelésének megállapításához a határértékeket hogyan kell alkalmazni: - egészségügyi határérték, építési munkából, közlekedésből származó zajterhelések határértékei, - értelmezze a területi kategóriákat.
3.5. Radioaktivitás	Értelmezze a radioaktív bomlási törvényt.	Ismerje a háttérsugárzás (radonkoncentráció) mérésének

	Ismertesse a radioaktív izotóp fogalmát. Jellemezze az á-, â-, ă- és neutronsugárzást. Definiálja az aktivitás, felezési idő, bomlási állandó fogalmát. Értelmezze a sugárterhelés, elnyelt dózis, dózisegyenérték, sugárártalom és sugársérülés fogalmát. Ismertesse az atomerőművek környezeti hatásait.	elvét. Tudja meghatározni az éves sugárterhelést a határértékek ismeretében. Ismerje a radioaktív hulladékok osztályozását (halmazállapot, aktivitás) és a különböző aktivitású hulladékok biztonságos elhelyezésének lehetőségeit.

4. Tájékozódás és mérés a terepen

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Vízszintes mérések	Ismertesse a pontok vízszintes abszolút és relatív értelmű helymeghatározásának elvét, módjait. Ismerje fel a vízszintes helymeghatározás és a vízszintes kitűzési munkák közötti különbségeket és azonosságokat. Magyarázza el az egyenesek kitűzésének eljárásait, a távolságmérés lépéseit. Sorolja fel a derékszögű koordinátamérés végrehajtásához szükséges eszközöket és a végrehajtás lépéseit.	
4.2. Magasság mérések	Ismertesse a pontok magassági abszolút és relatív értelmű helymeghatározásának elvét, módjait. Ismerje fel a magassági helymeghatározás és a magassági kitűzési munkák közötti különbségeket és azonosságokat. Sorolja fel a szintezés főbb szabályait, a szintezés végrehajtásához szükséges eszközöket. Magyarázza el a vonalszintezés, a	Számítsa ki a vonalszintezés jegyzőkönyvét. Készítse el a szintezési munkák rajzi feldolgozását: keresztszelvény-szerkesztés szintezési jegyzőkönyv alapján, területszintezés feldolgozás - szintvonal szerkesztés.

	keresztszelvény-felvétel és a területszintezés célját, a munkák végrehajtásának lépéseit.	

5. Vízgazdálkodási alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Környezet- és hidrometeorológiai alapok	Ismertesse az időjárási elemeket, azok mérési módjait, a hazai mért átlag és/vagy szélsőértékeket (hőmérséklet, szél, napsugárzás, csapadék, párolgás, páratartalom). Magyarázza el a víz természetes körforgásának folyamatát, mutassa be a víz különböző megjelenési formáit és jellemezze a különféle természetes vízfajtákat. Definiálja a vízgyűjtő terület, a vízválasztó, az összegyülekezési idő, a vízkészlet fogalmát. Írja fel a vízháztartási egyenletet és magyarázza el a vízkészletváltozás lehetséges okait egy vízgyűjtőn.	
5.2. A víz mennyiségi mérése	Definiálja a vízmélység, a vízállás, a térfogatáram (vízhozam) fogalmát. Csoportosítsa a vízállás- és a vízhozammérés eljárásait. Mutassa be a lapvízmércék kialakítását és a rajzoló vízmércék főbb szerkezeti egységeit, működését. Ismertesse a vízállás észlelés szabályait. Mutassa be a közvetlen és a közvetett vízhozammérési módok közti elvi különbséget. Ismertesse az egyes vízhozammérési eljárásokhoz szükséges eszközöket, műszereket, mérőműtárgyakat, ill. a vízhozammérések végrehajtásának	Elemezze a mért adatsorokat, végezzen matematikai statisztikai feldolgozást. Határozza meg a vízállás adatsor nevezetes értékeit: LNV, LKV, NV, KV, KKK, KNV, KöV. Számítson intervallum- és relatív gyakoriságot, tartósságot.

	lépéseit.	
5.3. A vizek minősége	Ismertesse a vízminőség fogalmát, a víz minősítési rendszereket és a víz fontosabb fizikai, kémiai, biológiai tulajdonságait. Mutassa be a vízfelhasználók főbb csoportjait és az egyes felhasználók minőségi igényeit (ipar, mezőgazdaság, lakosság). Sorolja fel a víz társadalmi körforgása során fellépő, a vízminőséget befolyásoló tényezőket és rendszerezze a vízszennyezési forrásokat. Elemezze a főbb vízszennyező anyagok hatását a természetes vízi ökoszisztémára. Értékelje az ivóvízből el nem távolított vagy oda utólag bekerülő gyakoribb szennyező anyagok élettani hatásait (pl. vas, mangán, arzén, nitrit, nitrát, karbonátok, jód, fluor, baktériumok, szabad klór).	Mutassa be a felszíni vizek integrált vízminősítési rendszerét. Ismertesse a szennyvíz és az ivóvíz jellemző minőségi mutatóit. Adott vízminőségi paraméterek alapján végezzen osztályba sorolást, minősítést. Ismertesse a nagyobb ipari vízhasználók minőségi igényeit: pl. energiaipar, élelmiszeripar.
5.4. Hidrosztatikai ismeretek	Ismertesse a nyugalomban lévő folyadéktérben ható nyomás nagyságának meghatározási módját. Saját készítésű ábrákon mutassa be a különböző helyzetű sík felületekre ható víznyomás nagyságának alakulását és a víznyomásból származó erő(k) meghatározásának módját. Értelmezze a közlekedőedények és a felhajtóerő jelenségét a Pascal-törvény felhasználásával. Definiálja az úszás fogalmát és mutassa be a különböző úszási helyzeteket.	Szerkesszen víznyomás ábrákat: vízszintes, függőleges és ferde sík felületre. Számítsa ki a víznyomásból származó erőket. Végezzen számításokat felhajtóerő, valamint úszó testek bemerülésének meghatározására.
5.5. Hidrodinamikai ismeretek	Ismertesse a folyadékmozgások csoportosítását, több szempont alapján is. Magyarázza el a hidraulikus sugár	Ismertesse a kúthidraulika alapjait. Saját készítésű vázlatrajzon mutassa

	kiszámítási módját trapéz, ill. körszelvényű gravitációs csatornák esetén. Ismertesse a sebességtényező meghatározásának legalább két módját. Írja fel a Chezy-képletet és a folytonossági (kontinuitás) egyenletet. Mutassa be, hogy milyen tényezőktől függ a sebesség alakulása gravitációs vízmozgás esetén. Sorolja fel a nyomás alatti vízmozgás esetén fellépő veszteségeket és magyarázza el ezek kiszámítási módját. Értelmezze a Bernoulli-egyenletet és mutassa be alkalmazását az energiavonal megszerkesztésekor. Ismertesse a nyomócsövek ellenőrzésének és méretezésének elvét a Bernoulli- egyenlet felhasználásával egy cső, ill. elágazó és körvezeték esetén.	be a nyugalmi és az üzemi vízszintet, a leszívási (depressziós) görbét, a leszívás sugarát egy kút esetében. Ismertesse a kútból kitermelhető vízhozam, a leszívási sugár és a kritikus sebesség kiszámításának módját. Méretezzen és ellenőrizzen gravitációs nyílt csatornákat és csővezetékeket. Tudja használni a méretezési segédleteket (táblázatokat, grafikonokat) is. Méretezzen és ellenőrizzen nyomócsöveket egy vezeték, illetve elágazó és körvezeték esetén is.

6. Környezettechnikai eljárások (a víz- és szennyvíz-technológiában)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Fizikai eljárások	Ismertesse a fizikai eljárások, műveletek alapelveit. Mutassa be a méretkülönbség elvén alapuló berendezések működési elvét, és magyarázza el a szűrőméretezéssel kapcsolatos alapfogalmakat (felületi terhelés, szűrési sebesség, ciklusidő, a szükséges szűrőfelület). Csoportosítsa a szűrőket különböző szempontok szerint. Adott zárt gyorsszűrő ábrán nevezze meg a berendezés főbb szerkezeti részeit, jelölje a víz útját és ismertesse működésüket.	Végezzen szűrőméretezéssel kapcsolatos számításokat: felületi terhelés, szükséges szűrőfelület, szűrési sebesség, öblítési ciklusidő, szűrők darabszámának meghatározása. Készítsen vázlatrajzot nyitott és zárt gyorsszűrőkről a főbb szerkezeti részek megnevezésével és a víz útjának jelölésével szűrési, ill. tisztítási (öblítési) fázisban is. Végezzen ülepítő méretezéssel kapcsolatos számításokat: átfolyási és ülepedési sebesség, tartózkodási idő, felületi terhelés,

		medenceméretek meghatározása.
	Mutassa be a sűrűségkülönbség elvén alapuló berendezések működési elvét. Adott olaj- vagy zsírfogó műtárgy ábráján magyarázza el a berendezés működését. Csoportosítsa az ülepítőket különböző szempontok szerint, és magyarázza el az ülepítő méretezéssel kapcsolatos alapfogalmakat (átfolyási és ülepedési idő és sebesség, tartózkodási idő, mértékadó szemcseátmérő, hasznos hossz). Adott hosszanti, sugárirányú és függőleges átfolyású ülepítő ábráján nevezze meg a műtárgy főbb szerkezeti részeit és a szerkezeti elemek technológiai feladatát.	Készítsen vázlatrajzot hosszanti, sugárirányú és függőleges átfolyású ülepítőkről a főbb szerkezeti részek megnevezésével és a víz útjának jelölésével.
6.2. Kémiai eljárások	Ismertesse a kémiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit. Ismertesse a derítés elvét, mutassa be a derítőberendezések két alaptípusát. Magyarázza el a derítőberendezésben lejátszódó alapfolyamatokat (a kolloid lebegő anyagok tulajdonságai, a koagulálás, a flokkulálás). Ismertesse a kémiai oxidáció leggyakoribb alkalmazási területeit a környezettechnikában. Magyarázza el a klórral és az ózonnal történő oxidáció során lejátszódó alapfolyamatokat. Értelmezze a törésponti görbét. Ismertesse a klór és az ózon kezelésének biztonságtechnikai előírásait. Ismertesse az oldatban lévő anyagok kicsapatással történő eltávolításának elvét. Magyarázza el a foszforeltávolítás és a	Ismertesse az ioncserélés elméleti alapjait, a műgyanta alapú ioncserélők alkalmazási lehetőségeit. Mutassa be a lágyítás és a sómentesítés ioncserélővel történő megvalósítási módjait. Saját készítésű vázlatrajzon mutassa be az ioncserélők üzemeltetésének és regenerálásának folyamatát. Rajzoljon egy derítőt, nevezze meg a főbb szerkezeti részeit, jelölje a víz útját. Technológiai folyamatábrán magyarázza el a vastalanítás technológiáját.

	vastalanítás folyamatát, technológiai lépéseit.	
6.3. Biológiai eljárások	Ismertesse a biológiai eljárások alapelvét, az eljárások leggyakoribb alkalmazási területeit, a kapcsolódó mikrobiológiai alapfogalmakat (heterotróf, autotróf, obligát, aerob, anaerob mikroorganizmusok) és a szervesanyaglebontás, a nitrifikáció, a denitrifikáció folyamatának biokémiai alapjait. Magyarázza el a szennyvíztisztítás és iszapkezelés, valamint a szilárd hulladékok kezelésénél alkalmazott aerob és anaerob eljárások elvét. Mutassa be a fixfilmes és az eleveniszapos szennyvíztisztítási eljárásokat (oxigénbeviteli módok, recirkuláció, fázisszétválasztás és fölösiszap elvétel). Technológiai folyamatábrán mutassa be az egyes műtárgyakat, a bennük lejátszódó folyamatokat és az egyes műtárgyak közti technológiai kapcsolatokat. Jellemezze a kommunális (szerves) hulladék komposztálásának folyamatát. Mutassa be a hagyományos és a korszerűbb komposztálási technológiák eljárásait, a megvalósítás lépéseit. Magyarázza el az anaerob eljárások technológiai megoldási módjait, az alkalmazás lehetőségeit. Ismertesse a harmadik szennyvíztisztítási fokozat (tápanyageltávolítás) lényegét, a tápanyag-eltávolítás biotechnológiai lehetőségeit. Mutassa be a foszforeltávolítás és a nitrifikáció, denitrifikáció technológiai megoldási	Számítsa ki a műtárgyak, berendezések terhelési értékeit, tisztítási hatásfokát. Végezzen csepegtetőtestes biológiai szennyvíztisztítással kapcsolatos számításokat: térfogati hidraulikai és szervesanyag-terhelés, töltettérfogat, műtárgy átmérő, tisztítási hatásfok. Végezzen eleveniszapos biológiai szennyvíztisztítással kapcsolatos technológiai számításokat: térfogati hidraulikai és szervesanyag-terhelés, tartózkodási idő, medencetérfogat, tisztítási hatásfok, előtisztítás és recirkuláció figyelembevétele.

elvét.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

Középszint			Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is)	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók, függvénytáblázat (egyidejűleg akár többféle is)	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A részletes követelményekhez igazodó anyagok (Pl. ábrák, grafikonok) a tételsorba építve	NINCS	A részletes követelményekhez igazodó anyagok (Pl. ábrák, grafikonok) a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	

180 perc			
Teszt jellegű környezetvédelmi-vízgazdálkodási kérdéssor megválaszolása	Környezetvédelmi-vízgazdálkodási írásbeli feladatok megoldása	„A” feladat (környezetvédelmi téma) kifejtése	„B” feladat (vízgazdálkodási téma) kifejtése
40 pont	60 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az egységes szerkezetű központilag összeállított írásbeli feladatsor megoldását igénylő írásbeli érettségi vizsga célja, a vizsgázói kompetenciák vizsgálatán túl biztosítani a vizsgázói teljesítmények mérhetőségének objektívebb lehetőségét.

Az írásbeli vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az oktatás eredményessége országosan is összemérhető legyen a középszintű érettségi vizsga eredményei alapján.

Az írásbeli feladatsornak tartalmazniuk kell a feladatok megoldásához szükséges nomogramokat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

A középszintű írásbeli vizsga két részből áll: egy 40 pont értékű teszt jellegű kérdéssorból és egy 60 pont értékű feladatcsoportból.

Egy feladatlap tartalmazza a teszt jellegű kérdéssort és a feladatokat is.

A 40 pont értékű teszt jellegű kérdéssor 15-20 kérdést tartalmaz azonos arányban a környezetvédelmi és a vízgazdálkodási témakörökből.

Az 60 pont értékű feladatcsoport 4-8 feladatból áll, melynél egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat. A feladatok azonos arányban kerülnek kiírásra a környezetvédelmi és vízgazdálkodási témakörökből.

A vizsgázó szabadon oszthatja be a teszt jellegű kérdések megválaszolására, illetve a feladatok megoldására az idejét.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Kompetenciák		%
Teszt jellegű kérdéssor	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	20
	Összefüggések, törvényszerűségek felismerése és alkalmazása	20
Feladatok	Tényanyag ismerete, szakszerű kifejtése	10
	Biztos számolás és helyes mértékegység használat	25
	Táblázatok, grafikonok kezelése	10
	Rajzok, ábrák értelmezése	15

Az írásbeli vizsga feladatsora a követelményrendszer következő hat témaköréből kerül összeállításra, a megadott arányok figyelembevételével:

Környezetvédelmi témakörök: 50%	

Az ember és a természeti környezet	10%
Környezeti elemek	20%
Települési alapismeretek	20%
Vízgazdálkodási témakörök: 50%	
Tájékozódás és mérés a terepen	10%
Vízgazdálkodási alapismeretek	20%
Környezettechnikai eljárások	20%

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgadolgozatokat a javító tanár javítja és értékeli. A javítás és az értékelés a központi útmutató alapján történik.

A központilag kiadott javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatok részletes megoldásait, azok esetlegesen lehetséges változatait és az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga alapvetően a tételben szereplő probléma lényegének, az ahhoz kapcsolódó tényanyagnak, a fogalmak egyértelmű és helyes használatának, valamint az összefüggések felismeréseinek bemutatását várja el a vizsgázótól.

A vizsgázónak tájékozottnak kell lennie szűkebb környezetének (a tételéhez kapcsolódó) környezetvédelmi és vízgazdálkodási helyzetéről is. A mondanivalóját logikusan szerkesztve, önállóan, a szakterületének kifejező eszközeit használva (szakszókincs alkalmazása, vázlatok, ábrák, grafikonok értelmezése), helyes magyar nyelven kell előadnia.

A részletes követelményekhez igazodó és a szóbeli vizsgán használható segédanyagokat (pl. ábrákat, grafikonokat), a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A szóbeli tételsort a vizsgabizottságot működtető intézmény állítja össze.

A szóbeli tételsor minimum 20 tételből áll.

A szóbeli tételek „A” és „B” feladatot tartalmaznak.

Az „A” feladatok a környezetvédelmi, a „B” feladatok a vízgazdálkodási témakörökből kerülnek összeállításra

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei:

Az ember és a természeti környezet
Környezeti elemek
Települési alapismeretek
Tájékozódás és mérés a terepen
Vízgazdálkodási alapismeretek
Környezettechnikai eljárások

A szóbeli tételek „A” feladata a következő témakörök részletes követelményei szerint kerül összeállításra:
Az ember és a természeti környezet
Környezeti elemek
Települési alapismeretek

A szóbeli tételek „B” feladata a következő témakörök részletes követelményei szerint kerül összeállításra:
Tájékozódás és mérés a terepen
Vízgazdálkodási alapismeretek
Környezettechnikai eljárások

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, a lényeg kiemelése A tétel problémakörének helyi vonatkozásai A tényanyag mennyisége	10	10	20
A felelet felépítettsége, világosság, magyar nyelvhelyesség A szakterületi kifejezőeszközök használata (szakszókincs, vázlatok, ábrák)	5	5	10
A fogalmak egyértelmű, helyes használata	5	5	10
Az összefüggések felismerése és bemutatása	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	
240 perc	20 perc	
100 pont	50 pont	

Feladatlap		„B” feladat (vízgazdálkodási téma) kifejtése	„A” feladat (környezetvédelmi téma) kifejtése
240 perc			
Környezetvédelmi témakörök	Vízgazdálkodási témakörök		
50 pont	50 pont		

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az emeltszintű írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időkeretet tetszés szerint oszthatja meg a környezetvédelmi- illetve a vízgazdálkodási témakörök feladatainak megoldása között.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli feladatsor állhat témakörönként egy-egy, esetleg két feladatot tartalmazó feladatcsoportból, vagy komplexebb, pl. két témakört is átfogó, egymásra épülő összetettebb feladat(ok)ból is.

A feladatsoron belül az egyes feladatok eltérő típusúak. Lehetnek különféle tesztek és/vagy esszékérdés, de minden feladatsor tartalmaz számítási, rajzi, valamint grafikonok, ábrák, táblázatok, segédletek alkalmazását igénylő feladatokat is.

Az írásbeli feladatsor az előírt témakörök vizsgakövetelményei alapján kerül összeállításra.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatsora a követelményrendszer következő hat témaköréből kerül összeállításra, a megadott arányok figyelembevételével:

Környezetvédelmi témakörök: 50%	
Az ember és a természeti környezet	10%
Környezeti elemek	20%
Települési alapismeretek	20%
Vízgazdálkodási témakörök: 50%	
Tájékozódás és mérés a terepen	10%
Vízgazdálkodási alapismeretek	20%
Környezettechnikai eljárások	20%

Az írásbeli feladatsoroknak tartalmazniuk kell a feladatok megoldásához szükséges nomogramokat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központilag kiadott javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatok részletes megoldásait, azok esetlegesen lehetséges változatait és az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga alapvetően a tételben szereplő probléma lényegének, az ahhoz kapcsolódó tényanyagnak, a fogalmak egyértelmű és helyes használatának, valamint az összefüggések felismeréseinek bemutatását várja el a vizsgázótól.

A vizsgázónak tájékozottnak kell lennie szűkebb környezetének (a tételéhez kapcsolódó) környezetvédelmi és vízgazdálkodási helyzetéről is. A mondanivalóját logikusan szerkesztve, önállóan, a szakterületének kifejező eszközeit használva (szakszókincs alkalmazása, vázlatok, ábrák, grafikonok értelmezése), helyes magyar nyelven kell előadnia.

Az emeltszintű szóbeli vizsga tételei központilag kerülnek összeállításra.

A szóbeli tételek címét és részleteit az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni. A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli tételsor formai jellemzői

A szóbeli tételsor minimum 20 tételből áll.
A szóbeli tételek „A” és „B” feladatot tartalmaznak.
Az „A” feladatok a környezetvédelmi, a „B” feladatok a vízgazdálkodási témakörökből kerülnek összeállításra
A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A szóbeli tételek „A” és „B” feladatból állnak.
Az „A” feladatok a környezetvédelmi, a „B” feladatok a vízgazdálkodási témakörökből kerülnek összeállításra.
Környezetvédelmi témakörök
Az ember és a természeti környezet
Környezeti elemek
Települési alapismeretek
Vízgazdálkodási témakörök:
Tájékozódás és mérés a terepen
Vízgazdálkodási alapismeretek
Környezettechnikai eljárások

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
A feladat megértése, a lényeg kiemelése A tétel problémakörének helyi vonatkozásai A tényanyag mennyisége	10	10	20
A felelet felépítettsége, világosság, magyar nyelvhelyesség A szakterületi kifejezőeszközök használata (szakszókincs, vázlatok, ábrák)	5	5	10
A fogalmak egyértelmű, helyes használata	5	5	10
Az összefüggések felismerése és bemutatása	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

KÖZGAZDASÁGI ALAPISMERETEK (ÜZLETI GAZDASÁGTAN, ELMÉLETI GAZDASÁGTAN) ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÜZLETI GAZDASÁGTAN

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata.	Fogalmak felismerése meghatározás alapján. A fogalmak felismerése szövegben. A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése. Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása.	Fogalmak felismerése meghatározás alapján. A fogalmak felismerése szövegben. A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése. Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása.

	Az összetartozó fogalmak együttes használata. A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata. A fogalmak teljes mondatokba foglalása.	Az összetartozó fogalmak együttes használata. A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata. A fogalmak teljes mondatokba foglalása.
1.2. A fogalmak jelentésváltozatának ismerete.	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, jellemzése, értelmezése, meghatározása.	A gondolatok tömör, kerek mondatokban történő kifejtése. A mondatok egymáshoz illesztése egységes szöveggé.	A gondolatok tömör, kerek mondatokban történő kifejtése. A mondatok egymáshoz illesztése egységes szöveggé. Önálló állásfoglalás.

2. Az ismeretanyag differenciálása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Kérdésekre válaszadás. Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása. A válaszok, a bemutatás terjedelmi (idő) korlátainak betartása.	Kérdésekre válaszadás. Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása. A válaszok, a bemutatás terjedelmi (idő) korlátainak betartása. Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmailag meghatározott szempontok alapján. Megfigyelési szempontok kiválasztása.
2.2. Különbségek és azonosságok	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása. Hatások és kölcsönhatások bemutatása.	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása. Hatások és kölcsönhatások bemutatása. A tulajdonságok értékelése különböző szempontok szerint.
2. 3. A modellalkotás és elvonatkoztatás képessége	A vizsgálat szempontjából fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése. A vizsgálat szempontjából nem fontos	A vizsgálat szempontjából fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése. A vizsgálat szempontjából nem

	elemek és összefüggések elhagyása. Eseménysorok bemutatása. Rendszeren belüli alrendszerek értelmezése. Példák összegyűjtése és felsorolása. Adatokból táblák és ábrák készítése. Ábrákból adatok felismerése és egyszerűbb értelmezése.	fontos elemek és összefüggések elhagyása. Eseménysorok bemutatása. Rendszeren belüli alrendszerek értelmezése. Példák összegyűjtése és felsorolása. Adatokból táblák és ábrák készítése. Ábrákból adatok felismerése és egyszerűbb értelmezése.

3. Problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A probléma felismerése.	A feladat helyes értelmezése. A tananyagegységben a tanult megoldandó probléma kiemelése. Esettanulmányokban és példaesetekben tanult szakmai probléma felismerése és megfogalmazása.	A feladat helyes értelmezése. A tananyagegységben a tanult megoldandó probléma kiemelése. Esettanulmányokban és példaesetekben tanult szakmai probléma felismerése és megfogalmazása. Esettanulmányokban és példaesetekben igények és elvárások megfogalmazása.
3.2. A problémamegoldás keresése.	A megoldási lépések felsorolása.	A megoldási lépések felsorolása. A megoldások információszükségletének meghatározása. Megfogalmazott probléma többféle megoldása - változatok értelmezése. A különböző megoldások összevetése - előnyök és hátrányok felismerése. A felismert és megfogalmazott előnyök és hátrányok összevetése.
3.3. Problémamegoldás értékelése.	A várható eredmények becslése, a kapott értékek rövid szöveges értelmezése.	Okok és következmények felismerése, megfogalmazása - egyszerre több ok és következmény is lehet. A várható eredmények becslése, a kapott értékek összefüggő szöveges

		értékelése.

4. A gyakorlat modellezése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Bizonylatok felhasználása	Bizonylatok tartalmának felismerése. A bizonylattal dokumentált gazdasági esemény felismerése és megfogalmazása. Gazdasági események bizonylatokra feljegyzése.	Bizonylatok tartalmának felismerése. A bizonylattal dokumentált gazdasági esemény felismerése és megfogalmazása. Gazdasági események bizonylatokra történő feljegyzése. Bizonylatok elhelyezése a materiális és az információs folyamatokban. Bizonylatok közötti kapcsolatok bemutatása.
4.2. Számítások, tételszerkesztések	Könyvelési tételek szerkesztése alapbizonylatok adatai, analitikus összesítések vagy megfogalmazott gazdasági esemény szövegében, megadott információk alapján. Mutatószámok kiszámítása statisztikai sorokból.	Könyvelési tételek szerkesztése alapbizonylatok adatai, analitikus összesítések vagy megfogalmazott gazdasági esemény szövegében, megadott információk alapján. Mutatószámok kiszámítása statisztikai sorokból.

5. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Forrásokból információk gyűjtése, következtetések levonása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása.	Megadott szempontok alapján a források tartalmára vonatkozóan következtetések levonása. Állítások megfogalmazása.
6.2. Információk összevetése	Tartalmi és formai különbségek kiválasztása két azonos témájú forrásból.	Tartalmi és formai különbségek kiválasztása két azonos témájú forrásból.
6.3. Információk gyűjtése statisztikai forrásokból	Statisztikai sorok, táblák, grafikus ábrák tartalmára állítások megfogalmazása.	Statisztikai sorok, táblák, grafikus ábrák tartalmára állítások megfogalmazása.

B) ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK

1. Marketing és marketinggondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A marketing modern értelmezése	A marketing modern értelmezése, logikai lépéseinek felsorolása A szükséglet, igény, érték fogalmak helyes marketingszemléletű értelmezése. A marketingeszközök és a jellemző eszközváltozatok felsorolása.	A marketing modern értelmezése, logikai lépéseinek felsorolása. A szükséglet, igény, érték fogalmak helyes marketingszemléletű értelmezése. A marketingeszközök és a jellemző eszközváltozatok felsorolása.
1.2. A marketing-mix	Az 5P marketing-mix értelmezése A legfontosabb termékkategóriák jellemzése. Az ármegállapítás módjai felsorolása, példákkal illusztrálása. A legjellemzőbb marketingcsatornák felsorolása és jellemzése. A kommunikáció legfontosabb eszközeinek, módszereinek összehasonlítása.	A 10P marketing-mix értelmezése A legfontosabb termékkategóriák jellemzése. Az ármegállapítás módjai felsorolása, példákkal illusztrálása. A legjellemzőbb marketingcsatornák felsorolása és jellemzése. A kommunikáció legfontosabb eszközeinek, módszereinek összehasonlítása.
1.3. Piacorientált gondolkodás	A piacorientált gondolkodásmód értelmezése, megkülönböztetése más felfogásoktól. Egyszerű esettanulmányban - a marketingeszközök kiválasztásának értelmezése, - a marketingeszközök megválasztása úgy, hogy a kiválasztott eszköz erősítse a mix elemek együttes hatását, - az eszközök megváltoztatása a piacról érkező információk alapján. A fogyasztóvédelem néhány gyakorlatban gyakran előforduló feladatának felsorolása, példákkal	A piacorientált gondolkodásmód értelmezése, megkülönböztetése más felfogásoktól. Esettanulmányban - a marketingeszközök kiválasztásának értelmezése, - a marketingeszközök megválasztása úgy, hogy a kiválasztott eszköz erősítse, a mix elemek együttes hatását - az eszközök megváltoztatása a piacról érkező információk alapján. A fogyasztóvédelem lényegének megfogalmazása, néhány gyakorlatban gyakran előforduló

	illusztrálva.	feladatának felsorolása, értelmezése, példákkal illusztrálva.

2. A vállalkozás és az államháztartás kapcsolatai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az államháztartás és alrendszerei	Az államháztartás alrendszereinek felsorolása. A vállalkozás és az alrendszerek kapcsolatának rövid bemutatása. A legfontosabb költségvetési bevételek felsorolása. A költségvetési kiadások főbb típusainak felsorolása. A költségvetési egyenleg értelmezése.	Az államháztartás alrendszereinek felsorolása és részletes jellemzésük. A vállalkozás és az alrendszerek kapcsolatának bemutatása. A legfontosabb költségvetési bevételek felsorolása. A költségvetési kiadások főbb típusainak felsorolása. A költségvetési egyenleg értelmezése.
2.2. A támogatások	A támogatások szerepének bemutatása az állami feladatok megvalósításában. A közvetlen és közvetett, az egyedi és normatív támogatás közötti különbség meghatározása.	A támogatások szerepének bemutatása az állami feladatok megvalósításában. A közvetlen és közvetett, az egyedi és normatív támogatás közötti különbség meghatározása.
2.3. Az adók	A befizetések szerepének értelmezése az állami feladatok megvalósításában és a jövedelmek újraelosztásában. Az adóalany, az adótárgy, az adóalap és az adómérték megfogalmazása - a társasági adó, az általános forgalmi adó és a személyi jövedelemadó vonatkozásában.	A befizetések szerepének értelmezése az állami feladatok megvalósításában és a jövedelmek újraelosztásában. Az adóalany, az adótárgy, az adóalap és az adómérték az adómérték megfogalmazása - a társasági adó, az általános forgalmi adó és a személyi jövedelemadó vonatkozásában, a törvényi helyek illusztrálásával. A helyi adók célja, fajtái példával illusztrálva, összehasonlítása a központi adókkal. Az elektronikus ügyintézés lényege, lehetséges területeinek felsorolása és

		példákkal való illusztrálása.

3. Pénzügyi műveletek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A pénz és a pénzforgalom	A pénz funkcióinak, a vállalkozás jellemző pénzáramainak felsorolása. Az MNB monopolizált jogainak és feladatainak felsorolása. Néhány pénzintézet és jellemző pénzintézeti tevékenységek megnevezése. A készpénz, a készpénz nélküli és a készpénzkímélő fizetések bemutatása.	A pénz funkcióinak, a vállalkozás jellemző pénzáramainak felsorolása és bemutatása. Az MNB monopolizált jogainak és feladatainak felsorolása és értelmezése. Néhány pénzintézet és jellemző pénzintézeti tevékenységek bemutatása. A készpénz, a készpénz nélküli és a készpénzkímélő fizetések bemutatása és összehasonlítása a szereplők és a gazdaság számára előnyös és hátrányos jellemzőik alapján.
3.2. A készpénzforgalom	Készpénz-átutalási megbízás, belföldi postautalvány, a pénztári bizonylatok kitöltése megadott adatok alapján, a bizonylatok tartalmából a gazdasági esemény felismerése és a készpénzkészlet-változás könyvelési tételének megszerkesztése. A házipénztárral szembeni követelmények és a legfontosabb pénzkezelési szabályok rövid ismertetése. A pénztár és a bankszámla kapcsolatának bemutatása. A bankszámlakivonat értelmezése.	Készpénz-átutalási megbízás, belföldi postautalvány, a pénztári bizonylatok kitöltése megadott adatok alapján, a bizonylatok tartalmából a gazdasági esemény felismerése és a készpénzkészlet-változás könyvelési tételének megszerkesztése. A házipénztárral szembeni követelmények és a legfontosabb pénzkezelési szabályok ismertetése. A pénztár és a bankszámla kapcsolatának bemutatása. A bankszámlakivonat értelmezése.
3.3. A számlapénzforgalom	A bankszámlaszerződés alanyainak megnevezése, jogaik és kötelezettségeik felsorolása. A bankszámla felett rendelkezés módjának bemutatása.	A bankszámlaszerződés alanyainak megnevezése, jogaik és kötelezettségeik felsorolása. A bankszámla felett rendelkezés módjának bemutatása.

	A különböző bankszámlák szerepének bemutatása. Az átutalás és a beszedési megbízások lényegének bemutatása, információtartalmának felsorolása, az információtartalomból a gazdasági esemény meghatározása és az esemény könyvelési tételének megszerkesztése. Néhány elektronikus banki ügylet felsorolása.	A különböző bankszámlák szerepe közötti különbségek meghatározása. Az átutalás, a beszedési megbízások, az okmányos meghitelezés lépéseinek bemutatása, a banki megbízások információtartalmának felsorolása, az információtartalomból a gazdasági esemény meghatározása és az esemény könyvelési tételének megszerkesztése. Az elektronikus bank lényege, megvalósítható banki ügyletek felsorolása, értelmezése. Az elektronikus bank használatának előnyei és hátrányai.
3.4. A bankkártya és a csekk	A bankkártya felhasználási lehetőségeinek felsorolása a modern gazdaságban, használata előnyeinek kiemelése. A bankkártya tulajdonságainak felsorolása. A csekk szerepe, jellemzői és felhasználási lehetőségei, érvényességi kellékei.	A bankkártya felhasználási lehetőségeinek felsorolása és ismertetése a modern gazdaságban, használatának előnyei és hátrányai. A bankkártya tulajdonságainak felsorolása. A csekk szerepe, jellemzői és felhasználási lehetőségei közötti különbségek megfogalmazása, érvényességi kellékei. A hitelkártya szerepe.

4. A vásárolt készletek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A készletek fajtái	A készlet jellemzése, megkülönböztetése a többi vagyonelemtől. Készletfajták felsorolása és példával illusztrálása. A minimális, a maximális és a folyókészlet szerepének értelmezése a készletek tervezésében.	A készlet jellemzése, megkülönböztetése a többi vagyonelemtől. Készletfajták felsorolása és példával illusztrálása, a termelési folyamatban való szerepük bemutatása. A minimális, a maximális és a folyó és átlagkészlet szerepének

	A logisztika fogalma.	értelmezése, kiszámítása a készletek tervezésében. A logisztika fogalma, fajtái és szerepe a hatékony gazdálkodásban.
4.2. A készletek analitikája	A vásárolt készlet bevételezési és kiadási bizonylatainak és a szállítói számla információtartalmának bemutatása, a formai és tartalmi követelmények felsorolása. A beszerzés és felhasználás gazdasági események bizonylatokra feljegyzése az események leírása alapján, a kitöltött bizonylatokból a gazdasági események felismerése. A szállítói számla általános forgalmi adó tartalmának felismerése, a levonható forgalmi adó nagyságának kiszámítása a számla adataiból (bruttó, nettó összegből). Az analitikus készletnyilvántartás, a szállítói folyószámla nyilvántartás, az általános forgalmi adó nyilvántartás információtartalmának és szerepének ismertetése.	A vásárolt készlet bevételezés és kiadás bizonylatainak és a szállítói számla információtartalmának bemutatása, a formai és tartalmi követelmények felsorolása. A beszerzés és felhasználás gazdasági események bizonylatokra feljegyzése az események leírása alapján, a kitöltött bizonylatokból a gazdasági események felismerése. A szállítói számla általános forgalmi adó tartalmának felismerése, a levonható forgalmi adó nagyságának kiszámítása a számla adataiból (bruttó, nettó összegből). Az analitikus készletnyilvántartás, a szállítói folyószámla nyilvántartás, az általános forgalmi adó nyilvántartás információtartalmának és szerepének ismertetése.
4.3. A vásárolt készlet értékelése	A készlet beszerzési ár leggyakoribb elemeinek felsorolása, alapadatokból a beszerzési ár kiszámítása. A készletcsökkenések, valamint a záró készlet mérlegértékének kiszámítása a FIFO és a csúsztatott (gördülő) átlagár módszerrel.	A készlet beszerzési ár leggyakoribb elemeinek felsorolása, alapadatokból a beszerzési ár kiszámítása. A készlet beszerzési áron történő értékeléséből adódó problémák megfogalmazása a készletcsökkenés értékének meghatározásában - a megoldási módok ismertetése és összehasonlítása a költségekre és a vállalkozás vagyonára gyakorolt hatás szerint. A készletcsökkenések, valamint a záró készlet mérlegértékének kiszámítása a FIFO és a csúsztatott

		(gördülő) átlagár módszerrel.
4.4. A főkönyvi készletnyilvántartás	Az anyagbeszerzés, a szállítónak visszaküldés és a szállítótól kapott engedmény, valamint az anyagfelhasználás, a szállítói tartozások kiegyenlítése elszámolási betétről, rövid lejáratú hitelből könyvelési tételek megszerkesztése analitikus feladás, alapbizonylat vagy megfogalmazott gazdasági esemény alapján idősorosan és számlasorosan. Az anyagok főkönyvi számla tartalmának, egyenlegének értelmezése.	Az anyagbeszerzés, a szállítónak visszaküldés és a szállítótól kapott engedmény, valamint az anyagfelhasználás, a szállítói tartozások kiegyenlítése elszámolási betétről, rövid lejáratú hitelből könyvelési tételek megszerkesztése analitikus feladás, alapbizonylat vagy megfogalmazott gazdasági esemény alapján idősorosan és számlasorosan. Az anyagok főkönyvi számla tartalmának, egyenlegének értelmezése.
4.5. A készletfinanszírozás forrásai	A készletek lehetséges finanszírozási forrásainak felsorolása. A hitelezés alapelveinek felsorolása. A váltó, mint kereskedelmi hitel bemutatása. A váltó jellemzői és törvényes kellékei.	A készletek lehetséges finanszírozási forrásainak felsorolása és bemutatása. A hitelezés alapelveinek felsorolása, értelmezése. A hitelképesség vizsgálatára likviditási mutatók számolása megadott adatokból, és a kapott mutatók nagyságának értelmezése. A váltó, mint kereskedelmi hitel bemutatása. A váltó jellemzői és törvényes kellékei.
4.6. Az általános forgalmi adó működési mechanizmusa	Az áfa jellemzőinek felsorolása. A levonható és a fizetendő általános forgalmi adó megkülönböztetése, az áfa pénzügyi elszámolása. Az áfa mértéke. Áfa mentesség eseteinek felsorolása. Az áfa könyvviteli elszámolása.	Az áfa jellemzői és értelmezése. Az áfa működési mechanizmusa. A levonható és a fizetendő általános forgalmi adó megkülönböztetése, az áfa pénzügyi elszámolása. Az áfa mértéke. Az adómentesség és az adókedvezmény összehasonlítása. Az áfa mentesség eseteinek felsorolása és értelmezése. Az áfa könyvviteli elszámolása. A hozzáadott érték adó megjelenése

		az EU néhány országában.

5. Az emberi erőforrás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az emberi erőforrás, mint termelési tényező	Az emberi erőforrás sajátosságainak ismertetése, megkülönböztetése a többi termelési tényezőtől. Bérezési formák és alkalmazási lehetőségeik felsorolása. Kereset összetevőinek felsorolása és fogalmuk meghatározása, példákkal való illusztrálása.	Az emberi erőforrás sajátosságainak ismertetése, megkülönböztetése a többi termelési tényezőtől. Bérezési formák és alkalmazási lehetőségeik felsorolása és bemutatása. Kereset összetevőinek felsorolása és fogalmuk meghatározása, példákkal való bemutatása.
5.2. Bérek számfejtése	A munkaidő és a munkateljesítmény nyilvántartás. Az egyéni kereset összesítése, a munkavállalói tartozás nyilvántartása, ezen nyilvántartások információtartalmának bemutatása, az információtartalomból a gazdasági esemény megnevezése. A bérszámfejtési bizonylatok összesített adatainak megjelenése a szintetikus könyvelésben. A munkabérek elszámolásával kapcsolatos valamennyi gazdasági esemény főkönyvi könyvelése. A munkavállaló és munkáltató bérterheinek megkülönböztetése, összehasonlítása.	A munkaidő és a munkateljesítmény nyilvántartás. Az egyéni kereset összesítése, a munkavállalói tartozás nyilvántartása, ezen nyilvántartások információtartalmának bemutatása, az információtartalomból a gazdasági esemény megnevezése. A bérszámfejtési bizonylatok összesített adatainak megjelenése a szintetikus könyvelésben. A munkabérek elszámolásával kapcsolatos gazdasági események főkönyvi könyvelése. A munkavállaló és munkáltató bérterheinek megkülönböztetése, összehasonlítása. Az elszámolásra kiadott összeg értelmezése és könyvviteli elszámolása.
5.3. Bérek fizetése	A bérfizetés bizonylatainak információtartalma, kapcsolata a bérszámfejtés bizonylataival, a bizonylatok információtartalmából a gazdasági esemény megnevezése.	A bérfizetés bizonylatainak információtartalma, kapcsolata a bérszámfejtés bizonylataival, a bizonylatok információtartalmából a gazdasági esemény megnevezése.

	A munkabérek kifizetésével kapcsolatos gazdasági események főkönyvi könyvelése. A bérrel kapcsolatos kötelezettségek átutalásának könyvelése és bizonylatainak megnevezése A Jövedelem-elszámolási számla tartalmának bemutatása, az egyenlegének értelmezése a könyvviteli munka különböző fázisaiban.	A munkabérek kifizetésével kapcsolatos gazdasági események főkönyvi könyvelése. A bérrel kapcsolatos kötelezettségek átutalásának könyvelése és bizonylatainak megnevezése A jövedelem elszámolása során használt valamennyi főkönyvi számla tartalmának bemutatása, az egyenlegeik értelmezése a könyvviteli munka különböző fázisaiban.
5.4. Személyi jövedelemadó	Az összevont jövedelem csoportjainak megnevezése, a csoportok tartalmának illusztrálása néhány példával. Az éves összes jövedelem meghatározása. A tárgyévben levont adóelőleg és az adó különbségének meghatározása, értelmezése. A személyi jövedelemadó bevallási módjainak felsorolása és a lehetséges határidők megnevezése.	Az összevont jövedelem csoportjainak megnevezése és bemutatása, a csoportok tartalmának illusztrálása néhány példával. Az éves összes jövedelem összegének meghatározása. A tárgyévben levont adóelőleg és az adó különbségének meghatározása. A személyi jövedelemadó bevallási módjainak felsorolása és a lehetséges határidők megnevezése. Az aktuális személyi jövedelemadó mértékének ismertetése.

6. Befektetett eszközök

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A befektetés	A befektetések fogalma, a befektetéssel szembeni elvárások megfogalmazása. A befektetés értelmezése a tárgyi eszközökre, az immateriális javakra és a pénzeszközökre. A tárgyi eszközök fajtái.	A befektetések fogalma, a befektetéssel szembeni elvárások megfogalmazása, a hozam és a kockázat összekapcsolása. A befektetés értelmezése a tárgyi eszközökre, az immateriális javakra és a pénzeszközökre. A tárgyi eszközök és az immateriális javak fajtái, szerepük a vállalkozás gazdálkodásában.

		A befektetéssel szembeni elvárások megfogalmazása, a hozam és a kockázat összekapcsolása.
6.2. A beruházások	A beruházások fogalma, fajtái. A tárgyi eszközök állománynövekedési jogcímeinek felsorolása. A bekerülési érték meghatározása és legjellemzőbb elemeinek felsorolása idegen kivitelezővel végeztetett beruházások esetén. Az idegen kivitelezővel végeztetett beruházások könyvviteli elszámolása (számlák gyűjtése, áfa, kiegyenlítések vegyes pénzügyi forrásból, aktiválás). A tervezett maradványérték, a bruttó és nettó érték értelmezése. A beruházás és a tárgyi eszközök analitikus feljegyzéseinek információtartalma.	A beruházások fogalma, fajtái. A tárgyi eszközök állománynövekedési és állománycsökkenési jogcímeinek felsorolása. A bekerülési érték meghatározása és legjellemzőbb elemeinek felsorolása idegen kivitelezővel végeztetett beruházások esetén. Az idegen kivitelezővel végeztetett beruházások könyvviteli elszámolása (számlák gyűjtése, áfa, kiegyenlítések vegyes pénzügyi forrásból, aktiválás). A tervezett maradványérték, a bruttó és nettó érték értelmezése A beruházás és a tárgyi eszközök analitikus feljegyzéseinek információtartalma.
6.3. Az értékcsökkenés és értékcsökkenési leírás	A tárgyi eszközök értékcsökkenésének értelmezése. Az értékcsökkenés és az értékcsökkenési leírás kapcsolata. Terv szerinti és terven felüli értékcsökkenés megkülönböztetése. Az értékcsökkenés számítás alapjának meghatározása. Az értékcsökkenés kiszámítási módszereinek ismertetése (lineáris leírás és teljesítményarányos leírás). Az értékcsökkenés éves és negyedéves összegének, és a nettó érték meghatározása a fenti két módszer esetén. A terv szerinti értékcsökkenés főkönyvi könyvelési tételének megszerkesztése.	A tárgyi eszközök értékcsökkenésének értelmezése. Az értékcsökkenés és az értékcsökkenési leírás kapcsolata. Terv szerinti és terven felüli értékcsökkenés megkülönböztetése, a terv szerinti és a terven felüli leírás jellemző eseteinek bemutatása. Az értékcsökkenés számítás alapjának meghatározása. Az értékcsökkenés kiszámítási módszereinek ismertetése (lineáris leírás és teljesítményarányos leírás). Az értékcsökkenés éves és negyedéves összegének és a nettó értéknek meghatározása a fenti két módszer esetén.

		A terv szerinti értékcsökkenés főkönyvi könyvelési tételének megszerkesztése.
6.4. A beruházások forrásai	A beruházások finanszírozási lehetőségeinek felsorolása, a beruházási és forgóeszközhitelek megkülönböztetése. A saját forrás, a fedezet és biztosítékok szerepének bemutatása a hitelezésben. A biztosítékok formáinak bemutatása. A hitelezési eljárás lépéseinek felsorolása.	A beruházások finanszírozási lehetőségeinek felsorolása, a beruházási és forgóeszközhitelek megkülönböztetése A saját forrás, a fedezet és biztosítékok szerepének bemutatása a hitelezésben. A biztosítékok formáinak bemutatása és különbségük ismertetése. A hitelezési eljárás lépéseinek felsorolása és értelmezése.
6.5. A befektetett pénzügyi eszközök	A befektetett pénzügyi eszközök fajtáinak felsorolása. Az értékpapír tulajdonságok felsorolása. A kamat, a kamatláb értelmezése: EBKM és a THM értelmezése. A betéti és hitelkamatok összehasonlítása, a betéti és értékpapír kamatok nagysága napi gazdasági információk alapján.	A befektetett pénzügyi eszközök fajtáinak felsorolása és bemutatása. Az értékpapír tulajdonságok felsorolása, értelmezése. A kamat, a kamatláb értelmezése: EBKM és a THM értelmezése, szerepük bemutatása. A betéti és hitelkamatok összehasonlítása, a betéti és értékpapír kamatok nagysága napi gazdasági információk alapján.

7. A tevékenységek költségei és az értékesítés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A tevékenység költségei	Különbség és kapcsolat a költség, a ráfordítás és a kiadás között. A költségek csoportosítása különböző szempontok szerint. A költségnem szerinti költséggyűjtés bizonylatainak, a bizonylatok információ- tartalmának megnevezése, a gazdasági esemény megnevezése és a költséggyűjtés könyvelési tételének költségnemekre történő	Különbség és kapcsolat a költség, a ráfordítás és a kiadás között. A költségek csoportosítása különböző szempontok szerint, példákkal való illusztrálás. A költségek elszámolásának lehetséges módjainak felsorolása. A költségnem szerinti költséggyűjtés bizonylatainak, a bizonylatok információ- tartalmának

	megszerkesztése.	megnevezése, a gazdasági esemény megnevezése és a költséggyűjtés könyvelési tételének költségnemekre történő megszerkesztése.
7.2. A befejezett tevékenységek elszámolása	Költségnem elszámolás esetében a raktárra vétel bizonylatának megnevezése, információtartalmából a gazdasági esemény megnevezése. A kalkuláció fogalmának és indokolt időpontjának meghatározása, az előállítási önköltség legfontosabb elemeinek felsorolása. A saját termelésű készletek állományváltozásának kiszámítása, előjelének értelmezése és elhelyezése a vállalkozás teljesítményei között. A késztermékek készletre vételének könyvelési tételei.	Költségnem elszámolás esetében a raktárra vétel bizonylatának megnevezése, információtartalmából a gazdasági esemény megnevezése. A kalkuláció fogalmának és indokolt időpontjának meghatározása, az előállítási önköltség legfontosabb elemeinek felsorolása. A saját termelésű készletek állományváltozásának kiszámítása, előjelének értelmezése és elhelyezése a vállalkozás teljesítményei között. A késztermékek készletre vételének könyvelési tételei.
7.3. Az értékesítés gazdasági eseményei és hatása	Az értékesítés könyvelési tételeinek elszámolása összköltség eljárás esetén (árbevétel, áfa, készletcsökkenés, árengedmény, visszaküldés). A vevőkövetelések információtartalmának és a vevők főkönyvi számla tartalmának bemutatása. A követelés nyilvántartás tartalmának ismertetése. Az értékesítés eredményre gyakorolt hatásának meghatározása.	Az értékesítés könyvelési tételeinek elszámolása összköltség eljárás esetén (árbevétel, áfa, készletcsökkenés, árengedmény, visszaküldés). A vevőkövetelések információtartalmának és a vevők főkönyvi számla tartalmának bemutatása. A követelés nyilvántartással szembeni követelmények megfogalmazása, a vevők nyilvántartás tartalmának ismertetése. Az értékesítés eredményre gyakorolt hatásának meghatározása.

8. Az erőforrások és befejezett tevékenységek adatainak statisztikai feldolgozása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Egyszerű adatfeldolgozási módszerek	Adatforrások megnevezése. Az adatgyűjtés módja, a sokaság és a megfigyelési egység, a közös és megkülönböztető ismérv és az ismérvváltozatok azonosítása egyszerű példákra vonatkoztatva. Statisztikai sorok és táblák felismerése, készítése. A statisztikai sor, a tábla, és a grafikus ábra kellékeinek és szerkesztésük szabályainak felsorolása és alkalmazása.	Adatforrások megnevezése. Az adatgyűjtés módja, a sokaság és a megfigyelési egység, a közös és megkülönböztető ismérv és az ismérvváltozatok azonosítása. Statisztikai sorok és táblák felismerése, készítése. A statisztikai sor, a tábla, és a grafikus ábra kellékeinek és szerkesztésük szabályainak felsorolása. A KSH feladatai a statisztikai törvény alapján.
8.2. A viszonyszámok	Megoszlási viszonyszám számítása csoportosító sorból. Dinamikus viszonyszám (lánc és bázis) kiszámítása idősorból. Egyenes és fordított intenzitási viszonyszám kiszámítása leíró sorból. A statisztikai sorok adatainak felhasználása a vásárolt készletekre, a vállalkozásban dolgozók létszámára, a dolgozók jövedelmére, a befektetett eszközök megismert csoportjaira, az elkészült vagy értékesített termékekre, az értékesítéssel elért árbevételre vonatkozóan.	Megoszlási és koordinációs viszonyszám számítása csoportosító sorból. Dinamikus viszonyszám (lánc és bázis) kiszámítása idősorból. Egyenes és fordított intenzitási viszonyszám kiszámítása leíró sorból. A statisztikai sorok adatainak felhasználása a vásárolt készletekre, a vállalkozásban dolgozók létszámára, a dolgozók jövedelmére, a befektetett eszközök megismert csoportjaira, az elkészült vagy értékesített termékekre, az értékesítéssel elért árbevételre vonatkozóan.
8.3. A középértékek	Egyszerű és súlyozott számtani átlag kiszámítása - a súly szerepét betöltheti a relatív gyakoriság is. Közölt (számítani nem kell) szórásmutató nagyságának értelmezése. Mértani átlag számítása idősorból, a változás átlagos ütemének meghatározása és értelmezése. A kronológikus átlag kiszámítása	Egyszerű és súlyozott számtani átlag kiszámítása - a súly szerepét betöltheti a relatív gyakoriság is. Közölt (számítani nem kell) szórásmutató nagyságának értelmezése. Mértani átlag számítása idősorból, a változás átlagos ütemének meghatározása és értelmezése. A

	készletadatok idősorból. A forgási sebesség mutatószámainak kiszámítása és értelmezése.	kronológikus átlag kiszámítása készletadatok idősorból. A forgási sebesség mutatószámainak kiszámítása és értelmezése.
8.4. Az érték - ár- és volumenindexek	A termelési érték vagy eladási forgalom adatokból a termelési érték, a termelési volumen és az árak változását jellemző mutatók kiszámítása és az indexek közötti összefüggés bemutatása.	A termelési érték vagy eladási forgalom adatokból a termelési érték, a termelési volumen és az árak változását jellemző mutatók kiszámítása és az indexek közötti összefüggés bemutatása. Az árváltozás hatásának értelmezése.
8.5. Az adatok közlése	A számítások eredményének rövid szöveges értékelése. Az eredmények statisztikai táblába rendezése. Az eredmények grafikus ábrázolásának megtervezése.	Az eredmények statisztikai táblába rendezése. Az eredmények grafikus ábrázolásának megtervezése. Összefüggő szöveges elemzés készítése.

9. Nyitás - zárás - éves beszámoló

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Az ellenőrzés és az egyeztetés szerepe a nyilvántartásban	Az ellenőrzés szerepének értelmezése a pontos információ létrehozásában, a visszacsatolás jelentőségének leírása. A nyilvántartások és a valóság egyeztetésének szükségessége, eltérés esetén a szükséges teendők megfogalmazása. A leltározás teendőinek felsorolása. Az analitikus és szintetikus könyvelés egyeztetésének fontossága, az egyeztetési lehetőségek ismertetése.	Az ellenőrzés szerepének értelmezése a pontos információ létrehozásában, a visszacsatolás jelentőségének leírása. A nyilvántartások és a valóság egyeztetésének szükségessége, eltérés esetén a szükséges teendők megfogalmazása. A leltározás teendőinek felsorolása. Az analitikus és szintetikus könyvelés egyeztetésének fontossága, az egyeztetési lehetőségek ismertetése.
9.2. Leltár és Mérleg	A mérleg és leltár bemutatása, összehasonlítása. Az éves beszámoló szerepe, részeinek felsorolása. Az A típusú mérleg felépítése -	A mérleg és leltár bemutatása, összehasonlítása. Az éves beszámoló szerepe, részeinek felsorolása. Az A típusú mérleg felépítése -

	főcsoportok és csoportok, a csoportok tartalmának rövid jellemzése.	főcsoportok és csoportok, a csoportok tartalmának rövid jellemzése.
9.3. Számviteli alapfogalmak	A számvitel és a könyvvitel fogalma, feladatai és fajtái. Számviteli alapelvek felsorolása, rövid értelmezésük. A számviteli politika fogalma, célja, néhány a tananyaghoz kapcsolódó tartalmának felsorolása. A könyvviteli számlák, a gazdasági események könyvelése. A főkönyvi kivonat fogalma, felépítése, összefüggései. A számlakeret fogalma, felépítése, összefüggései. A mérleg és vállalkozói számlakeret kapcsolatának bemutatása Bizonylatok fogalma, csoportosítása, funkciói. A bizonylati elv értelmezése. A könyvviteli munkával szemben támasztott követelmények.	A számvitel és a könyvvitel fogalma, feladatai és fajtái. Számviteli alapelvek felsorolása, értelmezésük. A számviteli politika fogalma, célja, a tananyaghoz kapcsolódó tartalmak felsorolása és értelmezése. A könyvviteli számlák, a gazdasági események könyvelése. A főkönyvi kivonat fogalma, felépítése, összefüggései. A számlakeret fogalma, felépítése, összefüggései. A mérleg és vállalkozói számlakeret kapcsolatának bemutatása Bizonylatok fogalma, csoportosítása, funkciói. A bizonylati elv értelmezése. A könyvviteli munkával szemben támasztott követelmények.
9.4. Az eredmény-kimutatás	Az eredmény-kimutatás céljának bemutatása. Az eredménykategóriák felsorolása, különbségek meghatározása. Az eredménykategóriák fő összetevőinek jellemzése (összköltség eljárás A típus esetén) Az Eredmény-kimutatás és Mérleg kapcsolata. Adózott eredmény megosztása osztalékra és mérleg szerinti eredményre. Az adózás előtti eredmény és a társasági adóalap módosítások összevont egyenlegének ismeretében az adó kiszámítása.	Az eredmény-kimutatás céljának bemutatása. Az eredménykategóriák felsorolása, különbségek meghatározása. Az eredménykategóriák fő összetevőinek jellemzése (összköltség eljárás A típus esetén. Az Eredmény-kimutatás és Mérleg kapcsolata. Adózott eredmény megosztása osztalékra és mérleg szerinti eredményre - az érdekkonfliktus értelmezése. Az adózás előtti eredmény és a társasági adóalap módosítások összevont egyenlegének ismeretében az adó kiszámítása.

		A társasági adó célja, alanyai, alapja, mértéke, néhány korrekciós tétel felsorolása és értelmezése, az adókedvezmény értelmezése a társasági adóra vonatkozóan.
9.4. Nyitás-zárás	A nyitási és a zárlati munkák feladatai. Az eredményszámlák, az eszköz és forrás számlák nyitásának, zárásának könyvelési tételei, a tételek szerepének ismertetése.	A nyitási és a zárlati munkák feladatai. Az eredményszámlák, az eszköz és forrás számlák nyitásának, zárásának könyvelési tételei, a tételek szerepének ismertetése.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga formái

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, ceruza, toll	Íróeszköz	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzó, ceruza, toll	Íróeszköz
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Nincs	A témakörhöz kapcsolható szemléltető-illusztráló anyagok tanári jegyzék szerint a tételsorba építve	Nincs	A témakörhöz kapcsolható szemléltető-illusztráló anyagok tanári jegyzék szerint a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandó anyagok

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	a vizsgát megelőző 60. napig	NINCS	a vizsgát megelőző 60. napig

A középszintű vizsga témakörei azonosak az emelt szintű vizsgáéval, a két szinten megfogalmazott kompetenciákkal. A két szint közötti különbség a feladatok jellegében, a szóbeli kifejtés módjában (pl. komplexitás, problémaorientáltság) és a teljesítmény értékelésében realizálódik.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Középszint</th></tr>
<tr><th colspan="2">Írásbeli vizsga</th><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td><td>15 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="4">„Felelet a kihúzott tétel alapján.”</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td></tr>
<tr><td>Választást, rövid választ igénylő feladatok</td><td>Számítást, bizonylatkitöltést, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok</td></tr>
<tr><td>50 pont</td><td>50 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatsor két feladatcsoportból (választást, rövid választ igénylő feladatok, és számítást, bizonylatkitöltést, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok) áll. A szerkezeti részekre bontás kizárólag a feladatok eltérő jellege miatt történik. A vizsgázó a rendelkezésre álló időkeretet szabadon használhatja fel az egy feladatlapon kiosztott két feladatcsoport megoldására.

A központi feladatlap tartalmazza a kitöltendő bizonylatokat és a használható számlatükröt, számlatükör részt.

Az írásbeli feladatlap jellemzői

Tartalmi jellemzők, szerkezet

Az ismeretanyag kiválasztása a részletes követelmények középszinten meghatározott témaköreiben az előírt középszintű kompetenciákhoz kapcsolódik.

A választást, rövid egyszerű választ igénylő feladatok a részletes követelmények valamennyi témaköréből adhatók.

A számítást, bizonylatkitöltést, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok a részletes követelmények témaköreiben megjelölt egyszerű, 1-2 lépéssel megoldható feladatok.

Témakörök a számítást igénylő feladatokra:
- A vásárolt készletek - különösen a készletcsökkenések és a zárókészlet értékének meghatározása, a fizetendő és levonható forgalmi adó adatok ismeretében a költségvetéssel elszámolandó adó összegének meghatározása a munkamegosztás különböző lépcsőin, likviditási mutatók számítása.
- Az emberi erőforrások - nettó kifizetendő összeg, bérjárulékok kiszámítása, a személyi jövedelemadó összegének, az előleg és az adó különbségének meghatározása.
- Befektetett eszközök - bekerülési érték meghatározása, terv szerinti értékcsökkenés összege, tárgyi eszközök mérlegértéke.
- Tevékenységek költségei - költségnemek elszámolása, saját termelésű készletek állományváltozásának meghatározása, eredményszámítás.
- Az erőforrások és befejezett tevékenységek adatainak statisztikai feldolgozása - teljes témakör a részletes követelmények szerint.

Témakörök a bizonylatkitöltést igénylő feladatokra:
- Pénzügyi műveletek - pénztári bizonylatok, készpénzforgalom és számlapénzforgalom bizonylatai,
- Számla
- A vásárolt készletek - készletváltozási bizonylatai
- Az emberi erőforrások - bérszámfejtés bizonylatai

Témakörök a tételszerkesztést igénylő feladatokra:
- A vásárolt készletek - készletváltozások beszerzési áron értékelve, szállítói tartozás kiegyenlítése.
- Az emberi erőforrások - bérfelosztás, bérjárulékok, levonások, bérfizetés.
- Befektetett eszközök - beruházás saját pénzeszköz és idegen kivitelező, terv szerinti értékcsökkenés.
- Tevékenységek költségei - költségnemek elszámolása, saját termelésű készletek állományváltozásai, értékesítés árbevétele, fizetendő áfa.
- Zárás - költségszámlák, eredményszámlák, mérlegszámlák zárása.

A választást, rövid választ igénylő feladatok aránya: 50%
A számítást vagy bizonylatkitöltést vagy tételszerkesztést igénylő feladatok aránya: 50%

Lehetséges feladattípusok

1. Fogalmak felismerése, magyarázata
2. Ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok
3. Célok és következmények megkülönböztetése
4. Példa alkalmazása
5. Eredmények értelmezése
6. Hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése

Az írásbeli feladatlap értékelése

A feladatok mindegyike értékelésénél kötelező a javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik. A javítási-értékelési útmutatóban szereplő pontszám tovább nem bontható.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok
A szóbeli vizsgarész a tételsorból húzott tétel kifejtéséből áll. A vizsgázó a tételbe épített forrásanyagot felhasználja a témakör ismertetéséhez.

A tételsor legalább 20 tételből áll.

A tematikus tételek feleleteinél felhasználhatók - a vizsga előtt jegyzékben meghatározott - következő szemléltető-illusztráló anyagok:

- Statisztikai táblák, grafikonok
- Marketing házi dolgozat, ha a tanulmányi idő alatt készült ilyen
- Marketing kommunikáció eszközei
- Gazdasági sajtóból cikkek, leírások - esetleg a felkészülés során megismertek is
- Törvények - kizárólag illusztrálásra
- Pénzügyi befektetési tájékoztatók
- Bankszámlaszerződés minták
- Csekk-, váltó-, részvény-, kötvényminta
- Bizonylati album, bizonylatok
- Számvitel politika
- Számlarend

A szóbeli tételsor jellemzői

Tartalmi jellemzők, szerkezet

A szóbeli tételek a középszintű részletes követelmények témaköreit tartalmazzák és a középszinten megfogalmazott kompetenciákhoz igazodnak.
A tételek a témakörök tematikus és problémaorientált bemutatása, melyek nem tartalmaznak az alábbiakban felsorolt témakörökön kívül más tananyagrészeket.

A szóbeli vizsga témakörei

Legalább 2-2 tétel készül a következő témakörökből:
- Marketing és marketinggondolkodás
- A vállalkozás és az államháztartás kapcsolata

Legalább 1 tétel készül a következő témakörből
- Zárás - éves beszámoló

Legalább 3-3 tétel készül a következő témakörökből:
- Pénzügyi műveletek
- A vásárolt készletek

- Befektetett eszközök
- Az emberi erőforrás
- A tevékenység költségei és az értékesítés

A szóbeli vizsga értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Elérhető maximális pontszám
1. <u>Tartalom</u> **A téma problémaközpontú bemutatása:** A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése, az ismeretek mélysége és komplexitása, a témakörben fontos tényezők feltárása	25
2. <u>Felépítés</u> **A felelet felépítettsége**: A megközelítés sokszínűsége, forrás (szemléltető példák, ábrák) használata és értékelése	10
3. <u>Előadásmód</u> **Szaknyelv alkalmazása, világosság, nyelvhelyesség**	15
Elérhető pontszám összesen:	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint			
Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			20 perc
100 pont			50 pont
Feladatlap			
180 perc			
Választásos, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Szöveges (kifejtendő) feladatok	Számítást, bizonylatkitöltést, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok	„Felelet a kihúzott tétel alapján.”
12 pont	30 pont	58 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatsor három feladatcsoportból (választásos, egyszerű rövid választ igénylő feladatok, szöveges - kifejtendő - feladatok és számítást, bizonylatkitöltést, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok) áll. A szerkezeti részekre bontás kizárólag a feladatok eltérő jellege miatt történik. A vizsgázó a rendelkezésre álló időkeretet szabadon használhatja fel az egy feladatlapon kiosztott három feladatcsoport megoldására.

A központi feladatlap tartalmazza a kitöltendő bizonylatokat és a használható számlatükröt.

A különböző kérdéstípusok összességében lefedik a követelményrendszer valamennyi témakörét.

Az írásbeli feladatlap jellemzői

Tartalmi jellemzők, szerkezet

Az ismeretanyag kiválasztása a részletes követelmények emelt szinten meghatározott témaköreihez kapcsolódik.

Az írásbeli feladatsor összetett, amelyben az üzleti gazdaságtan minden témaköréből előfordulhatnak olyan feladatok, amelyek az összefüggések felismerését és a tanult számítások alkalmazását igénylik.

A választást, rövid egyszerű választ igénylő, valamint a szöveges, kifejtendő feladatok az emelt szinten meghatározott részletes követelmények valamennyi témaköréből adhatók.

A számítást, bizonylatkitöltést, könyvviteli tételszerkesztést igénylő feladatok a részletes követelmények témaköreinél megjelölt összetett feladatok az emelt szinten meghatározott kompetenciák szerint.

A különböző kérdéstípusok összességében lefedik a követelményrendszer valamennyi témakörét.

Lehetséges feladattípusok

1. Fogalmak felismerése, magyarázata
2. Ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok
3. Célok és következmények megkülönböztetése
4. Példa alkalmazása
5. Eredmények értelmezése
6. Hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése

A dolgozatok javítása a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat és szempontokat ad a hiányos vagy hibás megoldások értékeléséhez. Az értékelésnél az útmutató alkalmazása kötelező.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga a kihúzott tétel alapján a megadott témakör tematikus, komplex és problémaorientált bemutatása. A tétel megnevezi, és részletesen felsorolja az ismertetésre kerülő tematikus egységeket, és ezekhez elemzésre alkalmas forrásszemelvényt kapcsolhat. (A szemelvényt a tétellap tartalmazza.)

A szóbeli tételek száma minimum 20 darab.

A részletes követelményekhez igazodó segédanyagok, amelyeket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosít, a következők lehetnek:
- Statisztikai táblák, grafikonok
- Marketing kommunikáció eszközei
- Gazdasági sajtóból cikkek, leírások - esetleg a felkészülés során megismertek is
- Törvények - kizárólag illusztrálásra
- Pénzügyi befektetési tájékoztatók
- Bankszámlaszerződés minták
- Csekk-, váltó-, részvény-, kötvényminta
- Bizonylati album

A szóbeli tételsor jellemzői

Tartalmi jellemzők, szerkezet

A tételeket oly módon kell előírni, hogy azok a részletes követelményekben megjelenő összes témakört átfogják, és mindegyik témakörhöz kapcsolódóan legalább 1 tétel szerepeljen a tételsorban.
A tételek a témakörök tematikus és problémaorientált bemutatása, melyek nem tartalmaznak az alábbiakban felsorolt témakörökön kívül más tananyagrészeket.

A szóbeli vizsga témakörei
Legalább 2-2 tétel készül a következő témakörökből:
- Marketing és marketinggondolkodás
- A vállalkozás és az államháztartás kapcsolata

Legalább 1 tétel készül a következő témakörökből:
- Számviteli alapfogalmak, leltár és a mérleg
- Zárás - éves beszámoló
- Az erőforrások és befejezett tevékenységek adatainak statisztikai feldolgozása

Legalább 3-3 tétel készül a következő témakörökből:
- Pénzügyi műveletek
- A vásárolt készletek
- Befektetett eszközök
- Az emberi erőforrás
- A tevékenység költségei és az értékesítés

A szóbeli vizsga értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Elérhető

	maximális pontszám
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10
A megközelítés sokszínűsége	5
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5
Források használata és értékelése	5
A szaknyelv alkalmazása	5
Az ismeretek mélysége és komplexitása	10
A témakörben fontos tényezők feltárása, a téma problémaközpontú bemutatása	10

ELMÉLETI GAZDASÁGTAN

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

3. Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata.	Fogalmak felismerése meghatározás alapján. A fogalmak felismerése szövegben. A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése. Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása. Az összetartozó fogalmak együttes használata. A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata. A fogalmak teljes mondatokba foglalása.	Fogalmak felismerése meghatározás alapján. A fogalmak felismerése szövegben. A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése. Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása. Az összetartozó fogalmak együttes használata. A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata. A fogalmak teljes mondatokba foglalása.
1.2. A fogalmak jelentésváltozatának ismerete.	A fogalmak ismerete.	A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, jellemzése, értelmezése,	A gondolatok tömör, kerek mondatokban történő kifejtése. A mondatok egymáshoz illesztése	A gondolatok tömör, kerek mondatokban történő kifejtése. A mondatok egymáshoz illesztése

meghatározása.	egységes szöveggé.	egységes szöveggé. Önálló állásfoglalás.

4. Az ismeretanyag differenciálása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Lényegkiemelés	Kérdésekre válaszadás. Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása. A válaszok, a bemutatás terjedelmi (idő) korlátainak betartása. Információk szétválogatása szakmailag meghatározott szempontok alapján.	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmailag meghatározott szempontok alapján. Megfigyelési szempontok kiválasztása.
2.2. Különbségek és azonosságok	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása. Hatások és kölcsönhatások bemutatása.	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása. Hatások és kölcsönhatások bemutatása. A tulajdonságok értékelése különböző szempontok szerint.
2.3. A modellalkotás és elvonatkoztatás képessége	A vizsgálat szempontjából fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése. A vizsgálat szempontjából nem fontos elemek és összefüggések elhagyása. Eseménysorok bemutatása. Rendszeren belüli alrendszerek értelmezése. Példák összegyűjtése és felsorolása. Ábrákból adatok felismerése és egyszerűbb értelmezése.	Konkrét példákból az általános következtetések megfogalmazása. Általános következtetésre konkrét példák felsorolása. Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése és értelmezése. Ábrákból, táblázatokból és függvényekből adatok felismerése és értelmezése.

6. Problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A probléma felismerése.	A feladat helyes értelmezése. A tananyagegységben a tanult megoldandó probléma kiemelése.	Esettanulmányokban és példaesetekben igények és elvárások megfogalmazása.

	Esettanulmányokban és példaesetekben tanult szakmai probléma felismerése és megfogalmazása.	
3.2. A problémamegoldás keresése.	A megoldási lépések felsorolása.	A megoldások információszükségletének meghatározása. Megfogalmazott probléma többféle megoldása - változatok értelmezése. A különböző megoldások összevetése - előnyök és hátrányok felismerése. A felismert és megfogalmazott előnyök és hátrányok összevetése.
3.3. Problémamegoldás értékelése.	A várható eredmények becslése, a kapott értékek rövid szöveges értelmezése.	Okok és következmények felismerése, megfogalmazása - egyszerre több ok és következmény is lehet.

7. A gyakorlat modellezése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Gazdasági tartalmú cikkek, írások értelmezése	Tartalmi értelmezések.	Tartalmi értelmezés, összefüggések kimutatása.
4.2. Számítások, elemzések, értelmezések	Adott témában egyszerű függvények értelmezése, megszerkesztése. Adathalmazból feladat megoldása.	Megadott információk alapján statisztikai sorok, táblák adatainak értelmezése, azokból mutatószámok kiszámítása. Adott témában függvények értelmezése, megszerkesztése.

8. Források használata és értékelése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Forrásokból információk gyűjtése, következtetések levonása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása.	Megadott szempontok alapján, a források tartalmára vonatkozóan következtetések levonása. Állítások megfogalmazása.

		Gazdasági modellek felismerése.
5.2. Információk összevetése	Új ismeretek összegyűjtése. Kölcsönhatások felismerése.	Tartalmi és formai különbségek kiválasztása két azonos témájú forrásból.
5.3. Információk gyűjtése statisztikai forrásokból	Statisztikai sorok, táblák, grafikus ábrák, tartalmára állítások megfogalmazása.	Statisztikai sorok, táblák, grafikus ábrák, függvények tartalmára állítások megfogalmazása.

B) ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK

1. Mikroökonómiai alapismeretek és összefüggések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Alapkategóriák és összefüggések	A közgazdaságtan tárgyának és feladatának meghatározása. A közgazdaságtan alapkérdéseinek és elemzési módszereinek egyszerű bemutatása. A gazdaság alapelemeinek: gazdasági tevékenység, termelési tényezők, gazdasági körforgás felvázolása. Termelési lehetőség, szűkösség, választás, alternatív költség bemutatása. Felismerése és értelmezése annak, hogy minden döntés alapja a gazdasági racionalitás.	A közgazdaságtan tárgyának és feladatának meghatározása. A közgazdaságtan rövid történetének ismertetése. A közgazdaságtan alapkérdéseinek és elemzési módszereinek részletes bemutatása. A modellalkotás szerepének kiemelése a vizsgálatokban. A gazdaság alapelemeinek: gazdasági tevékenység, termelési tényezők, gazdasági körforgás felvázolása. Termelési lehetőség, szűkösség, választás, alternatív költség bemutatása. Munkamegosztás és komparatív előnyök közötti kapcsolat ismertetése. Felismerése és értelmezése annak, hogy minden döntés alapja a gazdasági racionalitás. A gazdasági rendszerek fogalma és fajtái és azok megkülönböztetése.

1.2. A piaci alapfogalmak	A piac fogalmának, tényezőinek és szereplőinek bemutatása. Kereslet jellemzése. Keresleti függvény és elmozdulásának bemutatása. Kínálat jellemzése. Kínálati függvény és elmozdulásának bemutatása. Mennyiségi és minőségi változások közötti különbségek meghatározása a kereslet és a kínálat vizsgálatánál. A piaci egyensúly értelmezése és a piaci egyensúlytalanság eseteinek összehasonlítása. A Marshall-kereszt definiálása, elemzése. Egyszerű feladatok megoldása.	A piac fogalmának, tényezőinek és szereplőinek bemutatása és értelmezése. Kereslet jellemzése. Keresleti függvény és elmozdulásának bemutatása. Kínálat jellemzése. Kínálati függvény és elmozdulásának bemutatása. Mennyiségi és minőségi változások közötti különbségek meghatározása a kereslet és a kínálat vizsgálatánál. A piaci egyensúly értelmezése és a piaci egyensúlytalanság eseteinek összehasonlítása. A Marshall-kereszt definiálása, elemzése, az egyensúly bemutatása. A piac működésének, a piaci egyensúly kialakulása mechanizmusának levezetése. Összetett feladatok megoldása.

2. A fogyasztói magatartás és a kereslet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. A fogyasztói döntés tényezői	A fogyasztói döntés belső tényezőinek bemutatása: szükséglet, preferenciarendszer, hasznosság. A fogyasztói döntés külső feltételeinek bemutatása: szűkösség, ár, nominál- és reáljövedelem	A fogyasztói döntés belső tényezőinek bemutatása: szükséglet, preferenciarendszer, hasznosság. A fogyasztói döntés külső feltételeinek bemutatása: szűkösség, ár, nominál- és reáljövedelem
2.2. A fogyasztó döntése a hasznosság és a külső korlátok alapján	A hasznossági függvények ábrázolása. Gossen első és második törvényének alkalmazása. Egyszerű feladatok megoldása és ábrázolása.	A hasznossági függvények ábrázolása. Gossen első és második törvényének alkalmazása. Összetett feladatok megoldása és ábrázolása.
2.3. A fogyasztó optimális választása és a kereslet	A közömbösségi térkép és a költségvetési egyenes ábrázolása	A közömbösségi térkép és a költségvetési egyenes ábrázolása

	felismerve a geometriai ábrázolás jelentőségét az optimális választásban. Az ár-, illetve jövedelemváltozás hatásának bemutatása a fogyasztói keresletre. Egyszerű feladatok megoldása és ábrázolása.	felismerve a geometriai ábrázolás jelentőségét az optimális választásban. A költségvetési egyenes meredekségének értelmezése A helyettesítési ráta és a határhaszon csökkenése közötti összefüggés bemutatása. Optimális fogyasztói döntésből egyéni keresleti függvény levezetése. Az ár-, illetve jövedelemváltozás hatásának bemutatása a fogyasztói keresletre. Összetett feladatok megoldása és ábrázolása.
2.4. A piaci kereslet	A piaci keresleti függvény levezetése A kereslet rugalmasságát jellemző tényezők, a kereslet rugalmasságát mérő mutatószámok meghatározása. Egyszerű feladatok megoldása és ábrázolása.	A piaci keresleti függvény levezetése. A kereslet rugalmasságát jellemző tényezők, a kereslet rugalmasságát mérő mutatószámok meghatározása. Összetett feladatok megoldása és ábrázolása.

3. A vállalat termelői magatartása és a kínálat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A vállalat	A vállalkozás fogalmának, céljainak, piaci kapcsolatainak, szervezeti formáinak bemutatása. A vállalkozások szervezeti formáinak felsorolása.	A vállalkozás fogalmának, céljainak, piaci kapcsolatainak, szervezeti formáinak bemutatása. A vállalkozások szervezeti formáinak rövid jellemzése.
3.2. A termelés technikai-gazdasági összefüggései.	A technikai és gazdasági hatékonyság értelmezése, a gazdasági időtávok és azok jelentősége a vállalat életében. A termelési függvény felismerése és ábrázolása. A termelési, a határtermék és átlagtermék függvények között összefüggések értelmezése.	A termelékenység, jövedelmezőség és gazdaságosság értelmezése. A technikai és gazdasági hatékonyság értelmezése, a gazdasági időtávok és azok jelentősége a vállalat életében. A termelési függvény felismerése és

		ábrázolása. A termelési, a határtermék és átlagtermék függvények között összefüggések értelmezése.
3.3. A termelés költségei	Az alternatív költség és a költségcsoportok értelmezése. A költségfüggvények ábrázolása A különféle költségek és profitok kiszámítása, a közöttük lévő összefüggések értelmezése. Egyszerű feladatok megoldása.	Az alternatív költség és a költségcsoportok értelmezése. A költségfüggvények ábrázolása A különféle költségek és profitok kiszámítása, a közöttük lévő összefüggések értelmezése. A hosszú távú átlagköltség függvény bemutatása. Összetett feladatok megoldása.
3.4. A piac formái és a kínálat	A piacformák jellemzése, a tökéletes verseny és a monopólium összehasonlítása. A monopolpiacra való belépés korlátainak ismertetése. A kínálatot meghatározó tényezők szerepének ismertetése rövid, illetve hosszú távon, vállalati és iparági szinten. A profitkategóriák közötti különbségek, összefüggések bemutatása, és ezek jelentőségének értelmezése a vállalat helyzetének értékelése szempontjából. A profitmaximum elérési feltételeinek meghatározása, összehasonlítása tökéletes verseny, illetve monopólium esetén. A fogyasztói többlet és a holtteher-veszteség alakulás vizsgálata. Az üzemszüneti és a fedezeti pont tartalmának bemutatása. A természetes monopólium fogalmának meghatározása. Egyszerű feladatok megoldása	A piacformák jellemzése, a tökéletes verseny és a monopólium összehasonlítása. A monopolpiacra való belépés korlátainak ismertetése. A monopolisztikus verseny jellemzése. A kínálatot meghatározó tényezők szerepének ismertetése rövid, illetve hosszú távon, vállalati és iparági szinten. A profitkategóriák közötti különbségek, összefüggések bemutatása, és ezek jelentőségének értelmezése a vállalat helyzetének értékelése szempontjából. A profitmaximum elérési feltételeinek meghatározása, összehasonlítása tökéletes verseny, illetve monopólium esetén. A fogyasztói többlet és a holtteher-veszteség alakulás vizsgálata. Az üzemszüneti és a fedezeti pont tartalmának bemutatása. A piaci szerkezet jellemzői és

		formái: a piacformák összehasonlítása. A természetes monopólium fogalmának értelmezése. A piac működésének szabályozása. A verseny szabályozása Magyarországon. Összetett feladatok megoldása.

4. A termelési tényezők piaca

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Középszint, emelt szint
4.1. A tényezőpiac jellemzése	A tényezőpiac sajátosságainak ismertetése. A termelési tényezők keresletét és kínálatát meghatározó tényezők bemutatása A származékos kereslet fogalmának értelmezése.	A tényezőpiac sajátosságainak ismertetése. A termelési tényezők keresletét és kínálatát meghatározó tényezők bemutatása A származékos kereslet fogalmának értelmezése.
4.2. Az erőforrások kereslete és kínálata	A határtermék-bevétel és a tényező határköltség fogalmának meghatározása, szerepének bemutatása az optimális tényező felhasználásban.	A határtermék-bevétel és a tényező határköltség fogalmának meghatározása, szerepének bemutatása az optimális tényező felhasználásban.
4.3. A munkapiac	Az egyéni munkakínálat sajátosságai, piaci munkakínálat, a munkapiac egyensúlyának bemutatása. Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról.	Az egyéni munkakínálat sajátosságai, piaci munkakínálat, a munkapiac egyensúlyának bemutatása. Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról. Az egyéni munkakínálati függvény levezetése.
4.4. A tőkepiac	Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról Jelen-, illetve jövőérték számítása, az eredmények értékelése. Egyszerű feladatok megoldása. A kötvény és a részvény összehasonlítása.	Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról Jelen-, illetve jövőérték számítása, az eredmények értékelése rövid és hosszú távon. Összetett feladatok megoldása. Az értéktőzsde, a kötvény és a

		részvény összehasonlítása, és árfolyama.
4.5. A természeti tényezők piaca	Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról.	Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról.
4.6. A vállalkozó, mint termelési tényező.	Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról.	Elemzés és ábrázolás, teljes körű bemutatás kereslet-kínálat oldalról. A jövedelem-elosztás, rámutatás a jövedelmek funkcionális elosztásának elvére.

5. Az externáliák és a közjavak

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az externáliák	Az externáliák értelmezése, fajtáinak bemutatása. Az internalizálás egyes lehetőségeinek bemutatása.	Az externáliák értelmezése, fajtáinak bemutatása. Az internalizálás egyes lehetőségeinek bemutatása.
5.2. A közjavak	Magán- és közjavak megkülönböztetése.	Magán- és közjavak megkülönböztetése.
5.3. Az állami beavatkozás formái	A külső gazdasági hatások szerepének bemutatása. Az állami beavatkozás szükségességének értelmezése és indoklása az externáliák és közjavak esetében. A környezetszennyezés globális problémájának felismerése.	A külső gazdasági hatások szerepének bemutatása. Az állami beavatkozás szükségességének értelmezése és indoklása az externáliák és közjavak esetében. A környezetszennyezés globális problémájának felismerése.

6. Makroökonómiai alapismeretek és összefüggések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A mikro- és makroökonómiai megközelítés	A mikro- és makro-megközelítés különbségének értelmezése. A makrogazdaság szereplőinek és piacainak felsorolása.	A mikro- és makro-megközelítés különbségének értelmezése. A makrogazdaság szereplőinek és piacainak felsorolása.
6.2. Termékek és jövedelmek	A jövedelemáramlás formáinak	A jövedelemáramlás formáinak

áramlása	bemutatása, a közöttük fennálló összefüggés értelmezése, elemzése - különös tekintettel az árupiac, tőkepiac és munkapiac szerepére a jövedelemáramlásban. A gazdasági szférák közötti jövedelemáramlás formáinak felsorolása	bemutatása, a közöttük fennálló összefüggés értelmezése, elemzése - különös tekintettel az árupiac, tőkepiac és munkapiac szerepére a jövedelemáramlásban. A gazdasági szférák közötti jövedelemáramlás formáinak felsorolása
6.3. A nemzetgazdasági teljesítmény mérése	A halmozódás problémájának felismerése. A legfontosabb mutatószámok értelmezése és értékelése. Nominál- és reál kibocsátás megkülönböztetése A makro-egyenletek alkalmazása a főbb mutatószámok kiszámításában. Feladatok megoldása, a kapott eredmények értelmezése és értékelése. A kibocsátás nemzetközi mutatószámaink megnevezése, a mutatók közötti különbség bemutatása.	A halmozódás problémájának felismerése. A legfontosabb mutatószámok értelmezése és értékelése. Nominál- és reál kibocsátás megkülönböztetése Mutatószámok és makro-egyenletek kapcsolatának bemutatása. A makro-egyenletek alkalmazása a főbb mutatószámok kiszámításában. Összetett feladatok megoldása, a kapott eredmények értelmezése és értékelése. A kibocsátás nemzetközi mutatószámaink megnevezése, a mutatók közötti különbség bemutatása.

7. A makrogazdasági egyensúly

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Az árupiaci kereslet-kínálat	Az árupiaci kereslet tényezőinek, a fogyasztási és megtakarítási függvénynek, a beruházások szerepének bemutatása A fogyasztásra és a beruházásra ható tényezők ismertetése A fogyasztási és beruházási kereslet motivációinak meghatározása. Az egyensúlyi jövedelem szerepének, a kereslet és az árszínvonal kapcsolatának	Az árupiaci kereslet tényezőinek, a fogyasztási és megtakarítási függvénynek, a beruházások szerepének bemutatása A fogyasztásra és a beruházásra ható tényezők ismertetése A fogyasztási és beruházási kereslet motivációinak meghatározása. Az egyensúlyi jövedelem szerepének, a kereslet és az

	bemutatása. Összkeresleti függvény ábrázolása és értelmezése Az állami beavatkozás hatása a fogyasztási keresletre: adók, transzferek és kormányzati vásárlások. Az árupiaci kínálat, a kibocsátási függvény ábrázolása és értelmezése Egyszerűbb feladatok megoldása.	árszínvonal kapcsolatának bemutatása. Összkeresleti függvény ábrázolása és értelmezése. Az állami beavatkozás hatása a fogyasztási keresletre: adók, transzferek és kormányzati vásárlások. Az árupiaci kínálat, a kibocsátási függvény ábrázolása és értelmezése Az aggregált keresleti függvény levezetése: az autonóm fogyasztás, a fogyasztási határhajlandóság és a beruházási kereslet változása, hatásainak bemutatása. A beruházási függvény ábrázolása. Összetett feladatok megoldása.
7.2. A munkapiaci kereslet-kínálat	A munka keresletét és kínálatát meghatározó tényezők bemutatása Munkapiaci egyensúly, foglalkoztatási függvény ábrázolása és értelmezése. Összkínálati függvény ábrázolása és értelmezése. A munkanélküliség fogalmának és fajtáinak ismertetése. Aktivitási és munkanélküliségi ráta fogalmának meghatározása. Egyszerűbb feladatok megoldása	A munka keresletét és kínálatát meghatározó tényezők bemutatása. Munkapiaci egyensúly, foglalkoztatási függvény ábrázolása és értelmezése. Összkínálati függvény ábrázolása és értelmezése. A reálbér és a foglalkoztatási függvény kapcsolata bemutatása. Az aggregált kínálati függvény levezetése rövid és hosszú távon. A munkanélküliség fogalmának és fajtáinak ismertetése. Aktivitási és munkanélküliségi ráta, valamint Okun törvényének meghatározása. Összefüggő feladatok megoldása.
7.3. A pénzpiac	A pénz kialakulása és funkciói. A pénzpiacra ható tényezők felvázolása. A mai magyar bankrendszer jellemzése. A pénzkínálat szabályozásának eszközei. A pénzkereslet, a pénzkeresleti függvény ábrázolása és értelmezése.	A pénz kialakulása és funkciói. A pénzpiacra ható tényezők felvázolása. A mai magyar bankrendszer jellemzése. A pénzkínálat szabályozásának eszközei, a pénzteremtés folyamatának bemutatása.

	A pénzpiac kamatlábra gyakorolt hatásának bemutatása. A pénzpiac és az árupiaci kereslet kapcsolatának bemutatása.	A pénzkereslet, a pénzkeresleti függvény ábrázolása és értelmezése. A pénzpiac kamatlábra gyakorolt hatásának bemutatása. A pénzpiac és az árupiaci kereslet kapcsolatának bemutatása.
7.4. A makro-egyensúly és a részpiaci egyensúlytalanság	A makrogazdasági problémák jellemzése: egyensúlyi közelítés kereslet és kínálat oldalról, egyensúlytalansági szint megítélése.	A makrogazdasági problémák jellemzése: egyensúlyi közelítés kereslet és kínálat oldalról, egyensúlytalansági szint megítélése.
7.5. Az egyensúly felbomlása a különböző piacokon	A makrogazdasági problémák rövid értelmezése: munkanélküliség, infláció. Az infláció mérése, okainak bemutatása. Egyszerűbb feladatok megoldása.	A makrogazdasági problémák értelmezése: munkanélküliség, infláció. Az infláció mérése, okainak bemutatása. A keresleti és kínálati infláció bemutatása függvények segítségével. Inflációs költségek, inflációs várakozások, bér-ár spirál bemutatása. Összefüggő feladatok megoldása
7.6. Hosszú távú folyamatok: növekedés és egyensúly	A növekedés, mérési problémáinak bemutatása. A gazdasági ciklus szakaszainak ismertetése.	A növekedés, mérési problémáinak bemutatása. A gazdasági ciklus szakaszainak értelmezése.

8. Az állam gazdaságpolitikája

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. A modern állam szerepe	Az állam feladatai, az állami beavatkozás okai és a lehetséges megoldások felvázolása	Az állam feladatai, az állami beavatkozás okai és a lehetséges megoldások felvázolása
8.2. A költségvetési és a monetáris politika	A költségvetési és monetáris politika definiálása. Az állami költségvetés - a kormányzati kiadások, az állami transzferek szerepének, hatásainak leírása.	A költségvetési és monetáris politika definiálása. Az állami költségvetés - a kormányzati kiadások, az állami transzferek szerepének, hatásainak

	Együttes hatások és egyensúlyi jövedelem meghatározása A monetáris politika irányai, eszközeinek bemutatása A monetáris és fiskális politika előnyeinek és hátrányainak összevetése, a beavatkozás korlátainak elemzése	leírása. Együttes hatások és egyensúlyi jövedelem meghatározása. Haavelmo-tétel és a kiszorítási hatás ismertetése. A költségvetés egyenlegének kezelése. A monetáris politika irányai, eszközeinek bemutatása. A monetáris és fiskális politika előnyeinek és hátrányainak összevetése, a beavatkozás korlátainak elemzése. A monetáris és fiskális eszközök kölcsönhatásának leírása.
8.3. Gazdaságpolitikai alternatívák, programok	A gazdaságpolitikai programokban a fiskális és a monetáris eszközök felismerése.	A foglalkoztatás és az infláció együttes kezelése problémájának értelmezése. A bűvös háromszög bemutatása. A gazdaságpolitikai programokban a fiskális és a monetáris eszközök felismerése.

9. Külgazdasági kapcsolatok és nemzetgazdasági összefüggések

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Külkereskedelemi előnyök és a külkereskedelem politika	Komparatív előny meghatározása, hatásának bemutatása a belső termelésre, a fogyasztásra, az árra. A komparatív előnyök forrásainak leírása. A külkereskedelem-politika lényegének, irányainak (szabadkereskedelmi politika és protekcionizmus), eszközeinek ismertetése. A külkereskedelem jelentőségének bemutatása és a külgazdasággal kapcsolatos fogalmak helyes használata. A külkereskedelem makroegyensúlyra	Komparatív előny meghatározása, hatásának bemutatása a belső termelésre, a fogyasztásra, az árra. A komparatív előnyök forrásainak leírása. A külkereskedelem-politika lényegének, irányainak, eszközeinek ismertetése. A külkereskedelem jelentőségének bemutatása és a külgazdasággal kapcsolatos fogalmak helyes használata. A külkereskedelem makroegyensúlyra gyakorolt

	gyakorolt hatásának bemutatása.	hatásának bemutatása.
9.2. Vállalatok a nemzetközi piacokon.	A vállalatok külpiacra lépésének, a világpiaci verseny feltételeinek felvázolása. A vállalkozások külpiaci stratégiáinak bemutatása. A magyar gazdaság helyzetének ismertetése a külkereskedelem, illetve a külpiaci kapcsolatok és az egyensúly szempontjából.	A vállalatok külpiacra lépésének, a világpiaci verseny feltételeinek felvázolása. A vállalkozások külpiaci stratégiáinak bemutatása. A magyar gazdaság helyzetének ismertetése a külkereskedelem, illetve a külpiaci kapcsolatok és az egyensúly szempontjából.
9.3. A nemzetközi pénzügyi rendszer	A nemzetközi pénzügyi elszámolásokat meghatározó kategóriák és mutatók ismertetése: valuta és deviza. A valutaárfolyam alakulásának ismertetése. Nemzetközi fizetési mérleg felépítése, egyensúlyának és egyensúlytalanságának értelmezése. A makrogazdasági egyensúly nyitott gazdaságra vonatkozó aspektusainak és az árfolyam politika lényegének, a lebegő és fix árfolyamok rendszerének bemutatása.	A nemzetközi pénzügyi elszámolásokat meghatározó kategóriák és mutatók ismertetése: valuta és deviza. A valutaárfolyam alakulásának értelmezése. Nemzetközi fizetési mérleg felépítése, egyensúlyának és egyensúlytalanságának értelmezése. A fizetési mérleg hiányának értelmezése. A makrogazdasági egyensúly nyitott gazdaságra vonatkozó aspektusainak és az árfolyam politika lényegének, a lebegő és fix árfolyamok rendszerének bemutatása.
9.4. A nemzetközi gazdasági szervezetek	A legfontosabb nemzetközi szervezetek (IMF, IBRD, EU, WTO) felsorolása Ismertesse az EU legfontosabb jellemzőit: alapító országok, intézményi rendszere, az integráció elmélyítésének szerződései.	A legfontosabb nemzetközi szervezetek (IMF, IBRD, EU, WTO) felsorolása Ismertesse az EU legfontosabb jellemzőit: alapító országok, a bővítés szakaszai, intézményi rendszere, az integráció elmélyítésének szerződései

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza, toll	Íróeszköz	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, körző, vonalzó, ceruza, toll	Íróeszköz
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Nincs	A részletes követelményekhez igazodó segédanyagok (pl. ábrák, grafikonok) a tételsorba építve	Nincs	A részletes követelményekhez igazodó segédanyagok (pl. ábrák, grafikonok) a tételsorba építve

Nyilvánosságra hozandó anyagok

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	a vizsga napját megelőző 60. napig	NINCS	a vizsga napját megelőző 60. napig

A középszintű vizsga témakörei azonosak az emelt szintű vizsgáéval, a középszinten megfogalmazott kompetenciákkal.
A két szint közötti különbség a feladatok jellegében és a teljesítmény értékelésében realizálódik.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga

<table>
<tr><td colspan="3">180 perc</td><td>15 perc</td></tr>
<tr><td colspan="3">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="3">Feladatlap</td><td rowspan="4">A téma problémaközpontú bemutatása</td></tr>
<tr><td colspan="3">180 perc</td></tr>
<tr><td>Választásos, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok</td><td>Szöveges (kifejtendő) feladatok</td><td>Számítást, ábrázolást igénylő feladatok</td></tr>
<tr><td>20 pont</td><td>40 pont</td><td>40 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga a középszintű általános és részletes követelményekre épülő központi írásbeli feladatsor megoldását jelenti.
A központi írásbeli feladatlapnak tartalmaznia kell a feladatok megoldásához szükséges szöveges és képi anyagokat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi jellemzők, szerkezet

Az írásbeli feladatsorban azonos arányban jelennek meg a makroökonómiai és a mikroökonómiai ismeretek.
Az írásbeli feladatlap összetett, amelyben a közgazdasági alapfogalmak, alapelvek és törvények ismereteit ellenőrző kérdések és a választásos vagy rövid választ igénylő feladatok mellett, a jelenségek és összefüggések felismerését, ill. a tanult módszerek alkalmazását igénylő számítási és grafikus feladatok fordulnak elő.
A különböző kérdéstípusok összességében lefedik a követelményrendszer valamennyi témakörét.

Lehetséges feladattípusok

1. Fogalmak felismerése, magyarázata
2. Ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok
3. Célok és következmények megkülönböztetése
4. Egyszerű ábra, séma, táblázat készítése
5. Példa alkalmazása
6. Eredmények értelmezése
7. Hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozatok javítása a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat és szempontokat ad a hiányos, vagy hibás megoldások értékeléséhez. Az értékelésnél az útmutató alkalmazása kötelező.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga kihúzott tétel alapján a megadott témakör tematikus és problémaorientált bemutatása. A tétel megnevezi, és részletesen felsorolja az ismertetésre kerülő tematikus egységeket, amelyekhez elemzésre alkalmas ábra vagy forrásszemelvény kapcsolódhat a tételbe építve. A tételsor minimum 20 tételt tartalmaz.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A tételek között azonos arányban jelennek meg a makroökonómia és a mikroökonómia ismeretei. A tételeket oly módon kell előírni, hogy azok a részletes követelmények valamennyi témakörét érintsék, azaz mindegyik témakörhöz legalább 1 tétel tartozzon a tételsorban.
A szóbeli vizsga témakörei

Mikroökonómia

- Mikroökonómiai alapismeretek és összefüggések
- A fogyasztói magatartás és a kereslet
- A vállalat termelői magatartása és a kínálat
- A termelési tényezők piaca
- Az externáliák és a közjavak

Makroökonómia

- Makroökonómiai alapismeretek és összefüggések
- A makrogazdasági egyensúly
- Az állam gazdaságpolitikája
- Külgazdasági kapcsolatok és nemzetgazdasági összefüggések

A szóbeli vizsga értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Elérhető

	maximális pontszám
1. A téma problémaközpontú bemutatása: A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése, az ismeretek mélysége és komplexitása, a témakörben fontos tényezők feltárása	30
2. A felelet felépítettsége: A megközelítés sokszínűsége, forrás (szemléltető példák, ábrák) használata és értékelése	10
3. Szaknyelv alkalmazása, világosság, nyelvhelyesség	10
Elérhető pontszám összesen:	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint			
Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			20 perc
100 pont			50 pont
Feladatlap			A téma problémaközpontú bemutatása
180 perc			
Választásos, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	Szöveges (kifejtendő) feladatok	Számítást, ábrázolást igénylő feladatok	
12 pont	40 pont	48 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga az emelt szintű általános és részletes követelményekre épülő központi írásbeli feladatsor megoldását jelenti.
A központi feladatlap tartalmazza a feladatok megoldásához szükséges szöveges és képi anyagot.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Az ismeretanyag kiválasztása a részletes követelmények emelt szinten meghatározott témaköreihez kapcsolódik.
Az írásbeli feladatokban azonos arányban jelennek meg a makroökonómiai és a mikroökonómiai ismeretek.
Az írásbeli feladatsor összetett, amelyben a közgazdasági alapelvek és törvények ismereteit ellenőrző kérdések és a választásos vagy rövid választ igénylő feladatok mellett, a jelenségek és összefüggések felismerését, ill. a tanult módszerek alkalmazását igénylő számítási és grafikus feladatok fordulnak elő. A

számítást, ábrázolást igénylő feladatok a részletes követelmények témaköreinél megjelölt összetett feladatok az emelt szinten meghatározott kompetenciák szerint.

A különböző kérdéstípusok összességében lefedik a követelményrendszer valamennyi témakörét.

Lehetséges feladattípusok

1. Fogalmak felismerése, magyarázata
2. Ok-okozati összefüggések, eltérések, azonosságok
3. Célok és következmények megkülönböztetése
4. Egyszerű ábra, séma, táblázat készítése
5. Példa alkalmazása
6. Eredmények értelmezése
7. Hiányzó elemek, kapcsolatok kiegészítése

Az írásbeli feladatlap értékelése

A dolgozatok javítása a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az útmutató tartalmazza a feladatok részletes megoldását, valamint az egyes megoldási lépésekre adható részpontszámokat és szempontokat ad a hiányos, vagy hibás megoldások értékeléséhez. Az értékelésnél az útmutató alkalmazása kötelező.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsga kihúzott tétel alapján a megadott témakör tematikus és problémaorientált bemutatása. A tétel megnevezi, és részletesen felsorolja az ismertetésre kerülő tematikus egységeket, és ezekhez elemzésre alkalmas ábrát vagy forrásszemelvényt kapcsolhat.

A szóbeli tételek száma minimum 20 darab.

A vizsgázó a részletes követelményekhez igazodó segédanyagokat (pl. ábrák, grafikonok, aktuális cikkek, írások stb.) használ az elemzéshez, amelyek a tételbe vannak beépítve.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A tételek között azonos arányban jelennek meg a makroökonómia és a mikroökonómia ismeretei. A tételeket oly módon kell előírni, hogy azok a részletes követelményekben megjelenő összes témakört átfogják, és mindegyik témakörhöz kapcsolódóan legalább 1 tétel szerepeljen a tételsorban.

A szóbeli vizsga témakörei

Mikroökonómia

- *Mikroökonómiai alapismeretek és összefüggések*
    - alapkategóriák és összefüggések
    - a piaci alapfogalmak
- *A fogyasztói magatartás és a kereslet*
    - A fogyasztói döntés tényezői
    - A fogyasztó döntése a hasznosság és a külső korlátok alapján
    - A fogyasztó optimális választása és a kereslet
    - A piaci kereslet
- *A vállalat termelői magatartása és a kínálat*
    - A termelés technikai-gazdasági összefüggései
    - A termelés költségei
    - A piac formái és a kínálat: versenyző vállalat és a tiszta monopólium
    - Az iparág kínálata rövid és hosszú távon
    - Piacszabályozás, piacformák összehasonlítása
    - A természetes monopólium
    - A verseny szabályozása
- *A termelési tényezők piaca*
    - A tényezőpiac jellemzése
    - Az erőforrások kereslet és kínálata
    - A munkapiac
    - A tőkepiac: tőkejavak piaca és a pénztőke piaca
    - A természeti tényezők piaca: föld és ingatlanpiac
    - A vállalkozó, mint termelési tényező
- *Az externáliák és a közjavak*
    - Az externáliák
    - A közjavak
    - Az állami beavatkozás formái

Makroökonómia

- *Makroökonómiai alapismeretek és összefüggések*
    - A termékek és jövedelmek áramlása
    - A nemzetgazdasági teljesítmény mérése
- *A makrogazdasági egyensúly*
    - Az árupiaci kereslet-kínálat, az aggregált keresleti függvény
    - A munkapiaci kereslet-kínálat, a makrokínálati függvény
    - A pénzpiac
    - Az árupiac és a pénzpiac kapcsolata
    - Az infláció
    - A makroegyensúly és a részpiaci egyensúlytalanság

- Az egyensúly felbomlása a különböző piacokon: infláció munkanélküliség
- Hosszú távú folyamatok: növekedés és egyensúly, gazdasági ciklus

- *Az állam gazdaságpolitikája*
  - A modern állam szerepe
  - A költségvetési politika
  - A monetáris politika
  - Gazdaságpolitikai alternatívák
- *Külgazdasági kapcsolatok és nemzetgazdasági összefüggések*
  - Külkereskedelem, külkereskedelmi politika, külkereskedelmi előnyök
  - Nyitott gazdaság egyensúlya
  - Vállalatok a nemzetközi piacokon
  - A nemzetközi pénzügyi rendszer
  - A nemzetközi gazdasági szervezetek

A szóbeli vizsga értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Elérhető maximális pontszám
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10
A megközelítés sokszínűsége	5
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5
Források használata és értékelése	5
A szaknyelv alkalmazása	5
Az ismeretek mélysége és komplexitása	10
A témakörben fontos tényezők feltárása, a téma problémaközpontú bemutatása	10
Elérhető pontok összesen	50

ÜGYVITELI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Összetett ügyviteli írásbeli feladat elvégzése

1.1. Feladatértelmezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Összetett ügyviteli írásbeli feladat értelmezése	Legyen képes szakirányú ismereteit pontosan felidézni, rendezni és önállóan alkalmazni. Legyen képes az egyes részfeladatokhoz kiválasztani és használni az informatikai eszközöket.	Tudjon önállóan úgy kezelni egy problémakört, hogy annak végeredménye egy olyan írásmű legyen, mely a feladatértelmezést és a számítógéppel támogatott igényes megoldásokat úgy tartalmazza, hogy azzal a vizsgázó szakmai felkészültségét és kreativitását bizonyítsa. Legyen képes kiválasztani és alkalmazni az optimálisan megfelelő eszközöket (szoftvereket) informatikai ismereteinek integrálásával.

1.2. Szövegfeldolgozás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hivatalos iratok tartalmi sajátosságainak érvényesítése	Legyen képes elkészíteni a hivatalos irat egyes részegységeit (pl. címzett, tárgy, tartalmi szöveg). Legyen képes az önálló tartalmi egységeket meghatározni, a fontos ismereteket a kevésbé lényegestől elkülöníteni. Ismerje a hivatalos levelezés alapvető szakszókincsét. Legyen képes érvényesíteni a helyesírási követelményeket a hivatalos irat szövegének elkészítésekor. Tudja munkavégzéséhez a helyesírási, az értelmező és az idegen szavak szótárát használni.	Legyen képes önállóan megfogalmazni hivatalos irat szövegét, 4-5 megadott tartalmi útmutatás alapján. Legyen képes alkalmazni a tanult hivatalos iratfajtákhoz illeszkedő szakszókincset és mondatpaneleket. Legyen képes a szakszöveg elkészítésekor érvényesíteni a nyelvhelyességi követelményeket.
Adatbevitel	Tudjon egyenletes diktálás alapján legépelni egyszerű tartalmú iratszöveget. Tudjon beszúrni tartalmilag illeszkedően a megfelelő helyre szöveget, táblázatot, grafikont.	Tudjon kéziratból tízujjas vakírással legépelni a számítógép nyelvi ellenőrző programjának alkalmazásával hibátlan szöveget.
Hivatalos iratok formai sajátosságainak érvényesítése	Tudjon iratot megfelelő formában elkészíteni. Legyen képes az irat részegységeit (pl. fejléc, dátum, címzett, tárgy stb.) a tanult - munkahelyi szokásoknak megfelelő - helyen szerepeltetni. Legyen képes iratban bekezdéseket, kiemeléseket, mellékleteket stb. a tanult - munkahelyi szokásoknak megfelelő - módon jelölni.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Tudjon iratot e-mailen továbbítani	Tudjon elektronikusan továbbítani (pl. körlevél, fax, körfax).

1.3. Informatikai alkalmazások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Alapfogalmak helyes használata	Legyen képes az informatikai alapfogalmakat megérteni.	
Informatikai eszközök kezelése	Legyen képes az informatikai eszközöket a munka-egészségügyi, adatvédelmi, szerzői jogi előírások betartásával használni. Legyen képes adott feladattípushoz az optimális perifériákat megnevezni.	Tudjon egyszerű karbantartási feladatokat végrehajtani.
Szoftver kezelése	Ismerje a tanult operációs rendszer felhasználói felületét, alapvető funkcióit. Tudjon kezelni könyvtárszerkezetet, állományokat. Tudjon vírusellenőrzést végezni. Adott feladat megoldásához legyen képes a megfelelő felhasználói programokat kiválasztani.	Tudjon lemezkarbantartást végezni.
Szöveges dokumentumok szerkesztése	Szöveges dokumentumok szerkesztése Tudja használni a tanult szövegszerkesztő programot. Legyen képes egyszerű szöveges dokumentumot begépelni, önállóan formázni. Legyen képes utasítás alapján szöveges dokumentumot elkészíteni. Tudjon szöveges dokumentumaiba képet, táblázatot, diagramot beilleszteni. Tudja használni a program nyelvi segédeszközeit.	Legyen képes egyszerű szöveges dokumentumot önállóan elkészíteni. Legyen képes a stílusok biztosította lehetőségeket dokumentumaiban felhasználni. Tudjon a szöveges dokumentumba más programmal előállított grafikus objektumot beilleszteni.
Táblázatok, diagramok szerkesztése	Tudja használni a tanult táblázatkezelő programot. Legyen képes adatokat egyszerű táblázatokba rendezni. Legyen képes adatokat megadott szempont szerint rendezni. Tudjon táblázatot esztétikusan formázni. Legyen képes a táblázat megadott adatait adott típusú diagramon ábrázolni, a diagramot esztétikusan megtervezni.	Legyen képes meghatározott adatokat kigyűjteni. Legyen képes egyszerű kimutatást elkészíteni. Legyen képes adatokkal elemi számításokat elvégezni. Legyen képes egy táblázat adataiból önállóan szemléletes diagramot készíteni.
Hálózati szolgáltatások	Tudjon az interneten információt keresni barangolással, tematikus. keresőprogramokkal. Tudjon elektronikusan levelezni.	Tudjon a hálózaton keresztül közvetlenül kommunikálni

2. Szakmai szóbeli feladat

2.1. Kommunikatív készségek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

Beszédkészség/kommunikációs készség	Tudja a szakmai témákhoz kapcsolódó kifejezéseket használni. Legyen képes a mondanivalót egyértelműen, egyszerűen, világosan közvetíteni. Tudjon reagálni a munkavégzés során előforduló általános helyzetben, tudjon információval szolgálni, egyszerű munkafolyamatokat ismertetni. Kiejtése, beszédtempója ne akadályozza a megértést. Tudja a tételét önállóan, folyamatosan előadni, kifejteni Legyen képes a témájához kapcsolódó összefüggéseket bemutatni Feleletét logikusan építse fel	Tudjon önállóan beszélgetést folytatni a szakmai témához kapcsolódóan. Legyen képes valós kommunikációs szándékokat megjeleníteni. Legyen képes álláspontját, véleményét kifejteni. Érvényesítse a nyelvhelyességi szempontokat. Tudja a szakmai témákhoz kapcsolódó kifejezéseket használni. Legyen képes a mondanivalót egyértelműen, egyszerűen, világosan közvetíteni. Tudjon reagálni a munkavégzés során előforduló általános helyzetben, tudjon információval szolgálni, egyszerű munkafolyamatokat ismertetni.
Szövegértés	Tudjon különbséget tenni a lényeges és lényegtelen információk között, különös tekintettel azok továbbadására. Legyen képes alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat a szövegek megértésénél (globális, szelektív értés). Legyen képes az ismeretlen szavak jelentésére következtetni. Legyen képes megkülönböztetni a tényszerű információt a véleménynyilvánítástól.	Legyen tisztában az előforduló szakkifejezések pontos jelentésével és azok adekvát alkalmazási lehetőségeivel. Legyen képes megérteni a szakmához kapcsolódó egyszerű szövegek lényegét és azt összefoglalni, továbbadni. (Szövegfajták: funkcionális szövegek: menetrend, étlap; informatív szövegek: önéletrajz, jegyzetek, közlemények, reklámok, hirdetések, plakátok; levelek: egyszerű tartalmú és szókincsű a titkársági munkával összefüggő üzleti levelek.) Tudjon különbséget tenni a lényeges és lényegtelen információk között, különös tekintettel azok továbbadására. Legyen képes alkalmazni a különböző olvasási stratégiákat a szövegek megértésénél (globális, szelektív értés). Legyen képes megkülönböztetni a tényszerű információt a véleménynyilvánítástól.
Nyelvi kompetencia	Alkalmazza a különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor a megfelelő nyelvi eszközöket, a korszerű szaknyelvi szókincset.	Tudja értelmezni és közvetíteni a kommunikációs szándékot. Használjon igényes nyelvi eszközöket a különböző kommunikációs szándékok kifejezésekor.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Összetett ügyviteli írásbeli feladat elkészítése

1.1. Szövegfeldolgozás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Hivatalos irat fajtája	Legyen képes ajánlatkérést készíteni. Legyen képes ajánlatot készíteni. Legyen képes megrendelést készíteni. Legyen képes tájékoztató levelet készíteni. Legyen képes beszámolót készíteni.	Legyen képes előterjesztést készíteni. Legyen képes emlékeztetőt készíteni.
A szövegfeldolgozás tartalmi sajátosságai	Tudja tagolni a hivatalos iratot tartalmi sajátosságai részegységekre (pl. címzett, tárgy, tartalmi szöveg). Legyen képes az önálló tartalmi egységek meghatározására, a fontos ismeretek elkülönítésére a kevésbé lényegestől. Ismerje a hivatalos levelezés alapvető szakszókincsét. Érvényesítse a helyesírási követelményeket a hivatalos irat szövegének elkészítésekor. Legyen képes használni a helyesírási, értelmező és idegen szavak szótárát.	Hivatalos irat szövegét legyen képes önállóan megfogalmazni 4-5 megadott tartalmi útmutatás alapján. Alkalmazza az iratfajtához illeszkedő szakszókincset és mondatpaneleket. Használjon változatos kifejezéseket, mondatszerkezeteket, megfelelő nyelvi eszközöket. Érvényesítse a nyelvhelyességi követelményeket. Készítsen önállóan táblázatot, grafikont szövegesen adott képletből, egyszerű függvény felhasználásával, s legyen képes azt a tartalomhoz illeszkedő helyre beszúrni.
Adatbevitel	Legyen képes egyszerű tartalmú iratszöveget egyenletes diktálásra legépelni kb. 1000 leütés/10 perc írássebességgel, tízujjas vakírással, a javítási lehetőségek használatával. Legyen képes tartalmilag illeszkedő helyre szöveget, táblázatot, grafikont beszúrni.	Legyen képes saját kéziratból tízujjas vakírással - a számítógép nyelvi ellenőrző programjának alkalmazásával szöveg hibátlan legépelésére.
Hivatalos iratok formázása	Legyen képes az egyes iratfajtákat a tanult - munkahelyi szokásoknak megfelelő - formában önállóan elkészíteni. Szerepeltesse az irat részegységeit (pl. fejléc, dátum, címzett, tárgy, melléklet stb.) a tanult - munkahelyi szokásoknak megfelelő - helyen, módon. Az iratszövegben jelenítsen meg bekezdéseket, kiemeléseket a tanult - munkahelyi szokásoknak megfelelő - módon.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Továbbítsa az iratot e-mailen.	Továbbítsa az iratot elektronikusan (pl. körlevél, fax, körfax formájában).

1.2. Informatikai alkalmazások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

Általános ismeretek	Legyen képes helyesen használni az információ és az adat fogalmát. Legyen képes a munka-egészségügyi, adatvédelmi, szerzői jogi előírásokat betartani.	
A számítógép felépítése, funkcionális egységei, azok főbb jellemzői	Legyen képes a számítógép részeit (alaplap, CPU, RAM, tápegység, ház) felismerni. Tudja üzembe helyezni a számítógépet.	Legyen képes adott feladattípushoz az optimális perifériákat kiválasztani.
Szoftverek	Legyen képes a tanult operációs rendszerben egyszerű beállításokat elvégezni (képernyő felbontása, billentyűzet kiosztása stb.). Tudjon lemezt formázni. Tudjon könyvtárakat (mappákat) és állományokat megkeresni, létrehozni, átnevezni, áthelyezni, másolni, törölni. Tudjon a számítógépen vírusellenőrzést végezni. Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni.	Tudjon lemezkarbantartást végezni (töredezettség mentesítés, lemezvizsgálat). Tudjon archív állományokat kiegészíteni, időszerűsíteni. Tudjon állományokat tömöríteni és kicsomagolni.
A szövegszerkesztő program kezelése	Tudja az általa tanult szövegszerkesztő programot indítani. Legyen képes azonosítani a program kezelő-felületének elemeit. Legyen képes nézetet, nagyítást módosítani. Tudjon többféle formátumú dokumentumot megnyitni, menteni és nyomtatni. Legyen képes pontosan azonosítani a szöveg egységeit (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal).	
A szöveg kialakítása	Tudjon szöveget bevinni, javítani, törölni. Legyen képes a szövegben keresést, cserét elvégezni. Tudjon kijelölni betűt, szót, bekezdést, szövegblokkot, legyen képes ezeket másolni, mozgatni, törölni. Legyen képes használni a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit.	
Formázási műveletek	Legyen képes karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét megadni. Tudjon bekezdéseihez behúzást és térközt beállítani, szövegbeosztást megadni. Tudjon szegélyt, mintázatot beállítani. Legyen képes felsorolást, sorszámozott felsorolást készíteni. Tudjon különböző fajta tabulátorokat használni. Legyen képes szakaszt hasábozni. Legyen képes az oldalbeállításokat elvégezni (élőfej, élőláb, lapszámozás, margók stb.)	Legyen képes beépített stílusokat módosítani, használni, új stílust létrehozni. Tudjon tartalomjegyzéket készíteni. Legyen képes a szöveget szakaszokra bontani, az oldalbeállításokat szakaszonként megtenni.
Táblázatok, grafikák a szövegben	Tudjon szöveges dokumentumokban, szövegben táblázatokat létrehozni, szerkeszteni (sorokat, oszlopokat, cellákat beszúrni,	Legyen képes táblázatok adatait megadott szempont szerint rendezni.

	törölni). Tudjon táblázatot formázni (sorok magasságát, oszlopok szélességét beállítani, cellát, sort, oszlopot, táblázatot szegélyezni, mintázattal ellátni). Legyen képes grafikus objektumokat a szövegbe beilleszteni, s azokat esztétikusan elhelyezni.	Legyen képes táblázathoz diagramot készíteni. Tudjon kördokumentumot készíteni.
A táblázatkezelő program kezelése	Legyen képes a tanult táblázatkezelő programot elindítani. Legyen képes azonosítani a program kezelő-felületének elemeit. Tudjon táblázatot megnyitni, menteni és nyomtatni. Legyen képes pontosan azonosítani a táblázat egységeit (cella, sor, oszlop, tartomány, aktuális cella). Tudjon nézetet, nagyítást módosítani.	
	Tudjon adatokat bevinni, módosítani, törölni. Legyen képes cella, sor, oszlop, tartomány tartalmának áthelyezésére, másolására. Legyen képes a szöveg, a szám és dátum adattípusok megfelelő használatára. Tudja a táblázat összetartozó adatait adott szempont szerint rendezni.	Tudjon hivatkozást használni munkalapon belül és munkalapok között. Legyen képes a címzési módok (relatív, abszolút és vegyes) használatára. Tudjon részletes leírás szerint tetszőleges képletet összeállítani, függvényeket (megszámlálás, keresés) használni. Legyen képes táblázataiban cellákat, sorokat, oszlopokat, tartományokat védelemmel ellátni. Tudjon több munkalapos feladatot megoldani. Tudjon elemi képleteket összeállítani, függvényeket (összeg, átlag, max., min., feltételes számítás) használni.
Formázási műveletek	Legyen képes használni a karakterformázó és a cellaformázás lehetőségeit. Legyen képes tartományon belüli igazítást beállítani. Legyen képes beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Legyen képes cellát, tartományt szegélyezni, mintázattal ellátni. Tudjon fejlécet és láblécet készíteni. Legyen képes oldalbeállítást elvégezni (tájolás, margó), nyomtatási beállításokat (nyomtatási méret, ismétlődő sorok, oszlopok) megtenni	Legyen képes cella vagy tartomány formátumát áthelyezni, másolni. Legyen képes cellát, tartományt feltételesen formázni. Tudjon sort és oszlopot elrejteni és felfedni a feladat megoldásának megfelelően.
Diagram, grafika a táblázatban	Tudjon táblázatai meghatározott adataiból táblázatban megadott típusú diagramot (pont, vonal, oszlop, kör) előállítani. Legyen képes táblázataiba grafikus objektumot (kép, szimbólum) beilleszteni.	Legyen képes táblázataihoz az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő diagramtípust kiválasztani és a diagramot előállítani.
Internet, intranet	Legyen képes helyi hálózaton állományt megkeresni, megnyitni, menteni. Tudja használni az internet legfontosabb szolgáltatásait.	Tudjon hálózati meghajtót csatlakoztatni, leválasztani. Legyen képes fórumokra, levelezési listákra bejelentkezni, alkalmazza e szolgáltatások fontosabb használati szabályait

	Legyen képes a tanult levelezési programmal levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Tudjon a levélhez csatolást készíteni és fogadni. Tudjon egy böngészőt használni. Tudjon internetről állományokat letölteni. Tudjon egy keresőt használni.	(Netikett). Tudjon egyszerű és összetett keresési feladatokat megoldani. Tudjon on-line adatbázist használni.

2. Szakmai szóbeli vizsga

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Gazdálkodási ismeretek	Mutassa be a termelési tényezőket Ismerje a piac működésével kapcsolatos fogalmakat, összefüggéseket Ismerje a kereslet-kínálat fogalmát, hatásukat Ismerje a különböző vállalkozási formákat, képes legyen alapvető összehasonlításra Ismerje a pénz fogalmát, kialakulását, a modern pénzrendszert Tudja felvázolni a pénzforgalom irányait Ismerje az EU történetét, felépítését, működését Tudja vázolni hazánk részvételét az Unióban	Mutassa be a termelési tényezőket Ismerje a piac működésével kapcsolatos fogalmakat, összefüggéseket Ismerje a kereslet-kínálat fogalmát, hatásukat Ismerje a különböző vállalkozási formákat, képes legyen alapvető összehasonlításra Ismerje a pénz fogalmát, kialakulását, a modern pénzrendszert Tudja felvázolni a pénzforgalom irányait Ismerje az EU történetét, felépítését, működését Tudja vázolni hazánk részvételét az Unióban
Jogi ismeretek	Ismerje a magyar jogrendszert, tudjon beszélni a jogalkotásról, jogforrásokról Ismerje a polgári jog lényegét, hogy mely területeket fog át Képes legyen felismerni polgári jogon alapuló üzleti iratokat, ismertetni ezek főbb tartalmi, formai követelményeit	Ismerje a magyar jogrendszert, tudjon beszélni a jogalkotásról, jogforrásokról Ismerje a polgári jog lényegét, hogy mely területeket fog át Képes legyen felismerni polgári jogon alapuló üzleti iratokat, ismertetni ezek főbb tartalmi, formai követelményeit
Munkavállalás	Tudja ismertetni a munkaviszony jogi szabályozásának kereteit Ismerje a munkaviszony keletkezésének és megszűnésének eseteit Ismerje a munkavégzés szabályait (munkaidő, pihenőidő, díjazás Ismerje a munkavállaló jogait, kötelességeit Tudja ismertetni egy önéletrajz tartalmi, formai követelményeit	Ismerje a munkakör betöltésével kapcsolatos alapvető feladatokat Tudja ismertetni a munkaviszony jogi szabályozásának kereteit Ismerje a munkaviszony keletkezésének és megszűnésének eseteit Ismerje a munkavégzés szabályait (munkaidő, pihenőidő, díjazás Ismerje a munkavállaló jogait, kötelességeit Tudja ismertetni egy önéletrajz tartalmi, formai követelményeit
Munkahelyi környezet	Ismerje a korszerű iroda ismérveit, lehetséges berendezését	Ismerje az irodai berendezések funkcióit, működtetését
Programszervezés	Ismerje a vendégfogadás fő szabályait Képes legyen adott szituációban protokollismereteiről számot adni	Ismerje és tudja használni a bemutatkozási szokásokat Ismerje a hivatalos vendégek fogadásának szokásait

	Képes legyen szituációs gyakorlat során az ügyfelekkel való kapcsolattartást, konfliktuskezelést bemutatni Szituációs gyakorlat során képes legyen programszervezési képességeiről számot adni	Tudjon éttermi programot üzleti partnerrel megbeszélni, egyeztetni. Tudja alkalmazni a fogadások illemszabályait Tudja ismertetni az értekezletek szokásos menetét, illemszabályait
Hivatalos levelezés	Képes legyen minták alapján a különböző hivatalos és üzleti levelek alaki, tartalmi jellemzőit bemutatni Képes legyen az ügyiratkezeléssel kapcsolatos egyszerűbb műveleteket ismertetni, bemutatni (érkeztetés, iktatás, selejtezés)	Legyen képes ismertetni a bejövő kimenő levelek formai és tartalmi jellemzőit Lehetséges levéltémák: cég bemutatkozó levele, ajánlatkérő és ajánlatadó levél, mely a titkárságra beszerzendő áruval, lehetséges szolgáltatásokkal van kapcsolatban, programszervezéssel összefüggő levél, mely szállodafoglalással, konferencia részvétellel, hivatalos program időpont egyeztetésével kapcsolatos.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Magyar Helyesírási Szótár és/vagy A magyar helyesírás szabályai	NINCS	Magyar Helyesírási Szótár és/vagy A magyar helyesírás szabályai	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Számítógép, szövegszerkesztő és táblázatkezelő program	NINCS	Számítógép, szövegszerkesztő és táblázatkezelő program	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	tájékoztató a rendszergazdák és a felügyelő tanárok számára	NINCS	tájékoztató a rendszergazdák és a felügyelő tanárok számára	NINCS
Mikor?	A vizsga napját megelőző 60. napig	NINCS	A vizsga napját megelőző 60. napig	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	Felelet a kihúzott tétel alapján
180 perc	
Diktátum Hivatalos levél vagy irat készítése	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó ügyviteli tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

A vizsga első felében a diktátum szövegét a szaktanár a diktátum *„Fontos tudnivalók”* részében található utasításoknak megfelelően lediktálja, az igazgató vagy a megbízottja stopperórával ellenőrzi, majd a diktálás befejése után fennmaradó időben a vizsgázók megoldják a feladatlapot. A központi feladat megoldása számítógépen történik.

A számítógépeket az írásbeli vizsga megkezdése előtt elő kell készíteni.

Az előkészítéshez Tájékoztató kerül kiadásra.

A feladatok megoldásához szükséges forrásfájlokat a vizsgát szervező intézmény rendszergazdája közvetlenül a vizsga megkezdése előtt telepíti az egyes gépekre, és gondoskodik azok hozzáférhetetlenségéről a vizsga időpontjáig.

A vizsgázók az általuk hozott Magyar Helyesírási Szótárukat, A magyar helyesírás szabályait és a szövegszerkesztő program helyesírás-ellenőrző funkcióját használhatják. A szótárakat egymás között nem cserélhetik.

A számítógépeket úgy kell beállítani, hogy a vizsgázók között és külső számítógéppel adatforgalom ne valósulhasson meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A központilag összeállított írásbeli feladatsor alapján a vizsgázónak a „Lehetséges feladattípusok” címszó alatt felsorolt levelek vagy iratok közül egyet kell elkészítenie.

Tartalmi szerkezet

A központi írásbeli feladat összeállítása a szövegfeldolgozás és az informatikai alkalmazások témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, s az ügyviteli munka egyik jellemző munkafolyamatát fedi le.

A vizsgázó összetett feladat megoldásával egy hivatalos levelet vagy iratot készít számítógépen a következőképpen:

Egyenletes diktálásra 10 perc alatt kb. 1000 leütés terjedelmű közepes nehézségű hivatalos iratszöveget legépel. A rendelkezésére bocsátott feladatok szerint szövegfeldolgozási és informatikai (operációsrendszer-kezelési, szövegszerkesztési, táblázatkezelési) feladatokat végez a begépelt iratszöveggel, illetve azzal összefüggésben. A hivatalos iratot a tanult - munkahelyi szokásoknak megfelelő - tartalmi és formai sajátosságok szerint elkészíti, menti és kinyomtatja.

Lehetséges feladattípusok

1. Ajánlatkérés elkészítése
2. Ajánlat elkészítése
3. Megrendelés elkészítése
4. Tájékoztató elkészítése
5. Beszámoló, feljegyzés, emlékeztető, jelentés stb. elkészítése

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatok értékelése az adott feladatokhoz készített javítási-értékelési útmutató szerint történik.

A feladat megoldásának értékelését az elektronikus dokumentum alapján kell végezni, a feladathoz tartozó javítási- értékelési útmutató szerint. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Az útmutató összeállítása, így az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Adható maximális pontszám
Informatikai eszközök és szoftverek kezelése, hálózati szolgáltatások	3
Adatbevitel	9
Szöveges dokumentum szerkesztése	40
Táblázatok, diagramok szerkesztése	30
Tartalmi sajátosságok érvényesítése	6
Formai sajátosságok érvényesítése	12
Összesen	100

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A tételsor minimum 20 tételből áll, melyek teljesen lefedik az előírt témaköröket.

A szóbeli vizsga azt méri, hogy a tanuló gazdasági, jogi, tiktári ismeretek tanulmányai során mennyire sajátította el az alapvető szakmai szókincset, mennyire ismeri az egyszerűbb gazdasági összefüggéseket. Képes-e önállóan bemutatni egy-egy gazdasági, jogi témakört, kerek összefüggő mondatokban. Mennyire készült fel titkári hivatására, hogy tudja bemutatni alapvető protokoll ismereteit. Mennyire ismeri az irodai ügyvitel feladatait, az iratkezeléssel, levelezéssel kapcsolatos tudnivalókat.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tételtípusok

A tételek két feladatból állnak. Az „A" feladat egy bővebben, önállóan kifejtendő tétel a megadott témakörökből. A „B" feladat egy szituációs vagy egy gyakorlati feladat megoldása a megadott témákból. Lehetőleg egy-egy tétel két része más és más területét kérje számon az ismeretanyagnak.

A szóbeli témakörei

A szóbeli vizsga témakörei az alábbi területekhez kapcsolódnak:

1. Gazdálkodási ismeretek
- termelési tényezők, piac, kereslet-kínálat
- vállalkozási formák jellemzői
- pénzforgalommal kapcsolatos fogalmak
- Európai Unió

2. Jogi ismeretek
- jogalkotás, jogforrások, jogágak
- polgári jog alapvető fogalmai, szerződésfajták

3. Munkavállalás
- munkajogi ismeretek
- munkaviszony keletkezése, megszűnése
- munkavállaló jogai, kötelességei

4. Munkahelyi környezet
- korszerű iroda ismérvei, berendezése, technikai eszközei

5. Programszervezés, kapcsolattartás
- vendégfogadás főbb szabályai
- protokollismeretek
- programszervezési ismeretek

6. Hivatalos levelezés
- hivatalos és üzleti levelek alaki, tartalmi jellemzői
- ügyiratkezelési ismeretek, műveletek

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen

Összefüggő témakifejtés	25		25
Szakszókincs használata, kifejezésmód	5	5	10
A szituáció megoldása, irat felismerése		15	15
Összesen	30	20	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	Felelet a kihúzott tétel alapján
240 perc	
Hivatalos irat készítése	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó ügyviteli tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

A feladatok megoldása számítógépen történik.

A számítógépeket az írásbeli vizsga megkezdése előtt elő kell készíteni.

Az előkészítéshez Tájékoztató kerül kiadásra.

A feladatok megoldásához szükséges forrásfájlokat a rendszergazda közvetlenül a vizsga megkezdése előtt telepíti az egyes gépekre, és gondoskodik azok hozzáférhetetlenségéről a vizsga időpontjáig.

A vizsgázók az általuk hozott Magyar Helyesírási Szótárukat, A magyar helyesírás szabályait és a szövegszerkesztő program helyesírás-ellenőrző funkcióját használhatják. A szótárakat egymás között nem cserélhetik. A számítógépeket úgy kell beállítani, hogy a vizsgázók között és külső számítógéppel adatforgalom ne valósulhasson meg.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A központilag összeállított írásbeli feladatok alapján a vizsgázónak a „Lehetséges feladattípusok” címszó alatt felsorolt levelek vagy iratok közül egyet kell elkészítenie.

Tartalmi szerkezet

A központi írásbeli feladat összeállítása a szövegfeldolgozás és az informatikai alkalmazások témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, s az ügyviteli munka egyik jellemző, igényes munkafolyamatát fedi le.

A feladatok és a feladatok jellemzői

A vizsgázó összetett feladat megoldásával egy hivatalos levelet vagy iratot készít számítógépen a következőképpen:

Önállóan megfogalmaz egy hivatalos iratot a megadott tartalmi útmutatások alapján. A rendelkezésére bocsátott feladatok szerint szövegfeldolgozási és informatikai (operációsrendszer-kezelési, szövegszerkesztési, táblázatkezelési) feladatokat végez a létrehozott iratszöveggel, illetve azzal összefüggésben. A hivatalos iratot a tanult - munkahelyi szokásoknak megfelelő - tartalmi és formai sajátosságok szerint elkészíti, menti és kinyomtatja.

Lehetséges feladattípusok
1. Ajánlatkérés elkészítése
2. Ajánlat elkészítése
3. Megrendelés elkészítése
4. Tájékoztató elkészítése
5. Beszámoló, feljegyzés, jelentés elkészítése
6. Előterjesztés elkészítése
7. Emlékeztető elkészítése

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatok értékelése az adott feladathoz készített javítási-értékelési útmutató szerint történik.

A feladat megoldásának értékelését az elektronikus dokumentum alapján kell végezni, a feladathoz tartozó javítási-értékelési útmutató szerint. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni. A vizsgázó feladata önálló fogalmazás, ezért a javítási-értékelési útmutató egy lehetséges változatot közöl. Ettől a vizsgázó megoldása - a levélszöveg megfogalmazása tekintetében - eltérő lehet.

Az útmutató összeállítása, így az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik:

Szempontok, kompetenciák	Adható maximális pontszám
Informatikai eszközök és szoftverek kezelése, hálózati szolgáltatások	3
Adatbevitel	6
Szöveges dokumentum szerkesztése	30
Táblázatok, diagramok szerkesztése	40
Tartalmi sajátosságok érvényesítése	13
Formai sajátosságok érvényesítése	8
Összesen	100

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A tételsor minimum 20 tételből áll, melyek teljesen lefedik az előírt témaköröket.

A szóbeli vizsga azt méri, hogy a tanuló gazdasági, jogi, tiktári ismeretek tanulmányai során mennyire sajátította el az alapvető szakmai szókincset, mennyire ismeri az egyszerűbb gazdasági összefüggéseket.

Mennyire készült fel titkári hivatására, hogy tudja bemutatni alapvető protokoll ismereteit.
Mennyire ismeri az irodai ügyvitel feladatait, az iratkezeléssel, levelezéssel kapcsolatos tudnivalókat.
Képes-e mondanivalóját érthetően kifejezni, a megadott témákról szóló beszélgetésben részt venni, a szaknyelvi szavakat, kifejezéseket az adott szituációnak megfelelően használni.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga témakörei az alábbi területekhez kapcsolódnak:

1. Gazdálkodási ismeretek
- termelési tényezők, piac, kereslet-kínálat
- vállalkozási formák jellemzői
- pénzforgalommal kapcsolatos fogalmak
- Európai Unió

2. Jogi ismeretek
- jogalkotás, jogforrások, jogágak
- polgári jog alapvető fogalmai, szerződésfajták, polgári jogon alapuló iratok

3. Munkavállalás
- munkajogi ismeretek
- munkaviszony keletkezése, megszűnése
- munkavállaló jogai, kötelességei
- álláshirdetés, plakát, közlemény, egyszerű szövegezésű önéletrajz

4. Munkahelyi környezet
- korszerű iroda ismérvei, berendezése, technikai eszközei, az eszközök funkciói

5. Programszervezés, kapcsolattartás
- vendégfogadás főbb szabályai
- protokollismeretek
- programszervezési ismeretek (üzleti partner fogadása, program időponti egyeztetése, éttermi vendéglátás)

6. Hivatalos levelezés
- hivatalos és üzleti levelek alaki, tartalmi jellemzői
- ügyiratkezelési ismeretek, műveletek
- levéltípusok (cég bemutatkozó levele; meghívás, tájékoztató, ajánlatkérés és ajánlat, mely a titkárságra beszerzendő áruval, lehetséges szolgáltatásokkal függ össze; programszervezéssel összefüggő levél, mely szállodafoglalással, konferencián való részvétellel, hivatalos program időpont-egyeztetésével kapcsolatos).

Tételtípusok

A tételek két feladatból állnak. Az „A” feladat egy bővebben, önállóan kifejtendő tétel a megadott témakörökből. A „B” feladat egy szituációs vagy egy gyakorlati feladat megoldása a megadott témákból. Lehetőleg egy-egy tétel két része más és más területét kérje számon az ismeretanyagnak.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételeket az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kell meghatározni. A tételek összeállításakor törekedni kell az életszerű, változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Összefüggő témakifejtés	25		25
Szakszókincs használata, kifejezésmód	5	5	10
A szituáció megoldása, irat felismerése		15	15
Összesen	30	20	50

KERESKEDELMI ÉS MARKETING ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A kereskedelmi és marketing alapismeretek szakmai előkészítő érettségi vizsgatárgy részletes vizsgakövetelményeinek kidolgozása a kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportba tartozó szakközépiskolák számára készült. A tantárgy az érettségin a szabadon választható vizsgatárgyak körét bővíti.

A kereskedelmi és marketing alapismeretek komplex vizsgatárgy, részletes követelményei alapvetően a *Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoport érettségire épülő szakképesítései* központi programjainak *A vállalkozások alapítása, működtetése, átszervezése, megszüntetése* illetve *marketing* témaköreire épülnek.

A részletes vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten egyaránt kompetencia elv alapján készültek. Középszinten alapvetően az ismeret és a megértés szintje dominál, emelt szinten fokozottabban előtérbe kerül az alkalmazási és integrálási képesség is. Az ismeretek és készségek legnagyobb része középszinten és emelt szinten egyaránt megjelenik.

A részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázat emelt szintű oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

A) KOMPETENCIÁK

1. Tájékozódás a Gazdálkodási ismeretek témaköreiben

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
Vállalkozási formák	Legyen képes ismertetni a vállalatok fajtáit a tulajdonforma, a tevékenység jellege, a méret és a társasági forma szerint.	Legyen képes összehasonlítani a vállalkozási formákat előnyeik, hátrányaik szerint.

	Legyen képes bemutatni az egyéni és társas vállalkozások jellemzőit a felelősség, a munka és a nyereség/tőke megosztása alapján. Legyen képes ismertetni az egyéni és társas vállalkozások alapítására vonatkozó jogi szabályozást, az alapítás gyakorlati teendőit, az adatszolgáltatási kötelezettségeket, a személyes és internetes cégalapítás lehetőségeit. Legyen képes bemutatni az egyéni és társas vállalkozások megszüntetésére vonatkozó jogi szabályozást (felszámolási eljárás, csőd), az adatszolgáltatási kötelezettségeket, a megszüntetés gyakorlati teendőit. Legyen képes bemutatni a vállalkozás gazdasági, jogi, társadalmi-politikai környezetét (hatóságok, pénzintézetek, intézmények stb.). Legyen képes ismertetni a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatalai és a cégbíróság feladatait.	Tudjon dönteni a vállalkozás alapításáról a vállalkozási formák ismeretében. Tudjon különbséget tenni a vállalatok szervezeti átalakulásai: a fúzió, a felvásárlás és a szövetkezet között.
A vállalkozás tárgyi feltételei	Legyen képes számba venni, és a telephely kiválasztása során alkalmazni a tevékenységformának megfelelő telephely kiválasztásának üzleti szempontjait. Legyen képes a megfelelő telephely kiválasztására megadott szempontok alapján. Legyen képes felmérni, hogy a tevékenység végzéséhez milyen felszerelési, berendezési tárgyak szükségesek. Legyen képes feltérképezni a felszerelési, berendezési tárgyak beszerzési lehetőségeit az ár és a tranzakciós költségek figyelembevételével. Legyen képes bemutatni az áru- és vagyonvédelem külső és belső védelmi rendszereit. Legyen képes a rendelkezésre álló alapterület hatékony kihasználásának megtervezésére.	Legyen képes a vállalkozás belső- és külső képének kialakítására az üzleti és biztonsági előírásokat figyelembe véve.
A vállalkozás személyi feltételei	Legyen képes ismertetni a tevékenységformának megfelelő munkakörök kialakításának üzleti szempontjait. Legyen képes meghatározni a vállalkozás munkaerő-szükségletét, az optimális létszámot. Legyen képes munkaköri leírások elkészítésére. Legyen képes a munkaerő felvétel, és a munkaviszony létesítéséhez, illetve megszüntetéséhez kapcsolódó gyakorlati teendők számbavételére, megszervezésére, elvégzésére. Legyen képes ismertetni a bérfizetés bizonylatait, tartalmát. Legyen képes bemutatni a bérgazdálkodás szempontjait és a bérgazdálkodás mutatószámait. Legyen képes ismertetni a munkabér terheit és a személyi	Végezzen számításokat a bérgazdálkodás mutatószámainak meghatározására, az eredményekből tudjon következtetéseket levonni. Legyen képes az eredmények alapján döntési alternatívákban gondolkodni, és döntést hozni. Elemezze a béreket, a bérek összetételét. Ismertesse a bérköltség összetevőit. Végezzen bérszámfejtést. Legyen képes ismertetni a jövedelem összetételét, a béren kívül juttatások rendszerét, motiváló szerepét. Legyen képes adóbevallást készíteni a szükséges dokumentumok felhasználása segítségével.

	jövedelemadó lényegét.	
A vállalkozások erőforrásai és vagyona	Legyen képes bemutatni a vállalkozások erőforrásait. Legyen képes ismertetni a vállalkozás vagyonának tagolását a számviteli törvény mérlegtételei alapján. Legyen képes bemutatni az egyszerűsített mérleg szerkezetét, tartalmát.	Legyen képes következtetéseket levonni a mérleg adataiból. Legyen képes döntési alternatívák átgondolására a mérlegadatok ismeretében.
A vállalkozások nyereségérdekeltsége, az eredmény keletkezése	Legyen képes különbséget tenni a vállalat rövid és hosszú távú céljai között. Ismertesse az eredmény keletkezését a számviteli törvény alapján. Legyen képes ismertetni az A típusú, összköltség eljárással készített eredmény-kimutatás szerkezetét. Legyen képes elemezni az eredménykimutatás és a mérleg kapcsolatát. Legyen képes bemutatni a vállalkozások nyereségképzésének folyamatát. Tudjon számításokat végezni a vállalkozás eredményére vonatkozóan.	Legyen képes ismertetni, és megadott adatok alapján kiszámítani a vállalkozásokat érintő adókat. Legyen képes döntési alternatívák átgondolására a vállalkozás eredménye alapján. Legyen képes következtetéseket levonni a vállalkozás eredményének adataiból.
A vállalkozások tevékenységének elemzése, a mutatószámok alkalmazása, a likviditás figyelése	Legyen képes ismertetni az árbevétel alakulását meghatározó tényezőket. Legyen képes bemutatni a beszerzési ár szerepét, az árképzés módjait, az árrés alakulását befolyásoló tényezőket. Legyen képes az eladási ár kiszámítására. Legyen képes ismertetni a költségek fajtáit, csoportosításuk szempontjait, a költségek alakulására ható tényezőket. Legyen képes ismertetni és kiszámítani a vállalkozás hatékonyságát, jövedelmezőségét, fizetőképességét. Ismerje a vállalkozás cash-flow-jának szerepét, elemeit, lényegét.	Legyen képes ismertetni és ábrázolni a költségfüggvényeket. Legyen képes a költségfüggvények közötti kapcsolat bemutatására, a költségfüggvényekkel kapcsolatos számítások elvégzésére. Legyen képes az árréstömegre ható tényezők elemzésére. Legyen képes a vállalkozás cash-flow-jának kiszámítására és elemzésére. Ismerje és értse az ÁFA szerepét.
A vállalkozások finanszírozási formái	Legyen képes ismertetni a vállalkozás tőkeszükségletét befolyásoló tényezőket. Legyen képes bemutatni a finanszírozás lehetőségeit (hitelek, értékpapírok), lényegét, jellemzőit. Legyen képes ismertetni az értékpapírok fajtáit. Legyen képes ismertetni a finanszírozási formák közötti választás üzleti szempontjait.	Legyen képes az értékpapírokkal kapcsolatos számítások elvégzésére (diszkontálás, jövőbeni érték számítás). Tudjon választani a finanszírozási formák között a számítási eredmények alapján. Végezzen számításokat a hitelekkel kapcsolatosan.
Az üzleti terv jelentősége, fejezetei	Legyen képes felismerni az üzleti terv jelentőségét, elkészítésének szükségességét. Legyen képes bemutatni az üzleti terv fejezeteit, szerkezetét.	
Az üzleti terv készítésének	Legyen képes egy mikro-, illetve kisvállalkozás pénzügyi és	Legyen képes egy mikro-, illetve kisvállalkozás üzleti tervének

folyamata, az üzleti terv összeállítása	marketing tervének elkészítésére megadott adatok alapján.	elkészítésére.
Európai Unió	Ismerje az Európai Unió történetét, intézményeit, szerződéseit, a maastrichti és a koppenhágai kritériumokat. Legyen képes bemutatni Magyarország és az Európai Unió kapcsolatát. Ismerje az Európai Unióval kapcsolatos információk megszerzésének lehetőségeit, az Unió hivatalos honlapját, a kapcsolódó magyar weboldalakat, a segítségkérés módját vitás kérdések rendezéséhez. Ismerje a schengeni övezet jelentőségét, hazánk szerepét az övezet működésében. Ismerje az európai uniós vállalkozási formákat. Legyen képes az Európai Unió négy alapszabadságának bemutatására. Legyen képes forrásanyag segítségével a hazai vállalkozásokra vonatkozó európai uniós szabályok bemutatására.	Ismerje az euró magyarországi bevezetésének korlátait, a bevezetéssel járó előnyöket, hátrányokat, legyen képes megmagyarázni azokat. Legyen képes a hazai vállalkozásokra vonatkozó európai uniós szabályok bemutatására.

2. Tájékozódás a Marketing témaköreiben

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
A marketing kialakulásának, fogalmának, fejlődésének ismertetése	Tudja értelmezni a marketing fogalmát és alkalmazási területeit, kifejteni, bemutatni a marketing tartalmát, a kereskedelmi marketing, szolgáltatásmarketing lényegét. Tudjon különbséget tenni a marketing-mix összetevői között.	Tudja értelmezni a marketingkoncepció tartalmát. Legyen képes felismerni a marketingorientáció érvényesülését.
A piac, a piaci környezet elemzése	Legyen képes ismertetni a vállalat mikro- és makrokörnyezetét. Tudja definiálni a piac fogalmát és kategóriáit. Legyen képes bemutatni a piac szerkezetét és a piaci formákat. Tudja jellemezni a piaci szereplőket és a piactípusokat.	Legyen képes jellemezni a marketingstratégiák típusait, a marketing hadviselés formáit és megvalósításának elveit.
A fogyasztói vásárlói magatartás tényezői	Tudja értelmezni a fogyasztói magatartás modelljét és a fogyasztói magatartást befolyásoló tényezőket. Legyen képes bemutatni a vásárlói döntéseket befolyásoló tényezőket. Tudjon különbséget tenni a vásárlási folyamat szakaszai között, tudja azokat jellemezni. Legyen képes elemezni a vásárlási magatartás típusait.	Tudja elemezni a vásárlási folyamat befolyásolásának marketing módszereit. Legyen képes felismerni a szervezeti vásárlók beszerzési magatartását befolyásoló tényezőket.

A célpiaci marketing, piacszegmentálás értelmezése. A célpiacok kiválasztása.	Tudja a differenciálatlan és a differenciált marketing jellemzőit, legyen képes különbséget tenni közöttük. Tudja értelmezni a célpiaci marketing lényegét és kialakulását. Tudja értelmezni a piacszegmentáció lényegét. Legyen képes bemutatni a célpiacok kiválasztásának elemeit. Ismerje a termék pozicionálását.	Legyen képes ismertetni a piac szegmentálásának ismérveit. Legyen képes értelmezni a szervezeti vásárlók piacszegmentációját.
A marketing információs rendszere	Legyen képes meghatározni a marketing információszükségletét. Legyen képes bemutatni az információs rendszer funkcióit.	Tudja értelmezni a MIR belső rendszerét, működését.
A piackutatás fajtáinak, módszereinek megfogalmazása	Legyen képes felismerni a marketing és a piackutatás kapcsolatát. Legyen képes értelmezni a piackutatás funkcióit, a piackutatás folyamatát, módszereit. Tudjon piackutatáshoz szükséges információkat beszerezni. Legyen képes bemutatni a piackutatási módokat.	Tudjon mintavételi tervet szerkeszteni. Legyen képes megtervezni egyszerűbb piackutatási eljárást. Tudjon kérdőívet szerkeszteni.
A piackutatás felhasználási területeinek megismerése	Legyen képes a piackutatási eredményeket értékelni.	
A termékpolitika és termékfejlesztés értelmezése	Tudja a termék fogalmát. Legyen képes a termék osztályozását, a termékfejlesztés folyamatát ismertetni. Tudja kifejteni a termékpiaci stratégiák jelentőségét. Tudja elemezni a termék piaci életgörbéjét és az életgörbe egyes szakaszainak jellemzőit.	Legyen képes meghatározni a termékpiaci stratégiákat és a termékportfóliót. Tudja jellemezni az ötletkeresési technikákat.
Az árpolitika és árstratégia értelmezése	Tudja az ár fogalmát és szerepét, az árképzési rendszereket. Legyen képes az árpolitika lényegét, célkitűzéseit megfogalmazni. Tudja jellemezni az árdifferenciálást és az árdiszkriminációt.	Legyen képes bemutatni a fedezeti pont meghatározását. Tudja ismertetni a fogyasztói árelfogadást és árérzékenységet befolyásoló tényezőket.
Az értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása	Legyen képes az értékesítési rendszer logisztikai és áruforgalmat elősegítő funkcióit megfogalmazni. Legyen képes felismerni a kereskedelem helyét a piacgazdaságban és elemezni szerepét. Legyen képes bemutatni a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.	Legyen képes jellemezni a franchise-t.
A kommunikációs politika megismerése	Legyen képes meghatározni a kommunikáció fogalmát és ismertetni fajtáit. Tudja értelmezni a kommunikációs folyamatot.	
A marketingkommunikáció	Legyen képes megfogalmazni a marketingkommunikáció lényegét.	

eszközrendszere	Legyen képes bemutatni a kommunikációs mix elemeit.	
A reklám szerepe és fejlődése	Tudja definiálni a reklám fogalmát és ismertetni szerepét. Legyen képes bemutatni a reklám fejlődését. Tudja jellemezni a reklám fajtáit.	
A reklámeszközök és reklámhordozók	Tudjon különbséget tenni a reklámeszközök között. Legyen képes bemutatni a reklámhordozók szerepét. Tudja azonosítani a reklámeszközöket és a reklámhordozókat. Tudja elemezni a reklámhatásokat.	
A public relations értelmezése	Tudjon válaszolni a public relations fogalmára és jellemzőire vonatkozó kérdésekre. Legyen képes felsorolni a PR területeit. Tudjon különbséget tenni a külső és belső PR között. Tudjon különbséget tenni a PR akciók között, és ismerje a szponzorálás formáit.	
Az eladásösztönzés, a személyes eladás	Tudjon válaszolni az eladásösztönzés fogalmára, funkcióira vonatkozó kérdésekre. Legyen képes bemutatni az SP módszereket. Legyen képes ismertetni a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit. Legyen képes bemutatni a PS területeit. Legyen képes ismertetni az eladóval szemben támasztott követelményeket.	Legyen képes átlátni az eladási magatartás és az értékesítési mód kapcsolatát.
Az image és az egyedi vállalati arculat megfogalmazása	Tudja értelmezni az image lényegét, fajtáit. Legyen képes bemutatni és elemezni a vállalati arculatot befolyásoló tényezőket. Legyen képes jellemezni a CI összetevőit: formai és tartalmi elemeit.	
Az egyéb piacbefolyásolási eszközök összevetése	Legyen képes ismertetni a védjegy funkcióit, típusait. Legyen képes meghatározni a csomagolás funkcióit és típusait. Tudjon válaszolni a vevőszolgálat szerepére és lényegére vonatkozó kérdésekre.	Tudja értelmezni a márkaépítés folyamatát és a márkahűséget.

3. Tájékozódás a Közgazdaságtan témaköreiben (csak emelt szinten)

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Kompetenciák kiegészítése emelt szinten
A közgazdaságtudomány		Legyen képes a közgazdaságtan alapfogalmainak szakszerű definiálására.

		Tudja értelmezni a munkamegosztást, a gazdaság erőforrásait, a termelési tényezőket. Legyen képes értelmezni az erőforrások szűkösségét és a közgazdaságtan válaszát a szűkösségre. Tudja értelmezni a piac elemeit és bemutatni a keresleti-kínálati függvényeket. Legyen képes jellemezni Marshall-kereszten egy termék piacát. Legyen képes ábrázolni a Marshall-keresztet. Tudja értelmezni a piaci egyensúlytalanság eseteit. Tudjon számításokat végezni a keresleti és kínálati függvény ismeretében.
A vállalat és a termelői magatartás		Legyen képes jellemezni a vállalat környezetét. Legyen képes értelmezni a technikai és gazdasági hatékonyság fogalmát. Legyen képes bemutatni a gazdasági időtávokat és azok jelentőségét a vállalat életében. Tudjon különbséget tenni a különféle vállalati költségek között. Legyen képes alapadatokból különféle költségeket, illetve profitokat kiszámítani. Tudja ábrázolni az átlagköltség függvények közötti összefüggést, valamint a termelési függvény és a költségfüggvények közötti összefüggést, és tudjon számításokat végezni ezekkel kapcsolatban. Tudja megkülönböztetni az egyes profitkategóriákat, legyen képes felismerni a köztük lévő összefüggést. Legyen képes kiszámítani a költségeket, illetve profitokat.
A vállalat kínálata és a piac jellege		Tudja jellemezni az egyes piacformákat. Legyen képes bemutatni és ábrázolni a profitmaximum elérésének feltételeit tökéletes verseny esetén. Tudja jellemezni az üzemszüneti és a fedezeti pontot, valamint a veszteségminimalizálás állapotát. Legyen képes ábrázolni a profitmaximum elérésének feltételeit monopólium esetén. Tudja összehasonlítani a tökéletesen versenyző iparágat és a monopóliumot. Tudja ábrázolni és elemezni a fogyasztói többlet és a holtteher-veszteség alakulását, tudja számszerűen is meghatározni nagyságukat. Tudjon számításokat végezni az optimális termelési mennyiség, az

		üzemszüneti és fedezeti pont, ill. a profit vagy veszteség tömegének meghatározására.
A vállalatok a nemzetközi piacon		Tudja értelmezni a nemzeti piac- belpiac (EU) - külpiac-világpiac fogalmát. Legyen képes bemutatni a külső gazdasági hatások szerepét. Tudja értelmezni a komparatív előnyök kihasználását. Legyen képes bemutatni a vállalatok külpiacra lépésének módjait. Legyen képes elmagyarázni a termékek versenyét a külpiacon.
A makroökonómia alapösszefüggései		Tudjon különbséget tenni a mikro- és makroszemlélet között. Legyen képes ismertetni a makrogazdaság szereplőit és bemutatni a közöttük végbemenő jövedelemáramlásokat.
A makrofolyamatok befolyásolhatósága		Tudja értelmezni az állam feladatait, az állami beavatkozások okait és a lehetséges megoldásokat. Tudja megkülönböztetni a monetáris és a fiskális politika előnyeit és hátrányait. Ismerje a beavatkozás korlátait. Ismerje a makrogazdaság főbb problémáit: munkanélküliség, infláció.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Tájékozódás a Gazdálkodási ismeretek témaköreiben

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Tartalmi kiegészítés emelt szinten
A vállalkozási formák értelmezése	A vállalatok fajtái. Az egyéni és társas vállalkozások jellemzői. A vállalkozások alapításának, megszüntetésének jogi szabályai, gyakorlati teendői. A vállalkozás környezete.	A vállalkozási formák összehasonlítása. A vállalatok szervezeti átalakulásai.
A vállalkozások tárgyi feltételei	A telephely kiválasztása. A tevékenységhez szükséges berendezések, felszerelések, beszerzési lehetőségeik. Az áru- és vagyonvédelem rendszerei. Az alapterület kihasználása.	A vállalkozás belső és külső képének kialakítása, üzleti és biztonsági előírások.
A vállalkozások személyi feltételei	A vállalkozások munkaerő-szükséglete. Munkakörök kialakítása.	A bérgazdálkodás mutatószámai. Bérszámfejtés készítése.

	A munkaerő alkalmazásának, a munkaviszony felmondásának teendői. A bérkifizetés bizonylatai. Bérgazdálkodás. A munkabér terhei, az adók.	A bérek összetétele, béren kívüli juttatások. A jövedelem összetétele. Az adóbevallás szerkezete, elkészítése.
A vállalkozások erőforrásai és vagyona	A vállalkozás erőforrásainak szerkezete. A vállalkozás vagyona, a mérleg tételei. Az egyszerűsített mérleg szerkezete.	A mérlegadatok értelmezése.
A vállalkozások nyereségérdekeltsége, az eredmény keletkezése	A vállalat céljai. Az eredmény keletkezése. Az A típusú eredménykimutatás. Az eredménykimutatás és a mérleg kapcsolata. A vállalatok nyereségképzése.	A vállalkozásokat érintő adók. A vállalkozás eredményének értelmezése.
A vállalkozások tevékenységének elemzése, a mutatószámok alkalmazása, a likviditás figyelése	Az árbevétel összetétele. Az árképzés. A vállalat költségei. Önköltségszámítás. Hatékonyság, jövedelmezőség, fizetőképesség. A vállalkozás cash-flow-ja.	Költségfüggvények és kapcsolataik. Cash-flow számítása. Az ÁFA szerepe.
A vállalkozások finanszírozási formái	A vállalkozás tőkeszükséglete. A finanszírozás lehetőségei. Értékpapírok. Hitelek.	Az értékpapírok értékének meghatározása. Választás a finanszírozási formák között.
Az üzleti terv jelentősége, fejezetei	Az üzleti terv jelentősége. Az üzleti terv fejezetei, szerkezete.	
Az üzleti terv készítésének folyamata, az üzleti terv összeállítása	A pénzügyi és marketing terv összeállítása.	Az üzleti terv összeállítása.

2. Tájékozódás a Marketing témaköreiben

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Tartalmi kiegészítés emelt szinten
A marketing kialakulása, fogalma, fejlődése	A marketing fogalma és alkalmazási területei. A marketing, kereskedelmi marketing, szolgáltatásmarketing tartalma. A marketing-mix összetevői.	A marketingkoncepció és a marketingorientáció érvényesülése.
A piac, a piaci környezet	A vállalat mikro- és makrokörnyezete.	A marketingstratégiák típusai, a marketing hadviselés formái és

elemzése	A piac fogalma és kategóriái. A piac szerkezete és a piaci formák. A piaci szereplők és a piactípusok.	megvalósításának elvei.
Fogyasztói és szervezeti vásárlói magatartás	A fogyasztói magatartás modellje és a fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők. A vásárlói döntéseket befolyásoló tényezők. A vásárlási folyamat szakaszai. A vásárlási magatartás típusai.	A vásárlási folyamat befolyásolásának marketing módszere. A szervezeti vásárlók beszerzési magatartását befolyásoló tényezők.
A célpiaci marketing, piacszegmentálás. A célpiacok kiválasztása	A differenciálatlan és a differenciált marketing jellemzői. A célpiaci marketing lényege és kialakulása. A piacszegmentáció lényege. A célpiacok kiválasztása. A termék pozicionálása.	A piac szegmentálásának ismérvei. A szervezeti vásárlók piacszegmentációja.
A marketing információs rendszer	A marketing információszükséglete. Az információs rendszer funkciói.	A MIR belső rendszere, működése.
A piackutatás fajtái, módszerei	A marketing és a piackutatás kapcsolata. A piackutatás funkciói, a piackutatás folyamata, módszerei. A piackutatáshoz szükséges információk beszerzése. A piackutatási módok.	A kutatási módszerek csoportosítása. Mintavételi terv, kérdőív. A piackutatási eredmények értékelése. A piackutató jelentés.
A piackutatás felhasználási területei	A piackutatás eredményének értékelése.	
A termékpolitika, termékfejlesztés	A termék fogalma, a termék osztályozása, termékfejlesztési típusok. A termékpiaci stratégiák jelentősége. A termék piaci életgörbéjének és az életgörbe egyes szakaszainak jellemzői.	A termékpiaci stratégiák meghatározása, a termékportfólió. Ötletkeresési technikák.
Árpolitika, árstratégia	Az ár fogalma és szerepe, az árképzési rendszerek. Az árpolitika lényege, célkitűzései. Az árdifferenciálás és az árdiszkrimináció.	A fedezeti pont. A fogyasztói árelfogadást és árérzékenységet befolyásoló tényezők.
Az értékesítéspolitika, az értékesítési csatornák kiválasztása	Az értékesítési csatorna szereplői, fajtái. Az értékesítési rendszer logisztikai és áruforgalmat elősegítő funkciói. A kereskedelem helye és szerepe a piacgazdaságban. A marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggés.	A franchise.
A kommunikációs politika	A kommunikáció fogalma és fajtái. A kommunikációs folyamat.	
A marketingkommunikáció eszközrendszere	A marketingkommunikáció lényege. A kommunikációs mix elemei.	
A reklám szerepe és fejlődése	A reklám fogalma és szerepe. A reklám fejlődése.	

	A reklám fajtái.	
A reklámeszközök és reklámhordozók	A reklámeszközök. A reklámhordozók szerepe.	
A public relations	A public relations fogalma, jellemzői. A PR területei. A külső és belső PR. A PR akciók és a szponzorálás.	
Az eladásösztönzés, a személyes eladás	Az eladásösztönzés fogalma, funkciói. Az SP módszerek. A személyes eladás fogalma, jellemzői, előnyei. A PS területei. Az eladóval szemben támasztott követelmények.	Az eladási magatartás és az értékesítési mód kapcsolata.
Az image és az egyedi vállalati arculat	Az image lényege, fajtái. A vállalati arculatot befolyásoló tényezők. A CI összetevői: formai és tartalmi elemei.	
Az egyéb piacbefolyásolási eszközök	A védjegy funkciói, típusai. A csomagolás funkciói és típusai. A vevőszolgálat szerepe, lényege	A márkaépítés folyamata és a márkahűség.

3. Tájékozódás a Közgazdaságtan témaköreiben (csak emelt szinten)

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Tartalmi kiegészítés emelt szinten
A közgazdaságtudomány		A közgazdaságtan alapfogalmai, alapkérdései. A piac elemei, a keresleti-kínálati függvények. A Marshall-kereszt, egy termék piacának jellemzése. A Marshall-kereszt ábrázolása. A piaci egyensúlytalanság esetei. Számítások a keresleti és kínálati függvény ismeretében.
A vállalat és a termelői magatartás		A vállalat fogalma, környezete. A technikai és gazdasági hatékonyság. A gazdasági időtávok és azok jelentősége a vállalat életében. A költségek különféle szempontok szerinti csoportosítása. Az átlagköltség függvények közötti összefüggés. A termelési függvény és a költségfüggvények közötti összefüggés, az ezekkel kapcsolatos számítások. Profitkategóriák. Költségek, profitok, számítások a különféle költségek, ill. profitok körében.
A vállalat kínálata és a piac		Az egyes piacformák jellemzői.

jellege		A profitmaximum elérésének feltételei tökéletes verseny, ill. monopólium esetén. Az üzemszüneti és fedezeti pont fogalma és tartalma. Az optimális termelési mennyiség, az üzemszüneti és fedezeti pont, ill. a profit vagy veszteség tömege.
A vállalatok nemzetközi piaci kapcsolatai.		Piac - külpiac - világpiac. A külső gazdasági hatások szerepe. A komparatív előnyök kihasználása. A vállalatok külpiacra lépésének formái, fokozatai. A termékek versenye a külpiacon.
A makroökonómia alapösszefüggései		A mikro- és makroszemlélet különbsége. A makrogazdaság szereplői és a közöttük végbemenő jövedelemáramlások.
A makrofolyamatok befolyásolhatósága		Az állam feladatai, az állami beavatkozás okai és a lehetséges megoldások.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzók	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzók	NINCS
A	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja				

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
100 pont		50 pont
Feladatlap		Marketing témakörök bemutatása
Választást, rövid választ igénylő feladatok a gazdálkodási ismeretek témaköreiből	Számítást igénylő feladatok a gazdálkodási ismeretek témaköreiből	
50 pont	50 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó gazdálkodási ismeretek tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek legyenek, és hozzájárulhat ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető legyen.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összes pontszám fele-fele arányban teszt jellegű, illetve számítási feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli feladatsor ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes vizsgakövetelményeken alapul.

A 15-20 kérdésből álló teszt jellegű kérdéssorban a gazdálkodási ismeretek fogalmai, törvényszerűségei, jelenségei és összefüggései jelennek meg.

A gazdálkodási ismeretek számítási feladatainak megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek.

	Kompetenciák	%
Teszt jellegű kérdéssor	Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	25
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete és alkalmazása	25

Számítási feladatsor	Pontos számolás, az eredmények értékelése, feladatmegoldás	25
	Összefüggések ábrázolása és értelmezése	25
Összesen		100

Lehetséges feladattípusok
Feleletválasztás
Igaz-hamis állítások
Definíciók
Kifejtő kérdések
Dokumentumok összeállítása
Számítási feladatok

A feladatokra, részfeladatokra javasolt maximális pontszámok a feladatok, részfeladatok nehézségi fokát tükrözik.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Feleletválasztás
Adott alternatívákból a helyes válasz megjelölése a tananyag összefüggéseinek megértését igényli.

Igaz-hamis állítások
Néhány állítást tartalmaz a feladatrész. A vizsgázóknak el kell dönteniük, hogy ezek az állítások szerintük igazak-e vagy sem. A válasz akkor teljes értékű, ha a vizsgázó néhány mondattal helyesen indokolja választását.

Definíciók
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok, legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak a tanulóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására irányulnak.

Kifejtő kérdések
Néhány összefüggő mondatban kell kifejteni a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására irányulnak.

Dokumentumok összeállítása
Megadott adatok vagy információk alapján a gazdálkodási ismeretek témaköreiben megismert és alkalmazott dokumentumok összeállítását kívánja meg a tanulóktól.

Számítási feladatok
A tanult összefüggések ismeretében különböző számításokat kell elvégezni, számadatokat néhány mondattal értékelni a gazdálkodási ismeretek témaköreiből.

Az írásbeli feladatlap értékelése
A feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgára minimum 20, maximum 30 tételt kell készíteni, a tételsor frissítésének szükségességét évente meg kell vizsgálni. A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tételtípusok

Minden szóbeli tétel marketing témakörű. Minden feladat egy témakör általános bemutatását, a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtését igényli gyakorlati példák ismertetésével.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsga alapvetően a marketing alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épülő, a marketing szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, a törvényszerűségeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával marketing jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni, és a folyamatokat összehasonlítani.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei
A marketing kialakulásának, fogalmának, fejlődésének ismerete
A piac, a piaci környezet elemzése
A fogyasztói vásárlói magatartás tényezői
A célpiaci marketing
A marketing információs rendszere
A piackutatás fajtáinak, módszereinek megfogalmazása
A piackutatás felhasználási területei
A termékpolitika és árpolitika értelmezése
Az értékesítési csatornák kiválasztása
A kommunikáció-marketingkommunikáció
A reklám szerepe, reklámeszközök, reklámhordozók
A public relations értelmezése
Az eladásösztönzés, a személyes eladás
Az image és az egyedi vállalati arculat megfogalmazása
Az egyéb piacbefolyásolási eszközök összevetése

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	20

Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	10
Törvények, szabályok, összefüggések értelmezése	10
Világosság, szabatosság, a felelet felépítése, a szakmai nyelv alkalmazása	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Emelt szint</th></tr>
<tr><th colspan="2">Írásbeli vizsga</th><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">180 perc</td><td>20 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="3">Marketing témakörök problémaközpontú bemutatása</td></tr>
<tr><td>Választást, rövid választ igénylő feladatok a gazdálkodási ismeretek témaköreiből</td><td>Számítási és geometriai feladatok a gazdálkodási ismeretek és a közgazdaságtan témaköreiből</td></tr>
<tr><td>50 pont</td><td>50 pont</td><td>50 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok pedig a képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Az írásbeli feladatok megoldásánál használható eszközök, amelyeket a vizsgázók hoznak magukkal: szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép, vonalzók.

Az írásbeli feladatlap jellemzői

Lehetséges feladattípusok
Feleletválasztás
Igaz-hamis állítások
Definíciók
Kifejtő kérdések
Dokumentumok összeállítása

Számítási és geometriai feladatok

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Feleletválasztás
Adott alternatívákból a helyes válasz megjelölése a tananyag összefüggéseinek megértését igényli.

Igaz-hamis állítások
Néhány állítást tartalmaz a feladatrész. A vizsgázóknak el kell dönteniük, hogy ezek az állítások szerintük igazak-e vagy sem. A válasz akkor teljes értékű, ha a vizsgázó néhány mondattal helyesen indokolja választását.

Definíciók
Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok, legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak a tanulóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására irányulnak.

Kifejtő kérdések
Néhány összefüggő mondatban kell kifejteni a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására irányulnak.

Dokumentumok összeállítása
Megadott adatok vagy információk alapján a gazdálkodási ismeretek témaköreiben megismert és alkalmazott dokumentumok összeállítását kívánja meg a tanulóktól.

Számítási és geometriai feladatok
A tanult összefüggések ismeretében különböző számításokat kell elvégezni, függvényeket ábrázolni, számadatokat, ábrákat néhány mondattal értékelni a gazdálkodási ismeretek és a közgazdaságtan témaköreiből.

Az írásbeli feladatlap értékelése
A feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik. A többletmegoldások a végső pontszámba nem számíthatók bele.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok
A szóbeli vizsgára minimum 20 tételt kell készíteni, a tételsor frissítésének szükségességét évente meg kell vizsgálni.
A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői
A szóbeli vizsga a marketing jelenségek és események tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatását kívánja a tanulóktól. A marketing események és jelenségek problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet, hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.
A szóbeli feleleteket a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján a szaktárgyi bizottság értékeli:
A felelet elbírálásakor nagy súllyal szerepeljen a feladat megértése, a tématartás, a lényeg kiemelése, a jelenségek, összefüggések megmagyarázása, alkalmazása, marketing folyamatok törvényszerűségekkel történő összehasonlítása.

Értékelni kell az alapfogalmak ismeretét, definiálását és alkalmazását. Minden tételnél meg kell követelni 1-2 alapfogalom, törvényszerűség szakszerű ismeretét, és a törvények, szabályok, összefüggések értelmezését.

A feleletek felépítése legyen világos, megfogalmazása szabatos. A vizsgán értékelni kell, hogy a vizsgázó a szakmai nyelvet hogyan alkalmazza.

A maximális pontszám feltétele, hogy a vizsgázó a tételben szereplő, illetve közvetlenül ahhoz kapcsolódó marketing ismeretekről lényegre törően, logikusan szerkesztett, önálló előadásban és helyes nyelvhasználattal adjon számot. Biztosan ismerje a tényanyagot, egyértelműen és helyesen használja a marketing fogalmakat. Képes legyen egyszerűbb piaci, marketing problémák megvilágítására, az események közötti összefüggések bemutatására.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei:

A piaci környezet elemzése
A fogyasztói és szervezeti vásárlói magatartás
A célpiaci marketing, piacszegmentálás
A marketing információs rendszere
A piackutatás
A termékpolitika, termékfejlesztés
Árpolitika, árstratégia
Az értékesítéspolitika, az értékesítési csatornák kiválasztása
A kommunikációs politika
A reklám
A public relations
Az eladásösztönzés, a személyes eladás
Az image és az egyedi vállalati arculat
Egyéb piacbefolyásolási eszközök

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, egyértelmű megfogalmazásokra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	20
Alapfogalmak ismerete, definiálása és alkalmazása	10
Törvények, szabályok, összefüggések értelmezése	10
Világosság, szabatosság, a felelet felépítése, a szakmai nyelv alkalmazása	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	50

VENDÉGLÁTÁS-IDEGENFORGALOM ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Ezek a témakörök a *Vendéglátás-idegenforgalom alapismeretek* szakmai előkészítő tantárgy érettségivizsga-követelményeinek alapjait képezik. Az itt megjelölt kompetenciák mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán megjelennek. Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is.

1. Vendéglátó és turizmus alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 A vendéglátás alapjai	A tanuló legyen képes a vendéglátás történeti kialakulásának és fejlődésének hazai szakaszait, azok jellegzetességeit ismertetni. A tanuló legyen képes a vendéglátás fogalmának meghatározására.	
1.2 A vendéglátás tevékenységi körei	A tanuló tudja a vendéglátás feladatkörét jellemezni. A tanuló legyen képes a termelés, az értékesítés és a szolgáltatás, mint tevékenység fogalmi meghatározására. A tanuló legyen képes a vendéglátás tárgyi és személyi feltételeinek meghatározására. A tanuló tudja a vendéglátás dolgozóival szemben támasztott követelményeket. Ismerje a munkahelyi kommunikáció szabályait. Ismerje az élelmiszer romlás és élelmiszer fertőzés megelőzésének feladatait.	Ismerje a vendéglátás és a környezetvédelem összefüggéseit.
1.3 A vendéglátás üzlethálózata	A tanuló tudja a vendéglátó üzletek szakjelleg szerinti csoportosítását. Üzletkörök, üzlet típusok jellemzőit.	Ismerje a vendéglátó üzletek kategorizálásának szempontjait.
1.4 A turizmus alapjai	A tanuló tudja értelmezni a turizmus fogalmát. A tanuló legyen képes bemutatni a turizmus kialakulásának főbb történeti szakaszait és azok jellegzetességeit. A tanuló ismerje a turizmus helyét a nemzetgazdaságban.	A tanuló tudja értékelni a turizmus gazdasági és társadalmi jelentőségét. Ismerje a turizmus összefüggéseit a nemzetgazdaság egyéb ágaival.
1.5 A turizmus tevékenysége, tevékenységi formái fajtái	A tanuló tudja értelmezni az aktív és passzív turizmus fogalmának lényegét. A tanuló legyen képes meghatározni az aktív és passzív turizmus feltételrendszerét.	Tudjon az aktív és passzív turizmushoz kapcsolódó programokat tervezni.
1.6 A turizmus és a környezet összefüggései	A tanuló tudja a turizmushoz kapcsolódó legfontosabb természetföldrajzi tényezőket.	Ismerje a turizmus és környezetvédelem összefüggéseit.

1.7 A vendéglátás és a turizmus kapcsolata	A vendéglátás és a turizmus fogalmi összefüggései, kapcsolódási pontjaik.	
1.8 A turizmus, mint tevékenység feltételrendszere	A tanuló legyen képes felsorolni a turizmust lebonyolító szervezeteket és jellemzőiket. A tanuló legyen képes felsorolni a turizmus tárgyi és személyi feltételeit. A tanuló legyen képes felsorolni a turizmus dolgozóival szemben támasztott követelményeket.	Ismerje a turizmust lebonyolító szervezetek működési feltételeit, a működésre vonatkozó legfontosabb jogszabályokat. A tanuló tudja a turizmus szervezetei közötti kapcsolatrendszer lényegét.
1.9 A turizmus piaca	A tanuló tudja a piac fogalmi meghatározását. Ismerje a piac elemeinek fogalmi meghatározását (kereslet, kínálat, ár) és azok összefüggéseit. Ismerje az árképzés és a turisztikai piac szempontjából a valuta, deviza vám szabályait. A tanuló legyen képes bemutatni a turisztikai piac jellemzőit. A tanuló tudja a turisztikai piac alakulására ható tényezőket. A tanuló legyen képes meghatározni a gazdasági verseny fogalmát, feltételeit. A tanuló tudja elemezni a piaci kockázat lényegét. Ismerje az árképzést a turizmusban. A tanuló legyen képes vázolni a hazai turizmus fejlesztési lehetőségeit.	Ismertesse a turisztikai fogadóképesség fogalmát és a turizmus kínálatát. Ismertesse a turisztikai keresletet befolyásoló tényezőket. A tanuló legyen képes meghatározni a gazdasági verseny fogalmát a turizmus piacán. Ismerje a piaci kockázat fogalmát és lényegét. Ismertesse a beutaztatás és kiutaztatás árképzési szempontjait.
1.10 A vendéglátás piaca	A tanuló tudja a vendéglátás piacának általános jellemzőit. A tanuló tudja a vendéglátás piacára ható tényezőket. A tanuló tudja jellemezni hazai vendéglátás fejlesztési lehetőségeit. Ismerje az árképzést a vendéglátásban. A tanuló legyen képes a termeléshez szükséges gazdasági ismeretek alkalmazására.	Ismerje a vendéglátás iránti keresletet befolyásoló tényezőket. A tanuló legyen képes vendéglátás kínálatának tervezésére, marketing szemléletű árképzésre. A tanuló legyen képes ismertetni a gazdasági verseny helyzetét a vendéglátás piacán. A tanuló legyen képes elemezni a kockázati formákat és tényezőket a vendéglátás piacán.
1.11 Általános ügyviteli alapismeretek	A tanuló tudja az ügyvitel fogalmi meghatározását. A tanuló legyen képes csoportosítani az ügyviteli feladatokat. A tanuló tudja az elszámolás és elszámoltatás lényegi meghatározását. A tanuló tudja értelmezni az ellenőrzés fogalmát, ismertetni fajtáit. Ismerje a szakmai kommunikáció szabályait. Ismerje a pénzügyi és banki műveleteket, A tanuló legyen képes ezek intézésére.	A tanuló legyen képes ismertetni az ellenőrzés hatását a gazdálkodás egészére. A tanuló legyen képes a készpénz kezelésével és az értékesítéssel kapcsolatos bizonylatokat kitölteni.
1.12 A turizmus és a vendéglátás ügyvitele	A tanuló tudja felsorolni a turizmus és a vendéglátás ügyviteli feladatait. A tanuló tudja az éttermi kínálat tervezését elvégezni. A tanuló tudja a bizonylat fogalmi meghatározását bizonylat	Tudjon üzleti levelet készíteni. Tudjon forgatókönyvet készíteni a turizmus és a vendéglátás területén. A tanuló legyen képes ismertetni a turizmushoz és a vendéglátáshoz

	fogalma, fajtáit, a kiállítás szabályait. A tanuló tudja az üzleti levelezés szabályait, formai és tartalmi követelményeit, a kezelési szabályait. A tanuló tudja a leltár fogalmi meghatározást, fajtáit, szabályait. A tanuló legyen képes a tevékenység szervezési feladatait ellátni. Ismerje a jegyzőkönyv tartalmi és formai elemeit, tudjon egyszerű statisztikákat, kimutatásokat készíteni.	kapcsolódó leltározás funkcióját, sajátosságait. Ismerje az elszámolás és elszámoltatás sajátosságait a vendéglátásban és a turizmusban.

2. Szállodai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Szálláshelyek, szállodák	A tanuló tudja a szálláshely fogalmát definiálni, fajtáit ismertetni. A tanuló legyen képes ismertetni a szálláshelyek, szállodák kínálati elemeit.	A tanuló tudja a szállodák kategorizálásának elveit.
2.2 A szálloda működésének tárgyi feltételei	Ismerje a szálloda telepítésének szempontjait. Ismerje a szálloda működésének tárgyi feltételeit. A tanuló tudja a szálloda helyiségeit és berendezéseit. A tanuló legyen képes ismertetni a vendégszoba kialakításának jellemzőit, berendezéseit, felszereléseit.	A tanuló legyen képes a kockázati tényezők ismertetésére a szálláshely létesítés és értékesítés vonatkozásában.
2.3 A szálloda működésének személyi feltételei	A tanuló legyen képes ismertetni a szálloda, szervezeti felépítését, a szállodai munkaköröket és az azokhoz kapcsolódó feladatokat. A tanuló legyen képes a munkaerő gazdálkodás fogalmi meghatározására. A tanuló tudja a szállodai dolgozóval szemben támasztott alap- és szakmai követelményeket, kommunikációs szabályokat.	Ismerje a szállodai menedzsment feladatait felelősségét. A tanuló legyen képes ismertetni a szállodai tevékenység funkciójának, hatását a szervezeti felépítésre. Ismertesse a szálloda funkcionális rendszerét, az irányítás szintjeit, összefüggéseit. A tanuló legyen képes a reklamációs ügyek intézését megoldani.
2.4 Szállodai ügyvitel	A tanuló legyen képes meghatározni a szállodai értékesítéshez kapcsolódó ügyviteli feladatokat. Ismerje a szálláshely értékesítés részterületeinek ügyviteli szabályait. A tanuló tudja a vendég érkeztetésével és elutazásával kapcsolatos adminisztratív feladatokat.	A tanuló legyen képes ismertetni a szobafoglalási rendszer fogalmát, funkcióját, fajtáit, és hazai gyakorlatát. Ismerje az értékesítésben használt szoftvereket.
2.5 A szállodai gazdálkodás	A tanuló tudja a szállodai gazdálkodás tervezésének területeit. A tanuló legyen képes a bevétel és a költségek csoportosítására. A tanuló legyen képes a szállodai jövedelmezőség fogalmi meghatározására, az eredménykimutatás és a költséghatékonyság lényegi megfogalmazására.	Ismerje a szállodai bevétel elszámolásának módját. A tanuló legyen képes ismertetni a szállodai gazdálkodás eredménymutatóit, a mutatók közötti összefüggéseket, a költséghatékonyság szerepét és fontosságát. A tanuló tudja az eredménykimutatás menetét.
2.6 A szállodai tevékenységhez kapcsolódó legfontosabb	A tanuló tudja a szálloda biztonsági előírásait. A tanuló tudja a tűzvédelem szabályait.	A tanuló tudja kezelni a vendégpanaszokat. Tudjon adott szakmai szituációban döntést hozni, döntését érvekkel

speciális jogszabályok, rendeletek és előírások	A tanuló legyen képes értelmezni a tulajdonvédelem fogalmát, a szálloda kártérítési felelősségét. A tanuló legyen képes összefoglalni a munkavédelem, egészségügy, környezetvédelem szálláshelyekre jellemző előírásait.	alátámasztani.

3. Marketing alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 A marketing fogalma, fejlődése	A tanuló tudja értelmezni a marketing fogalmát és alkalmazási területeit. A tanuló tudja a marketing fejlődési fázisait. Tudjon különbséget tenni a marketing-mix elemei között.	Ismerje a marketing folyamatát.
3.2 A piac, a piaci környezet elemzése	A tanuló legyen képes felismerni a vállalat mikro- és makrokörnyezetét. A tanuló tudja definiálni a piac fogalmát, és kategóriáit. A tanuló legyen képes bemutatni a szerkezetét, a piaci formákat.	A tanuló tudja jellemezni a piaci szereplőket és a piac típusokat. Ismerje a piac méretének mutatószámait.
3.3 A fogyasztói magatartás	A tanuló tudja értelmezni a fogyasztói magatartást befolyásoló tényezőket. A tanuló legyen képes bemutatni a vásárlói döntéseket befolyásoló tényezőket. Tudjon különbséget tenni a vásárlási folyamat szakaszai között. A tanuló legyen képes elemezni a vásárlási magatartás típusait. Ismerje a személyiségtípusokat, az utastípusokat és a vendégtípusokat a vendéglátás, a turizmus és a szállodaipar területén.	A tanuló legyen képes elemezni a szervezetek beszerzési döntéseinek folyamatát.
3.4 A piacszegmentálás. A célpiacok kiválasztása	A tanuló tudja értelmezni a célpiaci marketing lényegét és kialakulását. A tanuló tudja értelmezni a piacszegmentáció lényegét.	A tanuló legyen képes bemutatni a célpiacok kiválasztásának elemeit. Ismerje a termék pozicionálást.
3.5 A marketing információs rendszer	A tanuló legyen képes meghatározni a marketing információszükségletét. A tanuló legyen képes bemutatni az információsrendszer funkcióit.	A tanuló tudja értelmezni a MIR belső rendszerét, működését.
3.6 A piackutatás fajtái, módszerei, felhasználási területei	A tanuló legyen képes értelmezni a piackutatás funkcióit, folyamatát. Tudjon piackutatáshoz szükséges információkat beszerezni. Ismerje a piackutatás módszereit.	A tanuló legyen képes jellemezni a kutatási módszereket és alkalmazási területeit. A tanuló legyen képes a piackutatási eredményeket értékelni.
3.7 A termékpolitika, termékfejlesztés	Tudjon válaszolni a termék fogalmának kérdésére, osztályozását bemutatni.	A tanuló tudja jellemezni az ötletkeresési technikákat a termékfejlesztésben.

	A tanuló legyen képes a termékfejlesztés lényegét ismertetni. A tanuló tudja elemezni a termék piaci életgörbéjét és az életgörbe egyes szakaszainak jellemzőit.	Ismerje a marketing eszközök alkalmazásának lehetőségeit az életgörbe egyes szakaszaiban.
3.8 Árpolitika, árstratégia	Tudjon felelni az ár fogalmára és szerepére, ismerje az árképzési elveket. Ismerje az árképzés marketing szempontú értelmezését. A tanuló tudja értelmezni az árak jogi szabályozásának alapelveit. Ismerje az árdifferenciálás jelentőségét.	A tanuló legyen képes bemutatni a fedezeti pont értelmezését. A tanuló legyen képes megfogalmazni a fogyasztói árelfogadást és árérzékenységet befolyásoló tényezőket.
3.9 Az értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása	Ismerje az értékesítési csatornák fajtáit, A tanuló tudja azokat jellemezni. A tanuló legyen képes az értékesítési rendszer logisztikai és áruforgalmat elősegítő funkcióit megfogalmazni. A tanuló legyen képes bemutatni a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.	A tanuló legyen képes felismerni a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban. A tanuló legyen képes jellemezni a franchiset.
3.10 A marketing-kommunikáció eszközrendszere	Ismerje a kommunikáció elméletét. A tanuló legyen képes megfogalmazni a marketingkommunikáció lényegét. A tanuló legyen képes bemutatni a kommunikációs mix elemeit.	
3.11 A reklám szerepe, tervezése	A tanuló legyen képes ismertetni a reklám fogalmát és szerepét. A tanuló tudja jellemezni a reklám fajtáit.	A tanuló legyen képes bemutatni a reklám fejlődését. A tanuló legyen képes bemutatni a reklám szerepét a fogyasztók mindennapi életében.
3.12 A Public Relations	Tudjon válaszolni a Public Relations fogalmára, ismerje jellemzőit. A tanuló legyen képes felsorolni a PR területeit. Tudjon különbséget tenni a külső és belső PR között. Kapcsolatszervezés. Ismerje az etikett és a protokoll általános és speciális szabályait az idegenforgalomban.	Tudjon különbséget tenni a PR akciók között, és ismerje a szponzorálás formáit.
3.13 Az eladásösztönzés, és a személyes eladás	Tudjon válaszolni az eladásösztönzés fogalmára, funkcióira vonatkozó kérdésekre. Ismerje az eladásösztönzés módszereit. A tanuló legyen képes ismertetni a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit. A tanuló legyen képes ismertetni az eladóval szemben támasztott követelményeket. Ismerje a tárgyalási technikákat.	A tanuló legyen képes átlátni az eladási magatartás és az értékesítési mód kapcsolatát.
3.14 Az image és az egyedi vállalati arculat	A tanuló tudja értelmezni az image lényegét. A tanuló tudja értelmezni a Corporate Identity lényegét.	A tanuló legyen képes ismertetni az image fajtáit. A tanuló legyen képes bemutatni a Corporate Identity tartalmi és formai kialakítását.
3.15 Az egyéb piacbefolyásolási	A tanuló legyen képes ismertetni a védjegy funkcióit, típusait. A tanuló legyen képes meghatározni a csomagolás funkcióit és	A tanuló tudja értelmezni a márkaépítés folyamatát és a márkahűséget.

eszközök	típusait. A tanuló legyen képes ismertetni a direkt marketing lényegét.	Ismertesse a direkt marketing fő csatornáit. Tudjon válaszolni a vevőszolgálat szerepére, és lényegére vonatkozó kérdésekre. Ismerje az online marketing jelentőségét.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintű érettségi vizsgán a számon kérhető témakörök megegyeznek a kerettantervek témaköreire és fogalmaira vonatkozó - az adott témakörhöz rendelhető - szakmacsoportos alapozás követelményeivel.

1. Vendéglátó és turizmus alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 A vendéglátás alapjai	A vendéglátás történeti kialakulása, fejlődésének hazai szakaszai. A vendéglátás fogalma, feladata. A vendéglátás helye a nemzetgazdaságban.	
1.2 A vendéglátás tevékenységi körei	Az árubeszerzés, a raktározás, termelés, az értékesítés és a szolgáltatás fogalmi meghatározása, folyamata, módjai. A vendéglátás tárgyi és személyi feltételei. A vendéglátás dolgozóival szemben támasztott követelmények. A munkahelyi kommunikáció szabályai. Az élelmiszer romlás és élelmiszer fertőzés megelőzésének feladatai.	A vendéglátás és a környezetvédelem összefüggései.
1.3 A vendéglátás üzlethálózata	A vendéglátás szakjelleg szerinti csoportosítása. Üzletkörök, üzlet típusok jellemzői.	A vendéglátó üzletek kategorizálásának szempontjai.
1.4 A turizmus alapjai	A turizmus fogalma. A turizmus kialakulásának főbb történeti szakaszai és azok jellegzetességei. A turizmus helye a nemzetgazdaságban.	A turizmus gazdasági és társadalmi jelentősége. A turizmus összefüggései a nemzetgazdaság egyéb ágaival.
1.5 A turizmus tevékenysége, tevékenységi formái fajtái	Az aktív és passzív turizmus fogalmi meghatározása. Az aktív és passzív turizmus feltételrendszere.	Az aktív turizmus fogalomkörébe tartozó program lehetőségek tervezése. A passzív turizmus fogalomkörébe tartozó program lehetőségek tervezése.
1.6 A turizmus és a környezet összefüggései	A turizmushoz kapcsolódó legfontosabb természetföldrajzi tényezők.	A turizmus és környezetvédelem összefüggései.
1.7 A vendéglátás és a turizmus kapcsolata	A vendéglátás és a turizmus fogalmi összefüggései, kapcsolódási pontjaik.	

1.8 A turizmus, mint tevékenység feltételrendszere	A turizmust lebonyolító szervezetek és jellemzőik. A turizmus tárgyi és személyi feltételei. A turizmus dolgozóival szemben támasztott követelmények.	A turizmust lebonyolító szervezetek működési feltételei, a működésre vonatkozó legfontosabb jogszabályok. A turizmus szervezetei közötti kapcsolatrendszer.
1.9 A turizmus piaca	A piac fogalma. A piac elemeinek fogalmi meghatározása (kereslet, kínálat, ár) és azok összefüggései. Az árképzés és a turisztikai piac szempontjából a valuta, deviza vám szabályai. A turisztikai piac jellemzői. A turisztikai piac alakulására ható tényezők. A gazdasági verseny fogalma, feltételei. A piaci kockázat. Árképzés a turizmusban. A hazai turizmus fejlesztési lehetőségei.	A turisztikai fogadóképesség, a turizmus kínálata. A turisztikai kereslet és az azt befolyásoló tényezők. Gazdasági verseny a turizmus piacán. A piaci kockázat. A beutaztatás és kiutaztatás árképzési szempontjai.
1.10 A vendéglátás piaca	A vendéglátás piacának jellemzői. A vendéglátás piacára ható tényezők. A hazai vendéglátás fejlesztési lehetőségei. Árképzés a vendéglátásban A termeléshez szükséges gazdasági ismeretek alkalmazása.	A vendéglátás iránti keresletet befolyásoló tényezők. A vendéglátás kínálatának tervezése, marketing szemléletű árképzés. Gazdasági verseny a vendéglátás piacán. Kockázati formák és tényezők a vendéglátás piacán.
1.11 Általános ügyviteli alapismeretek	Az ügyvitel fogalma. Az ügyviteli feladatok csoportosítása. Az elszámolás és elszámoltatás lényegi meghatározása. Az ellenőrzés fogalmi meghatározása, fajtái. A szakmai kommunikáció szabályai. A pénzügyi és banki műveletek, ezek intézése.	Az ellenőrzés hatása a gazdálkodás egészére. A készpénz kezelésével és az értékesítéssel kapcsolatos bizonylatok kitöltése.
1.12 A turizmus és a vendéglátás ügyvitele	A turizmus és a vendéglátás ügyviteli feladatai. Az éttermi kínálat tervezése. A bizonylat fogalma, fajtái, kiállítás szabályai. Az üzleti levelezés szabályai, formai és tartalmi követelményei, kezelési szabályai. A leltár fogalma, fajtái, szabályai. A tevékenység szervezési feladatai. A jegyzőkönyv tartalmi és formai elemei, egyszerű statisztikák, kimutatások készítése.	Üzleti levél készítése. Forgatókönyv készítés. A leltározás fogalma, funkciója, szabályai. Az elszámolás és elszámoltatás sajátosságai a vendéglátásban és a turizmusban. A forgatókönyv fogalma, fajtái, készítésének szabályai.

2. Szállodai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
2.1 Szálláshelyek, szállodák és egyéb szálláshelyek	A szálláshely fogalma, fajtái. Egyéb szálláshelyek. A szálláshelyek, szállodák kínálati elemei.	A szállodák és egyéb szálláshelyek kategorizálásának elvei.
2.2 A szálloda és egyéb szálláshelyek működésének tárgyi feltételei	A szálloda telepítésének szempontjai. A szálloda működésének tárgyi feltételei. A szálloda helyiségei és berendezései. A vendégszoba kialakításának jellemzői, berendezése, felszerelése.	Kockázati tényezők a szálloda és egyéb szálláshelyek létesítés és értékesítés vonatkozásában.
2.3 A szálloda és egyéb szálláshelyek működésének személyi feltételei	A szálloda, szervezeti felépítése. A szállodai munkakörök és az azokhoz kapcsolódó feladatok. A munkaerő gazdálkodás fogalma. A szállodai dolgozóval szemben támasztott alap- és szakmai követelmények, kommunikációs szabályok.	A szállodai menedzsment feladatai, felelőssége. A szállodai tevékenység funkciói, hatása a szervezeti felépítésre. A szálloda funkcionális rendszere. Az irányítás szintjei, összefüggései. A reklamációs ügyek intézése.
2.4 Szállodai és egyéb szálláshelyek ügyvitel	A szállodai értékesítéshez kapcsolódó ügyviteli feladatok. A szálláshely értékesítés részterületeinek ügyviteli szabályai. A vendég érkeztetésével szállodai gazdálkodás tervezése, területei és elutazásával kapcsolatos adminisztratív feladatok.	A szobafoglalási rendszer fogalma, funkciója, fajtái, hazai gyakorlata. Az értékesítésben használt szoftverek.
2.5 A szállodai és egyéb szálláshelyek gazdálkodás	A bevétel és a költségek csoportosítása. A szállodai jövedelmezőség fogalma, az eredmény kimutatás és a költséghatékonyság lényege.	A szállodai bevétel elszámolása. A szállodai gazdálkodás eredménymutatói, a mutatók közötti összefüggések, a költséghatékonyság szerepe és fontossága. Az eredménykimutatás menete.
2.6 A szállodai tevékenységhez kapcsolódó legfontosabb speciális jogszabályok, rendeletek és előírások	A szálloda biztonsági előírásai. A tűzvédelem szabályai. A tulajdonvédelem fogalma, a szálloda kártérítési felelőssége. Munkavédelem, egészségügy, környezetvédelem szálláshelyekre jellemző előírásai.	A vendégpanaszok kezelésének módjai. Döntés váratlan helyzetekben.

3. Marketing alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 A marketing fogalma, fejlődése	A marketing fogalma és alkalmazási területei. A marketing fejlődése. A marketing-mix elemek.	A marketing folyamata.
3.2 A piac, a piaci környezet elemzése	A vállalat mikro- és makrokörnyezete. A piac fogalma, és kategóriái. A piac szerkezete. Piaci formák.	Piaci szereplők és a piactípusok. A piac méretének mutatószámai.
3.3 A fogyasztói magatartás	A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők.	A szervezetek beszerzési döntéseinek folyamata.

	A vásárlói döntéseket befolyásoló tényezők. A vásárlási folyamat szakaszai. A vásárlási magatartás típusai. Személyiségtípusok, utastípusok és vendégtípusok a vendéglátás, a turizmus és a szállodaipar területén.	
3.4 A piacszegmentálás A célpiacok kiválasztása	A célpiaci marketing lényege és kialakulása. A piacszegmentáció.	A célpiacok kiválasztása. A termék pozicionálása.
3.5 A marketing információs rendszer	A marketing információszükséglete. Az információs rendszer funkciói.	A MIR belső rendszere, működése.
3.6 A piackutatás fajtái, módszerei, felhasználási területei	A piackutatás funkciói, folyamata. A piackutatáshoz szükséges információk beszerzése. A piackutatás módszerei.	A kutatási módszerek jellemzése, alkalmazási területei. A piackutatási eredmények értékelése.
3.7 A termékpolitika, termékfejlesztés	A termék fogalma, osztályozás. A termékfejlesztés. A termék piaci életgörbéjének és az életgörbe egyes szakaszainak jellemzői.	Ötletkeresési technikák a termékfejlesztésben. A marketing eszközök alkalmazásának lehetőségei az életgörbe egyes szakaszaiban.
3.8 Árpolitika, árstratégia	Az ár fogalma és szerepe, az árképzési elvek. Az árképzés marketing szempontú értelmezése. Az árak jogi szabályozásának alapelvei. Az árdifferenciálás jelentősége.	A fedezeti pont értelmezése. A fogyasztói árelfogadást és árérzékenységet befolyásoló tényezők.
3.9 Az értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása	Az értékesítési csatornák fajtái, jellemzésük. Az értékesítési rendszer logisztikai és áruforgalmat elősegítő funkciói. A marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggés.	A kereskedelem helye és szerepe a piacgazdaságban. A franchise.
3.10 A marketingkommuni-káció eszközrendszere	A kommunikáció elmélete. A marketingkommunikáció lényege. A kommunikációs mix elemei.	
3.11 A reklám szerepe, tervezése	A reklám fogalma és szerepe. A reklám fajtái.	A reklám fejlődése. A reklám a fogyasztók mindennapi életében.
3.12 A Public Relations	A Public Relations fogalma, jellemzői. A PR területei. A külső és belső PR. Kapcsolatszervezés. Az etikett és a protokoll általános és speciális szabályai az idegenforgalomban.	A PR akciók, és a szponzorálás.
3.13 Az eladásösztönzés, és a személyes eladás	Az eladásösztönzés fogalma, funkciói. Az eladásösztönzés módszerei. A személyes eladás fogalma, jellemzői, előnyei. Az eladóval szemben támasztott követelmények. A tárgyalási technikák, ismerete.	Az eladási magatartás és az értékesítési mód kapcsolata.

3.14 Az image és az egyedi vállalati arculat	Az image lényege, fajtái. A Corporate Identity lényege.	Az image fajtái. A Corporate Identity A Corporate Identity tartalmi és formai elemei kialakítása.
3.15 Az egyéb piacbefolyásolási eszközök	A védjegy funkciói, típusai. A csomagolás funkciói, és típusai. A direkt marketing lényege.	A márkaépítés folyamata és a márkahűség. A direkt marketing fő csatornái. A vevőszolgálat szerepe, lényege. Az online marketing jelentősége.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók	NINCS
A vizsga-bizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint			
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga		
180 perc	15 perc		
100 pont	50 pont		
Feladatlap	*A)* Vendéglátó és turizmus alapismeretek	*B)* Szállodai alapismeretek	*C)* Marketing alapismeretek
180 perc			
Teszt jellegű feladatok			
100 pont			

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az érettségi vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó a vendéglátó és turizmus alapismeretek, a szállodai alapismeretek és a marketing alapismeretek témakörből elsajátított tudásáról.

A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei, illetve az egyes iskolákban folyó vizsgák összemérhetőek A tanuló legyenek, és hozzájárul ahhoz is, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető A tanuló legyen. Az írásbeli feladatsoroknak tartalmazniuk kell a feladatok megoldásához szükséges szöveges és képi anyagokat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A középszintű írásbeli érettségi vizsgán az összes pontszám a teszt jellegű feladatok megoldásával érhető el.

A központi írásbeli ismeretanyagának összeállítása az egyes témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A 20-30 kérdésből álló teszt jellegű írásbeli feladatokban közel azonos arányban jelennek meg a vendéglátó és turizmus, a szállodai- és a marketing alapismeretekben megfogalmazott összefüggések. A kérdéstípusok az előírt ismeret és képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

A vendéglátó és turizmus alapismeretek, a szállodai alapismeretek és a marketing alapismeretek feladatainak megoldásai alkalmazás jellegű követelményekre is építenek.

	Kompetenciák	%
Teszt jellegű kérdéssor	Alapfogalmak ismerete, definiálása	50
	Fogalmak összefüggéseinek ismerete és alkalmazása	50
	Összesen	100

Az írásbeli feladatlap értékelése

A teszt jellegű kérdéssor értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az egyes kérdésekre és feladatokra adható pontszámokat az útmutató tartalmazza.

A javítás során a javítási-értékelési útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A szóbeli vizsgán minden vizsgázó egy tételt húz, amely három feladatot tartalmaz: a vendéglátás és turizmus, a szálloda és a marketing területéről.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Az ismeretek megkívánt szintje a témákban felsorolt konkrét ismeretek körére terjed ki, méri, hogy a vizsgázó képes-e a fogalmakat szabatosan definiálni.

A tételek összeállításánál törekedni kell a változatos, a problémamegoldást ösztönző, az egyértelmű megfogalmazásokra.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga témakörei:

1. Vendéglátó és turizmus alapismeretek

1.1 A vendéglátás alapjai
1.2 A vendéglátás tevékenységi körei
1.3 A vendéglátás üzlethálózata
1.4 A turizmus alapjai
1.5 A turizmus tevékenysége, tevékenységi formái fajtái
1.6 A turizmus és a környezet összefüggései
1.7 A vendéglátás és a turizmus kapcsolata
1.8 A turizmus, mint tevékenység feltételrendszere
1.9 A turizmus piaca
1.10 A vendéglátás piaca
1.11 Általános ügyviteli alapismeretek
1.12 A turizmus és a vendéglátás ügyvitele

2. Szállodai alapismeretek

2.1 Szálláshelyek, szállodák
2.2 A szálloda működésének tárgyi feltételei
2.3 A szálloda működésének személyi feltételei
2.4 Szállodai ügyvitel
2.5 A szállodai gazdálkodás
2.6 A szállodai tevékenységhez kapcsolódó legfontosabb speciális jogszabályok, rendeletek és előírások

3. Marketing alapismeretek

3.1 A marketing fogalma, fejlődése
3.2 A piac, a piaci környezet elemzése
3.3 A fogyasztói magatartás
3.4 A piacszegmentálás. A célpiacok kiválasztása

3.5 A marketing információs rendszer
3.6 A piackutatás fajtái, módszerei, felhasználási területei
3.7 A termékpolitika, termékfejlesztés
3.8 Árpolitika, árstratégia
3.9 Az értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása
3.10 A marketingkommunikáció eszközrendszere
3.11 A reklám szerepe, tervezése
3.12 A Public Relations
3.13 Az eladásösztönzés, és a személyes eladás
3.14 Az image és az egyedi vállalati arculat
3.15 Az egyéb piacbefolyásolási eszközök

A szóbeli vizsgarész értékelése
A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok			
	A	B	C	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése, tájékozottság a szakirodalomban	7	4	4	15
Alapfogalmak, összefüggések felismerése, a téma gyakorlati megközelítése	7	4	4	15
Nyelvhelyesség, a felelet felépítése, logikai rend, a szaknyelv alkalmazása	4	3	3	10
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, a jelenségek tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatása	4	3	3	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM	22	14	14	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint			
Írásbeli vizsga			Szóbeli vizsga
180 perc			20 perc
100 pont			50 pont
Feladatlap			Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás
180 perc			
Vendéglátó-	Szállodai	Marketing	

turizmus alapismeretek	alapismeretek	alapismeretek	
40 pont	30 pont	30 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli feladatsoroknak tartalmazniuk kell a feladatok megoldásához szükséges szöveges és képi anyagokat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Az írásbeli feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok pedig a képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Lehetséges feladattípusok és arányaik:

Tesztfeladatok	5%
Igaz-hamis állítások	20%
Definíciók	40%
Komplex feladatok	25%
Kifejtő kérdés	10%

A feladatok jellemzői

Tesztfeladatok

A tananyagban található összefüggések megértését igénylő feleletválasztó kérdések kiválasztását igényli.

Igaz-hamis állítások

Néhány állítást tartalmaz a feladatrész. A vizsgázóknak el kell dönteniük, hogy ezek az állítások szerintük igazak-e, vagy sem. A válasz akkor teljes értékű, ha a vizsgázó a feladatban előírtaknak megfelelően néhány mondattal helyesen indokolja választását.

Definíciók

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyeknél legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására irányulnak.

Komplex feladatok

A tananyagban tanult összefüggések ismeretében különböző, a vendéglátással, a turizmussal, a szállodaiparral és a marketinggel összefüggő összetett feladatok megoldását kell elvégezni (pl. program összeállítása, a követelményekben előírt számítások, menü összeállítás).

Kifejtő kérdések

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben (esszé) kell kifejteni a válaszokat. Az írásbeli feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására és mellett az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói tartalmazzák.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a megoldás nem értékelhető. A többletmegoldások a végső pontszámba nem számíthatóak bele.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll. A tételekben meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek. A szóbeli vizsgán minden vizsgázó egy tételt húz, amely három feladatot tartalmaz.

A szóbeli vizsgán számítógép segédeszköz használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga alapvetően a vendéglátó-turizmus alapismeretekkel, a szállodai alapismeretekkel és marketing alapismeretekkel kapcsolatos jelenségek és események tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatását kívánja a vizsgázóktól. A marketing események és jelenségek problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet, hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli témakörei:

Az emelt szintű szóbeli vizsga témakörei megegyeznek a középszintű szóbeli vizsgánál felsoroltakkal, de a konkrét tételek a fogalmak és az összefüggések felismerésén túl azok szakszerű magyarázatát is megkívánják a vizsgázóktól.

1. Vendéglátó és turizmus alapismeretek

1.1 A vendéglátás alapjai
1.2 A vendéglátás tevékenységi körei
1.3 A vendéglátás üzlethálózata
1.4 A turizmus alapjai
1.5 A turizmus tevékenysége, tevékenységi formái fajtái
1.6 A turizmus és a környezet összefüggései
1.7 A vendéglátás és a turizmus kapcsolata
1.8 A turizmus, mint tevékenység feltételrendszere
1.9 A turizmus piaca
1.10 A vendéglátás piaca
1.11 Általános ügyviteli alapismeretek
1.12 A turizmus és a vendéglátás ügyvitele

2. Szállodai alapismeretek

2.1 Szálláshelyek, szállodák
2.2 A szálloda működésének tárgyi feltételei
2.3 A szálloda működésének személyi feltételei
2.4 Szállodai ügyvitel
2.5 A szállodai gazdálkodás
2.6 A szállodai tevékenységhez kapcsolódó legfontosabb speciális jogszabályok, rendeletek és előírások

3. Marketing alapismeretek
3.1 A marketing fogalma, fejlődése
3.2 A piac, a piaci környezet elemzése
3.3 A fogyasztói magatartás
3.4 A piacszegmentálás. A célpiacok kiválasztása
3.5 A marketing információs rendszer
3.6 A piackutatás fajtái, módszerei, felhasználási területei
3.7 A termékpolitika, termékfejlesztés
3.8 Árpolitika, árstratégia
3.9 Az értékesítéspolitika, értékesítési csatornák kiválasztása
3.10 A marketingkommunikáció eszközrendszere
3.11 A reklám szerepe, tervezése
3.12 A Public Relations
3.13 Az eladásösztönzés, és a személyes eladás
3.14 Az image és az egyedi vállalati arculat
3.15 Az egyéb piacbefolyásolási eszközök

A szóbeli vizsgarész értékelése
A szóbeli feleletet a vizsgakövetelmények szerint az alábbi szempontok és kompetenciák alapján kell értékelni.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok			
	A	B	C	Összesen
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése, tájékozottság a szakirodalomban	7	4	4	15
Alapfogalmak, összefüggések felismerése, a téma gyakorlati megközelítése	7	4	4	15
Nyelvhelyesség, a felelet felépítése, logikai rend, a szaknyelv alkalmazása	4	3	3	10
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, a jelenségek tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatása	4	3	3	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM	22	14	14	50

RENDÉSZETI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

1. Összetett irodai, ügyviteli feladat megoldása

1.1. Feladatértelmezés

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
Összetett írásbeli feladat értelmezése	Legyen képes szakirányú ismereteit pontosan felidézni, rendezni és önállóan alkalmazni. Legyen képes az egyes részfeladatokhoz kiválasztani és használni az informatikai, irodai eszközöket.	

1.2. Iratkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Alapfogalmak helyes használata	Legyen képes az iratkezelési, a minősített adatok kezelésére vonatkozó alapfogalmakat megérteni, helyesen használni. Tudja jellemezni a rendészeti szakterület jellemző iratmintáit.	Legyen képes ismertetni a manuális és számítógépes ügyirat-kezelési technológiák jellemzőit, különbségeit, az egyes megoldások előnyeit, hátrányait.
Ügyiratok nyilvántartása	Legyen képes iktatni, visszakeresni beérkező és kimenő - papír alapú és elektronikus - iratokat. Legyen képes felsorolni az iratkezelésre, iratbetekintésre, a selejtezésre vonatkozó szabályokat.	Legyen képes ismertetni az irattári terv felépítését, az irattárak ergonómiai és műszaki feltételrendszerének kialakítási módjait.
Titkos ügyiratkezelés	Legyen képes felsorolni a titokfajtákat, ismertetni az adatvédelmi törvény	Legyen képes felsorolni az iratok minősítésére jogosultak körét, ismertetni

	előírásait, a minősített adatok kezelésére vonatkozó főbb szabályokat. Legyen képes felismerni és alkalmazni a személyi adatok kezelése során az adatvédelmi törvény előírásait.	a minősítési eljárást. Legyen képes ismertetni a minősített iratok kezelésének módját, a titkos ügykezelő feladatait, a titokvédelem felügyeletét. Legyen képes ismertetni a minősített adathordozók készítésére, nyilvántartásuk rendjére, sokszorosítására, őrzésére, a feleslegessé vált minősített adathordozók megsemmisítésére vonatkozó előírásokat.

1.3. Szövegfeldolgozás

TÉMÁK	VIZSGASZINT	
	Középszint	Emelt szint
Hivatalos iratok tartalmi sajátosságainak érvényesítése	Legyen képes felismerni a hivatalos irat egyes részegységeit (pl. címzett, tárgy, tartalmi szöveg). Legyen képes az önálló tartalmi egységeket meghatározni, a fontos ismereteket a kevésbé lényegestől elkülöníteni. Legyen képes önállóan megfogalmazni hivatalos irat szövegét, 4-5 megadott tartalmi útmutatás alapján. Ismerje a hivatalos levelezés alapvető szakszókincsét. Legyen képes érvényesíteni a helyesírási követelményeket a hivatalos irat szövegének elkészítésekor. Tudjon munkavégzéséhez helyesírási, értelmező és idegen szavak szótárát igénybe venni.	
Adatbevitel	Legyen képes 10 perc alatt 750 leütést max. 5 hibaponttal másolni. Tudjon beszúrni, tartalmilag	

	illeszkedően a megfelelő helyre szöveget, táblázatot, grafikont.	
Hivatalos iratok formai sajátosságai	Tudjon iratot megfelelő formában elkészíteni. Legyen képes az irat részegységeit (pl. fejléc, dátum, címzett, tárgy stb.) a tanult - szokásoknak megfelelő - helyen szerepeltetni. Legyen képes az iratban bekezdéseket, kiemeléseket, mellékleteket stb. a tanult - szokásoknak megfelelő - módon jelölni.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Tudjon iratot e-mailen továbbítani. Tudjon körlevelet, borítékot, címkét készíteni számítógéppel.	

1.4. Kommunikáció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Ügyfélfogadás	Legyen képes alkalmazni a kultúrált, udvarias viselkedés szabályait. Legyen képes valós kommunikációs szándékot megjeleníteni.	
Beszéd, kommunikáció, szövegértés	Legyen képes a mondanivalót egyértelműen, egyszerűen, világosan közvetíteni. Legyen képes beszédtempójával, artikulációjával a kommunikációt segíteni. Tudjon reagálni a munkavégzés során előforduló helyzetekre, tudjon információt szolgáltatni. Legyen képes különválasztani a lényeges és kevésbé lényeges információkat, különös tekintettel azok továbbadására, rögzítésére. Legyen képes megkülönböztetni a tényszerű információt a	Legyen képes ismertetni a kommunikáció, tömegkommunikáció mai társadalomban betöltött szerepét és hatásait.

	véleménynyilvánítástól.	

2. Pszichológiai, szociálpszichológiai, társadalomismereti, életmódbeli alapismeretek

2.1. A társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Alapfogalmak helyes használata	Legyen képes a pszichológiai, szociálpszichológiai alapfogalmakat megérteni, helyesen használni. Legyen képes a rendészeti területen használatos fogalmakat azonosítani, helyesen használni	
Információk gyűjtése és következtetések levonása	Legyen képes dokumentumokból, megadott szempontok alapján társas viszonyokra vonatkozó állításokat megfogalmazni. Legyen képes különböző forrásokból megadott szempontok alapján információkat gyűjteni, az információkat saját korábbi ismereteivel összevetni, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni. Legyen képes ismertetni a társadalom és az ember megismerésének módszereit.	Legyen képes megfigyelni és elemezni az egyéni és társas pszichológiai jelenségeket, jellemezni a legfontosabb megismerő funkciókat (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezés, gondolkodás, képzelet), ismertetni az azokra vonatkozó korszerű kutatási eredményeket.
Kultúra és közösség, társadalmi viszonyokban való tájékozottság	Legyen képes ismertetni a mai magyar társadalom rétegződésének fő jellemzőit, a nemzet, állam, etnikum, többség és kisebbség fogalmak jelentését, a helyi társadalom fogalmát.	

2.2. Problémaközpontúság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A pszichés állapot szerepe a rendészeti munkában	Legyen képes megfogalmazni a rendészeti munka sajátosságait, ezek megnyilvánulását.	

	Legyen képes elemezni, hogy milyen következményekkel jár az egyén és a környezet viszonya, az énkép, melyek az én-erő ismertetői. Legyen képes felsorolni, hogy milyen elhárító mechanizmusokat ismer, elemezni, hogy milyen hatásuk van ezeknek a rendészeti munkák során.	
A személyiségmegismerés módszereinek alkalmazása	Legyen képes felsorolni a személyiség megismerése során a kommunikációs gát oldására szolgáló eszközöket, a verbális és nonverbális jelzések alapján véleményt alkotni.	
Törvényszerűségek, összefüggések felismerése	Legyen tisztában az önazonosság és a társadalmi hovatartozás problémáival. Legyen képes összekapcsolni a pszichés és társas tényezők közül az okokat és a következményeket. Legyen képes felismerni az egyén élethelyzetének befolyásoló hatását nézeteire, döntéseire és cselekedeteire a társas szituációkban. Legyen képes a devianciák szociológiai és pszichológiai értelmezését megadni, elemezni, hogy milyen társadalmi, családi-környezeti és örökletes tényezők okolhatók a deviancia kialakulásáért.	Legyen képes elemezni és értelmezni a pszichés és társas megnyilvánulás markáns jelenségeiből az okokat és a következményeket.
A jog és erkölcs összefüggéseinek felismerése	Tudja megkülönböztetni a szokás, hagyomány, illem, erkölcs és jog fogalmait. Legyen képes példák alapján meghatározni, hogy az egyes esetekhez milyen erkölcsi, jogi, vagy mindkét kötelesség kapcsolódik. Tudjon különbséget tenni a jogos és jogtalan között.	
A jog és erkölcs előírásainak ismerete a rendészeti munkában	Legyen képes ismertetni a rendvédelmi szervek tagjaival szemben elvárt etikai magatartást.	

2.3. A probléma értékalapú megközelítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A humanisztikus értékek, az ember, az emberi élet tisztelete	A verbális és non-verbális kommunikáció egyaránt tükrözze az ember empatikus, toleráns, előítélettől mentes megközelítését. Igazodjon a világ emberközpontú szemléletéhez. Értelmezze az érték, az előítélet fogalmát, ismerje a hétköznapi előítéleteket.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Összetett ügyviteli írásbeli feladat elkészítése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Gépírás	Legyen képes egyszerű tartalmú iratszöveget másolni kb. 750 leütés/10 perc írássebességgel, tízujjas vakírással, a javítási lehetőségek használatával, az előírt hibahatárokon belül.	
Hivatalos irat fajtája	Legyen képes jegyzőkönyvet készíteni. Legyen képes emlékeztetőt készíteni. Legyen képes beszámolót készíteni.	
A szövegfeldolgozás tartalmi sajátosságai	Ismerje a hivatalos irat egyes részegységeit (pl. címzett, tárgy, tartalmi szöveg). Legyen képes az önálló tartalmi egységek meghatározására, a fontos ismeretek elkülönítésére a kevésbé lényegestől. Ismerje a hivatalos levelezés alapvető szakszókincsét. Legyen képes érvényesíteni a helyesírási	

	követelményeket a hivatalos irat szövegének elkészítésekor. Legyen képes használni a helyesírási, értelmező és idegen szavak szótárát.	
Hivatalos iratok formázása	Legyen képes az egyes iratfajtákat a tanult formában elkészíteni. Szerepeltesse az irat részegységeit (pl. fejléc, dátum, címzett, tárgy, melléklet stb.) a tanult helyen, módon. Az iratszövegben jelenítsen meg bekezdéseket, kiemeléseket a tanult módon.	
Hivatalos iratok elektronikus továbbítása	Legyen képes továbbítani az iratot e-mailen.	
A szövegszerkesztő program kezelése	Legyen képes az általa tanult szövegszerkesztő programot indítani. Legyen képes azonosítani a program kezelő felületének elemeit. Legyen képes nézetet, nagyítást módosítani. Legyen képes többféle formátumú dokumentumot megnyitni, menteni és nyomtatni. Legyen képes pontosan azonosítani a szöveg egységeit (karakter, szó, sor, bekezdés, blokk, szakasz, oldal).	
A szöveg kialakítása	Legyen képes szöveget bevinni, javítani, törölni. Legyen képes a szövegben keresést, cserét elvégezni. Tudjon kijelölni betűt, szót, bekezdést, szövegblokkot, legyen képes ezeket másolni, mozgatni, törölni. Legyen képes használni a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit.	
Formázási műveletek	Legyen képes karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét megadni. Legyen képes bekezdéseihez behúzást és térközt beállítani, szövegbeosztást	

	megadni. Legyen képes szegélyt, mintázatot beállítani. Legyen képes felsorolást, sorszámozott és többszintű felsorolást készíteni. Legyen képes különböző fajta tabulátorokat használni. Legyen képes szakaszt hasábozni. Legyen képes az oldalbeállításokat megtenni (élőfej, élőláb, lapszámozás, margók stb).	
Táblázatok, grafikák a szövegben	Legyen képes szöveges dokumentumokban táblázatokat létrehozni, szerkeszteni (sorokat, oszlopokat, cellákat beszúrni, törölni). Legyen képes táblázatot formázni (sorok magasságát, oszlopok szélességét beállítani, cellát, sort, oszlopot, táblázatot szegélyezni, mintázattal ellátni). Legyen képes kördokumentumot készíteni. Legyen képes grafikus objektumokat a szövegbe beilleszteni, s azokat esztétikusan elhelyezni.	
A táblázatkezelő program kezelése	Legyen képes a tanult táblázatkezelő programot elindítani. Legyen képes azonosítani a program kezelő felületének elemeit. Legyen képes táblázatot megnyitni, menteni és nyomtatni. Legyen képes pontosan azonosítani a táblázat egységeit (cella, sor, oszlop, tartomány, aktuális cella). Legyen képes nézetet, nagyítást módosítani.	
Formázási műveletek	Legyen képes használni a karakterformázás és a cellaformázás lehetőségeit. Legyen képes tartományon belüli	

	igazítást beállítani. Legyen képes beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Legyen képes cellát, tartományt szegélyezni, mintázattal ellátni. Legyen képes fejlécet és láblécet készíteni. Legyen képes oldalbeállítást elvégezni (tájolás, margó), nyomtatási beállításokat (nyomtatási méret, ismétlődő sorok, oszlopok) megtenni.	
Diagram, grafika a táblázatban	Legyen képes táblázatai meghatározott adataiból megadott típusú diagramot (pont, vonal, oszlop, kör) előállítani. Legyen képes táblázataiba grafikus objektumot (kép, szimbólum) beilleszteni.	
Nyilvántartások készítése	Legyen képes a beérkező és kimenő - papír alapú és elektronikus - iratokat iktatni, törzsadat karbantartást elvégezni. Legyen képes a tanult határidő-nyilvántartó programmal események időpontjait nyilvántartani, az időpontokhoz emlékeztetőt beállítani. Legyen képes címlistákat összeállítani, használni, aktualizálni.	
Internet, intranet	Legyen képes helyi hálózaton állományt megkeresni, megnyitni, menteni. Legyen képes használni az Internet legfontosabb szolgáltatásait. Legyen képes a tanult levelezési programmal levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Legyen képes a tanult levelezési programmal levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Legyen képes a levélhez csatolást készíteni és fogadni.	

	Legyen képes egy böngészőt használni. Legyen képes Internetről állományokat letölteni. Legyen képes egy keresőt használni.	

2. Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A pszichológia alapfogalmai	Értékelje a pszichológiatanulás jelentőségét példák segítségével a felelősségteljes szakmaválasztás szempontjából. Legyen tisztában a lelki jelenségek és a személyiség organikus alapjaival. Ismerje az egyéni tulajdonságok és a környezeti hatások dinamikus kölcsönhatásait néhány fontos képesség és tulajdonság (intelligencia, temperamentum, személyiségvonások) esetében. Osztályozza megadott szempont alapján a lelki jelenségeket. Ismerje az emberi érzékelés és észlelés legfontosabb sajátosságait. Mutassa be a pszichológiai módszerek alkalmazásának lehetőségét a gyakorlatban. Különböztesse meg a megismerési folyamatok általános és speciális jellemzőit példákkal illusztrálva.	Ismertesse a pszichológia tárgyát. Jelölje meg helyét a tudományok rendszerében. Mutassa be kialakulásának történetét, főbb képviselőit, alap és alkalmazott tudományait, vizsgálati módszereit. Legyen tisztában vele, hogy melyek a legfontosabb megismerő funkciók, ismerje az emlékezés fajtáit, a gondolkodás stratégiáit, a fogalomalkotás menetét, az intelligencia jellemzőit, a motiváció alapjait, a motiváció szociális motívumait, az érzelmek kifejeződését, az érzelmekhez kötődő lelki jelenségeket.
Személyiség-lélektan	Ismertesse az egyén, egyéniség, karakter fogalmakat. Definiálja a személyiség fogalmát, sorolja fel összetevőit. Ismerje fel, hogy a személyiséget a biológiai tényezők és a környezeti nevelési hatások együttesen, egymással szoros kölcsönhatásban határozzák meg.	Mutasson rá a személyiség-definíciók sokaságára. Mutassa be a személyiségalakulás folyamatát, az érett személyiség kritériumait. Soroljon fel személyiségvizsgáló módszereket. A főbb személyiségelméletek lényege,

	Ismerje a humanisztikus személyiségelméletet. Értelmezze a jellem fogalmát. Sorolja fel az érett személyiség kritériumait. Értelmezze a személyiségzavar fogalmát példák segítségével.	fő képviselői.
Fejlődéslélektan	Határozza meg az érés és fejlődés törvényszerűségeit. Ismertesse a különböző életkori szakaszok pszichikus jellemzőit. Legyen tisztában a szenzomotoros és a kognitív képességek fejlődésének legfontosabb állomásaival. Legyen a tudatában annak, hogy az emberi élet és fejlődés mindig társas környezetben zajlik, ismerje a fontosabb társas hatásokat (azonosulás, szociális tanulás). Legyen tisztában azzal, hogy miben hasonlít, és miben különbözik egymástól az emberi és állati tanulás. Ismerje a csoportszerveződés és -működés alapelveit, a tömegjelenségek (pánik, divat, rohamszerű cselekvés) pszichológiai sajátosságait.	
A beszéd és a kommunikáció	Legyen tisztában a nyelvnek az emberi társadalomban betöltött szerepével, ismerje a verbális és nem verbális kommunikáció néhány válfaját. Jellemezze a metakommunikáció fogalmát. Ismerje a kóros kommunikációs zavarokat, a kommunikációs gátakat és a kommunikációs zavarok leküzdésének módjait. Nevezze meg a kommunikációs zavarok okait. Mutasson rá a kommunikációban a kongruencia jelentőségére.	Elemezze az interakció, a kommunikáció folyamatát, a verbális és nonverbális közlés viszonyát. Jellemezze a hatékony kommunikáció feltételeit. Ismerje a tömegkommunikáció néhány fontosabb sajátosságát, a mai társadalomban betöltött szerepét és hatásait.
A társas érintkezés meghatározói	Mutassa be konkrét példával a társas	Az önismereti kerék és a Johari-ablak

	kapcsolatokban előforduló társas helyzeteket és azok jellemzőit. Csoportosítsa és jellemezze az emberi kapcsolatokat segítő és gátló tényezőket. Ismertesse a konfliktusok fajtáit, a hátterükben meghúzódó okok szerint. Mutasson rá az egyes konfliktuskezelő stratégiák előnyeire és hátrányaira. Értelmezze a konfliktusok szerepét az interperszonális kapcsolatokban. Elemezze a szereptanulás folyamatát saját szerepeiből vett példákkal. Ismerje a csoportszerveződés és -működés alapelveit, a tömegjelenségek (pánik, divat, rohamszerű cselekvés) pszichológiai sajátosságait.	felhasználásával mutassa be az önismeret forrásait, a hiányos önismeret okait és következményeit. Mutassa be saját csoportélmény alapján a csoportmunka szabályait, a csoport fejlődésének szakaszait. Értékelje saját csoportja norma és értékrendszerét. Mutassa be a csoport vizsgálatának módszereit.
Lelki egészség és betegség	Legyen tisztában azzal, hogy kulturálisan is meghatározott az, hogy egy társadalom bizonyos viselkedési formákat normálisnak vagy abnormálisnak tekint-e. Ismerje a testi és lelki egészség néhány különbözőfajta értelmezését. Legyen tudatában annak, hogy a lelki nehézségekkel meg lehet küzdeni, és ebben szakemberek segítségére lehet támaszkodni. Ismerje a devianciák, az antiszociális viselkedés és lelki betegségek legfontosabb fajtáit. Ismerje, hogy milyen társadalmi, családi-környezeti és örökletes tényezők okolhatók a deviancia kialakulásáért.	
A lelki egyensúly megtartása	Ismerje a stressz fogalmát, fajtáit, fiziológiai és pszichés megnyilvánulásait. Különböztesse meg a stresszt, a félelmet és a pánikot. Ismerje a lelki egészség fogalmát, összetevőit.	

3. Társadalomismeret, életmód

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
Társadalmi szabályok	Elemezze az életmód és életvitel összetevőit (szükségletek, indítékok, körülmények, szokások). Értse a szokás fogalmának tartalmát. Értékelje a szokások, hagyományok szerepét a viselkedésminták elsajátításának folyamatában. Mutassa be a szokás és a hagyomány kialakításának lépéseit példákkal illusztrálva. Szemléletében tükröződjön a különböző életmódú és életvitelű emberekhez való toleráns és előítéletmentes közelítés.	Mutassa be a tisztelet, a szabadság, a fegyelem és az agresszió szükséglet kielégítésének jellemzőit, a biztonság szükségletét, értelmezze a rend szerepét az ember életmódjában, környezetében, mindennapi tevékenységében. Elemezze a családi és közösségi élet erkölcsi és jogi dilemmáit, a törvények és törvényhozók szerepét.
Közösségek	Ismerje a társadalom szerkezetét, rétegződését. Azonosítsa az egyéni és társadalmi különbségeket. Ismertesse, hogy a különböző történelmi korokban mit definiáltak szociális problémaként. Mutassa be az empátia, tolerancia és a hatékony együttműködés összefüggését a társas kapcsolatokban. Példa segítségével értelmezze a frusztráció és az agresszió kapcsolatát. Értelmezze példákkal illusztrálva, hogy az udvariasságnak, a tiszteletnek, a fegyelemnek és a szabadságnak mi a szerepe a társas kapcsolatokban. Elemezze a kívánt viselkedés megerősítésének és a nem kívánatos viselkedés kezelésének folyamatát példák segítségével.	Értelmezze a mai magyar társadalomban előforduló szociális problémákat.
Társadalom	Legyen tisztában a mai magyar társadalom rétegződésének fő	Ismerje fel a társadalompolitikai értékek, ideológiák, politikai irányzatok

	jellemzőivel. Legyen képes bemutatni a társadalmi csoportokat eltérő szempontok (pl. műveltség, életmód, gazdasági helyzet, régió) szerint, az etnikumokat és nemzetiségeket a mai magyar társadalomban (számuk, arányuk, helyzetük, intézményeik). Legyen képes bemutatni és elemezni az egyén, illetve egyes közösségek beilleszkedési problémáit. Ismerje fel a mai magyar társadalomban előforduló szociális problémákat és az azokra adott alapvető válaszokat (pl. szegénység, munkanélküliség, hajléktalanság, nagycsalád stb.).	szociálpolitikát alakító szerepét. Ismerje fel a politika emberi magatartást befolyásoló szerepét. Legyen képes ismertetni a társadalmi mobilitást és az arra ható tényezőket, értelmezni a társadalmi esélyegyenlőtlenség okait és tényezőit.
Az életmód átalakulásának hatása a testi és lelki egészségre	Legyen képes bemutatni a család kulturális, gazdasági és társadalmi funkcióinak átalakulását a mai világban. Tudjon példákat mondani azokra a globalizációs kihívásokra, amelyek a mai Magyarországot is érintik. Legyen képes ismertetni a kábítószerekkel kapcsolatos fogalmakat, a kábítószer-fogyasztás helyzetét és fokozatait, a drogok terjedésének okait. Tudja jellemezni a kábítószereket, felsorolni a drog hatása alatt álló személyek jellemzőit.	
A jog	Ismerje fel az erkölcsi és jogi szabályok érvényesülésének jelentőségét a társadalom biztonságérzete szempontjából. Legyen képes ismertetni az emberi jogokat, a jogegyenlőség elvét bemutatni. Legyen tisztában alapvető jogaival és kötelességeivel.	Legyen képes ismertetni a magyar alkotmány előírásait az állampolgári és az emberi jogok vonatkozásában.
A fegyveres erők, a rendészeti és a rendvédelmi szervek	Legyen képes ismertetni a fegyveres erők, a rendészeti és a rendvédelmi szervek helyét, feladatait, a velük	Nevezze meg a társadalom biztonságérzete szempontjából legfontosabb erkölcsi és jogi

	szemben elvárt erkölcsi-etikai követelményeket. Tudja felsorolni a fegyveres erők, a rendészeti és a rendvédelmi szervek munkáját szabályozó törvényeket.	szabályokat. Legyen képes ismertetni a fegyveres erők, a rendészeti és a rendvédelmi szervek munkáját szabályozó törvényeket.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	számítógépterem, szoftverek (szövegszerkesztő, táblázatkezelő), adathordozók, vizsgázói útmutató személyi feltétel: rendszergazda	NINCS	számítógépterem, szoftverek (szövegszerkesztő, táblázatkezelő), adathordozók, vizsgázói útmutató személyi feltétel: rendszergazda	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	Tájékoztató a vizsgaszervezőnek	NINCS	Tájékoztató a vizsgaszervezőnek	NINCS
Mikor?	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="6">Középszint</th></tr>
<tr><th colspan="4">Írásbeli vizsga</th><td colspan="2">Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="4">180 perc</td><td colspan="2">15 perc</td></tr>
<tr><td colspan="4">100 pont</td><td colspan="2">50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">I. feladatlap</td><td>II. feladatlap</td><td>III. feladatlap</td><td rowspan="3">Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek</td><td rowspan="3">Társadalomismeret, életmód</td></tr>
<tr><td colspan="2">90 perc</td><td>10 perc</td><td>80 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű, rövid választ igénylő teszt jellegű feladatok megoldása</td><td>Szöveges, kifejtendő feladatok megoldása</td><td>Másolás szövegszerkesztéssel</td><td>Összetett feladat megoldása számítógépen</td></tr>
<tr><td>30 pont</td><td>30 pont</td><td>20 pont</td><td>20 pont</td><td></td><td></td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a tanuló tudásáról az ismeretek és képességek tekintetében egyaránt. A vizsga hozzájárul ahhoz, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető, valamint a különböző iskolák vizsgázóinak teljesítménye összehasonlítható legyen.

Az írásbeli vizsgára a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja a számítógéptermet, szoftvereket, adathordozókat, a vizsgázói útmutatót, továbbá a rendszergazdát.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatlapok ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

I. feladatlap

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 30%-ában teszt jellegű, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával érhető el.

Arányok:

- Informatikai ismeretek 33% (10 pont)
- Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek, társadalomismeret, életmód 67% (20 pont)

Az írásbeli összpontszám 30%-ában gyakorlati feladat komplex, tematikus szempontú feldolgozásával szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Arányok:

- Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek 50% (15 pont)
- Társadalomismeret, életmód 50% (15 pont)

Az egyes követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

II-III. feladatlap

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40%-át teszi ki a másolási és az összetett feladat megoldása számítógépen. A vizsgázó két feladatot old meg számítógépen:

II. feladatlap

A vizsgázó egy korrektúrázott, nyomtatott kb. 1000 leütés terjedelmű iratszöveget másol. A rendelkezésére álló idő 10 perc (20 pont).

III. feladatlap

A vizsgázó egy összetett feladatot old meg, amely során a rendelkezésére bocsátott feladatok szerint szövegszerkesztési, táblázatkezelési, ügyviteli feladatokat végez a begépelt iratszöveggel, illetve azzal összefüggésben. A hivatalos iratot a megfelelő tartalmi és formai sajátosságok szerint elkészíti. (20 pont).

A feladat jellemzői:

Kompetenciák	%
A feladat értelmezése	10
Szövegfeldolgozás, táblázatkezelés	50
Ügyviteli feladatok	40

Lehetséges feladattípusok
1. Jegyzőkönyv készítése
2. Tájékoztató készítése
3. Beszámoló készítése

A feladatlapok és a feladatok jellemzői

A teszt jellegű, egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a tanulóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Informatikai alkalmazások használata	33
A társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság	67

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatcsoport 10-15 feladatból áll, amelyből maximum. 10 pont az informatikai alkalmazások használatát, maximum 20 pont a pszichológiai, szociálpszichológiai, társadalomismeret, életmód alapfogalmak ismeretét, definiálását kéri számon.

Az informatikai alkalmazások számonkérésénél a feleletadás módja alternatív vagy többszörös választás, a pszichológiai, szociálpszichológiai, társadalomismeret, életmód alapfogalmak esetében a feleletválasztás mellett feleletalkotás, vagy relációanalízis is lehet.

Szöveges kifejtendő feladatok

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol a vizsgázónak esszészerűen kell kifejtenie a válaszokat. A szöveges kifejtendő feladatok során a tanulók a mindennapi élet konkrét vagy modellezett élethelyzeteit dolgozzák fel. E feladatoknál általában valamilyen forrás (szöveges, képi) felhasználásával kell néhány mondatban megoldani a kitűzött feladatot. Forrásuk lehet napihír, történelmi esemény, irodalmi alkotás, film, az iskolai vagy lakóhelyi közösség életének eseményei.

A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak ismeretére és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Források használata és értékelése	30
Szakkifejezések használata	30
A probléma emberközpontú megközelítése	40

Az írásbeli feladatlap értékelése

I. feladatlap

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit főleg a szöveges, problémamegoldó feladatok tekintetében a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik.

Az informatikai teszt jellegű feladatok értékelésénél a hibás válaszok pontlevonással járnak.

Szöveges kifejtendő feladatok általános értékelési szempontjai:

1. Mennyire képes logikus, koherens szövegalkotásra?
2. Mennyire képes a megadott témához (problémához) a tématól függően pszichológiai, szociálpszichológiai, etikai stb. fogalmakat kapcsolni?
3. Mennyire képes a témát (problémát) az életből vett példákkal megjeleníteni?
4. Mennyire képes rendszerezésre, lényegkiemelésre?
5. Mennyire képes önálló kérdésfelvetésre, véleményalkotásra, állítása mellett érvelésre?
6. Mennyire tájékozott a témakörben?
7. Milyenek tárgyi ismeretei?
8. Milyen mértékű a problémaérzékenysége?
9. Milyen mértékű a kreativitása?
10. Mennyire képes az eset komplex (elsősorban pszichológiai, szociálpszichológiai, etikai) megközelítésére, vagyis a tárgy keretében tanultak gyakorlati alkalmazására?
11. Mennyire képes etikai vonatkozású kérdésekben a történeti, szociológiai, kulturális és lélektani szempontok érvényesítésére?
12. Mennyire képes elkerülni a vulgarizáló redukciókat: a közhelyes, lapos pszichologizálást, szociologizálást, a közhelyeket, valamint az erkölcsi ítélkezést és a lapos moralizálást?
13. Mennyire képes különböző erkölcsi felfogások felismerésére és értelmezésére?

II-III. feladatlap

Az adott feladatmegoldás értékelését az elektronikus dokumentum alapján kell végezni, a feladathoz tartozó javítási-értékelési útmutató szerint.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételek száma minimum 20.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó a témakörök alatt megadott témák kifejtése során a szintje szerinti követelményeknek megfelelni. A vizsgázó számot ad arról, hogy mennyiben ismeri a társadalomra vonatkozó alapvető fogalmakat, értelmezési kereteket, megközelítési módokat, mennyire tudja értelmezni a körülötte lévő világ eseményeit. Meghatározó jelentőségű az alapvető kompetenciák - a szaknyelv alkalmazása, az általánosítás képessége, szemléletes példák, analógiák, okozati viszonyok használata, kommunikációs készségek stb. - mérése, azok az elemzési és értelmezési szempontok, kommunikációs ismeretek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga az önálló tájékozódást, az ítélőképességet, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények kifejezését, az élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

A szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet, hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó a témakörök alatt megadott témák kifejtése során hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban előadni, feleletében mennyire tükröződik a humanisztikus értékek, az ember, az emberi élet tisztelete.

A szóbeli témakörei

- Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek
- Társadalomismeret, életmód

Tételtípusok:

A szóbeli vizsga tételei a témaköröknek megfelelően két feladatból (A és B) állnak, amelyek során a vizsgázó feladata egy-egy téma önálló és átfogó kifejtése, érvelő bemutatása alapvetően rendészeti aspektusból.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kerülnek megfogalmazásra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Tartalom - a probléma értékalapú megközelítése - a társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság - tárgyi ismeretek - fogalomhasználat	15	15	30
Előadásmód - a felelet világos, témának megfelelő felépítése	5	5	10

- a logikus érvelés - megfelelő szakmai szókincs használata - helyes beszédtechnika			
Meggyőző erő - lényegkiemelő képesség - rendszerező képesség - problémaérzékenység - kreativitás	5	5	10
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="7">Emelt szint</th></tr>
<tr><th colspan="5">Írásbeli vizsga</th><td colspan="2">Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="5">240 perc</td><td colspan="2">20 perc</td></tr>
<tr><td colspan="5">100 pont</td><td colspan="2">50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">I. feladatlap</td><td>II. feladatlap</td><td>III. feladatlap</td><td rowspan="4">„A” feladat
Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek</td><td rowspan="4">„B” feladat
Társadalomismeret, életmód</td></tr>
<tr><td colspan="2">150 perc</td><td>10 perc</td><td>80 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű, rövid választ igénylő teszt jellegű feladatok megoldása</td><td>Szöveges, kifejtendő feladatok megoldása</td><td>Másolás szövegszerkesztéssel</td><td>Összetett feladat megoldása számítógépen</td></tr>
<tr><td colspan="2">60 pont</td><td>20 pont</td><td>20 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga célja, hogy viszonylag teljes és ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó tudásáról az ismeretek és képességek tekintetében egyaránt. A vizsga hozzájárul ahhoz, hogy az oktatás eredményessége objektívebben mérhető, valamint a különböző iskolák vizsgázóinak teljesítménye összehasonlítható legyen.

Az írásbeli vizsgára a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja a számítógéptermet, szoftvereket, adathordozókat, vizsgázói útmutatót, továbbá a rendszergazdát.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képesség jellegű követelményeknek felelnek meg.

Arányok:

- Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek	50%
- Társadalomismeret, életmód	50%

Az egyes követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

A feladatlapok és a feladatok jellemzői

I. Feladatlap

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 30%-a egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 30%-a szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok:

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok alatt azokat a többségében zárt végű feladatokat kell érteni, melyek legtöbbször pontosan körülírható válaszokat várnak el a vizsgázóktól. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak tudására és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
A társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság	30
Problémaközpontúság	30
A probléma emberközpontú megközelítése	40

Az emelt szintű egyszerű, rövid választ igénylő feladatcsoport 10-15 feladatból áll.

1. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése állításokhoz
2. Folyamatszakaszok sorrendjének a megállapítása
3. Ok-okozati összefüggések felismerése
4. Ábrák felismerése, ábraelemzés
5. Tényadatok rendezése megadott szempontok szerint

Szöveges kifejtendő feladatok:

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol a vizsgázónak néhány összefüggő mondatban kell kifejtenie a válaszokat. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott tartalmak ismeretére és az alábbi képességek mérésére irányulnak.

Kompetenciák	%
Források használata és értékelése	30
Szakkifejezések használata	30
A probléma emberközpontú megközelítése	40

Az emelt szintű szöveges (problémamegoldó) feladatcsoport 3-5 feladatból áll. E feladatoknál általában valamilyen forrás (szöveges, képi) felhasználásával kell néhány mondatban, 4-6 sorban megoldani a kitűzött feladatot.

II., III. feladatlap

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 40%-át teszi ki a másolási és az összetett feladat megoldása számítógépen. A vizsgázó két feladatot old meg számítógépen:

II. feladatlap.

A vizsgázó egy korrektúrázott, nyomtatott kb. 1000 leütés terjedelmű iratszöveget másol. A rendelkezésére álló idő 10 perc (20 pont).

III. feladatlap

Egy összetett feladatot old meg, amely során a rendelkezésére bocsátott feladatok szerint szövegszerkesztési, táblázatkezelési, ügyviteli feladatokat végez a begépelt iratszöveggel, illetve azzal összefüggésben. A hivatalos iratot a megfelelő tartalmi és formai sajátosságok szerint elkészíti.

Az írásbeli feladatlap értékelése

I. feladatlap

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítókulcsnak való megfelelés. A javítókulcstól való eltérés lehetőségeit főleg a szöveges, problémamegoldó feladatok tekintetében a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik.

Az informatikai teszt jellegű feladatok értékelésénél a hibás válaszok pontlevonással járnak.

Szöveges kifejtendő feladatok általános értékelési szempontjai:

1. Mennyire képes logikus, koherens szövegalkotásra?
2. Mennyire képes a megadott témához (problémához) a témától függően pszichológiai, szociálpszichológiai, etikai stb. fogalmakat kapcsolni?
3. Mennyire képes a témát (problémát) az életből vett példákkal megjeleníteni?
4. Mennyire képes rendszerezésre, lényegkiemelésre?
5. Mennyire képes önálló kérdésfelvetésre, véleményalkotásra, állítása mellett érvelésre?
6. Mennyire tájékozott a témakörben?
7. Milyenek a tárgyi ismeretei?
8. Milyen mértékű a problémaérzékenysége?
9. Milyen mértékű a kreativitása?
10. Mennyire képes az eset komplex (elsősorban pszichológiai, szociálpszichológiai, etikai) megközelítésére, vagyis a tárgy keretében tanultak gyakorlati alkalmazására?
11. Mennyire képes etikai vonatkozású kérdésekben a történeti, szociológiai, kulturális és lélektani szempontok érvényesítésére?
12. Mennyire képes elkerülni a vulgarizáló redukciókat: a közhelyes, lapos pszichologizálást, szociologizálást, a közhelyeket, valamint az erkölcsi ítélkezést és a lapos moralizálást?
13. Mennyire képes különböző erkölcsi felfogások felismerésére és értelmezésére?

II., III. feladatlap

Az adott feladatmegoldás értékelését az elektronikus dokumentum alapján kell végezni, a feladathoz tartozó javítási-értékelési útmutató szerint.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételek darabszáma minimum 20.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A vizsga azt méri, hogy képes-e a vizsgázó a témakörök alatt megadott témák kifejtése során a szintje szerinti követelményeknek megfelelni. A vizsgázó számot ad arról, hogy mennyiben ismeri a társadalomra vonatkozó alapvető fogalmakat, értelmezési kereteket, megközelítési módokat, mennyire tudja értelmezni a körülötte lévő világ eseményeit. Meghatározó jelentőségű az alapvető kompetenciák - a szaknyelv alkalmazása, az általánosítás képessége, szemléletes példák, analógiák, okozati viszonyok használata, kommunikációs készségek stb. - mérése, azok az elemzési és értelmezési szempontok, kommunikációs ismeretek, amelyek szükségesek az önálló tájékozódáshoz, az ítélőképességhez, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények megéléséhez és kifejezéséhez.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga az önálló tájékozódást, az ítélőképességet, az érzelmi, a szociális, az intellektuális élmények kifejezését, az élethelyzetek, döntési szituációk, etikai kérdések, gondolatok, érzelmek, magatartások, szociális beállítódások, elvek, eszmék árnyalt bemutatását, értelmezését várja el a vizsgázóktól.

A szűkebb és tágabb értelemben vett emberi csoportok, közösségekben zajló folyamatok problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több konkrét ismeretet, hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

A vizsga azt méri, hogy a vizsgázó a témakörök alatt megadott témák kifejtése során hogyan képes tudását, gondolatait, véleményét szóban előadni, feleletében mennyire tükröződik a humanisztikus értékek, az ember, az emberi élet tisztelete.

A szóbeli témakörei

- Pszichológiai, szociálpszichológiai alapismeretek
- Társadalomismeret, életmód

Tételtípusok:

A szóbeli vizsga tételei a témaköröknek megfelelően két feladatból (A és B) állnak, amelyek során a vizsgázó feladata egy-egy téma önálló és átfogó kifejtése, érvelő bemutatása alapvetően rendészeti aspektusból.

Egy-egy tételben a témakörök azonos hangsúllyal szerepeljenek.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételeket az országos vizsgaközpont készítteti el, és küldi meg a tantárgyi bizottságnak. A szóbeli tételek az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján kerülnek megfogalmazásra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Tartalom - a probléma értékalapú megközelítése - a társadalom és az ember megismerésének módszereiben való tájékozottság - tárgyi ismeretek - fogalomhasználat	10	10	20
Előadásmód	6	6	12

- a felelet világos, témának megfelelő felépítése - a logikus érvelés - megfelelő szakmai szókincs használata - helyes beszédtechnika			
Meggyőző erő - lényegkiemelő képesség - rendszerező képesség - problémaérzékenység - kreativitás	9	9	18
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

MEZŐGAZDASÁGI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A mezőgazdasági alapismeretek érettségi vizsga célja annak eldöntése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a kerettantervi mezőgazdasági szakmacsoportos alapozó tantárgyak közös tananyagát.

A vizsga közép-, valamint emelt szinten is írásbeli és szóbeli részből áll.

A vizsgán a vizsgázónak az említett ismereteken kívül számot kell adnia az alábbi kompetenciák - adott vizsgaszintnek megfelelő - elsajátításáról is:

- megfigyelési szempontok alapján végzett önálló ismeretszerzés,
- alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése,
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása,
- a tananyaggal kapcsolatos információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése,
- önálló adatgyűjtés, rendszerezés, értékelés,
- tájékozottság az agrárgazdaság jelentőségének, ágazatainak aktualitásairól,
- a környezetvédelem fontosságának tudatosulása, a mezőgazdaság környezeti ártalmainak elemzése, környezetgazdálkodás.

A mezőgazdasági alapismeretek tantárgy közép- és emelt szintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A középszintű vizsgán a vizsgázó általános mezőgazdasági műveltségéről ad számot. A vizsga feladatai elsősorban az anyagban való általános tájékozottságot várják el a vizsgázótól. Ezzel szemben az emelt szintű vizsgán az összefüggések felismerését és az ismeretek alkalmazásának képességét követelik meg a vizsgázótól.

A közép- és emelt szintű részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázatban az emelt szint oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

A részletes vizsgakövetelmények „B” kötelező és „C” választható témakörökből állnak. A vizsgázónak a kötelező témakörök mellé egy választható témakört kell választania.

A) KOMPETENCIÁK

Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A mezőgazdaság főbb fogalmainak azonosítása, helyes használata	Ismerje fel meghatározás alapján a fontosabb mezőgazdasági fogalmakat.	Legyen képes a megadott témához kapcsolódó fogalmakat kiválasztani, meghatározni és használni.
A főbb ökológiai tényezőkkel kapcsolatos fogalmak ismerete és alkalmazása	Legyen képes az ökológiai alapismeretekkel, a környezetvédelemmel és a társtudományaikkal (biológia, földrajz, kémia) kapcsolatos szakkifejezések azonosítására és használatára.	Vizsgálja egy adott termesztési körzet éghajlatának jellemző számértékei és a termeszthető növények körének összefüggéseit.
Növénytermesztési és állattenyésztési/kertészeti alapismeretek	Különböztesse meg és definiálja a növénytermesztési és állattenyésztési/kertészeti termék-előállítási folyamatok szakaszait.	Legyen képes megnevezni a technológiai folyamatokhoz szükséges gépeket, anyagokat, eszközöket.
Műszaki alapismeretek	Ismerje a gépészeti anyagok főbb jellemzőit. Szakszerűen használja a fontosabb gépelemek elnevezéseit. Tudja használni az SI mértékegységrendszert.	Válassza ki a felhasználható anyagokat, gépelemeket, energiatakarékos megoldásokat. Tudja értelmezni a műszaki rajzokat.
Gazdálkodási ismeretek	Legyen képes egy adott témához kapcsolódó fogalmakat kiválasztani, meghatározni és azokat helyesen használni. Legyen képes a különböző összefüggések, fogalmak felismerésére.	Elemezze a költségek összetevőit és a jövedelem növelésének lehetőségeit.

B) KÖTELEZŐ TÉMAKÖRÖK

1. A mezőgazdasági termelés jelentősége, főbb ágazatai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 A mezőgazdasági termelés jelentősége, főbb ágazatai	Ismerje a hazai mezőgazdasági termelés, történetét, hagyományait, jelenét. Sorolja fel a szántóföldi növénytermesztés és a kertészeti termelés ágazatait, valamint az állattenyésztési főágazat ágazatait. Ismerje az ágazatok összetételét, jelentőségét, a termesztett és tenyésztett fajokat.	Statisztikai táblázat felhasználásával elemezze egy adott év mezőgazdaságának termelését.

2. A mezőgazdasági termelés főbb ökológiai tényezői

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 A mezőgazdasági termelés	Ismerje az abiotikus (éghajlat, talaj) és a biotikus (növények,	Nevezze meg az abiotikus és biotikus tényezők okozta károk elleni

környezete	állatok, ember tevékenysége) tényezőknek a növények növekedésében és fejlődésében betöltött szerepét.	védekezési lehetőségeket.
2.2 Éghajlattani ismeretek	Definiálja az éghajlatot jellemző fontosabb számértékeket (összeg, középérték, szélső értékek, ingás, sokévi átlag, eltérés). Jellemezze az I. főkörzet (Alföld és Mezőföld), a II. főkörzet (Kisalföld), a III. főkörzet (Dunántúli-középhegység és dombság), valamint a IV. főkörzet (Északi-középhegység) éghajlatát.	Értékelje egy adott termesztési körzet éghajlatát jellemző alapadatokat.
2.3 Agrometeorológiai ismeretek	Definiálja az agrometeorológia feladatát. Értékelje a napsugárzás és a hőmérséklet, valamint a csapadék és a szél növények életében betöltött szerepét.	Ismerje a növényfenológia és a kritikus időszak fogalmát.
2.4 Talajtan	Ismerje a talaj kialakulása során lejátszódó fizikai, kémiai és biológiai mállási folyamatokat. Értelmezze a talaj fizikai tulajdonságait (mechanikai összetétel, kötöttség, higroszkóposság, kapilláris vízemelés, szerkezet, duzzadó- és zsugorodó képesség, hézagtérfogat, víz-, levegő- és hőgazdálkodás). Értelmezze a talaj kémiai tulajdonságait (a kolloidok tulajdonságai és szerkezetük, a kémhatás). Értelmezze a talaj biológiai tulajdonságait (a talaj élőlényei, a humusz, a talaj érettsége és termőképessége). Csoportosítsa és jellemezze a hazai talajok főbb típusait (váz-, erdő-, mezőségi, szikes, réti, láptalajok).	Különítse el a talaj ásványait. Ábrázolja a szén- és a nitrogén körforgalmát. Ismertesse a foszfor és a kálium körforgalmát. Definiálja az ionadszorpció, a báziskicserélődés és az adszorpciós komplexus fogalmát. Talajtérkép alapján határozza meg az adott településre jellemző talajtípusokat.
2.5 Talajjavítás és talajvédelem	Ismerje a talajjavítás fogalmát, jelentőségét, a fizikai, kémiai és biológiai talajjavítás lényegét. Definiálja a talajvédelem, az erózió, a defláció és a belvíz fogalmát. Ismerje az eróziót és a deflációt befolyásoló tényezőket. Jellemezze az erózió elleni agrotechnikai talajvédelmi eljárásokat. Jellemezze a defláció elleni védekezés módjait.	Mutassa be a savanyú, szikes, homok talajok javítását. Jellemezze az erózió elleni műszaki talajvédelmi eljárásokat. Ismerje a talajszennyeződés forrásait és a talajvédelem lehetőségeit.

3. Növénytermesztési alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Talajművelés, talajművelési rendszerek	Különböztesse meg a talajművelési alapműveleteket (forgatás, lazítás, porhanyítás, keverés, tömörítés, egyengetés). Ismerje a talajművelő eszközök (eke, tárcsa, kultivátor, fogasborona,	Határozza meg különböző vetésidejű növények alá végzendő talajművelési eljárások okszerű sorrendjét.

	simító, henger, kombinált talajművelő gépek) munkáját. Ismerje a korszerű talajművelés szempontjait. Ismerje a fontosabb talajművelési eljárásokat.	
3.2 Talajhasználat	Ismerje a vetésváltás fogalmát, feladatát, jellemzőit.	Jellemezze a vetésváltás és a monokultúra szerepét a korszerű növénytermesztésben. Ismerje a fontosabb szántóföldi növénycsoportok elő- és utóveteményeit. Ismerje a vetésforgó összeállításának irányelveit.
3.3 Tápanyag-utánpótlás	Ismerje a tápanyag-utánpótlás jelentőségét. Csoportosítsa és jellemezze szerves- és műtrágyákat. Ismerje az istállótrágya érését, kezelését, felhasználást és hatását.	Ismertesse a trágyaanyagok környezetkímélő felhasználását különös tekintettel a hígtrágyára és a műtrágyákra.
3.4 Szaporítás	Ismerje a vetőmag értékmérő tulajdonságait. Ismerje a szántóföldi és kertészeti növények ivaros és ivartalan szaporítási módjait (vetés, ültetés, dugványozás, tőosztás, bujtás, oltás, mikroszaporítás).	Ismerje a vetési időszakokat, a vetés módját, mélységét és a vetőmag mennyiségét meghatározó tényezőket. Számítsa ki a szükséges vetőmag mennyiségét.
3.5 Növényápolás	Ismerje a szántóföldi és a kertészeti növények ápolásának szükségességét. Csoportosítsa és nevezze meg a növényápolás legfontosabb módszereit (talajápolás, öntözés, tenyészterület kialakítása, növények fejlődésének szabályozása, növényvédelem).	Jellemezze a növényápolás fogalomkörébe tartozó eljárásokat. Elemezze a növényápolási munkák környezetre gyakorolt hatását.
3.6 Betakarítás, tartósítás, tárolás	Ismerje a legfontosabb gazdasági növényeink (szemestermények, gyökér- és gumósok, szálastakarmányok, zöldség-, gyümölcs- és szőlő) betakarításának idejét és módszereit.	Ismerje a tartósítási és tárolási módokat.

4. Műszaki alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Anyagismeret	Ismerje a mezőgazdaságban használt fémes (vas, alumínium, réz, ón, ólom és ötvözetek) és nemfémes (műanyagok, fák, gumi, szigetelő és tömítő anyagok) anyagokat, valamint az alkalmazott üzem- és kenőanyagokat. Ismerje a mezőgazdasági épületek építéséhez használható építőanyagokat (természetben előfordulók: kő, homok, kavics, fa; ipari eredetűek: szerkezeti anyagok, kötőanyagok, adalékanyagok, kész elemek), épületszerkezeti megoldásokat.	
4.2 Gépelemek	Ismerje a mezőgazdasági erő- és munkagépeket felépítő gépelemek - kötőgépelemek (ék, retesz, csavar, szegecs, hegesztés, forrasztás,	Különböztesse meg a távlati, az axonometrikus, a vetületi és a metszeti ábrázolást.

	ragasztás), forgómozgást közvetítő gépelemek (tengelyek, tengelykapcsolók, csapágyak), teljesítmény-átviteli gépelemek (szíj-, fogaskerék-, lánchajtás), csövek, szerelvények, fékek, rugók feladatát.	Tudjon áttételt meghatározni.
4.3 Belső égésű motorok	Értse a belső égésű motorok működési elvét. Ismerje a tüzelőanyag-ellátó rendszert Otto- és dízel-motorok esetében. Ismerje a motorok hűtési rendszereit. Ismerje a motorok kenési rendszereit.	Ismerje a motorok ellenőrzését és karbantartását. Ismerje és hasonlítsa össze az energiahordozókat - tüzelő- és kenőanyagok, elektromos energia, bioenergia, geotermikus energia, napenergia, szélenergia - energiatakarékossági és környezetvédelmi szempontból.
4.4 Mezőgazdasági erőgépek	Ismerje az energiaátviteli rendszer, a járó-, kormány- és fékrendszerek, jelző- és világítóberendezések, alváz- és vonószerkezetek főbb szerkezeti elemeit.	Értse a mechanikus és a hidraulikus energiaátviteli rendszer működését. Tudja értelmezni a kormányzás elvét, a fékrendszerek működését. Tudja összehasonlítani működési elvük és szerkezeti felépítésük alapján a járművek elektromos áramköreinek áramforrásait.

5. Gazdálkodási ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 A vállalkozás alapjai	Ismerje a mezőgazdasági vállalkozási jogformákat, a társas-gazdasági társaságok (közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság, egyesülés, közös vállalat, részvénytársaság), szövetkezetek főbb jellemzőit (jogállás, felelősség, szervezet, alapító vagyon), valamint az egyéni és családi vállalkozási lehetőségeket. Legyen tudatában a vállalkozás megkezdésével és esetleges megszűnésével kapcsolatos teendőknek. Ismerje az alkalmazotti munkaviszonnyal kapcsolatos szabályokat, előírásokat (munkaszerződés, munkaviszony megkezdése, folytatása, megszűnése, megszűntetése).	Ismerje a mezőgazdasági vállalkozásokban folyó jövedelemtermelési folyamatot (pl. állattenyésztési, növénytermesztési, kertészeti termékek előállítása, feldolgozása).
5.2 A gazdálkodás feltételei	Csoportosítsa és jellemezze a mezőgazdasági termelés erőforrásait: munkaerő, termelési eszközök (befektetett eszközök: immateriális javak, tárgyi eszközök, befektetett pénzügyi eszközök; forgóeszközök: készletek, pénzügyi eszközök). Ismerje fel a termelés - elosztás - csere - fogyasztás összefüggéseit. Ismerje a piac fogalmát, szereplőit, értse a piac szabályozó szerepét és marketing jelentőségét.	Ismerje a mezőgazdasági termelés támogatási módjait.
5.3 A gazdálkodás eredménye	Ismerje a növénytermesztés, állattenyésztés, kertészeti termelés, mezőgazdasági szolgáltatások ráfordításait és hozamait.	Számítsa ki egy adott termék önköltségét. Elemezze egy adott termék költségeinek összetevőit és javasoljon

	Ismerje a költség, önköltség, árbevétel, jövedelem fogalmát.	jövedelemnövelési lehetőségeket.

C) VÁLASZTHATÓ TÉMAKÖRÖK

1. Állattenyésztési alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1 Az állattenyésztés élettani alapjai	Nevezze meg az emlősök testtájait. Tegyen különbséget az emlősök (kérődzők, sertés, ló) és a madarak emésztőkészülékének felépítése és működése között. Jellemezze a hím - és a női ivarszervek felépítését, működését.	Ismerje a tejelválasztás és -leadás élettanát.
1.2 Az állattenyésztés alapfogalmai	Ismerje az állatok tenyésztésével és rendszerezésével kapcsolatos alapfogalmakat (domesztikáció, faj, fajta, típus, tenyészet)	
1.3 Értékmérő tulajdonságok	Definiálja a külső (fejlettség, arányosság, kondíció, kültakaró, színeződés, ivarjelleg) és belső értékmérő (termelőképesség, takarmányértékesítő képesség, növekedés és fejlődés, alkat, termékenység és szaporaság, egészség, ellenálló képesség, igényesség, vérmérséklet, természet, rossz szokások, nevelőkészség, technológiai tűrés) tulajdonságokat, valamint azok összetevőit.	Számítsa ki a tej- és hústermelő-képesség, a takarmányértékesítő képesség, valamint a termékenység és szaporaság mutatóit.
1.4 A tenyésztés folyamata	Ismerje a tenyészcél kitűzésének, a fajta, típus megválasztásának szempontjait. Különböztesse meg és ábrázolja a különböző fajtatiszta és keresztezéses tenyésztési eljárásokat.	Ismerje a törzskönyvezés folyamatát. Ismerje az állattenyésztésben alkalmazott tenyészkiválasztás és tenyészértékbecslés feno- és genotípusos módszereit.
1.5 Szaporítás	Ismerje a gazdasági állatok szaporításának alapjait, fontosabb fogalmait: ivarérettség, tenyészérettség, ivarzás, termékenyítés módszerei, vemhesség, ellés. Ismerje az ivarzás tüneteit és a vemhesség jeleit. Csoportosítsa a termékenyítés módszereit. Sorolja fel az ellés szakaszait. Ismerje az ellésre/fialásra történő előkészületeket. Ismerje az újszülött és az anya ápolásának feladatait.	Jellemezze a termékenyítés módszereit. Jellemezze az ellés négy szakaszát.
1.6 Elhelyezés, ápolás	Ismerje az egyes állatfajok hasznosítási irányainak megfelelő elhelyezési módokat (szabad, nyitott, zárt, kötött, kötetlen, ketreces). Ismerje az egyes állatfajok mikroklíma igényeit. Ismerje az állandó és időszakos állatápolást, valamint eszközeit gazdasági állatainknál. Különböztesse meg az egészséges és a beteg állatokat életjelenségeik	Elemezze és értékelje a tartásmódok, az állat igénye és a gazdaságos termék-előállítás közti összefüggéseket.

	alapján.	

2. Kertészeti alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Kertészeti növények felépítése, életjelenségei, rendszertana, védelme	Ismerje a kertészeti növények szöveteit, szerveit, módosulásait, és azok működését. Ismerje a kertészeti növények fejlődési stádiumait, vegetatív és generatív fejlődését. Ismerje a rendszertani fogalmakat. Ismerje a kertészetben jelentős törzseket, osztályokat, családokat. Ismerje a legfontosabb növényeket károsító élő szervezetek (vírusok, baktériumok, gombák, állati kártevők, gyomnövények) életfeltételeit, károsításukat. Ismerje a növényvédelmi módokat és a környezetvédelem szerepét a növényvédelemben.	Ismerje a kertészeti növények szöveteinek, szerveinek felhasználási területeit: szaporítás, növényvédelem, étkezés, díszítés, feldolgozás. Ismerje a kertészeti növények legfontosabb vírusos, baktériumos, gombás megbetegedéseit, rágó és szívó kártevőit, valamint gyomnövényeit. Ismerje a növényvédő szerek felhasználásának óvórendszabályait és a környezetre gyakorolt hatásait.
2.2 A kertészeti termesztés tárgyi feltételei	Ismerje a kertészeti termesztésben előforduló termesztőberendezéseket (üvegházak, növényágyak, fóliás berendezések), kiegészítő építményeket (tárolók), termesztőedényeket (cserepek, szaporítóládák, -tálcák), kertészeti szerszámokat (ásó, gereblye, kapa, metszőolló stb.).	Felhasználásuk alapján elemezze a kertészeti termesztésben előforduló termesztőberendezéseket(üvegházak, növényágyak, fóliás berendezések),.
2.3 Gyümölcstermesztési alapismeretek	Ismerje a gyümölcstermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a gyümölcstermő növények szaporítási módjait. Ismerje a gyümölcstermő növényeket, azok botanikai felépítését, ökológiai igényeit. Ismerje a gyümölcsök termesztésének általános folyamatait.	Ismerje a termesztett fajokat. Ismerje a gyümölcstermő növények botanikai és felhasználás szerinti csoportosítását, termőtájait. Ismerje az összefüggést a termőtájak kialakulása és a gyümölcstermő növények ökológiai igényei között.
2.4 Szőlőtermesztési alapismeretek	Ismerje a szőlőtermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a szőlő szaporítási módjait. Ismerje a szőlő botanikai felépítését, ökológiai igényét. Ismerje a szőlő termesztésének általános folyamatait. Ismerje Magyarország borvidékeit.	Ismerje a fajtacsoportokat és a fajtákat. Ismerje az összefüggést a borvidékek kialakulása és a szőlő ökológiai igényei között. Jellemezze a borvidékeket.
2.5 Zöldségtermesztési alapismeretek	Ismerje a zöldségtermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a zöldségnövények szaporítási módjait. Ismerje a zöldségnövényeket, azok botanikai felépítését és ökológiai	Ismerje a termesztett fajokat. Ismerje a zöldségnövények botanikai, ökológiai igény és felhasználás szerinti csoportosítását.

	igényét. Ismerje a zöldségek termesztésének általános folyamatait.	
2.6 Dísznövény-termesztési alapismeretek	Ismerje a dísznövénytermesztés történetét, jelentőségét, jelenlegi helyzetét. Ismerje a dísznövények szaporítási módjait. Ismerje a dísznövények botanikai felépítését, ökológiai igényét. Ismerje a dísznövények termesztésének általános folyamatait.	Ismerje a jelentősebb termesztett fajokat. Ismerje a dísznövények botanikai, ökológiai igény és felhasználás szerinti csoportosítását.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók.	NINCS
A vizsga-bizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletek, szemelvények, atlasz, talajtani térkép, agrometeorológiai térkép	NINCS	Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletek, szemelvények

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	
180 perc	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra (pl. adatokra, rajzokra stb.) van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlapon található két választható témakör közül (állattenyésztési alapismeretek, illetve kertészeti alapismeretek) egyet kötelező választani.

A feladatok jellemzői

Az írásbeli feladatlap megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 50%-ban a középszintű részletes érettségi követelményekre épülő zárt végű, teszt jellegű feladatok. A zárt végű feladatok lehetséges feladattípusai: egyszerű választás, hibakutatás, többszörös választás, négyféle asszociáció, ötféle asszociáció, korrelációs vizsgálat, mennyiségi összehasonlítás.
- 50%-ban nyílt végű feladatok, esszék, amelyek segítségével lemérhető a vizsgázók rendszerező képessége, bizonyos alapvető összefüggések felismerésére, magyarázatára való alkalmassága és a szakmai nyelv használata.

Tartalmi szerkezet

A központilag összeállított írásbeli feladatsor a követelményrendszer 5 kötelező és 1 kötelezően választandó témaköréből tartalmaz kérdéseket.

A feladatoknak a tényismeretek számonkérésén kívül az ismeretek alkalmazásának, az összefüggések felismerésének és értelmezésének képességét is vizsgálniuk kell.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A feladatok javítása központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat, részpontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételek száma legalább 20 legyen.

A szóbeli vizsgán az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletek, szemelvények, atlasz, talajtani térkép, és agrometeorológiai térkép használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel „B” feladatában a kötelezően választandó témakör az állattenyésztési alapismeretek vagy a kertészeti alapismeretek.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz. A tételeket a központi követelmények alapján kell összeállítani. A szóbeli tételsorban meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll.

A szóbeli tételsor összeállítása, témakörei

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat javasolt figyelembe venni:

„A” feladat
- a mezőgazdasági termelés jelentősége, főbb ágazatai;
- a mezőgazdasági termelés főbb ökológiai tényezői;
- növénytermesztési alapismeretek

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
A mezőgazdasági termelés jelentősége, főbb ágazatai	1
A mezőgazdasági termelés főbb ökológiai tényezői	10
- A mezőgazdasági termelés környezete	(1)
- Éghajlattani ismeretek	(2)
- Agrometeorológiai ismeretek	(1)
- Talajtan	(5)
- Talajjavítás és talajvédelem	(1)
Növénytermesztési alapismeretek	9
- Talajművelés, talajművelési rendszerek	(2)
- Talajhasználat	(1)
- Tápanyag-utánpótlás	(1)
- Szaporítás	(2)
- Növényápolás	(2)
- Betakarítás, tartósítás, tárolás	(1)

„B” feladat
- műszaki alapismeretek;
- gazdálkodási ismeretek;
- kötelezően választandó témakör tananyaga

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén

Műszaki alapismeretek	5
- Anyagismeret	(1)
- Gépelemek	(1)
- Belső égésű motorok	(1)
- Mezőgazdasági erőgépek	(2)
Gazdálkodási ismeretek	6
- A vállalkozás alapjai	(2)
- A gazdálkodás feltételei	(2)
- A gazdálkodás eredménye	(2)
Kötelezően választandó témakör tananyaga	9

A vizsgázónak mindkét feladatot meg kell oldania, de tetszőleges sorrendben válaszolhat az egyes feladatokra.
A vizsgázónak folyamatosan, logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a vizsgázót pontozással kell értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, az egyes feladatok megoldására maximum 25-25 pont adható, amely az alábbiak szerint érhető el.

Szempontok	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Tartalom	20	20	40
Felépítés	2	2	4
Szaknyelv	3	3	6
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	20 perc
100 pont	50 pont
Feladatlap	
240 perc	
100 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra (pl. adatokra, rajzokra) van szükség, azt a feladatsornak mindig tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlapon található két választható témakör (állattenyésztési alapismeretek, illetve kertészeti alapismeretek) közül egyet kötelező választani.

Tartalmi szerkezet

A feladatsor a követelményrendszer 5 kötelező és 1 kötelezően választandó témaköréből tartalmaz kérdéseket.

A feladatoknak a tényismeretek számonkérésén kívül az ismeretek alkalmazásának, az összefüggések felismerésének és értelmezésének képességét is vizsgálniuk kell.

Az írásbeli feladatlap megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

- 70%-ban mezőgazdasági alapismereti tananyag. Az emelt szintű részletes érettségi követelményekre épülő (a középszint követelményeit is magába foglaló) zárt végű, valamint rövidebb vagy hosszabb választ igénylő nyílt végű feladatok, esszék lehetnek, amelyek lefedik a követelményrendszer témaköreit. A zárt végű feladatok lehetséges feladattípusai: hibakutatás, többszörös választás, négyféle asszociáció, ötféle asszociáció, többszörös asszociáció, kizárásos asszociáció, korrelációs vizsgálat, relációanalízis, mennyiségi összehasonlítás.
- 30%-ban az ismeretek alkalmazását igénylő gyakorlati jellegű feladatok (pl. ábra- és grafikonelemzés, számításos feladatok, talaj- és éghajlati térképek, gépészeti és építészeti rajzok elemzése, adat- és szöveges információ értelmezése, problémamegoldó feladatok).

Az írásbeli feladatlap értékelése

A feladatok javítása központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik. Az egyes feladatokra adható pontszámokat, részpontszámokat az útmutató tartalmazza. A javítás során az útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételek száma legalább 20 legyen.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékletekről, szemelvényekről a tételsort összeállító vizsgaközpont gondoskodik.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel „B” feladatában kötelezően választandó témakör az állattenyésztési alapismeretek vagy a kertészeti alapismeretek.

A szóbeli vizsgán a vizsgázó kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A szóbeli tételsorban meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli tétel két feladatból („A” és „B”) áll.

A szóbeli témakörei

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni:

„A” feladat

- a mezőgazdasági termelés jelentősége, főbb ágazatai;
- a mezőgazdasági termelés főbb ökológiai tényezői;
- növénytermesztési alapismeretek;

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
A mezőgazdasági termelés jelentősége, főbb ágazatai	1
A mezőgazdasági termelés főbb ökológiai tényezői	10
- A mezőgazdasági termelés környezete	(1)
- Éghajlattani ismeretek	(2)
- Agrometeorológiai ismeretek	(1)
- Talajtan	(5)
- Talajjavítás és talajvédelem	(1)
Növénytermesztési alapismeretek	9
- Talajművelés, talajművelési rendszerek	(2)
- Talajhasználat	(1)
- Tápanyag-utánpótlás	(1)
- Szaporítás	(2)
- Növényápolás	(2)
- Betakarítás, tartósítás, tárolás	(1)

„B” feladat
- műszaki alapismeretek;
- gazdálkodási ismeretek;
- kötelezően választandó témakör tananyaga

Témakör	A feladatok száma 20 tétel esetén
Műszaki alapismeretek	5
- Anyagismeret	(1)
- Gépelemek	(1)
- Belső égésű motorok	(1)
- Mezőgazdasági erőgépek	(2)
Gazdálkodási ismeretek	6
- A vállalkozás alapjai	(2)
- A gazdálkodás feltételei	(2)
- A gazdálkodás eredménye	(2)

Kötelezően választandó témakör tananyaga	9

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán a vizsgázó feleletét a tantárgyi vizsgabizottság pontozással értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhető el:

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok		
	A	B	Összesen
Tartalom	20	20	40
Felépítés	2	2	4
Szaknyelv	3	3	6
SZÓBELI ÖSSZPONTSZÁM:	25	25	50

ÉLELMISZER-IPARI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az élelmiszer-ipari alapismeretek érettségi vizsga célja annak eldöntése, hogy a vizsgázó elsajátította-e a kerettantervi élelmiszer-ipari szakmacsoportos alapozó tantárgyak tananyagát; ezáltal alkalmas-e - ismeretek beszámításával - az érettségi utáni szakképzésre vagy szakirányú felsőfokú továbbtanulásra.

A tantárgy az érettségin, a szabadon választható vizsgatárgyak körét bővíti.

Az élelmiszer-ipari alapismeretek komplex vizsgatárgy,

A vizsgakövetelmények a kerettantervekhez illeszkednek, s nem tartalmazzák az egyes intézmények helyi tanterveiben megfogalmazott kiegészítő témakörök követelményeit.

A vizsga közép-, valamint emelt szinten is írásbeli és szóbeli részből áll.

A részletes vizsgakövetelmények közép- és emelt szinten egyaránt kompetencia elv alapján készültek.

Az emelt szintű követelmények tartalmazzák a középszintű követelményeket is. Középszinten alapvetően az ismeret és a megértés szintje a jellemző, emelt szinten fokozottabban előtérbe kerül az alkalmazási és integrálási képesség. Emelt szinten nagyobb hangsúlyt kap az alkalmazás a számítási feladatok megoldásában is.

A vizsgán a vizsgázónak az említett ismereteken kívül számot kell adnia az alábbi táblázatba foglalt kompetenciák - adott vizsgaszintnek megfelelő - elsajátításáról is.

A) Kompetenciák

1. Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
1.1 Az élelmiszeripar főbb fogalmainak azonosítása, helyes használata	Ismerje fel meghatározás alapján a fontosabb élelmiszeripari fogalmakat. Legyen képes a megadott témához kapcsolódó fogalmakat kiválasztani**,** meghatározni és használni.	
1.2 Környezetvédelemmel és környezetgazdál-kodással kapcsolatos fogalmak ismerete és alkalmazása	Legyen képes az ökológiai alapismeretekkel a környezetvédelemmel és társtudományaikkal (biológia, földrajz, kémia) kapcsolatos szakkifejezések azonosítására és használatára.	
1.3 Élelmiszer-kémiai alapfogalmak ismerete használata	Legyen képes az írott szimbólumok (vegyjel, képlet) felismerésére, megnevezésére és értelmezésére.	Legyen képes szakmai fogalmak tartalmi jelentése alapján utasításokat - recept, leírás, szabvány - érteni, végrehajtani.
1.4 A mikrobák hasznos tevékenységeivel kapcsolatos fogalmak kiválasztása, helyes alkalmazása	Legyen képes a megfelelő mikrobiológiai fogalmak értelmezésére. Tudjon a fogalmakhoz jelenségeket, történéseket, tevékenységeket kapcsolni a mikrobiológia kérdéses területén.	
1.5 Élelmiszeriparban alkalmazott műveletek alapfogalmainak azonosítása, helyes alkalmazása	Legyen képes az egy témához kapcsolódó fogalmakat kiválasztani, meghatározni és azokat helyesen használni. Legyen képes a különböző képletek, összefüggések fogalmak felismerésére, s egyszerű feladatokban alkalmazásukra. Tudja használni az SI. mértékegységrendszert.	Tudjon különböző képletek, összefüggések között kapcsolatot létrehozni és gyakorlatban alkalmazni. Legyen képes adatsor alapján diagramot, grafikont, sematikus ábrát készíteni, ábrák tartalmára vonatkozó állításokat megfogalmazni, következtetéseket levonni.

2. Tájékozódás az élelmiszeripar főbb területein

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Az élelmiszeripari iparágak azonosítása	Tudjon példákat felsorolni a fontosabb növényi és állati eredetű nyersanyagokat feldolgozó élelmiszeripari iparágakra.	
2.2 Növényi és állati eredetű nyersanyagok ismerete	Ismerje a fontosabb növényi és állati eredetű nyersanyagokból készült élelmiszereket. Legyen képes a fontosabb nyersanyagokat és élelmiszereket élelmiszeripari iparágakkal összekapcsolni.	Ismerje a fontosabb növényi és állati eredetű nyersanyagokból készült élelmiszerek előállításának folyamatát.
2.3 Környezetgazdálkodás	Ismerje az egyes élelmiszeripari üzemek környezetszennyező hatását (levegő, víz, talaj)**,** esetleg fertőzésveszélyes jellegét, a károsító tényezők csökkentésének lehetőségeit.	
2.4 Mikroorganizmusok hasznos tevékenysége az	Tudjon példákat sorolni a legfontosabb élelmiszeripari szakterületeken (sütő, hús, tej, konzerv, bor stb.) alkalmazott	Legyen képes a hasznos mikrobatevékenységek konkrét élelmiszeripari alkalmazását bemutatni és magyarázni.

élelmiszeriparban	hasznos mikrobatevékenységekre.	
2.5 Élelmiszerek alapanyagainak és segédanyagainak ismerete	Legyen képes az alaptápanyagok és élelmiszeripari adalékok jellemzésére	Legyen képes tálálkozás élettani szerepüket bemutatni és értékelni.
2.6. Élelmiszeripari műveletek és folyamatok alkalmazása az élelmiszerek előállításában	Ismerje fel, hogy a különböző élelmiszeripari ágazatokban alkalmazott gyártási folyamatok hasonló műveletekből épülnek fel, a technológiai igényeknek megfelelően.	Legyen képes az egyes műveleteket befolyásoló paraméterek hatását értékelni.

3. Különböző folyamatok, eljárások hatásának bemutatása, elemzése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A tanultak rendszerezése okok és következmények szerint	Legyen képes az élelmiszeripari anyagok, mikrobiológiai, kémiai, művelettani folyamatok és eljárások okairól és következményeiről feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni.	
3.2.Annak bizonyítása, hogy az élelmiszeripari folyamatoknak és eljárásoknak általában több oka és következménye van	Példákkal bizonyítsa, hogy az élelmiszeripari folyamatoknak és eljárásoknak egyszerre több oka és következménye van.	
3.3 Önálló kérdések megfogalmazása, feltevése az élelmiszeripari folyamatok, eljárások okairól és következményeiről	Tudjon önálló kérdéseket feltenni az egyszerűbb élelmiszeripari folyamatok és eljárások okairól és következményeiről.	
3.4 A lényeges és kevésbé lényeges szempontok, tényezők megkülönböztetése, mérlegelése	Legyen képes az élelmiszeripari műveletek lényeges és kevésbé lényeges szempontjainak megkülönböztetésére.	Legyen képes a műveletek különböző módon történő lejátszódásának indoklására, összehasonlítására.
3.5 Annak példákkal való alátámasztása, hogy az egyes műveleti eljárásoknak fontos szerepe van az élelmiszerek feldolgozásban	Legyen képes felsorolni olyan műveleti eljárásokat, melyeket több technológiai folyamatnál más-más céllal és eredménnyel alkalmaznak.	

B) Témakörök

1. Nyersanyagok feldolgozása az élelmiszeriparban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

	Középszint	Emelt szint
1.1 Növényi eredetű nyersanyagok és élelmiszerek	- Ismerje az élelmiszer az alap- a segéd és adalékanyag fogalmát. - Tudja felsorolni és jellemezni a malom, - sütő, cukor, édes - és tésztaipari termékeket, jellemezze nyersanyagaikat (gabonafélék, ipari növények). - Jellemezze a konzervipar nyersanyagait (zöldségek, gyümölcsök). - Ismerje az erjedésipari és dohányipari nyersanyagokat és termékeket. - Ismerje a növényi eredetű zsiradékokat.	
1.*2* Állati eredetű nyersanyagok és élelmiszerek	- Tudja felsorolni a húsipar nyersanyagait és jellemezze azokat. - Ismerje a húsipar termékeit. - Ismerje a tejipar termékeit. - Ismerje az állati eredetű zsiradékokat.	
1.3 Víz	- Jellemezze a vizet, és ismerje minőségi követelményeit. - Ismerje a víz felhasználását. - Ismerje a víztartalom változását kísérő jellemzőket.	

2. Az élelmiszeripar környezete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Környezetvédelem tartalma	- Ismerje a környezet és a környezetvédelem fogalmát, feladatát, felosztását.	
2.2 Környezeti károk, globális problémák, környezetszennyezés.	- Ismerje a környezeti károk kialakulásának társadalmi, gazdasági okait. - Sorolja fel a globális problémákon belül a környezetszennyezés okozta ártalmakat.	
2.3 Környezetgazdálkodás	- Sorolja fel a sikeres környezetgazdálkodás feltételeit. - Jellemezze a hulladékgazdálkodást.	

3. Tápanyagok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 Szénhidrátok (monoszacharidok, diszacharidok,	- Ismerje a tápanyagok összetételét, csoportosítását. - Definiálja a szénhidrát fogalmát. - Csoportosítsa a szénhidrátokat.	- Magyarázza a túlzott szénhidrátfogyasztás következményeit. - Tudja leírni a szénhidrátok képletét.

oligoszacharidok, poliszacharidok)	- Jellemezze a szénhidrátok tulajdonságait. - Ismerje a szőlőcukor, gyümölcscukor, tejcukor, répacukor, malátacukor, glikogén, cellulóz, keményítő szerkezetét és tulajdonságait. - Ismerje a szénhidrátok táplálkozásban betöltött szerepét.	
3.2 Zsírok	- Definiálja a zsírok fogalmát. - Jellemezze a zsírok tulajdonságait, Ismerje a lipidek csoportosítását. - Ismerje a lipoidok és zsiradékok közötti különbséget. - Ismerje a zsírok táplálkozásban betöltött szerepét.	- Ismerje a növényi olajok keményítésének élelmiszeripari jelentőségét. - Tudja jellemezni a zsiradékok száradását, romlását. - Tudja leírni képletüket.
3.3 Fehérjék	- Definiálja a fehérjék fogalmát. - Csoportosítsa a fehérjéket. - Jellemezze a fehérjék tulajdonságait.	- Értékelje a fehérjék táplálkozás-élettani szerepét. - Tudja összehasonlítani a növényi és állati eredetű fehérjéket. - Tudja leírni képletüket.

4. Élelmiszertechnológiai adalékok

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1 Ízesítőanyagok, szinezékek, állományjavító adalékok (gélképzők, emulgeátorok) tartósítószerek, antioxidánsok, vitaminok.	- Ismerje az élelmiszeradalékok felhasználhatóságát az élelmiszertörvény alapján - Ismerje az élelmiszeradalékok csoportjait, azok szerepét - Ismerje az iparok által leggyakrabban alkalmazott szinezékek, antioxidánsok, tartósítószerek és állományjavítók előírás szerinti felhasználhatóságát - Ismerje a vitaminok, mikroelemek, ásványi anyagok szerepét. - Táblázatokat, statisztikákat tudjon használni.	- Ismerje az emberi felelőség szerepét az adalékanyagok kiválasztásában és alkalmazásában.

5. Mikroorganizmusok hasznos tevékenységei a különböző élelmiszeripari ágazatokban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1 Biotechnológia	- Ismerje a biotechnológia jellemzői és kapcsolatát az élelmiszertermeléssel.	
5.2 Irányított erjedések	- Ismerje a mikroorganizmusok hasznos tevékenységét az élelmiszeriparban: - új termék, íz, illat kialakítása, - tápérték növelése,	- Példákkal illusztrálja az egyes iparágak mikrobás élelmiszer előállítását (tej, sütő, élesztő, sör, szesz, bor, savanyított termékek).

	- élvezeti érték fokozása, - emészthetőség növelése, - tápanyag értékesülése, - eltarthatóság növelése.	

6. Áramlástani alapfogalmak áramlástani törvények

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1 Közeg fogalma és áramlását jellemző tényezők	- Tudja a közegek fogalmát, felosztását és a határréteg definícióját. - Jellemezze az ideális és reális közegeket. - Ismerje a tömegáram, térfogatáram, átlagos áramlási sebesség fogalmát - Ismerje a csővezeték jellemző méreteit. - Tudja alkalmaznia tanult összefüggéseket: = átlagos áramlási sebesség = térfogatáram, tömegáram meghatározására.	
6.2 Áramlás jellege, Re szám	- Ismerje az áramlás jellegének különböző típusait és azok jellemzőit. - Tudja a Re szám fogalmát, értékei alapján az áramlás jellegének meghatározását. - Végezzen számításokat az áramlás jellegének meghatározására.	- Magyarázza a határréteg kialakulását és szerepét a különböző műveleteknél.
6.3 Folytonosság tétel	- Tudja milyen feltételek mellett érvényes az áramló közegre a folytonossági tétel. - Szavakban és képlettel fogalmazza meg a tételt - Végezzen számításokat a folytonosság tétellel kapcsolatban.	
6.4 Bernoulli -egyenlet	- Ismerje az áramló közeg energiáit. - Fogalmazza meg az energia-megmaradás törvényét az áramlás ideális és valóságos esetére. - Végezzen számításokat a közegáramlás különböző eseteire a Be-egyenlet segítségével. - Tudja felírni a Be - egyenletet különböző dimenziókban és az áramlás különböző eseteire.	- Tudja meghatározni a p_S és h_S értékeket. - Tudja meghatározni számítással vagy nomogram segítségével a □ értékét.

7. Folyadékok és gázok szállítása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

7.1 Szivattyúk és léggépek	- Ismerje a folyadékok és gázok áramoltatásához szükséges feltételeket. - Ismerje a szállításhoz szükséges berendezéseket, azok csoportosítását. - Ismerje a szivattyúk -dugattyús, centrifugál-, Root- fúvó és ventilátor felépítését. - Tudja a különböző szivattyúk és léggépek működési elvét, alkalmazásuk feltételeit.	- Készítsen vázlatrajzot a legjellemzőbb szivattyúkról és léggépekről. - Határozza meg a szállítóképességüket. - Elemezze a szabályozási lehetőségeket.

8. Szétválasztó műveletek és gépek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1 Gravitációs ülepítés	- Tudja a heterogén diszperz rendszer fogalmát, fajtáit - Tudja a szétválasztó művelet fogalmát, paraméterét, jellemző alapfogalmait. - Tudja a gravitációs ülepítés fogalmát, típusait, törvényét, ismerje a célját, élelmiszeripari alkalmazását, berendezéseit. - Tudja alkalmazni a tanult összefüggéseket: = a gravitációs ülepítés idejének, sebességének	- Tudja alkalmazni a tanult összefüggéseket: = kiülepíthető részecske átmérőjének meghatározására. = a $Re_ü$ szám meghatározására.
8.2 Centrifugális ülepítés	- Tudja a szétválasztó művelet fogalmát, paraméterét, jellemző alapfogalmait. - Tudja a centrifugális ülepítés fogalmát, típusait, törvényét, ismerje a célját, élelmiszeripari alkalmazását, gépeit. - Hasonlítsa össze a centrifugát és a ciklont. - Tudja alkalmazni a tanult összefüggéseket: = a centrifugális ülepítés idejének, sebességének, = centrifuga jelzőszámának meghatározására.	- Tudja alkalmazni a tanult összefüggéseket: = kiülepíthető részecske átmérőjének, = $Re_ü$ szám meghatározására. meghatározására.
8.3 Szűrés	- Tudja a szűrés, ultraszűrés fogalmát, típusait, törvényét, ismerje a célját, élelmiszeripari alkalmazását, berendezéseit. - Ismerje az iszap szerepét és a szűrést befolyásoló tényezőket.	- Tudja alkalmazni a tanult összefüggéseket a szűrés jellemző paramétereinek meghatározására, - Ismerje a szűrést befolyásoló tényezőket és azok változtatási és alkalmazási lehetőségeit a gazdaságosság érdekében.
8.4 Préselés és passzírozás	- Tudja a préselés és passzírozás fogalmát, ismerje a célját, élelmiszeripari alkalmazását és berendezéseit.	- Ismerje a préselést befolyásoló tényezőket. - Tudja miért és hogyan kell előkezelni a passzírozandó anyagot.

9. Homogenizáló műveletek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1 Keverés	- Határozza meg a homogén anyag fogalmát. - Tudja a keverés fogalmát, ismerje a célját, élelmiszeripari alkalmazását, törvényét és berendezéseit. - Tudja a keverők típusait és működési elvüket.	- Tudja alkalmazni a tanult összefüggéseket a keverők teljesítményének meghatározására. - Tudja kiválasztani - koordináta rendszerben történő ábrázolással, az azonos anyagot többféle keverővel történő keverés esetén - a leggazdaságosabbat.
9.2 Emulgeálás	- Ismerje az emulgeálás célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Magyarázza az emulzió előállításának és tárolásának követelményeit. - Tudja az emulgeáló berendezéseknek működési elvét	- Magyarázza meg az emulgeátorok alkalmazását.
9.3 Aprítás művelete és berendezése	- Tudja az aprítás fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Ismerje az erőhatásokat melyek az aprítás során fellépnek. - Tudja meghatározni az aprítási fokot és ez alapján csoportosítani az aprítást. - Ismerje és csoportosítsa az aprító berendezéseket, tudja működési elvüket.	- Tudja példákkal alátámasztani az aprítási fok és a technológiai művelet gazdaságossága közötti összefüggést.

10. Szemcsés halmazokkal végzett műveletek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1 Szitálás, osztályozás	- Tudja meghatározni a szemcsés anyag fogalmát, a szemcsés halmaz egyedi és halmaztulajdonságait. - Ismerje a szemcsés anyag szétválasztásának célját, szempontjait, módjait. - Tudja az osztályozás szerepét az élelmiszeripari technológiákban. - Ismerje a szitálás célját, alkalmazását, berendezéseit.	
10.2 Szemcsés halmaz jellemzői, viselkedésük áramló közegben, nyugvó halmaz	– Tudja milyen változás várható, ha a szemcsés anyag halmazán keresztül valamely közeget áramoltatunk, ábrázolja a változást Δp és v koordináták között. – Ismerje a nyugvó halmaz fogalmát, jellemzőit, élelmiszeripari alkalmazását.	– Végezzen számításokat a tanult képletek alapján: = a porozitás, = az egyenértékű szemcseátmérő, és = a nyomásesés meghatározására.
10.3 Légárammal történő szállítás	- Ismerje a fluidizálás és pneumatikus szállítás fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Tudja jellemezni a szállítási műveletet fizikai paraméterekkel. - Ismerje a szállítás során alkalmazott berendezéseket.	- Végezzen számításokat a tanult képletek alapján: = a rácsnyomás, = a nyomásesés, és = a szlip meghatározására. - Tudja kiválasztani a technológiához leginkább megfelelő szállítási

		műveletet, indokolja a választást.

11. Hőtani műveletek és gépek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1 A hő terjedésének egyszerű és összetett formái	– Ismerje a hőtani alapfogalmakat (hőmérséklet, hőmennyiség, hőáram, entalpia) – Tudja a hő terjedésének különböző formáit csoportosítani, tudja a hővezetés, hőáramlás, hősugárzás fogalmát, jellemzőit. – Ismerje a hőátadás, hőátbocsátás, hőcserélés célját, jellemzőit, a hőcserélők típusait, felépítését. – Tudjon számításokat végezni a hővezetés, hőátadás, hőátbocsátás képleteivel. – Tudja meghatározni a $\Delta t_{köz}$ értékét, tudjon hőfoklefutási diagramot rajzolni. – Tudjon számítást végezni hőcserélésre.	
11.2 Bepárlás	- Ismerje a bepárlás fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását s azt, hogy milyen hőtani művelet játszódik le a bepárlás során.. - Tudja csoportosítani a bepárlókat a fokozatok száma szerint és egyszerű vonalas ábrán magyarázni működésüket. - Ismerje a bepárlók típusait. - Tudjon bepárlás anyagmérleget számítani.	- Tudjon anyag és hőmérleget készíteni a bepárlásra. - Hasonlítsa össze a különböző fűtési módokat gazdaságossági szempontból.
11.3 Előfőzés, főzés, sütés, pörkölés	- Ismerje az előfőzés, főzés, sütés, pörkölés fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Tudja a műveletek során lejátszódó változásokat. - Ismerje a berendezéseket és azok működési elvét.	- Magyarázza a sütés során végbemenő változásokat. - Tudja meghatározni a sütéshez szükséges hőmennyiséget.
11.4 Hűtés, fagyasztás	- Ismerje a hűtés és fagyasztás fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Tudja a műveletek során lejátszódó változásokat. - Ismerje a berendezéseket és azok működési elvét.	- Tudja meghatározni a hűtéshez és a fagyasztáshoz szükséges hőmennyiséget. - Tudja lerajzolni a hűtő körfolyamatot kompresszoros és abszorpciós hűtőberendezéseknél.
11.5 Sterilezés, pasztőrözés	- Ismerje a sterilezés és pasztőrözés fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Tudja a műveletek során lejátszódó változásokat. - Ismerje a berendezéseket és azok működési elvét.	

12. Anyagátadási műveletek és gépek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
12.1Diffúzió és anyagátadás	- Ismerje a diffúzió és az anyagátadás fogalmát. - Tudja a diffúzió különböző formáit - Ismerje az komponens, fázis, szabadságfok, állapotjelző fogalmát, a víz fázisdiagramját. - Tudja az ozmózis, és ozmózis nyomás fogalmát, élelmiszeripari alkalmazását.	- Értelmezze a víz fázisdiagramját - Magyarázza a Fick törvényt
12.2 Szárítás	- Ismerje a szárítás és nedvesítés fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását s azt, hogy milyen hőtani és anyagátadási műveletek játszódnak le a szárítás során. - Tudja csoportosítani a szárítási módokat és összehasonlítani alkalmazhatóság szempontjából. - Ismerje a porlasztva-, fagyasztva- sűrítve- és az infraszárítás műveletét. - Tudja a nedves levegő jellemzőit. - Végezzen számításokat a szárítás anyagmérlegére	- Tudja értelmezni a légállapot diagramokat. - Végezzen számításokat a szárítás anyagmérlegére, hő- és levegőszükségletére a Mollier-féle diagram használatával.
12.3 Diffúziós lényerés	- Tudja a diffúziós lényerés fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Fick törvény alapján vonjon le gyakorlati következtetéseket az extrakció végrehajtására. - Ismerje a diffúziós lényerés berendezéseit.	- Tudja megmagyarázni az ellenáramban végzett lényerés előnyét.
12.4 Kristályosítás	- Tudja a kristályosítás fogalmát, célját, élelmiszeripari alkalmazását. - Ismerje a kristályképződés folyamatát. - Ismerje a kristályosító berendezéseket.	- Tudja hogyan számolható és befolyásolható a kristályosítás sebessége.
12.5 Fermentálás	- Ismerje a fermentálás fogalmát, alkalmazását az élelmiszer-iparban - Ismerje a fermentálás alatt végbemenő változásokat, a mikrobák szerepét, az optimális feltételeket.	- Tudja felírni a különböző erjedéses folyamatok kémiai egyenletét

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc

100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók	NINCS	szöveges adatok tárolására és megjelenítésére nem alkalmas zsebszámológép; körző; vonalzók	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		15 perc
100 pont		50 pont
Feladatlap		Az élelmiszer-ipari ismeretek tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatása. az élelmiszer-ipari műveletek modulból
180 perc		
Egyszerű, rövid feladatok	Szöveges, számítási feladatok	
70 pont	30 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó élelmiszer-ipari alapismeretekbeli tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei az egyes iskolákban összemérhetőek legyenek.

Az írásbeli feladatsornak tartalmaznia kell a feladatok megoldásához szükséges nomogramokat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összes pontszáma 70-30% arányban, az egyszerű, rövid feladatok, illetve a szöveges, számítási feladatok megoldásával érhető el.

A feladatlapok ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapuljon.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok száma 15-18.

A szöveges számítási feladatok: az élelmiszer-ipari műveletek témakörök követelményeiben szereplő számítási feladatok közül kerüljenek kiválasztásra. A feladatok száma 3-5. A számítási feladatoknál oldassunk meg olyan problémákat, amikre a gyakorlatban is szükség van, és az elméletben tanultakat támasztják alá. A számolási feladatban megadott számértékek a gyakorlatnak megfelelő, reális értékek legyenek.

A feladatoknál a tanult képletek felhasználásával a képlet bármely tagjának kiszámítása történhet. A képletek számolással nem meghatározható tagjait a szükséges táblázatok, diagramok, nomogramok segítségével kell meghatározni. Ezek a segédletek álljanak a vizsgázók rendelkezésére.

	Kompetenciák	**%**
Egyszerű, rövid feladatok	Alapfogalmak ismerete, definiálása, alkalmazása	35
	Törvények, szabályok és összefüggések ismerete	35
Szöveges, számítási feladatok	Pontos számolás, feladatmegoldás	15
	Összefüggések értelmezése és alkalmazása	15
Összesen		100

Egyszerű, rövid feladatok lehetséges feladattípusai
1. Fogalmak azonosítása, meghatározása
2. Ok-okozati összefüggés bemutatása
3. Jellemző tulajdonságok meghatározása
4. Anyagok, eljárások, műveletek csoportosítása
5. Műveletek közötti sorrendiség felállítása
6. Képletek, egyenletek felírása, felismerése, magyarázata
7. Célok, következmények meghatározása
Szöveges, számítási feladatok lehetséges feladatcsoportjai
1. Tömegáram, térfogatáram számítása

2. Átlagos áramlási sebesség számítása
3. Re-szám meghatározása
4. Folytonosságtétel
5. Bernoulli-egyenlet ideális alakja
6. Gravitációs ülepítés
7. Centrifugális ülepítés
8. Hővezetés
9. Hőátadás, hőátbocsátás, hőcserélés
10. Hűtés, fagyasztás
11. Szárítás anyagmérlege
12. Bepárlás anyagmérlege

A feladatokra javasolt maximális pontszámok tükrözzék a feladatok nehézségi fokát.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alkalmazása. Az útmutatótól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási útmutatói jelzik. A javítás során az javítási-értékelési útmutatóban meghatározott pontozást kell alkalmazni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli tételsor legalább 20 darab tételből áll.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsga a kerettanterv élelmiszer-ipari alapismeretek tantárgy élelmiszer-ipari műveletek moduljaiból azoknak az ismereteknek a bemutatását kéri, melyek a vizsgázóknak az élelmiszeriparról alkotott általános ismereteit tükrözik.

Ehhez szükséges élelmiszer-ipari alapműveltség és a szakmai nyelv szakszerű, pontos használata.

A szóbeli vizsga biztosítja, hogy a kerettanterv adta lehetőségeket figyelembe véve az iskolák helyi programjában megfogalmazottak is számon kérhetők legyenek.

A szóbeli témakörei:

Élelmiszer-ipari technológiák főbb műveletei

Tételtípusok:

Különböző anyagok, folyamatok, eljárások bemutatása

vagy,

Különböző folyamatok, anyagok, eljárások az élelmiszeripar bizonyos területének szempontjából történő bemutatása.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A tételcímeket a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képességek és tartalmi követelmények alapján kell összeállítani. Kijelölésükkor törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző megfogalmazásra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10
A megközelítés sokszínűsége	10
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége, a szaknyelv alkalmazása	10
Tájékozottság az élelmiszeriparban	10
Különböző folyamatok, eljárások hatásának bemutatása, elemzése	10
Összesen	50

EMELT SZINTŰ VIZSGA

<table>
<tr><th colspan="3">Emelt szint</th></tr>
<tr><th colspan="2">Írásbeli vizsga</th><td>Szóbeli vizsga</td></tr>
<tr><td colspan="2">240 perc</td><td>20 perc</td></tr>
<tr><td colspan="2">100 pont</td><td>50 pont</td></tr>
<tr><td colspan="2">Feladatlap</td><td rowspan="4">Tematikus szempontú (problémaközpontú) bemutatás az élelmiszer-ipari műveletek modulból</td></tr>
<tr><td colspan="2">240 perc</td></tr>
<tr><td>Egyszerű rövid feladatok</td><td>Szöveges, számítási feladatok</td></tr>
<tr><td>50 pont</td><td>50 pont</td></tr>
</table>

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A központilag összeállított írásbeli vizsga célja, hogy ellenőrizhető képet adjon a vizsgázó élelmiszer-ipari alapismeretekbeli tudásáról az ismeretek, a képességek és az alkalmazás tekintetében egyaránt. A vizsga elősegíti, hogy a vizsgázók teljesítményei az egyes iskolákban összemérhetőek legyenek.

Az írásbeli feladatsornak tartalmaznia kell a feladatok megoldásához szükséges nomogramokat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

A feladatlapok ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapuljon.

A szöveges számítási feladatok: az élelmiszer-ipari műveletek témakörök követelményeiben szereplő számítási feladatok közül kerüljenek kiválasztásra. A számítási feladatoknál oldassunk meg olyan problémákat, amikre a gyakorlatban is szükség van, és az elméletben tanultakat támasztják alá. A számolási feladatban megadott számértékek a gyakorlatnak megfelelő, reális értékek legyenek. A feladatok száma 4-7, mely különböző nehézségű, az egyszerű behelyettesítésestől a több egymásból következő lépésben megoldhatóig.

Lehetséges feladatcsoportok
1. Tömegáram, térfogatáram számítása
2. Átlagos áramlási sebesség számítása
3. Re-szám meghatározása
4. Folytonosságtétel
5. Bernoulli egyenlet ideális és súrlódásos alakja
6. Gravitációs ülepítés
7. Centrifugális ülepítés
8. Szűrés
9. Keverés
10. Aprítás, préselés
11. Szemcséshalmaz jellemzői, nyugvó halmaz, fluidizálás, pneumatikus szállítás
12. Hővezetés, hőáramlás
13. Hőátadás, hőátbocsátás, hőcserélés,
14. Hűtés, fagyasztás
15. Szárítás, nedves levegő jellemzői
16. Bepárlás

A feladatoknál a tanult képletek felhasználásával a képlet bármely tagjának kiszámítása történhet. A képletek számolással nem meghatározható tagjait a szükséges táblázatok, diagramok, nomogramok segítségével kell meghatározni.

Az írásbeli feladatsornak tartalmaznia kell a feladatok megoldásához szükséges nomogramokat, diagramokat és különféle táblázatokat, illetve ezek részleteit.

A feladatok jellemzői

Kompetenciák	%
A feladat megértése, adatok azonosítása	15
Mértékegységek helyes használata	15
Feladatterv készítés	30
Helyes megoldás	40

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok száma 10-15.

Lehetséges feladattípusok
1. Fogalmak azonosítása, meghatározása
2. Ok-okozati összefüggés bemutatása
3. Működési elv meghatározása
4. Egyszerű vonalas vázlatrajz alapján berendezés működésének ismertetése
5. Jellemző tulajdonságok meghatározása
6. Forrásmunkák, diagramok elemzése
7. Anyagok, eljárások, műveletek csoportosítása
8. Műveletek közötti sorrendiség felállítása
9. Képletek, egyenletek, felírása, felismerése, magyarázata
10. Célok, következmények meghatározása

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok értékelésénél kötelező a javítási-értékelési útmutatónak való megfelelés. Az útmutatótól való eltérés lehetőségeit a konkrét feladatlapok javítási-értékelési útmutatói jelzik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az összesen legalább 20 tételt a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képesség és tartalmi követelmények alapján kell összeállítani.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli vizsga a kerettanterv az élelmiszer-ipari alapismeretek tantárgy, élelmiszeripari műveletek és gépek moduljaiból azoknak az ismereteknek a bemutatását kéri, amelyek a vizsgázóknak az élelmiszeriparról alkotott általános ismereteit tükrözik.

Széles alapozású élelmiszer-ipari alapműveltség, és a szakmai nyelv szakszerű, pontos használata szükséges.

A szóbeli témakörei

Élelmiszer-ipari technológiák főbb műveletei

Tételtípusok

Különböző anyagok, folyamatok, eljárások bemutatása

vagy;

Különböző folyamatok, anyagok, eljárások az élelmiszeripar bizonyos területének szempontjából történő bemutatása

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételeket az országos vizsgaközpont készítteti el és küldi meg a tantárgyi bizottságnak.

A tételcímek kijelölésekor törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző megfogalmazásra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés az alábbi szempontok és kompetenciák alapján történik.

Szempontok, kompetenciák	Pontszámok
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	10
A megközelítés sokszínűsége	5
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	5
A szaknyelv alkalmazása	10
Tájékozottság az élelmiszeriparban	10
Különböző folyamatok, eljárások hatásának bemutatása, elemzése	10
Összesen	50

ÁBRÁZOLÓ ÉS MŰVÉSZETI GEOMETRIA

I. RÉSZLETES TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli.
Emelt szinten: írásbeli.

A részletes követelmények felépítése és használata

A részletes vizsgakövetelmények az érettségi vizsgán számon kérhető tananyag tartalmi vonatkozásait, továbbá az adott ismeretek elsajátításának szintjét határozzák meg közép és emelt szinten.

Az ábrázoló és művészeti geometria középszintű érettségi vizsga követelményeinek teljesítése azt tanúsítja, hogy a vizsgázó az általános műveltséghez szükséges szerkesztési ismeretek birtokában van. Megfelelő jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkezik, mely alkalmassá teszi a mindennapi életben szükséges ismeretek felhasználására és azok képesség szintű alkalmazására.

Az emelt szintű érettségi vizsga követelményei - a tárgy iránt nagyobb érdeklődést feltételezve - a vizsgázónak középszintet meghaladó, komplexebb szakirányú ismereteit, jártasságait, készségeit, képességeit írja le.

Az emelt szintű tudás az ismeretek mélysége - azaz összefüggések értelmezése, önálló alkalmazás, problémamegoldás - az alkotó gondolkodás magas szintű felhasználásának tekintetében arányosan növekszik a középszinthez képest.

KOMPETENCIÁK

- A vizuális jelenségek megfigyelése, széleskörű elemző vizsgálata.

- A rajzi nyelv elemeinek ismerete és megfelelő használata.
- Tárgyak, vizuálisan érzékelhető jelenségek ábrázolása, valamint elképzelt dolgok megjelenítése.
- A látás törvényszerűségeinek ismerete és ezen ismeretekkel értelmezni a látványt.
- Vetületekből képes legyen rekonstruálni a látványt, a különböző leképzési rendszerek segítségével.
- A tanult fontosabb leképzési rendszerek sokrétű értelmezése, közös vonásainak bemutatása.
- Megfelelő technikai készségek használata.
- Értelmező, elemző munkája során a megfelelő közlésformák kiválasztása.
- A tér geometriához kapcsolódó szakkifejezések helyes használata.
- A szerkesztési problémák önálló, kreatív megoldások.

RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Támaszkodnak a kerettantervi követelményekre, de nagyobb gyakorlatot igényelnek a szerkesztési gyakorlatban, ezért javasolt a szabadon felhasználható órakeret terhére további óraszám biztosítása az érettségi vizsgára felkészülők számára a 11-12. évfolyamban.

Az ábrázoló és művészeti geometria követelmény rendszer magvát mind a műszaki, mind a művészeti iránynak szükséges feladatcsoport adja, azonban fontos figyelembe venni az adott iskola sajátosságait is.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	középszint	emelt szint
1. A tárgy kultúrtörténete	A legjelentősebb alkotók ismerete és alkotásaik felismerése.	
1.1. Életrajzok	Rövid életrajzi bemutatásuk során helyezze el őket történelmi korszakok szerint.	Életrajzi bemutatásuk során helyezze el őket történelmi korszakok szerint.
1.2. Műelemző módszerek	Műelemző módszerek ismerete és alkalmazása (pl. forma-tartalom).	Egy-egy szabadon választott hazai és külföldi alkotó munkáinak elemző bemutatása.
1.3. Szerepük korukban	Milyen szerepet töltöttek be az általuk közzétett szerkesztési, képi információk.	A művész és közönsége kapcsolatának ismerete a fő művészeti korszakokban.
1.4. Műfajok	A képzőművészet két dimenziós (festészet, fotó, grafika), három dimenziós műfajainak (szobrászat, installáció) és időbeli kifejezéssel bíró műfajainak (mobil szobor, video stb.) a térgeometriával kapcsolatos vonatkozásainak ismerete.	Különböző korszakok műveinek összehasonlítása.
1.5. Ipari kultúra	A katonai, műszaki pályákon való megjelenése hol és mikor volt jellemző.	Egy-egy konkrét életmű elbeszélése.

2. Két képsíkos (Monge-féle ábrázolás)	Függőlegesen és vízszintesen álló képsíkokon képes legyen egy adott testet vetületeivel megjeleníteni. A rendező egyeneseket rajzolja be. A képsíkok által meghatározott tér negyedeket számozza be.	A különböző térnegyedekben elhelyezkedő pontokat tudja beazonosítani.
2.1. A térelemek ábrázolása	Állapítsa meg a térelemek helyzetét (pont, egyenes stb.). A képsíkrendszert forgassa egybe. Az így kapott síkon mutassa meg egy pont képsíktól mért távolságát. Ábrázoljon egyenest. Mutassa meg egy pont és egy egyenes illeszkedését. Ismertesse a különleges helyzetű egyeneseket, az egyenesek kölcsönös helyzetéből adódó egyenes párokat (fedőegyenesek, kitérőegyenesek, metszőegyenesek). Ábrázoljon általános helyzetű síkot, síkra illeszkedő egyeneseket és pontokat. Ismertesse a különleges helyzetű síkokat.	Állapítsa meg a térelemek helyzetét (pont, egyenes stb.). A képsíkrendszert forgassa egybe. Az így kapott síkon mutassa meg egy pont képsíktól mért távolságát. Ábrázoljon egyenest. Mutassa meg egy pont és egy egyenes illeszkedését. Ismertesse a különleges helyzetű egyeneseket, az egyenesek kölcsönös helyzetéből adódó egyenes párokat (fedőegyenesek, kitérőegyenesek, metszőegyenesek). Ábrázoljon általános helyzetű síkot, síkra illeszkedő egyeneseket és pontokat. Ismertesse a különleges helyzetű síkokat.
2.2. A képsíkrendszer bővítése	Harmadik képsíkot vezessen be, és szerkesszen meg egy egyszerű épületet (határozza meg vetületeivel).	
2.3. Transzformálás	Transzformáljon pontot, egyenest, síkot. Mutasson be szemléletesebben adott tárgyakat ezzel a módszerrel. Készítsen céltranszformációkat. Általános helyzetű egyenest transzformáljon főegyenessé, főegyenest vetítőegyenessé. Általános helyzetű síkot, vetítősíkká, fősíkká.	Összetett tárgyakat transzformáljon (pl. toronytető)
2.4. Forgásfelületek ábrázolása	Ábrázoljon gömböt, állapítsa meg a képhatárt. Egy ponton keresztül szeletelő síkkal állapítsa meg a pont tengely körüli pályáját. Készítsen vetítő egyenes tengelyű forgáskúpot,	

	vetítőegyenes tengyelyű forgáshengert. Ismerjen olyan alapeseteket, mint vetítősík, és egyenes döféspontja, két sík metszésvonala, egyenes nyompontja, sík nyomvonala. Nyomvonalakkal adott síkok metszésvonala.	
2.5. Síkmetszések	Mutassa meg a síkmetszet keletkezését.	
2.5.1. Síklapú testek síkmetszete	Síklapú testeket (gúla és hasáb) metszen el vetítő síkkal, ismertesse a metszet sokszöget, négyzet alakú hasáb esetén. Készítsen el alaprajzi metszetet és függőleges metszetet. Ismertesse az építészeti alkalmazási lehetőségét.	Szerkessze meg a metszetsokszöget, ötszög alapú hasáb esetén.
2.5.2. Forgásfelületek síkmetszete	Forgáshenger, forgáskúp síkmetszése. Mutassa meg milyen metszetgörbék keletkeznek.	Szerkessze meg a metszetgörbét, forgáshenger és forgáskúp esetén.
2.6. Méretek szerkesztése	Alkalmazza a méretes feladatok megoldásának. A módszereit, a sík és egyenes merőlegességének az ismertetőjegyeit. A síkokat első nyomvonaluk körül vízszintes helyzetbe forgassuk, így alakítsuk fősíkká. Szakaszokat forgasson főállásba.	Alkalmazza a méretes feladatok megoldásának a módszereit, a sík és egyenes merőlegességének az ismertetőjegyeit. A síkokat első nyomvonaluk körül vízszintes helyzetbe forgassuk, így alakítsuk fősíkká. Szakaszokat forgasson főállásba.
2.7. Áthatások	Két test egymáson való áthatásának fogalmát értelmezze.	
2.7.1. Síklapú testek (felületének) áthatása	Ismertesse az áthatási sokszög keletkezését. A két test lapjainak metszésvonalai hogy csatlakoznak egymáshoz térbeli sokszöget alkotva. A keletkező csúcsokat mik adják meg. Tudja megszerkeszteni a gúla és vetítőhasáb áthatását.	Tudja megszerkeszteni két gúla áthatását.
2.7.2. Forgásfelületek áthatása	A forgásfelületek testáthatásánál keletkező görbét mutassa meg. Szerkesszen kúp és henger áthatást.	Szerkessze meg a kúp és gömb áthatását, hengerek áthatását, boltozatot, kupolát, dongaboltozatot, kolostorboltozatot.

3. Axonometrikus ábrázolás	Szemléltesse általános kép keletkezését. Térbeli derékszögű koordináta-rendszert alkosson, és vetítse az A képsíkra. Mutassa be a tengelykereszt, és a vele együtt létrehozott kép, hogy alkotja az axonometrikus képet. A tengelykereszt és a rövidülések ismeretében rajzoljon hasábot, és ezzel szemléltesse a rendszert, befoglaló hasábból csonkolva és axonometrikus nézetekkel.	Alkosson tengelykeresztet az axonometrikus ábrázolási nézetekkel.
3.1. Gyakorlati tengelykeresztek	Ismertesse a gyakorlati tengelykereszteket. A műszaki gyakorlatban kialakult a tengelyek és rövidülések felvételének néhány egyszerű módja: izometrikus tengelykereszt, két méretű tengelykereszt, kavalier tengelykereszt, katona perspektíva.	
3.2. Alkalmazások	Elsősorban műszaki ábrázolásoknál történik. Soroljon fel alkalmazási területeket. Például csapolással kialakított gerendavég, fafedélszék taréj csomópontjának részlete. Dongaboltozat, épületek alaprajz alapján történő megjelenítése építészeti vonatkozásban.	Rajzokon szemléltesse a különféle alkalmazási területeken megjelenő formákat.
4. Perspektív kép szerkesztése	A centrális vetítés középpontja a szem, ezt az alaphelyzetet figyelembe véve fel kell tudni építeni a rendszert kialakító síkokat (perspektivikus képsík, alapsík, horizont sík, homloksík). Fel kell tudni venni a jelentősebb fontosságú pontokat (főpont, alappont, iránypont, nyompont) és a síkmetszetekből keletkező egyeneseket (horizontvonal, alapvonal, középvonal, distancia). Készítsen rajzot, hogy a képsíkok hogyan állnak. Helyezzen be egy alakot és mutassa meg egy ponton és egy egyenesen keresztül, hogy milyen	Készítsen rajzot, hogy a képsíkok hogyan állnak. Helyezzen be egy alakot, és mutassa meg egy ponton és egy egyenesen keresztül, hogy milyen változások történnek az összecsukás folyamán.

	változások történnek az összecsukás folyamán.	
4.1. Egy iránypontos perspektív kép szerkesztése	Az egyiránypontos perspektíva mint legkorábbi leképzési rendszer hol, mikor alakult ki, hogyan használták fel, kik voltak a legnevesebb alkotók. Tisztában legyen vele, hogy ez egy speciális helyzet, mikor a képsíkra merőleges egyenesek iránypontja a főpont lesz. A képsíkkal párhuzamos egyeneseknél pedig nincs iránypont. Alakítson ki egyszerűbb belső teret egy iránypontos perspektívával.	Alakítson ki belső teret, és helyezzen bele különféle tárgyakat.
4.2. Kocka perspektív képe	Szerkesszen két iránypontos perspektív képeket a kocka különböző téri helyzeteiről (alálátás, rálátás).	
4.3. A perspektív kép szerkesztési menete	Ismertesse egy forma perspektivikus szerkesztésének menetét.	Ismertesse egy összetettebb forma perspektivikus szerkesztésének menetét.
4.4. Perspektív árnyék szerkesztése	Ismerje a centrális és a természetes fény által kialakuló árnyékok kiszerkesztési módját (megemelt síkra, függőleges síkra és ferde síkra).	Összetett formák árnyékainak szerkesztése.
5. Vetületi ábrázolások		
5.1. Tárgy és vetület kapcsolata	Ismerje a vetületi ábrázolás alapjait. Képes legyen szabadkézi rajzzal készült testek vetületeivel való bemutatására. Adott vetületek alapján tudjon megjeleníteni szintén szabadkézi rajzzal, különféle nézőpontokból összetett testeket.	Ismerje a vetületi ábrázolás alapjait. Képes legyen szabadkézi rajzzal készült testek vetületeivel való bemutatására. Adott vetületek alapján tudjon megjeleníteni szintén szabadkézi rajzzal, különféle nézőpontokból összetett testeket.
5.1.1. Rajzolvasás	Elengedhetetlenül fontos a vetületekben megadott rajz olvasása, képzeletben történő megjelenítése. A különböző vetületeket rajzolja le, valamint következtetni tudjon megadott vetületekből a lehetséges testekre. Az ábrázoló geometria rendszerében a megismert feladatokat tudja térben is	Az ábrázoló geometria rendszerében a megismert feladatokat tudja térben is megjeleníteni. Síkmetszéssel el tudjon szeletelni alapvető geometriai formákat (kocka, gúla stb.).

	megjeleníteni.	
5.1.2. Két képsíkos ábrázolás	Tisztában legyen a két képsíkos ábrázolás felépülésével. Az egymásra merőlegesen álló két képsíkon lévő vetületekből el tudja képzelni a megadott tárgyat az első térnegyedben. A hozzám, szemlélőhöz közelebb lévő térelemek láthatóságával legyen tisztában. El tudja mondani a fedőpontok és fedőegyenesek lényegét.	Rajzolja le a képsíkokat, és szemléletesen tudja elmagyarázni az összefüggéseket a kapott ábrán. Tudja lerajzolni az adott szituációt.
5.1.3. A képsíkrendszer bővítése	Két ismert vetület alapján harmadik kép megrajzolása, a részletek alapos tanulmányozása mellett. Hozzon létre a két képsík alapján harmadikat.	Rajzolja le adott tárgy három képét.
5.1.4. Rekonstrukció	Rajzolvasás alapján jelenítsen meg vetületekkel megadott tárgyakat. Ismertesse az összerakó, építő eljárást és a csonkoló, lebontó eljárást. Különböző nézőpontokat választva képes legyen megrajzolni vetületekkel megadott formákat.	Rajzokkal ismertesse és szemléltesse a módszerek lényegét.
5.2. Az európai vetítési módszer	A tárgyakat derékszögű vetítéssel kell ábrázolni. A vetületeket az európai vetítési módszer szerint kell elhelyezni. Ekkor az ábrázolandó tárgy a szemünk és a képsík között helyezkedik el.	Képes legyen adott tárgyról felmérő vetületi rajzot készíteni.
5.2.1. Tárgy típusok	Mindezt képes legyen mind síklapú testekkel, mind forgásfelületekkel létrehozni. A kiinduló formák csonkolással, hozzáadással és egymás mellé helyezéssel bonyolítódnak a feladatokban.	Mindezt képes legyen mind síklapú testekkel, mind forgásfelületekkel létrehozni. A kiinduló formák csonkolással, hozzáadással és egymás mellé helyezéssel bonyolítódnak a feladatokban.
5.2.2. Tervezési folyamat	A tervező, alkotó folyamat lépéseinek (kutatás, motívum gyűjtés, vázlatkészítés, modellezés, kipróbálás,	A tárgytervezés szempontjainak ismertetése.

	tervdokumentáció-készítés) ismertetése egy konkrét példán keresztül.	
5.3. Látvány szerinti rajzolás		
5.3.1. A látás törvényszerűségei	Ismerni kell a látás folyamatát. Anyag, élet és szellem látszólag egymástól távoleső fogalmak, de a látás szorosan egymáshoz kapcsolja őket. A látóteret és a tekintési teret el tudja magyarázni. A szem látóképességének ismertetése.	Le tudja rajzolni a látóteret és a tekintési teret.
5.3.2. Térlátás	Két szemmel történő látással tudjuk felismerni a tárgyak méretét, távolságát, ezért elemezni szükséges.	Rajzokkal mutassa be és értelmezze a folyamatot.
5.3.3. A középpontos vetítés	A középpontos vetítésnél rajzolás esetén a centrum az emberi szem. A térbeli jelenségekből síkbeli leképzést készítsen.	Szemléltetni tudjon egy kockával különféle téri helyzeteket.
5.3.4. Rálátás, a rálátás	A vizuális közlés meghatározó térélményeinek megfelelő értelmezése. A horizontvonal mint a látásban szerepet játszó tényezők lényegének ismerete (nézőpont stb.). Egyszerű rajzokon bemutatása.	Egy kockával bemutatni a téri helyzetet lehetséges formáit. Különféle látványszerű perspektivikus rajzokkal.
5.3.5. A felületosztás módozatai	Ismertesse milyen módon lehet egy adott kockát felosztani, tudjon erről egyszerű rajzokat készíteni.	Különféle felosztások szabályszerűségeit képes legyen felismerni.
5.3.6. Csonkolás	Miből áll, mit jelent? Hol szokták alkalmazni? Egyszerű geometriai formákból (kocka, hasáb, gúla, henger, kúp stb.) képes legyen csonkolással előállítani bonyolultabb téri formákat.	Tudjon lerajzolni szabadkézzel csonkolt formákat.
5.3.7. A kör	A kör képeinek változatai.	
5.3.7.1. Vízszintes négyzetlapba foglalt kör	A négyzetlappal mint befoglaló formával képes legyen létrehozni térbeforgatott körképet. A síkmértani igazságok és a térbeli látványközötti eltéréseket tudja értelmezni. Ismerje az ellipszis összetevőit, miből	Tudja lerajzolni, hogy hogyan tér el a térbeli befoglaló négyzet középpontja a befoglalt körből keletkezett ellipszis térbeli középpontjától.

	áll, hogy tudjuk megszerkeszteni.	
5.3.8. Függőleges négyzetlapba foglalt kör	Ismertesse a függőleges négyzetlapba foglalt kör kinézetét. A látvány szerinti rajzolásnál a körből keletkezett ellipszis középpontjának és a befoglaló négyzet középpontjának eltérésével legyen tisztában. Tudja, hogy ezek a tanulságok axonometrikus kép esetben nem igazak.	Képes legyen megjeleníteni egy látvány szerinti képen ezeket a tanulságokat.
5.3.9. Forgástestek	Hogyan alakul ki képes legyen értelmezni, lerajzolni a folyamatot. A leíró görbének és az egyes pontok mozgásának a tengelyhez viszonyított helyzetét elemezni.	Vetületi rajzokkal tudja bemutatni a különféle forgásfelületek kialakulását, kinézetét.
5.4. Árnyékrajzolás	Az árnyékok jól tükrözik és magyarázzák a formákat, ezért elkészítésük fontos. Különválasztva tárgyaljuk a természetes és a mesterséges megvilágítást. Készítse el a vetítéssel létrejött árnyékát adott geometriai testnek. Ismertesse, hogy mi a tárgy megvilágított önárnyékos, vetettárnyékos része és üreges testek esetén a bevetett árnyékot. A térelemet (pont, egyenes, sík) árnyékainak kialakulását rajzolja le. Ezek az esetek következők: pont árnyéka, egyenes árnyéka, ferde egyenes árnyéka, függőleges egyenes árnyéka, vízszintes egyenes árnyéka, egyenesek árnyéka ferde síkon, síklap árnyéka, síklap árnyéka függőleges síkra, vízszintes helyzetű síklap árnyéka alapsíkra.	Rajzoljon egy tárgyat több fényforrásból megvilágítva. Ismertesse, hogy mi a tárgy megvilágított önárnyékos, vetettárnyékos része és üreges testek esetén a bevetett árnyékot. A térelemet (pont, egyenes, sík) árnyékainak kialakulását rajzolja le. Ezek az esetek következők: pont árnyéka, egyenes árnyéka, ferde egyenes árnyéka, függőleges egyenes árnyéka, vízszintes egyenes árnyéka, egyenesek árnyéka ferde síkon, síklap árnyéka, síklap árnyéka függőleges síkra, vízszintes helyzetű síklap árnyéka alapsíkra.
5.4.1. Forgástestek árnyékrajzolása	Egyszerűsítve egy-egy pont vizsgálatával kell megmutatni. Ismerje az egyenes körkúp, az egyenes körhenger álló és fekvő változatát és a	Pontosan mutassa be, hogy hogyan keletkeznek forgásfelületek árnyékai. Szemléletesen megrajzolva jelenítse meg ezeket. Tudja megrajzolni egy

	gömb árnyékának kialakulását. Vázlatos rajzon jelenítse meg ezeket.	függőleges falhoz illesztett kocka vagy hasáb árnyékát.
5.5. Árnyékszerkesztés	A döféspont-szerkesztés, síkmetszés és forgásfelületek esetében az áthatás törvényszerűségeinek vizsgálatával szerkesszük meg az árnyékot. Az árnyék formája függ az árnyékot vető tárgy alakjától és a megvilágítás irányától. Egyszerű megoldásként alkalmazható a 45 fokos párhuzamos világítás. Pont, egyenes és sík árnyéka. Kocka síkra és falra vetett árnyéka. Körlap, gömb, vetett árnyéka. Egyenes körkúp, egyenes körhenger árnyéka.	Kocka ferde falsíkra vetett árnyéka. Vetett és bevetett árnyék (falfülkék stb.) Forgásfelületekre vetett árnyék.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint
Írásbeli vizsga	Írásbeli vizsga
150 perc	180 perc
100 pont	100 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Körző, ceruzák, vonalzók, radír	NINCS	Körző, ceruzák, vonalzók, radír	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az ábrázoló és művészeti geometria érettségi vizsgakövetelmények szerkezetét és formáját is meghatározza a műszaki és művészeti kompetencia terület.

A térgeometria kompetencia területének olyannak kell lenni, hogy magába foglalja a két fő irányvonal összefogó alaptudásszintet, de lehetőséget teremtsen, hogy az iskolák sajátosságai is jelentkezhessenek.

Az említett kompetenciaterületek mindkét irányt felölelő vizsgaformák segítségével kerüljenek lemérésre.

Az írásbeli vizsgáztatás során elsődleges szerepet kap a rajzolás és szerkesztés folyamata, de bizonyos alapfogalmak kapcsán szöveges válaszok adandók.

Középszint
Írásbeli vizsga
150 perc
100 pont

Az írásbeli vizsga feladatainak tartalmazniuk kell a főbb anyagrészekből (axonometria, perspektíva, két képsíkos rendszer) legalább kettőt.

(A feladatoknak úgy kell felépülni, hogy tartalmazzák magukban az anyagrészek legfontosabb részeit.)

A tananyag történeti részéből is kell kérdésnek szerepelni. A szakspecifikus sajátosságok természetesen alapvetően meghatározók.

Az írásbeli feladatsor tartalmi arányainak eldöntése több szempontrendszer figyelembevételével történik, melyek a főbb - tartalmat meghatározó - kategóriák szerint külön-külön kerültek kijelölésre.

A tárgy kultúrtörténete	10%
Rajzi gyakorlat	20%
Perspektíva	20%
Axonometria	20%
Két képsíkos vetítési rendszer	30%

Az adott tárgy lényegéből következik, hogy a vizuális gondolkodás fejlettségének mérésére alkalmas írásbeli feladattípusok rajzi és szerkesztési képességeket mérnek fel.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A középszintű írásbeli vizsgarészben az összpontszám 100 pont.

Az értékelés részletes központi javítási és értékelési útmutató segítségével történik. Az írásbeli feladatsor értékelési útmutatójának minden egyes konkrét feladat esetében tartalmaznia kell a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű az elfogadható válasz, a javításhoz olyan segítséget kap a javító, amely ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket és azok pontozási eljárását.

Műelemzés	10 pont

Rekonstrukció	20 pont
Perspektíva	20 pont
Axonometria	20 pont
Merőleges vetítés	30 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint
Írásbeli vizsga
180 perc
100 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap formai és tartalmi jellemzői

A feladatok jellege és elosztása megegyezik a középszintűével, a nehézségi fok tér el.

A kreatív feladatoknak nagyobb teret kell engedni.

Az emelt szintű vizsgára jelentkezők körében mélyebb érdeklődést, sőt szakirányú felvételi szándékot feltételezünk, lehetőséget kell biztosítani a specializáltabb és mélyebb tudás mérésére. A vizsgázó emelt szinten alapvetően két különböző jellegű vizsgafeladatsort állíthat össze magának, attól függően, hogy az alkotói és befogadói ismereteket, készségeket, képességeket mérő, vegyesen összeállított feladatsorból mely szabadon választható feladatokat oldja meg.

Mivel a feladatok száma és választásuk aránya csak dominanciát határoz meg, így a választástól függetlenül megtörténik mindkét kompetenciaterület mérése.

A tárgy kultúrtörténete	10%
Rajzi gyakorlat	20%
Perspektíva	20%
Axonometria	20%
Két képsíkos vetítési rendszer	30%

Az emelt szintű feladatsorban - a középszinthez képest - a feladatokat alaposabban meg kell tudni jeleníteni rajzolással, és összetettebb tárgyakról kell szerkesztéseket készíteni.

Az emelt szintű írásbeli feladatok kapcsolódnak szervesen a középszintű feladatokhoz, de azoknak speciálisabb helyzetben való kinézetét kell bemutatni.

A gyakorlati jellegű rajzi feladatok szorosan kapcsolódnak egy-egy szakterülethez.

Az emelt szintű befogadói ismereteket, készségeket és képességeket mérő feladattípusok megegyeznek a középszinten felsorolt feladattípusokkal, a feladatsor összeválogatásánál viszont jellemző szempont a magasabb szinten való készség felmérés.

Az adott tantárgy lényegéből következik, hogy mindkét feladattípusban meg kell jelenni mind a műszaki, mind a művészeti terület jellemző vonatkozásainak.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az emelt szintű írásbeli vizsgán az összpontszám 100 pont.

Az értékelés részletes központi javítási és értékelési útmutató segítségével történik.

Az írásbeli feladatok értékelési útmutatójának minden egyes konkrét feladat esetében tartalmaznia kell a helyesnek tekinthető választ és a hozzájuk tartozó pontértékeket. Azoknál a feladatoknál, ahol nem egyértelmű az elfogadható válasz, a javításhoz olyan segítséget kap a javító, amely ismerteti az elfogadható lehetőségeket, tartalmi elemeket és azok pontozási eljárását.

Műelemzés	10 pont
Rekonstrukció	20 pont
Perspektíva	20 pont
Axonometria	20 pont
Merőleges vetítés	30 pont

HANGKULTÚRA

I. A VIZSGA TARTALMI KÖVETELMÉNYEI

A VIZSGA CÉLJA

A tárgy hallgatása a zene és a technika határterületi kérdéseinek és kapcsolódási pontjainak bemutatásával segíti elő a tanulók zenei kompetenciájának és általános műveltségének megalapozását és fejlesztését. E célkitűzés jegyében a vizsgázók rendelkezzenek olyan tudással, amelynek birtokában napi zenei gyakorlatuk során

- felismerik,
- alkalmazzák,
- értékelik

a zenei gyakorlás és előadás, a hangszerek, az akusztika és elektroakusztika, valamint a gépi úton közvetített hang esztétikájának összefüggéseit, továbbá a zene és a hangkultúra mindenkori kapcsolatát és e kapcsolat változásának tendenciáit.

AZ ÉRETTSÉGI VIZSGA RÉSZLETES KÖVETELMÉNYRENDSZERE

Témakör	Középszint	Emelt szint
A hangkultúra története. 1.	A hangszerek kialakulása. Az antik színház felépítése. A középkor, a reneszánsz és barokk hangzásideál. A többkórusos technika.	A hangszerek kialakulása. Az antik színház felépítése, akusztikája és a mai színháztechnikával való kapcsolata. Az analitikus és szintétikus hangzásideál és annak zenei vonatkozásai. A középkori és reneszánsz zene

		akusztikai környezet típusai. A többkórusos technika és akusztikai háttere.
A hangkultúra története. 2.	Az operaházak kialakulása, geometriai elrendezés-típusaik. A hangversenytermek fejlődése a kezdetektől napjainkig. A gépzongora, a fonográf, a hanglemez és a digitális technika megjelenése.	Az operaházak és hangversenytermek kialakulása, egyes típusaik akusztikai értékelése, a zene és a teremakusztika kapcsolata a barokktól napjainkig. A zeneautomaták és a gépzongora értékelése. A hangfelvétel-technika fejlődésének egyes állomásai. A hangfelvétel szerepe napjainkban.
A hangátviteli lánc. 1.	A hangforrások akusztikai jellemzői: a hangmagasság, hangolási rendszerek, hangszínezet, a tranziensek és a sugárzási irányjellegek.	A hangforrások akusztikai jellemzői: a hangmagasság, hangolási rendszerek, hangszínezet, a spektrumábrák értelmezése, a jellemző spektrumtípusok, a hangok időbeni lefolyása, a tranziensek, az állandósult állapot és a kirezgés, valamint ezek megjelenése a napi zenei gyakorlatban. A sugárzási irányjellegek és a főbb ültetés-típusok akusztikai kapcsolata.
A hangátviteli lánc. 2.	A hangterek akusztikája: a szabadtér és zárttér, a mesterséges hangterek. A hangvisszaverődés törvényei. A hangelnyelés jelensége. A teremrezonanciák kialakulása és a zenei hangzásra gyakorolt hatásuk. Az utózengési idő és a diffúzitás fogalma. A hanggátlás célja és megvalósítási módjai.	A hangterek akusztikája: a szabadtér és zárttér, a mesterséges hangterek megvalósítása és zenei értékelése. A hangvisszaverődés törvényei. A hangelnyelés jelensége, elnyelési fok, az elnyelés frekvenciafüggősége. A hangelnyelő szerkezetek főbb típusai. A teremrezonanciák és az utózengés létrejötte, valamint a hangzásra gyakorolt hatásuk. A különböző műfajok utózengési idő igénye. A diffúzitás fogalma. A hanggátlás célja és megvalósítási módjai. A korszerű zajvédelem filozófiája.
A hangátviteli lánc. 3.	Hangversenytermek, stúdiók objektív és szubjektív értékelési lehetőségei.	Hangversenytermek, stúdiók objektív és szubjektív értékelési lehetőségei.

	Egy zenei célú terem vagy színház akusztikai értékelése.	Az objektív és szubjektív értékelés kapcsolata. A próbatermek és előadótermek akusztikai célkitűzései. Két ismert hangversenyterem összehasonlító akusztikai értékelése.
A hangátviteli lánc. 4.	A mikrofonok átalakítási elve. Mikrofonok érzékenysége, frekvenciamenete és irányjellege.	A mikrofonok átalakítási elvei. Mikrofonok érzékenysége, frekvenciamenete és irányjellege. Az irányjellegek frekvenciafüggősége. A szélvédők megoldásai. A különböző átalakítási elvek és tulajdonságok megjelenése a napi Hangfelvételi gyakorlatban. A mikrofon és az emberi hallás összehasonlítása.
A hangátviteli lánc. 5.	Az emberi fül működése. A halláskárosodás jelensége, kiváltó okai, megelőzhetősége. Az irányérzékelés általános mechanizmusa.	Az emberi fül működése. A középfül erőátviteli rendszere. A hangmagasság érzékelése. A halláskárosodás jelensége, kiváltó okai, megelőzhetősége. Békésy György munkássága. Impulzus- és folyamatos jelek irányérzékelése. Az elől-hátul érzékelés.
A hangátviteli lánc. 6.	Az első sztereó kísérletek. A műfejes- és hangszórós sztereó összehasonlító értékelése. A sztereó hangszórópár elhelyezése.	A térhatású technika története. A klasszikus és modern műfejes rendszer. A műfejes- és hangszórós sztereó összehasonlító értékelése. A sztereó hangszórópár elhelyezésének akusztikai szempontjai és az erre vonatkozó nemzetközi ajánlás. A sztereó bázis „kupolahatása”. A középső hangszóró szerepe.
A hangátviteli lánc. 7.	Sztereo mikrofonrendszerek. Az XY, az AB rendszer és a mikrofonfüggöny. A többcsatornás rendszerek.	Sztereo mikrofonrendszerek. Az XY, MS, AB mikrofon-függöny és elválasztótestes rendszerek felépítése és átviteli tulajdonsága. A kétcsatornás technika

		továbbfejlesztése: a kvadrofónia és a többcsatornás rendszerek. A Dolby-rendszerek.
A hangátviteli lánc. 8.	Az egyenlő hangosságszintek görbéi. Az objektív és szubjektív dinamika. A hangelfedés jelensége.	Az egyenlő hangosságszintek görbéi, a hallásküszöb és fájdalomküszöb. A hang felvételi dinamika szűkítésének pszichoakusztikai háttere, az objektív és szubjektív dinamika. A hangelfedés jelensége és ennek hangtechnikai alkalmazása.
A hangátviteli lánc. 9.	A hangkeverőasztalok funkciói: erősítés, keverés. Effektusok: hangszínszabályozás, mesterséges zengetés, automatikus dinamikaszabályozás, ellenőrző rendszer.	A hangkeverőasztalok funkciói: erősítés, keverés. Szabványos bemenőszintek, két- és háromkeverős rendszerek. A hangszínszabályzók tipikus frekvencia-menetei. A teremszimuláció gyakorlata. Az automatikus dinamikaszabályzók tipikus karakterisztikái. A kivezérlésmérés és a goniométer.
A hangátviteli lánc. 10.	A mechanikus hangrögzítés története: a fonográf, a normál- és mikrobarázdás hanglemez. Hanglemezek tárolása, lejátszása.	A mechanikus hangrögzítés története: a fonográf, a normál- és mikrobarázdás hanglemez, a lakk- és röntgenlemez. Az egyes rendszerek tűlekerekítési sugarai és szabványos fordulatszámai. A korrekciók. Hanglemezek tárolása.
A hangátviteli lánc. 11.	A felvétel- és lejátszás folyamata a mágneses hangrögzítésnél. Az előmágnesezés szerepe és ennek gyakorlati vonatkozásai. A távolsági veszteség. Zajviszonyok, a Dolby-zajcsökkentés. Magnószalagok tárolása.	A felvétel és lejátszás folyamata a mágneses hangrögzítésnél. A lejátszás energiaviszonyai. Az előmágnesezés fizikája és ennek gyakorlati vonatkozásai. A rés- és távolsági veszteség. Zajviszonyok, a Dolby-zajcsökkentés. Magnószalagok tárolása. Többsávos magnetofonok.
A hangátviteli lánc. 1 2.	A mintavétel és kvantálás a digitális technikában. Az A/D és D/A átalakítás.	A mintavételi tétel és a kvantálás. A mintavételi frekvencia és a bit-szám összefüggése a hangminőséggel. A

	A CD felépítése és tárolása.	digitális hangtechnika szabványos bitszámai és mintavételi frekvenciái. Az A/D és D/A átalakítás. A gyári és írható CD felépítése és gyártása. A szabványos lézerlemezek. A magneto-optikai rögzítés elve.
Hangszertörténet. 1.	Az orgona története: a hydraulos, a barokk- és a romantikus orgonahangzás. A mechanikus, pneumatikus és elektromos traktúra játéktechnikai lehetőségei. Az orgona és a hangtér kapcsolata.	Az orgona az ókorban, középkorban, barokkban és a romantikában. A regiszterek lábszámozása. Ajaksípok-nyelvsípok, a fontosabb hangszínek. Portatív, pozitív, regál. A mechanikus, pneumatikus és elektromos traktúra felépítése és játéktechnikai lehetősége. A neobarokk orgona-mozgalom és Albert Schweizer. Az orgona és a hangtér kapcsolata, az orgona-felvételek mikrofontechnikája.
Hangszertörténet. 2.	A klavikord, csembaló, fortepiano és zongora felépítése és játéktechnikai lehetőségei.	A klavikord, virginál, spinett, csembaló, fortepiano és zongora felépítése, akusztikai sajátságai, játéktechnikája és mikrofontechnikája.
Hangszertörténet. 3.	A fa- és rézfúvósok vázlatos története, hangzási- és játéktechnikai lehetőségeik az egyes zenetörténeti korszakokban	A fafúvósok története, (schalmei, pommer, dulzian, chalumeau, blockflőte), a barokk és modern fafúvók hangzási és játéktechnikai lehetőségei. A szaxofon és tárogató. A fafúvók mikrofon-technikája. A hangkészlet bővítésének megoldásai a rézfúvós hangszereknél. A rézfúvók mikrofontechnikája. A fúvós hangszerek akusztikai háttere.
Hangszertörténet. 4.	A vonósok a középkorban, a gamba- és braccio-család jellegzetességei. A Stradivari hangszerek. A barokk- és modern vonóshangszerek.	A vonósok a középkorban, a gamba- és braccio-család felépítése és hangzási lehetősége. A Stradivari hangszerek. A barokk és modern hangszerek és vonótechnika jellegzetességei. A vonósok akusztikai háttere és

		mikrofontechnikája. A viola d' amore.
A hangfelvétel esztétikája. 1.	A zenei felvételek esztétikai lehetőségei: természetutánzás vagy művészi újjáteremtés? A szubjektív elemzés szempontrendszere.	A zenei felvételek esztétikai lehetőségei: természet utánzás, hi-fi, vagy művészi újjáteremtés? A közvetítés és a stúdiófelvétel esztétikája és technikája. Opera a színpadon és a hangszóróban. Elektroakusztikus-zene.
A hangfelvétel esztétikája. 2.	A hangjáték története, esztétikai háttere, készítésének technikája. A dokumentumjáték.	A képnélküli hang és a hangjáték története. A próza kifejezési lehetőségei a hangszóróban. A hangjáték és a társművészetek kapcsolata. A hangjátékkészítés folyamata. Külső- vagy stúdiófelvétel? A dokumentumjáték célkitűzései és technikai megvalósítása.
Kompetenciák.	A napi zenei gyakorlat akusztikai jellegű problémáinak és egyszerűbb hangtechnikai feladatainak biztos megoldása.	A napi zenei gyakorlat akusztikai jellegű problémáinak biztos megoldása, a technikai és hangzásesztétikai háttér ismerete, az életkori sajátságoknak megfelelő fejlett hangzási ízlés birtokában. A napi zenei gyakorlathoz kapcsolódó egyszerűbb hangtechnikai tevékenységek elméleti hátterének és gyakorlatának ismerete.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei:

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	Minták az „A” altételekre	NINCS	Minták az „A” altételekre
Mikor?	Jogszabály szerint	NINCS	Jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
„A” és „B” tételsor egy-egy tétele alapján
50 pont

Szóbeli vizsga

A tantárgyhoz két altételsor tartozik.

A szóbeli vizsgára a vizsgázók az „A” altételsorok ismeretében készülnek fel, míg a „B” altételsorok feladattípusait ismerhetik, de a konkrét kérdéseket nem.

A kihúzott szóbeli tétel („A”-„B”) kidolgozására a vizsgázónak min. 30 perc felkészülési idő áll rendelkezésére. A két felelet együttes időtartama középszinten max. 15 perc

A szóbeli vizsgán szükséges tételek száma: 20 db „A” és 20 db „B” altétel, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A két altételsor között lehetséges az „átjárhatóság”, amennyiben az „A” altételek tárgyalása is tartalmazhat napi gyakorlati kérdéseket, és a „B” altételek korrekt megválaszolása is csak az elmélet ismerete alapján lehetséges.

Ügyelni kell arra, hogy a tárgy célkitűzéseinek megfelelően a fizikai- (akusztikai-elektroakusztikai), zenei- és kultúrtörténeti részek kiegyensúlyozott aránya megmaradjon.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

Az „A” altételek a tananyag elméleti összefoglalását tartalmazzák, témakörönként általában egy-egy tételben összevonva. A „B” altételek a napi zenei és hangtechnikai tevékenység határterületi jelenségeihez kapcsolódó kompetencia feladatok, melyek megoldásai az elméleti anyagra támaszkodnak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A maximális pontszám adható annak a vizsgázónak, aki a tétel anyagának, összefüggéseinek, a gyakorlati élettel való kapcsolatának biztos ismeretével rendelkezik. Az „A” és „B” altételek egyenlő súlyúak, maximális pontszámuk 25-25 pont. A vizsga értékeléséhez részletes útmutatót kapnak a vizsgáztatók. A teljesítmény százaléka alapján adható érdemjegyeket az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet tartalmazza.

a) altételek:	maximum
akusztikai (elektroakusztikai, pszichoakusztikai) ismeretek:	10 pont
a tételhez kapcsolódó művészeti (zenei) ismeretek	10 pont
a felelet felépítése, a magyar nyelv szabályainak megfelelő megfelelő megfogalmazása, az előadás stílusa:	5 pont
összesen:	25 pont
b) altételek:	maximum
a gyakorlati megoldás helyessége	10 pont
a megoldás elméleti (akusztikai, zenei) háttere	10 pont
a felelet felépítése, a magyar nyelv szabályainak megfelelő megfogalmazása, az előadás stílusa:	5 pont
Összesen:	25 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
A feladat megoldása esszé-jellegű.	„A” és „B” altételsor egy-egy tétele alapján
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az alábbi témakörök alapján a vizsgaközpont három tételcímet ad ki, melyek közül a vizsgázó egy témát dolgoz fel.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

A lehetséges témakörök a következők:

- egy művelődéstörténeti korszak hangkultúrájának részletesebb kidolgozása,
- egy hangszer vagy hangszercsoport története,
- a hangtechnika egy-egy korszakának feldolgozása,
- egy hangtechnikai téma feldolgozása,
- egy zenei felvétel elemzése,
- egy zenemű több felvételének összehasonlító elemzése.

Elérhető maximális pontszám: 100 pont.

A maximális pontszám adható annak a vizsgázónak, aki a választott tételcím anyagát alaposan és átfogóan ismeri, egyéni véleményalkotása biztos, munkájának külalakja rendezett.

Szóbeli vizsga

A tantárgyhoz két szóbeli tételsor tartozik.

A szóbeli vizsgára a vizsgázók az „A” altételek ismeretében készülnek fel, míg a „B” altételek feladattípusait ismerhetik, de a konkrét kérdéseket nem.

A kihúzott szóbeli tétel („A”-„B”) kidolgozására a vizsgázónak min. 30 perc felkészülési idő áll rendelkezésére. A két felelet együttes időtartama emeltszinten max. 20 perc.

A szóbeli vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

A két tételsor között lehetséges az „átjárhatóság”, amennyiben az „A” altételek tárgyalása is tartalmazhat napi gyakorlati kérdéseket, és a „B” altételek korrekt megválaszolása is csak az elmélet ismerete alapján lehetséges.

Ügyelni kell arra, hogy a tárgy célkitűzéseinek megfelelően a fizikai- (akusztikai-elektroakusztikai), zenei- és kultúrtörténeti részek kiegyensúlyozott aránya megmaradjon.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

Az „A” altételek a tananyag elméleti összefoglalását tartalmazzák, témakörönként általában egy-egy tételben összevonva. A „B” altételek a napi zenei és hangtechnikai tevékenység határterületi jelenségeihez kapcsolódó kompetencia feladatok, melyek megoldásai az elméleti anyagra támaszkodnak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Elérhető maximális pontszám: 50 pont.

A maximális pontszám adható annak a vizsgázónak, aki a tétel anyagának, összefüggéseinek, a gyakorlati élettel való kapcsolatának biztos ismeretével rendelkezik. Az „A” és „B” altételek egyenlő súlyúak, maximális pontszámuk 25-25 pont. A vizsga értékeléséhez részletes útmutatót kapnak a vizsgáztatók. A vizsgázó teljesítményét az írásbelin és a szóbelin elért pontszámok összege határozza meg. A teljesítmény százaléka alapján adható érdemjegyeket az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet tartalmazza.

Az itt külön nem említett kérdéseket illetően a hangkultúra tantárgyra is az érettségi vizsgákra vonatkozó általános szabályok érvényesek.

HANGTANI ÉS AKUSZTIKAI ISMERETEK

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Természet és művészet témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Ismerjék meg művészek, tudósok, filozófusok gondolatait, véleményét a „két kultúra” kapcsolatáról. Ismerjenek meg, idézzenek fel irodalmi műveket, zeneműveket, képzőművészeti alkotásokat a természet és művészet kapcsolatáról. Alkossanak véleményt a két terület összefüggésének megjelenítéseiről.
	Kognitív konfliktus	Fogalmazzák meg és értelmezzék

		hogyan jelenik meg a humán és természettudományos kultúra képviselőinek kapcsolata és vitája.
	Konstrukció	Mutassák be, hogy a természet és a művészet, mint az értelem rendező tevékenységei jelennek meg környezetünkben. Fedezzék fel a kapcsolat konkrét formáit. Következtessenek a természet és művészet kapcsolatának hatásaira.
	Metakogníció	Foglalják össze: hogyan közvetítik az emberi alkotások a gondolkodási folyamatokat. Mutassák be milyen összefüggés van a gondolkodás fejlődése és a művészeti alkotások létrehozása, megteremtése között.
	Transzfer	Bizonyítsák be, hogy a természeti formák megjelenése a művészetben meghatározott arányokat rejt magában. Ítéljék meg, mi a szerepe az arányosságnak a természet és a zene kapcsolatában. Elemezzék a pentatónia és az aranymetszés összefüggését, fejtsék ki a püthagoreusok zenei felfogását, mutassák be az arányosság megjelenését a zeneművek szerkezetében. Értelmezzék Ariszrtoxenosz zenei felfogásának lényegét.

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Idézzék fel, ismerjék meg jellemző példák segítségével miért fontos a történelmi korok művészetének megismerése. Fogalmazzák meg, értelmezzék a jelek és szimbólumok szerepét a művészeti alkotásokban.
	Kognitív konfliktus	Mutassák be, milyen szerepe, lehetőségei, eszközei vannak a művészi

		kifejezésnek. Ítéljék meg, vitassák meg a „rend és rendezetlenség”, a „teljességre törekvés vagy elszigeteltség” témaköröket.
	Konstrukció	Fejtsék ki a zene és az irodalom, zene és a képzőművészet, zene és a táncművészet kapcsolatának megjelenési formáival kapcsolatos tapasztalataikat, élményeiket, ismereteiket. Fedezzék fel, hasonlítsák össze, mutassák ki a ritmus és a rím, a színek és a hangok, a zene és a mozgás kapcsolódásának lehetőségeit a művészetben.
	Metakogníció	Ítéljék meg, bizonyítsák be milyen módon hatnak a művészetek a megismerési folyamatra, a személyiség fejlődésére. Hasonlítsák össze, különböztessék meg hogyan jelenik meg értelem és érzelem a zenei, irodalmi, képzőművészeti és táncművészeti alkotásokban.
	Transzfer	Elemezzék a művészeti tevékenység szerepét a gondolkodás fejlődésében. Végezzenek a kreatív gyakorlatokat az alkotás és a játék szerepének bemutatására a tudásszerzés folyamatában.

A hangtan története témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Források segítségével - szemelvények, szöveggyűjtemények alapján - ismerjék meg, értelmezzék és elemezzék a hangtan fejlődésének történetét az ókori felfogástól a XX. századi számítógépes zenéig.
	Kognitív konfliktus	Fedezzék fel, rendezzék össze a

		hangtan fejlődésének folyamatait az ókortól napjainkig. Mutassák be H. Helmholtz hangtanának előzményeit és értékeljék a következményeit.
	Konstrukció	Alkossanak, fedezzenek fel összefüggéseket történelmi korok - felfedezések - felfedezők között. Rendszerezzék a hangtan történetének ismereteket, az összefüggések alapján nyert tapasztalatokat. Hasonlítsák össze a zene történetének fejlődését a fizikai felfedezések tartalmával, időrendiségével.
	Metakogníció	Következtessenek arra, milyen hatása volt a hangtani felfedezéseknek a tudomány fejlődésére, a mindennapi élet alakulására, a hangszerek történetére. Alkossanak képet arról, milyen szerepe volt a hangtani ismereteknek az emberi tudás fejlődésében, mutassák be, milyen hatása volt a hangjelenségek megismerésének a hangszerek fejlődésére.
	Transzfer	Ítéljék meg a hangtani ismeretek fejlődésének hatását a zene fejlődésére. Vitassák meg mit jelent, hogy a zene az absztrakt intellektuális tapasztalat formája.

Rezgőmozgás témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Ismerjék fel egyszerű anyagok, tárgyak (rugó, hangvilla) mozgásának megfigyelésével a rezgőmozgás jelenségét. Gyűjtsék össze, rendszerezzék a tapasztalt mozgás fizikai jellemzőit.

	Kognitív konfliktus	Fedezzék fel a hangvilla rezgőmozgása és a keltett hang közötti kapcsolatot. Hozzák létre felfüggesztett rugó mozgását, vizsgálatával alkossák meg a kitérés, az egyensúly, az amplitúdó, a rezgésidő, frekvencia fogalmakat.
	Konstrukció	Írják le, ábrázolják a hangvilla rezgését. Állapítsák meg a hangvilla mozgása és a hangkeltés összefüggését. Következtessenek a hangvilla jelentőségére, szerepére a hangolásban. Értelmezzék a rezgőmozgást a hangvilla rezgése ábrájának elemzésével.
	Metakogníció	Ismerjék fel és vizsgálják meg a rezgő testek (húr, lemez, levegő) és a hangkeltés összefüggését.
	Transzfer	Tanulmányozzák és alkalmazzák példák segítségével a periodicitás, vizuális, nyelvi formáit. Jellemezzék, elemezzék a periodikus folyamatokat képelemzés, ritmusgyakorlatok alapján.

Hullámmozgás témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Hozzanak létre egyenes mentén, felület mentén, térben keletkező hullámokat, figyeljék meg a jelenségeket, vizsgálják meg és határozzák meg a fizikai jellemzőiket. Mérjék meg a hang hullámhosszát, terjedési sebességét és rezgésszámát.
	Kognitív konfliktus	Fogalmazzák meg a longitudinális és transzverzális hullámok különbözőségének problémáját. Mutassák ki a különbségek sajátosságait. Fejtsék ki a hanghullámok jellemzőinek hatását a zenei hang

		minőségére.
	Konstrukció	Jellemezzék és magyarázzák meg a hanghullámok terjedési jelenségeit. Állapítsák meg a fizikai jellemzők - terjedési sebesség, frekvencia, hullámhossz - összefüggéseit.
	Metakogníció	Értelmezzék a hangjelenség és hangérzet keletkezésének fizikai okát, fogalmazzák meg a hangnyomás, energia eloszlás problémáját. Jellemezzék a hangok összetételét, bontsák fel egyszerű hanghullámokra, grafikus ábra segítségével elemezzék a rezgésállapotot.
	Transzfer	Értelmezzék az állóhullám jelenség szerepét a zenei hangok keletkezésében és minőségében. Elemezzék és értékeljék a rezonancia jelenségét. Hozzanak létre összefüggést a rezonátorok és a hangenergia között.

A hangkeltés, a hangképzés, a hangérzet, a hallás témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Ismerjék fel és fedezzék fel a hangkeltés és a hallás folyamatának fizikai, biológiai alapjait. Ismerjék meg a levegőoszlopok, rezgő húrok, hártyák, rudak, lemezek, elektromos hangkeltő eszközök sajátosságait, a hangkeltésben betöltött szerepüket.
	Kognitív konfliktus	Állapítsanak meg összefüggést a hangkeltés és hangérzékelés jelenségei és a zenei hang képzése és észlelése között. Mutassák be a fejlődés folyamatát a hangkeltés ősi eszközeitől a zenei nyelv, a zenei kommunikáció kialakulásáig.

	Konstrukció	Határozzanak meg összefüggést a fizikai jellemzők és a keletkezett hangok között. Mutassák ki az érzékelés, észlelés szerepét, pszichológiai jelenségeit a hallás folyamatában. Végezzenek kísérleteket, összegezzék, rendszerezzék a tapasztalatokat a hangforrások hangsugárzásával, a fül működésével összefüggésben. Értékeljék Békésy György, az élettani hangtan megalapítójának munkásságát.
	Metakogníció	Foglalják össze a hangkeltés és a hallás képességeinek jellemzőit, fejtsék ki a zenei folyamatok hatását az ember életére. Mutassák be a hangforrások környezetének hatását a hangérzékelésre, hasonlítsák össze a rugalmas és rugalmatlan közegek szerepét.
	Transzfer	Értékeljék az észlelés, érzékelés szerepét a megismerési folyamatban, a zenei képességek fejlesztésének lehetőségeit az általános képességekkel összefüggésben. Ítéljék meg a zajártalmak hatását. Elemezzék a hangtartományok-hallástartományok érzékelését a zenei hang észlelésével.

Hangerősség témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Ismerjék fel, határozzák meg a hangenergia hatásait. Fedezzék fel, különböztessék meg a természetes és technikai hangforrások hangosság szintjeit.
	Kognitív konfliktus	Kreatív gyakorlatok segítségével különböztessék meg, hasonlítsák össze a különböző dinamikájú hangokat (a

		csendtől a hangosságig; a csend - zene - zaj fogalmak segítségével).
	Konstrukció	Állapítsanak meg összefüggéseket a hangerősség és a fizikai tényezők között, illetve keressenek összefüggéseket más hangtani jellemzőkkel.
	Metakogníció	Fejtsék ki a hangerősség szerepét a zenei folyamatokban. Jellemezzék a hangkeltéstől a hallásküszöbig, a hallláshatárig (fájdalomküszöbig) kialakuló jelenségeket, folyamatokat gyakorlati példák alapján.
	Transzfer	Vizsgálják meg a hangerősség és a zajártalom összefüggését. Hasonlítsák össze a hangerősség mértékét a hangszerek megszólaltatásában, a zenekari hangzás során.

Hangmagasság témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Alkossanak fogalmat a frekvenciáról, hangmagasságról, hangközökről, határozzanak meg összefüggéseket közöttük. Példák segítségével mutassák ki a legmélyebb, legmagasabb énekhangok hangközterjedelmét.
	Kognitív konfliktus	Értelmezzék a hallható hangok tartománya és a hangterjedelem viszonyát. Jellemezzék az énekhanggal és hangszerekkel létrehozott különböző magasságú hangok képzésének folyamatát. Mutassák be példák segítségével az ultrahang hatásait.
	Konstrukció	Határozzák meg a zenei hangterjedelem és a hallható hangtartomány összefüggéseit, mutassák ki a hangmagasság összefüggését további

		fizikai jellemzőkkel. Fedezzék fel a hangérzet-hangmagasság összefüggését, példák segítségével, grafikonok elemzésével.
	Metakogníció	Értelmezzék a hangszerek és az énekhang hangterjedelmének összefüggését a zenei hangtartománnyal. Elemezzék táblázatok, ábrák segítségével a hangszerek és az énekhang hangterjedelmét a zenei hangtartományon belül.
	Transzfer	Bizonyítsák be a hangmagasság vizsgálatának hatását a zenei fejlődésre. Ítéljék meg a hangmagasság - hangközök - zenei hangolás összefüggést.

Hangszín témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Alkossák meg a hangforrások rezgése, az alaprezgés frekvenciája, sajátrezgések fogalmakat. Azonosítsák a húr rezgésének megfigyelésével a harmonikusok fogalmát.
	Kognitív konfliktus	Értelmezzék az összetett hang érzékelésének; a hangfelismerésnek a problémáját. Kreatív gyakorlatok segítségével hozzanak létre a választott hang színezetét bemutató jelenségeket.
	Konstrukció	Alkossák meg a harmonikusok rendszerét, mutassák ki összefüggésüket a frekvenciaértékekkel és az időtartammal. Monochorddal hozzanak létre rezgési spektrumot, fejezzék ki a harmonikusok rezgésszámának összefüggését.
	Metakogníció	Jellemezzék a hangszerek felhangsorát;

		különböztessék meg a felhangszegénység és felhanggazdagság fogalmakat, értelmezzék a formánsok jelentését. Mutassák ki a hangszerek egyéni karakterének jellemzőit a hangszín figyelembevételével.
	Transzfer	Ítéljék meg a hangok és a valóságos színek viszonyát. Fedezzék fel a hangok jellegének, színezetének megjelenését irodalmi alkotásokban.

Időtartam témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Idézzék fel, ismerjék fel a természeti jelenségek ritmikus változásait. Fejezzék ki az életfolyamatokban megjelenő ritmusokat.
	Kognitív konfliktus	Fedezzék fel a biológiai lüktetéstől a zenei hangok ritmusáig létrejövő folyamatot. Mutassák ki a ritmus és a dallam, mint a zenei stílus központi elemeinek szerepét.
	Konstrukció	Határozzák meg az időegységek relatív és abszolút értékeit: értelmezzék a ritmus és tempó jelentését. Állapítsák meg a zenei ritmusok, ütemek és a tempó összefüggését. Értelmezzék a hangok időbeni lefolyását (berezgés - állandósult állapot - kirezgés).
	Metakogníció	Elemezzék, mutassák be az időérzékelés képességeinek kialakulását. Idézzék fel a zenei hangzás időbeniségének megjelenését a zeneművekben.
	Transzfer	Bizonyítsák be idő mértékeinek megjelenését a társművészetekben. Ismerjék fel a ritmus és tempó szerepét a

		táncművészetben.

A hangterjedés jelenségei témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Érvényesítsék a hullámterjedés jelenségeit a hanghullámokra. Idézzék fel a hang terjedése folyamata vizsgálatának történeti hátterét, a terjedési sebesség mérésének fejlődését.
	Kognitív konfliktus	Értelmezzék a hang terjedési jelenségeinek hatását a hang érzékelésének folyamatára. Foglalják össze a hang észlelésének, érzékelésének sajátosságait.
	Konstrukció	Határozzák meg a terjedési jelenségek törvényszerűségeit, állapítsanak meg szabályszerűségeket megállapítása a hangterjedés jelenségeinek kísérleti vizsgálata, elméleti elemzése nyomán.
	Metakogníció	Értelmezzék a hangterjedés jelenségeit a zenei folyamatra. Elemezzék a hangterjedés körülményeinek és sugárzási irányjellegnek a hatását a zenei folyamatra, megjelenését a hangszerek működésébe.
	Transzfer	Ítéljék meg a terjedési jelenségek szerepét az akusztikai viszonyok kialakulásában. Elemezzék a teremakusztikai alapjelenségeket.

A zenei hang, a zenei hallás témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Ismerjék fel a zenei hang szabályosságának fizikai hátterét - színuszos rezgésének (alaphang és felhangok) kialakulását. Fedezzék fel a

		madárvilág hangjainak segítségével az „élettelen fizikai hang” és a zeneiség találkozásának jelenségét.
	Kognitív konfliktus	Különböztessék meg a zenei kultúrák hangkészleteit, hangrendszereit. Ismerjék fel: az „ember zenéje, a zene hatalma” fogalmak jelentését.
	Konstrukció	Határozzák meg a hagyományos európai hangrendszer sajátosságait. Mutassák ki az emberi zene kialakulásának fizikai, biológiai és társadalmi tényezőit.
	Metakogníció	Közvetítsék a dallamok, hangközök, hangsorok, hangnemek világának sajátosságait. Értékeljék az ember zenéje művészetté válásának folyamatát.
	Transzfer	Különböztessék meg a zenei stíluskorszakok jellemzőit. Vitassák meg a kozmológiai kutatások és a zene kapcsolatának elméletét, alkossanak fogalmat az univerzális harmóniáról.

A hangszerek világa témakör

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Ismerjék meg az emberiség zenei örökségét a hangszerek változásának folyamatát. Fedezzék fel a hangszerek változásának történetét források: korabeli leírások, ábrázolások alapján.
	Kognitív konfliktus	Értékeljék a szólóhangszerek szerepét a zenekari hangzás jelenségének kialakulásában. Hasonlítsák össze régi korok hangszereit a modern kor hangszereivel, a számítógépes zene megjelenésével.
	Konstrukció	Azonosítsák a hangszerek megszólaltatásának jelenségét a fizikai

		hangképzés módjai alapján. Különböztessék meg a hangszereket alakjuk, részeik, méretük, anyaguk alapján, értelmezzék ezek szerepét a hanghatások kialakulásában.
	Metakogníció	Foglalják össze a hangszercsoportok jellemzőit. Értékeljék, elemezzék a hangszerek megszólaltatását egy-egy zenemű jellemző részletének felismerésével, felidézésével.
	Transzfer	Ítéljék meg a hangszeres játék, előadás - a hangszeres gyakorlás körülményeit, feltételeit. Értelmezzék a „hangszerek a nagyvilágban” témát: vitassák meg a nemzet - kultúra-életmód összefüggés jelentőségét.

Tevékenységek, műveletek, cselekvések - tartalmi oldal		
Műveleti oldal	Előkészítés	Ismerjék meg az akusztikai szemlélet fejlődésének folyamatát. Idézzék fel a görög színház akusztikai rendszerének sajátosságait.
	Kognitív konfliktus	Válasszák ki, osztályozzák a teremakusztika értékelésének, megítélésének szempontjait. Határozzák meg a zenei élmény biztosításának fizikai feltételeit az előadó és a közönség viszonya megítéléséhez.
	Konstrukció	Alkossák meg a visszaverődés és visszhangok, utózengési folyamatok fogalmát, értelmezzék a hangenergia térbeli és időbeni eloszlásának jelenségét.
	Metakogníció	Ismerjék fel a fizikai folyamatok hatását a termek kialakítására. Elemezzék az akusztikai elvárások teljesülésének lehetőségeit a tervezés, kivitelezés során - megvalósult példák alapján.

	Transzfer	Elemezzék a hangzás szerepét a hangversenytermek kialakításában. Értékeljék az akusztikai alapelvek teljesülését a hangversenytermek létrehozása során - példák segítségével.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei:

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

Középszint	
Szóbeli vizsga	
A vizsgázó biztosítja	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	kísérleti eszközök, ábrák, szövegek (szöveggyűjtemény), modellek (hangszerek)

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Szóbeli vizsga

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

A hangtani és akusztikai ismeretek érettségi vizsga csak középszinten tehető le szóbeli vizsga formájában.
A vizsgára a jelöltek a témakörök előzetes ismeretében készülhetnek fel, a feladattípusokat ismerhetik, a konkrét tételeket azonban nem.
A tételsort a felkészítő tanárok állítják össze, tartalmilag és mennyiségileg a fizikai és zenei ismeretek egymást kiegészítő, helyes arányára ügyelve.

A vizsgázónak a kihúzott tételt 30 perc felkészülési idő után legfeljebb 15 perc alatt kell kifejtenie. Használható segédeszközök: kísérleti eszközök, ábrák, szövegek (szöveggyűjtemény), modellek (hangszerek).

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsornak legalább 15 tételből kell állni, hogy a tanult ismereteket és a vizsgakövetelményeket teljes mértékben lefedje. A tételsorban szereplő tételek legalább 20%-át évente cserélni kell.

A szóbeli tétel két részből áll.

A" tétel: Tartalmazza a témakör megnevezését, a témakörön belül a kifejtendő kérdés megfogalmazását, néhány, a kifejtést segítő szemponttal együtt. A kérdés kifejtéséhez segédeszközök is használhatók.

B" tétel: Az ismeretek alkalmazására utaló kérdés, feladat, kísérlet, problémamegoldás, összehasonlítás, elemzés egy információhordozó: szöveg, ábra, taneszköz, táblázat, fotó, kép, hanganyag stb. felhasználásával.

A két tételrész között lehetőleg jelentős tartalmi átfedés ne legyen.

A jelölt a felkészülési idő alatt vázlatot készíthet, amelyet a vizsga során használhat.

A szaktanárok a felelet végén segítő, tisztázó kérdéseket tehetnek fel.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételek összeállításakor rögzíteni szükséges a felelet két tételrészének várható tartalmát és követelményeit.

A felelet értékelése és minősítése ennek az értékelési útmutatónak alapján történik.

Az értékelés további szempontjai:

- a tételek önálló kifejtése,
- a kérdésekre adott válaszok pontossága,
- a feleletek logikus felépítése,
- a segédeszközök gyakorlatias felhasználása.

A vizsgán megszerezhető pontszám: 50 pont.

Az „A" tételre adható maximális pontszám: 40 pont.

A „B" tételre adható maximális pontszám: 10 pont.

A MAGYAR NÉPZENE ALAPJAI

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A VIZSGA FORMÁJA

Középszinten: szóbeli.
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A magyar népzene alapjai érettségi vizsga célja

A magyar népzene alapjai érettségi vizsga célja annak vizsgálata, hogy a vizsgázó

Középszinten:

- rendelkezik-e elvárható átfogó ismeretekkel a magyar népzenéről és annak helyéről a magyar zenetörténetben,
- megismerte-e a magyar népzene főbb stílusait és stílusrétegeit, meg tudja-e szabatosan fogalmazni azok legfőbb jellemzőit,
- tájékozott-e a magyar nyelvterületen a népzenei dialektusterületeket és az egyes etnikai csoportokat illetően,
- ismeri-e hangszere zeneirodalmának népzenei eredetű darabjait, ismeri-e a dallamok forrását és a feldolgozott dallam stílusbeli hovatartozását,
- képes-e tiszta, stílusos népdaléneklésre (beleértve a népnyelvi szövegek helyes kiejtését),
- képes-e lapról énekelni díszített népdalt is, stílusosan, szöveggel - és képes-e azt elemzéssel meghatározni,
- rendelkezik-e biztos memóriával, megfelelő repertoárral.

Emelt szinten:

a fentiekben felsoroltakon túl az érettségi vizsga célja annak felmérése, hogy a vizsgázó

- rendelkezik-e a felsőfokú tanulmányokhoz szükséges alapokkal,
- rendelkezik-e a tárgy ismeretének megfelelő és a felsőfokon különösen szükséges feladatmegoldó, absztrakciós, analizáló és szintetizáló képességgel,
- képes-e a tanult ismereteket felhasználni más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatokban,

különös tekintettel zeneelméleti (hangrendszerek, hangsorok, formák), zenetörténeti, irodalmi és történelmi összefüggésekre,

- képes-e a tanultakat hangszerjátékában kamatoztatni népzenei eredetű magyar műzenei darabok megszólaltatásakor (helyes deklamálás).

A népzene ismerete a jelen kultúrájának, zenéjének megismeréséhez, megértéséhez alapvetően fontos. Hozzájárul a művészetekben - különösen a zenében való önálló tájékozódáshoz, az érzelmi és intellektuális élmények átéléséhez, a biztos ítélőképesség kialakításához.

Követelmény

A magyar népzene alapjaiból középszinten, illetve emelt szinten vizsgázóktól egyaránt elvárható a társadalomban való tájékozottság (különös tekintettel a népzene múltjáról, hogy u.i. a parasztság őrizte meg; a mai népzenei mozgalomról stb.), elvárható a népzenei fogalmak, szakkifejezések ismerete és gyakorlati helyzetekben való alkalmazása (többek között az elsőre hallott dallam kadenciáinak, hangsorának stb.; összességében a népdal stílusának felismerése), függetlenül a továbbtanulás irányától (szakorientált vagy nem).

Az emelt szinten vizsgázóktól az azonos módon megfogalmazott követelmények köréből több tárgyi tudást igénylő feladatok szerepelnek az elméleti részben is, valamint a gyakorlati (zenei felkészültség) részben is: esetükben népdallejegyzés is szerepel a feladatok között (autentikus felvételről).

Mindkét szinten követelmény, hogy a vizsgázó

- ismerje a magyar népzene általános vonásait,
- ismerje a főbb zenei stílusrétegeket,
- ismerje fel a műzene és népzene összefüggéseit, különösen Bartók és Kodály művészetével kapcsolatban,
- ismerje a főbb népzenei dialektusterületeket és azok jellemvonásait, ismerje a néphagyomány néhány kiemelkedő énekesének és hangszeres előadójának nevét,
- ismerje nagy vonásaiban a magyar népzene kutatásainak történetét és a szakterület néhány kiemelkedő képviselőjének nevét,
- tudja összhangba hozni az elméleti (így különösen a hangrendszerek, hangsorok ismerete) és a gyakorlati tudnivalókat (különösképpen valamely népdal hangsorának felismerése hallás alapján, a dallamtípus és a dallamegyed közötti kapcsolat tudatosítása: az állandó és variatív elemek felismerése, az adott dallamstílus lényegének megértése és az adott népdal stílusos előadása stb.),
- legyen képes a vizsgázó a stílusokban és stílusrétegekben való eligazodásra, számára ismeretlen dallam esetén is,
- legyen képes az adott problémák megoldására,

- legyen képes felismerni, hogy a mindennapi életben a színpadról, szereplésszerűen megszólaló népzene nem azonos az egykor, a mindennapi élethez kapcsolódó népzenével.

A magyar népzene alapjai érettségi vizsga tartalmi követelményei

- vizsgázó középszinten rendelkezzék átfogó ismeretekkel a magyar népzenéről, legyen általánosan tájékozott a magyar nyelvterületen, legyen tájékozott a népzenei dialektusterületeket és az ott élő etnikai csoportokat illetően.
- Ismerje hangszere zeneirodalmának olyan darabjait, melyek magyar népzenei eredetűek, s tudja e dallamok forrásait, illetve a feldolgozott dallamok stílusbeli hovatartozását.
- Legyen képes tiszta, stílusos népdaléneklésre, a magyar népdalok deklamálás-módját legyen képes kamatoztatni hangszerjátékában a népzenei eredetű darabokban is.
- Díszített népdalt is legyen képes kottából stílusosan szöveggel lapról énekelni.
- Rendelkezzék biztos memóriával, megfelelő repertoárral és stílusismerettel.

A népzene tantárgy specifikuma, hogy a többi zenei tárgyhoz hasonlóan föltételezi a zenei tevékenységet. Ezért az érettségi vizsga egy része a szorosan vett elméleti tudás szintjének megmérését, másik része a zenei képesség, illetve művészi felkészültség fokának mérését, vizsgáztatását jelenti (ez utóbbit ld. zenei felkészültség címszó alatt).

A specifikumból adódik az is, hogy a középszintű és az emelt szintű érettségi vizsga nem abban különbözik egymástól, hogy az egyik csak írásbeli vizsgából, míg a másik írásbeli és szóbeli vizsgából áll, hanem abban, hogy az emelt szintű érettségi - mint maga az ismeretanyag - az emelt szinten bővebb, feldolgozásmódjában igényesebb, összességében sokrétűbb.

Az alábbi témák tetszés szerint szabadon párosíthatók egymással. A tágabb helyi hagyományokra vonatkozó ismeretanyag beépíthető a tételekbe, mely kiegészítheti a tananyagon alapuló tételsort.

KÖVETELMÉNYEK A KÖZÉPSZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGÁN

Témakörök

I. Elmélet

1. Általános kérdések, fogalmak

- A népdal, népzene fogalma.
- A modern népzenekutatás magyarországi történetének vázlatos ismertetése.
- A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemző etnikumai vázlatos bemutatása.
- Egy-egy jellemző hangszer vagy hangszerpárosítás, illetve jellegzetes dallam bemutatása legalább két-három különböző földrajzi területről.

2. Vokális népzene

A pentaton kvintváltó stílus

- A régi stílus pentaton ereszkedő stílusrétege általános vonásainak ismertetése és egy az e stílusba tartozó népdal eléneklése valamint elemzése.
- A pentaton kvintváltó dallamokhoz kapcsolódó ún. kanásztáncritmus és jellemző ritmusképletei.

A diatonikus stílus

- A sirató mint népszokás és zenei vonásai - a diatonikus siratóstílus.
- A diatonikus sirató stílusba tartozó egy recitatív népdal eléneklése, a recitatív jellemvonásainak ismertetése az énekelt és elemzett dalon keresztül.
- Jellemző hangsorok, kadenciaképletek, szótagszámok a stílusba tartozó dallamok bemutatásával.
- A diatonikus sirató stílusba tartozó táncdallamok jellemzése egy elénekelt és elemzett népdal bemutatásával.

Ballada

A ballada mint szövegműfaj, régi stílusú balladák a magyar népzenében és kapcsolódásuk a zenei stílusokhoz (diatonikus sirató, pszalmodizáló, egyéb régi sílusú).

A pszalmodizáló stílus

- A pszalmodizáló stílus fő vonásainak ismertetése, jellemző hangsorai és kadenciaképletei.
- A keserves szöveg-műfaj bemutatása egy népdalon keresztül, földrajzi elterjedtsége, jellegzetes díszítésmódja és előadásmódjának egyéb vonásai, kapcsolódása a zenei stílusokhoz.

Népzene és zenetörténet

- Volta dallamok.
- Históriás énekek (diatonikus sirató) és egyéb történeti énekek.

A *Rákóczi* dallamkör bemutatása elénekelt és elemzett népdalokon keresztül.

Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc népzenei emlékei.

Az új magyar népdalstílus

- Kormeghatározás és a stílus legjellemzőbb vonásainak ismertetése egy-két elénekelt és elemzett népdalon keresztül.
- A népies műdal fogalma, összefüggése az új stílusú magyar népdallal.

A jeles napok és egyéb népszokások

- A naptári év jeles napjaihoz kapcsolódó zenés népszokások.
- Néhány jellegzetes téli, illetve tavaszi népszokás ismertetése.
- A gyerekjátékdalok és népszokásdallamok közös (zenei) vonásainak (a jellemző hangkészletnek) bemutatása.
- Lakodalmas dallamok eléneklése és helyének, szerepének megnevezése a lakodalmi szertartáson belül.

3. Népi hangszer, hangszeres népzene

- A népi hangszer és a hangszeres népzene fogalma.
- A népi hangszerek osztályozása.
- A hazai kutatástörténet vázlatos bemutatása (Vikár Béla, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Lajha László gyűjtőútjai és gyűjtéseinek jelentősége).
- A magyar nyelvterület jellemző hangszerei valamely hangszertípus szerint (például chordofonok, vagy aerofonok). A magyar nyelvterület jellemző hangszerei területek szerint (pl. Gyimes: hegedű-gardon, Dél-Dunántúl: hosszú furugla stb.).
- A parasztzenészek és a cigányzenészek (az előadók rétegzettsége: amatőrök és professzionisták).
- A cigányzenészek szerepe zenetörténetünkben: a verbunkos és hatása a nép- és műzenénkre.

II. Zenei felkészültség

1. Rendelkezzék a tanuló megfelelő anyagismerettel. A két év alatt megtanult 200 népdalból tudjon emlékezetből 100-at (70 kötelező és 30 szabadon választott) stílusos előadásban (megfelelő díszítésekkel) elénekelni.

A vizsgabizottság a tanult népdalok közül legalább két, különböző stílusba illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt (szokásdalt stb.) kérdezzen, melyet a növendék eléneklés után szakszerűen elemez.

2. Felismerés zenehallgatás alapján: autentikus zenei felvétel meghallgatása és egyszeri hallás után az adott stíluskörbe sorolása, zenei karakterisztikumainak jellemzése (a növendék legalább 2 versszakot halljon).

3. Népzenei forrásismeret

Egy, a saját hangszerére írt, a tanuló által előzetesen szabadon kiválasztott magyar zenemű (Bartók, Kodály, Weiner), esetleg más (nem föltétlenül magyar) zeneszerző kompozíciója népzenei forrásának bemutatása, amelyben az év során a tanár bemutatott ilyet (pl. a bécsi klasszikus mesterek).

KÖVETELMÉNYEK AZ EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGÁN

Témakörök

I. Elmélet

1. Általános kérdések, fogalmak

A népdal, népzene fogalma

- A népzenekutatás magyarországi történetének vázlatos ismertetése (a 19. századi előzmények vázlatos bemutatásával).
- A magyar népzenei dialektusterületek és az egyes területek jellemző etnikumai bemutatása.
- A magyar népzenében jellemző hangsorok, valamint kapcsolódásuk a zenei stílusokkal (pl. a lá-pentaton hangsor és az ereszkedő szerkezet, valamint a pszalmodizáló stílus kapcsolata, pl. a dór és a fríg hangnem, valamint a diatonikus sirató stb. kapcsolata) - egy-egy jellemző példával illusztrálva.
- Az ütemparós szerkezetek hangkészletének bemutatása (jellemző dallamfordulatok, közte az ún. regős kvint)
- A magyar népzene fő stílusainak, rétegeinek ismertetése jellemző dallampéldákkal.
- A népdal előadásmódja: a dallamvonal-vezetés, az egyes stílusok, az egyes műfajok, valamint az egyes tájegység jellemző díszítései, a régi és új énektechnika különbsége, a hangszín, a vibrato szerepe stb.
- Egy-egy jellemző hangszer vagy hangszerpárosítás, illetve jellegzetes dallam bemutatása legalább két-három különböző földrajzi területről.

2. Vokális népzene

A pentaton kvintváltó stílus

- A régi stílus pentaton kvintváltó stílusrétege általános vonásainak ismertetése az e stílusba tartozó énekelt és elemzett népdalokon keresztül (legalább két népdal).
- A bartóki I. dialektusból Belső Somogy, Tolna „páva”-dallamainak bemutatása. Az ún. dunántúli pentaton.
- Az ún. reális („merev”) és tonális kvintváltás.
- A pentaton kvintváltáshoz kapcsolódó kanásztáncritmus és jellemző ritmusképletei.

A diatonikus sirató stílus
- A sirató mint népszokás és zenei vonásai - a diatonikus siratóstílus.
- Egy 4 sorossá szilárdult diatonikus sirató bemutatása (pl. Kodály nagyszalontai gyűjtéséből).
- A stílusra jellemző hangsorok, dallamvonal-vezetés és a jellemző kadenciaképletek, szótagszámok bemutatása (énekelt és elemzett példákkal - legalább két példa).
- A recitatív fogalma és rövid bemutatása a műzenében és a népzenében.
- Zenetörténeti emlékeink: a XVI. századi históriás énekek, (pl. Tinódi), XVII. századi széphistória [Gergei (Gyergyai) Albert: Árgirus királyfi széphistóriája] és a néphagyományban fennmaradt alakjának bemutatása.
- A stílus tánczenei funkcióban: 8 szótagszámú dudanóták és 11-es szótagszámú (tripódikus) táncdallamok.

Pszalmodizáló stílus
- A pszalmodizáló stílus jellemző vonásainak bemutatása (legalább két énekelt és elemzett példa alapján, a „pszalmodizáló" szó eredetének megmagyarázásával), kapcsolata a recitatív siratóval.
- Jellemző dallamindítások, dallamvonal-vezetések, kadenciaképletek, szótagszámok, ambitusok.
- A dallamtípusokhoz kapcsolódó szövegtípusok (ballada, keserves), az elterjedtség földrajzi területei.

A keserves és a ballada
- A keserves szöveg-műfaj bemutatása egy népdalon keresztül, kapcsolódása a zenei stílusokhoz az előfordulás földrajzi területe bemutatása, előadásmódja.
- A ballada mint műfaj bemutatása.
- Régi stílusú balladatípusok és kapcsolatuk a zenei stílusokhoz (pl. diatonikus sirató stílus, pszalmodizáló stílus, egyéb régi stílus).

Népzene és zenetörténet
- Volta dallamok.
- Históriás énekek (pl. diatonikus sirató) és egyéb történeti énekek.
- Rákóczi dallamkörből legalább két dal bemutatása elénekelt és elemzett népdalokon keresztül.
- Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc népzenei emlékei.

Az új magyar népdalstílus
- A népies műdal fogalma, kialakulása majd megjelenése a 19. századi ún. „népdal"-kiadványokban, szerepe az új stílus kialakulásában.
- Az új magyar népdalstílus kialakulásának ideje és társadalmi háttere, elterjedése, előzményei a régi stílusú népzenén belül.
- Legjellemzőbb vonásainak ismertetése legalább két énekelt és elemzett népdalon keresztül: jellemző dallamvonal, hangsorok, szótagszám, ambitus, az ún. alkalmazkodó ritmus, a tempo giusto szerepe.
- Az új stílusú népdal formai, hangnemi, előadásbeli stb. különbsége a régi stílussal szemben.

A jeles napok és egyéb népszokások
- A naptári év kiemelkedő eseményeihez valamint az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó sárdózás, villőzés, pünkösdölés) bemutatása, az előfordulás helyével.
- Nyári népszokás: a Szent Iván napi tűzugrás és a hozzá tartozó dallamanyag bemutatása (egy dal eléneklésével és elemzésével).
- Téli népszokások általános jellegű bemutatása (hégetés Moldva, betlehemezés, karácsonyi köszöntés, regölés, szilveszteri kongózás) egy-egy karácsonyi köszöntő, illetve betlehemes dallam eléneklésével.
- Lakodalmas dallamok eléneklése és a hagyományos szertartáson belüli helyének meghatározása (pl. menyasszonykikérő).

- Népszokásdallamok Kodály ismertebb kórusműveiben (a tanár lehetőleg olyan műveket jelöljön ki, melyeket a növendékek énekeltek az iskolai kórusban, illetve a népzene órán foglalkoztak a forrással - pl. A Vidrócki híres nyája - diatonikus sirató stílus, 8, 5 4 2 - Mátrai képek 1. dallam).

3. Hangszeres népzene

- A népi hangszer és a hangszeres népzene fogalma, a népi hangszerek osztályozása.
- A hazai kutatástörténeti vázlatos bemutatása (Vikár Béla, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Lajtha László gyűjtőútjai és gyűjtéseinek jelentősége).
- Az idiofon hangszerek előfordulása a magyar néphagyományban.
- A chordofon hangszerek csoportjába tartozó magyar népi hangszerek ismertetése.
- Az aerofon hangszerek csoportjába tartozó magyar népi hangszerek ismertetése.
- A magyar nyelvterület jellemző hangszerei területek szerint, egy-egy jellemző dallam bemutatásával (dúdolva; pl. Gyimes: hegedű-gardon, Dél-Dunántúl: hosszú furugla Alföld: tekerő stb.).
- A duda bemutatása, magyarországi előfordulásának területei.
- Az énekelt dudanóta. jellemző ritmusképletek, dallamvonalak, hangsorok és kadenciák - legalább két énekelt és elemzett dallampéldával.
- A tekerő bemutatása, magyarországi előfordulásának területe, a hangszeren játszott repertoár (egy jellemző dallam énekelt) bemutatása és a jellemző hangszertársítás.

II. Zenei felkészültség

1. Rendelkezzék a tanuló megfelelő anyagismerettel. A két év alatt megtanult 200 népdalból tudjon emlékezetből 100-at (70 kötelező és 30 szabadon választott) stílusos előadásban (megfelelő díszítésekkel) elénekelni. A vizsgabizottság a tanult népdalok legalább két, különböző stílusba, illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt (szokásdalt stb.) kérdezzen, melyet a növendék éneklés után szakszerűen elemezzen.

2. Felismerés zenehallgatás alapján

Autentikus zenei felvétel meghallgatása és egyszeri hallás után az adott stíluskörbe sorolása, zenei karakterisztikumainak jellemzése (a növendék legalább 2 versszakot halljon).

3. Dallamírás

Autentikus népzenei felvételről egy szöveges népdal vagy egyszerűbb hangszeres zenei felvétel egy versszakának középrészletes lejegyzése (tehát tartalmazzon díszítőhangokat - ha vannak a népdalban -, valamint a vizsgázó a vokális dallam 1. versszaka szövegét is írja le, többszólamú hangszeres dallam alatt fokokkal jelölje pl. a kíséretet), minimum öt, maximum nyolcszori meghallgatás alapján.

4. Népzenei forrásismeret

Egy a saját hangszerére írt, a tanuló által előzetesen szabadon kiválasztott magyar zenemű (Bartók, Kodály, Weiner) népzenei forrásának bemutatása. Ha nincs ilyen, vagy a növendék nem kívánt élni ezzel a lehetőséggel, az érettségi vizsgán kapjon bemutatásra egy Bartók vagy Kodály kórusművet, illetve egyszerűbb zenekari darabot.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei:

Középszint	Emelt szint

Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	120 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	Hangvilla	Hangvilla	Hangvilla
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	CD-lejátszó Kodály Zoltán-Vargyas Lajos: A magyar népzene c. könyve Jegyzeteléshez szükséges kottapapír	CD-lejátszó Jegyzeteléshez szükséges kottapapír	CD-lejátszó Kodály Zoltán-Vargyas Lajos: A magyar népzene c. könyve Jegyzeteléshez szükséges kottapapír

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA:

Szóbeli vizsga			
15 perc			
I. Elmélet	II. Zenei felkészültség		
A tételek kifejtése	1. Népdaléneklés	2. Stílusismeret	3. Népzenei forrásismeret
20 pont	10 pont	10 pont	10 pont
50 pont			

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

I. Elmélet

A szóbeli vizsga 20 tételből áll, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. A tételsor összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik a részletes követelmények témakörei alapján.

Az elméleti tételek három feladattípust tartalmaznak, melyekből a vizsgázó kettőt választ:

1. Általános kérdések, fogalmak

2. Vokális népzene
3. Népi hangszer, hangszeres népzene
II. Zenei felkészültség
1. Népdaléneklés
A vizsgabizottság a vizsgázó által benyújtott, 100 megtanult népdalból álló listáról két, különböző stílusba, illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt kérdez, melyet a vizsgázó eléneklés után szakszerűen elemez.
2. Stílusismeret
Autentikus népzenei felvétel egyszeri meghallgatása alapján a dallam megfelelő stíluskörbe sorolása, zenei vonásainak jellemzése.
3. Népzenei forrásismeret:
Egy, a vizsgázó saját hangszerére írt, a tanuló által előzetesen szabadon kiválasztott zenemű (Bartók, Kodály, Weiner, Bárdos stb.) népzenei forrásának bemutatása.

A szóbeli vizsgarész értékelése
Az értékelés szempontjai: általános tájékozottság, megfelelő elméleti tudásszint, stílusos, kifejező előadásmód, a szakszókincs ismerete.
A szóbeli vizsgán elérhető pontszám: 50 pont.

EMELT SZINTŰ VIZSGA:

Írásbeli vizsga				Szóbeli vizsga		
120 perc				20 perc		
				I. Elmélet	II. Zenei felkészültség	
I. Lejegyzés 40 perc	II. Stílus-felismerés 30 perc	III. Műfaj, funkció felismerése 20 perc	IV. Földrajzi hely és szokáskeret felismerése (2x15 perc) 30 perc	A tételek kifejtése	1. Népdal-éneklés	2. Népzenei forrásismeret
30 pont	15 pont	15 pont	20 pont	40 pont	20 pont	10 pont
80 pont				70 pont		

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladatlap jellemzői
Az írásbeli vizsga 4 feladatból áll:
- Egy autentikus népzenei fölvételről származó népdal lejegyzése szöveggel és díszítéssel. Ehhez használható hangvilla. A dallam leírása g'-alapra történik, a záróhang (jelzése T.f.) megadásával.
Erre a feladatra a teljes időből 40 perc fordítható. A hangfelvételt összesen öt alkalommal kell lejátszani.

- Egy autentikus népzenei fölvételről származó népdal stílusának felismerése, beleértve minden zenei jellemzőt (hangsor, kadencia, ambitus, szótagszám, ritmusképlet).

Erre a feladatra a teljes időből 30 perc fordítható. A hangfelvételt összesen négy alkalommal kell lejátszani.

- Egy autentikus népzenei fölvételről származó hangszeres dallam műfajának, funkciójának felismerése a hangszer vagy hangszerek megnevezésével.

Erre a feladatra a teljes időből 20 perc fordítható. A hangfelvételt összesen három alkalommal kell lejátszani.

- Egy népdal és egy hangszeres dallam földrajzi helyének és szokáskeretének felismerése az öt népzenei dialektusterület valamelyikéről autentikus népzenei fölvételről.

Erre a feladatra a teljes időből 30 perc fordítható. A hangfelvételt felvételenként három alkalommal kell lejátszani.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

I. Elmélet

A szóbeli vizsga 20 tételből áll (a részletes követelmények témakörei alapján)

Az elméleti tételek három feladattípust tartalmaznak, melyek közül kötelezően két feladatot kell a vizsgázónak teljesítenie, úgy, hogy az 1. típusú kérdést kötelező megválaszolnia, a 2-3. közül pedig maga választja ki szabadon az adott témát (az egyik énekes, a másik hangszeres zenei kérdéstípus).

1. Általános kérdések, fogalmak
2. Vokális népzene
3. Népi hangszer, hangszeres népzene

II. Zenei felkészültség

1. Népdaléneklés

A vizsgabizottság a vizsgázó által benyújtott, 100 megtanult népdalból álló listáról két, különböző stílusba, illetve más-más stílusrétegbe tartozó népdalt kérdez, melyet a növendék eléneklés után szakszerűen elemez.

2. Népzenei forrásismeret:

Egy, a vizsgázó saját hangszerére írt, a tanuló által előzetesen szabadon kiválasztott zenemű (Bartók, Kodály, Weiner, Bárdos stb.) népzenei forrásának bemutatása.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az értékelés szempontjai: általános tájékozottság, megfelelő elméleti tudásszint, stílusos, kifejező előadásmód, a szakszókincs ismerete.

A szóbeli vizsgán elérhető pontszám: 70 pont.

MŰVÉSZETTÖRTÉNET

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Készségek, képességek, témakörök	Követelmények a középszintű érettségi vizsgán	Követelmények kiegészítése az emelt szintű érettségi vizsgára
Vizuális eszközök fajtáinak felismerése és helyes használata	A vizuális közlés eszközeinek (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín,	A vizuális közlés eszközeinek (pont, vonal, sík, felület, tónus, szín,

a képelemzések során	kompozíció) felismerése és használata az elemzés során.	kompozíció) felismerése és használata az elemzés során.
		A szerkezet, motívum, jelkép, ritmus felismerése a műveknél és történeti fejlődésének ismerete, a párhuzamok elemzésénél ezek használata.
	Térábrázolási módok felismerése.	A térábrázolási módok ismerete és összehasonlító értelmezése az elemzés során.
	A vizuális minőségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra) ismerete és megkülönböztetése.	A vizuális minőségek (tónus/szín; alak/forma; textúra/faktúra/struktúra) ismerete és megkülönböztetése, a kifejezések használata az elemzés során.
	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (nézőpont, arányok) ismerete és alkalmazása.	A látványértelmezésben szerepet játszó tényezők (nézőpont, arányok) ismerete és alkalmazása.
	A színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, szimultán, magábanvaló, mennyiségi, minőségi) felismerése.	A színharmóniák, színkontrasztok (fény-árnyék, hideg-meleg, komplementer, szimultán, magábanvaló, mennyiségi, minőségi) felismerése.
		A kontrasztok kiemelő szerepének elemző vizsgálata a konkrét példán keresztül.
	A vizuális eszközök jelentését meghatározó összefüggések, a kontextus felismerése és értelmezése az elemzés során.	A vizuális eszközök jelentését meghatározó összefüggések, a kontextus felismerése és értelmezése az elemzés során.
Művészeti technikák	A művészetben használt alkotói technikák felismerése.	A művészetben használt alkotói technikák felismerése. A művészi kifejezésben betöltött szerepének ismerete.
	A technikák leíró jellegű ismerete, az eljárás lépéseinek ismerete.	A technikák leíró jellegű ismerete, az eljárás lépéseinek ismerete.
A tömegkommunikáció és média eszközei	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete.	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete és működési hatásrendszerének ismerete.
	A fotó és a mozgókép műtípusainak ismerete.	A fotó és a mozgókép műtípusainak ismerete.

		A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és képkapcsolat) ismerete.
Tárgy és környezetének kapcsolata	A különböző művészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történő besorolása, funkció- és formaelemzése.	A különböző művészeti korokból és kultúrákból származó tárgyak, objektumok stílusjegyeinek ismerete, ezek alapján történő besorolása, funkció- és formaelemzése. A tárgy, a fogyasztói szokás és az életmód közötti kapcsolat értelmezése az elemzés során.
Művészeti ágak, műfajok	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, iparművészet) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészeti műfajok ismerete.	A művészeti ágak (képzőművészet, építészet, iparművészet) legfontosabb jellemzőinek ismerete. A képzőművészeti műfajok ismerete
Művészettörténeti korszakok, stíluskorszakok és művészetföldrajzi területek	A legfontosabb jellemzők ismerete. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása. A műelemző módszerek (stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A művek tárgyi és kulturális összefüggéseinek felismerése. A műalkotás létrehozásában szereplő tényezők (kulturális környezet, megrendelői igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete.	A legfontosabb jellemzők összehasonlító elemzése. A legfontosabb alkotások és alkotók ismerete, felismerése és stílusmeghatározása. Kormeghatározás évszázados pontossággal. A műelemző módszerek (stílustörténeti, forma-funkció, forma-tartalom, összehasonlító ikonográfia) ismerete és használata az elemzés során. A műalkotás kompozíciós elrendezésének felismerése, a kompozíció vonalainak bemutatása. A művek tárgyi és kulturális összefüggéseinek felismerése. Az összefüggések értő használata az elemzés során. A műalkotás létrehozásában szereplő tényezők (kulturális környezet, megrendelői igény, technikai feltételek, alkotói beállítottság) ismerete. Az

		összefüggések felhasználása az elemzés során.
Őskor művészete	Az őskori ember művészete. A termékenységszobrok. A barlangfestészet kialakulásának okai és fejlődési fokozatai. A halottkultusszal és a termékenységgel kapcsolatos építmények Franciaország és Anglia területén.	Az őskori ember művészete. A termékenységszobrok. A barlangfestészet Spanyolország és Franciaország területén fennmaradt alkotásai. Kialakulásának okai és fejlődési fokozatai. A halottkultusszal és a termékenységgel kapcsolatos építmények Franciaország és Anglia területén. Az őskori ember tárgykultúrája, az ötvösség és a fazekasság emlékei a bronzkorban.
Mezopotámia művészete	Az ókori Mezopotámia népeinek és birodalmainak művészete; sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa. A vallásos és uralkodói reprezentáció építészeti és szobrászati emlékei.	Az ókori Mezopotámia népeinek és birodalmainak művészete; sumer, akkád, Babilon, asszír, perzsa. A vallásos és uralkodói reprezentáció építészeti és szobrászati emlékei.
Egyiptom művészete	Az ókori Egyiptom halottkultusszal összefüggő építészete, a sírhelyek típusának alakulása a masztabáktól a Királyok völgyéig. A fáraókultusz és a szobrászat, festészet kapcsolata. A szobrászat és a festészet stílusjegyei az Ó- és az Újbirodalomban.	A dinasztiák előtti kor művészete, az iparművészet emlékei. Az ókori Egyiptom halottkultusszal összefüggő építészete, a sírhelyek típusának alakulása a masztabáktól a Királyok völgyéig. Az újkori templomépítészet és a szent körzetek kialakítása. A fáraókultusz és a szobrászat, festészet kapcsolata. A szobrászat és a festészet stílusjegyei az Ó- és az Újbirodalomban.
Görög művészet	Az ókori görög építészet formavilága, az oszloprendek. A görög kultúrában kialakult épülettípusok, a templom, a színház és a különböző funkciójú épületegyüttesek, az akropoliszok és a szent körzetek. Az antik görög	A prehellén művészet, a krétai és mykenei kultúra emlékei az építészet, agyagművesség és a falfestészet terén. Az ókori görög építészet formavilága, az oszloprendek. A görög kultúrában kialakult épülettípusok, a templom, a színház és a különböző funkciójú épületegyüttesek, az akropoliszok és a szent körzetek. Az antik görög

	szobrászat nagy korszakai, az archaikus a klasszikus és a hellenisztikus kor szobrászatának jellemző jegyei. A görög vázafestészet nagy korszakai, a geometrikus s fekete- és a vörösalakos vázafestészet jellemzői.	szobrászat nagy korszakai, az archaikus a klasszikus és a hellenisztikus kor szobrászatának jellemző jegyei. A görög vázafestészet nagy korszakai, a geometrikus s fekete- és a vörösalakos vázafestészet jellemzői.
Római művészet		Az etruszk művészet emlékei, a halottkultusszal összefüggő és a templomépítészet, a szobrászat és a vázafestészet sajátos vonásai.
	Az ókori Római Birodalom művészete. A Római Birodalomban kialakult városépítészeti feladatok megoldása, a fórumok, a vízvezetékek, az amphiteátrumok és a boltozatos közfürdők építészete, a római lakóház típusa. A római szobrászatban létrejött új típusok, a portré- és a császárszobrok dombormű szobrászat a császári reprezentációt szolgáló diadalíveken. A festészet fennmaradt emlékei Pompeii-ben és az ott megállapítható stíluskorszakok. Az iparművészet emlékei.	Az ókori Római Birodalom művészete és kapcsolata a görög művészettel. A Római Birodalomban kialakult városépítészeti feladatok megoldása, a fórumok, a vízvezetékek, az amphiteátrumok és a boltozatos közfürdők építészete, a római lakóház típusa. A római szobrászatban létrejött új típusok, a portré- és a császárszobrok dombormű szobrászat a császári reprezentációt szolgáló diadalíveken. A festészet fennmaradt emlékei Pompeii-ben és az ott megállapítható stíluskorszakok. Az iparművészet emlékei.
	Pannónia provincia művészeti emlékei, Aquincum fontosabb leletei	Pannónia provincia művészeti emlékei, Aquincum fontosabb leletei.
Ókeresztény művészet	A katakombák keletkezése és freskóinak stílusa. Az ókeresztény szimbólumok a díszítőművészetben. A kora keresztény építészet emlékei, a keresztény templomtípus kialakulása.	A katakombák keletkezése és freskóinak stílusa. Az ókeresztény szimbólumok a díszítőművészetben. A kora keresztény építészet emlékei, a keresztény templomtípus kialakulása.
Bizánc és az iszlám világ művészete	A bizánci birodalom építészetének sajátosságai, az Hagia Sophia és a ravennai emlékek. A mozaikfestészetben alkalmazott technika, a jellemző stílusjegyek és az ábrázolt témák.	A bizánci birodalom építészetének sajátosságai, az Hagia Sophia és a ravennai emlékek. A mozaikfestészetben alkalmazott technika, a jellemző stílusjegyek és az ábrázolt témák.
		A középkori orosz (pravoszláv) építészet jellemzői. Az ortodox

		ikonfestészet, a templomokban megjelenő ikonosztáz.
	Az iszlám világ épülettípusai a vallás és a hatalom igényeinek megfelelően. Az épületek díszítésénél alkalmazott formai megoldások.	Az iszlám világ épülettípusai a vallás és a hatalom igényeinek megfelelően. Az épületek díszítésénél alkalmazott formai megoldások. A magyarországi török hódoltság fontosabb emlékei.
Népvándorláskor	Népvándorlás-kori népek ötvösművészetének díszítőelemei, a fontosabb emlékek. A honfoglaló magyarság művészetének és hiedelemvilágának kapcsolata a sírleletek alapján. A ruházat részei; a veretes öv, a tarsolylemez, a hajfonat- és ruhakorongok és a süvegcsúcs.	Népvándorlás-kori népek ötvösművészetének díszítőelemei, a fontosabb emlékek. A honfoglaló magyarság művészetének és hiedelemvilágának kapcsolata a sírleletek alapján. A ruházat részei; a veretes öv, a tarsolylemez, a hajfonat- és ruhakorongok és a süvegcsúcs. A vitatott besorolású leletek; a Nagy Károly szablya, a nagyszentmiklósi aranykincslelet és Lehel kürtje. A honfoglaló magyarság díszítőelemeinek vizsgálata az eredetkérdés tükrében.
Román kor művészete	Az európai román kor építészete Németországban és Franciaországban. A szobrászat és festészet formai és tartalmi sajátosságai. Magyar román kor művészeti emlékei. Építészeti és szobrászati emlékek a román kori Székesfehérvárról, Jákról és Pécsről. A magyar koronázási jelvények, (a korona a jogar az országalma és a palást) keletkezése, a különböző elméletek az egyes darabok keletkezéséről.	A román kori művészet előzményei; a Karoling- és Ottó-kori építészet, képző- és iparművészet. Az európai román kor építészete Németországban, Franciaországban és Spanyolországban. A szobrászat és festészet formai és tartalmi sajátosságai. Magyar román kor művészeti emlékei. Építészeti és szobrászati emlékek a román kori Székesfehérvárról, Jákról és Pécsről. A falusi román kori templomok típusa. A magyar koronázási jelvények, (a korona a jogar az országalma és a palást) keletkezése, a különböző elméletek az egyes darabok keletkezéséről.

Gótika művészete	Az európai gótika művészetének stílusjegyei. A gótikus katedrálisok építészete, kiemelten a francia katedrálisokat; Saint Denis, párizsi Notre-Dame, Reims és Amiens katedrálisai. A gótikus szárnyasoltár. Az épületszobrászat és a festészet formai jegyei. A gótikus üvegablak-festészet. A magyarországi gótika művészeti emlékei. A koragótika megjelenése Esztergomban, Pannonhalmán, Zsámbékon és Bélapátfalván. A klasszikus és a késő gótika szobrászati, festészeti és ötvösművészeti emlékei.	Az európai gótika művészetének stílusjegyei összehasonlítva a jellemzőket a román kori építészettel. A gótikus katedrálisok építészete, kiemelten a francia katedrálisokat; Saint Denis, párizsi Notre-Dame, Reims és Amiens katedrálisai. A gótikus szárnyasoltár típusának kialakulása, jelentősebb emlékei. Az épületszobrászat és a festészet formai jegyei összevetve a román kori stílusjegyekkel. A gótikus üvegablak-festészet technikájának előnyei, alkalmazási területei, esztétikájának filozófiai programja. Az angliai gótika művészetének sajátos vonásai és fő periódusai. A magyarországi gótika művészeti emlékei. A koragótika megjelenése Esztergomban, Pannonhalmán, Zsámbékon és Bélapátfalván. A késő gótikus építészet Kassán. A klasszikus és a késő gótika szobrászati, festészeti és ötvösművészeti emlékei. A lágy stílus. A késő gótikus szárnyasoltár művészet emlékei, MS mester és Kolozsvári Tamás munkái.
Reneszánsz művészet	Az itáliai reneszánsz művészet igazodása az új humanista filozófiához és irodalomhoz, a klasszikus kultúra felélesztésére, a kor igényeihez igazított felhasználásra tett kísérletek. Az építészetben használt formai elemek, az épületek kialakításánál figyelembe vett alapelvek. A szobrászat és festészet stílusjegyei, a reneszánsz gondolkodás megjelenése a formai jegyekben és a témaválasztásban. A quattrocento három nagy művészegyéniségének munkássága; Leonardo, Michelangelo és	Az itáliai reneszánsz művészet igazodása az új humanista filozófiához és irodalomhoz, a klasszikus kultúra felélesztésére, a kor igényeihez igazított felhasználásra tett kísérletek. A reneszánsz művészet és a gótika stílusjegyeinek összehasonlító elemzése. A reneszánsz hatása a későbbi korok művészetére. Az építészetben használt formai elemek, az épületek kialakításánál figyelembe vett alapelvek. A szobrászat és festészet stílusjegyei, a reneszánsz gondolkodás megjelenése a

	Raffaello művei.	formai jegyekben és a témaválasztásban. A quattrocento három nagy művészegyéniségének munkássága; Leonardo, Michelangelo és Raffaello művei. A reneszánsz viták a művészetről és a művész szerepének megváltozása.
	A németalföldi és német reneszánsz sajátos vonásai. A festészet és grafika jellemző jegyei és témái az eltérő kultúrkör tükrében.	A németalföldi és német reneszánsz sajátos vonásai. A festészet és grafika jellemző jegyei és témái az eltérő kultúrkör tükrében.
	A reneszánsz művészet korai jelentkezése Magyarországon. A Mátyás király udvarában kialakult humanista kultúra és az olasz és dalmáciai mesterek tevékenysége során keletkezett művészeti emlékek.	A reneszánsz művészet korai jelentkezése Magyarországon. A Mátyás király udvarában kialakult humanista kultúra és az olasz és dalmáciai mesterek tevékenysége során keletkezett művészeti emlékek. A Jagelló kori reneszánsz művészet, az esztergomi és Gyulafehérvári emlékek. A felvidéki pártázatos reneszánsz és az erdélyi virágos reneszánsz.
Barokk művészet		A manierista stílus Európában, különös tekintettel az itáliai kezdetekre és El Greco művészetére.
	Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet fő jellemzői. Az egyházi és udvari barokk az abszolutisztikus berendezkedésű államokban, különös tekintettel Spanyolországra és Franciaországra. A holland területen kialakult protestáns barokk művészet jellemzői, az itt kialakult új festészeti műfajok.	Az európai barokk építészet, szobrászat és festészet fő jellemzői. Az egyházi és udvari barokk az abszolutisztikus berendezkedésű államokban, különös tekintettel Spanyolországra és Franciaországra. A festők helyzetének változása a barokk korban, az udvari festők és az akadémia intézményének kialakulása. A holland területen kialakult protestáns barokk művészet jellemzői, az itt kialakult új festészeti műfajok. A festők helyzete és alkotásmódja a polgári társadalomban.
	A magyarországi barokk művészet emlékei. A barokk templom és kastélyépítészet Magyarországon. A	A magyarországi barokk művészet emlékei. A barokk templom és kastélyépítészet Magyarországon. A

	barokk főnemesi kultúra emlékei. Az ősgaléria kialakulása és a kiemelkedő portréfestő, Mányoki Ádám hazai működése. A köztéri és a templomi szobrászat emlékei.	barokk főnemesi kultúra emlékei. Az ősgaléria kialakulása és a kiemelkedő portréfestő, Mányoki Ádám hazai működése. A magyarországi barokk festészet sajátos vonásai, a török elleni küzdelem festészeti emlékei és a Patrona Hungariae ikonográfiai típusa. A köztéri és a templomi szobrászat emlékei. A franciaországi rokokó stílus kiemelkedő alkotói és alkotásai a festészetben.
Klasszicizmus és romantika művészete	Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei, különös tekintettel a franciaországi emlékekre. A klasszicista, a historizáló és eklektikus építészet jellemzői. A klasszicizmus és a romantika szobrászatának és festészetének törekvései, egy-egy jelentős alkotójuk. A klasszicizmus és romantika művészeti emlékei Magyarországon. A klasszicista portré és tájképfestészet képviselői. A romantika magyarországi sajátosságai. A nemzeti történelem eseményeit feldolgozó festészet és szobrászat.	Az európai klasszicizmus és romantika irányzatának építészeti, szobrászati és festészeti emlékei, különös tekintettel a franciaországi emlékekre. A klasszicizmus és a korszakot megelőző barokk és rokokó stílus összehasonlító elemzése. A klasszicista, a historizáló és eklektikus építészet jellemzői. A klasszicizmus és a romantika szobrászatának és festészetének törekvései, egy-egy jelentős alkotójuk. A francia forradalmi építészet fő törekvései és képviselőik bemutatása egy-egy alkotáson keresztül. A klasszicizmus és romantika művészeti emlékei Magyarországon. A klasszicista köztéri szobrok állításának gyakorlata és a nemzet nagyjairól készült mellszobrok elterjedése. A klasszicista portré és tájképfestészet képviselői. A romantika magyarországi sajátosságai. A nemzeti ellenállás és a művészet összefonódása. A nemzeti történelem eseményeit feldolgozó festészet és szobrászat. A biedermeier és a szentimentalizmus festészetének új műfajai. A biedermeier és a kispolgári életvitel, a biedermeier

		bútorstílus.
Realizmus	A XIX. században jelentkező realista tendenciák a festészetben. A barbizoni festőiskola. A Courbet-i realista festészet. Realista tendenciák Magyarország festészetében, Paál László Barbizonban és Munkácsy Mihály.	A XIX. században jelentkező realista tendenciák a festészetben. A barbizoni festőiskola. A Courbet-i realista festészet. Realista tendenciák Magyarország festészetében, Paál László Barbizonban és Munkácsy Mihály.
Impresszionizmus és posztimpresszionizmus	Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései. Az impresszionisták festészeti mozgalma Franciaországban, hatása a festői látásmód megváltozására. A neoimpresszionisták (pointilisták) művészeti törekvései és festésmódja. A három nagy posztimpresszionista festő, Cézanne, Van Gogh és Gauguin munkássága és hatása a következő művészgeneráció festészetére.	A plein-air festészet Európában, mint az impresszionizmus előfutára. A müncheni naturalizmus. A magyarországi festészeti felsőoktatás megteremtésére tett kísérletek. A kiállítási intézmények, a Műcsarnok és a Nemzeti Szalon. Az impresszionizmus, a neoimpresszionizmus és a posztimpresszionizmus festészetének törekvései. Az impresszionisták festészeti mozgalma Franciaországban, hatása a festői látásmód megváltozására. A neoimpresszionisták (pointilisták) művészeti törekvései és festésmódja. A három nagy posztimpresszionista festő, Cézanne, Van Gogh és Gauguin munkássága és hatása a következő művészgeneráció festészetére. Az újítók mozgalmának összeütközése a kialakult művészeti intézményekkel, az ellenszalon kialakulása.
Századforduló művészete: szimbolizmus, szecesszió	Az európai századforduló művészete. A szimbolizmus festészeti törekvései és a szecesszió festészetének követői.	A szimbolista művészeti törekvések Gauguin és az ő művészetéből kiinduló Nabis csoport művészetében. Az angliai Arts and Craft's mozgalom művészeti elvei és jelentősége, hatása a szecessziós stílus kialakulására. Az európai századforduló művészete. A szimbolizmus festészeti törekvései és a szecesszió festészetének követői.

	A szecesszió építészete, iparművészete és központjai (Anglia, Franciaország, Németország, Bécs, Spanyolország). A magyarországi századforduló művészete. A szecessziós építészet, festészet és iparművészet jelentkezése és kapcsolata a magyar népművészettel. A gödöllői művésztelep létrejöttének célja és jelentős alkotói.	A szecesszió építészete, iparművészete és központjai (Anglia, Franciaország, Németország, Bécs, Spanyolország). A magyarországi századforduló művészete. A szecessziós építészet, festészet és iparművészet jelentkezése és kapcsolata a magyar népművészettel. A gödöllői művésztelep létrejöttének célja és jelentős alkotói. A szimbolista témák jelentkezése egyes magyar festők munkásságában. A plein-air naturalizmus Nagybányán.
Avantgárd irányzatok a XX. század elején.	A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései, jelentősebb művészeik és műalkotásaik Európában és Magyarországon. A fauve irányzat festési eljárásának fő jellemvonásai és vezetőjük Matisse művészete. Az expresszionista festészeti mozgalom kialakulása, a Die Brücke és a Blaue Reiter csoport. A kubista festészet kialakulása és fejlődési szakaszai Braque és Picasso munkásságában. Az olaszországi futurista mozgalom festészeti és szobrászati alapelvei. A dadaista alkotók művészeti elvei és jelentős műveik.	A fauve, expresszionista, kubista, futurista, dadaista irányzatok törekvései, jelentősebb művészeik és műalkotásaik Európában és Magyarországon. A fauve irányzat festési eljárásának fő jellemvonásai és vezetőjük Matisse művészete. Az expresszionista festészeti mozgalom kialakulása, a Die Brücke és a Blaue Reiter csoport. A kubista festészet kialakulása és fejlődési szakaszai Braque és Picasso munkásságában. Az olaszországi futurista mozgalom festészeti és szobrászati alapelvei. A dadaista alkotók művészeti elvei és jelentős műveik. Az avantgarde irányzatok jelentkezése egyes magyar művészeknél, a nagybányai neós mozgalom és a Nyolcak művészcsoportja.
A XX. századi építészet irányzatai	A Bauhaus, De Stijl, funkcionalista, purista és organikus építészet jellemzői, jelentős építészek és művek.	A Bauhaus, De Stijl, funkcionalista, purista és organikus építészet jellemzői, jelentős építészek és művek.
Művészet a két világháború között	A szürrealista iskola kialakulása, jelentős képviselői és alkotási alapelvei. A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában, jelentős képviselőik és alkotásaik	A szürrealista iskola kialakulása, jelentős képviselői és alkotási alapelvei. A geometrikus és a lírai absztrakció irányzatai Európában, jelentős képviselőik és alkotásaik

		A magyar avantgarde az emigrációban, Kassák és köre. A két világháború közti Magyarország művészeti csoportosulásai: Szentendrei iskola, KÚT, Római iskola és a Gresham-kör.
Művészet a második világháború után	Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális művészet, land art, earth art, arte povera).	Neoavantgárd irányzatok: informel (tasizmus, gesztusfestészet, kalligráfia), tudományos, technicista irányzatok (Op-art, kinetika, minimal-art, post-painterly abstraction, konceptuális művészet, land art, earth art, arte povera). Az új művészeti kifejezési formák és a társadalmi problémákra adott válaszok. A műkereskedelem elutasítása, a művész közönség közvetlen kapcsolatának megteremtési igénye és az új műfajok megjelenése közötti kapcsolat.
	A Pop art mozgalom művészeti törekvései és új kifejezési eszközei; combine painting, assemblage, environment. A Nouveau Realisme és a hiperrealizmus.	A Pop art mozgalom művészeti törekvései és új kifejezési eszközei; combine painting, assemblage, environment. A Nouveau Realisme és a hiperrealizmus.
	Transzavantgarde és posztmodern művészeti irányzatok törekvései. A művészek által a társadalmi-gazdasági helyzetre adott válaszok. Az alkotók új kifejezési formái; akcióművészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológia, Spurensicherung.	Transzavantgarde és posztmodern művészeti irányzatok törekvései. A művészek által a társadalmi-gazdasági helyzetre adott válaszok. Az alkotók új kifejezési formái; akcióművészet; happening, performance, fluxus, body art, process art, mail art, magánmitológia, Spurensicherung.
		Művészeti csoportok és irányzatok Magyarországon a második világháború után. A neoavantgarde jelentkezése, a Zuglói kör és a gesztusfestészet, az Iparterv és a Szürenon csoport, a nyolcvanas évek transzavantgarde mozgalmának jelentős képviselői.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozandók

	középszint		emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	Minták az „A” feladatokra	NINCS	Minták az „A” feladatokra
Mikor?	NINCS	Jogszabály szerint	NINCS	Jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc
Művészettörténeti és műelemző feladatsor	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsga során a jelölteknek egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó a feladatok megoldásához semmilyen segédeszközt nem használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatlapot 40-60%-ban a magyar, 40-60%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódó feladatok, részfeladatok alkotják. Az egyetemes művészettel kapcsolatos feladatok döntően az európai kultúrára vonatkoznak, ezek kb. 20%-ában szerepelhet az Európán kívüli kultúrákra (pl.: Egyiptom, Mezopotámia, USA) vonatkozó kérdés.

A feladatlapot úgy kell összeállítani, hogy a feladatok az őskortól napjainkig több különböző stílus korszakot és stílus áramlatot érintsenek.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja kb. 10-15, esetenként képekkel illusztrált feladatot tartalmaz. Egy-egy feladat több részfeladatra is tagolódhat.

A feladatlap kb. 60%-ban egyszerű, rövid választ igénylő kérdésekből (zárt vagy nyílt végű), és kb. 40%-ban néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatokból áll.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok vonatkozhatnak pl.: alkotóra és műre, adott mű és korstílus/stílusirányzatra, földrajzi elhelyezkedésre, műfajokra, műtípusokra, időrendiségre.

Néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok vonatkozhatnak pl.: stílusra, konkrét fogalmak meghatározására, értelmezések magyarázatára.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsor értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ, és a hozzá tartozó pontértékeket.

Azoknál a feladatoknál, ahol többféle helyes válasz lehetséges, a javítási-értékelési útmutató ismerteti az elfogadható tartalmi elemeket és azok pontozási eljárásait.

Az írásbeli vizsgán elérhető 100 pont kb. 60%-át az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldása, kb. 40%-át néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok megoldása adja.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tételt húz, amely „A”, „B”, „C” feladatokra tagolódik.

A tételekben rendelkezésre bocsátottakon kívül semmilyen segédeszköz nem használható.

Nyilvánosságra hozni csak az „A” feladatokra adott mintafeladatokat kell.

A „B” és a „C” feladatok nem hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor a középszintű követelményeket figyelembe véve 20 tételt tartalmaz, melyeknek legalább 20%-át évente cserélni kell. A tételsor egészében is érvényesíteni kell, hogy a feladatok kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódjanak valamint az összes feladat kb. 80%-át az őskortól a 18. század végéig terjedő, kb. 20%-át a 19-20. század művészettörténete adja.

A tételsor a történetiségre építve elsősorban kronológiai szempontok alapján tematizált, az őskortól napjaink művészetéig bezárólag tartalmazza az egyetemes és a magyar művészet legfontosabb stíluskorszakait, stílusirányzatait, stílusáramlatait.

A tétel jellemzői

A tételek „A”, „B” és „C” feladatokból állnak, amelyek felölelik az egyetemes és a hazai művészettörténet fő vonulatait, a legfontosabb alkotókat és alkotásokat, valamint az alkotói technikákat.

Az egyes tételek kulturális-földrajzi egységek, művészettörténeti stílusok és stílusirányzatok szerint strukturáltak.

A” feladat

A „A” feladat a művészettörténet legfontosabb stíluskorszakait, jelentős alkotóit, stílusirányzatait, stílusáramlatait, a művészetföldrajzi egység pontos megnevezését és a témához kapcsolódó kérdést tartalmazza.

Az egyes tételek összeállításánál szempont, hogy ha az „A” feladat az egyetemes művészettörténet köréből kerül ki, akkor a „B” feladat a magyar művészetre vonatkozzon és fordítva.

Amennyiben a tétel az egyetemes művészethez kapcsolódik, akkor a vizsgázónak meg kell említenie - ha lehetséges - a hazai párhuzamait. De ugyanígy ki kell térnie az egyetemes művészeti párhuzamokra a magyar vonatkozású tételeknél is.

A korszak egy-egy kiemelkedő művészi teljesítményét ismertetve a vizsgázónak utalnia kell az adott korszakot meghatározó történelmi, hitvilágbeli, filozófiai háttérre is.

B” feladat

A feladat az elemzendő mű pontos címét és - amennyiben ismert - a mű alkotójának nevét is tartalmazza valamint a műalkotás képi megjelenítését.

A teljes tananyag lefedése miatt a „B” feladat elemzendő műalkotása nem kapcsolódhat az „A” feladatban megjelölt stíluskorszakhoz, stílusirányzathoz, stílusáramlathoz, művészhez. A vizsgázó a mű jelentését a kor gondolkodás- és életmódjára utalva fejtse ki, valamint térjen ki a képzőművészeti kifejezőeszközök alkalmazására is. Adott kézműves vagy ipari tárgyforma, szerkezet, anyag és funkció szempontú elemző vizsgálata kívánatos.

Az „A” feladatnál leírtaknak megfelelően itt is említést kell tenni a műalkotás egyetemes, illetve hazai párhuzamairól.

C” feladat

A feladatban egy képző- vagy iparművészeti technikai eljárás rövid elnevezése szerepel, amely eljárás bemutatása, művészeti felhasználásának rövid ismertetése a példaként megjelenő kép alapján történik.

A „C” feladat kapcsolódhat bármelyik feladathoz.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A tételek értékelési útmutatóit a vizsgáztató intézmény készíti el.

Az értékelés az alábbi szempontok szerint készített értékelési útmutató alapján történik.

Értékelési szempontok	A feladat 25 pont	B feladat 15 pont	C feladat 10 pont
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	15	8	5
A felelet felépítettsége, világosság, nyelvhelyesség,	4	3	2
A szaknyelv alkalmazása	3	2	2
Tájékozódás térben és időben	3	2	1

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
Egyszerű, rövid választ,	Szöveges, kifejtendő	Tétel kifejtése

valamint néhány mondatos értelmezést igénylő feladatok megoldása 50 pont	feladat megoldása 50 pont	
Művészettörténeti és műelemző feladatsor 100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk

A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A vizsgázó a feladatsor megoldásához semmilyen segédeszközt nem használhat.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli feladatlapot 40-60%-ban a magyar, 40-60%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódó feladatok, részfeladatok alkotják. Az egyetemes művészettel kapcsolatos feladatok döntően az európai kultúrára vonatkoznak, ezek kb. 20%-ában szerepelhet az Európán kívüli kultúrákra (pl.: Egyiptom, Mezopotámia, USA) vonatkozó kérdés.

A feladatlapot úgy kell összeállítani, hogy a feladatok az őskortól napjainkig több különböző stílus korszakot és stílus áramlatot érintsenek.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga feladatlapja kb. 10-15, esetenként képekkel illusztrált feladatot tartalmaz. Egy-egy feladat több részfeladatra is tagolódhat.

Az emelt szintű feladatlapon - a középszinthez mérten - kevesebb a megoldást segítő kép, mivel meghatározóbb az ismeretek önálló felidézése és alkalmazása.

Az emelt szintű feladatlap szerkezetileg két részre tagolódik.

A feladatlap első részének kb. 20%-ban egyszerű, rövid választ igénylő kérdések (zárt vagy nyílt végűek), és kb. 80%-ban néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok vannak..

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok vonatkozhatnak pl.: alkotóra és műre, adott mű és korstílus/stílusirányzatra, földrajzi elhelyezkedésre, műfajokra, műtípusokra, időrendiségre.

Néhány mondatos értelmezést, magyarázatot, kifejtést igénylő feladatok vonatkozhatnak: pl.: stílusra, konkrét fogalmak meghatározására, értelmezések magyarázatára.

A feladatlap második részében kifejtendő feladata vonatkozhat művészeti alkotás vagy alkotások elemzésére, összehasonlítására stb., a választ kb. 160-180 szóban, 35-40 soros szerkesztett szövegben kell megfogalmazni.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés a központi javítási- értékelési útmutató alapján történik.

Az írásbeli feladatsor javítási-értékelési útmutatója minden egyes feladat esetében tartalmazza a helyesnek tekinthető választ, és a hozzátartozó pontértékeket.

Azoknál a feladatoknál, ahol többféle helyes válasz lehetséges, a javítási-értékelési útmutató ismerteti az elfogadható tartalmi elemeket és azok pontozási eljárásait.

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgán a vizsgázó egy tételt húz, amely „A”, „B”, „C” feladatokra tagolódik.

A vizsgán csak a központilag megadott tételsor „B” feladatához mellékelt képanyag használható.
Nyilvánosságra hozni csak az „A” feladatokra adott mintafeladatokat kell.
A „B” és a „C” feladatok nem hozhatók nyilvánosságra.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételsor az emelt szintű követelményeket figyelembe véve 20 tételt tartalmaz. A tételsor egészében is érvényesíteni kell, hogy a feladatok kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes művészettörténethez kapcsolódjanak, valamint az összes feladat kb. 70%-át az őskortól a 18. század végéig terjedő, kb. 30%-át a 19-20. század művészettörténete adja.

A tételsor a történetiségre építve elsősorban kronológiai szempontok alapján tematizált, az őskortól napjaink művészetéig bezárólag tartalmazza az egyetemes és a magyar művészet legfontosabb stíluskorszakait, stílusirányzatait, stílusáramlatait.

A tétel jellemzői

A tételek „A”, „B” és „C” feladatokból állnak, amelyek felölelik az egyetemes és a hazai művészettörténet fő vonulatait, a legfontosabb alkotókat és művészeti alkotásokat, valamint az alkotói folyamatok fontos részét képező technikákat.

Az egyes tételek kulturális-földrajzi egységek, művészettörténeti stílusok és stílusirányzatok szerint strukturáltak.

A tételek összeállításánál szempont, hogy ha az „A” feladat az egyetemes művészettörténet köréből kerül ki, akkor a „B” feladat a magyar művészetre vonatkozzon és fordítva.

A műelemzések során a művek térbeni, kronológiai és műfaji feltárása, egy-egy stíluskorszak vagy stílusirányzat összefüggéseinek bemutatása mellett felvillanthatók az ettől eltérő, egy másik korba előre vagy időben visszamutató egyéni és kivételes alkotások is, a megszokott ismeretrendszerek helyett egy rugalmasabb szemléletmódot alkalmazva (pl. egy-egy izmus előfutárai).

Párhuzamokra ill. szembeállításokra, a tárgyban levő természetes analógiákra alapozva is szerkeszthetők tételek.

A” feladat

Az „A” feladat a művészettörténet legfontosabb stíluskorszakait, alkotóit, jelentős stílusirányzatait, stílusáramlatait, a művészetföldrajzi egység pontos megnevezését, illetve az adott témán belül kifejtendő kérdés meghatározását tartalmazza.

Amennyiben a tétel az egyetemes művészethez kapcsolódik, akkor a vizsgázónak meg kell említenie - ha lehetséges - hazai párhuzamait. De ugyanígy ki kell térnie az egyetemes művészeti párhuzamokra a magyar vonatkozású tételeknél is.

Lényeges az adott korszakot meghatározó történelmi, hitvilágbeli, filozófiai háttér bemutatása.

B” feladat

A feladat az elemzendő mű pontos címét és - amennyiben ismert - a mű alkotójának nevét is tartalmazza, valamint a műalkotás képi megjelenítését.

A teljes tananyag lefedése miatt a „B” feladat elemzendő műalkotása nem kapcsolódhat az „A” feladatban megjelölt stíluskorszakhoz, stílusirányzathoz, stílusáramlathoz, művészhez.

A vizsgázónak a mű jelentését a kor gondolkodás- és életmódjába ágyazottan kell kifejtenie és kitérnie a képzőművészeti kifejezőeszközök alkalmazására is. Az adott kézműves vagy ipari tárgy forma, szerkezet, anyag és funkció szempontú elemző vizsgálata kívánatos.

Az „A” feladatnál leírtaknak megfelelően itt is említést kell tennie a műalkotás egyetemes, illetve hazai párhuzamairól, összefüggéseiről.

C” feladat

A feladatban csak az adott technika rövid elnevezése szerepel. A vizsgázónak képző- vagy iparművészeti technikai eljárás történetének, menetének rövid ismertetésén kívül meg kell neveznie egy, az adott technikával készült alkotást.

A „C” feladat kapcsolódhat bármelyik feladathoz.

A szóbeli vizsgarész értékelése
Az értékelés az alábbi szempontok szerint készített központi értékelési útmutató alapján történik.

Értékelési szempontok	A feladat 25 pont	B feladat 15 pont	C feladat 10 pont
A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése	15	8	5
A felelet felépítettsége, világosság, nyelvhelyesség,	4	3	2
A szaknyelv alkalmazása	3	2	2
Tájékozódás térben és időben	3	2	1

NÉPMŰVÉSZET

I. RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK

A vizsga formája

Középszint: szóbeli.
Emelt szint: szóbeli.

Az érettségi vizsga követelményeit közép- és emelt szinten határozzuk meg. A két szint tematikája megegyezik, a tanulóknak általános érvényű és értékű tudásról kell számot adniuk.

A *közép szintű* vizsga a népi kultúra egyes témaköreiről, azok történeti, társadalmi, gazdasági vonatkozásairól az általános műveltséghez tartozó tájékozottságot és az irodalomban való tájékozódási képességet követel meg.

Emelt szinten a néprajz és népművészet témaköreinek elmélyültebb ismerete, a kultúra és ezen belül a népi kultúra jelenségeinek önálló értelmezése, a szakirodalomban való önálló tájékozódás és kutatás képessége a követelmény.

KOMPETENCIÁK

A tantárgy ismereteinek elsajátítása után az érettségizni kívánó tanuló legyen képes:
- a kultúra és a társadalom együttes működésének, a népművészet kulturális beágyazottságának és társadalmi környezetének összefüggésekben való megértésére;
- a nemzeti kultúra és a közösségi kultúra jelenségeinek, összefüggéseinek együttes értelmezésére;
- a népi kultúra jelenségeit, a tárgyat és megnyilatkozásait annak létrehozójával együtt korába és környezetébe beilleszteni, és azzal együtt értelmezni;
- a megértés igényével viszonyulni saját környezete és az eltérő, távoli vagy idegen csoportok és kultúrák megnyilvánulásaihoz.

A tanuló ismerje

- a közösségek, a társadalmak és civilizációk kialakulásának és működésének főbb vonalait, a munkák specializálódásának nagyobb állomásait;
- a kultúrák és társadalmak szerkezetének kapcsolatait;
- az egyén, a közösség és a kultúra viszonyát;
- a néprajz és népművészet jelenségeit, fogalmait, legfontosabb alkotásait;
- lakóhelye néprajzát és a táj jeles kutatóit;
- a további tájékozódás lehetséges útjait (néprajzi gyűjtemények, alapvető kézikönyvek) és azok használatát.

Összefoglalva: az érettségi vizsga során a tanulóknak számot kell adniuk arról, hogy rendelkeznek a kognitiv kompetenciák azon rendszerével, mely a szakterületen való eligazodást, a további önálló tájékozódást biztosítja, tehát a felső szintű tanulmányok alapfeltétele.

Témakör	Középszint	Emelt szint
A kultúra általános fogalmai és történetiségük 1.	A civilizációk kialakulásának lehetséges okai. A kultúra fogalma.	Az etnográfia, az etnológia, a folklór és a kulturális antropológia fogalma, területei.
A kultúra általános fogalmai és történetiségük 2.	A népművészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra.	A népművészet felfedezése, népi kultúra, nemzeti kultúra és értelmezései a XIX-XX. században.
Világkép, folklór 1.	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népművészetben (és a népköltészetben).	Jel és megszemélyesítés. Motívumok és szimbólumok a népművészetben (és a népköltészetben); a jelek és a nekik tulajdonított jelentések, azok történeti változásai.
Világkép, folklór 2.	Naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások és a népszokások költészete.	Naptári ünnepek, egyházi ünnepek, népszokások és a népszokások; a vallás(ok) és a naprendszer periódusosságának kapcsolatai.
Világkép, folklór 3.	A népköltészet, a népzene és a néptánc műfajai és összefüggéseik. Rítus és szórakozás.	A népköltészet, a népzene és a néptánc műfajai és összefüggéseik. Rítus és szórakozás. Az epikus műfajok (feltételezett) eredete; a zene és a szöveg kapcsolata a balladában és a lírában, a tánc dramatikus hagyományai. A zenészek specializálódása.
Világkép, folklór 4.	Az emberi élet fordulói és a hozzá fűződő szokások.	Az emberi élet fordulói és a hozzá fűződő szokások; az átmeneti rítusok fontossága.
Társadalom, gazdaság,	Család, rokonság, munkaszervezet,	Család, rokonság, munkaszervezet,

mesterség 1.	munkarend.	munkarend, az életkorokhoz fűződő szerepek.
Társadalom, gazdaság, mesterség 2.	A mezőgazdálkodás, a paraszti munkarend kialakulása, történeti változásai; elsődleges (nemek szerinti) munkamegosztás.	A mezőgazdálkodás, a paraszti munkarend kialakulása, történeti változásai; elsődleges (nemek szerinti) munkamegosztás; nyomásos gazdálkodás, másodlagos munkamegosztás, specializálódás. Új növények megjelenése.
Társadalom, gazdaság, mesterség 3.	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac.	A családokat összefogó közösségek rendje; a falu, a piac. A központosított közigazgatás szerepe, adózás, szabványosítási kísérletek.
Társadalom, gazdaság, mesterség 4.	A falu hierarchiája. A parasztság rétegezettsége.	A falu hierarchiája. A parasztság és a nemesség rétegezettsége. A föld nélküliek, az értelmiségiek, az iparosok, a kereskedők...
Társadalom, gazdaság, mesterség 5.	„Ősmesterségek”, „halász, vadász, madarász”, juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztorművészet.	„Ősmesterségek”, „halász, vadász, madarász”, juhász, gulyás, kanász, csikós. Pásztorművészet, technikái, tárgyai és funkciói.
Társadalom, gazdaság, mesterség 6.	Malmok, molnárok; a malom, mint fórum.	Malmok, molnárok; a malom, mint fórum. Kézi malom, száraz malom, vízimalom, szélmalom, gőzmalom, mint konkurencia.
Társadalom, gazdaság, mesterség 7.	Kovácsok, kovácsműhelyek, a műhely, mint fórum.	Kovácsok, kovácsműhelyek, a műhely, mint fórum. Patkoló kovács, szerszámkovács, cigány kovács, csontkovács.
Társadalom, gazdaság, mesterség 8.	Ácsok, asztalosok; a tetőszerkezet típusai, a bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet.	Ácsok, asztalosok; a tetőszerkezet típusai, a bútorok fajtái, ácsszerkezet és asztalos szerkezet. A fűrészmalmok és az asztalosbútorok tömeges elterjedése.
Társadalom, gazdaság, mesterség 9.	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás.	Bognárok, kerékgyártók. A híres magyar kocsigyártás. A közlekedés és szállítás eszközeinek fejlődése, és szerepük.
Társadalom, gazdaság,	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és	Ruhakészítés. Szabó, gubacsapó és

mesterség 10.	szűrszabó; úri szabó, német-szabó, női szabó.	szűrszabó; úri szabó, német-szabó, női szabó. Alapanyagok, szabásminták és a készáru kereskedelme.
Társadalom, gazdaság, mesterség 11.	Bőrkikészítés, bőrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó.	Bőrkikészítés, bőrfeldolgozás. Tímár, varga, csizmadia, szíjgyártó. Lábbeli, bőrruházat, lószerszám és más állatok szerszámai.
Társadalom, gazdaság, mesterség 12.	Kéreg, vessző, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknővájó, kádár és pintér.	Kéreg, vessző, gyékény és faedények. Kosárfonó, gyékényes, teknővájó, kádár és pintér. A termékek felhasználásának ismertetése, pl. kenyérdagasztás, bortermelés.
Társadalom, gazdaság, mesterség 13.	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok.	Ezermesterek, barkácsolók. Céhek és kontárok. Házilag készített alkalmi eszközök; pl. szerszámnyelek, játékok. Árutermelés
Otthon, lakótér és tárgyi világa 1.	Nomadizálók lakóterei, kerek alaprajzú épületek, „gubba, hajma”. Használatuk, (férfi-női térfél, kultikus tér - munkatér), bútorzatuk.	Nomadizálók lakóterei, „gubba, hajma”. Kerek alaprajzú épületek. Továbbélésük; Halászkunyhó, pásztorkunyhó. Használatuk, (férfi-női térfél, kultikus tér - munkatér), bútorzatuk.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 2.	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építőanyagok.	A kerek és a szögletes alaprajz történeti alapmintái, sátor és veremház. Építőanyagok, megmunkálási technikák. Ülőgödör.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 3.	A ház fejlődése, tüzelőberendezések és alaprajzi típusok.	A ház fejlődése, tüzelőberendezések és alaprajzi típusok. A modulrendszer változása, a méretek és az építőtechnikák változásai.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 4.	Tüzelőanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelőberendezések ökológiája.	Tüzelőanyagok (rönkfa, nád, szalma, kukoricaszár, trágya) és tüzelőberendezések ökológiája. Táji, területi típusok.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 5.	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtők, kémények. Rúdra valók és bútorok.	Füstelvezetés, nyitott fedélszék, kürtők, kémények. Táji, területi típusok. Rúdra valók és bútorok.

Otthon, lakótér és tárgyi világa 6.	A bútorok elhelyezésének rendje, diagonális és párhuzamos elrendezés.	A bútorok elhelyezésének rendje, diagonális és párhuzamos elrendezés. Ácsolt és asztalosbútorok, megmunkálásuk szerszámai, technológiájuk története. Házilag készített bútorok.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 7.	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek.	Településtípusok, város és falu. Telekformák, gazdasági épületek. A falvak alaprajzi típusai.
Otthon, lakótér és tárgyi világa 8.	A falu életének és szerepének változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel.	A falu életének és szerepének változása az ipari civilizáció korszakában. Polgári, kispolgári minták, panel. A régi házak és technikák mai utóélete.
Népi kerámia 1.	Az agyagművesség története, kialakulásának gazdasági feltételei.	Az agyagművesség története, kialakulásának gazdasági feltételei. Az agyag alkalmassága, az égetés.
Népi kerámia 2.	Agyaglelőhelyek Magyarországon, fazekasközpontok.	Agyaglelőhelyek Magyarországon, fazekasközpontok. Mázas, mázatlan cserép, oxidációs, redukciós égetés (fekete edény)
Népi kerámia 3.	A cserépedények típusai, terminológiája.	A cserépedények típusai, terminológiája. Égetőkemencék típusai, égetési módok.
Népi kerámia 4.	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat.	Kereskedelem, cserekereskedelem, piacozás. Kereslet és kínálat. Hétköznapi és ünnepi, férfi és női használatra készült tárgyak. Díszítések, feliratok.
Textilek 1.	A fonás, szövés ősi technikái.	A fonás, szövés ősi technikái. Nemez készítés. Fonott falazatok, kerítések, hálók.
Textilek 2.	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk.	A fonás, szövés alapanyagai (növényi és állati) és feldolgozásuk. A fonalak típusai és színezésük.
Textilek 3.	A szövés termékei, használatuk.	A szövés termékei, használatuk. A hétköznapi és az ünnepi textilek, viseletek.
Textilek	A viseletben megjelenő táji etnikus	A viseletben megjelenő táji etnikus

4.	hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet.	hovatartozás, nem, kor, családi állapot, vagyoni helyzet. A szőttesek stílusjegyei. A hímzések és nagyobb táji típusaik.
Textilek 5.	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a kivetkőzés.	A díszítettség történeti korszakai, a gyári áru színrelépése, a piaci megrendelések hatása. A kivetkőzés. Kékfestés, Csipke. Népi formák és motívumok továbbélési lehetőségei.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint
Szóbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	20 perc
50 pont	50 pont

A vizsgán semmilyen segédeszköz nem használható.
Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

A vizsgára legalább 20 - legfeljebb 25 - tételt kell összeállítani, melyek tematikája a vizsgakövetelmény összes kategóriáját egyenletes arányban felosztva tartalmazza. A tételsorban szereplő tételek legalább 20%-át évente cserélni kell.

A felkészülésre biztosított idő 30 perc.

A vizsga időtartama: maximum 15 perc.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételek jellemzői:

A tétel egy kifejtendő elméleti kérdést tartalmaz a középszint anyagából.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán elérhető maximális pontszám 50 pont.
Az értékelés szempontjai:
- a vizsgázó milyen mértékben tudta önállóan kifejteni az adott tételt
- a vizsgázó érzékeltetni tudta-e, hogy képes az adott területet logikusan, élményszerűen bemutatni
- a vizsgázó felismerte-e az életmód és a tárgykultúra összefüggését

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint
Szóbeli vizsga
20 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli vizsgára legalább 20 - legfeljebb 25 - tételt kell összeállítani, melyek tematikája a vizsgakövetelmény összes kategóriáját egyenletes arányban felosztva tartalmazza.
A felkészülésre biztosított idő 30 perc.
A vizsga időtartama: max. 20 perc.

A szóbeli tételsor tartalmi jellemzői

A tételek jellemzői:
A tétel tartalmazzon
a) egy kifejtendő elméleti kérdést az emelt szint anyagából,
b) egy néprajzi fogalom, definíció, mesterség vagy technika rövid magyarázatát,
c) egy kutató, illetve szakirodalom ismertetését.
A tétel egyes elemei más-más témakörből kerüljenek kiválasztásra.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgán elérhető maximális pontszám 50 pont.
Az értékelés szempontjai:
- a vizsgázó milyen mértékben tudta önállóan kifejteni az adott tételt
- a vizsgázó szakszerűen fejezte-e ki magát egy-egy fogalom meghatározásakor, egy-egy folyamat, mesterség, technika vagy tevékenység leírásakor, illetve tárgyak meghatározásakor
- a vizsgázó logikusan, önálló gondolkodási képességet bizonyítva ismertette-e az adott területet, felismerte-e a társadalmi-gazdasági összefüggéseket

A pontszám arányos elosztása:
a) a kifejtendő elméleti kérdés maximális pontszáma 30 pont
b) a definíció magyarázata maximálisan 10 pont
c) a kutató, illetve szakirodalom ismertetése maximálisan 10 pont.

BELÜGYI RENDÉSZETI ISMERETEK

A belügyi rendészeti ismeretek emelt és középszinten letehető írásbeli és szóbeli vizsga.

A vizsga célja

A kétszintű érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a főbb rendészeti fogalmakat, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek feladatrendszerét, szervezetét, erőit, eszközeit,
- meg tudja-e egymástól különböztetni a rendészeti szerveket, rámutatni azok azonosságaira és különbözőségeire,
- képes-e az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervekkel szemben támasztott elvárásokról önálló véleményt alkotni, véleményét érvekkel alátámasztani,
- ismeri-e az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek működését meghatározó jogszabályok főbb rendelkezéseit,
- képes-e elméleti ismereteit kiegészíteni a mindennapi életből vett példákkal,
- elsajátította-e azokat az ismereteket, amelyekkel szituációs feladatokban fel tudja ismerni a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat,
- megtalálja-e a gyakorlati jellegű feladatok helyes megoldási módját, képes-e a megoldás logikus végigvezetésére,
- ki tudja-e választani az elsősegélynyújtáshoz, a terepen történő tájékozódáshoz, a szakmai feladatok ellátásához szükséges eszközöket,
- ismeri-e az eszközök célszerű használatát,
- képes-e gondolatait szabatosan, szaknyelven megfogalmazni,
- teljesítményében kifejeződik-e önálló gondolkodása, problémalátása, lényegkiemelő és rendszerező képessége
- előadásmódja a szakmai elvárásoknak megfelelően határozott, meggyőző-e.

A belügyi rendészeti ismeretek tantárgy közép- és emelt szintű vizsgakövetelményei között a különbség az ismeretek mennyiségében, mélységében és megközelítési módjában is megnyilvánul. A **középszintű vizsgán** a vizsgázó általános rendészeti ismereteiről ad számot. A vizsgafeladatok a tananyagban való általános tájékozottságot, az egyszerű összefüggések felismerését, a praktikus ismeretek birtoklását és alkalmazásának képességét mérik. Az **emelt szintű vizsgán** emellett a tantárgyi ismeretek mélyebb összefüggéseit, az egyes anyagrészek közötti kapcsolatok felismerését, és ezen ismeretek alkalmazásának képességét várják el a vizsgázótól a különböző komplex feladatok megoldása során. Az emelt szint magában foglalja a középszint követelményeit is.

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1. A rendészet alapjai		
1.1. A rendészet, rendészeti szervek		
A rend, a közrend (belső rend), a határrend fogalma	A vizsgázó legyen tisztában a rend, a közrend (belső rend) és a határrend fogalmával. Ismerje fel az egyes fogalmak közötti kapcsolatot.	Ábrázolja az egyes fogalmak kapcsolatát ábrák segítségével.
A biztonság, a nemzetbiztonság és a közbiztonság fogalma	Ismertesse a biztonság, a nemzetbiztonság, közbiztonság fogalmát. Mutassa be az egyes fogalmak egyedi és közös jellemzőit.	Ábrázolja az egyes fogalmak kapcsolatát ábrák segítségével.

A rendvédelem, a közrend és a közbiztonság védelmének, az államhatár rendje védelmének fogalma	Határozza meg a rendvédelem, a közrend, a közbiztonság védelmének és az államhatár rendje védelmének fogalmát. Értse az egyes fogalmak közötti összefüggéseket.	Ismertesse a társadalom védelmi rendszerének elemeit és funkcióit.
A katasztrófavédelem és a polgári védelem fogalma	Ismerje a katasztrófavédelem és a polgári védelem fogalmát. Hasonlítsa össze az egyes fogalmak azonosságait és különbözőségeit.	
A rendészet szervei	Minisztériumi hovatartozásuk szerint csoportosítva sorolja fel az egyes rendészeti szerveket. Legyen képes a rendészeti szerveket a Magyar Köztársaság államszervei között elhelyezni. Néhány szóban jellemezze az egyes rendészeti szerveket. Mondjon gyakorlati példákat az egyes rendészeti szervek tevékenységére.	
1.2. Az egyes rendészeti szervek általános jellemzése		
Az egyes minisztériumok irányítása alá tartozó rendészeti szervek működését meghatározó főbb jogszabályok	Sorolja fel a rendészeti szervek működését meghatározó legfontosabb jogszabályokat (1949. évi XX. tv. az Alkotmányról; 1994. évi XXXIV. tv. a Rendőrségről; 3/1995. (III. 1.) BM rendelet, a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról; 1993. évi CX. tv. a honvédelemről; 1999. évi LXXIV. tv. a katasztrófavédelemről; 1996. évi XXXVII. tv. a polgári védelemről; 1996. évi XXXI. tv. a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról). Legyen tisztában az egyes jogszabályok jelentőségével, kapcsolatával. Magyarázza el, miért kell a rendészeti szervek működését jogszabályi szinten meghatározni.	Határozza meg az egyes jogszabályok hatályát. Ismertesse az egyes jogszabályok átfogó tartalmát. Magyarázza el, hogy miért fontos a rendészeti szervek jogállását meghatározó normák törvényi szintű szabályozása.
A rendészeti szervek rendeltetése, jogállása és feladatai	Ismertesse az egyes rendészeti szervek rendeltetését. Ismertesse és bizonyítsa az egyes rendészeti szervek sajátos jogállását, mutasson rá a jogállásbeli azonosságokra és különbségekre. Szervenként csoportosítva ismertesse az egyes szervek főbb feladatait.	Fejtse ki az egyes rendészeti szervek rendeltetése, jogállása és feladatai közötti összefüggéseket.
A rendőrség és a katasztrófavédelem szervezeti felépítése, erői (személyi állománya) és eszközei	Ismertesse a rendészeti szervek szervezeti felépítését központi, területi és helyi szinten, emelje ki sajátosságaikat. Állományviszonyuk szerint csoportosítva sorolja fel a rendészeti szervek erőit. Rendeltetésük szerint csoportosítva ismertesse a rendőrség és a katasztró-	Ismerje fel a valóságban, képen vagy ábrán az egyes eszközöket. Emelje ki az egyes szervek technikai eszközeiben meglévő különbségeket. Sorolja fel a kárelhárítás és a katasztrófavédelmi feladatok egyes speciális eszközeit.

	favédelmi szervek főbb eszközeit. Következtessen és mondjon példát az egyes eszközök felhasználási lehetőségeire.	
1.3 A rendészeti szervek kialakulása		
A rendészeti szervek kialakulása		Mutassa be röviden a rendészeti szervek rendszerének kialakulását. Emelje ki a rendészeti szervek specializálódásának állomásait. Mutassa be, milyen társadalmi szükségletek vezettek a rendészeti szervek mai rendszerének kialakulásához. Értelmezze a kontinentális és az amerikai típusú rendőrségi modellek különbségeit.
2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek szakmai tevékenysége		
2.1. A szakmai tevékenység területei, az egyes szervek működése és irányítása		
A rendészeti szervek szolgálati tagozódása, szakmai tevékenységének területei	Legyen tisztában a rendőrség szolgálati tagozódásával (szolgálati ágak, szolgálatok, szakszolgálatok). Ismerje a katasztrófavédelem szakmai tevékenységének területeit. Nevezze meg a szolgálati tagozódás és a szakmai tevékenységi területek jogszabályi alapjait. Szervenként sorolja fel a szolgálati ágakat, és tudjon példákat mondani a szolgálatokra, szakszolgálatokra illetve szakmai tevékenységi területekre.	Sorolja fel a szolgálati ágakat, szolgálatokat, szakszolgálatokat. Röviden ismertesse tevékenységüket, feladataikat.
A rendőrség és a katasztrófavédelem működésének általános elvei és szabályai	Sorolja fel a rendészeti szervek működésének általános elveit (működés törvényi szabályozása, feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége, intézkedési kötelezettség, titoktartási kötelezettség, fegyverviselési jog, segítségnyújtási kötelezettség, közreműködő igénybevétele, segítség és eszközök igénybevétele a feladatok végrehajtásához, nyilvános szereplés). Legyen tisztában a működési elvek jelentőségével, értse meg ezek gyakorlati hatását.	Mutassa be a működés általános elveinek szervenkénti egyedi és közös jellemzőit. Mondjon példát az egyes működési elvek gyakorlati megvalósulására.
A rendészeti szervek irányítása és vezetése	Értse az irányítás és vezetés fogalmát. Fogalmazza meg az irányítás és vezetés jogi alapját. Értse meg a rendészeti szervek irányításának és vezetésének szükségességét. Ismertesse az egyes rendészeti szerveket központi, területi és helyi szinten irányító és vezető szervezeteket és személyeket. Mondjon példákat a miniszter irányítási, illetve az országos parancsnok vezetési tevékenységére.	Tudja bemutatni az irányítás és vezetés közötti különbségeket. Fogalmazza meg az irányítás és vezetés célját és eszközeit. Ismertesse azon jogszabályi eszközöket, melyek a miniszter és az országos parancsnok rendelkezésére állnak vezetési és irányítási feladataik ellátásához.

	Fogalmazza meg az irányítás és vezetés célját és eszközeit. Felülről lefelé haladva ismertesse az irányítás és vezetés rendszerét.	
2.2. Intézkedések és kényszerítő eszközök		
A rendőri intézkedések és alkalmazásuk alapvető szabályai	Fogalmazza meg és értelmezze az intézkedések alkalmazásának követelményeit, elveit (jogszerűség, szakszerűség, szükségesség, arányosság, eredményesség, objektivitás, biztonság), és szabályait. Sorolja fel a tanult rendőri intézkedéseket, ismertesse azok lényegét. Válassza külön a személyei szabadságot korlátozó és nem korlátozó intézkedéseket. Magyarázza el - akár példák bemutatásával is - az igazoltatás, ruházat- csomag- és a jármű átvizsgálás, elfogás és előállítás, elővezetés, személy- és tárgykörözés elrendelése, a biztonsági intézkedés és a helyszínbiztosítás jelentőségét. Konkrét jogesetek kapcsán legyen képes a szükséges intézkedések kiválasztására, döntésének megindokolására. Ismertesse a szolgálati fellépés módját.	Mutassa be az intézkedéseket tartalmazó jogszabályok rendelkezései közötti kapcsolatot (törvény, rendelet). Értelmezze a szolgálati fellépés módja és az intézkedés közötti kapcsolatot. Emelje ki az egyes intézkedések közös, és speciális szabályait. Mondja el, hogy az egyes intézkedések mely alkotmányos állampolgári szabadságjogok korlátozásával járnak. A konkrét jogesetek kapcsán ismertesse az intézkedések fajtáit, határozza meg alkalmazásuk sorrendjét, az intézkedés megkezdése előtt figyelembe veendő körülményeket.
A kényszerítő eszközök és alkalmazásuk alapvető szabályai	Ismertesse és értelmezze a kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményeit (jogszerűség, szakszerűség, szükségesség, arányosság, fokozatosság). Sorolja fel a rendőrség által alkalmazott kényszerítő eszközöket. Mondjon példát az egyes kényszerítő eszközök alkalmazásának leggyakoribb eseteire. Sorolja fel, hogy kikkel szemben, és milyen korlátozásokkal alkalmazhatók a kényszerítő eszközök. Konkrét jogesetek kapcsán legyen képes a szükséges kényszerítő eszközök kiválasztására, döntésének megindokolására.	Szemléltesse a kényszerítő eszközök együttes alkalmazásának lehetőségeit. Ismerje az egyes kényszerítő eszközök alkalmazásának korlátait (pl. lőfegyverhasználat, útzár alkalmazása). Mondja el, mit kell tennie a rendőrnek a kényszerítő eszközök alkalmazását megelőzően az alkalmazás elkerülése érdekében. Ismertesse, hogy az egyes kényszerítő eszközök alkalmazására milyen speciális szabályok vonatkoznak. A konkrét jogesetek kapcsán mutassa be, hogy milyen jogszabályi rendelkezés alapján kerülhet sor a kényszerítő eszközök alkalmazására.
2.3 A katasztrófák felosztása		
A katasztrófák felosztása	Határozza meg a katasztrófa definícióját. Mondjon példát a különböző katasztrófahelyzetekre.	Csoportosítsa a katasztrófákat eredetük és kiterjedésük szerint.
2.4. Együttműködés, kapcsolatok és szolgálati tevékenységek		
A rendészeti szervek együttműködése, kapcsolata a társadalmi szervekkel, szervezetekkel, a lakossággal és	Határozza meg az együttműködés fogalmát. Ismerje a rendőrséggel és a katasztrófavédelemmel együttműködő közigazgatási szerveket. Ismertesse az egyes rendészeti szervek együttműködésének jogi	Ismertesse a rendészeti szervek és az önkormányzatok együttműködésének jogszabályban rögzített formáit (véleményezés, javaslat, támogatás). Határozza meg a nyilvánosság szerepét a rendészeti szervek civil

a civil kontroll	alapjait. Sorolja fel és értelmezze az együttműködés elveit, szintjeit és irányait. Jellemezze a rendészeti szervek és az önkormányzatok, a társadalmi szervek, szervezetek, a lakosság együttműködését. Mondjon példát az együttműködés gyakorlati megvalósulására. Értelmezze, mit jelent a rendészeti szervek civil kontrollja, mondjon példát érvényesülésére.	együttműködésében. Mutassa be a média szerepét a rendészeti szervek és a civil kontroll oldaláról, példákon keresztül mutasson rá ezek kapcsolatára.
A rendészeti szervek filozófiája	Ismerje a magyar rendészeti szervek filozófiáját. Értse a rendészeti filozófia szükségességét.	Mondjon példát más országok rendészeti szerveinek filozófiájára.
A rendőrség által alkalmazott őr- és járőrszolgálati formák és tevékenységek, azok jellemzői	Magyarázza el, hogy mit jelent az őr- és járőrszolgálat. Sorolja fel az őrszolgálatokat.	Mutassa be az őr- és járőrszolgálat egyes változatait, illusztrálja példákkal alkalmazásukat.
A katasztrófavédelem tevékenysége és jellemzői	Sorolja fel és jellemezze az egyes szolgálati tevékenységeket. Jellemzői alapján határolja el egymástól a polgári védelmi és tűzvédelmi tevékenységeket. Ismertesse a megelőzési tevékenység lényegét, főbb szabályait, az ebben résztvevő szerveket és feladatrendszerüket. Tudja felsorolni a tűzoltóság szerveinek feladatait a katasztrófavédelmi tevékenységben. Ismerje a tűzoltás és műszaki mentés főbb szabályait, valamint a végrehajtásban résztvevők főbb feladatait.	Tegyen különbséget a katasztrófavédelem szervezetének háborús helyzetben, illetve békeidőben végzett tevékenysége között. Gyakorlati példákon keresztül mutassa be a tűz-, katasztrófa- és polgári védelem szakmai tevékenységében meglévő átfedéseket.
A katasztrófavédelem tevékenysége az egyes katasztrófahelyzetekben	Ismertesse az egyes természeti katasztrófák (árvíz, földrengés, vihar) bekövetkezése esetén végrehajtandó legfontosabb teendőket. Mondja el mi a teendő nukleáris veszélyhelyzet vagy katasztrófa során. Mutassa be a biológiai veszélyhelyzetben (járvány, fertőző állatbetegségek) követendő rendszabályokat.	Sorolja fel az óvóhelyek fajtáit, ismertesse, hogy milyen tényezőket kell figyelembe venni kialakításuk során. Csoportosítsa az egyéni védőeszközöket, és ismertesse alkalmazásuk módozatait.
3. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek funkcionális tevékenysége		
3.1. A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység		
Az egyes rendészeti szervek tagjává válásának feltételei	Tudja felsorolni és értelmezni a szolgálati viszony létesítésének törvényi feltételeit. Sorolja fel milyen jogállású személyek alkotják a rendészeti szervek állományát.	Sorolja fel a rendészeti szervek tagjává válásának feltételeit állományviszony szerint meghatározó jogszabályokat (1996. évi XLIII. tv. a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról; 1992. évi XXXIII. tv. a közalkalmazottak jogállásáról, és a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. tv.) Mutassa be a rendészeti szervek tagjaival szemben támasztott speciális pályaalkalmassági feltételeket.

A személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység célja, feladatai	Nevezze meg a rendészeti szerveknél végzett személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenységet meghatározó jogszabályokat. Ismerje a rendészeti szerveknél végzett személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység célját.	Sorolja fel és értelmezze a személyzeti, munkaügyi és szociális tevékenység fő feladatait. Mondjon példát az egyes feladatok gyakorlati megvalósulására.
Az egyes rendészeti szervek tagjait megillető alapvető pénzügyi és anyagi járandóságok, szociális juttatások	Soroljon fel néhányat a rendészeti szervek hivatásos, köztisztviselői és közalkalmazotti állományú tagjait megillető járandóságok és szociális juttatások köréből. Ismerje, hogy a személyi állomány tagjainak milyen elismerések adhatóak.	Mondja el, miből áll az alapilletmény, és az mivel egészülhet ki. Magyarázza el a rendészeti szervek hivatásos állományú tagjainak rendfokozati és beosztási előmeneteli feltételeit.
3.2. Szolgálattal összefüggő jogok és kötelességek		
A személyi állomány szolgálatellátással összefüggő jogai és kötelességei	Sorolja fel és magyarázza el a rendészeti szervek hivatásos állományú tagjait szolgálati feladataik ellátása során megillető jogokat. Ismertesse szolgálati kötelezettségeiket.	Magyarázza el a jogok és kötelezettségek egységes érvényesülésének szükségességét.
A személyi állománnyal szemben támasztott társadalmi elvárások, jogi, szakmai és etikai követelmények	Fogalmazza meg a rendészeti szervekkel kapcsolatos általános társadalmi elvárásokat. Mondja el saját véleményét, milyen elvárásokat támaszt az egyes rendészeti szervek tagjaival szemben. Szerzett ismeretei köréből vett példákon keresztül mutassa be a rendészeti szervek tagjai számára követendő, illetve nem kívánatos magatartásformákat. Ismertesse a személyi állomány tagjaival szemben támasztott jogi és szakmai követelményeket.	Vázolja fel a személyi állománnyal szemben megfogalmazott etikai követelményeket. Következtessen a társadalmi, jogi, szakmai és etikai elvárások összefüggéseire. Példákon keresztül mutassa be, hogy milyen módon öltenek testet az etikai elvárások a rendészeti szervek működését meghatározó jogszabályokban.
Az alapvető állampolgári jogok korlátozása	Sorolja fel azokat az alkotmányos állampolgári alapjogokat, melyeket a rendészeti szervek tagjai csak korlátozottan, vagy egyáltalán nem gyakorolhatnak.	Mondja el, hogy az egyes jogok korlátozására a hivatásos állomány esetében milyen szabályok vonatkoznak. Magyarázza el, hogy mi az oka az egyes jogok korlátozásának.
3.3. A környezet-, munka- és egészségvédelem		
A környezet-, munka- és egészségvédelem célja, feladatai	Nevezze meg a környezet-, munka- és egészségvédelmet meghatározó alapvető jogszabályokat. Következtessen a környezetvédelem jelentőségére a rendészeti szervek tevékenységében. Legyen tisztában a munkavédelem fogalmával, céljával, sorolja fel területeit. Határozza meg az egészségvédelem célját, sorolja fel feladatait.	Mondjon példákat a munkavédelem területén a rendészeti szervek által felhasznált eszközökre. Ismertesse mi minősül szolgálati balesetnek, illetve, hogy ennek bekövetkezése esetén milyen teendők vannak.
Az elsősegélynyújtás alapelvei, az eszméletvesztés, mérgezés,	Definiálja az elsősegélynyújtás fogalmát. Sorolja fel és értelmezze az elsősegélynyújtás alapelveit.	Konkrét esetek leírása alapján ismerje fel a sérülés jellegét, ismertesse az elsősegélynyújtás módját, válassza ki az ehhez

vérzés, törés, égési sérülés elsődleges ellátásának gyakorlati feladatai	Ismerje az eszméletvesztés, mérgezés, vérzés, törés, égési sérülés alapvető jellemzőit. Mutassa be az elsősegélynyújtásban felhasználható eszközöket. Ismerje fel az elsősegélynyújtás valóságban, ábrán vagy képen látható eszközeit.	szükségeszközöket.
3.4. A szolgálati érintkezés		
Rendfokozatok és állománycsoportok	Sorolja fel a rendfokozati állománycsoportokat. Csoportosítva sorolja fel a tiszthelyettesi, zászlósi, tiszti, főtiszti, tábornoki rendfokozatokat.	Ismerje fel a valóságban, képen vagy ábrán látható rendfokozati jelzéseket.
Fegyelmi és függőségi viszonyok	Fogalmazza meg a katonai fegyelem lényegét. Mondja el az elöljáró, a feljebbvaló, az alárendelt fogalmát. Ismertesse azok egymáshoz való viszonyát.	Soroljon fel a fegyelmi büntetések közül néhányat. Magyarázza el miért fontos a fegyelem a rendészeti szervek működése szempontjából.
A szolgálati érintkezés főbb szabályai	Ismertesse a megszólítás, köszönés formáit. Fogalmazza meg a tiszteletadás jelentőségét és sorolja fel eseteit. Magyarázza el a jelentések és jelentkezések rendjét.	Ismertesse, milyen eltérések vonatkoznak a tiszteletadás szempontjából az egyenruházott és a polgári ruhás állományra.
3.5. Az alaki magatartás		
Az alakiság jelentősége	Saját szavaival magyarázza el, mit jelent az alakiság a rendészeti szerveknél. Példákkal támassza alá az alaki magatartás fontosságát.	Saját szavaival írja le az egyes alaki mozgásmódok végrehajtásának menetét. Ismerje fel képről vagy ábráról az egyes mozgásmódokat. Magyarázza meg az alakiasság, határozottság, fegyelmezettség összefüggését, illetve ezek kapcsolatát a szolgálati fellépés módjával.
A főbb alaki elvárások és követelmények	Sorolja fel és értelmezze a főbb alaki elvárásokat és követelményeket. Fogalmazza meg személyi állománnyal szemben az öltözködéssel, megjelenéssel és ápoltsággal kapcsolatos követelményeket. Emelje ki az egyenruhás állományra vonatkozó szabályokat, elvárásokat.	Emelje ki azokat az intézkedéseket, szolgálati formákat, amelyeknél az alakiságnak fokozott jelentősége van.
4. Tereptan		
4.1. A tereptan alapjai		
A terep fogalma, fajtái, jellemzői, a világtájak meghatározása	Határozza meg a terep fogalmát. Ismertesse a terep fajtáit, azok jellemzőit. Következtessen a terep jelentőségére a rendészeti szervek tevékenységében. Legyen képes a világtájak meghatározására térképen, illetve a valóságban iránytű vagy tájoló segítségével.	Legyen képes a világtájak meghatározására a szükségeszközökkel, illetve eszközök nélkül (pl. égitestek alapján).
A térkép fogalma, fajtái, méretaránya	Definiálja a térkép fogalmát, legyen tisztában a terep és a térkép kapcsolatával, a térképi ábrázolás jelentőségével. Ismertesse a térképeknél használatos méretarányokat, értse a	Sorolja fel a térkép fajtáit és azok jellemzőit, emelje ki a katonai térképek sajátosságait.

	kicsinyítés mértéke, a méretarány és az arányszám közötti kapcsolatot. Magyarázza el a különböző méretarányú, illetve tartalmú térképek felhasználási lehetőségeit. Mondjon példát a térkép alkalmazására a rendészeti szervek tevékenységével kapcsolatban.	
A térképi jelek és jelzések. A térkép tájolása.	Mutassa be a térképi jelek és jelzések rendszerét. Rajzolja le a turistatérképeken előforduló leggyakoribb egyezményes térképi jeleket. Ismertesse a térkép tájolásának fogalmát. Ismerje a tájolás mozzanatait. Legyen képes a térkép tájolására iránytűvel, tájolóval vagy a terepen kitűzött világtáj alapján. Sorolja fel a tájolás során előforduló leggyakoribb hibákat.	Mutasson rá a térkép felhasználási módja és a méretarány, valamint az egyes térképi jelzések alkalmazása közötti összefüggésekre.
4.2 A terepen történő tájékozódás		
A tájékozódás fogalma, szerepe az ember és a rendészeti szervek tevékenységében	Ismertesse a tájékozódás fogalmát. Következtessen a tájékozódás szerepére az ember és a rendészeti szervek tevékenységében. Mutassa be a tájékozódás hagyományos eszközeit. Ismerje a tájékozódás elősegítésére vonatkozó fontos szabályokat. Fogalmazza meg a térképpel való tájékozódás műveleteit. Magyarázza el a tájékozódási pontok lényegét és jelentőségét. Tudjon tájékozódási pontokat kijelölni.	Mondjon példát a tájékozódást elősegítő modern navigációs eszközökre, röviden ismertesse használatuk módját. Határozzon meg álláspontot azonosítással és becsléssel. Jelöljön ki menetvonalat térképen, magyarázza el, hogy ennek során milyen jellemzőket kell figyelembe venni. Ismertesse a tájékozódás sajátosságait különböző körülmények között (tájékozódás éjszaka, erdős-hegyes terepen, nagyobb településeken, télen, térkép nélkül).
Az iránytű, a tájoló és a távcső használata	Ismertesse az iránytű rendeltetését, fő részeit. Legyen képes az iránytű vizsgálatára és előkészítésére használat előtt. Mutassa be az iránytűvel végezhető műveleteket. Határozza meg a világtájakat iránytű segítségével. Mondja el a tájoló rendeltetését, fő részeit. Fejtse ki a tájoló vizsgálatának és előkészítésének szabályait használat előtt. Sorolja fel a tájolóval végezhető műveleteket. Határozza meg a világtájakat tájoló segítségével. Ismertesse a távcső rendeltetését és fő részeit. Legyen képes a távcső vizsgálatára és használat előtti előkészítésére. Mutassa be a távcső használatának lehetőségeit.	Végezzen távolság-meghatározást vonásképlet alkalmazásával, távcső segítségével. Mutassa be az iránytű, a tájoló és a távcső használata során előforduló leggyakoribb hibákat.
A közúthálózat számozása, a közúti gépjárművek	Ismerje Magyarország fő közlekedési útvonalait és azok számozását.	Mondja el, hogy milyen feltételekkel adhatók ki a vonatkozó jogszabályok alapján forgalomban lévő rendszámtáblák.

államjelzései, a magyar rendszámtáblák ismertető jegyei	Mutassa meg térképen a fő közlekedési útvonalakat. Sorolja fel a Magyarországon forgalomban lévő rendszámtáblákat. Írja le az egyes rendszámtáblák legfontosabb ismertető jegyeit. Válassza ki a meghatározott rendszámtábla-fajtát a bemutatott képek, ábrák alapján.	Ismerje fel, és képről vagy ábráról válassza ki az európai államok közúti gépjárműveinek államjelzéseit.
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés		
5.1. A jogellenes cselekmények		
A jogellenes cselekmények értelmezése, felosztása	Ismertesse a jogellenesség fogalmát, magyarázza meg a definíció lényeges elemeit. Csoportosítsa a jogellenes cselekményeket társadalomra veszélyességük szerint.	Definiálja a jogértelmezés fogalmát. Sorolja fel az értelmezés módszereit, röviden ismertesse jelentésüket.
A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépést meghatározó jogszabályok	A jogellenes cselekmények csoportosításának megfelelően sorolja fel a társadalomra veszélyes emberi magatartásokat leíró legfontosabb szabálysértési és büntető jogszabályokat. (1999. évi LXIX. tv., 218/1999. Korm. rendelet, 1978. évi IV. tv., 1998. évi XIX. tv.) Mutassa be az egyes jogellenes cselekmények jogi szabályozásában meglévő különbségeket.	
5.2. Szabálysértési alapismeretek		
A szabálysértés fogalma, elkövetői, a felróhatóság és a felróhatósági akadályok	Definiálja a szabálysértés fogalmát, emelje ki és magyarázza meg a definíció kulcsszavait. Sorolja fel a szabálysértés elkövetőit. Fogalmazza meg, mit jelent a felróhatóság. Következtessen az elkövető és a felróhatóság kapcsolatára. A felróhatóság fogalmából vezesse le a felróhatósági akadályok rendszerét. Mondjon példát a felróhatósági akadályokra.	Magyarázza el a különbséget a felróhatóságot kizáró és a megszüntető okok között. Csoportosítsa a felróhatósági akadályokat kizáró és megszüntető okok szerint. Emelje ki a szabálysértési és a büntetőjogi normák közötti kapcsolatot.
Az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciók	Sorolja fel a szabálysértési szankciókat. Mondja el az egyes szabálysértési büntetések és intézkedések lényegét.	Ismertesse az egyes szankciók alkalmazásának szabályait, a pénzbírság esetében térjen ki a helyszíni bírság kiszabásának szabályaira. Magyarázza el, hogyan változhat az elzárás és a pénzbírság mértéke halmazati szabálysértés esetén.
A szabálysértési ügyekben eljáró hatóságok és az eljárásban résztvevő személyek	Sorolja fel a legfontosabb szabálysértési hatóságokat (helyi önkormányzatok, bíróság, rendőrség), azok hatáskörét. Saját szavaival magyarázza el, hogy az egyes ügyekben melyik szabálysértési hatóság köteles az eljárás lefolytatására. Határozza meg az eljárásban résztvevők körét, azok jogállását.	Definiálja a hatáskör és illetékesség fogalmát. Határozza meg, hogy a szabálysértési eljárásban kik lesznek a fő- és mellékszemélyek. Mondja el, hogyan érvényesül a képviselet és a védelem a szabálysértési eljárás során.

A szabálysértési eljárás szakaszai, lefolytatásának rendje, főbb szabályai	Ismertesse a szabálysértési eljárás szakaszait. Sorolja fel az eljárás megindításának módozatait. Határolja el egymástól az eljárás megindításának módozatait. Mondjon példát a feljelentésre és a bejelentésre. Mondja el a szabálysértési eljárás lefolytatásának rendjét, ismertesse a főbb eljárási cselekményeket. Jellemezze a szabálysértési kényszerintézkedéseket. Nevezze meg az eljárás befejezésének lehetséges eseteit.	Mondja el, hogy milyen jogi eszközök állnak a szabálysértési hatóság rendelkezésére az eljárásban résztvevők közreműködésének kikényszerítésére. Ismertesse, hogy mely esetekben kerül sor a tárgyalás tartására a szabálysértési eljárás során. Definiálja a jogorvoslat fogalmát, mondja el, milyen jogorvoslati lehetőségek vannak a szabálysértési eljárásban.
A rendőrség tevékenysége során előforduló főbb szabálysértési tényállások köznapi értelmezése, gyakorlati jellemzői	Legyen képes példát mondani az egyes szabálysértésekre. Jogszabály alkalmazásával dolgozza fel a rendelkezésére álló jogesetet, állapítsa meg, történt-e szabálysértés, ha igen, állapítsa meg, milyen. Mutasson rá azokra a tényállási elemekre, melyek véleménye szerint megalapozzák a minősítése szerinti jogsértést.	Határolja el egymástól a kettős alakzatú szabálysértéseket. A jogesetek megoldása során ismerje fel, és mutasson rá azokra a tényállási elemekre, melyek elhatárolják egymástól a kettős alakzatú szabálysértéseket.
5.3. Bűncselekményi alapismeretek		
A bűncselekmény fogalma, felosztása, elkövetői	A Büntető Törvénykönyvben (továbbiakban: Btk.) leírt fogalmi meghatározásnak megfelelően definiálja a bűncselekményt. Súlyuk szerint csoportosítsa a bűncselekményeket, magyarázza meg a különbségeket. Definiálja az elkövetők fogalmát. Csoportosítsa az elkövetőket a bűncselekmény megvalósításával kapcsolatos szerepük szerint. Mutassa be példákkal az egyes tettesi és részesi magatartások közötti különbségeket.	A bűncselekmény definíciójából emelje ki az egyes kulcsszavakat (társadalomra veszélyesség, szándékosság, gondatlanság, cselekmény), magyarázza meg büntetőjogi jelentésüket. Vezesse le a bűntett büntető törvénykönyvi meghatározásából a vétségek meghatározását. Tegyen különbséget az elkövetői alakzatok és az elkövetési módok között (társtettesség - csoportos elkövetés, bűnszövetség, bűnszervezet) Határolja el a részesi magatartásokat a bűnpártolástól.
A tényállások fajtái, az általános törvényi tényállás szerkezete	Ismertesse a tényállás fogalmát. Sorolja fel a tényállások fajtáit. Mondjon példát a történeti és a törvényi tényállásra. Vázolja fel az általános törvényi tényállás szerkezetét. Sorolja fel az általános törvényi tényállás szükséges elemeit.	Magyarázza meg az általános törvényi tényállás rendszerének jelentőségét a törvényi tényállások elemzése és értelmezése szempontjából. Átfogóan ismertesse az általános törvényi tényállás rendszerét. Magyarázza el az általános törvényi tényállás egyes elemeinek jelentőségét a bűncselekmények megvalósulása szempontjából.
A büntethetőségi akadályok	Mondja el, mit nevezünk büntethetőségi akadálynak. Különböztesse meg egymástól a büntethetőséget kizáró és megszüntető okokat. Legyen képes példát mondani a büntethetőségi akadályok mindkét csoportjára. Definiálja a jogos védelem és a végszükség fogalmát, határolja el őket egymástól.	Csoportosítsa a büntethetőséget kizáró okokat aszerint, hogy azok az általános törvényi tényállás mely szükséges elemének meglétét zárják ki (jogellenességet, elkövetővé válást kizáró okok, stb.). Vonjon párhuzamot a szabálysértési eljárás esetében meghatározott felelősséget kizáró, és a büntetőjogban alkalmazott büntethetőséget kizáró okok között. Tegyen különbséget a büntethetőséget megszüntető okok esetében a felelősségre vonást és az eljárás lefolytatását kizáró okok között,

		mondjon példát az esetleges kivételekre. Példával illusztrálja az olyan kivételt, amikor büntethetőségi akadály fennállása esetén is sor kerül az eljárás lefolytatására.
Az elkövetőkkel szemben alkalmazható szankciók	Sorolja fel a Btk. szankciórendszerének jellemzőit. Magyarázza el a Btk. szankciórendszerének dualista jellegét. Csoportosítva sorolja fel a büntetéseket és az intézkedéseket. Jelölje meg az egyes főbüntetések kiszabható mértékét.	Ismertesse, hogy a modern büntetőjogi felfogásban milyen szerepet játszik a mediáció (jóvátétel), és melyen formái léteznek. Magyarázza meg mit jelent az elterelés jogintézménye, és milyen esetekben alkalmazható.
A rendőrség tevékenysége során előforduló leggyakoribb bűncselekmények köznapi értelmezése, gyakorlati jellemzői	Legyen képes példát mondani az egyes bűncselekményekre. Jogszabály alkalmazásával dolgozza fel a rendelkezésére álló jogesetet, állapítsa meg történt-e bűncselekmény, ha igen állapítsa meg milyen. Mutasson rá azokra a tényállási elemekre, melyek véleménye szerint megalapozzák a minősítése szerinti jogsértést.	Határolja el egymástól a kettős alakzatú jogsértéseket (szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat). A konkrét történeti tényállásokból emelje ki azokat a tényállási elemeket, melyek elhatárolják a kettős alakzatú jogsértéseket egymástól. Legyen képes történeti tényállás megalkotására a megadott minősítésnek megfelelően.
5.4. Az elkövető és az áldozat *		
** Az általános vizsgakövetelményekben a középszintű 5.4. sorszámmal jelzett „Nyomozási alapismeretek" ebben a táblázatban az 5.6. sorszám alatt található.*		Mondja el, hogy milyen körülmények vezethetnek az elkövetővé váláshoz. Magyarázza el, hogy az elkövetővé válás folyamata hogyan függ a személyiség fejlődésétől. Határozza meg a viktimológia fogalmát, helyezze el a bűnügyi tudományok rendszerében. Ismertesse, milyen körülmények játszhatnak szerepet a sértetté válásban. Sorolja fel, milyen jogi lehetőségek vannak a sértettek részére biztosított állami kárenyhítés során.
5.5. Az egyes bűncselekmény típusok kriminológiai jellemzői		
		Ismertesse a személy elleni, a közlekedési, a házasság-, család-, ifjúság-, nemi erkölcs elleni, valamint a vagyon elleni bűncselekmények kriminológiai jellemzőit. Mondjon példákat a modern bűnözési jelenségekre, ezen belül a nagyvárosi bűnözés formáira. Magyarázza el a szervezett bűnözés jellemzőit, mutassa be a bűnszervezetek működését. Mutassa be a szervezett bűnözés és a terrorizmus kapcsolatát, magyarázza el, hogy a terrorcselekmény miért számít köztörvényes bűncselekménynek.
5.6. Nyomozási alapismeretek		

A büntetőeljárás elvei	Saját szavaival mondja el, mit értünk büntetőeljárás alatt. Sorolja fel a büntetőeljárási törvényben (továbbiakban: Be) meghatározott alapvető rendelkezéseket. Ismertesse, mit jelent az ártatlanság vélelme, a védelem, a jogorvoslati jogosultság, a tényállás felderítése és a bizonyítékok szabad értékelésének elve.	Magyarázza el a Be. alapvető rendelkezéseiben megfogalmazott elvek jelentését, jelentőségét. Fogalmazza meg a büntetőjog és a büntetőeljárás-jog kapcsolatát.
A büntető ügyekben eljáró hatóságok, az eljárásban résztvevő személyek	Csoportosítsa a büntetőügyekben eljáró hatóságokat az eljárásban betöltött szerepük szerint. Sorolja fel a tanult nyomozó hatóságokat. Határozza meg az eljárásban résztvevő személyek körét. Ismertesse az egyes eljáró hatóságok (nyomozó hatóság tagja, ügyész, bíró), és résztvevők (sértett, tanú, terhelt, védő) szerepét a büntetőeljárás során. Emelje ki a tanú és a terhelt főbb eljárási jogosultságait.	Ismertesse az ügyész nyomozásban betöltött szerepét, jogait, kötelességeit. Magyarázza el a nyomozási bíró feladatait. Határozza meg a védelem feladatait, ismertesse, hogy ki lehet védő. Mutasson rá a terhelt és a tanú jogi helyzetében meglévő különbségekre. Mondja el, mit jelent a képviselet, és milyen formái vannak a büntetőeljárásban.
A büntetőeljárás szakaszai	Sorolja fel a büntetőeljárás szakaszait. Definiálja a nyomozás fogalmát. Ismertesse az egyes eljárási szakaszok legfontosabb elemeit. Mondja el hogyan érvényesül a jogorvoslat a büntetőeljárásban.	Határozza meg a nyomozás kriminalisztikai meghatározását. Mondja el, hogy milyen jogorvoslati lehetőségek vannak a büntetőeljárás egyes szakaszaiban.
A bűncselekmény nyomozása során alkalmazható krimináltechnikai eszközök	Határozza meg a krimináltechnika szerepét a nyomozásban. Ismertesse a krimináltechnika területeit és legfontosabb feladatait. Magyarázza el a kriminalisztikai azonosítás jelentőségét. Ismertesse a nyom fogalmát, a nyomok csoportosítását. Példákon keresztül mutassa be az egyszerűbb nyomrögzítési technikákat. Válassza ki a nyomrögzítéshez haszná- latos eszközöket, magyarázza el használatukat.	Tegyen különbséget a személyek, valamint a tárgyak azonosításának metódusa közt. Ismertesse az egyedi személyazonosítást lehetővé tévő nyomok fajtáit, kriminalisztikai jelentőségét. Mondja el, mikor kerülhet sor szakértő bevonására a büntetőeljárásban, és milyen módon kell a szakvéleményt előterjeszteni.
A büntetőeljárási cselekmények és az azokkal kapcsolatos krimináltaktikai ajánlások, módszerek	Sorolja fel a Be-ben megnevezett fontosabb nyomozási cselekményeket (kihallgatás, helyszíni kihallgatás, szemle, felismerésre bemutatás, bizonyítási kísérlet, kutatás, lefoglalás), és ismertesse ezek lényegét. Magyarázza el az adatgyűjtés jelentőségét. Ismertesse a kihallgatás közös szabályait, az abszolút és relatív vallomástételi akadályokat. Saját szavaival magyarázza el a szemle és a helyszíni kihallgatás közötti különbséget. Sorolja fel a terhelttel szemben alkalmazható kényszerintézkedéseket.	Határozza meg a krimináltaktika és metodika fogalmát. Mondja el, hogy milyen körülményekre kell figyelemmel lenni az egyes bizonyítási cselekmények lefolytatása során.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	180 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	körző, vonalzó, íróeszköz	NINCS	körző, vonalzó, íróeszköz	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	távcső, tájoló, iránytű, 1:40.000 méretarányú turistatérkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat tartalmazó jogszabály vagy azok kivonata (lásd. az írásbeli vizsgarész leírásánál). Rendfokozati jelzéseket, rendszámtáblákat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrögzítő eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs), vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók	NINCS	távcső, tájoló, iránytű, 1:40.000 méretarányú turistatérkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat tartalmazó jogszabály vagy azok kivonata (lásd. az írásbeli vizsgarész leírásánál). Rendfokozati jelzéseket, rendszámtáblákat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrögzítő eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs), vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakörök	NINCS	témakörök
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
120 perc		15 perc
I. rész Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	II. rész Szöveges, kifejtendő feladatok	Egy elméleti ismereteket számonkérő feladatot és egy gyakorlati jellegű feladatot tartalmaz
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A feladatsor I. részének megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható. A II. rész megoldásához szükséges információkat, pl. adatokat, szemelvényeket (a Szabálysértésről szóló 1999. évi LXIX. tv., továbbá a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv., vagy ezeknek a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat tartalmazó jogszabálykivonat) a feladatsornak mindig tartalmaznia kell. A vizsgázó hoz magával körzőt, vonalzót, íróeszközt.

Az írásbeli feladatlap formai és tartalmi jellemzői

A feladatok megoldása az alábbi kompetenciák alapján történik.

	Kompetenciák
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	alapfogalmak ismerete, definiálása, alkalmazása név, adat, ábra felismerése összefüggések ismerete és alkalmazása
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok	ismeretelemző- értékelő, önálló gondolkodás gyakorlati feladatmegoldás logikus végigvezetése tématartás, lényegkiemelő és rendszerező képesség

Tartalmi szerkezet

A feladatsor I. része a vizsgakövetelmények valamennyi fő témaköréből tartalmaz kérdéseket, és megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Témakör	*Arány%-ban*
1. A rendészet alapjai	10
2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek szakmai tevékenysége	20
3. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	25
4. Tereptan	10
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	35

A feladatsor II. része a vizsgakövetelmények alábbi témaköreiből tartalmaz kérdéseket, és megközelítően a következő belső arányok szerint épül fel:

Témakör	*Arány%-ban*
2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek szakmai tevékenysége	25
3. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	10
4. Tereptan	25
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	40

A feladatok jellemzői

I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

A feladatsor I. része 10-15 kérdésből (feladatból) áll.

Lehetséges feladattípusok
1. Tényadatok rendezése megadott szempont szerint (tartalmi szempontból igaz-hamis, helyes-helytelen állítás kiválasztása)
2. Egyszerű ábra, séma, táblázat kiegészítése, behelyettesítés
3. Képfelismerés
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Összefüggések felismerése, kiegészítése (ok-okozat)
6. A megegyezés és különbség feltárása
7. Összetartozó fogalmak kiválasztása

8. Egyéb

II. Szöveges (kifejtendő) feladatok

Szöveges feladatnak az tekinthető, ahol néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteni a válaszokat. A megadott szöveg terjedelme maximum 100-150 szó, amely a megadott témakörökhöz kapcsolódó esetet, szituációt ír le. A felhasznált szöveg lehet publicisztikai (pl. sajtóhír vagy cikk), irodalmi mű vagy kitalált történet.

A szöveges feladatok száma kettő, a témakörök közötti arányt a tartalmi szerkezetnél leírtak szabályozzák.

Lehetséges feladattípusok
1. Célok és következmények megkülönböztetése.
2. Gyakorlati feladat megoldása során jogi szakkifejezések alkalmazása, cselekmény szakszerű jogi minősítése.
3. Szöveges példa alapján feladatterv készítése.
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Szövegben megtalálható tények, adatok megállapítása, érvek álláspontok ütköztetése, elhatárolása, azonosítása
6. A megegyezés és különbség feltárása
7. Összetartozó fogalmak kiválasztása

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű szóbeli tételsor összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.

A vizsgázók a tétel pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A vizsgán a vizsgázónak mindkét feladatot meg kell oldania, de tetszőleges sorrendben adhatja elő az egyes feladatok megoldását.

A vizsgázó a rendelkezésre álló 30 percnyi felkészülési idő alatt vázlatot készíthet. A felkészüléshez használható: távcső, tájoló, iránytű, térkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat tartalmazó jogszabály vagy azok kivonata (lásd. az írásbeli vizsgarész leírásánál). Rendfokozati jelzéseket, rendszámtáblákat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrögzítő eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs), vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók. A szükséges eszközöket a vizsgáztató intézmény biztosítja, illetve a képeket, tablókat a feladat szövegével együtt kapja a vizsgázó. A feladat megoldásához szükséges eszközöket - amennyiben a feladat azt előírja - a vizsgázó önállóan választja ki.

A felelet időtartama maximum 15 perc. Felelet közben a vizsgázó használhatja a felkészüléskor készített vázlatát, azonban gondolatait önállóan kell kifejtenie. A szaktanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe a vizsgázót, illetve tehet fel segítő, irányító kérdéseket. A felelet során használhatók a felkészüléskor kiválasztott eszközök.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel 2 feladatból áll.

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy
- a tételek első feladata elméleti ismereteket tartalmazzon
- a második feladat az elméleti ismereteknek gyakorlati jellegű, szituációs feladatokban való alkalmazását kérje számon
- a két részfeladat között tartalmi és területi átfedés ne legyen
- a tételsor legalább 20 tételt tartalmazzon
- a tételekben jelenjen meg a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakör

A következő vizsgaidőszakban a szóbeli tételek legfeljebb 20%-át kell megváltoztatni.

A tételsor összeállításánál az alábbi arányokat kell figyelembe venni:

1. feladat

Témakör	*Arány%-ban*
1. A rendészet alapjai	10
2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek szakmai tevékenysége	20
3. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	25
4. Tereptan	10
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	35

2. feladat

Témakör	*Arány%-ban*
2. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek szakmai tevékenysége	25
3. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium alá tartozó rendészeti szervek funkcionális tevékenysége	10
4. Tereptan	25
5. A jogellenes cselekményekkel szembeni fellépés	40

A szóbeli vizsga értékelése

A szóbeli vizsgán a vizsgázó feleletét a szaktanár értékelési útmutató segítségével értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhető el.

A tételek értékelési szempontjai és arányai:

Értékelési szempont	Adható pontszám
Helyes feladatmegoldás, tartalmi kifejtés	30

A szaknyelv helyes alkalmazása, helyes eszközválasztás	10
Logikus, rendszerezett témavezetés	5
A témához illő példák felidézése, meggyőző, határozott előadásmód	5

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
I. rész Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	II. rész Szöveges, kifejtendő feladatok	Egy elméleti ismereteket számonkérő feladatot és egy gyakorlati jellegű feladatot tartalmaz
60 pont	40 pont	
100 pont		50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg az I. és a II. rész, illetve az egyes feladatok között és megoldásuk sorrendjét is meghatározhatja.

A II. rész feladatainak megoldásához szükséges információkat, pl. adatokat, szemelvényeket (a Szabálysértésről szóló 1999. évi LXIX. tv., továbbá a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv., vagy ezeknek a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat tartalmazó jogszabálykivonat) a feladatsornak mindig tartalmaznia kell. A vizsgázó hoz magával körzőt, vonalzót, íróeszközt.

Az írásbeli feladatsor formai és tartalmi jellemzői

Tartalmi szerkezet

A feladatsor a vizsgakövetelmény valamennyi témaköréből tartalmazhat kérdéseket.

A feladatok jellemzői

Legfőbb jellemzője a feladatok komplexitása, amely azt jelenti, hogy a megoldásban nemcsak egy fejezet ismeretanyaga jelenik meg, hanem többet is érinteni kell. A kérdéseket úgy kell megfogalmazni, hogy azok a rendészeti munka több szakterületét átfogva egy-egy résztevékenység kapcsán kérjék számon az egyes érettségi témakörök ismeretanyagát. A feladatsor összeállításánál többféle kompetencia együttes alkalmazására van szükség

	Kompetenciák
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	fogalmak, szakkifejezések ismerete, definiálása, alkalmazása név, adat, ábra felismerése, összekapcsolása összefüggések ismerete és alkalmazása mérés, számítás elvégzése

	jelek, jelzések értelmezése, ábrázolása
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok	ismeretelemző- értékelő, önálló gondolkodás gyakorlati feladatmegoldás logikus végigvezetése tématartás, lényegkiemelő és rendszerező képesség többféle szakterületről származó ismeret összekapcsolása, szintetizálása forráselemzés önálló véleményalkotás

I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok között zárt és nyílt végű feladatok is lehetnek. A feladatok a részletes követelményekben meghatározott ismeretekre és kompetenciákra (pl. források, adatok, ábrák, térképek, jelmagyarázatok használata, szaknyelv alkalmazása) irányulnak.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor kb. 6-10 komplex feladatból áll. Egy-egy feladat több részfeladatot is tartalmazhat.

Lehetséges feladattípusok
1. Térkép, illetve térképi jelzések felismerése, ábrázolása, értelmezése, egyszerű mérések elvégzése
2. A rendészeti szervek tevékenységével összefüggő képek értelmezése, a képek alapján fogalmak meghatározása
3. Szöveg szakszavakkal, fogalmakkal való kiegészítése
4. Fogalmak magyarázata, hozzárendelése korhoz, személyhez, témához
5. Igaz, hamis ítéletek közötti választás
6. Szöveg (pl. sajtóhír), illetve ábra közötti összefüggések feltárása
7. Egyszerű ábra, séma, táblázat kiegészítése, behelyettesítés
8. Összetartozó fogalmak kiválasztása
9. Egyéb

II. Szöveges (kifejtendő) feladatok

A szöveges (kifejtendő) feladatsor 3-4 feladat megoldását kívánja meg. Ezekben a feladatokban néhány összefüggő mondatban vagy hosszabb szövegben kell kifejteni a válaszokat.

A feladatokhoz általában, de nem feltétlenül kapcsolódik valamilyen tágan értelmezett forrás (szöveg, kép, adat, térkép stb.). A felhasznált szöveg lehet publicisztikai (pl. sajtóhír vagy cikk), irodalmi mű vagy kitalált történet. Amennyiben a feladat forrás elemzését nem kívánja meg, a kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy az egy meghatározott témakör kifejtését igényelje.

Lehetséges feladattípusok
1. Források megadott szempontok szerinti elemzése, összefüggések feltárása
2. Elméleti ismeretek alapján egy megadott téma szabad kifejtése
3. Szöveges példa alapján feladatterv készítése
4. Szövegben megtalálható tények, adatok megállapítása, érvek álláspontok ütköztetése, elhatárolása, azonosítása

5. Jogesetek kapcsán jogszabály segítségével ütköztetés és minősítés, az egyes rendészeti szervek tevékenységének leírása

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az értékelés központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok 60 ponttal - mely azonos a vizsgaponttal - értékelhetők. A szöveges (kifejtendő) feladatokra 80 pont adható, amit úgy kell vizsgaponttá alakítani, hogy a II. részre adott pontszámot 2-vel kell osztani. Ennek megfelelően az írásbeli vizsgarészre maximum 100 vizsgapont adható. Ha az osztás törtszámot eredményez, akkor felfelé kell kerekíteni.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli vizsga tételeinek kifejtése során a vizsgázó feladata egy-egy komplex, több témakört is érintő téma (tétel) önálló és átfogó kifejtése, érvelő bemutatása.

A vizsgához szükséges segédeszközök: távcső, tájoló, iránytű, 1:40.000 méretarányú turistatérkép, közúti gépjárművekben rendszeresített elsősegély-csomag, a tanult szabálysértési és bűncselekményi tényállásokat tartalmazó jogszabály vagy azok kivonata (lásd. az írásbeli vizsgarész leírásánál). Rendfokozati jelzéseket, rendszámtáblákat és államjelzéseket bemutató képek, tablók. Nyomrögzítő eszközök, rendészeti technikai eszközök (könnygázszóró palack, rendőrbot, bilincs), vagy ezek hiányában az eszközök képei is felhasználhatók. Az eszközökről a vizsgáztató intézmény gondoskodik. Amennyiben a tétel előírja, a vizsgázó az eszközöket önállóan választja ki, és azokat a felkészülés és a feladatmegoldás során is használhatja.

A vizsgázó a rendelkezésre álló 30 percnyi felkészülési idő alatt vázlatot készíthet, melyet felelet közben használhat, azonban gondolatait önállóan kell kifejtenie. A felelet időtartama maximum 20 perc. A kérdező tanár csak a legszükségesebb esetben szakíthatja félbe a vizsgázót, illetve tehet fel segítő, irányító kérdéseket. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli feladatsor formai és tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga tételsorát úgy kell összeállítani, hogy a feladatok mindegyike a tantárgy több témakörét is érintse.

A tételsor összességében minden témakörre vonatkozóan tartalmaz kérdést.

A tételsor jellemzői

A tételsor 20 tételt tartalmaz.

A tételek jellemzői

A tételek összeállításakor törekedni kell a változatos, problémamegoldást ösztönző, valamint a (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) forrásokon és jogszabályismereten alapuló feladatok megfogalmazására.

A szóbeli vizsga értékelése

Az emelt szintű szóbeli vizsgán a vizsgázó feleletét a szaktanár az értékelési útmutató segítségével értékeli. A feleletre adható maximális pontszám 50, amely az alábbiak szerint érhető el.

A tételek értékelési szempontjai és arányai:

Értékelési szempont	Adható pontszám

Helyes feladatmegoldás, tartalmi kifejtés	25
A szaknyelv, eszközök, helyes alkalmazása, források megfelelő elemzése	10
Logikus felépítés, a témák közötti összefüggések feltárása	10
A témához illő példák felidézése, meggyőző, határozott előadásmód	5

GAZDASÁGI ISMERETEK

A GAZDASÁGI ISMERETEK VIZSGA ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A *Gazdasági ismeretek* tantárgy érettségi követelményeiben - mind középszinten, mind emelt szinten - két nagyon fontos elvárás fogalmazódik meg. Egyrészt az, hogy a vizsgázó minél több ismeretet gyűjtsön az őt körülvevő gazdasági környezetről, gazdálkodási szabályokról, a háztartások, üzleti élet gazdálkodási szokásairól. Másrészt annak bemutatása, hogy a vizsgázó mennyire képes megszerzett ismereteit személyes formában - önálló véleményeként - elmondani. Ez részben azt jelenti, hogy saját élményeit és tapasztalatait mennyiben képes általános formában is megfogalmazni, részben pedig azt, hogy a fölvetődő általánosabb kérdésekre és problémákra tud-e konkrét példákat és eseteket mondani. A fenti célok azt is jelentik, hogy a diákokban kialakul az a készség, hajlandóság, amelynek segítségével életük további részében tudatosan és egyben - ha szükséges - kritikusan foglalkoznak gazdasági kérdésekkel.

Mindezek mellett törekvésként jelenik meg, hogy a más tantárgyak körében tanult ismeretanyag beépítésére is sor kerüljön. A diákok képesek legyenek meglátni, szintetizálni azokat az összefüggéseket, amelyeket már hallottak, megtanultak a természetismeret és a társadalomismeret tantárgyak körében. A modern piacgazdasági folyamatok megismerésén, elemzésén kívül például szerepet kap az előzmények vizsgálata, a gazdaságtörténeti fejlődés egyes állomásainak megismerése is.

A vizsga igazi értékét csak részben mutatja az, hogy a diákok mit ismertek meg és tudnak gazdasági ismeretekből a tanulás befejeztével. Legalább ennyire fontos, hogy hogyan viselkednek majd további életük során, amikor olyan helyzetbe kerülnek, amelynek gazdasági vetülete is van.

A piaci viszonyok, a verseny, a munkavállalói és vállalkozói életpályák lehetősége, mint egymástól lényegesen eltérő alternatívák választhatósága, ahogy majd megjelenik az életben, úgy már a vizsga szintjeiben és formáiban is helyet kap.

A VIZSGA KÉT SZINTJE

Mind a középszintű, mind az emelt szintű vizsga két részből áll:

1. írásbeliből
2. szóbeliből

A középszintű érettségi vizsgán a gimnáziumokban számon kérhető tananyag a gazdasági ismereteket az általános műveltség részeként, mint közismeretet kéri számon. A középszintű vizsga elsősorban az elsajátított ismereteket - elsősorban fogalmakat - méri, illetve az alapvető ismeretek számonkérésén túl legfőképpen arra irányul, hogy a diákok tudatosítsák (megértsék) a körülöttük lévő világot.

Az emelt szint vizsgája tudományosabb jellegű, ugyanis az emelt szintű vizsga legfőképpen a felsőoktatásban tovább tanulni szándékozó vizsgázó képességeit és ismereteit vizsgálja. Ez azt jelenti, hogy a vizsga a jelöltektől a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokban való jártasságot feltételez, összetettebb és önállóbb rendszerezési, alkalmazási, összehasonlítási és elemzési szempontokat, valamint magasabb fokú gondolkodási, önállóbb ítélet- és véleményalkotási képességeket vár el.

Fontos megjegyezni, hogy a középszintű követelmények egésze vonatkozik az emelt szintre is. A két szint egymásra épül.

Az alábbiakban a gazdasági ismeretek tantárgy érettségi vizsga részeit képező vizsga követelményeit, kompetenciáit, valamint a számonkérés rendszerét határoztuk meg közép- és emelt szinten, komplex módon.

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli
Emelt szinten: írásbeli és szóbeli

Középszinten az **írásbeli** vizsga - a hagyományos számonkérési rendszertől eltérően - **projektmunka** készítése. (Egy nagyobb téma feldolgozása, amely részletezve és a gyakorlatra adaptálva tartalmazza a modultárgy több részelemét.)

Középszinten a **szóbeli** vizsga *két részből* áll, egy a vizsgakövetelményeknek megfelelő témakörből **kihúzott tétel kifejtése,** valamint a **projektmunka megvédése** (a dolgozattal kapcsolatos általános elméleti kérdésből és a dolgozathoz kapcsolódó konkrét gyakorlati kérdésből).

Emelt szinten az **írásbeli** vizsga *kétféle módon* történhet. A tanulónak lehetősége van
a) a középszinttel formailag megegyező (tartalmilag mélyebb, átfogóbb ismereteket bemutató) **projektmunka** elkészítésére, *vagy*
b) az emelt szinten meghatározott témakörökhöz (makroökonómia, a mikroökonómia és a nemzetközi gazdasági ismeretek) kapcsolódó feladatok megoldására.
Emelt szinten a **szóbeli** vizsga A) és B) tételrészekből áll.
A) A vizsgakövetelményeknek megfelelő témakörből **kihúzott tétel kifejtése** *és*
B) A **projektmunka** megvédéséből *vagy* egy aktuális probléma (globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezéséből, elemzéséből egy megadott forrás alapján.

I. VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Kompetenciák

1. Szaknyelv alkalmazása

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELT SZINTEN
1.1. Szakmai fogalmak azonosítása, helyes használata	A közlések megfogalmazásakor a megfelelő fogalmak használata, mondatokba foglalása A fogalmak felismerése szövegben A szakmai fogalom leglényegesebb elemeinek kiemelése Az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztása Az összetartozó fogalmak együttes használata Fogalmak meghatározás alapján történő felismerése A médiában gyakran használt kifejezések értelmezése a szövegkörnyezet ismerete alapján Új szakmai fogalmak megismerése a gyakorlati tapasztalatok során	
1.2. A fogalmak jelentés változatainak ismerete		A fogalmak jelentés változatainak megkülönböztetése
1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása,	A gondolatok tömör, kerek mondatokban kifejtése, úgy hogy a mondatok egységes szöveggé álljanak össze	Önálló állásfoglalás

jellemzése, értelmezése, meghatározása		

2. Az ismeretanyag differenciálása

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELT SZINTEN
2.1. Lényegkiemelés	Kérdések megválaszolása Az ismeretanyag legfontosabb elemeinek bemutatása, a terjedelmi (idő) korlátok figyelembevételével	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése Információk szétválogatása szakmailag meghatározott szempontok alapján Megfigyelési szempontok kiválasztása
2.2. Különbségek és azonosságok	Közös és eltérő tulajdonságok felsorolása Kölcsönhatások felismerése és kiemelése Adott témában a problémák árnyalt vizsgálata, különböző álláspontok ismerete, illetve felismerése	A tulajdonságok értékelése különböző szempontok szerint
2.3. A modellalkotás és elvonatkoztatás képessége	A vizsgálat szempontjából fontos összefüggéseket mutató elemek felismerése Általános következtetésre konkrét példák felsorolása Eseménysorok bemutatása Rendszeren belül alrendszerek értelmezése Adatokból táblák és ábrák készítése Ismert adatokból számítások segítségével „új” információ szerzése Az elkészített táblázatban szereplő adatok egyszerű (hétköznapi) értelmezése A tanult modellek felismerése, alkalmazása	Konkrét példákból az általános következtetések megfogalmazása Általános következtetésre konkrét példák felsorolása Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése

3. Problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELT SZINTEN
3.1. A probléma felismerése	A feladat helyes értelmezése A tananyagegységben a megoldandó probléma kiemelése Esettanulmányokban és példaesetekben a szakmai probléma felismerése és megfogalmazása	Esettanulmányokban és példaesetekben igények és elvárások megfogalmazása
3.2. A problémamegoldás keresése	A megoldás lépésekre bontása A megoldási lépések felsorolása A megoldások információ szükségletének	A megoldások információ szükségletének meghatározása Megfogalmazott probléma

	meghatározása A megoldási alternatívák lehetőségének felismerése	többféle megoldása - változatok értelmezése A különböző megoldások összevetése - előnyök és hátrányok felismerése A felismert és megfogalmazott előnyök és hátrányok összevetése
3.3. Problémamegoldás értékelése	A várható eredmény becslése Néhány lehetséges alternatíva felvázolása	Okok és következmények felismerése, megfogalmazása

4. A gyakorlat modellezése

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELT SZINTEN
4.1. Számítások	Egyszerű számítások elvégzése	Mutatószámok kiszámítása A gazdasági szövegekben megfogalmazott információk számszerűsítése. A várható eredmények becslése, a kapott értékek rövid szöveges értelmezése
4.2. A gyakorlat megjelenése	Mikro- és makroszemlélet különbségének értelmezése Annak felismerése, hogy a gyakorlatban felmerülő problémákat hogyan lehet az elméletben tanultak segítségével megoldani	

5. Az ismeretek komplex kezelése

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELT SZINTEN
5.1. Egy adathalmazból többféle feladat megoldása	A különböző feladat kidolgozások eredményeinek összevetése	A tanult matematikai eszközök alkalmazása a gazdasági problémák modellezése során Konzisztens függvényrendszerek használata, értelmezése
5.2. Szakmaelemek összekapcsolása	Összefüggő tananyagrészek összekapcsolása (különös tekintettel a gazdaságtörténeti események máig érzékelhető hatásaira)	

6. Források használata és értékelése

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTEN	EMELTSZINTEN

6.1. Forrásokból információk gyűjtése, következtetések levonása	A forrás tartalmával kapcsolatos egyszerű kérdések megválaszolása A forrásban szereplő adatok, információk felismerése és összekapcsolása a gazdasági modellekkel. (Elméleti és gyakorlati „tapasztalatok” egybevetése)	Megadott szempontok alapján a források tartalmára vonatkozóan következtetések levonása Állítások megfogalmazása
6.2. Információk összevetése		Tartalmi és formai különbségek kiválasztása két azonos témájú forrásból
6.3. Információk gyűjtése statisztikai forrásokból	Statisztikai táblák, grafikus ábrák tartalmára állítások megfogalmazása, következtetések levonása	

Részletes követelmények

Témák ismertetése szintenként

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgálódási módszerei	A közgazdaságtan tárgya, elhelyezése a tudományok rendszerében. A közgazdaságtan tudomány részei. Alap problémája, alapvető kérdései. A gazdasági gondolkodás alapvető elvei. A szűkösség problémája. Főbb gazdasági szereplők jellemzése, helyük a gazdálkodási folyamatban. A gazdasági körforgás. Aktuális kérdések, amelyekre keresik a választ. Vizsgálódási módszereinek lényegi elemei és ezek példákon keresztül történő bemutatása.	A közgazdaságtan történelmének fő korszakai (közgazdasági elődök - merkantilizmus, fiziokraták, Adam Smith munkássága, klasszikus közgazdaságtan, Keynes munkássága, neoklasszikus közgazdaságtan, polgári közgazdaságtan és marxizmus, gazdasági liberalizmus), az egyes korszakok jellemzői és neves képviselői. A modellezés, mint vizsgálati eszköz előnyei, hátrányai. A határelemzés, mint alapvető eszköz. Határelemzés versus átlagelemzés. A gazdasági racionalitás értelmezése. A ceteris paribus elv alkalmazása. Az alternatív költség fogalmának

		meghatározása, értelmezése. Gazdasági rendszerek. Magyarország gazdasága, mint piacgazdaság.
A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői	A piac fogalma, típusai, a piaci szereplők meghatározása. A kereslet, a keresleti függvény és a kínálat, kínálati függvény értelmezése. Marshall-kereszt segítségével a piaci egyensúly, a túlkereslet és túlkínálat értelmezése. A „láthatatlan kéz” működésének, a piaci önszabályozásnak a bemutatása.	A piacgazdaság alappillérei - magántulajdon, elosztási rendszerek, munkamegosztás, verseny. Az árak szerepe a piacon. Piaci folyamatok magyarázata a Marshall-kereszt segítségével. Specializáció és a komparatív előnyök tana.
A pénz kialakulása és funkciói	A különböző pénztörténeti korszakok bemutatása a munkamegosztás és a csereformák fejlődésén keresztül. A pénz funkciók meghatározása, és annak szemléltetése, hogy a különböző pénzformák, hogyan töltötték be a pénz szerepkörét. A pénz szerepe a gazdálkodásban. A váltó fogalma, szerepe a bankjegy kialakulásában.	Bankok és a hitelezés kialakulása. Egyszintű, kétszintű bankrendszer, pénzintézetek fajtái, azok főbb jellemzői. A magyar bankrendszer kialakulása.
A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése	A háztartás, mint fogyasztó helye, szerepe a modern gazdaságban. A szűkösség értelmezése a háztartás esetén. A racionalitás értelmezése a fogyasztóra, s ennek modellezése. A szükséglet fogalma, csoportosítása, rangsorolása (preferencia rendszer). Háztartás költségvetésének összeállítása. A háztartás megtakarítása, befektetési szempontjai. A piaci keresleti függvény ábrázolása és jellemzése.	A fogyasztás, család, háztartás, szükséglet, igény és kereslet fogalma, az egyes fogalmak közötti különbségek, illetve összefüggések. A hasznosság kardinális és ordinális megközelítése. Hasznossági függvények ábrájának elemzése. Telítettségi pont jelentése és felismerése. A határhaszon és a csökkenő határhaszon értelmezése. A fogyasztók preferenciáinak bemutatása közömbösségi görbék rendszerén keresztül. A fogyasztói döntést korlátozó tényezők, a jövedelem és az árak változásának hatása a fogyasztói

		döntésekre. A költségvetési egyenes értelmezése. A piaci keresleti függvény levezetése.
A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők	A marketing eszközök hatása a fogyasztói döntésekre. A fogyasztó jogai, fogyasztóvédelem.	A kereslet rugalmasságának többoldalú megközelítése, értelmezése.
A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák	A vállalkozó fogalma. Vállalkozói tulajdonságok. A vállalkozások fogalma és céljai. A vállalkozás alapításának, működésének külső és belső feltételei, érintettjei. Vállalkozások csoportosítása különböző szempontok alapján. Vállalkozási formák jellemzése.	Vállalkozói és a menedzseri szerepkör összehasonlítása. Vállalkozási forma megválasztásának szempontjai, a különböző vállalkozási formák előnyei és hátrányai. Tulajdonosi szerkezet alakulása az utóbbi években Magyarországon. A privatizáció fogalma, alapvető formái, jelentősége, szerepe a magyarországi átalakulás során a 90-es évektől kezdődően. A nonprofit szféra főbb területei és sajátosságai.
A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik	Termelési tényezők megnevezése, jellemzése. Az erőforrások kíméletes használatának problémaköre. A termelési tényezők szerepe a vállalkozás döntéseiben. A munkamegosztás jelentősége, fejlődése a termelésben. Termelékenységet befolyásoló tényezők. A vállalkozás működése során felmerülő költségek típusai. A termelői racionalitás értelmezése és a profit alakulása. Az idő szerepe és értelmezése a közgazdaságtanban.	Az erőforrások és a termelés kapcsolata. A technológiai és gazdasági hatékonyság. A termelési függvény elemzése, meghatározói, ábrázolása. Kiadás versus költség és bevétel versus haszon. A vállalkozás működése során felmerülő költségek jellemzői és a köztük érvényesülő összefüggések. A különböző profitkategóriák meghatározása, értelmezése. A különböző bevételi, költség- és profitfüggvények elemzése, meghatározói, ábrázolásuk.

Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás különböző piaci viszonyok között	A piaci formák és jellemzőik. A vállalkozás piaci helyzetének, döntéseinek szerepe az árbevétel alakulásában. A profitorientáció értelmezése. A fedezeti pont jelentősége a vállalkozási döntésekben. A tisztességes piaci magatartás és verseny védelmének állami eszközei és a versenyszabályozás.	A tökéletes verseny viszonyai között működő vállalkozások döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A verseny „torzulásai” és azok szükségszerűsége. A monopolhelyzet kialakulásának okai. A monopólium, mint piaci forma jellemzői, döntéseinek sajátosságai, a profitmaximum helyének meghatározása. A fedezeti pont és az üzembezárási pont értelmezése és számítása különböző piaci formák esetén. A természetes monopólium kialakulása, működésének szabályozási lehetőségei. Az árdiszkrimináció értelmezése, fajtái. A monopolhelyzet társadalmi előnyei és hátrányai, különös tekintettel a jóléti szempontokra. A fogyasztói és a termelői többlet, illetve a holtteherveszteség értelmezése.
A vállalkozás finanszírozása, működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők. A tőkepiac	Az induló tőke, a pótlólagos tőkebefektetések és az eredmény hatása a vállalkozás vagyoni helyzetére. A vállalkozás eredményét befolyásoló tényezők. Finanszírozási források: saját forrás, idegen forrás. A tőke ára. A kereskedelmi bankok ezzel kapcsolatos feladatai. Folyószámla hitelek; Rövid, közép- és hosszú lejáratú bankhitelek. Hitelezéssel kapcsolatos alapfogalmak (kamat, futamidő, fedezet, jelzálog, sajáterő).	A jövedelem és a vagyon kapcsolata. A vagyonértékelés módozatai. A jelenérték számítás. A tőkekínálat jellemzői, alakulására ható tényezők. A tőkekereslet jellemzése, alakulására ható tényezők. Értékpapírok fajtái és jellemzői. A tőzsdék fajtái, működésük. Részvények adás-vételének gyakorlata, jelentősége.

A piaci mechanizmus működési zavarai	A vállalat működését befolyásoló „külső környezet” főbb összetevői. Az externáliák fogalma, elemzése, hatása a vállalkozás életére, különös tekintettel a *környezetgazdálkodás* jelentőségének növekedésére.	Közjavak, magánjavak, vegyes javak. A potyautas magatartás. Piaci mechanizmus kritikája, működési elégtelenségei.
A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában	A munkaerő, mint termelési tényező bemutatása. Az emberi erőforrás helye, szerepe a vállalkozások életében. A munkaerő-piaci elhelyezkedést segítő kompetenciák. A bérmeghatározó tényezők, a piaci és a nem piaci erők hatása. A szociális párbeszéd a munkáltatók és a munkavállalók között.	A munkakínálat jellemzői, alakulására ható tényezők. A munkakereslet jellemzése, alakulására ható tényezők. A humán tőke befektetés megtérülése. A munkabérek alsó és felső korlátja.
A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése	A makrogazdaság szereplői és a makrogazdasági körforgás. A nemzetgazdaság kibocsátásának mérésének problémái. Makrogazdasági mutatók értelmezése, számításuk. A háztartások jövedelmének keletkezési forrásai. A jövedelem felhasználása. A háztartások megtakarítási attitűdjei, formái. A megtakarítások szerepe a makrogazdaságban. A fogyasztás, a megtakarítások, a beruházások közötti makrogazdasági összefüggés.	A nemzetgazdasági fogyasztási és a beruházási függvény ismerete, elemzése, meghatározóik, ábrázolásuk. A fogyasztás részesedése a nemzetgazdaság által megtermelt jövedelemből. Életszínvonal. A hazai fogyasztás összehasonlítása nemzetközi példákkal. Az árupiaci kereslet a tervezett jövedelem függvényében.
A modern pénz teremtése és a pénzpiac	A modern pénz fogalma, a pénzteremtés folyamata, mechanizmusa. Pénzkímélő eszközök használata a gyakorlatban.	A pénzkeresletre ható tényezők. A pénzkínálat alakulása és a jegybank szerepe ebben. A pénzkeresleti és a pénzkínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. A gazdaság pénzszükségletét meghatározó tényezők. Az egyensúlyi kamatláb. Pénzügyi intézmények rendszere Magyarországon - szereplők, feladatuk és tevékenységük.
A munkapiac és a	A munkapiaci szereplők meghatározása, a kereslet és	A munkakeresleti és a

munkanélküliség problémájának elemzése	kínálat értelmezése. A munkapiac szemléltetése a keresleti és kínálati függvény segítségével. A munkapiaci helyzetek értelmezése. A munkanélküliség fogalma, típusai, mérése. Munkanélküliségi ráta értelmezése.	munkakínálati függvény ismerete, elemzése, ábrázolása. Foglalkoztatottság és munkanélküliség Magyarországon. A hazai és a nemzetközi foglalkoztatottsági és munkanélküliségi adatok összehasonlítása. A tőkeállomány és a foglalkoztatottság hatása a nemzetgazdasági jövedelem alakulására.
Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok	A klasszikus újratermelési ciklus sajátosságainak bemutatása. A modern állam szerepvállalásának közvetlen előzményei. Az állami beavatkozás oka, célja, eszközei.	A makrogazdasági egyensúly meghatározása és a válságciklusok jellemzői az állami szerepvállalás megjelenése előtt és után. Az állami újraelosztás mértékének összehasonlítása. Magyarország, Nyugat-Európai országok és az Egyesült Államok példái alapján.
Költségvetés politika jellemzői	A fiskális politika fogalma, a költségvetés felépítése, egyenlege, a deficit finanszírozás módjai. A költségvetési politika eszközrendszere, különös tekintettel az adózásra. A költségvetési politika hatásmechanizmusa, veszélyei.	Az állami újraelosztás hatása a GDP alakulására. A feketegazdaság és a költségvetési hiány problémái Magyarországon. Adónemek. Adópolitika és adómorál Magyarországon.
Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői	Az infláció fogalma, mérése, típusai, okai. Infláció hatása a gazdaságra és az egyes gazdasági szereplőkre. A monetáris politika fogalma, céljai. A monetáris szabályozás jegybanki eszközei, működésének mechanizmusa.	A fogyasztási szokások és a profitvárakozások hatása az infláció alakulására. A pénzkínálat alakulása és az infláció kapcsolata. Az ár-bér spirál értelmezése.
A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai	A kereskedelmi és fizetési mérleg felépítése és a közöttük lévő kapcsolat. A valutakereslet és valutakínálat értelmezése,	A nyitott gazdaság egyensúlya. A valutakeresleti és a valutakínálati függvény ismerete,

	jellemzése. A különböző valutaárfolyamok. Napjaink valutáinak árfolyam-meghatározása, az EURO jelentősége. Magyarország külgazdasági kapcsolatainak áttekintése.	elemzése, ábrázolása. A fix és a lebegő valutaárfolyamos rendszerek jellemzői. Az eurózónához csatlakozás feltételei. Eurózónához csatlakozás előnyei és hátrányai.
Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák	A munkanélküliség és az infláció kezelésének lehetséges módjai. A téma lehetőséget ad néhány aktuális gazdasági probléma megnevezésére (pl.: infláció, munkanélküliség, szegénység, fizetési mérleg hiány, eladósodás, fenntartható gazdasági fejlődés stb.). Ezek közül valamely probléma hazai megjelenésének, bemutatása. (Például: Magyarország európai uniós tagságának hatása a hazai munkaerőpiacra.)	A gazdasági problémák közül egy-kettő részletesebb kifejtése. A probléma megoldási alternatíváinak felvázolása.
A globalizáció	A globalizáció fogalma. Napjaink gazdasági együttműködési formáinak bemutatása. Az együttműködésből származó előnyök, problémák. Napjaink nemzetközi gazdasági együttműködésének formái, tendenciái. A fejlett és fejlődő országok helye, szerepe a nemzetközi munkamegosztásban. Ez Európai Unió, mint gazdasági integráció.	Küzdelem a gazdasági problémák megoldásáért (környezetvédő, segélyező, regionális stb. programok, szervezetek). A globalizációs folyamatok jellemzése, előnyeinek és hátrányainak bemutatása. Magyarország integrálódása a világgazdaságba és az EU-ba. Magyarország gazdaságának értékelése a világ más országaihoz képest. Alternatív közgazdaságtan: miért alakult ki, példák a hagyományostól eltérő válaszokra.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint I.

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga (tételkifejtés és projektvédés)	Írásbeli vizsga (projekt)*	Szóbeli vizsga (tételkifejtés és projektvédés)
-	15 perc (10 perc és 5 perc)	-	20 perc (10 perc és 10 perc)
40 pont	110 pont (70 pont és 40 pont)	40 pont	110 pont (70 pont és 40 pont)
		Emelt szint II.	
		Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
		180 perc	20 perc
		90 pont	60 pont

*Emelt szint I. írásbeli vizsgarészben projektmunkát csak akkor választhat a vizsgázó, ha érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkezik, és tanulói jogviszonyban van.

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint I.		Emelt szint II.	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	zseb-számológép, vonalzó	NINCS
A vizsga-bizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint I.		Emelt szint II.	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	projekttémák, útmutató a projekt elkészítéséhez	NINCS	projekttémák, útmutató a projekt elkészítéséhez	NINCS	NINCS	NINCS
Mikor?	december 1-jéig	NINCS	december 1-jéig	NINCS	NINCS	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint		
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 15 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	tételkifejtés 10 perc	projektvédés 5 perc

	70 pont	40 pont
40 pont	110 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A projektmunka elkészítésének célja, hogy a vizsgázók az elméletben megtanult ismereteiket, a gyakorlatban legyenek képesek alkalmazni, miközben belelátnak egy konkrét vállalat napi működésébe. Az általuk választott téma szempontrendszerét a középpontba helyezve mélyebb ismereteket szerezzenek az adott témából.

A projekt témáit a tavaszi és az őszi vizsgaidőszakokra vonatkozóan előző év december 1-jéig nyilvánosságra kell hozni. Továbbá nyilvánosságra kell hozni a projektmunka elkészítését segítő útmutatót.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti. Az a vizsgázó, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik, vagy nincs tanulói jogviszonyban, saját maga gondoskodik konzulensről, a tanulói jogviszonyban lévő és érettségi bizonyítvánnyal nem rendelkező vizsgázó konzulense automatikusan a szaktanára.

A vizsgázónak választania kell egyet a központilag megadott témák közül, egyúttal rögzítenie kell a produktum elkészítésének fázisait és a konzultációs időpontokat is.

Az elkészült projektmunkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell leadnia.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatáról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát és az elkészült projektmunkát a megadott szempontok szerint szövegesen értékelje. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai:

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység legyen. A vizsgázó önállóan - tanári konzultációk segítségével - választ témát, kutatási helyet, kutatási időt.

Az oktatási intézményben tanult elmélet és a projektmunka készítése során tapasztalt gyakorlat komplexitását kell tükröznie a produktumnak. A választott témakörön belül be kell bizonyítania a vizsgázónak, hogy az általa elméletben megismert fogalmakat a konkrét vállalkozási gyakorlattal össze tudja kapcsolni. A választott témát a következő típusú műfajokban lehet elkészíteni:

- Hagyományos dolgozat 10-15 oldal terjedelemben, amelyben a választott téma alapján a tanuló bemutatja a vállalkozás működését, gazdálkodásának körülményeit.
- Kérdőíves felmérés készítése, feldolgozása, elemzése, amellyel a tanuló egy potenciális vállalkozás környezetét, illetve egy, már meglévő vállalat működésének körülményeit vizsgálhatja a primer és szekunder adatok tükrében.
- Írásban elkészített, szerkesztett interjú, amely lehetővé teszi a tanuló számára, hogy egy-egy vállalati szakember segítségével, autentikus forrásból nyerjen információkat a vállalkozás egyes részterületeiről.
- Audiovizuális produktum (reklámfilm, fotósorozat) elkészítése, ennek írásbeli magyarázata, elemzése.
- A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A vizsgaanyag elkészítésének menetét a konzulens folyamatosan ellenőrzi. A munka egyes szakaszait munkanaplóban kell rögzíteni. Az ajánlott konzultációs szakaszok a következők:

- A téma kiválasztásához szükséges megbeszélés.

- A témához kapcsolódó irodalmak, szakanyagok kiválasztása.
- Kapcsolatfelvétel a kiválasztott vállalkozásokkal.
- Produktum elkészítésének ütemterve.
- A dolgozat vázlatának leadása a felhasznált szakirodalom feltüntetésével. A leadott vázlatot ki kell egészíteni azoknak a kérdéseknek a listájával, amelyek megválaszolása szükséges a dolgozat megírásához.
- Az első változat, „nyerspéldány” leadása.
- Az elkészült projektmunka leadása.
- Tanári bírálat.
- Korrigálás.
- Végleges produktum összeállítása mellékletekkel, bibliográfiával, interjúval és egyéb elkészült anyagokkal együtt.

A projektmunka értékelése

Az elkészült projektmunka értékelés központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján, az alábbiak figyelembevételével történik.

A vizsga értékelésének fontos szempontja, hogy a javító tanárnak (szaktanárnak) bírálnia kell egyrészt a produktum elkészítésének folyamatát (15 pont), másrészt pedig az elkészített terméket (25 pont) is.

Amennyiben a konzulens és a javítótanár nem azonos, akkor az elkészítés folyamatáért járó 15 pont megítélése a konzulens szöveges értékelése és a munkanapló figyelembevételével történik.

A projektmunka megvédése a szóbeli érettségi egyik részeleme.

A projektkészítés folyamata (15 pont), értékelési szempontok:
- Határidők betartása.
- A vizsgaleírásban megadott terjedem.
- Folyamatos kapcsolattartás a konzulenssel.
- Munkanapló vezetése, a munkavégzés során szerzett tapasztalatok rögzítése.
- Forrásmunkák ötvözése a saját kutatás eredményeivel.

Az elkészült projektmunka tartalma (25 pont), értékelési szempontok:
- A cím és tartalom összhangja.
- A hangsúlyos részek kiemelése.
- A fejezetek egymáshoz viszonyított aránya.
- Tartalomjegyzék, oldalszámozás, helyesírás.
- Formai követelmények betartása.
- Stílus.
- Szaknyelv alkalmazása.
- A tanult elemek összekapcsolása a gyakorlati tapasztalatokkal.
- Ábrák, grafikonok, képek, mellékletek megfelelő alkalmazása.
- Általános tájékozottság a kiválasztott témában.
- Források pontos feltüntetése.
- Logikai összefüggés az egyes fejezetek között.
- Kritikai észrevételek javaslatok megfogalmazása.

Szóbeli vizsga

A vizsgán kerül sor - tételhúzás mellett - a projektmunka megvédésére.
A középszintű szóbeli vizsgán a tételsor összeállításáról és a projektmunkához kapcsolódó kérdésekről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik.
Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg.
A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

Tartalmi szerkezet
A középszintű szóbeli érettségi vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:
1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: projektvédés

1. Tételkifejtés
A szóbeli vizsgára a szaktanár 20-25 tételt jelöl ki a megadott témakörökből, mindegyikből legalább egyet. A követelmények az előírt középszintű kompetenciákhoz kapcsolódnak.
A szóbeli vizsga alapvetően a közgazdaságtan alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó közgazdasági jelenségekre épül, a gazdasági szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázóktól.

A tételsor témakörei:
1. A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgálódási módszerei
2. A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői
3. A pénz kialakulása és funkciói
4. A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése
5. A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők
6. A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák
7. A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik
8. Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás, különböző piaci viszonyok között.
9. A vállalat finanszírozása, a vállalkozás működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők
10. A piaci mechanizmus működési zavarai
11. A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában
12. A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése.
13. A modern pénz teremtése és a pénzpiac
14. A munkaerőpiac és a munkanélküliség problémájának elemzése
15. Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok
16. Költségvetés politika jellemzői
17. Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői
18. A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai
19. Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák
20. A globalizáció.

2. Projektvédés
A vizsgázók számot adnak az adott részterülethez kapcsolódó elméleti ismereteikről, rámutatnak arra, hogy az általuk tanulmányozott területen milyen módon valósultak meg az elméletben megismert összefüggések.

A vizsgázónak röviden ismertetnie kell a választott témát, indokolnia kell választását, be kell mutatnia az elkészült projektmunkát, és röviden válaszolnia kell a bizottság tagjainak kérdéseire.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A kihúzott tétel értékelése

A tételsor összeállításakor rögzíteni kell a tételek kifejtésének elvárt összetevőit és az ezekre adható, a 70 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, amely alapján a feleleteket értékelni kell.

A projektmunka védésének értékelése

A projektmunka védésének értékelésekor az alábbi szempontokat kell figyelembe venni és a 40 pont felosztásával kialakított maximális részpontszámokat, ez alapján kell felosztani.

A feladat megértése, tématartás, a lényeg kiemelése (12 pont)
- A tétel pontos értelmezése, vizsgázó a kijelölt témáról beszél
- A vizsgázó felelete lényegre törő (nem vész el a részletekben)
- A vizsgázó a tételhez tartozó, minden lényeges elemet kiemel
- A vizsgázó pontosan ismeri projektmunkáját

Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítése (6 pont)
- A nyelvi előadásmód igényessége
- A felelet szerkezete felismerhető, logikus

A szaknyelv alkalmazása (6 pont)
- A tudománynak megfelelő terminológia pontos használata (megfelelő fogalmak ismerete)

Tájékozottság elméleti és gyakorlati kérdésekről (10 pont)
- A tanult elemek összekapcsolása a gyakorlati tapasztalatokkal
- Ábrák, grafikonok megfelelő alkalmazása
- Általános tájékozottság a kihúzott témában
- Tartalmi gazdagság

A témakörben fontos tényezők feltárása, a téma problémaközpontú bemutatása, önálló véleményalkotás (6 pont)
- Kiegészítő szakmai kérdések problémacentrikus megválaszolása
- Önálló véleményalkotás

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga

Az emelt szintű írásbeli vizsga során a vizsgázó vagy egy projektmunkát készít, vagy egy központilag készült feladatsort old meg.

I. Projektmunka készítés jellemzői:

A középszinttel formailag megegyező (tartalmilag mélyebb, átfogóbb ismereteket bemutató) projektmunka elkészítése, amelynek témakörei megegyeznek a középszint témaköreivel.

II. Írásbeli feladatsor jellemzői:

Meghatározott témakörökhöz (makroökonómia, a mikroökonómia és a nemzetközi gazdasági ismeretek) kapcsolódó feladatsor megoldása.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga attól függően, hogy a vizsgázó projektmunkát készített vagy feladatsort oldott meg, az alábbiak szerint alakul:
1. feladat
A vizsgakövetelménynek megfelelő témakörből kihúzott tétel kifejtése.
2. feladat
- projektvédés
vagy
- a kihúzott szóbeli tételhez kapcsolódó aktuális gazdasági esemény (fogyasztói szokások, infláció, globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezése, elemzése egy megadott forrás alapján.

I. A vizsga szerkezete, ha az írásbeli vizsga projekt

Emelt szint		
Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga 20 perc	
egy téma önálló, évközi feldolgozása	tételkifejtés 10 perc	projektvédés 10 perc
	70 pont	40 pont
40 pont	110 pont	

II. A vizsga szerkezete, ha az írásbeli vizsga központilag készült feladatsor

Emelt szint		
Írásbeli vizsga 180 perc	Szóbeli vizsga 20 perc	
feladatsor	tételkifejtés	aktuális gazdasági esemény értelmezése, elemzése
90 pont	40 pont	20 pont

I. Írásbeli vizsga „PROJEKTMUNKA” készítése esetén

A projektmunka elkészítésének célja, hogy a vizsgázók az elméletben megtanult ismereteiket, a gyakorlatban legyenek képesek alkalmazni, miközben belelátnak egy konkrét vállalat napi működésébe. Az általuk választott téma szempontrendszerét a középpontba helyezve mélyebb ismereteket szerezzenek az adott témából.

A projekt témáit a tavaszi és az őszi vizsgaidőszakokra vonatkozóan előző év december 1-jéig nyilvánosságra kell hozni. Továbbá nyilvánosságra kell hozni a projektmunka elkészítését segítő útmutatót.

A vizsgázót projektmunkájának elkészítésében konzulens segíti.

A vizsgázónak választania kell egyet a központilag megadott témák közül, egyúttal rögzítenie kell a produktum elkészítésének fázisait és a konzultációs időpontokat is.

Az elkészült projektmunkát a vizsgázónak legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig kell leadnia.

A projektmunka leadásakor a tanulónak mellékelnie kell a munkanaplót. Ebben röviden le kell írnia a feladatválasztással kapcsolatos motivációkat, a munkája során felmerült problémákat, kérdéseket, tapasztalatokat, a projektmunka készítése során alkalmazott módszereket, a döntési helyzeteket, az esetleges akadályokat és ezek megoldását, a feladatmegoldás során tapasztalt személyes élményeket.

A konzulens feladata, hogy az önálló témaválasztás után legalább 3 konzultáció alkalmával irányítsa a vizsgázót a feladat elkészítésében, a munkafolyamatáról készült munkanaplót ellenőrizze, végül pedig a munka folyamatát és az elkészült projektmunkát a megadott szempontok szerint szövegesen értékelje. Az elkészült projektmunkát és a munkanaplót aláírásával és dátummal kell ellátnia.

Az írásbeli vizsga (projekt) alapelvei és kritériumai:

A projektmunka elkészítése önálló kutatási tevékenység legyen. A vizsgázó - tanári konzultációk segítségével - önállóan választ témát, kutatási helyet, kutatási időt.

Az oktatási intézményben tanult elmélet és a projektmunka készítése során tapasztalt gyakorlat komplexitását kell tükröznie a produktumnak. A választott témakörön belül be kell bizonyítania a vizsgázónak, hogy az általa az elméletben megismert fogalmakat a konkrét vállalkozási gyakorlattal össze tudja kapcsolni. A választott témát a következő típusú műfajokban lehet elkészíteni:

- Hagyományos dolgozat 10-15 oldal terjedelemben, amelyben a választott téma alapján a tanuló bemutatja a vállalkozás működését, gazdálkodásának körülményeit.
- Kérdőíves felmérés készítése, feldolgozása, elemzése, amellyel a tanuló egy potenciális vállalkozás környezetét, illetve egy, már meglévő vállalat működésének körülményeit vizsgálhatja a primer és szekunder adatok tükrében.
- Írásban elkészített, szerkesztett interjú, amely lehetővé teszi a tanuló számára, hogy egy-egy vállalati szakember segítségével, autentikus forrásból nyerjen információkat a vállalkozás egyes részterületeiről.
- Audiovizuális produktum (reklámfilm, fotósorozat) elkészítése, ennek írásbeli magyarázata, elemzése.
- A fenti műfajok bármilyen kombinációban történő alkalmazása elképzelhető.

A vizsgaanyag elkészítésének menetét a konzulens tanár folyamatosan ütemezi és ellenőrzi. A munka egyes szakaszait munkanaplóban kell rögzíteni. Az ajánlott konzultációs szakaszok a következők:

- A téma kiválasztásához szükséges megbeszélés.
- A témához kapcsolódó irodalmak, szakanyagok kiválasztása.
- Kapcsolatfelvétel a kiválasztott vállalkozásokkal.
- Produktum elkészítésének ütemterve.
- A dolgozat vázlatának leadása a felhasznált szakirodalom feltüntetésével. A leadott vázlatot ki kell egészíteni azoknak a kérdéseknek a listájával, amelyek megválaszolása szükséges a dolgozat megírásához.
- Az első változat, „nyerspéldány” leadása.
- Az elkészült projektmunka leadása.
- Tanári bírálat.
- Korrigálás.
- Végleges produktum összeállítása mellékletekkel, bibliográfiával, interjúval és egyéb elkészült anyagokkal együtt.

A projektmunka értékelése

A projektmunka értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.
A projektmunka megvédése a szóbeli érettségi egyik részeleme.

I. Szóbeli vizsga, ha az írásbeli vizsga „PROJEKT

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.
A vizsgán kerül sor - tételhúzás mellett - a projektmunka megvédésére.

Feleléskor a kifejtés sorrendjét a vizsgázó választja meg. A tételt a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekérdezni csak akkor lehet, ha teljesen helytelen úton indult el vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

Tartalmi szerkezet

Az emelt szintű szóbeli vizsga két, jól elkülöníthető részből áll:

1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: projektvédés

1. Tételkifejtés

A vizsgakövetelményeknek megfelelő témákból kihúzott tétel kifejtése.

(Lásd: Szóbeli vizsga, ha az írásbeli vizsga feladatsor megoldása részben a szóbeli tételek témakörei, tematikai arányai.)

2. Projektvédés

A vizsgázó a dolgozatról beszél irányított formában, úgy, hogy a dolgozat témakörével kapcsolatos kérdéseket kap.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag készült értékelési útmutató alapján történik.

II. Írásbeli vizsga „FELADATSOR” megoldása esetén

Tartalmi szerkezet

Az ismeretanyag kiválasztása a részletes követelmények emelt szinten meghatározott témaköreihez kapcsolódik. A feladatok az előírt emelt szintű kompetenciákhoz kapcsolódnak.

Az írásbeli feladatokban, az alábbi arányban jelennek meg a makroökonómia, a mikroökonómia és a nemzetközi gazdaság ismeretei:

Témaegység	Arány (%)
makroökonómia	Kb. 40
mikroökonómia	Kb. 40
nemzetközi gazdaság	Kb. 20

A feladatsor az alábbi feladattípusokat tartalmazza:

- Feleletválasztás
- Igaz-hamis állítások indoklással
- Rövid választ igénylő feladatok
- Számítást, ábrázolást igénylő feladatok

Az írásbeli feladatsor értékelése

A vizsgadolgozat értékelése központilag készült javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga, ha az írásbeli vizsga egy feladatsor megoldása

A szóbeli vizsga alapvetően a közgazdaságtan alapfogalmaira, az ezekhez kapcsolódó gazdasági jelenségekre, összefüggésekre és törvényekre épül. A gazdasági szemlélet elsajátításának bemutatását igényli a vizsgázótól. A szóbeli vizsgán kiderül, hogy a vizsgázó képes-e a tényeket, a fogalmakat, az alaptörvényeket szabatosan definiálni, megszerzett ismeretei felhasználásával a gazdasági jelenségeket megmagyarázni, összefüggéseket alkalmazni, és a folyamatokat összehasonlítani.

Tartalmi szerkezet
Minden szóbeli tétel két feladatból áll:
1. feladat: tételkifejtés
2. feladat: aktuális gazdasági esemény értelmezése, elemzése

1. feladat
Egy közgazdasági témakör általános bemutatása és a témakör meghatározott részeinek részletesebb kifejtése.
A tételsor témakörei:
1. A közgazdaságtan alapfogalmai, főbb kérdései, vizsgálódási módszerei
2. A piaci mechanizmus alapvető elemei, működése, a piacgazdaság jellemzői
3. A pénz kialakulása és funkciói
4. A fogyasztó, mint a gazdaság egyik kulcsszereplője, döntési mechanizmusai, illetve a fogyasztói magatartás elemzése
5. A fogyasztói magatartást befolyásoló tényezők
6. A vállalkozások fogalma, célrendszere, vállalkozási formák
7. A termelés erőforrásai és felhasználási lehetőségeik
8. Piaci formák és jellemzőik. A racionális vállalkozói magatartás, különböző piaci viszonyok között.
9. A vállalat finanszírozása, a vállalkozás működését és vagyoni helyzetét befolyásoló tényezők
10. A piaci mechanizmus működési zavarai
11. A munka, mint termelési tényező a gazdálkodás folyamatában
12. A makrogazdaság szereplői és a makrojövedelem keletkezése.
13. A modern pénz teremtése és a pénzpiac
14. A munkaerőpiac és a munkanélküliség problémájának elemzése
15. Az állam gazdasági szerepvállalásának megjelenése, oka, fejlődési szakaszai, a gazdasági válságok
16. Költségvetés politika jellemzői
17. Az infláció és a monetáris gazdaságpolitika jellemzői
18. A nemzetgazdaság külgazdasági kapcsolatai
19. Aktuális gazdasági problémák és megoldási alternatívák
20. A globalizáció.

2. feladat
A kihúzott szóbeli tételhez kapcsolódó aktuális gazdasági esemény (fogyasztói szokások, infláció, globalizáció, privatizáció, fogyasztóvédelem stb.) értelmezése, elemzése egy megadott forrás alapján.
A szóbeli vizsgarész értékelése
A szóbeli felelet értékelése a központilag készült értékelési útmutató alapján történik.

JUDAISZTIKA

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Bevezetés:

Az érettségi tételek összefoglalják a judaisztika tárgy lényegi elemeit. A zsidó vallás egyfelől egy, a mindennapokban megélt előírásrendszer, másfelől a spiritualitás forrása. Hitünk három alapon nyugszik: a tér, az idő és az ember szentségén.

Tér, mint a Szentföld, illetve a jeruzsálemi Szentély helye.

Idő, mint az Isten által kijelölt Sábát, illetve az emberek által meghatározott ünnepek ideje, s az ezekből fakadó szellem fontossága.

Ember, mint Isten képmása, mely képesség az Istenhez való közeledése a parancsolatok (micvák) által. Ez történhet közösségi szinten is, a micvák szellemében irányító vezetők segítségével.

E gondolatok alapján az érettségi témakörök a következők:

Tér:
- *Izrael földje - Erec Jiszráel*
- *Honfoglalás*
- *Szentély - Zsinagóga, Bét Hámikdás - Bét Kneszet*

Idő:
- *Szombat - Sábát*
- *A három zarándokünnep*
- *A Félelmetes napok*
- *Örömünnepek*
- *A zsidó naptár*
- *Böjt és gyász*

Ember, mint egyén:
- *A zsidó étkezési szokások - Kásrut*
- *Zsidó szimbólumok és kegytárgyak*
- *A zsidó élet körforgása*
- *A zsidó esküvő*
- *A 613 parancsolat - A 613 micva*
- *A Szent Iratok*
- *A zsidó törvények - A hálháhá*
- *Zsidó filozófia*
- *Az ima*

Ember és közösség:
- *A zsidó nép gyökerei*
- *A zsidó nép vezetői*
- *Nők a Bibliában*
- *Egy híres magyarországi rabbi*
- *A zsidó közösség és a zsidó otthon*
- *A zsidó nép őstörténete*

1. A zsidó naptár

- Csillagászati háttér: *nap, hét és hónap meghatározása holdciklus, napciklus magyarázata*
- Újhold: *tanúskodás, kihirdetés, Hillél reformja, újholdi liturgia és szokások*
- Naptárismeret: *hónapok felsorolása, és ünnepeik megnevezése*
- Különleges évek: *Szombat év, Az 50. év, szökőév - Smitá és Jovél évek*

Fogalmak: újhold, a hónap megszentelése, dicsőítő zsoltárok, újhold megszentelése, szökőév
(ros hodes, kidus háhodes, Hálél, kidus leváná, sáná meuberet)

2. A három zarándokünnep

- Peszáh: *az ünnep forrása, a kovásztalanítás folyamata, a pászka (mácá) készítése, a szédereste lefolytatása, az egyiptomi kivonulás történetét tartalmazó könyv, a Hágádá ismerete, az ünnep különböző nevei és liturgiája, a félünnep*
- Sávuot: *omerszámlálás, Lag baOmer, az ünnep forrása, a Tóraadás története, a Tízparancsolat jelentősége, a parancsolatok (micvák) felosztása, a betérés fogalma, az ünnep szokásai, az ünnep különböző nevei*
- Szukot: *az ünnep forrása, a sátor jellemzői, a négy fajta növény, a félünnep, az ünnep nevei, Smini Áceret és Szimhát Torá*

Fogalmak: pészahi előkészületek, négy pohár bor, négy fiú, ómerszámlálás, 613 parancsolat, sátor, körmenet, Tóra örömünnepe, kohanita áldás, halottakra való emlékezés, az omerszámlálás 33. napja
(szfirát háomér, tárjág micvot, hákáfot, birkát kohanim, mázkir, lag baomer)

3. Örömünnepek

- Hanuka: *történelmi háttér, a gyertyagyújtás szertartása, az ünnep liturgiája, az ünnep folklórja*
- Purim: *történelmi háttér, Eszter böjtje, a Megila olvasás szabályai, a négy purimi parancsolat (micva), az ünnep liturgiája és folklórja*

Fogalmak: Makkabeus felkelés, hanukai csoda, gyertyagyújtással kapcsolatos előírások, Eszter története, ajándékozás, ünnepi lakoma
(pirszuméj niszá, nérot micvá, Megilát Eszter, misloách mánot, mátánot leevjonim, szeudát purim)

4. Nagyünnepek

- Zsidó Újév, (Ros háSáná): *forrása, jelentősége, a sófárfújás szabályai, szertartás és liturgia, szimbolikus ételek*
- a megtérés tíz napja: *szlihot, kivré cádikim, betoldások az imában, Gedáljá böjtje, Sábát Tsuvá*
- Engesztelés Napja (Jom Kipur): *az ünnep szabályai, szertartása és liturgiája, egyéb szokásai*

Fogalmak: mézes alma, bűneinktől való megválás, fogadalmak feloldása, ünnepi viselet, Jónás könyve, kohanita áldás
(táslich kápárot, hátárát nedárim, kitli, Kol Nidré, Neilá, Joná, Birkát Kohánim)

5. Szombat (Sábát)

- forrás: *Sábát a Tórában*
- szabályok: *a Sábát törvényei, a Sábát ünnepi rendje,*
- litugia: *szertartások, áldások, használati eszközök*
- Sábát, mint pihenőnap: *a Sábát jelentősége a zsidó családban és a zsidó nép történetében*

Fogalmak: szombat (Sábát) fogadása, szombat (Sábát) szentelés, 39 munkatilalom, hetiszakasz, prófétai szakaszok, életmentés, (Sábát) szombati előkészületek, szombati (Sábát) lakomák, szombat (Sábát) búcsúztatás
(kabalat Sábát, kidus, párását hasávua, háftárá, pikuah nefes, hávdálá)

6. A zsidó étkezési szokások - Kóserság (Kásrut)

- kóser fajták: *állatok és halak, ismertetőjegyek*
- kóserolás: *hús és edények, a kóser vágás*
- kóser konyha: *tejes és húsos, berendezés*
- a kóserság jelentősége: *a családban és a közösségben*

Fogalmak: „Ne főzd a gödölyét anyja tejében," kóser bor, főzési szabályok, tejes - húsos szétválasztása, fogyasztható húsok, egyéb étkezési törvények
(jájin neszech, bisul nochri, nevelá, tréfli, sechitá, tvilát kélim, hálávi, bászári)

7. Zsidó szimbólumok és kegytárgyak

Fogalmak:
- szimbólumok: *Izrael térképe és lobogója, Függetlenségi Nyilatkozat, Dávid csillag*
- kegytárgyak: *imaszíjak, imalepel, szemlélőrojtok, ajtóra helyezett pergamentekercs, Tóratekercs és tartozékai, a fejfedő, hanukai gyertyatartó, kosszarvból készült kürt, serleg, naptár, illatos fűszer, pálmaág, kalács, (kalács)takaró, Szent könyvek, (tfilin, tálit, cicit, mezuzá, kipá, hánukiá, sófár, szidur, máhzor, luách, beszámim, luláv, bárhesz, bárhesztakaró, Tánáh)*

8. A zsinagóga és kialakulása

- Pusztai Szentély (Miskán): *forrása, terve, kivitelezője, berendezési tárgyak*
- Jeruzsálemi Szentély: *építői, helye, célja és funkciója, történelmi háttér*
- Zsinagóga: *célja és funkciója, berendezési tárgyai, tisztviselői, művészete, a zsinagóga, mint közösségi központ*

Fogalmak: oltár, gyertyatartó, Frigyszekrény, Tóraolvasó asztal, emelvény, a közösség és az előimádkozó helye,
(bét hámikdás, bét kneszet, mizbéách, menóra, áron, sulhán, bimá, ezrát násim, minján, ámud)

9. A zsidó közösség és a zsidó otthon

- közösségi élet: *jótékonyság, közösségi ima*
- családi élet: *vendégfogadás, szemérmesség, tisztasági törvények*

Fogalmak: jócselekedetek, adomány, közösségi ima, szemérmetesség, rituális tisztasági előírások a családban
(gemilut hászádim, cedáká, tfilá becibur, cniut, táhárát hámispachá)

10. A zsidó élet körforgása

- születés: *Körülmetélés (brit milá), névadás, az elsőszülöttek megváltása, a zsidó név jelentősége*
- búcsúzás: *halál és temetés*

Fogalmak: körülmetélés, temető, sírkő, temetés
(brit milá, bét háhájim, mácévá, kvurá)

11. A zsidó esküvő

- párválasztás: *szabályok, felkészülés az esküvőre*
- esküvő: *szabályok és szertartások, a résztvevők és feladataik*
- házasságlevél: *szabályai szerkezete, tartalma*

Fogalmak: rituális fürdő, eljegyzés, gyűrűátadás, házasságlevél, vőlegény, menyasszony, tanuk, férj, feleség, házi béke, válólevél
(mikve, éruszin, kidusin, „háré át mekudest li...", ketuvá, hátán, kálá, édim, éset is, slom bájit, get)

12. Gyász és böjt

- közösségi gyász: *böjtnapok (Gedáljá, Tévét 10., Támuz 17., Áv 9.), Jom háSoá*
- egyéni gyász: *a temetés és a gyász szabályai*

Fogalmak: böjt, Szentély pusztulás, a halott előkészítése a temetésre, gyász, halálozási évforduló, gyászbeszéd
(com, hurbán, táhárá, kádis, jórcájt. heszped)

13. A zsidó nép gyökerei

- ősatyák: *történetük, szerepük a zsidó nép formálásban, leszármazottaik*
- ősanyák: *történetük, szerepük a zsidó nép formálásban, leszármazottaik*
- a zsidó törzsek: *kialakulásuk, a lévi törzs szerepe*

Fogalmak: Ősapák, ősanyák, kohaniták, leviták, izraeliták

(Ávot, imához, Kohén, Lévi)

14. A zsidó nép őstörténete

- Egyiptom: *a fogság évei*
- Exodus: *a kivonulás története, kinyilatkoztatás, néppé válás*
- vándorlás: *negyven év a sivatagban, fontos események*

Fogalmak: egyiptomi fogság, a tíz csapás, kivonulás Egyiptomból, kinyilatkoztatás, manna
(gálut micráim, jeciát micrájim, Mátán Torá, mán)

15. A parancsolatok (micvák)

- A micvák besorolása: *A tórai és rabbinikus parancsolatok, parancsoló és tiltó micvák*
- A micvák jelentése: *kapcsolat Isten és ember között, a micvák, mint a zsidó élet formálói*

Fogalmak: 613 parancsolat, a Tóra áldásai
(tárjág micvot, birkát háTorá)

16. Honfoglalás

- Józsuá: *a zsidó nép új vezetője, a Szentföld meghódítója*
- A hódítás: *a kánaáni népek, az ország felosztása, a bírák kora*

Fogalmak: Jerikó, Jordán, Simon, filiszteusok, békeajánlat és háború
(Jerichó, Járden, Simson, plistim)

17. A zsidó nép vezetői

- Kohén: *kötelességei és jogai egykor és ma*
- király: *kötelességei és jogai, Saul, Dávid, Salamon*
- próféta: *a közvetítő Isten és ember között, a próféták szerepe az ókori izraeli társadalomban*
- Messiás: *elképzelések a megváltás koráról*

Fogalmak: a kohén öltözete, áldozatok, Juda és Izrael, próféta
(kehuná, trumá, hosen, urim vetumum, cic, korbánot, Jiszráel Jehudá, návi)

18. Nők a Bibliában

- ősanyák: *történetük, szerepük*
- Sifrá és Puá: *történetük, szerepük*
- prófétanők: *történetük, szerepük*

Fogalmak: Debóra, (Dvorá), Mirjám, Eszter

19. A szent iratok

- Zsoltárok: *kialakulásuk, a liturgiában betöltött szerepük*
- az öt tekercs: *kialakulásuk, a liturgiában betöltött szerepük*
- Jób: *a történet üzenete a zsidó gondolkodásban*

Fogalmak: Zsoltárok könyve, Prédikátor könyve, Siralmak könyve, Az öt tekercs
(Tehilim, Kohelet, Échá, hámes Megilot)

20. Vallási törvények (A hálháhá)

- a zsidó törvénykezés: *a fontosabb jogforrások*
- a zsidó jog fejlődése: *korszakok, jelentős személyek*
- a zsidó etika: *a zsidó etika jellegzetességei*

Fogalmak: Szóbeli Tan, vallási bíróság
(torá sebáálpe, Sulhán Áruh, bét din)

21. Zsidó filozófia

- *Maimonidész élete*
- *Maimonidész, mint rabbi, filozófus és orvos*
- *Maimonidész munkássága, új gondolatai*

Fogalmak: 13 hitágazat
(jud-gimel ikárim)

22. Az ima

- Az imakönyv: *felépítése, fontosabb részei*
- Imák: *kialakulásuk, időpontjaik*
- Áldások: *típusok és szabályok*

Fogalmak: Főbb imádságok, Az imák elnevezései
(Smá, Smone eszré, Sáchárit, Minchá, Árvit)

23. Rabbinikus tevékenység Magyarországon

Egy magyarországi rabbi élete és munkássága.

24. Izrael földje (Erec Jiszráel)

- Izrael a térképen: *földrajzi elhelyezkedés, régiók*
- Izrael szentsége: *források, az országhoz kötődő előírások, a letelepedés micvája*
- A modern Izrael Állam: *kialakulása, jelentősége a zsidó nép életében*

Fogalom: Emlékezés napja, Függetlenség napja, Jeruzsálem napja
(Jom háZikaron, Jom háÁcmaút, Jom Jerusálájim)

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat: 10 perc 30 pont
B feladat: 5 perc 20 pont

A vizsgán használható segédeszközök

Középszint	
Szóbeli vizsga	
A vizsgázó biztosítja	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia, a Próféták könyvei és egyes Szent Iratok, valamint térképek és a szaktanár által kiadott szemelvények, cikkek.

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint

Szóbeli vizsga	
15 perc	
Egy tétel kifejtése	
„A” feladat	„B” feladat
50 pont	

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételsor legalább 20 tételből áll, melyet évről évre legalább 30%-ban (20 tétel esetén 6 tétel) módosítani kell.

A tételsorban meg kell jelennie a követelményrendszerben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsort a Részletes követelmények alapján a vizsgabizottságot működtető intézményben tanító szaktanár az iskolai vallási vezető (rabbi) közreműködésével állítja össze.

Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz, melyek között tartalmi összefüggés ne legyen.

Mindkét feladat kérdése a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi, a vizsgázó feladata a téma önálló kifejtése.

A felkészüléshez a vizsgázó a vizsgabizottságot működtető intézmény által biztosított Bibliát, a Próféták könyveit és egyes Szent Iratokat, valamint térképeket és szemelvényeket, cikkeket használhat forrásanyagként.

A vizsgán a vizsgázó a feladatokat tetszőleges sorrendben fejtheti ki.

A vizsgázónak folyamatosan, logikusan felépítve és a judaisztika nyelvezetének megfelelő használatával, önállóan kell felelnie.

A vizsgázók a tételsort a vizsga előtt nem ismerhetik meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az elérhető maximális pontszám 50.

Az A feladatra adott válasz legfeljebb 30, a B feladatra adott felelet legfeljebb 20 pont lehet.

KATONAI ALAPISMERETEK ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A felnövekvő generáció nem rendelkezik ismeretekkel a honvédelemről, a minősített időszakokban rá háruló állampolgári kötelezettségekről. A katonai alapismeretek tantárgy oktatása segít a középiskolákban tanuló fiatalok honvédelmi nevelésében és katonai pályára irányításában. A tananyag elsajátításával megismerik a Magyarország honvédelmének felépítését, a Magyar Honvédség feladatait, a katonák mindennapi életét. Ismereteik bővülésével kialakul és folyamatosan erősödik a honvédelem és a katonai élet iránti pozitív hozzáállásuk.

A felkészülés eredményeként a tanulók megfelelő adottságaikra, képességszintjükre alapozva képessé válnak a katonai felsőoktatásba vagy szerződéses állományba történő felvételi követelmények teljesítésére, továbbá a katonai szolgálat nehézségeinek elviselésére.

Középszint

A középszintű vizsgán a diákoknak az egyszerűbb ismeretszerzési eljárásokról, a rendszerezés és alkalmazás alapvető formáiról kell számot adniuk. A vizsgakövetelményekben megfogalmazott témakörök lényegi ismeretanyagának reprodukálása, a fontosabb összefüggések felismerése, a katonai terminológia használata, a gyakorlati ismeretek elsajátítása és az érettségi vizsgán történő bemutatása a követelmény.

Emelt szint

Az emelt szintű vizsga elsősorban a katonai felsőoktatásba készülő diákok képességeit és ismereteit vizsgálja. A vizsgázóktól a középszintű követelményeket meghaladó bonyolultabb ismeretszerzési eljárásokat, kifejezőkészséget, összetettebb összehasonlítási és elemzési szempontokat követel meg, valamint a tények és az adatok tágabb körét kéri számon.

A) KOMPETENCIÁK

- a tanulóknak el kell sajátítaniuk: a Magyar Köztársaság biztonság- és szövetségi politikájával, honvédelmével kapcsolatos ismereteket, megismerik a NATO, az Európai Unió az ENSZ felépítését, működését, tevékenységük jellemzőit a válságövezetekben;
- ismerniük kell a Magyar Honvédség feladatait, szervezeti felépítését, személyi állományának összetételét, a szerződéses katonák napi életét és járandóságait;
- megismerik a modern hadviselés jellemző vonásait, a különleges alakulatok feladatait, a modern haditechnikai eszközök közül a fontosabbak adatait;
- elsajátítják a térkép- és tereptani alapismereteken belül a tereptani alapismereteket, a térképismeretet, valamint a terepen történő tájékozódást;
- elsajátítják a béketámogató műveletek alapjait, a békefenntartó eljárásmódokat, a nem háborús műveletek felosztását és jellemzőit;
- az általános katonai ismereteken belül elsajátítják az általános harcászat, a lőelmélet, a katonai túlélés alapjait, megismerik az atom-, biológiai és vegyi fegyverek jellemzőit és hatásait, a Magyar Honvédség jellemző haditechnikai eszközeit, a szerződéses katonák kiképzési rendszerét, valamint a katonák alaki felkészítésének fontosabb mozzanatait;
- a hadijogi alapismereteken belül tisztában vannak a hágai és a genfi egyezmények létrejöttével, annak fontosabb elemeivel, a hadifoglyokkal történő bánásmód szabályaival, a polgári lakosság védelmének módszereivel, a hadviselés eszközeinek és módszereinek szabályozásával, a Nemzetközi Törvényszék feladataival;
- az egészségügyi ismereteken belül elsajátítják a sérültek kimentésének szabályait, az újraélesztés szakszerű végrehajtását, a vérzések, törések, ízületi sérülések ellátását, megismerik a sérült katonák harctéri ellátásának rendszerét.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintnél felsorolt követelmények az emelt szintre is érvényesek.

	Témák	VIZSGASZINTEK	
		Középszint	Emelt szint
1.	A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezete	- A biztonsági kihívás fogalma és a biztonsági kihívások típusai, a biológiai hadviselés jellemzői, hatása a biztonságra - A globalizáció hatásai a biztonságra - Hazánkat fenyegető katonai kockázatok - Hazánkat fenyegető nem katonai kockázatok - A Magyar Köztársaság Nemzeti Katonai Stratégiájának fontosabb	- A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezetének változása a II. világháború óta napjainkig - A Magyar Köztársaság biztonságpolitikájának főbb elemei, jellemző vonásai - Hazánk Nemzeti Katonai Stratégiájának fontosabb elemei - A Magyar Köztársaság biztonsági helyzetének változása a NATO-ba

		jellemzői - A NATO létrejöttének okai és bővítésének állomásai - A NATO fontosabb szervei és feladataik - Az Európai Unió létrejöttének körülményei, fejlődésének állomásai - Az Európai Unió biztonság- és védelempolitikájának céljai - Az ENSZ létrejötte, fontosabb szervezetei - Az ENSZ tevékenysége a válságövezetekben	történt belépésünk óta - Az Európai Uniós tagság hatása a Magyar Köztársaság biztonsági helyzetére - A NATO létrejöttének történelmi körülményei - A NATO-doktrínák kidolgozásának történelmi háttere, hatásuk a világpolitikai helyzetre - A NATO feladatrendszerének változása a kétpólusú világrend megszűnése után - A NATO válasza a XXI. század biztonságpolitikai kihívásaira - Az Európai Unió kialakulásának folyamata, az integráció lépcsőfokai - Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának szükségessége és jellemzői - Az ENSZ tevékenysége a világ válságövezeteiben 1945 óta - Az ENSZ első generációs béketámogató műveleteinek kialakulása, jellemzői - Az ENSZ második generációs béketámogató műveleteinek kialakulása, jellemzői - Az ENSZ harmadik generációs béketámogató műveleteinek kialakulása, jellemzői
2.	A Magyar Honvédség felépítése és a katonai szervezetek jellemzői	- A Magyar Honvédség feladatai - A parancsnok feladatai - A raj, a szakasz és a század felépítése - A harci erők általános feladatai - A lövészkötelékek jellemzői - A harckocsizó kötelékek jellemzői - A harci támogató erők általános jellemzése	- A Magyar Honvédség béketámogató tevékenységének története - A Magyar Honvédség aktuális külföldi misszióinak feladatai és jellemzése - A Magyar Honvédség felépítése, haderőnemeinek jellemzői

		- A felderítő kötelékek jellemzése - A tüzérkötelékek jellemzése - A harci kiszolgáló-támogató erők általános jellemzői - A logisztikai támogatás jellemzői - Az egészségügyi kötelékek jellemzői - A szerződéses katonák kiképzési rendszerének elemei	
3.	A modern háborúk jellemzői	- A modern háborúk jellemző vonásai - A különleges egységek jellemzői és feladatai - A modern haditechnikai eszközök jellemzői	- A globalizáció és a modern hadviselés kapcsolata
4.	Térkép- és tereptani alapismeretek	- A meghatározó terepelemek jellemzői - A terep felosztása - A tájtípusok jellemzői - A földrajzi fokhálózat jellemzői - A védelmi célú térképek vetületei - Az UTM hengervetület jellemzői - Az UTM vetület koordinátarendszere - A földrajzi koordinátarendszer - Az MGRS azonosító rendszer - A GEOREF azonosító rendszer - A térképi jelek csoportosítása és jellemzése - A jelkulcs felépítése és tartalma - A domborzat ábrázolása a topográfiai térképeken - A tájoló felépítése és jellemzői - A földrajzi, mágneses és hálózati északi irányok összefüggései - A világtájak meghatározása és kitűzése tájolóval - A világtájak meghatározása egyéb módszerekkel - A térkép tájolása tájolóval - A térkép tájolása vonalas tereptárgyak alapján	- A terep alkotóelemeinek fontosabb jellemzői, hatásuk bemutatása a harc kimenetelére - A terep- és tájtípusok jellemzői, hatásuk elemzése a katonai tevékenységekre - Egy adott pont UTM koordinátájának meghatározása - Egy adott pont földrajzi koordinátájának meghatározása - Egy adott pont MGRS azonosítójának meghatározása - Egy adott pont GEOREF azonosítójának meghatározása - Az IMW szelvényezési rendszer jellemzése - A földrajzi, a mágneses és a hálózati északi irányok összefüggései - Tájékozódási módszerek a terepen - A GPS alapú tájékozódás elve

		- Az álláspont meghatározásának módszerei - A GPS gyakorlati alkalmazási lehetőségei	
5.	Az általános katonai ismeretek		
5.1.	A harcászat alapfogalmai	- A harc fogalma és tartalma, a harci lehetőségek összetevői - Az összfegyvernemi harc fogalma és jellemzői - A védelem és a támadás formái, valamint méretei - A katonák általános kötelmei harcban - A katonák mozgásmódjai a harcmezőn	
5.2.	A béketámogató műveletek	- A béketámogatás fogalma és célja - A békeműveletek felosztása és jellemzői - A nem háborús műveletek felosztása és jellemzői - A békefenntartó eljárásmódok felosztása és jellemzői	- A béketámogató eljárások rendszere az 1992-es ENSZ főtitkári jelentés alapján - Az egyes békefenntartó eljárásmódok bemutatása
5.3.	A lőelmélet alapjai	- A gyalogsági fegyverek lőszereinek felosztása - Az éles lőszer típusai, felépítése és részei - A röppálya fogalma és elemei	
5.4.	Túlélési ismeretek	- A túlélésre történő felkészülés feladatai a kiképzés során - A menedék helyének kiválasztási szempontjai - A tűzrakás módjai - A növények fogyaszthatósági tesztjének lépései - A személyi álcázás végrehajtása	- A katonákat érhető rendkívüli helyzetek rendszere - A túlélés érdekében szükséges teendők bemutatása
5.5.	ABV védelmi alapismeretek	- Az atomrobbanás pusztító hatásai és jellemzésük - A vírusok, baktériumok és a gombák jellemzése - A mérgező harcanyagok	- A nukleáris fegyverek jellemzői, alkalmazásának hatásai - A vegyi fegyverek csoportosítása és jellemzése - A biológiai fegyverek csoportosítása

		csoportosítása - Az idegbénító hatású mérgező harcanyagok jellemzői - Az általános hatású mérgező harcanyagok jellemzői - A hólyaghúzó hatású mérgező harcanyagok jellemzői - A fojtó hatású mérgező harcanyagok jellemzői - Az ingerlő hatású mérgező harcanyagok jellemzői - A pszichotoxikus mérgező harcanyagok jellemzői - A növényzetpusztító mérgező harcanyagok jellemzői - A védekezés módjai a biológiai harcanyagok ellen	és jellemzése
5.6.	Haditechnikai ismeretek	A Magyar Honvédség jellemző haditechnikai eszközeinek jellemzői - A gépkarabély részei, működése és jellemző adatai - A pisztoly részei, működése és jellemző adatai - A támadó kézigránát részei, működése és jellemző adatai - A védő kézigránát részei, működése és jellemző adatai - A harckocsi jellemzése és fegyverzete - A gyalogsági harcjármű jellemzése és fegyverzete - A vadászrepülőgép jellemzői és technikai adatai - A harci helikopter jellemzői és technikai adatai	
6.	Alaki ismeretek	- Az alakiság alapfogalmai - A „Vigyázz!” állás, a „Pihenj!” állás végrehajtása - A „Szerelvényt igazíts!”, a „Terpeszállás!”, „Oszolj!”	- Az alaki tevékenység kialakulása, az alakiság jelentősége a katonai fegyelem fenntartásában

		vezényszavak végrehajtása - A „Jobbra át!”, „Balra át!” és a „Hátra arc!” vezényszavak végrehajtása - A tiszteletadás végrehajtása - Menet az elöljáróhoz, jelentés, jelentkezés végrehajtása - A katonai rendezvények alaki tartalma	
7.	A honvédelem rendszere és a honvédelmi kötelezettségek	- A minősített időszakok jellemzői - A Honvédelmi Tanács fontosabb feladatai - A minősített időszakokban elrendelhető rendkívüli intézkedések - Az állampolgárok személyes honvédelmi kötelezettségei - A Magyar Honvédség tényleges állománya - A hivatásos jogviszony jellemzői - A szerződéses jogviszony jellemzői - Az önkéntes tartalékos jogviszony jellemzői	- A Magyar Köztársaság honvédelmét meghatározó jogszabályok - A minősített időszakok elrendelésének feltételei, az egyes minősített időszakok jellemzői - A honvédelmi kötelezettségek rendszere, tartalma - A honvédelem rendszerének irányítása minősített időszakokban - A Honvédelmi Tanács összetétele és feladatai
8.	Hadijogi alapismeretek	- A genfi egyezmények létrejöttének körülményei, fontosabb elemei - A hágai egyezmények létrejöttének körülményei, fontosabb elemei	- A harcosok jellemzői - A zsoldos jellemzői - A terrorizmus jellemző vonásai - A harcképtelenség ismérvei - A hadifoglyokkal szembeni bánásmód szabályai - A polgári lakosság és a polgári javak védelme - A meglepő aknák jellemzői - A hitszegés fogalma - A Nemzetközi Törvényszék feladatai
9.	A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	- A katonai rendfokozatok - A napirend fő pontjai - A Magyar Honvédség ügyeleti szolgálatai - A függelmi viszonyok - A parancs fogalma, a parancsadás	

		jellemzői - A kihallgatás - A szolgálati érintkezés szabályai - A katonák járandóságai	
10.	Egészségügyi ismeretek	- Teendők a baleseti helyszínen - Ellátási sorrend normál balesetekben - Ellátási sorrend katasztrófákban és tömeges balesetben - Az elsősegélynyújtók feladatai a mentők megérkezéséig - A sérült mozgatására alkalmazható módszerek - Fektetési módok a sérültek ellátásakor - Az eszméletlenség megállapításának módszerei - Az eszméletlen beteg ellátása - Az eszméletlen beteg vagy a sérült mozgatása - A halál biztos jelei - Az újraélesztés végrehajtása - A defibrillátor alkalmazása - A vérzések típusai - Az artériás vérzés ellátása - Az artériás nyomókötés elkészítése - A vénás vérzés ellátása - A vénás nyomókötés elkészítése - A kapilláris vérzés ellátása - A fedőkötés elkészítése - Kötözési alapelvek - A törések fajtái - A törések tünetei - A törések ellátása - Az ízületi sérülések fajtái - Az ízületi sérülések ellátása - A harctéren megsérült katonák ellátásának szakaszai - A mérgezések ellátásának szabályai	

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
120 perc	15 perc	240 perc	30 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	A II. feladatsornál vonalzó, körző, középiskolai történelmi és középiskolai földrajzi atlasz	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	Személyi és technikai segédeszközök a nyilvánosságra hozott anyag alapján	NINCS	Személyi és technikai segédeszközök a nyilvánosságra hozott anyag alapján

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	Segédeszközök listája	NINCS	Segédeszközök listája
Mikor?		a vizsga évét megelőző tanév végéig		a vizsga évét megelőző tanév végéig

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga		
120 perc	15 perc		
Feladatlap megoldása	A altétel térkép és tereptani alapismeretek	B altétel alaki ismeretek	C altétel egészségügyi ismeretek
	20 pont	15 pont	15 pont

100 pont	50 pont

A témakörök megoszlása a vizsgarészek között

	Témakörök	Középszint	
		írásbeli	szóbeli
1.	A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezete	X	
2.	A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	X	
3.	A modern háborúk jellemzői, különleges egységek	X	
4.	Térkép- és tereptani alapismeretek	X	X
5.	Általános katonai ismeretek	X	
6.	Alaki ismeretek		X
7.	A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	X	
8.	Hadijogi alapismeretek	X	
9.	A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	X	
10.	Egészségügyi ismeretek	X	X

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázók egy központi feladatlapot oldanak meg. A vizsgázó a rendelkezésére álló időt tetszés szerint oszthatja be, az egyes feladatok megoldási sorrendje tetszőleges. Az írásbeli feladatlap megoldásakor segédeszköz nem használható. Az írásbeli vizsga témakörei a részletes vizsgakövetelményekben találhatók.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap 25-30 feladatot tartalmaz, amelyeket a következő témaelosztás szerint kell összeállítani:

Témakörök	Megoszlás aránya
A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezete	3-4
A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	3-4
A modern háborúk jellemzői, különleges egységek	2-2
Térkép- és tereptani alapismeretek	3-4
Általános katonai ismeretek	5-7
A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	2-4
Hadijogi alapismeretek	2-2
A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	2-2

Egészségügyi ismeretek	2-3

Az írásbeli feladatlapon például az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- rövid választ igénylő, nyitott kérdések,
- feleletválasztás, ahol legalább négy válaszlehetőség van,
- hiányos szöveg kiegészítése, szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül,
- képek alapján feltett kérdésekre rövid válaszadás,
- képeken lévő információk felismerése,
- hamis és igaz állítások kiválasztása,
- fogalmak felismerése, hibásan leírt fogalmak kiválasztása,
- ábrák, vázlatok kiegészítése vagy felismerése,
- egymáshoz rendelés, például:
- képek, események, összekevert bekezdések sorrendbe rakása,
- vélemények, kijelentések, események személyekhez kapcsolása,
- csoportosítás megadott kategóriák szerint stb.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatlap maximális pontszáma 100 pont, értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgához a vizsgabizottságot működtető intézmény tételsort állít össze. A tételsor háromszor 15 db tételből áll. A vizsgázók mindhárom altételsorból egyet-egyet húznak. Az „A” altétel térkép és tereptani alapismereteket, a „B” altétel alaki ismereteket, a „C” altétel egészségügyi ismereteket kér számon. A vizsgahelyek berendezéséről, a vizsgához szükséges személyi és technikai segédeszközökről a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A segédeszközök listáját a vizsga évét megelőző tanév végéig nyilvánosságra kell hozni.

A szóbeli vizsga tartalmi és formai jellemzői.

A szóbeli vizsga sajátossága, hogy a „B” és a „C” altétel végrehajtásához szükség van a vizsgázó társak segítségére. Ezért a bent lévő vizsgázók egyszerre kihúzzák a három altételt, a rendelkezésre álló idő alatt mindenki felkészül. Utána kezdődik mindenki számára a feladat végrehajtása, először az „A” altételről adnak számot, majd a „B” és a „C” altétel következik.

A szóbeli vizsga értékelése

Az altételeket külön-külön kell értékelni. Az „A” altételre maximálisan 20 pont, míg a „B” és a „C” altételekre maximálisan 15-15 pont adható. Az értékelési szempontokat és a pontok megoszlását az értékelési útmutató tartalmazza.

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga		
240 perc		30 perc		
I. Feladatsor	II. Feladatsor	A feladat	B feladat	C feladat
80 perc	160 perc	Egy téma összefüggő	alaki ismeretek vagy	egészségügyi ismeretek

		kifejtése megadott szempontok alapján	térkép- és tereptani alapismeretek	
40 pont	60 pont	20 pont	15 pont	15 pont
100 pont		50 pont		

A témakörök megoszlása a vizsgarészek között

Fsz	Témakörök	Emelt szint	
		Írásbeli	szóbeli
1.	A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezete	X	X
2.	A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	X	X
3.	A modern háborúk jellemzői, különleges egységek	X	X
4.	Térkép- és tereptani alapismeretek	X	X
5.	Általános katonai ismeretek	X	X
6.	Alaki ismeretek		X
7.	A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	X	X
8.	Hadijogi alapismeretek	X	X
9.	A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	X	X
10.	Egészségügyi ismeretek	X	X

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

A vizsgázók egy központi feladatlapot oldanak meg, amely feladatlap két részből áll:

Az I. feladatsor 20-25 db egyszerű, rövid választ igénylő feladatot tartalmaz.

A II. feladatsorban 2 hosszú, 2 rövid kifejtendő szöveges és 2 tájékozódással kapcsolatos feladatot kell megoldani.

A vizsgázó először az I. feladatsort oldja meg, ennek beszedése után kapja meg a II. feladatsort. A rendelkezésére álló időt a feladatsorokon belül tetszés szerint oszthatja be, az egyes feladatok megoldási sorrendje is tetszőleges. Az I. feladatsor megoldásakor segédeszköz nem használható. A II. feladatsor megoldásához használható segédeszközök listáját a vizsgaleírás vonatkozó táblázata tartalmazza.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli feladatlap I. feladatsorának feladatait a következő témaelosztás szerint kell összeállítani:

Témakörök	Megoszlás aránya
A Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezete	3-4

A Magyar Honvédség felépítése, katonai szervezetek	2-4
A modern háborúkjellemzői, különleges egységek	1-2
Térkép- és tereptani alapismeretek	2-4
Általános katonai ismeretek	4-6
A honvédelem rendszere, honvédelmi kötelezettségek	2-3
Hadijogi alapismeretek	1-2
A szerződéses katonák élete a Magyar Honvédségben	1-2
Egészségügyi ismeretek	2-3

Az írásbeli feladatlapon például az alábbi feladattípusok fordulhatnak elő:
- rövid választ igénylő, nyitott kérdések,
- feleletválasztás, ahol legalább négy válaszlehetőség van,
- hiányos szöveg kiegészítése, szavak, kifejezések pótlása előre megadott listából vagy anélkül,
- képek alapján feltett kérdésekre rövid válaszadás,
- hamis és igaz állítások kiválasztása,
- fogalmak felismerése, hibásan leírt fogalmak kiválasztása,
- képeken lévő információk felismerése,
- ábrák, vázlatok kiegészítése vagy felismerése,

II. feladatsor, amelyben 2 hosszú szöveges, elemző, 2 rövidebb szöveges, problémamegoldó, valamint 2 tájékozódással kapcsolatos feladatot kell megoldani.

A hosszú szöveges, elemző feladat azt jelenti, hogy forrásanyag nélkül kell 35-40 soros szerkesztett szövegben (kb. 170-180 szóban) megoldani a feladatot. A feladat egy fogalom vagy kérdés kifejtése a megadott terjedelemben. A feladat szempontokat tartalmaz a fogalmazás elkészítéséhez. A feladatokra maximálisan 15-15 pont adható. A rövid kifejtendő feladat egy szöveges, problémamegoldó feladat. A feladatban megadott valamilyen forrás (szöveges, képi) felhasználásával kell néhány mondatban, 9-10 sorban kb. 60-70 szóban megoldani a kitűzött feladatot. A feladatokra maximálisan 10-10 pont adható.

A tájékozódással kapcsolatos feladat térképen végrehajtott konkrét szerkesztési feladatot jelent. Ez lehet egy adott pont koordinátája, adott pont azonosító adatai, egy megadott tereptárgy vagy pont azonosítása a térképen, a terepi tájékozódással kapcsolatos térképi szerkesztési feladat. A feladatokra maximálisan 5-5 pont adható.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli feladatlap maximális pontszáma 100 pont, értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik.

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik. A szóbeli vizsga lebonyolításához 20 db tétel készül, a vizsgázók egy tételt húznak. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy az tematikailag lefedje a követelményrendszert.

A szóbeli vizsga sajátossága, hogy a „B” és a „C” feladat végrehajtásához szükség lehet a vizsgázó társak segítségére.

Ezért a bent lévő vizsgázók egyszerre kihúzzák a szóbeli tételt, a rendelkezésre álló idő alatt az összes vizsgázó felkészül. Utána kezdődik mindenki számára először az „A” feladat kifejtése, majd a „B” és a „C” feladat végrehajtása következik.

A szóbeli vizsga értékelése

A vizsgafeladatok teljesítésére maximálisan 50 pont adható. Az értékelés központi értékelési útmutató alapján történik.

UTAZÁS ÉS TURIZMUS ÉRETTSÉGI VIZSGATÁRGY

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az utazás és turizmus érettségi vizsgatárgy középszinten tehető le.

Témakörök	Követelmények
Kötelező modulok	
1.1. Az idegenforgalom jellemzői, fejlődési tendenciái	Az idegenforgalom és a nemzetgazdaság kapcsolata, arányok, fejlődési trendek a világban és Magyarországon. A turizmus hatása a népességmegtartásra és foglalkoztatottságra. Főbb statisztikai adatok. *A statisztikai adatok, trendek értelmezése.* *Több adatból következtetések levonása, lehetséges hipotézisek megfogalmazása.*
1.2. Az idegenforgalmat befolyásoló tényezők	Szezonalitás, krízisérzékenység. Ár-érték arány. Sztereotípiák. Az idegenforgalom és a természeti és társadalmi környezet kölcsönhatásai. *Hazai és helyi példák a befolyásoló tényezőkre. Aktuális példák a világturizmust befolyásoló gazdasági, politikai, társadalmi eseményekre.*
1.3. A szervezett utak típusai	Egyéni és csoportos utazás. Utazás szervezők, utazási irodák. Hivatásturizmus, konferencia turizmus. Incentive utazások. Vallási turizmus. Rendezvény turizmus. Ifjúsági, sport és kaland turizmus. Gyógyidegenforgalom. Falusi turizmus. *Utazásszervezők, utazási irodák működésének vázlatos ismerete.* *Utazási típusok és vevőkörök megfeleltetése.*
1.4. Szálláshelyek	A szálláshelyek besorolásai, szolgáltatásai. Szállodák és szállodaláncok. Kastély és kúriaszállók. Üdülőfalvak. Apartman-házak. Time-share rendszer. Panziók. Fizető vendéglátás. Ifjúsági szállók. Kempingek. *Szolgáltatások és ár-érték arány ismerete a szálláshelyeken.*
1.5. Közlekedés	Légi, vasúti, vízi, közúti közlekedés - előnyök és hátrányok. Városi közlekedés. *Menetrendek, internetes keresési lehetőségek ismerete és használata.*
1.6. Vendéglátás	A vendéglátóhelyek típusai, besorolásai. Éttermek, vendéglők. Gyorséttermek, franchise rendszerek. Kávézók, cukrászdák. Borozók, sörözők. Nemzeti gasztronómiai sajátosságok. *Menüsor összeállításának alapjai. Adott vendéglátóhely értékelése.*

1.7. Programszervezés	Programszervezés, forgatókönyv. Városi programok, idegenvezetés. Bálok, karneválok, kiállítások. Különleges nagyrendezvények (pl. Sziget, Művészetek völgye). Tematikus parkok. Programok a természetben, nemzeti parkok, aktív pihenés. *A célcsoport igényeinek megismerése és a programok hozzáigazítása forgatókönyvben.*
1.8. Útlevél, vízum, biztosítás, pénz	A magyar útlevél formai és tartalmi sajátosságai, igénylése. Vízum kötelezettség és vízumkérelem. Utazási biztosítások fajtái. Valuta és deviza, készpénzkímélő eszközök fajtái és használatuk (utazási csekk, bank- és hitelkártyák, voucher, készpénz küldés). *Bank- és hitelkártyák jellemzői, használatuk. Megfelelő biztosítás kiválasztása. Útlevél és vízumkérelem.*
Választható modulok - Környezetvédelem és idegenforgalom	
2.1. Fenntartható fejlődés	A gazdasági hatékonyság: az erőforrások kíméletes használata. Szelíd idegenforgalom, zöld turizmus, ökoturizmus. A növekedés határai. *A turizmus természeti és társadalmi hatásainak esetpéldán, szimuláción való elemzése. Beavatkozási lehetőségek felismerése, döntési pontok azonosítása.*
Választható modulok - Vállalkozás és marketing az idegenforgalomban	
3.1 Vállalkozási formák	Egyéni vállalkozó, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság. *Adekvát vállalkozási forma kiválasztása egy tervezett tevékenységhez, figyelembe véve annak természetét, nagyságrendjét.*
3.2 A turisztikai termék jellemzői	Az ipari termékek és szolgáltatási termékek közötti hasonlóságok és különbségek. A vevői bizalom. Piaci verseny. *Adott vevőcsoport igényeinek felismerése és ajánlat ötlet.*
3.3 Marketing	SWOT - helyzetelemzés (igény és kínálat). 5P a marketingben. Marketing mix. Kommunikáció a vevőkkel, PR. *Marketing terv készítése és annak indoklása.*
3.4 Vállalkozás indítása	A sikeres vállalkozás indításának feltételei. Cégalapítás. Ötlet, indulótőke, üzleti terv, hitel lehetőségek. A sikeres vállalkozó személyes tulajdonságai. *A vizsgázó önismeretének demonstrálása. Saját vállalkozási ötlet.*
Választható modulok - Falusi turizmus	
4.1 Falusi vendéglátás a múltban és jelenben	Vendéglátás és gazdálkodás összefüggései falun - Magyarországon és külföldön. A falusi vendéglátás szervezetei. *Helyi lehetőségek elemzése a falusi vendéglátás szempontjából.*
4.2 A falusi vendéglátás jellegzetességei	A vendégfogadás helyszíne (ház, kert). Programok és gazdálkodás. *Saját, családi vállalkozás tervezése, elindítása.*

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	
Gyakorlati vizsga 15 perc	Szóbeli vizsga 15 perc
50 pont	50 pont

VAGY

Középszint		
Gyakorlati vizsga		Szóbeli vizsga
Projekt	Projektmunka szóbeli megvédése 15 perc	15 perc
30 pont	20 pont	
50 pont		50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	a vizsgázó által leadott projektfeladat egy példánya, a gyakorlati-szóbeli feladatok megoldásához segédanyagok (térképek, menetrendek, internet használat stb.)	NINCS

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	választható projektfeladatok, a vizsgához szükséges segédanyagok listája, feladatbank	NINCS
Mikor?	tavaszi vizsgaidőponthoz december 1., az őszi vizsgaidőponthoz május 1.	NINCS

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Gyakorlati-szóbeli feladat megoldása 15 perc	Tételkifejtés 15 perc

50 pont	50 pont

VAGY

	Középszint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
Projektmunka elkészítése	Projektmunka szóbeli megvédése 15 perc	Tételkifejtés 15 perc
30 pont	20 pont	
50 pont		50 pont

Gyakorlati vizsga

Általános szabályok

A gyakorlati vizsgarész kétféleképpen teljesíthető: előre elkészített, írásos projektfeladat és annak szóbeli megvédése, vagy az érettségi vizsga alkalmával tételekben megadott gyakorlati-szóbeli feladat, probléma helyszíni megoldása útján. A vizsgaidőszakonként legalább négy, legfeljebb öt választható projektfeladat központilag kerül meghatározásra. A nyilvános gyakorlati-szóbeli tételek feladatai (legalább 50 feladat) egy nyilvános feladatbankban kerülnek elhelyezésre. Ebből készül minden évben a legalább 20 feladatot tartalmazó központi tételsor.

A vizsgázóknak az érettségi vizsgára való jelentkezéskor kell megjelölniük, hogy a gyakorlati vizsgát mely vizsgarész-összetevő megoldásával kívánják teljesíteni. A jelentkezéskor megjelölt vizsgarész-összetevő megváltoztatására, módosítására intézményi hatáskörben nincs lehetőség.

Projekt és szóbeli megvédése: A vizsgázó a meghirdetett projekt témákból választva dolgozatot ír (projekt). Leadási határidő az írásbeli érettségi vizsgák kezdetének napja.

A vizsgáztató tanár a szóbeli vizsgán a beadott dolgozatra vonatkozó kérdéseket tesz fel. A projekt szóbeli megvédésének időtartama: 15 perc.

vagy:

Gyakorlati-szóbeli feladat megoldása: A vizsgázó tételt húz a központilag megadott tételek közül, majd 30 perc felkészülési idő után max. 15 percben beszámol a tételben megadott probléma megoldásáról.

A gyakorlati-szóbeli vizsgarész-összetevő feladatai megoldásához - a nyilvánosságra hozott eszközlista alapján - a segédanyagokat a vizsgabizottságot működtető intézménynek kell biztosítania (térképek, menetrendek, prospektusok, internet használat, táblázatok, könyvek stb.).

A gyakorlati projektmunka formai jellemzői

- A projektfeladat minimum 8, maximum 10 gépelt vagy számítógéppel szedett A/4 formátumú oldal lehet. A projektfeladat szövegében nem lehetnek táblázatok, statisztikák, grafikonok, képek, ábrák. Ezeket számozott mellékletben kell csatolni, és a szövegben a számozás szerint kell meghivatkozni.
- A projektfeladat minden oldalát folyamatos oldalszámozással kell ellátni.
- A projektfeladat anyagát fedlappal és tartalomjegyzékkel kell ellátni.
- A projektfeladathoz irodalom- vagy forrásjegyzéket kell csatolni.
- A dolgozatot összefűzve vagy kötve a vizsgázó által minden oldalon kézzel, kék tollal aláírva vagy szignózva kell leadni.

A gyakorlati projektmunka tartalmi jellemzői

A meghirdetett projektfeladatok a részletes követelmények számozott, fő pontjaira épülnek, gyakorlati, ill. kutatómunkát igényelnek.

A projektfeladatok címét és rövid ismertetését, értelmezését központilag nyilvánosságra kell hozni. A nyilvánosságra hozás határideje: a tavaszi vizsgaidőszak esetében december 1., az őszi vizsgaidőszak esetében május 1.

A gyakorlati-szóbeli feladatok (feladatbank), valamint a feladatok megoldásához használható segédanyagok listája nyilvánosak. Nem hozható nyilvánosságra a feladatbank alapján készített központi tételsor.

A gyakorlati vizsgarész értékelése

A gyakorlati-szóbeli feladat megoldására (tartalom 40 pont, forma 10 pont) központi értékelési útmutató alapján, vagy a projektfeladatra (tartalom és forma 30 pont) és annak szóbeli megvédésére (tartalom és forma 20 pont) központi javítási-értékelési útmutató alapján 50 pont adható.

A szaktanár pontozását a következő szempontok szerint végzi:

- Fogalmak és alapadatok ismerete.
- Logikus problémakezelés és érvelés.
- Önálló vélemény és annak következetes képviselete.
- A tananyagban nem található, a tárgyhoz tartozó információk, ismeretek gyűjtésének, felhasználásának képessége.

A központi értékelési útmutató, illetve a központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az adható részpontszámokat és az értékelés részletes szempontjait.

Szóbeli vizsga

A vizsgázó egy elméleti tételt húz, és 30 perc felkészülési idő után legfeljebb 15 percben számot ad tudásáról.

Általános szabályként megfogalmazható, hogy a vizsgán a vizsgázók száma + 5 darab tétel álljon rendelkezésre. A tételsor frissítése intézményi hatáskörben szabályozott.

A szóbeli vizsgán kizárólag az egyes vizsgatételekben meghatározott, a válaszadáshoz szükséges eszközök használhatók.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tételeket az alábbi témák szerint, az oktatott anyaghoz igazítottan arányosan kell meghatározni. Más, ettől eltérő témájú szóbeli tétel nem megengedett.

1. Az idegenforgalom jellemzői, fejlődési tendenciái	Az idegenforgalom és a nemzetgazdaság kapcsolata, arányok, fejlődési trendek a világban és Magyarországon. A turizmus hatása a népességmegtartásra és foglalkoztatottságra. Főbb statisztikai adatok. *A statisztikai adatok, trendek értelmezése. Több adatból következtetések levonása, lehetséges hipotézisek megfogalmazása.*
2. Az idegenforgalmat befolyásoló tényezők	Szezonalitás, krízisérzékenység. Ár - érték arány. Sztereotípiák. Az idegenforgalom és a természeti és társadalmi környezet kölcsönhatásai. *Hazai és helyi példák a befolyásoló tényezőkre. Aktuális példák a világturizmust befolyásoló gazdasági, politikai, társadalmi eseményekre.*
3. A szervezett utak típusai	Egyéni és csoportos utazás. Utazásszervezők, utazási irodák. Hivatásturizmus, konferencia turizmus. Incentive utazások. Vallási turizmus. Rendezvény turizmus. Ifjúsági, sport és kaland turizmus. Gyógyidegenforgalom. Falusi turizmus. *Utazásszervezők, utazási irodák működésének vázlatos ismerete. Utazási típusok és vevőkörök megfeleltetése.*

4. Szálláshelyek	A szálláshelyek besorolásai, szolgáltatásai. Szállodák és szállodaláncok. Kastély és kúriaszállók. Üdülőfalvak. Apartman-házak. Time-share rendszer. Panziók. Fizető vendéglátás. Ifjúsági szállók. Kempingek. *Szolgáltatások és ár-érték arány ismerete a szálláshelyeken.*
5. Közlekedés	Légi-, vasúti-, vízi-, közúti közlekedés - előnyök és hátrányok. Városi közlekedés. *Menetrendek, internetes keresési lehetőségek ismerete és használata.*
6. Vendéglátás	A vendéglátóhelyek típusai, besorolásai. Éttermek, vendéglők. Gyorséttermek, franchise rendszerek. Kávézók, cukrászdák. Borozók, söröző̋k. Nemzeti gasztronómiai sajátosságok. *Menüsor összeállításának alapjai. Adott vendéglátóhely értékelése.*
7. Programszervezés	Programszervezés, forgatókönyv. Városi programok, idegenvezetés. Bálok, karneválok, kiállítások. Különleges nagyrendezvények (pl. Sziget, Művészetek völgye). Tematikus parkok. Programok a természetben, nemzeti parkok, aktív pihenés. *A célcsoport igényeinek megismerése és a programok hozzáigazítása forgatókönyvben.*
8. Útlevél, vízum, biztosítás, pénz	A magyar útlevél formai és tartalmi sajátosságai, igénylése. Vízum kötelezettség és vízumkérelem. Utazási biztosítások fajtái. Valuta és deviza, készpénzkímélő eszközök fajtái és használatuk (utazási csekk, bank- és hitelkártyák, voucher, készpénz küldés). *Bank- és hitelkártyák jellemzői, használatuk. Megfelelő biztosítás kiválasztása. Útlevél és vízumkérelem.*
9. Fenntartható fejlődés	A gazdasági hatékonyság: az erőforrások kíméletes használata. Szelíd idegenforgalom, zöld turizmus, ökoturizmus. A növekedés határai. *A turizmus természeti és társadalmi hatásainak esetpéldán, szimuláción való elemzése. Beavatkozási lehetőségek felismerése, döntési pontok azonosítása.*
10. Vállalkozási formák	Egyéni vállalkozó, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság és részvénytársaság. *Adekvát vállalkozási forma kiválasztása egy tervezett tevékenységhez, figyelembe véve annak természetét, nagyságrendjét.*
11. A turisztikai termék jellemzői	Az ipari termékek és szolgáltatási termékek közötti hasonlóságok és különbségek. A vevői bizalom. Piaci verseny. *Adott vevőcsoport igényeinek felismerése és ajánlat ötlet.*
12. Marketing	SWOT - helyzetelemzés (igény és kínálat). 5P a marketingben. Marketing mix. Kommunikáció a vevőkkel, PR. *Marketing terv készítése és annak indoklása.*

13. Vállalkozás indítása	A sikeres vállalkozás indításának feltételei. Cégalapítás. Ötlet, indulótőke, üzleti terv, hitel lehetőségek. A sikeres vállalkozó személyes tulajdonságai. *A vizsgázó önismeretének demonstrálása. Saját vállalkozási ötlet.*
14. Falusi vendéglátás a múltban és jelenben	Vendéglátás és gazdálkodás összefüggései falun - Magyarországon és külföldön. A falusi vendéglátás szervezetei. *Helyi lehetőségek elemzése a falusi vendéglátás szempontjából.*
15. A falusi vendéglátás jellegzetességei.	A vendégfogadás helyszíne (ház, kert). Programok és gazdálkodás. *Saját, családi vállalkozás tervezése, elindítása.*

A szóbeli tételsor nem nyilvános. A vizsgabizottságot működtető intézménynek ugyanakkor az általános szabályok szerint nyilvánosságra kell hozni, hogy a tételek mely témakörökre vonatkoznak a részletes követelmények közül.

A szóbeli vizsgarész értékelése

Az elméleti-szóbeli tételre maximum 50 pont adható.
A szaktanár pontozását a következő szempontok szerint végzi:
- Fogalmak és alapadatok ismerete.
- Logikus problémakezelés és érvelés.
- Önálló vélemény és annak következetes képviselete.
- A tananyagban nem található, a tárgyhoz tartozó információk, ismeretek gyűjtésének, felhasználásának képessége.

A vizsgaprofil részpontszámait a vizsgáztató intézmény határozza meg.

BIBLIAISMERET - HIT GYÜLEKEZETE

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Követelmények

Témakörök	Középszint	Emelt szint
BIBLIAISMERET		
1. Ószövetség 1.1. Teremtés és a lelkiismereti kor	A világ és az ember teremtése. A bűnbeesés Ismerje az ember teremtésének céljait, a bűnbeesés folyamatát és következményeit. Ismerje Káin és Ábel történetét és tanulságait. Az özönvíz és a nemzetek eredete	Ismerje a kettős teremtéselméletet. Legyen képes összekapcsolni Noé történetét az utolsó idők eseményeivel és az egyházzal, valamint Nimródot és a Bábel tornyát az utolsó idők antikrisztusi világával.
1.2. A pátriárkák élete és kora	A pátriárkák történetei: Ábrahám, Izsák, Jákob, József Mutassa	Ismerje Ábrahám áldásának birtokba vételét és ígéreteinek megvalósulását

	be Ábrahámot, mint a hit atyját és Isten barátját. Ismerje fel a párhuzamot Izsák feláldozása és Jézus Krisztus áldozata között. Tudja, hogy milyen messiási előképek szerepelnek József történetében.	utódjai életében.
1.3. Az exodus és a törvény	Mózes élete és szolgálata Ismerje a tíz csapást és a páskabáránytmint Jézus Krisztusra utaló előképet. Pusztai vándorlás és a szövetségkötés Ismerje a tízparancsolatot és tudja elemezni az Újszövetség szemszögéből. Ismerje a Szent Sátor berendezéseit és annak szimbolikáját.	Mutassa be az egyiptomi rendszert a zsidó nép életkörülményein keresztül, és a zsidó nép magatartását a fogság alatt. Tudja bemutatni a zsidó nép pusztai vándorlásának szellemi és erkölcsi tanulságait.
1.4. A honfoglalás és a bírák kora	Ismerje a honfoglalás főbb eseményeit (Átkelés a Jordánon, Jerikó és Ai ostroma, Ákán bűne és a gibeoniták csalárdsága.) Ismerje Gedeon és Sámson életének és munkásságának tanulságait, valamint a bírák korának jellemzőit.	Mutassa be a honfoglalás szellemi, erkölcsi üzenetét az újszövetségi hívők számára.
1.5. A királyság kora	A királyság kialakulása Dávid és Salamon királysága A kettészakadt királyság - Izrael és Júda Illés és Elizeus próféták tevékenysége	Mutassa be Sámuel próféta tevékenységén keresztül az átmenetet a bírák korából a királyság létrejöttéig. Ismerje fel és hasonlítsa össze Saul bukásának, valamint Dávid sikerének okait. Tudja értelmezni Salamon királyságát mint a messiási kor szimbólumát. Tudja bemutatni a királyok szellemi életén és tevékenységén keresztül, hogy ez milyen hatással volt a hanyatlás és a fogság előidézésére, illetve késleltetésére.
1.6. A babiloni fogság	Izrael és Júda fogságbavitelének története. Eszter története A hazatérés: Ezsdrás és Nehémiás tevékenysége	Tudja bemutatni a fogságban élő zsidó nép életkörülményeit, társadalmi helyzetét. Legyen képes felismerni a helyreállítás szellemi alapelveit.

1.7. A költészeti könyvek	Ismerje a Biblia költészeti könyveinek összességét, azok szerzőit és főbb üzeneteit. Ismerje a zsoltárok keletkezésének körülményeit, szerepüket az istentiszteletben.	Tudja összehasonlítani a mózesi és a dávidi sátrat és istentiszteletet. Legyen tisztában a dávidi istentisztelet módjával, formájával, valamint annak újszövetségi előkép voltával.
1.8. A próféták	Ismerje a nagy próféták (Ézsaiás, Jeremiás, Ezékiel és Dániel) tevékenységét és üzenetük lényegét. Ismerje a főbb messiási próféciákat, és azok beteljesedését, valamint a nemzetekre és Izraelre vonatkozó utolsó időkről szóló próféciákat.	Jóel, Mikeás, Aggeus, Zakariás, Malakiás
2. Alapvető ószövetségi bevezetéstudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása: történeti, költészeti és prófétai	
3. Újszövetség	Keresztelő János élete és munkássága	Ismerje Nikodémus és a szamáriai asszony Jézussal való beszélgetésének szellemi tartalmát.
3.1. Az Evangéliumok	Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása. Ismerje főbb tanításait (hegyi beszéd, megbocsátás, imádkozás, tanítványság, Jézus követése, Isten országáról szóló példázatok), és tudja vonatkoztatni azokat a keresztény hívő életre.	
	Az apostolok elhívása	
	Legyen tisztában Jézus Krisztus helyettesítő és engesztelő áldozatának jelentőségével.	
3.2. Az Apostolok cselekedetei	A Szent Lélek kiáradása	Ismerjen a Pünkösdre utaló ószövetségi próféciát.
	Legyen tisztában a Pünkösd eseményének jelentőségével. Ismerje Pál apostol életútját és szolgálatának jelentőségét.	
3.3. Az újszövetségi levelek	Ismerje Pál apostol levelei közül rómaiakhoz, korinthusiakhoz, efézusiakhoz, valamint a Zsidókhoz írt levél tartalmát és főbb üzeneteit.	Az apostoli levelek tartalmának ismerete. Legyen képes összehasonlítani az ószövetségi áldozatokat és a papi szolgálatot Jézus Krisztus áldozatával és főpapi

		szolgálatával a Zsidókhoz írt levél alapján. Tudja bemutatni Jézus Krisztus megdicsőülését, valamint a törvény és a kegyelem viszonyát Pál leveleiben.
3.4. A Jelenések könyve	Tudja értelmezni a hét gyülekezetnek adott üzeneteket. Legyen tisztában az utolsó idők eseményeivel (Antikrisztus uralma, Krisztus visszajövetele, az ezeréves királyság és az örökkévalóság).	Legyen képes összekapcsolni az utolsó idők eseményeit az ószövetségi próféciákkal és Jézus utolsó időkről szóló tanításával.
4. Alapvető újszövetségi bevezetéstudományi ismeretek	Az evangéliumok és az apostolok cselekedetei keletkezésének története és célja. A jelenések könyv keletkezésének és szerzőjének bemutatása.	Párhuzamok és eltérések az evangéliumokban és ezek okai. Az újszövetségi levelek felosztása: páli levelek: tanítói és pásztori; egyetemes.
KORTÖRTÉNETI HÁTTÉR		
Kortörténeti ismeretek		
4.1. Az ószövetségi zsidóság és nemzetek története	A zsidó nép eredete, pátriárkák, egyiptomi fogság és honfoglalás. Királyság kora, Izrael és Júda. Az asszír és a babiloni fogság, a helyreállítás és a diaszpóra.	Pátriárkák korának kronológiája. Egyiptom. A kánaánita népek és Izrael kapcsolata. A királyság, a prófétaság és a papság intézménye. Izrael és a környező népek kapcsolata. A birodalmak és a zsidó nemzeti szuverenitás.
4.2. A korai egyház története	Jézus és az apostolok korának történeti háttere: az intertestamentális kor. Tudja ismertetni a jeruzsálemi gyülekezet történetét és üldöztetését. Tudja bemutatni a kereszténység elterjedésének főbb állomásait és jelentősebb gyülekezeteit.	Zsidók a római uralom alatt. A zsidóság vallási élete, vallási mozgalmak, irányzatok: farizeus, esszénus, szadduceus, zélóta. Mutassa be az egyház működését és az újszövetségi istentiszteletet az apostolok cselekedetei és az újszövetségi levelek alapján.
FUNDAMENTÁLIS TEOLÓGIA		
5. A kereszténység alaptanításai 5.1. A megtérés	Legyen tisztában a megtérés szó görög és héber jelentésével. Tudjon mondani bibliai példákat a megtérésre.	
5.2. A bibliai hit	Ismerje a hit bibliai meghatározását, Jézus tanítását a hitről.	

5.3. A keresztségek	Legyen tisztában a vízkeresztség szellemi tartalmával, ószövetségi előképeivel, és tudjon példákat mondani az újszövetségi könyvekből. Ismerje a Szent Szellem gyümölcseit és ajándékait és Jézusnak a Szent Szellemről mondott ígéreteit. Tudjon példákat mondani a Szent Szellemmel való megkeresztelkedésre.	
5.4. A kézrátevés	Ismerje a kézrátevés szellemi jelentőségét, és tudjon megnevezni ó- és újszövetségi példákat.	
5.5. A halottak feltámadása	Ismerje a halottak feltámadásának szakaszait és az azokra utaló bibliai próféciákat.	
5.6. Az örök ítélet	Ismerje az isteni ítélet elveit, és tudjon megnevezni néhány történelmi ítéletet, valamint ismerje a jövőben megvalósuló ítéleteket.	
BIBLIAI ÜNNEPEK		
6. Az Úr ünnepei	Páska ünnepe Kovásztalan kenyerek ünnepe Első zsengék ünnepe Hetek ünnepe Kürtzengés ünnepe Engesztelés napja Sátorok ünnepe	Hanuka Purim Jubileumi év
A KERESZTÉNY ERKÖLCSI ÉLET - ETIKA		
7. A keresztény erkölcsi élet - etika	Erkölcs, erkölcsi döntés, etika fogalma. Az erkölcs keresztény megítélése a bűn és a kegyelem fényében. A belső törvény: a lelkiismeret. Tolerancia és megalkuvás. A keresztény etika normái a családi élet, a munka és a társadalmi élet területén. A Tízparancsolat etikai üzenete.	Tudja ismertetni az apostoli levelek alapján a keresztény életvitel főbb normáit, a hívőknek szóló intelmeket, a családról, a beszédről és a hívők közötti kapcsolatokról szóló tanításokat.

Kompetenciák

Az vizsgázónak képesnek kell lennie arra, hogy a Bibliát ne csak olvassa, hanem bizonyos témák szerint tanulmányozza is; el kell tehát sajátítania az ún. szisztematikus olvasás képességét. Képesnek kell lennie továbbá a leggyakrabban felmerülő bibliai témákkal kapcsolatban konkrét szöveghelyek, illetve bibliai történet idézésére, bibliai szöveg alapvető mondanivalójának kifejtésére.

Képesnek kell lennie arra is, hogy bibliai eseményeket értelmezzen, azaz azoknak jelentést tulajdonítson; az Írás korokon túlmutató, a jelenre vagy akár önnön helyzetére vonatkoztatható tanulságait felismerje.

Az ó- és újszövetségi szövegek ismeretében legyen képes arra, hogy a bibliai eseményeket a világtörténelemben elhelyezze; valamint arra is, hogy az ó- és újszövetséget egymásra vonatkoztatva is értelmezze: lássa be bizonyos szöveghelyek jelentésbeli párhuzamosságát.

Képesnek kell lennie arra is, hogy etikai kérdéseket, mai problémákat elemezzen, ezekben foglaljon állást, véleményét indokolja.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Biblia (Károli); Bibliai Atlasz (Aharoni-Avi Yonah)	A II. részhez Biblia (Károli)	Biblia (Károli); Bibliai Atlasz (Aharoni-Avi Yonah)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint	Emelt szint	
	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	témakörök	témakörök	témakörök
Mikor?	jogszabály szerint	jogszabály szerint	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint

Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont
A feladat: 10 perc 30 pont
B feladat: 5 perc 10 pont
A és B előadásmód 10 pont

Szóbeli vizsga

A tételsor legalább 20 tételből áll. Évente legalább öt új, az előző vizsgaidőszakban nem szereplő tételt kell beiktatni, ugyanannyi régi helyett.

A felkészüléshez a Károli Gáspár által fordított Biblia, valamint Bibliai Atlasz (Aharoni-Avi Yonah) használata megengedett.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsor összeállításáért a szaktanár a felelős. A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételek 60%-a a bibliaismereti, 40%-a a kortörténeti háttér, a fundamentális teológia, a bibliai ünnepek, valamint a keresztény erkölcsi élet témaköreiből kerüljön ki. Egy tétel egy A és egy B feladatból áll. Az A feladatok egy-egy témakör átfogó anyagából jelölnek ki egy-egy témát, amelyben a vizsgázó bemutatja alapvető bibliai ismereteit, tudását. A B feladatok rövidebb témák, fogalmak bemutatását, megadott bibliai idézet értelmezését kívánják meg a vizsgázótól. A szaktanár az A feladathoz mindig más témakörből illeszt B feladatot.

A szóbeli tételsorra vonatkozó nyilvánosságra hozatali szabályok

A témaköröket kell nyilvánosságra hozni, a konkrét tételcímeket nem lehet megadni a vizsgázóknak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A vizsgázó a feleletre maximum 50 pontot kap. A vizsgázó szóbeli vizsgateljesítményének értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik.

A középszintű szóbeli tételek kifejtésének értékelési kritériumai	Pontérték
Tartalom	(A feladat 30 pont + B feladat 10 pont =) 40 pont

- tématartás
- a téma bemutatásában érvényesülő bibliaismereti, egyháztörténeti, etikai, teológiai, illetve kulturális tájékozottság, tárgyi tudás
- megfelelő szó- és fogalomhasználat
- gondolatgazdagság, problémaérzékenység

Előadásmód	(A feladat +B feladat =) 10 pont

- a témák megfelelő világos felépítése
- logikus érvelés

- világos nyelvi forma
- lényegkiemelés, rendszerezés

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint		
Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga
180 perc		20 perc
100 pont		50 pont
I. feladatlap (Bibliaismereti feladatsor) 60 perc 40 pont	II. feladatlap (Szövegalkotási feladat) 120 perc 60 pont	A feladat: 15 perc 30 pont
		B feladat: 5 perc 10 pont
		A és B előadásmód 10 pont

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az I. feladatlap megoldására 60 perc áll rendelkezésre. A felügyelő tanár az első feladatlapot beszedi és kiosztja a II. feladatlapot, melynek megoldási időtartama 120 perc.

Az I. feladatlap megoldásához semmilyen segédeszköz nem használható.

A II. feladatlap megoldásához a Károli Gáspár által fordított Biblia használata megengedett.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga két, jól elkülönülő részből áll:

Az I. feladatlap 15-20 feladatot tartalmaz, amely bibliaismeret, alapfogalmak, egyszerű összefüggések ismeretét hivatott ellenőrizni.

Ebben a részben mutatja be a vizsgázó komplex bibliaismereti tudását, összetettebb teológiai kérdések világos megfogalmazási képességét, önálló vélemény- és ítéletalkotási készségét.

A II. feladatlap megoldásakor a vizsgázó értekező dolgozat műfajában fejti ki a megadott cím tartalmát, két írásbeli tételcím közül választhat.

Az írásbeli feladatlap értékelése

Az írásbeli vizsgarész (100 pont)	
Bibliaismereti feladatsor	40 pont
Szövegalkotási feladat	60 pont

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor 20 tételből áll, melyek közül legalább 5 tételt évről évre módosítani kell. Minden tétel egy A és egy B feladatot tartalmaz.

A szóbeli tételsor formai és tartalmi jellemzői

A szóbeli vizsga témakörei, az A és B feladatok összeállítási lehetőségei és feltételei azonosak a középszintű vizsgáéval. Az emelt szintű érettségi vizsga tartalmi követelményrendszere magába foglalja a középszintű vizsga követelményeit. (A táblázatban az emelt szintű vizsga követelményei oszlop csak a többletet fogalmazza meg.)

Az emelt szintű vizsgán különös figyelemmel kell az A vagy B feladatban megfogalmazni azokat a témákat, amelyek a középszintű érettségi követelményeiben nem szerepelnek. A feladatjavaslatok közül az átfogóbb, tágabb ismeretanyagot és mélyebb értelmezést igénylő feladatok célszerű az emelt szintű vizsgára kiválasztani.

A szóbeli tételsorra vonatkozó nyilvánosságra hozatali szabályok

A témaköröket kell nyilvánosságra hozni, a konkrét tételcímeket nem lehet megadni a vizsgázóknak.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli tételek értékelésére adható összpontszám 50 pont.

Az emelt szintű szóbeli tételek kifejtésének értékelési kritériumai	Pontérték
Tartalom	(A feladat 30 pont + B feladat 10 pont =) 40 pont
- tématartás - a téma bemutatásában érvényesülő bibliaismereti, egyháztörténeti, etikai, teológiai, illetve kulturális tájékozottság, tárgyi tudás - megfelelő szó- és fogalomhasználat - gondolatgazdagság, problémaérzékenység	
Előadásmód	(A feladat + B feladat =) 10 pont
- a témák megfelelő világos felépítése - logikus érvelés - világos nyelvi forma - lényegkiemelés, rendszerezés	

SZERB NÉPISMERET

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

A középszint és emelt szint kompetenciái azonosak, a különbség csupán a témák megközelítésének összetettségében, önállóságában van. A vizsga nyelve: szerb.

- A szerb nemzetiségre vonatkozó források (írott, képi, elektronikus) felhasználása, elemzése.
- A kapott források, napi sajtóból vett publicisztika, képi és hangzó történeti források és elektronikus ismerethordozók, valamint személyes tapasztalatok alapján kisebbségpolitikai problémák megfogalmazása, ok-okozati viszonyok felismerése, analógia megvonása a múlt és jelen között.
- A tárgyi és szellemi néprajzi hagyaték megismerése, felhasználása a szerb lakta régiók, települések szemléletes bemutatásában, leírásában.
- Publicisztikai írások, szociológiai felmérések tanulmányozása, azok felhasználásával a nemzetiségi egyén és közössége kapcsolatainak bemutatása és értelmezése.
- A szerb nemzetiség települési területén a földrajzi adottságok, az életviszonyok, életmód és gazdasági kapcsolatok közötti összefüggések felismerése, értelmezése.
- Térképek, történeti, települési, gazdaságföldrajzi demográfiai adatok kikeresésével, válogatásával és azok felhasználásával, egy a szerb nemzetiségre különösen jellemző esemény bemutatása.
- A Magyarországon beszélt szerb nyelv jellemző jegyei, nyelvjárási szöveg megértése, köznyelvi tolmácsolása, eltérések felismerése.
- A magyarországi szerb nemzetiség közösség ének-, zene- és tánckultúrájának jellemzése, bemutatása vagy leírása.
- Képzőművészeti alkotások és irodalmi forrásmunkák jellemzése, bemutatása jellegzetes szerb tájakról. Szerb népviseletek, motívumok, színek és a vizsgázó szülőhelye népviseletének felismerése és bemutatása.
- Hagyományos műsoros ünnepség tervezése, összeállítása, szöveges műsorajánló készítése.
- A kisebbségpolitika kereteit meghatározó jogszabályok ismerete, elemzése, esettanulmányok készítése, a jogalkalmazás gyakorlati kérdéseinek bemutatása.
- Egy szerb kisebbségi önkormányzat, egyesület, alapítvány, civil szervezet érdekképviseleti lehetőségeinek kritikai bemutatása.

B) TARTALMI KÖVETELMÉNYEK

EMELT SZINT ÉS KÖZÉPSZINT

Az emelt és a középszinten a vizsgakövetelmények ismeretanyaga lényegében nem különbözik. Középszinten kisebb elméleti háttérrel a személyes tapasztalatok, megszerezhető ismeretek felhasználása, míg az emelt szinten az átfogóbb összefüggéslátás, az információk, tapasztalatok elvontak, általánosabb, összetettebb kifejezése a cél. Ezt a vizsgázónak írásban és szóban egyaránt tanúsítania kell.

1. Történeti ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
Őshaza, balkáni honfoglalás.	A szlávok őshazája, a szétvándorlás okai; délszlávok a Balkánon a VI-VII. században.	A délszláv-kép változása a bizánci forrásokban.
Az első szerb államalakulatok.	A szerbek a bolgár és bizánci állam „háromszögében”.	Duklja vagy Raska a kezdetektől a XII. századig.
A Nemanjic-kor (Nemanja-tól Stefan Decanski-ig).	A középkori szerb állam (nagyzsupánság, királyság)	A Nemanjić-kolostorok anyagi és szellemi kultúrája.

	politikatörténete.	
A Szerb Császárság és a tartományurak kora.	Koszovói csata - előzményei, lefolyása, következményei.	Dusanov Zakonik alapján a középkori szerb társadalom képe.
A Szerb Despotátus.	Az egyik szerb deszpothész uralkodói portréja (pl. Stefan Lazarević Visoki).	A Szerb Despotátus és a középkori magyar állam kapcsolata (pl. a Brankovicok és a Hunyadiak).
A balkáni szerbek a török hódoltság alatt (1459-1804). A magyarországi szerbek 1690-es „nagy” bevándorlása.	A szerb nép helyzete az Oszmánok alatt (pl. raja, kiváltságos rétegek, felkelések). Arsenije III. Carnojevic pátriárka szerepe a nagy bevándorlásban.	Az Ipek Patriarkhátus és a pravoszláv egyház nemzetmegtartó szerepe. I. Lipót császár privilégiumai.
Az első és a második szerb felkelés kora.	Karađorđe vagy Miloš portréja.	Élet az első modernkori szerb államban (pl. a Popečiteljski Sovjet Serbski tevékenysége alapján).
Az Obrenovic-ház uralma.	Mihailo Obrenović portréja.	Az Obrenović-kori szerb állam az alkotmányok változása tükrében.
A Karadjordjevic-ház uralma.	Az Osloboditelj vagy az Ujedinitelj portréja.	A jugoszláv eszme megvalósulása (pl. a fegyveres harcokban, diplomáciai küzdelmekben, a Királyi Jugoszlávia nemzetiségi politikája).
A szerbek Pest-Budán a XIX. században.	Stojan Vujičić monográfiája alapján: „Idegenvezetés” a Belvárosban vagy a Tabánban.	Egy korabeli szerb intézmény tevékenységének részletes bemutatása (pl. Tekelijanum).

2. Néprajzi ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A szerb kisebbség tárgyi kultúrája, szokásai.	A szerbek lakta település földrajzi adottságainak ismerete, jellemzői. A szerb családi ház jellegzetessége. A településen lévő házak, lakberendezések összehasonlítása. A családi és rokoni kapcsolatok felismerése, megnevezése, az összetartás fontossága régen és ma.	Projektterv készítése tárgyi gyűjtésre és kiállításra. A generációk együttélésének problematikája, annak elemzése és mára való kivetítése.
A szerb kisebbség szokásrendszere.	A naptári év szokásai, ünnepei. A családi események jellegzetessége. Egyházi ünnepekkel kapcsolatos hagyományok, rítusok. Munkához, évszakokhoz, időjáráshoz kapcsolódó szerb ünnepi népszokások, lírai	Projektterv készítése szokások gyűjtésére. Például egy szerb lakodalom menetéről, rituális eseményeiről, szereplőkről, szokásokról.

	versekben (népdalok) megjelenő motívumok alapján. „Elmúlt régi, szépszokásaink” Lázár szombatja, Lázár fűzfaága.	
A szerb kisebbség népviselete.	Lakóhelyének legjellemzőbb férfi és női népviseletének, hajviseletének jellemzői. A néptánccsoportok népviselete: színek, anyagok, formák, bemutatása. A szerbiai táj (Sumadija) és szülőhelye népviseletének bemutatása.	Korok és divatok bemutatása, a változások folyamatai és okai.
Étkezési szokások.	A szerbek étkezési és főzési kultúrája. Jellegzetes szerb ételek; a mindennapokhoz, az ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó étrend összeállítása. Böjtös időszakra (karácsony, húsvét) jellemző szokások, néhány étel elkészítésének módja, leírása.	A szerb kisebbség étkezési szokásainak összehasonlítása más kisebbségek szokásaival, illetve a többségi nemzetével.
A szerb kisebbség médiája.	A magyarországi szerb írott és elektronikus médiájának szerepe a kisebbség értékeinek fenntartásában. Véleménynyilvánítás a Srpske Narodne Novine által közölt tartalmakkal kapcsolatban.	Egy több részes néprajzi műsorsorozat terve a Szerb Rádió számára.

3. Földrajzi ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A magyarországi szerbek régiói.	A szerbek lakta régiók sajátosságainak bemutatása, földrajzi adottságainak leírása	Térkép készítése a vizsgázó saját régiójáról, a természeti, néprajzi és kulturális nevezetességek listájával.
A földrajzi adottságok és az életmód összefüggései.	A földrajzi környezet és a specifikus kisebbségi jegyei kölcsönhatásának bemutatása, az életviszonyok értelmezése. A szerb táj bemutatása irodalmi és képzőművészeti alkotások felhasználásával.	Az életmód változásának megismertetése irodalmi és történelmi szemelvények alapján.

Ismeretek az anyaország földrajzáról.	Szerbia régióinak földrajzi fekvésének, tájegységeinek bemutatása, természeti szépségeinek és turisztikai nevezetességeinek leírása. Forrásanyagok alapján Szerbia jelentősebb központjának, városainak bemutatása.	Szerbia északi területeinek természetföldrajzi jellemzése (Vojvodina, Novi Sad, Fruska gora).

4. Társadalmi ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A magyarországi szerbség közösségi kapcsolatai.	A különböző népcsoportokhoz tartozók alapvető és nagyobb közösségi kapcsolatai. A szerb összetartozást erősítő országos rendezvények (Szent Száva, Szent Vid) funkcióinak, jellemzőinek értelmezése.	Esettanulmány alapján a magyarországi szerbség közösségi és etnikai identitásának elemzése.
A szerb nemzetiségű egyén helye és a többes közösségi kötődések hatásai.	Egy közösségi kapcsolat jellemzése. Kulturális emlékhelyek (Grábóc, Szentendre) szerepe az egyén és a közösség életében.	Az identitásvállalás megnyilvánulási formái.

5. A szerb kisebbség nyelve

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A szerb nyelvi fejlődésre ható tényezők.	A szerb nyelv helye a szláv nyelvek sorában. A szerb nyelvfejlődés jelentős állomásainak bemutatása. Vuk Karadzic, a szerb nyelv megújítója, szerepe a szerb nyelv fejlődésében.	A tájékozottság bizonyítása szövegeken.
A köznyelv és a nyelvi változatok szerepe.	A dialektus bemutatása példák alapján. Egy saját környezetből választott nyelvjárásban hallott szöveg tolmácsolása. A kiejtésmód bemutatása irodalmi műveken.	A média hatása a mindennapi nyelvhasználatra. Olyan irodalmi műalkotás értelmezése, amelyek központi témája a nyelvhasználat. A bilingvizmus ismérvei.

	A magyarországi szerbek anyanyelve, az anyanyelv szerepe az identitás megőrzésében.	

6. A szerb nemzetiség épített környezete

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
Szerb építészet.	A középkori építészet a ras-i, szerb bizánci, a moravai iskola, a freskó és ikonfestészet jellemző jegyeinek bemutatása.	Építészeti stílusok felismerése és bemutatása írásban (Hilandar, Studenica kolostorok).
A magyarországi szerb képzőművészet, építészet.	A magyarországi szerb ortodox templomok sajátos stílusának bemutatása.	Mihailo Zivkovic budai ikonfestő munkáinak, a szentendrei Blagovestenska-templom ikonosztázionjának elemzése.
Az épített környezet formái és funkcionális vonásai.	Vázlatkészítés saját települése alaprajzáról, szerb utcanevek megnevezése, és azok kialakulásainak bemutatása.	Saját település szerb nemzetiségi építészetének formai jegyei.
A szerb nemzetiségi örökség védelme.	A vizsgázó lakóhelyére vonatkozó értékmentő program vázlatának elkészítése.	Egy értékmentő program megvalósításának részletes bemutatása.

7. A szerb nemzetiség zene-, ének- és tánckultúrája

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
Szerb népzene, népdalok jellemzése.	A szerb zeneszerzés és az egyházi zene, valamint népdalkutatás első kezdeményezőjének (Kornelije Stankovic) írásos bemutatása.	Egy bizánci egyházi szövegű ének lejegyzése.
	A zene, a hangszeres éneklés szerepe a hétköznapok és ünnepek szokásrendszerében.	Lakodalmas dalok bemutatása, elemzése.
	Vujicsis Tihamér zenei hagyatékának bemutatása.	A Vujicsics Együttes névadója gyűjtőmunkájának bemutatása.
A magyarországi szerbek tánckultúrája.	A szerb tradicionális táncok leírása, elemzése.	Szertartásos, archaikus táncok leírása (Dodole, Lazarice).

A hagyományőrzés a szerb zenekultúrában.	Egy énekes, zenés táncos műsorajánló program elkészítése.	Műsorajánló elkészítése egy hagyományőrző programról.

8. Kisebbségpolitikai ismeretek

Témakörök	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
A kisebbségpolitika jogszabályi keretei.	A kisebbségeket érintő törvények hatásai.	A kisebbségeket érintő törvények elemzése.
A kisebbségi önkormányzatiság alapjai és gyakorlata.	Egy szerb kisebbségi önkormányzat működésének bemutatása.	A kisebbségi önkormányzati választási rendszer jellemzése.
A szerb kisebbségi önkormányzatok, egyesületek programjainak szerepe az önazonosság megtartásában.	A régió egyesületeinek, civil szerveződéseinek, programjainak, működési elveinek bemutatása.	Javaslatok megfogalmazása a helyi, regionális vagy országos politika számára a kisebbségi identitás támogatására.

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
projekt	15 perc	180 perc	20 perc
80 pont	70 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

		Középszint	Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	Egynyelvű szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)	NINCS	A feladatok megjelölésével összefüggő segédeszköz (képi, nyomtatott, illetve elektronikus ismerethordozó)

Nyilvánosságra hozandók

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	tételcímek	NINCS	tételcímek
Mikor?	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga (projekt)	Szóbeli vizsga15 perc	
Egy téma önálló, évközi feldolgozása	A projektmunka megvédése	Egy tétel kifejtése
80 pont	20 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Egy projekt készítése váltja ki az írásbeli vizsgát.

A projekt témája a tanulmányok alatt érintett nyolc ismeretcsoport (lásd Részletes követelmények) bármelyikéből választható, melyet a vizsgázó a szóbeli vizsgán véd meg.

A projekttel szemben támasztott követelmények:

10-20 oldal terjedelmű, amelyből szemléltetések nélkül a szöveg hossza 12-es betűmérettel, másfeles sortávolsággal minimum 5 oldal. A projektleírásnak tartalmaznia kell a munka fázisait: a téma kiválasztása indoklását, hipotézisek ill. célkitűzések megfogalmazását, bibliográfiát, szakirodalmi vonatkozásokat, a gyűjtőmunka leírását, a téma tartalmi részének kidolgozását, következtetéseket, személyes élményeket.

A projektmunka a téma kiválasztásától a végső forma létrehozásáig önálló munka. A vizsgázó a projektmunka elkészítése során konzulens segítségét kérheti. Ha a vizsgázó már nem rendelkezik tanulói jogviszonnyal, és konzulens segítségét kéri, akkor saját maga gondoskodik konzulensről. A tanulói jogviszonyban lévő vizsgázó konzulense lehet a szaktanára is. A vizsgázó legkésőbb az írásbeli vizsgaidőszak kezdetéig leadja a kész projektmunkát.

A vizsgázó a projektmunka bemutatásához szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást készít, amit a szóbeli vizsgán használ fel, a projekt megvédésekor.

Értékelés

A projektmunkára összesen 80 pont adható. A teljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi javítási-értékelési útmutató alkalmazásával történik.

I. Tartalom

a) komplexitás, a téma többoldalú megközelítése	30 pont
b) a téma újszerű megközelítése	10 pont
c) bibliográfia és a téma szakirodalmi vonatkozásainak	5 pont

megjelenítése

II. A projektkészítés folyamata

a) a projekt fázisainak megjelenítése	5 pont
b) az egyéni kutatómunka megjelenítése	15 pont

III. Forma

a) nyelvi megformáltság	8 pont
b) szerkezet, végső megjelenítés minősége	7 pont

Amennyiben a létrehozott szöveg jelentősen rövidebb a minimális szövegmennyiségnél (kevesebb mint 4 oldal), a projektmunka értékelhetetlen.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A vizsgázó 5 percben bemutatja projektmunkáját. Ehhez előre elkészített szemléltető anyagot vagy rövid, tézisszerű összefoglalást hoz magával. Ezután 10 perc áll rendelkezésére, hogy kifejtse a tételét.

A középszintű szóbeli vizsga tételsorának összeállításáról a vizsgabizottságot működtető intézmény gondoskodik. A tételsor a négy kötelező ismeretcsoportból összeállított 20 tételből áll. (Történeti ismeretek, Kisebbségpolitikai ismeretek, Néprajzi ismeretek, a Szerb nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek) A témakörök arányait a felkészülés során érvényesített súlypontok határozzák meg, de a tételeknek összességükben le kell fedniük mind a négy ismeretcsoportot. A tételek mindegyike tartalmazzon egy, a tétel témájához kapcsolódó forrást is, amelynek elemzése szintén a felelet része.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 70 pont. Ezen belül a projekt bemutatására 20 pont, a tétel kifejtésére 50 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

A projekt bemutatása - összesen 20 pont

- a projektmunka lényegre törő összefoglalása	7 pont
- prezentációs technika, előadásmód	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont
- szemléltetés	3 pont

A szóbeli tétel értékelése - összesen 50 pont

- tartalom	25 pont

- a forrás elemzése	10 pont
- nyelvi megformáltság	10 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

A vizsga szerkezete

Írásbeli vizsga **180 perc**	Szóbeli vizsga 20 perc
Esszé	Tétel kifejtése
100 pont	50 pont

Írásbeli vizsga

Az írásbeli feladat tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

Emelt szinten az írásbeli vizsgarészben a vizsgázónak központi feladatok alapján (három megadott címből választva) egy 600-700 szavas esszét kell megírnia.

Az írásbeli vizsga a részletes vizsgakövetelményekre épül. Az írásbeli vizsgarész nyolc ismeretcsoportból (ld. Részletes követelmények) tartalmaz forrásokra épülő feladatot, amelyekkel kapcsolatban a vizsgázó összefüggően kifejti az adott témát egyéni véleményével alátámasztva, és a feladatban megadott forrásokra reagálva.

Értékelés

A dolgozat egészére maximálisan 100 pont adható. A pontozási útmutatót az írásbeli vizsgarész feladatainak központi javítási-értékelési útmutatója tartalmazza.

Szóbeli vizsga

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgára 10 központilag meghatározott tétel készül. Minden tétel két altételből áll. Az „A” altételt a vizsgázó a Történeti ismeretek és Kisebbségpolitikai ismeretek témakörből, a „B” altételt a Néprajzi ismeretek és a Szerb nemzetiség nyelvével kapcsolatos ismeretek témakörből húzza. Az egyes tételsorokon belül a témakörök aránya nem 50-50%, egy-egy témakör nagyobb hangsúlyt kaphat. A vizsgázónak kétszer tíz perc áll rendelkezésére, hogy a kihúzott két feladatban meghatározott témákat kifejtse.

Értékelés

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. A két altételre 25-25 pont adható. A vizsgateljesítmény értékelése a következő általános értékelési kritériumokat tartalmazó központi értékelési útmutató alkalmazásával történik.

1. „A” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

2. „B” altétel:

- tartalom	15 pont
- szerkezeti felépítés, a felelet felépítése	5 pont
- nyelvi megformáltság	5 pont

МАТУРСКИ ИСПИТ ИЗ СРПСКОГ НАРОДОПИСА

I Детаљни захтеви за матурски испит

А) Вештине

Вештине које ученик треба äћ усвоји односе се подједнако на средњи и на виши степен матуре. Ова два степена матурског испита разликују се једино по конкретном односно апстрактном приступу темама, његовој комплексности, као и степену самосталности која се захтева од ученика.

- Примена и анализа извора (писани, визуелни и електронски извори) који се односе на српску мањину.
- Способност уочавања проблема мањинске политике, препознавања узрочно-последичних веза и повлачења паралеле између садашњости и прошлости на основу датих извора, публицистичких текстова из дневне штампе, визуелних и аудио историјских извора, електронских медија, као и из личног искуства.
- Стицање знања о вредностима музичког блага српског народа и његова примена при описивању и приказивању регија, насеља које настањује српски живаљ.
- Проучавање, одабирање и употреба публицистичких текстова и социолошких истраживања у циљу приказивања и тумачења односа појединца и заједнице унутар српске мањине.
- Способност уочавања и тумачења веза између географских обележја, услова и начина живота и економских односа на територијама насељеним српским живљем.
- Приказивање појаве посебно карактеристичне за српску мањину на основу података добијених путем истраживачког рада на катрографским, историјским, економско-географским, демографским изворима као и изворима везаним за дато насеље.
- Карактеристичне црте говора Срба у Мађарској, разумевање текста датог у дијалекту и његово тумачење, препознавање разлика између дијалекта и говорног језика.
- Приказ или опис карактеристика музичке и плесне културе српске заједнице у Мађарској.
- Приказ обележја ликовно-уметничких и књижевних дела карактеристичних за одређене српске територије. Препознавање и представљање српских народних ношњи, њихових мотива, боја и порекла.
- Планирање програма једне традиционалне свечаности, састављање текстуалног дела програма на основу различитих извора.
- Познавање, анализа закона који одређују оквире мањинске политике, израда и презентација студија о примени датих закона у пракси.

- Критичка приказ једне српске мањинске самоуправе, савеза, удружења, фондације, невладине организације.

Б) Садржај градива

ВИШИ И СРЕДЊИ СТЕПЕН

Средњи и виши степен матурског испита по садржају градива које се захтева суштински се не разликује. На средњем степену од ученика се очекује да, уз мању теоријску основу, уме да употреби како доступне информације, тако и своје лично искуство за доношење закључака, док се на вишем степену очекује да ученик на основу свог личног искуства и доступних му информација путем апстрактног мишљења створи и прикаже једну општију, комплекснију слику о повезаности појава. Ове способности ученик треба да покаже како у писменом, тако и у усменом облику.

1. Историја

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Прапостојбина, досељавање на Балканско полуострво	Прапостојбина Словена, узроци сеобе; Јужни Словени на Балкану у VI и VII веку	Промена слике о Јужним Словенима у византијским изворима
2. Стварање првих српских држава	Срби у између Бугарске и Византије	Дукља или Рашка од почетака до XII века
3. Доба Немањића (од Стефана Немање до Стефана Дечанског)	Политичка историја српске средњовековне државе	Материјална и духовна димензија Немањићких манастира
4. Српско царство и доба обласних господара	Косовски бој - догађања уочи, ток битке и последице	Слика средњовековног српског друштва на основу Душановог законика
5. Српска деспотовина	Портрет једног српског деспота (нпр. Стефана Лазаревића Високог)	Везе између Српске деспотовине и средњовековне мађарске државе (нпр. Бранковићи и Хуњадијеви)
6. Срби на Балкану за време турске владавине (1459-1804)	Положај српског народа под Османлијама (нпр. раја, привилегизовани слојеви; свакодневни живот и устанци)	Улога Пећке патријаршије у одржању српског народа
7. Први и Други српски устанак	Портрет Карађорђа или Милоша Обреновића	Живот у првој модерној српској држави (ђѓä Правитељствујушчег совјета сербског)
8. Владавина династије Обреновић	Портрет Михаила Обреновића	Обреновићевска Србија након промене устава

9. Владавина династије Карађорђевић	Портрет Ослободитеља или Ујединитеља	Остварење идеје југословенства (нпр. дипломатским путем или оружаном борбом; или мањинска политика у Краљевини Југославији
10. Срби у Пешти и Будиму током „дугог" XIX века	На основу монографије Стојана Вујичића: „Разгледање града" - Белварош или Табан	Детаљни приказ делатности једне српске установе из датог периода (нпр. Текелијанум)

2. Етнографија

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Обичаји и предмети везани за живот Срба у Мађарској	Познавање и карактеристике географских обележја српских насеља. Карактеристике српских породичних кућа. Поређење кућа и њиховог уређења унутар једног насеља. Способност препознавања и именовања породичних и родбинских веза, значај и улога породице у прошлости и данас.	Израда плана за пројекат сакупљања и излагања сакупљених предмета. Анализа проблематике заједничког живота више генерација и њена пројекција на данашњу ситуацију.
2. Обичаји српске мањине у Мађарској	Празници и обичаји у току једне календарске године. Карактеристике породичних окупљања. Обичаји и обреди везани за црквене празнике. Народни празнични обичаји који се везују за рад, годишња доба и временске прилике, на основу мотива у лирским (народним) песмама. „Стари, добри обичаји" као што су Лазарева субота, Лазарева врбовина.	Израда плана за пројекат сакупљања обичаја. На пример о току једне свадбе, њеним учесницима, обредним и другим обичајима.
3. Народна ношња српске мањине	Најкарактеристичнија обележја мушких и женских народних ношњи и фризура у родном насељу. Приказ народних ношњи фолклорних група на основу облика, боја и материјала. Приказ пејзажа родног краја (нпр. Шумадија) и народне ношње у том крају Србије.	Приказивање моде у различитим периодима, токови и узроци промена.
4. Српска кухиња	Култура кувања и исхране код Срба. Типична свакодневна и празнична јела, традиционални начин исхране. Израда јеловника. Обичаји карактеристични за период поста (Божић, Ускрс), опис и начин припремања неколико јела.	Поређење српске традиционалне кухиње са кухињама других мањинских народа, односно већинског народа.

5. Медији српске мањине у Мађарској	Улога писаних и електронских медија Срба у Мађарској у о÷óâŕšó вредности српске мањинске заједнице. Изражавање свог мишљења о текстовима објављеним у Српским народним новинама.	Израда плана за емисију на Српском радију

3. Географија

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Регије Срба у Мађарској	Регије насељене Србима, њихове карактеристике и природна обележја.	Израда географске карте
2. Повезаност природних обележја и начина живота	Приказ узајамног утицаја природног окружења и специфичних карактеристика српске мањине, тумачење животних прилика. Анализа српских крајева уз коришћење географских извора, књижевних и ликовно-уметничких дела као основе.	Приказивање промена у начину живота на основу одломака из књижевних и историјских текстова.
3. Географија земље матице	Приказ географског положаја Србије и Црне Горе и њена географска подела. Опис природних лепота и туристичких знаменитости. Приказ најзначајнијих градова у Србији и Црној Гори на основу оригиналног материјала.	Природно-географске карактеристике северних делова Србије (Војводина, Нови Сад, Фрушка гора)

4. Друштво

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
1. Национална свест, мањински идентитет и однос према већинском народу.	Представљање и тумачење критеријума који одређују карактер контакта припадника етничке групе са већинским народом. Карактеристика и функција приредби које организује српска заједница на државном нивоу ради јачања националне свести (Свети Сава, Видовдан)	Студијска анализа етничког идентитета унутар заједнице Срба у Мађарској данас
2. Положај припадника српске мањинске заједнице, утицаји вишеструке националне припадности.	Карактеристике везе са заједницом. Утицај културних споменика (Грабовац, Сентандреја) на појединца и заједницу.	Видови испољавања националне свести.

5. Језик Срба у Мађарској

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
Фактори који утичу на развој српског језика	Српски језик као припадник групе словенских језика. Приказивање значајних станица у развоју српског језика. Вук Караџић као реформатор српског језика и његова улога у развоју српског језика.	Способност сналажења у текстовима на тему језика.
Говорни језик и улога јези÷ких промена	Приказивање једног дијалекта помоћу примера. Тумачење карактеристика говора своје околине на основу текста писаног датим дијалектом. Приказивање изговора на примерима из књижевних дела. Матерњи језик Срба у Мађарској као основно обележје националне свести.	Утицај медија на свакодневни говор. Тумачење књижевних дела чија је главна тема употреба језика. Основне карактеристике билингвизма.

6. Архитектура Срба у Мађарској

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
Српска архитектура	Основне карактеристике сликања фресака и икона; рашка, српско-византијска и моравска школа као најважније школе средњовековне архитектуре	Препознавање и приказивање архитектонских стилова у писаном облику (манастири Хиландар, Студеница)
Ликовна уметност и архитектура Срба у Мађарској	Приказ својеврсног стила у ком су грађене српске православне цркве у Мађарској	Анализа иконостаса у Благовештенској цркви у Сентандреји, дела будимског иконописца Михајла Живковића.
Функционалне и формалне одлике архитектонског, грађеног окружења.	Израда скице нацрта основе родног места, српски називи у именима улица и њихова историја.	Приказ основних одлика архитектуре Срба у Мађарској на примеру родног места.
Заштита српске националне баштине	Израда скице програма за заштиту дела националне баштине у свом родном месту.	Комплетна израда програма за заштиту дела националне баштине у свом родном месту.

7. Музика, песма и плес код Срба у Мађарској

Тематске целине	Степен испита

	Средњи степен	Виши степен
Карактеристике српске народне музике и народних песама	Писмени приказ уметничке делатности Корнелија Станковића на пољу истраживања компоноване музике и црквене музике код Срба, и првог сакупљача народних песама.	Запис текста једне византијске црквене песме
	Музика и певање уз инструменталну пратњу у свакодневном животу и на празнике.	Сакупљање и анализа свадбених песама
	Приказ музичке делатности Тихомира Вујичића.	Приказ и опис наставка и обраде сакупљачког рада започетог од стране именодавца Ансамбла Вујичић.
Плес код Срба у Мађарској	Опис и анализа традиционалних српских плесова.	Опис обредних, архаичних плесова (Додоле, Лазарице)
Очување традиције у српској музичкој култури	Израда предлога програма за један музичко-плесни, програм.	Израда предлога програма чији је циљ очување српске музичке традиције.

8. Мањинска политика

Тематске целине	Степен испита	
	Средњи степен	Виши степен
Законски оквири мањинске политике	Утицаји закона који се односе на мањинске народе.	Анализа закона који се односе на мањинске народе.
Основе и пракса система мањинских самоуправа	Приказ делатности једне српске мањинске самоуправе.	Карактеристике изборног система код мањинских самоуправа.
Улога српских мањинских самоуправа и удружења у очувању идентитета.	Приказ програма и принципа делатности цивилних организација регионалних удружења.	Формулисање предлога за подржавање мањинског идентитета у оквиру регионалне или земаљске политике.

II. опис испита

Делови испита

Средњи степен		Виши степен	
Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Пројекат	15 минута	180 минута	20 минута
80 бодова	70 бодова	100 бодова	50 бодова

Средства која се могу користити на испиту

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Обезбеђује кандидат	НЕМА	НЕМА	Једнојезични речник	НЕМА
Обезбеђује надлежна институција	НЕМА	Средства која су назначена у датом задатку (фотографија, штампа и елекронички подаци)	НЕМА	Средства која су назначена у датом задатку (фотографија, штампа и елекронички подаци)

Јавно саопштење

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Градиво	НЕМА	Наслови теза	НЕМА	НЕМА
Када?	НЕМА	У складу са правним регулисањем	НЕМА	У складу са правним регулисањем

Испит средњег степена

Структура испита

Писмени испит (пројект)	Усмени испит 15 минута	
Самостална обрада једне теме током године	Одбрана пројекта	Објашњење једне тезе
80 бодова	20 бодова	50 бодова

Писмени испит

Садржајне и формалне карактеристике писменог задатка

Садржајна структура

Израда једног пројекта замењује писмени испит.

Тему пројекта кандидат може изабрати од било које обрађене теме током школовања (Види детаљније захтеве!), а коју тему кандидат брани на усменом испиту.

Захтеви у вези пројекта:

Обим радње износи 10 до 20 страница, у коме обширност текста, без прилога, са величином слова 12 и размаком редова 1,5 мора достићи 5 страница. У пројекту се разрађују следеће теме: образложење одабира теме, формирање хипотезе односно постављених циљева, библиографију, податке о стручној литератури, опис прикупљања података, разлагање садржајног дела теме, закључке и лична искуства.

Рад на пројекту је, од избора теме до коначног облика, самосталан рад. Кандидат током израде пројекта може тражити помоћ од конзулента. Ако кандидат више нема статус ученика, а жели помоћ конзулента, онда сам мора бринути о конзуленту. Кандидат који има статус ученика може узети за конзулента и стручног професора. Кандидат готов пројекат предаје најкасније до почетка писменог испитног рока.

Кандидат за представљање пројекта израђује кратку скицу на основу које брани пројекат током испита.

Оцена

За пројекат се може дати укупно 80 бодова. Оцена ученика се обавља помоћу средњег упутства за бодовање која садржи следеће опште критеријуме за оцену.

I. Садржај

a) Комплексност,приступ тему с више страна 30 бодова
b) иновативни приступ теми 10 бодова
c) Приказ библиографије и стручне литературе у вези са темом 5 бодова

II. Процес израде пројекта

a) Приказ фаза пројекта 5 бодова
b) приказ појединачног истраживачког рада 15 бодова

III. Форма

a) Обликованост 8 бодова
b) структура, квалитет коначног изгледа 7 бодова

Уколико је текст знатно краћи од минималне дужине текста (мање ос 4 странице) пројекат се не може бодовати.

Усмени испит

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Садржајна структура

Кандидат у року од 5 минута приказује свој пројекат. Након тога има на располагању 10 минута за израду своје тезе.

Састављање теза задатак је надлежне институције.Низ теза се састоји од 20 теза које су састављене од четири обавезних група(историјско знање, мањинска политика, етнографско знање, и познавање српског мањинског језика) Величину тематских кругова одређује се на основу акцента који стављен током припреме кандидата, али тезе у целини морају покрити све четири групе. Свака од теза мора да садржи и један извор у вези теме, чија је анализа такође део одговора.

Оцена

За овај испит максимално може се дати 70 бодова. Унутар тога за презентацију пројекта може се дати 20, а за анализу тезе 50 бодова. Бодовање ученика се обавља применом следећег упутства за оцену и исправљање која садржи следеће критеријуме:

Приказивање пројекта - укупно 20 бодова
- сажетак пројекта са најбитнијим садржајем 7 бодова
- начин представљања 5 бодова
- језичка правилност 5 бодова
- прегледност 3 бода

Оцена усмене тезе - укупно 50 бодова
- садржај 25 бодова
- анализа извора 10 бодова
- језичка правилност 10 бодова
- структура, градња одговора 5 бодова

Испит вишег степена

Структура испита

Писмени испит 180 минута	Усмени испит 20 минута
Есеј	Израда тезе
100 бодова	50 бодова

Писмени испит

Садржајне и формалне карактеристике задатка
Садржајна структура
На писменом делу испита вишег степена кандидат мора на основу средњих задатака (бирајући од три наслова) написати есеј од 600-700 речи.
Писмени испит је заснован на детаљним испитним захтевима. Писмени део испита садржи задатак који је заснован на осам под тема (види детаљне захтеве!) у вези којима кандидат излаже о теми подржавши је својим мислима и изворима који су дати уз дату тему.

Оцена
За цели одговор може се дати највише 100 бодова. Упутство за бодовање садржи упутсво за бодовање писменог дела испита.

Усмени испит

Садржајне и формалне карактеристике усменог испита

Садржајна структура

За усмени централно се израђује 10 теза.Свака теза се састоји од две подтезе. Под „А” кандидат извлачи из тематских кругова историје, мањинске политике, а под „В” извлачи из тематских кругова етнографије и познавање мањинског српског језика. Унутар појединих тема опширност појединих тема је 50-50%, понеки тематски круг може бити опширнији. За оба задатка кандидату стоји на располагању по 10-10 минута.

Оцена

За овај део испита може се дати највише 50 бодова. На две подтезе може се дати 25 бодова. Бодовање ученика обавља се помоћу следеће упуте која садрже најважније карактеристике бодовања.

1. Подтеза „А”:
- Садржај 15 бодова
- структура 5 бодова
- језичка правилност 5 бодова

2. Подтеза „В”:
- садржај 15 бодова
- структура 5 бодова
- језичка правилност 5 бодова

SZLOVÁK CÉLNYELVI CIVILIZÁCIÓ

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az emelt szint követelményeinek részét képezik a középszinten meghatározott követelmények is.

KOMPETENCIÁK

Témák	Középszint	Emelt szint
1. Témakörök bemutatása		
1.1 A témák komplex, életszerű bemutatása 10-15 perces, logikusan felépített árnyaltan megfogalmazott, szabadon, helyes hanglejtéssel érthetően előadott beszámolókban	Legyen képes a témakörről önállóan, összefüggően beszélni egy kb. 10 perces logikusan felépített beszámoló formájában, érintve a témakörben előforduló fontos kérdéseket. Legyen képes a témakörhöz kapcsolódó megfelelő szókincs használatára.	Legyen képes a témakörnek megfelelő alapos háttérismeret alapján önálló véleménynyilvánításra, logikus érvelésre. Legyen képes a témakört több irányból megközelíteni és a napi aktualitásokat kiemelni.
2. Szaknyelv		
2.1 Szlovákiára jellemző fogalmak azonosítása, helyes használata	Legyen képes a Szlovákiára jellemző fogalmak meghatározására.	Legyen képes a szlovák szakszókincset árnyaltan használni.

	Legyen képes az egy témához kapcsolható fogalmakat kiválasztani, rendszerezni, használni.	Autentikus szövegek alapján legyen képes szlovák fogalmak meghatározására.
3. Források		
3.1 Konkrét tartalmú, rövid, szlovák nyelven írt forrásokból merített ismeretek megértése, ismeretlen nyelvi elemek jelentésének kikövetkeztetése, lényeges információk felismerése, kiemelése és bemutatása folyékony, szabatos, a téma tartalmának megfelelő szókincs felhasználásával	Tudjon megfelelő szókinccsel válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó egyszerű kérdésekre. Tudja kikeresni a forrásból megadott szempontok alapján a lényeges információkat és azokat megfelelő nyelvi szinten bemutatni. Legyen képes a forrásból gyűjtött lényeges információkat korábbi ismereteivel összehasonlítani.	Tudjon megfelelő szókinccsel válaszolni a forrás tartalmára vonatkozó komplex kérdésekre. Tudja kikeresni a forrásból megadott szempontok alapján a lényeges információkat, és azokat magas nyelvi szinten, igényesen megfogalmazva bemutatni. Legyen képes a forrásból gyűjtött lényeges információkat korábbi ismereteivel összehasonlítani, ezek alapján konklúziókat levonni.
3.2 Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése		Tudja két vagy több forrás tartalmi, formai, nyelvi hasonlóságait és különbségeit kiemelni, szabatosan megfogalmazni és indokolni. Tudja két vagy több forrás felhasználásával az adott témát megfelelő nyelvi szinten, összefoglalóan bemutatni.
3.3 Következtetések, önálló kérdések megfogalmazása tárgyi vagy írásos anyag alapján	Legyen képes a forrás alapján egyszerű következtetéseket és kérdéseket megfogalmazni. Legyen képes a forrás felhasználásával az adott témát megfelelő nyelvi szinten összefoglalóan bemutatni.	Tudjon a forrás alapján összetettebb következtetéseket is levonni, kérdéseket feltenni, problémákat megfogalmazni. Tudja ismertetni a szerző véleményét, szándékát, a témához való viszonyát.
3.4 Információk gyűjtése és következtetések bemutatása egyszerű statisztikai táblázatokból, diagramokból, grafikonokból, ábrákból	Tudja az egyszerű statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák adatait értelmezni, tudjon az ezekre vonatkozó rövid kérdésekre válaszolni. Tudjon az adatok alapján tényeket és egyszerű következtetéseket	Tudja a statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák adatait értelmezni, tudjon ezen kérdésekre vonatkozóan válaszolni. Tudjon az adatok alapján tényeket és következtetéseket megfogalmazni, összehasonlításokat tenni, a témát összefüggően, megfelelő nyelvi

	megfogalmazni.	szinten bemutatni.
3.5 Térképek felhasználása az ismeretszerzéshez	Tudjon földrajzi és történelmi térképekről, térképvázlatokról megadott szempontok alapján információkat gyűjteni és ezeket megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni. Tudja a térképek adatait az adott téma összefüggő bemutatása során felhasználni.	Tudja két vagy több térkép összehasonlításával a változásokat ismertetni.
3.6 Szépirodalmi és képzőművészeti alkotások, filmek és képi források (fényképek, karikatúrák stb.) felhasználása a Szlovákiában élő emberek gondolkodásmódjának, szokásainak, életvitelének megértéséhez és bemutatásához	Tudjon szépirodalmi és képzőművészeti alkotásokat, filmeket és képi forrásokat értelmezni. A megadott szempontok alapján a szlovák emberek gondolkodásmódjára, szokásaira, életvitelére vonatkozó lényeges információkat kikeresni és megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni. Tudja az így nyert információkat az adott téma összefüggő bemutatása során felhasználni.	Tudjon szépirodalmi és képzőművészeti alkotásokat, filmeket és képi forrásokat önállóan értelmezni. A megadott szempontok alapján a szlovák emberek gondolkodásmódjára, szokásaira, életvitelére vonatkozó lényeges információkat kikeresni, összehasonlítani és magas nyelvi szinten megfogalmazni. Tudja az így nyert információkat és következtetéseket az adott téma összefüggő bemutatása során felhasználni.
4. Tájékozódás térben és időben		
4.1 Szlovákia fejlődése, kultúrája szempontjából fontos helyszínek azonosítása a térképen	Legyen képes nagy biztonsággal használni az adott témakörökhöz mellékletként biztosított térképet. Ismerje fel a térképen a fontosabb földrajzi pontokat, gazdasági, politikai és kulturális központokat, a gazdasági és politikai fejlődés szempontjából fontos helyszíneket, tudja ezekhez hozzárendelni a megfelelő eseményeket.	Legyen képes kontúrtérképen elhelyezni a gazdasági, politikai fejlődés, ill. kultúra szempontjából fontos helyszíneket. Tudja hozzárendelni a megfelelő helyszínt a megfelelő eseményhez.
4.2 A földrajzi környezet szerepe az egyes kultúrák és államok kialakulásában	Legyen tisztában a földrajzi környezet hatásaival, hogyan hatott a népi kultúra fejlődésére. Ismertesse a népi építészet	Legyen tisztában a földrajzi környezet hatásaival, hogyan hatott a népi kultúra különböző területeinek fejlődésére. Ismertesse a szlovák népi építészet

	sajátosságait.	tájjellegű sajátosságait mint turisztikai látványosságot.
4.3 Geopolitikai következmények megfogalmazása		Ismertesse a gazdasági globalizáció hatását Szlovákia gazdaságpolitikájára.
4.4 Szlovákia fejlődése szempontjából fontos események időrendi sorrendbe állítása	Legyen képes a gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális fejlődés szempontjából fontos eseményeket megnevezni, ezeket időrendben helyesen elhelyezni.	
4.5 A legfontosabb különbségek és egybeesések, a legjellemzőbb párhuzamok felismerése Szlovákia és Magyarország fejlődésében	Legyen képes segédanyag segítségével egy adott témakörben Szlovákia és Magyarország összehasonlítására.	Legyen képes az eltérések, ill. párhuzamok okainak árnyalt ismertetésére. Legyen képes egy adott esemény összehasonlításánál a vissza-, ill. előretekintésre.
5. A Szlovákia fejlődését alakító tényezők feltárása		
5.1 A földrajzi adottságok, a gazdasági fejlődés, a politikai felépítmény és a kulturális fejlődés ok-okozati összefüggései, előzményei és következményei. Önálló kérdések megfogalmazása az okokról és következményekről	Legyen képes a gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális fejlődés, egyes események és folyamatok okait és következményeit felismerni, megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni és értelmezni. Legyen képes a különböző típusú (földrajzi, gazdasági, társadalmi, politikai, történelmi, kulturális) okokat és következményeket csoportosítani.	Tudjon önállóan kérdéseket felvetni, problémaköröket azonosítani az okok és következmények kapcsán.
5.2 Személyek, pártok, csoportok szerepének felismerése a fejlődésben		Legyen képes gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális eseményekben, folyamatokban egyes személyek, pártok, csoportok szerepét felismerni és megfelelő nyelvi szinten bemutatni.
5.3 A különböző régiók eltérő fejlődésének bemutatása		Legyen képes a Szlovákia egyes régióinak gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális fejlődésében mutatkozó hasonlóságokat és különbségeket ismertetni.

5.4 Aktuális események és azok előzményeinek, okainak bemutatása	Legyen képes aktuális eseményeket megfelelő nyelvi szinten, logikusan bemutatni.	Legyen képes az aktuális események előzményeit is megfelelő nyelvi szinten ismertetni.
5.5 Szlovákia és hazánk gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális viszonyainak összehasonlítása	Legyen képes egy adott gazdasági, társadalmi, politikai vagy kulturális kérdés, illetve témakör bemutatása során Szlovákia és Magyarország közötti kapcsolatokat, hasonlóságokat és különbözőségeket megfelelő nyelvi szinten ismertetni.	Legyen képes Szlovákia és Magyarország közötti hasonlóságok és különbségek okait és következményeit felismerni és megfelelő nyelvi szinten megfogalmazni.

TÉMAKÖRÖK

Témák	Középszint	Emelt szint
1. Szlovákia földrajza		
1.1 Szlovákia földrajzi fekvése, felszíne, tájegységei	Elemezze térkép segítségével, a megadott szempontok alapján, Szlovákia földrajzi fekvését. Mutassa meg térképen Szlovákia legfontosabb folyóit, hegységeit. Ismertesse a nagytájak felszínformáit.	Elemezze önállóan Szlovákia földrajzi fekvését. Tudja elhelyezni kontúrtérképen Szlovákia legfontosabb folyóit, hegységeit és nagytájait (Duna, Vág, Garam, Ipoly, Magas-Tátra, Alacsony-Tátra, Kis-Fátra, Szlovák Paradicsom)
1.2 Nemzeti jelképek	Mutassa be Szlovákia nemzeti jelképeit (zászló, címer, himnusz).	
1.3 Közigazgatási régiók, autonómiák	Mutassa be Szlovákia közigazgatási rendszerét és annak működését. Nevezze meg Szlovákia közigazgatási régióit és azok központjait.	Szlovákia közigazgatási régióinak központjai, közigazgatási egységei (okres, kraj).
1.4 Éghajlat	Jellemezze Szlovákia éghajlatát.	Bizonyítsa példák alapján a domborzat szerepét az éghajlat és a növénytakaró alakulásában. Mutasson be Szlovákia területén honos néhány jellegzetes állat- és növényfajt.
1.5 Népesség, nemzeti kisebbségek	Ismertesse a Szlovákia népességére vonatkozó adatokat (lakosságszám, népsűrűség).	Elemezze a magyarok, mint a Szlovákiában élő legnagyobb létszámú kisebbség helyzetét,

	Nevezze meg a Szlovákiában élő kisebbségeket, jellemezze helyzetüket a szlovák társadalomban.	lehetőségeit, problémáit.
1.6 Leghíresebb városok, turisztikai központok, nevezetességek	Mutassa be Szlovákia leghíresebb turisztikai látványosságait, a leggyakrabban látogatott és közkedvelt helyeket.(pl. Vysoké Tatry. Kostol sv Alžbety v Košiciach, Bratislavský hrad, Dobšinská ľadová jaskyňa, Bojnícky kaštieľ, Piešťanské kúpele, Trenčiansky hrad, Krásna Hőrka, Betliarsky kastieľ).	Mutassa be Szlovákia kiemelkedő turisztikai területeinek egy-egy turisztikai központját, tájegységeit.
2. Szlovákia gazdasága		
2.1 Gazdasági adottságok, lehetőségek, jellemzők	Szlovákia földrajzi fekvése a gazdasági fejlődést meghatározó domborzati, népességi viszonyok.	Ismertesse Kelet- Szlovákia, Közép-Szlovákia és Nyugat - Szlovákia gazdasági adottságait, lehetőségeit.
2.2 Szlovákia gazdasági ágazatai	Szlovákia nehézipara, kohászata, gépgyártás, vegyipar, elektrotechnika mezőgazdaság, kül- és belkereskedelem.	Szlovákiai regionális sajátosságok: Kelet- Szlovákia, Közép-Szlovákia, Nyugat- Szlovákia
2.3 Nemzetközi viszonylatban is ismert termékek, márkák, nagyvállalatok. Fogyasztóvédelem	Szlovákia néhány nemzetközi viszonylatban is aktuálisan ismert termékének, márkájának, nagyvállalatának megnevezése, rövid bemutatása. (pl. jellegzetes élelmiszerek: bryndza, parenica)	A fogyasztóvédelem szerepe, működése Szlovákiában.
2.4 Szlovákia Magyarországon is jelenlévő nagyvállalatai	Egy-két Magyarországon is jelenlévő nagyvállalat rövid bemutatása.	Magyarország, mint szomszédos ország a szlovákiai nagyvállalatok betelepülésének szempontjából.
2.5 Közlekedés	Szlovákia főbb szárazföldi, vasúti, vízi és légi közlekedése, közlekedési jellemzői.	Szlovákia a nemzetközi közlekedési hálózatban.
2.6 Pénzügyek, fizetőeszközök, bankrendszer	Szlovákia fizetőeszköze.	Szlovákia pénzügyi és bankrendszerének főbb sajátosságai.
2.7 Szlovákia és az Európai Unió, illetve más gazdasági integrációk kapcsolatai	Szlovákia szerepe az Európai Unió gazdasági és politikai rendszerében. Az EU-hoz való csatlakozás előnyei és hátrányai.	Szlovákia, mint EU tagállam gazdasági integrációs kapcsolatai. Az EU-hoz való csatlakozás előnyei és hátrányai érvekkel, egy-két konkrét példával alátámasztva.

3. Politikai viszonyok		
3.1 Szlovákia politikai és választási rendszere	Szlovákia államformája. Állam és közigazgatás összefüggései. Politikai és választási rendszer.	A Szlovák Köztársaság választási rendszerének rövid bemutatása.
3.2 A törvényhozó és a végrehajtó hatalom működése	A közigazgatás működése állam-, járás- és területi szinten.	Az Alkotmány, mint a Szlovák Köztársaság legjelentősebb törvényhozó dokumentuma.
3.3 Az államfő politikai szerepe		A miniszterelnök szerepe a politikai élet színterén.
3.4 Kormány- és ellenzéki pártok	A főbb politikai pártok rövid jellemzése: HZDS, SMER, DS, SMK, SDKÚ-DS	Főbb politikai irányzatok rövid jellemzése, ellenzéki pártok megnevezése.
3.5 Kisebbségi problémák, politikai feszültségek		Szlovákia kisebbségeinek lehetőségei és problémái: aktuális politikai viták a kisebbségek jogaival kapcsolatban.
3.6 Szlovákia és Magyarország politikai rendszerének hasonlóságai, eltérései	Szlovákia és Magyarország politikai rendszerének összehasonlítása. - az állam felépítése, közigazgatás - választási rendszer - a törvényhozó hatalom működése - a végrehajtó hatalom működése - főbb politikai irányzatok.	Szlovákia és Magyarország politikai rendszerének összehasonlítása: - az államfő szerepe - kisebbségi problémák, feszültségek és a megoldásukra tett erőfeszítések.
4. Társadalmi viszonyok		
4.1 Társadalmi csoportok, helyzetük, együttélési formáik, problémáik	Legyen képes a társadalom egyes rétegeinek, öregek, fiatalok, nők, kisebbségek aktuális helyzetének ismertetésére. Tudja bemutatni a Szlovákiában fellelhető problémákat, társadalmi feszültségeket.	Legyen képes a társadalom néhány kiemelt rétegének, fiatalok, öregek, nők, kisebbségek helyzetének árnyalt bemutatására. Legyen képes Szlovákia és Magyarország e társadalmi csoportjainak helyzetét összehasonlítani.
4.2 Szlovák dialektusok		Az irodalmi és köznyelv, valamint a dialektusok szerepe a szlovák nyelv nyelvhasználatában, néhány példa említésével.
4.3 Szlovákia oktatási rendszere, eltérések és hasonlóságok Szlovákia és Magyarország oktatási	Tudja ismertetni a szlovákiai, valamint a magyar iskolarendszer felépítését. Legyen képes a rendszerek összehasonlítására, az előnyök és	Legyen képes az oktatási rendszer felépítését bemutatni a problémákat, ill. előnyöket kiemelni, az oktatási rendszer és az országok közötti

rendszerében	hátrányok bemutatására.	átjárhatóságról véleményt alkotni.
4.4 Munkavállalás, munkanélküliség, szakszervezetek	Ismerje a munkavállalás feltételeit Szlovákiában. Tudja felsorolni a munkanélküliség kialakulásának okait. Legyen képes a szakszervezetek társadalmi szerepének bemutatására.	Legyen képes ismertetni az uniós munkavállalási feltételeket a munkanélküliség aktuális helyzetét a munkanélküliség csökkentésére tett lépéseket.
4.5 Egészségügy, társadalombiztosítás	Mutassa be Szlovákia egészségügyi és társadalombiztosítási rendszerét.	Az egészségügy és társadalombiztosítás működése Szlovákiában.
4.6 Súlyos társadalmi problémák, bűnözés, droghelyzet	Ismertesse Szlovákia súlyos társadalmi problémáit: drog, alkohol, munkanélküliség, a nők esélyegyenlősége a társadalomban. .	Tudja a súlyos társadalmi problémákat, bűnözés és drog valamint a prevenciós tevékenység egyéni és társadalmi hatását Szlovákiában és Magyarországon összehasonlítani.
4.7 A vallás és az egyházak szerepe a társadalomban	Ismertesse a Szlovákiában jelenlévő főbb vallásokat, egyházakat és hatásukat a társadalom tagjainak életére.	Az egyház szerepe a társadalomban. Az egyház szerepe a családok életében.
5. Mindennapi élet, életmód		
5.1. A család szerepe, családi élet, családi ünnepek, mindennapi rítusok	Mutassa be a Szlovákiára legjellemzőbb családszerkezeteket és családi szereposztásokat. Tudja röviden bemutatni a legelterjedtebb családi ünnepeket, és ismerjen néhány hozzájuk kapcsolódó, a magyartól eltérő szokást.	Tudja bemutatni a családi viszonyokban megmutatkozó hasonlóságokat és eltéréseket Szlovákiában és Magyarországon.
5.2. A gyermekek helyzete a családban és a társadalomban		Tudja felsorolni a gyermekek legfontosabb jogait és kötelességeit.
5.3. Városi és vidéki élet, urbanizáció	Hasonlítsa össze a vidéki és a városi életformát Szlovákiában.	Elemezze a városiasodás és az életminőség alakulásának összefüggéseit.
5.4. A szabadidő eltöltése, szórakozás, nyaralási és pihenési szokások	Mutassa be Szlovákia fiatal és felnőtt lakosságának jellemző otthoni és házon kívüli szabadidős tevékenységeit. Mutassa be a szlovákok nyaralási és pihenési szokásait.	Soroljon fel, és mutasson be röviden néhány európai, ill. világhírű eseményt Szlovákia kulturális életének különböző területeiről (pl. Bienale Ilustácie Bratislava (BIB), Kassai Művészeti napok, Kulturális

		Nyár, Tavaszi Szél- népművészeti fesztivál, Magyar Kulturális Napok).
5.5. Gondolkodásmód, jellemző ideálok, értékek	Hasonlítsa össze a Szlovákiában és Magyarországon aktuálisan jellemző értékrendeket (pl. anyagi javakhoz való viszony, érvényesülés, munka, erkölcs, emberismeret, tolerancia, egészséges életmód). Hasonlítsa össze Szlovákia és Magyarország fiataljainak életérzését és jövőképét. Ismertessen egy-két olyan jelentős szlovák történelmi vagy kortárs személyiséget, akik munkásságukkal méltán lehetnek példaképek a mai fiatalok számára.	Mutassa be az értékek változását a nagyszülők, szülők és gyermekek generációinak életében. Tudjon egy-egy példát mondani a Szlovákiára jellemző ideálokra.
5.6. Társadalmi érintkezés, etikett, gesztusnyelvek	Ismerje a társadalmi érintkezést alapszituációiban (köszönés, bemutatkozás, megszólítás, tegezés-magázás, meghívás, vendéglátás, társalgás), a Szlovákiában elvárt magatartásformákat. Legyen képes megfelelően reagálni a Szlovákiában használt legfontosabb gesztusokra.	
6. Hagyományok, szokások, ünnepek		
6.1 Szlovákia nemzeti ünnepei és jelképei	Ismertesse Szlovákia nemzeti ünnepeit. Ismertesse Szlovákia nemzeti jelképeit ezek szimbólum rendszerét és jelentését.	Ismertesse a Cirill és Metód ünnepéhez (július 5.) kapcsolódó ismereteit.
6.2 Népszokások, népzene, néptánc, népviselet, népi játékok	Ismertessen néhányat a Szlovákia történelméhez, vallásához kapcsolódó népszokások közül, említsen ehhez kapcsolódó népdalt, néptáncot és népviseletet.	Ismertessen néhányat Szlovákia népszokásaiból. Ismertesse a hozzájuk kapcsolódó hiedelmeket.
6.3 Szlovákia gasztronómiája, tipikus ételei és italai, étkezési szokásai	Ismertessen néhány tipikus táj jellegű ételt és italt. Tudja egy-egy szabadon választott tipikus étel elkészítési módját, receptjét.	Tudjon beszélni a szlovák konyha hatásáról a magyar konyhára.

	Tudja összehasonlítani a szlovák és magyar konyhát, étkezési szokásokat.	
6.4 Tradicionális és modern konyhaművészet		Tudjon összeállítani egy-egy tipikusan szlovák ünnepi menüt, a tájnak megfelelő ételnevek használatával. Ismertesse az életmód változásának a modern konyhára gyakorolt hatásait Szlovákiában.
7. Tömegkommunikáció, média		
7.1 A sajtó a TV és a rádió helyzete, szerepe Szlovákiában	Legyen képes a hagyományos és modern médiák megkülönböztetésére, ismertesse a különböző sajtótermékek fajtáit és jelentőségüket az információszerzés területén.	Ismertesse a különbséget a sajtótermékek között - napilap, hetilap, bulvár sajtó. Tudja megnevezni a vezető szlovák nyelvű műsorszolgáltatókat, fontosabb információs hálózatot.
7.2 Szlovákia legjelentősebb sajtóorgánumai, TV- és rádióadói, ifjúsági és diáksajtója	Ismerjen néhány szlovák újságot, folyóiratot, egyéb sajtóterméket. Nevezze meg a szlovák TV-csatornákat, mondjon példát a különböző műsorokra. Tudjon felsorolni néhány diáksajtó terméket.	Ismerje a legfontosabb szlovák napilapokat, hetilapokat, folyóiratokat. Nevezze meg a szlovák közszolgálati TV-csatornákat, mondjon példát a különböző műsorokra. Tudjon felsorolni néhány diáksajtó terméket, szabad választás alapján részletesen ismertessen közülük egyet. A média tömegformáló szerepe, előnye és hátránya.
7.3 Telefon- és mobiltelefon-használat, etikai kódex	Legyen tisztában a szlovák és magyar telefonálási szokásokkal- köszönés, szóhasználat - a mobiltelefon használat szabályozásával és etikai szabályaival.	A legnagyobb telefonszolgáltatók Szlovákiában.
7.4 Sajtószabadság		Legyen tisztában a sajtószabadság gyakorlati jelentőségével, előnyeivel és esetleges hátrányaival.
7.5 Reklám		Ismerje a reklámokkal kapcsolatos aktuális törvénykezéseket Szlovákiában és Magyarországon. Például: cigaretta és alkohol reklámozása. Ismertesse a különböző

		reklámhordozók jelentőségét, a reklám hatását a társadalom tagjaira, a reklámozás előnyeit és hátrányait.
7.6 A számítógép és az Internet szerepe Szlovákiában, a virtuális világ		Értékelje az írott sajtó megváltozott szerepét a televízió és internet korában, ismertesse azok előnyeit és hátrányait. Tudjon árnyalt véleményt nyilvánítani a multimédiás adat, ill. információszolgáltatás lehetőségeiről, használatáról, előnyeiről és hátrányairól.
8. Környezetvédelem		
8.1 Globális és regionális környezeti problémák Szlovákiában	Tudja felsorolni Szlovákia globális és regionális környezeti problémáit (levegő-, talaj- és vízszennyezés, szemétkezelés).	Értelmezze a környezeti problémák kialakulásának összetevőit és folyamatát.
8.2 Környezetvédelem a mindennapokban	Jellemezze Szlovákia polgárainak környezettudatos magatartását alátámasztva a mindennapi életből vett példákkal.	Mutassa be a környezettudatos magatartás kialakulásának néhány elemét Szlovákiában.
8.3 Szlovákia környezetvédelmi politikája		Ismertesse Szlovákia környezetvédelmi politikáját.
8.4 Zöld mozgalmak, állatvédők	Nevezzen meg egy fontos szlovákiai környezetvédő szervezetet és tevékenységi területeit.	Mutassa be Szlovákia részvételét a nemzetközi környezetvédő szervezetekben és szerepét a nemzetközi összefogásban.
8.5 A környezetvédelem és a gazdasági helyzet főbb összefüggései		Mutassa be Szlovákia gazdasági tevékenysége és a környezetvédelmi szempontok érvényesítése közötti ellentmondásokat.
9. Sport		
9.1 A sport szerepe, a legnépszerűbb sportágak Szlovákiában	A sport szerepe a mindennapi életben Szlovákia egy-két népszerű sportágának - pl. sí, jégkorong, tenisz, atlétika - helyzete.	A sport szerepe a mindennapi életben és az egészség megőrzésében. A téli sportok öröme.
9.2 Tömegsport, szabadidősport, élsport		Az iskolai és szabadidő sport lehetőségei Szlovákiában.

		Élsportolók, mint példaképek (Jana Moravcová).
9.3 Szlovákia kiemelkedő sportolói	Néhány kiemelkedő eredményeket elért, a vizsgázó által szabadon választott szlovák sportoló pályájának bemutatása.	A múlt nagy sportolói (pl. Peter Šťastný).
10. Szlovákia történelme, irodalma, művészete		
10.1 A szlovák történelmi fejlődés főbb szakaszai, csomópontjai, eseményei	Nagy demográfiai változások a Kárpát-medencében . - A szlávok letelepedése a VI. században. - A Nagy-Morva birodalom létrejötte. - Cirill és Metód tevékenysége, kulturális, politikai és vallási szerepe. - A középkor - A felvilágosodás kora - A nemzeti ébredés kora. - Az Osztrák-Magyar Monarchia - I-II. világháború	A demográfiai változások legfontosabb mozzanatai és résztvevőinek ismerete, térbeli elhelyezkedése. Legyen képes a történelmi fejlődés szakaszait összefüggésében látni, történelmi személyiségek tevékenységét ismertetni.
10.2 A szlovák irodalom történetének főbb korszakai, kiemelkedő alkotók és művek	A szlovák irodalom gyökereinek bemutatása (IX. század Cirill és Metód munkássága kapcsán). A középkor irodalma. A XVIII. század, a szlovák nyelv megjelenése a szlovák irodalomban-kísérletek a modern szlovák irodalmi nyelv megteremtésére, a szlovák nyelv kodifikációja. Legyen képes a Štúr generációból szabadon választott költő munkásságának és egy-egy művének bemutatására (Ľudovít Štúr, Janko Kráľ, Samo Chalupka, Ján Botto, Andrej Sládkovič). Szlovák irodalom a két világháború között. Nevezze meg a legkiemelkedőbb írókat, költőket és egy- egy művüket (pl. J. Jesenský, J. Smrek, M. Válek, V. Mihálik).	Legyen képes ismertetni a XIX. századi szlovák forradalmi romantika vezéralakjának, Ľudovít Štúrnak irodalmi, politikai és nemzeti öntudat ébresztő munkásságát.
10.3 Szlovákia művészettörténetének	A középkor művészete, a gótikus	A középkor művészete, a gótikus

legfontosabb korszakai, kiemelkedő művészek és műalkotások	építészeti stílus jegyei. A reneszánsz művészete, kastélyok és lakóházak építészeti jellemzői. A barokk és klasszicizmus stílusjegyei. A XIX. és XX. századi szlovák művészettörténet. A modern festészet, szobrászat és grafika megjelenése. A művészeti iskolák alapító tagjainak megnevezése (pl. Martin Benka, Mikuláš Galanda, Ľudovít Fulla).	építészeti stílus jegyeinek bemutatása egy konkrét, szabadon választott műemlék alapján (pl. Kostol sv. Alžbety). A szlovák reneszánsz művészet stílusjegyeinek bemutatása szabadon választott műemlék alapján (pl. Pálffy kastély, Krásna Hőrka). A barokk építészet stílusjegyeinek bemutatása konkrét, szabadon választott műemlék alapján (pl. Betléri kastély). A klasszicista építészet stílusjegyeinek bemutatása egy szabadon választott műemlék alapján (pl. Prímási palota).
10.4 A tanult történelmi korszakok főbb művelődéstörténeti, civilizációs jellemzői, általános korrajz	A társadalmi és a gazdasági viszonyok főbb jellemzői, kulturális irányzatok, a legfontosabb történelmi személyiségek, a kulturális élet kiemelkedő alakjai a XIX. században (A Štúr iskola költői, az irodalmi realizmus képviselői).	A társadalom és a gazdaság főbb jellemzői; a kultúra egyes területeinek legjelentősebb irányzatai; a legfontosabb történelmi személyiségek, a kultúra kiemelkedő alakjai adott történelmi korszakban: - a reneszánsz korában (szerelmi költészet, históriás énekek) - a XX. században (a modern irodalmi és művészeti irányzatok képviselői).

II. A VIZSGA LEÍRÁSA

A vizsga részei

Középszint	Emelt szint	
Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
15 perc	180 perc	20 perc
50 pont	80 pont	70 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint	Emelt szint

	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	Bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár	NINCS
A vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár	NINCS	Középiskolai célnyelvi, vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlasz, valamint egynyelvű nyomtatott nem enciklopédikus szótár

Nyilvánosságra hozandó anyag nincs.

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Középszint
Szóbeli vizsga
15 perc
50 pont

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A középszintű érettségi csak szóbeli vizsgarészből áll. A vizsgán a jelölt tételt húz és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 15 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja. A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve és a szaknyelv megfelelő használatával önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 300 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, és a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek. A tételsor legalább 30%-át (20 tétel esetén 6 tételt) évről évre módosítani kell.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli feleletet az értékelési útmutató segítségével a kérdező tanár értékeli. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 50, amelyből az első feladat megoldására maximum 30, a másodikéra maximum 20 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	20 pont 5 pont 5 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 5 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	20 perc
80 pont	70 pont

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészből áll.

Az emelt szintű vizsgán nyújtott teljesítményt a két vizsgarészre kapott pontszámok összege határozza meg.

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsga során a vizsgázónak egy központilag meghatározott feladatot kell megoldania. A feladat megoldására 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.

Az írásbeli feladathoz bármilyen egynyelvű és/vagy kétnyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótár használható. A segédeszközöket a vizsgázó biztosítja.

Amennyiben az egyes feladatokhoz egyéb információkra, pl. adatokra, szemelvényekre van szükség, azt a feladatnak tartalmaznia kell.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

Az írásbeli vizsgán a vizsgázónak 450-500 szó terjedelmű esszé jellegű fogalmazást kell írnia. A vizsgán három megadott cím közül kell egyet választani. Az egyes címeknek a következő témakörökhöz kell kapcsolódniuk:

1. célnyelvi irodalom vagy művészet
2. a célnyelvi országok történelme, társadalmi, gazdasági vagy politikai élete
3. általános, összehasonlító jellegű civilizációs téma.

(A célnyelvi országok körét a részletes vizsgakövetelmény tartalmazza.)

Az írásbeli feladatlap értékelése

A vizsgadolgozatok javítását és értékelését a vizsgaközpont által megbízott, a vizsgázó iskolájától független, külső értékelő végzi központilag összeállított javítási-értékelési útmutató alapján.

Az értékelés csak egész pontszámokban történhet.

Az írásbeli részre maximum 80 pont adható a következő megoszlásban:

- tartalom: 50 pont;
- logikus felépítés, forma, stílus, illetve a megfelelő szókincs használata: 30 pont.

Szóbeli vizsga

Általános szabályok

A szóbeli vizsgán a vizsgázó tételt húz, és a kihúzott tétel kérdéseire válaszol. A felelet időtartama 20 perc.

A vizsgázók a tételek pontos megfogalmazását és a feladatok párosítását a vizsga ideje előtt nem ismerhetik meg. A szóbeli tételek alapjául szolgáló témaköröket azonban az emelt szintű vizsgát megelőző tanév végéig meg kell ismerniük a jelentkezőknek.

A vizsgázó a rendelkezésre álló felkészülési idő (a két feladatra összesen legalább 30 perc) alatt használhat minden engedélyezett segédeszközt: a középiskolai célnyelvi vagy magyar nyelvű földrajzi és történelmi atlaszt, valamint egynyelvű nyomtatott, nem enciklopédikus szótárt. A szóbeli feleletnél a vizsgázó csak a térképeket, a második feladathoz tartozó dokumentumot és a felkészüléskor készített vázlatokat használhatja.

A segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

Az egyes feladatokhoz kapcsolódó esetleges mellékleteket, szemelvényeket a tételsor tartalmazza.

A vizsgázónak folyamatosan, mondanivalóját logikusan felépítve, gazdag (szak)szókincs megfelelő használatával, választékos stílusban, önállóan kell felelnie.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A szóbeli tétel két feladatból áll.

A tételek első (a) feladata a tartalmi követelmények témaköreihez kapcsolódó ismereteket ellenőrzi. A feladat formája önálló témakifejtés.

A második (b) feladat egy autentikus dokumentumhoz (szemelvény, ábra, táblázat stb.) kapcsolódó kérdés vagy kérdések megválaszolása. A feladat formája rövid elemzés.

Amennyiben a második feladathoz kapcsolódó dokumentum egy összefüggő szöveg, az ne haladja meg a 400 szót.

A két feladat között tartalmi átfedés nem lehet.

A felelet időtartamának megoszlása az (a) és (b) feladat között 2/3-1/3 arányú legyen.

A tételek száma vizsgacsoportonként legalább 20 legyen, a tételekben meg kell jelennie az általános követelményekben meghatározott valamennyi témakörnek.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli felelet értékelése a központilag összeállított értékelési útmutató alapján történik. Az értékelés csak egész pontszámokban történhet. Az elérhető maximális pontszám 70, amelyből az első feladat megoldására maximum 45, a másodikéra maximum 25 pont adható.

Az összpontszám megoszlása az értékelési szempontok szerint:

FELADATTÍPUS	AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI	PONTSZÁM
a) Önálló témakifejtés	- Tartalom - Felépítés - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	30 pont 5 pont 10 pont
b) Elemzés:	- Tartalom - (Szak)szókincs, nyelvhasználat	15 pont 10 pont